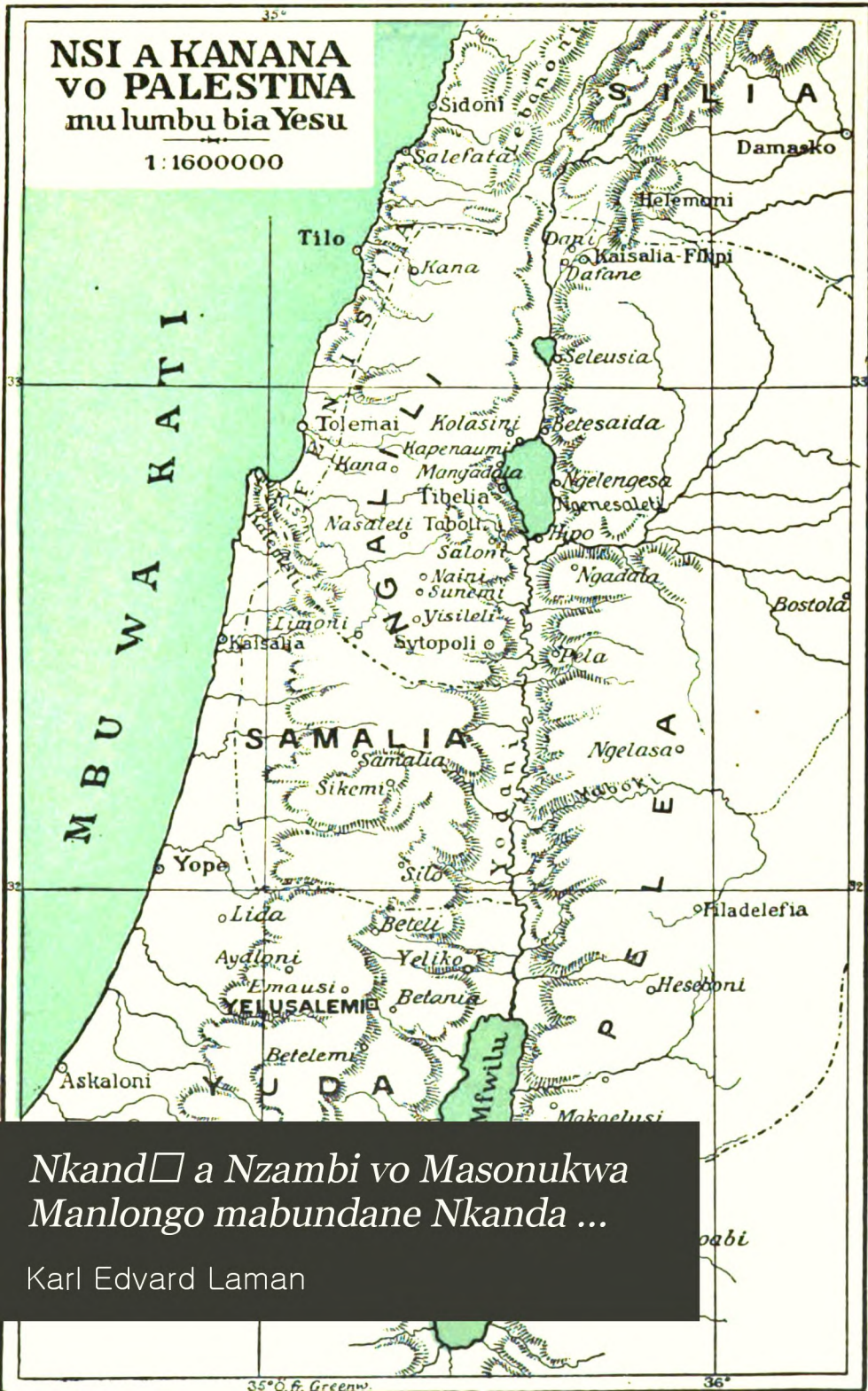

INKAINDO' a NZAMBI VO
MASONXUKWA MANJONGO

NSI A KANANA VO PALESTINA mu lumbu bia Yesu

1:1600000

Nkand□ a Nzambi vo Masonukwa
Manlongo mabundane Nkanda ...

Karl Edvard Laman

2235.35.55

Harvard College Library

GIFT OF THE
BRITISH AND FOREIGN
BIBLE SOCIETY
LONDON

Bible. Note. (1905)
NKAND' A NZAMBI

VO

MASONUKWA MANLONGO

MABUNDANE

NKANDA MIA LUWAWANU LUANKULU

YE LUAMPA

I.

LUWAWANU LUANKULU

London:
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

1905

2235,35,55

Harvard College Library

Sept. 23, 1910

Gift of the

British & Foreign Bible Society

BIBLE IN FIOTI.

TRANSLATED

BY

K. E. LAMAN,

SWEDISH MISSIONARY SOCIETY.

NKUMBU YE NDANDANI ZANKANDA MIAMIONSONO
MIA LUWAWANU LUANKULU YE LUAMPA YE
NTALU ZAKAPU.

NKANDA MIA LUWAWANU LUANKULU.

	KAPU	LUSE		KAPU	LUSE
WANTETE WA MOSE	50	5	MPOVI	12	666
WANZOLE WA MOSE	40	60	NKUNG' A SOLOMO	8	675
WANTATU WA MOSE	27	108	YESAYA	66	680
WAIA WA MOSE	36	143	YELEMLA	52	737
WANTANU WA MOSE	34	192	NKUNGA MIA MANIONGO	5	799
YOSUA	24	233	YEHESEKELI	48	804
WA MINKONGUDIDI	21	260	DANIELI	12	861
LUTI	4	286	HOSEA	14	878
WANTETE WA SAMUELI	31	290	YOELI	3	887
WANZOLE WA SAMUELI	24	326	AMOSI	9	890
WANTETE WA MINTINU	22	356	OBADIA	1	897
WANZOLE WA MINTINU	25	391	YONA	4	898
WANTETE WA LUSANSU	29	424	MIKA	7	900
WANZOLE WA LUSANSU	36	456	NAHUMI	3	905
ESALA	10	494	HABAKUKI	3	908
NEHEMLA	13	505	SEFANIA	3	910
ESTELI	10	521	HANGAI	2	913
YOBI	42	529	SAKALIA	14	915
WA TUMBU	150	562	MALAKI	4	925
WA ZINGANA	31	639			

NKANDA MIA LUWAWANU LUAMPA.

MATAI	28	931	WANZOLE KWA BISI TESA-		
MALAKO	16	966	LONIKA	3	1149
LUKA	24	988	WANTETE KWA TIMOTEO	6	1151
YOANE	21	1025	WANZOLE KWA TIMOTEO	4	1155
MAYANGA MA ZINTUMWA	28	1053	KWA TITO	3	1158
KWA BISI LOMA	16	1088	KWA FILEMONI	1	1160
WANTETE KWA BISI KOLI-			KWA BAEBELEO	13	1161
NTO	16	1103	WA YAKOBI	5	1172
WANZOLE KWA BISI KOLI-			WANTETE WA PETOLO	5	1176
NTO	13	1118	WANZOLE WA PETOLO	3	1181
KWA BISI NGALATIA	6	1128	WANTETE WA YOANE	5	1183
KWA BISI EFESO	6	1133	WANZOLE WA YOANE	1	1187
KWA BISI FILIPI	4	1138	WANTATU WA YOANE	1	1188
KWA BISI KOLOSAL	4	1142	WA YUDA	1	1189
WANTETE KWA BISI TESA-			NZAIKUSU A YOANE	22	1190
LONIKA	5	1146			

NKUMBU ZANKUFUKULU ZANKANDA
 MIALUWAWANU LUANKULU YE LUAMONA
 BONSO BUMILANDASENENE MU BISONO MU ZAIKISA
 NSONOKONO ABUKU BIALTALANI.

Am.	Amosi	Neh.	Nehemia
Dan.	Danieli	Ngal.	Ngalatia
Eb. .	Baebaleo	Nk. Sol.	Nkung' a Solomo
Ef. .	Efeso	Nkong.	Nkongudidi
Esala		1 Nt.	1 Ntinu
Est.	Esteli	2 Nt.	2 Ntinu
File.	Filemoni	Nzai.	Nzaikusu a Yoane
Fili.	Filipi	Ob.	Obadia
Iiab.	Habakuki	1 Pet.	1 Petolo
Hang.	Hangai	2 Pet.	2 Petolo
Hos.	Hosca	Sak.	Sakalia
1 Kol.	1 Kolinto	1 Sam.	1 Samueli
2 Kol.	2 Kolinto	2 Sam.	2 Samueli
Kolo.	Kolosai	Sef.	Sefania
Loma		1 Tes.	1 Tesalonika
Luk.	Luka	2 Tes.	2 Tesalonika
Lumb.	Lumbu	1 Tim.	1 Timoteo
1 Lus.	1 Lusansu	2 Tim.	2 Timoteo
2 Lus.	2 Lusansu	Tit.	Tito
Luti		Yak.	Yakobi
Mal.	Malako	Yeh.	Yehesekeli
Malaki		Yel.	Yelemia
Man.	Maniongo	Yes.	Yesaya
Mat.	Matai	Yoa.	Yoane
Mav.	Mavanga	1 Yoa.	1 Yoane
Mika		2 Yoa.	2 Yoane
1 Mose		3 Yoa.	3 Yoane
2 Mose		Yobi	
3 Mose		Yoeli	
4 Mose		Yona	
5 Mose		Yos.	Yosua
Mpovi		Yuda	
Nah.	Nahumi	Zing.	Zingana

NKANDA WANTETE WA MOSE

VO NGENESI¹

KAPU 1.

Lusemono luzulu ye ntoto.

Vana kintete-ntete Nzambi wasema zulu ye ntoto.

Lumb. 33: 6. 90: 2. 104: 2 b. 136: 5 b. Yoa. 1: 8. Kolo. 1: 16. Eb. 11: 8.

2. Ntoto wakala wavombila ye wankatu, ye tombe kiakala va luse luansi-na, ye Mpeve a Nzambi yavevila va ntandu anlangu.

3. Nzambi wavova: Bika kia kwakala; kia kwakala. 2 Kol. 4: 6.

4. Nzambi wamona, vo kia kwakala kwambote; Nzambi wavambisa kia mu tombe.

5. Nzambi wabika nkumbu akia mwini, ye wabika nkumbu atombe fuku. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantete.

6. Nzambi wavova: Bika luyalungunu luakala va kati ye minlangu ye bika luavambisa minlangu mu minlangu. Yel. 10: 12. 51: 15.

7. Nzambi wavanga luyalungunu ye wavambisa nlangu miakala kungsi aluyalungunu mu nlangu miakala ku ntandu. aluyalungunu; bwakala bobo. Yea. 40: 22. 42: 6. 44: 24.

8. Nzambi wabika nkumbu aluyalungunu zulu. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiansole.

9. Nzambi wavova: Bika nlangu miena kungsi azulu miakutakana va vuma kiavanguka; bika nsi yayuma yamonika; bwakala bobo.

Lumb. 33: 7.

10. Nzambi wabika nkumbu ansi yayuma ntoto ye wabika nkumbu alukutukunu luaminlangu mbu. Nzambi wamona bio vo biambote.

11. Nzambi wavova: Bika ntoto wabuta titi, titi bibutanga mingidi, nti miandia mibutanga bana, bonso bwenina makanda manti miena mingidi mu miao kibeni va ntoto; bwakala bobo.

12. Ntoto wabuta titi, titi bibutanga

mingidi, bonso bwenina makanda mabiau, ye nti mibutanga bana bena mingidi mu yau kibeni, bonso bwenina makanda mamiau. Nzambi wamona bio vo biambote.

13. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantatu.

14. Nzambi wavova: Bika kia kwakala mu luyalungunu luzulu mu diambu diavambisa mwini mu fuku, ye bika kwakala dimbu biansungi ye bi-lumbu ye biamvu, Yel. 31: 35.

15. ye bika kwakala kia mu luyalungunu luzulu mu kienzudila ntoto; bwakala bobo.

16. Nzambi wavanga kia kole kwakunene; kia kwakunene mu yala mwini, ye kia kwakuke mu yala fuku, mboki zimbwetete.

17. Nzambi watula bio mu luyalungunu luzulu mu kienzudila ntoto

18. ye mu yala mwini ye fuku ye mu vambisa kia mu tombe. Nzambi wamona bio vo biambote.

19. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiaia.

20. Nzambi wavova: Bika nlangu miabuta mbidi alekwa biavumuna; bika nuni zatilumuka va ntandu antoto kungsi aluyalungunu luzulu.

21. Nzambi wasema mbizi zazinene zambu ye biabionsono biavumuna biki-banga biafunana kabu beni mu minlangu, bonso bwenina makanda mau, ye nuni zazonsono zena maveve, bonso bwenina makanda mau. Nzambi wamona bio vo biambote.

22. Nzambi wasakumuna bio ye wavova: Lukala lubutu ye lufunana ye lufuluza nlangu miambu; nuni bika zanieka va ntoto. 1 Mose 8: 17.

23. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantanu.

24. Nzambi wavova: Bika ntoto wabuta bulu biavumuna, bonso bwenina makanda mau: biatoluka, bizanzalanga,

¹ mbangudulu: Nkand' a Tuku kiatukila lekwa biabionsono.

biankitu, bonso bwenina makanda mau; bwakala bobo.

25. Nzambi wavanga bulu biankitu, bonso bwenina makanda mau, biatoluka bonso bwenina makanda niau, biabionsono bizanzalanga wa nsi, bonso bwenina makanda mau. Nzambi wamona bio vo biambote.

26. Nzambi wavova: Bika tuavanga bantu mu fwani-fwani kieto kitufwana-kene; bika bayala mbizi zambu ye nuni zazulu ye bulu biatoluka ye ntoto wawonsono ye biabionsono bizanzalanga bizanzalanga va ntoto.

Lumb. 8: 5 b. Eb. 2: 7 b.

27. Nzambi wasema muntu mu ki-fwani kiandi, mu fwani-fwani kia Nzambi kasema wo. Yandi wabasema bakala ye nkento.

1 Mose 9: 6. Ef. 4: 24. Kolo. 3: 10.

28. Nzambi wabasakumuna; Nzambi wavova kwa yau: Lukala lubutu ye lufunana ye lufuluza ntoto ye luyala wo ye luyala mbizi zambu ye nuni zazulu ye bulu biabionsono bizanzalanga va ntoto.

29. Nzambi wavova: Tala, mono iluveni titi biabionsono biena mingidi biena va ntoto wawonsono ye nti miamionsono mibutangana bana biena mingidi; biobio i dia kweni.

1 Mose 9: 3.

30. Kwa bulu biabionsono va ntoto, kwa nuni zazonsono zazulu ye biabionsono bizanzalanga va ntoto biena mwela wawumuna, kwa biau mpeni titi biabionsono biankunzu mu dia. Bwakala bobo.

Yes. 11: 6 b.

31. Nzambi watala biabionsono bikavanga, ye tala, biakala biambote beni. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiansambanu.

KAPU 2.

Lumbu kiansambodia. Lumbu lua Edeni.

Lusemono luankento.

Nkianguu zulu ye ntoto biamana vangwa ye nkangu au wawonsono.

2. Mu lumbu kiansambodia Nzambi wamanisa mavanga mandi makavanga; yandi wavunda kiansambodia mu mavanga mandi mamonsono makavanga.

2 Mose 20: 11. 31: 17. 5 Mose 5: 14. Eb. 4: 4.

3. Nzambi wasakumuna lumbu kiansambodia ye wabieka kio, bu kavundila kio mu mavanga mandi mamonsono mavanga Nzambi, bu kasema bilekwa.

4. Wowo i nsamu mu bina biavangwa mu zulu ye ntoto, bu biasemwa,

Mfumu Nzambi bu kavanga ntoto ye zulu.

5. Va ntoto ka vakikadila nti nkutu mu nsi ko, ye titi ka biakidukila mu nsi ko, kadi Mfumu Nzambi kakinokisina mvula va ntoto ko, ye muntu kakala vo ko, ulenda sadila ntoto.

6. Kansi mbungi wafunduka mu ntoto ye wanoka va ntoto wamvimba.

7. Mfumu Nzambi wasema muntu mu mfumfuta zantoto ye wavela mwela wampumunina mu mbombo andi, ye muntu wakala mwela wawumuna.

1 Kol. 15: 46, 47.

8. Mfumu Nzambi wakuna lumbu mu Edeni mu ntini yaeste, ye muna katula muntu ukawumba.

9. Mfumu Nzambi wadukisa nti miampila mu mpila mu ntoto; miansaku ameso ye miabiza mu dia ye nti wamoyo mu kati dialumbu ye nti waluzailu luabiabiza ye biambi.

10. Nzadi yatuka mu Edeni mu sa nlangu mu lumbu, muna mboki yau yakabana ye yavangama nzadi zia.

11. Yantete yena nkumbu Pisoni; yoyo yizunganga nsi yayonsono ya Havila mwena wola.

12. Wola wansi yina wambote wena; muna mwena bedeliumi ye tadi diaonisi.

13. Nzadi yanzole yena nkumbu Nghoni; yoyo yizunganga nsi yayonsono ya Kusi.

14. Nzadi yantatu yena nkumbu Hidekeli; yoyo yikwendanga ku ntini yaeste ya Asilia. Nzadi yaia i Eufalata.

15. Mfumu Nzambi waonga bakala ye wantula mu lumbu lua Edeni, kidi kasadila lo ye keba lo.

16. Mfumu Nzambi wakamba kwa bakala ye wavova: Ngeye lenda dia wonso wonso nti mu lumbu,

17. kansi nti waluzailu luabiabiza ye biambi, kudiani wo ko, kadi lumbu kiuna wo dia, fwa siwa fwa.

18. Mfumu Nzambi wavova: Ka butomene ko, vo bakala diena kinsona. Mono ngina kumvangila neadisi ufwanae kwa yandi.

Mpovi 4: 2.

19. Mu ntoto Mfumu Nzambi wavumbila bulu biabionsono biansi ye nuni zazonsono zazulu, ye yandi watuala bio kwa bakala, kidi katala, bonso bukana bio vana nkumbu. Yonso yonso nkumbu yavana bakala kwa bulu biabionsono biavumuna, yina yakala nkumbu abulu.

20. Bakala diavana nkumbu kwa

bulu biabionsono biatoluka ye kwa nuni zazonsono zazulu ye bulu biabionsono biansi. Kansi kwa Adami ka kwamonwa nsadisi ufwanane kwa yandi ko.

21. Mfumu Nzambi wasa bakala tulu tuavindu, ye bu kaleka, yandi wabonga visi kialubanzi ye wavingisa nsuni vakala visi.

22. Mfumu Nzambi wakubika nkento mu visi kialubanzi kikabonga mu bakala ye wantuala kwa bakala.

1 Kol. 11: 8. 1 Tim. 2: 13.

23. Bakala diavova: Ketu wau i visi kiavisi biami ye nsuni ansuni ami. Wau una bikwa nkento, kadi wabongolo mu bakala.

24. I bila bakala kana sisila sandi ye mbut' andi ye tatamana ye nkazi andi, ye yau bana kala nsuni mosi.

Mat. 19: 5. Mal. 10: 7. Ef. 5: 31.

25. Kansi bakala ye nkazi andi bakala mpene yau bole ye ka bamonasana nsoni ko.

KAPU 3.

Luvulolo luamasumu.

Kansi nioka yalutula kinkita mu bulu biabionsono biansi biavanga Mfumu Nzambi, ye yau yavova kwa nkento: Bwevi? Kadi Nzambi wavovele vo: Yeno ka luna dia nti miamionsono mu lumbu ko?

Yoa. 8: 44.

2. Nkento wavutula kwa nioka: Yeto tudianga bana banti miankaka mu lumbu,

3. kansi mu bana banti wena muna kati dialumbu mwavovele Nzambi: Yeno ka luna wo dia nkutu ko ye ka luna wo valakana ko, ka luidi fwa.

4. Buna nioka yavova kwa nkento: Ka luna fwa nkutu ko;

5. kansi Nzambi zaidi, vo kionso lumbu kiluna wo dia, meso meno mana zibuka, ye luna kala bonso Nzambi mu zaya mambote ye mambi.

6. Nkento wamona, vo nti wakala wambote mu dia ye keto diameso, ye nti wakala keto, bu uvana nduka; yandi wabonga wo mwana ye wadia wo, ye mboki kavana mpe kwa bakala andi wakala yandi, ye yandi wadia wo.

2 Kol. 11: 8. 1 Tim. 2: 14.

7. Buna meso mayau bole mazibuka ye bamona, vo bena mpene; banamungisa makaya makuyu mabakanga mu luketo.

8. Yau bawa nding'a Mfumu Nzambi wazieta mu lumbu mu luvevolu luampozi. Bakala ye nkazi andi baswama zizi kia Nzambi va kati ye nti mialumbu.

9. Kansi Mfumu Nzambi wabokila bakala ye wavova kwa yandi: Kwe wena?

10. Yandi watambudila: Mono ngwilu nding' aku mu lumbu ye ntinini, bu ngiena mpene; nkiaungunu nswe mi.

11. Buna yandi wavova: Nani uku-bakusi, vo wena mpene? Didi kwaku nti uikembi, vo kuna wo dia ko?

12. Bakala diavutula: Nkento uwapmpeni mu kala yami umpeni mwau' anti, ye ndidi wo.

13. Buna Mfumu Nzambi wavova kwa nkento: Nki vengi? Nkento wavutula: Nioka yimbebi, ye mono ndidi wo.

14. Buna Mfumu Nzambi wavova kwa noka: Bu usidi bobo, singwa una singwa mu bulu biabionsono, bulu biatoluka ye biankitu; ngeye una diatila mu lubumbulu luaku ye una dia mfumfuta zantoto lumbu biabionsono biazingu kiaku.

15. Mono ngina tula kitantu va kati ye ngeye ye nkento, va kati ye nkun' aku ye nkun' andi. Wau una fotikiesantu aku, ye ngeye una kuntu mu kinkoso kiatambi kiandi.

Loma 16: 20. Eb. 2: 14 b. 1 Yoa. 3: 8.

16. Yandi wavova kwa nkento: Mono ngina kumweesa miangala miangolo, bu wena ye vumu; una buta bana baku mu nsongo. Kansi ngunda zaku zina kala kwa bakala aku, ye yandi una kuyala.

Ef. 5: 22 b.

17. Yandi wavova kwa Adami: Yu udimbidi mambu mankazi aku ye didi nti uyavanini nsiku wau; kuna wo dia nkutu ko, i kuma ntoto una singwa mu diambu diaku. Ngeye una wo yundukila mu mpasi lumbu biabionsono biazingu kiaku.

Loma 8: 20.

18. Wau una kubutula mpanga ye nsolokoto, ye una dia titi biansi.

19. Ngeye una dia dia kwaku mu kiufuta kiazizi kiaku, nate ye una vutuka mu ntoto uwahongwa. Kadi ngeye u mfumfuta ye una vutuka kala mfumfuta.

Lumb. 90: 8. 104: 29. Mpovi 3: 20. 12: 7.

Loma 5: 12.

20. Bakala diabika nkumbu ankazi andi Eva, bu kena mbuti abavumuna babonsono.

21. Mfumu Nzambi wavangila Adami ye nkazi andi mwatu miankanda mialumbu ye wabavwika.

22. Mfumu Nzambi wavova: Tala,

1 mb. mpumuna.

bakala dieka bonso umosi mu yeto ye zaidi mambote ye mambi. Bwabu tuatala, kidi kana lambula koko kwandi mu bonga mu nti wamoyo mpe ko ye dia wo ye vumuna ntangu yikayimani.

23. I kuma Mfumu Nzambi wamvakiisa mu lumbu lua Edeni, kidi kasadila ntoto ukabongwa.

24. Yandi wakuba bakala, ye ku ntini yaeste yalumbu lua Edeni watula bakeluba ye sabala kieti lema kisiuka-nga mwamonsono mu diambu diakenga nzil' anti wamoyo.

Yel. 46: 10. Yeh. 1: 4 b. 10: 1 b.

KAPU 4

Kaini ye Abeli. Kanda dia Kaini. Mbutulu a Seti ye Enosi.

Adami wazaya nkazi andi Eva, ye yandi wayaka ye wasemukina Kaini¹ ye wavova: Mono mpeno bakala mu lusadusu lua Mfumu.

2. Yandi wabuta diaka mwana wabakala, i Abeli, nleke andi. Abeli wakala mvungi amameme, ye Kaini wakala mvati amavia.

3. Ntangu zankaka bu zavioka, mboki Kaini wayoka nkailu ambutu miantoto kwa Mfumu.

4. Abeli mpe wanata nkailu andi mu masemukunwa mu kamba diandi diamameme ye mazi mau. Mfumu watala kwa Abeli ye nkailu andi;

Eb. 11: 4.

5. kansi katala kwa Kaini ye nkailu andi ko. Buna Kaini wakala nganzi zazingi, ye zizi kiandi kiayindalala.

6. Mfumu wavova kwa Kaini: Mu nkiana wena nganzi? Zizi kiaku mu nkiana kiyindalele?

7. Vo uvanganga bwambote, buna kuna vumbula zizi kiaku koe? Kansi vo kuvanganga bwambote ko, buna masumu meti langidila va mwelo, ye zinina kwamau kwena yaku, kansi ngeye una mo yala.

Loma 6: 12.

8. Kaini wamoka ye Abeli, nleke andi. Vakiakala, bu bakala mu mavia, buna Kaini wabwila Abeli, nleke andi, ye wambema.

Mat. 23: 35. 1 Yoa. 8: 12. Yuda b. 11.

9. Buna Mfumu wavova kwa Kaini: Abeli, nleke aku, kwe kena? Yandi wavutula: Kizaidi ami ko; kadi mono i nkebi anleke amie?

10. Buna yandi wavova: Bwe wasidi?

¹ mb. mpeno.

Nadimbieti, menga manleke aku meti boka va ntoto nate ye ku mono.

Eb. 13: 24.

11. Bwabu una singwa ye kubwa va mavia mayesi nwa mu tambula menga manleke aku mu moko maku.

12. Bu una vata ntoto, buna ka una vutuka kubutula mbongo ko. Ngeye una kala mazeba ye mazenziila va ntoto.

13. Buna Kaini wavova kwa Mfumu: Ndongi zalufuma luami zena zangolo beni zingina lembana nata.

14. Tala, bwabu wankubidi mu mavia, ye ngina katwa swama mu zizi kiaku. Ngina kala mazeba ye mazenziila va ntoto, ye sibwa kala, vo wonso wonso una kumbona, sika kumbema.

Yobi 15: 20 b.

15. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: Ka bwa ko, kansi wonso wonso una bema Kaini, yandi una vutulwa ndinda mvutulwa nsambodia. Mfumu wasa dimbu kiantabudulu mu Kaini, kidi wonso ukummona, kana kumbema ko.

16. Buna Kaini wakatuka va zizi kia Mfumu ye wakala kundu mu nsi a Nodi vatadisi Edeni.

17. Kaini wazaya nkazi andi, ye yandi wayaka ye wabuta Hanoki. Yandi watunga mbanza ye wabika mbanza Hanoki mu diambu diankumbu amwan' andi.

18. Hanoki wabutulwa Iladi, Iladi wabuta Mehuyaeli, Mehuyaeli wabuta Metusaeli, Metusaeli wabuta Lemeki.

19. Kansi Lemeki wakwela bakazi bole; nkumbu aumosi Ada, wankaka i Sila.

20. Ada wabuta Yabali. Yandi i se diayau bena kundu mu nzo zakoto ye butisanga makamba mabulu biatoluka.

21. Nkumbu anleke andi Yubali. Yandi i se diayau babonsono basikanga nambi ansinga ye pitulu.

22. Kansi Sila wabuta mwana wabakala mpe, i Tubala-Kaini; yandi i ngangula wafula luazu biampila mu mpila biansongo ye biasengwa. Busi kia Tubala-Kaini i Nama.

23. Lemeki wavova kwa bakazi bandi: Ada ye Sila, luwa mambu mami, lubakazi ba Lemeki, ludimba mpovolo ami: Tala, ivondanga bakala mu vwa vwa kiiluekwanga ye vuvi mu mvimbu mvimbu uivimbushwaga.

24. Inga, Kaini una vutulwa ndinda

mvutulwa nsambodia, kansi Lemeki lusambodia ye nsambodia.

25. Adami wazaya nkazi andi diaka, ye yandi wabuta mwana wabakala ukabika nkumbu Seti,¹ ye wavova: Nzambi wantomene mwana wankaka wabakala mu dimbu dia Abeli wavondwa kwa Kaini.

26. Mwana wabakala wabutwa kwa Seti mpe, yandi wambika nkumbu Enosi. Mu ntangu yayi babadika hombidila nkumbu a Mfumu.

KAPU 5.

Makanda matuka mu Adami ye Seti nate ye Noa.

Wau i nkand' asinsi dia Adami. Nzambi bu kasema bantu, yandi wabavanga mu fwani-fwani kia Nzambi.

1 Mose 1: 27. 9: 6. 1 Lus. 1: 1 b. Luk. 3: 36 b.

2. Yandi wabasema bakala ye nkento ye wabasakumuna ye wabavana nkumbu muntu,² bu basemwa.

3. Adami, bu kakala nkama mosi ye makumatatu mamvu, wabuta mwana wabakala wamfwanakana mu nkadulu andi, ye yandi wambika nkumbu Seti.

4. Adami, bu kamana buta Seti, wakala moyo mu nkama nani zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

5. Nkiangunu mvu miamionsono mia Adami miakakala moyo i nkama vwa ye makumatatu mamvu; mboki kafwa.

6. Seti, bu kakala nkama mosi ye mvu ntanu, wabuta Enosi.

7. Seti, bu kamana buta Enosi, wakala moyo mu nkama nani ye mvu nsambodia ye wabuta bana bababakala ye babakento.

8. Nkiangunu mvu miamionsono mia Seti miakala nkama vwa ye kumi ye mvu miole; mboki kafwa.

9. Enosi, bu kakala luvwa luamvu, wabuta Kenani.

10. Enosi, bu kamana buta Kenani, wakala moyo mu nkama nani ye kumi ye mvu ntanu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

11. Nkiangunu mvu miamionsono mia Enosi miakala nkama vwa ye mvu ntanu; mboki kafwa.

12. Kenani, bu kakala lusambodia luamvu, wabuta Mahalaleli.

13. Kenani, bu kamana buta Mahalaleli, wakala moyo mu nkama nani

¹ mb. ntomono.

² mb. mu kiebeleo adam.

ye makumaia mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

14. Nkiangunu mvu miamionsono mia Kenani miakala nkama vwa ye kumi diamvu; mboki kafwa.

15. Mahalaleli, bu kakala makumasambanu ye mvu ntanu, wabuta Yeledi.

16. Mahalaleli, bu kamana buta Yeledi, wakala moyo mu nkama nani ye makumatatu mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

17. Nkiangunu mvu miamionsono mia Mahalaleli miakala nkama nani ye luvwa ye mvu ntanu; mboki kafwa.

18. Yeledi, bu kakala nkama ye makumasambanu ye mvu miole, wabuta Hanoki.

19. Yeledi, bu kamana buta Hanoki, wakala moyo mu nkama nani zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

20. Nkiangunu mvu miamionsono mia Yeledi miakala nkama vwa ye makumasambanu ye mvu miole; mboki kafwa.

21. Hanoki, bu kakala makumasambanu ye mvu ntanu, wabuta Metusala.

22. Hanoki wadiata mu nkalasani ye Nzambi mu nkama tatu zamvu, bu kakibutula Metusala ye yandi wabuta bana bababakala ye babakento.

23. Nkiangunu mvu miamionsono mia Hanoki miakala nkama tatu ye makumasambanu ye mvu ntanu.

24. Hanoki, bu kamana diata mu nkalasani ye Nzambi, buna walala, kadi Nzambi wankatula. Eb. 11: 5. Yuda b. 14.

25. Metusala, bu kakala nkama mosi ye lunani ye mvu nsambodia, wabuta Lemeki.

26. Metusala, bu kamana buta Lemeki, buna wakala moyo nkama nsambodia ye lunani ye mvu miole ye wabuta bana bababakala ye babakento.

27. Nkiangunu mvu miamionsono mia Metusala miakala nkama vwa ye makumasambanu ye vwa diamvu; mboki kafwa.

28. Lemeki, bu kakala nkama mosi ye lunani ye mvu miole, wabuta mwana wabakala.

29. Yandi wambika nkumbu Noa¹ ye wavova: Wau una kutubomba mu salu bieto ye mu mpasi zamoko meto, bu tuna sadila ntoto wasingwa kwa Mfumu.

30. Lemeki, bu kamana buta Noa,

¹ mb. mbombolo.

buna wakala moyo mu nkama tanu ye luvwa ye mvu ntanu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

31. Nkiangunu mvu miamionsono mia Lemeki miakala nkama nsambodia ye lusambodia ye mvu nsambodia; mboki kafwa.

32. Noa, bu kakala nkama tanu zamvu, buna wabuta Semi, Hami, Yefeti.

KAPU 6.

Mbivulu abantu. Mbukila yasamunwa.
Nzaza yatungwa.

Bantu, bu babadika nieka va ntoto ye bana babakento bababutulwa.

2. buna bana ba Nzambi bababakala bamona, vo bana babantu babakento bakala bantoko ye bakwela babaluta zola.

3. Buna Mfumu wavova: Mpeve ami ka yina kala mu bantu ntangu zazonsono ko, bu bena nsuni kaka; nkiangunu lumbu biau bina zengulwa nkama mosi ye makumole mamvu.

4. Bayangama beni bakala va ntoto mu ntangu yina bonso mu ntangu zalanda, bana ba Nzambi bababakala bu babadika kota kwa bana babantu babakento, ye yau bababutula bana; babana i babakala bakikessa mu nsi nkulu bayenda makumbu. 4 Mose 18: 34.

5. Kansi Mfumu bu kamona, vo yayibi yabantu yakala yayingi va ntoto, ye makani mau ye mabanza mau mamonsono mantima miau makala mambi mu ntangu zazonsono,

1 Mose 8: 21. Mat. 15: 19.

6. buna Mfumu wanionguluka, bu kavanga bantu va ntoto, ye wakala kiadi mu ntim' andi.

7. Mfumu wavova: Bantu bayasema, nzolele kubafula va ntoto, inga, ye bantu ye bulu biamalua maia ye bizanzalanga ye nuni zazulu, kadi ndiongolokele, bu yavanga bantu.

8. Kansi Noa wamona nlemvo mu meso ma Mfumu.

9. Wau i nsamu wasinsi dia Noa. Noa wakala muntu wamfonga ye kialunga mu mbandu yayina; Noa wadiata mu nkalasani ye Nzambi.

Eb. 11: 7. 2 Pet. 2: 5.

10. Noa wabuta bana batatu bababakala: Semi, Hami, Yefeti.

11. Kansi ntoto waluta biva mu meso ma Nzambi, ye ntoto wafuluka kwa tana.

12. Nzambi wamona, vo ntoto wabiva, nsuni miamionsono bu miadiata mu bi va ntoto.

13. Buna Nzambi wavova kwa Noa: Mono nsavukidi ntima mu sukisa nsuni miamionsono, kadi ntoto uzedi kwa tana kubasadianga; tala, nzolele kubabunga ye ntoto.

14. Navangi kwaku nzaza yanti miangofeli ye vanga vinga mu nzaza ye vaba yo mu luvumba luampiuki mu ngudi ye ku mbazi.

15. Ngeye una vangila nzaza ebu: yau yina kala nkama tatu zamfwoko mu la ye makumatanu mamfwoko mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu ntela;

16. una sa mwasi ku ntandu mu diambu diakia, mfwoko mosi mu ntela; una tula vitu dianzaza va lueka luayau; ngeye una yo vanga yakala nibandu mosi yansi ye mbandu yakati ye mbandu yantandu.

17. Kadi tala, mono ngina yambula mbukila anlangu yiza va ntoto mu bunga nsuni miamionsono kuni azulu miena mpeve yavumuna; yayonsono yena va ntoto yina bungwa.

18. Kansi mono nzolele sa luwawanu ye ngeye: ngeye una kota mu nzaza ye bana baku bababakala ye nkazi aku ye bakazi babana baku bababakala.

19. Ngeye una kotisa mionso mionso nsuni mu nzaza mu biabionsono biavumuna, biole biole, mpila mpila, kidi biavuka ye ngeye; biau bina kala biambakala ye biankento.

20. Mu zinuni, bonso bwena makanda mau, mu bulu biamalua maia, bonso bwena makanda mau, mu bizanzalanga biabionsono va usi, bonso bwena makanda mau, biole biole, mpila mpila, bina kota kwa ngeye, kidi wakeba bio biavumuna.

21. Ngeye una bonga biandia biampila mu mpila bidiwanga ye kukiyo-nzikila bio, kidi biakala dia kwaku ye kwa biau.

22. Noa wavanga bo; yandi wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwanakanba Nzambi.

KAPU 7.

Ngizulu ambukila anlangu.

Mfumu wavova kwa Noa: Nakoti kwaku mu nzaza ye nzo aku yayonsono, kadi imweni wamfonga va luse luami mu mbandu yayi.

2. Ngeye una kukibongila nsambodia, biole biole, biambakala ye biankento, mu bulu biamalua maia biabionsono biavedila, kansi biole, kiambakala ye

kiankento, mu bulu biamalu maia bilembolo kala biavedila, ^{8 Mose 11: 2 b.}

3. i bobo mu nuni zazulu nsambodia, zole zole, zambakala ye zankento, mu diambu diavukisa makanda mau va ntoto wawonoso.

4. Kadi lumbu nsambodia mboki ngina nokisa mvula va ntoto mu makumaia malumbu ye makumaia mama-fuku, ye ngina fula lekwa biabionsono va ntoto biyavanga.

5. Noa wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwankamba Mfumu.

6. Noa wakala nkama sambanu zamvu, mbukila aminlangu bu yayiza va ntoto.

7. Noa wakota mu nzaza ye bana bandi bababakala ye nkazi andi ye bakazi babana bandi bababakala mu diambu diambukila anlangu.

8. Mu bulu biamalu maia, biavedila ye bialenibwa kala biavedila ye mu nuni ye mu biabionsono bizanzalanga va ntoto,

9. biole biole biakota, biambakala ye biankento, kwa Noa mu nzaza, bonso bwakamba Nzambi kwa Noa.

10. Lumbu nsambodia mboki mbukila anlangu yayiza va ntoto.

11. Mvu una, Noa bu kakala nkama sambanu zamvu mu ngonda yanzole mu lumbu kiakumi ye nsambodia mu ngonda, kina lumbu nto zazonsono zansina beni zabuka, ye miasi miazulu miazibuka, ^{Yobi 38: 16.}

12. ye mvula zanoka va ntoto mu makumaia malumbu ye makumaia mafuku.

13. Mu lumbu kina Noa wakota mu nzaza ye Semi ye Hami ye Yefeti nipe, i bana ba Noa, mboki nkazi a Noa ye bakazi babana bandi batatu bababakala bakota yau,

14. ye mboki bulu biabionsono bialembwa toluka, bonso bwena makanda mau, ye biabionsono biatoluka, bonso bwena makanda mau, ye bizanzala biabionsono bizanzalanga va ntoto, bonso bwena makanda mau, ye biabionsono bitilumukanga, bonso bwena makanda mau, ye nuni zazonsono zampila mu mpila, biabionsono biena maveve.

15. Biau biakota kwa Noa, biole biole, biansuni miamionsono miakala mwela wavumuna.

16. Biau biakota momo biakala biambakala ye biankento biansuni miamionsono, bonso bwankamba Nzambi. Mfumu wambindikila kielo.

17. Mbukila yayiza va ntoto mu

makumaia malumbu, ye nlangu wanika ye wananguna nzaza ye yayangama va ntandu ye ntoto kuni.

18. Nlangu watulama ye wanika beni va ntoto, ye nzaza yayenda lalami va ntandu anlangu.

19. Nlangu watulama ye watulama va ntandu antoto, ye miongo miamionsono mianda mwamonsono kuni azulu mifukwa.

20. Nlangu watulama va ntandu amia kumi ye mfwoko tanu, ye miongo mifukwa.

21. Buna nsuni miamionsono miakiba va ntoto mifuka, zinnuni ye bulu biatoluka ye bialembwa toluka ye ndekwa-ndekwa biabionsono bialuna va ntoto, i bobo mpe bantu babonsono.

22. Biabionsono biakala va nsi yayuma bialwa, i biabionsono biakala filuvevolu fiamwela wavumuna mu mbombo.

23. I bobo kafudila lekwa biabionsono va ntoto ye bantu ye bulu ye bizanzalanga ye nuni zazulu; biau bialulwa va ntoto, ye Noa kaka wavuka ye bina biakala yandi mu nzaza.

^{1 Pet. 2: 20. 2 Pet. 2: 5. 3: 6.}

24. Nlangu watatamana mu tulama va ntandu antoto mu nkama mosi ye makumatanu malumbu.

KAPU 8.

Nsukulu ambukila anlangu. Nkailu adisalu wa Noa ye nsilulu a Nzambi.

Buna Nzambi wabanza mu Noa ye mu bulu biabionsono bialembwa toluka ye biabionsono biatoluka biakala yandi mu nzaza, ye Nzambi wayambula mpeve yayiza vevumuki va ntoto, ye nlangu wabetumuka;

2. nto zansina ye miasi miazulu miazibama, ye mvula zakia ku zulu.

3. Nlangu wakoka ye koka va ntoto; nkama ye makumatanu malumbu mboki nlangu wabadika konuka.

4. Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi ye nsambodia mu ngonda, nzaza yakakama va mongo wa Alalati.

5. Nlangu wakonuka ye konuka nate ye ngonda yakumi. Mu ngonda yakumi, mu lumbu kiantete mu ngonda, ntu miamiongo miamonika.

6. Makumaia malumbu mboki Noa wazibula nela yikavanga va nzaza,

7. ye watilumuna munganga; wau watilumuka mu kwenda vutuka ye kwenda vutuka, nate ye nlangu wamana yuma va ntoto.

8. Mboki watilumuna bembe, kidi kamona, vo nlangu umeni sika mu nsi.

9. Kansi bembe ka diamona vuma vamvundisa malu ko, kansi diavutuka kwa yandi mu nzaza, kadi nlangu wafuka ntoto wawonsono. Buna walam-bula koko kwandi ye waktotisa dio mu nzaza.

10. Mboki kavingila lumbu nsambodia diaka ye wavutuka tilumuna bembe mu nzaza.

11. Bembe diavutuka kwa yandi mu nkokila, ye tala, buna diau dianata lukaya luankunzu luanti aolive mu zobo kiandi. Buna Noa wazaya, vo nlangu wameni sika mu ntoto.

12. Kansi wavingila lumbu nsambodia diaka ye mboki wavutuka tilumuna bembe; buna ka diavutuka diaka kwa yandi ko.

13. Mu mvu wankama sambanu ye mosi, mu ngonda yantete, mu lumbu kiantete mu ngonda, nlangu wamana yuma mu ntoto. Buna Noa wakatula nludi anzaza ye wamona, vo ntoto wakondwa nlangu.

14. Mu ngonda yanzole, mu lumbu kiamakumole ye nsambodia mu ngonda, ntoto wakala nayokoso beni.

15. Buna Nzambi wamoka ye Noa ye wavova:

16. Navaiki mu nzaza ye nkazi aku ye bana baku bababakala ye bakazi babana baku bababakala.

17. Bulu biabionsono biena yaku, mionso mionso nsuni, ye nuni ye bulu biamalu maia ye bizanzala biabionsono bizanzalanga va ntoto, ngeye una yambula biavaika yaku, mpasi bianieka ye butana ye funana va ntoto. ^{1 Mose 1: 22.}

18. Buna Noa wavaika ye bana bandi bababakala ye nkazi andi ye bakazi babana bandi bababakala.

19. Bulu biabionsono biamalu maia ye biabionsono bizanzalanga ye nuni zazonsono ye biampila mu mpila bizanzalanga va ntoto biavaika mu nzaza, bonso bwakala makanda mau.

20. Noa watunga disalu kwa Mfumu ye wabonga mu bulu biabionsono biavedila biamalu maia ye mu nuni zazonsono zavedila ye wayoka nkailu angio-ka va disalu.

21. Mfumu bu kawa nsunga yoyo yikatonda, buna wavova mu ntim' andi: Mono kina kwami vutuka singa ntoto mu diambu diabantu ko, makani mantima miabantu bu mena mambi tuka vana kileke. Kina vutuka vonda

biabionsono biavumuna ko, bonso bumpengi bwabu.

^{1 Mose 6: 5. Yes. 54: 9. Mat. 15: 19.}

22. Lumbu biakidi kadi ntoto, buna ka muna lembwa kunwa ye yonzukwa ko, ye kiozi ye mbangazi, mvula ye sivu, mwini ye fuku ka bina lembwa ko.

KAPU 9.

Luwawanu lua Nzambi ye Noa. Mambu maudi kwa bana bandi. Mfwilu andi.

Nzambi wasakumuna Noa ye bana bandi bababakala ye wavova kwa yau: Lubutana ye lunieka ye lufuluza ntoto. ^{1 Mose 1: 28.}

2. Bika wonga ye mpamuku biabwila bulu biabionsono va ntoto ye nuni zazonsono kungsi azulu mu diambu dieno; biabionsono bizanzalanga va nsi ye mbizi zazonsono mu mbu bina vewa mu moko meno.

3. Biabionsono bikibanga ye biena moyo bina kala dia kweno; bonso buyaluvana titi biankunzu, i buna ikulu-veni yayi yayonsono. ^{1 Mose 1: 29.}

4. Kansi nsuni wena ye mwela, i menga mandi, ka luna wo dia ko. ^{8 Mose 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b. Mat. 15: 20 b.}

5. Kansi menga meno mena ye miela mieno, ngina mo tomba mpe. Ngina mo tomba mu kionso kionso bulu. Mono mpe ngina tomba mwel' amuntu mu muntu wankaka;

6. wonso utengula menga mamuntu, menga mandi mana tengulwa kwa bantu, kadi Nzambi wavanga muntu mu kifwani kiandi. ^{1 Mose 1: 27. 5: 1. 2 Mose 21: 12. 4 Mose 35: 31. Zing. 28: 17. Mat. 26: 52. Nzal. 13: 10.}

7. Bwabu lubutana ye lunieka; lufunana va ntoto ye lunieka va wau.

8. Nzambi wavova diaka kwa Noa ye kwa bana bandi bababakala bakala yandi:

9. Tala, mono nzolele sa luwawanu ye yeno ye nkuna mieno mina kululanda

10. ye lekwa biabionsono biavumuna biena yeno: zinuni, bulu biatoluka ye biabionsono biankitu biena yeno, biabionsono biavaika mu nzaza, bulu biabionsono va ntoto.

11. Mono nzolele sa luwawanu ye yeno: kasi ye bwabu ka buna vutuka kala ko, vo nsuni mianionsono mina fukuswa mu mbukila anlangu; mbukila yankaka anlangu ka yina vutuka kwiza mu bunga ntoto ko. ^{1 Mose 8: 21.}

12. Nzambi wavova: Kiaki kina

kala dimbu kialuwawanu lumpengi va kati ye beto yeno ye lekwa biabionsono biavumuna biena yeno mu ntangu zikazimani :

13. nkiam' ang' mono ntudidi wo mu matuti; wau una kala dimbu kialuwawanu va kati ye mono ye ntoto.

14. Mboki bu ngina tombula matuti va ntandu antoto ye nkiana bu una monika mu matuti,

15. buna ngina banzila luwawanu luasiwa va kati ye beto yeno ye lekwa biabionsono biavumuna, mionso mionso nsuni, ye nlangu ka una vutuka kala mbukila yibunganga nsuni miamionsono ko.

16. Nkiangunu nkiana bu una monika mu matuti ye mono ntedi wo, buna ngina banzila luwawanu lukalumani luasiwa va kati ye Nzambi ye lekwa biabionsono biavumuna, mionso mionso nsuni va ntoto.

17. Nzambi wavova kwa Noa : Kio-kio kina kala dimbu kialuwawanu luyasidi va kati ye mono ye nsuni miamionsono va ntoto.

18. Bana bababakala ba Noa bava-ika mu nzaza i Semi ye Hami ye Yefeti; kansi Hami i se dia Kanani.

19. Baba batatu i bana bababakala ba Noa, ye mu yau mwatuka bantu babonsono bena va ntoto.

20. Noa wakala mvati amavia ye wakala wantete wakuna via diavinia.

21. Kansi bu kanwa vinia, wasansala ye walambalala mpene mu nzo andi yakoto.

22. Hami, i se dia Kanani, wamona nsoni zase diandi ye wasamuna bo kwa mpangi zandi zazole zakala ku mbazi.

23. Kansi Semi ye Yefeti babonga yunga ye batula kio va mavembo mau, babole va kimosi, ye bakota manimanima ye bafuka nsoni zasau; bavengika zizi biau, ka bidi mona nsoni zasau.

24. Mboki Noa bu kavungula mu vinia ye wazaya yivengi mwan' andi wanleke kwa yandi, buna wavova :

25. Kanani singwa kasingwa, nang' aminanga kana kala kwa mpangi zandi.

26. Wavova diaka : Bika Mfumu katondwa, i Nzambi a Semi, ye Kanani kakala nang' au.

27. Nzambi bika kayandasa Yefeti, ye bika kakala kundu mu nzo za Semi ye Kanani kakala nang' au.

28. Noa wakala moyo mu nkama

tatu ye makumatanu mamvu tuka vana mbukila anlangu ;

29. nkiangunu mvu miamionsono mia Noa miakala nkama vwa ye makumatanu ; mboki kafwa.

KAPU 10.

Kanda diabana bababakala ba Noa.

Wau i nsamu wasinsi diabana bababakala ba Noa. Yau bakala Semi, Hami, Yefeti ; yau babutulwa bana bababakala balandila mbukila anlangu.

1 Lus. 1: 4 b.

2. Bana bababakala ba Yefeti i Ngomeli, Mangongi, Madai, Yavani, Tubali, Meseki, Tilasi.

3. Bana bababakala ba Ngomeli i Askenasi, Lifati, Tongalama.

4. Bana bababakala ba Yavani i Elisa ye Talasi ye Kitimi ye Dodanimi.

5. Mu yau mwayandana bantu mu nsi zau bena mu nsi zabangoi zena va mbel' ambu, bonso bwena ndinga zau ye masinsi mau ye makanda mau.

6. Bana bababakala ba Hami i Kusi, Misilaimi, Puti, Kanani.

7. Bana bababakala ba Kusi i Seba, Havila, Sabata, Lama, Sabateka. Bana ba Lama i Seba ye Dedani.

8. Kansi Kusi wabuta Nimilodi ; yandi wabadika kala lulendo va ntoto.

9. Yandi wakala nkongo yalulendo vantadisi a Mfumu, nkiangunu bwavova : " Nkongo yalulendo bonso Nimilodi vantadisi a Mfumu."

10. Kimfumu kiandi kiabadika kala mu Babeli, Eleki, Akadi, Kalane mu nsi a Sinali.

11. Mboki wavaika mu nsi yina ye wayenda ku Asuli ye watunga Nineve ye Lehebotali ye Kala

12. ye Leseni mpe va kati ye Nineve ye Kala ; mbangudulu "mbanza yayinene."

Yona 3: 2 b.

13. Misilaimi wabuta baludita, baanamita, balehabita, banafatuhita,

14. bapatalusita, bakasaluhita, mwatuka bafiliste ya bakafatolita.

15. Kanani wabuta Sidoni, i nsemokono andi, ye Heti,

16. mboki mpe bayebusita, baamolita, bangilingasita,

17. bahivita, baalakita, basinita,

18. baalavadita, basemalita ye bahamatita. Mboki masinsi mabakananita mayandana ye yandana.

19. Nsi abakananita yalambuka tuka kuna Sidoni ye ku ntini a Ngelali nate ye kuna Ngasa ye ku ntini a Sodo-

ma, Ngomola, Adima, ye Seboimi nate ye kuna Lasa.

20. Yau i bana bababakala ba Hami, bonso bwena masinsi mau ye ndinga zau mu nsi zau ye makanda mau.

21. Bana bababakala babutwa mpe kwa Semi, i mfumu a Yefeti, i se dia-kanda diabana babonsono ba Ebeli.

22. Bana bababakala ba Semi i Elami, Asuli, Alapakasadi, Ludi ye Alami.

23. Bana bababakala ba Alami i Usi, Huli, Ngeteli ye Masi.

24. Alapakasadi wabuta Sela, ye Sela wabuta Ebeli.

1 Mose 11: 12 b.

25. Kansi kwa Ebeli kwabutwa bana bole bababakala, nkumbu aumosi Pelengi,¹ kadi mu lumbu biandi ntoto wakabwa; nkumbu anleke andi Yokotani.

1 Mose 11: a.

26. Yokotani wabuta Alamodadi, Se-lefi, Hasalamaveti, Yela,

27. Hadolami, Usala, Dikila,

28. Obali, Abimaeli, Seba, Ofili, Havila ye Yobabi;

29. yau babonsono i bana bababakala ba Yokotani.

30. Nzo zau zakala tuka ku Mesa ye ku ntini ya Sefali ye mongo wa Este.

31. Yau i bana bababakala ba Semi, bonso bwena masinsi mau ye ndinga zau, mu zinsi zau bonso bwena makanda mau.

32. Yau i makanda mabana bababakala ba Noa, bonso bwalandila sinsi sinsi mu bantu bau. Mu yau mwayandana bantu va ntoto balandila mbukila anlangu.

Mav. 17: 2a.

KAPU 11.

Nzo a Babeli yayongi. Mpiluzulu andinga. Sinsi dia Semi. Sinsi dia Tela.

Ntoto wamvimba wakala ndinga yimosi ye mpovolo yimosi.

2. Kansi bu bananguka ye bayenda ku ntini yaeste, buna bamona ndimba waunene mu nsi a Sinali ye bakunda vana.

3. Yau bavovasana: Bwabu lelo, bika tuawumba matadi ye yoka mo. Yau basadila matadi mawumbwa bonso matadi mansenzebele ye basadila luwumba luampiuki bonso nteke.

4. Yau bavova: Bwabu lelo, bika tukitungila mbanza ye nzo yayongi yina lambuka yongi ku zulu ye tuakivanga nkumbu; nga situa lenda mwangana va ntoto wamvimba.

5. Buna Mfumu wakulumuka mu

¹ mb. nkabuna.

tala mbanza ye nzo yayongi yatunga bana babantu.

6. Mfumu wavova: Tala, yau i kanda dimosi ye bona babonsono ndinga yimosi, ye bobo i bwantete: bwabu mboki ka bana lembana lekwa ko, kani kionso kionso kibana savukila ntima mu vanga.

7. Bwabu vele, bika tuakulumuka ye tuaviluzula nding' au, ka bidi zayasana ndinga.

8. Mfumu wabamwangisa tuka vana nate ye va luse luantoto wamvimba, ye bayambula mbanza mu tunga.

9. I kuma yabikwa nkumbu Babeli,¹ Mfumu bu kaviluzudila nding' antoto wamvimba muna, mboki Mfumu wabamwangisa tuka vana nate ye va luse luantoto wamvimba.

10. Wau i nsamu wasinsi dia Semi. Semi bu kakala nkama mosi amvu, wabuta Alapakasadi, mvu miole mialandila mbukila anlangu.

1 Lsa. 1: 17 b. Luk. 8: 3a.

11. Semi, bu kamana buta Alapakasadi, wakala moyo nkama tanu zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

12. Alapakasadi, bu kakala makumatatu ye mvu ntanu, wabuta Sela.

1 Mose 10: 24 b.

13. Alapakasadi, bu kamana buta Sela, wakala moyo nkama ia ye mvu ntatu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

14. Sela, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Ebeli.

15. Sela, bu kamana buta Ebeli, wakala moyo nkama ia ye mvu ntatu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

16. Ebeli, bu kakala makumatatu ye mvu ia, wabuta Pelengi.

17. Ebeli, bu kamana buta Pelengi, wakala moyo nkama ia ye makumatatu mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

18. Pelengi, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Lengu.

19. Pelengi, bu kamana buta Lengu, wakala moyo nkama zole ye vwa di-amvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

20. Lengu, bu kakala makumatatu ye mvu miole, wabuta Selungi.

21. Lengu, bu kamana buta Selungi, wakala moyo nkama zole ye mvu nsa-imbodia ye wabuta bana bababakala ye babakento.

¹ mb. mviluzudulu.

22. Selungi, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Naholi.

23. Selungi, bu kamana buta Naholi, wakala moyo nkama zole zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

24. Tela, bu kakala makumole ye vwa diamvu, wabuta Tela.

25. Naholi, bu kamana buta Tela, wakala moyo nkama mosi ye kumi ye vwa diamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

26. Tela, bu kakala lusambodia lua-mvu, wabuta Abalami ye Naholi ye Halani.

27. Wau i nsamu wasinsi dia Tela. Tela wabuta Abalami, Naholi ye Halani. Halani wabuta Loti.

28. Halani wafwa ye sandi Tela mu nsi ase diandi mu Uli, mu nsi a Kaladea.

29. Abalami ye Naholi bakwela kwau; nkumbu ankazi a Abalami i Salai, ye nkumbu ankazi a Naholi i Milika, i mwana wankento wa Halani, i se dia Milika ye Iska.

30. Kansai Salai wakala sita ye kakala bana ko.

31. Tela wabonga mwan' andi Abalami ye Loti i ntekolo andi, mwan' a Halani, ye Salai nzitu andi, i nkazi amwan' andi Abalami; yau bavaika va kimosi mu Uli, mu nsi a Kaladea, mu kwenda ku nsi a Kanana; kansai bu baluaka ku Halani bakunda kuna.

Yos. 24: 2 b. Neh. 9: 7.

32. Mvu mia Tela miakala nkama zole ye mvu ntanu; mboki Tela wafwa ku Halani.

KAPU 12.

Ndatukunu a Abalami ku Kanana. Ngien-dolo andi ku Ngipiti.

Mfumu wavova kwa Abalami: Vaika kwaku mu nsi aku ye mu kanda diaku ye mu nzo asaku mu kwenda ku nsi yina yingina kusonga.

Mav. 7: 8 b. Eb. 11: 8.

2. Mono ngina kuvanga wakala kanda diadinene, ngina kusakumuna ye sa nkumbu aku yayinene, ye ngeye una kala lusakumunu.

3. Mono ngina sakumuna bakusakumunwa ye ngina singa wonso ukusinganga, ye mu ngeye muna sakumunwa makanda mamonsono va ntoto.

1 Mose 18: 18. 22: 18. 26: 4. 28: 14. Mav. 8: 25. Ngal. 8: 8, 16.

4. Abalami walonduka, bonso bwa-

nkamba Mfumu, ye Loti wayenda yandi Abalami wakala lusambodia ye mvu ntanu bu kavaika mu Halani.

5. Abalami wabonga nkazi andi Salai ye Loti, i mwan' ampangi andi ye mbongo zazonsono zibabaka ye sielo bibabaka mu Halani; yau balonduka mu nzil' ansi a Kanana ye baluaka ku nsi a Kanana.

6. Abalami wakota mu nsi nate ye vata dia Sikemi, ku ntelebinta wa Mole. Mu ntangu yina bakananita bakala mu nsi yina.

7. Kansai Mfumu wakizaikisa kwa Abalami ye wavova: Kwa nkun' aku mono ngina vana nsi yayi. Buna watunga disalu vana kwa Mfumu wakizaikisa kwa yandi.

1 Mose 18: 18. 5 Mose 34: 4. Neh. 9: 8. Mav. 7: 8.

8. Mboki wananguka vana mu kwenda ku mongo wena mu ntini yaeste ya Beteli ye watunga nzo andi yakoto kuna, buna watalana ye Beteli mu weste ye Ai mu este; watungila Mfumu disalu kuna ye wabombidila nkumbu a Mfumu.

1 Mose 4: 26.

9. Mboki Abalami wananguka vana ye wayenda natukingi mu ntini yansi a Sude.

10. Kansai malema mayiza mu nsi ye Abalami wayenda kunda ku Ngipiti mu lumbu biankaka, malema bu makala mangolo mu nsi.

11. Kansai bu kafinangana ye Ngipiti, wavova kwa nkazi andi Salai: Mono ntomene zaya, vo ngeye i nkenjo wantoko beni.

12. Vo bisi Ngipiti, bu bana kumona, bana banza: yandi i nkazi andi, buna bana kumbema, kansai bana kuvukisa.

13. Nkianguu una ta, vo ngeye i busi kiami, kidi yatoma nitu mu diambu diaku ye vuka.

1 Mose 20: 2 b. 26: 7 b.

14. Abalami bu kaluaka kuna Ngipiti, buna bisi Ngipiti bamona, vo yandi i nkento wantoko beni.

15. Maduki ma Falao bu bamona, bansika kwa Falao, ye buna nkento wakotuswa mu nzo a Falao.

16. Yandi watomisa Abalami nitu mu diambu diankento, ye watambula maneme ye zingombe ye zimpunda ye sielo biababakala ye biabakento, mpunda zankento ye bakamela.

17. Kansai Mfumu wabafika Falao ye nzo andi vunga biabinene mu diambu dia Salai, nkazi a Abalami.

Lumb. 105: 14 b.

18. Buna Falao watumisa Abalami ye wavova: Nki umpangidi? Mu

nkiama kwanzaikisi ko, vo yandi i nkazi aku?

19. Mu nkiama wavovele: yandi i busi kiami, ye watukisila bo bandu diyankwedele. Tala, nkazi aku eu, tambula wo ye nayendi.

20. Falao wakamba babakala bandi mu yandi, kidi bamfila ye nkazi andi ye biabionsono bikavwa.

KAPU 13.

Mvutukulu a Abalami ku Kanana. Luva-mbunu luandi ye Loti.

Buna Abalami wananguka mu Ngipiti ye nkazi andi ye biabionsono bikavwa ye Loti ye yandi mu kwenda ku nsi a Sude.

2. Abalami wakala kimvwama kiatingi mu bulu biatoluka ye palata ye wola.

3. Yandi wayenda lekingi ndo ka ndo, tuka mu nsi a Sude nate ye ku Beteli, i vuma vateka kala nzo andi yakoto va kati ye Beteli ye Ai,

¹ Mose 12: 8

4. i kuna kukateka tunga disalu. Abalami wabombidila nkumbu a Mfumu kuna.

5. Kansi Loti wayenda ye Abalami wakala ye mameme ye zingombe ye nzo zakoto.

6. Nsi ka yabalungila ko mu kala va kimosi, kadi lekwa biau biakala biabingi mu kala va kimosi,

7. nkianguu mpaka zabwa va kati ye mvungi mia Abalami ye mia Loti. Mu ntangu yina bakananita ye bapelesita bakala mpe muna mu nsi.

8. Buna Abalami wavova kwa Loti: Mpaka ka zina kala va kati ye beto yaku ko ye va kati ye mvungi miami ye mvungi niaku ko; keti tuena kibutu.

9. Keti nsi yamvimba ka yena nkaku kwa ngeye ko? Navambani ye mono; zolele kwaku ku lumoso, singienda ku lubakala ye zolele kwaku ku lubakala, singienda ku lumoso.

10. Buna Loti wasendula meso mandi ye wamona, vo ndimb' a Yodani wawonsono wena nlangu miamingi mwamonsono; wau wakala nate ye kuna Soali nkievo lumbu lua Mfumu mpe ye nkievo nsi a Ngipiti; buna Mfumu kakibungila Sodoma ye Ngomola ko.

11. Buna Loti wakisodila ndimb' a Yodani wawonsono. Loti wananguka ye wayenda ku ntini ya este, ye bavamana kwau.

12. Abalami wakunda mu nsi a Kanana, ye Loti wakunda mu mbanza zakala mu Ndimba ye wanata nzo zandi zakoto lukufi ye Sodoma.

13. Kansi bantu mu Sodoma bakala bambi ye mbidi amasumu vantadisi a Mfumu.

¹ Mose 18: 20 b. ^{19:} 4 b. ^{Yeh. 16:} 48 b.

14. Mfumu wavova kwa Abalami, Loti bu kakivambanana ye yandi: Sendula meso maku ye tala ku ntini yanode ye sude ye este ye weste mu vuma kiutelamene.

15. Kadi nsi yina yamvimba yiumweni bwabu, mono ngina yo vana kwa ngeye ye kwa nkun' aku mu ntangu yikayimani.

¹ Mose 12: 7.

16. Mono ngina vanga nkun' aku wakala bonso mfumfuta zantoto; vo muntu una lenda tanga mfumfuta zantoto, buna nkun' aku mpe una tanga kana.

¹ Mose 15: 5. ^{22:} 17. ^{Yel. 38:} 22. ^{Eb. 11:} 12.

17. Nanguka wavioka mu nsi bonso buyena la ye sadila, kadi kwa ngeye ngina yo vana.

18. Abalami wananguka ye nzo zandi zakoto ye wayenda kunda va bonde dientelebinta ku Mamele lukufi ye Hebeloni, ye yandi watungila Mfumu disalu kuna.

KAPU 14.

Mvit' a Kedololaomeli. Mpulusu a Loti. Abalami ye Meleki-Sedeki.

Vakiakala mu ntangu yina, Amalafeli bu kakala ntinu mu Sinali, Alioki ntinu mu Elsalali, Kedololaomeli ntinu mu Elami ye Tidali ntinu a Ngoimi,

2. vo yau babadika nwanisa Bela, i ntinu mu Sodoma, Bilisa, i ntinu mu Ngomola, Sinabi, i ntinu mu Adama, Semebeli, i ntinu mu Seboimi, ye ntinu mu Bela, i mpila mosi ye Soali.

3. Buna bayonzama baba babonsono ye bayenda ku ndimb' a Sidimi kwena mbu a Mungwa bwabu.

4. Yau bateka yalwa mu kumi ye mvu mirole kwa Kedololaomeli, kansi mu mvu wakumi ye tatu batinguna yalwa.

5. Mu mvu wakumi ye ia buna Kedololaomeli ye ntinu miakala mu ndambu andi bayiza ye batedisa balefita mu Asteloti-Kalanaimi ye basusita mu Hani ye baemita mu Save-Kiliatimi.

6. ye baholita va mongo au Seili nate ye kuna Ele-Palani va nsi yankatu.

7. Mboki bavutuka ye bayiza ku Ene-

Mispati, i Kadesi, ye bapela nsi yayo-
nsono yabaamalekita; yau babedisa
mpe baamolita bakala mu Hasasoni-
Tamali.

8. Buna ntinu mu Sodoma, ntinu
mu Ngomola, ntinu mu Adima, ntinu
mu Seboimi ye ntinu mu Bela, i Soali,
bavaika mu kwe kubama mu nwana
mvita ye yau mu ndimb' a Sidimi—

9. kwa Kedololaomeli, i ntinu mu
Elami, Tidali, i ntinu mu Ngoimi, Ama-
lafeli, i ntinu mu Sinali, Alioki, i ntinu
mu Elasali, ntinu mia kwa mina mi-
ntanu.

10. Kansi ndimb' a Sidimi wazala
kwa mabulu matuwumba tuampiuki.
Ntinu mu Sodoma ye Ngomola mi-
akatwa taba ye buna miabwa mu
mau, ye yau bavukuswa bataba ku
miongo.

11. Buna babonga mbongo zazonsono
zakala mu Sodoma ye Ngomola ye le-
kwa biabionsono biamvukila ye baka-
tuka;

12. bavitula Loti, i mwan' anleke
wa Abalami, ye mbongo zandi, bu baka-
tuka; kadi yandi wakunda mu Sodoma.

13. Kansi mu bavukuswa mosi wa-
viza ye wasamuna bo kwa Abalami,
i ebeleo; yandi wavwanda va bonde
diantelebinta diavwa Mamele, i amolita,
ye mpangi a Eskoli ye Aneli, ye yau
bamana dia kondi ye Abalami.

14. Abalami bu kawa, vo butu kiandi
kiabakwa nkole, buna wayambula
sielo biandi bialuta kwikama, i bina
biabutwa mu nzo andi. nkama tatu ye
kumi ye nani, bananguka mu kwe zomi
mintantu nate ye kuna Dani.

15. Yandi wakaba bantu bandi ye
wababwila mu fuku ye sielo biandi ye
wababedisa, ye mboki wabazoma nate
ye kuna Hoba, i mu ntini yanode ya
Damasako,

16. ye wazona mbongo zazonsono;
butu kiandi Loti ye mbongo zandi
wazona bio mpe ye bakento ye bantu
bananka mpe.

17. Bu keti vutuka bu kakibedisila
Kedololaomeli ye ntinu miomio miakala
ku ndambu andi, buna ntinu a Sodoma
wayenda kunkiki mu ndimb' a Save,
i ndimb' a Ntinu.

18. Meleki-Sedeki, ntinu a Salemi,
wanatisa mampa ye vinia; ndiena inga-
ng' a Nzambi Mpungu.

Lumb. 110: 4. Eb. 7: 1 b.

19. Yandi wansakumuna ye wavova:
Bika Abalami kasakumunwa kwa Nza-
mbi Mpungu, i nsemi azulu ye ntoto!

20. Bika Nzambi Mpungu katondwa
waveni mbeni zaku mu koko kwaku!
Abalami wamvana buku kiakumi-kumi
mu yayonsono.

21. Ntinu a Sodoma wavova kwa
Abalami: Umpana kwami bantu; bika
wasimba mbongo ngeye kibeni.

22. Kansi Abalami wavutula kwa
ntinu a Sodoma: Izangula koko kwami
kwa, Mfumu, kwa Nzambi Mpungu, i
nsemi azulu ye ntoto,

23. ye ita, vo kizolele bongwa widi
mfisu vo nsing' ansampatu ko ye ka
lekwa kiakaka ko kivwidi. Ngeye
kuna vova ko: mono mpengi Abalami
kimvwama.

24. Kizolele baka lekwa ko; bilu-
ngidi bina bididi bantu bami ye ndambu
yina yifweni kwa bele yami. Aneli ye
Eskoli ye Mamele, bika babaka kunku
biau.

KAPU 15.

Luwawanu lua Mfumu ye Abalami.

Fintama-ntama mboki mambu ma
Mfumu mayiza kwa Abalami mu
mona-meso; yandi wavova: Abalami,
kutinani ko, mono i nkaku aku; nsendo
aku una kala waunene beni.

2. Kansi Abalami wavova: Mfumu,
Mfumu, buna nki zolele kumpama?
Keti mono sia katuka ye kondwa bana,
ye mvingidi anzo ami i bakala ku Da-
masako, Elieseli.

3. Abalami wavova diaka: Ngeye
kwampeni mbutu amoyo ko; tala, mosi
mu bisi nzo ami una kala mvingidi
ami.

4. Kansi tala, mambu ma Mfumu
mayiza kwa yandi; yandi wavova: Ve,
ndiona kana kala mvingidi aku ko,
kansi mosi uvaikidi mu waku moyo una
kala mvingidi aku. 1 Mose 17: 6, 16.

5. Yandi wantuala ku mbazi ye wa-
vova: Tala ku zulu ye tanga mbwe-
tete, vo ulenda zo tanga; yandi wa-
vova kwa yandi: I buna buna kala
nkun' aku.

1 Mose 18: 16. 22: 17. 2 Mose 82: 15. 5 Mose
10: 22.

6. Yandi walekila Mfumu minu, ye
yandi wantangila bo vo i mfonga.

Loma 4: 8. Ngai. 3: 6. Yak. 2: 23.

7. Yandi wavova kwa yandi: Mono
i Mfumu yivaikisi mu Uli mu Kala-
dea mu diambu diakuvana nsi yayi mu
vwa.

8. Yandi wavova: Mfumu, Mfumu,
bwe ngina zaila, vo ngina yo vwa?

9. Buna yandi wavova kwa yandi:

Tuala ngombe yankento yena mvu ntatu ye nkombo yena mvu ntatu ye meme diambakala diena mvu ntatu mboki kiduka kimosi ye bembe dimosi diantwenia.

10. Yandi wabonga bulu biobio bionsono ye wabasa bio mu kati ye watalasasa zindambu; kansi kabasa zinuni ko. Yel. 34: 12.

11. Nuni zambaki zasiuka va mbizi zavondwa, kansi Abalami wakuba zo.

12. Ntangu bu yakala lukufi ye dimina ye tulu tuavindu tualwa Abalami, buna lupamuku luambwila ye tombe kiakinene.

13. Yandi wavova kwa Abalami: Kedika, una zaya kwaku, vo nkun' aku una kala bonso nzenza mu nsi yibalembolo vwa, ye yau bana mo kala minanga, ye bana kwamuswa; bobo bana kadila mu nkama zia zamvu.

2 Mose 1: 18 b. 12: 40. Mar 7: 6 b.

14. Kansi bantu babana bana kuba-keba mu kinanga, mono ngina kubakongudila; mboki yau bana katuka ye mbongo zazingi. 2 Mose 12: 35 b.

15. Kansi ngeye kibeni una kwenda kwa mase maku mu yenge ye una diamuswa mu ndununu yambote.

1 Mose 25: 8.

16. Mboki mu mbandu yaia nkun' aku una vutuka vava, kadi baamolita ka bafuluzi tezo kiau kialufuma nate ye bwabu ko.

17. Ntangu bu yimeni dimina ye bu kuyididi nabanda, buna tia tuena mwisi ye nlaku mialabuka tuamonika ye tuaviokila va kati ye zindambu.

2 Mose 18: 21. 19: 18. Yel. 34: 18.

18. Lumbu kina Mfumu wasa luwawanu ye Abalami ye wavova: Kwa nkun' aku ngina vana nsi yayi, tuka mu nzadi a Ngipiti nate ye ku'nzadi yayinene, i nzadi a Eufalata:

1 Mose 12: 7. 2 Mose 23: 31. 5 Mose 34: 4. 1 Nt. 4: 21. 2 Luv. 9: 26. Lumb. 80: 11.

19. nsi abakenita, abakenisita, abakadamonita,

20. abahetita, abapelesita, abalefaita, Yos. 24: 11.

21. abaamolita, abakananita, abangilingasita, abayebusita.

KAPU 16.

Hangali ye Isamaeli.

Salai, i nkazi a Abalami, kambutila bana ko. Kansi yandi wakala sielo kiankento kiakisi Ngipiti kiabikwa nkumbu Hangali;

2. Salai wavova kwa Abalami: Tala, Mfumu wampengi kisita, kidi buta

bana; nakoti kwaku kwa sielo kiami kiankento, nanga ngina baka nkuna mu yandi. Abalami wadinba mambu ma Salai;

3. Salai, nkazi a Abalami, wabonga Hangali, sielo kiandi kiankento kiakisi Ngipiti, ye wamvana mu kala nkazi anlumi andi Abalami, bu kakikadila kumi diamvu mu nsi a Kanana.

4. Yandi wakota kwa Hangali, ye yandi wayaka. Bu kamweni, vo yeki, buna wayina mfumu andi yankento.

5. Buna Salai wavova kwa Abalami: Nsoki unvwilu bika wiza va ngeye. Mono kibeni yatudidi sielo kiami kiankento va lubumbulu luaku, kansi bwabu bu kamweni, vo yeki, buna weti kungina. Bika Mfumu kakongudila va kati ye mono ye ngeye.

6. Abalami wavova kwa Salai: Tala, sielo kiaku kiankento kiena mu koko kwaku, nase mu yandi, bonso buuzolele. Salai bu kazola kunlonga, buna yandi wataba.

7. Kansi mpofi a Mfumu yankika va nto anlangu mu nsi yankatu, i nto yina yena va mbel' anzila yikwendanga ku Suli.

8. Yandi wavova: Hangali, sielo kiankento kia Salai, kwe tukidi ye kwe una kwenda? Yandi wavutula: Ngieti taba mu mfumu ami Salai.

9. Buna mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Navutuki kwaku kwa mfumu aku ye nakiyina kwa yandi.

10. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mono ngina sa nkun' aku wawingi beni ye ka una tangakana ko mu diambu diawawingi beni.

11. Mpofi a Mfumu yavova diaka kwa yandi: Tala, ngeye yeki kwaku ye una buta mwana wabakala; ngeye una kumbika nkumbu Isamaeli, kadi Mfumu wawilu ndungulu aku.

12. Yandi una fwanana ye mpunda yankitu; koko kwandi kuna savuka kwa muntu muntu ye koko kwamuntu muntu kuna kunsavukila; yandi una kunda vatadisi mpangi zandi zazonsono.

1 Mose 25: 18.

13. Yandi wavona Mfumu wammokisa nkumbu ye wavova: Ngeye i Nzambi a Mbona. Kadi yandi wabanza: Keti mono kibeni mbweni lukengezi luayandi weti kumbona.

14. Nkiangu nu nto yabikwa Beli-Lahai-Loi; yau yena va kati ye Kadesi ye Beledi.

1 mb. Nzambi uwanga.

2 mb. nto auvumunanga ye ukumbonanga.

15. Hangali wabutula Abalami mwana wabakala; Abalami wavana mwana wambutula Hangali nkumbu Isamaeli.

Ngal. 4: 22 b.

16. Abalami wakala lunani ye mvu nsambanu, Hangali bu kabutula Abalami Isamaeli.

KAPU 17.

Nsilulu mu Isaki. Nzabudulu.

Abalami bu kakala luvwa ye vwa dia-mvu, buna Mfumu wakizaikisa kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mono i Nzambi Mpungu-tulendo; diata vamtadisi ami ye kala kialunga.

2. Mono ngina sa luwawanu va kati ye ngeye ye mono ye ngina kuniekisa kwakwingi beni.

3. Buna Abalami wafukama va luse luandi, ye Nzambi wavova ebu kwa yandi:

4. Tala, luwawanu lolo lungieti sa mono kwami ye ngeye i lualu, vo una kala se diabantu babingi.

Loma 4: 17.

5. Nkianguu kuna vutuka kala nkumbu Abalami ko, kansi Abalahami¹ i nkumbu yiuna kala, kadi ngina sa, vo una kala se diabantu babingi.

Neh. 9: 7. Yes. 51: 2.

6. Mono ngina kuvanga lubutu lualuingi ye sa, vo makanda mabantu mana tuka mu ngeye, ye mintinu mina tuka mu ngeye.

7. Mono ngina vanga luwawanu va kati ye beto yaku ye nkun' aku una kulanda, mbandu ka mbandu, i luwawanu lukalumani, kidi yakala Nzambi aku ye nkun' aku una kulanda;

8. ngina kuvana ye nkun' aku una kulanda nsi yayi yiweti kadila kinzenza bwabu, i nsi a Kanana yamvimba mu mvwili yikayimani, ye mono ngina kala Nzambi au.

9. Nzambi wavova diaka kwa Abalahami: Ngeye kwaku una keba luwawanu luami, ngeye ye nkun' aku una kulanda, mbandu ka mbandu.

10. Luwawanu luena va kati ye beto yeno ye nkun' aku una kulanda i lualu luluna keba: babakala babonsono mu yeno bana zbulwa;

8 Mose 12: 8. May. 7: 8. Loma 4: 11 b.

11. mu masutu meno luna zbulwa, kiokio i dimbu kialuwawanu kina kala va kati ye beto yeno.

12. Mu mbandu ka mbandu bana beno bababakala bana zbulwa, bu bena nani dialumbu, ye sielo kiabutwa mu

¹ mb. se diababingi.

nzo aku ye kina kiasumbwa mu nza mu bantu banzenza kilembolo tuka mu nkun' aku.

13. Sielo kiaku kiabutulwa mu nzo aku ye kina kiwasumba mu vanza bana zbulwa; luwawanu luami luna kala mu nsuni mieno i luwawanu lukalumani.

14. Kansi bakala dialembwa zbulwa, i ndiena walembwa zbulwa sutu, yundi una fulwa mu bantu bandi; yandi wavondele luwawanu luami.

15. Nzambi wavova diaka kwa Abalahami: Nkazi aku Sulai kana vutuka bikwa Salai kwa ngeye ko, kansi Sala¹ i nkumbu yikana kala.

16. Mono ngina kunsakumuna ye mu yandi ngina kuvana mwana wabakala mpe; inga, ngina kunsakumuna, ye makanda mabantu mana tuka mu yandi, ntinu mina yala bantu mina tuka mu yandi.

1 Mose 21: 2.

17. Buna Abalahami wafukama va luse luandi ye waseva, kadi yandi wavunguta: Kadi bakala dina butulwa mwana, bu diena nkama amvu? Kadi Sala una buta mwana, bu kena luvwa luamvu?

Loma 4: 19.

18. Abalahami wavova kwa Nzambi: Bika Isamaeli kaka kavumuna vanta-disi aku.

19. Buna Nzambi wavova: Kedika, nkazi aku Sala una kubutula mwana wabakala, ye ngeye una kumvana nkumbu Isaki; mono ngina vanga luwawanu luami ye yandi, i luwawanu lukalumani, luna yela kwa nkun' andi una kunlanda.

1 Mose 21: 8 b.

20. Kansi mu diambu dia Isamaeli yawilu kwami ndombolo aku mpe; tala, mono ngina kunsakumuna ye kunesa kafunanana ye nieka kwakwingi beni. Kumi ye ntinu miole kana buta, ye ngina kumvanga kanda diadinene.

1 Mose 25: 18 b.

21. Kansi luwawanu luami ngina lo vanga ye Isaki, i yandi una kubutula Sala ntangu yayi mu mvu una kwiza.

Loma 9: 7 b.

22. Nzambi bu kamana vova kwa Abalahami, buna wabaluka mu yandi.

23. Abalahami wabonga mwan' andi wabakala Isamaeli ye sielo biandi biabionsono, bina biabutwa mu nzo andi ye bina biasumbwa mu vanza, babakala babonsono mu bantu mu nzo a Abalahami, ye wazabula masutu mau mu kina lumbu bonso bwankamba Nzambi.

¹ mb. nkeeto akidingisi.

24. Abalahami wakala luvwa ye vwa diamvu, bu kazabulwa sutu diandi.

25. Mwan' andi wabakala Isamaeli wakala kumi ye mvu ntatu, bu kazabulwa sutu diandi.

26. Mu lumbu kina kimosi kiazabulwa Abalahami ye mwan' andi Isamaeli ;

27. babakala babonsono mu nzo andi, i sielo biabutwa mu nzo andi ye bina biasumbwa mu vanza mu banzenza, yau bazabulwa va kimosi ye yandi.

KAPU 18.

Mfumu wabumina kwa Abalahami. Nsilulu yasilwa diaka kwa Sala. Abalahami wadila Sodoma mvutu.

Mfumu wakizaikisa kwa yandi va bonde diantelebinta dia Mamele vakavwanda va mwelo anzo andi yakoto, mwini bu waluta kala mbangazi.

2. Bu kavumbula meso mandi, wamona babakala batatu batelama kukatadisa. Bu kabamona, wananguka nswalu mu mwelo anzo andi yakoto mu kubakika ye wayinama nate ye va ntoto

Eb. 18: 2.

3. ye wavova : Mfumu, vo imona nlemvo mu meso maku, buna kuvio-
okani sielo kiaku ko.

4. Ungiambula yateka nlangu wafuma, kidi luasukula malu meno ; luvunda kweno kungsi anti.

5. Lungiambula yabonga buku kiadimpa, kidi luakukivongisa, bu luna vutuka kwenda, bu luviokele nzil' asielo bieno. Yau bavova : Navangi, bonso buntele.

6. Abalahami wasavuka kota mu nzo yakoto kwa Sala ye wavova : Savuka bonga tezo bitatu biamfumfuta zamfumfu, soba zo ye vanga mampa.

7. Kansi Abalahami wayungusa kwa bulu biandi ye wabonga mwan' angombe wantwenia wambote ye wavana wo kwa sielo kiandi, ye kiau kiasavuka kubika wo.

8. Yandi wabonga mamvumina makiboto ye mamvumina mena nanzeke-nzeke ye mwan' angombe ukakubikisa ye wanata kwa yau ; yandi kibeni watelama ye yau kungsi anti, bu beti dia.

9. Yau bavova kwa yandi : Kwe kena, nkazi aku Sala ? Yandi wavutula : Momo mu nzo yakoto.

10. Buna yandi wavova : Mono ngina vutuka kwa ngeye mu mvu una kwiza mu ntangu yayi, ye tala, buna nkazi

aku Sala una baka mwana wabakala. Sala wawa mo vakatelama va mwelo anzo yakoto yena ku nim' andi.

1 Mose 17: 19. 21: 1 b. Loma 9: 9.

11. Kansi Abalahami ye Sala banuna ye bakala mvu miamingi, ye Sala kakala bonso bukalanga bukento ko.

Eb. 11: 11 b.

12. Nkiangunu Sala wasevila mu ntima ye wabanza : Kadi bwabu ngina zinina diaka mu ndununu ami, bwabu mpe mfumu ami bu kena wanuna ?

1 Pet. 8: 6.

13. Kansi Mfumu wavova kwa Abalahami : Sala, mu nkima kasevele ye kabenzi : kadi kedika kwandi sia buta mwane, bu ndunini bonso bwabu ?

14. Mwena lekwa kianzenza kina lembana Mfumue ? Mu ntangu yina yasilwa ngina kwiza diaka kwa ngeye, i ntangu yayi mu mvu una kwiza, ye buna Sala una kala ye mwana wabakala.

Luk. 1: 87.

15. Buna Sala wakala ye wavova : Kisevele ami ko ; kadi yandi wapamuka. Kansi yandi wavova : Ve, sevele kwaku.

16. Babakala bananguka mu kwenenda ye batadisa meso mau ku Sodoma, ye Abalahami wayenda yau mu kubafila.

17. Mfumu wavova : Kadi sia lenda sweka kwa Abalahami kina kinzolele vanga ?

Am. 8: 7. Yak. 2: 23.

18. Ketu mu Abalahami muna tuka kanda diadinene ye diangolo, ye mu yandi makanda mamonsono va nsi mana sakumunwa.

1 Mose 12: 8. 22: 18. 26: 4. 28: 14. 2 Mose 1: 7. Mav. 8: 25. Ngal. 8: 8.

19. Kadi mono mbeni kunsola mu diambu dia kidi kakamba bana bandi ye nzo andi bana kunlanda mu keba nzil' a Mfumu ye vanga bwamfonga ye bwawonga, kidi Mfumu kayambula bina bikansila biza kwa Abalahami.

5 Mose 6: 6 b.

20. Mfumu wavova : Mbokolo yena yayinene yitukidi mu Sodoma ye Ngomola, ye masumu mau mena mangolo beni ;

1 Mose 18: 18. Yeh. 16: 48 b.

21. nkiangunu nzolele kulumuka ye tala, vo bavengi yayonsono mu kedika, bonso bwena mbokolo yizidi kwa mono ; vo ka bwa ko nzolele bo zaya.

22. Babakala bakatuka vana ye bayenda ku Sodoma ; kansi Abalahami wasa telama vantadisi a Mfumu.

23. Abalahami wafinama ye wavova : Kadi zolele kwaku bunga wamfonga va kimosi ye kiadimbuka ?

24. Nanga makumatanu mabamfonga

mena mu mbanza; buna zolele kwaku bunga yo ye lembwa kuta nsi mu diambu diamakumatanu mabamfonga mena momo?

25. Ka bwa ko, vo una bo sa ye vonda wamfonga va kimosi ye kiadimbuka ye wamfonga una vanga bonso kiadimbuka; inga, kulendi bo sa ko! Kadi ndiena, inkongudidi antoto wawonsono, kana vanga busongele koe? Loma 3: 6.

26. Mfumu wavova: Vo ngina mona makumatanu mabamfonga mu mbanza Sodoma, ngina kuta nsi yayonsono mu diambu diau.

27. Kansi Abalahami wavutula ye wavova: Tala, nkabukidi ntima mu vova kwa Mfumu, mpeleko ngina mfumfuta ye hombe. Lumb. 103: 14.

28. Nanga batanu bana kondwa mu makumatanu mabamfonga; buna zolele kwaku mbanza yayonsono mu diambu diababana batanu? Yandi wavova: Vo ngina mona makumaia ye tanu, buna kinami bunga yo ko.

29. Kansi yandi wavutuka vova kwa yandi ye wavova: Nanga makumaia mena muna. Yandi wavutula: Buna kina bo sa ko mu diambu diamakumaia momo.

30. Buna yandi wavova: Mfumu, kukalani nganzi ko, bu ngina vutuka vova. Nanga makumatatu mena muna. Yandi wavutula: Vo ngina mona makumatatu kina bo sa ko.

31. Kansi yandi wavova: Tala, nkabukidi ntima mu vova kwa Mfumu. Nanga makumole mena muna. Yandi wavutula: Buna kinami bunga yo ko mu diambu diamakumole mena momo.

32. Buna yandi wavova: Mfumu, kukalani nganzi ko, bu ngina vova mpova mosi kaka. Nanga kumi diena muna. Yandi wavutula: Buna kinami bunga yo ko mu diambu diakumi diodio.

33. Mfumu wakatuka, bu kamana moka ye Abalahani; Abalahami wavutuka ku nzo andi.

KAPU 19.

Mbangula a Sodoma. Nkazi a Loti ye bana bandi babakento.

Mpofo zozo zazole zaluaka ku Sodoma mu nkokila, ye buna Loti wavwanda mu mwelo a Sodoma. Loti bu kabamona, buna wananguka ye wayenda kubakiki ye wafukama va zizi kiandi va ntoto

2. ye wavova: Mfumu zami, luiza ku nzo asielo kieno ye luleka momo mu fuku ye lusukula malu meno; mboki mbazi nsuka lulenda londuka diaka mu nzil' eno. Yau bavutula: Ve, yeto tuzolele leka mu nzila fuku diadi. 1 Mose 18: 2 b.

3. Kansi yandi watatamana kubalomba, ye yau bayiza leki kwa yandi ye bakota mu nzo andi. Yandi wabakubikila mbulukulu ye wavanga mampa malembwa funa, ye badia kwau.

4. Kansi bu ka bakilekila ko, nzo yazingwa kwa babakala bona mu mbanza, i babakala ba Sodoma, ye bantwenia ye banuna, bantu babonsono, buna bona.

5. Yau babokila Loti ye bavova kwa yandi: Kwe kwena babakala babana bizidi mu fuku? Nabavaikisa kwa yeto, kidi tuabazaya.

Yea. 3: 9. Loma 1: 27.

6. Buna Loti wavauka kwa yau va mwelo ye wabindikila nzo kinima ye wavova:

7. Mpangi zami, ka lusani bobo bwambi ko. 8 Mose 18: 22. 20: 18.

8. Tala, mbeki bana bole babakento balembwa zaya bakala nate ye bwabu. Nzolele kubavaikisa kwa yeno, kidi lualenda kubavangila, bonso buluzolele. Nga ka luvangani buma nkutu ko kwa babakala baba, bu bakotele kungsi akini kianludi ami.

9. Kansi yau bavutula: Katuka kwaku! Yau bavova: Ndieu wayiza vava ye wena uzenza vava, kansi yandi zolele kukisa nkongudidi ntangu zazonsono. Kansi bwabu situa luta kuvanga bwambi ye yau safuma. Yau bafiningisa Loti mu ngolo ye banangumuka mu kwe bula mwelo.

10. Buna babakala balambula moko mau ye bakotisa Loti mu nzo ye babinдика kielo.

11. Yau bafwisa meso mababakala batelama ku mbazi amwelo anzo, ye babake ye babanene, kidi balembwa solula mwelo.

12. Babakala bavova kwa Loti: Muntu wankaka wena yaku vava, kani nzitu vo bana bababakala vo babakento vo muntu wankaka uvwidi mu mbanza, buna ubakatula mu vuma kiaki.

13. Kadi yeto tuna bunga vuma kiaki; mbokolo au yayikidi yayinene vamtadisi a Mfumu, nkiangunu Mfumu utufidisi mu kubabunga. 1 Mose 18: 20.

14. Buna Loti wavauka ye wavova kwa bazitu bandi bana kwela bana bandi babakento ye wavova: Luna-

nguka ye lukatuka va vuma kiaki, kadi Mfumu una bunga mbanza. Kansi bazitu bandi babanza, vo wata ma-diya.

15. Kansi nkala mpumbu bu wate-nduka, buna mpofi zasampukisa Loti ye zavova: Natelami wanata nkazi aku ye bana baku bole babakento bona yaku, kwidi bungwa mu diambu dialufuma luambanza.

16. Bu keti zingila, buna babakala bambonga mu koko ye nkazi andi ye bana bandi bole babakento, kadi Mfumu wazola kunkuta; yau bamvaikisa ye banyambula, bu bakala ku mbazi ambanza.

2 Pet. 2: 7.

17. Bu babavaikisa, mosi wavova: Taba mu diambu diamoyo aku, kusa-mpukani ku nima ko ye kuzingilani vuma nkutu mu Ndimba ko. Tinina kuna miongo, kwidi bungwa.

18. Kansi Loti wabakamba: Ngwa, Mfumu.

19. Tala, sielo kiaku keti kimweni nlemvo mu meso maku, ye kiwuntu kiakinene kiena kiweti kunsila, bu uzo-lele vukisa moyo ami bwabu; kansi ndembane tinina ku miongo; ngieti tina, vo kubu dina kumbakila, ye ngina bungwa.

20. Tala, mbanza yayina yena kuna yena lukufi ye ka mpasi ko mu tinina kuna, ye yena yayizio, ungiambula yatinina kuna—kadi keti yena yayizio—kidi yavukisa moyo ami.

21. Buna yandi wamvutudila: Ka diambu ko, ngina sa bobo, bonso buuzolele; kina kwami bunga mbanza yina yiubikidi ko.

22. Kansi kula tinina kuna; kadi kilendi ami vanga buma ko, nate ye umeni luaka koko. Mu diambu diodio mbanza yibikwana nkumbu Soali.¹

23. Ntangu bu yakiselukila va ntoto ye Loti bu kakiluakila ku Soali,

24. buna Mfumu wanokisa solofo ye tia mu zulu, biatuka kwa Mfumu, va Sodoma ye Ngomola;

5 Mose 29: 23. Yes. 18: 19. Yel. 50: 40. Hos. 11: 8. Am. 4: 11. Luk 17: 29. Yuda b: 7.

25. yandi wacamingisa mbanza zozo ye Ndimba wawonsono ye babonsono bakala mu zimbanza ye bina biamena va nsi.

26. Nkazi a Loti wanlanda ku manima, wasampuka ku nima; buna yandi wakituka mama kiamungwa.

Luk. 17: 32.

27. Nsuka nabu Abalahami bu ka-

¹ mb. zio.

yenda ku vuma kina kikatelama vanta-disi a Nzambi,

28. bu kataka Sodoma ye Ngomola ye Ndimba wawonsono, buna yandi wamona mwisi wafwita mu nsi bonso mwisi utukanga mu foloni.

29. Buna bwakala, vo Nzambi bu kabunga zimbanza mu Ndimba, buna wabanza mu Abalahami ye wavukisa Loti mu neamungusu, bu kacamingisa mbanza zakala Loti.

30. Loti wakatuka mu Soali ye wawenda ku miongo ye wakala kuna ye bana bandi bole babakento, kadi watina mu kala mu Soali; yandi wakunda mu nluk' amongo ye bana bandi bole babakento.

31. Buna wakota wavova kwa nleke: Se dieto diayikidi dianuna, ye ka kwennani bakala mu nsi yayi dilenda kota kwa yeto ko, bonso bwena fu mu nza yamvimba.

32. Sayizi, bika tuanwika se dieto vinia ye lambalala yandi, kidi tuakibakila mbutu amoyo mu se dieto.

33. Buna banwika se diau vinia mu fuku dina, ye wakota wayenda lambalala ye sandi, ye yandi kamona ko, bu kalambalala ye bu katelama.

34. Lumbu kialanda wakota wavova kwa nleke: Tala, mu fuku ndelenge ye sami, bika tuannwika vinia fuku diadi mpe, ye kota kwaku ye leka yandi, kidi tuakibakila mbutu amoyo mu se dieto.

35. Buna banwika se diau vinia fuku dina mpe; nleke wayenda leki yandi ye kamona ko, bu kalambalala ye bu katelama.

36. Bobo bwayakila bana bole babakento ba Loti mu se diau.

37. Wakota wabuta mwana wabakala, ye yandi wamvana nkumbu Moabi; mu yandi mwatuka bamoabita nate ye lumbu kiaki.

38. Nleke wabuta mpe mwana wabakala; yandi wamvana nkumbu Ben-Ami; mu yandi mwatuka bana ba Amoni nate ye lumbu kiaki.

KAPU 20.

Abalahami ye nkazi andi mu Ngelali.

Abalahami wakatuka kuna ye wayenda kuna nsi a Sude; kuna kale-ngila va kati ye Kadesi ye Suli, ye ntangu zankaka wakunda mu Ngelali.

2. Abalahami wavova mu nkazi andi Sala: Yandi i busi kiami. Buna

Abimeleki, ntinu mu Ngelali, watumisa Sala.

1 Mose 12: 13 b. 26: 7 b.

3. Kansi Nzambi wayiza kwa Abimeleki mu ndozi mu fuku ye wavova kwa yandi: Tala, fwa una fwa mu diambu diankento una tubongele, bu kena nkazi abakala diankaka.

4. Kansi Abimeleki kasa kumvalakana ko. Yandi wavutula: Mfumu, zolele kwaku mpe vonda muntu wamfonge?

5. Keti yandi kibeni wankembi vo: yandi i busi kiami? Nkento wavova bwabu mpe: yandi i nkazi ami. Mu ntin' ami ukondolo lukanu ye mu moko mavedila mpengi bo.

6. Buna Nzambi wavova kwa yandi mu ndozi: Inga, nzaidi kwami, vo vengi bo mu ntin' aku ukondolo lukanu, ye mono kibeni ikanikini mu vola masumu kwa mono, nkiangunu kiya mbudi wamvalakana ko.

7. Kansi bwabu una vutula nkazi kwa bakala, kadi yandi i mbikudi, ye bika kakudila mvutu, kidi wavuka. Kansi vo kuna kumvutula ko, nazayi kwaku, vo fwa una fwa, ngeye kibeni ye babonsono bavwidi.

Yobi 42: 8. Lumb. 105: 14 b.

8. Buna Abimeleki watelama nsuka naba ye watumisa sielo biandi biabionsono ye wabakamba mamonsono; babakala bakala wonga wawingi.

9. Mboki Abimeleki watumisa Abalahami ye wavova kwa yandi: Bwe utuvengi? Mu nki mpolele masumu kwa ngeye, buusidi, vo mono ye kimfumu kiami tuvolele masumu momo mamanene? Wampengi bulembolo fwana.

10. Abimeleki wavova diaka kwa Abalahami: Nki wabenzi, bu wavengi bo?

11. Abalahami wavutula: Mono yabenzi: mu nsi yayi nanga ka muvumunwanga Nzambi ko; bana kumponda mu diambu diankazi ami.

12. Mu kedika yandi i busi kiami mpe, mwan' ase diani, kansi ka mwan' ambut' ami ko; mboki weka nkazi ami.

13. Kansi Nzambi bu kantuma mu katuka mu nzo ase diani, buna yavova kwa yandi: Usadisa nсадusulu yayi yatonda, vo una kumbika konso konso kutuna luaka: yandi i nkazi ami.

14. Buna Abimeleki wabonga mame-me ye ngombe, sielo biababakala ye biabakento ye wabavana kwa Abalahami.

Yandi wamvutula mpe nkazi andi Sala.

15. Abimeleki wavova: Tala, nsi ami ka yena nkaku kwa ngeye ko; lenda kwaku kunda konso kuuzolele.

16. Yandi wavova kwa Sala: Tala, mpeni kwa nkazi aku funda diasekeli biapalata; bina bina kala bonso kodi kwa ngeye va luse luabantu baku babonsono. Buna umeni nunguswa kwa babonsono.

17. Abalahami wadila kwa Nzambi, ye Nzambi waniakisa Abimeleki ye nkazi andi ye sielo biandi biabakento, kidi bavutuka lenda buta bana.

18. Kudi Mfumu wakivangila baken-to babonsono banzo a Abimeleki kisita mu diambu dia Sala, nkazi a Abalahami.

KAPU 21.

Mbutulu a Isaki. Isamaeli ye Hangali mu nsi yankatu. Luwawanu lua Abalahami ye Abimeleki.

Mfumu watala kwa Sala, bonso bukansila, ye Mfumu wavanga kwa Sala, bonso bukavova.

1 Mose 17: 19. 18: 10. Mat. 1: 2. Eb. 11: 11.

2. Sala wayaka ye wabutula Abalahami mwana wabakala mu ndununu andi, mu ntangu yasilwa, bonso bwankamba Nzambi.

3. Abalahami wavana mwana ukabutulwa, indiena ukabutulwa kwa Sala, nkumbu Isaki.

4. Abalahami wazabula mwan' andi Isaki, bu kakala nani dialumbu, bonso bwankamba Nzambi.

1 Mose 17: 10 b. Mar. 7: 8.

5. Abalahami wakala nkama mosi amvu, bu kabutulwa mwan' andi Isaki.

6. Sala wavova: Nzambi wankubikidi nsevolo; wonso una bo wa una kunseva.

7. Sala wavova: Nani ukutu kamba kwa Abalahami, vo Sala una yemika mwana? Bwabu mbeni kumbutula mwana wabakala mu ndununu andi.

8. Mwana wakula ye wayemuka; lumbu kina Isaki bu kayemuka, buna Abalahami wavanga mbuluku waunene.

9. Buna Sala wamona mwan' a Hangali, i mwisi Ngipiti, una ukabutula Abalahami, vo weti sakana ye ta madiya.

10. Yandi wavova kwa Abalahami: Kuba sielo kiaki kiankento ye

mwan' andi, kadi mwan' asielo kiaki kiankento ka una vingila ye mwan' ami Isaki ko.

Ngal. 4: 30.

11. Abalahami wafinzukila mambu momo ntima mu diambu diamwan' andi.

12. Kansi Nzambi wavova kwa Abalahami: Kuna finzuka ntima mu diambu diamwana ye sielo kiaku kiankento ko. Dimba kwa Sala mu mamonsoo maketi kukamba: kadi mu Isaki muna bikwa nkuna una kulanda.

Loma 9: 7. Eb. 11: 18.

13. Kansi ngina vanga mwan' asielo kiankento kakala kanda mpe, bu kena nkun' aku. 1 Mose 16: 10. 17: 20. 25: 12 b.

14. Nsuka nabu Abalahami wabonga mampa ye kuba dianlangu ye wavana bio kwa Hangali; yandi watula bio va nin' andi ye wamvana mwan' andi mpe ye wansindika. Yandi wakatuka ye wazieta mu nsi yankatu ya Beli-Seba.

15. Kansi nlangu mu kuba bu wamana, buna yandi watula mwan' andi kungsi afinti-nti.

16. yewakatuka ye wavwanda vatadisi mu ntanzala atoto kiaponza, kadi wabanza: kizolele tala mwana, bonso buuna fwila ko. Bu kavwanda vana vatalane, buna wabwa mu dila.

17. Buna Nzambi wawa nding' antaudi, ye mpofi a Nzambi mu zulu yabokila Hanguli ye yavova kwa yandi: Nki kondolo, Hangali? Kutinani ko; kadi Nzambi wilu nding' antaudi, kukalambalele.

18. Wenda wananguna ntaudi ye simba koko kwandi; mono ngina kumvanga kanda diadinene diabantu.

19. Nzambi wazibula meso mandi, ye yandi wamona nto anlangu. Yandi wayenda koko ye wafuluza kuba diandi mu nlangu ye wavana ntaudi kanwa.

20. Nzambi wakala ye ntaudi, ye yandi wakala ye wakala mu nsi yankatu, ye wakala nkongo aponza.

21. Yandi wakala mu nsi yankatu ya Palani; mbut' andi wambongila nkazi mu nsi a Ngipiti.

22. Mu ntangu yina Abimeleki ye Pikoli, ntuti a binwani biandi, wayiza moka ye Abalahami ye wavova: Nzambi wena yaku mu yayonsoo yiuva-nganga.

1 Mose 26: 26 b.

23. Buna undila ndefi vava ya Nzambi, vo kuna vanga bunkita kwa mono ko vo bana bami vo batekolo bami, kansi kiwuntu kimosi kinsongele kwa

ngeye una kio songa kwa mono ye nsi yiwenina kinzenza bwabu.

24. Abalahami wavova: Nzolele mo dila ndefi.

25. Kansi Abalahami walubula Abimeleki mu diambu dianto anlangu yaziona sielo bia Abimeleki kwa yandi.

26. Kansi Abimeleki wavutula: Kizaidi ko, wonso uvengi bo; ngeye kibeni kunkembi diambu ko, ye kitekele dio wa ko, kansi bwabu mboki.

27. Buna Abalahami wabonga mame-me ye ngombe ye wavana bio kwa Abimeleki ye yau badia kondi.

28. Kansi Abalahami watula va lueka mameme nsambodia mu kamba diandi.

29. Buna Abimeleki wavova kwa Abalahami: Bwe bwenina mu mameme nsambodia momo mautudidi koko ku lueka?

30. Yandi wavutula: Mameme nsambodia mama una mo tambula kwa mono, mpasi makala kiubangi kwa mono, vo i mono kwami ntimini nto yoyo.

31. I kuma vuma kiekio kibikwanga Beli-Seba,¹ yau bole bu badila ndefi vana.

32. Bu bamana dia kondi va Beli-Seba, buna Abimeleki ye ntuti a binwani biandi Pikoli bananguka ye bavutuka ku nsi abafilista.

33. Abalahami watuika nti va Beli-Seba ye kuna kabombidila nkumbu a Mfumu, i Nzambi yikayimani.

34. Abalahami wakala ntama yayingi mu nsi abafilista.

KAPU 22.

Abalahami watontwa, bu kakambwa mu yoka Isaki. Sinsi dia Naholi.

Vakiakala lumbu biankaka bu biavio-ka, buna Nzambi watonta Abalahami. Yandi wavova kwa yandi: Abalahami! Yandi wavutula: Vava ngiena.

Eb. 11: 17 b.

2. Buna yandi wavova: Bonga mwan' aku Isaki i una waku umosi uuto-nde, ye wenda ku nsi a Molia ye kunyoka kuna bonso nkailu angioka va mungo ungina kukamba.

2 Lus. 8: 1.

3. Nsuka nabu Abalahami watenzika zitu va mpund' andi ye wanata sielo biandi biole ye mwan' andi Isaki; yandi wabemba nkuni zankailu angioka, mboki kananguka ye wayenda ku vuma kina kiankamba Nzambi.

¹ mb. nto yandefi.

4. Mu lumbu kiantatu Abalahami bu kavumbula meso mandí ye wamona vuma nseke,

5. buna wavova kwa sielo biandi: Lusala vava ye mpunda; mono ye ntaudi tuzolele kwenda eko. Bu tumeni sambila, buna tuna vutuka kwa yeno.

6. Abalahami wabonga nkuni zankailu angioka ye watuika zo va mwan' andi Isaki, kansi yandi kibeni wabonga tia ye mbele, ye yau bole bayendila bobo va kimosi.

7. Buna Isaki wavova kwa se diandi Abalahami ye wata: Sami. Yandi watambudila: Vava ngiena, mwan' ami. Yandi wavova: Tala, vava vena tia ye nkuni, kansi kwe kwena meme diangioka?

8. Abalahami wavutula: Mwan' ami, Nzambi una kukivana meme diangioka. Buna bayenda babole va kimosi.

9. Bu baluka ku vuma kina kiakamba Nzambi kwa Abalahami, buna yandi watunga disalu vana ye watula nkuni va ntandu; mboki wakanga mwan' andi Isaki ye wantula va disalu va ntandu ankuni.

10. Abalahami walambula koko kwandi ye wabonga mbele mu vonda mwan' andi.

11. Buna mpofi a Mfumu yambokila mu zulu ye yavova: Abalahami, Abalahami. Yandi wavutula: Vava ngiena.

12. Buna yandi wavova: Kusimbani ntaudi mu koko kwaku ko ye kumvanganani buma ko, kadi bwabu nzaidi, vo uvuminanga Nzambi, bu ulembolo kunkutula mwan' aku umosi. Yak. 2: 21.

13. Buna Abalahami bu kavumbula meso mandí, wamona ku nim' andi meme diambakala dikakamene mu mpoka zandi mu vwangi; Abalahami wayenda koko ye wabonga meme diambakala ye wayoka dio nkailu angioka mu mwan' andi.

14. Abalahami wavana vuma kiokio nkumbu "Mfumu uvananga"; bwabu mu ntangu yayi kibikwanga "Mongo umonikanga Mfumu."

15. Mpofi a Mfumu yabokila Abalahami mbokila yanzole mu zulu

16. ye yavova: Mfumu vovele: Mono ikukidila ndefi, bu uvengi bobo ye lembolo kunkutula mwan' aku umosi, Eb. 6. 18.

17. i kuma ngina kusakumuna kwakwingi beni ye vanga nkun' aku wakala mbidi antalu bonso mbwetete mu zulu ye boneo nienge mu nseko

ambu; nkun' aku una bedisa mielo miantantu miau.

1 Mose 18: 16. 15: 5. Luk. 1: 78.

18. Mu nkun' aku bantu babonso no va ntoto bana kukisakumunina, bu wilulu nding' ami.

1 Mose 12: 8. 18: 18. 26: 4. Yes. 65: 16. May. 3: 25. Ngai. 8: 8.

19. Mboki Abalahami wavutuka kwa sielo biandi ye bananguka ye bayenda va kimosi ku Beli-Seba. Abalahami wakala mu Beli-Seba.

20. Ka ntama ko mboki Abalahami wawa nsamu: Tala, Milika mpe wabutidi bana kwa mpangi aku Naholi.

1 Mose 11: 29.

21. Bana i baba: Usi, i nsemokono andi, ye Busi i nleke andi, ye Kemueli, i se dia Alami,

22. mboki Kesedi, Haso, Pilidasi, Yidilafi ye Betueli.

23. Kansi Betueli wabuta Lebeka. Baba banani babuta Milika kwa Naholi, mpangi a Abalahami.

24. Nkento andi wakiavengama, wena nkumbu Leuma, wabuta bana mpe, i Teba, Ngahami, Tahasi ye Maka.

KAPU 23.

Mfwilu a Sala. Abalahami wasumba ndiamu.

Sala wakala nkama mosi ye maku-mole ye mvu nsambodia; mvu miomio miakala ye Sala.

2. Sala wafwa mu Kilati-Alaba, i mpila mosi ye Hebeloni, mu nsi a Kanaana. Abalahami wayiza ye wadidila Sala dizi ye wandidudila.

3. Mboki Abalahami wananguka ye wasisa mvumbi andi ye wavova ebu kwa bana ba Heti:

4. Mono ngiena kinzenza ye mbu-mini mu yeno. Lungiambula yabaka yami ndiamu mu yeno, kidi yalenda mo nata mvumbi ami ye kundiamisa.

5. Buna bana ba Heti bavutula kwa Abalahami ye bavova kwa yandi:

6. Utuwila, mfumu. Ngeye i mfumu ya Nzambi mu yeto; diamisa mvumbi aku mu ndiamu yilutidi mu ndiamu zeto. Muntu nkutu mu yeto kana tinguna mu kuvana ndiamu andi ko, mpasi mvumbi aku yadiamuswa momo.

7. Kansi Abalahami watelama ye wayinama kwa bisi nsi, i bana ba Heti;

8. yandi wamoka yau ye wavova: Vo luyambula, vo ngina nata mvumbi ami ye kundiamisa, buna lungwila ye lungiuvudila kwa Efeloni, i mwan' a Sohali,

9. mpasi kazola kumpana nluk' a

Makapela ukavwidi wena ku nsuk' avia diandi, kidi kazola kumpana wo mu mfutu walunga mu yeno mu kala ndiamu ami.

10. Kansi Efeloni wavwanda vana va kati ye bana ba Heti. Buna Efeloni, i hetita, wavutula kwa Abalahami va zizi biabana ba Heti, babonsoho bakala mu ngudi amwelo ambanz' andi. Yandi wavova :

11. Ka bwa ko, mfumu ami, kansi ungwila. Sia kukaila via; nluka wena vana sia wo kukaila mpe; ngina kukaila wo va meso mabantu bami; nadiamisa mvumbi aku momo.

12. Kansi Abalahami wayinama kwa bisi nsi ;

13. yandi wakamba kwa Efeloni va zizi biabisi nsi ye wavova : Mwanki bika wangwila. Nzolele futa ntalu avia ; tambula yo kwa mono ye lungi-ambula yadianisa mvumbi ami momo.

14. Buna Efeloni wavutula kwa Abalahami ye wavova kwa yandi :

15. Mfumu ami, ungwila. Ndambu antoto yena ntalu ankama zia zasekeli biapalata, nki kiokio va kati ye mono ye ugeye? Diamisa kwandi mvumbi aku.

16. Buna Abalahami bu kawa mambu mavova Efeloni, buna watezila Efeloni ntalu yoyo yikabika va zizi biabana ba Heti, nkama zia zasekeli biapalata i bina bisadulwanga mu kita.

17. I buna bwakala, vo via dia Efeloni ku Makapela vatalane ye Mamele, via diau kibeni ye nluka wakala vana ye nti miamionsono mu via, vuma kiakionsono bonso bukialambuka nseke mu tuka tuatonsono

18. kiayambulwa kwa Abalahami mu vwa kio va meso mabana ba Heti, va babonsoho bakala mu ngudi amwelo ambanz' andi.

19. Mboki Abalahami wadiamisankazi andi Sala mu nluka mu via dia ku Makapela vatalane ye Mamele, mpila mosi ye Hebeloni, mu nsi a Kanana.

1 Mose 25: 9 b. 35: 27 b. 47: 29 b. 50: 13.
Mav. 7: 16.

20. Via ye nluka wena vana biayambulwa kwa bana ba Heti kwa Abalahami mu kala ndiamu andi.

KAPU 24.

Isaki wakwela Lebeke.

A balahami bu kanuna ye wakala mvu miamingi ye Mfumu wamana sakumuna Abalahami mu mambu mamonsono,

2. buna wavova kwa sielo kiakota kianzo andi, i ndiena wakenga biabionsono bikavwa: Tula koko kwaku kungsi anim' ami ;

1 Mose 15: 2.

3. mono nzolele kudikisa ndefi mu Mfumu, Nzambi azulu ye Nzambi antoto, vo kuna kwedisa mwan' ami kwa bana babakento bakananita ko, vava vaikalanga,

4. kansi una kwenda ku yami nsi ye kwa butu biami ye kuna una kwedila mwan' ami Isaki.

5. Sielo kiavova kwa yandi : Kansi vo buna kala, vo nkento kazolele kundama kwaku nsi ko, buna ngina vutula mwan' aku ku nsi yina yiwa-tuke?

6. Abalahami wamvutudila : Naki-kengi mu vutula mwan' ami kuna.

7. Mfumu, Nzambi azulu, wankatula mu nzo asami ye mu nsi amase mami, i yandi wavova kwa mono ye wadia ndefi ye wakamba : kwa nkun' aku ngina vana nsi yayi, yandi una vitikisa mpofi andi ku ntual' aku, mpasi wale-nda baka nkazi kuna kwa mwan' ami.

1 Mose 12: 7. 13: 15. 15: 7, 18.

8. Kansi vo nkento kazolele kuna-ma ko, buna kolokele mu ndefi aku yayi kwa mono. Bika kaka walembwa vutula mwan' ami kuna !

9. Buna sielo watula koko kwandi kungsi anim' amfumu andi Abalahami ye wansila bo mu ndefi.

10. Sielo wabonga kumi mu bakamela bamfumu andi ye wakatuka kwa mfumu andi ye wanata nkailu miampila mu mpila miantalu ; yandi wananguka ye wayenda ku mbanz' a Naholi i Alami-Nahalaimi.

1 Mose 11: 29, 31.

11. Kuna kayambula bakamela bavunda ku mbazi ambanza ku nto anlangu ; nkokila yabadika bwa, i ntangu yina yavaikila bakento mu teka nlangu.

12. Yandi wavova : Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, ungiambulwa bwabu yabwabana mbwabununu yavila ye vanga nlemvo kwa mfumu ami Abalahami.

13. Tala, ntelamene vava va nkelo anlangu, ye bana babakento bakisi mbanza bana kwiza mu teka nlangu mwamu.

14. Bwabu vo ngina vova kwa ntandi yankento: tambika mvungu aku, kidi yanwa, ye buna vo una tambudila: nanwe; bakamela baku nzolele mpe nwiwa, buna bika wakala ndieu uuso- lele kwa sielo kiaku Isaki, buna ngina

bo zayila, vo vengi nlemvo kwa mfumu ami.

15. Tala, bu kakidi vova, Lebeka, mwana wankento wa Betueli, i mwana wabakala wa Milika, i nkazi ampangi a Abalahami, i Naholi, wawaika kuna; yandi wanata mvungu andi va vembu.

1 Mose 22: 23. Yes. 65: 24.

16. Ntaudi yankento yakala ntoko mu tala, i ndumba yalemwa zaya bakala. Yandi wakulumuka ku nto ye wafuluza mvungu andi ye mboki wabaluka.

17. Buna sielo wasavuka kwa yandi ye wavova: Undwika finlangu mu mvungu aku.

18. Yandi watambudila: Nanwe, mfumu ami, ye yandi ntumbu dekula mvungu va koko ye wannwika.

19. Bu kamana kunnwika, wavova: Mono nzolele mpe vata nlangi kwa bakamela baku, nate ye bameni nwa.

20. Yandi ntumbu bukula mvungu andi mu tengi ye wasavula diaka ku nto mu teka nlangi ye wavatila bakamela bandi babonsono.

21. Kansi bakala diantala napi ye wayindula, kanivo Mfumu una vanga ngiendolo andi yakala vila vo ka bwa ko.

22. Bakamela babonsono bu bamana nwa, bakala diabonga welo wawola wambombo, ndambu asekali mu zitu, ye nlunga mirole miawola miamoko, kumi diasekeli mu zitu,

23. ye wayuvula: Ngeye u mwan' anani? Nankambi bo. Tulenda baka nzo yandeka mu nzo asakue?

24. Yandi wamvutudila: Mono i mwan' a Betueli, i mwana wabakala wa Milika, ukabutula Naholi.

25. Yeto tubeki titi biandeka ye biandika; nzo yandeka ulenda mpe baka.

26. Buna bakala diayinama ye diasambila Mfumu

27. ye wavova: Bika Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, kasikwa, ulembole katula nlemvo andi ye kin kwikizi kiandi kwa mfumu ami! Mfumu wamfididi mu nzila, ku nzo abutu biamfumu ami.

28. Ntaudi yankento yasavula ye yakamba momo mamonsono ku nzo ambut' andi.

29. Kansi Lebeka wakala ye nkazi, nkumbu andi Labani. Labani wasavula kwa bakala ku mbazi ku nto.

30. Kadi bu kamona welo wambombo ye nlunga miamoko mianata busi kiandi, ye bu kawa, bonso bwankamba busi kiandi: ebu ye ebu bakala dinkembi,

buna yandi wayenda kwa bakala, kukatelama va bakamela ku nto.

31. Yandi wavova: Kota, unkwa lusakumunu lua Mfumu! Mu nkiana utelamene vava mbazi? Mono ikubiki mbuluku ku nzo, ye mbuka yena kwa bakamela.

32. Buna bakala wakota mu nzo; yau bakatudila bakamela zitu ye bavana titi biandeka ye biandia kwa bakamela ye nlangi mu sukula malu mandi ye manami miandi.

33. Yandi watudulwa dia; kansi wavova: Kizolele dia ko, nate ye nkembi nsamu ami. Yandi wavutula: Navovi.

34. Buna yandi wavova: Mono i sielo kia Abalahami.

35. Mfumu wasakumuni mfumu ami beni, ye wayikidi dingizi; yandi wamveni mameme ye zingombe, palata ye wola, sielo biababakala ye biabakento, bakamela ye zimpunda.

36. Sala, nkazi amfumu ami, wabutula mfumu ami mwana wabakala mu ndununu andi, ye kwa ndieu kaveni biabionsono bikaywidi.

37. Mfumu ami wandikisi ndefi ye wakembi: Kuna kwedisa mwan' ami kwa bana babakento bakananita ko mwamu mu nsi mungiena;

38. kansi una kwenda ku nzo asami ye kwa butu biami ye kuna una kwedila mwan' ami.

39. Buna mono yavova kwa mfumu ami: Kansi vo nkento kazolele kunda-ina ko?

40. Yandi wamvutudila: Mfumu yindieti vantadisi andi una fidisa mpofi andi ye ngeye ye vanga ngiendolo aku yakala vila, mpasi wabaka nkazi kwa mwan' ami mu butu biami ye mu nzo asami.

41. Vo i bobo, ngeye una kolwa mu ndefi aku kwa mono, bu una luaka kwa butu biami; vo ka bana kumvana kwa ngeye ko, buna una yambulwa mu ndefi kwa mono.

42. Bwabu bu ndueki ku nto, ye mpovele: Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, vo zolele yambula ngiendolo yayi yingieti kwendila yakala vila,

43. buna bika bwakala, bu ntelamene vava va nto anlangu, vo nkento wantwenia una kwiza mu teka nlangi ye mpovele kwa yandi: undwika finlangu mu mvungu aku

44. vo una kuntambudila: nanwe; kwa bakamela baku nzolele mpe

vata nlangu, buna bika kakala nkento wowo wasolele Mfumu kwa mwan' amfumu ami.

45. Bu yakidi vunguta bobo, tala, buna Lebekaya vaikidi ye mvungu andi va vembo ye kulumukini ku nto mu teka nlangu. Buna mono mpovele kwa yandi: Ungiambula yanwa.

46. Yandi ntumbu dekula mvungu andi va vembo ye vovele: Nanwe; bakamela baku nzolele mpe nwiika. Buna mono ndwini, ye yandi nwikini mpe bakamela.

47. Mono inyuvudi ye mpovele: Ngeye u mwan' anani? Yandi vutudi: Mono i mwan' a Betueli, i mwana wabakala wa Naholi, ukabutulwa kwa Milika. Buna ntudidi welo mu mbo-mbo andi ye nlunga miamoko mu moko mandi.

48. Nginamene ye nsambidi Mfumu ye nsikidi Mfumu, Nzambi amfumu Abalahami umfididi mu nzila yasonga, kidi yabakila mwan' andi mwana wankento wabutu kiamfumu ami.

49. Bwabu vo luzolele songa mfumu ami tonda ye kinkwikizi, lunkamba bo; vo ka bwa ko, lunkamba bo mpe, kidi yatadisa ntini yankaka ku lubakala vo ku lumoso.

50. Buna Labani ye Betueli bavutula ye bavova: Diadi ditukidi kwa Mfumu; yeto ka tuzolele dio vovila diambu kwa ngeye ko, kani diambi vo diabiza.

51. Tala, evo vatelamene Lebekaya vantadisi aku, nambongi ye wenda kwaku; kakadi nkazi amwan' amfumu aku, bonso buvovele Mfumu.

52. Sielo kia Abalahami bu kawa mambu momo, wafukama va ntoto ye wasambila Mfumu.

53. Mboki sielo kiabonga ntoko zapalata ye zawola ye mvwatu ye wavana bio kwa Lebekaya. Kwa nkazi andi ye mbut' andi mpe wavana nkailu miantalu.

54. Badia ye banwa, yandi ye nami miandi, ye baleka kuna. Kansi mu nsuka bu batelama, yandi wavova: Unsindika bwabu kwa mfumu ami!

55. Buna nkazi andi ye mbut' andi bavova: Yambula ntaudi yakala yeto lumbu bikwa, kani kumi; mboki lenda kwenda.

56. Kansi yandi wabavutudila: Ka lunzingisani ko, Mfumu bu kavengingie-ndolo ami yakala vila. Lunsindika; nzolele vutuka kwa mfumu ami.

57. Buna bavova: Yeto tuzolele tu-

misa ntaudi ye kunyuvula yandi kibeni.

58. Batumisa Lebekaya bavova kwa yandi: Zolele kwenda ye bakala diadie? Yandi watambudila: Inga.

59. Buna basavuka ntima, vo busi kiau Lebekaya, va kimosi ye nyemiki andi bana nama sielo kia Abalahami ye babakala bandi. 1 Mose 35: 8.

60. Basakumuna Lebekaya ye bavova kwa yandi: Kwa ngeye, ubusi kieto, bika funda diakumi diamafunda matuka, ye bika nkun' aku wabaka mielo miantantu miao.

61. Lebekaya ye zindumba yandi batelama ye bavwanda va bakamela ye banama bakala; buna sielo kianata Lebekaya ye wayenda.

62. Kansi Isaki wakala mu vutuka ku nzo andi, bu katuka ku Beli-Lahai-Loi, kadi wakala kundulu mu nsi a Sude. 1 Mose 16: 14. 25: 11.

63. Mu nkokila Isaki wavaika mu mayinza mu mabanza makiadi. Bu kasendula meso mandi, buna wamona bakamela beti kwiza yizi.

64. Lebekaya mpe bu kasendula meso mandi ye wamona Isaki, buna wakulumuka mu nswalu mu kamela;

65. yandi wayuvula sielo: Nki abakala diodio dizi kutukiki va mayinza? Sielo wavutula: I mfumu ami. Buna wabonga nlele ye wakifuka.

66. Sielo wakamba Isaki, bonso bukavanga mamonsono.

67. Isaki wankotisa mu nzo yakoto yambut' andi Sala; yandi wanata Lebekaya ku nzo andi, ye weka nkazi andi, ye yandi wantonda. Isaki wabombwa mu kiadi kiawidi mbut' andi. 1 Mose 25: 20.

KAPU 25.

Bana bababakala ba Abalahami ye Ketula. Mfwilu ye ndiamusu andi. Nkanda wansi dia Isamaeli. Mbutulu a Esau ye Yakobi. Esau wateka kikota kiandi.

Abalahami wakwela nkazi wankaka, nkumbu andi Ketula.

2. Yandi wambutula Similani, Yokosani, Medani, Midiani, Yisibaki ye Sua.

3. Yokosani wabuta Seba ye Dedani, ye bana bababakala ba Dedani i baasulita, baletusita ye baleumita.

4. Bana bababakala ba Midiani i Efa, Efeli, Hanoki, Abida, ye Eleda. Yau buna bena i bana bababakala ba Ketula.

5. Abalahami wavana biabionsono bikavwa kwa Isaki. 1 Mose 24: 86.

6. Kansi bana bababakala babakento bandi bakiavengama Abalahami wabavana minkailu ye wabavangula, bu kala moyo, mu mwan' andi Isaki, ye wabayendis mu ntini yaeste, kuna ku nsi ya Este.

7. Yayi i ntalu yamvu miamoyo miamumuna Abalahami: nkama mosi ye lusambodia ye mvu ntanu;

8. Mboki Abalahami watabuka vumunu ye wafwa mu ndununu yabiza, wanuna ye wayukuta vumuna, ye wayonzama kwa bantu bandi.

1 Mose 15: 15. Eb. 11: 18.

9. Bana bandi Isaki ye Isamaeli bandiamisa mu nluk' a Makapela, va via diahetita Efeloni, mwan' a Sohali, ditalane Mamele,

10. i via diasumba Abalahami kwa bana ba Heti; kuna Abalahami kadiamuswa ye nkazi andi Sala mpe.

1 Mose 23: 3 b.

11. Abalahami bu kafwa, mboki Nzambi wasakumuna mwan' andi Isaki. Isabi wakala kundu ku Beli-Lahai-Loi.

1 Mose 16: 14. 24: 62.

12. Wau i nsamu wasinsi dia Isamaeli, mwan' a Abalahami, wabutulwa Abalahami kwa Hangali, sielo kia Sala kiankento, i mwisi Ngipiti.

1 Lua. 1: 29 b.

13. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Isamaeli, ye nkumbu zau bonso bwalandana masinsi: Nebayoti, nsemokono a Isamaeli, mboki Kedali, Adabeli, Mibisami,

1 Mose 17: 20.

14. Misima, Duma ye Masa,

15. Hadadi ye Tema, Yetuli, Nafisi ye Kedema.

16. Baba i bana bababakala ba Isamaeli ye nkumbu zau zozo mu mavata mau ye tua biau biano zakoto, kumi ye mfumu zole bonso bwakala makanda mau.

17. Yayi i ntalu amvu miakala Isamaeli moyo: nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia; mboki watabuka vumunu ye wafwa ye wayonzama kwa bantu bandi.

18. Vuma biau biakundu biakala tuka mu Havila nate ye Suli ditalane ye Ngipiti ye Asilia. Yandi wavwanda vatalane ye mpangi zandi zazonsono.

1 Mose 16: 12.

19. Wau i nsamu wasinsi dia Isaki, i mwan' a Abalahami. Abalahami wabuta Isaki;

Mat. 1: 2.

20. Isaki wakala makumaia mambu, bu kabonga nkazi andi Lebeke, i mwan' a Betueli, i mwisi Alamea mu

Padan-Alami ye i busi kia Labani, i mwisi Alamea.

21. Isaki wasambila kwa Mfumu mu diambu diankazi andi Lebeke, kadi wakula sita; Mfumu wawa nsambulu andi ye nkazi andi Lebeke wayaka.

22. Kansi bana babumangana mu vumu kiandi; buna wavova: Vo buna kadila bobo, buna mu nkiana sia kala moyo. Yandi wayenda yuvula Mfumu.

23. Mfumu wamvutudila: Makanda mole mena mu vumu kiaku, makanda mole mabantu mana tuka mu nkat' aku ye mana vambasana; kansi kanda diankaka dina lutila diankaka mu ngolo, ye wakota una sadila nleke.

1 Mose 27: 29. 2 Sam. 8: 14. Malaki 1: 2 b. Loma 9: 10 b.

24. Ntangu andi bu yafwanana mu buta, tala, buna bansimba bakala mu vumu kiandi.

25. Wateka vaika wakala mpembe yalubwaka ye mu nitu yayonsono mika ye mika; yau bamvana nkumbu Esau.¹

26. Mboki nleke andi wawaika, ye yandi wasimba kinkoso kiatambi kia Esau mu koko kwandi; wavewa nkumbu Yakobi.² Kansi Isaki wakala makumasambanu mamvu, bu babutwa.

Hos. 12: 3.

27. Bana bakula, ye Esau wakala nkongo yanduenga, wakala zietanga; kansi Yakobi wakala bakala dianlembami diavwandanga mu nzo zakoto.

28. Isaki waluta tonda Esau, kadi wazola bulu biampeta; kansi Lebeke waluta tonda Yakobi.

29. Vakala Yakobi bu keti lamba supu, buna Esau watuka ku konda ye wanoka mu diambu diansatu.

30. Esau wavova kwa Yakobi: Ungiambula yadia mu siudika kina kiambwaki, i kina kiambwaki kiena yaku koko; kadi mbeni noka mu diambu diansatu. Mu diambu diodio kavewa nkumbu Edomi.³

31. Kansi Yakobi wavova: Buna untekila bwabu kikota kiaku.

5 Mose 21: 17.

32. Esau watambudila: Ngieka mu fwa; buna kikota kiami bwe kina kuntuomisina?

33. Yakobi wavova: Buna undila dio

¹ mb. namika.

² mb. nsimbi akinkoso kiatambi vo mbabi.

³ mb. nambwaki.

ndefi. Yandi wandila ndefi ye wateka kikota kiandi kwa Yakobi.

¹ Mose 27: 86. Eb. 12: 16.

34. Kansi Yakobi wavana Esau mampa ye supu kialentile; yandi wadia ye wanwa ye mboki katelama ye wakatuka. I bobo Esau wayina kikota kiandi.

KAPU 26.

Isaki mu Ngelali ye Beli-Seba. Nsilulu ya Abalahami yasilwa diaka. Luwawanu ye Abimeleki. Bakazi ba Esau.

Kansi malema makala mu nsi, i malema mankaka ye ka mana mateka kala ko mu lumbu bia Abalahami. Buna Isaki wayenda kwa Abimeleki, i ntinu a bafilitea, mu Ngelali. ¹ Mose 12: 10.

2. Mfumu wakizakisa kwa yandi ye wavova: Kukulumukani ku Ngipiti ko; kala mu nsi yina yingina kukamba.

3. Sikila bonso wanzenza mwanuu nsi; mono ngina kala yaku ye kusakumuna, kadi kwa ngeye ye kwa nkun' aku mono ngina vana nsi zazi zazonsono ye ngina keba ndefi yina yiyadila saku Abalahami.

4. Mono ngina sa nkun' aku mu kala ntalu bonso zimbwetete mu zulu, ye ngina vana kwa nkun' aku nsi zazi zazonsono; mu nkun' aku bantu babonsono va ntoto bana kukisakumunina,

¹ Mose 12: 8. 13: 15. 18: 18. 22: 18. 28: 14.

5. mu diambu dia Abalahami bu kawila nding' ami ye wakeba momo mayankamba mukeba, insikudukusu zami, nkondo miami ye mina miami.

6. Buna Isaki wasikila mu Ngelali.

7. Babakala mu nsi yina bu banyuvula mu nkazi andi, wavova: yandi i busi kiami, kadi watina mu bika: yandi i nkazi ami, kadi wabanza: buna babakala mu nsi yayi balenda kumbema mu diambu dia Lebeke, bu kena wantoko mu talwa.

¹ Mose 12: 18 b. 20: 2 b.

8. Kansi bu kakala momo lumbu biabingi, buna bwakala, vo Abimeleki, i ntinu a bafilitea, bu katala mu nela, yandi wamona, vo Isaki wasakana ye nkazi andi Lebeke.

9. Buna Abimeleki watela Isaki mbila ye wavova: Tala, keti yandi i nkazi aku; buna bwe ulenda vova: yandi i busi kiami? Isaki wavutula kwa yandi: Mono yatina, vo yakutwa vondwa mu diambu diandi.

10. Buna Abimeleki wavova: Bwe

watuvangidi? Ketu bu kutu kala nswalu, vo muntu mu bantu bami ukutu leka ye nkazi aku, ye buna ngeye utuvodekese mfuka.

11. Mboki Abimeleki wakamba bantu babonsono ye wavova: Womso una valakana muntu ndien vo nkazi andi, yandi una vondwa.

12. Isaki wakuna nsi yina ye wayonzika mvu una nkama-nkama, kadi Mfumu wansakumuna.

13. Yandi wakala dingizi ye kidingizi kiandi kialutula ye lutula ye va zimunina wakala dingizi diadinene.

14. Yandi wavwa mameme mamingi ye zingombe ye sielo biabingi, i diau bafilitea babadika kunyandukila meso.

15. Bafilitea bafuluza nto zazonsono, i zina zatima sielo biasandi mu lumbu biasandi Abalahami, ye zafuluzwa mu nsengesele.

¹ Mose 21: 25.

16. Abimeleki wavova kwa Isaki: Katuka kwaku mu yeto, kadi weka kidingizi beni mu yeto.

17. Buna Isaki wakatuka kuna ye watunga nzo zandi zakoto mu ndimb' a Ngelali ye wakala kuna.

18. Isaki watimisa diaka nto zozo zatimwa mu lumbu biasandi Abalahami, kansi zafuluzwa kwa bafilitea, Abalahami bu kafwa; yandi wavana zo diaka nkumbu zozo zizabikwa kwa sandi.

19. Sielo bia Isaki batima mu ndimba ye bamona mo nto yena nlangu ukelumukanga.

20. Kansi mvungi miena mu Ngelali miazonzasana ye mvungi mia Isaki ye miavova: Yetu tuvwidu nlangu. Buna bavana nto yoyo nkumbu Eteki¹ bu banzonzisa.

21. Mboki batima nto yankaka, kansi mu yina bazonzasana mpe; buna wavana yo nkumbu Sitina.²

22. Mboki wakatuka kuna ye wayenda ku vuma kiankaka ye watima diaka nto; mu yina ka bazonzasana ko; nkiangunu wavana yo nkumbu Lehoboti³ ye wavova: Bwabu Mfumu watuveni fulu kiasadila ye tuna lenda nieka mu nsi.

23. Mboki wakatuka kuna ye wabaluka ku Beli-Seba.

24. Mfumu wamonika kwa yandi fuku dina ye wavova: Mono i Nzambi asaku Abalahami. Kutinani ko, kadi monongiena yaku, ye ngina kusakumuna ye sa nkun' aku wakala mbidi antalu mu diambu diasielo kiami Abalahami.

¹ mb. nzonza. ² mb. kitantu. ³ mb. fulu.

25. Buna yandi watunga disalu kuna ye wabombidila nkumbu a Mfumu ye watunga nzo andi yakoto kuna. Sielo bia Isaki biatima nto kuna.

1 Mose 12: 8.

26. Abimeleki watuka ku Ngelali ye Ahusati, nkundi andi, ye Pikoli, ntnti abinwani biandi, babumina kwa yandi.

1 Mose 21: 22 b.

27. Kansi Isaki wavova kwa yau: Mu nkiama lueti kwiza kwa mono, bu lukumbelanga ye bu luankuba mu yeno?

28. Yau bavutula: Yeto tutomene mona, yo Mfumu wena yaku; nkiangunu tuabenzi: bika tuadikasana ndefi, beto yaku, kidi tuasa luwawanu yengeye,

29. kwidi kutuvangila buma, bonso yeto tualembwa sa buma kwa ngeye, ye ka tuavangidi ngeye buma bwankaka ko kansi bwabiza kaka, ye tuakusindika mu yenge. Bwabu ngeye i nkwa lusakumunu lua Mfumu.

30. Buna yandi wabavangila mbulu-ku, ye yau badia ye banwa.

31. Nsuka nabu badikasana ndefi yoyo; mboki Isaki wabasindika ye bansisa mu yenge.

32. Lumbu kina sielo bia Isaki biayiza ye biankamba mu nto yina yibatima ye bavova kwa yandi: Yeto tumweni nlangu.

33. Yandi wabika yo nkumbu Siba. I bila kibikulwanga mbanza yoyo nate ye bwabu Beli-Seba.

34. Esau bu kakala makumaia mambu, buna wakwela bakazi baba: Yehuditi, i mwan' a Beli, i hetita, ye Basemati, i mwan' a Eloni, i hetita.

1 Mose 36: 2 b.

35. Kansi yau batukisa kiadi kwa Isaki ye Lebeke.

1 Mose 27: 46.

KAPU 27.

Mu bungubi Yakobi wabaka lusakumunu luasandi.

Isaki bu kamana nuna ye meso mandiki makala mbumbuluka ye kalendi mona ko, buna watela Esau mbila, i mwan' andi wakota, ye wavova kwa yandi: Mwan' ami. Yandi watambudila: Vava ngiena.

2. Buna wavova: Tala, mono ngieka wanuna ye kizaidi ko, bu ngina fwa.

3. Nkiangunu bonga lekwa biaku biampetila, tutu diaku diatoto ye ponza kiaku, ye wenda wampetila bulu

4. ye unkubikila dia kwaluvu kwampila yoyo kuntondele ye nata ko kwa mono, kidi yadia ye mwel' ami wakusakumuna bu kiakifwididi ko.

5. Kansi Lebeke wawa, bonso bwavova Isaki kwa mwan' andi Esau. Esau bu kayenda veti bulu, ye bu kayiza kio nati ku nzo,

6. buna Lebeke wavova kwa mwan' andi Yakobi: Tala, mono ngwilu saku voele kwa mpangi aku Esau ebu:

7. tuala bulu kwa mono ye unku-bikila dia kwaluvu, kidi yadia ye kusakumuna vantadisi a Mfumu, bu kiakifwididi ko.

8. Bwabu nawe kwaku mangieti kamba, mwan' ami, ye navangi mangieti kutuma.

9. Wenda ku kamba diamameme ye untuadila bana bole babiza bankombo, buna ngina bo kubika dia kwaluvu kwa saku, i dia kukatondele.

10. Ngeye una ko nata kwa saku, kidi kadia ye kidi kakusakumuna, bu kakifwididi ko.

11. Kansi Yakobi wavova kwa mbut' andi Lebeke: Mpangi ami Esau keti wena mika, ye mono ngiena nalengwalengwa.

1 Mose 25: 25.

12. Nanga sami una kunsimba, ye buna sika kumbanzila i mbabi ye sika vunza lusakumunu luami ye kunsinga.

13. Buna mbut' andi wankamba: Mwan' ami, nsingulu yoyo bika yiza kwa mono; nawe kwaku kaka, bonso bungieti kukamba, ye wenda watuala bo kwa mono.

14. Buna yandi wayenda bo landa ye wanata bo kwa mbut' andi; mbut' andi wakubika dia kwaluvu, i kuna kwatonda sandi.

15. Lebeke wabonga mwatu mi-ankembomia Esau, i mwan' andi wakota, iniakala yandi mu nzo andi, ye wavwika mio Yakobi, mwan' andi wanleke.

16. Mu moko mande ye mu ndambu alaka mwakondwa mika wavwika nkanda miabana bangombe.

17. Mboki wavana kwa mwan' andi Yakobi dia kwaluvu ye mampa, bikakubika.

18. Yandi wakota kwa sandi ye wavova: Sami. Yandi watambudila: Vava ngiena; u nani, mwan' ami?

19. Buna Yakobi wavova kwa sandi: Mono i Esau, i nsemokono aku. Mono mpangi, bonso buunkembi; vumbuka wadia bulu kiami, kidi mwel' aku wansakumuna.

20. Kansi Isaki wavova kwa mwan' andi: Mwan' ami, bwe ulenda kio baka mu nswalu mionio? Yandi wavutula: Mfumu, i Nzambi aku, ukunkikisi kio.

21. Buna Isaki wavova kwa Yakobi: Wiza, mwan' ami, ungiambula yakusimba ye zaya, vo ngeye i mwan' ami Esau vo ka bwa ko.

22. Yakobi wafinama kwasandi Isaki; bu kansimba, kavova: Ndinga i nding' a Yakobi, kansi moko i moko ma Esau.

23. Yandi kanzaya ko, kadi moko mandiki makala mika bonso moko ma Esau, i kota diandi; yandi wansakumuna.

24. Kansi wavova: Mu kedika ngeye i mwan' ami Esau? Yandi watambudila: Inga.

25. Buna yandi wavova: Tuala dia kwa mono, kidi yadia bulu kiamwan' ami, kidi mwel' ami wakisakumuna. Yandi wanata ko kwa yandi, ye wadia; yandi wantambika vinia, ye wanwa.

26. Mboki sandi Isaki wavova kwa yandi: Mwan' ami, wiza wamfiba.

27. Bu kayenda kumfiba, kawa mfuku amvwatu miandi ye wansakumuna; yandi wavova: Tala, kwa mwan' ami kutukidi mfuku nkievo mfuku ansi yisakumuni Mfumu.

Ep. 11: 20.

28. Buna bika Nzambi kakuvana noko diazulu ye mazi mantoto ye mbongo ye vinia mu tezo kiakinene!

29. Bika bantu bakusadila ye makanda mabantu bafukama kwa ngeye. Kala mfumu kwa mpangi zaku, ye bana bababakala bambut' aku bika bafukama kwa ngeye. Ukusinganga bika kasingwa, ukusakumunanga bika kasakumunwa!

1 Mose 12: 8. 25: 23. 4 Mose 24: 9. Ob. b. 10.

30. Kansi Isaki bu kasakumunina Yakobi bonso bobo, ye Yakobi bu kavaika kwa sandi Isaki, buna mpangi andi Esau watuka ku veta.

31. Mboki yandi mpe wakubika dia kwaluvu ye wanata ko kwa sandi ye wavova kwa sandi: Bika sami katelama ye kadia bulu kiamwan' andi, kidi mwel' aku wansakumuna.

32. Sandi Isaki wanyuvula: U nani? Yandi wavutula: Mono i Esau, mwan' aku wateka butwa.

33. Buna Isaki wayitukwa beni ye wavova: Buna nani i mveti una utuedi bulu kiandi kwa mono, ye mono ndidi mu yayonsono ye insakumuni, bu kuki-yizidi ko? Yandi una kala nkwa lusakumunu mpe.

34. Esau bu kawa mambu masandi, i ntumbu bwa mu dila mu ndiongono yayinene yangolo ye wavova kwa sandi: Sami, sakumuna mono mpe.

35. Kansi yandi wavutula: Nleke aku wizidi mu bungubi ye ubongele lusakumunu luaku.

36. Buna wavova: Nkumbu andi keti Yakobi, ye yandi meni kumbaba mpe mbaba zole. Kikota kiami kabonga, ye tala, bwabu mpe bongele lusakumunu luami. Yandi wayuvula: Kubeki diaka lusakumunu kwa mono koe?

1 Mose 25: 31 b.

37. Isaki wavutula ye wavova kwa Esau: Tala, mono imvengi mfumu aku, ye mpangi zandi zazonsono imveni zo mu kala sielo biandi, ye inkaidi mbongo ye vinia; buna nki ngina vanga kwa ngeye, mwan' ami?

38. Esau wavova kwa sandi: Sami, buna ubeki lusakumunu luna kake? Sakumuna mono mpe, sami. Esau wabwa mu dila.

Ep. 12: 17.

39. Buna sandi Isaki wavutula ye wavova kwa yandi: Tala, kundu kiaku kina tatuka neke mu mazi mantoto ye kondwa noko diazulu.

40. Mu sabala kiaku una bakila biamvukila, ye una sadila nleke aku. Kansi bu una yonzika ngolo zaku, buna buna kadila, vo una bambula vangu kiandi mu laka diaku.

2 Mt. 8: 20 b.

41. Esau wabakila Yakobi nganzi mu diambu dialusakumunu lukawe-wa kwa sandi. Esau wavunguta: Fintama-ntama lumbu bina kwiza, bituna didila seto, buna ngina bema nleke ami Yakobi.

42. Lebeka bu kakambwa, bonso bwavova mwana wakota Esau, buna watedisa mwan' andi wanleke mbila ye wavova kwa yandi: Tala, kota diaku Esau zolele kuvutula ndinda ye kubema.

43. Nkiangunu nawe kwaku, bonso bungieti vova, mwan' ami: telama watinina kwa nkazi ami Labani ku Halani.

1 Mose 24: 29.

44. ye kala yandi lumbu biankaka, nate ye nkesi zampangi aku zimeni,

45. nate ye nganzi zampangi aku kwa ngeye zivongele ye kavilakene, bonso buwansidi. Buna ngina kulan-disa kuna. Mu nkiana ngina kondwa yeno bole mu ntangu yimosi?

1 Mose 9: 6.

46. Lebeka wavova kwa Isaki: Kizolele kala moyo ko mu diambu diabana babakento ba Heti. Vo Yakobi una bonga nkazi mu bana babakento ba Heti, umosi mu bakento bakisi nai, ufwanane yau, buna mu nkiana ngina kala moyo.

1 Mose 26: 34 b.

KAPU 28.

Lutinunu lua Yakobi kwa Labani. Ndozi andi ku Beteli.

Buna Isaki watela Yakobi mbila ye wansakumuna; yandi wankamba ye wavova kwa yandi: Kubongani nkazi mu bana babakento ba Kanana ko,

2. kansi telama wenda ku Padan-Alami, ku nzo a Betueli, i se diambut' aku, ye bonga nkazi kuna mu bana babakento ba Labani, i ngwa nkazi aku.

Hos. 12: 12.

3. Bika Nzambi Mpungu-tulendo kakusakumuna ye kakuvana lubutu ye kuniekisa, kidi makabu mabantu matuka mu ngeye;

4. bika kakuvana lusakumunu lua Abalahami, kwa ngeye ye kwa nkun' aku va kimosi ye ngeye, kidi wavwa nsi yina yasila Nzambi kwa Abalahami, yiwenina bwabu kinzenza.

1 Mose 12: 2 b. 18: 15 b.

5. Isaki wasindika Yakobi, ye yandi wayenda ku Padan-Alami, kwa Labani, i mwisi Alamea, i mwan' a Betueli, i nkazi a Lebeke, mbut' a Yakobi ye Esau.

6. Esau bu kamona, vo Isaki wasakumuna Yakobi ye wamfidisa ku Padan-Alami mu bonga nkazi kuna—kadi yandi wansakumuna ye wankamba, bu kavova: kubongani nkazi mu bana babakento ba Kanana ko—

7. bu kamona, vo Yakobi watumamana sandi ye mbut' andi ye wayenda ku Padan-Alami,

8. buna Esau wamona, vo bana babakento ba Kanana ka bazolwa kwa sandi Isaki ko;

9. Esau wayenda kwa Isamaeli ye wkwelampe Mahalati, i mwana wankento wa Isamaeli, i mwan' a Abalahami, ye i busi kia Nebayoti, ye bakazi bankaka bateka kala yandi.

1 Mose 30: 3.

10. Kansi Yakobi wakatuka ku Beli-Seba ye wayenda mu nzil' a Halani.

11. Yandi waluaka ku vuma kika-leka mu fuku, kadi ntangu yakidiminina; yandi wabonga tadi dimosi va vuma kiokio mu kala mfidukwa, ye walambalala koko mu leka.

12. Buna walotwa ndozi. Yandi wamona kikada kiatelama va ntoto, ye ntu akikada waluaka ku zulu, ye mpofi za Nzambi zabalukila kio ye zakulumukina kio.

1 Mose 35: 1. 48: 3. Yoa. 1: 61.

13. Tala, Mfumu watelama vanta-disi andi ye wavova: Mono i Mfumu,

i Nzambi asaku Abalahami ye Nzambi a Isaki. Nsi yiulambalele, ngina yo vana kwa ngeye ye nkun' aku.

14. Nkun' aku una kala bonso mfu-mfuta zantoto, ye ngeye una mwangana ku ntini yaweste ye este ye node ye sude, ye makanda mamonsono mantoto mana sakumunwa mu ngeye ye mu nkun' aku.

1 Mose 12: 3. 18: 18. 22: 17 b. 20: 4.

15. Tala, mono ngiena waku ye ngina kukeba, konso kuuna kwenda, ye ngina kuvutula ku nsi yayi; kadi kina kuisa ko, nate ye upengi bonso buiekembi.

16. Yakobi bu kasikama kungsi atulu, kavova: Mu kedika, Mfumu wena mu vuma kiaki ye kiazeyi bo ko.

17. Yandi wabakama wonga ye wavova: Vuma kiaki bonso kiena ki-mlongo; mu kedika, vava vena kundu kia Nzambi, ye vava i mwelo azulu.

18. Nsuka nabu Yakobi watelama wabonga tadi dikasadila bonso mfidukwa ye watedimisa dio mu kala dimbu ye wabukula mazi va ntandu.

1 Mose 31: 13. 35: 14 b.

19. Yandi wabika vuma kiokio nkumbu Beteli;¹ kansi mbanza yoyo yateka bikwa Lusi.

1 Mose 12: 8.

20. Yakobi wasila nsilulu ye wavova: Vo Nzambi wena yami ye weti kunkeba mu ngiendolo yayi yingienina bwabu, ye vo weti kumpama mampa mu dia ye mwatu mu vwata,

21. kidi yavutuka mu yenge ku nzo asami, buna Mfumu una kala Nzambi ami;

22. tadi diadi dintedemese bonso dimbu dina kala nzo a Nzambi, ye mu yayonsono yiuna kumpama ngina kuvana ndambu akumi-kumi.

3 Mose 27: 30 b.

KAPU 29.

Salu kia Yakobi kwa Labani. Bakazi bandi ye bana bandi bababakala.

Yakobi wananguka ye wayenda ku nsi a Este.

2. Kuna kamona nto mu yinza; va lueka lunto valambalala makamba matatu manameme, kadi mu nto yoyo banwika makamba. Tadi diakala va mwasi anto diakala diadinene;

3. nkianguu bayonzikisa makamba mamonsono koko ye mboki bakatula tadi mu mwasi anto ye banwika mameme; mboki bavutula tadi va vuma kiandi mu mwasi anto.

1 mb. nzo a Nzambi.

4. Yakobi wavova kwa babakala: Mpangi zami, kwe lutukidi? Yau bavutula: Tutukidi ku Halani.

5. Buna yandi wavova kwa yau: Luzaidi Labani, i mwan' a Naholie? Yau batambudila: Inga. ¹ Mose 24: 29.

6. Yandi wabayuvula: Yandi wena malembie? Yau batambudila: Inga, ye tala, koko kweti kwiza mwan' andi wankento Lakeli ye mameme.

7. Yandi wavova: Tala, mwini wakidi beni; ntangu ka yifweni mu yonzika bibulu ko. Lunwika mameme ye lubavutula ku dia.

8. Kansi bavutula: Ka tulendi bo sa ko, nate ye makamba mamonsono mameni yonzama ye tadi dimeni katulwa mu mwasi anto; buna tuna nwika mameme.

9. Bu keti moka yau, Lakeli lueki ye mameme masandi, kadi yandi uke-nganga mo.

10. Yakobi bu kamona Lakeli, i mwan' angwa andi nkazi Labani, vo wayiza ye mameme mangwa andi nkazi, buna wayenda katula tadi mu mwasi anto ye wanwika mameme mangwa andi nkazi.

11. Yakobi wafiba Lakeli ye wabwa mu dila.

12. Yakobi wakamba Lakeli, vo yandi i butu kiasandi, ye vo yandi i mwan' a Lebaka; yandi wasavuka ye wasamuna vo kwa sandi.

13. Labani bu kawa mu Yakobi, i mwan' abusi kiandi, wasavula mu kunika ye wanwumbikila ye wamfiba ye wankotisa mu nzo andi; yandi wakamba Labani yayonsono yikamweni.

14. Labani wavova kwa yandi: Inga, ngeye i nsuni ami ye visi biami. Yandi wakala yandi ngonda mosi.

15. Labani wavova kwa Yakobi: Ketu ngeye i butu kiami. Kadi buna una kunsadila mu ka lekwa koe? Nankambi wonso mfutu uzolele baka.

16. Kansi Labani wakala bana bole babakento; nkumbu awakota Lea ye nkumbu awanleke Lakeli.

17. Meso ma Lea makala mafutalala, kansi Lakeli wakala nkadulu yantoko ye wakala wantoko mu tala.

18. Yakobi wakitondila Lakeli; nkianguu wavova: Mono nzolele kusa-dila mvu nsambodia mu Lakeli, i mwan' aku wanleke. ^{Hos. 12: 12.}

19. Labani wavutula: Bulutidi vo ngina kumvana kwa ngeye ye ka kwa muntu wankaka ko; nakadi yami.

20. Buna Yakobi wasala mu Lakeli mu mvu nsambodia, ye yandi wamwe-

na mio nkievo lumbu biamfuma kaka; i buna kantondila.

21. Mboki Yakobi wavova kwa Labani: Umpana nkazi ami, kadi mvu miami mimeni bwabu; ungiambula yakota kwa yandi.

22. Buna Labani watumisa bantu babonsono mu nsi yina ye wavanga mbuluku.

23. Kansi nkokila bu yabwa, wabonga mwan' andi Lea ye wantuala kwa yandi, ye yandi wakota kwa yandi;

24. Buna Labani wavana sielo kiandi kiantento Silipa kwa mwan' andi Lea mu kala sielo.

25. Mu kiansuka Yakobi wamona, vo i Lea. Buna wavova kwa Labani: Nki umpangidi? Ketu yakusadidi mu Lakeli? Mu nkiama umbabidi bobo?

26. Labani wavutula: Ka mwenani fu mu nsi eto ko, vo wanleke una teka vewa mboki wakota.

27. Bika wasukisa lumingu lualu luankwedolo andi, buna tuzolele kuvana wankaka mpe, ye una kunsadila diaka mu mvu nsambodia miankaka.

28. Yakobi watambudila bobo ye wasukisa lumingu luandi luankwedolo. Mboki yandi wamvana mwan' andi Lakeli mu kala nkazi;

29. buna Labani wavana sielo kiandi kiantento Biliha kwa mwan' andi Lakeli mu kala sielo.

30. Buna yandi wakota kwa Lakeli mpe ye yandi watonda Lakeli beni ye Lea safuma. Mboki wansadila diaka mu mvu nsambodia miankaka.

31. Kansi Mfumu bu kamona, vo Lea wabelwa, wamvanga lubutu, Lakeli bu kakala sita.

32. Lea wayaka ye wabuta mwana wabakala ye wambika nkumbu Lubeni,¹ kadi yandi wavova: Mfumu watedi ndungulu zami; inga, bwabu nlumi ami una kuntonda.

33. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova: Mfumu wawilu, vo yabelwa, nkianguu kampeni wan mpe, i diau wambika nkumbu Simeoni.²

34. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova: Inga, bwabu nlumi ami una kuntatamana, kadi yambutidi bana batatu bababakala. Nkianguu yandi wabikwa nkumbu Levi.³

35. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova:

¹ mb. tala mwana.

² mb. ngwilu.

³ mb. ntatamani.

Bwabu nzolele tonda kwa Mfumu. Nkianguu wambika nkumbu Yuda.¹ Mboki kavutuka buta ko.

KAPU 30.

Bana bankaka ba Yakobi. Ndiekono aki-mvwama kiandi.

Lakeli bu kamona, vo kabutila Yakobi mwana ko, wayandukila mpangi andi meso ye wavova kwa Yakobi: Umpana bana, nga sia fwa.

2. Buna Yakobi wabakila Lakeli nganzi ye wavova: Kadi weti kumbanzila, vo mono i Nzambie, ye ikukani-kini lubutu luamoyo?

3. Yandi wavova: Tala sielo kiami kiankento Biliha kiena kuna; kota kwa yandi, kidi kabuta mwana mu nkat' ami, kidi yabaka nkuna mu yandi.

4. Buna yandi wamvana Biliha, i sielo kiandi kiankento, mu kala nkazi, ye Yakobi wakota kwa yandi.

5. Biliha wayaka ye wabutila Yakobi mwana wabakala.

6. Buna Lakeli wavova: Nzambi wandungisi; yandi wawilu nding' ami ye wampeni mwana wabakala. Nkianguu wambika nkumbu Dani.²

7. Biliha, i sielo kiankento kia Lakeli, wayaka diaka, ye wabutila Yakobi mwana wankaka wabakala.

8. Buna Lakeli wavova: Mono ndweni mvita ye mpangi ami mu Nzambi ye ndungini kwami. Yandi wambika nkumbu Nafatali.³

9. Lea bu kamona, vo kavutuka buta ko, wabonga sielo kiandi kiankento Silipa, ye wamvana kwa Yakobi mu kala nkazi.

10. Silipa, sielo kiankento kia Lea, wabutila Yakobi mwana wabakala.

11. Buna Lea wavova: I vila! Yandi wambika nkumbu Ngadi.⁴

12. Silipa, sielo kiankento kia Lea, wabutila Yakobi mwana wankaka wabakala.

13. Buna Lea wavova: I mayangi kwa mono! Inga, bakento bana kusika vo i nkwa mayangi. Yandi wambika nkumbu Aseli.⁵

14. Kansi lumbu kiankaka Lubeni wayenda mu nsungi angionzoko awiti ye wamona bana banti walutondo va nsi ye wanata bo kwa mbut' andi Lea. Buna Lakeli wavova kwa Lea: Umpa-

na bana bankaka banti walutondo bamwan' aku.

15. Kansi yandi wamvutudila: Kadi ka bulungidi koe, bu wabongele nlumi ami? Zolele mpe bonga bana banti walutondo bamwan' ami? Lakeli wavova: Ka diambu ko, bika kaleka yaku mu fuku, vo ngina baka bana banti walutondo bamwan' aku.

16. Yakobi, mu nkokila bu katuka mu mavia mandi, Lea wayenda kunkiki ye wavova: Kwa mono una kota; kadi mpeni bana banti walutondo bamwan' ami bonso nsendo mu ngeye. I kuma walambalala ye yandi fuku dina.

17. Nzambi wawa Lea ye yandi wayaka ye wabutila Yakobi mwana wantanu wabakala.

18. Buna Lea wavova: Nzambi wampeni nsendo ami, bu yaveni sielo kiami kiankento kwa nlumi ami. Yandi wambika Isakali.¹

19. Lea wayaka diaka ye wabutila Yakobi mwana wansambanu wabakala.

20. Buna Lea wavova: Nzambi wampeni nkailu wambote. Bwabu nlumi ami una kunda yami, kadi yambutidi bana basambanu bababakala. Yandi wambika nkumbu Sebuluni.²

21. Mboki wabuta mwana wankento ye wambika nkumbu Dina.

22. Kansi Nzambi wabanzila Lake-li, ye Nzambi wanwila ye wamvanga lubutu.

23. Yandi wayaka ye wabuta mwana wabakala. Buna kavova: Nzambi wakatudi nsoni zami.

24. Yandi wambika nkumbu Yosefi,³ kadi wavova: Bika Mfumu kangikila diaka mwana wabakala.

25. Lakeli bu kamana buta Yosefi, Yakobi wavova kwa Labani: Unsi-ndika; nzolele kwenda ku vuma kiami ye ku nsi ami.

26. Umpana bakazi bami ye bana bami bayasadidi ye ungiambula ngi-enda ku nzo ami; ngeye kibeni zaidi, bonso buyakusadidi.

27. Labani wamvutudila: Ungiambula yamona nlemvo mu meso maku; mono nzaidi mu makani mansweki, vo Mfumu wansakumuni mu diambu diaku;

28. Yandi wavova diaka: Zenga wonso mfutu uzolele tambula kwa mono, buna ngina kuvana wo.

29. Yandi wamvutudila: Ngeye kibeni zaidi, bonso buisadidi, ye bonso

¹ mb. matondo.

² mb. nungisi.

³ mb. mvita zami.

⁴ mb. vila.

⁵ mb. mayangi.

¹ mb. nsendo.

² mb. kunda.

³ mb. ngikulu.

buyikidi bulu biaku mu diambu dialukebolo luami.

30. Kadi biafuma biakala yaku, bu kiayizidi ko, kansi biniekene ye bieka biabingi, kadi Mfumu wakusakumuni, konso kungiele. Kansi nki alumbu ilenda sala mu diambu dianozi ami.

31. Yandi wavutula : Nki ngina kuvana ? Yakobi wavova : Kuna kupana lekwa ko. Vo zolele kumpangila, bonso bungieti vova bwabu, buna ngina tatamana mu kala mvungi akamba diaku ye kenga dio.

32. Bwabu nzolele vioke mu kamba diaku diadionsonso ye vambisa mameme mamonsonso mena masona ye namangamanga ye momo mamonsonso mandombe, ye zonso nkombo zena namangamanga ye masona ; biampila yoyo bika biakala nsendo ami.

33. Lumbu kiakaka bu una kwiza tala mu maku meso bionso biena nsendo ami, buna mfonga zami zina kala kimbangi kiami : nkombo zazonsonso zena yami zikondolo namangamanga ye masona, ye mameme mamonsonso mena yami makondolo ndombe, biau bina tangwa nkievo biabulwa.

34. Buna Labani wavova : Ka diambu ko, bika bwakala, bonso buuvovele.

35. Lumbu kina yandi wavambisa nkombo zambakala zakala mintalazi ye masona ye nkombo zazonsonso zankento zakala namangamanga ye masona—bulu biabionsonso biakalayendambu yampembe—ye bulu biabionsonso biandombe mu mameme, i bina kasisa kwa bana bandi bababakala mu kebwa.

36. Yandi wavanga, vo yandi ye Yakobi batatasana nseke alumbu tatu. Yakobi wavewa kamba dia Labani diasala mu kenga dio.

37. Kansi Yakobi wabonga binti-nti biankunzu bianti miampese-mpese, miabimbombo ye mialabele ye wabuna mio mintalazi miampembe, bu kamoni-kisa bina biampembe mu binti-nti.

38. Mboki watula binti-nti bikabuna mu biandwina vo bitengi biayizila makamba mu nwa, mpasi biatalasana ye bibulu ; biau biakala ntangu au yasalamana, bu biayiza mu nwa. 1 Mose 31 : 12.

39. Bulu biasalamana va binti-nti, i buna nkun' abulu wayikila mintalazi, masona ye namangamanga.

40. Mboki Yakobi wavambisa bana bamameme ye wakubika bulu, mpasi biatadisa ntu miau kwa bina biakala mintalazi ye kwa bina biabionsonso biakala ndombe mu kamba dia Labani ;

i buna kabakila mandi makamba makamayambulwa makala va kimosi ye kamba dia Labani ko.

41. Yonso ntangu yakana salamana bulu biangolo, buna Yakobi watula binti-nti mu bitengi vatadisi meso mabibulu, kidi biasalamana va binti-nti.

42. Kansi bu biakala bulu biakondwa ngolo, buna katula bio ko. Mu diambu diodio Labani wabaka biakondwa ngolo ye Yakobi bina biangolo.

43. I buna bakala wayikila kimvwa-ma kiakingi beni ; yandi wabaka bulu biabingi biabike, mboki sielo biababakala ye biabakento ye bakamela ye zimpunda.

KAPU 31.

Lulungukulu lua Yakobi kwa Labani. Bavutuka kundasana.

Kansi yandi wawa, bonso bwavova bana bababakala ba Labani ebu : Yakobi wabongele yayonsonso yivwidi seto ; mu yina yavwa seto yakakidi kimvwa-ma kiaki kiakionsonso.

2. Yakobi wamona mpe, vo Labani kantala mu meso mamosi ko, bonso bwatekila.

3. Mfumu wavova kwa Yakobi : Vutuka ku nsi amase maku ye kwa bulu biaku ; mono ngina kala yaku.

4. Buna Yakobi watumisa Lakeli ye Lea ku mavia ku kamba diandi,

5. ye yandi wavova kwa yau : Ngieti mona, vo seno ka dieti kuntala mu meso mamosi ko, bonso bwatekila, Nzambi amase mami bu kakedi yami.

6. Yeno kibeni luzaidi, vo nsadidi seno mu ngolo zami zazonsonso ;

7. kansi seno wansidi bungubi ye wawiludi nsendo ami mu kumi diampilula. Kansi Nzambi kanyambudi kampanigila buma ko. Lamb. 105 : 14.

8. Bu kavova : biena namangamanga bina kala nsendo aku, buna kamba diadionsonso diabeki nkuna wena namangamanga ; bu kavova : biena mintalazi bina kala nsendo aku, buna kamba diadionsonso diabeki nkun' wena mintalazi.

9. I buna Nzambi kabongele bulu biaseno ye wampeni bio.

10. Kadi ntangu asalamana bu yayiza, yasendula meso mami ye yamona mu ndozi, vo biambakala biasalamana bulu biabike biakala mintalazi, namangamanga ye masona.

11. Mpofi a Nzambi yavova kwa mono mu ndozi : Yakobi. Mono yatabudila : Vava ngina.

12. Buna kavova: Sendula meso maku'ye tala, bonso bwenina biambakala bisalamananga bulu biabike, biena mintalazi, namanga-manga ye masona; kadi yamweni yayonso yavengi Labani kwa ngeye.

13. Mono i Nzambi yina yiwamona mu Beteli muwakusa dimbu ye muwansila nsilulu. Telama bwabu ye katuka mu nsi yayi ye vutuka ku nsi amase maku. 1 Mose 28: 12 b. 32: 9.

14. Buna Lakeli ye Lea bavutula ye bavova kwa yandi: Kadi bwabu tuena ntuali vo difwa mu nzo asetoe?

15. Keti tuabanzulwa kwa yandi bonso banzenza, bu katuteka? Mboki wamneni dia mfutu una ukatambula mu yeto.

16. Inga, kimvwama kiakionsono kiakatudi Nzambi kwa seto kivwilo kwa yeto ye bana beto. Buna vanga bwabu mamonsono makenbi Nzambi.

17. Buna Yakobi watelama ye wawandisa bana bandi ye bakazi bandi va bakamela

18. ye wanata bulu biabionsono ye mbongo zazonsono zikabaka, bulu bina bikavwa ye bikabaka mu Padan-Alami, ye wayenda kwa sandi Isaki mu nsi a Kanana.

19. Kansi Labani wakiyendila ku zaka mika miamameme mandi; buna Lakeli walabula teki biano biasandi. Mkong. 17: 5. 18: 14, 17. 1 Sam. 19: 13. Hos. 8: 4.

20. Yakobi walanguka kwa Labani, i mwisi Alamea, ye kazaya ko, bu katata.

21. Buna wataba ye biandi biabionsono, bu katelama ye wasabuka nzadi; yandi watadisa ku miongo mia Ngiladi.

22. Kansi mu lumbu kiantatu Labani wazaya, vo Yakobi watebi.

23. Buna wanata butu biandi ye wanzoma mu lumbu nsambodia ye wambakila mu miongo mia Ngiladi.

24. Kansi Nzambi wayiza kwa Labani, i mwisi Alamea, mu ndozi mu fuku ye wavova kwa yandi: Toma tala kwidi vovisa Yakobi ko, kani mambi kani manibote.

25. Labani wabakila Yakobi. Buna yandi ukitungidi nzo andi yakoto va miongo, ye Labani ye butu biandi batunga mpe nzo au yakoto va miongo wa Ngiladi.

26. Buna Labani wavova kwa Yakobi: Nki abuma bwabu, bu walangukidi kwa mono ye waneti bana bami babakento nkieve babongwa mu salala?

27. Mu nkiana wasweka nkatukulu aku ye walangukidi kwa mono? Bu walemwa kunzaikisa bo, yavunzwa mu kufila mu mayangi ye mu nkunga, mu puka ye nsambi.

28. Ngeye kwangiambudi mpe ko yafiba ntekolo miami ye bana bami babakento. Ngeye wasidi buzengi.

29. Bwabu ngolo zena yami mu kulu-vangila buma; kansi Nzambi ase dieno vovenge mu fuku kwa mono: Toma tala kwidi vovisa Yakobi, kani mambi vo manibote.

30. Bu wazola kwenda, bu wakala ngunda zanzo asaku, mu nkiana walabula nsambi zami?

31. Buna Yakobi wavutula ye wavova kwa Labani: Mono yatini ngeye, kadi yabenzi, vo una kunziona bana baku babakento.

32. Kansi ndiena uunamwena nsambi zaku, yandi kana vukuswa ko. Bika wafwanda, butu bieto bu bieti tala, vo kiuma kivwilo kwa ngeye mu biabi biena yami, buna bongwa kio. Kadi Yakobi kazaya ko, vo Lakeli walabudi zo.

33. Buna Labani wakota mu nzo akoto a Yakobi mboki mu nzo akoto a Lea ye mu nzo akoto asiolo biolo biabakento, kansi kamona lekwa ko. Bu kavaika mu nzo akoto a Lea, wakota mu nzo akoto a Lakeli.

34. Kansi Lakeli wabonga teki biano ye watula bio mu kiandu kiakumela ye wawwanda wa ntandu. Labani wafwanda mu nzo yakoto yayonso; kansi kamona bio ko.

35. Yandi wavova kwa sandi: Kukulani nganzi ko, mfumu ami, bu ndembakene telama kwa ngeye, kadi ngiena, bonso bukalanga bakento. Wafwanda teki biano, kansi kamona bio ko.

36. Buna Yakobi wakala nganzi ye wasemba Labani, ye Yakobi wabula mbembo ye wavova kwa Labani: Nki ankanu mpolele vo nki amasumu, bu weti kunzomina mu ngolo zazi?

37. Bwabu umeni tala lekwa biami biabionsono; nki umweni momo mu lekwa biuvwidi? Tula bio vava va butu biami ye butu biaku, kidi biakongudila mu yeto bole.

38. Bwabu mu makumole mamvu mbeni kala yaku; mameme maku ye nkombo zaku ka biasulula ko, ye kiadidi mameme mambakala makamba diaku ko.

39. Bulu kiavondwa mu nzala kiane-ti kio kwa ngeye ko; mono kibeni yaku-

twa kio toma; ngeye watomba kio kwa mono, kani kialabulwa mu mwini, kani kialabulwa mu fuku.

2 Mose 22: 12 b.

40. I buna bwakala kunku kiami: mu mwini yasukama kwa mbangazi ye mu fuku kwa kiozi, ye tulu tuakabuka mu meso mami.

41. Bwabu yakedi mu nzo aku mu makumole mamvu; mono yakusadidi mu kumi ye mvu ia mu bana baku bole babakento ye mu mvu nsambanu mu bulu biaku, kansi wawiludi nsendo ami kumi diampilula.

42. Vo Nzambi asami kakedi yami ko, i Nzambi a Abalahani, yandi i vumi kia Isaki, nga wakutu kungiendisa mu moko ye moko. Kansi Nzambi wamweni kwama kwami ye mpasi zami, ye yandi zengele nzengolo mu fuku.

43. Buna Labani wawutula ye wavova kwa Yakobi: Bana babakento i bana bami babakento ye bana i bana bami, ye makamba i makamba matui, ye yayonso yiumweni i yami; buna nki nkutu vanga kwa bana bami baba babakento vo bana bababutidi?

44. Nkiangunu wiza bwabu tuawawana luwawanu, ye luau luakala kimbangi mu mono ye ngeye.

45. Buna Yakobi wabonga tadi ye watedimisa dio bonso mama.

46. Yakobi wavova kwa lutu biandi: Luyonzikeno matadi. Yau habonga matadi ye havanga yudukwa kiamatadi ye babuluka vana va yudukwa.

47. Labani wabika kio Yengali-Sahaduta, kansi Yakobi wabika kio Ngaledi.¹

48. Labani wavova: Yudukwa kiaki bika kiakala kimbangi mu mono ye ngeye. Mu diambu diodio kiabikwa nkumbu Ngaledi;

49. Kansi kiabikwa mpe Misipa,² kadi yandi wavova: Mfumu i nkengi mu mono ye ngeye, bu tuna lembwa monana diaka.

50. Vo una vangila bana bami babakento buma vo bonga bakazi bankaka ye bana bami babakento, buna nazayi kwaku, voka muntu nkutukowenavana, Nzambi vele i mbangi mu mono ye ngeye.

51. Labani wavova diaka kwa Yakobi: Tala, yudukwa kiaki ye mama kintedemese va kati ye mono ye ngeye—

52. yudukwa kiaki bika kiakala,

mbangi, ye mama kiakala mbangi, vo kina vioka yudukwa kiaki ye kwenda kwa ngeye ko, ye vo ngeye mipe kuna vioka yudukwa kiaki ye mama kiaki ye kwiza kwa mono mu lukanu luanbi ko.

53. Nzambi a Abalahani ye Nzambi a Naholi, i Nzambi ase diau, yandi i nkongudidi mu yeto. Yakobi wadia ndefi mu yandi wakala vumi kiasandi Isaki.

54. Yakobi wayoka nkailu amponda va mongo ye watumisa butu biandi mu buluka yandi. Yau badia, mboki baleka va mongo mu fuku.

55. Kansi nsuka nabu Labani watelama, ye bu kafiba ntekolo miandi ye bana bandi babakento ye bu kamana kubasakumuna, wawutuka ku nzo andi.

KAPU 32.

Bonso bwakubika Yakobi, bu kakana kika Esau. Nsinuuu andi ye Nzambi.

Kansi Yakobi bu kayenda yendi mu nzil' andi, kabwabana ye mpofi za Nzambi;

2. Yakobi bu kabamona, kavova: Baba i kabu dia Nzambi. Yandi wabika vuma kiokio nkumbu Mahanaimi.¹

2 Nt. 6: 17. Lumb. 34: 7.

3. Yakobi watidisa ntumwa ku utula kwa mpangi andi Esau mu nsi a Seili, mu nsi a Edoni;

4. yandi wabakamba ye wavova: Luna vova ebu kwa mfumu ami Esau: Sielo kiaku Yakobi weti tuma: Mono yakedi nseke kwa Labani ye yazingidi kuna nate ye bwabu;

5. mono yabeki ngombe zambakala, zimpunda, mameme, sielo biababakala ye biabakento. Bwabu nzolele fidikisa ntumwa kwa mfumu ami mu zai-kisa bo, kidi yamona nlemvo mu meso maku.

6. Mboki ntumwa bu zavutuka kwa Yakobi, zau zavova: Yeto tuamweni mpangi aku Esau wakinangukini kwa ngeye ye nkama zia zababakala.

7. Buna Yakobi watina beni ye wazakama mu wonga; yandi wakaba bantu bandi ye mameme ye zingombe ye bakamela mu makabu mole.

8. Kadi yandi wabanza: Vo Esau una bwila kabu dimosi ye bedisa dio, buna vele kabu diankaka dilenda vuka.

9. Yakobi wavova: Nzambi asami Abalahani ye Nzambi asami Isaki,

¹ mb. yudukwa kiakimbangi.

² mb. vuma kiankengila.

¹ mb. makabu mole.

Mfumu, i ngeye wavova kwa mono: vutuka ku nsi aku ye kwa butu biaku, buna ngina kuvangila bwambote,

1 Mose 31: 13.

10. mono kifweni nlemvo una wawo-nsono ye kinkwikizi kina kiakionsono kiwasidi kwa sielo kiaku ko; kadi nka-wa ami kaka wakala yami, bu yasa-buka Yolodani diadi, ye bwabu ngieka makabu mole.

11. Untabila mu koko kwampangi ami Esau, kadi ntinini, vo sika kwiza kumbedisa ye kana mpe kuta zimbuta ye bana ko.

12. Ngeye kibeni wavova: Mono ngina kuvangila mbote yayingi ye va-nga nkun' aku wakala bonso nienge wambu ulembakene tangwa ntalu mu diambu diawawingi beni. 1 Mose 28: 13 b.

13. Yandi wakala kuna fuku dina. Mu bina bikabaka nsendo wabonga min-kailu kwa mpangi andi Esau

14. nkama zole zankombo ye maku-mole mankombo zambakala, nkama zole zamameme mankento ye makumole mamameme mambakala,

15. makumatatu makamela maye-mika ye bana bau mpe, makumaia mangombe zankento ye kumi diangombe zambakala ye makumole mampunda ye kumi diabana bampunda.

16. Yandi wavana bio kwa sielo bi-andi mu kebwa, kamba kamba, ye wavova kwa sielo biandi: Luenda ku ntual' ami ye lutatula kamba kamba.

17. Yandi wakamba kwa wantete ye wavova: Mpangi ami Esau bu kana bwabana yaku ye kuyuvula: nani uvwidi ye kwe weti kwenda, ye nani vwidu bulu biweti diatisa?

18. buna una vutula: bivwilo kwa sielo kiaku Yakobi; biau i nkailu miketi fidisa kwa mfumu ami Esau, ye tala, yandi kibeni weti kwiza landi.

19. Yandi wakamba bobo kwa wanzole ye wantatu ye bankaka babo-nsono badiatisa makamba: Bonso builuvovele bwabu, i buna luna vova kwa Esau, bu luna luaka kwa yandi.

20. Luna vutuka vova: Tala, sielo kiaku Yakobi kieti kwiza landi mpe. Kadi yandi wabanza: Nzolele kumbo-mba mu nkailu mimpitidi; mboki mono kibeni nzolele monika va luse luandi; buna nanga sika kuntambula mu nlemvo.

21. Buna nkailu miamvitila, yandi kibeni bu kasala mu nzo andi mu fuku.

22. Kansi mu fuku dina yandi watelama ye wabonga bakazi bandi bole

ye sielo biandi biole biabakento ye bana bandi bababakala kumi ye mosi ye wasabuka sabu dia Yaboki.

23. Yandi wababonga ye wabasabula mu fimwila ye wasabula mpe biankaka bikavwa.

24. Yakobi kaka wasala. Buna muntu wasinsana yandi nate ye nkala mpumbu watenduka. Hos. 12: 3 b.

25. Ndiena bu kamona, vo wanlembakana, wavalakana dikulu diandi diabunda ye bunda dia Yakobi i ntumbu doka, bu keti sinsana yandi.

26. Muntu wavova: Ungiambula, kadi nkala mpumbu utendokele. Kansi yandi wavutula: Kina kuyambula ko, vo kuna kunsakumuna ko.

27. Buna wavova kwa yandi: Nkumbu aku nani? Yandi wavutula: Yakobi.

28. Yandi wavova: Kuna vutuka bikwa Yakobi ko, kansi Isaeli, kadi unweni ye Nzambi ye bantu ye unugini. 1 Mose 35: 10.

29. Buna Yakobi wanyuvula ye wavova: Unzaikisa nkumbu aku. Yandi wavutula: Mu nkima ungiuvudi nkumbu ami? Yandi wansakumuna kuna Nkong. 13: 17 b.

30. Kansi Yakobi wabika vuma kina nkumbu Penieli,² ye wavova: kadi tumonane ye Nzambi mu zizi ye zizi, kansi mwanki moyo ami uvukidi. 2 Mose 33: 20.

31. Bu kavioka Penieli, wamona ntangu yeti tubuka; kansi watembila mu bunda diandi.

32. Mu diambu diodio bana ba Isaeli nate ye bwabu ka badianga mwanzizi wabunda wena mu dikulu diabunda ko, mu diambu dia bu kavalakana dikulu diabunda dia Yakobi va mwanzi wabunda.

KAPU 33.

Mwabununu a Yakobi ye Esau.

Yakobi wasendula meso mandi ye wamona Esau weti kwiza ye nkama zia zababakala. Buna wakaba bana bandi kwa Lea ye Lakeli ye sielo biandi biabiole biabakento.

2. Yandi wavitisa sielo biabakento ye bana bau, mboki Lea ye bana bandi ye Lakeli ye Yosefi bazimunina.

3. Yandi kibeni wavita ku ntual' au ye wayinama va nsi nginama nsambodia, nate ye kaluaka kwa mpangi andi.

1 mb. kinwani kia Nzambi.

2 mb. zizi kia Nzambi.

4. Kansi Esau wayungusa kwa yandi ye wanwumbikila ye wanzingila mu laka ye wamfiba; yau badila.

5. Bu kasendula meso mande ye wamona bakento ye bana, wavova: Baba i banani bauneti? Yandi wavutula: I bana bakaidi Nzambi kwa sielo kiaku.

Lumb. 127: 3.

6. Sielo biabakento biayiza ye bana bau, ye bayinama.

7. Mboki Lea ye bana bandi bayiza, ye bayinama. Vazimunina Yosefi ye Lakeli bayiza, ye bayinama.

8. Mboki kayuvula: Bwe zolele mu kabu dina diadionsono ditubwabane? Yandi wavutula: Nzolele mona nlemvo mu meso mamfumu ami.

9. Kansi Esau wavova: Mbeki bilungidi; keba biena yaku, mpangi ami.

10. Yakobi wavutula: Ka bwa ko; vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna tambula minkailu kwa mono, bu mbweni zizi kiaku nkievo zizi kiakinzambi, bu untambudi mu nlemvo wau.

11. Tambula nkailu miamavimpi mimpitisi kwa ngeye; kadi Nzambi wandemvokele, ye mu biabionsono mbeki kiaba. Yandi watatamana kunleba, ye watambula mio.

12. Esau wavova: Bika tuananguka ye vutuka diata; mono nzolele kunama.

13. Kansi yandi wavutula: Mfumu ami weti mona yandi kiben, vo bana bantwenia ye ndeti mameme ye zingombe bieti yenika; vo tuna diatisa bio mu ngolo lumbu kimosi kaka, kamba diadionsono dina fwa.

14. Nkianguku bika mfumu ami watekila sielo kiandi, ye mono ngina kwiza landi vole vole, bonso bulenda diatusulwa bibulu ku ntual' ami, ye bonso bulenda nama bana, nate ye ngina kwiza kwa mfumu ami mu Seili.

15. Buna Esau wavova: Buna vele nzolele kusisila ndambu abantu bami. Kansi yandi wavutula: Mu nkiana? Bika yamona nlemvo mu meso mamfumu ami kaka.

16. Buna Esau wavutuka lumbu kina ye wayenda nzil' a Seili.

17. Kansi Yakobi wananguka ye wayenda ku Sukoti ye watunga nzo andi kuna. Kwa bulu biandi wavanga mafwokula; i bila kibabikila vuma kiokio nkumbu Sukoti.¹

18. Yakobi watoma luaka mu ntukulu andi ku Padan-Alami nate ye mbanza Sekemi mu nei a Kanana ye

watunga nzo zandi zakoto ku mbazi ambanza.

19. Yandi wasumba ndambu yina yantoto yikatunga nzo andi yakoto, kwa bana ba Hamoli, i se dia Sekemi, mu nkama mosi yakesita.

Yos. 24: 32. Mat. 7: 16.

20. Kuna katunga disalu ye wabika dio El-Elohe-Isaeli.¹

KAPU 34.

Ngolo za Sekemi kwa Dina. Mpangi zandi zavutula ndinda.

Kansi Dina, i mwana wankento wabutulwa Yakobi kwa Lea, wayenda bumina bana babakento bansi yina.

2. Sekemi, i mwana wabakala wa Hamoli, i hivita, mfumu ansi, wamona yandi ye waleka yandi ye wamvweza.

3. Mwel' andi watatamana ye Dina, i mwana wankento wa Yakobi, ye ndumba yatondwa kwa yandi, ye yandi wavova mu nlemvami ye ndumba.

4. Sekemi wavova kwa sandi Hamoli: Umbakila ndumba yoyo mu kala nkazi.

5. Yakobi wawa, vo mwan' andi wankento Dina wadimbulwa. Kansi bana bandi bababakala bu bakala ye bulu biandi mu yinza, Yakobi wadingalala, nate ye bayiza ku nzo au.

6. Buna Hamoli, i se dia Sekemi, wavaika kwa Yakobi mu moka yandi.

7. Bana bababakala ba Yakobi batuka mu yinza, bu bawa bonso buvingo. Babakala bakala kiadi ye nganzi zazingi, bu kavanga bobo bwakala buzengi mu Isaeli, bu kalekisa mwana wankento wa Yakobi—i buna bwalembwa songa.

5 Mose 22: 21.

8. Buna Hamoli wamoka yau ye wavova: Mwel' amwan' ami utatamene ye busi kieno; lumvana kwa yandi mu kala nkazi.

9. Lusa kizitu ye yeto; lutuvana bana beno babakento ye lubonga bana beto babakento mu kala bakazi beno.

10. ye lutunga ye yeto, kadi nei ka yina kala nkaku mu yeno ko; muna lulenda kunda ye zieta ye vwa zimvivilu.

11. Sekemi wavova kwa sandi ye nkazi zandi: Lungiambula yabaka nlemvo mu meso meno; bionso biluzolele kwa mono, nzolele bio vana.

12. Lulomba kwa mono wonso nkailu waunene wandumb' andambisa vo

¹ mb. mafwokula.

¹ mb. salu dia Nzambi, i Nzambi a Isaeli.

yonso yonso mpanunu; nzolele vana bionso biluna lomba kwa mono, lumpana kaka ndumba mu kala nkazi.

13. Buna bana bababakala ba Yakobi bavutula kwa Sekemi ye sandi Hamoli mu mambu mabungubi, bu kalekisa busi kiau Dina,

14. ye bavova kwa yau: Ka tulendi tambudila ko mu vana busi kieto kwa bakala diena kisutu; kadi kiampila yoyo tubanzilanga vo i nsoni.

15. I nu diambu diodio kaka tuzolele vanga, bonso buluzolele, vo luna kala bonso yeto, babakala babonsono mu yeno bu bana zabulwa.

16. Buna tuna kuluvana bana beto babakento ye yeto kibeni tuna bonga bana beno babakento mu kala bakazi; buna tuna kunda yeno ye kala yeno bantu bamosi.

17. Kansi vo ka luzolele kutuwa ko ye kukizabula, buna tuna bonga busi kieto ye katuka.

18. Hamoli ye Sekemi, i mwan' a Hamoli, bazola dina dibalomba.

19. Toko diodio diantwenia ka diazingila mu vanga bobo ko, kadi wasa meso mandi kwa mwana wankento wa Yakobi. Yandi walutila babonsono mu nzo asandi mu lendo.

20. Buna Hamoli ye mwan' andi Sekemi bayenda ku mwelo ambanz' au ye bakamba kwa babakala mu mbanza ye bavova:

21. Babakala baba benina yeto diela diayenge; nkiangunu bika tuabaya mbula bakunda mu nsi ye zieta muna; keti nsi yilungidi beni kwa yau. Yeto tuzolele bonga bana bau babakento mu kala bakazi beto ye tuna kubavana bana beto babakento.

22. Kansi i diambu dina kaka babakala bana kutuvangila bonso butuzolele ye kunda yeto ye kala bantu bamosi ye yeto, vo babakala babonsono mu yeto bana zabulwa, bonso yau kibeni bazabulwa.

23. Buna keti bulu biau ye mbongo zau ye bulu bikokanga bina vuwa kwa yeto. Nkiangunu bika tuavanga kaka, bonso bubazolele, buna bana kunda yeto.

24. Bantu batumamana Hamoli ye mwan' andi Sekemi, i yau babonsono bakala mu ngudi amwelo wambanz' andi; babakala babonsono, i yau babonsono bakunda mu ngudi amwelo wambanz' andi, bakiyambulwa bazabulwa.

25. Kansi mu lumbu kiantatu, bu balungwa kwama koko, buna bana bole

bababakala ba Yakobi, Simeoni ye Levi, i nkazi za Dina, babonga sabala muntu muntu ye babwila mbanza nabu ye babema babakala babonsono.

1 Mose 49: 5 b.

26. Yau babema mpe Hamoli ye mwan' andi Sekemi mu meno masabala ye bavaikisa Dina mu nzo a Sekemi ye bakatuka.

27. Bana bababakala ba Yakobi babwila bavondwa ye batana mbanza, mu diambu diabusi kiau kialekuswa;

28. yau babonga mameme mau ye zingombe ye zimpunda, i bina biakala mu mbanza ye bina biakala mu yinza.

29. Mbongo zau zazonsono ye bana bau babonsono ye bakento bau banatwa bonso bintani ye biankaka biabionsono biakala mu zinzo.

30. Kansi Yakobi wavova kwa Simeoni ye Levi: Yeno lutuedi kubu kwa mono, bu lumpengi kiabelwa kwa bisi nsi, i bakananita ye bapelesita. Kabu diababakala diena yami diena diadike; bwabu bana yonzama kwa mono ye kumponda; ngina fukuswa ye nzo ami.

31. Kansi yau bavutula: Kadi buna busi kieto kina siwa buma bonso nsuza?

KAPU 35.

Yakobi diaka mu Beteli. Mbutulu a Benyamini ye mfwilu a Lakeli. Bana bababakala ba Yakobi. Mfwilu a Isaki.

Nzambi wavova kwa Yakobi: Nanguka wenda kuna Beteli ye kala kuna ye kuna una tunga disalu kwa Nzambi yina yamonika kwa ngeye, bu wataba mu mpangi aku Esau.

1 Mose 28: 12 b.

2. Buna Yakobi wavova kwa bisi nzo andi ye kwa babonsono bakala yandi: Lukatula nzambi zozo zanzenza zena yeno ye lukukivedisa ye luvilula mimvwatu,

1 Mose 31: 19. Yos. 24: 2, 23. 1 Sam. 7: 3.

3. ye bika tuatelama ye kwenda kuna Beteli; kuna nzolele tunga disalu kwa Nzambi yina yawa lusambulu luami mu ntangu ampasi zami, ye yakala yami mu nzila yiyayizila.

4. Buna bavana Yakobi nzambi zazonsono zanzenza zakala yau, mboki nlunga miao miamatu mpe; Yakobi wadiamisa mio kungsi antelebinta ku Sekemi.

5. Mboki bananguka, ye wonga wataka kwa Nzambi wabwila mbanza

zafinangana, ye bana bababakala ba Yakobi ka bazomwa ko.

6. Yakobi waluka ku Lusi, i Beteli, mu nsi a Kanana, ye bantu bobo babonsoo bakala yandi.

7. Kuna yandi watunga disalu ye wabika vuma nkumbu Ele-Beteli,¹ kadi Nzambi wamonika kwa yandi kuna, bu kataba mu mpangi andi.

¹ Mose 28: 19.

8. Debola, i nyemiki a Lebeke, wafwa ye wadiamuswa ku banda dia Beteli kansi acene; wau wabikwa cene dia Dizi.

¹ Mose 24: 59.

9. Nzambi wamonika diaka kwa Yakobi, bu katuka ku Padan-Alami ye wansakumuna.

10. Nzambi wavova kwa yandi: Nkumbu aku i Yakobi; kansi kuna vutuka bikwa Yakobi ko, kansi Isalaeli i nkumbu yiuna bikwa. I buna kavenwa nkumbu Isalaeli.

¹ Mose 32: 28. ¹ Nt. 18: 31.

11. Nzambi wavova kwa yandi: Mono i Nzambi Mpungu-tulendo; kala lubutu ye nieka. Bantu, inga, makabu mabantu manu tuka kwa ngeye, ye ntinu mina tuka mu nim'aku.

¹ Mose 48: 4.

12. Nsi yina yiyavana kwa Abalaha-mi ye Isaki ngina yo vana kwa ngeye; kwa nkun'aku una kulanda ngina mpe vana nsi yoyo.

¹ Mose 12: 7. ²⁶: 3.

13. Nzambi wabaluka kwa yandi va vuma kina kibamokina ye yandi.

14. Kansi Yakobi watedimisa mama va vuma kina kibamokana ye Nzambi, i mama kiataki; yandi wayoka nkailu wandwa va ntandu ye wabukula kio mazi.

15. Yakobi wabika vuma kibamokana ye Nzambi nkumbu Beteli.

16. Mboki bakatuka ku Beteli. Nzila bu yakidi nseke nate ye kuna Efalata, buna Lakeli wabakama nsongo, ye nsongo miandi miakala mpasi.

17. Nsongo miandi bu mialuta mu mpasi, mbutisi wavova kwa yandi: Kutinani ko; kadi ntangu yayi mpe una buta mwana wabakala.

18. Kansi bu kakala lukufi ye tabuka vumunu ye fwa, buna wambika nkumbu Ben-Oni²; kansi se diandi diambika Benyamini.³

19. Buna Lakeli wafwa, ye yandi wadiamuswa mu nzil' a Efalata, i mpila mosi ye Bete-Lehemi.

¹ Mose 48: 7.

¹ mb. satu dia Nzambi a Beteli.

² mb. mwana' ansongo miandi.

³ mb. mwana wavila.

20. Yakobi watedimisa dimbu va ndiamu andi; kiau kibikwanga nate ye bwabu dimbu kiandiamu a Lakeli.

21. Isalaeli wakatuka kuna ye watunga nzo andi yakoto ku ndambu yankaka yanzo ayongi a Mvungi.

22. Isalaeli bu kakala kundu mu nsi, Lubeni wayenda leka ye Biliha, nkento wakiavengama wase diandi; Isalaeli wawa bo.

Yakobi wakala kumi ye bana bole bababakala.

¹ Mose 49: 4. ¹ Lus. 5: 1.

23. Bana bababakala ba Lea i Lubeni, nsemokono a Yakobi, mboki Simeoni, Levi, Yuda, Isakali ye Sebuluni.

24. Bana bababakala ba Lakeli i Yosefi ye Benyamini.

25. Bana bababakala ba Biliha, i sielo kiankento kia Lakeli, i Dani ye Nafatali.

26. Bana bababakala ba Silipa, i sielo kiankento kia Lea, i Ngadi ye Aseli. Baba i bana bababakala ba Yakobi bakabutulwa mu Padan-Alami.

27. Yakobi wayiza kwa sandi Isaki ku Mamele ku Kiliat-Aliba, i mpila mosi ye Hebeloni, kwakadila Abalahami ye Isaki kinzenza.

28. Isaki wakala moyo mu mvu nkama mosi ye lunani;

29. mboki Isaki watabuka vumunu ye wafwa ye wayonzama ye bantu bandi; wakala wanuna ye wayukuta mu kala moyo. Bana bandi bababakala Esau ye Yakobi bandiamisa.

¹ Mose 25: 8.

KAPU 36.

Nkanda wasinsi dia Esau.

Wau i nsamu wasinsi dia Esau, i Edomi.

¹ Mose 25: 30.

2. Esau wabonga bakazi bandi mu bana babakento ba Kanana: Ada, i mwana wankento ahetita Eloni, Oholibama, i mwana wankento a Ana ye ntekolo ahivita Siboni,

¹ Mose 26: 34. ²⁸: 9.

3. ye Basemati, i mwana wankento wa Isamaeli ye busi kia Nebayoti.

4. Ada wabutula Esau Elifa, kansi Basemati wabuta Lengueli.

5. Oholibama wabuta Yeusi, Yaelami ye Kola. Baba i bana bababakala ba Esau bakabutulwa mu nsi a Kanana.

6. Esau wabonga bakazi bandi, bana bandi bababakala ye bana bandi babakento ye babonsoo babisi nzo andi, bulu biandi ye bulu biabionsono biko-kanga ye mbongo zankaka zazonsono zikabaka ndandu mu nsi a Kanana, ye

wayenda ku nsi yankaka ye wavambana boba ye mpangi andi Yakobi.

7. Kadi mbongo zau zakala zazingi, ye balembana kala va kimosi; nsi yibakala ka yalungila kwa yau ko mu diambu diamakamba mabulu biau.

1 Mose 13: 6.

8. Esau watunga mu miongo mia Seili, Esau ubikwanga mpe Edomi.

Yoa 24: 4.

9. Wau i nsamu wasinsi dia Esau, i yandi wakala se diakanda diabaedomita, mu miongo mia Seili.

10. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Esau: Elifa, i mwana wabakala wa Ada, i nkazi a Esau, ye Lengueli, i mwana wabakala wa Basemati, i nkazi a Esau.

11. Kansi bana bababakala ba Elifa i Temani, Omali, Sefo, Ngaetami ye Kenasi.

12. Timina wakala nkento wakiave-ngama wa Elifa, i mwan' a Esau, wabutila Elifa Amaleki. Baba i bana bababakala ba Ada, i nkazi a Esau.

13. Kansi bana bababakala ba Lengueli i baba: Nahati ye Sela, Sama ye Misa. Baba i bana bababakala ba Basemati, i nkazi a Esau.

14. Kansi bana bababakala ba Oholibama, i nkazi a Esau ye mwana wankento wa Ana ye ntekolo a Siboni, i baba bakabutila Esau: Yeusi, Yaelami ye Kola.

15. Baba i bakuluntu badikanda mu bana bababakala ba Esau: bana bababakala ba Elifa, i nsemokono a Esau, i baba: nkuluntu Temani, nkuluntu Omali, nkuluntu Sefo, nkuluntu Kenasi,

1 Lus. 1: 35 b.

16. nkuluntu Kola, nkuluntu Ngaetami, nkuluntu Amaleki. Baba i bakuluntu batuka mu Elifa mu nsi a Edomi; yau i bana ba Ada.

17. Baba i bana bababakala ba Lengueli i mwan' a Esau: nkuluntu Nahati, nkuluntu Sela, nkuluntu Sama, nkuluntu Misa, baba i bakuluntu batuka mu Lengueli mu nsi a Edomi, yau i bana bababakala ba Basemati, nkazi a Esau.

18. Baba i bana bababakala ba Oholibama, i nkazi a Esau: nkuluntu Yeusi, nkuluntu Yaelami, nkuluntu Kola. Baba i bakuluntu batuka mu Oholibama, i mwana wankento wa Ana ye nkazi a Esau.

19. Yau i bana bababakala ba Esau, ye yau i bakuluntu badikanda—diandiena ubikwanga mpe Edomi.

20. Baba i bana bababakala baholita Seili, i yau bateka kala bisi nsi: Lotani, Sobali, Siboni, Ana, Disoni, Eseli, Disani.

1 Lus. 1: 38 b.

21. Yau i bakuluntu bakanda diabana bababakala ba Seili, i baholita, mu nsi a Edomi.

22. Kansi bana bababakala ba Lotani i Holi ye Hemami; busi kia Lotani, i Timina.

23. Baba i bana bababakala ba Sobali: Alavani, Manahati ye Ebali, Sefo ye Onami.

24. Baba i bana bababakala ba Siboni: Aya ye Ana; i indiena Ana wabakula nto zayuku-yuku mu nsi yankatu bu kakenga mpunda zasandi Siboni.

25. Kansi baba i bana ba Ana: Disoni ye Oholibama, i mwana wankento wa Ana.

26. Baba i bana bababakala ba Disani: Hemidani, Esibami, Yitilani ye Kelani.

27. Baba i bana bababakala ba Eseli: Bilihani, Savani ye Akani.

28. Baba i bana bababakala ba Disani: Usi ye Alani.

29. Baba i bakuluntu bakanda diabaholita: nkuluntu Lotani, nkuluntu Sobali, nkuluntu Siboni, nkuluntu Ana,

30. nkuluntu Disoni, nkuluntu Eseli, nkuluntu Disani. Yau i bakuluntu bakanda diabaholita mu nsi a Seili, nkuluntu nkuluntu ye kiandi kikuluntu.

31. Baba i ntinu miayala mu nsi a Edomi, bana ba Isalaeli bu balembwa yalwa kwa ntinu:

1 Lus. 1: 43 b.

32. Bela, i mwan' a Beoli, wakala utinu mu Edomi, ye mbanz' andi yabikwa Dinhaba.

33. Bela bu kafwa, Yobabi, i mwan' a Sela watuka ku Bosola, wamvingana ntinu.

34. Yobabi bu kafwa, Husami watuka ku nsi abatemanita, wamvingana ntinu.

35. Husami bu kafwa, Hadadi, i mwan' a Bedadi, wamvingana ntinu, i yandi wabedisa bamidianita va nsi a Moabi; mbanz' andi yabikwa Aviti.

36. Hadadi bu kafwa, Samala watuka ku Masaleka, wamvingana ntinu.

37. Samala bu kafwa, Sauli watuka ku Lehoti ku nzadi, wamvingana ntinu.

38. Sauli bu kafwa, Bali-Hanoni, i mwan' a Akaboli, wamvingana ntinu.

39. Bali-Hanani, i mwan' a Akaboli, bu kafwa, Hadali wamvingana ntinu;

mbanz' andi yabikwa Pangu, ye nka-
zi andi wabikwa Mehetabeli, i mwana
wankento wa Matelede, i mwana wa-
nkento wa Me-Sahabi.

40. Zazi i nkumbu zabakuluntu ba-
kanda dia Esau, bonso bwenina ma-
sinsi mau ye vuna biau ye nkumbu
zau: nkuluntu Timina, nkuluntu Ala-
va, nkuluntu Yeteti, ^{1 Lus. 1: 51 b.}

41. nkuluntu Oholibama, nkuluntu
Ela, nkuluntu Pinoni,

42. nkuluntu Kenasi, nkuluntu Te-
mani, nkuluntu Mibisali,

43. nkuluntu Mangadieli, nkuluntu
Ilami. Yau i bakuluntu bakanda dia
Edomi, bonso bwenina vuna biau mu
nsi yina yibavwa—diandiena ubikwa-
nga mpe Esau, i se diakanda diabaedo-
mita.

KAPU 37.

Ndozi za Yosefi. Ntekolo andi ku Ngipiti.

Kansi Yakobi watunga nzo mu nsi
yina yakadila se diandi kinzenza,
i mu nsi a Kanana. ^{1 Mose 35: 27.}

2. Wau i nsamu asinsi dia Yakobi.
Yosefi bu kakala kumi ye mvu nsambo-
dia, yandi ye mpangi zandi bayenda
vungi mameme, bu kakala wantwenia;
yandi wanama buna bababakala ba Bi-
liha ye Silipa, i bakazi basandi. Yo-
sefi wakamba kwa sau yonso yambi
yibabikulwa.

3. Isalaeli waluta tonda Yosefi ye
bana bandi bababakala bankaka safi-
uma, bu kambuta mu ndununu andi;
sandi wamvangila kinkuti kiakinene.

4. Mpangi zandi bu zamona, vo se
diau dialuta kuntonda ye mpangi za-
ndi zankaka safiuna, yau bankadila
nganzi ye ka balendi kumvovisa mu
nlebami ko.

5. Ntangu yankaka Yosefi walotwa
ndozi, yikakamba kwa mpangi zandi;
mboki baluta kumbela.

6. Kadi yandi wavova kwa yau:
Ludimba mpila ndozi yindotolongo.

7. Mono mbenzi, vo yeto tueti kanga
mita va via; tala, mwit' ami wate-
lama ye wasikila mu telama, ye mita
mienio mialtelama kinzungidila ye mia-
yinama kwa mwit' ami.

8. Buna mpangi zandi zavova kwa
yandi: Kadi ngeye una kala ntinu eto,
ye kadi ngeye una kutuyale? Yau
baluta kumbela mu diambu diandozi
zandi ye mu yina yikavova.

9. Mboki walotwa ndozi yankaka di-
aka, yikakamba kwa mpangi zandi;
yandi wavova: Ludimba, mono ndoto-

longo ndozi diaka. Mono mbenzi, vo
ntangu ye ngonda ye kumi ye mbwete-
te mosi biayinama kwa mono.

10. Bu kakamba bo kwa sandi ye
mpangi zandi, sandi wansemba ye wa-
vova kwa yandi: Nki ampl' andozi
yiulotolongo? Kadi buna mono ye
mbut' aku ye mpangi zaku tuna kwiza
yinama va ntoto kwa ngeye?

11. Mpangi zandi zanyandukila nti-
ma; kansi sandi wakeba diodio mu
mbambukulu amoyo.

12. Ntangu yankaka mpangi zandi
bu zayenda vungi mameme masau ku
Sekemi,

13. buna Isalaeli wavova kwa Yosefi:
Tala, mpangi zaku zeti vunga mameme
ku Sekemi; kubama kwaku, nzolele
kufidisa kwa yau. Yandi watambudi-
la: Vava ngiena.

14. Buna wavova kwa yandi: Wenda
watala, vo mpangi zaku zeti toma nitu,
ye vo mameme meti toma nitu, ye wiza
wankamba bo. Yandi wamfidisa tu-
ka mu ndimb' a Hebeloni, ye yandi
waluaka ku Sekemi.

15. Kuna kabwabana ye bakala, bu
keti zenzila va via, ye bakala dianyu-
vula: Nki weti fwanda?

16. Yandi wavutula: Ngieti fwanda
mpangi zami; unkamba, konso kubeti
vunga kamba diau.

17. Bakala diavutula: Bameni katu-
ka vava, kadi yawilu bavovele: bika
tuenda ku Dotani. Buna Yosefi wala-
nda mpangi zandi ye wabamona mu
Dotani.

18. Bu bammwena nseke, bu kaki-
luakididi kwa yau ko, buna balonga-
sana mu kumvonda.

19. Yau bavovasana: Tala, koko
kweti kwiza nkwa ndozi.

20. Lelo ka diambu ko, bika tua-
mbema bwabu ye kuntuba mu lubulu;
mboki tuna vova, vo bulu kiakiana
kiandidi. Buna situa mona, bonso bu-
na kadila ndozi zandi.

21. Kansi Lubeni bu kawa bo, wazola
kuntanina mu moko mau ye wavova:
Ka tumvondani ko. ^{1 Mose 42: 22.}

22. Lubeni wavova diaka kwa yau:
Ka lutengulani menga ko; luntuba mu
lubulu mwamu mu nsi yankatu, kansi
ka lunsani buma ko. Yandi wazola ku-
ntanina mu moko mau ye kumvutula
kwa sandi.

23. Yosefi bu kaluaka kwa mpangi
zandi, bamvula kinkuti kiandi, i kinku-
ti kiakinene kikavwata,

24. ye bambaka ye bantuba mu lu-

bulu; kansi lubulu luakondwa lekwa, ka mwakala nlangu nkutu ko.

25. Mboki baywanda mu dia. Bu basendula meso mau, bamona buka kiabaisamaelita batuka ku Ngiladi, ye bakamela bau banata zitu biadalanganti, balasami ye ladanumi; yan beka mu fila bio ku Ngipiti.

26. Buna Yuda wavova kwa mpangi zandi: Nki andandu tuna baka, vo tuna bema mpangi eto ye sweka menga mandí?

27. Ve, bika tuanteka kwa baisamaelita; bika moko meto ka mamvalakana ko, kadi keti yandi i mpangi eto ye weto nsuni. Mpangi zandi zantumamana.

28. Minkiti miabamidianita bu bavioka koko, buna batombula Yosefi mu lubulu; bateka Yosefi mu makumole masekeli biapalata kwa baisamaelita. Baba banata Yosefi ku Ngipiti.

Lumb. 105: 17. Mav. 7: 9.

29. Mboki Lubeni bu kavutuka ku lubulu, tala, buna Yosefi kena mu lubulu ko. Buna yandi watiasuna mwatu miandi

30. ye wavutuka kwa mpangi zandi ye wavova: Ntaudi kena mo ko, kwe ngina kwenda?

31. Kansi yau babonga kinkuti kia Yosefi ye bayonda nkombo yambakala ye baywanga kinkuti mu menga;

32. mboki bafidisa kinkuti kina kiakinene ku nzo kwa sau ye batuma: Kiaki tumweni; natadi, vo i kinkuti kiamwan' aku vo ka bwa ko.

33. Yandi wazaya kio ye wavova: I kinkuti kiamwan' ami; bulu kiakiamma kiandidi, mu kedika Yosefi wafwidi mu nzala.

1 Mose 44: 28.

34. Yakobi watiasuna mwatu miandi ye wakanga ngoto nswela mu luketo luandi ye wakadila mwan' andi kiadi ntama yayingi.

35. Bana bandi bababakala babonso no ye bana bandi babakento babonso bayiza mu kumbomba; kansi yandi kazola bombakana ko, kansi wavova: Mu kiadi ngina kulumuka kwa mwan' ami mu nsi alufwa. Se diandi diandidila.

36. Kansi bamidianita bannata ku Ngipiti ye banteka kwa Potifali wakala kota dianzo a Falao ye ntuti amantadi.

1 Mose 39: 1.

KAPU 38.

Bana bababakala ba Yuda. Yuda ye Tamali.

Ntangu yina Yuda wakatuka mu mpangi zandi ye wakunda ye bakala kuna Adulami, nkumbu andi Hila.

2. Kuna kamona mwana wankento wakananita, nkumbu andi Sua, ye yandi wambonga ye wakota kwa yandi.

3. Yandi wayaka ye wabuta mwana wabakala wavewa nkumbu Eli.

4. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala, ye wamvana nkumbu Onani.

5. Yandi wabuta diaka mwana wabakala, ye wamvana nkumbu Sela; bu kabutwa, buna Yuda wakala ku Kesibi.

6. Yuda wabonga nkazi, nkumbu andi Tamali, kwa mwan' andi Eli, i nsemokono andi.

7. Kansi Eli, nsemokono a Yuda, wakala wambi mu meso ma Mfumu; nkiangu nu wamvonda.

4 Mose 26: 19.

8. Buna Yuda wavova kwa Onani: Kota kwa nkwezi aku ye unkwela mu widi mpangi aku, kidi wabakila widi mpangi aku nkuna.

5 Mose 25: 5 b. Luti 4: 5. Mat. 22: 24.

9. Kansi Onani bu kazaya, vo nkuna wowo ka una kala wandi ko, buna yandi wasotuna maluma mandí va ntoto, bu kakota kwa nkazi awidi mpangi andi, mpasi kana bakila widi mpangi andi nkuna ko.

10. Kansi bu kavanga hobo, weka wambi mu meso ma Mfumu; nkiangu nu wavonda yandi mpe.

11. Buna Yuda wavova kwa nzitu andi Tamali: Kala mu nzo asaku bonso fwola, nate ye mwan' ami Sela umeni kula. Kadi yandi watina, vo yandi mpe una fwa bonso mpangi zandi. Tamali wakatuka ye wakala mu nzo asandi.

12. Ntama yayingi mboki mwana wankento wa Sua, i nkazi a Yuda, wafwa. Ntangu akiadi bu yamana, Yuda ye nkundi andi Hila, i adulamita, bayenda ku Timina mu tala bazaka mika miamameme mandí.

13. Tamali bu kakambwa, vo ko wandi wabaluka ku Timina mu zaka mika miamameme mandí,

14. buna wavula mwatu miandi miakifwola ye wakifuka nlele ye wakivanga ntoko ye wavwanda va mwelo wa Enaimi mu nzil' a Timina. Kadi

yandi wamona, vo kavewa mu kala nkazi a Sela ko, bu kamana kula.

15. Yuda bu kammona, i ntumbu banza, vo yandi i nsuza; keti yandi wafuka zizi kiandi.

16. Yandi wavengama kwa yandi kukavwanda wa nzila ye wavova: Wiza, bika yakota kwa ngeye. Kadi kazaya ko, vo yandi i nzituandi. Yandi wavutula: Nki zolele kumpama mu kota kwa mono?

3 Mose 18: 15.

17. Yandi wavova: Nzolele kufidisa finkombo-nkombo mu kamba diami. Yandi watambudila: Inga, vo una kumpana ntadulu, nate ye una fio fidisa.

18. Yandi wavova: Buna nki ngina kuvana mu ntadulu? Yandi wavutula: Kimpambu kiaku kiankumbu, zamba kiaku ye nkawa wena mu koko kwaku. Buna wamvana bio ye wakota kwa yandi, ye yandi wanyakisa.

19. Yandi watelama ye wakatuka kuna ye wavula nlele andi wamfukila ye wavwata diaka mvwatu miandi mia-kifwola.

20. Yuda wafidisa nkundi andi, i adulanita, ye finkombo-nkombo, kidi katambula ntadulu kwa nkento; kansi kammona ko.

21. Yandi wavuvula bantu mu ntini yoyo ye wavova: Kwe kwena nsuza i yandi wavwendi ku Enaimi va nzila? Yau bavutula: Mwamu ka mwakeli nsuza ko.

22. Yandi wavutuka kwa Yuda ye wavova: Kimweweni ko; mboki bantu mu ntini yoyo bavovele, vo ka mwakeli nsuza ko.

23. Buna Yuda wavova: Bika kasi-mba bio, ka tuidi kukimwesa nsoni ko. Bwabu mfidisi finkombo-nkombo, kansi kumweweni ko.

24. Kansi ngonda zitatu mboki Yuda wakambwa: Nzitu aku Tamali wayengi, ye tala, mu ngiangulu wayeki mpe. Yuda wavova: Lumvaikisa, kidi kayokwa.

25. Kansi bu kavaikuswa, wafidisa ntumwa kwa ko wandi ye watuma: Mu muntu wowo uvwidi biabi yayakidi. Yandi watuma: Natadi wonso uvwidi kimpambu kiaki kiankumbu ye zamba biabi ye nkawa wau.

26. Yuda wazaya bio ye wavova: Yandi unungini mu mono, bu yalemwa kumvana kwa Sela, i mwan'ami wabakala. Kansi kamvalakana diaka ko.

27. Kansi bu kakala mu buta, tala, buna bansimba bakala mu vumu kiandi.

28. Mu ntangu yambutulu mosi wa-

vaikisa koko; buna mbutisi wabonga mfsu wambwaki ye wakanga wo mu koko kwandi ye wavova: Ndienu wateka vaika.

29. Kansi mboki bu kavutula koko kwandi diaka, tala, buna mpangi andi wawaika; yandi wavova: Mu nkiana utumpukidi? Yandi wavewa nkumbu Pelesi.¹

1 Lus. 2: 4. Mat. 1: 3.

30. Mboki mpangi andi wawaika wakala mfsu wambwaki mu koko kwandi; yandi wavewa nkumbu Sela.

KAPU 39.

Ndedama a Yosefi. Kinkole kiandi.

Yosefi wanatwa ku Ngipiti, ye Potifali wakala kota dianzo a Falao ye ntuti amantadi, mwisi Ngipiti, wansumba kwa baismaelita, bannata kuna.

1 Mose 37: 36. Lumb. 105: 17.

2. Mfumu wakala ye Yosefi ye wakala muntu wavila; yandi wakala mu nzo amfumu andi, i mwisi Ngipiti.

3. Mfumu andi wamona, vo Mfumu wakala yandi, kadi yayonsono yikavanga Mfumu wavangisa yo vila mu koko kwandi.

4. Yosefi wamona nlemvo mu meso mande ye wansadila. Yandi wanyadisa mu nzo andi, ye yayonsono yikavwa wasisa yo mu nkeholo andi.

5. Tuka mu ntangu yina, bu kanyadisa mu nzo andi ye yayonsono yikavwa, Mfumu wasakumuna nzo amwisi Ngipiti mu diambu dia Yosefi; lusakumunu lua Mfumu luakala mu yayonsono yikavwa, mu nzo ye va nsi.

6. Nkianguu wasisa yayonsono yikavwa mu kebwa kwa Yosefi, ye mboki bu kambaka mu kunsadisa, kafwa kiadi mu lekwa nkutu ko, kansi mu madia kaka makadia yandi kibeni.

Kansi Yosefi wakala nitu yantoko ye wakala ntoko mu tala.

7. Ntangu yankaka bwakala, vo nkazi amfumu andi walengidikila Yosefi meso ye wavova: Lambalala ye mono.

8. Kansi watina ye wavova kwa nkazi amfumu andi: Tala, kasi mfumu ami kambakila mu kunsadisa, kafwanga kiadi mu widi lekwa nkutu mu nzo ko, ye yayonsono yikavwidi wasisidi yo mu nkeholo ami.

9. Yandi kandutidi mu ngolo mu nzo yayi ko, ye lekwa kiankaka kasi-mbidi ko kansi ngeye kaka, bu wena

¹ mb. ntumpuki.

nkazi andi. Buna bwe ngina lenda vanga yambi yoyo yayingi ye vola masumu kwa Nzambi?

10. Bu kavova bobo lumbu ka lumbru kwa Yosefi, kanwila ko ye kazola lambalala yandi ko vo kala yandi.

11. Kansi lumbu kiankaka bu kakota mu nzo mu sala salu kiandi ye mwisi nzo nkutu kakala mo ko,

12. buna yandi wambaka mu yunga ye wavova: Lambalala yami. Kansi yandi wasisa yunga mu koko kwandi ye wataba ye wawaika.

13. Bu kamona, vo wasisa yunga kiandi mu koko kwandi ye watina,

14. buna kabokila bisi nzo ye wavova kwa yau: Lutala, yandi watuedi mwisi ebeleo kwa yeto, kidi ndieu katuzinina. Yandi kotele kwa mono ye zolele lambalala yami; kansi mbokele mu ndinga yangolo.

15. Bu kawilu, bu mbudidi mbembo ye mbokele, buna sisidi yunga kiandi kwa mono ye tebi ye vaikidi.

16. Yandi wayambula yunga kiandi kiasala yandi, nate ye mfumu andi wayiza;

17. buna yandi wankamba mamosi ye wavova: Sielo kina kiaebeleo kiwatuedi kwa yeto kikotele kwa mono ye kinzinini.

18. Kansi bu mbudidi mbembo ye mbokele, sisidi yunga kiandi kwa mono ye tebi.

19. Mfumu andi bu kawa, bonso bwavova nkazi andi kwa yandi, bu kavova: ebu ye ebu sielo kiaku kimpengi, buna yandi wakwana nganzi.

20. Mfumu a Yosefi wambaka ye wantudisa mu boloko kiakala nkole zantinu kinkole; kuna kakala mu boloko.

Lumb. 105: 18.

21. Kansi Mfumu wakala ye Yosefi ye wammwesa ngiambu ye wammwesa nlemvo kwa nkuluntu aboloko.

22. Nkuluntu aboloko wavana nkole zazonsono zakala mu boloko kwa Yosefi mu kebwa; yayonsono yina vangwa yavangwa mu yandi.

23. Nkuluntu aboloko kabanza mu lekwa nkutu ko kikasala, Mfumu bu kakala yandi; yonso yikavanga, Mfumu wavangila yo vila.

Lumb. 1: 3.

KAPU 40.

Ndozi anwiki ye ndozi amvangi amampa.

Ntangu yankaka mboki bwakala vo nwiki kiantinu a Ngipiti ye

mvangi andi amampa bavola masumu kwa mfumu au, ntinu mu Ngipiti.

2. Falao wabakila makota manzo andi manole nganzi, i ngudi anwiki ye ngudi amvangi amampa.

3. Wabatudisa mu nzo antuti amantadi mu kebwa, i mu boloko kimosi kiakala Yosefi kinkole.

4. Ntuti amantadi wavana salu kwa Yosefi mu kubasadila; yau bakebwa muna ntangu zankaka.

5. Nwiki kiantinu a Ngipiti ye mvangi amampa bu bakebwa kinkole mu boloko, buna yau babole balotwa ndozi mu fuku dimosi muntu muntu ye yandi ndozi, ndozi ndozi ye yandi mbangudulu.

6. Mu nsuka Yosefi bu kakota kwa yau, wamona, vo bena kiadi;

7. buna wayuvula makota manzo a Falao makebwa ye yandi mu nzo amfumu andi: Mu nkiana lueti monika kiadi bwabu?

8. Yau bavutula kwa yandi: Yeto tulotolongo ndozi, ye ka mwenani muntu ko ulenda bangula yo. Yosefi wavova kwa yau: Mu vana mbangudulu i diambru dia Nzambi; lunkamba ndozi.

9. Buna ngudi anwiki wakamba ndozi andi kwa Yosefi ye wavova kwa yandi: Mono ndotolongo ndozi, vo nti avinia utelamene vantadisi ami;

10. va nti avinia vakedi mavala matatu, ye umenene nsombo, ye fulu biandi i ntumbu tunguka, ye maketa mand i ntumbu kala bana bayela.

11. Mono ngiena ye mvungu a Falao mu koko kwani, ye mbongelenge bana bavinia ye nkemingi bo mu mvungu a Falao ye ntambikidingi Falao mvungu mu koko.

12. Buna Yosefi wavova kwa yandi: Yayi i mbangudulu: mavala matatu i lumbu tatu;

13. lumbu tatu mboki Falao una kuzangula ye kuvutula mu salu kiaku, mpasi watambika Falao mvungu, bonso buwateka kala, bu wakala nwiki kiandio.

14. Kansi umbanzila, bu una tomuswa, kidi wansila kiwuntu ye wabambula Falao moyo mu mono ye wampaikisa mu nzo yayi;

15. kadi mono yabakwa mu nana mu nsi abaebeleo, ye mwamu kivengi buma bulenda kuntudisa mu boloko ko.

1 Mose 37: 28.

16. Ngudi amvangi amampa bu kamona, vo Yosefi wavana mbangudulu yabiza, wavova kwa yandi: Mono mpe ndotolongo ndozi. Mono mbenzi, vo

ndetingi mpidi tatu zamampa va ntu ami.

17. Mu mpidi ya va ntandu mwena mampa mampila mu mpila madianga Falao; kansi nuni zididingi mo mu mpidi va ntu ami.

18. Buna Yosefi wavutula ye wavova: Yayi i mbangudulu: mpidi tatu i lumbu tatu;

19. lumbu tatu mboki Falao una balula ntu aku ye zenga wo; yandi una kuzembidika mu nti ye nuni zina dia nsuni aku.

20. Lumbu tatu mboki lumbu kiambutulu a Falao bu kiakala, buna kawangambuluku kwa sielo biandi bionsono. Buna mu sielo biandi kazingula ngudi anwiki ye ngudi amvangi amampa.

21. Yandi wavutula diaka ngudi anwiki mu salu kiandi, mpasi katambika Falao mvungu mu koko kwandi;

22. kansi ngudi amvangi amampa wanzembidika, bonso bwakamba Yosefi mu mbangula andi.

23. Kansi ngudi anwiki kabanza mu Yosefi ko, kansi wamvilakana.

KAPU 41.

Ndozi za Falao. Luzangulu lua Yosefi. Malema.

Mvu miole mboki bwakala, vo Falao walotwa ndozi. Yandi wabanza, vo watelama ku nzadi a Nile.

2. Yandi wamona ngombe nsambodia zankento, zabiza ye zavuluka, zabaluka mu nzadi ye zadia mu madiadia.

3. Mboki kamona ngombe nsambodia zankaka zankento, zambi ye zantandu, zabaluka mu nzadi; zau zatelama va lueka luangombe zankaka zankento va nseko anzadi.

4. Zina zambi ye zantandu zadia ngombe zina zankento zakala zabiza ye zavuluka. Mboki Falao wasikama.

5. Kansi yandi waleka diaka, ye buna wamona mu ndozi nsesa nsambodia mianantuedi-ntuedi ye miabiza, miamena mu titi kimosi.

6. Mboki kamona nsesa nsambodia miankaka miatumbuka, miambubila ye mialenduka kwa mpeve yaeste;

7. mina miambubila miasiidika nsesa mina nsambodia miaminene mianieka. Mboki Falao wasikama ye wamona, vo i ndozi kwandi.

8. Mu nsuka bu kakala kintientie, watumisa mbingudi miamionsono ye

banduenga babonsono mu Ngipiti. Falao wabakamba ndozi zandi; kansi ka mwakala muntu ko ulenda zo bangula kwa Falao.

9. Buna ngudi anwiki wakamba Falao ye wavova: Mono nkatulu bambukila masumu mami moyo bwabu.

1 Mose 40: 14.

10. Falao bu kafwemina sielo biandi wantudisa ye ngudi anvangi amampa mu boloko mu nzo antuti amantadi.

11. Buna yeto bole, beto yandi, tualetwa ndozi fuku dimosi, ye ndozi zeto zakala ndozi ndozi mbangudulu.

12. Mu yeto mwakala mwisi ebeleo wantwenia i sielo kiantuti amantadi. Yeto tuankamba ndozi zeto, ye yandi watubangudila zo; bonso bwalotwa muntu muntu ndozi, i buna kabangudila.

13. Bonso bukatubangudila bwayenda detila. Mono yavutulwa mu salu kiami, ye wankaka wazembudukwa.

14. Buna Falao watunisa Yosefi; hasavula kumvaikisa mu boloko. Yandi wakiteba ye wamilula mvwatu ye wayiza kwa Falao.

Lumb. 105: 20.

15. Falao wavova kwa Yosefi: Mono ndotolongo ndozi ye ka mwenani muntu ulenda yo bangula ko. Kansi ngwilu mu ngeye, bu wilu ndozi, lenda kwaku bangula yo.

16. Yosefi wavutula kwa Falao ye wavova: Mu lendo kiami kilendi bo ko, kansi Nzambi una vana Falao mvutulu yatoma.

17. Buna Falao wavova kwa Yosefi: Mono ndotolongo ndozi, vo ntelamene va nseko anzadi a Nile.

18. Mbweningi ngombe nsambodia zankento zabaluka mu nzadi, zavuluka ye zabiza, ye zeti dia mu madiadia.

19. Mboki mbweningi ngombe nsambodia zankaka zankento zabaluka, zasioka ye zambi beni ye zantandu; mu nsi yayonsono ya Ngipiti kiweni zankaka zambi bonso nzo ko.

20. Zina zantandu ye zambi zididingi ngombe nsambodia zina zatekila zavuluka.

21. Kansi bu zididingi zo, ka mwmweno ko, vo zimeni zo dia, kansi zakala zambi, bonso buzateka kala. Mboki nsikamenenge.

22. Diaka ndotolongo ndozi ye buna mbweningi nsesa nsambodia mianieka ye miabiza miamena mu titi kimosi.

23. Mboki mbweningi nsesa nsambodia miankaka miatumbuka, miamyuma, miambubila ye mialenduka kwa mpeve yaeste;

24. nsesa miambubila misiudikidingi nsesa nsambodia miabiza. Mama nke-mbi kwa bamingudi; kansi ka mukedi muntu ko ulenda mo kunibangudila.

25. Buna Yosefi wavova kwa Falao: Ndozi za Falao zena mbangudulu yimosi; yonso yizolele vanga Nzambi, zaikisi yo kwa Falao.

26. Ngombe nsambodia zankento zabiza i mvu nsambodia, nsesa nsambodia miabiza i mvu nsambodia mpe; ndozi zena mbangudulu yimosi.

27. Ngombe nsambodia zankento zantandu ye zambi zazimunini baluka i mvu nsambodia, i bobo mpe nsesa nsambodia miambubila, i mina mialenduka kwa mpeve yaeste; mvu nsambodia miamalema mina kwiza.

28. Diadi dimbenzi, bu mpovele kwa Falao: yonso yizolele vanga Nzambi, zaikisi yo kwa Falao.

29. Tala, mvu nsambodia mina kwiza mina kala kiaba kiakingi mu nsi yayonso ya Ngipiti.

30. Kansi mvu nsambodia miamalema mina landa, ye bana vilakana kiaba kiakionsono kiatekila mu nsi a Ngipiti, ye malema mana dia nsi.

31. Ka bana bambuka moyo nku-tu ko mu kiaba kiatekila mu nsi mu diambu diamalema momo mana kwiza, kadi mana kala mangolo beni.

32. Kansi Falao bu kalotolo ndozi ndotwa zole, i mpila mosi vo didio diakwikwa kwa Nzambi, ye vo Nzambi una bo kula vanga.

33. Nkiangunu bika Falao kasola muntu wanduka ye wanduenga ukalenda tumba mu nsi a Ngipiti.

34. Bika Falao kasa bo; bika katumba minkengi mu nsi ye tambula buku kiatanu-tanu kiangionzoko ambutu miansa mbodia miakiaba.

35. Mu mvu miami miabiza mina kwiza, bika bayonzika biabionsono bi-fwiti diwa ye yudika mbongo mu zimbanza mu kebwa kwa Falao, kidi biasadulwa mu dia, ye mboki bika ba-keba bio,

36. mpasi bina biandia biasadulwa mu nsi mu mvu nsambodia miamalema mina kwiza mu nsi a Ngipiti. Buna nsi ka yina kala nsatu afuka mu malema ko.

37. Nsamu wowo wazola Falao ye sielo biandi biabionsono.

38. Falao wavova kwa sielo biandi: Tulenda bakula muntu wena mpeve a Nzambi bonso mu ndieue?

39. Falao wavova kwa Yosefi: Nzambi bu kazaikisi yayi yayonso ko kwa ngeye ka kwenani muntu ko wena wanduka ye wanduenga bonso ngeye.

40. Ngeye una kenga nzo ami ye bonso buukambanga, hantu bami babonso bana bo tumamana; diadi kaka nzolele kulutula, vo ngina vwanda va kiandu kiakimfumu.

Lumb. 105: 21. Mat. 7: 10.

41. Falao wavova diaka kwa Yosefi: Tala, itumbidi mu nsi yayonso ya Ngipiti.

42. Falao wavola kimpambu mu koko kwandi ye watula kio mu koko kwa Yosefi ye wamvwikisa muvatu miabiza mialino ye wamvwika mvambu luabiza luwola mu laka diandi.

43. Yandi wanyambula kadiata mu kalu dialandila diandi ye babokila ku ntual' andi abrek.¹ Yandi wantumba mu nsi yayonso ya Ngipiti.

44. Falao wavova kwa Yosefi: Mono i Falao, ye vo kuzolele ko, muntu nku-tu mu nsi yayonso ya Ngipiti kana nanguna koko vo kulu ko.

45. Falao wavana Yosefi nkumbu Sefenati-Panea ye wankwedila Asenati, i mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni, mu kala nkazi andi. Yosefi wazieta mu tala nsi a Ngipiti.

46. Yosefi wakala makumatatu namvu, bu katelama vantadisi a Falao i ntinu a Ngipiti. Yosefi wakatuka kwa Falao ye wazieta mu nsi yayonso ya Ngipiti.

47. Mu mvu mina miansambodia miakiaba nsi yabuta mbutu miamingi mu kiaba;

48. mu mvu miomio miansambodia miayiza mu nsi a Ngipiti, kayonzika yayonso yilenda sadulwa mu dia ye wayudika yo mu zimbanza. Mu mbanza mbanza kayudika biandia biayonzukwa mu mayinza mafinangene.

49. I bobo Yosefi wayudikila mbidi ambongo yayingi bonso nienge mu mbu, nate ye balembwa mu tanga yo, kadi balembana yo tanga.

50. Yosefi wabutulwa bana bole babakala, mvu wamalema nkutu bu ka wizidi ko; yau kabutulwa kwa Asenati, mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni.

1 Mose 46: 20. 48: 5.

51. Yosefi wavana nsemokono nkumbu Manase,² kadi, bonso bukavova, Nzambi umpengi yavilakana kubu diami diadionsono ye nzo yayonso yasami.

1 i diambu dianzitasu.

2 mb. mivilukutu.

52. Kwa wankaka kavana nkumbu Efalaimi,¹ kadi, bonso bukavova, Nzambi umpengi lubutu mu nsi ami yakwama.

53. Kansi mvu nsambodia miakiaba miatekila kwiza mu nsi a Ngipiti mia-vioka;

54. mboki mvu nsambodia miamalema miabadika, bonso bwabikula Yosefi. Malema makala mu nsi zazonsono; kansi mampa makala mwamonsono mu nsi a Ngipiti.

Lumb. 105: 16.

55. Nsi yayonsono ya Ngipiti bu yakala nsatu, ye bantu bu babokila kwa Falao mu mampa, Falao wavova kwa bisi Ngipiti babonsono: Luenda kwa Yosefi ye luvanga, bonso bukana kulukamba.

56. Nkiangunu malema bu makala mu nsi yayonsono, Yosefi wazibula nzo zazonsono zabiyudukwa ye wateka mbongo kwa bisi Ngipiti. Malema malutula mu nsi a Ngipiti;

57. mu nsi zazonsono bayiza kwa Yosefi mu Ngipiti mu sumba mbongo, kadi malema malutula mu nsi zazonsono.

KAPU 42.

Ngienda yantete yampangi za Yosefi ku Ngipiti.

Kansi Yakobi bu kazaya, vo mbongo yakala mu nsi a Ngipiti, wavova kwa bana bandi bababakala: Mu nkiana utelamene kidunga?

Mat. 7: 11 b.

2. Yandi wavova diaka: Tala, mono yawilu, vo mbongo yena mu nsi a Ngipiti; luenda kuna ye lutusumbila mbongo, kidi tuavuka ye lembwa fwa.

3. Buna kumi diampangi za Yosefi zayenda sumba mbongo mu Ngipiti.

4. Kansi Benyamini, i mpangi a Yosefi, kafiduswa kwa Yakobi ye mpangi zandi ko, kadi watina, vo kubu dina kumbwila.

5. Buna bana bababakala ba Isalaeli ye bankaka bayiza mu sumba mbongo; kadi malema makala mu nsi a Kanana.

6. Yosefi i ndiena utumanga mu nsi; i yandi wateka mbongo kwa bantu babonsono mu nsi. Mpangi za Yosefi bu bayiza, bayinama va ntoto va zizi biau kwa yandi.

7. Yosefi bu kamona mpangi zandi, wabazaya; kansi yandi wakisonga kinsenza kwa yau ye wabavovisa mu ngolo ye wabayuvula: Kwe lutukidi?

1 mb. lubutu.

Yau bavutula: Mu nsi a Kanana mu kukisumbila mbongo yandia.

8. Yosefi bu kazaya mpangi zandi, yau ka banzaya ko.

9. Kansi Yosefi wabanza mu ndozi zozo zikahalotulwa ndozi. Yandi wavova kwa yau: Yeno lu mineki, luizidi mu tala nsi, konso kuyikondolo ntabudulu.

1 Mose 37: 3 b.

10. Yau bavutula kwa yandi: Ve, mfumu, sielo biaku bizidi mu kukisumbila mbongo yandia.

11. Yeto tu bana bababakala bamuntu umosi; yeto tuena babakala basonga, sielo biaku ka biena mineki ko.

12. Kansi yandi wavova kwa yau: Ve, luizidi mu tala nsi, konso kuyikondolo ntabudulu.

13. Yau bavutula: Yeto sielo biaku, tuena mpangi kumi ye zole, bana bababakala babakala dimosi mu nsi a Kanana; kansi wanleke wena bwabu ku nzo aseto, ye umosi kenani diaka ko.

1 Mose 44: 20.

14. Yosefi wavova kwa yau: I bobo kaka bonso builuvovele: yenolu mineki.

15. Bonso bwabu nzolele kulutonta: kasi mu moyo wa Falao, ka luna yambulwa vava ko, vo nleke eno kana kwiza vava ko.

1 Mose 43: 5.

16. Mosi mu yeno lenda kwenda landa nleke eno. Kansi yeno bankaka luna sala bonso zinkole, kidi yalutontila bobo, vo luvovele kedika. Kadi vo ka bwa ko, huna lu mineki, kasi mu moyo wa Falao.

17. Mboki wabakeba babonsono mu boloko mu lumbu tatu.

18. Kansi mu lumbu kiantatu Yosefi wavova kwa yau: Vo luzolele vuka, buna luvanga ebu, kadi ivuminanga Nzambi:

19. vo luena babakala basonga, bika mosi mu yeno luzimpangi kasala bonso nkole mu nzo yiluakedi kinkole; kansi yeno bankaka bika luenda ye lunata ku nzo eno mbongo yilusumbidi mu kukisadisa mu malema meno.

20. Mboki lutitika nleke eno kwa mono; vo mambu meno mana monika makedika, ka luna yambulwa luafwa ko. Basila mu vanga bo.

21. Kansi bavovasana: Mu kedika tuakivodila mfuka mu yina yituvanga kwa mpangi eto; kadi tuamona tulungulu tuamwel' andi, bu katulomba ndemvokolo, kansi ka tuazola kunwila ko. Nkiangunu yeto kibeni tuizidi mu tulungulu tuatu.

22. Lubeni wabavutudila: Keti mono

yalukamba : ka luvolani masumu mu ntaudi ko ? Kansi kaluangwilako ; tala, nkianguu bwabu menga mandi meti tombwa.

1 Mose 37: 21 b.

23. Kansi ka bazaya ko, vo Yosefi wavis a bo, kadi yandi wabavovisa mu nsekudi.

24. Yandi wabafila nima ye wadila. Mboki wababangumukina ye wamoka ye yau ; yandi wabonga Simeoni mu kabu diau ye wankangisa va meso mau.

25. Yosefi wakamba, vo makuba mau mana fuluzwa mu mbongo, ye vanza biamuntu muntu bina vutulwa mu kuba diandi, ye bana vewa nkut' anzila. Bobo bavangulwa.

26. Batensika mbongo va mpunda zau ye bakatuka kuna.

27. Kansi mosi mu yau bu kakangula kuba diandi va mvundulu mu vana madia kwa mpund' andi, buna kamona vanza biandi biakala vantandu mu kuba.

28. Buna wavova kwa mpangi zandi : Vanza biami bivutulu mwamu diaka ; tala, biena mwamu mu kuba diami. Buna bayitukwa mu wonga ye batalaana mu pamu ye bavova : Nki tuvanguku kwa Nzambi !

29. Bu balnaka ku nzo kwa se diau Yakobi mu nsi a Kanana, bankamba yayonsoo yibavangwa ye bavova :

30. Bakala diena mfumu ansi kuna diatutesele mu ngolo ye diatusidi nkievo nsi tuaye neka.

31. Kansi yeto tuankamba : Yeto tu babakala basonga ye ka mineki ko.

32. Yeto tuena mpangi kumi ye zole ; bana babakala base dimosi ; mosi kenani diaka ko, ye wanleke wena bwabu ku nzo aseto mu nsi a Kanana.

33. Kansi bakala diena mfumu mu nsi diatuvutudila : Mu diadi ngina zayila, vo yeno luena babakala basonga : luzimpangi, lunsisila mosi mu yeno ; lubonga yilusumbidi mu lusadnsu mu malema ku nsi eno ye luenda.

34. Mboki bika luavitika nleke eno mwamu, buna sia lenda zaya, vo ka luena mineki ko kansi babakala basonga. Buna ngina vutula mpangi eno kwa yeno, ye luna yambulwa zieta mu nsi.

35. Mboki bu basokumuna makuba mau, muntu muntu wamona Inkobe luandi luabivanza mu kuba diandi. Yau ye se diau bu bamona tukobe tuabivanza, bapamuka.

36. Yakobi, se diau, wavova kwa yau : Lueti kumpanga yakondwa bana ;

Yosefi kwankatu, Simeoni kwankatu, Benyamini luzolele mpe baka kwa mono ; kwa mono kweti kwiza yayi yayonsoo.

37. Buna Lubeni wavutula kwa se diandi ye wavova : Bana bami bole bababakala bika wabavonda, vo kina kumvutula kwa ngeye ko. Unyekula kwa mono, ngina kumvutula kwa ngeye.

38. Kansi yandi wavutula : Mwan' ami ka ulendi yambulwa kenda yeno kuna ko. Keti mpangi andi yafwa, ye yandi kaka usidi ; bwabu vo kubu dina kumbwila mu ngiendolo yiluzolele kwenda, buna luna sa mvu zami zakulumuka mu kiadi ku nsi alufwa.

KAPU 43.

Ngienda yanzole yampangi za Yosefi ku Ngipiti.

Kansi malema makala mangolo mu nsi.

2. Bu baniana dia mbongo yibalanda mu Ngipiti, se diau diavova kwa yau : Luvutuka luasumba mbongo yankaka mu dia kweto.

3. Kansi Yuda wavutula ye wavova : Bakala diakamba mu vumi ye diavova kwa yeto : Ka luziani va zizi kiami ko, vo nleke kena yeno ko.

4. Vo una yambula nleke eto katunama, buna tuna kwenda sumba mbongo yandia kwa ngeye.

5. Kansi vo kuna kunyambula katunama ko, buna ka tuzolele kwenda ko, kadi bakala diavova kwa yeto : Ka luziani va zizi kiami ko, vo nleke eno kena yeno ko. 1 Mose 42: 15, 20. 44: 23.

6. Buna Isalaeli wavutula : Mu nkiama luansidi bobo bwambi ye luakamba kwa bakala, vo luakidi ye nleke ?

7. Yau wavutula : Bakala diayuvuzula mu yeto ye kanda dieto ye diavova : Seno diakidie ? Luena ye mpangie ? Buna tuakamba, bonso bwenina. Kadi yeto tuazaya, vo yandi una vova : lutuala nleke mwamu ?

8. Yuda wavova kwa sandi Isalaeli : Bika vuvi diandama, buna tuzolele nanguka ye kwenda, kidi tuavuka ye lembwa fwa, ye yeto ye ngeye ye bana beto.

9. Mono nzolele nika mvindu mu yandi ; mu koko kwani bika wantomba. Vo kina kumvutula kwa ngeye ko ye kuntula va zizi kiaku, buna nzolele kala nkwa masumu kwa ngeye mu ntangu zami zazonsono. 1 Mose 44: 32.

10. Inga, vo ka tuazingidi ntama ko, ngala tuakivutukidi mvutuka yanzole.

11. Buna se diau Isalaeli wabavutudila: Vo sibwa katwa kala, buna bwabu luvanga ebu: lubonga mbongo zansi zilutidi mu makuba meno ye lunata zo kwa bakala bonso nkailu, balasami kiasuma ye niosi yafuma, dalanganti ye ladanumi, nkandi miapistasia ye bimbombo.

12. Lunata ndambu yankaka yabivanza, kidi luavutula vanza bina biatulwa va ntandu mu makuba meno. Nanga i diba kiokio.

13. Lunata mpe mpangi eno ye lunanguka ye luvutuka kwa bakala.

14. Kansi Nzambi Mpungu-tulendo bika kalumwesa kiwuntu kwa bakala, kidi kayambula mpangi eno wankaka ye Benyamini bavutuka yeno. Kansi vo ngina kondwa bana, buna hwakadi bobo.

15. Buna babakala habonga nkailu miabikwa ye banata ndambu yankaka yabivanza mboki Benyamini mpe, ye bananguka ye bayenda ku Ngipiti ye baluakila kwa Yosefi.

16. Yosefi bu kamona, vo Benyamini wizidi yau, wavova kwa nkuluntu anzo andi: Lukotisa babakala mu nzo ami; luvonda ye lukubika mbuluku, kadi babakala bana dia yami ntangu ambata.

17. Bakala diavanga, bonso bwavova Yosefi, ye wakotisa babakala mu nzo a Yosefi.

18. Babakala batina, bu bakotuswa mu nzo a Yosefi ye bavova: Yeto tuteti kotuswa mwamu mu diambu diavanza biateka vutulwa mu makuba meto, kadi yandi zolele kutuyibamana hwabu ye kutubwila ye kutuvanga minanga ye kutuziona mpunda zeto.

19. Yau bayiza kwa nkuluntu anzo a Yosefi ye bamoka yandi va mwelo anzo

20. ye bavova: Utuwila, mfumu. Bu tuayiza mwamu ngiza yatekila mu kukisumbila mbongo yandia,

21. ye bu tualuka va mvundulu ye tuakangula makuba meto, buna muntu muntu wamona vanza biandi va ntandu mn kuba diandi, vanza bialunga zitu; bwabu tuneti bio.

^{1 Mose 42: 35.}

22. Tuneti mpe vanza biankaka mu kukisumbila mbongo yandia. Ka tuzeyi ko, wonso watula bivanza mu makuba meto.

23. Buna wavutula: Lukala kibakala, ka lutinani ko; Nzambi eno ye Nzambi ase dieno waluyambudi lu-

amona kimvwama mu makuba meno; ntambudi vanza bieno. Mboki wavaikisa Simeoni kwa yau.

24. Yandi wakotisa babakala mu nzo a Yosefi ye wabavana nlangu wansukudila malu mau ye wavana madia kwa mpunda zau.

25. Yau bakubika nkailu miau, Yosefi bu kana kwiza ku nzo mu ntangu ambata; kadi bawilu, vo bana dila momo.

26. Yosefi bu kayiza ku nzo andi, bakotisa nkailu mibaneti mu nzo kwa yandi ye bamfukamana va ntoto.

27. Yandi wabakamba malembe ye wayuvula: Se dieno wanuna uluankamba wena mavimpi? Wakidie?

28. Yau batambudila: Inga, se dieto, i siele kiaku, wena mavimpi; waki-di kwandi. Bayinana ye bamfukamana.

29. Bu kasendula meso mandi ye wamona mpangi andi Benyamini, mwan'ambut' andi, kayuvula: Wau i neleke eno uluankambe? Mboki wavova: Nzambi wakulem'ukila, mwan'ami.

30. Kansi Yosefi wavova nzaki-nzaki, kadi ntim' andi wavizuka mu tonda kwa mpangi, ye yandi watomba ntangu yafwanana mu bangula dila ye yandi wakota mu vinga kiandi ye wadila momo.

31. Mboki bu kamana sukula zizi kiandi, wavaika ye wakikindisa ye wavova: Lutuala madia.

32. Yau batula kwa yandi vankaka ye vankaka kwa yau ye vankaka kwa bisi Ngipiti badia ye yandi; kadi bisi Ngipiti ka bayambulwa mu dia ye baebeleko ko; kadi bobo bwena nkan-kumususu kwa bisi Ngipiti. ^{1 Mose 40: 34.}

33. Yau batambula mbuka zau vatalane yandi, wakota watekila mu diambu diakikota mboki baleke bonso bubalandasana mvu; babakala batallasana mu ngitukulu.

34. Yandi wabanatishina madia mankaka mameza mandi. Mu babakala buna bena Benyamini walutita tambula mu muntu muntu ndutula zitanu zitanu. Banwa ye bayangalala yandi.

KAPU 44.

Yosefi watonta mpangi zandi.

Mboki kakamba kwa nkuluntu anzo andi ye wavova: Fuluza makuba mababakala mu mbongo bonso buma-

lenda teza ye tula vanza biamuntu muntu va ntandu mu kuba diandi.

2. Mvungu ami wapalata una tula va ntandu mu kuba dianleke va kinosi ye vanza biambongo andi. Yandi wavanga, bonso bwavova Yosefi.

3. Mu kiausuka bu kwakia babakala basindikwa ye mpunda zau.

4. Kansi bu baluaka finseke ku mba-zi ambanza, Yosefi wavova kwa nku-luntu anzo andi: Telama walanda babakala; bu una kubabakila, buna ubakamba: Mu nkiana lusendele yambi mu yabiza?

5. Ketu wowo i mvungu unwinanga mfumu ami ukabingudilanga? Buna bwambi luvengi.

6. Bu kababakila, wavova momo kwa yau.

7. Buna bamvutudila: Mfumu ami, mu nkiana vovele bobo? Ka bwa ko, vo sielo biaku bilenda vanga bobo!

8. Tala, vanza biobio bituamona va ntandu mu makuba meto bivutulu kwa ngeye, bu tuatukidi mu nsi a Kanana. Buna bwe situ zola labula palata vo wola mu nzo amfumu aku?

9. Ndienu mu sielo biaku wena ye wo, bika kafwa; mboki yeto bankaka tuzolele kala nanga miamfumu ami.

10. Yandi watambudila: Inga, bwakadi bobo, bonso buuvovele; ndienu wena ye wo una kala nang' ami. Kansi yeno bankaka luna kondwa bila.

11. Yau bakula tula makuba mau va ntoto, ye muntu muntu wakangula kuba diandi.

12. Yandi watomba ye wabadika mu wakota ye wasukila mu wanleke, ye mvungu wakala mu kuba dia Benyamin.

13. Buna batiasuna nlele miau, ye muntu muntu watensika zitu va mpund' andi ye bavutuka ku nibanza.

14. Yuda ye mpangi zandi bakota mu nzo a Yosefi mukasala; bamfukamana va ntoto.

15. Buna Yosefi wavova kwa yau: Nki luvengi? Ka luzaidi ko, vo mono i muntu wampila yayi ulenda bingula?

16. Yuda wavutula: Nki tuna kamba kwa mfumu ami, nki tuna vova, ye bwe tuna kukifongisila? Nzambi mweli lufuma luasielo biaku. Tala, yeto tu minanga miamfumu ami, yeto bankaka bonso ndieu umonekene mvungu.

17. Kansi yandi wavova: Ka bwa ko, vo ngina bo sa. Ndienu umonekene mvungu una kala nang' ami. Kansi yeno

bankaka bika luavutuka mu yenge ku nzo aseno.

18. Buna Yuda wafinana kwa yandi ye wavova: Ungwila, mfumu; bika sielo kiaku kiavova diambu vantadisi amfumu ami, ye bika nganzi zaku ka zalena mu sielo kiaku ko; kadi ngeye wena bonso Falao.

19. Mfumu ami wayuvula sielo biaku ye wavova: Luena ye se vo mpangie?

20. Yetu tuavutula kwa mfumu ami: Kuna nzo eto tuena ye se dianuna ye mpangi yabutwa mu ndununu andi ye wakidi wantwenia; kansi mpangi andi wafwa, ye yandi kaka sisi mu mbut' andi, ye sandi dieti kuntonda.

1 Mose 42: 13 b.

21. Buna wavova kwa sielo biaku: Lutuala mwamu kwa mono, kidi meso mami mantala.

22. Yetu tuavutudila mfumu ami: Vuvi ka dilendi sisa sandi ko, kadi vo sika sisa sandi, nga diau dina fwa.

23. Kansi ngeye wavova kwa sielo biaku: Vo nleke eno kana kwiza yeno mwamu ko, buna ka lulendi kwiza diaka va zizi kiami ko.

24. Mboki bu tualuaka ku nzo asami, i sielo kiaku, tuankamba, bonso bwavova mfumu ami.

25. Mboki seto bu kavova: Luvutuka luasumba mbongo yafuma yandia kwa yeto,

26. buna tuavutula: Ka tulendi vutuka kuna ko, kansi mu diambu diodio kaka tuzolele kwenda, vo nleke eto una kutunama; kadi ka tulendi monika va zizi kiabakala ko, vo nleke eto kena yeto ko.

27. Kansi sielo kiaku, sami, wavova kwa yeto: Luzaidi yeno kibeni, vo nkazi ami wambutula bana bole bababakala,

28. ye umosi wakatuka kwa mono, ye mono yavova: mu kedika wavondwa mu nzala. Kasi ye ntangu yina kiamona yandi ko.

1 Mose 37: 33.

29. Vo luna baka ndieu kwa mono bwabu mpe ye kubu dina kumbwila, buna luna sa mvu zami zakulumuka mu biaula mu nsi alufwa.

30. Nkianguvu vo ngina vutuka ku nzo asielo kiaku, i sami, kansi ka tuneti vuvi ko ditatamene mwel' aseto,

31. buna i mfwilu andi yoyo, bu kana mona, vo vuvi ka dienu yeto ko, ye luna sielo biaku bina sa mvu zasielo kiaku, i seto, zakulumuka mu kiadi mu nsi alufwa.

32. Kadi mono, sielo kiaku, yasila sami mu nika mvindu mu vuvi ye yavova: vo kina kumvutula kwa ngeye ko, nzolele kala nkwa masumu kwa sami mu ntangu zami zazonsono.

1 Mose 43: 9.

33. Nkiangunubwabu bika sielokiaku kiasala kwa mfumu ami bonso nanga mu fulu kiavuvi, kansi bika vuvi kavutuka ku nzo ye mpangi zandi.

34. Kadi bwe ilenda vutuka ku nzo asami, bu nkondolo vuvi? Buna sia mona biaula bina bwila sami.

KAPU 45.

Yosefi wakizaikisa kwa mpangi zandi.

Zau zavutuka ku nzo au.

Buna Yosefi walemwana kukikindisa kwa babonsono banzungidila. Yandi waboka: Bika babonsono bakatuka. Muntu nkutu kayanibulwa kasala ye Yosefi ko, bu kakizaikisa kwa mpangi zandi.

Mav. 7: 13.

2. Yandi wabwa mu dilu kianifuka, ye bisi Ngipiti ye bisi nzo a Falao bawabo.

3. Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Mono i Yosefi. Sani diakidie? Kansi mpangi zandi balembana kumvutudila, i bobo bampamukina.

4. Buna Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Lufinama vava kwa mono. Bu bafinama, wavova: Mono i Yosefi, mpangi eno uluataka ku Ngipiti.

1 Mose 37: 28, 39: 1.

5. Kansi ka lukalani mfiti mu didio ko, vo luanteka kwaku; kadi mu diambu diakulukeba moyo, Nzambi wampitisa kwaku mu yeno.

1 Mose 50: 20.

6. Mu mvu miole malema makedi mu nsi, ye mvu ntanu misidi mina lembwa muntu fula vo yonzika.

7. Kansi Nzambi wampitisa kwaku mu yeno, kidi lualenda sikila va ntoto ye kebwa moyo, i mvukulu yayinene.

8. Nkiangunu yeno ka luamfidisa kwaku ko kansi Nzambi; yandi wampengi nluengisi waunene wa Falao ye mfumu anzo andi yayonsono ye dingizi diansi yayonsono ya Ngipiti.

9. Lusavukeno bwabu ye luvutuka kwa sami ye lunkamba: Ebu buvolele mwan'aku Yosefi: Nzambi wantumbidi mfumu, mu nsi yayonsono ya Ngipiti; kulumuka kwa mono, kuzingilani ko.

10. Ulenda kala kundu mu nsi a Ngo-seni ye kala lukufi ye mono, ngeye ye bana baku ye ntekolo miaku, mameme

maku ye ngombe zaku ye yayonsono yivwidi.

11. Mono nzolele kuyundula kuma—kadi mvu ntanu mianalema misidi—ye ngeye vo nzo aku vo wankaka uuvwidi kana mona nzungu ko.

12. Ketu lueti mona mu meso meno, mpangi ami Benyamini weti mona mu mande meso, vo i mono iluvovele mu wami nwa.

13. Bwabu lukamba kwa sami mu nzitusu ami wawonsono mu Ngipiti ye mu yayonsono yilumweni, ye lusavula mu tuala sami kwaku.

14. Mboki wawumbikila mpangi andi Benyamini mu laka ye wadila, ye Benyamini wadila va laka diandi.

15. Yandi wafiba mpangi zandi zazonsono ye wadila mu moko mau. Mboki mpangi zandi zamoka yandi.

16. Kumu kiawakana mu nzo a Falao, vo mpangi za Yosefi zizidi, buna Falao ye sielo biandi bazola bo.

17. Falao wavova kwa Yosefi: Kamaba mpangi zaku: Ebu luna vanga: lutensika bizitu va bulu bieno ye luvutuka ku nsi a Kanana;

18. lulanda seno ye bantu beno ye luiza kwa mono, ye ngina kuluvana yina yilutidi mu nsi a Ngipiti, ye luna dia mazi mansi.

19. Nkiangunu ngieti kukamba bwabu mu vova: Ebu luna vanga; lubonga makalu mu nsi a Ngipiti kwa bana beno bansombe ye bakazi beno ye lulanda seno ye luiza kwaku.

20. Ka lufwani kiadi mu lekwa bieno bianzo ko; kadi yina yilutidi mu nsi yayonsono ya Ngipiti luna yo baka.

21. Bana bababakala ba Isaeli bavanga bo, ye Yosefi wabavana makalu, bonso bwakamba Falao, ye wabavana nkut'anzila.

22. Yandi wabavana babonsono muntu muntu mvwatu wankembo, kansi kwa Benyamini wavana nkama tatu zasekeli biapalata ye mvwatu ntanu miankembo.

23. Kwa sandi kafidisa mpe minkalu: kuni diampunda diatensukwa yina yilutidi yakala mu Ngipiti, ye kuni diampunda zankento zatensukwa mbongo ye mampa ye biankaka biandia kwa sandi mu ngizulu.

24. Mboki kasindika mpangi zandi ye balonduka; yandi wabakamba: Ka luzonzani mu nzila ko.

25. Buna bakatuka mu Ngipiti ye baluaka kwa sau Yakobi mu nsi a Kanana;

26. bankamba ye bavova : Yosefi wakidi moyo, ye yandi i dingizi diansi yayonsoyo ya Ngipiti. Buna ntim' andi wabakama kinkenda, kadi ka balekila minu ko.

27. Kansi bu bankamba mamonsoyo mavova Yosefi kwa yau, ye bu kamona makulu mafidisa Yosefi mu kunlanda, buna mpeve yase diau Yakobi yakinda diaka.

28. Isalaeli wavova : Bulungidi ; mwan' ami Yosefi wakidi moyo. Mono nzolele kwenda kummona, bu kiafwidi ko.

1 Mose 46: 30.

KAPU 46.

Ndatukunu a Yakobi ku Ngipiti.. Kanda diandi. Mbwabununu ye Yosefi.

Isalaeli wananguka ye yayonsoyo i yikavwa. Bu kaluaka ku Beli-Seba, wayoka nkailu amponda kwa Nzambi ase diandi Isaki.

2. Nzambi wavova kwa Isalaeli mu mona-meso mu fuku ; yandi wavova : Yakobi, Yakobi. Yandi watambudila : Vava ngiena.

3. Buna yandi wavova : Mono i Nzambi, i Nzambi asaku ; kutinani kulumu ku Ngipiti ko, kadi kuna ngina kuvanga mu kala kanda diadinene.

4. Mono kibeni ngina kwenda yaku ku Ngipiti, mono ngina kukatula kuna ye kuvutula ; koko kwa Yosefi kuna batika meso maku.

1 Mose 50: 1.

5. Yakobi wakatuka ku Beli-Seba ; bana bababakala ba Isalaeli bavwandisa se diau Yakobi ye bana bau bansombe ye bakazi bau mu makalu mafidisa Falao mu kubalanda.

6. Babonga bulu biau ye mbongo zau zibabaka mu nsi a Kanana, ye mboki baluaka ku Ngipiti, Yakobi ye bana bandi babonsoyo basinsi ye yandi.

Yos. 24: 4. Yes. 52: 4.

7. Bana bandi bababakala ye ntekolo miandi miababakala, bana babakento ye ntekolo miandi miabakento, bana bandi babonsoyo basinsi wanata ku Ngipiti.

8. Zazi i nkumbu zabana ba Isalaeli bayiza ku Ngipiti : Yakobi ye bana bandi bababakala. Nsemokono a Yakobi i Lubeni.

2 Mose 1: 2 b.

9. Bana bababakala ba Lubeni i Hanoki, Palu, Heseloni, Kalami.

2 Mose 6: 14 b. 4 Mose 26: 5 b.

10. Bana bababakala ba Simeoni i Yemueli, Yamini, Ohadi, Yakini, Sohali, Sauli, i mwana wabakala wankento akisi Kanana.

1 Lus. 4: 24.

11. Bana bababakala ba Levi i Ngelesoni, Kehati, Melali.

1 Lus. 6: 1.

12. Bana bababakala ba Yuda i Eli, Onani, Sela, Pelesi, Sela—kansi Eli ye Onani bafwa mu nsi a Kanana—ye bana bababakala ba Pelesi i Heseloni ye Hamuli.

1 Mose 38: 3 b. 29 b. 1 Lus. 2: 5. 4: 1.

13. Bana bababakala ba Isakali i Tola, Puva, Yobi, Similoni.

1 Lus. 7: 1.

14. Bana bababakala ba Sebuluni i Seledi, Eloni, Yaheleli.

15. Baba ibana bababakala ba Lea kabutula Yakobi ku Padan-Alami ; yandi wambutula mpe mwana wankento Dina. Bana bababakala ye babakento bakala makumatatu ye tatu.

16. Bana bababakala ba Ngadi i Sifioni ye Hangi, Suni ye Eseboni, Eli ye Alodi ye Aleli.

17. Bana bababakala ba Aseleli i Yimina, Yisiva, Yisivi, Belia ; busi kiau i Sela ; kansi bana bababakala ba Belia i Hebeli ye Malakieli.

1 Lus. 7: 30.

18. Baba i bana bababakala ba Silipa wavana Labani kwa mwan' andi wankento Lea, ye baba kabutula Yakobi, i kumi ye bantu basambanu.

19. Bana bababakala ba Lakeli, i nkazi a Yakobi, i Yosefi ye Benyamini.

20. Bana bababakala babutulwa Yosefi mu nsi a Ngipiti i Manase ye Efalaini ; yau kabutulwa kwa Asenati, mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni.

1 Mose 41: 50 b.

21. Bana bababakala ba Benyamini i Bela, Bekeli, ye Asabeli, Ngela ye Namani, Eli ye Losi, Mupini ye Hupini ye Alidi.

1 Lus. 7: 6.

22. Baba i bana bababakala ba Lakeli babutulwa Yakobi, buna bena kumi ye bantu baia.

23. Bana bababakala ba Dani i Husimi.

4 Mose 26: 42.

24. Bana bababakala ba Nafatali i Yaheseli, Nguni, Yeseli ye Sileni.

25. Baba i bana bababakala ba Biliha wavana Labani kwa mwan' andi wankento Lakeli, ye yau kabutula Yakobi, buna bena bantu nsambodia.

26. Babonsoyo baluaka ye Yakobi ku Ngipiti, i yau batuka mu luketo luandi bakala buna bena makumasambanu ye bantu basambanu, mboki bazitu ba Yakobi.

27. Bana bababakala ba Yosefi babatulwa mu Ngipiti bakala bole. Bantu banzo a Yakobi baluaka ku Ngipiti bakala buna bena lusambodia.

5 Mose 10: 22. Mav. 7: 14

28. Yandi wavitisa Yuda kwa Yosefi, kidi kasonga nzila ku Ngoseni. Mboki baluaka ku nsi a Ngoseni.

29. Yosefi wakangisa kavalu mu kalu diandi ye wabaluka ku Ngoseni mu kika se diandi Isalaeli. Bu kaluaka kwa yandi, wanwumbikila mu laka ye wadila ntama va laka diandi.

30. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Bwabu nzolele fwa, bu mbweni zizi kiaku, ye vo ngeye wakidi moyo.

31. Mboki Yosefi wavova kwa mpangi zandi ye bantu basandi: Mono nzolele baluka kwa Falao ye kunkamba: Mpangi zami ye bantu basami bakedi mu nsi a Kanana nate ye bwabu balueki kwa mono.

32. Babakala baba i mimvungi, ye babutisanga bibulu; mameme mau ye ngombe zau ye yayonsoo yibavwidi baneti.

33. Mboki Falao bu kana kulutumisa ye kuluyuvula: nki asalu kieno?

34. buna luna vutula: yeto, sielo biaku, tuakulakana butisa bibulu nate ye bwabu, yeto bonso mase meto. Buna silua lenda kunda mu nsi a Ngoseni; kadi mvungi miamionsono i nkankumusua kwa bisi Ngipiti.

1 Mose 47: 6. 2 Mose 8: 26.

KAPU 47.

Yakobi vantadisi a Falao. Ntoto a Ngipiti ye bisi nsi bayika bamvwa kwa Falao mu diambu dia Yosefi. Nsikudukusu a Yakobi mu ndiamu andi.

Yosefi wayiza ye wakamba kwa Falao ye wavova: Sami ye mpangi zami batukidi mu nsi a Kanana ye mameme mau ye ngombe zau ye yayonsoo yibavwidi; bwabu bena mu nsi a Ngoseni.

2. Mu mpangi zandi wakatula babakala batanu; yandi wabasonga kwa Falao.

3. Buna Falao wayuvula mpangi zandi: Nki asalu kieno? Bavutula kwa Falao: Sielo biaku i mimvungi, bonso bwakala mase meto.

4. Bavova diaka kwa Falao: Yeto tuayizidi mu kala mwamu ntangu zankaka; kadi sielo biaku ka babeki titi bidianga bibulu ko, malema bu mena nzungu zozo mu nsi a Kanana. Buna bika sielo biaku biakunda mu nsi a Ngoseni.

5. Buna Falao wavova kwa Yosefi: Nkianguu saku ye mpangi zaku bayizidi kwa ngeye;

6. nsi a Ngipiti ka yena nkaku kwa

ngeye ko; mu ndambu ansi yilutidi ulenda yambula saku ye mpangi zaku bakunda. Bika bakunda mu nsi a Ngoseni, vo zaidi bankaka mu yau bena bankwa salu, buna ubavanga ngudi zaminkengi mu bulu biani.

7. Mboki Yosefi walanda sandi Yakobi ye wantuala vantadisi a Falao, ye Yakobi wakamba malembe kwa Falao.

8. Kansi Falao wayuvula Yakobi: Mvu mikiu minkwa miweka moyo?

9. Yakobi wavutula kwa Falao: Ntangu ani yanzenzila yeka nkama mosi ye makumatatu mamvu. Mvu miami mingieka moyo miakedi miafiu ma ye mianzungu, ka milendi dedakana ye ntalu amvu miakadila mase mami moyo mu ntangu au yanzenzolo ko.

1 Lus. 29: 15.

10. Yakobi wasisa malembe kwa Falao ye wakatuka kwa yandi.

11. Kansi Yosefi wayambula sandi ye mpangi zandi bakunda mu nsi a Ngipiti ye wabavana mwilu ansi kuna, mu ndambu ansi yilutidi, mu nsi a Lamesesi, bonso bwakamba Falao.

12. Yosefi wayundula sandi ye mpangi zandi ye nzo asandi yayonsoo ye wayundula muntu muntu bonso bwakala ntalu abana bandi.

13. Kansi widi vuma nkutu ka vakala mampa mu nsi ko, kadi malema makala manzungu beni ye nsi a Ngipiti ye nsi a Kanana zalema mu nsatu.

14. Mu mbongo yasumba bantu, Yosefi wakiyonzikila vanza biabionsono biakala mu nsi a Ngipiti ye mu nsi a Kanana; Yosefi wanatisa bivanza mu nzo a Falao.

15. Kansi vanza bu biasuka mu nsi a Ngipiti ye mu nsi a Kanana, bisi Ngipiti babonsono bayiza kwa Yosefi ye bavova: Utuvana mampa; kadi keti kuzolele ko, vo tuna fwa va meso maku? Kadi ka tubakidi bivanza diaka ko.

16. Yosefi wavutula: Lutuala bulu bieno, buna ngina kulubudisila mampa mu bulu bieno, vo ka lubakidi bivanza diaka ko.

17. Buna banata bulu biau kwa Yosefi, ye Yosefi wabudisa mampa mu bakavalu, mameme, zingombe ye mpunda zau. Wabayundula mvu una ye wababudisila mampa mu bulu biau biabionsono.

18. Mvu una wasuka. Kansi mvu walanda bavutuka kwiza kwa yandi ye bavova kwa yandi: Ka tuzolele sweka kwa infumu ami ko: vanza bime-

ni ye bulu bituavwidi bivwilu kwa mfumu ami; lekwa kiankaka ka kisidi mu vana kwa mfumu ami ko kansi ni-tu zeto ye ntoto eto kaka.

19. Keti kuzoleleko, vo tuna fuka va meso maku, yeto ye ntoto eto? Utusu-mba ye sumba ntoto eto mu mampa, buna yeto ye ntoto eto tuzolele kala nanga mia Falao; utuvana ntombo zankuna kaka, kidi tuavuka ye lembwa fwa ye ntoto ka widi vombuswa.

20. Buna Yosefi wasumbila Falao ntoto wawonsono mu Ngipiti; kadi bisi Ngipiti bateka muntu muntu via diandi, malema bu mabakwamisina mu ngolo zozo. I bobo ntoto wayikila wamwa kwa Falao.

21. Yandi wanatukisa bantu ku mbanza zazinene, tuka ku nsuk' ansi a Ngipiti nate ye yankaka.

22. Ntoto wabanganga kaka kasumba ko, kadi banganga bayundulwa kwa Falao, bonso bwazengwa, ye bavuka mu ngiundudulu yoyo yazengwa yavana Falao kwa yau; nkiangunu ka bakala nsatu ateka ntoto au ko.

23. Yosefi wavova kwa bantu: Tala, bwabu ilusumbidi ye ntoto eno kwa Falao. Ntombo zankuna zena eku; lukuna ntoto bwabu.

24. Bu luna yonzika mbongo, buna luvana kunku kiatanu-tanu kwa Falao; kansu kunku bia biatanu luna tambula yeno kibeni mu kuna va via ye mu dia kwa yeno ye bena mu nzo zeno ye mu dia kwa bana beno.

25. Yau bavutula: Ngeye watuvukisi; bika tuamona nlemvo va meso mamfumu ami, buna tuzolele kala nanga mia Falao.

26. Yosefi watula nkondo wowo uyelele mu ntoto a Ngipiti nate ye bwabu, vo bana futa kunku kiatanu-tanu kwa Falao. Ntoto wabanganga kaka ka wawuwa kwa Falao ko.

27. Isalaeli wakala mu nsi a Ngipiti, mu nsi a Ngoseni; babaka mvwilu ansi kuna ye bafunana ye banieka beni.

28. Yakobi wakala moyo mu kumi ye mvu nsambodia mu nsi a Ngipiti, i kuma mvu niandi mikakala moyo miakala nkama mosi ye makumaia ye nsambodia.

29. Ntangu bu yafinangana, Isalaeli bu kafwa, watumisa mwan' andi Yosefi ye wavova kwa yandi: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna tula koko kwaku kungsi anim' ami ye unsila mu kunsonga tonda kwaku ye kinkwikizi

kiaku mu diadi, vo kuna kundiamisa mu Ngipiti ko,

30. Kansu vo una kungiambula yavunda ye mase mami, bu una kumpaikisa mu Ngipiti ye kundiamisa mu ndiamu au. Yandi watambudila: Mono ngina vanga, bonso butele.

31. Kansu yandi wavova: Undila bo ndefi. Yandi wandila ndefi. Buna Isalaeli wasambila ye wayinana ku ntutu antanda.

KAPU 48.

Yakobi wasakumuna Yosefi ye bana bandi babakakala.

Ntangu yankaka mboki Yosefi wakambwa: Tala, se diaku diena yela. Buna yandi wanata bana bandi bole babakakala Manase ye Efalaimi.

2. Yakobi wasamunwa [ye wakambwa: Tala, mwan' aku Yosefi wizidi kwa ngeye. Buna Isalaeli wakikindisa ye wawumbuka mu ntanda.

3. Yakobi wavova kwa Yosefi: Nzambi Mpungu-tulendo wakizaikisa kwa mono ku Lusi mu nsi a Kanana ye wansakumuna

4. ye wavova kwa mono: Tala, mono ngina kuvanga lubutu ye kuni-ekisa ye sa, vo makabu mabantu mana tuka mu ngeye ye ngina vana kwa nkun' aku una kulanda nsi yayi mu vuva ntangu yikayimani.

5. Bana baku bole babakakala bawabutulwa mu nsi a Ngipiti, bu kialueki kwa ngeye mwamu Ngipiti ko, yau bana kala bami; Efalaimi ye Manase bana kala bami bonso Lubeni ye Simeoni.

6. Kansu bana bawazimuni buta bana kala baku; yau bana nata nkumbu zampangi zau mu fwa diau.

7. Tala, bu yatuka ku Padani, mono yafwilwa Lakeli mu nsi a Kanana mu ngiendolo ami, nseke bu yakidi nate ye Efalata; mono yandiamisa kuna va nzil' a Efalata. Vuma kiokio kibikwanga bwabu Bete-Lehemi.

8. Isalaeli bu kamona bana babakakala ba Yosefi, wavova: Banani baba?

9. Yosefi wavutula kwa sandi: I bana bami babakakala bampeni Nzambi mwamu. Buna wavova: Lubatuala kwa mono, kidi yabasakumuna.

10. Meso mu Isalaeli makala mbumbuluka mu diambu dianuna ye walemmana mona. Buna yandi waba-

tuala kwa yandi, ye yandi wabafiba ye wabawumbikila.

11. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Mono kiabenzi ko, vo ngina mona zizi kiaku, kansi bwabu Nzambi wambwese mpe nkun' aku.

12. Yosefi wabakatula mu maku-ngunu mandi ye wafukama va ntoto va zizi kiandi.

13. Mboki Yosefi wabasimba babole mu moko, Efalaimi mu koko kwandi kwalubakala ku lumoso lua Isalaeli ye Manase mu koko kwandi kwalumoso, ku lubakala lua Isalaeli, ye wabatuadila bobo kwa yandi.

14. Kansi Isalaeli walambula koko kwandi kwalubakala ye watula ko va ntu a Efalaimi, mpeleko i nleke, ye koko kwandi kwalumoso va ntu a Manase; nkianguu waviavisa moko mandi, kadi Manase i kota.

15. Yandi wasakumuna Yosefi ye wavova: Nzambi yina yadiatila mase mami Abalahami ye Isaki, Nzambi yina yakedi mvungi ami kasi mbutulu ami nate ye bwabu,

1 Mose 26: 5. Lumb. 23: 1. Eb. 11: 21.

16. mpofi yina yankudidi mu yambi yayonso, bika kasakumuna bana baba; bika babikwa nkumbu mu nkumbu ami ye nkumbu amase mami, Abalahami ye Isaki, ye bika banieka ye kala mbidi antalu va ntoto.

2 Mose 1: 7.

17. Kansi Yosefi bu kamona, vo sandi watula koko kwandi kwalubakala va ntu a Efalaimi, kazola bo ko, ye wasimba koko kwasandi ye wazola vilula ko mu ntu a Efalaimi ku ntu a Manase.

18. Yosefi wavova kwa sandi: Sami, ka bwa ko; wau i kota, tula koko kwa-ku kwalubakala va ntu andi.

19. Kansi sandi watinguna ye wavova: Nzaidi bo, mwan' ami, nzaidi bo; bantu bana tuka mu yandi mpe, yandi una kala waunene mpe; kansi nleke andi una kunlutula mu nene, ye nkun' andi una kala mbidi abantu.

4 Mose 1: 32 b.

20. Yandi wabasakumuna lumbu kina ye wavova: Mu nkumbu aku Isalaeli dina sakumunina, bu bana vova: Nzambi bika kakufwanikisa ye Efalaimi ye Manase. Yandi walutisila Efalaimi mu Manase.

21. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Tala, siifwa; kansi Nzambi una kala yeno ye kuluvutula ku nai amase meno.

22. Mu yina yimpeni mpangi zaku va kimosi ye ngeye ikuveni nzanza mpe,

i una uyabaka kwa baamolita mu sabala kiami ye ponza kiami. Yoa. 4: 5.

KAPU 49.

Yakobi wasakumuna bana bandi bababakala ye wafwa.

Yakobi watumisa bana bandi bababakala ye wavova: Nayonzameno, kidi yalukamba yonso yiluna mona mu lumbu bina kwiza:

5 Mose 33: 1 b.

2. Nayonzameno ye luwa, lubana bababakala ba Yakobi; ludimba se dieno Isalaeli.

3. Lubeni, ngeye i nsemokono ami, ntekidi angolo zami ye mpinu zami, wantete mu luyalu ye wantete mu lulendo.

4. Kansi ngeye weti fukumuka bonso nlangu, kuna kala wantete ko, kadi ngeye wamaka ntand' asaku, buna wavanga bwakala mvwezolo. Inga, ntand' ami wamaka.

1 Mose 35: 22. 1 Lus. 5: 1.

5. Simeoni ye Levi i zimpangi; luazu biau i luazu biatana.

1 Mose 34: 25 b.

6. Mwel' ami ka ukalani ntuali mu lukanu luau ko, ye nzitusu ami ka ukalani ntuali mu lukutukunu luau ko; kadi mu nganzi zau babema babakala, ye mu kikesa kiau bazenga zingombe.

7. Bika nganzi zau zasingwa, bu zena zantanina bonso bobo ye nkemi zau zena mbalu yoyo! Mono ngina kubamwangisa mu Yakobi, ngina kubatengula mu Isalaeli.

Yos. 19: 1. 21: 2 b.

8. Yuda, mpangi zaku zina kusika; koko kwaku kuna kala va nsingu zantantu miaku, kwa ngeye bana bababakala basaku bana yinama.

9. Yuda i nkosi yantwenia; ngeye mwan' ami, utukidi mu kimbaki kianzala. Yandi ulambalele, weti vunda bonso nkosi, bonso nkosi yankento—nani kabukidi ntima mu kumvunza?

4 Mose 24: 9. 1 Lus. 5: 2.

10. Mwral' akimfumu ka yina vengama mu Yuda ko, ka nkawa wangi-adulu mu malu mandi ko, nate ye kana kwiza ku Silo ye bantu bana kuntumamana.

Mat. 2: 6.

11. Yandi weti kanga mpund' andi mu nti avinia, mu vala dianti avinia wandanu mwan' ampunda yankento. Yandi usukulanga mvwatu miandi mu vinia, yunga kiandi mu menga mabaua banti avinia.

12. Meso mandi mena mbumbulukwa

kwa vinia ye meno mandi mampembe kwa mamvumina.

13. Sebuluni una kala kundu va nseko ambu, va nseko vakalanga zinza-za; lueka luandi sika tadisa ku Sidoni. 5 Mose 33: 18 b. Yos. 19: 10 b. Yes. 9: 1. Mat. 4: 13.

14. Isakali i mpunda yangolo yeti vunda naswi mu lumbu luandi.

15. Yandi wamona, vo vuma ki-mvundulu kiakala kiabiza ye vo nsi yakala nyengo; buna wafwambika nim'andi kungsi abizitu ye wakala sielo kiabindama mu salu.

16. Dani una nungisa bantu bandi, yandi mpe i kanda dimosi diamakanda ma Isalaeli. Nkong. 13: 24 b. 16: 31.

17. Dani una kala nioka mu nzila, nioka yitanga mu nsoko yitatikanga kavalu mu kulu, ye ntentami una bwa mansengo.

18. Mfumu, ivingilanga mpulusu aku! Lumb. 119: 166, 174.

19. Ngadi una fietukuswa kwa makabu, kansi yandi kibeni una kubafetikisa va binkoso biatambi.

20. Kwa Aseli kutukidi mazi, i mazi mandi mandia; madia makintondila makimfumu mena yandi mu vana. 5 Mose 33: 24.

21. Nafatali i nsungu yantinu; mambu mabiza mena yandi mu vana. Nkong. 4: 6. 5: 1.

22. Yosefi i nti wantwenia wabana; i nti wantwenia wabana va nkelo; mavalala mandi maviokedele lumbu.

23. Nsiki miaponga bakumvunzanga, bakunsikanga ye bakuntatimisa; 24. kansi ponza kiandi kiakidi nangwi, ye kandazi biandi ye moko mandia bina ngolo zananu, mu moko mandiena wena Nkwa ngolo mu Yakobi mu yandi wena mvungi, i tadi dia Isalaeli,

25. mu Nzambi asaku ukusadisanga, mu Mpungu-tulendo ukuvanganga tusakumunu, tusakumunu tutukidi mu zulu, tusakumunu tutukidi mu mpinda yitengukanga muna nsi, tusakumunu tutukidi mu ntulu ye mu nkata. 5 Mose 33: 13 b.

26. Tusakumunu tuasaku tutulamanga yongi beni tulutidi tusakumunu tuamase mami mu yongi, tuau tulua-kanga ku nzitusu amiongo mikamiani. Tuau tuna kwiza va ntu a Yosefi, va ntump'antu andiena wena dingizi mu mpangi zandi.

27. Benyamini i lupu kisiudikanga; mu nsuka kadianga kimbakila kiandi ye mu nkokila kakabanga bintani. Nkong. 20: 25. 1 Sam. 9: 1 b. 14: 47.

28. Momo i makanda mamonsono ma Isalaeli, kumi ye mole mu ntalu ye momo i mambu mavova sau kwa yau, bu kabasakumuna; kwa muntu muntu kavana luandi lusakumunu.

29. Yandi wabakamba ye wavov' kwa yau: Bwabu ngina yonzukwa kwa bantu bami; lundiamisa va mase mami, mu nluka mu via diahetita Efeloni,

30. mu nluka wena mu via dia Makapela ditalane ye Mamele, mu nsi a Kanana, i via diasumba Abalahami kwa hetita Efeloni mu kala yandi ndiamu, 1 Mose 23: 16 b. 50: 13.

31. i kuna kubadianisa Abalahami ye nkazi audi Sala, i kuna kubadianisa mpe Isaki ye nkazi andi Lebeke, ye kuna mono kibeni yadimisa Lea, 1 Mose 23: 19. 25: 9. 35: 29. Mav. 7: 15 b.

32. mu via didio diasumbwa kwa bana ba Heti ye nluka una.

33. Yakobi bu kakamba bana bandi bababakala bobo, buna wavutula malu mandi ku ntanda; watabuka vumunu ye wayonzama kwa bantu bandi.

KAPU 50.

Ndiamusu a Yakobi. Mfwilu a Yosefi.

Buna Yosefi wawumbikila zizi kiasa-ndi ye wandidila ye wainfiba. 1 Mose 40: 4.

2. Yosefi wakamba badokuta bansa-dila, vo bana kusa se diandi balasami; badokuta bakusa Isalaeli balasami.

3. Makumaia malumbu bansila bo; lumbu biobio biabingi biafwanana mu nkusulu abalasami. Bisi Ngipiti bandidila mu lusambodia luabilumbu.

4. Kansi lumbu biadizi bu biavioka, Yosefi wavova kwa bisi nzo a Falao ye wata: Vo mbweni nlemvo mu meso meno, lukamba ebu kwa Falao:

5. Sami diandikisa ndefi ye diavova: Tala, siifwa; undiamisa mu ndiamu yina yiyakitimisina mu nsi a Kanana. Nkiangunu lungiambula yabaluka kuna ye diamisa sami; mboki ngina vutuka diaka. 1 Mose 47: 29 b.

6. Falao watambudila: Wenda kuna, ye diamisa saku, bonso bwena ndefi yikakudikisa.

7. Buna Yosefi wayenda mu dianisa sandi, ye sielo biabionsono bia Falao biayenda yandi, ngudi zabantu zanzo andi ye ngudi zabantu zazonsono zansi a Ngipiti,

8. mboki bisi nzo a Yosefi babonsono ye mpangi zandi ye bisi nzo asandi;

bana bau bansombe kaka ye mameme ye ngombe zau basisa mu nsi a Ngoseni.

9. Makalu ye mintentani miyenda yandi; bakala kabu diadinene.

10. Bu baluaka ku Ngoleni-Hatadi kuna simu dia Yolodani, buna badila dizi kiamfwilu kiakinene ye kiankembo, ye yandi wavanga nkungi mu sandi mu lumbu nsambodia.

11. Bisi nsi, bakananita, bu bamona nkungi wowo ku Ngoleni-Hatadi, bavova: Nkungi waunene wankembo weti kembila bisi Ngipiti. Mu diambu dio-dio vuma kiabikwa Abeli-Misilaini¹; kiau kiena ku simu diankaka dia Yolodani.

12. Bana bandi bababakala bamvanga, bonso bukabakamba;

13. bana bandi bababakala bannata ku nsi a Kanana ye bandiamisa mu nluka mu via dia Makapela, i via diasumba Abalahami kwa hetita Efeloni mu kala yandi ndiamu ditalane ye Manele.

¹ Mose 23: 16 b. Mav. 7: 16.

14. Yosefi bu kamana diamisa sandi, wavutuka ku Ngipiti ye mpangi zandi ye yau babonsono bayiza yandi mu diamisa sandi.

15. Kansi mpangi za Yosefi bu zamonana, vo se diau difwidi, bavova: Nanga Yosefi una kutukadila nganzi ye vutula ndinda mu yina yayonsono yambi yituumvanga.

16. Nkianguku bafidisa ntumwa kwa Yosefi ye batuma: Saku diatukamba ebu, bu kakifwididi ko ye diavova:

17. Ebu luna vova kwa Yosefi: Ntondolo, yambudila mpangi zaku yina yibavodila nkanu ye masumu, bu bava-

¹ mb. nkungi wabisi Ngipiti.

nga yina yambi kwa ngeye. Nkianguku yambudila bwabu sielo bia Nzambi asaku mu yibavola. Yosefi wadila, bu batuma momo kwa yandi.

18. Mboki yau kibeni mpangi zandi bayiza mpe ye bamfukamana ye bavova: Tala, yeto tuzolele kala sielo biaku.

¹ Mose 44: 16.

19. Kansi Yosefi wavova kwa yau: Ka lutinani ko. Lueti kumbanzila vo i Nzambi?

20. Luambanzila yambi, kansi Nzambi wabanzila bo mbote mu vangisa, bonso buvangamene bwabu ye vukisila bo bantu babingi.

¹ Mose 45: 3.

21. Nkianguku ka lutinani ko; mono ngina kuluyundula ye bana beno. Yandi wababomba ye wabamokisa mu nlembami.

22. Yosefi wakunda mu Ngipiti ye nzo asandi; Yosefi wakala nkama mosi ye kumi diamvu.

23. Yosefi wamona bana ba Efalaini mu mbandu yantatu; kwa Makili, i mwan' a Manase, kwabutwa bana mu nkat' a Yosefi.

24. Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Mono ngina fwa, kansi mu kedika Nzambi una kulutala ye kulukatula mu nsi yayi ye kuluvutula mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa Abalahami ye Isaki ye Yakobi.

² Mose 3: 16 b.

25. Yosefi wadikisa bana ba Isaeli ndefi ye wavova: Nzambi bu kana kulutala, buna lukatula visi biami muwamu.

² Mose 13: 19. Yos. 24: 32. Eb. 11: 22.

26. Yosefi wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu. Bankusa balasami, ye watulwa mu kimbi mu Ngipiti.

NKANDA WANZOLE WA MOSE

VO ESODU.¹

KAPU 1.

Ndiekono abana ba Isaeli ye kinanga kiau mu Ngipiti.

Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Isaeli baluaka ku Ngipiti; bayiza ye Yakobi, muntu muntu ye nzo andi:

¹ Mose 46: 8 b.

2. Lubeni, Simeoni, Levi ye Yuda,
3. Isakali, Sebuluni ye Benyamini,
4. Dani ye Nafatali, Ngadi ye Aseli.

5. Buna bena batuka mu luketo lua Yakobi bakala lusambodia luabantu, kansi Yosefi wakitekidila ku Ngipiti.

¹ Mose 46: 27. ⁵ Mose 10: 22.

¹ mb. Nkanu' a Mpaiku wasonukwa mpaikulu abana ba Isaeli mu Ngipiti.

6. Yosefi wafwa ye mpangi zandi zazonsono ye mbandu yoyo yamvimba.

7. Kansi bana ba Isaeli bakala lubntu ye bafunana ye banieka ye bakala mbidi antalu beni, ye nsi yafuluka kwa yau.

1 Mose 18: 18. Lumb. 105: 24. Mav. 7: 17.

8. Buna ntinu wamona watonganana mu Ngipiti walembwa zaya Yosefi.

9. Ndiieu wavova kwa bantu bandi: Tala, kanda diabana ba Isaeli dilutidi yeto mu nene ye ngolo.

10. Ka diambu ko, bika tuabavangila nduenga; nga balenda luta nieka, ye vo mivita yina kwiza, balenda bundana ye ntantu mieto ye badika kutunwanisa ye mboki katuka mu nsi.

11. Nkiangunu bakuluntu babisadi batumbwa kwa yau, ye i bobo bazungulwa mu salu biakinanga. Bakatwa tungila Falao mbanza zabiayudukwa, Pitomi ye Lamesesi.

12. Kansi bu baluta zungulwa, baluta nieka ye baluta mwangana, ye babadika tina bana ba Isaeli.

13. Nkiangunu bisi Ngipiti bakudikila diaka salu biantatunusu kwa bana ba Isaeli,

1 Mose 15: 13. 4 Mose 20: 15.

14. ye bakwamisa mioyo miau mu salu biangolo biatuwumba ye matadi ye mu salu biabionsono biampila mu mpila va nsi, i mpila mosi ye salu biabionsono biantatunusu biampila zazonsono bibasadisa.

15. Ntinu mu Ngipiti wavova kwa mbutisi miabaebeleo—nkumbu aumosi Sifila, wankaka Pua—

16. ye wavova: Bu lubutisanga bakento babaebeleo, lutala, bu bana buta: vo i mwana wabakala, luvonda wo; vo i mwana wankento, bika wakala moyo.

17. Kansi mbutisi miavumina Nzambi ye ka miavanga ko, bonso bubakambwa kwa ntinu mu Ngipiti, kansi bavukisa bana.

Mav. 5: 20.

18. Buna ntinu mu Ngipiti watumisa mbutisi ye wavova kwa yau: Mu nkiamaluvanganga bobo ye luvukisanga bana?

19. Mbutisi miavutula kwa Falao: Bakento babaebeleo ka bana bonso babisi Ngipiti ko. Yau balutidi ngolo; baki-butidi, mbutisi bu weti kwiza kwa yan.

20. Nzambi watomisa mibutisi nitu, ye bantu banieka ye bakala mbidi antalu.

21. Mbutisi bu miavumina Nzambi, buna waniekisa nzo zau.

22. Buna Falao wakamba bantu bandi babonsono ye wavova: Bana babo-

nsono bababakala bambeyeye luna tuba mu nzadi a Nile, kansi bana babonsono babakento bika luabavukisa. Mav. 7: 10.

KAPU 2.

Mbutulu, ndalulu, ngiundulu ye lutinu bia Mose.

Bakala dianzo a Levi diayenda kwela mwana wankento wa Levi.

2 Mose 6: 20. 4 Mose 20: 50.

2. Nkento wayaka ye wabuta mwana wabakala. Yandi wamona, vo i mwana wabiza, ye wansweka mu ngonda tatu.

1 Luth. 6: 3. Mav. 7: 20. Eb. 11: 23.

3. Kansi bu kalembana kunswekadiala, wabonga nkel' amabu, wavaba yo luwumba ye tudimbu ye watula yo mwana ye watula yo mu mabu va nseko anzadi a Nile.

4. Busi kiandi kiatelama finseke mu tala, bonso buuna mona.

5. Mwana wankento wa Falao wakulumuka ku nzadi mu yobila ye sielo biandi biabandumba bayenda mu mbel' anzadi. Bu kamona nkela mu mabu, wafidisa sielo kiandi kiankento kuna ye walandisa yo.

6. Bu kazibula yo, wamona mwana ye wamona, vo i mwana wabakala, ye wau wadila. Buna wamfwila kiadi ye wavova: Wau i mwan' amwisi ebeleo.

7. Kansi busi kiandi kiayuvula mwana wankento wa Falao: Zolele kwakue, vo ngina kwenda kulandila nyemiki akisi ebeleo ulenda kuyemikina mwana?

8. Mwana wankento wa Falao watabudila kwa yandi: Inga, nayendi. Buna ntaudi yankento yayenda landa mbut' amwana.

9. Mwana wankento wa Falao wavova kwa yandi: Nata mwana wau ye ungi-emikina wo, ye ngina bo kufutula. Nkento wabonga mwana ye wayemika wo.

10. Ntaudi bu yamana kula, wanata yo kwa mwana wankento wa Falao, ye ndiena wantambula bonso mwan' andi ye wamvana nkumbu Mose,¹ kadi, bonso bukavova, mu nlangu yantomhole.

Mav. 7: 21.

11. Ntangu yina bwakala, vo Mose, bu kamana kula, wawaika kwa mpangi zandi ye wamona salu biau biakinanga. Yandi wamona, vo mwisi Ngipiti wabufu mwisi ebeleo, i umosi mu mpangi zandi;

Mav. 7: 23 b. Eb. 11: 24 b.

12. buna watala ku tueka tuatonsono, ye bu kamona, vo muntu wankaka

¹ mb. ntombuki.

kakala vo ko, wabema mwisi Ngipiti ye wansweka mu nienge.

13. Lumbu kialanda wawaika diaka ye wamona babakala bole babisi ebeleo bazonzasana. Buna wavova kwa ndiēna wavanga bulembolo songa : Mu nkiana bufidi ni aku?

14. Yandi wavutula : Nani watu-mbidi ngeye mfumu ye nkongudidi eto? Zolele kwaku kumbema, bonso buwabemene mwisi Ngipiti? Buna Mose wapamuka ye wabanza : Kiongo diodio diazayakene.

15. Falao wawa nsamu wowo ye wazola bema Mose. Kansi Mose wataba mu Falao ; yandi walengila mu nsi a Midiani ye wavwanda kuna va nto.

16. Nanga mu Midiani wakala bana nsambodia babakento. Yau bayiza mu teka nlangu ye fuluza bitengi mu nwikia mameme masau.

17. Buna mvungi miayiza ye miazola kubakuba ; kansi Mose watelama ye wabasadisa ye wanwika mameme mau.

18. Mboki bu baluaka kwa sau Lengueli, yandi wavova : Mu nkiana luizidi nswalu bwabu?

19. Bavutula : Mwisi Ngipiti utusadisi mu kakidila mimvungi ; ututekele nlangu mpe ye nwikini mameme.

20. Buna wavova kwa bana handi babakento : Kadi kwe kena? Mu nkiana luyambudi kasala kuna? Lunkamba kiza dia yeto.

21. Mose wasavuka ntim' andi mu kala ye bakala diodio, ye diau diavana Mose mwan' andi wankento Sipola mu kunkwela.

22. Yandi wabuta mwana wabakala, ye yandi wavana wo nkumbu Ngelesomi,¹ kadi, bonso bukavova, mono i nzenza mu nsi yindembolo vwa.

² Mose 18: 3.

23. Mboki ntama yayingi yavioka, ye ntinu mu Ngipiti wafwa mu ntangu yina. Kansi bana ba Isalaeli bavumuka kungsi akinanga kiau ye bayaula ; mbokolo zau mu kinanga kiau zabaluka kwa Nzambi.

⁴ Mose 20: 16.

24. Nzambi wawa biaula biau, ye Nzambi wabanzila luwawanu luandi ye Abalahami, Isaki ye Yakobi.

25. Nzambi watala bana ba Isalaeli, ye Nzambi wababanzila.

¹ mb. kinzenza.

KAPU 3.

Finti-nti falema. Mose watelwa mbila. Nzambi wazaikisa nkumbu andi Mfumu (Yehova vo Yave).

Mose wakenga mameme kwa ko wandi Yitilo, nganga mu Midiani. Lumbu kiankaka wanata mameme ku nim' ansi yankatu ye-waluaka ku mingo wa Nzambi Holebi.

2. Kuna mpofi a Mfumu yamonika kwa yandi mu nlemo atia watuka mu finti-nti. Yandi wamona, vo finti-nti falema mu tia, ye finti-nti ka fiamana ko.

⁵ Mose 33: 16. Mar. 7: 30 h.

3. Buna Mose wabanza : Nzolele kwenda koko ye tonwa mbona yoyo yanzenza ye tala bila kilembolo manina finti-nti via.

4. Mfumu bu kamona, vo yandi wavyenda tala, Nzambi wambokila mu finti-nti ye wavova : Mose, Mose. Yandi watambudila : Vava ngina.

5. Buna wavova : Kwizani vava ko ; vula nsampatu zaku mu malu maku, kadi vuma kiutelamene i nsi yanlongo.

⁶ Yos. 5: 15.

6. Yandi wavova diaka : Mono i Nzambi asaku, Nzambi a Abalahami, Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi. Buna Mose wafuka zizi kiandi, kadi watina mu tala Nzambi.

⁷ Mat. 22: 32. Mal. 12: 26. Luk. 20: 37.

7. Mfumu wavova : Mono yatomena mona nzungu zabantu bami mu Ngipiti, ye yawilu, bonso bubabokilanga mu diambu dianinyamisi miau ; nzaidi bonso bubakatwa lungwanga.

8. Nkiangunu nkulunukini mu kubatanina mu nkemi zabisi Ngipiti ye kubakatula mu nsi yina ye kubanata ku nsi yabiza ye yayinene, i nsi yicilumukanga mamumina ye niosi, i nsi yina yikundanga bakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita.

¹ Mose 15: 18 h.

9. Nkiangunu mbokolo zabana ba Isalaeli bu zilueki kwa mono ye bu mbweni mpe, bonso bubazungulwanga kwa bisi Ngipiti,

10. nkiangunu bika wenda bwabu, nzolele kufidisa kwa Falao ; ngeye una vaikisa bantu bami, i bana ba Isalaeli, mu Ngipiti.

11. Kansi Mose wavova kwa Nzambi : Mono i nani, bu ngina kwenda kwa Falao ye bu ngina vaikisa bana ba Isalaeli mu Ngipiti?

12. Yandi wavutula : Mono nzolele kala yaku. Kiaki i dimbu kwa ngeye,

vo i mono ifidisi : bu umeni vaikisa bantu mu Ngipiti, buna luna vanga sambu va mongo wau.

13. Buna Mose wavova kwa Nzambi: Bwabu bu ngina luaka kwa bana ba Isaeli ye vova kwa yau : Nzambi amase meno wamfidisi kwa yeno, ye yau bana kungiuwula : nkumbu andi nani ? buna nki ngina rutula kwa yau ?

14. Nzambi wavova kwa Mose: Mono ngiena yingiena. Yandi wavova diaka: Ebu una vova kwa bana ba Isaeli: "Mono ngiena"¹ wamfidisi kwa yeno.

Nzal. 1: 4, 8.

15. Nzambi wavova diaka kwa Mose: Ebu una vova kwa bana ba Isaeli: Mfumu, Nzambi amase meno, Nzambi a Abalahami, Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi wamfidisi kwa yeno. Yoyo i nkumbu yina kala yami ntangu yikayimani, ye bobo ngina bikwa mbandu ka mbandu.

16. Bwabu wenda kutikisa ngudi zabantu ba Isaeli ye vova kwa yau: Mfumu, Nzambi amase meno, Nzambi a Abalahami ye Isaki ye Yakobi wakizaikisi kwa mono ye wavovele: Mono ilutedi ye mbweni yina yiluvangwanga mu Ngipiti;

1 Mose 50: 24.

17. nkiangunu bwabu mambu maini i mama: mono nzolele kulukatula mu ntatumusu zozomu Ngipiti ye kulunata ku nei abakananita ye bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, i nei yicilumukanga mamvumina ye niosi.

18. Yau bana dimba mambu maku; ngeye ye ngudi zabantu ba Isaeli luna kwenda kwa ntinu mu Ngipiti, ye luna vova kwa yandi: Mfumu, Nzambi abaebeleo wamonekene kwa yeto; nkiangunu bwabu utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu mu yoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eto.

19. Mwanki nzaidi, vo ntinu mu Ngipiti kana kuluyambula ko, ka bu kana mona koko kwami kwangolo mpe ko.

20. Kansi ngina lambula koko kwami ye bafika Ngipiti mu mangu biabionono biampila mu mpila, bingina vanga kuna; mboki sika kuluyambula.

21. Nzolele mwesa bantu baba nle-mvo mu meso mabisi Ngipiti, ye bu luna katuka, ka luna katuka mu moko ye moko ko;

1 Mose 15: 14. 2 Mose 11: 2. 12: 35 b.

22. kansi nkento nkento una lombantoko zapalata ye wola ye mimvwatu

¹ mb. Yehova vo Mfumu.

kwa nkento ufinangene ye kwa nkento wanzenza mu nzo andi. Biobio luna vwiika bana beno bababakala ye babakento. I bobo luna bakila bintani kwa bisi Ngipiti.

KAPU 4.

Mose watambula makani mampangila bima-ngu ye wavutuka ku Ngipiti.

Mose wavutula ye wavova: Kansi vo ka bana kundekila minu ko vo dimba mambu mami, kansi bana vova: Mfumu kakizaikisi kwa ngeye ko.

2. Buna Mfumu wavova kwa yandi: Nki kienayaku mu koko kwaku? Yandi wavutula: Nkawa kwandi.

3. Yandi wavova: Tuba wo va nsi. Bu katuba wo va nsi, wakituka nioka; Mose watina yo.

4. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku ye bonga yo ku nkila. Buna walambula koko kwandi ye wabonga yo; yau yakituka nkawa mu koko kwandi.

5. Mfumu wavova: Buna bana leka minu, vo Mfumu, Nzambi amase mau, Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi wakizaikisi kwa ngeye.

6. Mfumu wavova diaka kwa yandi: Kotisa koko kwaku kungsi antulu. Yandi wakatosa koko kwandi kungsi antulu. Mboki bu kavola ko, tala, buna koko kwakala kwampembe bonso mvula zampembe mu diambu diabwazi.

7. Yandi wavova diaka: Kotisa koko kwaku diaka kungsi antulu. Yandi wakatosa koko kwandi diaka kungsi antulu. Mboki bu kavola ko diaka kungsi antulu, tala, buna kwafwana diaka ye nitu andi yankaka.

8. Mfumu wavova: Vo ka bazolele kulekila minu ko vo banzila dimbu kiantete, buna balenda lekila dimbu kianzolele minu.

9. Kansi vo ka bazolele mpe lekila dimbu biabi biabiole minu ko vo dimba mambu maku, buna bonga nlangu anza-di a Nile ye tengula wo va nai yayuma, ye nlangu una uubongele mu nzadi una kituka menga va nsi yayuma.

10. Buna Mose wavova kwa Mfumu: Engwa, Mfumu, kiena muntu walude-de ko; kiateka kala bo ko, ye kiena bo mpe bwabu ko, bu ukivovele kwa sielo kiaku, kadi ngiena ye lulaka luazitu ye ludimi luazitu.

2 Mose 6: 12, 30.

11. Mfumu wavova kwa yandi : Nani wavana nwa kwa muntu, vo nani ukumvanganga kibaba vo fwa matu vo meso mamwena vo meso mafwa? Ket i mono, Mfumu? Yeh. 3: 26 b.

12. Nkiangunu wenda bwabu, mono ngina kala ye nw' aku ye kulonga monso mauna vova. Mat. 10: 19.

13. Kansi yandi wavova : Engwa, Mfumu, tuma nsamu aku kwa wonso wankaka uzolele.

14. Buna nganzi za Nzambi zakwama kwa Mose, ye yandi wavova : Ket i mpangi aku Aloni, i levita, wena yakue? Mono nzaidi, vo yandi i bakala dilenda vova. Tala, yandi una kwenda kukiki, ye bu kana kumona, sika yangalala mu ntini' andi.

15. Ngeye una vova kwa yandi ye tula mambu mu nw' andi; mono ngina kala ye nw' aku ye nw' andi, ye ngina kululonga yonso yiluna vanga. 2 Mose 7: 1 b.

16. Yandi una kuvovila kwa bantu; nkiangunu sika kala kwa ngeye nkievo nwa, ye una kala kwa yandi nkievo nzambi.

17. Ngeye una bonga mu koko kwaku nkawa wau uuna vangila dimbu biaku.

18. Buna Mose wavutuka kwa ko wandi Yitilo ye wavova kwa yandi: Ungiambula yavutuka kwa mpangi zami mu Ngipiti ye tala, vo bakidi moyo. Yitilo wavova kwa Mose: Wenda malembe.

19. Mfumu wavova kwa Mose mu Midiani: Vutuka mu Ngipiti, kadi babakala babonsono batomba moyo aku bameni fwa.

20. Buna Mose wabonga nkazi andi ye bana bandi bababakala ye wabatensika va mpunda ye wavutuka ku nsi a Ngipiti; Mose wanata nkawa wa Nzambi. 2 Mose 2: 21 b. 18: 2 b.

21. Mfumu wavova kwa Mose: Bwabu bu una vutuka ku Ngipiti, toma tala, vo una vanga vantadisi a Falao mangu biabionsono biveni lulendo mu vanga. Kansi ngina vibisa ntini' andi, ye kana yambula bantu ko.

22. Buna una vova kwa Falao: Mfumu vovele ebu: Isalaeli i mwan' ani wabakala wansemokono, Mat. 2: 15.

23. ye mono ikembi: Yambula mwan' ami, kidi kampangila sambu. Kansi kwazolele kunyambula ko. Nkiangunu bwabu ngina vonda mwan' aku wansemokono. 2 Mose 11: 4 b. 12: 29.

24. Mu ngiendolo au bwakala, vo

Mfumu wambwabana va mvundulu ye wazola kumvonda.

25. Buna Sipola wabonga tadi diame-no ye wazenga sutu diamwan' andi wabakala ye watuba dio va malu mand i ye wavova : Ngeye i toko diami diandambisa diamenga. 1 Mose 17: 14.

26. Buna kansa buma ko. Buna wavova diaka: Inga, i toko diandambisa diamenga mu nzabudulu.

27. Mfumu wavova kwa Aloni: Wenda wakika Mose mu nsi yankatu. Buna wayenda ye babwabana va mongowa Nzambi; yandi wamfiba.

28. Mose wakamba Aloni mamonsonono mavova Mfumu, bu kamfidisa, ye mu dimbu biabionsono bikankamba mu vanga.

29. Mboki Mose ye Aloni bayenda kutikisa ngudi zazonsono zabantu zabana ba Isalaeli.

30. Aloni wakamba mamonsonono mavova Mfumu kwa Mose; yandi wavana bidimbu va meso mabantu.

31. Buna bantu baleka minu; bu bawa, vo Mfumu watedi bana ba Isalaeli, ye vo yandi wamweni nzungu zani, bayinama ye basambila.

KAPU 5.

Mose ye Aloni vantadisi a Falao. Bana ba Isalaeli baluta yamuswa.

Mboki Mose ye Aloni bayiza kwa Falao ye bavova: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isalaeli: Yambula bantu bami, kidi bankembila nkembo mu nsi yankatu.

2. Kansi Falao wavutula: Nani i Mfumu yingina wa ndinga ye yambula Isalaeli? Kizaidi Mfumu ko ye kizolele mpe yambula Isalaeli ko.

3. Buna bavova: Nzambi abaebeleo wamonekene kwa yeto. Nkiangunu utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu ye yoka nkailu kwa Mfumu, i Nzambi eto, kidi kana kutubwila mu vunga vo mu sabala ko. 2 Mose 3: 18.

4. Kansi ntinu mu Ngipiti wavutula kwa yau: Mose ye Aloni, mu nkiamaluna katula bantu mu salu biau? Luenda ku salu bieno bialumbu lumbu.

5. Falao wavova diaka: Tala, bwahu bantu bavitidi mbidi antalu mu nsi, kansi luzolele mpe kubavunza mu salu biau bialumbu lumbu!

6. Mboki mu lumbu kina Falao wakamba bakuluntu ye nkengi miabantu ye wavova:

7. Ka luna vutuka vana bantu titi biampangila matadi ko, bonso bwakedi. Bika benda baka titi yau kibeni.

8. Kansi ntalu yimosi yamatadi yibatekele vanga luna kubatatimisa ye lembwa katula ndambu, kadi bena bolo, nkiangunu beti bokila ye vova : utuyambula tuenda yoka nkailu kwa Nzambi etc.

9. Bantu baba bena nsatu atulwa salu biazitu, kidi babakila bo salu ye lembwa banza mu mpovolo yaluvunu.

10. Buna bakuluntu ye nkengi miabantu bayenda ye bavova kwa bantu : Ebu buvovele Falao : Kizolele diaka kuluvana titi ko.

11. Luenda yeno kibeni ye lubaka titi bieno, konso konso kululenda bio baka ; kansi mu salu kieno ka muna katulwa kiuma ko.

12. Buna bantu bamwangana mu nsi yayonsoyo ya Ngipiti ye bayonzika veve mu sadila dio bonso titi.

13. Bakuluntu babatatimisa ye bavova : Lumana salu bieno, lumbu lumbu ye kiandi salu, i mpila mosi ye bu luabaka titi.

14. Nkengi miabana ba Isaeli, miabatudulwa kwa bakuluntu ba Falao, miabufwa ye miabandwa ye miakambwa : Mu nkiana ka luvengi bonso bwakedi salu bieno biamatadi bialumbu lumbu biluakambwa ko, ka zono ko ye ka bwabu ko ?

15. Buna nkengi miabana ba Isaeli miayenda ye miaboka kwa Falao ye miavova : Mu nkiana weti vanga bobo kwa sielo biaku ?

16. Sielo biaku ka balendi vewa titi ko, kansi kionono tueti kambwa : lutuala matadi. Tala, bwabu sielo biaku beti bufwa ye bandwa, mpeleko bila kiena ye baku wantu.

17. Kansi yandi wavutula : Yeno luena bolo, inga, bolo bwena yeno. Nkiangunu lueti vova : utuyambula tuenda yoka nkailu kwa Mfumu.

18. Ve, luenda ku salu bieno. Ka luna vewa titi ko, kansi ntalu amatadi yiluakembo, luna yo vana kaka.

19. Buna nkengi miabana ba Isaeli miavisa, vo bakanwa bwambi, bu bavutulwa mambu momo : Ka lulendi katudulwa ndambu mu ntalu amatadi yiluna vana lumbu ka lumbu ko.

20. Bu bakatuka kwa Falao, babwabana ye Mose ye Aloni batelama vana mu kubakika ;

21. bavova kwa yau : Bika Mfumu kalubafika ye kalukongudila, bu lu-

atuvengi kiabelwa kwa Falao ye sielo biandi ye lubatudidi sabala mu koko mu kutubena.

22. Buna Mose wabangumuka diaka kwa Mfumu ye wavova : Mfumu, mu nkiana wavengi bobo bwambi kwa bantu baba ? Mu nkiana wamfidisi ?

23. Tuka ntangu yina yiyayenda kwa Falao mu vova mu nkumbu aku, keti yandi wavengi bwambi kwa bantu baka, ye kwatanini bantu baku nkutu ko.

KAPU 6.

Nsilulu zamona ye nkambulu zaukaka kwa Mose. Sinsi dia Mose ye Aloni.

Kansi Mfumu wavova kwa Mose : Bwabu una mona, bonso bungina vanga kwa Falao ; kadi mu koko kwami kwangolo sika katwa kubayambula, inga, mu koko kwami kwangolo sika katwa kubakuba mu nsi andi.

² Mose 11: 1. 12: 33.

2. Nzambi wavova kwa Mose ye wankamba : Mono i Mfumu.

3. Kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi yakizaikisa bonso Nzambi Mpungu-tulendo, kansi mu nkumbu ami "Mfumu" kiazaiwa kwa yau ko.

¹ Mose 17: 1. 26: 24. 35: 11.

4. Beto yau tuawawana luwawanu lualu, vo ngina kuluvana nsi a Kanana, i nsi yibakadila kinzenza.

5. Bwabu ngwili biaula biabana ba Isaeli mu diambu diabisi Ngipiti beti kubasimba mu kinanga, ye mono mbambukidi moyo mu luwawanu luami.

6. Nkiangunu vova kwa bana ba Isaeli : Mono i Mfumu, ye mono ngina kulukatula mu salu biakinanga kwa bisi Ngipiti ye kulutanina mu kinanga kwa yau, ye ngina kulukula mu koko kwalambuka ye mvutulu andinda miaminene.

7. Ngina kulusola mu kala bantu bami ye ngina kala Nzambi eno ; yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno, una kulukatula mu salu biakinanga kwa bisi Ngipiti.

8. Mono ngina kulutuala ku nsi yina yiyasila mu koko kwazangama mu vana kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi ; yina ngina yo kuluvana mu vwa. Mono i Mfumu.

^{Yeh. 20: 5 b.}

9. Monio mamonsoyo mavova Mose kwa bana ba Isaeli, kansi ka badimba Mose ko mu diambu diamfutwa antima ye mu diambu diasalu biangolo.

10. Mboki Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

11. Wenda wamoka ye Falao, ntinu mu Ngipiti, vo una yambula bana ba Isalaeli bavaika mu nsi andi.

12. Kansi Mose wavova vantadisi a Mfumu ye wata: Tala, bana ba Isalaeli ka bandimbidi ko; buna Falao bwesika kungwila—i mono ngiena koba bialembwa zabulwa? 2 Mose 4: 10.

13. Kansi Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wabatuma mu kamba kwa bana ba Isalaeli ye kwa Falao, mfumu mu Ngipiti, vo bana ba Isalaeli bana vaikuswa mu nsi a Ngipiti.

14. Baba i bakuluntu banzo zamase mau:

Bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isalaeli, i Hanoki ye Palu, Heseloni ye Kalami. Biabi i butu bia Lubeni.

1 Mose 46: 9 b. 4 Mose 26: 5 b. 1 Lus. 5: 1 b.

15. Bana ba Simeoni i Yemueli, Yamini, Ohadi, Yakini, Sohali ye Sauli, i mwana wabakala wankento wakana-nita. Biabi i butu bia Simeoni.

16. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Levi, bonso bwalandana sinsi: Ngelesoni, Kehati ye Melali. Levi wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia.

4 Mose 3: 17 b. 26: 57 b. 1 Lus. 6: 1 b. 23: 6 b.

17. Bana bababakala ba Ngelesoni i Libini ye Simeoni bonso bwakala butu biau.

18. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli. Kehati wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu ntatu.

19. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Biabi i butu biabalevita, bonso bwalandana sinsi diau.

20. Kansi Amalami wakwela busi kiasandi Yokehedi, ye yandi wambutula Aloni ye Mose. Amalami wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia.

21. Bana bababakala ba Yisihali i Kola, Nefengi ye Sikili.

22. Bana bababakala ba Usieli i Misaeli, Elesafani ye Sitili.

23. Aloni wakwela Elisaba, i mwana wankento wa Aminadabi, busi kia Nahesoni, ye yandi wambutula Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

4 Mose 3: 1 b.

24. Bana bababakala ba Kola i Asili, Elekana ye Abiasafi. Biabi i butu biabakolaita.

25. Elasali, mwana wabakala wa Aloni, wakwela umosi mu bana babakento ba Putieli, ye yandi wambutula Pinehasi. Baba i bakuluntu bamase mabalevita, bonso bwena butu biau.

26. I bobo bwakala mu Aloni ye Mose, i yau bakambwa kwa Mfumu: luvaikisa bana ba Isalaeli mu nsi a Ngipiti, bonso bubena mu niakabu.

Mav. 7: 36.

27. I yau bamoka ye Falao, ntinu mu Ngipiti, vo bana vaikisa bana ba Isalaeli mu Ngipiti. I bobo bwakala mu Mose ye Aloni.

28. Mfumu bu kavova kwa Mose mu nsi a Ngipiti, wavova ebu kwa Mose: Mono i Mfumu. Vova kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, mamonsono mampovele kwa ngeye.

29. Kansi Mose wavova vantadisi a Mfumu: Tala, mono ngiena ye koba bialembwa zabulwa; buna Falao bwe sika kungwila?

KAPU 7.

Mangu kiankawa a Mose. Nlangu wakituka menga.

Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Tala, mono ikutumbidi nzambi kwa Falao, ye mpangi aku Aloni una kala mbikudi aku. 2 Mose 4: 15 b.

2. Ngeye una vova mamonsono mangina kukamba; mboki mpangi aku Aloni una mokisa Falao, vo sika yambula bana ba Isalaeli bavaika mu nsi andi.

3. Kansi ngina vibisa ntim' a Falao ye ngina vanga dimbu biabingi ye mangu mu nsi a Ngipiti.

4. Falao kana kuluwila ko; kansi mono ngina tula koko kwami va Ngipiti ye ngina vaikisa nkangu miami, bantu bami, bana ba Isalaeli, mu nsi a Ngipiti mu mvutulu andinda mianinene.

5. Bisi Ngipiti bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngina lambula koko kwami mu Ngipiti ye vaikisa bana ba Isalaeli mu yau.

6. Mose ye Aloni bavanga bobo; bavanga bonso bubakambwa kwa Mfumu.

7. Mose wakala lunani luamvu ye Aloni lunani ye mvu ntatu, bu bamokisa Falao.

8. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

9. Falao bu kana kulukanuba ye vova: utumwesa mangu, buna una vova kwa Aloni: bongana nkawa aku ye tuba wo vantadisi a Falao, buna una kituka nio-ka yayinene.

10. Bana Mose ye Aloni bayenda kwa Falao ye bavanga, bonso bwaka-

mba Mfumu. Aloni watuba nkawa andi vantadisi a Falao ye sielo biandi, ye wakituka nioka yayinene.

11. Buna Falao watumisa banduenga bandi ye bankwa miabimpangula; yau, ibambingudi babisi Ngipiti, bavanga bo mpe mu makani mau mansweki;

2 Tim. 3: 8.

12. batuba muntu muntu wandi nkawa, ye miakituka nioka zazinene. Kansi nkawa a Aloni wasiudika nkawa miau.

13. Kansi ntim' a Falao wavibama ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

14. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Ntim' a Falao uzibamene, kazolele yambula bantu ko.

15. Wenda kwa Falao mbazi nsuka—tala, buna sikenda ku nlangu—ye tela—mu nzila va nseko anzadi a Nile. Mu koko kwaku bonga nkawa wakituka nioka.

16. Vova kwa yandi: Mfumu, Nzambi abaebeleo, umfidisi kwa ngeye ye tumini: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu mu nsi yankatu. Kansi tala, nate ye bwabu kuzolele wa ko.

17. Nkiangunu bwabu Mfumu vovele ebu: Mu diadi una mona, vo mono i Mfumu: tala, mu nkawa unsimbidi mu koko kwami, nzolele banda va nlangu anzadi a Nile, ye buna una kituka menga.

18. Mbizi zena mu nzadi zina fwa, ye nzadi yina kala kinzandi, ye bisi Ngipiti bana kankumuka nwa nlangu anzadi.

19. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa Aloni: Bonga nkawa aku ye lambula koko kwaku va nlangu miabisi Ngipiti, va mila miau, mimbungu ye bizanga ye biabionsono biyonzamanga nlangu, buna bina kituka menga; mu nsi yayonsono ya Ngipiti muna kala menga, ye mu lekwa bianti ye lekwa biatuwumba.

20. Mose ye Aloni bavanga, bonso bwakamba Mfumu. Yandi wananguna nkawa ye wabanda nlangu mu nzadi a Nile va meso ma Falao ye masielo biandi: buna nlangu wawonsono mu nzadi wakituka menga.

Lumb. 78: 44. 105: 29.

21. Mbizi zanzadi zafwa, ye nzadi yakala kinzandi, ye bisi Ngipiti balembana nwa nlangu anzadi; menga makala mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

22. Kansi bambingudi babisi Ngipiti

bavanga bo mu makani mau mansweki. Ntim' a Falao wavibama, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

23. Falao wabangumuka ye wawutuka ku nzo ye kabanzila diodio mpe ko.

24. Kansi mu nsi yayonsono ya Ngipiti batima mu kimini kiazadi a Nile mu baka nlangu wandwa; kadi nlangu mu nzadi ka wanwakana ko. Lumbu nsambodia biavioka kasi kibandila Mfumu nzadi a Nile.

KAPU 8.

Ngipiti yabafukwa mu mavono, mbu ye sama bianzani.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa Falao ye vova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

2. Kansi vo kuzolele kubayambula ko, tala, buna ngina batika nsi aku yayonsono mu mavono.

3. Nzadi a Nile yina sokumuka ye vionguzuka mu mavono, ye mana tombuka ye kota mu nzo aku ye mu vinga kiaku kiandeka ye maka mu ntand' aku ye kota mu nzo zasielo biaku ye mu bantu baku ye mu foloni biaku ye mu vangulu biaku biamampa.

4. Inga, mavono mana maka mu ngeye kibeni ye bantu baku ye sielo biaku biabionsono.

5. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa Aloni: Lambula koko kwaku ye nkawa aku va mila, mimbungu ye bizanga, kidi mavono matombuka mu nsi a Ngipiti.

6. Buna Aloni walambula koko kwandi va nlangu mia Ngipiti, ye mavono matombuka ye mafuka nsi a Ngipiti.

Lumb. 78: 45. 105: 30.

7. Kansi bambingudi bavanga bo mu makani mau mansweki, ye mavono matombuka mu nsi a Ngipiti.

8. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova: Ludila kwa Mfumu, mpasi kakatudila mono ye bantu bami mavono, buna ngina yambula bantu, kidi benda yoka nkailu kwa Mfumu.

9. Mose wavova kwa Falao: Bika wazola kunkamba ntangu yiuzolele, mpasi mono mu ndilu amvutu mu ngeye ye sielo biaku ye bantu baku ngina katula mavono kwa ngeye ye nzo zaku, mpasi makala mu nzadi a Nile kaka.

10. Yandi wavutula : Mbazi nsuka. Buna wavova : Bika bwakala, bonso buutele, kidi wamona, vo ka mwenani ko ufwanane ye Mfumu, i Nzambi eto.

11. Mavono mana katuka kwa ngeye ye nzo zaku ye sielo biaku ye bantu baku, ye mana kala mu nzadi a Nile kaka.

12. Mose ye Aloni bakatuka kwa Falao. Mose waboka kwa Mfumu mu diambu diamavono makabukisa mu Falao.

13. Mfumu wavanga bonso bwakamba Mose : mavono mafwa ye malala mu zinzo, biazala ye mavia.

14. Mau mayudukwa mu bikunku, vani vani ; nsi yafuluka mu nsudi yakinzandi.

15. Kansi Falao bu kamona, vo wovonguswa, wazibika utim' andi ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

16. Mboki Mfumu wavova kwa Mose : Kamba kwa Aloni : Lambula nkawa aku ye banda fundu-fundu diantoto, ye dina kituka zimbu mu nsi yayonsoho ya Ngipiti.

17. Yau bavanga bo : Aloni walam-bula koko kwandi ye nkawa andi ye wabanda fundu-fundu diantoto ; buna mbu zabwila bantu ye bulu biatoluka. Fundu-fundu diadionsono va nsi diakituka zimbu mu nsi yayonsoho ya Ngipiti.

18. Bamingudi bazola bo vanga mu makani mau mansweki ye batonta sokumuna zimbu, kansi balembana kwau. Mbu zabwila bantu ye bulu biatoluka.

19. Buna bamingudi bavova kwa Falao : Wau i nlembo a Nzambi. Kansi ntim' a Falao wakula wavibama, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

Luk. 11: 20.

20. Mboki Mfumu wavova kwa Mose : Wenda mbazi nsuka kwa Falao —tala, buna sikenda ku nlangu—ye vova kwa yandi : Mfumu vovele ebu : Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

21. Kadi vo kuna yambula bantu bami ko, tala, buna ngina fidisa sama bianianzi va ngeye ye sielo biaku ye bantu baku ye nzo zaku, mpasi nzo zabisi Ngipiti zina fuluka kwa sama bianianzi, inga, nsi yau kibeni yibatelamene.

22. Kansi lumbu kina kina bo vanga mu nsi a Ngoseni ko yena bantu bami, mpasi sama bianianzi ka bina mo kala

ko, kidi wamona, vo mono i Mfumu mu nsi yayi.

23. I bobo ngina kudila bantu bami ye sa diswaswana va kati ye bantu bami ye baku. Mbazi dimbu kickio kina kala.

24. Mfumu wavanga bo : sama bianinene bianianzi biakota mu nzo za Falao ye zasielo biandi ; mwamonsono mu Ngipiti nsi yabungwa kwa sama bianianzi.

Lumb. 78: 45.

25. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova : Luenda luayoka nkailu kwa Nzambi eno mwamu nsi.

26. Kansi Mose wavutula : Ka bufweni ko, vo tuna bo vanga ; kadi bituna yoka kwa Mfumu, Nzambi eto, biena nkankumusu kwa bisi Ngipiti. Vo tuna yoka biobio bwabu va meso mabisi Ngipiti biena nkankumusu kwa yau, buna vele siba kutuvonda mu matadi.

1 Mose 46: 34.

27. Utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu ye yoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eto, bonso bukautukumbi.

2 Mose 3: 18.

28. Buna Falao wavova : Nzolele kuluyambula, kidi luayoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eno, mu nsi yankatu ; kansi mwanki ka luendani nseke ko. Lundila mvutu.

29. Mose wavutula : Tala, bu nkatu-kidi kwa ngeye, ngina dila kwa Mfumu, mpasi sama bianianzi biakatuka mbazi kwa Falao ye kwa sielo biandi ye bantu bandi. Kansi Falao, kubalani diaka ko ye tinguna mu yambula bantu benda yoka nkailu kwa Mfumu.

30. Mose wakatuka kwa Falao ye wadila kwa Mfumu.

31. Mfumu wavanga bonso bwakamba Mose : yandi wakatula sama bianianzi mu Falao, mu sielo biandi, ye bantu bandi, ye widi nianzi nkutu ka yasala ko.

32. Kansi Falao wazibika ntim' andi ntangu yayi mpe ye kayambula bantu ko.

KAPU 9.

Ngipiti yabafukwa mu vunga mu bulu biatoluka, mu mavumbu ye mu mabobuta mabaluswa.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose : Wenda kwa Falao ye vova kwa yandi : Mfumu, Nzambi abaebeleo, vovele ebu : Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

2. Kadi vo kuzolele kubayambula ko, kansi una kubasimba diaka,

3. tala, buna koko kwa Mfumu kuna sa vunga kiangolo beni kina bwila bulu biaku biatoluka ya nsi, bakavalu, zimpunda, bakamela, zingombe ye mameme.

4. Kansi Mfumu una bo sa diswaswana ya kati ye bulu bia Isalaeli ye bulu biabisi Ngipiti, mpasi widi bulu nkutu mu bulu biabana ba Isalaeli ka kina fwa ko.

5. Mfumu wazenga lumbu ye wavova : Mbazi Mfumu una bo sa mu nsi.

6. Mu lumbu kialanda Mfumu wawanga bo, ye bulu biabionsono biabisi Ngipiti biafwa. Kansi mu bulu biabana ba Isalaeli widi bulu nkutu ka kiafwa ko ;

7. Falao bu kafidisa ntumwa mu wa, tala, buna mu bulu biabionsono bia Isalaeli ka mwafwa bulu kimosi nkutu ko. Kansi ntim' a Falao wakala wazibama, ye kayambula bantu ko.

8. Mboki Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni : Lufuluza moko meno kwa mivilu afoloni ye mboki bika Mose kamwangisa wo ku zulu va meso ma Falao,

9. buna una kituka mafundu-fundu mu nsi yayonsono ya Ngipiti ye mana tukisa mavumbu mana tumbuka mu masweba va bantu ye bulu biatoluka mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

10. Buna babonga mivilu mu foloni ye bayenda kwa Falao, ye Mose wamwangisa wo ku zulu ; wau wakituka mavumbu matumbuka mu masweba mu bantu ye bulu biatoluka.

11. Bamingudi balembana kaidila Mose mu diambu diamavumbu, kadi mavumbu matumbuka mu bamingudi bonso mu bisi Ngipiti banaka babonsono.

12. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

13. Mboki Mfumu wavova kwa Mose : Mbazi nsuka wenda kwa Falao ye vova kwa yandi : Mfumu, Nzambi abaebeleo, vovele ebu : Yambula bantu bami, mpasi bampangila sambu.

14. Vo ka bwa ko, nga ngina fidisa mbafukulu zami zazonsono kwa ngeye ye kwa sielo biaku ye kwa bantu baku, kidi wamona, vo ka mwenani ko ufwanane ye mono va ntoto wamvimba.

15. Kadi ntama yakutwa lambula koko kwami mu banda ngeye ye bantu baku mu vunga, kidi wafuka va ntoto ;

16. kansi mu diambu diadi ikutidi,

kidi ngolo zami zamonika kwa ngeye ye nkumbu ami yazayakana va ntoto wawonsono.

Loma 9: 17.

17. Vo una kakidila bantu hami diaka ye lembwa kubayambula,

18. tala, buna mbazi ntangu yayi ngina paumuna mabobuta mangolo mabaduswa, mampila yoyo makamakedi mu Ngipiti ko tuka lumbu kina kiatalwa nsi lufulu nate ye bwabu.

19. Nkianguu tuma bwabu, vo bana kotisa bulu biaku ye yayonsono yanaka yiuwidi va nsi. Kadi bantu babonsono ye bulu biabionsono biena ku mbazi va nsi ntangu yoyo ye balembolo kotuswa kansi anludi bina bwa mabobuta ye vondwa.

20. Mu sielo bia Falao wonso wavumina mambu ma Mfumu, yandi wavukisa sielo biandi ye bulu biandi mu fizo.

21. Kansi wonso wadimbula mambu ma Mfumu wayambula sielo biandi ye bulu biandi biakala va nsi.

22. Mfumu wavova kwa Mose : Lambula koko kwaku ku zulu, buna mabobuta mabaduswa mana bwa va nsi yayonsono ya Ngipiti, va bantu ye bulu biatoluka ye va titi biabionsono va nsi mu nsi a Ngipiti.

23. Buna Mose walambula nkawa andi ku zulu, ye Mfumu wasa ndumu ye wanokisa mabobuta mabaduswa, ye tia tuabwa mu mbet' antoto ; Mfumu wanokisa mabobuta va nsi a Ngipiti.

Lumb. 78: 47 b. 105: 32 b.

24. Mabobuta mabwa, ye va kati ye nkumbu miamabobuta tia tuasiukuzuka ; mabobuta makala kwama kwangolo, ye kifwani kiau ka kiakedi mu nsi yayonsono ya Ngipiti ko, kasi ye ntangu yina yayizila bantu muna.

25. Mu nsi yayonsono ya Ngipiti mabobuta mabwisa yayonsono yakala va nsi, ye bantu ye bibulu ; mabobuta mabwisa titi biabionsono biena va nsi ye mabemba nti miamionsono miena va nsi.

26. Kansi mu nsi a Ngoseni kaka mwakala bana ba Isalaeli ka mwanoka mabobuta ko.

27. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova kwa yau : Mpolele masumu ntangu yayi. I Mfumu wena wamfonga ; mono ye bantu bami tuveni ngi yambi.

28. Lusambila kwa Mfumu, kadi ndumu andi ye mabobuta meka ntama beni ; buna ngina kuluyambula, ye ka luena nsatu azingila diaka ko.

29. Mose wavutula kwa yandi : Bu mpaikidi mu mbanza, ngina lambula moko mami kwa Mfumu; buna ndumu una lembwa ye mabobuta ka mana bwa diaka ko, kidi wamona, vo nsi yivwilu kwa Mfumu.

Lumb. 24: 1.

30. Kansi ntomene zava, vo ngeye ye sielo biaku ka lueti vumina Mfumu Nzambi bwabu mpe ko.

31. Buna lino ye bali biabwisa, kadi bali biakala nsesa ye lino biakala ntuntu ;

32. kansi witi ye speleta ka biabwisa ko, kadi i ntombo zazimunina kunwa.

33. Mose wakatuka kwa Falao ye wawaika mu mbanza ye walambula moko mandi kwa Mfumu; ndumu ye mabobuta bialembwa, ye mvula ka zapasumuka diaka va ntoto ko.

34. Falao bu kamona, vo mvula ye mabobuta ye ndumu bialembwa, wata-tamana mu masumu mandi ye wazibika ntini' andi, yandi kibeni ye sielo biandi mpe.

35. Ntini' a Falao watatamana mu vibama, ye kayambula bana ba Isaeli ko, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 10.

Ngipiti yabafukwa kwa makonko ye kwa tombe.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose : Wenda kwa Falao; kadi nzibikidi ntini' andi ye ntima miasielo biandi, kidi yavanga dimbu biami biabi mu kati dian,

2. ye kidi walenda kamba mwan' aku ye ntekolo aku monso mavanga mamananene mampengi mu bisi Ngipiti ye dimbu bimpengi mu yau, mpasi luamona, vo mono i Mfumu.

3. Buna Mose ye Aloni bayenda kwa Falao ye bavova kwa yandi : Mfumu, Nzambi abaebelele, vovele ebu : Lumbu kwa zolele tingumuna ye lembwa kukiyina kwa mono? Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

4. Kadi vo kuzolele yambula bantu bami ko, tala, buna ngina bwisa nsi aku makonko.

5. Mau mana fuka nsi, ye nsi ka yina monika ko, ye mana dia bisidi mu nsadidila yiluasisulu kwa mabobuta, ye mana bukuna nti mieno miamionsono mieti mena va nsi.

6. Nzo zaku zina fuluka kwa mau, ye nzo zasielo biaku biabionsono mpe

ye nzo zabisi Ngipiti babonsono, ye mase maku nkutu ye mase mamase maku ka bamweni mpila yoyo ko tuka mu lumbu kibabutulwa va ntoto nate ye lumbu kiaki. Yandi wabangumuka ye wakatuka kwa Falao.

7. Kansi sielo hia Falao biavova kwa yandi : Lumbu kwa muntu wau sika kutukadila nkievo siong? Yambula babakala, mpasi basambila Mfumu, Nzambi au. Kumweni bwabu mpe ko, vo Ngipiti yeti bungwa ?

8. Buna Mose ye Aloni banatwa diaka kwa Falao. Yandi wavova kwa yau : Lulenda kwenda vanga sambu kwa Mfumu, Nzambi eno. Kansi banani bana kwenda bwabu?

9. Mose wavutula : Yeto tuzolele nata bantwenia ye banuna; tuzolele nata bana bababakala ye babakento, ye mameme ye zingombe; kadi tuna kembila nkembo a Mfumu.

10. Buna yandi wavova kwa yau : Bika Mfumu kakala yeno, bonso bungina kuluyambula ye bana beno ! Mweni, luena diela diambi !

11. Ve, yeno lubabakala lulenda kwenda sambila Mfumu; diodio keti idiluyuvudi. Bakubwa va meso ma Falao.

12. Mfumu wavova kwa Mose : Lambula koko kwaku mu nsi a Ngipiti, mpasi makonko mabwila nsi a Ngipiti ye dia titi biabionsono mu nsi, biabionsono biasisa mabobuta.

13. Buna Mose walambula nkawa andi va nsi a Ngipiti, ye Mfumu wavumusa mpeve yaeste mu nsi mu lumbu kina kiamvimba ye fuku diamvimba; bu kwakia, mpeve yaeste yanata makonko. Lumb. 78: 46, 105: 34 b. Yoell 1: 4.

14. Makonko mayiza mu nsi yayonsono ya Ngipiti ye mabwa mamingi beni mu nsi yayonsono ya Ngipiti; mbidi amakonko momo mamingi ka mateka kwiza ko ye ka mana vutuka kwiza diaka ko.

15. Mau mafuka nsi yayonsono, ye nsi yakala yandombe; mau madia titi biabionsono mu nsi ye bana babonsono va minti, biabionsono biasisa mabobuta; widi lekwa kiankunzu ka kiasala va minti ko vo mu titi biakala va nsi mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

16. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni mu nswalu ye wavova : Mpolele nasumu kwa Mfumu, Nzambi eno, ye kwa yeno.

17. Kansi lungiambudila masumu mani ntangu yayi kaka ye lusambila

kwa Mfumu, Nzambi eno, mpasi kankatudila mfwilu yayi kaka.

18. Buna wakatuka kwa Falao ye wasambila kwa Mfumu.

19. Mfumu wabangumuna mpeve, ye wavevumusa mpeve yangolo yaweste; yan yabaka makonko ye yatuba mo mu mbu a Mbwaki, ye widi konko nkutu ka diasala mu nsi yayonsoyo ya Ngipiti ko.

20. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kayambula bana ba Isalaeli ko.

21. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku ku zulu, buna tombe kilenda simbwa kina bwila nsi a Ngipiti.

22. Buna Mose walambula koko kwandi ku zulu, ye tombe kiankobo kiayiza mu nsi yayonsoyo ya Ngipiti mu lumbu tatu. Lumb. 105: 28.

23. Widi muntu nkutu kalendi mona wankaka ko, ye widi muntu nkutu kalendi katuka mu vuma kiandi mu lumbu tatu ko. Kansi bana babonsoyo ba Isalaeli bakalaye kia kubakalakundu.

24. Buna Falao watumisa Mose ye wavova: Luenda luasambila Mfumu; bika luasisa mameme meno ye ngombe zeno kaka. Bana beno balenda kwenda yeno mpe.

25. Kansi Mose wavova: Una katwa kutuvana nkailu amponda ye nkailu angioka mu yoka kwa Mfumu, Nzambi eto.

26. Bulu bieto bina kwenda yeto mpe, ye widi kodia nkutu ka kina sala ko, kadi mu biau tuna bongwa bituna sambidila Mfumu, Nzambi eto. Nate ye tuna luaka kuna, ka tuzaidi yeto kibeni ko, bionso bituna yoka kwa Mfumu.

27. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kazola kubayambula ko.

28. Falao wavova kwa yandi: Unkatukila, ye toma tala, vo kuna kwiza ngiza yankaka va zizi kiani ko; kadi lumbu kina kiuna kwiza va zizi kiani una fwa.

29. Mose wavutula: Tomene vova kwaku; kina vutuka kwiza va zizi kiaku ko.

KAPU 11.

Kwama kwazimunina kwakambwa.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Kwama kwankaka diaka ngina bwisa Falao ye Ngipiti; mboki sika kuluyambula luakatuka vava, inga, bu

kana kuluyambula, sika kulukuba mpe vava. 2 Mose 6: 1.

2. Vova bwabu kwa bantu ye kamba, vo yau buna bena muntu muntu, ye bakala ye nkento mpe, bana lombwa kwa mfinangani zau ntoko zapalata ye zawola. 2 Mose 3: 21 b. 12: 35 b.

3. Mfumu wamwesa bantu nlemvo mu meso mabisi Ngipiti. Bakala dio-dio, i Mose, wakala yindu diadinene mu nsi a Ngipiti ye mu sielo bia Falao ye mu bisi nsi.

4. Mose wavova: Mfumu vovele ebu: Mu ndingu ansi ngina vioka mu nkati a Ngipiti.

5. Buna nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti zina fwa, tuka mu nsemokono a Falao weti wanda ya kiandu kiakimfumu, nate ye nsemokono asielo kiankento kisalanga mu matadi manikunwanga mu moko, i bobo mpe nsemokono zazonsono mu bulu biatoluka. 2 Mose 12: 29.

6. Biala biabinene bina yaulwa mu nsi yayonsoyo ya Ngipiti, biampila yina vo kifwani kiabiau ka kiateka kala ko, ye ka kina vutuka kala ko.

7. Kansi widi mbwa nkutu ka yina lola mu muntu mosi wabana ba Isalaeli ko, ka mu bantu vo mu bulu biatoluka ko. I bobo luna mwena, vo Mfumu usanga diawaswana va kati ye Ngipiti ye Isalaeli.

8. Buna sielo biaku biabionsono bina kwiza kwa mono ye yinama kwa mono ye vova: Vaika, ngeye ye bantu babonsoyo bana kunama. Mboki ngina vaika. Mboki yandi wakatuka mu nganzi kwa Falao.

9. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Falao kana zola kuluwila ko, kidi yavangisa mangu biabingi mu nsi a Ngipiti. 2 Mose 7: 3.

10. Mose ye Aloni bavanga mangu biobio biabionsono vantadisi a Falao; kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kayambula bantu ba Isalaeli bayaika mu nsi andi ko. 1 Sam. 6: 8.

KAPU 12.

Lumingu luapasa luabiekwa. Nsemokono zabisi Ngipiti zavondwa. Baisalaelita bananguka mu Ngipiti.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni mu nsi a Ngipiti ye wata:

2. Ngonda yayi yina kala ku ntu angonda zeno, yau yina kala yantete mu ngonda zeno zamvu.

3. Luvova kwa bantu babonsoyo ba

Isalaeliye lubakamba: Lumbu kiakumi ngonda yayi se dianzo se dianzo dina bonga mwan' ameme, mpasi bisi nzo nzo bana baka meme dimosi.

4. Kansi vo bisi nzo bona bafuma mu meme dimosi, buna se dianzo ye mfinangani andi yifinangene bana bonga meme ntudi, bonso bwena ntalu abantu. Mu meme meme luna banza kani bakwa bafweni, bonso bulenda dia muntu muntu.

5. Mwan' ameme wambakala wamvu mosi ukondolo kieta luna sola; mu mameme vo mu zinkombo luna wo bonga.

6. Luna wo keba nate ye lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yayi; buna una vondwa mu ntangu yankokila—kwa bundu diadionsono dia Isalaeli ditukakene.

5 Mose 16: 6.

7. Menga mankaka mana bongwa ye mana kuswa mu tungwa biabiole biamielo ye va nti wantandu amwelo mu zinzo muluna wo dia.

8. Mbizi yina diwa fuku dina; yina kala yayangwa ku tia ye yina dilwa mampa malembwa funa ye titi biena ndudi.

1 Kol. 5: 8.

9. Ka luna wo dia wankunzu ko vo walambwa mu nlangi, kansi una yangwa ku tia ye ntu ye malu ye ndia.

10. Ka luna sisa widi ndambu nkutu nate ye kiansuka ko; vo ndambu ambizi yina sala nate ye kiansuka, luna yo zinisa mu tia.

11. Luna wo dila ebu: Luna kala bazingwa mu tuketo tueno, ye nsampatu zeno mu malu ye nkawa mieno mu moko. Luna wo dia nzaki-nzaki. Diadi i pasa¹ kia Mfumu.

12. Kadi fuku dina ngina vioka mu nsi a Ngipiti ye banda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, ye bantu ye bulu biatoluka; ngina kongudila nzambi zazonsono za Ngipiti; mono i Mfumu.

4 Mose 33: 4.

13. Menga mana kala kwa yeno bonso dimbu kiantanunu va nzo ziluna, kadi bu ngina mona menga, ngina kuluvioka; widi mbafukulu nkutu ka yina kulubwila mu kulubunga ko, bu ngina banda nsi a Ngipiti.

14. Lumbu kiaki kina kala lumbu kiambambukulu amoyo kwa yeno, ye luna kio kembila bonso nkembo a Mfumu. Luna kio kembila mbandu ka mbandu bonso nkondo ukauamani.

15. Mu lumbu nsambodia luna dia mampa malembwa funa; mu lumbu

kiantete luna kula katula vumvu diadionsono mu nzo zeno. Kadi wonso udianga kiena kiafuna, tuka mu lumbu kiantete nate ye kiansambodia, yandi una fulwa mu Isalaeli.

2 Mose 23: 15. 34: 18. 5 Mose 16: 16.

16. Mu lumbu kiantete luna vanga lukutukunu luanlongo; luna vanga lukutukunu luanlongo mu lumbu kiansambodia mpe. Mu lumbu biobio widi salu nkutu ka kina salwa ko; bina kaka biena muntu muntu nsatu mu diambu diadia, i bina ye ka lekwa kiansuka ko bilenda kubukwa.

17. Yeno luna kembila nkembo amampa malembwa funa, bu mpaikisi mu lumbu kina kimosi nkangu mieno mu nsi a Ngipiti; nkiangunu mbandu ka mbandu luna kembila lumbu kiaki bonso nkondo ukauamani.

18. Mu ngonda yantete, lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mu nkokila, luna dia mampa malembwa funa, ye luna bo tatamana nate ye nkokila mu lumbu kiamakumole ye mosi mu ngonda.

3 Mose 23: 5 b. 4 Mose 28: 16 b. Yos. 5: 10.

19. Mu lumbu nsambodia vumvu nkutu ka dina kala mu nzo zeno ko; kadi wonso udianga kiuma kifunisanga, yandi una fulwa mu bundu dia Isalaeli, vo yandi i nkwa nzenza vo mwisi nsi.

20. Ka luna dia widi lekwa nkutu kifunisanga ko; kani konso kuluea kundu, luna dia mampa malembwa funa.

21. Mose watumisa ngudi zazonsono zabantu ba Isalaeli ye wavova kwa yau: Luenda kweni; lubonga mwan' ameme kwa nzo nzo ye luvonda meme diapasa.

Eb. 11: 28.

22. Lubonga mwit' aisopi ye vwannga wo mu menga mena mu bola, ye lukusanti wantandu amwelo ye tungwa biabiole biamielo mu menga mena mu bola; buna luena widi muntu nkutu kana vaika mu mwelo anzo andi nate ye kiansuka ko.

23. Kadi Mfumu una vioka mu bafika Ngipiti; kansi bu kana mona menga va nti wantandu amwelo ye va tungwa biabiole biamwelo, Mfumu una vioka mwelo ye kana yambula mbungi wakota mu nzo zeno ko ye kulubafika.

24. Diadi luna keba; diadi i nkondo kwa ngeye ye kwa bana baku mu ntangu yikayimani.

25. Bu luna kota mu nsi yina vana Mfumu kwa yeno, bonso bukavova, buna luna vanga sambu kiaki.

¹ mb. mpiokolo vo nkutulu.

26. Bana beno bu bana kuluyuvula : nki ambangudulu asambu kieno kio-kio ?

27. buna luna vutula : i nkailu wapa kwa Mfumu wavioka nzo zabana ba Isalaeli mu Ngipiti, bu kabafika Ngipiti, kansi wakuta nzo zeto. Buna bantu bayinama ye basambila.

28. Bana ba Isalaeli bayenda ye bavanga bo ; bavanga bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye Aloni.

29. Mu ndingu ansi Mfumu wabanda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, tuka mu nsemokono a Falao wavwanda wa kiandu kiakimfumu, nate ye nsemokono ankole yakala mu boloko, ye nsemokono zazonsono mu bulu biatoluka mpe.

Lumb. 78: 51. 105: 36. 136: 10.

30. Buna Falao watelama mu fuku ye sielo biandi biabionsono ye bisi Ngipiti babonsono, ye biaula biabinene biayaulwa mu Ngipiti ; kadi ka mwakondwa nzo ko yalembwa kala muntu wafwa.

31. Yandi watumisa Mose ye Aloni mu fuku ye wavova : Lunanguka ye lukatuka mu bantu bami, yeno kibeni ye bana ba Isalaeli ; luenda luasambila Mfumu, bonso buluayuvudi.

32. Lubonga nipe namame meno ye ngombe zeno, bonso buluayuvudi, ye luenda ye lunsakumuna mpe.

33. Bisi Ngipiti banunguzuna bantu mu kubasampukisa bavaika mu nsi, kadi babanza : ngala yeto babonsono tuna fwa.

34. Bantu banata mfumfuta zau zakisobulwa, bu zalembwa funuswa ; babonga vahgulu biau biamampa ye bazinga bio mu biyunga ye banata bio va mavembo.

35. Bana ba Isalaeli bamana vanga, bonso bwakamba Mose : bamana lombwa kwa bisi Ngipiti ntoko zapalata ye zawola ye mimvwatu.

2 Mose 3: 22. 11: 2. Lumb. 105: 37.

36. Mfumu wamwesa bantu nlenivo mu meso mabisi Ngipiti, ye babavana yibalomba. I buna babakila bintani kwa bisi Ngipiti.

37. Bana ba Isalaeli bananguka ye bayenda ku Sukoti tuka mu Lameesi, kani nkama sambanu zamafunda mababakala bakimalu, mboki bana.

1 Mose 47: 11. 4 Mose 1: 46. 2: 32. 33: 5.

38. Kabu diabantu bampila mu mpila diayenda yau mpe, mboki mameme ye zingombe, bulu biatoluka mu mbidi amakabu.

39. Mfumfuta zakisobulwa zibanata tuka ku Ngipiti, bavanga zo mampa malembwa funa, kadi ka zafunuswa ko ; kadi yau bakubwa mu Ngipiti, ka bidi zingila ; ka bakikubikila mpe nkuta ko.

40. Kansi ntangu yina yakala bana ba Isalaeli mu Ngipiti yakala nkama zia ye makumatatu mamvu.

1 Mose 15: 13. Mav. 7: 6. Ngai. 3: 17.

41. I mu lumbu kina, nkama zozo zaia ye makumatatu mamvu bu miamana vioka, makabu mamonsono ma Mfumu makatuka mu nsi a Ngipiti.

42. I fuku diankembo dia Mfumu didio, bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti ; i fuku dia Mfumu didio, i nkembo kwa bana babonsono ba Isalaeli, mbandu ka mbandu.

43. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni : Wau i nkondo wameme diapasa : Wanzenza kana dio dia ko ;

44. kansi nanga wasumbwa mu bivanza lenda dio dia, bu umeni kunzabula.

45. Nsompzi anzo ye kisadi kianso mpa ka bana dio dia ko.

46. Mu nzo yimosi dina diwa ; kuna vaikisa ndambu ambizi mu nzo ko, ye ka luna dio bula visi kimosi nkutu ko.

4 Mose 9: 12. Yoa. 19: 36.

47. Bundu diadionsono dia Isalaeli dina vanga bobo.

48. Vo wanzenza wena yaku ye zolele kembila nkembo apasa wa Mfumu, buna babakala bandi babonsono bana zabulwa, ye mboki lenda wo kwiza kembila ; buna yandi una kala bonso mwisi nsi. Kansi walembwa zabulwa kalendi dio dia ko.

49. Nkondo umosi wena kwa mwisi nsi ye kwa wanzenza ukundanga yeno.

50. Bana babonsono ba Isalaeli bavanga bobo ; bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye Aloni.

51. Mfumu wavaikisa bana ba Isalaeli mu nsi a Ngipiti mu lumbu kina kimosi, bonso bwakala nkangu miau.

KAPU 13.

Nsemokono zazonsono zabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu. Ngiendolo au ku mbu a Mbwaki. Tuti diamantela ye tia tuamantela.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Umbiekila nsemokono zazonsono nlongo, zazonsono zabana ba Isalaeli zazibukila yumu, kani bantu kani bulu biatoluka ; mono mvwidi bio.

2 Mose 22: 29. 34: 19. 4 Mose 3: 13. 8: 17.
Luk. 2: 23.

3. Mose wavova kwa bantu : Lubambukila lumbu kiaki moyo kiluvaikidi mu Ngipiti, mu nzo akinanga, kadi mu koko kwangolo Mfumu uluvakisi momo ; nkiangunu kiuma kiafunuswa ka kina diwa ko.

4. Mu lumbu kiaki mu ngonda Abibi lueti vaika.

5. Mfumu bu kana kukotisa mu nsi abakananita, bahetita, baamolita, bahivita, ye bayebusita yikasila mase maku mu ndefi mu kuvana, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, buna una vanga sambu kiaki mu ngonda yayi.

1 Mose 50: 24. 2 Mose 3: 8.

6. Mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, ye mu lumbu kiansambodia nkembo a Mfumu una kembulwa.

2 Mose 34: 18.

7. Mu lumbu biobio biansambodia mampa malembwa funa mana diwa; kuna monwa widi lekwa nkutu kiafunako, ye kuna monwa vumvu mpe ko mu nsi aku yamvinba.

8. Mu lumbu kiakio una samuna kwa mwan' aku wabakala ye vova : Ebu ivanganga mu matondo mu diambu diadi diampangila Mfumu, bu yavaika mu Ngipiti.

9. Diodio dina kala dimbu kwa ngeye va koko kwaku ye dimbu kiambambukulu amoyo va mbulu aku, mpasi mina mia Mfumu miakala mu nw' aku ; kadi mu koko kwangolo Mfumu wakuvaikisa mu Ngipiti.

5 Mose 6: 8. 11: 18 b.

10. Nkondo wau una vo vanga mu ntangu yabikwa mu mvu ka mvu.

11. Mfumu bu kana kukotisa mu nsi abakananita, bonso bukasila mu ndefi kwa ngeye ye kwa mase maku, ye una yo vana kwa ngeye,

12. buna una yekudila Mfumu yazonsono yizibukilanga vumu. Biabionsono bizibukilanga vumu mu bina bibutwanga kwa bulu biaku bina vuwa kwa Mfumu, vo biena biambakala.

2 Mose 34: 19 b. 4 Mose 18: 15 b.

13. Kansi biabionsono mu zimpunda bizibukilanga vumu una bio kula mu meme dimosi, ye vo kuzolele kio kula ko, luna una kio tolula nsingu. Nsemokono zazonsono zabantu mu bana baku bababakala zina kulwa.

14. Mwan' aku wabakala bu kana kuyuvula mu ntangu yina kwiza : nki ambangudulu adiodio? buna una vutula ebu kwa yandi : Mu koko kwangolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti, mu nzo akinanga ;

15. kadi Falao bu kalembwa zola kutuyambula mu diambu diambalu zandi, buna Mfumu wabema nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, nsemokono zabantu ye zabibulu mpe. Nkiangunu iyokilanga Mfumu biabionsono bizibukilanga vumu vo biena biambakala, ye nsemokono zazonsono mu bana bami bababakala ikulanga.

16. Diodio dina kala dimbu va koko kwaku ye nsonokono aluyindulu va mbulu aku ; kadi mu koko kwangolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti.

17. Falao bu kayambula bantu, Nzambi kabatuadila mu nzila yina yiviokanga mu nsi abafilitea ko, mpeleko yilutidi mu lukufi ; kadi Nzambi wabanza, vo bantu bu bana kanwa mvita, balenda nionguluka ye vutuka ku Ngipiti ;

18. i kuma Nzambi wayendisila bantu nzila yankengo mu nsi yankatu ku ntini yambu a Mwaki. Bana ba Isalaeli bavaika mu Ngipiti ye luazu biau.

19. Mose wanata visi bia Yosefi ; kadi ndiena wadikisa bana ba Isalaeli ndefi ye wavova : Nzambi bu kana kulutala, luna lukatula visi biami vava ye lunata bio.

1 Mose 50: 25. Ysa. 24: 32. Ebr. 11: 22.

20. Bananguka ku Sukoti ye batua ku Etami kwabadikila nsi yankatu.

4 Mose 33: 6.

21. Mfumu wabatekila, mu mwini mu tuti diamantela mu kubatuadila mu nzila ye mu fuku mu tia tuamantela mu kubawangudila ; i boba balenda diatila mwini ye fuku.

4 Mose 14: 14. Neh. 9: 12. Lumb. 78: 14. 105: 39. 1 Kol. 10: 1.

22. Tuti diamantela ka dialembwa ko mu tekila bantu mu mwini, ye ka tia tuamantela mu fuku mpe ko.

KAPU 14.

Mbungulu abisi Ngipiti mu mbu a Mwaki.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Kamba bana ba Isalaeli, vo bana bangumuka ye tua kutalane Pi-Hahiloti, va kati ye Mingidoli ye mbu ; kutadisi Bali-Sefoni va mbu luna tua.

4 Mose 33: 7.

3. Kadi Falao una banza, vo bana ba Isalaeli bazimbale mu nsi ye bazikudulu mu nsi yankatu.

4. Ngina vibisa ntim' a Falao, ye sika kubazoma ; mono ngina zituswa

mu diambu dia Falao ye nkangu andi wawonsono, kidi bisi Ngipiti bamona, vo mono i Mfumu. Bau bavanga bo.

5. Ntinu mu Ngipiti bu kakambwa, vo bantu batebi, ntim' a Falao ye nti-ma miasielo biandi miaviluka kitantu kwa bantu ye bavova: Kedika yambi yampila yoyo yituvengi, bu tuyambudi Isaeli, ye ka bana vutuka kutusadila ko!

6. Yandi wakangisa bakavalu va makalu mandi ye wanata bantu bandi;

7. yandi wanata nkama sambanu zamakalu masolwa ye makalu mankaka mamonsono makala mu Ngipiti, ye binwani biakala mu mamonsono.

8. Kadi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ntinu a Ngipiti, ye wazoma bana ba Isaeli bu bavaika mu koko kwazanguka.

4 Mose 33: 3.

9. Bisi Ngipiti, bakavalu babonsono, makalu mamonsono ye ntentami miamionsono mia Falao ye nkangu andi wawonsono babazoma ye bababakila, kubatua va mbu, ku Pi-Hahiloti, kutadisi Bali-Sefoni.

10. Falao bu kakala lukufi, bana ba Isaeli basendula meso mau ye bamona, vo bisi Ngipiti bayiza kubazomi. Bana bana ba Isaeli batina beni ye baboka kwa Mfumu.

11. Yau bavova kwa Mose: Kadi ka mwakedi zindiamu mu Ngipiti ko, bu ututuedi mu fwila mwamu nsi yankatu? Kedika yambi yampila yoyo yiwatuvangidi, bu watuvaikisi mu Ngipiti!

Lumb. 100: 7.

12. Ketu i diodio dituakukembi mu Ngipiti? Ketu tuavovele: utuyambula, mpasi tuasadila bisi Ngipiti. Kadi bulutidi kwa yeto mu sadila bisi Ngipiti ye bwambi mu fwila mwamu nsi yankatu.

13. Bana Mose wavutula kwa bantu: Ka lutinani ko; lutelama nakekete, ye luna mona mpulusu yina kuluvanga Mfumu bwabu; kadi yina yiluna mona yina vangwa bisi Ngipiti bwabu, ka luna yo vutuka mona mu yau ntangu yikayimani ko.

14. Mfumu una kulunwanina ye luna bo kadila napi.

5 Mose 1: 30.

15. Mfumu wavova kwa Mose: Mu nkiana weti kumbokila? Kamba bana ba Isaeli balonduka diaka.

16. Kansi ngeye una nanguna nkawa aku ye lambula koko kwaku va nlangu ye basa wo mu kati, mpasi bana ba Isaeli balenda vioka mu nkati ambu mu nsi yayuma.

17. Tala, mono ngina vibisa ntim'a

miabisi Ngipiti, ye bana kuluzoma; mono ngina zituswa mu diambu dia Falao ye nkangu andi wawonsono, makalu mandi ye ntentami miandi.

18. Bisi Ngipiti bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti zituswa mu diambu dia Falao ye makalu mandi ye ntentami miandi.

19. Mpofi a Nzambi yatekila nkangu a Isaeli yaviluka ye yadiata ku nim' au; tuti diamantela diatekila yau diaviluka ye diakala ku nim' au,

20. ye buna diayiza va kati ye nkangu a bisi Ngipiti ye nkangu a Isaeli; tuti diatuka tombe kuna, kansi diawangula mpe fuku. Buna nkangu wankaka walemwana finangana wankaka mu fuku diamvimba.

21. Mose walambula koko kwandi va mbu; buna Mfumu wayendisa mbu mu mpeve yangolo yaeste yavevumuka fuku diamvimba, ye bobo kawangila mbu nsi yayuma; nlangu wawambana mu kati.

Yos. 4: 23. Lumb. 60: 6. 77: 15 b. 78: 13. 100: 9. Yes. 63: 12 b.

22. Bana ba Isaeli bavioka mu nkati ambu va nsi yayuma, nlangu bu weti telama nkieto baka ku lubakala ye ku lumoso luayan.

1 Kol. 10: 1. Eb. 11: 29.

23. Bisi Ngipiti, bakavalu babonsono ba Falao ye makalu ye mintentami babazoma ye babalanda nate ye mu nkati ambu:

24. Lo kiansuka bu kiayiza, buna mutia tuamantela ye mu tuti diamfututu Mfumu watala nkangu abisi Ngipiti ye wasa nkangu abisi Ngipiti bidika-bidika;

25. yandi wasa makalu mamakalu mamwanda makatuka, ye bamona mpasi mu kwenda diaka. Buna bisi Ngipiti bavova: Bika tuatata mu Isaeli, kadi Mfumu weti kubanwanina kwa bisi Ngipiti.

26. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku va mbu, mpasi nlangu wavutuka ye bwila bisi Ngipiti, makalu mau ye ntentami mianu.

27. Bana Mose walambula koko kwandi va mbu, ye bu kwakala mu kia, mbu wavutuka diaka ku vuma kiukalanga, ye bisi Ngipiti beti taba babwanukunwa wo; Mfumu wamwangisa bisi Ngipiti mu kati diambu.

28. Nlangu wavutuka wafuka makalu ye mintentami, nkangu wawonsono wa Falao wabazoma nate ye mu kati

diambu; buna bena widi muntu ukutu katabuswa ko.

Yos. 24: 7.

29. Kansi bana ba Isaeli bayenda vioki mu nsi yayuma mu mbu, ye nlangu watelama nkievo baka ku lubakala ye ku lumoso luayau.

30. I bobo Mfumu wavulusila Isaeli mu lumbu kina mu moko mabisi Ngipiti, ye Isaeli wamona bisi Ngipiti babindalala bafwa va useko ambu.

31. Isaeli bu kamona, bonso bwasonga Mfumu ngolo zandi mu bisi Ngipiti, buna bantu bavumina Mfumu; baleka minu mu Mfumu ye mu sielo kiandi Mose.

KAPU 15.

Nkunga wansikulu wa Isaeli. Mbamuna ku Mala. Tua kiau ku Elimi.

Buna Mose ye bana ba Isaeli bayimbi-la nkunga wau mu zitisa Mfumu; yau bavova: Mono nzolele yimbila mu zitisa Mfumu, kadi yandi wazangama mu kaye. Kavalu ye bakala wabwisa mu mbu.

2. Mfumu i ngolo zami ye nkung'ami wansikulu, yandi wayika mpulusu ami. Yandi i Nzambi ami, mono nzolele kunzitisa, Nzambi asami, nzolele kunzangisa. Lumb. 118: 14 b. Yos. 12: 2 b.

3. Mfumu i kinwani, Mfumu i nkumbu andi. Hos. 12: 6.

4. Makalu ma Falao ye nkangu andi wangolo watuba mu mbu, binwani biandi biasolwa biadimuswa mu mbu a Mbwaki.

5. Minlangu miabafuka, mu mpinda badimina bonso matadi.

6. Koko kwaku kwalubakala, Mfumu, ngeye nkwa nzitusu ye ngolo, koko kwaku kwalubakala, Mfumu, kukosanga mintantu.

7. Mu nene kwaku kwakunene ubwisa ngakidi miaku; ngeye uvaikisanga nkesi zaku, zau zikubamanisanga nkievo titi.

8. Mu diambu diatambo kianganzi zaku minlangu miyonzamanga mu hikunku, mbula zatulama mu ntulami, mbidi aminlangu miakinda mu nsin'ambu.

9. Mintantu miavova: Mono nzolele kubazoma, nzolele kubabakila, nzolele kaba bintani, nzolele zima ndind'ami mu yau; nzolele vola sabala ki-ami, koko kwami kuna kubabunga.

10. Buna wavevumusa mpeve aku,

ye nibu wabafuka; badimina bonso nzaba mu nlangu miaminene.

11. Mfumu, nani ufwanane ye ngeye mu zinzambi? Nani ufwanane ye ngeye, unkwa nzitusu ye nlongo, unkwa nsisi ye nsikulu, ngeye uvanganga bimangu?

1 Lumb. 16: 25. Lumb. 96: 4. Yos. 40: 18.

12. Ngeye walambula koko kwaku kwalubakala, buna utoto wabasiudika.

13. Kansi mu nlemvo aku wavunga bantu bawakudidi, ngeye wabanata mu ngolo zaku ku kundu kiaku kianlongo.

14. Bantu bawa bo ye bazakama, bisi Filistea babakama kingongo.

Yos. 2: 9 b.

15. Buna madingizi ma Edomi bapamuka, mfumu za Moabi zazakama, bisi Kanana babonsono babakama kingongo.

16. Inga, beti bwilwa pamuka ye wonga; mu diambu dialulendo lua-koko kwaku batelamanga nangwi bonso matadi, nate ye bantu baku baviokele, Mfumu, nate ye bantu bawasolele baviokele.

17. Ngeye ukubakotisanga, ngeye ukubatuikanga wa mongo wafwa diaku, va vuma kiokio kiwavanga kundu kia-ku, Mfumu, kinlongo kiokio, Mfumu, kiakubika moko maku.

Lumb. 44: 2. 78: 54. 80: 8.

18. Mfumu i intinu ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani. Lumb. 93: 1.

19. Kadi bakavalu ba Falao ye makalu mandi ye ntentami miandi bu bameni kulumuka mu mbu, Mfumu wavutusa nlangu wambu ye wababwila, bana ba Isaeli bu bavioka mu mbu va nsi yayuma.

20. Mbikudi wankento, Miliami, busi kia Aloni, wabonga puka mu koko kwandi, ye bakento babonsono bannama ye bipuka ye makinu.

21. Miliami watambudila kwa babakala mu nkunga wantambudulu: Luyimbila mu zitisa Mfumu, kadi yandi wazangama mu kaye. Kavalu ye bakala kabwisa mu mbu.

22. Mboki Mose wayambula baia-laelita bananguka ku mbu a Mbwaki ye bakota mu nsi yankatu ya Suli: lumbu tatu bazieta muna ye balembwa mona nlangu.

4 Mose 33: 8.

23. Buna baluaka ku Mala; kansi balembana nwa nlangu ku Mala, kadi wakala wandudi. I bila kiabakila vuma kiokio nkumbu Mala.¹

¹ mb. ndudi.

24. Buna bantu babamina Mose ye bavova : Nki tuna nwa ?

25. Kansi yandi waboka kwa Mfumu ; Mfumu wansonga mpil' anti ukatuba mu nlangu, ye nlangu weka wabiza. Kuna yandi watudila bantu mina ye nsiku ye kuna wabatonta.

26. Yandi wavova : Vo una wanding' a Mfumu, Nzambi aku, ye vanga masongeke mu meso mandi ye dimba nsikudukusu zandi ye keba nkondo miandi miamionsono, buna kina kubakisa widi yela nkutu ko kubakisa bisi Ngipiti, kadi mono i Mfumu, niakisi aku.

2 Mose 23: 25.

27. Mboki baluaka ku Elimi; kuna kwakala kumi ye nto zole zanlangu ye lusambodia luamaba. Kuna batua ku nlangu.

4 Mose 33: 9. Lumb. 23: 2.

KAPU 16.

Bantu babama mu nei yankatu ya Sini. Bimbimbi ye mana.

Mboki bundu diadionsono diabana ba Isalaeli dianangika ku Elimi ye dialuaka ku nei yankatu ya Sini, va kati ye Elimi ye Sinai, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yanzole tuka mu mpaikulu au mu nsi a Ngipiti.

4 Mose 33: 10 b.

2. Bundu diadionsono diabana ba Isalaeli diabamina Mose ye Aloni mu nei yankatu ;

3. bana ba Isalaeli bavova kwa yau : Engwa, vo koko kwa Mfumu kwatuvonda mu nsi a Ngipiti kutuavwanda va binzu biambizi ye tuabaka mampa malunga mu dia ! Kansi yeno luatutuedi mwamu nsi yankatu mu yambula kabu diadionsono diafwa mu nsatu.

2 Mose 14: 11. 4 Mose 11: 4 b.

4. Buna Mfumu wavova kwa Mose : Tala, mono nzolele kulunokisina mampa mana tuka ku zulu. Bantu bana vaika ye yonzika lumbu ka lumbu mafweni. Ngina kubatonta, kidi yamona, vo bazolele diata mu mina miami vo ka bwa ko.

5. Mu lumbu kiansambanu bu bameni yudika mabaneti, buna mana lutila ndambu yankaka mu mabatekele yonzika lumbu ka lumbu.

6. Mose ye Aloni bavova kwa bana babonsono ba Isalaeli : Mu nkokila luna mona, vo i Mfumu waluvaikisi mu nsi a Ngipiti,

7. ye mbazi luna mona nzitusu a Mfu-

mu ; kadi Mfumu wilu, bonso buluku-mbaminanga. Kadi yeto nki kweto, bu lukutubaminanga ?

8. Mose wavova diaka : Diodio dina vangwa, Mfumu bu kana kuluvana mbizi zandia mu nkokila ye mu nsuka mampa mu kuluyukutisa, Mfumu bu kawilu mbamunu eno, bonso buluku-mbaminanga. Kadi yeto nki kweto ? Ka i yeto ko lubaminanga kansi Mfumu.

9. Mose wavova kwa Aloni : Kamba bundu diadionsono diabana ba Isalaeli : Luiza kwa Mfumu, kadi yandi wilu mbamunu zeno.

10. Aloni bu kavova kwa bundu diadionsono diabana ba Isalaeli, buna batadisa ku nsi yankatu, ye tala, nzitusu a Mfumu wamonika mu tutidiamfututu.

2 Mose 13: 21.

11. Mfumu wakaniba kwa Mose ye wavova :

12. Mono ngwilu mbamunu zabana ba Isalaeli. Vova kwa yau ye kamba : Mu nkokila luna tambula mbizi zandia, ye mbazi luna tambula mampa mu kuluyukutisa ; luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.

13. Mu nkokila bimbimbi biayiza ye biafuka tua, ye nsuka walanda noko diamana bwa mu tueka tuatonsono tuatua.

4 Mose 11: 31. Lumb. 78: 24 b. 105: 40. Yoa. 6: 31. 1 Kol. 10: 3.

14. Noko diamana bwa bu diakatuka, tala, buna ntoto mu nsi yankatu wafukwa lekwa biabizio beni nkievo nabala, biabizio beni bifwanane ye noko diabaduswa.

4 Mose 11: 7.

15. Bana ba Isalaeli bu bamona bio-bio, bayuvasana : Nki biobio ? Kadi ka bazaya bio ko. Kansi Mose wavova kwa yau : Biobio i mampa maveni Mfumu mu kala dia kweno.

16. Mfumu wakenbi ebu : Luyonzika bio, muntu muntu bonso bukena nsatu mu dia ; ngoniela mosi kwa muntu muntu luna bonga, bonso bwena ntalu abisi nzo zeno, muntu muntu kwa buna bena yandi mu nzo yakoto.

17. Bana ba Isalaeli bavanga bo, bankaka baluta yonzika ye bankaka safuma.

18. Kansi bu bateza bio mu tezo biangomela, buna ndiena waluta yonzika kabaka kunku kiviokele tezo ko, ye ndiena wayonzika fuma, kakondwa tezo ko ; muntu muntu wamana yonzika bifweni mu dia kwandi.

2 Kol. 8: 15.

19. Mose wavova kwa yau : Widi

muntu nkutu kana bio keba ndambu nate ye kiambazi ko.

20. Kansi ka batumamana Mose ko, kansi bankaka bakeba bio ndambu nate ye nsuka walanda. Buna ntunga zamena bio, ye biakala nsudi yambi; Mose wabafwemina.

21. Bayonzika bio nsuka ka nsuka muntu muntu, bonso bubakala nsatu mu dia; kansi mwini bu wayiza, bianienga.

22. Kansi lumbu kiansambanu bayonzika mampa ndambu zole, ngomela zole kwa muntu muntu. Mfumu zabundu bayiza babonsono ye bakamba bo kwa Mose.

23. Buna yandi wavova kwa yau: I bobo bufwanane ye nambu ma Mfumu; mbazi i luvundulu lualumingu, lumingu luanlongo lua Mfumu. Luvanga bwabu mampa maluzolele vanga, ye lulamba yiluzolele lamba, kansi mansadusulwa mamonsono luna lunda mu nzo zeno nate ye mbazi.

24. Balunda mo nate ye nsuka walanda, bonso bwakamba Mose; ka mabaka nsudi yambi ko, ye ntunga ka zakala mo ko.

25. Mose wavova: Ludia mo bwabu, kadi bwabu i lumingu lua Mfumu; bwabu ka luna mona lekwa va nsi ko.

26. Mu lumbu sambanu luna mo yonzika, kansi kiansambodia i kialumingu; buna lekwa nkutu ka kina monwa ko.

27. Kansi mwanki bankaka mu bantu bavaika mu lumbu kiansambodia mu yonzika, kansi ka bamona lekwa ko.

28. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Ntama kwa luzolele tingumuna ye lembwa keba nsikudukusu zami ye mina miami?

29. Lutala, Mfumu uluveni lumingu; nkianguu uluveni mampa malumbu biole mu lumbu kiansambanu. Nkianguu lukala mu zinzo, muntu muntu mu yandi; widi muntu nkutu kana katuka mu nzo andi mu kiansambodia ko.

1 Mose 2: 3. 2 Mose 20: 8 b.

30. Nkianguu bantu bakembila lumingu mu lumbu kiansambodia.

31. Bana ba Isaeli babika mo mana.¹ Mafwanana ye mingidi mikolianda, makala mampembe, ye makala luvu bonso semela ye niosi.

32. Mose wavova: Mfumu kembebu: Bongano ngomela mosi, kidi makebwa nate ye mbandu zina landa, kidi

¹ mb. nkiana.

bamona mampa momo mayaluvana mu dia mu nsi yankatu, bu yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti.

Eb. 9: 4.

33. Mose wavova kwa Aloni: Bonga lekwa ye tula kio ngomela mosi yamana ye tula mo vantadisi a Mfumu, kidi makebwa nate ye mbandu zina landa.

34. Buna Aloni watula mo vatadisi kimbangi¹ mu kelwa, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

35. Bana ba Isaeli badia mana mu makumaja mamvu, nate ye baluaka ku nsi yakala bantu; badia mana, nate ye baluaka ku nzaku ansi a Kanana.

Yos. 5: 12. Neh. 9: 15.

36. Kansi ngomela mosi i buku kiakumi kiacfa kimosi.

KAPU 17.

Bantu babama ku Masa. Mvita ye Amaleki.

M boki bundu diadionsono diabana ba Isaeli bananguka ku nsi yankatu ya Sini ye bayenda tue tua ka tua, bonso bwatuma Mfumu. Batua ku Lefidimi; kuna bantu ka babaka nlangu wandwa ko.

4 Mose 33: 12 b.

2. Buna bantu babadika bindisa Mose mpaka ye bavova: Lutuvana nlangu wandwa. Mose wavutula kwa yau: Mu nkiana lueti kumbindisa mpaka? Mu nkiana lueti tonta Mfumu?

4 Mose 20: 3 b.

3. Kansi bantu bu bakala mpwila kuna, babamina Mose diaka ye bavova: Mu nkiana watuvaikisi mu nsi a Ngipiti ye vengi, vo yeto, bana beto ye bulu bieto tuna katwa fwa mu diambu diampwila?

4. Buna Mose waboka kwa Mfumu ye wavova: Nki ngina sa kwa bantu baba? Fiuna fisidi, nga bana kumpunda mu matadi.

5. Mfumu wavutula kwa Mose: Wenda ku ntial? abantu ye nata ngudi zankaka zabantu ba Isaeli. Bonga mu koko kwaku nkawa uwabandila nzadi a Nile ye wenda.

2 Mose 7: 20. 14: 16.

6. Tala, mono nzolele telama kunda-disi aku va tadi dia Holebi, ye una banda tadi, ye nlangu una cilumuka mu diau, mpasi bantu banwa. Mose wavanga bo vantadisi angudi zabantu ba Isaeli.

4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15 b. 105: 41. Yes. 48: 21. 1 Kol. 10: 4.

¹ mb. i matadi manina.

7. Yandi wavana vuma kiokio nkumbu Masa¹ ye Meliba² mu diambu diampaka zabana ba Isalaeli, ye mu diambu dia bu batonta Mfumu ye bavova: kani Mfumu wena yeto kani ka bwa ko? 5 Mose 6: 16. Lumb. 81: 7. 95: 8 b.

8. Mboki Amaleki wayiza ye wawanisa Isalaeli ku Lefidiini.

5 Mose 23: 17 b. 1 Sam. 15: 2.

9. Buna Mose wavova kwa Yosua: Utusodila binwani ye wenda wawanisa Amaleki. Mbazi ngina telama va mbat' akintuntubulu ye nkawa a Nzambi mu koko kwani.

10. Yosua wavanga, bonso bwankamba Mose ye wawanisa Amaleki. Kansi Mose, Aloni ye Huli batombuka ku mbat' akintuntubulu.

11. Mose bu kazangula koko kwandi, Isalaeli dianunga, kansi bu kayambula koko kwandi kwavutuka, Amaleki wanunga.

12. Moko ma Mose bu makala zitu, babonga tadi ye batula dio kungsi ayandi, ye va diau kavwanda; mboki Aloni ye Huli basikila moko mandi, mosi lueka mosi lueka. I bobo moko mandi masikudulwa nangwi, nate ye ntangu yadimina.

13. Yosua wabanda Amaleki ye bantu bandi mu meno masabala.

14. Mfumu wavova kwa Mose: Sonika diodio mu mbambukulu amoyo mu nkanda ye kambuzula dio kwa Yosua, kadi ngina fukisa mbambukulu amoyo a Amaleki nampia, vo ka yina vutuka bambukulwa moyo kungsi azulu ko.

4 Mose 24: 20.

15. Mose watunga disalu ye wavana dio nkumbu Mfumu i mpevila ami.

16. Yandi wavova: Inga, izangula koko kwami ku kiandu kia Mfumu ye ita, vo Mfumu una nwanisa Amaleki mu mbandu ka mbandu.

KAPU 18.

Yitilo wabumina kwa Mose. Minkougudi-di miavewa kwa Isalaeli.

Yitilo, nganga mu Midiani, ko wa Mose, wawa maimonsono mavanga Nzambi kwa Mose ye bantu bandi ba Isalaeli, bonso bwavaikisila Mfumu Isalaeli mu Ngipiti.

2. Buna Yitilo, ko wa Mose, wanata Sipola, i nkazi a Mose ukateka fidisa ku nzo andi

3. ye bana bandi bababakala mpe;

¹ mb. ntoutolo.

² mb. upaka.

umosi wavewa nkumbu Ngelesoni,¹ kadi, bonso bwavova Mose, mono i nzenza mu nsi yindembolo vwa,

¹ Lus. 23: 15.

4. ye wankaka nkumbu Elieseli,² kadi, bonso bukavova, Nzambi asami wansadisa ye wantanina mu sabala kia Falao.

5. Yitilo, ko wa Mose, bu kayiza ye bana bababakala ba Mose ye nkazi andi kwa yandi mu nsi yankatu mukitunga nzo andi yakoto va mongo wa Nzambi, watuma kwa Mose: 2 Mose 3: 1.

6. Mono, ko waku Yitilo, ndeti kwa ngeye nkazi aku ye bana bandi bole bababakala.

7. Buna Mose wayenda kiki ko wandi ye wayinama kwa yandi ye wamfi-ba. Bu bamana yuvasana malembe, bakota mu nzo yakoto.

8. Mose wakamba ko wandi maimonsono mavanga Nzambi kwa Falao ye bisi Ngipiti mu diambu dia Isalaeli ye nzungu zazonsono zibamona mu nzila, ye bonso bubatanunwa kwa Mfumu.

9. Yitilo wayangalala mu yina yaimonsono yambote yavanga Mfumu kwa Isalaeli, bu kabatanina mu moko mabisi Ngipiti.

10. Yitilo wavova: Bika Mfumu kasikwa walutanini mu moko mabisi Ngipiti ye mu moko ma Falao, Mfumu, watanini bantu mu moko mabisi Ngipiti.

11. Bwabu nzaidi, vo Mfumu lutidi nzambi zankaka zazonsono, kadi bobo kakisongila, bu bakadila ngianza kwa bantu baba.

2 Mose 1: 13 b. 1: 6 b. 14: 18, 27 b. 15: 11.

Neh. 9: 10. Lumb. 36: 8.

12. Yitilo, ko wa Mose, wanata kwa Nzambi nkailu wangioka ye nkailu miankaka miamponda; Aloni ye ngudi zabantu babonsono ba Isalaeli bayiza buluka ye ko wa Mose vantadisi a Nzambi.

13. Lumbu kialanda mboki Mose wavwanda mu kongudila bantu, ye bantu bazungidila Mose tuka nsuka nate ye nkokila.

14. Ko wa Mose bu kamona salu biabionsono bikasadila mu bantu, wavova: Nki asalu biabionsono biusadilanga mu bantu? Mu nkiamu weti vwandila bobo ngeye kaka, bantu babonsono bu bakuzungididi tuka nsuka nate ye nkokila?

15. Mose wavutula kwa ko wandi:

¹ mb. kinzenza.

² mb. lusadun lua Nzambi.

Bantu beti kwiza kwa mono mu yuvula Nzambi.

16. Bakwizanga kwa mono, bu babeki mambu, ye buna ngina kubakongudila; buna ikubakambanga nkondo mia Nzambi ye mina miandi.

17. Buna ko wa Mose wavova kwa yandi: Kuvanganga busongele beni ko.

18. Ngeye kibeni ye bantu bakuzungidilanga luna katwa beba; bonso bobo buna lutila mipasi kwa ngeye, ngeye kibeni kulendi bo sala ko.

5 Mose 1: 9.

19. Nkisi gunu diimba mambu mami; mono nzole e kuluengisa, ye Nzambi una kala y: ku. Bika wakala nzonzi abantu vantadisi a Nzambi ye kamba mambu mau kwa Nzambi.

20. Bika wabazaikisa mu nkondo ye mina ye wabakamba nzila yibana kweni ye yonso yibana vanga.

21. Kansi nakisodila mu bantu babonsono babakala badedama, bavumina ngina Nzambi, babakala balenda lekulwa minu, babelanga biampamba, ye ubatumba bakuluntu mu yau, bankaka kwa funda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu ye bankaka kwa kumi.

4 Mose 11: 16 b. 5 Mose 1: 13.

22. Bika bana bakongudila bantu ntangu zazonsono. Vo diambu diadine dina kwiza, bika bafunda kwa ngeye, kansi mambu mankaka mamake bika bazenga mu yau kibeni. I bobo una vangila zitu kiaku nayaki-yaki, bu bana kio nata ye ngeye.

23. Vo ngeye zolele bo sa, ye Nzambi una bo kukamba, buna una lenda tatamana; bantu babonsono vava balenda vutuka ku nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi.

24. Mose wadiimba mambu mako wandi ye wavanga mamonsono makakamba.

25. Mose wasola mu Isaeli diadionsono babakala badedama ye wabavanga bakuluntu mu bantu, bakuluntu bankaka kwa funda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu, bankaka kwa kumi.

26. Baba bana kongudila bantu ntangu zazonsono. Mambu mamananene bana funda kwa Mose, kansi mambu mankaka mamake bana zenga yau kibeni.

27. Mboki Mose wasindika ko wandi, ye ndieu wavutuka ku nsi andi diaka.

KAPU 19.

Ngizulu a Isaeli ku Sinai. Nsilulu a Mfumu mu vangula Isaeli mu kala bantu bandi bamvwa.

Lumbu kina ngonda yantatu bu ya bika kasi mpaikulu abana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, bakota mu nsi yankatu ya Sinai.

2. Kadi bananguka ku Lefidimi ye mboki baluaka mu nsi yankatu ya Sinai ye batua mu nsi yankatu; muna Isaeli diatua vatadisi mongo.

4 Mose 33: 15.

3. Mose wabaluka kwa Nzambi; buna ku mongo Mfumu wambokila ye wavova: Ebu una vova kwa nzo a Yakobi, ebuna una kamba kwa bana ba Isaeli:

Mav. 7: 38.

4. Yeno kibeni luamweni, bonso buyavengi kwa bisi Ngipiti, ye bonso buyaluneti va maveve mungo azulu ye yalutuedi kwa mono.

5. Vo luna wa nding' ami bwabu ye keba luwawanu luami, buna luna kala mwilu ami yina lutila bantu bankaka babonsono, kadi ntoto wawonsono i wami;

5 Mose 5: 2 b. Lumb. 24: 1. 50: 12. 1 Kol. 10: 26.

Tit. 2: 14.

6. luna kala kwa mono kimfumu kiabanganga ye bantu banlongo. I dio dio diuna vova kwa bana ba Isaeli.

2 Mose 22: 31. 5 Mose 7: 6. 1 Pet. 2: 9. Nzai. 1: 6. 5: 10.

7. Mose bu kavutuka, wakutikisa ngudi zabantu ye wabakamba momo mamonsono mankamba Mfumu.

8. Buna bantu babonsono batambu dila mu nwa umosi ye bavova: Mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga. Mose wavutuka kwa Mfumu ye wanata ntambudulu abantu.

2 Mose 24: 3. 5 Mose 5: 27.

9. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, mono ngina kwiza kwa ngeye mu tuti diankobo, kidi bantu bawa, bu ngieti vova kwa ngeye ye kulekila minu ntangu yikayimani. Mose wakamba ntambudulu abantu kwa Mfumu.

10. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa bantu wababieka nlongo bwabu ye kiambazi ye ubasukusa mwawatu miau.

11. Bika bakubama nate ye kiamene; kadi kiamene Mfumu una kulumuka wa mongo wa Sinai mu meso mabantu babonsono.

12. Ngeye una tenda nzaku yakinzungidila kwa bantu ye vova: Luluega mu baluka va mungo vo valakana

ku sina diamongo. Wonso una valakana mongo una vutulwa ndinda wafwa;

13. kansi koko nkutu ka kuna kumvalakana ko, kansi yandi una vondwa mu matadi vo mu sikwa. Kani vo i bulu vo muntu sika vondwa kwandi. Mpungi bu yina ninga mu ningu waula, buna bika babaluka va mongo.

2 Mose 24: 1. Eb. 12: 20.

14. Mose wakulumuka mu mongo kwa bantu ye wabieka bantu nlongo, ye basukula mwatu miao.

15. Yandi wavova kwa bantu: Lukubama nate ye kiamene; muntu kana valakana ye nkento ko.

16. Lumbu kiantatu bu kwakia, mboki kwabadika duma ye vezima ye tuti diankobo diabwila mongo, ye ningu wangolo wampungi wawakana; bantu babonsono mu tua bazakama.

5 Mose 33: 2.

17. Kansi Mose wawaikisa bantu mu tua mu kika Nzambi; batelama ku banda diamongo.

18. Mongo wawonsono wa Sinai wafukama kwa mwisi, Mfumu bu kakulumukina vo mu tia; mwisi wafwita momo bonso mwisi utukanga mu foloni ye mongo wawonsono wazakama beni.

5 Mose 4: 11 b. Eb. 12: 18 b.

19. Ningu ampungi walutila ye walutila mu ngolo. Mose wavova, ye Nzambi wantambudila mu ndinga yangolo.

20. Mfumu wakulumuka va mongo wa Sinai, va mbat' amongo, ye Mfumu watumisa Mose ku mbat' amongo; buna Mose wabaluka kuna.

21. Mfumu wavova kwa Mose: Kulumuka ye luengisa bantu, ka bidi finangana mu mona Mfumu, kadi buna babingi mu yau bana bilama.

2 Mose 33: 20.

22. Banganga mpe balenda finangana Mfumu, bana kukibieka nlongo, kidi, Mfumu kabayambula babwilwa kwa mbungulu ko.

23. Kansi Mose wavutula kwa Mfumu: Bantu ka balendi baluka mongo wa Sinai ko, kadi ngeye kibeni watulue ngese ye wavovele, vo ngina tenda nzaku yakinzungidila va mongo ye bieka wo nlongo.

24. Buna Mfumu wavova kwa yandi: Kulumuka kuna ye mboki vutuka vava ye nata Aloni. Kansi banganga ye bantu ka bana finangana mu baluka kwa Mfumu ko, mpasi kana yambula babwilwa kwa mbungulu ko.

25. Mose wakulumuka kwa bantu ye wabakamba momo.

KAPU 20.

Kumi diamina. Wonga wabantu. Mina miadisalu.

Nzambi wavova nambu mama mamonsono ye wata:

2. Mono i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisi mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.

5 Mose 5: 6 b. Lumb. 31: 9 b.

3. Kukulani ye nzambi zankaka ye mono ko.

4. Kukivangani kiteki vo kifwani kialekwa ko, kani kifwani kialekwa kiena mu zulu vo lekwa kiena vava ntoto vo lekwa kiena mu nlongo kuni antoto ko.

3 Mose 26: 1. 5 Mose 4: 15 b. 27: 15 b.

5. Kusambilani bio vo sadila bio ko; kadi mono, Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi avema uvutulanga tufuma tuamase ndinda mu bana ye bana landa mu mbandu yantatu ye yaia, bu ibelwanga.

2 Mose 34: 7, 14. 3 Mose 26: 30 b. 4 Mose 14: 18.

5 Mose 24: 16. Yel. 31: 20 b. Yel. 18: 19 b.

6. kansi ilemuvukilanga nate ye mafunda, bu itondwanga ye nsikudukusu zani bu zikebwanga.

5 Mose 5: 9 b. 7: 9 b. Lumb. 103: 17 b. 105:

8. Yel. 32: 18.

7. Kusadilani nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, mu nkato ko, kadi Mfumu kana yambula vutulandindako kwa wonso usadilanga nkumbu andi mu nkato.

3 Mose 19: 12. 24: 16. Mat. 5: 33 b.

8. Banzila lumbu kialumingu, kidi wakela kio kianlongo.

2 Mose 23: 12. 31: 13 b. 34: 21. 35: 2 b. Yel. 17: 21 b. Yel. 20: 12.

9. Lumbu sambanu una sala ye sala salu biaku biabionsono;

10. kansi kiansambodia i luningu lua Mfumu, Nzambi aku; buna kusalani salu ko, ka mwan' aku wabakala vo mwan' aku waukento ko, ka sielo kiaku kiabakala vo kiankento ko vobulu biaku bikokanga ko, ka nzenza mpe ko wena yaku mu ngudi amielo miaku.

11. Kadi mu lumbu sambanu Mfumu wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau, kansi wavu ndila kiansambodia; mu diambu diodio Mfumu wasakumuna lumbu kialumingu ye wabieka kio nlongo.

1 Mose 2: 2 b.

12. Vumina saku ye mbut' aku, kidi wazingila moyo ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

Mat. 15: 4. Mat. 7: 10 b. Ef. 6: 2 b.

13. Kubemani ko.

Mat. 5: 21 b.

14. Kuyangani ko.

3 Mose 20: 10 b. Mat. 5: 27 b. 19: 9. Eb. 13: 4.

15. Kuyibani ko. Et. 4: 24.
 16. Kutani kimbangi kiamakutu mu ni aku ko. Zing. 19: 5.
 17. Kuzininani moyo mu nzo ani aku ko. Kuzininani moyo mu nkazi ani aku ko, ka sielo kiandi kiabakala vo sielo kiandi kiantento ko, ka ngombe andi vo mpund' andi ko, ka lekwa kiankaka nkutu ko kivwilo kwa ni aku.

Loma 7: 7. 13: 9.

18. Bantu babonsono bamona ye bawa ndumu ye nlaku miatia ye ningu wampungi ye mwisi watuka mu mongo; bantu bu bamona bo, bazakama ye batatuka. Eb. 12: 18 b.

19. Bavova kwa Mose: Utuvovisa ngeye, ye tuna wa, kansi kuyambulani Nzambi katuvovisa ko, ka tuidi fwa. 5 Mose 5: 25 b. 18: 16.

20. Kansi Mose wavova kwa bantu: Kalutinani ko, kadi Nzambi wizidi mu kulutonta ye kidi luakala vumi mu meso kwa yandi, ka luidi vola masumu.

21. Nkiangunu bantu batatuka, Mose bu kafinangana ye mwisi wenina Nzambi.

22. Mfumu wavova kwa Mose: Ngeye una vova kwa bana ba Isalaeli ebu: Lumweni yeno kibeni, vo iluvo-vele mu zulu.

23. Ka lukivangani zinzambi ye mono ko; nzambi zapalata vo zawola ka lukivangani zo ko.

24. Salu diantoto una kumpangila ye yokila dio nkailu miaku miangioka ye miamatondo, mameme maku ye ngombe zaku. Konso kuitundisanga mbambukulu ankunibu ami moyo, kuna ngina kwiza kwa ngeye ye kusakumuna.

25. Kansi vo zolele kumpangila salu diamatadi, kutungani dio mu matadi matetwa ko; kadi vo una valakana tadi ye luazu kiaku, buna weti dio sumuna. 5 Mose 27: 5 b. Yos. 8: 31.

26. Kumakani mpe mu salu diami mu kikada ko, nsoni zaku ka zidi monikina bo. 2 Mose 28: 42 b.

KAPU 21.

Mina mu minanga ye mu bivisa moyo vo kiela vo mvwilo.

Miami i nsiku miuna kubatudila:
 2. Vo una sumba nanga wakisi ebeleo, sika sala mu mvu nsambanu, kansi wansambodia sika yambulwa, ka mu nkudulu ko. 3 Mose 25: 40. 5 Mose 15: 12. Yel. 34: 14.

3. Vo wayiza kinsona sika yambulwa kinsona; vo wakwela, buna nkazi andi una yambulwa ye yandi.

4. Vo mfumu andi wainvana nkazi ye wau wambutula bana babakala ye bana babakento, buna nkazi ye bana bandi bana vuwa kwa mfumu andi, ye bakala kaka una yambulwa.

5. Kansi vo nanga una vova: ntondele mfumu ami, nkazi ami ye bana bami beni ye kizolele yambulwa ko.

6. buna mfumu andi una kuntuala kwa Nzambi ye kuntula va kielo vo va tungwa kiamwelo, ye mfumu andi una zokula kutu kwandi mu nsoma; mboki yandi i nang' andi ntangu yikayimani. 2 Mose 18: 15 b. 5 Mose 15: 17.

7. Vo muntu una teka mwan' andi wankento mu kala sielo kiantento, buna kana yambulwa bonso buyambulwanga minanga ko.

8. Vo weka wambi mu meso mfumu andi, bu kakisavukila ntima mu yandi, bika kayambula kakulwa. Kakalani lulendo mu kunteka kwa bantu banzenza ko, bu kakabikisa nsilulu andi kwa yandi.

9. Kansi vo una yambula mwan' andi kansavukila ntima, buna una kuvana lendo bonso bana babakento.

10. Vo una kwela nkazi wankaka diaka, kana katula ndambu amadia mandu vo mvwatu miandi vo lendo kiankwedolo ko.

11. Vo kana kunyambula kasadila lendo kiandimu biobiobitatu ko, buna una yambulwa, kamu nkudulu vo mfutu ko.

12. Wonso ubandanga wankaka ye una fwa, yandi una vutulwa ndinda wafwa. 1 Mose 9: 6. 3 Mose 24: 17. 4 Mose 35: 16 b. Mat. 20: 52.

13. Kansi vo kakeni mu moyo wangana ko, kansi Nzambi yambudi kibandwa kwa koko kwandi mu kusukusu, buna ngina kusonga vuma vakana tinina. 4 Mose 35: 6, 22 b. 5 Mose 4: 41 b. 19: 1 b. Yos. 20: 2 b.

14. Kansi vo muntu una vola nkanu wowo, vo una bema ni andimu bungubi, buna una kunkamata, vo wena lukufi ye salu diami mpe, kidi kafwa. 1 Nt. 2: 28 b.

15. Wonso ubufanga sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa.

16. Wonso uyibanga muntu, kani mboki sika teka uyibulu, kani sika kunsimba yandi kibeni, yandi una vutulwa ndinda wafwa. 5 Mose 24: 7.

17. Wonso ulevulanga sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa. 3 Mose 20: 9. 5 Mose 21: 18 b. 27: 16. Zing. 20: 20. 30: 17. Mat. 15: 4. Mat. 7: 10.

18. Vo babakala beti bindasana mpaka ye umosi una banda wankaka

mu tadi vo mu nkome, ye ndiena nanga kana fwa ko, kansi una wambama va ntanda,

19. ye mboki sika vonga ye lenda diata, bu kakisikidi va nkawa andi; buna ndiena wambanda kana vutulwa ndinda ko; kansi una toma ntangu andi yiviokele ye una kumbedisisa mpe.

20. Vo muntu una banda nang' andi wabakala vo wankento mu nti, ye wabandwa una fwa kungsi akoko kwandi, yandi una vutulwa ndinda mu dianibu diodio.

21. Kansi ndiena wabandwa vo una kala moyo mu lumbu kimosi vo biole, kana bo vutulwa ndinda ko, kadi i bi-andi vanza biobio.

22. Vo babakala beti zonzasana ye umosi mu yau una bumangana nkento wena vumu, ye una sulula mwan' andi, kansi kubu diankaka ka dina bwa ko, buna sika futa yina lomba nlumi ankeno kwa yandi ye una futa, bonso buna zenga nzonzi.

23. Kansi vo kubu dina bwa, moyo una vewa mu moyo,

3 Mose 24: 20 b. 5 Mose 19: 21. Mat. 5: 38 b.

24. disu mu disu, dinu mu dinu, koko mu koko, kulu mu kulu,

25. mputa yavia mu mputa yavia, vwa mu vwa, mviumbu mu mviumbu.

26. Vo muntu una banda nang' andi wabakala vo wankento mu disu ye bunga dio, buna una yambula ubivusu bonso ntomono mu disu.

27. I bobo mpe vo muntu una bula dinu dianang' andi wabakala vo wankento, buna una yambula ubivusu bonso ntomono mu dinu.

28. Vo ngombe yina kuda muntu ye una fwa, bakala vo nkento, buna ngombe yina vondwa mu matadi, ye mbizi ka yina diwa ko; kansi vwidu ngombe kana vutulwa ndinda ko.

29. Kansi vo ngombe yakedi fu kiakuda ye mvwe andi waluengusu ye kakebanga yo ko ye ngombe yina vonda muntu, bakala vo nkento, buna ngombe yina vondwa mu matadi ye mvwe andi una vondwa mpe.

1 Mose 9: 5.

30. Kansi vo yandi una zengulwa mfutu ankudulu, buna sika vana yina yikana zengulwa.

31. Vo ntaudi yabakala vo yankento yakudwa kwa ngombe, buna yandi mpe una nunguswa mu mwina umosi.

32. Kansi vo ngombe yina kuda nanga wabakala vo wankento, mvwe una vana kwa mfumu awakudwa makuma-

tatu masekeli biapalata, ye ngombe yina vondwa mu matadi.

33. Vo muntu una fundula nto vo tima nto yamona ye lembwa fuka yo ye mboki ngombe vo mpunda yina yo bwa,

34. buna mvwe anto una futa bivanza kwa mvwe abulu, kansi nitu yafwa yina kala yayandi.

35. Vo ngombe yamuntu yina kuda ngombe yamuntu wankaka ye yina fwa, buna bana teka ngombe yavumuna ye kaba mfutu ye mboki kaba nitu yafwa mpe.

36. Kansi vo bwazayakana, vo ngombe yakedi fu kiakuda, ye mvwe andi kakebele yo nkutu ko, buna una toma ngombe mu ngombe, kansi nitu yafwa yina kala yayandi.

KAPU 22.

Mina mu yiba, mu mbongo zatambulwa mu kebwa, mu usambudulu abiteki, mu bana bakinsona, nkailu miabiantete ye mambu mankaka.

Vo muntu una yiba ngombe vo mome ye vonda vo teka bulu, yandi una toma ngombe mu ngombe zitano, ye mome mu mameme maia.

2 Sam. 12: 6.

2. Vo mwivi una monwa, bu keti yiba, ye una bandwa mu mfwilu, buna mfuk' amenga ka yenani ye mbemi ko.

3. Kansi vo ntangu yamana seluka, bu bwakala, buna i mfuk' amenga. Mwivi una toma ntomono yalunga; vo kena lekwa ko, una tekwa mu dianibu diafuta yina yikayiba.

4. Vo bulu kiayibwa, kani ngombe vo mpunda vo mome, kiamonwa kiamoyo mu moko mandi, buna una toma ntoma zole.

5. Vo muntu una yambula bulu biadia mu via vo mu via diavinia, vo yambudi bio biadia mu via diangana, buna yandi una toma bidilu mu bina bilutidi mu via diandi ye mu bina bilutidi mu via diandi diavinia.

6. Vo tia tuna kwama ye kwika lumbu luansende ye mu diambu diodio mita miambongo mina via vo mbongo yalembwa zakwa vo biankaka biena mu via, buna ndiena wakwika tia una toma ntomono yalunga.

7. Vo muntu una vana wankaka bivanza vo mbongo mu keba bio ye bian bina yibwa mu nzo andi, buna mwivi, vo sika bakulwa, una toma ntoma zole.

8. Vo mwivi kana bakuka ko, buna bana tuala mvwe anzo kwa Nzambi, kidi kwazayakana, vo kabonga lekwa biani andi ko.

9. Vo bila kina tewa, vo katoma bio keba ko—kani ngombe vo mpunda vo mame vo mimvwatu vo lekwa biankaka biazimbala—ye muntu una tatamana, vo ka biakabwa nadede ko, buna mambu mababole mana luaka vantadisi a Nzambi. Wonso una zengudulwa kwa Nzambi, una tomisa wankaka ntoma zole.

10. Vo muntu una vana wankaka mpunda vo ngombe vo mame vo kionso kiongo bulu kiataluka mu kebwa ye kiau kina fwa vo bwa kubu vo zionwa ye muntu kamona bo ko,

11. buna diambu dina zengwa va kati ye yau mu ndefi kwa Nzambi, kidi kwazayakana, vo umosi kabongele lekwa biangana ko; ndefi yoyo yina tambukulwa kwa mivwe, ye ndiena wankaka kana kala nsatu atoma bio ko.

12. Kansi vo wayibwa bio, buna una bio toma kwa mivwe.

13. Vo kiau kiavondwa mu nzala, una tuala bulu kiavondwa mu nzala bonso kimbangi; buna kana kala nsatu atoma bio ko.

1 Mose 31: 39.

14. Vo muntu una sompa bulu kwa wankaka, ye kiau kina bwa kubu vo fwa ye mivwe akiau kena vo ko, buna una toma kiaktionsono.

15. Vo mivwe akiau wena vana, kana kala nsatu atoma kio ko. Vo bulu ki-asompwa, buna mifutu ansompolo i ntomo.

16. Vo muntu una sindisila ndumba yalembwa kambunwa ye kunyangila, buna una vana nkailu andumb' andambisa mu yandi ye kunkwela.

5 Mose 22: 28 b.

17. Vo se diandi dina tinguna mu kumvana kwa yandi, buna una futa vanza bifweni ye nkailu andumb' andambisa uvewanga mu ndumba.

18. Nkento wakiloka kuna yambu-la kavuka ko.

3 Mose 20: 27.

19. Wonso uyangilanga ye bulu una vutulwa ndinda wafwa.

3 Mose 18: 23. 20: 15. 5 Mose 27: 21.

20. Wonso uyokanga nkailu kwa nzambi zankaka ye ka kwa Mfummu kaka ko, yandi una niokunwa mu bungwa.

21. Kuna vweza vo kwamisa nze-nza ko, keti yeno kibeni luakala kinze-nza mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 23: 9. 3 Mose 19: 33. 5 Mose 24: 17 b.

22. Mafwola ye bakondolo se ka luna kubasa buna bwambi ko.

Sak. 7: 10.

23. Vo una kubasa buna, ngina kwami wa mbokolo zau, bu bana kumbokilanga,

5 Mose 10: 18.

24. ye nganzi zami zina kwama, ye ngina kulubema mu sabala, mpasi bakazi beno bakala mafwola ye bana beno bakondwa se.

25. Vo una sompisa bivanza kwa wamputu mu mwayaku mu bantu bami, luna kuna kumvangila bonso nkwa kalala ko; ka luna kuntatimisa ndandu ko.

3 Mose 25: 36 b. 5 Mose 23: 19 b. Lumb. 15: 5.

26. Vo ubongele yunga kiani aku mu ntadulu, una kio vutula kwa yandi, ntangu bu ka yakidiminini ko;

27. keti i kiokio kaka i vunga diandi, ye mu kiau kafukilanga nitu andi. Nga nki kiankaka kana kukifuka, bu kalambalele ye lele? Vo sika katwa boka kwa mono, ngina kunwa, kadi mono ngiena kiwuntu.

28. Kutiakani Nzambi ko, ye kusembani mfumu mu bantu baku ko.

Mav. 23: 5.

29. Kuzingilani ko mu vana nkailu aku mu yina yifulukanga kiau nkailu ye mu yina yicilumukanga mu kamunu kiaku. Nsemokono aku mu bana baku una kumpana.

2 Mose 13: 2. 34: 19.

30. I boko mpe una vanga mu ngombe zaku ye mamieme maku. Mu lumbu nsambodia bana kala ye mbuta zau; mu kianani una kubavana kwa mono.

3 Mose 22: 27.

31. Yeno luna kala bantu bami banlongo; mbizi abulu kiavondwa mu nzala va nsi ka yina diwa kwa yeno ko, lutuba yo kwa zimbwa.

2 Mose 19: 6. 3 Mose 22: 8. Yeh. 44: 31.

KAPU 23.

Mina mu lusongo ye mu kiwuntu ye mu tumingu tuatuncene. Nsilula mu bakananita vo bana kubwa.

Kutengulani ngwilu ampumpuluvu-nu ko; kusadisani ko ndiena wena mambu malembolo songa mu kala mbangi yamvilangani.

2 Mose 20: 16. 3 Mose 19: 16.

2. Kunamani kabu ko mu yina yambi vo mu ta kimbangi mu mambu ye yinama bonso bwena kabu ye vidingisa usiku.

3. Kukalani lulengo ko kwa wafwa-fwa mu diambu diandi dimosi nkutu ko.

3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17.

4. Vo una bwana ngombe vo mpund' antantu aku yizimbale, buna una kumvutudila bulu.

5 Mose 22: 1 b.

5. Vo una mona mpund' ambeni aku yibwidi kuni azitu kiandi, kusisani

muntu ko ye lembwa kunsadisa, kansi unesadisa mu kangula zitu.

5 Mose 22: 4.

6. Kuvidingisani nsiku mu diambu dimosi nkutu ko kwa wamputu wena yaku.

7. Una tatuka beni mu mambu malembolo songa; kubemani ko ndiena ukondolo bila ye unungini, kadi kina nungisa muntu wena nkanu ko.

8. Kutambulani kinswekila ko, kadi kinswekila kivondanga meso mayau bamonanga ye kivingisauga mambu mabamfonga.

5 Mose 16: 19. 27: 25.

9. Kuzungulani nzenza ko; keti luzaidi, bonso bweti mona banzenza, bu luakala kinzenza yeno kibeni mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 22: 21. 3 Mose 19: 33. 5 Mose 10: 19.

10. Mu mvu nsambanu una kuna ntoto aku ye yonzika mbutu miawau;

3 Mose 25: 3 b.

11. kansi mvu wansambodia una wo vundisa ye yambula wo wakala napi, kidi bamputu mu bantu baku badia mio; bionso bibana sisa bilenda diwa kwa bibulu va nsi. I bobo una vanga mpe mu via diaku diavinia ye nti miaku miaolive.

12. Lumbu sambanu una sala salu biaku, kansi kiansambodia una kembila lumbu kiamvundulu, mpasi ngombe aku ye mpund' aku bavunda ye mwan' asielo kiaku kiankento ye nzenza bakinda.

2 Mose 20: 8 b.

13. Mu mambu momo namonsono mailukembi, luna mo toma tala. Nkumbu zanzambi zankaka ka luna zo bikako; ka zina wakana mu nw' akuko.

2 Mose 20: 3. Yos. 23: 7.

14. Nkembila tatu mvu mvu una kunkembila nkembo.

2 Mose 34: 23. 3 Mose 23: 4 b. 5 Mose 16: 16.

15. Nkembo wanampa malembwa funa una kembila: mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, bonso buikembi mu ntangu yazengwa mu ngonda Abibi, bu wawaika ntangu yoyo mu Ngipiti; kansi niuntu kana kwiza va zizi kiami mu moko ye moko ko.

2 Mose 12: 14 b. 34: 18.

16. Ngeye una mpe kembila nkembo angionzokolo ambongo, bu una yonzika biantete biasalu kiaku, mu bina biwakuna va nsi. Nkembo wandundulu ambongo una kembila mpe ku nsukulu amvu, bu ulundanga bibutidi salu kiaku mu nsi.

17. Ngiza tatu mvu ka mvu babakala baku babonsono bana kwiza va zizi kia Mfumu, Mfumu aku.

18. Kuyokani menga mu nkailu ami wamponda va kimosi ye lekwa biafunuswa ko. Mazi mankailu ami wankembo ka mana siswa mu fuku nate ye nsuka ko.

2 Mose 12: 10, 15. 34: 25.

19. Bina biantete biambutu miantete miansi aku una nata ku nzo a Mfumu, Nzambi aku.

Kulanibani mwan' angombe mu mamvumina mambut' andi ko.

2 Mose 34: 26. 5 Mose 14: 21. 26: 1 b.

20. Tala, ngina fidisa mpofi ku ntual' aku una kukeba mu nzila ye kunata ku vuma kiyasola.

2 Mose 32: 34. 33: 2. 5 Mose 31: 3 b. Yos. 63: 9.

21. Luenga vantadisi andi ye wa nding' andi, kutingunani kwa yandi ko; yandi kana vibidilantulumunu zeno ko, kadi nkumbu ami yena mu yandi.

Yos. 24: 19.

22. Kansi vo una wa nding' andi ye vanga mamonsono mangina kamba, buna ngina kala ntantu kwa ntantu miaku ye mbeni kwa mbeni zaku.

23. Kadi mpofi ami una tekila ku ntual' aku ye kunata ku nsi abaamolita, bahetita, bapelesita, bakananita, bahivita ye bayebusita, ye ngina kubafukisa.

24. Kuna sambila nzambi zau ko vo sadila zo vo vanga bonso buvanguanga kuna ko, kansi una zo bunguzula ye bula mama biau.

2 Mose 20: 5. 34: 13. 5 Mose 7: 5.

25. Kansi Mfumu, Nzambi eno, luna sadila, ye yandi una kusakumunina madia ye ndwinu; buna yela mpe ngina vengula kwa ngeye.

2 Mose 15: 26. 5 Mose 7: 15.

26. Buna mu nsi aku ka muna kala nkento una sulula vo kala kisita ko. Ngina lungisa tezo hialumbu biaku.

6 Mose 7: 14.

27. Ku ntual' aku ngina tekisa pamu mu diambu diamono ye bidika-bidika mu bantu babonsono bauna luakila, ye ngina sa vo ntantu miaku miamionsono mina taba mu ngeye.

5 Mose 11: 25.

28. Mono ngina fidisa mivimi ku ntual' aku, ye zau zina tinisa bahivita, bakananita ye bahetita mu ngeye.

5 Mose 7: 20. Yos. 24: 12.

29. Kansi mu mvu umosi kaka kina kubatinisa mu ngeye ko, nsi ka yidi kituka nsi yankatu ye bulu biansisi ka bidi nieka ye kubivisa;

30. kansi vole vole ngina kubatinisa mu ngeye, nate ye wamana nieka, ye ulenda baka nsi bonso fwa diaku.

31. Ngina vanga nzaku zansi aku zatuka ku mbu a Mwaki nate ye ku mbu abafilitea ye ku nsi yankatu nate ye ku nzadi; kadi ngina vana bisi

nsi mu moko meno, ye ngeye una kubakuba, ye bana taba mu ngeye.

1 Mose 15: 18. 5 Mose 11: 24. 1 Nt. 4: 21. Lumb. 80: 11.

32. Kuwawanani luwawanu ye yau ko vo nzambi zau.

2 Mose 34: 12. 5 Mose 7: 2 b. Yos. 23: 12 b. Nkong. 2: 2 b.

33. Ka bana yambulwa bakala kundu nu nsi aku ko, ka bidi kusindisila mu vola masumu kwa mono; kadi nanga ulenda sadila nzambi zau, ye diodio dina kadila siongi kwa ngeye.

KAPU 24.

Luwawanu luavangwa. Mose va Sinai.

Yandi wavova kwa Mose: Baluka kwa Mfumu, ngeye kibeni ye Aloni, Nadabi ye Abihu ye lusambodia luangudi zabantu ba Isalaeli; luna sambila mu finseke.

2. Mose kaka ulenda finangana kwa Mfumu; bankaka ka bafinanganani ko; bantu mpe ka babalukani ye yandi ko.

3. Mose wayiza ye wakamba kwa bantu mambu mamonsono ma Mfumu ye nsiku miandi miamionsono. Buna bantu babonsono batambudila mu nwa umosi ye bavova: Mu mambu mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga.

2 Mose 19: 8. 5 Mose 5: 27.

4. Mboki Mose wasonika mambu mamonsono ma Mfumu. Nsuka walandabatelama nsuka nabu ye batunga disalu ku banda diamongo. Kuna katedimisa kumi ye mama biole, bonso bwakala kumi ye makanda mole ma Isalaeli.

5. Yandi wafidisa matoko manka-mabana ba Isalaeli bayenda yoka nkailu angioka mboki mpe nkailu amponda wangombe zambakala bonso nkailu amatonde kwa Mfumu.

6. Mose wabonga ndambu amenga ye wabukula mo mu mabola, ye ndambu yankaka yamenga walemba va disalu.

7. Yandi wabonga nkand' aluwawanu ye watanga wo kwa bantu. Yau bavova: Mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga ye tumamana.

8. Buna Mose wabonga menga ye walembe va bantu ye wavova: Tala, mama i menga maluwawanu, i luwawanu luawawana Mfumu ye yeno, bonso bwena mambu momo mamonsono.

Mat. 26: 28. Eb. 9: 19 b. 1 Pet. 1: 2.

9. Mose ye Aloni, Nadabi ye Abihu ye lusambodia luangudi zabantu ba Isalaeli babaluka kuna.

10. Yau bamona Nzambi a Isalaeli,

ye kungsi amalu mandi kwakala nkievo mabaya masafila mafwanane ye zulu mu kia.

Yeh. 1: 26.

11. Kansi kayambula koko kwandi kwabunga bandanu babana ba Isalaeli ko, kansi bu bamana mona Nzambi, mboki badia ye banwa.

12. Mfumu wavova kwa Mose: Baluka kwa mono va mongo ye kala vava, ye ngina kuvana matadi manse-nzebele ye muna ye mambu mansikudukusu, mansonekene mu longa kwa baba.

13. Buna Mose walonduka ye sielo kiandi Yosua; Mose wabaluka va mongo wa Nzambi.

14. Kansi kwa ngudi zabantu kavova: Lutuvingila vava, nate ye tuna vutuka kwa yeno. Tala, Aloni ye Huli bena yeno; wonso wena diambu, bika kafunda dio kwa yau.

15. Mose wabaluka va mongo, ye tuti diafuka mongo.

16. Nzitusu a Mfumu wakunda va mongo wa Sinai, ye tuti diafuka wo mu lumbu sambanu; kansi mu kiansambodia wabokila Mose mu tuti.

17. Nzitusu a Mfumu wamonika mu meso mabana ba Isalaeli bonso tia tumanisanga, va mbat' amongo.

5 Mose 4: 24. Eb. 12: 29.

18. Mose wakota mu nkati atuti ye wabaluka va mongo. Mboki Mose wakala va mongo mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku.

2 Mose 34: 28. 5 Mose 9: 9, 18.

KAPU 25.

Bakambwa mu yonzika bilekwa mu vanga vuala diakoto ye nkela yaluwawanu, meza mamampa mantala ye kebolo kiaminda.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Kamba bana ba Isalaeli, vo bana kungionzikila nkailu; kwa wonso wonso wenina bo ntima wazola luna tambula nkailu wowo mu diambu diami.

2 Mose 35: 5 b.

3. Biabi i biluna tambula kwa yau bonso nkailu: wola, palata, nsongo,

4. nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe ye mika miankombo,

5. nkanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki, nkanda miatahasi, nti miansofi,

6. mazi makebolo kiaminda, nzenzo miamazi mankusa ye biansunga bifwitisanga mwisi,

7. mboki matadi maonisi ye matadi

mandamunuku mu diambu diasadulwa mu efode ye nkaku antulu.

8. Yau bana kumpangila kinlongo, kidi yakala kundu mu kati diau.

Ex. 9: 2 b.

9. Vwala diakoto ye tota-tota biabionono biadiau luna bio vanga nadede, bonso bwena bifwani bingina kusonga.

10. Yau bana vanga nkela mu nti ansofi, mfwoko zole ye ndambu mu la, mfwoko mosi ye ndambu mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu ntela.

2 Mose 37: 1 b.

11. Una yo ladika wola wavedila, mu ngudi ye ku mbazi una yo ladika; una yo vanga nlonga wawola wakinzungidila.

12. Ngeye una yo yitidila nlunga miawola ye tula mio va ntandu amalu maia, nlunga miole va lueka lumosi ye nlunga miole va lueka luankaka.

13. Ngeye una vanga minti mu nti ansofi ye ladika mio wola.

14. Una kotisa minti mu minlunga, va tueka tuankela, kidi mianatunwa nkela.

15. Nti mina kala mu minlunga mu nkela; ka mina volwa mu miao ko.

16. Mu nkela una tula kimbangi kingina kuvana.

2 Mose 40: 20. 1 Nt. 8: 9.

17. Ngeye una vanga kianlemvo¹ mu wola wavedila, mfwoko zole ye ndambu mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

18. Una vanga bakeluba bole mu wola; mu wabesukwa una kubavangila ye kubatula va nsuka zazole zakiandu kianlemvo.

19. Una vanga nkeluba mosi mu tula ku nsuka mosi ye nkeluba mosi una tula ku nsuka yankaka. Mu lekwa kimosi va kimosi ye kiandu kianlemvo luna vanga bakeluba ku nsuka zazole zakiau.

20. Bakeluba bana yalumuna maveve mau ye zangula mo ku zulu, kidi bafuka kiandu kianlemvo mu maveve mau, bu bana talasana zizi; ku kiandu kianlemvo bakeluba bana tadisa zizi biau.

Ex. 9: 5.

21. Una tula kiandu kianlemvo va ntandu ankela, ye mu nkela una tula kimbangi kingina kuvana.

22. Kuna ngina bwabana ye ngeye; ku kiandu kianlemvo, ku vuma kiena va kati ye bakeluba babole batelamene va nkela yakimbangi, mono ngina kumokisa mu nkondo miamionsono minzolele vana bana ba Isaeli mu ngeye.

2 Mose 29: 42. 4 Mose 7: 89.

1 batukwa kiankela kiena nkumbu yoyo.

23. Ngeye una mpe vanga meza mu nti ansofi, mfwoko zole mu la, mfwoko mosi mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu ntela.

2 Mose 37: 10 b.

24. Una mo ladika wola wavedila; una mo vanga nlonga wawola wakinzungidila.

25. Una mo vanga mfumba kinzungidila mu kala sadila bonso koko, ye mfumba una vangulwa nlonga wawola wakinzungidila.

26. Una vangila meza nlunga mia miawola ye tula minlunga ku nsuka zia va malu maia.

27. Lukufi ye mfumba nlunga mina kadila, kidi nti miakotuswa mu miao, kidi meza manatakana.

28. Una vanga minti mu nti ansofi ye ladika mio wola, ye meza mana natunwa mu miao.

29. Ngeye una mo vangila mpe malonga ye mabola, bisalala ye mimvungu bina bukudulwanga nkailu miandwa, una bio vangila mu wola wavedila.

30. Ntangu zazonsono una tala, kidi mampa mantala makala va meza va zizi kiamii.

3 Mose 24: 5 b. 1 Sam. 21: 6.

31. Ngeye una mpe vanga kebolo kiaminda kiawola wavedila. Mu wabesukwa kebolo kiaminda kina vangulwa ye kulu ye mwasi wakati; makaya mafulu ye bimvindu ye fulu bina vangwa va kimosi mu lekwa kimosi ye kiau.

2 Mose 37: 17 b.

32. Moko masambanu mana vaika mu tueka tuakebolo kiaminda, moko matatu mu lueka lumosi ye moko mata-tu mu lueka luankaka.

33. Mu koko kumosi muna kala fulu bitatu bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kina kala kimvindu ye fulu, ye mu koko kwankaka fulu bitatu mpe bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kina kala kimvindu ye fulu; i bobo buna kala va moko masambanu meti vaika mu kebolo kiaminda.

34. Kansi mu nkati akebolo kiaminda muna kala fulu bia bifwanane ye fulu biabimbombo ye bimvindu ye fulu biau.

35. Kimvindu kina tulwa kungsi amoko mantete meti vaika mu kebolo kiaminda va kimosi ye kiau, ye kimvindu kungsi amoko manzole meti vaika mu kebolo kiaminda va kimosi ye kiau, ye kimvindu kungsi amoko mantatu meti vaika mu kebolo kiaminda va kimosi ye kiau: i kungsi amoko masambanu meti vaika mu kebolo kiaminda.

36. Bimvindu biau ye moko bina

kala va kimosi mu lekwa kimosi ye kiau, biabionsono i lekwa kimosi mu biabesukwa biawola wavedila.

37. Una kio vangila minda nsambodia miamazi, ye minda miamazi mina tudulwa ebu, vo mina tentisa va vuma kitalane.

4 Mose 8: 2.

38. Bwetolo biamwinda ye malonga una bio vangila mu wola wavedila.

39. Kiau kina vangwa mu wola wavedila watalenta kimosi ye tota-tota biabionsono biakiau.

40. Tala, vo una bio vanga, bonso bwena bifwani biwasongwa va mongo.

Mav. 7: 44. Eb. 8: 5.

KAPU 26.

Vwala diakoto, mfukulu adiau, nsumuku nu aminti, ngumbu ye kimpengi.

Vwala diakoto una vanga mu kumi diasadila kwanlele; mu nsadi miampembe miasietwa ye miandombe yasimba, mu nsadi miampumbu ye mianango una mio vangila ye bakeluba mu mbwangu lu yakinkete.

2 Mose 36: 8 b.

2. Nlele nlele una kala makumole ye nani diamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila; nlele miamionsono mina kala tezo kimosi.

3. Nlele mintanu mina namunguswa va kimosi; nlele miankaka mintanu mina namunguswa mpe.

4. Ngeye una tula bole biansadi miandombe yasimba mu mbel' anlele mosi, mu nseko-nseko alekwa kiakionsono kianamunguswa; i bobo una vanga mpe mu mbel' anlele wena ku nsuk' alekwa kiankaka kiakionsono kianamunguswa.

5. Makumatanu mabole una tula va nlele mosi, ye makumatanu mabole una tula ku nseko-nseko va nlele utalane ye lekwa kiankaka kianamunguswa, mpasi bole biatalasana.

6. Ngeye una vanga makumatanu matunkoki tuawola ye namingisa minlele mu tunkoki, kidi vwala diakoto diakala lekwa kiamvimba.

7. Ngeye una vanga mpe nlele miatika miankombo bonso fukulu kiavwala diakoto; kumi ye nlele mosi miampila yoyo una vanga.

2 Mose 36: 14 b.

8. Nlele nlele una kala makumatatu mamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila; nlele mina miakumi ye mosi mina kala tezo kimosi.

9. Nlele mintanu una namingisa mu lekwa kimosi kiakingenga ye nlele mi-

ankaka minsambanu mpe mu lekwa kimosi kiakingenga, ye nlele wansambanu una sa mbalu zole va ndambu amwelo anzo yakoto.

10. Una tula makumatanu mabole mu mbel' anlele mosi, i una wena ku nsuka mu lekwa kianamunguswa ye makumatanu mabole mu mbel' anlele utalane ye lekwa kiankaka kianamunguswa.

11. Ngeye una vanga makumatanu matunkoki tuansongo ye bindika tunkoki mu bibole ye namingisa fukulu, mpasi kiakala lekwa kimosi.

12. Kansi nsadidila anlele mifukulu, i yina yiviokele, buna ndambu yina yanlele yiviokele yina zembalala va nim' avwala diakoto.

13. Mfwoko yina yanlele mifukulu yiviokele mu tuka tuanda yina zembalala mu lueka lueka luavwala diakoto mu fuka dio.

14. Mboki una vanga mfukudila yankanda mianameme mambakala mi-alobwa mbwaki mu diambu diafuka, ye diaka mfukudila yankanda miatahasi mu tula va ntandu.

15. Mabaya mavwala diakoto una vanga mu nti ansofi, ye mana tedumuswa nanswi.

2 Mose 36: 20 b.

16. Baya baya dina kala kumi diamfwoko mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

17. Baya baya dina kala nsisi miole mibundane va kimosi kungsi; i bobo una vanga mu mabaya mamonsono mavwala diakoto.

18. Mu mabaya mavwala diakoto una tula makumole mu ndambu yasude, ku ntini yasude.

19. Una vanga makumaia malekwa biamalu biapalata mu tula kungsi mabaya momo makumole, lekwa biole biamalu kungsi abaya baya mu nsisi miamiole miadiau.

20. Una mpe tula ku ndambu yankaka yavwala diakoto, i ndambu yinode, makumole mabaya

21. ye makumaia malekwa biamalu mau mapalata, lekwa biole biamalu, kungsi abaya baya.

22. Kansi ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste, una tula mabaya masambanu.

23. Mabaya mole una tula va nsuk' avwala diakoto, ku manima;

24. baya baya mu momo dina namunguswa mu mole ku banda, ye mana namangana mpe ku ntandu nate ye nlunga wantete. I bobo buna kala mu

miamole. Mau mana tulwa ku nsuka zazole.

25. Nkiangunu nani diamabaya mena ye lekwa biamalu mapalata mamau mpe, kumi ye lekwa bisambanu biamalu, i lekwa hiole kungsi abaya haya.

26. Ngeye una vanga nti mianka-nubika mianti ansofi, mintanu kwa mabaya momo mena va lueka lumosi luavwala diakoto,

27. nti mintanu miankambika kwa mabaya momo mena mu lueka luankaka luavwala diakoto, ye nti mintanu miankambika kwa mabaya momo mena va nim' avwala diakoto, mu ntini yaweste.

28. Nti wankambika wakati wena mu kati diamabaya una vioka tuka ku nsuka yimosi nate ye yankaka.

29. Una ladika mabaya wola, ye minlunga va mau mina kotuswa nti miankambika una mio mpe vanga mu wola, ye nti miankambika una ladika wola.

30. Ngeye una tunga vwala diakoto, bonso budina kala, bonso buwasongwa va mongu.

2 Mose 25: 9, 40.

31. Ngeye una mpe vanga ngumbu mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa; yau yina vangwa mu mbwangulu yakinkete ye bakeluba momo.

2 Mose 36: 35 b.

32. Ngeye una yo manika va tungwa bina biansofi bina ladukwa wola ye bina kala tunkoki tuawola ye bina telama va lekwa biamalu mapalata.

33. Ngeye una manika ngumbu kungsi atunkoki ye tuala nkela yakimbangi kuna ye tula yo ku nim' angumbu; ngumbu yina kala baka kiampambanu kwa yeno va kati ye yanlongo ye yina yanlongo ye nlongo.

34. Una tula kiantu kiantemvo va ntandu ankela yakimbangi mu ngudi mu yanlongo ye nlongo.

35. Kansi una tula meza ku mbazi angumbu, ye kebolo kiaminda vatadisi meza ku ndambu yasude yawwala diakoto; nkiangunu una tula meza ku ndambu yanode.

36. Ngeye una vanga kimpengi va nkotolo anzo yakoto, mu mbwangulu yamantona-mantona mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

37. Ngeye una vangila kimpengi tungwa tanu biansofi ye ladika bio wola, ye tunkoki va biau tuna kala tuawola,

ye ngeye una bio yitidila lekwa bitanu biamalu mansongo.

KAPU 27.

Salu diangiokila, kianzala ye mazi make-bolo kiaminda.

Ngeye una vanga salu dianti ansofi, mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila—mpasi salu diakala tueka tula tuadedakana—ye mfwoko tatu mu ntela.

2 Mose 38: 1 b.

2. Ngeye una dio vanga mpoka zina kala ku nsuka zia zadiau; mpoka zina kala va kimosi mu lekwa kimosi ye diau. Una dio ladika nsongo.

3. Una dio vangila lekwa binatunwanga bombe, ye mpavi mpe ye mabola ye nsoma ye malonga mamakala. Biobio biabionsono biatota-tota biadiau una bio vanga biansongo.

4. Ngeye una dio vangila babu, lekwa kiansongo kiakambukuswa, ye va ntandu akiau una tula nlunga mia miansongo ku nsuka zia zakiau.

5. Una kio tula kungsi andambu ampaika yadialu, ku banda, mpasi lekwa kiakambukuswa kialuaka nate ye mu kati diasalu.

6. Ngeye una vanga nti miadisalu, minti miansofi, ye ladika mio nsongo.

7. Nti mina kotuswa mu minlunga, mpasi nti miakala mu tueka tole tuadisalu, bu dina natwa.

8. Una dio vanga diakala mwasi, mu mabaya. Bonso buwasongwa va mongu, i buna una dio vangila.

9. Ngeye una mpe vanga kiansala kiavwala diakoto. Mu ndambu yasude, ku ntini yasude, nele miakimpumpu mina vangwa mu nsadi miampembe miasietwa, nkama mosi yamfwoko mu la—i bobo mu ndambu yimosi;

2 Mose 38: 9 b.

10. tungwa biamiau bina kala makumole, ye lekwa biabiau biamalu miakumole mansongo, kansi tunkoki tuatungwa ye minlunga bina kala biapalata.

11. Mu ndambu yayila yanode nele miakimpumpu mina vangwa mpe, nkama mosi yamfwoko mu la; tungwa biamiau bina kala makumole, ye lekwa biabiau biamalu makumole mansongo, kansi tunkoki tuatungwa ye minlunga bina kala biapalata.

12. Ndambu yayikufi yaweste yakianzala yina kala nele miakimpumpu mina kala makumatatu mamfwoko mu

la ; tungwa biamiau bina kala kumi, ye lekwa biabiau biamalu kumi.

13. Sadila kwakianzala ku ndambu yaluse, ku ntini yaeste, kuna kala makumatanu mamfwoko.

14. Nlele miakimpumpu mina kala kumi ye mfwoke zitannu mu la ku ndambu yimosi ye tungwa tatu va lekwa tatu biamalu ;

15. ku ndambu yankaka mpe nlele miakimpumpu mina kala kumi ye mfwoke tanu mu la ye tungwa tatu va lekwa tatu biamalu.

16. Nlele wakimpumpu una vanga ku mwelo akianzala, makumole mamfwoko mu la, mu mbwangulu yamantona-mantona mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, ye tungwa bia va lekwa bia biamalu.

17. Tungwa biabionsono bizungidilanga kianzala bina kala nlunga mipalata ye bina kala tunkoki tuapalata ; kansi lekwa biabiau biamalu bina kala biansongo.

18. Kianzala kina kala nkama mosi yamfwoko mu la ye makumatanu mamfwoko mu sadila kwanda ; kimpumpu kina kala mfwoke tanu mu yongi, mu nsadi miampembe miasietwa ; lekwa biamalu bina kala biansongo.

19. Tota-tota biabionsono biavwala diakoto bienina dio salu ye mpe binko biabionsono biadiau ye binko biabionsono biakianzala bina kala biansongo.

20. Ngeye una kamba bana ba Isalaeli bakunatini mazi mavedila, mabana baolive batutwa, makebolo kiaminda, mpasi minda miamazi mina manukwa lumbu ka lumbu.

5 Mose 24: 2 b.

21. Mu nzo yakoto yambwabununu¹ ku mbazi angumbu yizembalele vatadisi kinbangi Aloni ye bana bandi bababakala bana mio kenga tuka mu nokokila nate ye mu nsuka, va zizi kia Mfumu. Wau i nkondo ukauamani una kala mu mbandu ka mbandu, nkailu abana ba Isalaeli.

KAPU 28.

Mvwatu miakinganga mia Aloni ye bana bandi bababakala.

Ngeye una yambula mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala bakatuka mu kabu diabana ba Isalaeli ye biza kwa ngeye, kidi bakala nganga zami, Aloni kibeni ye bana bandi ba-

¹ i nkumbu anzo yira va Nzambi. Tala bila kinkumbu mu 2 Mose 29 : 42, 43.

babakala : Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itanali.

2. Ngeye una vangila mpangi aku Aloni mvwatu mianlongo mianzitusu ye miantoko.

2 Mose 39: 1 b.

3. Una kamba babakala beno babonsono bakinkete banifuluzi mu mpeve yanduenga, mpasi bavangila Aloni mimvwatu, kidi kabiekwa mu kala ngang'ami.

2 Mose 31: 2 b.

4. Miami i mvwatu mibana vanga : nkaku antulu, efode, yunga, kinkuti kianitu kiasobwa pa, kinteka ye nkiti. Yau bana vangila mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala mvwatu mianlongo, kidi kakala ngang'ami.

5. Mu biobio bana bonga wola ye nsadi miandombe yasimba ye miampumbu ye mianango ye miampembe.

6. Efode bana vanga mu wola ye nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, mu mbwangulu yakinkete.

2 Mose 39: 2 b.

7. Kiau kina kala paki biole biamavembo ku nsuka zazole bina namunguswa, kidi kianamangana.

8. Nkiti una kala va efode mu fietika kio una kala mbwangulu yimosi ye va kimosi ye kiau : mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

9. Ngeye una bonga matadi mole maonisi ye nwata nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli va mau,

10. nkumbu sambanu va tadi dimosi ye nkumbu zankaka zisambanu va tadi diankaka, bonso bulandila makanda.

11. Mu kinkete kiandwatunu amatadi, bonso bunwatwanga bimpambu biankumbu, i bobo una nwata nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli va matadi mamole. Ngeye una mo zunga mabese mawola.

12. Una tula matadi muomo mamole va paki biaefode, kidi matadi matukisa mbambukulu abana ba Isalaeli moyo ; Aloni una nata nkumbu zau va zizi kia Nzambi va mavembo mandimole, kidi babambukulwa moyo.

13. Ngeye una vanga mabese mawola

14. ye tuvambu tole tuawola wavedila mpe ; una to vanga tuasietwa, bonso buvanguwanga nsinga. Una namingisa tuvambu tuasietwa ye mabese.

15. Ngeye una vanga nkaku yakngongodolo mu mbwangulu yakinkete ;

una yo vanga mbwangulu yimosi ye efode : una yo vanga mu wola ye nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mi-anango, ye miampembe miasietwa.

2 Mose 30: 8 b.

16. Yau yina kala tueka tuia tuadlakana ye kala nkadulu bonso pokolo, mpanana mosi mu la ye mpanana mosi mu sadila.

17. Una yo tula matadi manamukwa, matadukwa mu nlonga mia: mu nlonga wantete kaneoli dimosi, topasi dimosi, simalangidi dimosi ;

18. mu nlonga wanzole kambunkeli dimosi, safili dimosi, kalasedoni dimosi ;

19. mu nlonga wantatu hiasinta dimosi, angata dimosi, ametista dimosi ;

20. mu nlonga waia kilisolita dimosi, onisi dimosi, yasipisi dimosi. Mu ndamukunu zau mana zungulwa kwa mabese mawola.

21. Matadi mana kala kumi ye mole, bonso bwena nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli, dimosi dimosi nkumbu nkumbu ; tadi tadi dina kala nkumbu akanda dimosi diamakanda kumi ye mole ; zina nwatwa bumosi bonso bunwatunwanga bimpambu biankumbu.

22. Una vangila nkaku antulu tuambu tuasietwa, tuawola wavedila bonso buvangwanga nsinga.

23. Mboki una vangila nkaku antulu bimpambu birole biawola ye tula bimpambu biobio biabirole ku nsuka zazole zankaku antulu.

24. Una nangingisa nsinga miamiole miawola ye bimpambu biabirole ku nsuka zankaku antulu.

25. Una nangingisa nsuka zazole zankaka zansinga miawola ye mabese mamole yemboki nangingisa mo ye paki biaefode ku luse luakiau.

26. Ngeye una vanga bimpambu biankaka birole biawola ye tula bio mu nsuka zankaka zazole zankaku antulu ku mbel' anima yitalane efode.

27. Una vanga diaka bimpambu birole biawola ye nangingisa bio ye paki biabirole biaefode, ku banda va luse luakiau kukinamunguswanga ku ntandu ankiti aefode.

28. Nkaku antulu yina kangwa mu nsinga wandombe yasimba utukidi mu bimpambu biayau nate ye mu bimpambu biaefode, mpasi yakala va ntandu ankiti aefode, ye mpasi yalembwa kanguka mu efode.

29. Bobo Aloni una natina nkumbu zabana bababakalaba Isalaeli munkaku ankongodolo va ntim' andi, bu kana

kota mu kinlongo mu diambu dia mpasi babambukulwa moyo mu zizi kia Mfumu ntangu zazonsono.

30. Ngeye una tula ulimi ye tumimi¹ mu ukaku ankongodolo, mpasi biakala va ntim' a Aloni, bu kana kota va zizi kia Mfumu ; bobo Aloni una natina nkongodolo abana ba Isalaeli va ntim' andi va zizi kia Mfumu ntangu zazonsono.

3 Mose 8: 8. 4 Mose 27: 21. 5 Mose 33: 8.

1 Sam. 28: 6. Ewala 2: 63. Neh. 7: 65.

31. Kinkuti kiaefode kiakionsono una kio vanga mu nele wandombe yasimba ;

2 Mose 30: 22 b.

32. va kati vana kala mwasi mu dianibu diantu, ye mwasi wowo una zungwa nele wambwanga mu mbela mbela bonso mwasi wakinkuti kiankaku, mpasi ka kiatiasuka ko.

33. Mu mfuta ku banda una tula bana banganata bavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango, bana zunga mfuta, ye bingunga-ngunga biawola va kati ye bau mu kinzungidila :

34. kingunga-ngunga kiawola ye mboki mwan' anganata, mboki kingunga-ngunga kiawola ye diaka mwan' anganata mu mfut' akinkuti mu kinzungidila.

35. Aloni una kio vwata, bu kana sala, kidi bwawakana, bu keti kota mu kinlongo va zizi kia Mfumu ye bu keti vaika—bobo, mpasi kafwa ko.

36. Ngeye una vanga nsenzebele mosi wawola wavedila, ye va wau una nwata, bonso bunwatunwanga bimpambu biankumbu : "Biekolo nlongo mu diambu dia Mfumu."

2 Mose 30: 30 b.

37. Una wo nangingisa ye nsinga wandombe yasimba, ye wau una kala va kinteka kiantu ; ku luse luakinteka una kala.

38. Wau una kala va mbulu a Aloni, ye Aloni una nata lufuma lunaname ne nkailu mianlongo mitualanga bana ba Isalaeli, bu bavananganakailu miankaka mianlongo ; wau una kala va mbulu andi ntangu zazonsono, kidi miazolakana va zizi kia Mfumu.

39. Ngeye una mpe bwanga kinkuti kianitu kiasobwa pa kiansadi miampembe, ye una vanga kinteka kiansadi miampembe ; una vanga nkiti mu mbwangulu yanamanga-manga.

2 Mose 39: 27 b.

40. Una mpe vangila bana bababakala ba Aloni biinkuti bianitu ye una

¹ I lekwa mianlongo bilenda zaikisa luzolo lu Mfumu. Mbangidulu abiau kia ye lunga.

kubavangila minkiti; una kubavangila mbandila zina kala nzitusu ye ntoko.

41. Miomio una vrika mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala va kimosi ye yandi; ngeye una kubakusa ye fuluza moko mau ye kubabieka nlongo mu kala nganga zami. ^{3 Mose 8: 12.}

42. Ngeye una kubavangila mbati mialino mina fuka nsoni zau; miao mina tuka mu tuketo nate ye mu mabunda.

43. Aloni ye bana bandi bababakala bana mio vwata, bu beti kota mu nzo yakoto yambwabununu vo finama ku disalu mu sala mu kinlongo—bobo, mpasi ka bana natalufumako ye bwilwa kwa lufwa ko. Wau inkondo ukaumani kwa yandi yenkuni andi una kunlanda.

KAPU 29.

Nkondo mu mbiekolo abanganga ye mu nkailu angioka walumbu ka lumbu.

Diadi i diuna kubavangila mu kubabieka nlongo mu kala nganga zami; Bonga ngombe yambakala yantwenia ye mameme mole mambakala, bulu bikondolo kieta, ^{3 Mose 8: 2 b.}

2. ye mampa malembwa funuswa ye mbolo zalemwa funuswa, biabukulwa mazi ye mbolo zaluvevizia zakuswa mazi; una bio vanga mu mfumfuta zamfumu zawiti.

3. Una bio tula mu nseba yimosi ye nata bio mu nseba bonso nkailu, bu weti tuala ngombe yambakala ye mameme mole mambakala.

4. Mboki una tuala Aloni ye bana bandi bababakala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye kubayobisa nlangu. ^{2 Mose 40: 12 b.}

5. Ngeye una bonga mimvwatu ye vrika Aloni kinkuti kianitu ye yunga kiaefode ye nkati aefode ye nkaku; una fietika miamionsono mu yandi mu nkiti aefode.

6. Una tula kinteka va ntu andi ye namingisa koloa kina kianlongo va kinteka.

7. Una bonga mazi mankusa ye bukula va ntu andi ye kunkusa.

8. Una tuala bana bandi bababakala ye kubavrika mvwatu miao mianitu.

9. Una kubakanga minkiti ye mbandila, Aloni ye bana bandi bababakala. Yau bana kala kinganga bouso nkondo ukaumani. Mboki una sa mfulu-

zulu amoko kwa Aloni ye bana bandi bababakala.

10. Ngeye una tuala ngombe yambakala kuntadisi anzo yakoto yambwabununu, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko mau va ntu angombe yambakala. ^{3 Mose 8: 14 b.}

11. Mboki una vonda ngombe yambakala va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

12. Una bonga menga mankaka angombe yambakala ye kusa mu nlembu aku va mpoka zadisalu; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

13. Una bonga mazi mamonsono mazunganga ndia, ye mazi malanga mpe ye nsekinia zazole ye mazi mena mu zau, ye zinisa bio va salu. ^{3 Mose 3: 3 b.}

14. Kansi mbizi angombe yambakala ye nkand' andi ye mbole andi una zinisa ku tia ku mbazi atua. Wowo i nkailu angiokolo amasunuu. ^{3 Mose 4: 12. Eb. 13: 11.}

15. Ngeye una bonga meme diambakala, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko mau va ntu ameme diambakala ye bonga menga mandi ye bukula va disalu kinzungidila. ^{3 Mose 8: 18 b.}

16. Mboki una vonda meme diambakala ye bonga menga mandi ye bukula va disalu kinzungidila;

17. kansi meme diambakala diau kibeni una sasa mu kunku biandi ye sukula ndia ye malu ye tula bio va bikunku ye ntu.

18. Ngeye una zinisa meme diadionsono diambakala va disalu; wowo i nkailu angioka kwa Mfumu. Nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu wowo.

19. Mboki una bonga meme diankaka diambakala, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko mau va ntu ameme diambakala. ^{3 Mose 8: 22 b.}

20. Mboki una vonda meme diambakala ye bonga menga mandi mankaka ye kusa nzuku-nzuku zakutu kwalubakala kwa Aloni ye nzuku-nzuku zamatu malubakala mabana bandi bababakala ye ngudi anlembo akoko kwau kwalubakala ye ngudi anlembo akulu kwan kwalubakala; kansi menga mankaka una bukula va disalu kinzungidila.

21. Una bonga mu menga va disalu ye mu mazi mankusa ye lembu

va Aloni ye mvwatu miandi, ye bobo mpe va bana bandi bababakala ye mvwatu miabana bandi bababakala; buna yandi una kala wanlongo, yandi kibeni ye mvwatu miandi, ye bobo mpe bana bandi bababakala ye mvwatu miabana bandi bababakala.

22. Ngeye una bonga mazi mame-me diambakala, nkila ye mazi mazunganga ndia, ye mazi malanga mpe ye nsekinia zazole ye mazi va zau, mboki to kiakulu kwalubakala; kadi diadi i meme diambakala diamfuluzulu amoko.

23. Ngeye una bonga mbolo yalukongolo, mbolo yamazi ye mbolo yaluvevizia mu nseba yena mampa malembwa funa yena va luse lua Mfumum.

24. Una tula biabionsono mu moko na Aloni ye bana bandi bababakala ye vevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumum.

25. Mboki una bio bonga mu moko mau ye zinisa bio va disalu, va ntandu ankailu angioka, mu nsunga yazolakana vantadisi a Mfumum; wowo inkailu atia kwa Mfumum.

26. Una bonga to kiakoko kwameme dia Aloni diamfuluzulu amoko ye vevila kio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumum, ye kiokio kina kala kunku kiaku.

27. Mboki una bieka to kiakoko ki-ankailu ampevila nlongo ye to kiakulu kiankailu adisalu, kiokio kivevulwanga ye kiokio kivewanga bonso nkailu adisalu, kunku biobio biameme diambakala diamfuluzulu amoko bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala.

28. Biobio bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala bonso nkondo ukaumani wabana ba Isaeli, kadi wowo i nkailu adisalu. Wowo una kala nkailu abana ba Isaeli, wankailu mian miamatondo, i nkailu au kwa Mfumum.

3 Mose 7: 81 b. 10: 14.

29. Mvwatu mianlongo mia Aloni mina vingila bana bandi bababakala, kidi bakuswa mu mian ye tambula mfuluzulu amoko.

30. Mu lumbu nsambodia ndiena mu bana bababakala una vingila kinganga kiandi una mio vwata, i ndiena una kota mu nzo yakoto yambwabununu mu sala mu kinlongo.

31. Ngeye una bonga meme diambakala diamfuluzulu amoko ye lamba mbizi mu vuna kianlongo.

32. Aloni ye bana bandi bababakala bana dia mbizi ameme diamba-

kala ye mampa mena mu nseba, va mwelo anzo yakoto yambwabununu;

3 Mose 8: 31 b. 24: 9.

33. bana dia biobio, i bina biasadulwa mu mbwili akodi mu mfuluzulu amoko mau ye mbiekolo au; nzenza kana bio dia ko, kadi bianlongo.

34. Vo mansadusulwa mana sala mu mbizi amfuluzulu amoko vo mampa nate ye nsuka walanda, buna una zinisa biobio bisidi ku tia; ka bilendi diwa ko, kadi biena bianlongo.

35. I bobo una vangila Aloni ye bana bandi bababakala, mu mambu mamonsono, bonso buikembi. Mu lumbu nsambodia mfuluzulu amoko mau yina kala.

36. Lumbu ka lumbu una yoka ngombe yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu mbwili akodi ye vedisa disalu, bu weti dio bwila kodi; una dio kusa mu bieka dio nlongo.

37. Mu lumbu nsambodia una bwila disalu kodi ye bieka dio nlongo. I buna disalu diekina dianlongo ye nlongo; wonso una valakana disalu weka wanlongo.

38. Biabi i biuna yoka va disalu: bana bole bamameme bamivu mosi lumbu ka lumbu ntangu zazonsono.

4 Mose 28: 3 b.

39. Mwana mosi wameme una yoka mu nsuka, ye mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu ankokila,

40. ye va kimosi ye mwana wantete wameme buku kiakuni kiaefa kiamfumfuta zamfumfu zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi mabana baolive batutwa, ye bonso nkailu andwa buku kiaia kiahini kiavinia.

41. Mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu ankokila; nkailu andia umosi ye nkailu andwa umosi bonso mu nsuka una yoka va kimosi ye wau, mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumum.

42. Mionio mina kala nkailu mieno miangioka mialumbu kalumbu mbandu ka mbandu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu va zizi kia Mfumum, vangina bwabana ye yeno mu kumokisa kuna.

2 Mose 25: 22.

43. Kuna ngina bwabana ye bana ba Isaeli, ye vuna kiokio kina bieka nlongo kwa nzitusu ami.

2 Mose 40: 34 b.

44. Mono ngina bieka nzo yakoto yambwabununu ye disalu nlongo; Aloni ye bana bandi bababakala ngina bieka nlongo mu kala nganga zami.

45. Mono ngina kunda mu kati

diabana ba Isalaeli ye kala Nzambi au.

46. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, Nzambi au, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakunda mu kati diau. Mono i Mfumu, Nzambi au.

KAPU 30.

Nkondo mu disalu diamfwitisila mwisi, vana kiakodi, kuluwa diansongo, mazi mankusa, bifwitisanga mwisi.

Ngeye una vanga disalu mu diambu diakwika bifwitisanga mwisi va diau ; una dio vanga mu nti ansofi.

2 Mose 37: 25 b.

2. Diau dina kala mfwoko mosi mu la ye mfwoko mosi mu sadila—tueka tua tuadedakana—ye mfwoko zole mu ntela ; mpoka zadiau zina kala mu lekwa kimosi ye diau.

3. Una dio ladika wola wavedila, luse luadiau, tueka tuadiau kinzungidila ye mpoka zadiau ; una vanga nlong'awola wakinzungidila va ntandu.

4. Una dio vangila nlunga miole miawola ye tula mio ku banda dianlonga, va tueka tole tuadiau ; va tueka tuatole una mio tula. Miau mina kala momo, kidi miakotuswa minti, kidi disalu dianatakana mu miau.

5. Ngeye una vanga minti mianti ansofi ye ladika mio wola.

6. Una dio tula vatadisi ngumbu yizembalele vatadisi nkela yakimangi, mpasi diatelama vatadisi kiandu kianlemvo kiena va ntandu akimangi vangina bwabana ye ngeye.

2 Mose 25: 22.

7. Aloni una kwika nsunga zifwitisanga mwisi va diau ; nsuka ka nsuka bu kakubikanga minda sika zo kwika ;

8. Aloni una zo kwika mpe, bu keti manika minda mu ntangu ankokila. Wowo una kala nkailu amwisi walumbu ka lumu va zizi kia Mfumu mu mbandu ka mbandu.

9. Kaluyambulani bifwitisangamwisi bianzenza biza va diau ko ye ka nkailu angioka vo nkailu andia ko ; nkailu andwa ka lubukulani wo va diau ko.

3 Mose 10: 1 b.

10. Mvu mvu Aloni una bwila mpoka zadiau kodi kimosi kimosi ; mu menga mankailu akodi kiamasumu sika dio bwila kodi kimosi kimosi mvu mvu, mu mbandu ka mbandu. Diodio i nlongo ye nlongo kwa Mfumu.

3 Mose 16: 18 b. Eb. 9: 7. 10: 14.

11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

12. Bu una tanga ntalu abana ba Isalaeli, i yau bana tangwa mu ntangulu, muntu muntu una vana Mfumu nkailu akodi mu yandi kibeni, ka bidi bafukwa mbafukulu nkutu mu ntangulu ko.

4 Mose 1: 2 b.

13. Biabi bina vana muntu muntu wasonama mu yau batangwa : ndambu asekele, bonso bwena zitu kiasekele kiakinlongo—sekele kiatangwa mu makumole mangela—ndambu asekele bonso nkailu kwa Mfumu.

14. Wonso wasonama mu yau batangwa, muntu muntu wena makumole mamvu vo viokele mo, una vana biobio bonso nkailu kwa Mfumu.

15. Wakimvwana kana luta vana ko ye wamputu kana lutila ndambu asekele mu ke ko, bu luna vana nkailu wowo kwa Mfumu mu mbwilu akodi mu yeno.

16. Ngeye una bonga vanza biakodi biabana ba Isalaeli ye sadila bio mu salu kianzo yakoto yambwabununu. I bobo buna kala, mpasi bana ba Isalaeli babambukulwa moyo va zizi kia Mfumu ye mu mbwilu akodi mu yeno.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

18. Ngeye una mpe vanga kuluwa diansongo diena kulu kwansongo mu yobidila ye tula dio va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye bukula nlongo momo.

2 Mose 38: 8. 40: 30 b.

19. Aloni ye bana bandi bababakala bana sukidila moko mau ye malu mau mu nlongu wena momo.

20. Bu bana kota mu nzo yakoto yambwabununu, bana yobila mu nlongu, ka bidi fwa ; i bobo mpe bu bana luaka ku disalu mu sala salu kiakwika nkailu atia kwa Mfumu.

21. Buna bana yobila moko ye malu mau, ka bidi fwa. Wau una kala nkondo ukaunani kwa yau : kwa yandi kibeni ye nkun'andi mu mbandu ka mbandu.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

23. Bonga mpe nzenzo miampila zilutidi : nkama zitanu zasekele biamile, ndambu abiobio mu kanela biampila zilutidi, nkama zole ye makumatanu masekele, bobo mpe nkama zole ye makumatanu masekele biakalamusi biampila zilutidi,

2 Mose 37: 20.

24. Mboki nkama tanu zasekele biakasia, bonso bwena zitu kiasekele kia-

kinlongo, ye hini kimosi kiamazi mao-live.

25. Mu biobio una vanga mazi manlongo mankusa, mazi makubukwa mu kinkete; inana kala mazi manlongo mankusa.

26. Ngeye una mo kusa nzo yakoto yambwabununu, nkela yakimbangi,

2 Mose 40: 9 b.

27. meza ye tota-tota biamau, kebolo kiaminda ye tota-tota biakiau, salu diamfwitisila mwisi,

28. salu diangiokila ye tota-tota biadiau biabionsono, vazimunina kuluwa ye kulu kwadiu.

29. Ngeye una bio bieka nlongo, nupasi biakala bianlongo ye nlongo; mboki wonso wonso bu kana bio valakana, una kala wanlongo.

30. Aloni ye bana bandi bababakala una kusa ye kubabieka nlongo mu kala nganga zami.

31. Kwa bana ba Isaeli una kamba ye vova: Momo mana kala mazi mami manlongo mankusa kwa yeno mbandu ka mbandu.

32. Ka mana kuswa mu nitu amuntu wankaka ko, ye ka luvangani mpe mankaka mavangwa bonso momo ko. Manlongo mena, manlongo mana kala kwa yeno.

33. Wonso ukubikanga mazi mampila yoyo, ye wonso usadilanga mo mu nzenza, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

34. Mfumu wavova diaka kwa Mose: Bonga nzenzo miansunga, stakete ye nzal' ambu ye ngalabanu, ye va kimosi ye nsunga zozo maka mavedila mamfwitisila mwisi, tezo kimosi mu mpila mpila,

2 Mose 37: 29.

35. ye vanga bio biamfwitisila mwisi, nsangila yakubukwa mu kinkete, yatulwa mungwa, yavedila, yanlongo.

36. Ndambu yankaka una tuta mfumfuta ye tula vantadisi akimbangi mu nzo yakoto yambwabununu, vanzo-lele bwabana ye ngeye. Bianlongo ye nlongo bina kala kwa yeno.

37. Biankaka biamfwitisila mwisi ka luvangani bio nkutu ko biasangwa bonso buna kala biobio. Bina kala bianlongo kwa ngeye mu Mfumu.

38. Wonso uvanganga biampila yoyo mu diambu dianzodolo ansunga, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

KAPU 31.

Bakuluntu babisalu bavangulwa. Mwin' akialumingu wakambudulwa. Mose watambula matadi mamina.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Tala, mono mbokele ye mbikidi Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda;

2 Mose 35: 30 b. 36: 1 b. 38: 22 b. 1 Lus. 2: 20.

3. mono imfuluzi mu mpeve a Nzambi, mu nduenga ye nduka ye nzailu ye mu kinkete kianti kiakionsono kiampila mu mpila,

4. mu soka salu biakinkete, mu sala salu biawola, biapalata ye biansongo,

5. mu nwata matadi mandaninika ye mu nwata mu nti, inga, mu sala salu biabionsono biampila mu mpila.

6. Tala, mono imveni nsadisi Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, ye kwa babakala beno babionsono bena kinkete yaveni nduenga mu ntima. Yau bana vanga biabionsono biikembi:

7. nzo yakoto yambwabununu, nkela yakimbangi, kiandu kianlemvo va ntandu ayau, tota-tota biabionsono bianzo yakoto yambwabununu,

2 Mose 35: 11 b. 39: 33 b.

8. meza ye tota-tota biamau, kebolo kiaminda kiawola ye tota-tota biabionsono biakiau, salu diamfwitisila mwisi,

9. salu diangiokila ye tota-tota biabionsono biadiau, kuluwa ye kulu kwadiu,

10. mvwatu miambwanga ye mvwatu miankaka mianlongo mianganga Aloni, ye mvwatu miakinganga miabana bandi bababakala nipe,

11. vazimunina mazi mankusa ye biamfwitisila mwisi biansunga biakianlongo. Yau bana vanga salu biau nadede mu biabionsono bonso buikembi.

12. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

13. Kamiba kwa bana ba Isaeli ye vova: Tumingu tuami luna kembila, kadi tuau i dimbu ya kati ye mono ye yeno mbandu ka mbandu, kidi luzaya, vo mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo.

1 Mose 2: 2. 2 Mose 20: 8 b. Yeh. 20: 12.

14. Nkiangunu lukembila lumingu, kadi luau luna kala luanlongo kwa yeno. Wonso usumunanga lo una vutulwa ndinda wafwa, kadi wonso usalanga salu mu lumbu kiokio, yandi una fukuswa mu bantu.

4 Mose 15: 32 b. Mat. 12: 1 b.

15. Lumbu sambanu salu bina salwa, kansi kiansambodia i lumingu luamvundu, i lumbu kianlongo kia Mfumu. Wonso usalanga salu mu kialumingu unā vutulwa ndinda wafwa.

2 Mose 23: 12.

16. Bana ba Isalaeli bana kembila lumingu, upasi bakembila lo mbandu ka mbandu, bonso luwawanu lukalu-mani.

17. Luau luna kala dimbu kikakimani va kati ye mono ye bana ba Isalaeli; kadi mu lumbu sambanu Mfumu wavanga zulu ye ntoto, kansi mu kiansambodia wavunda ye wavuvaina.

18. Bu kamana vova ye Mose va mongo wa Sinai, yandi wamvuna matadi mole makimbangi, i matadi mansenzebele masonukwa mu nlembo wa Nzambi.

2 Mose 32: 16. 5 Mose 4: 13. 9: 10.

KAPU 32.

Mwan' angombe wawola. Ngauzi za Nzambi ye mvutu a Mose. Mvutulu andinda kwa bantu.

Kansi bantu bu banona, vo Mose wazing'ia mu kulumuka mu mongo, bakutakana ye lazungidila Aloni ye bavova kwa yandi: Ndolono, utuvangila nzambi yilenda kututekila mu nzila; kadi ka tuzaidi ko, bonso buvangulu Mose, i yandi watuvaikisi mu nsi a Ngipiti.

Mav. 7: 40.

2. Buna Aloni wavova kwa yau: Luvola nlunga miawola mu matu mbakazi beno, bana beno bababakala ye babakento ye lutuala mio kwa mono.

3. Buna bantu babonsono bavula nlunga miawola mibavwata mu matu, ye banata mio kwa Aloni;

4. yandi watumbula wola kwa yau ye wakubika wo mu luazu ye wawangila wo mwan' angombe wayitulwa. Bavova: Yayi i Nzambi aku, Isalaeli, wakuvaikisi mu nsi a Ngipiti.

Lumb. 108: 19 b.

5. Aloni bu kamona bo, watungila wo disalu. Aloni wasamuna ye watumu: Mbazi nkembo a Mfumu una kala.

6. Lumbu kialanda batelama nsuka nabu ye bayoka nkailu miangioka ye banata nkailu miamatondo; bantu bavwanda mu dia ye nwa, ye mboki batelama mu sakana.

1 Kol. 10: 7.

7. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Kulumuka ku banda, kadi bantu baku bawavaikisi mu nsi a Ngipiti beti sa bwena bwambi.

5 Mose 9: 12 b.

8. Yau bakivengamene mu nzila yi-

yabakamba mu diata; bakivangidi mwan' angombe wayitulwa. Wau basambidi, kwa wau bayokele nkailu ye bavovele: Yayi i Nzambi aku, Isalaeli, wakuvaikisi mu nsi a Ngipiti.

9. Mfumu wavova diaka kwa Mose: Mbweni, vo bantu baba i bantu bambalu beni.

2 Mose 33: 3.

10. Ungiambula bwabu, nganzi zami kidi zalema kwa yau ye kidi yabafukisa; mboki ngina kuvanga wakala bantu babingi.

11. Kansi Mose wabombidila vanta-disi a Mfumu, Nzambi andi, ye wavova: Mfumu, nganzi zaku mu nkiana zina lema kwa bantu baku bawavaikisi mu nsi a Ngipiti mu ngolo zazinene ye koko kwangolo?

5 Mose 9: 26 b. Lumb. 106: 23.

12. Bisi Ngipiti mu nkiana bana yambulwa bavova: Wabavaikisa mu kubu diau mu kubabema mu miongo ye kubafukisa mu ntoto? Vengama mu tia tuanganzi zaku ye nionguluka yina yambi yiweti banzila bwabu kwa bantu baku.

4 Mose 14: 15 b. Lumb. 85: 3.

13. Nabanzi mu Abalahani, Isaki ye Isalaeli, i sielo biaku biwasila ndefi mu ngeye kibeni ye wavova: mono ngina vanga nkun' eno mbidi antalu bonso zimbwetete mu zulu, ye nsi yina yayonsono yimbikidi ngina yo vana kwa nkun' eno, ye bana yo vwa mu fwa dikadimani.

1 Mose 12: 7. 15: 5. 22: 16 b. 26: 4. 28: 13 b. Eb. 6: 13 b.

14. Buna Mfumu wanionguluka yina yambi yikakana mu vanga kwa bantu bandi.

15. Mose wabangumuka ye wakulumuka mu mongo, ye wasimba mu koko kwandi matadi mole makimbangi. Va tuse tuatole tuamatadi vasonukwa; va luse luna lunosi ye va luse luna luankaka vasonukwa.

2 Mose 34: 29.

16. Matadi makivangamuna kwa Nzambi, ye nsonokono i nsonokono ya Nzambi yanwatwa mu matadi.

2 Mose 31: 18.

17. Yosua bu kawa, bonso bwabokila bantu, wavova kwa Mose: Mbokolo yamvita yiwakane mu tua.

18. Kansi yandi wavutula: Mbokolo yiwakane ka i mbokolo yandungunu ko ye ka i mbokolo yambedolo ko; i nkunga ngieti wa.

19. Mose bu kafinangana ye tua ye wamona mwan' angombe ye makinu, nganzi zandi zakwama ye walosu matadi ye wabula mo ku banda amongo.

5 Mose 9: 17.

20. Mboki wabonga mwan' angombe ubavanga ye wayoka wo ku tia ye wakosa wo nate ye wakala nkievo fundu-fundu; diau katengula mu nlangu ye wanwika wo bana ba Israeli. 5 Mose 9: 21.

21. Mose wavova kwa Aloni: Bantu nki bavengi kwa ngeye, bu ubavodese masumu momo mamanene?

22. Aloni wavutula: Nganzi zamfumu ami ka zikwamani ko; ngeye kibeni zaidi, vo bantu baba bena bambi.

23. Bavovele kwa mono: Utuvangila nzambi yilenda kututekila mu nzila: kadi ka tuzaidi ko, bonso buvangulu kwa ndiena Mose, i yandi watuvalikisi mu nsi a Ngipiti.

24. Buna mpovele kwa yau: wonso wena ye wola kavula wo; bampeni wo. Ngitidi wo ku tia, ye bobo buvanga-mene mwan' angombe.

25. Mose bu kamona, vo bantu bakala bita-bita, Aloni bu kabasa bita-bita, i kiese kiamintantu miau.

26. yandi watelama ku mwelo atua ye wabokila: Wonso uwilu kwa Mfumu kiza kwa mono. Buna bana babonsono ba Levi bakutakana kwa yandi.

27. Yandi wabakamba: Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele ebu: Muntu muntu kakanga sabala kiandi va luketo. Mboki luvioka mu tua, vioka vutuka, vioka vutuka, tuka mu mwelo umosi nate ye wankaka, ye lubema wonso uluna mona, vo i mpangi aku vo nkundi vo butu kiaku mpe. 5 Mose 33: 9.

28. Bana ba Levi bavanga, bonso bwakamba Mose; mu lumbu kiokio kani mafunda matatu mababakala mabantu mabilama.

29. Mose wavova: Bu lukakididi beno bana bababakala ye zeno zimpangi, bika luabonga mfuluzulu amoko bwabu mu sadila Mfumu, kidi lusakumunu luiza kwa yeno bwabu.

30. Lumbu kialanda Mose wavova kwa bantu: Yeno luavolele masumu mamanene. Bwabu nzolele baluka kwa Mfumu ye tala, vo ilenda bwila masumu meno kodi.

31. Mose wavutuka kwa Mfumu ye wavova: Engwa, bantu baba bavolele masumu mamanene; bakivangidi nza-mbi yawola.

32. Kansi abayambudila masumu mau bwabu; vo ka bwa ko, buna umvinsikisa mu nkanda uusonikanga.

Lumb. 69: 28. Loma 9: 3.

33. Kansi Mfumu wavutula kwa Mose: Wonso volele masumu kwa

mono una vinsukuswa mu nkand' ami.

34. Wenda bwabu ye nata bantu kuna kuikembi; tala, mpofi ami una kutekila ku ntual' aku. Kansi lumbu kiami kiambafukulu bu kina kwiza, buna ngina kubabafika mu masumu mau. 2 Mose 23: 20.

35. Mfumu wavutula bantu ndinda, bu bavanga mwan' angombe, i una wavanga Aloni.

KAPU 33.

Kiadi kiabantu. Tuti diamantela va nzo yakoto yambwabununu ku mbazi atua. Mose wayuvula mu mona nzitusu a Nzambi.

Mfumu wavova kwa Mose: Ndolono, nanguka vava ye bantu bawavakikisa mu nsi a Ngipiti, ye wenda ku nsi yina yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi, bu yavova: kwa nkun' aku ngina yo vana.

1 Mose 12: 7.

2. Mono ngina fidisa mpofi ku ntual' aku ye kuba bakananita, baamolita, bahetita, bapelesita, bahivita, ye bayebusita, 2 Mose 23: 20. 32: 34.

3. kidi waluka ku nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Kadi ngeye bu u bantu bansingu zambalu, kizolele kwenda yaku mono kibeni ko; buna nkutu kufukisa mu nzila.

2 Mose 32: 9. 5 Mose 9: 13.

4. Bantu bu bawa mambu momo mangolo, bakala kiadi, ye widi muntu nkutu kavwata ntoko zandi ko.

5. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa bana ba Israeli: Yeno lu bantu bansingu zambalu. Vo ngina kwenda yaku mu mbwetolo ameso kaka, ngina kufukisa. Kansi bwabu vula ntoko zaku, ye ngina tala, bonso bungina sa kwa ngeye.

6. Buna bana ba Israeli bavula ntoko zau ye bakondwa zo kasi ye bakadila ku mongo wa Holebi.

7. Kansi Mose wavonga nzo yakoto ye watunga yo ku mbazi atua, mu finseke-nseke ye kiau, ye wabika yo nzo yakoto yambwabununu; wonso muntu wazola yuvula Mfumu wakatwa kwenda ku nzo yakoto yambwabununu ku mbazi atua.

8. Yonso ntangu yayenda Mose ku nzo yakoto, bantu babonsono batelama, ye muntu muntu watelama va mwelo anzo andi yakoto ye wasungamana Mose, nate ye kamana kota mu nzo yakoto.

9. Yonso ntangu yakota Mose mu

nzo yakoto, tuti diamantela diakulu-muka ye diatelama va mwelo anzo yakoto; yandi wamokisa Mose.

10. Bantu babonsono bamona tuti diamantela diatelama va mwelo anzo yakoto; buna bantu babonsono bafukama ye basambila, muntu muntu va mwelo anzo andi yakoto.

11. Mfumu wamokisa Mose zizi ye zizi, bonso bumokanga muntu mosi kwa wankaka. Mboki Mose wavutuka ku tua; kansi sielo kiandi Yosua, mwan' a Nuni, toko diantwenia, kasisa nzo yakoto ko.

4 Mose 12: 8.

12. Mose wavova kwa Mfumu: Tala, ngeye ukunkambanga: nata bantu baba kuna; kansi kunzaikisi ko, wonso uzolele fidisa ye mono. Ketu vovele mpe: izaidi nkumbu, ye ngeye mweni nlemvo mu meso mami.

13. Nkiangunu vo mbweni nlemvo mu meso maku, umbwesa nzila zaku ye ukizaikisa kwa mono, kadi nzolele mona nlemvo mu meso maku; banzila diadi mpe, vo bantu baba i bantu baka.

2 Mose 19: 6. Lumb. 103: 7.

14. Yandi wavova: Kadi buna mono kibeni ngina kwenda yaku ye kunata ku vundulue?

15. Yandi wavutula kwa yandi: Vo ngeye kibeni kuzolele kwenda yeto ko, buna vele kutuyambulani tuakatuka vava ko.

16. Kadi mu nki situa zaya, vo mono ye bantu baku tumweni nlemvo mu meso maku, vo ka mu diambu diadi ko bu una kwenda yeto, mpasi yeto, mono ye bantu baku, tualuta zayakana mu bantu bankaka babonsono va ntoto?

17. Mfumu wavutula kwa Mose: Diodio diuyuvudi bwabu ngina vanga mpe; kadi ngeye wamweni nlemvo mu meso mami, ye izaidi nkumbu.

18. Buna wavova: Nkiangunu umbwesa nzitusu aku.

19. Yandi wavutula: Mono ngina viokisa ntoko zami zazonsono kuutelamene, ye ngina bokila nkumbu Mfumu vantadisi aku; mono ngina kala nlemvo kwa ndiena unzolele kadila nlemvo, ye ngina lemvukila ndiena unzolele lemvukila.

2 Mose 34: 5 b. Loma 9: 15.

20. Yandi wavova diaka: Mwanki zizi kiami kulendi mona ko, kadi widi muntu nkutu kalendi kumbona ye vuka ko.

Nkong. 13: 22.

21. Mboki Mfumu wavova: Tala, vava vena vuma lukufi ye mono; telama vana va tadi.

22. Nzitusu ami bu una vioka, ngina kuyambula watelama momo mu benga diamongo, ye ngina kufuka mu koko kwami, nate ye mbeni vioka.

23. Mboki ngina katula koko kwami, ye buna una mona nim' ami; kansi zizi kiami ka kilendi monwa kwa widi muntu nkutu ko.

KAPU 34.

Mose diaka va Sinai. Matadi mamona mamina masonukwa. Ntentina mu zizi kia Mose.

Mfumu wavova kwa Mose: Ukitetila matadi mole mafwanane ye mau matekila, buna nzolele sonika mu matadi mambu mamosi makala mu matadi matekila mawabula.

5 Mose 10: 1 b.

2. Kubamana kiambazi; buna mu nsuka una baluka va mongo wa Sinai ye telama va mbat' amongo ku mbwabununu ami.

3. Kansi widi muntu nkutu kana baluka yaku ko, ye va mongo wawonsono widi muntu wankaka nkutu kana vo monika ko; mameme vo ngombe ka badiani mu kimfini kiamongo wau mpe ko.

4. Yandi wateta matadi mole mafwanana ye mana matekila. Lumbu kialanda nsuka nabu Mose wabaluka va mongo wa Sinai, bonso bwankamba Mfumu, ye wanata matadi mamole mu koko kwandi.

5. Buna Mfumu wakulumuka mu tuti ye watelama vana lukufi ye yandi ye wabokila nkumbu Mfumu.

2 Mose 33: 19.

6. Mfumu wamviokila kukatelamene ye wabokila: Mfumu, Mfumu!—Nzambi, nkwa kiwuntu ye nlemvo, nkwa mvibudulu ye mbidi anlembami ye kinkwikizi,

4 Mose 14: 18. Neh. 9: 17 b. Lumb. 86: 15. 103: 8. 145: 8. Yocli 2: 13. Yona 4: 2.

7. ukebanga nlemvo kwa mafunda, uyambudilanga lufuma, ntulumunu ye masumu, kansi kayambulanga mpe muntu kalembwa longwa ndongi ko, kansi uvutulanga lufuma luamase ndinda mu bana ye ntekolo ye ntekudila mu mbandu yantatu ye vaia.

2 Mose 20: 5 b. 5 Mose 5: 9 b. 7: 9 b. 24: 16. Yobi 9: 2. Yel. 32: 18 b. Nah. 1: 3.

8. Buna Mose wayinama nswalu va ntoto ye wasambila

9. ye wavova: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, Mfumu, bika Mfumu wenda yeto. Kadi bantu vele bena nsinguzambalu, kansi keti uzolele ku-

tuyambudila tufuma tueto ye masumu meto ye kutubonga mu kala fwa diaku.

10. Yandi wavutula: Ka diambu ko, mono ngina vanga luwawanu. Vantadi si abantu baku babonsono ngina vanga bimangu, biampila yina bialembwa vanga mu widi nsi yankaka nkutu vo mu bantu bankaka. Bantu baba babonsono bauvwilu bana mona, vo mavanga ma Mfumu mena mangitukulu, i mana mangina kuvangila.

5 Mose 5: 2.

11. Keba nsikudukusu ziiveni bwa-bu. Tala, mono ngina tinisa baamolita, bakananita, bahetita, hapelesita, bahivita, bayebusita mu ngeye.

12. Nakikengi mu wawasa luwawanu ye bisi nsi mu nsi yina yiuna luakila, mpasi ka bana kulukadila siongi ko;

2 Mose 23: 32 b. 5 Mose 7: 2 b.

13. kansi luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye kwanga Asela biau bianlongo.

2 Mose 23: 24.

14. Kadi kuna sambila nzambi yankaka ko, kadi Mfumu wena nkumbu Mavema; yandi i Nzambi yivemanga.

2 Mose 20: 5. Nah. 1: 2.

15. Kuwawasani luwawanu ye bisi nsi ko; kadi banamanga nzambi zau mu kinsuza ye yokilanga nzambi zau minkailu, ye bu bana kutuunisa, buna udianga nkailu miao miangioka;

16. ukwedilanga mpe bana baku bababakala bana bau babakento, ye bana bau babakento bu bana nama nzambi zau mu kinsuza, bana sindisila bana baku bababakala mu namina nzambi zau bobo.

4 Mose 25: 1 b. Nkong. 3: 6. 1 Nt. 11: 2 b.

17. Nzambi zayitulwa kukivangilani ko.

2 Mose 20: 4, 23. 3 Mose 19: 4.

18. Nkembo amampa malembwa funa una kembila: mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, bonso buyakukembi, mu ntangu yazengwa mu ngonda Abibi; kadi mu ngonda Abibi wawaika mu Ngipiti.

2 Mose 12: 15. 23: 15. 5 Mose 16: 1 b.

19. Babonsono bazibukilanga vumu bana vuwa kwa mono, mbakala zazonsono mu bulu biaku zizibukilanga vumu, kani ngombe kani meme.

2 Mose 13: 2, 12 b. 22: 29 b. 4 Mose 18: 15 b.

Luk. 2: 23.

20. Kansi bizibukilanga vumu mu zimpunda una kula mu meme dimosi ye vo kuzolele kio kula ko, una tolula nsingu andi. Wonso usemukunwanga mu bana baku bababakala una kula, ye muntu nkutu kana luaka ku zizi kiami moko ye moko ko.

5 Mose 16: 16.

21. Lumbu sambanu una sala, kansi kiansambodia una kembila lumingu luamvundulu; mu ntangu afula ye mu ntangu ayonzika una kembila lumbu kiamvundulu.

2 Mose 23: 12. 31: 15. 35: 2. 5 Mose 5: 12 b. Luk. 13: 14 b.

22. Nkembo alumbu bialumingu una kembila, mu biantete biangionzokolo yawiti ye biandundulu azimbongo, mvu bu umeni vioka.

2 Mose 23: 16. 5 Mose 16: 10 b.

23. Ngiza tatu mvu mvu babakala baku babonsono bana kwiza kwa Mfumu, Mfumu aku, Nzambi a Isaeli.

2 Mose 23: 17. 5 Mose 16: 16.

24. Kadi ngina tinisa makanda mabantu mu ngeye ye yadingisa nsi aku; widi muntu nkutu kana zinina nsi aku moyo ko, bu una kwenda, ngienda tatu tatu mvu mvu, mu luaka ku zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

25. Kuyokani menga mankailu ami wamponda va kimosi ye lekwa kiafunuswa ko. Nkailu amponda wankembo apasa ka una siswa mu fuku nate ye kiambazi ko.

2 Mose 12: 10. 23: 18.

26. Bina biantete biambutu miantete miansi aku una nata ku nzo a Mfumu, Nzambi aku.

Kulambani mwan' ankombo mu mamvumina mambut' andi ko.

2 Mose 23: 19. 5 Mose 14: 21. 26: 1 b.

27. Mfumu wavova kwa Mose: Nakisonikina mambu momo; kadi bonso bwena mambu momo, mono yawawasa luwawanu ye ngeye ye Isaeli.

2 Mose 24: 4.

28. Yandi walenga vana ye Mfumu mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku ye walembe dia ye nwa. Yandi wasonika mu matadi mambu maluwawanu, i mambu makumi.

2 Mose 24: 18. 5 Mose 4: 13. 9: 9, 18.

29. Mose bu kakulumuka mu mongo wa Sinai ye wanata matadi mamole makimbangi mu koko kwandi, bu kakulumuka mu mongo, kazaya ko, vo nkand' azizi kiandi weka wacema mu diambu dia bu kavova ye yandi.

2 Kol. 3: 7.

30. Aloni ye bana babonsono ba Isaeli bu bamona, bonso bwacemina nkand' azizi kia Mose, batina mu finangana yandi.

31. Kansi Mose wababokila; buna Aloni ye mfumu zazonsono zabundu bavutuka kwa yandi, ye Mose wavova kwa yau.

32. Mboki bana babonsono ba Isaeli bafinama kwa yandi, ye yandi wabavana

nsikudukusu zazonsono zankamba Mfumu va mongo wa Sinai.

33. Mose bu kamana vova kwa yau, watula fukulu va zizi kiandi.

2 Kol. 3: 13.

34. Kansi yonso ntangu yina luaka Mose va zizi kia Mfumu mu vova ye yandi, wakatula fukulu, nate ye wavai-ka diaka. Mboki bu kamana vaika, wakamba ntangu ka ntangu kwa bana ba Isaeli mamonsoo makakembo.

35. Buna bana ba Isaeli bamona ntangu ka ntangu, bonso bwacemina nkand' azizi kia Mose, ye buna Mose watula diaka fukulu va zizi kiandi, nate ye kana kota diaka mu moka ye yandi.

KAPU 35.

Ngionzoko aminkailu kwa vwala diakoto. Mwin' alumingu. Bakuluntu mu bisalu.

Mose wakutikisa bundu diadionsono diabana ba Isaeli ye wavova kwa yau: Diadi dikembi Mfumu kwa yeno mu vanga:

2. Lumbu sambanu salu bina salwa, kansi kiansambodia luna kembila lumbu kiankembo, i lumingu luamvundulu lua Mfumu. Wonso usalanga salu mu lumbu kiokio una vondwa.

2 Mose 20: 9 b. 23: 12. 31: 15.

3. Ka lulungani tia mu kialumingu ko, konso konso kulena kundu.

4. Mose wavova kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli: Diadi dikembi Mfumu ye vovele:

5. Luyonzikiseno ngionzoko aminkailu mu kati diono kwa Mfumu, mpasi wonso wonso wenina bo ntima wazola una nata nkailu wowo kwa Mfumu: wola, palata ye nsongo,

2 Mose 25: 2 b.

6. nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe ye mika miankombo,

7. nkanda miamameme mambakala mialobwa nibwaki, nkanda miatahasi, nti miansofi,

8. mazi makebolo kiaminda, nzenzo miamazi mankusa ye miabiamfwitisila mwisi biansunga,

9. vazimunina matadi maonisi, ye matadi mafwanane mu namunukwa mu sadulwa mu efode ye mu nkaku antulu.

10. Babakala babonsoo bakinkete mu yeno bika biza ye vanga biabionsono biakembi Mfumu:

11. vwala diakoto, mfukulu adiau ye mfukudila adiau, tunkoki, mabaya, nti

miankambika, bitungwa ye lekwa biamalu,

2 Mose 31: 7 b. 39: 33 b.

12. nkela ye nti miayau, kiandu kianlemvo ye ngumbu yoyo yina zembalala vakitadisi,

13. meza ye nti miamau ye tota-tota biamau biabionsono ye mampa mantala,

14. kebolo kiaminda ye tota-tota biakiau ye minda miamazi miakiau, mazi makebolo kiaminda,

15. salu diamfwitisila mwisi ye nti miadiau, mazi mankusa ye biamfwitisila mwisi biansunga, nele wakimpengi va mwelo avwala diakoto,

16. salu diangiokila ye babu kiansongo kiadiau, nti miadiau ye tota-tota biabionsono biadiau, kuluwa ye kulu kwadiau,

17. nele miakimpumpu miakianza-la, bitungwa ye lekwa biamalu biakiau, nele wakimpengi va mwelo akianzala,

18. binko biavwala diakoto ye binko biakianza-la ye nsinga miao,

19. vazimunina mwatu miambwanga mu salu kiakinlongo ye mwatu miankaka mianlongo mianganga Aloni, ye mpe mwatu miakinganga miabana bandi bababakala.

20. Bundu diadionsono diabana ba Isaeli diakatuka kwa Mose.

21. Mboki bavutuka, wonso wonso wazoduswa bo mu ntini' andi; wonso wakala mpeve yazola wanata nkailu kwa Mfumu, kidi nzo yakoto yambwabununu yavangwa ye salu biabionsono biayau ye mwatu mianlongo.

22. Babakala ye bakento bayiza ye banata, muntu muntu bonso bwakala luzolo luanthim' andi, ntoko zambindukwa, nlunga miamatu, bimpambu biandlembo ye ntoko zalaka, ntoko zazonsono zawola zampila mu upila, wonso ulenda kaila Mfumu nkailu wawola.

23. Wonso muntu wavwa nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango vo miampembe vo mika miankombo vo nkanda miamameme mambakala mialobwa nibwaki vo nkanda miatahasi wanata bio.

24. Wonso muntu ulenda vana biapalata bonso nkailu vo biansongo wanata nkailu andi kwa Mfumu. Wonso muntu wavwa nti miansofi miampangu ngulu alekwa wanata mio.

25. Bakento babonsoo bakinkete basieta mu moko mau nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe ye banata nsadi miao miasietwa;

26. bakento babonsoo bazoduswa

kwa ntima miau ye bamana zaya salu, basieta mika miankombo.

27. Zimfumu banata matadi maonisi ye matadi mandamunukunu, mu sadila mu efode ye nkaku antulu,

28. mboki nzenzo ye mazi mu sadila mu kebolo kiaminda ye mazi mankusa ye biamfwitisa mwisi biansunga.

29. Muntu muntu mu bana ba Isaeli, bakala vo nkento, wakala ntima wazola mu nata kiuna mu vangisa biabionsono biakamba Mfumu mu Mose, vo bina vanga, yandi wanata nkailu andi mu luzolo kwa Mfumu.

30. Mose wavova kwa bana ba Isaeli: Lutala, Mfumu wabokele ye wabikidi Besaleli, i mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda ;

2 Mose 31: 2 b.

31. yandi wanifuluzi mu Mpeve a Nzambi, mu nduenga, mu nduka ye nzailu ye mu kinkete kianti kiampila mu mpila,

32. ye mu soka salu biakinkete ye mu sala wola, palata ye nsongo,

33. mu nwata matadi mana namunu kwa ye mu nwata mu nti, inga, mu vanga salu biabionsono biakinkete.

34. Kwa yandi ye kwa Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, waveni mpe nduka mu longa bankaka.

35. Yandi wifuluzi ntima miau mu nduenga mu sala salu biabionsono biandwatunu ye mbwangulu yakinkete ye mbwangulu zanamanga-manga zausadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango, miampembe ye mbwangulu zankaka mpe, inga, salu biabionsono biampila mu mpila ye mu mbwangulu yakinkete beni.

KAPU 36.

Mpangulu avwala diakoto ye mfukulu, mfukudila, mabaya, ngumbu ye kimpengi biano.

Besaleli ye Oholiabi ye babakala baveno kwa Mfumu nduenga ye nduka mu zaya, bonso bubana sala salu biabionsono, bu bana vanga kinlongo bana vanga kio mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu.

2. Mboki Mose watumisa Besaleli ye Oholiabi ye babakala bankaka babonsono bakinkete baveno nduenga mu ntima kwa Mfumu, babonsono bazodusa kwa ntima miau mu kwiza sala salu kiokio.

3. Yau batambula kwa Mose nkailu

mina miamionsono mianata bana ba Isaeli ku salu kiampangulu akinlongo. Kansi batatamana mu kubanatina nkailu mialuzolo, nsuka ka nsuka.

4. Buna bantu babonsono bakinkete basala salu biabionsono biakinlongo, batuka muntu muntu ku salu kiandi kikasala,

5. ye bavova kwa Mose : Bantu beti tuala ye tuala biabingi ye biviokele bina bina nsatu asadulwa mu diambu diasala salu kiattukembi Mfumu mu vanga.

6. Buna Mose wakamba, vo bana bokila mu tua : Widi muntu nkutu, kani bakala vo nkento, kasalani diaka mu vana kiuna kwa kinlongo ko. I bobo bantu basimunwa mu nata nkailu miankaka.

7. Kadi bina biamana yonzukwa bialwana mu salu bina biabionsono biavanga, ye biankaka biasadidila mpe.

8. Bisadi biabionsono biakinkete biavanga vwala diakoto mu kumi dianlele ; mu usadi miampembe miasietwa ye miandombe yasimba ye miampumbu ye mianango bavanga mio ye bakeluba va luse mu mbwangulu yakinkete.

2 Mose 26: 1 b.

9. Nlele nlele wavanga makumole ye nani diamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila ; nlele miamionsono miakala tezo kimosi.

10. Nlele ntanu mianamunguswa ; i bobo mpe nlele ntanu miankaka mianamunguswa.

11. Bole biansadi miandombe yasimba biatulwa mu mbela mu nlele mosi, mu nseko-nseko alekwa kiamana namunguswa ; i bobo mpe bwavanga mu mbel' anele wakala ku nsuk' alekwa kiankaka kiamamunguswa.

12. Makumatanu mabole matulwa mu nlele umosi, ye makumatanu matulwa ku nsuk' anele utalane ye lekwa kiankaka kiamamunguswa, ye bole biatalasana.

13. Makumatanu matunkoki tuawola mavanga, ye nlele mianamunguswa mu tunkoki, ye vwala diakoto diakala lekwa kimosi kiamvimba.

14. Nlele miamika miankombo miavanga mpe miamfukulu anzo ; kumi ye nlele umosi miampila yoyo miavangwa.

2 Mose 26: 7 b.

15. Nlele nlele wakala makumatatu miamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila ; nlele mina miakumi ye mosi miakala tezo kimosi.

16. Nlele ntanu mianamunguswa mu lekwa kimosi kiakingenga, ye bobo

mpe nlele miankaka minsambanu mu lekwa kimosi kiakingenga.

17. Makumatanu mabole matulwa mu nseko ye nseko yanlele, i wowo wakala ku nsuka mu lekwa kimosi kianamunguswa, ye makumatanu mabole matulwa mu nseko ye nseko yanlele utalane mu lekwa kina kianamunguswa.

18. Makumatanu matunkoki tuansongo mavangwa mu namingisa mfukulu, kidi yakala lekwa kimosi kiamvimba.

19. Mboki mfukudila yankanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki yavangwa mu fuka mfukulu, ye mfukudila yankaka yankanda miatahasi yavangwa mu tula va ntandu ayau.

20. Mabaya mavwala diakoto mavangwa mu nti ansofi ye matedumuswa.

2 Mose 26: 15 b.

21. Baya baya diavangwa kumi diamfwoko mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

22. Mu baya baya mwatulwa nsisi miole miabundana kungsi; bobo bwavangwamu mabaya mamonsoho mavwala diakoto.

23. Mu mabaya mavwala diakoto makumole matulwa ku lueka luasude, ku ntini yasude.

24. Makumaia malekwa biamalu biapalata biavangwa mu tula kungsi amabaya momo makumole, lekwa biole biamalu kungsi abaya baya mu nsisi miamiole miadiau.

25. I bobo bwatulwa ku lueka luanakaka luanzo, lueka luanode, makumole mamabaya.

26. Ye makumaia malekwa biau biamalu biapalata, lekwa biole biamalu kungsi abaya baya.

27. Kansu ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste, mabaya masambanu matulwa.

28. Mabaya mole matulwa ku nsuka zavwala diakoto ku manima;

29. baya baya mu momo dianamunguswa mu mabaya mole ku banda, ye dianamunguswa ku ntandu mpe nate ye nlunga wantete. I bobo bwavangwa mu mamole, ku nsuka zazole.

30. Nkiangunu nani diamabaya diala ye lekwa biau biamalu biapalata, kumi ye lekwa sambanu biamalu, i lekwa biole biamalu kungsi abaya baya.

31. Nti miankambika miansofi miavangwa, mintanu mu mabaya ma-

kala ku lueka lumosi luavwala diakoto,

32. ye nti ntanu miankambika mu mabaya makala ku lueka luankaka luavwala diakoto, ye nti ntanu miankambika mu mabaya makala ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste.

33. Nti wankambika wakati watulwa ebu vo wavioka mu kati diamabaya, tuka ku nsuka yimosi nate ye yankaka.

34. Mabaya maladukwa wola, ye minlunga mu mau mina kotuswa nti miankambika miavangwa miawola, ye nti miankambika mialadukwa wola.

35. Ngumbu mpe yavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa; yavangwa mu mbwangulu yakinkete ye bakeluba va luse.

2 Mose 26: 31 b.

36. Yau yavangulwa tungwa bia biansofi ye bialadukwa wola, ye tunkoki tuabiau tuavangwa tuawola, ye biau biayitudulwa lekwa bia biamalu biapalata.

37. Nlele wakimpengi va mwelo anzo yakoto wavangwa, mu mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa,

38. ye wau wavangulwa tungwa bitanu ye tunkoki tuabiau; ntu miabiau ye minlunga bialadukwa wola, ye lekwa biau bitanu biamalu biavangwa biansongo.

KAPU 37.

Nkela, kiandu kianlemvo, meza, kebolo kiaminda ye salu diamfwitisila mwisi biavangwa.

Besaleli wavanga nkela mu nti ansofi, mfwoko zole ye ndambu mu la, mfwoko ye ndambu mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu yongi.

2 Mose 25: 10 b.

2. Yandi waladika yo wola wawedila mu ngudi ye ku mbazi; wavangila yo nlonga wawola wakinzungidila.

3. Wayitidila yo nlunga mia miawola ye watula mio va ntandu amalumaia, nlunga miole ku lueka lumosi ye nlunga miole ku lueka luankaka.

4. Yandi wavanga nti miansofi ye waladika mio wola.

5. Wakotisa minti mu minlunga, mu tuka tuankela, kidi nkela yanatakana.

6. Yandi wavanga kiandu kianlemvo kiawola wawedila, mfwoko zole ye

ndambu mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

7. Yandi wavanga bakeluba bole bawola ; mu wabesukwa kabavangila ye wabatula ku nsuka zazole zakiandu kianlemvo.

8. nkeluba mosi ku nsuka mosi ye nkeluba wankaka ku nsuka yankaka. Yandi wavanga bakeluba ku nsuka zazole va kimosi mu lekwa kimosi ye kiandu kianlemvo.

9. Bakeluba bayalumuna maveve mau ye bazangula mo ku zulu, ye bafuka kiandu kianlemvo mu maveve mau, bu beti talasana zizi; ku kiandu kianlemvo batadisa zizi bian.

10. Yandi wavanga mpe meza mu nti ansofi, mfwoko zole mu la, mfwoko mosi mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu yongi.

2 Mose 25: 23 b.

11. Waladika mo wola wavedila; wavanga mo nlonga wawola wakinzungidila.

12. Wavanga mo mfumba wakinzungidila wakala wasadila bonso koko, ye mu mfumba wavanga nlonga wawola wakinzungidila.

13. Yandi wayitidila meza nlunga mia miawola, ye watula minlunga ku nsuka zaia va malu maia.

14. Lukufi ye mfumba kwatulwa minlunga, kidi miakotuswa minti, ye meza manatakana.

15. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio wola ; mboki meza manatakana.

16. Yandi wavanga lekwa biameza mu wola wavedila, malonga ye mabola, mimvungu ye bisalala bina bukudulwa minkailu miandwa.

17. Yandi wavanga mpe kebolo kiaminda mu wola wavedila. Mu biabesukwa kavangila kebolo kiaminda ye kulu kwakiau ye mwasi wakati ; makaya mafulu va kiau, binvindu ye fulu biavangwa mu lekwa kimosi ye kiau.

2 Mose 25: 31 b.

18. Moko masambanu matuka mu tueka tuakebobo kiaminda, moko matatu ku lueka lumosi ye moko matatu ku lueka luankaka.

19. Mu koko kumosi mwatulwa fulu tatu bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kiakala kimvindu ye fulu ye mu koko kwankaka fulu tatu mpe bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kiakala kimvindu ye fulu ; i bobo bwavangulwa mu moko masambanu matuka mu kebolo kiaminda.

20. Kansi mu nkati akebobo kiaminda mwatulwa fulu bitwanane ye fulu biabimbombo, ye binvindu ye fulu biau.

21. Kimvindu kimosi kiatulwa kumosi amoko mole mantete mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau, ye kimvindu kimosi kumosi amoko mole manzole mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau, ye kimvindu kimosi kumosi amoko mole mantatu mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau ; i kumosi amoko masambanu mavaika mu kiau.

22. Binvindu bianau ye moko mavangwa mu lekwa kimosi ye kiau, biabionsono mu lekwa kimosi mu biabesukwa mu wola wavedila.

23. Yandi wavangila kio minda nsambodia, ye bwetolo biaminda mpe ye malonga makiau mu wola wavedila.

24. Wavanga kio mu talenta kimosi kiawola wavedila ye tota-tota biakiau biabionsono.

25. Yandi wavanga salu diamfwitisila mwisi mu nti ansofi, mfwoko mosi mu la ye mfwoko mosi mu sadila —tueka tua tuadedakana—ye mfwoko zole mu yongi ; mpoka zadiau zavangwa mu lekwa kimosi ye diau.

2 Mose 30: 1 b.

26. Yandi waladika dio wola wavedila, luse luadiau ye tueka tuadiau tuakinzungidila ye mpoka zadiau ; wavanga nlonga wawola wakinzungidila va ntandu adiau.

27. Yandi wavangila dio nlunga miole miawola ye watula mio ku band' anlonga, va tueka tuatole tuadiau, mu ndambu zazole, kidi miakotuswa minti, ye disalu dianatakana mu miau.

28. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio wola.

29. Yandi wavanga mpe mazi manlongo mankusa ye biansunga biavedila bifwitisanga mwisi, biakubukwa mu kinkete.

2 Mose 30: 23 b., 34 b.

KAPU 38.

Salu diangiokila, kuluwa diansongo ye lekwa biakianzala biavangwa. Mfutu abiabionsono.

Yandi wavanga mpe salu diangiokila mu nti ansofi, mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila—tueka tua tuadedakana—ye mfwoko tatu mu yongi.

2 Mose 27: 1 b.

2. Yandi wavangila dio mpoka mpe ye watula zo ku nsuka zia zadiau ;

mpoka zawangwa mu lekwa kimosi ye diau. Yandi waladika dio nsongo.

3. Yandi wavanga tota-tota biabionsono biadisalu, lekwa biabombe, mpavi, mabola, minsoma ye malonga matia. Tota-tota biabionsono biadiau wavanga bio mu nsongo.

4. Yandi wavangila disalu babu, i lekwa kiakambukuswa kiansongo, ye watula kio kuni andambu yampaika yadiau, ku banda, ye kialuaka nate ye mu kati.

5. Yandi wayitila nlunga mia ye watula mio mu nsuka zaia zababu kiansongo, kili miakotusulwa minti.

6. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio nsongo.

7. Yandi wakotisa minti mu minlunga va tueka tuadisalu, kidi dianatakana mu miau. Wavanga dio mwasi, mu mabaya.

8. Yandi wavanga mpe kuluwa diansongo ye kulu kwadiau kwansongo ye mu diambu diodi wasadila tumweno tuakala ye bakento basala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu. 2 Mose 30: 18 b.

9. Yandi wavanga mpe kianszala. Mu ndambu yasude, ku ntini yasude, nlele miakimpumpu miakianszala miavangwa mu nsadi miampembe miasietwa, nkama mosi amfwoko mu la ;

2 Mose 27: 9.

10. miavangulwa makumole matungwa ye makumole malekwa biansongo biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

11. Bobo mpe miau mina kala mu ndambu anode miavangwa nkama mosi amfwoko mu la ; miau miavangulwa makumole matungwa ye makumole malekwa biansongo biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

12. Mu ndambu yaweste nlele miakimpumpu miavangwa miakala makumatanu mawfwoko mu la ; miau miavangulwa kumi diatungwa ye kumi dialekwa biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

13. Mu ndambu amwelo, ku ntini yaeste, miau miavangwa makumatanu mawfwoko mu la.

14. Nlele miakimpumpu miavangwa kumi ye mfwoko zitanu mu la mu ndambu mosi, ye tungwa bitatu va lekwa bitatu biamalu ;

15. bobo mpe nlele miakimpumpu miavangwa kumi ye mfwoko zitanu

mu la ku ndambu yankaka—nkiangu—nu detila mu ndambu zazole zamwelo wakianszala—ye tungwa bitatu va lekwa bitatu biamalu.

16. Nlele miabionsono miakimpumpu miazungidila kianszala miavangwa mu nsadi miampembe miasietwa ;

17. lekwa biamalu biatungwa biavangwa mu nsongo, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata, ye ntu miabiau mialadukwa palata ; tungwa biabionsono biakianszala biavangulwa nlunga miapalata.

18. Nlele wakimpengi waniwelo wakianszala wavangwa mu mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango ye miampembe miasietwa, makumole mawfwoko mu la ye mfwoko tanu mu yongi, bonso bwena sadila kwanlele, nadede ye nlele miakimpumpu miakianszala ;

19. wau wavangulwa tungwa bia va lekwa bia biansongo biamalu ; kansi tunkoki tuabiau tuavangwa mu palata, ye ntu miabiau mialadukwa palata, ye minlunga miavangwa mu palata.

20. Binko biabionsono biavwala diakoto ye biakianszala mu tueka tuatonsongo biavangwa mu nsongo.

21. Biabi bialanda i hina biatangwa vo biasadulwa mu vwala diakoto, i vwala diakimbangi, lutangulu lolo luavangwa bonso bwatuma Mose mu lusadusu luabalevita mu kikuluntu kia Itamali, mwan' anganga Aloni ;

22. Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda, wavanga biabionsono biakamba Mfumu kwa Mose,

23. ye nsadisi andi wakala Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, i bakala diazaya nwata ye mbwangulu yakinkete ye mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe.

24. Wola una wasadulwa mu bisalu, mu vanga kinlongo kiamvimba, i wola wawanwa bonso ukailu, wakala buna wena makumole ye vwa diatalenta ye nkama nsambodia ye makumatatu masekeli, bonso bwena zitu kiassekeli kiakinlongo.

25. Palata biobio biavana yau batangwa mu bantu biakala nkama mosi atalenta ye funda dimosi ye nkama nsambodia ye lusambodia ye sekeli bitanu, bonso bwena zitu kiassekeli kiakinlongo ;

26. beka kimosi, i ndambu asekele, bonso bwena zitu kiasakele kiakinlongo, kiakala nuntu muntu, muntu muntu wasonama mu yau batangwa, muntu muntu wakala makumole mamvu vo wavioka mo : nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu mabantu.

2 Mose 30: 13 b. 4 Mose 1: 46.

27. Nkama yoyo yatalenta biapalata biasadulwa mu yitila lekwa biamalu biakinlongo ye lekwa biamalu biangumbu, nkama mosi yatalenta mu nkama mosi yalekwa biamalu, talenta kimosi kimosi mu lekwa kimosi kiakulu.

28. Funda dimosi ye nkama nsambodia ye lusambodia ye sekeli bitanu biasadulwa mu vanga tunkoki tuatungwa ye mu ladika ntu miau ye vangila bio minlunga.

29. Nsongo yina yavanwa bonso nkailu yakala lusambodia luatalenta ye mafunda mole ye nkama zia zasekele.

30. Yoyo yavangwa lekwa biamalu biamwelo anzo yakoto yambwabununu ye salu diansongo mpe ye babu kiansongo kiadiu ye tota-tota biabionsono biasalu,

31. mboki lekwa biamalu biakianzala biatueka tuatonsono ye lekwa biamalu biamwelo wakianzala, vazimuna binko biabionsono biavwala diakoto ye binko biabionsono biakianzala mu tueka tuatonsono.

KAPU 39.

Mvwatu miakinganga miavangwa. Tota-tota biavwala diakoto biayekulwa.

Mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango mwavangwa mvwatu miambwanga miasalu kiakinlongo; mvwatu miankaka mianlongo miavangwa, i mina mina vwata Aloni, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

2 Mose 28: 2 b.

2. Efode kiavangwa mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

2 Mose 28: 6 b.

3. Wola wabesukwa mu nsenzebele mialuvevizia miabaswa mu mifu, kidi mialenda bwangwa ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe, mu mbwangulu yakinkete.

4. Kiau kiavangulwa paki biamavembo bina namunguswa; ku nsuka zabiau kianamunguswa.

5. Nkiti una kala mu efode ye fietika kio wavangwa mu lekwa kimosi

ye kiau ye mu mbwangulu yimosi : mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

6. Matadi maonisi mazungwa kwa mabese mawola; mu mau nkumbu zabana bababakala ba Isaeli zanwata bonso bunwatunwanga bimpambu biakumbu.

7. Mau matulwa va paki biaefode, mpasi matadi masa, vo bana ba Isaeli bana bambukulwa moyo, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

8. Nkaku antulu yavangwa mu mbwangulu yakinkete, mu mbwangulu yimosi ye efode; mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

2 Mose 28: 15 b.

9. Nkaku antulu yavangwa tueka tua tuadedakana, yau yavangwa mu nkadulu apokolo : mpanana mosi mu la ye mpanana mosi mu sadila, mu nkadulu apokolo.

10. Yau yanamunukwa matadi mu nlonga mia : mu nlonga wantete kaneoli dimosi, topasi dimosi, ye simalangi dimosi;

11. mu nlonga wanzole kambunkeli dimosi, safili dimosi ye kalasedoni dimosi;

12. mu nlonga wantatu hiasinta dimosi, angata dimosi ye ametista dimosi;

13. mu nlonga waia kilisolita dimosi, onisi dimosi ye yaspisi dimosi. Mu mabese mawola mazungwa mu ndamunukunu zau.

14. Matadi makala kumi ye mole, bonso bwakala nkumbu zabana babakala ba Isaeli, dimosi nkumbu dimosi nkumbu; tadi tadi diakala nkumbu akanda dimosi diamakanda kumi ye mole, yanwatwa mpila mosi bonso bunwatunwanga bimpambu biakumbu.

15. Nkaku antulu yavangulwa tuvambu tuasietwa, bonso busietwanga nsinga, mu wola wavedila.

16. Mboki mabese mole mawola ye bimpambu birole biawola, ye bimpambu biobio birole biatulwa ku nsuka zazole zankaku antulu.

17. Nsinga mina miamiole miasietwa miawola mianamunguswa mu bimpambu biabirole, ku nsuka zankaku antulu.

18. Nsuka zankaka zazole zansinga zanamunguswa mu mabese mawola ye mboki manamunguswa mu paki biaefode va luse luakiau.

19. Bimpambu biankaka birole bia-

wola biavangwa ye biatulwa ku nsuka zankaka zazole zankaku antulu, ku mbel' ayau mu ngudi yitalane ye efode.

20. Bimpambu birole biakaka biawola biavangwa diaka ye biatulwa mu paki biabiole biaefode, ku banda va luse luakiau vakinamunguswanga, ku ntandu ankiti aefode.

21. Nkaku antulu yakangwa mu nsinga wandombe yasimba watuka mu bimpambu biayau ye wakota mu bimpambu biaefode, i kuma yakala ku ntandu ankiti aefode, kidi nkaku antulu ka yakanguka mu efode ko, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

22. Yunga kiaefode kiavangwa mu nlele wambwanga, kiakionsono kiakala kiandombe yasimba. ^{2 Mose 28: 31 b.}

23. Mu nkati ayunga mwavangwa mwasi ufwana ye mwasi akinkuti kiankaku; kadi mwasi wazungwa nlele mu mbela, kidi ka kina tiasuka ko.

24. Mu mfuta ku band' ayunga watulwa bana banganata bavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango miasietwa.

25. Bingunga biawola wavedila biavangwa ye bingunga biobio biatulwa va kati ye bana banganata mu mfut' ayunga kinzungidila, va kati ye bana banganata:

26. kingunga-ngunga ye mboki mwan' anganata, mboki kingunga-ngunga ye diaka mwan' anganata mu mfut' ayunga kinzungidila mu nata mu salu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

27. Mvuwatu mianitu mia Aloni ye miabana bandi bababakala miavangwa mu nsadi miampembe, mu nlele wambwanga, ^{2 Mose 28: 30 b.}

28. kinteka mu nsadi miampembe, mbandila zina kala mu diambu diantoko mu nsadi miampembe ye mbati mialino mu nsadi miampembe miasietwa,

29. vazimunina nkiti mu nsadi miampembe miasietwa ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango, mu mbwangulu yanamangamanga, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

30. Nsenzebele wakoloz kianlongo wavangwa wawola wavedila, ye va wau vasouukwa, bonso bunwatwanga bimpambu biankumbu: Biekolo nlongo mu diambu dia Mfumu. ^{2 Mose 28: 30 b.}

31. Wanamunguswa nsinga wandombe yasimba ye watulwa va ntandu akinteka, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

32. Mboki salu biabionsono mu vuala

diakoto, i nzo yakoto yambwabununu, biamana. Bana ba Israeli basala bio; bavanga mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

33. Yau banata vwala diakoto kwa Mose, mfukulu ayau ye tota-tota biabionsono biayau, tunkoki, mabaya, nti miankambika, bitungwa ye lekwa biamalu, ^{2 Mose 31: 7 b. 35: 11 b.}

34. mfukulu yankanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki ye mfukudila yankanda miatahasi ye ngumbu yoyo yina zembalala vatadisi nkela,

35. mboki nkela yakimbangi ye nti miayau, kiandu kianlemvo,

36. meza ye tota-tota biabionsono biamau ye mampa mantala,

37. kebolo kiawola kiaminda, minda miamazi mina tulwa va kiau, ye tota-tota biabionsono biakiau, mazi makebolo kiaminda,

38. salu diawola, mazi mankusa ye biansunga bifwitisanga mwisi, nlele wakimpengi wamwelo anzo yakoto,

39. salu diansongo ye babu kiansongo kiadiau, nti miadiao ye tota-tota biabionsono biadiao, kuluwa ye kulu kwadiao,

40. nlele miakimpumpu miakianzala, bitungwa ye lekwa biamalu biamiau, nlele wakimpengi wamwelo wakianzala, nsinga ye binko biamiau, tota-tota biabionsono biasalu kiavwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu,

41. vazimunina mvuwatu miambwanga miasalu kiakinlongo ye mvuwatu miankaka mianlongo mianganga Aloni, ye mboki mvuwatu miakinganga miabana bandi bababakala.

42. Bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i buna bana ba Israeli bavanga salu kiakionsono mu mambu mamonsono.

43. Mose watala salu kiakionsono ye wamona, vo bavengi kio; bonso bwakamba Mfumu bavengi kio. Mose wabasakumuna.

KAPU 40.

Vwala diakoto diatungwa ye diabiekwa nlongo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Ngonda yantete bu yina kwiza, una tunga vwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu mu lumbu kiantete mu ngonda.

3. Ngeye una mo tula nkela yakimbangi ye manika ngumbu vatadisi nkela. ^{2 Mose 26: 33 b.}

4. Una mo kotisa meza ye tensika va mau biobio bina tensukwa; una mo kotisa kebolo kiaminda ye tula minda miamazi va ntandu akiau.

5. Una tula salu diawola diamfwitisi mwise vatadisi nkela yakimbangi; una manika nele wakimpengi va mwelo avwala diakoto. 2 Mose 30: 1 b.

6. Salu diangiokila una tula vatadisi mwelo avwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu.

7. Una tula kuluwa va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye bukula nlangu momo.

8. Una manika nele miakimpumpu kinzungidila ye manika nele wakimpengi va mwelo akianzala.

9. Una bonga mazi nankusa ye kusa vwala diakoto ye biabionsono biena momo ye bieka dio nlongo ye tota-tota biabionsono biadiau, kidi diakala dianlongo. 2 Mose 30: 26 b.

10. Ngeye una mpe kusa salu diangiokila ye tota-tota biabionsono biadiau ye bieka disalu nlongo; salu dina kala dianlongo ye nlongo. 2 Mose 29: 37.

11. Ngeye una mpe kusa kuluwa ye kulu kwadiau ye bieka dio nlongo.

12. Mboki una tuala Aloni ye bana bandi bababakala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye kubayobisa mu nlangu. 2 Mose 29: 4 b.

13. Una vrika Aloni mvwatu mionio mianlongo ye kunkusa ye kumbieka nlongo mu kala ngang'ani.

14. Una tuala bana bandi bababakala ye kubavwika mvwatu miamitu.

15. Una kubakusa, bonso buukusidi sau, mu kala nganga zami. Buna nkusulu au yoyo yina kubakadila mbiekolo yakinganga kikakimani, mbandu ka mbandu.

16. Mose wavanga bo; yandi wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwankamba Mfumu.

17. Buna vwala diakoto diatungwa mu ngonda yantete mu mvu wanzole, mu lumbu kiantete mu ngonda.

18. Buna Mose watunga vwala diakoto. Yandi watula lekwa biamalu biadiau, wasumika mabaya ye wakotisa nti miankambika ye watedimisa tungwa biadiau.

19. Yandi wayalumuna mfukulu mu vwala diakoto ye watula mfukudila va ntandu amfukulu, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

20. Yandi wabonga kimbaugi ye watula kio mu nkela ye wakotisa minti

mu nkela; watula kiandu kianlemvo va ntandu ankela. 2 Mose 25: 16. Eb. 9: 4.

21. Mboki wakotisa nkela mu vwala diakoto ye wamanika ngumbu yina zembalala vatadisi nkela, ye wavengikila bo nkela yakimbangi, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose. 2 Mose 26: 33.

22. Yandi watula meza mu nzo yakoto yambwabununu, ku ndambu yanode yavwala diakoto ku mbazi angumbu,

23. ye watensika mo mampa mana kala matensukwa va zizi kia Mfumu, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

24. Yandi wakotisa kebolo kiaminda mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi meza, mu ndambu yasude yavwala diakoto,

25. ye wamanika minda miamazi va zizi kia Mfumu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

26. Yandi wakotisa salu diawola mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi ngumbu

27. ye wakwika biansunga biamfwitisi mwise va ntandu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

28. Yandi wamanika kimpengi va mwelo avwala diakoto.

29. Salu diangiokila watula dio va mwelo avwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu, ye wayoka nkailu miangioka ye miandia va ntandu adiau, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

30. Yandi watula kuluwa va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye wabukula nlangu wangiobila mu diau. 2 Mose 30: 18 b.

31. Lumbu biankaka Mose ye Aloni ye bana bandi bababakala bayobila moko mau ye malu mau mu nlangu wena mu diau;

32. yonso ntangu yibana kota mu nzo yakoto yambwabununu vo luaka ku disalu bayobila, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

33. Yandi wamanika nele miakimpumpu miakianzala miazungidila vwala diakoto ye disalu ye wamanika nele wakimpengi wamwelo wakianzala. Mose wamanisa salu kiakionsono.

34. Buna tuti diafuka nzo yakoto yambwabununu, ye nzitusu wa Mfumu wafuluza vwala diakoto;

4 Mose 9: 15 b. 1 Nt. 8: 10 b.

35. Mose walemkana kota mu nzo yakoto yambwabununu, tuti bu diakala va ntandu ayau, ye nzitusu wa Mfumu bu wafuluza vwala diakoto.

36. Yonso ntangu yakatuka tuti va vwala diakoto ye diatombuka, bana ba Isaeli bananguka; i bobo bavanga mu ngiendolo au yamvimba.

37. Kansi tuti bu dialenga mu lembwa tombuka, ka bananguka ko, kansi bazingila nate ye lumbu kina kidiabaluka diaka.

38. Kadi tuti dia Mfumu diakunda va ntandu avwala diakoto mu mwini, ye mu fuku diakala ye tia; bobo bwa-kadila mu meso mabana ba Isaeli babonsono mu ngiendolo au yamvimba.

2 Mose 13: 21 b. 4 Mose 14: 14. 5 Mose 1: 33. Neh. 9: 19. Lumb. 78: 14. 105: 39. 1 Kol. 10: 1.

NKANDA WANTATU WA MOSE

VO LEVITIKU.¹

KAPU 1.

Nkondo mu nkailu miangioka.

Mfumu watela Mose mbila ye wavova kwa yandi mu ndinga yatuka mu nzo yakoto yambwabununu ye wata:

2. Kamba kwa bana ba Isaeli ye vova kwa yau: Wonso muntu mu yeno bu kazolele nata nkailu kwa Mfumu, buna lubonga nkailu mieno mu bibulu, kani mu zingombe kani mu bulu biabizio.

3. Vo yandi zolele nata nkailu angioka wangombe, buna una bonga bulu kiambakala kikondolo kieta ye nata kio ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, kidi kazolakana va zizi kia Mfumu.

4. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angioka; buna kina zolakana, ye una bwilwa kodi.

² Mose 29: 10.

5. Yandi una vonda ngombe yambakala yantwenia va zizi kia Mfumu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana nata menga, ye bana tengula menga kinzungidila va salu diena ku mwelo anzo yakoto yambwabununu.

6. Yandi una buna nkand' abulu kiankailu angioka ye sasa kio mu bikunku.

7. Bana bababakala banganga Aloni bana lunga tia va disalu ye tula nkuni ku tia.

8. Bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tula bikunku, ntu ye mazi va ntandu ankuni zena ku tia tuadisalu.

9. Kansi ndia ye malu bina sukulwa

mu nlangu. Nganga una zinisa biabionsono va disalu: nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

² Mose 29: 25.

10. Kansi vo yandi zolele nata nkailu angioka wabulu kiakizio, kani mu mameme vo zinkombo, buna una bonga bulu kiambakala kikondolo kieta.

11. Yandi una kio vonda ku lueka luadisalu, ku ntini yanode, va zizi kia Mfumu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tengula menga makiau kinzungidila va disalu.

12. Yandi una kio kaba mu bikunku ye katula ntu ye mazi biakiau; nganga una kio tula va ntandu ankuni zena ku tia tuadisalu.

13. Kansi ndia ye malu bina sukulwa mu nlangu. Nganga una yoka biabionsono ye zinisa bio va disalu; wowo i nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

14. Kansi vo yandi zolele nata nkailu angioka wanuni kwa Mfumu, buna una bonga nkailu andi mu biduka vo mabembe mantwenia.

15. Nganga una nata bulu ku disalu ye dikula ntu andi ye zinisa kio va disalu. Menga makiau mana kamu-nwa mu baka kiadisalu.

16. Kansi fundu kiena ye mbole sika katula ye tuba kio va lueka luadisalu, ku ntini yaeste, va saba kiabombe.

17. Yandi una kio yanzuna va maveve, kansi kana mo vambisa ko; nganga una zinisa kio va disalu va ntandu ankuni zena ku tia. Wowo i nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

¹ mb. Nkand' abalevita wasonukwa lendo ye salu biabanganga ye balevita.

KAPU 2.

Nkondo mu nkailu miandia.

Muntu bu kazolele nata nkailu andia kwa Mfumu, buna nkailu andi una kala mu mfumfuta zamfumifu, ye yandi una zo bukula mazi ye tula biamfwitisila mwisi va ntandu.

3 Mose 6: 14 b.

2. Yandi una wo nata kwa bana babakala ba Aloni, i banganga; nganga una bonga fuka dimosi, i mu mfumfuta ye mazi, ye mboki biabionsono biamfwitisila mwisi, ye zinisa va disalu: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

3. Bina bisidi mu nkailu andia bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala. Mu diambu diankailu atia wa Mfumu biena bianlongo ye nlongo.

4. Kansi bu uzolele nata nkailu andia mu biobio biyokwanga mu foloni, buna bina kala biamfumfuta zamfumifu, mampa malembwa funa mabukulwa mazi, ye mbolo zaluvevizia zalembwa funa zakuswa mazi.

5. Vo nkailu aku i nkailu andia wakubukwa va nseuzebele wasengwa, buna una kala mfumfuta zamfumifu zabukulwa mazi ye lembwa funa.

6. Ngeye una wo bukuna mu bikunku ye bukula wo mazi. Wowo i nkailu andia.

7. Vo nkailu aku i nkailu andia wakubukwa mu nkangi, buna una vanga mu mifumfuta zamfumifu ye mazi.

8. Nkailu andia wakubukwa bwampila yoyo, una wo nata kwa Mfumu; wau una natwa kwa nganga, ye yandi una wo nata ku disalu.

9. Nganga una bonga ndambu yoyo yankailu andia yena nkati ankailu adisalu, ye una yo zinisa va disalu: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

10. Bina bisidi mu nkailu andia bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala. Mu diambu diankailu atia wa Mfumu biena bianlongo ye nlongo.

11. Widi nkailu wandia nkutu uluzolele nata kwa Mfumu ka una kala wafuna ko, kadi lekwa kiavumvu vo kianiosi ka luzinisani kio bonso nkailu atia kwa Mfumu ko.

12. Bonso nkailu abiantete lulenda nata biampila yoyo kwa Mfumu, kansi va disalu ka bilendi kwiza ko mu kala nsunga yazolakana.

3 Mose 23: 17. 2 Lus. 31: 5.

13. Nkailu miaku miamionsono miandia una mio fufumuna mungwa; kuyambulani mungwa waluwawanu lua Nzambi aku wakondwa va nkailu aku wandia ko. Mu nkailu miaku miamionsono una kaila mungwa.

Yeh. 43: 24. Mal. 9: 49.

14. Kansi vo ngeye zolele nata kwa Mfumu nkailu andia wambutu miantete, buna mu nkailu andia wampila yoyo wambutu miaku miantete una nata nsesa miayokwa mu tia, miatutwa, miambongo yazakwa yankunzu.

3 Mose 23: 10 b.

15. Una bukula bio mazi ye tula biamfwitisila mwisi va ntandu. Wowo i nkailu andia.

16. Nganga una zinisa ndambu yoyo yansesa miatutwa ye yamazi yena nkati ankailu adisalu ye biabionsono biamfwitisila mwisi va ntandu: nkailu atia kwa Mfumu.

KAPU 3.

Nkondo mu nkailu miamatondo.

Vo muntu zolele nata nkailu amatondo ye zolele bonga nkailu andi mu zingombe, buna una tuala va zizi kia Mfumu bulu kikondolo kieta, kani kiambakala vo kiankento. 3 Mose 7: 11 b.

2. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiandi kiankailu ye mboki vonda kio va mwelo anzo yakoto yambwabununu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tengula menga kinzungidila va disalu.

3. Mu nkailu amatondo yandi una nata mazi bonso nkailu atia kwa Mfumu, i mazi mazunganga ndia ye mazi mamonsono mena va ndia.

2 Mose 29: 13, 22.

4. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi malanga makana vambisa lukufi ye nsekinia.

5. Bana bababakala ba Aloni bana zinisa bio va disalu va ntandu ankailu angioka va nkuni zena ku tia: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

2 Mose 29: 25.

6. Kansi vo muntu zolele nata nkailu amatondo kwa Mfumu mu bulu biabizio, buna una bonga bulu kikondolo kieta, kiambakala vo kiankento.

7. Vo kiau i meme dikazolele yoka, yandi una dio tuala va zizi kia Mfumu.

8. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiandi kiankailu. Mboki vonda kio vatadisi nzo yakoto yambwabununu; bana bababakala ba

Aloni bana tengula menga makian kinzungidila va disalu.

9. Bonso nkailu atia kwa Mfumu mu bulu kiankailu amatondo yandi una yoka mazi makian, ukila wawonsono wavambuswa lukufi ye mungongo anima ye mazi mazunganga ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,

10. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi malanga makana vambisa lukufi ye nsekinia.

11. Nganga una bio zinisa va disalu: nkailu atia wandia kwa Mfumu.

12. Bobo mpe vo muntu zolele yoka nkombo, una yo tula va zizi kia Mfumu.

13. Yandi una tula koko kwandi va ntu andi ye mboki vonda yo vatadisi nzo yakoto yambwabununu; bana bababakala ba Aloni bana tengula menga mayau kinzungidila va disalu.

14. Bonso nkailu atia kwa Mfumu mu biobio sika yoka mazi mazunganga ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,

15. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi malanga makana vambisa lukufi ye nsekinia.

16. Nganga una bio zinisa va disalu: nkailu atia wandia, mu nsunga yazolakana. Mazi mamonsono mana vwa Mfumu.

17. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda: widi mazi nkutu ye menga ka ludiani bio ko.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 7: 23 b. 17: 10^b. 19: 26.
5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

KAPU 4.

Nkondo mu nkailu miangiokolo amasumu.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Kamba kwa bana ba Israeli ye vova: Vo muntu uvolanga masumu mu lembwa kana mu nsikudukusu yimosi ya Mfumu yikanikinanga diambu, ye yandi una vanga diambu diakanukunwa, buna nkondo walanda una yela:

3. Vo ndiena i nganga yakuswa uvo-le masumu ye mu diambu diodio tuadikisi nkanu kwa bantu, buna mu diambu diamasumu makavolele una yoka ngombe yambakala yantwenia yikondolo kietu kwa Mfumu bonso nkailu angiokolo amasumu.

4. Yandi una nata ngombe yambakala va zizi kia Mfumu va mwelo anzo yakoto yambwabununu. Yandi una

tula koko kwandi va ntu angombe yambakala ye mboki vonda ngombe yambakala va zizi kia Mfumu.

5. Nganga yakuswa una bonga menga mankaka mangombe yambakala ye nata mo mu nzo yakoto yambwabununu,

6. ye nganga una notika nlembo andi mu menga ye lemba menga ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu, va ngumbu yakinlongo.

7. Mboki nganga una kusa menga va mpoka zasalu diabimfwitisila mwisi biansunga diena va zizi kia Mfumu mu nzo yakoto yambwabununu; kansi menga mankaka mamonsono mangombe yambakala una tengula va sina diasalu diangiokila diena va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

8. Mazi mamonsono mangombe yangiokolo amasumu yandi una mo katula mu yau—i mazi momo mazunganga ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,

9. ye nsekinia zazole ye mazi mena mu zau lukufi ye luketo, hobo mpe mazi malanga makana vambisa lukufi ye nsekinia—

10. mpila mosi bonso bubikatulwanga mu ngombe yankailu amatondo; nganga una bio zinisa va salu diangiokila.

11. Kansi nkand' angombe yambakala ye mbizi andi yayonsono ye ntu andi, ye malu mandi, ndia miandi ye mbole andi,

2 Mose 29: 14.

12. inga, bina biankaka biabionsono mu ngombe yambakala yandi una bio nata ku mbazi atua ku vuma kiavedila, kutulwanga bombe, ye zinisa bio va nkuni ku tia; va vuma kiokio kitulwanga bombe, bina zinusunwa.

Eb. 13: 11.

13. Vo bundu diadionsono dia Isaeli: dina vola masumu mu lembwa kana, ye bundu ka dieti bo mona ko, bu beti tulula nsikudukusu a Mfumu yikanikinanga diambu ye banatinanga bo nkanu,

4 Mose 15: 24 b.

14. ye masumu momo mabavola mboki mana zayakana, buna bundu dina yoka ngombe yambakala yantwenia bonso nkailu angiokolo amasumu. Yau bana tuala yo vantadisi anzo yakoto yambwabununu;

15. ngudi zabantu zabundu bana tula moko mau va ntu angombe yambakala va zizi kia Mfumu, ye mboki ngombe yambakala yina vondwa va zizi kia Mfumu.

16. Nganga yakuswa una nata menga mankaka mangombe yambakala mu nzo yakoto yambwabununu,

17. ye nganga una notika nlembo andi mu menga ye lemba ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu, va ngumbu.

18. Mboki una kusa menga va mpoka zasalu diena va zizi kia Mfumu mu nzo yakoto yambwabununu; kansi menga mankaka mamonsono yandi una mo tengula va sina diasalu diangiokila diena va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

19. Mazi mamonsono mangombe yambakala yandi una mo katula mu yau ye zinisa mo va disalu.

20. Bobo sika vanga mu ngombe yambakala; bonso bukana vanga mu ngombe yantete yankailu angiokolo amasumu, bobo una vanga mu yayi. Nganga bu kababwididi kodi, bayambudulu.

21. Yandi una vaikisa ngombe yambakala ku mbazi atua ye zinisa yo, bonso bukana vanga mu ngombe yantete. Wowo i nkailu angiokolo amasumu madibundu.

22. Vo mfumu yina vola masumu mu lembwa kana, bu kana tulula nsikudukusu a Mfumu, Nzambiandi, yikanikinanga diambu, ye yandi kibeni una mona, vo neti nkanu,

23. evo una zaikuswa kwa muntu masumu makavolele, buna yandi una tuala nkombo yambakala, bulu kiambakala kikondolo kieta, bonso nkailu andi.

24. Yandi una tula koko kwandi va ntu ankombo yambakala ye mboki vonda yo va vuma kimosi kivondwanga nkailu miangioka va zizi kia Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

25. Nganga una bonga menga mankaka mankailu angiokolo amasumu mu nlembo andi ye kusa va mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka masidi una mo tengula va sina diasalu diangiokila.

26. Mazi mamonsono una zinisa va disalu, bonso buvangwanga mazi mabulu kiankailu amatondo. Nganga bu kambwididi kodi mu mpedeo amasumu mandi, buna yambudulu.

27. Vo muntu wankaka mu bantu una vola masumu mu lembwa kana, bu katuludi nsikudukusu a Mfumu yikanikinanga diambu, ye yandi kibeni una mona, vo bakamene mfuka,

4 Mose 15: 27 b.

28. evo una zaikuswa kwa muntu masumu momo makavolele, buna yandi una tuala nkombo yikondolo kieta, bulu kiankento, bonso nkailu andi mu masumu makavolele.

29. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angiokolo amasumu ye mboki vonda bulu kiankailu angiokolo amasumu va vuma kivondulwanga bulu biankailu miangioka.

30. Nganga una bonga menga mafiuma mu nlembo andi ye kusa va mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

31. Mazi mamonsono sika katula, mpila mosi bonso bukatulwanga mazi mu bulu kiankailu amatondo, ye nganga una mo zinisa va disalu, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. Nganga bu kambwididi kodi, buna yambudulu.

32. Kansi vo muntu zolele yoka mwan' ameme bonso nkailu angiokolo amasumu, buna yandi una tuala bulu kiankento kikondolo kieta.

33. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angiokolo amasumu ye mboki vonda kio bonso nkailu angiokolo amasumu, va vuma kimosi kivondulwanga bulu biankailu miangioka.

34. Nganga una bonga menga mankaka mabulu kiangiokolo amasumu mu nlembo andi ye kusa mu mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

35. Mazi mamonsono sika katula, mpila mosi bonso bukatulwanga mazi mu meme diankailu amatondo, ye nganga una mo zinisa va disalu va ntandu ankailu atia wa Mfumu. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele, buna yambudulu.

KAPU 5.

Ndandulu zankondo mu nkailu miangiokolo amasumu. Nkondo mu nkailu miangiokolo amfuka.

Vo muntu volele masumu, bu kawilu ndikusu andefi ye lenda ta kimbingi kani wamona bo vo wazaya bo, kansi kazaikisanga bo ko ye una bo natina lufuma;

2. evo muntu, bu kalembolo zaya, una valakana lekwa kiasumuka, kani kimbondia kiabulu kiabunkitu kiasumuka, vo kimbondia kiabulu kiataluka kiasumuka vo kimbondia kiabulu kiakizio kiasumuka, ye una bo sumukina ye nata nkanu; 3 Mose 11: 1 b.

3. evo muntu, bu kalembolo zaya, una valakana nsumukunu amuntu,

kani yonso yonso yikalenda sumukina, ye mboki una bo zaya ye natina bo nkanu ;

4. evo muntu, bu kalembolo zaya, una dia ndefi ku diba mu koba biandi mu diambu, kani diambi kani diabiza —monso monso malenda dila muntu ndefi ku diba—ye mboki una bo bakula ye natina bo nkanu mu diambu dimosi mu mambu momo :

5. buna bu kaneti nkanu mu dimosi mu mambu momo, una ta diodio dika-vodelele masumu

6. ye bonso mafuta mu masumu makavolele una nata kwa Mfumu bulu kiakizio kiankento, kani meme diankento vo nkombo yankento, bonso nkailu angiokolo amasumu. Nganga una kumbwila kodi mu mpedoso amasumu mandi.

7. Kansi vo una lembana baka bulu kiampila yoyo, buna mu mafuta mu masumu makavolele una nata kwa Mfumu duka biole vo mabembe mole mantwenia, dimosi mu nkailu angiokolo amasumu, dimosi mu nkailu angioka.

8. Yandi una mo nata kwa nganga, ye ndiena una teka yoka diodio dina kala nkailu angiokolo amasumu. Yandi una dio dikula ntu andi va laka, kansi kana wo vambisa ko.

3 Mose 1: 15.

9. Yandi una lemba menga mankaka mamenga mankailu angiokolo amasumu mu baka kiasalu ; kansi menga mankaka masidi mana kamunwa va sina diasalu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

10. Yandi una yoka diankaka bonso nkailu angioka, bonso bwena nkondo. Nganga bu kambwididi kodi mu mpedoso amasumu makavolele, buna yambudulu.

11. Kansi vo una lembana baka duka biole vo mabembe mole mantwenia, buna mu nkailu mu masumu makavola yandi una nata buku kiakumi kiaefa kiamfufuta zamfumu bonso nkailu angiokolo amasumu, kansi katulani mazi va ntandu ko ye katulani biamfwitisila mwisi va ntandu ko, kadi wowo i nkailu angiokolo amasumu.

12. Yandi una wo nata kwa nganga ye nganga una wo hong'a fuka dimosi, i bina biena nkati ankailu adisalu ye zinisa bio va disalu, va ntandu ankailu atia wa Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

13. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele mu diambu dia-

nkaka mu mambu momo, buna yambudulu. Bina biankaka bisidi bina vwa nganga bonso mu nkailu andia.

14. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

15. Vo muntu una vola masumu makingika, bu kana mo vola mu lembwa kana mu diambu dia bu kasimbididi kiuma kiamana biekulwa Mfumu nlongo, buna mu mafuta yandi una nata meme diambakala dikondolo kieta kwa Mfumu bonso nkailu angiokolo amasumu mu bulu biabizio, bonso bwena ntalu apalata yiuna zenga, ntalu yibikulu yasekeli bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

16. Yandi una toma biobio bika-simbididi biabiekwa nlongo ye una kudikila buku kiatanu kiantalu ; biobio una vana kwa nganga. Nganga bu kambwididi kodi mu meme diambakala diankailu angiokolo amfuka, buna yambudulu.

17. Vo muntu, bu kalembolo bo zaya, una vola masumu, bu keti tulula nsikudukusu a Mfumu yikanikinanga diambu, ye bakamene bo nkanu ye neti lufuma,

18. buna mu nkailu angiokolo amfuka yandi una nata kwa nganga mu bulu biabizio meme diambakala dikondolo kieta, bonso buweti zenga ntalu. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele mu lembwa kana ye lembo-lo mo zaya, buna yambudulu.

19. Wowo i nkailu angiokolo amfuka, kadi ubakamene mfuka vantadisi a Mfumu.

KAPU 6.

Ngikulu amambu mu nkondo mu nkailu miangioka, nkailu miandia ye nkailu miangiokolo amasumu. Nkailu ambiekolo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vo muntu una vola masumu ye vanga kingika kwa Mfumu, bu kakalanga kwa ni andi mu lekwa kikamveni mu keba vo sisidi kio mu koko kwandi vo mu lekwa kikabonge mu tana ; vo bu kabonge kiuma kiani andi mu kimbabu ;

4 Mose 5: 6 b.

3. vo bu kasolole lekwa kiazimbala ye weti bo kadila ye dia ndefi yamakutu mu bungu, kani dionso dionso dilenda vodila muntu masumu :

4. buna ndiena uvodelele masumu bobo ye bakamene nkanu bobo siko vutula bina bikabonge mu tana va

bina bikabeki mu kimbabu vo bina bikavewa mu keba vo bina biazimbala bikasolula,

5. vo bionso bionso bikadidi ndefi yamakutu; yandi una bio toma mu ntalu yafwana ye kudikila diaka buku kiatanu. Yandi una bio vana kwa mvwe lumbu kimosi kikana nata nkailu andi wangiokolo amfuka. ^{2 Mose 22: 7.}

6. Kadi nkailu andi wangiokolo amfuka una nata kwa Mfumu; meme diambakala dikondolo kieta mu bulu biandi biabizio, bonso bwena ntalu yi-una zenga, sika nata bonso nkailu andi wangiokolo amfuka kwa nganga.

7. Nganga, bu kambwididi kodi va zizi kia Mfumu, buna yambudulu, kani dionso dionso dikavengi diambakisi nkanu.

8. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

9. Sikidikisa Aloni ye bana bandi babakala ye vova: Wau i nkondo mu nkailu angioka: Nkailu angioka una kala va zikwa diadisalu fuku diadionsonono nate ye nsuka, ye tia tuadisalu bobo tuna kebulwa tualema.

10. Nganga una vwata kinkuti kianti kianitu kialino ye vwata mbati andi walino, kidi wafuka nsuni andi; mboki yandi una katula bombe diatuka mu nkailu angioka wazinuswa kwa tia va disalu ye tula dio va lueka luadisalu.

11. Mboki yandi una vula mvwatu miandi ye vwata miankaka ye nata bombe ku mbazi atua ku vuma kia-vedila.

12. Kansi tia tuadisalu tuna kebwa tualema ye ka tulendi zima ko; nsuka ka nsuka nganga una kwika nkuni zamona va ntandu. Yandi una tula nkailu angioka va ntandu ye zinisa buku biamazi biankailu amatondo va ntandu.

13. Tia tuna kebwa tualema ntangu zazonsono va disalu; ka tulendi zima ko.

14. Wau i nkondo mu nkailu andia: Bana bababakala ba Aloni bana wo nata ku zizi kia Mfumu ku disalu.

^{3 Mose 2: 1 b.}

15. Nganga una wo bonga fuka dimosi, i mu mfumfuta zamfumfu zivwlu mu nkailu andia, ye mu mazi ye mboki biamfwitisila mwisi biabionsono bina va ntandu ankailu andia, ye biabi, i nkati ankailu adisalu, una zinisa va disalu, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

16. Bina bisidi bina dia Aloni ye bana bandi bababakala. Bina dilwa bialembwa funa mu vuma kianlongo; va kianzala kianzo yakoto yambwabununu bana bio dila.

17. Ka bina sobwa ye vumvu ko. Biobio i ndambu au yilbaveni mu nkailu miami miatia. Bina bianlongo ye nlongo bonso nkailu angiokolo amasumu ye nkailu angiokolo amfuka.

18. Babakala babonsono babana ba Aloni balenda bio dia. Biobio bina kala lendo kiau kikakinani mu nkailu miatia mia Mfumu mbandu ka mbandu. Wonso una bio valakana, una kala wanlongo. ^{4 Mose 18: 9 b.}

19. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

20. Wau i nkailu una yoka Aloni ye bana bandi bababakala kwa Mfumu mu lumbu kina kina kuswa umosi mu yau: buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu bonso nkailu andia walumbu ka lumbu, ndambu mu nsuka ye ndambu mu nkokila.

21. Va nsenzebele wasengwa una sobwa ye mazi, ye ngeye una wo nata wasobwa; ngeye una wo yoka mu bibuku, bonso buyokulwanga nkailu andia mu bibuku, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. ^{3 Mose 2: 6.}

22. Nganga mu bana bandi bababakala una kumvingana mu kuswa una vanga bobo. Wau una kala nkondo ukaumani. Bonso nkailu wamvimba bina zinuswa kwa Mfumu.

23. Nkailu andia wanga una kala nkailu wamvimba ntangu zazonsono; ka ulendi diwa ko.

24. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

25. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye ta: Wau i nkondo mu nkailu angiokolo amasumu: Va vuma kimosi kivondulwanga bulu kiankailu angioka vana vondulwa mpe bulu kiankailu angiokolo amasumu, va zizi kia Mfumu. Kiau kiena kianlongo ye nlongo.

26. Nganga yoyo uyokanga nkailu angiokolo amasumu una wo dia; una dilwa va vuma kianlongo, va kianzala kianzo yakoto yambwabununu.

27. Wonso una valakana mbizi una kala wanlongo. Vo ndambu amenga yina lembwa va mvwatu amuntu, buna valembeba vana sukudulwa mu vuma kianlongo.

28. Kinzu kiaturwamba kialambu-
lwa;yo, kina bulwa; kansi vo yalambu

mu kinzu kiansongo, buna kina kwa-kwa ye sukulwa mu nlangu.

29. Babakala babonsono babanganga balenda yo dia. Yau yena yanlongo ye nlongo.

30. Kansi nkailu angiokolo amasumu wena menga meti natwa mankaka mu nzo yakoto yambwabununu mu mbwili akodi mu kinlongo ka ulendi diwa ko, kansi una zinuswa ku tia.

3 Mose 4: 5. Eb 13: 11.

KAPU 7.

Ngikulu amambu mu nkondo mu nkailu miangiokolo amfuka ye nkailu miamatondo. Kunku kiakinganga mu minkailu.

Wau i nkondo mu nkailu angiokolo amfuka: Wena wanlongo ye nlongo.

2. Va vuma kimosi kivondulwanga bulu kiankailu angioka vana vondulwa bulu kiankailu angiokolo amfuka. Menga makiau mana tengulwa kinzungidila va disalu.

3. Mazi makiau mamonsono mana yokwa, nkila ye mazi mazunganga ndia,

4. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye nima, bobo mpe mazi malanga mana vambuswa lukufi ye nsekinia.

5. Nganga una bio zinisa va disalu mu nkailu atia kwa Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amfuka.

6. Babakala babonsono mu banganga balenda wo dia; una diliwa mu vuma kianlongo; wena wanlongo ye nlongo.

7. Nkondo wena mu nkailu angiokolo amasumu una kala mpe mu nkailu angiokolo amfuka; nkondo umosi una yela mu miao miamiole. Nganga una wo bwila kodi, una wo vwa.

8. Nganga, bu kana nata nkailu angioka mu muntu wankaka, buna nkand' abulu kiankailu angioka kineto una vwa nganga yoyo.

9. Nkailu andia wayokwa mu foloni vo wakubukwa mu nkangi vo va nsenzebele wasengwa una vuwa ntangu zazonsono kwa nganga yoyo una wo nata.

10. Kansi nkailu andia wabukulwa mazi vo wanatwa nayokoso, una vuwa ntangu zazonsono kwa bana babakala ba Aloni ntuari, umosi bonso wankaka.

11. Wau i nkondo mu nkailu amatondo, bu una natwa kwa Mfumu:

3 Mose 3: 1 b.

12. Vo muntu zolele nata wampila yoyo bonso nkailu ansikulu, buna una

nata, ka bulu kiokio kiamponda kaka ko kivwili mu nkailu ansikulu, kansi mpe mbolo zalemwa funa zabukulwa mazi ye mbolo zaluvezia zalemwa funa, zakuswa mazi, ye mfumfuta zamfumu zasobwa mu kifwani kiambolo, zabukulwa mazi.

13. Yandi una nata nkailu wowo ye mbolo zamampa zafuna mpe, mboki bulu kiamponda kivwili mu nkailu andi wamatondo wanatwa bonso nkailu ansikulu.

14. Mu nkailu wowo yandi una nata mbolo mosi mosi yampila mpila bonso nkailu kwa Mfumu; nganga yoyo una tengula menga mabulu kiankailu amatondo va disalu, yandi una yo vwa.

15. Mbizi abulu kiamponda kivwili mu nkailu wowo wamatondo wanatwa bonso nkailu ansikulu yina diwa lumu kina kiyamatwa; widi ndambu nkutu ka yina siswa nate ye nsuka walanda ko.

16. Kansi vo nkailu amponda uzolele nata muntu i nkailu ansilulu vo nkailu aluzolo, buna bulu kiankailu kina diwa mpe lumu kikiyokwa; mwanki bina bisidi bilenda diwa lumu kialanda mpe.

17. Kansi vo ndambu yankaka yambizi yankailu yisidi diaka, buna yina zinuswa ku tia lumu kiantatu.

18. Vo muntu una dia mbizi ankailu amatondo mu lumu kiantatu, buna nkailu ka una zolakana ko; buna yandi neti wo kalendi tangwa vo watomusunwa wo ko, wau una banzulwa bonso nkankumusu. Wonso una wo dia una nata lufuma.

19. Mbizi yivalakene lekwa kiasumuka ka yina diwa ko, kansi yina zinuswa ku tia. Nga mboki mbizi yilenda diwa kwa wonso wonso muntu wena wavedila.

20. Kansi ndiena, bu kena wasumuka, una dia mbizi yankailu amatondo wa Mfumu, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

21. Vo muntu uvalakene lekwa kiasumuka, kani nsumukunu amuntu vo bulu kiasumuka vo yonso yonso nkankumusu yasumuka, kansi yandi una dia mbizi yankailu amatondo wa Mfumu, buna una fukuswa mu bantu bandi.

3 Mose 11: 1 b.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

23. Vova kwa bana ba Israeli ye ta: Widi mazi nkutu mangombe vo mame vo mankombo ka ludiani ko.

3 Mose 8: 17.

24. Mazi makimbondia vo mabulu kiavondwa mu nzala malenda sadulwa bonso buluena mo nsatu, kansi ka ludiani mo ko.

3 Mose 22: 8.

25. Kadi wonso muntu udianga mazi mabulu kina natwa nkailu atia kwa Mfumu, wonso wonso muntu una mo dia, una fukuswa mu bantu bandi.

26. Menga nkutu ka ludiani ko, kani manuni vo mabulu biatoluka, konso konso kuluna kunda.

3 Mose 3: 17. 17: 10 b., 14. 19: 26. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

27. Wonso una dia menga una fukuswa mu bantu bandi.

28. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

29. Vova kwa bana ba Israeli ye ta : Wonso uzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu, yandi una nata lekwa kina kiankailu kwa Mfumu kiwili mu nkailu andi wowo wamatondo.

30. Mu mandi moko una nata nkailu atia wa Mfumu ; mazi ye to kiakoko una nata, to kiakoko kina vevulwa bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

31. Nganga una zinisa mazi va disalu, kansi to kiakoko kina vwa Aloni ye bana bandi bababakala.

32. To kiakulu kwalubakala luna mpe vana kwa nganga bonso nkailu mu nkailu mieno miamatondo.

33. Ndiena mu bana bababakala ba Aloni una yoka menga ye mazi mabulu kiankailu amatondo, yandi una vwa to kiakulu kwalubakala bonso kunku kiandii.

34. Kadi mu nkailu miamatondo miabana ba Israeli mono ibonganga to kiakoko kiankailu ampevila ye to kiakulu kiankailu ye ivananga bio kwa nganga Aloni ye kwa bana bandi bababakala bonso lendo kikakimani kwa bana ba Israeli.

2 Mose 29: 27 b.

35. Kiaki i kunku kiasalu mu nkailu miania mia Mfumu kwa Aloni ye bana bandi bababakala, i kunku kina kibaveva lumbu kiakio kibanatwa mu kala nganga za Mfumu,

36. i kunku kiakamba Mfumu mu lumbu kiakio kibakuswa, vo kina vana bana ba Israeli kwa yau, bonso lendo kikakimani, mbandu ka mbandu.

37. Wau i nkondo mu nkailu angioka, nkailu andia, nkailu angiokolo amasumu, nkailu angiokolo amfuka, nkailu amfuluzulu amoko ye nkailu amatondo,

38. wavana Mfumu kwa Mose va

mongo wa Sinai mu lumbu kina kiakikidikisa bana ba Israeli, vo bana yoka minkailu miao kwa Mfumu, mu nsi yankatu ya Sinai.

KAPU 8.

Mbiekolo abanganga.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Nata Aloni ye bana bandi bababakala va kimosi ye yandi ye mwatu miao ye mazi mankusa ye ngombe mpe yambakala yankailu angiokolo amasumu ye mamele mole mambakala ye nseba yena mampa malembwa funa.

2 Mose 29: 1 b.

3. Mbeki kutikisa bundu diadionsono va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

4. Mose wavanga, bonso bwansikidikisa Mfumu, ye bundu diadionsono diakutakana va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

5. Mose wavova kwa bundu : Diadi i dinsikidikisi Mfumu mu vanga.

6. Mose wanata Aloni ye bana bandi bababakala ye wabayobisa mu nlangi.

7. Yandi wamvika mwatu anitu ye wankanga nkiti ye wamvika yunga ye wamvika efode ye wankanga nkiti afode ye wafetikila boba miamionsono mu yandi.

2 Mose 28: 31 b.

8. Yandi wamvika nkaku antulu ye watula ulimi ye tumimi mu ngudi ankaku.

2 Mose 28: 30.

9. Yandi wamvika kinteka va ntu andi ye watula nsenzebele wawola, koloa kianlongo, ku luse mu kinteka, bonso bwansikidikisa Mfumu kwa Mose.

10. Mose wabonga mazi mankusa ye wakusa vuala diakoto ye biabionsono biakala momo ye wabieka biabionsono nlongo,

2 Mose 30: 25 b.

11. ye walembe mo ndemba usambodia va disalu ye wakusa disalu ye tototota biabionsono biadian ye kuluwa ye kulu kwadian, mu bieka bio nlongo.

12. Yandi wabukula mazi mankusa va ntu a Aloni ye wankusa mu kumbieka nlongo.

13. Mose wanata bana bababakala ba Aloni ye wabayika mwatu mianitu ye wabakanga minkiti ye wabayika mbandila, bonso bwansikidikisa Mfumu kwa Mose.

14. Yandi wanata ngombe yambakala yankailu angiokolo amasumu, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula

moko mau va ntu angombe yambakala yankailu angiokolo amasumu.

2 Mose 29: 10 b.

15. Mboki yavondwa, ye Mose wabonga menga ye wakusa va mpoka zadisalu mu nlembo andi kinzungidila ye wavedisa disalu; kansi menga mankaka watengula va sina diadisalu ye wabieka dio nlongo ye wawila dio kodi.

16. Yandi wabonga mazi mamonsono makala mu ndia, ye mpe mazi malanga ye nsekinia zazole ye mazi va zau, ye Mose wazinisa bio va disalu.

17. Kansi ndambu yankaka yangombe yambakala, nkand' andi ye mbizi ye mbole, wazinisa bio mu tia ku mbazi atua, bonso kwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

18. Yandi wanata meme diambakala diankailu angioka, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula moko mau va ntu ameme diambakala.

2 Mose 29: 15 b.

19. Mboki diavondwa, ye Mose watengula menga kinzungidila va disalu;

20. kansi meme diambakala diau kibeni wasasa mu bikunku. Mose wazinisa ntu ye bikunku ye mazi;

21. ndia ye malu wasukula mu nlangu, ye Mose wazinisa meme diadionsono diambakala va disalu. Wowo i nkailu angioka mu nsunga yazolakana, i nkailu atia kwa Mfumu, bonso kwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

22. Mboki yandi wanata meme diambakala diambakala, i meme diambakala diamfuluzulu amoko, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula moko mau va ntu ameme diambakala.

2 Mose 29: 19 b.

23. Mboki diavondwa, ye Mose wabonga mu menga madiay ye wakusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwa Aloni ye ngudi anlembo mu koko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo mu kulu kwandi kwalubakala.

24. Mboki yandi wanata bana bababakala ba Aloni. Mose wakusa menga va nzuku-nzuku zamatu mau malubakala ye ngudi zanlembo zamoko mau malubakala ye ngudi zanlembo zamalu mau malubakala; kansi menga mankaka Mose watengula mo kinzungidila va disalu.

25. Yandi wabonga mazi, nkila ye mazi mamonsono makala mu ndia, ye mpe mazi malanga ye nsekinia zazole ye mazi va zau, mboki to kiakulu kwalubakala.

26. Mu nseba mwakala mampa malembe funa yatelama va zizi kia

Mfumu, wabonga mbolo mosi yalembe funa, mbolo yamazi ye mbolo yaluvevizia ye watula zo va kunku biamazi ye va to kiakulu kwalubakala.

27. Biabionsono yandi watula mu moko ma Aloni ye mu moko mabana bandi bababakala ye wavevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

28. Mboki Mose wabonga bio mu moko mau ye wazinisa bio va disalu, va ntandu ankailu angioka. Wowo i nkailu amfuluzulu amoko mu nsunga yazolakana, wowo i nkailu atia kwa Mfumu.

29. Mose wabonga to kiakoko ye wavevila kio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; mu meme diambakala diankailu amfuluzulu amoko Mose wabaka kiokio bonso kunku kiandi, bonso kwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

30. Mose wabonga mu mazi mankusa ye mu menga va disalu ye walembe va Aloni, va mwatu miandi, ye va bana bandi bababakala mpe ye mwatu miabana bandi bababakala ye bobo wabiekila Aloni nlongo, mwatu miandi ye bana bandi bababakala ye mwatu miabana bandi bababakala.

2 Mose 29: 21.

31. Mose wavova kwa Aloni ye bana bandi bababakala: Lulamba mbizi va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye ludila yo vana ye mampa mena mu nseba yamfuluzulu amoko, bonso bunkembi ye mpovele: Aloni ye bana bandi bababakala bana yo dia.

32. Kansi ndambu ambizi ye yamapa yina sala, luna yo zinisa ku tia.

33. Mu lumbu nsambodia ka luna katuka ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ko, kansi luna kala kuna, nate ye lumbu bieno biamfuluzulu amoko bimeni vioka, kadi mu lumbu nsambodia mfuluzulu eno amoko yina kala.

34. Mfumu wasikidikisi, vo bonso buvengo bwabu, i buna buna vanga mboki mpe, kidi luabwilwa kodi.

35. Va mwelo anzo yakoto yambwabununu luna kala mu lumbu nsambodia fuku ye niwini, ye luna vanga, bonso kwasikidikisa Mfumu kwa yeno mu vanga, ka luidi fwa; kadi bobo nsiku-dukusu.

36. Aloni ye bana bandi bababakala bavanga mamonsono masikidikisa Mfumu mu Mose.

KAPU 9.

Nkailu wantete wa Aloni.

Mu lumbu kianani Mose watumisa Aloni ye bana bandi bababakala ye ngudi zabantu ba Isaeli.

2. Yandi wavova kwa Aloni : Nakibongila mwan' angombe wambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye meme diambakala bonso nkailu angioka, biabiolo bikondolo kieta, ye nata bio ku zizi kia Mfumu.

3 Vova kwa bana ba Isaeli ye ta : Lubonga nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye mwan' angombe ye mwan' ameme, biabiolo bianvu mosi ye bikondolo kieta, bonso nkailu angioka,

4. ye mpe ngombe yambakala ye meme diambakala bonso nkailu amatondo, mu yoka va zizi kia Mfumu, ye mboki nkailu andia wabukulwa mazi ; kadi bwabu Mfumu una bwabana ye yeno.

5. Yau babonga biobio biabasikidikisa Mose mu bonga ye banata bio ku nzo yakoto yambwabununu ; bundu diadionsono diayiza ye diatelama va zizi kia Mfumu.

6 Buna Mose wavova : Diadi i dilusikidikisi Mfumu mu vanga ; mboki nzitusu wa Mfumu una monika kwa yeno.

7. Mose wavova kwa Aloni : Finama ku disalu ye yoka nkailu aku wangiokolo amasumu ye nkailu aku wangioka ye bwa kodi mu ngeye kibeni ye bantu ; mboki yoka nkailu miabantu ye ubawila kodi, bonso bwasicikidikisa Mfumu.

8. Buna Aloni wafinama ku disalu ye wavonda mwan' angombe wankailu andi wangiokolo amasumu.

9. Bana bababakala ba Aloni banata menga kwa yandi, ye yandi wanotika nlembo andi mu menga ye wakusa va mpoka zadisalu, kansi menga mankaka watengula va sina diadisalu.

10. Mazi, nsekinia ye mazi malanga biabulu kiankailu angiokolo amasumu wazinisa va disalu, bonso bwasicikidikisa Mfumu kwa Mose.

11. Kansi mbizi ye nkanda wazinisa ku tia ku mbazi atua.

12. Mboki wavonda bulu kiankailu angioka. Bana bababakala ba Aloni bantambika menga, ye yandi watengula mo kinzungidila va disalu.

13. Bantambika bulu kiankailu angioka kiasaswa mu bikunku ye ntu akiau, ye yandi wazinisa bio va disalu.

14. Yandi wasukula ndia ye malu ye wazinisa bio va ntandu ankailu angioka va disalu.

15. Mboki yandi wanata nkailu miabantu. Yandi wabonga nkombo yambakala yabantu yankailu angiokolo amasumu ye wavonda yo ye wayoka yo bonso nkailu angiokolo amasumu mpila mosi ye bulu kiantete kiankailu angiokolo amasumu.

16. Yandi wanata bulu kiankailu angioka ye wayoka kio bonso bwasicudukuswa.

17. Yandi wanata nkailu andia ye wabonga wo fuka dimosi ye wazinisa bio va disalu, ye nkailu angioka wansuka mpe.

18. Mboki wavonda ngombe yambakala ye meme diambakala i nkailu miabantu miamatondo. Bana bababakala ba Aloni bantambika menga, ye yandi watengula mo kinzungidila va disalu.

19. Kunku biamazi biangombe yambakala ye nkil' ameme diambakala ye momo mazunganga ndia, ye mpe nsekinia ye mazi malanga,

20. kunku biobio biamazi batula va ntandu ato biamoko ; yandi wazinisa kunku biamazi va disalu.

21. Kansi to biamoko ye to kiakulu kwalubakala Aloni wavevila bio mu nkailu ampevila va zizi kia Mfumu, bonso bwasicikidikisa Mose.

22. Aloni wazangula moko mandu va bantu ye wabasakumuna. Mboki wakulumuka, bu kakiyokila nkailu angiokolo amasumu, nkailu angioka ye nkailu amatondo.

4 Mose 6: 23 b.

23. Mose ye Aloni bakota mu nzo yakoto yambwabununu ; mboki bavaika diaka ye basakumuna bantu. Buna nzitusu wa Mfumu wamonika kwa bantu babonsono.

24. Tia tuatuka mu Mfumu tuamanisa nkailu miangioka ye kunku biamazi va disalu. Bantu babonsono banona bo ; bayangalala ye bafukama va zizi biau.

1 Nt. 18: 38 b. 2 Lus. 7: 1.

KAPU 10.

Masumu mabana bababakala ba Aloni ye mvutulu au ndinda. Nkanukunu kwa banganga mu nwa vinia Kunku kianbanganga mu minkailu.

Kansi Nadabi ye Abihu, i bana bababakala ba Aloni, babonga malonga matia, muntu ye diandi, ye batula mo tia ye bafufumuna biamfwitisila mwisi va ntandu ye banata tia tuanzenza va

zizi kia Mfumu, tuankaka ye ka tuna tubasikudukuswa ko. 4 Mose 3: 4. 26: 61.

2. Buna tia tuatuka kwa Mfumu ye tuabayoka, ye babilama bafwa va zizi kia Mfumu.

3. Mose wavova kwa Aloni: Diadi diavova Mfumu ye wata: Kwa yau batelamene lukufi ye mono, nzolele kukisonga wanlongo, ye vantadisi abantu babonsono nzolele kukisonga wanzitusu. Aloni wadingalala napi.

Lumb. 18: 25 b.

4. Mose watumisa Misaeli ye Elesafani, bana bababakala ba Usieli, mpangi ase dia Aloni, ye wabakamba: Lufuama ye lukatula butu bieno mu kinlongo ye lubanata ku mbazi atua.

2 Mose 6: 18, 22. 4 Mose 8: 19.

5. Buna bafinama ye babanata ye mvwatu miau mianitu ku mbazi atua, bonso bwakamba Mose.

6. Mose wavova kwa Aloni ye kwa bana bandi bababakala Elasali ye Itamali: Ka lusani nsuki zeno bonso bonso ko ye ka lutasunani mvwatu mieno ko, ka luidi fwa ye tuadisa nganzi mu bundu diadionsono. Kansi mpangi zeno, i nzo yayonsono ya Isaeli, balenda dila mu diambu diatia toto tuakwikidi Mfumu.

7. Ka lukatukani mu mwelo auzo yakoto yambwabununu ko, ka luidi fwa, kadi mazi mankusa ma Mfumu miena va yeno. Yau bavanga bonso bwakamba Mose.

3 Mose 8: 30.

8. Mfumu wavova kwa Aloni ye wata:

9. Ngeye kibeni ye bana baka bababakala ka lunwangani vinia vo ndwinu zangolo ko, bu luna kota mu nzo yakoto yambwabununu, ka luidi fwa. Wowo una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu.

Yeh. 44: 21. 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7.

10. Luna sa diswaswana mu bianlongo ye mu bikondolo nlongo, mu biasumuka ye biavedila;

11. luna longa bana ba Isaeli nkondo miamionsono miabazaikisa Mfumu mu Mose.

12. Mose wavova kwa Aloni ye kwa Elasali ye Itamali, i bana bandi bababakala basidi moyo: Lubonga nkailu andia usidi mu nkailu atia wa Mfumu, ye ludia wo walembwa funa va lueka luadialu, kadi wena wanlongo ye nlongo.

3 Mose 2: 3. 6: 16.

13. Luna wo dila mu vuma kianlongo; kadi i lendo kiaku kiasikudukuswa ye kiabana baka bababakala mu

nkailu atia wa Mfumu; boba yasikudukusu.

14. To kiakoko kiankailu ampevila ye to kiakulu kiankailu bina diwa kwa ngeye ye bana baka bababakala ye babakento mu ntua di ye ngeye mu vuma kiavedila, kadi waveno bio bonso lendo kiaku kiasikudukuswa ye kiabana baka bababakala mu nkailu miamatondo miabana ba Isaeli.

2 Mose 20: 27 b.

15. Va kimosi ye nkailu miatia—kunku biamazi—to kiakulu kiankailu ye kiakoko kiankailu ampevila bina natwa mu vevulwa bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; ngeye una bio vwa bonso lendo kikakimani ye bana baka bababakala mu ntua di ye ngeye, bonso bwasiikidikisa Mfumu.

16. Mose wayuvula nkombo yankailu angiokolo amasumu, kansi yamana zinuswa. Buna yandi wafwemina Elasali ye Itamali, bana bababakala ba Aloni basidi moyo, ye wavova:

3 Mose 9: 3.

17. Mu nkiana ka ludidi nkailu angiokolo amasumu mu vuma kianlongo ko? Ketu wena wanlongo ye nlongo. Yandi waluvani wo, kidi luakatala lufuna luabundu ye kubabwila kodi va zizi kia Mfumu.

18. Tala, menga mawau ka maneto mu ngudi akinlongo ko; nkiangunu lukutu dia mbizi yoyo n.u vuma kianlongo, bonso bunsikidikisi.

3 Mose 6: 26.

19. Kansi Aloni wavova kwa Mose: Tala, bwabu bayokele nkailu au wangiokolo amasumu ye nkailu au wangioka va zizi kia Mfumu, ye mono mipangulu buma, bonso buzeyi. Vo ngina dia mbizi yankailu angiokolo amasumu bwabu, buna diodio dina zolakana kwa Mfumu?

20. Mose bu kawa momo, wakulula moyo.

KAPU 11.

Bulu biavedila ye biasumuka.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata kwa yau: Luvova kwa bana ba Isaeli ye luta:

2. Biabi i bulu bilulenda dia mu bulu biabionsono biamalu maia va ntoto:

5 Mose 14: 4 b.

3. bulu biabionsono biamalu maia biena biodia biabasuka ye bikasudilanga dia, biobio lulenda dia.

4. Kansi biabi ka luna dia ko mu bulu bikasudilanga dia ye mu biau biena biodia: kamela, kadi ukasudi-

langa dia, kansi kenani biodia ko, yandi una kala wasumuka kwa yeno ;

5. safane, kadi ukasudilanga dia, kansi kenani biodia ko, yandi una kala wasumuka kwa yeno ;

6. kalumba, kadi ukasudilanga dia, kansi kenani biodia ko, yandi una kala wasumuka kwa yeno ;

7. ngulu, kadi yena biodia biabasuka, kansi ka yikasudilanga dia ko, yau yina kala yasumuka kwa yeno.

8. Mbizi abulu biobio ka ludiani ko, ye ka luvalakanani bimbondia biau ko ; biau bina kala biasumuka kwa yeno.

9. Biabi i bina bilulenda dia mu bina biabionsono biena moyo mu nlangu : biabionsono mu nlangu, kani mu mazanga vo mu mila, biena matolo ye mabala, biobio lulenda dia.

5 Mose 14: 9 b.

10. Kansi biabionsono mu mazanga ye mila bikondolo matolo ye mabala, mu biabionsono bilenda kiba mu nlangu, mu lekwa biabionsono biavumuna mu nlangu, biobio bina kala nkankumusu kwa yeno.

11. Inga, biau bina kala nkankumusu kwa yeno ; mbizi au ka ludiani ko, bimbondia biau luna tanga bonso nkankumusu.

12. Biabionsono mu nlangu bikondolo matolo ye mabala bina kala nkankumusu kwa yeno.

13. Mu zinuini luna tanga zazi bonso nkankumusu, ka zina diwa ko, zau zena nkankumusu: ngo azulu, lubakila luameme, mbemba, 5 Mose 14: 12 b.

14. kimbembe, lusiuki ye zankaka mu kanda,

15. minganga miamionsono miampila mu mpila bonso bumiena mu kanda,

16. nuni yakamela, nuni yatehamasi, nuni ambizi, lubakila ye zankaka mu kanda,

17. kimfutu, nuni yidimininanga, kuti,

18. tinsemeti, malembe, kwakwa,

19. ngongo, nswengi anvula ye zankaka mu kanda, nkombo avia ye lumfukunia.

20. Ndekwa-ndekwa biabionsono bitilumukanga bidiatanga mu malu maia bina kala nkankumusu kwa yeno.

21 Mu ndekwa-ndekwa biabionsono bitilumukanga bidiatanga mu malu maia, lulenda dia biabi kaka biena malu mole mandomuzukina va ntoto mena va ntandu amalu mau.

22. Mu biau lulenda dia biabi : bia-

bionsono mu kanda diaalebe,¹ biabionsono mu kanda diasoleami,¹ biabionsono mu kanda dialalangoli¹ ye biabionsono mu kanda diahangabi.¹

23. Kansi ndekwa-ndekwa biankaka biabionsono bitilumukanga biena malu maia bina kala nkankumusu kwa yeno.

24. Mu bulu biobio lubakanga nsukumunu zeno. Wonso uvalakananga bimbondia biau una kala wasumuka nate ye nkokila.

3 Mose 5: 2.

25. Wonso ukatudi kimbondia kiampila yoyo una sukula mvwatu miandi ye kala wasumuka nate ye nkokila.

26. Bulu biabionsono biamalu maia biena biodia, kansi ka biabasuka ko ye bilembolo kasudilanga dia, bina kala biasumuka kwa yeno. Wonso uvalakananga bio usumukini.

27. Bulu biabionsono biamalu maia bidiatanga mu bikanda bina kala biasumuka kwa yeno. Wonso uvalakananga bimbondia biau usumukini nate ye nkokila.

28. Ndiena ukatudi kimbondia kiampila yoyo una sukula mvwatu miandi ye kala wasumuka nate ye nkokila ; biau bina kala biasumuka kwa yeno.

29. Mu mbulu-mbulu bivionguzukanga va ntoto, biabi bina kala biasumuka kwa yeno: kifwani kiamfuki, mpuku, kivala ye biankaka mu kanda,

30. anakani, bulu kiankoa, letani, bulu kiahometi, ye lungwenia.

31. Biobio bina kala biasumuka kwa yeno mu mbulu-mbulu biabionsono. Wonso una bio valakana, bu bifwidi, usumukini nate ye nkokila.

32. Biabionsono bibwanga bulu kiampila yoyo, bu kifwidi, bisumukini, kani wumbwa kianti vo mvwatu vo lekwa biankand' abulu vo kuba vo kionso kionso lekwa kiankuka kisadulwanga mu salu. Kiau kina tulwa mu nlangu ye kisumukini nate ye nkokila ; buna kivedele.

33. Vo lekwa kiampila yoyo kina bwa mu wumbwa kiatuwumba, buna biabionsono biena mu kiau bisumukini ye luna bula wumbwa kiokio.

34. Dia kwakonsono kwampila mu mpila, kwakonsono kudiwanga kwasobwa nlangu, kusumukini ; ndwinu zazonsono zampila mu mpila mu kionso kionso wumbwa, zazonsono zinuwanga, zisumukini mu diambu diodio.

35. Biabionsono bibwanga kimbondia kiampila yoyo bisumukini. Vo

1 i nkumbu zamakanda mamakonko.

kiokio i foloni vo zikwa, buna kina bungwa, kadi kisumukini. Kina kala kiasumuka kwa yeno.

36. Kansi nkelo vo nto, vuma kika-langa nlangu, kina kala kiavedila; kansi vo muntu una valakana kimbon-dia kiau kiben, usumukini.

37. Vo kimbondia kiampila yoyo kina bwa va ntombo zina kunwa, lekwa bikunwanga, buna bina kala biavedila.

38. Kansi vo nlangu ubwidi mu ntombo ye mboki kimbondia kiampila yoyo kina zo bwa, buna zina kala zasumuka kwa yeno.

39. Vo bulu kiamalu maia kilenda diwa kwa yeno, kina fwa, buna wonso una valakana kimbondia kiandi usu-mukini nate ye nkokila.

40. Wonso una dia mbizi yakimbon-dia kiampila yoyo, yandi una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila. Wonso ukatudi kimbondia kiampila yoyo, yandi una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila.

3 Mose 17: 15.

41. Ndekwa-ndekwa biabionsono bivionguzukanga va ntoto biena nkanku-musu ye ka bina diwa ko.

42. Ka mu bina bidiatilanga mu vumu ko vo mu bina bidiatilanga mu malu maia vo mu malu mamingi mu ndekwa-ndekwa biabionsono biviongu-zukanga va ntoto ka luna dia ko, kadi biena nkankumusu.

43. Ka lukivangani nkankumusu yeno kiben ko mu bulu biampila yoyo, ye ka lukisumunani ko mu biobio ye luna sumuka mu biau.

44. Kadi mono i Mfumu, Nzambi eno; yeno luna kukikeba banlongo ye kala banlongo, kadi mono ngiena wanlongo. Ka lukisumunani ko mu ki-mosi kiandekwa-ndekwa bikibanga va ntoto.

3 Mose 19: 2. 20: 7. 1 Pet. 1: 16.

45. Kadi mono i Mfumu yaluvakisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Nkianguu yeno luna kala banlongo, kadi mono ngiena wanlongo.

46. Wau i nkondo mu bulu biamaluma maia ye mu zinuni ye mu ndekwa-ndekwa biabionsono biampila mu mpila biena moyo bikibanga mu nlangu ye ndekwa-ndekwa biabionsono biampila mu mpila va ntoto,

47. kidi lualenda sa diswaswana mu nsumukunu ye mpedolo, mu bulu bilenda diwa ye mu bulu biakanukunwa diwa.

KAPU 12.

Mpedoso abakento babutidi.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: Vova kwa bana ba Israeli ye ta:

2. Nkento bu kabutidi mwana ye wau i mwana wabakala ukabutidi, buna yandi una sumuka mu lumbu nsambodia; lumbu bimosi bonso bu-kena ku mbela, kana kala wasumuka.

3 Mose 15: 19.

3. Mu lumbu kianani sutu diamwana dina zabulwa.

1 Mose 17: 12. Luk. 2: 21. Yoa. 7: 22 b.

4. Mboki una kala mu nzo mu ukumatatu ye lumbu tatu, bu kena nkubu. Yandi kana valakana kiama kianlongo ko ye kana kwenda ku ki-nlongo ko, nate ye lumbu biandi biampedoso bimeni.

5. Kansi vo wau i mwana wankento ukabutidi, buna yandi una kala wasu-muka mu tumingu tole, mpila mosi ye bonso bukena ku mbela; mboki kana kala mu nzo mu makumasambanu ye lumbu sambanu, bu kena nkubu.

6. Lumbu biandi biampedoso bu bi-meni, kani mu mwana wabakala vo mu wankento, yandi una nata mwan'ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka ye bembe diantwenia vo kiduka bonso nkailu angiokolo amasumu, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu kwa nganga.

Luk. 2: 22 b.

7. Yandi una bio yoka va zizi kia Mfumu ye kumbwila kodi, ye una vedila mu nkubu andi. Wau i nkondo mu nkento ubutidi, bu kabutidi mwana wabakala, ye bu kabutidi mwana wankento.

8. Vo kalendi baka meme ko, una bonga duka biole vo mabembe mole mantwenia, dimosi bonso nkailu angioka ye dimosi bonso nkailu angiokolo amasumu. Nganga una kumbwila kodi, ye una vedila.

3 Mose 5: 7.

KAPU 13.

Bwazi mu bantu ye mu mimvwatu.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni i ye wata:

2. Muntu, bu kana bakama mu nkand' anitu andi mvimbu vo loti vo sona diamvembukila ye mu diambu diodio mputa yifwanane ye bwazi yina tumbuka mu nkand' anitu andi, buna una natwa kwa nganga Aloni vo kwa umosi mu bana bandi bababakala, i banganga.

5 Mose 24: 8.

3. Vo nganga, bu keti tonwa vuma kibakamene mu nkand' anitu andi, una mona, vo mika miena mu vuma kibakamene mivembokele, ye vuma kibakamene kieti monika kiafinuka ye mu nkanda wankaka mu nitu, buna bakamene bwazi; nganga, bu kantonono, una kuntumbula vo sumukini.

4. Vo i sona diampembe dimonekene mu nkand' anitu andi, kansi ka dieti monika diafinuka ko ye mu nkanda wankaka, ye mika vo ka mivembokele vovo ko, buna nganga una zikidila ubakamene mu nzo mu lumbu nsambodia.

5. Vo nganga, bu kana kuntonwa mu lumbu kiansambodia, una mona, vo vuma kibakamene kieti monika mpila mosi, ye vo yina yambi ka yiyandane mu nkanda ko, buna nganga una kunzikidila mu nzo nzikidila yanzole mu lumbu nsambodia.

6. Vo nganga, bu kana kuntonwa ntonwa yanzole mu lumbu kiansambodia, una mona, vo vuma kibakamene kikitukidi pembe, ye yina yambi ka yiyandane mu nkanda ko, buna nganga una kuntumbula vo vedele, kadi buna yoyo i loti kaka, ye bu kasukudi mvwatu miandi, vedele.

7. Kansi vo loti lueti yandana mu nkanda, bu kakitonunwa kwa nganga mu tumbulwa vo vedele, ye yandi weti kukisonga nsonga yanzole kwa nganga,

8. ye nganga, bu kana kuntonwa, una mona, vo loti luamana yandana mu nkanda, buna nganga una kuntumbula vo sumukini, kadi buna i bwazi bobo.

9. Muntu, bu kabakamene bwazi, una natwa kwa nganga.

10. Vo nganga, bu kana kuntonwa, una mona mvimbu wampembe mu nkanda, ye vo mika mivembokele momo, ye mvimbu ubadikidi sanda,

11. buna i bwazi bwankulu bobo mu nkand' anitu andi, ye nganga una kuntumbula vo sumukini; buna kana kunzikidila mu nzo ko, kadi sumukini.

12. Kansi vo bwazi butumbukidi mu nkanda, ye nkanda wawonsono wamuntu ubakamene wafukwa kwa bwazi kunu nate ye mu malu, mwamonsono mweti tala nganga,

13. ye nganga, bu keti kuntonwa, una mona, vo bwazi bweti fuka nitu andi yayonsono, buna yandi una tumbula ubakamene vo vedele. Nitu andi yayonsono yeka yampembe; vedele kwandi.

14. Kansi sanda, bu kweti monika mu yandi, buna sumukini.

15. Nganga, bu kana mona sanda, una kuntumbula vo sumukini; sanda i nsumukunu, i bwazi bobo.

16. Kansi vo sanda kukitukidi ye vuma kiyikidi kiampembe, buna una kwenda kwa nganga.

17. Vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo vuma kibakamene kiekia kiampembe, buna nganga una tumbula ubakamene vo vedele; buna vedele.

18. Muntu, bu kakedi ye vumbu mu nkand' anitu andi ye dinieki,

19. kansi mboki mvimbu wampembe vo sona diambwaki yampembe dieti monika va vuma kiakedi vumbu, buna una yambula nganga kantonwa.

20. Vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo vuma kieti monika kiafinuka ye mu nkanda wankaka, ye vo mika miavembokele momo, buna nganga una kuntumbula vo sumukini; kadi buna ubakamene bwazi butumbukidi vakedi vumbu.

21. Kansi vo nganga, bu kantonono vuma, umweni, vo mika miampembe mikondolo vo, ye vo vuma ka kifinukini ye mu nkanda wankaka ko ye vo kikitukidi pembe, buna nganga una kunzikidila mu nzo lumbu nsambodia.

22. Vo yina yambi yina yandana mu nkanda, buna nganga una kuntumbula vo sumukini; kadi buna bakamene.

23. Kansi vo sona diamvembukila dilembolo kituka kudiena ye dilembolo yandana, buna i fu kiavumbu, ye nganga una kuntumbula vo vedele.

24. Kansi vo muntu una baka mputa yavia mu nkand' anitu, ye mboki sona diambwaki yampembe vo diampeembe dina vingana mu fu kiamputa yavia,

25. ye nganga, bu kantonono vuma, umweni, vo mika miavembokele mu sona, ye vo dieti monika diafinuka ye mu nkanda wankaka, buna bakala dibakamene bwazi butumbukidi vakedi mputa yavia; nganga una kuntumbula vo sumukini, kadi buna bakamene bwazi.

26. Kansi vo nganga, bu kantonono vuma, umweni, vo mika miampembe mikondolo mu sona diamvembukila, ye vo vuma ka kiena kiafinuka ko ye mu nkanda wankaka ye kieti kituka pembe, buna nganga una kunzikidila mu nzo mu lumbu nsambodia.

27. Mboki vo nganga, bu kana kuntonwa mu lumbu kiansambodia, una

mona, vo yina yambi yiyandane mu nkanda, buna nganga una kuntumbula vo sumukini, kadi buna bakamene bwazi.

28. Kansi vo sona diampembe dilembolo kituka vadiena ye dilembolo yandane mu nkanda ye diakidi mpenbe yafuma, buna i mvimbu usidi mu mputa yavia, ye nganga una kuntumbula vo vedele, kadi i fu kiamputa yavia.

29. Bakala vo nkento bu kabakamene mu vuma ku ntu vo mu yedo,

30. ye nganga, bu katonono vuma kibakamene, umweni, vo kieti monika kiafinuka ye mu nkanda wankaka, ye vo mika miananganza mianifwele-mwele miena momo, buna nganga una tumbula ubakamene vo sumukini, kadi buna i makoko mabwazi, bwazi bwantu vo bwazi bwayedo.

31. Kansi vo nganga, bu katonono vuma kibakamene kiena makoko, mweni, vo vuma ka kieti monika kiafinuka ko ye mu nkanda wankaka, kansi mika miampiki mikondolo vo, buna nganga una zikidila ndiena ubakamene makoko lumbu nsambodia mu uzo.

32. Mboki vo nganga, bu kana tonwa mu lumbu kiansambodia vuma kibakamene, una mona, vo makoko ka mayandane ko ye vo ka venani mika miananganza ko ye vo makoko ka meti monika mafinuka ko ye mu nkanda wankaka,

33. buna mbevo una kukiteba, kansi kana teba vuma kiena makoko ko, ye nganga una zikidila mbevo amakoko mu nzo nzikidila yanzole mu lumbu nsambodia.

34. Vo nganga, bu kana tonwa mbevo amakoko mu lumbu kiansambodia, una mona, vo makoko ka mayandane mu nkanda ko, ye vo ka mamonekene mafinuka ko ye mu nkanda wankaka, buna nganga una kuntumbula vo vedele, ye bu kasukudi mvwatu miandi, vedele.

35. Kansi vo makoko mayandane mu nkanda, bu katumbulu vo vedele,

36. ye nganga, bu keti kuntouwa, weti mona, vo makoko mayandane mu nkanda, buna nganga kena nsatu ayuvula ko, vo mika miananganza miena vovo, kadi sumukini.

37. Kansi vo makoko meti monika mpila mosi ye mika miampiki mime-nene va vuma, buna makoko manieki ye yandi vedele, ye nganga una kuntumbula vo vedele.

38. Bakala vo nkento bu kana baka masona, i masona mampembe, mu nkand' anitu andi,

39. ye nganga, bu kana tonwa ubakamene, una mona, vo masona mu nkand' anitu andi mena mampembe yafuma, buna i loti lukondolo nsisi lutumbukidi mu nkanda; yandi vedele.

40. Nsuki zantu zabakala bu zikatukidi mu nana, buna i vandu kiakosi kaka; yandi vedele.

41. Vo nsuki zeti katuka mu nana va ntump'antu, buna i vandu kiantump'antu kaka; yandi vedele.

42. Kansi sona diambwaki yampembe bu dina monika mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse, buna i bwazi butumbukidi mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse.

43. Nkiangunu vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo sona disempamene mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse, diena diambwaki yampembe, ye vo dieti monika detila ye bwazi mu nkanda mwankaka mu nitu,

44. buna bakala diena ye bwazi, yandi sumukini; nganga i ntumbu kuntumbula vo sumukini, kadi bakamene mu ntu andi.

45. Wonso ubakamene bwazi una kibila mu mvwatu miasasuka, yandi una keba nsuki zandi bonso bonso ye fuka ngievo zandi, ye yandi una boka: Sumukini, sumukini!

46. Ntangu yayonsoo yikabakamene bwazi, una kala wasumuka; sumukini kwandi. Yandi una kala mu vuma kiatatuka; ku mbazi atua kuna kala kundu kiandi. 4 Mose 5: 2 b. 2 Nt. 15: 5.

47. Mvwatu, mu ubakamene bwazi, kani mvwatu wamika vo walino,

48. vo bweti kala mu nlele wambwanga vo wantunga, kani walino vo wamika, vo mu nkand' abulu vo mu kionso kionso lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu,

49. ye vuma kibakamene kieti monika nkievo kiankunzu vo kiambwaki, mu mvwatu vo mu nkand' abulu vo nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso, buna vuma kibakamene bwazi ye kina songwa kwa nganga.

50. Nganga, bu katonono vuma kibakamene, una keba lekwa kibakamene kiazikudulwa mu lumbu nsambodia.

51. Vo yandi mu lumbu kiansambodia bu kana tonwa vuma kibakamene,

una mona, vo mbivusu yiyandane mu mwatu vo nlele wambwanga vo wantunga vo mu nkand' abulu, kani kionso kionso kiavangulwa mu nkand' abulu, buna vuma kibakamene bwazi bwambi; kiampila yoyo kisumukini.

52. Mwatu vo nlele wambwanga vo wantunga, kani wamika vo walino vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu kibakamene, kani kionso kionso, kina yokwa kwandi; kadi i bwazi bwambi; biabionsono biampila yoyo bina yokwa mu tia.

53. Kansi vo nganga, bu keti tonwa vuma, weti mona, vo sona ka diyandane ko mu mwatu vo mu nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso,

54. buna nganga una sikidikisa, vo lekwa kiena ye vuma kibakamene kina sukulwa, ye yandi una kio keba kiazikudulwa nzikudulwa yanzole mu lumu nsambodia.

55. Vo nganga, bu katonono vuma kibakamene bu kisukulu, umweni, vo vuma kibakamene ka kikitukidi ko, buna lekwa kiampila yoyo kisumukini, ka i diambu ko vo sona ka diyandane ko; una kio yoka mu tia; i sona diskisanga, kani diena ku luse vo ku nima.

56. Kansi vo nganga, bu katonono vuma kibakamene, umweni, vo kiena mpembe yafuma, bu kisukulu, buna una kio katula mu mwatu vo mu nkand' abulu vo mu nlele wambwanga vo wantunga.

57. Kansi vo sona dina vutuka monika mu mwatu vo mu nlele wambwanga vo wantunga vo mu lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso, buna i bwazi butumbukidi; lekwa kiokio kiena ye vuma kibakamene una kio yoka mu tia.

58. Kansi vo sona mu diambu dia bu disukulu dikitukidi mu mwatu vo mu nlele wambwanga vo nlele wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkanda, kani kionso kionso, buna kina sukulwa nsukulwa yanzole, ye mboki kivedele.

59. Wau i mwina mu kina kibakamene bwazi, kani mwatu wamika vo walino, kani nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso—i mwina una tumbula lekwa vo kivedele vo kisumukini.

KAPU 14.

Mpedoso amfwa bwazi. Bwazi mu zinzo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Wau i mwina mu bonso luna vangingwa, muntu wakedi bwazi, bu kana veduswa: Yandi una natwa kwa nganga; Mat. 8: 4. Mal. 1: 44. Luk. 5: 14. 17: 14.

3. nganga una vaika ku mbazi atua. Vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo mfwazwa bwazi unieki mu bwazi bukabakama,

4. buna nganga una sikidikisa, vo nuni zole zavumuna zavedila, buku kiansedeli, nsadi mianango ye isopi bina bongwa mu diambu diamuntu wowo una veduswa. Lumb. 51: 7.

5. Nganga una sikidikisa, vo nuni mosiyina vondulwa vantanduawumbwa kiutu wumba kiena nlangu wanazizia.

6. Mboki yandi una bongwa nuni yavumuna, ye buku kiansedeli mpe, nsadi mianango ye isopi, ye biobio biabionsono va kimosi ye nuni yavumuna una notika mu menga manuni yivondolo va ntandu anlangu wanazizia.

7. Yandi una lemba ndemba nsambodia va udiena una veduswa mu bwazi; bu kameni kumvedisila bobo, una yambula nuni yavumuna va nsi.

8. Ndienna una veduswa una sukula mwatu miandi ye teba nsuki zandi zazonsono ye yobila mu nlangu, buna una vedila ye mboki sika lenda kota mu tua. Kansi una kala ku mbazi anzo andi yakoto mu lumu nsambodia.

4 Mose 12: 14 b.

9. Mu lumu kiansambodia yandi una teba nsuki zandi zazonsono, ye nsuki zantu ye ngievo ye minkika: nsuki zandi zazonsono una teba. Yandi una sukula mwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu, buna vedele.

10. Mu lumu kianani yandi una bongwa bana bole bambakala bamanieme bakondolo kieta ye mwana amene wankento, wamvu mosi ukondolo kieta, mboki mpe buku tatu biakumi biafa biamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia, mboki longi kimosi kiamazi.

11. Nganga weti vanga mpedoso una tuala ndiena una veduswa ye biakaka biabionsono va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

12. Nganga una bongwa mwana mosi wameme ye yoka vo bonso nkailu angiokolo amfuka ye longi kimosi kiamazi buna ye vevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

13. Mwan' ameme una vondulwa vuma kimosi kivondulwanga bulu biangkailu angiokolo amasumu ye bulu biangkailu angioka, va vuma kianlongo; kadi nkailu angiokolo amfuka uvwilu kwa nganga bonso nkailu angiokolo amasumu; wena wanlongo ye nlongo.

3 Mose 7: 6 b.

14. Nganga una bonga munga mankaka mu munga mabulu kiankailu angiokolo amfuka, ye nganga una mo kusa va nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala.

15. Mboki nganga una bonga mu longi kina kiamazi ye bukula mu koko kwandi kwalumoso,

16. ye nganga una notika nlembo walanda ngudi wakoko kwalubakala mu mazi mena mu koko kwandi kwalumoso ye lemba mazi mankaka mu nlembo andi ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu.

17. Mu mazi masidi mu koko kwandi nganga una mo kusa mu nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwalubakala, va ntandu amenga mankailu angiokolo amfuka.

18. Mazi mankaka masidi mu koko kwanganga una mo bukula va ntu andiena una veduswa; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu.

19. Mboki nganga una yoka nkailu angiokolo amasumu ye bwa kodi mu ndiena una veduswa, kidi kakatudulwa nsumukunu andi; mboki una vonda bulu kiankailu angioka.

20. Nganga una yoka nkailu angioka va disalu va kimosi ye nkailu andia. Nganga bu kambwididi kodi bobo, buna vedele.

21. Kansi vo yandi wena bumputu ye kalendi baka biobio biabingi ko, buna una bonga mwana mosi wameme kaka bonso nkailu angiokolo amfuka ye revila wo mu kukibwila kodi, ye buku kimosi kaka kiaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia, ye mboki longi kimosi kiamazi,

22. ye mpe duka biole vo mabembe mole mantwenia, bonso bukalenda baka; dimosi dina kala bonso nkailu angiokolo amasumu, diankaka bonso nkailu angioka.

23. Mu diambu dia kidi katumbulwa

vo vedele, yandi una nata biobio bionsono mu lumbu kianani kwa nganga, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, va zizi kia Mfumu.

24. Nganga una bonga mwan' ameme wankailu angiokolo amfuka ye longi kimosi kiamazi buna, ye nganga una revila biobio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

25. Mwan' ameme wankailu angiokolo amfuka una vondwa, ye nganga una bonga mu munga mankailu angiokolo amfuka ye kusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala.

26. Mboki nganga una bukula mazi mankaka mu koko kwandi kwalumoso,

27. ye nganga una lemba mu nlembo walanda ngudi wakoko kwandi kwalubakala mazi mankaka mena mu koko kwandi kwalumoso, ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu.

28. Mu mazi mena mu koko kwandi nganga una kusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala, va ntandu amenga mankailu angiokolo amfuka.

29. Mazi masidi mu koko kwanganga yandi una mo bukula va ntu andiena una veduswa mu kumbwila kodi va zizi kia Mfumu.

30. Mboki yandi una yoka duka kimosi mu biduka vo bembe dimosi mu mabembe mantwenia, kionso kikalende baka;

31. bonso bukalende baka, yandi una yoka kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka, va kimosi ye nkailu andia. Nganga una bwila ndiena una veduswa kodi va zizi kia Mfumu.

32. Wau i mwina mu ndieu wakedi bwazi, kansi ulembane baka bina bikutu bakama mu diambu diampedoso andi.

33. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

34. Bu luna kota mu nsi a Kanana yingina kuluvana mu vwa, ye ngina yambula nzo mu nsi yiluna vwa yabakama bwazi,

35. buna mwewe anzo una bo kwenda kamba kwa nganga ye vova: Bumonekene, bonso vo nzo ami yibakamene bwazi.

36. Buna nganga una sikidikisa vo,

bu kakikotele mo mu tonwa vuma kibakamene, lekwa biabionsono bina teka vaikiswa mu nzo, mpasi biabionsono bina mu nzo ka bina sumuka ko. Mboki nganga una kota mu tonwa nzo.

37. Vo yandi, bu keti tonwa vuma kibakamene, weti mona, vo vuma kibakamene mu baka kianzo kiena nkievo mafinu mankunzu vo mambwaki meti monika mafinuka mu baka.

38. buna nganga una vaika mu nzo, ku mwelo anzo, ye zika nzo mu lumbu nsambodia.

39. Vo nganga, bu kana kwiza diaka mu kiansambodia ye tonwa yo, una mona, vo sona diyandane mu baka kianzo,

40. buna nganga una kamba, vo matadi momo mbakamene mana timunwa ye tubwa ku mbazi ambanza mu vuma kiasumuka.

41. Kansi nzo yina kwempwa wamonsonso mu ngudi, ye nteke yakwempwa yina tubwa ku mbazi ambanza mu vuma kiasumuka.

42. Matadi mankaka mana bongwa ye vinguwa, ye nteke yankaka yina bongwa mu vaba yo nzo.

43. Kansi vo sona dina vutuka monika mu nzo, matadi bu mamana timunwa, ye nzo bu yamana kwempwa ye yamana vabwa,

44. buna nganga una kota ye tonwa yo, ye vo una mona, vo sona diyandane mu nzo, buna bobo i bwazi bwambi mu nzo; yisumukini.

45. Nzo yina tululwa ye matadi ye nti mianzo ye nteke yayonsono mu nzo ye biabionsono bina katulwa ku mbazi ambanza ku vuma kiasumuka.

46. Vo muntu wakota mu nzo mu ntangu yoyo yiyakala yazikwa, buna sumukini nate ye nkokila.

47. Vo muntu waleka mu nzo, una sukula mvwatu miandi, ye vo muntu wadila mu nzo, una mpe sukula mvwatu miandi.

48. Kansi vo nganga, bu kakotele mu tonwa nzo, unweni, vo sona ka diyandane mu nzo ko, bu yamana vabwa, buna una tumbula nzo vo yivedele, kadi buna yina yambi yikatukidi.

49. Mu diambu diampedoso anzo yandi una bongwa nuni zole, buku kiansedeli, nsadi mianango ye isopi.

50. Yandi una vonda nuni yimosi va ntandu awumbwa kiatuwumba kiena nlangu wanazizia.

51. Mboki una bongwa buku kiansedeli, isopi, nsadi mianango ye nuni

yavumuna ye notika biabionsono mu menga manuni yivondolo ye mu nlangu wanazizia ye lemba va nzo ndemba nsambodia.

52. Bobo yandi una vedisila nzo mu menga manuni ye nlangu wanazizia ye mu nuni yavumuna, buku kiansedeli, isopi ye nsadi mianango.

53. Yandi una yambula nuni yavumuna va nsi ku mbazi ambanza. Bu kabwididi nzo kodi, buna yivedele.

54. Wau i mwina mu biabionsono bibakamene bwazi vo makoko mabwazi,

55. mu bwazi mu mvwatu ye mu nzo,

56. mu mvimbu mu nkanda, loti ye masona mavembuka,

57. bonso nzaikusu mu lekwa bu kiena kiasumuka vo kiavedila. Wau i mwina mu bwazi.

KAPU 15.

Biasumuka bivaikanga mu bakala ye nkento.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

2. Iuvova kwa bana ba Israeli ye luta kwa yau: Vo muntu una kala kinswenia mu nsuni andi, buna kinswenia kiampila yoyo kiena kiasumuka.

3. Mu diambu diansumukunu andi, kinswenia bu kiena, nkondo walanda una yela: Kanivo nsuni andi uvai-kanga kinswenia vo ubatamene mu kinswenia, buna sumukini.

4. Biabionsono bilambalele mbevo bisumukini, ye biabionsono bikavwendi bisumukini.

5. Wonso una valakana lekwa kikalambalele una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

6. Wonso una vwanda va lekwa kiwvendi mbevo una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

7. Wonso una valakana nitu ambevo una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

8. Vo mbevo yina lobudila muntu wavedila mante, buna ndiena una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

9. Biabionsono bivwendi mbevo, bu kana zieta, bisumukini.

10. Wonso una valakana kiuma, kani kionso kionso, kikedo kuni ayandi, usumukini nate ye nkokila; wonso una katula lekwa kiampila yoyo una

sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

11. Wonso una valukunwa kwa mbevo bu kayobele moko mandi mu nlangu ko, una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

12. Wumbwa kiatuwumba kina valakana mbevo kina bulwa; kansi vo i wumbwa kianti, buna kina sukulwa mu nlangu.

13. Muntu wakedi kinswenia bu kavedele mu kinswenia kiandi, buna mu diambu dia kidi katumbulwa vo vedele, una teka tanga lumbu nsambodia ye mboki sukula mvwatu miandi ye mboki sukula nitu andi mu nlangu ucilumukanga, buna vedele.

14. Mu lumbu kianani yandi una bonga duka birole vo mabembe mole mantwenia ye luaka ku zizi kia Mfumu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye vana bio kwa nganga.

15. Nganga una bio yoka, kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu, mu mpedoso akinswenia kiandi.

16. Vo bakala vaikidi maluma, una sukula nitu andi yayonso mu nlangu, ye sumukini nate ye nkokila.

17. Mvwatu miampila mu mpila ye biabionsono biavangulwa mu nkand' abulu bibwidi mpaikulu yampila yoyo yamaluma, bina sukulwa mu nlangu ye bisumukini nate ye nkokila.

18. Bakala, bu kalambalele ye nkento ye maluma mavaikidi, buna babole bana yobila mu nlangu ye basumukini nate ye nkokila.

19. Nkento, bu kena ye kinswenia kiandi, menga bu mavaikidi mu nsuni andi, buna sumukini mu lumbu nsambodia, ye wonso una kumvalakana, sumukini nate ye nkokila.

3 Mose 18: 19. 20: 18. Yeh. 18: 6.

20. Biabionsono bikalambalele, bu kena ku mbela, bisumukini, ye biabionsono bikavwendi bisumukini.

21. Wonso una valakana bikalambalele, una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

22. Wonso una valakana kiunia kikapwendi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

23. Vo lekwa kina tulwa vakalambalele vo vakavwendi, ye muntu

una valakana lekwa kiokio, buna sumukini nate ye nkokila.

24. Vo bakala lambalele ye yandi, ye nkubu wankaka una kwiza mu yandi, sumukini mu lumbu nsambodia ye biabionsono bikalambalele bisumukini.

25. Vo nkento wena nkubu mu lumbu biabingi, kansi ka i ku mbela ko ye vo wena nkubu uviokole ntangu andi ku mbela, buna nkondo umosi wena bonso mu ntangu andi ku mbela, nkubu andi wasumuka bu wena; sumukini kwandi.

26. Mu biabionsono bikalambalele, nkubu andi bu wena, nkondo umosi una yela bonso mu bina bikalambalele mu ntangu andi ku mbela; biabionsono bikavwendi bisumukini, bonso mu ntangu andi ku mbela.

27. Wonso una valakana lekwa mu lekwa biobio, usumukini; yandi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

28. Kansi vo uvedele mu nkubu andi, una tanga lumbu nsambodia ye mboki vedele.

29. Kansi mu lumbu kianani una bonga duka birole vo mabembe mole mantwenia ye nata bio kwa nganga, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu.

30. Nganga una yoka kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu, mu mpedoso ankubu andi wasumuka.

31. Bobo luna kebila bana ba Israeli mu sumunwa, ka bidi fwa mu nsumukunu au, vo bana sumuna vwala diami diakoto ditelamene mu kati diau.

4 Mose 5: 2 b.

32. Wau i mwina mu ndiena wena kinswenia ye mu ndiena uvaikidi maluma ye sumukini bobo,

33. ye mu nkento ubwidi ku mbela ye mu ndiena wena mpil' akinswenia, kani bakala vo nkento, bobo mpe mu bakala dilambalele ye nkento usumukini.

KAPU 16.

Lumbu kiakinene kiambwilu akodi.

Mfumu wavova kwa Mose, bana bole bababakala ba Aloni bu bakifwila, i yau bole babwilwa lufwa, bu baluaka ku zizi kia Mfumu. 3 Mose 10: 1 b.

2. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa mpangi aku Aloni, vo kalendi kota yonso yonso ntangu ko mu kinlo-

ngo mu ngudi angumbu, va luse lua-kiandu kianlemvo kiena va ntandu ankela, kidi kafwa ko; kadi mu tuti nzolele kukizaikisa va ntandu akiandu kianlemvo.

3. Aloni bu kana kota mu kinlongo, buna buna vangwa ebu: Yandi una bonga ngombe yantwenia yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye meme diambakala bonso nkailu angioka;

3 Mose 4: 3.

4. yandi una vwata mvwatu anitu wanlongo walino ye vwata mbati walino va nsuni andi, ye yandi una kuki-kanga nkiti walino ye zunga ntu andi kinteka kianlele walino; miomio i mvwatu mianlongo, ye yandi una sukula nitu andi mu nlangu, bu kakivwaidi mio ko.

5. Kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli yandi una tambula nkombo zole zambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye meme diambakala bonso nkailu angioka.

6. Aloni una nata yandi ngombe yambakala yankailu angiokolo amasumu ye kukibwila kodi ye bwila nzo andi kodi.

7. Mboki yandi una bonga nkombo zole zambakala ye tula zo va zizi kia Mfumumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

8. Aloni una ta wadi mu nkombo zozo zazole zambakala: wadi kimosi kwa Mfumumu, ye wadi kimosi kwa Asaseli.

9. Nkombo yambakala yina bwa wadi kwa Mfumumu, Aloni una yo nata ye yoka bonso nkailu angiokolo amasumu.

10. Kansi nkombo yambakala yina bwa wadi kwa Asaseli, yina tulwa yavumuna va zizi kia Mfumumu, kidi yabwilwa kodi, kidi yayambulwa ye tabuswa mu nsi yankatu kwa Asaseli.

11. Nkianguu Aloni una nata ngombe andi yambakala yankailu angiokolo amasumu ye kukibwila kodi ye bwila nzo andi kodi; yandi una vonda ngombe andi yambakala yankailu angiokolo amasumu.

12. Mboki yandi una bonga longa diatia difulukidi kwa makala madisalu diena va zizi kia Mfumumu, ye fuluza moko mandi mu biamfwitisila mwisi biansunga biatutwa; yandi una nata biobio mu ngudi angumbu. Eb. 9: 7 b.

13. Biamfwitisila mwisi una tula mu tia va zizi kia Mfumumu, kidi tuti diamwisi diafuka kiandu kianlemvo kiena va ntandu akimbangi, kidi kafwa ko.

14. Yandi una bonga mu menga mangombe yambakala ye lembu mu nlembo andi va luse luakiandu kianlemvo, ye vatadisi kiandu kianlemvo yandi una lembu menga ndemba nsambodia mu nlembo andi.

Eb. 10: 4.

15. Mboki yandi una vonda nkombo yambakala yabantu yankailu angiokolo amasumu ye nata menga mandu mu ngudi angumbu; yandi una vanga mu menga mandu, bonso bukavengi mu menga mangombe yambakala; yandi una mo lembu va kiandu kianlemvo ye vatadisi kiandu kianlemvo.

16. Bobo yandi una bwila kinlongo kodi ye vedisa kio mu nsumukunu ye ntulumunu zabana ba Isaeli, monso masumu mabavolele. Mpila mosi yandi una vanga mu nzo yakoto yambwabununu yena fulu mu yau mu kati diansumukunu zau.

17. Widi muntu nkutu kakalani ko mu nzo yakoto yambwabununu tuka mu ntangu yina yikakotele mu kinlongo mu bwa kodi nate ye kavaikidi. Yandi una kukibwila kodi ye bwila nzo andi kodi ye bundu diadionsono dia Isaeli.

18. Mboki yandi una vaika ku salu diena va zizi kia Mfumumu ye bwila dio kodi; yandi una bonga mu menga mangombe yambakala ye mu menga mangombe yambakala ye kusa kinzungidila mu mpoka zadisalu, 2 Mose 30: 10.

19. ye yandi una lembu menga va diau mu nlembo andi ndemba nsambodia ye vedisa ye bieka dio nlongo mu nsumukunu zabana ba Isaeli.

20. Bu kameni bwa kodi bobo mu kinlongo, nzo yakoto yambwabununu ye disalu, buna una tuala nkombo yavumuna.

21. Aloni una tula moko mandu mamole va ntu ankombo yambakala yavumuna ye ta tufuma tuatonsono ye ntulumunu zazonsono biabana ba Isaeli va ntandu ayau, monso monso masumu mabavolele; yandi una mo tula va ntu ankombo yambakala ye vaikisa yo mu nsi yankatu mu bakala dikubamene mu diambu diodio.

22. Bobo nkombo yambakala yina natina masumu mau mamonsono muna nsi yavombila; nkombo yambakala yina viakuswa mu nsi yankatu

23. Mboki Aloni una kota mu nzo yakoto yambwabununu ye vula mvwatu mialino mikavweti, bu kakotele mu kinlongo ye yandi una mio sisa momo.

24. Yandi una sukula nitu andi mu

mlangu mu vuma kianlongo ye vwata mvwatu miandi mikavwatanga; mboki una vaika ye yoka wandi nkailu wangioka ye nkailu angioka wabantu ye kukibwila kodi ye bwila bantu kodi.

25. Mazi mabulu kiankailu angio-kolo amasumu una zinisa va disalu.

26. Kansi ndiena wawaikisa nkombo yambakala kwa Asaeli una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu; mboki lenda kota mu tua.

27. Ngombe yambakala yankailu angio-kolo amasumu ye nkombo yambakala yankailu angio-kolo amasumu bianatwa menga mu bwila kinlongo kodi, bina natwa ku mbazi atua, ye bina zinuswa ku tia ye nkanda ye mbizi ye mbole biau. 3 Mose 4: 11 b. 6: 30. Eb. 13: 11.

28. Ndienna una zinisa biobio, una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu; mboki lenda kota mu tua.

29. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno: Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda, luna kukiyinimisa ye lembwa sala salu, ka mwisi nsi ko vo wanzenza ukalanga yeno. 3 Mose 23: 27 b. 4 Mose 29: 7 b.

30. Kadi mu lumbu kiokio luna bwilwa kodi mu kululedisa; mu masumu meno inamonsono luna veduswa va zizi kia Mfumu.

31. Kiau kina kala lumingu luamvundu lu kwa yeno, ye buna luna kukiyinimisa. Wau una kala nkondo ukaumani.

32. Nganga yoyo yakuswa yatambula mfuluzulu amoko mu vingana sandi mu kinganga, yandi una bwa kodi kio-kio; yandi una vwata mvwatu mialino, i mvwatu mianlongo,

33. ye yandi una bwa kodi mu kinlongo ye mu nzo yakoto yambwabununu ye mu disalu, ye yandi una bwa kodi mu banganga ye mu bantu babonsono mu dibundu.

34. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno, vo bana ba Isaeli bana bwilwa kodi mu mpedoso amasumu mau mamonsono, mvu mvu mbwilwa kodi mosi mosi. Yandi wavanga, bonso bwasi-kidikisa Mfumu kwa Mose.

KAPU 17.

Mpondolo abibulu. Bakanukunwa dia menga ye mbizi akimbondia vo bulu kiavondwa mu nzala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa Aloni ye bana

bandi bababakala ye bana babonsono ba Isaeli ye ta kwa yau: I diadi diakembi Mfumu ye dikavovele:

3. Vo muntu wanzo a Isaeli una vonda ngombe vo mwan' ameme vo nkombo mu tua vo ku mbazi atua

4. ye lembwa tuala bulu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu mu nata kio bonso nkailu adisalu kwa Mfumu vatadisi vwala diakoto dia Mfumu, buna diodio dina tangwa kwa bakala diodio bonso nkanu amenga, kadi menga kate-ngole, ye bakala diodio dina fukuswa mu bantu bandi.

5. Nkiangunu bana babonsono ba Isaeli bana nata bulu biau biamponda, biau bibateka vonda ku mbazi va nsi, kwa Mfumu, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, kwa nganga, ye vondila bio kuna bonso nkailu miamatondo kwa Mfumu.

6. Nganga una tengula menga va disalu dia Mfumu va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye zinisa mazi mu nsunga yazalakana kwa Mfumu.

7. Ka bana vutuka yoka nkailu miau kwa mpeve zambi ko zibanamanga nswalu mu kinsuza. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yau mbandu ka mbandu. 5 Mose 32: 17. 1 Kol. 10: 20.

8. Ngeye una kubakamba: Vo muntu wanzo a Isaeli vo mu banzenza bakalanga mu kati diau una yoka nkailu angioka vo nkailu amponda

9. ye lembwa nata wo ku mwelo anzo yakoto yambwabununu mu yoka wo kwa Mfumu, buna bakala diodio dina fukuswa mu bantu bandi.

5 Mose 12: 5 b.

10. Vo muntu wanzo a Isaeli vo mu banzenza bakalanga mu kati diau una dia menga, buna ngina sietula zizi kiami kwa yandi udianga menga ye kumfukisa mu bantu bandi.

3 Mose 3: 17. 7: 26 b. 5 Mose 12: 16, 23 b.

15: 23. Mav. 15: 20.

11. Kadi mwel' ansuni miamionsono wena mu menga, ye mono iluveni mo mu diambu diadisalu, kidi luabwila mo miela mieno kodi; kadi i menga mabwanga kodi mu mwela wena mu mau.

Eb. 9: 22.

12. Nkiangunu mono mpovele kwa bana ba Isaeli: Widi muntu nkutu mu yeno kadiani menga ko; wanzenza ukalanga mu kati diano kana mpe dia menga ko.

13. Vo muntu mu bana ba Isaeli vo mu banzenza bakalanga yeno una vonda bulu kiampeta kiena malu maia, vo nuni, biampila yoyo bilenda diwa,

buna una cilumuna menga ye fuka mwa ntotu.

14. Kadi i bobo bwenina mu mwel' ansuni miamionsono, vo menga i lekwa kiena ye mwela; nkiangunu mona mpovele kwa bana ba Israeli: Ka ludi-ani menga mansuni nkutu ko. Kadi menga i mwel' ansuni miamionsono; wonso udianga mo una fukuswa.

1 Mose 9: 4.

15. Wonso una dia kimbondia vo bulu kiavondwa mu nzala, kani i mwisi nsi vo wanzenza, yandi una sukula mwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila; mboki vedele.

2 Mose 22: 31. 3 Mose 11: 40.

16. Kansi vo kana sukula mwatu miandi ko ye kana yobisa nitu andi ko, buna una nata lufuma.

KAPU 18.

Kibutu kiakanukunwa. Mbundani zilembola songa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau:

3. Mono i Mfumu, Nzambi eno. Ka luvangani, bonso buvangwanga mu nsi a Ngipiti ko muluakedi. Ka luvangani mpe ko, bonso buvangwanga mu nsi a Kanana, munzolele kululuakisa; ka lunamani mu nkondo miau ko.

4. Bonso bwena nsiku miami luna vanga, ye nkondo miami luna keba ye nama mio. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 25: 18.

5. Inga, luna keba nkondo ye nsiku miami, kadi muntu wowo uvanganga mio, una mio vukila. Mono i Mfumu.

Neh. 9: 29. Yeh. 20: 11. Loma 10: 5.

Ngal. 3: 12.

6. Widi muntu nkutu mu yeno kavalakanani ye nkento ko, i butu kiandi kiamenga kifinangene, ye fukula nsoni andi. Mono i Mfumu.

7. Kufukulani nsoni asaku ko, evo nsoni ambut' aku ko; yandi i mbut' aku, kufukulani nsoni andi ko.

8. Kufukulani nsoni ankento wankaka ko, i nkazi asaku, kadi i nsoni asaku.

1 Mose 49: 4. 3 Mose 20: 11. 5 Mose 22: 30.

27: 20.

9. Kufukulani nsoni abusi kiaku ko, kani yandi i mwan' asaku vo mwan' ambut' aku, kani wabutwa mu nzo vo wabutwa ku mbazi.

3 Mose 20: 17.

10. Kufukulani nsoni amwan' amwan' aku wabakala vo mwan' amwan'

aku wankento ko, kadi i yaku nsoni yoyo.

11. Kufukulani nsoni amwana wankento wankazi asaku ko, kadi yandi i butu kiasaku, i busi kiaku.

12. Kufukulani nsoni abusi kiasaku ko, kadi yandi i butu kiamenga kifinangene kiasaku.

3 Mose 20: 19.

13. Kufukulani nsoni ampangi ambut' aku ko, kadi yandi i butu kiamenga kifinangene kiambut' aku.

14. Kufukulani nsoni ampangi asaku ko: kuvalakanani nkazi andi ko; yandi i busi kiasaku.

3 Mose 20: 20.

15. Kufukulani nsoni anzitu aku ko; yandi i nkazi amwan' aku wabakala, kufukulani nsoni andi ko.

3 Mose 20: 12.

16. Kufukulani nsoni ankazi ampangi aku ko, kadi i nsoni ampangi aku.

3 Mose 20: 21. Mal. 6: 18.

17. Kufukulani nsoni ankento ko ye nsoni amwan' andi wankento ko; kuna mpe kwela myan' amwan' aku wabakala ko vo mwan' amwan' aku wankento ko ye fukula nsoni andi; yau i butu biamenga bifinangene, dio- dio i nkankumusu.

3 Mose 20: 14.

18. Kuna kwela nkento ye mpangi andi ko ye sa kitantu ya kati ye yau, bu ufukulangana nsoni aumosi ye nsoni awankaka, wantete bu kena moyo.

19. Kuvalakanani ye nkento ko ye kufukulani nsoni andi ko, bu kasumukini, bu kabwidi ku mbela.

3 Mose 20: 18.

20. Kubundanani ye nkazi ani aku ko, ye una sumukina mu yandi.

3 Mose 20: 10.

21. Kuvanani widi muntu nkutu mu nkun' aku bonso nkailu adisalu kwa Moloki ko; kusumunani nkumbu a Nzambi aku ko. Mono i Mfumu.

3 Mose 20: 2 b. 5 Mose 19: 10. 2 Nt. 23: 10.

22. Kulambalalani ye bakala ko, bonso bulambudulwanga ye nkento; diodio i nkankumusu.

1 Mose 19: 7. 3 Mose 20: 18.

23. Kubundanani ye widi bulu kimosi nkutu ko, ye una sumukina mu kiau. Widi nkento nkutu kakalani ntuali ye bulu ko mu bundana ye kiau; dio- dio i nkankumusu yangolo.

2 Mose 22: 19. 3 Mose 20: 15 b. 5 Mose 27: 21.

24. Ka lusumukani mu dimosi ko mu momo mamonsono, kadi mu momo mamonsono masumukinanga bangoi bobo baitinisanga mu yeno.

25. Mu momo nsi yisumukini, ye yavutudi yo ndinda mu lufuma lu- ayau, ye nsi yalukidi bisi nsi.

26. Nkiangunu lukeba nkondoyensi-ku miami, ye widi muntu nkutu mu yeno, kani mwisi nsi vo wanzenza ukalanga yeno kawangani yimosi ko mu nkankumusu zozo zazonsono.

27. Kadi nkankumusu zozo zazonsono zivanganga bisi nsi balutekila kuna, ye nsi yisumukini.

28. Ka luvangani diampila yoyo ko, nsi ka yidi kululuka, vo lusumunina yo bobo, bonso buyeti luka bantu bobo balutekila mu kala kuna.

29. Kadi wonso wonso una vanga yimosi mu nkankumusu zozo zazonsono una fukuswa mu bantu bandi, wonso wonso uvanganga bo.

30. Nkiangunu luvanga mailuke-mibi mu vanga, ka luidi vukumukina umosi ko mu nkondo mionio mianka-nkumusu mibalutekidila mu vukumukina, ye luna sumukina bobo mu miao. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 19.

Nkondo miakinlongo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Vova kwa bundu diadionsono diabana ba Israeli ye ta kwa yau : Yeno luna kala banlongo, kadi mono, Mfumu, Nzambi eno, ngiena wanlongo.

3 Mose 11: 44 b.

3. Buna lueni muntu muntu kavu-mina mbut' andi ye sandi. Tumingu tuami luna kembila. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

2 Mose 20: 8 b. 31: 18.

4. Ka lubangumukani kwa biteki ko ye ka lukivangani nzambi zayitulwa ko. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

2 Mose 20: 8 b., 23. 34: 17.

5. Bu luzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu, buna luna wo yokila mu luyokolo lolu lululenda zolakanana.

3 Mose 7: 11 b.

6. Lumbu kiokio kiluna wo yoka, luna wo dia vo lumbu kialanda mpe ; kansi bisidi nate ye lumbu kiantatu bina zinuswa ku tia.

7. Vo bina diwa mu lumbu kiantatu, buna i nkankumusu yoyo ; buna ka ulendi zolakana ko.

8. Wonso una wo dia una nata lufuma, kadi sumuni yina yabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, ye yandi una fukuswa mu bantu bandi.

9. Bu luna yonzika mbongo ansi eno, buna kuna yonzika nate ye mu nkati ambel' avia diaku ko, ye kuto-tudilani mpe nsesa ko, bu umeni yonzika.

3 Mose 23: 22. 5 Mose 24: 19 b.

10. Mu via diaku diavinia kuyonzikani ngionzokolo yandandila ko, ye bana bavinia basotokene mu via diaku kutotani bo ko ; una bo sisa kwa wamputu ye kwa wanzenza. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

11. Ka luyibani vo vuna vo vanga-sana bungubi ko.

2 Mose 20: 15 b. Ef. 4: 25, 28. 1 Tes. 4: 6.

12. Ka ludiani ndefi yampumpu-luvunu mu nkumbu ami ko ; buna usumunanga nkumbu a Nzambi aku. Mono i Mfumu.

2 Mose 20: 7. 5 Mose 5: 11. Mat. 5: 33 b. Yak. 5: 12.

13. Kubabani lekwa kiani aku ko ; kunzionani lekwa mu ngolo ko. Mfutu akisadi kialumbu kusimbani wo mu fuku nate ye nsuka ko.

5 Mose 24: 14 b. Yak. 5: 4.

14. Kusembani ufwiidi matu ko, ye kutulani ko ku ntual' awafwa meso lekwa kikalenda bwila ; una vumina Nzambi aku. Mono i Mfumu.

5 Mose 27: 18.

15. Ka luvangani bulembolo songa mu nkongodolo ko ; kusani diswaswana mu diambu diawafwafwa ko ye kukalani lulengo kwa nkwa lendo ko ; ngeye una kongudila ni aku busongele.

2 Mose 23: 8. 5 Mose 1: 17. 16: 19. Zing. 24: 23. Yak. 2: 9.

16. Kuna kwenda kedi mu bantu baku ko ; kuzininani moyo mu menga mani aku ko. Mono i Mfumu.

Lumb. 15: 3.

17. Kubelani mpangi aku mu ntim' aku ko, kansi lenda vele lubula ni aku, kwidi nata masumu mu diambu diandi.

Mat. 5: 22. 18: 15. Luk. 17: 3.

1 Yoa. 2: 9 b. 3: 15.

18. Kuvutulani ndinda ko ye kubelani muntu mu bantu baku ko, kansi una tonda ni aku, bonso buukukitondanga. Mono i Mfumu.

Mat. 5: 48 b. 22: 39. Loma 12: 19. 13: 9.

Ngal. 5: 14. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

Yak. 2: 8.

19. Nkondo miami luna keba : Kuyambulani bulu biampila zole mu bulu biaku biatoluka biabundana ko ; kukunani via diaku mu ntombo zampila zole ko ; mwatu wansadi miampila zole ka ulendi kala mu ngeye ko.

5 Mose 22: 9 b.

20. Vo bakala dilambalele ye nkento ye bundane ye yandi, ye yandi i nanga wankento mu moko mabakala diankaka ye kasumbulwa mu kimfumu ko ye kavewa kimfumu ko, buna bana vutulwa ndinda, kansi ka bana vondwa ko, bu wakondwa kimfumu.

21. Yandi una nata nkailu andi

angiokolo amfuka vantadisi a Mfumu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, i meme diambakala diankailu angiokolo amfuka.

22. Nganga, bu kana kumbwila kodi mu meme diambakala diangiokolo amfuka va zizi kia Mfumu mu masumu makavolele, buna yambudulu masumu makavolele.

23. Bu luna kota mu nsi ye tuika nti miampila mu mpila miena mbutu miandia, buna luna banzila mbutu miau bonso masutu. Mu mvu ntatu luna mio banzila vo mialembwa zabulwa ye lembwa dia mio,

24. kansi mu mvu waia mbutu miau miamionsono mina biekwa nlongo mu nsikulu a Mfumu,

25. ye mvu wantanu mboki luna dia mbutu miau. Bobo luna vanga, kidi mialuta buta mbutulu yayingi kwa yeno. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

26. Ka ludiani lekwa kiena menga ko. Ka lubingulani nkutu ko ye ka lubangulani dimbu ko.

3 Mose 3: 17. 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 28. Mav. 15: 20.

27. Ka lutendani nsuki zeno ntendo mu mbela ko, ye kutendani mu mbela ngievo zaku ko.

3 Mose 21: 5.

28. Ka luvangani dimbu mu nitu zeno ko mu diambu diamuntu wafwa, ye ka lukiyokani bisono ko. Mono i Mfumu.

5 Mose 14: 1.

29. Kusumunani mwan' aku waneknto ko mu kunyambula kakala nsuza, nsi ka yidi bungana mu kinsuza ye fuluka mu nkankumusu.

30. Tumingu tuami luna kembila, ye luna vumina kinlongo kiami. Mono i Mfumu.

31. Ka lutadisani kwa mpeve ko ziovanga mu bantumbudi ye bankwa miabimpangula. Ka lutombani bampila yoyo ko ye luna sumukina mu yau. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 20: 6, 27. 1 Sam. 28: 7 b. Yes. 8: 19.

32. Una telamana ntu azimvu, ye wanuna una zitisa; una vumina Nzambi aku. Mono i Mfumu.

33. Wanza za bu kena yeno mu nsi eno, buna ka lunzungulani ko.

2 Mose 22: 21. 23: 9.

34. Wanza za ukalanga yeno, una tangwa bonso mwisi nsi mu yeno, una kuntonda bonso buukukitondanga; keti luakedi banzenza yeno kibeni mu nsi a Ngipiti. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

35. Ka luvangani bulembolo songa

mu nkongodolo ko ye ka mu bitezo ko, tezo biazitu vo biazongila.

5 Mose 25: 13 b. Zing. 11: 1. 16: 11. 20: 10. Mika 6: 10 b.

36. Luna kala ye balanza kiasonga, tezo biazitu biasonga, efa kiasonga, tezo kiahini kiasonga. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti.

37. Buna lukeba nkondo miami miamionsono ye nsiku miami miamionsono ye nama mio. Mono i Mfumu.

KAPU 20.

Mvutulu andinda miampila mu mpila.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Ngeye una mpe kamba kwa bana ba Israeli: Vo muntu mu bana ba Israeli vo mu banzenza bana mu Israeli, una vana mosi mu nkun' andi kwa Moloki, buna una vutulwa ndinda wafwa; bisi nsi bana kumvonda mu matadi.

3 Mose 18: 21.

3. Mono ngina sietula zizi kiami kwa bakala diodio ye kumfukisa mu bantu bandi, mu diambu dia bu kaveni umosi mu nkun' andi kwa Moloki, ye mu diodio wasumuni kinlongo kiami ye wasumuni nkumbu ami yanlongo.

4. Vo bisi nsi bana fwila bakala diodio meso, bu kaveni umosi mu nkun' andi kwa Moloki, ye lembwa kumvonda,

5. buna mono kibeni ngina sietula zizi kiami kwa bakala diodio ye kwa butu kiandi; yandi ye yau babonsono banlanda ye banama Moloki mu kinsuza ngina kubafukisa mu bantu bau.

6. Vo muntu una tadisa kwa mpeve ziovanga mu bantumbudi ye bankwa miabimpangula mu kubanama mu kinsuza, buna ngina sietula zizi kiami kwa yandi ye kumfukisa mu bantu bandi.

3 Mose 19: 31. 5 Mose 18: 10 b.

7. Nkiangunu lukikeba banlongo ye lukala banlongo; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 11: 44 b. 19: 2. 1 Pet. 1: 16.

8. Yeno luna keba nkondo miami ye nama mio. Mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo.

9. Vo muntu una singa sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa; sandi ye mbut' andi kasingidi, nkanu amenga unanamene yandi.

2 Mose 21: 17. 5 Mose 27: 16. Zing. 20: 29. 30: 17. Mat. 15: 4.

10. Vo muntu yangidi nkazi abakala diankaka, vo yangidi nkazi ani andi,

buna bana vutulwa ndinda wafwa, bakala ye nkento bayangane.

2 Mose 20: 14. Mat. 5: 27. Yoa. 8: 4 b.

11. Vo muntu lambalele ye nkento, inkazi asandi, buna fukudi nsoni asandi, yau bole bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

3 Mose 18: 8. 5 Mose 22: 30. 27: 20.

12. Vo muntu lambalele ye nzitu andi, buna babole bana vutulwa ndinda wafwa; bavengi nkankumusu, nkanu amenga unanamene yau.

3 Mose 18: 15.

13. Vo bakala dilambalele ye bakala diankaka, bonso bulambudulwanga ye nkento, buna babole bavengi nkankumusu; bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

1 Mose 19: 7. 3 Mose 18: 22.

14. Vo muntu kwelele nkento ye mbut' andi mpe, i nkankumusu yoyo; yandi ye yau bana yokwa ku tia, nkankumusu ka yidi kala mu yeno.

3 Mose 18: 17.

15. Vo muntu bundane ye bulu, una vutulwa ndinda wafwa, ye luna bema bulu.

3 Mose 18: 23.

16. Vo nkento valakene ye bulu ye bundane ye kiau, una bema nkento ye bulu; bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

17. Vo muntu kwelele busi kiandi, i mwan' asandi vo mwan' ambut' andi, ye mweni nsoni andi ye yandi mweni nsoni abakala, buna i vanga diansoni ye bana fukuswa va meso mabantu bau; yandi fukudi nsoni abusi kiandi, neti lufuma.

3 Mose 18: 9.

18. Vo muntu lambalele ye nkento ubwidi ku mbela ye fukudi nsoni andi, yandi bu kafukudi nto andi ye nkento bu kafukudi nto amenga miani, buna babole bana fukuswa mu bantu bau.

3 Mose 18: 19.

19. Kufukulani nsoni ampangiambut' aku vo nsoni abusi kiasaku ko. Kadi ndiena uvengi bobo, ufukudi nsoni abutu kiandi kiamenga kifinangene; bana nata lufuma.

3 Mose 18: 12 b.

20. Vo muntu lambalele ye nkazi ampangi asandi, ufukudi nsoni ampangi asandi; bana nata masumu, bana fwa mu kondwa kwabana.

3 Mose 18: 14.

21. Vo muntu bongele nkazi ampangi andi, i vanga diasumuka diodio; buna fukudi nsoni ampangi andi, bana kondwa bana.

3 Mose 18: 16.

22. Nkiangunu luvanga nkondo miami miamionsono ye nsiku miami miamionsono ye lunama mio, nsi ka yidi

kululuka, i nsi yinzolele kululuakisa, mpasi luakala kundu muna.

3 Mose 18: 25, 28.

23. Ka ludiatani mu nkondo mibantu babana ko banzolele tinisa mu yeno; kadi mu diambu diodio bu bavengi yina yayonsono, ikubabelanga.

24. Nkiangunu mpovele kwa yeno: Luna vwa nsi au, kadi ngina yo kuluvana bonso mvwitu, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Mono i Mfumu, Nzambi eno, iluvangudi mu bantu bankaka.

25. Nkiangunu luvanga diswaswana va kati ye bulu biamalu maia biavedila ye bina biasumuka ye va kati ye nuni zavedila ye zasumuka, ka luidi kukivanga nkankumusu mu diambu diabulu biamalu maia vo zinuni vo bizanzalanga va nsi, biyavangudi, kidi luabanzila bio biasumuka.

3 Mose 11: 2 b. 5 Mose 14: 3 b.

26. Luna kala banlongo mu diambu diami, kadi mono, Mfumu, ngiena wanlongo, ye mono iluvangudi mu bantu bankaka, kidi luavuwa kwa mono.

2 Mose 19: 5.

27. Bakala vo nkento bu kana tumbula zimpeve ye sadila bimpangula una vutulwa ndinda wafwa; yandi una vondwa mu matadi, nkanu amenga unanamene yandi.

5 Mose 18: 10 b.

KAPU 21.

Nkondo mianlongo kwa banganga.

Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa banganga, bana bababakala ba Aloni, kamba kwa yau: Nganga kana yambula kasumukina mu muntu wafwa ko mu bantu bandi,

4 Mose 6: 6 b. Yeh. 44: 25.

2. kansi mu butu biandi biamenga bilutidi finangana kaka; mbut' andi, sandi, mwan' andi wabakala, mwan' andi wankento, mpangi andi;

3. mu busi kiandi mpe, vo i ndumba yampumpa ye wena yandi ye walembevuwa kwa bakala, vo i bonso bobo buna lenda sumukina mu diambu diandi.

4. Bu kena mfumu mu bantu bandi, kana yambula kasumuka ko ye sumuna nlongo andi.

5. Banganga ka bana teba ndambu antu ko vo tenda mu mbela ngievo vo nwata dimbu mu nitu andi ko.

3 Mose 19: 27 b. Yeh. 44: 20.

6. Yau bana kala babiekwa nlongo mu diambu dia Nzambi au ye bana lembwa sumuna nkumbu a Nzambi au, kadi banatanga nkailu miatia mia

Mfumu, i dia kwa Nzambi au ; i kuma bana kala banlongo.

7. Widi mosi nkutu mu yau kana kwela nsuza vo nkento walevuka ko, ye kana mpe kwela nkento waniangwa kwa bakala diandi ko, kadi nganga yabiekwa nlongo mu diambu dia Nzambi andi.

8. Nkiangunu ngeye una kumbanzila wanlongo, kadi unatanga dia kwa Nzambi aku ; yandi una kala wanlongo mu diambu diaku, kadi mono, Mfumu, ikulubiekanga nlongo, ngiena wanlongo.

9. Vo mwana wankento wanganga ukukisumunanga mu kinsuza, buna usumuni sandi ; yandi una yokwa kutia.

10. Ndienu wena ngudi anganga mu mpangi zandi, ndienu wabukulwa mazi mankusa ku ntu, watambula mfuluzulu amoko ye lenda vwata mvwatu miakinganga, yandi kana kala nsuki zena bonso bonso ko vo tiasuna mvwatu miandi ko ;

3 Mose 10: 6.

11. kana kota kwa muntu wafwa ko ; kana mpe yambula kasumukina mu sandi vo mu mbut' andi ko.

12. Kana vaika mu kinlongo ko, kana sumuna kinlongo kia Nzambi andi ko, kadi mazi mankusa ma Nzambi andi makabiekulwa mena va yandi. Mono i Mfumu.

13. Nkazi ukana kwela una kala ndumba.

Yeh. 44: 22.

14. Kalendi kwela fwola vo nkento waniangwa vo nkento walevuka ko, nsuza—ka wampila yoyo ko, kansi ndumba mu bantu bandi kana kwela,

15. kidi kana sumuna mbutu andi amoyo mu bantu bandi ko ; kadi mono i Mfumu ikumbiekanga nlongo.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

17. Vova kwa Aloni ye ta : Widi muntu nkutu mu nkun' aku mu mbandu zina kwiza wena kieta kana kwiza nata dia kwa Nzambi andi ko.

18. Widi muntu nkutu wena kieta kana finama ko, kani wafwa meso vo utembilanga vo wena kieta ku zizi vo wena kiela kiasunda,

19. ka muntu utolokele koko vo kulu ko,

20. ka muntu wena kumvi ku nima ko vo wazioka vo wena kieta mu disu vo wena lengwa vo loti luankaka vo wanwatwa.

21. Muntu wena kieta mu nkun' a Aloni kana kwiza nata nkailu mitalia

mia Mfumu ko ; wena ye kieta, kana kwiza nata dia kwa Nzambi andi ko.

22. Dia kwa Nzambi andi lenda ko dia ye bina bianlongo ye nlongo ye bina bianlongo,

4 Mose 18: 8 b.

23. kansi bu kena ye kieta, kana kota mu ngumbu ko ye kana finama ku disalu ko, kidi kana sumuna lekwa biami bianlongo ko ; kadi mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

24. Mose wakamba momo kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye bana babonsono ba Isaeli.

KAPU 22.

Nkondo miankaka kwa banganga. Nkondo mu bulu biankailu.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye kamba, vo bana kukikeba mu nkailu miomio mianlongo minatanga bana ba Isaeli kwa mono, ka bidi sumuna nkumbu ami yanlongo. Mono i Mfumu.

3. Vova kwa yau : Vo mu mbandu zina kwiza mosi mu nkuna mieno, bu kanaanamene ye nsumukunu, una valakana nkailu miomio mianlongo minatanga bana ba Isaeli kwa Mfumu, buna una fukuswa va zizi kiami. Mono i Mfumu.

4. Vo mosi mu nkun' a Aloni wena bwazi vo kinswenia, kana dia nkailu miomio mianlongo ko, nate ye vedele ; ka ndienu mpe ko uvalakene muntu usumukini mu muntu wafwa, vo ndienu uvaikidi maluma ;

3 Mose 15: 2 b., 16.

5. ye ka ndienu mpe ko uvalakene kimbulu-mbulu kisumunanga muntu vo muntu ulenda sumuna wankaka, kani bonso bonso bukasumukini.

6. Ndienu uvalakene kiampila yoyo, usumukini nate ye nkokila ye kana dia nkailu miomio mianlongo ko, nate ye kasukudi nitu andi mu nlangu.

7. Kansi ntangu bu yidimini, vedele, ye mboki lenda dia nkailu miomio mianlongo, kadi dia kwandi koko.

8. Kimbondia vo bulu kivondolo mu nzala kana dia ko ye sumukina kio. Mono i Mfumu.

Yeh. 44: 31.

9. Yau bana vanga maibakembi mu vanga, ka bidi nata masumu mu diambu diabina bianlongo ko ye bwilwa kwa lufwa, bu basumuna bio. Mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

10. Wanzenza kana dia bianlongo ko ; nsompi anzo wena ye nganga vo

sadi kiandi kiansompa ka bana dia bianlongo ko.

11. Kansi nganga bu kasumbidi nanga mu vanza biandi, buna ndiena lenda bio dia, ye mpe nanga wabutwa mu nzo andi; baba balenda dia dia kwandi.

12. Mwana wankento wanganga bu kakwelele wanzenza, kana dia bina bianlongo ko bivewanga bonso nkailu.

13. Kansi mwan' anganga bu kena fwola vo waniangwa vo ukondolo mbutu amoyo ye una vutuka ku nzo asandi ye wena kuna bonso mu kintwenia kiandi, buna lenda dia dia kwasandi, kansi wanzenza kana ko dia nkutu ko.

3 Mose 10: 14.

14. Vo muntu una dia bianlongo mu lembwa kana, una kudikila buku kiantanu va ntandu ye toma bina bianlongo kwa nganga.

3 Mose 5: 16.

15. Banganga ka bana sumuna nkailu mianlongo ko, i mina minatanga bana ba Israeli kwa Mfumu,

16. ye kubatnadisila lufuma ye nkunu mu diambu diodio, bu badidi nkailu mian mianlongo; kadi mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

18. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye bana babonsono ba Israeli ye ta kwa yau: Vo muntu wanzo a Israeli vo mu banzenza mu Israeli zolele yoka nkailu, kani nkailu ansilulu vo nkailu aluzolo ubazolele yoka kwa Mfumu bonso nkailu angioika,

19. buna luvangila bo bululenda zolakanana; nkailu una kala bulu kiambakala kikondolo kieta, mu zingombe vo mu mameme vo mu zinkombo;

20. ka lubongani bulu kiena kieta bonso nkailu ko, kadi mu kiampila yoyo ka luna zolakana ko.

5 Mose 15: 21. 17: 1.

21. Muntu uzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, kani mu diambu diavanga nsilulu kani nkailu aluzolo, buna una kondwa kieta, kidi wazolakana; widi kieta nkutu ka kina wo kala ko.

Malaki 1: 8 b., 13 b.

22. Kina kifwidi meso vo kitolokele vo kizengolo vo kiena mputa vo kiena lengwa vo loti luankaka, biampila yoyo ka luna yoka kwa Mfumu ko; nkailu atia walekwa kiampila yoyo ka lutulani va disalu kwa Mfumu ko.

23. Bulu, mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, kiena kiela kiasunda vo kianzio, lenda kwaku yoka

bonso nkailu aluzolo, kansi ka kilendi zolakana ko bonso nkailu ansilulu.

24. Ka luna yoka lekwa kwa Mfumu kianwatwa ko vo mu mbwetolo vo mu kosa vo mu tukuna vo mu tenda; ka luvangani mpila yoyo mu nsi eno ko.

25. Ka lutambulani mpe mu koko kwa mwisi nsi yanzenza bulu biampila yoyo ko mu yoka bonso dia kwa Nzambi eno, kadi biabivusu, biena kieta; mu biampila yoyo ka lulendi zolakana ko.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

27. Mwan' angombe vo meme vo nkombo bu ubutululu, bulu kiochio kina yema mbut' andi mu lumbu nsambodia. Kansi tuka mu lumbu kianani kiena kiazolakana bonso nkailu atia kwa Mfumu.

2 Mose 22: 30.

28. Ka luvondani bulu ko, kani mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, mu lumbu kimosi ye mwan' andi.

5 Mose 22: 6 b.

29. Bu luzolele yoka nkailu ansikulu kwa Mfumu, luna wo yoka mu luyokolo lululenda zolakanana.

30. Una diwa lumbu kina kimosi; ka lusisani wo ndambu nate ye nsuka walanda ko. Mono i Mfumu.

3 Mose 7: 15.

31. Luna keba nsikudukusu zami ye nama zo. Mono i Mfumu.

32. Ka lusumunani nkumbu ami yanlongo ko, kadi mono nzolele kala wanlongo mu bana ba Israeli. Mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo,

33. i ndiena waluvaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Mono i Mfumu.

KAPU 23.

Nkondo mu minkembo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau: Miami i nkembo mia Mfumu miluna samuna bonso tukutukunu tuanlongo mu kala nkembo miami.

3. Lumbu bisambanu salu bina salwa, kansi mu kiansambodia i lumingu luamvundulu, i lumbu kialukutukunu luanlongo; buna ka lusalani salu ko. I lumingu lua Mfumu lolu, konso kuluna kunda.

2 Mose 20: 9. 31: 15. 35: 2. 5 Mose 5: 12 b.

Luk. 13: 14.

4. Miami i nkembo mia Mfumu, tukutukunu tuanlongo, tuluna samuna mu ntangu zazengwa:

5. Mu ngonda yantete, mu lumbu

kiakumi ye ia mu ngonda, mu ntangu ankokila, i pasa kia Mfumu.

2 Mose 12: 15 b. 23: 15. 4 Mose 28: 16 b.

5 Mose 16: 1.

6. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yimosi i nkembo a Mfumu wamampa malembwa funa; buna luna dia mampa malembwa funa, mu lumbu nsambodia.

7. Mu lumbu kiantete luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala.

8. Luna yoka nkailu mitalia kwa Mfumu mu lumbu nsambodia. Mu lumbu kiansambodia mpe lukutukunu luanlongo luna kembwa; buna ka salu nkutu ko luna sala.

9. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

10. Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau: Bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana, ye luna yonzika mbongo ayau, buna luna nata kwa nganga mwita wowo wantete wambongo eno.

11. Yandi una vevila mwita wowo va zizi kia Mfumu, kidi luzolakana; mu lumbu kina landila lumingu nganga una wo vevila.

12. Mu lumbu kina kiluna vevila mwita, luna yoka mwan' ameme wamvu mosi ukondolo kieta bonso nkailu angioka kwa Mfumu,

13. Mboki bonso nkailu andia buku biole biakumi biaefa biamfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, i nkailu atia kwa Mfumu mu nsunga yazolakana, ye mboki bonso nkailu wandwa buku kiaia kiahini kiavina.

14. Ka ludiani widi lekwa nkutu mu bina biamona ko, kani mampa vo nsesa miayokwa vo ntombo zankunzu, nate ye lumbu kina kimosi kiluneti nkailu adisalu kwa Mfumu eno. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda.

15. Mboki luna tanga lumbu biamtingu nsambodia tuamvimba tuka mu lumbu kialanda lumingu, i mu lumbu kioio kiluanata mwita wankailu ampevila;

2 Mose 23: 16. 5 Mose 16: 9 b.

16. makumatanu malumbu luna tanga nate ye lumbu kialandila lumingu luansambodia; buna luna nata nkailu adisalu wambutu miamona kwa Mfumu.

17. Tuka mu vuma biobio bilukalanga kundu luna nata mampa mankailu wampevila, mampa mole mabu-

ku biole biakumi biaefa biamfumfuta zamfumu, masobwa vumvu: i nkailu wantete kwa Mfumu.

18. Va kimosi ye mampa luna nata bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta, ngombe yambakala yantwenia ye mameme mole mambakala mu yokwa bonso nkailu angioka kwa Mfumu, ye nkailu andia ye nkailu andwa buna: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

19. Mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye bana bole bamameme bamvu mosi bonso nkailu amatondo.

20. Nganga una bio vevila bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu va kimosi ye mampa mabiantete manatwa va kimosi ye bana bole bamameme; yau bana biekwa nlongo kwa Mfumu ye vuwa kwa nganga.

21. Mu lumbu kina kimosi luna samuna lukutukunu luanlongo luluna vanga; buna ka salu nkutu ko luna sala. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda.

22. Bu luna yonzika mbongo ansi eno, buna kuyonzikani nate ye mu nkati ambel' avia diaku ko, ye kutotudilani mpe nsesa ko, bu umeni yonzika; sisa biobio kwa wamputu ye kwa wanzenza. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 19: 9 b. 5 Mose 24: 19.

23. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

24. Vova kwa bana ba Israeli ye ta: Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiantete mu ngonda, luna kembila lumingu luamvundulu, nkembo ambambukulu amoyo mu nsikulu ampungi, lukutukunu luanlongo.

4 Mose 29: 1 b.

25. Buna ka salu nkutu ko luna sala, ye luna yoka nkailu atia kwa Mfumu.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

27. Kansi mu lumbu kiakumi mu ngonda yina yansambodia i lumbu kiambwilu akodi; buna luna vanga lukutukunu luanlongo, ye buna luna kuki yinimisa; yeno luna yoka nkailu atia kwa Mfumu.

3 Mose 16: 29 b. 4 Mose 29: 7 b.

28. Ka salu nkutu ko luna sala mu lumbu kina kimosi, kadi i lumbu kiambwilu akodi kiluna bwilwa kodi va zizi kia Mfumu, Nzambi eno.

29. Wonso ulembolo kuki yinimisa

mu lumbu kina kimosi, una fukuswa mu bantu bandi.

30. Wonso una sala salu mu lumbu kina kimosi, yandi una bungwa kwa mono mu bantu bandi.

31. Buna ka salu nkutu ko luna sala. Wau una kala nkondo ukau-
mani kwa yeno mbandu ka mbandu,
konso kuluna kunda.

32. Lualu luna kala lumingu lua-
mvundulu kwa yeno, ye buna luna
kukiyinimisa. Mu lumbu kiavwa mu
ngonda mu nokila luna kembila lu-
mingu lualu luamvundulu, tuka mu
nokila nate ye nokila.

33. Mfumu wavova kwa Mose ye
wata :

34. Vova kwa bana ba Israeli ye
ta : Mu lumbu kiakumi ye tanu mu
ngonda yina yansambodia i nkembo
wamafwokula wa Mfumu, mu lumbu
nsambodia.

2 Mose 28: 16. 4 Mose 29: 12 b. 5 Mose 16: 13.

35. Mu lumbu kiantete lukutukunu
luanlongo luna vangwa ; buna ka salu
nkutu ko luna sala.

36. Mu lumbu nsambodia luna yoka
nkailu atia kwa Mfumu. Mu lumbu
kianani luna vanga lukutukunu lua-
nlongo ye luna yoka nkailu atia kwa
Mfumu ; buna lukutukunu luankembo
luena ; buna ka salu nkutu ko luna
sala.

37. Miomio i nkembo mia Mfumu
miluna samuna bonso tukutukunu tua-
nlongo, ye mu miau luna yoka nkailu
atia kwa Mfumu, nkailu angioka ye
nkailu andia, nkailu amponda ye
nkailu andwa, lumbu ye wandi nkailu,
lumbu ye wandi nkailu—

38. miomio miboki tumingu tua
Mfumu ye mboki nkailu mieno mia-
nkaka ye mboki nkailu mieno miami-
onson miansilulu ye mboki nkailu
miamionson mialuzolo miluvananga
kwa Mfumu.

39. Kansi mu lumbu kiakumi ye
tanu mu ngonda yansambodia, bu luna
lunda bibutidi nsi, buna luna kembila
nkembo a Mfumu mu lumbu nsambodia.
Mu lumbu kiantete i lumingu
luamvundulu, mu lumbu kianani i
lumingu luamvundulu nipe.

40. Mu lumbu kiantete luna bonga
mbutu mianti mieno milutidi mu
ntoko, mandala ye mavala manti miena
mpongo ye manti wasaule ye luna ya-
ngalala mu lumbu nsambodia va zizi
kia Mfumu, Nzambi eno. Neh. 8: 14 b.

41. Luna kembila nkembo wowo

bonso nkembo a Mfumu mu lumbu
nsambodia mvu mvu. Wau una kala
nkondo ukaumani kwa yeno mbandu
ka mbandu ; mu ngonda yansambodia
luna wo kembila.

42. Buna luna kala mu mafwokula
mu lumbu nsambodia ; babonson ba-
butwa mu Israeli bana kala mu mafwo-
kula,

43. kidi mbandu zina kululanda za-
yaya, bonso buyayambula bana ba Isa-
eli bakala mu mafwokula, bu yaba-
vaikisa mu nsi a Ngipiti. Mono i
Mfumu, Nzambi eno.

44. Mose wavova kwa bana ba Israeli
mu nkembo miomio mia Mfumu.

KAPU 24.

Nkondo mu kebolo kiaminda kiawola ye
mampa mantala. Ntiaki a Nzambi wa-
vondwa mu matadi. Mina mu mvutulu
andinda.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Kamba kwa bana ba Israeli
banata mazi mavedila kwa ngeye, mu
bana baolive batutwa, mu diambu diake-
bolo kiaminda, mpasi minda mialenda
manukwa lumbu ka lumbu.

2 Mose 27: 20 b.

3. Ku mbazi angumibu yizembalele
vatadisi kimbangi, mu nzo yakoto ya-
mbwabununu, Aloni una kio kenga
ntangu zazonson tuka mu nokila nate
ye nsuka, va zizi kia Mfumu. Wau
una kala nkondo ukaumani kwa yeno
mbandu ka mbandu.

4. Yandi una kenga minda miena
mu kebolo kiaminda kiawola mu ntangu
zazonson va zizi kia Mfumu.

5. Ngeye una bonga mfumfuta za-
mfumfu ye vanga zo kumi ye mampa
mole ; dimpa dimosi dimosi dina kala
buku biole biakumi biaefa. 2 Mose 25: 30.

6. Ngeye una mo tensikisa mu nlo-
nga mole, nlonga masambanu nlonga
masambanu, va meza mawola va zizi
kia Mfumu.

7. Va ntandu anlonga nlonga una
tula biamfwitisila mwisi biavedila,
mpasi biakala nkati ankailu adisalu
wamampa, nkailu atia kwa Mfumu.

8. Mu kialumingu ye kialumingu
mana tensukuswa ntangu zazonson va
zizi kia Mfumu ; nkailu abana ba
Israeli mu luwawanu lukalumani.

9. Aloni ye bana bandi bababakala
bana mo vwa ye bana mo dila mu
vuma kianlongo, kadi mena manlongo

ye nlongo ye i lendo kiandi kikakimani mu nkailu miatia mia Mfumu.

10. Bakala, i mwana wabakala wankento waisaelita, kansi mpe mwana wabakala wamwisi Ngipiti, diavaika kwa bana ba Isaeli; mwana wabakala wankento waisaelita ye mwisi Isaeli nabakana nzonza mu tua.

11. Mwana wabakala wankento waisaelita wavweza Nkumbu¹ ye watiaka. Buna bantuala kwa Mose. Mbut'andi wakala nkumbu Selomiti, mwana wankento wa Dibili mu kanda dia Dani.

12. Yau bantula mu boloko, kidi bazaikuswa nzengolo andi bonso bwena ntumunu a Mfumu.

13. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

14. Luvaikisa ntiaki ku mbazi atua, ye babonso bawa bo bika batula moko mau va ntu andi, ye mboki bika bundu diadionsono diamvonda mu matadi.

5 Mose 17: 7.

15. Kwa bana ba Isaeli una vova ye ta: Vo muntu una tiaka Nzambi andi, una nata masumu.

16. Utiakanga nkumbu a Mfumu una vutulwa ndinda wafwa; bundu diadionsono dina kuvivonda mu matadi. Kani wanzenza vo mwisi nsi utiakanga Nkumbu, yandi una vondwa.

2 Mose 20: 7.

17. Vo muntu vondele muntu wankaka, una vutulwa ndinda wafwa;

2 Mose 21: 12. 4 Mose 35: 15 b.

18. wonso uvondele bulu kiadoluka una kio toma: moyo mu moyo.

19. Vo muntu una vangikisa ni andi kieta, buna yandi una vangulwa, bonso bukavengi:

2 Mose 21: 23 b. 5 Mose 19: 21.

20. kiela kiadoluka mu kiela kiadoluka, disu mu disu, dinu mu dinu; kieta kimosi kikavangikisi wankaka, yandi kibeni una kio baka. Mat. 5: 38 b.

21. Wonso uvondele bulu kiadoluka una kio toma, ye wonso uvondele muntu una vondwa.

22. Mwina umosi una yela kwa yeno, una yela kwa wanzenza ye mwisi nsi mpe; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

23. Mose wavova momo kwa bana ba Isaeli; yau bavaikisa ntiaki ku mbazi atua ye bamvonda mu matadi. Nkianguu bana ba Isaeli bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

1 i Mfumu vo Yehova.

KAPU 25.

Mvu walumingu ye mvu wankembo.

Mfumu wavova kwa Mose va mongo wa Sinai ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana buna nsi yina kembila lumingu kwa Mfumu. 2 Mose 23: 10 b.

3. Mu mvu nsambanu una kuna via diaku ye mu mvu nsambanu una zaka via diaku diavinia ye yonzika mbutu miansi,

4. kansi mu mvu wansambodia nsi yina kala lumingu luamvundulu, i lumingu lua Mfumu; buna kuna kuna via diaku ko ye kuna zaka via diaku diavinia ko.

5. Bina bimenanga mu ntombo zasotuka, mu ngionzokolo aku, kuna bio yonzika ko, ye bana bobo bavinia bamenanga mu nti miaku miavinia mialembwa zakwa, kuna bo vela ko. Wau una kala mvu walumingu luamvundulu mu diambu diansi.

6. Bina bina butwa mu lumingu luansi bina kala dia kwen: ngeye kibeni, sielo kiaku kiabakala ye kiakanto, kisadi kiaku kialumbu ye nsompi anzo aku, i yau bakalanga yaku.

7. Bulu biaku biadoluka ye bulu biankitu mu nsi aku bina mpe dia mu bina biadionsono bibutwanga.

8. Ngeye una tanga tumingu nsambodia tuamvu, i mvu nsambodia ngionzika nsambodia, mpasi ntangu atumingu nsambodia tuamvu yakala makumaia ye vwa diamvu.

9. Buna mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda, una sikisa mpungi yalukubumu; mu lumbu kiambwilu akodi luna sika mpungi mu nsi eno yayonso.

3 Mose 23: 27 b.

10. Luna bieka mvu wamakumatanu nlongo ye samuna mpulusu mu nsi kwa bisi nsi babonso. Wau una kala mvu wankembo kwa yeno; buna muntu muntu mu yeno una vutulwa mvwilu andi adifwa, muntu muntu mu yeno una vutulwa mvwilu abutu kiandi.

3 Mose 27: 24.

11. Mvu wau wamakumatanu una kala mvu wankembo kwa yeno; buna ka luna kuna lekwa ko, ye buna bionso bina mena mu mbongo zasotuka ka luna bio yonzika ko, ye buna ka luna vela bana banti mieno miavinia mialembwa zakwa ko.

12. Kadi i mvu wankembo wowo;

wau una kala wanlongo kwa yeno. Mu nkati amavia luna landisa dia kweni, mu bina biabutwa.

13. Mu mvu wankembo wampila yoyo muntu muntu una vutudulwa mvwili andi adifwa.

14. Vo luna teka lekwa kwa ni eno, vo sumba lekwa kwa ni eno, ka lubangasanani ko :

15. bonso bwena ntalu amvu tuka mu mvu wankembo una futa kwa ni aku, bonso bwena ntalu ambutu mianvu una futwa kwa ngeye.

16. Mimvu bonso bumiena miamingi, i buna una bangisila ntalu ye bonso bumikevamene, i buna una kuludila ntalu; kadi i ntalu ambutu miakingandi mikatekele kwa ngeye.

17. Ka lubangasanani ko, ngeye una vumina Nzambi aku; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

18. Luna vanga bonso bwenina nkondo miami, ye nsiku miami luna keba ye vanga bonso bumiena; buna luna baka mpungumunu mu nsi.

8 Mose 26: 3 b. Yes. 1: 19.

19. Nsi yina buta mbutu, mpasi luakala bialunga mu dia, ye luna mo vungamana.

20. Vo luyuvula: nki tuna dia mu mvu wansambodia, bu ka tulendi kuna ko ye ka tulendi yonzika mbongo eto ko?

21. buna bika luazaya, vo mono ngina kamba lusakumunu luami luiza kwa yeno mu mvu wansambanu, mpasi wavana mbutu mu mvu ntatu.

22. Bu luna kuna mu mvu wanani, buna mpe luna kala ye mbongo yankaka yankulu mu dia; nate ye mbongo yimeni luaka mu mvu warwa, luna kala yankulu mu dia.

23. Bu luna teka ntoto, ka lutekani wo mu ntangu yikayimani ko, kadi mono mvwidi nsi; keti luena banzenza ye mbumini kwa mono.

1 Lus. 29: 15. Lumb. 39: 12.

24. Mu nsi yina yayonsono yiluna baka bonso mvwili luna tambudila mu vutula mvwili antoto.

25. Vo mpangi aku una bwa bumpu-tu ye una teka ndambu amvwili andi adifwa, buna butu kiandi kiakikota kilutidi finangana bika kiza kula bina biateka mpangi andi.

Luti 4: 1 b.

26. Vo muntu kabeki butu kiakikota ko, kansi yandi kibeni una lenda baka bina bikena nsatu mu diambu diakula,

27. buna yandi una tanga mvu minkwa miavioka kasi ye ntekolo, ye

kula mvu misidi kwa bakala diodio dikateka yo, ye una vutuka tambula mvwili andi.

28. Kansi vo kalendi baka bifweni mu kumfuta ko, buna yina yikateka yina sala mu koko kwansumbi nate ye mvu wankembo. Kansi mu mvu wankembo yina yambulwa, ye yandi una vutuka tambula mvwili andi.

29. Vo muntu una teka nzo mu mbanza yazungwa tumbu, una kala lendo mu kula yo mu mvu mosi bu ka wasukidi ko kasi katekila yo; buna lendo kiandi mu kula yo kiakevuswa mu ntangu yakingandi.

30. Kansi vo ka yikikudulwa ko, mvu bu umeni vioka, buna nzo, vo yena mu mbanza yazungwa tumbu, yina kala mvwili ansumbi ye nkun' andi mu ntangu yikayimani; buna ka yina yambulwa mu mvu wankembo ko.

31. Kansi zinzo mu mavata mampila yoyo makamazungwa tumbu ko zina tangwa va kimosi ye mavia mansi; zilenda kulwa, ye mu mvu wankembo zina yambulwa.

32. Kansi balevita mu mbanza zozo zena mvwili au adifwa bena lendo mvu ka mvu mu kula nzo mu zimbanza.

33. Mpe vo muntu wankaka walevita una kula nzo yina yatekwa mu mbanza yina yikena mvwili andi, buna yina yambulwa mu mvu wankembo; kadi nzo mu mbanza zabalevita zena mvwili adifwa abalevita mu bana ba Israeli.

34. Yinza, i kulu kizungidilanga mbanza mosi mu mbanza zau, ka dilendi tekwa ko, kadi i mvwili au yikayimani.

4 Mose 35: 2.

35. Vo mpangi aku una bwa bumpu-tu ye una bo kadila kwa ngeye, buna una kunsadisa; bonso wanzenza vo nsompi anzo kana kadila yaku.

5 Mose 15: 7 b.

36. Kuna tambula kalala ko vo tambula ndandu, una vumina Nzambi aku ye una yambula mpangi aku kazingila yaku.

2 Mose 22: 25. 5 Mose 23: 19 b. Lumb. 15: 5. Zing. 23: 8. Yeh. 18: 8.

37. Kuna kumvana vanza biaku mu kalala ko vo kumvana mu biaku bi-amvukila mu tambula ndandu ko.

38. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvakisa mu nsi a Ngipiti mu kuluvana nsi a Kanana ye kala Nzambi eno.

39. Vo mpangi aku wena yaku una bwa bumpu-tu ye una kukiteka kwa ngeye, kuna kunyambula kasala salu kiakinanga ko;

40. bonso kisadi kialumbu ye bonso nsompi anzo kana, kadila yaku; nate ye mvu wankembo kana kusadila.

2 Mose 21: 2 b. 5 Mose 15: 12 b. Yel. 34: 14.

41. Buna una kumvana mpulusu, yandi kibeni ye bana bandi va kimosi ye yandi, ye yandi una vutuka tambula mvwilu andi yakibutu, mvwilu andi amase kana vutuka tambula.

42. Kadi yau i sielo biami biyavai-kisa mu nsi a Ngipiti; ka bana tekwa ko, bonso butekwanga minanga.

43. Kuna sadila lendo kiaku mu mbalu kwa yau ko; una vumina Nzambi aku.

Ef. 6: 9. Kolo. 4: 1.

44. Kansi vo una sumba nkati ananga wabakala vo wankento, buna una sumba nanga wampila yoyo wabakala vo wankento kwa bangoi bakuluzungidilanga.

45. Lulenda sumba miomio mu bana bansompi mianzo bakalanga yeno, ye mu bantu babutu biau bakalanga yeno ye babutwa mu nsi eno; bampila yoyo bana kwikama mu mvwilu eno.

46. Lulenda kubasisa bonso difwa kwa bana beno bana kuluvingila mu baka ye vwa; lulenda kubavwa bonso minanga mvu ka mvu. Kansi mu mpangi zeno, i bana ba Isaeli, widi muntu nkutu kana sadila lendo kiandi mu mbalu kwa wankaka ko.

47. Vo wanzenza vo nsompi anzo mu nzo aku una baka kimvwama ye mpangi aku yankaka yina kadila yandi mu bumputu ye una kukiteka kwa wanzenza wampila yoyo ukalanga mu nzo aku vo kwa wankaka uvwilu mu kanda diabanzenza,

48. buna mboko kana lenda kulwa, bu kakiteka; umosi mu mpangi zandi bika kankula;

49. mpangi asandi mpe vo mwana wabakala wampangi asandi, bika kankula, vo wankaka mu butu biandi biamenga bifinangene mu kanda diandi, bika kankula; vo una lenda, bika kakikula yandi kibeni.

50. Buna yandi ye ndiena wansumba bana tanga ntangu kwa zamani vioka kasi ye mvu una ukakiteka kwa yandi, nate ye mvu wankembo; ntalu yoyo yikatekulwa yina tangwa bonso bwena ntalu amvu; ntangu andi yasala kwa yandi yina tangwa ntalu yimosi ye ntangu akisadi kialumbu.

51. Vo mvu miamingi misidi, yandi una futa ndambu antalu yikasumbulwa, bonso bufwanane mu mimvu mu nkudulu andi.

52. Kansi vo mvu miafuma kaka misidi nate ye mvu wankembo, buna una tanga mio, i ndandu andi, ye kukikula bonso bwena ntalu amvu mikameni sala.

53. Bonso kisadi kialumbu kiasonwa mu mvu mosi, yandi una vanga; widi muntu nkutu kana sadila lendo kiandi mu mbalu va meso maku ko.

54. Kansi vo kalendi kulwa ko mu lukudulu lumosi mu tukudulu toto tuakambwa, buna una vewa luvulusu mu mvu wankembo, yandi kibeni ye bana bandi va kimosi ye yandi.

55. Kadi bana ba Isaeli i sielo biami; yau i sielo biami biyavai-kisa mu nsi a Ngipiti. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 26.

Baluenguswa mu nsambudulu abiteki. Nsilulu kwa yau bakebanga mina, mvumusulu kwa ntuludi miamina.

Ka lukivangani biteki ko, ye ka luki-tedimisani kiteki vo mama ko, vo tedimisa tadi diena zizi mu nsi eno ko mu fukamana bio; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

2 Mose 20: 4 b. 5 Mose 5: 8 b. 16: 21 b.

Lumb. 81: 9 b. 97: 7.

2. Tumingu tuami luna kembila, ye luna vumina kinlongo kiami. Mono i Mfumu.

2 Mose 20: 8. 3 Mose 19: 30.

3. Vo ludiatanga mu nkondo miami ye lukebanga mina miami ye lunamanga mio,

5 Mose 11: 18 b. 28: 1 b.

4. buna ngina kuluvana mvula mu ntangu yifweni, ye ntoto una vana mbutu ye nti va nsi mina buta mbutu miao.

5. Ntangu antutulu ambongo yina kala nate ye bana bavinia bana welwa, ye mpedolo abana bavinia yina kala nate ye ntangu akuna, ye luna baka mampa malunga mu dia ye vungama mu nsi eno.

6. Mono ngina vangikisa yenge mu nsi, ye luna baka luvundulu, ye widi muntu nkutu kana kulupamuna ko. Mono ngina manis bulu biankitu mu nsi, ye sabala nkutu ka kina viokila mu nsi eno ko.

7. Luna tinisa ntantu mieno ku ntual' eno, ye bana bilama mu sabala bieno.

8. Batanu mu yeno bana tinisa nkama ku ntual' au, ye nkama mu yeno bana tinisa kumi diamafunda, ye ntantu mieno mina bilama mu sabala bieno.

Yos. 28: 10. 2 Lus. 14: 9, 12.

9. Mono ngina bangunuka kwa yeno ye kuluvanga lubutu ye kuluniekisa, ye mono ngina keba luwawanu luami nakekete ye yeno. Yeh. 37: 26 b.

10. Mbongo yankulu yakedi mu nzo ntama yina kala yeno mu dia; luna katwa katula yankulu mu diambu diayamona.

11. Mono ngina tunga kundu kiami mu kati dieno ye mwel' ami ka una kuluyina ko.

12. Mono ngina diata mu kati dieno, ye kala Nzambi eno, ye yeno luna kala bantu bami. 2 Kol. 6: 16.

13. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvakisa mu nsi a Ngipiti, ka luidi kala minanga kuna; mono yatolula vangu kieno ye yaluyambula luadiata ye ntu wadongama.

14. Kansi vo ka luna kungwila ko ye lembwa vanga, bonso bwena nsikudukusu zami zazonsono,

5 Mose 28: 15 b. Man. 2: 17. Malaki 2: 2 b.

15. vo luna niafuna nkondo miami, ye vo miela mieno mina yina nsiku miami, ye lembwa vanga bonso bwena nsikudukusu zami zazonsono, kansi luna vonda luwawanu luami,

16. buna mono nipe ngina vanga mpila mosi kwa yeno: mono ngina kulufidisa makubu mansisi, mu yela kusekisa ngina ye yela kwanayuku-yuku, ye meso mono mana lungwa ye miela mieno mina situka; yeno luna kuna mbongo eno mu nkatu, kadi ntantu mieno mina yo dia.

17. Mono ngina sietula zizi kiami kwa yeno, ye luna beduswa kwa ntantu mieno; yau bakulubelanga bana kuluyala, ye luna taba, vo widi muntu nkutu kana kuluzoma mpe ko.

Yobi 36: 12. Zing. 28: 1.

18. Buna mpe vo ka lulendi kungwila ko, buna ngina kuluvutula ndinda mvutula nsambodia zilutidi mu diambu diamasumu meno.

19. Mono ngina kosa lulendo lueno luanza. Ngina vanga zulu dieno diakala bonso sengwa ye ntoto eno bonso nsongo.

5 Mose 28: 23.

20. Mpasi zeno zina kala zankatu, kadi ntoto eno ka una vana mbutu ko, ye nti va nsi ka mina buta mbutu miao ko.

21. Buna mpe vo luna diata bundembolo zola ye ka luna zola kungwila ko, buna ngina kulubanda mbanda nsambodia zilutidi, bonso bwena nsendo amasumu meno.

22. Mono ngina fidisa bulu biansisi mu yeno bina vonda bana beno ye

bunga bulu bieno biatoluka ye kevisa ntalu eno, ye nzila zeno zina kala zankatu. Yeh. 14: 15.

23. Kansi buna mpe vo ka luna yambula lualongwa kwa mono ko, kansi luna diata, bundembolo zola,

24. buna mono mpe ngina diata, bululembolo zola, ye kulubanda mbanda nsambodia mu diambu diamasumu meno.

2 Sam. 22: 27. Lumb. 18: 26.

25. Mono ngina yambula luateduswa kwa sabala kiandinda kina vutula ndinda mu luwawanu luami, ye luna katwa kutakana mu zimbanza; kansi kuna ngina fidisa vunga mu yeno, ye luna vewa mu moko mamintantu.

26. Mono ngina bunga bieno biamvukila ye mampa meno nkutu mana lendwa vanga mu foloni kimosi kaka kwa kumi diabakento, ye mampa meno mana vewa mu tezo, ye bu luna mo dia, ka luna yukuta ko. Yeh. 4: 16.

27. Buna mpe vo luna lembwa kungwila, kansi luna diata, bundembolo zola,

28. buna mono mpe ngina diatila mu nganzi, bululembolo zola ye kululongidika ndongidika nsambodia mu diambu diamasumu meno.

29. Yeno luna katwa dia nsuni miabana beno bababakala ye dia nsuni miabana beno babakento.

5 Mose 28: 53. 2 Nt. 6: 29. Yel. 19: 9. Man. 4: 10.

30. Ngina bunga vuma bieno biana-ngama ye fukisa mama bieno biantangu; mono ngina tuba mvumbi zeno va mvumbi zanzambi zeno zamvindu, kadi mwel' ami una kuluyina.

Yeh. 6: 4 b.

31. Mono ngina vanga mbanza zeno zakala nzo zatuluka ye bunga binlongo bieno, ye kina vutuka wa mfuku ankailu mieno mu luzolo luabiza ko.

Yeh. 1: 13.

32. Mono kibeni ngina vombisa nsi, ye ntantu mieno mikalanga momo mina bo yitukwa.

2 Lus. 36: 19 b. Yel. 19: 8. 25: 9.

33. Kansi yeno ngina kulumwangisa mu bangoi ye kuluzoma mu sabala kiavolwa; bobo nsi eno yina kitukila nsi yavombila, ye mbanza zeno zina kituka nzo zatuluka.

5 Mose 28: 64 b. Yel. 9: 16. 15: 7.

34. Buna nsi yina tomunwa tumingu tuayau, bu yeti vomba ye yeno bu luena mu nsi antantu mieno. Inga, buna nsi yina kembila lumingu ye yina toma tumingu tuayau.

2 Lus. 36: 21.

35. Bu yeti vomba, yina kembila

lumingu ye baka luvundulu lolo luya-
lembwa baka mu tuingu tueno, bu
luakunda momo.

36. Kwa yau bana sadidila mu yeno
ngina vana ntima miabunkuta mu nai
zantantu miau ye bana tinuswa nkutu
kwa lukaya lueti walakasa, lueti
vevumunwa kwa mpeve, ye taba bonso
bubakutu taba mu sabala, ye bilama,
vo widi muntu nkutu kana kubazoma
ko.

Yes. 30: 17.

37. Yau bana bilama mantenta bonso
mu sabala, vo widi muntu nkutu kana
kubazoma mpe ko. Luna lembana mu
kakidila ntantu mieno.

38. Buna yeno luna bungana mu
bangoi, ye nsi antantu mieno yina
kulumanisa.

39. Yau bana sadidila mu yeno bana
lungwa mu nsi antantu mieno, mu luau
lufuma, ye lungwa mpe mu lufuma
luamase mau, bonso bubasa.

40. Bana katwa kamba luau lufuma
ye lufuma luamase mau lubavola, bu-
badimbula minu kwa mono, ye bonso
bubadiata bundembolo zola—

Lumb. 106: 6. Dan. 9: 4 b.

41. nkianguu mono mpe yakatwa
diata, bubalembwa zola ye kubatuala
ku nsi antantu miau—inga, buna ntima
miau mialembwa zabulwa mina katwa
yinama, buna bana vutudulwa lufuma
luau ndinda.

42. Buna mono ngina banza mu lu-
wawanu luami ye Yakobi, buna mpe
ngina banza mu luwawanu luami ye
Isaki ye mu luwawanu luami ye Aba-
lahami, ye ngina banzila nsi.

43. Kadi nsi yina katwa siswa kwa
yau ye tomunwa tumingu tuayau bobo
bu yena yavomba, bu bakatukidi, ye yau
kibeni bana vutudulwa lufuma luau
ndinda, mu diambu diodio, inga, mu
diambu diodio bu baniafuna nsiku mi-
ami ye mu diambu diodio miela miau
bu miayina nkondo miami.

44. Kansi buna mpe bu bana mu nsi
antantu miau kina kubaniafuna vo ku-
bayina mpila yoyo ko, vo ngina kuba-
bunga ye vonda luwawanu luami ye
yau; kadi mono i Mfumu, Nzambi au.

5 Mose 4: 30 b. Yes. 59: 20 b. Loma 11: 26 b.

45. Ve, mu ntomoso au ngina banzila
luwawanu ye mase mayavaikisa mu nsi
a Ngipiti va meso mabangoi, kidi ya-
kala Nzambi au. Mono i Mfumu.

46. Miami i nkondo ye nsiku ye
mina miavanga Mfumu va kati ye yandi
ye bana ba Isaeli va mongo wa Sinai
mu Mose.

KAPU 27.

Nkudulu ausilulu ye buku kiakumi.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Vova kwa bana ba Isaeli ye
ta kwa yau : Vo muntu una tunguna
usilulu, i yampila yoyo bu una zenga
ntalu abantu basilwa kwa Mfumu,
buna nkondo walanda una yela :

3. Vo ntalu yina zengwa mu bakala
diena va kati ye makumole ye maku-
masambanu mamvu, buna una yo zenga
makumatanu masekeli biapalata, bonso
bwena zitu kiassekeli kiakinlongo.

4. Vo i nkento, una zenga ntalu ma-
kumatatu masekeli.

5. Vo i muntu wena va kati ye
mvu ntanu ye makumole mamvu, buna
ntalu yiuna zenga yina kala mu bakala
makumole masekeli, ye mu nkento
kumi diasekeli.

6. Vo i muntu wena va kati ye
ngonda mosi ye mvu ntanu, buna ntalu
yiuna zenga yina kala sekeli bitanu
biapalata mu bakala ye sekeli bitatu
mu nkento.

7. Vo i muntu wena makumasa-
mbanu mamvu vo viokele mo, buna
ntalu yiuna zenga yina kala kumi ye
sekeli bitanu vo i bakala, kansi vo i
nkento yina kala kumi diasekeli.

8. Vo muntu ulutidi bumputu ye
una lembana futa ntalu yizengele,
buna una tulwa vantadisi anganga, ye
nganga una zenga ntalu kwa yandi;
bonso bulendele baka ndiena wasila
nsilulu, i buna nganga una zenga ntalu
kwa yandi.

9. Vo i bulu kiatoluka, mu biampila
yoyo bilenda natwa bonso nkailu adi-
salu kwa Mfumu, buna biobio biabio-
nsono bina kala bianlongo, bu biveno
kwa Mfumu ;

10. ka bina buduswa vo vinguswa
ko, ka kina kiabiza mu kiankaka kia-
mbi ko, ka kina kiambi mu kiankaka
kiabiza ko. Vo muntu una budisa bulu
kimosi mu kiankaka mpe, buna kina
kiatekila ye kina kiabuduswa bina kala
bianlongo.

11. Kansi vo i bulu kiasumuka,
kiampila yoyo kiakanukunwa natwa
bonso nkailu adisalu kwa Mfumu, buna
bulu kina tulwa vantadisi anganga ;

12. nganga una zenga ntalu akiau,
bonso bukiena kiabiza vo kiambi.
Ngeye—nganga—bonso buuna yo zenga,
buna kadila kwandi.

13. Vo mvwe abulu zolele kio kula,

buna yandi una kudikila ntalu mu buku kiatanu kiantalu yiuzegele.

14. Vo muntu ubiekeleye nzo andi nlongo, mpasi yakala yanlongo kwa Mfumu, buna nganga una zenga ntalu ayau, bonso buyena yabiza vo yambi. Bonso nganga kazengele yo ntalu, i buna buna kadila.

15. Vo ndieu wabiekeleye nzo andi nlongo zolele yo kula, buna yandi una kudikila ntalu abivanza biuzengele mu buku kiatanu kiantalu; buna yeka yandi.

16. Vo muntu ubiekeleye ndambu avia amvwilu adifwa nlongo kwa Mfumu, buna una zenga ntalu adiau, bonso budilendwa kunwa: mu homeli kimosi kiabali makumatanu masekeli biapalata mafweni.

17. Vo yandi wakibiekila via diandi nlongo kasi ye mvu wankembo, buna ntalu yiuzegele yina kola.

18. Kansi vo biekeleye via diandi nlongo mu mvu wankembo, bu wateka kala, buna nganga una kuntangila ntalu abivanza, bonso bwena ntalu amvu misidi nate ye mvu wankembo wakwiza, ye ndambu yifweni yina katulwa mu ntalu yina yiwateka zenga.

19. Vo ndiena ubiekeleye via nlongo zolele dio kula, buna una kudikila ntalu yiuzegele mu buku kiatanu kiantalu yoyo; buna dieka diandi.

20. Vo kana dio kula ko, kansi una dio teka kwa muntu wankaka, buna mboki via ka dilendi kulwa ko,

21. kansi via bu dina yambulwa mu mvu wankembo, dieka diabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, bonso via diakianiokunwa; buna mvwilu andi adifwa yina tambulwa kwa nganga.

22. Vo muntu ubiekeleye kwa Mfumu via diandi dikasumbidi nlongo, dinosi dilembolo kala mvwilu andi adifwa,

23. buna nganga una kuntangila ntalu yayonsono mu ntalu yazengwa nate ye mvu wankembo; yandi una futa mu lumbu kina ntalu yoyo yiuzegele, bonso lekwa kianlongo kwa Mfumu.

24. Kansi mu mvu wankembo via dina vutuka tambulwa kwa ndieu

udiasumbwa ye uvwidi dio bonso ntoto wadifwa.

8 Mose 25: 10.

25. Bu una zenga ntalu, yau yina zengwa ntangu zazonsono mu sekeli biakinlongo, sekeli kimosi kiatangwa makumole mangela.

26. Kansi bina biasemukunwa mu bulu biatoluka ye bina biwidi Mfumu mu diambu diansemokono, ka bina bie kwa nlongo ko; kani i bulu mu zingombe vo i bulu mu bulu biabizio biatoluka, bikivwilulu kwa Mfumu.

2 Mose 13: 2. 4 Mose 3: 12. 8: 17. Luk. 2: 23.

27. Kansi vo i bulu kiasumuka, buna kina kulwa, bonso bwena ntalu yiuzegele, ye kudikila diaka buku kiatanu kiantalu. Vo ka kina kulwa ko, kina tekwa bonso buuzengele ntalu.

28. Vo i lekwa kianiokunwa, lekwa kianiokunwa muntu kwa Mfumu mu mvwilu andi, kani i muntu vo bulu kiatoluka vo via diena mvwilu andi adifwa, buna kiampila yoyo ka kina tekwa vo kulwa ko; biabionsono biakianiokunwa bina bianlongo ye nlongo ye Mfumu vwiidi bio.

5 Mose 7: 2. Yos. 6: 18 b.

29. Muntu wakianiokunwa kalendi kulwa nkutu ko; wampila yoyo una katwa vondwa.

1 Sam. 15: 8, 9 b.

30. Buku kiakionsono kiakumi kiantoto, kani mu mbongo yena va ntoto vo mu mbutu mianti kivwilu kwa Mfumu; kiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu.

5 Mose 14: 22 b.

31. Vo muntu zolele kula ndambu abuku kiandi kiakumi, buna una kudikila buku kiatanu kiantalu.

32. Mu diambu diabuku kiakumi mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, biabionsono bikwendanga kuni ankawa amvungi, buna mu biobio biabionsono bulu kiakumi-kumi kina bie kwa nlongo mu diambu dia Mfumu;

33. ka kina tonwa ko, vo kiena kibiza vo kambi, ye ka kilendi buduswa ko. Vo muntu una kio budisa, buna ye kiokio ye kina kikabudisi bina kala bianlongo; ka kilendi kulwa ko.

34. Zazi i nsikudukusu zina zavana Mfumu va mongo wa Sinai kwa bana ba Israeli mu Mose.

NKANDA WAIA WA MOSE

VO ZINTALU.¹

KAPU 1.

Ntangulu antalu amakanda ma Isaeli mu nsi yankatu ya Sinai.

Mfumu wavova kwa Mose mu nsi yankatu ya Sinai, mu nzo yakoto yambwabununu, mu lumbu kiantete mu ngonda yanzole mvu wanzole walandila mpaikulu au mu nsi a Ngipiti; yandi wavova:

2. Lutanga ntalu abundu diadionsono diabana ba Isaeli, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yina tangwa, babakala babonsono, muntu muntu;

² Mose 30: 12. ⁴ Mose 36: 2 b.

3. babakala babonsono mu Isaeli balenda nwana, i babakala bobo bena makumole mamvu vo viokele mo, yau luna tanga, bonso bwena makabu mau, ngeye ye Aloni.

4. Buna luna kukisodila bakala dimosi mu kanda kanda, i ndiena wena nkuluntu anzo zakanda diandi.

5. Zazi i nkumbu zababakala bana kulusadisa; mu Lubeni: Elisuli, mwan' a Sedeuli;

6. mu Simeoni: Selumieli, mwan' a Sulisadai;

7. mu Yuda: Nahesoni, mwan' a Aminadabi;

8. mu Isakali: Netaneli, mwan' a Suali;

9. mu Sebuluni: Eliabi, mwan' a Heloni;

10. mu bana ba Yosefi: mu Efalaimi: Elisama, mwan' a Amihudi; mu Manase: Ngamilieli, mwan' a Pedasuli;

11. mu Benyamini: Abidani, mwan' a Ngidoni;

12. mu Dani: Ahieseli, mwan' a Amisadai;

13. mu Aseli: Pangieli, mwan' a Okolani;

14. mu Ngadi: Eliasafi, mwan' a Dengueli;

15. mu Nafatali: Ahila, mwan' a Enani.

16. Yau bana kala nzonzi zabundu bonso mfumu zamakanda mau mamase, bakuluntu bamasinsi ma Isaeli.

17. Mose ye Aloni babonga babakala bobo babikwa nkumbu,

18. ye bu bamana kutikisa bundu diadionsono mu lumbu kiantete mu ngonda yanzole, bantu basonukwa mu nkanda wansonokono bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, muntu muntu,

19. mamonsono makamba Mfumu kwa Mose; yandi wabatanga mu nsi yankatu ya Sinai.

20. Bana basinsi babana ba Lubeni, i nsemokono a Isaeli, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, babonsono mu babakala bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

21. buna bena batangwa mu kanda dia Lubeni bakala makumaia ye mafunda masambanu ye nkama tanu.

22. Bana basinsi babana ba Simeoni, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, buna bena batangwa, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, babonsono mu babakala bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

23. buna bena batangwa mu kanda dia Simeoni bakala makumatanu ye vwa diamafunda ye nkama tatu.

24. Bana basinsi babana ba Ngadi, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

25. buna bena batangwa mu kanda dia Ngadi bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama sambanu ye makumatanu.

¹ mb. Nkand' a Ntalu zabana bamakanda ma Isaeli.

26. Bana basinsi babana ba Yuda, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

27. buna bena batangwa mu kanda dia Yuda bakala lusambodia ye mafunda maia ye nkama sambanu.

28. Bana basinsi babana ba Isakali, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

29. buna bena batangwa mu kanda dia Isakali bakala makumatanu ye mafunda maia ye nkama zia.

30. Bana basinsi babana ba Sebuluni, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

31. buna bena batangwa mu kanda dia Sebuluni bakala makumatanu ye mafunda nsambodia ye nkama zia.

32. Bana basinsi babana ba Yosefi : Bana basinsi babana ba Efalaimi, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

33. buna bena batangwa mu kanda dia Efalaimi bakala makumaia nama-funda ye nkama tanu.

34. Bana basinsi babana ba Manase, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

35. buna bena batangwa mu kanda dia Manase bakala makumatatu ye mafunda mole ye nkama zole.

36. Bana basinsi babana ba Benyamini, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

37. buna bena batangwa mu kanda dia Benyamini bakala makumatatu ye mafunda matanu ye nkama zia.

38. Bana basinsi babana ba Dani, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

39. buna bena batangwa mu kanda dia Dani bakala makumasambanu ye mafunda mole ye nkama nsambodia.

40. Bana basinsi babana ba Aseli, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

41. buna bena batangwa mu kanda dia Aseli bakala makumaia ye funda dimosi ye nkama tanu.

42. Bana basinsi babana ba Nafatali, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

43. buna bena batangwa mu kanda dia Nafatali bakala makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

44. Baba i bantu batangwa, i yau batangwa kwa Mose ye Aloni ye mfumu za Isaeli, kumi ye babakala bole, muntu muntu mu diandi kanda.

45. Babonsono mu bana ba Isaeli batangwa, bonso bwena nzo zamase mau, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono mu Isaeli balenda nwana,

46. buna bena batangwa bakala nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu.

2 Mose 12: 37. 38: 26. 4 Mose 2: 82.

47. Kansi balevita mu kanda diau diase ka batangwa ye bankaka ko.

48. Kadi Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

49. Kanda dia Levi kaka kuna tanga ko, ye kuna tanga ntalu au ye bana bankaka ba Isaeli ko ;

50. kansi una tumba balevita kike-ngi kiavwala diakimbangi ye lekwa biabionsono biadiau ye tota-tota biabionsono biadiau. Yau bana nata vwala diakoto ye lekwa biabionsono biadiau ye sala salu kiadiau ; bana tunga tua kinzungidila ye vwala diakoto.

51. Vwala bu dina natuka, balevita bana dio tulula, ye vwala bu dina tungwa, balevita bana dio tunga ; kansi vo i muntu wanzenza una dio valakana, yandi una vondwa.

52. Bana bankaka ba Isaeli bana tua, muntu muntu mu kiandi tua ye muntu muntu kungsi ayandi mpevile, bonso bwena makabu mau ;

53. kansi balevita bana tunga kinzungidila ye vwala diakimbangi, kidi nganzi ka zina bwila bundu diabana ba Israeli ko ; balevita bana sala bina bina salwa mu vwala diakimbangi.

54. Bana ba Israeli bavanga bo ; bavanga mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 2.

Nkondo mu vuma biamakanda mu tua ye bonso bubana zieta.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Bana ba Israeli bana tua, muntu muntu kungsi ayandi mpevila, va dimbu biano zamase mau ; vatadisi nzo yakoto yambwabununu bana tua ye zungidila yo.

3. Ku luse, mu ntini yaeste, Yuda una tua kungsi ampevila andi, bonso bwena makabu mandi : Nahesoni, mwan' a Aminadabi, mfumu abana ba Yuda,

4. ye yau batangwa, i kabu diandi, lusambodia ye mafunda maia ye nkama sambanu.

5. Va lueka luandi kanda dia Isakali dina tua : Netaneli, mwan' a Suali, mfumu abana ba Isakali,

6. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumatanu ye mafunda maia ye nkama zia.

7. Mboki kanda dia Sebuluni : Eliabi, mwan' a Heloni, mfumu abana ba Sebuluni,

8. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumatanu ye mafunda nsambodia ye nkama zia.

9. Nkiangunu yau batangwa, bavwili mu tua kia Yuda, buna bona bakala nkama mosi ye lunani ye mafunda masambanu ye nkama zia, bakabwa mu makabu mau. Yau bana tekila ku ntu, bu bana nanguka.

10. Lubeni una tua kungsi ampevila andi ku ntini yasude, bonso bwena makabu mandi : Elisuli, mwan' a Sedeuli, mfumu abana ba Lubeni,

11. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumaia ye mafunda masambanu ye nkama tanu.

12. Va lueka luandi kanda dia Simeoni dina tua : Selumili, mwan' a Sulisadai, mfumu abana ba Simeoni,

13. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumatanu ye vwa diamafunda ye nkama tatu.

14. Mboki kanda dia Ngadi : Elia-

safi, mwan' a Lengueli, infumu abana ba Ngadi,

15. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumaia ye mafunda matanu ye nkama sambanu ye makumatanu.

16. Nkiangunu yau batangwa bavwili mu tua kia Lubeni buna bona bakala nkama mosi ye makumatanu ye funda dimosi ye nkama zia ye makumatanu, bakabwa mu makabu mau. Yau bana kwenda landi mu vuma kiazole, bu bana nanguka.

17. Mboki nzo yakoto yambwabununu yina baka vuma kiandi mu ngiendolo a va kimosi ye tua kiabalevita, mu monakanda diatua biankaka. Bonso bubeti landasana mu tua, i buna bana kwendila mpe, muntu muntu mu vuma kiandi, kungsi ampevila zau.

18. Efalaimi una tua kungsi ampevila andi ku ntini yaweste, bonso bwena makabu mandi : Elisama, mwan' a Amihudi, mfumu abana ba Efalaimi,

19. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumaia mamafunda ye nkama tanu.

20. Va lueka luandi kanda dia Manase dina tua : Ngamilili, mwan' a Pedasuli, mfumu abana ba Manase,

21. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumatatu ye mafunda mole ye nkama zole.

22. Mboki kanda dia Benyamini : Abidani, mwan' a Ngidoni, mfumu abana ba Benyamini,

23. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumatatu ye mafunda matanu ye nkama zia.

24. Nkiangunu yau batangwa, bavwili mu tua kia Efalaimi, buna bona bakala nkama mosi ye nani diamafunda ye nkama mosi, bakabwa mu makabu mau. Yau bana kwenda landi mu vuma kiantatu, bu bana nanguka.

25. Dani una tua kungsi ampevila andi ku ntini yanode, bonso bwena makabu mandi : Ahieseli, mwan' a Amisadai, mfumu abana ba Dani,

26. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumasambanu ye mafunda mole ye nkama nsambodia.

27. Va lueka luandi kanda dia Aseli dina tua : Pangili, mwan' a Okolani, mfumu abana ba Aseli,

28. ye yau batangwa, i kabu diandi, makumaia ye funda dimosi ye nkama tanu.

29. Mboki kanda dia Nafatali : Ahila, mwan' a Enani, mfumu abana ba Nafatali,

30. ye yau batangwa, i kabu diandi,

makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

31. Nkiangunu yau batangwa, bavwilu mu tua kia Dani, buna bena bakala nkama mosi ye makumatanu ye mafunda nsambodia ye nkama sambanu. Yau bana zimunina mu kwenda, kungsi ampevila zau, bu bana nanguka.

32. Baba i yau batangwa bonso bwena nzo zamase mau mu bana ba Isaeli. Yau batangwa mu tua, bonso bwena makabu mau, buna bena bakala nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu.

2 Mose 12: 37. 88: 26. 4 Mose 1: 46.

33. Kansi balevita ka batangwa va kimosi ye bana bankaka ba Isaeli ko, kadi bobo bwakamba Mfumu kwa Mose.

34. Bana ba Isaeli bavanga bo; i buna bonso bwakamba Mfumu kwa Mose batua kungsi ampevila zau, ye i buna bayendila mpe, muntu muntu mu kanda diandi, bonso bwena nzo zamase mandii.

KAPU 3.

Ntangulu antalu abalevita ye yau basemukunwa. Nkondo mu salu kiabalevita mu kinlongo.

Wau i nsamu mu kanda dia Aloni ye Mose mu ntangu yina yavova Mfumu kwa Mose va mongo wa Sinai.

2. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Aloni: Nadabi, i nsemokono, Abihu, Elasali ye Itamali.

2 Mose 6: 23. 1 Lus. 6: 3.

3. Zozo i nkumbu zabana bababakala ba Aloni, i banganga bakuswa batambula mfuluzulu amoko mu kala banganga.

8 Mose 8: 2 b.

4. Kansi Nadabi ye Abihu babilama bafwa va zizi kia Mfumu, bu banata tia tuanzenza va zizi kia Mfumu mu nsi yankatu ya Sinai; yau ka bakala ye bana bababakala ko. Kansi Elasali ye Itamali bakala nganga ku nim' ase diau Aloni.

3 Mose 10: 1 b. 16: 1. 4 Mose 26: 61. 1 Lus. 24: 2.

5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

6. Yambula kanda dia Levi diafinama vava, ngeye una kubayambula batelama vantadisi anganga Aloni mu kunsadila.

7. Yau bana vanga momo makana vanga ye momo mana vanga bundu diadionsono vantadisi anzo yakoto yambwabununu, bu bana sala salu kiavwala diakoto.

8. Yau bana keba tota-tota biabio-

nsono biano yakoto yambwabununu ye vanga mana vanga bana ba Isaeli, bu beti sala salu kiavwala diakoto.

9. Nkiangunu ngeye una vana balevita kwa Aloni ye bana bandi bababakala; yau bana vewa kwa yandi bonso nkailu abana ba Isaeli.

4 Mose 8: 13 b. 18: 6.

10. Kansi kwa Aloni ye bana bandi bababakala una kamba, vo bana vanga monso mavwilu mu kinganga kiau. Vo wanzenza una kio valakana, buna una vondwa.

4 Mose 1: 51.

11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

12. Tala, mono kibeni mpangudi balevita mu bana ba Isaeli mu fulu kiansemokono zazonsono zabana ba Isaeli, babonsono bazibukilanga vumu kiambuta, mpasi balevita bana vuwa kwa mono.

4 Mose 8: 16 b.

13. Kadi mono mwidi nsemokono zazonsono; mu lumbu kina kiyavonda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, mono yakibiekila nsemokono zazonsono mu Isaeli nlongo, ye bantu ye bulu. Bana vuwa kwa mono. Mono i Mfumu.

2 Mose 12: 29. 18: 2. 34: 19. Luk. 2: 23.

14. Mfumu wavova kwa Mose mu nsi yankatu ya Sinai ye wata:

15. Tanga bana ba Levi, bonso bwena nzo zamase mau ye bonso bwena masinsi mau; babonsono mu babakala bena ngonda mosi vo viokele yo, una tanga.

16. Mose wabatanga bonso bwakala ntumunu a Mfumu, bonso bukakambwa.

17. Baba i bana bababakala ba Levi, bonso bwena nkumbu zau: Ngelesoni, Kehati, Melali.

1 Mose 46: 11. 2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 26: 57 b.

18. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Ngelesoni, bonso bwena masinsi mau: Libini ye Simele.

19. Bana bababakala ba Kehati, bonso bwena masinsi mau, bakala Amalami ye Yisihali, Heboloni ye Usieli.

20. Bana bababakala ba Melali, bonso bwena masinsi mau, bakala Maheli ye Musi. Momo i masinsi mabalevita, bonso bwena nzo zamase mau.

21. Kwa Ngelesoni kwatuka sini diabalibinita ye sini diabasimeita; momo i masinsi mabangelesonita.

22. Yau mu yau batangwa, bu batangwa yau babonsono mu babakala bakala ngonda mosi mosi vo viokele yo, baba batangwa bakala mafunda nsambodia ye nkama tanu.

23. Masinsi mabangelesonita matua

ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste.

24. Mfumu akanda diase diabangelesoni i Eliasafi, mwan' a Laeli.

25. Mu nzo yakoto yambwabununu bana ba Ngelesoni bana keba nkati avwala diakoto diau kibeni ye mfukulu adiaa, mfukudila ye nelele wakimpengi va mwelo anzo yakoto yambwabununu,

26. mboki nelele miakimpumpu miakianzala, nelele wakimpengi va mwelo akianzala kiazunga vwala diakoto ye disalu, ye mpe nsinga miadiau—kionso salu kiena mu diau.

27. Kwa Kehati kwatuka sinsi diabaamalmita, sinsi diabayisihalita, sinsi diabahebolonita, sinsi diabausielita; momo i masinsi mabakehatita.

28. Bu batanga yau babonsono mu babakala bakala ngonda mosi vo viokele yo, buna bakala nani diamafunda ye nkama sambanu, baba i yau bana keba lekwa bianlongo.

29. Masinsi mabana ba Kehati matua va lueka luavwala diakoto, ku ntini yasude.

30. Mfumu akanda diase diamakanda mabakehatita i Elisafani, mwan' a Usieli.

31. Yau bana keba nkela, meza, ke-bolo kiaminda, masalu ye tota-tota bina bialekwa bianlongo bisadulwanga mu nsambulu, ye mpe nelele wakimpengi ye salu kiakionsono kiena ye wau.

32. Kansi ngudi amfumu abalevita babonsono i Elasali, mwan' anganga Aloni; yandi wakala nkuluntu mu yau bana keba lekwa bianlongo.

33. Kwa Melali kwatuka sinsi diabamahelita ye sinsi diabamusita; momo i masinsi mabamelalita.

34. Yau mu yau batangwa, bu batanga yau babonsono mu babakala bakala ngonda mosi mosi vo viokele yo, yau bakala mafunda masambanu ye nkama zole.

35. Mfumu mu kanda diase diamakanda mabamelalita i Sulieli, mwan' a Abihaili. Yau batua va lueka luavwala diakoto, ku ntini yanode.

36. Bana ba Melali babaka salu kialeba mabaya mavwala diakoto, nti miadiau miankambika, bitungwa ye lekwa biamalu ye tota-tota biabionsono ye salu biabionsono biadiau,

37. mpe tungwa biakianzala mu tuka tuatonsono ye lekwa biau biamalu, binko ye minsinga.

38. Kansi vatadisi vwala diakoto, ku luse, vatadisi nzo yakoto yambwabu-

nunu, mu ntini yaeste, Mose ye Aloni ye bana bandi bababakala batua tua kiau; yau bana vanga monso mana vanga mu kinlongo, momo mana vanga bana ba Isaeli; kansi vo wanzenza una dio valakana, yandi una vondwa.

39. Yau batangwa mu balevita, i yau batanga Mose ye Aloni, bonso bwena masinsi mau, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, babonsono mu babakala bakala ngonda mosi vo viokele yo, buna bana bakala makumole ye mafunda mole.

40. Mfumu wavova kwa Mose: Tanga nsemokono zazonsono zababakala mu bana ba Isaeli, babonsono bona ngonda mosi vo viokele yo, ye tanga ntalu ankumbu zau.

41. Unsodila—kadi mono i Mfumu—balevita mu fulu kiansemokono zazonsono mu bana ba Isaeli, ye mpe bulu biabalevita mu fulu kiansemokono zazonsono mu bulu biabana ba Isaeli.

42. Mose watanga nsemokono zazonsono mu bana ba Isaeli, bonso bwankamba Mfumu.

43. Nsemokono zababakala, nkumbu nkumbu yatanga, yau bakala ngonda mosi vo viokele yo, buna bana batangwa bakala makumole ye mafunda mole ye nkama zole ye lusambodia ye tatu.

44. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

45. Ngeye una sola balevita mu fulu kiansemokono zazonsono mu bana ba Isaeli, ye mpe bulu biabalevita mu fulu kiabulu biayau, mpasi balevita bana vuwa kwa mono. Mono i Mfumu.

46. Kansi bonso nkudulu mu nkama zole ye lusambodia ye bantu batatu i ntalu ansemokono zabana ba Isaeli yiviokele ntalu abalevita, 4 Mose 18: 15 b.

47. una bongasekeli tanu mu muntu muntu; ngeye una tambula biobio, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, i sekeli kiatangwa mu makumole mangela.

48. Ngeye una vana bivanza kwa Aloni ye bana bandi bababakala bonso nkudulu mu yau baviokele ntalu mu bantu.

49. Mose wabonga ntalu ankudulu mu yau, i yau bavioka ntalu, bu batanga yau bakulwa mu balevita.

50. Mu diambu diansemokono zabana ba Isaeli wabonga bivanza, funda dimosi ye nkama tatu ye makumasambanu ye sekeli tanu, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

51. Mose wavana ntalu ankudulu

kwa Aloni ye bana bandi bababakala, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 4.

Salu biabalevita.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata :

2. Tanga mu bana ba Levi ntalu abana ba Kehati, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

3. yau bana makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

4 Mose 8: 24 b.

4. Kiaki kina kala salu kiabana ba Kehati mu nzo yakoto yambwabununu: yau bana keba lekwa bianlongo ye nlongo.

4 Mose 8: 31 b.

5. Tua bu kiekwa mu nanguka, bana Aloni ye bana bandi bababakala bana kota ye manuna ngumbu yina yizembalele vatadisi nkela ye fukila yo nkela yakimbangi;

6. va ntandu bana tula mfukudila yankanda miatahasi ye va ntandu abio-bio bana yalumuna diaka nelele, wawonsono wandombe yasimba; mboki bana kotisa minti.

7. Va ntandu ameza mamampa mantala bana yalumuna nelele wandombe yasimba ye va ntandu bana tula malonga, mabola ye zimbungu, salala biangkailu miandwa mpe; mampa makamamani mana mpe tulwa va ntandu.

2 Mose 25: 29 b.

8. Vovo va ntandu bana yalumuna nelele wanango ye fuka wo mu mfukudila yankanda miatahasi; mboki bana kotisa minti.

9. Yau bana bonga nelele wandombe yasimba ye fukila wo kebole kiaminda ye minda miakiau, zimbwetolo ye malonga, ye lekwa biabionsono biamazi biakiau bisadulwanga mu salu kiakiau;

10. kiau ye tota-tota biabionsono biakiau bana tula mu mfukudila yankanda miatahasi ye mboki tula biabionsono mu mbangu.

11. Va ntandu asalu diawola bana mpe tula nelele wandombe yasimba ye fuka wo mu mfukudila yankanda miatahasi; mboki bana kotisa minti.

12. Yau bana bonga lekwa biabionsono biasalu kiansambulu bisadulwanga mu salu mu kinlongo ye tula bio mu nelele wandombe yasimba ye fuka

bio mu mfukudila yankanda miatahasi ye mboki tula bio mu mbangu.

13. Yau bana katula bombe mu disalu ye yalumuna dio nelele wampumbu

14. ye tula va ntandu awau tota-tota biabionsono bisadulwanga mu salu kiadiau, malonga matia, nsoma, mpavi ye malonga, inga, tota-tota biabionsono biadisalu; va ntandu abiau bana yalumuna mfukudila yankanda miatahasi ye mboki kotisa minti.

15. Aloni ye bana bandi bababakala bu bameni fuka lekwa bianlongo ye tota-tota biabionsono bialekwa biobio bianlongo, tua bu kina natuka, buna mboki bana ba Kehati bana kwiza mu nata; kansi ka bana valakana lekwa biobio bianlongo ko, kadi buna bana fwa. Biobio i bina bina nata bana ba Kehati mu bina bivwilu mu nzo yakoto yambwabununu.

16. Salu kia Elasali, mwan' anganga Aloni, kina kala mu keba mazi make-bolo kiaminda, biamfwitisila mwisi wansunga, nkailu andia walumbu ka lumbu ye mazi mankusa; salu kiandi kina kala mu keba vwala diadionsono ye biabionsono biena momo, i lekwa bianlongo ye tota-tota biau.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata :

18. Ka luyambulani sinsi diabakehatita diafukuswa mu kanda diabalevita ko.

19. Kansi luvanga ebu kwa yau, mpasi bavuka ye lembwa fwa, bu bana finama ku lekwa bianlongo ye nlongo: Aloni ye bana bandi bababakala bana kota ye songa muntu muntu mu yau bionso bikana sala vo nata;

20. kansi yau kibeni ka bakotani ko ye mona lekwa bianlongo, ka mu mbwetolo ameso ko, kadi buna bana fwa.

1 Sam. 6: 19.

21. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

22. Tanga mpe ntalu abana ba Ngelesoni, bonso bwena nzo zamase mau ye bonso bwena masinsi mau.

23. Ngeye una tanga yau bana makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

24. Kiaki kina kala salu kiamakanda mabangelesoni, bionso bibana sala ye bibana nata :

4 Mose 3: 25 b.

25. yau bana nata nelele miomio mivanguwanga vwala diakoto, mfukulu anzo yakoto yambwabununu, mfukudila

ayau ye mfukudila yankanda miatahasi yena va ntandu ayau, nlele wakimpegi wamwelo anzo yakoto yambwabununu,

26. mboki nlele miakimpumpu miakianzala, nlele wakimpegi wamwelo wakianzala kizunganga vuala diakoto ye disalu, ye mpe nsinga miamiau ye lekwa biabionsono bisadulwanga mu salu kiokio; biabionsono bina salwa mu biobio bana sala.

27. Bonso buna kamba Aloni ye bana bandi bababakala, i bobo salu kiakionsono kiabana ba Ngelesoni kina salukila, mu bina biabionsono bibana nata ye vanga; yeno luna kubavana biabionsono bibana nata mu kebwa kwa yau.

28. Kiaki i salu kina sala masinsi mabana ba Ngelesoni mu nzo yakoto yambwabununu; bonso bibana vanga bana bio vanga bonso busonganga Itamali, mwan' anganga Aloni.

29. Ngeye una tanga bana ba Melali, bonso bwena masinsi mau ye nzo zamase mau.

30. Ngeye una tanga yau bena makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

31. Biabi i bina bina kala salu kiau mu nata, biabionsono bivwili mu salu kiau mu nzo yakoto yambwabununu: mabaya mavwala diakoto, nti miakimbika miadiau, bitungwa ye lekwa biamalu,

4 Mose 8: 36 b.

32. ye mpe tungwa biakianzala mu tueka tuatonsono ye lekwa biabiau biamalu. binko ye misinga, inga, totota biabionsono ye biabionsono biena salu mu salu kiokio; yeno luna kubasonga lekwa biobio biena salu kiau mu uata.

33. Kiokio i salu kiamasinsi mabamelalita, biabionsono biena mu salu kiau mu nzo yakoto yambwabununu; kiau kina salwa, bonso busonganga Itamali, mwan' anganga Aloni.

34. Mose ye Aloni ye mfumu zabundu batanga bana ba Kehati, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

35. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

36. Yau mu yau batangwa, bonso bwena masinsi mau, bakala mafunda

mole ye nkama nsambodia ye makumatanu.

37. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu masinsi mabakehatita, ntalu ayau bana sala mu nzo yakoto yambwabununu, i yau batanga Mose ye Aloni, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

38. Yau mu bana ba Ngelesoni batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

39. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu,

40. yau batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau, bakala mafunda mole ye nkama sambanu ye makumatatu.

41. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu makanda mabana ba Ngelesoni, ntalu ayau bana sala mu nzo yakoto yambwabununu, i yau batanga Mose ye Aloni bonso bwakala ntumunu a Mfumu.

42. Yau mu masinsi mabana ba Melali batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

43. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu,

44. yau batangwa, bonso bwena masinsi mau, bakala mafunda matatu ye nkama zole.

45. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu masinsi mabana ba Melali, i yau batanga Mose ye Aloni, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

46. Yau mu balevita batanga Mose ye Aloni ye mfumu za Israeli, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

47. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babonsono balenda sala salu kiasala vo salu kianata mu nzo yakoto yambwabununu,

48. yau batangwa, bana bena bakala nani diamafunda ye nkama tanu ye lunani.

49. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu batanguswa kwa Mose muntu muntu mu kiokio kikana sala vo nata, ye muntu muntu watambula salu kina kiamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 5.

Bonso buna vangwa mu diambu diampedoso atua. Nkondo mu nkanu wakingika kwa Mfumu. Nkondo mu nkento wakwela wabanzulwa mpala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Kamba kwa bana ba Isaeli, vo bana vaikisa wonso wena bwazi vo kinswenia mu tua ye wonso usumukini mu muntu wafwa.

3 Mose 13: 46. 15: 2 b. 21: 1.

3. Muntu wampila yoyo, kani bakala vo nkento, luna kumfidisa; luna kumfidikisa ku vuma kiena ku mbazi atua, kidi kana sumuna tua kiau ko; keti mono ngiena ye kundu kiami mu kati diau.

5 Mose 23: 14.

4. Bana ba Isaeli bavanga bobo; babafidisa ku vuma ku mbazi atua; bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i bobo bana ba Isaeli bavanga.

5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

6. Vova kwa bana ba Isaeli : Vo muntu, kani bakala vo nkento, una vola masumu—kani dionso diambu dilenda vodila muntu masumu—bu kana sa kingika kwa Mfumu, ye nkiangunu muntu wowo una bakama nkanu,

3 Mose 5: 15 b. 6: 2 b.

7. buna una kamba masumu momo makavolele ye toma kina kikavodila masumu mu ntalu akiau yalunga ye kudikila diaka buku kiatanu kiantalu yoyo; yandi una bio vana kwa ndiena ukavola masumu.

8. Kansi vo ndiena kasisidi butu kikikota ko kiena lendo mu vewa ntomono akina kikavodila masumu, buna ntomono akiau yina vewa kwa Mfumu ye vuwa kwa nganga, kansi ka meme diambakala diambwilu akodi ko di-bwilulu kodi kwa nkwa nkanu.

9. Nkailu miamionsono mianlongo mivananga bana ba Isaeli bonso nkailu mibanatanga kwa nganga, mina vuwa kwa yandi;

2 Mose 29: 28. 3 Mose 10: 13 b.

10. yandi una vwa nkailu miababonsonono mianlongo; bionso bina vewa kwa nganga bina vuwa kwa yandi.

11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

12. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau : Vo nkazi bebi bakala diandi ye kankwikamene ko,

13. muntu wankaka bu kalambalele ye yandi ye bundane yandi, ye bakala diandi kazaidi bo ko, ye yandi mpe kamonwa meso ko, bu kayambudi kasu-

munwa, nkiangunu vo mhangi ka yena mu yandi ko ye kabakamene nabiu ko mu buna bobo,

14. kansi mpeve yakimpala yeti kumbwila ye yandi wenina nkazi andi kimpala, ye yandi mpe wayambudi mu kedika kasumunwa; kanivo mpe mpeve yakimpala yambwidi ye yandi wenina nkazi andi kimpala, kansi kiongono ka yambudi kasumunwa ko,

15. buna bakala una nata nkazi andi kwa nganga, ye bonso nkailu adisalu mu yandi una nata buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zabali, kansi kana zo bukula mazi ko, ye kana tula biamfwitisila mwisi va ntandu ko, kadi wau i nkailu wakimpala, nkailu ambambukulu amoyo ubambulanga moyo mu lufuma.

3 Mose 5: 11.

16. Nganga una kumfila ye kuntula va zizi kia Mfumu.

17. Nganga una bonga nlangu wanolongo mu wumbwa kiatuwumba, ye mboki nganga una bonga mu mafundufundu mena va nsi mu vwala liakoto ye tula mu nlangu.

18. Nganga una tuala nkento ku zizi kia Mfumu ye kutula nsuki zankento ye tula nkailu ambambukulu amoyo mu moko mandi, i nkailu akimpala; kansi nganga yandi kibeni una simba mu koko kwandi nlangu wowo wakubu wansingulu.

19. Mboki nganga una dila nkento ndefi ye vova kwa yandi : Vo muntu kabundane ye ngeye ko ye kubebi bakala diaku ko nu yambulwa wasumunwa, buna bika nlangu wau wakubu wansingulu ka wakubwisa ko.

20. Kansi vo bebi bakala diaku ye yambudi wasumunwa, muntu wankaka ye ka bakala diaku ko bu kabundane ye ngeye,

21. (bwabu nganga weti dila nkento ndefi mu ndefi yansingulu, nganga vovele kwa nkento :) buna bika Mfumu kakuvanga bonso kifwani kibikwanga, bu basinganga ye dianga ndefi mu bantulu baku; bika Mfumu kayambula luketo luaku lualengila ye vumu kiaku kiavimba;

22. inga, bu utambudi nlangu wau wansingulu mu moyo aku, bika wawimbisa vumu kiaku ye lengisa luketo luaku. Nkento una vova : Amen, Amen.

23. Mboki nganga una sonika nsi ngulu zozo mu lukaya ye mboki sukula zo mu nlangu wakubu

24. ye nwiika nkento nlangu wowo

wakubu wansingulu, kidi nlangu wowo wansingulu watukisa kwama kwangolo mu yandi, bu kanwini wo.

25. Nganga una bonga nkailu waki mpala mu koko kwankento ye vevila nkailu wowo va zizi kia Mfumu ye nata wo ku disalu.

26. Nganga una bonga fuka dimosi mu nkailu, i wowo wena nkati ankailu adisalu, ye zinisa wo va disalu; mboki yandi una nwiika nkento nlangu wowo.

27. Bu kameni kunnwika nlangu, buna buna kala, vo wayambudi wasumunwa ye kakwikamene kwa bakala diandi ko, vo nlangu wansingulu bu kanwini wo, una tukisa kwama kwangolo, vumu kiandi bu kina vimba ye luketo luandi bu luna lengila; nkento una kala kifwani kibikwanga, bu basinganga mu bantu nkando.

28. Kansi vo nkento kayambudi kasumunwa ko, ye wena wavedila, buna kana mona buma ko ye una yaka.

29. Wau i nkondo wakimpala bonso buna vangwa, nkento bu kabebi bakala diandi ye yambudi kasumunwa,

30. vo mpeve yakimpala yibwidi bakala, ye wenina nkazi andi kimpala, buna yandi una tuala nkazi ku zizi kia Mfumu, ye nganga una kumvangila mamonsono inakambanga nkondo wau.

31. Buna bakala una kondwa lufuma, kansi nkazi una nata lufuma.

KAPU 6.

Nsilulu zabanasili. Lusakumunu luakin-ganga.

M fumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau : Vo muntu, kani bakala vo nkento, una vanga nsilulu akinasili yasilwa, mu kala nasili kia Mfumu,

3. buna yandi una sisa vinia ye ndwinu zangolo; yandi kana nwa ndwinu yavinia yafunuswa ko vo ndwinu yankaka yangolo yafunuswa; kana nwa nlangu abana bavinia nkutu ko ye kana dia bana bavinia ko, kani bankunzu vo bayumuswa.

8 Mose 10: 9. Nkong. 13: 7.

4. Mu ntangu yina yena ntangu andi akinasili kana dia widi lekwa nkutu ko kitukidi mu nti avinia, ka mingidi miabana vo nkanda mpe ko.

5. Mu ntangu yina yena nsilulu andi akinasili widi mbele yantebila nkutu ka yina luaka va ntu andi ko; nate ye ntangu yina yimeni yikana kala nasili kia Mfumu, yandi una kala wanlo-

ngo ye yambula nsuki zamena zazila va ntu andi. Nkong. 13: 5. 1 Sam. 1: 11.

6. Mu ntangu yina yikena nasili kia Mfumu kana finangana ye muntu wafwa ko.

7. Kana kukisumuna mpe ko mu sandi vo mbut' andi, mpangi andi vo busi kiandi, vo bana fwa, kadi neti dimbu va ntu andi vo i nasili kia Nzambi andi;

8. mu ntangu yoyo yena ntangu andi akinasili, yandi wabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu.

9. Kansi vo muntu una fwa nakamu ye nabii mu kimfiri kiandi ye sumunina bo ntu andi uneti dimbu kiandi kiakinasili, buna una teba ntu andi lumbu kina kikana vedila, yandi una wo teba mu lumbu kiansambodia.

4 Mose 19: 11, 14, 16, 19.

10. Mu lumbu kianani yandi una nata kwa nganga duka biole vo mabe-mbe mole mantwenia, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu.

11. Nganga una yoka dimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye dimosi bonso nkailu angioka ye kumbwila kodi mu mpedoso mu masumu momo makaneti mu muntu wafwa; mboki lumbu kina kimosi yandi una bieka ntu andi nlongo diaka;

12. yandi una kukibieka mu kala nasili kwa Mfumu mu ntangu yadetila yikateka sila. Yandi una nata mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angiokolo amfuka. Ntangu yina yansilulu yatekila yina vunzwa, kinasili kiandi bu kiasumunwa.

13. Wau i mwina mu nasili: Lumbu kina kimeni ntangu andi akinasili, yandi una natwa ku mwelo anzo yakoto yambwabununu;

14. bonso nkailu andi adisalu yandi una nata kwa Mfumu mwan' ameme wambakala wamvu mosi ukondolo kieta bonso nkailu angioka ye mwan' ameme wankento wamvu mosi ukondolo kieta bonso nkailu angiokolo amasumu ye meme diambakala dikondolo kieta bonso nkailu amatondo,

15. mboki nseba yamampa malembwa funa, mbolo zamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, ye mbolo zaluvevizia zalembwa funa, zakuswa mazi, ye mpe nkailu andia ye nkailu andwa buna.

16. Nganga una nata biobio ku zizi kia Mfumu ye yoka nkailu andi angiokolo amasumu ye nkailu andi angioka.

17. Yandi una yoka meme diambakala bonso nkailu amatondo kwa Mfu-

mu ye nseba yena mampa malembwa funa; nganga una mpe yoka nkailu andia ye nkailu andwa buna.

18. Va mwelo anzo yakoto yambwa-bununu nasili kana tebila ntu andi uneti dimbu kiakinasili ye mboki bonga nsuki zandi, i dimbu kiandi kiakinasili, ye tula zo ku tia tueti lema kungsi ankailu amatondo. Mav. 18: 18. 21: 23 b.

19. Nganga una bonga to kiakoko kiameme diambakala kialambwa ye mboki mu nseba mbolo yalembwa funa ye mbolo yaluvezia yalembwa funa ye tula biobio mu moko manasili, ndieu bu kameni teba dimbu kiakinasili.

20. Nganga una vevila biobio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; biobio bina biekwa nlongo mu diambu dianganga, va kimosi ye to kiakoko kiangkailu ampevila ye to kiakulu kiangkailu. Mboki nasili lenda nwa vinia diaka. 2 Mose 29: 27 b. 3 Mose 7: 31 b.

21. Wau i mwina mu ndiena wasila nsilulu akinasili ye mu bina bikana yoka kwa Mfumu mu diambu diansilulu akinasili ye mboki bonso bikalende; bonso bwena tezo kiansilulu kikasila, i buna kana vanga, bonso bwena mwina mu kinasili kiandi.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

23. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye ta : Bu lusakumunanga bana ba Isaeli, luvova ebu kwa yau :

24. Bika Mfumu kakusakumuna ye kakukeba. Lumb. 07: 1.

25. Bika Mfumu kakukienzudila zizi kiandi ye kakukadila nlemvo.

26. Bika Mfumu kakutadisila zizi kiandi ye kakuvana yenge.

27. Bobo bana tudila nkumbu ami va bana ba Isaeli, ye buna mono ngina kubasakumuna.

KAPU 7.

Nkailu miamfumu zamakanda ku kinlongo.

Mose bu kamana tunga vuala diakoto ye kusa ye biekwa dio nlongo ye tota-tota biabionsono biadiau, ye bu kamana kubika disalu ye tota-tota biabionsono biadisalu ye kusa ye biekwa dio nlongo, 2 Mose 40: 17 b. 3 Mose 8: 10 b.

2. buna nkailu mianatwa kwa mfumu za Isaeli, bakuluntu bamakanda mamase, i mfumu zamakanda zakala ku ntu ayau batangwa.

3. Yau banata bonso nkailu au kwa Mfumu makalu masambanu mafukwa ye kumi ye ngombe zole zanwatwa,

kalu dimosi mu infumu zole ye ngombe yanwatwa mu mfumu mfumu; biobio bafila ku vuala diakoto.

4. Mfumu wavova kwa Mose :

5. Tambula biobio kwa yau mu sadila bio mu salu kianza yakoto yambwa-bununu ye yekula bio kwa balevita, bonso bwena salu kiamuntu muntu.

6. Mose watambula makalu ye ngombe zanwatwa ye wavana bio kwa balevita.

7. Makalu mole ye ngombe zia zanwatwa wavana kwa bana ba Ngelesoni, bonso bwena salu kiau;

8. makalu maia ye nani diangombe zanwatwa wavana kwa bana ba Melali, bonso bwena salu kiau kibasala mu lusadusu lua Itamali, mwan' anganga Aloni;

9. kansi kwa bana ba Kehati wavana ka lekwa ko, kadi salu kiau kiakala mu keba lekwa bianlongo, ye biau bina natwa va mavembo.

10. Mfumu zanata nkailu mu mbiekolo adisalu, bu diakuswa; mfumu zanata nkailu miau miomio vantadisi adisalu.

11. Mfumu wavova kwa Mose : Bika zimfumu, mosi mosi, mosi mosi mu lumbu kiandi, banata nkailu miau mu mbiekolo adisalu.

12. Ndienu wanata nkailu andi mu lumbu kiantete i Nahesoni, mwan' a Aminadabi, mu kanda dia Yuda.

13. Nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambo-dia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

14. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

15. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

16. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

17. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wowo i nkailu a Nahesoni, mwan' a Aminadabi.

18. Mu lumbu kianzole Netaneli, mwan' a Suali, mfumu mu Isakali, wanata nkailu andi;

19. bonso nkailu-andi yandi wanata

longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

20. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

21. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

22. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

23. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Netaneli, mwan' a Snali.

24. Mu lumbu kiantatu mfumu abana ba Sebuluni, Eliabi, mwan' a Heloni, wayiza ;

25. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

26. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

27. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

28. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

29. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala, ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Eliabi, mwan' a Heloni.

30. Mu lumbu kiaia mfumu abana ba Luben, Elisuli, mwan' a Sedeuli, wayiza ;

31. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

32. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

33. mboki ngombe yantwenia, meme

diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

34. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

35. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala, bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Elisuli, mwan' a Sedeuli.

36. Mu lumbu kiantanu mfumu abana ba Simeoni, Selumieli, mwan' a Sulisadai, wayiza ;

37. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

38. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

39. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

40. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

41. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo zitanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Selumieli, mwan' a Sulisadai.

42. Mu lumbu kiansambanu mfumu abana ba Ngadi, Eliasafi, mwan' a Dengueli, wayiza ;

43. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

44. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

45. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

46. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

47. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Eliasafi, mwan' a Dengueli.

48. Mu lumbu kiansambodia mfumu abana ba Efalaimi, Elisama, mwan' a Amihudi, wayiza ;

49. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

50. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

51. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angika

52. ye nkombo yambakala bonso nkailu angikolo amasumu

53. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Elisama, mwan' a Amihudi.

54. Mu lumbu kianani mfumu abana ba Manase, Ngamilieli, mwan' a Pedasuli, wayiza ;

55. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

56. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

57. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angika

58. ye nkombo yambakala bonso nkailu angikolo amasumu

59. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ngamilieli, mwan' a Pedasuli.

60. Mu lumbu kiavwa mfumu abana ba Benyamini, Abidani, mwan' a Ngidoni, wayiza ;

61. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

62. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

63. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angika

64. ye nkombo yambakala bonso nkailu angikolo amasumu

65. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Abidani, mwan' a Ngidoni.

66. Mu lumbu kiakumi mfumu abana ba Dani, Ahieseli, mwan' a Amisadai, wayiza ;

67. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

68. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

69. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angika

70. ye nkombo yambakala bonso nkailu angikolo amasumu

71. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ahieseli, mwan' a Amisadai.

72. Mu lumbu kiakumi ye mosi mfumu abana ba Aseli, Pangieli, mwan' a Okolani, wayiza ;

73. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

74. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

75. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angika

76. ye nkombo yambakala bonso nkailu angikolo amasumu

77. ye bonso nkailu amatondo ngo-

mbe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Pangieli, mwan' a Okolani.

78. Mu lumbu kiakumi ye zole mfu-mu abana ba Nafatali, Ahila, mwan' a Enani, wayiza ;

79. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusa-mbodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafu-luka kwa mfumfuta zamfumfu, zabu-kulwa mazi, bonso nkailu andia,

80. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

81. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

82. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

83. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ahila, mwan' a Enani.

84. I biabi biakaila mfumu za Isaeli mu mbiekolo adisalu, bu diakuswa : kumi ye malonga mole mapalata, kumi ye mabola mole mapalata ye kumi ye mabola mole mawola.

85. Longa longa diakala nkama mosi ye makumatatu masekeli ye bola bola lusambodia luasekeli, nkiangunu palata kialekwa biobio buna kiena kiakala mafunda mole ye nkama zia zasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

86. Mu kumi ye mabola mole mawola mafuluka kwa biamfwitisila mwisi, dimosi dimosi diateza kumi diasekeli mu zitu, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, nkiangunu wola mu mabola buna wena wakala nkama mosi ye makumole masekeli.

87. Bulu biankailu angioka biakala buna biena kumi ye ngombe zole zambakala, mboki mpe kumi ye mameme mole mambakala, kumi ye bana bole bamameme bamvu mosi, ye nkailu miandia buna, ye kumi ye nkombo zole zambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

88. Bulu biankailu miamatondo buna biena biakala makumole ye ngombe zia zambakala, mboki makumasambanu

mamameme mambakala, makumasa-mbanu mankombo zambakala ye makumasambanu mabana bamameme bamvu mosi. I biobio biakailwa mumbiekolo adisalu, bu diakikusulwa.

89. Mose bu kakota mu nzo yakoto yambwabununu mu moka yandi, buna kawa ndinga yavova kwa yandi yatuka ku kiandu kianlemvo va ntandu anela yakimbangi, ku vuma kiokio va kati ye bakeluba babole ; kuna wavova kwa yandi.

2 Mose 25: 22.

KAPU 8.

Minda mu kebolo kiaminda. Mbiekolo abalevita ; ntangu au asala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vova kwa Aloni ye ta kwa yandi : Bu una manika minda, buna una vanga ebu, vo minda miomio miansambodia mina kienzula va vuma kitadisi kebolo kiaminda.

2 Mose 25: 37.

3. Aloni wavanga bo ; yandi wamanikina mio bobo, mpasi minda miakienzula va vuma kitadisi kebolo kiaminda, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

4. Kebolo kiaminda kiavangwa bonso bwabu : kiau kiakala kiawola wabesukwa ; kulu kwakiau mpe ye bifulu va ntandu biakala biabesukwa. Bonso bwakala kifwani kiasonga Mfumu kwa Mose, i bobo yandi wavangisila kebolo kiaminda.

2 Mose 25: 31. 37: 17.

5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

6. Mu bana ba Isaeli ngeye una sola balevita ye kubavedisa.

7. Bonso bwabu una kubavangila mu kubavedisa : Ngeye una kubalemba nlangu wampedosolo ; yau bana tebisa nitu zau zazonsono ye sukula mwatu miao ye kukivedisila bobo.

8. Mboki bana bonga ngombe yantwenia yambakala, ye nkailu andia buna wamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi ; diaka ngeye una bonga ngombe yankaka yantwenia yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

9. Ngeye una tuala balevita ku nzo yakoto yambwabununu ye mboki kutikisa bundu diadionsono diabana ba Isaeli.

10. Ju utuedi balevita ku zizi kia Mfumu, bana ba Isaeli bana tula moko mau va yau.

11. Aloni una vevila balevita va zizi

kia Mfumu, bonso nkailu ampevila utukidi kwa bana ba Israeli, ye mboki salu kiau kina kala mu sala salu kia Mfumu.

12. Balevita bana tula moko mau va ntu miangombe zambakala, ye yimosi una yoka bonso nkailu angio-kolo amasumu ye yankaka bonso nkailu angio-kwa kwa Mfumu mu bwila balevita kodi.

13. Mboki ngeye una tuala balevita kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye kubavevila bonso nkailu ampevila kwa Mfumu.

14. Bonso bobo ngeye una vambisila balevita mu bana ba Israeli, mpasi balevita bana vuwa kwa mono.

4 Mose 3: 12 b. 45.

15. Mboki balevita bana kota ye sala mu nzo yakoto yambwabununu, bu ubakivedesele ye bu ubakivevedele bonso nkailu ampevila;

16. kadi mu bana ba Israeli yau bavewa kwa mono bonso nkailu; mono yakisodila yau mu fulu kiababonsono bazibukilanga vumu kiambuta, nsemokono zazonsonono mu bana ba Israeli.

17. Kadi mono mvwidi nsemokono zazonsonono mu bana ba Israeli, ye bantu ye bulu; mu lumbu kina kiyavonda nsemokono zazonsonono mu nsi a Ngipiti, mono yabieka zo nlongo kwa mono.

18. Mono nsolele balevita mu fulu kiansemokono zazonsonono zabana ba Israeli.

19. Mono yaveni balevita mu bana ba Israeli bonso nkailu kwa Aloni ye bana bandi bababakala mu sala salu kiabana ba Israeli mu nzo yakoto yambwabununu ye bwa kodi mu bana ba Israeli, mpasi vunga nkutu ka kina bwila bana ba Israeli ko, bana ba Israeli bu bana finangana ye kinlongo.

4 Mose 3: 9. 18: 22 b.

20. Mose ye Aloni ye bundu diadionsonono diabana ba Israeli bavanga bobo kwa balevita; bana ba Israeli bavanga kwa balevita mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose mu diambu diau.

21. Balevita bakivedisa ye basukula mvwatu miao, ye Aloni wabavevila bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu, ye Aloni wababwila kodi ye wabavedisa.

22. Mboki balevita bakota ye basala salu kiau mu nzo yakoto yambwabununu ku nim'a Aloni ye bana bandi bababakala. Bonso bwakamba Mfumu kwa Mose mu diambu diabalevita, i buna babavangila.

23. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

24. Diadi dina kala nkondo kwa balevita: Wonso wena makumole ye mvu ntanu vo viokele mo una kwiza ye sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

25. Kansi nlevita bu kana kala makumatanu mamvu, ulenda katuka mu salu kiandi; buna kana sala diaka ko.

26. Bika kasadisa mpangi zandi mu kenga bina bina kengwa mu nzo yakoto yambwabununu; kansi nkati asalu kani sala ko. I bobo ngeye una vanga kwa balevita mu bina bina sala biau.

KAPU 9.

Nkembo wapasa mu nsi yankatu. Tuti diakala va ntandu avwala diakoto.

Mfumu wavova kwa Mose mu nsi yankatu ya Sinai mu ngonda yantete mu mvu wanzole kasi ye mpaikulu au mu nsi a Ngipiti; yandi wavova:

2. Bana ba Israeli bana mpe kembila nkembo wapasa mu ntangu yina yazingwa.

3. Mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yayi, mu ntangu yankokila, luna kembila wo, mu ntangu yazingwa. Bonso bwena nkondo miamionsonono ye lukembo luwau, i buna luna kembila wo.

2 Mose 12: 18. 3 Mose 23: 5. 4 Mose 23: 16.
5 Mose 16: 1.

4. Buna Mose wavova kwa bana ba Israeli, vo bana kembila nkembo wapasa.

5. Yau bakembila nkembo wapasa mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda mu ntangu yankokila, mu nsi yankatu ya Sinai. Bana ba Israeli bavanga mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

6. Kansi babakala bankaka bakala kuna bakisumukina mu muntu wafwa ye ka balendi kembila nkembo wapasa mu lumbu kina ko; yau bayiza kwa Mose ye Aloni mu lumbu kina.

4 Mose 19: 11.

7. Babakala bavova kwa yandi: Yetotusumukini mu muntu wafwa; buna tuna yimunwa mu nata nkailu a Mfumu ye bana ba Israeli mu ntangu yazingwe?

8. Mose wavutula: Lutelama vava, ye nzolele wa, bonso buna kamba Mfumu mu yeno.

3 Mose 24: 12.

9. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

10. Vova kwa bana ba Israeli ye ta : Vo muntu mu yeno vo mu mbandu zina landa usumukini mu muntu wafwa vo wele zenzila nseke beni ye yandi zolele kembila nkembo wapasa wa Mfumu,

11. buna yandi una kembila mu ngonda yanzole, mu lumbu kiakumi ye ia, mu ntangu yankokila. Buna mu mampa malembwa funa ye titi biandudi mwan' amenie wapasa una dilwa.

2 Mose 12: 8. 2 Lus. 30: 2, 15.

12. Widi ndambu nkutu ka yina siswa nate ye nsuka ko, ye widi visi nkutu ka kina bulwa mu wau ko. Wau una kembulwa mu mambu mamonsono, bonso bwena nkondo mu nkembo wapasa.

2 Mose 12: 10, 46. Yoa. 19: 36.

13. Kansi vo muntu wena wavedila ye lembolo zenzila ye una yambula kembila nkembo wapasa, buna una fukuswa mu bantu bandi, bu kalembolo nata nkailu adisalu wa Mfumu mu ntangu yazengwa ; muntu wowo uneti masumu.

14. Vo wanzenza ukalanga yeno ye uzolele kembila nkembo wapasa wa Mfumu, buna una vo kembila, bonso bwena nkondo ye lukembo mu nkembo wapasa. Nkondo umosi una yela kwa yeno, bonso kwa mwisi nsi i bobo mpe kwa wanzenza.

2 Mose 12: 49.

15. Mu lumbu kina vwala diakoto bu diatungwa, tuti diafuka vwala diakoto, i nzo yakoto yakimbangi, ye mu nokokila bwamonika nkievo tia va ntandu avwala diakoto, ye bobo nate ye nsuka.

2 Mose 40: 34, 38. 1 Nt. 8: 10 b.

16. I bobo bwakadila ntangu zazonson: tuti diafuka dio, ye mu fuku bwamonika nkievo tia.

4 Mose 10: 34.

17. Yonso ntangu yabaluka tuti mu nzo yakoto, buna bana ba Israeli ntumbu nanguka, ye mu vuma kina kiatelama tuti, muna bana ba Israeli batua.

2 Mose 40: 36 b. 1 Kol. 10: 1.

18. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu, i buna bana ba Israeli banangukina, ye bonso bwakala ntumunu a Mfumu batuila. Yonso ntangu yakunda tuti va ntandu avwala diakoto, yau bazingila mu tua kiau.

19. Vo tuti diakala va ntandu avwala diakoto lumbu biabingi, buna bana ba Israeli bavanga monso makamba Mfumu, vo bana vanga, ye ka bananguka ko.

20. Mbatu bwakala, vo tuti diazingila lumbu biafuma kaka va ntandu avwala diakoto ; buna yau bakala mu tua kiau,

bonso bwakala ntumunu a Mfumu, ye mboki bananguka, bonso bwakala ntumunu a Mfumu.

21. Mbatu bwakala mpe, vo tuti diazingila kaka tuka mu nokokila nate ye nsuka ; mu nsuka tuti bu diabaluka, buna bananguka ; vo bwakala, vo tuti diazingila lumbu kimosi ye fuku dimosi ye mboki diabaluka, buna bananguka.

22. Vo diazingila lumbu biole vo ngonda mosi vo yonso yonso ntangu, ye tuti diakunda ntama va ntandu avwala diakoto, buna bana ba Israeli badingalala mu tua kiau ye ka bananguka ko ; kansi mboki bu diabaluka, bananguka kwau.

23. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu batuila, ye bonso bwakala ntumunu a Mfumu banangukina. Monso mabakamba Mfumu mu vanga, i mau bavanga, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

KAPU 10.

Mpungi zapalata. Bananguka kuna Sinai. Luwawanu ye Hobabi. Lusambulu lua Mose, vwala diakoto bu diananguka ye bu diatulwa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata : Nakivangila mpungi zole zapalata : mu lekwa biabesukwa una zo vangila.

2. Ngeye una zo sadila, bundu bu dina kutukuswa, ye tua bu bina nanguka.

3. Bu zina sikwa zazole, bundu diadionsono dina kutakana kwa ngeye va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

4. Kansi yimosi kaka bu yina sikwa, buna zimpumu, bakuluntu bamasinsi ma Israeli, bana kutakana kwa ngeye.

5. Bu luna sika nsikulu alukubumu, buna tua biena ku ntini yaeste bina nanguka.

6. Kansi bu luna sika nsikulu alukubumu nsika yanzole, buna tua biena ku ntini yasude bina nanguka. Tua bu bina nanguka, nsikulu yalukubumu yina sikwa,

7. kansi dibundu bu dina kutukuswa, ka luna sika nsikulu yalukubumu ko, kansi lutelumuna mpungi.

8. Bana bababakala ba Aloni, i banganga, i yau bana sika zimpungi. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu.

9. Vo mu nsi eno yeno luna kwenda nwanisa wonso wonso ntantu eno una kulubwila, buna luna sika nsikulu

alukubumu mu zimpungi; mu diodio luna sa mbambukulu amoyo mu zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye yeno luna vulusulwa bobo mu ntantu mieno.

2 Lus. 18: 12 b.

10. Bu luena ye lumbu kiakiese ye nkembo mieno ye mbikulu zangonda, luna sika zimpungi, bu luna yoka nkailu mieno miangioka ye miamatondo, buna zau zina kulusa luabambukulwa moyo muzizi kia Nzambieno. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

2 Lus. 7: 6. Lumb. 81: 4 b.

11. Mu mvu wanzole, mu ngonda yanzole, mu lumbu kiamakumole mu ngonda, tuti diabaluka mu vwala diakimbangi.

12. Buna bana ba Isaeli bananguka mu nsi yankatu ya Sinai ye bayenda zieti tuka ku tua nate ye kubatua; tuti diatelama mu nsi yankatu ya Palani.

13. Bu bananguka ndanguka yantete, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose,

14. buna tua kiabana ba Yuda kungsi ampevila au i tua kiantete kiananguka, kabu ka kabu; ntuti ankangu wowo i Nahesoni, mwan' a Aminadabi.

4 Mose 2: 8 b.

15. Netaneli, mwan' a Suali, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Isakali.

16. Eliabi, mwan' a Heloni, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Sebuluni.

17. Mboki vwala diakoto bu dimeni tululwa, bana ba Ngelesoni ye bana ba Melali bananguka ye banata vwala diakoto.

4 Mose 4: 24 b., 29 b.

18. Mboki tua kia Lubeni kungsi ampevila au kiananguka, kabu ka kabu; Elisuli, mwan' a Sedeuli, i ntuti ankangu wowo.

19. Selumieli, mwan' a Sulisadai, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Simeoni.

20. Eliasafi, mwan' a Dengueli, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Ngadi.

21. Mboki bakehatita bananguka ye banata lekwa bianlongo, ye babana bankaka bakitungila vwala diakoto, baba bu baluaka.

4 Mose 4: 4 b.

22. Mboki tua kiabana ba Efalaimi kungsi ampevila au kiananguka, kabu ka kabu; Elisana, mwan' a Amihudi, i ntuti ankangu wowo.

23. Ngamilieli, mwan' a Pedasuli, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Manase.

24. Abidani, mwan' a Ngidoni, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Benyamini.

25. Mboki tua kiabana ba Dani kungsi ampevila au kiananguka i kabu diazimunina mu ngiendolo atua kiakionsono, kabu ka kabu; Ahieseli, mwan' a Anisadai, i ntuti ankangu wowo.

26. Pangieli, mwan' a Okolani, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Aseli.

27. Ahila, mwan' a Enani, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Nafafali.

28. Bobo bana ba Isaeli balandasanana bu bananguka, kabu ka kabu. Yau bananguka kwau.

29. Mose wavova kwa Hobabi, mwan' amidianita Lengueli, ko wa Mose: Bwabu tueka mu nanguka ye kwenda ku nsi yina yavovila Mfumu: yina nzolele kuluvana. Utunama, ye yeto tuzolele kuvangila bwambote, kadi Mfumu wasididi Isaeli yonso yena yambote.

2 Mose 2: 18. 3: 1. 18: 1 b.

30. Mose yandi wamvutudila: Kizolele nama ko, kansi nzolele vutuka ku nsi ami ye kwa butu biami.

31. Buna yandi wavova: Ve, kutusisani ko. Keti ngeye lutidi zaya, konso kutulenda tua mu nsi yankatu; nkiangunu nakadi kwaku disu dieto.

32. Vo una kutunama, tuna kuyambudila mpe biambote mu bina biambote bikutuvangilanga Mfumu.

33. Yau bananguka ye bayenda ngiendolo alumbu tatu tuka mu mongo wa Mfumu. Nkela yaluwawanu lua Mfumu yabatekila mu ngiendolo alumbu tatu mu kubasodila vuma kiamvundulu.

34. Tuti dia Mfumu diavevila va ntandu ayau mu mwini, bu bananguka mu vuma kiau kiantua.

2 Mose 18: 21.

35. Ntangu zazonsono nkela bu yananguka, Mose wavova: Telama, Mfumu; bika ntantu miaku miamwangana, ye bakubelanga bika bataba mu zizi kiaku.

2 Lus. 6: 41. Lumb. 68: 1. 132: 8.

36. Bu yatulwa, yandi wavova: Vutuka kwaku, Mfumu, kwa mafunda mamafunda mamingi ma Isaeli.

KAPU 11.

Bantu bavuma ku Tabela ye Kibiloti-Hatava. Lusambodia luangudi zabantu. Bimbimbi.

Kansi bantu bavuma, ye diodio dia-fwemisa Mfumu. Kadi Mfumu bu kawa bo, nganzi zandi zakwana, ye tia tua Mfumu tuabadika lema ye tuamalisa bakala ku nsuk' atua. Lumb. 78: 21.

2. Buna bantu babokila kwa Mose, ye Mose wadila kwa Mfumu, ye tia tualembwa.

3 Vuma kiokio kiabikwa nkumbu Tabela,¹ tia tua Mfumu bu tualema mu yau. 5 Mose 9: 22.

4. Kabu diabantu bampila mu mpila diabanama diabaka nzinunu; buna bana ba Israeli yau kibeni babadika mpe dila diaka ye bavova: Engwa, vo tubeki mbizi mu dia!

2 Mose 12: 38. 16: 8. Lumb. 106: 14 b.
1 Kol. 10: 6.

5. Yeto tueti bambuka moyo mu mbizi zanlangu zituada mu Ngipiti mu ka lekwa ko, ntovia, malenge, nsa bola yankunzu, nsa bola yambwaki ye nsa bola yampembe.

6. Kansi bwabu miela mieto mieti lungwa, kadi mwamu ka mwenani widi lekwa nkutu ko; ka tulendi mona lekwa kiankaka ko, langa mana kaka.

7. Kansi mana mafwanane ye mingidi miakolianda ye makala ntadulu yimosi ye bedeliuni.

2 Mose 16: 14, 31. Lumb. 78: 24 b.

8. Bantu bazietu ye bayonzika mampila yoyo ye mboki banika mo mu tadi diandikunum amoko vo batuta mo mu su ye mboki balamba mo mu kinzu ye bavangila mo mampa; mau makala luvu bonso mampa masobwa mazi.

9. Noko bu diabwa mu fuku mu tua, buna mana mpe mabwa niuna.

10. Mose wawa, bonso bwadila bantu mu butu biau vani vani, muntu muntu va uwelo anzo andi yakoto; nganzi za Mfumu zakwama beni, ye diodio dia-fwemisa mpe Mose.

11. Mose wavova kwa Mfumu: Mu nkiana wavangidi bobo bwambi kwa sielo kiaku, ye mu nkiana mbweni nlemvo fuma mu meso maku, bu utudidi zitu kiabantu baba babonsono va mono?

12. Kadi mono i ngudi vo se diabantu baba babonsono, bu uvovele kwa mono, vo mono ngina kubanata mu lubumbulu luami, bonso bunatunwanga mwana wanswa kwa ndezi andi, ye ku-

1 mb. ndemono atia.

bakotisa mu nsi yina yiwasila mu ndefi kwa mase mau? 5 Mose 1: 31.

13. Kwe ngina baka mbizi mu vana kwa bantu baba babonsono mu dia? Keti beti dila ye kumbangumukina ye beti vova: Utuvana mbizi tuadia.

14. Kilendi nata bantu baba babonsono mono kwami kaka ko, kadi ngina kubamwena zitu kiakinene.

15. Vo zolele kumpangila bobo, buna bulutidi mu kumbema kiamakulu, vo mbweni nlemvo mu meso maku, ye ungiambudila mpasi zazi.

16. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Kutikisa lusambodia luababakala kwa mono mu ngudi zabantu ba Israeli, i yau bauzaidi balutidi mu mimvu mu bantu ye bona nkengi miau; nata baba ku nzo yakoto yambwabununu ye ubatedimisa va ugeye. 2 Mose 18: 25 b.

17. Buna kuna nzolele kulumuka ye moka yaku, ye mono nzolele bongwa mu mpeve yina yena va ntandu angeye ye yambula yo yiza va ntandu ayau; mboki yau bana kusadisa mu nata zitu kiabantu bobo, mpasi walembwa kio nata ngeye kaka.

18. Ngeye una vova kwa bantu: Lukibieka nlongo nate ye nsuka, buna luna tambula mbizi mu dia, bu ludididi vantadisi a Mfumu ye luvoele: Engwa, vo tubeki mbizi mu dia! Mu Ngipiti tuamweni mbote mu kala! Nkianguu bwabu Mfumu una kuluvana mbizi mu dia. 2 Mose 19: 10.

19. Ka mu lumbu kimosi vo mu lumbu biole kaka ko luna zo dila, ka lumbu tanu vo kumi dialumbu vo maku-mole malumbu kaka ko,

20. kansi mu ngonda yamvimba, nate ye zina vaika mu mbombo zeno ye zina kala nkankumusu kwa yeno; i bobo mu diambu dia luniafuni Mfumu wena mu kati diero, ye ludididi va zizi kiandi ye luvoele: kadi buna mu nkiana tuavaikila mu Ngipiti?

21. Mose wavova: Bantu baba bakunzungidilanga bona nkama sambanu zamafunda mababakala badiatanga ye mwanki ngeye vovele: Mono nzolele kubavana mbizi, ye bana zo dila ngonda yamvimba. 2 Mose 12: 37.

22. Kidi buna mameme ye zingombe biena mu vonda kwa yaue, biabingi beni, ye bina lungila kwa yau? Evo mbizi zazonsono zambu vo zamana yonzukwa, buna zina lungila kwa yau?

23. Mfumu wavutula kwa Mose: Kadi koko kwa Mfumu kwena kwankufie? Bwabu ngeye una mona, vo

mampovele mana kwenda detila kwa ngeye vo ka bwa ko. Yes. 50: 2 59: 1.

24. Mose wawaika ye wasamuna kwa bantu monso mavovele Mfumu. Mboki yandi wakutikisa lusambodia luababakala mu yau balutidi mu mimvu mu bantu ye wabatedimisa kinzungidila ye nzo yakoto.

25. Buna Mfumu wakulumuka mu tuti ye wavova kwa yandi ye wabonga mu mpeve yoyo yakala va ntandu ayanidi, ye wayambula yiza va ntandu alusambodia luangudi zabantu. Mpeve bu yabayambama, babadika bikula, mboki ka bavutuka bo sa ko.

26. Babakala bole basala va tua; nkumbu aumosi Eledadi ye wankaka Medadi. Mpeve yabayambama mpe, kadi yau bakala mu yau basonukwa, kansi ka bayele ku nzo yakoto ko; yau babikula mu tua.

27. Buna toko diantwenia diasavuka ye diakamba bo kwa Mose ye diavova: Mu tua Elidadi ye Medadi beti bikula.

28. Yosua, mwan' a Nuni, wakedi sielo kia Mose kasi ye kintwenia kianidi wabula mbenbo ye wavova: Mose, mfumu ami, ubakanikina bo.

2 Mose 24: 13.

29. Kansi Mose wavova kwa yandi: I bobo una vemina mu diambu diamie? Engwa, nga bantu babonsono ba Mfumu beka bambikudi, Mfumu bu kayambudi mpeve andi yabayambama.

30. Mboki Mose wavutuka ku tua ye ngudi zabantu mu Isaeli.

31. Mpeve yatembo yatuka kwa Mfumu, ye yanata bimbibi biatuka mu mbu ye yavevumuna bio va ntandu atua, mu ngiendolo alumbu kinosi ku lueka lueka, kinzungidila ye tua, ye mfwoke zole mu ntele va ntandu ansi.

2 Mose 16: 13. Lumb 78: 26 b.

32. Buna bantu batelama ye bazieta lumbu kiokio kiamvinba ye mboki fuku diadionseno ye lumbu kiakionsono kialanda ye bayonzika binbinbi; tezo kialutila mu ke kiayonzika muntu kiakala kumi diahomeli. Yau bayalumuna bio kinzungidila ye tua.

33. Kansi mbizi bu zakidi va kati ye meno mau, bu ka zakidila ko, nganizi za Mfumu zakwama mu diambu diabantu, ye Mfumu wabunga bantu mu vunga kiakinene beni.

34. Vuma kiokio kiabikwa nkumbu Kibiloti-Hatava,¹ kadi kuna kwadiamuswa yau mu bantu babaka luzinunu.

¹ mb. ndiamu zaluzinunu.

35. Ku Kibiloti-Hatava bantu bananguka ye bayenda ku Haseloti; ku Haseloti bakala.

KAPU 12.

Miliani wayandila Mose ye wavutulwa ndinda.

Miliani ye Aloni bakela Mose mu diambu diankento wakisi Etiopia ukakwela; kadi yandi wakwela nkento wakisi Etiopia.

2. Yau bavova: Kadi Mose i ndiena umosi kaka umokisanga Mfunue? Kadi kamokisanga yeto mpe koe? Mfumu wawa bo.

3. Kansi bakala diodio Mose wakala mpombo beni, walutula bo bantu babonsono va ntoto.

4. Mfumu ntumbu vova kwa Mose, Aloni ye Miliani: Luvaika, yeno batatu, ku nzo yakoto yambwabununu. Yau bayenda kuna, ntatu wamvinba.

5. Buna Mfumu wakulumuka mu tuti ye watelama va mwelo anzo yakoto; yandi wabokila Aloni ye Miliani, ye yau bole bayenda koko.

6. Yandi wavova: Luwa mambu mami bwabu. Nga vo muntu mu yeno i mbikudi, mono i Mfumu, ikukizaisanga kwa yandi mu mona-meso ye ikunimokisanga mu zindozi.

7. Kansi kivanganga bo kwa sielo kiami Mose ko; yandi i nkwikizi mu nzo ami yayonsono. Eb. 3: 2, 5.

8. Mu uwa ivovilanga kwa yandi, mu mambu mambangulu ye ka mu maswekwa ko, ye yandi lenda tonwa nitu a Mfumu. Buna mu nkiana ka lutinini mu kela sielo kiami Mose ko?

2 Mose 33: 11.

9. Nganizi za Mfumu zabakwamina ye yandi wabakatukila.

10. Tuti bu diakatuka mu nzo yakoto, tala, buna Miliani wakala wampembe bonso mvula zampembe mu bwazi; Aloni bu kabangumuka kwa Miliani, wamona, vo yandi wena bwazi.

11. Buna Aloni wavova kwa Mose: Engwa, mfumu ami, kututuikani zitu kiamasumu matuavolele nu buzengi bweto ko.

12. Kuyambulani kafwanana ko ye viatu diabutwa diafwa diena nitu yibungane ndambu, bu divaikidi mu vumu kiambut' andi.

13. Buna Mose wabokila kwa Mfumu ye wavova: O Nzambi, unniakisa.

14. Mfumu wavutula kwa Mose: Vo se diandi dianlobele munte mu zizi

keti wakutu vwanduswa mu nsoni mu lumbu nsambodia. Nkiangunu bika kazikudulwa bwabu mu lumbu nsambodia ku mbazi atua; mboki lenda vutuka diaka.

3 Mose 13: 46. 4 Mose 5: 2 b.

15. Buna Miliami wakebwa wazikudulwa mu lumbu nsambodia ku mbazi atua, ye bantu ka bananguka ko, nate ye Miliami wavutuka.

KAPU 13.

Kumi ye mineki miole.

Mboki bantu bananguka ku Haseloti ye batua mu nsi yankatu ya Palani.

2. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

3. Fidisa babakala bankaka mu neka nsi a Kanana yinzolele vana kwa bana ba Israeli. Bakala dimosi mu kanda kanda diamase luna fidisa, kansi bamfumu mu yau kaka.

5 Mose 1: 22 b.

4. Ku nsi yankatu ya Palani Mose wafidisa babakala bampila yoyo bonso bwatuma Mfumu; buna bana bakala mu bakuluntu babana ba Israeli.

5. Zazi i nkumbu zau: Mu kanda dia Lubeni: Samua, mwan' a Sakuli;

6. mu kanda dia Simeoni: Safati, mwan' a Holi;

7. mu kanda dia Yuda: Kalebi, mwan' a Yefune;

8. mu kanda dia Isakali: Yingali, mwan' a Yosefi;

9. mu kanda dia Efalaimi: Hosea, mwan' a Nuni;

10. mu kanda dia Benyamini: Paliti, mwan' a Lafu;

11. mu kanda dia Sebuluni: Ngadili, mwan' a Sodi;

12. mu kanda dia Yosefi: mu kanda dia Manase: Ngadi, mwan' a Susi;

13. mu kanda dia Dani: Amieli, mwan' a Ngemali;

14. mu kanda dia Aseli: Setuli, mwan' a Mikaeli;

15. mu kanda dia Nafatali: Nahebi, mwan' a Vofisi;

16. mu kanda dia Ngadi: Ngeueli, mwan' a Maki.

17. Zazi i nkumbu zababakala bafidisa Mose mu neka nsi. Kansi Mose wavana kwa Hosea, mwan' a Nuni, nkumbu Yosua.

18. Mose wafidisa babana mu neka nsi a Kanana. Yandi wavova kwa

yau: Lubaluka kuna ku nsi a Sude ye mboki lubaluka ku miongo ye lutala

19. bonso bwenina nsi, vo bantu bena muna bena bangolo vo bakindakana, vo bena babake vo babanene,

20. ye bonso bwenina nsi yibena, vo yena yabiza vo yanibi, ye bonso bwenina vuma bibena, vo bena mu tua vo mu mbanza zasiamu,

21. ye bonso bwenina nsi yau kibeni, vo yena mazi vo ntandu vo nti miena muna vo ka bwa ko. Lukala kibakala kiabiza ye luvitika mbutu miansi. Kadi i mu ntangu yina bana bantete bavinia babwaka.

22. Yau bayenda neka nsi tuka mu nsi yankatu ya Sini nate ye ku Lehobi kukwendanga nzila ku Hamati.

23. Yau bayenda baluki ku nsi a Sude ye baluaka ku Hebeloni; kuna kwakala Ahimani, Sesai ye Talamai, bana basinei ba Anaki. Kansi Hebeloni diatekila Soani mu Ngipiti mvu nsambodia mu tungwa.

5 Mose 9: 2. Yos. 14: 15.

24. Yau baluaka ku ndimb' a Eskoli; kuna bazenga vala diena keta dimosi kaka diabana bavinia, ye mboki diau dianatwa mu nti kwa bantu bole. Mboki babonga bana banganata ye bana bakuyu.

5 Mose 1: 24 b.

25. Vuma kiokio kiabaka nkumbu ndimb' a Eskoli¹ mu diambu diaketa diabana bavinia diazenga bana ba Isaeli kuna.

26. Makumaia malumbu mboki bavutuka, bu bamana neka nsi.

27. Bananguka ye baluaka kwa Mose ye Aloni ye kwa bundu diadionsono diabana ba Israeli mu nsi yankatu ya Palani, mu Kadesi, ye basamuna nsamu au vantadisi au ye bundu diadionsono ye babasonga mbutu miansi.

28. Yau bansamunina ye bavova: Yeto tualueki ku nsi yina yiwatufidisi. Mu kedika yau yicilumukanga namvumina ye niosi, ye vava vena mbutu miayau.

29. Kansi bantu bena mu nsi bena bangolo, ye mbanza zitomene tungwa siamu ye zena zazinene; inga, yeto tuamweni mpe bana basinsi ba Anaki.

30. Baamalekita bena mu nsi a Sude, bahetita, bayebusita ye baamolita bena mu miongo ye bakananita bena ku mbu ye mu tueka tua Yodani.

31. Kansi Kalebi watonta sima bant, ka bidi bamina Mose; yandi wa-

¹ mb. ndimb' aketa diabana bavinia.

vova: Mwanki bika tuenda baluki kuna ye baka yo, kadi mu kedika tuna yo lutila mu ngolo.

32. Kansi babakala babaluka yandi kuna bavova: Yeto ka tulendi kwe baluki kwa bantu bobo ko, kadi batuluti mu ngolo.

33. Yau bakela nsi mu bana ba Isaeli, i yina yibaneka; bavova: Nsi yituzietele mwamonsono ye yituanekene, i nsi yimanisanga bisi nsi, ye bantu babonsono batuanweni muna i bantu bena ntelea.

34. Yeto tuamweni muna mpe bayangama, bana ba Anaki, mu kanda diayangama; buna yeto tuabanza, vo yeto kibeni nkievo makonko, ye yau babanzila bo mpe, vo tuena bo.

1 Mose 6: 4.

KAPU 14.

Mbamunu abantu. Ndinda kwa mineki. Bantu babama batonta kota mu nsi a Kanana mu ntini yasude.

Buna bundu diadionsono diabadika boka ye yaula, ye bantu badila fuku dina.

2. Bana babonsono ba Isaeli babamina Mose ye Aloni, ye bundu diadionsono diavova kwa yau: Engwa nga tuafwidi mu nsi a Ngipiti, evo tuafwidi mwamu nsi yankatu.

2 Mose 16: 8. 5 Mose 1: 26 b. Lumb. 106: 25 b.

3. Mfumu mu nkiana kazolele kutukotisa mu nsi yayi yankaka yituna katwa bilama mu sabala, ye bakazi beto ye bana beto bana kala bintani biantantu? Mu kedika bulutidi kwa yeto mu vutuka ku Ngipiti.

4. Yau bavovasana: Bika tuasola ntuti ye vutuka ku Ngipiti.

5. Buna Mose ye Aloni bafukama mu zizi biau vantadisi abundu diadionsono diabana ba Isaeli diakutakana.

6. Yosua, mwan' a Nuni, ye Kalebi, mwan' a Yefune, bakala mu yau baneka nsi, batiasuna mwatu miau.

7. ye bavova kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli: Nsi yina yituzietele mwamonsono ye yituanekene i nsi yena mbidi ambote.

8. Vo Nzambi utuzolakene, yandi una kutukotisa mu nsi ye kutuvana yo — i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

9. Ka lunangumukinani Mfumu ko, ye ka lutinani bisi nsi ko, kadi bana kala nkievo buku kiadimpa kwa yeto. Ntabudulu au yivengele mu yau, ka-

nsi Mfumu wena yeto; ka lubatinani ko.

10. Kansi bundu diadionsono diaboka, vo bana vondwa mu matadi. Buna nzitusu a Mfumu wamonika mu nzo yakoto yambwabununu kwa bana babonsono ba Isaeli.

11. Mfumu wavova kwa Mose: Ntama kwa bantu baba bana kungina ye ntama kwa yina vioka, bu bana zola kundekila minu, mpeleko dimbu bina biabionsono mpengi mu yau?

12. Mono ngina kubabafika vunga ye kubabunga; kansi ngeye nzolele vanga wakala bantu balutidi baba mu nene ye ngolo.

2 Mose 32: 10 b.

13. Mose wavova kwa Mfumu: Ketibisi Ngipiti bamweni, vo ngeye wawakisi bantu baba mu yau mu ngolo zaku ye nate ye mwamu,

14. yau bakembi bo kwa bisi nsi mwamu nsi, ye bawilu bo, vo ngeye i Mfumu wena mu kati diabantu baba, vo ngeye, Mfumu, ukukisonganga kwa yau zizi mu zizi, vo tuti diaku ditelamene va ntandu ayau, ye vo ngeye ukubatekidilanga mu tuti diamantela mu mwini ye mu tia tuamantela mu fuku.

2 Mose 13: 21 b.

15. Bwabu vo una vonda bantu laba buna bena, buna bangoi bana bo samununwa mu ngeye bana vova ebu:

16. Mfumu bu kalembane kotisa bantu bobo mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa yau, nkiangunu wabavondele mu nsi yankatu.

5 Mose 9: 28.

17. Ve, bika bwabu ngolo za Mfumu zamonika zazinene, bonso buwavovele ye watele:

18. Mfumu wena mvibudulu ye mbidi anlembami, yandi uyambudilanga lufuma ye ntulumunu, kansi kayambulanga mpe ko muntu kalembwa longwa ndongi, kansi uvutudilanga lufuma luamase ndinda mu bana ye nkuna mu mbandu yantatu ye yala.

2 Mose 20: 5 b. 34: 6 b. 5 Mose 5: 9.

19. Nkiangunu yambudila bwabu bantu baba lufuma lau, bonso bwena nlemvo aku waunene, bonso buwayambudidi ngiambudulu aku yanama bantu baba tuka muna Ngipiti nate ye vava.

20. Buna Mfumu wavova: Mono nzolele kubayambudila, bonso bwena ndombolo aku.

21. Kansi kasi mu moyo ami ye kasi mu ntoto wawonsono una fuluka kwa nzitusu wa Mfumu: Ysa. 6: 3.

22. mu babakala bobo babonsono bamweni nzitusu ami ye dimbu biobio biyavengi mu Ngipiti ye mu nsi yankatu, ye bwabu bakunsindisi kuni diansindisila mpe ye ka bazolele wa nding' ami ko,

23. mu yau widi muntu nkutu kana mona nsi yina ko yiyasila mu ndefi kwa mase mau; widi muntu nkutu mu yau bakunginini kana yo mona ko.

4 Mose 26: 65. 5 Mose 1: 35 b. Lumb. 95: 11.

24. Kansi mpeve yankaka bu yena mu sielo kiami Kalebi, bu kandemi mu yayonsono, nkianguu nzolele yambula kakota mu nsi yina yikakedi bwabu, ye nkun' andi una yo vwa.

Yos. 14: 6 b.

25. Kansi baamalekita ye bakananita bu bena mu mindimba, buna mbazi lubangumuka ku ntini yankaka, lunanguka ye lubonga nzila ku ntini yansi yankatu, ku ntini yambu wa Mbwaki.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

27. Ntama kwa bundu diadi diambi dina tatamana mu kumbamina? Kadi mono ngwilu mbamunu abana ba Isaeli, ngwilu, bonso bubakumbamianaga.

28. Kamba bwabu kwa yau: Mfumu vovele: kasi mu moyo ami ngina kuluvangila, bonso buluavovele yeno kibeni vantadisi ami.

4 Mose 14: 3.

29. Mwamu nsi yankatu nitu zeno zafwa zina sala; bobo luna mona buna luena, yeno luatangwa buna luena, babonsono bena makumole mamvu vo baviokele mo, bu luambamini.

4 Mose 32: 11 b. Eb. 3: 17.

30. Mu kedika, widi muntu nkutu mu yeno kana kota mu nsi yina ko yiyasila mu koko kwazangama yakala kundu kieno, ka widi muntu nkutu ko, kansi Kalebi, mwan' a Yefune, ye Yosua kaka, mwan' a Nuni.

31. Kansi bana beno baluabikidi, vo bana kala bintani biantantu, yau ngina yambula bakota momo, ye yau bana zaya nsi yiluayinini.

32. Mwanki yeno kibeni luna sala bonso nitu zafwa mwamu nsi yankatu.

33. Bana beno bana zenzila bonso mimvungi mu nsi yankatu mu makuma mamvu ye bana nata zitu kiandimbulu eno yangiangulu, nate ye nitu zeno zafwa zimini lala mu nsi yankatu.

Lumb. 95: 10. Yuda b. 5.

34. Bonso buluanekene nsi mu makumaia malumbu, i buna luna natina tufuma tueno mu makumaia mamvu—mivu

mosi mu lumbu kimosi—buna luna mona, bonso bwenina, bu nkatudi koko kwami mu yeno.

35. Mono, Mfumu, mpovele; mu kedika ngina vanga bobo kwa bundu diadi diadionsono diambi dikutakene mu kunkakila; mwamu nsi yankatu bana bungana, mwamu bana fwa.

36. Babakala babana batidisa Mose mu neka nsi basindisila bundu diadionsono mu kumbamina bu bavutuka, bu bakela nsi,

37. babakala bobo bakela nsi, babwila kwa lufwa luavunga va zizi kia Mfumu.

38. Mu babakala bobo bayenda neki nsi, Yosua, mwan' a Nuni, ye Kalebi, mwan' a Yefune, bavukuswa.

39. Mose wavova momo kwa bana babonsono ba Isaeli. Buna bantu bakala mbidi akiadi.

40. Yau batelama kiansuka nabu mu kwe baluki ku miongo kuna ntandu; yau bavova: Tala, vava tuena; yeto tuzolele bwabu kwe baluki ku nsi yina yivovele Mfumu; kadi tuvolele masumu.

5 Mose 1: 41 b.

41. Kansi Mose wavova: Mu nkianira luzolele tulumuna ntumunu a Mfumu? Ketu ka bulendi tomina nitu ko.

42. Mfumu kenani mu yeno ko; nkianguu ka luendani baluki kuna ko, ka luidi beduswa kwa ntantu mieno.

43. Kadi baamalekita ye bakananita bana kulubwabana kuna, ye luna bila ma mu sabala; keti luafididi Mfumu nima, nkianguu Mfumu kanani kala yeno ko.

44. Mwanki mu nza miau bayenda baluki ku miongo kuna ntandu; kansi nkela yaluwawanu lua Mfumu ye Mose ka basisa tua ko.

45. Buna baamalekita ye bakananita bakala muna mu miongo bakulumuka ye bababedisa, bu babavonda beni ye babatinisa nate ye ku Holoma.

KAPU 15.

Ngikulu amina mu nkailu miadisafu ye nkailu miabantete. Ntuludi alumingu wavondwa mu matadi. Nkondo mu zamba biamvwatu miabaisaelita.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Vo yeno, bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana, ye yiluna kala,

3. vo luzolele yoka nkailu atia kwa Mfumu, nkailu angioka vo nkailu ampo-

nda—kani mu tunguna nsilulu vo mu nkailu aluzolo vo mu nkailu mieno miankembo—mu vangila Mfumu nsunga yazolakana, mu zingombe vo mu bulu biabizio,

3 Mose 22: 21.

4. buna ndieu uzolele yoka nkailu wampila yoyo kwa Mfumu una nata buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumu, zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi, bonso nkailu andia;

3 Mose 2: 1 b. 6: 14 b.

5. bonso nkailu andwa ngeye una yoka buku kiaia kiahini kiavinia mu mwan' ameme, kani i nkailu angioka una yokwa vo i nkailu amponda.

6. Kansi mu meme diambakala ngeye una yoka buku birole biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumu, zabukulwa buku kiatatu kiahini kiamazi, bonso nkailu andia,

7. ye bonso nkailu andwa ngeye una nata buku kiatatu kiahini kiavinia, bonso nsunga yazolakana kwa Mfumu.

8. Bu una yoka ngombe yambakala yantwenia bonso nkailu angioka vo bonso nkailu amponda, kani mu tunguna nsilulu vo mu nkailu amatondo kwa Mfumu,

9. buna buku tatu biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumu, zabukulwa ndambu ahini kiamazi, bina natwa bonso nkailu andia va kimosi ye ngombe yambakala yantwenia,

10. ye bonso nkailu andwa ngeye una nata ndambu ahini kiavinia: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

11. Bina biakambwa vava bina yokwa ye ngombe ngombe yambakala, meme meme diambakala, bulu bulu mu bulu biabizio biatoluka, kani meme vo nkombo.

12. Bonso bwena ntalu abulu biluna yoka, luna yoka biobio biakambwa vava va kimosi ye bulu bulu, bonso bwena ntalu au.

13. Mwisi nsi mwisi nsi una yoka biobio, bonso bwakambwa vava, bu kazolele yoka nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

14. Wanzenza wakedi yeno ntangu zankaka vo watungidi yeno kiamakulu, bu kazolele yoka nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu, buna una yoka mpila mosi bonso buluyokanga.

15. Mu dibundu muna yela nkondo umosi kwa yeno ye kwa wanzenza ukalanga yeno. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mba-

ndu: yeno kibeni ye wanzenza luvanga mpila mosi va zizi kia Mfumu.

2 Mose 12: 49. 4 Mose 9: 14.

16. Mwina umosi ye nsiku umosi mina yela kwa yeno ye kwa wanzenza ukalanga yeno.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata: Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau:

18. Bu luna kota mu nsi yinzolele kulutuala,

19. buna bu luna dia mampa mansi, luna vana mu mau nkailu wampevila kwa Mfumu.

5 Mose 8: 10.

20. Bonso biantete mu mfumfuta zeno luna vana dimpa bonso nkailu wampevila; luna dio vana, bonso buluvanananga nkailu wampevila utukidi mu kianu kieno.

2 Mose 23: 19. 3 Mose 23: 10 b.

21. Mu biantete mu mfumfuta zeno luna vana nkailu wampevila kwa Mfumu, mbandu ka mbandu.

22. Vo luvolanga masumu mu lembwa kana, bu luyambudi vanga, bonso bwenina nsikudukusu zazi zikembi Mfumu kwa Mose,

23. bonso bwena momo malukembi Mfumu mu Mose, tuka mu lumbu kina kiavana Mfumu nsikudukusu zandi ye mu lumbu bina kwiza mbandu ka mbandu,

24. buna vo masumu mavololo mu lembwa kana ye bundu ka diazaya bo ko, buna bundu diadionsono dina yoka ngombe yambakala yantwenia bonso nkailu angioka, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu, va kimosi ye nkailu una wandia ye wandwa, mu mpila yina bonso bwasonukwa vo mina yokwa ye mboki mpe nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

3 Mose 4: 13 b.

25. Nganga una bwila bundu diadionsono diabana ba Israeli kodi, ye yau bana yambudulwa; kadi masumu makamakanwa, ye baneti nkailu, i nkailu atia kwa Mfumu ye nkailu angiokolo amasumu va zizi kia Mfumu mu masumu mau makamakanwa.

26. Inga, boba bana yambudulwa, bundu diadionsono diabana ba Israeli ye wanzenza ukalanga yau; kadi bantu babonsono bakedi mbundulu antuadi mu masumu momo makamakanwa.

27. Vo muntu volele masumu makamakanwa, yandi una nata nkombo yamvu mosi bonso nkailu angiokolo amasumu.

8 Mose 4: 27 b.

28. Nganga una bwila kodi mu ndieu

uvolele masumu mu masumu makamakanwa, va zizi kia Mfumu; kidi kaya-mbudulwa, kodi bu kina bwilwa mu yandi.

29. Kwa mwisi nsi mu bana ba Israeli ye kwe wanzenza ukalanga yau, kwa yeno babonsono nkondo umosi una yela, muntu bu kavolele masumu makamakanwa.

30. Kansi wonso uvolanga mo mu koko kwazangama,¹ kani yandi i mwisi nsi vo wanzenza, yandi tieki Mfumu, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

31. Kadi wayinini mambu ma Mfumu ye watuludi nsikndukusu andi; yandi una fukuswa ye kana lemvukulwa ko; lufuma kaneti.

32. Bana ba Israeli bu bakala mu nsi yankatu, bakala diabakulwa mu tiana ukuni mu lumbu kialumingu.

33. Yau bammona, bu katiama nkuni, bannata kwa Mose ye Aloni ye bundu diadionsono.

34. Bu bwalembwa zengwa nadede, bonso bukama siwa, bantula mu boloko.

4 Mose 24: 12.

35. Mfumu wavova kwa Mose: Bakala diodio dina vutulwa ndina wafwa; bundu diadionsono dina kumvonda mu matadi ku mbazi atua.

36. Buna kabu diadionsono diamvaidi ku mbazi atua ye yau bamvonda mu matadi, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

37. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

38. Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau, vo yau ye mbandu zina landa bana kukivangila bizamba mu nsoso zamvuwatu niau ye tula nsinga wandombe yasimba mu zamba zamba kiansoso.

5 Mose 22: 12. Mat. 23: 5.

39. Biobio luna kala bonso ntoko zazamba, kidi luabanzila nsikndukusu zazonsono za Mfumu, bu lumonanga bio, ye vanga zo ye ka vengama ko, bonso bwena nzinunu zantima mieno ye zameso meno, bonso bulunamanga uswalu lwabu mu ngiangulu.

40. Kadi mono nzolele, vo luna banzila ye vanga nsikndukusu zami zazonsono ye kala bakiabiekwa nlongo kwa Nzambi eno.

41. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaidi mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

¹ mb. mu kana zola.

KAPU 16.

Ngit' a Kola, Datani ye Abilami.

Kola, mwan' a Yisihali, mwan' a Kehati, mwan' a Levi, ye Datani ye Abilami, bana ba Eliabi, ye Oni, mwan' a Peleti, mu bana ba Lubeni, yau bakiyonzikila bantu.

2. Yau ye nkama zole ye makumatanu mababakala mu bana ba Israeli, zimfumu mu dibundu, banzonzi mu bundu diabantu, babakala bayindu, basa ngita kwa Mose.

3. Yau bakutakana kwa Mose ye Aloni ye bavova kwa yau: Bwabu vele bulungidi! Ketu bundu diadionsono diena dianlongo, buna bona, ye Mfumu wena mu kati diau; buna mu nkama lukukibalulanga va ntandu abundu dia Mfumu?

4. Mose bu kawa bo, wafukama va zizi kiandi.

5. Mboki wakamba kwa Kola ye kabu diandi diadionsono ye wavova: Mbazi Mfumu una zaikisa wonso uvwilu kwa yandi ye wonso wena wanlongo ukana yambula kamfinangana. Ndiene ukana sola, yandi una kunyambula kamfinangana.

6. Luvanga bonso ebu: lubonga malonga meno matia, ngeye Kola ye kabu diaku diadionsono,

7. ye lutula mo tia ye lufumfumuna biamfwitisila mwisi va mau va zizi kia Mfumu mbazi; buna muntu wowo una sola Mfumu, yandi i nkwa nlongo. Inga, bwabu vele bulungidi, lubana bababakala ba Levi!

8. Mose wavova diaka kwa Kola: Luwa bwabu, lubana bababakala ba Levi.

9. Diodio ka dilungidi kwa yeno koe, Nzambi a Israeli bu kaluvangudi mu bundu dia Israeli ye waluyambudi luafinangana yandi, mpasi luasala salu mu vwala dia Mfumu ye telama vantadisi abundu mu sadila dio?

4 Mose 3: 6 b.

10. Ngeye ye mpangi zaku zazonsono, bana bababakala ba Levi, va kimosi ye ngeye yandi wayambudi luamfinangana; lwabu mpe luziunanga ki-nganga.

11. Nkiangunu luna mona, ngeye ye kabu diadionsono, i yeno luakutakenene Mfumu—kadi Aloni i nki bu lukumbaminanga?

12. Mose watumisa Datani ye Abilami, bana bababakala ba Eliabi. Kansi yau bavova: Ka tuna kwiza ko.

13. Ka bulungidi koe, vo watuvaikisa mu nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi ye watutuedi mwamu nsi yankatu mu yambula tuafwa? Zolele mpe bwabu kukibalula mu kala mfumu kwa yetoe?

14. Kasi ngeye kwatukotese mu nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi ko vo veni mavia vo mavina mavinia bonso difwa kwa yeto. Nanga weti banza, vo ulenda subula meso mabantu bale? Inga, ka tuna kwiza ko.

15. Buna Mose wabaka nganzi zazingi ye wavova kwa Mfumu: Kutalani nka-ilu au adisalu ko. Ka mpunda yimosi nkutu ko mbongele kwa yau, ye kiasidi buma kwa widi mosi nkutu mu yau ko.

1 Mose 4: 5. 1 Sam 12: 8.

16. Mose wavova kwa Kola: Ngeye ye kabu diaku diadionsono bika luakutakana mbazi va zizi kia Mfumu, ngeye kibeni ye yau ye Aloni mpe.

17. Muntu muntu mu yeno kabonga longa diandi diatia ye kasa biamfwitisila mwisi va nandu ye bika kanata longa diandi diatia ku zizi kia Mfumu, nkama zole ye makumatanu mamalonga matia; ngeye kibeni ye Aloni mpe bika luabonga malonga meno matia muntu muntu.

18. Yau babonga malonga mau matia muntu muntu ye batula mo tia ye bafumfumuna biamfwitisila mwisi va nandu ye batelama va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye Mose ye Aloni mpe.

19. Kola wabakutikisila bundu diadionsono va mwelo anzo yakoto yambwabununu. Buna nzitusu a Mfumu wamonika kwa bundu diadionsono.

20. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

21. Luvambana mu bundu diadi diadionsono, buna ngina kubabunga mu mbwetolo ameso.

22. Buna bafukama mu zizi biau ye bavova: U Nzambi, ngeye Nzambi uyalanga mpeve ansuni miamionsono, una fwemina bundu diadionsonoe, muntu umosi kaka bu kavolele masu-mu?

4 Mose 27: 16. Yobi 12: 10.

23. Buna Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

24. Vova kwa bundu ye ta: Lutatu-kileno vuma kiena mu tueka tuatonsonoe tuatua kia Kola, Datani ye Abilami.

25. Mose watelama ye wayenda kwa Datani ye Abilami, ye bangudi zabantu mu Israeli bannama.

26. Yandi wavova kwa bundu diadionsono ye wata: Luvengameno mu nzo zakoto zabantu bobo bakiadimbuka,

ye ka luvalakanani lekwa kibavwidi ko, ka luidi bungana mu masumu mau mamonsono.

27. Buna batatukila vuma kiazungidila tua kia Kola, Datani ye Abilami; kansi Datani ye Abilami bakivaikila ye batelama va mwelo anzo zau zakoto ye bakazi bau ye bana bau, ye babanene ye babake.

28. Mose wavova: Mu diadi luna zaya, vo i Mfumu wamfidisi mu vanga mavanga momo mamonsono ye kiavengi bonso bwena luzolo luami ko:

29. vo baba bana fwa mfwilu yimosi yifwilanga bantu bankaka vo vutulwa ndinda mvutululu yimosi yivutulwanga bantu bankaka, nga Mfumu kamfidisi ko;

30. kansi vo Mfumu una vanga buma bwamona beni, ntoto bu una yasa nwa andi ye kubamina ye biabionsono biena yau, ye bana kulumuka bamoyo mu nsi abafwa, bana luna ho zayila, vo bantu bobo bayinini Mfumu.

31. Bu kameni vova momo mamonsono, ntoto ntumbu basuka kuni ayau,

32. ye ntoto wazibula nwa andi ye wabamina ye nzo zau, ye bantu babonsono ba Kola ye mbongo zau zazonsonoe;

4 Mose 20: 10. 5 Mose 11: 6. Lumb, 106: 17.

Yuda b. 11.

33. yau va kimosi ye biabionsono bibavwa babwa bamoyo ku nsi abafwa, ye ntoto wabafuka, ye bobo bafukusu-lwa mu dibundu.

34. Israeli diadionsono diabazungidila diatata, bu baboka, kadi batina mu minwa kwa ntoto.

35. Kansi tia tuatuka kwa Mfumu ye tuamana nkama zina zazole ye makumatanu mababakala banata biamfwitisila mwisi.

36. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

37. Kamba kwa Elasali, mwan' anganga Aloni, vo yandi una katula malonga matia mu tia, kansi losa tia tuena va mau nseke, kadi meka manlongo.

38. Malonga momo matia—i mababakala babunga mioyo miao mu masumu mau—mau mana besukwa nsenzebele mu ladika disalu; kadi maneto ku zizi kia Mfumu, ye mu diambu diodio meka manlongo. Bonso bobo mana kala dimbu kwa bana ba Israeli.

39. Buna nganga Elasali wabonga malonga mansongo matia manata babakala bayokwa, ye mabesukwa mu ladika mo disalu,

40. mu mbambukulu amoyo kwa bana ba Israeli, mpasi widi wanzenza nkutu, widi muntu nkutu ulembolo tuka mu nkun' a Aloni, kana finama va zizi kia Mfumu ye kwika biamfwitisila mwisi ko, kidi kana vangwa, bonso bwavangwa Kola ye kabu diandi ko: mamonsono bonso buvorele Mfumu kwa yandi mu Mose.

41. Kansi lumbu kialanda bundu diadio sono diabana ba Israeli diabamina Mose ye Aloni ye bavova: I yeno luavondele bantu ba Mfumu.

42. Bundu diadionsono bu diakutakanana Mose ye Aloni, batadisa ku nzo yakoto yambwabununu, ye buna bamonona tuti diafuka yo; nzitusu a Mfumu wamonika.

43. Buna Mose ye Aloni bafinama kuntadisi anzo yakoto yambwabununu.

44. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

45. Lukatuka mu bundu diadi, buna mono ngina kubabunga mu mbwetolo ameso. Buna bafukama mu zizi biau.

46. Mose wavova kwa Aloni: Bonga longa diaku diatia ye tula tia tutukidi mu disalu va ntandu ye fufumuna biamfwitisila mwisi va ntandu, ye natina dio bobo nswalu kwa dibundu ye ubabwila kodi; kadi nganzi zitukidi mu zizi kia Mfumu ye mbafukulu yiki-badikidi.

47. Buna Aloni wabonga dio, bonso bwankamba Mose ye wasavula mu kati diadibundu, ye tala, mbafukulu yakibadikila mu bantu; kansi yandi watula biamfwitisila mwisi va ntandu ye wabwidisila bantu kodi.

48. Bu katelama va kati ye bafwa ye bavumuna, buna mbafukulu yalembwa.

49. Kansi yau bafwa mu mbafukulu bakala kumi ye mafunda maia ye nkama nsambodia, mboki yau mpe bafwa mu diambu dia Kola.

50. Mboki Aloni wavutuka kwa Mose ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye mbafukulu yalembwa.

amuntu muntu una sonika mu nkawa andi.

3. Nkumbu a Aloni una sonika mu nkawa a Levi; kadi nkuluntu anzo zamase zakanda diodio una baka wandi nkawa.

4. Mboki ngeye una mio kotisa mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi kimbangi vaibwabangananga ye yeno.

5. Buna buna kadila, vo muntu ndieu ungina sola, nkawa andi una mena wankunzu. Bobo ngina manina mbamunu zabana ba Israeli, mpasi kina vutuka wa mbamunu zau kwa yeno ko.

6. Mose wavova kwa bana ba Israeli, ye mfumu zamakanda mau mamase zamvana buna zena mfumu mfumu wandi nkawa, buna miena kumi ye nkawa miole; nkawa a Aloni wakala va kimosi ye nkawa miau.

7. Mose watula minkawa va zizi kia Mfumu mu nzo yakoto yakimbangi.

8. Mose bu kakota mu nzo yakoto yakimbangi mu lumbu kialanda, tala, buna nkawa a Aloni weti vekita wena mu fulu kianza a Levi; wau wakala ntuntu ye fulu biatumbuka ye mbombo biayela.

Eb. 9: 4.

9. Mose wawaikisa nkawa miamionsono va zizi kia Mfumu ye wanata mio kwa bana babonsono ba Israeli; yau batala mio ye babonga nkawa miau muntu muntu wandi nkawa.

10. Mfumu wavova kwa Mose: Vutula nkawa a Aloni kutadisi kimbangi, kidi wakebwa bonso dimbu kwa bamantingu; bobo una manisina mbamunu zau, kidi yalembwa zo wa diaka, ka bidi fwa.

11. Mose wavanga bo; bonso bwankamba Mfumu, i buna kavanga.

12. Bana ba Israeli baboka kwa Mose: Tala, yeto si tufwa, si tubungwa, buna tuena si tubungana!

13. Wonso uvalkananga dio, uvalakananga vuala dia Mfumu, una fwa! Kadi buna mu kedika si tufwa buna tuene?

KAPU 18.

Lendo ye salu biabaunganga ye biabalevita.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Israeli ye bonga mu yau, mu babonsono mu yau bona zimfumu mu makanda mamase, nkawa umosi mu kanda kanda diamase, buna miena kumi ye miole. Nkumbu

Mfumu wavova kwa Aloni: Ngeye ye bana baku bababakala ye nzo asaku va kimosi ye ngeye luna nata lufuma lunanamananga ye kinlongo; ngeye ye bana baku bababakala va kimosi ye ngeye luna nata lufuma lunanamananga kinganga kieno.

KAPU 17.

Nkawa a Aloni wavekita.

2. Kansi butu biaku mpe, i kanda dia Levi, kanda diasaku, ngeye una kubayambula biza koko va kimosi ye ngeye, ye bana kunanamana ye kusa-dila, ngeye ye bana baku bababakala va kimosi ye ngeye, bu luna sala salu va luse luanzo yakoto yakimbangi.

4 Mose 3: 6 b.

3. Yau bana vanga bina biuna vanga ye biankaka mpe bina vangwa va nzo yamvimba yakoto; kansi ka bavala-kanani lekwa bianlongo vo disalu ko, yau ye yeno ka luidi fwa.

4. Yau bana nanamana yaku ye vanga bina bina vangwa va nzo yakoto yambwabununu, mu salu biabionsono va nzo yakoto; kansi widi wanzenza nkutu kana kulufinangana ko.

5. Yeno luna vanga bina bina vangwa va kinlongo ye va disalu, nganzi ka zidi bwila bana ba Israeli diaka ko.

6. Tala, mono yasolele mpangi zeno balevita mu bana ba Israeli; yau i nkailu kwa yeno, bavewa kwa Mfumu, mu sala salu kianzo yakoto yambwabununu.

4 Mose 3: 9, 12, 45. 8: 13 b.

7. Kansi ngeye ye bana baku bababakala va kimosi ye ngeye luna vanga bina bivwilu mu kinganga kieno, mu biabionsono mu disalu ye bina biena mu ngudi angumbu, ye luna sadila salu bo-bo. Mono iluveni kinganga kieno bonso salu kiankailu; kansi vo wanzenza una kio valakana, yandi una vondwa.

8. Mfumu wavova kwa Aloni: Tala, mono iveni bina bina kebwa mu biobio bingina vewa bonso nkailu wampevila. Mu nkailu miamionsono mianlongo miabana ba Israeli mono mpeni kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala biabi bonso kunku kiakinganga, bonso nsiku ukaumani.

9. Biabi una vwa mu bina bianlongo ye nlongo bilembolo yekulwa ku tia: nkailu miao miamionsono miadisalu, yonso ntangu yibana nata nkailu andia vo nkailu angikoko amasumu vo nata nkailu angikoko amfuka mu ntonono kwa mono, biobio bu biena bianlongo ye nlongo bina vuwa kwa ngeye ye bana baku bababakala.

10. Mu vuma kingango ye nlongo una bio dila; babakala babionsono balenda bio dia, bina kala bianlongo kwa ngeye.

3 Mose 6: 18, 20.

11. Biabi i bina biuna vwa bonso nkailu wampevila mu nkailu miabana ba Israeli, yonso ntangu yibana nata nkailu wampevila; kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala ye babakento va

kimosi ye ngeye mpeni bio bonso nsiku ukaumani; wonso wonso wena mu nzo aku wena wavedila lenda bio dia:

3 Mose 10: 14 b.

12. Mamonsono malutidi mu mazi ye biabionsono bilutidi mu vinia ye ntombo, biantete mu biobio bibavana-nga kwa Mfumu, biobio iveni.

13. Mbutu miantete mu biabionsono bimenanga mu nsi au, mibanatanga kwa Mfumu mina vuwa kwa ngeye; wonso wonso wena mu nzo aku wena wavedila lenda bio dia.

14. Biabionsono biakianiokunwa mu Israeli bina vuwa kwa ngeye.

3 Mose 27: 28.

15. Biabionsono bizibukilanga vumu, kani i wonso wonso nsuni, kani i bantu vo bulu biatoluka, bibana nata kwa Mfumu, ngeye una bio vwa; kansi tala diadi kaka, vo una tambula nkudulu ayau basemukunwa mu bantu ye mpe tambula nkudulu mu bina biasemukunwa mu bulu biasumuka.

2 Mose 13: 2, 12. 22: 29. 34: 19. 4 Mose 3: 18, 46 b.

16. Mu biobio bina kulwa, ngeye una tambula nkudulu mu biau, bu biena ngonda mosi, ye bonso buuzengele ntalu: sekeli tanu biapalata, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, kiau bu kiatangwa makumole mangela.

3 Mose 27: 6, 25.

17. Kansi mu bina biasemukunwa mu zingombe vo mameme vo zinkombo kutambulani bio nkudulu ko; biau biena bianlongo. Ngeye una tengula menga mau va disalu, ye una zinisa mazi mau bonso nkailu atia, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

3 Mose 1: 9.

18. Kansi mbizi au yina vuwa kwa ngeye; yina vuwa kwa ngeye bonso to kiakoko kiampevila ye to kiakulu kwalubakala kiankailu.

2 Mose 29: 26. 3 Mose 7: 34.

19. Nkailu miamionsono mianlongo mivananga bana ba Israeli kwa Mfumu bonso nkailu wampevila, mpeni mio kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala ye babakento va kimosi ye ngeye, bonso lendo kikakimani. Luau luna kala luwawanu luamungwa lukalumanu va zizi kia Mfumu kwa ngeye ye kwa nkun'aku va kimosi ye ngeye.

20. Mfumu wavova kwa Aloni: Ngeye kuna baka difwa mu nsi au ko, ye kuna baka kunku muyau ko, mono ngina kala kunku kiaku ye fwa diaku mu bana ba Israeli.

5 Mose 10: 9. 18: 1 b. Yos. 13: 14, 33. Yeh. 44: 28.

21. Tala, mono mpeni kwa bana ba

Levi biabionsono biakumi-kumi mu Isaeli bonso difwa, bonso nsendo mu salu kibasalanga, salu kianza yakoto yambwabununu.

22. Kansi bana bankaka ba Isaeli tuka ywabu ka bana vutuka valakana nzo yakoto yambwabununu ko, kadi bana bana bo natina masumu ye mboki bwilwa kwa lufwa ;

23. kansi balevita bana sala salu kianza yakoto yambwabununu, ye yau bana nata lufuma luavolwa. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu ; mu bana ba Isaeli ka bana baka difwa ko.

24. Kadi bina biakumi-kumi bivangananga bana ba Isaeli bonso nkailu wampevila kwa Mfumu, mono mpeni bio kwa balevita bonso difwa. I bila kingieti vovila kwa yau, vo ka bana baka difwa mu bana ba Isaeli ko.

3 Mose 27: 30.

25. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

26. Ngeye una vova ye ta ebu kwa balevita : Bu lutambulanga kiakumi-kumi kwa bana ba Isaeli kinzengele, vo luna kio tambula kwa yau bonso fwa diono, buna luna kio vana ndambu bonso nkailu wampevila kwa Mfumu, kiakumi-kumi kiabina biakumi-kumi.

27. Nkailu eno wowo una banzulwa bonso buvananga bankaka mbongo, yitukidi mu kianu, ye vinia ye mazi bitukidi mu kamunu.

28. Bonso bobo yeno mpe luna vanina nkailu wampevila kwa Mfumu, mu bina biabionsono biakumi-kumi bilutambulanga kwa bana ba Isaeli ; nkailu wowo wampevila wa Mfumu mu biakumi-kumi luna wo vana kwa nganga Aloni.

29. Mu nkailu miamionsono milutambulanga luna vana kwa Mfumu nkailu una wawonsono wampevila ukavwidi ; luna wo vana mu biabionsono bilutidi mu minkailu, biampila yoyo mu biobio bifwanane mu kala nkailu mianlongo.

30. Ngeye una vova kwa yau : Bu luvananga bina bilutidi bonso nkailu wampevila, buna nkailu wowo wabalevita una banzulwa, bonso buvananga bankaka bitukidi mu kianu ye kamunu.

31. Yeno va kimosi ye bisi nzo eno lulenda bio dia mu kionso kionso vuma ; kadi biobio i nsendo eno mu salu kieno kianza yakoto yambwabununu.

32. Bu luvananga bina bilutidi mu miao bonso nkailu wampevila, buna ka luna nata masumu mu diambu diamiau ko ; buna ka luna sumuna nkailu mianlongo miabana ba Isaeli ko ye bwilwa kwa lufwa.

KAPU 19.

Ngombe yankento yambwaki. Nlangu wandembila.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata :

2. Wau i mwin' akinkondo ukembi Mfumu : Kamba kwa bana ba Isaeli, vo bana tuala ngombe yankento yambwaki yadedama kwa ngeye, yimosi yikondolo kieta yalembwa nata vangu.

3. Yau luna yekula kwa nganga Elasali ; yau yina tualwa ku mbazi atua ye vondwa va luse luandi.

Eb. 13: 11.

4. Nganga Elasali una bongwa menga mandi mankaka mu nlembo andi ye lembu mu menga mandi ndemba nsambodia mu ntini yaluse luanzo yakoto yambwabununu.

3 Mose 4: 6, 17.

5. Mboki ngombe yankento yina zinuswa va meso mandi ; nkand' andi ye nsuni ye menga ye mbole andi bina zinuswa.

2 Mose 29: 14. 3 Mose 4: 11 b.

6. Nganga una bongwa buku kianseleli, isopi ye nsadi mianango ye tuba bio ku tia tuazinusunwa ngombe yankento.

3 Mose 14: 4, 6, 51.

7. Nganga una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu ; mboki lenda kota mu tua. Mwanki nganga usumukini nate ye nkokila.

8. Ndiene mpe wazinisa yo una sukula mvwatu miandi mu nlangu ye sukula nitu andi mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

9. Bakala diene diavedila dina yonzika bombedisidi mu ngombeyankento ye tula dio ku mbazi atua mu vuma kiavedila. Dinu dina kebwa mu diambu diabundu diabana ba Isaeli bonso nlangu wandembila. Wowo i nkailu angikoko amasumu.

Eb. 9: 13.

10. Bakala diayonzika bombe diangombe yankento, una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila. Wau una kala nkondo ukaumani kwa bana ba Isaeli ye kwa wanzenza ukalanga mu yeno.

11. Wonso una valakana muntu wa-

fwa, mvumbi amuntu, yandi usumukini mu lumbu nsambodia.

12. Yandi una kukivedisila mu bio-bio mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia, mboki vedele kwandi. Kansi vo kana kukivedisa mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia ko, buna kavedele ko.

13. Wonso una valakana muntu wafwa, mvumbi amuntu ufwidu, ye mboki kana kukivedisa ko, sumuni vwalala dia Mfumu, ye yandi una fukuwa mu Isaeli. Nangu wandembila bu kawembwa va yandi ko, buna yandi sumukini; nsumukunu yina kuntatamana ntangu zazonsono.

14. Wau i mwina: Muntu bu kafwididi mu nzo yakoto, buna wonso kotele mu nzo yakoto ye wonso ukikadidi mu nzo yakoto usumukini mu lumbu nsambodia.

15. Wumbwa biabionsono biasibuka, biabionsono bialembwa kangwa lekwa va ntandu bisumukini.

16. Wonso wena ku mbazi va nsi ye una valakana muntu ubilamene mu sabala vo mu mbwilu yampil' ankaka kwa lufwa, vo visi biabantu vo ndiamu, yandi usumukini mu lumbu nsambodia.

17. Mu diambu diavedisa ndieu usumukini bobo bana bonga bombe diankaka disidi mu nkailu angikolo amasumu wazinuswa ye bukula dio nangu wanazizia va ntandu mu wumbwa.

18. Bakala diena diavedila dina bonga isopi ye notika mu nangu ye lemba va nzo yakoto ye va lekwa biabionsono biano ye va bantu bobo bakedi momo, ye va yandi uvalakene bivisi vo ndieu ubwidu vo ndiena ufwididi mpil' ankaka vo ndiamu.

19. Mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia bakala diena diavedila dina lemba ndieu usumukini. Mu lumbu kiansambodia mpedoso andi bu yimeni, yandi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nangu, buna vedele mu nokila.

20. Kansi vo muntu sumukini ye mboki kakivedese ko, yandi una fukuwa mu dibundu; kadi yandi sumuni kinlongo kia Mfumu, nangu wandembila bu kawembwa va yandi ko, sumukini kwandi.

21. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yau. Muntu walembe nangu wandembila una sukula mvwatu miandi; vo muntu una valakana nangu wandembila, buna sumukini nate ye nokila.

22. Biabionsono bina valukunwa kwa usumukini bisumukini, ye wonso una kumvalakana sumukini nate ye nokila.

KAPU 20.

Mfwilu a Miliami. Nangu watuka mu tadi ku Meliba. Nkolo ankenzo abaedomita. Mfwilu a Aloni.

Bana ba Isaeli, bundu diadionsono, bakota mu nsi yankatu ya Sini mu ngonda yantete, ye bantu basimpania ku Kadesi; kuna Miliami kafwila ye kuna wadiamuswa mpe.

2. Bundu ka diabaka nangu ko; buna bakutakanana Mose ye Aloni.

3. Bantu babadika bindisa Mose mpaka ye bavova: Engwa, nga vo tumbungusu, mpangi zeto bu zabungana va zizi kia Mfumu!

2 Mose 16: 2 b. 17: 2 b. 4 Mose 11: 1 b.

16: 1 b. 21: 5.

4. Mu nkiamu lukotese bundu dia Mfumu mu nsi yayi yankatu, mpasi yeto ye bulu bieto tuna katwa fwa mwamu?

5. Mu nkiamu luatvaikisa mu nsi a Ngipiti ye lutuluakisi ku vuma kiki kiambi kulembolo mena mbongo vo nti miakuyu vo nti miavinia vo nti mianganata ye kukondolo nangu wandwa?

6. Kansi Mose ye Aloni bakatuka mu dibundu ye bayenda ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye bafukama va zizi biau. Buna nzitusu a Mfumu wamonika kwa yau.

7. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

8. Bonga nkawa ye kutikisa bundu, ngeye ye mpangi aku Aloni, ye luvova kwa tadi va meso mau, buna dina cilumuna nangu; bobo una kubatuadila nangu utukidi mu tadi ye una nwika bundu ye bulu biau.

9. Buna Mose wakatula nkawa mu vuma kiandi va zizi kia Mfumu, bonso bukankamba.

10. Mose ye Aloni bakutikisa dibundu vatadisi tadi; kuna yandi wavova kwa yau: Luwa bwabu, lubamanti-ngu; yeto tuna sa, vo tadi diadi dina cilumuna nangu kwa yenoe?

11. Mose wazangula koko kwandi ye wabanda va tadi mu nkawa andi mbanda zole; buna nangu wawingi wawika ye bundu ye bulu biau banwa.

2 Mose 17: 6. Lumb. 78: 15 b. 105: 41.

Yes. 48: 21. 1 Kol. 10: 4.

12. Kansi Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni : Bu lulembolo kundekila minu, ye ka lunkebele wanlongo mu meso mahana ba Israeli ko, nkhangunu yeno ka luna kotisa bundu diadi mu nsi yiyabaveni ko.

4 Mose 27: 13 b. 5 Mose 1: 37. 31: 2. 32: 50 b.

13. Wau i nlangu wa Meliba kwa-bindisa bana ba Israeli Mfumu mpaka ye kukakisonga wanlongo kwa yau.

3 Mose 10: 3. Lumb. 106: 32 b.

14. Ku Kadesi Mose wafidisa ntumwa kwa ntinu mu Edomi ye watuma : Mpangi aku Israeli vovele ebu : Ngeye zaidi ndungulu zozo zazonsono zitulungulu,

Nkong. 11: 17 b.

15. bonso mase meto makulumuka ku Ngipiti, ye bonso butuakedi ntama beni mu Ngipiti ye bonso yeto ye mase meto tuakwamuswa kwa bisi Ngipiti.

16. Kansi tuabokila Mfumu, ye yandi wawa nding' eto ye watufidisa mpofi yatuvaikisa mu Ngipiti ; tala, bwabu tuena ku Kadesi, i mbanza yena mu nzaku ansi aku.

2 Mose 14: 19. 23: 20 b.

17. Utuyambula tuavioka mu nsi aku. Yeto ka tuna vioka mu mavia ye mavia mavinia ko ye ka tuna nwa nlangu mu zinto ko ; nzila yayinene tuna kwenda ye ka tuna venga kani ku lubakala vo ku lumoso ko, nate ye tumeni vioka mu nsi aku.

18. Kansi Edomi wavutula kwa yandi : Kulendi vioka mu nsi ami ko. Vo una bo sa, mono ngina kwiza kunnanisa mu sabala.

19. Kansi bana ba Israeli bavova kwa yandi : Mu nzaku yina yangunga tuna kwendila, ye vo mono ye vo bulu biami tuna nwa nlangu aku, buna ngina wo futa. Ketu ka i bungu ko, diadi kaka vo ilenda kwenda ye vioka mwamu.

20. Yandi wavutula : Ve, kulendi vioka mwamu ko. Edomi wayenda kukakidila ye bantu babingi ye mu ngolo zazingi.

21. Nkhangunu Edomi bu kayambu-di Israeli kavioka mu nsi andi ko, buna Israeli wavenga ye wankatukila.

22. Yau bananguka ku Kadesi. Bana ba Israeli, bundu diadionsono, balu-aka ku mongo wa Holi.

4 Mose 33: 37 b.

23. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni va mongo wa Holi mu nzaku ansi a Edomi ye wata :

24. Aloni una yonzama kwa bantu bandi : yandi kana kota mu nsi yiyaveni kwa bana ba Israeli ko ; kadi

luatinguni ntumunu ami va nlangu wa Meliba.

25. Bonga bwabu Aloni ye mwan' andi wabakala Elasali ye ubanata ku mbat' amongo wa Holi

26. ye vula Aloni mwatu miandi ye vrika mio mwan' andi wabakala Elasali. Aloni una yonzama kwa bantu bandi ye una fwila kuna.

2 Mose 28: 2 b.

27. Mose wavanga bonso bwakamba Mfumu ; yau babaluka mongo wa Holi va meso mabundu diadionsono.

28. Mose wavula Aloni mwatu miandi ye wawika mio mwan' andi wabakala Elasali. Aloni wafwila vana va ntandu amongo ; kansi Mose ye Elasali bakulumuka mu mongo.

5 Mose 10: 6. 32: 50.

29. Bundu diadionsono bu diazaya, vo Aloni watabuka vumunu, bandila mu makumatatu malumbu, nzo yamvimba ya Israeli.

KAPU 21.

Ntinu ku Aladi wabeduswa. Nioka yansongo. Sihoni ye Oni babeduswa.

Ntinu ku Aladi, i kananita, wakala mu nsi a Sude, bu kawa, vo Israeli weti kwiza finami mu nzila ya Atalimi, buna wanwanisa Israeli ye wabaka bankaka kinkole.

4 Mose 33: 40.

2. Buna Israeli wasila nsilulu kwa Mfumu ye wavova : Vo ngeye unavana bantu baba mu koko kwami, buna ngina niokuna mbanza zau mu bungwa.

3. Mfumu wawa nding' a Israeli ye wavana bakananita mu moko mau, ye yau babaniokuna ye mbanza zau mu bungwa ; i bila kiabakila vuma nkumbu Holoma.¹

4. Yau bananguka ku mongo wa Holi ye bayenda nzila ku ntini yambu wa Mwaki mu diambu diakenga nsi a Edomi. Kansi mu nzila bantu bakala ntela-ntela.

5. Bantu bavovisa Nzambi ye Mose ye bavova : Mu nkiana luatuvaiikisa mu Ngipiti, mpasi tuakatwa fwa mu nsi yankatu ? Mwamu ka mwenani kani mampa vo nlangu ko, ye niela mieto mikankumukinanga dia koko kwambi kututambulanga.

6. Buna Mfumu wafidisa nioka zatia mu bantu, ye zau zata bantu ; bantu babingi mu Israeli bavondwa.

1 Kol. 10: 9.

7. Buna bantu bayiza kwa Mose ye

¹ mb. bakianiokunwa mu bungwa.

bavova: Yeto tuvolele masumu, bu tuvovese Mfumu ye ngeye. Dila kwa Mfumu, mpasi katukatudila nioka zozo.

8. Mose wadila bantu mvutu. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Nakivangila nioka ye nianika yo va nti; mboki bika muntu muntu utelo kwa nioka katala yo, ye una vuka.

9. Buna Mose wavanga nioka yansongo ye wamanika yo mu nti; mboki muntu bu katelo kwa nioka, watala nioka ye wavukila bo.

2 Nt. 18: 4. Yoa. 3: 14.

10. Bana ba Israeli bananguka ye batua ku Oboti.

11. Yau bananguka ku Oboti ye batua ku Iye-Habalimi mu nsi yankatu yitalane ye Moabi, ku ntini yaeste.

12. Kuna banangukina ye batua mu ndimb' a Seledi.

13. Muna banangukina ye batua ku simu diankaka dia Alanoni, kuuviokanga mu nsi yankatu, bu utukidi mu nsi abaamolita; kadi Alanoni i nzaku a Moabi ye uviokanga va kati ye nsi a Moabi ye yabaamolita. Nkong 11: 18.

14. I bila kivovulwanga mu Nkand' amvita za Mfumu: Wahebi mu Sufa ye mu mindimba, Alanoni,

15. mibat' andimba yinenganene kuna kwena Ali, ye yisinganene mu nzaku a Moabi.

16. Kuna banangukina ye bayenda ku Beli; i mu nto yina yavovila Mfumu kwa Mose: Kutikisa bantu, ye nzolele kubavana nlangu.

17. Buna Israeli waimbila nkunga wau: Buka, ngeye nto! Inga, luyimbidila yo,

18. i nto yatima madingizi, yazokula balutidi mu bantu, mu mwala, mu nkawa miau! Mu nsi yankatu bakatuka ye bayenda ku Matana,

19. tuka ku Matana nate ye ku Nahalieli, tuka ku Nahalieli nate ye ku Bamoti,

20. tuka ku Bamoti nate ye ku ndimba wena mu nsi a Moabi va mbat' a Pisinga, valenda tonunwa nsi yavombila.

21. Israeli diafidisa ntumwa kwa Sihoni, ntinu abaamolita, ye diatuma:

5 Mose 2: 26 b. Nkong. 11: 19 b.

22. Ungiambula yavioka mu nsi aku. Ka tuna vengama mu nzila ye kota mu mavia vo mu mavia mavinia ko ye ka tuna nwa nlangu mu zinto ko. Tuna kwenda nzila yayinene, nate ye tumeni vioka nsi aku.

23. Kansi Sihoni kayambula Israeli

kavioka mu nsi andi ko, kansi wakutikisa bantu bandi babonsono ye wanyenda kiki Israeli mu nsi yankatu, nate ye waluaka ku Yahasi; kuna kanwanisa Israeli.

24. Kansi Israeli dianbamba mu meno masabala ye diabaka nsi andi tuka ku Alanoni nate ye ku Yaboki, nate ye ku nsi abana ba Amoni, kadi nzaku zabana ba Amoni zitungwa siamu.

5 Mose 29: 7 b. Lumb. 135: 10 b. 136: 18 b. Am. 2: 9.

25. Israeli diabaka mbanza zazonsono kuna, Israeli wakundama mu mbanza zazonsono zabaamolita, mu Heseboni ye vuma biabionsono bibayala.

26. Heseboni i mbanz' a Sihoni, ntinu abaamolita, kadi ndieu wateka nwanisa widi ntinu mu Moabi ye wanziona nsi andi yayonsono nate ye ku Alanoni.

27. Nkiangunu nsoki mivovanga: Luiza ku Heseboni! Mbanz' a Sihoni yina tungwa ye siamuswa.

28. Kadi tia tuavaika mu Heseboni, nlemo watuka mu mbanz' a Sihoni; wau wamanisa Ali mu Moabi, yau bakunda mu nzanza mia Alanoni. Yel. 48: 45 b.

29. Engwa ngeye, Moabi! Ngeye, bantu ba Kemosi, lusukamene! Inga, bakatwa tabisa bana bau babakala ye yambula bana bau babakento banatwa kinkole, nate ye kwa Sihoni, ntinu abaamolita.

30. Yeto tuabasika mu toto, Heseboni disukamene nate ye ku Diboni, yeto tuatana nate ye ku Nofa diyalangene ku Medeba.

31. Buna Israeli wakundama mu nsi abaamolita.

32. Mose watuma mu neka Yaeseli ye babaka vuma biau biantumamana. Yandi wakuba baamolita bakala kuna.

33. Mboki babangumuka ku ntini yankaka ye babaluka ku ntini ya Basani, ye Ongi, ntinu a Basani, wavaika ye bantu bandi babonsono mu kubanwanisa, ku Edelei.

5 Mose 3: 1 b. 29: 7.

34. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Kuntinani ko, kadi mbeni kumvana mu koko kwaku ye bantu bandi babonsono ye nsi andi. Ngeye una kumvangila mpila mosi ye bonso buwavangidi Sihoni, ntinu abaamolita, wakala mu Heseboni.

35. Yau bambedisa ye bana bandi bababakala ye bantu bandi babonsono, ye widi muntu nkutu kavukuswa ko. Yau babaka nsi andi.

KAPU 22.

Balaki watumisa Bilami.

Bana ba Israeli bananguka ye batua mu makanga ma Moabi, mu sinu diankaka dia Yeliko-Yodani.

2. Balaki, mwan' a Sipoli, wamona yayonsoo yavanga Israeli kwa baa-molita.

3. Moabi wazakama beni mu diambu diabantu, bu bena ntalu yoyo yayingi; Moabi wabudika kingongo beni mu diambu diabantu ba Israeli.

4. Moabi wavova kwa bangudi zabantu mu Midiani: Bwabu kabu dio-dio dizidi mu dia biabionsoo biena yeto vava yeku-yeku, bonso ngombe yidianga bionso biena biankunzu va nsi. Balaki, mwan' a Sipoli, i ntinu mu Moabi mu ntangu yina.

5. Yandi wafidisa ntumwa kwa Bilami, mwan' a Beoli, ku Petoli ku nzadi, mu nsi abutu biakanda diandi, mu kuntumisa; yandi watuma: Tala, mwamu mwena bantu bavaika mu Ngipiti, tala, bafukidi ntoto, ye batungidi vantadisi ami. Yos. 24: 9. Mika 6: 5.

6. Nkiangunu wiza bwabu ye wansingila bantu baba, kadi bandutidi mu ngolo; buna nanga ngina kubabedisa ye kubakuba mu nsi. Kadi mono nzaidi, vo ndiena uusakumunanga, usakumunu, ye ndiena uusinganga, usingulu.

7. Bangudi zabantu mu Moabi ye bangudi zabantu mu Midiani bayenda ye banata nsendo ambingulu; yau baluaka ku Bilami ye bansamunina mambo ma Balaki. 2 Pet. 2: 15. Yuda b. 11.

8. Yandi wavova kwa yau: Luleka vava mu fuku, mboki nzolele kulukamba bonso bunkembi Mfummu. Buna madingizi ma Moabi basala ye Bilami.

9. Nzambi wayiza kwa Bilami; yandi wavova: Nki abakala bena yaku?

10. Bilami wavutula kwa Nzambi: Balaki, mwan' a Sipoli, ntinu mu Moabi, watumini kwa mono nsamu wau:

11. Tala, mwamu mwena bantu babana bavaika mu Ngipiti, ye bafukidi ntoto. Nkiangunu wiza bwabu ye wansingila yau, buna nanga ngina lenda kubanwanisa ye kubakuba.

12. Buna Nzambi wavova kwa Bilami: Kuna kwenda yau ko; kuna singa bantu bobo ko, kadi basakumunu.

13. Mu nsuka Bilami bu katelama, wavova kwa madingizi ma Balaki ebu: Luvutuka ku nsi eno, kadi Mfummu kazolele kungiambula ngienda yeno ko.

14. Buna madingizi ma Moabi batelama ye bavutuka kwa Balaki ye bavova: Bilami watinguni mu kutunama.

15. Kansi Balaki wafidisa madingizi diaka mfidisa yankaka, i balutula batekila mu kala babingi ye mu ndanu.

16. Yau baluaka kwa Bilami ye bavova kwa yandi: Balaki, mwan' a Sipoli, vovele ebu: Kulembwani kwiza kwa mono ko;

17. kadi mono nzolele kusonga nzitusu waunene beni, ye maimonsoo mauna kunkamba ngina mo vanga kwandi. Wiza bwabu ye wansingila bantu bobo.

18. Buna Bilami wavutula ye wavova kwa sielo bia Balaki: Nga vo Balaki wampeni mpe palata ye wola bilenda zala mu nzo andi, kilendi mpe tinguna ntumunu a Mfummu, Nzambi ami ko, ye vanga bwakanukunwa, kani bwabuke vo bwabunene. 4 Mose 24: 13.

19. Kansi luleka fuku diadi yeno mpe, kidi yazaya, monso malenda vova Mfummu diaka kwa mono.

20. Nzambi wayiza kwa Bilami mu fuku ye wavova kwa yandi: Vo babakala baba bizi mu kulanda, buna telama kwaku ye ubanama. Kansi monio kaka mangina kukamba, una mo vanga.

21. Nkiangunu mu nsuka Bilami bu katelama, wakanga kiandu va mpund' andi yankento ye wanama madingizi ma Moabi.

22. Kansi bu kabanama, nganzi za Nzambi zakwama, ye mpofi a Mfummu yatelama mu nzila mu kunkakila mukatentama va mpund' andi yankento, sielo biandi birole bu biannama.

23. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfummu yitelamene mu nzila ye sabala kivirolwa mu koko kwandi, buna yavengama mu nzila ye yakota mu via; kansi Bilami wabanda mpunda yankento mu kumvutula mu nzila.

24. Mboki mpofi a Mfummu yatelama mu nzila yafietama va kati ye mavia mavinia, ye tumbu tuakala vana mu tueka tuatole.

25. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfummu, yau yafietama mu lumbu ye wafetikisa kulu kwa Bilami mu lumbu; yandi wabanda yo mbanda yankaka diaka.

26. Buna mpofi a Mfumu yayenda ku ntuala ye yatelama mu vuma kiafietama, mwakondwa nzila mu vengama kani ku lubakala vo ku lumoso.

27. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfumu, yau yabutama kuni a Bilami. Buna nganzi za Bilami zakwama, ye yandi wabanda mpunda yankento mu nkawa andi.

28. Kansi Mfumu wazibula nwa ampunda yankento, ye yau yavova kwa Bilami: Nki ivangidi bu umbendi mbanda tatu bwabu?

29. Bilami wavutula kwa mpunda yankento: Ketu umpangidi bwansoni; vo mbeki sabala mu koko kwami, nga ibemene bwabu.

30. Kansi mpunda yankento yavova kwa Bilami: Kadi mono ka i yaku mpunda koe yitulentamananga mu ntangu zaku zazonsono nate ye lumbu ki? Mu lumbu kiankaka mono ntekele bo vanga kwa ngeye? Yandi wavutula: Ve.

31. Mfumu wazibula meso ma Bilami ye wamona mpofi a Mfumu yatelama mu nzila ye sabala kiavolwa mu koko kwandi. Buna yandi wayinama ye wafukama va zizi kiandi.

32. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mu nkiana bendi mpund'aku yankento mbanda tatu? Tala, mono mpaikidi mu kukakila, kadi nzila yayi yitualanga ku mbungulu ye kizolele yo ko.

33. Mpunda yankento yimbweni, ye yimpengamene mpengawa tatu. Vo ka yimpengamene ko, nga ibemene bwabu, bu mvukisi mpunda.

34. Buna Bilami wavova kwa mpofi a Mfumu: Mono mpolele masumu, kadi kizaidi ko, vo ngeye unakididi mu nzila. Vo ngiendolo ami yeti kufwemisa bwabu, buna nzolele vutuka.

35. Kansi mpofi a Mfumu yavutula kwa Bilami: Nama babakala baba; kansi kuna vova widi dianbu diankaka nkutu ko, kansi dina dingina vova kwa ngeye kaka. Buna Bilami wanama madingizi ma Balaki.

36. Balaki bu kawa, vo Bilami lueki, buna yandi wayenda kunkiki ku Ili mu Moabi mu nzaku, mucilumukanga Alani, ku nsuk'anzaku.

37. Balaki wavova kwa Bilami: Kadi kiafidisi nsamu wakwikama kwa ngeye ko mu kutumise? Buna mu nkiana kwazolele kwiza kwa mono ko? Kadi mono kilendi kusonga nzitusu walunga koe?

38. Bilami wavutula kwa Balaki: Ketu mweni bwabu, vo ngizidi kwa ngeye. Kansi mu kiami lendo kilendi vova dianbu ko. Monso mana tula Nzambi mu nwa ami, i mana ngina katwa vova.

39. Mboki Bilami wanama Balaki, ye baluaka ku Kiliati-Husoti.

40. Balaki wavonda zingombe ye mameme ye wafidisa bio kwa Bilami ye madingizi makala yandi.

41. Kiansuka Balaki wanata Bilami ku ntandu a Bamoti-Bali; mu vuma kiokio watoma mona ndambu abantu.

KAPU 23.

Bilami wasakumuna Isaeli.

Bilami wavova kwa Balaki: Untungila masalu nsambodia vava ye untuadila ngombe nsambodia zambakala yemameme nsambodia mambakala.

2. Balaki wavanga, bonso bwavova Bilami; Balaki ye Bilami bayoka ngombe yambakala ye meme diambakala va disalu disalu.

3. Mboki Bilami wavova kwa Balaki: Nasadi vava va nkailu aku wangioka; mono nzolele kwenda ye tala, kanivo Mfumu una monika kwa mono; monso makana kunzaikisa, i mana ngina kukamba. Yandi wabaluka mu vuma kiyongi kiankatu.

4. Nzambi wamonika kwa Bilami; buna ndieu wavova kwa yandi: Mbeni kubika masalu monso nsambodia ye mbeni yoka ngombe yambakala ye meme diambakala mu disalu disalu.

5. Mfumu watula mu nwa a Bilami monso makana vova, yandi wavova: Vutuka kwa Balaki ye vova ebo ye ebu.

6. Bu kavutuka kwa yandi, buna wamona vo telamene va nkailu andi wangioka va kimosi ye madingizi yamonsono ma Moabi.

7. Buna wasasula nding' andi ye wavova: Muna Alami Balaki wanda ndisa, mu mongo wantini yaeste, ntinu a Moabi: Wiza wansingila Yakobi, wiza wavova mbivulu kwa Isaeli!

5 Mose 23: 4 b.

8. Bwe ilenda singa ndiena ulembolo singa Nzambi ye vova mbivulu mu ndiena ulembolo vovila Mfumu mbivulu?

9. Mu mbat'amiongo keti ibamweni, ye mu minzanza ibatonono: tala, yau i bantu bena kundu kiavangulwa ye ka

beti kukibanzila bonso bantu bankaka ko.

10. Nani lenda tanga Yakobi, mbidi antalu bonso mafundu-fundu, vo tanga ndambu yaia kaka ya Israeli? Bika yayambulwa yafwila mfwilu abalunungu, ye bika nsukulu ami yakala bonso yayau!

1 Mose 13: 16. 28: 14.

11. Buna Balaki wavova kwa Bilami: Nki unpangidi? Mono ikulandisi mu singa ntantu miami, ye tala, ngeye ubasakumuni nkutu.

12. Kansi yandi wavutula ye wavova: Kadi buna kina banza ko mu momo matudidi Mfumu mu nwa ami ye vova moe?

13. Balaki wavova kwa yandi: Undama bwabu ku vuma kiankaka kiulenda kubamona; ngeye mweni ndambu ayau kaka, kubamweni buna bena ko. Mu vuma kina bika wansingila yau.

14. Yandi wannata ku kiazala kia Nkengi va mbat' a Pisinga. Kuna watunga masalu nsambodia ye wayoka ngombe yambakala ye memie diambakala mu disalu disalu.

15. Mboki wavova kwa Balaki: Nasadi vava va nkailu aku wangioka; mono kibeni nzolele tala kuna, vo kiuma kina monika.

16. Mfumu wamonika kwa Bilami ye watula mu nwa andi monso makana vova; yandi wavova: Vutuka kwa Balaki ye vova ebo ye ebu.

17. Bu kaluaka kwa yandi, wamona vo telamene va nkailu andi wangioka, ye madingizi ma Moabi batelama yandi vana. Balaki wanyuvula: Nki kivo-vele Mfumu?

18. Buna yandi wasasula nding' andi ye wavova: Telama, Balaki, ye nawe; dimba kwa mono, ngeye mwan' a Sipoli.

19. Nzambi ka i muntu ulenda vuna ko, ka mwan' amuntu ko ulenda niongulukila kiuma. Kadi yandi una ta diambu ye lembwa vanga dio? Kadi yandi una vova dianbu ye lembwa tunguna dio?

1 Sam. 15: 29. Tit. 1: 2.

20. Tala, mu sakumuna i ntumunu ami; yandi sakumuni, ye kilendi bo vilula ko.

21. Mbungulu ka yilendi monwa mu Yakobi ko ye kubu ka dilendi monika mu Israeli ko. Mfumu, Nzambi andi, wena ye yandi, ye kumbu kiamayangi kiantinu kiwakane kuna.

22. Nzambi i ndieu bwawaikisa mu Ngipiti; ngolo zau zena bonso zangombe zankitu.

4 Mose 24: 8. 5 Mose 33: 17.

23. Kadi kimpangula ka i kiuma kikakilanga Yakobi ko, ye ka bingula mpe mu Israeli ko. Ve, bwabu mana katwa vovwa mu Yakobi ye mu Israeli: Kedika, bonso buvanganga Nzambi!

24. Tala, yau i bantu batelamene bonso nkosi yankento, badongamene bonso nkosi. Ka babutamene ko, nate ye badidi kimbaki ye banwini menga mabakala bavondwa.

1 Mose 49: 9. 4 Mose 24: 9.

25. Buna Balaki wavova kwa Bilami: Kuna kubasinga ko vo kubasakumuna ko.

26. Kansi Bilami wavutula ye wavova kwa Balaki: Kadi kikembi koe: Mamasono mavovele Mfumu, momo nkatulu vanga?

27. Balaki wavova kwa Bilami: Wiza, mono nzolele kunata ku vuma kiankaka. Nanga si bwazolakana kwa Nzambi, vo una kunsingila yau kuna.

28. Balaki wanata Bilami ku mbat' a Peoli, kulenda tonunwa nsi yavonibila.

29. Bilami wavova kwa Balaki: Untungila masalu nsambodia vava ye untuadila ngombe nsambodia zambakala ye mememe nsambodia mambakala.

30. Balaki wavanga, bonso bwavova Bilami; yandi wayoka ngombe yambakalaye ineme diambakala mu disalu disalu.

KAPU 24.

Bilami wasakumuna diaka Israeli ye wavutuka ku nsi andi.

Bilami bu kamona, vo i luzolo lua Mfumu mu sakumuna Israeli, buna kakatuka ko, bonso bukateka katuka mu tala dimbu, kansi wabangumuna zizi kiandi ku nsi yankatu.

4 Mose 28: 3, 15.

2. Bilami bu kasendula meso mandiri ye wamona Israeli dituidi bonso bwena makanda mau, buna Mpeve a Nzambi yanyambama.

3. Yandi wasasula nding' andi ye wavova: Ebu buvovele Bilami, mwan' a Beoli, ebu buvovele bakala diena ye disu diazima,

4. ebu buvovele yandi uwanga mpovololo a Nzambi, yandi umonanga mona-meso matukidi mu Mpungu-tulendo ye uyinamanga ye utemuswanga meso mandiri:

5. Nzo zaku zakoto bonso buzena zantoko, ngeye Yakobi, kundu biaku, ngeye Israeli!

6. Bonso ndimba miyalangene nseke, bonso minkuzu va mwila, bonso nti miaaloe miakunwa kwa Mfumu, bonso minsedeli va nlangu.

7. Nlangu upasanga mu kinzanza kiandi, biakumwa biandi bitulwanga nlangu wawingi. Ntinuandi una lutila Angangi mu zangama, inga, lendo kiandi kiakitinu kina zangulwa.

1 Sam. 15: 8. Yer. 58: 11.

8. Nzambi i ndieu wamvaikisa mu Ngipiti. Ngolo zandi zena bonso zangombe yankitu. Yandi una manisa bantu bakunkakilanga, yandi una kosa visi biau, ye mu toto biandi yandi una kubazokula.

4 Mose 23: 22.

9. Yandi butamene, vundidi bonso nkosi, bonso nkosi yankento—nani kabukidi ntima mu kumvunza? Ukusakumunanga, sakumunu kwandi, ukusinganga, singulu kwandi.

1 Mose 49: 9. 4 Mose 23: 24.

10. Buna nganzi za Balaki zakwama kwa Bilami ye yandi wadia mankabila mu moko mandi. Balaki wavova kwa Bilami: Mono ikutumisi mu singa ntantu miامي, ye tala, ngeye ubasakumuni bwabu nsakumuna ktatu.

11. Vutuka bwabu ku nsi aku. Mono yabenzi, vo ngina kusonga nzitusu waunene; kansi tala, Mfumu wakuyimini mu zituswa.

12. Bilami wavutula kwa Balaki: Kadi mono kiakivovila kwa ntumwa ko ziwafidisi kwa mono:

13. Nga vo Balaki mpe una kumpana palata ye wola bilenda zala mu nzo andi, kilendi mpe tulula ntumunu a Mfumu ko, mpasi yavanga bonso bwena luami luzolo, kani bwambi vo bwambote. Monso mavovele Mfumu, mau ngina katwa vova.

4 Mose 22: 18, 38.

14. Tala, bwabu ngina vutuka kwa bantu bami; kansi nzolele kukambizila mu yina yina vanga bantu bobo kwa bantu baku mu lumbu bina kwiza.

15. Yandi wasasula nding' andi ye wavova: Ebu buvovele Bilami, mwan' a Beoli, ebu buvovele bakala diena disu diazima,

16. ebu buvovele ndieu uwanga nipovalo a Nzambi ye wena nzailu andi yitukidi mu Nkwa kayengele, yandi umonanga mona-meso matukidi mu Mpungu-tulendo ye uyinamanga ye utemuswanga meso mandi.

17. Mono immweni, kansi ka mu ntangu yayi ko, mono intonono, kansi ka lukufi ko. Mbwetete yeti vaika mu Yakobi, ye mwala yizangukidi mu

Isaeli. Yau yina kosa mpeuga zantu za Moabi ye yibedisanga bana babonso-no bababakala bakumbu kiamvita.

2 Sam. 8: 2.

18. Yandi una vwa Edomi, vwa Seili—nsi zantantu niandi; kadi Isaeli dina vanga manibu mangolo.

2 Sam. 8: 14. Ob. b. 18.

19. Mu Yakobi muna tuka mosi una yala; yandi una bunga bana tinina mu zimbanza.

20. Yandi wamona Amaleki; buna wasasula nding' andi ye wavova: Amaleki, i wantete mu bantu, kansi vazimunina una bungwa.

2 Mose 17: 8 b. 1 Sam. 15: 7.

21. Yandi wamona bakenita; buna wasasula nding' andi ye wavova: Kundu kiaku kiena nakekete, ye zanza diaku diatulwa va tadi diamongo.

22. Kansi mwanki Kaini una fuku-swa; inga, Asuli una kunata kinkole ntangu yankaka.

23. Yandi wasasula nding' andi diaka ye wavova: Engwa! Nani ulenda vuka, Nzambi bu kana yambula bobo bwavangwa?

24. Nzaza zina tuka mu simu diabakitita, zau zina longa Asuli ndongi, longa Ebeli ndongi; kadi yandi mpe una niokunwa mu bungwa.

25. Bilami watelama ye wavutuka ku nsi andi; Balaki mpe wayenda nzil' andi.

KAPU 25.

Masumu mabaisaelita ye bana babakento ba Moabi ye nsambudulu abiteki. Piuehasi.

Isaeli bu kalengila mu Sitimi, bantu babadika yangila bana babakento ba Moabi.

2. Yau basila bantu ntumwa ku mbuluku miankailu mianzambi zau,

3. ye bantu badia ye basambila nzambi zau. Isaeli diabundana ye Bali-Peoli. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli.

5 Mose 4: 3. Yos. 22: 17. Hos. 9: 10.

4. Mfumu wavova kwa Mose: Landisa bakuluntu babonso babantu ye ubazembidikisa mu mwini vatadisi Mfumu, kidi tia tuanganzi za Mfumu tuavengama mu Isaeli.

5. Buna Mose wavova kwa minko-ngudidi mia Isaeli: Muntu muntu mu yeno bika kabema babakala bandi babundane ye Bali-Peoli.

2 Mose 18: 25 b.

6. Tala, bakala mu bana ba Isaeli wayiza ye wakotisa nkento, i midianita, va kati ye mpangi zandi, mu meso ma

Mose ye bundu diadionsono diabana ba Isaeli, yau bu batelama ye badila va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

7. Pinehasi, mwan' a Elasali, mwan' anganga Aloni, bu kamona bo, wana-nguka mu bundu diadionsono ye wabonga dionga mu koko kwandi

Lumb. 106: 30 b.

8. ye wanama bakala diaisaelita muna vinga kiandeka mu nzo yakoto ye wazoka babole, ye bakala diaisaelita ye nkento, bu kanzoka mu vumu. Mbafukulu yalembwa mu bana ba Isaeli.

9. Kansi yau babungana mu mbafukulu bakala makumole ye mafunda maia.

1 Kol. 10: 8.

10. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

11. Pinehasi, mwan' a Elasali, i mwan' anganga Aloni, wavengudi nganzi zami mu yau, bu kavemene mu bana ba Isaeli bonso buiveminanga, nkiangunu kiabungidi bana ba Isaeli mu vema kwami ko.

12. I kuma nakambi: Tala, mono mpengi luwawanu luayenge ye yandi;

13. ye kwa yandi ye kwa nkun' andi una kunlanda lualu luna kala luwawanu lukana tambudila kinganga kikakimani bonso nsendo mu diambu diodio bu kavemina Nzambi andi ye wabwidisila bana ba Isaeli kodi.

14. Bakala diaisaelita diavondwa, i yandi wavondwa va kimosi ye nkento, i midianita, wabikwa nkumbu Simili, mwan' a Salu, ye wakala mfumu anzo amase mu basimeonita.

15. Nkento wakisi midianita wavondwa wabikwa nkumbu Kosibi, mwana wankento wa Suli; ndieu wakala mfumu akanda, mfumu akanda dianase mu Midiani.

4 Mose 31: 8.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

17. Lubwila bamidianita ye lubabedisa.

4 Mose 31: 2 b.

18. Kadi yau balubwididi mu tukanu tuambi tubalupupikila mu mambu ma Peoli ye mu mambu ma Kosibi, i mwana wankento wamfumu wakisi midianita, i busi kiau kiavondwa mu lumba kiambafukulu, bu luabafukwa mu diambu dia Peoli.

KAPU 26.

Lutangulu luamona luamakanda ma Isaeli, mu makanga ma Moabi.

Mbfukulu yoyo bu yimeni mboki Mfumu wavova kwa Mose ye Elasali, mwan' anganga Aloni, ye wata:

2. Lutanga ntalu abundu diadionsono diabana ba Isaeli, yau bena makumole mamvu vo baviokele mo, bonso bwena nzo zamase mau, babakala bonsonso mu Isaeli balenda nwana.

4 Mose 1: 2 b.

3. Mose ye nganga Elasali wabavovila mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye bata:

4. Yau bena makumole mamvu vo baviokele mo bana tangwa—bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye bana ba Isaeli, yau bavaika mu nsi a Ngipiti.

5. Lubeni i nsemokono a Isaeli. Bana ba Lubeni bakala: Mu Hanoki sinsi diabahanokita, mu Palu sinsi diabapaluuta,

6. mu Heseloni sinsi diabaheselona, mu Kalimi sinsi diabakalimita.

7. Momo i masinsi mabalubenita. Yau batangwa mu yau bakala makumaia ye mafunda matatu ye nkama nsambodia ye makumatatu.

8. Kansi bana bababakala ba Palu i Elabi.

9. Bana bababakala ba Elabi i Nemueli, Datani, Abilani; Datani ndieu ye Abilani ndieu, babole bakala nzo-nzi zabundu, basa ngita kwa Mose ye Aloni, va kimosi ye kabu dia Kola, yau bu basa ngita kwa Mfumu,

4 Mose 16: 1 b. Lumb. 106: 17 b.

10. ntoto bu wazibula nwa andi ye wabamina va kimosi ye Kola, mu ntangu yoyo kabu diandi bu diabungwa ye tia tuamanisa nkama zina zazole ye maku-matanu mababakala, ye bayika longi dianduengosolo.

11. Kansi bana bababakala ba Kola ka babungwa ko.

12. Bana ba Simeoni, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Nemueli sinsi diabanemuelita, mu Yamini sinsi diabayaminita, mu Yakini sinsi diabayakinita,

13. mu Sela sinsi diabasaelita, mu Sauli sinsi diabasaulita.

14. Momo i masinsi mabasimeonita, makumole ye mafunda mole ye nkama zole.

15. Bana ba Ngadi, bonso bwena

masinsi mau, bakala : Mu Sefoni sinsi diabasefonita, mu Hangai sinsi diabahangita, mu Suni sinsi diabasunita,

16. mu Osini sinsi diabaosinita, mu Eli sinsi diabaelita,

17. mu Alodi sinsi diabaalodita, mu Aleli sinsi diabaalelita.

18. Momo i masinsi mabana ba Ngadi, buna bena mu yau batangwa, makumaia mamafunda ye nkama tanu.

19. Bana bababakala ba Yuda i Eli ye Onani ; kansi Eli ye Onani bafwa mu nsi a Kanana. 1 Mose 38: 7 b. 46: 12.

20. Bana ba Yuda, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Sela sinsi diabaselanita, mu Pelesi sinsi diabapelesita, mu Sela sinsi diabaselaleta.

21. Kansi bana ba Pelesi bakala : Mu Hezeloni sinsi diabaheselonita, mu Hamuli sinsi diabahamulita.

22. Momo i masinsi ma Yuda, buna bena mu yau batangwa, lusambodia ye mafunda masambanu ye nkama tanu.

23. Bana ba Isakali, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Tola sinsi diabatolaita, mu Puva sinsi diabapunita,

24. mu Yasubi sinsi diabayasubita, mu Similoni sinsi diabasimilonita.

25. Momo i masinsi ma Isakali, buna bena mu yau batangwa, makumasambanu ye mafunda maia ye nkama tatu.

26. Bana ba Sebuluni, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Seledi sinsi diabaseledita, mu Eloni sinsi diabaelonita, mu Yabeleli sinsi diabayahelilita.

27. Momo i masinsi mabasebulunita, buna bena mu yau batangwa, makumasambanu mamafunda ye nkama tanu.

28. Bana ba Yosefi, bonso bwena masinsi mau, bakala Manase ye Efalaimi.

29. Bana ba Manase bakala : Mu Makili sinsi diabamakilita ; kansi Makili wabuta Ngiladi ; mu Ngiladi mwatuka sinsi diabangiladita.

Yos. 17: 1 b.

30. Baba i bana ba Ngiladi : Mu Ieseli sinsi diabaieselita, mu Heleki sinsi diabahelekita,

31. mu Asilieli sinsi diabaasilielita, mu Sekemi sinsi diabasekemita,

32. mu Semida sinsi diabasemidaita ye mu Hefeli sinsi diabahefelita.

33. Kansi Selofehadi, mwan' a Hefeli, kakala ye bana bababakala ko kansi bana babakento kaka, ye bana

babakento ba Selofehadi babikwa nkumbu Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilisa. 4 Mose 27: 1 b. 36: 2 b. Yos. 17: 3.

34. Momo i masinsi ma Manase, ye yau mu yau batangwa bakala makumatanu ye mafunda mole ye nkama nsambodia.

35. Baba i bana ba Efalaimi, bonso bwena masinsi mau : Mu Sutela sinsi diabasutelaita, mu Bekeli sinsi diababekelita, mu Tahani sinsi diabatahanita.

36. Kansi baba i bana ba Sutela : Mu Elani sinsi diabaelanita.

37. Momo i masinsi mabana ba Efalaimi, buna bena mu yau batangwa, makumatatu ye mafunda mole ye nkama tanu. Babana i bana ba Yosefi, bonso bwena masinsi mau.

38. Bana ba Benyamini, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Bela sinsi diababelaita, mu Asabeli sinsi diabaasabelita, mu Ahilami sinsi diabaahilamita,

39. mu Sefufami sinsi diabasufamita, mu Hufani sinsi diabahufamita.

40. Kansi bana bababakala ba Bela bakala Aladi ye Namani ; sinsi diabaaladita ; mu Namani sinsi diabanamita.

41. Bobo i bana ba Benyamini, bonso bwena masinsi mau, ye yau mu yau batangwa bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama sambanu.

42. Baba i bana ba Dani, bonso bwena masinsi mau : Mu Suhami sinsi diabasuhamita. Momo i masinsi ma Dani, bonso bwena masinsi mau.

43. Masinsi mabasuhamita, buna bena mu yau batangwa, buna bena makumasambanu ye mafunda maia ye nkama zia.

44. Bana ba Aseli, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Yimina sinsi diabayiminita, mu Yisivi sinsi diabayisivita, mu Belia sinsi diababelita.

45. Mu bana ba Belia : Mu Hebeli sinsi diabahebelita, mu Malakieli sinsi diabamalakielita.

46. Mwana wankento wa Aseli wabikwa nkumbu Sela.

47. Momo i masinsi mabana ba Aseli, buna bena mu yau batangwa, makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

48. Bana ba Nafatali, bonso bwena masinsi mau, bakala : Mu Yaheseli sinsi diabayaheselita, mu Nguni sinsi diabangunita,

49. mu Yeseli sinsi diabayeselita, mu Silemi sinsi diabasilemita.

50. Momo i masinsi ma Nafatali, bonso bwena masinsi mau; yau mu yau batangwa bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama zia.

51. Baba i yau mu bana ba Isaeli batangwa, nkama sambanu ye funda dimosi ye nkama nsambodia ye maku-mafatu.

2 Mose 12: 37. 4 Mose 2: 32.

52. Mfumu wavova kwa Moseye wata:

53. Kwa yau nsi yina kabwa bonso difwa, bonso bwena ntalu abantu.

54. Kwa kanda diadinene una vana fwa diadinene ye kwa kanda diadizio fwa diadizio; kwa kanda kanda fwa dina vewa bonso bwena ntalu ayau batangwa.

4 Mose 33: 54.

55. Kansi nsi yina kabulwa mu ntelo awadi. Yau bana baka mafwa mau, bonso bwena nkumbu zamakanda mau mamase.

56. Bonso bweti bwa wadi kanda kanda, diadinene vo diadizio, dina kabulwa fwa diandi.

57. Baba i yau mu kanda dia Levi batangwa, bonso bwena masinsi mau: Mu Ngelesoni sinsi diabangelesonita, mu Kehati sinsi diabakehatita, mu Melali sinsi diabamelalita.

2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 3: 17 b.

58. Mama i masinsi mabalevita: sinsi diabalibinita, sinsi diabahebelonita, sinsi diabamahelita, sinsi diabamusita, sinsi diabakolaita. Kansi Kehati wabuta Amalami.

59. Nkazi a Amalami wabikwa nkumbu Yokebedi, mwana wankento wa Levi, wabutulwa Levi mu Ngipiti; yandi wabutila Amalami, Aloni ye Mose ye busi kiau Miliami.

2 Mose 6: 20.

60. Aloni wabutulwa Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

61. Kansi Nadabiye Abihu babwilwa kwa lufwa, bu banata tia tuanzenza va zizi kia Mfumu.

3 Mose 10: 1 b. 10: 1. 4 Mose 3: 4. 1 Lus. 24: 2.

62. Yau mu yau batangwa bakala makumole ye mafunda matatu, babonso mu babakala bakala ngonda mosi vo baviokele yo. Kadi yau ka batangwa mu bana ba Isaeli ko, bu balembwa vewa difwa mu bana ba Isaeli.

63. Bobo i yau batangwa kwa Mose ye nganga Elasali, bu batanga bana ba Isaeli mu makanga ma Moabi ku Yeliko-Yodani.

64. Mu yau ka mwakala muntu mu yau bateka tangwa kwa Mose ye nganga Aloni ko, bu batanga bana ba Isaeli mu nsi yankatu ya Sinai,

4 Mose 1: 18.

65. kadi mu yau Mfumu wavovele: Fwa bana fwa mu nsi yankatu. Nki-angunu mu yau ka mwasala widi muntu nkutu ko, kansi Kalebi, mwan' a Yefune, ye Yosua, mwan' a Nuni.

4 Mose 14: 29 b. 32: 10 b. 1 Kol. 10: 5.

KAPU 27.

Bana babakento ba Selofehadi. Yosua wakambwa mu vingana Mose.

Bana babakento ba Selofehadi bavaika, Selofehadi, i mwan' a Hefeli, mwan' a Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase, mu masinsi ma Manase, i mwan' a Yosefi. Bana bandi babakento babikwa nkumbu: Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilisa.

4 Mose 26: 33. 36: 2. Yos. 17: 3 b.

2. Yau bayiza kwa Mose ye nganga Elasali ye mfumu zamakanda ye bundu diadionsono, va mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye bavova:

3. Seto diafwidi mu nsi yankatu, kansi kakala mu kabu diodio diasana ngita kwa Mfumu ko, kabu dia Kola, kansi wafwila mu mandi masumu, ye kakala bana bababakala ko.

4 Mose 16: 31 b.

4. Kadi nkumbu aseto yina fukuswa mu sinsi diandi mu diambu dia bu kakondwa mwana wabakale? Utuvana mvwilu mu mpangi zaseto.

5. Mose wanata bungu diau kwa Mfumu.

6. Buna Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

7. Bana babakento ba Selofehadi batomene vova. Ngeye una kubavana mpe mvwilu adifwa mu mpangi zase diau mu vingana fwa diasau.

8. Kwa bana ba Isaeli ngeye una vova ye ta: Muntu bu kafwidi ye kasisidi mwana wabakala ko, buna luna vingisa fwa diandi kwa mwan' andi wankento.

9. Kansi vo kabakidi mwana wankento ko, buna luna vana fwa diandi kwa mpangi zandi.

10. Vo kabakidi zimpangi mpe ko, buna luna vana fwa diandi kwa mpangi zase diandi.

11. Kansi vo se diandi kabakidi zimpangi ko, buna luna vana fwa diandi kwa butu kiamenga kfinangene mu sinsi diandi, ye buna ndieu una dio vwa. Wau una kala nkondo wansiku kwa bana ba Isaeli, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

12. Mfumu wavova kwa Mose: Ba-

luka vava va mongo wa Abalimi, buna una mona nsi yimpeni kwa bana ba Israeli.

5 Mose 32: 48 b.

13. Bu umweni yo, ngeye mpe una yonzukwa kwa bantu baku, bonso bwayonzama mpangi aku Aloni kwa bantu bandi;

4 Mose 20: 12 b., 24 b.

14. bobo mu diambu dia bu luatinguna ntumunu ami mu nsi yankatu ya Sini, bundu bu diambindisa mpaka ye yeno luakutwa kunkeba wanlongo mu cilumuna nlangu wa meso mau. Wowo i nlangu wa Meliba ku Kadesi mu nsi yankatu ya Sini.

15. Mose wavova kwa Mfumu ye wata:

16. Bika Mfumu, i Nzambi yina uyalanga mpeve ansuni miamionsono, kayadisa muntu mu bundu,

17. ulenda sala salu biandi va meso mau ye lenda kubavunga mu salu biau, mpasi bundu dia Mfumu ka dina swanana ye kamba dikondolo mvungi ko.

18. Mfumu wavutudila Mose: Tumisa Yosua, mwan' a Nuni, kadi yandi i bakala diena ye mpeve, ye tula koko kwaku va yandi.

19. Ngeye una kunnata kwa nganga Elasali ye bundu diadionsono ye untumba mu salu kiandi va meso mau,

20. ye tula ndambu a kiumfumu kiaku va yandi, kidi bundu diadionsono diabana ba Israeli diantumamana.

21. Mboki yandi una kwendanga kwa nganga Elasali, mpasi ndieu mu nkongodolo aulimi kanlandisila mvutulu va zizi kia Mfumu. Bonso bwena mambu mandi bana sala salu biau, yandi kibeni ye bana babonsono ba Israeli va kimosi ye yandi, bundu diadionsono.

2 Mose 28: 30.

22. Mose wavanga, bonso bwankamba Mfumu: yandi wabonga Yosua ye wannata kwa nganga Elasali ye bundu diadionsono.

23. Ndieu wantula moko mandi ye wantumba mu salu kiandi, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 28.

Mina mu nkailu miangioka nialumbu ka lumbu ye nkailu miankembo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Kamba kwa bana ba Israeli ye vova kwa yau: Nkailu miami miadialu, i mina miena dia kwami mu nkailu

miami miatia, nsunga yazolakana kwa mono, miau luna banzila, mpasi luayoka mio kwa mono mu ntangu yabikwa.

3. Kamba kwa yau: Biabi i bina biluna yoka kwa Mfumu bonso nkailu miatia: bana bole bamaneme bamvu mosi bakondolo kieta bonso nkailu angioka mu lumbu ka lumbu ntangu zazonsono.

2 Mose 20: 38 b.

4. Mwana umosi wameme ngeye una wo yoka mu nsuka, ye mwana wankaka wameme una wo yoka mu ntangu ankokila.

5. Bonso nkailu andia buku kiakumi kiaefa kiumfufuta zamfumu, zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi mabana baolive batutwa.

6. Wau i nkailu angioka walumbu ka lumbu wayokwa va mongo wa Sinai, mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

7. Va kimosi una yoka buku kiaia kiahini bonso nkailu andwa, mu mwana wantete wameme; mu kinlongo nkailu andwa wandwinu yangolo una bukulwa mu diambu dia Mfumu.

8. Mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu yankokila; va kimosi ye wau una yoka nkailu umosi wandia ye nkailu umosi wandwa bonso mu nsuka: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

9. Kansi mu lumbu kialumingu ngeye una yoka bana bole bamaneme bamvu mosi bakondolo kieta, ye mpe buku birole biakumi biaefa kiumfufuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia ye nkailu andwa buna.

10. Wowo i nkailu angioka walumingu una yokwa lumingu ka lumingu, ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu mpe va kimosi ye nkailu andwa buna.

11. Mu lumbu bieno biambikulu angonda luna yoka bonso nkailu angioka kwa Mfumu ngombe zole zambakala zantwenia ye meme diambakala ye bana nsambodia bamaneme bamvu mosi bakondolo kieta,

12. ye mpe buku tatu biakumi biaefa kiumfufuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu ngombe ngombe yambakala, buku birole biakumi biaefa kiumfufuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu meme diambakala,

13. ye buku kiakumi kiaefa kiumfufuta zamfumu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu mwana mwana

wameme : nkailu angioka mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

14. Nkailu miandwa miwili momo mina kala ndambu ahini kiavinia mu ngombe ngombe yambakala ye buku kiatusi kiahini mu meme diambakala ye buku kiahini mu mwana mwana wameme. Wowo i nkailu angioka wambikulu angonda una yokwa mu ngonda ngonda yamvu.

15. Mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu kwa Mfumu; yau yina yokwa va kimosi ye nkailu angiokolo alumbu ka lumbu ye nkailu andwa buna.

16. Mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mwena pasa kia Mfumu.

2 Mose 12: 18 b. 23: 15 b. 3 Mose 23: 5 b.
5 Mose 16: 1 b.

17. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yina yimosi mwana nkembo; buna mampa malembwa funa mana diwa, mu lumbu nsambodia.

18. Mu lumbu kiantete lukutukunu luanlongo luna vangwa; buna ka luna sala salu nkutu ko.

19. Bonso nkailu atia, bonso nkailu angioka kwa Mfumu, luna yoka ngombe zole zambakala zantwenia ye meme diambakala ye bana nsambodia bamameme bamvu mosi; bana kondwa kieta.

20. Bonso nkailu andia va kimosi luna yoka mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi; buku tatu biakumi biafa luna yoka mu ngombe ngombe yambakala yantwenia ye buku biola biakumi biafa mu meme diambakala;

21. buku kiakumi kiafa una yoka mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

22. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu mu kulubwila kodi.

23. Miomio luna yoka ye mboki mpe nkailu angioka wansuka i nkailu angioka walumbu ka lumbu.

24. Nkailu miampila yoyo luna yoka lumbu ka lumbu mu lumbu nsambodia; nkailu atia wandia, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. Va kimosi ye nkailu angioka walumbu ka lumbu miomio mina yokwa ye nkailu andia buna.

25. Mu lumbu kiansambodia luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka luna sala salu nkutu ko.

26. Mu lumbu kiabantete, buna luna nata nkailu adisalu mu mbutu

miamona kwa Mfumu, mu nkembo eno walumbu bialumingu, luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala.

3 Mose 23: 15 b.

27. Buna bonso nkailu angioka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe zole zambakala zantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi,

28. bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biafa mu ngombe ngombe yambakala, buku biola biakumi biafa mu meme meme diambakala,

29. buku kiakumi kiafa mu mwana mwana mu banasambodia bamameme;

30. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala mu kulubwila kodi.

31. Miomio luna yoka—bulu bina kondwa kieta—ye mboki mpe nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu andwa buna.

KAPU 29.

Ngikulu amina miankailu miadisalu.

Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiantete mu ngonda, luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala. Kiau kina kala lumbu kiansikulu aimpungi kwa yeno.

3 Mose 23: 24 b.

2. Buna bonso nkailu angiokolo mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe yambakala yantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

3. bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biafa mu ngombe yambakala, buku biola biakumi biafa mu meme diambakala

4. ye buku kiakumi kiafa mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

5. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu, mu kulubwila kodi—

6. miomio ye mboki nkailu angioka wambikulu angonda ye nkailu andia buna, ye mboki mpe nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu miomio miandwa mina yokwa va kimosi ye miamiole bonso bwakambwa: miamionono mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

4 Mose 28: 3 b., 11 b.

7. Mu lumbu kiakumi mu ngonda

yina yansambodia luna mpe vanga lukutukunu luanlongo; ye buna luna kukiyinimisa; buna ka salu nkutu ko luna sala.

3 Mose 16: 29 b. 28: 27 b.

8. Buna bonso nkailu angioka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe yambakala yantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi—bana kondwa kieta—

9. ye bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe yambakala, buku biote biakumi biaefa mu meme diambakala,

10. buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

11. diaka luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu akodi wangiokolo amasumu ye nkailu angioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu miandwa mivwilu mu miamiole.

12. Mu lumbe kiakumi ye tanu mu ngonda yansambodia luna mpe vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala. Buna luna kembila nkembo a Mfumu, mu lumbe nsambodia.

3 Mose 23: 34 b.

13. Buna bonso nkailu angioka, bonso nkailu atia, luna yoka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu kumi ye ngombe tatu zambakala zantwenia, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi—bana kondwa kieta—

14. ye bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe ngombe mu kumi ye ngombe zina zitatu zambakala, buku biote biakumi biaefa mu meme meme mu mameme mamole mambakala,

15. buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu kumi ye bana baia bamameme;

16. diaka luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia ye wandwa buna.

17. Mu lumbe kiansole: kumi ye ngombe zole zambakala zantwenia, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

18. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye

bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa

19. ye mboki mpe nkombo bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia buna ye nkailu miandwa buna.

20. Mu lumbe kiantatu: kumi ye ngombe mosi zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

21. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

22. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia ye wandwa buna.

23. Mu lumbe kiaia: kumi diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

24. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

25. ye diaka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia ye wandwa buna.

26. Mu lumbe kiantanu: vwa diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

27. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

28. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu wangioka walumbu ka lumbe ye nkailu andia ye wandwa buna.

29. Mu lumbe kiansambanu: nani diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

30. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

31. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio

ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

32. Mu lumbu kiansambodia; ngombe nsambodia zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

33. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

34. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

35. Mu lumbu kianani luna vanga lukutukunu luankembo, buna ka salu nkutu ko luna sala.

36. Buna bonso nkailu angioka, bonso nkailu atia luna yoka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu ngombe yambakala, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

37. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe yambakala, meme diambakala, ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

38. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

39. Nkailu miomio luna yoka kwa Mfumu mu nkembo mieno, ye mboki nkailu mieno miansilulu ye nkailu mialuzolo, miomio kani nkailu miangioka vo miandia vo miandwa vo miamatondo.

KAPU 30.

Mina mu zinsilulu.

Mose wavova momo kwa bana ba Israeli, nadede bonso bwankamba Mfumu mu vova.

2. Mose wavova kwa mfumu zamakanda zabana ba Israeli ye wata: Mama i makembi Mfumu:

3. Vo muntu una sila nsilulu kwa Mfumu vo dia ndefi yikana kukibindika mu kukiyiminina lekwa, buna mboki kana vunza mambu mandiki ko; yandi una vanga mu mambu manionsono, bonso butele nwa andi.

3 Mose 27: 2 b. 5 Mose 28: 21 b. Mpovi 5: 3 b.

4. Vo nkento, bu kakalanga mu nzo asandi ye wakidi wantwenia, una sila

nsilulu kwa Mfumu ye una kukibindika mu kukiyiminina lekwa

5. ye sandi wilu nsilulu andi, ye bonso bukakibindikidi mu kukiyiminina, ye sandi kana kumvovisa mu diambu diodio ko, buna nsilulu zandi zazonsono zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi zazonsono mu kukiyiminina zina kala nangwi.

6. Kansi vo sandi mu lumbu kina kimosi kikawilu bo, una bo kamba ka bwa ko, buna nsilulu zandi zazonsono ye mbindukulu zandi mu kukiyiminina zina kondwa nangwi; Mfumu una kunyambudila, sandi bu diamvutudila ka bwa ko.

7. Vo yandi una kwela ye nsilulu zakidi yandi vo diambu diadiba ditukidi mu koba biandi dikakibindikila,

8. ye bakala diandi una bo wa, kansi kana kunkamba diambu mu diambu diodio ko mu lumbu kina kikawilu bo, buna nsilulu zandi zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi mu kukiyiminina zina kala nangwi.

9. Kansi vo bakala diandi mu lumbu kina kimosi kikawilu bo una bo vovila ka bwa ko, buna mu diodio uzezese nsilulu andi yasilwa ye diambu dina diadiba diatuka mu koba biandi dikakibindikila, ye Mfumu una kunyambudila dio.

10. Kansi nsilulu afwola vo nkazi waniangwa, kani yonso yonso yikakibindikidi, yina kala nangwi mu yandi.

11. Vo nkento mu nzo abakala diandi una sila nsilulu vo kukibindika mu ndefi mu kukiyiminina lekwa

12. ye bakala diandi wilu bo, kansi kavovele diambu mu diambu diodio kwa yandi ko, kamvutudi ka bwa ko ko, buna nsilulu zandi zazonsono zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi zazonsono mu kukiyiminina zina kala nangwi.

13. Kansi vo bakala diandi una zo zezisa lumbu kina kimosi kikawilu zo, buna manionsono mavovele koba biandi mana kondwa nangwi, kani i zinsilulu vo mbindukulu mu kukiyiminina; bakala diandi dizezese mo, i bila kikana yambudulwa kwa Mfumu.

14. Nsilulu zandi zazonsono ye mbindukulu zandi zazonsono zandefi mu kukiyiminina zilenda koduswa nangwi kwa bakala diandi, ye bakala diandi lenda mpe zezisa zo.

15. Kansi vo bakala diandi kana kunkambila dio diambu lumbu ka lumbu ko, buna ukodisanga nsilulu zandi zazonsono vo mbindukulu zina zazo-

nsono mu kukiyimina zena yandi ; yandi ukodisanga zo nangwi, bu kalembolo kunkambila bo diambu mu lumbu kina kimosi kikawilu zo.

16. Kansi vo yandi una zo zezisa mu ntangu yankaka yina landa lumbu kikawilu zo, buna yandi una nata lufuma luandi.

17. Miomio i nkondo miavana Mfumu kwa Mose mu diambu diabonso buna kala va kati ye bakala ye nkazi andi ye bonso buna kala va kati ye se ye mwan' andi wankento, yandi bu kakidi wantwenia ye ukalanga mu nzo asandi.

KAPU 31.

Mvutulu andinda mu bamidianita. Lukabulu luabintani.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Vutula bamidianita ndinda mu diambu diabana ba Isaeli ; mboki una yonzama kwa bantu baku.

4 Mose 25 : 17 b.

3. Buna Mose wavova kwa bantu ye wata : Bika ndambu ababakala beno bavwata luazu mu nwana ; yau bana kwenda kwa Midiani ye vutula ndind' a Mfumu mu Midiani.

4. Funda diababakala mu kanda kanda mu makanda mamonsono ma Isaeli luna fidisa ku mvita.

5. Buna funda dimosi mu kanda kanda mu makanda ma Isaeli diaye-kulwa : kumi ye mafunda mole mababakala, bavwata luazu mu kwe nwani.

6. Mose wabafidisa, funda diababakala mu kanda kanda, mu kwe nwana ; yandi wabavana Pinehasi, mwan' anganga Elasali, mu kubanama ku mvita, ye ndieu wanata bilekwa bianlongo ye mpungi zalukubumu.

4 Mose 10: 9.

7. Yau bayenda nwanisa Midiani, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, ye bavonda babakala babonsono ;

8. va kimosi ye bankaka bavondwa kwa yau, ntinu miamidianita Evi, Lekemi, Suli, Huli ye Leba, ntinu ntanu miamidianita miavondwa mpe ; Bilami, mwan' a Beoli, bavonda mpe mu sabala.

Ysa. 13: 21 b.

9. Bana ba Isaeli banata bakento ye bana ba Midiani kinkole ; bulu biau biabionsono bikokanga ye bulu biau biabionsono ye mbongo zau zankaka zazonsono babaka bonso bintani.

10. Mbanza zau zazonsono mu nsi zozo zibakala kundu ye tua biau biabionsono biano zakoto bayoka mu tia.

11. Yau banata bintani biabionsono

ye biabionsono biapelwa, ye bantu ye bulu.

12. Yau banata zinkole ye bina biapelwa ye bintani kwa Mose ye nganga Elasali ye bundu diabana ba Isaeli ku tua mu makanga ma Moabi i mau mena ku Yeliko-Yodani.

13. Mose ye nganga Elasali ye mfumu zazonsono zabundu bayenda kubakiki ku mbazi atua.

14. Kansi Mose wakala nganzi kwa ntuti zabinwani, ntuti zanafunda ye ntuti zazinkama bu batuka mu mvita.

15. Mose wavova kwa yau : Kadi luavukisi bakento babonsonoe ?

16. Ket i yau basindisila bana ba Isaeli, mu diambu diandongosolo a Bilami, mu dimbula Mfumu mu mambu momo ma Peoli, ye mu diambu diodio batukisa mbafukulu mu bundu dia Mfumu.

4 Mose 22: 5 b. 25: 1 b. 2 Pet: 2: 15 b.

17. Nkiangunu luvonda bana babonsono bababakala ye luvonda bakento babonsono bakedi diambu ye babakala.

18. Kansi bana babonsono babakento bakabakedi diambu ye babakala ko, yau bana vukuswa mu diambu dieno.

19. Bwabu yeno kibeni luna leka ku mbazi atua, mu lumbu nsambodia. Muntu muntu mu yeno wavondele muntu ye wonso wavalakene ye muntu wavondwa una kukivedisa mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia—yeno kibeni ye nkole zeno.

4 Mose 19: 11, 10.

20. Mvwatu miamionsono ye lekwa biabionsono biavangulwa mu nkand' abulu ye biabionsono biavangulwa mu mika miankombo ye lekwa biabionsono bianti luna bio mipe vedisa.

21. Nganga Elasali wavova kwa binwani biatuka mu mvita : Wau i mwina wakinkondo uveni Mfumu kwa Mose :

22. Wola ye palata, nsongo, sengwa, nsania ye nzaba,

23. bina biabionsono bilenda kundana ye tia, luna bio viokisa mu tia, buna bivedele ; kansi bina mpe veduswa mu nlangu wandembila. Kansi biabionsono bilembolo kundana ye tia, luna bio viokisa mu nlangu.

4 Mose 19: 9.

24. Luna sukula mvwatu mieno mu lumbu kiansambodia, buna luvedele ; mboki lulenda kota mu tua.

25. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

26. Mu bina biapelwa, ye bantu ye bibulu, una bio yindula ntalu va

kimosi ye nganga Elasali ye bakuluntu banzo zamase zabundu ;

27. mboki una kaba mapela mu ndambu zole, va kati ye binwani biakedi ku mvita ye bundu diankaka diadionsono.

28. Ngeye una yambula binwani biakedi ku mvita biavana bonso mpaku kwa Mfumu kiankama tanu tanu mu bantu, zingombe, zimpunda ye mameme.

29. I ntalu yoyo yina bongwa mu ndambu yina yibatambudi, ye ngeye una vana biobio kwa nganga Elasali bonso nkailu wampevila kwa Mfumu.

30. Kansi mu ndambu yina yibatambudi bana bankaka ba Isaeli ngeye una bongwa kiamakumatanu makumatanu mu bantu, ye mu zingombe mpe, zimpunda ye mameme, inga, mu bulu biabionsono biatoluka, ye biobio una vana kwa balevita bana vanga bina bina vangwa mu vwala dia Mfumu.

31. Mose ye nganga Elasali bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

32. Mapela, i bina bisidi mu bintani biabaka binwani biakala : mu mameme nkama sambanu ye lusambodia ye mafunda matanu,

33. mu zingombe lusambodia ye mafunda mole,

34. mu zimpunda makumasambanu ye funda dimosi,

35. mu bantu, i bakento bakabakedi diambu ye babakala ko, buna bena makumatatu ye mafunda mole mabantu.

36. Ndambu abiobio, vo i ndambu yina yatambula yau bakedi ku mvita yakala : mu mameme ntalu ankamatatu ye makumatatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu,

37. mpaku kwa Mfumu mu biobio yakala nkama sambanu ye lusambodia ye mameme matanu ;

38. mu zingombe makumatatu ye mafunda masambanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio lusambodia ye zole ;

39. mu zimpunda makumatatu mafunda ye nkama tanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio makumasambanu ye mosi ;

40. mu bantu kumi ye mafunda masambanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio makumatatu ye bantu bole.

41. Mpaku, i nkailu wampevila wavgulwa mu diambu dia Mfumu, Mose wavana wo kwa nganga Elasali, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

42. Ndambu yina yatambula bana bankaka ba Isaeli yavangula Mose mu yina yabinwani,

43. ndambu yayi, i yina yatambula bundu, yakala : mu mameme nkama tatu ye makumatatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu,

44. mu zingombe makumatatu ye mafunda masambanu,

45. mu zimpunda makumatatu mafunda ye nkama tanu,

46. mu bantu kumi ye mafunda masambanu.

47. Mu ndambu yayi yatambula bana bankaka ba Isaeli Mose wakatula kiamakumatanu makumatanu, ye mu bantu ye mu bibulu, ye wavana biobio kwa balevita bana vanga bina bina vangwa mu vwala dia Mfumu, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

48. Ntuti zamakabu mankangu, ntuti zamafunda ye zazinkama, hafinama kwa Mose.

49. Yau bavova kwa Mose : Sielo biaku biatengi ntalu abinwani biakedi ku nim' akintuti kieto, ye widi muntu umosi nkutu kakondolo ko.

50. Nkiangunu bwabu yeto tuneti kwa Mfumu bonso nkailu adisalu muntu muntu bina bikabeki mu ntoko zawola, nlunga miamoko miampila mu mpila, bimpambu, ntoko zamatu ye zalaka, mu diambu diakutubwidisila kodi va zizi kia Mfumu.

51. Mose ye nganga Elasali batambula wola kwa yau, ntoko zazonsono zampila mu mpila.

52. Wola wavewa bonso nkailu ampevila kwa Mfumu kwa ntuti zamafunda ye zazinkama wakala, bu wabundwa, kumi ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumatanu masekeli.

53. Binwani biabaka bintani muntu muntu.

54. Mose ye nganga Elasali batambula wola kwa ntuti zamafunda ye zazinkama ye bakotisa wo mu nzo yakoto yambwabununu, kidi bana ba Isaeli bana wo bambukulwa moyo va zizi kia Mfumu.

KAPU 32.

Makanda ma Lubeni ye Ngadi ye ndambu akanda dia Manase batambula nsi yena ku ntini yaeste ya Yodani.

Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi bakala ye makamba mabulu ma-

manene ye mbidi antalu; bu batonwa nsi a Yaeseli ye nsi a Ngiladi, bamona, vo yoyo i nsi yifweni kwa bibulu.

2. Buna bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bayenda ye bavova kwa Mose ye nganga Elasali ye mfumu zabundu:

4 Mose 21: 30, 32.

3. Ataloti, Diboni, Yaeseli, Nimila, Heseboni, Elale, Sebami, Nebo ye Beoni,

4. nsi yiyambudi Mfumu bundu dia Isaeli diabaka, i nsi yifweni kwa bibulu, ye sielo biaku biena ye bibulu.

5. Yau bavova diaka: Vo yeto tumweni nlemvo mu meso maku, buna bika nsi yayi yavewa kwa sielo biaku mu vwa yo. Utuyambula tualemhwa sabuka Yodani.

6. Kansi Mose wavova kwa bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni: Kadi buna yeno luna sala vave, mpangi zeno bu zina kwenda ku mvita?

7. Mu nkiana luzolele sima ntima miabana ba Isaeli mu sabuka mwila ye kota mu nsi yibaveni Mfumu?

8. Bobo bwavanga mase meno mpe, bu yabafidisa mu neka nsi, bu tuakala ku Kadesi-Balanea:

9. bu bamana kwenda ku ndimb' a Eskoli ye bu bamona nsi, basima ntima miabana ba Isaeli mu kota mu nsi yibaveni Mfumu.

4 Mose 13: 8 b., 24 b.

10. Mu lumbu kina nganzi za Mfumu zakwama, ye wadia ndefi ye wavova:

4 Mose 14: 29 b. 26: 65. 5 Mose 1: 34 b.

11. Mu babakala bobo havaika mu Ngipiti widi muntu nkutu wena makumole mamvu vo viokole mo kana mona nsi ko yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi—bu balemhwa kundama mu mamonsono—

12. ka widi muntu nkutu ko kansi Kalebi, mwan' a Yefune, i kenisita, ye Yosua kaka, mwan' a Nuni; kadi yau banemi Mfumu mu mamonsono.

13. Nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli, ye yandi wabayambula bazenzila mu nsi yankatu mu makumaia mamvu, nate ye mbandu yina yayonsono yafwidi yavengi yina yakedi yambi mu meso ma Mfumu.

14. Tala, bwabu lueti sa ngita, bonso bwateka sa mase meno, yeno, lunkun' abakala bankwa miamasumu, ye bobo lueti kudikila diaka tia tuanganzi za Mfumu mu Isaeli.

15. Bwabu bu lumfididi nima, buna yandi yina yambula Isaeli waluta lengila mu nsi yankatu, ye bobo luna bo tuadila mbungulu kwa bantu baba babonsono.

16. Buna bafinama kwa yandi ye bavova: Utuyambula tuatunga tumbu mwamu kwa bulu bieto ye zimbanza kwa bana beto.

17. Mboki yeto kibeni tuzolele vwa-ta nswalu luazu bieto ye kwenda ku ntual' abana ba Isaeli, nate ye tuna kubatuala kuna kubana kala. Mu ntangu yoyo bana beto balenda kala mu mbanza zasiamu ye tabulwa bobo mu bisi nsi.

18. Ka tuna vutuka ku nsi eto ko, nate ye bana ba Isaeli, muntu muntu, batambudi diandi fwa.

19. Kadi ka tuzolele bonga fwa dieto ntuali ye yau mu simu diankaka dia Yodani vo ntama beni ko, kansi fwa dieto tuna dio tambula vava kunu simu dia Yodani, mu simu diaeste.

20. Mose wabavutudila: Voluna vanga, bonso bulukembi bwabu, vo luna vwata luazu bieno vantadisi a Mfumu mu diambu diamvita,

21. mpasi babakala beno babonsono bona luazu bana sabuka Yodani va zizi kia Mfumu ye kala kuna, nate ye kamana kuba ntantu miandi,

22. nkiangunu vo luna vutuka, nsi bu yakiyadulwa kwa Mfumu, buna luna kondwa bila kwa Mfumu ye kwa Isaeli ye nsi yayi yina kala mwilu eno va meso ma Mfumu.

23. Kansi vo yeno ka luna bo vanga ko, tala, buna luvolanga masumu kwa Mfumu, ye buna luna mona masumu meno, kadi mau mana kulubwila.

24. Lutunga zimbanza kwa bana beno ye tumbu kwa bulu bieno ye luvanga, bonso buvoele minwa mieno.

25. Bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bavova kwa Mose ye bata: Sielo biaku bina vanga, bonso buvoele mfumu ami.

26. Bana beto, bakazi beto, bulu bieto ye bulu bieto biabionsono bikokanga bina sala vava mu mbanza za Ngiladi.

27. Kansi sielo biaku, i buna tuena luazu mu kwe nwana, tuna kwe sabuki kuna ye nwana vantadisi a Mfumu, bonso buvoele mfumu ami.

28. Mose wabakambila nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase mu makanda mabana ba Isaeli.

29. Mose wavova kwa yau: Vo bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bana sabuka Yodani ye yeno, buna bona ye luazu mu nwana vantadisi a Mfumu, ye nsi yina yalwa kwa yeno, buna luna kubavana nsi a Ngiladi mu vwa.

30. Kansi vo ka bana kwenda nati luazu ye yeno kuna ko, buna bana tambula mvwilu au mu yeno mu nsi a Kanana.

31. Bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni batambudila ye bavova : Monso mavovele Mfumu kwa sielo biaku, momo tuzolele vanga.

32. Yeto tuzolele kwenda nati luazu kuna nsi a Kanana vantadisi a Mfumu ye mboki tambula mvwilu eto adifwa vava kunu simu dia Yodani.

33. Buna Mose wavana kwa yau, kwa bana ba Ngadi, bana ba Lubeni ye ndambu mosi akanda dia Manase, mwana wabakala wa Yosefi, kimfumu kia Sihoni, ntinu abaamolita, ye kimfumu kia Ongi, ntinu mu Basani : nkati ansi ye mbanza zayau ye nsi zazau, mbanza zansi yeku yeku.

5 Mose 3: 12 b. Yos. 13: 8 b. 22: 4.

34. Bana ba Ngadi batungudila Diboni, Ataloti, Aloeli,

35. Ateloti-Sofani, Yaeseli, Yongo-beha,

36. Bete-Nimila ye Bete-Halani, mbanza zasiamu ye tumbu tuabulu.

37. Bana ba Lubeni batungudila Heseboni, Elale, Kiliataimi,

38. Nebo ye Bali-Meoni (nkumbu zau zaviulwa) ye Sibima. Yau bavana zimbanza nkumbu, i zau zibatungudila.

39. Bana ba Makili, mwana wabakala wa Manase, bayenda ku Ngiladi ye babaka yo ye bakuba baamolita bakala kuna.

1 Mose 50: 23.

40. Mose wavana Ngiladi kwa Makili, mwan' a Manase ye yandi witunga muna.

41. Yaili, mwana wabakala wa Manase, wayenda baka mavata mau ye wabika mo mavata ma Yaili.

Nkong. 10: 3 b. 1 Lus. 2: 21 b.

42. Noba wayenda baka Kenati ye vuma biankaka biantumamana ye wabika dio Noba, bonso bwakala nkumbu andi.

KAPU 33.

Vuma biantua biabana ba Israeli mu ngiendolo au mu nsi yankatu.

Biabi i vuma biantua biabana ba Israeli, bu bavaika mu nsi a Ngipiti, bonso bwena nkangu miao, batua duswa kwa Mose ye Aloni.

2. Mu diambu diantumunu a Mfumu Mose wasonika vuma biau bibanangukina, bonso bubavilula tua biau. Biabi

i vuma biau biantua, bonso bwalandasanana vuma biandangukina :

3. Yau bananguka kuna Lamesesi mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yantete. Lumbu kialanda nkembo apasa bana ba Israeli bavaika mu koko kwazangania va meso mabisi Ngipiti babonsono,

2 Mose 12: 37. 14: 8.

4. bisi Ngipiti bu badiamisa bavonda Mfumu mu yau, babonsono basemukunwa, ntangu yina yakongudila Mfumu nzambi zau.

2 Mose 12: 12.

5. Buna bana ba Israeli bananguka ku Lamesesi ye batua ku Sukoti.

6. Yau bananguka ku Sukoti ye batua ku Etami kwabadikila nsi yankatu.

2 Mose 13: 20.

7. Yau bananguka ku Etami ye babangumuka ku Pi-Hahiloti ditalane ye Bali-Sefoni, ye batua vatadisi Mingidoli.

2 Mose 14: 2.

8. Yau bananguka ku Hahiloti ye bavioka mu kati diambu ye bakota mu nsi yankatu ye mboki badiata ngiendolo alumbu tatu mu nsi yankatu ya Etami ye batua ku Mala.

2 Mose 14: 22. 15: 22 b.

9. Yau bananguka kuna Mala ye baluaka ku Elimi ; ku Elimi kwakala kumi ye ntozole zanlangu ye lusambodia luamaba ye batua kuna.

2 Mose 15: 27.

10. Bananguka ku Elimi ye batua va mbu wa Mbwiki.

11. Bananguka va mbu wa Mbwiki ye batua mu nsi yankatu ya Sini.

2 Mose 16: 1.

12. Bananguka mu nsi yankatu ya Sini ye batua ku Dofoka.

13. Bananguka ku Dofoka ye batua ku Alusi.

14. Bananguka ku Alusi ye batua ku Lefidimi, ye kuna ka kwakala nlangu wandwa kwa bantu ko.

2 Mose 17: 1.

15. Bananguka ku Lefidimi ye batua mu nsi yankatu ya Sinai.

2 Mose 19: 1 b.

16. Bananguka mu nsi yankatu ya Sinai ye batua ku Kibiloti-Hatava.

4 Mose 11: 34.

17. Bananguka ku Kibiloti-Hatava ye batua ku Haseloti.

4 Mose 11: 35.

18. Bananguka ku Haseloti ye batua ku Litima.

19. Bananguka ku Litima ye batua ku Limoni-Plesi.

20. Bananguka ku Limoni-Plesi ye batua ku Libina.

21. Bananguka ku Libina ye batua ku Lisa.

22. Bananguka ku Lisa ye batua ku Kehelata.

23. Bananguka ku Kehelata ye batua ku mongo wa Sefeli.
24. Bananguka ku mongo wa Sefeli ye batua ku Halada.
25. Bananguka ku Halada ye batua ku Makaheloti.
26. Bananguka ku Makaheloti ye batua ku Tahati.
27. Bananguka ku Tahati ye batua ku Tela.
28. Bananguka ku Tela ye batua ku Mitika.
29. Bananguka ku Mitika ye batua ku Hasamona.
30. Bananguka ku Hasamona ye batua ku Moseloti.
31. Bananguka ku Moseloti ye batua ku Bene-Yakani.
32. Bananguka ku Bene-Yakani ye batua ku Holi-Hangidingadi.
33. Bananguka ku Holi-Hangidingadi ye batua ku Yotobata.
34. Bananguka ku Yotobata ye batua ku Abalona.
35. Bananguka ku Abalona ye batua ku Esioni-Ngebeli.
36. Bananguka ku Esioni-Ngebeli ye batua ku nsi yankatu ya Sini, i Kadesi.
4 Mose 20: 1.
37. Bananguka ku Kadesi ye batua ku mongo wa Holi, mu nzaku ansi a Edomi.
4 Mose 20: 22.
38. Nganga Aloni wabaluka wa mongo wa Holi, bonso bwatuma Mfumu, ye wafwila vana mu mvu wamakumaia kasi ye mpaikulu abana ba Israeli mu nsi a Ngipiti, mu ngonda yantanu, mu lumbu kiantete mu ngonda.
4 Mose 20: 25 b. 5 Mose 10: 6. 32: 50.
39. Aloni wakala nkama mosi ye makumole ye mvu ntatu, bu kafwila wa mongo wa Holi.
40. Ntinu mu Aladi, i kananita, wakala mu nsi a Sude mu nsi a Kanana, wawa, vo bana ba Israeli beti kwe luaki.
4 Mose 21: 1.
41. Bananguka ku mongo wa Holi ye batua ku Salamona.
4 Mose 21: 4.
42. Bananguka ku Salamona ye batua ku Punoni.
43. Bananguka ku Punoni ye batua ku Oboti.
44. Bananguka ku Oboti ye batua ku Iye-Habalimi ku nzaku a Moabi.
4 Mose 21: 11.
45. Bananguka ku Iyimi ye batua ku Diboni-Ngadi.
46. Bananguka ku Diboni-Ngadi ye batua ku Alamoni-Dibilatima.
47. Bananguka ku Alamoni-Dibila-

tima ye batua ku miongo mia Abalimi, vatadisi Nebo.

48. Bananguka ku miongo mia Abalimi ye batua mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani.
4 Mose 22: 1.

49. Tua kiau ku Yodani kiyalanganana tuka ku Bete-Hayesimoti nate ye kuna Abeli-Hasitimi mu makanga ma Moabi.
4 Mose 25: 1.

50. Mfumu wavova kwa Mose mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye wata:

51. Vova kwa bana ba Israeli ye ta kwa yau: Bu lusabukidi Yodani ye lukotele mu nsi a Kanana,

52. buna luna kuba bisi nsi babonsonono ku ntual' eno, ye luna bunga matadi mau mamonsonono mena bizizi, ye luna bunga teki biau biabionsonono biayitulwa, ye luna bunga vuma biau biabionsonono bianangama.
2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 5 Mose 7: 2 b.

53. Luna baka nsi ye luna kala kundu muna, kadi kwa yeno mpeni nsi bonso mvwilu.

54. Luna kaba nsi va kati ye yeno mu ntelo awadi, bonso bwena makanda meno; kwa kanda diadinene luna vana ndambu yayinene yadifwa ye kwa kanda diadike ndambu yayike yadifwa; muntu muntu unatambula ndambuandi kuna kutele wadi, vo una yo tambula; luna kaba nsi va kati ye yeno, bonso bwena makanda meno mamase.
4 Mose 26: 53 b. Yos. 14: 1 b.

55. Kansi vo ka luna kuba bisi nsi mu yeno ko, buna baluna yambula basadidila bana kala zimpanga mu meso meno ye nsende mu tueka tueno ye bana kulufetikisa mu nsi yiluena kundu.
Yos. 23: 13. Nkong. 2: 3.

56. Buna ngina kuluvangila mipila yina yimbenzi mu vanga kwa yau.

KAPU 34.

Nzaku zansi zakambwa. Nkabi miansi mia-solwa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: 2. Kamba kwa bana ba Israeli ye vova kwa yau: Bu luna kota mu nsi a Kanana, buna nsi yoyo i nsi yiluna tambula bonso difwa: nsi a Kanana, nate ye konso kulambukidi nzaku zayau.

3. Nsi eno yina yalanganana mu ndambu asude tuka mu nsi yankatu ya Sini va lueka lua Edomi; nzaku eno yasude yina badikila ku nsuk' ambu wa Mungwa mu ntini yaeste.
1 Mose 14: 3. Yos. 15: 1 b.

4. Mbeki nzaku eno yina zekuka mu

ntini yasude yanzanz' a Akalabimi ye yina luaka ku Sini ye vaika ku Kadesi-Balanea mu ntini yasude. Yina vaika diaka ku Hasal-Adali ye luaka ku Asamoni.

5. Tuka ku Asamoni nzaku yina zekuka ku ntini afimwila fia Ngipiti ye vaika ku mbu.

6. Nzaku eno ku weste i mbu wau Nene; wau una kala nzaku. Yoyo i nzaku eno ku weste.

7. Yayi yina kala nzaku eno ku node: Tuka ku mbu wau Nene luna tenda nlong' anzaku eno nate ye ku mongo wa Holi.

8. Tuka ku mongo wa Holi luna tenda nlong' anzaku nate ye kukwendanga nzila ku Hamati, ye nzaku yina vaika ku Sedadi.

9. Mboki nzaku yina luaka ku Sifilona, ye tuka kuna yina vaika ku Hasal-Enani. Yoyo yina kala nzaku eno ku node.

10. Bonso nzaku eno ku este luna tenda nlonga tuka ku Hasal-Enani nate ye ku Sefami.

11. Tuka ku Sefami nzaku yina kulumuka ku Halibila, mu ntini yaeste ya Aini, ye nzaku yina kulumuka diaka ye mu nseko azanga kia Kineleti, mu ntini yaeste.

12. Mboki nzaku yina kulumuka nate ye ku Yodani ye vaika ku mbu wa Mungwa. Yoyo yina kala nsi eno ye nzaku zayau kinzungidila.

13. Mose wakamba bana ba Isaeli ye wavova: Yayi i nsi yiluna kaba va kati ye yeno mu ntelo awadi, ye i yina yakambila Mfumu, vo yina vewa kwa vwa diodio diamakanda ye ndambu mosi akanda diankaka.

14. Kadi kanda diabana ba Lubeni, bonso bwena nzo zau zamase, ye kanda diabana ba Ngadi, bonso bwena nzo zau zamase, ye ndambu yankaka yakanda dia Manase, yau bakitambudila fwa diau.

4 Mose 32: 33.

15. Makanda momo mamole ye ndambu yoyo yakanda bakitambudila fwa diau mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

17. Zazi i nkumbu zababakala bana kulukabila nsi mu kunku biamafwa: va kintete nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni; Yos. 14: 1. 21: 1.

18. Mboki luna sola mfumu mosi mu kanda kanda mu kaba nsi,

19. ye zazi i nkumbu zababakala bo: mu kanda dia Yuda Kalebi, mwan' a Yefune;

20. mu kanda diabana ba Simeoni, Samueli, mwan' a Amihudi;

21. mu kanda dia Benyamini Elidadi, mwan' a Kisiloni;

22. mu kanda diabana ba Dani mfumu mosi, Buki, mwan' a Yongili;

23. mu bana ba Yosefi: mu kanda diabana ba Manase mfumu mosi, Hanieli, mwan' a Efodi;

24. mu kanda diabana ba Efalaimi mfumu mosi, Kemueli, mwan' a Siftani;

25. mu kanda diabana ba Sebuluni mfumu mosi, Elisafani, mwan' a Palanaki;

26. mu kanda diabana ba Isakali mfumu mosi, Palitieli, mwan' a Asani;

27. mu kanda diabana ba Aseli mfumu mosi, Ahihudi, mwan' a Selomi;

28. mu kanda diabana ba Nafatali mfumu mosi, Pedaali, mwan' a Amihudi.

29. Baba i yau bakamba Mfumu mu kaba kunku biamafwa kwa bana ba Isaeli mu nsi a Kanana.

KAPU 35.

Makumaia ye uani diambanza zabalevita. Mbanza sambanu zampungumunu. Mina mu mimbemi.

Mfumu wavova kwa Mose mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye wata:

2. Kamba bana ba Isaeli, vo yau bana vana mu kunku biobio biamafwa, bibana tambula mu vwa, zimbanza kwa balevita, kidi bakala zo; luna mpe vana kwa balevita kulu bizungidilanga mbanza zozo.

Yos. 21: 2.

3. Yau kibeni bana kunda mu zimbanza, kansi kulu biazau bina kala mu diambu biabulu biau bikokanga ye bulu biau biangiundula ye bulu biankaka biabionsono.

4. Kulu biazimbanza biluna vana kwa balevita bina yalangana funda diamfwoko tuka ku lumbu luambanza ye ku mbazi mu tuka tuatonsono.

5. Ku mbazi ambanza luna teza mafunda mole mamfwoko mu ndambu yaeste, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yaweste, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yasude, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yanode, ye mbanza mu monakanda. Biobio bana

tambula bonso nsi akulu biambanza zau.

6. Mbanza zozo ziluna vana kwa balevita, va kintete zina kala mbanza zozo zisambanu zampungumunu ziluna vana mu diambu diadi, vo mbemi una zo lenda tinina; diaka luna kubavana va kimosi ye mbanza zozo makumaia ye mbanza zole zankaka,

2 Mose 21: 13. 5 Mose 4: 41 b. Yos. 20: 2 b.

7. mpasi mbanza zozo ziluna vana kwa balevita zina kala buna zena makumaia ye nana diambanza, ye kulu biazau.

8. Mu mbanza zozo ziluna vana mu nsi amvwilu abana ba Isaeli luna bonga zazingi mu kanda diadinene ye zafuma mu diodio diena diadike. Kanda kanda dina vana kwa balevita ntalu ambanza zadiau yifwanane ye fwa didiatambudi.

Yos. 21: 3 b.

9. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

10. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Bu lusabukidi Yodani ye lukotele mu nsi a Kanana,

11. buna luna kukisodila mbanza zankaka ziluna sadila bonso mbanza zampungumunu zilenda tinina mbemi uvondele muntu mu lembwa kana.

5 Mose 19: 2 b.

12. Mbanza zozo zina kala kwa yeno bonso vuma biantinunu mu diambu diamvutudi amenga ndinda, mpasi mbemi kana fwa ko, nate ye kana kongudulwa kwa bundu.

13. Mbanza zozo ziluna vana mu kala mbanza zampungumunu zina kala zisambanu.

14. Zitatu mu mbanza zozo luna vana mu simu diankaka dia Yodani, ye mbanza zitatu zankaka luna vana mu nkati ansi a Kanana; zozo zina kala mbanza zampungumunu.

15. Bana ba Isaeli, ye wanzenza ye nsompi anzo ukalanga mu yau, bana sadila mbanza zozo zisambanu bonso vuma biantinunu bilenda tinina wonso wonso uvondele muntu mu lembwa kana.

16. Kansi vo muntu bendi wankaka mbandulu yamfwilu mu lekwa kiasengwa, buna yandi i mbemi mu kedika; wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

2 Mose 21: 12 b. 8 Mose 24: 17 b.

17. Bobo mpe vo muntu beki tadi mu koko kwandi dilenda bandulwa mbandulu yamfwilu ye yandi una dio bandila wankaka mbandulu yamfwilu, buna yandi i mbemi mu kedika;

wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

18. Vo muntu mpe beki mu koko kwandi lekwa kianti kilenda bandulwa mbandulu yamfwilu, ye yandi una kio bandila wankaka mbandulu yamfwilu, buna yandi i mbemi mu kedika; wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

19. Mvutudi amenga ndinda lenda vonda mbemi wowo; konso konso kukana kummona, bika kamvonda.

20. Bobo mpe vo muntu mu diambu dialubelo una bumangana wankaka vo una tuba lekwa va yandi mu kana zola ye yandi fwidi,

21. evo yandi una kumbanda mbata yamfwilu mu diambu diakitantu, buna ndiena ubendi una vutulwa ndinda wafwa, kadi yandi i mbemi; mvutudi amenga ndinda lenda kumvonda konso konso kukana kummona.

22. Kansi vo muntu mu kusu-kusu, ye ka mu kitantu ko, una bumangana wankaka evo yandi una kuntuba lekwa mu lembwa kana, kani kionso kionso;

23. evo yandi, bu kamwewi ko, una kuntedisa mu tadi dilenda bandulwa mbandulu yamfwilu ye yandi fwidi, ye bu ka i ntantu andi ko vo kankeneni mu sa buma ko,

24. buna bundu dina kongudila va kati ye ndiena ubendi ye mvutudi amenga ndinda, bonso bwena nkondo uveno vava.

25. Bundu dina tanina mbemi mu koko kwamvutudi amenga ndinda, ye bundu dina kunyambula kavutuka ku mbanza yampungumunu yikatinina, ye kuna kana kala, nate ye ngudi anganga yakuswa mazi manlongo ufwidi.

26. Kansi vo mbemi una vaika ku mbazi ansi ambanza yampungumunu yikatinina,

27. ye mvutudi amenga ndinda, bu kana kummona ku mbazi ansi ambanz' andi yampungumunu, una bema mbemi, buna kaneti nkanu amenga ko.

28. Kadi mbemi una kalanga mu mbanz' andi yampungumunu, nate ye ngudi anganga ufwidi; kansi kasi ye mfwilu angudi anganga mboki lenda vutuka ku vuma kiken a mfwilu andi.

29. Wau una kala nsiku wakinkondo kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluena kundu.

30. Vomuntu bendi wankaka ye yandi fwidi, buna mbemi una vondwa, bonso butele zimbangi, kansi kimbangi kia-

muntu mosi kaka ka kilungidi ko, muntu bu kana zengulwa mu fwa.

5 Mose 17: 6, 19: 15. Mat. 18: 16. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 23.

31. Ka luna tambula nkudulu mu moyo ambemi ko, vo yandi wena bila kiafwa, kansi yandi una vutulwa ndinda fwa.

32. Ka luna mpe tambula nkudulu ko, mpasi ndieu utinini ku mbanza yampungumunu una lenda vutuka ye kala kundu mu nsi, ngudi anganga bu kakifwididi ko.

33. Ka luna sumuna nsi yiluena ko; nsi yisumukanga mu menga, ye nsi ka yilendi bwilwa kodi ko mu menga matengulwanga mu yau, kansi mu menga mandiena utengole mo kaka.

1 Mose 9: 6.

34. Ka luna sumuna nsi yiluena ko, ye mu monakanda diayau mono mbeki kundu kiami, kadi mono, Mfumu, mbeki kundu kiami mu kati diabana ba Isaeli.

3 Mose 26: 11.

KAPU 36.

Nkwedolo a bana babakento ba Selofehadi.

Bakuluntu banzo zamase mu sinsi diabana ba Ngiladi—Ngiladi i mwan' a Makili, mwan' a Manase, mu masinsi mabana ba Yosefi—bafinama ye bavova vantadisi a Mose ye mfumu zozo zakala bakuluntu banzo zamase zabana ba Isaeli.

4 Mose 26: 29 b.

2. Yau bavova: Mfumu wakembi mfumu ami mu vana nsi bonso difwa kwa bana ba Isaeli mu ntelo awadi, ye Mfumu wakembi diaka kwa mfumu ami mu vana fwa dianpangi eto Selofehadi kwa bana bandi babakento.

4 Mose 26: 35 b. 27: 1 b. Yoa. 17: 3 b.

3. Kansi bwabu vo yau bana kwela muntu mu makanda mankaka mabana ba Isaeli, buna fwa diau dina katulwa mu mafwa mamase meto, kanda diankaka dibana vuwa bu dina kudukulwa fwa diandi; bonso bobo ndambu

akunku kieto kiadifwa yina katudulwa mu yeto.

4. Mboki mvu wankembo bu una badika kwa bana ba Isaeli, buna fwa diau dina bundwa ye fwa diakanda dibana vuwa, kansi fwa diau dieti katulwa mu fwa diakanda dieto diamase.

3 Mose 25: 10 b.

5. Buna Mose wakanba bana ba Isaeli, bonso bwatuma Mfumu, ye wavova: Kanda diabana ba Yosefi ditomene vova.

6. Diadi i dina dieti kamba Mfumu mu bana babakento ba Selofehadi; yandi vovele: Yau balenda kwela wonso ubazolele, kansi bana kwedila kaka mu sinsi divwilu kwa diau kanda diamase.

7. Kadi fwa divwidi muntu mu bana ba Isaeli, ka dina sambuka mu kanda dimosi mu kanda diankaka ko, kansi bana ba Isaeli bana keba muntu muntu diandi fwa diakanda diamase.

8. Nkento ubeki difwa mu dimosi mu makanda mabana ba Isaeli, bu kana kwela, buna una kwela muntu mu sinsi dimosi divwilu mu diandi kanda diamase, mpasi bana ba Isaeli bavwa muntu muntu fwa diandi diamase.

9. Kadi widi difwa nkutu ka dina sambuka mu kanda dimosi mu kanda diankaka ko, kansi makanda mabana ba Isaeli maua keba muntu muntu diandi fwa.

10. Bana babakento ba Selofehadi bavanga bonso bwakanba Mfumu kwa Mose.

11. Mahela, Tilisa, Hongola, Milika ye Noa, bana babakento ba Selofehadi, bakwela bana bababakala bampangi zase diau.

12. Nkianguu bakwedila mu masinsi mabana ba Manase, mwan' a Yosefi, ye fwa diau diasikila mu kanda diabutu biamase mau.

13. Zozo i nsikudukusu ye nsiku biavana Mfumu kwa bana ba Isaeli mu Mose, mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani.

NKANDA WANTANU WA MOSE

VO DEUTELONOMIO.¹

KAPU 1.

Mose wavova kwa bantu, bonso bwakala ngiendolo au mu nsi yankatu.

Mama i mambu mavova Mose kwa Isaeli diadionsono mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi yankatu, mu Makanga matalane Sufi, va kati ye Palani ye Tofeli, Labani, Haseloti ye Di-Sahabi ;

2. i ngiendolo akumi ye lumbu kimosi tuka ku Holebi, mu ntini yamiongo mia Seili, nate ye kuna Kadesi-Balanea.

3. **Mu** mvu wamakumaia, mu ngonda yakumi ye mosi, mu lumbu kiantete mu ngonda, Mose wavova kwa bana ba Isaeli, nadede bonso bwankamba Mfumu mu kubakamba.

4. Bwakala bu kakibedisila Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni, ye Ongi, ntinu mu Basani, wakala ku Astaloti, ku Edelei.

4 Mose 21: 23 b., 33 b.

5. Mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi a Moabi, Mose wabadika mba-ngudulu yayi yamina ye wavova :

6. **Mfumu**, Nzambi eto, wavova kwa yeto ku Holebi ye wata : Ntangu yayingi lualengele va mongo wau.

7. Lubangumuka ku ntini yankaka ye lunanguka ye luenda ku miongo miabaamolita ye kwa bisi nsi zamfinangani babonsono mu Makanga, mu nsi a Miongo, mu nsi a Kuluka, mu nsi a Sude ye mu nsi a Nsekoambu—lukota mu nsi abakananita ye lubaluka ku Lebanoni, nate ye ku nzadi yayinene, ku nzadi a Eufalata.

8. Tala, mono mpeni nsi mu lulendo lueno. Luenda luabaka nsi yayi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu vana kwa yau ye kwa nkun' au una kubalanda.

1 Mose 12: 7. 15: 18 b. 17: 8.

9. **Mono** yavova kwa yeno mu ntangu yina ye yata : Mono kaka kilendi kulunata ko.

2 Mose 18: 17 b.

10. Mfumu, Nzambi eno, waluniekese, ye tala, bwabu luena mbidi antalu bonso zimbwetete mu zulu.

1 Mose 15: 5. 22: 17. 5 Mose 10: 22.

11. **Bika** Mfumu, Nzambi amase meno, kaluniekisa diaka ndiekisa yafunda ye kalusakumuna, bonso bukuluvoele.

12. Kansi mono kaka bwe ngina lenda nata zitu ye zitu kiayeno ye mpaka zeno ?

13. Lukisodila babakala banduenga ye banduka ye batomene zaiwa mu makanda meno, kanda kanda, ye mono ngina kubavanga bakuluntu kwa yeno.

14. Yeno luantambudila ye luavova : Ndungosolo aku yena yambote.

15. Buna mono yasola bakuluntu mu makanda meno, babakala banduenga ye batomene zaiwa, ye yabayadisa bonso bakuluntu kwa yeno, bankaka kwa mafunda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu ye bankaka kwa kumi, ye bonso minkengi mu makanda meno, kanda kanda.

2 Mose 18: 24 b.

16. Buna mono yakamba mpe nko-ngudidi mieno ye yavova : Luwa monso mambu mena va kati ye mpangi zeno, ye vo muntu wena ye bungu ye mpangi andi vo ye wanzenza ukalanga yandi, buna lukongudila busongele va kati ye yau.

17. Ka luna lutila vumina muntu ko, bu luna kongudila, kansi luna dimba wafwafwa bonso wayindu ; ka luna tina widi muntu nkutu ko, kadi Nzambi vwidi nzengolo. Kansi vo diambu dina kala mpasi mu zenga kwa yeno, buna lufunda, dic kwa mono, kidi yawa dio.

2 Mose 18: 26. 23: 3. 3 Mose 19: 15.

5 Mose 10: 19. 2 Lus. 19: 6. Zing. 24: 23 b.

Yak. 2: 1 b.

18. I bobo yalukamba mu ntangu yina mamonsono maluna vanga.

19. **Yeto** tuananguka ku Holebi, ye tuavioka mu nsi jayonsono yayinene yankatu ye yansisi, i yina yiluamweni, ye tuayenda mu nzila ku miongo mia-

baamolita, bonso bwalnkamba Mfumu, Nzambi eto; tualuaka ku Kadesi-Balanea.

20. Mono yavova kwa yeno: Bwabu lulueki ku miongo miabaamolita, mizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto.

21. Tala, Mfumu, Nzambi aku, waveni nsi mu lulendo luaku. Baluka ye baka yo, bonso buwakembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku. Kutinani ko, ye kukalani wonga ko.

22. Buna luafinama kwa mono buna luena ye luavova: Utuyambula tuafidisa babakala bankaka ku ntual' eto, kidi batunekina nsi ye batusamunina nsamu mu nzila yituna kwendila kuna, ye mu mbanza zozo zituna luakila.

4 Mose 18: 2 b.

23. Nduengosolo yoyo yazolakana kwa mono ye yasola kumi ye babakala bole mu yeno, mosi mu kanda kanda.

24. Yau bananguka ye babaluka ku nsi amiongo ye baluaka ku ndimb' a Eskoli ye baneka nsi.

25. Yau bavitika kwa yeto mu mbutu miansi ye batusamunina nsamu au ye bavova: Nsi yina yizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto, yena yambote.

26. Kansi ka luazola baluka kuna ko, kansi luatinguna ntumunu a Mfumu, Nzambi eno.

27. Yeno luabamina mu nzo zeno zakoto ye luavova: Mfumu ukutubelanga, mu diambu diodio watuvai-kisa mu nsi a Ngipiti mu kutuvana mu moko mabaamolita ye kutubungila bobo.

4 Mose 14: 2 b.

28. Kwe una kutukwendisa? Mpangi zeto basidi ntima mieto wonga, kadi bavovele: Kuna kwena bantu batulutidi mu nene ye mu ntela, kuna kwena mbanza zazinene ye zitungwa siamu nate ye ku zulu; inga, tuamona mpe bana baanakita kuna.

29. Buna mono yaluvutudila: Ka luna kala wonga ko ye ka luna kubatina ko.

30. Mfumu, Nzambi eno, ukulutekilinga ku ntuala, yandi kibeni una kulunwanisina, nadele bonso bukaluvangila mu Ngipiti mu meso meno,

2 Mose 14: 14, 24 b. Yos. 10: 14, 42.

31. ye nadele bonso mu nsi yankatu yiwamweni, i muna muwaneto kwa Mfumu, Nzambi aku, bonso bakala dinatanga mwan' andi, nzila yayonsono yiluyayendele, nate ye lulueki rava.

6 Mose 32: 10 b.

32. Kansi buna mpe ka lualeka minu mu Mfumu ko, Nzambi eno,

33. walutekila mu nzila mu kuluso-dila vuma biantua: mu fuku mu tia, mu kuluwangusila nzila yiluna kwe-ndila, ye mu mwini mu tuti.

2 Mose 13: 21 b. 4 Mose 10: 33 b.

34. Buna Mfumu bu kawa mambu meno, wakala nganzi ye wadia ndefi ye wavova:

35. Mu kedika, widi muntu nkutu mu babakala baba, mu mbandu yayi yambi, kana mona nsi yina yambote ko yiyasila mu ndefi mu vana kwa mase meno,

4 Mose 14: 21 b. 26: 64 b. 32: 11 b. 5 Mose 2: 14 b. Lumb. 95: 11.

36. widi muntu nkutu, kansi Kalebi kaka, mwan' a Yefune; yandi una yo mona, ye kwa yandi ye kwa bandi ngina vana nsi yina yikadieti, bu kanemi Mfumu mu yayonsono.

37. Mono mpe Mfumu wamfwemina mu diambu diero ye wavova: Ngeye mpe kuna mo kota ko.

4 Mose 20: 12. 27: 13 b. 5 Mose 3: 26 b. 4: 21. 34: 4 b.

38. Yosua, mwan' a Nuni, i siele kiaku, yandi una mo kota. Unsiamisa mu kala kibakala, kadi yandi una kaba nsi kwa Isaeli bonso difwa.

39. Bana beno baluabika, vo bana kala hintani biamintantu ye bana beno bababakala balembolo zaya kani mambote kani mambi nate ye bwabu, yau bana mo kota, kwa yau ngina vana nsi, ye bana yo vwa.

4 Mose 14: 3, 31.

40. Kansi lubangumuka bwabu ku ntini yankaka; lunanguka ye lubonga nzila yikwendanga ku nsi yankatu, ku ntini ambu wa Mbwiki.

41. Buna luavutula ye luavova kwa mono: Yeto tuavolele miasumu kwa Mfumu. Yeto tuzolele kwe baluki ye nwana, nadele bonso bwatukembi Mfumu, Nzambi eto. Yeno luakanga nkiti mieno, muntu muntu ye biandi luazu, ye luayenda baluki ku miongo mu lembwa toma banzila bo.

4 Mose 14: 40 b.

42. Kansi Mfumu wavova kwa mono: Kamba kwa yau: Ka luna baluka kuna ye badika nwana ko, kadi kiena ye yeno ko; ka luvangani bo ko, ka luidi beduswa kwa ntantu mieno.

43. Mono yavova kwa yeno—kansi ka luangwila bo ko, kansi luatinguna ntumunu a Mfumu ye luabaluka mu miongo mu nza mieno.

44. Baamolita bakala muna mu miongo balukika ye balutinisa, bonso busanga zinumbula, ye balubedisa

beni ku Seili ye balukuba nate ye ku Holoma.

45. Buna luavutuka ye luadila va zizi kia Mfumu. Kansi Mfumu kawa nding' eno ko ye kaludimba ko.

46. Yeno lualengila ntama ku Kadesi, ntama yina yilualengila kuna.

KAPU 2.

Ndandani ankungu za Mose: Edomi, Moabi ye Amoni ka banwanuswa ko; amolita Sihoni wabeduswa.

Mboki yeto tuabangumuka ku ntini yankaka, tuananguka ye tuabonga nzila yikwendanga ku nsi yankatu, ku ntini yambu wa Mbwaki, bonso bwankamba Mfumu, ye tuakala zietanga ntama yayingi mu zunga miongo mia Seili.

4 Mose 14: 25. 21: 4. 5 Mose 1: 40.

Nkong. 11: 18.

2. Mfumu wavova kwa monoye wata:

3. Ntama yayingi yilungidi luakedi zietanga mu zunga nsi yayi yamiongo; lutadisa bwabu ku node.

4. Kamba bantu ye vova: Bwabu luna vioka nsi ampangi zeno, bana ba Esau bakalanga ku Seili, kansi bu bana kulutina, lutoma kukikenga;

4 Mose 20: 14 b.

5. ka luna kubanwanisa ko, kadi kina kuluvana findambu-ndambu fiansi au fiena sadila bonso tambi ko, bu yakivanina miongo mia Seili kwa Esau bonso mvwilu.

1 Mose 30: 8.

6. Dia kwandia luna sumba mu bivanza kwa yau; nlangu wandwa luna mpe sumba mu bivanza kwa yau.

7. Tala, Mfumu, Nzambi aku, waku-sakumuni mu salu biabionsono biamoko maku; yandi watomene kenga ngi-endolo aku mu nsi yayi yayinene yankatu; bwabu Mfumu, Nzambi aku, wakedi yaku mu makumaia mamvu, ye kwakondwa widi lekwa nkutu ko.

8. Buna tuakatuka kwa mpangi zeto, bana ba Esau, bakalanga ku Seili, ye tuasisa nzil' a Makanga ye Elati ye Esioni-Ngebeli. Yetu tuatadisa ku ntini yankaka ye tuayenda mu nzila ku nsi yankatu ya Moabi.

9. Mfumu wakamba kwa mono: Kuna bwila Moabi ko vo kubanwanisa ko, kadi kina kuvana ndambu ansi au mu vwa ko, bu yakivanina Ali kwa bana ba Loti bonso mvwilu.

1 Mose 19: 37.

10. (Raemita bateka mo kala, i bantu babanene ye mbidi antalu ye ntela beni, bampila yoyo bonso baanakita.

4 Mose 13: 23, 29, 34.

11. Bonso bwatangulwa baanakita mu kala balefaita i bobo yau mpe; kansi bamoabita bababika baemita.

12. Kansi ku Seili kwateka kala baholita, kansi bana ba Esau babakuba ye bababunga ye batunga mu nsi au, i mu mpila yoyo bonso bwavanga Isaeli mu nsi yina yabavana Mfumu mu vwa.)

1 Mose 14: 6. 36: 20 b.

13. Lutelama bwabu ye lusabuka fimwila fia Seledi. Buna yeto tuasabuka fimwila fia Seledi.

4 Mose 21: 12.

14. Ntangu yoyo yamana vioka mu diambu dianzietolo eto tuka ku Kadesi-Balanea, nate ye tuasabuka fimwila fia Seledi, yakala makumatatu ye nani diamvu, ye mu ntangu yoyo mbandu yina yayonsono yavila, babakala babonsono mu tua balenda nwana, bonso bwadia Mfumu ndefi, vo bana bo vangulwa.

4 Mose 14: 29 b.

15. Inga, koko kwa Mfumu kwababwila, ye yandi wafidisa tengotengo mu tua mu yau ye wabakatula muna, ye bavila.

16. Babakala babonsono mu bantu balenda nwana bu bamana fwa,

17. luna Mfumu wavova kwa mono ye wata:

18. Bwabu una vioka nzaku za Moabi, vioka Ali,

19. ye una luaka mu kimfini kiabana ba Amoni; kansi kuna kubabwila ko vo kubanwanisa ko, kadi kina kuvana widi ndambu nkutu ansi abana ba Amoni mu vwa ko, bu yakivanina yo kwa bana ba Loti bonso mvwilu.

1 Mose 19: 38. Nkong. 11: 15 b.

20. (Bonso nsi abalefaita bwabanzulwa yo mpe; balefaita bateka mo kala, kansi baamonita bababika basamasumita.

21. Yau bakala bantu babingi ye mbidi antalu ye ntela beni, bampila yoyo bonso baanakita. Kansi Mfumu wababungisa mu diambu diau, yau babakuba ye batunga mu nsi au.

22. Bonso bobo yandi wavangila bana ba Esau bakala ku Seili, bu kababungisila baholita; yau babakuba ye batunga mu nsi au mubena nate ye lumbu kiaki.

23. Bobo mpe baavita, bakala mu mavata nate ye kuna Ngasa babungwa kwa bakafatolita batuka ku Kafatoli, ye mboki batunga mu nsi au.)

24. Lutelama bwabu, lunanguka ye lusabuka fimwila fia Alanoni. Tala, mono mpeni Sihoni, ntinu ku Heseboni, i amolita, ye nsi andi mu lulendo

luaku. Badika baka yo bwabu ye kunnwanisa.

25. Bwabu mu lumbu kiaki nzolele badika bwisa mpamuku ye wonga mu bantu babonsono kuni azulu mu diambu diaku, mpasi bana zakama ye tita mu diambu diaku, bu bana samununwa mu ngeye.

2 Mose 23: 27. 5 Mose 11: 25.

26. Kuna nsi yankatu ya Kedemoti mono yafidisa ntumwa kwa Sihoni, ntinu ku Heseboni, ye mavimpi mayenge yatuma:

4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 20: 10.

27. Ungiambula yavioka mu nsi aku. Nzila yasungama ngina kwenda, ye kina vengama kani ku lubakala vo ku lumoso ko.

28. Dia kwandia bika wangiambula yasumba mu bivanza, ye nlangu wandwa bika wampana mu bivanza; ndombele kaka mu yambulwa ngienda vioki mwamu—

29. i mpila mosi bonso buyayambulwa kwa bana ba Esau, bisi nsi a Seili ye kwa bamoabita, bisi nsi a Ali—mpasi yalenda sabuka Yodani ye kota mu nsi yina yizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto.

30. Kansi Sihoni, ntinu ku Heseboni, kazola kutuyambula tuavioka mu nsi andi ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, wavibisa diela diandi ye wabadisa ntim' andi, kidi kamvana mu koko kwaku, bonso huvengo mpe.

5 Mose 29: 7 b. Am. 2: 9.

31. Mfumu wavova kwa mono: Tala, bwabu mbadikidi vana Sihoni ye nsi andi mu lulendo luaku. Nkiangu-nu badika baka yo bwabu, kidi wabakanu andi bonso mwilu.

32. Sihoni ye bantu bandi babonsono bayiza kutunwanisa, ku Yahasi.

33. Kansi Mfumu, Nzambi eto, wamvana mu lulendo lueto, ye tuambedisya ye bana bandi bababakala ye bantu bandi babonsono.

34. Buna tuabaka mbanza zandi zazonsono ye tuaniokuna bisi mbanza babonsono mu bungwa, ye mpe bakento ye bana; katuatabisa widi muntu nkutu ko.

35. Bulu biatoluka kaka tuabonga bonso bintani wa kimosi ye mapela natuka mu mbanza zitubakala.

36. Tuka ku Aloeli, mu simu diafiwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza yina mu ndimba nate ye ku Ngiladi ka mwakala mbanza ko yakala tumbu tuantela tutualembana; buna zena Mfumu, Nzambi eto, wavana mu tulendo tueto.

37. Kansi nsi abana ba Amoni wanyambula, i nsi yayonsono mu mbel' afimwila fia Yaboki ye zimbanza mu miongo ye biankaka biabionsono, bonso bubiakambulwa kwa Mfumu, Nzambi eto.

KAPU 3.

Ndandani ankungu za Mose: kunku biama-fwa biamakanda matatu ku simu diaeste dia Yodani; mambu ma Mose kwa Yosua; ndombolo andi mu kota mu Kanana.

Mboki yeto tuatadisa ku ntini yanka ka ye tuabaluka ku ntini ya Basani. Ongi, ntinu mu Basani, wayiza ye bantu bandi babonsono mu kutunwanisa, ku Edelei.

4 Mose 21: 38 b. 5 Mose 29: 7 b.

2. Kansi Mfumu wankamba: Kuntinani ko, kadi mbeni kumvana mu koko kwaku ye bantu bandi babonsono ye nsi andi. Una kumvangila mpila mosi bonso buwawangidi Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni.

4 Mose 21: 24.

3. Mfumu, Nzambi eto, wavana mpe mu moko meto Ongi, ntinu mu Basani, ye bantu bandi babonsono ye yeto tuambedisya ye ka tuatabisa widi muntu nkutu ko.

4. Buna tuabaka mbanza zandi zazonsono, ka mwakala mbanza ko yitualembwa ziona mu yau: makumasaibanu mambanza, nsi yayonsono ya Alangobi, kinfumu kia Ongi mu Basani.

5. Mbanza zozo zazonsono zatungwa sianu, mu tumbu tuantela, mu mielo ye zimbindukwa. Mboki mwakala mbi-di ambanza zazike.

6. Yetotuabaniokuna mu bungwa, bonso butuavanga kwa Sihoni, ntinu ku Heseboni; bisi mbanza babonsono bababakala tuabaniokuna mu bungwa, ye mpe bakento ye bana.

7. Kansi bulu biabionsono ye mapela natuka mu zimbanza tuabonga bonso bintani.

5 Mose 20: 14.

8. Nkiangu nu tuaziona nsi kwa ntinu mielo miabaamolita, i nsi yena mu simu diankaka dia Yodani, tuka ku fi-mwila fia Alanoni nate ye kuna mongo wa Helemoni—

9. wau wabikwa Silioni kwa basidonia, kansi Senili kwa baamolita—

10. mbanza zazonsono mu ndimba ye Ngiladi yayonsono ye Basani diadionsono, nate ye kuna Salaka ye Edelei, i zimbanza mu kinfumu kia Ongi, mu Basani.

11. Kadi Ongi, ntinu mu Basani, i

ndieu kaka wasala mu bafaita bazimuna; nkel' andi yandiamu, yavangwa mu sengwa, yena ku Labati mu nsi abana ba Amoni, bonso butuzaidi; yau yena vwa diamfwoko mu la ye mfwoko ia mu sadila, tezo kiamfwoko kiatangwa bonso bwena la kwampingu akoko kwabakala.

12. Buna bu tuamana baka nsi yoyo, mono yavana ndambu ayau, i yina yitukidi ku Aloeli ku fimwila fia Alanoni, ye ndambu amiongo mia Ngiladi ye mbanza zamiau kwa balubenita ye bangadita.

4 Mose 32: 33 b. Yos. 12: 1 b. 13: 8 b.

13. Ndambu yisidi mu Ngiladi ye Basani diadionsono, kimfumu kia Ongi, mono yavana kwa ndambu mosi akanda dia Manase, nsi yayonsono ya Alangobi, Basani diadionsono; yoyo yibikwanga nsi abafaita.

14. Yaili, mwana wabakala wa Manase, watambula nsi yayonsono ya Alangobi, nate ye ku nsi abangesulita ye bamakatita, ye mu diambu diankumbu andi yandi wabika nkumbu ansi, i Basani, mavata ma Yaili, bonso buyibikwanga nate ye lumbu kiaki.

4 Mose 32: 41.

15. Kwa Makili yavana Ngiladi.

4 Mose 32: 39 b.

16. Kwa balubenita ye bangadita yavana nsi yitukidi ku Ngiladi nate ye ku ndimb' a Alanoni, nate ye ku kati diandimba—wau i nzaku—ye nate ye ku fimwila fia Yaboki, i nzaku abana ba Amoni;

17. mboki Makanga ye Yodani i nzaku, tuka ku Kineleti nate ye ku mbu wa Makanga, mbu wa Mungwa, ku band' ambet' a Pisinga, ku ndambu yaeste.

2 Mose 34: 11 b.

18. Mono yalukamba mu ntangu yina ye yavova: Mfumu, Nzambi eno, waluveni nsi yayi mu vwa yo. Kansi bwabu yeno habonsono lubabakala lulenda nwana luna kwe yendi ye biluazu ku ntual' ampangi zeno, bana ba Israeli.

4 Mose 32: 17.

19. Bakazi beno ye bana beno ye bulu bieno kaka—kadi keti lubeki bulu biabingi—bilenda sala mu mbanza zozo ziiluvani,

20. nate ye Mfumu una yambula mpangi zeno zavuvama bonso yeno mpe, bu bakibakila nsi yizolele kubavana Mfumu, Nzambi eno, mu simu diankaka dia Yodani; mboki lulenda vutuka ku invwilu zozo ziyaluvani, muntu muntu ku yandi mvwilu.

Yos. 22: 4.

21. Mono yakamba Yosua mu ntangu yina ye yavova: Ngeye mweni mu maku meso mamonsono mavengi Mfumu, Nzambi eno, kwa ntinu miomio miole. Bonso bobo Mfumu una vangila bimfumu biabionsono kuuna kwenda.

22. Ka lubatinani ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, yandi kibeni una kulunwanina.

Yos. 10: 14, 42.

23. Mu ntangu yina yalomba kwa Mfumu ye yavova:

24. Mfumu, Mfumu, ngeye badikidi mwesa sielo kiaku nene kwaku ye koko kwaku kwangolo; kadi nani i nzambi mu zulu vo va ntoto yilenda vanga mavanga mampila yoyo, ye mavanga mangolo mampila yoyo bonso ngeye?

Lumb. 86: 8. 89: 6.

25. Nkiangunu ungiambula ngienda sabuki ye mona nsi yina yambote mu simu diankaka dia Yodani, nsi yina yambote yamiongo ye Lebanoni.

26. Kansi Mfumu wamfwemina mu diambu dieno ye kangwila ko, kansi Mfumu wavova kwa mono: Yambula, bu lungidi; kuvovani kwa mono diaka mu bungu diodio ko.

4 Mose 20: 12. 5 Mose 1: 37. 4: 21. 31: 2.

27. Baluka ku mbat' a Pisinga ye sendula meso maku ku ntini yaweste ye node ye sude ye este ye tonwa mu meso maku, kadi kuna sabuka Yodani diadi ko.

5 Mose 34: 4.

28. Tumba Yosua mu salu kiandi ye unsiamisa mu kala kibakala ye kondwa kwawonga; kadi i yandi una sabuka kuna ku ntu abantu baba, ye i yandi una kubakabila nsi yiumweni bonso difwa.

4 Mose 27: 18 b. 5 Mose 31: 23. Yos. 14: 1 b.

29. Yeto tualengila mu ndimba kutadisi Bete-Peoli.

KAPU 4.

Ndandani ankungu za Mose: ndubudulu kwa hantu. Mbanza tatu zampungumunu.

Bwabu, Israeli, nawe nkondo ye nsiku minzolele kululonga, mpasi luavanga mio, kidi luavuka ye kota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi amase mena.

2. Ka luna yika diambu mu momo mailukembi ko, ye ka luna mo katula diambu ko; luna keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ziiluvani.

5 Mose 12: 32. Yos. 1: 7 b. Zing. 30: 6.

Nzal. 22: 18 b.

3. Yeno luamweni mu mena meso mavengi Mfumu mu diambu dia Bali-Peoli, bonso bwafukisa Mfumu, Nzambi

aku, muntu muntu mu bantu baku wanama Bali-Peoli.

4 Mose 25: 8 b. Yos. 22: 17.

4. Kansi yeno luanama Mfumu, Nzambi eno, yeno babonso luakidi moyo bwabu.

5. Tala, ilulonge nkondo ye nsiku, bonso bwankembi Mfumu, Nzambi ami, kidi luavanga mio mu nsi yiluna luaka mu vwa yo.

6. Yeno luna mio keba ye nama mio, kadi bobo luna tangulwa bonso nduenga ye nduka kwa bantu bankaka. Bu bamana wa nkondo miami miamionsono, bana vova: Mu kedika, bantu baba babingi i bantu banduenga ye banduka.

7. Kadi nki abantu bankaka babingi bena bavwidi nzambi zifinangene yau bobo, bonso Mfumu, Nzambi eto, utufinangene yonso ka ntangu yitukumbo-mbidilanga? 2 Sam. 7: 23. Lumb. 145: 18.

8. Nki abantu bena, kanivo bena babingi mpe, bena nkondo ye nsiku miamfonga bonso mwina wau wawonso, ulutudidi bwabu?

Lumb. 147: 19 b.

9. Ukikenga kaka ye toma kukikeba, kwidi vilakana yina yamona meso maku ye lembwa vengika yo mu ntim' aku mu lumbu biaku biabionsono biazingu, kansi una yo kamba kwa bana baku ye kwa ntekolo miaku:

2 Mose 19: 17 b. 5 Mose 6: 7. 11: 19.

10. Yina yavangwa lumbu kina kiwatalama vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, ku Holebi, Mfumu bu kankamba: kutikisa bantu kwa mono, kidi yabanyambula bawa mambu mami, mpasi balonguka mu kumvumina ntangu zazonsono zibeti vumuna va ntoto ye longa mo kwa bana bau.

11. Yeno luafinama ye luatelama ku banda diamongo, ye mongo walema mu tia nate ye kuna zulu, ye kuna kwakala tombe, matuti ye mbungi.

12. Mu tia Mfumu wavova kwa yeno; luawa mambu, kansi ka luamona nitu ko, luawa ndinga kaka.

13. Yandi walukamba luwawanu luandi lukalukamba mu keba, kumi diamambu; yandi wasonika mo va matadi mole mansenzebele.

2 Mose 31: 18. 34: 28. 5 Mose 9: 10.

14. Buna Mfumu wankamba, vo ngina kululonga nkondo ye nsiku, kidi luanama mio mu nsi yina yilueti kwennda bwabu mu vwa yo.

15. Nkianguu lukikenga—bu lualembwa mona nitu mu lumbu kina

kiavova Mfumu mu tia kwa yeno va Holebi—

16. ka luidi vanga bwambi mu kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, mpil' afwani kiabakala vo kiankento.

2 Mose 20: 4 b.

17. vo mpil' akifwani kiabulu kiama lu maia va ntoto vo kianuni yena maveve yitulumukanga kuni azulu,

5 Mose 5: 8. Loma 1: 23.

18. vo kialekwa kizanzalanga va nsi vo kiambizi anlangu ku band' antoto.

19. Bu una sendula meso maku ku zulu ye una mona ntangu, ngonda ye zimbwetete, nkangu wawonso wazulu, buna kuzimbuswani ko mu sambila bio ye sadila bio; kadi Mfumu, Nzambi aku, waveni bio kwa bantu babonso kuni azulu diadionsono bonso kunku kiau.

5 Mose 17: 3. 2 Nt. 21: 5. Yel. 8: 2.

20. Kansi yeno luabongwa kwa Mfumu ye luavaikuswa ku foloni kiase-ngwa, ku Ngipiti, kidi luakala bantu bandi badifwa, bonso buvangulu bwabu.

2 Mose 19: 5. 1 Nt. 8: 51. Lumb. 135: 4.

21. Mfumu wamfwemina mu dianibu diono ye wadia ndefi, vo kina yambulwa yasabuka Yodani ko ye kota mu nsi yina yambote yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa.

4 Mose 20: 12. 5 Mose 1: 37. 8: 26. 31: 2. 34: 4.

22. Kadi mono ngira fwa mu nsi yayi ye lembwa sabuka Yodani, kansi yeno luna wo sabuka ye vwa nsi yoyo yambote.

23. Buna lukikenga ka luidi vilakana luwawanu luavanga Mfumu, Nzambi eno, ye yeno, bu luna kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, bonso bukanukunu mu nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno.

24. Kadi Mfumu, Nzambi aku, i tia tumanisanga, i Nzambi yivemanga.

5 Mose 9: 3. Eb. 12: 29.

25. Vo buna kadila, vo ngeye bu una baka bana ye ntekolo ye luayikidi banuna mu nsi, vo luna vanga bwambi mu kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, ye luna vanga yina yena yambi mu meso ma Mfumu, Nzambi aku, ye kumfwemisina bo,

26. buna bwabu mbonge zulu ye ntoto bonso mbingi kwa yeno, vo luna vila nswalu ye fukuswa mu nsi yiluna sabukila Yodani bwabu mu vwa yo; buna ka luna yo kala zingu ntama ko, kansi mu kedika luna bungwa.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 8: 19. 11: 16 b.

28: 15 b. 30: 19. 31: 28.

27. Mfumu una kulumwangisa mu bantu, ye kaby diadike kaka mu yeno

dina sadidila mu bantu bobo baluna natwa kwa Mfumu. 5 Mose 28: 62 b.

28. Kuna luna sadila Nzambi zava-ngwa mu moko mabantu, Nzambi zanti ye zamatadi zilembola mona vo wa vo dia vo wa mfuku. Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b.

29. Kansi bu luna tomba Mfumu, Nzambi aku, kuna, buna una kummona, vo una kunyuvula mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono. Yes. 55: 6. Hos. 8: 5.

30. Bu una mona mpasi ye una mweswa yoyo yayonsono, mu lumbu bina kwiza, buna una vutuka kwa Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding'andi.

31. Kadi Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi ankenda. Yandi kana kusisa ko vo kubunga ko; yandi kana vilakana luwawanu luna lukawawasa ye mase maku ko lukakodisa mu ndefi.

32. Kadi yuvula ntangu zateka vika zakuvitila, tuka mu lumbu kina kiasema Nzambi bantu wa ntoto, yuvula tuka ku nsuka mosi yazulu nate ye ku yankaka, vo buma bwampila yayi mu nene bwateka kala, vo buma bufwanane ye bwampila yayi bwateka wakana,

33. vo bantu bawilunding' a Nzambi yeti vova mu tia, bonso buwawa ye wawukusu mpe, 2 Mose 19: 18 b.

34. evo Nzambi yitontele kwiza kukilandisila bantu mu bantu bankaka mu mbafukulu, bidimbu ye bimangu, mu mvita, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye mu mavanga mamananene mansisi, mamonsono maluvangila Mfumu, Nzambi eno, mu Ngipiti, va meso maku.

35. Ngeye kibeni wamweni bo, kidi wazaya, vo Mfumu i Nzambi ye ka wankaka ye yandi ko. 5 Mose 32: 39. Yes. 45: 5.

36. Mu zulu yandi wakuwakasa nding'andi mu kulonga, ye va ntoto wakunwesa tia tuandi tuatunene, ye mu tia ngeye wawilu nding'andi.

37. Bu kazola mase maku ye wawangula nkun' au wabalanda, ye yandi kibeni wakuvaikisa mu Ngipiti mu ngolo zandi zazingi 2 Mose 13: 16.

38. ye watinisa bantu mu ngeye bakulutidi mu ntalu ye ngolo, ye wakukotisa mu nsi au ye wavana yo kwa ngeye bonso difwa, bonso buvengo bwabu,

39. nkiangunu una zaya bwabu ye yindula mu ntima, vo Mfumu i Nzambi, muna zulu ye vava ntoto, yandi ye ka wankaka ko;

40. ngeye una keba nkondo miandi ye nsikudukusu zandi biiveni bwabu, kidi ngeye ye bana baku bana kulanda bana toma nitu, ye kidi wakala zingu ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu ntangu zazonsono. 5 Mose 6: 2.

41. Mboki Mose wavangula mbanza tatu mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste, 4 Mose 35: 6, 11 b. 5 Mose 19: 2 b. Yos. 20: 2 b.

42. zilenda tinina mbemi, vo wabemene muntu mu lembwa kana ye zola, ye bu kalembwa teka kumbela; vo una tinina ku yimosi mu mbanza zozo, buna uvukusu.

43. Zau zakala: Beseli mu nsi yankatu mu ndimba kwa kanda dia Lubeni, Lamoti mu Ngiladi kwa kanda dia Ngadi ye Ngolani mu Basani kwa kanda dia Manase.

44. Miami i mina miakamba Mose kwa bana ba Israeli,

45. kiaki i kimbangi ye nkondo ye nsiku miakamba Mose kwa bana ba Israeli, bu bakivaikila mu nsi a Ngipiti,

46. mu simu diankaka dia Yodani mu ndimba, kutadisi Bete-Peoli, mu nsi a Sihoni, ntinu abaamolita wakala ku Heseboni ye wabeduswa kwa Mose ye bana ba Israeli, bu bakivaikila mu Ngipiti. 4 Mose 21: 24. 5 Mose 1: 4.

47. Kadi yau babaka nsi andi ye nsi a Ongi, ntinu mu Basani, nsi zantinu miole miabaamolita mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste, 5 Mose 3: 8 b.

48. tuka ku Aloeli mu simu diafimwila fia Alanoni nate ye ku mongo wa Sioni, i Helemoni,

49. ye nsi yayonsono ya Makanga, mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste, nate ye kuna mbu wa Makanga ku band' ambet' a Pisinga. 5 Mose 3: 17.

KAPU 5.

Luwawanu ku Holebi. Kumi diamambu mansikudukusu. Mose vantadisi a Mfumu mu mongo.

Mose wakutikisa Israeli diadionsono ye wavova kwa yau: Israeli, nawe nkondo ye nsiku miami miilukembi bwabu ye lulonga mio ye lukeba mio, mpasi luanama mio.

2. Mfumu, Nzambi eto, wawawasa luwawanu ye yeto va Holebi. 2 Mose 19: 5 b.

3. Mfumu kawawasa luwawanu lolo ye mase meto ko, kansi yeto kibeni

tutelamene vava bwabu, yeto babonsono tuakidi moyo bwabu.

4. Mfumu wavova zizi ye zizi kwa yeno mu tia va mongo. 2 Mose 19:19. 20:1.

5. Buna mono yatelama va kati ye Mfumu ye yeno mu kulukamba mavova Mfumu, kadi luatina tia ye ka luabaluka va mongo ko. Yandi wavova :

2 Mose 19:16 b. 20:18 b.

6. Mono i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.

2 Mose 20:2 b.

7. Ngeye kuna kala nzambi zankaka ye mono ko.

Lumb. 81:9. 97:7.

8. Ngeye kuna kukivangila teki ko kiena kifwani kialekwa kani mu biena mu zulu vo mu biena vava ntoto vo mu bina biena mu nlangu ku band' antoto.

9. Ngeye kuna sambila biampila yoyo ko vo sadila bio; kadi mono, Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi uvemanga ye ivutudilanga lufuma luamase ndinda mu bana bau ye bana landa mu mbandu yantatu ye yaia, bu ibelwanga,

2 Mose 34:7. 4 Mose 14:18. 5 Mose 24:10.

Yel. 32:18.

10. kansi ilemvukilanga mafunda, bu izolwanga ye nsikudukusu zami bu zikebwanga.

11. Ngeye kuna bika nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, bonso bonso ko, kadi Mfumu kana yambula vutula ndinda kwa ndiena ubikanga nkumbu andi bonso bonso ko.

12. Kenbila lumbu kialumingu, kidi wakeba kio nlongo, bonso bwakukembi Mfumu, Nzambi aku.

13. Lumbu sambanu una sala ye sala salu biaku biabionsono;

14. kansi lumbu kiansambodia i lumingu lua Mfumu, Nzambi aku; buna ka salu nkutu ko una sala ye ka mwan' aku wabakala vo mwan' aku wankento ko vo sielo kiaku kiabakala vo sielo kiaku kiankento vo ngombe aku vo mpund' aku vo bulu biaku biko-kanga, ye ka wanzenza ko wena yaku mu ngudi amiolo miaku; kidi sielo kiaku kiabakala ye sielo kiaku kiankento bavuvama bonso ngeye.

1 Mose 2:2. Yel. 20:12. Eb. 4:4.

15. Ngeye una bambuka moyo, vo ngeye kibeni wakedi nanga mu nsi a Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa muna mu koko kwangolo ye koko kwalambuka; nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, wakukembi mu kembila lumbu kialumingu.

16. Vumina saku ye mbut' aku, bonso bwakukembi Mfumu, Nzambi aku,

kidi wakala zingu ntama ye watoma nitu mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

17. Kubemani ko.

18. Kuyangani mpe ko.

19. Kuyibani mpe ko.

20. Kutani mpe kimbangi kiamakutu mu ni aku ko.

21. Kuzininani mpe moyo mu nkazi ani aku ko. Kuzininani mpe moyo mu nzo ani aku ko ye ka mu via diandi vo sielo kiandi kiabakala vo sielo kiandi kiankento ko, ye ka mu ngombe andi vo mpund' andi ko, ye ka mu lekwa kiankaka kiwidi ni aku ko.

22. Mambu momo mavova Mfumu kwa lukutukunu lueno lualonsono va mongo ye matuka mu tia, tuti ye mbungi, mu ndinga yangolo, ye mboki kavova diambu diaka ko. Yandi wasonika mo va matadi mole mansenzebele makanipana.

23. Bu luawa ndinga yatuka mu tombe, mongo bu walema mu tia, luayiza kwa mono, yeno babonsono lubakuluntu bamakanda meno, ye mpe ngudi zeno zabantu.

24. Yeno luavova: Tala, Mfumu, Nzambi eto, utumwesese nzitusu andi ye nene kwandi, ye tuwilu nding' andi yitukidi mu tia. Bwabu tumweni, vo Nzambi lenda moka ye muntu ye kuyambula mpe kakala moyo buna.

5 Mose 4:38.

25. Buna mu nkiamu tuna katwa fwa mpe? Tia tuatu tuatunene keti tuna kutumanisa. Vo tuna vutuka wiswa nding' a Mfumu, Nzambi eto, buna tuna katwa fwa.

26. Kadi nani wena mu nsuni miamionsono ulenda wa bonso yeto nding' a Nzambi amoyo yivovele mu tia ye mboki vukila buna?

Nkong. 13:22.

27. Finama kwaku ye nawe mamonsono mavovele Mfumu, Nzambi eto, ye navovi kwa yeto mamonsono makuvo-vele Mfumu, Nzambi eto, buna tuzolele mo wa ye vanga mo.

2 Mose 24:3, 7.

28. Mfumu wawa mambu meno, bu luavova kwa mono, ye Mfumu wavova kwa mono: Mono yawilu mambu momo mavovele bantu baba kwa ngeye. Batomene vova mu mamonsono mabavovele.

29. Engwa, nga vo bena ntima miampila yoyo, vo bakumvuminanga ye bakebanga nsikudukusu zami zazonsono ntangu zazonsono, kidi yau ye bana bau batoma nitu ntangu yikayimani!

Lumb. 81:13.

30. Wenda wabakamba: Luvutuka ku nzo zeno zakoto.

31. Kansi ngeye kibeni lenda sala vava ye mono, buna ngina kukamba nsikudukusu ye nkondo ye nsiku miamionsono miuna kubalonga, kidi bana-mio mu nsi yina yinzolele kubavana bonso mvwilu.

32. Nkiangunu lakeba ye luvanga malukembi Mfumu, Nzambi eno. Ka luna vengama kani ku lubakala vo ku lumoso ko.

33. Nzila zozo zilukembo mu kwen-da kwa Mfumu, Nzambi eno, luna zo kwen-da ntangu zazonsono, kidi lua-vuka ye lratoma nitu ye luakala zingu ntama mu nsi yiluna baka mu vwa yo.

KAPU 6.

Mbindumunu kwa Mfumu.

Bbiabi i nsikudukusu, nkondo ye nsiku biyakembo kwa Mfumu, Nzambi eno, mu kululonga, kidi luanama bio mu nsi yina yilueta kwenda mu baka ye vwa—

2. i bobo kidi wavumina Mfumu, Nzambi aku, ye keba nkondo ye nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni, ngeye ye mwan' aku wabakala, ntekolo aku wabakala, mu lumbu biaku biabionsono biazingu, ye kidi wakala zingu ntama.

3. Nkiangunu nawe kwaku Isaeli, ye keba mio ye vanga mio, kidi watoma nitu ye wanieka beni, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku, mu nsi yina yicilumukanga mamvumina ye niosi.

4. Nawe, Isaeli, Mfumu, Nzambi eto, Mfumu i umosi.

5 Mose 4: 35. Mak. 12: 29 b. 1 Kol. 8: 4 b. Ngal. 8: 20.

5. Ngeye una zola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu ngolo zaku zazonsono.

5 Mose 10: 12. Mat. 22: 37. Luk. 10: 27.

6. Mambu mama maiveni bwabu, ngeye una mo yindula mu ntim' aku.

5 Mose 11: 18 b.

7. Ngeye una mo longa kwa bana baku ye vova mo, bu uvweudi mu nzo aku ye bu udieta mu nzila, bu ulamba-lele ye bu utelamene.

1 Mose 18: 19. 5 Mose 4: 10.

8. Ngeye una mo kanga bonso dimbu va kolo kwaku, ye mana kala bonso nsonokono yambanzulu va mbulu aku.

2 Mose 18: 16. Zing. 8: 3. 6: 21. 7: 3.

9. Ngeye una mo sonika va tungwa

biamielo mu nzo aku ye va mielo miaku.

10. Mfumu, Nzambi aku, bu kana kuyambula wakota mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu kuvana—mbanza zazinene ye zantoko ziwalembwa tunga,

Yos. 24: 13.

11. ye nzo zifulukidi mbote yayonso-no ziwalembwa fuluza, ye nto zakwe-mpwa ziwalembwa kwempa, mavia mavinia ye nkuzu mianti miaolive miwalembwa kuna—ye buna bu una dia ye yukuta,

5 Mose 8: 12.

12. toma kukikenga, kwidi vilakana Mfumu wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.

13. Mfumu, Nzambi aku, una vumi-na, ye yandi una sadila, ye nkumbu andi una dila ndefi.

5 Mose 10: 12, 20. 18: 4. Yel. 4: 2. Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.

14. Ka luna nama nzambi zankaka ko, i nzambi zabantu bobo bakuluzu-ngidilanga,

15. kadi Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi uvemanga mu kati diaku, ye bika wakikenga, mpasi nganzi za Mfumu, Nzambi aku, ka zina kukwamina, ye yandi una kufukisa va ntoto.

2 Mose 20: 5.

16. Ka lutontani Mfumu, Nzambi eno ko, bonso buluantonta ku Masa.

2 Mose 17: 2 b. Mat. 4: 7. Luk. 4: 12.

17. Luna kwikama mu keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ye kimbangi ye nkondo mionio mikaku-veni.

18. Ngeye una vanga monso maso-ngele ye mena mambote mu meso ma Mfumu, kidi watoma nitu ye wakota mu nsi yina yambote yasila Mfumu mu ndefi kwa mase maku, ye baka yo,

19. bu kana tinisa ntantu miaku miamionsono mu ngeye, bonso bwavo-vele Mfumu.

20. Mwan' aku wabakala bu kana kuyuvula mu lumbu bina kwiza: Nki ambangndulu akimbangi ye nkondo ye nsiku mina mialuvana Mfumu, Nzambi eto?

2 Mose 13: 14.

21. buna una vutula kwa mwan' aku wabakala: Yeto tuakala nanga mia Falao mu Ngipiti, kansi mu koko kwa-ngolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti.

22. Mfumu wavanga dimbu ye ma-ngu biabinene ye biampasi beni mu Ngipiti kwa Falao ye nzo andi yayo-nsono va meso meto.

23. Kansi yeto tuavaikuswa muna kwa yandi mu diambu diakutukotisa

ye kutuvana nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase meto.

24. Mfumu watukamba tuanama nkondo miami miamionsono ye vumina Mfumu, Nzambi eto, kidi tuatoma nitu ye kidi katuvukisa, bonso buvengo mpe nate ye bwabu.

25. Yeto tuna nunguswa mu diadi, bu tukebanga ye namanga nsikudukusu zazi zazonsono, va zizi kia Mfumu, Nzambi eto, bonso bukatukembi.

KAPU 7.

Bakananita bana fukuswa.

Mfumu, Nzambi aku, bu kana kukotisa mu nsi yina yiweti luakila mu baka yo bonso mvwilu, ye bu kana tinisa makanda mamanene mu ngeye—bahetita, bangilingasita, baamolita, bakananita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, makanda nsambodia mabantu, malutidi ngeye mu nene ye ngolo—

2 Mose 23: 23 b. 34: 11 b. 5 Mose 31: 3.

2. Mfumu, Nzambi aku, bu kana vana baba mu lulendo luaku ye una kubabedisa, buna una kubaniokuna mu bungwa; ngeye kuna wawasa luwawanu ye yau ko vo kubasongila nlemvo.

2 Mose 23: 32. 5 Mose 20: 16 b.

3. Ngeye kuna kubakwela ko; kuna vana bana baku babakento kwa bana bau bababakala ko, ye kuna kwedisa bana baku bababakala ye bana bau babakento ko.

Yos. 23: 12 b. Nkong. 3: 5 b. Esala 9: 1 b.

4. Kadi buna bana sindisila bana baku bababakala mu vengama kwa mono ye sadila nzambi zankaka, ye buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye yandi una kubunga mu nswalu.

5. Kansi luna kubavangila ebu: Luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye kwanga Asela miau ye yoka teki biau ku tia.

5 Mose 12: 2 b.

6. Kadi ngeye i kanda diabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku: Mfumu, Nzambi aku, wakuvangu-di mu kala bantu bandi bamvwa mu bantu bankaka babonsono va ntoto.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. 14: 2.

26: 18. 1 Pet. 2: 9.

7. Ka i bila ko vo lututidi bantu bankaka babonsono mu ntalu kiluazodulwa kwa Mfumu eno ye waluvangu, kadi keti yeno lututidi bantu bankaka babonsono mu bafuma;

8. kansi bila i kiaki, vo Mfumu walutonda ye wazola tunguna ndefi yina yikadila mase meno, mu diambu

diodio Mfumu waluvaikisa mu koko kwangolo ye walukula mu nzo akina-nga, mu koko kwa Falao, ntinu a Ngipiti.

5 Mose 10: 15.

9. Buna nazayi kwaku bwabu, vo Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi yasonga, Nzambi yakwikama, yitunguna-nga luwawanu ye kebanga nlemvo nate ye nibandu yamafunda, bu kazo-lwanga, ye nsikudukusu zandi bu zikebwanga,

2 Mose 20: 6. 34: 7. 5 Mose 5: 9 b. 32: 4.

10. kansi uvutulanga ndinda mu yuti mu yau bakumbelanga, bu kakubabunganga. Kazingilanga ko, mambu bu mena mu yau bakumbelanga; mu yuti yandi ukubavutulilanga ndinda.

11. Nkiangunu keba bwabu nsikudukusu ye nkondo ye nsiku miomio miiveni bwabu, ye nama mio.

12. Vo luna wa nsiku miani bwabu ye keba mio ye nama mio, buna Mfumu, Nzambi aku, una sikisa luwawanu luandi ye nlemvo andi bonso nsendo mu diambu diodio, i luau lukasila mu ndefi kwa mase maku.

8 Mose 26: 8 b. 5 Mose 28: 1 b.

13. Buna yandi una kuzola ye kusakumuna ye kuniekisa; yandi una sakumuna mbutu amoyo aku ye mbutu ansi aku, ntombo zaku, vinia kiaku ye mazi maku, nkun' angombe zaku ye nkun' amameme maku mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase maku mu kuvana.

14. Ngeye una luta sakumunwa mu bantu bankaka babonsono; mu ngeye ka muna kala nkwa sita ko, ye ka mu bulu biaku mpe ko.

2 Mose 23: 26.

15. Mfumu una vengula yela kwakonsono mu ngeye; widi yela nkutu kwayela kuna kwakonsono kwa Ngipiti, kuutomene zaya, kana ko tuika va ngeye ko; kansi yandi una ko bwisa buna bena bakubelanga.

2 Mose 9: 14. 15: 26.

16. Bantu boba babonsono bana kuvana Mfumu, Nzambi aku, bana fukuswa kwa ngeye; kuna kubasonga wide nlemvo nkutu ko. Ngeye kuna mpe sadila nzambi zau ko, kadi diodio dilenda kala sioni kwa ngeye.

2 Mose 23: 33. 5 Mose 12: 30 b.

17. Vo ngeye una mpe vunguta: bantu baba bandutidi mu nene, bwe ilenda kubakuba?

18. buna bika kwabatina ko; ngeye una banza mu momo mavanga Mfumu, Nzambi aku, kwa Falao ye bisi Ngipiti babonsono,

19. mu mbafukulu zozo zazinene ziwamona mu maku meso, ye mu dimbu ye mangu biobio ye mu koko kwangolo ye mu koko kwalambuka kwakuvaikisila Mfumu, Nzambi aku. Bonso bobo Mfumu, Nzambi aku, una vangila kwa bantu bobo babonsono baweti tina.

5 Mose 4: 34. 29: 2 b.

20. Mboki Mfumu, Nzambi aku, una fidisa mvimvi mu yau, nate ye yau basadididi baswemi mu ngeye bana fukuswa. 2 Mose 23: 28. Yos. 24: 12.

21. Kutinani mu diambu diau ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, wena mu kati diaku, i Nzambi yayinene yansisi.

22. Mfumu, Nzambi aku, una kuba bangoi baba mu ngeye, kansi ka kia-makulu ko. Kuna yambulwa wababunga mu nsaki ko, mpasi bulu biankitu ka bina nieka ye kubivisa ko.

2 Mose 23: 29 b.

23. Mfumu, Nzambi aku, una kubavana mu lulendo luaku ye fidisa tengotengo diadinene mu yau, nate ye bana bungana.

24. Yandi una vana ntinu miau mu koko kwaku, ye ngeye una mpe fukisa nkumbu zau, ye ka bana vutuka monika kungsi azulu ko. Widi muntu nkutu kana lenda kukakidila ko nate ye una kubabunga. Yos. 10: 22 b. 11: 12. 12: 7 b.

25. Fwani biau biakinzambi luna yoka ku tia. Kuzininani moyo mu palata ye wola biena va biau ko ye kubangani bio ndambu kwa ngeye kibeni ko, kwidi zingalakana mu biobio; kadi biobio i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

5 Mose 12: 3. Yos. 7: 1 b.

26. Kuyambulani ko widi nkankumusu nkutu yakota mu nzo aku, ngeye kibeni kwidi mpe niokunwa mu bungwa. Ngeye una bio tanga bonso mvwezolo ye nkankumusu, kadi biani-okunwa mu bungwa.

5 Mose 13: 17.

KAPU 8.

Mavanga mabunkete ma Mfumu kwa Israeli mu ngindolo au mu nsi yankatu. Balu-enguswa mu ngianza ye mu vilakana Nzambi.

Nsikudukusu zazonsono ziiveni bwabu, luna zo keba ye nama, kidi luavuka ye nieka, ye kidi luakota ye vwa nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno.

2. Ngeye una bambuka moyo mu mamonsono mavengo mu nzila yoyo yakudiatisi Mfumu, Nzambi aku, mu

makumaia mamvu mu nsi yankatu mu kulongidika ye kutonta, kidi kazaya monso makala mu ntim' aku: vo uzolele keba nsikudukusu zandi vo ngongo aku.

3. Inga, yandi wakulongidika ye wakumwesa nsatu, ye yandi wakuvana mana mu dia, i dia kuwateka lembwa zaya, ye ka kwazaiwa mpe kwa mase maku ko; kidi kakuzaikisa, vo muntu kavumunanga mu mampa kaka ko, kansi uvumunanga mu mamonsono mavaikanga mu nwa a Mfumu.

2 Mose 16: 15, 35. Mat. 4: 4. Luk. 4: 4.

4. Mvatu miaku ka miasika wena ngeye ko, ye kulu kwaku ka kwavimba ko mu makumaia momo mamvu.

5 Mose 29: 5. Neh. 9: 21.

5. Buna una visa mu ntim' aku, vo Mfumu, Nzambi aku, ukuyundulanga, bonso bakala diyundulanga mwan' andi;

5 Mose 1: 31.

6. ngeye una keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi aku, mpasi wadiata mu nzila zandi ye wamvumina.

7. Kadi Mfumu, Nzambi aku, una kukotisa mu nsi yambote, i nsi yicilumukanga minlangu, zinto ye nlangu miansina mu mindimba ye mu miongo,

8. i nsi yena witi ye bali, nti mia-
vinia, nti miakuyu ye mianganata, i nsi yena nti miabiza miaolive ye yena niosi,

9. i nsi yiuna lembwa dia mampa maku mu bumptu, muna kuna kondwa lekwa ko, i nsi yena matadi mena sengwa, ye mu miongo miayau una tima nsongo.

5 Mose 6: 11.

10. Kuna una dia ye yukuta ye mboki sika Mfumu, Nzambi aku, mu diambu diansi yina yambote yikaku-
veni.

11. Buna ukikenga, kwidi vilakana Mfumu, Nzambi aku, ye una lembwa keba nsikudukusu zandi ye nsiku ye nkondo miandi miiveni bwabu.

12. Inga, bu una dia ye yukuta, ye bu una tunga nzo zantoko ye kalanga zo,

13. ngombe zaku ye mameme maku bu bina nieka, ye palata biaku ye wola waku bu bina nieka, ye biankaka bionsonono biena yaku bu bina nieka,

14. buna bika ntim' aku ka wakala nza ko ye una vilakana Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga,

15. ye wakuviokese mu nsi yina yankatu yayinene ye yansisi va kati ye nioka zatia ye zinkutu, mu nsi yamana yuma yikondolo nlangu, ye muna kaku-

cilumunina nlangu watuka mu tadi diambalu,

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. 21: 6.
Lumb. 78: 10.

16. ye wakuvana mana mu dia mu nsi yankatu, i dia kwalembwa zaya mase maku; kidi kakulongidika ye kutonta mu diambu dia kidi mboki kakuvangila mbote.

17. Kuvungutani ko: I zami ngolo ye ngolo zakoko kwami zituedi kimvwanwa kiaki kwa mono,

18. kansi bika wabambuka moyo, vo i Mfumu, Nzambi aku, ukuvananga ngolo mu baka kimvwanwa, kadi yandi zolele sikisa luwawanu luna lukawawasa mu ndefi ye mase maku—bonso buvengo nate ye bwabu.

19. Kansi vo una vilakana Mfumu, Nzambi aku, ye nama nzambi zankaka ye sadila zo ye sambila zo, buna ntele bwabu va zizi kieno, vo luna bungana mu kedika. 5 Mose 30: 17 b. Yos. 23: 16.

20. Mpila mosi ye bonso babunganga Mfumu mu diambu diono, i buna luna bungulwa, bu luna lembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 9.

Kolama kwa Israeli mu ngendolo au mu nsi yankatu.

Nawe, Israeli! Bwabu una sabuka Yodani nuu diambu diakota muna ye lem'vula bantu bakulutidi mu ntalu ye ngolo, mbanza zazinene zatungwa sianu ku zulu,

5 Mose 1: 28.

2. kanda diabantu baanakita bena babingi ye ntele beni, bonso buuzaidi ngeye kibeni, ye mu diau wawilu mavovulwanga: nani lenda kakidila bana ba Anaki!

4 Mose 13: 29, 33 b.

3. Buna nazayi kwaku bwabu, vo Mfumu, Nzambi aku, i ndiena una vita ku ntual' aku, bonso tia tumani-sanga; yandi una kubabunga, ye yandi una kubayininisa kwa ngeye, ye ngeye una kubakuba ye kubafukisa mu nswalu, bonso butele Mfumu, kwa ngeye.

5 Mose 4: 24. Eb. 12: 29.

4. Mfumu, Nzambi aku, bu kana kubatinisa mu ngeye, buna kuvungutani ko: Mu diambu dialunungu luami Mfumu wankotese mu nsi yayi mu baka yo bonso mvwilu, kadi i ndimbuku abangoi bobo yisanga, vo Mfumu una kubatinisa mu ngeye.

1 Mose 15: 16. 3 Mose 18: 24 b.

5. Ka i lunungu luaku ye ntim' aku wasonga ko bisanga, vo ngeye lenda

kotuswa mu nsi au ye vwa yo, kansi i ndimbuku abangoi bobo yisanga vo Mfumu, Nzambi aku, una kubatinisa mu ngeye, mboki diadi mipe, vo yandi zolele tunguna momo makasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi.

1 Mose 12: 7. 13: 15. 22: 16 b. 26: 3 b. 28: 13.

6. Nkiangunu nazayi bwabu, vo ka i lunungu luaku ko lusanga, vo Mfumu, Nzambi aku, zolele kuvana nsi yayi yabiza mu vwa; kadi ngeye i bantu bansingu zambalu.

2 Mose 32: 9. 5 Mose 31: 27.

7. Bambuka moyo, kuvilakanani ko, bonso buwafwemisa Mfumu, Nzambi aku, mu nsi yankatu. Tuka mu lumbu kina kiwawaika mu nsi a Ngipiti nate ye lualueki vava, yeno luakedi bamantingu kwa Mfumu.

2 Mose 14: 11. 16: 2. 4 Mose 11: 4 b. 25: 1 b.
Lumb. 95: 10.

8. Kuna Holebi luafwemisa Mfumu, ye Mfumu walufwemina ye wazola kulubunga.

2 Mose 32: 1 b.

9. Bu yamana baluka va mongo mu tambula matadi mansenzebele, i matadi maluwawanu luawawasa Mfumu ye yeno, buna yalengila va mongo mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku ye yalembwa dia ye nwa.

2 Mose 24: 18. 34: 28.

10. Mfumu wampana matadi momo mamole mansenzebele masonukwa mu nlembo wa Nzambi; monso makala momo makala detila ye mambu momo mavova Mfumu kwa yeno va mongo mu tia lumbu kina kiluakutakana kuna.

2 Mose 10: 18 b. 31: 18. 5 Mose 4: 11 b.

11. Makumaia malumbu ye maku-maia mamafuku bu mamana vioka, buna Mfumu wampana matadi momo mamole mansenzebele, matadi maluwawanu.

12. Mfumu wavova kwa mono: Telama ye kulumuka nswalu, kadi bantu baku bawawaikisi mu Ngipiti bavengi yonso yena yambi. Bakive-ngamene mu nzila yina yiyabakembi mu kwenda; yau bakivangidi teki kiayitulwa.

2 Mose 32: 7 b.

13. Mfumu wakamba kwa mono ye wavova: Mono mbweni, vo bantu bobo i bantu bansingu zambalu.

14. Ungiambula, kidi yababunga ye vinsikisa nkumbu au, mpasi ka yina vutuka kala kungsi azulu ko; mboki nzolele vanga wakala kanda diabantu balutidi baba mu ngolo ye ntalu.

15. Buna yabangumuka ye yakulu-

muka mu mongo walema mu tia ; mu moko mami mamole yakala ye matadi mamole maluwawanu.

16. Buna yamona, vo luavolele masumu kwa Mfumu, Nzambi eno : yeno luakivangila mwan' angombe wayituluwa ; i bobo luakivengamana mu nzila yina yalukamba Mfumu mu kwenda.

17. Buna yasimba matadi mamole ye yalosa mo mu moko mami mamole ye yabula mo va meso meno.

18. Mono yafukamana zizi kia Mfumu ye yalambalala bobo bonso ntangu yatekila, mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku kiadia ko ye kianwa ko, mu diambu diamasumu meno mamonsoho maluavola, bu luavanga yina yakala yambi mu meso ma Mfumu, mu kumfwemisa.

19. Kadi mono yatina nganzi zozo ye nkesi zozo zalufulukila Mfumu bobo, vo wazola kulubunga. Mfumu wangwila nipe ntangu yoyo.

20. Mfumu wafwemina mpe Aloni beni ye wazola kumbunga, buna mono yadila Aloni mvutu mpe.

21. Mboki yabonga mwan' angombe, i masumu maluavola, ye yayoka wo ku tia ye yatoma yo kosa nate ye wakituka mfumfuta zamfumfu, ye yatuba mfumfuta zozo mu nlangu ukulumukanga mu mongo.

22. Ku Tabela, ku Masa ye ku Kibiloti-Hatava luafwemisa mpe Mfumu.

2 Mose 17: 7. 4 Mose 11: 1, 3, 34.

23. Mfumu bu kazola kulufidisa tuka ku Kadesi-Balanea ye wavova : Luenda baluki ye baka nsi yina yiiluvuni, buna luatinguna ntumunu a Mfumu, Nzambi eno, ye ka luanlekila minu ko ye ka luawa nding' andi ko.

4 Mose 13: 2 b. 14: 1 b.

24. Inga, yeno luakedi mantingu kwa Mfumu tuka mu lumbu kina kiyabadika kuluzaya.

25. Buna yafukamana zizi kia Mfumu ye yalambalala bobo mu makumaia momo malumbu ye makumaia mamafuku ; kadi Mfumu wavova, vo wazola kulubunga.

2 Mose 32: 11, 31 b. 34: 8 b.

26. Mono yadila kwa Mfumu ye yavova : Mfumu, Mfumu, kubungani bantu baku ko ye fwa diaku, diwakudidi mu ngolo zaku zazinene, diwavakisi mu Ngipiti mu koko kwangolo.

27. Banzila siele biaku Abalahami, Isaki ye Yakobi, kutalani mbalu, ndimbuku ye masumu biabantu baba ko ;

28. ka bidi vova mu nsi yina yiwa-

tuvaikisa : Mfumu bu kalembane kubakotisa mu nsi yina yikabasila, ye bu kababela, buna wabavaikisa ye wabayambula bafwa mu nsi yankatu.

4 Mose 14: 16.

29. Keti yau i bantu baku ye fwa diaku diwavaikisa mu ngolo zaku zazinene ye mu koko kwaku kwalambuka.

KAPU 10.

Matadi mamona mansenzebele. Mfwilu a Aloni. Kanda dia Levi diavanguliwa. Ndubudulu mu tumamana usikudukusu za Mfumu.

Mu ntangu yina Mfumu wakamba kwa ruono : Nakitetila matadi mole mansenzebele, madetila ye mau matekila, ye baluka kwa mono va mongo ; nakivangileti mpe nkela yanti.

2 Mose 25: 10 b. 34: 1 b.

2. Bu mbeni sonika va matadi mambo mamosi makala mu matadi matekila mavabula, una mo tula mu nkela.

2 Mose 25: 16, 21. 32: 10. 5 Mose 9: 10.

3. Buna mono yavanga nkela yanti wansofi ye yateta matadi mole mansenzebele, madetila ye mau matekila. Mono yabaluka va mongo ye yasimba mu koko kwami matadi momo mamole.

4. Yandi wasonika mu matadi mambo mamosi masonukwa mu nsonika yatekila, i kumi diamambu momo mavova Mfumu kwa yeno va mongo mu tia, lumbu kina kiluakutakana kuna. Mfumu wavana mo kwa mono.

5. Mboki mono yabangumuka ye yakulumuka mu mongo ye yatula matadi mu nkela yiyavanga, ye muna makalanga, bonso bwankamba Mfumu.

6. Buna ba Isaeli bananguka ku Beloti-Bene-Yakani ye bayenda ku Mosela. Kuna kwafwila Aloni ye kuna kadiamuswa mpe ; mwan' andi wabakala Elasali wamvingana mu kinganga.

4 Mose 20: 28. 33: 30 b. 38 b.

7. Kuna bananguka ye bayenda ku Ngudungoda, ye tuka ku Ngudungoda ku Yotobata, nsi yakala mbidi abimilamila bianlangu.

8. Mu ntangu yina Mfumu wawangula kanda dia Levi mu diambu dianata nkela yaluwawanu lua Mfumu, mu telama va zizi kia Mfumu ye mu sala salu kwa yandi ye mu sakumuna mu nkumbu andi, bonso budina vanga bwabu mpe.

9. Mu diambu diodio Levi katambula kunku vo difwa ye mpangi zandi ko.

Mfumu i fwa diandi, bonso bukakembo kwa Mfumu, Nzambi aku.

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 18: 1 b. Yos. 18: 7.

10. Mono yalengila va mongo ntama yina yayingi bonso mu ntangu yatekila, makumaia malumbu ye makumaia mamafuku; Mfumu wangwila ntangu yoyo mpe: Mfumu kazola kubunga ko.

2 Mose 32: 11 b. 34: 28. 5 Mose 9: 25.

11. Mfumu wavova kwa mono: Telama ye wenda viti ku ntual' abantu ye ubayambula bananguka, kidi bakota ye vwa nsi yina yiyasila mu ndefi kwa mase mau mu kubavana.

12. Bwabu, Isaeli, nki kizolele Mfumu, Nzambi aku, kwa ngeye vo ka diadi ko, vo una vumina Mfumu, Nzambi aku, vo una diata mu nzila zandi ntangu zazonsono ye kunzola, ye vo una sadila Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono,

5 Mose 6: 5.

13. mpasi wakeba nsikudukusu ye nkondo bia Mfumu biiveni bwabu, kidi watoma nitu.

14. Tala, Mfumu, Nzambi aku, vwi-di mazulu ye zulu diamazulu, ntoto ye biabionsono biena va wau;

15. kansi i mase maku kaka mazolakana kwa Mfumu, ye wabatonda; yandi wasola nkun' au una kubalanda, yandi walusola mu bantu babonsono, bonso bulumweni bwabu yeno kibeni.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6.

16. Nkianguu luzabula masutu mantima mieno ye ka lutatamanani mu nsingu zambalu ko.

5 Mose 30: 6. Yel. 4: 4. Mav. 7: 51.

Loma 2: 29. Kolo. 2: 11.

17. Kadi Mfumu, Nzambi eno, i Nzambi azinzambi ye Mfumu azinifumu, Nzambi, i nkwa waunene ye nkwa tulendo ye nkwa nsisi, yandi kabanzilanga muntu yindu ko ye kadi-anga kinswekila ko;

2 Lus. 19: 7. Yos. 34: 19. Mav. 10: 34 b.

18. yandi unungisanga kondolo se ye fwola, uzolanga wanza ya uku-mvananga dia ye mvwatu.

19. Mu diambu diodio yeno mpe luna zola wanza; keti yeno kibeni luakala banzenza mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 22: 21. 23: 9.

20. Ngeye una vumina Mfumu, Nzambi aku, ngeye una kunsadila, ye kwa yandi una tatamana, ye nkumbu andi una dila ndefi.

5 Mose 6: 13. Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.

21. Yandi i lusikulu luaku, ye yandi i Nzambi aku wavengi kwa ngeye mavanga momo mamanene ye mangitukulu maumweni mu maku meso.

22. Lusambodia luabantu inase maku makulumuka ku Ngipiti, kansi bwabu Mfumu, Nzambi aku, wavengi ngeye mbidi antalu bonso mbwetete zazulu.

1 Mose 15: 5. 22: 17. 40: 27.

KAPU 11.

Ndandani andubudulu mu tumamana nsikudukusu za Mfumu.

Nkianguu ngeye una zola Mfumu, Nzambi aku, ye keba makakembi ngeye mu keba, ntangu zazonsono, nkondo ye nsiku ye nsikudukusu biandi.

2 Luyinduleno bwabu—kadi kibikanga bana beno ko bakabazeyi vo bakabamweni bo—bonso Mfumu, Nzambi eno, waluyundudi, luyinduleno nene kwandi, koko kwandi kwangolo ye koko kwandi kwambuka,

3. dimbu bina ye mavanga bikavanga mu Ngipiti, kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye mu nsi andi yayonsono,

4. ye bonso bukavangila nkangu wabisi Ngipiti, kavalu kwau ye makalu mau, bonso bukababukisa nlangu wambu wa Mbwiki, bu baluzoma, ye bonso bwababungisila Mfumu ntangu yina ye ka bana bwabu diaka ko;

2 Mose 14: 23 b.

5. yina yikaluvangila mu nsi yankatu, nate ye lualueki vava,

6. ye yina yikavangila Datani ye Abilami, bana bababakala ba Eliabi, mwan' a Lubeni, bonso bwazibula ntoto nwa andi ye wabamuna ye nzo zau ye nzo zau zakoto ye biabionsono biavumuna biabanama, i bobo mu kati dia Isaeli.

4 Mose 16: 31 b. 26: 9 b. Lumb. 106: 17.

7. Kadi keti luamweni mu meno meso mavanga momo mamanene mavengi Mfumu.

8. Nkianguu buna lukeba nsikudukusu zozo zazonsono ziiveni bwabu, kidi luakota mu kibakala ye baka nsi yina yiluetai kwenda mu baka bonso mvwitu,

9. ye kidi luakala zingu ntama mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno mu kubavana ye nkun' au, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

10. Kadi nsi yina yiuna luaka bwabu mu vwa yo ka yena bonso nsi a Ngipiti ko yiluvaiika yiwakatwa diatisila nlangu mu ntombo ziwakuna bonso buvangwanga mu nkuzu;

11. ve, nsi yiluetai kwenda bwabu mu vwa yo, i nsi yena miongo ye

mindimba, yitambulanga nlangu wandwa mu mvula zazulu, 5 Mose 8: 7.

12. i nsi yikebisanga Mfumu, Nzambi aku, ye yau meso ma Mfumu, Nzambi aku, masungamananga ntangu zazonsono, kasi ye mbadukulu amvu nate ye nsukulu anivu.

13. Vo luna wa nsikudukusu ziiluvani bwabu ye luna zola Mfumu, Nzambi eno, ye kunsadila mu ntima mieno miamionsono ye miela mieno miamionsono,

3 Mose 26: 3 b. 5 Mose 28: 1 b.

14. buna ngina nokisa mvula mu nsi eno mu ntangu yiweni, mvula zantombo ye zandolo, ye ngeye una yonzika mbongo aku ye vinia kiaku ye mazi maku.

Yel. 5: 24. Yoeli 2: 23.

15. Mono ngina vana bulu biaku titi va nsi aku; ngeye una dia ye yukuta.

16. Kansi lukikenga, ntima mieno ka midi zimbuswa, ye luna vengama ye sadila nzambi zankaka ye sambila zo;

17. kadi buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye yandi una zika zulu, mpasi mvula ka zina bwa ko, ye nsi ka yina vana mibutu ko; yeno luna fukuswa nswalu mu nsi yina yambote yizolele kuluvana Mfumu.

3 Mose 26: 19. 5 Mose 28: 23.

18. Nkiangunu luna yindula mambu mami momo mu ntima mieno ye mu miela mieno, ye luna mo kanga bonso dimbu va moko meno, ye mana kala bonso nsonokono yambanzulu va mbulu zeno;

5 Mose 6: 6 b. Zing. 6: 21 b.

19. luna mo longa bana beno, bu uvovanga mu mau, bu uwendu mu nzo aku ye bu udieta mu nzila, bu ulambalele ye bu utelamene;

5 Mose 4: 9 b.

20. ngeye una mo sonika va tungwa biamielo mu nzo aku ye va mielo miaku;

21. kidi yeno ye bana beno luakala zingu ntama mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno mu kubavana, i mu ntangu yina yayingi yina yalangana zulu va ntandu antoto.

22. Kadi vo lukebanga nsikudukusu zazi zazonsono ziiluvani, ye lunamanga zo ye luna zola Mfumu, Nzambi eno, ye diata ntangu zazonsono mu nzila zandi ye tatamana kwa yandi,

23. buna Mfumu una tinisa bantu hobo babonsono mu yeno, ye luna bedisa makanda malutidi yeno mu ntalu ye ngolo.

24. Vuma vuma kina diata tambi bi- eno bina vuwa kwa yeno. Tuka ku

nsi yankatu nate ye ku Lebanoni, tuka ku nzadi (nzadi a Eufalata) nate ye ku mbu a Weste nsi eno yina yalangana.

2 Mose 23: 31. 4 Mose 34: 2 b.

Yos. 1: 3 b. 14: 9.

25. Widi muntu nkutu kalendi kulukakidila ko. Mfumu, Nzambi eno, una bwisa wonga ye pamu mu diambu dienno mu nsi yayonsono yiluna diata, bonso bukaluvoeve.

5 Mose 2: 25.

26. Tala, bwabu ilukembi lusakumunu ye lusingulu:

27. lusakumunu, vo luwanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ziiluvani bwabu,

5 Mose 28: 2 b.

28. ye lusingulu, vo ka luwanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno ko, kansi luna vengama mu nzila yiilukembi bwabu mu kwenda ye luna nama nzambi zankaka zilulembolo zaya.

5 Mose 28: 15 b.

29. Mfumu, Nzambi aku, bu kameni kukotisa mu nsi yina yiweti kwenda bwabu mu diambu diavwa yo, buna una yambula mongo wa Ngelisimi wakala vuma kialusakumunu ye mongo wa Ebali vuma kialusingulu.

5 Mose 27: 12 b. Yos. 8: 34 b.

30. (Miongo mionio miena, bonso buzayakene, mu simu diankaka dia Yodani, ku nim' anzil' a Weste, mu nsi abakananita bamakanga, vatadisi Ngilingali, va bonde diantelehintia dia Mole.)

1 Mose 12: 6.

31. Kadi luna sabuka Yodani mu diambu diakota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno; yeno luna yo baka bonso mwilu ye kala kundu kuna.

32. Buna luna keba ye nama nkondo ye nsiku miamionsono miilukembi bwabu.

KAPU 12.

Lusambulu lua Nzambi luna kala va vuma kimosi kaka. Nduengosolo mu sambila biteki.

Miami i nkondo ye nsiku miluna keba ye nama mu nsi yiveni Mfumu, Nzambi amase maku, kwa ngeye mu vwa: ntangu yayonsono yiluvumunanga va ntoto luna mio keba.

2. Yeno luna bunga vuma biobio biabionsono nampia bisambidilanga bantubabana baluna kuba, kani basidi bo va miongo miaminene ye vuma biangama vo kungsi anti miankunzu.

3. Yeno luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye yoka Asela miau

ku tia ye kwanga bifwani biau biakinzambi, ye luna fukisa nkumbu zau mu vuma biampila yoyo. 5 Mose 7: 5.

4. Mu diambu dia Mfumu, Nzambi eno, ka luna vanga bonso yau ko,

5. kansi vuma kina sola Mfumu, Nzambi eno, mu dimosi mu makanda menno mu nanimisa kio nkumbu andi, kundu kiandi kiokio luna tomba, ye kuna una kwenda.

1 Nt. 8: 29. 2 Lusa. 7: 12, 16.

6. Kuna luna nata nkailu mieno miangioka ye miamponda, buku kieno kiakumi-kumi, bionso bina nata moko menno bonso nkailu miampevila, nkailu mieno miansilulu ye mialuzolo ye biansemokono mu ngombe zeno ye mamemeno.

7. Kuna luna dila va zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye yangalala ye bisi nzo eno mu yayonso yiluabeki, mu yayonso yivasakumunwa kwa Mfumu, Nzambi aku.

8. Buna ka luna vanga, bonso butuvanganga vava ko, muntu muntu bonso bukabenzi, vo bulutidi songa;

9. keti ka lualueki nate ye bwabu ku mvundulu ko ye ku fwa dizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

10. Kansi bu lusabukidi Yodani ye luena mu nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno, bonso difwa, ye bu kayambudi luavuvama mu diambu diantantu mieno miamionsono kinzungidila, ye luna kala kundu mu mpungumunu,

11. buna luna nata biabionsono biilukembi bwabu ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi eno, mu kala kundu kiankumbu andi: nkailu mieno miangioka ye miamponda, buku kieno kiakumi-kumi, bionso bina nata moko menno bonso nkailu miampevila, ye mpe nkailu mina miamionsono miansilulu miasolwa milusilanga kwa Mfumu.

12. Buna luna yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye bana beno bababakala ye babakento, sielo bieno biababakala ye biabakento ye nlevita ukalanga yeno mu ngudi amielo mieno, kadi keti yandi kenani kunku vo difwa ye yeno ko.

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 14: 27. 18: 1.

13. Ukikenga, kwidi yoka nkailu miaku miangioka va vuma kiankaka, kiulenda zola;

14. ve, mu vuma kina sola Mfumu mu dimosi mu makanda maku, muna una yokila nkailu miaku miangioka, ye muna una vangila mankaka mamonso mangina kukamba.

15. Kansi ulenda vonda ye dia mbizi beni, bonso buweti zola, mu ngudi amwelo ayonso yonso mu mbanza zaku, bonso bwena lusakumunu luna kuvana Mfumu, Nzambi aku. Usumukini ye uvedele lenda yo dia, nkievo i mbizi ambambi vo nsungu.

16. Kansi ka ludiani menga ko; luna mo tengula va ntoto bonso nlangu.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 3: 17. 7: 26. 17: 10 b.

19: 26. 5 Mose 15: 23.

17. Nkiangunu kulendi dia mu nzo aku mu ngudi amielo miaku buku kiakumi-kumi mu mbongo aku ko, vinia kiaku ye mazi maku, ye ka biansemokono mu ngombe zaku ye mameme maku ko, ye ka nkailu ansilulu mu miao miusilanga ko vo mu nkailu mialuzolo vo mu biobio bina nata koko kwaku bonso nkailu miampevila;

18. kansi va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, va vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku, una dila miampila yoyo ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kiabakala ye sielo kiaku kiankento ye va kimosi ye nlevita ukalanga mu ngudi amielo miaku; mboki una yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu yayonso yuibeki.

5 Mose 14: 23.

19. Ukikenga, kwidi vilakana nlevita ntangu yina yayonso yina vumuna mu nsi aku.

5 Mose 14: 27.

20. Nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, bu kanenevese nsi aku, bonso bukakembibi, buna vo ngeye una banza: nzolele dia mbizi—vo weti zola dia mbizi—buna bika wadia mbizi, bonso buweti zola.

1 Mose 28: 14. 5 Mose 19: 8.

21. Vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu nanimisa kio nkumbu andi, vo kitatukidi mu ngeye nseke, buna bonso bwena momo maikembi, bika wavonda mu ngombe zozo ye mameme momo biakuveni Mfumu, ye bika wadila bio ku nzo aku mu ngudi amielo miaku, bonso buweti zola.

22. Kansi luna bio dila mpila mosi ye budiwanga mbizi ambambi vo yansungu; usumukini ye uvedele lenda bio dia.

23. Kansi una kwikama mu lembwa dia menga, kadi menga i mwela, ye kuna dia mwela ye mbizi va kimosi ko.

3 Mose 17: 11 b.

24. Kuna mo dia ko; una mo tengula va ntoto bonso nlangu.

25. Kuna mo dia ko, kidi watoma nitu ye bana baku bana kulanda, bu

uvanganga masongele mu meso ma Mfumu.

26. Kansi nkailu mianlongo miuzolele nata, ye nkailu miaku miansilulu, miao una nata ku vuma kiokio kina sola Mfumu.

27. Ngeye una yoka nkailu miaku miangioka, mbizi ye menga, va salu dia Mfumu, Nzambi aku; menga mankailu miaku miamponda mana tengulwa va salu dia Mfumu, Nzambi aku, kansi mbizi ulenda dia.

28. Mambu momo mamonsono mai-veni, ngeye una mo keba ye wa, kidi ngeye ye bana baku bana kulenda bana toma nitu, mu ntangu yikayimani, bu uvanganga monso mena mabiza ye masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi aku.

29. Mfumu, Nzambi aku, bu kafukisi bantu bobo bauna luakila mu kubakuba, nkiangunu bu umeni kubakuba ye tungidi mu nsi aku,

30. buna ukikenga kwidi zingalaksana, ye una kubananga, bu bakibungulwa mu diambu diaku; kuyuvulani mu nzambi zau ko ye kuvovani ko: Kadi bantu baba bwe basambidila? Bobo mono mpe nzolele vanga.

5 Mose 18: 9 b. Yos. 23: 7. Luth. 106: 35 b.

31. Ve, kuvangani bonso bobo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku ko, kadi yayonsono yena nkankumusu kwa Mfumu, ye yina yikabelanga bavengi mu zitisa nzambi zau; inga, bayokanga mpe bana bau bababakala ye babakento mu tia kwa nzambi zau.

32. Mamonsono mailukembi, luna mo keba ye vanga. Kuna mo yika diambu ye katula diambu ko.

5 Mose 4: 2. Zing. 30: 6. Nzai. 18: 19.

KAPU 13.

Nsindusulu ansambudulu abiteki.

Vo mbikudi vo muntu wena ye zindizi una telama mu ngeye ye yandi una kusila dimbu vo mangu

2. ye mboki dimbu kiokio vo mangu kina monika mu kedika, i kina kikuovila, bu kavova: bika tuanama ye sadila nzambi zankaka zilulembolo zaya,

3. buna mpe kuna wila mambu mam-
bikudi wowo vo nkwa ndozi una ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, una kulutitila bobo kaka mu diambu diazaya, vo luzolanga Mfumu, Nzambi eno, mu ntima mieno miamionsono ye mu miela mieno miamionsono.

4. Mfumu, Nzambi eno, luna nama, yandi luna vumina, nsikudukusu zandi luna keba, nding' andi luna wila, yandi luna sadila, ye kwa yandi luna tata-mana.

5. Kansi mbikudi wowo vo nkwa ndozi una vondwa, kadi wakamba lusotokono mu Mfumu, Nzambi eno, waluvaikisa mu nsi a Ngipiti ye wakukula mu nzo akinanga; yandi zolele kusindisila mu sisa nzila ziwakembo kwa Mfumu, Nzambi aku, mu kwenda. Ngeye una kukikatudila yonso yena yambi.

5 Mose 18: 20.

6. Vo mpangi aku, mwana wabakala wambut' aku, vo mwan' aku wabakala vo mwan' aku wankento vo nkazi va lubumbulu luaku vo nkundi aku, wena kwa ngeye nkievo waku mwela, vo mosi mu baba zolele kusindisila mu nsweki, bu kavovele: bika tuenda sadila nzambi zankaka zilembolo zaya ngeye vo mase maku—

5 Mose 17: 2 b.

7. mu nzambi zabantu bobo bakuluzungidilanga, lukufi ye ngeye vo nseke ye ngeye, tuka ku nsuka mosi yantoto nate ye ku yankaka—

8. buna kuna vanga luzolo luandi vo kunwila ko; kuna kunkuta nkutu ko vo kunsonga widi nlemvo nkutu vo kunlemvukila,

9. kansi una kumbema: va kintete kwaku koko kuna zangulwa kwa yandi mu kumvonda, ye mboki moko mabantu babonsono.

10. Ngeye una kumvonda mu matadi, bu katonta kusindisila mu sisa Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.

11. Isaeli diadionsono dina bo wa ye tina, ye mboki yayibi yampila yoyo ka yina vutuka vangwa mu ngeye ko.

5 Mose 17: 13.

12. Vo ulenda wa, vo nsamu una tewa mu yimosi mu mbanza zozo zizolele kuvana Mfumu mu kala zo,

13. vo babakala batelamene mu ngeye, babakala bambi, basindisilanga bisi mbanz' au, bu bavovanga: bika tuenda sadila nzambi zankaka zilulembolo zaya,

14. buna una toma tomba, yuvuzula ye fiongunina; buna vo bwena kedika ye nadede, vo nkankumusu yampila yoyo yavengo mu ngeye,

15. buna una banda bisi mbanza yoyo mu meno masabala; ngeye una yo niokuna mu bungwa ye biabionsono biena mu yau; bibulu mpe una banda mu meno masabala.

16. Bintani biabionsono biuna baka kuna, una bio yonzika mu kati diakianzala, ye mboki una yoka mbanza mu tia, ye bintani biabionsono biuna baka kuna, bonso nkailu wamvimba kwa Mfumu, Nzambi aku; yau yina kala ntulami amatadi mu ntangu yikayimani, ye ka yina vutuka tungudulwa ko.

17. Kuyambulani widi lekwa nkutu ko mu bina bianiokunwa kiavalakana ye koko kwaku, kidi Mfumu kavenguka mu tia tuanganzi zandi ye kaku-mwesa nkenda ye kakulemvukila ye kakuniekisa, bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku,

18. vo una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye keba nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni bwabu, ye vanga masongele mu meso ma Mfumu, Nzambi aku.

KAPU 14.

Dimbu bialwidi biakanukunwa. Bulu bialwedila ye biasumuka. Buku biakumikumi.

Yeno i bana ba Mfumu, Nzambi eno. Ka luna kukitenda dimbu vo kukiteba vandu va ntandu ambulu ko mu diambu diamuntu wafwa;

3 Mose 19: 27 b. 21: 5.

2. kadi ngeye i bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku, ye Mfumu wakuvangudi mu kala bantu bandi bamvwa mu bantu bankaka babonsono va ntoto.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. 7: 6. 26: 18.

3. Kudiani lekwa kiena nkankumusu ko.

4. Biabi i bulu biamalu maia bilulenda dia: zingombe, mameme ye zinkombo,

3 Mose 11: 2 b.

5. nsungu, mbambi, mvudi, nkombo zamiongo, disoni, teo ye semeli,

6. bulu biabionsono biamalu maia biena biodia ye biena biodia biabasuka mu ndambu zole, ye bina bikasudilanga dia; bulu biampila yoyo biamalu maia lulenda dia.

7. Kansi biabi ka luna dia ko mu bulu biobio bikasudilanga dia ye mu biau biena biodia biabasuka: kamela, kalumba ye safane, kadi bikasudilanga dia kansi ka biena ye biodia ko, biau bina kala biasumuka kwa yeno;

8. ngulu, kadi yena biodia, kansi ka yikasudilanga dia ko, yau yina kala yasumuka kwa yeno. Mbizi abulu biobio ka luna dia ko, ye ka luna valakana bimbondia biau ko.

9. Biabi i bina bilulenda dia mu bina biabionsono bivumunanga mu nlangu: biabionsono biena matolo ye mabala lulenda dia.

3 Mose 11: 9 b.

10. Kansi ka widi lekwa nkutu ko kikondolo matolo ye mabala luna dia; biau bina kala bonso biasumuka kwa yeno.

11. Nuni zazonsono zavedila lulenda dia.

12. Kansi nuni zazi ka luna zo dia ko: ngo azulu, lubakila luameme, mbe-mba,

3 Mose 11: 13 b.

13. nuni yalaa, kimbembe, lusiuki ye zankaka mu kanda,

14. minganga miamionsono miampila mu mpila bonso bumiena mu kanda,

15. nuni yakamela, nuni yatahemasi, nuni yambizi anlangu, lubakila ye zankaka mu kanda,

16. kimfutu, kuti, nuni yatinsemeti,

17. lembe, kwakwa, nuni yakindimina,

18. ngongo, nswengi amvula ye zankaka mu kanda, nkombo avia ye lumfukunia.

19. Ndekwa-ndekwa biabionsono bitilumukanga bina mpe kala bonso biasumuka kwa yeno, ka bina diwa ko.

3 Mose 11: 20 b.

20. Kansi biabionsono bitilumukanga biavedila lulenda dia.

21. Ka ludiani kimbondia ko; kwa wanzenza ukalanga mu ngudi amielo miaku ulenda vana biampila yoyo, ye yandi lenda bio dia; ulenda mpe teka bio kwa mwisi nsi yankaka. Kadi ngeye i bantu bakiabiekwa ulongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku. Kulam-bani mwan' ankombo mu mamvumina mambut' andi ko.

2 Mose 28: 19. 34: 26.

22. Buku kiakumi-kumi una vana mu mbongo zazonsono zankunzu zime-nanga mvu ka mvu mu via diaku.

3 Mose 27: 30. 5 Mose 12: 6 b.

23. Una kio dila va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, va vuma kiokio kikana sola bonso kundu kiankumbu andi: buku kiakumi-kumi mu mbongo aku, vinia kiaku ye mazi maku, ye mpe mu biansemokono mu ngombe zaku ye bulu biaku biabizio; kadi ngeye una longuka mu vumina Mfumu, Nzambi aku, mu ntangu zazonsono.

5 Mose 12: 17 b.

24. Kansi vo nzila yena yayila kwa ngeye, ye una lembana kio nata kuna, vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu nanimisa kio nkumbu andi, vo kiena nseke kwa ngeye—Mfumu, Nzambi aku, bu kakusakumunanga—

25. buna ngeye lenda kio teka ye kanga bivanza ye nata bio ye kwenda ku vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku.

26. Ngeye lenda sumba mu vanza bionso biuzolele, zingombe vo bulu biabizio vo vinia vo ndwinu zankaka zangolo vo biankaka biulenda zola; mboki una bulukila kuna va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, ye yangelala ye bisi nzo aku.

27. Nlevita wena mu ngudi amielo miaku buna kuna kumvilakana ko, kadi yandi kenani ye kunku vo difwa ye ngeye ko. 5 Mose 12: 12, 19.

28. Ku nsukulu amvu wantatu ngeye una vangula biabionsono biabuku kiakumi-kumi mu bina biuyonzekele mu mvu wowo ye yudika bio mu ngudi amielo miambanza zaku. 5 Mose 26: 12 b.

29. Mboki nlevita lenda kwiza, i yandi ukondolo kunku vo difwa ye ngeye, ye mpe wanzenza ye kondolo se ye fwola bakalanga mu ngudi amielo miaku; yau bana dia ye yukuta. Bobo una vanga, kidi Mfumu, Nzambi aku, kaksakumuna mu mavanga mamonsono mamoko maku, mu mamonsono mauvanganga. 4 Mose 18: 24.

KAPU 15.

Mvu wangiambudulu. Biansemokono mu bulu biatoluka.

Mvu wansambodia-nsambodia una yambula wakala mvu wangiambudulu. 2 Mose 23: 10 b. 3 Mose 25: 3 b.

2. Bonso bwabu buna kala mu ngiambudulu yina yina yambudulwa: Wonso nsompisi wasompese lekwa kwa ni andi, una yambula mfuka ntangu yoyo. Buna kalendi lomba mfuka kwa ni andi ye mpangi andi ko, kadi mvu wangiambudulu wasamunwa ntangu yoyo.

3. Kwa mwisi nsi yankaka ulenda lomba mfuka, kansi vo beki mfuka kwa mpangi aku, buna una kunyambudila.

4. Kansi mwanki widi wamputu nkutu kana kala ye ngeye ko, kadi Mfumu una kusakumuna beni mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa bonso fwa diaku,

5. vo uwanga nding' a Mfumu, Nzambi aku, kaka, ye una keba ye nama nsikudukusu zazi zazonsono ziiweni bwabu.

6. Kadi Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna, bonso bukakukembi;

ngeye una sompisa mbongo kwa makanda maningi, kansi ngeye kibeni kuna kala nsatu asompia kwa muntu ko, ye una yala makanda maningi, kansi yau ka bana kuyala ko. 5 Mose 28: 12.

7. Vo wamputu wena yaku, umosi mu mpangi zaku mu ngudi aniwelo ambanz' ambanza zaku mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, buna kuna badisa ntim' aku ko ye zika koko kwaku kwa ndieu mpangi aku yabumputu, 8 Mose 25: 35 b. 1 Yoa. 3: 17.

8. kansi una zibula koko kwaku mu luzolo kwa yandi ye sompisa mu luzolo kwa yandi bikena nsatu mu bumputu bwandi. Mat. 5: 42. Luk. 6: 34 b.

9. Ukikenga mabanza mama mambi ka midi kala mu ntim' aku: mvu wansambodia, mvu wangiambudulu wena lukufi, ye bobo una tadila mpangi aku yabumputu mu disu diambi ye lembwa kumvana lekwa; buna yandi lenda boka mu diambu diaku kwa Mfumu, ye buna una nata masumu.

10. Ngeye una kumvana mu zola, ye ntim' aku ka una fibala ko, bu una kumvana, kadi mu diambu diankailu aku Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu mavanga maku mamonsono, mu mamonsono mauvanganga. 2 Kol. 9: 7 b.

11. Bamputu keti ka bana kondwa mu nsi ko, nkiangunu mono ikembi ye mpovele: Ngeye una zibula koko kwaku mu zola kwa mpangi aku, kwa bafwafwa ye bamputu bona yaku mu nsi aku. Mat. 26: 11. Yoa. 12: 8.

12. Vo muntu mu bantu baku, bakala diaebeleo vo nkento waebeleo, wakitekele kwa ngeye ye wasadidi ngeye mu mvu nsambanu, buna una kunyambula mu salu kiaku mu mvu wansambodia; 2 Mose 21: 2 b. 3 Mose 25: 39 b. Yel. 34: 14.

13. bu una kunyambula mu salu kiaku, kuna kunyendisa mu moko ye moko ko.

14. Bulutidi, vo una kumvana nkailu mitukidi mu kamba diaku, mu kianu kiaku ye mu kamunu kiaku kiavinia; mu bina biakusakumunina Mfumu una kumvana.

15. Ngeye kibeni una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu nsi a Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakukula, nkiangunu bwabu ikukembi momo.

16. Kansi vo buna kala, vo yandi una vova kwa ngeye, vo kazolele kusisa ko, bu kakutondele ye nzo aku, bu kamweni mbote kwa ngeye, 2 Mose 21: 5 b.

17. buna una bonga nsoma ye zoka

wo mu kutu kwandi wawaika ye wakota mu mwelo; mboki yandi una kala nang' aku ntangu yikayimani. Bonso bobo una vanga kwa sielo kiaku kiankento.

18. Kuna banza ko, vo i mpasi beni, bu una katwa yambula sielo kiaku mu salu kiaku; mu mvu nsambanu keti yandi walutila sala ndutila zole kwa ngeye ye mu bina bisalanga kisadi kiansompa mu mfutu andi. Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu yayonso yiuwanganga.

19. Nsemokono zazonsono zambakala, zibutwanga mu ngombe zaku ye bulu biaku biabizio una zo bieka nlongo kwa Mfumu, Nzambi aku; mu salu kiaku kuna sadila bina biasemukunwa mu ngombe zaku ko, ye kuna mpe zaka mika mu bina biasemukunwa mu bulu biaku biabizio ko.

2 Mose 13: 2. 34: 19. 4 Mose 3: 13. 8: 17.

20. Va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, una bio dila ye bisi nzo aku mvu ka mvu mu vuma kiokio kina sola Mfumu.

5 Mose 12: 11 b.

21. Kansi vo bulu kiena kieta, vo kieti tembila vo kifwidi meso vo kieta kiankaka kiambi, buna kuna kio yoka kwa Mfumu, Nzambi aku ko.

3 Mose 22: 20 b. 5 Mose 17: 1. Malaki 1: 8, 13.

22. Mu ngudi amielo miambanza zaku ulenda kio dila; usumukini ye uvedele lenda kio dia, nkievo i mbizi ambambi evo yansungu.

23. Kansi kuna dia menga ko; ngeye una mo tengula va ntoto nkievo mangu.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b.

KAPU 16.

Nkembo ntatu miaminene. Minkongudidi. Asela ye mama.

Banzila ngonda ya Abibi ye kembila nkembo wapasa wa Mfumu, Nzambi aku; kadi mu ngonda ya Abibi Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti mu fuku.

2 Mose 12: 2 b. 13: 4. 23: 15. 3 Mose 23: 5 b. 4 Mose 9: 2 b. 28: 16 b. 2 Lusa. 35: 1.

2. Ngeye una vonda nkailu apasa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu bulu biabizio ye zingombe, mu vuma kina sola Mfumu bonso kundu kiankumbu andi.

3. Ngeye kuna wo dila lekwa kiasuna ko; mu lumbu nsambodia una wo dila mampa malembe funa, i mampa matulungulu tuaku. Kadi mu nzaki-nzaki wakatwa vaika mu nsi a Ngipiti. Nkiangunu mu lumbu biaku biabionsono

biazingu una bambuka moyo mu lumbu kina kiwawaika mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 13: 6 b. 34: 18.

4. Mu lumbu nsambodia ka muna monika vumvu ye ngeye mu nsi aku yayonso ko, ye mu yina yiuna vonda mu nokila mu lumbu kiantete widi mbizi nkutu ka yina sala mu fuku uate ye usuka ko.

2 Mose 34: 25.

5. Kulendi vondila nkailu apasa mu ngudi amwelo ayonso yonso mbanza ko mu mbanza zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku,

6. kansi una kwenda ku vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu kala kundu kiankumbu andi, ye kuna una vondila nkailu apasa mu nokila, ntangu bu yeti dimina, mu ntangu yina yimosi yalumbu yiwawaika mu Ngipiti.

7. Ngeye una wo bidisila ye dila wo mu vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mboki mu nsuka lenda kwaku vutuka ye kwenda ku nzo zaku zakoto.

8. Mu lumbu sambanu una dila mampa malembe funa, ye mu lumbu kiansambodia mwena lukutukunu luankembo lua Mfumu, Nzambi aku; buna ka salu nkutu ko una sala.

9. Tumingu nsambodia una kukitangila; tuka mu lumbu kiokio kibadiki zaku mbongo, una tanga tumingu nsambodia.

2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 15 b. 4 Mose 28: 20.

10. Mboki una kembila nkembo alumbu bialumingu wa Mfumu, Nzambi aku, ye nata nkailu aluzolo luakoko kwaku uulenda vana bonso buulendele, bonso bwena tezo kialusakumunu luakuveni Mfumu, Nzambi aku.

11. Va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, una yangalala va vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, bonso kundu kiankumbu andi, ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kiabakala ye kiankento ye nlevita ukalanga mu ngudi amielo miaku ye wanzenza, ukondolo se ye fwola bena yaku.

12. Ngeye una bambuka moyo, vo ngeye kibeni wakedi nanga mu Ngipiti, ye keba ye nama nkondo miami.

13. Nkembo wamafwokula una kembila mu lumbu nsambodia, bu ukotisanga mbutu miakianu kiaku ye kamunu kiaku kiavinia.

2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 34 b. 4 Mose 29: 12 b.

14. Ngeye una yangalala mu nkembo aku wowo, ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kia-

bakala ye sielo kiaku kiankento, ye nlevita ye wanzenza, ukondolo se ye fwola bakalanga mu ngudi amielo miaku.

15. Mu lumbu neambodia una kembila nkembo a Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kina sola Mfumu; kadi Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu mbutu miamionono miutambulanga ye mu mavanga mamonsono mamoko miaku, ye ngeye una dakana kwa kiese.

16. Babakala baku babonsono bana kwiza ngiza tatu mvu ka mvu ku zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kikana sola: mu nkembo wamampa malembwa funa, mu nkembo walumbu bialumingu ye mu nkembo wamafwokula. Kansi widi muntu nkutu kana kwiza va zizi kia Mfumu moko ye moko ko,

2 Mose 23: 17. 34: 23. 3 Mose 23: 4 b.

17. kansi muntu muntu una vana bonso bulendele koko kwandi, bonso bwena tezo kialusakumunu lukuveni Mfumu, Nzambi aku.

18. Minkongudidi ye minkengi una kukiyadisila mu ngudi amielo miaku miambanza zazonsono zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu makanda maku, kanda kanda; yau bana kongudila bantu mu nkongodolo yansiku.

19. Ngeye kuna vidingisa nsiku ye banzila muntu yindu ko; kuna tambula kinswekila ko, kadi kinswekila kivo ndanga meso mabanduenga ye kizekanga bangu diabalunungu.

2 Mose 23: 6 b. 3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 16 b. Zing. 15: 27.

20. Lunungu, lunungu una zinina, kidi wavuka ye vwa nai yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

21. Ngeye kuna kukituikila Asela wawidi nti nkutu ko, va lueka luasalu dia Mfumu, Nzambi aku, dina diuna kukivangila;

22. kuna mpe kukitedimisina mama ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, ubelanga biampila yoyo.

3 Mose 20: 1.

KAPU 17.

Mvutulu andinda mu nambudulu abiteki. Minkondo mu minkongudidi ye mintinu.

Kuyokani bulu ko kwa Mfumu, Nzambi aku, mu zingombe vo mu bulu biabizio, kilembolo dedama vo kiena kieta kiankaka, kadi kiampila yoyo i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

3 Mose 22: 20 b. 5 Mose 15: 21. Malaki 1: 8, 13.

2. Vo mu ngeye, mu ngudi amwelo

ambanza mu mbanza zozo zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mwena bakala vo nkento uvengi yena yambi mu meso ma Mfumu, Nzambi aku, bu katuludi luwawanu luandi

5 Mose 13: 6 b.

3. ye wele sadila nzambi zankaka ye sambila zo, vo ntangu vo ngonda vo nkangu wawonsono wazulu—bwakanukunwa kwa nsikudukusu ami—

4. ye diodio dina samunwa kwa ngeye, ye una dio wa, buna una toma fiongunina diambu diodio; buna vo bwena kedika ye nadede, vo nkankumusyu yampila yoyo yavengo mu Isaeli,

5. buna una vaikisa bakala diodio vo nkento wowo wavengi mavanga momo mambi, ku mwelo aku wambanza—kani i bakala vo nkento—ye vonda nkwa nkanu mu matadi.

2 Mose 22: 20.

6. Mu kimbangi kiambangi zole vo zizatu kana vondulwa; vo muntu una zengulwa mu fwa, buna kimbangi kiambangi mosi ka kilungidi ko.

4 Mose 35: 30. 5 Mose 19: 15. Mat. 18: 16. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

7. Va kintete moko mazimbangi mana zangulwa kwa yandi mu kumvonda, ye mboki moko mabantu babonsono: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi.

5 Mose 13: 9 b.

8. Vo mu bungu dimosi ngeye weti mona mpasi mu kongudila ngeye kibeni mu bungu diamenga vo mu kiuvu kiamina vo mu bungu diambandila vo mu bungu diankaka dibindusununwanga mpaka mu mielo miaku, buna una telama ye kwenda ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku,

5 Mose 21: 5. 2 Lus. 19: 10 b.

9. ye kwenda kwa nganga zalevita, ye kwa ndiena wena nkongudidi mu ntangu yoyo; i yau una yuvula ye bana kukamba bonso busongele.

Malaki 2: 7.

10. Bonso bubana kukamba kuna, ku vuma kiokio kina sola Mfumu, i bobo una vanga; ngeye una keba ye vanga mambu mamonsono, bonso bubeti kulonga.

11. Bonso bwena mina mibana kulonga, ye bonso bwena nzengolo yibana kukamba, i buna una vanga. Mu momo mabana kukamba kuvengamani mo ko ka ku lubakala vo ku lumoso ko.

12. Kansi vo muntu una tuta mbaya, ye lembwa zola wila nganga utelamanga ye salanga vana vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, vo wila nkongudidi,

buna bakala diodio dina fwa : una katudila Israeli yonso yena yambi.

13. Bantu babonso bano bo wa ye tina, ye ka bana vutuka tuta mbaya yampila yoyo ko.

14. Ngeye bu ukotele mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye una yo vwa ye kala yo—buna vo uvo-vele : mono nzolele kukiyadisila ntinu, bonso bwena bantu babonso bano bakunzungidilanga,

1 Sam. 8: 5 b.

15. Bana una kukiyadisila ntinu wo-wo una sola Mfumu, Nzambi aku. Una kukiyadisila ntinu i mosi mu mpangi zaku ; kulendi kukiyadisila ntinu i mwisi nsi yankaka ko, ulembolo kala mpangi aku.

16. Kansi kana kukitombila mbidi abakavalu ko ye kanani fidisa bantu bandi kuna Ngipiti diaka mu baka bakavalu babingi ko, kadi keti Mfumu vovele kwa yeno : Ka luna vutuka diaka mu nzila yoyo ko.

1 Nt. 10: 26, 28 b. Yes. 31: 1 b.

17. Kanani tomba mbidi abakazi ko, ntim' andi ka widi kusumuka ; kanani tomba palata ye wola biabingi beni ko.

1 Nt. 10: 21, 27. 11: 1 b.

18. Bu kana vwanduswa va kiandu kiandi kiakitinu, buna yandi una landisa mina miami kwa nganga zalevita ye kukisonikisina mio mu nkanda.

2 Nt. 22: 10 b.

19. Wau una kala yandi, ye yandi una wo tanga mu lumbu biandi biabionono biazingu, kidi kalonguka mu vumina Mfumu, Nzambi andi, kidi kakeba mambu mamonono namina miami ye nkondo miami ye nama mio.

Yes. 1: 7 b.

20. Bobo kana vanga, kidi ntim' andi ka widi yandila mpangi zandi ye kidi kanani vengama mu usikudukusu ko kani ku lubakala vo ku lumoso ; kidi yandi ye bana bandi bababakala bakala zihgu ntama mu kimfumu kiandi, mu bantu ba Israeli.

KAPU 18.

Nsendo miabanganga. Buzengi bwabangoi ye mbikudi miamakutu.

Banganga balevita, kanda diadionsono dia Levi, ka bana baka kunku ye difwa ye Israeli diankaka ko ; mu nkailu miatia mia Mfumu ye fwa diandi bana bakila biau biangiundukila.

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 12: 12.

14: 27, 29. 1 Kol. 9: 18.

2. Ka bana baka difwa ye mpangi

zau ko, Mfumu i fwa diau, bonso bukabavovele.

3. Biabi i bina bina banganga lendo mu baka kwa bantu, kwa yau hayo-kanga nkailu amponda, kani mu zingombe vo mu bulu biabizio : nganga una vewa to kiakoko, buku biabobo ye fundu.

4. Ngeye una kumvana bina biantete mu mbongo zaku, vinia kiaku, mazi maku ye miantete mu mika miamame maku.

5. Kadi Mfumu, Nzambi aku, wansola mu makanda maku namonsono, kidi yandi ye bana bandi bababakala batelama ntangu zazonsono ye sala mu nkumbu a Mfumu.

6. Vo nlevita zolele tuka mu yonso yonso mu mbanza zaku yikena kundu mu ngudi amielo mu Israeli, buna bika kiza, bonso buketi zola ku vuma kina sola Mfumu,

7. ye buna bika kasala mu nkumbu a Mfumu, Nzambi andi, bonso mpangi zandi zazonsono, balevita, batelamanga vana va zizi kia Mfumu.

8. Buna bena bana tambula mpila mosi mu biangiundukila ; bina bilenda vwa muntu utekele fwa diandi diamase, ka bina tangwa ko.

9. Bu una kota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, kuna longuka niu vukumukina nkankumusu zabangoi ko.

8 Mose 18: 24 b. 5 Mose 12: 29 b.

1 Nt. 14: 24. 2 Nt. 16: 3.

10. Mu ngeye ka muna kala muntu uyambulanga mwan' andi wabakala vo mwan' andi wankento kaviokila mutia ko, vo ndieu usadilanga bingula vo mbangudulu adimbu, vo ndiena usadilanga kindoki vo bimpangula,

8 Mose 18: 21. 19: 26 b. 20: 6, 27.

1 Sam. 28: 7 b.

11. ka muntu ko usadilanga makani mantumbulu, ka muntu ko uyuvulanga zimpeve, ka wena ndoki ko, vo uyuvulanga nduengosolo kwa bafwa.

Yes. 8: 19.

12. Kadi muntu muntu uvanganga mpila yoyo i nkankumusu kwa Mfumu, ye mu diambu diankankumusu zozo Mfumu, Nzambi aku, una kubatinisa mu ngeye.

13. Ngeye una kala walunga vanta-disi a Mfumu, Nzambi aku.

14. Bangoi bauna kuba, badimbanga vele bampila yoyo basadilanga mbangudulu adimbu ye bingula, kansi Mfumu, Nzambi aku, kayambudidi ngeye yampila yoyo ko.

15. Mbikudi mu bantu baku, mu mpangi zaku, ufwanane ye mono, Mfumu, Nzambi aku, una kutonginikina; i yandi luna dimba.

Yoa. 1: 45. 5: 39, 46. 6: 14. Mav. 8: 22 b. 7: 37.

16. Buna buna kala nadede, bonso buwalomba kwa Mfumu, Nzambi aku, ku Holebi, lumbu kina kiluakutakana kuna ye wavova: kungwisani diaka nding' a Mfumu, Nzambi ami ko, ye kumbwesani diaka tia tuatu tuatunene ko, kidi kiafwa ko.

2 Mose 20: 19. 5 Mose 5: 23 b.

17. Mfumu wavova kwa mono: Batomene vova mu momo mahavovele.

18. Ngina kubatonginikina mbikudi mu mpangi zau, umosi ufwanane ye ngeye, ye ngina tula mambu mami mu nwa andi, ye yandi una vova kwa yau mamonsono mangina kunkamba.

19. Vo muntu ulembolo wila mambu mami, i mambu momo makavovanga mu nkumbu ami, buna mono kibeni ngina mo tomba kwa yandi.

20. Kansi mbikudi una ututanga mbaya yampila yayi, vo una kamba mambu mu nkumbu ami mandembolo kunkamba vo vovanga mu nkumbu zanzambi zankaka, mbikudi wowo una fwa.

5 Mose 13: 5. Yel. 14: 14 b.

21. Vo una vunguta: Bwe tulenda zaya momo malembwa vovwa kwa Mfumu?

22. buna bika wazaya: mbikudi bu kavovanga mu nkumbu a Mfumu ye momo makavovanga mana lembwa vavanga ye kala, buna momo i malembwa vova Mfumu; mu mbaya mbikudi wavovila mo; buna kuntinani ko.

Yel. 28. 9.

KAPU 19.

Mbanza zampungumunu. Dimbu bianzaku. Ntelo akimbangi.

Mfumu, Nzambi aku, bu kameni fukisa bantu bobo bena nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye ngeye bu umeni kubakuba ye kundamene mu mbanza zau ye mu nzo zau,

2 Mose 21: 18 b. 4 Mose 35: 10 b.

5 Mose 4: 41 b. 12: 29. Yoa. 20: 2 b.

2. buna una kukivangudila mbanza tatu mu nsi aku, yina yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa.

3. Ngeye una toma kukikubikila nzila zazau; una kaba nsi yikuvani Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa mu ndambu tatu. Bobo una vanga, kidi

wonso wonso ubemene muntu lenda tinina kuna.

4. Mu mambu malanda mbemi lenda tinina ku yonso yonso mu zau ye vukila bo: vo muntu vondele ni andi mu lembwa kana ye zola ye katekele kumbela ko—

5. bonso muntu bu kana kwenda ye ni andi ku mfinda mu basankuni ye koko kwandi kweti simba kiubi mu kwanga nti ye sengwa kisokokene mu niva ye kitedoso wankaka ye fwidi nkutu—buna bika wampila yoyo katinina mu yimosi mu mbanza zozo ye vukila bo.

6. Bobo buna sikudukuswa, kidi mvutudi amenga ndinda kana baka mbemi ko, bu keti kunzoma mu nganzi zantim' andi, nzila vo yena yayila, ye kumbema ko, yandi bu kalembolo fwanana mu vondwa, bu kalembolo teka bela ndiena wankaka.

7. Mu diambu diodio ikukembi ye mpovele: mbanza tatu una kukivangudila.

8. Mfumu, Nzambi aku, bu kana ne-nivisa nsi aku, bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku, ye kuvana nsi yayonsonono yikakamba, vo una yo vana kwa mase maku,

5 Mose 12: 20.

9. vo ukebanga ye namanga nsikuduku zazi zazonsono ziiveni bwabu, mpasi wazola Mfumu, Nzambi aku, ye wadiata mu nzila zandi ntangu zazonsono, buna una kudikila mbanza zozo zitatu mu mbanza tatu diaka,

10. kidi menga makondolo bila ka mana tengulwa ko mu nsi aku yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa ye una natina ukanu amenga bobo.

11. Kansi vo muntu ubelanga ni andi ye weti kunkambana ye kumbwila ye kumvonda ye mboki tinina ku yimosi mu mbanza zozo,

4 Mose 35: 20 b.

12. buna bangudi zabantu mu mbanz' andi bana kunlandisa kuna ye kunyekula mu koko kwamvutudi amenga ndinda, ye yandi una fwa.

1 Mose 9: 6. 2 Mose 21: 12, 14.

13. Ngeye kuna kunkuta nkutu ko, kansi una katudila Israeli nkanu amenga makondolo bila, kidi watoma nitu.

14. Ngeye kuna vilula dimbu kianza ku kiani aku ko, dimbu kiazaku kiatedimisa mase mu difwa diuna tambula mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa.

5 Mose 27: 17. Zing. 22: 28. 28: 10.

15. Ka bulungidi ko, vo mbangi mosi kaka yeti ta kimbangi mu muntu wena lufuma vo masumu, kani monso

monso masumu malenda volwa. Bungeni bungu dina deduswa mu kimbangi kiambangi zole vo zitatu.

4 Mose 35: 30. 5 Mose 17: 6 b. Mat. 18: 16.

Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

16. Vo mbangi yaluvunu yitelamene kwa muntu mu kuntela kimbangi mu nkanu,

17. buna ndambu zazole zina telama va zizi kia Mfumu, vantadisi ababakala bena banganga ye minkongudidi mu ntangu yina.

5 Mose 17: 9.

18. Minkongudidi mina toma fiongunina bungu; buna vo mbangi yimonekene vo i mbangi yampumpuluvunu yitele kimbangi kiampumpuluvunu mu mpangi andi,

19. buna luna kumvangila buma bumosi, bonso bukabanza mu vanga kwa mpangi andi: una kukikatudila yonso yena yambi.

Zing. 19: 5.

20. Bantu bakaka bana bo wa ye tina, ye yambi yampila yoyo ka yina vutuka vangwa mu yeno nkutu ko.

21. Ngeye kuna kunkuta nkutu ko: moyo mu moyo, disu mu disu, dinu mu dinu, koko mu koko, kulu mu kulu.

2 Mose 21: 23 b. 3 Mose 24: 20. Mat. 5: 38.

KAPU 20.

Mina mu mvita.

Vo ngeye bu una kwenda nwanisa ntantu miaku, una mona bakavalu ye makalu ye bantu bakulutidi mu ntalu, buna kubatinani ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, wena yaku, i yandi wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti.

2. Buna bu lukubamene mu kwenda nwana, nganga una telama ye vova kwa bantu;

3. yandi una vova kwa yau: Nawe, Isaeli! Bwabu lukubamene mu kwenda nwanisa ntantu mieno. Ntima mieno ka mikalani miatibala ko; ka lutinani ko ye ka lubudikani kingongo ko, ka lupamukani mu diambu diau ko.

4. Kadi Mfumu, Nzambi eno, wele yeno yandi kibeni mu kulunwanisina ntauta mieno ye kulunungisa.

5. Nkengi mina kamba kwa bantu ye vova: Vo muntu wena vava ukitungidi nzo yamona, kansi kabiekeleyo ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana yo bieka ko, vo yandi una bilama mu mvita.

6. Vo muntu wena vava ukunini via diavinia, kansi nate ye bwabu kayonzekele dio mbutu ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana kwiza

yonzika ngionzokolo yantete yadiau ko, vo yandi una bilama mu mvita.

7. Vo muntu wena vava ukambane ye nkento, kansi nate ye bwabu kawelele ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana kunkwela ko, vo yandi una bilama mu mvita.

5 Mose 24: 5.

8. Diaka nkengi mina vova kwa bantu ye ta: Vo muntu wena vava utinanga ye wena ntima wafibala, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi ntima miampangi zandi ka mina zala kwa bunkuta ko, bonso bwena wandi ntima.

Nkong. 7: 3.

9. Nkengi bu mivovele bobo kwa bantu, bana tumba ntuti kwa makabu mankangu, mu tekila ku ntual abantu.

10. Bu una kwiza ku mbanza mu kakalala yo, una yo teka zodila yenge.

11. Buna vo yina kuvutudila mvutudulu yayenge ye kuzibudila mielo miandi, buna bantu babonsono bena momo bana bindama mu sala kwa ngeye ye kala sielo biaku.

12. Kansi vo ka yizolele yenge ye ngeye ko, kansi yizolele kunwanisa, bika wakakalala yo.

13. Vo Mfumu, Nzambi aku, una yo vana mu koko kwaku, buna una banda babakala babonsono bayau mu meno masabala.

14. Kansi bakento ye bana ye bulu ye biankaka biabionsono biena mu mbanza, mapela mamonsono mauna baka momo, una baka bonso bintani biaku, ye buna bika wadia mapela momo mazolele kuyambudila Mfumu, Nzambi aku, wabaka kwa ntantu miaku.

Yos. 8: 2.

15. Bobo una vangila mbanza zazonsono zitatukidi nseke ye ngeye ye zilembolo kala ntuali ye mbanza zabantu baba.

16. Kansi mu mbanza zivwila kwa bantu baba zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso dijwa, kuna vukisa widi lekwa nkutu kiena mwela ko,

2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 5 Mose 7: 2 b.

Yos. 10: 40. 11: 11 b. 23: 12 b.

17. kansi una kubaniokuna mu bungwa: bahetita ye baamolita, bakananita ye bapelesita, bahivita ye bayebusita, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi aku.

18. Bobo una vanga, ka bidi kulu-longa mu vanga nkankumusuzo zazonsono zibavengi yau kibeni mu zitisa nzambi zau, ye kuluvodikisila masumu bobo kwa Mfumu, Nzambi eno.

19. Vo una kala nsatu akakalala

mbanza ntama mu diambu diabedisa ye baka yo, buna kuna bunga nti mi-zungidilanga yo ko mu zangula kiubi kiaku mu miau; bika wadia mbutu miau, kansi kuna mio kwanga ko; minti va nsi keti ka i bantu ko bana kakududulwa kwa ngeye.

20. Kansi nti miomio miuzeyi, vo ka mibutanga mbutu midiwanga ko, miomio ulenda bunga ye kwanga mu tungila mio mbanza yakitantu ntungulu zankakumu nate ye yina lemvuka.

KAPU 21.

Mbemono ambemi ulembolo zayakana. Nkwedolo abakento bakinkole. Kikota. Mwana wabakala wafu biambi. Nitu amvodi ankanu yazembudukwa.

Vo mu nsi yina yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa, muntu wavondwa una bwanwa bindalele va nsi ye ka bwazayakene ko, wonso wamvondele,

2. buna bangudi zaku zabantu ye nkongudidi miaku kuna kwenda teza nseke tuka ku vuma kiabwanwa uvondolo nate ye ku mbanza zena kio yeku-yeku.

3. Bangudi zabantu mu mbanza yilutidi finangana ye vuma kiokio, bana bonga ngombe yankento yikayisadulu salu ko ye yikayineti vangu vo kedi kokanga ko.

4. Bangudi zabantu mu mbanza bana nata ngombe yankento ku ndimba kwena nlangu ucilumukanga, ye ulembolo teka fulwa vo kunwa; kuna ku ndimba bana tolula nsing' angombe yankento.

5. Banganga, bana bababakala ba Levi, bana finama, kadi yau basolwa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu sala vantadisi andi ye mu sakumuna mu nkumbu a Mfumu, ye bonso bwena mambu mau i bobo mpaka zazonsono ye mabungu mamonsono mambandulu mana deduswa.

5 Mose 10: 8. 17: 8 b.

6. Bangudi babonsono babantu mu mbanza yoyo, yau bakalanga lukufi ye vuma wabwanwa uvondolo, yau bana sukula moko mau va ntandu angombe yankento yatolulwa nsingu ku ndimba;

7. yau bana ta ye vova: Moko meto ka matengole menga mama ko, ye meso meto ka namweni buma bobo ko.

8. Yambudila bantu baku Isaeli bawakula, Mfumu, ye kuyambulani

menga makondolo bila mabwila nuntu mu bantu baku Isaeli ko; bika bayambudulwa nkanu wau amenga.

9. Bobo una kukikatudila nkanu amenga makondolo bila, kadi ngeye una vanga masongele mu meso ma Mfumu.

10. Vo Mfumu, Nzambi aku, bu una kwenda nwanisa ntantu miaku, una kubavana mu koko kwaku, ye una baka zinkole,

11. ye una mona nkento wantoko mu zinkole uutondele ye zolele kwela,

12. buna una kunkotisa mu nzo aku, ye yandi una tela ntu andi ye tomisa nzala zandi.

13. Yandi una vula mvwatu mionio mikaneti bonso nkole ye una kala mu nzo aku ye lenda dila sandi ye mbut' andi mu ntangu angonda mosi; mboki lenda kota kwa yandi ye kunkwela kidi kakala nkazi aku.

14. Mboki vo ngeye kuna vutuka kunzola ko, lenda kwaku kunyambula kenda, konso kukazolele; kulendi kunteka mu bivanza' ko. Kulendi mpe kumvanga bonso nanga ko, bu umeni kundimbula.

15. Vo bakala diena ye bakazi bole, umosi ukazolanga ye umosi ukayinanga, ye babole bambutidi bana bababakala, ye ndiena ukazolanga ye ndiena ukayinanga, ye nsemokono andi i mwana wabakala wankazi uyinwanga,

1 Mose 20: 30 b.

16. buna bakala, bu kana kabisa mbongo zandi bonso difwa kwa bana bandi bababakala, buna kalendi vana kikota kwa mwana wabakala wandiena ukazolanga ko ye lembwa vana kio kwa mwana wabakala wandiena ukayinanga, ndieu bu i nsemokono;

17. kansi yandi una tambudila, vo mwana wabakala wandiena wayinwa i nsemokono andi, ye una kumvana kunku biole mu bina biabionsono bikavwidi. Kadi ndieu i wantete wangolo zandi; yandi vwidi kikota.

1 Mose 49: 3. 1 Lus. 5: 1.

18. Vo muntu beki mwana wabakala wafu biambi ye mantingu ye ulembolo vanga mambu masandi ye mbut' andi, bu bakunlongidikanga, kansi lembolo kubawila,

19. buna sandi ye mbut' andi bana kumbonga ye kumvaikisa kwa bangudi zabantu mu mbanza, ku mwelo ambanza.

20. Yau bana kamba kwa bangudi zabantu mu mbanza: Mwan' eto wau wena fu biambi ye mantingu ye kazo-

lele wila mambu meto ko, kansi i mfukisi abilekwa ye nkwa kinduvu.

21. Buna bantu babonsoo mu mbanza bana kumvonda mu matadi: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi. Israeli diadionsono una bo wa ye tina.

22. Vo muntu volele masumu makafwiti vondulwa, ye yandi una vondwa, ye una kunzembidika mu nti,

23. buna nitu yafwa ka yina sala mu nti mu fuku ko, kansi una diamisa ufwidi lumbu kina, kadi wazembudukwa i lusingulu lua Nzambi; kuna sumuna nsi ko yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa. Ngal. 8: 18.

KAPU 22.

Ndongi mu sadisa, nlembami kwa bibulu. Nkanu angiangulu.

Vo ngeye mweni ngombe yampangi aku yizimbale vo meme diandi, buna kuna kala mangono ko mu baka bulu kiokio; ngeye una kio vutula kwa mpangi aku.

2. Vo mpangi aku kakundanga lukufi ye ngeye ko, evo kani kunzaidi ko, buna una kotisa bulu mu nzo aku, ye kiau kina kala yaku, nate ye mpangi aku yina yuvula kio; buna una kio vutula kwa yandi.

3. I bobo mpe una vanga mu mpundi andi, i bobo mpe mu mvwatu miani, ye i bobo una vanga mu biankaka biabionsono bilenda zimbala kwa mpangi aku biuna solula; kulendi kala mangono ko.

4. Vo umweni mpunda vo ngombe yampangi aku yeti bwa mu nzila, kuna kala mangono ko mu sadisa bulu, una kunsadisa mu tedimisa kio.

Mat. 12: 11. Luk. 13: 15. 14: 5.

5. Nkento kana vwatila kibakala ko, ye bakala mpe kana vwata mvwatu miakento ko; kadi wonso uvanganga bobo i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

6. Vo ngeye mu nzil' aku ubwabane ye zanza dianuni, mu nti vo va nsi, ye diena bana vo meki, ye ngudi yeti butamana va bana vo meki, buna kubongani ngudi ye bana ko.

7. Ngeye una tilumuna ngudi ye bongana bana kaka; bobo una vanga, kidi watoma nitu ye wakala zingu ntama.

8. Bu utungidi nzo yamona, una vanga nkaku va nludi, kwidi bakisa nzo aku nkanu amenga, vo muntu sotokene vo.

9. Ngeye kuna kuna ntombo mu via diaku diavinia mu diambu diabaka mbongo yampila zole momo ko, mpasi bina biabionsono, i bina biwakunini ye bina bibutanga nkati avia diavinia, ka bina vuwa kwa kinlongo ko.

8 Mose 19: 19.

10. Ngeye kuna fudila ngombe va kimosi ye mpunda ko.

11. Kuna vwata mvwatu miansadi miampila zole ko, miamika ye mialino va kimosi ko.

12. Ngeye una kukivangila bizamba ku nsoso zaia mu mvwatu wantandu uukifukanga.

4 Mose 15: 38. Mat. 23: 5.

13. Vo bakala, bu kakwelele nkazi ye kotele kwa yandi, una lembwa kunzola

14. ye kuntatimisanga mambu mansoni ye tengulanga ngwilu zambi mu yandi ye vovanga: nkento wau yakwelele; kansi bu yalambalele yandi, kiamweni dimbu kiakindumba kiandi ko.

15. buna se ye mbut' antaudi yankento bana bonga dimbu biakindumba kiantaudi yankento ye nata bio kwa bangudi zabantu mu mbanza mubavwandanga ku mwelo.

16. Se diantaudi yankento dina vova kwa bangudi zabantu: Mono yakwedese mwan'ami wankento kwa bakala diodio, kansi bwabu kanzolele ko.

17. Bwabu ukuntatimisanga mambu mansoni ye vovele: Mono kimweni dimbu biakindumba kiamwan'aku wankento ko; kansi vava vena dimbu biakindumba kiamwan'ami wankento. Yau bana yalumuna nlele vena bangudi zabantu mu mbanza.

18. Buna bangudi zabantu mu mbanza bana baka bakala ye kunlongidika.

19. Yau bana kunkamba kafuta nkama mosi yasekeli biapalata bikana vana kwa se diantaudi yankento, bu katengole ngwilu yambi mu ndumba mu Israeli. Yandi una kala nkazi andi ye kalendi vambana ye yandi ko, bu kakidi moyo.

20. Kansi vo i kedika, vo dimbu biakindumba kiantaudi yankento ka biena ko,

21. buna ntaudi yankento una tualwa ku mbazi amwelo anzo asandi, ye bakakala mu mbanza bana kumvonda mu matadi, bu kavengi yina yabuzengi mu Israeli, bu kakiyangidi mu nzo asandi: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi.

22. Vo muntu una bakulwa, vo labalele ye nkento, i nkento wakwela

bakala diankaka, buna babole bana fwa, ye bakala dilambalele ye nkento ye mboki nkento mpe : una katudila Israeli yonso yena yambi. 8 Mose 20: 10.

23. Vo ndumba yikambane ye bakala, ye bakala diankaka dina kumbwana mu mbanza ye kunyangila,

24. buna una kubavakisa ku mwelo ambanza babole ye kubavonda mu matadi, ntaudi yankento bu kalembolo bokila mu saduswa mu mbanza, ye bakala bu kayangidi ukambane ye muntu wankaka : una kukikatudila yonso yena yambi.

25. Kansi vo bwakala ku mbazi va nsi kwabwanwa bakala ye ntaudi yankento yakanibunwa ye wambaka kuna mu ngolo ye wanyangila, buna bakala kaka dianyangila dina fwa.

26. Kansi kuvangani ntaudi yankento buma ko, ntaudi yankento kavolele masumu mafwanane mu fwa ko, kansi diambu diodio diena bonso muntu ubwididi wankaka ye umbemene.

27. Kadi bu diakala ku mbazi va nsi kukabwana ntaudi yankento yakanibunwa, buna yandi lenda bokila, kansi muntu kenani ko ulenda kumvulusa.

28. Kansi vo bakala dina bwana ndumba yilembolo kambana, ye yandi una kumbaka ye kunyangila, ye bana bakulwa,

29. buna bakala diayangila ntaudi yankento dina vana kwa se diantaudi yankento makumatanu masekeli biapalata ye yandi kibeni una kunkwela, bu kanyangidi; kalendi vaubana ye yandi ko, bu kakidi moyo.

30. Widi muntu nkutu kana bongwa nkazi asandi ye nanguna vunga diamfukila diasandi ko.

8 Mose 18: 7 b. 20: 11. 5 Mose 27: 20.

KAPU 23.

Ndongi mu mpedoso mu bundu dia Mfumu ye mu tua. Nlembani kwa minanga. Nkanukunu angikulu ye kalala. Zinsilulu. Mpedolo abana bavinia ye nsesa miambongo mu nsi yangana.

Muntu wanwatwa mu nkosolo vo mu nzengolo kanani kota mu bundu dia Mfumu ko.

2. Wabutwa mu mpala vo mu nsoni amenga kanani kota mu bundu dia Mfumu ko, ye ndiena mpe mu mbandu yakumi utukidi mu muntu wampila yoyo kanani kota mu bundu dia Mfumu ko.

3. Amonita vo moabita kanani kota mu bundu dia Mfumu ko; ndiena mpe mu mbandu yakumi utukidi mu wampila yoyo, kasi kanani kota mu bundu dia Mfumu ko—

Neh. 13: 1 b.

4. i bobo mu diambu dia bu balembolo kwenda kulukikila mu mampa ye nlangu mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti, ye bu katumisa Bilami, mwan' a Beoli, mu diambu diangeye, watuka mu Petoli ku Alami-Nahalaimi, kidi kakusinga.

4 Mose 22: 5 b. Yos. 24: 9 b.

5. Kansi Mfumu, Nzambi aku, kazola wila Bilami ko, kansi Mfumu, Nzambi aku, wakitula lusingulu mu lusakumunu kwa ngeye, kadi Mfumu, Nzambi aku, wakuzola.

4 Mose 22: 9 b.

6. Mu widi lumbu kimosi nkutu mu ntangu zaku zazonsono kuna yuvula ntomosono ye vila biau ko.

7. Kansi edomita kana kala nkankumususu kwa ngeye ko, kadi yandi i mpangini aku. Mwisi Ngipiti kana mpe kala nkankumususu kwa ngeye ko, kadi mu nsi andi wakedi bonso nzenza.

1 Mose 25: 25 b.

8. Bana bau bana butwa mu mbandu yantatu balenda kota mu bundu dia Mfumu.

9. Bu una kwenda nwanisa ntantu miaku ye una tua, buna una kukikenga mu yayonso yosumuka.

10. Vo mu ngeye mwena muntu ukondolo vedila, bungu bu dikumbwanukunu mu fuku, buna una vaika ku vuma ku mbazi atua; kalendi kota mu tua ko.

8 Mose 15: 16.

11. Mu ntangu yankokila yandi una yobila mu nlangu, ye ntangu bu yeti dimina, lenda kwandi kota mu tua.

12. Ngeye una kala ye vuma kiavangulwa ku mbazi atua kuulenda kwenda ku nenga.

13. Va kimosi ye biankaka biunatanga una mpe kala ye toto, ye bu uzolele butama kuna, una kio timina bulu ye mboki fuka mbole aku diaka.

14. Kadi Mfumu, Nzambi aku, uzietanga mu tua kiaku mu kusadisa ye vana ntantu miaku mu lulendo luaku; nkianguu tua kiaku kina kala kianlongo, kidi kana mona mu ngeye le kwa kikunkankumusanga ko ye una kufila nima mu diambu diodio.

15. Nanga utinini kwa ngeye ye tebi kwa mfumu andi, kuna kunyekula kwa mfumu andi ko.

16. Yandi lenda kala yaku, mu monakanda diatini kiaku, va vuma kiokio kikana sola mu ngudi amwelo ayimosi

mu mbanza zaku, konso kuketi mona mbote; kuna kunzungula ko.

17. Nsuza yanlongo ka yina kala mu bana babakento ba Isaeli ko ye ka kitoko kianlongo mu bana bababakala ba Isaeli ko.

18. Kukotiesani nsendo akinsuza ye vanza biambwa mu nzo a Mfumu, Nzambi aku ko, mu futa nsilulu; kadi dina ye diankaka i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

19. Kutambulani ndandu kwa mpangi aku ko, ka mu bivanza ko vo mu biandia vo mu biankaka bilenda bongwa ndandu.

2 Mose 22: 25. 3 Mose 25: 36 b. Neh. 5: 7. Lumb. 15: 5. Luk. 6: 35.

20. Kwa mwisi nsi yankaka ulenda tambula ndandu, kansi ka kwa mpangi aku ko, kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu yayonsoo yina vanga, mu nsi yina luaka mu vwa yo.

21. Vo usididi nsilulu kwa Mfumu, Nzambi aku, kuna zingila mu tunguna yo ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, mu kedika yandi una yo tomba kwa ngeye, ye una nata masumu.

3 Mose 27: 2. 4 Mose 30: 8. Mpovi 5: 3 b.

22. Kansi vo una lembwa sila nsilulu, buna masumu ka mana kala yaku ko mu diambu diodio.

23. Monso mavovele koba biaku una keba ye vanga, bonso bwena nsilulu yazola yiwasila Mfumu, Nzambi aku, yiwavova mu nwa aku.

24. Bu una kota mu via diavinia diani aku, ulenda mo dia bana bavinia, bonso buweti zola, nate ye uyukutidi, kansi kulendi tula kiuma mu wumbwa kiaku ko.

25. Bu una kota mu via diambongo diani aku, ulenda vela nsesa mu koko kwaku, kansi mu zakulu kulendi valakana mbongo ani aku ko.

Mat. 12: 1. Mak. 2: 23. Luk. 6: 1.

KAPU 24.

Nkento wavambuswa. Bakala dikadikwelele ntama ko. Ndongi mu ntadulu ambongo, wivi wabantu, bwazi. Lendo kiabamputu ye mambu mankaka.

Vo bakala bongele nkazi ye unkwelele, kansi mboki kana mona nlemvo diaka mu meso mandi ko, mu diambu dia bu kamweni diambu mu yandi dikunkankumusanga, ye vo wasonekene nkand' ampambununu kwa yandi mu diambu diodio ye waveni wo kwa yandi mu koko ye wankatudi mu nzo andi

Mat. 5: 31. 19: 7. Mak. 10: 4.

2. ye mboki nkento bu kasisidi nzo andi, una kwenda kadi nkazi awankaka

3. ye bakala dina dianzole dina kumbela mpe ye sonika nkand' ampambununu kwa yandi ye vana wo kwa yandi mu koko ye kunkatula mu nzo andi, eva bakala dina dianzole dikakwelele dina fwa,

4. buna bakala diandi diantete diantatula kalendi vutuka kunkwela ko, nkento bu kayambudi kasumunuwa, kadi diodio i nkankumusu kwa Mfumu; kuna vodikisa nsi masumu ko yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa.

5. Vo bakala kakwelele ntama ko, kenani nsatu akwenda ku mvita ko, ye ka salu kiankaka mpe kana saduswa ko. Yandi una yambulwa mvu mosi mu kala ku nzo andi ye yangidika nkazi ukabongele.

5 Mose 20: 7.

6. Matadi manikunwanga ye mpe tadi diantandu dinikunwanga, ka mana bongwa bonso ntadulu ko, kadi uvengi bo, bongele moyo bonso ntadulu.

7. Vo muntu uzayakene, vo yibidi umosi mu mpangi zandi, bana ba Isaeli, ye yandi ukumvangilanga bonso nanga vo untekele, buna mwivi una fwa: una kukikatudila yonso yena yambi.

2 Mose 21: 16. 1 Tim. 1: 10.

8. Ukikenga, muntu bu kakabamene bwazi, mpasi una keba ye vanga mamonsoo makululonganga banganga balevita. Monso maibakembi luna keba ye vanga.

3 Mose 13: 2 b. 14: 2 b.

9. Bambuka moyo, bonso bwavanga Mfumu, Nzambi aku, kwa Miliami, mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti.

4 Mose 12: 10.

10. Vo una sompisa lekwa kwa ni aku, buna kuna kota mu nzo andi ko ye bongwa ntadulu kwa yandi.

11. Ngeye una kala ku mbazi, ye bakala diwasompisa dina vaikisa ntadulu kwa ngeye.

12. Vo yandi i bakala diamputu, buna kuna vwata ntadulu andi ko, bu ulambalele ye lele.

13. Una kumvutudila ntadulu, ntangu bu yeti dimina, kidi kakifuka yunga kiandi, bu kalambalele ye lele ye una sakumuna ngeye; diodio dina kutukisila lunungu vantadisi a Mfumu, Nzambi aku.

2 Mose 22: 26. 5 Mose 6: 25.

14. Kuvangani bulembolo songa kwa kisadi kialumbu kiafwafwa ye kiabamputu ko, kani yandi i umosi mu mpangi zaku, vo yandi i umosi mu

banzenza bena yaku mu nsi aku, mu ngudi amielo miaku.

3 Mose 19: 13. Malaki 3: 5.

15. Lumbu kina kimosi kikasedi salu kiandi una kumvana nsendo andi ye lembwa yambula ntangu yadiminina wo, bu kena fwafwa ye wena ngunda zansendo andi; vo ka bwa ko nga lenda bokila Mfumu mu diambu diangeye, ye masumu mana kala yaku.

Yak. 5: 4.

16. Se ye mbuta ka bana vondwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana vondwa mu diambu diase ye mbuta ko; muntu muntu una fwa mu diambu diamandi masumu.

2 Nt. 14: 6. 2 Lus. 25: 4. Yel. 31: 30.

Yeh. 18: 20.

17. Kuna vidingisa nsiku kwa wanzenza vo kwa kondolo se ko, ye mwatu miafwola kuna mio bonga bonso ntadulu ko;

2 Mose 22: 21 b. 23: 9. 5 Mose 27: 19. Yel. 1: 17. Yel. 5: 28. Yeh. 22: 29. Sak. 7: 9 b.

18. una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakukula momo; nkiangunu ikukembi mu vanga momo.

5 Mose 15: 15.

19. Vo ngeye, bu uyonzekele mbongo mu via diaku, una vilakana mwita va via, buna kuvutukani mu landa wo ko, kadi wau una vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola. Bobo una vanga, kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu mavanga mamonsoho mamoko maku.

3 Mose 19: 9 b. 23: 22.

20. Bu umeni sotuna bana baku baolive, mboki kuna tadidila mavala ko; bonso basidi momo bana vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola.

21. Bu uvelele via diaku diavinia, mboki kuyonzikani ngionzoko yalanda ko; bonso basidi momo bana vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola.

22. Ngeye una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu nsi a Ngipiti; nkiangunu ikukembi mu vanga bobo.

KAPU 25.

Ndongi mu mvutulu andinda vantadisi ankongudidi, nlembami kwa bulu bisalanga, nkwedolo akinkwezi, tezo ye mambu manaka. Nkanu wa Amaleki.

Vo mpaka zina bwa va kati ye babakala ye yau bana kwiza ku mfundu, kidi bana kongudila va kati ye yau kuna, buna ndiena wena bungu diasonga una nunguswa ye wena bila una zengulwa nkanu.

5 Mose 16: 18 b.

2. Buna vo nkwa nkanu una zengulwa mu bandwa, buna nkongudidi una kunkamba kalambalala ye kumbandisa, bu keti tala, ntalu ambanda yifwanane mu nkanu andi.

3. Yandi lenda kumvana makumaia mambanda, kansi kana lutisila ko, kidi mpangi aku kavwezwa mu meso maku ko, bu kana vewa ntalu yayingi yambanda yilembolo fwanana, i yilutidi yina yakambwa.

2 Kol. 11: 24.

4. Kukangani nwa angombe yeti tuta ko.

1 Kol. 9: 9. 1 Tim. 5: 18.

5. Mpangi bu zikalanga va kimosi, ye umosi mu yau una fwa ye kondolo bana, buna nkazi awidi muntu kana kwela wankaka ku mbazi akanda ko; nkwezi andi una kota kwa yandi ye kunkwela ye vingana mu widi mpangi andi mu kunkwela.

Mat. 22: 24. Mak. 12: 19. Luk. 20: 28.

Luti 4: 5 b.

6. Mwana wantete wabakala ukana buta, una bikwa ndusi ampangi yafwa, nkumbu andi ka yidi vinsukuswa mu Israeli ko.

7. Kansi vo bakala ka zolele kwela nkwezi andi ko, buna nkwezi una kwenda ku mwelo, kwa bangudi zabantu, ye vova: Nkwezi ami utinguni mu tundisa nkumbu awidi mpangi andi mu Israeli; kazolele vingana mu widi mpangi andi mu kunkwela ko.

8. Buna bangudi zabantu mu mbanza yikakalanga bana kuntumisa ye moka yandi. Buna vo yandi una tatamana ye vova: kizolele kunkwela ko,

9. buna nkwezi andi una finama kwa yandi va meso mabangudi zabantu ye vula nsampatu mu kulu kwandi ye kunlobula mante mu zizi ye ta ye vova: Bobo buvangelwanga bakala dilembolo zola tungudila nzo awidi mpangi andi.

10. Mboki nzo andi yina bikwa mu Israeli: Nzo ankwa kulu kwampene.

11. Vo babakala bole beti zonza-sana ye nkazi aumosi una kwiza sadisa bakala diandi mu kakila diankaka, ndiena bu keti kumbanda, ye yandi una lambula koko kwandi ye simba nsoni andi,

12. buna una kanzaka koko kwandi ye lembwa kunsonga widi nlemvo nkutu.

13. Kukalani tezo biampila zole mu lukobe luaku ko, mpila yayinene ye mpila yayike.

3 Mose 19: 35 b. Zing. 20: 23. Yeh. 45: 10.

14. Kukalani mpe mu nzo aku ye

tezo biampila zole biaefa ko, kiakinene ye kiakike.

15. Tezo kiazitu kialunga ye kiasonga kina kala yaku, tezo kiaefa kialunga ye kiasonga kina kala yaku mpe, kidi wakala zingu ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

16. Kadi i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku, wonso uvanganga bobo, wonso uvanganga bulembo songa.

17. Bambuka moyo mu yina yaku-vangila Amaleki mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti,

18. bonso yandi, bu kalembwa tina Nzambi, wakukika mu nzila ye wabanda kabu diaku diazimunina, baki-dakana babonsono basala ku manima, ngeye bu wanoka nitu ye walenzangana.

19. Nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, bu kakuvuni luvuvumu mu ntantu miaku miamionsono mu tueka tuatonsono mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa bonso fwa diaku, ngeye una vinsikisa mbambukulu amoyo mu Amaleki, vo ka yina vutuka kala kuni azulu ko. Kuvilakanani diodio ko.

1 Sam. 15: 2 b. 1 Lus. 4: 43.

KAPU 26.

Ndatunu ambutu miantete. Buku kiakumi-kumi.

Bu una kota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa, ye una yo vwa ye kala momo,

2. una bonga biantete mu mbutu miamionsono miansi, bina biuna baka mu mbutu miansi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye tula bio mu mpidi ye nata bio ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, bonso kundu kiankumbu andi.

2 Mose 23: 19. 34: 26. 3 Mose 23: 10 b.

4 Mose 15: 18 b. 5 Mose 16: 10.

3. Ngeye una kwenda kwa ndiena wena nganga mu ntangu yina ye vova kwa yandi: Bwabu ntele kwa Mfumu, Nzambi aku, vo yakotele mu nsi yina yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meto mu kutuvana.

4. Nganga una tambula mpidi mu koko kwaku ye tula yo va salu dia Mfumu, Nzambi aku.

5. Ngeye una ta ye vova va zizi kia Mfumu, Nzambi aku: Se diami diakala alamita wakondwa nzo wayenda kulumuki ku Ngipiti ye wakala kuna bonso nzenza ye kabu diadike, ye kuna

yandi wakituka kanda diadinene, diangolo ye mbidi antalu.

1 Mose 11: 81. 46: 5 b. 2 Mose 1: 1 b.

6. Kansi mboki bisi Ngipiti batuvangila bwambi ye batuzungula ye batwasadisa salu biangolo.

7. Buna tuabokila Mfumu, Nzambi amase meto, ye Mfumu wawa nding'eto ye wamona ndungulu zeto ye mpasi zeto ye nzungu zeto.

2 Mose 2: 23 b.

8. Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti mu koko kwangolo ye koko kwalam-buka, mu mavanga mamanene ye miansi ye mu bidimu ye bimangu.

9. Yandi watuluakisi vava ye watu-veni nsi yayi, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

10. Tala, bwabu ndeti biantete biambutu miansi yimpeni ngeye, Mfumu. Una tula mpidi va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, ye sambila va zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

11. Ngeye una yangalala mu yoyo yayonsono yambote yaveni Mfumu, Nzambi aku, kwa ngeye ye nzo aku, ye nlevita va kimosi ye ngeye ye wazenza ukalanga yaku.

12. Mu mvu wantatu, i mvu wabuku kiakumi-kumi, bu uvangudi buku kiakumi-kumi mu bina biutambudi mu mbutu ye veni kio kwa nlevita, kwa wazenza, kondolo se, ye fwola ye badi-di mu ngudi amielo miaku ye bayu-kutidi,

3 Mose 27: 30. 5 Mose 14: 28 b.

13. buna una vova ebu va zizi kia Mfumu, Nzambi aku: Bwabu mono yakatudi bina bianlongo mu nzo ami, ye yaveni bio kwa nlevita ye wazenza, kondolo se, ye fwola, nadede bonso buunkembi: mono kituludi ye kivilakene yimosi mu nsikudukusu zaku ko.

14. Kiadidi bio lekwa ko, bu yakala nkwa fwidi ye kiakatudi bio lekwa ko, bu yasumukini, ye kiasadidi bio ndambu mu muntu wafwa ko. Mono ngwilu nding' a Mfumu, Nzambi ami; mono mpengi mu mambu mamonsono, bonso buunkembi.

15. Yinika meso maku mu kundu kiaku kianlongo, i zulu, ye sakumuna bantu baku Isaeli ye nsi yiwatuveni, bonso buwasila mu ndefi kwa mase meto, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

Yea. 63: 15.

16. Bwabu Mfumu, Nzambi aku, ukukembi mu nama nkondo ye nsiku miami: ngeye una mio keba ye nama mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono.

17. Bwabu ngeye wilu, vo Mfumu tele, vo yandi zolele kala Nzambi aku, ye vo ngeye una kwenda mu nzila zandi ye keba nkondo ye nsikudukusu ye nsiku biandi ye wa nding' andi.

18. Mfumu wilu bwabu, vo ngeye tele, vo uzolele kala bantu bandi bamvwa, bonso bukakumbi, ye vo uzolele keba nsikudukusu zandi zazonsono; 2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 14: 2.

19. vo yandi una kuzangula mu bantu babonsono bakavengi mu nsanunsunu, nsikulu ye nzitusu, ye vo una kala bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku, bonso bukakumbi.

5 Mose 28: 1. Yel. 18: 11. 33: 9. Sef. 3: 19 b.

KAPU 27.

Matadi mamina. Lusingulu va mongo wa Ebali.

Mose ye bangudi zabantu mu Isaeli bakamba bantu ye bavova: Lukeba nsikudukusu zazonsono ziiluvuni bwabu.

2. Bu luna sabuka Yodani ye kota mu nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi aku, buna kukitedimisina matadi mamananene ye kusa mo mpemba.

3. Va mau una sonika mambu mamonsono mamina miami, bu usabukidi mwila, kidi wakota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku.

4. Bu lusabukidi Yodani, luna tedi-misa va mongo wa Ebali matadi mama mailukembi bwabu, ye una mo kusa mpemba.

5. Kuna una tungila Mfumu, Nzambi aku, disalu, salu diamatadi; kuna mo valakana mu luazu ko.

2 Mose 20: 25. Yos. 8: 30 b.

6. Mu matadi malembolo tetwa una tungila salu dia Mfumu, Nzambi aku; va diau una yoka nkailu angioka kwa Mfumu, Nzambi aku.

7. Vana una mpe yoka nkailu amatondo, ye una dia ye yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

8. Ngeye una toma bangula sonika va matadi mambu mamonsono mamina miami.

9. Mose ye banganga balevita bakamba kwa Isaeli diadionsono ye bavova: Dingalala ye nawe, Isaeli! Bwabu ngeye weka bantu ba Mfumu, Nzambi aku.

5 Mose 26: 16 b. 29: 10 b.

10. Bana una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye nama nsikudukusu ye nkondo biandi biiveni bwabu.

11. Mose wakamba bantu lumbu kina ye wavova:

12. Baba bana telama ye sakumuna bantu va mongo wa Ngelisimi, bulumeni sabuka Yodani: Simeoni, Levi, Yuda, Isakali, Yosefi ye Benyamini.

5 Mose 11: 29.

13. Baba bana telama ye vova lusingulu va mongo wa Ebali: Lubeni, Ngadi, Aseli, Sebuluni, Dani, ye Nafatali.

14. Balevita bana bula mbembo ye vova mu ndinga yayinene kwa muntu muntu mu Isaeli:

15. Bakala diodio disingulu divengi teki kiavalwa vo kiayitulwa, i nkankumususu kwa Mfumu, i mpangulu amoko manketi ye mboki yandi una kio tedi-misa mu nsweki. Bantu babonsono bana tambudila ye vova: Amen.

2 Mose 20: 4.

16. Ndienna usingulu uyinanga sandi vo mbut' andi. Bantu babonsono bana vova: Amen.

2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20.

Mat. 15: 4.

17. Ndienna usingulu uvilulanga dimbu bianzaku biani andi. Bantu babonsono bana vova: Amen.

5 Mose 19: 14. Zing. 23: 10.

18. Ndienna usingulu uzimbikisanga fwa meso nzila. Bantu babonsono bana vova: Amen.

3 Mose 19: 14.

19. Ndienna usingulu uvidingisanga nsiku kwa wanzenza, kondolo se, ye fwola. Bantu babonsono bana vova: Amen.

2 Mose 22: 21 b. 3 Mose 19: 33. Yel. 7: 6.

20. Ndienna usingulu ulambalele ye nkazi asandi, kadi nanguni vunga diamfukila diasandi. Bantu babonsono bana vova: Amen.

3 Mose 18: 7 b. 20: 11. 5 Mose 22: 30.

Yeh. 22: 10.

21. Ndienna usingulu ubundane ye bulu. Bantu babonsono bana vova: Amen.

3 Mose 18: 23.

22. Ndienna usingulu ulambalele ye busi kiandi, mwana wankento wasandi vo mwana wankento wambut' andi. Bantu babonsono bana vova: Amen.

3 Mose 18: 9.

23. Ndienna usingulu ulambalele ye ko wandi wankento. Bantu babonsono bana vova: Amen.

3 Mose 18: 17.

24. Ndienna usingulu ubemene ni andi mu nsweki. Bantu babonsono bana vova: Amen.

5 Mose 19: 11 b.

25. Ndienna usingulu utambulanga kinswekila mu vonda ukondolo bila ye

tengula menga mandi. Bantu babonso-
nsono bana vova : Amen. 2 Mose 28: 7 b.

26. Ndiena usingulu ulembolo keba
manbu mamina miami ye nama
mio. Bantu babonso-sona bana vova :
Ameni. Yel. 11: 3. Dan. 9: 11. Ngal. 3: 10.

KAPU 28.

Lusakumunu ye lusingulu.

Vo ngeye una wa nding' a Mfumu,
Nzambi aku, ye una keba ye nama
nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni
bwabu, buna Mfumu, Nzambi aku, una
kuzangula va ntandu abantu babonso-
sona va ntoto. 8 Mose 26: 3 b. 5 Mose 26: 18 b.

2. Tusakumunu tuatu tuatonsono
tuna kubukila ye tuna kubwana, bu
wilu nding' a Mfumu, Nzambi aku :

3. Ngeye usakumunu mu mbanza ye
usakumunu va nsi.

4. Mbutu amoyo aku usakumunu ye
mbutu ansi aku ye mbutu abulu biaku,
nkun' angombe zaku, ye nkun' amame-
me maku.

5. Mpidi aku yisakumunu ye vangulu
kiaku kiamampa kisakumunu.

6. Ngeye usakumunu mu nkoloto
aku ye usakumunu mu mpaikulu aku.
Lumb. 121: 8.

7. Ntantu miaku mina kunangumu-
kina, mina yambulwa kwa Mfumu
miabeduswa kwa ngeye ; mu nzila mosi
bana kwenda kunwanisa, kansi mu
nzila nsambodia bana taba mu ngeye.

8. Mfumu una kamba lusakumunu
luakala yaku mu nzo zaku zalundulu
ye mu mamonso-sona mauna vanga, yandi
una kusakumuna mu nsi yizolele ku-
vana Mfumu, Nzambi aku.

9. Mfumu una kuzangula mu kala
bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu
diandi, bonso bukakusila mu ndefi, vo
ukebanga nsikudukusu za Mfumu, Nza-
mbi aku, ye kwendanga mu nzila zandi.
2 Mose 19: 6. 5 Mose 7: 6.

10. Bantu babonso-sona va ntoto bana
mona, vo ngeye walukwa ndusi mu
nkumbu a Mfumu ; yau bana kutina.

11. Mfumu una kuvana kiaba ye
vila mu mbutu amoyo aku, ye mu
mbutu abulu biaku ye mu mbutu ansi
aku, mu nsi yasila Mfumu mu ndefi
kwa mase maku mu kuvana.
5 Mose 30: 9.

12. Mfumu una kuzibudila nzo andi
yalundulu yakimvwama, i zulu, mu
vana mvula kwa nsi aku mu ntangu
yifweni ye mu sakumuna mavanga
mamonso-sona mamoko maku ; una so-

mpisa makanda mamingi, kansi ngeye
kibeni kuna kala nsatu asompa kwa
muntu ko. 5 Mose 11: 14. 15: 6.

13. Mfumu una kuvanga wakala ntu
ye ka nkila ko, ntangu zazonsono una
vingana va ntandu ye ka ntangu yimosi
nkutu ko kungsi, vo uwanga nsikudu-
kusu za Mfumu, Nzambi aku, ziiveni
bwabu, kidi wakeba ye nama zo,

14. vo kuna vengama ko kani ku luba-
kala vo ku lumoso, mu dimosi mu
mambu mamonso-sona mailuveni bwabu,
ye nama nzambi zankaka ye sadila zo.

15. Kansi vo kuna wa nding' a
Mfumu, Nzambi aku ko, ye keba ye
nama nsikudukusu ye nkondo biandi
biabionsono biiveni bwabu, buna tusi-
ngulu tuatu tuatonsono tuna kubukila
ye kubwana.

3 Mose 26: 14 b. Man. 2: 17. Dan. 9: 11.
Malaki 2: 2.

16. Ngeye usingulu mu mbanza, ye
usingulu va nsi.

17. Mpidi aku yisingulu ye vangulu
kiaku kiamampa kisingulu.

18. Mbutu amoyo aku usingulu ye
mbutu ansi aku, nkun' angombe zaku
ye nkun' amameme maku.

19. Ngeye usingulu mu nkoloto aku,
ye usingulu mu mpaikulu aku.

20. Mfumu una kufidisa lusingulu,
tengo-tengo ye nsembolo kanivo bionso
biuna vanga, nate ye una bungana ye
lala mu nswalu mu diambu diankadulu
aku yambi, bu wansisidi.

21. Mfumu una kubakisa vunga,
nate ye wakufukisa mu nsi yiuna luaka
bwabu mu vwa yo.

22. Mfumu una kubafika mu yela
kudianga, yela kwayuku-yuku ye
mbangazi, ye tia ye kanda, ye nkukuba
ye nkazu-nkazu, ye bana kuzoma, nate
ye una vila. Am. 4: 9. Hag. 2: 17.

23. Zulu va ntandu antu aku dina
kala bonso nsongo, ye ntoto kungsi aku
una kala bonso sengwa.

3 Mose 26: 10. 5 Mose 11: 17.

24. Mafundu-fundu ye mfumfuta i
mvula zina vana Mfumu kwa nsi aku ;
biobio bina tuka ku zulu ye kubwila,
nate ye una bungana.

25. Mfumu una yambula wabeduswa
kwa ntantu miaku ; mu nzila mosi una
kwenda kubanwanisa, kansi mu nzila
nsambodia una taba mu yau ; una
kala longi diampamuku mu bimfumu
biabionsono va ntoto.

Yel. 15: 4. 24: 9. 29: 18. 34: 17. 2 Lsa. 29: 8.

26. Nitu zabafwa baku zina kala dia
kwa nuni zazonsono zazulu ye kwa

bibulu va nsi, ye widi muntu nkutu kana bio tinisa ko.

27. Mfumu una kubafika mvimbu mia Ngipiti ye mavumbu, lengwa ye makoko, ye una lembana niaka.

2 Mose 9: 9. 5 Mose 7: 15.

28. Mfumu una kubafika lauka, fwa meso ye diela diazengele-zengele.

Loma 1: 28.

29. Ngeye una bumbula mu nkati amwini, bonso bubumbulanga wafwa meso mu tombe, ye kuna bakula nzila ko; ngeye una kwamuswa kaka ye tanwa mu ntangu zaku zazonsono, ye widi muntu nkutu kana kuvulusa ko.

30. Ngeye una kambana ye nkento, kansi bakala diankaka una leka ye yandi; una tunga nzo, kansi kulendi yo kala ko; una kuna via diavinia, kansi kulendi yonzika mbutu miadiau ko.

5 Mose 20: 5 b.

31. Ngombe aku yina vondwa va meso maku, kansi kulendi yo dia ko; mpund' aku yina tanwa kwa ngeye va meso maku ye ka yina vutuka kwa ngeye ko; nameme maku mana kwizulwa mu lulendo luantantu miaku, ye widi muntu nkutu kana kusadisa ko.

32. Bana baku bababakala ye babakento bana kwizulwa mu lulendo lubantu banzenza, ye meso maku mana bo mona ye lema mu ngunda zayau mu ntangu zazonsono, kansi una lembana sa buma mu diambu diodio.

33. Mbutu ansi aku ye salu biaku biabionsono bina diwa kwa kanda diulembolo zaya; ngeye una zunguzulwa kaka ye tanwa mu ntangu zazonsono.

Nkong. 6: 8 b.

34. Ngeye una lauka mu diambu diamona-meso mauna mona mu meso maku.

35. Mfumu una kubafika mvimbu miampasi mu makungunu ye mu malu, ye una lembana niaka, tuka kansi atambi kiaku ye nate ye ku ntump' antu.

36. Mfumu una nata ngeye ye ntinu wowo uuna kukiadisila nseke kwa kanda dialembwa zaiwa kwa ngeye vo kwa mase maku, ye kuna una sadila nzambi zankaka, nzambi zanti ye zamatadi.

37. Una kala kifwani kiangitukwanga, ngana ye nkunga mu bantu babionsono bauna natunwa kwa Mfumu.

1 Nt. 9: 7. Yel. 25: 9.

38. Ntombo zazingi una tuala va via, kansi una yonzika zafuma, kadi makonko mana zo dia. Mika 6: 15. Hang. 1: 6.

39. Mavia mavinia una tuika ye sadila mo, kansi kulendi baka vinia

mu nwa ko ye ka lekwa ko mu lunda, kadi bimpiatu bina dia biabionsono.

40. Nkuzu mianti miaolive mina kala mwamonsono mu nsi aku, kansi kulendi baka mazi mankusila nitu aku ko, kadi bana baolive bana sotuka.

41. Bana bababakala ye babakento una buta, kansi kulendi kubakeba ko, kadi bana kwenda kinkole.

42. Nti miaku miamionsono ye nibutu ansi aku ndekwa-ndekwa bina bio vwa.

43. Wanzenza ukalanga yaku una lutila ye lutila ye zangama va ntandu angeye, kansi ngeye una lutila ye lutila mu kuluka.

44. Yandi una kusompisa, ye ngeye kuna kunsompisa ko. Yandi una kala ntutu, ye ngeye una kala nkila.

45. Tnsingulu toto tuatonsono tuna kubukila ye kuzoma ye kubwana, nate ye una bungana, bu walembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye lembwa keba naikudukusu ye nkondo bikakukembi.

46. Tuau tuna bwila ngeye ye nkun' aku bonso dimbu ye mangu mu ntangu yikayimani.

47. Bu walembwa sadila Mfumu, Nzambi aku, mu kiese ye luzolo luanti-ma, bu wakala kiaba mu biabionsono,

48. buna una katwa sadila ntantu mina fidisa Mfumu kwa ngeye, mu nsatu adia ye mu nsatu anlangu ye kimpene ye nsatu abiabionsono; yandi una tula vangu kiasengwa va laka dia-ku, nate ye wakubungisi.

49. Mfumu una fidisa kanda diabantu bana kubwila batukidi nseke, ku nsuk' antoto, bonso ngo azulu bu keti tilumuka, i kanda diabantu baulembolo zaya ndinga.

Yel. 5: 15 b. 6: 22 b.

50. i kanda diabantu bena zizi kanganzi, bakondolo nlemvo kwa banuna ye ka bakutanga bantwenia ko.

Man. 4: 16. 5: 12 b.

51. Yau bana dia mbutu abulu biaku ye mbutu ansi aku, nate ye una bungana, kadi kuna sisulwa mbongo vo vinia vo mazi ko, ka nkun' angonibe zaku ko vo nkun' amameme maku ko, nate ye bakumanisi.

52. Yau bana kufetikisa mu mielo miaku miamionsono, nate ye tumbu tuaku tuatunene ye tuanakekete tuwalekila minu tuna bwa mu nsi aku yayonsono. Inga, yau bana kufetikisa mu mielo miaku miamionsono mu nsi aku yayonsono, i nsi yakuvuni Mfumu, Nzambi aku.

53. Buna una katwa dia waku mbu-

tuamoyo, nsuni abana baku bababakala ye babakento bakuveni Mfumu, Nzambi aku. Mpasi zampila yoyo ye nzungu zampila yoyo ntantu aku una kumwesa.

2 Nt. 6: 28 b. Man. 2: 20. 4: 10.

54. Bakala diena yaku wavumuni mu bolo ye kindiafu kiakingi una tadila mpangi andi kinziokoto ye nkazi mu lubumbulu luandi ye bana bakidi yandi,

55. kana zola kabila kwa umosi mu yau ko nsuni abana bandi ukana dia yandi kibeni, bu kalembolo baka lekwa kiankaka kisidi. Mpasi zozo ye nzungu zozo ntantu aku una kumwesa mu mielo miaku miamionsono.

56. Nkento wena yaku wavumuni mu bolo ye kindiafu, mu bolo ye kindiafu kiampila yoyo, vo katontele mpe diata va ntoto mu kulu kwandi ko, buna yandi una tadila bakala diandi mu lubumbulu luandi kinziokoto ye mwan' andi wabakala ye mwan' andi wankento,

57. vo yandi una kubayimina mpangi yeti vaika mu vumu kiandi ye bana baketi buta: kadi bu kakondolo biankaka biabionsono, yandi kibeni una bio dia mu nsweki. Mpasi zozo ye nzungu zozo ntantu aku una kumwesa mu mielo miaku.

58. Vo kuna keba ye nama mambu mamonsono mamina miami ko miasonukwa mu nkanda wau ye vumina nkumbu yayi yanzitusu ye yansisi Mfumu, Nzambi aku,

59. buna Mfumu una fidisa kwama kwangitukulu mu ngeye ye nkun' aku, kwama kwangolo kuna zingila ntama, yela kwangolo kuna zingila ntama.

60. Yandi una kubwisa yela kwakonsono kwa Ngipiti kuutinanga, ye kwau kuna kukwamisa.

61. Yela ye kwama kwankaka kwampila mu mpila kwalembe sonukwa mu nkanda wau wamina, Mfumu una kubwisa, nate ye una bungana.

62. Fikabu-kabu kaka fina sadidila mu yeno, bu luatoka kala mbidi antalu bonso zimbwetete ku zulu; bobo una vangwa, bu walembe wa nding' a Mfumu, Nzambi aku.

5 Mose 4: 27. 10: 22.

63. Buna kala, vo bonso bwateka yangalala Mfumu mu yeno, bu kalenda kuluvangila mbote ye kuluniekisa, buna bwabu Mfumu una yangalala mu diambu dieno, bu kakululadisanga ye kulubungisanga. Yeno luna tanwa mu nsi yiuna luaka mu vwa yo. Zing. 1: 26.

64. Mfumu una kumwangisa mu bantu babonsono, tuka ku nsuka mosi yantoto nate ye ku yankaka, ye luna una sadila nzambi zankaka zilembolo zaiwa kwa ngeye vo kwa mase maku, nzambi zanti ye zamatadi.

Neh. 1: 8.

65. Mu bantu bobo kulendi baka mpungumunu vo vundisa kulu kwaku ko; Mfumu una kuvana ntima wazakama kuna ye meso masitukanga ye mwele ulemanga.

66. Moyo aku una monika kwa ngeye nkievo uzembalele mu lusuki; ngeye una mona wonga fuku ye mwini ye kuna mona lusikumu mu moyo aku ko.

67. Mu nsuka una vova: Engwa nga vo i nkokila! ye mu nkokila: Engwa, nga vo i nsuka! Wonga wampila yoyo una mona mu ntim' aku, mona-meso mampila yoyo una mona mu meso maku.

68. Mfumu una kuvutula ku Ngipiti mu zinzaza, nzila yimosi yiyavovila kwa ngeye: ngeye kuna yo vutuka mona ko. Kuna luna katwa zola kukiteka kwa ntantu mieno, bonso nanga miababakala ye miabakento, kansi ka muna kala muntu uzolele sumba ko.

5 Mose 17: 16.

KAPU 29.

Nkungu zandubudulu za Mose.

Mamama i mambu maluwawanu, i luwawanu luakamba Mfumu kwa Mose mu wawasa ye bana ba Isaeli mu nsi a Moabi, i luwawanu luamona luanda luna lukateka wawasa ye yau va Holebi.

5 Mose 5: 2 b.

2. Mose wakutikisa Isaeli diadionsono ye wavova kwa yau: Yeno luamweni mamonsono mavanga Mfumu va meso meno mu nsi a Ngipiti kwa Falao ye sielo biandi biabionsono ye nsi andi yayonsono,

2 Mose 10: 4.

3. mbafukulu zozo zazinene ziwamona mu maku meso, dimbu ye mangu bina biabinene.

5 Mose 7: 10.

4. Kansi nate ye lumbu kiaki Mfumu kaluveni ntima mianzaila ko, meso mambwena ye natu mangwila. Yes. 6: 10.

5. Mono yaludiatisi mu nsi yankatu mu makumaia mamvu; mwatu mieno ka miasika va yeno ko, ye nsampatu aku ka yasika va kulu kwaku ko.

5 Mose 8: 2 b.

6. Mampa mandia ka luatambula ko, ka vinia vo ndwinu zangolo mu nwa

ko, kidi luazaya, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.

7. Bu waluka ku nsi zazi, luna Sihoni, ntinu ku Heseboni, ye Ongi, ntinu ku Basani, bavaika mu kutunwanisa, kansi tuababedisa.

4 Mose 21: 21 b., 33 b. 5 Mose 2: 30 b. 3: 1 b.

8. Yeto tuabaka nsi au ye tuavana yo bonso difwa kwa balubenita, bangadita ye ndambu mosi akanda dia Manase.

4 Mose 32: 33.

9. Nkiangunu lukeba bwabu mambu maluwawanu lualu ye nama mo, kidi luabaka vila mu yayonsono.

5 Mose 4: 6. Yos. 1: 7. 1 Nt. 2: 3.

10. Bwabu lutelamene buna luena vantadisi a Mfumu, Nzambi eno: bakuluntu beno, makanda meno, bangudi zeno zabantu ye nkengi mieno, muntu muntu mu Israeli,

11. mpe bana beno ye bakazi beno ye wanzenza wena yaku mu tua kiaku, mbasi ankuni zaku ye nteki anlangu aku,

12. kidi wakota mu luwawanu lua Mfumu, Nzambi aku, i luwawanu luandi luandefi, lualu luzolele wawasa Mfumu, Nzambi aku, ye ngeye lumbu kiaki.

13. Kadi bwabu yandi zolele kuangula, kidi wakala bantu bandi ye yandi kakala Nzambi aku, bonso bukakukumbi, ye bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi.

5 Mose 28: 9.

14. Mono kiwawase yeno kaka ko luwawanu lualulumbu kiaki, luwawanu lualu luandefi,

15. kansi mpengi bo kwa yau batelamene vava bwabu ye yeto vantadisi a Mfumu, Nzambi eto, ye kwa yau bakondolo yeto vava lumbu kiaki.

16. Keti luzaidi yeno kibeni, bonso butuakunda mu nsi a Ngipiti, ye bonso butuavioka mu nsi zabantu bobo baluasidisi.

17. Luamona nkankumusu zau ye nzambi zambole, nzambi zozo zanti ye zamatadi, zapalata ye zawola zakala yau.

18. Buna bika bakala ye nkento vo sinsi dimosi vo kanda, kabakalani mu yeno ko bena ntima mizolele fila Mfumu, Nzambi eto, nima lumbu kiaki mu kwenda sadila nzambi zabantu bobo; mu yeno ka mukalani mwanzi ko ume-nanga nsa ye nlulukulu,

May. 8: 23. Eb. 12: 13.

19. kidi muntu bu kawilu mambu maluwawanu lualu luandefi, una kuki-sakumuna mu ntini' andi ye vova, vo

yandi una toma nitu, bu kadiatanga mu mbalu antini' andi. Kadi buna bina bina nlangu ye bina biayuma bina bungwa.

20. Mfumu kana zola kunyambudila ko, kansi buna nganzi ye vema bia Mfumu bina fwita mu bakala diodio, ye lusingulu lolo lualonsono luasonu-kwa mu nkanda wau luna kala yandi, ye Mfumu una vinsikisa nkumbu andi, mpasi ka yina vutuka kala kuni azulu ko.

5 Mose 28: 15 b.

21. Mfumu una kumvanguka mu makanda mamasono ma Israeli mu bwilwa kwa kubu, bonso bwena tusingulu toto tuatonsono tunanamene ye luwawanu luasonukwa mu nkanda wau wamina.

22. Mbandu yina kwiza, i bana beno, bana kululanda, ye wanzenza utukidi mu nsi yanseke, bana vova, bu bana mona kwama ye yela koko kwafidisa Mfumu mu nsi yayi,

23. bonso ntoto wawonsono wayokwa kuna wakituka solofo ye mungwa, ye ka ulendi kunwa vo buta minti ko ye titi ka bilendi wo duka ko—bonso bwakala Sodoma ye Ngomola, Adama, ye Seboimi bu zatululwa, Mfumu bu katulula zo mu nganzi ye nkesi zandi—

1 Mose 19: 24 b. Hos. 11: 8.

24. inga, buna bantu babonsono bana vova: Mfumu mu nkiamu kavengi bobo kwa nsi yayi? Nganzi zandi mu nkiamu zeti lemina mu ngolo zozo?

1 Nt. 9: 8 b. Yel. 22: 8 b.

25. Yau bana vutudulwa: Mu diambu dia bu basisa luwawanu lua Mfumu, Nzambi amase mau, luna lukawawasa ye yau bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti,

26. ye mu diambu dia bu bayenda sadila nzambi zankaka ye sambila zo, nzambi zibalembolo zaya, zikalembwa kubavana bonso kunku kiau,

27. mu diambu diodio nganzi za Mfumu zikwemi mu nsi yayi, ye yandi wabukisidi yo lusingulu lualonsono luasonukwa mu nkanda wau.

28. Mu diambu diodio Mfumu wabavuzza mu nsi au, mu nganzi ye nkesi ye mfwemomo yayinene, ye wabatuba ku nsi yankaka, bonso buvengo bwabu.

29. Momo makidi swekwa mavwila kwa Mfumu, Nzambi eto; kansi momo mazaikuswa mena kwa yeto ye bana beto mu ntangu yikayimani, kidi tuanama mambu mamonsono mamina miami.

Lumb. 25: 14. 147: 19 b.

KAPU 30.

Mambu ma Mose makudukulwa.

Yina yayonsono bu yina kubukila, lusakumunu ye lusingulu biike-mbi, buna vo ngeye una yo yindula mu ntima mu bantu bobo babonsono bawakubulwa kwa Mfumu, Nzambiaku,

3 Mose 26: 40 b. 5 Mose 28: 2 b., 15 b.

2. vo una vutuka diaka kwa Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding' andi, ngeye ye bana baku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono, mu mambu mamonsono maikembi bwabu,

3. buna Mfumu, Nzambi aku, una kutedimisa diaka ye kulimvukila; buna Mfumu, Nzambi aku, una vutuka kuyonzika tuka mu bantu babonsono bawamwangusunwa kwa yandi.

Lumb. 106: 45 b. Yel. 29: 14. 31: 23. 32: 37.

4. Vo bakubwa baku bona ku nsuk' azulu, Mfumu, Nzambi aku, una kuyonzika kuna ye kulandisa kuna.

5. Mfumu, Nzambi aku, una kukotisa mu nsi yina yavwa mase maku; ngeye una yo vwa, ye yandi una kuvangila mbote ye luta kufunisa beni ye mase maku safuma.

6. Mfumu, Nzambi aku, una zabula ntim' aku ye ntima miankun' aku, kidi wazola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono, kidi wavuka.

5 Mose 10: 16. Yel. 4: 4. 32: 39. Yeh. 11: 19. 36: 26. Loma 2: 29. Fil. 3: 8. Kolo. 2: 11.

7. Mfumu, Nzambi aku, una tula tusingulu toto tuatonsono va ntantu miaku ye va yau bakubelanga ye kuzomanga.

8. Ngeye una vutuka wa nding' a Mfumu ye nama nsikudukusu zandi zazonsono ziikembi bwabu.

9. Mfumu, Nzambi aku, una kuvana kiaba ye vila mu mavanga mamonsono mamoko maku, mu mbutu amoyo aku ye mu mbutu abulu biaku ye mu mbutu ansi aku. Kadi bonso bwaya-ngalala Mfumu mu mase maku, i buna yandi una vutuka yangalala mu ngeye ye kuvangila mbote,

5 Mose 28: 11. Yel. 32: 41.

10. bu una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye una keba nsikudukusu ye nkondo miandi, i miau miasonukwa mu nkanda wau wamina, ye bu una bangu-muka diaka kwa Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono.

11. Kadi nsikudukusu yoyo yiiveni bwabu, ka yenani mpasi kwa ngeye ko ye ka yenani nseke ko. Yes. 45: 19.

12. Ka yena ku zulu ko ye una kala nsatu avova: nani zolele baluka ku zulu mu diambu dieto ye kutulandila ye kutuwakasa yo, kidi tualenda nama yo?

Loma 10: 6 b.

13. Ka yenani mpe mu simu diankaka diambu ko, ye una kala nsatu avova: nani zolele sabuka kuna simu diankaka mu diambu dieto ye kutulandila yo ye kutuwakasa yo, kidi tuanama yo?

14. Ve, diambu diena lukufi beni ye ngeye, mu nwa aku ye mu ntim' aku, mpasi walenda nama dio.

15. Tala, bwabu mono ikutudidi moyo ye yonso yena yabiza, lufwa ye yonso yena yambi,

16. bu ikembi bwabu, vo una zola Mfumu, Nzambi aku, ye kwenda mu nzila zandi ye keba nsikudukusu, nkondo ye nsiku biandi, kidi wakala moyo ye nieka, ye kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu nsi yiuna luaka bwabu mu vwa yo.

17. Kansi vo ntim' aku una fila nima ye kuzolele wa ko, bu uyambudi wasindusulwa ye una sambila nzambi zankaka ye sadila zo,

5 Mose 8: 19 b.

18. buna iluzaikisi bwabu, vo luna bungwa mu kedika Buna ka luna kala zingu ntama mu nsi ko yiuna luaka bwabu mu sabukila Yodani ye mboki kota ye baka yo mu mvwili.

19. Mono mbongele zulu ye ntoto bwabu bonso zimbangi kwa yeno, vo itudidi moyo ye lufwa, lusakumunu ye lusingulu. Buna bika wasola moyo, kidi ngeye ye nkun' aku luakala moyo,

5 Mose 4: 26. 11: 26.

20. bu una zola Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding' andi ye tatamana kwa yandi; kadi diodio i moyo ye zingu kiakingi kwa ngeye, kidi wakala kundu mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu kubavana.

KAPU 31.

Yosua watumbwa mu vingana Mose. Nkanda wamina wayekudulwa balevita.

Mose wayenda vovi mambu malanda kwa Isaeli diadionsono;

2. yandi wavova kwa yau: Bwabu mono ngiena nkama mosi ye makumole mamvu; mono kilendi vutuka sala salu

biami ko, ye Mfumu wankembi: Kuna sabuka Yodani diadi ko.

4 Mose 20: 12. 27: 12 b. 5 Mose 3: 26 b.
32: 52. 34: 7.

3. Kansi Mfumu, Nzambi aku, una tekila ku ntual' aku, yandi una bunga bantu baba mu diambu diaku, ye ngeye una kubakuba, ye Yosua una kutuadisa, bonso bukembi Mfumu. 4 Mose 27: 18 b.

4. Mfumu una kubavangila bonso bukavanga kwa Sihoni ye Ongi, ntinu miabaamolita, mikabungisa, ye bonso bukavanga mu nsi au. 4 Mose 21: 24, 35.

5. Mfumu una kubavana mu lulendo lueno, ye yeno luna kubavangila nadede, bonso builukembi. 5 Mose 7: 2 b.

6. Lukala kibakala ye kondwa bunkuta, ka lutinani ko ye ka lukalani wonga mu diambu diau ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, una kwenda yaku yandi kibeni; yandi kana kusisa ko vo kunianga ko.

5 Mose 7: 21. Yos. 1: 5 b. Eb. 13: 5.

7. Mose watumisa Yosua ye wavova kwa yandi vantadisi a Isaeli diadionsono: Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kadi ngeye una kota ye bantu baba mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase mau mu kubavana; ngeye una yo kaba kwa yau bonso difwa.

4 Mose 27: 23. 5 Mose 3: 28.

8. Mfumu i ndiena utekilanga ku ntual' aku, yandi una kala yaku, yandi kana kusisa vo kunianga ko; kutinani ko ye kukalani wonga ko.

9. Mose wasonika miina miomio ye wavana mio kwa banganga, bana bababakala ba Levi, banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, ye kwa bangudi zabantu babonsono mu Isaeli.

10. Mose wabakamba ye wavova: Ku nsuk' amvu wansambodia nsambodia, mvu wangiambudulu, bu ubadikidi, mu nkembo amafwokula,

11. Isaeli diadionsono bu dina luaka mu telama ya zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kikana sola, buna una tanga mina miami vantadisi a Isaeli diadionsono, kidi bawa mio. Neh. 8: 1 b.

12. Buna una kutikisa bantu, babakala, bakento ye bana ye banzenza bakalanga yaku mu ngudi amielo miaku, kidi bawa ye longuka ye kidi bavumina Mfumu, Nzambi eno, ye keba ye nana mambu mamonsono mamina miami;

13. kidi bana bau balembolo mio zaya ntangu yina bana mio wa ye longuka mio, kidi bavumina Mfumu, Nzambi eno; bobo luna vanga ntangu zazonsono ziluvumunanga mu nsi yina

yilueti kwenda sabukila Yodani mu baka yo ye vwa yo.

14. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, ntangu yeti finama yina fwila. Tumisa Yosua ye mboki luiza ku nzo yakoto yambwabununu, buna nzolele kuntumba mu salu kiandi. Mose wavyenda ye Yosua, ye bayiza ku nzo yakoto yambwabununu.

15. Buna Mfumu wamonika mu nzo yakoto mu tuti diamantela, ye tuti diamantela diakala telamanga va mwelo anzo yakoto.

16. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, bu una vunda ye mase maku, buna bantu baba bana telama ye yungusa mu kinsuza mu nama nzambi zanzenza zisambulwanga mu nsi yina yibeti luaka bwabu, ye bana kunsisa ye vonda luwawanu luna luyawawasa ye yau.

17. Buna nganzi zami zina kwama mu yau, ye ngina kubasisa ye kubaswekila zizi kiami, ye bana bungana, ye makubu mamingi ye mpasi zazingi bina kubabwila; buna bana vova: Mu kedika makubu momo matubwidi, kadi Nzambi kenani mu kati dieto ko.

18. Kansi mu ntangu yina ngina sweka zizi kiami nadede mu diambu diayayibi yayonsono yibavengi, bu batadisi ku nzambi zankaka.

19. Nkiangunu lukisonikina nkunga wau walanda. Ngeye una wo longa bana ba Isaeli ye tula wo mu nwa miau. Buna nkunga wau una kala nibangi ami kwa bana ba Isaeli.

20. Kadi mono ngina kubakotisa mu nsi yiyasila mase mau mu ndefi, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bana dia ye yukuta ye vuluka; kansi buna bana tadisa ku nzambi zankaka ye sadila zo ye kungina ye vonda luwawanu luani.

21. Makubu mamingi ye nzungu zazingi bu bina kubabwila, buna nkunga wau una ta kimbangi kiandi vantadisi au; kadi ka una vilukunwa ye lala mu nwa miangkuna miau ko. Ketinzaidi mabanza nabeti banzilanga bwabu mpe, bu kiabakotese ko mu nsi yiyabasila mu ndefi.

22. Buna Mose wasonika nkunga mu lumbu kina ye walonga wo bana ba Isaeli.

23. Yandi watumba Yosua, mwan' a Nuni, mu salu kiandi ye wavova: Kala kibakala ye kondwa bunkuta, kadi ngeye una kotisa bana ba Isaeli mu nsi yiyabasila mu ndefi, ye mono ngina kala yaku.

24. Mose bu kamana sonika nadede mambu mamina miomio mu nkanda,

25. buna wakamba balevita banata nkela yaluwanu lua Mfumu ye wavova :

26. Lubonga nkanda wau wamina ye lutula wo wa lueka luankela yaluwanu lua Mfumu, Nzambi eno, kidi wakala vana bonso mbangi kwa ngeye.

2 Nt. 22: 8 b.

27. Kadi mono nzaidi mantingu maku ye mbalu aku ansingu. Tala, bwabu bu yakidi moyo mu yeno, luakedi mantingu kwa Mfumu; buna vele luna lutula mu ntangu yina landila mfwilu ami.

28. Lukutikisa bwabu kwa mono bangudi zabantu babonsono mu makanda meno ye nkengi mieno, kidi yavova mambu mama vantadisi au ye yabonga zulu ye ntoto bonso zimbangi kwa yeno.

29. Kadi mono nzaidi, vo yeno, bu mfwidi, luna vanga yonso yena yambi ye luna vengama mu nzila yiilukembi mu kwenda; nkiangunu kubu dina kulubwila mu lumbu bina kwiza, bu luna vanga yonso yena yambi mu meso ma Mfumu, ye luna kumfwemisa mu mavanga mamoko meno.

30. Mose wabangula vova vantadisi abundu diadionsono dia Israeli nkunga wau wainvimba weti landa.

KAPU 32.

Nkunga walusisulu wa Mose.

Ludimba, lumazulu, kadi mono nzo-lele vova; ntoto bika wawa mambu manwa ami. 5 Mose 31: 28. Yes. 1: 2.

2. Ndongolo zami bika zadada bonso mvula, mpovolo ami bika yabuka bonso dinoko, bonso mvula zazingi mu bina biankunzu ye bonso nkumbu amvula mu nsombo miatiti.

3. Kadi nkumbu a Mfumu nzolele samuna; inga, luvana nzitusu kwa Nzambi eto.

Lumb. 34: 3.

4. Tadi dieto diamongo! Mavanga mandi mena malunga, kadi nzila zandi zazonsono zena zasonga. Yandi i Nzambi yakwikama ye yikondolo bungubi, yena yalunungu ye lusongo.

Lumb. 92: 15.

5. Kansu yau bavanga momo mena mbivusu; ka bakala bana bandi ko, kansu i nsoni kwa Israeli, mbandu yamvilangani ye nsoki.

2 Mose 32: 9. Yes. 1: 3 b. Mat. 12: 39.

6. Kamha, i bobo una sendila Mfumu, ubantu babuzengi ye kondolo ndu-

enga? Kadi buna yandi ka i saku dia-kusema koe? Ketu yandi wakuvanga ye wakukubika.

Malaki 1: 6.

7. Banzila lumbu bina biatoka kala; banzila mvu miambandu zateka vioka. Yuvula saku, yandi una kuzaikisa ho, bangudi zakut zabantu, yau bana kukamba bo.

8. Nkwa kayengele bu kakaba nkuku biama fwa kwa bantu, bu kavangula bana babantu, buna yandi wavanga nzaku zabantu bonso bweni ntalu abana ba Israeli.

1 Mose 11: 8.

9. Kadi bantu ba Mfumu i kunku kiandi, Yakobi i kunku kiandi kiadifwa.

2 Mose 19: 5 b. 1 Pet. 2: 9.

10. Yandi wambakula mu nsi yankatu, mu kinsona, mu nsambulu abulu biansi yankatu; yandi wantabila ye wankeba, yandi wankeba bonso ngeengele adisu diandi.

11. Bonso bukwikanga ngo azulu nkun'andi mu tilumuka ye vevilanga va ntandu abana bandi, i bobo yandi wayalumuna maveve mandi ye wambaka ye wannata va nsala zandi.

2 Mose 19: 4. Yes. 63: 9.

12. Mfumu kaka wantuadikisa ye ka nzambi yankaka yanzenza ye yandi ko.

13. Yandi wamviokisa mu nzanza miansi ye wanyambula kadia mbutu miansi; wanyambula kafiba niosi mu mongo ye mazi mu tadi dianbalu.

14. Mamvumina maboto mangombe, mamvumina manazeke-zeke mamame-me, mazi mabaua bamame ngeye watambula mpe, mameme mambakala matuka ku Basani ye nkombo zambakala, mboki nluku wawiti wamazi malutidi ye ngeye wanwa vinia kiamenga mabana bavinia.

15. Buna Yesuluni wavuluka ye wakala siekete; ngeye wavuluka ye wameniva ye watuvalala. Yandi wasisa Nzambi yamvanga, ye wayina tadi diampulusu andi.

16. Inga, bamfwemisa mu nzambi zau zanzenza, mu nkankumusu bamfwemisiina.

17. Bayoka kwa mpeve zambi zalem-bwa kala zinzambi, kwa nzambi zibalembolo zaya, zamona zakazavandwa ntama ko, zalem-bwa tina mase meno.

Lumb. 106: 37. 1 Kol. 10: 20.

18. Tadi diamongo diakuyundula ngeye wasisa dio, wawilakana nzambi wakuvana moyo.

19. Mfumu bu kamona diodio, yandi wabanafuna, kadi wafwemina bana bandi bababakala ye babakento.

20. Yandi wavova : Mono nzolele sweka zizi kiami kwa yau, nzolele mona nsukulu yibana sukila ; kadi yau i mbandu yamvilangani, bana bakondolo widi kwikama nkutu.

21. Yau bamfwemese mu nzambi zilembolo kala zinzambi, bamfwemese mu bina biamfukulu bibasambilanga ; nkiangunu mono mpe ngina kubafudisila mu bantu balembolo kala bantu, mu bantu bangoi babuzengi ngina kubafwemisina.

Loma 10: 19.

22. Kadi tia tuanganzi zami tukwemi, tueti lema nate ye mpindi' ansi abafwa ; tuau tumanisanga ntoto ye mbutu miawau ye tuyokanga tufulu tuamiongo.

Yel. 15: 14. 17: 4.

23. Mono ngina kubayudikila makubu, ngina kubasika toto biami bionsonono.

24. Yau bana fibwa nampia kwa nsatu ye manuswa kwa tia tuayela kwayuku-yuku, mu vunga bikwamisanga mu mpasi ; mono ngina kubafudisila meno mabulu biansisi ye nsa mianioka zivionguzukanga mu fundufundu.

5 Mose 28: 22.

25. Ku mbazi sabala kina bunga bana bau, ye mu ngudi anzo mpamuku una bo sa : ye bamavuvi ye bandumba, bana banswa ye babakala bazimvu mpe.

Man. 1: 20.

26. Mono yakutwa vova : nzolele kubavevumuna, nzolele manisa mbanbukulu amoyo au mu bantu,

27. vo kitinini ko, vo ntantu miau mina kumfwemisa, vo mbeni zau zina bo vuna bangula, vo bana vova : koko kweto kwakedi ngolo zozo, ka i Mfumu ko wavanga momo mamonsonono.

4 Mose 14: 15 b. Yeh. 20: 14.

28. Kadi yau i bantu bakondolo nduengoso, ye nduenga ka zena niu yau ko.

29. Vo bena nduenga, nga bavisidi diodio, nga bavisidi nsukulu yibana katwa sukila.

30. Umosi bwe kalenda tinisa funda ku ntual' andi, ye bole batinisa kumi diamafunda, vo tadi diau diamongo ka diabateka ko, ye vo Mfumu kabaniokuna ko ?

31. Kadi tadi diabankaka ka diena bonso tadi dieto ko ; ntantu mieta miau kibeni milenda kongudila bo.

32. Kadi mu nti avinia wa Sodoma mutukidi nti au wavinia, utukidi mu yinza dia Ngonola ; bana bau bavinia bena bana bansa bavinia, maketa mau mena ndudi.

Yeh. 16: 49.

33. Vinia kiau i nsa miadalaka, nsa miampasi beni miampidi.

34. Inga, yampila yoyo yakebwa yami, yazikudulwa mu dimbu mu nzo zami zalundulu.

35. Ndinda ye nlandu i miami, miandwa nate ye ntangu yoyo yina zeza malu mau. Kadi lumbu kiau kiambungulu kiena lukufi, ye bina bieti kubavingila bina kwiza nswalu.

Loma 12: 19. Eb. 10: 30.

36. Kadi Mfumu una nungisa bantu bandi, ye una lemvukila sielo biandi, bu kana mona, vo ngolo zau zikatu-kidi, vo babanene ye babake beka mu mana.

1 Nt. 14: 10. 2 Nt. 14: 26.

37. Buna yandi una yuvula : Nzambi zau kwe zena bwabu, tadi diamongo dibatinina ?

38. Yau badia mazi mankailu mieno miamponda ye yau banwa vinia kiankailu mieno miandwa, bika batelama ye balusadisa, bika bakala lutabulu lueno.

Nkong. 10: 14.

39. Lutala bwabu, vo mono kaka i ndiena, ye vo widi nzambi nkutu kenani ye mono ko. Mono ivondanga, ye mono ivumusanga, mono ibandanga, kansi iniakisanga mpe. Widi muntu nkutu kenani ko ulenda tanina mu koko kwami.

5 Mose 4: 35. 1 Sam. 2: 6. Yes. 45: 5.

Hos. 6: 1 b.

40. Tala, mono nzangudi koko kwami ku zulu, mono mpovele : Kasi mu zingu kiami kikakimani, Nzai. 10: 5 b.

41. bu mbeni lengusa sabala kiami kivezimanga ye koko kwami, bu kuna sadila mina, buna ngina vutula ndinda mu mbeni zami ye senda bakumbelanga.

42. Mono ngina yambula toto biami biasansala mu menga, ye sabala kiami kina yukuta mu mbizi, mu menga mayau babeduswa ye bena zinkole, mu ntutu miamfumu zamintantu.

43. Luyangalala, lubangoi, mu bantu bandi, kadi yandi uvutulanga ndinda mu menga masielo biandi, yandi uvutulanga ndinda mu mbeni zandi, kansi ubwilanga kodi mu nsi andi, mu bantu bandi.

Lumb. 9: 12. Loma 15: 10. Nzai. 19: 2.

44. Mose wayiza ye Hosea, mwan' a Nuni, ye wabangula tanga nkunga wowo wamvimba kwa bantu.

4 Mose 13: 17.

45. Mose bu katanga mambu mamonsonono nampia kwa Israeli diadionsonono,

46. buna wavova kwa yau : Luyindu-la mambu momo mamonsonono mampengi

bonso zimbangi kwa yeno bwabu, mpasi luakamba mo kwa bana beno, vo bana keba ye nana mambu mamonso mamina miami.

5 Mose 6: 6 b. 11: 18 b.

47. Kadi ka i mambu mankatu ko makondolo diambu kwa yeno, kansi mau i moyo eno; mu mambu momo luna kala zingu ntama mu nsi yiluti kwenda sabukila Yodani bwabu mu vwa yo.

Eb. 4: 12.

48. Mfumu wavova kwa Mose mu lumbu kina kimosi ye wata:

49. Baluka vava va mongo wa Abalimi, va mongo wa Nebo mu nsi a Moabi, vatadisi Yeliko, buna una mona nsi a Kanana yinzolele vana kwa bana ba Israeli mu vwa.

4 Mose 27: 12 b.

50. Ngeye una fwila vana va mongo una baluka ye yonzama kwa bantu baku, bonso bwafwila mpangi aku Aloni va mongo wa Holi ye wayonzama kwa bantu bandi;

4 Mose 20: 25 b. 33: 38.

51. i bobo mu diambu dia bu luavola masumu kwa mono mu bana ba Israeli ku nlangu wa Meliba ku Kadesi mu nsi yankatu ya Sini, bu lualembwa kunkaba wanlongo mu bana ba Israeli.

4 Mose 20: 12 b.

52. Vatadisi ngeye una mona nsi, kansi kuna yo luaka ko ye kota mu nsi yinzolele vana kwa bana ba Israeli.

5 Mose 34: 4.

KAPU 33.

Lusakumunu lua Mose kwa makanda ma Israeli.

Lualu i lusakumunu luavana Mose, luntu wa Nzambi, kwa bana ba Israeli, bu kakala mu fwa; 1 Mose 49: 1 b.

2. yandi wavova: Mfumu watuka ku Sinai, ye ntentina andi yabasulika kuna Seili; yandi wawaika mu ncemomo mu mongo wa Palani, yandi wawaika mu kabu diamafunda mamingi mabanlongo; ku lueka luandi lualubakala kwalema mina mu tia kwa yau. Dan 7: 10. Hab. 3: 3. May. 7: 53. Ngal. 3: 19.

3. Inga, yandi ukebanga bantu; banlongo mu bantu bena babonso mu koko kwaku. Balambalanga va kulu kwaku, batotanga mu mambu maku.

4. Mose watuvana mina, difwa kwa bundu dia Yakobi.

5. Yesuluni watambula ntinu, mfumu zabantu bu zakutakana, makanda ma Israeli buna mena.

6. Bika Lubeni wavumuna ye le-

mbwa fwa; kansi babakala bandi bana kala kabu diadike.

7. Mama kavova mu Yuda: Nawe, u Mfumu, nding' a Yuda ye yambula kiza kwa bantu bandi. Mu moko mandi yandi wazenga diambu diau; kala kwaku lusadusu luandi mu mbeni zandi.

8. Mu Levi yandi wavova: Tumimi ye ulimi biaku bika biavuwa kwa kabu diaku diakinzambi, i yau bawa-indisila ku Masa, yau bawabindisa npaka ku nlangu wa Meliba,

2 Mose 17: 7. 28: 30. 4 Mose 20: 13.

9. yan bavova mu se ye mbuta: kibamweni ko, ye yau ka bazolele zaya mpangi zau ko vo zaya bana bau. Kadi yau bayindula nkungu zaku, ye bakeba luwawanu luaku.

2 Mose 32: 25 b. Mat. 10: 37. 19: 29.

Luk. 14: 26.

10. Yau bana longa Yakobi nsiku miaku ye Israeli mina miaku, yau bana nata biamfwitisila mwisi ku mbombo aku ye nkailu miamvimba va salu diaku.

11. Sakumuna, Mfumu, ngolo zandi ye bika mavanga mamoko mandi mazolakana kwa ngeye. Kosa tuketo tuanakidi miandi, tuayau bakumbelanga, mpasi ka bana nanguka ko.

12. Mu Benyamini yandi wavova: Yandi i nkundi a Mfumu, yandi una kala kundu mu mpungumunu ye yandi, yandi ukumfukanga ntangu zazonsono, ye wena kundu kiandi va nim' andi.

13. Mu Yosefi yandi wavova: Nsi andi bika yasakumunwa kwa Mfumu mu nkailu miazulu milutidi ntalu, mu dinoko, mu nkailu mitukidi mu mpinda ziyalangene muna mu nsi,

14. mu mbutu miantangu milutidi ntalu ye mbutu miazingonda milutidi ntalu,

15. mu bimvwama bilutidi biamiongo miankulu nkumbi, ye mbutu miananza mikamimani milutidi ntalu,

16. mu mbutu miantoto milutidi ntalu ye biabionsono biunatanga ye mu nlemvo utukidi kwa yandi wakala kundu mu finti-nti. Biobio bika biza va ntu a Yosefi, va ntump'antu andiena wena dingizi mu mpangi zandi.

2 Mose 3: 2 b. May. 7: 30.

17. Wansemokono mu ngombe zandi zambakala zantwenia wena wanzitusu, mpoka zandi zena bonso zangombe zankitu; mu zau kakudilanga bantu babwidi babonso, inga, yau bena ku nsuka zantoto. Bonso bobo bwena ku-

mi diamafunda ma Efalaimi, bonso bobo mafunda ma Manase.

4 Mose 23: 22. 24: 8.

18. **Mu** Sebuluni yandi wavova : Yangalala kwaku, Sebuluni, bu una nanguka, ye ngeye, Isaeli, mu nzo zaku zakoto.

19. Yau bana sila ntumwa kwa bantutu ku mongo au ; kuna bana yoka nkailu mialunungu. Kadi bana fiba kimvwama kiamimbu ye bimvwama biswekanga nienge.

20. **Mu** Ngadi yandi wavova : Ndi-ena bika kasikwa wavana nsi yoyo yayalangana kwa Ngadi ! Yandi ubutamene bonso nkosi yankento, yandi uyanzunanga ye koko ye ntump'antu.

21. Yandi wakivangudila nsi abiantete, kadi kuna kunku kiandi kiangiadulu kiakelwa. Kansi wayenda mpe ye mfumu zabantu ; wasadila nsiku mia Mfumu ye nkongodolo zandi va kimosi ye Isaeli diankaka.

4 Mose 32: 16 b.

22. **Mu** Dani yandi wavova : Dani i nkosi yantwenia yitulumukanga ku Basani.

23. **Mu** Nafatali yandi wavova : Nafatali watambudi nlemvo wawingi ye lusakumunu lualunga kwa Mfumu. Weste ye sude bika wabaka ye vwa.

24. **Mu** Aseli yandi wavova : Bika Aseli wasakuniunwa mu bana bababakala. Bika kazolwa kwa mpangi zandi, ye bika kanotika kulu kwandi mu mazi.

25. Bindukulu biaku bika biakala biasengwa ye biansongo ; ngolo zaku bika zakala bonso lumbu biaku.

26. Widi muntu nkutu kafwanane ye Nzambi ko, o Yesuluni ; yandi uviokanga mu zulu mu kusadisa ye mu nene kwandi mu matuti.

27. Nzambi yikayimani i mpungumunu, ye vava va banda vayalanga moko mandi makamamani. Yandi watinisa mintantu mu ngeye, yandi wavova : ubabunga.

Lumb. 90: 1.

28. Isaeli wabaka kundu kiavatu, nto a Yakobi yavuvama mu nsi yena mbongo ye vinia, kungsi azulu didadanga dinoko.

Yel. 23: 6. 33: 16.

29. Mayangi mena yaku, u Isaeli ; inga, nani ukufwanane ? Ngeye i bantu banunginanga mu Mfumu, mu yandi i nkaku aku yantabidila, yandi i sabala kiaku kiansikulu. Inga, ntantu miaku mina kusonga luyinummu, ngeye una vjoka va nzanza miau.

KAPU 34.

Mfwilu a Mose.

Mose wakatuka mu makanga ma Moabi ye wabaluka va mongo wa Nebo, ku mbat' a Pisinga, vatadisi Yeliko. Mfumu wammwesa nsi yayonsono : Ngiladi nate ye kuna Dani,

5 Mose 3: 27. 32: 40.

2. nsi yayonsono ya Nafatali ye Efalaimi ye Manase ye nsi yayonsono ya Yuda, nate ye kuna mbu wa Weste,

3. nsi a Sude ye ndimb' a Yodani, i ndimba wakuluka ku Yeliko—mbanz' amaba—nate ye kuna Soali.

Nkong. 1: 16. 2 Lur. 28: 15.

4. Mfumu wavova kwa yandi : Yayi i nsi yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi, bu yavova : kwa nkun' aku mono ngina yo vana. Bwa-bu mono ikumwesese yo mu meso maku, kansi kuna yo kota ko.

1 Mose 12: 7.

5. **Mose**, sielo kia Mfumu, wafwila muna mu nsi a Moabi, bonso bwavova Mfumu.

6. Yandi wandiamisa mu ndimba mu nsi a Moabi vatadisi Bete-Peoli, kansi nate ye lumbu kiaki widi muntu nkutu kazaikuswa ko, konso kwena ndiamu andi.

Yuda b. 9.

7. Mose wakala nkama mosi ye makumole mamvu, bu kafwa, kansi meso mandi ka makala mbumbuluka ko, ye ngolo zandi zamoyo ka zakiladila ko.

5 Mose 31: 2.

8. Bana ba Isaeli badidila Mose mu makanga ma Moabi mu makumatatu malumbu ; lumbu biadizi biankembo wafwidi wa Mose biasuka.

4 Mose 20: 29.

9. **Yosua**, mwan' a Nuni, wafuluka kwa mpeve yanduenga, kadi Mose wakitudila moko mandi va yandi, ye bana ba Isaeli bantumamana ye bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

4 Mose 27: 18 b.

10. **Kansi** mu Isaeli ka mwatelama diaka mbikudi wampila yoyo bonso Mose ko wakalasana ye Mfumu zizi mu zizi,

2 Mose 33: 11. 4 Mose 12: 8.

11. ka widi muntu nkutu ko, vo tuna banzila dimbu ye mangu biobio biabionsono bikafiduswa kwa Mfumu mu vanga mu nsi ya Ngipiti, kwa Falao ye sielo biandi biabionsono ye kwa nsi andi yayonsono,

12. ye vo tuna banzila mu ngolo zozo zazonsono zatulendo zasonga Mose, ye mavanga momo mamonsono mamane ye mansisi makavanga vantadisi Isaeli diadionsono,

YOSUA.

KAPU 1.

Ntumunu a Mfumu kwa Yosua mu sabuka Yodani. Yosua wakamba makanda matatu mena mu simu diaeste dia Yodani mu sadisa mpangi zau mu baka nsi yena ku simu diaweste dia Yodani.

Sielo kiam Mfumu, Mose, bu kafwa, Mfumu wavova kwa Yosua, mwan' a Nuni, sielo kiam Mose:

2 Mose 24: 13. 33: 11. 4 Mose 11: 28. 27: 18.
5 Mose 1: 38.

2. Sielo kiam Mose kifwidi; nkiangunu telama bwabu ye sabuka Yodani diadi ngeye ye bantu baba babonsono ye lukota mu nsi yinzolele kubavana, kwa bana ba Israeli.

5 Mose 34: 5.

3. Kionso kionso vuma kina diata malu meno iluveni, bonso bu yavovele kwa Mose.

5 Mose 11: 24 b. Yos. 14: 9.

4. Nsi eno yina yalangana tuka mu nsi yankatu nate ye ku Lebanoni kuna ntandu ye nate ye ku nzadi yayinene, ku nzadi a Eufalata, vioka nsi yayonso no yabahetita ye nate ye ku mbu wau-nene ku ntini yaweste.

2 Mose 23: 31. 4 Mose 34: 2 b.

5. Widi muntu nkutu kana kukakidila mu lumbu biaku biamoyo ko; bonso buyakedi ye Mose, i buna ngina kadila yaku, kina kuyambula vo kusisa ko.

5 Mose 31: 7 b. Eb. 13: 5.

6. Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kadi ngeye una kabila bantu baba nsi bonso difwa, i yina yiyasila mu ndefi kwa mase mau mu kubavana.

5 Mose 31: 23. Yos. 19: 51.

7. Kala kibakala kaka ye kondwa bunkuta mu keba ye nama mu mambu mamonsono mu mina miaveni sielo kiam Mose kwa ngeye, kuvengamani mio ko kani ku lubakala vo ku lumoso; kidi wakala zazu mu mamonsono mauvanganga.

5 Mose 5: 32 b. 17: 11, 20. 28: 14. 29: 9.
Yos. 23: 6.

8. Kuyambulani nkanda wau wami-na wavambana ye nwa aku ko, kansi banzila wo mwini ye fuku, mpasi wakeba mu mambu mamonsono momo masonukwa mu wau ye nama mo;

kadi buna nzila zaku zina kala zavila, buna ngeye una kala zazu.

5 Mose 17: 19. Lumb. 1: 2.

9. Tala, mono ikukembi mu kala kibakala ye kondwa bunkuta; nkiangunu kukalani wonga vo fibala ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, wena yaku mu mamonsono mauvanganga.

10. Buna Yosua wakamba nkengi miabantu ye wavova:

11. Luvioka mu tua ye lukamba bantu ye luvova: Lukikubikila nkuta; kadi lumbu tatu mboki luna sabuka Yodani diadi mu diambu diakota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno, bonso mvwilu. Yos. 3: 1 b.

12. Kansi kwa balubenita ye bangadita ye ndambu moei yakanda dia Manase Yosua wavova:

13. Lubanzila momo malukambwa kwa sielo kiam Mfumu, Mose, bu kavova: Mfumu, Nzambi eno, zolele kululakisa ku luvuvumu ye kuluvana nsi yai.

4 Mose 32: 20 b. 5 Mose 3: 18 b.

14. Bakazi beno, bana beno ye bulu bieno bika biasala mwamu nsi yaluvana Mose mwamu simu diankaka dia Yodani; kansi yeno kibeni, buna luena lubinwani biakikesa luna nanguka ye luazu bieno ye vita ku ntual' ampangi zeno ye kubasadisa,

15. nate ye Mfumu wayambudi mpangi zeno zabaka luvuvumu bonso yeno, bu bamana baka mpe nsi yizolele kubavana Mfumu, Nzambi eno; mboki lulenda vutuka ku nsi yina kala mvwilu eno ye vwa yo, i nsi yaluvana sielo kiam Mfumu, Mose, mwamu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste.

16. Buna batambudila kwa Yosua ye bavova: Mamonsono mautukembi tuzolele mo vanga, ye konso kuuna kutufidisa, kuna tuzolele kwenda.

17. Bonso butuatumamene mu mamonsono kwa Mose, i bobo tuzolele kutumamana mpe; bika Mfumu, Nzambi aku kakala yaku kaka, bonso bukakedi ye Mose.

18. Wonso wonso utingunanga ntumunu zaku ye widikilanga mambu maku momo maukunkambanga, yandi

una vondwa. Bika wakala kibakala kaka ye kondwa bunkuta.

KAPU 2.

Mineki miafiduswa ku Yeliko ye miatambu-lwa kwa Lahabi.

Yosua, mwan' a Nuni, wafidisa neki miole mu nsweki miakatuka ku Sitimi ye wavova : Luenda luatala nsi ye Yeliko. Yau bayenda ye bakota mu nzo yakala nsuza yakala nkumbu Lahabi, ye muna baleka.

4 Mose 25: 1. Eb. 11: 31. Yak. 2: 25.

2. Kansi ntinu mu Yeliko wasamununwa : Fuku diadi babakala bankaka babana ba Israeli balueki mu neka nsi.

3. Buna ntinu mu Yeliko wafidisa ntumwa kwa Lahabi ye watuma : Yekula babakala bobo balueki kwa ngeye ye bakotele mu nzo aku, kadi balueki vava mu neka nsi yamvimba.

4. Kansi nkento wabonga babakala babole ye wabasweka ; mboki wavutula : Inga, babakala bobo bizidi kwa mono, kansi kizaidi ko, konso kubatukidi ;

5. mwelo bu uzikulu, bu kuyididi, buna babakala bakivaikidi, ye kizaidi ko, konso kubele ; lusampukeno luabazoma, buna vele luna kubabakila.

6. Kansi yandi wakinatina yau va ntandu anludi ye wabasweka kungsi atiti bialino bikamana yalumuna vana va nludi.

7. Buna babakala babazoma mu ntini ya Yodani kuna masabu ; mwelo ambanza wazikwa, nzomi bu miamana londuka.

8. Kansi babakala banzenza bu ka balele ko, yandi wabaluka kwa yau va nludi ;

9. yandi wavova kwa yau : Mono nzaidi, vo Mfumu waluveni nsi yayi ye tubwilulu mpamuku mu diambu dieno, inga, bisi nsi habarsono bena kingongo mu yeno.

2 Mose 15: 14 b. 23: 27. 5 Mose 11: 25.

10. Kadi tuawilu, bonso lwayumisi Mfumu nlangu mu mbu wa Mbwaki ku ntual' eno, bu luavaika mu Ngipiti, ye bonso buluavanga kwa ntinu mia-miole miabaamolita ku simu dia Yodani, i Sihoni ye Ongi, bonso buluababunguzula.

2 Mose 14: 21 b. 4 Mose 21: 23 b., 33 b.

Yos. 4: 23.

11. Bu tuawa wo, ntima mieto mikala wonga, ye bwabu widi muntu nkutu kena kibakala mu kulukakidila

ko ; kadi Mfumu, Nzambi eno, i Nzambi muna zulu ye va ntoto.

5 Mose 4: 39. Yos. 5: 1. Lumb. 135: 6.

12. Lundila ndefi mu Mfumu bwabu, bu ikulusidi nkenda, mpasi luna sa nkenda mpe mu nzo ase diani ye lumpana dimbu kialudi mu diodio,

13. ye luna vukisa sami ye mbut' ami, nkazi zami ye mpangi zami ye yau mpe babavwidi, ye kututanina mu lufwa.

14. Babakala bavova kwa yandi : Mu mieto mioyo tuna tambudila mu mieno, vo ka luna bakusa buma bweto ko ; Mfumu bu kana kutuvana nsi, tuna kusonga nkenda ye kinkwikizi.

15. Buna yandi wabakulumuna va nela mu nsinga ; kadi nzo andi yakala va lumbu luambanza, nkiangunu wakala kundu va nkati alumbu.

16. Yandi wavova kwa yau : Lubalukeno miongo, mpasi nzomi mieno ka mina kulumona ko ; luswama kuna lumbu tatu, nate ye nzomi mieno mimeni vutuka, mboki lulenda tatamana mu ngiendolo eno.

17. Babakala bavova kwa yandi : Mwanki yeto tukutulu mu ndefi yitudikisi,

18. vo ngeye, bu tuna kota mu nsi, una yambula kanga nsinga wau wambwaki mu nela yoyo yitukulumuni ni ye vo kumeni kutikisa saku ye mbut' aku ye nkazi zaku ye nzo ase diaku yayonsono mu nzo aku ko ;

19. kansi vo muntu una vaika ku mbazi amielo mianzo aku, buna menga mandi mana kala va wandi ntu, ye yeto tukondolo bila ; kansi vo koko kwamuntu kuna valakana mosi mu yau bena mu ngudi anzo aku, bika menga mandiena miza va ntu mieto.

20. Vo ngeye una bakusa buma bweto, buna mpe tukutulu mu ndefi yitudikisi.

21. Yandi watambudila : Bunakadi, bonso buluvovele. Mboki wabasindika, ye yau bayenda. Kansi yandi wakanga nsinga wambwaki mu nela.

22. Yau bayenda ye baluaka ku miongo, ye baswama kuna lumbu tatu nate ye nzomi miau miamana vutuka ; kadi miau miabatomba mwamonsono mu zinzila, kansi ka babamona ko.

23. Mboki babakala baba babole bavutuka ye bakulumuka mu miongo ye basabuka mwila ye mboki baluaka kwa Yosua, mwan' a Nuni ; yau bankamba yayonsono yibamona.

24. Yau bavova kwa Yosua : Mfumu

utuveni nsi yayonsoho mu moko meto ;
bisi nsi babonsoho bena kingongo beni
mpe mu diambu dieto.

KAPU 3.

Nsabukulu a Yodani.

Nsuka naba mu lumbu kialanda
Yosua ye bana babonsoho ba Israeli
bananguka ku Sitimi ye baluaka ku
Yodani ; kuna baleka mu fuku mboki
basabuka.

4 Mose 25: 1. Yos. 2: 1.

2. Kansi lumbu tatu mboki nkengi
miavioka mu tua ye miakamba bantu
ye miavova :

Yos. 1: 11.

3. Bu luna mona nkela yaluwawanu
lua Mfumu, Nzambi eno, ye vo banga-
nga balevita beti yo nata, buna yeno
mpe luna nanguka mu vuma bieno ye
kubanama.

4. Kansi luyambula luatatuka ye
yau kani mafunda mole mamfwoko ;
ka luna yo finangana lukufi ko, kidi
luazaya yonso nzila yiluna kwenda,
kadi ka luatekele kwenda nzila yoyo
ko.

5. Yosua wavova kwa bantu : Naki-
biekeno nlongo, kadi mbazi Mfumu
una vanga kimangu mu yeno.

2 Mose 19: 10, 14.

6. Mboki Yosua wavova kwa banga-
nga : Lubonga nkela yaluwawanu ye
luenda viti ku ntual' abantu. Buna
babonga nkela yaluwawanu ye bayenda
viti ku ntual' abantu.

7. Mfumu wavova kwa Yosua : Bwa-
bu mono ngina badika kuvanga wau-
nene mu meso ma Israeli diadionsono,
kidi hamona, vo bonso buyakedi ye
Mose, i bobo mpe nzolele kala ye ngeye.

Yos. 1: 5. 4: 14.

8. Kamba bwabu banganga banata-
ngankela yaluwawanu ye vova : Bu luna
luaka ku nkati ambel' anlangu wa
Yodani, luna telama vovo va Yodani.

9. Buna Yosua wavova kwa bana ba
Israeli : Lufinama vava ye luwa mambu
ma Mfumu, Nzambi eno.

10. Yosua wavova : Mu diadi luna
mona, vo Nzambi amoyo yena mu
kati diono ye vo yandi zolele kuba mu
kedika mu diambu diono bakananita,
bahetita, bahivita, bapelesita, bangili-
ngasita, baamolita ye bayebusita :

11. Tala, nkela yaluwawanu, i yandi-
ena wena Mfumu antoto wawonsoho,
yeti kwenda kuluvitila ku Yodani.

12. Lusola bwabu kumi ye babakala
bole mu makanda ma Israeli, bakala
dimosi dimosi kanda kanda. Yos. 4: 2 b.

13. Banganga banatanga nkela ya
Mfumu, i yandiena wena Mfumu antoto
wawonsoho, bu bana telama napi ye
malu mau mu nlangu wa Yodani, buna
nlangu wa Yodani, i nlangu wowo
utukanga ku ntandu, una kamukwa
mu cilumuka ye una tulama bonso
ntulami wayudukwa.

14. Bantu bu bamana nanguka mu
nzo zau zakoto mu sabuka Yodani ye
banganga banata nkela yaluwawanu
bavitila bantu,

15. buna bwakala : yau banata nkela
bu baluaka ku Yodani ye banganga
banata nkela bu bavalakana nkati
ambel' anlangu mu malu mau mu
Yodani diasampa mwamonsoho mu
masimu mau mu nsungi yayonsoho
yangionzoko,

1 Lus. 12: 15.

16. buna nlangu wowo utukanga ku
ntandu watelama ye watulama bonso
ntulami wayudukwa nseke beni, ku
ntandu ku Adami, i mbanza yifinangene
ye Saletani ; nlangu wowo wacilumu-
kanga ku banda ku mbu wa Makanga,
mbu wa Mungwa wavambusulwa bobo.
Buna bantu basabuka vatadisi Yeliko.

5 Mose 3: 17. Lumb. 114: 3.

17. Kansi banganga banata nkela
yaluwawanu lua Mfumu batelama napi
va nsi yayuma mu kati dia Yodani ;
Israeli diadionsono diasabuka mu nsi
yayuma, nate ye bantu babonsoho ba-
mana sabuka Yodani.

KAPU 4.

Matadi mambambukulu amoyo ku Ngilingali
ye mu Yodani.

Bantu babonsoho bu bamana sabu-
ka Yodani, Mfumu wavova kwa
Yosua :

2. Nasodi kumi ye babakala bole mu
bantu, bakala bakala mu kanda kanda,
Yos. 3: 12.

3. ubakamba ye vova : Lubongeno
mwamu Yodani, mu vuma kiokio kiata-
lamene banganga mu malu mau, kumi
ye matadi mole, lubongeno ye lusa-
bukeno ye lutula mo mu vuma kiluna
leka mu fuku.

4. Buna Yosua watumisa kumi ye
babakala bole bakasola mu bana ba
Israeli, dimosi dimosi kanda kanda.

5. Yosua wavova kwa yau : Luenda
viti ku ntual' ankela ya Mfumu, Nza-
mbi eno, luenda ku monakanda dia
Yodani ; mosi mosi mu yeno una
zangula tadi va vembo, bonso bwena
ntalu amakanda mabana ba Israeli.

6. Kadi kiokio kina kala dimbu kiambambukulu amoyo mu yeno. Bana beno bu bana yuvula mu ntangu zina kwiza : nki ambangudulu amatadi mama ? 2 Mose 12: 26 b. 18: 14. 5 Mose 6: 20 b.

7. buna luna kubavutula ebu : mba-ngudulu yayi, vo nlangu wa Yodani wakamukwa mu cilumuka vovo vatadisi nkela yaluwawanu lua Mfumu, kadi yau bu yasabuka Yodani, nlangu wa Yodani wakamukwa mu cilumuka ; nkiangunu matadi mama mana kala dimbu kiambambukulu amoyo kwa bana ba Israeli ntangu ka ntangu. Yos. 3: 13, 16.

8. Buna bana ba Israeli bavanga, bonso bwabakamba Yosua : yau babonga kumi ye matadi mole mu Yodani, bonso bwakamba Mfumu kwa Yosua, bonso ntalu amakanda mabana ba Israeli ; yau basabula mo ye banata mo ku tua ye batula mo kuna.

9. Mboki Yosua watedimisa kumi ye matadi mole mu monakanda dia Yodani, mu vuma kimosi kiatelama malu mabanganga banata nkela yaluwawanu ; mau makidi kuna nate ye bwabu.

10. Banganga banata nkela batelama mu kati dia Yodani, nate ye mamonsonono mavangwa makamba Mfumu kwa Yosua mu kamba bantu, i mpila mosi ye bonso bwateka kamba Mose kwa Yosua ; bantu basabuka nswalu.

11. Kansi bantu babonsonono bu bamana sabuka, buna nkela ya Mfumu yasabuka mpe va kimosi ye banganga ye yavita ku ntual' abantu.

12. Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu akanda dia Manase bavita ye luazu biau mu bana ba Israeli bonso bwabakamba Mose.

4 Mose 32: 20 b., 29. 5 Mose 3: 18. Yos. 1: 14.

13. Kansi makumaia mamafunda mababakala bavwata luazu biandwanina bayenda nwana vantadisi a Mfumu mu makanga ma Yeliko.

14. Mu lumbu kina Mfumu wavanga Yosua waunene mu meso ma Israeli diadionsonono, bamvumina, bonso bubavumina Mose, bu kakala moyo.

Yos. 3: 7.

15. Mfumu wavova kwa Yosua :

16. Kamba banganga baneti nkela yakimbangi, vo bana baluka Yodani.

17. Buna Yosua wakamba banganga ye wavova : Lubalukeno Yodani.

18. Banganga banata nkela ya Mfumu yaluwawanu bu babaluka Yodani, buna fisidi nga malu mau ka mabeki nsi yayuma ko, nlangu wa Yodani bu wavutuka mu vuma kiandi

ye waluaka, bonso bwateka kala nate ye wasampa mu masimu mamonsonono.

Yos. 3: 15 b.

19. Mu lumbu kiakumi mu ngonda yantete bantu babaluka Yodani ; yau batua ku Ngilingali, mu nzaku ansi yaeste ya Yeliko.

20. Kumi ye matadi mole mababonga mu Yodani matedumuswa kwa Yosua ku Ngilingali.

21. Yandi wavova kwa bana ba Israeli : Bana beno bu bana yuvula mase meno mu ntangu yina kwiza : nki ambangudulu amatadi momo ?

22. buna luna zaikisa ho kwa bana beno ye vova : Israeli diasabuka Yodani diadi mu nsi yayuma,

23. Mfumu, Nzambi eno, bu kakuluyumisina nlangu wa Yodani, nate ye luamana sabuka dio, bonso bwavanga Mfumu, Nzambi eno, mu mbu wa Mbwiki ukayumisa ku ntual' eto, nate ye tuamana sabuka wo ;

2 Mose 14: 21 b. Yos. 2: 10.

24. kidi bantu babonsonono va ntoto bazaya, bonso bwena ngolo zakoko kwa Mfumu, mpasi luavumina Mfumu, Nzambi eno, ntangu zazonsonono.

KAPU 5.

Bana ba Israeli bazabulwa. Nkembo apasa wakembulwa mu Kanana ye inana masuka. Ntuti ankangu wa Mfumu.

Ntinu miamionsonono miabaamolita miakala kuna simu dia Yodani, mu simu diaweste, ye ntinu miamionsonono miabakananita ku mbu bu miawa, bonso bwayumisa Mfumu nlangu mu Yodani ku ntual' abana ba Israeli, bu tuasabuka wo, buna ntima miau miakala wonga, ye ka bavutuka kala kibakala mu kakidila bana ba Israeli ko.

Yos. 2: 11, 24.

2. Mu ntangu yina Mfumu wavova kwa Yosua : Ukiwangila mbele zamatadi ye zabula diaka bana ba Israeli mu nzabula yanzole.

2 Mose 4: 25.

3. Buna Yosua wakivangila mbele zamatadi ye wazabula bana ba Israeli ku nzanz' a Alaloti.¹

4. Bila kibazabudulwa kwa Yosua i kiaki : Babakala babonsonono mu bantu bavaika mu Ngipiti, babakala babonsonono balenda nwana bamana fwa mu nsi yankatu mu nzila, bu bakivaikila mu Ngipiti.

5. Kadi yau babonsonono mu bantu bavaika bamana zabulwa, kansi yau mu bantu babutwa mu nsi yankatu mu

¹ mb. nzanz' akisutu.

nzila, bu bamana vaika, yau babonsono bakala sutu.

6. Kadi bana ba Israeli bazieta mu nsi yankatu mu makumaia mamvu, ye mu ntangu yoyo babakala babonsono balenda nwana mu bantu bavaika mu Ngipiti babungwa mu diambu dia bu bawidikila nding' a Mfumu, i bila kiadila Mfumu ndefi, vo kana kubamwesa nsi yikasila mase mau mu ndefi mu kutuvana ko, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. 4 Mose 14: 21 b., 28 b.

7. Kansi bana bau bakavingisa mu yau bazabulwa kwa Yosua, kadi bakala sutu, bu balembwa zabulwa mu nzila.

8. Bantu babonsono bu bamana zabulwa bazingila kuna kubatua, nate ye baniaka.

9. Mfumu wavova kwa Yosua: Bwabu mono ikulunengomone nsoni za Ngipiti. Vuma kiokio kiabikwa Ngilingali,¹ bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

10. Bana ba Israeli bu batua ku Ngilingali bakembila nkembo apasa mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mu nkokila, muna mu makanga na Yeliko. 2 Mose 12: 2 b., 14 b. 4 Mose 9: 5.

11. Lumbu kialanda nkembo apasa badia mu mbongo ansi mampa malembwa funa ye nsesa miayokwa, i mu lumbu kina. 3 Mose 2: 14. 23: 14.

12. Mana masuka mu lumbu kialanda, bu badia mbongo ansi, ye bana ba Israeli ka bavutuka tambula mana ko, kansi mvu wowo badia mbutu miansi a Kanana. 2 Mose 16: 35.

13. Bwakala, Yosua bu kakala ku Yeliko, buna yandi wasendula so mandi ye wamona bakala diatelama vana vantadisi andi ye sabala kiavolwa mu koko kwandi. Buna Yosua wafinama kwa yandi ye wanyurula: Wena kwa yeto vo kwa ntantu mietoe? 2 Mose 23: 23.

14. Yandi wavutula: Ka bwa ko, kansi mono i ntuti ankangu a Mfumu ye bwabu ngizidi vava. Buna Yosua wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama; mboki wavova kwa yandi: Nki kina kamba Mfumu ami kwa sielo kiandi? Lumb. 148: 2.

15. Ntuti ankangu a Mfumu wavova kwa Yosua: Vula nsampatu zaku mu malu maku, kadi vuma kiutelamene kiena kianlongo. Yosua wavanga bo. 2 Mose 3: 5.

KAPU 6.

Yeliko diabeduswa.

Yeliko diakeba nielo miazikama ye diazikudulwa bobo mu diambu diabana ba Israeli; muntu nkutu kavaika ko vo kota ko.

2. Kansi Mfumu wavova kwa Yosua: Tala, mono mpeni Yeliko ye ntinu adiau, babakala badiu bakikesa, mu koko kwaku.

3. Luenda zunga mbanza nzunga mosi, buna luena lubakala balenda nwana; vanga bobo mu lumbu sambanu.

4. Nganga nsambodia zina nata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela; kansi mu lumbu kiansambodia luna kwenda zungi mbanza nzunga nsambodia; banganga bana telumuna zimpungi.

5. Mpungi ampoka yameme bu yina sikwa mu ningu walavuka ye luna wa ntendani ampungi, buna bantu babonsono bana kumba kumbu kiakinene; buna tumbu tuambanza tuna bwa va vuma ye bantu bana to vioka ye kota, muntu muntu kukatadisi.

6. Buna Yosua, mwan' a Nuni, watumisa banganga ye wavova kwa yau: Lubonga nkela yaluwawanu, ye nganga nsambodia zina nata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela ya Mfumu.

7. Bantu bakambwa: Luvaika ye luenda zungi mbanza; kabu diena biluazu dina vita ku ntual' ankela ya Mfumu.

8. Yosua bu kavova momo kwa bantu, nganga nsambodia banata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' a Mfumu bayenda ye batelumuna zimpungi, ye nkela ya Mfumu yaluwawanu yabanama.

9. Kabu dianata biluazu diavita ku ntual' abanganga batelumuna zimpungi, ye kabu diankaka diasukisila ngiendolo ye dianama nkela, mpungi bu zatelumunwa ntangu yamvimba.

10. Kansi Yosua wakikambila bantu ye wavova: Ka luna kumba kumbu ko vo wakasa nding' eno vo vaikisa diambu mu nwa mieno nate ye lumbu kina, kingina kulukamba: lukumba kumbu; buna luna kumba kumbu.

11. Bu kamana zungisila vata bobo ye nkela ya Mfumu nzunga mosi, mboki bavutuka ku tua ye baleka mu tua.

¹ mb. ndengomo: o.

12. Nsuka nabu Yosua watelama, ye babonga babonga nkela ya Mfumu.

13. Nganga nsambodia banata mpuungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela ya Mfumu bayenda telumuni zimpungi; kabu dianata luazu diabatekila, ye kabu diankaka diasukisila ngindolo ye dianama nkela ya Mfumu, mpungi bu zatelumunwa ntangu yamvimba.

14. Mu lumbu kianzole bazunga mpe mbanza nzunga mosi ye mboki bavutuka ku tua; bobo bavanga mu lumbu sambanu.

15. Kansi mu kiansambodia batelama nsuka nabu, nkala mpumbu bu waseluka, ye bayenda zungi mbanza nzunga nsambodia mu luzungulu lumosi; kansi mu lumbu kiokio bazunga mbanza nzunga nsambodia.

16. Banganga bu batelumuna zimpungi mu nzunga yansambodia, Yosua wavova kwa bantu: Lukumba kumbu, kadi Mfumu uluveni mbanza.

17. Kansi mbanza ye biabionsono biena momo bina niokunwa kwa Mfumu; nsuza Lahabi kaka ana vukuswa ye babonsono bena mu nzo andi, mu diambu dia bu kasweka ntumwa zituafidisa.

Yos. 2: 3 b. Eb. 11: 31.

18. Kansi lukikenga mu bina biakianiokunwa, mpasi ka luabonga lekwa mu bina biakianiokunwa ko, bu lumeni bio niokuna ye vangila bo tua kia Israeli kianiokunwa ye tuadisila kio kibu.

3 Mose 27: 28.

19. Palata biabionsono ye wola ye biabionsono biena biansongo vo sengwa bina biekulwa Mfumu nlongo ye kala mbongo za Mfumu.

4 Mose 31: 54.

20. Buna bantu bakumba kumbu ye mpungi zatelumunwa. Bantu bu bawangu anpungi bakumba kumbu kikinene, buna tumbu tuabwa va vuma ye bantu bavioka to ye bakota mu mbanza, muntu muntu kukatadisa; i bobo babakila mbanza.

Eb. 11: 30.

21. Yau baniokuna biabionsono biakala mu mbanza, ye babakala ye bakento, ye bantwenia ye banuna, ye mpe zingombe, mameme ye ziimpunda, ye babanda bio mu meno masabala.

22. Kansi Yosua wavova kwa babakala bole baneka nsi: Lukota mu nzo ansuza ye luvaikisa nkento ye babonsono bakavwidi, bonso buluansila mu ndefi.

Yos. 2: 12 b.

23. Buna babakala bobo bantwenia bakedi momo bonso mineki bakota mo ye bavaikisa Lahabi ye sandi ye mbut'

andi ye nkazi zandi ye babonsono bakavwidi, sinsi diandi diamvimba bavaikisa; yau babayambula ku mbazi atua kia Israeli.

24. Kansi mbanza ye biabionsono biakala momo bayoka mu tia; palata kaka ye wola ye bina biena biansongo vo sengwa bayika bio mbongo mu nzo a Mfumu.

25. Kansi nsuza Lahabi ye nzo ase diandi ye babonsono bakavwa bavukuswa kwa Yosua, ye yandi wanyambula kakunda mu bantu ba Israeli, bonso bukenina nate ye bwabu; i bobo mu diambu dia bu kasweka ntumwa zafidisa Yosua mu neka Yeliko.

26. Mu ntangu yina Yosua wadikisa bantu ndefi yayi: Wasingwa vantadisi a Mfumu i muntu wowo una tungulula mbanza yayi, i Yeliko. Bu kana tula lufulu luayau bika bwatukisa mfwilu amwan' andi wakota, ye bu kana tula mielo miayau bika bwatukisa mfwilu amwan' andi wanleke.

1 Nt. 16: 34.

27. Mfumu wakala ye Yosua, ye kumu kiandi kianiwangana mu nsi yamvimba.

KAPU 7.

Akani wabonga mu bina biakianiokunwa ye wavutulwa ndinda.

Kansi bana ba Israeli bavodila bina biakianiokunwa nkanu; kadi Akani, mwan' a Kalimi, mwan' a Sabadi, mwan' a Sela, mu kanda dia Yuda, wabonga fuma mu bina biakianiokunwa; buna nganzi za Mfumu zakwana kwa bana ba Israeli.

Yos. 22: 20. 1 Lus. 2: 7.

2. Ku Yeliko Yosua wafidisa babakala bankaka kuna Ai, diena ku Bet-Aveni, ku ntini yaeste ya Beteli, ye wavova kwa yau: Luenda baluki ye luneka nsi. Buna babakala bayenda baluki ye baneka Ai.

1 Mose 12: 8. 13: 3. Yos. 18: 12.

3. Bu bavutuka kwa Yosua, bavova kwa yandi: Bantu babonsono ka bena nsatu abaluka kuna ko; kani vo mafunda mole vo matatu mababakala mabaluka, buna vele bana lenda baka Ai. Kvena nsatu amwea bantu babonsono mpasi zakwe baluki ko, kadi bisi mbanza bena bafuma.

4. Nkiangunu kani mafunda matatu mababakala mu bantu mabaluka kuna; kansi yau bakatwa taba mu baayita.

5. Baayita bu bamana vonda kani makumatatu ye babakala basambanu

mu yau, bazoma bankaka ku mbazi anwelo ambanza nate ye ku Sebalimi ye bababedisa kuna va mbeta. Buna ntima miabantu miakala wonga, miakala bonso nlangu.

6. Yosua watiasuna nlele miandi ye wafukama va zizi kiandi va ntoto vata-disi nkela ya Mfumu ye wakala vana nate ye nkokila, yandi ye bangudi zabantu ba Isaeli, ye bafumfumuna mafundu-fundu va ntu miao.

7. Yosua wavova: Engwa, Mfumu, Mfumu, mu nkiam wasabudi bantu baba mu Yodani, vo uzolele kutuvana mu moko mabaamolita ye kutubungila bobo? Engwa nga tuasavukidi ntima mu sala kuna simu dia Yodani.

8. Engwa, Mfumu, nki ngina vova bwabu, Isaeli bu diatebi mu ntantu miao?

9. Bakananita ye bisi nsi bankaka babonsono bu bana wa diadi, bana kutuzungidila ye fukisa mpe nkumbu eto mu ntoto. Buna nki zolele vanga mu diambu dianzitusu ankumbu aku yayinene?

2 Mose 32: 12. 4 Mose 14: 13 b.

10. Kansi Mfumu wavutula kwa Yosua: Telama. Mu nkiam lambalele bobo va zizi kiaku?

11. Isaeli divolele masumu, batuludi luwawanu luibasikidikisi; yau babonge mu bina bianiokunwa, bayibidi, bavunini, baswekele bio mu zau zimongo.

3 Mose 19: 11.

12. Mu diambu diodio bana ba Isaeli ka balendi kakidila ntantu miao ko, kansi bakatwa taba mu ntantu miao, kadi bwabu yau kibeni baniokono. Mono kizolele vutuka kala yeno ko, vo ka luna kukikatudila nadede bina biakianiokunwa ko.

13. Telama bwabu ye bieka bantu nlongo ye vova: Lukibieka nlongo nate ye kiambazi. Kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Kiuma kianiokunwa kiena yaku, Isaeli; ngeye kuna lenda kakidila ntantu miaku ko, nate ye luna kukikatudila bina biakianiokunwa.

2 Mose 19: 10, 14. Yos. 3: 5.

14. Mbazi luna konkana kanda kanda; mu kanda diodio dina tedisa Mfumu wadi, sinsi ka sinsi dina finama; mu sinsi diodio dina tedisa Mfumu wadi, nzo ka nzo yina finama; mu nzo yoyo yina tedisa Mfumu wadi, bakala ka bakala dina finama.

15. Buna ndiena una teduswa kwa wadi, vo yandi ubonge mu bina biakianiokunwa, yandi una yokwa mu tia ye biabionsono biena yandi, bu katu-

ludi luwawanu lua Mfumu ye vengi bobo bwena buzengi mu Isaeli.

4 Mose 15: 30, 35. 5 Mose 13: 15 b.

16. Nsuka nabu Yosua wakonkisa Isaeli kanda ka kanda; buna kanda dia Yuda diateduswa kwa wadi.

17. Bu kakonkisa masinsi na Yudu, sinsi diabaselaite diateduswa kwa wadi; bu kakonkisa sinsi diabaselaite bakala ka bakala, buna Sabadi wateduswa kwa wadi.

1 Mose 46: 12. 4 Mose 26: 20.

18. Buna bu kakonkisa nzo andi, bakala ka bakala, Akani wateduswa kwa wadi, i mwan' a Kalimi, mwan' a Sabadi, mwan' a Sela, mu kanda dia Yuda.

19. Buna Yosua wavova kwa Akani: Mwan' ami, vana nzitusu kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye ta nzitusu andi: un-kamba yonso yiuwengi ye kunswekani widi diambu nkutu ko.

20. Akani wavutula kwa Yosua ye wavova: Inga, mu kedika mpolele masumu kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, kadi mpengi bwabu:

21. Mono yamweni mu bintani yunga kiantalu kitukidi ku Sinali ye nkama zole zasekeli zapalata ye buku kiawola, makumatanu masekeli mu zitu, ye biobio yazinini ye yabonge bio; tala, biaswekolo mu ntoto mu kati dianzo ami yakoto, ye palata bivitidi kungsi.

22. Buna Yosua wafidisa babakala bakaka muna mu fwanda, ye basavuka ku nzo yakoto; bamona bio biaswekwa muna mu nzo andi yakoto, ye palata biavita kungsi.

23. Yau bakatula bio mu nzo yakoto ye banata bio kwa Yosua ye bundu diabana ba Isaeli ye batula bio vantadisi a Mfumu.

24. Buna Yosua ye bundu dia Isaeli ye yandi babonga Akani, mwan' a Sela, ye palata ye yunga ye buku kiawola ye bana bandi bababakala ye babakento, ngombe zandi, zimpunda ye mameme ye nzo andi yakoto ye biankaka biabionsono bikavwa, ye watuala biabionsono ku ndimb' a Akoli.

25. Yosua wavova: Mu nkiam watutudisi kubu? Bwabu lumbu kiaki mpe Mfumu una yambula kubu diakubwila. Bundu dia Isaeli diamvonda mu matadi; yau babayoka mu tia ye babatuba matadi.

26. Bayudika va ntandu ayandi nyudukwa waunene wamatadi wakidi nate ye bwabu; Mfumu wafila tia tuanganzi zandi nima. Mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu ndimb' a

Akoli,¹ bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

5 Mose 13: 17.

KAPU 8.

Mbedosolo a Ai. Disalu ku Ebali ye matadi mamina. Ntangulu amina.

Mfumu wavova kwa Yosua: Kutina: ni ko ye kukalani wonga ko; nati binwani biabionsono ye nanguka ye wenda kuna Ai. Tala, mu koko kwaku mono mpeni ntinu ku Ai ye bantu bandi, mbanz' andi ye nsi andi.

5 Mose 1. 2. 7: 17 b. 20: 3 b. 31: 3 b.

2. Ngey: una vanga kwa Ai ye ntinu adiau mu ila mosi ye bonso buwawengi kwa Yeliko ye ntinu adiau; mwanki lulenda simba mapela matuki di kuna ye bibulu bonso bintani bieno. Tuma bankaka balangidila mbanza, ku nim' ayau.

Yos. 6: 21, 24.

3. Buna Yosua watelama ye binwani biabionsono mu kwenda nwanisa Ai. Yosua wasola makumatatu mamafunda niababakala, binwani bilutidi kikesa, ye wabafidisa mu fuku.

4. Yandi wabakamba ye wavova: Lutala: luna langidila mbanza, ku nim' ayau, kansi ka lutatukani nseke beni ye mbanza ko; lukubama babonsonono.

5. Mono kibeni ye bantu babonsonono basidi yami tuna kwe finami mbanza. Bu bana vaika mu kutunwanisa, bonso bwateka kala, buna tuzolele kubatina.

Yos. 7: 5.

6. Buna yau bana kutuzoma, nate ye tubavunini nseke beni mu mbanza; kadi bana banza: Beti kututina bwabu, bonso bwatekila.

7. Kansi bu tueti kubatinina bobo, luna telama kulueti langidila ye luna baka mbanza, kadi Mfumu, Nzambi eno, waveni yo mu moko meno.

8. Bu lumeni baka mbanza mu ngolo zeno, buna ntumbu yo kwika; bonso bwena mambu na Mfumu luna bo vanga. Lutala momo mailukembi bwabu.

9. Yosua wabafidisa ye bayenda langidila va kati ye Beteli ye Ai, ku ntini yaweste ya Ai. Kansi Yosua wazingila ye bantu bandi mu fuku dina.

10. Nsuka nabu Yosua watadidila bantu ye mboki wavita ku ntu abantu kuna Ai yandi ye bangudi zabantu ba Israeli.

11. Binwani bina biabionsono biasala yandi bayenda kuna ye bafinama ye

¹ n.b. kubu.

bafinama, nate ye buluaka vatadisi mbanza; kuna batua mu ntini yanode ya Ai, ye ndimba wakala va kati ye yau ye Ai.

12. Kansi yandi wabonga kani mafunda matanu mababakala ye wabatuma mu langidila va kati ye Beteli ye Ai, ku ntini yaweste yambanza.

13. Bantu bu bamana kubama, tua kiabantu, ku ntini yanode yambanza, ye ndambu yina yalangidila ku ntini yaweste yambanza, buna Yosua wafinama fuku dina nate ye muna nkati andimba.

14. Ntinu ku Ai bu kamona bo, babakala mu mbanza basavuka, yandi kibeni ye bantu bandi babonsonono, ye nsuka nabu bavaika mu nwanisa Israeli, kuna ku vuma kiasolwa, kutadisi makanga; yandi kazaya nkutu ko, vo banlangidila ku ndambu yankaka yambanza.

15. Yosua ye Israeli diadionsono bayambula babeleduswa kwa yau ye bataba ku ntini yansi yankatu.

16. Buna bantu babonsonono mu mbanza batumwa mu kubazoma; bu bazoma Yosua bavununwa nseke beni ye mbanza.

17. Ka widi bakala nkutu ko diasala ku Ai vo ku Beteli, kansi babonsonono bavaika mu zoma Israeli ye basisa mbanza yazibuka, bu bazoma Israeli.

18. Mfumu wavova kwa Yosua: Lambula dionga diubeki mu koko kwaku ku ntini ya Ai, kadi ngina dio vana mu koko kwaku. Buna Yosua walambula dionga dikakala mu koko kwandi, ku ntini yambanza.

19. Yau balangidila bananguka nswalu mu vuma kiau ye basavula malu, bu kalambula koko kwandi, ye bakota mu mbanza ye babaka yo: yau i ntumbu kwika mbanza.

20. Babakala batuka ku Ai bu basampuka ku manina, bamona mwisi watuka mu mbanza vo wafwita ku zulu, ye ka babaka nzila yantinina ko kani kuna vo kuna, bantu bataba ku nsi yankatu bu babangumuka kwa nzomi miau.

21. Kadi Yosua ye Israeli diadionsono bu bamona, vo yau balangidila babaka mbanza, ye vo mwisi wafwita ku mbanza, buna babangumuka ye babwila baayita.

22. Babana bavaika mpe mu mbanza mu kubanwanisa, nkiangunu bakala va keti ye baaiselita ye babakadila mu ndambu zole, ye buna yau

babavonda ye ka batabisa vo vukisa widi muntu nkutu ko. 5 Mose 7: 2.

23. Kansi ntinu ku Ai wabakwa wamoyo ye wanatwa kwa Yosua.

24. Isaeli bu dianiana vonda bisi Ai babonso, va nsi, mu nsi yankatu mu-babazoma, ye buna bona bu bamana bi-lama mu meno masabala ye babungwa, buna Isaeli diadionsono diavutuka ku Ai ye diabanda mu meno masabala yau mpe bakala muna.

25. Yau babilama mu lumbu kina, bakakala ye bakento, bakala buna bona kumi ye mafunda mole, bantu babonso mu Ai.

26. Kadi Yosua kavutula koko kwandi ko kukalambudila dionga, nate ye bisi Ai babonso babunguzulwa.

2 Mose 17: 11 b.

27. Bibulu kaka ye bintini biatuka mu mbanza yoyo biabongwa kwa baisaelita bonso bintani, bonso bwakala ntumunu yakamba Mfumu kwa Yosua.

28. Yosua wayoka Ai ye wavanga dio kunku kiamatadi mu ntangu yikayimani, ye nsi yankatu, bonso budiena nate ye bwabu.

29. Ntinu ku Ai wamanukwa va nti kwa yandi vakazembalala nate ye nkokila. Kansi ntangu bu yadimina, Yosua wakamba, vo nitu andi yafwa yina manunwa mu nti ye tubwa ku nkoloto aniwelo ambanza; yau yayudukwa kunku kiakinene kiamatadi kiena nate ye bwabu.

5 Mose 21: 22 b. Yos. 10: 26 b.

30. Buna Yosua watungila Mfumu, Nzambi a Isaeli, disalu va mongo wa Ebali,

5 Mose 27: 2 b.

31. bonso bwakamba Mose, sielo kia Mfumu, kwa bana ba Isaeli, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose wamina: salu diamatadi malembwa tetwa makamavalukunwa luazu; va diau bayoka nkailu miangioka kwa Mfumu ye bavonda nkailu miamatondo.

2 Mose 20: 25.

32. Yandi wasonika va matadi nsononono amina mia Mose, i miau mikasonika ye mikakamba kwa bana ba Isaeli.

5 Mose 31: 9.

33. Bundu dia Isaeli ye bangudi zau zabantu ye minkengi ye minkongudidi batelama mu ndambu zazole zankela, ye batadisa banganga balevita banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, bundu diadionsono, banzenza ye bisi nsi, ndambu mosi yatadisa ku mongo wa Ngelisimi ye ndambu yankaka ku mongo wa Ebali, bonso bwakamba Mose, sielo

kia Mfumu, vo bantu ba Isaeli bana teka sakumunwa. 5 Mose 11: 29. 27: 11 b.

34. Mboki yandi watanga mambu mamonso inamina, lusakumunu ye lusingulu, nadede, bonso bwasonukwa mu nkand' amina. 5 Mose 28: 1 b. 15: b.

35. Widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonso makamba Mose ka diasiswa ko kwa Yosua mu tanga kwa bundu diadionsono dia Isaeli, va kimosi ye bakento ye bana ye banzenza bakala yau.

5 Mose 31: 12.

KAPU 9.

Makani mabangibonita.

Ntinu miamionsono miakala mu simu diankaka dia Yodani, mu Miongo, mu nsi ya Kuluka ye mu nsi yonsonono ya Simu mu mbu wau Nene ku ntini ya Lebanoni, bu bawa bonso bwavangwa—bahetita, baamolita, bakananiti, babelesita, bahivita ye bayebusita—

5 Mose 1: 7.

2. babandana kikundi va kimosi mu nwanisa Yosua ye Isaeli.

3. Kansi bisi Ngiboni bu bawa, bonso bwavangila Yosua Yeliko ye Ai,

Yos. 6: 21, 24. 8: 26 b.

4. buna yau mpe batonta makani: yau bayenda ye bakibika vo i ntumwa, bu batula makuba mansasaba va mpunda zau ye mpe makuba mavinia mamana fwa ye matiasuzuka ye malondwa,

5. ye babonga nsampatu zamana sika ye zalondwa mu malu mau ye bavwata mvwatu miamana fwa, mboki mampa mamonso mababonga bonso nkuta makala nayokoso ye mabudizika.

6. Yau bayenda kwa Yosua ku tua mu Ngilingali ye bavova kwa yandi ye babakala ba Isaeli: Yeto tutukidi mu nsi yanseke; luwawasa bwabu luwawanu ye yeto.

7. Kansi babakala ba Isaeli bavutula kwa bahivita: Nanga lukundanga mwamu mu kati dieto; buna bwe si tulenda wawasa luwawanu ye yeno?

2 Mose 23: 32 b. 34: 12. 5 Mose 7: 2 b.

8. Buna bavova kwa Yosua: Yeto tuzolele kala sielo biaku. Yosua wabayuvula: Buna lu banani, ye kwe lutukidi?

9. Yau bamvutula: Sielo biaku bitukidi mu nsi yanseke beni mu diambu diankumbu a Mfumu, Nzambi aku; kadi tuawilu kumu mu yandi ye mamonso makavanga mu Ngipiti

10. ye mamonso makavanga kwa

ntinu miamirole miabaamolita miakala kuna simu dia Yodani, kwa Sihoni, ntinu mu Heseboni, ye Ongi, ntinu mu Basani, wakala ku Astaloti.

4 Mose 21: 23 b., 33 b. 5 Mose 1: 4. 2: 32 b.
3: 3 b. Yos. 2: 10.

11. Nkiangunu bangudi zeto zabantu ye bisi nsi eto babonsoo bavova kwa yeto : Lunata nkuta ye lubakika ye luvova kwa yau : tuzolele kala sielo bieno, luwawasa luwawanu ye yeto.

12. Mampa mama makala tia, bu tuabonga mo ku nzo zeto bonso nkuta, lumbu kina kituananguka mu kwiza kwa yeno; kansi tala, bwabu meka nayokoso ye mabudizika.

13. Makuba mama mavinia makala mamona, bu tuafuluza mo, tala, bwabu matiasuka. Mvwaŭu niami ye nsampatu zazi bituweti biameni fwa mu ngizulu eto yayila beni.

14. Buna babakala babonga mu nkut' au, kansi ka bayuvula nwa a Mfumu ko.

4 Mose 27: 21.

15. Yosua wababandisa yenge ye wawawasa luwawanu ye yau, vo bana vukuswa; mfumu zabundu zabadila ndefi.

Yos. 11: 19.

16. Kansi lumbu tatu bu biavioka, bu bawawasa yau luwawanu, buna bawawa, vo batuka mu kimfini, inga, bakalanga va kati ye yau.

17. Buna bana ba Isaeli bananguka ye baluaka mu lumbu kiantatu ku mbanza zau; mbanza zau zakala : Ngiboni, Kefila, Beloti, Kiliati-Yealimi.

18. Kansi bana ba Isaeli ka babanwanisa ko, mfumu zabundu bu zabadila ndefi mu Mfumu, Nzambi a Isaeli. Kansi bundu diadionsono diabamina zimfumu.

19. Buna mfumu zazonsono zavova kwa bundu diadionsono : Yeto tuabadila ndefi eto mu Mfumu, Nzambi a Isaeli; nkiangunu bwabu ka tulendi kubavalakana ko.

Lumb. 15: 4.

20. I diadi tuzolele kubavangila ye kubavukisa, mpasi mfwemomo ka yina kutubwila ko mu diambu diandefi yituabadila.

2 Sam. 21: 1 b.

21. Mfumu zabakamba, vo bana vukuswa; kansi bana katwa kala mbasi miankuni ye nteki mianlangu kwa bundu diadionsono, bonso bwabakamba zimfumu.

22. Yosua wabatumisa ye wabakamba ye wavova : Mu nkiana lutubebi ye luvovele : yeto tukalanga nseke beni ye yeno, kansi kiongo va kati ye yeto ?

23. Nkiangunu bwabu lusingulu mu diambu diodio; ka luna suka mu kala minanga ko, mbasi miankuni ye nteki mianlangu mu nzo a Nzambi ami.

24. Yau bavutula kwa Yosua ye bavova : Sielo biaku biasamununwa, bonso bwakamba Mfumu, Nzambi aku, kwa sielo kiandi Mose, vo yandi zolele kuluvana nsi yayi yamvimba ye bungisa bisi nsi babonsoo mu diambu dieno; nkiangunu tuakala wonga beni mu diambu diamiyo mieto, bu luayiza, ye mboki tuavanga diodio.

5 Mose 7: 1 b.

25. Tala, bwabu tuena mu koko kwaku. Yonso yimonekene yabiza ye yasonga kwa ngeye, yina una kutuvangila.

26. Yandi wabavangila bo. Yandi wabakula mu moko mabana ba Isaeli, mpasi ka babavonda ko;

27. Kansi Yosua wasikidikisa mpe mu lumbu kina, vo bana kala mbasi miankuni ye nteki mianlangu kwa bundu ye ku salu dia Mfumu—bonso bubenina bwabu mpe—mu vuma kina kikana sola.

KAPU 10.

Mbedosolo antinu ntanu ku Ngiboni. Ndambu yasude ya Kanana yabakwa.

Adoni-Sedeki, ntinu ku Yelusalemi bu kawa, vo Yosua wabaka Ai ye waniokuna dio, ye vo yandi wavangila Ai ye ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila Yeliko ye ntinu adiau, ye vo bisi Ngiboni babandana yenge ye Isaeli ye bayambulwa bakala va kati ye yau,

Yos. 6: 21, 24. 8: 26 b. 9: 15.

2. buna yandi ye bantu bandi batina beni, kadi Ngiboni i mbanza yayinene bonso yimosi mu mbanza zazimfumu, inga, yalutula Ai mu nene, ye babakala bayau bakala kikesa.

3. Adoni-Sedeki, ntinu ku Yelusalemi wafidisa ntunwa kwa Hohami, ntinu ku Heboloni, kwa Pilami, ntinu ku Yalamuti, kwa Yafia, ntinu ku Lakisi, ye kwa Debeli, ntinu ku Engelsoni ye watuma :

4. Luizeno vava kwa mono ye luansadisa, kidi tuabedisa bangibonitu, kadi babendi yenge ye Yosua ye bana ba Isaeli.

5. Buna ntinu ntanu miabaamolita, ntinu ku Yelusalemi, ntinu ku Heboloni, ntinu ku Yalamuti, ntinu ku Lakisi, ntinu ku Engelsoni, bakutakana ye bayenda kuna ye nkangu miau miamionsono; yau bakakalala Ngiboni ye banwanisa dio.

6. Kansi bangibonita bafidisa ntumwa kwa Yosua ku tua ku Ngilingali ye batuma: Kukatulani koko kwaku mu sielo biaku ko, kansi wiza vava kwa yeto mu nswalu ye ututanina ye utusadisa, kadi ntinu miabaamolita bakalanga mu miongo mikutakene buna miena kwa yeto.

7. Buna Yosua wabaluka kuna tuka mu Ngilingali ye binwani biandi biabionsono ye babakala bandi babonsono balutidi kikesa.

8. Mfumu wavova kwa Yosua: Kubatinani ko, kadi mono ibaveni mu moko maku; mosi nkutu kana lenda kukakidila ko.

5 Mose 3: 2. Yos. 6: 2. 8: 1.

9. Buna Yosua wababwila nabiu, kadi wadiata fuku diamvimba, bu kakinangukina ku Ngilingali.

10. Mfumu wafidisa tengo-tengo mu yau, bu bamona baisaelita, ye bababedisa mbedoso yayinene ku Ngiboni, mboki babazoma mu nzila ku Bete-Holoni ye babavonda, bu babazoma diaka nate ye kuna Aseka ye Makeda.

2 Mose 14: 24. 23: 27.

11. Bu bataba mu Israeli ye bu baluaka ku mbeta yitukanga ku Bete-Holoni, buna Mfumu wasotuna matadi mamananene va yau matuka ku zulu mu nzila yayonsono nate ye kuna Aseka, ye bavondwa; yau bavondwa mu matadi mabaduswa balutula nkutu mu babingi mu yau bavondwa mu sabala kwa bana ba Israeli.

2 Mose 9: 17 b., 22 b.

12. Yosua wavova kwa Mfumu mu lumbu kina kiavana Mfumu baamolita mu lulendo luabana ba Israeli, ye wavova vantadisi Israeli: Ngeye untangu, telama napi mu Ngiloni, ngeye ugonnda, mu ndimb' a Ayaloni! Yes. 28: 21.

13. Buna ntangu yatelama napi, ye ngonda yadingalala, nate ye bantu banwana vitula ndinda mu ntantu miau. Tala, momo masonukwa mu Nkand' ankwa nsongula. Ntangu yatelama mu kati diazulu fisidi nga lumbu kiamvimba, ye ka yakala nswalu mu dimina ko.

2 Sam. 1: 18. Yes. 38: 8.

14. Widi lumbu kiankaka nkutu, kani mu ntangu yatekila vo mu ntangu yalanda ka kiafwanana ye kiokio ko, Mfumu bu katumamana manibu babakala dimosi; kadi Mfumu wanwani-na Israeli.

15. Yosua ye Israeli diadionsono bavutuka ku tua kiau ku Ngilingali.

16. Kansi ntinu ntanu miataba ye miaswama mu nluka ku Makeda.

17. Buna Yosua wasamunuwu bo: ntinu ntanu mionio miamonekene vo misweni mu nluka ku Makeda.

18. Yosua wavova: Buna lunungumuna matadi mamananene vakotulwanga mu nluka ye lutula bantu vana mu kubakenga.

19. Kansi yeno bankaka ka lusimpamani ko; kansi luzoma ntantu mieno ye luvonda basidi mu yau ku manima; ka luyambulani bakota mu mbanza zau ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, ubaveni mu moko meno.

20. Yosua ye bana ba Israeli bu bababedisa mbedoso yayinene ye babavonda, kansi bankaka bakala vila mu kukitanina ye bakota mu mbanza zasiamu,

21. buna bantu babonsono bavutuka mu mavimpi kwa Yosua ku tua ku Makeda, kadi widi muntu nkutu kakabuka moyo mu kibisa ludimi mu kakidila umosi mu bana ba Israeli ko.

22. Buna Yosua wavova: Luzibula nluka ye luvaikisa ntinu mionio mintanu mu nluka ye lubatuala kwa mono.

23. Yau bavanga bo ye bavaikisa ntinu mionio mintanu mu nluka kwa yandi: ntinu ku Yelusalemi, ntinu ku Heboloni, ntinu ku Yalamuti, ntinu ku Lakisi ye ntinu ku Engeloni.

24. Ntinu mionio bu mianatwa kwa Yosua, buna Yosua watumisa babakala babonsono ba Israeli, ye wavova kwa ntuti zabinwani bayenda yandi: Lufinama ye lutula malu meno va malaka mantinu miami. Yau bafinama ye batula malumu mau va malaka mau.

25. Buna Yosua wavova kwa yau: Ka lutinani ko ye ka lufibalani ntima ko, kansi lukala kibakala ye kondwa wonga, kadi i bobo Mfumu kana vangi ntantu miamionsono miluna nwanisa.

26. Mboki Yosua wabavondisa ye wabamanikisa muna nti mintanu; yau bazembalala mu minti nate ye nkokila.

5 Mose 21: 22 b. Yos. 8: 29.

27. Kansi ntangu bu yadimina, Yosua wakamba, vo bana kubamanuna mu minti ye kubatuba mu nluka mubaswana; ku ntu amwelo anluka matadi mamananene matulwa mena kuna nate ye bwabu mpe.

28. Yosua wabaka Makeda mu lumbu kina ye wabanda bisi mbanza ye ntinu au mu meno masabala; yandi waniokuna dio va kimosi ye yau babonsono bakala momo ye widi muntu

nkutu katabuswa ko. Yandi wavangila ntinu ku Makeda mpila mosi ye bonso bukavangila ntinu mu Yeliko.

29. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Makeda ye bayenda ku Libina ye bakakalala Libina.

30. Mfumu wavana dio mpe ye ntinu adiau mu moko ma Isaeli; yau babanda bisi mbanza mu meno masabala, buna bena bakala momo widi muntu nkutu katabuswa ko. Yandi wavangila ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila ntinu ku Yeliko.

31. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Libina ye bayenda ku Lakisi ye bakakalala dio ye banwanisa dio.

32. Mfumu wavana Lakisi mu moko ma Isaeli, ye babaka dio mu lumbu kianzole; babanda bisi mbanza mu meno masabala, buna bena bakala muna—nadede bonso bubavangila Libina.

33. Buna Holami, ntinu ku Ngeseli, wayenda baluki mu sadisa Lakisi; kansi Yosua wamvonda ye bantu bandi, ye widi muntu nkutu katabuswa ko.

34. Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Lakisi ye bayenda ku Engeloni, ye bakakalala dio ye banwanisa dio.

35. Yau babaka dio lumbu kina kimosi ye babanda bisi mbanza mu meno masabala, ye mu lumbu kina yandi waniokuna buna bena bakala muna—nadede bonso bukavangila Lakisi.

36. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Engeloni ye bayenda ku Heboloni ye bakakalala dio.

37. Yau babaka dio ye babanda bisi mbanza ye ntinu adiau mu meno masabala ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana ye buna bena bakala muna, ye widi muntu nkutu katabuswa ko—nadede bonso bukavangila Engeloni. Yandi waniokuna dio ye buna bena bakala muna.

38. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bavutuka ku Debili ye bakakalala dio.

39. Yandi walemvula dio ye ntinu adiau ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana, ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; yau baniokuna buna bena bakala muna, ye katabisa widi muntu nkutu ko. Yandi wavangila Debili ye ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila Heboloni ye bonso bukavangila Libina ye ntinu adiau.

40. Yosua wabaka nsi yamvimba :

Miongo, nsi ya Sude, nsi ya Kuluka, ye mbet' a Miongo ye wavonda ntinu miamionsono kuna ye katabisa widi muntu nkutu ko; yandi waniokuna biabionsono biakala mpeve, bonso bwakamba Mfumu, Nzambi a Isaeli.

5 Mose 7: 2. 20: 16 b.

41. Yosua wabaka yayonsono yakala va kati ye Kadesi-Balanea ye Ngasa, ye mpe nsi yamvimba ya Ngoseni nate ye ku Ngiboni.

Yos. 11: 16. 15: 51.

42. Ntinu mionio miamionsono ye nsi au miabeduswa kiamakulu kwa Yosua, kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, wanwanisa Isaeli.

43. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bavutuka ku tua ku Ngilingali.

KAPU 11.

Kanana dianole diabakwa. Mbambukulu amoyo mu yina yateka bakwa.

Yabini, ntinu ku Hasoli, bu kawa dio—dio, yandi wafidisa ntumwa kwa Yobabi, ntinu ku Madoni, ye kwa ntinu ku Similoni ye kwa ntinu ku Akasafi.

2. ye kwa ntinu mionio miakala ku ntini yanole, mu Miongo ye mu Makanga mu ntini yasude ya Kinaloti ye mu nsi ya Kuluka, ye mpe ku Nafoti-Doli, ku ntini yaweste,

3. mboki kwa bakananita mu ntini yaeste ye yaweste ye kwa baamolita, bahetita, bapelesita ye bayebusita mu Miongo, ye mpe kwa bahivita ku banda dia Helenioni mu nsi a Mispa.

4. Baba ye nkangu miamionsono bananguka, kabu diabantu mu ntalu yayinene bonso nienge mu sinu diambu, ye bakavalu ye makalu mu ntalu yayinene.

5. Ntinu mionio miamionsono miabundana; bayiza kutakana va kimosi ku nlangu wa Meloni mu nwanisa Isaeli.

6. Kansi Mfumu wavova kwa Yosua: Kubatinani ko, kadi mbazi mu ntangu yayi meno kibeni nzolele kubavana mu lulendo lua Isaeli buna bena babeduswa; ngeye una zenga mianzi mialu mabakavalu bau, ye una yoka makalu mau ku tia.

7. Buna Yosua ye binwani biandi biabionsono biababwila nabu kunlangu wa Meloni ye vabanwanisa.

8. Mfumu wabavana mu moko ma Isaeli, ye yau bababedisa ye babazona nate ye ku Sidoni diadinene, mu Misi-lefoti-Maini ye ku ndimb' a Miske, ku ntini yaeste, yau babavonda ye widi muntu nkutu katabuswa ko. Yos. 13: 6.

9. Yosua wabavangila bonso bwantu-ma Mfumu; yandi wazenga nianzi mianalu mabakavalu bau, ye wayokisa makalu mau ku tia.

10. Mboki Yosua wavutuka mu ntangu yina ye wabaka Hasoli ye wabanda ntinu adiau mu sabala; kadi Hasoli diakala ngudi ambanza mu nsi nkulu mu bimfumu biobio biabionsono.

11. Babonsono bakala muna babandwa mu meno masabala ye baniokunwa, ye widi lekwa nkutu kiena mpeve ka kiasiswa ko; Hasoli diau kibeni kayoka mu tia.

12. Bobo mpe Yosua walemvula mbanza zankaka zazonsono zakitinu ye ntinu miau miamionsono ye wabanda bisi mbanza mu meno masabala ye wabaniokuna, bonso bwakamba Mose, sielo kia Mfumu.

2 Mose 23: 32 b. 4 Mose 33: 52, 55.
5 Mose 20: 16 b.

13. Mwanki Israeli ka diayoka yimosi mu mbanza zozo zakala va minzanza ko, kansi Hasoli kaka, kadi diayokwa kwa Yosua.

14. Mapela mamonsono matuka mu mbanza zozo ye bulu biabongwa kwa bana ba Israeli bonso bintani biau; kansi babanda bantu babonsono kuna mu meno masabala, nate ye bamana kubabunga; ka basisa widi lekwa nkutu ko kiakala mpeve.

15. Bonso bwakamba Mfumu kwa sielo kiandi Mose, i bobo Mose wakamba Yosua, ye Yosua wavanga bo mpe ye kasisa dimosi ko mu momo mamonsono makamba Mfumu kwa Mose.

2 Mose 34: 12 b. 5 Mose 7: 2.

16. Yosua wabaka nsi yayi yayonsono: Miongo, nsi yayonsono ya Sude ye nsi yayonsono ya Ngoseni, nsi ya Kuluka ye Makanga, ye miongo mia Israeli mpe ye nsi au yakuluka, Yos. 10: 41.

17. nsi yitukidi ku mongo wa Hala-ki udongamene ku ntini ya Seili nate ye ku Bali-Ngadi ku ndimb' a Lebanoni ku banda diamongo wa Helemoni; ntinu miamionsono kuna wababaka kin-kole ye wababedisa ye wabavonda.

18. Ntama yayingi Yosua wanwanisa ntinu miomio miamionsono.

2 Mose 23: 29 b. 5 Mose 7: 22. Yos. 14: 7, 10.

19. Bahivita bakala ku Ngiboni, vo ka bana tangwa ko, buna ka mwakala mbanza yimosi nkutu ko yawawasa yenge ye bana ba Israeli, kansi bababedisa buna bana mu ndwanunu.

Yos. 9: 15, 18.

20. Kadi kwa Mfumu diodio diatuka vo babadisa ntima miau ye bakika

Israeli mu mvita, kidi baniokunwa ye ka bidi lemvukulwa, kansi kidi babungwa bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

5 Mose 2: 30.

21. Mu ntangu yina Yosua wayenda fukisa baanakita mu Miongo, ku Heboloni, Debili ye Anabi, mu nsi yayonsono yamiongo mia Yuda ye mu nsi yayonsono yamiongo mia Israeli; Yosua wabaniokuna ye mbanza zau.

4 Mose 13: 34. Nkong. 1: 20.

22. Baanakita nkutu ka basiswa mu nsi abana ba Israeli ko; bafuma kaka basala ku Ngasa, Ngati, Asadodi.

1 Sam. 17: 4 b.

23. Yosua wabaka nsi yamvimba, nadede bonso bwakamba Mfumu kwa Mose; Yosua wavana yo bonso difwa kwa Israeli, bonso bwakala makabu mau ye makanda mau. Nsi yavonga mu mvita.

KAPU 12.

Ntinu miabeduswa mitangwa.

Miami i ntinu miansi miabeduswa kwa bana ba Israeli ye nsi zau zibabonga kuna simu dia Yodani, mu simu diaeste, nsi yatuka mu fimwila fia Alanoni, nate ye mongo wa Helemoni ye Makanga mamonsono mu simu diaeste:

2. Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni ye wayala nsi yatuka ku Aloeli ku simu diafimwila fia Alanoni ye tuka mu kati diandimba ye vioka ndambu a Ngiladi nate ye ku fimwila fia Yaboki, i nzaku abana ba Amoni, 1 Mose 32: 22. 4 Mose 21: 24. 5 Mose 2: 36 b.

8: 6, 16.

3. vioka mpe Makanga nate ye ku zanga kia Kinaloti, ku ndambu yaeste ye nate ye ku mbu wa Makanga, mbu wa Mungwa, mu ndambu yaeste, ku ntini ya Bete-Hayesimoti, ye diaka ku ntini yasude ku nsi ya ku banda diambet' a Pisinga.

1 Mose 14: 3. 4 Mose 34: 3.

4. Mboki babaka nsi ya Ongi, ntinu mu Basani, wakala umosi mu balafaea bazimunina ye wakala ku Astaloti ye Edelei.

5 Mose 3: 11.

5. Yandi wayala miongo mia Helemoni ye Salaka ye Basani diamvimba nate ye ku nsi abangesulita ye bana-katita, ye mpe mu ndambu yankaka ya Ngiladi, nate ye ku nsi a Sihoni, ntinu ku Heseboni.

6. Mose, sielo kia Mfumu, ye bana ba Israeli babedisa babana; Mose, sielo kia Mfumu, wavana nsi mu vuwa kwa

balubenita, bangadita ye ndambu mosi yakanda dia Manase.

4 Mose 21: 23 b., 33 b. 32: 33 b. 5 Mose 3: 1 b., 12 b.

7. Miami intinu mu nsi miabeduswa kwa Yosua ye bana ba Isaeli mu simu diankaka dia Yodani, mu ndambu yaweste, tuka ku Bali-Ngadi mu ndimb' a Lebanoni nate ye ku mongo wa Halaki udongamene ku ntini ya Seili (Yosua wavana nsi mu vuwa kwa makanda ma Isaeli, bonso bwakala makabu mau,

8. Miongo, nsi ya Kuluka, Makanga, mbet' a Miongo ye mpe nsi ya Nkatu ye nsi a Sude, nsi abahetita, yabaamolita, yabakananita, yabapele-sita, yabahivita ye yabayebusita :)

9. ntinu ku Yeliko umosi, ntinu ku Ai, difinangene ye Beteli, umosi,

10. ntinu ku Yelusalemi umosi, ntinu ku Heboloni umosi,

11. ntinu ku Yalamuti umosi, ntinu ku Lakisi umosi,

12. ntinu ku Engelsoni umosi, ntinu ku Ngeseli umosi,

13. ntinu ku Debili umosi, ntinu ku Ngedeli umosi,

14. ntinu ku Holoma umosi, ntinu ku Aladi umosi,

15. ntinu ku Libina umosi, ntinu ku Adulami umosi,

16. ntinu ku Makeda umosi, ntinu ku Beteli umosi,

17. ntinu ku Tapua umosi, ntinu ku Hefeli umosi,

18. ntinu ku Afeki umosi, ntinu ku Lasaloni umosi,

19. ntinu ku Madoni umosi, ntinu ku Hasoli umosi,

20. ntinu ku Similoni-Meloni umosi, ntinu ku Akasafi umosi,

21. ntinu ku Tanaki umosi, ntinu ku Mengido umosi,

22. ntinu ku Kedesi umosi, ntinu ku Yokonami ku Kalemeli umosi,

23. ntinu ku Doli ku Nafoti-Doli umosi, ntinu ku Ngoimi ku Ngilingali umosi,

24. ntinu ku Tilisa umosi—buna bena va kimosi makumatatu ye ntinu mosi.

KAPU 13.

Mfumu wakamba Yosua mu kaba nsi. Nsi amakanda ma Lubeni ye Ngadi ye ndambu akanda dia Manase ku ntini yaeste ya Yodani.

Yosua bu kakala wanuna ye mvu miamingi, buna Mfumu wavova

kwa yandi : Bwabu weka wanuna ye mvu miamingi, kansi ndambu yayinene beni yansi yisidi yina bakwa.

2. I yayi yisidi mu nsi : binsinsi biabionsono biabaflistea ye nsi yayonsono yabangesulita. 1 Sam. 27: 8.

3. Kadi yayonsono yena va kati ye Siholi, ku ntini yaeste ya Ngipiti, ye nsi a Ekeloni ku ntini yanode yitangwanga ye nsi a Kanana i yina yivwidi mfumu zozo zitanu zabaflistea, ndiena ku Ngasa, ndiena ku Asadodi, ndiena ku Askeloni, ndiena ku Ngati ye ndiena ku Ekeloni ye mpe nsi abaavita,

4. nsi yayonsono yabakananita ku ntini yasude, mboki Mala divwili kwa bisi Sidoni nate ye ku Afeki, nate ye ku nsi abaamolita,

5. nsi abangebaliya ye ntini yayonsono ya Lebanoni ku ntini yaeste, tuka ku Bali-Ngadi, ku banda diamongo wa Helemoni, nate ye kuna kukwendanga nzila ku Hamati—

6. bisi miongo babonsono, tuka ku Lebanoni nate ye ku Misilefoti-Maimi, bisi Sidoni babonsono : baba mono kibeni ngina kuba mu bana ba Isaeli. Kansi ngeye una kabila Isaeli nsi bonso difwa mu ntelo awadi, bonso buyakukamba. Yos. 11: 8.

7. Inga, bwabu ngeye una kaba nsi yayi bonso difwa kwa vwa diodio diamakanda ye ndambu akanda dia Manase.

8. Va kimosi ye yandi balubenita ye bangadita batambula fwa diau, dina diabavana Mose kuna simu dia Yodani, bonso bwabavana dio Mose, sielo kia Mfumu :

4 Mose 32: 33. 5 Mose 3: 12 b. Yos. 1: 12 b. 22: 4.

9. nsi yitukidi ku Aloeli, va simu diafimwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza mu kati diandimba, mboki mpe ndimba wawonsono wa Medeba nate ye ku Diboni

10. va kimosi ye mbanza zankaka zazonsono zavuwa kwa Sihoni, ntinu abaamolita, wayala ku Heseboni, nate ye ku nsi abana ba Amoni,

11. diaka Ngiladi ye nsi abangesulita ye bamakatita ye nsi yayonsono yamiongo mia Helemoni ye Basani diadionsono nate ye ku Salaka,

12. kimfumu kiakionsono kia Ongi mu Basani, i yandi wayala ku Astaloti ye Edelei ye wakala umosi mu balefaa bazimunina basala nate ye bwabu, kadi Mose wahabedisa ye wabakuba.

5 Mose 3: 11.

13. Kansi bana ba Israeli ka bakuba bangesulita ye bamakatita ko; i kuma bangesulita ye bamakatita basala mpe mu bantu ba Israeli, bonso bubavanganga bwabu mpe.

14. (Kansi kavana difwa kwa kanda dia Levi ko. Nkailu miatia mia Mfumu, Nzambi a Israeli, i kunku kiandi kiadifwa, bonso bukankamba.)

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 18: 1 b.
Yeh. 44: 28.

15. Nkiangunu Mose wavana nsi kwa kanda diabana ba Lubeni, bonso bwakala makanda mau.

16. Yau batambula nsi tuka ku Aloeli, ku simu diafimwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza mu kati diandimba ye mpe ndimba wawonso ku Medeba,

17. Heseboni ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana zena mu ndimba, Diboni, Bamoti-Bali, Bete-Bali-Meoni,

18. Yahasi, Kedemoti, Mefati,

19. Kiliataimi, Sibima, Seleti-Hasa-hali va mongo wa Ndimba,

20. Bete-Peoli ye mbet' a Pisinga ye Bete-Hayesimoti,

21. mbanza zazonsono mu ndimba, kimfumu kiakionsono kia Sihoni, ntinu abaamolita wayala ku Heseboni ye wabednsa kwa Mose va kimosi ye mfumu zabamidianita Evi, Lekemi, Suli, Huli ye Leba, mfumu zantumamana Sihoni zakala mu nsi.

4 Mose 31: 8.

22. Bilami, mwan' a Beoli, nkwa bingula, wavondwa mpe mu sabala kwa bana ba Israeli va kimosi ye bankaka babavonda ntangu yina.

4 Mose 22: 5.

23. Nzaku abana ba Lubeni i Yodani: diodio diakala nzaku. Diodio i fwa diabana ba Lubeni, bonso bwakala masinsi mau, mbanza ye mavata mazau.

24. Mose wavana mpe nsi kwa kanda dia Ngadi, kwa bana ba Ngadi, bonso bwakala masinsi mau.

25. Yau batambula bonso nsi au Yaeseli ye mbanza zazonsono mu Ngiladi ye ndambu ansi abana ba Amoni, nate ye ku Aloeli dina ditalane Laba,

26. mboki nsi yitukidi ku Heseboni nate ye ku Lamati-Hamisipe ye Betonimi ye tuka ku Mahanaimi nate, ye ku nsi a Lidibili

27. ye mu ndimba: Bete-Halami, Bete-Nimila, Sukoti ye Safoni, ndambu yankaka yakimfumu kia Sihoni, ntinu ku Heseboni, nate ye ku Yodani diakala nzaku nate ye ku nsuk' azanga kia Kineleti, nsi mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste.

28. Diodio i fwa diabana ba Ngadi, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mazau.

29. Mose wavana mpe nsi kwa ndambu mosi yakanda dia Manase, ye ndambu yoyo yakanda diabana ba Manase yabaka nsi, bonso bwakala masinsi mau.

30. Nsi au yakala nsi yatuka ku Mahanaimi, Basani diadionsono, kimfumu kiamvimba kia Ongi, ntinu mu Basani, va kimosi ye mavata mamonso ma Yaili mu Basani, makumunasabanu mambanza,

5 Mose 3: 14.

31. nkiangunu mpe ndambu a Ngiladi ye Astaloti ye Edelei, ngudi zimbanza za Ongi mu Basani; biobio biavewa kwa bana ba Makili, i mwan' a Manase, i kwa ndambu mosi yabana ba Makili, bonso bwakala masinsi mau.

4 Mose 32: 39 b. Yos. 17: 1 b.

32. Biobio i kunku biamafwa makaba Mose va makanga ma Moabi, mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, mu simu diaeste.

33. Kansi Mose kavana kunku kiadifwa kwa kanda dia Levi ko. Mfumu, Nzambi a Israeli, i fwa diau, bonso bukabakamba.

KAP 14.

Nkabulu ansi yaweste ya Yodani. Fwa dia Kalebi.

B iabi i kunku biamafwa biatambula bana ba Israeli mu nsi a Kanana, i bian bibakabulwa kwa nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase zamakanda ma Israeli,

4 Mose 34: 17 b.

2. i mu ntelo awadi mu fwa diamuntu muntu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose mu vwa diodio diamakanda ye ndambu mosi akanda.

4 Mose 26: 55. 33: 54. 34: 13 b. Mav. 13: 19.

3. Kadi makanda mankaka mamole ye ndambuyankaka yakanda batambula fwa diau kwa Mose mu simu diankaka dia Yodani, kansi kavana balevita difwa mu yau ko.

5 Mose 3: 12 b.

4. Kadi bana ba Yosefi bakala mu makanda mole, Manase ye Efalaimi; balevita ka bavewa ndambu ansi ko, kansi mbanza zankaka mu kala zo kundu ye kulu bivwilu kwa zau mu bulu biau ye mbongo zau zankaka.

1 Mose 48: 5. 4 Mose 35: 2 b.

5. Bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i bobo bana ba Israeli bavanga, bu bakaba nsi.

6. Bana ba Yuda bayiza kwa Yosua ku Ngilingali, ye Kalebi i kenisita,

mwan' a Yefune, wavova kwa yandi : Ngeye kibeni zaidi monso mavova Mfumu kwa muntu wa Nzambi, Mose, mu mono ye ngeye ku Kadesi-Balanea.

4 Mose 14: 24, 30. 52: 11 b. 5 Mose 1: 36, 38.

7. Mono yakala makumaja mamvu, Mose, sielo kia Mfumu, bu kamfidisa tuka ku Kadesi-Balanea mu neka nsi, ye yasamuna yo kwa yandi, bonso bwakala nduka zami.

4 Mose 13: 7. 14: 6 b.

8. Mpangi zami zakedi yami kuna batinisa ntima miabantu, kansi mono yanama Mfumu, Nzambi ani, mu yayonso.

4 Mose 13: 31 b. 5 Mose 1: 28.

9. Buna Mose wadia ndefi mu lumbu kina ye wavova: Mu kedika, nsi yina yidieti kulu kwaku yina kala fwa diaku ye diabana baku ntangu yikayimani, bu unemi Mfumu, Nzambi ani, mu yayonso.

5 Mose 11: 24. Yos. 1: 3. Nkong. 1: 20.

10. Tala, bwabu Nzambi wangi-ambudi yakala moyo, bonso bukavova, diaku mu makumaja ye mvu ntanu kasi kivovila Mfumu bobo kwa Mose—i mvu miomio miazieti Israeli mu nsi yankatu; tala, bwabu lumbu kiaki ngiena lunani ye mvu ntanu.

11. Nate ye bwabu ngiena ngolo nadede, bonso buyakala lumbu kina kiamfidisa Mose, inga, bonso bwakala ngolo zami ntangu yina, i bobo zena bwabu, kani mu nwana vo mu sala salu biami biankaka.

12. Buna nampani kwami nsi yayi yamiongo yabika Mfumu mu lumbu kina. Keti buna ngeye kibeni wawa, vo baanakita bakala kuna, ye vo mbanza zazinene zasiamu zakala kuna; nanga Mfumu wena yami ye ilenda kubakuba, bonso bwavova Mfumu.

13. Buna Yosua wasakumuna Kalebi, mwan' a Yefune, ye buna wamvana Heboloni bonso difwa.

Yos. 21: 12.

14. Nkiangunu buna Kalebi, kenisita, mwan' a Yefune, watambula Heboloni bonso difwa, bonso budiena nate ye bwabu, mu diambu dia bu kanama Mfumu, Nzambi a Israeli, mu yayonso.

15. Kansi Heboloni diabikwa mu nsi nkulu Kiliat-Alaba¹ mu muntu walutila mu nene mu baanakita. Nsi yavonga mu mvita.

KAPU 15.

Nzaku zakanda dia Yuda ye mbanza zau.

Kanda diabana ba Yuda diabaka kunku kiau, bonso bwakala ma-

¹ mb. mbanza Alaba.

sinsi mau, ku ntini ya Sude ku nzaku a Edomi, ku nsi yankatu ya Sini, ku nkati abanda ku ntini ya Sude.

4 Mose 34: 3 b.

2. Nzaku au yasude yabadika ku nsuk' ambu wa Mungwa, ku mvak' au wa ku sude,

3. mboki yavioka ku ntini yasude kenga mingo wa Nkutu ye nate ye ku Sini, mboki yayenda ku ntini yasude ya Kadesi-Balanea, diaka ku luse lua Heseloni ye yayenda ku Adali ye mboki yaviluka ku ntini ya Kalaka.

4. Mboki yaluaka ku Asanoni ye tuka koko ku fimwila fia Ngipiti; mboki nzaku yavaika ku mbu. Yandi wavova: Nzaku eno i yoyo ku ntini ya Sude.

5. Nzaku ku ntini yaeste yakala mbu wa Mungwa nate ye ku mpaikulu a Yodani. Nzaku ku ndambu anode yabadika ku mvak' ambu wowo uvaikilanga Yodani.

6. Tuka kuna nzaku yayenda ku ntini ya Bete-Hongola ye yavioka mu ntini yanode ya Bete-Halaba; mboki nzaku yayenda ku tadi dia Behansi, mwan' a Lubeni.

Yos. 18: 17.

7 Mboki nzaku yayenda ku Debili tuka ku ndimb' a Akoli mu ntini yanode ku ntini ya Ngilingali yitalane ye nzanz' a Adumimi, ku ntini yasude yafimwila; mboki nzaku yaluaka ku nlangu wanto ya Semesi ye yavaika ku nto ya Longeli.

8. Mboki nzaku yayenda ku ntandu ku ndimb' amwan' a Hinomi, mu ntini yasude yanzanz' a Yebusi, i Yelusalemi; mboki nzaku yabaluka ku mbat' amongo wowo utalane ye ndimb' a Hinomi, ku ntini yaweste, ku nsuka yanode yandimb' a Lefaimi.

9. Tuka ku mbat' amongo wowo nzaku yayenda ku nto anlangu a Nefetia ye diaka ku mbanza zena mu miongo mia Efeloni; mboki nzaku yayenda ku Bala, i Kiliati-Yealimi.

10. Tuka ku Bala nzaku yaviluka ku ntini yaweste mu ntini yamiongo mia Seili ye yaluaka ku nzanz' a Yealimi, i Kesaloni, mu ntini yanode yawau, ye mboki yakulumuka ku Bete-Semesi ye ku luse lua Timina.

11. Diaka nzaku yayenda ku nzanz' a Ekeloni, mu ntini yanode; mboki nzaku yafinama ku ntini ya Sikeloni, ye diaka ku luse luamongo a Bala ye tuka koko yavaika ku Yabeneli; mboki nzaku yavaika ku mbu.

12. Nzaku ku weste yanama mbu

wau Nene; wau wakala nzaku. Zozo inzaku zabana ba Yuda mu tueka tuatonsono, bonso bwakala masinsi mau.

13. Kansi Kalebi, mwan' a Yefune, wavewa, bonso bwatuma Mfumu kwa Yosua, ndambu yavangulwa mu bana ba Yuda, i vata dia Alabasi, se dia Anaki, i Heboloni.

4 Mose 14: 24. Yos: 14: 13 b. Nkong. 1: 20.

14. Momo Kalebi wakuba bana batatu babakala ba Anaki, Sesai, Ahimani ye Talamai, nkuna mia Anaki.

4 Mose 13: 23. Nkong. 1: 10 b.

15. Tuka koko yandi wayenda nwanisa bisi Debili. Kansi Debili diabikwa nsi nkulu Kiliati-Sefeli.

16. Kalebi wavova: Kwa ndiena una nwanisa Kiliati-Sefeli ye baka dio mono nzolele kunkwedisa mwan' ami wankento Akasa.

17. Otinieli, mwan' a Kena, mpangi a Kalebi, bu kabaka dio, buna wankwedisa mwan' andi wankento Akasa.

Nkong. 3: 9. 1 Lus. 4: 13.

18. Bu kayiza kwa yandi, wanleba mu lombu ndambu avia kwa sandi, ye yandi wakulumuka nswalu mu mpunda. Buna Kalebi wavova kwa yandi: Nki ukondolo?

19. Yandi wavova: Umpana nkailu ansisulu, bu unkwedese ku nai ya Sude yayuma; umpana nto zanlangu. Buna yandi wamvana nto za Ilioti ye nto za Tatioti.

20. Diodio i fwa diakanda diabana ba Yuda, bonso bwakala masinsi mau.

21. Mbanza zozo zakala mu mbela mu kanda diabana ba Yuda, mu nzaku za Edomi, mu nsi ya Sude, zakala: Kabeseli, Edeli, Yanguli,

22. Kina, Dimona, Adada,

23. Kedesi, Hasoli ye Yitinerani,

24. Sifi, Telemi, Baloti,

25. Hasoli-Hadata, Kelioti, Heseloni, i Hasoli,

26. Amami, Sema, Molada,

27. Hasali-Ngada, Hesemona, Bete-Peleti,

28. Hasali-Suali, Beli-Seba ye Bisi-otia,

29. Bali, Iyimi, Esemi,

30. Eletoladi, Kesili, Holoma,

31. Sikilangi, Madamana, Sansana,

32. Lebaoti, Silihimi, Aini ye Limoni—va kimosi makumole ye vwa diambanza ye mavata mau.

33. Mu nsi ya Kuluka: Estaoli, Solonga, Asana,

34. Sanoa ye Eni-Nganimi, Tapua ye Enami,

35. Yalamuti ye Adulami, Soko ye Aseka,

36. Salaimi, Aditaimi, Ngedela ye Ngedelotaimi—kumi ye mbanza zia ye mavata mau;

37. Senani, Hadasa, Mingidali-Ngadi,

38. Dilani, Mispe, Yokoteli,

39. Lakisi, Boskati, Engelsoni,

40. Kaboni, Lamasi, Kitilisi,

41. Ngedeloti, Bete-Dangoni, Nama ye Makeda—kumi ye mbanza sambanu ye mavata mau;

42. Libina, Eteli, Asani,

43. Yifita, Asana, Nesebi,

44. Keila, Akisibi ye Malesa—vwa diambanza ye mavata mau;

45. Ekeloni ye mbanza zantumamana ye mavata;

46. tuka ku Ekeloni kuna mbu yayonsono yena va lueka lua Asadodi ye mavata mavwilu momo;

47. diaka Asadodi ye mbanza zantumamana ye mavata, Ngasa ye mbanza zantumamana ye mavata nate ye ku fimwila fia Ngipiti ye ku mbu wau Nene wakala nzaku.

48. Mu miongo: Samili, Yatili, Soko,

49. Dana, Kiliati-Sana, i Debili,

50. Anabi, Estemo, Animi,

51. Ngoseni, Holoni ye Ngilo—kumi ye mbanza mosi ye mavata mau;

52. Alabi, Luma, Esani,

53. Yanumi, Bete-Tapua, Afeka,

54. Humuta, Kiliati-Alaba, i Heboloni, ye Sioli—vwa diambanza ye mavata mau;

55. Maoni, Kalemeli, Sifi, Yuta,

56. Yisileli, Yokodami ye Sanoa,

57. Kaini, Ngiba, ye Timina—kumi diambanza ye mavata mau;

58. Halahuli, Bete-Suli, Ngedoli,

59. Malati, Bete-Anoti ye Eletekoni—mbanza sambanu ye mavata mau;

60. Kiliati-Bali, i Kiliati-Yealimi, ye Laba—mbanza zole ye mavata mau.

61. Mu nsi ya Nkatu: Bete-Halaba, Midini, Sekaka,

62. Nibisani, Ili-Hamela ye Ene-Ngedi—mbanza sambanu ye mavata mau.

63. Kansi bayebusita bakala mu Yelusalemi, balemunwa kubwa kwa bana ba Yuda; nkiangunu bayebusita basala mpe mu bana ba Yuda mu Yelusalemi bonso bubasanga nate ye bwahu.

Nkong. 1: 21. 2 Sam. 5: 6 b.

KAPU 16.

Fwa diabana ba Yosefi ye Efalaimi.

Wadi wabwa kwa bana ba Yosefi bonso bwabu : Nsi yitukidi ku Yeliko-Yodani nate ye ku nlangu wa Yeliko, ku ntini yaeste, nsi yankatu yinangamene tuka ku Yeliko ye ku mingo miantini ya Beteli.

2. Nzaku yayenda diaka tuka ku Beteli nate ye kuna Lusi ye yaluaka ku nsi yabaalikita, mu ntini ya Ataloti.

Nkong 1: 26.

3. Mboki yayenda ku ntini yaweste ku banda ku nsi yabayafelitita, nate ye ku nsi yabanda ya Bete-Holoni ye Ngeseli ; mboki yavaika ku mbu.

4. Biobio biatambula bana ba Yosefi, Manase ye Efalaimi bonso difwa.

5. Bana ba Efalaimi batambula, bonso bwakala masinsi mau, nzaku zau bonso bwabu : Nzaku afwa diau mu ntini yaeste yatuka ku Ataloti-Adali nate ye ku Bete-Holoni diantandu.

6. Mboki nzaku yavaika ku mbu. Mu ntini yanode Mikimetati diakala nzaku. Tuka koko nzaku yaviluka mu ntini yaeste nate ye ku Tanati-Silo. Mboki yaluaka koko ku ntini yaeste nate ye ku Yanoa.

7. Tuka ku Yanoa yakulumuka ku Ataloti ye Nala, mboki yaluaka ku Yeliko ye yavaika ku Yodani.

8. Tuka ku Tapua nzaku yayenda mu ntini yaweste ku fimwila fia Kana ye mboki yavaika ku mbu. Diodio diakala fwa diakanda diabana ba Efalaimi, bonso bwakala masinsi mau.

9. Koko kwawuwa mpe mbanza zozo zavangudulwa bana ba Efalaimi, mu ngudi afwa diabana ba Manase, mbanza zozo zazonsono ye mavata mau.

Yos. 17: 9 b.

10. Kansi ka bakuba bakananita bakala ku Ngeseli ko ; nkiangunu bakananita basala mpe mu bana ba Efalaimi, bonso bubavanganga nate ye bwabu, kansi bayika sielo biau bihindama mu sala.

Yos. 17: 13. Nkong. 1: 29. 1 Nt. 9: 16, 21.

KAPU 17.

Fwa dia Manase mu ntini yaweste ya Yodani.

Kanda dia Manase diatambula kunku kiau bonso bwabu, kadi yandi wakala nsemokono a Yosefi : Makili, nsemokono a Manase, se dia Ngiladi,

watambula Ngiladi ye Basani, kadi wakala kinwani.

4 Mose 32: 39 b. 5 Mose 3: 13.

2. Bana bankaka mpe ba Manase batambula nsi, bonso bwakala masinsi mau : bana ba Abieseli, bana ba Heleki, bana ba Asilieli, bana ba Sekemi, bana ba Hefeli ye bana ba Semida. Yau i bana bababakala bamasinsi ma Manase, mwan' a Yosefi, bonso bwakala masinsi mau.

3. Kansi Selofehadi, mwan' a Hefeli, mwan' a Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase, kakala ye bana bababakala ko, kansi bana babakento kaka ; bana bandi babakento bakala nkumbu Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilira.

7 Mose 26: 33. 27: 1 b. 36: 10 b.

4. Yau bafinama kwa nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye mfumu zamakanda ye bavova : Mfumu wakamba Mose mu kutuvana difwa mu mpangi zeto. Buna bavewa, bonso bwakamba Mfumu, difwa mu mpangi zasau.

5. Nkiangunu kunku biatambula Manase biakala kumi—mboki nsi ya Ngiladi ye Basani mu simu diankaka dia Yodani—

6. bana babakento ba Manase bu batambula difwa mu bana bandi bababakala. Kansi nsi a Ngiladi bana bankaka ba Manase bateka tambula.

Yos. 13: 20 b.

7. Manase wavewa nzaku andi bonso bwabu : Yau yatuka ku Aseli ye yayenda ku Mikimetati ditalane Sekemi ; mboki nzaku yayenda ku lubakala kwa bisi Ene-Tapua.

8. (Kadi nsi a Tapua yatambulwa kwa Manase, kansi Tapua diau kibeni lukufi ye nzaku a Manase diatambulwa kwa bana ba Efalaimi.)

9. Nzaku yakulumuka diaka ku fimwila fia Kana, mu ntini yasude yafimwila ; kansi kuna mbanza zatatambulwa kwa Efalaimi, mpeleko zakala va kati ye mbanza za Manase. Nzaku a Manase yayenda diaka ku ntini yanode yafimwila mboki yavioka ku mbu.

Yos. 18: 9.

10. Yina yakala ku ntini yasude mu yau yatambulwa kwa Efalaimi, kansi yina yakala ku ntini yanode mu yau yatambulwa kwa Manase, ye nzaku ayau mbu ; mu ntini yanode baluaka ku Aseli ye mu ntini yaeste ku Isakali.

11. Mu ngudi a Isakali ye Aseli Manase watambula : Bete-Sani ye

vuma biantumamana, Yibilami ye vuma biantumamana, bisi Doli ye vuma biantumamana, bisi Ene-Doli ye vuma biantumamana, bisi Tanaki ye vuma biantumamana, bisi Mengido ye vuma biantumamana, nsi ananza ntatu.

12. Kansi bana ba Manase balenibana baka mbanza zozo, kansi bakananita batatamana mu nsi.

Nkong. 1: 27 b.

13. Mboki bana ba Isaeli bu balutula ngolo, bavanga bakananita sielo biabindama mu salu, ka babakuba ntangu yina mpe ko.

14. Bana ba Yosefi bavova kwa Yosua ye bata: Mu nkiana utuveni kunku kimosi kaka ye nkabulu yimosi bonso difwa, kansi tuena bantu bena mbidi antalu, Mfumu bu katusakumuni ye mu bwabu.

15. Buna Yosua wabavutudila: Vo ngeye i bantu balutidi mu ntalu yayingi, buna nayendi ku nsi amfinda ye ukisodila nsitu mu nsi abapelesita ye balefita, miongo mia Efalaimi bu miena miamfinangani.

16. Kansi bana ba Yosefi bavova: Mu miongo ka mwenani vuma kilungidi kwa yeto ko; bakananita bena mu nsi andimba babeki buna bena makalu mamvita masengwa, ye yau bakalanga ku Bete-Sani ye vuma biau biantumamana ye yau bakalanga mu ndimb' a Yisileli.

Nkong. 1: 19.

17. Yosua wavova kwa nzo a Yosefi, Efalaimi ye Manase: Ngeye i bantu bena mbidi antalu ye wena ngolo zazingi, nkiangunu kuna tambula kunku kimosi kaka ko;

18. Kansi una tambula miongo, kadi miau i nsi yamfinda mpe, kansi una yo sola nsitu, ye yina kala yayaku nate ye kuna kuyiyalangene. Kadi una katwa kuba bakananita, bu babeki makalu mamvita masengwa ye bena ngolo zozo.

KAPU 18.

Nzo yakoto yambwabununu ku Silo. Nkubuku ankabulu ansi kwa makanda momo nsambodia masidi mu tambula difwa. Fwa diakanda dia Benyamini.

Bundu diadionsono diabana ba Isaeli bakutakana ku Silo, ye kuna batunga nzo yakoto yambwabununu, nsi bu yamana yalwa kwa yau.

Yel. 7: 12.

2. Kansi makanda nsambodia mu bana ba Isaeli masala makamakabulwa mafwa mau ko.

3. Nkiangunu Yosua wavova kwa

bana ba Isaeli: Ntama kwa luzolele kala fuki mu kwenda baka nsi yaluvani Mfumu, Nzambi amase meno?

4. Lukisodila babakala batatu mu kanda kanda, buna ngina kubatuma, kidi bananguka ye kwenda zieti mu nsi ye sonika bonso buyenina, bonso buna kala fwa diamuntu muntu, ye mboki vutuka kwa mono.

5. Yau bana yo kukikabila mu ndambu nsambodia; kansi buna Yuda una tatamana ye nsi andi mu ntini yasude ye nzo a Yosefi una tatamana ye nsi andi ku node.

6. Mboki luna sonika nsamu mu nsi, bu yakabwa mu ndambu nsambodia, ye mboki nata wo kwa mono, buna nzolele ta wadi kwa yeno vava vantadisi a Mfumu, Nzambi eto.

7. Kadi balevita ka balendi tambula ndambu yavangulwa mu yeno ko, kansi kinganga kia Mfumu i fwa diau; Ngadi ye Lubeni ye ndambu mosi akanda dia Manase bakitambudila mafwa mau mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste, i fwa dina dibavewa kwa Mose, sielo kia Mfumu.

4 Mose 18: 20 b. 32: 33. 5 Mose 10: 9. 18: 2. Yos. 13: 14.

8. Babakala bananguka ye bayenda; bu bayenda, Yosua wabakamba, vo bana sonika nsamu mu nsi, bu kavova: Luenda zieti mu nsi ye lusonika nsamu mu diambu diodio ye mboki luvutuka kwa mono, ye nzolele ta wadi kwa yeno vava vantadisi a Mfumu ku Silo.

9. Buna babakala bayenda ye bazieta mu nsi ye basonika nsamu mu yau, bu yakabwa mu ndambu nsambodia, bonso bwakala zimbanza, mboki bavutuka kwa Yosua mu tua ku Silo.

10. Mboki Yosua wata wadi kwa yau ku Silo vantadisi a Mfumu, ye kuna Yosua wakaba nsi kwa bana ba Isaeli, bonso bwakala makabu mau.

11. Wadi bu wabongwa mu diambu diakanda dia Benyamini, bonso bwakala masinsi mau, buna wabwa ebu, vo nsi yabavana wali, yakala va kati ye nsi abana ba Yuda ye bana ba Yosefi.

12. Nzaku au mu ndambu yanode yabadika ku Yodani, ye nzaku yayenda mu ntini ananz' a Yeliko va kati ye yanode ye ku miongo mu ntini yaweste ye mboki yavaika mu nsi yankatu ku Bet-Aveni.

13. Tuka koko nzaku yaluaka ku Lusi, ku nzanza mu ntini yasude ya Lusi, i Beteli; mboki nzaku yakuluka ku Ataloti-Adoli vioka miongo

mu ntini yasude ya Bete-Holoni diabanda.

1 Mose 28: 19.

14. Nzaku yayenda diaka ku ntuni ye yaviluka ku ndambu yaweste mu ntini yasude yamongo utalane Bete-Holoni, mu ntini yasude yadiau, mboki yavai-ka ku Kiliati-Bali, i mbanza Kiliati-Yealimi mu nsi abana ba Yuda. Yoyo i ndambu yaweste.

15. Ndambu asude yabadika ku nsuk'ansi a Kiliati-Yealimi, ye mboki nzaku yayenda ku ntini yaweste ye yaluaka ku nto anlangu wa Nefetoe. Yos. 15: 9.

16. Mboki nzaku yakulumuka ku nsuk' amongo utalane ye ndimb' amwan' a Hinomi, mu ntini yanode mu ndimb' a Lefaimi, ye mboki yakulumuka mu ndimb' a Hinomi mu ndambu yasude yanzanz' a Yebusi, ye mboki yakulumuka ku nto a Longeli. Yos. 15: 7 b.

17. Mboki yayenda ku ntini yanode ye yaluaka ku nto a Semesi ye diaka ku Ngeliloti ditalane ye nzanz' a Adumimi ye mboki yakulumuka ku tadi dia Bohansi, mwan' a Lubeni. Yos. 15: 6.

18. Diaka yaluaka ku nzanza utadisi Makanga, mu ntini yanode ye mboki yakulumuka ku Makanga.

19. Mboki nzaku yaluaka ku nzanz' a Bete-Hongola, mu ntini yanode, ye mboki nzaku yavioka mu mvaka wanode wambu a Mungwa, ku nsuka yasude ya Yodani. Yoyo i nzaku yasude.

20. Kansi mu ndambu yaeste Yodani i nzaku. Diodio i fwa diabana ba Benyamini ye nzaku zau mu tuka tuatonsono, bonso bwakala masinsi mau.

21. Mbanza zatambula kanda dia bana ba Benyamini, bonso bwakala masinsi mau, zakala: Yeliko, Bete-Hongola, Emeki-Kesisi,

22. Bete-Halaba, Semalaimi, Beteli,

23. Avimi, Pala, Ofola,

24. Kefali-Hamoni, Ofni ye Ngeba—kumi ye mbanza zole ye mavata mau;

25. Ngiboni, Lama, Beloti,

26. Mipe, Kefila, Mosa,

27. Lekemi, Yilipeli, Talala,

28. Sela, Elefi, Yebusi, i Yelusalemi, Ngibati ye Kiliati—kumi ye mbanza zia ye mavata mau. Diodio i fwa diabana ba Benyamini, bonso bwakala masinsi mau.

KAPU 19.

Kunku biamafwa biamakanda ma Simeoni, Sebuluni, Isakali, Aseli, Nafatali ye Dani. Fwa diavanguka dia Yosua.

Wadi wanzole wabwa kwa Simeoni, kanda diabana ba Simeoni, bonso bwakala masinsi mau; yau batambula fwa diau mu ngudi afwa diabana ba Yuda.

1 Mose 49: 7.

2. Yau batambula mu ngudi afwa diayau: Beli-Seba, Seba, Molada,

3. Hasali-Suali, Bala, Esemi,

4. Eletoladi, Betuli, Holoma,

5. Sikilangi, Bete-Hamalakaboti, Hasali-Susa,

6. Bete-Lebaoti ye Saluheni—kumi ye mbanza tatu ye mavata mau;

7. Aini, Limoni, Eteli ye Asani—mbanza zia ye mavata mau;

8. mboki mavata momo mamonsono mazungidila mbanza zozo, nate ye kuna Balati-Beli, Lama diasude. Diodio i fwa diabana ba Simeoni, bonso bwakala masinsi mau.

9. Bana ba Simeoni batambula fwa diau mu kunku kiabana ba Yuda, kadi kunku kiabana ba Yuda kiavita mu nene kwa yau; nkiangunu bana ba Simeoni batambula fwa diau mu kunku kiau.

10. Wadi wantatu wabongwa mu diambu diabana ba Sebuluni, bonso bwakala masinsi mau; nzaku afwa diau yayenda nate ye kuna Salidi.

11. Tuka koko nzaku au yayenda ku ntini yaweste ku ntandu ku Malala ye yaluaka ku Dabeseti ye yaluaka diaka ku ndimba utalane ye Yokenani.

12. Mu ndambu yankaka tuka ku Salidi ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu, yau yabangumuka ku nsi a Kisiloti-Taholi ye yayenda diaka ku Dabelati ye ku ntandu ku Yafia.

13. Tuka koko yayenda ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu ku Ngati-Hefeli ye Ete-Kasini ye diaka ku Limoni diyalangane nate ye ku Nea.

14. Kuna nzaku yavenga ku ntini yanode ku Hanatoni ye mboki yavioka mu ndimb' a Yiftaeli.

15. Yau yazunga Katati, Nahalali, Similoni, Yidala ye Bete-Lehemi—kumi ye mbanza zole ye mavata mau.

16. Diodio i fwa diabana ba Sebuluni, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.

17. Wadi waia wabwa kwa Isakali,

bana ba Isakali, bonso bwakala masinsi mau.

18. Nzaku au yazunga Yisileli, Kesuloti, Sunemi,

19. Hafalaime, Sioni, Anahalati,

20. Labiti, Kisioni, Ebese,

21. Lemeti, Ene-Nganimi, Ene-Hada ye Bete-Pasesi.

22. Nzaku yaluaka ku Taboli, Sahasuma ye Bete-Semesi; nzaku au yavaika ku Yodani—kumi ye mbanza sambanu ye mavata mau.

23. Diodio i fwa diakanda diabana ba Isakali, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mau.

24. Wadi wantanu wabwa kwa kanda diabana ba Aseli, bonso bwakala masinsi mau.

25. Nzaku au yazunga Helekati, Hali, Beteni, Akasafi,

26. Alameleki, Amadi ye Misali; ku mbu yaluaka ku Kalemeli ye Siholi-Libinati.

27. Mboki yabangumuka mu ntini yaeste ku Bete-Dangoni ye yaluaka ku Sebuluni ye ndimb' a Yifitaeli mu ntini yanode, diaka Bete-Haemekiki ye Nengieli ye mboki yavaika ku Kabuli mu ntini yanode.

28. Yau yazunga Ebeloni, Lehobi, Hamoni ye Kana nate ye kuna Sidoni diadinene.

29. Nzaku yabangumuka ku Lama ye yaluaka ku Tilo, mbanza yasiamu; mboki nzaku yabangumuka ku Hosa ye yavioka ku mbu kubadikilanga nsi ku Akisibi.

30. Yau yazunga Uma, Afeki ye Lehobi—makumole ye mbanza zole ye mavata mau.

31. Diodio i fwa diabana ba Aseli, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.

32. Wadi wansambanu wabwa kwa bana ba Nafatali, bana ba Nafatali, bonso bwakala masinsi mau.

33. Nzaku au yatuka ku Helefi, ku ntelebinta ku Sananimi ku Adami-Hanekebi ye Yabaneli, nate ye ku Lakumi, ye mboki yavaika ku Yodani.

34. Nzaku yaviluka ku ntini yaeste ku Asanoti-Taboli ye yakatuka kuna ye yayenda ku Hukoki; yau yabwabana ye Sebuluni mu ntini asude, ye yabwabana ye Aseli mu ntini yaeste ye Yuda ye Yodani mu ntini yaeste.

35. Yau yazunga mbanza zazi zasiamu Sidimi, Seli ye Hamati, Lakati ye Kineleti,

36. Adama, Lama, Hasoli,

37. Kedesi, Edelei, Ene-Hasoli,

38. Yiloni ye Mingidali-Eli, Holemi, Bet-Anati ye Bete-Semesi—kumi ye vwa diambanza ye mavata mau.

39. Diodio i fwa diabana ba Nafatali, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mau.

40. Wadi wansambodia wabwa kwa kanda diabana ba Dani, bonso bwakala masinsi mau.

41. Nzaku afwa diau yazunga Solonga, Estaoli, Ili-Semesi,

42. Salabini, Ayaloni, Yitila,

43. Eloni, Timina, Ekeloni,

44. Eleteke, Ngibetoni, Balati,

45. Yehudi, Bene-Belaki, Ngati-Limoni,

46. Me-Hayalakoni ye Halakoni, va kimosi ye nsi ku luse lua Yafo.

47. (Kansi nsi abana ba Dani bu bazimbuswa yo, buna bana ba Dani babaluka ye bakakalala Lesemi ye babaka dio ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; bu bamana dio bakila bobo, bakala kundu kuna ye babika Lesemi Dani mu nkumbu asau Dani.)

Nkong. 1: 34. 18: 27 b.

48. Diodio i fwa diakanda diabana ba Dani, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.

49. Bana ba Isaeli bu bamana kaba nsi bonso bwakala nzaku zau, bavana mu yau fwa diavangulwa kwa Yosua, mwan' a Nuni.

50. Bonso bwatuma Mfumu, yau bamvana mbanza yoyo yikalomba, Timinati-Sela mu miongo mia Efalaime; yandi watunga mbanza ye wakala kuna.

51. Biobio i kunku biamafwa biakaba nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase zamakanda ma Isaeli mu ntelo awadi ku Silo va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye bamana nkabulu ansi. Yos. 14: 1. 18: 1.

KAPU 20.

Mbanza sambanu zampungumunu.

Mfumu wavova kwa Yosua ye wata: Mose 21: 13. 4 Mose 35: 9 b. 5 Mose 19: 2 b.

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Lukisodila mbanza zozo zampungumunu ziyabika kwa yeno mu Mose,

3. mbanza zozo zilenda tinina mbemi uvondele muntu mu lembwa kana vo zaya vo zola; luna zo sadila bonso vunja

biampungumunu mu mvutudi amenga ndinda.

4. Muntu bu kana tinina ku yimosi mu mbanza zozo, buna una dingalala va nkotolo amwelo ambanza ye samuna bungu diandi kwa bangudi zabantu mu mbanza; mboki balenda kunkotisa mu mbanza ye kumvana vumia kikana kalanga mu yau.

5. Vo mvutudi amenga ndinda weti kunzoma, ka bana yekula mbemi mu koko kwandi ko, bu kavondele ni andi mu lembwa zaya ye zola, ye bu kalembwa teka kumbela.

6. Yandi una kalanga mu mbanza, nate ye meni kongudulwa kwa bundu diabantu ye nate ye ngudi anganga wena moyo una fwa; kansi buna mbemi lenda vutuka ye kwiza ku mbanz'andi ye ku nzo andi, ku mbanza yoyo yikataba.

7. Buna babiekila bo nlongo Kedesi mu Ngalilea, mu miongo mia Nafatali, Sekemi mu miongo mia Efalaimi ye Kilati-Alaba, i Heboloni, mu miongo mia Yuda.

8. Mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, mu simu diaeste, basola mu diambu diodio mu kanda dia Lubeni Beseli mu nsi yankatu mu ndimba, mu kanda dia Ngadi Lamoti mu Ngiladi ye mu kanda dia Manase Ngolani mu Basani.

5 Mose 4: 41 b.

9. Zozo i mbanza zavangula bana ba Israeli babonsono ye banzenza bobo bakala mu yau mu kala vuma biampila yina bilenda tinina wonso wonso uvondele muntu mu lembwa kana, mpasi kana fwa mu diambu diodio ko mu koko kwa mvutudi amenga ndinda, bu kalembwa kongudulwa vantadisi abundu.

KAPU 21.

Makumaia ye nani diambanza zabalevita; mu zau mwena kumi ye mbanza tatu zabanganga.

Bakuluntu banzo zamase zabalevita bafinama kwa nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye kwa bakuluntu banzo zamase zamakanda ma bana ba Israeli

2. ye bavova kwa yau mu Silo mu nsi a Kanana ye bata: Mfumu wakamba mu Mose, vo tuna vewa mbanza zituna kalanga ye kulu biazau kwa bulu bieto.

4 Mose 35: 1 b. Yos. 18: 1.

3. Buna bana ba Israeli bavana, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, mbanza zalanda ye kulu biazau zatuka mu kunku biau biama fwa.

4. Kwa masinsi mabakehatita wadi wabwa, vo bana banganga Aloni batambula mu balevita bobo mu diambu diawadi kumi ye mbanza tatu mu kanda dia Yuda, mu kanda diabaimeonita ye mu kanda dia Benyamini.

5. Bana bankaka ba Kehati batambula mu wadi kumi diambanza mu masinsi makanda dia Efalaimi, mu kanda dia Dani ye mu ndambu mosi akanda dia Manase.

6. Bana ba Ngelesoni batambula mu wadi kumi ye mbanza tatu mu masinsi makanda dia Isakali, mu kanda dia Aseli, mu kanda dia Nafatali ye mu ndambu yankaka yakanda dia Manase, mu Basani.

7. Bana ba Melali batambula, bonso bwakala masinsi mau, kumi ye mbanza zole mu kanda dia Lubeni, mu kanda dia Ngadi ye mu kanda dia Sebuluni.

8. Bana ba Israeli bavana balevita mbanza zozo ye kulu biazau, mu ntelo awadi, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

9. Mu kanda diabana ba Yuda ye mu kanda diabana ba Simeoni bavewa mbanza zalanda zabikwa nkumbu.

10. Mu bana ba Levi mu masinsi mabakehatita bana bababakala ba Aloni batambula zalanda, kadi yau bateka bwilwa kwa wadi:

1 Lus. 6: 54 b.

11. Yau bavewa Alaba, mbanz' ase dia Anoki, i Heboloni, mu miongo mia Yuda, ye kulu biayau mu tueka tuatonsono.

Yos. 14: 15. 1 Lus. 15: 13.

12. Kansi ntoto wankuna ye mavata mavwilu mu mbanza biavewa kwa Kalebi, mwan' a Yefune.

Yos. 14: 13 b. 1 Lus. 6: 56.

13. Nkianguu bana bababakala banganga Aloni bavewa mbanza yampungumunu mu mbemi, i Heboloni ye kulu biayau, diaka Libina ye kulu biadiau,

Yos. 20: 7. 1 Lus. 6: 57 b.

14. Yatili ye kulu biadiau, Estemou ye kulu biadiau,

15. Holoni ye kulu biadiau, Debili ye kulu biadiau,

16. Aini ye kulu biadiau, Yuta ye kulu biadiau ye Bete-Semesi ye kulu biadiau—vwa diambanza mu makanda momo mamole;

17. mu kanda dia Benyamini Ngiboni ye kulu biadiau, Ngeba ye kulu biadiau,

18. Anatoti ye kulu biadiau ye Alamoni ye kulu biadiau—mbanza zia.

19. Nkianguu mbanza zozo zatatambula bana bababakala ba Alani, i

banganga, zakala va kimosi kumi ye mbanza tatu ye kulu biazau.

20. Masinsi mabana ba Kehati mu balevita, i bana bankaka ba Kehati, batambula mbanza zalanda mu kanda dia Efalaimi, bonso bwakamba wadi :

21. yau bavewa Sekemi, mbanz' ampungumunu mu mbemi ye kulu biayau mu miongo mia Efalaimi, Ngeseli ye kulu biadiu,

22. Kibisaimi ye kulu biadiu ye Bete-Holoni ye kulu biadiu—mbanza zia ;

23. mu kanda dia Dani Eleteke ye kulu biadiu, Ngibetoni ye kulu biadiu,

24. Ayaloni ye kulu biadiu ye Ngati-Limoni ye kulu biadiu—mbanza zia ;

25. mu ndambu mosi akanda dia Manase Tanaki ye kulu biadiu ye Ngati-Limoni ye kulu biadiu—mbanza zole.

26. Nkiangunu mbanza zozo zatabula masinsi mabana bankaka ba Kehati zakala va kimosi kumi ye kulu biazau.

27. Mu masinsi mabalevita bana ba Ngesoni batambula diaka mu ndambu mosi akanda dia Manase Ngolani, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Basani ye kulu biayau ye Bestela ye kulu biadiu—mbanza zole ;

28. mu kanda dia Isakali Kisioni ye kulu biadiu, Dobolati ye kulu biadiu,

29. Yalamuti ye kulu biadiu ye Ene-Nganimi ye kulu biadiu—mbanza zia ;

30. mu kanda dia Aseli Misali ye kulu biadiu, Abadoni ye kulu biadiu,

31. Helekati ye kulu biadiu ye Lehobi ye kulu biadiu—mbanza zia ;

32. mu kanda dia Nafatali Kedesi, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Ngaleila ye kulu biayau, Hamoti-Doli ye kulu biadiu ye Kalatani ye kulu biadiu—mbanza tatu.

33. Nkiangunu mbanza zabangelesonita, bonso bwakala masinsi mau, zakala va kimosi kumi ye mbanza tatu ye kulu biazau.

34. Balevita bankaka, masinsi mabana ba Melali, batambula mu kanda dia Sebuluni Yokonami ye kulu biadiu, Kalata ye kulu biadiu,

35. Dimina ye kulu biadiu ye Nahalali ye kulu biadiu—mbanza zia ;

36. mu kanda dia Lubeni Beseli ye kulu biadiu, Yahasi ye kulu biadiu,

37. Kedemoti ye kulu biadiu ye Mefati ye kulu biadiu—mbanza zia.

38. Mu kanda dia Ngadi Lamoti, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Ngiladi, ye kulu biayau, Mahanaimi ye kulu biadiu,

39. Heseboni ye kulu biadiu ye Yaeseli ye kulu biadiu—va kimosi mbanza zia.

40. Nkiangunu mbanza zozo zatabula masinsi momo mankaka mabalevita, mabana ba Melali, bonso kunkukiau, bonso bwakala masinsi mau, zakala va kimosi kumi ye mbanza zole.

41. Mbanza zabalevita mu nsi yavwabana ba Isaeli zakala va kimosi makuumaia ye nani diambanza, ye kulu biazau.

4 Mose 35: 7.

42. Mbanza mbanza mu mbanza zozoyina kala mbanza yau kibeni ye kulu biayau mu tueka tuatonsono. I bobo bwakala mu mbanza zozo zazonsono.

43. Buna Mfumu wavana kwa Isaeli nsi yayonsono yikasila mu ndefi kwa mase mau ; yau bavwa yo ye bakala kundu muna.

1 Mose 12: 7. 13: 15. 15: 18 b. 26: 3. 28: 13. Yos. 1: 3 b.

44. Mfumu wayambula bamona yenge mu tueka tuatonsono, nadede bonso bukasila mase mau mu ndefi ; widi mosi nkutu mu ntantu miau kalenda kubakakidila ko, kansi Mfumu wavana ntantu miau niamionsono mu moko mau.

5 Mose 11: 25.

45. Widi diambu dimosi nkutu mu wote una wawonsono wasila Mfumu kwa nzo a Isaeli ka diatuma ko ; buna mena mayenda detila.

Yos. 23: 14. 1 Nt. 8: 56.

KAPU 22.

Disalu ku Yodani.

Buna Yosua watumisa balubenita ye bangadita ye ndanibu mosi akanda dia Manase ye wavova kwa yau :

2 Yeno luakebele maimonsono maluakambwa kwa Mose, sielo kia Mfumu ; yeno luadimbidi mipe mambu mami, monso monso mayalukembi.

4 Mose 32: 20 b., 29 b. 5 Mose 3: 18 b. Yos. 1: 12 b.

3. Mu ntangu yayi yayila nate ye mu bwabu ka luasisidi mpangi zeno ko, ye luakebele momo maluakembo mu keba mu nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno.

4. Bwabu Mfumu, Nzambi eno, wambudi mpangi zeno zakala yenge, bonso bukakembi ; buna luvutuka bwabu ye luenda ku nzo zeno zakoto

mu nsi yina yiluatambula mu vwa, i yina yiluavewa mu simu diankaka dia Yodani kwa Mose, sielo kia Mfumu.

4 Mose 32: 33. 5 Mose 3: 12 b. Yos. 13: 8.

5. Lukeba nadede ye lunama kaka nsikudukusu zozo ye mina mionio miluavewa kwa Mose, i sielo kia Mfumu, mpasi luzola Mfumu, Nzambi eno ye diata ntangu zazonsono mu nzila zandi ye vanga nsikudukusu zandi ye tata-mana yandi ye kunsadila mu ntima mieno miamionsono ye miela mieno miamionsono.

5 Mose 10: 12. 13: 4.

6. Yosua wabasakumuna ye wabasindika, ye bavutuka ku nzo zau.

7. Kadi kwa ndambu mosi akanda dia Manase Mose wavana nsi mu Basani, kwa ndambu yankaka Yosua wavana nsi va kimosi ye mpangi zau mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaweste. Yosua bu kabasindika ku nzo zau,

Yos. 17: 1 b. 18: 7.

8. wabasakumuna ye wavova kwa yau: Luvutuka ku nzo zeno ye yina yilubeki mu kimvwama kiakinene ye bibulu mu ntalu yayingi, palata, wola, nsongo ye sengwa ye minivwatu mu ntalu yayingi; lukabasana ye mpangi zeno bina biluabaka kwa ntantu mieno.

4 Mose 31: 26 b. 1 Sam. 30: 24.

9. Buna bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase bavutuka ye bakatuka mu bana bankaka ba Israeli, bakatuka ku Silo mu nsi a Kanana, mu kwenda ku nsi a Ngiladi, i nsi yibatambula mu vwa ye yibana bakila mvwilu zau, bonso bwatuma Mfumu kwa Mose.

10. Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase bu baluaka ku ntini a Yodani, mu nsi a Kanana, batunga disalu ku Yodani, salu diadinene.

11. Bana bankaka ba Israeli basamununwa vo: Tala, bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase batungidi salu ditalane ku nsi a Kanana, mu ntini a Yodani, mu ndambu yankaka yabana bankaka ba Israeli.

12. Bana ba Israeli bu bawa wo, bundu diadionsono diabana ba Israeli diakutakana ku Silo mu kwenda kubanwanisa.

13. Mboki bana ba Israeli bafidisa Pinehasi, mwan' anganga Elasi, kwa bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase, mu nsi a Ngiladi,

4 Mose 25: 7.

14. ye va kimosi ye yandi kuni diamfumu, mfumu mosi akanda kanda mu makanda mamonsono na Israeli; mosi mosi mu yau wakala nkuluntu anzo amase mandi mu makanda ma Israeli.

15. Bu baluaka kwa bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase mu nsi a Ngiladi bavova kwa yau ye bata:

16. Bundu diadionsono dia Mfumu divovele ebu: Nki aludinbulu lolu luluasidi kwa Nzambi a Israeli, bu lufididi Mfumu nima, bu luakukitungidi disalu yeluanangumukini Mfumu bobo?

17. Ka bulungidi ko, vo tuavola lufuma ye Peoli utualembwa vedusulwa nate ye bwabu ye mu diambu diodio bundu dia Mfumu diabwilwa mbafukulu?

4 Mose 25: 3 b. 5 Mose 4: 3.

18. Luzolele fila Mfumu nima diambu mpe? Vo luna nangumukina Mfumu bwabu, buna mu kedika mbazi mfwe-moso andi yina bwila bundu diadionsono dia Israeli.

19. Kansi vo nsi yiluatambudi mu vwa yeti monika bonso yasumuka kwa yeno, buna luenda vioki ku nsi yabeki Mfumu, kwena vuma kiavwala diakoto dia Mfumu, ye lubaka mvwilu zeno kuna ye yeto. Ka lunangumukinani Mfumu ko ye ka lunangumukinani yeto ko mu kukitungila disalu, diankaka ye ka salu dia Mfumu, Nzambi eto ko.

20. Akani, miwan' a Sela, bu kadimbuka mu bonga mu bina biakianionkunwa, buna nganzi ka zabwila bundu diadionsono dia Israeli koe, ye ka yandi kibeni kaka ko wabungwa mu lufuma lolu?

Yos. 7: 1 b. 1 Lus. 2: 7.

21. Buna bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda dia Manase bavutula ye bavova kwa bakuluntu bamafunda ma Israeli:

22. Nzambi, Mfumu Nzambi, inga, Nzambi, Mfumu Nzambi, yandi zaidi bo ye Israeli lenda bo zaya mpe: Mu kedika, vo diodio diavengo mu ngita ye ludimbuku kwa Mfumu—buna ngeye lenda kutukatudila bwabu lusadusu luaku!—

23. vo tukitungidi disalu mu diambu dia kadi tuzolele fila Mfumu nima, ye vo tuzolele dio yokila nkailu miangioka vo miandia vo natina dio nkailu miamatondo, buna Mfumu kibeni bika katomba yina yitueni bila.

24. Inga, mu kedika yeto tuavengi bo mu diambu dia tuatinini momo malenda kala, bu tuabenzi, vo bana beno mu ntangu yina kwiza balenda vova

kwa bana beto : Nki antuadi luena ye Mfumu, Nzambi a Isaeli ?

25. Keti Mfumu wavengi Yodani mu kala nzaku va kati ye yeto ye yeno, yeno lubana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ; nkianguku ka luena ntuaadi mu Mfumu ko. Bobo bana beno balenda kakidila bana beto mu vumina Mfumu.

26. Nkianguku yeto tuavova : Bika tuabadika tunga salu diadi, kansi ka mu diambu diankailu miangioka vo miamponda ko,

27. kansi mu kala mbangi va kati ye yeto ye yeno ye va kati ye mbandu zeto zina kutulanda, vo tuzolele sala salu kia Mfumu va zizi kiandi mu nkailu mieto miangioka ye miamponda ye miamatondo, kidi bana beno mu ntangu yina kwiza bana lembwa vova kwa bana beto : ka luena ntuaadi mu Mfumu ko.

1 Mose 31 : 48. Yos. 24 : 27.

28. Yetu tuabanza : Vo buna kala mu ntangu yina kwiza, vo bana vova bobo kwa yeto ye mbandu zeto zina landa, buna tulenda vutula : Lutala kifwani kiasalu dia Mfumu kiavanga mase meto, kansi ka mu diambu diankailu miangioka vo miamponda ko, kansi mu kala mbangi va kati ye yeto ye yeno.

29. Ka bwa ko vo tuna nangumukina Mfumu ye fila nima kwa Mfumu bwabu mu tunga salu diankailu miangioka vo miandia vo miamponda, diankaka ye ka salu dia Mfumu, Nzambi eto ko, ditadisi ye vuala diandi diakoto.

30. Nganga Pinehasi ye mfumu zabundu, i bakuluntu bamafunda ma Isaeli bakala yandi, bu bawa mamonsono makamba bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye bana ba Manase, bazola bo.

31. Pinehasi, mwan' anganga Elasali, wavova kwa bana ba Lubeni, bana ba Ngadi ye bana ba Manase : Bwabu yeto tumweni, vo Mfumu wena mu kati dieto, mu diambu diodio bu lulembolo zola dimbudila Mfumu bobo. Mu diodio luatanini mpe bana ba Isaeli mu koko kwa Mfumu.

32. Mboki Pinehasi, mwan' anganga Elasali ye zimfumu bakatuka mu bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi mu nsi a Ngiladi ye bakota mu nsi a Kanana kwa bana bankaka ba Isaeli ye basamuna nsanu au vantadisi au.

33. Wau wazolwa kwa bana ba Isaeli, ye bana ba Isaeli basika Nzambi ; yau ka bavutuka banza mu kwenda kubanwanisa ko mu bunga nsi yakala

bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi kundu.

34. Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi bavana disalu nkumbu ye bavova : Diau i mbangi va kati ye yeto, vo Mfumu i Nzambi.

KAPU 23.

Yosua walubula bantu.

Ntama yayingi mboki Mfumu bu kayambula Isaeli diabaka yenge mu ntantu miau miamionsono va tueka tuationsono, ye Yosua bu kanuna ye wakala mvu miamingi,

2. buna Yosua watumisa Isaeli diadionsono, bangudi zau zabantu, bakuluntu bau, nkongudidi miau ye nkengi miau ye wavova kwa yau : Bwabu mono ndunini ye ngieka mvu miamingi.

Yos. 24 : 1.

3. Yeno kibeni luamweni yayonsono yavanga Mfumu, Nzambi eno, kwa bantu baba babonsono, bu luayiza koti mwamu, kadi Mfumu, Nzambi eno, walunwanina yandi kibeni. 5 Mose 3 : 22.

4. Tala, bantu baba basidi bwabu, mu ntelo awadi mono ibakebi kwa yeno kunku kiadifwa, bonso bwena makanda meno, tuka mu Yodani—kansi ka bantu bobo babonsono bayafukisi ko—nate ye ku mbu waunene mu ntini yaweste.

5. Mfumu kibeni, Nzambi eno, una kubakuba mu yeno ye kubatinisa mu yeno, mpaasi luabaka nsi au, bonso bulakembo kwa Mfumu, Nzambi eno.

2 Mose 14 : 14. 23 : 27.

6. Kansi bwabu lukala nakekete nakuma mu keba ye vanga yayonsono yasonukwa mu nkand' amina wa Mose, ka luidi vengama kani ku lubakala vo ku lumoso ;

5 Mose 5 : 32. 17 : 11, 20. 28 : 14. Yos. 1 : 7.

7. ka lukalani ntuaadi ye bantu bobo bakidi yeno ko, ye ka lubikani nkumbu zanzambi zau ko vo dila zo ndeti vo sadila vo sambila zo.

2 Mose 23 : 13, 24. Yel. 5 : 7. Sef. 1 : 5.

8. Inga, luna tatamana kwa Mfumu, Nzambi eno, bonso buluvengi nate ye lumbu kiaki.

9. Mfumu wakubidi makanda mamane mabantu ye mangolo mu diambu dieno, ye ka widi muntu nkutu ko lendele mu kulukakidila nate ye lumbu kiaki.

10. Muntu mosi kaka mu yeno watinisi funda, kadi Mfumu kibeni, Nzambi eno, walunwanini, bonso bukalukembi.

8 Mose 26 : 8. 5 Mose 29 : 7. 32 : 30.

11. Bwabu lutoma kukikenga, mpasi luazola Mfumu, Nzambi eno.

5 Mose 4: 15 b.

12. Kadi vo luna kumfila nima ye tatamana ye bantu baba basidi yeno mwamu ye bundana yau mu kizitu ye luna kala ntuali ye yau, ye yau ye yeno,

13. buna luna zaya mu kedika, vo Mfumu, Nzambi eno, kana vutuka kuba bantu baba mu yeno ko, kansi bana kala kwa yeno nkievo siongi ye ntambu ye kala kokoto mu tuka tueno ye nsende mu meso meno, nate ye luamana fulwa mu nsi yayi yabiza yaluvini Mfumu, Nzambi eno.

2 Mose 23: 33. 4 Mose 33: 55. Nkong. 2: 3, 21.

14. Tala, bwabu si ngienda nzila yikwendilanga nza yayonso. Buna luyindula mu ntima mieno miamionsono ye miela mieno miamionsono, vo widi diambu dimosi nkutu mu momo mamionsono mambote malusila Mfumu, Nzambi eno, ka diatumini ko; mamionsono mameni kwenda detila kwa yeno, widi diambu dimosi nkutu mu mau ka diatumini ko.

Yos. 21: 45.

15. Kansi bonso bwabukidi momo mamionsono mambote kwa yeno malusila Mfumu, Nzambi eno, i bobo Mfumu una yambudila momo mamionsono mambi mabuka mu yeno, nate ye wamana kulubunga mu nsi yayi yabiza yiluvano kwa Mfumu, Nzambi eno,

Yos. 24: 20.

16. vo luna tulula luwawanu lua Mfumu, Nzambi eno, i lolo lukasikidika kwa yeno, ye vo luna kwenda sadila nzambi zankaka ye sambila zo, buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye luna fukuswa nswalu mu nsi yayi yabiza yikaluvini.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 4: 25 b. 11: 16 b. 28: 15 b.

KAPU 24.

Mambu mazimunina makamba Yosua kwa bantu. Luwawanu luakoduswa diaka. Mfwilu a Yosua. Visi bia Yosefi biadia-muswa. Mfwilu a Elasali.

Yosua wakutikisa makanda mamionsono ma Israeli ku Sekemi, ye watumisa bangudi zabantu ba Israeli, bakuluntu bau, nkongudidi miao ye nkengi miao, ye bafinama vantadii a Nzambi.

Yos. 23: 2.

2. Yosua wavova kwa bantu babionsono: Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele ebu: Mase meno makala kundu mu simu diankaka dianzadi mu nsi nkulu; Tela wakala mo mpe, i se dia Abalahami

ye Naholi. Yau basadila nzambi zankaka kuna.

1 Mose 11: 26, 31.

3. Kansi mono yalandisa se dieno Abalahami kuna simu dianzadi ye yanyambula kazieta mu nsi yayonso ya Kanana. Mono yavanga nkun' andi ntalu yayingi; mono yamvana Isaki,

1 Mose 12: 1. 21: 1 b.

4. ye kwa Isaki yavana Yakobi ye Esau. Mono yavana miongo mia Seili kwa Esau mu vwa; kansi Yakobi ye bana bandi bababakala bayenda kulumuki ku Ngipiti.

1 Mose 25: 21, 24 b. 36: 8. 46: 1b, 5 b.

5. Mboki yafidisa Mose ye Aloni ye yabafika Ngipiti mu mavanga mayavanga kuna, ye mboki yabavakisa.

2 Mose 7-12.

6. Mono bu yavakisa mase meno mu Ngipiti ye lualuaka ku mbu, buna bisi Ngipiti bazoma mase meno mu makalu ye mintentami nate ye ku mbu wa Mbwiki.

2 Mose 14: 9 b.

7. Buna babokila kwa Mfumu, ye yandi watula tombe kiankobo va kati ye yeno ye bisi Ngipiti ye wababukisila mbu ye wabafuka, inga, yeno luamona mu meno meso mayavanga kwa bisi Ngipiti. Mboki luakala kundu ntama yayingi mu nsi yankatu.

2 Mose 14: 19 b., 28, 30 b.

8. Mboki mono yalukotisa mu nsi abaamolita bakala mu simu diankaka dia Yodani, ye yau balunwanisa; kansi mono yabavana mu moko meno ye lualuaka nsi au, ye mono yababunga mu diambu dieno.

4 Mose 21: 21 b.

9. Buna Balaki, mwan' a Sipoli, ntinu mu Moabi, wananguka ye wanwanisa Israeli. Yandi watumisa Bilami, mwan' a Beoli, mpasi kalusinga.

4 Mose 22: 2 b.

10. Kansi mono kiazola wila Bilami ko, kansi wakatwa kulusakumuna, ye yalutanina mu koko kwandi.

11. Bu luamana sabuka Yodani ye lualuaka ku Yeliko, buna bisi Yeliko balunwanisa, ye mpe baamolita, bapelesita, bakananita, bahetita ye bangilingasita, bahivita ye bayebusita, kansi mono yabavana mu moko meno.

Yos. 3: 16. 6: 20. 10: 8 b. 11: 8, 23.

12. Mono yafidisa zimvimvi ku ntual' eno, ye mu zau ntinu miole miabaamolita miatinuswa mu yeno, ka mu sabala kiaku vo ponza kiaku ko.

2 Mose 23: 28. 5 Mose 7: 20. Lumb. 44: 3.

13. Mono yaluvana nsi yilualembwa sala salu, ye mpe mbanza zilualembwa tunga, ye mu zau luayambulwa luakala kundu; mu mavia mavinia ye nkuzu

miaolive milualembwa kuna, luayambudulwa dia.

5 Mose 6: 10 b.

14. Nkiangunu luvumina Mfumu ye lunsadila bwalunga ye mu kwikama; lukatula nzambi zozo zasadila mase meno mu simu diankaka dianzadi ye mu Ngipiti, ye lusadila Mfumu.

15. Kansi vo ngodi eno mu sadila Mfumu, buna lukisodila lumbu kiaki wonso uluzolele sadila, kani nzambi zasadila mase meno, bu makala mu simu diankaka dianzadi vo nzambi zozo zisambulwanga kwa baamolita, i nsi au yilukalanga yeno kibeni. Kansi mono ye nzo ami, yeto tuzolele sadila Mfumu.

16. Buna bantu bavutula ye bavova: Ka bwa ko, vo tuna sisa Mfumu ye sadila nzambi zankaka!

17. Ka bwa ko, Mfumu i Nzambi eto, yandi i ndiena wawaikisa yeto ye mase meto mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga, ye wavanga mangu biabi biabinene va meso meto ye watukeba mu nzila yayonsono yituayiza ye mu bantu babonsono ye nsi au yituavioka.

18. Nkiangunu Mfumu watinisa bantu bobo babonsono mu yeto, ye mpe baamolita bakala mu nsi. Nkiangunu yeto mpe tuzolele sadila Mfumu, kadi yandi i Nzambi eto.

19. Yosua wavova kwa bantu: Ka lulendi sadila Mfumu ko, kadi yandi i Nzambi yanlongo; yandi i Nzambi avema, yandi kana vibidila ntulumunu zeno ye masumu meno ko.

2 Mose 23: 21.

20. Vo luna sisa Mfumu ye sadila nzambi zanzenza, buna yandi una fila nima ye yambula luabiva nitu ye kulubunga, bu kateka yambula luatumuswa nitu nate ye bwabu.

Yos: 23: 15 b.

21. Kansi bantu bavova kwa Yosua: Ka bwa ko, kansi tuzolele sadila Mfumu.

22. Buna Yosua wavova kwa bantu: Bwabu yeno kibeni luena zimbangi kwa yeno, vo lukisodele Mfumu mu kunsadila. Yau batambudila: Inga.

23. Yandi wavova: Buna lukatula

nzambi zanzenza zilucna, ye luyinimisa ntima mieno kwa Mfumu, Nzambi a Israeli.

1 Sam. 7: 3.

24. Bantu batambudila kwa Yosua: Mfumu, Nzambi eto, tuzolele sadila ye nding'andi tuzolele wa.

25. Buna Yosua wawawasa luwawanu ye bantu mu lumbu kina ye wabakamba mina ye nsiku ku Sekemi.

26. Yosua wasonika momomamonsono mu nkand'amina wa Nzambi. Yandi wabonga tadi diadinene ye watedimisa dio kuna kungsi anti wacene wakala va kinlongo kia Mfumu.

1 Mose 35: 4. Nkong. 9: 6.

27. Yosua wavova kwa bantu babonsono: Tala, tadi diadi dina kala mbangi kwa yeto, kadi diwilu mambu mamonsono mavovele Mfumu kwa yeto; diau dina kala mbangi kwa yeno, ka luidi kadila Nzambi eno.

28. Mboki Yosua wasindika bantu muntu muntu ku fwa diandi.

Nkong. 2: 6.

29. Ntama yavioka mboki sielo kia Mfumu, i Yosua, mwan' a Nuni, wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu.

Nkong. 2: 8 b.

30. Yandi wadiamuswa mu nsi afwa diandi, ku Timinati-Sela mu miongo mia Efalaime, mu ntini yanode yamongo wa Ngasi.

Yos. 19: 50.

31. Israeli diasadila Mfumu ntangu zozo zakala Yosua moyo ye ntangu zozo zakala bangudi zabantu moyo balanda Yosua bazaya mavanga mamonsono mavanga Mfumu mu diambu dia Israeli.

32. Visi bia Yosefi biavaikuswa mu Ngipiti ye bianatwa kwa bana ba Israeli, biadiamuswa kwa yau ku Sekemi, mu kunku kiantoto kiasumba Yakobi kwa bana ba Hamoli, se dia Sekemi, mu nkama akesita; bana ba Yosefi batambula kio bonso difwa.

1 Mose 33: 19. 48: 22. 50: 25. 2 Mose 13: 19.

Mav. 7: 16.

33. Elasali, mwan' a Aloni, wafwa ye wadiamuswa mu mbanz' amwan' andi Pinehasi, Ngiba, dikavewa mu miongo mia Efalaime.

NKAND' A MINKONGUDIDI.

KAPU 1.

Mvita zabaiselita ye bakananita mu ntangu zalanda mfwilu a Yosua.

Yosua bu kamana fwa, bana ba Isaeli bayuvula Mfumu ye bavova: Nani mu yeto una teka nanguka kwa bakananita ye kubanwanisa? Nkong. 20: 18.

2. Mfumu wavova: Yuda una bo vanga; tala, mono yaveni nsi mu koko kwandi.

3. Buna Yuda wavova kwa mpangi andi Simeoni: Nanguka yami ye kota mu kunku kiami kiadifwa ye bika tnanwanisa bakananita, buna mboki-ngina kwenda yaku ye kota mu kunku kiaku kiadifwa. Buna Simeoni wawenda yandi.

4. Yuda bu kayenda kuna, Mfumu wavana bakananita ye bapelesita mu moko mau, ye babavonda ku Beseki, kumi diamafunda.

5. Kadi ku Beseki babwana Adoni-Beseki ye bannwanisa ye babedisa bakananita ye bapelesita.

6. Adoni-Beseki wataba, kansi bantzoma ye bankamata ye banzaka ngudi zanlembo miamoko mandi ye miatambi biandi.

7. Buna Adoni-Beseki wavova: Lusambodia luanzinu miazakwa ngudi zanlembo miamoko ye miatambi batota mansadusulwa kungsi ameza mami; bonso bwakedi mavanga mami, Nzambi wamvutudi ndinda bwabu. Mboki banifila ku Yelusalemi, ye kuna kafwila.

2 Mose 21: 23 b.

8. Kansi bana ba Yuda bakakalala Yelusalemi ye babaka dio ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; mboki bakwika mbanza.

9. Mboki bana ba Yuda bayenda nwanisa bakananita bakala mu Miongo, mu nsi ya Sude ye mu nsi ya Kuluka.

10. Yuda diayenda nwanisa bakananita bakala ku Hebeloni—mu nsi nkulu diabikwa Kiliati-Alaba—ye babedisa Sesai, Ahimani ye Talamai.

Yos. 10: 36 b. 11: 21. 15: 13 b.

11. Tuka kuna bayenda nwanisa bisi

Debili. Kansi mu nsi nkulu Debili diabikwa Kiliati-Sefeli. Yos. 15: 15 b.

12. Kalebi wavova: Kwa ndiena una nwanisa Kiliati-Sefeli ye baka dio mono nzolele kunkwedisa mwan' ami wankento Akasa.

13. Otinieli, mwan' a Kenasi, nleke a Kalebi, bu kabaka dio, buna wankwedisa mwan' andi wankento Akasa.

14. Bu kaluaka kwa yandi, buna wanleba mu lombu via kwa sandi; yandi wakulumuka nswalu mu mpunda. Buna Kalebi wavova kwa yandi: Nki ukondolo?

15. Yandi wavova kwa yandi: Ungi-ambula yatambula nkailu ansisulu, bu unkwedese ku nsi yina yayuma ya Sude; umpana nto zanlangu. Buna Kalebi wamvana nto za Ilti ye za Tatiti.

16. Bana bamwisi kenita, i ko wa Mose, bayenda ku nsi yankatu ya Yuda, mu ntini ya Sude ya Aladi, tuka ku mbanz' a Maba va kimosi ye bana ba Yuda; bayenda kala kundu kuna va kati ye bantu.

2 Mose 18: 1. 4 Mose 10: 29 b. 24: 21.

5 Mose 34: 3. Nkong. 4: 11. 1 Sam. 15: 6.

17. Kansi Yuda wanama mpangi andi Simeoni, ye babedisa bakananita bakala ku Sefati; baniokuna mbanza; mu diambu diodio diabikwa nkumbu Holoma.

4 Mose 21: 3.

18. Mboki Yuda wabaka Ngasa ye nsi adiau, Askeloni ye nsi adiau ye Ekiloni ye nsi adiau.

19. Mfumu wakala ye Yuda, ye babaka miongo; kadi balemšana kuba yau bakala kundu mu ndimba, bu bakala ye makalu mamvita masengwa.

Yos. 17: 16, 18.

20. Yau bavana Hebeloni kwa Kalebi, bonso bwavova Mose, ye yandi wakuba bana batatu ba Anaki kuna.

4 Mose 14: 24. Yos. 14: 13 b. 15: 13.

21. Kansi bayebusita bakala ku Yelusalemi, bana ba Benyamini balemšana kubakuba, nkiangunu bayebusita basala ye bana ba Benyamini mu Yelusalemi, bonso bubavanganga nate ye bwabu.

Yos. 15: 63. 2 Sam. 5: 6 b.

22. Mboki mpe yau bavuva mu nzo

a Yosefi bayenda ku Beteli, ye Mfumu wakala yau.

23. Yau banzo a Yosefi banekisa Beteli, mbanza yoyo yabikwa Lusi mu nsi nkulu.

1 Mose 28: 19.

24. Buna neki miau miamona bakala dieti vaika mu mbanza, ye bavova kwa vandi: Utusonga konso kutulenda kotila mu mbanza, buna mboki tuzolele kuvangila nenda.

25. Bukamana kubasonga, kubalenda kotila mu mbanza, babanda bisi mbanza mu meno masabala; kansi bakala dio-dio ye sinsi diandi diadionsono basindika.

26. Bakala diodio diayenda ku nsi abahetita; kuna katunga mbanza yikavana nkumbu Lusi, bonso buyibikwanga nate ye bwabu.

Yos. 16: 2.

27. Kansi Manase walembana baka Bete-Saui ye vuma biantumamana ye ka Tanaki ye vuma biantumamana ko, ye balemšana mpe kuba bisi Doli ye vuma biadian biantumamana ye ka bisi Yibilami ye vuma biadiau biantumamana ko ye ka bisi Mengido ye vuma biadiau biantumamana ko, kansi bakananita batatamana mu nsi.

Yos. 17: 11 b.

28. Mboki baisaelita bu balutila ngolo, bavanga bakananita sielo biabindama mu sala; ntangu yina mpe ka babakuba ko.

29. Efalaimi mpe kakuba bakananita bakala ku Ngeseli ko, kansi bakananita bakala yau ku Ngeseli.

Yos. 16: 10.

30. Sebuluni kakuba bisi Kitiloni ye bisi Nahaloli ko, kansi bakananita bakala yau bavangwa sielo biau biabindama mu sala.

31. Aseli kakuba bisi Ako vo bisi Sidoni ko ye ka yau mu Alabi, Akisibi, Heleba, Afiki ye Lehobi ko.

32. Nkiangu nu baaselita bakala kundu ye bakananita, bisi nsi nkulu; kadi ka babakuba ko.

33. Nafatali kakuba bisi Bete-Semesi ko, ye ka bisi Bet-Anati ko, kansi wakala kundu ye bakananita, bisi nsi nkulu; kansi bisi Bete-Semesi ye Bet-Anati bayika sielo biau biabindama mu sala.

34. Kansi baamolita bafetikisa bana ba Dani ku miongo, kadi ka babayambula bakulumuka mu mindimba ko.

35. Baamolita batatamana mu kala ku Hali-Helesi, Ayaloni ye Salibimi; kansi moko mabana ba Yosefi makala zitu mu yau, ye bayika sielo biau biabindama mu sala.

36. Nsi abaamolita yatuka ku nzanz' a Nkutu, ku Sela ye yayalangana kuna ntandu.

KAPU 2.

Ndongolo andongi mu nkolomono a Isaeli. Bonso bwakala mu ntangu zaminkongudidi.

Mpofi a Mfumu yatuka ku Ngilingali yayiza ku Bokimi. Yandi wavova: Mono yaluvakisa mu Ngipiti ye yalukotisa mu nsi yiyasila mu ndefi kwa mase meno, ye mono yavova: Kina kwami vunza luwawanu luami ye yeno mu ntangu yikayimani ko.

1 Mose 15: 18. 1 Mose 17: 7 b. 5 Mose 29: 14 b.

2. Yeno mpe ka luna wawasa luwawanu ye bisi nsi yayi ko, kansi luna tulula masalu mau. Kansi ka luawilu nding' ami ko.—Buna nki luavengi!

2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 4 Mose 33: 52 b.

5 Mose 7: 2 b. 12: 3.

3. Nkiangu nu mono mpovele mpe bwabu: Kizolele kubatinisa mu yeno ko, kansi bana kulufetikisa mu tuka tueno, ye nzambi zau zina kala nkievo siongi kwa yeno.

5 Mose 7: 16. Yos. 23: 13.

4. Mpofi a Mfumu bu kavova mambu momo kwa bana babonso ba Isaeli, bantu babwa mu dila.

5. Babika vuma kina nkumbu Bokimi; bayokila Mfumu nkailu kuna.

6. Kadi bwakala ebu, Yosua bu kasindika bantu, bana ba Isaeli bayenda mu baka nsi bonso mwilu, muntu muntu ku fwa diandi.

Yos. 24: 28.

7. Bantu basadila Mfumu mu ntangu yina yakala Yosua moyo ye ntangu yina yakala bangudi zabantu moyo balanda Yosua, i yau bamona mavanga momo mamonso mamonene mavanga Mfumu kwa Isaeli.

Yos. 24: 31.

8. Kansi Yosua, mwan' a Nuni, sielo kia Mfumu, wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu.

Yos. 24: 29 b.

9. Yandi wadiamuswa mu nsi afwa diandi ku Timinati-Helesi mu miongo mia Efalaimi, mu ntini yanode yamongo wa Ngasi.

10. Mbandu yina yayonso bu yamana yonzama kwa mase mau, mbandu yankaka yabalanda, yau ka yazaya Mfumu ko vo mavanga momo makavangila Isaeli.

5 Mose 31: 16.

11. Buna bana ba Isaeli bavanga yina yakala yambi mu meso ma Mfumu ye basadila ba Bali.

4 Mose 25: 3. Nkong. 8: 33. 2 Nt. 1: 2, 6.

1 mb. vuma kibadila.

12. Basisa Mfumu, Nzambi amase mau, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, ye banama nzambi zankaka, i nzambi zabantu babazungidila, ye basambila zo; mu diodio bafwemisina Mfumu.

13. Kadi bu basisa Mfumu bonso bobo ye basadila Bali ye ba Astaloti,

Nkong. 10: 6 b. 1 Sam. 31: 10. 1 Nt. 11: 5, 33. 2 Nt. 23: 13.

14. nganzi za Mfumu zakwama kwa Israeli, ye yandi wabavana mu moko mamimpedi, ye miau miabapela; yandi wabateka mu moko mantantu miau miabazungidila kuna, ye balembana kakidila ntantu miau diaka.

Nkong. 3: 8. 4: 2. Lumb. 44: 12. Yes. 50: 1.

15. Kongo kubayenda, koko kwa Mfumu kwabakakidila, ye babwa mu kubu, bonso bwavova Mfumu ye bonso bwadila Mfumu ndefi, vo bana bo mona, ye baluaka mu nzungu zazinene.

3 Mose 26: 17, 33. 5 Mose 28: 15 b.

16. Buna Mfumu watonginika nkongudidi miabavulusa mu moko mamimpedi miau.

Nkong. 3: 9 b., 15.

17. Kansi ka bawila mpe nkongudidi miau ko, kansi mu kinsuza banama nswalu nzambi zankaka ye basambila zo; bavengama mu nswalu mu nzila yina yayenda mase mau mu ntumumu-nu ansikudukusu za Mfumu, ye ka bavanga bonso yau ko.

18. Nkianguu Mfumu bu katonginika minkongudidi nu yau, buna Mfumu wakala ye nkongudidi ye wabavulusa mu moko mantantu miau, nkongudidi bu wakidi moyo, kadi Mfumu wabafwila nkenda mu diambu diabiaula biau mu yau babazungula ye babakwamisa.

Nkong. 10: 16.

19. Kansi nkongudidi bu kafwa, bawutuka kwau, ye bavanga yina yibivisa ye balutila mase mau, ye banama nzambi zankaka ye basadila zo ye basambila zo; ka bayambula mavanga mau ye mbalu au ko.

20. Nkianguu nganzi za Mfumu zakwama kwa Israeli ye wavova: Bantu baba bu batuludi luwawanu luami, i luna luyasikidikisa kwa mase mau, ye ka bazolele wa nding'ami ko,

21. buna mono mpe kina vutuka kuba bakala dimosi ko mu yau mu bantu babana basisa Yosua, bu kafwa,

22. kidi yatontila Israeli mu yau, kani bazolele keba nzil'a Mfumu ye kwendila yo, bonso bwakeba yo mase mau evo kani ka bazolele ko.

Nkong. 3: 4.

23. Nkianguu Mfumu wayambula

bantu bobo basala, ye kabakuba nswalu ko; kabavana mu koko kwa Yosua ko.

KAPU 3.

Otinieli, Ehudi, Samangali.

Baba i bantu bayambula Mfumu basala, kidi katontila Israeli mu yau, i baisaelita babonsono bakabakala ntuali ye mvita zazonsono mu Kanana ko—

5 Mose 7: 22.

2. mu diambu dia kidi kaka mbandu zalanda zabana ba Israeli zina zo mona, mpasi kana kubalongila bobo, bonso bwena mvita, i yau kaka bakabateka zo mona:

3. mfumu utanu zabafilitea ye bakananita babonsono ye basidonita ye bahivita bakala mu miongo mia Lebanoni, tuka ku monga wa Bali-Helemoni nate ye kuna kukwendanga nzila ku Hamati.

Ysa. 18: 2 b.

4. Mu yau Mfumu kazola tontila Israeli, kidi kazaya, vo bazolele wa nsikudukusu zikavana mase mau mu Mose.

5 Mose 8: 2. Nkong. 2: 22.

5. Bana ba Israeli bu bakala va kati ye bakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita,

6. bakwela bana bau babakento ye bakwedisa bana bau babakento kwa bana bau babubakula ye basadila nzambi zau.

2 Mose 23: 32 b. 34: 16. 5 Mose 7: 3 b.

7. Bana ba Israeli bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye bavilakana Mfumu, Nzambi au, ye basadila ba Bali ye ba Asela.

8. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Israeli, ye wabateka mu koko kwa Kusani-Lisataimi, ntinu ku Alami-Nahalaimi; bana ba Israeli bakatwa sadila Kusani-Lisataimi mu nani diamvu.

9. Kansi bana ba Israeli babokila kwa Mfumu, buna Mfumu watonginika mvulusi mu bana ba Israeli wabavulusea, i Otinieli, mwan' a Kenasi, nleke a Kalebi.

10. Mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi wakala nkongudidi mu Israeli, ye bu kayenda nwan, Mfumu wavana Kusani-Lisataimi, ntinu ku Alami, mu koko kwandi, ye koko kwandi kwabedisa Kusani-Lisataimi.

11. Nsi yabaka yenge mu makumaia manivu; Otinieli, mwan' a Kenasi, wafwa.

Nkong. 8: 23.

12. Kansi bana ba Israeli bawutuka vanga makala mambi mu meso ma

Mfumu; buna Mfumu wavana Engeloni, ntinu mu Moabi, kakala lulendo mu Israeli, bu bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

13. Yandi wabundana ye bana ba Amoni ye Amaleki; mboki yandi wayenda bedisa Israeli, mboki babaka nibanz'a Maba.

14. Bana ba Israeli bakatwa sadila Engeloni, ntinu mu Moabi, mu kumi ye nani diamvu.

15. Kansi bana ba Israeli babokila kwa Mfumu, ye Mfumu watonginika mvulusi muyau, Ehudi, mwan'a Ngela, i mbenyaminita, nkwa koko kwalumoso. Bana ba Israeli bu batidisa nkailu miau mu yandi kwa Engeloni, ntinu mu Moabi,

16. buna Ehudi wakivangila sabala kiakala meno yeku-yeku, mfwoko mosi mu la; yandi wakanga kio kungsi amvwa-tu miandi ku luketo ku lubakala.

17. Yandi wayekula minkailu kwa Engeloni, ntinu mu Moabi. Kansi Engeloni wakala bakala diavuluka beni.

18. Bu kamana yekula minkailu, wasindika bantu banata minkailu.

19. Kansi yandi kibeni wavutuka ku vuma kia Teki ku Ngilingali ye watuma: Mono mbeki nsamu wansweki kwa ngeye, untinu. Ndienu bu kavova: Utusisa yeto ye yeto, buna babonsono banzungidila bavaika momo.

20. Ehudi bu kamana kota kwa yandi kukavwanda mu seka diandi diampango diakala kwa yandi kaka, buna Ehudi wavova: Mono ngiena ye diambu ditukidi kwa Mfumu mu kukamba. Buna wananguka ku kiandu kiandi.

21. Kansi Ehudi walambula koko kwandi kwalumoso ye wakatula sabala mu luketo luandi lualubakala ye wanzoka kio mu vumu kiandi,

22. ye mvilu asabala mpe walanda nkati asabala mu kota, ye mazi mavi ndimisa nkati asabala, kadi kavola sabala mu vumu kiandi ko. Mboki wavaika ye wakota mu vinga kiaseka.

23. Ehudi bu kakota mu vinga, wazika mavitu maseka ku nima ye wabindika mo.

24. Bu kamana vaika, sielo biantinu biayiza, ye bu bamona, vo mavitu maseka mabindamene, babanza: Mu kedika diambu dia ku nenga diena yandi mu seka diandi diampongo.

1 Sam. 24: 4.

25. Kansi bu bavingila ye vingila

ntama beni ye kazibula mavitu maseka ko, babonga nsabi ye bazibula yau kibeni, ye tala, buna mfumu au walambalala wafwa va mabaya.

26. Kansi Ehudi wakitabila, bu bazingidila bobo; wakiviokila vuma kia Teki ye wataba kuna Seila.

27. Bu kaluaka ku nzo andi, i ntumbu telumuna mpungi mu miongo mia Efalaimi; buna bana ba Israeli bakulumuka mu miongo ye yandi ku ntual' au.

28. Yandi wabakamba: Lundama, kadi Mfumu waveni ntantu mieno bamoabita mu moko meno. Buna banama kuna banda ye bakenga masabu ma Yodani mu diambu diabamoabita ye ka bayambulula muntu kasabuka ko.

29. Buna babedisa bamoabita kuna, kani kumi diamafunda mababakala, buna bona bantu bangolo ye bakikesa, widi muntu nkutu katabuswa ko.

30. Buna Moabi walemvulwa kungsi akoko kwa Israeli. Nsi yakala yenge mu lunani luamvu.

31. Samangali, mwan' a Anati, wamvingana; yandi wavonda nkama sambanu zabafilista mu finti-nti fiango-mbe. Yandi mpe wavulusa Israeli.

KAPU 4.

Debola. Balaki wabedisa Sisela. Mfwilu a Sisela mu koko kwa Yacli.

Kansi bana ba Israeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Ehudi bu kamana fwa.

2. Buna Mfumu wabateka mu koko kwa Yabini, ntinu, i mwisi kananita, wayala ku Hasoli. Ntuti ankangu andi i Sisela, ye yandi wakala ku Haloseti-Hangoimi.

Yos. 11: 10. 1 Sam. 12: 9.

3. Bana ba Israeli babokila kwa Mfumu; kadi yandi wakala vwa diakama zamakalu mamvita masengwa, ye yandi wazungula bana ba Israeli mu ngolo mu makumole mamvu.

4. Kansi Debola, mbikudi wanekento, nkazi a Lapidoti, wakala nkongudidi wankento mu Israeli mu ntangu yina.

5. Yandi wavwanda kungsi aba dia Debola va kati ye Lama ye Beteli mu miongo mia Efalaimi, ye bana ba Israeli bayenda baluki kwa yandi, kidi kako-ngudila.

6. Yandi watumisa Balaki, mwan' a Abinoami, watuka ku Kedesi mu Nafatali ye wavova kwa yandi: Tala, Mfumu, Nzambi a Israeli, kembi: Wenda baluki va mongo wa Taboli ye nata

kumi diamafunda mababakala mu bana ba Nafatali ye bana ba Sebuluni.

Ed. 11: 32.

7. Kadi mono nzolele tuadikisa Sisela, ntuti ankangu a Yabini, ye makalu ye makabu mandi, kwa ngeye ku fimwila fia Kisoni ye kumvana mu koko kwaku.

8. Balaki wavova kwa yandi: Vo una kwenda yami, si ngienda, kansi vo kuna kwenda yami ko, kina nipe kwenda ko.

9. Buna watambudila; Inga, ngina kwenda yaku; kansi buna nzitusu ka una kala waku ko mu nzila yiuna kwendila bwabu, kansi Mfumu una teka Sisela mu koko kwankento. Debola wananguka ye wanama Balaki ku Kedesi.

10. Buna Balaki wakutikisa Sebuluni ye Nafatali ku Kedesi, ye kumi diamafunda mababakala mannama kuna; Debola inpe wabaluka yandi kuna.

11. Kansi nkenita Hebeli wavambana ye bakenita bankaka, bana ba Hobabi, ko wa Mose; yandi wabaka vuma biandi bianzo zakoto nate ye kuna ntelebinta mu Sanimi ku Kedesi.

4 Mose 10: 29. Nkong. 1: 16.

12. Sisela wasamununwa, vo Balaki, mwan' a Abinoami, wamana baluka va mongo wa Taboli.

13. Buna Sisela wayonzika makalu mandi mamonsono mamvita, vwa diankama zamakalu masengwa ku fimwila fia Kisoni, ye bantu babonsono bakala kuna, tuka ku Haloseti-Hangoimi.

14. Kansi Debola wavova kwa Balaki: Nanguka, kadi lumbu kiaki i kina kiveni Mfumu Sisela mu koko kwaku; tala, Mfumu uvitidi ku ntual' aku. Buna Balaki wakulumuka mu mongo wa Taboli, ye kumi diamafunda mababakala manama yandi.

15. Mfumu wafidisa tengo-tengo kwa Sisela ye makalu mandi mamonsono ye nkangu andi wawonsono, sabala bu kiasangutwa mu nwanisa Balaki; Sisela wakulumuka mu kalu diandi ye wataba mu malu mandi.

Lumb. 33: 9.

16. Balaki wazonia makalu ye nkangu nate ye ku Haloseti-Hangoimi. Nkangu wawonsono wa Sisela wabilia mu meno masabala; widi muntu nkutu katabuswa ko.

17. Kansi Sisela bu kataba watidika malu mandi ku nzo yakoto ya Yaeli, i nkazi ankenita Hebeli; kadi kikundi kiakala va kati ye Yabini, ntinu ku Hasoli, ye nzo ankenita Hebeli.

18. Buna Yaeli wavaika kwa Sisela ye wavova kwa yandi: Kota kwaku, mfumu ami, kota kwa mono, kutinani ko. Buna yandi wakota kwa yandi mu nzo yakoto, ye yandi wamfuka vunga.

19. Yandi wavova kwa yandi: Umpana finlangu fiandwa, kadi mpwila ngiena. Buna wazibula kuba diamamvumina ye wannwika, ye mboki wawutuka kumfuka.

20. Yandi wavova kwa yandi: Talam kwaku va mwelo anzo yakoto, ye vo muntu una kwiza ye kuyuvula, vo muntu wena vava, buna una vutula ve.

21. Kansi Yaeli, nkazi a Hebeli, wabaka kinko kianza yakoto ye wabonga lukonko mu koko kwandi, mboki watora kota kwa yandi ye wakoma kinko va nsuka zameso mandi ye kiakota nkutu mu nsi. Bobo kafwila vakaleka tulu tuavindu ye wanoka nitu.

22. Mu ntangu yina Balaki wayiza zonii Sisela; buna Yaeli wavaika mu kunkika ye wavova kwa yandi: Wiza ye ngina kusonga bakala diweti tomba. Buna bu kakota kwa yandi, wamona Sisela fwidi, ye kinko kianza yakoto ku nsuka zameso.

23. Bobo Nzambi wayambudila Yabini, ntinu mu Kanana, kalemvulwa kwa bana ba Isaeli mu kina lumbu.

24. Moko mabana ba Isaeli malutula mu kala zitu va Yabini, ntinu mu Kanana; vazimunina bafukisa Yabini, ntinu mu Kanana.

KAPU 5.

Nkunga wambedoso wa Debola ye Balaki.

Buna Debola ye Balaki, mwan' a Abinoami, bayinibila nkunga wau:

2. Lusika Mfumu, mintuadisi bu batuadisa mu Isaeli, ye bantu babanama mu luzolo!

Nkong. 4: 10.

3. Luwa, lumintinu; ludimba, lumadingizi! Mu nzitusu a Mfumu mono nzolele yimbila, nzolele sika Mfumu, Nzambi a Isaeli.

4. Mfumu, bu wakatuka ku Seili, bu watuka mu nsi a Edomi, buna ntoto wazakama, buna dizulu diatengula nkuka zandi, buna matuti matengula nlangu;

2 Mose 19: 16 b. 5 Mose 2: 3 b. 33: 2. Lumb. 68: 7 b. 77: 17. 97: 5. 114: 7.

5. miongo miazakama va zizi kia Mfumu, inga, Sinai diazakama va zizi kia Mfumu, Nzambi a Isaeli.

6. Mu lumbu bia Samangali, mwan'

a Anati, mu lumbu bia Yaeli, buna bantu ka bakala mu zinzila ko; nkibi miakatwa kengila nzila zampasi.

Nkong. 8: 31.

7. Minyadi ka miakala mu Isaeli ko, inga, ka bakala nkutu ko, nate ye mono, Debola, yatelama, yatelama bonso mbuta mu Isaeli.

Nkong. 4: 4.

8. Nzambi zamona zasolwa; buna mvita yakala ku mbazi amielo. Kansi ka mwamonwa nkaku ko ye ka dionga ko mu makumaia mamacunda mu Isaeli.

5 Mose 32: 17. 1 Sam. 13: 19 b.

9. Ntin'ami uvwilo kwa mfumu za Isaeli ye yau mu bantu babanama mu luzolo; inga, lusika Mfumu.

10. Yeno lutentamanga va mpunda zankento zicemanga, yeno luvwandanga va matuando meno, yeno lukwendanga mu zinzila, lumokina momo.

11. Mbokolo zansiki miaponza bu zina wakana va kati ye vuma biandwikunu anlangu, lunungu lua Mfumu lusikwanga kuna, lunungu luangidulu andi mu Isaeli. Buna bantu ba Mfumu bakulumuka ku mielo.

12. Nanguka, nanguka, Debola! Nanguka, nanguka, yimbila nkunga! Telama, Balaki, nakibakila zinkole, umwan' a Abinoami.

13. Buna bantu, i yau basadidila, bavana kintuti kwa makesa. ye Mfumu wampana kintuti mu makesa.

14. Bamana tatamana bonso mianzi mu nsi a Amaleki batuka mu Efalaimi; Benyamini walanda ngeye ye wakisinga mu makabu maku. Mfumu zakulumuka mu Makili ye babakala mu Sebuluni banata nkawa wakintuti.

Yoa. 17: 1. Nkong. 12: 15.

15. Madingizi mu Isakali mabundana ye Debola; Balaki wavanga bonso Isakali; bakulumuka nswalu mu ndimba mu tamba biandi. Va bimila mila bia Lubeni bavovasana manengo mamane.

16. Kansi mu nkiana wasa vwanda mu lumbu luaku ye wawila pitulu biaminivungi? Inga, va bimila mila bia Lubeni bavovasana manengo mamane.

17. Ngiladi wasala mu simu diankaka dia Yolani. Dani—mu nkiana kalengilanga va zinzaza? Aseli wasa vwanda va simu diambu, wasala va mwaka miandi. Yos. 13: 24 b. 19: 24 b., 40 b.

18. Kansi Sebuluni i bantu baniokuna mioyo miao mu lufwa, ye mpe Nafatali, va minzanza va vuma kiamvita.

19. Ntinu miayiza nwanisa, inga,

buna ntinu mia Kanana mianwanisa ku Tanaki, va nlangu wa Mengido; kansi bintani biapalata ka babaka bio ko.

20. Mvita yanwanwa yatuka ku zulu, mbwetete zanzwanisa Sisela mu nzila zau.

2 Mose 14: 24 b. Yos. 10: 12 b. Nkong. 4: 15.

21. Fimwila fia Kisoni fiabakukula, fimwila fiansi nkulu beni, fimwila fia Kisoni. Wenda, mwel' ami, mu ngolo!

Nkong. 4: 13.

22. Buna bodia biabakavulu biadita nkindu, ntentam' miakikesa bu miazoma, zoma nseke.

23. Lusinga Melosi, buvoele mpofi a Mfumu, inga, lusinga bisi nsi au, bu balembwa kwiza sadisa Mfumu, mu sadisa Mfumu va kati ye makesa.

24. Bika Yaeli waluta sakumunwa mu bakento bankaka, i nkazi ankenita Hebeli, inga, kaluta sakumunwa mu bakento bankaka bakalanga mu nzo zakoto.

Nkong. 4: 17 b.

25. Nlangu kalomba, buna wamvana mamvumina; mamvumina maboto kanata mu bola diabiza.

26. Yandi walambula koko kwandi ku kinko, koko kwandi kwalubakala mu lukonko lusadulwanga; wabanda Sisela mu lukonko ye wakosa ntu andi, yandi wakosa nsuk' adisu diandi ye wazokula vo.

27. Va malu mandi wafwokama, wabwa, wabindalala, inga, va malu mandi wafwokama, wabwa; vana kafwokama, wabwa ye waluala mu mfwilu.

28. Mu nela katale ye wasasula mbokolo, i mbut' a Sisela, mu babu: Kalu diandi mu nkiana dieti lengila mu kwiza? Malu mabakavulu bakalu diandi mu nkiana uena fuki kiokio?

29. Balutidi nduka mu mfumu zabakento zandi zavutula (yandi kibeni bu keti kukitangumunina kiuvu kiandi):

30. Mu kedika babeki bintani bibeti kaba bwabu; ntaudi mosi yankento, inga, ntaudi zole zabakento kwa bakala bakala, bintani bianlele miantinta zazingi kwa Sisela, bintani bianlele miantinta zazingi, nlele miabwangulwa namanga-manga; nlele miantinta zazingi, inga, mirole mu mbwangulu yanamanga-manga mu diambu diamalaka mazi-nkole.

31. Bika ntantu miaku miamionsono miabungulwa bobo, u Mfumu. Kansi bakunzolangana bona bonso ntangu yeti seluka mu ngolo zandi zakikesa.

Nsi yakala yenge mu makumaia mamvu.

Lumb. 19: 5. Mat. 13: 43.

KAPU 6.

Nsodolo a Ngidoni ye mbadukulu asalu kiandi.

Kansi bana ba Israeli bu bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, buna Mfumu wabavana mu koko kwa Midiani, mu mvu nsambodia.

2. Koko kwa Midiani kwavita ngolo mu Israeli, ye bana ba Israeli bavanga mu diambu diakukitabila mu Midiani, mabulu momo mena mu miongo bwabu, ye minluka mpe ye siamu biamiongo.

3. Ntangu ka ntangu baisaelita bu bamana kuna, bamidianita, baamalekita ye bisi este bayiza tombuki kwa yau.

5 Mose 28: 33.

4. Yau batua kuna ye babwila ye babunga mbutu miansi nate ye kuna ntini a Ngasa; ka basisa lekwa biamvukila mu Israeli ko, ka mameme, zingombe vo ziimpunda ko.

5. Kadi bayiza baluki kuna ye bulu biau ye nzo zau zakoto ye bayiza mu ntalu yayingi bonso makonko; yau kibeni ye bakamela bau balemmbwa tangwa; bakota mu nsi mu bunga yo.

6. I bobo Israeli diamwesunwa nzungu zazingi mu Midiani; buna bana ba Israeli babokila Mfumu.

7. Bana ba Israeli bu babokila bobo kwa Mfumu mu diambu dia Midiani,

8. buna Mfumu wafidisa nibikudi kwa bana ba Israeli. Yandi wavova kwa yau: Mfumu, Nzambi a Israeli, vo vele ebu: Mono kibeni yaluvaukisa mu nsi a Ngipiti ye yalulandisa mu nzo aki-nanga.

9. Mono yalutanina mu moko mabisi Ngipiti ye mu moko manzungudi mieno miamionsono; mono yabatinisa mu yeno ye yaluvana nsi au.

10. Mono yavova kwa yeno: Mono i Mfumu, Nzambi eno; ka lutinani nza-mbi zisambulwanga kwa baamolita ko, i nsi au yilukalanga kundu. Kansi ka luawila nding' ami ko. 2 Nt. 17: 35, 38 b.

11. Mpofi a Mfumu yayiza wvanda kusi antelebinta ku Ofola, diavuwa kwa abiesilita Yoasi; buna mwan' andi Ngidoni weti tuta witi mu kamunu kiavinia mu diambu diavukisa bio mu Midiani.

12. Mpofi a Mfumu wakizaikisa kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mfumu wena yaku, ukinwani kiakikesa!

13. Ngidoni wamvutudila: Engwa, mfumu ami, vo Mfumu wena yeto,

buna mu nkiana tuabwilulu momo mamonsono? Mangu biandi biabionsono kwe biena, i bina biatukamba mase meto ye bavova: tala, Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti? Bwabu keti Mfumu watuniengi ye watuveni mu ngolo za Midiani.

2 Mose 18: 14.

14. Buna Mfumu wabangumuka kwa yandi ye wavova: Wenda mu ngolo zaku zazi ye vulusa Israeli mu ngolo za Midiani; tala, mono ifidisi.

Eb. 11: 32 b.

15. Yandi wamvutudila: Engwa Mfumu, nki kiilenda vulusila Israeli? Sinsi diani keti dilutidi mu fwafwa mu Manase ye mono kibeni ndutidi mu ke mu nzo asami.

16. Mfumu wavova kwa yandi: Mono ngina kala yaku ye una bedisa Midiani, nkievo bena muntu mosi kaka.

2 Mose 3: 12.

17. Kansi yandi wamvutudila: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna umbwesa dimbu, vo i ngeye weti kumbokisa.

18. Kukatukani vava ko, nate ye mbeni vutuka kwa ngeye ye mpaikisi nkailu ami wangioka ye ntudidi wo kwa ngeye. Yandi wavova: Nzolele vingila, nate ye una vutuka.

19. Buna Ngidoni wakota ye wakubika mwan' ankombo, mampa malembwa funa mpe maefa kimosi kiamfumfuta; mboki watula mbizi mu mpidi ye watula nkadu mu mvungu; mboki wawaikisa bio kwa yandi kusi antelebinta ye watula bio.

20. Kansi mpofi a Nzambi wavova kwa yandi: Bonga mbizi ye mampa malembwa funa ye tula bio va tadi diamongo kuna ye tengula nkadu va ntandu abiau. Yandi wavanga bo.

21. Mpofi a Mfumu walambula nkawa wakala mu koko kwandi, mu nsuk' awau wavalakana mbizi ye mampa malembwa funa; buna tia tuavaika mu tadi ye tuamana mbizi ye mampa malembwa funa, ye buna mpofi a Mfumu yalala va meso maudi.

3 Mose 9: 24. 1 Nt. 18: 38 b. 2 Lus. 7: 1.

22. Buna Ngidoni wamona, vo i Mpofi a Mfumu, ye Ngidoni wavova: Engwa mono, Mfumu, Mfumu, bu mbweni mpofi a Mfumu bwabu zizi mu zizi!

2 Mose 33: 20 b. Nkong. 13: 22 b.

23. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: Yenge kiakala yaku, kutinani ko, kuna fwa nkutu ko.

24. Buna Ngidoni watunga disalu kuna kwa Mfumu ye wabika dio Mfu-

mu i yenge; diakidi nate ye bwabu ku Ofola diakisi abiesilita.

25. Fuku dina Mfumu wavova kwa yandi: Bonga ngombe yambakala yivwidi saku, ye ngombe yankaka yambakala yamvu nsambodia. Mboki tulula salu dia Bali divwidi saku, ye bembu Asela kitelamene vana.

5 Mose 7: 5.

26. Mboki tunga disalu kwa Mfumu, Nzambi aku, kuna ntandu avuna kiasi kiasiamu ye kubika kio bonso bufweni; mboki bonga ngombe yankaka yambakala ye yoka yo bonso nkailu angioke va nkuni za Asela kiubembele.

27. Buna Ngidoni wanata kumi diabakala mu sielo biandi ye wavanga bonso bwankamba Mfumu. Kansi bukatina mu vanga bo mu mwini, mu diambu diawonga mu bayandi ye mu babakala mu nibanza, buna wavanga bo mu fuku.

28. Nsuka nabu babakala mu mbanza bamona, vo salu dia Bali ditulukidi, vo Asela kiasinangana vana kiamana bembwa, ye vo ngombe yankaka yambakala yayokwa bonso nkailu angioke va disalu diatungudulwa.

29. Buna bavovasana: Nani vengi bo? Bu bayuvula ye bafungunina, bazarikuswa, vo i Ngidoni, mwan' a Yoasi, vengi bo.

30. Buna babakala mu mbanza bavova kwa Yoasi: Vaikisa mwan' aku vava, sika katwa fwa; kadi yandi tuludi salu dia Bali, ye yandi bembele mpe Asela kiatelamene vana va lueka.

31. Kansi Yoasi wavutula kwa yau babonsono banzungidila: Luzolele zonzila bungu dia Bali, luzolele kwiza kunsadise? Wonso uzolele zonzila bungu dia Bali yandi una vondwa bu ka kwakiele ko. Vo yandi i Nzambi, bika kazonzila bungu diandi yandi kibeni, ndieu bu katuludi salu diandi.

1 Nt. 18: 21.

32. Mu diambu diodio yandi wabi kwa Yelubali, bu bavova: Bika Bali kazonzila bungu diandi kwa yandi, bu katuludi salu diandi.

Nkong. 7: 1.

33. Bamidianita, baamalekita ye bisi este buna bena bakutakana ye basabuka nzadi ye baleka mu ndimb' a Yisileli.

34. Kansi Ngidoni wavvikwa ngolo zampeve ya Mfumu; yandi watelumu na mpungi ye mboki Abieseli watumu-swa ye wannama.

1 Lus. 12: 18. 2 Lus. 24: 20. Luk. 24: 40.

35. Yandi wafidisa ntumwa mwa-

monsono mu Manase diamvimba ye bankaka batumuswa mpe ye bannama; i bobo mpe wafidisa zintumwa kwa Aseli, Sebuluni ye Nafatali, ye yau bannanguka mpe mu bwabana ye bankaka.

36. Ngidoni wavova kwa Nzambi: Vo ngeye zolele vulusa Isaeli mu koko kwami, bonso buwavovele, buna nawe:

37. bwabu mono si itula mika miami mu kianu; buna vo noko dina bwa va mika kaka, nsi bu yena yayuma mwamonsono, buna nzaidi, vo ngeye una vulusa Isaeli mu koko kwami, bonso buwavovele.

38. Bwakadila bobo, kadi bu kakama mika nsuka nabu, buna wakama mio noko diadingi ye bola diadionsono diazala kwa nlangu.

39. Kansi Ngidoni wavova kwa Nzambi: Bika nganzi zaku ka zakwama kwa mono ko, bu mpovele diaka mpova mosi kaka. Ungiambula yatonta diaka ntonta mosi mu mika: vanga ebu, vo mika kaka mina kala miayuma, noko bu dina bwa mwamonsono va nsi.

1 Mose 18: 30 b.

40. Nzambi wavanga bo fuku dina; mika kaka miakala miayuma, kansi noko diabwa mwamonsono va nsi.

KAPU 7.

Ngidoni wabedisa bamidianita.

Nsuka nabu Yelubali, i Ngidoni, wannanguka ye bantu babonsono bannama, ye batua ku nto a Halodi; buna tua kiabamidianita kiakala mu ntini yanode, tuka ku nzanz' a Mole ye mu banda mu ndimba.

Nkong. 6: 32.

2. Kansi Mfumu wavova kwa Ngidoni: Bantu bakunemi bavitidi mu ntalu yayingi, kidi yazola vana Midiani mu moko mau; kadi buna Isaeli dilenda kukisika ye vova: Kwami koko kwampulusi.

5 Mose 8: 17 b.

3. Nkiangunu loka kwa bantu ye vova: Vo muntu tinini ye wena wonga, bika kavutuka ku nzo andi ye kakatuka nswalu mu mongo wa Ngiladi. Buna makumole ye mafunda mole mababakala mu bantu mavutuka, ye kumi dianafunda kaka diasala.

5 Mose 20: 8.

4. Kansi Mfumu wavova kwa Ngidoni: Bantu bakidi babingi; ubanata ku nlangu, ye kuna ngina kusodila bankaka mu yau. Buna ndieu ungina bika kwa ngeye: ndiena una kwenda yaku, yandi lenda kwenda yaku, kansi wonso wonso ungina bika kwa ngeye: ndiena

kana kwenda yaku ko, yandi kalendi kwenda ko.

5. Buna wanata bantu ku nlangu. Mfumu wavova kwa Ngidoni: Babonsono bana yabikila nlangu, bu beti wo yabikila mu ludimi, bonso busanga inlwa, yau bana tulwa vankaka, ye bobo mpe babonsono bana fukama va maku-ngunu mu nwa.

6. Buna ntalu ayau bayabikila nlangu mu bongwa wo mu koko ku nwa yakala nkama tatu zababakala; bantu bankuka babonsono bafukama va maku-ngunu mu nwa nlangu.

7. Mfumu wavova kwa Ngidoni: Mu nkama zozo zitatu zababakala ziyabiki-di nlangu ngina kuluvulusila ye vana Midiani mu koko kwaku; bantu bankaka babonsono balenda vutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi.

1 Sam. 14: 6. 2 Lus. 14: 11.

8. Buna bantu bandi babonga nkuta ye mpungi zakala yau, ye mboki baisaelita bankaka babonsono basindukwa ku nzo zau, muntu muntu ku nzo andi yakoto; yandi wasimba nkama zozo zitatu kaka zababakala. Tna kiabamidianita kiakala ku banda ku ndimba.

9. Mfumu fuku dina wavova kwa yandi: Telama ye kulumuka ku tua kiau, kadi ibaveni mu koko kwaku.

10. Kansi vo weti tina mu kulumuka koko, buna wenda kwaku ye sielo kiaku Pula kaka ku tua kiau

11. ye dimba mavovwanga kuna, mboki una baka kibakala mu kwenda kulumuki ku tua kiau. Yandi wayenda ye sielo kiandi Pula kwakala binwani biakenga tua.

12. Bamidianita, baamalekita ye bisi este babonsono balambalala muna mu ndimba, ntalu yayingi bonso makonko; bakamela bau balembunwa tangwa, mbidi antalu bonso nienge wasimu diambu.

Nkong. 6: 3, 5, 33.

13. Ngidoni bu kaluaka kuna, buna bakala dieti kamba ndozi kwa wankaka. Yandi wavova: Bwabu ndotolongwo ndozi. Nkiewo mbweni, vo dimpa diabali dzi nengumuki ye dikotele mu tua kiabamidianita. Dialuaka nate ye ku nzo yakoto ye dibumangenenge yo ye dibwidi ye dikindudi yo ye nzo yakoto yalambalala bo.

14. Buna wankaka wavutula ye wavova: Diodio diena mbangudulu yayi kaka, vo i sabala kiaisaelita Ngidoni, mwan'a Yoasi; Nzambi waveni Midiani ye tua kiamvimba mu koko kwandi.

15. Ngidoni bu kawa ndozi yoyo ye

mbangudulu, wasambila. Mboki wavutuka ku tua kia Isaeli ye wavova: Lutelama, kadi Mfumu veni tua kiabamidianita mu moko meno.

16. Yandi wakaba nkama zandi zitatu zababakala mu makabu matatu ye wabavana buna bena zimpungi mu moko ye mvungu miankatu ye binga mu ngudi aminvungu.

17. Yandi wabakamba: Luntala ye luvanga bonso mono; bu ndueki ku mbel' atua kiau, luna vanga bonso bungina vanga.

18. Mono ye babonsono bena yami bu tuna sika zimpungi, buna yeno mpe luna sika zimpungi kinzungidila ye tua kiamvimba ye bokila: Mu dianbu dia Mfumu ye Ngidoni!

19. Buna Ngidoni ye nkama yina yababakala bakala yandi bu baluaka ku mbel' atua, lo bialuku biakati bu biakala, ye nkengi mialuku bu miakitudulwa, buna batelumuna zimpungi ye babula mvungu miakala mu moko mau.

20. Makabu matatu masika zimpungi ye mabula mimvungu; mu koko kwalumoso babonga binga ye mu koko kwalubakala zimpungi ye batelumuna zo; babokila: Sabala kia Mfumu ye kia Ngidoni!

21. Kansi batelama napi, muntu muntu va vuma kiandi, mu tueka tuatonsono tuatua. Buna babonsono mu tua babadika yungusa yeku-yeku ye bokila ye taba.

22. Bu batelumuna nkama tatu zina zimpungi, buna Mfumu wasangata sabala kiamuntu muntu kwa wankaka mu tua kiakionsono; yau bakala mu tua bataba nate ye ku Bete-Hasita, mu ntini ya Selela, nate ye ku simu dia Abeli-Mehola, vioka Tabati.

1 Sam. 14: 20. 2 Lus. 20: 23. Lumb. 83: 9.

23. Baisaelita ku Nafatali ye Aseli ye Manase diadionsono batumuswa ye bazoma bamidianita.

24. Ngidoni wakifidisila ntumiwa mu nsi yayonsono yamiongo nia Efalaimi ye watuma: Lukulumuka mu kakidila Midiani ye lukenga minlangu mu nzil' au nate ye ku Bete-Bala, Yodani mpe. Bobo babakala babonsono ba Efalaimi batumuswa ye bakenga minlangu nate ye ku Bete-Bala, Yodani mpe.

25. Yau babaka mfumu zole zamidianita kinkole, Olebi ye Sebi, ye babewa Olebi ku tadi dia Olebi, ye babema Sebi ku kamunu kia Sebi, ye bazoma bamidianita. Kansi ntu wa Olebi ye

wa Sebi banata mio kwa Ngidoni mu simu diankaka dia Yodani.

Lumb. 83: 11. Yes. 9: 4. 10: 26.

KAPU 8.

Baefalaimita babama. Bakudikila bedisa bamidianita. Ngidoni watina mu kala ntinu; efode kiandi ku Ofola. Bana bandi babakala. Mfwilu andi ye ndiamusu andi.

Kansi babakala ba Efalaimi bavova kwa yandi: Mu nkiana watuvangidi bobo, vo kwatutumisi ko, bu wayeke nwanisa Midiani? Yau bambamina mu nganzi.

Nkong. 12: 1.

2. Yandi wabavutudila: Nki nsidi bwabu kilenda dedukuswa ye yeno? Ngionzoko yazimunina ya Efalaimi ka yiviokele ngionzoko avinia ya Abieseli koe?

Nkong. 6: 11, 34.

3. Mu moko meno Nzambi wavana mfumu zabamidianita Olebi ye Sebi. Nki yalendele yilenda dedukuswa ye yeno? Bu kavovila bobo, nganzi zau zavonga kwa yandi.

4. Ngidoni bu kaluaka ku Yodani, wasabuka dio ye nkama zina zitatu zababakala zakala yandi, ye banoka uitu mu diambu diazoma.

5. Nkianguu wakamba kwa babakala bakala ku Sukoti: Luvana mampa mankaka kwa bantu beti kundama, kadi banokene nitu, bu ngieti zoma ntinu miamidianita Seba ye Salamuna.

6. Kansi bakuluntu ku Sukoti bavutula: Kadi buna wakibakidi moko ma Seba ye Salamuna mu koko kwakue, mpasi si tuavana mampa kwa nkangu aku?

7. Ngidoni wavova: Ka diambu ko, Mfumu bu kana vana Seba ye Salamuna mu koko kwani, buna ngina tuta nsuni mieno mu mpanga zansi yankatu ye nsende.

8. Yandi wakatuka kuna ye wayenda ku Penueli ye wavova mpila mosi kwa yau bakala muna; babakala ku Penueli bavutula mvutulu yimosi, bonso bwavutula babakala ku Sukoti.

9. Buna yandi wavova mpe kwa babakala ku Penueli: Bu ngina rutuka mu malembe, ngina tulula nzo yayi yayongi.

10. Kansi Seba ye Salamuna bakala ku Kalakoli ye nkangu wawonsono wakala yau, kani kuni ye mafunda matanu i babonsono basala mu nkangu wawonsono wabisi este; kadi yau babilama bakala nkama mosi ye maku-

mole mamafunda mababakala banata sabala.

11. Ngidoni wayenda ku nzil' azingamba, mu ntini yaeste ya Noba ye Yongobeha, ye wabuma nkangu kuwawuvama mu tua kiau.

4 Mose 32: 35, 42.

12. Seba ye Salamuna bataba, kansi yandi wabazoma; yandi wabaka ntinu miamiole miamidianita Seba ye Salamuna kinkole ye wamwangisa nkangu wawonsono.

13. Ngidoni, mwan'a Yoasi, bu katuka ku nivita, ye wakulumuka nzanz' a Helesi,

14. buna wamona vuvi, i mwisi Sukoti, ye wamfiongunina, ye wakatwa kunsonikina bakuluntu ba Sukoti ye bangudi zabantu kuna, lusambodia ye babakala nsambodia.

15. Mboki bu kaluaka kwa babakala ku Sukoti, wavova: Tala, bwabu Seba ye Salamuna bena vava baluambekila nkiadi: kadi wakibakidi moko ma Seba ye Salamuna mu koko kwakue, mpasi tuavana mampa kwa babakala baku banokene nitu?

16. Mboki wabonga bangudi zabantu mu mbanza ye wabonga mpanga zitukidi mu nsi yankatu ye nsende, ye wabimbisa zo babakala ku Sukoti.

17. Nzo ayongi ku Penueli watulula yo ye wabema babakala mu mbanza.

18. Kwa Seba ye Salamuna wavova: Bwe bakala babakala bobo baluabema va Taboli? Bavutula: Bafwanane ye ngeye; muntu muntu wamonika bonso mwan' akitinu.

19. Yandi wavova: Buna yau i mpangi zami, bana bababakala bambut' ami. Kasi mu Mfumu amoyo: vo luabavukisa, nga kina kulubema ko.

20. Mboki wavova kwa Yeteli, nsemokono andi: Nanguka wababema. Kansi ntandi kavola sabala kiandi ko, kadi watina, bu kakala ntaudi kaka.

21. Buna Seba ye Salamuna bavova: Nanguka ngeye kibeni, ye utuvonda; kadi bonso bwena bakala, i bobo mpe ngolo zandi. Buna Ngidoni watelama ye wabema Seba ye Salamuna. Yandi wabonga ntoko zozo zakala mu malaka mabakamela bau.

Lumb. 83: 11.

22. Baisaelita bavova kwa Ngidoni: Utuyala kwaku, ngeye kibeni ye mboki mpe mwan' aku ye ntekolo aku; kadi ngeye watuvulusi mu koko kwa Midiani.

23. Kansi Ngidoni wabavutudila: Mono kizolele kuluyala ko, ye mwan' ami kana mpe kuluyala ko, kansi Mfumu una kuluyala.

24. Ngidoni wavova diaka kwa yau : Kansi dimosi nzolele kululomba : lunpana, muntu muntu, welo wambombo ulubeki bonso bintani. Kadi bavwata welo wawola wambombo, bu bena baisamaelita.

25. Yau batambudila : Inga, tuzolele wo vana kwa ngeye. Bayalumuna nlele ye batuba wo, muntu muntu, welo wambombo ubatambula bonso bintani.

26. Welo wawola ukalomba wakala funda dimosi ye nkama nsambodia zasekeli biawola mu zitu—wowo ye mboki ntoko zamalaka, nlunga miamatu ye mwatu miampumbu miavwata ntinu miamidianita ye mboki tuvambu tuakala mu malaka mabakamela bau.

27. Ngidoni wavangila bio efode ye wamanika kio mu mbanz' andi, Ofola ; Israeli diadionsono dianama kio mu kinsuza. Kiau kiayika siongi kwa Ngidoni ye nzo andi.

2 Mose 28: 4, 6 b. Nkong. 17: 5.

28. Midiani walemvulwa kwa bana ba Israeli ye kavutuka nanguna ntu andi ko. Nsi yakala yenge mu makumaia mamvu, ntangu yayonsono yakala Ngidoni moyo.

Nkong. 8: 11.

29. Kansi Yelubali, mwan' a Yoasi, wavutuka ku nzo andi, ye mboki wakala mu nzo andi.

30. Ngidoni wakala lusambodia luabana bababakala batuka mu luketo luandi, kadi wakwela bakazi babingi.

31. Nkento wakiavengama ukakeba ku Sekemi wambutula mpe mwana wabakala ; yandi wamvana nkumbu Abimeleki.

32. Ngidoni, mwan' a Yoasi, wafwa mu ndununu yabiza ye wadiamuswa mu ndiamu asandi Yoasi ku Ofola diaabieselita.

33. Kansi Ngidoni bu kafwa, bana bana ba Israeli babadika diaka nama ba Bali mu kinsuza ; bakivangila Bali-Beliti bonso nzambi.

Nkong. 9: 4.

34. Bana ba Israeli ka babanzila Mfumu, Nzambi au ko wabatanina mu moko mantantu miau miamionsono mu tueka tuationsono.

35. Ka basonga mpe tonda kwa nzo a Yelubali ko, i Ngidoni, bonso mvutudulu mu yina yayonsono yambote yikavanga kwa Israeli.

Nkong. 9: 5 b.

KAPU 9.

Kimpumbulu kia Abimeleki ye mbungulu andi.

Kansi Abimeleki, mwan' a Yelubali, wayenda kwa mpangi zambut' andi ku Sekemi ye wavova kwa yau ye kwa babonsono bakala kibutu ye nzo ase diambut' andi, ye wavova :

Nkong. 8: 30 b.

2. Luvova ebu kwa bisi Sekemi babonsono : Nki kilutidi kwa yeno, vo lusambodia luababakala, i bana babonsono ba Yelubali, bana kuluyala vo bakala dimosi dina kuluyala ? Lubambuka mpe moyo, vo mono i nsuni eno ye visi bieno.

3. Buna mpangi zambut' andi zavova monio mamonsono mu ntomono andi kwa bisi Sekemi babonsono. Yau balebakana mu Abimeleki, kadi babanza : Keti yandi i mpangi eto.

4. Yau bamvana lusambodia luasekeli biapalata biatuka mu vwala dia Bali-Beliti ; mu biobio Abimeleki watomba bantu baminzebi ye babimpumbulu ; yandi wakala ntuti au.

Nkong. 8: 33.

5. Mboki wayenda ku nzo asandi ku Ofola ye wabema mpangi zandi kuna, bana bababakala ba Yelubali, lusambodia luababakala, ye mu tadi dimosi kwandi ; kansi Yotami, mwan' anleke a Yelubali, wavuka, kadi waswama.

2 Nt. 10: 7.

6. Buna bisi Sekemi babonsono bakutakana ye babonsono bakala ku Milo, ye bayenda yadisa Abimeleki ntinu ku ntelebinta wadimbu kiambambukulu amoyo lukufi ye Sekemi.

Yos. 24: 25 b.

7. Yotami bu kasamununwa wo, wayenda telama va mbat' amongo Ngelisimi ye wasasula nding' andi ye waboka ye wavova kwa yau : Lungwila, lubisi Sekemi, kidi Nzambi mpe kaluwa.

5 Mose 11: 29 b.

8. Vakiakala minti miayenda kusa ntinu au. Miau miavova kwa nti wao-live : Do kala ntinu eto.

9. Kansi nti waolive wavutula : Kadi mono ngina sisa mazi mami maizitusulwanga kwa zinzambi ye bantu ye kwenda vevila va ntandu anti miankaka ?

10. Buna minti miavova kwa nti wakuyu : Wiza kwaku ye kala ntinu eto.

11. Kansi nti wakuyu wavutula : Kadi mono ngina sisa nazeke-zeke kiani ye bana bami bambote ye kwenda vevila va ntandu anti miankaka ?

12. Buna minti miavova kwa nti wavinia : Wiza kwaku ye kala ntinu eto.

13. Kansi nti wavinia wavutula : Kadi mono ngina sisa ngolo zami zavinia ziyangidikanga zinzambi ye bantu ye kwenda vevila va ntandu anti miankaka ?

Lumb. 104: 15.

14. Buna minti miamionsono miavova kwa nti wampanga : Wiza kwaku ye kala ntinu eto.

15. Nti wampanga wavutula kwa minti : Vo i mabanza meno nadede mu kunkusa ntinu eno, buna luiza vungamana kungsi ampozi ami ; vo ka bwa ko, buna tia tuna vaika mu nti wampanga ye manisa nti miansedeli va Lebanoni.

16. Buna luwa bwabu : vo luvengi kedika ye busongele, bu luavengi Abimeleki ntinu, ye vo luvengi bwambote kwa Yelubali ye nzo andi ye lumvutudidi yina yavanga moko mandi—

17. sami bu dialunwanina, bu kaka-bukila moyo andi ntima ye walutanina mu koka kwa Midiani,

18. bwabu bu lunangumukini nzo asami ye lubemene bana bandi bababakala, lusambodia luababakala va tadi dimosi kwandi ye luvengi Abimeleki, mwan' asiolo kiandi kiantento, ntinu abisi Sekemi, yandi bu i mpangi eno—

19. nkiangunu vo luvengi kedika ye busongele kwa Yelubali ye nzo andi lumbu kiaki, buna luyangalala mu Abimeleki, ye yandi mpe bika kayangalala mu yeno ;

20. vo ka bwa ko, bika tia tuavaika mu Abimeleki ye manisa bisi Sekemi ye yau bena ku Milo, ye bika tia tuavaika mu bisi Sekemi ye mu yau bena ku Milo ye manisa Abimeleki.

21. Yotami watina nswalu ye watinina ku Beli, ye kuna kakala, kidi kabaka vatu mu mpangi andi Abimeleki.

22. Abimeleki bu kamana yala ba Israeli mu mvu ntatu,

23. Nzambi wafidisa mpeve yalusuku va kati ye Abimeleki ye bisi Sekemi, ye bisi Sekemi badimbula minu kwa Abimeleki.

24. (Bobo bwakala, mpasi mbwili alusambodia luabana bababakala ba Yelubali yayenda detila, ye kidi kayambula menga mau mabwa va mpangi au Abimeleki wababema, ye mpe kwa bisi Sekemi bansadisa, kidi kalenda bema mpangi zandi.)

25. Mu diambu diakumbivisa bisi Sekemi batuma bantu banlangidila va

minzanza, ye yau bapela babonsono bavioka kuna mu nzila. Diodio diasamunwa kwa Abimeleki.

26. Kansi Ngali mwan' a Ebedi, wayiza ye mpangi zandi, ye yau banatuka ku Sekemi, ye bisi Sekemi banlekila minu.

27. Bwakala, vo bayenda ku mayinza mu vela bana baviania mavinia, ye bakama bana bavinia ye bakembila nkembo wakiese, buna mpe bakota mu nzo anzambi au ye badia ye banwa ye basinga Abimeleki.

28. Ngali, mwan' a Ebedi, wavova : Abimeleki i nki ye Sekemi i nki, vo tuna kunsadila ? Ketu yandi i mwan' a Yelubali, ye Sebulo keti i nkengi andi. Ve, lusadila babakala batukidi mu Hamoli, se dia Sekemi. Mu nkiana si tuasadila ndieu ?

1 Mose 34: 2.

29. Engwa, vo mbeki bantu baba mu nkebolo ami ! Buna ikuba kwami Abimeleki. Mu Abimeleki kavova : Niekisa nkangu aku ye vaika kwaku.

30. Kansi Sebulo, ntutu mu mbanza, bu kawa mavova Ngali, mwan' a Ebedi, nganzi zandi zakwama.

31. Yandi wafidisa ntumwa mu bungubi kwa Abimeleki ye watuma : Ngali, mwan' a Ebedi, ye mpangi zandi balueki ku Sekemi, ye bwabu beti kutengudila mbanza.

32. Nkiangunu nanguka mu fuku, ngeye ye bantu baku, ye kambidila va via.

33. Mbeki nsuka nabu, ntangu bu yeti seluka, ulenda pasunuka ku mbanza. Bu kana vaika ye bantu bandi mu kunwanisa, bika wamvangila bonso buulenda baka kani.

34. Buna Abimeleki wananguka ye bantu bandi babonsono mu fuku ye bakambidila Sekemi mu makabu maia.

35. Ngali, mwan' a Ebedi, wavaika ye watelama vakotulwanga mu mwelo ambanza ; Abimeleki i ntumbu nanguka ye bantu bandi kubakambidila.

36. Ngali bu kamona bantu, wavova kwa Sebulo : Tala, kuna bantu beti kwiza kulumuki mu minzanza. Kansi Sebulo wavutula kwa yandi : I kini kiamiongo kwandi kieti monika nkievo bantu mu meso maku.

37. Ngali wabula nmembo diaka ye wavova : Inga, kuna bantu beti kulumu mu nzanz' a Kati, ye kabu diankaka dieti kwiza mu nzila yitukanga ku ntelebinta wa Mbangukulu adimbu.

38. Buna Sebulo wavova kwa yandi : Kinwa kiaku kwe kiena bwabu, i ngeye

wavova : Abimeleki i nki, vo si tuakunadila ? Tala, koko kweti kwiza bantu bawayinini. Vaika bwabu ye kuba-nwanisa.

39. Buna Ngali wawaika ye wavita ku ntu abisi Sekemi ya wanwanisa Abimeleki.

40. Kansi Abimeleki wantinisa, ye yandi wataba beni mu yandi ; babingi babilama nate ye ku mwelo ambanza.

41. Abimeleki walengila ku Aluma ; kansi Sebuli wakuba Ngali ye mpangi zandi ye kabayambula bakala mu Sekemi ko.

42. Lumbu kialanda bantu bavaika mu mayinza ; diodio diasamunwa kwa Abimeleki.

43. Buna yandi wanata bantu bandi ye wabakaba mu makabu matatu ye wabakambidila mu via. Bu kamona, vo bantu bavaika mu mbanza, wananguka ye wababwila ye wabavonda.

44. Abimeleki ye makabu makala yandi bapasumuka ye batelama vakotulwanga mu mwelo ambanza ; kansi makabu mole nankaka mapasumuka kwa babonsono bakala mu mayinza ye babavonda.

45. Abimeleki bu kamana nwanisa mbanza lumu kina kiamvimba, buna wabaka mbanza ye wabema bantu bakala muna. Mboki watulula mbanza ye wamwangisa mungwa va vuma.

46. Bisi nzo yayongi ya Sekemi bu bawa diodio, bayenda mu vuma kina kiakola mu vwala diateki Eli-Beliti.

47. Abimeleki bu kasamununwa, vo bisi nzo yayongi ya Sekemi babonsono bakutakene mono,

48. buna yandi ye bantu bandi babonsono bayenda ku mongo wa Salamoni ; Abimeleki wabonga kiubi mu koko kwandi ye wakwanga vala dianti ye wazangula dio ye watula dio va vembo ; yandi wavova kwa bantu bandi : Luva nga bumosi nswalu, bonso bulumweni, vo mono mpengi.

49. Buna bantu babonsono bazaka mavala, muntu muntu ye diandi vala ye banama Abimeleki ye batula mavala va ntandu avuma kina kiakola ye bakwika vuma kiakola va ntandu ayau bakala vana ; nkianguu bantu babonsono bafwa mpe bakala mu nzo yayongi ya Sekemi, kani funda diababakala ye bakento.

50. Abimeleki wayenda ku Tebesi ye wakakula Tebesi ye wabaka dio.

51. Kansi muna nkati ambanza

mwakala nzo yayongi yangolo, kuna kwatinina babakala ye bakento babonsono, bisi mbanza babonsono, ye baki-zikidila ; mboki bamaka va nludi anzo yayongi.

52. Abimeleki wayiza ku nzo yayongi ye wanwanisa yo ; yandi wafinama ku mwelo anzo yayongi mu yoka yo mu tia.

53. Kansi nkento watuba tadi diandikina va ntu a Abimeleki ye walueka konzongolo kiantu andi beni.

54. Buna wabokila nati kiandi kiabiluazu mu nswalu ye wavova kwa yandi : Vola sabala kiaku ye umponda, kidi kina bikwa ko : nkento wambema. Buna sielo kiandi kiazoka kio ye wafwa.

55. Baisaelita bu baimona, vo Abimeleki fwidi, bavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi. 1 Sam. 31: 4.

56. Nkianguu Nzambi wayambula yina yambi yavutukila yavanga Abimeleki kwa sandi, bu kabema lusambodia luampangi zandi.

57. Yina yambi yayonsono yavanga babakala ba Sekemi Nzambi wayambula yavutuka va ntu miau. I bobo bwayenda detila mu yau lusingulu lua Yotami i mwan' a Yelubali.

KAPU 10.

Tola ye Yaili. Isaeli diaka mu moko mantantu miau.

Walandila Abimeleki i Tola, mwan' a Pua, mwan' a Dodo, bakala diatuka mu Isakali, watelama mu vulusa Isaeli ; yandi wakala kundu ku Samili, mu miongo mia Efalaumi.

2. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu makumole ye nivu ntatu ; mboki wafwa ye wadiamuswa ku Samili.

3. Ngiladita Yaili wamvingana. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu makumole ye nivu miolo.

4. Yandi wabaka makumatatu mabana bababakala matentamanga va makumatatu mampunda ; babaka makumatatu mambanza. Zau zibikwanga nate ye bwabu mavata ma Yaili, ye mena mu nsi a Ngiladi.

4 Mose 32: 41. 5 Mose 3: 14. Nkong. 12: 14.
1 Luta 2: 22.

5. Yaili wafwa ye wadiamuswa ku Kamoni.

6. Kansi bana ba Isaeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye basadila ba Bali ye ba Astaloti

ye nzambi za Alami, za Sidoni, za Moabi, zabana ba Amoni ye zabafiliitea ye basisa Mfumu ye ka bansadila ko.

7. Buna nganzi za Mfumu zakwana kwa Israeli, ye yandi wabateka mu moko mabafiliitea ye bana ba Amoni.

8. Yau bakwanisa bana ba Israeli ye babavangila ngolo zazingi mvu una; mu kuni ye nani diamvu bavangila bobo kwa bana babonsoho ba Israeli bakala mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi abaamolita, mu Ngiladi.

9. Mboki bana ba Amoni basabuka Yodani ye banwanisa mpe nzo a Yuda, Benyamini ye Efalaimi, ye Israeli wamona nzungu zazingi.

10. Buna bana ba Israeli baboka kwa Mfumu ye bavova: Yeto tuavolele masumu kwa ngeye, kadi keti tuasisidi Nzambi eto ye tuasadidi ba Bali.

11. Kansi Mfumu wavova kwa bana ba Israeli: Kadi kialuvulusa mu bisi Ngipiti, baamolita, bana ba Amoni ye bafiliitea koe?

12. Basidonita, baamalekita ye baamonita baluzungula mpe; bu luambo-kila, mono yaluvulusa mu moko mau.

13. Kansi yeno luansisidi ye luasadidi nzambi zankaka; nkiangunu kizolele vutuka kuluvulusa ko.

5 Mose 32: 15 b., 19 b.

14. Lukatuka ye lubokila nzambi ziluasolele; bika zaluvulusa, vo lueti mona nzungu bwabu.

5 Mose 32: 38. Yel. 2: 28.

15. Buna bana ba Israeli bavova kwa Mfumu: Yeto tuavolele masumu; utuvangila nadede bonso buuzolele. Ututanina kaka bwabu ntanina yayi.

1 Sam. 12: 10.

16. Mboki bakikatudila nzambi zenzenza ye basadila Mfumu. Buna yandi kazola vutuka vibidila ko mu mona nzungu za Israeli.

Nkong. 2: 18 Lumb. 78: 65 b.

17. Bana ba Amoni batumuswa ye batua ku Ngiladi; kansi bana ba Israeli bayonzama ye batua ku Mispia.

18. Buna bantu bavovasana, i bakuluntu ba Ngiladi: Nani zolele badika nwanisa bana ba Amoni? Wonso uzo-lele bo una kala mfumu kwa bisi Ngiladi babonsoho.

Nkong. 11: 6 b.

KAPU 11.

Yefeta. Mbedoso andi yikabedisa ye nsilu andi. Mwan' a Yefeta.

Ngiladita Yefeta wakala kinwani kika-kikesa, kansi wakala mwan' aki-nsuza; se dia Yefeta i Ngiladi.

Eh. 11: 52.

2. Nkazi a Ngiladi wambutila mpe bana bababakala; bana bobo bankazi andi bu banana kula, bakuba Yefeta ye bavova kwa yandi: Kuna bonga difwa mu nzo aseto ko, kadi ngeye i mwan' anketo wankaka.

3. Buna Yefeta wataba mu mpangi zandi ye wakundama mu nsi a Tobii; kuna bantu baninzebi babundana ye Yefeta ye bayenda tani yandi.

4. Ntama yavioka mboki bana ba Amoni banwanisa Israeli.

5. Kansi bana ba Amoni bu banwanisa Israeli, bangudi zabantu mu Ngiladi bayenda landa Yefeta ku nsi a Tobii.

6. Yau bavova kwa Yefeta: Wiza wakala ntuti eto, buna tuzolele nwanisa bana ba Amoni.

7. Kansi Yefeta wavutula kwa bangudi zabantu mu Ngiladi: Ketii luambelele ye luankubidi mu nzo asami. Buna mu ukiamu lueti kwiza kwa mono bwabu, bu lueti mona nzungu?

8. Bangudi zabantu mu Ngiladi bavova kwa Yefeta: Mu diambu diodio i tuvutukidi kwa ngeye bwabu, ye bika wenda yeto ye nwanisa bana ba Amoni; kadi ngeye una kala mfunu kwa yeto, kwa bisi Ngiladi babonsoho.

9. Yefeta wavutula kwa bangudi zabantu mu Ngiladi: Vo luna kumvutula bwabu mu nwanisa bana ba Amoni ye Mfumu una kubavana mu ngolo zami, buna mboki nzolele mpe kala mfumu eno.

10. Buna bangudi zabantu mu Ngiladi bavova kwa Yefeta: Bika Mfumu kawa mabika meto. Mu kedika tuna vanga, bonso buuvovele.

11. Buna Yefeta wanama bangudi zabantu ku Ngiladi, ye bantu banyadisa mfumu ye ntuti. Yefeta wavova vantadisi a Mfumu ku Mispia mamonsoho makakamba.

12. Yefeta wafidisa ntumwa kwa ntinu abana ba Amoni ye watuma: Nki antuadi ngiena ye ngeye, bu ulueki kwa mono mu nwanisa nsi ani?

13. Buna ntinu abana ba Amoni wavutula kwa ntumwa za Yefeta: Ketii Israeli bu diatuka mu Ngipiti, babonga

nsi ami tuka ku Alanoni nate ye kuna Yaboki ye ku Yodani; buna umvutudila yoyo mu yenge.

4 Mose 21: 24.

14. Yefeta wafidisa ntumwa diaka kwa ntinu abana ba Amoni

15. ye watuma kwa yandi: Yefeta vovele ebu: Israeli kabonga nsi ko kani kwa Moabi vo kwa bana ba Amoni.

5 Mose 2: 9, 18 b., 37.

16. Kadi bu bavaika mu Ngipiti ye Israeli diaviokila mu nsi yankatu nate ye ku mbu wa Mbwiki ye mboki baluaka ku Kadesi,

17. buna Israeli wafidisa ntumwa kwa ntinu ku Edomi ye watuma: Ungiabubula yavioka mu nsi aku. Kansi ntinu ku Edomi kazola bo wila ko. Yandi wafidisa ntumwa mpe kwa ntinu ku Moabi, kansi ndieu kazola mpe ko. Buna Israeli diavingila ku Kadesi.

4 Mose 20: 14 b.

18. Mboki baviokila mu nsi yankatu ye bakenga Edomi ye nsi a Moabi ye baluaka mu ntini yaeste yansi a Moabi ye batua mu simu diankaka dia Alanoni; ka bakota mu nsi a Moabi ko, kadi Alanoni i nzaku a Moabi.

4 Mose 21: 13.

19. Mboki Israeli diafidisa ntumwa ku Sihoni, ntinu abaamolita, ntinu ku Heseboni, ye Israeli diatuna kwa yandi: Utuyambula tuavioka mu nsi aku ye kwenda kutuna kwenda.

4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 2: 26 b.

20. Kansi Sihoni kazola yambula Israeli kaviokila mu nsi andi ko, kansi Sihoni wakutikisa bantu bandi babonsono, ye batua ku Yahasi; kuna kawnanisa Israeli.

21. Kansi Mfumu, Nzambi a Israeli, wavana Sihoni mu moko ma Israeli ye bantu bandi babonsono, ye bababedisa, ye Israeli diabaka nsi yayonsono yabaa-molita, kadi yau bakala kundu mu nsi yoyo ntangu yina.

22. Yau babaka nsi yayonsono yabaa-molita, tuka ku Alanoni ye nate ye ku Yaboki ye tuka mu nsi yankatu nate ye ku Yodani.

5 Mose 2: 36.

23. Mfumu, Nzambi a Israeli bu kabu baamolita mu diambu diabantu bandi Israeli, buna ngeye si ukwiza vwa nsi!

24. Keti i bwabu: Yonso yikuveni nzambi aku Kemosi mu vwa, yina una baka mu vwa? Bobo yeto mpe tubakanga nsi au mu vwa, yonso ntangu yina kuba Mfumu, Nzambi eto, bantu mu diambu dieto.

1 Nt. 11: 7. 2 Nt. 23: 13.

25. Weti banza, vo ulutidi Balaki,

mwan'a Sipoli, ntinu ku Moabi? Keti yandi watina mu binda mpaka ye Israeli vo kunnwanisa.

4 Mose 22: 2 b.

26. Israeli bu kakedi nkama tatu zamvu ku Heseboni ye vuma biadiau biantumamana, ku Aloli ye vuma biadiau biantumamana ye mu mbanza zazonsono mu masimu mamole ma Alanoni, buna mu nkiamu ka luazona yo kwa yeto mu ntangu yina yayonsono ko?

27. Mono kiavola masumu kwa ngeye ko, kansi ngeye weti kumpangila yambi yoyo, bu weti kundwanisa. Mfumu, i nkongudidi, bika kakongudila bwabu wa kati ye bana ba Israeli ye bana ba Amoni.

28. Kansi ntinu abana ba Amoni kawila momo matuma Yefeta kwa yandi mu zintumwa ko.

29. Buna mpeve a Mfumu yayambama va Yefeta, ye yandi wavioka ku Ngiladi ye Manase ye mboki wavioka ku Misperu mu Ngiladi, ye tuka ku Misperu mu Ngiladi wayenda luaki kwa bana ba Amoni.

30. Yefeta wasila nsilulu kwa Mfumu ye wavova: Vo una vana bana ba Amoni mu koko kwami,

31. buna—kani kionso kionso kina vaika mu nzo ami mu mielo mu kunika, bu ngina tuka ye malembe kwa bana ba Amoni, kiokio kina vuwa kwa Mfumu, ye ngina kio yoka bonso nkailu angioka.

32. Buna Yefeta wayenda kwa bana ba Amoni mu kubanwanisa; Mfumu wabavana mu koko kwandi.

33. Yandi wababedisa mu mbedoso yayinene beni ye wabaka nsi tuka ku Aloeli nate ye ku ntini ya Miniti, makumole mambanza, ye ku Abeli-Kelamimi. Nkiangunu bana ba Amoni balemvulwa kwa bana ba Israeli.

34. Yefeta bu kavutuka ku nzo andi ku Misperu, tala, buna mwan' andi wankento wavaika kwa yandi mu bipuka ye makinu. Yandi i mwan' andi umosi kaka, kakala kani mwana wabakala vo wankento ye yandi ko.

2 Mose 15: 20. 1 Sam. 18: 6.

35. Bu kammona, i ntumbu tiasuna mvwatu miandi ye waboka: Engwa, mwan' ami wankento, ngeye weti kunzedingisa va ntoto, ngeye weti kuntuadisila kubu! Kadi mono yazibudi nwa ami vantadisi a Mfumu ye kilendi bo vutula nkoka ko.

4 Mose 30: 3. 5 Mose 23: 21.

36. Yandi wamvutudila: Tat' ami,

vo uzibudi nwa aku vantadisi Mfumu, buna umpangila bonso buvolele nwa aku, Mfumu bu kakuvutudidi ndinda mu ntanta miaku, i bana ba Amoni.

37. Yandi wavova diaka kwa sandi : Umpangila kaka ndombolo yayi : Ungiambula ngonda zole, kidi ngienda kulumuki ku miongo yadidila kindumba kiami va kimosi ye bakundi bami babakento.

38. Yandi watambudila : Lenda kwa-ku kwenda. Yandi wamvana luvu mu kala kuna ngonda zole. Buna wayenda ye wadidila kindumba kiandi ye bakundi bandi babakento va miongo.

39. Kansi ngonda zole mboki wavutuka kwa sandi, ye buna yandi wamvanguila, bonso bwakala nsilulu yikasila. Yandi kazaya widi bakala nkutu ko.

40. Mboki fu kiakala mu Israeli, vo bana babakento ba Israeli bayenda zitisa mvu ka mvu mwana wankento wa Yefeta, i ngiladita mu lumbu bia mvu ka mvu.

KAPU 12.

Baefalaimita babama ye babeduswa. Yefeta wafwa. Ibisani, Eloni ye Abadoni.

Kansi babakala ba Efalaimi batumu-swa ye bayenda ku Safoni, ye bavova kwa Yefeta : Mu nkiana wayenda nwanisa bana ba Amoni ye walem-bwa kututumisa mu kunama? Bwabu tuzolele yoka nzo aku va ntandu angeye mu tia. Nkong. 8: 1.

2. Yefeta wabavutudila : Mono ye bantu bami tuabindasana mpaka zangolo ye bana ba Amoni ; buna mono yalubokila, kansi ka luazola kumpulusa mu moko mau ko.

3. Bu yamona, vo ka luazola kumpulusa ko, buna yabonga mwel' ami mu koko kwami ye yayenda kwa bana ba Amoni, ye Mfumu wabavana mu koko kwami. Buna mu nkiana luandangumukini mu kundwanisa.

1 Sam. 19: 5. 28: 21. Lumb. 119: 109.

4. Yefeta wayonzika babakala babonono ba Ngiladi ye wanwanisa Efalaimi ; babakala ba Ngiladi babedisa baefalaimita, kadi yau bavova : Yeno i ntabi mitukidi ku Efalaimi ; Ngiladi i lekwa kiakati kiena va kati ye Efalaimi ye Manase.

5. Bangiladita bakenga masabu ma Yodani mu diambu diabaefalaimita. Vo muntu mu ntabi miabaefalaimita wavova : ungiambula yasabuka, buna

babakala ba Ngiladi banyuvula : Ngeye i efalaimite? Buna vo wavutula ve,

6. buna bavova kwa yandi : Navovi cibolet. Vo wavova : sibolet, bu kalandi dio toma bika bufwanane ko, ban-kamata ye bamvonda kuna mu masabu ma Yodani. Bonso bobo makumaia ye mafunda mole mabaefalaimita babilama mu ntangu yina.

7. Yefeta wakala nkongudidi mu Israeli mu mvu nsambanu. Mboki ngiladita Yefeta wafwa ye wadiamuswa mu yimosi mu mbanza za Ngiladi.

8. Ibisani wanlandila watuka ku Bete-Lehemi wakala nkongudidi mu Israeli.

9. Yandi wakala makumatatu mabana babakala, ye makumatatu mabana babakento kakwedisa ; yandi watambula mpe makumatatu mabana babakento, bu katombila bana bandi bababakala bakazi mu nsi yanzenza. Yandi wakala nkongudidi mu Israeli mu mvu nsambodia.

10. Mboki Ibisani wafwa ye wadiamuswa ku Bete-Lehemi.

11. Sebulunita Eloni wamvingana nkongudidi mu Israeli ; yandi wakala nkongudidi mu kumi diamvu mu Israeli.

12. Mboki sebulunita Eloni wafwa ye wadiamuswa mu Ayaloni, mu nsi a Sebuluni.

13. Pilingatonita Abadoni, mwan' a Hileli, wamvingana nkongudidi mu Israeli.

14. Yandi wakala makumaia mabana bababakala ye makumatatu mantekolo miababakala, batentamanga va lusambodia luampunda. Yandi wakala nkongudidi mu Israeli mu nani diamvu.

Nkong. 10: 4.

15. Mboki Pilingatonita Abadoni, mwan' a Hileli, wafwa ye wadiamuswa ku Pilingatoni mu nsi a Efalaimi, mu miongo miabaamalekita.

KAPU 13.

Mbutulu a Simisoni.

Kansi bana ba Israeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu ; buna Mfumu wabavana mu inoko mabafilitea, mu makumaia mamvu.

2. Ku Solonga kwakala bakala mu sinsi diabadanita, nkumbu andi Manoa ; nkazi andi wakala sita ye kabuta bana ko.

3. Buna mpofi a Mfumu yamonika kwa nkento ye yavova kwa yandi :

Tala, ngeye wena sita ye kubutidi bana ko, kansi una yaka ye una buta mwana wabakala.

4. Buna ukikenga, kwidi nwa vinia vo ndwinu zangolo ye kwidi dia mpe kiuma kiasumuka.

4 Mose 6: 2 b. Nkong. 16: 17. 1 Sam. 1: 11.
Luk. 1: 15.

5. Kadi tala, una yaka ye buta mwana wabakala, ye va ntu andi ka vana kwiza mbele yasamba ko, kadi ntaudi yina kala nasili kia Nzambi tuka mu vumu kiambuta; yandi una badika vulusa Isaeli nu moko mabafilistea.

6. Buna nkento wakota ye wakamba bo kwa bakala diandi ye wavova: Muntu wa Nzambi wizidi kwa mono, ye yandi monekene bonso mpofi a Nzambi, mbidi ansisi. Kinyuvudi kukatukidi ko, ye kanzaikisi nkumbu andi ko.

7. Yandi volele kwa mono: Tala, ngeye una yaka ye buta mwana wabakala; buna kunwani vinia vo ndwinu zangolo ko ye kudiani kiuma kiasumuka ko, kadi ntaudi yina kala nasili kia Nzambi tuka mu vumu kiambuta nate ye ku mfwilu andi.

8. Manoa wasambila kwa Mfumu ye wavova: Engwa Mfumu, bika muntu wa Nzambi uwafidisi vava kavutuka kwa yeto, kidi katulonga, bonso butuna vanga kwa ntaudi yina butwa.

9. Nzambi wawa nding' a Manoa; mpofi a Nzambi yavutuka kwa nkazi andi lumbu kikavwanda ku mbazi va nsi, ye bakala diandi Manoa kakala yandi ko.

10. Buna nkento ntumbu savula ye wakamba bo kwa bakala diandi; yandi wavova kwa yandi: Bakala diayiza lumbu kina monekene kwa mono.

11. Manoa watelama ye wanama nkazi andi; bu kaluaka kwa muntu, wanyuvula: Kamba, ngeye i muntu wowo watekele moka ye nkazi ami? Yandi watambudila: Inga.

12. Buna Manoa wavova: Momo mawavova bu mana kwenda detila, buna nki kina banzulwa nu ntaudi, bwe tuna kumvangila?

13. Mpofi a Mfumu yavutula kwa Manoa: Mu yayonsono yiyakamba kwa nkazi aku sika kukikenga.

14. Yandi kadiani kiuma kimenene mu nti avinia ko ye vinia vo ndwinu zangolo kanwani ko, ye kadiani mpe lekwa kiasumuka ko. Yayonsono yiyankamba si kakeba.

15. Manoa wavova kwa mpofi a Mfumu: Utuyambula tuakusimba, buna

tuzolele kubika mwan' ankombi ye tula kwa ngeye.

Nkong. 6: 18.

16. Kansi mpofi a Mfumu yavutula kwa Manoa: Vo ngeye mpe una kunsimba, kina kwami dia dia kwaku ko; kansi vo uzolele kubika nkailu angioaka, buna yokila wo Mfumu. Kadi Manoa kazaya ko, vo i mpofi a Mfumu.

17. Manoa wavova kwa mpofi a Mfumu: Nkumbu aku nani, kidi tualenda kuzitisa, yina yiuvoele bu yina kwenda detila?

1 Mose 32: 29 b.

18. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mu nkiamu yuvudi nkumbu ami, bu yena yangitukulu.

Yes. 9: 6.

19. Manoa wabonga mwan' ankombi ye nkailu andia buna ye watula wo va tali kwa Mfumu. Buna yandi wamwesa diambu diangitukulu va meso ma Manoa ye nkazi andi.

Nkong. 6: 19 b.

20. Kadi nlaku bu walabuka mu disalu ye ku zulu, buna mpofi a Mfumu wabaluka mu nlaku watuka mu disalu. Manoa ye nkazi andi bu bamona bo, bafukama va ntoto va zizi biau.

21. Mboki mpofi a Mfumu kavutuka monika kwa Manoa ye nkazi andi ko. Buna Manoa wazaya, vo yandi i mpofi a Mfumu.

22. Manoa wavova kwa nkazi andi: Bwabu si tuakatwa swa, bu tumweni Nzambi.

2 Mose 33: 20 b. 5 Mose 5: 26. Nkong. 6: 22.

23. Kansi nkazi andi wamvutudila: Vo Mfumu zolele kutuvonda, nga katambudi nkailu angioaka ye nkailu andia mu moko meto ko ye katunwesese yayi yayonsono ko, ye katuyambudi tuawa maupila yoyo mpe ko.

24. Mboki nkazi andi wabuta mwana wabakala ye wamvana nkumbu Simisoni; ntaudi yakula ye Mfumu wansakumuna.

25. Mpeve a Mfumu yabadika kunsadikila mu tua kia Dani va kati ye Solonga ye Estaoli.

Nkong. 18: 11 b.

KAPU 14.

Nkwedolo a Simisoni ye nsav' andi.

Simisoni bu kakulumuka ku Timina, wamona nkento kuna ku Timina, umosi mu bana babakento babafilistea.

2. Bu katuka kuna, wakamba bo kwa sandi ye mbut' andi ye wavova: Mono mbweni nkento ku Timina, umosi mu bana babakento babafilistea; luntombila ndiena bonso nkazi.

3. Sandi ye mbut' andi bavova kwa

yandi: Kadi buna kumweni nkento mu bana babakento bampangi zaku ko, ye mu bantu bami babonsono, bu uzolele kwenda kukitombila nkazi utukidi kwa bafilistea bena kisutu? Simisoni wavova kwa sandi: Untombila ndiena, kadi zolakene kwa mono.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3.

4. Kansi sandi ye mbut' andi ka lazaya ko, vo diodio diatuka kwa Mfumu; kadi yandi watomba kani mu bafilistea, kadi mu ntangu yina bafilistea bayala ba Isaeli.

Nkong. 13: 1.

5. Simisoni wakulumuka ye sandi ye mbut' andi ku Timina; bu baluaka ku mavia mavinia ku Timina, nkosi yantwenia ntumbu kwiza sambi kwa yandi.

6. Buna mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi watiasuna yo, nkievo watiasuna niwan' ankombo, bu kakondwa widi kiuma ukutu mu koko kwandi; kansi kakamba bo kwa sandi ye mbut' andi ko momo makavanga.

1 Sam. 17: 35.

7. Bu kamana kulumuka kuna, wamoka ye nkento; wau wazolakana kwa Simisoni.

8. Ntama mboki wavutuka mu kulanidisa, ye buna wavengama mu nzila mu tala nkosi yafwa; buna wamona kabu dianiumbula ye niosi mu nitu ankosi.

9. Yandi wawungula yo mu moko mandi ye wayenda yo die; wayenda kwa sandi ye mbut' andi ye wabavana, ye badia. Kansi kabakamba ko, vo wawungula niosi mu nitu ankosi.

10. Sandi bu kakulumuka kwa nkento, Simisoni wavanga mbuluku kuna, kadi bobo matoko mavanganga.

11. Bu bammona, batomba inakumatatu mamakangu mandambisa, baa kala yandi.

12. Simisoni wavova kwa yau: Mono nzolele kuluzika nsava; vo luna kunkamba mbangudulu mu lumbu nsambodia biabi biambuluku ye tonta zaya nadede, buna ngina kuluvana makumatatu mabinkuti bialino ye makumatatu mamvwatu miankembo.

13. Kansi vo ka lulendi kunkamba mbangudulu ko, buna yeno luna kumpana makumatatu mabinkuti bialino ye makumatatu mamvwatu miankembo. Yau bavova kwa yandi: Natuziki nsav' aku, utuwisa yo.

14. Buna yandi wavova kwa yau: Dia kwandia kwatuka kwa nkwa kindiafu, yina yakala nazeke-zeke yatuka

kwa mankemi. Kansi mu lumbu tatu balemabanana zibula nsava.

15. Buna mu lumbu kiansambodia bavova kwa nkazi a Simisoni: Leba bakala diaku mu kutukamba nzibudulu ansava; nga tuna kuyoka ye nzo asaku mu tia. Nanga luatutumisi vava mu kutuvanga bankwa miabumputu?

16. Buna nkazi a Simisoni wantatimisa mu dilu ye wavova: Ngeye ukumbelanga kaka ye kukunzolangankutu ko; ngeye wazikidi bisi nsi ami nsava, kansi kunkembi nzibudulu ayau ko. Yandi wamvutudila: Ka kwa sami vo mbut' ami nipe ko yakembi nzibudulu. Buna ngina yo kamba kwa ngeye?

17. Kansi yandi wantatimisa mu dilu lumbu nsambodia bibabulukila mbuluku. Mu lumbu kiansambodia wankamba nzibudulu, bu kantatimisina bobo mu ngolo; buna yandi wakamba bisi nsi andi nzibudulu ansava.

18. Buna babakala mu mbanza bavova kwa yandi mu lumbu kiansambodia, ntangu bu ka yidimini ko: Nki kilutidi niosi mu nazeke-zeke, ye nki kilutidi nkosi mu mankemi? Kansi yandi wavova kwa yau: Vo ka lufudidi mu ngombe ami yankento ko, nga ka lubanguidi nsav' ami ko.

19. Mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi wakulumuka ku Askeloni, ye kuna wavonda makumatatu mabakala ye wabonga mvwatu miao ye wavana mvwatu miankembo kwa yau bakamba nzibudulu ansava. Nganzi zandi zakwana, ye wabaluka ku nzo asandi.

20. Buna nkazi a Simisoni wavewa kwa ndiena mu makangu mandi mandambisa wakala diandi kangu diannama.

KAPU 15.

Simisoni ye nkama tatu zambulu. Ngolo zandi mu bobo kiamputa.

Ntama yavioka ngionzoko awiti bu yakala, buna Simisoni wazola bumina nkazi andi ye wanata mwan' ankombo; yandi wavova: Mono nzolele kota kwa nkazi ami mu vinga. Kansi sandi kamvana luvu mu kota ko;

2. kansi sandi wavova: Mono mbenzi mu kedika, vo ukumbelanga, nkiangunu yamvana kwa kangu diaku diandambisa. Kansi yandi beki nleke ukunlutidi mu mfonga; nabongi ndieu mu ndiena wankaka.

3. Kansi Simisoni wabavutudila : Ntangu yayi kiena kwami bila kwa bafilistea ko, vo ngina kubavangila buma.

4. Simisoni wakatuka ye wabaka nkama tatu zambulu ; mboki wabonga binga ye wakanga mbulu zole nio nkila ye watula kinga va kati ye nkila miamiole.

5. Mboki wakwika binga, wakotisa bibulu mu yinza diambongo abafilistea ye wakwikila bo mita ye mbongo yalembwa zakwa ye nkuzu miaolive.

6. Buna bafilistea bavova : Nani vengi bo ? Bavutudulwa : Simisoni, nzitu antiminia, bu kabonga nkazi andi ye wamvana kwa kangu diandi diandambisa. Buna bafilistea bayenda ye banyoka ye sandi mu tia.

7. Kansi Simisoni wavova kwa yau : Bu luvengi yampila yoyo, kina kwami vunda ko, nate ye mbeni kuluvutula ndinda.

8. Yandi wabula moko ye malu mau ye wababedisa mbedoso yayinene. Mboki wakatuka kuna ye wakunda mu benga diamongo ku Etami.

9. Buna bafilistea bayenda baluki ye batua mu Yuda ; yau bamwangana mu Lehi.

10. Babakala ba Yuda bavova : Mu nkiana lubalukidi vava kwa yeto ? Bavutula : Yeto tubalukidi vava mu kanga Simisoni ye mboki tuna kumvangila, bonso bukatuvangidi.

11. Buna mafunda matatu mababakala batuka ku Yuda bakulumuka ku benga diamongo ku Etami ye bavova kwa Simisoni : Keti uzaidi, vo bafilistea batuyalanga ; buna mu nkiana watuvangidi bobo ? Yandi wabavutudila : Bonso bubampangidi, i bobo ibavangidi.

12. Buna bavova kwa yandi : Tukulumukini vava mu kukanga ye mboki kuyekula mu moko mabafilistea. Simisoni wavova kwa yau : Buna bwabu lundila ndefi eno, vo yeno kibeni ka luna kumponda ko.

13. Yau batambudila : Inga, tuzolele kukanga kaka ye mboki kuyekula mu moko mau, kansi ka tuzolele kuvonda ko. Buna bankanga mu mufumu zole zamona ye bantombula mu tadi diamongo.

14. Bu kaluaka ku Lehi, bafilistea baboka ye bayungusa kwa yandi. Buna mipeve a Mfumu yanyambana, ye mufumu mu moko mandi zakala nkievo mfiu mialino, bu mikwikwanga ku tia, ye nsinga miakatuka mu moko mandi nkievo mianieniga.

15. Yandi wamona bobo kiampunda kiankunzu ; buna walambula koko kwandi ye wabonga kio ye wavondila kio funda diababakala.

16. Simisoni wavova : Mu bobo kiampunda kabu diamvimba, inga, nakabu mole. Mu bobo kiampunda mpondele funda diababakala.

17. Bu kavova momo, watuba bobo. Vuma kiokio kibikwanga Lamati-Lehi.

18. Kansi mboki bu kabakama mpwil' anlangu beni, wabokila kwa Mfumu ye wavova : Ngeye kibeni wabedese mbedoso yoyo yayinene mu sielo kiaku ; bwabu ngina katwa fwa mu mpwila ye bwa mu moko mabankwa miasutu.

19. Buna Nzambi wayambula lubulu ku Lehi luzabuka ye luavaika nlangu, kidi kalenda nwa, ye mipeve andi yavutuka ye wabaka moyo diaku. Mu diambu diodio nto yabaka nkumbu Nto yibokanga ku Lehi, bonso buyibikwanga nate ye bwabu.

20. Yandi wakala nkongudidi mu Israeli mu makumole mamvu mu ntangu abafilistea.

KAPU 16.

Ngolo za Simisoni mu mavitu mambanza Ngasa. Delila. Simisoni wabeduswa ye wakangwa. Mavanga mandi mangolo niazimunina ye mfwilu andi. Ndiamusu andi.

Simisoni wayenda ku Ngasa ; kuna kaimona nsuza ye wakota kwa yandi.

2. Bangasita bu bawa, vo Simisoni wayiza kuna, bazungidila vuma ye banlangidila fuku diamvimba ku mwelo ambanza. Kansi fuku diamvimba badingalala, bu babanza : Tuna vingila kiambazi bu kukiele ; buna tuzolele kumbema.

3. Simisoni waleka muna nate ye ndingu ansi ; kansi mu ndingu ansi watelama ye wasimba mavitu mamwelo ambanza ye tungwa biabiole biamwelo ye wabamuna bio va kimosi ye mbindukwa ye wazangika biabionsono va nuvembo mandi ye wanata bio ku mbat' amongo utalane ye Hebeloni.

4. Mboki wabadika zola nkento ku nlangu wa Soleki, nkumbu andi Delila.

5. Buna mfumu zabafilistea babaluka kwa yandi ye bavova kwa yandi : Unleba mu kuzaikisa bila kikenina ngolo zozo ye bonso butuna kunlilita mu ngolo, kidi tuankanga ye kunleinvula ; buna tuzolele kuvana nuntu

1 mb. nzanz' abobo.

muntu funda dimosi ye nkama mosi asekeli biapalata.

Nkong. 14: 15.

6. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Unkamba bila kiwenina ngolo zozo ye bonso buulenda kangwa ye lemvulwa.

7. Simisoni wamvutudila: Vo mono ngina kangwa mu nsinga nsambodia miamianzi miansuni miankunzu mialembwa yuma, buna ngieka kindakana ye ngieka bonso muntu wankaka.

8. Buna mfumu zabafilistea zanata nsinga nsambodia miamianzi miansuni miankunzu mialembwa yuma kwa yandi; yandi wankanga mio.

9. Kansi yandi watuma bantu balangidila mu vinga kia mu ngudi. Buna waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Buna wadamuna nsinga miamianzi nayake-yake bonso budamunwanga nsing'ansadi, bu una finama mu tia. Nkiangunu ka mwazayakana lekwa nkutu ko mu ngolo zandi.

10. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Tala, ngeye umbebi ye umpunini. Kansi unkamba bwabu, bonso buulenda kangwa.

11. Yandi wamvutudila: Vo mono ngina kangwa mfumvu zamona zalem-bwa sadulwa mu lekwa, buna ngieka wakindakana ye ngieka bonso muntu wankaka.

12. Buna Delila wabonga mfumvu zamona ye wankanga zo ye mboki waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! bantu bu beti langingidila mu vinga kia mu ngudi anzo. Kansi yandi wakiosuna zo mu moko mandi nkievo mfiu.

13. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Nate ye bwabu ngeye umbebi ye umpunini; unkamba, bonso buulenda kangwa. Yandi wamvutudila: Inga, vo una bwanga mabese nsambodia momo mantu ami mu viasusu kiambwangulu aku.

14. Mboki wakodisa mo mu kinko ye buna waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Bu kasikama mu tulu, wabambula kinko ye mbwangulu ye viasusu.

15. Buna wavova kwa yandi: Bwe ulenda vova, vo ukunzolanga, ngeye ulembolo kunkamba kedika? Mbaba tatu wambebi ye kuzolele kunkamba bila kiwenina ngolo zozo ko.

16. Bu kantatimisa lumbu ka lumbu mu ndombolo andi yoyo, ye wankwamisa, buna wasukama nsukumunu yikalenda fwila,

Nkong. 14: 17.

17. ye buna wanzaikisa diambu diadionsono diansweki ye wavova kwa yandi: Widi mbele yasamba nkutu ka yivalakene ntu ami ko, kadi mono i nasili kia Nzambi tuka muna vumu kiambu' ami. Nkiangunu vo ngina tebwa nsuki, ngolo zami zina katuka kwa mono, ye ngieka nakindakani ye ngieka bonso bantu bankaka babonsono.

4 Mose 6: 5. Nkong. 13: 5.

18. Delila bu kamona, vo wamana kunzaikisa diambu diandi diadionsono diansweki, buna watumisa mfumu zabafilistea, ye watuma: Lubalukeno diaka vava mbaluka mosi, kadi yandi wanzakisi diambu diandi diadionsono diansweki. Buna mfumu zabafilistea babaluka kwa yandi ye banata bivanza.

19. Kansi yandi wankonda tulu va makungunu mandi, ye mboki watumisa bakala ye watebisa mabese momo mansambodia va ntu andi. I bobo kabadika kunlemvudila, ye ngolo zandi zave-ngama mu yandi.

20. Mboki waboka: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Bu kasikama, mu tulu, wabanza: Ngina kukikangula bonso bwatekele, ye kitumuka mu kukikangula—kadi kazaya ko, vo Mfunu venganiene mu yandi.

21. Kansi bafilistea bankamata ye basubuzula meso miani. Mboki bankulumuna ku Ngasa ye bankanga mbienga zansongo, ye wakatwa nika mbumfuta mu boloko.

2 Mose 11: 5. 2 Nt. 25: 7.

22. Kansi nsuki zandi zabadika mena zamona, bu zakitebulwa.

23. Mfumu zabafilistea bakutakana mu vanga nkembo wangiokolo kwa nzambi au Dangoni ye mu yangalala, kadi bavova: Nzambi eto yiveni ntantu eto Simisoni mu koko kweto.

24. Bobo mpe bantu bu bammona, basika nzambi au, kadi bavova: Nzambi eto yiveni ntantu eto mu moko meto, i yandi wabungidi nsi eto ye wavondele babingi mu yeto.

25. Ntima niau bu miayangalala, bavova: Lulandisa Simisoni, kidi katuyangidika. Buna balandisa Simisoni mu boloko, ye yandi wakatwa kubayangidika. Yau bantula va kati ye bitungwa.

26. Kansi Simisoni wavova kwa ntaudi yansimba mu koko: Unsisa ye ungiambulu yasimba tungwa biniemanga nzo, kidi yasingama bio.

27. Nzo yazala kwa babakala ye bakento, ye mfumu zazonsono zabafilistea zakala vana; va pludi vakala kani ma-

funda matatu mababakala ye bakento, batala bonso bwabanyangidika Simisoni.

28. Kansi Simisoni wabokila kwa Mfumu ye wavova: Mfumu, Mfumu, umbanzila ye unsiamisa kaka ntangu yayi, u Nzambi, kidi yavutula ndinda mu bafilitea kiamakulu mu diambu diameso mami mamole. Eb. 11: 32 b.

29. Mboki Simisoni wavatakana tungwa birole biakati bianiema nzo, kimosi mu koko kwalubakala ye kiankaka mu koko kwalumoso, ye waniokuna bio.

30. Simisoni wavova: Bika mono kibeni yafwa bwabu ye bafilitea. Mboki wayinama mu ngolo zabwisila nzo va zimfumu ye bantu babonsono bakala muna. Yau bakavondila bobo mu mfwilu andi balutula bakavonda, bu kakala moyo.

31. Mpangi zandi ye butu biandi biabionsono biakulumuka kuna ye banlanda ye bannata ye bandiamisa va kati ye Solonga ye Estaoli, mu ndiamu asandi Manoa. Buna wamana kala nkongudidi mu Israeli mu nakumole manyu. Nkong. 15: 20.

KAPU 17.

Nsambudulu ya Mika yabiteki.

Mu miongo mia Efalaimi mwakala bakala, nkumbu andi Mika.

2. Yandi wavova kwa mbut' andi: Funda dimosi ye nkama mosi yasekeli biapalata bina biwakatudulwa ye biwadila ndefi yiwadia bu yawa, tala, vanza biobio biena yami, mono yabonga bio. Buna mbut' andi wavova: Ngeye wasakumunwa, mwan' ami, kwa Mfumu.

3. Buna yandi wavutula funda dimosi ye nkama mosi yasekeli biapalata kwa mbut' andi. Kansi mbut' andi wavova: Bwabu mono mbiekeleye vanza biabi nlongo kwa Mfumu ye ngiekole bio kwa mwan' ami wabakala, kidi wavyanga teki kiavalwa ye kiayitulwa. Tala, mvutudi bio bwabu kwa ngeye.

4. Kansi yandi wavutula bivanza kwa mbut' andi. Buna mbut' andi wabonga nkama zole zasekeli biapalata ye wavana bio kwa ngangul' awola, ye yandi wawangila bio teki kiavalwa ye kiayitulwa, mboki kiatulwa mu nzo a Mika.

5. Nkiangunu muntu wowo Mika wakala ye nzo abiteki; yandi wavyangisa mpe efode ye teki bianzo ye wa-

tumba nganga mosi mu bana bandi bababakala mu mfuluzulu amoko.

1 Mose 31: 19. 2 Mose 28: 4, 6, 41. Nkong. 5: 27. 1 Sam. 19: 13.

6. Mu ntangu yina ka mwakala ntinu mu Israeli ko: muntu muntu wavanga, bonso bukazola. Nkong. 18: 1. 21: 25.

7. Mu Bete-Lehemi mu Yuda mwakala mu yina ntangu toko diantwenia mu kanda dia Yuda; yandi i nlevita ye wakala kuna bonso wanzenza.

8. Bakala diodio diakatuka mu mbanza yoyo, Bete-Lehemi mu Yuda, mu baka kundu konso kukalenda kio mona; mu ngiendolo andi buna waluaka ku miongo mia Efalaimi, nate ye ku nzo a Mika.

9. Mika wanyuvula: Kwe tukidi? Yandi wamvutudila: Mono i nlevita ntukidi mu Bete-Lehemi mu Yuda, ye ngieti zieta mu kukitombila kundu konso kuilenda kio mona.

10. Mika wavova kwa yandi: Kala ye mono ye kala tat' ami ye ngang' ami, buna ngina kuvana kumi diasekeli biapalata mvu ka mvu ye mvwatu mifweni ye dia. Buna nlevita wannama.

11. Nlevita wasavuka ntima mu kala ye bakala, ye ndieu wakeba toko diantwenia bonso mwana.

12. Mika wawangila nlevita mfuluzulu amoko, ye buna toko diantwenia diayika ngang' andi; mboki wakala mu nzo a Mika.

13. Mika wavova: Bwabu nzaidi, vo Mfumu una kumpangila bwambote, bu mbeki nlevita bonso nganga.

KAPU 18.

Badanita baziona teki bia Mika, babaka Lai si ye bakotisa nsambudulu abiteki muna.

Mu ntangu yina ka mwakala ntinu mu Israeli ko. Mu ntangu yina kanda diabadanita diakitombila difwa mu kala dio kundu, kadi nate ye ntangu yina ka diavewa nsi ko mu makanda manakaka ma Israeli bonso difwa.

Yos. 19: 40 b. Nkong. 1: 34. 17: 6.

2. Buna bana ba Dani bafidisa mu kanda diau babakala batanu, basolwa mu yau, babakala bakikesa, batuka ku Solonga ye Estaoli, mu diambu dianeka nsi ye fiongunina yo ye bavova kwa yau: Luenda neki nsi. Buna baluaka ku miongo mia Efalaimi, nate ye ku nzo a Mika, ye kuna baleka.

3. Bu bakala ku nzo a Mika, ye bazaya luvovolo luanlevita wantwenia

bayenda kwa yandi ye banyuvula: Nani watuedi vava? Nki uvanganga mu vuma kiaki, ye bwe weti mona vava?

Nkong. 17: 7 b.

4. Buna yandi wabakamba: Ebu ye ebu Mika wampangidi; yandi wansadisi salu, ye mono yayikidi ngang'andi.

5. Buna bavova kwa yandi: Buna nayuvudieti Nzambi, kidi tuazaya, vo ngiendolo yayi yitueti kwendiha yina kala vila.

6. Nganga wabavutudila: Luenda mu yenge. Ngiendolo yoyo yilueti kwendiha yeti tabulwa kwa Mfumu.

7. Buna babakala batanu bobo bayenda diaka ye baluaka ku Laisi; yau bamona bonso bwakala bantu muna mu mpungumunu, bonso basidonita, bavuvama ye bavungama, ye muntu nkutu kavanga buma mu nsi ko mu zola vwa yo; yau batatuka nseke mu basidonita ye ka bakala ntua di ye bantu bankaka ko.

8. Mboki bu baluaka kwa mpangi zau ku Solonga ye Estaoli, bampangi zau babayuvula: Nki kiena yeno mu vova?

9. Bavova: Telama, ndolo yendino kwa yau! Kadi tuatedi nsi ye tala, yau yena yabiza beni. Kansi yeno luvwendi napi vava. Ka lukalani fuki mu kwenda ko, kidi tualuaka kuna ye baka nsi.

10. Bu luna luaka kuna, luna luaka kwa bantu beti vungama, ye nsi yena sadila kufweni. Inga, Nzambi waveni vo mu moko meno—vuma kilembolo kondwa lekwa kimenisanga ntoto.

11. Buna nkama sambanu zababakala bakangwa biluazu bananguka kuna mu sinsi diabadanita, ku Solonga ye Estaoli.

12. Yau babaluka ye batua ku Kiliati-Yealimi mu Yuda. Mu diambu diodio vuma kiokio kibikwanga Tua kia Dani nate ye bwabu; kiena ku nim' a Kiliati-Yealimi.

Nkong. 13: 25.

13. Katuka kuna bayenda diaka ku miongo mia Efalaime ye baluaka ku nzo a Mika.

14. Babakala batanu bayenda neka nsi a Laisi babula mbembo kwa mpangi zau ye bavova: Luzaidi, vo mu nzo zazi mwena efode ye teki bianzo ye teki kiavalwa ye kiayitulwa? Nkiangunu luyindula bwabu, bonso buluna vanga.

15. Buna bayenda kuna ye baluaka ku nzo anlevita wantwenia, ku nzo a Mika, ye banyuvula malembe.

16. Kansi nkama sambanu zababa-

kala babana ba Dani batelama vakotulwanga mu mwelo ye luazu biau bibavwata.

17. Babakala batanu bayenda neka nsi bayenda kuna ye bakota ye babaka teki kiavalwa ye efode ye teki bianzo ye teki kiayitulwa, nganga bu katelama vakotulwanga mu mwelo va kimosi ye nkama sambanu zababakala bavwata biluazu.

18. Babakala batanu bu bakota mu nzo a Mika ye babonga teki kiavalwa ye efode ye teki bianzo ye teki kiayitulwa, nganga wavova kwa yau: Nki lueti vanga?

19. Buna bamvutudila: Dingama, tula koko kwaku va nwa aku ye utunama ye kala tata ye nganga kwa yeto. Nki kilutidi kwa ngeye: mu kala ngang' anzo amuntu mosi vo mu kala ngang' akanda ye sinsi diamvimba mu Israeli?

20. Buna ntini' anganga wayangalala, ye yandi watambula efode ye teki bianzo ye teki kiavalwa, ye mboki wakota mu bantu.

21. Mboki yau batadisa ku ntini yankaka ye bakatuka, bu bayambula bana ye bibulu ye mbongo zilutidi biatuaduswa ku ntu angendolo.

22. Bana ba Dani bu bamana tatuka nseke ku nzo a Mika, babakulwa kwa babakala bakalanga mu nzo zafinangana nzo a Mika batumuswa mu ntangu yoyo.

23. Yau babokila bana ba Dani, buna basampuka ye bayuvula Mika: Nki kikondolo yaku, bu weti kwiza ye kabu diampila yoyo?

24. Yandi wavutula: Yeno lubongele nzambi zozo ziyakivangila, mboki nganga mpe, ye mboki lukatukidi. Nki kiena yami diaka? Yeno lungiuvudi mpe: Nki kikondolo yaku?

25. Kansi bana ba Dani bavova kwa yandi: Kutuwisani diambu diaku diaka ko. Nanga bulenda kala, vo babakala bankaka bana kulupaka mu nganzi, ye buna una kala bila kiazinibisila moyo angeye kibeni ye nzo aku.

26. Mboki bana ba Dani basimbama mu nzila; Mika bu kamona, vo banlutila mu ngolo, wabangumuka ye wavutuka ku nzo.

27. Mboki bu bamana bonga bina biavanga Mika ye nganga mpe ukavwa, babwila bantu ku Laisi bavuvama ye bavungama, ye bababanda mu meno masabala; kansi bayoka mbanza mu tia.

Yos. 19: 47.

28. Widi muntu nkutu lendele mu kwiza tanina yo, kadi yatatuka nseke mu Sidoni, ye ka bakala ntuali ye bantu bankaka ko; yakala mu ndimb' a Bete-Lehobi. Mboki batungulula mbanza ye bakala kundu kuna.

29. Yau bavana mbanza nkumbu Dani, mu nkumbu ase diau, Dani, i yandi wabutulwa Isaeli; kansi mbanza yateka bikwa Laisi.

30. Bana ba Dani bakitedimisina teki kiavalwa kuna; Yonatauni, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Mose, ye bana bandi bababakala bakala banganga kwa kanda diabadanila nate ye bisi nsi banatwa kinkole.

2 Mose 2: 22, 18: 3. Nkong. 17: 10. 1 Nt. 12. 30. 2 Nt. 17: 23.

31. Bakitedimisina teki kiavalwa kiavanga Mika, ye bakeba kio mu ntangu yina yayonsoyo yakala nzo a Nzambi ku Silo.

Yos. 18: 1.

KAPU 19.

Kimpumbulu kiamvwezolo ku Ngiba.

Mu ntangu yina yakondwa ntinu mu Isaeli, nlevita wakala nseke beni ku ntandu amiongo mia Efalaimi, ye yandi wabonga nkento watuka ku Bete-Lehemi mu Yuda bonso ndumba kindiku.

Nkong. 17: 6. 18: 1. 21: 25.

2. Kansi ndumb' andi wandimbula minu ye wakatuka kwa yandi ye wayenda ku nzo asandi ku Bete-Lehemi mu Yuda, ye kuna kakala mu ngonda zia.

3. Buna toko diandi diayenda kunlandi mu moka yandi mu nlembami ye mboki kumvutula; yandi wanata sielo kiandi ye mpunda zole. Buna yandi wankotisa mu nzo asandi; se diandumba kindiku bu kammona, wankika mu kiese.

4. Ko wandi, se diantaudi yankento, wansimbidila, ye wakala yandi mu lumbu tatu; badia ye banwa ye baleka kuna.

5. Bu batelama nsuka nabu mu lumbu kiaia ye bu bakubama mu kwenda, buna se diantaudi diavova kwa nzitu andi: Nakikimisa mu buku kiadimpa; mboki lulenda kwenda.

6. Buna bavwanda ye badia babole va kimosi ye banwa. Mboki se diantaudi diavova kwa bakala: Nazazuki ntima waleka mu fuku ye yambula ntini aku wayangalala.

7. Bakala bu diazola kubama mu kwenda, buna ko wandi watatamana kunloimba, ye yandi waleka diaka kuna.

8. Mu lumbu kiantanu yandi watelama diaka nsuka nabu mu kwenda; buna se diantaudi diavova: Teka kukikimisa ye luvingila nate ye nkokila. Mboki badia babole va kimosi.

9. Mboki bakala bu diakubama mu kwenda ye ndumb' andi kindiku ye sielo kiandi, buna ko wandi, se diantaudi, wavova kwa yandi: Tala, fuku dieka mu kwiza; luleka vava, tala mwini weka mu suka; inga, leka vava ye yambula ntini aku wayangalala. Mboki mbazi nsuka nabu lulenda nanguka mu kwenda, kidi waluka ku nzo aku.

10. Kansi bakala kazola mo leka ko, kansi wakubama ye wayenda ye waluka ku vuma kitalane ye Yebusi, i Yelusalemi. Yandi wanata mpunda zole zakangwa biandu, ye ndumb' andi kindiku wakala yandi mpe.

11. Bu bakala ku Yebusi ye mwini wabadika suka, sielo kiavova kwa mfumu andi: Wiza tuakotino mu mbanza yayi yayebusita ye leka momo.

12. Kansi mfumu andi wamvutudila: Ka tuna kota mu mbanza yanzenza ko, kukondolo baisaelita. kansi tuna simbama kwenda, nate ye ku Ngiba.

13. Yandi wavova diaka kwa sielo kiandi: Wiza tuatonta baka kimosi mu vuma biabi mwamu ye leka ku Ngiba vo Lama.

14. Buna basimbama kwenda; bu bakala lukufi ye Ngiba mu Benyamini, buna ntangu yadinina.

15. Buna bakota momo ye baluuka mu diambu dialeka mu Ngiba. Bu kamana mo kota, wavwanda va kiazala kiambanza, kansi widi muntu nkutu kazola kubatambula mu nzo au mu fuku ko.

16. Buna mu mpimpa bakala dianuna diayiza diatuka ku salu kiandi mu yinza, ye bakala diodio diatuka mu miongo mia Efalaimi ye wakala bonso wanzenza mu Ngiba; kadi bantu mu vuma kina bakala babenyaminita.

17. Bu kasandula meso mandi, wamona bakala diodio diatuka mu nzila va kiazala kiambanza. Buna bakala dianuna diavova: Kwe una kwenda, ye kwe tukidi?

18. Yandi wamvutudila: Yeto tueti vioka tuka ku Bete-Lehemi mu Yuda nate ye ku ndambu yina yamiongo mia Efalaimi yilutidi kala ku ntandu; kuna ntukidi, ye yakedi ku Bete-Lehemi mu Yuda. Bwabu ngiena mu nzila ku nzo a Mfumu, kansi widi muntu nkutu kazolele kuntambula mu nzo andi ko.

19. Mono mbeki titi ye dia kwa mpunda zeto, ye mampa mpe ye vinia kwa mono kibeni ye kwa sielo kiaku kiankento ye kwa bakala dieti nama sielo biaku, nkiangunu ka tukondolo lekwa ko.

20. Buna bakala dianuna diavova : Yenge kiakala yaku, ungiambula yafwa nkenda mu yina yayonso yilulenda kondwa. Kansi vava mbazi va kianzala kulendi vo leka ko.

21. Mbeki wantuala ku nzo andi ye wadikila zimpunda ; bu bamana sukula malu mau, badia ye banwa.

22. Bu bayangidikila ntima miau bobo, nzo yazungudulwa nabii kwa babakala mu mbanza, babakala bambi, bakunkuta mu vitu ; yau bavova kwa bakala dianuna diavwa nzo : Vaikisa bakala dilueki mu nzo aku, kidi tuanzaya. 1 Mose 19: 4 b. Hos. 9: 9, 10: 9.

23. Buna bakala diavwa nzo diavai-ka kwa yau ye diavova kwa yau : Ve, mpangi zani, ka luvangani bobo bwambi ko. Bakala diodio bu kakotele mu nzo ami, ka luvangani buzengi bwampila yoyo ko.

24. Tala, mono mbekimwana wanekento, i ndumba, ye yandi beki ndumba kindiku. Yau nzolele vaikisa vava, buna lulenda kubadiumbula ye kubavangila bonso buluzolele. Kansi mu bakala diodio ka luvangani buzengi bwampila yoyo ko.

25. Kansi babakala ka bazola kunwila ko ; buna bakala diabonga ndumb' andi kindiku ye wamvaikisa kwa yau. Yau banzaya ye bamvangila mvwezolo fuku diamvimba nate ye kiansuka ; nkala mpumbu nkutu bu waseluka, bansindika.

26. Mu nsuka buna nkento wayiza ye wabwa va mwelo anzo abakala yakala mfumu andi ye walambalala bobo nate ye kwakia.

27. Mfumu andi bu katelama mu nsuka ye wazibula mavitu manzo ye wavaika mu diambu diayidika ngiendoli andi, buna wamona ndumb' andi kindiku lambalele va mwelo anzo ye moko va vaka.

28. Yandi wavova kwa yandi : Telama, ntuendino kweto. Kansi kavutula diambu ko. Buna wambonga ye wamtula va mpunda ; mbeki bakala diakubama ye wayenda ku nzo andi.

29. Kansi bu kaluaka ku nzo andi, wabonga mbele ye wabaka ndumb' andi kindiku ye wansasa, bonso bwena bivisi mu nitu mu kumi ye kunku biole ye

wamwangisa bikunku mu nsi yayonso-no ya Israeli.

30. Wonso wonso wamona bo wavova : Yampila yoyo ka yavengo ko ye ka yamonekene ko tuka mu lumbu kina kiavaika bana ba Israeli mu nsi a Ngipiti, nate ye bwabu. Luyindula diadi, luluengasana ye luvovasana mu momo.

KAPU 20.

Mvita yalufuku lua Benyamini.

Buna bana babonso ba Israeli bananguka, ye bundu diau diakutakana kwa Mfumu ku Mispá bonso muntu mosi, tuka mu Dani nate ye ku Beli-Seba, ye batuka mpe ku nsi a Ngiladi.

Nkong. 11: 11.

2. Yau balutidi mu bantu babonso, mu makanda mamonso ma Israeli, badongama mu lukutukunu luabantu ba Nzambi: nkama zia zamafunda mababakala banata sabala badiatila kimalu.

3. Kansi bana ba Benyamini bawa, vo bana bankaka ba Israeli bameni kwenda ku Mispá. Bana ba Israeli bavova : Lukamba bonso buvengo vanga diadi diambi.

4. Buna nlevita, toko diakento wavondwa, wabula mbembo ye wavova : Mono ye ndumb' ami kindiku tualuaka ku Ngiba mu Benyamini mu diambu dialeka kuna mu fuku. Nkong. 19: 15 b.

5. Buna mono yabwilwa kwa bisi Ngiba ; yau bazungidila nzo mu fuku mu kumpanga buma bwangolo. Babanza mu kumbema, ye bavweza ndumb' ami kindiku ye wafwa. Nkong. 19: 22 b.

6. Buna mono yabonga ndumb' ami kindiku ye yansasa ye yamwangisa bikunku mu nsi yayonso yadifwa dia Israeli, bu bavanga mvwezolo yampila yoyo ye buzengi mu Israeli.

7. Tala, bwabu luena vava, bana babonso ba Israeli. Lutuala lukanu bwabu ye ndongosolo vava va vuma kiaki.

8. Buna bantu babonso batelama bonso muntu mosi ye bavova : Widi muntu nkutu mu yeto kanani vutuka ku nzo andi yakoto ko, widi muntu nkutu kanani kwenda ku nzo andi ko.

9. I diadi dituzolele vanga kwa Ngiba : tuna yambula wadi wabwa dio.

10. Bika tuasola kumi diabakala mu nkama mosi mosi mu makanda mamonso ma Israeli ye nkama mosi mu funda dimosi dimosi ye funda mu kumi kumi diamafunda, mpasi batomba

nkuta kwa bantu, kidi yau, bu bana luka ku Ngeba mu Benyamini, bana dio vanga bonso bufweni mu diambu diabuzengi bobo bwabonsono budivengi mu Israeli.

11. Babakala babonsono mu Israeli bakutakana ku mbanza mambunda bonso muntu mosi.

12. Makanda ma Israeli mafidisa babakala kwa makanda mamonsono ma Benyamini ye batuma: Nki avanga diodio diambi diavengo mu yeno?

13. Bwabu luyekula babakala bobo bambi bana mu Ngiba, kidi tuabavonda ye katudila Israeli yonso yena yambi. Kansi babenyaminita ka bazola dimba mambu mampangi zau ko, i bana bankaka ba Israeli.

14. Kansi bana ba Benyamini batuka mu mbanza zau bakutakana ku Ngiba mu kwenda nwanisa bana bankaka ba Israeli.

15. Mu lumbu kina bana ba Benyamini batuka mu mbanza zozo batangwa ye bakala makumole ye mafunda masambanu mababakala bena sabala; batangwa bakala ntalu yoyo, kansi buna ka i yau ko bakala mu Ngiba, bakala nkama nsambodia zababakala basolwa.

16. Mu bantu bobo babonsono mwakala nkama nsambodia zababakala basolwa bakala bankwa miakoko kwalumoso; buna bena balenda teduswa lusuki mu tadi diandakasa ye ka tuma ko.

17. Babakala ba Israeli, kansi ka ba Benyamini ko, bu batangwa bakala nkama zia zamafula mababakala bakala sabala; buna bena i binwani.

18. Yau bananguka ye bayenda ku Beteli ye bayuvula Nzambi. Bana ba Israeli bavova: Nani mu yeto una teka kwenda nwanisa bana ba Benyamini? Mfumu wavutula: Yuda va kintete.

Nkong. 1: 1 b.

19. Buna bana ba Israeli bananguka nsuka walanda ye batua kutadisi Ngiba.

20. Mboki babakala ba Israeli bayenda nwanisa Benyamini; babakala ba Israeli bakubama mu kubanwanisa ku Ngiba.

21. Kansi buna bana ba Benyamini bavaika mu Ngiba, ye bavonda lumbu kina makumole ye mafunda mole mabantu ba Israeli.

22. Kansi bantu, babakala ba Israeli, babaka kibakala ye bakubama diaka mu kubanwanisa va vuma kimosi kibakubamana lumbu kiantete.

23. Kadi bana ba Israeli babaluka

ye badila va zizi kia Mfumu nate ye nkokila; yau bayuvula Mfumu: Ngina vutuka nwanisa bana bampangi ami Benyamini? Mfumu wavutula: Lueda luabanwanisa.

Yos. 7: 6.

24. Bana ba Israeli bu bayenda konki kwa bana ba Benyamini lumbu kianzole,

25. buna Benyamini mpe diavaika mu Ngiba mu lumbu kianzole kwa bana ba Israeli ye bavonda mu yau diaka kumi ye nani diamafunda mabantu, buna bena babakala bena sabala.

26. Buna bana babonsono ba Israeli babaluka, bantu babonsono, ye baluaka ku Beteli ye badila ye bazingila vana va zizi kia Mfumu ye bamina nsoki lumbu kina nate ye nkokila; yau bayoka nkailu miangioka ye miamatondo va zizi kia Mfumu.

Nkong. 21: 2.

27. Bana ba Israeli bayuvula Mfumu, kadi kuna kwakala nkela ya Nzambi yaluwawanu mu ntangu yina,

28. ye Pinehasi, mwan' a Elsalali, mwan' a Aloni, wakala salu kiayau ntangu yina—ye bavova: Kamba, si ngienda ngienda yankaka diaka mu nwanisa bana bampangi ami Benyamini, evo si yalemwa? Mfumu wavutula: Lubalukeno; kadi nibazi ngina kumvana mu moko meno.

Yos. 22: 13, 30. 24: 33.

29. Buna Israeli diatuma bantu balangidila Ngiba mu tueka tuatonsono tuadian.

Yos. 8: 12 b.

30. Mboki bana ba Israeli babaluka kwa bana ba Benyamini mu lumbu kiantatu ye bakubama mu nkubumunu amvita kwa Ngiba, bonso bwatekila.

31. Bana ba Benyamini bavaika kwa bantu ye bavununwa nseke beni ye mbanza; yau babadika vonda bankaka mu bantu, bonso bwatekila, mu zinzila, mu yau yikwendanga ku Beteli ye yau yikwendanga ku Ngiba vioka yinza—kani makumatatu mabantu mu Israeli.

32. Buna bana ba Benyamini babanza: Babedoso kwau, bonso bwatekele. Kansi bana ba Israeli bamana wawasana: Yetu tuna taba ye kubavunina nseke beni ye mbanza mu zinzila.

33. Babakala babonsono ba Israeli bananguka mu vuma kina kibakala ye bakubama mu nkubumunu amvita ku Bali-Tamali, baaiselita bakambidila bu bavaika mu vuma kiau ku Male-Ngeba.

34. Buna kumi diamafunda mababakala, basolwa mu Israeli diadionsono, bakonka kwa Ngiba, ye mvita yakala

yangolo, ye muntu kazaya ko, vo kubu dieti kubafinangana.

35. Mfumu wayambula Benyamini kabaduswa kwa Israeli, ye bana ba Israeli bavonda mu Benyamini mu lumbu kina makumole ye mafunda matanu mabantu ye nkama mosi, buna bona babakala banata sabala.

36. Bana ba Benyamini bamona, vo babeduswa. Kadi babakala ba Israeli basadisa mbuka kwa Benyamini, kadi baleka minu mu yau bakambidila babatuma mu diambu dia Ngiba.

Yos. 8: 18 b.

37. Buna yau bakambidila bakula kota mu Ngiba; yau bakambidila bayenda banda bisi mbanza mu meno masabala.

38. Kansi babakala bankaka ba Israeli bawawasana ye yau bakambidila, vo bana fwitisa mwisi wangolo mu mbanza bonso dimbu.

39. Babakala ba Israeli bu bafila nima mu mvita ye Benyamini wabadika vonda babakala bankaka mu Israeli, kani makumatatu, bu babanza: mu kedika babedoso kwa yeto bwabu bonso mu mvita yatekele—

40. buna dimbu kiochio kiawawuswa, i mwisi wabadika fwita mu mbanza; Benyamini diasampuka ku nima ye diamona mbanza yeka mwisi ye mwisi kaka wafwita ku zulu.

41. Babakala ba Israeli bu bavutuka bangumuka, buna babakala ba Benyamini bapamuka, kadi bamona, vo kubu diabafinangana.

42. Yau batadisa mu ntini yansi yankatu mu diambu diababakala ba Israeli, kansi ntantu miababakila; yau bakala kuna mu zimbanza bavonda yau bayiza mu monakanda.

43. Bazungidila babenyaminita, babazoma ye babafotikisa mu vuma kiau kiamvundulu, nate ye ku ntini ya Ngiba, mu ntini yaeste.

44. Bobo kumi ye nani diamafunda mababakala mabantu ba Benyamini babilama, buna bona bantu bakikesa.

45. Buna bankaka batadisa ku nsi yankatu ye batinina kuna, ku tadi dia Limoni; kansi bankaka bayonzika ngionzoko yazimunina mu zinzila mu yau, mafunda matanu mabantu, mbo-ki babazoma nate ye ku Ngidomi ye bavonda mu yau mafunda mole mabantu.

46. Nkiangunu babilama mu Benyamini lumbu kina bakala va kimosi makumole ye mafunda matanu maba-

bakala bona sabala; buna bona bakala bantu bakikesa.

47. Kansi mu yau batadisa ku nsi yankatu ye batinina kuna, ku tadi dia Limoni, nkama sambanu zababakala zaluaka; yau bakala ku tadi dia Limoni ngonda zia.

48. Kansi babakala ba Israeli bavutuka kwa bana ba Benyamini ye bababanda mu meno masabala, biabionsono, tuka mu biobio bialembwa bungwa mu mbanza yau kibeni nate ye bibulu, inga, biabionsono bibabwana; mboki bakwika nibanza zazonsono zibabwana.

KAPU 21.

Kanda dia Benyamini diatomuswa diaka.

Kansi babakala ba Israeli badia ndefi ku Mispa ye bavova: Widi muntu nkutu mu yeto kana kwedisa mwan'andi wankento kwa mbenyaminita ko.

2. Bantu baluaka ku Beteli ye bazingila kuna nate ye nkokila va zizi kia Nzambi; yau babwa mu dilu kiam pasi ye bavova:

Nkong. 20: 20.

3. Mfumu, Nzambi a Israeli, mu nkiam diampila yayi diayambulu diavangwa mu Israeli, vo kanda diamvimba dikondolo mu Israeli?

4. Lumbu kialanda nsuka naba bantu batelama ye batunga disalu kuna ye bayoka nkailu miangioka ye miamatondo.

5. Bana ba Israeli bavova: Kamba, mu makanda mamonsono ma Israeli mwena kanda dimosi dialembwa baluka kwa Mfumu va kimosi ye bundu diankake? Kadi ndefi yangolo yadiwa, vo ndiena una lembwa baluka kwa Mfumu ku Mispa una vutulwa ndinda wafwa.

6. Bana ba Israeli bafwila mpangi au Benyamini nkenda ye bavova: Bwabu kanda diamvimba diameni zakwa mu Israeli.

7. Nki tuna vanga mu diambu diayau basidi, kidi babaka bakazi? Kadi yeto kibeni tuadila Mfumu ndefi, vo ka tuna kubakwedisa mu bana beto babakento ko.

8. Yau bavova diaka: Kamba, mwena kanda dimosi kaka mu makanda ma Israeli dialembwa baluka kwa Mfumu ku Mispa? Tala, widi muntu nkutu ku Yabesi mu Ngiladi kayizidi ko ku tua, ku lukutukunu luakala kuna.

Nkong. 20: 1 b.

9. Kadi bantu bu batadudulwa, mwa-zayakana, vo widi muntu nkutu mu bisi Yabesi mu Ngiladi kakala kuna ko.

10. Buna bundu diafidisa kumi ye mafunda mole mababakala balutidi mu kikesa kuna ye babakamba ye bavova: Luenda luabanda bisi Yabesi mu Ngiladi mu meno masabala, ye bakento ye bana.

11. Inga, i diadi diluna vanga: babakala babonsono ye bakento babonsono bakedi ntuadi ye babakala bana niokunwa mu bungwa. 4 Mose 31: 17.

12. Kansi mu bisi Yabesi mu Ngiladi bamona nkama zia zantaudi zabakento zakala bandumba, ka bakala ntuadi ye babakala ko. Buna babanata ku tua ku Silo mu nsi a Kanana.

13. Buna bundu diadionsono diafidisa ntumwa mu wawasa ye bana ba Benyamini bakala ku tadi dia Limoni, ye babakanina yenge. Nkong. 20: 47.

14. Buna Benyamini diafutuka; yau bakweduswa bakento babana ba Yabesi mu Ngiladi bamana vukuswa. Kansi ka balungila kwa yau nkutu ko.

15. Bantu bafwila Benyamini nkennda, Mfumu bu kavanga mwamvu mu makanda ma Israeli.

16. Bangudi zabantu mu bundu bavova: Nki tuna vanga kwa yau basidi, kidi babaka bakazi? Kadi bakento babonsono keti bamana fukuswa mu Benyamini. Nkong. 20: 48.

17. Yau bavova diaka: Yau mu Benyamini bayukuswa bana tambula mwilu, mpasi kanda dimosi ka dina vinsukuswa mu Israeli ko.

18. Kansi yeto kibeni ka tulendi kubakwedisa mu bana beto babakento

ko, kadi bana ba Israeli badidi ndefi ye bavovele: Singulu ndiena una vana nkazi kwa Benyamini.

19. Yau bavova diaka: Ketu nkembo a Mfumu ukembulwanga mvu ka mvu ku Silo diena mu ntini yanode ya Beteli, mu ntini yaeste yanzila yitukanga ku Beteli ye yibalukanga ku Sekemi, ye mu ntini yasude ya Lebona.

20. Yau bakamba bana ba Benyamini ye bavova: Luenda luakambidila mu maviva mavinia.

21. Buna bu luna mona bana babakento ba Silo beti vaika mu kina makuu mau, buna luna vaika mu maviva mavinia, muntu muntu mu yeno una ziona mosi mu bana babakento ba Silo ukalenda kwela; mboki luna vutuka ku nsi eno, nsi ya Benyamini.

22. Mboki vo mase mau vo mpangi zau bana kwiza nionga kwa yeto, buna tuzolele kubakamba: Lutuyambudila yau; kadi widi muntu nkutu mu yeto kabongele nkazi mu mvita ko. Ketu buna yeno kibeni ka lubaveni kwa yau ko, kadi vo i bobo nga lukivodele nkanu.

23. Bana ba Benyamini bavanga bo ye babaka bakazi, ntalu yimosi ye yina yibakala yau kibeni, mu bakento bakina babazona. Mboki bavutuka ku fwa diau ye batungulula zimbanza ye bakala muna.

24. Buna bana bankaka ba Israeli bakatuka vana, muntu muntu ku kanda diandi ye sinsi diandi, ye bavaika kuna, muntu muntu wayenda ku diandi fwa.

25. Mu ntangu yina ka mwakala ntinu mu Israeli ko, muntu muntu wavanga bonso bukazola. Nkong. 17: 6. 18: 1.

NKAND' A LUTI.

KAPU 1.

Elimeleki wanatuka ku nsi a Moabi. Nkazi andi wavutuka, bu kafwa, ku Bete-Lehemi va kimosi ye Luti, i nkazi amwan' andi wabakala.

Mu ntangu yina, nkongudidi bu miayala, malema mayiza mu nsi. Buna bakala diatuka ku Bete-Lehemi mu Yuda dianatuka ye nkazi andi ye bana bandi bababakala mu kala ntangu zankaka mu nsi a Moabi.

2. Nkumbu abakala Elimeleki, nkazi andi Nomi ye bana bandi bole bababakala Maheloni ye Kiloni, ye yau i baefalatita, batuka ku Bete-Lehemi mu Yuda. Yau baluaka ku nsi a Moabi ye bakala kuna. 1 Mose 35: 19

3. Elimeleki, bakala dia Nomi wafwa; kansi yandi wasala ye bana bandi bole bababakala.

4. Yau bakitombila bakazi bamobita; nkumbu aumosi Olopa ye wankaka Luti.

5. Bu bamana kala kuna kani kumi diamvu, buna babole bafwa mpe, Maheloni ye Kilioni; kansi nkento wasala wamoyo mu bana bandi babole bababakala ye bakala diandi.

6. Buna wananguka ye bazitu bandi ye wakatuka mu nsi a Moabi; kadi wawa mu nsi a Moabi, vo Mfumu watala bantu bandi ye wabavana mampa.

7. Buna yandi ye bazitu bandi bole bakatuka mu vuma kina kikakala. Kansi bu bayenda mu nzila mu vutuka ku nsi a Yuda,

8. buna Nomi wavova kwa bazitu bandi bole: Luvutuka ye luenda ku nzo zeno diaka, muntu muntu kwa mbut' andi. Bika Mfumu kalulemvukila, bonso buluavengi kwa yau bole bafwidi ye kwa mono.

9. Bika Mfumu kaluvana mpungumuntu, muntu muntu mu nzo abakala diandi. Mboki wabafiba. Kansi babwa mu dila.

10. Yau bavova kwa yandi: Ve, tuzolele vutuka yaku kwa bantu baku.

11. Kansi Nomi wavutula: Luvutuka, bana bami babakento. Mu nkiana luna kwenda yami? Kadi mono ilenda vutuka yaka bana bababakala bana kala babakala benoe? 5 Mose 25: 5.

12. Luvutuka, bana bami babakento, ye luenda ku nzo zeno, kadi bwabu mpitidi nuna mu kukiyekele kwa bakala. Vo ilenda banza mpe: mono yakidi vuvu, vo ikiyekole mpe fuku diadi kwa bakala, inga, vo ngina mpe buta bana bababakala,

13. buna luna vingila mu diambu diodio, nate ye bamana kule, luna kukizikidila mu nzo mu diambu diodio ye lembwa baka bakala? Ka bwa ko, bana bami babakento; kadi ngiena kiadi kialunga mu diambu dieno, koko kwa Mfumu bu kwambwididi bobo.

Yobi 19: 21.

14. Buna babwa mu dila diaka. Olopa wafiba ko wandi mu lusisulu, kansi Luti wantatamana.

15. Buna yandi wavova: Tala, nkweni yaku vutukidi kwa bantu bandi ye kwa nzambi andi; vutuka ngeye mpe ye nama nkweni yaku.

16. Kansi Luti wavutula: Kuto ntani kundebe mu kusisa ko ye vutuka ye katuka kwa ngeye. Kadi kuuna kwenda, mono mpe nzolele kwenda, ye kuuna kala mono mpe nzolele kala. Bantu baku i bantu bami ye Nzambi aku i Nzambi ami.

17. Kuuna fwila mono mpe nzolele

fwila, ye kuna nzolele zikwa. Bika Mfumu wamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo lekwa kiankaka kansi mfwilu kaka kina kumpambisa ye ngeye.

18. Bu kamona, vo ndieu wakwikama mu nsavukulu antim' andi mu kunama, wayambula dio mokina ye yandi.

19. Buna bayenda babole va kimosi, nate ye baluaka ku Bete-Lehemi. Bu baluaka ku Bete-Lehemi, mbanza yamvimba i viongolo-viongolo mu diambu diau, ye bakento bavova: Ndieu i Nomie?

20. Kansi yandi wavova kwa yau: Ka lumbikani Nomi ko, kansi lumbika Mala,² kadi Mpungu-tulendo wambwisidi kiadi kiakingi.

21. Wamvwama mono yakatuka vava, ye moko ye moko Mfumu wamvutudi. Buna mu nkiana lukumbikanga Nomi, Mfumu bu kantelele kimbangi, Mpungu-tulendo bu kambivisidi bo nitu.

22. Buna Nomi wavutuka ye nzitu andi, moabita Luti, bu kakatuka mu nsi a Moabi. Yau baluaka ku Bete-Lehemi, ngionzoko abali bu yabadika.

KAPU 2.

Luti watota nsesa mu via dia Boasi.

Kansi Nomi wakala ye butu kialongo va lueka luabakala diandi, muntu wamvwama mu sinsi dia Elimeleki, nkumbu andi Boasi.

Mat. 1: 5.

2. Moabita Luti wavova kwa Nomi: Ungiambula yavaika ku via ye tota nsesa ku nim' amuntu uilenda mona nlemvo mu meso mandi. Yandi watanbudila: Nayendi, mwan' ami.

3 Mose 19: 9 b. 23: 22.

3. Buna wayenda ye waluaka ku via ye watota nsesa ku nim' anyonziki niambongo; bwakala kwa yandi, vo via diodio diavuwa kwa Boasi watuka mu sinsi dia Elimeleki.

4. Buna Boasi ntumbu luaka koko tuka ku Bete-Lehemi; yandi wavova kwa minyonziki: Mfumu kakala yeno. Yau bamvutudila: Mfumu kakusakumuna.

5. Boasi wayuvula sielo kiandi kiokio kiakenga minyonziki: Nani vwidi nkento wowo wantwenia?

6. Sielo kiakala kikengi mu minyonziki wavutula ye wavova: I nkento wamabita, i yandi wayizidi ye Nomi tuka mu nsi a Moabi.

1 mb, wampwenia,

2 mb, wanduli,

7. Yandi lombele, vo sika yambudulwa katota ye yonzika nsesa va kati ye mita, ku nim' aminyonziki; mboki wizidi ye lengedele kasi ye nsuka nate ye ntangu yayi, kansi ukivundidi momo ngudi humu.

8. Buna Boasi wavova kwa Luti: Wilu, mwan' ami; kuna kwenda tota nsesa mu via diankaka ko evo katuka vava, kansi una sikila ye sielo biami biabakento vava.

9. Natadi konso kusalanga minyonziki va via ye ubanama; mono nkanikini sielo biami mu kuvalakana. Vo una kala nsatu anlangu, buna wenda ku mimvungu ye nwa biobio bilandanga sielo biami.

10. Buna yandi wafukama va zizi kiandi ye wayinama va ntoto ye wavova kwa yandi: Mu nkiana mbweni nlemvo wampila yoyo mu meso maku, bu umfwididi nkenda, bu ngiena wanzenza?

11. Boasi wavutula ye wavova kwa yandi: Mono yasamununu mamonsono mavavengi kwa ko waku, bakala diaku bu kafwa, bonso buwasisa saku ye mbut' aku ye nsi amase maku ye wayizidi kwa bantu bawalembwa teka zaya.

12. Mfumu kakuvutudila mu yina yiwavanga; inga, bika nsendo walunga wakabwa kwa ngeye kwa Mfumu, Nzambi a Israeli, yiuluakidi mu baka mpungumunu kusi amaveve mandi.

Lumb. 17: 8. 36: 7. 57: 1. 91: 4. Mat. 23: 37.

13. Yandi wavova: Nkiangunu mbweni nlemvo mu meso maku, mfumu ami, kadi ngeye umbombele ye vo vele mu nlembami kwa sielo kiaku kiankento, bu ndembolo kala bonso widi mosi nkutu mu sielo biaku biabakento.

14. Ntangu adia bu yaluaka, Boasi wavova kwa yandi: Safinami ye dia mampa ye vwanga buku kiadimpa mu vinia. Buna wavwanda va lueka luaminyonziki; yandi wantudila nsesa miayokwa, ye wadia ye wayukuta ye biankaka biasadidila.

15. Mboki bu katelama mu diambu diatota nsesa, buna Boasi wakamba sielo biandi ye wavova: Lunyambula mpe katota va kati ye mita ye ka lunsongani luyinu ko.

16. Inga, lulenda mpe vola titi mu mita kwa yandi ye yambula bio, kidi katota bio, ye muntu kana kunsemba mu diambu diodio ko.

17. Yandi watota nsesa va via nate ye nkokila; bu katuta bina bikamana tota, biakala kani efa kimosi kiabali.

18. Yandi wabonga zitu kiandi ye wakota mu mbanza, ye ko wandi wamona bikatota. Mboki watuala bio ye wamvana bina biasadidila yandi, bu kamana yukuta.

19. Buna ko wandi wavova kwa yandi: Kwe utotele nsesa bwabu, ye kwe sedi? Wasakumunwa ndiena wakufwididi nkenda. Buna yandi wakamba kwa ko wandi kwa nani kasala ye wavova: Bakala diodio dinsadidi bwabu wena nkumbu Boasi.

20. Buna Nomi wavova kwa nzitu andi: Wasakumunwa kwa Mfumu bu kakondwa mangono mu songa kiwuntu ye kwa bena moyo ye bafwa. Nomi wavova diaka kwa yandi: Bakala diodio i butu kieto kialongo kiamfinangani, umosi mu butu bieto biakikota.

3 Mose 25: 25.

21. Moabita Luti wavova: Yandi vovele nipe kwa mono: Nasikila ye sielo biami, nate ye bameni yonzika mbongo ami yayonsono.

22. Buna Nomi wavova kwa nzitu andi Luti: Inga, bobo bulutidi, mwan' ami, vo una sikila ye sielo biandi biabakento, kwidi vangwa buna, bonso bulenda kala mu via diankaka.

23. Buna watatamana ye sielo biabakento bia Boasi ye watota nsesa kuna, nate ye ngionzoko abali ye witi zamana. Kansi yandi wakunda ye ko wandi.

KAPU 3.

Luti walambalala ku malu ma Boasi.

Ko wandi Nomi wavova kwa yandi: Mwan' ami, tala, mono nzolele kutombila luvuvumu, kidi watoma nitu.

Luti 1: 9.

2. Tala bwabu, Boasi, i sielo biandi biabakento biluakedi, keti yandi i butu kieto kialongo. Tala, fuku diadi una vevila bali mu kianu kiandi.

3. Nkiangunu yobila kwaku ye ukikusa ye vwata ye kulumuka ku kianu. Kansi ukikenga, kidi bakala kana kumona ko, nate ye bu kadidi ye nwini.

4. Bu kana lambalala, buna natadi konso kukalambalele, ye wenda koko ye nanguna vunga ku malu mandi ye lambalala kuna; buna yandi kibeni una kukamba, bonso buuna vanga.

5. Yandi wavova kwa yandi: Mamonsono mauvovele nzolele vanga.

6. Yandi wukulumuka ku kianu ye wavanga nadede bonso bukakambwa kwa ko wandi.

7. Kadi Boasi bu kamana dia ye nwa

ye ntim' andi wayangalala ye wayenda lambalala va yudukwa kiabali, buna yandi wayenda mu luvievie ye wana-guna vunga ku malu mandi ye wala-mbalala kuna.

8. Mu ndingu ansi bakala diababu-muka ye wafwambama ye tala, buna nkento walambalala ku malu mandi.

9. Yandi wavova: Ngeye u nani? Yandi wavutula: Mono i Luti, sielo kiaku kiankento. Yalumuna maveve maku va sielo kiaku, kadi ngeye i butu kiami kiakikota.

Luti 2: 12, 20.

10. Buna yandi wavova: Wasakumunwa kwa Mfumu, umwan' ami! Bwabu ulutidi songa zola kwaku, bu ulembolo yungusila matoko mantwenia, kani mamputu vo mamvwama.

11. Buna kutinani bwabu ko, mwan' ami; mamonsono mauvovele nzolele kuvanga. Kadi bantu babonsono mu nibanz' ami bazaidi vo u nkento wadedama.

12. I kedika kwandi, vo mono i butu kiaku kiakikota; kansi butu kiankaka kiakikota kilutidi mono mu finangana kiena.

13. Kala bwabu vava mu fuku; buna vo yandi zolele kubonga mbazi mu diambu diabonso bwena butu kiakikota, ka diambu ko, bika kavanga bo. Kansi vo kena nsatu akubonga mu diambu diabutu kiakikota ko, buna mono ngina bo vanga, kasi mu Mfumu amoyo. Nalambalala nate ye nsuka.

14. Buna yandi walambalala ku malu mandi nate ye nsuka, kansi watedumuswa, muntu bu kalembwa zaya wankaka; kadi wabanza: Ka buna zayakana ko, vo nkento wizidi ku kianu.

15. Yandi wavova: Tambika yunga kiaku kiuvweti ye tamba kio. Yandi watamba kio. Buna yandi wateza tezo sambanu biabali ye wamvana bio mu nata; mboki wakota mu mibanza.

16. Bu kaluaka kwa ko wandi, yandi wavova: Bwe mweni, mwan' ami? Buna wankamba mamonsono makavangwa kwa bakala;

17. ye wavova: Tezo biabi bisambanu biabali kampeni, bu kavovele: kuna luaka moko ye moko kwa ko waku ko.

18. Buna yandi wavutula: Vingila, mwan' ami, nate ye una mona, bonso buna kala bungu diodio; kadi bakala diodio kana dingalala ko, nate ye kana sukisa bungu diodio bwabu.

KAU 4.

Boasi wakwela Luti. Yandi wayika mbut' akanda dia Davidi.

Boasi wabaluka ku mwelo ambanza ye wavwanda kuna. Buna bwakala, vo butu kiakikota kiabikidi Boasi kiavioka kuna; buna wambika nku-mbu ye wavova: Wiza vwanda vava. Yandi wayenda vwandi.

2. Mboki waboka kumi diababakala mu bangudi zabantu mu mbanza ye wavova: Luvwandano vava. Yau bavwanda.

3. Mboki wavova kwa butu kiakikota: Via diodio diavwa mpangi eto Elimeleki diatekwa kwa Nomi, i yandi watukidi ku nsi a Moubi.

4. Nkiangunu mbenzi, vo ngina kukamba bo ye vova: Sumba dio vantadisi ababa bavwendi vava ye vantadisi abangudi zabantu bani. Vo uzolele dio bonga mu diambu diabutu kiakikota, navangi bo; kansi vo kuzolele dio ko mu diambu diabutu kiakikota, buna nankambi bo, kidi yazaya bo, kadi ka kwenani wankaka ye ngeye ko wena butu kiakikota, ye landana ye ngeye mono^{*}kibeni. Yandi wavova: Mono nzolele dio bonga mu diambu diabutu kiakikota.

5 Mose 25: 5 b.

5. Buna Boasi wavova: Bu una sumba via mu koko kwa Nomi, buna una dio sumba mpe mu koko kwamwabita Luti, nkazi awafwa, ye ubindamene mu fulukisa nkumbu awafwa ye nanimisa yo ye fwa diandi.

6. Butu kiakikota wavutula: Buna kilendi sadila butu kiami kiakikota ko, kadi buna ngina kio bivisila diami fwa. Nakudi bina binkutu kula, kadi kilendi bo ko.

7. Fu kiakala nsi nkulu mu Isaeli, muntu bu kana tambula lekwa mu diambu diabutu kiakikota vo wabudisa lekwa, vo yandi mu diambu diakodisa mabika mampila yoyo wavula nsampatu andi ye wavana yo kwa wankaka; diodio diayela bonso kimbangi mu Isaeli.

8. Buna butu kiakikota wavova kwa Boasi: Sumba dio ngeye, buna wavula nsampatu andi.

9. Buna Boasi wavova kwa bangudi zabantu ye kwa bantu babonsono: Lumbu kiaki yeno i zimbangi, vo bwabu mu koko kwa Nomi nsumbidi yayonsono yasa vwa Elimeleki ye yayonsono yasa vwa Kilioni ye Maheloni.

10. Mboki nsumbidi mpe moabita Luti, nkazi a Maheloni, mu kala nkazi ami mu diambu diafulukisa nkumbu awafwa ye nanimisa yo ye fwa diandi, kidi nkumbu awafwa ka yina fuku-swa mu mpangi zandi vo mu mwelo ambanz' andi ko. Lumbu kiaki yeno i zimbangi mu diambu diodio.

11. Bantu babonsono bakala mu mwelo ambanza ye bangudi zabantu bavova: Inga. Bika Mtumu kavanga nkento ukotele mu nzo aku bwabu kafwanana ye Lakeli ye Lea, babole batunga nzo a Isaeli. Bika wanieka beni mu Efalata ye wakivangila nkumbu mu Bete-Lehemi.

1 Mose 29: 31 b. 30: 22 b.

12. Nzo aku bika yakala bonso nzo a Pelesi, i yandi wabuta Tamali kwa Yuda, mu nkuna wowo una kuvana Mfumu mu nkento wau wantwenia.

1 Mose 38: 29.

13. Buna Boasi wabonga Luti ye wakala nkazi andi, ye wakota kwa yandi; Mfumu wamvana mbutu amoyo ye yandi wabuta mwana wabakala.

Lumb. 127: 3.

14. Buna bakento bavova kwa No-

mi: Bika Mfumu kasikwa uvengi bwabu, vo kuna kondwa butu kiau-kikota ko kina bikwa nkumbu mu Isaeli.

15. Yandi una kala mbombi kwa ngeye ye nyundudi mu ndununu aku; kadi nzitu aku ukuzolele wambutidi, i yandi ulutidi bana nsambodia babakala kwa ngeye.

1 Sam. 1: 8.

16. Nomi wabonga mwana ye wakambika wo va lubumbulu luandi ye wakala ndezi andi.

17. Bakento banzo zamfinangani bamvana nkumbu, bu bavova: Nomi beki mwana wabakala; yau bamvana nkumbu Obedi. Yandi wakala se dia Isai, i se dia Davidi.

18. Wau i nkanda wasinsi dia Pelesi: Pelesi wabuta Heseloni;

1 Mose 46: 12. 1 Lus. 2: 4 b. Mat. 1: 3 b.

19. Heseloni wabuta Lami, Lami wabuta Aminadabi;

1 Lus. 2: 9 b.

20. Aminadabi wabuta Nahesoni, Nahesoni wabuta Salama;

21. Salama wabuta Boasi, Boasi wabuta Obedi;

22. Obedi wabuta Isai, Isai wabuta Davidi.

Luk. 3: 32 b.

NKANDA WANTETE WA SAMUELI.

KAPU 1.

Mbutulu a Samueali.

Ku Lamataimi-Sofimi, mu miongo mia Efalaimi kwakala bakala, nkumbu andi Elekana, mwan' a Yelohami, mwan' a Elihu, mwan' a Tohu, mwan' a Sufi, i efalaimita.

1 Lus. 6: 27, 33 b.

2. Yandi wakala ye bakazi bole; nkumbu aumosi Hana ye wankaka i Penina. Penina wakala bana, kansi Hana wakondwa bana.

3. Bakala diodio diasisa mbanz' andi ye wabaluka mvu ka mvu mu sambila ye yoka nkailu kwa Mfumu Sebaoti ku Silo kwakala bana bole bababakala ba Eli, Hofini ye Pinehasi, nganga za Mfumu ntangu yina.

2 Mose 23: 17. 5 Mose 16: 16. Yos. 18: 1.

4. Ntangu ka ntangu Elekana bu kayoka nkailu, wavana kwa nkazi andi

Penina ye kwa bana bandi babonsono bababakala ye babakento kunku kunku mu nkailu angioka;

3 Mose 7: 15. 5 Mose 27: 7.

5. kansi kwa Hana kavana kunku kialutula mu ndambu zole, kadi wazola Hana, mpeleko Mfumu wamvanga kisita.

6. Kansi nganda yandi wamfudila beni mu kundasula, Mfumu bu kamvanga kisita.

7. Bobo bwakala mvu ka mvu mu ntangu yoyo yikabaluka mu nzo a Mfumu, vo ndiena wamfudila mpila mosi; kansi wadila ye kadia ko.

8. Buna bakala diandi Elekana wavova kwa yandi: Hana, mu nkiamu udi-langa, mu nkiamu kudianga ko, mu nkiamu wena kiadi kiokio? Kadi mono kilutidi kwa ngeye mu kumi diabana bababakala koe?

9. Vakiakala, bu bamana dia ye nwa ku Silo, nganga Eli bu kavwanda va kiandu kiandi mu mwelo awwala dia Mfumu, vo Hana watelama;

10. mu kiadi kiandi kiakinene wasambila kwa Mfumu mu dilu kiampasi.

11. Yandi wasila nsilulu ye wavova: Mfumu Sebaoti, vo uzolele tala neita zasielo kiaku kiankento ye kumbanzila ye lembwa vilakana sielo kiaku kiankento, kansi vana sielo kiaku nkuna wabakala, buna nzolele kumvana kwa Mfumu mu zingu kiandi kiakionsono, ye mbele yasamba ka yina valakana ntu andi ko.

4 Mose 6: 5. 30: 7 b. Nkong. 13: 5.

12. Bu kasambidila bo ntama vantadisi a Mfumu ye Eli watadidila nwa andi—

13. keti Hana wavovila mu ntim' andi; koba biandi kaka biakiba, kansi nding' andi ka yawakana ko—buna Eli wabanza, vo yandi sansale.

14. Nkianguu Eli wavova kwa yandi: Ntama kwa una bo kadila bonso nsansadi? Sa, vo una sakula mu sansala kwaku.

15. Kansi Hana wavutula ye wavova: Ve, mfumu ami, mono i nkento wabafama kwa kiadi ye kinwini vinia vo ndwinu zangolo ko, kansi ntengole mwel' ami kwa Mfumu.

Lumb. 42: 4. 62: 8.

16. Kubanzilani sielo kiaku kiankento bonso nkento wambi ko, kadi i kintientie kiami kiakingi ye kiadi kiami kiakingi kintatinisi mu vova nate ye ntangu yayi.

17. Buna Eli wavutula ye wavova: Wenda mu yenge. Nzambi a Isaeli una kuvana yina yiukukilombe kwa yandi.

18. Yandi wavova: Bika sielo kiaku kiankento kiamona nlemvo mu meso maku. Nkento wakatuka ye mboki wadia, ye kavutuka monika kiadi kiokio ko.

19. Nsuka nabu bu bamana sambila vantadisi a Mfumu, bavutuka ye baluaka ku nzo ku Lama. Elekana wazaya nkazi andi Hana, ye Mfumu wambanzila.

20. Hana wayaka ye wabuta mwana wabakala, ntangu bu yamana vioka; yandi wamvana nkumbu Samueli, yandi wavova: kadi kwa Mfumu yaku-kilombe yandi.

21. Mboki bakala Elekana ye nzo andi yamvimba babaluka mu yokila Mfumu nkailu amponda wamvu mu ye nkailu au wansilulu,

22. buna Hana kabaluka yandi ko, kansi wavova kwa bakala diandi: Mono nzolele vingila nate ye ntaudi yina yemuka ye buna nzolele kunnata, ki-di katulwa va zizi kia Mfumu ye mboki kala kuna ntangu zazonsono.

23. Bakala diandi Elekana wavova kwa yandi: Vangu yonso yiumweni yambote; zingila nate ye wanyemone; bika Mfumu kaka kayendisamba mambu mandi detila. Buna nkento wasala mu nzo ye wayemika mwan' andi, nate ye wamana kunyemuna.

24. Kansi bu kamana kunyemuna, buna wannata ye ngombe tatu zambakala, efa kimosi kiamfufuta ye mvungu mosi avinia; yandi wankotisa mu nzo a Mfumu ku Silo. Kansi ntaudi yakala kintwenia beni.

25. Yau bavonda ngombe yambakala ye batula ntaudi kwa Eli.

26. Yandi wavova: Ungwila, mfumu ami; kasi mu moyo aku, mfumu ami: mono i nkento una watelama vava va lueka luaku ye yasambila kwa Mfumu.

27. Ntaudi yayi i yalomba; bwabu Mfumu wampeni yina yiyakilombila kwa yandi.

28. Nkianguu nzolele mpe kumvutula kwa Mfumu; zonso ntangu zikana kala moyo una kala kiayekulwa kwa Mfumu. Yandi wasambila Mfumu kuna.

KAPU 2.

Nkunga wansikulu wa Hana. Samueli mu nzo a Mfumu. Bana bababakala ba Eli. Mambu manzengolo mu Eli.

Hana wasambila ye wavova: Ntim' ami weti yangalala mu Mfumu; mpok' ami yizangamene mu Mfumu. Nwa ami wayasuka kwa ntantu miami; kadi iyangalalanga mpulusu aku.

Luk. 1: 46 b.

2. Widi muntu nkutu kena wadidila bonso Mfumu ko, kadi ka kwenani umosi ye ngeye ko; ka kwenani mungo wena bonso Nzambi eto ko.

Lumb. 80: 8. Yes. 44: 8.

3. Ka luvovani ko ntangu zazonsono yangianza, mpovolo yangianza yoyo; monso mena buziezie ka mavaikani mu minwa mieno ko. Kadi Mfumu i Nzambi zaidi yayonsono, ye mavanga matzewanga vakena.

4. Ponza biamakesa biatolulwa, kadi badangalanga bakanganga ngolo mu tuketo.

5. Yau bayukuta bakatwa salanga mu infuu mu diambu diamampa, kansi balungwa nsatu ka bana nsatu diaka ko. Inga, nkento wakala kisita ubutidi bana nsambodia, ndiena wabuta bana babingi bu kasitukanga.

Lumb. 34: 10.

6. Mfumu uvondanga ye uvumunga, yandi ukulumunanga ku nsi ahafwa ye utombulanga ko d'aka.

5 Mose 32: 39. Lumb. 71: 20.

7. Mfumu uvananga kimputu, yandi uvananga mpe kinvwama; yandi uyinanga, kansi uzangulanga mpe.

8. Yandi utedimisanga wafwafwa mu fundu-fundu, yandi uzangulanga wamputu mu ntava mu kubavwandisa va lueka luamadingizi ye kubavana kiandu kianzitusu bonso difwa. Kadi tufulu tuansiamunu tuantoto tuvwilu kwa Mfumu, ye lukongolo luantoto watula lo va tuau.

Yobi 5: 11. Lumb. 24: 1 b. 75: 7. 102: 25.
104: 5. 118: 7 b.

9. Malu mabakinzambi bandi kakebanga, kansi bakiadiimbuka badingumuswanga mu tombe, kadi widi muntu nkutu kalendeke lekwa mu zandi ngolo ko.

Lumb. 91: 11. 97: 10. 121: 8. 145: 20.

10. Yau banwanisanga Mfumu bana pamuka, va ntandu au kana duma mu zulu; inga, Mfumu una kongudila nsuka zantoto. Kansi una vana tulendo kwa ntinu andi, yandi una zangula mpok' akuswa kiandi.

2 Mose 9: 23 b. Nkong. 5: 20. 1 Sam. 7: 10.
Lumb. 89: 24.

11. Elekana wavutuka ku Lama; kansi ntaudi yasala salu vantadisi a Mfumu ku nim' anganga Eli.

12. Kansi bana bababakala ba Eli bakala babakala bambi, ka bazola zaya Mfumu ko

Y. 1. 2: c.

13. vo yuvula yonso yilenda baka banganga kwa bantu mu lendo kiau. Kadi ntangu ka ntangu muntu bu kayoka nkailu amponda, buna sielo kianganga kiayiza, mbizi bu yabila, ye kianata nsoma wansongi tatu mu koko kwandi,

3 Mose 7: 34. 10: 14.

14. wazomika wo mu kinzu vo mu nkangi vo mu mvungu vo mu sa, ye yayonso yikatombula mu nsoma, buna nganga yabonga yo. Bobo bayanga kwa baiseselita babonso baluaka kuna ku Silo.

15. Inga, bu balembwa zinisa mazi mpe, sielo kianganga kiayiza ye kiavova kwa ndiena wayoka nkailu: Tuala mbizi, kidi yakangila yo nganga, kadi

kazolele mbizi zalambwa kwa ngeye ko, kansi zankunzu.

3 Mose 3: 3 b. 7: 31.

16. Buna vo bakala diamvutudila: bana teka zinisa mazi; mboki bongayonso yiuzolele, buna kiavova: ve, bwabu ntumbu nayekudi yo, nga ngina yo bongu mu ngolo.

17. Masumu mababakala bantwenia malutula mu nene vantadisi a Mfumu, bantu bu balongukila bo mu yina nkailu mia Mfumu.

18. Kansi Samueli wasala salu va zizi kia Mfumu, i ntaudi kaka bu kavwata efode kialino.

2 Mose 28: 4, 6 b.

19. Mboki mbut' andi wamwangila mvu ka mvu yunga kiakizio kikanata kwa yandi, bu kabaluka va kimosi ye bakala diandi mu yoka nkailu amponda wamvu ka mvu.

20. Buna Eli wasakumunanga Elekana ye nkazi andi ye wavovanga: Bika Mfumu kakukaila nkuna diaka mu nkento wau mu ndieu ukakilombila kansi wavutulwa kwa Mfumu. Mboki bavutuka ku nzo au.

21. Mfumu watala Hana, ye yandi wayaka ye wabuta bana batatu bababakala ye bana bole babakento. Kansi ntaudi Samueli wakula mu nzo a Mfumu.

22. Eli wakala wanuna beni bu kawa yayonso yavanga bana bandi bababakala kwa Israeli diadionsono, ye vo balambalala ye bakento basala salu va mwelo anzo yakoto yambwabununu;

2 Mose 38: 8. 1 Sam. 4: 15.

23. yandi wavova kwa yau: Mu nkiana luvanganga yampila yoyo, yoyo yayonso yambi yiiwanga bantu babonso bamokinanga vava?

24. Ka bwa ko, bana bami. Momo mayawilu ka mambote ko; keti luvo-dikisanga bantu ba Mfumu masumu.

25. Vo muntu uvolele masumu kwa wankaka, buna Nzambi lenda kunzila, kansi vo muntu uvolanga masumu kwa Mfumu, buna nani una kuki-vanga nzonzi andi? Kansi ka badimba mambu masau ko, kadi Mfumu wazola kubavonda.

26. Kansi ntaudi Samueli wakula mu mvu ye wazolakana kwa Mfumu ye kwa bantu.

Luk. 2: 40, 52.

27. Muntu wa Nzambi wayiza kwa Eli ye wavova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Kadi mono kiakukizaikisa kwa nzo ase diaku koe, bu bakikadila mu Ngipiti ye bu basadila nzo a Falao;

28. kiansola koe mu makanda mamonso ma Israeli mu kala nganga

kwa mono, mu yoka minkailu va salu diami ye kwika biamfwitisila mwisi ye nata efode va zizi kiami; kiavana kwa nzo asaku koe nkailu miamionsono miatia miabana ba Israeli?

29. Buna mu nkiamia ludiatanga nkailu miami miamponda ye miandia miyasikidikisa mu kundu kiami? Bwe ulenda zitisa bana baku kwakwingi ye mono safuma, kidi luakukivulukisa mu yina yilutidi mu nkailu nkailu unatanga bantu bami Israeli?

30. Nkianguu Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele: Mwanki yavova, vo nzo aku ye nzo asaku yina sala salu vantadisi ami mu ntangu yikavimani. Kansi bwabu Mfumu vovele: Ka bwa ko! Kadi yau bakunzitisanga nzolelempa kuba-zitisa, kansi bakunginanga bana mwe-swa nsoni.

1 Nt. 2: 27.

31. Tala, lumbu bina kwiza, bu ngina zaka koko kwaku ye koko kwanzo asaku, ye widi muntu nkutu mu nzo aku kana nuna ko.

32. Una mona kundu kiami, bonso bukina mona nzungu, mpeleko yina yavonsono yambote yivangwanga Israeli. Widi muntu nkutu mu nzo aku kana nuna ko.

33. Kansi kizolele fukisa muntu muntu mu eini diaku va salu diami ko, mpasi kina vanga meso maku male-ngila ko ye mwel' aku walema; kansi babingi beni mu nzo aku bana fwa, bu beka mvu miakitoko.

34. Dimbu kiadiodio kina kala kwa ngeye i buma bobo buna mona bana baku bole bababakala, Hofini ye Pinehasi: mu lumbu kimosi bana fwila babole.

1 Sam. 4: 11.

35. Kansi ngina kukitonginikina nganga una kwikama, umosi uvanganga bonso bwena mu ntim' ami ye mwel' ami; kwa yandi ngina tunga nzo yina sikila; yandi una sala salu vantadisi akuswa kiami ntangu zazonsoni.

1 Nt. 2: 35. 1 Lus. 29: 22.

36. Wonso usidi mu nzo aku una kwiza fukama kwa yandi mu diambu diatambula vanza kiapalata vo buku kiadimpa, bu kana vova: unsadisa salu kimosi kiasalu biakinganga, kidi yabaka buku kiadimpa mu dia.

mbu ma Mfumu mawakana tutu mu ntangu yina, mona-meso mabambikudi ka makala beni ko.

Lumb. 74: 9. Man. 2: 9. Am. 8: 11.

2. Buna bwakala, Eli bu kaleka va vuma kiandi—meso mandi mabadika kala mbumbuluka ye kalendi mona ko—

1 Sam. 4: 15.

3. mwind' a Nzambi bu walembwa zima, ye Samueli mpe bu kaleka muna mu vvala dia Mfumu, mwatelama nkela ya Nzambi, 2 Mose 27: 20 b. 3 Mose 24: 2 b.

4. buna Mfumu wabokila Samueli. Yandi watambudila: Vava ngiena.

5. Mboki wasavula kwa Eli ye wavova: Vava ngiena; keti umbokele. Kansi yandi wavutula: Kibokele ko; vutuka kwaku walambalala. Yandi wayenda lambalala.

6. Kansi Mfumu wabokila Samueli mbokila yankaka; Samueli watelama, wayenda kwa Eli ye wavova: Vava ngiena; keti umbokele. Kansi yandi wavutula: Kibokele ko, mwan' ami; vutuka kwaku walambalala.

7. Kadi Samueli kateka zaya Mfumu ko, ye mambu ma Mfumu ka mateka zaikuswa kwa yandi ko.

8. Kansi Mfumu wabokila Samueli diaka mbokila yantatu; yandi watelama, wayendudila kwa Eli ye wavova: Vava ngiena; keti umbokele. Buna Eli wavisa, vo i Mfumu wabokila vuvi.

9. Nkianguu Eli wavova kwa Samueli: Wenda walambalala; vo yandi una vutuka kubokila, buna nate: Navovi, Mfumu; sielo kiaku kieti dimba. Samueli wayenda lambalala va vuma kiandi.

10. Buna Mfumu wayiza telama vana ye wabokila bonso mbokila zatekila: Samueli, Samueli! Samueli watambudila: Navovi, sielo kiaku kieti dimba.

11. Buna Mfumu wavovakwa Samueli: Tala, mu Israeli ngina vanga buma buna tendana mu matu mole mamuntu muntu una bo wa. 2 Nt. 21: 12. Yel. 19: 3.

12. Mu lumbu kina ngina bwisa Eli mamonsono mayavovele mu nzo andi, tuka mambadukulu nate ye mansukulu.

1 Sam. 2: 30 b.

13. Kadi moko yansamuni, vo mono ngina kala nkongudidi anzo andi mu ntangu yikavimani mu diambu dialufuma lolu, bu kazaya, bonso bana bandi bababakala bakituntula lusingulu, ye kabasima ko.

14. Nkianguu ndidi ndefi mu nzo a Eli: Kedika, lufuma luanzo a Eli ka lulendi bwilwa kodi widi ntangu nkutu

KAPU 3.

Mfumu wabwabana ye Samueli.

Samueli wantwenia wasala salu vantadisi a Mfumu ku nim' a Eli. Ma-

ko, kani mu nkailu miamponda vo mu miandia.

3 Mose 4: 3 b.

15. Samueli walambalala napi nate ye nsuka, bu kazibula mavitu manzo a Mfumu. Samueli watina mu kamba mona-meso kwa Eli.

16. Kansi Eli wabokila Samueli ye wavova: Samueli, mwan' amii! Ndienu watambudila: Vava ngiena.

17. Yandi wavova: Nki kavovele kwa ngeye? Kunswekani dio ko. Nzambi kakuvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo una sweka diambu dimosi kaka mu momo makavovele kwa ngeye.

18. Buna Samueli wankamba mamonsono ye kasweka diambu dimosi kwa yandi ko. Yandi wavova: Yandi i Mfumu, bika kavanga makana zola.

19. Kansi Samueli wakula, ye Mfumu wakala yandi ye kayambula widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonsono makavova diasotuka vamtoto ko.

1 Sam. 2: 21, 26.

20. Isaeli diadionsono tuka mu Dani nate ye ku Beli-Seba diazaya, vo Samueli wakwikwa mu kala mbikudi a Mfumu.

Nkong. 20: 1.

21. Mfumu watatamana mu kukimnikisa ku Silo: kadi Mfumu wabwabana ye Samueli ku Silo mu mambu ma Mfumu.

22. Mambu ma Samueli mayiza kwa Isaeli diadionsono.

APU 4

Isaeli diabeduswa kwa bafilitea; ukela yabongwa, bana ba Eli bavondwa. Mfwilu a Eli. Ikabodi.

Isaeli diayenda nwanisa bafilitea ye batua ku Ebeni-Haeseli, kansi bafilitea batua ku Afeki.

1 Sam. 7: 12.

2. Buna bafilitea bakubama mu nkubumunu amvita kwa Isaeli, ye mvita yamwangana, ye baisaelita babeduswa kwa bafilitea; yau bavonda mu ndimb' amvita kani mafunda maia mabantu.

3. Bantu bu bavutuka ku tua, bangudi zabantu mu Isaeli bavova: Mfumu mu nkiamu kayambudi tuabeduswa lumbu kiaki kwa bafilitea? Bika tuenda ku Silo mu kukilandila nkela yaluwawanu lua Mfumu vava, kidi yiza kala va kati ye yeto mu kutuvulusa mu moko mantantu mieto.

1 Sam. 14: 18.

4. Buna bantu bafidisa ntumwa ku Silo; kuna bakatula nkela yaluwawa-

nulua Mfumu Sebaoti, i yandi uvwanda-nga va bakeluba, ye bana bole ba Eli, Hofini ye Pinehasi banama nkela yaluwawanu lua Mfumu.

2 Mose 25: 17 b. 2 Sam. 6: 2. Lumb. 80: 1. 99: 1.

5. Nkela yaluwawanu lua Mfumu bu yakota mu tua, Isaeli diadionsono diasika lozi lualunene ye nsi yatendana lo.

6. Bafilitea bu bawa lozi, bavova: Nki ambangudulu alozi lolo lualunene mu tua kiababeleo? Yau baziakuswa vo nkela ya Mfumu yikotele mu tua.

7. Buna bafilitea bapamuka, kadi babanza: Nzambi kotele mu tua. Yau bavova: Engwa yeto! Diampila yoyo ka ditekele bwanwa ko.

8. Engwa yeto! Nani lenda kututanina mu koko kwa nzambi yoyo yangolo? I nzambi yoyo yabafika bisi Ngipiti mu kwama kwakonsono kwam-pila mu mpila mu nsi yankatu.

2 Mose 7-10.

9. Kansi mwanki lubaka kibakala ye lukala babakala, lubafilitea, mpasi ka luakala nanga miababeleo ko, bonso bubakedi nanga mieno. Inga, lukala babakala ye lunwana.

Nkong. 13: 1. 15: 11.

10. Buna bafilitea banwana mvita, ye baisaelita babeduswa ye bataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto; mubedosolo yakala yayinene beni: makumatatu mamafunda mabinwani biakimalu mu Isaeli babilama.

11. Mboki nkela ya Nzambi yazonwa, ye bana babole ba Eli, Hofini ye Pinehasi, bavondwa.

1 Sam. 2: 34. Lumb. 78: 60.

12. Mbenyaminita wayungusa tuka mu ndimb' amvita ye waluaka ku Silo lumbu kina ye mvwatu niatiasuka ye ntoto va ntu andi.

Yos. 7: 6. 2 Sam. 1: 2.

13. Bu kaluaka kuna, Eli vwendi va kiandu kiandi va nibel' anzila watadidila, kadi ntini' andi wabudika kingongo mu nkela ya Nzambi. Bakala bu kakota mu mbanza ye nsamu, mbanza yamvumba yasasula biaula.

14. Eli bu kawa biaula, yandi wavova: Nki ambangudulu abiaula biobio? Buna bakala diasavuka kuna ye wasamuna bo kwa Eli.

15. Kansi Eli wakala luvwa ye nani diamvu; meso mandi makala mafwa, ye walemkana mona.

1 Sam. 3: 2. 1 Nt. 14: 14.

16. Bakala diavova kwa Eli: Mono i ndieu intukidi mu ndimb' amvita; bwabu ntebi mu ndimb' amvita. Buna

yandi wavova: Bwe bwakedi mwan' ami?

17. Nkwa nsamu wavutula ye wavova: Isaeli ditebi mu bafilistea, bantu babingi babilamene mpe; bana baku bole. Hofini ye Pinehasi, bafwidi mpe, mboki nkela ya Nzambi yizionono.

18. Bu kabika nkela ya Nzambi, Eli wabwa kimanima ya kiandu va lueka luamwelo, watoluka nsingu ye wafwa; kadi bakala diodio diakala dianuna ye zitu. Yandi wamana kala nkongudidi mu Isaeli mu makumaia mamvu.

19. Nkazi amwan' andi, nkazi a Pinehasi, wakiyakila ye wakala lukufi ye buta, bu kawa ngwilo, vo nkela ya Nzambi yizionono, vo ko wandi ye bakala diandi bafwidi, buna wafwokama ye wabuta, kadi nsongo miambwila.

20. Bu kakala mu fwa, bakento banzurgidila bavova: Kutinani ko; butidi kwaku mwana wabakala. Kansi kavutula diambu ko ye kabanzila dio ko;

1 Mose 35: 17.

21. kansi wabika ntaudi Ikabodi,¹ ye wavova: Nzitusu ukatukidi mu Isaeli. I diodio kazengila nkela ya Nzambi yazonwa, ye ko wandi ye bakala diandi mpe.

22. Yandi wavova: Nzitusu ukatukidi mu Isaeli, nkela ya Nzambi bu yizionono.

KAPU 5.

Nkela ya Mfumu mu vwala dia Dangoni. Bafilistea babafukwa kwa koko kwa Mfumu.

Bafilistea bu babonga nkela ya Nzambi, banata yo tuka ku Ebeni-Haeseli ye ku Asadodi.

2. Kuna bafilistea babonga nkela ya Nzambi ye bakotisa yo mu vwala dia Dangoni ye batula yo va lueka lua Dangoni.

Nkongr. 16: 23.

3. Kansi baasadodita bu baluaka mu neuka, bamona Dangoni kilambalele mambubama va ntoto vantadisi ankela ya Mfumu. Buna babonga Dangoni ye bamvutula va vuma kiandi.

4. Kansi lumbu kialanda bu baluaka momo nsuka nabu, bavutuka mona Dangoni kilambalele mambubama va ntoto vantadisi ankela ya Mfumu; ntu a Dangoni ye moko mandi mamole biakala biabukuzuka va vaka, ndambu yambizi anlangu kaka yasala yandi.

5. Nkiangunu nate ye bwabu widi

¹ mb. kondwa kwanzitusu.

muntu nkutu kadiatanga va vaka kia Dangoni mu Asadodi ko, ka banganga ba Dangoni ko vo muntu wankaka una kota mu vwala dia Dangoni.

6. Koko kwa Mfumu kwakala zitu va baasadodita, yandi wababunga ye wababafika mavumbu mu Asadodi ye ntini zivwilu mona.

7. Bisi Asadodi bu bamona, vo bwakala boho, bavova: Nkela ya Nzambi a Isaeli ka yina lengila yeto ko, kadi koko kwandi kumemene zitu va yeto ye va nzambi eto Dangoni.

8. Yau bafidisa ntumwa ye bakutikisa mfumu zazonsono zabafilistea ye bavova: Nki tuna vanga mu nkela ya Nzambi a Isaeli? Yau bavutula: Bika nkela ya Nzambi a Isaeli yanatwa ku Ngati. Buna banata nkela ya Nzambi a Isaeli kuna.

9. Kansi bu bamana nata yo kuna, koko kwa Mfumu kwatukisa bidika-bidika diadinene beni mu mbanza, ye yandi wabafika bisi mbanza, ye babake ye babanene, ye mavumbu matumbuka va yau.

10. Buna bafidisa nkela ya Nzambi ku Ekeloni. Kansi nkela ya Nzambi bu yaluaka ku Ekeloni, baekelonita bavova: Bavutudi nkela ya Nzambi a Isaeli kwa imono mu kumponda ye bantu bami.

11. Yau bafidisa ntumwa ye bakutikisa mfumu zazonsono zabafilistea ye bavova: Lukatula nkela ya Nzambi a Isaeli, mpasi yavutuka ku vuma kiandi, ka yidi kumponda ye bantu bami. Kadi bidika-bidika diamfwilu diabwa mu mbanza yazonsono; koko kwa Nzambi kwakala zitu beni va yau.

12. Yau mu bisi mbanza balemmbwa fwa, babafukwa mavumbu; mbokolo yatuka mu mbanza yabaluka ku zulu.

KAPU 6.

Nkela ya Mfumu yavutulwa ku nsi a Isaeli.

Nkela ya Mfumu yakala ngonda nsambodia mu nsi abafilistea.

2. Bafilistea batumisa nganga zau ye bamingudi ye bavova: Nki tuna vanga mu nkela ya Mfumu? Utuzaikisa, bonso butuna yo fidisila ku vuma kiandi diaka.

3. Yau bavutula: Vo luzolele fidisa nkela ya Nzambi a Isaeli, buna ka luna yo fidisa yakondwa minkailu ko; luna yo katwa vana nkailu angiokolo amfuka. Buna luna niakuswa, ye buna luna

zaikuswa bila kilulembolo katudulwa koke kwandi.

4. Buna bayuvula: Nki ankailu angiokolo amfuka tuna kumvana? Bavutula: Mavumbu matanu mawola ye mpuku tanu zawola, ntalu yimosi bonso bwena mfumu zabafilistea; kadi vungu kimosi yeno babonsono ye mfumu zeno luabwilwa.

5. Yeno luna vanga bifwani biamavumbu meno ye bifwani biampuku zibunganga nsi ye vana nzitusu kwa Nzambi a Israeli. Buna nanga sika kulukatudila koko kwandi kwazitu, ye mu nzambi eno mpe ye mu nsi eno.

1 Sam. 5: 6.

6. Mu nkiamu luna badisa ntima mieno, bonso wabadisa bisi Ngipiti ye Falao ntima miau? Kadi ka bakatwa yambula baissaelita benda ko, bu kateka vanga mavanga mamanene mu yau?

2 Mose 7: 13, 22. 8: 15. 12: 29 b.

7. Nkiangunu luvanga kalu diamona, lubonga ngombe zole zankento ziyemikanga zalemwa nata vangu, lukanga ngombe zankento mu kalu, kansi lututula zo ye bana bau, baluna yambula basala vava.

8. Mboki lubonga nkela ya Mfumu, lutula yo wa kalu ye lekwa biawola biluna yo vana bonso nkailu angiokolo amfuka, lutula bio mu finkela-nkela va lueka luayau, lusindika yo.

9. Mboki luna tala: vo yina kwenda nzila ku nsi andi ku Bete-Semesi, buna i yau yatuvangidi yayi yambi yayonono yayinene; kansi vo ka bwa ko, buna tuzaidi, vo ka i koko kwandi ko kutuvalakene, kansi buna tubwilu bo mu mbwani kaka.

10. Babakala bavanga bo; babonga ngombe zole zankento zayemika ye bakanga zo mu kalu; kansi bana bau basimba mu nzo.

11. Yau batula nkela ya Mfumu wa kalu mboki mpe finkela nkela ye mpuku zawola ye bifwani biamavumbu mau.

12. Ngombe zankento zayenda nzila yasungama ku ntini ya Bete-Semesi; basimbama mu nzila yimosi ye bakama, ka bavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso. Mfumu zabafilistea banama zo nate ye ku nsi a Bete-Semesi.

13. Kansi babetesemesita bakala yonzikanga witi mu ndimba. Bu basendula meso mau, bamona nkela; yau bayangalala, bu bamona yo.

14. Kansi kalu bu dialuaka ku via

diambetesemesita Yosua, diasimpama kuna; kuna kwakala tadi diadinene. Buna babasa nti miakalu ye bayoka ngombe zankento bonso nkailu angioka kwa Mfumu.

15. Kadi balevita batula nkela ya Mfumu ye finkela-nkela fiatelama va lueka fiakala lekwa biawola ye batula fio va tadi dina diadinene. Mboki bisi Bete-Semesi bayoka lumbu kina nkailu miangioka ye miamponda kwa Mfumu.

16. Mfumu tanu zabafilistea bu zamona bo, bavutuka lumbu kimosi ku Ekéloni.

17. Mama i mavumbu mawola mavana bafilistea bonso nkailu angiokolo amfuka kwa Mfumu: mu Asadodi dimosi, mu Ngasa dimosi, mu Askeloni dimosi, mu Ngati dimosi, mu Ekéloni dimosi.

18. Kansi mpuku zawola zakala ntalu yimosi bonso mbanza zazonsono zabafilistea ku nim' amfumu zozo zitano, mbanza zasiamu ye mpe mavata mansi, nate ye ku tadi diadinene diakiadi diabatula nkela ya Mfumu, diena nate ye bwabu, va via diambetesemesita Yosua.

19. Kadi yandi wavonda bankaka mu bisi Bete-Semesi, mu diambu dia bu bamona nkela ya Mfumu; yandi wavonda lusambodia luababakala mu bantu, makumatanu mamafunda mababakala; bantu badila mu diambu diodio, Mfumu bu kavondisa mpondoso yoyo yayinene mu bantu.

4 Mose 4: 5 b., 20.

20. Bisi Bete-Semesi bavova: Nani lenda sikila vantadisi a Mfumu, Nzambi yayi yavedila? Kwa nani sika kwenda, bu kana katuka mu yeto?

21. Yau bafidisa ntumwa kwa yau bakala ku Kiliati-Yealimi ye batuma: Bafilistea bameni vutula nkela ya Mfumu; sa kulumukieno vava lualanda yo.

KAPU 7.

Nkela ku Kiliati-Yealimi. Mpatulu anangu ku Mipa. Bafilistea babeduswa. Samuéli bonso nkongudidi.

Buna babakala ku Kiliati-Yealimi bayiza landa nkela ya Mfumu, bakotisa yo mu nzo a Abinadabi va kintuntubulu. Yau batumba mwan' andi Elasali mu keba nkela ya Mfumu.

2 Sam. 6: 4.

2. Tuka mu lumbu kina kiabaka nkela vuma kiandi ku Kiliati-Yealimi, ntama yayingi yavioka: makumole

manivu mavioka; Israeli diadionsono diatomba Mfumu mu maniongo.

3. Kansi Samueli wavova kwa nzo yayonsono ya Israeli: Vo luzolele bagumuka kwa Mfumu mu ntima mieno inamionsono, buna lukikatudila nza-mbi zanza ya ba Astaloti ye lusungika ntima mieno kwa Mfumu ye lusadila yandi kaka, buna sika kulutana mu moko mabafilistea.

1 Mose 35: 2. 5 Mose 6: 4 b. Yos. 24: 23.

Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.

4. Buna bana ba Israeli bakatula ba Bali ye ba Astaloti ye basadila Mfumu kaka.

Nkong. 10: 16.

5. Samueli wavova: Lukutikisa Israeli diadionsono ku Mispá, kidi yaludila mvutu kuna kwa Mfumu.

Nkong. 20: 1. 1 Sam. 10: 7.

6. Buna bakutakana ku Mispá ye bavata nlangu, batengula wo vanda-disi a Mfumu ye bamina nsoki lumu kina; bavova kuna: Yeto tuvolele masumu kwa Mfumu. Samueli wako-ngudila bana ba Israeli ku Mispá.

Mat. 2: 19.

7. Bafilistea bu bawa, vo bana ba Israeli bakutakana ku Mispá, mfumu zabafilistea zabaluka kuna kwa Israeli. Bana ba Israeli bu bawa wo, batina bafilistea.

8. Bana ba Israeli bavova kwa Samueli: Kulembwani ko mu kutubokila kwa Mfumu, Nzambi eto, kidi katuvulula mu moko mabafilistea.

9. Buna Samueli wabonga mwan' ameme uyemanga ye wayoka wo bonso nkailu angioka, nkailu wamvimba, kwa Mfumu; Samueli waboka kwa Mfumu mu Israeli; Mfumu wanwila.

10. Kadi Samueli bu kayoka nkailu angioka, bafilistea bakonka mu nwanisa Israeli; kansi Mfumu wayambula ndumu wangolo waduma wa ntandu ubafilistea mu lumu kina ye wabasa tengotengo ye babeduswa kwa Israeli.

Yos. 10: 10. 1 Sam. 2: 10. 2 Sam. 22: 14.

11. Babakala ba Israeli bavaika mu Mispá ye bazoma bafilistea ye babavonda, bu babazomina bobo nate ye ku nsi ya ku banda dia Bete-Kali.

12. Buna Samueli wabonga tadi ye watelimisa dio va kati ye Mispá ye Semi ye wavana dio nkumbu Ebene-Haeseli,¹ bu kavova: Nate ye bwabu Mfumu utusadisi.

1 Sam. 4: 1.

13. Buna bafilistea balemvulwa ye ka bavutuka kota mu nsi a Israeli ko. Koko kwa Mfumu kwakakidila bafilistea ntangu yina yakala Samueli moyo.

¹ mb. tadi dialusadusu.

14. Mbauza zozo zazona bafilistea mu Israeli, zavutuka kwa Israeli tuka ku Ekeloni nate ye ku Ngati; nsi yizavwa yazona diaka Israeli kwa bafilistea. Yenge kiakala va kati ye Israeli ye baamolita.

15. Samueli wakala nkongudidi mu Israeli ntangu yayonsono yikakala moyo.

16. Mvu ka mvu kazieta ku Beteli, Ngilingali ye Mispá ye wakongudila Israeli mu vuma biobio biabionsono.

17. Mboki wavutuka ku Lama, kadi kuna kwakala nzo andi, mboki kuna mpe kakongudilanga Israeli; kuna katungila mpe Mfumu disalu.

KAPU 8.

Bana babakala ba Samueli. Bana ba Israeli balomba ntinu.

Kansi Samueli bu kanuna, yandi wanga bana bandi babakala min-kongudidi kwa Israeli.

2. Mwan' andi wasemukunwa wabikwa nkumbu Yoeli, mwan' andi wanzole i Abia; basala salu biau biakikongudidi ku Beli-Seba.

1 Luk. 6: 28.

3. Kansi bana bandi babakala ka bayenda mu nzil' andi ko, kansi bave-ngama yo mu ndandu yakimbabu; batambula kinswekila ye bavidingisa nsiku.

2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19. 24: 17.

4. Buna bangudi zabantu babonsono mu Israeli bakutakana ye baluaka kwa Samueli ku Lama.

1 Sam. 7: 17.

5. Yau bavova kwa yandi: Tala, ngeye weka wanuna, ye bana baku babakala ka bakwendanga mu nzila zaku ko. Buna utuyadisila ntinu mu kutukongudila, bonso bukalinga ye bantu bankaka babonsono.

5 Mose 17: 14 b. Hos. 13: 10 b. Mav. 13: 21.

6. Kansi diodio diakala diambi mu meso ma Samueli, bu bavova ebu: Utuvana ntinu, kidi katukongudila. Samueli wasambila kwa Mfumu.

1 Sam. 12: 17.

7. Buna Mfumu wavova kwa Samueli: Dimba mambu mabantu ye vanga mamonsono mabalombe kwa ngeye; kadi ka i ngeye ko ubaniafuni, kansi mono baniafuni, bu balembole zola, vo ngina kala ntinu kwa yau.

1 Sam. 10: 19. Hos. 8: 4.

8. Bonso bubavengi ntangu zazonsono, tuka mu lumu kina kiyabavaikisa mu Ngipiti, nate ye lumu kiaki, bu bansidisi ye basadilanga nzambi zanka-ka, i bobo beti kuvangila bwabu.

9. Nkiangunu dimba mambu mau

bwabu. Kansi bika wabatesa mu luyindu ye wabazaikisa lendo kiantinu una kubayala.

5 Mose 17: 14 b.

10. Samueli wavova kwa bantu balomba ntinu kwa yandi mamonsono mavova Mfumu.

11. Yandi wavova: Kiaki i lendo kiantinu una kuluvula: Yandi una bonga bana beno bababakala ye kubatula mu makalu mandi ye bakavalu mu salu kiandi, ye bana katwa yungusa ku ntu amakalu mandi.

2 Sam. 15: 1.

12. Yandi una kubatumba bankaka bakuluntu mu funda dimosi, bankaka bakuluntu mu makumatanu, mu salu kiandi, bankaka bana katwa fula ntoto amavia mandi ye yonzika mbongo andi ye vanga luazu biandi biamvita ye makalu mandi.

13. Bana beno babakento kana bonga mu kala nkubiki miamazi munkusa, minlambi ye mvangi miamampa.

14. Mavia meno malutidi, mavia mavinia, nkuzu mialive kana bonga ye vana kwa sielo biandi;

15. yandi una bonga buku kiakumi-kumi mu mavia meno mambongo, mavia meno mavinia ye vana kwa makota manzo akitinu ye bisielo.

16. Mboki una bonga sielo bieno biababakala ye biabakento ye mavuvi meno malutidi, ye mpunda zeno ye sadila bio mu nsatu zandi.

17. Mu bulu bieno kana bonga buku kiakumi-kumi, ye luna kala nanga niandi.

18. Buna bu lubokilanga mu diambu diantinu eno uluakisodila, buna Mfumu kana kuluvutudila ko.

19. Kansi bantu ka bazola dimba mambu ma Samueli ko, kansi bavova: Ve, ntinu una kutuyala.

20. Tuzolele fwanana ye bantu bankaka babonsono; tuzolele ntinu ukutongudilanga ye uvitanga ku ntual' eto ye unwanikisanga mvita zeto.

21. Samueli bu kawa monio mamonsono mavova bantu, buna wanata mo kwa Mfumu.

22. Kansi Mfumu wavova kwa Samueli: Dimba mambu mau wabaya-disila ntinu. Buna Samueli wavova kwa babakala ba Isaeli: Luvutukeno, muntu muntu ku mbanz' andi.

KAPU 9.

Sauli wasolwa kwa Mfumu mu Samueli mu kala ntinu.

Mu Benyamini mwakala bakala, nkumbu andi Kisi, mwan' a Abieli, mwan' a Seloli, mwan' a Bekolati, mwan' a Afia, mwan' ambenyaminita, yandi wakala bakala diamvwama.

1 Sam. 14: 51.

2. Yandi wakala ye mwana wabakala, nkumbu andi Sauli, toko diantwenia ye diampwenia; mu bana ba Isaeli ka mwakala muntu ko wanlutila mu mpwenia; yandi walutila bantu babonsono ntu mosi mu ntela.

3. Mpunda zankento za Kisi, se dia Sauli zanzimbala; nkiangunu Kisi wavova kwa mwan' andi Sauli: Nata sielo kimosi ye nanguka ye wenda fwanda mpunda zankento.

4. Buna yandi wavioka miongo mia Efalaime ye mboki mu nsi a Salisa; kansi ka basolula zo ko. Buna bavioka mu nsi a Salimi, kansi ka zakala kuna ko; mboki wavioka mu nsi a Benyamini, kansi ka basolula zo kuna mpe ko.

5. Bu bakota mu nsi a Sufi, Sauli wavova kwa sielo kikanata: Wiza, tuavutukeno ku nzo; nga sami lenda kala kintientie mu diambu dieto ye lembwa banzila mpunda zankento.

6. Kansi yandi wamvutudila: Tala, mu mbanza yayi mwena muntu wa Nzambi; yandi i muntu wayindu; mamonsono makavovanga makwendanga detila. Nduendino kuna, nanga una kutukamba diambu mu nzila yituenina.

7. Buna Sauli wavova kwa sielo kiandi: Kansi vo tuna kwenda kuna, buna nki tuna nata kwa bakala? Ketu mampa mameni mu nkutu zeto, ka tubeki mpe nkailu wankaka ko mu nata kwa muntu wa Nzambi. Kanivo nki tubeki?

1 Nt. 14: 3. 2 Nt. 4: 42.

8. Sielo kiavutula diaka kwa Sauli ye kiavova: Tala, vava mono kibeni mbeki buku kiaia kiasekeli kiapalata; kiau nzolele vana kwa muntu wa Nzambi, kidi katukamba yonso nzila yituna kwenda.

9. (Kansi mu nsi nkulu mwavovwa ebu mu Isaeli, bu bayenda mu yuvula Nzambi: Luiza, ntuendino kwa moni ameso. Kadi ndieu ubikwanga mbi-kudi bwabu wabikwa moni ameso mu nsi nkulu.)

4 Mose 12: 6.

10. Sauli wavova kwa sielo kiandi:

Diambu diaku ditomene; wiza, ntue-ndino. Yau bayenda ku mbanza kwa-kala muntu wa Nzambi.

11. Bu babaluka nzanza wakala mbanza, babwabana ye ntaudi zankaka zabakento zawaika mu teka nlangu, ye babayuvula: Moni ameso wena vave?

12. Yau babavutudila ye bavova: Inga, lukufi beni. Nasavukeno bwabu, kadi lumbu kiaki lueki ku mbanza; kadi lumbu kiaki bantu beti kembila nkembo angiokolo ankailu va vuma kianangama.

13. Vo luna kota bwabu mu mbanza, luna kumbwana bu kakibalukidi va vuma kianangama mu buluka ko, kadi bantu ka bana dia ko, nate ye kayizidi. I yandi una sakumuna nkailu, i mboki batumuswa bana badika dia. Nkianguku nabalukeno kuna bwabu, kadi bubu lulenda kummona mu kedika.

14. Buna babaluka ku mbanza. Bu bakota mu mbanza, Samueli ntumbu kubabwabana, buna yandi wawaika mu baluka ku vuma kianangama.

15. Kansi Mfumu wazaikisa kwa Samueli lumbu kiankaka, Sauli bu kakiyizila ko, ye wavova:

16. Mbazi mu ntangu yayi ngina kufidisa bakala ditukidi mu nsi a Benyamini; ngeye una kunkusa kidingizi kwa bantu bami Isaeli; yandi una vulusa bantu bami mu moko nabafilista. Kadi mono yatedi bantu bami, mbokolo zau bu zilueki kwa mono.

2 Mose 3: 9.

17. Samueli bu kamona Sauli, Mfumu wavutudila: Tala, ndieu i bakala diikembi: ndieu una yala bantu bami.

18. Buna Sauli wafinama kwa Samueli mu mwelo ye wavova: Nankambi, kwe kwena kundu kiamoni ameso?

19. Samueli wavutula kwa Sauli ye wavova: Mono i moni ameso. Natekileko ku vuma kianangama, kadi kuna luna buluka yami bwabu. Kansi mbazi ngina kusindika; mu mamonsoo mawena mu ntima nzolele kukamba.

20. Mu diambu diampunda zankento zimeni zimbala bwabu mu lumbu tatu kwa ngeye, kuna zo kadila kintientie ko, zimonekene. Mboki nani vvidi yayonsoo yena ntalu mu Isaeli, vo ka ngeye ko ye nzo yayonsoo yasaku?

21. Sauli wavutula ye wavova: Keti mono i mbenyaminita, ntukidi mu kanda dimosi diamakanda malutidi zio mu Isaeli, keti sinsi diami dilutidi mu fwafwa mu masinsi mamonsoo mu makanda ma Benyamini. Buna mu

ukiana uvovele nkungu zampila yoyo kwa mono?

22. Kansi Samueli wabonga Sauli ye sielo kiandi ye wabakotisa va seka ye wabavana mbuka ku ntu ayau batumuswa bakala kani makumatatu mababakala.

23. Samueli wavova kwa nlambi: Tuala kunku kiokio kiyakuveni, kiya-bika vo una kio keba.

24. Buna nlambi watuala to kiakulu ye bina bivwilu momo ye watula bio kwa Sauli; yandi wavova: Tala, i vava ngeye utululu bina biakelwa, nadie bwabu; kadi mti diambu diantangu yayi ngeye wakebulwa bio, bu yakembi, vo bantu yatumisi. Buna Sauli wabuluka ye Samueli lumbu kina.

25. Mboki bakulumuka va vuma kianangama ye bakota mu mbanza. Yandi wamoka ye Sauli va nludi.

26. Kansi lumbu kialanda nsuka nabu, nkala mpumbu bu waseluka, Samueli wabokila Sauli va nludi ye wavova: Nanguka, mono nzolele kufila mu nzila. Buna Sauli wananguka, ye bavaika babole, yandi ye Samueli.

5 Mose 22: 8.

27. Bu baluaka ku nsuk' ambanza, Samueli wavova kwa Sauli: Kamba sielo katekila—ye yandi wayenda—kansi ngeye kibeni lenda simpama vava, buna ngina kuwisa monso mavovele Nzambi.

KAPU 10.

Sauli wakuswa kwa Samueli mu kala ntinu. Nsodolo antinu ku Mispá.

Samueli wabonga mbwat' andi ya-mazi ye watula mazi va ntu andi, wamfiba ye wavova: Tala, Mfumu ukusidi kidingizi kwa fwa diandi.

5 Mose 9: 26. 32: 9.

2. Bu una kunsisa bwabu, una bwabana ye babakala bole va ndiamu a Lakeli, ku nzaku a Benyamini, ku Selesa; yau bana vova kwa ngeye: Mpunda zankento ziwayele fwanda zimonekene; nkianguku saku kavutukidi banza mu mpunda zankento ko, kansi wena kintientie mu diambu dieno ye vovele: Nki ngina vanga mu diambu diabaka mwan' ami?

1 Mose 35: 19. 1 Sam. 9: 5.

3. Bu una katuka kuna ye beki kombe ye lueki ku ntelebinta wa Taboli, buna kuna una bwabana ye babakala batatu beti kwenda kwa Nzambi

ku Beteli. Umosi neti bana batatu bankombo, umosi neti mampa matatu, umosi neti kuba diavinia.

4. Yau bana yuvula malembe ye kuvana mampa mole, ye una tambula mabana vana.

5. Mboki una luaka ku Ngiba dia Nzambi, kwatedumuswa mama biati-listea. Bu una kota mu mbanza, una bwabana ye kabu diabambikudi beti kulumuka kuna mu vuma kianangama ye pesalata, puka, konki ye nsambi ku ntuala, yau kibeni bu bena nkitumu abikula.

6. Mpeve a Mfumu yina kuyambama, ngeye mpe una bakama kwa nkitumu abikula bonso yau, buna una kituka muntu wankaka.

7. Bu una mona, vo dimbu biabi bina monika, buna lenda kwaku vanga, bonso buyengokele ntima, kadi Nzambi wena yaku.

8. Mboki bika wantekila mu kulumuka ku Ngilingali, buna ngina kulumukina kuna kwa ngeye mu yoka nkailu miangioka ye miamatondo; lumbu nsambodia una vingila, nate ye ngina luaka kwa ngeye ye kukamba momo mauna vanga.

1 Sam. 13: 8.

9. Bu kafila nima mu sisa Samueli, buna Nzambi wankitula ye wamvana ntima wankaka; dimbu biobio biabionsono biamonika lumu kina kimosi.

10. Bu baluaka ku Ngiba, yandi wabwabana kuna ye kabu diabambikudi; buna mpeve a Nzambi yanyambana ye yandi kibeni wabakama kwa nkitumu abikula muna mu kati diau.

11. Babonsono bateka kunzaya bu bamona, vo weka nkitumu abikula bonso bambikudi, buna bantu bavovasana: Nki kivengo mu mwan' a Kisi? Sauli mpe wena mu bambikudie?

12. Kansi umosi mu babakala kuna wavutula ye wavova? Kadi nani i se diababa?—Mu diodio mwatuka mpovol: Sauli mpe wena mu bambikudie?

1 Sam. 19: 24.

13. Nkitumu andi abikula bu yasuka, yandi wabaluka va vuma kianangama.

14. Buna mpangi ase dia Sauli wanyuvula ye sielo kiandi? Kwe luakedi? Yandi wavutula: Nseke mu diambu diafwanda mpunda zankento. Kansi bu tuamweni, vo ka zimonekene vuma ko, buna tuayeke kwa Samueli.

1 Sam. 14: 50.

15. Buna mpangi ase dia Sauli wa-

vova: Lunkaniba monso mavovele Samueli kwa yeno.

16. Sauli wavutula kwa mpangi asandi: Yandi watukembi, vo inpunda zankento zimonekene. Kansi mavova Samueli mu kitinu kankamba mo ko.

17. Mboki Samueli wakutikisa bantu kwa Mfumu ku Mispia.

18. Yandi wavova kwa bana ba Isaeli: Mfumu, Nzambi a Isaeli vovele ebu: Mono yavaikisa Isaeli mu Ngipiti, mono yalutanina ka mu ngolo za Ngipiti kaka ko, kansi mpe mu bitinu biankaka biabionsono bialukwamisa.

19. Kansi bwabu luaniafuni Nzambi eno waluvulusi mu makubu meno mamonsono ye nzungu zazonsono, ye luavovele kwa yandi: Utuyadisila ntinu. Nkiangunu lufinama vantadisi a Mfumu bonso bwena makanda meno ye masinsi meno.

1 Sam. 8: 7, 19 b. 12: 12.

20. Mboki Samueli wakonkisa makanda mamousono na Isaeli; buna wadi wabwa kanda dia Benyamini.

Yos. 7: 14.

21. Bu kakonkisa kanda dia Benyamini, bonso bwakala masinsi mau, buna wadi wabwa sinsi dia Matili; mboki wadi wabwa Sauli, mwan' a Kisi, kansi bu bantomba, kamonwa ko.

22. Buna bayuvula Mfumu ngiuvula yankaka: Muntu wankaka mpe wizidi vave? Mfumu wavutula: Yandi swemi va kati ye mfwansi.

23. Buna basavuka kuna ye banlanda; bu kavaika mu bantu, walutila bantu babonsono ntu mu ntela.

1 Sam. 9: 2.

24. Samueli wavova kwa bantu babonsono: Vava lumweni ndieu usolele Mfumu; widi muntu nkutu mu bantu babonsono kamfwanane ko. Buna bantu babonsono basika lozi ye bavova: Bika ntinu kakala zingu.

1 Nt. 1: 25, 30. 2 Nt. 11: 12.

25. Samueli wasamunina bantu lendo kiakitinu ye wasonika kio mu nkanda ye watula wo vantadisi a Mfumu. Mboki Samueli wasindika bantu babonsono, muntu muntu ku nzo andi.

5 Mose 17: 14 b. 1 Sam. 8: 11 b.

26. Sauli mpe wavutuka ku Ngiba; kabu diabantu diannama, i yau bavalukunwa ntima kwa Nzambi.

27. Kansi babakala bankaka bambi bavova: Ndienu, nki alusadusu kana kutuvana? Yau banyina ye ka bannatina minkailu ko. Kansi wakala nkievo kawa mo ko.

2 Luv. 17: 5.

KAPU 11.

Sauli wabedisa baamonita. Kitinu kiandi kiatumbwa diaka.

Amonita Nahasi wabaluka ye wakakalala Yabesi mu Ngiladi. Buna babakala babonsono ku Yabesi bavova kwa Nahasi : Utuwawasa luwawanu, ye tuzolele kusadila.

2. Kansi amonita Nahasi wabavutudila : Mu diadi nzolele kuluwawasa luwawanu, vo ilenda subula disu dialubakala mu yeno babonsono ye vwezila Israeli diadionsono bobo.

3. Bangudi zabantu ku Yabesi bavova kwa yandi : Utuvana lumbu nsambodia biambwisu antima, kidi tuafidisa ntumwa mu nsi yayonsono ya Israeli ; buna vo muntu kazolele kutusadisa ko, buna tuna kukiyekele kwa ngeye.

4. Ntumwa bu zaluaka ku Ngiba dia Sauli bakamba bo kwa bantu. Buna bantu babonsono babwa mu dila.

5. Kansi buna Sauli ntumbu kwiza ku nim' angombe zandi tuka ku via. Sauli wayuvula : Nkiama mu bantu, bu beti dila ? Bankamba mavova babakala batuka ku Yabesi.

6. Buna mpeve a Nzambi yayambaua va Sauli, bu kawa dio, ye nganzi zandi zakwama beni.

Nkong. 14: 6. 1 Sam. 10: 10.

7. Yandi wabonga ngombe zole ye wasasa zo ye wamwangisa bikunku mu nsi yayonsono ya Israeli ye zintumwa ye watuma : Wonso ulembole nama Sauli ye Samueli, mu ngombe zandi zina vanga ebu. Buna mpamuku watuka mu Mfumu wabwila bantu ; yau balonduka bonso muntu mosi. Nkong. 20: 1.

8. Yandi wabatanga ku Beseki ; buna bana ba Israeli bakala nkama tatu zamafunda ye babakala ba Yuda makumatatu mamafunda.

9. Yau bavova kwa ntumwa zayiza : Ebu luna vova kwa babakala ku Yabesi mu Ngiladi : Mbazi luna baka lusa-dusu, ntangu bu yeti luta bazima. Ntumwa zaluaka ye zakamba bo kwa babakala ku Yabesi ; yau bayangalala mu didio.

10. Buna babakala ku Yabesi batuma : Mbazi tuzolele kukiyekele kwa yeno, buna lulenda kutuvangila bonso buluzolele.

11. Lumbu kialanda Sauli wakaba bantu mu makabu matatu ; bakota mu

tua nsuka nabu ye bavonda baamonita nate ye ntangu yina yalutila bazima mwini. Yau batabuswa bacamangana beni, bole nkutu mu yau ka batabila va kimosi ko.

12. Buna bantu bavova kwa Samueli : Yau i banani bavova : Kadi Sauli una kala ntinu etoe ? Tuala babakala bobo, kidi tuabavonda. 1 Sam. 10: 27.

13. Kansi Sauli wavova : Mu lumbu kiaki muntu kana vondwa ko, kadi bwabu Mfumu veni ndungunu kwa Israeli. 2 Sam. 19: 22.

14. Samueli wavova kwa bantu : Luiza, ntundino ku Ngilingali tuatumbulula kitinu.

15. Buna bantu babonsono bayenda ku Ngilingali ye bavanga Sauli ntinu vana va zizi kia Mfumu ku Ngilingali ; kuna bayoka nkailu miamatondo va zizi kia Mfumu. Sauli ye babakala babonsono ba Israeli bazala kwa kiesekuna.

KAPU 12.

Samueli waledisa mambu masalu kiandi ye wavova kwa bantu.

Samueli wavova kwa Israeli diadionsono : Tala, mono yadimbidi mambu meno ye yavengi mamonsono maluandombebe ; mono yaliyadisidi ntinu.

1 Sam. 8: 7, 22.

2. Bwabu ndiena i ntinu eno uvitanga ku ntual' eno, bwabu bu ngieka wanuna ye mvu zazingi ; keti lubeki bana bami babakala mu yeno. Nate ye bwabu i mono yakedi ku ntual' eno, kasi ye kintwenia kiami nate ye lumbu kiaki.

3. Tala, vava ngiena, lumbangisa bwabu vantadisi a Mfumu ye kuswa kiandi. Ngombe anani mbongele, vo mpund' anani mbongele ? Nani nzungudi, kwa nani nsidi ngolo ? Kwa nani ntambudi kinswekila, kidi yamfwila meso ? Buna nzolele bio toma kwa yeno. Mat. 20: 33.

4. Yau bavutula : Ngeye kwatuzungudi ko, ngeye kwatusidi ngolo ko ; kwabongele widi kiuma nkutu kwa muntu ko.

5. Buna yandi wavova kwa yau : Mfumu kakala mbangi kwa yeno, kuswa kiandi kiakala mbangi lumbu kiaki mpe, vo ka lumweni kiuma mu koko kwami ko. Yau bavutula : Inga, bunakadi bobo.

6. Samueli wavova kwa bantu : Inga, Mfumu kakala mbangi, i yandi wava-

nga Mose ye Aloni, ye wawaikisa mase meno mu nsi a Ngipiti.

7. Nkiangunu lufinama, kidi yalusingisa vantadisi a Mfumu mu lunungu luna lualonsono luavanga Mfumu kwa yeno ye mase meno.

8. Yakobi bu kaluaka ku Ngipiti, mase meno maboka kwa Mfumu, ye Mfumu wafidisa Mose ye Aloni bavai-kisa mase meno mu Ngipiti ye babaya-nibula bakala kundu mwamu nsi.

1 Mose 46: 6. 2 Mose 2: 23 b. 3: 9 b.

4: 14 b. Yos. 24: 5.

9. Kansi bu bavilakana Mfumu, Nzambi au, yandi wabateka mu koko kwa Sisela, ntuti ankangu a Hasoli, ye mu moko mabafilitea ye mu koko kwa-ntinu mu Moabi, babanwanisa.

Nkong. 3: 12. 4: 1 b. 10: 6 b. 13: 1.

Lutub. 44: 12.

10. Kansi baboka kwa Mfumu ye bavova: Yeto tuvolele masumu mu di-adi, bu tusidisi Mfumu ye tusadidi ba Bali ye ba Asataloti; kansi ututanina bwabu mu moko mantantu mieto, buna tuzolele kusadila.

Nkong. 10: 15.

11. Buna Mfumu wafidisa Yelubali ye Bedani ye Yefeta ye Samueli ye w-lutanina mu moko mantantu mieno mu tueka tuatonsono, ye luakala kundu mu mpungumunu.

Nkong. 6: 11 b. 11: 1 b. 1 Sam. 7: 5 b., 7 b.

12. Kansi bu luamona, vo Nahasi, ntinu abana ba Amoni, walunanguunukina, luavova kwa mono: Ve, ntinu una kutuyala, mpeleko Mfumu, Nzambi eno, i ntinu eno. 1 Sam. 8: 5 b., 19 b.

13. Tala, bwabu vava vena ntinu uluasolele, i yandi ulualombe, tala, Mfumu waluyadisi ntinu.

1 Sam. 10: 19.

14. Bika kaka luavumina Mfumu ye kunsadila ye wa nding'andi ye lembwa tingumuna ntumunu za Mfumu, mpasi yeno ye ntinu eno ukuluyalanga luana Mfumu, Nzambi eno.

15. Kansi vo ka luna wa nding' a Mfumu ko, ye luna tingumunanga ntumunu za Mfumu, buna koko kwa Mfumu kuna kulubwila bonso mase meno.

16. Lufinama bwabu mpe ye lutala mangu kiaki kiakinene kina vanga Mfumu mu meso meno.

17. Keti bwabu nsungi ayonzika witi; kansi mono nzolele bokila kwa Mfumu, kidi kadumisa ye nokisa mvula. Buna luna visa ye mona yanubi yo-yo yayingi yiluvengi mu meso ma Mfumu, bu lualombe ntinu.

1 Sam. 8: 6.

18. Samueli wabokila kwa Mfumu,

ye Mfumu wadumisa ye wanokisa mvula lumbu kina. Buna bantu babonsono babwila wonga waunene mu Mfumu ye mu Samueli.

19. Bantu babonsono bavova kwa Samueli: Dila sielo biaku mvutu kwa Mfumu, Nzambi aku, ka tuidi fwa, bu tuayikidi masumu meto mankaka mamonsono yambi yayi mpe, bu tualombele ntinu.

20. Samueli wavova kwa bantu: Ka lutinani ko. Mwanki luvengi yambi yoyo yayonsono; kansi ka luvengamani kaka mu Mfumu ko, kansi lusadila Mfumu mu ntima mieno miamionsono.

5 Mose 6: 5.

21. Ka luvengamani ko; kadi buna luna namanga nzambi zampavala zilembane sadisa vo tanina, bu zena zampavala kaka.

Yes. 44: 9 b.

22. Kadi Mfumu kana nianga bantu bandi ko mu diambu diankumbu andi yayinene, Mfumu bu katunguna mu kuluvanga bantu bandi.

Lumb. 100: 3.

23. Bika bwatutuka yami, vo ngina vola masumu mana kwa Mfumu, mu yambula kuludila mvutu. Ndutidi zola kululonga nzila yabiza ye yasonga.

24. Luvumina Mfumu kaka ye lukwika mu kunsadila mu ntima mieno miamionsono. Kadi lutala mavanga mamanene makaluvangila.

25. Kansi vo luvanganga mena yambi, buna yeno ye ntinu eno luna vilana.

KAPU 13.

Vanga diantete diakikese diavanga Yonatan; bafilitea banwanisa ba Israeli. Nkailu alulendo lua Sauli. Ba Israeli bakwamuswa.

Sauli wakala ntinu mvu mosi; bu kayala Israeli mu mvu wanzole,

2. wakisodila mafunda matatu mabakala mu Israeli. Mu yan Sauli kibeni wakaba mafunda mole ku Mikimasi ye ku niongo mia Beteli; funda dimosi diakala ye Yonatan ku Ngiba mu Benyamini. Kansi wasindika bantu bankaka, muntu muntu ku nzo andi.

3. Yonatan wabula mama kiabafilitea ku Ngeba; bafilitea bawa bo. Kansi Sauli wasikisa mpungi mu nsi yayonsono ye watuma: Bika baebelele bawa bo.

4. Buna Israeli diadionsono diawa, vo Sauli wabula mama kiabafilitea ye vo Israeli diabelwa mu diambu diodio kwa

bafilitea. Bantu batumuswa mu nama Sauli ku Ngilingali.

5. Mu ntangu yina bafilitea bakutakana mu nwanisi Isaeli : maku-matatu mamafunda mamakalu ye mafunda masanbanu mantentami ye binwani biakimalu mbidi antalu bonso nienge va simu diambu ; yau babaluka ye batua ku Mikimasi, vatalane Bet-Aveni.

6. Baisaelita bu babakula nzungu zau, bantu bu bazomwa beni, buna bantu baswana mu minluka, mu mawwa mamfinda ye mu matadi, va vuma biasiamu ye mu tubulu.

7. Baebeleo bankaka basabuka Yodani ye bakota mu nsi a Ngadi ye Ngiladi. Kansi Sauli walengila ku Ngilingali ; bantu babonsono bannama mu zakama.

8. Bu kamana vingila lumbu nsambodia, nate ye ntangu yoyo yazenga Samueli, kansi Samueli kayiza ku Ngilingali ko, buna bantu babadika mwanana ye kunsisa.

1 Sam. 10: 8.

9. Buna Sauli wavova : Luntuadila nkailu angioka ye wamatondo. Mboki yandi wayoka nkailu angioka.

10. Kansi bu kamana yoka nkailu angioka, buna Samueli ntumbu kwiza. Buna Sauli wayenda kunkiki mu kumwana malembe.

11. Kansi Samueli wavova : Nki vengi ? Sauli wavutula : Bu mbweni, vo bantu bamwangane ye bansisidi, bu ulembolo kwiza mu ntangu yazengwa, bafilitea bu bakutakene ku Mikimasi.

12. buna mono mbenzi : bwabu bafilitea bana kulumuka vana kwa mono mu Ngilingali, ye kisambidi vantadisi a Mfumu ko. Buna nsidi kibakala ye ngiokele nkailu angioka.

13. Samueli wavova kwa Sauli : Buzengi vengi bobo. Kukebele nsikudukusu yiuveno kwa Mfumu, Nzambi aku ko ; nga Mfumu ukutu siamisa kitinu kiaku mu Isaeli mu ntangu yikayimani.

14. Kansi bwabu kitinu kiaku ka kina sikalala ko. Mfumu wakitombe bakala, bonso bwena ntim' andi, yandi utumbulu kidingizi kwa Mfumu kwa bantu bandi ; kadi ngeye kukebele makukembi Mfumu ko.

Lumb. 89: 19 b. Mav. 13: 22.

15. Mboki Samueli wananguka ku Ngilingali ye wayenda ku Ngiba mu Benyamini. Kansi Sauli watanga bantu bakala yandi : kani nkama sambanu zababakala.

1 Sam. 14: 2.

16. Sauli ye mwan' andi Yonatani basimpama ku Ngeba mu Benyamini ye bantu bakala yau, bafilitea bu batua ku Mikimasi.

17. Kabu dimosi, diakabwa mu buka tatu, diavaika mu tua kiabafilitea mu tana : buka kimosi kiatadisa nzil' a Ofola mu nsi a Suali,

18. buka kimosi kiatadisa nzil' a Bete-Holoni, ye buka kimosi kiatadisa nzil' ansi yitalane ku ndimb' a Seboimi, mu ntini yansi yankatu.

19. Buna ngangula mosi nkutu ka yakala mu nsi yayonsono ya Isaeli ko, kadi bafilitea batina, vo baebeleo bana kukivangila sabala ye madiongo.

Nkong. 5: 8.

20. Mwise Isaeli wakatwa kulumuka ntangu zazonsono kwa bafilitea, vo wazola lengusa zakulu kiandi vo nsengo afudulu kiandi vo kiubi kiandi vo zengolo kiandi,

21. kieta bu kiakala mu meno maze-ngolo vo nsengo afudulu vo nsoma vo biubi, evo nsongi zanti miangombe bu zakala nsatu avumbulwa.

22. Mu diambu diodio bwakala, vo mvita bu yakala mu nwanwa, widi muntu nkutu mu bantu ba Sauli ye Yonatani kabaka sabala vo dionga ko ; Sauli kibeni kaka ye mwan' andi Yonatani bakala ye bio.

23. Kansi bafilitea basindika buka ku lumfimpa ku Mikimasi.

KAPU 14.

Vanga dianzole dia Yonatani diakikesea. Bafilitea babeduswa. Lukanukunu luadiba lua Sauli. Mvita zandi ye bauto bamfinangani. Butu biandi.

Vakiakala, vo Yonatani, mwan' a Sauli, wavova kwa nati kialuazi biandi : Wiza tuasabukeno ku buka kiabafilitea kuna simu. Kansi kakamba bo kwa sandi ko.

2. Buna Sauli wakala ku nzaku a Ngiba, kansi anti wanganata ku Mingiloni, ye bantu bakala yandi bakala kani nkama sambanu zabantu ; 1 Sam. 13: 15.

3. Ahia, mwan' a Ahitubi, wakala mpangi a Ikabodi, mwan' a Pinehasi, mwan' a Eli, ngang' a Mfumu ku Silo, wanata efode ntangu yina. Bantu ka bazaya ko, vo Yonatani wakatuka.

1 Sam. 4: 19 b.

4. Kansi ku lumfimpa kwatonta sabuka Yonatani mu luaka ku buka kiabafilitea, kwakala mu simu ye simu

tadi diakintomba; dimosi diabikwa nkumbu Bosesi ye diankaka i Sene.

1 Sam. 13: 23.

5. Tadi dimosi diadongama mu ntini yanode, mutalane Mikimasi, diankaka mu ntini yasude, mutalane Ngeba.

6. Yonatani wavova kwa nati kialuazu biandi: Wiza tuasabukeno ku buka kiabamasutu, nanga Mfumu una kutusadi-ila buma. Kadi ka lekwa ko kikakilanga Mfumu mu vana ndungunu mu bafuma bonso mu babingi.

Nkong. 7: 4, 7. 2 Lus. 14: 11.

7. Nati kialuazu biandi wamvutudila: Vanga mamonsoho mena mu ntim' aku. Nayendi; si yakunama, konso kuuzolele.

8. Buna Yonatani wavova: Tuna vioka kwa babakala kuna ye kukimunikisa kwa yau.

9. Buna vo bana kutukamba ebu: lutelama napi, nate ye tulueki kwa yeno, buna tuna simpama kutuena ye lembwa baluka kwa yau. 1 Mose 24: 12 b.

10. Kansi vo bana vova ebu: lubaluka kwa yeto, buna tuna baluka kuna, kadi buna Mfumu wabaveni mu moko meto; momo mana kala dimbu kwa yeto mu diodio.

11. Buka kiabafilistea bu kiamona babole, bafilistea bavova: Tala, baebele beti yelumuka mu mabulu mabaswemi.

1 Sam. 13: 6.

12. Mboki bantu babuka baboka kwa Yonatani ye nati kialuazu biandi ye bavova: Lubalukeno kwa yeto, buna vele tuna kululonga. Buna Yonatani wavova kwa nati kialuazu biandi: Undana kuna, kadi Mfumu ubaveni mu moko ma Isaeli.

13. Yonatani wamaka ye mu moko ye mu malu, ye nati kialuazu biandi wannama. Yau babilama mu diambu dia Yonatani; nati kialuazu biandi wannama ye wabavonda. 3 Mose 26: 7 b.

14. Mu mbwilu yantete Yonatani ye nati kialuazu biandi bavonda kani makumole mababakala, mu nseke yafwanana ye ndambu avia dilenda fulwa lumbu kimosi.

15. Buna mpamuku wabwa ku tua mu ndimba ye mu bantu babonsoho; bibuka ye yau bavaika mu tana babakama kwa mpamuku mpe; ntoto wazakama: mpamuku watuka kwa Nzambi wabwa.

1 Mose 35: 5. 2 Mose 14: 24 b. 1 Sam. 7: 10. 13: 16 b. Lumb. 76: 12.

16. Nkengi mia Sauli ku Ngiba mu Benyamini bamona, vo kabu dianiwananga ye diayungusa yeku-yeku.

17. Buna Sauli wavova kwa bantu bakala yandi: Lutanga bantu ye lutala, wonso ukatukidi mu yeto. Bu bamana tanga bamona, vo Yonatani ye nati kialuazu biandi ka bakala vo ko.

18. Buna Sauli wavova kwa Ahia: Tuala nkela ya Nzambi! Kadi nkela ya Nzambi yakala ye bana ba Isaeli ntangu yina.

1 Sam. 4: 3 b.

19. Sauli bu kamoka ye nganga, mayoyila makabu malutula ye malutula ku tua kiabafilistea. Buna Sauli wavova kwa nganga: Yamubula bo!

20. Sauli ye bantu babonsoho bakala yandi bakutakana ye bayenda ku vuma kiamvita; tala, kuna basangatasana sabala biau ye tengo-tengo diadinene beni diabwa. Nkong. 7: 22. 2 Lus. 20: 23.

21. Baebaleo bayalwa ntama kwa bafilistea babaluka yau kuna ye bakala vani-vani ku tua, buna yau babundana mpe ye baisaelita batuaduswa kwa Sauli ye Yonatani.

22. Babakala ba Isaeli baswana mu miongo mia Efalaimi, bu bawo, vo bafilistea bataba, yau babonsoho babazoma mpe ye babanwana mvita.

23. Mfumu wavana Isaeli ndungunu mu lumbu kina, ye mvita yaviluka ku nim' a Bet-Aveni.

24. Babakala ba Isaeli bu bazunguka mu lumbu kina, buna Sauli wakanga bantu mu ndefi yalanda: Diasingwa bakala diodio didianga lekwa nate ye nkokila, nate ye mbeni vutula ntantu miami ndinda. Buna widi muntu nkutu mu bantu kabimba dia ko.

25. Babonsoho bu bakota mu nsi amfinda, niosi yakala va nsi.

26. Kansi bantu bu bakota mu nsi amfinda ye bamona niosi yazelumuka, buna ka muntu ko watula koko va nwa, kadi bantu batina ndefi.

27. Kansi Yonatani kawa ko, sandi bu kadikisa bantu ndefi; nkiangunu walambula nkawa wakala mu koko kwandi, wanotika nsuk' awau mu nlangu waniosi ye wafila koko va nwa; buna meso mandu mamona nakienzi-kienzi.

28. Kansi bakala mu bantu wabula mbembo ye wavova: Saku diadikisi bantu ndefi yangolo ye diavovele: diasingwa bakala diodio didianga dia bwabu. Bantu bamana noka nitu.

29. Yonatani wavutula: Sami diatuadisi kubu mu nsi mu diodio. Lutala, bonso buwangukidi meso mami, bu mbimbidi niosi yafuma vava.

30. Bukutu lutila beni, vo bantu

bayambulu badia bintani bibatana kwa ntantu miau. Keti mbedoso abafilitea ka yena yayinene bwabu ko.

31. Buna babedisa bafilitea mu lumbu kina, bu babazoma tuka ku Mikimasi nate ye ku Ayaloni. Bantu banoka nitu beni.

32. Nkiangunu bantu babwila bintani ye babonga mameme, zingombe ye bana bangombe ye bavonda bio va nsi; mboki bantu badia mbizi yena menga.

33. Sauli bu kasamununwa bo ye kakambwa: Tala, bantu bavolele masumu kwa Mfumu mu dia mbizi yena menga, buna yandi waboka: Luvengi bwena nkanu. Lunengumuna tadi diadinene bwabu kwa mono.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 3: 17. 7: 26 b. 17: 10 b., 13 b. 19: 26. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23.

34. Sauli wavutuka vova: Lumwangana ye bantu luabakamba: Muntu muntu bika kantuadila ngombe andi ye meme diandi ye luvonda bio vava ye ludia bio; ka luvolani masumu kwa Mfumu ko mu dia mbizi zena menga. Buna bantu babonsono batuala ngombe zau mu fuku, muntu muntu mu kwandi koko, ye bavondila bio vana.

35. Sauli watungila Mfumu disalu; diodio i salu diantete dikatungila Mfumu.

36. Sauli wavova: Nduendi kulumukeno fuku diadi tuazoma bafilitea ye kubapela nate ye kukiele kiambazi ye tala, vo widi muntu nkutu mu yau kana sala ko. Yau bavutula: Navangi mamonsono mauzolele. Kansi nganga wavova: Bika tuafinama vava kwa Nzambi.

37. Buna Sanli wayuvula Nzambi: Kamba, si yakulumuka ye zoma bafilitee? Buna ngeye zolele kubavana mu moko ma Israeli? Kansi kamvutudila diambu mu lumbu kina ko. 1 Sam. 28: 6.

38. Buna Sauli wavova: Lufinama vava, buna lueni balutidi ndanu mu bantu, kidi luazaya ye mona, bonso bwena masumu moino mavololo bwabu.

39. Kasi kasi mu Mfumu amoyo, yandi uveni Israeli ndungunu: vo mavololo mpe kwa mwan'ami Yonatani, buna fwa si kafwa. Kansi widi muntu nkutu mu bantu babonsono kamvutula diambu ko.

40. Buna yandi wavova kwa Israeli diadionsono: Lutelama mu ndambu yimosi yeno, mono nzolele telama mu ndambu yankaka ye mwan'ami Yonatani. Bantu bavutula kwa Sauli: Navangi monso mauzolele.

41. Sauli wavova kwa Mfumu, Nzambi a Israeli: Bika kedika kiamonika. Buna Yonatani ye Sauli babwilwa kwa wadi, ye bantu batumu wo.

Yos. 7: 14 b. Yona 1: 7.

42. Sauli wavova: Luta wadi va kati ye mono ye mwan'ami Yonatani. Buna Yonatani wabwilwa kwa wadi.

43. Sauli wavova kwa Yonatani: Unkamba mauvengi. Buna Yonatani wakamba bo kwa yandi ye wavova: Mu nsuk' ankawa ami wakedi mu koko kwami mbongele ye mbimbidi finosi—mu diambu diodio si yakatwa fwa bwabu.

44. Sauli wavova: Nzambi bika kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza: ngeye una katwa fwa, Yonatani.

45. Kansi bantu bavova kwa Sauli: Kadi Yonatani una fwe, i yandi utukisi mbedoso yayi yayinene kwa Israeli. Ka bwa ko! Kasi mu Mfumu amoyo, lusuki lumosi mu ntu andi ka luna sotuka va ntoto ko; kadi mu lusadusu lua Nzambi kavengi dio bwabu. Buna bantu bakula Yonatani mu mfwilu.

46. Sauli wavutuka ku nzo andi, ye walembwa zoma bafilitea; bafilitea mpe bavutuka ku nzo zau.

47. Sauli bu kamana baka kitinu mu Israeli, wanwanisa ntantu miandi niamionsono mu tuka tuatonsono: Moabi, ye bana ba Amoni, ye Edomi, ye mintinu ku Soba, ye bafilitea; konso kukatadisa wabalemvula.

48. Yandi wavanga mavanga malulendo ye wabedisa Amaleki ye watanina Israeli mu moko mampedi miau.

49. Bana bababakala ba Sauli i Yonatani, Yisivi ye Maliki-Sua; mu bana bandi bole babakento kota diabikwa nkumbu Melabi ye nleke i Mikali.

1 Sam. 31: 2. 1 Lus. 8: 33. 9: 39.

50. Nkazi a Sauli wabikwa nkumbu Abinoami, mwana wankento wa Ahimasi. Ntuti ankangu andi wabikwa nkumbu Abineli, mwan'a Neli, i mpangi ase dia Sauli.

51. Kadi Kisi, se dia Sauli, ye Neli, se dia Abineli, bakala bana bababakala ba Abieli.

1 Sam. 9: 1.

52. Kansi invita ye bafilitea yanwanunwa mu ngolo niangu zazonsono zakala Sauli moyo. Konso kwamona Sauli bakala dianswalu ye difweni mu nwana, buna yandi wambonga mu salu kiandi.

KAPU 15.

Sauli wabedisa baamalekita. Yandi wako-lama ye waniafunwa. Samueli ye Angangi.

Kansi Samueli wavova kwa Sauli : I mono yafiduswa kwa Mfumu mu kukusa kitinu kwa bantu bandi Isaeli. Nkiangunu nawe bwabu mambu ma Mfumu.

1 Sam. 9: 15 b. 10: 1.

2. Mfumu Sebaoti rovele ebu : Mono yatedi monio mavanga Amaleki kwa Isaeli, bonso bukankambidila nzila, bu kavaika mu Ngipiti.

2 Mose 17: 8 b. 5 Mose 25: 17 b.

3. Nkiangunu wenda wabedisa ba-amalekita ye ubaniokuna mu bungwa ye biabionsono biena yau, kubakutani ko, kansi vonda ye babakala ye bakento, ye bana ye bana banswa, ye zingombe ye mameme, ye bakamela ye zimpunda.

4. Buna Sauli watumisa bantu ye wabatanga ku Telaimi : nkama zole zamafunda mabinwani biakimalu mboki kuni diamafunda mabantu batuka ku Yuda.

5. Sauli bu kaluaka ku mbanz' a Amaleki, watuma balangidila mu ndimba.

6. Sauli watuma kwa bakenita : Lukulumuka ye lukatuka mu baamalekita, mpasi kina kulufukisa buna luena ye yau ko ; kadi luavanga nkenda kwa bana babonsono ba Isaeli, bu bavaika mu Ngipiti. Buna bakenita bakatuka mu baamalekita.

4 Mose 10: 29. 24: 21. Nkong. 1: 16. 4: 11.

7. Sauli wabedisa baamalekita, bu kabazoma tuka ku Havila ye mu ntini ya Suli ditalane Ngipiti.

1 Mose 25: 18.

8. Yandi wabaka Angangi, ntinu a Amaleki, wanoyo mu kinkole, ye bantu babonsono kaniokuna mu bungwa ye wababanda mu meno masabala.

4 Mose 24: 7.

9. Kansi Sauli ye bantu bakuta Angangi ye mpe bina bilutidi ye bina bialanda mu mbote mu mameme ye zingombe ye bana bamameme, inga, biabionsono biakala ntalu ; biampila yoyo ka bazola niokuna ko. Kansi bulu biabionsonobiakala biambiye biantandu baniokuna bio.

10. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Samueli ; yandi wavova :

11. Mono ndiongolokele bu mpengi Sauli ntinu, kadi umfididi nima ye kavengi ntumunu zami ko. Buna Samueli wakala nganzi ye wabokila kwa Mfumu fuku dina diadionsono.

1 Mose 6: 6 b.

12. Nsuka nabu Samueli wananguka mu kwe kiki Sauli. Buna Samueli wasamununwa ebu : Sauli wayizidi ku Kalemele, kuna kakitedemesene mama kiambambukulu amoyo ; mboki wavutukidi kuna ye wakulumukini ku Ngilingali.

13. Samueli bu kaluaka kwa Sauli, Sauli wavova kwa yandi : Wasakumu-nwa kwa Mfumu. Bwabu mbeni vanga ntumunu a Mfumu.

14. Kansi Samueli wavova : Buna nki ambekolo yoyo yamameme yiwu-nganga mu matu mami, ye nki ankamunu angombe yingwilu ?

15. Sauli wavutula : Bitukidi kwa baamalekita ye baneti bio, kadi bantu bakuta bialutila mu mameme ye zingombe mu yoka bio kwa Mfumu, Nzambi aku, kansi biankaka tumeni bio bunguzula.

16. Buna Samueli wavova kwa Sauli : Dingalala, nzolele kukamba manke-mbi Mfumu mu fuku. Yandi wavova kwa yandi : Navovi.

17. Samueli wavova : Tala, mwanki wakedi wafafwa mu maku meso, kansi wayikidi ntu kwa makanda ma Isaeli, kadi Mfumu wakukusa kitinu kwa Isaeli.

1 Sam. 9: 2, 21. 10: 1.

18. Mfumu wakufidisa ye wavova : Wenda wabunguzula bankwa miamasumu mionio, baamalekita, ye ubanwanisa, nate ye una kubabunga.

19. Buna mu nkiaa kuwilu nding' a Mfumu ko, kansi ubwididi bintani ye vengi mena mambi mu meso ma Mfumu ?

20. Sauli wavutula kwa Samueli : Ketu ngwilu nding' a Mfumu ye ngiele nzila yimfidisi Mfumu. Mono ntuedi Angangi vava, ntinu a Amaleki, ye mbeni bunguzula Amaleki.

21. Kansi bantu babaka mameme ye zingombe mu bintani, bina bialutila mu bianiokunwa mu yoka bio kwa Mfumu, Nzambi aku, ku Ngilingali.

22. Buna Samueli wavova : Weti banze, vo Mfumu uzolanga nkailu miangioka ye miamponda bonso vo nu wila nding' a Mfumu ? Tala, tumama kulutidi nkailu, ye ngwilu zilutidi mazi mamameme mambakala.

Mpovi 4: 17. Hos. 6: 6. Mat. 9: 13. 12: 7.

23. Kadi mantingu i masumu maki-ndoki, ye siutuka i nsambulu aminkisi ye binteki. Bu uniafuni mambu ma Mfumu, yandi mpe ukuniafuni ; kuna vutuka kala ntinu ko.

Hos. 4: 6.

24. Sauli wavova kwa Samueli : Mono

mpolele masumu, bu ntuludi ntumunu a Mfumu ye mambu maku, kadi ntinini bantu ye ndimbidi mambu mau.

25. Kansi ungiambudila bwabu masumu mami ye vutuka yami, kidi yasambila Mfumu.

26. Samueli wavova kwa Sauli: Kina vutuka yaku ko, kadi uniafuni mambu ma Mfumu, i kuma Mfumu ukuniasuni nipe ye kuna vutuka kala ntinu kwa Isaeli ko.

1 Sam. 16: 1.

27. Samueli bu kafila nima mu kwenenda, wansimba ku nsuk' ayunga kiandi ye kiatiasuka.

28. Buna Samueli wavova kwayandi: Bwabu Mfumu ziohone kitinu kia Isaeli kwa ngeye ye veni kio kwa wankaka ukulutidi.

1 Sam. 28: 17.

29. Nkwa mvu ya mvu mu Isaeli kavunanga ko ye kaniongulukanga ko, kadi yandi ka i muntu ko, kidi kalenda nionguluka.

4 Mose 23: 19. Lumb. 33: 4.

30. Yandi wavova: Mono mpolele masumu; kansi mwanki unsonga nzi-tusu wowo vantidisi a bangudi zabantu mu bantu bami ye Isaeli, vo una vutuka yami, kidi yasambila Mfumu, Nzambi aku.

31. Buna Samueli wavutuka ye wama Sauli; Sauli wasambila Mfumu.

32. Samueli wavova: Luntuala Angangi, ntinu a Amaleki. Buna Angangi wayenda mu kibakala kiakiese kwa yandi. Angangi wavova: Bwabu mu kedika ndudi yamfwilu yimeni vioka.

33. Kansi Samueli wavova: Bonso sabala kiaku kiavengi bakento bakondwa bana, i bobo mpe mbut' aku una kondwa bana bonso bakento banakaka. Mboki Samueli wabukuzuna Angangi vantadisi a Mfumu ku Ngilingali.

34. Mboki Samueli wayenda ku Lama; kansi Sauli wabaluka ku nzo andi ku Ngiba dia Sauli.

35. Samueli kavutuka zola mona Sauli ko, bu kena moyo, kadi Samueli wakadila Sauli kiadi, Mfumu bu kani-onguluka, vo wavanga Sauli mu kala ntinu kwa Isaeli.

KAPU 16.

Davidi wakuswa kitinu. Yandi wayiza kwa Sauli.

Mfumu wavova kwa Samueli: Ntama kwa weti banza mu kadila Sauli kiadi? Keti mono yanniafuni, kadi kizolele diaka ko, vo yandi una kala

ntinu wa Isaeli. Fuluza mpok' aku mu mazi ye wenda, nzolele kufidisa kwa mbetelehemita Isai, kadi umosi mu bana bandi bababakala mbeni kukisodila bonso ntinu.

1 Sam. 15: 28. 17: 12. Mav. 13: 22.

2. Kansi Samueli wavova: Bwe ilenda kwenda kuna? Vo Sauli una bo wa, sika kumbema. Mfumu wavutula: Nata ngombe yankento yantwenia ye vova: Mono ngizidi mu yokila Mfumu nkailu.

3. Mboki una tumisa Isai ku nkailu, buna mono kibeni ngina kuzaikisa monso maulenda vanga, ye ngeye una kunkusila ungina kukaniba.

4. Samueli wavanga mavova Mfumu ye waluaka ku Bete-Lehemi. Buna bangudi zabantu mu mbanza bapamuka ye bankika ye bavova: Wizidi mu yengie?

5. Yandi watambudila: Inga, ngizidi mu diambu diayokila Mfumu nkailu. Nakitumbieno ye lundama ku nkailu. Yandi watumba Isai ye bana bandi bababakala ye wabatunisa ku nkailu.

2 Mose 19: 10.

6. Bu baluaka, ye yandi wamona Eliabi, buna wabanza: Mu kedika vava vatelamene kuswa kiandi vantadisi a Mfumu.

1 Sam. 17: 13 b.

7. Kansi Mfumu wavova kwa Samueli: Kutonwani ntadulu andi ye nitu andi yantela ko, kadi mono inniafuni. Kadi ka bwenani ko, bonso bu-monanga muntu; muntu umonanga bina bina va meso, kansi Mfumu umonanga ntima.

5 Mose 10: 17. 1 Lus. 28: 19. 2 Lus. 19: 7.

Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

Mav. 10: 34.

8. Buna Isai watumisa Abinadabi ye wansindika kwa Samueli. Kansi yandi wavova: Ka ndiena mpe ko wasolwa kwa Mfumu.

9. Buna Isai wasindika Sama. Kansi yandi wavova: Ka ndieu mpe ko wasolwa kwa Mfumu.

10. Bonso bobo Isai wasindikila bana nsambodia niu bana bandi bababakala kwa Samueli; kansi Samueli wavova kwa Isai: Mfumu kasolele umosi mu baba ko.

11. Samueli wavova kwa Isai: Mama i mavuvi mamonsonoe? Yandi wavutula: Nleke wakidi, kansi weti vunga mameme. Buna Samueli wavova kwa Isai: Wenda wantumisa; kadi ka tuna vwanda va meza ko, nate ye kalueki.

2 Sam. 7: 8. Lumb. 78: 70 b. 89: 19 b.

12. Buna yandi wantumisa; yandi

wakala mpembe yampwenia ye meso mawanza ye luse luabiza. Mfumu wavova : Nanguka wankusa, kadi i ndieu.

13. Buna Samueli wabonga mpok' andi yamazi ye wankusa mu monakanda diampangi zandi ; mpeve a Mfumu yayambana wa Davidi, kasi ye lumbu kiokio ye mu ntangu zazonsono zalanda. Mboki Samueli wananguka ye wayenda ku Lama. 1 Sam. 11: 6.

14. Kansi mpeve a Mfumu bu yamana vengama kwa Sauli, buna walunguwa kwa mpeve yambi yatuka kwa Mfumu.

15. Buna sielo bia Sauli biavova kwa yandi: Tala, mpeve yambi yitukidi kwa Nzambi yikulunguswanga.

16. Buna bika mfumu eto kakamba sielo biandi bitelamanga vantadisi aku, mpasi batomba bakala dizaidi sika nsambi, kidi kasika mu koko kwandi, mpeve yoyo yambi yitukidi kwa Nzambi bu yina kubwila, mpasi wavonga.

17. Buna Sauli wavova kwa sielo biandi: Luntombila bakala diena nduenga mu sika nsambi yansinga, ye luntuala kwa mono.

18. Umosi mu babakala wavutula ye wavova : Mbetelehemita Isai wena mwana umbweni vo zaidi sika nsambi yansinga, i bakala diakikesa ye diakinwani ye dianduenga, mboki bakala diampwenia ; Mfumu wena yandi.

19. Buna Sauli wafidisa ntumuwa kwa Isai ye watuma : Unfidisa mwan' aku Davidi ukenganga mameme.

20. Buna Isai wabonga mpunda yikatula mampa ye kuba diavinia ye mboki mwan' ankombo, ye wafidisa biobio ye mwan' andi Davidi kwa Sauli.

21. Davidi waluka kwa Sauli, mu salu kiandi ; yandi wazolwa kwa yandi beni ye wayika nati kialuazu biandi.

22. Sauli wafidisa ntumuwa kwa Isai ye watuma : Yambula Davidi kalengila mu salu kiami, kadi wamweni nlemvo mu meso mami.

23. Mpeve yatuka kwa Nzambi, bu yabwila Sauli, buna Davidi wabonga nsambi ye wasika mu koko kwandi ; buna Sauli wavonga, ye waniaka, ye mpeve yambi yavengama mu yandi.

KAPU 17.

Davidi wavonda mfilitea Ngoliati.

Kansi bafilitea bakutikisa nkangu miau mu nwana ; bakutakana ku Soko diavwa Yuda. Yau batua va kati ye Soko ye Aseka, ku Efesi-Damimi.

2. Sauli ye babakala ba Israeli bakutakana mpe ye batua mu ndimb' a Ntelebinta ; yau bakubama mu nwanisa bafilitea.

3. Bafilitea batelama mu ndambu mosi amongo ye baisaelita batelama mu ndambu yankaka yamongo ye ndimba wakala va kati ye yau.

4. Buna kinwani kiansinsani, nkuumbu andi Ngoliati, watuka ku Ngati, wawaika mu makabu mabafilitea ; yandi wakala mfwoko sambanu ye mpanana mosi mu ntela. Yos. 11: 22.

5. Yandi wakala nipu yansongo va ntu andi ye wawata kinkuti kiamabala, ye mvwatu andi wankaku wakala mafunda matanu masekeli biansongo mu zitu.

6. Mu malu wawwata nkaku zansongo ye wanata dionga diansongo ku nim' andi.

7. Mva wadionga wafwanana ye nti wambwangila, ye nsongi adionga yakala nkama sambanu zasekeli biasengwa. Nati kiandi kiankaku kiamvitila. 2 Sam. 21: 19. 1 Luk. 20: 5.

8. Yandi watelama vana ye wabokila kwa nkangu a Israeli ye wavova kwa yau : Mu nkama luvaikidi ye lukubamene mu nwana ? Mono ntelamene vava mu fulu kiabafilitea, ye yeno i sielo bia Sauli ; lukisodila bwabu bakala dilenda kulumuuka kwa mono.

9. Vo yandi lenda kundwanisa ye kumbwisa, buna yeto tuna kala sielo bieno, kansi vo mono ivingana va ntandu ye kumbwisa, buna yeno luna kala sielo bieto ye kutusadila.

10. Mfilitea wavova diaka : Bwabu mono ntieki nkangu a Israeli. Tuala muntu, kidi tuanwana.

11. Sauli ye Israeli diadionsono, bu bawa mambu momo mafilitea, bakala wonga ye batina beni.

12. Kansi Davidi i mwan' amwisi efalatita wabikwa watuka ku Bete-Lehemi mu Yuda, nkumbu andi Isai, wakala nana diabana bababakala ; ndieu wakala muntu wanuna ye mvu miamingi mu ntangu ya Sauli. 1 Sam. 16: 1.

13. Bana batatu bamakota ba Isai

bayenda mpe ye banama Sauli ku mvita, mu bana bandi bobo batatu bayenda ku mvita, wasemukunwa wabikwa nkumbu Eliabi, mwan' andi wanzole i Abinadabi ye wantatu i Sama.

1 Sam. 16: 6 b.

14. Davidi wakala nleke. Bamakota baba batatu banama Sauli.

1 Sam. 16: 11.

15. Kansi mbatu mbatu Davidi wasisa Sauli ye wavutuka ku nsi andi mu kenga mameme inasandi ku Bete-Lehemi.

16. Mfilistea wayiza nsuka ye nkokila; mu makumaiia malumbu kayizila bobo ye watelama vana.

17. Ntangu yankaka Isai wavova kwa mwan' andi Davidi: Bong'a efa kiansesa miami miayokwa ye kumi diadi diamampa mu diambu diampangi zaku watuala bio nswalu kwa mpangi zaku ku tua.

18. Kumi diadi diabintoka biamamvumina una nata kwa ntuti au wafunda dimosi. Ngeye una tala, vo mpangi zaku zeti toma nitu, ye lomb'a tadulu kiantambulu kwa yau.

19. Kadi Sauli ye yau ye babakala babonsono ba Isaeli bena mu ndimb' a Ntelebinta mu nwanisa bafilistea.

20. Nsuka nabu Davidi wayekula mameme kwa nkengi, wanata bikana nata ye wayenda, bonso bwankamba Isai. Yandi waluaka ku kambu kiamakalu, nkangu bu waraika mu kwe nwanisa; yau baboka kumbu ki-amvita.

21. Isaeli ye bafilistea bakubamu mu nwanasana.

22. Buna Davidi wayekula lekwa biandi kwa nkengi amakalu ye wasavula kwa nkangu; bu kaluaka kuna wayuvula malembe kwa mpangi zandi.

23. Bu kakala mokanga yau, kinwani kiansinsani, i yandi wabikwa Ngoliati, mfilistea watuka ku Ngati, yandi wavaika mu nkangu abafilistea ye wavova, bonso bwatekila; Davidi wawa bo.

24. Babakala babonsono ba Isaeli bataba mu diambu diabakala diodio, bu bammona, ye batina beni.

25. Babakala ba Isaeli bavova: Lu-mweni bakala dina ditelamene bwabu? Yandi utelamene mu diambu diatiaka Isaeli. Kansi bakala diodio dilenda kumbwisa, kwa yandi ntinu kizolele kaila kimvwama kiakinene, ye kwa yandi kazolele vana mwan' andi wankento ye katula mpaku mu nzo asandi mu Isaeli.

26. Buna Davidi wavova kwa ba-

bakala batelamene yandi: Nki kina tambula bakala diodio dilenda bwisa mfilistea endu ye katudila bo ntiakulu yoyo mu Isaeli? Kadi mfilistea endu wakisutu i nani, bu kakabukidi ntima mu tiaka nkangu a Nzambi amoyo?

27. Buna bantu bantangumnina momo mabikwa ye bata: Biobio bina tambula bakala dina kumbwisa.

28. Kansi Eliabi, kota diandi, wawa, bonso bukamoka ye babakala; buna nganzi za Eliabi zakwama kwa Davidi, ye yandi wavova: Mu nkiana kulumukini vava, ye kwa nani yekole fikabu-kabu fiamameme muna mu nsi yankatu? Mono nzaidi nza miaku ye yayibi yantim' aku; i mu diambu diatala mvita ukulumukini vava.

1 Sam. 16: 6 b.

29. Davidi wavutula: Kadi buna nki mpengi? Keti i kiuvu kaka kio-kio.

30. Mboki yandi wamfila nima ye watadisa wankaka ye wayuvudila kiuvu kiandi, bantu bamvutudila mvutulu yimosi bonso bwatekila.

31. Kansi mavova Davidi mazayakana; masamunwa kwa Sauli, ye yandi wanlandisa.

32. Davidi wavova kwa Sauli: Muntu kafibalani ntima mu diambu diandi ko. Sielo kiaku zolele kwenda nwanisa mfilistea endu.

33. Sauli wavova kwa Davidi: Kulendi kwenda kwa mfilistea endu ye kunnwanisa ko; keti ngeye i vuvi kaka ye yandi i kinwani kasi ye kintwenia kiandi.

34. Kansi Davidi wavutula kwa Sauli: Sielo kiaku kiakedi vunganga mameme masami; buna vo nkosi vo ulusu kiayiza ziona meme mu kamba,

35. buna yanama bulu ye yabwisa kio ye yaziokuna kibaki mu nwa andi; vo kiau kiandangumukina, buna yasimba kio mu ngievo, yabwisa kio ye yavonda kio.

36. Vo sielo kiaku wabwisidi ye nkosi ye ulusu, buna mfilistea endu walembeza zabulwa una mona bonso bwamona bulu bulu mu bulu biobio, kadi yandi tieki nkangu a Nzambi amoyo.

37. Davidi wavova diaka: Mfumu wantanina mu nkosi ye ulusu, yandi una mpe kuntanina mu mfilistea endu. Buna Sauli wavova kwa Davidi: Nayendi, Mfumu una kala yaku.

38. Sauli wavwika Davidi miandi mvwatu ye watula mpu yansongo va

ntu andi ye wamvwiwa kinkuti kianaku.

39. Davidi watula sabala kiandi mu luvati va ntandu amvwatu miandi ye wabadika kwenda, kadi kateka bo tonta ko. Kansi Davidi wavova kwa Sauli: Kilendi kwendila mu biabi ko, kadi kiatontele bo ko. Mboki Davidi wavula bio.

40. Yandi wabonga nkawa andi mu koko ye wakisodila matadi matanu manalengwa-lengwa ku finwila, watula mo mu kuba diandi diakivungi ye mu nkutu ye wabonga kiandakasala mu koko kwandi; mboki wayenda finami kwa mfilistea.

41. Mfilistea walonduka ye wayiza finangani ye Davidi, ye nati kiankaku andi kiamvitila.

42. Mfilistea bu kasendula meso ye wamona Davidi, buna wanyina; kadi yandi i vuvi diampembe yampwenia ye diantoko.

1 Sam. 16: 12.

43. Mfilistea wavova kwa Davidi: Weti banze, vo mono i mbwa, bu wizidi kwa mono ye minti? Mfilistea wasingu Davidi mu nzambi zandi.

44. Mfilistea wavova diaka kwa Davidi: Wiza kwa mono, ngina vana nsuni aku kwa nuni zazulu ye kwa bibulu va nsi.

45. Davidi wavutula kwa mfilistea: Ngeye wizidi kwa mono ye sabala ye dionga ye nkaku, kansi mono ngizidi kwa ngeye mu nkumbu a Mfumu Sebaoti, i yandi i Nzambi ankangu a Isaeli, i nkangu uutieki.

Lumb. 20: 7. 118: 10 b.

46. Lumbu kiaki Mfumu una kuye-kula mu koko kwami, ngina kubwisa ye kuzaka ntu aku, lumbu kiaki ngina vana nitu zafwa mu nkangu abafilistea kwa nuni zazulu ye kwa bulu biankitu biantoto, ye ntoto wawonsono una mona, vo Isaeli diena ye Nzambi.

47. Kabu diadi diadionsono dina mona, vo ka i mu sabala ye dionga ko mubedisilanga Mfumu; kadi Mfumu mwidi mvita, yandi una kuluvana mu moko meto.

48. Mfilistea bu kakubama ye wayenda finami Davidi, buna Davidi wasavuka wayungusa kwa nkangu mu kika mfilistea.

49. Davidi watula koko kwandi mu kuba ye wabonga tadi ye walakasa dio, watedisa mfilistea va mbulu andi, ye tadi diakota mu mbulu, ye yandi wabilama va ntoto va zizi kiandi.

50. Davidi wabedisa mfilistea mu kiandakasala ye tadi ye wabidika mfilistea ye wamvonda, mpeleko Davidi wakondwa sabala mu koko kwandi.

51. Kansi Davidi wayungusa kwa mfilistea ye watelama va lueka ye wasimba sabala kiandi, wavola kio mu kimpata, wamvonda ye wanzakila kio ntu andi. Bafilistea bu bamona, vo kinwani kiau kifwidi, bataba.

52. Kansi babakala ba Isaeli ye Yuda bananguka ye baboka kumbu kiamvita, bazoma bafilistea nate ye nzila yikwendanga ku Ngati ye nate ye ku mielo mia Ekeloni; bafilistea babilama ye babindalala mu nzil' a Salaimi ye mboki nate ye ku Ngati ye nate ye ku Ekeloni.

53. Buna ba Isaeli bu bamana zomina bafilistea ntinu zozo, bavutuka ye bapela tua kiau.

54. Davidi wabonga ntu amfilistea ye wanata wo ku Yelusalemi, kansi luazu biandi watula mu nzo andi yakoto.

1 Sam. 21: 9.

55. Sauli bu kamona Davidi vo wayenda kwa mfilistea, wayuvula ntuti ankangu andi Abineli: Abineli, vuvi diodio mwan' anani? Abineli wavutula: Kasi mu moyo antinu, kizaidi bo ko.

56. Buna ntinu wavova: Buna yuvula toko diodio diantwenia mwan' anani.

57. Davidi bu kavutuka bu kaki-vondila mfilistea, buna Abineli wambonga ye wantuala kuntadisi Sauli, bu kakala ye ntu amfilistea mu koko kwandi.

58. Buna Sauli wavova kwa yandi: U mwan' anani, uvuvi? Davidi wavutula: Mwan' asielo kiaku Isai, mbetelehemita.

KAPU 18.

Kikundi kia Yonatani ye Davidi. Nsoki a Sauli ye lukanu luandi luavonda. Davidi wawela Mikali.

Bu kamana moka ye Sauli, mwel' a Yonatani wabandana ye mwel' a Davidi, ye Yonatani wanzola bonso wandi mwela.

1 Sam. 19: 1. 20: 17.

2. Sauli wannata ku nzo andi lumbu kina ye kanyambula kavutuka diaka ku nzo asandi ko.

1 Sam. 17: 15.

3. Yonatani wawawana luwawanu ye Davidi, bu kanzola bonso wandi mwela.

1 Sam. 20: 16 b. 28: 18.

4. Yonatani wavula yunga kika-vwata ye wavana kio kwa Davidi, i bobo mpe mvwatu miandi miankaka, inga, sabala kiandi mpe, ponza kiandi ye nsing' andi.

5. Davidi bu kavaika, zazu kiakala yandi mwamonsono mukafiduswa kwa Sauli; Sauli wantumba va ntandu abinwani. Yandi wazolakana kwa bantu babonsono, kwa sielo bia Sauli mpe.

6. Bu baluaka ku nzo zau, Davidi bu kavutuka, bu kamana vonda mfilistea, buna bakento bavaika mu mbanza zazonsono za Israeli mu ngimbudulu ye makinu, mu kika ntinu Sauli, mu mayangi, mu bipuka ye nsambi zansinga ntatu.

2 Mose 15: 20. Nkong. 11: 34.

7. Bakento bayimbila, basakana, bonso ebu: Sauli vondele mafunda mandi, kansi Davidi kumi diamafunda mandi.

2 Mose 15: 21. 1 Sam. 21: 11. 29: 5.

8. Buna Sauli wakala nganzi beni, kadi diambu diodio diamfwemikisa, yandi wavova: Kwa Davidi baveni kumi diamafunda, kwa mono baveni funda; bwabu yandi kondolo kitinu kaka.

9. Sauli watadila Davidi mu disu dambi kasi ye ntangu yina ye ntangu zalandila.

10. Lumbu kialanda mpeve yambi yatuka kwa Nzambi yabwila Sauli, ye wavaika mafuluka mu nzo andi; kansi Davidi wasika mu koko kwandi, bonso bukavanga lumu ka lumu. Sauli wakala ye dionga diandi mu koko.

1 Sam. 16: 14 b. 19: 9 b.

11. Sauli wadiengisa dionga ye wabanza: Mono ngina somika Davidi mu baka. Kansi Davidi wambendukila mbendukila zole.

12. Sauli watina Davidi, Mfumu bu kakala yandi, kansi wamana vengama mu Sauli.

Mal. 6: 20.

13. I kuma Sauli wansindika, bu kantumba ngudi antuti ankangu andi. Yandi wavaika ye wakota ku ntual' abantu.

14. Davidi wakala zazu mu nzila zandi zazonsono, ye Mfumu wakala yandi.

15. Sauli bu kamona, vo yandi wakala zazu kiokio kiakinene, buna watina.

16. Kansi Israeli diadionsono ye Yuda bazola Davidi, bu kavaika ye bu kakota ku ntual' au.

17. Sauli wavova kwa Davidi: Tala, mwan' ami wankento wakota, Melabi,

nzolele vo kukwedisa; nakadi kaka bonso muntu wakikisa mu salu kiami ye nwanikisa mvita za Mfumu. Kadi Sauli wabanza: Bika koko kwami ka kwamvalakana ko, kansi moko mabafilistea bika mamvalakana.

18. Kansi Davidi wavutula kwa Sauli: Mono i nani, nkadulu amoyo ami i nki, sinsi diasami mu Israeli i nki, vo mono ngina kala nzitu antinu?

19. Ntangu bu yayiza, vo mwana wankento wa Sauli, Melabi, una vewa kwa Davidi, buna mwanki wakweduswa kwa meholatita Adilieli.

2 Sam. 21: 8.

20. Kansi mwana wankento wa Sauli Mikali wazola Davidi. Sauli bu kasamununwa bo, wazola bo.

21. Kadi Sauli wabanza: Mono ngina kumvana kwa yandi, kidi kakala kwa yandi nkievo siongi, mpasi moko mabafilistea mamvalakana. Sauli wavova kwa Davidi: Bika wavutuka kala nzitu ami.

22. Sauli wakamba sielo biandi: Luvova ebu mu nsweki kwa Davidi: Tala, ntinu ukuzolele, ye sielo biandi biabionsono bikuzolele; bwabu una kala nzitu antinu.

23. Buna sielo bia Sauli biavova nambu momo mu matu ma Davidi. Kansi Davidi wavova: Kadi yeno lueti banza, vo i diambu diadizio beni mu kala nzitu antinu? Keti mono i muntu wamputu ye wafwafa.

24. Diodio diakamba sielo bia Sauli kwa yandi ye bavova: Davidi vovele bobo.

25. Buna Sauli wavova: Luna vova ebu kwa Davidi: Ntinu kalombanga lekwa kiankaka ko bonso nkailu andu mb'andambisa kansi masutu mankama mosi abafilistea, mpasi ndinda una vutudulwa bobo mu ntantu niantinu. Kadi Sauli wabanza, vo yandi una bwisa Davidi mu moko mabafilistea.

1 Mose 34: 12. 2 Mose 22: 16 b.

26. Sielo biandi bu bakamba kwa Davidi makavova, Davidi wazola bo mu diambu diakala nzitu antinu; ntangu bu yalenibwa vioka,

27. Davidi wananguka ye wayenda ye babakala bandi ye wavonda mu bafilistea nkama zole zababakala. Davidi wanata masutu mau, ntalu yamvimba kayekula kwa ntinu, kidi kakala nzitu antinu. Buna Sauli wankwedisa mwan' andi wankento i Mikali.

2 Sam. 3: 14.

28. Sauli wamona ye wazaya, vo

Mfumu wakala ye Davidi; mwan' a Sauli Mikali wanzola.

29. Buna Sauli waluta tina Davidi, ye Sauli i ntantua Davidi tangu zazonsono zikakala moyo.

30. Kansi madingizi mabafilitea bavaika mu nwana; ntangu ka ntangu bu bavaika, Davidi walutila mu zazu ye mu sielo biankaka biabionsono bia Sauli, ye nkumbu andi yasikwa beni.

KAPU 19.

Yonatani watonta sima usoki miasandi. Sauli watonta vondisa Davidi diaka. Davidi wataba. Davidi kwa Samueli ku Lama ye mu bambikudi.

Sauli wamoka ye mwan' andi Yonatani ye sielo biandi biabionsono mu vonda Davidi; kansi mwan' a Sauli Yonatani wazola Davidi beni.

1 Sam. 18: 1. 20: 17.

2. Nkiangunu Yonatani wakamba bo kwa Davidi ye wavova: Se diami Sauli ditombele mu kuvonda. Nkiangunu nakikengi mbazi ye kala mu vuma kiansweki ye swama kuna.

3. Kansi mono kibeni nzolele vaika ye telama va lueka luasani va nsi wavena, nzolele mokina mu ngeye ye sami; buna vo ngina mona bungu, mboki ngina kukamba bo.

4. Yonatani wamokina mu ntomoso a Davidi ye sandi Sauli ye wavova kwa yandi: Ntinu kavolani masumu mu sielo kiandi Davidi ko, kadi kavolele masumu kwa ngeye ko, kansi momo makavengi makutomese nitu.

5. Keti yandi wabonga niwel' andi mu koko kwandi ye wabwisa mfilitea, mboki Mfumu wavana Isaeli diadionsono ndungunu yayinene, ngeye kibeni wamona bo ye wakatila bo kiesee. Buna mu nkiana una vola masumu mu menga makondolo bila mu vonda Davidi mu nana.

Nkong. 12: 3. 1 Sam. 17: 48 b. 28: 21. Lumb. 119: 109.

6. Sauli wadimba mambu ma Yonatani; Sauli wadia ndefi: Kasi mu Mfumu amoyo kanani vondwa ko.

7. Mboki Yonatani wabokila Davidi; Yonatani wankamba mamonsono mavovwa. Mboki Yonatani wanata Davidi kwa Sauli, ye yandi wasala salu kiandi, bonso bwatekila.

1 Sam. 18: 2.

8. Mvita bu yabadika diaka, Davidi wawaika ye wanwanisa bafilitea ye wababedisa mbedoso yayinene ye bantina.

9. Kansi mpeve yambi yatuka kwa Mfumu yabwila Sauli, kukavwanda mu nzo andi ye dionga mu koko, Davidi bu kasika mu koko kwandi.

1 Sam. 16: 14 b. 18: 10.

10. Buna Sauli watonta somika Davidi mu baka mu dionga; kansi ndieu wabendukila Sauli, ye watumisa dionga mu baka kaka. Davidi watina ye wataba fuku dina.

11. Buna Sauli wafidisa babakala bankaka ku nzo a Davidi bakambwa mu kunkenga ye mboki mu kumvonda mu nsuka. Kansi Mikali, nkazi a Davidi, wakamba diodio kwa yandi ye wavova: Vo kuna vukisa moyo aku fuku diadi ko, buna mbazi ngeye i muntu wafwa.

Lumb. 59.

12. Mboki Mikali wakulumuna Davidi va nela; yandi wakatuka, wataba ye wavukuswa.

Mav. 9: 15.

13. Mboki Mikali wabonga teki kianzo ye watula kio va ntandu ye wazinga kio ntu andi mu mabese mamika miankombo ye wafuka kio vunga.

14. Sauli bu kafidisa babakala bankaka batumwa mu landisa Davidi, buna yandi wavova: Yela kena.

15. Buna Sauli wafidisa babakala batumwa, vo bana kota kwa Davidi kibeni ye wavova: Luntuala kwa mono vava va ntanda, kidi yamvonda.

16. Kansi babakala bu bakota, tala, buna teki kianzo kialambalala mu ntanda ye mabese mamika miankombo mazingwa ntu andi.

17. Buna Sauli wavova kwa Mikali: Mu nkiana wambebi bonso bobo, ye tabisi ntantu ami, ye vukidi? Mikali wavutula kwa Sauli: Yandi wavova kwa mono: Ungiambula, nga si yakuvonda.

18. Davidi bu kamana taba ye wavuka, wayenda kwa Samueli ku Lama ye wankamba mamonsono makavangwa kwa Sauli. Yandi ye Samueli bayenda ku Nayoti ye balengila kuna.

19. Sauli wasamununwa, vo Davidi wakala mu Nayoti ku Lama.

20. Buna Sauli wafidisa babakala bankaka kuna batumwa mu landisa Davidi. Kansi ntumwa za Sauli bu bamona kabu diabambikudi mu nkitumu abikula ye Samueli watelama vana bonso nkuluntu au, buna mpeve a Nzambi yayambama va yau; yau mpe babakama kwa nkitumu abikula.

1 Sam. 10: 10 b.

21. Sauli bu kakambwa momo, wafidisa babakala bankaka kuna; kansi

yau mpe babakama kwa nkitumu abikula. Bu kafidisa diaka babakala, mfidisa yantatu, batumwa mpila mosi, buna yau mpe babakama kwa nkitumu abikula.

22. Buna yandi kibeni wayenda ku Lama; bu kaluaka ku nto yayinene ku Seku, wayuvula: Samueli ye Davidi kwe bena? Wavutudulwa: Inga, mu Nayoti ku Lama.

23. Buna wayenda kuna, ku Nayoti ku Lama. Kansi mpeve a Nzambi yanyambama mpe, ye wayenda nzila yamvimba mu nkitumu abikula nate ye waluaka ku Nayoti ku Lama.

24. Buna yandi mpe wavula mvwatu miandi ye wabakama mpe kwa nkitumu abikula vana va Samueli ye wabwa mpene ye walambalala bobo lumbu kina kiamvimba ye fuku diamvimba. Nkiangunu muvovwanga: Sauli mpe wena mu bambikudie? 1 Sam. 10: 12

KAPU 20.

Yonatani watonta ntonta yajimunina mu bomba sandi mu Davidi. Luwawanu lukikundi kia Davidi ye Yonatani luawawasa diaka.

Kansi Davidi wataba ku Nayoti ku Lama ye waluaka kwa Yonatani ye wavova: Nki mpengi; nki alufuma, nki amasumu mpolele kwa saku, bu kalakukilanga moyo ami?

2. Yandi wamvutudila: Ka bwa ko. Kuna fwa ko. Ketu sami kavanganga diambu ko, kani diambu diangolo vo ka diangolo ko ye lembwa zaikisa dio kwa mono. Buna mu nkiana sami dina dio sweka kwa mono? Inga, ka bulendi kala ko.

3. Kansi Davidi wata diaka mu ndefi ye wavova: Saku ditomene zaya, vo mbweni nlemvo mu meso maku; nkiangunu ubanzanga: Yonatani kana bo zaya ko, kidi kana baka kiadi ko. Kansi kasi mu Mfumu amoyo, ye kasi mu moyo aku: tambi kimosi kaka kiena va kati ye mono ye lufwa.

4. Buna Yonatani wavova kwa Davidi: Monso mauzolele, ngina mo vanga kwa ngeye.

5. Davidi wavova kwa Yonatani: Ketu mbazi ngonda yina bika, buna vo bufweni, nkutu vwanda ku meza ye ntinu, kansi ungiambula yaswama ku mbazi va nsi nate ye nkokil' alumbub kiantatu.

4 Mose 10: 10. 28: 11 b. Lumb. 81: 3.

6. Buna vo saku dina mona, vo nkondolo vo, buna navovi: Davidi wangiuvudi luvu mu savuka ku mbanz'andi, Bete-Leheni, kadi kuna sinsi diadionsono dikembilanga nkembo au wankailu wamvu mvu.

7. Buna vo yandi una bika: mbote! buna sielo kiaku kilenda vungama. Kansi vo yandi una kala nganzi, buna zeyi mu diodio, vo watunguni bungu diambi.

8. Nkiangunu lemukila sielo kiaku bwabu, bu uyambudi sielo kiaku kiawawana luwawanu lua Mfumu ye ngeye. Kansi vo lufuma luena yami, nampondi, kadi mu nkiana una kuntuala kwa saku? 1 Sam. 18: 3 b.

9. Buna Yonatani wavova: Ka bwa ko! Vo ngina mona, vo sami watunguni mu yambula bungu diambi diakubwila, kadi buna kina kukamba bo koe?

10. Kansi Davidi wavova kwa Yonatani: Nani una kunkamba diodio, evo mvutulu yoyo yangolo yina vutula saku kwa ngeye?

11. Yonatani wavova kwa Davidi: Wiza ntuendino ku mbazi va nsi. Yau bayenda babole ku mbazi va nsi.

12. Yonatani wavova kwa Davidi: Mu Mfumu, Nzambi a Israeli: vo ngina mona, vo bwena bwambote kwa Davidi, mbazi vo kiamene, bu ngina fiongunina sami, kadi buna kina fidisa ntumwa kwa ngeye ye kuzaikisa bo koe?

13. Bika Mfumu kavutula Yonatani ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo kina kuzaikisa ko, vo sami dizolele kuvanga buma, ye kutabisa, mpasi wenda nzil' aku mu mpungumunu. Buna bika Mfumu kakala yaku, bonso bukakedi ye sami.

14. Buna vo ngina kala moyo, inga, buna kuna kumpangila nkend' a Mfumu koe, mpasi kina fwa ko?

15. Ketu ngeye kuna katula nkend' aku mu nzo ami ntangu nkutu ko, ka ntangu yina mpe ko yikatudi Mfumu ntantu mia Davidi va ntoto.

16. Buna Yonatani wawawasa luwawanu ye nzo a Davidi, ye mboki Mfumu watomba nkanu miantantu mia Davidi. 1 Sam. 18: 3 b. 23: 18.

17. Yonatani wadila Davidi ndefi diaka mu zola kwandi kwa yandi; kadi wanzola nadede, bonso bukazola wandi mwela. 1 Sam. 18: 1. 19: 1.

18. Yonatani wavova kwa yandi: Mbazi ngonda yina bika, buna una

vo kondwa, kadi keti vuma kiaku kina kala kiankatu.

19. Kansi kulumuka nswalu mu kiamene ku vuma kiwaswama lumbu kina kiakutwa vangwa buma, ye kala lukufi ye tadi dia Eseli.

1 Sam. 19: 2 b.

20. Buna mono nzolele sika toto bitatu va lueka luadiau, nkievo nsikidi bio mu nongo.

21. Mboki ngina fidisa sielo kiani mu kwenda tota bitoto. Buna vo ngina vova kwa sielo: tala, toto biena ku nim' aku, kunu, bongwa bio, buna wiza, kadi buna ulenda vungama ye ka mwenani bungu ko, kasi mu Mfumu amoyo.

22. Kansi vo mpovele ebu kwa toko: tala, toto biena ku ntual' aku, nseke, buna nayendi nzil' aku, kadi buna Mfumu ukufidisi.

23. Mu mama matuovele beto yaku, buna Mfumu i mbangi wa kati ye mono ye ngeye mu ntangu yikayimani.

24. Buna Davidi waswama ku mbaazi va nsi. Mbikulu angonda bu yakala, ntinu wavwanda ku meza mu dia.

25. Ntinu wavwanda va mbuk' andi yikavwandanga, va mbuka ku baka; Yonatani watelama ye Abineli wavwanda va lueka lua Sauli. Kansi mbuk' a Davidi yakala yankatu.

26. Kansi Sauli kavova diambu mu lumbu kina ko, kadi wabanza: Buma bubwidi; nanga kavedele ko, mu kedika kavedele ko.

3 Mose 7: 19 b. 11: 24 b. 15: 16 b.

27. Kansi mbuk' a Davidi bu yakala yankatu mpe lumbu kialanda lumbu kiabika ngonda, i lumbu kiansole, Sauli wavova kwa mwan' andi Yonatani: Mwan' a Isai mu nkiaama kayizidi ko zono ye bwabu ku mbuluku.

28. Yonatani wavutula kwa Sauli: Davidi wangiuvudi lue mu kwenda ku Bete-Lehemi;

29. yandi wavova: Ungiambula ngienda, kadi tukembilanga nkembo wanikailu akibutu ku mbanza; mpangi ami kibeni wantumisi; vo mbweni nlemvo mu meso maku bwabu, buna ungiambula yakatuka vava mu bumina kwa mpaugi zami. I kuma kayizidi ku meza mantinu ko.

30. Buna nganzi za Sauli zakwama kwa Yonatani, ye wavova kwa yandi: Ngeye, mwan' ankento wamvilangani ye wasituka! Kadi kizaidi koe, vo uzolele mwan' a Isai, i nsoni kwa ngeye:

kibeni ye i nsoni kwa nsoni zambut' aku!

31. Kadi ntangu yina yikalanga mwan' a Isai moyo va ntoto, buna ka ngeye ko vo lulendo luaku luakitinu biena vatu. Nkiangunu fidisa ntumwa bwabu wanlandisa vava kwa mono, kadi yandi i mwan' alufwa.

1 Sam. 15: 28.

32. Yonatani wavutula kwa sandi Sauli ye wavova kwa yandi: Mu nkiaama si kavondwa? Nki kavengi?

1 Sam. 19: 4.

33. Buna Sauli wadiengisa dionga kwa yandi mu kunzoka; Yonatani wamona, vo sandi diatunguna mu vonda Davidi.

34. Yonatani watelama mu nganzi ku meza ye kadia lekwa ko mu lumbu kiansole kiambikulu angonda, kadi wakala kiadi mu diambu dia Davidi, sandi bu kamvwezila bobo.

35. Mu nsuka Yonatani wawaika va nsi mu ntangu yina yibawawana ye Davidi ye wanata ntaudi yayike.

36. Yandi wavova kwa ntaudi: Yungusa watomba toto bingina sika. Ntaudi bu kayungusa kasika toto kiamvioka.

37. Yandi bu kaluaka ku vuma kiasika Yonatani toto, Yonatani wabokila ku nim' antaudi ye wavova: Ketitoto kiena ku ntual' aku, nseke.

38. Yonatani wabokila diaka ku nim' antaudi: Nswalu, savuka kwaku, kusimpamani ko! Buna ntaudi yanata Yonatani yabonga toto ye yayiza kwa mfumu andi.

39. Kansi ntaudi kazaya ko, kani nki adiambu diena; Yonatani ye Davidi kaka bazaya dio.

40. Yonatani wayekula luazu biandi kwa ntaudi yikanata, ye wavova kwa yandi: Wenda wanata bio ku mbanza.

41. Ntaudi bu yamana kwenda, Davidi watelama mu ndambu yasude; yandi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama nginama tatu; yau bafibasana ye badilasana, ye Davidi walutila dila.

42. Yonatani wavova kwa Davidi: Wenda mu yenge. Bika bwakala, bonso butuadia ndefi beto bole mu nkuumbu a Mfumu, bu tuavova: Mfumu kakala mbangi va kati ye beto yaku, va kati ye nkun' ami ye nkun' aku mu ntangu yikayimani.

43. Mboki yandi watelama ye wavenda nzil' andi, kansi Yonatani wakota mu mbanza diaka.

KAPU 21.

Davidi kwa nganga Ahimeleki ku Nob. Davidi watinina kwa ntinu Akisi ku Ngati.

Davidi wayiza kwa nganga Ahimeleki ku Nob. Kansi Ahimeleki wapamuka, bu kamona Davidi ye wavyula: Mu nkiana wizidi ngeye kaka ye kuneti muntu ko?

2. Davidi wavutula kwa nganga Ahimeleki: Ntinu wampeui nsamu, yandi wavovele kwa mono: Muntu kana zaikuswa diambu ko mu nsamu uitumini ye uiveni. Babakula bami mbeni songa ku vuma kina ku mbadioso.

3. Umpana bwabu biena yaku, mampa matanu vo kionso kilenda monwa.

4. Nganga wavutula kwa Davidi ye wavova: Mampa mankaka ka mena yami ko; kansi mampa manlongo kaka mena—vo babakala baku bakabedi ye bakento ko.

2 Mose 19: 15. 3 Mose 24: 5 b.

5. Davidi wavutula kwa nganga ye wavova: Inga, mu kedika, bakento batatukidi ye veto kasi ye kiamene; bu yananguka, lekwa biababakala bami biakala bianlongo mpe. Nkiangunu vo nsamu eto i nsamu bonso miangkaka, buna vele wena wanlongo, bu tubanzilanga lekwa bieto.

3 Mose 15: 16 b.

6. Buna nganga wamvana mu bina bianlongo, kadi ka mwakala mampa mankaka ko, kansi mampa mantala makedi va zizi kia. Mfumu, kansi makatulwa mu diambu diatula mampa namona lumbu kina kiakatulwa mampa mankulu.

Mat. 12: 3 b. Mal. 2: 25 b. Luk. 6: 3 b.

7. (Kansi kuna kwakala lumbu kina kimosi sielo kia Sauli, kiavangulwa vantadisi a Mfumu, i edomita, nkumbu andi Doengi, ngudi amvungi mia Sauli.)

1 Sam. 22: 9. Lumb. 52.

8. Davidi wayuvula Ahimeleki diaka: Kubeki dionga vo sabala vava koe? Kadi kineti kani sabala kiami vo luazu biani biankaka ko, nsamu antinu bu wakadila nswalu miamingi.

9. Nganga wavutula: Inga, sabala kiokio kiavwa mfilistea Ngoliati; i yandi uwavonda mu ndimb' a Ntelebinta; kiena kifakufu mu nlele koko ku nim' aefode. Vo zolele kio nata, nabonga kio; kadi kibeki kiankaka ye kiau ko. Davidi wavova: Ka mwenani kifwanane kio ko; umpana kio.

1 Sam. 17: 54. 22: 10. 23: 6.

10. Davidi wananguka ye wataba lumbu kina mu diambu dia Sauli ye waluuka kwa Akisi, ntinu ku Ngati.

18-m. 27: 2. Lumb. 56.

11. Kansi sielo bia Akisi biavova kwa yandi: Kadi ndieu ka Davidi ko, ntinu ansa? Ketu mu nzitusu andi bayimbila mu makinu ebu: Sauli wavonda mafunda mandu, kansi Davidi kumi diamafunda mandu.

1 Sam. 18: 7. 29: 5.

12. Davidi walunda mambu momo mu ntima; yandi wabadika kala wonga waunene mu Akisi, ntinu ku Ngati.

13. Nkiangunu wavuna lauka mu meso mau ye wakala bonso nkwa mafuluka, bu bazola kunsimba, wasonika mu mavitu mamwelo ye wadadisa mante mu ngievo zandi.

Lumb. 34.

14. Buna Akisi wavova kwa sielo biandi: Ketu lumweni, bonso hweti lauka bakala. Mu nkiana luntuedi kwa mono?

15. Kadi mono nkondolo bantu balaukanga, mpasi luna kala nsatu atuala ndieu vava, kidi kandaukila? Kadi wampila yoyo ulenda kota mu nzo amie?

KAPU 22.

Davidi i ntabi mu Yuda ye Moabi. Doengi wafunda Davidi. Banganga babemwa.

Buna wakatu ka vana ye watinina ku nluka ku Adulami. Mpangi zandi ye nzo andi yamvumba bu bawa bo, bakulumuka kwa yandi.

Lumb. 57: 142.

2. Kwa yandi babakala babonsono bampila mu mpila bamona mpasi bakutakana, i babonsono batatumuswa kwa ndikisi miamfuka ye babonsono bakula nasokolo mu ntima, ye yandi wakala mfumu au; bobo kani nkama ia zaba-bakala zabundana ye yandi.

3. Tuka kuna Davidi wayenda ku Mipe mu Moabi. Yandi wavova kwa ntinu mu Moabi: Yambula sami ye ubut' ami basabuka vava ye kala yeno, nate ye ngina zaya, bonso buzolele kumpangila Nzambi.

4. Yandi wabatula kwa ntinu mu Moabi, balengila kwa ndieu ntangu yina yakala Davidi mu vuma kiasianu.

5. Kansi mbikudi Ngadi wavova kwa Davidi: Kuna lengila mwamu mu vuma kiasianu ko; katuka vava ye kota mu nsi a Yuda. Buna Davidi

wakataka kuna ye waluaka ku mfundi a Heleti.

Lumb. 63.

6. Sauli wawa, vo Davidi wazayakana ye babakala bakala yandi. Lumbu kiankaka Sauli bu kawwanda ku Ngiba kungsi antanaliska va londe ye dionga diandi mu koko, sielo biandi biabionsono bu biantzungidila,

7. buna wavova kwa sielo biandi biantzungidila: Luwa, lubabenyaminita. Kadi mwan' a Isai una kuluvana yeno babonsono mavia ye mavia mavinia ye kulutumba ntuti zamafula ye zazinkama.

1 Sam. 8: 14.

8. Kadi yeno buna luena keti luandekele mfundi ye muntu kanzaikisi ko, mwan' ami bu kawawase luwawanu ye mwan' a Isai: widi muntu nkutu mu yeno kankadidi mayindu ko, vo wanzaikisi bo. Kadi mwan' ami wakwikisa sielo biami kwa mono mu kunkana, bonso buwangwanga bwabu mpe.

1 Sam. 18: 3. 20: 16.

9. Buna edomita Doengi wavutula, i yandi watelama mpe vana mu sielo bia Sauli, ye wavova: Mono yamona mwan' a Isai wayiza kwa Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, ku Nobu.

1 Sam. 21: 7. Lumb. 52.

10. Ndiu wayuvula Mfumu mu yandi ye wamvana nkuta; yandi wamvana mpe sabala kiamfilitea Ngo-liti.

1 Sam. 21: 6, 9.

11. Buna ntinu watumisa nganga Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, nzo andi yamvimba, i banganga ku Nobu. Yau baluaka kwa ntinu buna bena.

12. Buna Sauli wavova: Nawe, umwan' a Ahitubi. Yandi wavutula: Vava ngiena, mfumu ami.

13. Sauli wavova kwa yandi: Mu nkiana luandekele mfundi, ngeye ye mwan' a Isai, bu wamvana mampa ye sabala ye wayuvula Nzambi mu yandi, kidi kalenda kundangumukina ye kunkana, bonso buwangwanga bwabu mpe?

14. Ahimeleki wavutula kwa ntinu ye wavova: Nani mu sielo biaku biabionsono ulekulwanga minu bonso Davidi, mboki yandi i nzitu antinu mpe ye wena mu nkwikizi miaku ye wazituswa mu nzo aku buna?

1 Sam. 18: 27.

15. Kadi buna ngiuvula yantete yina yiyayuvula Nzambi mu yandi lumbu kina? Ka bwa ko! Bika ntinu kwambamikina bo ko, i sielo kiaku ye nzo ami yamvimba, kadi sielo kiaku ka kiazaya diambu mu mambu momo mamonsono ko.

16. Kansi ntinu wavova: Fwa una fwa, Ahimeleki, ngeye kibeni ye nzo aku yamvimba.

17. Ntinu wavova kwa mantadi nanzungidila vana: Safinkeno luabema nganga za Mfumu, kadi yau mpe habandane kikundi ye Davidi; bazaidi, vo yandi watebi, ye ka banzaikisi bo mpe ko. Kansi sielo biantinu ka bazola lambula moko mau mu bidika nganga za Mfumu ko.

18. Buna ntinu wavova kwa Doengi: Safinki wabidika banganga. Edomita Doengi wafinama ye wabidika banganga ye wavonda lumbu kina lunani ye babakala batanu banata efode kialino.

2 Mose 28: 40.

19. Bisi Nobu, mbanz' akinganga, babandwa kwa yandi mu meno masabala, ye babakala ye bakento, ye bana ye bana banawa; zingombe, zimpunda ye mameme wabanda mpe mu meno masabala.

1 Sam. 21: 1.

20. Mwana umosi kaka wa Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, nkumbu andi Abiatoli, wavukuswa, ye buna watinina kwa Davidi.

21. Abiatoli wakamba kwa Davidi, vo Sauli wabema nganga za Mfumu.

22. Buna Davidi wavova kwa Abiatoli: Mono yakizaila ntangu yina, vo edomita Doengi, bu kakala vana, una kamba mamonsono kwa Sauli. I mono ngiena bila kiamfwilu ababonsono, i banzo aku.

1 Sam. 21: 7.

23. Kala yami, kutinani ko; kadi ukananga moyo ami ukananga mpe moyo aku. Kwa mono una toma kebwa.

KAPU 23.

Davidi watanina Keila. Yonatani wabumina Davidi. Basifita bazakisa Davidi. Davidi watinina ku nsi yankatu ya Maoni.

Davidi wasamununga: Bafilitea beti kakalala Keila, ye bapelanga bianu.

2. Buna Davidi wayuvula Mfumu: Ngina kwenda bedisa bafilitea babe? Mfumu wavutula kwa Davidi: Wenda wabedisa bafilitea ye vulusa Keila.

1 Sam. 30: 7 b. 2 Sam. 5: 19.

3. Kansi babakala ba Davidi bavova kwa yandi: Ketu mwamu mu Yuda tuvumuninanga mu wonga. Bwabu tuna mpe kwenda ku Keila mu nwanisa nkangu abafilitea!

4. Buna Davidi wayuvula Mfumu ngiuvula yankaka, ye Mfumu wamvutidila, bu kavova: Nanguka wenda ku

Keila; kadi mono nzolele vana bafilitea mu koko kwaku.

5. Buna Davidi ye babakala bandi bayenda ku Keila ye banwanisa bafilitea ye baziona bulu biau ye bababedisa mbedoso yayinene. Davidi wavulusa bisi Keila.

6. (Kadi Abiatali, mwan' a Ahimeleki, bu katinina kwa Davidi, ku Keila, wanata efode kuna.) 1 Sam. 21: 9. 22: 20.

7. Sauli wasamununwa, vo Davidi wayizidi ku Keila. Buna Sauli wavova: Nzambi wanniafuni ye umveni mu koko kwami, kadi yandi kibeni wakizikididi, bu kakotele mu mbanza yena mielo ye mbindukwa.

8. Mboki Sauli watumisa bantu babonso no ku nvita mu kulumuka ku Keila ye zikidila Davidi muna ye babakala bandi.

9. Davidi bu kazaya, vo Sauli wanana yambi, wavova kwa nganga Abiatali: Tuala efode. 1 Sam. 30: 7.

10. Davidi wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, sielo kiaku kiwilu, vo Sauli weti kana mu kwiza ku Keila ye bunga mbanza mu diambu diani.

11. Kadi buna bisi Keila bana kungiekula kwa yandie? Kamba, Sauli una kulumuka vava, bonso sielo kiaku kiwilu? Mfumu, Nzambi a Isaeli, kamba dio kwa sielo kiaku. Mfumu wavutula: Yandi una kulumuka kwa-ndi.

12. Davidi wayuvula diaka: Bisi Keila bana kungiekula ye babakala bami kwa Saulie? Mfumu wavutula: Bana kuluyekula.

13. Buna Davidi wananguka ye babakala bandi bakala kani nkama sambanu zababakala ye bavaika mu Keila ye bayenda konso kubalenda. Sauli bu kasamununwa, vo Davidi watebi mu Keila, walemwa mu kwenda.

14. Davidi wakala mu nsi yankatu va vuma biasiamu mu miongo, yandi wakala mu miongo, mu nsi yankatu ya Sifi. Sauli wantomba ntangu zazonsono, kansi Nzambi kamvana mu koko kwandi ko.

15. Davidi bu kakala mu nsi yankatu ya Sifi, mu nsi amfinda muna, wabakula, vo Sauli wavaika mu tonta kumvonda.

16. Kansi Yonatani, mwan' a Sauli, wananguka ye wayenda kwa Davidi mu nsi amfinda ye wasiamisa kibakala kiandi mu Nzambi.

17. Yandi wavova kwa yandi: Kutinani ko; kadi koko kwasami Sauli ka

kuna kubwila ko, kansi una kala ntinu kwa Isaeli; mono ngina baka mbuka yanzole, landila ngeye. Diodio dizayakene mpe kwa sami Sauli.

1 Sam. 15: 28. 20: 31. 24: 21.

18. Mboki yau bole bawawana luwawanu vantadisi a Mfumu. Davidi wasala mu nsi yamfinda, kansi Yonatani wavutuka ku nzo andi.

1 Sam. 18: 3 b. 20: 16.

19. Kansi basifita bankaka babaluka kwa Sauli ku Ngiba ye bavova: Tala, Davidi uswamanga kwa yeto mu siamu biamiongo mu mfinda, va nzanz' a Hakila wena mu ntini yasude yansi yankatu.

1 Sam. 26: 1. Lumb. 54.

20. Nkiangunu kulumuka kuna, untinu, yonso ntangu yizolele ntini? aku. Buna i diambu dieto mu kunyekula kwa ntinu.

21. Buna Sauli wavova: Luasakumunwa kwa Mfumu, bu luamfwidi nkenda.

22. Kansi luenda luatonta toma zaya diaka, lutomba ye lutala vuma kikalanga bwabu, ye wonso wammweni vana; kadi mono yakembo, vo yandi wena mbidi akinkita.

23. Lutala ye lutomba swamununu biabionsono bikalenda swama, mboki luvutuka kwa mono, bu luzaidi, buna mboki nzolele kwenda yeno. Kadi vo yandi wena mu nsi, ngina zaya mu kuntomba, vo ngina katwa tomba mpe mu masinsi mamonso no ma Yuda.

24. Buna bananguka ye bavitila Sauli ku Sifi. Kansi Davidi ye babakala bandi bakala mu nsi yankatu ya Maoni, mu makanga, mu ntini yasude yansi yankatu.

25. Sauli bu kananguka ye babakala bandi mu tomba Davidi, buna ndieu wakambwa bo, buna wakulumuka ku tadi ye walengila muna mu nsi yankatu ya Maoni. Sauli bu kawa dio, wazonsono Davidi muna mu nsi yankatu ya Maoni.

26. Sauli wayenda mu ndambu mosi amongo, Davidi ye babakala bandi mu ndambu yaukaka. Davidi bu kataba mu ntinu mu kukivukisa kwa Sauli, buna Sauli ye babakala bandi bazungidila Davidi ye babakala bandi mu kubakaka kinkole,

27. buna ntumwa ntumbu kwiza kwa Sauli ye wavova: Kula kwiza, kadi bafilitea bakotele mu nsi.

28. Buna Sauli walemwa mu zoma Davidi ye wabaluka kwa bafilitea.

Mu diambu diodio vuna kina kibikwanga nkumbu Sela-Hamalekoti.

KAPU 24.

Davidi ye Sauli mu nluka.

Kansi Davidi wakatuka kuna, mboki walengila mu siamu biamiongo mia Ene-Ngedi.

2. Sauli bu katuka mu ngiendolo andi kwa bafilitea, wasamununwa, vo Davidi wakala mu nsi yankatu ya Ene-Ngedi.

1 Sam. 23: 27 b.

3. Buna Sauli wabonga mafunda matatu mababakala, basolwa mu Isaeli diadionsono, ye bayenda tomba Davidi ye babakala bandi va matadi ma Nkomo.

1 Sam. 26: 2.

4. Bu kaluaka ku mpaka zabulu mu sambu dianzila mwakala nluka vana; buna yandi wakota mo mu nkinzi andi. Kansi Davidi ye babakala bandi bavwanda muna ngudi anluka.

Nkong. 3: 24.

5. Buna babakala ba Davidi bavova kwa yandi: Tala, kiaki lumbu i kina kiabika Mfumu kwa ngeye: bwabu mono nzolele vana ntantu aku mu koko kwaku, kidi wamvangila bonso buzolele. Buna Davidi watelama ye wazenga nsuk' ayunga kia Sauli mu nseki.

1 Sam. 26: 8.

6. Kansi mboki ntim' a Davidi wadikita, bu kazenga nsuk' ayunga kia Sauli.

7. Yandi wavova kwa babakala bandi: Mfumu bika bwatataka nseke ye mono, vo ngina vangila bobo kwa mfumu ami, kwa kuswa kia Mfumu, vo ngina lambula koko kwami kwa yandi; keti yandi i kuswa kia Mfumu.

2 Sam. 1: 14 b.

8. Davidi wasima babakala bandi mu mambu mangolo ye kabayanibula babwila Sauli ko. Kansi Sauli bu kanguka ye wawaika mu nluka ye wasimbama mu nzila,

9. buna Davidi mpe wananguka ye wawaika mu nluka ye wabokila ku nim' a Sauli: Mfumu amintinu! Sauli bu kasampuka ku manima, Davidi wafwanbika zizi va ntoto, ye wayinama.

10. Davidi wavova kwa Sauli: Mu nkiana uwilanga manibu mabantu bampila yoyo bavovanga: tala, Davidi ukananga mbivusu aku.

11. Keti ngeye mweni bwabu mu maku meso, bonso Mfumu ukuveni mu koko kwami bwabu mu nluka; mono ntatumusu mpe mu kubema, kansi

ikutidi, bu mpovele: Kizolele lambula koko kwami kwa mfumu ami ko; keti yandi i kuswa kia Mfumu.

12. Tala ngeye kibeni, tat' ami, inga, tala nsuk' ayunga kiaku mu koko kwami. Kadi mu diadi bu nzengele nsoso ayunga kiaku, kansi kikubemene ko, bika wazaya ye mona, vo ka mwene ni diambu diambi mu koko kwami ko vo nkanu, ye kivolele masumu kwa ngeye ko, mpeleko utombanga mu baka moyo ami.

13. Mfumu una kongudila va kati ye mono ye ngeye, Mfumu una kuvutula ndinda mu diambu diani, kansi koko kwami ka kuna kuvalakana ko.

3 Mose 19: 18. Loma 12: 19. 1 Pet 2: 23.

14. Bonso bwena mpovolo yankulu: Mu bakiadimbuka mutukanga ludimbuku, i bobo koko kwami ka kuna kuvalakana ko.

15. Nani ntinu a Isaeli ukwe tombingi? Nani uzomanga? Mbwa yafwa, dongula dimosi kaka.

1 Sam. 26: 20.

16. Buna bika Mfumu kakala nkongudidi ye kongudila va kati ye mono ye ngeye; bika katale dio ye dedisa hungu diani, inga, bika kanzengila luvulusu mu koko kwaku.

Lumb. 43: 1.

17. Davidi bu kamana vova mambu monio kwa Sauli, Sauli wavova: Keti i nding' aku, mwan' ami Davidi. Sauli wabwa mu dila.

1 Sam. 26: 17.

18. Yandi wavova kwa Davidi: Ngeye ukundutidi mu lunungu, kadi unsongele bwambote, kansi ikusongele bwambi.

19. Bwabu ngeye umbwesese, vo umpangidi bwambote, bu ulembolo kumbema, mpeleko Mfumu kangiekole mu koko kwaku.

1 Sam. 26: 21.

20. Muntu bu kamonanga ntantu andi, kadi buna ukunsindikanga mu yengie? Bika Mfumu kakusenda mu monio mabiza maumpengi lumbu kiaki.

21. Bwabu ntomene zaya, vo ngeye una kala ntinu, ye vo kitinu kia Isaeli kina sikila mu koko kwaku.

1 Sam. 23: 17.

22. Kansi undila ndefi bwabu mu Mfumu, vo kuna fukisa nkun' ami ko una kundanda ye lembwa vinsikisa nkumbu ami mu nzo ami.

23. Buna Davidi wadila Sauli ndefi yoyo. Mboki Sauli wavutuka ku uzo andi; kansi Davidi ye babakala bandi babaluka ku siamu.

KAPU 25.

Samueli wafwa ye wadiamuswa. Nabali ye Abingaili. Bakazi ba Davidi.

Samueli wafwa, ye Israeli diadionsono diakutakana ye diadila dizi mu yandi; yau bandiamisa mu nsi andi, ku Lama. Davidi wananguka ye wakulumuka ku nsi yankatu ya Palani.

1 Sam. 7: 17. 28: 3.

2. Buna kwakala bakala ku Maoni, wakeba bulu biandi ku Kalemeli, bakala diodio diakala kimvwama kiakingi: yandi wakala ye mafunda matatu mamameme ye funda dimosi diankombo. Wakala zakanga mameme mandi ntangu yina ku Kalemeli.

3. Nkumbu abakala Nabali, ye nkumbu ankazi andi i Abingaili. Nkento wakala nduka zabiza ye fuse luampwenia; kansi bakala wakala wambalu ye wambi; yandi i mwan' asinsi dia Kalebi.

4. Davidi mu nsi yankatu bu kawa, vo Nabali wazaka mameme mandi,

5. wafidisa kumi diamatoko kuna; Davidi wavova kwa matoke: Baluka ku Kalemeli ye luenda kwa Nabali ye luyuvula malembe mu nkumbu ami.

6. Yeno luna vova: Kiambote! Yenge kiakala ye ngeye kibeni, yenge kiakala ye nzo aku, ye yenge kiakala ye biabionsono biena yaku.

7. Bwabu mono ngwili, vo weti zaka mameme. Ebu bwakadidi, vo mvungi miaku miakedi ye yeto, kansi ka tuabavengi buna ko, ye lekwa ka kiazimbale kwa yau ko ntangu zazonsono zibakedi va Kalemeli.

8. Yuvula sielo biaku mu diodio, buna yau kibeni bana kukamba bo. Yambula babakala beto bamona nlemvo mu meso maku bwabu. Keti tuizidi vava mu lumbu kiakiese. Nkiangunu vana kwa sielo biaku ye mwan' aku Davidi yonso yibeki koko kwaku.

9. Babakala ba Davidi bu baluaka kuna, bavova mu fulu kia Davidi kwa Nabali nadede, bonso bubakambwa, mboki badingalala.

10. Kansi Nabali wavutula kwa sielo bia Davidi ye wavova: Davidi i nani, mwan' a Isai i nani? Mu ntangu yayi mwena sielo biabingi bitabanga mu mfumu zau.

11. Kadi mono ngina bonga mampa mami ye nlangu ami ye bulu biamponda bimpondele kwa nzaki miama mia-

mameme, ye vana kwa babakala bandembolo zaya nkutu kubatukidi?

12. Buna babakala ba Davidi bavutuka ye bayenda; bu baluaka, yau bankamba mamonsono bonso bumakedi.

13. Buna Davidi wavova kwa babakala bandi: Muntu muntu kakanga sabala kiandi. Muntu muntu wakanga sabala kiandi, Davidi kibeni wakanga sabala kiandi. Mboki kani nkama ia zababakala banama Davidi kuna, kansi nkama zole zasala ye mfwansi zau.

14. Kansi umosi mu biselo wasamunina Abingaili, nkazi a Nabali ye wavova: Davidi wafidisi ntumwa vava zitukidi mu nsi yankatu ye wafidisi malembe kwa mfumu eto, kansi yandi wabakubidi.

15. Kansi babakala baba batutomese nitu beni; ka tuafingwa ntangu nkutu ko, ye ka tuazimbale lekwa ntangu nkutu ko mu ntangu zina zazonsono zituazieta mu kiumfiu kiau, bu tuakala kuna va nsi.

16. Yau bakala nkievo lumbu kwa yeto mwini ye fuku mu ntangu zina zazonsono zituakala yau, bu tuakenga kamba.

17. Nkiangunu nabanzi bwabu ye tala, bonso buuna vanga, kadi nanga bwambi bwatungunu nifumu eto ye nzo andi yayonsono; keti yandi i bakala diambi, ye muntu kalendi kabuka ntima mu kunkamba diambu ko.

18. Buna Abingaili ntumbu kwenda bonga nkama zole zamampa, makuba mole mavinia, mameme matanu mabana kubukwa, tezo tanu biansesa miayokwa, nkama mosi amampa mabana bavinia, nkama zole zamampa mabana bakuyu ye wazangika biobio va zimunda.

19. Yandi wavova kwa sielo biandi: Luenda viti, mono nzolele kwiza landi. Kansi kakamba bo kwa bakala diandi Nabali ko.

20. Bu katentama va mpunda ye wakulumuka mu nzil' alubulu mu mingo, tala, buna Davidi ye babakala bandi bakulumukini mu simu ditalane, ye wakatwa kubakika.

21. Kansi Davidi wakivovila: Mu nkatu mono intabididi biabionsono biakala ye ndiena mu nsi yankatu, le kwa kimosi mu bina biabionsono biakala yandi ka kiazimbale ko ye yandi wansendele yambi mu yabiza.

Lumb. 35: 12.

22. Mu kedika bonso buna vutula Nzambi ndinda kwa ntantu mia Davidi

bwabu ye mu ntangu yina kwiza, i bobo mono kina yambula lekwa kimosi kiasala nate ye mbazi ko mu bina biabionsono bikavwidi.

23. Abingaili bu kamona Davidi, yandi ntumbu kulumuka mu mpunda ye wafukamana Davidi va zizi kiandi ye wayinama va ntoto.

24. Yandi wafukama va malu mandii ye wavova : Lufuma lolu lueka mu mono, mfumu, kansi yambula sielo kiaku kiankento kiavova kwa ngeye ye wila mambu masielo kiaku.

25. Bika mfumu ami kabanzila diambu mu bakala dina diambi ko, mu Nabali, kadi bonso bwena mbangudulu ankumbu andi, i bobo kena ; nkumbu andi Nabali¹ kwandi, buzengi bukalanga mu yandi. Kansi mono, sielo kiaku kiankento, kiamweni babakala bawafidisi ko, umfumu ami.

26. Bwabu, mfumu ami, kasi mu Mfumu amoyo, kasi mu moyo aku, i ngeye wasimwa kwa Mfumu mu vola nkanu amenga ye kukinungisa mu kwaku koko : bwabu bika bwakala mu ntantu miaku ye mu yau bakananga mbivusu kwa mfumu ami, bonso bwena mu Nabali.

27. Bika bwabu nkailu miami miama-lembe mineti nang'aku kwa mfumu ami miavewa kwa babakala banemi mfumu ami.

1 Mose 33: 11.

28. Yambudila sielo kiaku kiankento kikavolele. Kadi mu kedika Mfumu una tungila mfumu ami nzo yina sikila, mfumu ami bu kanwanisanga mivita za Mfumu ; widi yambi nkutu ka yina kala yaku ko, ntangu zazonsono zivena moyo.

29. Vo muntu una nanguka mu kuzoma ye tonta kuvonda, buna moyo amfumu ami wakangwa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu lukobe luabamoyo, kansi moyo miantantu miaku si katula mu kiandakasala ye lakasa.

Lumb. 6: 10. 31: 20. 73: 19. 97: 10.

30. Mfumu bu kana vanga kwa mfumu ami momo mamonsono mabiza nakakukembi ye kutumba dingizi kwa Isaeli,

31. buna diadi ka dina kuzezisa ko vo kala kingongo kiantima kwa mfumu ami, vo ngeye tengole menga mu nana, ye vo mfumu ami wakinungisi. Kansi Mfumu bu kana vangila Mfumu ami mambote, buna nabanzi mu sielo kiaku kiankento.

32. Buna Davidi wavova kwa Abi-

ngaili: Mfumu, Nzambi a Isaeli kato-ndwa ukufidisi bwabu mu kunkika.

33. Nduenga zaku zasakumunwa, ngeye kibeni wasakumunwa unsimini bwabu mu vola nkanu amenga ye mu kukinungisa mu kwami koko.

34. Kansi kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi a Isaeli, i yandi wansimini mu kuvangila bwambi : vo kwizidi nswalu mu kunkika ko, nga mbazi bu kukiele widi lekwa nkutu ka kikutu sala mu nzo a Nabali ko.

35. Mboki Davidi watambula kwa yandi bikannatina ; yandi wavova kwa yandi : Vutuka mu yenge ku nzo aku. Tala, mono ndimbidi mambu maku ye mpengi, bonso buuzolele. Zing. 15: 1.

36. Abingaili bu kaluaka kwa Nabali, ndieu wadia mbuluku mu nzo andi, i mbuluku bonso mbuluku antinu, ye ntim' a Nabali wayangalala mu yandi, ye yandi wasansala beni. Nkiangunu yandi kankamba diambu ko nate ye nsuka, bu kwakia.

37. Kansi mu nsuka, Nabali bu kasakula, buna nkazi andi wankamba, bonso bwavengo. Buna ntim' andi wafwa mu ntulu andi, ye yandi wakala nkievo tadi.

38. Kani kumi dialumbu mboki Mfumu wabafika Nabali bwamfwilu.

39. Davidi bu kawa, vo Nabali wafwa, buna wavova : Bika Mfumu yasi-kwa wavutudi Nabali ndinda mu ntia-kulu yikantiakila ye ukebele sielo kiandi mu vanga monio mambi, Mfumu bu kayambula yayibi ya Nabali yavutulwa va wandi ntu. Davidi wafidikisa ntumwa ye watuma mambu kwa Abingaili mu kumbaka bonso nkazi andi.

40. Sielo bia Davidi bu baluaka kwa Abingaili ku Kalemeli, bakamba kwa yandi ye bavova : Davidi utufidisi kwa ngeye mu kutambula bonso nkazi andi.

41. Buna watelama ye wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wavova : Tala, sielo kiaku kiankento zolele kala nanga ye sukula malu mamfumu ami.

42. Mboki Abingaili wananguka nswalu ye watentama va mpund' andi, mpe ndumba zandi zitani zakala nami biandi. Buna yandi wanama bafidisa Davidi kwa yandi ye wakala nkazi andi.

43. Davidi wakwela mpe Ahinoami watuka mu Yizileli, ye babole bayika bakazi bandi.

44. Kansi Sauli wavana mwan' andi wankento Mikali, i nkazi a Davidi,

¹ mb. buzengi.

kwa Paliti, mwan' a Laishi, watuka ku Ngalimi.

2 Sam. 8: 15.

KAPU 26.

Davidi wazaikiswa diaka. Yandi wakuta moyo a Sauli nkuta yankaka.

Basifita baluaka kwa Sauli ku Ngiba ye bavova: Tala, Davidi uswamanga va nzanz' a Hakila utalane ye nsi yankatu.

1 Sam. 23: 19. Lumb. 54.

2. Buna Sauli wananguka ye wakuluma ku nsi yankatu ya Sifi ye mafunda matatu mababakala, basolwa mu Israeli, mu tomba Davidi mu nsi yankatu ya Sifi.

1 Sam. 24: 3.

3. Sauli watua va nzanz' a Hakila utalane ye nsi yankatu, mu nzila. Kansi buna Davidi wakala mu nsi yankatu. Davidi bu kazaya, vo Sauli wanlanda mu nsi yankatu,

4. buna wafidisa mineki ye watoma zaya, vo Sauli lueki.

5. Buna Davidi wananguka ye wavyenda ku vuma kina kiatua Sauli; Davidi wamona vuma kialambalala Sauli ye ntuti ankangu andi Abineli, mwan' a Neli. Kadi Sauli walambalala mu ngudi akambu kiamakalu, ye bantu hanzungidila.

6. Davidi wabula mbembo ye wavova kwa hitita Ahimeleki ye kwa Abisai, mwan' a Seluya, mpangi a Yoabi: Nani zolele kulumuka yami kwa Sauli kutua? Buna Abisai watambudila: Mono nzolele kulumuka yaku kuna.

1 Lus. 2: 16.

7. Buna Davidi ye Abisai baluaka kwa bantu kuna mu fuku ye bamona Sauli lele mu ngudi akambu kiamakalu, ye dionga disumamene mu ntoto vafilwa ntu andi; kansi Abineli ye bantu balambalala kinzungidila ye yandi.

8. Buna Abisai wavova kwa Davidi: Bwabu Nzambi yekole ntantu aku mu koko kwaku; nkiangunu ungiambula yansomika mu ntoto mu dionga kiamakulu, kadi kina bo kala nsatu avanga mpanga yankaka diaka kwa yandi ko.

1 Sam. 24: 5. 2 Sam. 16: 9.

9. Kansi Davidi wavutula kwa Abisai: Kuna kumbema ko; kadi nani walambudi koko kwandi kwa kuswa kia Mfumu ye walembeva vutulwa ndinda?

10. Davidi wavova diaka: Kasi mu Mfumu amoyo, Mfumu kibeni una kumbafika; evo bika mpe lumbu kiandi kiamfwilu kiza ntangu yikina kwiza,

evo bika kenda nwana mvita ye fwila muna;

Loma 12: 19.

11. kansi bika Mfumu katatula bo kwa mono, vo ngina lambula koko kwami kwa kuswa kia Mfumu. Mwaniki nabongi dionga bwabu ditelamene vafilwa ntu andi, ye mvungu anlangu; mboki ntundino.

12. Davidi wakatula dionga ye mvungu anlangu vafilwa ntu a Sauli ye mboki bayenda. Widi muntu nkutu kamona ye kazaya bo ko ye kasikama mpe ko, kansi baleka buna bena; kadi Mfumu wababwisa tulu tuavindu.

13. Davidi bu kamana sabuka kuna simu diankaka, watelama va mbat' amongo, nseke kwandi; kadi nseke yayinene yakala va kati ye yau.

14. Davidi wabokila kwa bantu ye kwa Abineli, mwan' a Neli ye wavova: Abineli, kuzolele tambula koe? Abineli wavutula ye wavova: Ngeye u nani ubokidilanga ntinu bobo?

15. Davidi wavova kwa Abineli: Ketu ngeye i bakala dikondolo ukufwanane mu Israeli. Buna mu nkima kukaidi meso mu mfumu aku, ntinu ko? Kadi umosi mu bantu ukotele mu bunga ntinu, mfumu aku.

16. Momo mauvengi ka mena mansikulu ko. Kasi mu Mfumu amoyo, yeno lukutu kala bana balufwa, bu lulembolo kayila mfumu eno meso, kuswa kia Mfumu. Lutala bwabu; dionga diantinu ye mvungu anlangu bitelamene vafilwa ntu andi kwe biena?

17. Buna Sauli wavaya nding' a Davidi ye wavova: Ketu i nding' aku, mwan' ami Davidi? Davidi watambudila: Inga, mfumu ami, ntinu.

1 Sam. 24: 17.

18. Yandi wavova diaka: Mu nkima mfumu ami uzominanga sielo kiaku bobo, ye nki ayayibi yena mu koko kwami? Buna nki mpengi?

19. Bika bwabu ntinu, mfumu ami, kawa mambu masielo kiaku: Vo i Mfumu ukukwikidi kwa mono, buna unwisa mfuku ankailu angioka; kansi vo i bantu, buna basingwa kwau vanda-di a Mfumu, bu bankubidi bwabu, ye kilendi kundama mu fwa dia Mfumu ko, bu bavovanga: katuka ye sadila nzambi zankaka.

20. Bika menga mami ka mabwa va ntoto nseke ye zizi kia Mfumu ko, ntinu a Israeli bu kavaikidi mu tomba dongula dimosi kaka, bonso buvetwa. nga ngumbi va miongo.

1 Sam. 24: 15.

21. Buna Sauli wavova: Mono mpo-

lele masumu; vutuka kwaku, mwan'ami Davidi; kadi kizolele vutuka kuvangila yambi ko, moyo ami bu ubanzulu vo i ntalu mu meso maku lumbu kiaki. Tala, mono mpengi bo mu buzengi bwabunene beni ye mu nzimbulu.

1 Sam. 24: 18 b.

22. Davidi wavutula ye wavova: Tala, vava vena dionga diantinu; bika mosi mu babakala baku kiza vava ye bongwa dio.

23. Mfumu una senda muntu muntu usonganga lunungu ye nkwiuku; kadi Mfumu ukuveni bwabu mu koko kwami, kansi kizolele lambula koko kwami kwa kuswa kia Mfumu ko.

24. Nkiangunu bonso bubanzulu moyo aku bwabu vo i ntalu yayinene mu meso mami, i bobo moyo ami mpe una banzulwa ntalu yayinene mu meso ma Mfumu, ye yandi una kuntanina mu nzungu zazonsono.

25. Sauli wavova kwa Davidi: Sakumunwa kwaku, umwan'ami Davidi! Kionso kiuna badika una kio lenda vanga mpe. Mboki Davidi wayenda nzil'andi, ye Sauli wavutuka ku nzo andi.

KAPU 27.

Davidi kwa Akisi ku Ngati ye ku Sikilangi.

Kansi Davidi wavunguta: Lumbu kinkaka mwanki ngina fwila mu koko kwa Sauli. Mono kizaidi nzila yankaka ko kansi mu tinina ku nsi abafilistea; buna Sauli una katwa lembwa mu kuntomba diaka mu nsi yazonsono ya Israeli, ye bobo ngina tabila mu koko kwandi.

2. Mboki Davidi wananguka ye wavioka ye nkama zandi sambanu zababakala kwa Akisi, mwan' a Maoki, ntinu ku Ngati.

1 Sam. 21: 10.

3. Davidi walengila kwa Akisi ku Ngati ye babakala bandi, muntu muntu ye nzo andi, Davidi ye bakazi bandi bole, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali, watuka ku Kalemeli.

1 Sam. 25: 42 b.

4. Sauli bu kasamununwa, vo Davidi wataba ku Ngati, kavutuka kuntomba ko.

5. Davidi wavova kwa Akisi: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna ungiambudila fulu mu yimosi mu mbanza zansi, kidi yakala mo kundu. Kadi sielo kiaku mu nkiana kina kala yaku mu ngudi ambanza.

6. Buna Akisi wamvana kina lumbu

Sikilangi. Nkiangunu Sikilangi diwvulu nate ye bwabu kwa ntinu mia Yuda.

7. Ntangu yina yakala Davidi mu nsi abafilistea, bu yatangwa va kimosi, yakala mvu mosi ye ngonda ia.

1 Sam. 29: 3.

8. Kansi Davidi wananguka ye babakala bandi ye bayenda pela mu nsi abangesulita ye bangilisita ye baamalekita, kadi makanda momo makala muna mu nsi tuka mu nsi nkulu, mu ntini ya Suli nate ye ku nsi a Ngipiti.

1 Sam. 15: 7.

9. Davidi bu katana nsi, kavukisa kani babakala vo bakento ko; yandi wabonga ye mameme ye zingombe ye zimpunda ye bakamela ye mimvwatu mboki wavutuka ye waluka kwa Akisi.

2 Mose 17: 14. 5 Mose 25: 19.

10. Akisi bu kavova: Bwabu vele ka luele pedi ko? buna Davidi wavutula: Ye kansi, mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi Yuda, vo: mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi bayelamelita, vo: mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi bakenita.

Nkong. 1: 16.

11. Kansi Davidi kavukisa babakala ye bakento ko ye kabaluakisa ku Ngati ko, kadi wabanza: Buna bakutu kwenda kutudenzi ye vova: Ebu Davidi wavengi, ebu kapedeke ntangu zazonsono zikakedi mu nsi abafilistea.

12. Nkiangunu Akisi waleka minu mu Davidi ye wabanza: Bwabu yandi wakivengi kiabelwa kwa bantu bandi Israeli ye una kala sielo kiami ntangu zazonsono.

KAPU 28.

Davidi mu nkangu abafilistea. Sauli kwa ntumbudi wankento abankuyu ku Ene-Doli.

Mu ntangu yina bafilistea bakutikisa nkangu miao miabinwani mu nwanisa Israeli. Akisi wavova kwa Davidi: Bika wazaya, vo ngeye ye babakala baku luna katwa kwenda yami ku mvita.

2. Davidi watambudila kwa Akisi: Ka diambu ko, buna ngeye mpe una zaya, bonso buna vanga sielo kiaku. Akisi wavova kwa Davidi: Ka diambu ko, buna ngina kutumba mu kala nkeingi antu ami mu ntangu zazonsono.

3. Samueli wakifwila, ye Israeli dia-dionsono diakididila dizi mu yandi; yau bakidiamisina yandi mu mbanz'andi, ku Lama. Sauli wakikubila ba-

ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpangula mu nsi.

2 Mose 22: 18. 8 Mose 10: 31. 20: 27. 5 Mose 18: 10 b. 1 Sam. 25: 1.

4. Bafiliste bakutakana ye bayiza tua ku Sunemi. Buna Sauli mpe wakutikisa Israeli diadionsono, ye batua ku Ngiliboa.

5. Kansi Sauli bu kamona tua kibafiliste watina ye wabudika kingongo beni mu ntini'andi.

6. Sauli wayuvula Mfumu, kansi Mfumu kamvutudila ko, ka mu ndozi vo mu ulini vo mu bambikudi ko.

2 Mose 28: 30. 4 Mose 12: 6. 27: 21. 1 Sam. 14: 37.

7. Buna Sauli wavova kwa sielo biandi: Luntombila ntumbudi wanekento abankuyu, buna nzolele kwenda kwa yandi ye kunyuvula. Sielo biandi biavutula kwa yandi: Mu Ene-Doli mwena ntumbudi wankento abankuyu.

8. Buna Sauli wakikimbula ye wawwata mwatu miankaka ye wayenda ye babakala bole; yau baluaka kwa nkento mu fuku. Yandi wavova: Umbikudila mu mpepe ye unjombudila ndieu ungina kukamba.

9. Kansi nkento wavutula kwa yandi: Ngeye kibeni zaidi bonso bwavengi Sauli, bonso bukafukisi ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpangula mu nsi. Buna mu nkiana una tamba siongi mu moyo ami ye uzolele kumponda?

10. Buna Sauli wandila ndefi mu Mfumu ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, lufuma ka luna kunanamana mu bungu diadi ko.

11. Nkento wayuvula: Buna nani ngina kutombudila? Yandi wavutula: Untombudila Samueli.

12. Kansi nkento bukamona Samueli, waboka mu ndinga yangolo. Nkento wavova kwa Sauli: Mu nkiana umbebi? Ketu ngeye i Sauli.

13. Ntinu wavova kwa yandi: Kutinani ko. Buna nki weti mona? Nkento wavutula kwa Sauli: Mono mbweni ma kiakinzambi kivaikidi mu ntoto.

14. Yandi wanyuvula: Bwe kimonekene? Yandi wavutula: I muntu wanauna uvaikidi, ufukulu yunga. Buna Sauli wazaya, vo i Samueli, ye wadokika zizi va ntoto ye wayinama.

15. Samueli wavova kwa Sauli: Mu nkiana uvunzidi luvovomo luami ye untombole? Sauli wavutula: Mono ngiena nzungu zazinene: bafiliste babidikidi kundwanisa; Nzambi umpe-

ngamene ye kakumvutudilanga diaka ko, ka mu bambikudi vo mu zindozi ko. I kuma ikubokele, kidi wanzaikisa, bonso bungina vanga.

1 Sam. 18: 12.

16. Kansi Samueli wavutula: Buna mu nkiana ungiuvudi, Mfumu bu kakuvengamene ye weka ntantu aku?

1 Sam. 16: 14.

17. Bwabu Mfumu vengi bonso bwakedi luzolo luandi, monso makakamba mu mono: Mfumu zikone kimfumu mu koko kwaku ye veni kio kwa wankaka, kwa Davidi.

1 Sam. 15: 28. 1 Nt. 11: 11.

18. Bu walembe wanding'a Mfumu ye kwamwesa Amaleki tia tuanganzi zandi ko, mu diambu didio Mfumu ukuvangidi diadi.

1 Sam. 15: 18 b.

19. Mfumu una vana ye ngeye ye Israeli mu moko mabafiliste, ye mbazi ngeye una kala yami ye bana bakri bababakala; inga, tua kia Israeli mpe Mfumu una kio vana mu moko mabafiliste.

1 Sam. 31: 6 b.

20. Buna Sauli ntumbu bwa mambubama va ntoto, mu wonga beni mu diambu diamambu ma Samueli; kakala mpe ngolo ko, kadi mu ndo yamvimba kadia lekwa ko.

21. Kansi nkento wafinama kwa Sauli, ye bu kamona, bonso bukamona wonga beni, wavova kwa yandi: Tala, sielo kiaku kiankento kidimbidi mambu maku, mbongele mwel' ami mu koko kwami ye ngwilu luzolo luunkembi.

Nkong. 12: 3. 1 Sam. 19: 5. Lumb. 119: 100.

22. Dimba bwabu ngeye mpe mambu masielo kiaku kiankento ye ungiambudila yatula dia kwa ngeye ye nadie, kidi wabaka ngolo, nate ye una londuka mu nzil' aku.

23. Kansi yandi watinguna ye wavova: Kizolele dia ko. Buna sielo biandi ye nkento bantatimisa beni, ye wadimba mambu mau; yandi wanguka va ntoto ye wavwanda va mbuka yamvundila.

24. Nkento wakala ye mwan' angombe wavuluka mu nzo; wau kavonda mu nswalu. Mboki wabonga mfumfuta, wasoba zo ye wavanga zo mampa malembe funa.

25. Mboki wanata bio kwa Sauli ye sielobiandi, yebadia. Mboki bananguka bayenda fuku dina.

KAPU 29.

Davidi wasokulwa udekolo amfundu kwa mfumu zabafilistea ye wakubwa.

Bafilistea bakutikisa nkangu miau miamionsono ku Afeki, baissaelita bu batua ku nto ku Yisileli.

1 Sam. 4: 1.

2. Mfumu zabafilistea bu zayenda ye makabu mau mazinkama ye mamafunda ye Davidi ye babakala bandi bazimunina kwenda va kimosi ye Akisi,

3. buna madingizi mabafilistea bavova: Baebaleo baba mu nkiana bana kala vava? Kansi Akisi wavutula kwa madingizi mabafilistea: Ndieu Davidi keti i sielo kia Sauli, ntinu a Isaeli, wakedi yami vioka mvyu ye lumbu, kimweni diambu diambi mu yandi ko kasi ye lumbu kina kikaviluka kwa mono nate ye lumbu kiaki. 1 Sam. 27: 7.

4. Buna madingizi mabafilistea bamfwemina; madingizi mabafilistea bavova kwa yandi: Yambula bakala kabangumuka ye vutuka ku vuma kiwansonga; yandi kalendi kwenda yeto ku mvita ko ye kala nakidi eto mu mvita. Kadi mu nki kakutu luta vanga kazolwa kwa mfumu andi vo ka mu ntu miababakala baba ko?

1 Lusa. 12: 19.

5. Keti yandi i Davidi ubayimbidila bonso ebu mu makinu mu kunzitisa: Sauli wavonda mafunda mandi kansi Davidi kumi diamafunda mandi.

1 Sam. 18: 7. 21: 11. 25: 42 b. 27: 3.

6. Buna Akisi watumisa Davidi ye wavova kwa yandi: Kasi mu Mfumu amoyo, ngeye i muntu wansongula, huzolakene beni kwa mono, vo uvaikanga ye kotanga yami mu tua, kadi kimweni diambu diambi mu ngeye ko, kasi ye lumbu kiwayizila kwa mono nate ye lumbu kiaki; kansi kuzolakene kwa zimfumu ko.

7. Nkiangunu vutuka kwaku mu yenge, kwidi vanga diambu difwemisinga mfumu zabafilistea.

8. Davidi wavova kwa Akisi: Buna nki mpengi, ye nki umweni mu sielo kiaku, kasi ye lumbu kina kiwayizila mu salu biaku nate ye lumbu kiaki, bu kilendi kwenda nwanisa ntantu mi-mfumu ami ntinu ko.

9. Akisi wavutula ye wavova kwa Davidi: Mono ndutidi zaya, vo uzolakene kwa mono bonso impofi a Nzambi; kansi madingizi mabafilistea mavovanga: Kalendi kwenda yeto ku mvita ko.

10. Nkiangunu nanguka nsuka nabu ye sielo biamfumu aku bizidi yaku; bu lunangukini nsuka nabu, buna luenda nzil' eno bu kukiele.

11. Buna Davidi wananguka nsuka nabu ye babakala bandi mu kwenda nzil' au mu nsuka ye vutuka ku nsi abafilistea. Kansi bafilistea babaluka ku Yisileli.

KAPU 30.

Sikilangi diabungwa kwa baamalekita ye Davidi wabavutula ndinda.

Mu lumbu kiantatu Davidi ye babakala bandi bu baluaka ku Sikilangi, baamalekita lakikotila mu nsi a Sude ye mu Sikilangi, ye babedisa Sikilangi ye bayoka dio mu tia.

1 Sam. 27: 8 b.

2. Bakento bakala muna, babake ye babanene, bakinatunwa kinkole, kansi ka bavonda muntu ko; babakatula kaka ye bayenda nzil' au.

3. Davidi bu kaluaka ku mbanza ye babakala bandi, wamona, vo yayokwa mu tia, ye vo bakazi lau ye bana lau bababakala ye babakento hamana natwa kinkole,

4. buna Davidi ye bantu bandi babwa mu dila, ye badila, nate ye balembana vutuka dila.

5. Bakazi bole ba Davidi babakama kinkole mpe, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli. 1 Sam. 27: 3.

6. Davidi wasukama mu nzungu zazinene, kadi bantu babanza mu kumvonda mu matadi; i bobo bantu babonsono bakadila nganzi, muntu muntu mu diambu diabana lau bababakala ye babakento. Kansi Davidi watomba ngolo kwa Mfumu, Nzambi andi.

7. Davidi wavova kwa nganga Abiatali, mwan' a Ahimeleki: Tuala efode kwa mono. Buna Abiatali watuala efode kwa Davidi. 1 Sam. 23: 9.

8. Davidi wayuvula Mfumu: Ngina zoma kabu diadi diamintanie? Buna ilenda bakila dioe? Yandi wamvutudila: Nazomi; kadi una kubabakila ye una tanina.

1 Sam. 23: 2. 2 Sam. 5: 19.

9. Buna Davidi wananguka ye nkama zandi sambanu zababakala, ye baluaka ku fimwila fia Besoli; basotuka ku manima basimpama kuna.

10. Kansi Davidi watatamana zoma ye nkama ia zabantu; kadi yau bavita beba ye basimpama mu diambu diodio

ye balemwa sabuka fimwila fia Besoli lakala nkama zole zabantu.

11. Yau bamona mwisi Ngipiti mu via ye bannata kwa Davidi, bu bateka kumvana mampa mu dia ye nlangu mu nwa.

12. Bu bamana kumvana diaka buku kiadimpa diabana baknyu ye mampa mole mabana bavinia mu dia, mboki mpeve andi yavutuka mu yandi. Kadi mu lumbu tatu yandi kadie ye kanwe.

13. Davidi wanyuvula : Kwa nani uvwilo ye kwe tukidi ? Yandi wavutula : Mono i vuvi diakisi Ngipiti, sielo kiabakala diaamalekita ; kansi mfumu ami wansisi kasi ye lumbu tatu, mu diambu dia bu yabeki yela.

14. Kadi yeto tuakotele mu ndambu ansi a Sude yivwidi bakeletita, mu nsi yivwidi Yuda, mu ndambu yina ya Sude yivwidi Kalebi, ye tuayokele Sikilangi mu tia.

Yos. 14: 13 b. 15: 13 b. Yeh. 25: 16. Sof. 2: 5.

15. Davidi wavova kwa yandi : Zolele kwaku kuntuala ku kabu dina diamintanie ? Yandi wavova : Undila ndefi mu Nzambi, vo kuna kumponda vo yekula kwa mfumu ami ko, buna nzolele kutuala ku banda ku kabu dina diamintani.

16. Yandi wantuala kuna ku banda, buna balambalala vani vani va nsi yayousono, badia ye banwa ye basakana ye bintani bina biabionsono biabingi biibatana mu nsi abafilistea ye mu nsi a Yuda.

17. Davidi wabavonda tuka mu fuku nate ye mu nkokila mu lunbu kialanda, yidi muntu nkutu mu yau katabuswa ko, kansi nkama ia zasielo zatentama bakamela bataba.

18. Davidi watanina biabionsono biamana tana baamalekita ; bakazi bandi babole Davidi watanina mpe.

19. Ka muntu ko wakondwa, kani wauke vo waunene, buna bababakala vo babakento, vo lekwa mu bintani, inga, ka lekwa ko mu bina bibanata ; Davidi wavutula biabionsono.

20. Davidi wabonga mpe mameme mamonsono za zingombe, biau biatuaduswa ku ntual' abulu biankaka ye babokila : Biabi i bintani bia Davidi.

21. Davidi bu kavutuka kwa nkama zina zazole zababakala zavita noka nitu mu nama Davidi, i kuma bayambudulwa basala ku fimwila fia Besoli, buna bayenda kiki Davidi ye bantu bakanata ; buna Davidi wafinama kwa bantu ye wabayuvula bonso bubenina.

22. Kansi babonsono bakala bambi ye ntima miambi mu babakala banama Davidi babula mbembo ye bavova : Baba bu balembole kutunama, buna ka tuna kubavana lekwa mu bintani ko bitutanini ; muntu muntu mu yau lenda nata nkazi andi ye bana bandi kaka ye vutuka ku nzo andi.

23. Kansi Davidi wavutula : Ka kuvangani ebu ko, mpangi zami, mu bina bituveni Mfumu, bu katukebele ye veni kabu diodio diamintani diatubwidi mu moko meto.

24. Evo nani ukutu zola kuluwila mu diodio ? Ve, bonso bwena kunku kiabakwenda ku mvita, i bobo kina kala kunku kiabasalinga ku mfwanisi ; bana kabasana detila.

4 Mose 31: 26 b. Yos. 22: 8.

25. Bwakala bobo kasi ye lumbu kina ye mu ntangu zalandila ; kadi wavanga dio mwina ye nsiku mu Isaeli, bonso bwena nate ye bwabu.

26. Davidi bu kaluaka ku Sikilangi, buna wafidisa ndambu abintani kwa bangudi zabantu mu Yuda, i bakundi bandi, bu katuma : biabi i nkailu kwa yeno mu bintani biantantu mia Mfumu ;

27. yandi wafidisa kwa yau ku Beteli, kwa yau ku Lamoti mu nsi a Sude ye kwa yau ku Yatili ;

28. kwa yau ku Aloeli, kwa yau ku Sifamoti ye kwa yau ku Estemoa ;

29. kwa yau ku Lakali, kwa yau mu mbanza zabayelamelita ye kwa yau mu mbanza zabakenita ;

30. kwa yau ku Holonia, kwa yau ku Bol-Asani ye kwa yau ku Ataki ;

31. kwa yau ku Hebeloni ye kwa vuma biabionsono biazietia Davidi ye babakala bandi.

KAPU 31.

Mfwilu a Sauli ye bana baudi bababakala mu mvita ye bafilistea. Ndiamusu au.

Bafilistea banwanisa Isaeli ; babakala ba Isaeli bataba mu bafilistea ye babilama bafwa va mongo wa Ngiliboa.

1 Sam. 28: 4. 1 Lus. 10: 1 b.

2. Bafilistea baluta tatamana mu Sauli ye bana bandi bababakala, buna bafilistea bavonda Yonatani, Abinadabi ye Maliki-Sua, i bana ba Sauli.

1 Sam. 14: 49. 1 Lus. 8: 33. 9: 39.

3. Sauli kibeni bu kanwanuswa mu ngolo, ye nsiki miaponza bu bambwila, buna wabakama wonga wawingi mu diambu diansiki miaponza.

4. Sauli wavova kwa nati kiandi

kialuazu : Vola sabala kiaku wanzo-kila kio, mpasi bankwa miamasutu baba ka bana kwiza kunzokumuna ye kumpangila bwamvwezolo ko. Kansi nati kiandi kialuazu kazola bo ko, kadi watina beni. Buna Sauli kibeni wabonga sabala ye wakibwisa va kiau.

Nkong. 9: 54.

5. Kansi nati kiandi kialuazu bu kamona, vo Sauli fwidi, buna yandi mpe wakibwisa va sabala kiandi ye balandana mu fwa.

6. Buna mu lumbu kina Sauli ye bana bandi batatu ye nati kiandi kialuazu bafwa va kimosi ye babakala bandi babonsono mpe.

7. Baisaelita mu ndambu yankaka yandiimba ye mu simu diankaka dia Yodani bu bamona, vo babakala ba Israeli batebi, vo Sauli ye bana bandi bababakala bafwidi, buna basisa zimbanza ye bataba, ye bafilitea bayiza kadi zo kundu.

8. Lumbu kialanda bafilitea bayiza

mu pela bavondwa, buna bamona Sauli ye bana bandi batatu kubabindalala va mongo wa Ngiliboa.

9. Buna bazaka ntu andi ye bamvula luazu biandi ye bafidisa ntunwa wamonsono mu nsi abafilitea ye batuma nsamu wakiese mu nzo au abiteki ye mu bantu.

10. Yau batula luazu biandi mu nzo a Astaloti, kansi nitu andi bamanika mu lumbu lua Bete-Sani.

11. Bisi Yabesi mu Ngiladi bu bawa, bonso bwavanga bafilitea kwa Sauli,

12. buna babakala babonsono balenda nwana bananguka ye bayenda fuku diamvimba ye bamanuna nitu a Sauli ye nitu zabana bandi mu lumbu lua Bete-Sani, mboki bayenda ku Yabesi ye babayoka kuna.

2 Lus. 16: 14. 21: 19. Yel. 34: 5.

13. Mboki babonga visi biau ye badiamisa bio kungsi antamaliska ku Yabesi, ye bamina nsoki mu lumbu nsambodia.

NKANDA WANZOLE WA SAMUELI.

KAPU 1.

Nsamu mu mfwilu a Sauli. Nkuug' a Davidi wamaiongo mu Sauli ye Yonatan.

Sauli bu kakifwila, Davidi bu kakitukila mu mbedoso a Amaleki, mboki Davidi bu kakala lumbu biole ku Sikilangi,

1 Sam. 30: 17 b., 26.

2. buna bwakala mu lumbu kiantatu, vo muntu watuka ku tua kia Sauli, ye mvwatu miasiasuka ye ntoto va ntu andi, ye bu kakota kwa Davidi, wafukama va ntoto ye wayinana.

Yos. 7: 6. 1 Sam. 4: 12.

3. Davidi wanyuvula : Kwe tukidi ? Yandi wamvutudila : Mono ntebi mu nkangu a Israeli.

4. Buna Davidi wavova kwa yandi : Bwe bwakedi ? Nankambi bo. Yandi wavutula : Bantu batebi mu mvita, babingi mu bantu babilamene mpe ye bafwidi ; Sauli ye mwan' andi Yonatan bafwidi mpe.

5. Davidi yavuvula toko diankamba

bo : Bwe zaidi, vo Sauli ye mwan' andi Yonatan bafwidi ?

6. Toko diankamba bo diavutula : Luaka indueki ku mongo wa Ngiliboa, kuna mbweni Sauli weti singama mu dionga diandi, makalu ye mintentami bu bantatamana.

1 Sam. 31: 1 b.

7. Bu kasampuka ku nima ye wambona, wambokila, ye yatambula : Vava ngiena.

8. Buna yandi wangiuvula vo mono i nani, yamvutudila, vo mono i amalekita.

9. Mboki wavova kwa mono : Finama kwa mono ye umponda, kadi nkabu zamfwilu mbakamene, kansi mwanki moyo wakidi yami.

10. Buna mfinamene kwa yandi ye imvondele, kadi nzezi, vo kalendi vukuswa ko, bu kabwidi. Mono mboengele koloa kiakala va ntu andi ye nlung' akoko wakala mu koko kwandi, ndeti bio vava kwa mfumu ami.

11. Buna Davidi wasimba mvwatu miandi ye watiasuna n'io, bobo mpe babakala babonsono bakala yandi kuna.

12. Yau badila dizi, badila ye bamina nsoki nate ye nkokila mu diambu dia Sauli ye mwan' andi Yonatani ye mu bantu ba Mfumu ye mu nzo a Isaeli, bu babilama mu sabala.

13. Davidi wayuvula toko diankamba bo : Kwe tukidi? Yandi wavutula : Mono i mwan' ankwa nzenza, i amalekita.

14. Davidi wavova kwa yandi : Bwe bwakedi, bu kutinini ko mu lambula koko kwaku mu vonda kuswa kia Mfumu. 1 Sam. 24: 7. 26: 11. Lumb. 105: 15.

15. Davidi watela umosi mbila mu babakala bandi ye wavova : Wiza wabidika endu. Buna wambanda i mbwe fwe.

16. Davidi wavova kwa yandi : Menga maku bika miza va ntutu aku, kadi waku nwa ukitelele kimbangi mu ngeye, bu uvovele : mono mpondele kuswa kia Mfumu.

17. Davidi wayimbila nkunga walandwa wamaniongo mu Sauli ye mwan' andi Yonatani,

18. ye watuma, vo bana ba Yuda bana longwa nkung' aponza ; wau wasonukwa mu Nkand' ankwa nsongula.

Yos. 10: 13.

19. Nzitusu aku, Isaeli, ubindalele wafwa va nzanza miaku. Bamakesa bonso bubabilamene!

20. Ka lukambani bo ku Ngati ko, ka lusamunani bo mu nzila za Askeloni ko, bana babakento baflistea ka bidi yangalala, bana babakento babankwa miamasutu ka bidi yangalala.

Mika 1: 10.

21. Mu mongo wa Ngiliboa, bika, dinoko ye mvula ka biabwa mu yeno ko, ye yinza diena nkailu miadisalu ka dikalani ko. Kadi kuna nkaku zamakesa zabwisa va nsi, nkaku a Sauli ka yavutuka kuswa mazi ko.

22. Mu menga mabavondwa, mu mazi mamakesa ponza kia Yonatani ka kiavutuka manima ko ye sabala kia Sauli ka kiavutuka mu nana ko.

1 Sam. 14: 6 b., 47 b.

23. Sauli ye Yonatani, bazolasana beni ye bakalasana nazeke-zeke mu moyo, ka bavambuswa mpe mu lufwa ko, i yau balutila ngo zazulu mu nzaki ye balutila zinkosi mu ngulo.

24. Bana babakento ba Isaeli, ludidila Sauli, waluvwika nelele mianango ye

miankaka miabiza ye waketula mvwatu mieno mu ntoko zawola.

25. Makes bonso bubabilamene mu mvita! Yonatani ubindalele wafwa va nzanza miaku.

26. Mono ngienina ngeye kiadi, mpangi ami Yonatani ; ngeye wankudila nazeke-zeke beni. Zola kwaku kwalutula zola kwabakento mu ntalu kwa mono.

1 Sam. 18: 3. 19: 1.

27. Bonso bubilamene makesa ye luazu biamvita bonso bubibungulu!

KAPU 2.

Davidi i ntinu mu Yuda. Isi-Boseti i ntinu mu Isaeli. Mvita va kati ye yau. Asaeli wavondwa kwa Abineli.

Mboki Davidi wayuvula Mfumu : Ngina baluka ku yimosi mu mbanza za Yuda? Mtumu wantambudila : Nabaluki! Buna Davidi wayuvula : Kwe ngina baluka? Yandi wavutula : Ku Hebeloni. 1 Sam. 23: 2 b. 30: 7 b.

2. Buna Davidi wabaluka kuna ye bakazi bandi babole, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli.

1 Sam. 25: 40 b. 27: 3.

3. Davidi wayambula mpe babakala bandi baluka kuna, muntu muntu ye nzo andi ; bakala kundu mu mbanza za Hebeloni.

Yos. 21: 11.

4. Babakala ba Yuda baluaka kuna ye bakusa Davidi kitinu kwa nzo a Yuda.

Davidi bu kasamununwa, vo babakala ku Yabesi mu Ngiladi badiamisa Sauli,

1 Sam. 31: 13.

5. buna Davidi wafidisa ntumwa kwa babakala ku Yabesi mu Ngiladi ye watuma kwa yau : Yeno luasakumunwa kwa Mfumu, bu luasonga nkennda una kwa mfumu eno, Sauli, bu luandiamisa!

6. Buna bika mpe Mfumu kalusonga nkenda ye nkwikulu. Mono mpe nzolele kuluvangila bwambote mu diambu diodio, bu luavanga bo.

7. Buna lukala kibakala kiabiza ye lukala babakala bakikesa, Sauli, mfumu eno bu kafwidi mpe ; bwabu i mono yakuswa kwa nzo a Yuda mu kala ntinu au.

8. Kansi Abineli, mwan' a Neli, ntuti ankangu a Sauli, wabonga mwana wabakala wa Sauli Isi-Boseti ye wasabuka ku Mahanaimi

1 Sam. 14: 60.

9. ye wamvanga ntinu mu Ngiladi ye mu nsi abaasulita ye Yisileli ye mpe

mu Efalaimi, Benyamini ye mu Isaeli diankaka diadionsono.

10. Mwan' a Sauli Isi-Boseti wakala makumaia mamvu bu kakala ntinu kwa Isaeli, yandi wayala mvu miole. Nzo a Yuda kaka yakwikama ye Davidi.

11. Ntangu yina yakala Davidi ntinu ku Hebeloni mu Yuda yakala wa kimosi mvu nsambodia ye ngonda sambanu.

2 Sam. 5: 5.

12. Abineli, mwan' a Neli, wawaika ye bantu bamwan' a Sauli Isi-Boseti, tuka ku Mahanaimi ye ku Ngiboni.

13. Yoabi, mwan' a Seluya ye bantu ba Davidi bavaika mpe; babwabana ku zinga kia Ngiboni. Kuna basimpama, mu sinu ye simu diazinga.

1 Lus. 2: 16.

14. Abineli wavova kwa Yoabi: Bika tuayambula matoko mankaka matelama, kidi basinsana mu nsaka zandwanunu va meso meto. Yoabi watambudila: Bunakadi.

15. Buna batelama ye bavaika mu ntalu yimosi: kumi ye bole mu Benyamini ye mwan' a Sauli Isi-Boseti, kumi ye bole mu bantu ba Davidi.

16. Yau basimbasaana mu ntu ye bazokusana sabala biau mu mbanzi zau ye babwa buna bena; i kuma vuma kiokio kiabikwa Helekati-Hasulimi¹ ku Ngiboni.

17. Mboki mvita yangolo beni yabadika lumbu kina; kansi Abineli ye babakala ba Isaeli babeduswa kwa bantu ba Davidi.

18. Bana batatu bababakala ba Seluya bakala: Yoabi, Abisai ye Asaeli, Asaeli wakala malu mantinu bonso mbambi mu kangu.

19. Asaeli wazoma Abineli ye kavengama ku lubakala vo ku lumoso mu Abineli ko.

20. Buna Abineli wasampuka ku manima ye wavova: I ngeye, Asaelie? Yandi watambudila: Inga.

21. Buna Abineli wavova kwa yandi: Katuka kwaku kani ku lubakala vo ku lumoso. Bwila mosi mu bantu ye vula mvwatu miandi miamvita. Kansi Asaeli kazola kumvengamana ko.

22. Buna Abineli wavova mpova yankaka kwa Asaeli: Katuka kwa mono. Mu nkiana zolele, vo ngina kubwisa va ntoto? Buna mboki bwe ilenda tala zizi kiampangi aku Yoabi?

23. Kansi bu kalembwa zola vengama, buna Abineli wanzoka bandu

¹ mb, via diasabala vo via diababakala bangolo.

diadionga mu vumu, ye dionga mbwe vaiki ku nima, ye yandi wabwa vana ye wafwila va vuma kiokio. Wonso waluaka ku vuma kiokio kiabwila ye kiafwila Asaeli, wasimpama vana.

2 Sam. 3: 27, 30. 20: 12.

24. Kansi Yoabi ye Abisai bazoma Abineli; ntangu yadimina, bu baluaka ku nzanz' a Ama utalane Ngia, mu ntini yansi yankatu ya Ngiboni.

25. Buna bana ba Benyamini bakutakana ku nim' a Abineli, ye bakala kabu, batelama bobo va mbat' akintuntubulu.

26. Abineli wabokila kwa Yoabi ye wavova: Kadi buna sabala kina dila kindiafu ntangu zazonsono? Kuvisidi ko, vo dina katwa sukila diambu diandudi? Ntama kwa una vingila mu tuma bantu baku balembeba zoma mpangi zau?

27. Yoabi wavutula: Kasi mu Nzambi amoyo: vo kuvovele diambu ko, buna bantu bakutu vutuka mbazi ye lembwa zoma mpangi zau.

28. Mboki Yoabi wasikisa mpungi; buna bantu babonsono basimpama ye ka bavutuka zoma Isaeli ko. Mboki ka banwanasana diaka ko.

29. Kansi Abineli ye babakala bandi bavioka mu makanga fuku dina diadionsono; mboki basabuka Yodani ye bavioka Bitiloni diamvimba ye baluaka ba Mahanaimi.

30. Yoabi wayonzika bantu babonsono, bu kalembwa zoma Abineli; buna kumi ye vwa diabantu ye Asaeli bakondwa mu bantu ba Davidi.

31. Kansi bantu ba Davidi bamana vonda nkama tatu ye makumasambanu mabantu mu Benyamini ye mu babakala ba Abineli.

32. Yau babonga Asaeli ye bandiamisa mu ndiamu asandi ku Bete-Lehemi. Mboki Yoabi ye babakala bandi bayenda fuku diamvimba ye baluaka ku Hebeloni, bu kwakia.

KAPU 3.

Bana bababakala ba Davidi. Abineli wavi-luka kwa Davidi, kanji wavondwa kwa Yoabi. Davidi wakadila bo kiadi.

Mvita va kati ye nzo a Sauli ye nzo a Davidi yakala ntama. Buna Davidi waluta ye walutidila mu ngolo, kansi nzo a Sauli yalutila ye yalutidila mu kindakana.

1 Sam. 18: 14. 15: 23, 28.

2. Ku Hebeloni bana bababakala babutwa kwa Davidi. Nsemokono andi

Amanoni, mu Ahinoami watuka mu Yisileli. 1 Sam. 25: 43. 1 Lus. 3: 1 b.

3. Mwan' andi wanzole wabakala i Kilabi, mu Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli, wantatu i Abasalomi, mwan' a Maka, i mwana wankento wa Talamai, ntinu ku Ngesuli.

1 Sam. 25: 42. 27: 3.

4. Waia i Adonia, mwan' a Hangiti, wantanu i Sefatia, mwan' a Abitali.

5. Wansambanu i Yitilami, mu nkazi a Davidi Engela. Yau babutulwa Davidi ku Hebeloni.

6. Ntangu zazonsono zakala mvita va kati ye nzo a Sauli ye nzo a Davidi, Abineli wasadisa nzo a Sauli mu ngolo.

7. Kansi Sauli wakala ye nkento wakiavengama, nkumbu andi Lispa, mwana wankento wa Aya; Isi-Boseti wavova kwa Abineli: Mu nkima wakotele kwa nkento wakiavengama wawidi sami?

2 Sam. 21: 8.

8. Mu diambu diamambu momo Abineli wakala nganzi zazingi ye wavova: Kadi buna mono i ntu ambwa uvwilu kwa Yuda? Nate ye bwabu keti ivanganga nkenda kwa nzo asaku Sauli, kwa mpangi zandi ye bakundi bandi; kiyambudi wabwa mu koko kwa Davidi ko. Bwabu unsembele, vo mpolele lufuma mu nkento wowo.

9. Bika Nzambi wavutula Abineli ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo kina vanga kwa Davidi ko kasi ye mu bwabu, bonso bwansila Mfumu mu ndefi:

10. nzolele vanga diadi vo kitinu kina katulwa mu nzo a Sauli, kiandu kia Davidi kina tedumuswa va ntandu a Isaeli ye Yuda, tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba. Nkong. 20: 1. 1 Sam. 3: 20.

11. Buna yandi watina mu vova diaka diambu kwa Abineli, mu diambu diawonga mu yandi.

12. Kansi Abineli ntumbu fidisa ntumwa kwa Davidi ye watuma: Nani vidi nsi? ye watuma diaka: Wawasa luwawanu ye mono, ye ngina kundana yaku ye vanga, vo Isaeli diadionsono dina viluka kwa ngeye.

13. Yandi watambudila: Mbote! Mono nzolele wawasa luwawanu ye ngeye. Kansi diambu dimosi ndombebe kwa ngeye, i diadi, vo kuna luaka va zizi kiami ko, vo kwatekele luakisa Mikali, mwana wankento wa Sauli ko, bu una kwiza kwaku va zizi kiami.

14. Mboki Davidi wafidisa ntumwa

kwa Isi-Boseti, mwan' a Sauli, ye watuma: Umvutudila nkazi ami Mikali uyasendulwa mu nkama mosi amasutu mabafilistea.

1 Sam 18: 25 b.

15. Buna Isi-Boseti wafidisa mu kunkatula kwa bakala diandi Palatieli, mwan' a Laishi.

1 Sam 25: 44.

16. Kansi bakala diandi wannama, wayenda didingi ku nim' andi, nate ye ku Bahulimi. Kuna Abineli wavova kwa yandi: Vutuka kwaku ye wenda nzil' aku. Buna wavutuka.

17. Abineli wamoka ye bangudi zabantu mu Isaeli ye wavova: Ntama beni buna luatombebe mu tambula Davidi bonso ntinu eno.

18. Buna lumvangila bo bwabu, kadi Mfumu wavova mu Davidi ebu: Mu koko kwasielo kiami Davidi ngina vulusa bantu bami Isaeli mu moko mabafilistea ye mu moko mantantu miau miamionsono.

19. Abineli wamokisa momo ye banyaminita mpe. Mboki Abineli wayenda mpe kwa Davidi ku Hebeloni mu mokina momo mamonsono mamweni Isaeli ye nzo yamvimba ya Benyamini vo i mbote mu vutula.

1 Lus. 12: 29.

20. Abineli bu kaluaka kwa Davidi ku Hebeloni, ye makumole mababakala bannama, buna Davidi wavanga mbuluku kwa Abineli ye babakala bundi.

21. Abineli wavova kwa Davidi: Mono nzolele nanguka ye kwenda kutikisa Isaeli diadionsono kwa mfumu ami, i ntinu, kidi bawawana luwawanu ye ngeye, buna ulenda kala ntinu abiabionsono biuzolele. Buna Davidi wasindika Abineli, ye yandi wayenda mu yenge.

22. Buna bantu ba Davidi ye Yoabi ntumbu tuka mu tana ye banata bintani biabingi; kansi buna Abineli kakala diaka ye Davidi ku Hebeloni ko, kadi wakisindikila yandi ye yandi wakiyendila mu yenge.

23. Yoabi ye nkanguandi wawonsono bu bavutuka ku nzo zai, yandi wasamununwa ye wakambwa: Abineli, mwan' a Neli, wayizidi kwa ntinu, ye yandi wansindikidi, ye wayele mu yenge.

24. Buna Yoabi wakota kwa ntinu ye wavova: Nki uvengi? Ketu Abineli wayizidi kwa ngeye; buna mu nkima wansindikidi ye wanyambudi kenda mu yenge?

25. Ketu uzaidi Abineli, mwan' a

Neli? Yandi wayizidi mu kubaba. Yandi wazolele visa, bonso buukotanga ye vaikanga, visa mamonsono mauvanga.

26. Yoabi bu kavaika kwa Davidi, watumisa Abineli, ye yau bamvutudila tuka mu Boli-Hasila. Kansi Davidi kazaya bo ko.

27. Abineli bu kavutuka ku Hebeloni, Yoabi wantuala ku nenga mu monakanda diamwelo mu bila kiamokina yandi kaka; vana kanzoka mu vumu, i mbwe fwe—i bobo mu diambu diavutula ndinda mu mpangi andi Asaeli. 2 Sam. 2: 23. 20: 10. 1 Nt. 2: 5.

28. Mboki Davidi bu kawa bo, wavova: Mono ye kitinu kiami tukondolo bila kwa Mfumu mu ntangu yikayimani mu menga ma Abineli, mwan' a Neli.

29. Bika mabwila va ntu a Yoabi ye nzo andi yayonsono; bika nzo a Yoabi ka yakondwa muntu wena kinswenia ko vo wena bwazi vo usikilanga nti vo ubwidi mu sabala vo ukondolo mampa. 8 Mose 15: 2 b. 1 Nt. 2: 5 b. 28 b.

30. Kadi Yoabi ye mpangi andi Abisai babema Abineli, ndieu bu kavonda mpangi au Asaeli ku Ngiboni mu mvita.

31. Davidi wavova kwa Yoabi ye bantu babonsono bakala yandi: Lutiasuna mwatu mieno, lukifuka mwatu miaswidi ye ludila dizi mu Abineli. Ntinu Davidi kibeni walanda kimbi ku manima.

32. Yau badianisa Abineli ku Hebeloni; ntinu wabwa mu dila va ndiamu a Abineli, ye bantu babonsono badila.

33. Ntinu wayimbila nkunga walanda wamaniongo mu Abineli: Kadi Abineli wakatwa fwa mfwilu akilauki kikondolo Nzambi?

34. Moko maku ka makangama ko, malu maku ka masiwa mu mbienga ko. Ngeye wabwa, bonso bubwilanga mvangi miayayibi. Buna bantu baluta kundidila.

35. Bantu babonsono bayiza leba Davidi kadia mu lumbu kina; kansi Davidi wadia ndeft ye wavova: Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo ngina bimba mampa vo lekwa kiankaka, ntangu bu ka yidiminini ko.

36. Buna bantu babonsono batambu-dila dio, bwazolwa kwa yau, bonso mamonsono mavanga ntinu mazolakana kwa bantu babonsono.

37. Buna bantu babonsono ye Isaeli diamvimba bavisu, vo ntinu kakedi ntuali mu luvondololua Abineli, mwan' a Neli ko.

38. Ntinu wavova kwa sielo biandi: Ka luzaidi koe, vo dingizi ye muntu waunene ubwidi mu Isaeli bwabu?

39. Kansi mono ngiakidi kindakana, mpeleko yakuswa kitinu, ye babakala baba, bana ba Seluya, bandutidi mu ngolo. Bika Mfumu kasenda ndieu uvanganga yambi, bonso bwena yayibi yandi. Lumb. 62: 12. 125: 5.

KAPU 4.

Isi-Boseti walemwa. Bambemi bavutulwa ndinda kwa Davidi.

Mwan' a Sauli bu kawa, vo Abineli wafwa ku Hebeloni, moko mandi mabeyama ye Isaeli diadionsono diapamuka.

2. Kansi mwan' a Sauli wakala ye babakala bole bonso ntuti zamakabu mandi manzieta, nkumbu aumosi Bana ye wankaka Lekabi, bana ba Limoni ku Beloti, mu bana ba Benyamini. Kadi Beloti mpe diatangwa mu Benyamini; Yos. 18: 25.

3. kansi babelotita bamana tinina ku Ngitaimi ye mboki bakala kundu kuna bonso banzenza, ye bakalanga ko nate ye bwabu. Neh. 11: 33.

4. (Mwan' a Sauli, Yonatani, wasisa mpe mwana wabakala ku nim' andi, yandi wakala kietu mu malu ntangu yina. Kadi yandi wakala mvu ntanu, nsamu mu Sauli ye Yonatani bu wataka ku Yisileli, buna ndezi andi wambonga ye wataba; kansi bu kasa-vula taba, yandi wabwa ye wayikila bo kietu; nkumbu andi Mefiboseti.) 2 Sam. 9: 8 b. 1 Lus. 8: 34.

5. Bana bambelotita Limoni, Lekabi ye Bana, bananguka ye baluaka ku nzo a Isi-Boseti, mwini bu waluta mu bazima, bu kaleka tulu tuandi tuansina.

6. Bu bakota nuu ngudi anzo mu bila kialandila witi, banzoka mu vumu; mboki Lekabi ye mpangi andi Bana bataba.

7. Kadi bakota mu nzo, bu kalambalala va mbuk' andi yamvundila mu vinga kiandeka, banzoka, bamvonda ye banzaka ntu; mboki babonga ntu andi ye bavioka mu makanga fuku diamvimba.

8. Yau banata ntu a Isi-Boseti kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova kwa ntinu: Tala, vava vena ntu antantu

aku Isi-Boseti, mwan' a Sauli, i yandi watombele moyo aku. Mfumu uvutudi ndinda bwabu mu Sauli ye nkun' andi mu diambu diamfumu ani, i ntinu.

9. Lenda Davidi wavutula kwa Lekabi ye mpangi andi Bana, i bana bambelotita Limoni, ye wavova kwa yau : Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wankudidi mu nzungu zazonsono :

1 Nt. 1: 29.

10. ndieu wankamba ye wavova : bwabu Sauli fwidi, ye wakibanzila vo i nati kiansamu wakiese, ndieu yakamata ye yambema ku Sikilangi ye yamvanina bo nsendo akinati kiansamu ;

2 Sam. 1: 15.

11. buna vele bwabu ngina lutila tomba menga mandieu mu moko meno ye kulufukisa mu ntoto, babakala bakiadimbuka bu babemene muntu walunungu mu yandi nzo, va ntand' andi.

12. Mboki Davidi watuma babakala bandi, ye bababema ye bazaka moko ye malu mau ye babamanika ku zinga ku Hebeloni. Kansi ntu a Isi-Boseti babonga ye badiamisa wo mu ndiamu a Abineli ku Hebeloni.

2 Sam. 8: 32.

KAPU 5.

Davidi ntinu a Isaeli diadionsono. Yelusalemi diabeduswa. Kikundi kia Hilami. Bakazi ba Davidi ye bana bandi bababakala. Bafilitea babanwanisa ye babeduswa.

Buna makanda mamonsono na Isaeli maluaka kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova ebu : Ketu yeto i nsuni aku ye visi biaku.

1 Lus. 11: 1 b.

2. Ntama beni, Sauli bu kakala ntinu kwa yeto, buna ngeye watuadisa Isaeli. Mfumu wavova kwa ngeye : Ngeye una kala mvungi abantu bani Isaeli, ngeye una kala dingizi kwa Isaeli.

1 Sam. 25: 30. 2 Sam. 7: 8. Lumb. 78: 71.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu baluaka kwa ntinu ku Hebeloni, buna Davidi wawawana luwawanu ye yau muna mu Hebeloni vantadisi a Mfumu ; mboki bakusa Davidi kitinu kwa Isaeli.

1 Sam. 16: 13. 2 Sam. 2: 4. 1 Lus. 12: 23 b.

4. Davidi wakala makumatatu mambu, bu kakala ntinu, yandi wayala mu makumaia mamvu.

1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 29: 27 b.

5. Ku Hebeloni wayala mu Yuda mvu nsambodia ye ngonda sambanu, ye mu Yelusalemi wayala Isaeli dia-

dionsono ye Yuda makumatatu ye mvu ntatu.

2 Sam. 2: 11. 1 Lus. 3: 4.

6. Ntinu wayenda ye babakala bandi ku Yelusalemi kwa bayebusita bakala kuna mu nsi. Buna bavova kwa Davidi : Mwamu kulendi kota ko ; bafwa meso ye batembilanga balenda kukuba. Mu mambu mowo babanza, vo Davidi una mo lembana kota.

Yos. 15: 63. Nkong. 1: 21.

7. Kansi mwanki Davidi wabaka sianu kia Sioni, i mbanz' a Davidi.

8. Davidi wavova mu lumbu kina : Wonso vondele yebusita ye tumpukidi ku mumbungu wanlangu, yandi vondele kwandi baba batembilanga ye bafwa meso babelanga Davidi. Nkiangunu buvovwanga : Kuyambulani fwa meso ye utembilanga kakota mu nzo ko.

9. Mboki Davidi wabaka kundu kiandi mu sianu ye wabika kio mbanz' a Davidi. Kuna Davidi watungisa ntungulu kinzungidila, tuka ku Milo ye nate ye mu nkati.

10. Davidi waluta ye walutidila mu ngolo, ye Mfumu, Nzambi aminkangu, wakala yandi.

2 Sam. 3: 1.

11. Hilami, ntinu ku Tilo, wafidisa intumwa kwa Davidi ye nti miansedeli, mboki bisadi bianti ye nteti miamatadi ; batungila Davidi nzo.

1 Lus. 14: 1 b.

12. Davidi wamona, vo Mfumu wansiamisa bonso ntinu kwa Isaeli, ye vo yandi wazangula kitinu kiandi mu diambu diabantu bandi Isaeli.

13. Davidi wabonga bakento bankaka bakiavengama ye bakazi bankaka batuka ku Yelusalemi, bu kakikatukila ku Hebeloni ; kwa Davidi bana bankaka bababakala ye babakento babutwa.

1 Lus. 3: 9.

14. Zazi i nkumbu zabana bababakala bakabutulwa ku Yelusalemi : Samua, Sobabi, Natani, Solomo,

1 Lus. 3: 5.

15. Yibihali, Elisua, Nefengi, Yafia,

16. Elisama, Eliada ye Elifeleti.

17. Kansi bafilitea bu bawa, vo Davidi wakuswa kitinu kwa Isaeli, babaluka buna bena mu tonta baka Davidi. Davidi bu kawa bo, wakulumuka ku sianu.

18. Bafilitea bu baluaka bamwangana mu ndimb' a Lefaimi.

19. Buna Davidi wayuvula Mfumu : Ngina baluka kwa bafilitea ? Buna zolele kubavana mu koko kwamie ? Mfumu watambudila kwa Davidi : Na-

baluki; kadi ngina vana bafilistea mu koko kwaku. 1 Sam. 23: 2. 30: 7 b.

20. Davidi waluka ku Bali-Pelasimi, ye kuna Davidi wababedisa. Buna wavova: Mfumu tumpukidi mu ntantu miami vantadisi ami, bonso butumpukanga nlangu. Mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu Bali-Pelasimi.¹ Yes. 28: 21.

21. Kuna basisa teki biau, ye Davidi ye babakala bandi banata bio.

22. Kansi bafilistea babaluka mbaluka yankaka ye bamwangana mu ndimb' a Lefaini.

23. Davidi bu kayuvula Mfumu, yandi wavutula: Kuna baluka kuna ko; lubazungidila ku manima mau, mpasi wababwila mu ntini yina yena nti miabaka.

24. Mboki bu una wa wungu angindolo ku mbat' anti miabaka, buna ntumbu savula malu, kadi buna Mfumu vitidi ku ntual' aku mu bedisa nkangu abafilistea.

25. Davidi wavanga, bonso bukanibwa kwa Mfumu; yandi wabedisa bafilistea ye babazoma tuka mu Ngeba nate ye ku ntini a Ngeeli.

KAPU 6.

Nkela ya Nzambi yakatulwa ku nzo a Abinadabi ye yakotuswa mu nzo a Obed-Edomi. Nkela yanatwa ku Yelusemi. Mikali wasemba Davidi.

Davidi wakutikisa diaka binwani bionsono biasolwa mu Isaeli, makumatatu mamafunda mabantu.

1 Lus. 13: 1 b.

2. Davidi wananguka ye wayenda ye bantu bandi babonsono tuka ku Bale-Yuda mu diambu dialanda nkela ya Nzambi, yabikwa nkumbu mu nkumbu a Mfumu Sebaoti, i yandi uvwandanga va bakeluba.

2 Mose 25: 17 b. Yos. 15: 9, 60. 1 Sam. 4: 4. Lumb. 80: 2. 89: 1.

3. Batula nkela ya Nzambi va kalu diamona ye bakatula yo mu nzo a Abinadabi va kumati; Usa ye Ayo, bana bababakala ba Abinadabi, bakokisa kalu diamona. 1 Sam. 6: 7. 7: 1.

4. Bakatula nkela ya Nzambi mu nzo a Abinadabi va kumati, ye bafila yo, buna Ayo wavitila nkela.

5. Davidi ye nzo yayonsono ya Isaeli bayangalala vantadisi a Mfumu, mu nsambi zampila mu mpila zanti anipelesi, mu nsambi zansinga, pesalata, puka, nsansi ye simbala.

¹ mb. ndimb' antumpukulu.

6. Kansi bu baluaka ku kianu kia Nakoni, buna Usa walambula koko kwandi ku nkela ya Nzambi ye wasimba yo, kadi ngombe zata sakuba.

7. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Usa, ye Nzambi wambafika kuna mu diambu diadila kiandi, ye wafwa vana va nkela ya Nzambi. 4 Mose 4: 15, 20.

8. Kansi Davidi wakala nganzi, Mfumu bu kakatwa kamuna Usa; yandi wabika vuma Pelesi-Usa,¹ bonso buki-bikwanga nate ye bwabu.

9. Davidi wabakama wonga beni lumbu kina mu Mfumu ye wavova: Bwe ngina kabukila ntima mu tuala nkela ya Mfumu kwa mono?

10. Nkiangunu Davidi kazola kotisa nkela ya Mfumu mu mbanz' a Davidi ko, kansi Davidi wakotisa yo mu nzo angatita Obed-Edomi. 2 Sam. 5: 7, 9.

11. Mboki nkela ya Mfumu yalengila mu nzo angatita Obed-Edomi mu ngonda tatu; kansi Mfumu wasakumuna Obed-Edomi ye nzo andi yayonsono.

12. Ntinu Davidi bu kasamununa, vo Mfumu wasakumuna nzo a Obed-Edomi ye biabionsono bikavwa, mu diambu diankela ya Nzambi, buna Davidi wayenda landisa nkela ya Nzambi mu yangalala kwakwingi. 1 Lus. 15: 11 b.

13. Yau banata nkela ya Mfumu bu badiata ntamana sambanu, buna wayoka ngombe yambakala ye mwanz' angombe yavuluka. 1 Nt. 8: 5.

14. Davidi kibeni wakina mu ngolo zazonsono vantadisi a Mfumu, buna Davidi wavwata efode kialino.

Lumb. 84: 2.

15. Davidi ye Isaeli diadionsono babalula nkela ya Mfumu kuna mu lozi ye ningu azimpungi.

16. Nkela ya Mfumu bu yakota mu mbanz' a Davidi, Mikali, mwana wanekento wa Sauli, watala va neta, ye bu kamona ntinu Davidi vo weti domuzuka ye kina vantadisi a Mfumu, buna wanyina mu ntim' andi. 1 Lus. 15: 29.

17. Bu bakotisa nkela ya Mfumu muna, batula yo mu vuma kiayanu mu nzo yakoto yatungisila yo Davidi; mboki Davidi wayoka nkailu miangioka vantadisi a Mfumu ye miamatondo.

1 Lus. 15: 1. 16: 1 b.

18. Davidi bu kayoka nkailu miangioka ye miamatondo, mboki wasakumuna bantu mu nkumbu a Mfumu Sebaoti. 1 Nt. 8: 55.

19. Yandi wakabila bantu babonsono, kwa muntu muntu mu kabu diamvi-

¹ mb. nkamununu a Usa.

mba diabaisaelita, kwa babakala ye bakento, dimpa dimosi, buku kiambizi ye dimpa diabana bavinia. Mboki bantu babonsono bavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi.

20. Kansi Davidi bu kavutuka mu vana malembe kwa bisi nzo andi, buna Mikali, mwana wankento wa Sauli, wankika ye wavova: Bonso bumonekene nzitusu antinu a Isaeli bwabu, bu kakifukudi bwabu mu meso masielo biabakento biasielo biandi, bonso buyanganga bankwa miabonso bonso!

21. Buna Davidi wavova kwa Mikali: Vantadisi a Mfumu wansola ye ka saku ye nzo andi yayonso ko, ye wantumba kidingizi kwa bantu ba Mfumu, kwa Isaeli—vantadisi a Mfumu ngiangalele.

22. Mono nzolele luta kukiya ye mu bobo, inga, mu yinwa mu mami meso, mu sielo biabakento biubikidi, va kimosi ye biau nzolele kala nzitusu.

23. Mikali, mwana wankento wa Sauli, kabaka bana ko mu ntangu yikakala moyo.

KAPU 7.

Davidi wazola tunga nzo kwa Mfumu, kansi Mfumu wankamba, vo yandi una tunga nzo kwa Davidi. Matondo ma Davidi ye lusambulu luandi.

Ntinu bu kavwanda mu nzo andi ye Mfumu bu kayambula kakala yenge mu ntantu miandi miamionsono mu tuka tuatonsono, ^{1 Lus. 17: 1 b.}

2. buna wavova kwa mbikudi Natani: Tala, mono ikalanga mu nzo anti miansedeli, nkela ya Nzambi bu yikalanga mu nzo yakoto.

^{2 Sam. 5: 11. 6: 17.}

3. Natani wavova kwa ntinu: Ka diambu ko, vanga mamonso mena mu ntim' aku; kadi Mfumu wena yaku.

4. Kansi mu fuku mambu ma Mfumu mayiza kwa Natani; yandi wavova:

5. Wenda wavova kwa sielo kiami Davidi: Mfumu vovele ebu: Kadi ngeye una kuntungila nzo yingina kale? ^{1 Lus. 22: 6 b. Yes. 66: 1.}

6. Ketikakiendi mu nzo ko kasi ye lumbu kina kiyavaikisa bana ba Isaeli mu Ngipiti, nate ye lumbu kiaki, kansi yakedi zetilanga mu nzo yakoto, mu wala diakoto.

^{2 Mose 26: 1 b. 1 Nt. 8: 16.}

7. Konso kuyazitefele mu bana ba-

bonsono ba Isaeli kadi nki alumbu yabikidi diambu kwa dimosi mu makanda ma Isaeli diyavengi bonso mvungi kwa bantu bami Isaeli, bu mpovele: Mu nkiana ka luntungidi nzo anti miansedeli koe?

8. Bwabu ngeye una vova kwa sielo kiami Davidi: Mfumu Sebaoti vovele ebu: Mono yakukatudi ku kulu kuwanama mameme, kidi wakala dingizi kwa bantu bami Isaeli.

^{1 Sam. 16: 11 b. 2 Sam. 5: 2. Lumb. 78: 70 b.}

9. Mono yakedi yaku mu nzila zaku zazonsono, mono yafukisi ntantu miaku miamionsono mu ngeye; mono ikuvengi nkumbu, i yayinene bonso nkumbu zabankwa miaminene va ntoto.

10. Mono yakubikidi mbuka kwa bantu bami Isaeli ye yabakunini, kidi bakalanga kundu vana ye lembwa vutuka vunuzwa, ye bana bababakala babakiadimbuka ka bana vutuka kubazungula ko bonso mu nsi nkulu,

^{2 Mose 15: 17. Lumb. 44: 2. 80: 9.}

11. kasi ye ntangu yina yiyavungula minkongudidi mu bantu bami Isaeli; mono yakuyambudi wabaka yenge mu ntantu miaku miamionsono. Bwabu Mfumu ukuzaikisi, vo Mfumu una kutungila nzo.

12. Ntangu aku bu yina mana ye ngeye una vunda kwa mase maku, buna ngina zangula nkun' aku una kulanda, i wowo una tuka mu moyo aku; mono ngina siamisa kitinu kiandi.

^{1 Nt. 8: 19 b.}

13. Yandi una tungila nkumbu ami nzo, ye ngina siamisa kiandu kiandi kiakitinu mu ntangu yikayimani.

^{1 Nt. 5: 5. 6: 1. 1 Lus. 28: 6 b. Lumb. 89: 4 b.}

14. Mono ngina kala sandi, ye yandi una kala mwan' ami, ye vo una vanga bwambi, ngina kuilonga ndongi vele mu kokoto bilongulwanga bantu ye mu kwama kukwamusunwanga bana babantu;

^{1 Lus. 22: 10. Lumb. 89: 26. Eb. 1: 5.}

15. kansi nlemvo ami ka una vengama mu yandi ko, bonso buyavungula wo mu Sauli uyavungula mu diambu diaku.

^{1 Sam. 15: 26.}

16. Nzo aku ye kitinu kiaku bina sikila vantadisi aku mu ntangu yikayimani; inga, kiandu kiaku kina siamakana mu ntangu yikayimani.

17. Bonso bwakala mambu momo ye mona-meso momo i bobo Natani wavova nadede kwa Davidi.

18. Buna ntinu Davidi wayenda wvanda va zizi kia Mfumu ye wavova:

Mono i nani, Mfumu, Mfumu, ye nzo ami i nki, bu ungiambudi ngiza vava ?

1 Mose 32: 10.

19. Diodio mwanki dimonekene diadike kwa ngeye Mfumu, Mfumu ; ngeye uvovele mpe mu nzo asielo kiaku mu momo mena nseke beni mu ntangu yina kwiza. Uvovele mu momo mu luovolo luakimuntu, Mfumu, Mfumu.

20. Davidi nki kana vutuka vova kwa ngeye ? Keti zaidi sielo kiaku, Mfumu, Mfumu.

Lumb. 139: 1.

21. Mu diambu diamambu maku ye mu ntin'aku uvengi mama mamonsoo mamananene ye kambi mo kwa sielo kiaku.

22. Nkiangunu ngeye wena waunene mpe, Mfumu Nzambi, kadi ka muntu ko ukufwanane, ka mwenani Nzambi yankaka ye ngeye ko, mu diambu diamamonsoo matuwilu mu matu meto.

5 Mose 3: 24. 4: 35. 32: 30. 1 Sam. 2: 2. Lumb. 83: 18. Sai: 10. Yes. 44: 6. 45: 21.

Mal. 12: 29, 32.

23. Kwe kwena kanda dimosi diabantu difwanane ye bantu baku Israeli, diena yenzambi yikukikudidi kanda diabantu mu kukivangila nkumbu, mu vanga mangu biabi biabinene kwa yeno ye mavanga mama mansisi mu nsi aku, mu meso niabantu baku, bawakikudila mu Ngipiti, mu bangoi ye nzambi zali.

5 Mose 4: 7 h., 32 h. 33: 20. Lumb. 147: 19 h.

24. Ngeye wakikubikila bantu baku Israeli, i bantu baku mu ntangu yikayimani, ngeye, Mfumu, wayikidi Nzambi au.

25. Mfumu Nzambi, wendisana monso mauvovele detila mu sielo kiaku ye mu nzo andi mu mvu ya mvu ; vanga bonso buuvovele.

26. Buna nkumbu aku yina kala yayinene mu mvu ya mvu, bu buna vovwa : Mfumu Sebaoti i Nzambi kwa Israeli. Nzo asielo kiaku Davidi yina sikila vantadisi aku.

27. Kadi ngeye, Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli, wazaikisi kwa sielo kiaku ye uvovele : Mono nzolele kutungila nzo. Nkiangunu sielo kiaku kitambudi kibakala mu sambila lusambulu lualu kwa ngeye.

28. Bwabu, Mfumu, Mfumu, ngeye i Nzambi, ye mambu maku mena makedika ; bu wasila sielo kiaku momo mambote.

29. buna do, sakumuna nzo asielo kiaku bwabu, mpasi yazinga mu mvu ya mvu vantadisi aku. Inga, ngeye, Mfumu, Mfumu, usididi bo, ye mu lu-

sakumunu luaku nzo asielo kiaku yina sakumunwa mu mvu ya mvu.

KAPU 8.

Ndungunu za Davidi ye bintani biandi. Luyadulu luandi ye bakuluntu bandi.

Ntangu zankaka zavioka mboki Davidi wabedisa bafilitea ye wabalemvula. Buna Davidi waziona ngudi ambanza, Meteng-Ama, mu moko mabafilitea.

1 Lusa. 18: 1 h.

2. Yandi wabedisa mpe bamoabita ye wabateza mu nsinga, bu kabatuma mu fukama va ntoto : mu la kole kwansinga katezila ndambu ayau bana vonywa, mu la kumosi kwalunga kwansinga ndambu yina yikavukisa. Buna bamoabita bayika sielo bia Davidi ye bantuadila minkailu.

4 Mose 24: 17.

3. Bobo mpe Davidi wabedisa Hada-deseli, mwan' a Lehoi, ntinu ku Soba, bu kayenda mu vutuka baka lulendo luandi ku nzadi.

1 Sam. 14: 47.

4. Davidi wabaka mu bantu bandi funda dimosi ye nkama nsambodia zantentami ye makumole mamafunda mabinwani biakimalu bonso zinkole ; Davidi wazengisa mianzi miatambi biabakavalu babonsoo bamakalu, kansi ka mu nkama mosi abakavalu bakasimba ko.

Yos. 11: 6.

5. Baalamita batuka ku Damasko bu bayiza mu sadisa Hadadeseli, ntinu ku Soba, buna Davidi wavonda makumole ye mafunda mole mababakala mu yau.

6. Davidi watula binwani ku Alami-Dameseki ; baalamita bayika sielo bia Davidi ye bantuadila, minkailu. Mfumu wanungisa Davidi konso ku kayenda.

7. Davidi wabonga nkaku zawola zanata sielo bia Hadadeseli ye wanata zo ku Yelusalemi.

8. Ku mbanza za Hadadeseli Beta ye Belotai ntinu Davidi wabonga nsongo yavingi beni.

9. Toi, ntinu ku Hamati, bu kawa, vo Davidi wabedisa nkangu wawonsoo wa Hadadeseli,

10. buna wafidisa mwan'andi Yolami kwa ntinu Davidi mu kunyuvula malembe ye kunzodila vila, bu kanwanisa Hadadeseli ye wambedisa ; kadi Hadadeseli wanwanisa Toi ntangu zazonsono. Yandi wanata lekwa biapalata, biawola ye biansongo.

11. Biobio mpe biatumbulwa Mfumu bianlongo kwa ntinu Davidi, bonso bu-

kavanga mu palata ye wola bikazona kwa bantu babonsono bakavingana va ntandu :

12. kwa baalamita, bamoabita, bana ba Amoni, bafilitea ye baamalekita, ye mpe bintani bikazona kwa Hadadeseli, mwan' a Lehoi, ntinu ku Soba.

13. Davidi wabaka nkumbu, bu katuka mu mbedoso abaalamita mu ndimb' a Mungwa mukavonda kumi ye nani dianafunda mabantu.

Lumb. 60 : 1.

14. Yandi watula binwani ku Edomi, mu Edomi diadionsono katula binwani ; baedomita babonsono bayika sielo bia Davidi. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.

4 Mose 24 : 18. 2 Nt. 8 : 20 b.

15. Davidi wayala Isaeli diadionsono ; Davidi wasadila mina ye nsiku kwa bantu handi babonsono.

16. Yoabi, mwan' a Seluya, wakala ntuti ankangu, Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.

2 Sam. 20 : 23 b.

17. Sadoki, mwan' a Ahitubi, ye Ahimeleki, mwan' a Abiatali, bakala banganga, Selaya wakala nsoniki.

18. Benaya, mwan' a Yoyada, wakala ntuti abakeletita ye bapeletita : mboki bana bababakala ba Davidi bakala banganga.

1 Nt. 1 : 38.

KAPU 9.

Wote wa Davidi kwa Mefiboseti.

Davidi wavova : Mwisi nzo a Sauli wakidie, mpasi yamvangila nkennda mu diambu dia Yonatani ?

2. Nzo a Sauli yakala ye sielo, nkumbu andi Siba ; ndieu batumisina Davidi. Buna ntinu wavova kwa yandi : Ngeye i Siba ? Yandi watambudila : I sielo kiaku.

3. Ntinu wayuvula : Mwisi nzo a Sauli kenani koe, mpasi ilenda kuvamvangila nkenda, bonso buvanganga Nzambi ? Siba wavutula kwa ntinu : Mwana umosi wa Yonatani wena kwandi, yandi wena kieta mu malu.

1 Sam. 20 : 14 b. 2 Sam. 4 : 4.

4. Ntinu wanyuvula : Kwe kena ? Siba wavutula kwa ntinu : Yandi wena kwandi mu nzo a Makili, mwan' a Amieli, ku Lo-Debali.

2 Sam. 17 : 27 b.

5. Buna ntinu Davidi wafidisa mu kunlandisa ku nzo a Makili, mwan' a Amieli, ku Lo-Debali.

6. Mefiboseti, mwan' amwan' a Sauli, i Yonatani, bu kakota kwa Davidi, wafukama va zizi kiandi ye wayinama.

Buna Davidi wavova : Mefiboseti ! Yandi watambudila : Inga, i sielo kiaku.

7. Davidi wavova kwa yandi : Kutinani koe, kadi nzolele kuvangila nkennda mu diambu diasaku Yonatani, nzolele kuvutudila ntoto wawonsono wasaku Sauli, ye ngeye una dilanga va meza mami ntangu zazonsono.

8. Buna wayinama ye wavova : Kadi mono, sielo kiaku, nki ngiena, bu weti tadisa kwa mbwa yafwa yampila yayi, bonso bungiena ?

1 Sam. 24 : 15. 2 Nt. 8 : 13.

9. Mboki ntinu watula Siba, sielo kia Sauli, mbila, ye wavova kwa yandi : Biabionsono biavwa Sauli ye nzo andi, yayonsono nopeni kwa mwan' amfumu aku.

10. Ngeye ye bana baku bababakala ye sielo biaku luna sadila ntoto kwa yandi ye yonzika mbongo, mpasi mwan' amfumu aku wabaka mampa nu dia ; mwanki Mefiboseti, mwan' amfumu aku, una dilanga va meza mami ntangu zazonsono. Kadi Siba wakala ye kumi ye bana batanu bababakala ye makumole masielo.

11. Buna Siba wavova kwa ntinu : Sielo kiaku kina vanga mu mambu mamonsono, bonso bukembi mfumu ami, i ntinu, kwa sielo kiaku. Kansi mu Mefiboseti niwayelele mambu maku : yandi una dila va meza mami bonso umosi mu bana bababakala bantinu.

12. Ntangu yina Mefiboseti wakala ye fimwana-inwana siabakala, nkumbu andi Mika. Babonsono bakala mu nzo a Siba bakala sielo bia Mefiboseti.

13. Mefiboseti yandi kibeni wakala mu Yelusalemi, bu kana dilanga va meza mantinu ntangu zazonsono. Yandi watembila mu malu mamole.

KAPU 10.

Bana ba Amoni bavweza ntumwa za Davidi. Davidi wavavonda ye ndala zau, baalamita.

Mboki bwakala, vo ntinu abana ba Amoni wafwa, ye mwan' andi Hanuni wamwngana kitinu.

1 Lus. 19 : 1 b.

2. Buna Davidi wavova : Mono nzolele songa kikundi kwa Hanuni, mwan' a Nahasi, bonso bwansonga sandi kikundi. Davidi wafidisa bankaka mu sielo biandi mu kumbomba mu kiadi kiandi mu sandi. Sielo bia Davidi baluaka ku nsi abana ba Amoni.

3. Buna madingizi mabana ba Amoni bavova kwa mfumu au Hanuni : Ngeye weti banze, vo Davidi zolele kusonga,

vo yandi uzitisanga saku, bu kafidisi mimbombi kwa ngeye? Ve, mu zaya mbanza, yu neka yo ye mboki bunga yo Davidi kafidisi sielo biandi kwa ngeye.

4. Buna Hanuni wabonga sielo bia Davidi ye wabateba ndambu angievo ye watenda mvwatu miau mu kati, nate ye ku mataku, mboki wabasindika.

5. Davidi bu kasamununwa bo, yandi wabakikisa ntumwa; kadi babakala bavwezwa beni. Ntinu watuma: Lusimpama ku Yeliko, nate ye ngievo zeno zina mama kula, mboki luvutuka.

6. Bana ba Amoni bu bazaya, vo bakivanga bakiabelwa kwa Davidi, bafidisa ntumwa mu sompa kwa baalamita ku Bete-Lehobi ye kwa baalamita ku Soba makumole mamafunda mabinwani biakimalu, kwa ntinu ku Maka funda dimosi ye kwa babakala ba Tobu kumi ye mafunda mole.

7. Davidi bu kawa bo, wafidisa Yoabi ye nkangu wawonsono, binwani bialongwa.

8. Bana ba Amoni bavaika ye bakubama mu nwana ku ntu amwelo ambanza, kansi baalamita batuka ku Soba ye Lehobi ye babakala ba Tobu ye Maka bakubama vankaka mu ndimba.

Nkong. 11: 3.

9. Yoabi bu kamona, vo ntantu miena ku ntual' andi ye ku nim' andi, buna wasola bankaka mu binwani biabionsono biasolwa mu Isaeli ye wakubama kwa baalamita.

10. Kansi bantu bankaka wabayekula kwa mpangi andi Abisai wakubama ye yau kwa bana ba Amoni.

11. Yandi wavova: Vo baalamita bana kundutula ngolo, buna una kwiza kunsadisa; vo bana ba Amoni bana kututula ngolo, buna nzolele kwenda kunsadisa.

12. Kala kibakala kiabiza bwabu; inga, bika tuasonga kikesa mu mvita mu bantu beto ye mu mbanza za Nzambi eto. Mboki bika Mfumu kavanga, bonso bukazolele.

13. Mboki Yoabi wavaika ye bantu bandi mu nwanisa baalamita; yau bantina.

14. Kansi bana ba Amoni bu bama, vo baalamita bataba, buna yau mpe bataba mu Abisai ye bakota mu mbanza. Buna Yoabi wakatuka mu bana ba Amoni ye wavutuka ku Yelusalemi.

15. Baalamita bu bamona, vo babe-

duwa kwa Isaeli, bakutakana bunabena.

16. Hadadeseli wafidisa ntumwa, vo baalamita bona mu simu diankaka dianzadi bana vaika: buna yau baluaka ku Helami, batuaduswa kwa Sobaki, ntuti ankangu a Hadadeseli.

17. Davidi bu kasamununwa bo, wakutikisa Isaeli diadionsono ye wasabuka Yodani ye waluaka ku Helami; baalamita bakubama mu nwana ye Davidi ye bannwanisa.

18. Kansi baalamita bataba mu Isaeli, ye Davidi wabema mu baalamita binwani biakala nkama nsambodia zamakalu, mpe makumala mamafunda mantentami; ntuti ankangu au Sobaki kavonda mpe kuna.

19. Ntinu mianionsono miantumamana mia Hadadeseli bu miamona, vo miabeduswa kwa baaisaelita, buna bawawasana yenge ye yau ye bayika sielo biau. Mboki baalamita batina mu vutuka sadisa bana ba Amoni.

KAPU 11.

Laba diakakululwa. Mpal' a Davidi mu Bata-Seba ye nkanu amenga.

Mvu walanda mu ntangu yina bantinu bu bavaikanga mu kwe nwanu. Davidi wafidisa Yoabi ye sielo biandi ye Isaeli diadionsono ye yandi; yau batana nsi abana ba Amoni ye bakakalala Laba; kansi Davidi wasala ku Yelusalemi. 2 Sam. 12: 26 b 1 Lus. 20: 1.

2. Buna bwakala mu nokila, Davidi bu kavumbuka va mbuk' andi ye wazieta va nludi wanzo akitinu, buna va nludi yandi wamona nkento uyobele; nkento wakala lunienie beni mu tala.

3. Davidi wafidisa ntumwa mu yuvuzula mu nkento; yau bakamba: I Bata-Seba, niwana wankento wa Eliami, nkazi a Ulia, i hetita.

4. Buna Davidi wafidisa babakala bankaka batumwa mu kunlanda; yandi wayiza kwa yandi, ye walambalala yandi; kansi wakivedisa mu nsumukunu andi. Mboki wavutuka ku nzo andi. 3 Mose 15: 18.

5. Kansi nkento wayaka; buna wafidisa ntumwa mu kamba dio kwa Davidi ye watuma: Mono ngieki.

6. Buna Davidi wafidisa nsamu wau kwa Yoabi: Umfidisa hetita Ulia. Buna Yoabi wafidisa Ulia kwa Davidi.

7. Ulia bu kaluaka kwa Davidi, wayuvula malembe mu Yoabi ye bantu, ye bonso bwena mu mvita.

8. Mboki Davidi wavova kwa Ulia : Kulumuka bwabu ku nzo aku ye sukula malu maku. Ulia bu kavaika mu nzo antinu, nkailu watuka kwa ntinu walanda ku nim' andi.

9. Kansi Ulia waleka ku mwelo anzo antinu, va kimosi ye sielo biakaka biabionsono biamfumu andi, ye kakulumuka ku nzo andi ko.

10. Davidi wasamununwa bo ye wakambwa : Ulia kakulumukini ku nzo andi ko. Buna Davidi wavova kwa Ulia : Ketu utukidi ku zieta ; buna mu nkiamu kukulumukini ku nzo aku ko ?

11. Ulia wavutula kwa Davidi : Nkela ye Isaeli ye Yuda bena bwabu mu nzo zakoto, ye mfumu ami Yoabi ye sielo biamfumu ami balekanga ku mbazi wa nsi : kadi buna mono ngina kota mu nzo ami mu dia ye nwa ye leka ye nkazi amie ? Kasi mu moyo aku, kasi mu mwel' aku, kizolele bo vanga ko.

1 Sam 4 : 3 b.

12. Buna Davidi wavova kwa Ulia : Nalengila vava lumbu kiaki mpe, buna mbazi nzolele kufidisa. Buna Ulia walengila ku Yeluselemi lumbu kina ye kialanda.

13. Davidi wantumisa ye wanyambula kadi ye nwa yandi ye wansa-nsisa. Kansi mu nkokila wavaika ye waleka va mbuk' andi va kimosi ye sielo biamfumu andi ye kakulumuka ku nzo andi ko.

14. Nsuka walanda Davidi wasonika nkanda kwa Yoabi ye wafidisa wo ye Ulia.

15. Mu nkanda wasonika ebu : Lutula Ulia ku nkati antuala kulutididi mvita mu ngolo, mboki luntatukila ku nima, kidi kavondwa.

16. Buna Yoabi bu kakakalala mbanza, wafidisa Ulia ku vuma kina kika-zaya, vo babakala balutidi kikesa bakala.

17. Babakala mu mbanza bavaika nswalu ye banwana ye Yoabi ; bankaka mu bantu, mu sielo bia Davidi, babilama ; hetita Ulia wavondwa mpe.

18. Buna Yoabi watuma kwa Davidi mamonsono mabwa mu mvita.

19. Yandi wakamba nati kiansamu ye wavova : Bu umeni kamba ntinu mamonsono mabwidi mu mvita,

20. buna nanga nganzi zantinu zina labuka ye una vova kwa ngeye : Mu nkiamu luafinangene bobo ye mbanza mu nwana ? Ka luzaidi koe, vo bena va lumbu bana sika.

21. I nani wavonda Abimeleki, mwan' a Yelubeseti ? Ketu i nkento va lumbu wantubila tadi diandikina, ye wavondwa kuna ku Tebesi ? Buna mu nkiamu luafinangenene bobo ye lumbu ? Kansi buna una vova : Sielo kiaku Ulia, i hetita, fwidi mpe.

Nkong 9 : 53.

22. Nati kiansamu wayenda ye wayiza kamba Davidi mamonsono makatumwa kwa Yoabi mu vova.

23. Nati kiansamu wavova kwa Davidi : Babakala batulutidi mu ngolo ye bavaikidi kwa yeto mu ndimba, kansi tuabavutudi maniekenge nate ye ku mwelo ambanza.

24. Buna nsiki miaponza va lumbu basika sielo biaku, ye bankaka mu sielo biantinu bavondwa ; sielo kiaku Ulia, i hetita, fwidi mpe.

25. Buna Davidi wavova kwa ntumwa : Ngeye una vova ebu kwa Yoabi : Bika diodio ka diakufwemisa ko, kadi sabala kidianga mbatu endu mbatu wankaka ; tatamana mu ngolo mu kakalala mbanza ye bunga yo. Unle-bila kibakala.

26. Nkazi a Ulia bu kawa, vo bakala diandi Ulia fwidi, wadila dizi mu bakala diandi.

27. Ntangu afwidi bu yamana, Davidi wannatisa ku nzo andi, ye yandi wayika nkazi andi, mboki wambutula mwana wabakala. Kansi bonso bwavanga Davidi bwakala bwambi mu meso ma Mfumu.

KAPU 12.

Natani walonga Davidi. Yandi wanionguka. Mwana wafwa. Solomo wabutwa. Laba diabeduswa.

Mfumu wafidisa Natani kwa Davidi. Bu kakota kwa yandi, wavova kwa yandi : Babakala bole bakala mu mbanza yimosi ; umosi wakala kimvwama ye wankaka kinputu.

2. Wamvwama wakala ye mameme ye zingombe mu mbidi antalu.

3. Kansi wamputu kavwa lekwa kiankaka ko kansi fimwana-mwana fimosi fiameme kaka fikasumbidi ; yandi wayundula fio, ye fiakula ye yandi ye bana bandi bababakala, va kimosi ye yau : fiaw fiadia mu buku kiandi kiadimpa, fianwa mu kompe kiandi, fiambalala mu nkat' andi ye fiakala kwa yandi nkievo mwana wankento.

4. Buna nkibi waluka kwa muntu wamvwama ; buna mu diambu diaki-

nziokoto kiandi kabonga nkutu ko mu mameme mandi vo mu zingombe zandi mu kubikila nkibi ulueki kwa yandi; kansi wabonga mwan' ameme wawamputu ye wakubikila wo bakala diayiza kwa yandi.

5. Buna nganzi za Davidi zakwama beni kwa bakala diodio, ye yandi wavova kwa Natani: Kasi mu Mfumu amoyo: mwana walufwai muntu wowo uvengi bo.

6. Mwan' ameme sika toma ntoma ia, bu kavengi yampila yoyo, bu kondolo nkenda bonso bobo.

2 Mose 22: 1.

7. Kansi Natani wavova kwa Davidi: Ngeye i bakala diodio. Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Mono yakusidi kitinu kwa Isaeli, mono yakutanini mu koko kwa Sauli.

1 Sam. 16: 1, 13.

8. Mono yakuvuni nzo amfumu aku ye yatudidi bakazi bamfumu aku va lubumbulu luaku; inga, mono yakuvuni nzo a Isaeli ye Yuda. Vo diodio diena diadike, buna nzolele kuvana diaka elina vo ebina.

9. Buna mu nkiana uyinini mambu ma Mfumu ye vengi mena mambi mu meso mandi? Hetita Ulia ngeye wamvondese mu sabala, nkazi andi wabonge bonso nkazi angeye kibeni; inga, ngeye wambemene mu salala kiabana ba Amoni.

2 Sam. 11: 15 b., 27.

10. Buna mpe sabala ka kina vengama mu nzo aku ko ntangu yikayimani, bu ukunginini ye bongele ukazi ahitita Ulia bonso nkazi aku.

11. Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina yambula makubu makubwila mana tuka mu yaku nzo, mono ngina bonga bakazi baku va meso maku ye kubavana kwa wankaka, ye yandi una lambalala ye bakazi baku mu nkati amwini.

5 Mose 28: 30. 2 Sam. 13: 1 b. 15: 1 b. 16: 22. 18: 9 b. 1 Nt. 1: 5 b.

12. Kadi ngeye vengi bo mu nseki; kansi mono nzolele vanga bo vantadisi a Isaeli diadionsono, mu nkati amwini kwandi.

13. Buna Davidi wavova kwa Natani: Mono mpolele masumu kwa Mfumu. Natani wavova kwa Davidi: Mfumu ukuyambudidi mpe masumu maku; kuna fwa ko.

Lumb. 51.

14. Kansi bu utukisi, vo ntantu mia Mfumu mina kunyina mu diambu diamavanga momo, buna mwana wowo unbutulu, fwa una fwa mpe.

2 Sam. 11: 27.

15. Mboki Natani wavutuka ku nzo andi. Mfumu wabafika mwana wabutulwa Davidi kwa nkazi awidi Ulia, ye wabaka yela kwamfwilu.

16. Buna Davidi watomba Nzambi mu diambu diantaudi; Davidi wamina nsoki, yandi wayenda lambalala va nsi kaka mu fuku.

17. Buna bangudi zabantu mu nzo andi bananguka ye bayenda kwa yandi mu kunleba mu telama va nsi; kansi ngodi andi, kadia mpe lekwa ye yau ko.

18. Kansi mu lumbu kiansambodia mwana wafwa. Buna sielo bia Davidi batina mu kunkamba, vo mwana fwidi, kadi babanza: Bu tummokese, mwana bu wakidi, keti kazolele dimba mambu meto ko. Buna bwe tulenda vova kwa yandi, vo mwana fwidi? Lenda kwandi vanga buna.

19. Kansi Davidi bu kamona, vo sielo biandi biata mfundu, wazaya, vo mwana fwidi. Buna Davidi wayuvula sielo biandi: Mwana fwidi? Yau batambudila: Inga.

20. Buna Davidi watelama va nsi, wayobila ye wakikusa ye wawilula mvwatu ye wakota mu nzo a Mfumu ye wasambila. Bu kavutuka ku nzo andi, walomba, vo bana tula dia kwa yandi, ye wadia.

21. Buna sielo biandi biavova kwa yandi: Nki ambangudulu adadi diuvengi bwabu? Mwana bu ukedi, minini nsoki ye dididi mu diambu diandi; kansi mwana bu ufwidi, ngeye ntumbu telama ye dia.

22. Yandi wavutula: Mwana bu ukedi moyo, mono mbinini nsoki ye ndididi, kadi mbenzi: Nani zaidi; nanga Mfumu una kala wanlemvo kwa mono ye vukisa mwana?

23. Kansi bwabu, bu ufwidi, buna mu nkiana ngina mina nsoki? Kadi ilenda kumvutule? Mono si ngienda kwa yandi, kansi yandi kana vutuka kwa mono ko.

24. Davidi wabomba nkazi andi Bata-Seba ye wakota kwa yandi ye waleka ye yandi. Yandi wabuta mwana wabakala ukabika nkumbu Solomo. Mfumu wanzola

1 Lus. 3: 5. 22: 9. Mat. 1: 6.

25. Ye wafidisa nsamu mu mbikudi Natani, ye ndieu wamvana nkumbu Yedidia, mu diambu dia Mfumu.

26. Yoabi wanwanisa Laba mu nsi abana ba Amoni ye wabaka mbanz' antinu.

2 Sam. 11: 1. 1 Lus. 20: 1.

1 mb. nzodolo a Mfumu.

27. Buna Yoabi wafidisa ntumwa kwa Davidi ye watuma: Mono ndwanisi Laba ye ikibakidi mumbungu wanlangu.

28. Nkianguu yonzika bantu bantaka ye kakalala mbanza ye baka yo, kidi kina yo baka ko ye bikulwa nkuambu nu diambu didio.

29. Buna Davidi wakutikisa bantu babonsono ye wayenda ku Laba, wawanisa dio ye wabaka dio.

30. Yandi wakatula koloo kiantinu au mu ntu andi; kiau kiateza talenta kimosi kiawola, va kiau vamanukwa tadi diantalu; kiau kiatulwa va ntu a Davidi. Yandi waiikisa bintani biabingi beni mu mbanza.

31. Bantu bakala muna bavaikiswa kwa yandi ye batulwa kungsi amangweunge ye makalu mantutula masengwa ye biubi biasengwa ye wabaniokuna kwa Moloki. Bobo yandi wavanga mu mbanza zazonsono zabana ba Amoni. Mboki Davidi wavutuka ye bantu babonsono ku Yelusalemi.

KAPU 13.

Amanoni wavweza Tamali ye wavondwa kwa Abasalomi, mboki ndieu wataba.

Mboki buma bwabu bwabwa. Mwan' a Davidi Abasalomi wakala ye busi kiampwenia, nkumbu andi Tamali, ye mwan' a Davidi Amanoni wabadika kunzola.

2 Sam. 3: 2.

2. Inga, Amanoni wayanduka ntima mu diambu diabusi kiandi Tamali, ye wabakila bo yela, kadi yandi indumba, ye mu diambu didio Amanoni wabanza, vo walembana kumvanga buma.

3. Kansi Amanoni wakala ye nkundi, nkumbu andi Yonadabi, mwan' ampangi a Davidi, i Sima; Yonadabi wakala muntu wanguu beni.

1 Sam. 16: 9. 2 Sam. 21: 21. 1 Lais. 2: 13.

4. Ndienu wavova kwa yandi: Mu nkiama monekene ntandu niomio nsuka ka nsuka, umwan' antinu? Kuzolele kunkamba koe? Amanoni wavutula kwa yandi: Mono mbakamene zola kwa busi kiampangi ami Abasalomi, i Tamali.

5. Yonadabi wavova kwa yandi: Lambalala va ntand' aku ye vuna yela. Buna saku bu kana kwiza kubumina, buna navovi kwa yandi: Yambula busi kiami Tamali kiza ye kumpana lekwa kiandia, kansi unyanbula kakubika dia va meso mani, mpasi yamona bo

ye tambula ko mu koko kwandi mu dia.

6. Buna Amanoni walambalala ye wavuna yela. Ntinu bu kayiza mu kumbumina, Amanoni wavova kwa ntinu: Yambula busi kiami Tamali kiza vava ye kubika mampa mole va meso mani, mpasi yatambula mo mu koko kwandi mu dia.

7. Buna Davidi wafidisa ntumwa mu nzo a Tamali ye watuma: Wenda ku nzo ankazi aku Amanoni wankubikila lekwa kiandia.

8. Buna Tamali wayenda ku nzo ankazi andi Amanoni kukalambalala va ntanda. Yandi wabonga mfumfuta, wasoba zo ye wavanga zo mampa va meso mandi ye wayoka mampa.

9. Mboki wabonga nkangi, wakatula mo momo vantadisi andi; kansi kazola dia ko. Amanoni wavova: Yambula babonsono bavaika mwamu. Buna babonsono bavaika muna.

10. Mboki Amanoni wavova kwa Tamali: Tuala dia mwamu vinga, mpasi yabaka ko mu koko kwaku mu dia. Buna Tamali wabonga mampa makakubika ye wakatiza mo mu vinga kwa nkazi andi Amanoni.

11. Kansi bu kaluaka ye mo kwa yandi, kidi kadia, buna wansimba ye wavova kwa yandi: Wiza lambalala yami, busi kiami.

12. Ndienu wavova kwa yandi: Ve, nkazi ami, kundimbulani ko; kadi diampila yoyo ka dikadi mu Iseli ko. Kuvangani buzengi bwampila yoyo ko.

3 Mose 18: 9. 20: 17. 5 Mose 27: 22.

13. Buna kwe ngina kwenda ye nsoni zami? Mboki keti ngeye una banzulwa nkievo futu mu Iseli. Vova kwa ntinu, nanga kana tinguna mu kumpana kwa ngeye ko.

14. Kansi kazola dimba mambu mandi ko, kansi wanlutula ngolo ye wandimbula ye walambalala ye yandi.

15. Mboki Amanoni wambela ye wambeludila, inga, mbedolo yoyo yikambedila yalutula zola kukanzodila. Amanoni wavova kwa yandi: Telama wakatuka.

16. Buna ndieu wavova kwa yandi: Kuvolani nkanu wau wambi mpe ko, bu una kunkuba, diadi dilutidi mbi ye mu dina diankaka diumpangidi. Kansi kazola kunwila ko,

17. kansi wabokila toko diakala sielo kiandi, ye wavova: Kuba nkento wau ye bindika vitu, bu kele.

18. Yandi wavwata yunga kiasadila:

kadi biyunga biampila yoyo bana babakento bantinu bawata, bu bakala zindumba. Sielo bu kamana vaikisa Tamali ye bindikidi vitu, bu kele,

19. Buna Tamali wabonga bombe ye wafumfumu dio wa ntu andi, ye yunga kiasadila kikavwata watiasuna kio, ye yandi wasa ntala ye wayenda boki-
ngi ye nionga. Yohi 2: 12. Yel. 2: 37.

20. Buna nkazi andi Abasalomi wavova kwa yandi: Nkazi aku Amanoni wakedi yakue? Dingalala napi bwabu, busi kiami; keti yandi i nkazi aku. Kutulani diambu diodio mu ntim' aku ko. Buna Tamali walengila mu nzo ankazi andi Abasalomi mu nsuku antima.

21. Kansi ntinu Davidi bu kawa momo mamonsono, wakala nibidi anganzi.

22. Abasalomi kamokisa Amanoni diambu ko, kani diabiza vo diambi, kadi Abasalomi wabela Amanoni, bu kadimbula busi kiandi Tamali.

23. Mvu miole mboki Abasalomi wazakisa nika miamameme ku Bali-Hasoli diena ku Esalaimi. Buna Abasalomi watumisa bana babonsono babakala bantinu.

24. Abasalomi wayiza kwa ntinu ye wavova: Bwabu sielo kiaku kina zakisa mameme; mono ndombe, vo ntinu wa kimosi ye sielo biaku luzolele nama sielo kiaku. 1 Sam. 25: 2, 36.

25. Kansi ntinu wavutula kwa Abasalomi: Ve, mwan' ami, yeto babonsono ka tuendani ko, ka tuidi kumwesa mpasi. Bu kantatamana kunlomba, kazola kwenda ko, kansi wamvana lusakununu luandi.

26. Buna Abasalomi wavova: Vo kuzolele ko, buna yambula vele mpangi ami Amanoni kenda yeto. Ntinu wanyuvula: Kadi mu nkiana yandi kana kwendila yaku?

27. Kansi Abasalomi wantatamana lombi, ye yandi wayambula Amanoni ye bana bankaka babonsono babakala bantinu benda yandi.

28. Abasalomi wakamba sielo biandi ye wavova: Lutala, ntim' a Amanoni bu una yangalala mu dianibu diavinia; bu ngina kulukamba, lubidika Amanoni, buna lumvonda ye lulembwa tina lekwa. Keti mono ilukembi bobo; lukala kibakala ye luvanga bonso babakala bakikesa.

29. Sielo bia Abasalomi bavanga kwa Amanoni, bonso bwakamba Abasalomi. Buna bana babonsono babakala ba-

ntinu bananguka ye batentama muntu muntu wa mula kiandi ye bataba.

30. Bu bakala mu nzila, lufiefie luawakana kwa Davidi, vo Abasalomi meni vonda bana babonsono babakala bantinu, ye widi mosi nkutu kasidi ko.

31. Buna ntinu watelama ye watiasuna mvwatu niandi ye walambalala wa nsi, sielo biandi biabionsono bu batelama vana mpe ye mvwatu matiasuka.

32. Kansi Yonadabi, mwan' ampangi a Davidi, i Sima, wabula mbembo ye wavova: Mfumu ami, kubanzani ko, vo bameni vonda matoko mamonsono, bana babakala bantinu, kansi Amanoni kaka ufwi; kadi bonso bwavovele Abasalomi, diodio diatungunwa kasi ye lumba kina kikadimbula busi kiandi Tamali.

33. Nkianguu mfumu ami, i ntinu, kutulani momo mavovolo mu ntim' ko, vo bana babonsono babakala bantinu bafwi; ve, Amanoni kaka fwi.

34. Kansi Abasalomi wataba. Bakala dikenganga, bu kasendula meso mandi, wamona bantu babingi beti kwiza mu nzila ku nim' andi, va lueka luamongo.

35. Buna Yonadabi wavova kwa ntinu: Tala, bana bantinu beti kwiza. Bonso buvovele sielo kiaku, i buna bwavengo.

36. Bu kavova momo, bana bantinu ntumbu luaka; yau babwa mu dila. Ntinu mpe ye sielo biandi biabionsono badila ndingi wangolo.

37. Kansi Abasalomi wataba ye wayenda ku Talamai, mwan' a Amihuli, ntinu ku Ngesuli. Kansi Davidi wakala kiadi mu mwan' andi ntangu zazonsonso. 2 Sam. 3: 3.

38. Abasalomi bu kataba ye wayenda ku Ngesuli, walengila kuna nivu ntatu.

39. Ntinu Davidi walemwa mu kwe nwanisa Abasalomi, kadi wabombakana mu mfwilu a Amanoni.

KAPU 14.

Nkento watuka ku Tekoa vandadisi a Davidi. Abasalomi wavutuka ye walemvukuliwa.

Kansi Yoabi, mwan' a Seluya, wamona, vo ntim' antinu ka wakundana ye Abasalomi ko.

2. Buna Yoabi wafidisa ntumwa ku Tekoa ye walandisa nkento wangangu kuna ye wavova kwa yandi: Vuna, vo wena kiadi kiamfwidi, vwata mi-

afwidi ye kukikusani mazi ko, kansi kala bonso nkento wakedi kiadi ntama mu wafwidi.

3. Mboki kota kwa ntinu ye vova kwa yandi ebu. Yoabi watula mambu mu nwa andi.

4. Nkento watuka ku Tekoa wamoka ye ntinu, yandi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama ye wavova: Untinu, sadisa!

5. Ntinu wavova kwa yandi: Nki ukondolo? Yandi wavutula: Engwa, mono i fwola, bakala diami diafwa.

6. Sielo kiaku kiankento kiakala ye bana bole bababakala; yau bole babakasana nzonza ku mbazi va nsi kwakondwa muntu ukutu kubasima; buna umosi wabwisa wankaka ye wamvonda.

7. Bwabu sinsi diadionsono dinangu-mukini kwa sielo kiaku kiankento ye bavovanga: Tuala ndieu wavonda mpangi andi, kidi tuamvonda, bu kabongele moyo ampangi andi ye wambemene; bonso bobo tuna mpe bunga mvingidi adifwa. Yau bazolele zima ndekila yisidi mu mono, kidi ka nkumbu vo nkuna ko bina kala va ntoto bitukidi mu bakala diami.

5 Mose 19: 11 b.

8. Buna ntinu wavova kwa nkento: Vutuka ku nzo aku; mono nzolele tuna diambu mu ngeye.

9. Nkento watuka ku Tekoa wavova kwa ntinu: Mu mono, mfumu ami, i ntinu, ye mu nzo ami bika lufuma luakala, kansi ntinu ye kiandu kiandi bika kakondwa bila.

10. Ntinu wavova: Vo muntu una kuvovisa diambu, buna untuala kwa mono; mboki yandi kana vutuka kutatimisa ko.

11. Yandi wavova: Bika ntinu wabanza mu Mfumu, Nzambi aku, mpasi mvutudi amenga ndinda kana lutisila kubu, ka bidi bunga mwan'ami. Buna yandi wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, lusuki lumosi luamwan'aku ka luna sotuka va ntoto ko.

4 Mose 35: 10 b. 5 Mose 19: 2 b. Yos. 20: 1 b.

12. Kansi nkento wavova: Yambula sielo kiaku kiankento kavova diambu dimosi diaka kwa mfumu ami, i ntinu. Yandi wavova: Navovi.

13. Buna nkento wavova: Kadi mu nkiamu wena diela diodio kwa bantu ba Nzambi? Ntinu bu kavovele momo, buna nkievo yandi kibeni weka bila, ntinu bu kayambudi ndieu waniangwa kavutuka ko.

14. Keti tubabonsono tuna katwa fwa, buna tuena nkievo nlangu uyitikidi

va ntoto ulembane yonzukwa diaka. Kansi Nzambi kakatulanga moyo ko, kansi ubanzanga, bonso bulenda vangingwa, mpasi waniangwa kana kala kianiangwa ko ye vambana ye yandi.

Lumb. 89: 48. Yeh. 18: 23, 32.

15. Bu ngizidi bwabu mu vova momo kwa mfumu ami, i ntinu, buna mu diambu diabantu bamvumisi. Buna sielo kiaku kiankento wabanza: Mwanki nzolele moka ye ntinu, nanga ntinu una vanga luzolo luanang'aku wankento.

16. Inga, ntinu una wa nang'aku wankento ye kuntanina mu koko kwabakala dizolele bunga ye mono ye mwan'ami mu fwa dia Nzambi.

17. Sielo kiaku wabanza: Mambu mamfumu ami, i ntinu, mana kumpongisa. Kadi mfumu ami, i ntinu, ufwanane ye mpofi a Nzambi mu diadi, bu uwanga mabiza ye mambi. Bwabu bika Mfumu, Nzambi aku, wakala yaku.

2 Sam. 19: 27.

18. Buna ntinu wavutula ye wavova kwa nkento: Kuswekani diambu dimosi ko mu moino manzolele kuyuvula bwabu. Nkento wavova: Bika mfumu ami, i ntinu, kavova.

19. Buna ntinu wavova: Koko kwa Yoabi ka kwenani ntuali mu mama mamonsono koe? Nkento wavutula ye wavova: Kasi mu moyo aku, mfumu ami, i ntinu: muntu kalendi vengama ko kani ku lubakala vo ku lunoso mu dimosi mu momo mavovele mfumu ami, i ntinu; inga, sielo kiaku Yoabi i ndieu unkembi momo, yandi tudidi mamonsono mampovele mu nwa asielo kiaku kiankento.

20. Mu diambu diasongisa bungu diadi mpil' ankaka Yoabi wavengi bonso bobo; kansi mfumu ami ufwanane ye mpofi a Nzambi mu nduenga ye zaidi mamonsono mavangamanga va ntoto.

21. Buna ntinu wavova kwa Yoabi: Ka diambu ko, nzolele bo vanga. Wenda wavutula toko diodio Abasalomi.

22. Buna Yoabi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama ye wasakumuna ntinu; Yoabi wavova: Bwabu sielo kiaku kimweni, vo mbweni nle-mvo mu meso maku, mfumu ami, i ntinu, ntinu bu kavengi luzolo luasielo kiaku.

23. Yoabi wananguka ye wayenda ku Ngesuli ye wanata Abasalomi ku Yelusalemi.

2 Sam. 18: 27.

24. Kansi ntinu wavova: Yandi una kwenda ku nzo andi, kansi kalendi

luaka va zizi kiami ko. Buna Abasalomi wayenda ku nzo andi ye kaluaka va zizi kiantinu ko.

25. Kansi mu Israeli diadionsono ka mwakala toko diampwenia bonso Abasalomi ko, ka muntu ko wasikwa bonso bobo; tuka kansi atambi nate ye ku mbat' antu ka kwakala kieta mu yandi ko.

26. Bu kazaka nsuki va ntu andi—ku nsuk' amvu mivu kazaka zo; kadi zavita zitu kwa yandi, i bila kika-zakila zo—buna vo nsuki zatezwa zateza nkama zole zasekeli mu tezo kiakitinu.

27. Abasalomi wabutulwa bana batatu bababakala ye mwana umosi wankento, nkumbu andi Tamali; yandi wakala nkento wampwenia.

2 Sam. 18: 18.

28. Abasalomi wakala mvu nirole miavimuba mu Yelusalemi ye kaya-ambulwa kaluaka va zizi kiantinu ko.

29. Kansi buna Abasalomi wafidisa ntumwa kwa Yoabi mu diambu diakumfidisa kwa ntinu; kansi kazola kwiza kwa yandi ko. Yandi wafidisa diaka ntumwa, kansi kazola kwiza nkutu ko.

30. Buna yandi wavova kwa sielo biandi: Lutala, kuna Yoabi beki via va lueka luadiani, va diau kabeki bali; luenda kuna bwabu ye lukwikidio. Buna sielo bia Abasalomi biakwika via dina.

31. Buna Yoabi wananguka ye wayenda ku nzo a Abasalomi ye wavova kwa yandi: Sielo biaku mu nkiana bakwikidi via diami?

32. Abasalomi wavutula kwa Yoabi: Ketu mono yafidisi ntumwa kwa ngeye mu tuma: Wiza, kidi yakufidisa kwa ntinu ye tuma: Mu nkiana yayambulwa yavutuka ku nzo ami tuka ku Ngesuli? Bukutu luta kwa mono, vo yakidi kuna. Bwabu nzolele luaka va zizi kiantinu, ye vo lufuma luena yami, bika kamponda.

33. Buna Yoabi wayenda kwa ntinu ye wakamba mo. Buna yandi watumisa Abasalomi, ye waluaka kwa ntinu, yandi wamfukamana va zizi kiandi va ntoto vantadisi antinu. Ntinu wafiba Abasalomi.

KAPU 15.

Ilukanu ye ngita bia Abasalomi. Davidi wataba.

Kansi mboki bwakala, vo Abasalomi wabaka kalu ye bakavulu, mboki

mpe makumatanu mababakala bayungusa ku ntual' andi. 1 Nt. 1: 5.

2. Abasalomi wakala telamanga nsuka nabu vasambwa nzila yikwendanga ku mwelo; ntangu ka ntangu yakala muntu bungu mu funda vantadisi antinu, kidi diazengulwa, buna Abasalomi wantumisa ye wayuvula: Nki ahbanza utukidi? Bu kavutula: Sielo kiaku kitukidi ku dimosi mu makanda ma Israeli,

3. buna Abasalomi wavova kwa yandi: Mwanki bungu diaku diena dia-biza ye diasonga, kansi tuka kwa ntinu kubeki muntu una kuwila ko.

4. Abasalomi wavova diaka: Engwa, vo mono ntumbulu nkongudidi mu nsi. Buna muntu muntu wena miambu vo mabungu lenda kwiza kwa mono, ye nkutu kunzengila busongele.

5. Muntu bu kayiza mu yinama kwa yandi, walambula koko kwandi ye wansimba ye wamfiba.

6. Bonso bobo Abasalomi wavanga kwa baissaeliti babonso bayiza ye mabungu nana zengwa kwa ntinu. I bobo Abasalomi wayibila ntima miabubakala ba Israeli.

7. Makumaia mamvu mamana vika, Abasalomi bu kavova kwa ntinu: Ungiambula ngienda ku Hebeloni yatunguna nsilulu kuna yiyasila Mfumu.

8. Kadi sielo kiaku kiasila nsilulu, bu yakala ku Ngesuli mu Alami, yavova: Vo Mfumu una kungiambula yavutuka ku Yelusalemi, buna nzolele vanga sambu kwa Mfumu.

1 Mosee 28: 20 b. 2 Sam. 13: 37 b.

9. Ntinu wavova kwa yandi: Wenda mu yenge. Buna yandi wananguka ye wayenda ku Hebeloni.

10. Abasalomi wafidisa mineki kwa makanda mamonso ma Israeli ye wavova: Bu lulwi mpungi yeti tendana, luvova: Bwabu Abasalomi weka ntinu ku Hebeloni.

11. Nkama zole zababakala ku Yelusalemi banama Abasalomi basilwa ntumwa ye banama mu vidi-vidi ye ka bazaya diambu ko.

12. Abasalomi bu kayoka nkailu miamponda, watumisa ngilonita Ahitofeli, nluengisi a Davidi, watuka mu nubanz' andi Ngilo, ye ndekama amfundu yalutula mu ngolo, ye bantu babingi baluta mu viluka kwa Abasalomi. 1 Lus. 37: 33.

13. Buna ntumwa wayiza kwa Davidi ye wavova: Ntim' amuntu muntu mu Israeli ukundane ye Abasalomi.

14. Buna Davidi wavova kwa sielo biandi biabionsono biakala yandi ku Yelusalemi : Nanguka, bika tuataba, kadi ka mwenani lutannu luankaka kwa yeto mu Abasalomi ko. Lusavula kwenda, kidi kana kutubwila mu nswalu ko ye kutunengumunina kubu ye banda bisi mbanza mu meno masabala.

Lumb. 3: 1 b.

15. Sielo kiantinu kiavutula kwa ntinu : Sielo biaku bakubamene mu mamonsono mazolele mfumu ami, i ntinu.

16. Buna ntinu wawaika, ye bisi nzo andi babonsono bannama ; kansi ntinu wasisa kumi mu bakento bandi bakia-vengama mu kenga nzo.

17. Buna ntinu wawaika ye bantu babonsono bannama ; kansi basinjama ku Bete-Hamelehabaki.

18. Sielo biandi biabionsono biavioka mu lueka luandi, mpe bakeletita ye bapeletita babonsono ; kansiangatita babonsono, nkama sambanu zabantu bannama tuka ku Ngati, bavioka vatutadisi antinu.

2 Sam. 8: 18.

19. Buna ntinu wavova kwa ngatita Itai : Mu nkiana weti kutunama mpe ? Vutuka wasala ye ndieu weka ntinu, kadi ngeye i nzenza, inga, ngeye mpe i ntabi ukondolo nzo.

20. Zono wayizidi ; kadi buna ngina kuyambula wazenzila yeto mu nzenzolo eto bwabu, bu nzenzele mono kibeni kundembolo zaya ? Vutuka kwaku wanata mpangi zaku ; bika luamona nlewu ye nkwikulu.

21. Kansi Itai wavutula kwa ntinu ye wavova : Kasi mu Mfumu amoyo, kasi mu moyo amfumu ami, i ntinu : mu vuma kina kiena mfumu ami, i ntinu—kani mu mfwilu vo moyo—mu-na sielo kiaku mpe kizolele kala.

Luti 1: 16 b.

22. Buna Davidi wavova kwa Itai : Buna wiza nami. Buna ngatita Itai wanama ye babakala bandi babonsono ye kabu diadionsono diabana dikanata.

23. Nsi yayonsono yadila ndingi bantu babonsono bu bavioka. Ntinu bu kasabuka fimwila fia Kidiloni, bantu babonsono basabuka mpe ye batadisa nzil' ansi yankatu.

Yoa. 18: 1.

24. Mu bankaka Sadoki mpe ye balevita babonsono banama, ye banata nkela yaluwawanu lua Nzambi ; kansi batula nkela ya Nzambi—buna Abiatali mpe wayiza—nate ye bantu babonsono bamana vioka mu mbanza.

25. Buna ntinu wavova kwa Sadoki : Vutula nkela ya Nzambi mu mbanza.

Vo mbweni nlenivo mu meso ma Mfumu, buna una kungiambula yavutuka yaimmona ye kundu kiandi diaka.

Lumb. 27: 4.

26. Kansi vo una vova ebu : kizolele ngeye ko—tala, vava ngiena, buna bika kampangila, bonso bukazolele.

1 Sam. 3: 18. 2 Sam. 10: 12.

27. Ntinu wavova kwa nganga Sadoki : Ketinengeye i moni ameso ; vutuka ku mbanza mu yenge. Mwan'aku Ahimasi, ye mwan' a Abiatali Yonatani, bana beno babole, balenda kulunama.

1 Sam. 9: 9. 2 Sam. 17: 17.

28. Lutala, mono nzolele lengila va masabu mu nsi yankatu nate ye diambu dina tuka kwa yeno dina kunzaikisila nsamu.

29. Buna Sadoki ye Abiatali bavutula nkela ya Nzambi ku Yelusalemi ye bakala kuna.

30. Kansi Davidi wabaluka mongo wa Mazi mu dilu ye ntu wafukwa, ye wadiata mpe mu inal mampane, ye bantu babonsono bannama bafukwa mpe ntu miao ye babaluka kuna mu dilu.

2 Sam. 19: 4. Est. 6: 12. Yel. 14: 3 b.

31. Davidi bu kasamununwa, vo Ahitofeli wakala ye yau baleka mfundu ye Abasalomi, Davidi wavova : Mfumu, vanga nduengoso za Ahitofeli zakituka buzengi.

Yobi 5: 12.

32. Davidi bu kaluaka va mbat' amongo vasambudulwanga Nzambi, buna alikita Husai wankika ye dizwele diatiasuka ye ntoto va ntu andi.

33. Davidi wavova kwa yandi : Vo una kwenda yami, buna ngeye weka mpasi zami.

34. Kansi vo una vutuka ku mbanza ye vova kwa Abasalomi : mono nzolele kala sielo kiaku, ntinu ; mono yatekele kala sielo kiasaku, kansi bwabu nzolele kala sielo kiaku, buna ulenda kuntomisa nitu mu fubisa nduengoso za Ahitofeli.

2 Sam. 17: 6 b.

35. Ketu kuna ngeye mpe beki nganga Sadoki ye Abiatali ; mamonsono mauwanga mu nzo akitinu bika wasamunina mo nganga Sadoki ye Abiatali.

36. Ketu bena mpe ye bana bau babole : Sadoki wena ye Ahimasi ye Abiatali wena ye Yonatani, mu yau lulenda kumfidisila nsamu mu mamonsono malulenda wa.

37. Buna Husai, nkundi a Davidi, wakota mu mbanza, Abasalomi bu kakota mpe mu Yelusalemi.

KAPU 16.

Siba wadimbula minu kwa Mefiboseti. Simeu walevula. Kinkita kia Husai. Nduengoso zamvwezolo za Ahitofeli.

Davidi bu kakiyendila finseke tuka ye ku mbat' amongo, buna Siba, sielo kia Mefiboseti, wankika ye mpunda zole zena zitu, nkama zole zainampa, nkama mosi anampa mabana bavinia, nkama mosi amampa mabana banti ye kuba dimosi diavinia. 2 Sam. 9: 2 b.

2. Buna ntinu wavova kwa Siba: Nki uzolele mu biabi? Siba wavutula: Mpunda zina kala kwa bisi nzo antinu mu tentama, mampa ye mampa mabana banti i sielo bina bio baka mu dia, ye vinia kina kala kwa unokene nitu mu nwa mu nsi yankatu.

3. Mfumu wavova: Kansi mwan' anfumu aku kwe kena? Siba wavutula kwa ntinu: Yandi sidi mu Yelusalemi; kadi wabenzi: Bwabu nzo a Israeli yina kumvutula kinfumu kia-sami. 2 Sam. 19: 27.

4. Buna ntinu wavova kwa Siba: Tala, biabionsono bivwidi Mefiboseti bina kala biaku. Siba wavutula: Mfukamene kwa ngeye; ungiambula yamona nlemvo mu meso maku, mfumu ami, i ntinu.

5. Ntinu Davidi bu kaluaka ku Bahulimi, buna bakala diavaika muna diakala mu butu kianzo a Sauli, nkumbu andi Simeu, mwan' a Ngela; yandi waziza finama mu levula ye levula. 2 Sam. 19: 19. 1 Nt. 2: 8 b.

6. Yandi watuba matadi va Davidi ye va sielo biabionsono biantinu Davidi, bantu babonsono ye babakala bakikesa bu banzungidila ku lubakala ye ku lumoso.

7. Simeu wavova ebu, bu kanlevula: Katuka, katuka, ngeye nkwa menga, umvangi ayayibi!

8. Bwabu Mfumu yambudi menga mamonsono manzo a Sauli mavutuka va ngeye, i ngeye wamvingana kitinu, bwabu Mfumu veni kitinu kwa mwan' aku Abasalomi; tala, bwabu ngeye lukei mu kubu diufwanane, kadi ngeye i nkwa menga.

9. Buna Abisai, mwan' a Seluya, wavova kwa ntinu: Mbwa yoyo yafwa mu nkiana kana yambulwa kalevula mfumu ami, i ntinu? Ungiambula ngienda kunzaka ntu andi koko. 1 Sam. 24: 15. 26: 8. 2 Sam. 9: 8. 19: 21.

10. Kansi ntinu wavutula: Nki antu-

adi ngiena ye yeno, lubana ba Seluya? Bu kalevodele bobo, ye Mfumu bu kankembi: levula Davidi, buna nani kabukidi ntima mu vova: Mu nkiana vengi bo? 2 Sam. 19: 22. 1 Nt. 2: 8 b., 36 b. Yoa. 18: 11.

11. Davidi wavova diaka kwa Abisai ye kwa sielo biandi biabionsono: Mwan' ami, yandi utukidi mu wami moyo keti ulakukilanga moyo ami. Buna vele mbenyaminita endu ulutidi. Lunyambula, kidi kalevula; kadi Mfumu wankembi bo.

12. Nanga Mfumu una tala nzungu zami, ye Mfumu una vutuka kumpama vila mu ntomono andevolo yoyo yikalevose bwabu.

13. Buna Davidi ye babakala bandi basimbama mu nzila, Simeu bu kayenda ku lueka luamongo, bu kayenda levudilanga ye tubanga matadi, va lueka luandi, ye wafutumuna mafundu-fundu mu malu.

14. Ntinu ye bantu babonsono banama bu baluaka ku Ayefimi, kavunda kuna.

15. Kansi Abasalomi wavutuka ku Yelusalemi ye bantu bandi babonsono, babakala ba Israeli; buna yandi wanata mpe Ahitofeli.

16. Alikita Husai, nkundi a Davidi, bu kaluaka kwa Abasalomi, Husai wabokila kwa Abasalomi: Bika mfumu kavuka, bika mfumu kavuka!

17. Abasalomi wavova kwa Husai: Kadi i bobo usongilanga zola kwaku kwa nkundi aku? Mu nkiana kwanemi nkundi aku ko?

18. Husai wavutula kwa Abasalomi: Ve, kansi ndieu wasolele Mfumu ye bantu baba ye babakala babonsono ba Israeli, kwa yandi nzolele vuwa, kwa yandi nzolele kala.

19. Mboki nani nkutu sadila? Kadi kina sadila vantadisi amwan' andi koe? Bonso bunsadidi vantadisi asaku, i bobo nzolele mpe vanga vantadisi angeye.

20. Abasalomi wavova kwa Ahitofeli: Vana nduengoso bwabu, bonso butuna sa.

21. Ahitofeli wavova kwa Abasalomi: Kota baka bakento bakiavengama basaku bakasisidi mu kenga nzo. Buna Israeli diadionsono dina wa, vo ukivengi kiabelwa kwa saku, mboki kibakala kieti siamuswa mu yau babonsono bakundane ye ngeye. 2 Sam. 15: 16.

22. Mboki batunga nzo yakoto kwa Abasalomi va ntandu anludi, mboki Abasalomi wakota kwa bakento bakia-

vengama basandi mu meso ma Israeli diadionsono.

2 Sam. 12: 11.

23. Mu ntangu yina nduengoso yavana Ahitofeli yayela mpila mosi nkievo bayuvudi nduengoso kwa Nzambi; i bobo bwayela nduengoso a Ahitofeli ye kwa Davidi ye kwa Abasalomi.

KAPU 17.

Nduengoso a Ahitofeli yanafunwa. Yandi wakivonda. Davidi ku Mahanaimi.

Ahitofeli wavova kwa Abasalomi: Ungiambula yasola kumi ye mafunda mole mababakala, buna nzolele nanguka ye zoma Davidi mu fuku.

2. Buna ilenda kumbwila, bu kano-kene nitu ye wena bundima, ye kumpamuna, buna bantu bandi babonsono bana taba; mboki ilenda vonda ntinu, bu kasisulu bobo.

3. Mboki ngina vutula bantu babonsono kwa ngeye. Kadi babonsono bana vutuka, vo bakala diutombele dina vangwa bobo; bantu babonsono bana dingalala.

4. Diodio diazolwa kwa Abasalomi ye bangudi zabantu babonsono mu Israeli.

5. Mwanki Abasalomi wavova: Tumisa mpe alikita Husai, mpasi tuazaya mpe monso mena yandi mu vova.

2 Sam. 16: 16.

6. Husai bu kakota kwa Abasalomi, buna Abasalomi wavova kwa yandi: Ebu ye ebu buvolele Ahitofeli. Kamba, tuna vanga, bonso bukavoveli? Vo ka bwa ko, buna navovi.

7. Husai wavutula kwa Abasalomi: Nduengoso yiveni Ahitofeli ntangu yayi, ka yena yabiza ko.

2 Sam. 15: 34.

8. Husai wavova diaka: Ngeye zaidi saku ye babakala bandi ye zaidi, vo bana bakikesa ye bana nganzi bonso ulusu kiankento kiazionwa bana ku mbazi va nsi; mboki keti saku i kinwani ye kavundanga ye bantu bandi mu fuku ko.

9. Bwabu mu kedika waswemi mu nluka vo mu vuna kiankaka. Vo banakaka mu baba babwidi mu mbadukulu, buna muntu muntu una bo wa una vova, vo bantu banamanga Abasalomi babeduswa;

10. buna ulutidi kikesa wena kibakala bonso nkosi una kwandi mpe pamuka beni; kadi Israeli diadionsono zaidi, vo saku i nkwa kikesa, ye bakunkundanga bana mpe babakala bakikesa.

11. Nkiangu nduengoso ami i yayi:

Kutikisa Israeli diadionsono tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba mu ntalu bonso nienge ambu; ngeye kibeni bika wenda ku mvita.

Nkong. 20: 1.

12. Mboki bu tuna kumbwabana, konso kutuna kumbwabana, buna tuna kumbwisa, bonso noko dibwidi va nsi; buna ka lekwa ko kina sala mu yandi ye babakala babonsono bana yandi.

13. Inga, vo si kakota mu mbanza mpe, buna Israeli diadionsono dina tuba mnsinga mu mbanza yoyo ye koka yo ku ndimba, nate ye tadi dimosi diadike ka dina monwa ko.

14. Buna Abasalomi ye babakala babonsono ba Israeli bavova: Nduengoso aalikita Husai yilutidi nduengoso a Ahitofeli. Kadi Mfumu watukisa diodio vo nduengoso yambote ya Ahitofeli yafuba, kidi Mfumu wabwisa Abasalomi kubu.

Yobi 5: 12 b.

15. Husai wavova kwa banganga Sadoke ye Abiatali: Nduengoso eyi ye eyi yiveni Ahitofeli kwa Abasalomi ye bangudi zabantu mu Israeli, kansi mono mpeni nduengoso eyi ye eyi.

16. Buna lufidisa bwabu mu nswalu ntumwa ye lutuma kwa Davidi: Kusimpamani ko mu fuku va masabu mu nsi yankatu, kansi nasabuki, mpasi ntinu ye bantu bandi babonsono ka bana bwilwa mbungulu ko.

17. Yonatani ye Ahimasi bakala ku nto ya Longeli, ye sielo kiankento kiakana kwenda koko ye nsamu; mboki yau bakana nata nsamu kwa ntinu Davidi. Kadi batina mu kota mu mbanza ye monika muna.

Yos. 15: 7. 18: 16. 2 Sam. 15: 27.

18. Kansi ntaudi wabamona ye wakanba bo kwa Abasalomi. Buna yau bole bakatuka nswalu ye bakota mu nzo abakala ku Bahulimi; ndieu wakala lubulu mu kianzala kiandi, mu luau bakulumuka.

19. Nkazi andi wabonga nlele ye wayalumuna wo va nwa alubulu ye wafumfumuna makudia va ntandu, ye ka mwamonika diambu ko.

Yos. 2: 4, 6.

20. Sielo bia Abasalomi bu bakota mu nzo kwa nkento ye bayuvula konso kweni Ahimasi ye Yonatani, buna yandi wabavutudila: Yau basabukidi nlangu ekuna. Buna batomba, kansi ka bamona ko, ye bavutuka ku Yelusaleni.

21. Kansi bu bamana katuka, yau batomboka mu lubulu ye bayenda nswalu ye nsamu au kwa ntinu Davidi; yau bavova kwa Davidi: Lunangukeno

ye lusabukeno nlangu mu nswalu, kadi nduengoso eyi ye eyi yaveni Ahitofeli mu kulubivisa.

22. Buna Davidi ye bantu bandi babonsono bakala yandi bananguka ye basabuka Yodani; mu nsuka bu kwakia, widi muntu nkutu kakondwa ko, kansi babonsono bamana sabuka Yodani.

23. Kansi Ahitofeli bu kamona, vo ka banama nduengoso andi ko, buna wakanga kiandu va mpunda, wananguka ye wavutuka ku mbanz' andi, bu kamana kubika mambu manzo andi, wakizembidika; yandi wafwa ye wadiamusawa mu ndiamu asandi.

24. Davidi waluaka ku Mahanaimi, Abasalomi bu kasabuka Yodani va kimosi ye babakala babonsono ba Isaeli.

25. Kansi Abasalomi watumba Amasa mu fulu kia Yoabi mu nkangu. Amasa wakala mwan' abakala, nkumbu andi Yitila, i yisilelita, wakota kwa Abingaili, mwana wankento wa Nahasi, busi kia Seluya, mbut' a Yoabi.

2 Sam. 19: 13. 1 Lus. 2: 16 b.

26. Isaeli ye Abasalomi batua mu nsi a Ngiladi.

27. Kansi Davidi bu kaluaka ku Mahanaimi, buna Sobi, mwan' a Nahasi watuka ku Laba mu nsi abana ba Amoni, ye Makili, mwan' a Amieli watuka ku Lo-Debali, ye Balisilai, ngiladita, watuka ku Longelimi,

2 Sam. 9: 4. 19: 31 b. 1 Nt. 2: 7.

28. batuala mintanda kuna ye malonga, lekwa biatuwumba ye mpe witi, bali, mufumfuta ye nsesa miayokwa, zangi, lentile ye biayokwa biampila yoyo mpe,

29. diaka niosi, mamvumina maboto, mameme ye bintoka biamamvumina mangombe bonso dia kwa Davidi ye bantu bandi; kadi babanza: Bantu bena nsatu, banokene nitu ye bena mpwila mu nsi yankatu.

KAPU 18.

Mvita va kati ye Davidi ye Abasalomi. Mfwilu a Abasalomi. Davidi wanionga, bu katambula nsamu amfwilu.

Davidi watanga bantu bandi ye watumba ntutu zamafunda ye zazinkana mu yau.

2. Mboki Davidi wasindika bantu: buku kiatatu kiatuma Yoabi, buku kiatatu Abisai, mwan' a Seluya, mpangi a Yoabi, buku kiatatu kiatuma

ngatita Itai. Ntinu wavova kwa bantu: Mono kibeni nzolele mpe vaika ye yeno.

3. Kansi bantu bavutula: Kulendi vaika ko; kadi vo yeto tuna katwa taba, muntu kakutubanzilanga ko, ye vo ndambu ayeto yina vondwa, ka tuna banzulwa diambu mpe ko, kansi ngeye ufwanane ye kuni diamafunda mu yeto. Nkiangunu bulutidi, vo una kubama mu mbanza mu kwiza kutusadisa.

2 Sam. 21: 17.

4. Buna ntinu wavova kwa yau: Bonso bulubenzi bulutidi, nzolele bo vanga. Ntinu watelama va lueka luamwelo, bantu babonsono bu bavaika mu makabu mankama nkama ye mafunda mafunda.

5. Kansi ntinu wakamba Yoabi, Abisai ye Itai ye wavova: Lutonta keba toko diodio Abasalomi. Bantu babonsono bawa, bonso bwakamba ntinu kwa ntuti zazonsono mu Abasalomi.

6. Buna bantu bavaika mu ndimba kwa Isaeli, ye mvita yanwanunwa mu mfind' a Efsalaimi.

7. Muna bantu ba Isaeli babeduswa kwa sielo bia Davidi, babingi babilama muna lumbu kina: makumole mamafunda mabantu.

8. Mvita yanwangana mu nsi yina yamvimba; mfinda yalutila sabala mu bungisa bantu mu lumbu kina.

9. Abasalomi wabwabana ye sielo bia Davidi. Buna Abasalomi watentama va mula kiandi; mula bu kialuaka ku nsi antelebinta waunene ye mavala mamfietete, buna ntutu andi wakakama mu ntelebinta, yandi wazembalala va kati ye zulu ye ntoto, kadi mula kikatentama kiayungusa.

2 Sam. 14: 26.

10. Bakala diamona bo, diakamba bo kwa Yoabi ye wavova: Ekuna mbweni Abasalomi uzembalele mu ntelebinta.

11. Buna Yoabi wavova kwa bakala diakamba bo: Bu umweni bo, mu nkiana kumbwisidi va ntoto ko? Buna nkutu kuvana kumi diasekeli biapalata ye nsinga.

12. Kansi bakala diavutula kwa Yoabi: Vo mono mpe nkutu tezwa funda diasekeli biapalata mu moko mami, kilambudi koko kwami kwa mwan' antinu ko, kadi keti ntinu ukembi kwa ngeye ye Abisai ye Itai ye tuwilu bo: Kani wonso ka muntu, bika luakuta toko diodio Abasalomi.

13. Mboki vo mono ndangudi moyo andi mu bumvudi, buna ngeye undi-

engi mu kedika, lekwa nkutu bu kaki-lendi swekwa kwa ntinu ko.

14. Yoabi wavova: Mono kizolele vekisa ntangu bonso bobo ye ngeye ko. Mboki yandi wabonga madinga mata-tu mu koko kwandi ye wazoka mo mu ntin' a Abasalomi. Kansi Abasalomi bu kakidi moyo kansi antelebinta,

15. wazungwa kwa kuni diamatoko makala nati bialuazu bia Yoabi, ye wavondwa kwa yau.

16. Yoabi wasikisa mpungi, ye bantu balembeba mu zoma Israeli, kadi Yoabi wasima bantu.

17. Yau babonga Abasalomiye bantu-ba mu lubulu lualunene mu mfinda ye bayudikayudukwa kiakinene kiamatadi va yandi. Kansi Israeli diadionsono diataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto.

Yos. 7: 26. 8: 29.

18. Abasalomi bu kakala moyo, wakitedimisina mama kiena mu ndimb' a Ntinu; kadi wabanza: Mono kiena mwana wabakala ko ulenda keba mbabukulu ankumbu ami moyo. Mama kiokio kabika kio mu nkumbu andi, ye kibikwanga nate ye bwabu mama kiambambukulu a Abasalomi moyo.

1 Mose 14: 17. 2 Sam. 14: 27.

19. Ahimasi, mwan' a Sadoki, wavova: Ungiambula yasavuka ye samuna nsamu wakiese kwa ntinu, vo Mfumu wantanini mu moko mantantu miandi.

20. Kansi Yoabi wavutula kwayandi: Bwabu kusidi nati kiansamu wakiese ko; lumbu kiankaka bika wakamba nsamu wakiese, kansi lumbu kiaki kule-ndi kamba nsamu wakiese ko, mwan' antinu bu ufwi.

21. Mboki Yoabi wavova kwa mwisi Etiopia: Wenda wakamba ntinu monso maumweni. Buna mwisi Etiopia wafukama kwa Yoabi ye mboki wasavula.

22. Kansi Ahimasi, mwan' a Sadoki wavutuka vova kwa Yoabi: Kani bonso buna kala, ungiambula nipe yasavula ku nim' amwisi Etiopia. Yoabi wavova: Mu nkiana uzolele savuka, mwan' ami, wau bu ukondolo nsamu wakiese ulenda kusindikisa?

23. Yandi wavutula: Inga, kani bonso bonso buna kala, nzolele savuka. Yandi wavova kwa yandi: Buna nasavuki. Ahimasi wasavuka ye wayenda nzila yavioka ndimb' a Yodani ye wavioka mwisi Etiopia.

24. Mu ntangu yina Davidi wavwanda va kati amielo miamiole. Nkengi wamaka va nludi amwelo va lumbu;

bu kasendula meso mandi, wamona muntu mosi kaka wayiza yungusi.

25. Nkengi waboka ye wakamba bo kwa ntinu. Buna ntinu wavova: Vo yandi wena kinsona, buna wena nsamu wakiese mu kamba. Yandi wayiza finangani.

26. Mboki nkengi wamona muntu wankaka wayiza yungusi; buna nkengi wabokila kwa nkengi amwelo ye wavova: Bwabu mvutukidi mona muntu wakinsona weti kwiza yungusi. Ntinu wavova: Ndienu mpe i nati kiansamu wakiese.

27. Nkengi wavova: Mono mbenzi vo wantete wizi yungusi umonekene ukievo Ahimasi, mwan' a Sadoki. Buna ntinu wavova: I bakala diabiza; mu kedika nanga wizidi ye nsamu wambote wakiese.

28. Ahimasi wabokila ye wavova kwa ntinu: Mamonsono manbote. Mboki wafukama va ntoto va zizi kiandi vanta-disi antinu ye wavova: Bika Mfumu, Nzambi aku, kasikwa, uniokone bantu bobo bananguni moko mau kwa mfumu ami i ntinu.

29. Buna ntinu wayuvula: Abasalomi, toko diodio diena malembie? Ahimasi wavutula: Monombweni kabu diadinene diabantu, Yoabi bu kafidisa sielo kiankaka kiantinu ye mono, sielo kiaku; kansi kizaidi ko nki kiena.

30. Ntinu wavova: Wenda watelama koko. Buna wayenda telama koko.

31. Buna mwisi Etiopia ntumbu kwiza. Mwisi Etiopia wavova: Mfumu ami, i ntinu, tambula nsamu wakiese bwabu, vo bwabu Mfumu ukutanini mu moko mayau babonsono bakunangumukini.

32. Ntinu wayuvula mwisi Etiopia: Abasalomi, toko diodio diena malembie? Mwisi Etiopia wavutula: Bika bwakala bobo kwa ntantu miamfumu anri, i ntinu, ye kwa babonsono bakunangumukini mu kuvanga yambi, bonso buvungo toko diodio.

33. Buna ntinu wavizuka ntima ye wabaluka mu vinga va ntandu amwelo ye wadila. Bu kayenda, wabokila ebu: Mwan' ami Abasalomi, mwan' ami, mwan' ami Abasalomi! Engwa, nga mfwidi mu ngeye! Abasalomi, mwan' ami, mwan' ami!

2 Sam. 19: 4.

KAPU 19.

Yoabi walonga Davidi. Isaeli dianionguluka. Yuda diakamba Davidi kavutuka. Simeji walemvukulwa. Mefiboseti wata kimbangi kiandi. Balisilai. Isaeli ye Yuda bazonza.

Yoabi wasamununwa, vo ntinu wadila ye wakala kiadi mu Abasalomi.

2. Mbedosoyakituka kiadi mu lumbu kina kwa bantu babonsono, bantu bu basamununwa lumbu kina, vo ntinu wakala kiadi mu diambu diamwan'andi.

3. Mu lumbu kina bantu bayombuka kota mu mbanza, bonso buvanganga bantu bu bakivwezele, mu diambu dia bu batebi mu mvita.

4. Kansi ntinu wafuka zizi kiandi; ntinu wanionga mu ndiongono yayine: Mwan'ami Abasalomi! Abasalomi, mwan'ami, mwan'ami!

2 Sam 18: 33.

5. Buna Yoabi wakota mu nzo kwa ntinu ye wavova: Bwabu ngeye weti tuadiki-a zizi biasielo biaku biabionsono biabwaka mu nsoni lumbu kiaki, bwabu mpeleko bu bavukisi waku moyo ye moyo miabana baku bababakala ye babakento ye moyo miabakazi baku ye moyo miabakento baku bakiavengama.

6. Kadi keti ngeye uzolanga baku-belanga ye ubelanga bakuzolanga. Kadi bwabu uzaikisi, vo ntuti zaku ye sielo biaku bana ka lekwa ko kwa ngeye, kadi bwabu nzeji, vo Abasalonii wena moyo, kansi vo yeto babonsono tufwidi bwabu, nga diodio dikutu zolakanwa kwa ngeye.

7. Kansi telama bwabu ye vaika ye vova mu nlembani kwa sielo biaku; kadi si idia ndefi mu Mfumu, vo kuna bo vanga ko, buna widi muntu nkutu kana kala yaku mu fuku diadi ko, diodio dina kala kubu kwa ngeye dilutidi makubu mamonsono mawabwilulu kasi ye kintwenia kiaku ye nate ye bwabu.

8. Buna ntinu watelama ye wavwanda ku mwelo. Bantu babonsono bazakuswa ye bakambwa: Ntinu vwendu mu mwelo. Buna bantu babonsono bayiza vantadisi antinu. Kansi Isaeli diamana taba muntu muntu ku nzo andi yakoto.

2 Sam. 18: 17.

9. Mboki babonsono mu makanda mamonsono ma Isaeli babadika sembasana ye bavova: Ntinu watutanini mu moko mantantu mieto ye watusadisi mu moko mabafilista, ye yandi waka-

tulu taba mu nsi mu diambu dia Abasalomi.

10. Kansi Abasalomi, utuakusidi kintu kwa yeto, vondolo mu mvita. Buna mu nkiana ka luvovanga diambu mu vutula ntinu ko?

11. Mu ntangu yina ntinu Davidi wafidisa ntunwa kwa banganga Sadoki ye Abiatali ye watuma: Luvova ebu kwa bangudi zabantu mu Yuda: Mu nkiana luna zimunina mu vutula ntinu ku nzo andi? Kadi monso mavovele Isaeli diadionsono makiluakidi kwa ntinu kukena.

12. Ketu yeno i mpangi zami, ketu yeno i nsuni ami ye visi biami. Buna mu nkiana luna zimunina mu vutula ntinu?

13. Kwa Amasa luna vova: Ngeye ka i nsuni ami ye visi biami koe? Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo kuna kala ntuti ankangu ami mu fulu kia Yoabi mu ntangu zaku zazonsono ko.

2 Sam. 17: 25. 1 Lus. 2: 16 b.

14. Mu diodio yandi wabaka ntima miababakala babonsono ba Yuda ye bafidisa nsamu wau kwa ntinu: Vutuka kwaku ye sielo biaku biabionsono.

15. Buna ntinu wavutuka ye waluaka ku Yodani; kansi Yuda diakiluakila ku Ngilingali mu kika ntinu ye sabula ntinu mu Yodani.

16. Simeji, mwan' a Ngela, mbenyaminita, watuka ku Bahulimi wasavuka mpe ye wanama babakala ba Yuda mu kika ntinu Davidi.

17. Funda diababakala banama yandi batuka ku Benyamini, Sila mpe, wakala sielo mu nzo a Sauli, ye kumi ye bana batantu bababakala ye makumole masielo. Yau bamanasavuka ku Yodani mu vitila ntinu.

2 Sam. 9: 2, 10. 16: 1.

18. Kiansabudila kiasabuka mu sabula nzo antinu ye mu sadulwa, bonso bukazolele. Kansi Simeji, mwan' a Ngela, wafukama vantadisi antinu, bu kakana sabuka Yodani,

19. ye wavova kwa ntinu: Bika mfumu ami kwantangila lufuma luami ko, ye lembwa banza yayibi yoyo yavanga sielo kiaku mu lumbu kina kiavaike mfumu ami, i ntinu, mu Yelusalemi; bika ntinu kwabanzila dio ko.

2 Sam. 16: 5 b.

20. Kadi sielo kiaku kimweni, vo yavola masumu ntangu yina; nkianguku bwabu mpitidi mu nzo yayonsono ya

Yosefi mu kwenda kika mfumu ami ntinu.

21. Buna Abisai, mwan' a Seluya, wabula mbembo ye wavova: Kadi Simeu kana vondwa mu diambu didio koe? Keti yandi walevole kuswa kika mfumu?

2 Sam. 16: 9.

22. Kansi Davidi wavutula: Nki antuadi ngiena ye yeno, lubana ba Seluya? Bwabu luzolele kala minkakidi mianie? Kadi bwabu muntu una vondwa mu Israeli? Kadi buna kizaidi koe, vo ngieka ntinu kwa Israeli bwabu?

1 Sam. 11: 13.

23. Mboki ntinu wavova kwa Simeu: Kuna fwa ko. Ntinu wandila ndefi mu didio.

1 Nt. 2: 8 b., 36 b.

24. Mefiboseti, mwan' a Sauli, wakulumuka mpe mu kika ntinu. Yandi katomisa malu mandu vo ngievo zandi ko ye kasukusa mvwatu miandi mpe ko, kasi ye lumu kiakatuka ntinu, nate ye lumu kikavutuka mu yenge.

25. Bu kaluaka ku Yelusalemi mu kika ntinu, buna ntinu wavova kwa yandi: Mu nkiana kwandama ko, Mefiboseti?

26. Yandi wavutula: Mfumu ami, i ntinu, sielo kiani kiambaba. Kadi sielo kiaku kiavova: Mono nzolele tula kiandu va mpund' ami ye tentama yo ye kwenda kwa ntinu; kadi sielo kiaku kitembilanga.

27. Kansi yandi wakela sielo kiaku kwa mfumu ami, i ntinu. Mfumu ami, i ntinu, keti wena bonso mpofi a Nzambi; nkiangunu navangi bwabu, bonso buuzolele.

2 Sam. 14: 17, 20. 16: 1 b.

28. Kadi nzo yayonsoho yasami yakutu sendwa mu mfwilu kwa mfumu ami, i ntinu, mwanki watula sielo kiaku mu yau badilanga ku meza maku. Buna nki ansikulu diaka yena yami, ye mu nki ilenda vutuka bokila kwa ntinu.

2 Sam. 9: 10 b.

29. Ntinu wavova kwa yandi: Mu nkiana uvovele momo diaka? Mono ntele, vo ngeye ye Siba luna kaba mvwilu antoto una.

2 Sam. 16: 4.

30. Buna Mefiboseti wavova kwa ntinu: Bika kabonga yayonsoho, mfumu ami, i ntinu, bu kavutukidi mu yenge.

31. Ngiladita Balisilai watuka ku Longelimi wakulumuka mpe, mboki wasabuka Yodani ye ntinu mu kumviokisa va Yodani.

2 Sam. 17: 27 b.

32. Buna Balisilai wakala wanuna beni: lunani luamvu. Yandi wavana biakala ntinu nsatu, ndieu bu kalengila

ku Mahanaimi, kadi wakala bakala diamvwama beni.

1 Nt. 2: 7.

33. Ntinu wavova kwa Balisilai: Ngeye una kwenda yami, buna ngina kuyundula ku nzo ami mu Yelusalemi.

34. Kansi Balisilai wavutula kwa ntinu: Mvu nkwa ilenda vutuka kala moyo, bu ngina baluka ye ntinu ku Yelusalemi?

35. Bwabu mono ngiena lunani luamvu; kadi buna ilenda mona diswaswana va kati ye biambote ye biambi, evo sielo kiaku kina mona luvu mu bina biidianga vo mu bina biinwanga vo ilenda vutuka dimba bonso buyimbilanga minyinibidi miababakala ye miabakento? Buna sielo kiaku mu nkiana ngina mwesa mfumu ami, i ntinu, mpasi diaka.

36. Fikombe fiofo mu sabuka Yodani sielo kiaku kizolele nama ntinu. Kansi mu nkiana ntinu una kunsendila bobo?

37. Yambula sielo kiaku kavutuka, mpasi yafwila mu mbanz' ami mwena ndianu asami ye mbut' ami. Kansi tala, eko kwena sielo kiaku Kimihami, unyambula kanama mfumu ami, i ntinu; unvanguila, bonso buuzolele.

38. Buna ntinu wavova: Buna bika Kimihami kenda yami, ngina kumvanguila bonso buuzolele. Mamonsoho maulombele kwa mono ngina kuvanguila.

39. Mboki bantu babonsoho basabuka Yodani, ntinu wasabuka mpe. Ntinu wafiba Balisilai ye wansakumuna, niboki ndieu wavutuka ku nzo andi.

40. Ntinu wayenda ku Ngilingali, ye Kimihami wannama. Bantu babonsoho batuka kwa Yuda banata ntinu kuna, mboki ndambu abantu ba Israeli.

41. Kansi buna babakala babonsoho ba Israeli bayiza kwa ntinu ye bavova kwa yandi: Mpangi zeto, babakala ba Yuda, mu nkiana bakubeki mu nsweki ye basabudi ntinu ye nzo andi mu Yodani va kimosi ye babakala babonsoho ba Davidi?

42. Babakala babonsoho ba Yuda bavutula kwa babakala ba Israeli: Keti ntinu ulutidi finangana yeto; buna mu nkiana lufweminanga bo? Kadi yeto tudidi lekwa biantinu evo tubeki nkailu miankaka kwa yandie?

43. Buna babakala ba Israeli bavutula kwa babakala ba Yuda ye bavova: Yeto tulutidi yeno mu kumi diakunku mu ntinu ye buna mpe mu Davidi. Buna mu nkiana luatuyinini? Keti i yeto tuateka vovasana mu vutula ntinu eto? Kansi babakala ba Yuda

baluta vova mambu mambalu ye baba-kala ba Israeli mafuma. 2 Sam. 5: 1 b.

KAPU 20.

Ngit' a Seba. Bungubi bwa Yoabi kwa Amasa. Mfwilu a Seba. Bakuluntu ba Davidi.

Bwakala vo muntu wakimfunia wamonika, nkumbu andi Seba, mwan' a Bikili, mbenyaminita. Yandi wasika mpungi ye wavova: Yeto ka tuena ntuari ye Davidi ko ye ka kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Bika Israeli diavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku nzo andi yakoto. 1 Nt. 12: 16.

2. Buna babakala babonsoho ba Israeli bakatuka kwa Davidi ye banama Seba, mwan' a Bikili; kansi babakala ba Yuda batatamana ye ntinu au ye banama yandi tuka ku Yodani ye nate ye ku Yelusalemi.

3. Davidi wavutuka ku Yelusalemi. Buna ntinu wabonga kumi diodio diabakento bakiavengama bakasisa mu kenga nzo, ye wabakotisa mu nzo yavanguka mu kebwa muna; yandi wabayundula, kansi kakota kwa yau ko. Muna bakala zikudulwanga nate ye lumbu kiau kiamfwilu, ye bakala mu bonso mafwola. 2 Sam. 15: 16. 16: 21 b.

4. Ntinu wavova kwa Amasa: Untumisina babakala ba Yuda mu lumbu tatu, mboki ngeye kibeni una kwiza vava. 2 Sam. 19: 18.

5. Buna Amasa wayenda tumisa Yuda; kansi wariokisa ntangu yoyo yikakambwa.

6. Buna Davidi wavova kwa Abisai: Bwabu Seba, mwan' a Bikili, una kutuvanga yayibi yilutidiyina ya Abasalomi. Bongasielo biamfumu aku ye kunzoma, mpasi kana baka mbanza zasiamu ye luta kutuvanga mbivusu ko.

7. Buna babakala ba Yoabi ye bakeletita ye bapeletita ye makesa mamonsoho bayenda kunzomi; bavaika mu Yelusalemi mu zoma Seba, mwan' a Bikili.

8. Kansi bu baluaka kutadiadinene ku Ngiboni, buna Amasa wabakika. Buna Yoabi wavwata yunga kianitu kikakala vwatanga, va ntandu akiau wavwata nsinga ye sabala mu kimpata kiakangwa mu luketo luandi; kansi bu kadiata kiavaika.

9. Yoabi wavova kwa Amasa: Ukoliele, mpangi ami? Buna Yoabi wasi-

mba Amasa mu ngievo mu koko kwalubakala nkievo mu kumfiba.

10. Amasa bu kakikeba mu sabala ko kiakala mu koko kwa Yoabi, buna wanzoka mu vunuu, ye ndia miandi miavaika va ntoto ye wafwa ye kakala nsatu azokwa diaka ko. Mboki Yoabi ye mpangi andi Abisai batatamana mu zoma Seba, mwan' a Bikili.

1 Nt. 2: 5. 2 Sam. 3: 27.

11. Kansi umosi mu sielo bia Yoabi watelama vana va yandi ye wabokila: Wonso ukwikamene mu Yoabi ye zolele tatamana ye Davidi bika kanama Yoabi.

12. Kansi Amasa bu kalambalala ye navilu-vilu mu menga mandu mu kati dianzila ye muntu wowo wamona, vo bantu babonsoho basimpama, buna wakatula Amasa mu nzila ye wantula mu via ye watuba nlele va yandi, bu kamona, bonso bwasiimpama babonsoho bamvioka.

13. Bu kamana katulwa mu nzila, babonsoho bavioka ye banama Yoabi mu zoma Seba, mwan' a Bikili.

14. Kansi ndieu wavioka mu makanda mamonsoho ma Israeli ku Abeli ye Bete-Maka ye mu Habelimi diadionsono; yau bakutakana ye bannama mpe.

15. Kansi bayiza ye bankakalala kuna ku Abeli ku Bete-Hamaka; bayudikila mbanza lumbu luakala nate ye ntungulu zasiamu. Mboki bantu babonsoho ba Yoabi batima bintoko mu tulula lumbu.

16. Buna nkento wanduka mu mbanza wabokila: Luwa, luwa! Lukamba Yoabi kiza vava, kidi yamoka yandi.

17. Buna bu kaluaka kwa nkento, yandi wayuvula: Ngeye i Yoabi? Yandi watambudila: Inga. Yandi wavova kwa yandi: Nawe mambu masielo kiaku kiankento. Yandi watambudila: Ngieti wa.

18. Buna yandi wavova: Mu nsi nkulu bavova ebu: Bika bayuvula nduengoso ku Abeli; mboki balenda bo vanga.

19. Yeto tulutidi mu yenge ye kwikama mu Israeli, ye ngeye weti tomba mu bunga mbanza, i mbuta mu Israeli. Mu nkiana uzolele bunga fwa dia Mfumu?

20. Yoabi wavutula ye wavova: Ka bwa ko, ka bwa ko, vo ngina zola vonda ye bunga.

21. Ka bwa ko, kansi bakala ditukidi mu miongo mia Efalaimi, nkumbu andi Seba, mwan' a Bikili, wananguni koko kwandi kwa ntinu Davidi; lunyekula kaka, buna nzolele katuka mu mbanza.

Nkento wavutula kwa Yoabi : Ntu andi una sumbulwa nswalu va ntandu alumbu.

22. Buna nkento wanata nduengoso andi yanduenga kwa bantu babonsono, ye bazaka ntu a Seba, mwan' a Bikili, ye batuba wo kwa Yoabi ; buna yandi wasika mpungi, ye bamwangana ye bakatuka mu mbanza, muntu muntu ku nzo andi yakoto. Yoabi wavutuka kwa ntinu ku Yelusalemi.

23. Yoabi wayala nkangu wawonso no mu Isaeli, ye Benaya, mwan' a Yoyada, wayala bakeletita ye bapeletita.

2 Sam. 8: 16 b. 1 Nt. 4: 2 b. 1 Lus. 18: 15 b.
24. Adolami wakenga salu bialusalu, ye Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.

25. Seya wakala nsoniki, ye Sadoki ye Abiatoli bakala banganga.

26. Mboki nyailita Ila wakala mpe nganga kwa Davidi.

KAPU 21.

Malema mu mvu ntatu. Mbwilu akodi mu nkanu amenga a Sauli kwa bangibonita. Mvita ye bafilitea.

Kansi mu ntangu Davidi malema mbwa ye makala ntangu zazonsono mu mvu ntatu ; buna Davidi wayuvudila mo va zizi kia Mfumu. Mfumu wavutula : Mu diambu dia Sauli ye nzo andi amasona mamenga, mu diambu dia bu kavonda bangibonita.

4 Mose 27: 21.

2. Buna ntinu watumisa bangibonita ye wamoka yau. Kansi bangibonita ka bakala baisaelita ko, kansi basadidila mu baamolita ; bana ba Isaeli bu babadila ndefi, Sauli watonta mu kubavonda ntu vema kwandi kwa bana ba Isaeli ye Yuda.

Yos. 9: 15, 19.

3. Davidi wavova kwa bangibonita : Nki ngina vanga mu diambu diono, ye mu nki ngina bwila kodi, kidi luasakumuna fwa dia Mfumu ?

4. Bangibonita bavutula kwa yandi : Ka tulombanga palata ye wola kwa Sauli ye nzo andi ko, ka tulombanga mpe mu vonda muntu mu Isaeli ko. Yandi wavova : Buna nki lueti lomba, vo ngina vanga mu diambu diono.

5. Yau bavutula kwa ntinu : Muntu wowo wazola kutuvonda ye watukana, kidi tuafukama ye lembwa sikila mu vuma mu nsi a Isaeli,

6. mu bana bandi bababakala bika babakala nsambodia bayekulwa kwa yeto, kidi tuabamanika vantadisi a Mfu-

mu ku Ngiba dia Sauli, wasolwa kwa Mfumu. Ntinu wavova : Mono ngina kubayekula.

4 Mose 25: 4.

7. Kansi ntinu wakuta Mefiboseti, mwan' a Yonatani, mwan' a Sauli, mu diambu diandefi mu Mfumu yadisasana Davidi ye Yonatani, mwan' a Sauli.

1 Sam. 18: 3 b. 20: 15 b., 23, 42. 23: 18.

8. Kansi ntinu wabonga bana bole bababakala ba Lispa, mwana wankento wa Aya, bakabutula Sauli, Alamoni ye Mefiboseti, ye bana batanu bababakala ba Mikali, mwana wankento wa Sauli, bakabutula meholatita Adilili, mwan' a Balisilai,

1 Sam. 18: 19. 2 Sam. 3: 7.

9. ye wabayekula kwa bangibonita, yau babazembidika va mongo vantadisi a Mfumu ; bafwa buna bana bansambodia. I mu lumbu biantete biangionzoko, mu mbadukulu angionzoko abali, bavondwa bonso bobo.

10. Buna Lispa, mwana wankento wa Aya, wabonga mvwatu andi wafwidi ye wayalumuna wo vana va mongo mu mbadukulu ansungi ayonzika, ye nate ye nlangu watuka mu zulu wapasumuka va yau walengila kuna mu kuba nuni zazulu mu miata va yau mu mwini ye bulu biankitu biansi mu fuku.

11. Davidi bu kasamununwa, bonso bwavanga Lispa, mwana wankento wa Aya, nkento wakiavengama wa Sauli,

12. buna Davidi wayenda landisa visi bia Sauli ye visi biamwan' andi Yonatani kwa bisi Yabesi mu Ngiladi bakatula bio mu nsweki mu vuma kina kiawanguka ku Bete-Sani kubazembuduka kwa bafilitea, bafilitea bu babedisa Sauli va Ngiliboa.

1 Sam. 31: 11 b.

13. Bu kamana katula visi bia Sauli ye visi biamwan' andi Yonatani, buna visi biayau bazembuduka biayonzukwa.

14. Mboki visi bia Sauli ye mwan' andi Yonatani biazikwa mu nsi a Benyamini ku Sela, mu ndiamu asandi Kisi ; mamonso makamba ntinu mavangwa. Mboki Nzambi wawa lusambulu luansi.

Yos. 18: 28.

15. Mvita yabwa diaka va kati ye bafilitea ye Isaeli. Davidi wakulumuka ye bantu bandi, ye banwanisa bafilitea ; kansi Davidi wanoka nitu.

16. Buna Yisibo-Berobi, umosi mu bana basinsi ba Lafa—dionga diandi diateza nkama tatu zasekeli biansongo, yandi wavwata mvwatu miamona—wabanza mu vonda Davidi.

17. Kansi Abisai, mwan' a Seluya, wazyia kunsadisa ye wabedisa mfilistea ye wamvonda. Buna babakala ba Davidi bandila ndefi ye bavova : Kulendi vutuka kwenda yeto ku mvita ko, kwidi zima mwinda' a Isaeli.

2 Sam. 18: 3. 1 Nt. 11: 36. 15: 4. 2 Nt. 8: 19. Lumb. 132: 17.

18. Mboki mvita yabwa diaka ye bafilistea ku Ngobi ; buna husaita Sibe-kai wavonda Safi, umosi mu bana basinsi ba Lafa.

1 Lus. 20: 4.

19. Diaka mvita yabwa ye bafilistea ku Ngobi ; buna Elebanani, mwan' a Yaele-Olengimi, i mbetelehemita, wavonda ngatita Ngoliat, wakala ye dionga diena mva ufwanane ye nti ambwangulu.

1 Sam. 17: 7. 1 Lus. 20: 5.

20. Diaka mvita yabwa ku Ngati. Kuna kwakala bakala diantela beni diakala ye nlembo nsambanu va koko koko ye nlembo nsambanu va kulu kulu, buna miena va kimosi makumole ye ia ; yandi mpe wakala mwan' asinsi dia Lafa.

21. Yandi waweza Isaeli ; buna yandi wabandwa kwa Yonatani, mwan' a Sima, mpangi a Davidi.

1 Sam. 16: 9. 2 Sam. 13: 3. 1 Lus. 2: 13.

22. Yau baia bakala bana basinsi ba Lafa ku Ngati ye babilama mu moko ma Davidi ye sielo biandi.

KAPU 22.

Davidi wavutula matondo kwa Mfumu mu ngolo zandi zambedoso zampulusu.

Davidi wavova kwa Mfumu mambu mankunga wau mu ntangu yina yantanina Mfumu mu moko mantantu niandii miamionsono ye mu moko ma Sauli.

Lumb. 18: 1 b.

2. Yandi wavova : Mfumu i siamu kiami kiamongo, i siamu kiami ye ntanini ami,

5 Mose 32: 4.

3. Nzambi i tadi diami diamongo diitininanga, nkaku ami ye mpok' ami yampulusu, ntabulu ami ye ntinunu ami, mvulusi ami, i ngeye ukumpulusa nga mu tana.

Lumb. 3: 3. 144: 2. Luk. 1: 69. Eb. 2: 13.

4. Mfunu, usikwanga beni, ikumbo mbidilanga ye mu ntantu miami ivuluswanga.

Lumb. 146: 2.

5. Kadi mbula zalufwa zanzunga, mila miambungulu miampamuna,

Lumb. 55: 4.

6. nsinga miansi abafwa mianzinga, masiongi malufwa mambwila.

Lumb. 116: 3.

7. Kansi mono yabombidila Mfu-

mu mu nzungu zami, inga, yanata mbo-mbodolo ami kwa Nzambi ami. Mu vwala diandi kawila nding' ami, ye mbokolo ami yaluka ku matu mandi.

Lumb. 3: 4. Yona 2: 3 b.

8. Buna ntoto wanikuka ye waza-kama, tufulu tuazulu tuatentima ; tuau tuanikuzulu, kadi nganzi zandi zakwama.

Lumb. 68: 8.

9. Mwisi wafwita mu mbo-mbo andi ye tia tumanisunga tuavaika mu nwa andi ; makala matia masiunsumuka mu yandi.

2 Mose 19: 13. 24: 17. 5 Mose 4: 24. 32: 22.

10. Yandi wakulula zulu ye wakulunuka, tombekiakala kunsiamalu mandi.

11. Yandi wayenda mu nkeluba ye watilumuka, yandi wamonika mu maveve mampeve.

Lumb. 99: 1. 104: 3. Yeh. 9: 3.

12. Yandi wakitula tombe fwokula dianzungidila ; makabu manlangu, matuti mankobo.

Lumb. 97: 2. Yea. 45: 15. 50: 3.

13. Mu neemono ku ntual' andi makala matia masiunsumuka.

14. Mu zulu Mfumu waduma, Nkwa kayengele wawakasa nding' andi.

Lumb. 29: 3.

15. Yandi wasika toto ye wabamwanguisa, mpejomu ye wabacamingisa.

1 Sam. 7: 10. Lumb. 148: 8.

16. Ntanda miambu miasensa, tufulu tuantoto tuafukulwa mu lusembo lua Mfumu, mu tembo kianganzi zandi.

17. Yandi walambula koko kwandi muna kayengele ye wansimba, yandi wantombula mu nlangu miamineu.

Lumb. 32: 6. 69: 2 b. 144: 7.

18. Yandi wantanina mu ntantu ami wangolo, mu mbeni zami, kadi bandutula ngolo.

1 Sam. 23: 1 b.

19. Yau bambwila mu lumbu kiani kiakubu, kansi Mfumu wayika nsiku-mu ami.

20. Yandi wampaikisa mu vuma ki-asadila ; yandi wantanina, kadi wambona nkembo.

21. Mfumu ukusendanga, bonso bwena lunungu luami ; yandi ukumvutidilanga, bonso bwena mpedoso amoko mami.

Yobi 22: 30. Lumb. 17: 1.

22. Kadi mono yakeba nzila za Mfumu ye kiasotuka mu Nzanbi ami mu ludimbuku ko ;

23. inga, nsiku miandi miamionsono yakeba va meso mami, ye kiavengama mu nkondo miandi ko.

24. Mono yasongula kwa yandi ye yakikeba mu vola lufuma.

1 Nt. 14: 8. 15: 5.

25. Nkiangunu Mfumu wamvutu-

dila, bonso bwakedi lunungu luami, bonso bwena mpedoso ami mu meso mandi.

1 Sam. 26: 23 b.

26. Kwa wakinzambi ukukisonganga kinzambi, kwa kesa diansongula ukukisonganga wansongula.

27. Kwa wavedila ukukisonganga wavedila, kansi kwa nkwa bumbangi ukukisonganga nkwa bumbangi.

3 Mose 26: 23 b. Zing. 3: 34. Yeh. 7: 27.

28. Ngeye uvulusanga bantu ngulwanga, kansi meso maku matalanga kwa bankwa mianza ye ukubayinimisa.

Dan. 4: 33. Luk. 1: 51 b.

29. Inga, ngeye, Mfumu, i mwind' ami, kadi Mfumu ukitulanga tombe kiami kia.

Lumb. 112: 4.

30. Inga, va kimosi ye ngeye ilenda bwisa minkangu, va kimosi ye Nzambi ami inangumukinanga tumbu.

Lumb. 60: 12. Fil. 4: 13.

31. Nzil' a Nzambi yena yalunga; nkungu za Mfumu zena zavednswa. Yandi i nkaku kwa babonsono batinanga kwa yandi.

Lumb. 12: 6. Zing. 30: 5.

32. Kadi nani i Nzambi vo ka Mfumu ko ye nani i tadi diamongo vo ka Nzambi eto ko?

5 Mose 4: 35. 32: 39. 1 Sam. 2: 2.

Yeh. 43: 11. 44: 6, 8.

33. Nzambi, i ngeye wakala nkaku ami yangolo, ngeye wavunga wansongula mu nzil' andi.

34. Wavanga malu mandi bonso mansungu, wantula va nzanza miami,

Hab. 3: 19.

35. walonga moko mami mu nwana ye moko mami mu leka ponza kiansongo!

Lumb. 144: 1.

36. Ngeye wampana nkaku aku yampulusu, ye ngwilu aku yampanga waunene;

37. ngeye wasadisa mbuka mu malu mami kuyadiata, ye mbolongo zami ka zadekila ko.

Lumb. 17: 6. 31: 8.

38. Mono yazoma ntantu miami ye yababunga; kiavutuka ko, nate ye yabafukisi.

39. Inga, mono yabafukisa ye yababedisa ye ka bayutuka telama ko; babwa kungsi amalu mami.

40. Ngeye wankanga ngolo mu luketo mu nwana, ngeye wadokimisa nkakidi miami kungsi ami.

41. Ngeye watinisa ntantu miami mu mono, mono yabunga babubela.

42. Batadidila yeku-yeku, kansi ka mwakala wabavulusa ko; kwa Mfumu, kansi yandi kabatambudila ko.

Yoa. 9: 31.

43. Mono yabatuta mfumfuta zanto-

to, yabakosa ye yabadiata bonso mbole mu nzila.

44. Ngeye wantanina mu mvita zabantu bami, ngeye wankeba mu kala ntu kwa bangoi; makanda mabantu mandembolo zaya mayika sielo biami.

45. Banzenza bansonga luyinunu luau; mu diambu diakumu kaka bangwila.

5 Mose 33: 29.

46. Inga, kibakala kiabanzenza kiumpuka; bakanga tuketo tuau ye basisa siamu biau.

47. Mfumu wakidi! Tadi diami diamongo diasikwa, bika Nzambi, i tadi diami diampulusu, kazangama!

48. Nzambi, i yandi wamvutudila ndinda ye watula bantu kungsi ami;

49. i ngeye wampaikisi mu ntantu miami ye wanzangudi va ntandu ankakidi miami, wantanini mu nkwa lulendo!

50. I kuma, Mfumu, nzolele kuvutula matondo mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku masika.

Loma 15: 9.

51. Kadi ngeye unungisanga ntinu aku ndungunu yayinene, ye uvanganga nlemvo kwa kuswa kiaku, kwa Davidi ye nkun' andi ntangu yikayimani.

2 Sam. 7: 8 b.

KAPU 23.

Mambu ma Davidi mazimunina. Nsonokono amakesa mami.

Mama i mambu ma Davidi mazimunina: Davidi, mwan' a Isai, vovele ebu, bakala diodio diazangulwa nseke, vovele ebu, kuswa kia Nzambi a Yakobi, nyimbidi wampwenia wa Isaeli:

2. Mpeve a Mfumu yimbokese, ye mambu mandi mena va ludimi luami;

Mat. 22: 43. Mat. 1: 10.

3. Nzambi a Isaeli vovele, tadi dia Isaeli divovele kwa mono: Uyadilanga bantu bwasonga i ndiena uyalanga mu vumi kia Nzambi.

Yeh. 11: 2 b. Yel. 23: 5 b. 33: 15 b.

4. Yandi ufwana ye kia kwansuka, ntangu bu yeti seluka, nsuka ukondolo matuti, biankunzu bu bitumbukanga mu ntoto, mwini bu uvingane mvula.

Lumb. 72: 6. Hos. 6: 8.

5. Inga, kadi ka bwenani bo koe mu nzo ami vantadisi a Nzambi? Ket i yandi wawawasa luwawanu lukalumani ye mono, luakubama mu mambu mamonsonono ye luasiamuswa. Inga, buna kana menisa yina yayonsonono ko yena mpulusu ye kiese kwa monoe?

2 Sam. 7: 12 b.

6. Kansi bambi, buna bona bafware-

ne ye mpanga zaloswa : ka basimbwanga mu koko ko.

7. Una katwa kubavalakana una vwata luazu biasengwa ye mva miamadionga ; mboki bayokwanga ku tia va vuma kina.

8. Zazi i nkumbu zainakesa ma Davidi : Yosebi-Basebeti, i ntakemonita, ulutidi mu makesa, i yandi wasangata dionga diandi kwa nani dinkama bavondwa kiamakulu.

1 Lus. 11: 10 b.

9. Wanlanda i Elasal, mwan' a Dodi, mwan' aahohita. Yandi i umosi mu makesa matatu manama Davidi, bu batiakwa kwa bafilitea bakutakana kuna ku mvita ; buna babakala ba Isaeli bakatuka.

1 Lus. 27: 4.

10. Kansi yandi wasikila ye wavonda bafilitea, nate ye koko kwandi kwanoka ye kwa-imbidila sabala mu nzalalela ; Mfumu wabedisila bo mbedoso yayinene mu lumbu kina. Mboki bantu bavutuka ye bannama mu kwe pedi kaka.

11. Wanlanda i Sama, mwan' a Ange, i halalita. Ntangu yankaka bafilitea bakutakana kabu diamvimba, ye kuna kwakila via diafuluka mu lentile, ye bantu bataba mu bafilitea.

12. Buna yandi watelama mu kati diavia ye watanina dio ye wabedisa bafilitea ; Mfumu wabedisila bo mbedoso yayinene.

13. Ntangu yankaka batatu mu makumatatu mababakala balutila bakulumuka ye baluaka n u sunzi ayonzika kwa Davidi, ku nluk' a Adulami, kabu diabafilitea bu diatua mu ndimb' a Lefaiuni.

1 Sam. 22: 1. 2 Sam. 5: 18.

14. Kansi buna Davidi wakala ku siamu, buka kiankengila kiabafilitea bu kiakala ku Be e-Lehemi.

15. Davidi wamona ngunda ye wavova : Engwa, vo muntu zolele kumpama nlangu wandwa wanto a Bete-Lehemi ku mwelo ambanza !

16. Buna makesa momo matatu matumpuka mu tua kiabafilitea ye bateka nlangu mu nto a Bete-Lehemi ku mwelo ambanza, ye banata wo kwa Davidi. Kansi yandi kazola wo nwa ko, kansi watengula wo bonso nkailu andwa kwa Mfumu.

17. Kadi yandi wavova : Ka bwa ko, Mfumu, vo ngina bo vanga ! Kadi ngina nwa menga mababakala bele mu nsisi yoyo mu mioyo miau ? Yandi kazola wo nwa ko. Bwampila yoyo makesa momo matatu bavanga.

18. Abisai, mpangi a Yoabi, mwan' a Seluya, walutula batatu bankaka ; nta-

ngu yankaka wasangata dionga diandi kwa nkama tatu zavondwa. Wakala nkumbu yayinene mu yau batatu.

19. Yandi vele walutula yindu mu ntatu wowo, ye yandi wakala ntuti au, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko.

20. Benaya, mwan' a Yoyada, wakala mwan' abakala diakikesa ye diayindu diatuka ku Kabaseli, yandi wavonda ba Alieli babole ku Moabi, ye i yandi wakulumuka ye wavonda nkosi mu lubulu mu lumbu kiamvula zampembe.

21. Yandi wavonda mpe mwisi Ngipiti, wakala ntela waula, ye mwisi Ngipiti wakala mpe dionga mu koko kwandi ; kansi yandi wamfinangana ye nkawa andi. Mu ngolo wakatula dionga mu koko kwamwisi Ngipiti ye wamvonda mu diandi dionga.

22. Bonso bobo bwavanga Benaya, mwan' a Yoyada. Yandi wakala nkumbu yayinene mu makesa matatu.

23. Yandi walutula yindu mu makumatatu momo, kansi kadedakana ko ye batatu bantete. Davidi wantula mu nkwikizi zandi.

24. Baba barwilu mu makumatatu : Asaeli, m angia Yoabi ; Elahanani, mwan' a Dodo, watuka ku Bete-Lehemi ;

1 Lus. 27: 7.

25. halodita Sama ; halodita Elika ;

26. palitita Helesi ; Ila, mwan' ante-koita Ikési ;

1 Lus. 27: 9 b.

27. anatotita Abieseli ; husatita Me-bunai ;

28. ahohita Salamoni ; netofatita Malai ;

1 Lus. 27: 13.

29. Helebi, mwan' anetofatita Bana ; Itai mwan' a Libai, watuka mu Ngiba mu kanda diabana ba Benyamini ;

30. mpilingatnita Benaya ; Hidai watuka mu ndimba mia Ngasi ;

1 Lus. 27: 14.

31. alabatita Abi-Alaboni ; mbalahu-mita Asamaveti ;

32. nsalabonita Eliaheba ; Bene-Yaseni ; Yonatani ;

33. halalita Sama ; Ahiami, mwan' a Salali, i alalita ;

34. Elifeleti, mwan' a Ahasibai, mwan' amakatita ; Eliami, mwan' a Ahitofeli, i ngilonita ;

2 Sam. 15: 12.

35. Heselo watuka ku Kalemeli ; alibita Palai ;

36. Yingali, mwan' a Natani watuka ku Soba ; ngadita Bani ;

37. amon ta Seleki ; mbelotita Nalai, nati kiabiluazu kwa Yoabi, mwan' a Seluya ;

38. yitilita Ila ; yitilita Ngalebi ;
 39. hetita Ulia. Buna bena va kimo-
 si bakala makumatatu ye nsambodia.
 2 Sam. 11: 3, 6 b.

KAPU 24.

Bantu batangwa. Vunga. Disalu mu kia-
 nu kia Alavana.

Kansi nganzi za Mfumu zakwama di-
 aka kwa Isaeli, ye wakwika Davidi
 kwa yau ye wavova : Wenda watanga
 Isaeli ye Yuda !

1 Lus. 21: 1.

2. Buna ntinu wavova kwa Yoabi,
 ntuti ankangu andi : Vioka mu maka-
 nda mamonsono ma Isaeli, tuka ku
 Dani nate ye ku Beli-Seba, ye tangisa
 bantu, kidi yazaya ntalu abantu, bonso
 buyena.

2 Mose 30: 12 b. Nkong. 20: 1.

3. Yoabi wavutula kwa ntinu : Bika
 Mfumu, Nzambi aku, kaniekisa bantu
 baba nkama nkama, kani yonso ntalu
 yayinene bena bwabu, ye bika mfumu
 ami, i ntinu, kamona bo mu maku
 meso. Kansi mu nkiana mfumu
 ami, i ntinu, uketamanga yampila
 yoyo ?

4. Kansi mwanki ntumunu antinu
 yavangwa, Yoabi ye ntuti zankaka za-
 nkangu bu balemwa bo zola ; nkia-
 ngunu Yoabi ye ntuti zankaka zankangu
 bavaika, ntinu bu katala, mu tangisa
 bantu mu Isaeli.

5. Yau basabuka Yodani ye batua
 ku Aloeli, ku lueka lualubakala lua-
 mbanza mu ndimb' a Ngadi ye mu
 ntini ya Yaeseli. 5 Mose 2: 36. Yos. 13: 16.

6. Tuka kuna baluaka ku Ngiladi ye
 nsi a Tahetimi-Hodisi ; mboki baluaka
 ku Dani-Yani ye mboki bayenda zungi
 ku Sidoni.

7. Mboki baluaka ku siamu bia Tilo
 ye ku mbanza zazonsono zabahivita ye
 zabakananita ; va zimunina bakota mu
 nsi a Sude mu Yuda nate ye ku Beli-
 Seba.

8. Bu bamana vioka nsi yayonsono,
 vwa diangonda ye makumole malumbu
 mboki baluaka ku Yelusalemi.

9. Yoabi wakamba ntinu ntalu yalu-
 bundulu yasonga lutangulu luabantu :
 mu Isaeli mwakala nani diankama za-
 mafunda mababakala balenda nwana
 baywata sabala, ye babakala ba Yuda
 bakala nkama tanu zamafunda.

1 Lus. 27: 24.

10. Kansi ntim' a Davidi wandiki-
 tisa, bu kamana tangisa bantu, ye

Davidi wavova kwa Mfumu : Mono
 mpolele masumu mamanene bwabu mu
 momo mampengi, kansi Mfumu, yambu-
 dila lufuma luasielo kiaku bwabu, kadi
 mpengi buzengi beni.

2 Sam. 12: 13.

11. Davidi bu katelama mu nsuka,
 mambu ma Mfumu mayiza kwa mbi-
 kudi Ngadi, moni ameso a Davidi, yandi
 wavova :

1 Sam. 9: 9. 22: 5.

12. Wenda wavova kwa Davidi :
 Mfumu vovele ebu : mambu matatu
 ngina kuyengula ; nakisodila dimosi
 mu mau diuzolele, vo ngina vanga.

13. Buna Ngadi wayiza kwa Davidi
 ye wankamba mo. Yandi wavova kwa
 yandi : Zolele kwaku, vo malema mana
 kwiza mu nsi aku mu mvu nsambodia,
 evo vo ngeye una katwa taba mu mbe-
 ni zaku mu ngonda tatu, bu beti ku-
 zoma, evo vunga kina bumina nsi aku
 mu lumbu tatu ? Nayindudieti bwabu
 ye tala, kani nki amvutulu ngina
 vutula kwa yandi umfidisi.

Yel. 29: 17. Yeh. 6: 11 b.

14. Davidi wavutula kwa Ngadi :
 Mono ngiena mu nsuku antima wangolo.
 Kansi buna bika tuabwa mu koko kwa
 Mfumu, kadi nkend' andi wena wau-
 nene ; mu koko kwamuntu kizolele
 bwa ko.

15. Buna Mfumu wafidisa vunga mu
 Isaeli, tuka mu nsuka nate ye ntangu
 yazengwa ; mu ntangu yina lusambodia
 luamafunda mababakala bafwa mu
 bantu, tuka ku Dani nate ye ku Beli-
 Seba.

16. Kansi mpofi bu yalambula koko
 kwandi va ntandu a Yelusalemi mu
 bunga dio, buna Mfumu waniongu-
 kila yoyo yambi, ye wavova kwa
 mpofi, i mbungi abantu : Bulungidi ;
 vutula koko kwaku bwabu. Buna
 mpofi a Mfumu yakala ku kianu kia-
 nyebusita Alavana.

17. Kansi Davidi bu kamona mpofi
 yabanda bantu, wavova kwa Mfumu
 ebu : Ketu mono mpolele masumu, i
 mono mpengi yayibi ; kansi baba,
 kamba diami, nki bavengi ? Bika koko
 kwaku kwambangukunika ye butu
 biami.

4 Mose 16: 22.

18. Ngadi waluaka kwa Davidi lu-
 mbu kina kimosi ye wavova kwa yandi :
 Wenda watedimisa disalu kwa Mfumu
 mu kianu kianyebusita Alavana.

19. Davidi wayenda, bonso bwakala
 mambu ma Ngadi, bonso bwakamba
 Mfumu.

20. Alavana bu katala ye wamona,
 vo ntinu ye sielo biandi baluaka kwa

yandi, wawaika ye wafukama va ntoto va zizi kiandi kwa ntinu.

21. Alavana wavova: Mfumu ami, i ntinu, mu nkiana lueki kwa sielo kiaku? Davidi wavutula: Mu diambu diasumba kianu kwa ngeye ye tungila Mfumu disalu vana, kidi vunga kialembwa mu bantu.

22. Buna Alavana wavova kwa Davidi: Mfumu ami, i ntinu, bika kabonga ye yoka bikazolele. Tala, eko kwena ngombe zankailu angioka ye kalu diantutula ye vangu va zingombe bonso nkuni.

23. Biabionsono, untinu, mono Alavana mpeni ntinu, Alavana wavova diaka

kwa ntinu: Bika Mfumu, Nzambi aku, kakusila nlemvo.

24. Kansi ntinu wavutula kwa Alavana: Ve, nzolele bio sumba kwa ngeye mu ntalu yazengwa, kadi kizolele yokila Mfumu, Nzambi ami, nkailu angioka untambudi mu ka lekwa ko. Buna Davidi wasumba kianu ye zingombe mu makumatanu masekeli biapalata.

25. Kuna Davidi watungila Mfumu disalu ye wayoka nkailu miangioka ye miamatondo. Mfumu wadimba lusambululu luansi, ye vunga kialembwa mu Isaeli.

1 Lus. 22: 1. 2 Lus. 3: 1.

NKANDA WANTETE WA MINTINU.

KAPU 1.

Abisangi ku Sunemi wanatuka kwa Davidi.

Adonia watonta kukiyadisa ntinu. Solomo i mvingidi a Davidi mu kiandu kiakitinu.

Ntinu Davidi wakala wanuna ye mvu miamingi, ye wafukwa mavunga, kansi kalendi kala yuku-yuku ko.

2. Buna sielo biandi biavova kwa yandi: Bika Mfumu ami i ntinu, katombulwa ntaudi yankento yantwenia yakidi ndumba, kidi kakala sielo kiantinu ye kunkeba. Bika kalambalala va lubumbulu luaku, buna mfumu ami, i ntinu, una kala yuku-yuku.

3. Buna batomba ntaudi yankento yampwenia mu nsi yayonso ya Isaeli, ye bamona Abisangi ku Sunemi ye bantuala kwa ntinu.

4. Yandi i ntaudi yankento yampwenia, ye yandi wakeba ntinu ye wansadila, kansi ntinu kakala ntuadi ye yandi ko.

5. Kansi Adonia, mwan' a Hangiti, wakizangula ye wavova: I mono ngina kala ntinu. Yandi wabaka makalu ye mintentami, mboki mpe makumatanu mababakala bayungusa ku ntual' andi.

2 Sam. 3: 4. 15: 1. 1 Lus. 3: 2.

6. Sandi ka diazola kumvanga kiadi ko mu vova: Mu nkiana uvengi bo? Yandi wakala mpe ntoko beni? mbut' andi wazimunina kumbuta ye Abasalomi watekila.

2 Sam. 14: 25.

7. Yandi wabadika kambana ye Yobi, mwan' a Seluya, ye nganga Abiatali, ye yau babundana ye Adonia ye bansadisa.

1 Nt. 2: 22, 23.

8. Kansi nganga Sadoki ye Benaya, mwan' a Yoyada, ye mbikudi Natani, Simei, Lei ye makesa ma Davidi ka bakundana ye Adonia ko.

2 Sam. 23: 8 b.

9. Adonia wavonda mameme ye zingombe ye bana bangombe bavuluka ku tadi dia Soheleti diena ku nto a Longeli; kuna yandi watumisa mpangi zandi zazonsono, bana bantinu, ye babakala babonso ba Yuda, sielo biantinu.

Yos. 15: 7. 18: 16.

10. Kansi mbikudi Natani, Benaya, makesa ye mpangi andi Solomo ka batumuswa kwa yandi ko.

11. Buna Natani wavova ebu kwa Bata-Seba, mbut' a Solomo: Keti ngeye wilu, vo Adonia, mwan' a Hangiti, weka ntinu; kansi mfumu eto Davidi kazaidi ko.

12. Ka diambu ko, mono nzolele ku-luengisa, kidi wavukisa moyo aku ye moyo amwan' aku Solomo.

13. Kota kwa ntinu Davidi ye vova kwa yandi: Kadi ngeye kibeni, mfumu ami, i ntinu, kwasila sielo kiaku kiakinto mu ndefi ko ye wavova: mwan' aku Solomo una kumpingana mu ki-tinu; yandi una vwanda va kiandu kiami? Buna mu nkiana Adonia weka ntinu?

14. Bu weti moka ye ntinu muna,

ngina kulandila ye kota ye nungisa mambu maku.

15. Buna Bata-Seba wakota kwa ntinu mu vinga, kansi ntinu wakala wanuna beni. Abisangi ku Sunemi wasadila ntinu.

16. Bata-Seba wayinama ye wafukamana ntinu. Buna ntinu wayuvula: Nki ukondolo? Yandi wavova kwa yandi:

17. Mfumu ami, keti ngeye kibeni wasila sielo kiaku kiantento mu ndefi mu Mfumu, Nzambi aku: mwan' aku Solomo una kumpingana mu kitinu; yandi una vwanda va kiandu kiami.

18. Kansi tala, bwabu Adonia weka ntinu, bu ulembolo bo zaya, mfumu ami, i ntinu.

19. Yandi vondelengombe zambakala ye bana bangombe bavuluka ye mbidi amameme, ye yandi utumisi bana babonsoo bababakala bantinu ye nganga Abiatali, ye Yoabi, ntuti ankangu; kansi sielo kiaku Solomo katumisi ko.

20. Bwabu meso na Isaeli diadionsono masungamene ngeye, mfumu ami, i ntinu, mu tala, vo ngeye una kubakamba wonso una vingana mfumu ami, i ntinu, mu vwanda va kiandu kiandi.

21. Nga buna kala, vo mfumu ami, i ntinu, bu umeni kwenda vundi kwa mase maku, vo mono ye mwan' ami Solomo tuna banzulwa bonso bankwa miankanu.

22. Bu kakala mokanga ye ntinu, mbikudi Natani wayiza.

23. Ntinu wakambwa bo ye bavova: Mbikudi Natani weka vava. Bu kakota kwa ntinu, kafukama va ntoto va zizi kiandi kwa ntinu.

24. Natani wavova: Mfumu ami, i ntinu, kamba, i ngeye wavovele, vo Adonia una kuingana kitinu, ye vo yandi una vwanda va kiandu kiaku?

25. Kadi bwabu yandi kulumukini ye vondele ngombe zambakala ye bana bangombe bavuluka ye mbidi amameme ye tumisi bana babonsoo bababakala bantinu ye ntuti ankangu ye nganga Abiatali, ye bwabu beti dia ye nwa vntadisi andi ye beti bokila: Bika ntinu Adonia kavuka!

26. Kansi mono, i sielo kiaku, ye nganga Sadoki ye Benaya, mwan' a Yoyada, ye sielo kiaku Solomo katutumusu kwa yandi ko.

27. Kanivo didio ditukidi kwa mfumu ami, i ntinu, kansi kuzaikisi sielo biaku ko, wonso una vingana

mfumu ami, i ntinu, mu vwanda va kiandu kiandi.

28. Buna ntinu Davidi wavutula ye wavova: Lutumisa Bata-Seba! Bu kaluaka kwa ntinu ye watelama vntadisi antinu,

29. ntinu wadia ndefi ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wankudidi mu nzungu zazonsono,

2 Sam. 4:9.

30. bonso buyakusila mu ndefi mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, bu wavova: mwan' aku Solomo una kumpingana mu kitinu; yandi una vwanda va kiandu kiami mu fulu kiami, i bobo nzolele vanga lumbu kiaki.

31. Buna Bata-Seba wayinika zizi va ntoto ye wafukamana ntinu ye wavova: Bika mfumu ami, i ntinu Davidi, kavuka ntangu yikayimani!

32. Ntinu Davidi wavova: Lutumisa nganga Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan' a Yoyada. Bu baluaka kwa ntinu,

33. ntinu wavova kwa yau: Lunata sielo biamfumu eno ye lutula mwan' ami Solomo va kiami mula ye luntuala ku Nghoni.

2 Lus. 32: 30. 33: 14.

34. Kuna nganga Sadoki ye mbikudi Natani bika bankusa kitinu kwa Isaeli, mboki luna sika mpungi ye boka: Bika ntinu Solomo kavuka.

35. Mboki luna baluka vava ku nim' andi, ye bu kana luaka, si kavwanda va kiandu kiami, ye una kala ntinu mu fulu kiami. Kadi i yandi ntumbidi mu kala ntinu kwa Isaeli ye Yuda.

36. Buna Benaya, mwan' a Yoyada, wavutulakwantinu ye wavova: Ameni! Bika Mfumu, Nzambi amfumu ami, i ntinu, kavova bo mpe!

37. Bonso bwakedi Mfumu ye mfumu ami, i ntinu, bika kakadila bo mpe ye Solomo! Inga, bika kalutisila kiandu kiandi mu ngolo ye mu kiandu kiamfumu ami, i ntinu Davidi.

38. Buna Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan' a Yoyada, bakulumuka va kimosi ye bakeletita ye bapeletita ye batula Solomo va mula kiantinu Davidi ye bantuala ku Nghoni.

2 Sam. 8: 18. 1 Lus. 18: 17.

39. Nganga Sadoki wabonga mpok amazi mu nzo yakoto ye wakusa Solomo. Mboki basika mpungi, ye bantu babonsoo baboka: Bika ntinu Solomo kavuka!

1 Sam. 10: 24. 2 Nt. 11: 12. 1 Lus. 29: 22.

40. Mboki bantu babonsoo babaluka ku nim' andi, bu basika konki ye

basonga kiese kiau mu mayangi manene, vo ntoto ukutu basuka mu diambu diambokolo zau.

41. Kansi Adonia ye babonsono batumuswa bakala yandi bawa bo, bu bamana dia. Yoabi bu kawa ntendono ampungi kavova: Mu nkiana mayoyila momo mawakane ku mbanza?

42. Bu kakala vovanga, tala, buna Yonatani, mwan' anganga Abiatali, wayiza; Adonia wavova: Wiza, kadi ngeye i muntu wasonga ye keti wena ye nsamu wambote wakiese mu kamba.

43. Yonatani wavutula ye wavova kwa Adonia: Mu kedika! Mfumu eto, ntinu Davidi, vengi Solomo ntinu.

44. Ntinu fidisi nganga Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan' a Yoyada, va kimosi ye yandi ye bakeletitaye bapeletita, ye bantudidi vamula kiantinu.

45. Mboki nganga Sadoki ye mbikudi Natani ku Nghoni bankusidi kitinu, ye mboki bakatukidi kuna mu mayangi, ye mbanza yamvimba yeka viongolo-viongolo. I mayoyila momo maluwilu.

46. Bwabu Solomo mpe vwendi va kiandu kiantinu.

47. Mboki sielo biantinu bizi sakumuna mfumu eto, i ntinu Davidi, ye bavovele: Nzambi aku bika kalutisila nkumbu a Solomo mu nkumbu aku ye lutisila kiandu kiandi ngolo mu kiandu kiaku! Ntinu sambidi kukalambalele va ntand' andi.

48. Ntinu vovele mpe ebu: Bika Mfumu, Nzambi a Israeli, kasikwa, uvwandisi invingidi va kiandu kiami, bu mbweni bo mu mami meso!

49. Buna yau babonsono batumuswa bakala kwa Adonia bapamuka ye batelama ye bakatuka, muntu muntu yandi nzila.

50. Kansi Adonia watina Solomo beni ye watelama ye wakatuka ye wasimba mpoka zadisalu. 2 Mose 27: 2.

51. Solomo wakambwa: Tala, Adonia weti tina ntinu Solomo; nkianguu simbidi mpoka mu disalu ye vovele: Bika ntinu Solomo kansila bwabu mu ndefi, vo kana vonda sielo kiandi mu sabala ko.

52. Buna Solomo wavova: Vo yandi zolele kala muntu wasonga, buna lusuki luantu andi ka luna sotuka va ntoto ko; kansi vo una monwa yayibi, buna una fwa. 1 Sam. 14: 45.

53. Mboki Solomo wafidisa ntumwa ye wankatula mu disalu; yandi wayiza

fukama kwa ntinu Solomo. Buna Solomo wavova kwa yandi: Wenda ku nzo aku!

KAPU 2.

Mambu mazimunina ma Davidi kwa Solomo. Mfwilu andi ye ndiamusu andi. Adonia, Abiatali Yoabi ye Simeu bavutulwa ndianda.

Ntangu bu yafinama, Davidi bu kana fwa, buna wakamba mwan' andi Solomo ye wavova:

2. Bwabu si ngienda nzila yanza yanyonsono; buna nakadi kwaku kikesa ye kala kibakala. Yos. 23: 14.

3. Keba momo makukembi Mfumu, Nzambi aku, mu keba, mpasi wadiata mu nzila zandi ye keba mina miandi, nkondo ye nsiku miandi ye kimbangi kiandi, bonso bwasonukwa mu mina mia Mose, kidi wabaka zazu mu namonsono mauvunganga mwamonsono muuna tadisa, 5 Mose 17: 18 b. 20: 9. Yos. 1: 7 b. 23: 6.

4. kidi Mfumu kayendisira mambu manditi detila makavova kwa mono bu kavova: Vo bana baku bana keba nzil' au ye bana diata vantadisi ami, mu kwikama ye mu ntima miau miamionsono ye miela miau miamionsono, buna—yandi wavova—ngeye kuna kondwa mwan' asinsi mu kiandu kia Israeli ko. 2 Sam. 7: 12. Lumb. 132: 11 b.

5. Mboki keti uzaidi mavengi Yoabi, mwan' a Seluya, kwa mono, i makavanga kwa ntutu zazole zankangu mu Israeli, Abineli, mwan' a Neli, ye Amasa, mwan' a Yeteli, bonso bukababema, ye watengula menga mu ntangu ayenge nkievo mwakedi mvita, ye wayambula menga miza va nsinga ukavwata mu luketo luandi, ye va nsampatu zikavwata mu malu nkievo mwakedi mvita. 2 Sam. 3: 27. 20: 9 b.

6. Nkianguu vanga bwabu, bonso bwena nduenga zaku ye kuyambulani mvu zandi zakulumuka mu yenge mu nsi abafwa ko.

7. Kansi una vanga nkenda kwa bana bababakala bangiladita Balisilai, mpasi bakala ye yau badianga va meza maku; kadi bonso bobo bampangila, bu yataba mu mpangi aku Abasalomi. 2 Sam. 17: 27 b. 19: 31 b.

8. Mboki Simeu, mwan' a Ngela, mbenyaminita ku Bahulimi, wena yaku, ndieu wandevula ndevolo zangolo mu lumbu kina kiyayenda ku Mahanaimi,

kansi mboki wayiza kunkika ku Yodani, bu yandila ndefi mu Mfumu ye yavova : Kina kuvonda mu sabala ko.

2 Sam. 16: 5 b. 19: 16 b.

9. Kansi bwabu kuna yambula kankondwa ndongi ko, kadi ngeye i muntu wanduenga ye tomene zaya, bonso buuna kumvangila, mpasi una yambula mvu zandi zakulumuka mu munga mu nsi abafwa.

10. Davidi wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi.

2 Sam. 5: 7. Mav. 2: 29. 13: 36.

11. Ntangu yina yayala Davidi mu Israeli yakala makumala mamvu, ku Hebeloni wayala mvu nsambodia, ye mu Yelusalemi wayala makumatatu ye mvu ntatu.

2 Sam. 5: 4 b. 1 Lus. 3: 4. 29: 26 b.

12. Solomo wavwanda va kiandu kiasandi Davidi, ye lulendo luakitinu kiandi luasiamuswa nangwi.

13. Kansi Adonia, mwan' a Hangiti, wayiza kwa Bata-Seba, mbut' a Solomo. Buna yandi wayuvula : Wizidi mu yengie? Yandi watambudila : Inga.

14. Mboki yandi wavova : Mono mbeki diambu diambokina ye ngeye. Yandi wavova : Navovi.

15. Buna yandi wavova : Ngeye kibeni zaidi, vo kitinu kiavuwa kwa mono, ye vo Israeli diadionsono diansungamana mu tala, vo ngina kala ntinu. Kansi buna kitinu kiakatuka yami ye kiayika kiampangi ami, mu ntuadulu a Mfumu kiayika kiandi.

1 Nt. 1: 5 b. 1 Lus. 22: 9 b. 28: 5.

16. Bwabu mbeki ndombolo yimosi kaka kwa ngeye. Bika kwansindika ko. Yandi wavova kwa yandi : Navovi.

17. Buna yandi wavova : Kamba ntinu Solomo—kadi ngeye kuna sindu kwa kwa yandi ko—vo una kunkwedisa Abisangi ku Sunemi.

1 Nt. 1: 3 b.

18. Bata-Seba watambudila : Mbote! Mono kibeni ngina kumokisina kwa ntinu.

19. Buna Bata-Seba wakota kwa ntinu Solomo mu kummokisa mu Adonia. Buna ntinu watelama ye wankika ye wayinama kwa yandi ye mboki wavwanda va kiandu kiandi; kiandu kiutulwa mpe kwa mbut' antinu, ye yandi wavwanda va lueka luandi lualubakala.

20. Mboki wavova : Mono mbeki ndombolo yimosi kaka kwa ngeye. Bika kwansindika ko. Mfumu wamvutula : Kamba ndombolo aku, mbut' ami; kizolele kusindika nkutu ko.

21. Buna yandi wavova : Kwedisa Abisangi ku Sunemi kwa mpangi aku Adonia.

22. Kansi ntinu Solomo wavutula ye wavova kwa mbut' andi : Mu nkiama ulombele Abisangi ku Sunemi kaka kwa Adonia? Buna ngeye mpe lenda kunlombila kitinu—keti yandi i kota diami—inga, kwa yandi ye kwa nganga Abiatali ye kwa Yoabi, mwan' a Seluya.

1 Nt. 1: 7, 19.

23. Ntinu Solomo wadia ndefi mu Mfumu ye wavova : Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo Adonia kana futa moyo andi ko, bu kavovele momo.

24. Bwabu, kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wansola ye wamvwandisa va kiandu kiasami Davidi, ye wantungidi nzo, bonso bwena nsilulu andi : bwabu Adonia una vondwa.

25. Mboki ntinu Solomo wafidisa muntu ye wavangikisa bo mu Benaya, mwan' a Yoyada; ndieu wambidika ye i mbwe fwe.

26. Kwa nganga Abiatali ntinu wavova : Wenda ku mvwili zaku zantoto ku Anatoti, kadi ngeye ufwana mu vondwa; kansi bwabu kizolele kuvonda ko, bu uneti nkela ya Mfumu, Mfumu, ku ntual' asami Davidi, ye bu walungulu mpe mu tulungulu tuatonsono tualungwa sami.

1 Sam. 22: 20 b. 2 Sam. 15: 24.

27. Solomo wakuba Abiatali ye kanyambula kakaladiaka ngang' a Mfumu ko; kidi mambu ma Mfumu menda detila, i mau makavova ku Silo mu nzo a Eli.

1 Sam. 2: 30 b.

28. Kumu kiadiodio bu kialuaka kwa Yoabi—kadi Yoabi wasotuka ye wakundana ye Adonia, mpeleko kakundana ye Abasalomi ko—buna Yoabi watinina ku nzo yakoto ya Mfumu ye wasimba mpoka zadisalu.

29. Kansi ntinu Solomo bu kazaya, vo Yoabi watinina ku nzo yakoto ya Mfumu, ye vo yandi watelama va disalu, Solomo wafidisa Benaya, mwan' a Yoyada, ye wavova : Wenda wambidika.

1 Nt. 1: 50.

30. Benaya bu kayiza ku nzo yakoto ya Mfumu, wavova kwa yandi : Ntinu vovele ebu : Katuka vava. Kansi yandi wavutula : Ve; vava nzotele fwila. Buna Benaya wazakisa bo kwa ntinu ye wavova : Ebu Yoabi vovele, ebu kamvutididi.

31. Ntinu wavova kwa yandi : Vanga, bonso bukavovele, nambidiki ye

unzika, kidi wakatudila bo mfuka kwa mono ye nzo asami mu diambu diamenga matengula Yoabi mu nana.

2 Mose 21: 14.

32. Bika Mfumu kayambula menga mandi mavutuka va wandi ntu, bu kapidika babakala bole banlutila mu lunungu ye mbote ye wababema mu sabala, kansi sami Davidi kazaya bo ko, i Abineli, mwan' a Neli, ntuti ankangu mu Isaeli, ye Amasa, mwan' a Yeteli, ntuti ankangu mu Yuda.

2 Sam. 3: 27. 20: 9 b.

33. Inga, menga mau mana vutuka va ntu a Yoabi ye ntu mianknu' andi ntangu yikayimani. Kansi bika Mfumu kayambula Davidi ye nkun' andi, nzo andi ye kiandu kiandi bamona yenge ntangu yikayimani.

2 Sam. 3: 29.

34. Buna Benaya, mwan' a Yoyada, wayenda kumbidika ye wamvonda; yandi wazikwa mu nzo andi mu nsi yankatu.

35. Ntinu wavingisa Benaya, mwan' a Yoyada, mu fulu kiandi kwa nkangu; ntinu wavingisa nganga Sadoki mu fulu kia Abiatiali.

1 Sam. 2: 35. 1 Nt. 4: 4. 1 Lus. 29: 22.

36. Mboki ntinu watumisa Sime'i ye wavova kwa yandi: Nakitungila nzo mu Yelusalemi ye kala muna; kuna mo vaika ko, kani eku vo ekuna.

37. Kadi bika wazaya, vo mu lumbu kina kiuna vaika ye sabuka fimwila fia Kidiloni fwa una fwa. Buna menga maku mana kwiza va waku ntu.

38. Sime'i wavova kwa ntinu: Mauvovele mena mabiza; bonso buvovele mfumu ami, i ntinu, i bobo sielo kiaku una vanga. Sime'i wakala ku Yelusalemi ntama beni.

39. Kansi mvu ntatu mboki bwakala, vo sielo biole biataba kwa Sime'i, ye kuna Akisi, mwan' a Maka, ntinu ku Ngati. Sime'i wasamununwa bo ye bavova: Bwabu sielo biaku biena ku Ngati.

1 Sam. 27: 2.

40. Buna Sime'i wananguka ye wakanganga kiandu va mpund' andi ye wayenda kwa Akisi ku Ngati mu tomba sielo biandi; mboki wakatuka kuna ye wawaikisa sielo biandi ku Ngati.

41. Solomo bu kazaya, vo Sime'i wakatuka mu Yelusalemi ye wayenda ku Ngati ye wavutuka,

42. buna ntinu watumisa Sime'i ye wavova kwa yandi: Keti mono yakudikisi ndefi mu Mfumu ye yatele ye yavovele kwa ngeye: Bika wazaya diadi, vo mu

lumbu kina kiuna vaika ye kwenda kani eku vo ekuna fwa una fwa. Ngeye wamvutudila: Mangwilu bwabu mena mabiza.

43. Buna mu nkiana kubenzi mu ndefi mu Mfumu ye mu nkondo uya kuvana ko?

44. Ntinu wavova diaka kwa Sime'i: Ngeye kibeni zaidi yambi yayonsono yizeyi ntim' aku yiwavanga kwa sami Davidi. Bwabu Mfumu una yambula yayibi yaku yavutuka va waku ntu.

2 Sam. 16: 5 b. Lumb. 54: 5. 62: 12.

45. Kansi ntinu Solomo una sakumunwa, ye kiandu kia Davidi kina siasimuswa vantadisi Mfumu ntangu yikayimani.

46. Mboki ntinu watuma Benaya, mwan' a Yoyada; yandi wavaika ye wambidika ye i mbwe fwe. Kitinu kiasimuswa mu koko kwa Solomo.

KAPU 3.

Nkwedolo a Solomo. Yandi wayoka minkailu ye walotwa ndozi ku Ngiboni. Ndueंगा zandi mu kongudila.

Solomo wabamba kizitu ye Falao, ntinu ku Ngipiti; yandi wakwela mwana wankento wa Falao ye wankotisa mu mbanz' a Davidi, nate ye wamana tunga nzo andi ye nzo a Mfumu ye lumbu luazungidila Yelusalemi.

1 Nt. 7: 8. 9: 27.

2. Kadi bantu bayoka minkailu va vuma bianangama, nzo bu yalembwa tungwa kwa nkumbu a Mfumu nate ye ntangu yina.

2 Lus. 33: 17.

3. Solomo wazola Mfumu ye wama nkondo miasandi Davidi, kansi mwanki wayoka minkailu ye wakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama.

4. Ntinu wayenda ku Ngiboni mu yoka minkailu kuna, kadi kuna i vuma kianangama kialutula; Solomo wayoka funda diaminkailu va disalu kuna.

1 Lus. 16: 39 b. 21: 29. 2 Lus. 1: 3 b.

5. Buna Mfumu wakizaikisa kwa Solomo ku Ngiboni mu ndozi mu fuku; Nzambi wavova: Undomba bionso bingina kuvana.

2 Lus. 1: 7 b.

6. Solomo wavutula: Ngeye vengi nlemvo waunene kwa sielo kiaku, sami Davidi, bu kadieti vantadisi aku mu kwikama, lunungu ye diela diasonga kwa ngeye, ye ngeye wankebila nlemvo wau waunene ye wamvana mwana una vingana kiandu kiandi—keti buvongo bwabu.

1 Nt. 1: 43.

7. Inga, bwabu ngeye Mfumu, Nzambi ami, uvingisi sielo kiaku kitinu mu sami Davidi; kansi mono yakidi toko diantwenia dilembolo toma zaya vanga salu biami.

8. Sielo kiaku kiena vava mu bantu baku, i yau bawasola, i bantu bena ntalu yayinene, vo ka balendi tangakana vo bikwa ntalu ko mu diambu diantalu au yayinene. 1 Mose 13: 16. 1 Nt. 4: 20.

9. Nkiangunu vana sielo kiaku ntimawangwila, mpasi kakala nkongudidi kwa bantu baku ye swaswasa mambote ye mambi; kadi nga nani lenda kala nkongudidi kwa bantu baku baba babinji?

10. Solomo bu kalomba nampila yoyo, bwazolakana kwa Mfumu.

11. Nzambi wavova kwa yandi: Bu ulombebe mampila yoyo ye kulombebe moyo waula ko vo kimvwana ko vo miyo miantantu miaku ko, kansi ulombebe nduenga mu wa ye kongudila,

12. tala, nkiangunu mono nzolele vanga, bonso buwena ngunda; tala, iveni ntimawanduenga ye wanduka wampila yoyo vo kifwani kiaku ka kialembwa kutekila, ye vo kifwani kiaku ka kina mpe kulandila ko.

1 Nt. 4: 31. 10: 23 b. Mpovi 1: 16.

13. Mboki iveni mpe maulembolo kundomba, i kimvwana ye nzitusu, ye ka umosi nkutu ko mu mintinu una kala kifwani kiaku mu ntangu zaku zazonono.

Mat. 6: 33.

14. Vo una diata mu nzila zami ye una keba nkondo miami ye nsikudukusu zami, bonso bwavanga saku Davidi, buna ngina kuzingisa moyo ntama.

5 Mose 4: 40.

15. Mboki Solomo wasikama ye wamona vo i ndozi. Bu kaluaka ku Yerusalemi, wafinama vantadisi ankela yaluwawanu lua Mfumu ye wayoka nkailu miangioka ye wanata nkailu miamatondo, mboki wavanga mbuluku kwa sielo biandi biabionsono.

16. Mu ntangu yina nsuza zole zayiza kwa ntinu ye baluaka kwa yandi.

17. Nkento umosi wavova: Ungwila, mfumu. Mono ye nkento wau tukalanga mu nzo yimosi. Mono yabutidi mwana mu nzo ye yandi.

18. Mu lumbu kiantatu, bu mbeni buta mwan'ami, nkento wowo wabutidi mpe mwana. Yeto tuakala va kimosi, ye muntu wanzenza kakala yeto muna mu nzo ko; yeto bole kaka tuakala muna mu nzo.

19. Kansi fuku diankaka mwan'

ankento wau wafwa, kadi yandi walambalala va wau ye ufwiidi nkutu.

20. Buna yandi watelama mu fuku ye wakatula mwan'ami va lueka luami, sielo kiaku kiantento bu kialeka, ye wantula va lubumbulu luandi; kansi mwan'andi wafwa katula va lubumbulu luami.

21. Bu yatelama mu nsuka mu yemika mwan'ami, buna yamona, vo wakala wafwa; kansi bu yatoma kuntala mu nsuka, buna yamona, vo ka i mwan'ami ko uyabutidi.

22. Buna nkento wankaka wavova: Ka bwa ko. Mwan'ami i ndieu wena moyo, ye mwan'aku i ndieu wena wafwa. Kansi wantete wavutula: Ka bwa ko. Mwan'aku i wowo ufwiidi, ye mwan'ami i wau wena moyo. Bobo babindasanana mpaka vantadisi antinu.

23. Buna ntinu wavova: Ndieu vovele: Eu, i wowo wena moyo, i mwan'ami, ye mwan'aku i wowo wena wafwa. Endu vovele: Ka bwa ko. Mwan'aku i wowo wena wafwa, ye mwan'ami i wau wena moyo.

24. Mboki ntinu wavova: Tuala sabala! Sabala bu kianatwa kwa ntinu,

25. ntinu wavova: Lubasa mwana wena moyo mu ndambu zole ye vana ndambu mosi kwa umosi ye ndambu yankaka kwa wankaka.

26. Kansi buna nkento wavva mwana wena moyo wavova kwa ntinu—kadi ntim'andi wavizuka mu zola kwa mwana—yandi wavova: Ungwila, mfumu; namvani mwana wena moyo; ka luvondani wo ko! Kansi wankaka vo: Bika wakala ka wami ko ye ka waku ko; lubasa wo.

Yes. 49: 15.

27. Buna ntinu wavutula ye wavova: Lumvana mwana wena moyo; ka luvondani wo ko. I yandi mbut'andi.

28. Isaeli diadionsono bu diawa nzenngolo yazelinga ntinu, bavumina ntinu, kadi bamona, vo nduenga za Nzambi zakala yandi mu zengila bwasonga.

KAPU 4.

Bakuluntu ba Solomo ye nzitusu andi. Nduenga zandi.

Ntinu Solomo wakala ntinu kwa Isaeli diadionsono.

2. Baba bakala babakala bandi balutidi: Asalia, mwan'a Sadoki, inganga;

3. Eliholefi ye Abia, bana ba Sisa, i

minsoniki; Yosafati, mwan' a Ahiludi, i nkongudidi;

4. Benaya, mwan' a Yoyada, ngudi aututi ankangu; Sadoki ye Abiatali, i zinganga; 1 Nt. 2: 26 b., 35.

5. Asalia, mwan' a Natani, ngudi ankengi; Sabudi, mwan' a Natani, i nganga, i nkundi antinu;

6. Ahisali, ngudi akota dianzo akitinu, Adonilami, mwan' a Abada wake-nge salu bialusalu.

2 Sam. 20: 24. 1 Nt. 5: 13 b.

7. Solomo watumba kumi ye nkengi mirole mu Israeli diadionsono bana bazila nsatu amfumu ye nzo andi, mosi mosi wakala ngond' andi, yikana bazila nsatu yoyo.

8. Nkumbu zau zazi: Bene-Huli mu miongo mia Efalaimi;

9. Bene-Dekeli ku Makasi, Salibini, Bete-Semesi ye Eloni, Bete-Hanani;

10. Bene-Hesedi ku Aluboti; yandi wavwa Soko ye nsi yayonsono ya Hefeli;

11. Bene-Abinadabi mu Nafati-Doli diamvimba; mwana wankento wa Solomo, Tafati, i nkazi andi;

12. Bana, mwan' a Ahiludi, ku Tanaki ye Mengido ye mu ndambu yina yayonsono ya Bete-Sani yena mu lua-lua Saletana ku banda dia Yisileli, tuka ku Bete-Sani nate ye ku Abeli-Mehola ye ku nim' a Yokomeami;

13. Bene-Ngebeli ku Lamoti mu Ngiladi; yandi wavwa mavata ma Yaili, mwan' a Manase, mena mu Ngiladi; yandi wavwa mpe nsi ya Alangobi yena mu Basani, makumasambanu mambanza zazinene zena tumbu ye mbindukwa zansongo;

14. Ahinadabi, mwan' a Ido, ku Mahanaimi;

15. Ahimasi ku Nafatali; yandi mpe wakwela mwana wankento wa Solomo, i Basemati;

16. Bana, mwan' a Husai, ku Aseli ye Aloti;

17. Yosafati, mwan' a Palua, mu Isakali;

18. Sime, mwan' a Ela, mu Benyamini;

19. Ngebeli, mwan' a Uli, mu nsi a Ngiladi, i nsi yateka vva Sihoni, ntinu abamolita, ye Ongi, ntinu mu Basani, kadi nkengi mosi kaka wakala mu nsi yina.

20. Buna Yuda ye Israeli bakala ntuluyayingi, i ntalu bonso nienge ku mbu; yau badia ye banwa ye bayangalala.

1 Mose 18: 16. 22: 17. 2 Sam. 17: 11. 1 Nt. 3: 8.

21. Solomo wakala mfumu kwa bimfumu biabionsono tuka ku nzadi nate ye ku nsi abafilisteo ye nate ye ku nzaku a Ngipiti, yau batuala minkailu kwa Solomo ye bansadila ntangu zazonsono zikakala moyo. 2 Lus. 9: 26.

22. Lekwa biamvukila biakala Solomo nsatu lumbu ka lumbu biakala makumatatu makola biamfumfuta zamfumu ye makumasambanu makola biamfumfuta zankaka,

23. kumi diangombe zavuluka, makumole mangombe zampungwa ye nkama mosi amameme, mboki bansungu, bambambi, bamvudi ye makoko manwata mavuluka.

24. Kadi yandi wayala nsi yayonsono mu simu diankaka dianzadi, tuka ku Tipisa nate ye ku Ngasa, va ntandu antinu miamionsono mu simu diankaka dianzadi, ye yandi wakala yenge mu tueka tuatonsono, kinzungidila,

25. ye Israeli ye Yuda bavwanda mu mpungumuntu, muntu muntu kungsi anti andi wavinia ye nti andi wakuyu, tuka ku Dani ye nate ye ku Beli-Seba, ntangu zazonsono zakala Solomo moyo. 3 Mose 28: 5. Nkong. 20: 1. Mika 4: 4. Sak. 3: 10.

26. Solomo wakala ye makumaia mmafunda manzole-nzole mabakavalu bamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama.

1 Nt. 10: 26. 2 Lus. 1: 14. 9: 25.

27. Nkengi miomio miabanzilamuntu muntu ngonda ngonda mu nsatu antinu Solomoye mu yayau bayiza ku meza mantinu Solomo; ka bakonduswa lekwa ko.

28. Bali ye titi biabakavalu ye biabulu biangiungusila batuala bio ku vuma kina bio kala, muntu muntu bonso bukakambwa.

29. Nzambi wavana Solomo nduenga ye nduka mu tezo kiakingi ye nzailu yilenda fwanana ye nienge va simu diambu mu yalangana,

30. ye nduenga za Solomo zalutila nduenga zabisi Este babonsono ye nduenga zazonsono za Ngipiti.

31. Yandi walutila bantu bankaka babonsono mu nduenga, walutila esalaita Etani ye Hemani ye Kalakoli ye Dalada, bana bababakala ba Maholi, mu nduenga; kumu kiandi kiamwangana mu bantu babonsono kinzungidila.

1 Lus. 2: 6. Lumb. 88: 1. 89: 1.

32. Yandi wazaya mafunda matatu mazingana, ye nkunga miandi miakala funda dimosi ye tanu.

33. Yandi wazaya vova mu minti, tuka mu nse deli va Lebanoni nate ye

isopi kitumbukanga mu baka. Yandi wazaya mpe mu vova mu bulu biamalu maia, mu zinuni, mu bizanzalanga ye mu mbizi zanlangu.

34. Batuka mu makanda mamionsono mu wa nduenga za Solomo, mu ntinu miamionsono va ntoto miawa ngwilu mu nduenga zandi. 1 Nt. 10: 1 b., 24.

KAPU 5.

Kikundi kia Hilami. Babadika kubama mu tunga vwala.

Hilami, ntinu ku Tilo, wafidisa sielo biandi kwa Solomo, bu kawa, vo yandi wakuwa kitinu mu sandi, kadi Hilami wakala nkundi a Davidi ntangu zazonsono.

2 Sam. 5: 11. 1 Lus. 14: 1. 2 Lus. 2: 3 b.

2. Solomo wafidisa ntumwa kwa Hilami ye watuma:

3. Ngeye kibeni zaidi, vo sami Davidi walemkana tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi andi, mu diambu diamvita zozo zibantatimisa mu tueka tuatonsono, nate ye Mfumu wabatula kusi amalu mandi.

4. Kansi bwabu Mfumu, Nzambi ami, wangiambudi yamona luvuvumu mu tueka tuatonsono; widi nkakidi umosi kenani ko, ye kubu ka diena mu kwiza ko.

5. Nkianguu bwabu ngieti banza mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi ami, bonso buvole Mfumu kwa sami Davidi, bu kavova: Mwan'aku ungina kuvingisila va kiandu kiaku, yandi una tunga nzo kwa nkumbu ami.

2 Sam. 7: 13. 1 Lus. 22: 10. 28: 6.

6. Nkianguu tuma bwabu, vo bana kunkwangila miansedeli va Lebanoni, ye buna sielo biami bina sadisa sielo biaku; mono nzolele kufuta mu sielo biaku, nadede bonso buuna lomba. Kadi ngeye kibeni zaidi, vo ka mwenani umosi mu yeto ko wena nduenga zankwangila minti bonso basidonita.

7. Hilami bu kawa mambu ma Solomo, wakala kiese beni; yandi wavova: Bika Mfumu wasikwa bwabu uveni Davidi mwana wanduenga zozo mu yala bantu bobo babingi beni. 1 Nt. 10: 9.

8. Hilami wafidisa ntumwa kwa Solomo ye watuma: Mono ngwilu nsamu uwafidisi. Mono nzolele vanga mamonsono maulombe mu diambu dianti miansedeli ye nsipelesi.

9. Sielo biami bu biamana tuala mio tuka ku Lebanoni nate ye ku mbu,

ngina mio kubika kunku va mbu ye tuala mio ku vuma kiuna kunsonga ye tombula mio kuna; kansi ngeye kibeni una mio landisa. Ngeye mpe una vanga mandombe, mu tuala biamvukila ku nzo ami.

10. Buna Hilami wavana Solomo nti miansedeli ye miansipelesi mu ntalu yikalomba.

11. Kansi Solomo wavana Hilami makumole mamafunda makola biawiti bonso dia kwanzo andi, ye makumole makola biamazi mabana baolive batutwa. Biobio Solomo wavana Hilami mvu ka mvu.

12. Mfumu wavana Solomo nduenga, bonso bukansila. Kikundi kiakala va kati ye Hilami ye Solomo; bawawana luwawanu. 1 Nt. 8: 12.

13. Ntinu Solomo watumisa bisadi mu Isaeli diadionsono, ye bisadi biakala makumatatu mamafunda mabantu.

14. Baba i kafidisa ku Lebanoni, kumi diamafunda bavingasana ngonda ngonda, buna bakala ngonda mosi ku Lebanoni ye ngonda zole ku nzo zau; Adonilami wakenga salu bialusalu. 1 Nt. 4: 6.

15. Solomo wakala lusambodia luamafunda mababakala banata bizitu, ye lunani luamafunda bateta matadi mu miongo, 2 Lus. 2: 2, 18.

16. Mboki ngudi zankengi miasa duswa kwa Solomo mu kenga bisalu, i mafunda matatu ye nkama tatu batuma bantu basala bisalu.

17. Mu ntumunu antinu babamvuna matadi mamanene, matadi mantalu, kidi lululu luanzo luatungwa mu matadi matetwa.

18. Ntungi mia Solomo ye ntungi mia Hilami ye babakala batuka ku Ngebali bakwanga ye bakubika ye minti ye matadi biantungila nzo. Yeh. 27: 9.

KAPU 6.

Lutungulu luavwala.

Mu mvu wankama ia ye lunani kasi ye mpaikulu abana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, mu mvu waia wangiadulu a Solomo kwa Isaeli, mu ngonda Sivi, i ngonda yanzole, yandi wabadika tungila Mfumu nzo. 2 Lus. 8: 1 b.

2. Nzo yatunga ntinu Solomo kwa Mfumu yakala makumasambanu mafwoko mu la, makumole mamfwoko

mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu yongi.

3. Nzo ankotolo ku ntual' aseka di-avwala yakala makumole mamfwoko mu la, ku ntual' abaka kiankufi kianza, ye kuni diamfwoko mu sadila kuyalalana ye nzo.

4. Yandi wavanga zinela mu nzo zakala babu biakinzikila.

5. Va mbel' abaka kianza watunga, kinzungidila, ntungulu yaluka yanzungu baka bianzo, ye ku seka diavwala ye ku ngudi anzo; muna kavanga vinga biatueka bianzungidila mpe.

6. Mbandu ya ku banda mu ntungulu yaluka yakala mfwoko tanu mu sadila, ya mu kati mfwoko sanbanu mu sadila ye yantatu mfwoko nsambodia mu sadila; kadi yandi wavanga mbandu mbandu yanzo yavaika kinzungidila ku mbazi mu diambu diakondwa nsatu alekwa kiansiamusu mu baka bianzo.

7. Kansi nzo bu yatungwa, yatungwa mu matadi mamana tetulwa kwabamvunwa matadi, buna lukonko vo kiubi vo luazu kiasengwa ka biawakana mu nzo ko, bu yatungwa. 1 Nt. 5: 17 b.

8. Mwelo umosi wankotila ku vinga kiakati kiatueka wakala mu ndambu valubakala luanzo, ye mu kikada kiaze-kuka mwamakunwa ku mbandu yakati ye tuka mu yakati nate ye ku mbandu yantatu.

9. Bobo yandi katungila nzo ye wamanisa yo; yandi wafuka nzo mu minti ye mabaya mansedeli.

10. Mbandu zatueka ku mbel' anzo yamvimba watunga zo mfwoko tanu mu yongi; zau zananumuswa ye nzo mu nti miansedeli.

11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Solomo;

12. yandi wavova: Mu diambu dianzo yayi yiweti tunga bwabu, buna vo udiatanga mu nkondo miami ye vanga-nga nsiku miami ye kebanga nsikudukusu zami zazonsono ye unamanga zo, buna ngina kwendisamba mami detila mu ngeye, i mau mayavova kwa saku Davidi;

2 Sam. 7: 12 b. 1 Nt. 2: 4. 9: 4 b.

13. mono ngina kala mu nkati abana ba Israeli, ye kina kwami sisa bantu bami Israeli ko. 2 Mose 29: 45. 3 Mose 26: 11.

14. Solomo watunga nzo ye wamanisa yo.

15. Yandi watunga baka bianzo mu ngudi mu mabaya mansedeli. Tuka va nsi anzo nate ye ku nti miakambama mi-

anludi kafuka yo mu mabaya mu ngudi; va nsi anzo kafuka mu mabaya mansipelesi.

16. Watunga makumole mamfwoko mu ngudi anzo mu mabaya mansedeli tuka va nsi nate ye ku nti miakambama; mu ndambu yoyo wakitungila ngudi anzo muna, yanlongo ye nlongo.

17. Makumaia mamfwoko makala ye ndambu anzo yakala seka diavwala ku ntuala.

18. Nti miansedeli mu nzo mu ngudi miakala ye ntoko zaudwatunu zafwanane ye ntovia ye fulu biatumbuka; biabionsono biakala biansedeli, tadi ka diamonika ko.

19. Ngudi anzo muna ngudi kakubika mu tula nkela yaluwawanu lua Mfumu muna.

20. Ku ntual' angudi anzo yakala makumole mamfwoko mu la, makumole mamfwoko mu sadila ye makumole mamfwoko mu yongi, ye yaladukwa wola wabiza, yandi watula salu diafukwa nsedeli.

21. Solomo waladika nzo mu ngudi wola wabiza. Mu tuvambu tuawola kavengikila ngudi anzo; yandi waladika yoyo mpe wola.

22. Nkianguuni yandi waladika nzo yayonsono wola, nate ye nzo yamvimba yaladukwa wo. Yandi waladika mpe salu dianvimba diavuwa mu ngudi anzo mu wola.

23. Yandi wavanga bakeluba bole banti aolive ye wabakotisa mu ngudi anzo. Umosi wakala kumi diamfwoko mu ntela; 2 Mose 25: 18 b. 37: 7 b.

24. veve diumosi diankeluba wowo diakala mfwoko tanu, ye veve diankaka diankeluba diakala mpe mfwoko tanu, ye buna kumi diamfwoko diakala tuka ku nsuk' aveve dimosi ye ku nsuka yankaka.

25. Nkeluba wankaka wakala mpe kumi diamfwoko. Bakeluba babole bakala tezo kimosi ye nkadulu yimosi.

26. Nkeluba umosi wakala kumi diamfwoko mu ntela ye bobo mpe nkeluba wankaka.

27. Yandi watula bakeluba mu ngudi anzo, ye bakeluba bayalumuna maveve mau ye veve dimosi diankeluba diavakana baka kimosi; veve diankaka diankeluba wankaka diavakana baka kiankaka; mu kati dianzo maveve mau mankaka mamole mavalasana.

28. Yandi waladika bakeluba wola.

29. Baka biabionsono bianzo kinzu-

ngidila kaketula mu ndwatunu zantoko zakala nkadulu bonso bakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye mu ngudi anzo ye mu seka.

30. Mabaya va nsi kaladika wola, ye mu ngudi anzo ye mu seka.

31. Va nkotolo angudi anzo kavanga mavitu manti aolive. Mpaik' atungwa biamielo yavanga fuma tanu.

32. Mavitu mamole manti aolive kaketula ndwatunu yakala nkadulu abakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye waladika mo wola; yandi wayalumuna wola va bakeluba ye maba.

33. Bobo mpe yandi wavanga va nkotolo aseka diavwala tungwa biawelo bianti aolive, biavangama fuma ia,

34. ye mavitu mole manti ansipelesi, vitu vitu diakabwa mu ndambu zole zilenda dikuka.

35. Yandi waketula mo bakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye waladika mo wola walendumunwa va ndwatunu.

36. Mboki yandi watunga ngudi akianzala mu nlonga ntatu miamatadi matetwa ye nlonga umosi wanti miabubwa miansedeli.

37. Mu mvu waia lufulu luanzo a Mfumu luatungwa, mu ngonda Sivi.

38. Mu mvu wakumi ye mosi, mu ngonda Buli, i ngonda yanani, kamanisa nzo mu ndambu zayau zazonsono ye nadede, bonso buyakana kala, nkiangunu watunga yo mu mvu nsimbodia.

KAPU 7.

Vula dia Solomo. Tungwa bianza a Mfumu; mbu wansongo; kumi diamakuluwa ye ntambu miamau; lekwa biankaka bianza a Mfumu.

Kansi mu yandi nzo Solomo watunga mu kumi ye mvu ntatu, mboki kamanisa nzo andi yanvinba.

2. Yandi watunga nzo amfnd' a Lehanoni, nkama amfwoko mu la, makumatanu mamfwoko mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu yongi, mu nlonga mia miatungwa biansedeli, mu nti miabubwa miansedeli va ntandu atungwa.

3. Yau yafukwa mpe mu nse deli va ntandu avinga biatueka bianiema va bitungwa, buna biena va kimosi makumaia ye tanu, kumi ye tanu nlonga nlonga.

4 Yau yakala nti miakambama mu

nlonga ntatu; nela zatalasana mu nlonga ntatu.

5. Mielo miamionsono ye tungwa biamielo biakala tueka tuin, nti miabubwa; nela zatalasana mu nlonga ntatu.

6. Mboki yandi wavanga nzo ankotoloyabitungwa, makumatanu mamfwoko mu la ye makumatatu mamfwoko mu sadila, ye ku ntual' ayau nzo yankotolo mpe ye mboki bitungwa ye nzo yakikada ku ntual' abiau.

7. Mboki yandi wavanga nzo yakandu kiakimfumu yikana kongudilanga, i nzo ankongodolo; yau yafukwa mu nse deli tuka va nsi nate ye ku nludi.

8. Yandi nzo yikakala kundu yandi kibeni, mu kianzala kiankaka, mu ngudi anzo yankotolo, yitungwa mu lutungulu lumosi. Solomo watunga mpe nzo yadetila ye nzo yoyo yankotolo, kwa mwana wankento wa Falao ukakwela.

1 Nt. 3: 1. 9: 24.

9. Biobio biabionsono biakala matadi mantalu matetwa mu tezo ye mabaswa mu mangwengwe mu ngudi ye ku mbazi, tuka mu lufulu nate ye ku mfumb' anludi, ye i bobo ku mbazi nate ye ku kianzala kiakinene.

10. Lufulu luatungwa mu matadi mantalu, mu matadi mamanene, matadi makumi diamfwoko mu la, ye manani diamfwoko mu la.

11. Va ntandu amau vakala matadi mantalu matetwa mu tezo, ye nse deli.

12. Kianzala kiakinene kiazungwa kinzungidila kwa nlonga ntatu miamatadi matetwa ye nlonga mosi wanti miabubwa miansedeli bonso ngudi akianzala kianza a Mfumu mpe ye nzo ankotolo anzo.

13. Ntinu Solomo wafidisa bantu ye walandisa Hilami ku Tilo.

2 Lus. 2: 13 b.

14. Yandi i mwan' afwola mu kanda dia Nafatali, ye sandi i mwisi Tilo, ngangula yansongo; yandi wakala nduenga zakinkete yediela ye nduka mu tezo kialunga mu vanga salu biampila zazonsono biansongo. Ndienu waluaka kwa ntinu Solomo ye wavanga salu biandi biabionsono.

2 Mose 31: 3 b.

15. Yandi wavanga tungwa bina birole biansongo. Tungwa kimosi kiankala kumi ye nani diamfwoko mu yongi, ye nsinga wakumi ye mfwoko zole mu la wateza vimbu diatungwa kiankaka.

2 Nt. 25: 17. 2 Lus. 3: 15 b. Yel. 52: 21 b.

16. Yandi wavanga mpe ntu miole miabitungwa, miayitulwa nsongo, mu tula va ntandu abitungwa; ntu ntu atungwa wakala mfwoko tanu mu yongi.

17. Mabese mavangwa matangalana, nkat' afulu biavangwa bonso tuvambu biakala va ntu miatungwa, miakala va ntandu abitungwa, nsambodia va ntu ntu watungwa.

18. Wavanga bitungwa ebu, vo nlonga miole miabana banganata miazunga bese dimosi mu mabese makala mu diambu diafuka ntu miatungwa miakala va ntandu abana banganata; mpilamosi kavanga mu ntu wankaka watungwa.

19. Ntu miatungwa miakala va ntandu abitungwa miavangwa mu nkadulu alilia, mu ngudi mu nzo ankotolo mfwoko zia mu yongi.

20. Va tungwa biabiolo vakala ntu miatungwa, va ntandu mpe, va mbel' andambu yakimvindu ku nim' amabese. Bana banganata bakala nkama zole, mu nlonga mianzungidila, va ntandu andambu yoyo yanzole yantu miatungwa.

21. Watula bitungwa ku nzo ankotolo ku seka diavwala; tungwa kikatula mu ndambu yalubakala wavana kio nkumbu Yakini, ye kiokio kikatula ku ndambu yalumoso wavana nkumbu Boasi.

22. Va mbat' abitungwa vakala lekwa biankadulu alilia. Buna salu kiabitungwa kiamana.

23. Yandi wavanga mpe mbu mu lekwa kiayitulwa. Wau wakala kuni diamfwoko tuka mu mbela mosi nate ye ku yankaka, kinzungidila, ye mfwoko tanu mu yongi; nsinga wamaku-matatu mamfwoko mu la wateza lukongolo luawau.

2 Lus. 4: 2 b. Yel. 52: 20.

24. Kusi ambela kwakala ntoko zifwanane ye ntovia zazunga wo kinzungidila, kumi mu mfwoko mfwoko, ye zau zazunga mbu kinzungidila; nlonga miole miavangwa ntoko zakifwani kiantovia, ye zayitulwa mu lekwa kimosi va kimosi ye biankaka.

25. Wau watelama va ntandu akumi ye ngombe zole, zitatatu zatadisa ku node, zitatatu zatadisa ku weste, zitatatu zatadisa ku sude ye zitatatu zatadisa ku este; mbu watelama va ntandu azau, ye nima zau zazonsono zatadisa mu ngudi.

26. Nkobo awau yakala sadila kwa-

koko, ye mbel' awau yavangwa bonso mbel' amvungu, mu nkadulu alilia kiatumbuka. Wau wateza mafunda mole mabata.

27. Mboki wavanga kumi diantambu miamakuluwa miansongo. Ntambu ntambu wakala mfwoko zia mu la, mfwoko zia mu sadila ye mfwoko tatu mu yongi.

2 Lus. 4: 14.

28. Ntambu miomio miavangwa bonso bwabu. Miau miakala ndambu zatueka, i ndambu zatueka va kati ye nlonga miampaika miansuka.

29. Mu ndambu zozo zatueka va kati ye nlonga miampaika miansuka mwakala zinkosi, ngombe zambakala ye bakeluba; va ntandu anlonga miampaika miansuka mia ku ntandu wakala kulu kwantambu. Kusi ankosi ye zingombe kwakala mabese mafulu mazembalala.

30. Ntambu ntambu wakala makalu maia mansongo mena nkwa kwa miansongo; malu mamau maia masadulwa bonso simbi biatueka; kusi akuluwa simbi biatueka biayitulwa, ye ku ntual' akimosi kimosi kwakala mabese mafulu.

31. Ntambu ntambu wakala mwasi mu ngudi alekwa kiakimvindu kialambuka mfwoko mosi mu yongi; mwasi wakiau wakala kinziogololo ye kiavangwa bonso kulu kwantambu, mfwoko mosi ye ndambu. Va mwasi wakiau vakala zintoko. Kusi ndambu zatueka zakala tueka tua, ka zavindumuka ko.

32. Makalu maia makala kusi andambu zatueka, ye simbi biamakalu biamanumuswa mu ntambu akuluwa. Kalu kalu diakala mfwoko mosi ye ndambu.

33. Makalu mavangwa bonso makalu makalu diamvwanda; simbi biamau, nlunga miamau, kambukwa biamau, nifunga zama, biabionsono biayitulwa.

34. Simbi biatueka biakala mu ntambu ntambu mu fuma bia; simbi biatueka biakala mu lekwa kimosi va kimosi ye ntambu.

35. Va ntandu antambu ntambu vakala lekwa kialuziogololo kinzungidila, ndambu amfwoko mu la; ku ndambu yantandu yantambu ntambu kwakala simbi, ye mpe ndambu zatueka zabiau, mu lekwa kimosi va kimosi ye kiau.

36. Va tuse tuasimbi ye va ndambu zatueka kanwata bakeluba, zinkosi ye maba, bonso bwakala tezo mu kimosi

kimosi ye mabese mafulu mpe kinzungidila.

37. Bonso bobo yandi wavanga kumi diantambu miamakuluwa; miau miayitulwa miamionsono bumosi ye miakala tezo kimosi ye nkadulu yimosi.

38. Yandi wavanga mpe kumi diamakuluwa mansongo. Kuluwa kuluwa diateza makumaia mabata ye kuluwa kuluwa diakala mfwoko ia; kumi diantambu miamakuluwa ntambu ntambu wakala kuluwa.

2 Lus. 4: 6.

39. Yandi watula ntambu ntanu miamakuluwa ku ndambu yalubakala luanzo. Ntambu ntanu miamakuluwa ku ndambu yalumoso luanzo. Yandi watula mbu ku ndambu yalubakala luanzo, mu ntini yaeste diasude.

2 Lus. 4: 10.

40. Hilami wavanga makuluwa momo, ye mpe mpati ye malonga. Hilami wamanisa mpangulu alekwa biabionsono bikavanga kwa ntinu Solomo mu diambu diano a Mfumu:

2 Mose 27: 3. 2 Lus. 4: 11 b.

41. i tungwa biole ye ntu miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa ye mabese mamole matangalakana makana fuka ntu miomio miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa,

42. mboki nkama ia zabana banganata mu mabese momo mamole, nlonga miole miabana banganata mu bese bese, mpasi ntu miamiole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa mina fukulwa bobo,

43. mboki kumi diantambu miamakuluwa ye kumi diamakuluwa va ntandu akumi diantambu miamakuluwa,

44. ye mbu mpe wakala umosi kaka, ye kumi ye ngombe zole kungsi ambu,

45. mboki lekwa biabombe, mpati ye malonga, inga, lekwa biobio biabionsono biavanga Hilami kwa ntinu Solomo mu diambu diano a Mfumu. Biabionsono biavangwa mu nsongo yacemuswa.

46. Mu ndimb' a Yodani ntinu wayititila bio mu bindungu biatuwumba va kati ye Sukoti ye Salatani.

47. Solomo katezisa lekwa biabionsono ko mu diambu diakunku kiakingi beni, nkiangunu zitu kiansongo ka kiatezwa ko.

48. Solomo wavanga mpe lekwa biankaka biabionsono bina kala mu nzo a Mfumu: salu diawola, meza

mawola mpe mana kala mampa mantala,

2 Lus. 4: 19 b.

49. kebolo biaminda mpe biawola wabiza, bitanu ku ndambu yalubakala ye bitanu ku lumoso, vatalane ngudi anzo, ye bifulu, minda ye bwetolo biaminda i biawola,

2 Lus. 4: 7.

50. mboki malonga, zimbele ye mabola manipila zole ye malonga matia mawola wabiza. Tunkoki tuamavitu mangudi anzo makotulwanga ku nzo yanlongo ye nlongo ye mpe tuamavitu manzo makotulwanga ku seka diavwala, tuakala tuawola.

51. Lekwa biabionsono biavangisa Solomo mu nzo a Mfumu bu biamana, buna Solomo wakotisa mo bina biabieka sandi Davidi nlongo kwa Mfumu: palata, wola, ye biwumbwa; biobio kakotisa mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu.

2 Sam. 8: 7, 11 b. 2 Lus. 5: 1.

KAPU 8.

Nkela ya Mfumu yakotuswa mu vwala. Vwala diabiekwa.

Buna Solomo wakutikisa bangudi zabantu mu Isaeli, bakuluntu babonsono bamakanda, mfumu zazonsono zanzo zabana ba Isaeli, kwa ntinu Solomo mu Yelusalemi mu nata nkela yaluwawanu lua Mfumu ku mbanz' a Davidi, i Sioni. 2 Sam. 5: 9. 2 Lus. 5: 2 b.

2. Buna babakala babonsono ba Isaeli bakutakana kwa ntinu Solomo mu nkembo mu ngonda Etanimi, i ngonda yansambodia.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu bakutakana, buna banganga bazangika nkela.

4. Yau banata nkela ya Mfumu ye nzo yakoto yambwabununu ye lekwa biabionsono bianlongo biakala mu nzo yakoto; banganga ye balevita banza bio kuna.

4 Mose 4: 15.

5. Ntinu Solomo watelama vantadisi ankela ye bundu diadionsono dia Isaeli diakutakana kwa yandi; bayoka mameme ye zingombe mu mbidi antalu, yilembane bikwa ntalu vo tangwa.

2 Sam. 6: 13.

6. Banganga bakotisa nkela yaluwawanu lua Mfumu mu vuma kiayau muna ngudi anzo, mu yanlongo ye nlongo, mu vuma ku nsi amaveve mabakeluba.

2 Mose 26: 33 b.

7. Kadi bakeluba bayalumuna maveve mau mu vuma kiakala nkela, ye nkela ye minti miayau ku ntandu mifukwa kwa bakeluba.

8. Nti miakala la kwaku, vo nsuka zaminti zamonwa mu ngudi anzo ku seka; mwanki ku mbazi aseka ka miamonwa ko. Misidi muna nate ye lumbu kiaki.

9. Mu nkela ka mwakala lekwa ko kansi matadi mamole mansenzebele matulwa momo kwa Mose ku Holebi, Mfumu bu kawawasa luwawanu ye bana ba Israeli, bu bakivaikila mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 25: 10, 21. Eb. 9: 4.

10. Banganga bu bavaika mu kionlongo, tuti diafuluza nzo a Mfumu,

2 Mose 40: 34. 4 Mose 9: 15.

11. ye banganga balembana telama ye sala salu mu diambu diatuti, kadi nzi-tusu a Mfumu wafuluza nzo a Mfumu.

2 Lus. 7: 1 b.

12. Buna Solomo wavova: Mfumu vovele, vo yandi zolele kala mu tombe.

2 Mose 19: 9. 20: 21. 8 Mose 16: 2.

5 Mose 4: 11. 2 Lus. 6: 1 b.

13. Mono itungidi nzo yankala, vuma kiulenda sikila ntangu yikayimani.

14. Mboki ntinu wabangunuka ye wasakumuna bundu diadionsono dia Israeli, bundu diadionsono dia Israeli bu diatelama.

15. Yandi wavova: Bika Mfumu, Nzambi a Israeli, kasikwa, umanisi mu koko kwandi makasila mu nwa andi kwa sami Davidi, bu kavova:

16. tuka mu lumbu kina kiyavaikisa bantu bami Israeli mu Ngipiti, kiasolele mbanza mu yimosi mu makanda ma Israeli ko mu tungila yo nzo yina kala nkumbu ami; kansi Davidi mbeni sola mu yala bantu bami Israeli.

2 Sam. 7: 6, 13.

17. Sami Davidi wabanza mu ntima mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Israeli;

2 Sam. 7: 2. 1 Lus. 17: 1. 28: 2.

18. kansi Mfumu wavova kwa sami Davidi: Bu weti banza mu ntim'aku mu tungila nkumbu ami nzo, buna vele utomene vanga, bu weti bo banza mu ntima;

19. mwanki kuna tunga nzo yoyo ko, kansi mwan'aku, umosi watukidi mu luketo luaku, yandi una tungila nkumbu ami nzo.

2 Sam. 7: 12 b.

20. Mfumu watunguni nsilulu yikavana; kadi mono mbalukidi mu fulu kiasami Davidi ye mwendi bwabu mu kiandu kia Israeli, bonso bwasila Mfumu, ye mbeni tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Israeli.

21. Muna nkubikidi nkela vuma yikebulwanga luwawanu lolo luawa-

waswa Mfumu ye mase meto, bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti.

22. Mboki Solomo wafinama ku salu dia Mfumu vantadisi abundu diadionsono dia Israeli ye wazangula moko mandu ku zulu

23. ye wavova: Mfumu, Nzambi a Israeli, widi nzambi nkutu ka yifwanane ye ngeye ko, ka mu zulu vo vava ntoto ko, i ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa sielo biaku bidiatanga vantadisi aku mu ntima miau miamionsono,

24. i ngeye watunguni mawasila sielo kiaku Davidi, i sami; kadi mawasila mu nwa aku, wamanisi mo mu koko kwaku, bonso buvengo bwabu.

25. Nkiangunu keba bwabu mpe, Mfumu, Nzambi a Israeli, mawasila sielo kiaku Davidi, i sami, bu wavova: mono kina yambula ko, vo una kondwa mwan'asinsi mu kala mvingidi aku mu kiandu kiakimfumu kia Israeli, vo bana baku bakenganga nzila zau kaka, mpasi badiata vantadisi ami, bonso buwadieti vantadisi ami.

1 Nt. 2: 4.

26. Buna, Nzambi a Israeli, bika bwabu mambu mawavova kwa sielo kiaku Davidi, i sami, makala makedika.

27. Kadi buna Nzambi lenda kala kundu va ntoto mu kedike? Tala, mazulu ye zulu diamazulu ka malendi kulungila ko, buna vele nzo yayi yitungidi yike beni!

2 Lus. 2: 6. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1.

Yel. 23: 24. Mav. 7: 48 b. 17: 24.

28. Kansi mwanki tadisa ku nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, Mfumu, Nzambi ami, ye wa mbokolo ye nsambulu zeti sambila sielo kiaku kwa ngeye,

29. ye yambula, vo meso maku fuku ye mwini matemuna ye tadisa ku nzo yayi, i vuma kiwabika: nkumbu ami yina mo kala, mpasi wawa mpe nsambulu yisambidi sielo kiaku, kutadisi vuma kiaki.

2 Mose 20: 24. 5 Mose 12: 11. 1 Nt. 9: 3.

2 Nt. 21: 4.

30. Inga, wila mbombodolo asielo kiaku ye bantu baku Israeli yitusambidi kutadisi vuma kiaki. Bika wawa yo ye yambula yo yabaluka ku vuma kina kiwena mu zulu; bu wila, buna yambudila.

31. Vo muntu una vola masumu kwa ni andi, ye yandi una dikuswa ndefi ye una yambulwa kadia ndefi ye una kwiza dia ndefi vantadisi asalu diaku mu nzo yayi,

2 Mose 22: 10 b.

32. buna bika wawa mu zulu ye sadisa ye zenga bungu diasielo biaku ebu, vo una zengila nkanu kwa nkwa nkanu ye yambula mavanga mandi miza va ntu andi, kansi nungisa ndieu wena lusongo ye yambula katambula, bonso bwena lununga luandi.

33. Vo bantu baku Isaeli bana beduswa kwa ntantu, mu diambu dia bu bavola masumu kwa ngeye, kansi bana bangumuka kwa ngeye ye ta nkumbu aku ye lombu ye kubombidila mu nzo yayi,

34. buna bika wabawila mu zulu ye yambudila masumu mabantu baku Isaeli ye yambula bavutuka ku nsi yiwavana mase mau.

35. Vo zulu dina kandama, ye mvula ka zina bwa ko, mu diambu dia bu bavolele masumu kwa ngeye, kansi bu bana sambila ye tadisa ku vuma kiaki ye ta nkumbu aku ye bangumuka mu masumu mau, bu weti kubalongila bo ndongi,

36. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu masielo biaku ye bantu baku Isaeli, bu una kubalonga nzila yabiza yibana kwenda, ye buna bika wanokisa mvula va nsi aku yiwavana kwa bantu baku bonso difwa.

37. Vo malema mana kala mu nsi, vo vunga bina kala, vo nkukuba ye nkazu-nkazu, vo makonko vo bimpiatu biatiti bina kwiza, vo ntantu mina fietikisa bantu mu nsi au, mu mielo miau, vo kwama kwankaka vo yela kuna kwiza, kani konso konso,

38. ye buna vo nsambulu ye mbombodolo yina sambulwa kwa muntu, kani wonso wonso, vo mu bantu baku babonsono Isaeli, muntu muntu bu kana bio mwena kwama mu ntim' andi ye una lambula moko mandi ku ntini yanzo yayi,

39. buna bika wawa mu zulu muwena ye yambudila ye sadisa mu vana kwa muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi mamonsono, bonso buuzaidi ntim' andi—kadi ngeye kaka zaidi ntim' miabantu babonsono—

1 Sam. 16: 7. 1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9.
Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

40. kidi bakurumina ntangu zazonsono, ntangu ka ntangu yibana kala moyo mu nsi yiwavana mase meto.

41. Vo wanzenza mpe, umosi ukawena mu bantu baku Isaeli ko, una tuka mu nsi yanseke mu diambu diankumbu aku—

42. kadi kuna mpe bana wa mu

nkumbu aku yayinene ye koko kwaku kwangolo ye koko kwaku kwalambuka—vo muntu wampila yoyo una kwiza sambila ye tadisa ku nzo yayi,

43. buna bika wanwila muwena mu zulu ye vanga mamonsono mabokilanga wanzenza kwa ngeye, kidi bantu babonsono va ntoto bazaya nkumbu aku ye kuvumina, bonso buvanganga bantu baku Isaeli, ye zaya, vo nzo yayi yintungidi yabikulwa nkumbu mu nkumbu aku.

Yes. 56: 6 b. Mat. 21: 13.

44. Vo bantu baku bana kwenda nwanisa ntantu miau mu nzila yiuna kubafidisa ye buna vo bana sambila kwa Mfumu, ye tadisa ku ntini yambanza yiwasola ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

45. buna bika wawa nsambulu ye mbombodolo zau mu zulu ye kubanungisa.

46. Vo bana vola masumu kwa ngeye—muntu ulembolo vola masumu bu kena ko—ye ngeye una kubafwemina ye kubavana mu ngolo zamintantu ye bana bakwa kinkole ye natwa ku nsi yamintantu, nseke vo lukufi,

Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. Loma 3: 23.

1 Yoa. 1: 8. Yak. 3: 2.

47. kansi mboki bana nionguluka mu nsi yibenina kinkole ye bangumuka ye kubombidila mu nsi yibakebwanga kinkole ye vova: yeto tuavolele masumu ye tuavengi yambi, yeto tuadimbukidi,

Dan. 9: 5 b.

48. buna vo bana bangumuka kwa ngeye mu ntim' miau miamionsono ye miela miau miamionsono mu nsi antantu miau, i miau miabanata kinkole, ye sambila kwa ngeye, ye tadisa mu ntini yansi au yiwavana mase mau, ye ku mbanza yiwasola ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

Dan. 6: 10 b.

49. buna bika ngeye mu zulu muwena wawa nsambulu ye mbombodolo zau ye kubanungisa

50. ye yambula bantu baku mabavodila masumu kwa ngeye ye nkanu miamionsono mibavola kwa ngeye, ye kubamwesa nkenda vantadisi ayau babakebanga kinkole, mpasi babalemvukila.

51. Kadi keti yau i bantu baku ye fwa diaku diwawaikisa mu Ngipiti, mu foloni kiaengwa.

2 Mose 1: 11, 14. 5 Mose 4: 20.

52. Inga, bika meso maku matemuna ye tadisa mbombodolo asielo kiaku ye bantu baku Isaeli, mpasi wabawila ntangu ka ntangu yibakubokilanga.

Lumb. 121: 4.

53. Kadi ngeye kibeni wakivangudila yau bonso ditwa mu makanda mamonso mabantu va ntoto, bonso buwava mu sielo kiaku Mose, bu wawaikisa mase meto mu Ngipiti, Mfumu, Mfumu.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 14: 2.

54. Solomo bu kamana sambila kwa Mfumu nsambulu ye mbombodolo yoyo yayonso, wavumbuka ku disalu kukafukamana va makungunu miani, ye moko mazanguka ku zulu,

55. ye wafinama ye wasakumuna bundu diadionsono dia Isaeli mu ndinga yangolo ye wavova :
2 Sam. 6: 18.

56. Bika Mfumu wasikwa waveni bantu bandi Isaeli luvuvumu, nadede bonso bukavovele! Widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonso mabiza makasila mu sielo kiandi Mose ka diatuma ko.
5 Mose 12: 10. Yos. 21: 45. 23: 14.

57. Buna Mfumu, Nzambi eto, kakala yeto, bonso bukakedi ye mase meto. Katusisani ko ye katuniangani ko,

58. kansi bika kayinimisa ntima mieto kwa yandi, mpasi tuenda nzila zandi ntangu zazonsono ye keba nsikudukusu zandi, nkondo ye nsiku miandi mikavana mase meto.

59. Bika mambu mami mama nsambidi va zizi kia Mfumu, makala lukufi ye Mfumu, Nzambi eto, fuku ye mwini, kidi kanungisa sielo kiandi ye bantu bandi Isaeli, bonso bwena nsatu zalumbu lumbu ;

60. kidi bantu babonso na ntoto bamona, vo Mfumu i Nzambi ye ka wanakaka ko.
5 Mose 4: 35, 39.

61. Bika ntima mieno miakwikama kwa Mfumu, Nzambi eto, mpasi luadiata mu nkondo miandi ntangu zazonsono ye keba nsikudukusu zandi, bonso buluvanganga bwabu.

62. Ntinu ye Isaeli diadionsono bayoka nkailu miamponda va zizi kia Mfumu.
2 Lus. 7: 4 b.

63. Mu nkailu wowo wamatondo wayoka Solomo kwa Mfumu kabonga makumole ye mafunda mole mangombe zambakala ye nkama mosi ye makumole mamafunda mamameme. Nzo a Mfumu yabiekwa kwa ntinu ye bana babonso ba Isaeli.

64. Mu lumbu kina kimosi ntinu wabieka ndambu akati yakianzala vantadisi anzo a Mfumu ; kadi vana wayokila nkailu angioka, nkailu andia ye kunku biamazi mankailu wamatondo, salu diansongo diatelama va zizi kia

Mfumu bu diakala diadizio mu lungila kwa nkailu angioka, nkailu andia ye kunku biamazi mankailu wamatondo.

65. Mu ntangu yoyo Solomo va kimosi ye Isaeli diadionsono—lukutukunu lualunene tuka mu vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati nate ye ku fimwila fia Ngipiti—bakembila nke-mbo va zizi kia Mfumu, Nzambi eto, mu lumbu nsambodia ye diaka mu lumbu nsambodia, va kimosi kumi ye lumbu ia.
2 Lus. 7: 8 b.

66. Mu lumbu kianani wasindika bantu, ye basisa malembe kwa ntinu. Mboki bayenda ku nzo zau zakoto, bafuluka kwa kiesa ye yangelala mu momo mamonso mabiza mavanga Mfumu kwa sielo kiandi Davidi ye bantu bandi Isaeli.

KAPU 9.

Nzaikusu yamona kwa Solomo. Hilami wafutwa. Bisadi bia Solomo ye ntungulu zandi. Nkailu miangioka mia Solomo miamvu mvu. Nzaza zandi.

Solomo bu kamana tunga nzo a Mfumu ye nzo akitinu ye biankaka biadionsono biazola ye biakala Solomo ngunda mu vangisa,
2 Lus. 7: 11 b.

2. buna Mfumu wabwabana mbwabana yanzole kwa Solomo, bonso bukateka bwabana ye yandi ku Ngiboni.
1 Nt. 3: 5 b.

3. Mfumu wavova kwa yandi : Mono ngwilu nsambulu ye mbombodolo yisambidi kwa mono ; mono mbiekeleye nzo yayi yitungidi nlongo mu nanimisa yo nkumbu ami ntangu yikayimani. Meso mami ye ntim'ami bina kala momo ntangu zazonsono.
5 Mose 12: 11. 1 Nt. 8: 22 b. Lumb. 132: 14.

4. Vo una diata vantadisi ami, bonso bwadiata saku Davidi, mu ntima walunga ye mu neongula, mpasi wavana mamonso maikembi ye keba nkondo ye nsiku miami,
1 Nt. 3: 14. 11: 38.

5. buna ngina sikisa kiandu kiaku kiakitinu mu Isaeli ntangu yikayimani, bonso buyasila mu saku Davidi, bu yavova : ngeye kuna kondwa mwan'asinsi mu kiandu kia Isaeli ko.
2 Sam. 7: 12 b. 1 Nt. 2: 4. 1 Lus. 17: 11. 22: 10.

6. Kansi vo yeno ye bana beno bana bangumuka ye katuka kwa mono ye lembwa keba nsikudukusu ye nkondo biami biyalukembi, vo luna katuka mu sadila nzambi zankaka ye sambila zo,
Yos. 23: 16.

7. buna mono ngina fukisa Isaeli mu

nsi yiyabaveni; nzo yimbiekele kwa nkumbu ami, ngina yo veta va zizi kiami; Isaeli dina kala ngana ye nkunga mu bantu babonso.

5 Mose 23: 37. Yel. 7: 15. 24: 9.

8. Kani bonso buzangamene nzo yayi, buna muntu muntu una yo vika una yitukwa ye sika mviozi. Bu bana yuvula: Mu nkiamu Mfumu kavengi bobo kwa nsi yayi ye nzo yayi?

5 Mose 20: 24. Yel. 22: 8 b.

9. buna bana vutudulwa: Mu diambu diabasisidi Mfumu, Nzambi au, wawaikisa mase mau mu nsi a Ngipiti, ye batatamene ye nzambi zaukaka ye basambidi zo ye basadidi zo, nkiangunu Mfumu yambudi yayibi yayi yayonsoo yababwila.

10. Makumole mamvu momo matungila Solomo nzo zazole, nzo a Mfumu ye nzo akitinu bu mamana vika—

1 Nt. 6: 38. 7: 1. 2 Lus. 8: 1 b.

11. Hilami, ntinu ku Tilo, bu kayekumuna kwa Solomo nti miansedeli, nti miansipelesi ye wola, mu yonso ntalu yikalomba—buna ntinu Solomo wavana Hilami makumole mambanza mu Ngaliela.

12. Kansi Hilami bu kavaika mu Tilo mu kwe tadi mbanza zozo zamvana Solomo, buna kazola zo ko,

13. kansi wavova: Nki ampil' ambanza zozo ziwampeni, mpangi ami? Yandi wabika zo nsi a Kabuli, bonso buzibikwanga nate ye bwabu.

14. Kansi Hilami wakifidisila nkama ye makumole natalenta biawola kwa ntinu.

15. Bonso bwabu bwakala mu bisadi biatumisa Solomo mu tunga nzo a Mfumu ye yandi nzo ye Milo, tumbu tua Yelusalemi ye mpe Hasoli, Mengido ye Ngeseli.

2 Sam. 5: 9. 1 Nt. 5: 13.

16. (Kadi Falao, ntinu ku Ngipiti, wakihalukila ye wabaka Ngeseli, wayoka dio mu tia ye wavonda bakananita bakala mu mbanza, mboki wavana dio bonso nkailu kwa mwan' andi wanke-nto, i nkazi a Solomo.

Yos. 16: 10.

17. Kansi Solomo watungulula Ngeseli ye Bete-Holoni diabanda mpe,

18. ye mpe Balati ye Tamali mu nsi yankatu muna mu nsi,

19. mboki mbanza zazonsono zabiyudukwa za Solomo ye mbanza zamakalu ye mbanza zabakavulu ye biankaka biakala Solomo nsatu mu tunga mu Yelusalemi, mu Lebanoni ye mu nsi yina yayonsoo yavuwa mu kimfumu kiandi.)

1 Nt. 4: 26. 10: 26.

20. Bantu babonsoo basadidila mu baamolita, bahetita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, buna bona bakabena bana ba Isaeli ko,

21. i bana bau basadidila mu nsi, i yau balembana bana ba Isaeli mu fula, Solomo wabavanga bakala sielo biabi-ndama mu salu, bonso bubenina nate ye bwabu.

22. Kansi Solomo kavanga muntu mu bana ba Isaeli nanga ko, kansi bayika binwani ye bayika sielo biandi ye ntuti ye makesa ye bayika nkengi miamakalu mandi ye bakavulu bantentama.

8 Mose 25: 39 b.

23. Ngudi zankengi miasalu bia Solomo bakala nkama tanu ye makumatanu; yau batuma bantu basala bisalu.

24. Kansi mwana wankento wa Falao bu kakatuka mu mbanz' a Davidi ye wanatuka mu nzo yikantungila, buna mboki katunga Milo mpe.

1 Nt. 3: 1. 7: 8.

25. Solomo wayoka minkailu ngioka tatu tatu mvu mvu i nkailu miangioka ye miamatondo va disalu dikatungila Mfumu, ye mboki wakwika biamfwitisi mwiwi va zizi kia Mfumu. I buna wamana tunga nzo.

2 Lus. 4: 1. 7: 7.

26. Ntinu Solomo watunga mpe zinzaza ku Esioni-Ngebeli diena ku Eloti mu simu diambu wa Mbwaki mu nsi a Edomi.

27. Kansi mu nzaza zozo Hilami mpe wafidisa mu bantu bandi bankwa mianzaza bakala nduka mu mbu va kimosi ye bantu ba Solomo.

28. Yau bayenda ku Ofiliye balandisa wola kuna nkama ia ye makumole natalenta bibatuala kwantinu Solomo.

KAPU 10.

Ntinu nkama ku Saba wabumina kwa Solomo. Kimvwama ye nzitusu bia Solomo; nduenga zandi ye nene kwandi. Makalu mandi ye bakavulu bandi.

Ntinu nkama ku Saba bu kawa kumu mu Solomo va kimosi ye nkumbu a Mfumu, buna wayiza niu kuntonta mu nsava.

2 Lus. 9: 1 b. Mat. 12: 42. Luk. 11: 31.

2. Yandi wayiza ku Yelusalemi ye bantu babingi bannama ye bakamela banata nzenzo miansunga ye wola mu mbidi akunku ye mpe matadi mantalu. Bu kakota kwa Solomo, wavova mamonsoo makabanza mu ntim' andi.

3. Kansi Solomo wanzibudila biuvu biabionsono; ka lekwa ko kiaswekwa

kwa ntinu, kansi wanzibudila biabionsono.

4. Ntinu nkama ku Saba bu kamona nduenga zazonsono za Solomo ye nzo yikatungidi,

5. ye madia va meza mandi ye nzo zasielo biandi ye wamona yau bansadila, bonso bubasadila salu biau, ye bonso bubavwata ye mboki nwiki biandi, ye bu kamona nkailu miangioka mikayoka mu nzo a Mfumu, buna wabwa mangitukwa.

6. Yandi wavova kwa ntinu: Make-dika i mambu mayawa mu nsi ami mabikwa mu ngeye ye nduenga zaku.

7. Kialeka minu ko mu momo mayakambwa, nate ye mono kibeni ndueki ye mbweni mo mu mami meso; kansi bwabu mbweni, vo kiakembo mpe ndambu ko. Ngeye ulutidi kala nduenga ye kimvwama, ye kumu kiyawilu kiatele fuma.

8. Mayangi mena ye babakala baku, mayangi mena ye sielo biaku biabi bikalanga mu kimfini kiaku ntangu zazonsono biwanga nduenga zaku.

9. Bika Mfumu, Nzambi aku, kasi-kwa, umweni nkembo mionio mu ngeye, bu kakuvwandisi va kiandu kiakimfumu kia Israeli! Inga, Mfumu bu kazolanga Israeli ntangu yikayimani, i kuma wakuvengi ntinu, kidi wasadila mina ye nsiku.

1 Nt. 5: 7.

10. Yandi wavana ntinu nkama mosi ye makumole matalenta biawola, ye mpe nzenzo miansunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu; kunku kiakinene kianzenzo miansunga kiavana ntinu nkama ku Saba kwa ntinu Solomo ka kiateka kotuswa mu nsi ko.

11. (Mboki nzaza za Hilami, bu zalandisa wola ku Ofili zanata mpe nti miaalamunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu matuka ku Ofili.

1 Nt. 9: 26 b.

12. Mu nti miaalamunga ntinu wawangisa nsingumu ku nzo a Mfumu ye nzo akitnu, ye mpe nsambi ye pesalata kwa minyimbidi. Nti miaalamunga mu kunku kiampila yoyo ka miatualwa vo miamonika nate ye bwabu ko.)

13. Kansi ntinu Solomo wavana ntinu nkama ku Saba biabionsono bikazola ye bikalomba, mboki mpe bina biankaka biamvana Solomo mu diambu diakinkaila kiandi kiakitinu. Mboki yandi wavutuka ye wayenda ku nsi andi diaka ye sielo biandi.

14. Wola watambula Solomo mvu ka mvu wateza zitu kiankama samba-

nu ye makumasambanu ye talenta sambanu,

15. mboki wowo watualwa kwa nkiti nianzenzila ye mu masumbu maminiki ye mpe kwa ntinu miantumamana miamionsono miampila mu mpila ye kwa nkumbi zansi.

16. Ntinu Solomo wawangisa nkama zole zankaku zazinene zawola wabesukwa ye wasadila nkama sambanu zasekeli biawola mu nkaku nkaku yampila yoyo,

17. bobo mpe nkama tatu zankaku zazike zawola wabesukwa ye wasadila mane bitatu biawola mu nkaku nkaku yampila yoyo; ntinu wamanika zo mu nzo amfnd' a Lebanoni.

1 Nt. 7: 2.

18. Mboki ntinu wawangisa kiandu kiakinene kiakimfumu mu mpungi ye waladika kio mu wola wabiza.

19. Kiandu kiakala kikada kiansumbukwa sambanu, ye nin' akiandu yakala yavindumuka ku ntandu; ku lueka lueka luavwandu kwakala nsikumu zamoko ye nkozi zole zatelama va mbel' ansikumu zamoko;

20. kumi ye nkosi zole zatelama vana va nsumbukwa sambanu zakikada mu tueka tuatole. Lekwa kiampila yoyo ka kiateka vanga mu kimfumu kiankaka ko.

21. Lekwa biabionsono bianwina ntinu Solomo biakala biawola, ye lekwa biabionsono mu nzo amfnd' a Lebanoni biakala biawola wabiza; biapalata ka biakala ko, biabanzulwa vo ka lekwa ko mu ntangu a Solomo.

22. Kadi ntinu wavwa zandi nzaza za Talisi mu mbu ye nzaza za Hilami; nzaza za Talisi zaluaka mu mvu watatu ntatu ye zanata wola ye palata, mpungi, bankewa ye bankelele.

23. Ntinu Solomo walutila ntinu miankaka miamionsono va ntoto mu kimvwama ye mu nduenga.

1 Nt. 3: 12 b. 1 Lus. 29: 25. 2 Lus. 1: 1.

24. Bantu batuka mu nsi zazonsono babumina kwa Solomo mu wa nduenga zozo zatula Nzambi mu ntim'andi.

1 Nt. 4: 34.

25. Buna muntu muntu mu yau wanata minkailu: lekwa biapalata ye biawola, mimvwatu, biluazu, nzenzo miansunga, bakavulu ye bimula. Bobo bwakala mvu ka mvu.

26. Solomo wayonzika mpe makalu ye bakavulu bantentama ye wabaka funda dimosi ye nkama ia zamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavulu bantentama; biau biatulwa mu mbanza

zamakalu ye ku Yelusalemi kwa ntinu kibeni.

1 Nt. 4: 26. 9: 19. 2 Lus. 1: 14 b.

27. Ntinu wavanga, vo palata biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli miakala bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.

28. Bakavalu batombisa Solomo batuka mu nsi a Ngipiti; nsumbi miantinu mialandisa kabu mu yau mu ntalu ambangu.

2 Lus. 1: 16.

29. Kalu kalu dialanduswa ku Ngipiti diafutulwa nkama sambanu zasekeli biapalata ye kavalu kavalu nkama mosi ye makumatanu. Bobo mpe bampila yoyo batuala mu moko mau kwa ntinu miamionsono miabahetita ye kwa mintinu ku Alami.

KAPU 11.

Bakazi ba Solomo ye lusotokono luandi mu Mfumu. Ngita kwa Solomo; mbikulu a Ahia. Mfwilu a Solomo.

Kansi ntinu Solomo wazola mpe bakento babingi bansi zanzenza va kimosi ye mwana wankento wa Falao: bakento bamoabita, bakento baamonita, bakento baedomita, bakento basidonita ye bahetita,

2. bakento babantu bobo babika Mfumu kwa bana ba Isaeli: Ka luna kubakwela ko, ye yau ka bana kulukwela ko; buna balenda sindisila ntima mieno mu sotuka ye nama nzambi zau. I yau Solomo wazola.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3 b. 17: 17.

3. Yandi wakala ye nkama nsambodia zankama zakimfumu ye nkama tatu zabakento bakiavengama; bakento bobo basindisila ntim' andi mu sotuka.

4. Kadi Solomo bu kanuna, bakento basindisila ntim' andi mu sotuka kwa nzambi zankaka, ye ntim' andi ka wakwikama kwa Mfumu, Nzambi andi ko, bonso bwakala ntim' asandi Davidi.

5. Nkianguu Solomo wanama Astaloti, nzambi yankento yabasidonita, ye Milikomi, i nkankumusu abaamonita.

Nkong. 2: 13. 2 Nt. 23: 13.

6. Solomo wavanga monso makala mambi mu meso ma Mfumu ye kanama Mfumu mu mamonsono ko, bonso bwavanga sandi Davidi.

7. Kadi Solomo watunga vuma kianangama kwa Kemosi, i nkankumusu abamoabita, va mongo vatalane ye Yelusalemi, ye kwa Moloki mpe, i nkankumusu abana ba Amoni.

4 Mose 21: 29. 2 Nt. 28: 13.

8. Bonso bobo kavanga kwa bakento bandi babonsono bansi zanzenza ye bayambudulwa bafwitisa mwisi ye yokila nzambi zau nkailu.

9. Mfumu wakala nganzi mu Solomo, ntim' andi bu wasotuka mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, mpeleko wabwabana yandi mlwabana zole.

1 Nt. 3: 5. 9: 2.

10. ye wamvana iupe nsikudukusu yakwikama mu diambu diodio, vo kana nama nzambi zankaka ko. Kansi kakeba momo mankamba Mfumu ko.

1 Nt. 6: 12.

11. Nkianguu Mfumu wavova kwa Solomo: Bu weka bobo, bu kukebele luwawanu luami ye nkondo miani miyakuvuni ko, buna ngina zioskuna kimfumu kwa ngeye ye vana kio kwa sielo kiaku.

1 Sam. 15: 28. 28: 17. 1 Nt. 12: 15 b. 14: 8.

12. Kansi mu diambu diasaku Davidi kizolele bo vanga mu ntangu aku ko, ngina kio zioskuna mu koko kwamwan' aku.

13. Kansi kina kunziokunina kimfumu kiakionsono ko, kansi kanda dimosi ngina vana kwa nwan' aku mu diambu diasielo kiami Davidi ye mu Yelusalemi diyasola.

14. Mfumu watonginika nkakidi a Solomo, i edomita Hadadi; yandi watuka mu butu biantinu mu Edomi.

15. I ntangu yina yakala Davidi ku Edomi ye ntuti ankangu, i Yoabi, wabaluka mu diamisa babilamene, ye buna yandi wavonda babakala babonsono ku Edomi—

2 Sam. 8: 14. 1 Lus. 18: 12 b.

16. kadi Yoabi ye Isaeli diadionsono balengila kuna mu ngonda sambanu, nate ye wamana fukisa babakala babonsono mu Edomi—

17. buna Hadadi wataba va kimosi ye babakala bankaka baedomita basielo biasandi, ye baluaka ku Ngipiti; buna Hadadi wakala ntaudi yantwenia.

18. Yau bakatuka ku Midiani ye baluaka ku Palani ye bavitika bantu ku Palani ye baluaka ku Ngipiti, kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye ndieu wamvana nzo ye wamvangudila biangiundudila ye wamvana nsi.

19. Hadadi wamona nlemvo waunene mu meso ma Falao, ye ndieu wankwedisa mpangi ankam' andi, i mpangi ankama Tapenesi.

20. Mpangi yoyo ya Tapenesi wambutila mwana wabakala Ngenubati, ye Tapenesi wanyemunina mu nzo a Falao; mboki Ngenubati wakala mu nzo a Falao mu bana bababakala ba Falao.

21. Hadadi ku Ngipiti bu kawa vo Davidi wayenda vundi kwa mase mandi, ye vo ntuti ankangu Yoabi wafwa, buna Hadadi wavova kwa Falao: Ungiambula ngienda ku nei ami.

22. Kansi Falao wavova kwa yandi: Nki ukondolo vava ye mono, bu uzolele kwenda ku nei aku? Yandi wavutula: Ka bwa ko, kansi ungiambula ngienda.

23. Nzambi watonginika nkakidi wanaka mpe kwa yandi, i Lesoni, mwan' a Eliada, wataba mu mfumu andi Hadadeseli, ntinu ku Soba.

24. Mboki Davidi bu katengusa menga mau, buna yandi wakiyonzikila bantu ye wakala ntuti akabu dianzenzila; mboki bayenda ku Damasko ye bakala kuna ye bakivanga zimfumu mu Damasko.

2 Sam. 8: 3 b. 10: 18.

25. Ndieu wakala nkakidi a Isaeli ntangu zazonsono zakala Solomo moyo, mboki yayibi yoyo yavanga Hadadi. Yandi wakankumukina Isaeli; yandi wakala ntinu a Alami.

26. Umosi mu sielo bia Solomo, nkumbu andi Yelobami; yandi i mwan' a Nebati, efalaimita, ku Seleda, ye nkumbu ambut' andi Selunga i fwola. Yandi wasangata koko kwandi kwa ntinu.

2 Lus. 18: 6.

27. Bila kikasangata koko kwandi kwa ntinu i bonso bwabu. Solomo watunga Milo; yandi wazola lungisa vuma kikondolo sianu mu mbanz' asandi Davidi.

2 Sam. 5: 7, 9. 1 Nt. 9: 15, 24.

28. Yelobami wakala bakala dianswalu ye diakikesa; Solomo bu kamona, vo toko diodio diakala ngolo mu salu kiandi, wanyadisa mu salu biabionsono biabindamana nzo a Yosefi.

29. Mu ntangu yina vakiakala, vo Yelobami wawaika mu Yelusalemi; buna mbikudi Ahia ku Silo wankika, ye yandi wakifuka yunga kiamona, yau bakala babole kaka va yinza.

30. Ahia wasimba yunga kiamona kikavwata, ye wakaba kio mu kunku kumi ye birole.

31. Mboki wavova kwa Yelobami: Ukibongila kumi diakunku vava. Kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono nzolele zikuna kumfumu mu koko kwa Solomo ye vana kumi diamakanda kwa ngeye;

32. kansi kanda dimosi kaka yandi una yambulwa kasimba mu diambu diasielo kiami Davidi ye mu diambu dia

Yelusalemi, i mbanza yiyasola mu makanda mamonsono ma Isaeli—

Lumb. 182: 10 b.

33. mu diambu dia bu bansisidi ye basambidi Astaloti, nzambi yankento yabasidonita, Kemosi, nzambi a Moabi, ye Milikomi, nzambi abana ba Amoni, ye ka badieti mu nzila zani ko, ka bawengi monso mena masonga mu meso mami ko, bonso bwena nkondo ye nsiku miami, bonso bwavanga sandi Davidi.

34. Kansi kizolele katula ndambu akimfumu kwa yandi kibeni ko, kansi nzolele kazingila bonso dingizi ntangu zazonsono zikena moyo mu diambu diasielo kiami Davidi uyasola mu diambu diawakeba nsikudukusu ye nkondo biami.

35. Kansi ngina katula kitinu kwa mwan' andi ye vana kio kwa ngeye, i kumi diamakanda.

36. Kwa mwan' andi ngina vana kanda dimosi, kidi sielo kiami Davidi una baka mwinda ntangu zazonsono va zizi kiami mu Yelusalemi, i mbanza yayi yiyakisodila mu nanimisa yo nkumbu ami.

2 Sam. 21: 17. 1 Nt. 15: 4. 2 Nt. 8: 19.

2 Lus. 21: 7.

37. Nkiangunu bwabu nzolele kubonga, ye una yala biabionsono biuna zola; ngeye una kala ntinu kwa Isaeli.

38. Vo ngeye una wa mamonsono maikembi ye diata mu nzila zani ye vanga masongele mu meso maini, mpati wakeba nkondo ye nsikudukusu biami bonso bwavanga sielo kiami Davidi, buna ngina kala yaku ye kutungila nzo yina kwikama, bonso buyatunga yampila yoyo kwa Davidi, ye ngina kuvana Isaeli.

1 Nt. 3: 14. 9: 4.

39. I kuma ngina longa nkun' a Davidi ndongi, kansi ka ntangu zazonsono ko.

40. Buna Solomo watonta vonda Yelobami; kansi Yelobami wananguka ye wataba ku Ngipiti kwa Sisaki, ntinu ku Ngipiti, ye yandi walengila mu Ngipiti nate ye mfwilu a Solomo.

41. Masidi mu kambwa mu Solomo, mu mamonsono makavanga ye mu nduenga zandi, mau masonukwa mu lusansu lua Solomo.

2 Lus. 9: 29 b.

42. Ntangu yina yayala Solomo mu Yelusalemi mu Isaeli diadionsono yakala makumaia mamvu.

43. Solomo wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Lehabami wanvingana kitinu.

KAPU 12.

Lehabami i ntinu. Kumi diamakanda masotuka mu nzo a Davidi. Yelobami i ntinu a Isaeli. Nsamu wambikudi Semaya. Yelobami wasambila mwan' angombe ku Dani ye Beteli.

Lehabami wayenda ku Sekeni, kadi Isaeli diadionsono dialuaka ku Sekeni mu kumvanga ntinu.

2 Lus. 10: 1 b.

2. Yelobami, mwan' a Nebati bu kawa bo—kadi yandi wakala ku Ngipiti kukatinina mu diambu diantinu Solomo; nkiangunu Yelobami wakala kundu ku Ngipiti,

1 Nt. 11: 40.

3. kansi bantumisa—buna Yelobami ye bundu diadionsono dia Isaeli baluaka ye bavova kwa Lehabami ye bata:

4. Saku diavanga vangu kieto kiavita ngolo, kansi bwabu lengisa salu biangolo ye vangu kiazitu, i kina kiatutuika saku, buna tuzolele kusadila.

5. Yandi wabavutudila: Lukatukeno ye luvingila lumbu tatu, ye mboki luvutuka kwa mono. Bantu bayenda.

6. Buna ntinu Lehabami wayuvula nduengoso kwa bangudi zabantu basala salu biasandi Solomo, bu kakala moyo; yandi wavova: Nki amvutulu luzolele kunduengisila mu vana bantu baba?

7. Yau bamvutudila ye bavova: Vo ngeye weka sielo kiabantu baba bwabu ye una kubasadila, vo una dimba ndombolo au ye vova mambu mabiza kwa yau, buna yau mpe bana kala sielo biaku ntangu zazonsono.

8. Kansi kavumina nduengoso yamvana bangudi zabantu ko, kansi wayuvula nduengoso kwa bamatoko bakulakana yandi, i bakala mu salu biandi.

9. Yandi wavova kwa yau: Nki amvutulu luzolele kutuluegisila mu vana bantu baba bavovele kwa mono ye batele: lengisa vangu kina kiatutuika saku?

10. Buna matoko makulakana yandi bamvutudila ye bavova: Ebu una vova kwa bantu baba bavovele kwa ngeye ye batele: saku diavanga vangu kieto zitu, kansi ngeye, lengisa kio kwa yeto—buna una vova kwa yau: Nlemba ami ulutidi ke ulutidi nkobo mu luketo luasami.

11. Nkiangunu luzaya bwabu, vo sami walutuika vangu kiazitu, buna ngina lutisila vangu kieno zitu; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina kululongidika mu zinkutu.

12. Yelobami ye bantu babonsono baluaka kwa Lehabami mu lumbu kiantatu, bonso bwakamba utinu, bu kavova: luvutuka kwa mono mu lumbu kiantatu.

13. Buna ntinu wavana bantu mvutulu yangolo; kadi waniafuna nduengoso yina yamvana bangudi zabantu.

14. Yandi wabakamba, bonso bwalungisila matoko ye wavova: Vo sami wavanga vangu kieno kiazitu, buna ngina lutisila vangu kieno mu zitu; vo sami walulongidika mu kokoto, buna ngina kululongidika mu zinkutu.

15. Nkiangunu ntinu kawila bantu ko; kadi Mfumu wayambula bwayendila bobo, kidi Mfumu kendisa mambu detila, i mau makavova kwa Yelobami, mwan' a Nebati, mu Ahia ku Silo.

1 Nt. 11: 11, 31 b.

16. Isaeli diadionsono bu diamona, vo ntinu kazola kubawila ko, buna bantu bavana ntinu mvutulu yayi: Nki antuadi tuena mu Davidi? Ka tuena kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Isaeli, vutuka kwaku ku nzo zakuto! Kenga nzo aku ngeye kibeni, Davidi. Mboki Isaeli diavutuka ku nzo zau zakoto.

2 Sam. 20: 1. Zing. 16: 1.

17. Mu baisaelita bakala kundu mu mbanza za Yuda kaka, Lehabami wakala ntinu.

18. Ntinu Lehabami bu kafidisa Adolami wakenga salu bialusalu, Isaeli diadionsono diamvonda mu matadi; ntinu Lehabami kibeni wakatwa maka nswalu mu kalu diandi ye taba ku Yelusalemi.

2 Sam. 20: 24.

19. Buna Isaeli diasotuka mu nzo a Davidi ye diamana vambana mu yau nate ye bwabu.

20. Kansi Isaeli diadionsono bu bava, vo Yelobami wavutuka, bantumisa ku lukutukunu lubantu ye bamvanga ntinu kwa Isaeli diadionsono; ka muntu ko watatamana ye nzo a Davidi kansi kanda dia Yuda kaka.

21. Lehabami bu kaluaka ku Yelusalemi, wakutikisa nzo yayonsono ya Yuda ye kanda dia Benyamini, nkama ye lunani lnabinwani biasolwa, mu nwana ye nzo a Isaeli ye bakila bo diaka kiti-nu kwa Lehabami, mwan' a Solomo.

2 Lus. 11: 1 b.

22. Kansi mambu ma Nzambi mayiza kwa muntu wa Nzambi Semaya; yandi wavova:

23. Kamba kwa Lehabami, mwan' a Solomo, ntinu a Yuda, ye kwa nzo yayo-

nsono ya Yuda ye Benyamini ye kwa bantu bankaka ebu :

24. Mfumu vovele ebu : Ka luna kwenda nwanisa mpangi zeno, bana ba Israeli ko. Luvutuka ku nzo zeno, muntu muntu ku yandi, kadi momo mavengo matukidi kwa mono. Bawa mambu ma Mfumu ye bavutuka ye bayenda nzila zau, bonso bwatuma Mfumu.

25. Kansi Yelobami watunga Sekemi mu miongo mia Efalaini ye wakala kuna ; kuna kakatuka ye watunga Penieli.

1 Mose 32: 30.

26. Yelobami wavunguta : Ntangu yankaka kitinu kilenda vutuka kwa nzo a Davidi.

27. Kadi vo bantu baba balenda baluka ku Yelusalemi mu vana nkailu miamponda mu nzo a Mfumu, buna ntima miabantu baba milenda vutuka kwa mfumu au Lehabami, ntinu a Yuda ; inga, buna balenda kumponda ye mboki vutuka kwa Lehabami, ntinu a Yuda.

28. Ntinu bu kamana yindula diodio, wavanga bana bole bangombe bawola. Mboki wavova kwa bantu : Bwabu vele ngiendolo zeno ku Yelusalemi zilenda lunga. Tala, vava vena Nzambi aku, Israeli, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 32: 4, 8. 2 Nt. 17: 16.

29. Yandi watedimisa umosi ku Beteli, ye wankaka katedimisa ku Dani.

Nkong. 18: 20 b.

30. Diodio diayika masumu ; bantu bayenda mpe nate ye kuna Dani mu sambila umosi mu yau.

2 Mose 20: 4. 1 Nt. 14: 16. 2 Nt. 10: 29. 17: 21.

31. Yandi watunga mpe nzo zavuma bianangama ye wavanga nganga zatuka mu dionso kabu mu bantu, bampila yoyo bakaba i bana ba Levi ko.

1 Nt. 13: 33. 2 Lus. 11: 15. 13: 9.

32. Yelobami wavanga nkembo mu ngonda yanani, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda, wafwanana ye nkembo mu Yuda, ye wabaluka ku disalu yandi kibeni ; bobo kavanga ku Beteli, bu kayoka minkailu kwa bana bangombe bakavanga. Ku Beteli yandi watumba yau bakavanga nganga zavuma bianangama.

3 Mose 23: 34 b.

33. Ku salu dikavanga ku Beteli yandi wabaluka mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yanani, ngonda yoyo yikasola mu mandi mabanza. Kadi buna yandi wavanga nkembo kwa bana ba Israeli ye wabaluka ku disalu mu kwika biamfwitisila mwisi.

KAPU 13.

Muntu wa Nzambi ku Yuda ye mbikudulu andi mu disalu ku Beteli. Mbikudi wankulu ku Beteli ye mfwilu amuntu wa Nzambi. Masumu mankaka ma Yelobami.

Kansi buna muntu wa Nzambi watuka ku Yuda waluka ku Beteli mu diambu diantumunu a Mfumu, Yelobami bu katelama ku disalu mu kwika biamfwitisila mwisi.

2. Yandi wabokila ku disalu, bonso bwakamba Mfumu ye wavova : Disalu, disalu, Mfumu vovele ebu : Tala, nzo a Davidi yina butulwa mwana, nkumbu andi Yosia ; yandi una vonda nganga zavuma bianangama va ntandu aku, i zau zikwikanga biamfwitisila mwisi va ngeye, ye buna visi biabantu bina zinu swa va ngeye.

2 Nt. 23: 15 b.

3. Mu ntangu yina wavana mpe dimbu, bu kavova : Kiaki i dimbu mu diodio, vo i Mfumu wakamba dio : tala, disalu dina tenduka, ye bombe va ntandu dina yitika.

4. Mfumu Yelobami bu kawa mambu momo mabokila muntu wa Nzambi ku disalu ku Beteli, walambula koko kwandi tuka mu disalu ye wavova : Lun kamata. Kansi koko kukanlambudila kwafumpuka, ye walembana ko vutula diaka.

5. Salu diatenduka, ye bombe va disalu diayitika—i dimbu kiavana muntu wa Nzambi mu ntumunu a Mfumu.

6. Buna ntinu wabula mbembo ye wavova kwa muntu wa Nzambi: Bombidila vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, ye undila nivutu, kidi yalenda vutula koko kwami diaka. Muntu wa Nzambi wabombidila vantadisi a Mfumu ; buna ntinu lendele mu vutula koko kwandi diaka, ye kwakala nadede bonso bukwa teka kala.

2 Mose 8: 8. 9: 28. 10: 17. 4 Mose 21: 7.

7. Buna ntinu wavova kwa muntu wa Nzambi: Undama ku nzo ami ye ukivongisa ; mboki nzolele kuvana nkailu.

8. Kansi muntu wa Nzambi wavutula kwa ntinu : Vo zolele kumpama mpe ndambu abina bilenda tezwa mu nzo aku, kilendi kunama ko ; vava va vuma kiaki kizolele dia vo nwa ko.

4 Mose 22: 18. 24: 13.

9. Kadi Mfumu wankembi ye vovele ebu mu mambu mandi : Ngeye kuna dia vo nwa ko vo vutukila nzila yimosi yiwizidi.

10. Mboki wayendila nzila yankaka ye kavutukila nzila yimosi yikayizila ku Beteli ko.

11. Kansi ku Beteli kwakala mbi-kudi wankulu. Mwan' andi wayiza kunkamba mamonsono mavanga muntu wa Nzambi lumbu kina ku Beteli, bonso bukavova kwa ntinu. Bu bakaniba momo kwa sau,

12. Buna sau diabayuvula, yonso nzila yikayendila. Bana bandi bamona nzila yayendila muntu wa Nzambi watuka ku Yuda.

13. Buna yandi wavova kwa bana bandi: Lunkangila kiandu va mpunda. Bu bamana kunkangila kiandu va mpunda, buna watentama yo,

14. ye wayenda landi muntu wa Nzambi ye wammona kukavwanda kansi antelebinta; yandi wanyuvula: Ngeye i muntu wa Nzambi utukidi mu Yude? Yandi watambudila: Inga.

15. Buna wavova kwa yandi: Undana ku nzo ami ye dia yami.

16. Kansi yandi wavutula: Kilendi vutuka yaku ye kunama ko, ye kizolele dia ye nwa yaku vava vuma kiaki ko;

17. kadi bobo mono yakembo mu ntumunu a Mfumu! Kuna dia vo nwa kuna ko; ngeye kuna mpe vutukila nzila yimosi yawayendila kuna ko.

18. Yandi wavova kwa yandi: Mono mpe i mbikudi bonso ngeye, ye mpofi yivovele kwa mono mu lutumunu lua Mfumu ye tele: Umvutula ku nzo aku ye umvana mu dia ye nwa. Kansi yandi wamvuna.

19. Buna wavutukisa ye yandi ye wadia mu nzo andi ye wanwa.

20. Kansi bu bavwanda ku meza, mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi wamvutula.

21. Yandi wabokila kwa muntu wa Nzambi watuka ku Yuda, ye wavova: Mfumu vovele ebu: Bu utinguni ntumunu a Mfumu ye kukebele nsikuduku yikuveni Mfumu, Nzambi aku ko,

22. kansi uvutukidi ye didi ye nwini mu vuma kikakukanikina mu dia ye nwa, buna nitu aku yafwa ka yina luaka mu ndiamu amase maku ko.

23. Bu kamana dia ye nwa, wankangila kiandu va mpunda, i kwa mbikudi ukavutula.

24. Ndieu wayenda; kansi nkosi yambwabana mu nzila ye yamvonda. Mboki nitu andi yafwa yabindalala muna mu nzila, mpunda bu yatelama

va lueka luandi, ye nkosi mpe yatelama va lueka luandi yafwa. 1 Nt. 20: 38.

25. Bantu bavioka kuna, bu bamona nitu yafwa yabindalala mu nzila ye nkosi yatelama vana va nitu yafwa, buna bakota mu mbanza yakala mbikudi wankulu, ye bakamba dio muna.

26. Mbikudi wamvutula mu nzila, bu kawa bo, wavova: I muntu wa Nzambi watinguni ntumunu a Mfumu; nkiangunu Mfumu umveni mu ngolo zankosi ye yau yankosele ye yamvondele, bonso bwakedi mambu mavovele Mfumu kwa yandi.

27. Mboki wakamba bana bandi, vo bana kunkangila kiandu va mpunda; yau bakanga yo kiandu.

28. Yandi wayenda ye wamona nitu yafwa yabindalala mu nzila ye mpunda ye nkosi batelama vana va nitu yafwa; nkosi ka yadia lekwa mu nitu yafwa ko ye ka yakosa mpunda ko.

29. Buna mbikudi wabonga nitu yafwa yamuntu wa Nzambi ye waten-sika yo va mpunda ye wavutula yo; mbikudi wankulu wakota mu mbanz' andi mu dila dizi ye kundiamisa.

30. Yandi watula nitu andi yafwa mu yandi ndiamu; bandila dizi ye babokila: Engwa, mpangi ami!

Yel. 22: 18.

31. Bu kamana kundiamisa, wavova kwa bana bandi bababakala: Bu ngina fwa, buna lundiamisa mu ndiamu yoyo yadiamuswa muntu wa Nzambi; lutula visi biami ku lueka luavisi biandi.

32. Kadi mu kedika diambu diodio dina kwenda detila dikabokila mu ntumunu a Mfumu ku disalu ku Beteli ye ku nzo zazonsono zavuma bianangama mu mbanza za Samalia. 2 Nt. 23: 15 b.

33. Diodio bu diavangama, mwanki Yelobami kabangumuka ko mu nzil' andi yambi, kansi wavutuka vanga babakala nganga zavuma bianangama batuka mu bonso bonso bantu; wonso wazola bo watambula mfuluzulu amoko kwa yandi mu kala ngang' avuma bianangama. 2 Mose 28: 41. 1 Nt. 12: 31.

34. I bonso bobo nzo a Yelobami yavodila masumu, ye diodio i bila kiyavinsukusulwa ye yafukusulwa mu ntoto.

KAPU 14.

Mbikudulu a Ahia mu nzo a Yelobami. Mfwilu a Yelobami. Luyadulu lua Lehabami mu Yuda. Yelusalemi diatanwa kwa Susaki. Mfwilu a Lehabami.

Mu ntangu yina Abia, mwan' a Yelobami wabaka yela.

2. Buna Yelobami wavova kwa nkazi andi: Telama ye vuna vwata, mpasi muntu kana mona ko, vo ngeye i nkazi a Yelobami, ye wenda ku Silo, kadi kuna kwena kundn kiambikudi Ahia, i yandi wakamba mu mono, vo ngina kala ntinu kwa bantu baba. 1 Nt. 11: 29 b. 12: 15.

3. Nata kwaku kumi diamampa, mbolo ye mvungu aniosi ye kota kwa yandi; buna yandi una kukamba, bonso buna kadila mu ntaudi.

4. Nkazi a Yelobami wavanga bo; yandi watelama ye wayenda ku Silo ye waluka ku nzo a Ahia. Ahia walemibana mona, kadi meso mandi mafwa mu diambu diandununu.

1 Sam. 4: 15.

5. Kansi Mfumu wavova kwa Ahia: Bwabu nkazi a Yelobami lueki mu kuyuvula mu mwan' andi, kadi yandi wena yela; ebu ye ebu una vova kwa yandi. Kansi bu kana kwiza, yandi una vuna kinzenza.

6. Ahia bu kawa nkindu atambi bi-andi, bu kakota mu mwelo, wavova: Kota kwaku, unkazi a Yelobami. Mu nkiamu weti vuna kinzenza, bu yatununu mu kuvana nsamu wambalu?

7. Wenda wakamba Yelobami: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono izangudi mu bantu ye itumbidi dingizi kwa bantu bami Isaeli,

8. ye nziokone kimfumu mu nzo a Davidi ye mpeni kio kwa ngeye. Kansi ngeye kwakedi bonso sielo kiami Davidi ko, wakeba nsikudukusu zami ye wandama mu ntini' andi wawonsono, ye wavanga momo kaka makala maso-nga mu meso mami, 1 Nt. 11: 11, 31.

9. kansi ngeye lutidi babonsono bakutekila mu vanga yambi, ye ukatuki-di ye ukukivangidi nzambi zankaka, i teki biayitulwa mu kumfwemisa, ye umpetele ku nim'aku.

10. Nkiangu nu ngina bwisa kubu mu nzo a Yelobami ye fukisa babo bena moyo mu nzo a Yelobami, ye babake ye babanene mu Isaeli; mono ngina komba nzo a Yelobami napekwa, bonso bukombulwanga mbole, nate ye una suka nampia.

1 Nt. 15: 29. 16: 3 b. 21: 21.

11. Ndieu mu nzo a Yelobami una fwa mu mbanza, mbwa zina kundia, ye una fwa ku mbazi wa nsi, nuni zazulu zina kundia, kadi bobo Mfumu vovele.

12. Nkiangu nu nanguka kwaku wavutuka ku nzo aku. Kulu kwaku bu kuna kota mu mbanza, mwana ntumbu fwa.

13. Isaeli diadionsono dina kundila dizi, ye yandi una diamuswa; kadi yandi kaka mu nzo a Yelobami una luaka ku ndiamu, mu diambu diakadi mu nzo a Yelobami mwamonika diambu mu yandi diakala diambote vantadisi Mfumu, Nzambi a Isaeli.

14. Kansi Mfumu una kukitongini-kina ntinu kwa Isaeli mu fukisa nzo a Yelobami, lumbu bu kina kwiza. Kansi nki? Bwabu bu kivangulu.

15. Inga, Mfumu una banda Isaeli, mpasi bafwanana ye mabu meti tembila yeku-yeku mu nlangu, ye yandi una vuza Isaeli mu nsi yayi yabiza yikavana kwa mase mau ye kubamwangisa mu simu diankaka dianzadi, bu bakivengi Asela ye bafwemesene bo Mfumu.

2 Nt. 17: 18, 23.

16. Yandi una niokuna Isaeli mu diambu diamasumu momo mavola Yelobami ye mu mau kavodikisila Isaeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

17. Buna nkazi a Yelobami wananguka ye wayenda ye waluka ku Tilisa; bu kaluaka va vaka kianza, ntaudi ntumbu fwa.

18. Yandi wadiamuswa, ye Isaeli diadionsono diandila dizi, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu sielo kiandi mbikudi Ahia.

19. Masidi mu kambwa mu Yelobami, mu nivita zandi ye mu luyadulu luandi, mau masonukwa mu lusansu luaninu mia Isaeli.

20. Ntangu yina yayala Yelobami yakala makumole ye mvu miole. Yandi wayenda vundi kwa mase mandi; mwan'andi Nadabi wamvingana kitinu.

21. Lehabami, mwan' a Solomo, wakala ntinu mu Yuda. Makumaia ye mvu mosi miakala ye Lehabami, bu kakala ntinu, ye yandi wayala kumi ye mvu nsambodia ku Yelusalemi, i mbanza yasola Mfumu mu makanda mamonsono ma Isaeli mu nanimisa yo nku-ambu andi. Nkumbu ambu' andi i Nama, i amonita.

2 Lus. 13: 13.

22. Yuda diavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; yau balutila

mase mau mu kumfweinisa mu masumu mabavolanga.

23. Kadi yau mpe bakitungila vuma bianangama ye bimana ye Asela va bi-ntuntubulu biabionsono biabinene ye kungsianti miamionsono miankunzu ;

24. inga, nauza zanolongo zakala mpe mu nsi. Yau bavukumukina nkankumusuzo zazonsono zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

5 Mose 18: 9. 23: 17.

25. Kansi mu mvu wantanu wangi-adulu antinu Lehabami, Susaki, ntinu ku Ngipiti, wabaluka ku Yelusalemi.

1 Nt. 11: 40. 2 Lus. 12: 2 b., 9 b.

26. Yandi wabonga lekwa biantalu mu nzo a Mfumu ye lekwa biantalu mu nzo akitinu, buna biena kabonga. Yandi wabonga mpe nkaku zawola zavangisa Solomo.

1 Nt. 10: 16 b.

27. Mu fulu biau ntinu Lehabami wavangisa nkaku zansongo, ye wavana zo mu kebwa kwa ntuti zamantadi makenga ku mwelo anzo akitinu.

28. Ntangu ka ntangu ntinu bu kayenda ku nzo a Mfumu, mantadi manata zo ; mboki bavutula zo ku vinga kiamantadi.

29. Masidi mu kambwa mu Lehabami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

2 Lus. 12: 15 b.

30. Kansi Lehabami ye Yelobami banwanasananga ntangu zazonsono zibakala moyo.

1 Nt. 15: 6.

31. Lehabami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi ye mase mandi. Nkumbu ambut' andi, i Nama, i amonita. Mwan' andi Abiami wamvingana kitinu.

KAPU 15.

Abiami ntinu mu Yuda. Asa utinu mu Yuda. Asa wawana ye Bene-Hadadi mu nwanisa Baesa, ntinu a Isaeli. Nadabi ntinu mu Isaeli. Mfundu a Baesa ye mfukusu anzo a Yelobami. Baesa ntinu mu Isaeli.

Mu mvu wakumi ye nani wangi-adulu antinu Yelobami, mwan' a Nebati, Abiami wakala ntinu mu Yuda.

2 Lus. 18: 1 b.

2. Yandi wayala mvu ntatu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Maka, mwan' a Abisalomi.

3. Yandi wadiata mu masumu mamonsono, bonso bwavanga sandi diantekila, ye ntim' andi ka wakwikama kwa Mfumu, Nzambi andi ko, bonso bwakala ntim' asandi Davidi.

1 Nt. 12: 28 b.

4. Nkiangunu mu diambu dia Davidi kaka Mfumu, Nzambi andi, wayambula kabaka mwinda ku Yelusalemi, bu kamvingisila mwan' andi ye wayambula Yelusalemi diakwikama—

2 Sam. 21: 17. 1 Nt. 11: 86. 2 Nt. 8: 19. Lumb. 132: 17.

5. i bobo mu diambu dia Davidi bu kavanga masonga mu meso ma Mfumu ye kavengama mu diambu dimosi ko dikankamba, ntangu zazonsono zikakala moyo, kansi ka mu bungu dina kwa hetita Ulia ko.

2 Sam. 11: 1 b. 12: 9.

6. (Kansi Lehabami ye Yelobami banwanasananga ntangu zazonsono zakala ndieu wantete moyo.)

1 Nt. 14: 30. 2 Lus. 12: 15.

7. Masidi mu kambwa mu Abiami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda. Kansi Abiami ye Yelobami banwanasananga.

8. Abiami wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Asa wamvingana kitinu.

2 Lus. 14: 1 b.

9. Mu mvu wamakumole wangi-adulu a Yelobami, i ntinu a Isaeli, Asa wakala ntinu kwa Yuda.

10. Yandi wayala makumala ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Maka, mwan' a Abisalomi.

11. Asa wavanga masonga mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga sandi Davidi.

12. Yandi wakuba nsuza zanolongo mu nsi ye wakutasa teki biabionsono biavangisa mase mandi.

1 Nt. 14: 24.

13. Mboki watumbula mbut' andi Maka kitinu kiandi mu diambu dia bu kavangisa mama kia Asela ; Asa wakangisa mama kiandi ye wayoka kio mu ndinib' a Kidiloni.

2 Lus. 15: 16 b.

14. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko ; kansi ntim' a Asa wakwikamana Mfumu ntangu yina yikakala moyo.

15. Yandi wakotisa mu nzo a Mfumu bina biabieka sandi ye yandi kibeni nlongo kwa Mfumu : palata, wola ye biwumbwa.

16. Kansi Asa ye Baesa, ntinu a Isaeli, banwanasananga ntangu zibakala moyo.

17. Baesa, ntinu a Isaeli wabaluka ku Yuda ye wabadika tunga Lama mu kakidila bantu ba Asa, ntinu a Yuda, mu vaika ye mu kota.

2 Lus. 16: 1 b.

18. Buna Asa wabonga palata ye wola biabionsono biasala mu vinga biambo-

ngo biano a Mfumu ye mu vinga biambongo biano akitinu ye wayekula bio kwa sielo biandi; mboki ntinu Asa wafidisa bio kwa Bene-Hadadi, mwan' a Tabilimoni, mwan' a Hesioni, ntinu mu Alami, wakala mu Damasko ye watuma: 2 Nt. 12: 18. 16: 8. 18: 15.

19. Bika luwawanu luakala va kati ye mono ye ngeye, bonso bwakala va kati ye sami ye saku. Tala, vava ifidisa ukailu miapalata ye miawola; ka diambu ko, vunza luwawanu luaku bwabu ye Baesa, ntinu a Isaeli, kidi kankatukila.

20. Bene-Hadadi wawa ntinu Asa ye wafidisa ntuti zandi zankangu ku mbanza za Isaeli ye watana Iyoni, Dani, Abeli-Bete-Maka ye Kinaloti diamvimba ye nsi yayonsoyo ya Nafatali. 2 Nt. 15: 20.

21. Baesa bu kawa bo, walemwa mu tunga Lama ye wadingalala ku Tilisa.

22. Kansu ntinu Asa watumisa Yuda diadionsono, ka muntu ko wayambulwa; yau bakatula matadi ku Lama ye nti miasadila Baesa mu tunga. Mu biau ntinu Asa watunga Ngeba mu Benyaminini ye Mispa.

23. Mamonsoyo mankaka masidi mu kambwa mu Asa, mu mavanga mandu mamonsoyo makikese, mu mamonsoyo makavanga ye mu mbanza zikatunga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda. Kansu mu ndununu andi yandi wabaka yela mu malu mandu. 2 Lus. 16: 11 b.

24. Asa wayenda vundi kwa mase mandu ye wadiamuswa ye mase mandu mu mbanz' aandi Davidi. Mwan' andi Yosafati wamvingana kitinu. 2 Lus. 17: 1.

25. Kansu Nadabi, mwan' a Yelobami wakala ntinu kwa Isaeli mu mvu wanzole wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, ye yandi wayala Isaeli mvu miole.

26. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wayenda nzil' asandi ye mu masumu mandu makavodikisila Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b.

27. Kanei Baesa, mwan' a Ahia wanzo a Isakali, wanlekila mfundu, ye Baesa wamvonda ku Ngibetoni diavwa bafilistea; kadi Nadabi ye Isaeli diadionsono dieti kakalala Ngibetoni.

28. I mu mvu wantatu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Baesa wamvonda, ye mboki yandi kibeni wakala ntinu mu fulu kiandi.

29. Bu kakala ntinu, wavonda nzo yayonsoyo ya Yelobami; widi lekwa nkutu kiakala mwela kasisa kio ko mu

nzo a Yelobami, kansu wabunga yo, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu sielo kiandi Ahia ku Silo—

1 Nt. 14: 10, 14.

30. i mu diambu diamasumu mavola Yelobami, makavodikisila Isaeli masumu ye wafwemisina mo Mfumu, Nzambi a Isaeli. 1 Nt. 12: 28 b.

31. Masidi mu kambwa mu Nadabi ye mu mamonsoyo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

32. Kansu Asa ye Baesa, ntinu a Isaeli, banwanasananga ntangu yina yibakala moyo.

33. Mu mvu wantatu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Baesa, mwan' a Ahia, wakala ntinu kwa Isaeli diadionsono ku Tilisa, wayala mu makumole ye mvu ia.

34. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wadiata mu nzil' a Yelobami ye mu masumu mandu makavodikisila Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b.

KAPU 16.

Mbikudulu a Yehu mu nzo a Baesa. Ela ntinu mu Isaeli. Mfundu a Simili ye mfukusu anzo a Baesa. Simili ntinu mu Isaeli, bisi nsi banwanasana mvita. Omili ye Ahabi ntinu mia Isaeli.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yehu, mwan' a Hanani, kwa Baesa; yandi wavova:

2. Tala, mono izangudi mu mfumfuta ye itumbidi dingizi kwa bantu banni Isaeli. Kansu ngeye dieti mu nzil' a Yelobami ye vodekese bantu banni masumu, ye bamfwemese mu masumu mau. 1 Nt. 12: 28 b. 14: 7 b.

3. Nkiangunu mono nzolele komba Baesa ye nzo andi napekwa-pekwa; inga, nzolele vanga kwa nzo aku bonso kwa nzo a Yelobami, mwan' a Nebati. 1 Nt. 14: 10 b. 15: 29. 21: 21 b.

4. Ndienu mu nzo a Baesa una fwa mu mbanza, una diwa kwa zimbwa, ye ndieu mu nzo andi una fwila ku mbazi va nsi, una diwa kwa nuni zazulu.

5. Masidi mu kambwa mu Baesa, mu mau makavanga ye mu mavanga mandu makikese, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Lus. 16: 1 b.

6. Baesa wayenda vundi kwa mase mandu ye wadiamuswa ku Tilisa. Mwan' andi Ela wamvingana kitinu.

7. Kansu mu mbikudi Yehu, mwan' a Hanani, mambu ma Mfumu maluaka

kwa Baesa ye nzo andi mu diambu diayambi yayonsono yikavanga mu meso ma Mfumu, bu kamfwemisa mu mavanga mamoko mandi, bu kakala bonso nzo a Yelobami ye mpe mu diambu dia bu kavonda yo.

8. Mu mvu wamakumole ye sambanu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Ela, mwan' a Baesa, wakala ntinu kwa Israeli ku Tilisa mu mvu miole.

9. Kansi sielo kiandi Simili, ntuti andambu mosi amakalu mamvita, wankila mfundu. Vakiakala bu kasansala ku Tilisa mu nzo a Alasa, ngudi akota dianzo akitinu ku Tilisa,

10. buna Simili waluka kuna ye wamvonda—i mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda—ye mboki yandi kibeni wamvingana kitinu.

11. Bu kakala ntinu ye wavwanda va kiandu kiandi, wavonda nzo yayonsono ya Baesa, ye kasisa lekwa kiyumuna ko ye mboki butu biandi biamenga ye bakundi.

12. Simili wabunga nzo yayonsono ya Baesa, bonso bwakala mambu mavoya Mfumu kwa Baesa mu mbikudi Yehu—

13. mu diambu diamasumu mamonsono mavola Baesa ye mwan' andi Ela, mabavodikisila Israeli masumu ye bafwemisa Mfumu, Nzambi a Israeli, mu biamfukulu biobio bibasambila.

14. Masidi mu kambwa mu Ela mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

15. Mu mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Simili wakala ntinu ku Tilisa mu lumbu nsambodia. Buna bantu beti kakalala Ngibetoni diavwa bafilitea.

16. Bantu bu bakakalala dio, bawa ngwila: Simili lekele mfundu; inga, yandi bemene ntinu mpe. Buna Israeli diadionsono diavanga mu tua mu lumbu kina Omili ntinu, umosi mu ntuti za Israeli.

17. Mboki Omili ye Israeli diadionsono bakatuka ku Ngibetoni ye bayenda nwanisa Tilisa.

18. Kansi Simili bu kamona, vo mbanza yamana bakama, buna wakota mu vula dianzo akitinu ye wayoka nzo akitinu mu tia ye yandi kibeni ye wawila bobo—

19. i mu diambu diamasumu makavola, bu kavanga makala mambi mu

meso ma Mfumu ye wadiata mu nzil' a Yelobami ye mu masumu momo makavanga makavodikisila Israeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

20. Masidi mu kambwa mu Simili ye mu mfundu una ukaleka, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

21. Bantu ba Israeli bakabana mu ndambu zole, ndambu mosi abantu yananamana kwa Tibini, mwan' a Nginati, ye bazola kumvanga ntinu, ye ndambu yankaka yananamana kwa Omili.

22. Kansi bantu bananamana kwa Omili balutula ngolo mu bantu bananamana kwa Tibini, mwan' a Nginati. Tibini wafwa, ye buna Omili wakala ntinu.

23. Mu mvu wamakumatatu ye mosi wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Omili wakala ntinu kwa Israeli mu kumi ye mvu miole; ku Tilisa wayala mvu nsambanu.

24. Yandi wasumba mongo wa Samalia kwa Semeli mu talenta birole biapalata, yandi watunga zinzo va mongo ye wabika mbanza yikatunga kuna Samalia mu nkumbu a Semeli, i yandi wateka vwa mongo.

25. Kansi Omili wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; yandi walutula bantekila mu vanga yambi.

Mika 6: 16.

26. Yandi wadiata mu mamonsono mu nzil' a Yelobami, mwan' a Nebati, ye mu masumu mandi makavodikisila Israeli masumu ye bafwemisa Mfumu, Nzambi a Israeli, mu biamfukula bina bibasambila.

1 Nt. 12: 28 b.

27. Masidi mu kambwa mu Omili, mu momo makavanga ye mavanga makikesa makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

28. Omili wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Ahabi wamvingana kitinu.

29. Ahabi, mwan' a Omili, wakala ntinu kwa Israeli mu mvu wamakumatatu ye nani wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda; mboki Ahabi, mwan' a Omili, wayala mu makumole ye mvu miole mu Israeli ku Samalia.

30. Kansi Ahabi, mwan' a Omili, walutula babonsono bantekila mu vanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

31. Ka bwalunga ko, vo wadiata mu masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, kansi wakwela mpe Isebeli, mwana wankento wa Etebeli, ntinu abasido-

nita, ye buna wayenda sadila Bali ye wansambila.

1 Nt. 12: 28 b.

32. Yandi watedimisa disalu kwa Bali mu vwala dia Bali dikatunga ku Samalia.

33. Mboki Ahabi wavanga Asela ; nkiangunu Ahabi walutila ntinu miamionsono mia Isaeli miantekila mu vanga mafwemisanga Mfumu, Nzambi a Isaeli.

34. Mu ntangu andi mbetelita Hieli watungulula Yeliko. Kansi bu katunga lufulu luadiao, didio diatukisa mfwilu amwan' andi wakota Abilami, ye bu katula mielo miadiao, didio diatukisa mfwilu amwan' andi wanleke Sengibi—bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu Yosua, mwan' a Nuni.

Yos. 6: 26.

KAPU 17.

Mbikudi Elia vantadisi a Ahabi, ku nlangu a Keliti ye kwa fwola ku Salefati.

Elia, i ntisibita, umosi mu Ngiladi mu yau bayiza natuka, wavova kwa Ahabi: Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi a Isaeli, i yandi ungenina kisielo, kana bwisa dinoko vo mvula mu mvu miani ko, vo kina bo kamba ko.

Yak. 5: 17 b.

2. Mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi ;

3. yandi wavova : Katuka vava ye wenda ku ntini yaeste ye swama ku fimwila fia Keliti fibadikilanga mu ntini a Yodani.

4. Ndwinu aku una yo baka mu fimwila, ye minganga nkembi, vo mina kunatina dia.

5. Yandi wakatuka ye wavanga bonso bwatuma Mfumu ; yandi wakatuka ye walengila ku fimwila fia Keliti fibadikilanga mu ntini a Yodani.

6. Minanga miannatina mampa ye mbizi mu nsuka ye mampa ye mbizi mu nkokila, ye ndwinu andi wabaka yo mu fimwila.

7. Kansi ntangu bu yavioka, fimwila fiayuma, mvula bu zalembwa noka mu nsi.

8. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi ; yandi wavova :

9. Nanguka wenda ku Salefati divwila ku Sidoni ye lengila kuna. Tala, mono nkembi fwola kuna, vo dina kuvana dia.

Luk 4: 25 b.

10. Yandi wananguka ye wayenda ku Salefati. Bu kaluaka ku mwelo wambanza, wamona fwola kuna dia-

tiama nkuni. Buna wambokila ye wavova: Untekila finlangu mu wumbwa, kidi yanwa.

11. Bu kayenda wo teka, wambokila ku nim' andi ye wavova: Umpitika nipe buku kiadimpa !

12. Kansi yandi wavutula : Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi aku ; mono kibeki dimpa ko, kansi fuka diamfumfuta kaka mu mvungu ye mazi mafuma mu nkudu. Tala, vava ntiemi nkuni zole ye bwabu mwendo kuki-kubikila bio ye kwa mwan' ami, kidi tuadia bio ye mboki fwa.

2 Nt. 4: 2 b.

13. Buna Elia wavova kwa yandi : Kutinani ko ; wenda wavanga, bonso buuvovele. Kansi teka kunkubikila bio dimpa diadizio ye nata dio kwa mono ; mboki nakubika kwa ngeye ye mwan' aku.

14. Kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu : Mfumfuta mu mvungu ka zina mana ko, ye mazi mu nkudu ka mana kondwa ko, nate ye lumbu kina kina nokisa Mfumu mvula va ntoto.

15. Buna yandi wayenda ye wavanga, bonso bwakamba Elia. Yandi wabaka biandia ye nkento ye yandi ye bisi nzo andi, ntama yayingi.

Mat. 10: 40 b.

16. Mfumfuta mu mvungu ka zamana ko, ye mazi mu nkudu ka makondwa ko, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu Elia.

17. Kansi ntangu yoyo mboki bwakala, vo mwana wabakala wankento, i yundidi kiandi, wabaka yela ; yela kwandi kwakala ngolo ye vazimunina kavumuna diaka ko.

18. Buna yandi wavova kwa Elia : Nki antuadi ngiena ye ngeye umuntu wa Nzambi ? Ngeye wizidi kwa mono, kidi tufuma tuami tuna bambukulwa moyo ye mwan' ami una vondwa.

Luk. 5: 8.

19. Kansi yandi wavova kwa yandi : Tuala mwan' aku. Yandi wakatula wo va lubumbulu luandi ye wanata wo ku ntandu mu vinga kikakala, ye wantula va ntand' andi.

20. Yandi wabokila kwa Mfumu ye wavova : Mfumu, Nzambi ami, ngeye nipe vengi bwambi kwa fwola diadi dingieti bumina, bu uvondele mwan' andie ?

21. Mboki wayembama va ntandu antaudi ngiembama tatu ye wabokila kwa Mfumu ye wavova : Mfumu, Nzambi ami, yambula mwel' antaudi yayi wavutuka mu yandi.

2 Nt. 4: 34 b. Mat. 20: 10 b.

22. Mfumu wawa nding' a Elia, ye mwel' antaudi wavutuka diaka mu yandi ye wavutuka tambula moyo.

23. Elia wabonga ntaudi ye wankatula mu vinga ye wannata ku banda mu nzo ye wamvana kwa mbut'andi. Elia wavova : Tala, mwan' aku wena moyo.

Luk. 7: 15.

24. Buna nkento wavova kwa Elia : Bwabu nzaidi, vo ngeye i muntu wa Nzambi, ye mambu ma Mfumu mu nwa aku mena makedika.

KAPU 18.

Elia ye Obadia. Elia wabwabana ye Ahabi. Kimangu ku Kalemeli ye luvondolo luambikudi mia Bali. Elia walomba mvula ye Mfumu wawa.

Ntama beni mboki, i mu mvu wantatu, mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia ; yandi wavova : Wenda walukila kwa Ahabi ye mboki ngina nokisa mvula va ntoto. Yak. 5: 17 b.

2. Buna Elia wayenda mu luakila kwa Ahabi. Kansi buna malema makala mmanene mu Samalia.

3. Ahabi watumisa Obadia, i ngudi akota diano andi, kansi Obadia watumina Mfumu beni.

4. Isebeli bu kafukisa mbikudi mia Mfumu, buna Obadia wabonga nkama mosi ambikudi ye wasweka mio mu nluka miole, makumatanu mu mosi mosi, ye wabavana mampa ye nlangu.

5. Ahabi wavova kwa Obadia : Vioka mu nsi ku nto zazonsono zanlangu ye mila. Nanga tuna mona titi, kidi tua-lenda keba bakavalu ye bimula moyo ye lembwa vonda biankaka mu bibulu.

6. Bakaba nsi va kati ye yau mu kwenda vioka yo. Ahabi wayenda nzil' andi, ye Obadia wayenda nzil' andi yankaka.

7. Obadia bu kayenda yendi nzil' andi, tala, buna Elia wambwabana. Yandi wanzaya ye wafukama va zizi kiandi ye wavova : Ngeye wena vave, mfumu ami Elia ?

8. Yandi wavova kwa yandi : Inga. Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava.

9. Yandi wavutula : Mu nki mpolele masumu, bu uvanini sielo kiaku bobo mu koko kwa Ahabi, kidi kamponda.

10. Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi aku : ka mwenani bantu vo kimfumu ko balembole fidisila mfumu ami ntumwa mu kutomba, kansi bavutudi : Kena vava ko. Buna yandi wadikisa

kimfumu kina vo bantu bobo ndefi, vo ka bamweni ngeye ko.

11. Bwabu uvovele : Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava !

12. Bwabu bu ngina katuka kwa ngeye, buna vo mpeve a Mfumu yina kukatula, kani kwe kizaidi ko, ye mono ndeti neamu aku kwa Ahabi, buna yandi una kumponda, bu kana lembwa kumona. Mwanki sielo kiaku kivumini Mfumu kasi ye kintwenia kiami.

2 Nt. 2: 16. Mav. 8: 33.

13. Mfumu ami kakambwa koe, bonso buyavanga, Isebeli bu kavonda mbikudi mia Mfumu, bonso buyasweka nkama mosi ababakala mu mbikudi mia Mfumu mu nluka miole, makumatanu mu mosi mosi, ye yabavana mampa ye nlangu ?

14. Bwabu ngeye vovele : Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava —kidi kamponda.

15. Kansi Elia wavova : Kasi mu Mfumu Sebaoti amoyo, i yandi unginena kisielo, bwabu ngina luakila kwa yandi.

16. Buna Obadia wayenda kika Ahabi ye wakamba bo kwa yandi ; buna Ahabi wayenda kika Elia.

17. Ahabi bu kamona Elia, Ahabi wavova kwa yandi : Ngeye wena vava, i ngeye utualanga kubu mu Israeli ?

18. Yandi wavutula : Ka i mono ko itualanga kubu mu Israeli, kansi ngeye ye nzo as'ku, bu lusisanga nsikudukusu za Mfumu ye bu unamanga ba Bali.

1 Nt. 16: 31 b.

19. Kansi kutikisa bwabu Israeli diadionsono kwa mono ko mongo wa Kalemeli va kimosi ye nkama ia ye makumatanu mambikudi mia Bali ye nkama ia zambikudi mia Asela midiana ku meza ma Isebeli.

20. Buna Ahabi wafidisa nsamu mwamonsono mu bana babonsono ba Israeli ye wakutikisa bambikudi ku mongo a Kalemeli.

21. Elia walukila kwa bantu babonsono ye wavova : Ntama kwa luzolele tembila mu ndambu zazole ? Vo Mfumu i Nzambi, buna lunama yandi ; kani vo i Bali, buna lunama yandi. Bantu ka bamvutudila diambu ko.

Yos. 24: 15. Nkong. 6: 31.

22. Buna Elia wavova kwa bantu : Mono kaka mbikudi a Mfumu usidi, ye mbikudi mia Bali miena nkama ia ye makumatanu mababakala. 1 Nt. 19: 10.

23. Bika tuavewa ngombe zole zamakala, ye bika yau bakisodila ngombe

mosi ye sasa yo, ye tula yo va nkuni ye lembwa kwika zo tia, buna mono nzolele kubika ngombe yankaka ye tula yo va nkuni ye lembwa kwika yo.

24. Mboki nasambileni nkumbu anzambi eno, kansi mono kibeni nzolele sambila nkumbu a Mfumu. Buna nzambi yoyo yina vutula mu tia, bika kakala Nzambi. Bantu babonsono bavutula ye bavova: Mambu maku mena mambote.

3 Mose 9: 24.

25. Buna Elia wavova kwa mbikudi mia Bali: Lukisodila ngombe mosi yambakala ye luteka kubika yo, kadi yeno lulutidi mu ntalu; mboki lubombidila nkumbu anzambi eno, kansi ka luna kwika tia ko.

26. Buna babonga ngombe yambakala yikabavana ye bakubika yo; mboki babombidila nkumbu a Bali tuka nsuka nate ye nsinsa ye bavova: Bali, utuvutudila! Kansi ka mwawakana widi ningu nkutu vo mvutudulu ko. Yau bazunganga salu diatungwa.

Hab. 2: 19.

27. Mu ntangu ansinsa Elia wababeka nkiadi ye wavova: Luluta sasula mbokolo eno, kadi wena kwandi nzambi; kansi nanga weti yindula diambu vo wele ku nenga vo wele zieta; nanga lele kwandi, kansi buna vele una sikama.

28. Buna baluta boka ye bakilueka, bonso bwakala fu kiau, mu sabala ye mu madinga, ye menga mavaika mu yau.

5 Mose 14: 1.

29. Ntangu ansinsa bu yamana vioka, babakama mafuluka makimbikudi makala nate ye ntangu andatunu ankailu wandia. Kansi ka mwawakana ningu vo mvutudulu vo wadimba ko.

2 Mose 29: 39. 4 Mose 28: 3 b.

30. Buna Elia wavova kwa bantu babonsono: Lukonka vava kwa mono. Buna bantu babonsono bakonka kwa yandi. Buna wakubika salu dia Mfumu diaka diamana tululwa.

31. Elia wabonga kumi ye matadi mole, ntalu yimosi ye ntalu amakanda mabana bababakala ba Yakobi, i yandi waluakulwa mambu mama ma Mfumu: Israeli yina kala nkumbu aku.

1 Mose 32: 28. 35: 10. Yos. 4: 5, 20. 2 Nt. 17: 34.

32. Yandi watungila matadi disalu mu nkumbu a Mfumu ye wavanga mumbungu kinzungidila ye disalu, wafwanane mu nene ye tezo biole biantombo.

33. Mboki watensika nkuni, wasasa ngombe ye watula yo va nkuni.

34. Mboki yandi wavova: Lufuluze-no mvungu mia mu nlangu ye lutungula wo va ntandu ankailu angioka ye nkuni. Yandi wavova: Luvanga bobo mpanga yanzole. Yau bavanga bo mpanga yanzole. Mboki wavova: Luvanga bo mpanga yantatu. Bavanga bo mpanga yantatu.

35. Nlangu wacilumuka kinzungidila ye disalu; yandi wafuluza mpe mumbungu mu nlangu.

36. Ntangu andatunu ankailu andia bu yakala, mbikudi Elia wafinama ye wavova: Mfumu, Nzambi a Abalahami, Isaki ye Israeli, bika wazaikisa bwabu, vo ngeye i Nzambi mu Israeli, ye vo mono i sielo kiaku ye vo i mu diambu dialutumunu luaku mpengi mama mamonsono.

3 Mose 3: 6. Mat. 22: 32. Mal. 12: 26.

37. Umvutudila, Mfumu, umvutudila, kidi bantu baba bazaya, vo ngeye Mfumu i Nzambi; vutula kwaku nti-ma miao.

38. Buna tia tua Mfumu tuasotuka ye tuamanisa nkailu angioka, nkuni, matadi ye ntoto ye tuavenda nlangu wakala mu mumbungu.

8 Mose 9: 24. Nkong. 6: 21. 2 Lus. 7: 1.

39. Bantu babonsono bu bamona bo, bafukama va zizi biau ye bavova: Mfumu kwandi i Nzambi kwandi! Mfumu kwandi i Nzambi kwandi!

40. Kansi Elia wabakamba: Lukamata mbikudi mia Bali; ka lutabisani umosi mu yau ko. Yau babakamata. Elia wabatuala ku fimwila fia Kisoni ye wabavonda kuna.

5 Mose 18: 5. 18: 20.

41. Elia wavova kwa Ahabi: Nangrka bwabu, dia ye nwa, kadi ngwilu nyongo amvula.

42. Buna Ahabi wananguka mu dia ye nwa. Kansi Elia wabaluka ku mbat' a Kalemeli, wayinama va ntoto ye watula zizi kiandi va kati ye makungunu mandu.

43. Yandi wavova kwa sielo kiandi: Nabaluki ye natadi mu ntini ambu. Ndienu wabaluka ye watala, kansi wavova: Kimweni lekwa ko. Yandi wankamba kavutuka mvutuka nsambodia.

44. Bu kaluaka vo ndnaka yansambodia, wavova: Bwabu mbweni fitututi, ka flutidi kandazi kiamuntu mu nene ko, fieti baluka mu mbu. Buna yandi wavova: Baluka kwa Ahabi ye nankambi; Kanga bakavalu ye kulumuka, myula ka zidi kulengisa.

45. Mu mbwetolo ameso zulu dialo-

mba kwa matuti ye tembo, ye mvula yangolo yabwa. Kansi Ahabi wakota mu kalu diandi ye wavonda ku Yisileli.

Yak. 5: 18.

46. Koko kwa Mfumu kwayiza va Elia, ye yandi wakanga luketo luandi, ye wasavula ku ntu a Ahabi nate ye ku Yisileli.

KAPU 19.

Elia wataba ye wamona mona-meso ku Holebi. Elia wabokulwa.

Kansi Ahabi bu kakamba Isebeli mamonsonono mavanga Elia ye bonso bukavonda mbikudi miamionsonono mu sabala,

1 Nt. 18: 40.

2. Buna Isebeli wafidisa ntumwa kwa Elia ye watuma: Bika nzambi zamvutula ndinda bwabu ye ntangu yina kwiza, vo mbazi ntangu yayi mono kina yambula moyo aku wawangwa bonso bwavengo miyo mionio miamionsonono ko.

3. Bu kazaya momo, wananguka ye wakatuka mu vukisa moyo andi ye waluaka ku Beli-Seba divwidi Yuda; kuna kasisa sielo kiandi.

4. Kansi yandi kibeni wakota mu nsi yankatu ngiendolo alumbu kimosi ye wayiza vwandi kungsi afinti-nti fiangenete; yandi wakizodila mfwilu ye wavova: Bulungidi. Bonga moyo ami bwabu, Mfumu, kadi kilutidi mase mami ko.

Yona 4: 3.

5. Mboki walambalala ye waleka kungsi afinti-nti fiangenete. Kansi buna mpofi yamvalakana ye wavova kwa yandi: Telama wadia.

6. Bu katala, buna wamona dimpa ku mfilu antu, diayokwa mu matadi matia, ye nkudu anlangu. Yandi wadia ye wanwa ye walambalala diaka.

7. Kansi mpofi a Mfumu wamvalakana diaka bonso mvalakana yankaka, ye wavova: Telama wadia, nga nzila yina vita lavuka kwa ngeye.

8. Buna watelama wadia, wanwa ye wayenda, bu kasiamuswa kwa dia koko, mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku, nate ye ku mugo wa Nzambi, Holebi.

2 Mose 3: 1 b. 24: 18. 34: 28. 5 Mose 10: 4, 15.

Mat. 4: 2.

9. Muna kakota mu nluka ye waleka mo.

Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova kwa yandi: Nki vengi vava, Elia?

10. Yandi wavutula: Mono mpemene mu Mfumu, Nzambi aminkangu,

kadi bana ba Isaeli basisidi luwawanu luaku, batuludi masalu maku ye babe-mene mbikudi miaku mu sabala; mono kaka nsidi; kansi bazininanga mpe mu baka moyo ami.

1 Nt. 18: 4, 22. Loma 11: 2 b.

11. Yandi wavova: Vaika ye telama va mongo vantadisi a Mfumu. Buna Mfumu wavioka vana, ye tembo kikinene ye kiangolo kiabamvuna mongo ye kiabula matadi kiavitila Mfumu; kansi Mfumu kakala mu tembo ko. Ndikunu antoto yalanda tembo; kansi Mfumu kakala mu ndikunu antoto ko.

2 Mose 34: 6. Mat. 2: 2.

12. Tia tualanda ndikunu antoto; kansi Mfumu kakala mu tia ko. Ningu waluvevolo luamalembe walanda tia.

13. Elia bu kawa bo, wafuka zizi kiandi mu yunga ye wawaika ye watelama va mwelo anluka. Buna ndinga yayiza kwa yandi ye wavova: Nki vengi vava, Elia?

2 Mose 3: 6.

14. Yandi wavutula: Mono mpemene mu Mfumu, Nzambi aminkangu, kadi bana ba Isaeli basisidi luwawanu luaku, batuludi masalu maku ye babe-mene mbikudi miaku mu sabala; mono kaka nsidi, kansi bazininanga mpe mu baka moyo ami.

15. Mfumu wavova kwa yandi: Wenda vutuki diaka nzila yimosi ku nsi yankatu ya Damasko, ye kota ye kusa Hasaeli kitinu kwa Alami.

2 Nt. 8: 13.

16. Yehu, mwan' a Nimisi, una kusa kitinu kwa Isaeli. Bonso mbikudi mu fulu kiaku una kusa Elisa, mwan' a Safati, ku Abeli-Mehola.

2 Nt. 9: 1 b.

17. Buna kala: wonso una tabuswa mu sabala kia Hasaeli, Yehu una kumivonda, ye wonso una tabuswa mu sabala kia Yehu, Elisa una kumvonda.

2 Nt. 9: 14 b.

18. Kansi mono ngina yambula mafunda nsambodia masadidila mu Isaeli, makungunu mamonsonono malembwa fukama kwa Bali, ye nwa nwa walembwa kumfiba.

Loma 11: 4.

19. Bu kakatuka kuna, wabwabana ye Elisa, mwan' a Safati, weti fula; kumi ye ngombe zole mu nzole nzole bayenda ku ntua' andi, ye yandi kibeni wakokisa nzole wakumi ye zole.

Elia wayenda kwa yandi ye wantuba yunga kiandi.

2 Nt. 2: 13 b.

20. Buna wasisa zingombe ye wasavuka landa Elia ye wavova: Ungiamubula yateka fiba sami ye mbut' ami,

buna mboki nzolele kulanda. Yandi wavova kwa yandi: Wenda ye vutuka diaka. Kadi keti nki ivengi?

21. Buna wansisa ye wavutuka ye wabonga nzolele andi wangombe ye wayoka zo, ye mu vangu biangombe kabidisila mbizi zau ye wavana zo kwa bantu, ye badia. Mboki wananguka ye wanama Elia ye wayika sielo kiandi.

KAPU 20.

Ahabi wabedisa baalamita mbedisa zole. Yandi wayambula ntinu au Bene-Hadadi ye walongudukwa kwa mbikudi mudiambu diodio.

Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, waku-tikisa nkangu andi wawonsono; yandi wanata makumatatu ye ntinu mirole ye bakavalu ye makalu. Yandi wabaluka ye wakakalala Samalia ye wanwanisa dio.

2. Yandi wafidisa ntumwa ku mbanza kwa Ahabi, ntinu a Isaeli,

3. ye watuma: Bene-Hadadi voevele ebu: Palata ye wola biaku biwili kwa mono, ye yau balutidi ntoko mu bakento baku ye bana baku bavwili kwa mono mpe.

4. Ntinu a Isaeli wavutula ye wavova: Bonso buuvovele, mfumu ami, i ntinu: mono kibeni ye biabionsono bi-mwidi biwili kwa ngeye.

5. Kansi ntumwa zavutuka ye bavova: Bene-Hadadi voevele ebu: Mono nfidisi vele nsamu kwa ngeye ye ntumini: Palata ye wola biaku, bakento baku ye bana baku una kumpana.

6. Kansi mu kedika mbazi mu ntangu yayi ngina fidisa sielo biami kwa ngeye, kidi bafwandubula nzo aku ye nzo zasielo biaku; biabionsono biena keto diameso maku bana bonga ye nata.

7. Buna ntinu a Isaeli watumisa bangudi zabantu mu nsi ye wavova: Lumona ye lutala, bonso bukakananga mu kutubunga. Kadi bu kafidisa ntumwa kwa mono ye walomba bakento bami ye bana bami, palata biami ye wola wami, keti kiatunguni mu kumvana bio ko.

8. Bangudi zabantu babonsono ye bantu babonsono bavova kwa yandi: Buna kunwilani ko ye kumvangani, bonso bukazolele ko.

9. Buna wavova kwa ntumwa za Bene-Hadadi: Luvova kwa mfumu ami, i ntinu: Biabionsono biwatuma

ntumwa yantete kwa sielo kiaku, mono yazola bio tambudila; kansi mu mama kilendi tumbudila ko. Bantumwa bavutuka ye mvutulu yoyo.

10. Buna Bene-Hadadi wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Bika nza-nbi zamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo mafundu-fundu mu Samalia malungidi mu fuluza moko mabantu babonsono bandemi.

11. Kansi ntinu a Isaeli wavutula ye wavova: Luvova ebu: Ndiu weti kanga sabala mu luketo kana kukikemba ko bonso ndieu weti kio kangula.

12. Bene-Hadadi bu kawa mvutulu yoyo kukavwanda ye wanwa ye mintinu mu nzo zakoto zatua, ntumbu vova kwa sielo biandi: Lukubameno. Yau bakubama mu nwanisa mbanza.

13. Buna mbikudi wafinamwa kwa Ahabi, ntinu a Isaeli, ye wavova: Mfumu voevele ebu: Ngeye mweni kabu diadi diadinene diadionsonoe? Ka diambu ko, bwabu nzolele dio vana mu koko kwaku, kidi wazaya, vo mono i Mfumu.

14. Buna Ahabi wayuvula: Mu nani? Yandi wavova: Mfumu voevele ebu: Mu babakala banfumu zatini biansi. Yandi wayuvula diaka: Nani una badika mvita? Yandi wavova: Ngeye kibeni.

15. Buna yandi watanga babakala banfumu zatini biansi, ye bakala nka-ma zole ye makumatatu ye bole; mboki watanga bantu babonsono, bana babonsono ba Isaeli, mafunda neambodia mabantu.

16. Mu ntangu ambata bavaika nswalu, Bene-Hadadi bu keti bwa kinsansala mu nzo zakoto zatua va kimosi ye makumatatu ye ntinu mirole miayiza ndala.

17. Babakala banfumu zatini biansi bateka vaika. Bene-Hadadi bu kafidisa mineki, yau bankamba: Bantu bavai-kidi mu Samalia.

18. Yandi wavova: Vo bavaikidi mu kani diayenge, buna lubakamata bavumuna; vo bavaikidi mu nwana, buna lubakamata mpe bavumuna.

19. Yau—i babakala banfumu zatini biansi ye nkangu wabalanda—bu bavai-ka mu mbanza,

20. Bavonda mosi mosi muntu muntu, ye baalamita bataba, ye Isaeli diabazoma; kansi Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wavukuswa va kavalu ye nte-ntami miankaka.

21. Ntinu a Isaeli wavaika ye waba-

nda bakavalu ye makalu ye wabedisa baalamita mbedoso yayinene.

22. Buna mbikudi wafinama. kwa ntinu a Israeli ye wavova kwa yandi : Ka diambu ko, kala kibakala ye yindula ye tala, bonso buuna vanga, kadi mvu una kwiza ntinu mu Alami una vutuka baluka kwa ngeye.

23. Kansi sielo biantinu a Alami bavova kwa yandi : Nzambi au i nzambi anongo, nkiangunu batulutidi ngolo. Kansi utuyambula tuabanwanisa mu ndimba, buna mu kedika tuna kubalutula ngolo.

24. Mboki una katwa vanga ebu : katula ntinu ntinu mu vuma kiandi ye ubavingisa zinkumbi.

25. Mboki ngeye kibeni una baka nkangu ufwanane mu nene bonso wowo wazimbala, ye ntalu mosi abakavalu ye ntalu mosi amakalu, mboki utuyambula tuabanwanisa mu ndimba, buna mu kedika tuna kubalutula mu ngolo. Yandi wadimba mambu mau ye wavana bo.

26. Mvu walanda Bene-Hadadi watanga baalamita ye mboki wabaluka ku Afeki mu nwanisa Israeli.

27. Bana ba Israeli mpe batangwa ye batambula nkuta ye mboki bayenda kikani. Bana ba Israeli batua vantadisi au, bonso makamba mole manake mankombo, baalamita bu bafuluza nsi.

28. Buna muntu wa Nzambi wafinama ye wavova kwa ntinu a Israeli ebu : Mfumu vo vele ebu : Baalamita bu bavovele : Mfumu i nzambi anongo ye ka nzambi andimba ko, buna mpeni kabu diadi diadionsono diadinene mu koko kwaku, kidi luazaya, vo mono i Mfumu.

29. Yau batalasana vabatua mu lumbu nsambodia. Mu lumbu kiansambodia mvita yabwa, buna bana ba Israeli bavonda mu baalamita nkama mosi amafunda mabinwani biakimalu mu lumbu kimosi kaka.

30. Basadidila batinina mu mbanza Afeki ; kansi lumbu luambanza luabwa va makumole ye mafunda nsambodia mabakala mu yau basadidila. Bene-Hadadi wataba mpe ye wakota mu mbanza ye wayungusa tuka vinga ka vinga.

1 Nt. 22: 25.

31. Buna sielo biandi biavova kwa yandi : Tala, yeto tuwilu, vo ntinu mianzo a Israeli i ntinu mianlemvo. Nkiangunu bika tuazinga ngoto mu tuketo tueto ye nsinga mu ntu mieto ye

kukiyekula kwa ntinu a Israeli ; buna nanga una kuvukisa.

32. Yau bazinga ngoto mu tuketo tuau ye nsinga mu ntu miau ye baluakila kwa ntinu a Israeli ye bavova : Sielo kiaku Bene-Hadadi lombelè : Umvukisa. Yandi wavutula : Wakidi moyoe ? Yandi i mpangi ami.

33. Babakala babangudila mo mabiza bazola kula zaya, vo wabanza bobo ye bavova : Inga, Bene-Hadadi i mpangi aku. Yandi wavova : Luenda luantuala vava. Buna Bene-Hadadi wakiyekula kwa yandi, ye yandi wayambula kamaka kalu diandi.

34. Bene-Hadadi wavova kwa yandi : Mbanza zozo zaziona sami kwa saku, nzolele zo vutula, ngeye ulenda tunga nzila mu Damasko mu diambu diaku, bonso sami dialenda mu Samalia. Ahabi wavova : Mu mono buna nzolele kuyambula mu diambu diamabika momo. Buna yandi wawawasa mabika ye yandi ye wanyambula.

35. Umosi mu nlonguki miambikudi wavova kwa wankaka mu lutumunu lua Mfumu : Umbanda. Kansi bakala diatinguna mu kumbanda.

36. Buna yandi wavova kwa yandi : Bu ulembolo wa nding' a Mfumu, nkiangunu nkosi yina kubidika, bu una kunsisa. Bu kakatuka kwa yandi, nkosi yambwabana ye yambidika. 1 Nt. 13: 24.

37. Mboki yandi wabwabana ye bakala diankaka ye wavova : Umbanda. Bakala diambanda mu ngolo zanduekolo.

38. Mboki mbikudi wayenda ye watelama mu mbel' anzila yaviokila ntinu, bu kakikimbula mu kanga nlele mu meso.

39. Ntinu bu kaviokila mo, waboka kwa ntinu ye wavova : Sielo kiaku kiaye nwana mu nkati amvita, buna bakala ntumbu tuka momo ye wantuala bakala diankaka ye wavova : kenga muntu eu ; vo yandi una kondwa, buna una vana moyo aku mu moyo andi, evo una futa talenta kimosi kiapalata.

40. Vakiakedi sielo kiaku bu kasala salu biampila mu mpila, buna tebi kwandi. Ntinu a Israeli wavova kwa yandi : Nzengolo aku yizengolo ; keti ngeye kibeni tele yo.

41. Buna yandi ntumbu katula nlele mu meso mendi, ye ntinu a Israeli wanzaya, vo yandi i mosi mu bambikudi.

42. Yandi wavova kwa yandi : Mfumu vo vele ebu : Mu diambu dia bu uyaumbudi bakala didio mu koko kwaku

dianiokunwa kwa mono mu bungwa, buna una vana moyo aku mu moyo andi ye bantu baku mu bantu bandi.

1 Sam. 15: 3, 9, 16 b. 1 Nt. 22: 34.

43. Ntinu a Isaeli wavutuka ku nzo andi mu fwema ye nganzi ye waluaka ku Samalia.

KAPU 21.

Via diavinia dia Naboti ye mbemona a Naboti. Nzo a Ahabi yakambwa mvutulu au audinda. Ahabi waniionguluka.

Mboki bwakala bonso bwabu. Naboti, i yisilelita, wakala via diavinia ku Yisileli va lueka luavula dia Ahabi, ntinu ku Samalia.

2. Ahabi wavova kwa Naboti ye wata: Ungiambula yabaka via diaku diavinia mu vanga dio nkuzu abiandia kwa mono, bu dienina lukufi bobo ye nzo ami, buna nzolele kuvingisila via diankaka dilutidi, evo zolele bo, buna nzolele kuvana bivanza bonso mfutu mu diau.

3. Kansi Naboti wavutula kwa Ahabi: Bika Mfumu kantatudila bo, vo ngina kuyambudila fwa diamase mami.

8 Mose 25: 23 b. Yeh. 46: 18.

4. Buna Ahabi wayiza ku nzo andi mu mfwe mono ye nganzi mu diambu diamvutulu yoyo yamvutudila Naboti, i yisilelita, bu kavova: kizolele kuyambudila fwa diamase mami ko. Yandi walambalala va ntand' andi ye wengula zizi kiandi ye kadia lekwa ko.

5. Buna nkazi andi Isebeli wakota kwa yandi ye wanyuvula: Mu nkiana ufwe mone ye mu nkiana kudianga lekwa ko?

6. Yandi wamvutudila: Mu diambu diambovele kwa Naboti, i yisilelita, ye ntele kwa yandi: ungiambula yabaka via diaku diavinia mu bivanza, evo zolele bo, mono nzolele kuvingisila via diankaka diavinia, kansi yandi wavutula: kizolele kuyambudila via diani diavinia ko.

7. Buna nkazi andi Isebeli wavova kwa yandi: Bwabu una songa, vo ngeye i ntinu mu Isaeli. Telama wadia ye kala kibakala; mono ngina kubakila via diavinia diayisilelita Naboti.

8. Mboki wasonika leta mu nkumbu a Ahabi ye watula dimbu kunei awau mu kimpambu kiandi kiankumbu ye wafidisa leta kwa bangudi zabantu ye bandanu mu mbanz' andi, yau bakala kuna ye Naboti.

9. Yandi wasonika bonso bwabu mu

leta: Lusamuna mbinunu ansoki, ye luvwandisa Naboti ku ntual' abantu.

10. Mboki luvwandisa babakala bole bambi kuntadisi andi, ye lubayambula bantela kimbangi ye vova: Ngeye tieki Nzambi ye ntinu. Mboki lumvaikisa ku mbazi ye lumvonda mu matadi.

11. Babakala mu mbanza, i bangudi zabantu ye bandanu, i yau bakala mu mbanz' andi, bavanga momo matuma Isebeli kwa yau, i bonso bwasonukwa mu leta kikabafidisa.

12. Yau basamuna mbinunu ansoki ye bavwandisa Naboti ku ntual' abantu.

13. Babakala bole bambi bayiza wanda vantadisi andi; babakala bambi batela Naboti kimbangi vantadisi abantu ye bavova: Naboti tieki Nzambi ye ntinu. Buna bamvaikisa ku mbazi ambanza ye bamvonda mu matadi.

14. Mboki bafidisa ntumwa kwa Isebeli ye batuma: Naboti uvondolo mu matadi.

15. Isebeli bu kawa, vo Naboti wavondwa mu matadi, wavova kwa Ahabi: Nanguka wabonga via diavinia diayisilelita Naboti dikatinguna mu kuyambudila mu bivanza; kadi Naboti kenani moyo diaka ko, kansi ufwidu.

16. Ahabi bu kawa, vo Naboti wafwidu, wananguka mu kwenda ku via diavinia diayisilelita Naboti mu vwa dio.

17. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia, i ntisibita; yandi wavova:

18. Nanguka wenda kiki Ahabi, ntinu a Isaeli, wena ku Samalia. Ngeye una kumbwana mu via diavinia dia Naboti dikakulumukini mu baka dio.

19. Ngeye una vova kwa yandi ye ta: Mfumu vo vele ebu: Kadi ngeye bemese, ye ngeye bongele mvwili yangane? Mboki una vova kwa yandi ye ta: Mfumu vo vele ebu: Mu vuma kimosi kialatula zimba menga ma Naboti, mbwa zina latula menga maku mpe.

1 Nt. 22: 38. 2 Nt. 9: 25 b. Lumb. 68: 23.

20. Ahabi wavova kwa Elia: Kadi bwabu mboki umbakudi, ngeye untantu ami? Yandi wavutula: Inga, ibakudi. Bu wakiteka mu vanga mambi mu meso ma Mfumu,

21. Nkiangu nu ngina yambula mena mambi makwiza kubwila ye kupekula, ye ngina fukisa babonso mu nzo a Ahabi, ye babake ye babanene mu Isaeli.

1 Nt. 14: 10. 2 Nt. 9: 8 b. 10: 10 b.

22. Mono ngina vanga kwa nzo aku bonso kwa nzo a Yelobami, mwau' a

Nebati ye bonso kwa nzo a Baesa, mwan' a Ahia, bu wamfwemese ye vodekese Israeli masumu.

1 Nt. 15: 29. 16: 3, 11.

23. Mu Isebeli mpe Mfumu voele ye tele: Mbwa zina dia Isebeli va lumbu lua Yisileli.

2 Nt. 9: 10, 33 b.

24. Inga, ndieu mu nzo a Ahabi una fwa mu mbanza, una diwa kwa zimbwa, ye ndieu una fwa ku mbazi va nsi, una diwa kwa nuni zazulu.

1 Nt. 14: 11. 16: 4.

25. (Kasi ka mwakala muntu bonso Ahabi ko wakiteka mu vanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nkazi andi Isebeli bu kankwikila bo.

26. Yandi wavanga nkankumusu zazingi, bu kanama nzambi zambale, nadede bonso bwavanga baamolita bakuba Mfumu mu diambu diabana ba Israeli.)

27. Ahabi bu kawa mambu momo, watasuna mvwatu miandi ye wazinga ngoto mu nitu andi ye wamina nsoki; yandi waleka ye ngoto ye wazieta napi.

28. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia i ntisibila; yandi wavova:

29. Ngeye mweni Ahabi, bonso bukakukiyinanga kwa monoe? Bu kakukiyinanga bobo kwa mono, kina yambula kubu diodio diza mu lumbu biandi ko, kansi mu lumbu biamwan' andi ngina yambula kubu diodio diawila nzo andi.

2 Nt. 9: 22 b.

KAPU 22.

Ahabi ye Yosafati bayenda nwanisa Alami. Mfwilu a Ahabi. Yosafati wayala mu Yuda. Mfwilu andi. Ahasia ntinu a Israeli.

Mu nivu ntatu badingalala, Alami ye Israeli bu balembwa nwanasana.

2. Kansi mvu wantatu Yosafati, ntinu a Yuda, wakulumuka kwa ntinu a Israeli.

2 Lm. 18: 2 b.

3. Ntinu a Israeli wavova kwa sielo biandi: Ketu luzaidi, vo Lamoti mu Ngiladi diwili kwa yeto. Mwanki tuvweni napi ye ka tuzionene dio kwa ntinu ku Alami ko.

4. Yandi wavova kwa Yosafati: Ngeye zolele kwenda yami mu kakalala Lamoti mu Ngiladi? Yosafati watabudila kwa ntinu a Israeli: Mono bonso ngeye, bantu bani bonso bantu baku, bakavalu lami bonso bakavalu baku!

2 Nt. 3: 7 b.

5. Kansi Yosafati wavova diaka kwa ntinu a Israeli: Mwanki yuvula Mfumu bwabu mu diodio.

2 Nt. 3: 11.

6. Buna ntinu a Israeli wakutikisa

bambikudi, kani nkama ia zababakala, ye wavova kwa yau: Ngina kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe evo si ya bo lembwa vanga? Yau bavutula: Nabaluki; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.

7. Kansi Yosafati wavova: Ka mwenani mbikudi wankaka wa Mfumu vava ko, mpasi tualenda yuvula mu yandi?

8. Ntinu a Israeli wavutula kwa Yosafati: Mwamu mwena bakala diankaka, Mika, mwan' a Yimila, utulenda yuvudila Mfumu, kansi yandi i kiabelwa kwa mono, kadi kakumbikudilanga vila mu ntangu yimosi nkutu ko, kansi kubu kaka. Yosafati wavova: Bika ntinu walembeba bo ta.

9. Buna ntinu a Israeli watumisa kota dianzo andi ye wavova: Savula tuala Mika, mwan' a Yimila.

10. Kansi ntinu a Israeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bavwanda, mosi mosi kiandu kiandu, bavwata mvwatu miau, mu vuma kiawanguka ku mwelo a Samalia, mbikudi miamionsono bu miabikula vantadisi au.

11. Sidikia, mwan' a Kenana, wakiwangila mpoka zasengwa ye wavova: Mfumu voele ebu: Mu zazi una kudi' a baalamita, ye bana bungana.

12. Mbikudi miamionsono miabikula lubikulu lumsosi ye bavova: Baluka ku Lamoti mu Ngiladi, buna una kala vila; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.

13. Ntumwa wayenda tumisa Mika, wavova kwa yandi ye wata: Bwenina ebu, bambikudi mu nwa umosi beti sila ntinu vila; bika nambu maku madedakana ye mau mabavovele, ye ngeye mpe sila vila.

14. Kansi Mika wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ngina vova momo kaka mampovele Mfumu.

4 Mose 22: 38.

15. Bu kaluaka kwa ntinu, ntinu wavova kwa yandi: Mika, tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe vo si tualembwa bo vanga? Yandi wamvutudila: Nabaluki, ye una kala vila; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.

16. Kansi ntinu wavova kwa yandi: Ndikisa kwa ngina kudikisa ndefi, vo kuna kumpovila mankaka ko kansi kedika kaka mu nkumbu a Mfumu?

17. Buna yandi wavova: Mono ymwani Israeli diadionsono diamwangana va miongo bonso kamba diabulu dikondolo mvungi. Mfumu wavova: Baba bakondolo mfumu, bika bavutuka ku

nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi.

4 Mose 27: 17. Mat. 9: 36.

18. Buna ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati : Kadi kikembi koe, vo ndieu kakumbikudilanga vila mu ntangu yimosi nkutu ko, kansi kubu kaka.

19. Kansi yandi wavova : Nkiangunu nawe mambu ma Mfumu. Mono yamweni Mfumu vwendi va kiandu kiandi ye nkangu wawonsono wazulu watelama vana ye yandi ku lubakala luandi ye ku lumoso luandi.

20. Mfumu wavova : Nani zolele leha Ahabi mu baluka ku Lamoti mu Ngiladi, kidi kabilama kuna? Buna umosi wavova elu ye wankaka ebu.

21. Vazimunina mpeve yayiza tela-ma vantadisi a Mfumu ye wavova : Mono nzolele kunlebila bo. Mfumu wanyuvula : Bwevi?

Yobi 1: 6.

22. Yandi wavutula : Mono nzolele vaika ye kituka mpeve yamakutu mu nwa miambikudi miandi miamionsono. Buna yandi wavova : Ngeye lenda tonta kunlebila bo, ye una bo lenda mpe ; vaika ye vanga bo.

23. Tala, bwabu Mfumu yambudi mpeve yamakutu yakota mu nwa miambikudi miaku miami miamionsono, ye Mfumu vovele mama mana kala kubu kwa ngeye.

24. Buna Sidikia, mwan' a Kenana, wafinama ye wabanda Mika va bundi ye wavova : Buna mu nki anzila mpeve a Mfumu yinkatukidi mu moka yaku?

25. Mika wavutula : Ngeye una bo mona mu lumbu kina kiuna katwa yungusa tuka vinga ka vinga mu swama.

1 Nt. 20: 30.

26. Kansi ntinu a Isaeli wavova : Bonga Mika ye umvutula kwa Amoni, mfumu ambanza, ye kwa Yoasi, mwan' antinu.

27. Vova : Ntinu vovele ebu : Lukotisa ndieu mu boloko ye lundikila mu dia kwazinkole, nate ye ngina vutuka mu malembe.

28. Mika wavutula : Vo ngeye una vutuka mu malembe, buna Mfumu kavovele mu mono ko. Yandi wavova diaka : Luwa momo, lubantu babonsono !

29. Ntinu a Isaeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bayenda ku Lamoti mu Ngiladi.

30. Ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati : Mono nzolele vuna vwata ye kwenenda nwanina boba, kansi ngeye lenda vwata miaku mvwatu. Buna ntinu a Isaeli wavuna vwata, bu kayenda nwana.

31. Kansi ntinu mu Alami wakamba makumatatu ye ntuti zole zamakalu mandi ye wavova : Yeno ka luna wawonisa muntu wankaka ko, kani wauke vo waunene, kansi ntinu a Isaeli kaka.

32. Ntuti zaniakalu bu bamona Yosafati, babanza : Mu kedika endu i ntinu a Isaeli, ye mboki babangumuka mu kunyibamana. Buna Yosafati wasasula kumbu.

33. Ntuti zamakalu bu bamona, vo yandi ka i ntinu a Isaeli ko, babangumuka ye bansisa.

34. Kansi bakala dialeka ponza kiandi mu vividi watedisa ntinu a Isaeli mu dikulu diakinkuti kiankaku. Buna yandi wavova kwa nkokisi akalu diandi : Vilula kalu ye unkatula mu nkangu, kadi nduele.

1 Nt. 20: 42.

35. Mvita yalutila ngolo mu lumbu kina, ye ntinu wadongama mu kalu diandi, watadisa kwa baalamita ; kansi mu nkokila wafwa, ye menga matuka mu vwa maniwangana mu kati diakalu.

36. Ntangu bu yadimina, mbokolo yayi yawakana mu nkangu : Muntu muntu ku yandi mbanza, niuntu muntu ku yandi nsi !

37. Buna ntinu wafwa ye wanatwa ku Samalia ; ntinu wadiamuswa muna mu Samalia.

38. Kalu bu diasukulwa mu zinga ku Samalia, mbwa zalatula menga mandi, ye bansuza bayobila muna—bonso bwavova Mfumu.

1 Nt. 21: 19. 2 Nt. 9: 25 b.

39. Monso masidi mu kambwa mu Ahabi ye mu mamonsono makavanga, mu nzo ampungi yikatunga, ye mu mbanza zazonsono zikatunga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

40. Ahabi wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Ahasia wamvingana kitinu.

41. Kansi Yosafati, mwan' a Asa, wakala ntinu kwa Yuda mu mvu wala wangiadulu a Ahabi, ntinu a Isaeli.

1 Nt. 15: 24.

42. Makumatatu ye mvu ntanu miakala ye Yosafati, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Asuba, mwana wankento wa Silihi.

43. Yandi waliata mu mamonsono mu nzil' asandi Asa, ye kavengama mu yau ko, bu kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu.

44. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bakala yokanga

nkailu ye kwikanga biamfwitisila mwisi
va vuma bianangama. 1 Nt. 15: 14.

45. Yosafati wakala yenge ye ntinu
a Isaeli.

46. Monso masidi mu kambwa mu
Yosafati ye mu mavanga makikesa
makavanga ye mu mvita zandi, mau
masonukwa mu lusansu luantinu mia
Yuda.

47. Yandi wafukisa mpe bansuza
banlongo mu nsi basadidila basiswa mu
ntangu asandi Asa. 1 Nt. 15: 12.

48. Buna ka mwakala ntinu mu
Edomi ko, kansi nkumbi wayala kuna.
2 Sam. 8: 14.

49. Yosafati watungisa nzaza za Talasi
zakutwa kwendanga kuna Ofili mu
landisa wola; kansi ka zayenda nkutu
ko, kadi zatiabuzuka ku Esioni-Ngebeli.
1 Nt. 9: 28. 2 Lus. 20: 35 b.

50. Buna Ahasia, mwan' a Ahabi,

wavova kwa Yosafati: Yambula bantu
bami banama bantu baku mu zinzaza.
Kansi Yosafati kazola ko.

51. Yosafati wayenda vundi kwa
mase mandi ye wadiamuswa ye mase
mandi mu mbanz' asandi Davidi. Mwan'
andi Yolami wamvingana kitinu.

52. Ahasia, mwan' a Ahabi, wakala
ntinu mu Isaeli ku Samalia mu mvu
wakumi ye nsambodia wangiadulu a
Yosafati, ntinu a Yuda, ye yandi wayala
Isaeli mvu miolo.

53. Yandi wavanga makala mambi
mu meso ma Mfumu ye wayenda mu
nzil' asandi ye nzil' ambut' andi ye mu
nzil' a Yelobami, mwan' a Nebati, i
yandi wavodikisa Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b. 16: 31.

54. Yandi wasadila Bali ye wansa-
mbila ye wafwemisa Mfumu, Nzambi a
Isaeli, nadede bonso bwavanga sandi.

NKANDA WANZOLE WA MINTINU.

KAPU 1.

Yela kwa Ahasia. Ntumwa zandi kwa
nzambi ku Ekeloni. Elia wasotukisa tia
ku zulu. Mfwilu a Ahasia.

A habi bu kafwa mboki Moabi waso-
tuka mu Isaeli. 2 Nt. 3: 5.

2. Ahasia wasotuka tuka va babu
kianela avinga kiandi kiantandu ku
Samalia ye wakala yela. Buna wafidisa
ntumwa ye wabakamba: Luenda lua-
yuvula Bali-Sebubi, nzambi kuna Eke-
loni, vo ngina niaka mu yela kwaku.

3. Kansi buna mpofa Mfumu yavova
ebu kwa Elia, i ntisibita: Nanguka
wenda kiki ntumwa zantinu ku Samalia
ye vova ebu kwa yau: I mu diambu
dia vo ka mwenani Nzambi mu Isaeli
ko diluele yuvudila Bali-Sebubi, i nza-
mbi kuna Ekeloni?

4. Nkiangunu Mfumu kembi ebu:
Ngeye kuna kulumuka ku ntanda
uumeiki ko, kansi fwa una fwa. Elia
wayenda.

5. Ntumwa bu zavutuka kwa yandi,
buna wabayuvula: Mu nkiana luvu-
tukidi?

6. Yau bamvutudila: Bakala ditu-
kikidi ye ditukembi: Navutukeno kwa
ntinu ulufidisi, ye luvova ebu kwa

yandi: Mfumu kembi ebu: I mu
diambu dia vo ka mwenani Nzambi
mu Isaeli ko diufidisi mu yuvula
Bali-Sebubi, i nzambi kuna Ekeloni?
Nkiangunu kuna kulumuka ku ntanda
uumeiki ko, kansi fwa una fwa.

7. Buna yandi wabayuvula: Bwe
kenina bakala diodio dilukikidi ye
vevele bonso bobo kwa yeno?

8. Yau bamvutudila: Bakala diodio
vweti mika ye nsing' ankand' abulu
wakangwa mu luketo luandi. Buna
yandi wavova: I ntisibita Elia.

Sak. 13: 4. Mat. 8: 4.

9. Yandi wafidisa ntuti amakuma-
tanu ye makumatanu matantu kwa
yandi. Ndieu bu kaluaka kwa yandi
kukatelama va mbat' amongo, buna
wankamba: Umuntu wa Nzambi, ntinu
ukutumisi wakulumuka.

10. Kansi Elia wavutula ye wavova
kwa ntuti yamakumatanu: Vo mono
i muntu wa Nzambi, buna bika tia
tuasotuka mu zulu ye tuakumanisa ye
makumatanu maku. Buna tia tuaso-
tuka mu zulu ye tuammanisa ye maku-
matanu mandi. Luk. 9: 54.

11. Yandi wavutuka fidisa kwa yandi
ntuti yankaka yamakumatanu ye ma-
kumatanu mandi mabantu. Ndieu wa-

bula msembo ye wavova kwa yandi : Umuntu wa Nzambi, ntinu kambi ebu : Kulumuka nswalu.

12. Kansi Elia wavutula ye wavova kwa yau : Vo mono i muntu wa Nzambi, buna bika tia tuasotuka mu zulu ye kumanisa ye makumatanu maku mabantu. Buna tia tua Nzambi tuasotuka mu zulu ye tuammanisa ye makumatanu mandi.

13. Yandi wavutuka fidisa ntuti yantatu yamakumatanu ye makumatanu mandi mabantu. Ntuti yoyo yantatu yamakumatanu wabaluka kuna ye waluaka ye wafukama va makungunu mandi kwa Elia ye wanlomba ye wankamba : Ngeye umuntu wa Nzambi, bika moyo aini ye miyoyo miabisielo biaku biabi biamakumatanu miabanzulwa ntalu beni mu meso maku.

14. Tala, tia tuasotokene mu zulu ye tuamanisi ntuti zole zantete zamakumatanu ye bantu bau makumatanu makumatanu ; bika moyo ami wabanzulwa ntalu beni mu meso maku.

15. Mpofo a Mfumu yavova kwa Elia : Kulumuka ye yandi, kuntinani ko. Buna wananguka ye wakulumuka ye yandi kwa ntinu.

16. Yandi wavova kwa ndieu : Mfumu vovele ebu : Bu wafidisi ntumwa mu yuvula Bali-Sebubi, i nzambi ku Ekeloni—buna i mu diambu dia vo ka mwenani Nzambi mu Israeli koe uulenda bo yuvudila?—nkianguku kuna kulumuka ku ntanda uumeki ko, kansi fwa una fwa.

17. Yandi wafwa, bonso bwakala mambu ma Mfumu wavova Elia ; Yolani wamvingana kitinu, mvu wanzole wangiadulu a Yolani, mwan' a Yosafati, ntinu a Yuda. Yandi kabaka mwana wabakala ko.

18. Monso masidi mu kambwa mu Alasia, mu monso makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

KAPU 2.

Mbumina yazimunina ya Elia kwa nlonguki miabambikudi. Nkatukulu andi angitukulu. Elia ku Yodani ye ku Yeliko. Nlangu mu Yeliko. Zintaudi ku Beteli.

Mfumu bu kazola balula Elia mu kimbongila ku zulu, buna Elia ye Elia bakatuka ku Ngilingali.

2. Elia wavova kwa Elia : Sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Beteli. Kansi Elia wavutula : Kasi mu Mfumu

amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Bakulumuka ku Beteli.

3. Buna nlonguki miabambikudi ku Beteli miavaika kwa Elia ye wavova kwa yandi : Zaidi kwaku, vo Mfumu zolele kukatula mfumu aku bwabu mu kintomba va ntandu antu aku ? Yandi wavutula : Inga, nzaidi bo ; ludingalala.

4. Elia wavova kwa yandi : Elia, sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Yeliko. Kansi yandi wavutula : Kasi mu Mfumu amoyo ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Baluaka ku Yeliko.

5. Buna nlonguki miabambikudi mu Yeliko miavina kwa Elia ye wavova kwa yandi : Zaidi kwaku, vo Mfumu zolele kukatula mfumu aku bwabu mu kintomba va ntandu antu aku ? Yandi wavutula : Inga, nzaidi bo, ludingalala.

6. Elia wankamba : Sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Yodani. Kansi yandi wavutula : Kasi mu Mfumu amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Bayenda babole.

7. Kansi makumatanu mababakala mu nlonguki miabambikudi bayenda telama vabatadisa mu finseke, yau bole bu batelama ku Yodani.

8. Elia wabonga yunga kiandi ye wabundika kio ye wabanda kio mu nlangu ; buna wau wakabana mu ndambu zole. Bayenda vioki babole va nsi yayuma.

9. Bu bamana sabuka, Elia wavova kwa Elia : Undomba monso mangina vanga kwa ngeye, bu kiakikatudulu mu ngeye ko ? Elia wavova : Bika kunku kiampioka zole kiampeve aku kiavewa kwa mono.

10. Yandi wavutula : Ngeye lombele diambu diampasi. Kansi vo una kumbona, bu ngina katulwa kwa ngeye, buna nipe una bo vangulwa ; vo ka bwa ko, ka bulendi vangama ko.

11. Bu bayenda mokingi, buna makalu matia mamonika nakimbie ye bakavalu batia, ye yau babavambisa ; Elia wabaluka mu kimbongila ku zulu.

1 Mose 5 : 24.

12. Elia wamona bo, ye yandi wabokila : Tat' ami, tat' ami, makalu ma Israeli ye ntentami miau ! Mboki kavutuka kummona ko. Yandi wasimba mvwatu miandi ye watiasuna mio mu ndambu zole.

13. Mboki wabonga yunga kia Elia kiasotuka, mboki wavutuka ye watelama mu simu dia Yodani.

14. Yandi wabonga yunga kia Elia

kiasotuka, wabanda kio mu nlangu ye wavova: Mfumu, Nzambi a Elia, kwe kena? Elisa bu kabanda kio mu nlangu mpe, wau wakabana mu ndambu zole, ye yandi wasabuka.

15. Nlonguki miabambikudi miakala ku Yeliko kuna kutalane bu bammona, bavova: Mpeve a Elia yeka va Elisa. Bayenda kunkiki ye banyinamana va ntoto.

16. Bavova kwa yandi: Tala, mu sielo biaku mwena makumatanu mababakala bakikesa; bika benda tomba mfumu aku. Nanga mpeve a Mfumu yambaludi ye yantubidi va mongo vo mu ndimba. Kansi yandi wavutula: Ka lufidisani muntu ko. 1 Nt. 18: 12.

17. Kansi bu batatamana ye tatamana kunlomba dio, wavova: Buna lufidisa. Buna bafidisa makumatanu mababakala; yau bantomba mu lumbu tatu, kansi ka baumona ko.

18. Bu bavutuka kwa yandi, bu kalengila ku Yeliko, yandi wavova kwa yau: Kadi kialukembi koe, vo ka luna kwenda ko?

19. Babakala mu mbanza bavova kwa Elisa: Vuma kiambanza keti kiena kiabiza, bonso buniweni mfumu ami, kansi nlangu wena wambi, ye nsi yisulungana. 2 More 15: 23 b.

20. Yandi wavova: Lutuala bola diamona kwa mono ye lutula dio mungwa. Yau bavanga bo.

21. Mboki wawaika ku nto anlangu ye watuba mungwa momo ye wavova: Mfumu vo vele ebu: Bwabu mpengi nlangu wau mavimpi; mfwilu ye sulula ka bina wo vutuka tukila ko.

22. Nlangu wayika wamavimpi ye wakidi bo nate ye lumbu kiaki, bonso bwakala mambu mavova Elisa.

23. Tuka kuna mboki wabaluka ku Beteli. Bu kakala mu nzila kuna, buna ntaudi zavaika mu mbanza, ye babadika kumbeka nkiadi ye bavova kwa yandi: Telama, unkwa vandu! Telama, unkwa vandu!

24. Yandi wasampuka ku manima, ye bu kabamona, yandi wabasinga mu nkumbu a Mfumu. Buna ulusu birole biantento biavaika mu mfinda ye biayauzuzuna makumaia ye zole mu bana.

25. Tuka kuna yandi wayenda ku mongo wa Kalemeli, ye tuka kuna mibo ki wavutuka ku Samalia.

KAPU 3.

Yolami ntinu mu Isaeli. Ngiendolo andi mu mvita va kimosi ye Yosafati kwa ntinu Mesa mu Moabi. Mbikulu a Elisa.

Yolami, mwan' a Ahabi, wakala ntinu kwa Isaeli ku Samalia mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Yosafati, ntinu a Yuda, ye yandi wayala mu kumi ye mvu miole. 2 Nt. 1: 17.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, kansi ka bonso sandi ye mbut' andi ko, kansi wakatula mama kia Bali kiavangisa sandi. 1 Nt. 16: 31 b.

3. Kansi wananamana mu masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, makavodikisila Isaeli masumu; mau kasisa ko. 1 Nt. 12: 28 b.

4. Bwakala kwandi, vo Mesa, ntinu mu Moabi, wabutisa bibulu, wavana mpaku kwa ntinu a Isaeli nkama mosi amafunda niabana bainameme ye mika miankama mosi amafunda mamameme mambakala.

5. Kansi Ahabi bu kafwa, ntinu a Moabi wasotuka mu ntinu a Isaeli. 2 Nt. 1: 1.

6. Buna ntinu Yolami wawaika mu Samalia ye watanga Isaeli diadionsono.

7. Mboki wananguka ye wafidisa ntumwa kwa Yosafati, ntinu a Yuda ye watuma kwa yandi: Ntinu a Moabi sotokene mu mono. Zolele kwenda yami mu nwanisa Moabie? Yandi watambudila: Inga, mono nzolele baluka kuna. Mono bonso ngeye, bantu bami bonso bantu baku, bakavalu bami bonso bakavalu baku. 1 Nt. 22: 4.

8. Yandi wayuvula: Nki anzila tuna kwendila kuna? Yandi wavutula: Nzila yiviokanga nsi yankatu ya Edomi.

9. Buna ntinu a Isaeli, ntinu a Yuda ye ntinu a Edomi bayenda; kansi bu bamana kwenenda kani ngiendolo alumbu nsambodia, buna ka mwakala nlangu kwa nkangu ye kwa bulu ko bibanata.

10. Buna ntinu a Isaeli wavova: Engwa, Mfumu bu kakutikisi ntinu miami mintatu mu kubavana mu koko kwa Moabi!

11. Kansi Yosafati wavova: Ka mwenani mbikudi a Mfumu vava koe, mpasi tualenda yuvula Mfumu mu yandi? Buna umosi mu sielo biantinu a Isaeli wavutula ye wavova kwa yandi: Elisa, mwan' a Safati, wena vava, i yandi watengula nlangu va moko ma Elia. 1 Nt. 22: 5, 7.

12. Yosafati wavova: Mambu ma

Mfumu mena yandi. Buna ntinu a Isaeli ye Yosafati ye ntinu a Edomi bakulumuka kwa yandi.

13. Kansi Elisa wavova kwa ntinu a Isaeli: Nki antuadi ngiena yaku? Wenda kwaku kwa mbikudi miasaku ye kwa mbikudi miambut' aku. Ntinu a Isaeli wavutula: Ka bwa ko! Kadi Mfumu kutikisi ntinu miami mintatu mu kubavana mu koko kwa Moabi.

14. Buna Elisa wavova: Kasi mu moyo a Mfumu Sebaoti ungienina sielo: vo kieti mona Yosafati, ntinu a Yuda, yindu ko, nga kibenzi ye kitedi ngeye ko.

15. Kansi lutuala nsiki ansambi kwa mono. Nsiki ansambi bu kasika, koko kwa Mfumu kwantentama. 1 Sam. 10:5.

16. Yandi wavova: Mfumu vo vele ebu: Luvanga mabulu ka mabulu mu ndimba wau.

17. Kadi Mfumu vo vele ebu: Ka luna mona mpeve yina vevumuka ko vo mona mvula, kansi mwanki ndimba wau una fuluka kwa nlangu, ye yeno kibeni luna baka wandwa ye mboki ngombe zeno ye bulu hieno biankaka.

18. Kansi Mfumu benzi, vo diodio ka dilungidi ko, kansi yandi zolele nipe vana Moabi mu moko meno.

19. Yeno luna baka mbanza zazonsono zasiamu ye mbanza zazonsono zilutidi, luna kwanga nti miamionsono miabiza ye fuluza nto zazonsono zanolangu mu matadi, ye mavia namonsono malubutu luna bunga mu matadi.

20. Tala, mu nsuka, mu ntangu andatunu ankailu andia, buna nlangu watuka mu nzil' a Edomi, ye nsi yafuluka kwa nlangu.

2 Mose 29: 39 b.

21. Bamwabita buna bena bu bawa, vo ntinu miayiza kubanwanisa, buna babonsono bakala mvu mifwanana mu nwana vo baviokela mio batumuswa; bakutakana ku nzaku.

22. Kansi nsuka nabu, ntangu bu yaseluka ye yacema va nlangu, bamwabita hamona nlangu ku ntual' au wambwaki nkievo menga.

23. Buna bavova: Momo i menga; mu kedika ntinu mianwanasene ye bna bavondasene. Bwabu ku bintani, Moabi!

24. Kansi bu baluaka ku tua kia Isaeli, baisaelita bananguka ye babedisa bamwabita, ye yau bataba mu yau: yan bakota mu nsi ye babedisa diaka bamwabita.

25. Yau batulula mbanza, ye va mavia namonsono malubutu batuba ma-

tadi muntu muntu tadi tadi, ye bobo bafuluzila mo, ye nto zazonsono zanolangu bafuluza mu matadi, ye bakwanga nti miamionsono miamfumu, buna vazimunina basisa matadi ma Kili-Haleseti kaka. Nlakasi miamatadi bazungidila mbanza ye basika yo.

26. Ntinu a Moabi bu kamona, vo mvita yanlutila mu ngolo, wanata nkama nsambodia zababakala bena sabala mu tumpuka kwa ntinu a Edomi; kansi balembana bo.

27. Buna yandi wabonga mwan'andi ukasemukina ukutu kumvingana kitinu ye wanyoka bonso nkailu angioka va lumbu. Kansi buna Isaeli diakala nkesi zazingi, ye bananguka ye bansisa ye bavutuka ku nsi au diaka.

KAPU 4.

Elisa ye mazi mafwola. Elisa kwa nkento wasunamita. Mwan'andi wafulukuswa kwa Elisa. Lufwa mu kinzu. Nkama mosi ababakala bayukutuswa kwa Elisa.

Nkento, i nkazi aumosi mu nlonguki miabambikudi waboka kwa Elisa ye wavova: Bakala diani, i sielo kiaku, wafwidi, ye ngeye zaidi, vo sielo kiaku kiavumina Mfumu; bwabu nkwa mfuka andi wizidi ye zolele bonga ntaudi zami zazole bonso minanga.

3 Mose 25: 39. Mat. 18: 25.

2. Elisa wavova kwa yandi: Nki ilenda vanga kwa ngeye? Nankambi kionso kiubeki mu nzo? Yandi wavutula: Sielo kiaku kiankento kenani ye lekwa kiakaka mu nzo ko kansi mbwat' amazi mankusa.

1 Mt. 17: 12 b.

3. Buna yandi wavova: Wenda wakisompila biwumbwa ku mbazi kwa mfinangani zaku zazonsono, wumbwa biankatu, biabingi beni biulenda baka.

4. Mboki wiza wakibindikila vitu ye bana baki ye sekula mu wumbwa biobio biabionsono; wumbwa kimosi bu kifulukidi, buna vilula kio.

5. Buna wakatuka kwa yandi, mboki wakibindikila vitu ye bana bandi. Yau banata biwumbwa kwa yandi, ye yandi wasekula.

6. Wumbwa bu biamana fuluka, wavova kwa mwan'andi: Tuala wumbwa kiakaka kwa mono. Kansi yandi wamvutudila: Ka mwenani wumbwa diakava ko. Buna mazi malembwa.

7. Yandi wayiza kamba bo kwa muntu wa Nzambi. Buna yandi wavova: Wenda wateka mazi ye futa mfuk'aku.

Mboki ngeye ye bana baku lulenda vukila mu bina bisidi.

8. Lumbu kiankaka Elisa wavioka ku Sunemi, ye kuna kwakala nkento wamvuwana wantatimisa mu dia ye yandi; mboki ntangu ka ntangu bu kaviokila kuna, wakota ye wadia momo.

9. Buna vandi wavova kwa bakala diandi: Tala, mono nibweni, vo ndien ukwizanga vava ntangu ka ntangu i muntu wavedila wa Nzambi.

10. Buna bika tuatunga nzo yayike yamatadi va nludi ye kuntudila ntanda, meza, kiandu ye kebolo kiamwinda muna, mpasi kakota momo, bu kana kutubumina.

11. Buna wayiza kuna lumbu kiankaka ye wakotuswa mu nzo ye waleka momo.

12. Yandi wavova kwa sielo kiandi Ngehasi: Tumisa nkento eto wasunamita. Buna wantumisa momo, ye yandi wayiza vantadisi andi.

13. Yandi wavova kwa yandi: Nakambi kwa yandi: Tala, ngeye mweni mpasi zazi zazonsono mu diambu dieto. Nki ilenda vanga kwa ngeye? Bungu diena yaku mu funda kwa ntinu vo kwa ntuti ankangu? Kansi yandi wavutula: Keti mono ngiena vava mu nkati abantu bami.

14. Yandi wavova diaka: Buna nki ilenda vanga kwa yandi? Ngehasi wavutula: Inga, kenani ye mwana wabakala ko, ye bakala diandi wena wanuna.

15. Buna yandi wavova: Untumisa. Buna wantumisa koko, ye yandi watelema mu mwelo.

16. Yandi wavova: Mvu una kwiza mu ntangu yayi ngeye una kala ye mwana mu nkat'aku. Yandi wavutula: Ve, mfumu ami, ngeye umuntu wa Nzambi, kuvunani bobo ko kwa sielo kiaku kiankento.

1 Mose 18: 10.

17. Kansi nkento wayaka ye wabuta mwana wabakala mvu walanda mu ntangu yina yankamba Elisa.

18. Ntaudi vakula. Kansi lumbu kiankaka bwakala, vo wayenda kwa sandi kwa nyonziki miambongo.

19. Buna waboka kwa sandi: Ntu ami, ntu ami! Ndieu wavova kwa sielo kiandi: Nambongi ye nannati kwa nibut'andi!

20. Buna wambongaye wantuala kwa mbut'andi. Yandi wavwanda va makungunu mandi nate ye ntangu ambata; buna wafwa.

21. Kansi yandi wamaka ye wantula

va ntand' amuntu wa Nzambi ye wanzi-kidila ye wakatuka.

22. Mboki wabokila bakala diandi ye wavova: Fidisa mosi mu bisielo kwa mono ye mpunda yankento, buna nzo-lele savula kwa muntu wa Nzambi ye mboki vutuka.

23. Yandi wavova: Mu nkiana uzo-lele kwenda kwa yandi bwabu? Keti ka i mbikulu angoda vo lumingu ko. Yandi wavutula: Malembe kwandi.

24. Mboki wakangisa kiandu va mpunda ye wavova kwa sielo kiandi: Diatisa malu malu ye kusimpimisani ngiendolo ami ko, nate ye ikukembi.

25. Yandi wayenda ye waluaka kwa muntu wa Nzambi va mongo wa Kalemeli. Muntu wa Nzambi bu kammona finseke, wavova kwa sielo kiandi Ngehasi: Tala kuna kwena nkento wasunamita.

2 Nt. 2: 25.

26. Savula kunkika bwabu ye vova kwa yandi: Ngeye ye bakala diaku ye ntandi luikolelie? Yandi wavutula: Tuikolele.

27. Kansi bu kaluaka kwa muntu wa Nzambi va mongo, wasimba malu mandi. Buna Ngehasi wafinama ye wazola kunkuba; kansi muntu wa Nzambi wavova: Nanyambudieti, kadi mwel' andi wena kiadi; kansi Mfumu swekele diodio kwa mono ye kangiambudi yazaya bo ko.

28. Yandi wavova: Kadi mono ndombele mwana kwa mfumu amie? Kadi keti yavova: Kumbabani ko?

29. Buna yandi wavova kwa Ngehasi: Kanga luketo luaku ye bongwa nkawa ami mu koko kwaku ye wenda; vo nna bwabana ye muntu, kunyuvulani malembe ko, ye vo muntu na kuyuvula malembe, kuntambudilani ko. Ngeye una tula nkawa ami va zizi kiantaudi.

Luk. 10: 4.

30. Kansi mbut' antaudi wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Buna yandi watelema ye wannama.

31. Kansi Ngehasi wakivitila ku ntu ye watula nkawa va zizi kiantaudi; kansi widi ningu nkutu ka wawakana ko, ye ka mwamonika widi buma nkutu ko. Buna wavutuka ye wayenda kunkika ye wakamba bo kwa yandi ye wavova: Ntaudi kasikamene ko.

32. Elisa bu kakota mu nzo, wamona, vo ntandi yilambalele yafwa va ntand' andi.

33. Buna yandi wakota ye wakibindikila vitu mu yau bole ye wasambila kwa Mfumu.

Mat. 6: 6. Mav. 9: 40.

34. Yandi watelama ye wayembama va ntaudi ye watula nwa andi va nwa andi, meso mandi va meso mandi ye moko mandi va moko mandi ye wayinamana bobo va ntandu andi; nitu antaudi yabaka yuku-yuku.

1 Nt. 17: 21 b. Mav. 20: 10 b.

35. Mboki wakulumuka ye wazieta ngienda mvutuka momo ye mboki wamaka ye wayinama va ntandu andi. Buna ntaudi wata nsia nate ye nta nsambodia ye mboki ntaudi wazibula meso.

36. Yandi wabokila Ngehasi ye wavova: Tumisa nkento eto wasunamita. Buna yandi wantumisa, ye wakota kwa yandi. Yandi wavova: Bonga mwan' aku.

37. Buna wayiza fukama va malu mandi ye wayinama va ntoto. Mboki wabonga mwan' andi ye wavaika.

38. Elisa bu kavutuka luaka ku Ngilingali, buna malema makala mu nsi; nlonguki miabambikudi bu miavwanda vana vantadisi andi, wavova kwa sielo kiandi: Tedika kinzu kiakinene ye lamba supu kwa nlonguki miabambikudi.

39. Umosi mu yau wavaika va nsi mu tota titi; buna wamona nsing' amfinda, ye mu wau kavela ntovia miamfinda, nlele andi wafuluka mio. Mboki bu kakota, waseba mio ye watula mio mu kinzu kiasupu; kadi ka bazaya mio ko.

40. Yau babukula kwa babakala, kidi badia. Kansi bu badia supu, baboka ye bavova: Lufwa luena mu kinzu, ngeye umuntu wa Nzambi! Ka balendi dia ko.

41. Buna yandi wavova: Lutuala mfumfuta. Watuba zo mu kinzu. Mboki wavova: Bukula kwa bantu, kidi badia. Lekwa kiabivisa ka kiavutuka kala mu kinzu ko.

42. Bakala diatuka ku Bali-Salisa ye dianata mampa mabiantete kwa muntu wa Nzambi, makumole mamamupa mabali, ye makudia mambongo yantwenia mu funda kiandi. Buna yandi wavova: Vana bio kwa bantu, kidi badia.

4 Mose 18: 31.

43. Kansi sielo kiandi wavova: Bwe ilenda tula biabi kwa nkama abakala? Yandi wavova: Vana bio kwa bantu, kidi badia; kadi Mfumu vovele ebu: Yau bana dia ye bina sadidila.

Mat. 14: 20 b. 15: 37 b. Mal. 6: 43 b. 8: 8 b.

Yoa. 6: 12 b.

44. Buna yandi wabatudila bio. Yau badia ye babaka bjasgidila, bonso bwakamba Mfumu.

KAPU 5.

Namani waniakuswa mu bwazi kwa Elisa. Kingika kia Ngehasi ye mvutulu audi andinda.

Namani, ntuti ankangu antinu a Alami, wakala yindu kiakinene kwa mfumu andi ye wavumunwa beni, kadi mu yandi Mfumu waveni ndungunu kwa Alami; yandi wakala kinwani kiakikesa, kansi mfwa bwazi.

2. Ntangu yankaka baalamita bu layenda tani, banata ntaudi yankento kinkole watuka mu nsi a Isaeli, yandi wayiza mu salu kiankazi a Namani.

3. Yandi wavova kwa mfumu andi yankento: Engwa, vo mfumu ami wena kwa mbikudi ku Samalia, buna ndieu vele una kunniakisa mu bwazi bwandi!

4. Buna yandi wayenda bo kamba kwa mfumu andi ye wavova: Ebu ye ebu buvovele ntaudi yankento yatuka mu nsi a Isaeli.

5. Ntinu mu Alami wavutula: Wenda kuna, ye ngina fidisa leta kwa ntinu a Isaeli. Buna wayenda ye wanata kumi diatalenta biapalata ye mafunda masambanu masekeli biawola, ye mpe kumi diamvwatu miankembo.

6. Yandi wayekula leta kwa ntinu a Isaeli, ye masonukwa i mama: Leta kiaki bu kilueki kwa ngeye, buna nazayi, vo mfidisi sielo kiami Namani kwa ngeye, kidi wanniakisa mu bwazi bwandi.

7. Ntinu a Isaeli bu kamana tanga leta, watiasuna mvwatu miandi ye wavova: Kadi buna mono i Nzambi, ye ngina lenda vonda ye vuunusa, ndieu bu kafidisi nsamu kwa mono, vo ngina niakisa muntu mu bwazi bwandi. Lumona ye lutala, bonso buketi tomba bungu kwa mono.

5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6.

8. Muntu wa Nzambi Elisa bu kawa, vo ntinu a Isaeli watiasuna mvwatu miandi, wafidisa nsamu kwa ntinu ye watuma: Mu nkiana utiasuni mvwatu miaku? Unyambula kiza kwa mono, buna una mona, vo mbikudi wena mu Isaeli.

9. Buna Namani wayiza ye bakavali bandi ye makalu ye wasimpama va mwelo anzo a Elisa.

10. Buna Elisa wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Wenda wayobila ngiobila nsambodia mu Yodani, buna nsuni aku una vutuka fwanana, ye ngeye una vedila.

Yoa. 9: 7.

11. Kansi Namani wafwema ye wakutuka, bu kavova : Mono mbenzi, vo yandi ukutu vaika kwa mono ye finama ye sambila nkumbu a Mfumu, Nza-bi andi, ye viokisa koko kwandi va vuma ye katudila bo bwazi.

12. Mila mia Damasko, Abana ye Palapali, ka milutidi nlangu miamionsono mu Israeli koe? Buna mwanki nkutu yobila mpe mu miao mu diambu diavedila. Yandi wavutuka ye wakatuka mu nganzi.

13. Kansi sielo biandi balinama ye bavova kwa yandi ye bakamba : Tat' ami, vo mbikudi ukembi diambu diampasi, kadi buna kuvangi dio koe? Kadi buna vele bulutidi, bu kakukembi diadi kaka : Yobila kwaku, ye una vedila.

14. Buna yandi wayenda kulumuki ye wakiwanga mwanga nsambodia, bonso bwavova muntu wa Nzambi ; nsuni andi wavutuka fwanana wamavimpi bonso nsuni antaudi yantwenia, ye wavedila.

Luk. 4 : 27.

15. Mboki yandi wavutuka kwa muntu wa Nzambi ye kabu diandi diadionsono ye wakota ye wafinama kwa yandi ye wavova : Tala, bwabu nzaidi, vo ka mwenezi Nzambi va ntoto wawonsono ko kansi mu Israeli kaka. Tambula nkailu bwabu kwa sielo kiaku.

16. Kansi yandi wavutula : Kasi mu Mfumu amoyo ungienina kisielo, kizolele wo tambula ko. Yandi wantatimisa beni mu tambula wo, kansi ngodi andi.

17. Buna Namani wavova : Vo kuzolele bo ko, buna yambula sielo kiaku kiabaka ntoto ufwanane kwa mpunda zole mu nata. Kadi sielo kiaku kazolele vutuka yoka nkailu angioka ye nkailu amponda kwa nzambi zankaka ko, kansi kwa Mfumu kaka.

18. Kansi bika Mfumu kayambudila sielo kiaku diadi : mfumu ami bu kana kota mu vwala dia Limoni mu fukama muna ye yandi una sikila va koko kwami ye mono mpe ngina fukama muna mu vwala dia Limoni, buna bika Mfumu kayambudilasielo kiandi diodio, bu ngina fukamana bobo mu vwala dia Limoni.

19. Yandi wankamba : Wenda mu yenge. Yandi wayenda tatuki kombe mu yandi.

20. Buna Ngehasi, sielo kiamuntu wa Nzambi Elisa, wabanza : Tala, mfumu ami yambudi ndieu Namani ku

Alanu, ye katambudi kwa yandi biobio bikaneti ko. Kasi mu Mfumu amoyo, mono nzolele savula kunlanda ye tonta baka lekwa kwa yandi.

21. Buna Ngehasi wasavula mu landa Namani. Namani bu kamona muntu wayiza yungusi ku nim' andi, buna ntumbu kulumuka mu kalu ye wayenda kunkiki ye wavova : Malembie?

22. Yandi wavutula : Inga ; kansi mfumu ami unfidisi ye tumini : Bwabu matoko mole, nlonguki miabambikudi, bizidingi kwa mono ye batukidi ku miongo mia Efalaini ; ubavana talenta kimosi kiapalata ye mwatu miole miankembo.

23. Namani watambudila : Bika wazola bonga talenta biole. Yandi wantatimisa beni ye wakanga talenta biole biapalata mu tukobe tole ye wabonga mwatu miole miankembo, ye yandi wayekula bio kwa bole mu sielo biandi, ye banata bio ku ntual' andi.

24. Kansi bu kaluaka ku kumati, wabonga bio mu moko mau ye walunda bio mu nzo ; mboki wasindika babakala ye bayenda.

25. Mboki wakota ye wayiza kwa mfumu andi. Buna Elisa wanyuvula : Kwe tukidi, Ngehasi? Yandi wavutula : Sielo kiaku kikidi vuma ko.

26. Buna yandi wankamba : Benzi kwaku, vo ntin' ami ka ukedi vo ko, muntu bu kakatukidi mu kalu diandi ye vutukidi mu kukike? Bwabu i ntangu yiuna baka palata ye baka mimmwatu ye nipe nkuzu miaolive, mavina, mameme ye zingombe, sielo biababakala ye biabakentoe?

27. Nkiangunu bwazi bwa Namani buna tatamana yaku ye nkun' aku mu ntangu yikayimani. Yandi wakatuka kwa yandi, wampembe bonso mvula zampembe mu bwazi.

2 Mose 4 : 6. 4 Mose 12 : 10.

KAPU 6.

Elisa ye kiubi kiasotuka mu ulangu. Mvita ye baalamita. Nkangu au wavondwa meso kwa Elisa. Malena mangolo mu Samalia diakakululwa kwa baalamita.

Nlonguki miabambikudi miavova kwa Elisa : Tala, nzo yituvwendi vantadisi aku yeka mfentani kwa yeto.

2 Nt. 4 : 34.

2. Nkiangunu utuyambula tuenda ku Yodani ye landisa nti mosi muntu muntu, mpasi tuatunga nzo kuna mu

vwanda. Yandi watambudila : Naye-ndino.

3. Kansi umosi mu yau wavova : Bika wazola nama sielo biaku ngeye kibeni. Yandi watambudila : Inga, ngina kwenda. Yandi wabanama.

4. Bu baluaka ku Yodani, babadika kwanga minti.

5. Kansi umosi mu yau bu kakwanga nti, kiubi kiasotuka mu nlangu. Buna waboka ye wavova : Engwa, mfumu ami ! Kiubi kiansompa kwandi.

6. Muntu wa Nzambi wayuvula : Kwe kisotokene ? Yandi wansonga vuma. Buna wazaka buku kianti ye waduda kio momo ye waladimisa sengwa.

7. Yandi wavova : Bonga kio bwabu. Buna walambula koko kwandi ye wabaka kio.

8. Buna ntinu mu Alami wanwanisa Israeli. Kansi bu kayuvula nduengoso kwa sielo biandi ye wavova : mu vuma ekina ye ekina nzolele tua,

9. buna muntu wa Nzambi wafidisa nsamu kwa ntinu a Israeli ye watuma : toma kukikenga mu vioka vuma kiokio, kadi baalamita balambalele kuna.

10. Buna ntinu a Israeli wafidisa nsamu ku vuma kina kiabika muntu wa Nzambi kwa yandi mu kunluengisila ; yandi wakikenga kuna. Bobo ka bwavangwa mpanga mosi vo zole kaka ko.

11. Ntinu mu Alami wakaluzuka ntima mu diambu diodio ; yandi watumisa sielo biandi ye wavova kwa yau : Ka lulendi kunkamba ko wonso mu bayeto ukundane ye ntinu a Israeli ?

12. Buna umosi mu sielo biandi wavutula : Ka bwa ko, mfumu ami, i ntinu, kansi Elisa, mbikudi mu Israeli, usamuninanga ntinu a Israeli diambu diuvovanga mu vinga kiaku kiandeka.

13. Yandi wavova : Luenda luatala, konso kena, kidi yafidisa bantu mu kunkamata. Yandi wakambwa, vo wakala ku Dotani.

14. Buna wafidisa bakavalu ye makalu kuna ye nkangu waunene ; yau baluaka kuna mu fuku ye bazungidila mbanza.

15. Sielo kiamuntu wa Nzambi bu katelama nsuka nabu ye wawaika, buna wamona, vo nkangu wamana zungidila mbanza ye bakavalu ye makalu. Buna sielo wavova kwa yandi : Engwa, mfumu ami, bwe tuna vanga bwabu ?

16. Yandi wavutula : Kutinani ko ; kadi bena yeto balutidi bena yau.

2 Lus. 32: 7. 1 Yoa. 4: 4.

17. Elisa wasambila ye wavova : Mfumu, temusa meso mandi, kidi kamona. Buna Mfumu watemusa meso masielo, ye yandi wamona, vo mongo wafuluka kwa bakavulu ye makalu biatia kinzungidila Elisa.

1 Mose 32: 1 b. 2 Nt. 2: 11 b. 13: 14. Lumb. 34: 7.

18. Bu bakulumuka kwa yandi, Elisa wasambila kwa Mfumu ye wavova : Fwisa meso mabantu baba. Buna yandi wafwisa meso mau, bonso bwalomba Elisa.

1 Mose 19: 11.

19. Elisa wavova kwa yau : Yayika i nzila yasonga ko vo mbanza yasonga ko. Lundana, ye ngina kulutuala kwa bakala dilutombanga. Mboki wabatuala ku Samalia.

20. Kansi bu baluaka ku Samalia, Elisa wavova : Mfumu, temusa meso mabantu baba, kidi bamona.

Buna Mfumu watemusa meso mau, ye bamona, vo bakala mu kati dia Samalia.

21. Ntinu a Israeli bu kabamona, wavova kwa Elisa : Ngina kubavonde, tat' ami, ngina kubavonde ?

22. Yandi wavutula : Kuna kubavonda ko. Keti kuvondanga mpe ko yau baubeki kinkole mu sabala kiaku ye ponza kiaku. Ubatndila dia ye ndwinu ye ubayambula badia ye nwa ye mboki bavutuka kwa mfumu au.

23. Buna yandi wabakubikila mbuluku waunene, ye bu bamana dia ye nwa, wabasindika ; bavutuka kwa mfumu au. Mboki makabu manzenzila mabaalamita ka mavutuka kota mu nsi a Israeli ko.

24. Mboki bwakala, vo Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wakutikisa nkangu andi wawonsono ye wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio.

25. Bu bakakalala Samalia, malema mamanene mabwa, ye bafuta lunani luasekeli biapalata mu ntu ampunda ye sekeli tanu biapalata mu buku kiaia kiakaba kiatuvi tiamabembe.

26. Lumbu kiankaka ntinu a Israeli bu kazieta va lumbu, nkento waboka kwa yandi ye wavova : Sadisa, mfumu ami, i ntinu !

27. Yandi wavutula : Vo Mfumu kana kusadisa ko, buna kwe ngina baka lusadusu kwa ngeye ? Mu kianu vo mu kamunu kiavinie ?

28. Ntinu wanyuvula : Nki kondolo ? Yandi wavutula : Nkento wau wavovele kwa mono : Tuala mwan' aku, kidi

tuandia bwabu, buna mbazi tuna dia mwan' ami.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53, 57. Man. 4: 10.

29. Buna tualambi mwan' ami ye tuandidi. Lumbu kiankaka mono yavovele kwa yandi : Bwabu tuala mwan' aku, kidi tuandia. Kansi buna wasweka mwan' andi.

30. Ntinu bu kawa mambu mankeno, watasuna mwatu miandi, vana vakazieta mu lumbu. Buna bantu bamonu, vo wavwata ngoto kunsu, mu nkati anitu.

31. Yandi wavova : Bika Nzambi kampangila ebu vo ebuna, vo ntu a Elisa, mwan' a Safati, una sikila yandi bwabu.

1 Nt. 19: 2.

32. Buna wavitisa bakala kuna, Elisa bu kavwanda mu nzo andi ye bangudi zabantu bavwanda momo ye yandi ; kansi ntumwa bu kakiluakidi kwa yandi ko, wavova kwa bangudi zabantu : Lumweni, bonso bufidisi mwana wowo wambemi mu baka ntu ami ? Kansi lutala, vo yeno, ntumwa bu keti kwiza, luna bindika vitu ye kumfetikisa manima mu mwelo ; bwabu mpe ngwilu nkindu matambi biamfunu audi ku nim' andi.

33. Bu keti moka ye yau, buna ntumwa ntumbu kulumuka kwa yandi. Yandi wavova : Yayibi yayi keti yitukidi kwa Mfumu ; buna bwe ilenda tatamana mu sila Mfumu vuvu ?

1 Nt. 21: 19.

KAPU 7.

Mbikulu a Elisa, vo bana tanunwa. Bamfwa miabwazi ku mwelo wambanza Samalia ye baalamita bataba. Ndinda kwa ndieu wadimbula minu.

Kansi Elisa wavova : Luwa mambu ma Mfumu. Mfumu vovele ebu : Mbazi ntangu yayi tezo kimosi kiamfufuta zaufumu kina bakama mu sekeli kimosi ye mpe tezo biola biabali mu sekeli kimosi mu mwelo a Samalia.

2. Buna kinwani kiasikila ntinu mu koko kwandi wavutula kwa muntu wa Nzambi ye wavova : Vo Mfumu mpe una vanga zinela mu zulu, bwe buna vangamana bobo ? Yandi wavova : Ngeye una bo mona mu maku meso, kansi kuna bio dia ko.

3. Buna babakala baia babwazi bakala ku mbazi anwelo ambanza. Yau bavovasana : Mu nkiana tuna lengila vava, nate ye tuna fwa ?

3 Mose 13: 46.

4. Kansi vo tuna savukila ntina mu

kota mu mbanza bwabu, malema bu mena mu mbanza, buna tuna fwa muna, ye vo tuna lengila vava, tuna fwa mpe. Nkiangunu luiza tuaviokeno ku tua kiabaalamita ; vo bana kutuvukisa, tulenda vuka, ye vo bana kutuvonda, buna tulenda fwa.

5. Buna bananguka mu luwele mu kota mu tua kiabaalamita. Bu baluuka ku nsuk' atua kiabaalamita, tala, buna ka mwakala muntu ko.

6. Kadi mu tua kiabaalamita Mfumu wawakasana ndumu amakalu ye bakavalu, ndumu ankangu wauene, ye bakivovasana : Mu kedika ntinu a Israeli watumisi ntinu miabahitita ye ntinu mia Ngipiti ndala, mu kutubwila.

Yes. 13: 4.

7. Nkiangunu bakinangukina ye bakitabila mu luwele ye basisa nzo zau zakoto, bakavalu bau ye mpunda zau, tua bonso bukiakala ; bataba mu diambu diavukisa miyo miao.

8. Bamfwa miabwazi bu baluuka ku mbadukulu atua, bakota mu nzo yakoto ye badia ye banwa ye babonga palata ye wola ye mimvwatu momo ye bayenda sweka bio. Mboki bavutuka ye bakota mu nzo yankaka yakoto ye babonga bionso biakala muna ye bayenda sweka bio.

9. Kansi mboki bavovasana : Yeto tueti vanga bulembolo songa. Lumbu kiaki tulenda nata nsamu wakiese. Vo tuna dingama ye vingila kiambazi bu kukiele, buna lufuma lueto luulu luna kutubwila. Nkiangunu wiza tuayendino bwabu tuasainuna bo mu nzo antinu.

10. Buna bayenda bokila kwa nkengi anwelo ambanza ye babakamba ye bavova : Yeto tuizidi ku tua kiabaalamita, ye buna ka kukedi muntu kuna ko, ye ningi amuntu ka uwakane ko, kansi bakavalu kaka ye mpunda bataba bakangama muna ye nzo zakoto, bonso buzitelamanga.

11. Buna nkengi miankaka miamwelo miabokulwa, ye basamuna mo muna nzo antinu.

12. Buna ntinu watelama mu fuku ye wavova kwa sielo biandi : Mono nzolele kulukamba, bonso bukanini baalamita kwa yeto. Yau bazaidi, vo tulungwanga mu malema, nkiangunu bameni vaika mu tua ye baswemi ku mbazi va nsi, bu babanzanga : bu bana vaika mu mbanza, tuna kubakamata bamoyo, ye mboki tulenda kota mu mbanza

13. Kansi umosi mu sielo biandi wavutula ye wavova : Kansi bika tua-bonga batanu mu bakavali basadididi bakidi mwamu—kadi ka balendi luta bivuswa ko, ye kabu diadionsono diabaisaelita disadididi mwamu nkievo dina bivuswa fuma, evo kabu diadionsono diabaisaelita diakifwila—ye bika tuafidisa ye tala.

14. Buna babonga makalu mole ye bakavali ku ntuala, ye ntinu wabatuma balanda nkangu abaalamita ye wavova : Luenda luatala.

15. Yau babalanda nate ye ku Yodani ; tala, nz a yayonso yafuluka mu mimwatu ye lekwa biankaka biatuba baalamita. bu basavula. Ntumwa zavutuka ye bakamba bo kwa ntinu.

16. Buna bantu bavaika ye bapela tua kiabaalamita ; yau babaka tezo kimosi kiamfufuta zamfumu mu sekeli kimosi ye mpe tezo biole biabali mu sekeli kimosi, bonso bwavova Mfumu.

17. Ntinu watula kinwani kiokio kikisila mu koko kwandi mu kenga ku mwelo ambanza ; kansi bantu bamfotikisa mu mwelo ye wafwa, bonso bwavova muntu wa Nzambi, i mana makavova, ntinu bu kakulumuka kwa yandi.

18. Kadi bwavangama, bonso bwakamba muntu wa Nzambi kwa ntinu, bu kavova : tezo biole biabali bina bakama mu sekeli kimosi ye mpe tezo kimosi kiamfufuta zamfumu mu sekeli kimosi mbazi nu ntangu yayi mu mwelo a Samalia.

19. Buna kinwani kiokio kiavutudila muntu wa Nzambi ye wavova : Vo Mfumu una vanga zinela mu zulu mpe, bwe buna vangamana bobo ? Kansi buna yandi wavova : Ngeye una bo mona mu maku meso, kansi kulendi bio dia ko.

20. I bobo wawangwa mpe, kadi bantu bamfotikisa mu mwelo ye wafwa.

KAPU 8.

Nkento wasunamita ye mvu nsambodia miamalema. Elisa ye Hasaeli. Yolami ye Ahasia ntinu mia Yuda. Mvita ye Edomi.

Elisa wavova kwa nkento wowo ukavukisila mwan'andi, ye wavova : Nanguka ye katuka ye bisi nzo aku ye kala konso kuulenda, kadi Mfumu kembile malema miza, ye makikotele mu nsi ye mana kadila mu mvu nsambodia.

Luti 1: 1. 2 Nt. 4: 33 b.

2. Buna nkento wananguka ye wavanga, bonso bwakamba muntu wa Nzambi ; yandi wakatuka ye bisi nzo andi ye bakala mu nsi abafilitea mu mvu nsambodia.

3. Kansi mvu nsambodia bu miamana vioka, nkento wakatuka mu nsi abafilitea ye wavutuka ; yandi wavaika mu lombamba ntinu kavutudulwa nzo andi diaka ye via diandi.

4. Buna ntinu wamokisa Ngehasi, sielo kiamuntu wa Nzambi, ye wavova : Unkamba mavanga mamonsono mamane mavengi Elisa.

5. Bu kakamba ntinu, bonso hukavumusa wafwa, buna nkento wowo ukavumusina mwan'andi wayiza ye walomba ntinu, kidi kavutudulwa nzo andi diaka ye via diandi. Buna Ngehasi wavova : Mfumu ami, intinu, wau i nkento, ye eu i mwan'andi wavumusa Elisa.

6. Buna ntinu wayuvula nkento, ye yandi wankamba mamonsono. Mboki ntinu wanyambula kanata kota dianzo andi ye wavova : Vutudila ndieu biabionsono bikavwidi ye mboki mbutu miamionsono miavia kasi ye lumbu kina kikasisa nsi nate ye bwabu.

7. Elisa waluka ku Damasko, Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, bu kakala yela. Bu kasamununwa, vo muntu wa Nzambi lueki kuna,

8. ntinu wavova kwa Hasaeli : Nata minkailu ye wenda kiki muntu wa Nzambi ye yuvula Mfumu mu yandi, vo ngina niaka mu yela kwaku.

1 Nt. 14: 2 b. 2 Nt. 1: 2

9. Buna Hasaeli wayenda kunkiki ye wanata minkailu, i mu lekwa biabionsono bilutidi mu bina biakala mu Damasko, i kunku kilenda nata makumajia mabakamela. Yandi wayenda luaki kwa yandi ye wavova : Mwan'aku Bene-Hadadi, ntinu mu Alami. umfidisi kwa ngeye ye tumini : Si yaniaka mu yela kwakue ?

10. Elisa wamvutudila : Wenda wankamba : Una niaka kwandi. Kansi Mfumu wanzaikisi, vo yandi una fwa mpe.

11. Meso mamuntu wa Nzambi masungama nanswi, ye watala siusiu ntama beni ; mboki wabadika dila.

12. Buna Hasaeli wavova : Mu nkiamaweti dila, mfumu ami ? Yandi wavutula : Mu diambu dia bu nzaidi yayibi yayonso yiuva vangila bana ba Isaeli ; ngeye una kwika siamu biau tia, matoko mau una mo vonda

mu sabala, bana bau banswa una bo kosa, ye bakento bau hena vumu una kubabula. 2 Nt. 10: 82 b. 12: 17 b. 18: 7.

13. Hasaeli wavova: Sielo kiaku i mbwa yoyo, nki ngiena, vo ngina vanga mavanga momo mamananene? Elisa wavutula: Mfumu wanzaikisi, vo ngeye una kala ntinu a Alani.

1 Sam. 24: 15. 2 Sam. 9: 8. 1 Nt. 19: 15 b.

14. Yandi wakatuka kwa Elisa ye waluka kwa mfumu andi. Buna ndieu wanyuvula: Elisa, nki kavovele kwa Ngeye? Yandi wavutula: Yandi unke-mbi, vo una niaka.

15. Kansi lumbu kialanda wabonga runga ye wavwanga dio mu nlangu, wayalumuna dio va zizi kiandi, ya wafwila bo. Hasaeli wamvingana kitinu.

16. Mu mivu wantanu wangiadulu a Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu a Isaeli, (kansi Yosafati wakala ntinu mu Yuda) Yolami, mwan' a Yosafati, wakala ntinu mu Yuda.

2 Lus. 21: 1 b.

17. Yandi wakala makumatatu ye mvu mirole, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi.

18. Kansi yandi wayenda nzil' antinu mia Isaeli, bonso bwavanga nzo a Ahabi, kadi mwana wankento wa Ahabi i nkazi andi; yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

19. Kansi Mfumu kazola bunga Yuda ko, mu diambu diasielo kiandi Davidi, bonso bukansila, vo una yambula yandi ye bana bandi bababakala bakala ye mwinda mu ntangu zazonsono.

2 Sam. 7: 13, 16. 1 Nt. 11: 36. 15: 4.

Lumb. 182: 17.

20. Mu lumbu biandi Edomi wasotuka mu yaiwa kwa Yuda ye bayadisa wau ntinu.

2 Sam. 8: 14. 1 Nt. 22: 48. 2 Nt. 3: 9.

1 Lus. 18: 12 b.

21. Buna Yolami wawiluka ku Saili ye makalu mandi mamonsono mawita. Mu fuku yandi wabwila baedomita bamana kunzungidila, wabavonda ye ntuti zamakalu mau, kansi bantu bandi batina ku nzo zau zakoto.

22. Buna Edomi wasotuka mu yaiwa kwa Yuda ye wavambuka ye yau nate ye bwabu. Mu ntangu yina Libina mpe wasotuka. 1 Mose 27: 40. Yos. 21: 13.

23. Monso masidi mu kambwa mu Yolami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

24. Yolami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandi

mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Ahasia wamvingana kitinu.

2 Lus. 22: 1 b.

25. Mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu a Isaeli, Ahasia, mwan' a Yolami, wakala ntinu mu Yuda.

2 Nt. 9: 29.

26. Makumole ye mvu mirole miakala ye Ahasia, bu kakala ntinu, wayala mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Atalia, mwana wankento wa Omili, ntinu a Isaeli.

1 Nt. 16: 29. 2 Lus. 21: 6.

27. Yandi wayenda nzil' anzo a Ahabi ye wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu bonso nzo a Ahabi; keti yandi wakala butu kiamfinangani ye nzo a Ahabi.

28. Yandi ye Yolami, mwan' a Ahabi, bayenda nwanisa Hasaeli, ntinu mu Alami, ku Lamoti mu Ngiladi. Kansi Yolami waluekwa kwa baalamita.

29. Buna ntinu Yolami wavutuka mu Yisileli mu niakuswa mu vwa biobio bianluka baalamita ku Lama mu mivita ye Hasaeli, ntinu mu Alami. Ahasia, mwan' a Yolami, ntinu a Yuda, wayenda bumina Yolami, mwan' a Ahabi, ku Yisileli, bu kakala yela.

2 Nt. 9: 15 b.

KAPU 9.

Yehu wakuswa ye wasamunwa bonso ntinu. Yandi wavonda Yolami, Ahasia ye Isaeli.

Elisa, mbikudi, watumisa umosi mu nlonguki miabambikudi ye wavova kwa yandi: Kanga luketo luaku wanata mbwata yayi yamazi ye wenda ku Lamoti mu Ngiladi.

2. Bu ulueki kuna, buna tomba Yehu, mwan' a Yosafati, mwan' a Nimisi; kota wankamba katelama kukavwendi ye mpangi zandi, ye unkotisa mu ngudi anzo.

1 Nt. 19: 16.

3. Mboki bonga mbwata yamazi ye bukula va ntu andi ye vova: Mfumu vovele ebu: Bwabu ikusidi kitinu kwa Isaeli. Mboki una zibula vitu ye taba, kulengilani ko.

4. Buna toko diodio, i sielo kiambi-kudi, wayenda ku Lamoti ku Ngiladi.

5. Bu kaluaka kuna, wamona ntuti zankangu bavwendi muna. Buna wavova: Nsamu wena yami kwa ngeye, untuti. Yehu wayuvula: Kwa nani mu yeto buna tuena vava? Yandi wavutula: Kwa ngeye kiben, untuti.

6. Buna yandi watelama ye wakota mu nzo; yandi wabukula mazi va ntu

andi ye wavova kwa yandi: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele nzu: Bwabu mono ikusidi kitinu kwa bantu ba Mfumu, kwa Isaeli.

2 Lus. 22: 7.

7. Ngeye una vonda nzo a Ahabi, mfumu aku, kadi mono nzolele vutula ndinda kwa Isebeli mu menga masielo biami, i bambikudi, inga, mu menga masielo biabionsono bia Mfumu.

1 Nt. 18: 4. 19: 10.

8. Nzo a Ahabi yayonsono yina bungwa; mono ngina fukisa babonsono banzo a Ahabi, ye babake ye babanene mu Isaeli.

1 Nt. 14: 10. 21: 21 b.

9. Mono ngina vanga kwa nzo a Ahabi bonso kwa nzo a Yelobami, mwan' a Nebati, ye bonso kwa nzo a Baesa, mwan' a Ahia. 1 Nt. 15: 29. 16: 3, 11.

10. Mbwa zina dia Isebeli va via dia Yisileli, ye muntu kana kunzika ko. Mboki wazibula kielo ye wataba.

11. Yehu bu kavaika kwa sielo bi-amfumu andi, wayuvulwa: Malembe mene? Mu nkiamia lauki kiokio kizidi kwa ngeye? Yandi wabavutudila: Ketu luzaidi bakala diodio ye nkungu zandi.

Yel. 29: 26 b. Hos. 9: 7.

12. Kansi bavova: Ngeye zolele kutubaba; utukamba. Buna wavova: Ebu ye ebu kavovele kwa mono ye tele: Mfumu vovele ebu: Mono ikusidi kitinu kwa Isaeli.

13. Buna muntu muntu mu yau wabonga yunga kiandi watula kio kungsi ayandi va nkati akikada; basika mpungi ye baboka: Yehu i ntinu.

Mat. 21: 8.

14. Yehu, mwan' a Yosafati, mwan' a Nimisi, walekila Yolami mfundu. (Buna Yolami wakala ku Lamoti mu Ngiladi ye - Isaeli diadionsono mu tabila dio kwa Hasaeli, ntinu mu Alami;

15. kansi ntinu Yolami kibeni waki-vutukila ku Yisileli mu niakuswa mu vwa bikalukwa kwa bualamita mu mvi-ta ye Hasaeli, ntinu mu Alami.) Yehu wavova: Vo luzolele bo, buna ka luyambulani muntu kavaika mu mbanza ko ulenda kwenda kamba bo ku Yisileli.

2 Nt. 8: 28 b.

16. Yehu wamaka mu kalu diandi ye wayenda ku Yisileli, kadi Yolami wakala yela kuna; Ahasia, ntinu a Yuda, wayenda bumina kwa Yolami kuna.

17. Nkengi watelama va nzo ayongi ku Yisileli, bu kamona kabu dia Yehu bu kayiza, buna wavova: Mono mbweni kabu. Buna Yolami wavova: Bika

tuabonga ntentami ye fidisa mu kuba-kika kayuvula: Luizidi mu yengie?

18. Buna ntentami wayenda kunkika ye wavova: Ntinu vovele ebu: Luizidi mu yengie? Buna Yehu wavutula: Kadi i diambu diakue? Vutuka wandama! Nkengi wakamba ye wavova: Ntumwa lueki kwa yau, kansi keti vutuka ko.

19. Buna wafidisa ntentami wankaka. Ndieu bu kaluaka kwa yau, wavova: Ntinu vovele ebu: Luizidi mu yengie? Buna Yehu wavova: Kadi i diambu diakue? Vutuka wandama.

20. Nkengi wavutuka kamba ye wavova: Yandi lueki kwa yau, kansi keti vutuka ko. Mu diambu diangizulu beti monika bonso vo i Yehu, mwan' a Nimisi, kadi weti kwizila bonso lauki.

21. Buna Yolami wavova: Kanga bakavalu. Yau bakanga bakavalu mu kalu diandi. Yolami, ntinu a Isaeli, ye Ahasia, ntinu a Yuda. bavaika mosi mosi mu kalu diandi, bavaika mu kika Yehu. Babwabana yandi va via dianyisilelita Naboti.

1 Nt. 21: 1.

22. Yolami bu kamona Yehu, wavova: Yehu wizidi mu yengie? Ndieu wavutula: Bwe ulenda bika yenge, bu uvibidilanga kinsuza kiambut' aku Isebeli ye kiloka kiandi kiakingi?

23. Buna Yolami wabangumuna kalu, wataba, bu kabokila kwa Ahasia: Ndekolo amfundu, Ahasia!

24. Kansi Yehu wasimba ponza mu koko kwandi, watedisa Yolami ku nima, ye toto kiavaika mu utima, ye yandi wafwombuka mu kalu diandi.

25. Mboki wavova kwa kesa diandi Bidikali: Untombuleti ye untuba va via dianyisilelita Naboti; kadi bambuka moyo, bonso bwabika Mfumu ntelo yayi mu endu beto yaku bu tualanda va kimosi ku nin' asandi Ahabi.

1 Nt. 21: 19. 22: 33.

26. Mfumu vovele: Mu kedika, bonso buyanweni menga ma Naboti ye mabana bandi zono, i buna ngina kuvutudila ndinda va via diadi kwandi, buvovele Mfumu. Nkiangunu untombula bwabu ye untuba vana va via, bonso bwena mambu ma Mfumu.

27. Ahasia, ntinu a Yuda, bu kamona bo, watinina ku nzo ankuzu. Kansi Yehu wanzoma ye wavova: Lunsika yandi mipe mu kalu. Bobo bwavangwa mu nzanz' a Nguli ku Yibilami; kansi yandi wataba ku Mengido ye wafwila kuna.

2 Lus. 22: 9.

28. Sielo kianti kiankokisa ku Yelusalemi; yandi wadiamuswa mu ndiamu andi ye mase mandi, mu mbanz' a Davidi.

29. Kansi Ahasia wakala ntinu kwa Yuda mu mvu wakumi ye mosi wangi-adulu a Yolami, mwan' a Ahabi.

2 Nt. 8: 25.

30. Yehu waluaka ku Yisileli. Isebeli bu kawa bo, waloba meso mandi ye watula ntoko va ntu andi ye watula ku nela.

31. Yehu bu kakota mu mwelo, yandi waboka: Malembe mene, ngeye Simili uvondele mfumu aku?

1 Nt. 16: 10, 18.

32. Yandi wasendula zizi kiandi ku nela ye wavova: Nani kundane ye mono? Nani? Buna makota mole vo matatu manzo antinu batala, bayinika meso kwa yandi.

33. Yandi wavova: Lunlumba. Yau banlumba ye menga mandi nkutu matimbuzuka va baka ye va bakavalu; yandi wandiatikisa mu kalu.

34. Mboki yandi wakota ye wadia ye wanwa. Mboki wavova: Lunbaka, wakiasingwa, ye lunzika, kadi yandi vele i mwana wankento wantinu.

1 Nt. 16: 31.

35. Kansi bu bayenda mu kunzika, bamona ka lekwa ko kisidi mu yandi, kansi konzongolo kiantu, tambi ye kاندازي.

36. Yan bavutuka ye bakamba bo kwa yandi. Buna wavova: Bobo bwe-na mavova Mfumu mu sielo kiandi ntisibita Elia, bu kavova: va via dia Yisileli mbwa zina dia nsuni a Isebeli;

1 Nt. 21: 21.

37. mvumbi a Isebeli yina kala bonso tuvi va nsi vana va via dia Yisileli, mpasi muntu kana bika ko: endu i Isebeli.

KAPU 10.

Yehu wabunga nzo a Ahabi. Yandi wafukisa sielo bia Bali. Hasaeli wabaka udambu ausi a Isaeli. Mfwilu a Yehu.

Kansi Ahabi wakala ye lusambodia luabana bababakala ku Samalia ye Yehu wasonika leta, wafidisa kio ku Samalia, kwa yau balutidi mu Yisileli, bangudi zabantu, ye nkengi miabana miasola Ahabi, ye kiasonukwa mama:

2. Leta kiaki bu kina luaka kwa yeno lukebanga bana bababakala bamfumu eno ye luena ye makalu ye bakavalu, mboki mbanza yasiamu ye biluazu,

3. buna lusola ndieu ulutidi mu mbote ye mu fwanana mu bana bamfumu eno ye lumvandisa va kiantu kiasandi ye lunwanina nzo amfumu eno.

4. Kansi babwa mbidi apamuka ye bavova: Ketu ntinu niole mialembane kunkakidila; buna yeto bwe tulenda kakidila?

2 Nt. 9: 24, 27.

5. Ngudi akota dianzo antinu ye mfumu ambanza ye bangudi zabantu ye nkengi miabana bafidisa ntumwa kwa Yehu ye batuma: Yetu tu sielo biaku; mamonsono mauna kutukamba, tuzolele mo vanga. Ka tuzolele vanga muntu ntinu ko; vanga bonso buuzolele.

6. Buna wasonika leta kiankaka kwa yau kiasonukwa mama: Vo luzolele kundana ye mono ye luzolele dimba mambu mami, buna luzaka ntu miabana bababakala bamfumu eno ye luiza mbazi ntangu yayi kwa mono mu Yisileli. Lusambodia luabana bababakala bantinu bakala kwa bankwa miaminene mu mbanza, i babakudisila.

7. Leta bu kialuaka kwa yau, babonga bana bababakala bantinu ye babavonda, lusambodia luababakala, ye batula ntu miau mu zimpidi ye bafidisa mio kwa yandi ku Yisileli.

Nkong. 9: 5.

8. Ntumwa bu kayiza kunkamba, vo batuedi ntu miabana bantinu, wavova: Lutula mio mu kunku biole ku nkotolo amwelo nate ye mbazi.

9. Mu nsuka wawaika ye watelama vana wavova kwa bantu babonsono: Yeno lukondolo bila. Ketu i mono yalekele mfundu kwa mfumu ami ye yamvondele; kansi buna nani vondele baba babonsono.

10. Lutala bonso bulembolo sotuka widi diambu dimosi nkutu dia Mfumu, ka widi diambu dimosi ko diavova Mfumu kwa nzo a Ahabi. Inga, Mfumu vengi makavova mu sielo kiandi Elia.

1 Nt. 21: 19, 21 b.

11. Mboki Yehu wavonda babonsono basala mu nzo a Ahabi mu Yisileli, mpe bankwa miandi miaminene ye bankwikizi ye banganga ye widi muntu nkutu katabuswa ko.

12. Mboki wananguka ye wayenda ku Samalia; kansi mu nzila, bu kaluaka ku Bet-Ekedi-Haloimi,

13. Yehu wabwabana ye mpangi za Ahasia, ntinu a Yuda, ye wabayuvula: Yeno lu banani? Yau bavutula: Yetu i mpangi za Ahasia, ye yeto tueti kwenda bumina bana bababakala ba-

ntinu ye bana bababakala bankam' antinu.

2 Lus. 22: 8.

14. Yandi wavova : Lubakamata bamoyo. Buna babakamata bamoyo, babavonda ye babatuba mu lubulu lua Bet-Ekedi, nakumaia ye babakala bole; widi muntu nkutu kasisa mu yau ko.

15. Bu kakatuka kuna, wabwabana ye Yonadabi, mwan' a Lekabi, wayiza kunkiki, ye yandi wankamba malembe ye wavova kwa yandi : Ngeye wena ntima wasonga kwa mono, bonso bungienina kwa ngeye ? Yonadabi watabudila : Inga. Yandi wavova : Vo i bobo, buna untaumbika koko kwaku. Buna yandi wantambika koko kwandi; yandi wammakisa mu kalu diandi.

Yel. 35: 6.

16. Yandi wavova : Undama ye tala vema kwami mu diambu dia Mfumu. Yandi wakokuswa mu kalu diandi.

17. Bu kaluaka ku Samalia, wavonda babonsono basadidila mu nzo a Ahabi ku Samalia ye wabungila yo bobo, bonso bwakala mambu mavova Mfumu kwa Elia.

18. Yehu wakutikisa bantu babonsono ye wavova kwa yau : Ahabi wasadila Bali fuma ; Yehu una kunsadila beni.

1 Nt. 16: 31 b.

19. Buna lutumisa vava kwa mono mbikudi miamionsono mia Bali, i sielo biandi biabionsono ye nganga zandi zazonsono—muntu kalendi kondwa vo ko,—kadi ngieti banza mu nkailu waunene kwa Bali; wonso una vo kondwa una zimbisa moyo. Kausi Yehu wavanga bo mu nakani makinkita mu fukisa sielo bia Bali.

20. Mboki Yehu wavova : Lusamuna lukutukura luanlongo luankembo kwa Bali. Buna luampila yoyo luasamunwa.

21. Yehu wafidisa nsamu mu Israeli diadionsono, ye sielo biabionsono bia Bali biayiza ; muntu kalembwa kwiza ko. Bakota mu vwala dia Bali ye vwala dia Bali diafuluka, tuka mu nsuka mosi nate ye nsuka yankaka.

22. Buna wavova kwa nkengi avinga kiamimvwatu : Vaikisa mimvwatu kwa sielo biabionsono bia Bali. Yandi wabawaikisila mimvwatu.

23. Mboki Yehu wakota mu vwala dia Bali ye Yonadabi, mwan' a Lekabi, ye wavova kwa sielo bia Bali : Lutoma tala, vo ka mwenani sielo kia Mfumu mwamu mu yeno ko, kausi yau kaka basadilanga Bali.

24. Bu bamana kota mu yoka nkailu

amponda ye nkailu angioka, buna Yehu watula lunani luababakala ku mbazi ye wavova : Vo muntu una tabuswa mu babakala bangiekole lwabu mu moko meno, buna moyo una vewa mu moyo.

25. Bu bamana yoka nkailu angioka, Yehu wavova kwa mantadi ye zintuti : Lukota luabavonda ; ka luyambulani mosi wawaika ko. Bababandamu meno masabala, ye mantadi ye zintuti babakatula ye mboki bakota mu ngudi avwala dia Bali.

1 Nt. 18: 40.

26. Batuba mama biavwala dia Bali ku mbazi ye bayoka bio.

2 Nt. 11: 18.

27. Batulula nkati amama kia Bali ; batulula mpe vwala dia Bali ye bavanigila dio nzo zamazamba zena nate ye lwabu.

28. Nkiangunu Yehu wafukisa Bali mu Israeli.

29. Kansi Yehu kayambula masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati ko, i mau makavodikisila Israeli masumu, bana bangombe bwola ku Beteli ye ku Dani.

1 Nt. 12: 28 b.

30. Mfumu wavova kwa Yehu : Mu diambu dia bu utomene vanga makedi masonga mu meso mani ye vengi kwa nzo a Ahabi mamonsono mankeni, buna bana baku bababakala mu mbandu zia bana vwanda va kiandu kia Israeli.

2 Nt. 15: 12.

31. Kansi Yehu kakikenga ko mu diata mu mina mia Mfumu, Nzambi a Israeli mu ntini' andi wawonsono ; kayambula masumu ma Yelobami ko makavodikisila Israeli masumu.

32. Mu ntangu yina Mfumu wabadika zenga bibuku mu Israeli, kadi Hasaeli wabedisa baisaelita mu nzaku au yayonsono,

1 Nt. 19: 17. 2 Nt. 8: 12.

33. ye wabaka nsi yayonsono ya Ngiladi mu simu diaeste dia Yodani, nsi abangadita, balubenita ye bamanasita, i nsi yitukidi ku Aloeli ku fimwila fia Alanoni, ye Ngiladi ye Basani.

34. Monso masidi mu kambwa mu Yehu, mu mamonsono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa mamonsono, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

35. Yehu wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Yoahasi wamvingana kitinu.

2 Nt. 13: 1.

36. Ntangu yina yayala Yehu mu Israeli ku Samalia yakala makumole ye nani diamvu.

KAPU 11.

Atalia wakiyadisa uyadi wankento mu Yuda. Nganga Yoyada wavanga Yoasi ntinu ye wavonda Atalia.

A talia, mbut' a Ahasia, bu kamona, vo mwan' andi wafwa, buna wananguka ye wabunga nkuna wawonsoho wakinu.

2 Lus. 22: 10 b.

2. Kansi bana bantinu bu bana vondwa, Yoseba, mwana wankento wantinu Yolami, busi kia Ahasia, wabonga Yoasi, mwan' a Ahasia, ye wankatula mu nsweki va kimosi ye nyeniki andi, wankotisa muna vinga kiandeka; muna kaswekwa mu diambu dia Atalia, ye kavondwa ko.

3. Mboki yandi wakala yandi mu nzo a Mfumu, niukaswama mvu nsambanu, Atalia bu kayala mu nsi.

4. Kansi mu mvu wansambodia Yoyada wafidisa ntumwa ye walandisa ntuti zabakalita ye mantadi ye wabakotisa kwa yandi mu nzo a Mfumu; bu kamana wawasa luwawanu ye yau ye wabadikisa ndefi muna mu nzo a Mfumu, wabasonga mwan' antinu.

2 Lus. 28: 1 b.

5. Mboki wabakamba ye wavova: I diadi diluna vanga: buku kiatatu mu yeno, i yeno luvingananga mu kenga mu kialumingu, luna kenga mu nzo akitinu,

6. buku kiatatu ku mwelo a Suli ye buku kiatatu ku mwelo ku nim' amantadi; bobo luna kengila nzo ye kakila yo.

7. Kansi makabu mole mankaka mu yeno, yau habonsoho bakatukanga mu kenga mu kialumingu, yau bana kenga mu nzo a Mfumu kwa ntinu.

8. Yeno luna zungidila ntinu; muntu muntu ye luazu biandi mu koko; vo muntu zolele vioka nlonga, buna una vondwa. Yeno luna nama ntinu, kani una vaika vo kota.

9. Ntuti zazinkama bavanga mamonsoho mabakamba nganga Yoyada; mosi mosi mu yau wabonga babakala bandi, i yau bana vingana mu kenga mu kialumingu ye bana katuka mu kenga mu kialumingu ye baluaka kwa nganga Yoyada.

10. Nganga wavana ntuti zazinkama madianga ye nkaku biavwa ntinu Davidi, biakala mu nzo a Mfumu.

11. Mantadi matelama muntu muntu ye luazu biandi mu koko, tuka mu

ndambu yalubakala luanzo nate ye ku ndambu yalumoso luanzo, ku disalu ye ku nzo, kinzungidila ye ntinu.

12. Mboki wawaikisa mwan' antinu ye wantula koloa ye wantela kimbangi ye yau bamvanga ntinu ye bankusa; bateta nsaki ye baboka: Bika ntinu kavuka!

5 Mose 17: 18 b. 1 Sam. 10: 24. 1 Nt. 1: 25, 39.

13. Atalia bu kawa mbokolo amantadi ye bantu, wakota mu nzo a Mfumu kwa bantu.

14. Muna kamona ntinu utelamene va vuma kianangama, bonso bukalanga fu, ye ntuti ye nsiki miampungi va lueka luanlonga, ye bonso bwayangalala tuti diadionsoho diabantu ye basika mpungi. Buna Atalia watiasuna mwatu miandi ye waboka: Ndekolo amfundo, ndekolo amfundo!

15. Kansi nganga Yoyada wakamba ntuti zazinkama batuadisa nkangu ye wabakamba: Lumvaikisa mu monakanda diamlonga, ye vo muntu una kunnama, bika kavondwa mu sabala. Kadi nganga wakamba, vo kalendi vondulwa mu nzo a Mfumu ko.

16. Buna bansadisila nzila, ye bu kaluaka ku vuma kikutusulwanga bakavalu mu nzo akitinu, buna wavondwa kuna.

17. Yoyada wawawasa luwawanu va kati ye Mfumu, ntinu ye bantu, vo bana kala bantu ba Mfumu, mboki luwawanu va kati ye ntinu ye bantu.

18. Tuti diadionsoho diabantu diayenda ku vwala dia Bali ye batulula dio ye babula masalu mau ye biteki nampia; Matani, ngang' a Bali, bambema kuntadisi amasalu. Mboki nganga watumba minkengi mu nzo a Mfumu.

2 Nt. 10: 26 b. 2 Lus. 31: 1.

19. Yandi wanata ntuti zazinkama ye bakalita ye mantadi ye tuti diadionsoho diabantu, ye bakatula ntinu mu nzo a Mfumu ye bakota mu nzo akitinu mu mwelo amantadi; yandi wavwanda va kiandu kiakitinu.

20. Tuti diadionsoho diabantu diayangalala, ye tengotengo ka diabwa mu mbanza ko. Kansi bavonda Atalia mu sabala mu nzo akitinu.

21. Yoasi wakala mvu nsambodia, bu kakala ntinu.

KAPU 12.

Yoasi ntinu mu Yuda. Ngionzoko mu kubika vuala. Hasaeli wakonkana ku Yelusalemi. Yoasi wavondwa mu ndekolo amfundu.

Mu mvu wansambodia wangiadulu a Yehu Yoasi wakala ntinu, yandi wayala mu makumaia mamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambu' andi i Sibia, ku Beli-Seba.

2 Lus. 24: 1 b.

2. Yoasi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, ntangu yina yikavumuna, nganga Yoyada bu kakala nlongi andi.

3. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka nkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama.

1 Nt. 15: 14.

4. Yoasi wavova kwa banganga: Vanza biabionsono bikwizanga ku nzo a Mfumu bonso nkailu mianlongo, vana bisadulwanga, biampila yoyo biana nkudulu abantu, bonso bwena ntalu vizengwanga mu umosi umosi, vanza biabionsono biamuntu utuaduwanga mu ntima mu nata bio ku nzo a Mfumu,

8 Mose 27: 2 b. 2 Nt. 22: 4.

5. i bian bina tambula banganga, mosi mosi kwa bakazaidi, ye mu biobio bana kubikila bibadikidi biva mu nzo a Mfumu, mwamonsono mwena bi.

6. Kansi mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu antinu Yoasi banganga ka bamana kubika bionso biabiva mu nzo ko.

7. Buna ntinu Yoasi watumisa nganga Yoyada ye nganga zankaka ye wavova kwa yau: Mu nkiana ka lukubikanga bionso biabiva mu nzo ko? Bwabu ka lulendi vutuka tambula bivanza kwa baluzaidi ko, kansi luna bio yekula mu diambu diabina biabiva mu nzo.

8. Banganga batambudila mu lembwa tambula bivanza kwa bantu ye mu lembwa sala mpe mu kubika bina biabiva mu nzo.

9. Buna nganga Yoyada wabonga nkela ye wazokula mwasi va bandukwa, watula yo lukufi ye disalu, ku ndambu yalubakala, kukotulwanga mu nzo a Mfumu. Banganga bakenganga ku vaka batula vanza biabionsono biayiza ku nzo a Mfumu muna.

10. Bu bamona, vo vanza biabingi biakala mu nkela, nsoniki antinu wabaluka kuna ye ngudi anganga, bakanga bio, mboki batanga vanza biobio biakala mu nzo a Mfumu.

11. Mboki bayekula vanza biamana tezwa kwa babakala bobo basala salu kiakenga mu nzo a Mfumu, ye yau bafuta bio kwa bisadi bianti ye ntungi miasala nzo a Mfumu.

12. ye kwa ntungi miamatadi ye nteni miamatadi, ye mpe mu sumba minti ye matadi matetwa, mu kubika bina biabiva mu nzo a Mfumu, inga, mu diambu diamfutu miamionsono mu nkubukulu anzo.

13. Kansi malonga mapalata manzo a Mfumu ka mavangwa ko ye ka mbele, mabola, mpungi vo lekwa biankaka biawola vo biapalata ko mu vanza biayiza ku nzo a Mfumu,

1 Nt. 7: 50.

14. kansi biavewa kwa bisadi, yau bakubikila nzo a Mfumu mu biobio.

15. Babakala ka badedisa ntalu vana biabatambula ko, i yau bayekudulwa bio, kidi bavana bio kwa bisadi, kansi basadila bio mu ndekolo aminu ye vumi.

16. Kansi vanza biankailu miangikolo amfuka ye miangikolo amasumu ka biayiza ku nzo a Mfumu ko, kansi banganga batambula bio.

8 Mose 5: 15 b. 7: 7. 4 Mose 5: 9 b.

17. Ntangu yina Hasaeli, ntinu mu Alami, wayenda kakalala Ngati ye wabaka dio; mboki Hasaeli watadisa ku Yelusalemi.

2 Nt. 8: 12.

18. Buna Yoasi, ntinu a Yuda, wabonga biabionsono biabiekulwa Mfumu kwa mase mandi Yosafati, Yolami ye Ahasia, ntinu mia Yuda ye bina bikabieka yandi kibeni kwa Mfumu ye wola wawonsono wakala mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu ye mu nzo akitinu, ye wafidisa bio kwa Hasaeli, ntinu mu Alami, buna ndieu wakataka mu Yelusalemi.

1 Nt. 15: 18 b. 2 Nt. 16: 8. 18: 15.

19. Monso masidi mu kambwa mu Yoasi ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luanтину mia Yuda.

20. Sielo biandi bianangumuka ye baleka mfundu ye bavonda Yoasi mu nzo a Milo muyeti lambuka ku ntini a Sila.

2 Nt. 14: 5.

21. I sielo kiandi Yosakali, mwan' a Simati, ye Yosabadi, mwan' a Someli, bamvonda. Mboki wadianuswa ye mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Amasia wamvingana kiti-nu.

KAPU 13.

Yoahasi ntinu mu Israeli; Israeli diazungulwa ye diavuluswa. Yoasi ntinu mu Israeli. Elisa wakala yela, wabikula ye wafwa. Mangu ku ndiamu andi. Yoasi wabedisa baalamita.

Mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu a Yoasi, mwan' a Ahasia, ntinu a Yuda, Yoahasi, mwan' a Yehu, wakala ntinu mu Israeli ku Samalia ye wayala mu kumi ye mvu nsambodia.

2 Nt. 10: 35.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wanama masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, i mau makavodikisila Israeli masumu; kayambula mo ko.

1 Nt. 12: 28 b.

3. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Israeli ye yandi wabavana mu koko kwa Hasaeli, ntinu a Alami, ye mu koko kwa Bene-Hadadi, mwan' a Hasaeli, ntangu yina yayonso.

Nkong. 2: 14. 1 Nt. 19: 15. 2 Nt. 8: 12 b. 10: 32 b.

4. (Kansi Yoahasi wabombidila va ntadisi a Mfumu, ye Mfumu wanwila, bu kamona nzungu za Israeli; kadi ntinu mu Alami wabazungula.

5. Mfumu wavana Israeli mvulusi ye bakatuka mu moko mabaalamita; mboki bana ba Israeli bakala mu nzo zau zakoto bonso bwatekila.

6. Kansi ka bayambula masumu manzo a Yelobami ko makavodikisila Israeli masumu; inga, badiatila mo. Asela mpe diaswa ku Samalia.)

1 Nt. 16: 33.

7. Kadi kasisila Yoahasi bantu bankaka ko kansi inakumatatu mantenami, kumi diamakalu ye kumi diamafunda mabantu bakimalu; kadi ntinu mu Alami wanama kubabunga ye kubaniwangisa bonso mafundu-fundu mabiantutulu.

8. Monso masidi mu kambwa mu Yoahasi, mu mamonsoono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

9. Yoahasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Yoasi wamvingana kitinu.

10. Mu mvu wamakumatatu ye nsambodia wangiadulu a Yoasi, ntinu a Yuda, Yoasi, mwan' a Yoahasi, wakala ntinu mu Israeli ku Samalia ye wayala mu kumi ye mvu nsambanu.

11. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula dimosi mu masumu ma Yelobami ko,

mwan' a Nebati, makavodikisila Israeli masumu, kansi wadiatila mo.

1 Nt. 12: 28 b.

12. Monso masidi mu kambwa mu Yoasi, mu mamonsoono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa, mu mvit' andi ye Amasia, ntinu a Yuda, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

2 Nt. 14: 8 b, 15 b. 2 Lus. 25: 17 b.

13. Yoasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye Yelobami wavwanda wa kiandu kiandi. Yoasi wadiamuswa ku Samalia va ntinu mia Israeli.

14. Kansi Elisa bu kakala yela mu yela kukafwila, buna Yoasi, ntinu a Israeli, wakulumuka kwa yandi ye wadila va ntandu azizi kiandi ye wavova: Tat' ami, tat' ami, makalu ma Israeli ye ntentami miao!

2 Nt. 2: 12.

15. Buna Elisa wavova kwa yandi: Landisa ponza ye toto. Yandi wanlandisila ponza ye toto.

16. Buna yandi wavova kwa ntinu a Israeli: Simba ponza mu koko kwaku. Bu kavanga bobo, Elisa watula moko mandi va moko niantinu.

17. Mboki wavova: Zibula nela mu ntini yaeste. Bu kazibula yo, Elisa wavova: Sika. Yandi wasika. Buna wavova: Toto kiandungunu kia Mfumu, toto kiandungunu kwa Alami! Ngeye una bedisa baalamita ku Afeki, ye bana bungana.

18. Mboki wavova: Bonga toto. Bu kabonga bio, wavova kwa ntinu a Israeli: Banda va ntoto. Buna wabanda mbanda tatu ye mboki walemhwa.

19. Buna muntu wa Nzambi wamfwemina ye wavova: Ngeye ukutu banda mbanda tanu vo zisambanu, kadi buna ukutu bedisa baalamita, bakutu bungana; kansi bwabu una bedisa baalamita mbedisa tatu kaka.

20. Elisa wafwa ye wadiamuswa. Kansi makabu manzenzila mamoabita makala bwilanga nsi, mu mbadukulu amvu.

21. Bwakala, vo bankaka beti zika bakala ye bamona kabu dianzenzila; buna batuba bakala mu ndiamu a Elisa. Kansi bakala bu kabwa momo ye wavalakana visi bia Elisa, buna wabaka moyo diaka ye watelama va malu mandu.

22. Hasaeli, ntinu mu Alami, wazungula Israeli mu ntangu yina yakala Yoahasi moyo.

23. Kansi Mfumu wabakadila nlemvo ye wabafwila nkenda ye wabatala mu

diambu dialuwawanu luandi ye Abalahami, Isaki ye Yakobi; kadi kazola kubabunga ko, ye kaktivitila yau mu zizi kiandi ntangu yina ko.

1 Mose 17: 7 b. 2 Mose 2: 24. 3 Mose 26: 42.

24. Hasaeli, ntinu mu Alami, wafwa, ye mwan' andi Bene-Hadadi wamviringana kitinu.

25. Buna Yoasi, mwan' a Yoahasi, wazionununa kwa Bene-Hadadi, mwan' a Hasaeli mbanza zozo zaziona endu kwa sandi Yoahasi. Mbedisa tatu Yoasi wambedisa ye wazionununa mbanza za Isaeli.

KAPU 14.

Amasia i ntinu mu Yuda, wavutula ndinda kwa mbemi miasandi. Wabedisa baedomita. Wanwanisa ntinu a Isaeli, i Yoasi, kansi wabeduswa. Yandi wavondwa mu ndekolo amfundu. Aesalia i ntinu mu Yuda. Yelobami II i ntinu mu Isaeli, watundisa nzaku zansi andi zatekila.

Mu mvu wanzole wangiadulu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli, Amasia, mwan' a Yoasi, wakala ntinu mu Yuda. 2 Nt. 12: 21. 2 Lus. 25: 1 b.

2. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu ye wayala mu makumole ye vwa diamvu ku Yeluselemi. Nkumbu ambut' andi i Yoadini, ku Yeluselemi.

3. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, kansi ka bonso sandi Davidi ko; kansi wavanga mu mamonso, bonso bwavanga sandi Yoasi. 2 Nt. 12: 2 b.

4. Kadi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka minkailu ye bakwika biamfwitisa mwisi va vuma bianangama.

5. Kitinu bu kiamana siama mu koko kwandi, wavondisa yau mu sielo biandi biavonda sandi, i ntinu. 2 Nt. 12: 20 b.

6. Kansi bana bamimbemi kavonda ko, bonso bwasonukwa mu nkanda wamina mia Mose, mukambanga ye muvovanga Mfumu: Mase ka mana vondwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana vondwa mu diambu diamase ko, kansi muntu muntu una fwa mu mandi masumu. 5 Mose 24: 16. Yeh. 18: 20.

7. Yandi wabedisa baedomita ku ndimb' a Mungwa, kumi diamafunda mababakala, wabaka Sela mu mvita ye wabika dio nkumbu Yokoteli, bonso budibikwanga nate ye bwabu.

8. Mu ntangu yina Amasia wafidisa ntumwa kwa Yoasi, mwan' a Yoahasi, mwan' a Yehu, ntinu a Isaeli, ye watuma: Wiza tuanwanasana.

9. Kansi buna Yoasi, ntinu a Isaeli, wafidisa ntumwa kwa Amasia, ntinu a Yuda, ye watuma mvutulu: Nti ampanga va Lebanoni wafidisa ntumwa kwa nsedeli va Lebanoni ye watuma: Kwe-disa mwan' aku wankento kwa mwan' ami wabakala. Kansi buna bulu biansi va Lebanoni bavioka nti ampanga ye bafotikisa wo. Nkong. 9: 8 b.

10. Ngeye wabedisa Edomi ye mu diambu diodio weti yandila mu ntini' aku. Kansi bika wayukuta nzitusu una ye kala ku nzo aku. Mu nkiamo utombanga kubu, mu mbwilu angeye kibenye ye Yuda va kimosi ye ngeye?

11. Kansi Amasia kawila mo ko, ye Yoasi, ntinu a Isaeli, wananguka, ye banwanasana, yandi ye Amasia, ntinu a Yuda, ku Bete-Semesi mu Yuda.

12. Bayudayo babeduswa kwa baisa-elita ye bataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto.

13. Amasia, ntinu a Yuda, mwan' a Yoasi, mwan' a Ahasia, wabakwa nkole ku Bete-Semesi kwa Yoasi, ntinu a Isaeli. Bu baluaka ku Yeluselemi, watulula ndambu alumbu lua Yeluselemi ku mwelo wa Efalaimi ye nate ye ku mwelo wa Nsuka, nkama ia zamfwoko.

14. Yandi wabaka wola ye palata biabionsono ye wumbwa biabionsono biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo biano akitinu, mboki mpe wabaka bantu bonso ntalulu; mboki wavutuka ku Samalia.

15. Monso masidi mu kambwa mu Yoasi, mu momo makavanga ye mu makikesa mande ye mu mvit' andi ye Amasia, ntinu a Yuda, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Nt. 13: 12 b.

16. Yoasi wayenda vundi kwa mase mande ye wadiamuswa ku Samalia va ntinu mia Isaeli. Mwan' andi Yelobami wamviringana kitinu.

17. Kansi Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, wakala moyo mu kumi ye mvu ntanu mialandila mfwilu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli.

18. Monso masidi mu kambwa mu Amasia, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

19. Yandi walekulwa mfundu mu Yeluselemi, wakatwa tinina ku Laisi. Buna babakala bafiduswa mu

kunlanda ku Lakisi, yau bamvonda kuna.

20. Mboki yandi wakatulwa kuna mu bakavalu; wadiamuswa mu Yelusalemi kwa mase mandi mu mbanz' a Davidi.

21. Bantu babonsono mu Yuda bapanga Asalia wakala kumi ye mvu nsambanu ntangu yoyo, ye bamvanga ntinu mu fulu kiasandi Amasia.

2 Nt. 15: 1 b. 2 Lus. 26: 1 b.

22. Yandi watungulula Elati ye watula dio kungsi a Yuda diaka, ntinu bu kamanakwenda vundi kwa mase mandi.

23. Mu mvu wakumi ye tanu wangiadulu a Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, Yelobami, mwan' a Yoasi, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu makumala ye mvu mosi.

24. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula widi dimosi ko mu masumu na Yelobami, mwan' a Nebati, makavodikisila Isaeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

25. Yandi watundisa diaka nzaku za Isaeli tuka ku vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati nate ye ku mbu wa Makanga, bonso bwakala mambu mavova Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu sielo kiandi Yona, mbikudi, mwan' a Amitai, ku Ngati-Hefeli.

Yona 1: 1.

26. Kadi Mfumu wamona, vo nzungulu za Isaeli zakala nzungu beni, ye babake ye babanene hasukama ntima, ye Isaeli diakondwa nsadisi.

5 Mose 32: 36.

27. Mfumu kakivovila ko, vo una zola vinsikisa nkumbu a Isaeli kungsi azulu, kansi yandi wabavulusa mu Yelobami, mwan' a Yoasi.

28. Monso masidi mu kambwa mu Yelobami, mu mamonsono makavanga ye mu makikesa mandi ye mvita zandi, mpe bonso bukabunda ye Isaeli yina yateka vwa Yuda mu Damasko ye Hamati, mau masonukwa mu lusansu luan tinu mia Isaeli.

2 Sam. 8: 6.

29. Yelobami wayenda vundi kwa mase mandi, kwa ntinu mia Isaeli. Mwan' andi Sakalia wamvingana kitinu.

2 Nt. 15: 8.

KAPU 15.

Asalia i ntinu mu Yuda; bwazi bwandi.

Sakalia i ntinu mu Isaeli; wavondwa kwa Salumi mu ndekolo amfundu. Salumi i ntinu mu Isaeli; wavondwa kwa Menahemi. Menahemi i ntinu mu Isaeli; Puli wanwanisa Isaeli. Pekaya i ntinu

mu Isaeli; wavondwa kwa Peka mu ndekolo amfundu. Peka i ntinu mu Isaeli; Tingilati—Pileseli wanwanisa Isaeli; Peka wavondwa kwa Hosea mu ndekolo amfundu. Yotami i ntinu mu Yuda.

Mu mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Yelobami, ntinu a Isaeli, Asalia, mwan' a Amasia, wakala ntinu mu Yuda.

2 Nt. 14: 21.

2. Yandi wakala kumi ye mvu nsambanu, bu kakhla ntinu, ye wayala makumatana ye mvu miole mu Yelusalemi. Nkumbu ambuta i Yekolia, ku Yelusalemi.

2 Lus. 26: 3 b.

3. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Amasia.

2 Nt. 14: 3 b.

4. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka minikailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama.

5. Kansi Mfumu wabafika ntinu ye wabaka bwazi ye wakala bo ntangu zazonsono zikakala moyo, ye yandi wakala mu nzo yavanguka. Buna Yotami, mwan' antinu wayala nzo andi ye wakongudila bantu mu nsi.

3 Mose 13: 46.

6. Monso masidi mu kambwa mu Asalia ye mu mamonsono makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luan tinu mia Yuda.

7. Asalia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa kwa mase mandi mu mbanz' a Davidi.

Mwan' andi Yotami wamvingana kitinu.

8. Mu mvu wakumi ye tatu wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Sakalia, mwan' a Yelobami, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu ngonda sambanu.

2 Nt. 14: 20.

9. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga mase mandi, kayambula masumu na Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Isaeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

10. Salumi, mwan' a Yabesi, wanlekila mfundu ye wamvonda va meso mabantu ye wamvingana kitinu.

11. Monso masidi mu kambwa mu Sakalia masonukwa mu lusansu luan tinu mia Isaeli.

12. Mambu mavova Mfumu kwa Yehu mayenda detila, bu kavova: bana baku bababakala mu mbandu ia bana vwanda va kiandu kia Isaeli. Bwawangama kwandi.

2 Nt. 10: 30.

13. Salumi, mwan' a Yabesi, wakala ntinu mu mvu wamakumatatu ye vwa

wangiadulu a Usia, ntinu a Yuda, ye yandi wayala ngonda mosi ku Samalia.

14. Kansi Menahemi, mwan' a Ngadi, wananguka ku Tilisa ye waluaka ku Samalia ye wavonda Salumi, mwan' a Yabesi, mu Samalia ye wamvingana kitinu.

15. Monso masidi mu kambwa mu Salumi ye mu mfundu ukaleka, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

16. Mu ntangu yina Menahemi watana Tifisa ye biabionsono biakala muna ye mpe nsi yayonsoo yakimfini, tuka ku Tilisa; kadi ka banzibudila nielo miambanza ko, nkiangunu wapela yo; bakento babonsoo bayau bakala vumu, wababula.

17. Mu mvu wamakumatatu ye vwa wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Menahemi, mwan' a Ngadi, wakala ntinu kwa Israeli ye wayala mu kumi diamvu, ku Samalia.

18. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; nuu ntangu yina yikakala moyo kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Israeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

19. Puli, ntinu a Asilia, wakota mu nsi; buna Menahemi wavana Puli funda dimosi diatalenta biapalato, kidi kankundana ye siamisa kitinu mu koko kwandi.

1 Lus. 5: 26.

20. Menahemi wabaka vanza biobio bikana vana kwa ntinu mu Asilia mu futisa mpaku kwa Israeli, i kwa bamvwama babonsoo, mpaku amakumatanu masekeli biapalato mu muntu muntu. Buna ntinu a Asilia wavutuka ye kalengila muna mu nsi ko.

2 Nt. 23: 25.

21. Monso masidi mu kambwa mu Menahemi ye mu mamonsoo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

22. Menahemi wayenda vundi kwa nase mandi. Mwan' andi Pekaya wamvingana kitinu.

23. Mu mvu wamakumatanu wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Pekaya, mwan' a Menahemi, wakala ntinu kwa Israeli ku Samalia ye wayala mu mvu miole.

24. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Israeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

25. Peka, mwan' a Lemalia, ntuti andi, wanlekila mfundu ye wamvonda

mu Samalia, mu vula mu nzo akitinu, va kimosi ye Alangobi ye Alie; buna makumatanu mabangiladita bakala yandi. Yandi wamvonda ye wamvingana kitinu.

26. Monso masidi mu kambwa mu Pekaya ye mu mamonsoo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

27. Mu mvu wamakumatanu ye zole wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Peka, mwan' a Lemalia, wakala ntinu kwa Israeli ku Samalia ye wayala mu makumole manivu.

28. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Israeli masumu.

1 Nt. 12: 28 b.

29. Mu ntangu ya Peka, ntinu a Israeli, Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, wayiza ye wabaka Iyoni, Abeli-Bete-Maka, Yanoa, Kedesi, Hasoli, Ngiladi ye Ngililea, nsi yayonsoo ya Nafatali; yandi wanata bantu kuna Asilia.

1 Nt. 15: 20.

30. Hosea, mwan' a Ela, walekila Peka mfundu, mwan' a Lemalia, ye wamvonda ye wamvingana kitinu, mu mvu wamakumole wangiadulu a Yotami, mwan' a Usia.

2 Nt. 17: 1.

31. Monso masidi mu kambwa mu Peka ye mu mamonsoo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli.

2 Lus. 28: 6.

32. Mu mvu wanzole wangiadulu a Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Israeli, Yotami, mwan' a Usia, wakala ntinu mu Yuda.

2 Lus. 27: 1 b.

33. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Nkumbuambut' andi i Yelusa, mwana wankento wa Sadoki.

34. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, wavanga nadede, bonso lwavanga sandi Usia.

35. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka ninkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama. Yandi watunga mwelo wa Ntandu wanzo a Mfumu.

36. Monso masidi mu kambwa mu Yotami, mu momo makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

37. Mu ntangu yina Mfumu wabadika fidisa Lesini, ntinu mu Alami, kwa Yuda ye Peka, mwan' a Lemalia.

2 Nt. 10: 5. Yes. 7: 1.

38. Yotami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandu mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Ahasi wamvingana kitinu.

KAPU 16.

Ahasi i ntinu mu Yuda. Ngiendolo a Lesini ye Peka ku Yelusalemi ye luwawanu lua Ahasi ye Tingilati-Pileseli. Salu diamona dia Ahasi ye ngikolo andi yakanukuuwa; masunu mandu mankaka.

Mu mvu wakumi ye nsambodia wangiadulu a Peka, mwan' a Lemalia, Ahasi, mwan' a Yotami, wakala ntinu mu Yuda. 2 LUK. 28: 1 b.

2. Makumole mamvu makala ye Ahasi, bu kakala ntinu, yandi wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Yandi kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi andi ko, bonso sandi Davidi,

3. kansi wayenda nzila zantinu mia Isaeli; inga, wayambula mpe mwan' andi kavioka mu tia—bonso bwakala nkankumusu zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

3 Mose 18: 21. 5 Mose 18: 10. 2 Nt. 8: 18.

4. Yandi wayoka miinkailu ye wakiwa biamfwitisila mwisi va vuma bi-anangama ye bintuntubulu mipe ye kansi anti miamionsono miankundu.

5. Mu ntangu yina Lesini, ntinu mu Alami, ye Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Isaeli, babaluka mu baka Yelusalemi; bazungidila Ahasi, kansi balembana bedisa mbanza.

2 Nt. 15: 37. Yes. 7: 1.

6. Mu ntangu yina Lesini, ntinu mu Alami, wavutuka tula Elati kansi alendo kia Alami, ye wakuba bayudayo mu Elati. Mboki baalamita banatuka ku Elati ye bakala kuna, ye bakidi kuna nate ye bwabu.

1 Nt. 9: 26. 2 Nt. 14: 22.

7. Kansi Ahasi wafidisa ntumwa kwa Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, ye watuma: Mono i sielo kiaku ye mwan' aku. Wiza baluki vava ye umpulusa mu ntinu a Alami ye mu ntinu a Isaeli, kadi bandangumukini.

8. Ahasi wabonga palata ye wola biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo biano akitinu, ye wafidisa bio bonso nkailu kwa ntinu mu Asilia.

1 Nt. 15: 18 b. 2 Nt. 12: 18. 18: 15.

9. Ntinu mu Asilia wanwila; kadi ntinu mu Asilia wayenda ku Damasko ye wabaka dio ye wanata bantu ku Kili ye wavonda Lesini.

Am. 1: 5.

10. Buna ntinu Ahasi wayenda ku

Damasko mu kika Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, kuna. Ntinu Ahasi bu kamona salu diakala ku Damasko, buna wafidisa kifwani kiadisalu kwa nganga Ulia, kiaswanakana nadede ye diau, bonso budiaavangwa.

11. Buna nganga Ulia watunga salu diafwanakana nadede ye dina diafidisa ntinu Ahasi kwa yandi diatuka ku Damasko, ye nganga Ulia wamanisa dio, ntinu Ahasi bu katuka ku Damasko.

12. Ntinu bu katuka ku Damasko, ye wamona disalu, ntinu wafinama ku disalu ye wamaka ku diau.

13. Yandi wazinisa nkailu andi wangioka ye wandia ye wabukula nkailu andi wandwa; menga mankailu amatondo makayoka, watengula mo va disalu.

14. Kansi salu diansongo diatelama va zizi kia Mfumu, wakatula dio mu ndambu yaluse luanzo, mu vuma va kati ye salu diamona ye nzo a Mfumu, ye watula dio mu ndambu yanode ye salu dina.

2 LUK. 4: 1.

15. Ntinu Ahasi wakamba nganga Ulia ye wavova: Va salu diadinene una zinisina nkailu ansuka wangioka ye nkailu ankokila wandia, mpe nkailu antinu wangioka ye nkailu andi wandia, hobo mpe nkailu miangioka miabantu babonso bansi ye nkailu miau miandia ye miandwa; menga mamonsono mankailu miangioka ye miamponda una tengula va ntandu. Kansi bonso bungina vanga mu salu diansongo, nzolele bo banzudila.

16. Nganga Ulia wavanga nadede bonso bwankamba ntinu Ahasi.

17. Ntinu Ahasi wabamvuna mpe ndambu zatueka zantambu miamakuluwa ye wakatula mio makuluwa ye wakatula mbu mu ngombe zansongo zatelama kansi awau, ye watula wo vavalwa matadi.

1 Nt. 7: 27 b.

18. Nzila yalumingu yafukwa, yatungwa mu nzo, ye nzila yakotila ntinu ku mbazi wavilula mu nzo a Mfumu mu diambu diantinu a Asilia.

19. Monso masidi mu kambwa mu Ahasi, mu momo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

20. Ahasi wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa va mase mandu mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Hiskia wamvingana kitinu.

2 Nt. 18: 1.

KAPU 17.

Kimfumu kia Israeli kiabungwa kwa bisi Asilia. Basamalita ye lusambulu luau luansangila.

Mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Ahasi, ntinu a Yuda, Hosea, mwau' a Ela, wakala ntinu ku Samalia kwa Israeli ye wayala mu vwa diamvu.

2 Nt. 15: 30.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso mia Mfumu, kansi ka bonso ntinu mia Israeli miantekidila ko.

3. Kwa yandi Salamaneseli, ntinu a Asilia, wakonkana; Hosea wakatwa kala sielo kiandi ye kumvana minkailu.

4. Kansi mboki ntinu a Asilia waza-ya, vo Hosea waleka mfundu; bu kafidisa ntumwa kwa So, ntinu mu Ngipiti, ye kafidisa minkailu kwa ntinu mu Asilia mvu ka mvu bonso bwatekila ko. Buna ntinu a Asilia wanzikidila ye wankaba wakangama mu boloko.

5. Kadi ntinu a Asilia wayiza nwanisa nai yayonsono, ye wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio mu mvu ntatu.

2 Nt. 18: 9 b.

6. Mu mvu wavwa wangiadulu a Hosea ntinu a Asilia wabaka Samalia ye wanata Israeli ku Asilia ye wayambula bakala kundu ku Hala ye ku Haboli, i mwila mu Ngosani, ye mu mbanza za Media.

7. Bobo bwavangwa mu diambu dibana ba Israeli bu bayola masumu kwa Mfumu, Nzambi au, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, mu koko kwa Falao, i ntinu a Ngipiti, ye bavumina nzambi zankaka.

3 Mose 18: 3.

8. Yau banama mpe nkondo miabantu bobo bamana kuba Mfumu mu bana ba Israeli ye nkondo miasoka ntinu mia Israeli.

1 Nt. 14: 24. 2 Nt. 16: 3.

9. Inga, bana ba Israeli bamana vanga malembwa songa kwa Mfumu, Nzambi au; yau bakitungila vuma bianangama mu mbanza zau zazonsono, ku nzo zayongi zankengila, mu mbanza zatungwa siamu mpe.

10. Bakitedimisina mama ye Asela va bintuntubulu biabionsono bianda ye kungsi anti miamionsono miankunzu.

2 Nt. 16: 4.

11. Vana va vuma biabionsono bianangama bakwika biamfwitisila mwisi, bonso bantu babana bakuba Mfumu mu yau, ye bavanga mambu mambi ye bafwemisa Mfumu.

12. Yau basadila nzambi zambole,

Mfumu bu kabakamba: Ka luna bo vanga ko.

2 Mose 20: 2 b. 23: 13, 24. 5 Mose 5: 7 b.

13. Mfumu wata kwa Israeli ye kwa Yuda mu mbikudi miandi miamionsono ye moni ameso ye wavova: Lufila nzila zeno zambi nima, lukeba nsikudukusu ye nkondo biami bonso bwena mina miamionsono miyavana mase meno miyalufidisa mu sielo biami, i bambikudi.

1 Sam. 9: 9.

14. Kansi ka bawila ko, kansi bakala nsingu zambalu bonso mase mau balembwa leka minu mu Mfumu, Nzambi au.

2 Mose 34: 9. 5 Mose 31: 27. Mal. 3: 6.

15. Baniafuna nkondo miandi ye luwawanu luna lukawawasa ye mase mau, ye kimbangi kina kikabavana, banama teki biamfukulu ye basadila biamfukulu bonso bantu babazungidila, mpeleko Mfumu wabakamba, vo ka bana vanga bonso yau ko.

3 Mose 18: 3, 24. Loma 1: 21 b.

16. Basisa nsikudukusu zazonsono za Mfumu, Nzambi au, ye bakivangila teki biayitulwa, bana bole bangombe; bakivangila mpe Asela ye basambila nkangu wawonsono wazulu ye basadila Bali.

2 Mose 32: 4, 8. 1 Nt. 12: 28 b. 16: 31 b.

17. Baviokisa bana bau bababakala ye babakento mu tia ye basadila bimpangula ye kiloka; bakiteka mu vanga monso makala mambi mu meso ma Mfumu ye bamiwemisina bo.

3 Mose 18: 21. 20: 3 b. 5 Mose 18: 10.

2 Nt. 16: 3.

18. Nkiangunu Mfumu wafwemina Israeli beni ye wabanianga mu zizi kiandi, ye lekwa kiankaka ka kiasala ko kansi kanda dia Yuda kaka.

1 Nt. 14: 15 b. Hes. 1: 6.

19. Kansi Yuda mpe kakela nsikudukusu za Mfumu, Nzambi andi ko, kansi banama nkondo miasoka Israeli.

2 Nt. 16: 3.

20. Buna Mfumu waniafuna nkuna wawonsono wa Israeli ye wabalongidika, wabavana mu moko mabampedi, nate ye wabalosa mu zizi kiandi.

21. Kadi bu kaziokuna Israeli mu nzo a Davidi ye bavanga Yelobami, mwan' a Nebati, ntinu, buna Yelobami wasindisila Israeli mu sotuka kwa Mfumu; wabavodiki a masumu mamanene.

1 Nt. 12: 16 b. 20: 28 b.

22. Bana ba Israeli badiata mu masumu mamonsono mavanga Yelobami; ka bayambula mo ko.

23. Kansi vazimunina Mfumu waniafuna Israeli mu zizi kiandi, bonso bukavova mu sielo biandi biabionsono, i

bambikudi. Isaeli diakatulwa mu nsi au ye dianatwa ku Asilia kubena nate ye bwabu.

5 Mose 28: 36 b., 68 b. Am. 5: 27.

24. Ntinu mu Asilia wayambula bantu batuka ku Babeli, Kuta, Ava, Hamati ye Sefalavaimi banatuka ye bavingana bana ba Isaeli mu mbanza za Samalia. Buna yau babaka Samalia bonso mwilu ye bakala mu mbanza zau.

25. Kansi mu ntangu au yantete bu bakala momo, bu balembwa vumina Mfumu, buna Mfumu wabafidisa nkosi zabunga bankaka.

3 Mose 26: 21 b.

26. Ntinu mu Asilia wasamununa bo ye wakambwa: Bantu bobo bawana kuna bawavwandisa mu mbanza za Samalia, ka bazaidi bonso buna sambudulwa Nzambi ansi, nkhangunu wafidisa zinkosi mu yau, ye zau zeti kubavonda bwabu, bu balembolo zaya, bonso buna sambudulwa Nzambi ansi.

27. Buna ntinu mu Asilia wakamba ye wavova: Nayambuleno mosi mu banganga baluakatudi kuna, kenda kuna; bika benda kuna ye kala kuna. Buna bika kabalonga, bonso buna sambudulwa Nzambi ansi.

28. Buna umosi mu banganga babakatula mu Samalia wanatuka ye wakala ku Beteli; yandi wabalonga, bonso bubana vumina Mfumu.

29. Mwanki kanda kanda diavanga biau biteki, ye batedimisa bio mu nzo zavuma bianangama zatunga basamaliza, kanda kanda mu mbanza zibakunda.

30. Bantu batuka ku Babeli bakivangila Sukoti-Benoti, bantu batuka ku Kuti bakivangila Nelengali, ye bantu batuka ku Hamati bakivangila Asima.

31. Baavita bakivangila Nibihasi ye Talataki, ye baselavita bayoka bana bau ku tia kwa Adalameleki ye Anameleki, i nzambi za Sefalavaimi.

32. Kansi bavumina mpe Mfumu; bakivangila babakala mu diau kabu bonso banganga bavuma bianangama, ye yau babayokila mu nzo zavuma bianangama.

1 Nt. 12: 31.

33. Bavumina Mfumu kwandi, kansi mboki basadila zau zinzambi mpila mosi ye bantu bobo babakatudulwa.

34. Nate ye bwabu bavanganga bonso bwakedi: ka bavuminanga Mfumu ko ye ka banamanga nkondo ye nsiku mibatambula ko ye ka mina ye nsikudukusu zavana Mfumu kwa bana ba

Yakobi ko, i yandi ukavana nkumbu Isaeli.

1 Mose 32: 28. 35: 10. 1 Nt. 18: 81.

35. Kadi Mfumu wawawasa luwawau ye yau, wabakamba, wavova: Ka luna vumina nzambi zankaka ko vo sambila zo vo sadila zo vo yokila zo nkailu.

2 Mose 23: 13. Nkong. 6: 10.

36. Kansi Mfumu kaka waluvaikisa mu nsi a Ngipiti mu ngolo zazingi ye koko kwalambuka, i yandi luna vumina, i yandi luna sambila ye i yandi luna yokila minkailu.

37. Nkondo ye nsiku ye mina ye nsikudukusu biyalukumba luna bio keba ye vanga mu ntangu zazonsono; kansi ka luna vumina nzambi zankaka ko.

38. Luwawau luna luyawawasa ye yeno, ka luna lo vilakana ko; ka luna vumina nzambi zankaka ko.

39. Kansi Mfumu kaka, Nzambi eno, luna vumina, buna yandi una kulutanina mu moko mantantu mieno miamionsono.

40. Kansi ka bawa ko, ye bavanga bonso bwatekila.

41. Buna bantu bobo bavumina Mfumu, kansi basadila mpe teki biau. Bana bau ye ntekolo miao mpe bavanganga nate ye bwabu, bonso bwavanga mase mau.

KAPU 18.

Hiskia i ntinu mu Yuda. Sazhelibi wakonkana ku Yelusalemi. Mambu ma Laba-Sake.

Mu mvu wantatu wangiadulu a Hosea, mwan' a Ela, ntinu a Isaeli, Hiskia, mwan' a Abasi, wakala ntinu mu Yuda.

2 Nt. 16: 20. 2 Lus. 28: 37. 29: 1 b.

2. Yandi wakala makumole ye mvu mianu, bu kakala ntinu, ye yandi walyala makumole ye vwa diamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Abi, mwana wankento wa Sakalia.

3. Yandi wavanga makala masonga mu neso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Davidi.

4. Yandi wakatula vuma bianangama, wabula mama ye wakwanga Asela. Yandi wakosa mpe nioka yansongo yavanga Mose, kadi nate ye ntangu yoyo bana ba Isaeli bakwikila yo biamfwitila mwisi; yau yabikwa Nehustani.

2 Mose 34: 13. 4 Mose 21: 9. 5 Mose 7: 5.

2 Lus. 31: 1.

5. Yandi wasa vuvu mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye widi umosi nkutu mu ntinu miamionsono mia Yuda

mianlandila kamfwanana ko, ye ka mu yau bantekidila mpe ko. 2 Nt. 23: 25.

6. Yandi watatamana kwa Mfumu, ye kavengama mu yandi ko, kansi wabala nsikudukusu zandi zavana Mfumu kwa Mose.

5 Mose 10: 20. 11: 22 b. Lumb. 119: 51, 102.

7. Mfumu wakala yandi ye wakala zazu mu mamonsoo makavanga. Yandi wanangumukina ntinu mu Asilia ye kavutuka kala sielo kiandi ko.

Yos. 1: 7. 1 Sam 18: 14. 2 Nt. 16: 7 b.

8. Yandi wabedisa mpe bafilitea ye wabaka nsi au nate ye ku Ngasa ye nsi adiau, ye nzo zayongi zankengila ye mbanza zasiamu.

9. Mu mvu waja wangiadulu antinu Hiskia, imvu wansambodia wangiadulu a Hosea, mwan' a Ela, ntinu a Isaeli, Salamaneseli, ntinu mu Asilia, wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio.

2 Nt. 17: 5 b.

10. Mvu ntatu bu miavioka babaka dio, mu mvu wansambanu wangiadulu a Hiskia; mu mvu wowo, i mvu wavwa wangiadulu a Hosea, ntinu a Isaeli, Samalia diabakama.

11. Ntinu mu Asilia wanata Isaeli ku Asilia ye wabafila ku Hala ye ku Haboli, i mwila mu Ngosani, ye ku mbanza za Media.

12. Bobo bwavangwa mu diambu dia bu balemwawa wa nding' a Mfunu, Nzambi au, kansi batulula luwawanu luandi, mamonsoo makamba Mose, sielo kia Mfumu; ka bawila mo ko vo vanga mo.

13. Mu mvu wakumi ye ia wangiadulu antinu Hiskia Sanabelibi, ntinu mu Asilia, wayenda nwanisa mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda ye wabaka zo.

2 Lus. 32: 1 b. Yos. 36: 1 b.

14. Buna Hiskia, ntinu a Yuda, wafidisa ntunwa kwa ntinu a Asilia ku Lakisi ye watuma: Mono mpolele masumu; vutuka ye unkatukila. Bionso biuna kuntuika nzolele bio nata. Buna ntinu mu Asilia wazengila Hiskia, ntinu a Yuda, mu futa nkama tatu zatalenta biapalata ye makumatatu matalenta biawola.

15. Hiskia wafuta vanza biobio biabionsono biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo biano akitinu.

1 Nt. 15: 18. 2 Nt. 12: 18. 16: 8.

16. Mu ntangu yoyo Hiskia wabamvuna bina bafukwa mavitu manzo a Mfumu ye tungwa biamielo, i bina bafukwa kwa Hiskia, ntinu a Yuda, ye wavana bio kwa ntinu a Asilia.

17. Kansi ntinu a Asilia ku Lakisi wafidisa Talatani, Laba-Salisi ye Laba-Sake ye nkangu wawingi kwa ntinu Hiskia mu Yelusalemi. Buna babaluka ye baluaka ku Yelusalemi; bu bamana baluka ye luaka kuna, basimpama ku mumbungu wazinga kia Ntandu, mu nzil' akanga dia Ntutulu anlele.

Yos. 7: 3.

18. Babokila ntinu; buna ngudi akota dianzo antinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebena ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bavaika kwa yau.

Yos. 22: 20 b.

19. Laba-Sake wavova kwa yau: Luvova kwa Hiskia: Ntinu waunene, ntinu mu Asilia, vovele ebu: Nki avuvu kio kio kiukwikamene bwabu?

20. I kinwa kaka, bu uvoele, vo uzaidi makani ye wena ngolo mu nwana. Buna mu nani usilanga vuvu, bu undangumukini?

21. Tala, bwabu usanga vuvu mu nkawa abu watenduka, i Ngipiti; bu usikulwanga, ukotanga mu koko ye tobulanga ko. Kadi bonso bobo bwena Falao, ntinu mu Ngipiti, kwa babonsoo bakunsilanga vuvu. Yeh. 20: 6 b.

22. Evo nanga luna kunkamba: Yeto tusilanga Mfumu, Nzambi eto, vuvu? Kadi buna ka yandi ko wavwa vuma bianangama ye masalu biakatula Hiskia, bu kavova kwa Yuda ye Yelusalemi: va salu diadi luna sambila, mwamu mu Yelusalemi?

23. Kansi bwabu tufilana mfielo ye mfumu ami, ntinu a Asilia: mono nzolele kuvana mafunda mole makavalu, vo ulenda tomba mintentami kwa bau.

24. Buna bwe ulenda kuba nkuluntu mosi kaka, umosi ulutidi mu ke mu sielo biamfumu ami? Usidi vuvu kiaku mu Ngipiti ye benzi, vo una baka makalu ye ntentami!

25. Buna weti banze, vo mono ngizidi ku vuma kiaki mu bunga kio, Mfumu vo kazolele bo ko? Ve, Mfumu wankembi: Baluka ku nsi yina wabunga yo.

26. Buna Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye Sebena ye Yoa bavova kwa Laba-Sake: Vova kialami kwa sielo biaku, kadi tuzaidi ndinga yoyo, ye kuvovani mu kiyudayo ko vantadisi abantu bate-lamene va lumbu.

27. Kansi Laba-Sake wabavutudila: Kadi buna i kwa mfumu aku ye kwa ngeye yafiduswa kwa mfumu ami mu vova mambu mama? Ket i kwa babakala bavwendi va lumbu, ye yau va

kimosi ye yeno bana dia tuau tuvi ye nwa wau nlangu ?

28. Mboki Laba-Sake wafinama lukufi ye waboka mu ndinga yayinene mu kiyudayo ye wavova ye wata: Luwa mambu mantinu waunene, i ntinu a Asilia.

29. Ntinu vovele ebu: Ka luyambulani Hiskia kalubaba ko, kadi ulembane kulutanina mu koko kwandi.

30. Ka luyambulani Hiskia kalubaba mu sila Mfumu vwadi ko, bu kavovele: Mu kelika Mfumu una kututanina, ye mbanza yayi ka yina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko. Ka luwilani Hiskia ko.

2 Nt. 19: 10.

31. Kadi ntinu mu Asilia vovele ebu: Luwawana mu yenge ye mono, lukiyekula kwa mono, buna lulenda dia muntu muntu wandi nti wavinia ye wandi nti wakuyu ye nwa muntu muntu mu yandi nto,

32. nate ye ngina kwiza kululandisa ku nsi yifwanane yeno nsi, i nsi yena mbongo ye vinia, nsi yena mampa ye maviala mavinia, nsi yena nti miandanu miaolive ye niosi; buna luna kala moyo ye lembwa fwa. Kansi ka luwilani Hiskia ko; kadi yandi zolele kulukwika, bu kavovele: Mfumu una kututanina.

33. Kadi nki antangu mosi mu nza-mbi zabantu bankaka yitanini nsi andi mu koko kwantinu a Asilia?

2 Nt. 19: 12 b. Yes. 10. 10 b.

34. Kwe kwena nzambi za Hamati ye za Alapadi? Kwe kwena nzambi za Sefalavaimi, za Hena ye za Iva? Eyo zau zatanina Samalia mu koko kwamie?

35. Nki anzambi mu nzambi zazonsonono zansi zankaka yatanini nsi andi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Mfumu una tanina Yelusalemi mu koko kwami?

36. Kansi bantu badingalala ye ka bamvutudila diambu ko, kadi ntinu wakikambila ye wakivovila: Ka lumvutudilani ko.

37. Ngudi akota dianzo antinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebensa ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bayiza kwa Hiskia ye mwatu miatiasuka ye bankamba mavovele Laba-Sake.

1 Mose 37: 29, 34. 2 Sam. 1: 11. Mat. 26: 65.

KAPU 19.

Mbikulu a Yesaya kwa bisi Asilia. Mfwilu a Sanahelibi.

Ntinu Hiskia bu kawa momo, watiasuna mwatu miandi, wakifuka mwatu wafwidi ye wakota mu nzo a Mfumu.

Yes. 37: 1 b.

2. Yandi wafidisa ngudi akota dianzo andi Eliakimi ye nsoniki Sebensa ye bangudi zabantu mu banga bafukwa mu mwatu miafwidi, kwa Yesaya, mbikudi, mwan' a Amosi,

3. ye bavova kwa yandi: Hiskia vovele ebu: Lumbu kiaki i lumbo kianzungu, kiandongi ye kiamvwezolo, kadi bara balueki vele ku nwa abutulu, kansi ngolo zambutula ka zenani ko.

4. Nanga Mfumu, Nzambi aku, una wa mambu mamonso na Laba-Sake matumini mfumu andi, ntinu mu Asilia, mu tiaka Nzambi amoyo, ye una kunlongidika mu diambu diamambu momo mawilu Mfumu, Nzambi aku. Nkianguu balula nsambulu mu nsadidila yakidi.

2 Nt. 18: 28 b.

5. Sielo bia Hiskia bu bialuaka kwa Yesaya,

6. buna Yesaya wavova kwa yau: Ebu luna vova kwa mfumu eno: Mfumu vovele ebu: Kutinani ko mambu mawilu mantiakidi sielo biantinu a Asilia.

7. Tala, mono ngina yambula mpeve yampila yayi yakota mu yandi, vo yandi bu kana wa ngwilu, una vutuka ku nsi andi: ngina yambula kabilama mu sabala mu yandi nsi.

8. Laba-Sake wavutuka ye wamona ntinu a Asilia weti kakalala Libina; kadi wawa, vo yandi wakatuka ku Lakisi.

9. Kansi bu kakambwa mu Tilihaka, ntinu mu Etiopia, vo ndieu wawaika mu kunnwanisa, buna wavutuka fidisa ntumwa kwa Hiskia ye wavova:

10. Ebu luna vova kwa Hiskia, ntinu a Yuda: Kuyambulani Nzambi aku yiusilanga vuvu kakubaba ko, bu weti banza: Yelusalemi ka dina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko.

2 Nt. 18: 30 b.

11. Keti ngeye wilu mavengi ntinu mia Asilia kwa nsi zankaka zazonsonono, bonso bubaniokuna zo mu bungwa. Bwabu ngeye una tanunwa!

12. Kadi bantu bobo babunga mase mami, Ngosani, Halani, Lesefi ye bana ba Edeni ku Telasali, kamba batanunwa kwa nzambi zau?

13. Ntinu a Hamati kwe kena ye ntinu a Alapadi ye ntinu ambanza Sefalavaimi, Hena ye Iva?

14. Hiskia bu katambula leta kwa zintumwa ye watanga kio, wabaluka ku nzo a Mfumu, ye muna Hiskia wayalumuna kio va zizi kia Mfumu.

15. Hiskia wasambila va zizi kia Mfumu ye wavova : Mfumu, Nzambi a Israeli, ngeye uvwandanga va bake-luba, ngeye kaka i Nzambi uyalanga binifumu biabionsono va ntoto ; ngeye wavanga zulu ye ntoto.

1 Sam. 4: 4. Lumb. 80: 1. 99: 1.

16. Mfumu, tambila mo kutu kwaku ye nawe ; Mfumu, zibula meso maku ye natadi ! Inga, wa mambu ma Sanahe-libi, neamu ukatiakidi Nzambi amoyo.

17. I kedika kwandi, vo ntinu mia Asilia miamana bunga bantu ye nsi zau.

18. Yau batuba nzambi zau ku tia ; kadi zau ka zakala zinzambi ko, kansi mpangulu amoko mabantu, nti ye matadi, nkiangunu balendele zo bunga.

Lumb. 115: 4. 135: 15.

19. Kansi utuvulusa bwabu, Mfumu, Nzambi eto, mu koko kwandi, kidi binifumu biabionsono va ntoto biamona, vo ngeye kaka, Mfumu, i Nzambi.

20. Buna Yesaya, mwan' a Amosi, wafidisa ntumwa kwa Hiskia ye watumu : Mfumu, Nzambi a Israeli, vo vele ebu : Momo maundombele mu Sanahe-libi, ntinu mu Asilia, ngwilu mo.

21. I mambu mama mavovele Mfumu mu yandi :

Ndumba, i mwana wankento Sioni, ukuyinanga ye ukudevanga ; mwana wankento Yelusalemi unikusanga ntu ku nim' aku.

22. Nani uvwezele ye utieki, ye kwa nani usasudi nding' aku ? Ngeye uvitidi sendula meso maku, i kwa Nkwa nlongo a Israeli.

23. Mu ntumwa zaku utieki Mfumu, bu uvovele : Mono ibalukanga mu makalu mami mamingi mu mayongi mamiongo, kuna mbata va Lebanoni ; mono ikwanganga nse deli miandi miakaye ye napelesi miasolwa, mono itumpukanga nate ye nzo abanzenza yena mu ngudi, mu mfinda yilutidi nkobo ;

24. mono itinanga zinto ye inwanga nlangu wabantu banzenza ye mu kulu kwami iyumisanga mila miamionsono mia Ngipiti.

25. Kuwilu ko, vo i ntania yakikubikila bo, ye mu nsi nkulu yasavukila bo ntima ? Bwabu ngiambudi menda

detila, ye utambudi ngolo mu fuki-a mbanza zasiamu ye kitula zo ntulami miamatadi,

26. bisi mbanza bu bakondwa ngolo, bapamuka ye bakatwa mona nsoni ; yau bavangwa, bonso buvangwanga titi va nsi ye titi biangkunzu, inga, bina bimenanga va nludi ye mbongo yamana zinuswa, titi biau bu bialembwa mena.

Lumb. 139: 6.

27. Kani vwendu, vo vaikidi vo kotele, nzaidi bo, ye mpe bonso buukumfulukilanga mafuluka.

Lumb. 139: 2.

28. Bu ukumfulukilanga mafuluka momo ye watu kiaku kianganza kilueki kwa watu mami, buna ngina tula lunkoki luami mu mbombo aku ye kimpunga kiami mu nwa aku ye kuvutula nzila yimosi yiyayizidi.

Yeh. 29: 4. 35: 4.

29. Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye : mvu wau luna dia biobio bimenanga mu ntombo zasotuka ye mvu una kwiza mbongo yimenanga yau kibeni, kansi mvu wantatu luna kuna ye yonzika ye tuika mavia mavinia ye dia mbutu miau.

3 Mose 25: 5.

30. Kabu dianzo a Yuda diatanunwa dina sadidila dina vutuka mena mianzi ku banda ye mbutu ku ntandu.

31. Kadi mu Yelusalemi muna tuka nsadidila, kabu diatanunwa mu mongo wa Sioni. Vema kwa Mfumu kuna bo vanga.

32. Nkiangunu Mfumu vo vele ebu mu ntinu mu Asilia : Yandi kana kota mu mbanza yayi ko ye kana mpe sika toto kinosi nkutu momo ko ; kana yo tuadila nkaku ko vo yudikila yo lumbu.

33. Nzila yimosi yikayizila kana vutukila, ye mu mbanza yayi kana kota ko, buvovele Mfumu.

34. Kadi mono ngina tabila mbanza yayi ye vulusa yo mu diambu diani ye mu diambu diasielo kiami Davidi.

2 Nt. 20: 6.

35. Mu fuku mpofi a Mfumu yavaika ye yavonda mu tua kiabisi Asilia nkama mosi ye lunani ye mafunda matanu mababakala, ye nsuka naba nitu zafwa zamonwa zabindalala mwamonsono.

2 Lus. 32: 20 b.

36. Buna Sanahe-libi, ntinu mu Asilia, wananguka ye wavutuka ; mboki wakala mu Ninive.

37. Kansi lumbu kikasambila mu vwala dianzambi andi Nisiloki, buna Adalameleki ye Saleseli bamvonda mu sabala ; mboki batinina ku nsi a Alalati. Mwan' andi Esalahadoni wamvingana kitinu.

KAPU 20.

Yela kwa Hiskia ye ndiakusunu andi. Ntumuwa zatuka ku Babeli. Mfwilu a Hiskia.

Mu ntangu yina Hiskia wabaka yela kwamfwilu; Yesaya, mbikudi, mwan' a Amosi, wayiza kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mfumu voele ebu: Kubikisa nzo aku; kadi una katwa fwa ye kuna niaka ko.

2 Lus. 32: 24 b. Yes. 38: 1 b.

2. Buna yandi watadisa ku baka ye wasambila kwa Mfumu ye wavova:

3. Engwa, Mfumu, banzileti, bonso bundieti vantadisi aku mu ukwikulu ye mu ntima wakinkwikizi ye mpengi mena mambote mu meso maku. Hiskia wanifuka dila.

4. Kansi Yesaya bu kalembwa vaika mu ngudi ambanza, mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova:

5. Vutuka ye vova kwa Hiskia, dingizi kwa bantu bami: Mfumu, Nzambi asaku Davidi, voele ebu: Mono ngwilu ndombolo aku, mbweni mansangaza maku. Tala, nzolele kuniakisa; lumbu kiantatu tuka mu bwabu mboki una baluka ye kota mu nzo a Mfumu.

6. Mono ngina kudikila ntangu aku amoyo mu kumi ye mvu ntanu; ngina mpe kutanina ye mbanza yayi mu koko kwantinu a Asilia. Inga, ngina tabila mbanza yayi mu dimbu diani ye mu dimbu diasielo kiani Davidi.

2 Nt. 19: 84.

7. Yesaya wavova: Tuala bungunia diabana bakuyu. Buna batuala diambila yoyo, batula dio va ndulakani; yandi waniaka.

8. Hiskia wavova kwa Yesaya: Nki adimbu ngina vewa mu diodio, vo Mfumu una kundiakisa, kidi yabaluka ye kota mu nzo a Mfumu mu lumbu kiantatu?

9. Yesaya wavutula: Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye kitukidi kwa Mfumu mu diodio, vo Mfumu una vanga makavoele: kini kiele kumi diantama ku ntu; kina vutuka kumi diantama ku nima diake?

10. Hiskia wavova: Kwenda kumi diantama ku ntuala bwena nayake-yake mu kini. Ve, yambula kini kiavutuka kumi diantama.

11. Buna Yesaya, mbikudi, waboka kwa Mfumu, ye yandi wayambula kini va nsongi antangu a Ahasi kiavutuka kumi diantama ku nima zikakiyendila.

12. Mu ntangu yina Belodaki Balandani, mwan' a Baladani, ntinu ku

Babeli, wafidisa leta ye minkailu kwa Hiskia, kadi wawa, vo Hiskia wakedi yela.

Yes. 39: 1 b.

13. Hiskia bu kabawila, mboki wabasonga nzo andi yayonsoo yaiayudukwa, palata ye wola biandi, nzenzo miandi miansunga ye mazi mandi mantalu ye nzo andi yayonsoo yabiluazu ye biabionsono biakala mu vinga biandi biambongo. Ka mwakala lekwa biankaka mu nzo a Hiskia ko bikavwa bikalembwa kubasonga.

14. Kansi Yesaya, mbikudi, wayiza kwa ntinu Hiskia ye wavova kwa yandi: Babakala bobo nki bavoele, ye kwe batukidi bu bayizidi kwa ngeye? Hiskia wavutula: Batukidi nsi yanseke, ku Babeli.

15. Yandi wavova: Nki bamweni mu nzo aku? Hiskia wavutula: Biabionsono biena mu nzo ami bamweni; ka mwenani lekwa mu vinga biambi biambongo ko bindembolo kubasonga.

16. Buna Yesaya wavova kwa Hiskia: Nawe mambu ma Mfumu.

17. Tala, lumbu bina kwiza, biabionsono biena mu nzo aku ye bina biayonzika mase maku nate ye lumbu kiaki bu bina natwa kuna Babeli; ka lekwa ko kina sala, buvoele Mfumu.

2 Nt. 24: 13 b.

18. Bana baku bababakala i yau bana tuka mu ngeye bauna buta, yau bana bakwa, ye bana kala sielo bianza mu vula diantinu a Babeli.

Dan. 1: 3 b.

19. Hiskia wavova kwa Yesaya: Mambote i mambu ma Mfumu mauvoele. Yandi wavova diaka: Inga, kansi bika yenge ye mpungumunu biakala mu ntangu ami.

20. Monso masidi mu kambwa mu Hiskia ye mu makikesa mandi mamonsoo ye bonso bukatunga zinga ye mimbungu ye wakotisa nlangu mu mbanza, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

21. Hiskia wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Manase wamvingana kitinu.

KAPU 21.

Manase i ntinu mu Yuda. Mbungulu akimfumu kia Yuda yabikulwa. Amoni i ntinu mu Yuda.

Manase wakala kumi ye mvu mirole, bu kakala ntinu, ye yandi wavyala makumatanu ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbuambut' andi Hefisi-Ba.

2 Lus. 33: 1 b.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwakala nkankumusu zabantu bobo bakuba Mfumu mu bana ba Israeli.

3. Yandi watungulula vuma biangama biabunga sandi Hiskia, ye watedimisa masalu kwa Bali ye wavanga Asela, bonso bwavanga Ahabi, ntinu a Israeli, ye wasambila nkangu wawonsozo wazulu ye wasadila bio.

1 Nt. 16: 33. 2 Nt. 18: 4.

4. Inga, yandi watunga masalu mu nzo a Mfumu yavovila Mfumu: mu Yelusalemi nzolele nanimisa nkumbu ami.

5 Mose 12: 5. 1 Nt. 8: 29. 9: 3. 2 Lus. 7: 12.

5. Yandi watungila nkangu wawonsozo wazulu masalu va bianzala biabiole bianzo a Mfumu.

6. Yandi wayambula mpe mwan' andi kaviokila mu tia ye wasadila mbangudulu abidimbu, ye bimpangula ye wakitombila ntumbudi miabankuyu ye bandoki ye wavanga mamingi makala mambi mu meso ma Mfumu ye wamfwemisa.

8 Mose 18: 21. 19: 26. 20: 2, 27. 5 Mose 18: 10 b. 1 Sam. 28: 9. Yel. 32: 35.

7. Teki kia Asela kikavangisa kikatutswa kwa yandi mu nzo yavovila Mfumu kwa Davidi ye kwa mwan' andi Solomo: Mu nzo yayi ye mu Yelusalemi dimbeni sola mu makanda mamonsozo ma Israeli, mono nzolele mo nanimisa nkumbu ami mu mvu ya mvu.

2 Sam. 7: 10, 13. Lumb. 132: 13.

8. Kina vutuka yambula malu ma Israeli ko mataba mu nzi yiyavana mase mau, vo bana keba ye vanga kaka mamonsozo mayabakembi, bonso bwena mina miamionsono miabavana sielo kiami Mose.

9. Kansi ka bazola wa ko, ye Manase wabasindisila, ye balutila bantu bobo babunga Mfumu mu diambu diabana ba Israeli mu vanga yayibi.

10. Buna Mfumu wavova mu sielo biandi, i bambikudi, ye wavova:

11. Manase, ntinu a Yuda, bu kavenge nkankumusu zozo ye lutidi vanga yayibi, ye yina yayonsozo yavanga baamolita bantekila yike, ye yandi vodekese mpe Yuda masumu mu teki biandi,

Yel. 15: 4.

12. nkiangunu Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele ebu: Tala, ngina yambula kubu diabwila Yelusalemi ye Yuda, ye dina tendana mu matu mole mamuntu muntu una bo wa.

1 Sam. 9: 11. Yel. 19: 8.

13. Mu Yelusalemi ngina sadila nsinga watezo uyasadila mu Samalia, ye nzab' atezo yiyasadila mu nzo a Ahabi; mono ngina sukula Yelusalemi, bonso busukulwanga bola, bu disukulwanga ye mboki dibubukwanga.

2 Nt. 10: 11, 17. 17: 6, 23. Yel. 34: 11. Man. 2: 8.

14. Mono ngina nianga nsadidila afwa diami ye kubavana mu moko mantantu miau, ye bana kala mapela ye bintani kwa ntantu miau miamionsono—

15. i bobo mu diambu dia bu bavengi mena mambi mu meso mami ye bamfwemese ntangu zazonsono kasi ye lumbu kina kiavaikila mase mau mu Ngipiti nate ye lumbu kiaki.

16. Mboki Manase watengula mpe menga makondolo bila mu mbidi akunku ye wafuluzila mu Yelusalemi tuka ku nsuka mosi ye ko yankaka—momo mboki sumu diodio dikavodikisila Yuda masumu ye bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

2 Nt. 24: 3 b.

17. Monso masidi mu kambwa mu Manase ye mu mamonsozo makavanga, mpe mu masumu makavola, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

18. Manase wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu nkuzu anzo andi, mu nkuzu a Usa. Mwan' andi Amoni wamvingana kitinu.

2 Lus. 33: 20.

19. Amoni wakala makumole ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye yandi walyala mvu miole mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Mesulemeti, mwana wankento wa Halusi, ku Yotoba.

20. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga sandi Manase.

21. Yandi wayenda mu mamonsozo nzila mosi yayendila sandi, ye wasadila teki biasadila sandi ye wasambila bio.

22. Yandi wasisa Mfumu, Nzambi amase mandi, ye kayenda nzil' a Mfumu ko.

23. Sielo bia Amoni bianlekila mfundu ye bavonda ntinu mu nzo andi.

24. Kansi bisi nsi bavonda babonsozo baleka mfundu kwa ntinu Amoni; mboki bisi nsi bamvingisila mwan' andi Yosia kitinu.

25. Monso masidi mu kambwa mu Amoni, mu momo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

26. Yandi wadiamuswa mu ndiamu andi mu nkuzu a Usa. Mwan' andi Yosia wamvingana kitinu.

KAPU 22.

Yosia ntinu mu Yuda. Nkubukulu awala dia Mfumu. Nkand' amina wamonwa kwa ngudi anganga Hilikia. Mvutulu ambikudi wankento kwa ntinu.

Yosia wakala nani dianivu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala makumatatu ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbuambut' andi i Yedida, mwana wankento wa Adaya, ku Bosokati.

2 Lus. 34: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu ye wayendila nzil' asandi Davidi mu mamonso no ye kavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso.

3. Mu mvu wakumi ye nani wangi-adulu andi Yosia wafidisa nsoniki Safani, mwan' a Asalia, mwan' a Mesulami, ku nzo a Mfumu ye wavova:

4. Baluka kwa ngudi anganga Hilikia, kidi kakubika vanza biobio biayizidi mu diambu dianzo a Mfumu, i bina biayonzukwa mu bantu kwa yau bakenganga ku vaka. 2 Nt. 12: 4 b.

5. Yandi una bio yekula kwa babakala bobo basalanga salu kiakikengi mu nzo a Mfumu, ye bana bio vana kwa babakala basalanga nzo a Mfumu mu kubika bina biamana biva mu nzo,

6. i kwa bisadi bianti, ntungi mianti ye miamatadi, mpe mu sumba minti ye matadi matetwa mu kubika nzo.

7. Kansi ka bana dedisa ntalu avanza bibayekulwanga ko, kansi bana sala mu vumi ye minu.

8. Ngudi anganga Hilikia wavova kwa nsoniki Safani: Mono mbweni nkand' amina mu nzo a Mfumu. Hilikia wavana nkanda kwa Safani, ye yandi watanga wo. 5 Mose 31: 24 b.

9. Mboki nsoniki Safani wakota kwa ntinu ye wata nsamu andi vantadisi antinu; yandi wavova: Sielo biaku biadukudi vanza biakedi mu vwala, bayekole bio kwa babakala basalanga salu kiakikengi mu nzo a Mfumu.

10. Mboki nsoniki Safani wakamba kwa ntinu ye wavova: Nganga Hilikia wampeni nkanda. Safani watanga wo kwa ntinu.

11. Ntinu bu kawa mambu mankand' amina, watiasuna mvwatu miandi.

12. Ntinu wakamba nganga Hilikia

ye Abikami, mwan' a Safani, ye Akaboli, mwan' a Mikaya, ye nsoniki Safani ye Asaya, sielo kiantinu, ye wavova:

13. Luenda luangiuvudila Mfumu mu mono ye bantu, inga, Yuda diadionsono, mu mau mena mu nkanda wau umonekene. Kadi nganzi za Mfumu zeka zazingi zikwemi mu yeto, mase meto bu malembwa zola wa mambu mankanda wau, ye ka bavengi mamonso no matukenibo ko.

14. Buna nganga Hilikia ye Abikami, Akaboli, Safani ye Asaya bayenda kwa mbikudi wankento, Huluda, nkazi a Salumi, i mwan' a Tikiva, mwan' a Halahasi, i nkengi avinga kiamimvwatu; yandi wakala mu Yelusalemi, mu ndambu yamona. Yau bamokisa.

15. Buna yandi wabakamba: Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Luvova kwa bakala diodio dilufidisi kwa mono.

16. Ebu buvolele Mfumu: Tala, mono ngina yambula kubu diabwila vuma kiaki ye bisi mbanza, mamonso no mena mu nkanda wowo watengi ntinu a Yuda—

17. i bobo mu diambu dia bu bansi-sidi ye kwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye bamfwemese mu mavanga mamonso no mamoko mau; kadi nganzi zami zikwemi ku vuma kiaki ye ka zina zima ko.

18. Kansi kwa ntinu a Yuda ulufidisi mu yuvula Mfumu, kwa yandi luna vova ebu: Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu mambu mawilu:

19. Ntim' aku bu walemvuka ye wakiyina vantadisi a Mfumu, bu wilu monso mampovele ku vuma kiaki ye kwa bisi mbanza, vo bana kala ma kiangitukwanga ye kifwanikibikwanga, bu basinganga; bu utiasuni mvwatu miaku ye dididi vantadisi ami, buna ngwilu mpe, buvolele Mfumu.

20. Nkianguu nzolele kuyonzika kwa mase maku, kidi wayonzama yau mu ndiamu aku mu yenge, ye meso maku mana lembwa mona kubu dina diadionsono dingina bwisa va vuma kiaki.

Yau bavutuka kwa ntinu ye mvutulu yoyo.

KAPU 23.

Lutomosono luansambulu lua Yosia. Mfwilu andi ku Mengido. Yoahasi ye Yoyakimi i ntinu mia Yuda.

Buna ntinu wafidisa nsamu, ye kwa yandi bakutikisa bangudi zabantu babonsono mu Yuda ye Yelusalemi.

2 Lus. 34: 29 b.

2. Ntinu wabaluka ye wakota mu nzo a Mfumu, ye babakala babonsono ba Yuda ye bisi Yelusalemi babonsono bannama, banganga ye bamvikudi mpe, inga, bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye yandi wabatangila mamonsono makala mu nkand' aluwawanu wamoniika mu nzo a Mfumu.

2 Nt. 22: 8.

3. Ntinu watelama va vuma kiana-ngama ye wawawasa luwawanu va zizi kia Mfumu, vo bana nama Mfumu ye keba nsikudukusu zandi, kimbangi kiandi ye nkondo miandi mu ntima wawonsono, mu mwela wawonsono ye tundisa mambu maluwawanu lolo masonukwa mu nkanda wau. Bantu babonsono bakota mu luwawanu lolo.

Yos. 24: 25 b. 2 Nt. 11: 14.

4. Mboki ntinu wakamba ngudi anganga Hilikia ye banganga banlandila ye yau bakenganga ku vaka, vo bana katula mu vwala dia Mfumu lekwa biabionsono biavangulwa Bali ye Asela ye nkangu wawonsono wazulu. Yandi wayokisa bio ku mbazi a Yelusalemi va ndimb' a Kidiloni, kansi bombe diasala mu biau kanatisa ku Beteli.

2 Nt. 21: 7.

5. Yandi watumbula mpe nganga zabiteki zatumba ntinu mia Yuda mu kwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama mu mbanza za Yuda ye kinzungidila ye Yelusa'emi, ye yau mpe bakwika biamfwitisila mwisi kwa Bali, kwa ntangu, kwa ngonda, kwa zimhwetete ye kwa nkangu wawonsono wazulu.

2 Nt. 21: 8.

6. Yandi wawaikisa Asela mu nzo a Mfumu ye wawaikisa kio ku mbazi a Yelusalemi ku ndimb' a Kidiloni ye wayoka kio kuna mu ndimb' a Kidiloni, wakosa kio naniuku-niuku ye watuba mfumfuta va ziami kidianu-swanga bantu.

2 Lus. 34: 4.

7. Mboki watulula nzo zabansuza banlongo zakala mu nzo a Mfumu, zabwangila bakento ngoto yanzo yakoto kwa Asela.

1 Nt. 14: 24.

8. Yandi wakatula nganga zazonsono

mu mbanza za Yuda ye wasumuna vuma bianangama biakwikila banga-nga biamfwitisila mwisi, tuka ku Ngeba nate ye ku Beli-Seba; yandi watulula vuma bianangama ku mielo miambanza, i kina kiakala va nkoloto amwelo wankuluntu ambanza, Yosua, ye kina kiakala ku lumoso, bu bakotanga mu mwelo wambanza. Yel. 11: 13.

9. Kansi nganga zavuma bianangama ka bayambulwa babaluka ku salu dia Mfumu mu Yelusalemi ko, kansi bayambulwa badia mampa malembwa funa kaka ye mpangi zau. Yeh. 44: 10 b.

10. Yandi wasumuna mpe Tofeti mu ndimb' abana ba Hinomi, kidi ka muntu ko una viokisa niwan' andi wabakala vo wankento mu tia bonso nkailu kwa Moloki.

3 Mose 18: 21. Yel. 7: 31.

11. Yandi wakatula bakavalu bobo babieka ntinu mia Yuda kwa ntangu, i bau batulwa ku nkoloto anzo a Mfumu, lukufi ye vinga kiakota dianzo antinu Netani-Meleki mu Palavalimi; wayoka makalu mantangu ku tia.

12. Masalu va nludi avinga kia Ahasi mavangisa ntinu mia Yuda, ye masalu momo mavangisa Manase va bianzala biabirole biano a Mfumu biatululwa kwa ntinu; mboki wakula katuka kuna ye watuba mfumfuta zamau mu ndimb' a Kidiloni.

2 Nt. 21: 5. 2 Lus. 30: 14. Yel. 19: 13.

Sef. 1: 5.

13. Vuma bianangama bitalane Yelusalemi ku lubakala luamongo wa Mbungulu, biatunga Solomo, ntinu a Isa'eli, kwa Astatoti, nkankumusu abisi Sidoni, kwa Kemosi, nkankumusu a Moabi, ye kwa Milikomi, mvwezolo abana ba Amoni, biau biasumunwa kwa ntinu.

4 Mose 21: 20. 1 Nt. 11: 5, 7.

14. Yandi wabula mama ye wawakwanga Asela; vuma kibiattelama kafuluza mu visi biabantu.

2 Mose 34: 13. 5 Mose 7: 5.

15. Disalu ku Beteli mpe, i vuma kianangama kiatunga Yelobami, mwan' a Nebati, i yandi wavodikisa Isa'eli masunu, salu dina mpe ye vuma kianangama watulula; mboki wayoka vuma kianangama ye wakosa kio naniuku-niuku ye wayoka mpe Asela.

1 Nt. 12: 28 b. 13: 2, 32.

16. Yosia bu katala yeku-yeku ye bu kamona ndiamu zakala vana va mongo, buna wafidisa bantu ye walandisa visi mu ndiamu ye wayoka bio va disalu ye wasumunina dio bobo—bonso bwakala mambu ma Mfumu

masamuna muntu wa Nzambi wasa-
muna, vo buna vangwa bobo.

2 Lus. 34: 5.

17. Yandi wayuvula: Nki adimbu
kiokio kimbweni eko? Bisi nibanza
bamvutudila: I ndiamu amuntu wa
Nzambi watuka ku Yuda wabokila ku
disalu mu Beteli, vo buna vangwa
bonso buvengo bwabu. 1 Nt. 13: 29 b.

18. Buna yandi wavova: Lunya-
mbula; ka muntu ko una valakana
visi biandi. Buna visi biandi biayambu-
lwa va kimosi ye bina biambikudi wa-
tuka ku Samalia.

1 Nt. 13: 11 b.

19. Mboki Yosia wakatula nzo zazo-
nsono zavuma bianangama mu mbanza
za Samalia, zatunga ntinu mia Israeli ye
zatukila mfwemoso; yandi wavangila
zo nadede, bonso bukavanga ku Beteli.

20. Nganga zazonsono zavuma bia-
nangama zakala kuna zavondwa kwa
yandi va masalu, ye visi biabantu bia-
yokwa va ntandu amau. Mboki wavu-
tuka ku Yelusalemi.

1 Nt. 18: 40.

21. Ntinu wakamba bantu babonsono
ye wavova: Lukembilenonkembo wapa-
sa wa Mfumu, Nzambi eno, bonso bwa-
kambwa mu nkanda wau waluwawanu.

2 Mose 12: 3 b. 5 Mose 16: 2 b. 2 Lus. 35: 1 b.

22. Kadi nkembo wapasa wampila
yoyo ka wakembulwa ko kasi ye ntangu
yina yakongudila minkongudidi Israeli,
ye ka mu ntangu yayonsono yantinu
mia Israeli ye ntinu mia Yuda ko.

23. Mboki mu mvu wakumi ye nani
wagiadulu a Yosia nkembo wampila
yoyo wa Mfumu wakembulwa mu
Yelusalemi.

24. Mboki Yosia wakatula ntumbudi
miabankuyu ye bandoki, teki bianzo ye
nzambi zambale ye nkankunusu zazo-
nsono zamonika mu nsi a Yuda ye mu
Yelusalemi, kidi katundisa mambu ma-
mina masonukwa mu nkanda wowo
wamona nganga Hilikia mu nzo a
Mfumu.

3 Mose 19: 31. 20: 27. 5 Mose 18: 10 b.

Yes. 8: 19.

25. Ntinu wamifwanakana kanteke-
dila ko, ka muntu ko wabangumukina
kwa Mfumu mu ntim' andi wawonsono
ye mu niwel' andi wawonsono ye mu
ngolo zandi zazonsono, bonso bwakala
mina miamionsono mia Mose; mu ba-
nlandila mpe ka mwatelama muntu ko
wamifwanakana.

2 Nt. 18: 5.

26. Kansi Mfumu kafila nima ku tia
tuanganzi zandi zazingi ko, i nganzi
zakwama mu yandi kwa Yuda, mu

momo mamonsono mamfwemisina Ma-
nase.

2 Nt. 21: 2 b.

27. Mfumu wavova: Mono nzolele
mpe nianga Yuda mu zizi kiami, bonso
buyanianga Israeli; inga, nzolele nianga
Yelusalemi, mbanza yayi yiyasola, ye
nzo yiyavovila: nkumbu ami yina
kala muna. 1 Nt. 8: 29: 9: 3. 2 Nt. 24: 3 b.

28. Monso masidi mu kambwa mu
Yosia ye mu mamonsono makavanga,
mau masonukwa mu lusansu luantinu
mia Yuda.

29. Mu ntangu andi Falao Neko,
ntinu mu Ngipiti, wakonkana kwa nti-
nu mu Asilia ku nzadi a Eufalata.
Buna ntinu Yosia wayenda kunnwani-
sa, kansi wavondwa kwa yandi ku
Mengido mu ndwanunu yantete.

2 Lus. 35: 20 b. Yel. 46: 2.

30. Sielo biandi biakatula nitu andi
yafwa ku Mengido ye bafila yo mu
kalu ku Yelusalemi ye bandiamisa
mu ndiamu andi. Kansi bisi nsi babo-
nga mwan' a Yoasi i Yoahasi ye ba-
nkusa kitinu ye bamvingisa kitinu mu
sandi.

2 Lus. 36: 1. Yel. 22: 11 b.

31. Yoahasi wakala makumole ye
mvu ntatu, bu kakala ntinu, yandi
wayala ngonda tatu mu Yelusalemi.
Nkumbu ambut' andi i Hamutali,
mwana wankento wa Yelemia, ku Li-
bina.

2 Nt. 24: 18.

32. Yandi wavanga makala mambi
mu meso ma Mfumu, nadede bonso
bwavanga mase mandi.

33. Kansi Falao Neko wankangisa
ku Libila mu nsi a Hamati, ye bobo
kasukisila ngiadulu andi mu Yelusale-
mi ye wafutisa nsi mpaku ankama mosi
atalenta biapalata ye talenta kimosi
kiawola.

34. Falao Neko wavingisa mwan' a
Yosia, i Eliakimi, kitinu mu sandi
Yosia ye wawilula nkumbu andi Yoya-
kimi. Kansi yandi wanata Yoahasi,
ye ndieu waluaka ku Ngipiti ye wawila
kuna.

35. Yoyakimi wafuta palata ye wola
biobio kwa Falao; kansi wakatwa futi-
sa nsi mpaku, kidi kalenda futa vanza
biobio bonso bwatuma Falao. Bonso
bwazengwa muntu muntu ntalu, i buna
kafutisila palata ye wola kwa bantu
mu nsi, kidi kalenda futa bio kwa Falao
Neko.

2 Nt. 15: 20.

36. Yoyakimi wakala makumole ye
mvu ntanu, bu kakala ntinu, yandi
wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusale-
mi. Nkumbu ambut' andi i Sebida,
mwana wankento wa Pedaya, ku Luma.

37. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga mase mandi.

KAPU 24.

Mfwilu a Yoyakimi. Yoyakini ye Sidikia ntinu mia Yuda.

Mu lumbu biandi Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wabaluka, ye Yoyakimi wayika sielo kiandi ye wakala bo mu mvu ntatu; kansi mboki wannangumukina.

2 Lus. 36: 6 b.

2. Buna Mfumu wampasumunina nkangu miabakaladea, baalamita, bamabita ye bana ba Amoni; yandi wabafidisa ku Yuda mu bunga dio, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu sielo biandi, i bambikudi.

2 Nt. 20: 17. 22: 15 b. Yel. 18: 9 b.

3. Mu kedika diodio diabwila Yuda mu diambu diantumunu a Mfumu, bu kabanianga mu zizi kiandi mu diambu diasamumu mavola Manase mu mamonso makavanga,

2 Nt. 21: 11 b. 23: 27. Yel. 15: 4.

4. Mboki mpe mu menga makondwa bila makatengula, bu kafuluza Yelusalemi mu menga makondwa bila; Mfumu kazola bo yambudila ko.

2 Nt. 21: 16.

5. Monso masidi mu kambwa mu Yoyakimi ye mu mamonso makavanga, mau masonukwa mu lusansu luanntinu mia Yuda.

6. Yoyakimi wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Yoyakini wamvingana kitinu.

7. Mboki ntinu mu Ngipiti kavaika diaka mu nsi andi ko, kadi ntinu ku Babeli wakibakila yayonso yavwa ntinu mu Ngipiti tuka ku fimwila fia Ngipiti nate ye ku nzadi a Eufalata.

8. Yoyakini wakala kumi ye nani diamvu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala ngonda tatu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Nehusta, mwana wankento wa Elenatani, ku Yelusalemi.

2 Lus. 36: 9 b.

9. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi.

10. Mu ntangu yina sielo biantinu ku Babeli Nebukadenesali babaluka ku Yelusalemi, ye inbanza yakakululwa.

11. Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, waluka ku mbanza, sielo biandi bu biakakalala yo.

12. Buna Yoyakini, ntinu a Yuda, wakiyekula kwa ntinu ku Babeli ye mbut' audi ye sielo biandi, ntuti zandi

ye makota manzo andi. Buna ntinu ku Babeli wambaka kinkole mu mvu wanani wangiadulu andi.

13. Kuna yandi wakatula mbongo zazonsono mu nzo a Mfumu ye mbongo mu nzo akitinu ye yandi wabamvuna bina bafukwa lekwa biabionsono biawola biavangisa Solomo, ntinu a Isaeli, mu vuala dia Mfumu—bonso bwavova Mfumu.

2 Nt. 20: 17. Yel. 30: 6.

14. Yandi wanata Yelusalemi diadionsono kinkole, ntuti zazonsono, binwani biabionsono biakikesa, kumi diamafunda mankole, ye ngangula zazonsono, zina zifulanga biabinene ye zina zifulanga biabike. Kansi balutidi fwafwa mu nsi basiswa ye ka bankaka ko.

1 Sam. 18: 19.

15. Yandi wanata Yoyakini ku Babeli; mboki wanatukisa mbut' antinu, bakazi bantinu ye makota manzo andi ye bankwa matulendo miansi mu kinkole tuka ku Yelusalemi ye ku Babeli,

Yel. 22: 26.

16. mpe binwani biabionsono, mafunda nsambodia, ye ngangula zifulanga biabinene ye zina zifulanga biabike, funda dimosi, buna bena babakala banzaki balenda nwana. Yau banatwa kwa ntinu a Babeli kinkole ku Babeli.

Yel. 52: 28 b.

17. Kansi ntinu ku Babeli wavanga mpangi asandi Matania ntinu mu fulu kiandi ye wavilula nkumbu andieu Sidikia.

Yel. 37: 1 b.

18. Sidikia wakala makumole ye mvu mosi, bu kakala ntinu, yandi wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi Hamitali, mwana wankento wa Yelemia, ku Libina.

2 Nt. 23: 31. 1 Lus. 8: 15. 2 Lus. 36: 11 b.

Yel. 52: 1 b.

19. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga Yoyakimi.

20. Kadi mu diambu dianganzi za Mfumu bwavangamana bobo ye Yelusalemi ye Yuda, nate ye wabalosa mu zizi kiandi. Sidikia wanangumukina ntinu ku Babeli.

KAPU 25.

Mbungulu a Yelusalemi mu Nebukadenesali ye mfukulu akimfumu kia Yuda. Ngedalia. Yoyakini walemvukulwa.

Mu mvu wavwa wangiadulu andi, mu ngonda yakumi, mu lumbu kia kumi mu ngonda, Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayiza ye nkangu andi wawonso ku Yelusalemi ye wakaka-

lala dio; batunga tumbu kinzungidila ye diau.

2 Lus. 36; 17 b. Yel. 39; 1 b. 52; 4 b.

2. Mbanza yakakululwa ye bwakala bobo nate ye mvu wakumi ye mosi wangiadulu antinu Sidikia.

3. Kansi mu lumbu kiavwa mu ngonda malema makala mamingi beni mu mbanza, ye kabu diadinene mu bantu ka babaka lekwa kiandia ko.

4. Mbanza yanangumukunwa ye binwani biabionsono biataba mu fuku mu mwelo wayenda ku nkuzu antinu, va kati ye tumbu tuatole, bakaladea bu bakala kinzungidila ye mbanza; ntinu wayenda nzila yantini ya Makanga.

5. Kansi nkangu abakaladea wanzo-ma ye bambakila mu makanga ma Yeliko, nkangu andi wawonsono bu wamana kunsisa ye mwangana.

6. Bakamata ntinu ye bannata kwa ntinu a Babeli ku Libila; kuna kakingudulwa ye kazengulwa nkanu.

7. Bana ba Sidikia bavondwa va ntadisi ameso mandi, ye Sidikia kibeni wasubulwa meso ye wakangwa mbienga zansongo ye wanatwa ku Babeli.

8. Mu ngonda yantanu, mu lumbu kiansambodia mu ngonda, i mu mvu wakumi ye vwa wangiadulu a Nebukadenesali, ntinu a Babeli, sielo kiantinu a Babeli, i Nebusaladani, ntuti amantadi, wayiza ku Yelusalemi.

9. Ndieu wayoka nzo a Mfumu ye nzo akitinu; inga, nzo zazonsono mu Yelusalemi, i nzo zazonsono zabandanu kaluta yoka mu tia.

10. Nkangu wawonsono wabakaladea wanata ntuti amantadi batulula lumbu kinzungidila ye Yelusalemi.

11. Nebusaladani, i ntuti amantadi, wanata basadidila mu bantu kinkole, i yau basadidila mu mbanza, ye yau bamviluki bavluka kwa ntinu ku Babeli, ye mpe nsadidila yankaka.

12. Kansi ntuti amantadi wasisa balutidi fwafwa mu nsi, bankaka bonso sadi biamavia mavinia ye mavia mankaka.

2 Nt. 24: 14.

13. Tungwa biansongo mu nzo a Mfumu, ntambu miamakuluwa ye mbu wansongo mu nzo a Mfumu biabulwa kwa bakaladea ye banata nsongo ku Babeli.

1 Nt. 7: 15 b., 23 b., 27 b. Yel. 27: 12 b.

14. Bakatula wumbwa biabombe, mpati, zimbele, mabola ye wumbwa biabionsono biansongo biasadulwa mu nsambudulu.

15. Ntuti amantadi wakatula mpe

malonga matia ye mabola mangiokila, biabionsono biakala biawola wavedila vo biapalata biavedila.

1 Nt. 7: 50.

16. Tungwa biabirole, mbu wakala umosi kaka, ye ntambu miamakuluwa biavangisa Solomo ku nzo a Mfumu, nsongo alekwa biobio biabionsono yalemunwa mu tezwa.

17. Tungwa kimosi kiakala kumi ye mfwoko nani mu yongi ye va ntandu akiau vakala ntu atungwa wansongo, ye ntu atungwa wakala mfwoko tatu mu yongi, ye mabese ye bana bangana-ta biakala va ntu atungwa kinzungidila, biabionsono biansongo; biampila mosi biakala va tungwa kiankaka va ntandu amabese.

2 Lus. 3: 15 b.

18. Ntuti amantadi wabaka ngudi anganga Selaya ye Sefania, nganga yalandila, mpe yau batatu bakenga ku vaka,

19. ye mu mbanza wabaka kota dianzo akitinu, ndieu wakala ntuti abinwani, ye babakala batanu bamfinanganini zantinu bamonwa mu mbanza, ye nsoniki antuti ankangu, i yandi wasonikisa bisi nsi mu salu kiamvita, ye makumasambanu mababakala bankaka mu bisi nsi bamonwa mu mbanza.

20. Nebusaladani, ntuti amantadi, wabakala ye wabanata kwa ntinu ku Babeli ku Libila.

21. Ntinu ku Babeli wabavondisa kuna ku Libila mu nsi a Hamati; bobo Yuda diakatudulwa mu nsi au.

22. Kansi mu bantu bobo basala mu nsi a Yuda, i bantu basisa Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, muna, yandi wayadisa Ngedalia, mwan' a Abikami, mwan' a Safani.

Yel. 40: 5 b.

23. Ntuti zazonsono zaminkangu ye babakala bau bu bawa, vo ntinu ku Babeli wayadisa Ngedalia mu nsi, bayiza kwa Ngedalia ku Miska, i Isamaeli, mwan' a Netania, Yohanani, mwan' a Kalea, netofatita Selaya, mwan' a Tanahumeti ye Yasanai, mwan' amakatita, ye babakala bau.

24. Ngedalia wabadila ndefi ye babakala bau ye wabakamba: Ka lutinani sielo biabakaladea ko. Lukala mu nsi ye lusadila ntinu ku Babeli, buna luna toma nitu.

25. Kansi mu ngonda yansambodia Isamaeli, mwan' a Netania, mwan' a Elisama, mu butu kiantinu, wayiza uata kumi diababakala, ye bavonda Ngedalia ye mboki bayudayo ye bakaladea bakala yandi ku Miska.

Yel. 41: 1 b.

26. Buna bantu babonsono batelama, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, va kimosi ye ntuti zaminkangu ye bayenda ku Ngipiti; kadi batina bakaladea.

27. Kansi mvu wamakumatatu ye nsambodia kasi ye ntangu yanatwa Yoyakini, ntinu a Yuda, kinkole, mu ngonda yakumi ye zole, mu lumbu kiamakumole ye nsambodia mu ngonda, Evili-Melodaki, ntinu ku Babeli—mvu umosi ukakala ntinu—wazangula ntu a Yoyakini, ntinu a Yuda ye wankola mu boloko.

28. Yandi wammokisa mu nlemba-mi ye wamvana mbuka yilutidi mu ntinu miomio miakala yaqdi ku Babeli.

29. Yandi wayambulwa kavula mvwatu akinkole ye wadia ntangu zonzono ku meza mandi, ntangu yina yikakala moyo.

30. Biangirundukila bikabimani kawewa kwa ntinu, tezo kiazengwa kialumbu lumbu, ntangu yina yikakala moyo.

NKANDA WANTETE WA LUSANSU.

KAPU 1.

Bana bababakala ba Adami, Noa, Semi, Abalahami ye Esau. Ntinu mia Edomi.

Adami, Seti, Enosi, 1 Mose 5: 3 b.

2. Kenani, Mahalaleli, Yeledi,

3. Hanoki, Metusala, Lemeki,

4. Noa, Semi, Hami ye Yafeti.

1 Mose 9: 18.

5. Bana bababakala ba Yafeti i Ngomeli, Mangongi, Madai, Yavani, Tubali, Meseki ye Tilasi. 1 Mose 10: 2 b.

6. Bana bababakala ba Ngomeli i Askenasi, Difati ye Tongalama.

7. Bana bababakala ba Yavani i Elisa ye Talisisa, bakitita ye balodanita.

8. Bana bababakala ba Hami i Kusi, Misilaimi, Puti ye Kanana.

9. Bana bababakala ba Kusi i Seba, Havila, Sabata, Laema ye Sabateka. Bana bababakala ba Laema i Saba ye Dedani.

10. Kansi Kusi wabuta Nihilodi; yandi wakala wantete watundisa lendo va ntoto.

11. Misilaimi wabuta baludita, baanamita, balehabita, banafatuhita,

12. bapatalusita, bakasaluhita batukila bafilitea, ye bakafatolita.

13. Kanana wabuta Sidoni, i nsemokono andi, ye Heti,

14. mpe bayebusita, baamolita ye bangilingasita,

15. bahivita, baalakita, basinita,

16. baalavadita, basemalita ye bahamatita.

17. Bana bababakala ba Semi i Ela-

mi, Asuli, Alapakasadi, Ludi ye Alami, ye mpe Usi, Huli, Ngeteli ye Meseki.

18. Alapakasadi wabuta Sela, ye Sela wabuta Ebeli.

19. Kansi Ebeli wabutulwa bana bole bababakala; umosi wabikwa nkumbu Pelenge, kadi mu lumbu biandi ntoto wakabwa; mpangi andi wabikwa nkumbu Yokotani.

20. Yokotani wabuta Alamodadi, Selefi, Hasalamaveti, Yela,

21. Hadolami, Usali, Dikila,

22. Ebali, Abimaali, Saba,

23. Ofili, Havila ye Yobabi; yau babonsono bakala bana bababakala ba Yokotani.

24. Semi, Alapakasadi, Sela,

1 Mose 11: 10 b.

25. Ebeli, Pelenge, Lengu,

26. Selungi, Naholi, Tela,

27. Abalami, i Abalahami.

1 Mose 17: 5.

28. Bana bababakala ba Abalahami i Isaki ye Isamaeli. 1 Mose 16: 15. 21: 2 b.

29. Wau i nsamu wakanda diau: Nebayoti, nsemokono a Isamaeli, mboki Kedali, Adabeli ye Mibisami,

30. Misima ye Duma, Masa, Hadadi ye Tema, 1 Mose 25: 13 b.

31. Yetuli, Nafisi ye Kedema. Yau i bana bababakala ba Isamaeli.

32. Bana bababakala babuta Ketula, nkento wakiavengama wa Abalahami, i Similani, Yokosani, Medani, Midiani, Yisibaki ye Sua. Bana bababakala ba Yokosani i Saba ye Dedani.

1 Mose 25: 2 b.

33. Bana bababakala ba Midiani i Efa, Efeli, Hanoki, Abida ye Eleda. Yau babonsono i bana bababakala ba Ketula.

34. Abalahami wabuta Isaki. Bana bababakala ba Isaki i Esau ye Isaeli.

1 Mose 25: 19 b.

35. Bana bababakala ba Esau i Eli-fasi, Lengueli, Yeusi, Yaelami ye Kola.

1 Mose 36: 1 b.

36. Bana bababakala ba Elifasi i Temani ye Omali, Sefi ye Ngaetami, Kenasi, Timina ye Amaleki.

37. Bana bababakala ba Lengueli i Nahati, Sela, Sama ye Misa.

38. Kansai bana bababakala ba Seili i Lotani, Sobali, Siboni, Ana, Disoni, Eeli ye Disani.

39. Bana bababakala ba Lotani i Holi ye Homami; busi kia Lotani i Timina.

40. Bana bababakala ba Sobali i Aliani, Manahati ye Ebali, Sefi ye Onami. Bana bababakala ba Siboni i Aya ye Ana.

41. Mwana wabakala wa Ana i Disoni. Bana bababakala ba Disoni i Hamalani, Esebani, Yitilani ye Kelani.

42. Bana bababakala ba Eseli i Bilihani, Savani, Yakani. Bana bababakala ba Disani i Usi ye Alani.

43. Miamini i ntinu niyala mu nsi a Edomi, widi ntinu nkutu bu walembwala yala bana ba Isaeli: Bela, mwan' a Beoli, nkumbu ambanz' andi Dinihaba.

44. Bela bu kafwa, Yobabi, mwan' a Sela ku Bosila, wamvingana kitinu.

45. Yobabi bu kafwa, Husami watuka mu nsi abateamanita, wamvingana kitinu.

46. Husami bu kafwa, Hadadi, mwan' a Bedadi, wamvingana kitinu, i yandi wabedisa bamidianita mu nsi a Moabi; nkumbu ambanz' andi Aviti.

47. Hadadi bu kafwa, Samala ku Masaleka wamvingana kitinu.

48. Samala bu kafwa, Sauli ku Lehoboti ku nzadi wamvingana kitinu.

49. Sauli bu kafwa, Bali-Hanani, mwan' a Akaboli, wamvingana kitinu.

50. Bali-Hanani bu kafwa, Hadadi wamvingana kitinu; nkumbu ambanz' andi Pang'i, ye nkumbu ankazi andi Mehetabeli, mwana wankento wa Mataledi, i mwana wankento wa Me-Saha-bi.

51. Kansai Hadadi bu kafwa, madingizi mamakanda ma Edomi i mama: dingizi Timina, dingizi Alia, dingizi Yeteti,

52. dingizi Oholibama, dingizi Ela, dingizi Pinoni,

53. dingizi Kenasi, dingizi Temani, dingizi Mibisali,

54. dingizi Mangidieli, dingizi Ilami. Momo i madingizi mamakanda ma Edomi.

KAPU 2.

Bana bababakala ba Yakobi, Yuda, Heseloni ye Kalebi.

Baba i bana bababakala ba Isaeli: Bubenii, Simeoni, Levi, Yuda, Isakali ye Sebuluni,

1 Mose 29: 32 b. 30: 3 b. 35: 22 b. 46: 8 b.

2. Dani, Yosefi ye Benyamini, Nafatali, Ngadi ye Aseli.

3. Bana bababakala ba Yuda i Eli, Onani ye Sela; baba batatu kabutulwa kwa mwana wankento wa Sua, i kananita. Kansai Eli, nsemokono a Yuda, wakala wambi mu meso ma Mfumu; nkiangunu wamvonda.

1 Mose 38: 3 b.

4. Tamali, nzitu andi wankento, wambutila Pelesi ye Sela, nkiangunu bana bababakala ba Yuda bakala buna bena batanu.

1 Mose 38: 27 b.

5. Bana bababakala ba Pelesi i Heseloni ye Hanuli.

Luti 4: 18 b. Mat. 1: 3 b.

6. Bana bababakala ba Sela i Simili, Etani, Hemani, Kalakoli ye Dala, buna bena batanu.

7. Kansai mwana wabakala wa Kalimi i Akali watuadikisila Isaeli kubu, bu kadimbuka mu bina biakianiokunwa.

Yos. 7: 1 b.

8. Mwana wabakala wa Etani i Asalia.

9. Bana bababakala babutulwa Heseloni, i Yelameli, Lami ye Kelubai.

10. Lami wabuta Aminadabi, ye Aminadabi wabuta Nahesoni, mfumu abana ba Yuda.

4 Mose 1: 7.

11. Nahesoni wabuta Salama, ye Salama wabuta Boasi.

12. Boasi wabuta Obedi, ye Obedi wabuta Isai.

13. Isai wabuta Eliabi, nsemokono andi, Abinadabi, wanzole, ye Simea, wantatu,

1 Sam. 16: 6 b. 17: 12 b. 2 Sam. 13: 3.

14. Netaneli, waia, Ladai, wantanu,

15. Osemi, wansambanu, Davidi, wansambodia.

16. Busi biau i Seluya ye Abingaili. Bana bababakala ba Seluya i Abisai, Yoabi ye Asaeli, buna bena batatu.

1 Sam. 26: 6. 2 Sam. 2: 18.

17. Abingaili wabuta Amasa, ye se dia Amasa i isamaelita Yeteli.

2 Sam. 17: 25.

18. Kalebi, mwan' a Heseloni, wabuta bana ba ye Asuba, nkazi andi, ye ba ye Yelioti; baba i bana bandi bababakala: Yeseli, Sobabi ye Aladoni.

19. Asuba bu kafa, Kalebi wawkwela Efelati, ye yandi wambutila Huli.

1 Lus. 4: 4.

20. Huli wabuta Uli, ye Uli wabuta Besaleli.

2 Mose 31: 2.

21. Mboki Heseloni wakota kwa mwana wankento wa Makili, se dia Ngiladi; yandi wankwela, bu kakala makumasambanu mamvu. Wambutila Sengubi.

22. Sengubi wabuta Yaili; ndieu wawwa makumole ye mbanza tatu mu nsi a Ngiladi.

Nkong. 10: 3 b.

23. Kansi bangesulita ye baalamita babazona mavata ma Yaili va kimosi ye Kenati ye vuma biantumununu, makumasambanu mambanza. Baba babonsono i bana bababakala ba Makili, se dia Ngiladi.

4 Mose 32: 41 b.

24. Heseloni bu kafa ku Kalebi-Efalata, nkazi a Heseloni Abia wambutila Asuli, se dia Tekoa.

25. Bana bababakala ba Yelameli, nsemokono a Heseloni, i Lami, wase-mukunwa, mboki Buna, Oleni, Osemi ye Ahia.

26. Kansi Yelameli wakala ye nkazi yankaka, nkumbu andi Atala; yandi i mbut' a Onami.

27. Bana bababakala ba Lami, nsemokono a Yelameli, i Masi, Yamini ye Ekeli.

28. Bana bababakala ba Onami i Samai ye Yada; bana bababakala ba Samai i Nadabi ye Abisuli.

29. Nkumbu ankazi a Abisuli i Abihaili; yandi wambutila Abani ye Molidi.

30. Bana bababakala ba Nadabi i Seledi ye Apaimi. Seledi wafwa ye kondwa kwabana.

31. Kansi mwan' a Apaimi i Yisi. Mwan' a Yisi i Sesani; mwan' a Sesani i Alai.

32. Bana bababakala ba Yada, mpangi a Samai, i Yeteli ye Yonatani. Yeteli wafwa ye kondwa kwabana.

33. Kansi bana bababakala ba Yonatani i Peleti ye Sasa. Baba i bana bababakala ba Yelameli.

34. Kansi Sesani kakala ye bana bababakala ko, kansi bana babakento kaka. Sesani wakala ye sielo kiakisi Ngipiti, nkumbu andi Yalaha,

35. ye Sesani wakwedisa mwan' andi wankento kwa sielo kiandi Yalaha, ye yandi wambutila Atai.

36. Atai wabuta Natani, ye Natani wabuta Sabadi.

37. Sabadi wabuta Efelali, ye Efelali wabuta Obedi.

38. Obedi wabuta Yehu, ye Yehu wabuta Asalia.

39. Asalia wabuta Helesi, ye Helesi wabuta Elasa.

40. Elasa wabuta Sisamai, ye Sisamai wabuta Salumi.

41. Salumi wabuta Yekamia, ye Yekamia wabuta Elisama.

42. Bana bababakala ba Kalebi, mpangi a Yelameli, i Mesa, nsemokono andi, i se dia Sifi, ye bana bababakala ba Malesa, se dia Hebeloni.

43. Kansi bana bababakala ba Hebeloni i Kola, Tapua, Lekemi ye Sema.

44. Sema wabuta Lahami, se dia Yelokami. Kansi Lekemi wabuta Samai.

45. Mwan' a Samai i Maoni, ye Maoni i se dia Betesuli.

46. Efa, nkento wakiavengama wa Kalebi, wabuta Halani, Mosa ye Ngasesi; Halani wabuta Ngasesi.

47. Bana bababakala ba Yedai i Lengemi, Yotami, Ngesani, Peleti, Efa ye Safi.

48. Maka, nkento wakiavengama wa Kalebi, wabuta Sebeli ye Tilihana.

49. Yandi wabuta mpe Safi, se dia Madamana, ye Sefa, se dia Makabena ye se dia Ngiba. Mwana wankento wa Kalebi i Akasa.

Yos. 15: 16.

50. Baba i bana bababakala ba Kalebi mpe: Sobali, mwan' a Huli, nsemokono a Efalata, Sobali i se dia Kiliati-Yealimi,

51. mboki Salama, se dia Bete-Lehemi, ye Halefi, se dia Bete-Ngadel.

52. Bana bababakala ba Sobali, se dia Kiliati-Yealimi, i Haloe ye ndambu a Hamenuhoti.

1 Lus. 4: 2.

53. Kansi makanda matuka mu Kiliati-Yealimi i mama: bayitilita, baputita, basumatita ye bamisilaita. Mu yau mwatuka basolongatita ye baestaulita.

54. Bana ba Salama i Bete-Lehemi ye banetofatita ye Ataloti-Bete-Yoabi, ye ndambu abamanatita, basolongita.

55. Masinsi maminsoniki makala ku Yabesi makala batiliatita, basimiatita, basukatita. Yau i bakenita batuka mu Hamati, se dianzo a Lekabi.

Nkong. 1: 16. Yel. 35: 2 b.

KAPU 3.

Bana ba Davidi. Ntinu mia Yuda. Bawa bababakala ba Yekonia.

Baba i bana bababakala babutulwa Davidi ku Hebeloni: Amanoni, nsemokono, kwa Ahinoami ku Yisileli; Danieli, wanzole, kwa Abingaili ku Kalemeli; 2 Sam. 3: 2 b.

2. Abasalomi, wantatu, mwan' a Maka, i mwana wankento wa Talamai, ntinu ku Ngesuli; Adonia, waia, mwan' a Hangiti;

3. Sefatia, wantanu, kwa Abitali; Yitilami, wansambanu, kwa nkazi andi Engela.

4. Baba basambanu kabutulwa ku Hebeloni kukayala mivu nsambodia ye ngonda sambanu. Kansi mu Yeluselemi wayala makumatatu ye mivu ntatu. 2 Sam. 5: 4 b. 1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 20: 27.

5. Bana baba bababakala kabutulwa ku Yeluselemi: Sima, Sobabi, Natani ye Solomo, buna bona baia, kwa Bata-Sua, mwana wankento wa Amieli;

2 Sam. 5: 14 b.

6. mboki Yibihali, Elisama, Elifeleti,

7. Nonga, Nefengi, Yafia,

8. Elisama, Eliada ye Elifeleti, buna bona bavwa.

9. Yau i bana babonsono bababakala ba Davidi, mboki bana bababakala babakento bandi bakiavengama; Tamali i busi kiau. 2 Sam. 31: 1.

10. Mwan' a Solomo i Lehabami. Mwan' andi i Abia; mwan' andi i Asa; mwan' andi i Yosafati.

1 Nt. 11: 48. 14: 81. Mat. 1: 7 b.

11. Mwan' andi i Yolami; mwan' andi i Ahasia; mwan' andi i Yoasi.

2 Nt. 8: 16, 24. 11: 2.

12. Mwan' andi i Amasia; mwan' andi i Asalia; mwan' andi i Yotami.

2 Nt. 12: 21. 15: 1, 7.

13. Mwan' andi i Ahasi; mwan' andi i Hiskia; mwan' andi i Manase.

2 Nt. 15: 38. 16: 20. 20: 21.

14. Mwan' andi i Amoni; mwan' andi i Yosia.

2 Nt. 21: 18, 26.

15. Bana bababakala ba Yosia i Yohanani, i nsemokono, Yoyakimi, wanzole, Sidikia, wantatu, Salumi, waia.

2 Nt. 23: 30, 34. 24: 17.

16. Bana bababakala ba Yoyakimi i mwan' andi Yekonia ye mwan' andieu Sidikia.

17. Bana bababakala ba Yekonia i Asili ye mwan' andieu Sealatieli,

18. mboki Malikilami, Pedaya, Senasali, Yekamia, Hosama ye Nedabia.

19. Bana bababakala ba Pedaya i Selubabeli ye Sime. Bana bababakala ba Selubabeli i Mesulami ye Hanania, ye busi kiau i Selomiti,

20. mboki Hasuba, Oheli, Belekia, Hasadia ye Yusabi-Hesedi, buna bona batanu.

21. Bana bababakala ba Hanania i Pelatia ye Yesaya, mboki bana bababakala ba Lefaya, bana bababakala ba Alanani, bana bababakala ba Obadia ye bana bababakala ba Sekania.

22. Mwan' a Sekania i Semaya. Bana bababakala ba Semaya i Hatusi, Yingali, Balia, Nalia ye Safati, buna bona basambanu.

23. Bana bababakala ba Nalia i Elioenai, Hiskia ye Asilikami, buna bona batatu.

24. Bana bababakala ba Elioenai i Hodavia, Eliasibi, Pelaya, Akubi, Yohanani, Delaya ye Anani, buna bona nsambodia.

KAPU 4.

Ngikulu aukand' akanda dia Yuda. Bawa bababakala ba Simeoni.

Bana bababakala ba Yuda i Pelesi, Heseloni, Kalimi, Huli ye Sobali. 1 Mose 38: 29. 46: 12. 1 Lus. 2: 4.

2. Leaya, mwan' a Sobali, wabuta Yahati, ye Yahati wabuta Ahumai ye Lahadi. Mama i masinsi mabasolongaita. 1 Lus. 2: 52 b.

3. Baba i bana bababakala ba Abi-Etami: Yisileli, Yisima ye Yidibasi, ye busi kiau kiabikwa nkumbu Haseleleponi,

4. mboki Penueli, se dia Ngedoli, ye Eseli, se dia Husa. Yau i bana bababakala ba Huli, nsemokono a Efalata, se dia Bete-Lehemi. 1 Lus. 2: 19.

5. Asuli, se dia Tekoa, wakala bakazi bole, Hela ye Nala. 1 Lus. 2: 24.

6. Nala wambutila Ahusami, Hefeli, Timeni ye baahastalita. Yau i bana bababakala ba Nala.

7. Bana bababakala ba Hela i Sele-ti, Yisihali ye Etenani.

8. Kosi wabuta Anubi ye Hasobeba, mpe masinsi ma Abalaheli, mwan' a Halumi.

9. Kansi Yabesi walutila mpangi zandi mu yindu; mbut' andi wamvana nkumbu Yabesi, bu kavova: mono yambutila mu miangala.

10. Yabesi wabombidila Nzambia Isaeli ye wavova: Engwa, vo uzolele ku-

nsakumuna ye nenivisa nsi ami, ye vo koko kwaku kwakala yami ye sa, vo yayibi yina lembwa kwiza, mpasi ngina lembwa mona miangala. Nzambi wavanga, bonso bukalomba.

11. Kelubi, mpangi a Sua, wabuta Mehili; yandi i se dia Estoni.

12. Estoni wabuta Bete-Lafa, Pasca ye Tehina, se dia Ili-Nahasi. Yau i babakala ku Leka.

13. Bana bababakala ba Kenasi i Otiñieli ye Selaya. Mwan' a Otiñieli i Hatati.

Yos. 15: 17. Nkong. 3: 9.

14. Meonotai wabuta Ofola. Selaya wabuta Yoabi, se diandimb' a Zinkete, kadi bakala zinkete.

Neh. 11: 35.

15. Bana bababakala ba Kalebi, mwan' a Yefune i Ilu, Ela ye Nami, ye mpe bana bababakala ba Ela ye Kenasi.

4 Mose 32: 12.

16. Bana bababakala ba Yehaleleli i Sifi ye Sifa, Tiliya ye Asaleli.

17. Bana bababakala ba Esala i Yeteli, Meledi, Efeli ye Yaloni. Nkazi andi wayuka ye wabuta Miliami, Samai ye Yisiba, se dia Estemoa.

18. Nkazi andi wayudayo wabuta Yeledi, se dia Ngedoli, ye Hebeli, se dia Soko, ye Yekutieli, se dia Sanoa. Kansi bankaka i bana bababakala ba Bitia, mwana wankento wa Falao, wakwela Meledi.

19. Bana bababakala bankazi a Hodia, busi kia Nahami, i se diangalimita Keila ye makatita Estemoa.

20. Bana bababakala ba Simeoni i Ananoni ye Lina, Benchanani ye Tiloni.

Bana bababakala ba Yisi i Soheti ye mwan' a Soheti.

21. Bana bababakala ba Sela, mwan' a Yuda, i Eii, se dia Leka, ye Laeda, se dia Malesa, ye masinsi momo mavwa nzo abisadi bialino, mu nzo a Asabea,

1 Mose 38: 5.

22. Mboki Yokimi ye babakala ku Koseba ye Yoasi ye Salafi, bakala mfumu za Moabi, ye mpe Yasubi-Lehemi. Nsangu zozo zena zankulu.

23. Yau i wumbi biabinzu ye bisi Netaini ye Ngedela; bakundama kuna kwa ntinu ye bakala mu salu kiandi.

24. Bana bababakala ba Simeoni i Nemueli ye Yamini, Yalibi, Sela ye Sauli.

1 Mose 46: 10.

25. Mwan' andi i Salumi; mwan' andi i Mibisami; mwan' andi i Misima.

26. Bana bababakala ba Misima i mwan' andi Hamueli, mwan' andieu Sakuli ye mwan' andieu Simeil.

27. Simeil wakala kumi ye bana basambanu bababakala ye bana basambanu babakento; kansi mpangi zandi ka bakala bana badingi ko. Kanda diau diamvimba ka dianieka beni ko bonso bana ba Yuda.

28. Yau bakundama ku Beli-Seba, Molada ye Hasali-Suali,

Yos. 19: 1 b.

29. ku Biliha, ku Esemi ye ku Toladi,

30. ku Betueli, ku Holoma ye ku Sikilangi,

31. ku Bete-Malakaboti, ku Hasali-Susimi, ku Bete-Bili ye ku Salaimi. Zozo i mbanza zau, nate ye Davidi wakala ntinu.

32. Mavata mau makala Etami ye Aini, Limoni, Tokeni ye Asani—mbanza tanu;

33. mboki mavata mau mamonsono mazungidila mbanza zozo nate ye ku Bali. Biobio i vuma biau biakundu; bakeba wau nkand' akanda.

34. Mboki: Mesobabi, Yamaleki ye Yosa, mwan' a Amasia,

35. ye Yoeli ye Yehu, mwan' a Yosibia, mwan' a Selaya, mwan' a Asieli,

36. ye Elioenai, Yakoba, Yesohaya, Asaya, Adieli, Yesimieli ye Benaya,

37. ye mpe Sisa, mwan' a Sifi, mwan' a Aloni, mwan' a Yedaya, mwan' a Simili, mwan' a Semaya.

38. Baba babikwa i zimfumu mu masinsi mau, ye nzo zamase mau zamwangana ye zakala mbidi antalu.

39. Yau bayenda ku ntini a Ngedoli nate ye ku ndambu yaeste yandimba mu tomba dia kwa bulu biau.

40. Bamaona kulu biamazi ye biambote, ye nsi yakala yasadila yakala naswi ye luvovomo; kadi bateka mo kala i bahamita.

41. Kansi baba basonukwa nkumbu vava bayiza mu ntangu a Hiskia, ntinu a Yuda, ye babwisa nzo zau zakoto ye bameunita bakala kuna ye bababunguzula, i kuma ka bena diaka ko, ye babavingana kuna; kadi kwakala kulu biabulu biau.

42. Mu yau, mu bana ba Simeoni, nkama tanu zababakala bayenda ku miongo mia Seili; Pelatia, Nalia, Lefaya ye Usieli, bana bababakala ba Yisi, bakala ku ntual' au.

43. Yau babedisa nsadidila yazimunina yabaamalekita; mboki bakala kuna, ye bena kuna nate ye bwabu.

KAPU 5.

Makanda ma Lubeni ye Ngali ye ndambu mosi yakanda dia Manase. Ndatunu au akinkole.

Bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isaeli—kadi yandi i nsemokono, kansi bu kasumuna ntand' asandi, kikota kiandi kiavewa kwa bana bababakala ba Yosefi, mwan' a Isaeli, kansi ka bonso bwabu ko, vo ndieu una sonukwa mu nkand' akanda bonso nsemokono; 1 Mose 29: 32. 35: 22. 48: 5 b. 49: 4.

2. Kadi Yuda vele walutila mpangi zandi mu lulendo, ye umosi mu bana bandi basinsi wakala dingizi, kansi kikota i kia Yosefi— 1 Mose 49: 8 b.

3. bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isaeli, i Hanoki ye Palu, Heseloni ye Kalimi.

1 Mose 46: 9. 2 Mose 6: 14. 4 Mose 26: 5 b.

4. Bana bababakala ba Yoeli i mwan' andi Semaya, mwan' andieu Ngongi, mwan' andieu Simeu,

5. mwan' andieu Mika, mwan' andieu Leaya, mwan' andieu Bali,

6. mpe mwan' andieu Bela wana-twa kinkole kwa Tilingati-Pilineseli, ntinu mu Asilia; yandi i mfumu abalubenita. 2 Nt. 15: 29.

7. Mpangi zandi i zazi, bonso bwena masinsi mau, bu basonukwa mu nkand' akanda mu ndandani au amasinsi; Yengieli, nkuluntu, Sakalia ye Bela,

8. mwan' a Asasi, mwan' a Sema, mwan' a Yoeli; yandi wakala ku Aloeli, ye vuma biandi biakundu bialambuka nate ye ku Nebo ye Bali-Meoni. 4 Mose 32: 35.

9. Mu ntini yaeste vuma biandi biakundu bialuaka nate ye ku nsi yankatu yiyalangene tuka ku nzadi a Eufalata; kadi bakala makamba mamanene mabulu mu nsi a Ngiladi.

10. Kansi mu lumbu bia Sauli banwanisa bahangalita, ye yau babilama mu moko mau; buna bavingana mu nzo zau zakoto mu ndambu yayonsono yaeste ya Ngiladi.

11. Bana ba Ngadi bakala vuma biau biakundu vantadisi au mu nsi a Basani nate ye ku Salaka: Yos. 18: 24 b.

12. Yoeli, nkuluntu, Safami, wanzole, mboki Yanai ye Safati ku Basani.

13. Mpangi zau i zazi, bonso bwena nzo zamase mau: Mikaeli, Mesulami, Seba, Yolai, Yekani, Sia ye Ebeli, buna bena nsambodia.

14. Baba i bana bababakala ba Abi-

haili, mwan' a Huli, mwan' a Yaloo, mwan' a Ngiladi, mwan' a Mikaeli, mwan' a Yesisai, mwan' a Yado, mwan' a Busi.

15. Kansi Ahi, mwan' a Abidieli, mwan' a Nguni, i nkuluntu anzo zamase mau.

16. Yau bakala mu Ngiladi mu Basani ye vuma biadiau biantumamana ye mpe mu kulu biabionsono bia Saloni, bonso bubiayalangana nseke.

17. Baba babonsono basonukwa mu nkand' akanda mu lumbu bia Yotami, ntinu a Yuda, ye mu lumbu bia Yelobami, ntinu a Isaeli. 2 Nt. 14: 28. 15: 7.

18. Bana ba Lubeni ye bangadita ye ndambu mosi yakanda dia Manase, i yau mu yau balenda nwana banata nkaku ye sabala ye batamba ponza ye bazaya nwana, bakala makumaia ye mafunda maia ye nkama nsambodia ye makumasambanu mababakala balenda nwana.

19. Yau banwanisa bahangalita ye Yetuli, Nafisi ye Nodabi.

1 Mose 25: 15. 1 Lus. 1: 31.

20. Yau basaduswa mu kubanwanisa, nkiangunu bahangalita ye babonsono bakala yau bavewa mu moko mau; kadi babokila Nzambi mu mvita, ye yandi wabawila bu bansila vuvu.

21. Yau banata makamba mau mabulu bonso bintani, makumatanu mafunda mabakamela, nkama zole ye makumatanu mafunda mamameme ye mafunda mole mampunda, ye mpe nkama mosi amafunda mabantu.

22. Kadi babingi babilama bafwa, mvita bu yakala ya Nzambi. Mboki bakundama mu nsi au ye bakala kuna nate ye ndatunu akinkole. 2 Nt. 17: 6.

23. Bana bandambu akanda dia Manase bakala mpe kuna mu nsi, tuka ku Basani nate ye ku Bali-Helemoni ye Senili ye miongo mia Helemoni, ye bakala mbidi antalu.

24. Baba i bakuluntu banzo zamase mau: Efeli, Yisi, Elieli, Asilieli, Yelemia, Hodavia ye Yadieli, binwani biakikesa, babakala bakumu, bakuluntu banzo zamase mau.

25. Kansi yau badimbula minu kwa Nzambi amase mau, bu banama nzambi zabantu mu kinsuza muna mu nsi, i babunga Nzambi mu diambu diau.

2 Mose 34: 15 b.

26. Buna Nzambi a Isaeli wasikimisa mpeve a Puli, ntinu a Asilia, ye mpeve a Tilingati-Pilineseli, ntinu a Asilia, ye wabanata kinkole, ye balubenita ye bangadita ye ndambu mosi akanda dia

Manase, ye wabalukisa ku Hala, Haholi, Hala ye mwil' a Ngosani kubena nate ye bwabu.

2 Nt. 15: 19, 20. 17: 6.

KAPU 6.

Kanda dia Levi ye kundu bian.

Bana bababakala ba Levi i Ngelesomi, Kehati ye Melali.

1 Mose 46: 11. 2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 26: 57 b.
1 Lus. 23: 6 b.

2. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli.

3. Bana ba Amalami i Aloni, Mose ye Miliami. Bana bababakala ba Aloni i Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

2 Mose 2: 1 b. 4 Mose 3: 2.

4. Elasali wabuta Pinehasi, Pinehasi wabuta Abisua.

5. Abisua wabuta Buki, ye Buki wabuta Usi.

6. Usi wabuta Selaya, ye Selaya wabuta Melayoti.

7. Melayoti wabuta Amalia, ye Amalia wabuta Ahitubi.

8. Ahitubi wabuta Sadoki, ye Sadoki wabuta Ahimasi.

2 Sam. 8: 17. 15: 27.

9. Ahimasi wabuta Asalia, ye Asalia wabuta Yohanani.

10. Yohanani wabuta Asalia; i yandi wakala nganga mu nzo yatunga Solomo mu Yelusalemi.

11. Asalia wabuta Amalia, ye Amalia wabuta Ahitubi.

12. Ahitubi wabuta Sadoki, ye Sadoki wabuta Salumi.

13. Salumi wabuta Hilikia, ye Hilikia wabuta Asalia.

2 Nt. 22: 4.

14. Asalia wabuta Selaya, ye Selaya wabuta Yosadaki.

15. Kansi Yosadaki wakatwa nama, Mfumu bu kanatisa Yuda ye Yelusalemi kinkole mau Nebukadenesali.

2 Nt. 21: 1 b.

16. Bana bababakala ba Levi i Ngelesomi, Kehati ye Melali.

4 Mose 3: 16 b.

17. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Ngelesomi: Libini ye Sime.

18. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli.

19. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Mama i masinsi mabalevita, bonso bwakala mase mau.

20. Mu Ngelesomi mwatuka mwan' andi Libini, mwan' andieu Yahati, mwan' andieu Sima,

21. mwan' andieu Yoa, mwan' andieu Ido, mwan' andieu Sela, mwan' andieu Yatelai.

22. Bana bababakala ba Kehati i

mwan' andi Aminadabi, mwan' andieu Kola, mwan' andieu Asili,

23. mwan' andieu Elekana, mwan' andieu Ebiasali, mwan' andieu Asili,

24. mwan' andieu Tahati, mwan' andieu Ulieli, mwan' andieu Usia ye mwan' andieu Sauli.

25. Bana bababakala ba Elekana i Amasai ye Ahimoti.

26. Mwan' andi i Elekana; mwan' andi i Elekana-Sofai; mwan' andi i Nahati.

27. Mwan' andien i Eliabi; mwan' andi Yelohami; mwan' andi Elekana.

1 Sam. 1: 1.

28. Bana bababakala ba Samueli i Vasini, nsemokono, ye Abia.

1 Sam. 8: 2.

29. Bana bababakala ba Melali i Maheli, mwan' andieu Libini, mwan' andieu Sime, mwan' andieu Usa,

30. mwan' andieu Sima, mwan' andieu Hangia, mwan' andieu Asaya.

31. Baba i yau batumba Davidi mu ngimbudulu mu nzo a Mfumu, nkela bu yamana baka vuma kiamvundulu,

32. ye yau basala vantadisi avwala dianzo yakoto yambwabununu bonso minyimbidi, nate ye Solomo watunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi; batelama vana ye basala salu kiau, bonso bubakambwa.

33. Baba i yau basala ye bana bau bababakala:

mu bana ba Kehatita: Hemani, nyimbidi, mwan' a Yoeli, mwan' a Samueli,

34. mwan' a Elekana, mwan' a Yelohami, mwan' a Elieli, mwan' a Toa,

35. mwan' a Sifi, mwan' a Elekana, mwan' a Mahati, mwan' a Amasai,

36. mwan' a Elekana, mwan' a Yoeli, mwan' a Asalia, mwan' a Sefania,

37. mwan' a Tahati, mwan' a Asili, mwan' a Ebiasali, mwan' a Kola,

38. mwan' a Yisihali, mwan' a Kehati, mwan' a Levi, mwan' a Isaeli;

39. mboki mpangi andi Asafi wakala fulu kiandi va lueka luandi lualubakala, Asafi, mwan' a Belekia, mwan' a Sima,

40. mwan' a Mikaeli, mwan' a Baseya, mwan' a Malakia,

41. mwan' a Etini, mwan' a Sela, mwan' a Adaya,

42. mwan' a Etani, mwan' a Sima, mwan' a Sime,

43. mwan' a Yahati, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Levi.

44. Mpangi zau, bana ba Melali, batelama ku lueka lualumoso: Etani,

mwan' a Kisi, mwan' a Abidi, mwan' a Maluki,

45. mwan' a Hasabia, mwan' a Amasia, mwan' a Hilikia,

46. mwan' a Amisi, mwan' a Bani, mwan' a Semeli,

47. mwan' a Maheli, mwan' a Musi, mwan' a Melali, mwan' a Levi.

48. Mpangi zau, i balevita bankaka, bavewa salu biampila mu mpila biavwala diakoto, i nzo a Nzambi.

49. Kansi Aloni ye bana bandi babakala basala salu kiangiokolo va salu diangiokila ye va salu diamfwitisila mwisi ye bana sala salu biabionsono mu yalongo ye nlongo ye bwila Isaeli kodi, nadede bonso bwakamba Mose, sielo kia Nzambi.

2 Mose 90: 7 b. 4 Mose 4: 16.

50. Baba i bana bababakala ba Aloni: mwan' andi Elasali, mwan' andieu Pinehasi, mwan' andieu Abisua,

51. mwan' andieu Buki, mwan' andieu Usi, mwan' andieu Selaya,

52. mwan' andieu Melayoti, mwan' andieu Amalia, mwan' andieu Ahitubi,

53. mwan' andieu Sadoki, mwan' andieu Ahimasi.

54. Biabi i vuma biau biakundu, bonso bwakala tua biau biano zakoto mu nsi au: kwa bana bababakala ba Aloni basinsi diabakehatita—kadi bawilwa wadi—

Yos. 21: 9 b.

55. yau bavewa Hebeloni mu nsi a Yuda ye kulu biadiau kinzungidila.

56. Kansi yinza diambanza ye mavata mayau bavana kwa Kalebi, mwan' a Yefune.

57. Nkiangunu bana bababakala ba Aloni bavewa mbanza zampungumunu Hebeloni ye Libina ye kulu biamau, mboki Yatili ye Estemoa ye kulu biamau,

5 Mose 19: 1 b.

58. Hileni ye kulu biadiau, Debili ye kulu biadiau,

59. Asani ye kulu biadiau ye Bete-Semesi ye kulu biadiau;

60. mu kanda dia Benyamuni Ngeba ye kulu biadiau, Alenieti ye kulu biadiau ye Anatoti ye kulu biadiau, i kuma mbanza zau zakala buna zena kumi ye mbanza tatu, bonso bwakala masinsi mau.

61. Bana bankaka ba Kehati batambula mu sinsi diandambu akanda, mu ndambu mosi akanda dia Manase mu ntelo awadi kumi diambanza.

62. Bana ba Ngelesomi batambula bonso bwakala masinsi mau, mu kanda

dia Isakali, mu kanda dia Aseli, mu kanda dia Nafatali ye mu kanda dia Manase mu Basani kumi ye mbanza tatu.

63. Bana ba Melali batambula, bonso bwakala masinsi mau, mu kanda dia Lubeni, mu kanda dia Ngadi ye mu kanda dia Sebuluni mu ntelo awadi kumi ye mbanza zole.

64. Nkiangunu bana ba Isaeli bavana balevita zimbanza ye kulu biazau.

65. Mu ntelo awadi babavana mu kanda diabana ba Yuda, mu kanda diabana ba Simeoni ye mu kanda diabana ba Benyamini mbanza zazi zibabika nkumbu.

66. Masinsi mabana bankaka ba Kehati matambula mu kanda dia Efalaimi mbanza zalanda bonso nsi au:

Yos. 21: 20 b.

67. babavana mbanza zampungumu: nu Sekemi ye kulu biadiau mu miongo mia Efalaimi, Ngeseli ye kulu biadiau,

68. Yokomami ye kulu biadiau, Bete-Holoni ye kulu biadiau;

69. mboki Ayaloni ye kulu biadiau ye Ngati-Limoni ye kulu biadiau;

70. mu ndambu mosi akanda dia Manase Aneli ye kulu biadiau ye Bilami ye kulu biadiau. Zozo zatambula sinsi diabana bankaka ba Kehati.

71. Bana ba Ngelesomi batambula mu sinsi dimosi mu ndambu mosi akanda dia Manase Ngolani mu Basani ye kulu biadiau ye Astaloti ye kulu biadiau;

Yos. 21: 27 b.

72. mu kanda dia Isakali Kedesi ye kulu biadiau, Dabelati ye kulu biadiau,

73. Lamoti ye kulu biadiau ye Anemi ye kulu biadiau;

74. mu kanda dia Aseli Masali ye kulu biadiau, Abadoni ye kulu biadiau,

75. Hukoki ye kulu biadian ye Le-hobi ye kulu biadiau;

76. mu kanda dia Nafatali Kedesi mu Ngalilea ye kulu biadiau, Hamoni ye kulu biadiau ye Kiliataimi ye kulu biadiau.

77. Bana bankaka ba Melali batambula mu kanda dia Sebuluni Limono ye kulu biadiau ye Taboli ye kulu biadiau;

Yos. 21: 34 b.

78. mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, ku ntini yaeste ya Yodani, mu kanda dia Lubeni, Beseli mu nsi yankatu ye kulu biadiau, Yahasi ye kulu biadiau,

79. Kedemoti ye kulu biadiau ye Mefati ye kulu biadiau ;

80. mu kanda dia Ngadi Lamoti mu Ngiladi ye kulu biadiau, Mahanaimi ye kulu biadiau,

81. Heseboni ye kulu biadiau ye Yaeseli ye kulu biadiau.

KAPU 7.

Makanda ma Isakali, Benyamini (Dani), Nafatali, Manase, Efalaimi ye Aseli.

Bana bababakala ba Isakali i Tola ye Pua, Yasibi ye Similoni, buna bona baia. 1 Mose 46: 13. 4 Mose 26: 23 b.

2. Bana bababakala ba Tola i Usi, Lefaya, Yelieli, Yamai, Yibisami ye Samueli, bakuluntu banzo zamase mau, bana basinsi dia Tola, binwani biakikessa, basonukwa bonso bwenina ndandani amasinsi mau. Mu lumbu bia Davidi ntalu au yakala makumole ye mafunda mole ye nkama sambanu.

3. Mwan' a Usi i Yisilaya. Bana bababakala ba Yisilaya i Mikaeli, Obadia ye Yoeli ye Yisia, buna bona batanu, buna bona bakuluntu.

4. Mu yau mwakala, bonso bwakala ndandani au amasinsi ye nzo zamase mau, nkangu miabinwani, makumatatu ye mafunda masambanu, kadi bakala bakazi babingi ye bana.

5. Mpangi zau mu masinsi mamonsono ma Isaeli bakala binwani biakikessa; buna bona basonukwa mu nkand' akanda bakala lunani ye mafunda nsambodia.

6. Bana bababakala ba Benyamini i Bela, Bekeli ye Yediaeli, buna bona batatu.

1 Mose 46: 21. 4 Mose 26: 38 b. 1 Lus. 8: 1 b.

7. Bana bababakala ba Bela i Eseboni, Usi, Usieli, Yelimoti ye Ili, buna bona batanu, bakuluntu banzo zamase mau, binwani biakikessa; yau basonukwa mu nkand' akanda bakala makumole ye mafunda mole ye makumatatu ye ia.

8. Bana bababakala ba Bekeli i Semila, Yoasi, Elieseli, Elioenai, Omili, Yelemoti, Abia, Anatoti ye Alemeti. Baba babonsono i bana bababakala ba Bekeli.

9. Yau basonukwa mu nkand' akanda bonso bwenina ndandani amasinsi mau, bonso bwena bakuluntu mu nzo zamase mau, binwani biakikessa, bakala makumole mafunda ye nkama zole.

10. Mwan' a Yediaeli i Bilihani.

Bana bababakala ba Bilihani i Yeusi, Benyamini, Ehudi, Kenana, Setani, Talisai ye Ahisahali.

11. Baba batonsono i bana bababakala ba Yediaeli, basonukwa bonso bwena bakuluntu banzo zamase mau, binwani biakikessa, kumi ye mafunda nsambodia ye nkama zole zabinwani bifwanane mu nwana.

12. Supimi ye Hupimi i bana bababakala ba Ili.—Kansi Husimi i bana bababakala bawankaka. 1 Mose 46: 23.

13. Bana bababakala ba Nafatali i Yahasieli, Nguni, Yeseli ye Salumi, bana bababakala ba Biliha.

1 Mose 46: 24. 4 Mose 26: 48 b.

14. Mwan' a Manase i Asilieli wabuta nkazi andi. Nkento andi wakia-vengama waalamita wabuta Makili, se dia Ngiladi.

15. Makili wakwela nkento mu Hupimi ye Supimi; busi kiandi kiabikwa nkumbu Maka; wankaka nkumbu Selofehadi. Selofehadi wakala bana babakento. 4 Mose 26: 33. 27: 1.

16. Maka, nkazi a Makili, wabuta mwana wabakala ye wambika nkumbu Pelesi, kansi mpangi andi wabikwa Selesi. Bana bandi bababakala i Ulami ye Lekemi.

17. Mwan' a Ulami i Bedani. Baba i bana bababakala ba Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase.

18. Busi kiandi i Hamoleketi; yandi wabuta Isi-Hodi, Abieseli ye Mahela.

19. Bana bababakala ba Semida i Ayani, Sekemi, Likili ye Aniami.

20. Bana bababakala ba Efalaimi i Sutela, mwan' andieu Beledi, mwan' andieu Tahati, mwan' andieu Elada, mwan' andieu Tahati, 4 Mose 26: 35 b.

21. mwan' andieu Sabadi ye mwan' andieu Sutela, ye mpe Eseli ye Eladi. Babakala batuka ku Ngati babutwa muna mu nsi bababema, kadi bakulumuka mu baka makamba mabulu biau.

22. Buna Efalaimi, se diau, wakala fwiidi kiayau ntaama yayingi, ye mpangi zandi zayiza mu kumbomba.

23. Yandi wakota kwa nkazi andi ye wayaka ye wabuta mwana wabakala; yandi wambika nkumbu Belia,¹ bu diavangwa mu ntangu akubu dianzo andi.

24. Mwan' andi wankento i Sela; yandi watunga Bete-Holoni dia Banda ye dia Ntandu, ye mpe Useni-Sela.

25. Mwan' andi wabakala i Lefa;

¹ mb. kubu.

mwan' andi i Leseſi, ye mpe Tela ;
mwan' andi Tahani.

26. Mwan' andi i Laedani ; mwan'
andi i Amihudi ; mwan' andi i Elisama.

4 Mose 1: 10.

27. Mwan' andi i Noni ; mwan' andi
i Yosua.

Yos. 1: 1.

28. Mwilu zau ye kundu biau bia-
kala Beteli ye vuma biantumamana,
mu ntini yaeste Nalani ye mu ntini
yaweste Ngeseli ye vuma biantuma-
mana, mboki Sekemi ye vuma biantu-
mamana, nate ye ku Ngaya ye vuma
biantumamana.

29. Kansi bana ba Manase bavwa
Bete-Sani ye vuma biantumamana,
Tanaki ye vuma biantumamana, Me-
ngido ye vuma biantumamana, Doli ye
vuma biantumamana. Kuna kwakala
bana ba Yosefi, mwan' a Isaeli.

Yos. 17: 11.

30. Bana bababakala ba Aseli i Yi-
mina, Yisiva, Yisivi ye Belia ; busi kiau
i Sela.

1 Mose 46: 17. 4 Mose 26: 44 b.

31. Bana bababakala ba Belia i He-
beli ye Malakieli ; yandi i se dia Bili-
saiti.

32. Hebeli wabuta Yafaleti, Someli
ye Hotami, ye mpe Sua, i busi kiau.

33. Bana bababakala ba Yafaleti i
Pasaki, Bimihali ye Asavati. Baba i
bana bababakala ba Yafaleti.

34. Bana bababakala ba Semeli i Ahi
ye Lohenga, Yehuba ye Alami.

35. Bana bababakala bampangi andi
Helemi i Sofa, Yimina, Selesi ye Amali.

36. Bana bababakala ba Sofa i Sua,
Halaneſeli, Suali, Beli ye Yimila,

37. Beseli, Hodi, Sama, Silisa, Yiti-
lani ye Bela.

38. Bana bababakala ba Yeteli i Ye-
fune, Pisipa ye Ala.

39. Bana bababakala ba Ula i Ala,
Hanieli ye Lisia.

40. Baba babonsono i bana bababa-
kala ba Aseli, bakuluntu banzo zamase
mau, binwani biasolwa biakikesa, ba-
kuluntu mu zimfumu ; yau basonukwa
mu nkand' akanda bafwanana mu nwa-
na bakala ntalu amakumole ye mafunda
masambanu.

2. Noha, waia, ye Lafa, wantanu.

3. Bela wakala bana bababakala ba-

landa : Adali, Ngela, Abihudi,

4. Abisua, Namani, Ahua,

5. Ngela, Sefufani ye Hulami.

6. Baba i bana bababakala ba Ehudi,

i yau bakala bakuluntu banzo zama-
kanda mamase mayau bakundama ku
Ngeba, ye banatwa ku Manahati,

7. kubanatwa kwa Namani, Ahia ye
Ngela : yandi wabuta Usa ye Ahihudi.

8. Sahalaimi wabuta bana mu nsi a
Moabi, bu kakivambanana ye bakazi
bandi Husimi ye Bala ;

9. yandi ye nkazi andi Hodesi babu-
ta : Yobabi, Sibia, Mesa, Malakami,

10. Yeusi, Sokia ye Milima. Baba i
bana bandi bababakala, bakuluntu ba-
nzo zamase.

11. Yandi ye Husimi babuta Ahitubi
ye Elepali.

12. Bana bababakala ba Elepali i
Ebeli, Misami ye Semedi. Yandi wa-
tunga mpe Ono ye Lodi ye vuma bia-
ntumamana.

13. Belia ye Sema i bakuluntu banzo
zamase mpe, i mau makala ku Ayaloni.
Baba bakuba yau bakala ku Ngati.

14. Kansi Ayo, Sasaki, Yelemoti,

15. Sebadia, Aladi, Edeli,

16. Mikaeli, Yisipa ye Yoha i bana
bababakala ba Belia.

17. Sebadia, Mesulami, Hiski, Hebeli,

18. Yisimelai, Yisilia ye Yobabi i
bana bababakala ba Elepali.

19. Yakimi, Sikili, Sabidi,

20. Elienai, Siletai, Elieli,

21. Adaya, Belaya ye Similati i bana
bababakala ba Simeai.

22. Yisipani, Ebeli, Elieli,

23. Abadoni, Sikili, Hanani,

24. Hanania, Elami, Antotia,

25. Yifdeya ye Penueli i bana baba-
bakala ba Sasaki.

26. Samaselai, Sehalia, Atalia,

27. Yalesia, Elia ye Sikili i bana ba-
babakala ba Yelohami.

28. Baba i bakuluntu banzo zamase,
bakuluntu bonso bwenda ndandani ama-
ainsi mau ; bakala ku Yelusalemi.

29. Mu Ngiboni mwakala : se dia
Ngiboni, nkumbu ankazi andi Maka,

1 Lus. 9: 35 b.

30. mwan' andi wansemokono i Aba-
doni ye mboki Suli, Kiei, Bali, Nadabi,

31. Ngedoli, Ayo ye Sekeli.

32. Kansi Mikiloti wabuta Sima.
Yau wa kimosi ye mpangi zau bakala
mu Yelusalemi vantadisi ampangi zau.

33. Neli wabuta Kisi, Kisi wabuta

KAPU 8.

Kanda dia Benyamini ye sinsi dia Sauli.

Benyamini wabuta Bela, nsemokono
andi, Asabeli, wanzole, ye Ahala,
wantatu,

1 Mose 46: 21. 4 Mose 26: 38 b. 1 Lus. 7: 6 b.

Sauli, ye Sauli wabuta Yonatani, Malki-Sua, Abinadabi ye Esebali.

1 Sam. 9: 1. 14: 40 b.

34. Mwan' a Yonatani i Melibi-Bali, ye Melibi-Bali wabuta Mika. 2 Sam. 4: 4.

35. Bana bababakala ba Mika i Pitoni, Meleki, Talia ye Ahasi.

36. Ahasi wabuta Yoda, Yoda wabuta Alemeti, Asamaveti ye Simili, ye Simili wabuta Mosa.

37. Mosa wabuta Binea. Mwan' andi Lafa; mwan' andi i Elasa; mwan' andi Aseli.

38. Aseli wakala bana basambanu bababakala, ye nkumbu zau zazi: Asilikami, Bokulu, Isamaeli, Salia, Obadia, ye Hanani. Baba babonsono i bana bababakala ba Aseli.

39. Bana bababakala bampangi andi Eseki i Ulami, nsemokono andi, ye Yeusi wanzole, ye Elifeleti, wantatu.

40. Bana bababakala ba Ulami bakala binwani biakikesa, bakala ngangu mu sadila ponza; bakala bana badingi bababakala ye batekolo, nkama mosi ye makumatanu.

Baba babonsono i bana ba Benyamini.

Nkong. 20: 16.

KAPU 9.

Bisi Yelusalemi. Salu kiavwala. Sinsi dia Sauli diaka.

I Isaeli diadionsono diasonukwa mu nkanda miamakanda, ye yau basonama mu nkanda wantinu mia Isaeli. Yuda dianatwa kinkole ku Babeli mu diamibu dialudimbuku luau luaminu.

2 Sam. 24: 9. 2 Nt. 24: 10 b. 25: 1 b.

2. Bisi nsi batekila bakundama mu vuma bibavwa mu mbanza zau, yau bakala baisaelita, banganga, balevita ye nanga miavwala.

3. Mu Yelusalemi mwakala ndambu abana ba Yuda, bana ba Benyamini, bana ba Efalaimi ye Manase, i baba:

Neh. 11: 4 b.

4. Utai, mwan' a Amihudi, mwan' a Omili, mwan' a Imili, mwan' a Bani, mu bana ba Pelesi, mwan' a Yuda;

5. mu basonita Asaya, nsemokono, ye bana bandi bababakala;

6. mu bana ba Sela Yengueli ye mpangi zau, nkama sambanu ye luvwa;

7. mu bana ba Benyamini Salu, mwan' a Mesulami, mwan' a Hodavia, mwan' a Hasenua,

8. mboki Yibineya, mwan' a Yeloha-

mi, ye Ela, mwan' a Usi, mwan' a Mikili, ye Mesulami, mwan' a Sefatia, mwan' a Lengueli, mwan' a Yibineya,

9. ye mpangi zau mupe, bonso bwena ndandani amasinsi mau, nkama vwa ye makumatanu ye sambanu. Babakala baba babonsono i bakuluntu banzo zamase, mosi mosi mu nzo nzo amase.

10. Mu banganga: Yedaya, Yoyalibi ye Yakini,

Neh. 11: 10 b.

11. mboki Asalia, mwan' a Hilikia, mwan' a Mesulami, mwan' a Sadoki, mwan' a Melayoti, mwan' a Ahitubi, dingizi mu nzo a Nzambi,

1 Lus. 6: 12 b. Neh. 11: 15 b.

12. mboki Adaya, mwan' a Yelohami, mwan' a Pasuli, mwan' a Malakia, mboki Masai, mwan' a Adieli, mwan' a Yasela, mwan' a Mesulami, mwan' a Mesilemiti, mwan' a Imeli,

13. ye mpangi zau mpe, bakuluntu banzo zamase mau, funda dimosi ye nkama nsambodia ye makumasambanu, bangangu mu salu biobio biavuwa mu salu kianza a Nzambi.

14. Mu balevita: Semaya, mwan' a Hasubi, mwan' a Asilikami, mwan' a Hasabia, mu bana ba Melali,

15. mboki Bakabakali, Helesi ye Ngali, ye mpe Matania, mwan' a Miska, mwan' a Sikili, mwan' a Asafi,

16. mboki Obadia, mwan' a Semaya, mwan' a Ngali, mwan' a Yedutuni, ye mpe Belekia, mwan' a Asa, mwan' a Elekana wakundama mu mavata mabanetofatita,

17. vazimunina nkengi miamielo Salumi, Akubi, Talamoni ye Ahimani ye mpangi zau; kansi Salumi i nkuluntu.

18. Nate ye bwabu basalanga ku mwelo akitinu, ku ndambu yaeste. Baba i nkengi miamielo mu tua kiabana ba Levi.

19. Kansi Salumi, mwan' a Kole, mwan' a Ebiasafi, mwan' a Kola, wasala salu kiakenga vaka biano yakoto va kimosi ye mpangi zandi, i yau bakala mu nzo amase mandi, bakolaita; kadi mase mau makenga ku nkotolo atua kia Mfumu.

20. Pinehasi, mwan' a Elasali wateka kala dingizi kwa yau (bika Mfumu kakala yandi!).

21. Sakalia, mwan' a Meselemia, wakala nkengi amwelo ku nkotolo anzo yakoto yambwabununu.

22. Baba babonsono basolwa bonso nkengi miamielo ku bivaka: nkama zole ye kumi ye zole. Yau basonukwa mu nkand' akanda mu mavata

mau. Davidi ye Samueli, moni ameso, babatumba mu vumi kiau ye minu.

1 Sam. 9: 9.

23. Nkiangunu yau ye bana bau babakala batelama ya mielo mianzo a Mfumu, nzo yakoto, ye bakenganga.

24. Bonso bwena ntini ia nkengi mi-mielo miakadila vuma biau: mu ntini yaeste, weste, node ye sude.

25. Mpangi zau zayambulwa bakundama mu mavata mau bana kwiza kwa yau lumbu kiansambodia nsambodia, bonso bwena ndandani ye kabu.

26. Kadi mu vumi ye minu bakuluntu baba baia batumbwa kwa nkengi miamielo. Yau i balevita kwandi. Yau bakenga bivinga ye vinga bialundulu mu nzo a Nzambi.

27. Mu fuku bakala kinzungidila ye nzo a Nzambi, kadi salu kiau i kiaken-ga, ye nsuka ka nsuka bana zibula mielo.

28. Bankaka mu yau bakenga wumbwa biobio bisadulwanga mu salu. Yau bakotisa bio, bu bakitangila bio, mboki bavaikisa bio, bu bakitangila bio diaka.

29. Bankaka mu yau batumbwa mu kenga wumbwa biankaka, wumbwa biankaka biabionsono biakinlongo, ye mpe mfumfuta zina zamfumu ye vinia ye mazi ye biamfwitisila mwisi ye nzenzo miansunga.

30. Kansi bankaka mu bana babakala babanganga bakubika mazi manzenzo miansunga.

2 Mose 30: 23.

31. Matitia, umosi mu balevita, nsemokono a kolaita Salumi, wakenga mampa mu vumi ye minu.

32. Bankaka mu bana bababakala babakehatita, mpangi zau, bakenga mampa mantala ye bana mo kubika mu lumingu ka lumingu.

3 Mose 24: 5 b.

33. Kansi bankaka i minyimbidi, bakuluntu banzo zamase malevita, bakala mu bivinga, ka basala salu biankaka ko, kadi mwini ye fuku basalanga kiau salu.

34. Baba i bakuluntu banzo zamase malevita, bakuluntu bonso bwena ndandani amasinsi; yau bakundama mu Yelusalemi.

35. Mu Ngiboni mwakundama se dia Ngiboni Yengueli, nkumbu ankazi andi Maka,

1 Lus. 8: 29 b.

36. mwan' andi wansemokono Abadoni ye mboki Suli, Kisi, Bali, Neli, Nadabi.

37. Ngedoli, Ayo, Sakalia ye Mikiloti.

38. Kansi Mikiloti wabuta Simami. Yau mpe va kimosi ye mpangi zau bakundama mu Yelusalemi vantadisi anipangi zau.

39. Neli wabuta Kisi, Kisi wabuta Sauli, ye Sauli wabuta Yonatani, Maliki-Sua, Abinadabi ye Esebali.

1 Sam. 14: 49 b.

40. Mwan' a Yonatani i Melibi-Bali, ye Melibi-Bali wabuta Mika.

41. Bana bababakala ba Mika i Pitoni, Meleki ye Tahalea.

42. Ahasi wabuta Yaela, Yaela wabuta Alemeti, Asamaveti ye Simili, ye Simili wabuta Mosa.

43. Mosa wabuta Binea. Mwan' andi i Lefaya; mwan' andi i Elasa; mwan' andi i Aseli.

44. Aseli wakala bana basambanu bababakala, nkumbu zau zazi: Asilikami, Bokulu, Isamaeli, Salia, Obadia ye Hanani. Baba i bana bababakala ba Aseli.

KAPU 10.

Mfwilu a Sauli ye bana bandi bababakala mu mvita ye bafilitea. Nzikulu au.

Kansi bafilitea banwanisa Isaeli; babakala ba Isaeli bataba mu bafilitea ye babilama bafwa va mongo wa Ngiliboa.

1 Sam. 31: 1 b.

2. Bafilitea baluta zoma Sauli ye bana bandi, ye buna bafilitea bavonda Yonatani, Abinadabi ye Maliki-Sua, bana bababakala ba Sauli.

3. Kansi Sauli kibeni bu kayibumunwa, ye nsiki miaponza bu bambwila, wabwa manpamuka mu nsiki miaponza.

4. Sauli wavova kwa nati kiandi kialuazu: Vola sabala kiaku wanzokila kio, mpasi bankwa miamasutu baba ka bana kwiza kumpangila mvwezolo ko. Kansi nati kiandi kialuazu kazola bo ko, kadi watina beni. Buna Sauli kibeni wabonga sabala ye wakituba va ntandu akiau.

5. Kansi nati kiandi kiabiluazu bu kamona, vo Sauli fwidi, yandi mpe wakituba va sabala ye wafwa.

6. Buna Sauli ye bana bandi batatu bababakala bafwa, butu biandi biankaka biabionsono mpe; bafwa va kimosi.

7. Baiselita babonsono mu ndimba bu bamona vo bataba, ye vo Sauli ye bana bandi bafwidi, basisa mbanza zau ye bataba, ye bafilitea bayiza natuki mu zau.

8. Lumbu kialanda bafilitea bayiza pedi bavondwa ye buna bamona Sauli

ye bana bandi kubabindalala bafwa va mongo a Ngiliboa.

9. Bampela ye banata ntu andi ye luazu biandi ye bafidisa ntumwa zamwanganana mu nsi abafilisteo ye basamuna namu wakiese kwa teki biau ye kwa bantu.

10. Batula luazu biandi mu nzo au abiteki, kansi konzongolo kiandi kiantu bamanika mu wala dia Dangoni.

11. Babonsono ku Yabesi mu Ngiladi bu bawa mamonsono mavanga bafilisteo kwa Sauli,

12. buna babakala babonsono balenda nwana bananguka ye babonga mvumbi za Sauli ye bana bandi ye batuala zo ku Yabesi; bazika visi biau kuni antelebinta ku Yabesi ye bamina nsoki mu lumbu nsambodia.

13. Buna Sauli wafwa, bu kadimbula minu kwa Mfumu, bu kalembwa keba mambu ma Mfumu, nipe bu kayuvula mpeve ye watomba yampila yoyo.

1 Sam. 15: 10 b. 28: 7 b.

14. Yandi katomba Mfumu ko, nkiangunu Mfumu wamvonda. Mboki yandi wavilula kitinu mu Davidi, mwan' a Isai.

KAPU 11.

Davidi i ntinu kwa Isaeli diadionsono. Yelusalemi diabakwa. Nsonokono amakesa ma Davidi.

Buna Isaeli diadionsono diakutakana kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova: Keti yeto i nsuni aku ye visi biaku.

2 Sam. 5: 1 b. 1 Lus. 12: 23 b.

2. Ntama beni, Sauli bu kakala ntinu, buna ngeye i ndieu watuadisa Isaeli. Kwa ngeye Mfumu, Nzambi aku, vovele: Ngeye una kala mvungi kwa bantu bami Isaeli; ngeye una kala dingizi kwa bantu bami Isaeli.

1 Sam. 13: 14. 18: 5 b. 19: 8.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu baluaka kwa ntinu ku Hebeloni, Davidi wawawasa luwawanu ye yau kuna ku Hebeloni vantadisi a Mfumu; mboki bakusa Davidi kitinu kwa Isaeli, bonso bwakala mambu ma Mfumu mu Samueli.

1 Sam. 16: 13.

4. Davidi wayenda ye Isaeli diadionsono ku Yelusalemi, i Yebusi, kuna kwakala bayebusita basadidila kuna mu nsi.

5. Bisi Yebusi bavova kwa Davidi: Mwamu kulendi kota ko. Kansi Davidi wabaka nzo yasiamu ya Sioni, i mbanz' a Davidi.

6. Davidi wavova: Wonso una teka vonda nyebusita, yandi una kala mfumu ye ntuti. Buna Yoabi, mwan' a Seluya, wateka baluka ye wakala mfumu.

7. Mboki Davidi wakala kundu kiandi mu siamu kiamongo, i bila kibabikila kio mbanz' a Davidi.

8. Yandi watunga ntungulu zazungidila mbanza, tuka ku Milo ye mwamonsono kinzungidila; Yoabi wakubika ndambu yankaka yambanza.

9. Davidi walutula ye walutula mu ngolo, ye Mfumu Sebaoti wakala yandi.

10. Baba i yau balutidi mu makesa ma Davidi, bansadisa mu ngolo bonso ntinu va kimosi ye Isaeli diadionsono, mu kumvanga ntinu, bonso bwakala mambu ma Mfumu mu Isaeli.

2 Sam. 23: 8 b.

11. Yai i nsonokono amakesa ma Davidi: Yasobami, mwan' ahakamoni, umosi mu yau balutidi mu makesa, i yandi wazungisa dionga diandi va ntandu ankama tatu zavonda kiamakulu.

1 Lus. 27: 2.

12. Wanlandila i Elasali, mwan' a ahohita Dodo; yandi wakala umosi mu makesa matatu.

1 Lus. 27: 4.

13. Yandi wanama Davidi ku Pasi-Damimi, bafilisteo bu bakutakana kuna ku mvita, ye kuna kwakala via diafuluka mu bali; bantu bataba mu bafilisteo.

14. Buna batelama mu kati diavia ye batanina dio ye bavonda bafilisteo; Mfumu wabanungisa ndungunu yayinene.

15. Ntangu yankaka batatu mu makumatatu mababakala balutidi, bavioka ya tadi kwa Davidi ku uluk' a Adulami, kabu diabafilisteo bu diatua mu ndimb' a Lefaimi.

1 Sam. 22: 1.

16. Kansi buna Davidi wakala mu nzo yasiamu, buka kiabafilisteo bu kiakala ku Bete-Lehemi.

17. Davidi wabaka ngunda ye wavova: Engwa, vo muntu zolele kundwika nlangu utukidi mu nto ya Bete-Lehemi ku mwelo wambanza!

18. Buna yau batatu batumpuka mu tua kiabafilisteo, bateka nlangu mu nto ya Bete-Lehemi ku mwelo wambanza ye babonga ye banata wo kwa Davidi. Kansi Davidi kazola wo nwa ko, kansi watengula wo bonso nkailu andwa kwa Mfumu.

19. Kadi yandi wavova: Bika Nzambi kantatudila bo, vo ngina bo vanga! Kadi ngina nwa menga mababakala baba bakabukidi ntima mu mioyo

miau? Kadi mu nsisi zamioyo miau baneti wo vava. Kazola wo nwa ko. Yampila yoyo makesa momo matatu bavanga.

20. Abisai, mpangi a Yoabi, walutila batatu bankaka; lumbu kiankaka wadiengisa dionga diandi va ntandu ankama tatu zavondwa. Yandi wabaka nkumbu yayinene mu batatu bobo.

21. Yandi i una mu ntatu wowo waluta mu yindu, mpe mu bobo babole bankaka, ye yandi wakala ntuti au, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko.

22. Benaya, mwan' a Yoyada, i mwan' abakala diakikesa, dianavanga mamane, watuka ku Kabaseli, yandi wavonda ba Alieli babole mu Moabi, ye i yandi wakulumuka mu lubulu mu lumbu kiamvula zampembe ye wavonda nkosi.

1 Lus. 27: 5 b.

23. Yandi wavonda mpe mwisi Ngipiti, bakala diyangama, mfwoko tanu mu ntela, ye mboki mwisi Ngipiti wasimba dionga mu koko kwandi diafwana ye nti wambwangulu; kansi yandi wakulumuka kwa yandi ye nka-wa andi. Yandi waziona dionga nu ngolo mu koko kwamwisi Ngipiti ye wambema mu diandi dionga.

24. Mampila yoyo Benaya, mwan' a Yoyada, wavanga. Yandi wabaka nkumbu yayinene mu makesa momo matatu.

25. Inga, walutila yindu mu makumatatu momo, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko. Davidi wantumba wantete mu bankwikizi bandi.

26. Makesa mangolo mankala makala: Asaeli, mpangi a Yoabi; Elehanani, mwan' a Dodo, ku Bete-Lehemi;

2 Sam. 2: 18. 1 Lus. 27: 7 b.

27. halolita Samoti; mpelonita Hefesi;

28. Ila, mwan' antekoita Ikesi; anatotita Abieseli;

29. husatita Sibekai; ahohita Ilai;

30. netofatita Malai; Heledi, mwan' anetofatita Bana;

31. Itai, mwan' a Libai, ku Ngiba mu kanda diabana ba Benyamini; mpi-lingatonita Benaya;

32. Hulai ku ndimba mia Ngasi; alabatita Abieli;

33. bahalumita Asamaveti; nsalabonita Eliaheba;

34. ngisonita Bene-Hasemi; Yonatan, mwan' a Sange, i halalita;

35. Ahiami, mwan' a Sakali, i halalita; Elifali, mwan' a Uli;

36. mekelatita Hefeli; mpelonita Ahis;

37. Heselo ku Kalemeli; Nalai, mwan' a Esebai;

38. Yoeli, mpangi a Natani; Mibihali, mwan' a Hangili;

39. amonita Seleki; mbelotita Nahalai, nati kialuazu bia Yoabi, mwan' a Seluya;

40. nyitilita Ila; nyitilita Ngalebi;

41. hetita Ulia; Sabadi, mwan' a Alai;

2 Sam. 11: 8, 6 b.

42. Adina, mwan' a Sisa, i nlubenita, nkuluntu umosi mu balubenita, ye va kimosi ye yandi makumatatu mankaka;

43. Hanani, mwan' a Maka, ye mitinaita Yosafati;

44. astelatita Usia; Sama ye Yengueli, bana bababakala baalcelita Hotami;

45. Yediaeli, mwan' a Simili, ye mpangi andi Yoha, i ntisita;

46. Elieli Hamahavimi ye Yelibai ye Yosavia, bana bababakala ba Ele-nami, ye moabita Yitima;

47. vazimunina Elieli, Obedi, ye Yasieli Hamesobaya.

KAPU 12.

Nsonokono ayau babiluka kwa Davidi mu ntangu a Sauli. Ntalu abinwani biobio biayadisa Davidi kitinu ku Hebeloni.

Baba i yau bayiza kwa Davidi ku Sikilangi, bu kaswana mu Sauli, mwan' a Kisi; yau bakala mu makesa momo mansadisa mu mvita.

1 Sam. 27: 6.

2. Yau banata ponza ye bakala ndue-nga mu lakasa matadi ye sika toto biaponza mu koko kwalubakala ye kwalumoso.

Nkong. 20: 16.

Mu butu biakanda dia Sauli, babenyaninita baba bayiza:

3. Ahieseli, ulutidi, ye Yoasi, bana bababakala bangibatita Hasema; Yesueli ye Peleti, bana bababakala ba Asamaveti; Belaka; anatotita Yehu;

4. ngibonita Yisimaya, umosi mu makumatatu mamakesa bakala ntu amakumatatu momo; Yelemia; Yahaseli; Yohanani; ngedelatita Yosabadi;

5. Elusai; Yelimoti; Balia; Semalia; halufita Sefatia;

6. bakolaita Elekana, Yisia, Asaleli, Yoeseli ye Yasobami;

7. Yoela ye Sebadia, bana bababakala ba Yelohami ku Ngedudi.

8. **Mu** bangadita bankaka basotuka

ye babiluka kwa Davidi mu siamu kiamongo mu nsi yankatu, babakala bakikesa, binwani biakala nduenga mu nwana, banata nkaku ye dionga; bamonika kikesa bonso zinkosi ye bakala ntinu zabambambi va miongo:

9. Eseli, ulutidi, Obadia, wanzole, Eliabi, wantatu,

10. Masamana, waia, Yelemia, wantanu,

11. Atai, wansambanu, Elieli, wansambodia,

12. Yohanani, wanani, Elesabadi, wavwa,

13. Yelemia, wakumi, Makabanai, wakumi ye mosi.

14. Yau batuka mu bana ba Ngadi, i ntuti zankangu; ulutidi ke mu yau, wayala nkama, kansi ulutidi mu nene, wayala funda.

15. Baba i yau basabuka Yodani mu ngonda yantete, bu diabukila mu masimu mau mamonsono, ye batinisa yau babonsono bakundana mu miindimba, mu ntini yaeste ye yaweste.

16. Mu bana ba Benyamini ye Yuda bankaka bayiza mpe kwa Davidi mu siamu kiamongo.

17. Buna Davidi wawaika kwa yau, ye wabula mbenbo ye wavova kwa yau: Vo luizidi ye yenge kwa mono mu kunsadisa, buna ntim' ami ukubamene mu bundana ye yeno; kansi vo luizidi mu kungiekula kwa mbeni zami, usoki bu ukondolo mu moko mami, buna bika Nzambi amase mieto katala ye longidika.

18. Kansi Amasai, una walutila mu makumatatu momo, wamana wwikwa ngolo zampeve, yandi wavova: Tueni baki, Davidi, ye tukukundane, umwan' a Isai. Yenge, yenge kiakala yaku, yenge kiakala yau bakusadisanga, kadi Nzambi aku ukusadisanga mpe! Davidi wabatambula ye wabaviana mbuka mu yau balutila mu kabu diandi diamazenzila.

Nkong. 6: 24. 2 Lus. 24: 20. Luk. 24: 49.

19. Mu Manase bankaka babiluka kwa Davidi, bu kananguka ye basilista mu nwanisa Sauli, mpeleko kabasadisa ko. Kadi mfumu zabafilista bu bamana longasana, bansindika, bu bavova: diambu diadinene kwa ntu mieto, vo una viluka kwa mfumu andi Sauli.

1 Sam. 29: 4.

20. Buna bu kayenda ku Sikilangi, baba babiluka mu Manase kwa yandi: Adana, Yosabadi, Yediaeli, Mikaeli,

Yosabadi, Elihu ye Siletai, bakuluntu bamasinsi mavuwa kwa Manase.

21. Yau basadisa Davidi kwa kabu diamazenzila, kadi buna bena bakala binwani biakikesa ye bakala ntuti zankangu.

1 Sam. 30: 15 b.

22. Kadi lumbu ka lumbu bankaka bayiza kwa Davidi mu kunsadisa, ye tua kiandi kiayika kiakinene bonso tua kia Nzambi.

23. Yai i nsonokono antalu zabinwani bianata luazu biayiza kwa Davidi ku Hebeloni mu vilula kitinu kia Sauli mu yandi, bonso bwatuma Mfumu:

2 Sam. 3: 1 b. 1 Lus. 11: 1 b.

24. bana ba Yuda banata nkaku ye dionga, mafunda masambanu ye nkama nani, bena luazu biandwanina;

25. mu bana ba Simeoni binwani biakikesa, mafunda nsambodia ye nkama mosi;

26. mu bana ba Levi mafunda maia ye nkama sambanu;

27. mboki Yoyada, dingizi diasinsi dia Aloni, ye va kimosi ye yandi mafunda matatu ye nkama nsambodia;

28. mpe Sadoki, toko diakikesa, ye nzo ase diandi, makumole ye ntuti zole;

29. mu bana ba Benyamini batu biakanda dia Sauli, mafunda matatu, (kansi nate ye ntangu yina balutila ntalu mu yau bakwikama nadede ye nzo a Sauli);

2 Sam. 3: 19.

30. mu bana ba Efalaimi makumole mamafunda ye nkama nani, binwani biakikesa, babakala bakumu mu nzo amase mau;

31. mu ndambu mosi akanda dia Manase kumi ye nani diamafunda babakala babikwa nkumbu bayiza mu vanga Davidi ntinu;

32. mu bana ba Isakali babakala batoma zaya dimbu biantangu yina, bavisa bonso buna vanga Isakali, nkama zole zabakuluntu va kimosi ye butu biau biabionsono biakanda bibayala;

33. mu Sebuluni babakala balenda nwana, bena luazu biabionsono biampila mu mpila biandwanina, makumatatu mamafunda, bakutakana mu ngikani;

34. mu Nafatali funda dimosi diantuti, ye va kimosi ye yau makumatatu ye mafunda nsambodia, banata nkaku ye madinga;

35. mu badanita babakala bakubama ku mvita, makumole ye nani diamafunda ye nkama sambanu;

36. mu Aseli babakala balenda nwa-

na, bakubama ku mvita, makumaia mamafunda;

37. Mu simu diankaka dia Yodani, mu balubenita, bangadita ye ndambu yankaka yakanda dia Manase, banata luazu biabionsono biampila mu mpila bifwanane mu nwanina; nkama mosi ye makumole mamafunda.

38. Binwani biobio biabionsono biakutakana mu nwana bayiza ku Hebeloni mu kinkwikizi kiantima mu yadisa Davidi ntinu kwa Israeli diadionsono. Israeli diankaka diadionsono mpe diayikana mu yadisa Davidi ntinu.

39. Bakala kuna kwa Davidi mu lumbu tatu ye badia ye banwa, kadi mpangi zau zakikubikila kiaba.

40. Yau bakala kundu kiamfinangani ye yau, nate ye ku Isakali, Sebuluni ye Nafatali, babanatina mpe biamvukila mu mbidi akunku va zimpunda, bakamela, mula ye zingombe, madia mamfumfuta, mampa mabana bakuyu ye mabana bavinia, vinia ye mazi, zingombe ye mameme, kadi kiese kiakala mu Israeli.

KAPU 13.

Nkela ya Nzambi yakatulwa ku Kiliati-Yealimi ye yakotuswa mu nzo a Obed-Edomi.

Davidi wayuvula nduengoso kwa ntuti zamafunda ye zazinkama, ye madingizi mamonsono. ^{2 Sam. 6: 1 b.}

2. Davidi wavova kwa bundu diadionsono dia Israeli: Vo lumwenini bo vo mbote, ye vo diadi ditukidi kwa Mfumu, Nzambi eto, buna bika tuamwangisa ntuniwa mwamonsono kwa bankaka mu mpangi zeto mu nsi zazonsono za Israeli, ye mboki kwa banganga ye balevita mu mbanza zau ye kulu biazau, kadi bakutakana kwa yeto,

3. ye bika tavailula nkela ya Nzambi eto kwa yeto, kadi mu ntangu a Sauli ka tuayuvula yo ko.

4. Bundu diadionsono diavutula, vo buna vangwa bobo, kadi luyengolo lolu luzolakana kwa bantu babonsono.

5. Buna Davidi wakutikisa Israeli diadionsono tuka ku Siholi mu Ngipiti nate ye kukwendanga nzila ku Hamati, kidi nkela ya Nzambi yakatulwa ku Kiliati-Yealimi. ^{Yos. 13: 3, 5.}

6. Davidi wayenda ye Israeli diadionsono ku Bala, ku Kiliati-Yealimi, diavwa Yuda, mu landisa nkela ya Nzambi, i Mfumu, i yandi uvwandanga va bakeluba, i bila kiakutula nkumbu ayau. ^{Yos. 15: 9, 60.}

7. Batula nkela ya Nzambi va kalu diamona ye bakatula yo mu nzo a Abinadabi; Usa ye Ayo bakokisa kalu. ^{1 Sam. 7: 1.}

8. Davidi ye Israeli diadionsono bayangalala vantadisi a Nzambi mu ngolo zazonsono, mu minkunga ye mu nsambi, pesalata, puka, simbala ye mpungi.

9. Kansi bu baluaka ku kianu kia Kidoni, Usa walambula koko mu simba nkela, kadi ngombe zata masakuba.

10. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Usa, ye wambanda, bu kalamula koko kwandi mu nkela, ye wabilama wafwa kuna vantadisi a Nzambi. ^{4 Mose 4: 15, 19 b. 1 Lus. 15: 13.}

11. Kansi Davidi wakala nganzi, Mfumu bu kakatwa kamunina Usa bobo, ye wabika vuma kiokio Pelesi-Usa, bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

12. Davidi wabwa wonga kwa Nzambi mu lumbu kina, bu kavova: Bwe ilenda kabuka ntima mu kukinatisina nkela ya Nzambi?

13. Nkiangunu Davidi kakotisankela kwa yandi mu mbanz' a Davidi ko, kansi wakotisayo mu nzo angatita Obed-Edomi.

14. Mboki nkela ya Nzambi yalengila ku nzo a Obed-Edomi kuyatelama mu yandi nzo, mu ngonda tatu; kansi Mfumu wasakumuna nzo a Obed-Edomi ye biabionsono bikavwa.

KAPU 14.

Kikundi kia Hilami. Bakazi ye bana bababakala ba Davidi. Bafilitea banwanisa Israeli, kansi babeduswa.

Hilami, ntinu ku Tilo, wafidisa ntumwa kwa Davidi ye nti mianse deli ye mboki ntungi mianatadi ye bisadi bianti, kidi bantungila nzo. ^{2 Sam. 5: 11 b.}

2. Davidi wamona, vo Mfumu wansiamisa bonso ntinu kwa Israeli; kadi wayambula kinfumu kiandi kiakala mbidi azangama mu diambu diabantu bandi Israeli.

3. Davidi wakwela bakazi bankaka diaka mu Yelusalemi, Davidi wabuta bana bankaka bababakala ye babakento.

4. Zazi i nkumbu zabana bababakala bakatambula mu Yelusalemi: Samua, Sobabi, Natani, Solomo, ^{2 Sam. 5: 13 b. 1 Lus. 8: 5 b.}

5. Yibihali, Elisua, Elepeti,

6. Nonga, Nefengi, Yafia, ^{1 mb. nkamuna a Usa.}

7. Elisama, Beliada ye Elifeleti.

8. Kansi bafilitea bu bawa, vo Davidi wakuswa kitinu kwa Isaeli diadionsono, babaluka buna bena mu tonta baka Davidi. Davidi bu kawa bo, wabakika. 2 Sam. 5: 17 b.

9. Bafilitea bu bakota mu ndimb' a Lefaimi ye bayenda taningi muna,

10. buna Davidi wayuvula Nzambi: Ngina baluka kwa bafilitea? Buna zolele kubavana mu koko kwamie? Mfumu wamvutudila: Nabaluki; nzolele kubavana mu koko kwaku.

11. Babaluka ku Bali-Pelasimi, ye kuna Davidi wababedisa. Buna Davidi wavova: Nzambi tumpukidi mu ntantu niami mu koko kwami, bonso butumpukanga nlangu. Mu diambu didio vuma kiabikwa nkumbu Bali-Pelasimi. Yes. 28: 21.

12. Kuna basisa nzambi zau; Davidi watuma, vo zina yokwa ku tia. 5 Mose 7: 5, 25.

13. Kansi bafilitea bayenda taningi diaka mu ndimba. 2 Sam. 5: 22 b.

14. Davidi bu kayuvula Nzambi diaka, Nzambi wamvutudila: Kuna kwenenda kubazoma ko; ubatatukila ye ubazungidila, mpasi wababwila bu utukidi mu ntini yina yena nti miabaka.

15. Bu una wa nkindu miatambi ku mbata zanti miabaka, buna ntumbu kwenda nwan, kadi buna Nzambi vitidi ku ntual' aku mu bedisa nkangu abafilitea.

16. Davidi wavanga, bonso bwankamba Nzambi; yau babedisa nkangu abafilitea ye babazoma tuka ku Ngiboni nate ye ku Ngeseli. 2 Sam. 5: 25.

17. Kumu mu Davidi kiamwangana mu nsi zazonsono, ye Mfumu wabwisa wonga mu bantu babonsono mu yandi.

KAPU 15.

Nkela ya Nzambi yanatwa ku Yelusalemi bu bamana kubika biawana. Mikali walyina Davidi.

Yandi wakitungila nzo mu mban' a Davidi; mboki wasola vuma kankela ya Nzambi ye watungila yo nzo yakoto. 2 Sam. 6: 17. 1 Lus. 16: 1.

2. Mu ntangu yina Davidi wavova: Ka bankaka ko kansi balevita kaka bana nata nkela ya Nzambi; kadi Mfumu wabasola mu nata nkela ya Nzambi ye mu sala salu vantadisi andi ntangu yikayimani. 4 Mose 4: 15.

3. Davidi wakutikisa Isaeli diadio-

nsono ku Yelusalemi mu nata nkela ya Mfumu ku vuma kikasodila yo.

4. Davidi wayonzika bana ba Aloni ye balevita va kimosi;

5. mu bana ba Kehati: Ulieli, nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama ye makumole;

6. mu bana ba Melali: Asaya, nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama zole ye makumole;

7. mu bana ba Ngelesomi: Yoeli, nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama ye makumatatu;

8. mu bana ba Elisafani: Semaya, nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama zole;

9. mu bana ba Hebeloni: Elieli, nkuluntu, ye mpangi zandi, lunani;

10. mu bana ba Usieli: Aminadabi, nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama ye kumi ye zole.

11. Davidi watumisa nganga Sadoki ye Abiatali va kimosi ye balevita Ulieli, Asaya, Yoeli, Semaya, Elieli ye Aminadabi.

12. Yandi wavova kwa yau: Yeno i bakuluntu bamase mabalevita. Lukibiekono nlongo va kimosi ye mpangi zeno, ye lunata nkela ya Mfumu, Nzambi a Isaeli, ku vuma kiyasodila yo. 2 Mose 19: 10.

13. Kadi bu lualembwa mo kala mu ndata yantete, Mfumu, Nzambi eto, watukamuna, bu tualembwa yuvula makasonika. 2 Sam. 6: 6 b. 1 Lus. 13: 10 b.

14. Buna banganga ye balevita bakibieka nlongo mu landa nkela ya Mfumu, Nzambi a Isaeli.

15. Bonso bwakamba Mose, bonso bwakala mambu ma Mfumu, bana ba Levi banata nkela ya Nzambi mu nti miakunda va mavembo mau. 2 Mose 25: 14. 4 Mose 7: 9.

16. Davidi wavova kwa bakuluntu mu balevita, vo bana tumisa mpangi zau, minyimbidi, mu sadila nsambi zangimbidila, pesalata, ye nsambi zansinga, ye mu simbala bibana ningisa mu sasala nkung' akiese.

17. Buna balevita batumisa Heman, mwan' a Yoeli, ye mu mpangi zandi Asafi, mwan' a Belekia, ye mu zandi zimpangi, bana ba Melali, Etani, mwan' a Kusaya,

18. ye va kimosi ye yau mpangi zau mu ndandani yanzole: Sakalia, Beni, Yasieli, Semilamoti, Yehieli, Uni, Eliabi, Benaya, Maseya, Matitia, Elifalehu, Mikineya, Obed-Edomi ye Yengieli, nkengi miamielo;

19. diaka minyimbidi Hemani, Asafi ye Etani bana yimbidila simbala biansongo;

20. diaka Sakalia, Asieli, Semilamoti, Yehieli, Uni, Eliabi, Maseya ye Benaya, mu pesalata, kwa Alamoti;

21. diaka Matitia, Elifalehu, Miki-neya, Obed-Edomi, Yengieli ye Asasia batuadisa ngimbudulu mu nsambi zansinga, kwa Seminiti;

22. diaka Kenania, ntuadisi abalevita mu ndatunu, walonga nata, kadi wazaya bo;

23. diaka Belekia ye Elekana, i nke-ngi miamielo ku nkela;

24. diaka Sebania, Yosafati, Netaneli, Amasai, Sakalia, Benaya ye Elieseli, i nganga zasika mpungi ku ntual' ankela ya Nzambi; vazimunina Obed-Edomi ye Yehia, nkengi miamielo ku nkela.

25. Buna Davidi ye bangudi zabantu mu Isaeli ye ntuti zanafunda bayenda landi nkela yaluwawanu lua Mfumu ku nzo a Obed-Edomi mu kiese kialunga.

2 Sam. 6: 12 b.

26. Nzambi bu kasadisa balevita banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, bayoka ngoimbe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala.

27. Buna Davidi wavwata yunga kialino kiabiza—ye balevita babonsono mpe banata nkela, ye minyimbidi ye Kenania watuadisa minyimbidi mu ndatunu—ye va ntandu akiau Davidi wavwata efode kialino.

28. Isaeli diadionsono dialanda nkela yaluwawanu lua Mfumu mu nsikulu alozi ye ntendani akulumenta, mu nsikulu azimpungi ye nsikulu asimbala, bu baningisa mpe pesalata ye nsambi zansinga.

29. Nkela yaluwawanu lua Mfumu bu yaluaka ku miban' a Davidi, Mikali, mwana wankento wa Sauli, watala wa nela, ye bu kamona ntinu Davidi weti kina ye yangalala, wanyina mu ntin' andi.

KAPU 16.

Minkailu ye nkunga miansikulu, nkela bu yakotuswa mu Yelusalemi. Lusambulu va ntadisi ankela luasonguswa.

Bu bamana kotisa nkela ya Nzambi muna, batula yo mu nzo yakoto yatungila yo Davidi; mboki banata nkailu angioka ye wamatondo va zizi kia Nzambi.

2 Sam. 6: 17 b. 1 Lus. 15: 1.

2. Davidi bu kamana yoka nkailu angioka ye wamatondo, wasakumuna bantu mu nkumbu a Mfumu.

4 Mose 6: 23 b.

3. Yandi wakabila muntu muntu mu baissaelita babonsono, kwa babakala ye bakento, dimpa dimosi, buku kiambizi ye dimpa diabana bavinia.

4. Yandi watumba balevita bankaka mu sala salu vantadisi ankela ya Mfumu, vo bana sanisina, tonda ye sika Mfumu, Nzambi a Isaeli:

5. Asafi bonso ntuadisi, wanlandila i Sakalia, ye mboki Yengieli, Semilamoti, Yehieli, Matitia, Eliabi, Benaya, Obed-Edomi ye Yengieli mu nsikulu apesalata ye nsambi zansinga, Asafi bu kana sika simbala.

6. Kansu nganga Benaya ye Yahasieli bana telama ye mpungi zau ntangu zazonsono kuntadisi ankela yaluwawanu lua Nzambi.

7. Mu lumbu kina i ntumba yantete yatumba Davidi, vo bana tonda kwa Mfumu mu Asafi ye mpangi zandi bonso ebu:

8. Lutonda kwa Mfumu, lubumbidila nkumbu andi, luzaikisa mavanga mandu mu bantu.

Lumb. 105: 1 b. Yes. 14: 4.

9. Luyimbila mu nzitusu andi, lunsika, lumokina mangu biandi biabionsono.

10. Lukikemba mu diambu diankumbu andi yaulongo; batombanga Mfumu, bika bayangalala mu ntimu.

11. Luyuvula Mfumu ye tulendo tuandi, lutomba zizi kiandi ntangu zazonsono.

12. Lubanzila mavanga mangitukulu makavanga, mangu biandi ye nkongodolo zanwa andi.

5 Mose 26: 8.

13. Beno i nkun' a Isaeli, i sielo kiandi, beno lubana ba Yakobi, bakiasolwa bandi.

14. Yandi i Mfumu, Nzambi eto; nkongodolo zandi zimwangananga va ntoto wawonsono.

15. Lubanzila luwawanu luandi mvu ya mvu, nate ye funda dianbandu mu mambu makasikidikisa,

16. mu luwawanu lukawawasa ye Abalahami ye mu ndefi andi kwa Isaki.

1 Mose 15: 18. 17: 1 b. 22: 16 b. Luk. 1: 73 b.

17. Yandi wavangila bo nkondo kwa Yakobi, kwa Isaeli luwawanu lukalumanani;

18. yandi wavova: Kwa ngeye nzo-lele vana nsi a Kanana, yau yina kala kunku kieno kiadifwa.

1 Mose 13: 15. 28: 13. 35: 12.

19. Buna luakala fikabu-kabu, luakala bafwafwa ye banzenza muna.

20. Bazenzila mu bantu ka bantu, mu kimfumu kimosi ye ku nsi yanaka.

21. Kayambula muntu ko kabavanga buma, yandi walongidika mintinu ndongi mu diambu diau :

1 Mose 12: 17. 20: 3, 7, 15.

22. Ka luvalakanani kuswa biami ko ye ka luvangani mbikudi miami buma ko.

23. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu, lunsu zazonsono. Lukamba lumbu ka lumbu nsamu wakiese mu mpulusu andi.

Lumb. 96: 1 b.

24. Lukamba nzitusu andi mu bangoi, mangu biandi mu bantu babonsono.

25. Kadi Mfumu wena waunene ye mbidi ansikulu, ye wena nsisi yilutidi nzambi zazonsono.

2 Mose 15: 11. Lumb. 86: 8.

26. Kadi nzambi zazonsono zabantu i biteki, kansi Mfumu i ndieu wavanga zulu.

27. Kimfumu ye nzitusu biena vantadisi azizi kiandi, tulendo ye yangalala mu kundu kiandi.

28. Luvana Mfumu, lumbandu zabantu, luvana Mfumu nzitusu ye tulendo ;

29. luvana Mfumu nzitusu ankumbu andi, lunata minkailu ye luiza va zizi kiandi, lusambila Mfumu mu mwatu miankembo mianlongo !

Lumb. 29: 1 b.

30. Bika nsi zazonsono zazakama va zizi kiandi ; inga, lukongolo luntoto luena nakekete ye ka lunikukanga ko.

31. Bika zulu diakala kiesa ye ntoto wayangalala, ye mu bangoi bika bavova: Mfumu i ntinu.

Lumb. 97: 1.

32. Bika mbu wakumba ye biabionsono biena muna, bika nsi yayangalala ye biabionsono biena vana ;

Lumb. 98: 7 b.

33. inga, buna bika nti miamfinda miayimbila vantadisi a Mfumu, kadi wizidi mu kongudila ntoto.

34. Lutonda kwa Mfumu, kadi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu,

Lumb. 106: 1. 107: 1. 118: 1. 136: 1.

35. ye luvova : Utuvulusa, u Nzambi ampulusu eto, utukutikisa ye ututana mu bangoi, kidi tuasika nkumbu aku yanlongo ye kukikemba mu diambu diansikulu aku !

Lumb. 106: 47 b.

36. Bika Mfumu, Nzambi a Israeli, kasikwa mu ntangu yikayimani mu

ka ntangu yikayimani. Bantu babonsono bavova Ameni ye basika Mfumu.

Lumb. 41: 13. 72: 18.

37. Vana vantadisi ankela yaluwanu lua Mfumu kayekula kwa Asafi ye mpangi zandi mu sala salu vantadisi ankela ntangu zazonsono, lumbu ye biandi salu.

38. Kansi Obed-Edomi ye mpangi zau bakala makumasambu ye nani ; Obed-Edomi, mwan' a Yedutuni, ye Hosa wabavanga nkengi miamielo.

39. Yandi wasisa nganga Sadoki ye mpangi zandi, i banganga, vantadisi avwala diakoto dia Mfumu va vuma kianangama ku Ngiboni,

1 Nt. 3: 4. 1 Lus. 21: 29. 2 Lus. 1: 3.

40. kidi bayokila Mfumu nkailu miangioka ntangu zazonsono va salu diangiokila, nsuka ye nokila, ye mu vanga mamonsono masoukwa mu mina mia Mfumu, i mina mikavana kwa Israeli ;

2 Mose 29: 38 b. 4 Mose 28: 3 b.

41. va kimosi ye yau Hemani ye Yedutuni ye basolwa bankaka babikwa nkumbu, kidi batonda kwa Mfumu, mu diambu dianlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

42. Va kimosi ye yau Hemani ye Yedutuni batambula zimpungi ye simbala kwa yau bana sika, ye mpe nsambi zankaka zangimbidila zivwilu mu nsambudulu. Yandi wavanga bana bababakala ba Yedutuni nkengi miamielo.

43. Mboki bantu babonsono bavutuka ku nzo zau muntu muntu ku yandi ; kansi Davidi wavutuka mu vana malembe kwa bisi nzo andi.

2 Sam. 6: 20.

KAPU 17.

Davidi wazola tungila Mfumu nzo, kansi Mfumu wazaikisa, vo Mfumu una tungila Davidi nzo. Matondo ye nsambulu bia Davidi.

Davidi bu kavwanda mu nzo andi, wavova kwa mbikudi Natani : Tala, mono ikalanga mu nzo ansedeli, kansi nkela yaluwanu lua Mfumu kungsi anlele mianzo yakoto.

2 Sam. 7: 1 b.

2. Natani wavova kwa Davidi : Vanga mamonsono mena mu ntim' aku ; kadi Nzambi wena yaku.

3. Kansi mu fuku mambu ma Nzambi mayiza kwa Natani ; yandi wavova :

4. Wenda wakamba sielo kiami Davidi : Mfumu vovele ebu : Ngeye kuna kuntungila nzo yingina kala ko.

5. Keti kiakedi kundu mu nzo ko kasi ye lumbu kina kiyatuadisa Israeli kwaku, nate ye lumbu kiaki, kansi ndatukini mu nzo yakoto, ye mu vuala diakoto, ndatuka ka ndatuka.

6. Buna nki antangu mpovele diambu, konso kunziotele, mu Israeli dia-dionsono, kwa umosi mu nkongudidi mia Israeli uyavengi mvungi kwa bantu bami, ye mpovele: Mu nkiana ka luantungidi nzo ansedeli ko?

7. Bwabu una vova ebu kwa sielo kiami Davidi: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mono ikatudi mu kulu muwanama mameme, kidi wakala dingizi kwa bantu bami Israeli.

1 Sam. 16: 11 b. 2 Sam. 5: 2. Lumb. 78: 70 b.

8. Mono yakedi yaku mu nzila zaku zazonsono, ye yafukisi ntantu miaku miamionsono mu ngeye; mono ivengi nkumbu, bonso nkumbu abankwa miaminene va ntoto.

9. Mono nkubikidi mbuka kwa bantu bami Israeli ye ibatuikidi, kidi bakala kundu vana ye lembwa vutuka pamunwa, ye bana bababakala bakiadimbuka ka bana vutuka kubabunga ko bonso mu nsi nkulu ye kasi ye ntangu yina,

10. yiyatumba minkongudidi kwa bantu bami Israeli; mono yalemvole ntantu miaku miamionsono. Bwabu ikembi, vo Mfumu una kutungila nzo.

11. Kadi buna vangwa, ntangu aku bu yimeni ye una kwenda kwa mase maku, mono ngina kuvingisila ye zangula nkun'aku, umosi mu bana baku bababakala; ngina siamisa kitinu kiandi.

12. Yandi una kuntungila nzo, ye ngina siamisa kiandu kiandi ntangu yikayimani.

1 Nt. 5: 5. 6: 1. 1 Lus. 28: 6 b. Lumb. 89: 4 b. 132: 13.

13. Mono ngina kala sandi, ye yandi una kala mwan'ami; nleinvo ami kina wo kumvengudila ko, bonso buyave-ngula wo mu ndieu wakutekidila.

Lumb. 89: 27. Eb. 1: 5.

14. Ngina kuntundisa mu nzo ami ye mu kimfumu kiani ntangu yikayimani, ye kiandu kiandi kina sikalala ntangu yikayimani.

Lnk. 1: 32 b.

15. Nadede bonso bwakala mambu momo ye mona-meso momo, Natani wavova kwa Davidi.

16. Buna ntinu Davidi wayiza vwan-di va zizi kia Mfumu ye wavova: Mono i nani, Mfumu Nzambi, ye nzo ami i nki, bu untuedi bwabu?

17. Mwanki bobo bumekene bwabuke kwa ngeye, u Nzambi; ngeye

vovele mu nzo asielo kiaku mu momo mena nseke mu ntangu zina kwiza. Inga, ngeye untedi mu kimuntu, mu kunzangula, Mfumu Nzambi.

18. Davidi nki kana vutuka vova kwa ngeye mu nzitusu usongele kwa sielo kiaku? Keti zaidi sielo kiaku.

19. Mfumu, mu diambu diasielo kiaku ye bonso bwena ntim'aku, ngeye vengi mama mamonsono mamane ne ye zaikisi mambu mama mamonsono mamane ne.

20. Mfumu, ukufwanane kwankatu, ye ka kwenani Nzambi yankaka ye ngeye ko, bonso bwena mamonsono matuwilu mu matu meto.

5 Mose 3: 24. 4: 82 b. 1 Nt. 8: 23. Lumb. 86: 8. Yes. 37: 16. Dan. 3: 20. Hos. 13: 4.

21. Kwe kwena kanda diabantu va ntoto difwanane ye bantu baku Israeli, diayenda kula Nzambi kibeni mu kala bantu bandi—mu diambu diakukiva-ngila nkumbu yayinene ye yansisi, bu wakuba bangoi mu bantu baku bawakula mu Ngipiti?

5 Mose 4: 7 b.

22. Ngeye wavengi bantu baku Israeli mu kala bantu baku ntangu yikayimani, ye ngeye, Mfumu, weka Nzambi au.

23. Buna bika, Mfumu, momo mauvovele mu sielo kiaku ye mu nzo andi masikalala ntangu yikayimani; vanga, bonso buuvovele.

24. Buna nkumbu aku yina banzulwa yasikalala ye yina kala yayinene ntangu yikayimani, bu bana vova: Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli, i Nzambi kwa Israeli. Buna nzo asielo kiaku Davidi yina sikila vantadisi aku.

25. Kadi ngeye, Nzambi ami, zaikisi sielo kiaku, vo una kuntungila nzo; i diau sielo kiaku kikabukidi ntima mu sambila vantadisi aku.

26. Bwabu, Mfumu, ngeye i Nzambi; bu usididi sielo kiaku momo mabiza,

27. buna buzolakene kwa ngeye mu sakumuna nzo asielo kiaku, kidi yasikila ntangu yikayimani vantadisi aku. Kadi yiusakumunanga, Mfumu, yisakumunwa mu ntangu yikayimani.

KAPU 18.

Ndungunu za Davidi ye bintani biandi. Lu-yadulu luandi ye bakuluntu bangiadulu andi.

Ntama yavioka mboki Davidi wabedisa bafilitea ye wabalemvula. Buna wabaka Ngati ye vuna biantumamana mu moko mabafilitea.

2 Sam. 8: 1 b.

2. Yandi wabedisa mpe bamoabita. Buna bamoabita bayika sielo bia Davidi ye bannatina minkailu. 4 Mose 24: 17.

3. Davidi wabedisa mpe Hadaleseli, ntinu ku Soba, ku Hamati, bu kayenda siamisa lulendo luandi ku nzadi a Eufalata.

4. Va kimosi ye funda diamakalu Davidi wabaka mu bantu bandi mafunda nsambodia mantentami ye makumole mamafunda mabantu bakimalu; Davidi wazengisa mianzu miamalu mabakavulu bamakalu, kansi ka mu nkama mosi abakavulu ko bakasimba.

Yos 11: 6, 9.

5. Baalamita ku Damasko bu bayiza mu sadisa Hadaleseli, ntinu ku Soba, Davidi wavonda mu yau makumole ye mafunda mole mababakala.

6. Davidi watula binwani ku Alami-Dalameseki; baalamita bayika sielo bia Davidi ye bannatina minkailu. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.

7. Davidi wabonga nkaku zawola zanata sielo bia Hadaleseli, ye wanata zo ku Yelusalemi.

8. Mu mbanza za Hadaleseli, i Tibihati ye Kuni, Davidi wakatula nsongo mu mbidi akunku; mboki Solomo wawangila yo mbu wansongo, bitungwa ye wumbwa biansongo. 1 Nt. 7: 15, 28, 45.

9. Tou, ntinu ku Hamati bu kawa, vo Davidi wabedisa nkangu wawonsono wa Hadaleseli, ntinu ku Soba,

10. buna wafidisa mwan' andi Hadolani kwa ntinu Davidi mu kunyuvula malembe ye kunzodila vila, bu kanwanisa Hadaleseli ye wambedisa; kadi Hadaleseli wanwanisanga Tou ntangu ka ntangu. Yandi wafidisa mpe wumbwa biampila zazonsono biawola, biapalata ye biansongo.

11. Biau mpe ntinu Davidi wabieka nlongo kwa Mfumu, bonso bukavanga mu palata ye wola bikakatula mu bantu bankaka babonsono: mu baedomita, bamoabita, bana ba Amoni, bafilitea ye baamalekita.

12. Abisai, mwan' a Seluya, wawonda baedomita mu ndimb' a Mungwa, kumi ye nani diamafunda mabantu.

Lumb. 60.

13. Yandi watula binwani mu Edo-mi; baedomita babonsono bayika sielo bia Davidi. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.

4 Mose 24: 18. 2 Nt. 8: 20 b.

14. Davidi wayala Isaeli diadionso-

no; yandi wasadila mina ye nsiku mu bantu bandi balonsono.

15. Yoabi, mwan' a Seluya, wayala nkangu abinwani, ye Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.

2 Sam. 20: 23 b.

16. Sadoki, mwan' a Ahitubi, ye Abimeleki, mwan' a Abiatoli, bakala banganga, ye Savasa wakala nsoniki.

17. Benaya, mwan' a Yoyada, wayala bakeletita ye bapeletita; kansi bana bababakala ba Davidi balutula kimfumu va lueka luantinu.

1 Nt. 1: 38.

KAPU 19.

Bana ba Amoni batiaka ntumwa za Davidi. Davidi wababedisa ye baalamita, i ndala zau.

Mboki bwakala, vo Nahasi, ntinu abana ba Amoni, wafwa, ye mwan' andi wamvingana kitinu. 2 Sam. 10: 1 b.

2. Buna Davidi wavova: Mono nzo-lele songa kikundi kwa Hanuni, mwan' a Nahasi, sandi bu kansonga kikundi. Davidi wafidisa ntumwa mu kumbomba mu kiadi kiandi mu widi sandi. Buna sielo bia Davidi baluaka ku usi abana ba Amoni, kwa Hanuni, mu kumbomba.

3. Buna madingizi mabana ba Amoni bavova kwa Hanuni: Weti banze, vo Davidi zolele kusonga, vo uzitisanga saku, bu kafidisi mimbombi kwa ngeye? Ve, mu zaya ye bunga ye neka nsi sielo biandi bizidi kwa ngeye.

4. Buna Hanuni wabonga sielo bia Davidi ye wabatabisa ye wabukusa mvwatu miau mu kati, nate ye matak, ye wabasindika.

5. Bu bayenda samunina Davidi, bonso bwavangwa babakala, buna wafidisa ntumwa mu kubakika, kadi babakala batiakwa beni. Ntinu watuma: Lulengila ku Yeliko, nate ye ngievo zeno zina mena, ye mboki luvutuka.

6. Bana ba Amoni bu bamona, vo bakivanga kiabelwa kwa Davidi, Hanuni ye bana ba Amoni bafidisa funda diatalenta biapalata mu sompa makalu ye ntentami kwa Alami-Nahalaimi, ku Alami-Maka ye ku Soba.

7. Basompa makumatatu ye mafunda mole mamakalu ye ntinu ku Maka ye bantu bandi; yau bayiza tua kuntadisi a Medeba. Bana ba Amoni bakutakana mpe ye basisa mibanza zau ye bayiza nwana.

8. Davidi bu kawa bo, wafidisa Yoabi ye nkangu wawonsono, i binwani bialongwa.

9. Bana ba Amoni bavaika ye baku-bama mu nwana ku nkotolo ambanza ; kansi ntinu miomio miyiza kuna, bakubama yau kibeni ya kanga.

10. Yoabi bu kamona, vo wabaka mintantu ku ntual' andi ye ku nim' andi, buna wasola mu binwani biasowa bia Israeli diadionsono ye wakubama kwa baalamita.

11. Kansi bantu bankaka kayekula kwa mpangi andi Abisai, yau bakubama kwa bana ba Amoni.

12. Yandi wavova : Vo baalamita bana kundutula ngolo, buna una kwiza kunsadisa ; vo bana ba Amoni bana kulutula ngolo, buna nzolele kusadisa.

13. Kala bwabu kibakala kiabiza ; inga, bika tuasonga kibakala mu mvita mu bantu beto ye mu mbanza za Nzambi eto. Mboki bika Mfumu kavanga, bonso bukazolele.

14. Mboki Yoabi wananguka ye bantu bandi mu nwanisa baalamita, ye bataba mu yandi.

15. Kansi bana ba Amoni bu bamona, vo baalamita bataba, yau mpe bataba mu mpangi andi Abisai ye bakota mu mbanza. Buna Yoabi wayenda ku Yelusalemi.

16. Baalamita bu bamona, vo babeduswa kwa Israeli, bafidisa ntumwa, vo baalamita bakalanga mu simu dianka ka dianzadi bana vaika, bana tuaduswa kwa Sofaki, ntuti ankangu a Hadaleseli.

2 Sam. 10: 15.

17. Davidi bu kasamununwa bo, wakitikisa Israeli diadionsono ye wasabuka Yodani, ye bu kaluaka kwa yau, wakubama mu nkubumunu amvita kwa yau. Davidi bu kakubama mu nwana ye baalamita, buna yau bannwanisa.

18. Kansi baalamita bataba mu Israeli, ye Davidi wavonda mu baalamita binwani mu mafunda nsambodia mamakalu, mpe makumaia mamafunda mabantu bakimalu, wavonda mpe ntuti ankangu Sofaki.

19. Sielo bia Hadaleseli bu bamona vo babeduswa kwa baaisaelita, bawa-wasa yenge ye Davidi ye bayika sielo biandi. Baalamita ka bavutuka zola sadisa bana ba Amoni ko.

KAPU 20.

Labu diakakululwa ye diabakwa. Mvita ye bafilitea.

Mvu walanda mu ntangu yina yaye-nda mintinu ku nwana, Yoabi wayenda ye nkangu abinwani ye wata-

na nsi abana ba Amoni ye wayiza kakalala Laba ; kansi Davidi wasala mu Yelusalemi. Yoabi wabaka Laba ye wabunga dio.

2 Sam. 11: 1. 12: 20 b.

2. Davidi wakatula koloo kiantinu au va ntu andi ; kiau kiateza talenta kimosi kiawola, ye mu kiau mwanamunukwa tadi diantalu ; kiau kiatiulwa va ntu a Davidi. Yandi wavaikisa bintani mu mbanza mu mbidi akunku.

3. Yandi wavaikisa bantu muna ye wabakwaka mu mangwengwe ye makalu mantutula masengwa ye biubi biasengwa. Bobo Davidi wavanga kwa mbanza zazonsono zabana ba Amoni. Mboki Davidi wavutuka ku Yelusalemi ye bantu babonsono.

4. Mboki mvita yabwa ye bafilitea ku Ngeseli ; buna husatita Sibekai wavonda Sipai, umosi mu bana basinsi babalefaite ; buna balemvulwa.

2 Sam. 21: 18. 1 Lus. 11: 29. 27: 11.

5. Mvita yabwa diaka ye bafilitea ; buna Elehanani, mwan' a Yaili wavonda Lami, mpangi angatita Ngoliati, wakala ye dionga diakala mva ufwanane ye nti wambwangila.

1 Sam. 17: 7. 2 Sam. 21: 19.

6. Mvita yabwa diaka ku Ngati. Kuna kwakala bakala diayangama, wakala nlembo nsambanu miamoko ye nlembo nsambanu niatambi, ya kimosi makumole ye ia, yandi mpe mwan' asinsi wa Lafa.

2 Sam. 21: 20 b.

7. Yandi watiaka Israeli ; buna wavondwa kwa Yonatanani, mwan' a Sima, mpangi a Davidi.

8. Yau i bana basinsi ba Lafa ku Ngati ; yau babilama mu moko ma Davidi ye sielo biandi.

2 Sam. 21: 22.

KAPU 21.

Bantu batangwa. Vunga. Disalu va kianu kia Olonani. Ngiokolo aminkailu kuma.

Kansi Satana wanangumukina Israeli ye wakwikisa Davidi mu tanga Israeli.

2 Sam. 24: 1 b.

2. Buna Davidi wavova kwa Yoabi ye kwa ntuti zankaka zabantu : Luenda luatanga Israeli tuka ku Beli-Seba nate ye ku Dani ye lunkamba bo, kidi yaza-ya bakwa bona.

3. Yoabi wavutula : Bika Mfumu kakudikila mu niekisa bantu bandi nkama nkama. Kadi mfumu ami, i ntinu, ka bona kwau buna bona sielo biamfumu ami koe ? Buna mu nkiamamfumu ami lombele bwampila yoyo ? Mu nkiamamfumu una bo bakila bila ?

4. Kansi mwanki ntumunu antinu yatunguka mu Yoabi. Nkiangunu Yoabi wayenda ye wazieta mwamonsono mu Israeli diadionsono ye niboki wavutuka ku Yelusalemi.

5. Yoabi wakamba Davidi ntalu yamvimba yasonga ntangulu abantu : mu Israeli mwakala va kimosi kumi ye nkama mosi amafunda mababakala bena sabala, mu Yuda mwakala nkama ia ye lusambodia luamafunda mababakala bena sabala.

6. Kansi katanga Levi ye Benyamini va kimosi ye bankaka ko, kadi mambu mantinu makala nkankumusu kwa Yoabi.

1 LUS. 27: 24.

7. Nzambi wamwena bo bwambi ye wabanda Israeli.

8. Buna Davidi wavova kwa Nzambi : Mono mpolele masumu mamane, bu mpengi diodio, kansi yambudila bwabu lufuma lusielo kiaku, kadi mpengi buzengi beni.

9. Kansi Mfumu wavova kwa Ngadi, moni ameso a Davidi, ye wavova :

10. Wenda wavova kwa Davidi ye kamba : Ebu buvolele Mfumu : Mambu matatu itudidi, nakisodila dimosi mu mau, dionso diuzolele, vo ngina vanga.

11. Buna Ngadi wayiza kwa Davidi ye wankamba : Ebu buvolele Mfumu : Bonga dionso diuzolele :

12. Kani nalema mu myu ntatu vo mbungulu mu ngonda tatu mu mbwilulu ambeni zaku, ye una lembana taba mu sabala biantantu miaku, vo sabala kia Mfumu ye vunga mu nsi mu lumbu tatu, mpofi a Mfumu bu kana mwangisa mbungulu mu nsi yayonsono ya Israeli. Tala bwabu yonso mvutulu yingina vutula kwa yandi umfidisi.

13. Davidi wavutula kwa Ngadi : Mono ngiena wasukama. Kansi buna ungiambula yabwa mu koko kwa Mfumu, kadi kiwuntu kiandi kiena kiakine ne beni, mu koko kwamuntu kizolele bwa ko.

14. Buna Mfumu wayambula vunga kiza mu Israeli, ye mu Israeli lusambodia luamafunda mababakala babilama.

15. Nzambi wafidisa mpofi ku Yelusalemi, kidi kabunga dio. Kansi bu kamwangisa mbungulu, Mfumu watala bo ye wanionguluka yambi yoyo ye wavova kwa mpofi, i mbungi : Bulungidi ; vutula koko kwaku bwabu. Buna mpofi a Mfumu yatelama va kianu kia Olonani, i nyebusita.

16. Davidi bu kasendula meso mand

ye wamona mpofi a Mfumu yitelamene va kati ye ntoto ye zulu ye sabala kivolwa mu koko kwandi kialambuka va ntandu a Yelusalemi, buna Davidi ye bangudi zabantu bafukwa mvwatu miafwi, bafukama va zizi biau.

17. Davidi wavova kwa Nzambi : I mono ntumini mu tanga bantu. Ket i mono mpolele masumu ye mpengi mena maubi ; kansi baba, kamba dami, nki bavengi ? Mfumu, Nzambi ani, bika koko kwaku kwatadisa kwa mono ye butu biami, kansi ka kwa bantu baku ko, vo yau bana bafukwa.

18. Kansi mpofi a Mfumu watuma Ngadi mu vova kwa Davidi, vo Davidi una kwenda tedimisa disalu kwa Mfumu mu kianu kia Olonani, i nyebusita.

19. Davidi wayenda mu diambu diamambu makamba Ngadi mu nkumbu a Mfumu.

20. Olonani bu kasampuka manima, wamona mpofi, ye bana bandi baia bababakala bakala yandi baswama ; kansi Olonani wakala tutanga mbongo.

21. Davidi waluaka kwa Olonani. Olonani bu katala, wamona Davidi, buna wavaika mu kianu ye wafukama va ntoto va zizi kiandi kwa Davidi.

22. Davidi wavova kwa Olonani : Umpana vuma kiokio kiena kianu, mpasi yatungila Mfumu disalu vana. Umpana kio mu mfutu walunga, kidi mbafukulu yalembwa mu bantu.

23. Buna Olonani wavova kwa Davidi : Bonga kio, ye mfumu ami, i itinu, kavanga bukazolele. Tala, vava iveni zingombe mu nkailu angioka ye kalu diantutula bonso nkuni ye witi mu nkailu andia ; biabionsono mpeni.

24. Kansi ntinu Davidi wavova kwa Olonani : Ve, mono nzolele bio sumba mu mfutu walunga, kadi kizolele bonga biuvwidi ye vana kwa Mfumu ko ye yoka nkailu angioka untambudi mu ka lekwa ko.

25. Buna Davidi wavona Olonani mu vuma kina nkama sambanu zasekeli biawola mu tezo kialunga.

26. Davidi watungila Mfumu disalu kuna ye wayoka nkailu angioka ye wamatondo. Yandi wabokila kwa Mfumu, ye wantambudila mu tia tua-tuka ku zulu va salu diangiokila.

8 Mose 9: 24. 1 Nt. 18: 38.

27. Mfumu wavova kwa mpofi, vo una vutula sabala kiandi mu kimpata.

28. Mu ntangu yina Davidi bu kamona, vo Mfumu wawa lusambulu

luandi mu kianu kia Olonani, i nyebusita, wayoka minkailu kuna.

29. Kansi vwala diakoto dia Mfumu diavangisa Mose mu nsi yankatu ye salu diangiokila biakala ntangu yina mu vuma kianangama ku Ngiboni.

1 Lus. 16: 39.

30. Kansi Davidi kakabuka ntima ko mu kwenda kuna mu tomba Nzambi; i bobo kapamukina sabala kianipofi a Mfumu.

KAPU 22.

Davidi wabadika kubika lekwa biantungila vwala.

Davidi wavova: Vava vana telama nzo a Mfumu Nzambi, ye vava salu diankailu miangiokila mia Isaeli.

2. Davidi watuma, vo bana yonzika banzenza bena mu nsi a Isaeli; yandi wasadisa bisadi bana bamvuna matadi mantungila nzo a Nzambi. 2 Lus. 2: 17 b.

3. Davidi wabaka sengwa mu mbidi akunku mu kala nsonso zamavitu mamielo ye minkangi ye mpe nsongo mu mbidi akunku beni vo yalembunwa tezwa zitu,

4. ye nti miansedeli mu kunku kialembukunwa ntalu, kadi bisi Sidoni ye Tilo batuala nti miansedeli mu kunku kiakinene kwa Davidi.

5. Kadi Davidi wabanza: Mwan' ami Solomo wena wantwenia ye wanie-nia, kansi nzo yina tungwa kwa Mfumu yina vangwa mbidi anene beni, mpasi yenda kumu ye sikwa mu nsi zazonsonono; nkianguu nzolele kuntombila biayudukwa. Davidi wabaka biayudukwa mu mbidi akunku, bu kakifwila ko.

1 Lus. 29: 1.

6. Yandi watumisa mwan' andi Solomo ye wankamba katunga nzo kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli.

7. Davidi wavova kwa mwan' andi Solomo: Mono kibeni yabenzi mu ntimu mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi ami.

2 Sam. 7: 2 b. 1 Lus. 17: 1 b.

8. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Ngeye watengole menga mu mbidi akunku ye wanwanisi mvita zazine; kuna tungila nkumbu ami nzo ko, bu watengole menga momo mamingi va ntoto va meso mami.

1 Nt. 5: 3. 1 Lus. 28: 3.

9. Tala, ngeye una butulwa mwana wabakala; yandi una kala muntu wanyenge, ye ngina yambula kakala yenge

ye ntantumiandimiamionsonomu tueka tuatonsonono; kadi Solomo¹ i nkumbu andi yikana kala, yenge ye luvovomo ngina yambula biakunda mu Isaeli mu lumbu biandi.

10. Yandi una tungila nkumbu ami nzo; yandi una kala mwan' ami, ye mono ngina kala sandi. Ngina siamisa kiandu kiandi kiakitinu mu Isaeli ntangu yikayimani.

2 Sam. 7: 13 b. 1 Nt. 5: 5. 1 Lus. 17: 11 b. Lumb. 89: 26. Eb. 1: 5.

11. Nkianguu bika Mfumu kakala yaku, mwan' ami; bika wakala vila ye tunga nzo a Mfumu, Nzambi aku, bonso bukavovele mu ngeye.

12. Bika kwa Mfumu kakuvana nduenga ye nduka, bu kana kuvwandisa bonso nyadi mu Isaeli, ye kusadisa mu keba mina mia Mfumu, Nzambi aku.

13. Buna ngeye una kala vila, vo una keba ye nama nkondo ye nsiku miakamba Mfumu kwa Mose mu tuika mio Isaeli. Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kutinani ko ye kufibalani ntima ko!

5 Mose 31: 7 b. Yos. 1: 7. 1 Nt. 2: 2 b. 1 Lus. 28: 20.

14. Tala, mpeleko nzungu zami, mono mbeki mu diambu dianzo a Mfumu nkama mosi atalenta biawola ye funda diamafunda matalenta biapalata, mboki nsongo ye sengwa bivitidi bina bilenda tezwa, kadi bobo bienina mu mbidi antalu; minti ye matadi mbeki mpe, ye biankaka una tomba ngeye kibeni.

1 Lus. 29: 2.

15. Bisadi biena mpe mbidi antalu, nkete zabisalu, nteti amatadi ye bisadi bianti ye mboki bantu bampila mu mpila bena nzailu mu salu biankaka biabionsono biampila mu mpila.

16. Wola, palata, nsongo ye sengwa ka bilendi tangakana ko. Nanguka kwaku, badika salu kiokio, ye Mfumu kakala yaku!

17. Mboki Davidi wakamba madingizi mamonsono ma Isaeli mu sadisa mwan' andi Solomo, bu kavova:

18. Mfumu, Nzambi eno, keti wena yeno ye wayambudi luakala luvuvumu mu tueka tuatonsonono; kadi waveni bisi nsi mu koko kwami, ye nsi yeti yalwa kwa Mfumu ye bantu bandi.

1 Lus. 23: 25.

19. Nkianguu luvana bwabu ntimu mieno ye miela mieno mu tomba Mfumu, Nzambi eno; lunanguka luatunga kinlongo kia Mfumu Nzambi, kidi

1 mb. yenge.

nkela yaluwawanu lua Mfumu ye lekwa biantaka bivwilo mu kinlongo kia Nzambi biakotuswa mu nzo yoyo yina tungulwa nkumbu a Mfumu.

ye sala salu vantadisi andi ye sakumu-na mu nkumbu andi.

2 Mose 6: 20. 28: 1. 4 Mose 6: 23 b. 5 Mose 10: 8. 21: 5. Eb. 5: 4.

KAPU 23.

Ntalu abalevita ye nkabulu au ye salu biau.

Davidi bu kanuna ye wayukuta vumuna, wavanga mwan' andi Solomo ntinu kwa Isaeli. 1 Nt. 1: 13, 33 b.

2. Yandi wakutikisa madingizi mamonso ma Isaeli, ye mpe banganga ye balevita.

3. Balevita batangwa, i yau bakala makumatatu mamvu vo baviokele mo; ntalu au, babakala babonso, yakala makumatatu ye nani diamafunda.

4. Yandi wavova: Mu yau makumole ye mafunda maia mana sadisa salu biano a Mfumu ye mafunda masambanu mana kala minkengi ye minkongididi; 5 Mose 10: 18.

5. mafunda maia mana kala nkengi miamielo ye mafunda maia mana yimbidila Mfumu mu nsambi zozo zipangisi mu ngimbudulu amasika. 2 Lus. 29: 25.

6. Davidi wabakaba mu makabu, bonso bwena bana bababakala ba Levi, Ngelesoni, Kehati ye Melali. 1 Mose 40: 11. 1 Lus 6: 1.

7. Mu bangelesonita mwakala Laedani ye Simei. 2 Mose 6: 17. 4 Mose 3: 18. 1 Lus. 6: 16 b.

8. Bana bababakala ba Laedani i Yehieli, nkuluntu, Setami ye Yoeli, buna bena batatu.

9. Bana bababakala ba Simei i Selomoti, Hasieli ye Halani, buna bena batatu. Yau i bakuluntu bamase ba Laedani.

10. Bana bababakala ba Simei i Yahati, Sina, Yeusi ye Belia. Yau i bana ba Simei, buna bena baia. 1 Lus. 22: 18.

11. Yahati i nkuluntu, ye Sisa wanzole. Kansi Yeusi ye Belia ka bakala bana babingi ko; nkianguu yau batangwa nzo mosi yamase.

12. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli, buna bena baia. 2 Mose 6: 18.

13. Bana bababakala ba Amalami i Aloni ye Mose. Aloni ye bana bandi bababakala bavangulwa mu ntangu yikayimani mu biekwa bonso banlongo yenlongo, mukwika biamfwitisila mwisi vantadisi a Mfumu ntangu yikayimani

14. Kansi bana bamuntu wa Nzambi, Mose, batangwa mu kanda dia Levi.

15. Bana bababakala ba Mose i Ngelesomi ye Elieseli. 2 Mose 2: 22. 18: 3 b.

16. Mu bana ba Ngelesomi Sebueli i nkuluntu.

17. Mu bana ba Elieseli Lehabia i nkuluntu. Elieseli kabaka bana bantaka bababakala ko; kansi bana bababakala ba Lehabia bakala mbidi antalu beni.

18. Mu bana bababakala ba Yisihali Selomiti i nkuluntu.

19. Bana bababakala ba Hebeloni i Yelia, i nkuluntu, Amalia, wanzole, Yahasieli, wantatu, ye Yekamami, waia. 1 Lus. 24: 28.

20. Bana bababakala ba Usieli i Mika, i nkuluntu, ye Yisia, wanzole.

21. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Bana bababakala ba Maheli i Elasali ye Kisi.

22. Elasali bu kafwa, kasisa bana bababakala ko, kansi babakento kaka; kansi bana bababakala ba Kisi, butu biau bialongo, babakwela. 1 Lus. 24: 28.

23. Bana bababakala ba Musi i Maheli, Edeli ye Yelemoti, buna bena batatu. 1 Lus. 24: 30.

24. Yau i bana ba Levi, bonso bwakala nzo zamase mau, bakuluntu banzo zamase, buna bena mu yau batangwa, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, i yau balenda sala salu mu salu biano a Mfumu, i yau bakala makumole mamvu vo baviokele mo.

25. Kadi Davidi wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, yanibudi bantu bandi biza ku luvuvumu ye bwabu kundu kiandi kiena mu Yelusalemi mu ntangu yikayimani; 1 Lus. 22: 18.

26. nkianguu balevita ka bena nsatu avutuka nata vwala diakoto ko ye lekwa biabionsono biansadila dio.

27. Kadi mu lendo kiamambu ma Davidi mazimunina yau mu bana ba Levi bana tangwa bakala makumole mamvu vo baviokele mo.

28. Yau batambula mbuk' au va lueka luabana bababakala ba Aloni mu bisalu mu nzo a Mfumu mu bina biakala mu biazala ye bivinga ye mpedoso abiabionsono bianlongo ye bisalu mu salu kianza a Nzambi,

29. mu mampa mantala ye mfumfuta

zambufu zankailu andia ye mu mbolo zaluvevizia zalembe funa ye mu nsezebele miasengwa ye mu mfumfuta zasobwa ye mu tezo biabionsono biazitu ye bianzongila,

30. ye mu sala nsuka ka nsuka mu tonda ye sika Mfumu ye bobo nkokila ka nkokila mpe,

31. ye mu yoka nkailu miamionsono miangioka kwa Mfumu mu tuningu, mumbikuluzangondaye muminkebo, mu ntalu yazengwa ye bonso bubakambwa, ntangu ka ntangu, va zizi kia Mfumu.

32. Yau bana vanga biobio bina vangwa ku nzo yakoto yambwabununu ye mu bina bianlongo bina vanga bana ba Aloni, mpangi zau, mu salu mu nzo a Mfumu.

4 Mose 18:

KAPU 24.

Makabu mabanganga ye mabalevita.

Bonso bwakala bana bababakala ba Aloni, makabu mau i mama : bana bababakala ba Aloni i Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

2. Kansi Nadabi ye Abihu babila a bafwa va meso masau ; ka bakala na bababakala ko. Buna Elasali ye Itamali bakala banganga.

3 Mose 10: 1 b. 4 Mose 3: 4. 26: 61.

3. Davidi va kimosi ye Sadoki mu bana ba Elasali, ye Ahimeleki mu bana ba Itamali, babakaba bonso buna kala ndandani yibana landasana mu sala.

2 Lus. 8: 14.

4. Bana ba Elasali bu balutula bana ba Itamali mu bakuluntu babingi, buna bakabwa ebu, vo bana ba Elasali batambula kumi ye bakuluntu basambanu mu nzo zamase mau ye bana ba Itamali nani diabakuluntu mu nzo zamase mau.

5. Yau bakabwa mu ntelo awadi, muntu muntu, kadi madingizi maki-mlongo ye madingizi ma Nzambi mabongwa mu bana ba Elasali ye mu bana ba Itamali mpe.

6. Semaya, mwan' a Netaneli, nsokeni mu kanda dia Levi, wabasonika va meso mantinu, madingizi ye nganga Sadoki ye Ahimeleki, mwan' a Abiatali ye va meso mabakuluntu banzo zamase mabanganga ye mabalevita. Batelulula wadi mu nsambu nsambu mu masinsi ma Elasali ye ma Itamali.

7. Wadi wantete wabwa mu Yoyalibi, wanzole mu Yedaya,

8. wantatu mu Halimi, waia mu Solimi,

9. wantanu mu Malikia, wansambanu mu Miyamini,

10. wansambodia mu Hakosi, wanani mu Abia,

Luk. 1: 5.

11. wavwa mu Yesua, wakumi mu Sekania,

12. wakumi ye mosi mu Eliasibi, wakumi ye zole mu Yakimi,

13. wakumi ye tatu mu Hupa, wakumi ye ia mu Yesebabi,

14. wakumi ye tanu mu Bilinga, wakumi ye sambanu mu Imeli,

15. wakumi ye nsambodia mu Hesili, wakumi ye nani mu Hapisesi,

16. wakumi ye rwa mu Petaya, wamakumole mu Yehesekeli,

17. wamakumole ye mosi mu Yakini, wamakumole ye zole mu Ngamuli,

18. wamakumole ye tatu mu Delaya, wamakumole ye ia mu Masia.

19. I boba bana landasanana mu sala, bu bana kota mu nzo a Mfumu, bonso bubakambwa mu sau Aloni, bonso bwankamba Mfumu, Nzambi a Isaeli.

20. Bonso bwakala mu bana bankaka ba Levi, buna Subaeli wakala mu bana ba Amalami, Yedaya mu bana ba Subaeli,

21. Yisia, nkuluntu, mu Lehabia, i bana ba Lehabia,

22. Selomoti mu bayisihalita, Yahati mu bana ba Selomoti.

23. Bana ba Yelia bakala : Amalia, wanzole, Yahasieli, wantatu, ye Yekamani, waia.

1 Lus. 23: 19 b.

24. Bana ba Usieli bakala Mika ; mu bana ba Mika mwakala Samoli.

25. Mpangi a Mika i Yisia ; mu bana ba Yisia mwakala Sakalia.

26. Bana ba Melali i Maheli ye Musi ye bana ba Yasia, i mwan' andi.

27. Bana ba Melali mu mwan' andi Yasia bakala Sohama, Sakuli ye Ibili.

28. Mwan' a Maheli i Elasali, kansi ndieu kakala bana bababakala ko.

29. Kwa Kisi, i bana ba Kisi, kwakala Yelameli.

30. Kansi bana ba Musi i Maheli, Edeli ye Yelimoti. Yau i bana babalevita bonso bwakala nzo zamase mau.

31. Yau mpe bata wadi bonso mpangi zau, bana ba Aloni, va meso mantinu Davidi, Sadoki, Ahimeleki ye bakuluntu banzo zamase mabanganga ye mabalevita, bakuluntu banzo zamase bonso baleke bau.

1 Lus. 25: 8. 26: 13.

KAPU 25.

Makabu maminyimbidi miavwala.

Davidi va kimosi ye ntuti zankangu bavangula mu sala mu bana ba Asafi, ba Hemani ye ba Yedutuni, yau bakala diela diasika nsambi zansinga, pesalata ye simbala; yayi i nsonokono ayau, i babakala batambula salu kiokio bonso salu kiau.

2. Mu bana ba Asafi: Sakuli, Yosefi, Netania ye Asalela, bana ba Asafi, mu ntuadusu a Asafi wasika ku nim' antuadusu antinu.

3. Mu Yedutuni: bana ba Yedutuni Ngedalia, Seli, Yesaya, Hasabia ye Matitia, buna bona basambanu, mu nsambi zansinga mu ntuadusu asau Yedutuni, wasika nkunga miamatondo ye miamasika kwa Mfumu.

4. Mu Hemani: bana ba Hemani Bukia, Matania, Usieli, Sebueli ye Yelimoti Hanania, Hanani, Eliata, Ngidalati ye Lomamiti-Eseli, Yosobekasa, Maloti, Hotili, Mahasioti.

5. Buna bona i bana bababakala ba Hemani, moni ameso antinu mu mambu ma Nzambi, ye yau bana zangula mpoka; Nzambi wavana Hemani kumi ye bana baia bababakala ye bana batatu babakento.

6. Baba babonsono batuaduswa kwa sau mu ngimbudulu ankunga mu nzo a Mfumu mu simbala, pesalata ye nsambi zansinga, bonso salu kiau mu nzo a Nzambi. Kansi Asafi, Yedutuni ye Hemani batuaduswa kwa ntinu.

7. Ntalu ayau va kimosi ye mpangi zau balongwa mu yimbila mu zitisa Mfumu, buna bona bazaya bo, bakala nkama zole ye lunani ye nani.

8. Yau bata wadi mu salu, babonsono, ulutidi ke ye ulutidi nene, uzeyi ye una weti longuka.

1 Lus. 24: 31.

9. Wadi wantete wabwa mu Asafi, i mu Yosefi; wanzole mu Ngedalia, yandi kibeni ye mpangi zandi ye bana, buna bona kumi ye zole;

10. wantatu mu Sakuli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

11. wadi waia wabwa mu Yisili, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

12. wantanu mu Netania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

13. wansambanu mu Bukia, ye bana

bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

14. wansambodia mu Yesalela, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

15. wanani mu Yesaya, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

16. wavwa mu Matania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

17. wakumi mu Simej, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

18. wakumi ye mosi mu Asaleli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

19. wadi wakumi ye zole wabwa mu Hasabia, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

20. wakumi ye tatu mu Subaeli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

21. wakumi ye ia mu Matitia, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

22. wadi wakumi ye tanu wabwa mu Yelemoti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

23. wakumi ye sambanu mu Hanania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

24. wakumi ye nsambodia mu Yosobekasa, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

25. wakumi ye nani mu Hanani, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

26. wakumi ye vwa mu Maloti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

27. wamakumole mu Eliyata, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

28. wamakumole ye mosi mu Hotili, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

29. wamakumole ye zole mu Ngidalati ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

30. wamakumole ye tatu mu Mahasioti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole;

31. wamakumole ye ia mu Lomamiti-Eseli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bona kumi ye zole.

KAPU 26.

Makabu mankengi miamielo. Nkengi miamielo zawwala. Bakuluntu basalu biannaka biansi.

Bonso bwakala makabu mankengi miamielo, mu bakolaita mwakala Meselemia, mwan' a Kole mu bana ba Asafi.

2. Meselemia wakala bana bababakala. Sakalia i nsemokono andi, Yediali wanzole, Sebadia wantatu, Yatineli waia,

3. Elami wantanu, Yohanani wansambanu, Elioenai wansambodia.

4. Obed-Edomi wakala bana bababakala, Semaya i nsemokono, Yosabadi wanzole, Yoa wantatu, Sakali waia, Netaneli wantanu,

5. Amieli wansambanu, Isakali wansambodia, Peuletai wanani, kadi Nzambi wansakumuna.

6. Mwan' andi Semaya wabutulwa mpe bana bababakala bayala mu nzo amase mau, kadi bakala babakala bannaki ye bakikesa.

7. Bana ba Semaya i Otini, Lefaeli ye Obedi ye Elisabadi ye mpangi zandi, babakala bakibakala, Elihu ye Semakia.

8. Buna bena i bana ba Obed-Edomi, yau kibeni ye bana bau ye zimpangi, babakala bakibakala ye ngolo mu salu, buna bena nakumasambanu ye bole mu bana basinsi ba Obed-Edomi.

9. Meselemia wakala mpe bana ye zimpangi, babakala bambote, buna bena kumi ye nani.

10. Hosa, mu bana ba Melali, wakala bana bababakala. Simili, i nkuluntu, kadi kasemukunwa nkutu ko, kansi sandi wantumba nkuluntu;

11. Hilikia wanzole, Tebalia wantatu, Sakulia waia. Bana ba Hosa ye zimpangi bakala va kimosi kumi ye tatu.

12. Makabu momo mankengi miamielo, i bakuluntu bau bobo, batambula, bonso mpangi zau, salu biau mu sala bio mu nzo a Mfumu.

13. Bata wadi mu mwelo mwelo, ulutidi ke ye ulutidi nene, bonso bwakala nzo zamase mau.

1 Lus. 24: 31. 25: 8.

14. Buna wadi wasonga ntini yaeste wabwa mu Selemia; mu mwan' andi Sakalia, i bakala diluengisanga nduegoso zanduka, mu yandi mwabwa wadi wasonga ntini yanode;

15. mu Obed-Edomi wadi wasonga

ntini yasude, bana bandi bu batambula nzo yabiyudukwa bonso ndambu au;

16. mu Supimi ye mu Hosa wadi wasonga vuma mu ntini yaweste, ku mwelo wa Saleketi, kubalukanga nzila, vuma ka vuma kiankengila.

17. Mu ntini yaeste mwakala balevita hasambanu, mu ntini yanode baia lumbu ka lumbu, mu ntini yasude baia lumbu ka lumbu, ye ku nzo abiyadukwa bole bole;

18. ku Palabali mu ntini yaweste kwakala baia ku nzila ye bole ku nkati a Palabali.

2 Nt. 23: 11.

19. Momo i makabu mankengi miamielo, mu bana babakolaita ye mu bana ba Melali.

20. Mu balevita Ahia wakenga mbongo zanzo a Nzambi ye wakeba mbongo zozo zakala lekwa biabiekulwa Mfumu.

21. Bana ba Laedani, i bana bangelesonita mu sinsi dia Laedani, i bakuluntu banzo amase mangesonita Laedani, i bayehielita,

1 Lus. 23: 7 b.

22. i bana babayehielita, Setami ye mpangi andi Yoeli bakenga mbongo mu nzo a Mfumu.

23. Bonso bwakala mu baamalamita, hayisihalita, bahebelonita ye baosielita,

24. buna Sebueli, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Mose, wakala ngudi ankenge ambongo.

1 Lus. 23: 16 b.

25. Mpangi zandi mu sinsi dia Elieseli i mwan' andi Lehabia, mwan' andi Yesaya, mwan' andi Yolami, mwan' andi Sikili ye mwan' andi Selomoti.

1 Lus. 24: 21.

26. Ndieu Selomoti ye mpangi zandi bakenga mbongo zazonsono zakalalekwa biabiekulwa Mfumu, bina biabieka ntinu Davidi, mpe bakuluntu banzo zamase, mpe ntuti zamafunda ye zainkama ye ntuti zankangu.

27. Bina biatuka mu zimvita ye mu bintani biabiekwa mu sikisa nzo a Mfumu ngolo.

4 Mose 31: 25 b.

28. Biabionsono mpe biabieka moni ameso Samueli ye Sauli, mwan' a Kisi, ye Abineli, mwan' a Neli, ye Yoabi, mwan' a Seluya, inga, biabionsono biamana biekwa biakebwa kwa Selomoti ye mpangi zandi.

1 Sam. 9: 9.

29. Mu bayisihalita Kenania ye bana bandi babongwa ku salu biansi mu Isaeli, mu kala minkengi ye minkongudidi.

30. Mu bahebelonita Hasabia ye mpangi zandi, babakala bakibakala, funda dimosi ye nkama nsambodia, babongwa mu salu kiangiadulu mu Isaeli mu

simu diadi dia Yodani, mu simu diaweste, mu salu biampila mu mpila kwa Mfumu ye mu salu kiantinu.

31. Mu bahebelonita Yelia i nkuluntu, mu bahebelonita bonso bwalandana masinsi ye nzo zamase. (Mu mvu wamakumaia wangiadulu a Davidi batombwa mu zaiwa; buna mu yau mwakala babakala banzaki ye bakikesea ku Yaeseli mu Ngiladi.)

32. Mpangi zandi, babakala bakibakala, bakala mafunda mole ye nkama nsambodia, bakuluntu banzo zamase. Davidi wabatumba kwa balubenita, bangadita ye ndambu mosi akanda dia Manase mu sala salu biabionsono bia Nzambi ye biantinu.

KAPU 27.

Kumi ye makabu mole mabinwani. Mfumu zamakanda ma Isaeli. Nkengi miambongo zantinu ye ntoto andi. Bakuluntu bankaka.

Yayi i nsonokono abana ba Isaeli, mu bakuluntu banzo zamase mau ye mu ntuti zamafunda ye zazinkama ye mu minkengi miao basadila ntinu mu mamonsono mu makabu mabinwani, mu mau dimosi diayiza ye dimosi diayenda mu ngonda ngonda mu ngonda zazonsono zamvu, kabu kabu diakala makumole ye mafunda maia mabantu.

2. Mu kabu diantete diasala mu ngonda yantete, Yasobami, mwan' a Sabi-dieli, wayala. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

1 Lus. 11: 11.

3. Yandi wakala mu bana ba Pelesi ye wakala ngudi antuti mu ntuti zazonsono zankangu zasala mu ngonda yantete.

4. Mu kabu diangonda yanzole aho-hita Dodai wayala, i kabu diandi, muna mwakala mpe dingizi Mikiloti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 23: 9 b. 1 Lus. 11: 12.

5. Ntuti yantatu yankangu, i ndieu wasala mu ngonda yantatu, i Benaya, mwan' a Yoyada, i nganga, bonso ngudi antuti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 23: 20 b. 1 Lus. 11: 22 b.

6. Ndieu Benaya i kesa mu makumatatu momo ye wayala makumatatu momo. Mu kabu diandi mwakala mwan' andi Amisabadi.

2 Sam. 23: 22. 1 Lus. 11: 22.

7. Waia, i ndieu wasala mu ngonda yhaia, i Asaeli, mpangi a Yoabi, ye

mwan' andi Sebadia wamvingana. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 2: 18 b. 23: 24 b. 1 Lus. 11: 26 b.

8. Wantanu, i ndieu wasala mu ngonda yantanu, nyisilabita Samahuti i ntuti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

9. Wansambanu, ndieu wasala mu ngonda yansambanu, i Ila, mwan' ante-koita Ikési. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

10. Wansambodia, ndieu wasala mu ngonda yansambodia, i mpelonita Helesi, mu bana ba Efalaime. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

11. Wanani, i ndieu wasala mu ngonda yanani, i husatita Sibekai, wakala mu baselaita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 21: 18. 1 Lus. 20: 4.

12. Wavwa, i ndieu wasala mu ngonda yavwa, i anatotita Abieseli wakala mu babenyaminita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

13. Wakumi, i ndieu wasala mu ngonda yakumi, i netofatita Malai wakala mu baselaita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

14. Wakumi ye mosi, i ndieu wasala mu ngonda yakumi ye mosi, i mpilingatonita Benaya, mu bana ba Efalaime. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

15. Wakumi ye zole, i ndieu wasala mu ngonda yakumi ye zole, i netofatita Heledai wakala mu sinsi dia Otinieli. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

16. Madingizi mamakanda ma Isaeli i baba: Dingizi mu balubenita i Elieseli, mwan' a Sikili; mu basimeonita i Sefatia, mwan' a Maka;

17. mu Levi i Hasabia, mwan' a Kemueli; mu sinsi dia Aloni i Sadoki;

18. mu Yuda i Elihu, umosi mu mpangi za Davidi; mu Isakali i Onili, mwan' a Mikaeli;

19. mu Sebuluni i Yisimaya, mwan' a Obadia; mu Nafatali i Yelimoti, mwan' a Asilieli;

20. mu bana ba Efalaime i Hosea, mwan' a Asasia; mu ndambu mosi akanda dia Manase i Yoeli, mwan' a Pedaya;

21. mu ndambu yankaka ya Manase, i yoyo mu Ngiladi, i Yido, mwan' a Sakalia; mu Benyamini i Yasieli, mwan' a Abineli;

22. mu Dani i Asaleli, mwan' a Yelohami. Yau i mfumu zamakanda ma Isaeli.

23. Kansi Davidi kasonikisa mu nsonokono ko yau balembwa lunga makumole mamvu, kadi Mfumu wavova, vo wazola niekisa Isaeli bonso zimbwetete mu zulu.

1 Mose 15: 5. 22: 17. 26: 4. 4 Mose 1: 2 b.

24. Yoabi, mwan' a Seluya, wabadika tanga, kansi kamanisa ko, kadi mu diambu diodio mfwemoso yabwila Isaeli; ntalu ka yasonukwa mu nsonokono mu lusansu luanzinu Davidi ko.

2 Sam. 24: 13 b. 1 Lus. 21: 4 b.

25. Asamaveti, mwan' a Adieli, wakenga mbongo zantinu; Yonatani, mwan' a Usia, mu mbongo zayudukwa va mavia, mu mbanza ye mavata ye nzo zayongi zasiamu;

26. Esili, mwan' a Kelubi, mu yau basala mu mavia mu nkununu antoto;

27. nlamatita Simei mu mavia mavinia; nsifimita Sabidi mu bina biakala mu mavia mavinia, i nyudukwa avinia;

28. ngedelita Bali-Hanani mu nkuzu mianti miaolive ye nti miakuyu mu nsi ya Kuluka; Yoasi mu nyudukwa amazi;

29. nsalonita Sitilai mu ngombe zadia ku Saloni, ye Safati, mwan' a Adilai, mu ngombe zadia mu mindimba;

30. isamaelita Obili mu bakamela, melonotita Yedeya mu mpunda zankento;

31. hangalita Yasisi mu bulu biabizio. Yau babonsono bakala minkengi mu mbongo zantinu Davidi.

32. Kansi Yonatani, mpangi ase dia Davidi, wakala nluengisi; yandi wakala muntu wanduka ye walonguka. Yehieli, mwan' a Hakamoni, wasala kwa bana bababakala ba Davidi.

33. Ahitofeli wakala nluengisi antinu, ye alikita Husai wakala nkundi antinu.

2 Sam. 15: 12, 37.

34. Walandila Ahitofeli i Yoyada, mwan' a Benaya, ye Abiatali; Yoabi i ngudi antuti ankangu antinu.

2 Sam. 8: 16 b. 1 Lus. 18: 15 b.

KAPU 28.

Davidi wasonga Solomo kwa bantu ye wamvana bifwani ye nsonokono, bonso buna tungulwa vwala.

Ku Yelusalemi Davidi wakutikisa mfumu zazonsono za Isaeli, mfumu zamakanda, ntuti zamakabu

mabinwani masala salu kiantinu, ye ntuti zamafunda ye zazinkama, ye minkengi miambongo ye bulu biabionsono biantinu ye biabana bandi bababakala, mpe makota manzo antinu ye makesa ye binwani biabionsono biakikesa.

2. Ntinu Davidi watelama mu mbuk' andi ye wavova: Lungwila, mpangi zami ye bantu bami. Mono kibeni yabenzi mu ntima mu tunga nzo bonso kundu kialuvundulu mu nkela yaluwanu lua Mfumu ye mu mfidukwa amalu ma Nzambi eto ye mbeni yudika lekwa biantungila.

2 Sam. 7: 2 b. 1 Nt. 8: 17 b. 1 Lus. 17: 1 b. 22: 7 b.

3. Kansi Nzambi wankamba: Ngeye kuna tungila nkumbu ami nzo ko, kadi ngeye i kinwani ye watengole menga.

1 Nt. 5: 8.

4. Kansi Mfumu, Nzambi a Isaeli, wansola mu nzo yayonsono yasami, vo ngina kala ntinu kwa Isaeli ntangu yikayimani. Kadi yandi wasola Yuda bonso dingizi, ye mu nzo a Yuda nzo asami, ye mu bana basami mono kamona nkembo, wampanga ntinu kwa Isaeli diadionsono.

1 Mose 49: 8 b. 1 Sam. 16: 1, 12 b. 2 Sam. 18: 15. 1 Lus. 5: 2.

5. Mu bana bami babonsono—kadi Mfumu wampeni bana babingi bababakala—wasolele mwan' ami Solomo mu vwanda va kiandu kiakitinu kia Mfumu ye yala Isaeli.

1 Lus. 17: 11 b.

6. Yandi wankamba: Mwan' aku Solomo i ndieu una tunga nzo ami ye bianzala biami; kadi i yandi umbeni sola bonso mwan' ami, ye mono ngina kala sandi.

2 Sam. 7: 13 b. 1 Nt. 5: 5. 6: 12. Lumb. 89: 3 b.

7. Mono ngina sikisa lulendo luandi luakitinu ntangu yikayimani, vo una kwikama mu nama nsikudukusu ye nsiku biami, bonso bukavanganga bwabu.

8. Bwabu mpovele vantadisi a Isaeli diadionsono, bundu dia Mfumu, ye vantadisi a Nzambi eto uwilu mo: Lukeba ye luyuvula nsikudukusu zazonsono za Mfumu, Nzambi eno, kidi luavwa nsi yabiza ye sisa yo bonso difwa kwa bana beno bana kululandila mu ntangu yikayimani.

9. Ngeye, mwan' ami Solomo, longuka mu zaya Nzambi asaku, unsadila mu ntima wakwikama ye mu mwela waluzolo; kadi Mfumu ufongunina nga ntima miamionsono ye zaidi tukanu

tuatonsono ye mabanza. Vo una kuintomba, yandi una yambula kamonwa kwa ngeye, kansi vo una kunsisa, buna yandi una kunianga ntangu yikayimani.

5 Mose 10: 17. 1 Sam. 16: 7. 2 Lus. 15: 2.
Lumb. 7: 9. Yes. 55: 6. Yel. 11: 20. 17: 10.
20: 12. Nzai. 2: 28.

10. Nayinduleti bwabu; kadi Mfumu ukusolele mu tunga nzo bonso kinlongo. Kala kibakala ye badika salu kiokio.

11. Davidi wavana kwa mwan' andi Solomo kifwani kianza yankotolo ye ntungulu zawala ye vinga biabiayudukwa, ye maseka mantandu, ye vinga biangudi ye kundu kiakiandu kianlemvo;

12. mboki fwani kiabiabionsono bika-yindula mu mpeve andi mu bianzala bianza a Mfumu ye vinga biabionsono kinzungidila mu diambu diambongo zanzo a Nzambi ye mu mbongo zozo zakala lekwa biabiekulwa Mfumu;

13. mboki nsonokono mu makabu mabanganga ye balevita mu salu biabionsono bina saluka mu salu kianza a Mfumu, ye mu wumbwa biabionsono bina sadulwa mu salu kianza a Mfumu;

14. mu wola, bonso bwakala zitu kiawola, wumbwa biabionsono biampila mu mpila bina sadulwa, mu wumbwa biabionsono biapalata, bonso buna kala zitu, i wumbwa biabionsono biampila mu mpila bina sadulwa.

15. Yandi wabika zitu kiakelobolo biaminda biawola ye minda miawola miwulu mono, zitu kiakelobolo kiaminda kimosi kimosi ye minda miakiau, ye mu kebolobolo biaminda biapalata, mu zitu kiakelobolo kiaminda kimosi kimosi ye minda miakiau, bonso bwena mpil' asalu kina sadulwa kebolobolo kiaminda;

16. bobo mpe zitu kiawola wameza mamanpa mantala, meza meza, ye palata biameza mapalata.

17. Yandi wanivana kifwani mu nsona ye mabola ye salaba biawola wavedila ye mu mvungu miawola, mu zitu kiamvungu mvungu, ye mu mvungu miapalata, mu zitu kiamvungu mvungu;

18. bobo mpe mu salu diamfwitisila mwisi diawola wavedila, mu zitu ye fwani kiakalu, bakeluba bawola bana yalumuna maveve mau ye fuka nkela yaluwawanu lua Mfumu. Lumb. 18: 10.

19. Yandi wavova: Mu bina biabionsono Mfumu wandongele mu nsonokono yitukidi mu koko kwandi, mu

biabionsono bina vangwa, bonso bwena kifwani.

20. Davidi wavova kwa mwan' andi Solomo: Kala kibakala ye kondwa bunkuta ye badika salu kiokio; kutinani ko ye kufibalani ntima ko. Kadi Mfumu Nzambi, Nzambi ami, una kala yaku. Yandi kana kusisa ye nianga ko, nate ye biabionsono bina sadulwa mu salu kianza a Mfumu bina mana vangwa.

5 Mose 31: 6 b. Yos. 1: 7, 9. 1 Lus. 22: 13.

21. Tala, vovo vena makabu mabanganga ye balevita bana sala salu biabionsono biampila mu mpila mu nzo a Nzambi. Mu biabionsono bina vangwa, ngeye wena ye bantu bampila mu mpila bina luzolo, bavewa ngangu mu salu biabionsono biampila mu mpila; mboki zimfumu ye bantu babonsono bakubamene mu mamonsono mauna tuma.

KAPU 29.

Nkailu mia Davidi ye miamadingizi ku vwala. Nsambulu ye matondo bia Davidi. Kitinu kia Solomo kiatumbululwa. Mfwilu a Davidi. Ntangu angiadulu andi.

Ntinu Davidi wavova kwa bundu diadionsono: Mwan' ami Solomo i ndieu kaka usolele Nzambi, wena wantwenia ye wanienia, ye salu kiena kiakinene, kadi vula diadi ka diena mu diambu diamuntu ko, kansi kwa Mfumu Nzambi.

1 Lus. 22: 5.

2. Kansi mono yatombele, kunku kina kindendele, ku nzo a Nzambi ami wola mu biobio bina kala biawola, palata mu biobio bina kala biapalata, nsongo mu biobio bina kala biansongo, sengwa mu biobio bina kala biasengwa ye nti mu biobio bina kala bianti, mboki matadi maonisi ye matadi mankaka mandaminika, matadi mampiuki yalezilezi ye mena namanga-manga, inga, matadi mamonsono mampila mu mpila mantalu, ye mpe matadi mamalamo mu nibidi akunku.

1 Lus. 22: 14.

3. Mboki bu nzolele nzo a Nzambi, mpeni bwabu bionso bimvwi mono kibeni mu wola ye palata ku nzo a Nzambi ami, va ntandu abiabionsono bintekele tomba ku nzo yanlongo:

4. mafunda matatu matalenta biawola, wola watuka ku Ofili, mafunda nsambodia matalenta biapalata biavedila mu ladikila bio baka bianza,

5. mu vanga biobio biawola bina kala biawola ye mu vanga bina bia-

palata bina kala biapalata, inga, mu salu biabionsono biampila mu mpila bina vanga zinkete. Nani zolele bwabu mu zola kwazola fuluza koko mu nkailu kwa Mfumu?

2 Mose 35: 4 b.

6. Buna mu zola kwazola mfumu zanzo zamase ye mfumu zamakanda ma Israeli bayiza, ye mpe ntuti zamafunda ye zazinkama ye mpe nkengi miasalu biatinu.

2 Mose 35: 21 b., 27 b. 4 Mose 7: 2 b., 10 b.

1 Lus. 28: 1 b.

7. Yau bavana ku salu kianza a Nzambi mafunda matanu matalenta biawola, kumi diamafunda madalakemo, kumi diamafunda matalenta biapalata, kumi ye nani diamafunda matalenta biansongo ye nkama amafunda matalenta biasengwa.

8. Wonso wakala matadi mandanu wavana mo ku mbongo zanzo a Mfumu mu kebwa kwa ngesonita Yehieli.

1 Lus. 26: 21 b.

9. Buna bantu bayangalala mu nkailu miau miazola, kadi mu ntimia miakin-kwikizi banata nkailu miau miazola kwa Mfumu; ntinu Davidi wayangalala beni mpe.

10. Davidi wasika Mfumu vantadisi abundu diadionsono; Davidi wavova: Sikwa wasikwa, u Mfumu, Nzambi aseto Israeli, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani!

11. U Mfumu, ngeye vwidi nene ye tulendo ye nzitusu ye ncemo akimfumu, inga, ngeye vwidi biabionsono biena mu zulu ye va ntoto. Ngeye, u Mfumu, vwidi kimfumu ye ngeye wakizangula mu kala ntu abiabionsono.

Mat. 6: 13. 1 Tim. 1: 17. Nzai. 4: 11. 5: 12 b.

12. Kimvwama ye nzitusu bitukanga kwa ngeye, ngeye uyalanga biabionsono, ye mu koko kwaku mwena ngolo ye tulendo, mu koko kwaku mwena lendo kiavangila mamonsono mamanene ye mangolo.

2 Lus. 20: 6.

13. Bwabu, Nzambi eto, tukut ndele ye tusikidi nkumbu aku yanzitusu.

14. Kadi mono vele i nki, ye bantu bami i nki, vo yeto kibeni tulenda vana nkailu miampila yoyo miazola? Ve, kwa ngeye kutukidi biabionsono, mu koko kwaku tuveni bio kwa ngeye.

15. Kadi yeto tu zinzenza vava vantadisi aku ye mbumini bonso mase meto mamonsono; lumbu bieto va ntoto biena bonso kini, ka lekwa ko kiena vava kilenda lekulwa minu.

3 Mose 25: 23. Yobi 8: 9. 14: 1 b. Lumb. 89: 12. 90: 5. 102: 11. 119: 19. Mpovi 7: 1. Eb. 11: 18.

16. Mfumu, Nzambi eto, nkailu mia-

mi miamionsono mitubeki mu kutungila nzo kwa nkumbu aku yanlongo—mu koko kwaku miatukidi, ye buna miena i miaku.

17. Nzaidi, Nzambi ami, vo ngeye utontanga ntimia ye umonanga nkembo mu monso mena masonga. Mu ntimia wansongula ndeti nkailu miami miamionsono miazola, ye bwabu mpe mbweni mu kiesee, bonso bantu baku bena vava batuedi kwa ngeye nkailu miau miazola.

1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9. Nzai. 2: 23.

18. Mfumu, Nzambi a Abalahani, Isaki ye Israeli, i mase meto, yambula tukanu ye mabanza biantima miabantu baku biaketama biampila yoyo ntangu yikayimani, ye tadisa ntimia miau kwa ngeye.

19. Vana mwan' ami Solomo ntimia ukwikamene mu ngeye, mpasi kakeba nsikudukusu zaku, kimbangi kiaku ye nkondo miaku ye vanga biabi biabionsono ye tunga vula diadi diyatombebe nyudukwa.

20. Mboki Davidi wavova kwa bundu diadionsono: Lusika Mfumu, Nzambi eno. Buna bundu diadionsono diasika Mfumu, Nzambi amase mau, bayinama ye bafukama kwa Mfumu ye kwa ntinu.

21. Lumbu kialandila lumbu kiokio bayoka nkailu amponda kwa Mfumu ye nkailu angioka kwa Mfumu: funda diangombe zambakala, funda diamameme mambakala ye funda diabana bamameme ye nkailu miandwa mi-vwilu momo, mboki nkailu miamponda mu mbidi akunku kwa Israeli diadionsono.

22. Badia ye banwa va zizi kia Mfumu mu lumbu kina mu kiesee kiakinene. Bavanga Solomo, mwan' a Davidi, ntinu mu mipanga yanzole; bankusa kidingizi ye Sadoki kinganga kwa Mfumu.

23. Buna Solomo wavwanda va kiandu kia Mfumu bonso ntinu mu sandi Davidi ye wabika vila, ye Israeli diadionsono dantumamana.

1 Nt. 1: 35.

24. Mfumu zazonsono ye makesa ye mboki bana babonsono bababakala bantinu Davidi batumamana ntinu Solomo.

25. Mfumu wavanga Solomo mbidi anene vantadisi a Israeli diadionsono ye walutisila nzitusu andi wakitinu mu babonsono bantekidila mu kitinu mu Israeli.

1 Nt. 2: 12. 10: 23 b. 2 Lus. 1: 1.

26. Kansi Davidi, mwan' a Isai, wayala Israeli diadionsono.

27. Ntangu yikayala Israeli yakala

makumaia mamvu; ku Hebeloni wayala mvu nsambodia, ku Yelusalemi wayala makumatatu ye mvu ntatu.

2 Sam. 5: 4 b. 1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 3: 4.

28. Yandi wafwa mu ndununu yabiza, wayukuta kala moyo ye wayukuta kimvwama ye nzitusu. Mwan' andi Solomo wamvingana kitinu.

29. Monso masidi mu kambwa mu ntinu Davidi, momo mantete ye momo

mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luamoni ameso Samueli, mu lusansu luambikudi Natani ye mu lusansu luamoni ameso Ngadi,

1 Lus. 21: 9.

30. va kimosi ye luyadulu luandi lualonsono ye makikesa mandi ye mambru mantangu zavioka mu yandi ye Israeli ye bimumu biansi zankaka zazonsono.

NKANDA WANZOLE WA LUSANSU.

KAPU 1.

Nkailu miayoka Solomo ye udozi audi ku Ngiboni. Makalu mandi ye bakavalu bandi.

Solomo, mwan' a Davidi, wasiama mu lulendo luandi luakitinu, Mfumuu, Nzambi andi, bu kakala yandi ye mvwanga mbidi anene.

1 Nt. 2: 12, 46. 10: 23 b. 1 Lus. 29: 25.

2. Solomo bu kamana tumisa Israeli diadionsono, ntuti zamafunda ye zazin-kama, minkongudidi ye mfumu zazonsono mu Israeli diadionsono, i bakuluntu banzo zamase,

3. buna Solomo wayenda va kimosi ye bundu diodio diadionsono ku vuma kianangama ku Ngiboni, kadi kuna kwatelama nzo yakoto yambwabununu yavanga sielo kia Mfumuu, i Mose, mu nsi yankatu.

2 Mose 27: 21. 36: 8 b. 1 Nt. 3: 4.

1 Lus. 16: 39 b. 21: 29.

4. Nkela ya Nzambi yalanduswa vele kwa Davidi ku Kiliati-Yealimi ye yatulwa mu vuma kikasodila yo, kadi watungila yo nzo yakoto mu Yelusalemi.

2 Sam. 6: 17. 1 Lus. 13: 6. 15: 1.

5. Kansi salu diansongo diavanga Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, diau diatulwa vantadisi avwala diakoto dia Mfumuu; Solomo ye dibundu bayenda kuna mu kunyuvula.

2 Mose 32: 1 b.

6. Kuna Solomo wayoka minkailu va zizi kia Mfumuu va salu diansongo diatelama va nzo yakoto yambwabununu; yandi wayoka va diau funda dankailu miangioka.

7. Mu fuku Nzambi wabwabana ye

Solomo; yandi wavova kwa yandi: Undoniba bina bingina kuvana!

1 Nt. 3: 5 b.

8. Solomo wavutula kwa Nzambi: Ngeye wavengi nlemvo waunene kwa sami Davidi ye mono wavingisi ntinu.

1 Lus. 28: 5.

9. Nkiangunu, Mfumuu Nzambi, yambula bwabu mambru maku kwa sami Davidi mamonika makelika; kadi ngeye kibeni wampengi ntinu kwa bantu bena mbidi antalu bonso mfunfuta va ntoto.

1 Mose 13: 16.

10. Umpasa bwabu nduenga ye nduka mu vanga salu biami kwa bantu baba; kadi nga nani lenda kala nkongudidi kwa bantu baku baba babingi?

11. Buna Nzambi wavova kwa Solomo: Bu wena diela diodio ye kulo-mbele kimvwama, mbongo ye nzitusu vo mioyo miambeni zaku ko ye kulo-mbele moyo wazingu ko, kansi ulombe nduenga ye nduka, kidi walenda kala nkongudidi kwa bantu bami baivengi kitinu,

12. buna nduenga ye nduka ziveno kwa ngeye; mboki nzolele mpe kuvana kimvwama ye mbongo ye nzitusu, ye ka widi ntinu nkutu ko wakutekila wabaka biampila yoyo biabingi, ye una kulandila kana bio mpe baka ko.

1 Nt. 4: 31 b. 2 Lus. 9: 22 b. Mat. 6: 33.

13. Solomo bu kakikadila ku vuma kianangama ku Ngiboni ku nzo yakoto yambwabununu ye wayiza ku Yelusalemi, mboki wayala Israeli.

14. Solomo wayonzika makalu ye bakavalu bantentama, wabaka funda

ye nkama ia zamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama; biau katula mu mbanza zamakalu ye ku Yelusalemi kwa ntinu kibeni.

1 Nt. 4: 26. 10: 20 b. 2 Lus. 9: 25 b.

15. Ntinu wavanga, vo palata ye wola biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli miakala bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.

16. Bakavalu batombisa Solomo, batuka mu Ngipiti; buka kiansumbi miantinu mialandisa kabu mu bau mu ntalu ambangu.

1 Nt. 10: 28.

17. Kalu kalu dibalandisa ku Ngipiti diafwa nkama sambanu zasekeli biapalata ye kavalu kavalu nkama mosi yemakumatano. Bobompe biampila yoyo biatualwa mu moko mau kwa ntinu miamionsono miabahetita ye kwa miantinu ku Alami.

1 Nt. 10: 29.

KAPU 2.

Vwala diabadika kubukwa ye kikundi kia Solomo ye Hulami.

Solomo wabanza mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu ye nzo kwa yandi kibeni bonso nzo akitinu.

2. Nkiangunu Solomo watanga lusambodia luamafunda mababakala mu kala binati, lunani luamafunda mababakala mu bamvuna matadi mu miongo ye mafunda matatu ye nkama sambanu mu kubakenga.

1 Nt. 5: 15 b.

3. Solomo wafidisa nsamu kwa Hulami, ntinu ku Tilo, ye watuma: Unsonga kikundi bonso kwa sami Davidi uwafidisa nti miansedeli, kidi kikitungila nzo mu kala yo kundu.

2 Sam. 5: 11. 1 Nt. 5: 2 b. 1 Lus. 14: 1.

4. Bwabu mono nzolele tungila nkumbu a Mfumu, Nzambi ami, nzo ye bieka yo kwa yandi, kidi biamfwiti-sila mwisi biansunga biakwikwa vana va zizi kiandi, mampa mantala matensukwa ntangu ka ntangu ye nkailu miangioka miayokwa nsuka ye nkoki-la, mu tumingu, mu mbikulu zangonda ye mu nkembo mia Mfumu, Nzambi eto; kadi bobo bwasukudukuswa kwa Israeli mu ntangu yikayimani.

3 Mose 24: 5 b. 4 Mose 28: 3 b., 9 b., 11 b.

5. Nzo yoyo yinzolele tunga yina kala yayinene, kadi Nzambi eto yilutidi nzambi zankaka zazonsono mu nene.

2 Mose 18: 11.

6. Nani vele lendele kuntungila nzo? Mazulu ye zulu diamazulu ka malendi lungila kwa yandi ko. Buna mono i nani, bu ngina lenda kuntungila nzo,

vo ka mu diambu diakwika biamfwiti-sila mwisi va zizi kiandi ko?

1 Nt. 3: 27. 2 Lus. 6: 18. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1. Yel. 23: 24. Mav. 7: 43 b. 17: 24.

7. Nkiangunu umfidisa bakala diakinkete dilenda sala mu wola, pulata, nsongo ye sengwa, ye mpe mu nsadi miampumbu, miambwaki ye miandombe yasimba ye wena ngangu mu salu bianwata va kimosi ye babakala bakinkete bona yami mwamu mu Yuda ye Yelusalemi basawisa sami Davidi.

8. Umfidisa nti miansedeli, nti miansipelesi ye nti miamunguma mu Lebanoni, kadi nzaidi, vo sielo biaku biana ngangu mu kwanga nti mu Lebanoni; sielo biami bikubamene mu sadila sielo biaku.

9. Bika wantombila minti mu mbidi akunku, kadi nzo yinzolele tunga yina kala yayinene ye yanzitusu.

10. Mono isilanga mu vana kwa sielo biaku, sadi bianti bikwanganga minti, makumole mamafunda makola biawiti biatutwa, makumole mamafunda makola biabali, makumole mamafunda mabata biavinia ye makumole mamafunda mabata biamazi.

1 Nt. 5: 11.

11. Mu momo Hulami, ntinu ku Tilo, wavutula mu leta kifikafidisa kwa Solomo: Mfumu bu kazolele bantu bandi, nkiangunu wakuyadisi ntinu mu yau.

1 Nt. 10: 9.

12. Hulami wasonika diaka: Sikwa kasikwa Mfumu, Nzambia Israeli, yandi wavanga zulu ye ntoto, bu kavana ntinu Davidi mwana wanduenga zozo wavewa ngangu ye nduka, vo lenda tunga nzo kwa Mfumu ye nzo kwa yandi kibeni bonso nzo akitinu!

1 Mose 1: 1. 2 Mose 20: 11. 1 Nt. 5: 7.

Lumb. 23: 6. 96: 5. 102: 25. Mav. 4: 24. 14: 15. Nzai. 10: 6.

13. Buna bwabu mfidisi bakala diakinkete ye dianduka, i Hulami Abi.

14. Yandi i mwan' amosi mu bana babakento ba Dani, ye sandi i mwisi Tilo; yandi wena kinkete mu sala mu wola ye palata, mu nsongo, sengwa, matadi ye nti, mpe mu nsadi miampumbu, miandombe yasimba, miampembe ye miambwaki, mpe mu vanga salu biabionsono biampila mumpila biandwatunu ye mu bwanga mbwangulu zazonsono zampila mu mpila; kwa yandi ulenda yekula bisalu ye yambula kavanga bio va kimosi ye babakala baku bakinkete ye bamfumu ami, i saku Davidi.

1 Nt. 7: 14.

15. Nkiangunu bika bwabu mfumu

ami kafidisa witi ye bali, mazi ye vinia bikabikidi kwa sielo biandi.

16. Buna tuzolele kwanga minti va Lebanoni, mionso miwena nsatu, ye tuala mio mu mbu kwa ngeye ku Yafa; kansi tuka kuna ngeye kibeni una mio natisa ku Yelusalemi.

Esala 3: 7.

17. Solomo watangisa babakala babonono banzenza mu nsi a Isaeli, bonso bubateka tanguswa kwa sandi Davidi. Yau bakala nkama mosi ye makumatanu ye mafunda matatu ye nkama sambanu.

1 Lus. 22: 2.

18. Mu yau yandi wasola lusambodia luamafunda mu kala binati, lunani luamafunda mu bamvuna matadi mu miongo ye mafunda matatu ye nkama sambanu mu kenga bantu ye kubasalisa bisalu.

1 Nt. 5: 15 b.

KAPU 3.

Vwala dianlongo.

Solomo wabadika tunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi va miongo wa Molia vatambula sandi Davidi nzaikusu, vakakubika mbuka yandi kibeni mu vuma kina kiasola Davidi, i vuma kiantutula kianyebusita Olonani.

2 Sam. 24: 18, 25. 1 Lus. 21: 18, 26.

2. Yandi wabadika tunga mu lumbu kianzole mu ngonda yanzole mu mvu waia wangiadulu andi.

1 Nt. 6: 1 b.

3. Solomo bu kakana tunga nzo a Nzambi, watunga lufulu ebu, vo luakala makumasambanu mamfwoko mu la ye makumole mamfwoko mu sadila, bonso bwakala tezo kiamfwoko kiankulu.

4. Nzo yankotolo yakala vantadisi anzo yayila, vantadisi abaka kiankufi kianzo, yakala makumole mamfwoko, ye yongi diayau i nkama mosi ye makumole; yandi waladika yo wola wavedila mu ngudi.

5. Nkati anzo yafukwa kwa nti miansipelesi, miau kavutuka ladika wola ulutidi ye waketula yo mu maba ye lekwa biampambu.

6. Mboki waketula nzo mu matadi mantalu. Kansi wola watuka mu Palavaimi.

7. Yandi waladika nzo, nti miakamabama, bivaka ye bibaka ye mavitu mu wola ye wanwatisa bakeluba va bibaka.

8. Mboki wakubika vinga kiekio mu nzo kina kala kianlongo ye nlongo; kiau kiakala ku baka kiankufi kianzo ye kiakala makumole mamfwoko mu la ye makumole mamfwoko mu sadila.

Yandi waladika kio wola ulutidi; nkama sambanu zatalenta biawola mu zitu.

9. Nsonso mu kiau zakala zitu kiamakumatanu masekeli biawola. Maseka mantandu kaladika mpe wola.

10. Mu vinga kiakala kianlongo ye nlongo wavanga bakeluba bole mu lekwa biawalwa, ye baladukwa wola.

11. La kwamaveve mabakeluba kwa-kala va kimosi makumole mamfwoko. Veve diaumosi, mfwoko tanu mu la, diavalakana baka kimosi kianzo, ye veve diandi diankaka, i mfwoko tanu mu la, diavalakana veve diankeluba wankaka.

12. Veve diankeluba wankaka, mfwoko tanu mu la, diavalakana baka kiankaka kianzo, ye veve diandi diankaka, mfwoko tanu mu la, dialuaka nate ye veve diankeluba wankaka.

13. Nkiangunu bakeluba baba bayalumuna maveve mau makumole mamfwoko mu sadila, bu batelama va malu mau ye zizi biau biatadisa mu ngudi.

2 Mose 25: 2).

14. Yandi wavanga ngumbu mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, iniambwaki ye miampembe ye waketula yo mu bakeluba.

Mat. 27: 51. Mal. 15: 38. Luk. 23: 45.

15. Yandi wavanga tungwa biole mu telama vantadisi anzo, makumatatu ye mfwoko tanu mu yongi, ye ntu wakala va ntandu akimosi kimosi, wakala mfwoko tanu.

1 Nt. 7: 15 b. 2 Nt. 25: 17. Yel. 52: 21 b.

16. Yandi wavanga lekwa biampambu biangudi anzo ye watula mpe biampila yoyo va ntandu abitungwa. Mboki wavanga nkama mosi abana banganata ye watula bo va lekwa biampambu.

17. Watedimisa bitungwa vantadisi aseka diavwala, kimosi ku ndambu yalubakala ye kiankaka ku lumoso; kialubakala wabika kionkumbu Yakini ye kialumoso nkumbu Boasi.

KAPU 4.

Salu diangiokila; mbu wansongo; kumi diamakuluwa; kumi diakebolo biaminda; kumi diamaza mamampa mantala; biazala biole ye biankaka biavuwa mu nzo a Mfumu.

Yandi wavanga salu diansongo, makumole mamfwoko mu la, makumole mamfwoko mu sadila ye kumi diamfwoko mu yongi.

2 Mose 27: 1 b. 2 Lus. 7: 7.

2. Yandi wavanga mpe mbu mu

lekwa kiayitulwa. Wau wakala kumi diamfwoko tuka mu mbela ye ku mbela, kinziongolo mwamonsono, ye mfwo-ko tanu mu yongi; nsinga wamakumata-tatu mamfwoko mu la wateza lukongolo luawau. 1 Nt. 7: 23 b.

3. Kinzungidila ku banda kwakala zizi bifwanane ye ngombe zazunga wo, kumi kumi mu mfwoke mfwoke, mpasi zazunga mbu; nlonga miole miavanga zingombe ye zayitulwa mu lekwa kimosi ya kimosi ye kina kiakionsono. 1 Nt. 7: 24.

4. Wau watelama mpe va kumi ye ngombe zole, zitatu zatadisa ku ntini yanode, zitatu zatadisa ku ntini yaweste, zitatu zatadisa ku ntini yasude ye zitatu zatadisa ku ntini yaeste; mbu watelama va ntandu azau; matakau mau mamonsono matadisa mu ngudi.

5. Nkobo awau wakala sadila kwakandazi; mbel' awau wawangwa bonso mbel' amvungu, mu nkadulu alilia kitumbukidi. Wau wateza bata biabingi: wateza mafunda matatu.

6. Mboki wavanga kumi diamakuluwa ye watula matanu ku ndambu yalubakala ye matanu ku lumoso, mu sadulwa mu sukula; kadi mu mau mwasukudulwa bina biwili mu nka-ilu angioka. Kansi mbu wakala kwa banganga mu yobidila momo. 1 Nt. 7: 28 b.

7. Mboki yandi wavanga kebolo biaminda biawola, kumi mu ntalu, bonso bubina kala, ye watula bio mu seka diavwala, bitanu ku ndambu yalubakala ye bitanu ku lumoso. 1 Nt. 7: 49.

8. Mboki yandi wavanga kumi diameza ye watula mo mu seka diavwala, matanu ku ndambu yalubakala ye matanu ku lumoso. Yandi wavanga mpe nkama mosi amabola mawola.

9. Yandi wavanga kianzala kiabanganga ye kianzala kina kiakinene kiasaka, mpe mavitu makianzala kiokio ye waladika mavitu nsongo. 1 Nt. 6: 30.

10. Yandi watula mbu ku ndambu yalubakala, mu ntini yaeste diasude. 1 Nt. 7: 39.

11. Mboki Hulami wavanga wumbwa biabombe, mpavi ye mabola.

Hulami wamanisa salu biobio bikavanga kwa ntinu Solomo ku nzo a Nzambi: 1 Nt. 7: 40 b.

12. i tungwa biole ye bimvindu bina biole ye ntu miatungwa va ntandu abitungwa ye mabese mole mana fuka ntu miomio miole miakimvindu miatungwa, miakala va ntandu abitungwa,

13. mboki nkama ia zabana bangana mu mabese mole, nlonga miole miabana banganata mu bese bese, mpasi ntu mina miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa mina fukwa.

14. Mboki wavanga ntambu miamakuluwa ye wavanga mpe makuluwa mu ntambu miamakuluwa,

15. bobo mpe mbu, wakala umosi kaka, ye kumi ye ngombe zole zozo kungsi.

16. Wumbwa biabombe, mpati ye nsoma ye lekwa biabionsono biwili momo Hulami Abivi wavanga kwa ntinu Solomo ku nzo a Mfumu. Biabionsono biavangwa mu nsongo yacemuswa.

17. Mu ndimb' a Yodani ntinu wayitila bio mu ntoto watuwumba, va kati ye Sukoti ye Seledata.

18. Solomo wawangisa mbidi akunku mu lekwa biobio biabionsono, ye zitu kiansongo kialembukunwa bakulwa.

19. Nkianguu Solomo wavanga lekwa biabionsono bina kala mu nzo a Nzambi: salu diawola, ye meza mana kala mampa mantala, 1 Nt. 7: 48 b.

20. mpe kebolo biaminda ye minda miabiau mina kwikwa, bonso bwakambwa, vantadisi angudi anzo, mu wola wabiza,

21. bifulu, minda ye bwetolo biaminda mu wola—biabionsono biawola ulutudi beni—

22. mboki zimbele, mpila zazole zamabola ye malonga matia, mu wola wabiza. Mielo mianzo, ye mpe mavitu muna ngudi makotulwanga ku nzo yanlongo ye nlongo ye mpe mavitu manzo makotulwanga ku seka diavwala makala mawola.

KAPU 5.

Nkela ya Mfumu yakotuswa mu vwala. Tuti.

Lekwa biabionsono biavangisa Solomo ku nzo a Mfumu, bu biamana vangwa, Solomo wakotisa mo bina biabiekulwa Mfumu kwa sandi Davidi: palata, wola ye wumbwa biabionsono; wakotisa bio mu vinga biambongo mu nzo a Nzambi. 1 Nt. 7: 51. 1 Lus. 28: 14.

2. Buna Solomo wakutikisa mpe bangudi zabantu mu Israeli, bakuluntu babonsono bamakanda, mfumu zanzo zamase mabana ba Israeli, ku Yelusa-lemi mu nata nkela yaluwawanu lua Mfumu ku mbanza Davidi, i Sioni. 1 Nt. 8: 1 b.

3. Buna babakala babonsono ba Israeli

bakutakana kwa ntinu mu nkembo, i wowo mu ngonda yansambodia.

4. Bangudi zabantu babonsono mu Israeli bu bamaana luaka, balevita banaguna nkela.

5. Bana nkela ye nzo yakoto yambwabununu kuna ye lekwa biabionsono bianlongo biakala mu nzo yakoto; banganga balevita banata bio kuna.

6. Bana ntinu Solomo watelama vamtadisi ankela ye bundu diadionsono dia Israeli diakutakana kwa yandi; buna bayoka mameme ye zingombe mu mbidi akunku ye ka bilendi bikwa ntalu vo tangwa ko.

7. Mboki banganga bakotisa nkela yaluwawanu lua Mfumu mu vuma kiandi muna ngudi anzo, vinga kianlongo ye ilongo, ku vuma kia kungsi amaveve mabakeluba.

8. Kadi bakeluba bayalumuna maveve mau va vuma kiokio kiatelama nkela, ye nkela ye nti miayau biafukwa ku ntandu kwa bakeluba.

9. Nti miakala la beni, ye nsuka zamia zavaika mu nkela zamonika vamtadisi angudi anzo; kansi ku mbazi ayau ka zamonika ko. Yau yakidi muna nate ye bwabu.

10. Mu nkela ka mwakala lekwa kiankaka ko, kansi matadi mole matula Mose muna ku Holebi, Mfumu bu kawawasa luwawanu ye bana ba Israeli, bu bakivaikila mu Ngipiti.

11. Banganga bu bavaika mu kinlongo—kadi banganga babonsono bakala muna bakibieka nlongo ye ka babanzila makabu mau mavambuka ko;

12. balevita, minyimbidi miamionsono, Asafi, Hemani ye Yedutuni ye bana bau ye zimpangi, batelama mu mwatu miampembe mialino ye simbala, pesalata ye nsambi zansinga ku ntini yaeste yadialu ye va kimosi ye yau nkama mosi ye makumole mabanganga basika mpungi; 1 Lus. 25: 1 b.

13. nsiki miampungi ye minyimbidi miasika va kimosi mu kumbu kimosi kiansikulu ye kiansanusunu a Mfumu—ye bu batendisa mpungi, simbala ye nsambi zangimbidila ye babadika sika Mfumu, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga nivu va mvu, buna tuti diafuluza nzo, i nzo a Mfumu,

2 Lus. 7: 3. Eſala 3: 10 b. Lumb. 136: 1.

14. banganga balembana telama ye sala mu diambu diatuti; kadi nzitusu a Mfumu wafuluza nzo a Nzambi.

1 Nt. 8: 10 b. 2 Lus. 7: 1 b.

KAPU 6.

Nkundu za Solomo ye lusambulu luandi vuala bu diabiekwa.

Buna Solomo wavova: Mfumu vovele, vo zolele kala kundu mu mbungi. 1 Nt. 8: 12 b.

2. Kansi mono ntungidi nzo bonso kundu kwa ngeye, i vuma kiuna sikila ntangu yikayimani.

3. Mboki ntinu wabangumuka ye wasakumuna bundu diadionsono dia Israeli, bundu diadionsono dia Israeli bu diatelama.

4. Yandi wavova: Sikwa kasikwa, Mfumu, Nzambi a Israeli, wamana vanga mu moko mandi makasila mu nwa andi kwa sami Davidi, bu kavova:

5. kasi ye lumbu kina kiyavaikisa bantu bami mu nsi a Ngipiti kiasolele mbanza mu yimosi mu makanda ma Israeli ko mu tungila yo nzo yina kala nkumbu ani; kiasolele npe bakala mu kala dingizi kwa bantu bami Israeli ko;

2 Sam. 7: 6.

6. kansi Yelusalemi nsolele, kidi nkumbu ami yina mo kala, ye Davidi nsolele mu yala lantu bami Israeli.

7. Sami Davidi vele wabanza mu ntima mu tungila nkumbu a Mfumu, Nzambi a Israeli, nzo;

1 Lus. 28: 2 b.

8. kansi Mfumu wavova kwa sami Davidi: Bu weti banza mu ntima mu tunga nzo kwa nkumbu ami, buna utomene bo vanga, bu weti bo banzila;

9. kansi ngeye kuna tunga nzo yoyo ko, kansi mwan' aku, umosi utukidi mu luketo luaku, yandi ana tungila nkumbu ami nzo.

2 Sam. 7: 12 b.

10. Mfumu tunguni nsilulu yoyo yikasila, kadi mono mpingane sami Davidi ye mvwendi bwabu va kiandu kia Israeli, bonso bwasila Mfumu, ye mono ntungidi nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Israeli.

11. Muna ntudidi nkela yikebulwanga luwawanu lolu luawawasa Mfumu ye bana ba Israeli.

12. Mboki wafinama ku salu dia Mfumu vantadisi abundu diadionsono dia Israeli ye walambula moko mandi.

13. Kadi Solomo wavanga kiandu kiampovi kiansongo, mfwoko tanu mu la, mfwoko tanu mu sadila ye mfwoko tatu mu yongi, watula kio mu kati diakianzala kiaseka; va kiau katelama ntangu yoyo. Yandi wafukama va makungunu mandi vantadisi abundu diadionsono dia Israeli ye wazangula moko mandi ku zulu

14. ye wavova :

Mfumu, Nzambi a Isaeli, ka widi nza-mbi nkutu ko yifwanane ye ngeye, ku zulu vo va ntoto, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa sielo biaku bidiatanga vantadisi aku mu ntima mian miamvimba,

2 Mose 15: 11. 5 Mose 4: 39. 7: 9.

15. ngeye tunguni mawasila sielo kiaku Davidi, i sami; kadi mawasila mu nwa aku, mau utunguni mu koko kwaku, bonso butengo bwabu.

1 Lus. 22: 9.

16. Nkiangunu tunguna bwabu mpe **Mfumu**, Nzambi a Isaeli, mawasila sielo kiaku Davidi, i sami, bu wavova : kina yambula widi lumbu kimosi ko wako-ndwa mwan' asinsi ulenda kuingana va kiandu kia Isaeli, vo bana baku bana tala nzila zau kaka, mpasi badiata mu mina miami, bonso bu udieta vantadisi ami.

2 Sam. 7: 16. 1 Nt. 2: 4. Lumb. 132: 11 b.

17. Nkiangunu **Mfumu**, Nzambi a Isaeli, yambula bwabu mambu mawavova kwa sielo kiaku Davidi makala makedika.

18. **Kansi** buna mu kedika, Nzambi lenda kala kundu va ntoto mu bantue ? Tala, mazulu ye zulu diamazulu ka malendi lungila kwa ngeye ko ; buna vele nzo yayi yike yitungidi !

2 Lus. 2: 6. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1.

Mav. 7: 48 b. 17: 24.

19. **Kansi** tadisa ku nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, **Mfumu**, Nzambi ami, mpasi wawa mbokolo ye nsambulu yifidisi sielo kiaku kwa ngeye,

20. ye watemusa meso maku mwini ye fuku ye tadisa ku nzo yayi, i vuma kiwavovila, vo una kio nanimisa nku-mbu aku, mpasi wawa mpe nsambulu yayi yisambidi sielo kiaku, vantadisi vuma kiaki.

2 Mose 20: 24.

21. Inga, wila mpe nsambulu zozo zifidisanga sielo kiaku ye bantu baku Isaeli, bu batadisanga vuma kiaki. Bika wabawila mu vuma kiukalanga mu zulu ; bu uwilu, buna yambudila.

22. Vo muntu una vola masumu kwa ni andi ye una dikuswa ndefi ye una yambulwa kadia yo ye mboki una kwiza dia yo vantadisi asalu diaku mu nzo yayi,

23. buna bika wawa mu zulu ye sadisa ye zenga mabungu masielo biaku ebu, vo una vutula ndinda kwa nkwa nkanu ye yambula mavanga mandimiza va ntu andi, kansi nungisa ndieu

wena bungu diasonga ye yambula katabula bonso bwena lunungu luandi.

24. Vo bantu baku Isaeli bana beduswa kwa mintantu, mu diambu dia bu bavoletle masumu kwa ngeye, kansi bana bangumuka ye ta nkumbu aku ye sambila ye bombidila vantadisi azizi kiaku mu nzo yayi,

25. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu mabantu baku Isaeli ye yambula bavutuka ku nsi yiwabaveni ye kwa mase mau.

26. Vo zulu dina kandama, ye mvula ka zina noka ko, mu diambu dia bu bavoletle masumu kwa ngeye, kansi bana sambila ye tadisa vuma kiaki, ye ta nkumbu aku ye fila masumu mau nima, bu weti kubalongidikila bobo,

27. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu masielo biaku ye bantu baku Isaeli, bu weti kubalonga nzila yabiza yibana kwenda, ye bika wanokisa mvula va nsi aku yiwaveni kwa bantu baku bonso difwa.

28. Vo malema mana kala mu nsi, vo vunga kina bwa, vo nkukuba ye nkazu-nkazu, vo makonko ye bimpitu biatiti bina kwiza, vo ntantu mina fietikisa bantu mu nsi au, mu mielo miau, vo kwama kwankaka ye yela kuna kwiza, kani bionso bionso,

2 Lus. 20: 9.

29. ye buna vo nsambulu ye mbombodolo yina sasulwa kwa muntu, kani wonso wonso, vo mpe mu bantu baku babonsono Isaeli, bu bana mona, muntu muntu, kwama ye yama koko kubabwidi, ye bana lambula moko mau ku ntini anzo yayi,

30. buna bika wawa mu zulu mun-kalanga, ye yambudila ye vana muntu muntu, bonso bwena mavanga mandimamonsono, bu uzaidi ntim' andi—kadi ngeye kaka zaidi ntima miabantu—

1 Sam. 16: 7. 1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9.

Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

31. kidi bakuvumina ntangu zazonsono ye kwenda nzila zaku ntangu yina yibakalanga moyo mu nsi yiwavana mase meto.

1 Nt. 8: 37-40.

32. Vo wanzenza mpe, umosi ukawena mu bantu baku Isaeli ko, utukidi mu nsi yanseke mu diambu diankumbu aku yayinene ye koko kwaku kwangolo ye koko kwaku kwalamibuka, vo muntu wampila yoyo una kwiza ye sambila ye tadisa ku nzo yayi,

Yes. 56: 6 b.

33. buna bika wanwila mu zulu mukalanga ye vanga mamonsono mabokilanga wanzenza kwa ngeye, kidi ba-

ntu babonsono va ntoto bazaya nkumbu aku ye kuvumina, bonso buvanganga bantu baku Isaeli, ye mona, vo nzo yayi yintungidi yabikwa nkumbu mu nkumbu aku.

34. Vo bantu baku bana kwenda nwanisa ntantu miao mu nzila yiuna kubafidisa ye bana sambila kwa ngeye ye tadisa ntini yambanza yayi yiusolele ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

35. buna bika wawa mu zulu nsambulu ye mbombodolo au ye kubanungisa.

36. Vo bana vola masumu kwa ngeye—bukondolo muntu ulembole vola masumu—ye una kubafvemina ye kubavana mu lulendo luantantu ye bana bakwa kinkole ye natwa ku nsi yankaka, nseke vo lukufi,

Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. Loma 3: 23.
1 Yoa. 1: 8. Yak. 8: 2.

37. kansi bana nionguluka mu nsi yihena kinkole, ye bangumuka ye kusambila mu nsi yakinkole, ye vova: yeto tuvolele masumu, tuvengi yambi ye ka tuakedi vumi ko,

38. buna vo bana bangumuka kwa ngeye mu ntima miao miamvimba ye mu miela miao miamvimba mu nsi yakinkole yibanatwa kinkole, ye sambila ye tadisa ntini yansi au yiwavana mase mau, ye ku nibanza yiusolele ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

39. buna bika wawa mu zulu muukalanga, nsambulu ye mbombodolo au ye kubanungisa ye yambudila bantu baku mabavolele kwa ngeye.

1 Nt. 8: 46-50.

40. Inga, Nzambi ami, temusa bwabu meso maku ye matu maku mawa malombwanga va vuma kiaki.

41. Telama bwabu, Mfumu Nzambi, ye wiza ku mbanz' aku yamvundila, ngeye ye nkela yatulendo tuaku. Banganga baku, Mfumu Nzambi, bika bavwata mpulusu, ye bakinzambi baku, bika bayangalala mu wote waku.

4 Mose 10: 85. Lumb. 132: 8 b., 16.

42. Mfumu Nzambi, kuvutukisani kuswa kiaku ko; banzila nlemvo uwasilila sielo kiaku Davidi.

2 Sam. 7: 13.

KAPU 7.

Tia tuatuka ku zulu. Nkudukulu ambiekolo avwala. Nzaikusu yamona kwa Solomo.

Solomo bu kamana sambila, tia tuasotuka mu zulu ye tuamana nkailu

angioka ye nkailu miamponda, ye nzitusu a Mfumu wafuluza nzo.

3 Mose 9: 24. Nkong. 6: 21. 1 Nt. 8: 10 b.
18: 38 b. 2 Lus. 5: 14.

2. Banganga balembana kota mu nzo a Mfumu, nzitusu a Mfumu bu wafuluza nzo a Mfumu.

3. Bana babonsono ba Isaeli bu bamona, bonso bwasantukina tia ye bamona nzitusu a Mfumu va ntandu anzo, bafukama va kiazala kiayalwa matadi ye zizi va ntoto ye basambila Mfumu ye bantonda, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

2 Lus. 5: 13. Esala 3: 10 b. Lumb. 136: 1.

4. Ntinu ye bantu babonsono bayoka nkailu miamponda va zizi kia Mfumu.

1 Nt. 8: 62 b.

5. Ntinu Solomo wayoka bonso nkailu wamponda makumole ye mafunda mole mangombe zambakala ye nkama mosi ye makumole mama fundu mama-meme. Buna nzo a Nzambi yabiekwa kwa ntinu ye bantu babonsono.

6. Buna banganga batelama mu salu biau, ye balevita batelama ye nsambi zangimbidila za Mfumu zavangisa ntinu Davidi mu tonda kwa Mfumu, nlemvo andi bu usikilanga mvu ya mvu; kadi Davidi wabayimbisa ngimbudulu amasika. Kansi banganga batelama vantadisi au ye basika mpungi, Isaeli diadionsono bu diadongama.

7. Solomo wabieka ndambu yakati yakianzala vantadisi anzo a Mfumu, kadi vana wayoka nkailu miangioka ye kunku biamazi mankailu wamatondo, salu diansongo diavangisa Solomo bu dialembana lungila kwa nkailu wangio-ka, wandia ye kunku biamazi.

2 Lus. 4: 1.

8. Mu ntangu yoyo Solomo wakembila nkembo mu lumbu nsambodia va kimosi ye Isaeli diadionsono, lukutukunu lualunene beni, tuka mu vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati, nate ye ku fimwila fia Ngipiti.

1 Nt. 8: 65 b.

9. Mu lumbu kianani bakembila lukutukunu luankembo. Kadi mbiekolo adisalu bakembila mu lumbu nsambodia ye nkembo mu lumbu nsambodia.

3 Mose 23: 36.

10. Kansi mu lumbu kiamakumole ye tatu mu ngonda yansambodia vasiindika bantu ku nzo zau zakoto, bazala kwa kiesi ye yangalala mu momo mambote mavanga Mfumu kwa Davidi ye Solomo ye bantu bandi Isaeli.

11. Solomo wamanisa mu vanga nzo a Mfumu ye nzo akitinu; biabionsono

biakala mu diela dia Solomo mu vanga mu nzo a Mfumu ye mu nzo andi biatoma kwandi. ^{1 Nt. 9: 1 b.}

12. Mfumu wabwabana ye Solomo mu fuku ye wavova kwa yandi: Mono ngwilu nsambulu aku ye nsolele vuma kiaki kwa mono bonso nzo yangiokila minkailu. ^{2 Mose 20: 24. 5 Mose 12: 5.}

13. Vo ngina kandika zulu ye mvula ka zina bwa ko, vo ngina kamba makono mabunga nsi, vo ngina fidisa vunga mu bantu bami,

14. kansi vo bantu bami babikwa nkumbu mu nkumbu ami, bana kuki-yina ye sambila ye tomba zizi kiami ye fila nima ku nzila zau zambi, buna mono nzolele wa mu zulu ye yambudila masumu mau ye tomisa nsi au.

15. Meso mami mana temuna ye matu mami mana wila monso malombwanga va vuma kiaki. ^{2 Lus. 6: 40.}

16. Bwabu nsolele ye mbiebele nzo yayi, kidi nkumbu ami yakala mo ntangu yikayimani. Meso mami ye ntim' ami bina mo kala ntangu zazonsono.

17. Vo una diata vantadisi ami bwabu, bonso bwadiata saku Davidi ye una vanga mamonsono maikembi ye keba nkondo ye nsiku miami,

18. buna ngina tundisa kiandu kiaku kiakitinu, bonso buyakanda kwa saku Davidi, bu yavova: Ngeye kuna kondwa mwan' asinsi ko ulenda yala Israeli.

19. Kansi vo luna fila nima ye sisa nkondo ye nsikudukusu biami biyalukembi ye katuka ye sadila nzambi zankaka ye sambila zo,

20. buna ngina kuluvuza mu nsi ami yiyaluvuni; nzo yayi yimbiebele nlongo kwa nkumbu ami ngina yo losa mu zizi kiami; ngina yo vanga ngana ye nku-nga mu bantu babonsono. ^{5 Mose 28: 37. Yel. 7: 15.}

21. Nzo yayi yakedi sikwanga beni, buna muntu muntu una yo vioka una yo yitukwa. Muntu bu kana yuvula: Mu nkama Mfumu wavengi bobo kwa nsi yayi ye nzo yayi? ^{5 Mose 29: 24 b.}

22. una vutudulwa: mu diambu dia bu basisidi Mfumu, Nzambi amase mau, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, ye batatamene nzambi zankaka ye basambidi zo ye basadidi zo, i kuma wayambudi momo mambi mamonsono mababwila.

KAPU 8.

Ntungulu zankaka zatungisa Solomo. Bisadi biandi. Luyokolo luandi luaminkailu. Nzaza zandi.

Makumole mamvu matungila Solomo nzo a Mfumu ye yandi nzo bu miamana vioka, ^{1 Nt. 9: 10.}

2. buna Solomo watungulula mbanza zozo zamvana Hulami, ye wayambula bana ba Israeli babaka kundu mu zau.

3. Solomo wayenda ku Hamati-Soba ye wabaka dio.

4. Yandi watunga Tadamoli mu nsi yankatu ye mbanza zozo zazonsono zabiayudukwa zikatunga mu Hamati.

5. Mboki watunga Bete-Holoni dia Ntandu ye Bete-holoni dia Banda ye wavanga zo mbanza zakola zakala tumbu, mielo ye mbindukwa,

6. mipe Balati ye mbanza zazonsono zabiayudukwa za Solomo, mbanza zazonsono zamakalu mipe ye mbanza zabakavalu ye biankaka biabionsono biazinina Solomo mu tunga mu Yelusalemi, va Lebanoni ye mu nsi yayonsono yavuva mu lulendo luandi. ^{1 Nt. 9: 18 b.}

7. Bantu babonsono basadidila mu bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, buna bena bakabena haisaelita ko,

8. i bana bau babavingana mu nsi balembwa fukuswa kwa bana ba Israeli, Solomo wabavanga babindama mu sala, bonso bubenina nate ye bwabu.

9. Kansi Solomo kavanga mu bana ba Israeli nanga miasalu bikasadia ko, kansi bakala binwani ye ntuti zanakasa mandi ye bakala nkengi miamakalu mandi ye bakavalu bandi bantentama.

10. Ngudi ankengi mia Solomo miakala nkama zole ye makumatanu; yau bayala bantu.

11. Solomo wayambula mwana wankento wa Falao kakatuka ku mbanz' a Davidi ye natuka ku nzo yikantungila; kadi wavova: Kizolele ko, vo nkento una kala mu nzo a Davidi, i ntinu a Israeli, kadi i vuma kianlongo, nkela ya Mfumu bu yalueki muna. ^{1 Nt. 3: 1. 7: 8. 9: 24.}

12. Solomo wayoka nkailu miangioka kwa Mfumu va salu dia Mfumu dikatunga vantadisi anzo ankotolo; ^{1 Nt. 9: 25.}

13. yandi wayoka lumbu ka lumbu nkailu miazengwa, bonso bwakala nsikudukusu za Mose, mu tumingu, mu mbikulu azingonda ye mu minkembo, ngioka tatu tatu mvu mvu, i mu nke-

mbo amampa malembwa funa, nkembo alumbu bialumingu ye nkembo amafwokula.

3 Mose 23: 37. 4 Mose 28: 2 b. 5 Mose 16: 16.

14. Bonso bwabika sandi Davidi, yandi watumba banganga bonso bubana sala mu makabu mau, ye mpe salu biabalevita mu yimbila nkunga miansi-kulu ye sadisa banganga—lumbu lumbu ye biandi salu—ye nkengi miamielo, mu makabu mau, bonso bubana kenga ku mielo vani vani; kadi bobo muntu wa Nzambi, Davidi, wakamba.

1 Lus. 24: 3 b. 26: 1 b.

15. Ka bavengama ko mu momo makamba ntinu kwa banganga ye balevita, kani mu mambu mankaka vo mu zimbongo.

16. Salu biabionsono bia Solomo biateka kubukwa nate ye lumbu kina kiatalwa lufulu luanzo a Mfumu, mboki nate ye yamana. Nzo a Mfumu yamana vangama.

17. Mu ntangu yoyo Solomo wayenda ku Esioni-Ngebeli ye ku Eloti, va sinu diambu mu nsi a Edomi.

1 Nt. 9: 26 b.

18. Hulami wamfidisila zinzaza mu bantu bandi ye bantu bankulakani mu mbu mu bandi bantu mpe. Bayenda ye bantu ba Solomo kuna Ofili ye kuna balanda nkama ia ye makumatanu matalenta biawola bibatuala kwa ntinu Solomo.

KAPU 9.

Ntinu nkama ku Saba wabumina kwa Solomo. Kimvwama ye nzitusu bia Solomo; nduenga zandi ye nene kwandi. Mfwilu a Solomo.

Ntinu nkama ku Saba bu kawa kumu mu Solomo, buna wayiza tonta Solomo mu nsava, muna mu Yelusalemi; yandi wayiza ye kabu diadinene beni ye bakamela banata nzenzo miansunga ye wola mu mbidi akunku ye mpe matadi mantalu. Bu kakota kwa ntinu Solomo, wammokisa maimonsono makala mu ntin' andi.

1 Nt. 10: 1 b. Mat. 12: 42. Luk. 11: 31.

2. Kansi Solomo wazibula biuvu biandi biabionsono, ka lekwa ko kiaswekwa kwa Solomo, kanei walenda kunzibudila biabionsono.

3. Ntinu nkama ku Saba bu kamona nduenga za Solomo ye nzo yikatunga, 4. ye madia va meza mandi ye nzo zaeielo biandi ye wamona bakunsadilanga, bonso bubasala salu biandi ye bonso bubavwata, mboki nwiki biandi ye

bonso bubavwata, ye bu kamona ntungulu ya va ntandu yikaviokila ku nzo a Mfumu, buna waba mangitukwa.

5. Yandi wavova kwa ntinu: Make-dika i mambu momo mangwilu mu nsi ami mu ngeye ye nduenga zaku.

6. Kialeka minu ko mu momo mayakembo, nate ye ngizidi ye mbweni mo mu mami meso; kansi bwabu mbweni, vo ka ndambu mpe ko yanene kwanduenga zaku yakembo kwa mono. Ngeye ulutidi beni mu momo mangwilu makumu.

1 Nt. 10: 7.

7. Mayangi mena ye babakala baku, mayangi mena ye sielo biaku biabi bifi-nangananga ngeye ntangu zazonsono ye bawanga nduenga zaku.

8. Bika Mfumu, Nzambi aku, kasi-kwa ukumweni nkembo bonso bobo, bu kakuvwandisi va kiandu kiandi mu kala ntinu vantadisi a Mfumu, Nzambi aku! Inga, Nzambi aku bu kazolele Isaeli ye zolele kubatundisa ntangu yikayimani, nkiangunu wakuyadisa ntinu kwa yau, kidi wasadila mina ye nsiku.

9. Yandi wavana ntinu nkama mosi ye makumole matalenta biawola, mpe nzenzo miansunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu; nzenzo miansunga miampila yoyo miavana ntinu nkama ku Saba kwa ntinu Solomo ka miateka kala ko.

10. (Mboki bantu ba Hilami ye bantu ba Solomo bu balanda wola ku Ofili, banata nti miaalunguma ye matadi mantalu.

11. Mu nti miaalunguma ntinu wawangisila bikada biano a Mfumu ye biano akitinu, mpe nsambi zansinga ye pesalata kwa minyimbidi. Miampila yoyo ka miateka monwa mu nsi a Yuda ko.)

12. Ntinu Solomo mpe wavana kwa ntinu nkama ku Saba biabionsono bikazola ye bikalomba, mboki bina biawafwana mu biobio bikanata kwa ntinu. Mboki wavutuka ye wayenda ku nsi andi diaka ye sielo biandi.

13. Wola watualwa kwa Solomo mvu mvu watezwa nkama sambanu ye makumasambanu ye talenta sambanu mu zitu,

14. mboki wowo watualwa kwa nkiti mizietanga ye nkiti miankaka; ntinu miamionsono mia Alabia mpe ye nkumbi zansi batuala mpe wola ye palata kwa Solomo.

15. Ntinu Solomo wawangisa nkama zole zankaku zawola wabesukwa ye

wasadila nkama sambanu zasekeli biawola wabesukwa nu nkaku nkaku,

16. bobo mpe nkama tatu zankaku zazike zawola wabesukwa ye wasadila nkama tatu zasekeli biawola mu nkaku nkaku ; ntinu watula zo mu nzo yamfinda ya Lebanoni.

17. Mboki ntinu wavangisa kiandu kiakinene kiampungi ye waladika kio wola wawedila.

18. Kiandu kiakala nsumbukwa sambanu ye mfidukwa amalu yawola, bianamangana ye kirundu ; ku ndambu zazole zavwandu kwakala nsikumu zamoko ye nkosi zole zatelama va lueka luansikumu zamoko ;

19. kumi ye nkosi zole zatelama va nsumbukwa zozo zisambanu, ku ndambu zazole. Kiampila yoyo ka kiatega vanga mu kimfumu kiankaka ko.

20. Lekwa biabionsono biandwina biantinu Solomo biakala biawola, ye lekwa biabionsono mu nzo yamfinda ya Lebanoni biakala biawola wabiza ; palata biabanzulwa bonso ka lekwa ko mu ntangu a Solomo.

21. Kadi ntinu wavwa nzaza zayenda ku Talasi ye bantu ba Hulami, nzaza za Talasi zavutuka mvutuka mosi mosi mvu wantatu ntatu ye zanata wola ye palata, mpungi zanzau, bankewa ye bankelele.

22. Ntinu Solomo walutila ntinu miankaka miamionsono va ntoto mu nene, mu kimvwama ye mu nduenga.

23. Ntinu miamionsono va ntoto babumina kwa Solomo nu wa nduenga zatula Nzambi mu ntim' andi.

24. Buna mosi mosi mu yau banata miukailu : lekwa biapalata ye biawola, mimvwatu, biluazu, nzenzo miansunga, bakavalu ye bamula. Bobo bwakala mvu ka mvu.

25. Solomo wakala mafunda maia mabakavalu manzole nzole ye makalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama ; yandi wabatula mu mbanza zamakalu, ye mu Yelusalemi kwa ntinu kibeni. 1 Nt. 4: 26. 2 Lus. 1: 14 b.

26. Yandi wakala mfumu antinu miamionsono tuka ku nzadi nate ye ku nsi abafiliste ya mboki nate ye ku nzaku a Ngipiti. 1 Nt. 4: 21.

27. Ntinu wavanga, vo palata biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.

28. Bakavalu batualwa kwa Solomo batuka mu Ngipiti ye mu nsi zankaka zazonsono.

29. Moneo masidi mu kambwa mu Solomo, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luambikudi Natani, mu mbikulu ansilonita Ahia ye mu mona-meso mamoni ameso Yedai mu Yelobami, mwan' a Nebati.

30. Solomo wayala Isaeli diadionsono mu Yelusalemi mu makumaia mamvu.

31. Solomo wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Lehabami wamvingana kitinu.

KAPU 10.

Lehabami i ntinu. Kumi diamakanda masotuka mu nzo a Davidi.

Lehabami wayenda ku Sekemi, kadi Isaeli diadionsono diamana luaka ku Sekemi mu kumvanga ntinu. 1 Nt. 12: 1 b.

2. Yelobami, mwan' a Nebati, bu kawa bo, kukakala mu Ngipiti—kuna katinina mu diambu diantinu Solomo—buna wakatuka mu Ngipiti.

3. Bantumisa. Buna Yelobami wayiza ye Isaeli diadionsono ye bavova kwa Lehabami ye bakamba :

4. Saku diavanga vangu kieto kiavita mpasi, kansi lengisa bwabu salu bina biampasi ye vangu kina kiazitu mpe kiatutuika saku, buna tuzolele kusadila.

5. Yandi wabavutudila : Luvingila lumbu tatu diaka, mboki navutuki-eno kwa mono. Bantu bayenda.

6. Buna ntinu Lehabami wayuvula nduengoso kwa bangudi zabantu bakala salanga salu kiasandi Solomo, bu kakala moyo ; yandi wavova : Nki amvutulu lueti kunduengisila mu vana bantu bobo ?

7. Yau bamvutudila ye bavova : Vo una kukisonga wambote kwa bantu bobo ye wena wanlemvo kwa yau ye vovanga mambu mabiza kwa yau, buna bana kala sielo biaku ntangu zazonsono.

8. Kansi kabanzi nduengoso yoyo ko yamvana bangudi zabantu, kansi wayuvula nduengoso kwa matoko makulakana yandi, i mau makala mu salu kiandi.

9. Yandi wavova kwa yau : Nki amvutulu lueti luengisila, vo tuna vana bantu bobo bavovele kwa mono ye batele : lengisa vangu kiokio kiatutuika saku ?

10. Buna matoko momo makulakana yandi bamvutudila ye bavova : Ebu una vova kwa bantu bavovele kwa

ngeye ye batele : saku diavanga vangu kieto zitu, kansi utulengisila kio—ebu una vova kwa yau : Nlembo ami uluti-di ke ulutidi luketo luasami mu nkobo.

11. Nkiangunu luzaya bwabu, vo sami walutuka vangu kiazitu, buna mono ngina lutisila vangu kieno zitu ; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina bo vanga mu zinkutu.

12. Yelobami waluaka ye bantu babonsono kwa Lehabami mu lumbu kiantatu bonso bwatuma ntinu, bu kavova : Navutukieno kwa mono mu lumbu kiantatu.

13. Buna ntinu wabavana mvutulu yangolo ; kadi ntinu Lehabami watungudila nduengoso abangudi zabantu.

14. Yandi wabavovisa, bonso bwaluengisa matoko ye wavova : Vo sami wavanga vangu kieno zitu, buna mono ngina kio lutisila zitu ; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina bo vanga mu zinkutu.

15. Nkiangunu ntinu kawila bantu ko ; kadi Nzambi wayambula bwakadila bobo, mpasi Mfumu una tunguna mambu momo makavova kwa Yelobami, mwan' a Nebati, mu Abia ku Silo.

16. Isaeli diadionsono bu diawa, vo ntinu kazola kubawila ko, bantu bavutula mvutulu yayi kwa ntinu : Nki antuadi tuena mu Davidi ? Ka tuenani kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Vutuka ku nzo zaku zakoto, Isaeli, muntu muntu. Kenga nzo aku ngeye kibeni, Davidi. Mboki Isaeli diadionsono diavutuka ku nzo zau zakoto.

17. Lehabami wakala ntinu mu baissaelita bakala mu mbanza za Yuda kaka.

18. Ntinu Lehabami bu kafidisa Hadolami wakenga salu bialusalu, buna bana ba Isaeli bamvonda mu matadi, ye ntinu, Lehabami kibeni wamaka nswalu mu kalu diandi watinina ku Yelusalemi.

19. Isaeli diasotuka mu nzo a Davidi ye bavambane nate ye bwabu.

KAPU 11.

Nsamu wambikudi Semaya. Ntungulu za Lehabami. Banganga ye balevita mu Isaeli banatuka ku Yuda. Bakazi ba Lehabami ye bana bandi.

Lehabami bu kaluaka ku Yelusalemi, wakutikisa nzo a Yuda ye Benyamini nkama mosi ye lunani luamafunda

mabinwani biasolwa, mu kwe nwanisa Isaeli ye vutuka baka lulendo luakitinu kwa Lehabami.

1 Nt. 12: 21 b.
2. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa muntu wa Nzambi, Semaya ; yandi wavova :

3. Kamba Lehabami, mwan'a Solomo, ntinu a Yuda, ye baissaelita babonsono mu Yuda ye Benyamini ebu :

4. Ebu buvovele Mfumu : Ka luna kwenda nwanisa mpangi zeno ko. Lu-vutuka ku nzo zeno, muntu muntu ku yandi, kadi momo mavengo matukidi kwa mono. Bawa mambu ma Mfumu ye bavutuka ye ka bayenda kwa Yelobami ko.

5. Kansi Lehabami wakala kundu mu Yelusalemi, ye watunga mbanza mu Yuda ye wavanga zo vuma biakola.

6. Yandi watunga Bete-Lehemi, Etami, Tekoa,

7. Bete-Suli, Soko, Adulami,

8. Ngati, Malesa, Sifi,

9. Adolaimi, Lakisi, Aseka,

10. Solonga, Ayaloni ye Hebeloni, zazonsono mu Yuda ye Benyamini ; yandi wavanga zo mbanza zakola.

11. Yandi wavanga siamu biazau biangolo, watumba zimfumu mu zau ye wayudikila zo lekwa biandia, mazi ye vinia,

12. mbanza mbanza mu zozo kavana nkaku ye madinga ye wasiamisa zo beni. Yuda ye Benyamini bakala mu lulendo luandi.

13. Banganga ye balevita mu Isaeli diadionsono bakatuka mu nsi zau zazonsono ye bavituka kwa yandi ;

14. kadi balevita basisa kulu biau ye mvwilu zau zankaka ye bayenda ku Yuda ye Yelusalemi, Yelobami ye bana bandi bu babakuba mu salu biau bonso nganga za Mfumu,

2 Lus. 13: 9.
15. ye bakitumbila nganga zankaka mu vuma biau bianangama ye mu mpeve zambi ye mu bana bangombe bakavanga.

1 Nt. 12: 31.
16. Yau banamwa kwa yau mu makanda mamonsono ma Isaeli bavana ntima miao mu tomba Mfumu, Nzambi a Isaeli ; yau baluaka ku Yelusalemi mu yoka minkailu kwa Mfumu, Nzambi amase mau.

17. Mu mvu natu basiamisa lulendo luakitinu mu Yuda ye bavanga lulendo lua Lehabami, mwan' a Solomo, lua-ngolo ; kadi mu mvu natu bayendila nzil' a Davidi ye Solomo.

18. Lehabami wakwela Mahalati, mwana wankento wa Yelimoti, mwan'

a Davidi, ye Abihaili, mwana wankento wa Eliabi, mwan' a Isai.

¹ Sam. 16: 6. 17: 13.

19. Yandi wambutila bana bababakala Yeusi, Semalia ye Sahami.

20. Landila ndieu yandi wakwela Maka, mwana wankento wa Abasalom. Yandi wambutila Abia, Atai, Sisa ye Selomiti.

¹ Nt. 15: 2

21. Lehabami waluta zola Maka, mwana wankento wa Abasalom, ye bakazi bandi bankaka babonsoyo ye bakento bandi bakiavengama fiuna—kadi wakwela kumi ye nani diabakazi ye makumasambu mabakento bakiavengama, ye yandi wabuta makumole ye nani diabana bababakala ye makumasambu mabana babakento—

22. Lehabami watumba Abia, mwan' a Maka, ntu ye kidingizi mu mpangi zandi, kadi wabanza mu ntima mu kumvanga ntinu.

23. Mu nduenga zazingi wakaba nsi zazonsono za Yuda ye Benyamini ye mbanza zazonsono zakola va kati ye bana bandi babonsoyo bababakala ye wabavana biangiundukila biabingi ye wabatombila bakazi mu mbidi akunku.

KAPU 12.

Sisaki wabwila Yuda. Mbikulu a Semaya. Yelusalemi diatanwa kwa Sisaki. Mfwilu a Lehabami.

Lulendo luakitinu lua Lehabami bu luamana siama ye wakala lulendo, buna yandi ye Isaeli diadionsono basisa mina nia Mfumu.

2. Kansu mu mvu wantanu wangiadulu antinu Lehabami, Sisaki, ntinu mu Ngipiti, wayenda baluki ku Yelusalemi, mu diambu dia bu badimbula minu kwa Mfumu.

¹ Nt. 14: 25.

3. Yandi waluaka ye funda dimosi ye nkama zole zamakalu ye makumasambu mamafunda mamintentami; ka muntu ko walenda tanga bantu batuka yandi ku Ngipiti: bisi Libia, basukita ye bisi Etiopia.

4. Yandi wabaka mbanza zasiamu mu Yuda yewaluaka nate ye Yelusalemi.

² Lus. 11: 5 b.

5. Buna mbikudi Semaya wayiza kwa Lehabami ye kwa madingizi ma Yuda makutakana ku Yelusalemi mu diambu diawonga mu Sisaki; yandi wavova kwa yau: Ebu buyovele Mfumu: Yeno lunsisidi, nkianguu mono mpe ilusisidi ye iluveni mu koko kwa Sisaki.

6. Buna madingizi ma Isaeli makiyina ye ntinu kibeni ye bavova: Mfumu wena walunungu.

7. Mfumu bu kamona, vo bakiyina, buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Semaya; yandi wavova: Bu bakiyininini, kizolele kubabunga ko; fintana ntama ngina kubasadia, ye nganzi zami ka zina bukulwa mu Yelusalemi mu koko kwa Sisaki ko.

8. Kansu bana katwa kala sielo biandi, kidi balonguka zaya diwaswana diena mu kunsadila ye mu sadila nsi zanzenza zakitinu.

9. Sisaki, ntinu mu Ngipiti, wankana ku Yelusalemi. Yandi wabaka mbongo mu nzo a Mfumu ye zimbongo mu nzo akitinu; buna zena wabaka. Yandi wabaka mpe nkaku zawola zavingisa Solomo.

¹ Nt. 10: 16. 14: 26 b. ² Lus. 9: 15 b.

10. (Mu zau ntinu Lehabami wavingisa nkaku zansongo ye wavana zo mu kebwa kwa ntuti zamantadi makenga ku mwelo anzo akitinu.)

11. Ntangu ka ntangu ntinu bu kayenda ku nzo a Mfumu, mantadi mayenda nati zo; mboki bavutula zo ku vinga kiamantadi.)

12. Kansu Lehabami bu kakiyina, nganzi za Mfumu zamvengukila, ye kambunga nadede ko. Mankaka mambote makala kwandi mu Yuda.

13. Nkianguu ntinu Lehabami wasiamisa lulendo luandi mu Yelusalemi ye watatamana mu yala; kadi Lehabami wakala makumaia ye mvu mosi, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambodia mu Yelusalemi, i mbanza yasola Mfumu mu makanda mamonsoyo ma Isaeli mu nanimisa nkumbu andi momo. Nkumbu ambut' andi i Nama, i amonita.

² Mose 20: 24. ¹ Nt. 14: 21 b. ² Lus. 6: 6.

14. Yandi wavanga makala mambi, kadi katadisa ntim' andi mu tomba Mfumu ko.

15. Kansu monso mena mu kambwa mu Lehabami, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luambikudi Semaya ye luamoni ameso Ido, mu nkanda miamakanda. Lehabami ye Yelobami banwanasana ntangu yayonsoyo yibakala moyo.

¹ Nt. 14: 29 b. 15: 6.

16. Kansu Lehabami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Abia wamvingana kitinu.

KAPU 13.

Abia ntinu mu Yuda. Wabedisa Yelobami.

Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu antinu Yelobami Abia wakala ntinu mu Yuda. 1 Nt. 15: 1 b.

2. Yandi wayala mvu ntatu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Mikaya, mwana wankento wa Ulieli, ku Ngiba. Kansi Abia ye Yelobami banwanasana.

3. Abia wabadika mvita mu nkangu abinwani biakikesea, nkama ia zamafunda mababakala basolwa; kansi Yelobami wakubama mu nwana ye yandi mu nkama nani zamafunda mabinwani biakikesea biasolwa.

4. Abia wabaluka va mongo a Semalaimi mu miongo mia Efalaimi ye wavova: Lungwila, u Yelobami ye Isaeli diadionsono!

5. Kadi ka luzaidi koe, vo i Mfumu, Nzambi a Isaeli, wavana kitinu kia Isaeli kwa Davidi mu ntangu yikayimani, kwa yandi kibeni ye bana bandi mu luwawanu luamungwa? 4 Mose 18: 19.

6. Kansi Yelobami, mwan' a Nebati, sielo kia Solomo, mwan' a Davidi, watelama ye wanangumukina mfumu andi. 1 Nt. 11: 24.

7. Kwa yandi bantu bamazeba, babakala bambi, bakutakana ye balutila Lehabami, mwan' a Solomo, ngolo, Lehabami bu kakala wantwenia ye waniania, i kuma walembana kubakakidila.

8. Bwabu lueti kukibanzila vo lulenda kakidila kitinu kia Mfumu kiwulu kwa bana ba Davidi, bu luena kabu diadinene ye luneti bana bangombe bawola bavangisa Yelobami kwa yeno bonso zinzambi. 1 Nt. 12: 28.

9. Kadi ka lukubidi nganga za Mfumu koe, bana ba Aloni ye balevita, ye lukivangidi yeno kibeni banganga, bonso buvanganga bantu banzenza? Wonsonetingombe yambakala yantwenia ye mameme nsambodia mambakala mu baka mfuluzulu amoko, yandi lenda kala nganga kwa biampila yoyo bi ka i zinzambi ko: 2 Mose 28: 41. 32: 29. 1 Nt. 12: 31. 2. Lusa. 11: 14 b.

10. Kansi yeto tuena ye Mfumu i Nzambi eto, ye ka tuansisidi ko; yeto tuena banganga mu bana ba Aloni basalanga salu vantadisi a Mfumu, ye balevita basalanga salu biavwala.

11. Bayokilanga Mfumu nkailu miangioka nsuka ka nsuka ye nkokila

ka nkokila ye kwikanga biamfwitisila mwisi biansunga ye batensikanga mampa va meza mawola ye kwikanga nkokila ka nkokila kebolo kiaminda kiawola ye minda miakiau. Kadi tukabanga matukembo mu keba kwa Mfumu, Nzambi eto, kansi yeno luansisidi.

2 Mose 25: 30, 37. 29: 38 b. 30: 34 b. 3 Mose 24: 6 b. 2 Lusa. 2: 4.

12. Tala, yeto tuena ye Nzambi ku ntu eto, ye tuena ye nganga zandi ye impungi zankubumunu mu sika lusikulu luamvita ye yeno. Lubana ba Isaeli, ka lunwanisani Mfumu ko, Nzambi amase meno, kadi buna ka luna toma nitu ko. 4 Mose 10: 9.

13. Kansi Yelobami watuma mu kubazungidila ye kubalangidila ku nima mu kubabwila ku nima. Buna batelama vantadisi a Yuda ye yau balangidila ku manima mau.

14. Yuda bu diabangumuka, buna bamona, vo ntantu miena kuntadisi au ye ku nim' au. Buna baboka kwa Mfumu, ye banganga basika mpungi. 5

15. Mboki babakala ta Yuda ntumbu sasula kumbu; babakala ba Yuda bu basasula kumbu kian, buna Nzambi wayambula Yelobami ye Isaeli diadionsono babaduswa kwa Abia ye Yuda.

16. Bana ba Isaeli bataba mu Yuda, ye Nzambi wabavana mu inoko mau.

17. Abia ye bantu bandi bababedisa mbedoso yayinene, ye nkama tanu zamafunda mababakala basolwa mu Isaeli babilama bafwa.

18. Nkiangunu bana ba Isaeli balemvulwa ntangu yina, kansi bana ba Yuda bakala bangolo; kadi basingama mu Mfumu, Nzambi amase mau.

19. Abia wazoma Yelobami ye wanziona mbanza zankaka: Beteli ye vuma biantumamana, Yesana ye vuma biantumamana, ye Efeloni ye vuma biantumamana.

20. Yelobami walembana lekwa dia-ka, Abia bu kavumuna; yandi wabafukwa kwa Mfumu ye wafwa.

21. Kansi Abia wasiamisa lulendo luan- di; yandi wakwela kumi ye bakazi baia ye wabuta makumole ye bana bole bababakala ye kumi ye bana basambanu babakento.

22. Monso masidi mu karubwa mu Abia, mu mavanga mandi ye mu mankaka mena mu yandi, mau masonu- kwa mu "Mbanguulu" ambikudi Ido.

2 Lusa. 24: 27.

KAPU 14.

Asa i utinu mu Yuda. Wabedisa bisi Etiopia.

A bia wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz'a Davidi. Mwan'andi Asa wamvingana kitinu. Mu ntangu andi nsi yakala luvuvumu mu kumi diamvu. 1 Nt. 15: 8.

2. Asa wavanga makala mabiza ye masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi andi. 1 Nt. 15: 11 b.

3. Yandi wakatula masalu manzenza ye vuma bianangama ye wabula mama ye wakwanga ba Asela.

4. Yandi walubula Yuda mu tomba Mfumu, Nzambi amase mau, ye keba minkondo ye mambu mansikudukusu.

5. Mu mbanza zazonsono za Yuda wakatula vuma bianangama ye mama biantangu; kinfumu kiavuvama mu yandi.

6. Yandi watunga mbanza zasiamu mu Yuda, nsi bu yakala luvuvumu ye kanwanisa mvita ko mu mvu mionio, kadi Mfumu wamvana luvovomo.

7. Kadi yandi wavova kwa Yuda: Bika tuatunga mbanza zozo ye zungidila zo mu tumbu ye nzo zayongi ye mielo ye mbindukwa, bu tuakidi vwa nsi mu lulendo lueto, bu tutombele Mfumu, Nzambi eto, kadi tuantombele, ye yandi utuyambudi tuamona luvovomo mu tueka tuatonsono. Buna batunga, ye biabionsono biatoma.

8. Asa wakala nkangu wanata nkaku zazinene ye madinga, wakala nkama tatu zamafunda mababakala batuka mu Yuda, mboki nkama zole ye lunani luamafunda mababakala mu Benyamini, banata nkaku zazike ye batamba ponza; buna bena binwani biakikesa.

9. Kansi Sela ku Etiopia wayiza konki kwa yau ye nkangu wafunda dia-mafunda mabantu ye nkama tatu zamakalu; yandi waluka ku Malesa.

10. Asa wavaika kwa yandi, ye bakubama mu nwana mu ndimb' a Sefata ku Malesa.

11. Asa wabokila kwa Mfumu, Nzambi andi, ye wavova: Mfumu, vo ka ngeye ko, nga ka mwenani muntu ko ulenda sadisa mu mvita va kati ye wangolo ye wakindakana. Nkiangunu utusadisa, Mfumu, Nzambi eto, kadi mu ngeye tueti singama ye mu nkumbu aku tulueki vava kwa kabu diadi. Mfumu, ngeye i Nzambi eto; keti ka muntu ko lendele lekwa kwa ngeye. Nkong. 7: 2, 7. 1 Sam. 14: 6.

12. Mfumu wayambula bisi Etiopia babeduswa kwa Asa ye Yuda, ye bisi Etiopia bataba. 2 Lus. 16: 8.

13. Asa ye bantu bandi babazoma nate ye ku Ngelali, ye bisi Etiopia babilama; ka muntu ko mu yau wavukuswa, kansi bavondwa kwa Mfumu ye nkangu andi. Babaka bintani mu mbidi akunku.

14. Babaka mbanza zazonsono zazungidila Ngelali, kadi mpamuku watuka kwa Mfumu wababwila; bapela mbanza zazonsono, kadi mu zau mwakala biabingi mu pela.

15. Mpaka zabibulu batulula mupe; banata mameme mu mbidi akunku ye bakamela ye mboki bayutuka ku Yelusalemi.

KAPU 15.

Mbikulu a Asalia. Nkembo wamatondo wa Asa.

Mpeve a Nzambi yayambama va Asalia, mwan' a Odedi.

2. Yandi wayenda kiki Asa ye wavova kwa yandi: Lungwila, ngeye Asa ye Yuda ye Benyamini babonsono. Mfumu wena yeno, bu lueni yandi, ye vo lukuntombanga, una yambula kamonwa kwa yeno; kansi vo luna kunsisia, buna yandi mpe una kululusia. 5 Mose 4: 29. 1 Lus. 23: 9. 2 Lus. 24: 20. 35: 12 b. Yel. 29: 13.

3. Keti ntama beni Isaeli diakondwa Nzambi yakedika, diakondwa banganga babalonga, ye ka bakala mina ko. Nkong. 2: 10 b. 17: 6. 21: 25.

4. Kansi bu batadisa kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu nzungu zau ye bantomba, buna wayambula kamonwa kwa yau. Nkong. 3: 9, 15. 10: 10 b.

5. Mu ntangu zozo ka mwakala mpungumunu ko, bu tuavaika ye bu tuakota; kansi tengotengo diadinene diakala mu yau babonsono bakala mu zinsi, Nkong. 5: 6 b.

6. ye bantu banwanisa bantu ye mbanza mbanza; kadi Nzambi wabasa tengotengo mu nzungu zazonsono zampila mu mipila. Nkong. 12: 4 b. 20: 1 b.

7. Kansi lukala kibakala ye ka luyambulani moko meno mabeyama ko, kadi salu kieno kina baka nsendo. Yel. 81: 16. 1 Kol. 15: 58.

8. Asa bu kawa mambu momo ye mbikulu yoyo kwa mbikudi Odedi, buna wabaka kibakala ye wakatula nkankumususu mu nsi yazonsono ya Yuda ye Benyamini ye mu mbanza

zozo zikabaka mu miongo mia Efalaimi; wavutuka bieka salu dia Mfumu, i dina diakala vantadisi anzo yankotolo ya Mfumu.

9. Yandi wakutikisa Yuda ye Benyaminini babonsono, mpe bannenza batuka mu Efalaimi, Manase ye Simeoni, bakala kundu mu yau; kadi babingi bavituka kwa yandi batuka mu Israeli, bu bamona, vo Mfumu, Nzambi andi, wakala yandi.

10. Bakutakana ku Yeluselemi mu ngonda yantatu mu mvu wakumi ye tanurwangiadulu a Asa

11. ye bayoka lumbu kina kwa Mfumu mu bintani bibanata, nkama nsambodia zangombe ye mafunda nsambodia mamamene.

2 Lus. 14: 18.

12. Bawawasana luwawanu, vo bana tomba Mfumu, Nzambi amase mau, mu ntima miau miamvimba ye mu miela miau miamvimba,

2 Nt. 23: 3.

13. ye vo muntu muntu ulembolo tomba Mfumu, Nzambi a Israeli, una vondwa, wauke vo waunene, bakala vo nkento.

5 Mose 13: 9. 17: 5.

14. Badila Mfumu ndefi au mu ndinga yayinene ye mu lozi, mpungi ye kulumenta bu biatendana.

15. Yuda diadionsono diayangalala mu ndefi; kadi badia yo mu ntima miau miamvimba, batomba Mfumu mu luzolo luau luamvimba, ye yandi wayambula kamonwa kwa yau, ye wabayambula bamona luvuvumu mu tueka tuatonsono.

16. Ntinu Asa watumbulula mbut' andi Maka kitinu kiandi, bu kavangisa mama kia Asela; Asa wakwanga mama kiandi ye wabemba kio ye wayoka kio mu ndimb' a Kidiloni.

1 Nt. 15: 13 b.

17. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa mu Israeli ko; kansi ntim' a Asa wakwikamana Nzambi ntangu zazonsono zikakala moyo.

18. Yandi wakotisa mu nzo a Nzambi bina biabieka sandi ye yandi kibeni kwa Mfumu: palata, wola ye biwimbwa.

19. Mvita ka yabwa ko nate ye mu mvu wamakumatatu ye tanu wangi-adulu a Asa.

KAPU 16.

Luwawanu lua Asa ye Bene-Hadadi kwa Baesa, ntinu a Israeli. Mbikulu a Hanani. Yela kwa Asa ye mfwilu andi.

Mu mvu wamakumatatu ye sambanu wangi-adulu a Asa, Baesa, ntinu a

Israeli, wayenda konki kwa Yuda ye wabadika tunga Lama mu diambu diakakidila bantu ba Asa, ntinu a Yuda, mu vaika ye mu kota.

1 Nt. 15: 17 b.

2. Buna Asa wabonga palata ye wola mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu ye mu nzo akitinu ye wafidisa bio kwa Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wakala ku Damasko ye watuma:

2 Nt. 12: 18. 16: 8.

3. Bika luwawanu luakala va kati ye beto yaku, bonso buluakala va kati ye sami ye saku. Tala, vava ifidisi palata ye wola; ka diambu ko, vunza luwawanu luaku ye Baesa, ntinu a Israeli, kidi kankatukila.

4. Bene-Hadadi wawila ntinu Asa ye wafidisa ntuti zankangu miandi ku mbanza za Israeli, ye batana Iyoni, Dani ye Abeli-Maimi ye nzo zazonsono zabiyudukwa mu mbanza za Nafatali.

5. Baesa bu kawa bo, wayambula mu tunga Lama ye walembuswa salu biandi kuna.

6. Kansi ntinu Asa wanata Yuda diadionsono, ye bakatula matadi ku Lama ye nti miantungila miasadila Baesa. Mu miau katungila Ngeba ye Mispia.

7. Mu ntangu yina moni ameso Hanani wayiza kwa Asa, ntinu a Yuda, ye wavova kwa yandi: Bu usingamene mu ntinu a Alami ye kusingamene mu Mfumu, Nzambi aku ko, nkiangunu nkangu antinu abaalamita watabuswa mu koko kwaku.

8. Kadi bisi Etiopia ye bisi Libia ka bakala nkangu wawingi koe ye makalu ye ntentami mu mbidi akunku? Kansi bu wasingama mu Mfumu ntangu yina, buna yandi wabavana mu koko kwaku.

2 Lus. 14: 9, 12.

9. Kadi meso ma Mfumu matalanga ntoto wawonsono, kidi kasadisa mu ngolo zandi yau bakunkwikamananga mu ntima miau miamvimba; mu diadi uvengi buzengi. Nkiangunu tuka ye mu bwabu una mona mvita ntangu ka ntangu.

1 Nt. 15: 32. Yobi 34: 21. Zing. 15: 3.

Yel. 16: 17. 32: 19. Sak. 4: 10.

10. Kansi Asa wafwemisa moni ameso ye wantula mu nzo asu; bobo kamfwemina mu momo makavova. Mu ntangu yina Asa wasa ngolo kwa bankaka nipe mu bantu.

11. Kansi monso masidi mu kambwa mu Asa, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye mia Israeli.

12. Mu mvu wamakumatatu ye vwa wangiadulu andi Asa wabaka yela mu malu mandi, ye yela kwakala mbidi angolo; kansi mpeleko yela kwandi katomba Mfumu ko, kansi lusadusu luabadokuta kaka.

13. Asa wayenda vundi kwa mase mandi ye wafwa mu mvu wamakumaia ye mosi wangiadulu andi.

14. Yandi wadiamuswa mu ndiamu yikakukikwempisila mu mbanz'a Davidi, ye yandi watulwa va ntanda wafuluzwa mu nsunga zakubukwa mu kinkete ye nzenzo miampila mu mpila ye ngiokolo yayinene beni yayokwa mu nzitusu andi.

1 Sam. 31: 12. 2 Lus. 21: 19. Yel. 34: 5.

KAPU 17.

Yosafati i ntinu mu Yuda. Vema kwandi kwabiza. Lulendo luandi ye ntuti zandi.

Mwan' andi Yosafati wamvingana kitinu. Yandi wasiamisa lulendo luandi mu kakidila Israeli.

1 Nt. 15: 24. 22: 41.

2. Yandi watula binwani mu mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda ye watula binwani mu nsi a Yuda ye mu mbanza za Efalaimi zabaka sandi Asa.

3. Mfumu wakala ye Yosafati, kadi wayenda nzila zantete zasandi Davidi ye katomba ba Bali ko,

4. kansi watomba Nzambi asandi ye wadiata mu nsikudukusu zandi ye kavana bonso Israeli ko.

5. Nkiangunu Mfumu wasiamisa kitinu mu koko kwandi, ye Yuda diadionsono diavana minkailu kwa Yosafati, ye kimvwama kiandi ye nzitusu andi bianeniva.

1 Sam. 10: 27. 2 Lus. 18: 1.

6. Kibakala kiandi bu kiakudila mu nzila za Mfumu, buna wakatula mpe vuma bianangama ye ba Asela mu Yuda.

7. Mu mvu wantatu wangiadulu andi wafidisa mfumu zandi Bene-Haili, Obadia, Sakalia, Netaneli ye Mikaya mu longa mu mbanza za Yuda,

8. ye balevita bankaka ye yau, i balevita Semaya, Netania, Sebadia, Asaeli, Semilamoti, Yonatani, Adonia, Tobia ye Tob-Adonia; yau banata banganga Elisama ye Yolami.

9. Yau balonga mu Yuda ye banata nkand' amina mia Mfumu; bazieta mu mbanza zazonsono za Yuda ye balonga mu bantu.

10. Mpmagunu watuka kwa Mfumu wabwila bimfumu biabionsono mu nsi

zazungidila Yuda, ye ka bakabuka ntima ko mu nwanisa Yosafati.

11. Ndambu mosi abafilitea banata minkailu kwa Yosafati ye zitu kiamvina biapalata. Mboki mpe bisi Alabia bantuadila bulu biabizio, mafunda nsambodia ye nkama nsambodia zamame me nsambakala ye mafunda nsambodia ye nkama nsambodia zankombo zamakala.

12. Yosafati walutila mu lulendo, vazimunina mbidi alulendo beni. Yandi watunga mavula masiamu ye mbanza zabiayudukwa mu Yuda.

13. Yandi wakala mayudukwa manene mu mbanza za Yuda; binwani, binwani biakikese, kakeba mu Yelusalemi.

14. Yayi ndandasani au, bonso bwakala nzo zamase mau. Mu Yuda mwakala ntuti zazi zamafunda; ntuti Adana ye nkama tatu zamafunda mabinwani biakikese va kimosi ye yandi;

15. mboki ntuti Yohanani ye nkama zole ye lunani luamafunda va kimosi ye yandi;

16. mboki Amasia, mwan' a Sikili, wakivana mu zola kwazola mu salu kia Mfumu, ye nkama zole zamafunda mabinwani biakikese va kimosi ye yandi.

17. Kansi mu Benyamini i baba: Eliada, kinwani kiakikese, ye nkama zole zamafunda va kimosi ye yandi, banata ponza ye nkaku;

18. mboki Yosabadi ye nkama mosi ye lunani luamafunda ye yandi, bakubama mu nwana.

19. Baba i yau basala kwa ntinu; mboki yau batulwa mu mbanza zasiamu kwa ntinu mu Yuda diadionsono.

KAPU 18.

Ngiendolo a Ahabi ye Yosafati ku Alami. Mfwilu a Ahabi.

Yosafati bu kayika wamvwana beni ye nzitusu, wakundana ye Ahabi mu nkwedolo.

2 Nt. 8: 18. 2 Lus. 17: 5. 21: 6.

2. Mu miankaka bu miamana vioka, wakulumuka kwa Ahabi ku Samalia. Ahabi wavondisa, mu diambu diandi ye bantu bakanata, mbidi amameme ye zingombe, ye watonta kunleba mu kwe nwanisa Lamoti mu Ngiladi.

1 Nt. 22: 2 b.

3. Kadi Ahabi, ntinu a Israeli, wavova kwa Yosafati, ntinu a Yuda: Zolele kwaku kwenda yami ku Lamoti mu

Ngiladi? Yandi wantambudila: Mono bonso ngeye ye bantu bami bonso bantu baku! Mono nzolele kunama ku mvita.

4. Kansi Yosafati wavova diaka kwa ntinu a Israeli: Kansi yuvudila dio Mfumu bwabu.

5. Buna ntinu a Israeli wakutikisa bambikudi, nkama ia zababakala ye wavova kwa yau: Tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe, evo ngina bo lembwa? Yau bavutula: Nabaluki kuna; Nzambi una dio vana mu koko kwantinu. 1 Nt. 22: 6.

6. Kansi Yosafati wavova: Ka mwene nani mbikudi wankaka wa Mfumu vava koe, mpasi tualenda yuvula mu yandi?

7. Ntinu a Israeli wavutula kwa Yosafati: Vava vakidi bakala, Mika, mwan' a Yimila, utulenda yuvudila Mfumu; kansi wena kiabelwa kwa mono, kadi kakumbikudilanga vila ko, kansi kubu ntangu zazonsono. Yosafati wavova: Bika ntinu walembeba bo ta.

8. Buna ntinu a Israeli watumisa kotta dianzo andi ye wavova: Savula tuala Mika, mwan' a Yimila.

9. Kansi ntinu a Israeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bavwanda mosi mosi kiandu kiandu, bavwata mwatu miao; bavwanda vuma kiawanguka ku mwelo a Samalia, mbikudi miamionsono bu miabikula vantadisi au.

10. Sidikia, mwan' a Kenana, waki-vangila mpoka zasengwa ye wavova: Ebu buvolele Mfumu: Mu zazi una kudila baalamita ye bana bungana. 1 Nt. 22: 11.

11. Mbikudi miamionsono miabikula lubikulu lumosi ye bavova: Baluka ku Lamoti mu Ngiladi ye una kala vila; Mfumu kibeni una dio vana mu koko kwantinu.

12. Ntumwa wayenda tumisa Mika, wavova kwa yandi ye wata: Bwenina ebu, vo bambikudi mu nwa umosi beti sila ntinu vila; nkiangunu bika mambu maku madedakana ye mayau ye sila ngeye mpe vila.

13. Kansi Mika wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ngina vova mampovele Nzaubi ami kaka.

14. Bu kaluaka kwa ntinu, ntinu wavova kwa yandi: Mika, tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe, evo ngina bo lembwe? Yandi wavutula: Lubaluka kuna, ye luna kala vila; yau bana vewa mu moko meno.

15. Kansi ntinu wavova kwa yandi: Ndikisa kwa ngina kudikisa ndefi, vo

kuna vova mankaka kwa mono ko, kansi makedika kaka mu nkumbu a Mfumu?

16. Buna wavova: Mono yamweni Israeli diadionsono diamwangana va miongo bonso kamba dikondolomvungi. Mfumu wavova: Baba ka babeki mfumu ko; bika bavutuka ku nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi.

17. Buna ntinu a Israeli wavova kwa Yosafati: Kiakukembi koe, vo ndieu kakumbikudilanga vila ko, kansi kubu kaka?

18. Kansi yandi wavova: Nkiangunu luwa mambu ma Mfumu. Mono yamweni Mfumu wweni va kiandu kiandi ye nkangu wawonsono wazulu watalaina ku lueka luandi lualubakala ye ku lumoso luandi.

19. Mfumu wavova: Nani zolele leba Ahabi, ntinu a Israeli, mu kwenda ku Lamoti mu Ngiladi, kidi kabilama kuna? Buna umosi wavova ebu ye wankaka ebu.

20. Vazimunina mpeve yavaika ye yatelama vantadisi a Mfumu ye wavova: Mono nzolele kunleba mu diodio. Mfumu wanyuvula: Bwevi?

21. Yandi wavutula: Mono nzolele vaika ye kala mpeve yamakutu mu nwa miambikudi miandi miamionsono. Bika wanleba mu sa bo, ye ngeye una bo lenda; vaika ye vanga bo!

22. Tala, bwabu Mfumu yambudi mpeve yamakutu yakota mu nwa miambikudi miaku miami, ye Mfumu vovele mama mana kala kubu kwa ngeye.

23. Buna Sidikia, mwan' a Kenana, wafinama ye wabanda Mika va bundi ye wavova: Kadi buna mu nki anzila mpeve a Mfumu yinkatukidi mu moka yaku? Yel. 20: 2. Yos. 18: 22. Mav. 23: 2.

24. Mika wavutula: Ngeye una bo mona lumbu kina kiuna katwa yungusa tuka ku vinga ka vinga mu swama.

25. Kansi ntinu a Israeli wavova: Lubonga Mika ye lunivutula kwa Amoni, mfumu ambanza, ye kwa Yoasi, mwan' antinu.

26. Luvova: Ebu buvolele ntinu: Lukotisa ndieu mu boloko ye lundikila mu dia kwazinkole, nate ye ngina vutuka mu malembe.

27. Mika wavutula: Vo una vutuka malembe, buna Mfumu kavovele mu mono ko. Yandi wavova diaka: Luwa momo, lubantu babonsono.

28. Ntinu a Israeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, babaluka ku Lamoti mu Ngiladi.

29. Ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati: Mono nzolele vuna vwata ye mboki si ngienda nwanina bobo, kansi ngeye lenda vwata miaku mwatu. Buna ntinu a Isaeli wavuna vwata, bu bayenda nwana.

30. Kansi ntinu mu Alami wakamba ntuti zamakalu mandi ye wavova: Ka luna nwanisa muntu wankaka ko, kani wauke vo waunene, kansi ntinu a Isaeli kaka.

31. Ntuti zamakalu bu bamona Yosafati, babanza: Ndienu i ntinu a Isaeli, mboki banzungidila mu kumbwila. Buna Yosafati wasasula kumbu, ye Mfumu wansadisa, Nzambi wabavengula mu yandi.

32. Kadi ntuti zamakalu bu bamona, vo ka i ntinu a Isaeli ko, babangumuka ye bankatukila.

33. Kansi muntu waleka ponza kiandi ye wasika mu vividi watedisa ntinu a Isaeli mu dikulu diakinkuti kiankaku. Buna yandi wavova kwa nkokisi akalu diandi: Vilula kalu wampaikisa mu nkangu, kadi nduele.

34. Mvita yalutila ngolo lumbu kina, ye ntinu a Isaeli watatamana nate ye nkokila mu dongama mu kalu diandi, ye watadisa kwa baalamita; kansi mu ntangu yina yadiminina ntangu, wafwa kwandi.

KAPU 19.

Mambu mandongi mambikudi Yehu. Yosafati watoma sungika nkongodolo amambu.

Kansi Yosafati, ntinu a Yuda, wavutuka mu malembe ku nzo ku Yelusalemi.

2. Buna moni ameso Yehu, mwan' a Hanani, wawaika kwa ntinu Yosafati ye wavova kwa yandi: Kadi kiadimbuka una saduswe? Una zola babelana Mfumue? Nkiangu mu mfumono a Mfumu yikubwidi. 2 Lus. 16: 7.

3. Mwanki diambote diamonwa kwa ngeye mpe, kadi wafukisi ba Asela mu nsi ye watadisi ntim' aku mu tomba Nzambi. 2 Lus. 17: 3 b.

4. Yosafati walengila mu Yelusalemi, kansi mboki wazieta diaka mu bantu, tuka mu Beli-Seba nate ye miongo mia Efalaimi, ye wabavutula kwa Mfumu, Nzambi amase mau.

5. Watumba minkongudidi mu nsi, mu mbanza zazonsono za Yuda zasiamu, mosi mosi mbanza mbanza. 5 Mose 16: 18.

6. Yandi wavova kwa minkongudidi

miomio: Lutala bonso buluvanganga; kadi ka lukongudilanga nkongodolo akimuntu ko kansi nkongodolo a Mfumu, ye yandi wena vana, ntangu ka ntangu yiluna kongudila.

Loma 13: 1 b.

7. Nkiangu nu bika luavumina Mfumu. Lutala monso maluvanganga, kadi kwa Mfumu, Nzambi eto, ka kwenani bulembolo songa ko, ye kaswaswasanga bantu ko, ye katambulanga kinswekila ko.

5 Mose 1: 17. 10: 17. 1 Sam. 16: 7. Yobi 34: 19. Mav. 10: 34. Loma 2: 11. Ngai. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.

8. Mu Yelusalemi mpe Yosafati watumba bankaka mu balevita ye banganga ye bankaka mu bakuluntu banzo zamase na Isaeli mu kongudila nkongodolo a Mfumu ye zenga mabungu. Mboki bu bamana vutuka ku Yelusalemi, 5 Mose 17: 8 b.

9. wabakumba ye wavova: Ebu luna vanga mu vumi kia Mfumu, mu ntima wakwikama ye wakinkwikizi.

10. Yonso yonso ntangu bungu bu dina fundwa vantadisi eno kwa mpangi zeno zikalanga mu mbanza zau, kani mu kongudila bungu diamanga vo bungu diankaka vo nsadulu amina ye nsikudukusu, nkondo ye nsiku, buna luna kubalanga, ka bidi nata nkanu vanta-disi a Mfumu, ye mfumono yina kulubwila ye mpangi zeno. Bobo luna vanga, ka luidi kukinatisa nkanu.

11. Tala, ngudi anganga Amalia una kala nkuluntu eno mu mambu mamonsono ma Mfumu, ye Sebadia, mwan' a Isamaeli, dingizi dianzo a Yuda, mu manbu mamonsono mantinu; balevita bana kala minkengi ku nini' eno. Lukwikama bwabu mu monso maluvanganga, ye Mfumu una kala ye ndieue wena wambote.

KAPU 20.

Mbedoso yanaugitukwa ya Yosafati mu mintantu mu nsi zamunungavi. Luwawanu luandi ye Ahasia.

Mboki bana ba Moabi bayiza ye bana ba Amoni ye ndambu abaamonita ye yau mu nwanisa Yosafati.

2. Bayenda samuna diodio kwa Yosafati ye bavova: Kabu diadinene dieti kwiza kwa ngeye batukidi mu simu diankaka diambu, ku Alami, ye bakilukidi ku Hasasoni-Tamali (i En-Gedi).

3. Buna Yosafati wapamuka ye wa-

tadisa kwa Mfumu ye wantomba; yandi wasamuna mbinunu ansoki mu Yuda diadionsono.

4. Yuda diakutakana mu tomba lusadusu kwa Mfumu; inga, mu mbanza zazonsono za Yuda batuka mu tomba Mfumu.

5. Yosafati watelama mu bundu dia Yuda ye Yelusalemi mu nzo a Mfumu, vantadisi akianzala kiamona,

6. ye wavova:

Mfumu, Nzambi amase meto, keti ngeye i Nzambi mu zulu ye ndieu uyalanga bimfumu biabionsono biabantu bangoi? Mu koko kwaku mwena ngolo ye lulendo; ka mwenani muntu ko ulenda kukakidila.

1 Lus. 29: 12. Mat. 6: 13.

7. Keti i ngeye, u Nzambi eto, waku-ba bisi nsi yayi mu bantu baku Isaeli ye wavana yo kwa nkun' a Abalahami, i nkundi aku, mu ntangu yikayimani?

8. Bayambulwa bakala vava, ye bakutunga kinlongo vava, kwa nkumbu aku, bu bavova:

9. vo buma bwambi buna kutubwila, sabala, ndongi vo vunga vo malema, buna tuzolele telama vantadisi anzo yayi ye vantadisi aku, kadi nkumbu aku yena mu nzo yayi; yeto tuzolele kubokila mu nzungu zeto, ye buna una wa ye sadisa.

1 Nt. 8: 33 b., 37 b. 2 Lus. 6: 24 b., 28 b. 7: 13 b.

10. Nkianguu tala bwabu bana ba Amoni ye Moabi ye bantu mu miongo mia Seili, i nsi yiwalembwa yambudila Isaeli bavioka, bu batuka mu nsi a Ngipiti, ye mu diambu diodio bayenda nzila yankengo ye babakatukila ye ka bababunga ko—

5 Mose 2: 4 b. 9: 19.

11. tala, bonso bubatuvutudilanga bwabu, bu beti kwiza mu kutukuba mu nsi yayi, i mwilu aku yiwatuvana mu vwa.

12. Ngeye, Nzambi eto, kuna kubakongudila koe? Kadi ka tulendele lekwa ko mu kabu diadi diadinene dieti kwiza kwa yeto, ye yeto kibeni ka tuzaidi ko momo matuna vanga, kansi kwa ngeye meso meto meti tala.

Lumb. 121: 1.

13. Yuda diadionsono diatelama vana vantadisi a Mfumu ye bana bau banswa, bakazi bau ye bana bau bababakala.

14. Buna mpeve a Mfumu yayambama mu kati diabundu va Yahasieli, mwan' a Sakalia, mwan' a Benaya, mwan' a Yengieli, mwan' a Matania, i nlevita mu bana ba Asafi,

15. ye yandi wavova: Lutala diadi

lubabonsono mu Yuda ye lubisi Yelusalemi ye ngeye ntinu Yosafati. Ebu buvolele Mfumu kwa yeno: Ka muntu ko mu yeno una tina ye kala wonga mu diambu diakabu diodio diadinene, kadi mvita ka i yeno ko, kansi ya Nzambi.

16. Lukulumuka mbazi kwa yau. Buna bana baluka va nzanz' a Hasi, ye luna kubabwabana ku nsuk' andimba vantadisi ansi yankatu ya Yelueli.

17. Kansi buna ka i diambu dienoko mu nwana ko. Luna vaika kaka ye telama napi ye tala, bonso Mfumu una kuluvulusa, yeno mu Yuda ye Yelusalemi. Ka lutinani ko ye ka lukalani wonga ko. Luvaiika mbazi kwa yau, ye Mfumu una kala yeno.

2 Mose 14: 13 b.

18. Buna Yosafati wayinimisa zizi va ntoto, ye Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi bafukama kwa Mfumu ye basambila Mfumu.

19. Balevita mu bana bakehatita ye bakolaita batelama ye basika Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu ndinga yayinene ye yangolo.

20. Kansi nsuka nabu bayenda ku nsi yankatu ya Tekoa. Bu bavaika, Yosafati watelama ye wavova: Lungwila, yeno mu Yuda ye yeno lubisi Yelusalemi. Lulekila Mfumu, Nzambi eno, minu ye luna baka luvuvumu. Luleka minu mu mbikudi miandi, buna luna kala vila.

Yes. 7: 9.

21. Bu kamana yuvula nduengoso kwa bantu, wakubika babakala bana yimbila mu zitisa Mfumu ye mu kunsika mu mwatu mianlongo, bu bana vita ku ntu ankangu abinwani, bu bana vova: Lutonda kwa Mfumu, kadi nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

Lumb. 106: 1. 136: 1.

22. Bu babadika nkunga ye masika, Mfumu ntumbu yambula bana ba Amoni, Moabi ye bantu batuka mu miongo mia Seili bayiza nwanisa Yuda, babwilwa ku manima mau; yau babeduswa.

23. Bana ba Amoni ye Moabi banangumukina bantu batuka mu miongo mia Seili, ye bababunga ye bababunguzula, ye bu bamana sukisa bantu batuka mu miongo mia Seili, basalasana mu vondasana.

Nkong. 7: 22. 1 Sam. 14: 20.

24. Yuda bu dialuaka va nianza valenda tonunwa nsi yankatu, ye batadisa ku kabu diamintantu, tala, buna babindalala bafwa va ntoto, ye ka muntu ko watabuswa.

25. Yosafati bu kayenda koko ye bantu bandi mu pela ye baka bintani kwa yau, buna bamona mbongo kuna mu mbidi akunku ye nitu zafwa ye lekwa biantalu ye babonga biabingi beni ye balemmana bio nata. Batatamana pela mu lumbu tatu; i bobo bwakadila bintani biabingi.

26. Kansi mu lumbu kiaia bakutakana mu ndimb' a Belaka; muna basika Mfumu, ye mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu ndimb' a Belaka,¹ bonso buubikwanga nate ye bwabu.

27. Mboki babakala babonsono ba Yuda ye Yelusalemi, ye Yosafati ku ntu, bavutuka mu kiese ku Yelusalemi; kadi Mfumu wabakubikila kiese mu diodio diawangwa kwa ntantu miau.

28. Bakota mu Yelusalemi mu pesalata, nsambi zansinga, ye mpungi ye bayenda ku nzo a Mfumu.

29. Mpmaku watuka kwa Nzambi wabwila biinfumu biabionsono bianzenza, bu bawu, vo Mfumu wanwanisa ntantu mia Isaeli.

30. Kimfumu kia Yosafati kiabaka luvuvumu, kadi Nzambi andi wanyambula kakala naswi mu tueka tuatonsono.

31. Yosafati wayala Yuda. Yandi wakala makumatatu ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Asuba, mwana wankento wa Silihi.

32. Yandi wayenda nzil' asandi Asa, kavengama yo ko, bu kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu.

33. Kansi kakatula vuma bianangama ko ye bantu ka banana tadi-antima miau kwa Nzambi amase mau ko.

34. Monso masidi mu kambwa mu Yosafati, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu lua Yehu, mwan' a Hanani, lubundane ye nkand' antinu mia Isaeli.

35. Kansi mboki Yosafati, ntinu a Yuda, wawawana ye Ahasia, ntinu a Isaeli, mpeloko ndieu wadimbuka mu mavanga mand; bayandi bawawana mu tunga nzaza zina kwenda ku Talasi.

36. Yau batunga zinzaza ku Esioni-Ngebeli.

37. Buna Elieseli, mwan' a Dodava, ku Malesa, wabikula kwa Yosafati, bu kavova: Bu uwawane ye Ahasia, buna Mfumu una vunzikisa salu kiaku. Ndambu azinzaza zatiabuzuka, ye zalemmana kwenda ku Talasi.

¹ mb. naikulu.

KAPU 21.

Yolami i ntinu a Yuda. Mvita ye Edomi. Nsonokono yasonika mbikudi Elia. Mvutulu andinda kwa Yolami.

Yosafati wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa va mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' audi Yolami wamvingana kitinu.

1 Nt. 22: 51. 2 Nt. 8: 16.

2. Yandi wakala zimpangi, bana ba Yosafati: Asalia, Yehieli, Sakalia, Asaliahu, Mikaeli ye Sefatia; buna bena i bana bababakala ba Yosafati, ntinu a Isaeli.

3. Se diau wabavana nkailu miaminene mu palata ye wola ye lekwa biantalu, mboki mpe mbanza zasiamu mu Yuda; kansi kitinu wavana kio kwa Yolami, kadi i nsemokono andi.

4. Yolami bu kanana tambula kitinu kiasandi ye wasiamina kio, buna wabema mpangi zandi zazonsono mu sabala, ye mpe madingizi mankaka mu Isaeli.

5. Yolami wakala makumatatu ye mvu miolo, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi.

2 Nt. 8: 17 b.

6. Kansi yandi wayenda nzila zantinu mia Isaeli, bonso bwavanga nzo a Ahabi, kadi mwana wankento wa Ahabi i nkazi andi; yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

7. Kansi Mfumu kazola bunga nzo a Davidi ko mu diambu dialuwawanu lolu lukawawasa ye Davidi ye bonso bukasila, i diadi vo si kayambudila vo yandi ye bana bandi bana kala mwinda mu ntangu zazonsono.

2 Sala. 7: 12 b. 21: 17. 1 Nt. 11: 36. 1 Nt. 15: 4. 1 Lumb. 132: 11, 17.

8. Mu lumbu biandi Edomi diasotuka mu lulendo lua Yuda ye bakiyadisa ntinu.

2 Nt. 8: 20 b.

9. Buna Yolami wayenda kuna ye ntuti zandi ye makalu mand mamonsono mamvita. Mu fuku wabwila baedomita bamana kunzungidila, ye wababedisa ye ntuti zamakalu mau.

10. Buna Edomi diasotuka mu lulendo lua Yuda ye bavambana nate ye bwabu. Mu ntangu yina Libina mpe diasotuka mu lulendo luandi, bu kasisa Mfumu, Nzambi amase mau.

11. Yandi mpe watunga vuma bianangama va miongo mu Yuda ye wasindisidila bo bisi Yelusalemi mu kinsuza ye wasindisila Yuda.

12. Kansi nsonokono yayiza kwa yandi yatuka kwa mbikudi Elia bonso

bwabu: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi asaku Davidi: Tala, ngeye kwenele nzila zasaku Yosafati ko vo nzila za Asa, ntinu a Yuda,

13. kansi wendele nzila zantinu mia Israeli ye sindisidi Yuda ye bisi Yelusalemi mu kinsuza, mpila mosi bonso nzo a Ahabi wabasindisidila bo; ngeye wabema mpe mpanji zaku, i bakala mu nzo asaku bakulutula.

14. Nkianguu Mfumu una bafika bantu baku mu mbafukulu yayinene ye mpe bana baku ye bakazi baku ye biabionsono biuvwidi;

15. ngeye kibeni una bwilwa yela kwangolo, i yela mu ndia miaku, kwangolo beni, ye ndia miaku mina vaika mu diambu diayela; bobo buna kadila ntama beni.

16. Mfumu wasikimisa mpeve abafilista kwa Yolami ye bisi Alabia bafinangana ye bisi Etiopia,

17. yau bayenda baluki ku Yuda ye bakota muna ye bakatula mbongo zazonsono zakala mu nzo akitinu, mboki mpe bana bandi bababakala ye bakazi bandi ye kasisulwa bana bankaka bababakala ko kansi mwan' andi wanneke Yoahasi.

18. Momo mamonsono bu mamana vioka, mboki Mfumu wambafika yela kwalembunwa bukwa mu ndia.

19. Ntama beni, mvu miole bu miavioka, buna ndia miandi miavaika mu diambu diayela, ye wafwa mu usongo miangolo; kansi bantu bandi ka bayokisa ngikolo mu nzitusu andi ko, bonso bubavanga mu mase mandi.

1 Sam. 31: 12. 2 Lus. 16: 14. Yel. 34: 5.

20. Yandi wakala makumatatu ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi. Yandi wakatuka ye kamonwa kingunda ko, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi, kansi ka mu ndiamu zantinu ko.

2 Lus. 21: 25. 28: 27.

KAPU 22.

Ahasia i ntinu mu Yuda. Wavoundwa kwa Yehu. Atalia wakiyadisa nyadi wankento mu Yuda.

Bisi Yelusalemi bavanga Ahasia, mwan' andi wanneke, ntinu mu yandi; kadi makota mamonsono mabemwa kwa kabu diamintani miayiza ye bisi Alabia ku tua. Buna Ahasia, mwan' a Yolami, wakala ntinu mu Yuda.

2 Nt. 8: 25 b.

2. Makumaia ye mvu miole miakala

ye Ahasia, bu kakala ntinu, ye wayala mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu anibut' andi i Atalia, mwana wankento wa Omili.

3. Yandi mpe wayenda nzila zanzo a Ahabi, kadi mbut' andi i nluengisi andi mu ludimbuku.

4. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu bonso nzo a Ahabi; kadi kuna kabaka nluengisi miandi, i mbivusu kwa yandi, sandi bu kafwa.

5. I nduengoso zau zikanama, bu kayenda ye Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu mu Alami, ku Lamoti mu Ngiladi. Kansi Yolami waluekwa kwa baalamita.

6. Buna wavutuka ku Yisileli mu niakisa vwa biobio bikabaka ku Lama, mu mvita ye Hasaeli, ntinu mu Alami Asalia, mwan' a Yolami, ntinu a Yuda, wakulumuka mu bumina Yolami, mwan' a Ahabi, mu Yisileli, bu kakala yela.

2 Nt. 9: 16.

7. Kansi mu mbungulu a Ahasia Nzambi wavanga, vo yandi una kwenda kwa Yolami. Kadi bu kaluaka kuna, wawaika ye Yolami kwa Yehu, mwan' a Nimisi wakusa Mfumu mu fukisa nzo a Ahabi.

2 Nt. 9: 1 b.

8. Yehu bu kavangila nzo a Ahabi, bonso bwakala nzengolo au, wabwabana ye madingizi mankaka ma Yuda ye bana bababakala bampangi za Ahasia bakala mu salu kia Ahasia, ye wababema.

2 Nt. 10: 12 b.

9. Yandi watomba Ahasia; bankamata kukaswana mu Samalia, ye bantuala kwa Yehu ye bamvonda. Kansi mboki bandiamisa, kadi bavova: Mwanki yandi i mwan' a Yosafati watomba Mfumu mu ntin' andi wamvimba. Mboki ka mwakala muntu ko mu nzo a Ahasia walenda baka kitinu.

2 Nt. 9: 27 b.

10. Atalia, mbut' a Ahasia, bu kaza-ya, vo mwan' andi wafwa, watelama ye wafukisa butu biabionsono biantinu mu nzo a Yuda.

2 Nt. 11: 1 b.

11. Kansi bana bantinu bu bana voundwa, Yosabati, mwana wankento wantinu, wabonga Yoasi, mwan' a Ahasia, ye wankatula mu nsweki, bu kankotisa ye nyemiki andi mu vinga kiandeka; muna Yosabati, mwana wankento wantinu Yolami, nkazi anganga Yoyada, —kadi yandi i busi kia Ahasia—wansweka mu Atalia, mpasi kana kuvondwa ko.

12. Mboki yandi wakala yau mu

nzo a Nzambi mukaswama mu mvu nsambanu, Atalia bu kayala mu nsi.

KAPU 23.

Nganga Yoyada wavanga Yoasi ntinu ye wavonda Atalia.

Kansi mu mvu wansambodia Yoyada wabaka kibakala ye wawawana ye ntuti zazinkama Asalia, mwan' a Yelohami, Isamaeli, mwan' a Yohana-ni, Asalia, mwan' a Obedi, Maseya, mwan' a Adaya, ye Elisafati, mwan' a Sikili.

2 Nt. 11: 4 b.

2. Mboki yau bazieta mu Yuda ye bakutikisa balevita mu mbanza zazonsono za Yuda, mpe bakuluntu banzo zamase ma Isaeli, ye baluaka ku Yelusalemi.

3. Bundu diadionsono diawawasa luwawanu ye ntinu mu nzo a Nzambi. Yoyada wavova kwa yau: Mwan' antinu una kala ntinu bwabu, bonso bwavova Mfumu mu bana ba Davidi.

2 Sam. 7: 12 b. 2 Lus. 21: 7.

4. Nkiangunu i diadi diluna vanga: buku kiatatu mu yeno, i banganga ye balevita bavingananga mu kenga mu lumingu, bana kenga va bivaka.

5. buku kiatatu ku nzo akitinu ye buku kiatatu ku mwelo wa Yesodi; bantu babonsono bana kala va bianzala biano a Mfumu.

6. Kansi ka muntu wankaka ko, kansi banganga ye balevita beti sala bana kota mu nzo a Mfumu; yau balenda kota, kadi bena bavedila. Kansi bantu bankaka babonsono bana keba mabakembi Mfumu mu keba.

7. Balevita bana zungidila ntinu, muntu muntu ye luazu biandi mu koko; vo muntu zolele puka mu nzo, una vonda. Yeno luna nama ntinu, kani una kota vo vaika.

8. Balevita ye Yuda diadionsono bavanga mamonsono mabakamba nganga Yoyada; muntu muntu mu yau banata babakala bau, yau bana vingana mu kenga mu lumingu ye yau bana katuka vana mu lumingu; kadi nganga Yoyada kayambula kabu dialembwa sala ko.

9. Nganga Yoyada wavana ntuti zazinkama madingo ye nkaku biampila mu mpila biavwa ntinu Davidi, ye biakala mu nzo a Nzambi.

10. Yandi wakubika bantu babonsono, muntu muntu ye luazu kiandi mu koko, tuka mu ndambu yalubakala lua-

nzo nate ye ku ndambu yalumoso luanzo mu ntini yadisalu ye ku nzo, kinzungidila ye ntinu.

11. Mboki bavaikisa mwan' antinu ye bamvika kolola ye bantela kimbingi ye bamvanga ntinu; Yoyada ye bana bandi bankusa ye baboka: Bika ntinu kavuka!

5 Mose 17: 18 b.

12. Atalia bu kawa mbokolo abantu, bu basavula ye bazitisa ntinu, buna wakota mu nzo a Mfumu kwa bantu.

13. Buna vana wamona ntinu utelamene va vuma kianangama ku mwelo ye zintuti ye nsiki miampungi va lueka luantinu, ye bonso bweti yangalala tuti diadionsono diabantu ye basika mpungi, ye bonso bwatidisa minyimbidi mu nsambi zau nkunga wanzitusu. Buna Atalia watiauna mvwatu niandi ye waboka: Ndekolo amfundu, ndekolo amfundu.

4 Mose 10: 10. 2 Nt. 23: 3. 1 Lus. 25: 1.

14. Kansi nganga Yoyada wayambula ntuti zazinkama batuadisa kabu bavaika, ye wavova kwa yau: Lumvika va kati ye minlonga, ye vo muntu una kunnama, lenda vondwa mu sabala. Kadi nganga yakivovila, vo ka balendi kumvonda mu nzo a Mfumu ko.

15. Buna bansadisila nzila, ye bu kaluaka kuna kukutulwanga mu mwelo wa Kavalu mu nzo akitinu, bamvonda kuna.

16. Yoyada wawawasa luwawanu va kati ye yandi ye bantu babonsono ye ntinu, vo bana kala bantu ba Mfumu.

17. Bantu babonsono bayenda ku vwala dia Bali ye batulula dio ye babula masalu ye biteki; Matani, ngang' a Bali, babema va ntadisi amasalu.

18. Mboki Yoyada watumba minke-ngi mu nzo a Mfumu ye wavana salu kiokio kwa nganga zalevita zakabwa mu makabu kwa Davidi mu salu kiano a Mfumu, mu yoka nkailu miangio-ka kwa Mfumu, bonso bwasonukwa mu mina mia Mose, mu mayangi ye minkunga, bonso bwakubika Davidi.

3 Mose 1: 3 b. 1 Lus. 23: 27 b. 24: 3 b.

19. Yandi watula nkengi miamilelo ku mielo mianzo a Mfumu, mpasi muntu kana kota ko usumukini mu diambu.

20. Yandi wanata ntuti zazinkama ye yau mu bantu balutidi yindu ye lulendo ye tuti diadionsono diabantu ye wakatula ntinu mu nzo a Mfumu, ye bakota mu nzo akitinu mu mwelo wa ku ntandu; bavwandisa ntinu va kiano kiakitinu.

21. Tuti diadionsono diabantu diayangalala, ye tengo-tengo ka diakala mu mbanza ko. Kansi Atalia wavondwa mu sabala.

KAPU 24.

Yoasi i ntinu mu Yuda. Ngionzoko mu kubika vuala. Yoasi wasotuka mu Mfumu. Mbikulu a Sakalia. Ngindolo abaalamita ku Yelusalemi. Yoasi wavondwa mu ndekolo amfundu.

Yoasi wakala mvu nsambodia, bu kakala ntinu, ye wayala mu makumaia mamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Sibia, ku Beli Seba.

2 Nt. 12: 1 b.

2. Yoasi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, ntangu yina yakala nganga Yoyada moyo.

3. Yoyada wantombila bakazi bole, ye yandi wabuta bana bababakala ye babakento.

4. Mboki Yoasi wabanza mu ntim' andi mu londa nzo a Mfumu.

5. Yandi wakutikisa banganga ye balevita ye wavova kwa yau: Luenda mvu ka mvu ku mbanza za Yuda ye luyonzika bivanza mu Isaeli diadionsono mu kubika nzo a Nzambi eno, ye luna vanga diambu didio mu nswalu. Kansi balevita ka basampuka ko.

6. Buna ntinu watumisa ngudi anganga Yoyada ye wavova kwa yandi: Mu nkama kuyambudi balevita bafutisa mpaku mu Yuda ye Yelusalemi ko, i yina yatula sielo kia Mfumu, i Mose, ye i yina yina vana bundu dia Isaeli ku vuala diakoto diakinbangi?

2 Mose 25: 5 b.

7. Kadi bana bababakala ba Atalia, i nkento wakiadimbuka, babungidi nzo a Nzambi; inga, biabionsono biabiekulwa nzo a Mfumu basadidi kwa ba Bali.

8. Mu diambu diantumunu antinu mboki bavanga nkela ye batula yo ku mbazi amwelo anzo a Mfumu.

9. Basamunamu Yuda ye Yelusalemi, vo mpaku yina yatuikwa Isaeli kia sielo kia Nzambi, i Mose, mu nsi yankatu, yina vewa kwa Mfumu.

2 Mose 30: 12 b. 3 Mose 27: 2 b.

10. Madingizi mamonsono ye bantu babonsono banata bivanza mu kiese ye batuba bio mu nkela, nate ye biabionsono biayonzukwa.

11. Ntangu bu yayiza, vo nkela mu moko mabalevita yina natwa kwa ndedisi miasodisa ntinu, ye yau bu bamo-

na, vo vanza biabingi biakala mu yau, buna nsoniki a ntinu ye nkengi angundi anganga bayiza bukula nkela, mboki bavutula yo ku vuma kiandi. Ntama ntama bavanga bobo ye bayonzika nibidi abivanza.

12. Mboki ntinu ye Yoyada bavana bio kwa yau bana sala bisalu mu nzo a Mfumu; yau batomba nteti miamatadi ye sadi bianti mu londa nzo a Mfumu, mpe ngangula zasengwa ye zansongo mu kubika nzo a Mfumu.

13. Yau basala bisalu bavanga bo nswalu, ye salu biavangama mu moko mau ye bakubika nzo a Nzambi, bonso buyateka kala ye bavanga yo yambote.

14. Bu bamana, banata vanza biasadidila kwa ntinu ye Yoyada; biavangulwa biwumbwa ku nzo a Mfumu, wumbwa biansadulu mu nsambulu ye minkailu, malonga ye wumbwa biankaka biawola ye biapalata. Bayoka nkailu miangioka mu nzo a Mfumu ntangu zazonsono, ntangu yina yakala Yoyada moyo.

15. Kansi Yoyada wanuna ye wayukuta mu vumuna ye wafwa; nkama mosi ye makumatatu mamvu miakala yandi, bu kafwa.

16. Bandiamisa mu mbanz' a Davidi va mintinu, mu diambu dia bu kavanga makala mambote kwa Isaeli ye kwa Nzambi ye nzo andi.

17. Kansi Yoyada bu kafwa, madingizi ma Yuda mayiza ye bafukama kwa ntinu; buna ntinu wabawila.

18. Basisa Mfumu, Nzambi amase mau, ye basadila ba Asela ye teki biankaka. Buna mfwemono yabwila Yuda ye Yelusalemi mu nkanu mibakituadisila.

19. Yandi wafidisa bambikudi mu yau mu kubavutula kwa Mfumu; yau babaluengisa, kansi ka bwila bo ko.

20. Kansi Sakalia, mwan' anganga Yoyada, wawikwa ngolo zampeve ya Nzambi, ye yandi watelama vantadisi abantu ye wavova kwa yau: Ebu buvele Nzambi: Mu nkama lutululanga nsikudukusuza Mfumu, ye lunalem bana toma nitu? Bu lusieidi Mfumu, yandi mpe una kulusia.

Nkong. 6: 34. 1 Lus. 12: 18. Luk. 24: 49.

21. Buna banlekila mfundu ye bavonda mu matadi, bonso bwatumu ntinu, va kanzala kianzo a Mfumu.

Mat. 23: 35.

22. Kadi ntinu Yoasi kabanzila zola koko ko kwasonga Yoyada, sandi, kansi wabema mwan' andi. Kansi

ndieu wavova mu ntangu amfwile andi: Bika Mfumu katala bo ye tomba bo.

23. Mvu bu wamana vioka, nkangu wabaalamita wayiza konki kwa yandi ye baluaka ku Yuda ye ku Yelusalemi ye bafukisa mu bantu inadingizi mamonsono inabantu. Bintani biabionsono bibabaka bafidisa kwa ntinu ku Damasko.

24. Kadi nkangu wabaalamita wayiza ntangu yina, mpeleko wakala bantu bafuma mu ntalu, kansi Mfumu wavana nkangu wakala ntalu yayinene mu moko mau, bantu bu basisa Mfumu, Nzambi amase mau. Buna bavangila Yoasi, bonso bukazengulwa.

25. Bu bakatuka kwa yandi—kadi bansisa mu yela kwangolo—sielo biandi bianlekila mfundu, bu katengula menga mabana ba Yoyada, nganga, ye bambema va ntand'andi; buna wafwa. Yandi wadiamuswa mu mbanz' a Davidi; mwanki kadiamuswa mu ndiamu zamintinu ko.

2 Lus. 21: 20. 28: 27.

26. Yau banlekila mfundu i Sabadi, mwan' a Simati, i nkento waamonita, ye Yosabadi, mwan' a Similiti, i nkento wamaobita.

27. Kansi mu bana bandi bababakala ye mbikulu zina zazingi zikakambwa ye mu nkubukulu anzo a Nzambi, mu mau mwasonukwa mu "Mbangufulu a Nkand' amintinu." Mwan' andi Amasia wamvingana kitinu.

2 Lus. 13: 22.

KAPU 25.

Amasia i ntinu mu Yuda; wavonda mvondi miasandi. Wakubika nkangu abinwani. Wabedisa baedomita. Wanwanisa Yoasi, ntinu a Isaeli, kansi wabeduswa. Wavondwa mu ndekolo amfundu.

Amasia wakala makumole ye myu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye vwa diamvu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yoadani, ku Yelusalemi.

2 Nt. 14: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, kansi ka mu ntim' andi wamvimba ko.

3. Kitinu kiandi bu kiamana siana, wavondisa mu sielo biandi bina biabema sandi, i ntinu.

2 Lus. 24: 25.

4. Kansi bana bau kavonda ko, kansi wavanga, bonso bwakambwa mu nkand' amina mia Mose mukambanga Mfumu, bu kavovele: Mase ka bana fwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana fwa mu diambu diamase ko, kansi

muntu muntu una fwila mu mandi masumu.

5 Mose 24: 16. Yeh. 18: 20.

5. Amasia wakutikisa bana ba Yuda ye wayambula bakubama, bonso bwakala nzo zau zamase, bonso bwakala ntuti zau zamafunda ye zazinkama, Yuda ye Benyamini babonsono. Mboki watanga yau bakala makumole mamvu vo baviokele mo ye wamona, vo bakala nkama tatu zamafunda mababakala basolwa balenda nwana, balenda sadila madionga ye nkaku.

4 Mose 1: 3.

6. Mboki watomba mu Isaeli nkama mosi amafunda mabinwani biakikesa mu nkama atalenta biapalata.

7. Kansi muntu wa Nzambi waluaka kwa yandi ye wavova: Untinu, kuyambulani nkangu a Isaeli wayenda yaku ko, kadi Mfumu kenani ye Isaeli ko, kabu diodio diabana ba Efalaimi.

8. Kansi ngeye kibeni kaka una kwenda. Vanga bo, wenda mu kibakala ku mvita! Nga Nzambi una kubwisa mu mintantu; kadi Nzambi lenda sadisa ye bwisa.

9. Amasia wavova kwa muntu wa Nzambi: Kansi buna bwe buna kala mu nkama yina yatalenta yimpeni kwa kabu ditukidi mu Isaeli? Muntu wa Nzambi wavutula: Mfumu vele lenda lutila kuvana ye biobio.

10. Buna Amasia wavambisa kabu diayiza kwa yandi diatuka ku Efalaimi, ye wabasindika. Mu diambu diodio bafweimina Yuda beni ye bavutuka ku nzo zau mu nganzi.

11. Kansi Amasia wabaka kibakala ye wanata bantu bandi ye wayenda ku ndimb' a Mungwa ye wavonda mu bana ba Seili kumi diamafunda.

2 Nt. 14: 7.

12. Bana ba Yuda babaka mu kinkole kumi diankaka diamafunda mabantu bavumuna; yau babatuala ku luzuba luamongo ye wabanenguna va luzuba luamongo, ye buna bena bakosakana.

13. Kansi yau bakala mu kabu dina diavutula Amasia ye ka diayambulwa mu kwenda yandi ku mvita ko, bayenda pedi mu mbanza za Yuda, tuka ku Samalia nate ye ku B-te-Holoni; bavonda mafunda matatu mu bisi nsi ye babaka bintani biabingi.

14. Amasia bu kavutuka mu mbedoso andi mu baedomita, wanata nzambi zabana ba Seili ye wabatedimisa bonso nzambi zandi; yandi wasambila vantadisi au ye wakwikila zo biamfwitisila mwisi.

15. Buna nganzi za Mfunu zakwama

kwa Amasia, ye yandi wamfidisa mbi-kudi; ndieu wavova kwa yandi: Mu nkiana utombanga nzambi zabantu bobo, mpeleko balembara tanina bau bantu mu koko kwaku?

16. Ndieu bu kavova bobo kwa yandi, buna wamvutndila: Yeto tukutumbidi nluengisi antinue? Yambula, vo kuzolele ko, vo una vondwa. Buna mbikudi wayambula ye wavova: Bwabu nzaidi, vo Nzambi tunguni mu kubunga, bu uvanganga bobo ye kuzolele wa nduengoso ami ko.

17. Amasia, ntinu a Yuda, wavovana manenga manduengoso ye wafidisa nsamu kwa Yoasi, mwan' a Yoahasi, mwan' a Yehu, ntinu a Isaeli, ye watumu: Wiza tuanwana.

2 Nt. 13: 12. 14: 8 b.

18. Kansi Yoasi, ntinu a Isaeli, watuma kwa Amasia, ntinu a Yuda ye wavutula: Nti ampanga va Lebanoni wafidisa ntumwa kwa nseleli va Lebanoni ye watuma: Kwedisa mwan' aku wankento kwa mwan' ami wabakala. Kansi bulu biansi va Lebanoni biavio-ka nti ampanga ye badiatikisa wo.

19. Ngeye weti banza, bonso buwabedisila Edomi, ye mu diambu diodio weti yandila mu ntim' aku ye zolele baka nzitusu wankaka diaka. Kansi kala ku nzo aku bwabu. Mu nkiana una kwikila kubu, ngeye kibeni ye Yuda va kimosi ye ngeye mu mbwila?

20. Kansi Amasia kawila bo ko, kadi Nzambi wavanga bo, kidi bavewa mu moko mamintantu, bu batomba nzambi za Edomi.

21. Buna Yoasi, ntinu a Isaeli, wayenda, ye banwanasana, yandi ye Amasia, ntinu a Yuda, ku Bete-Semesi mu Yuda.

22. Bayudayo babeduswa kwa baisa-elita ye bataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto.

23. Amasia, ntinu a Yuda, mwan' a Yoasi, mwan' a Yoahasi, wabakwa kinkole ku Bete-Semesi kwa Yoasi, ntinu a Isaeli. Ndieu bu kantuala ku Yelusalemi, watulula ndambu alumbu lua Yelusalemi, tuka ku mwelo wa Efalaimi nate ye ku mwelo wa Pone, nkama ia zamfwoko.

24. Yandi wabonga wola ye palata biabionsono ye wumbwa biabionsono biakala mu nzo a Nzambi kwa Obed-Edomi, ye mbongo zanzo akitinu, mboki mpe bantu mu ntadulu; mboki wavutuka ku Samalia.

1 Lus. 26: 15.

25. Kansi Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, wakala moyo mu kumi ye mvu ntanu landila mfwilu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli.

2 Nt. 14: 17 b.

26. Monso masidi mu kambwa mu Amasia, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli.

27. Kasi ye ntangu yina yavengama-na Amasia mu Mfumu, walekulwa mfundu mu Yelusalemi ye wakatwataba ku Lakisi. Buna babakala bafiduswa ku Lakisi mu kunlanda, ye yau bamvonda kuna.

28. Mboki wakatulwa kuna mu bakavala ye wadimuswa va mase mandu mu ngudi ambanza za Yuda.

KAPU 26.

Usia i ntinu mu Yuda. Nkangu andi abinwani ye lulendo luandi. Ndimbulu andi aminu kwa Mfumu ye bwazi bwandi.

B Usia babonsono mu Yuda babonga Usia wakala kumi ye mvu nsambanu ntangu yoyo, ye banvingisa kitinu mu sandi Amasia.

2 Nt. 14: 21 b.

2. Yandi watungulula Eloti ye watula dio diaka kuni a Yuda, ntinu bu kakiyendila vundi kwa mase mandu.

3. Usia wakala kumi ye mvu nsambanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumatanu ye mvu miolo mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yekilia, ku Yelusalemi.

2 Nt. 15: 2 b.

4. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, mpila mosi bonso bwavanga sandi Amasia.

2 Lus. 25: 2.

5. Yandi watomba Nzambi, ntangu yina yakala Sakalia moyo, i yandi wazaya mona-meso ma Nzambi. Ntangu yina yikatomba Mfumu, Nzambi wantomisa nitu.

6. Yandi wayenda nwanisa bafilitea ye watulula tumbu tua Ngati ye Yabane ye Asadodi, ye watunga zimbanza mu nsi a Asadodi ye mwankaka mu nsi abafilitea.

7. Nzambi wansadisa kwa bafilitea ye kwa bisi Alabia bakala mu Ngulibali, ye kwa baneunita.

8. Baamonita bakatwa vana minkailu kwa Usia, ye kumu kiandi kiayenda nate ye ku Ngipiti, kadi wayika mbidi atulendo.

9. Usia watunga nzo zayongi mu Yelusalemi va ntandu amwelo wa Nsuka ye va ntandu amwelo wa Ndimba

ye va ntandu a Konko ye watunga zo siamu. Neh. 8: 19, 24.

10. Yandi watunga mpe nzo zayongi mu nsi yankatu ye watima nto zazingi, kadi wakala bulu biabingi mu nsi yakuluka ye mu ndimba. Sadi biantoto ye biamavia mavinia biakala yandi mu miongo ye mu ndimba mialubutu, kadi wakala nkundi asalu kiamavia.

11. Usia wakala ye nkangu abinwani wayenda nwana mu makabu makabwa, makala bantu bavangulwa mu ntangulu kwa nsoniki Yengueli ye nkengi Maseya, ku nini' a Hanania, umosi mu ntuti zantinu.

12. Ntalu yamvimba yabinwani biakikesa biakala bakuluntu banzo zamase, yakala mafunda mole ye nkama sambanu.

13. Yau bayala nkangu abinwani wakala nkama tatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu zababakala banwana mu ngolo ye kibakala, ye bakala lusadusu luantinu kwa mintantu.

14. Usia wavana nkangu wau wawonso no nkaku, madinga, mpu zankaku, binkuti biankaku ye ponza, ye mpe matadi mandakasa.

15. Yandi wavangisa mu Yelusalemi lekwa biandwanina biamakani maki-nkete mu tula mu nzo zayongi ye va nsuka zatumbu mu sikila bio toto ye matadi mamanene. Kumu kiandi kiamwangana nseke, kadi wasaduswa bwanngitukulu mu baka lulendo.

16. Kansi bu kabaka lulendo, ntim' andi wayanda, ye wavanga makala mambungulu, ye wadimbula minu kwa Mfumu, Nzambi andi, ye wakota mu vwala dia Mfumu mu kwika biamfwitisila mwisi va salu diamfwitisila mwisi.

17. Buna nganga Asalia wanlanda, lunani luabanganga ba Mfumu bannama, babakala bakondwa bunkuta.

1 Lus. 6: 10.

18. Yau bayenda kwa ntinu Usia ye bavova kwa yandi: Usia, ka i salu kiau ko mu kwika biamfwitisila mwisi kwa Mfumu, kansi kiwili kwa banganga, bana ba Aloni babiekwa mu kwika biamfwitisila mwisi. Vaika mu kinlongo, kadi udimbudi minu, ye ka buna tukila nzitusu kwa ngeye kwa Mfumu Nzambi ko.

2 Mose 30: 7 b. 4 Mose 18: 7 b.

19. Buna Usia wafuluka nganzi vakatelama ye kinzu kiabiamfwitisila mwisi mu koko kwandi mu kwika bia-

mfwitisila mwisi. Kansi bu kafulukila nganzi bobo kwa banganga, buna bwazi bwatumbuka wa mbulu andi, va meso mabanganga muna mu nzo a Mfumu va disalu diamfwitisila mwisi.

20. Ngudi anganga Asalia ye banganga babonso bu batadisa kwa yandi, bamona, vo wena bwazi va mbulu; buna yau ntumbu kunkuba momo. Yandi kibeni wasavula vaika, Mfumu bu kambafikila bobo.

21. Mboki ntinu Usia wakala bwazi nate ye lumbu kiamfwilu andi ye wakala mu nzo yavanguka bonso mfwa bwazi, kadi wakanukunwa kota mu nzo a Mfumu. Buna mwan' andi Yotami wayala nzo akitinu ye wakongudila bantu mu nsi.

2 Nt. 15: 5 b.

22. Monso masidi mu kambwa mu Usia, mantete ye mazimunina, mau masonukwa kwa mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi.

23. Usia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa va mase mandi ku mbazi va ziami kiamintinu, kadi bavova: Yandi wakedi bwazi. Mwan' andi Yotami wamvingana kitinu.

KAPU 27.

Yotami i ntinu mu Yuda.

Yotami wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu neambanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yelusa, mwana wankento wa Sadoki.

2 Nt. 15: 52 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Usia—kansi mwanki kakota mu vwala dia Mfumu ko. Kansi bantu batatamana vanga monso makala mambivulu.

2 Lus. 26: 16.

3. Yandi watunga mwelo wa Ntandu wanzo a Mfumu, ye va lumbu lua Ofeli watunga ntungulu zazinene.

Neh. 3: 26. 11: 21.

4. Mboki watunga mbanza mu miongo mia Yuda, ye mu zimfinda watunga mavula masiamu ye nzo zayongi.

2 Lus. 26: 10.

5. Yandi wanwanisa ntinu abana ba Amoni, ye wabalutilla ngolo, ye bana ba Amoni bakatwa kumvana mvu una nkama mosi atalenta biapalata, kumi diamafunda makola biawiti ye kumi diamafunda makola biabali. Ntalu yimosi bana ba Amoni bakatwa kumvana mpe mvu wanzole ye wantatu.

6. Lulendo lolo luakala ye Yotami,

mu diambu dia bu kadiata wakwikama vantadisi a Mfumu, Nzambi andi.

7. Monso masidi mu kambwa mu Yotami ye mu mvita zandi zazonsono ye mavanga mandi, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Israeli ye Yuda.

8. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi.

9. Yotami wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Ahasi wamvingana kitinu.

KAPU 28.

Ahasi i ntinu mu Yuda. Baalamita ye baissaelita banwanisa Yuda. Ahasi watonta baka ndala ku Asilia. Nsambudulu andi abiteki.

Ahasi wakala makumole mamvu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Kavanga monso makala masongu mu meso ma Mfumu ko bonso sandi Davidi,

2 Nt. 16: 1 b.

2. kansi wayendila nzila zantinu mia Israeli; inga, wavanga mpe teki biayitulwa kwa ba Bali.

3. Yandi kibeni wakwika biamfwitisila mwisi mu ndimb' amwan' a Hinomi ye waviokisa bana bandi ku tia—bonso bwakala nkankumusu zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Israeli.

5 Mose 18: 10. Yel. 7: 30 b. 19: 2 b.

4. Yandi wayoka minkailu ye wakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama ye bintuntubulu ye kungsi anti miamionsono miankunu.

5. Nkiangunu Mfumu, Nzambi andi, wamvana mu koko kwantinu a Alami; yau bambedisa ye babaka mu bantu bandi kabu diadinene diazinkole ye babanata ku Damasko. Yandi wavewa mpe mu koko kwantinu a Israeli ye ndieu wambedisa mbedoso yayinene.

Yee. 7: 1.

6. Kadi Peka, mwan' a Lemalia, wabema mu Yuda nkama mosi ye makumole mamafunda mu lumbu kimosi, buna bena babakala balenda nwana. Bobo bwavangwa mu diambu dia bu basisa Mfumu, Nzambi amase mau.

7. Sikili, bakala diakikisa ku Efalaimi, wabema Maseya, mwan' antinu, ye Asilikami, mfumu avula diantinu ye Elekana, mfinangani antinu.

8. Bana ba Israeli bakatula mu mpanzi zau nkama zole zamafunda mazi-

nkole, i bakazi bau, bana bababakala ye babakento, ye mboki bakatula bintani biabingi kwa yau ye banata bintani ku Samalia.

9. Kansi kuna kwakala mbikudi wa Mfumu, nkumbu andi Odedi; yandi wayenda kiki nkangu, bu waluka ku Samalia, ye wavova kwa yau: Tala, mu nganzi zandi mu Yuda, Mfumu, Nzambi amase meno, wabaveni mu moko meno, kansi lubabemene mu nkesi zilueki ku zulu.

10. Bwabu lueti banza mu vanga bana ba Yuda ye Yelusalemi minanga mieno miababakala ye miabakento. Mu diodio keti luna kukituadisila nkanu kwa yeno kibeni vantadisi a Mfumu, Nzambi eno.

11. Nkiangunu lungwila bwabu: Luvutula nkole ziluzionene kwa mpangi zeno; kadi nganzi za Mfumu zikwemi kwa yeno.

12. Buna bankaka mu bakuluntu mu bana ba Efalaimi, i Asalia, mwan' a Yohanani, Belekia, mwan' a Mesilemoti, Hiskia, mwan' a Salumi, ye Amasa, mwan' a Hadalai, bananguka ye bayenda kiki yau batuka ku mvita.

13. Yau bavova kwa yau: Ka luna kotisa nkole zazi vava ko; kadi lueka mu kututuadisila nkanu vantadisi a Mfumu, ye niekisina bo masumu meto ye mfuka zeto. Keti mfuka zeto zakilungila zazingi ye nganzi zikwemi kwa Israeli.

14. Buna binwani bayambula zinkole ye bintani vatadisi abakuluntu ye bundu diadionsono.

15. Babakala bankaka babikwa nkuumbu batelama ye babonga zinkole, ye babonsono bakala mpene mu yau babavwika mu biobio bibabaka bonso bintani, babavana mimvwatu ye nsampatu, dia ye ndwinu ye babakusa mu mazi ye bavwandisa babonsono balenzangana va zimpunda ye babanata ku Yeliko, mbanz' a Maba, kwa mpangi zau kuna. Mboki bavutuka ku Samalia.

16. Mu ntangu yina ntinu Ahasi wafidisa ntumwa kwa mintinu mu Asilia ye walomba, vo bana kunsadisa.

2 Nt. 16: 7 b.

17. Kadi va lueka luamankaka mamonsono baedomita mpe bayiza bedisa Yuda ye babaka zinkole.

18. Bafilitea bakota mu zimbanza mu nsi yakuluka ye nsi yasude mu Yuda ye babaka Bete-Semesi, Ayaloni ye Ngedeloti, ye mpe Soko ye vuma biantumamana, Timina ye vuma bia-

ntumamana ye Ngimiso ye vuma biatnumamana ye bakundama mu zau.

19. Kadi Mfumu wazola yininisa Yuda mu diambu dia Ahasi, ntinu a Isaeli, bu kazezisa nsinga mianionsonono mu Yuda ye wadimbula minu kwa Mfumu.

20. Kansi Tilingati-Pilineseli, ntinu mu Asilia, wayenda konki kwa yandi mu kunwanisa mu mvutu ansadusu.

21. Kadi Ahasi bu kapela nzo a Mfumu ye nzo akitinu, ye nzo zabakuluntu ye wavana kwa ntinu mu Asilia, kasaduwa nkutu ko.

22. Mu nzungu zandi ntinu wowo Ahasi waluta vola masumu mu ndibulu aminu kwa Mfumu.

23. Kadi yandi wayoka minkailu kwa zinzambi ku Damasko zambedis; kadi wabanza: Nzambi zantinu mia-baalamita bu zilenda kubasadisa, buna mono nzolele yoka nkailu kwa nzambi zozo, mpasi bansadisa mpe. Kansi i zau zamiswa ye Isaeli diadionsonono.

2 Nt. 10: 10 b.

24. Ahasi wayonzika wumbwa bikalanga mu nzo a Nzambi ye wabula wumbwa biano a Nzambi ye wazika mielo mianzo a Mfumu, ye wakivangila masalu mu nsuka zazonsonono mu Yelusalemi.

2 Nt. 10: 17.

25. Mu mbanza mbanza mu mbanza za Yuda watunga vuma bianangama mu kwika biamfwitisila mwisi vana kwa nzambi zankaka ye wafwemisina bo Mfumu, Nzambi amase mandi.

26. Monso masidi mu kambwa mu yandi ye mu mavanga mandi mamonsonono, mantete'ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli.

2 Nt. 16: 19 b.

27. Ahasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu Yelusalemi mu nkati ambanza; kadi ka bantula mu ndiamu zantinu mia Isaeli ko. Mwan'andi Hiskia wamvingana kitinu.

2 Lus. 21: 20. 24: 25.

KAPU 29.

Hiskia i ntinu mu Yuda. Nsambudulu a Nzambi yatunduswa diaka.

Hiskia wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye vwa diamvu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Abia, mwana wankento wa Sakalia.

2 Nt. 18: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga

mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Davidi.

3. Mu mvu andi wantete wangiadulu, mu ngonda yantete, wazibula mavitu manzo a Mfumu ye wakubika mo.

2 Lus. 28: 24.

4. Yandi walandisa banganga ye balevita ye wabakutikisa mu vuma kiawanguka ku ntini yaeste.

5. Yandi wavova kwa yau: Lungwila, lubalevita. Lukukibieka nlongo yeno kibeni ye lubieka nzo a Mfumu, Nzambi amase meno, nlongo, ye luvai-kisa nsobo mu kinlongo.

6. Kadi mase meto madimbula minu ye bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi eto, ye bansisa; bavengula zizi biau mu kundu kia Mfumu ye bamfila nima.

7. Bazika mpe mavitu manzo yankotolo, bazima minda, ka bakwika biamfwitisila mwisi ko ye ka bayoka nkailu miangioka mu kinlongo kwa Nzambi a Isaeli ko.

8. Nkiangunu mfwemono a Mfumu yibwidi Yuda ye Yelusalemi, ye yandi wabavengi longi diampamuka, kifwani kiamangitukwa ye mvwezolo, bonso bulumonanga mu meno meso.

5 Mose 23: 25.

9. Inga, mu diambu diodio mase meto mabilamene mu sabala ye mu diambu diodio bana beto bababakala ye babakento ye bakazi beto bona zinkole.

2 Lus. 28: 5 b.

10. Kansi bwabu ngieti banza mu ntima mu wawasa luwawanu ye Mfumu, Nzambi a Isaeli, kidi tia tuanganzi zandi tuavenguka mu yeto.

11. Nkiangunu kaluvekisani ntangu ko, lubana bami, kadi Mfumu walusolele mu telama vantadisi azizi kiandi ye sala vantadisi andi, mu kala sielo biandi ye kunkwikila biamfwitisila mwisi.

2 Mose 28: 1. 4 Mose 3: 6 b.

12. Buna balevita batelama: Mahati, mwan' a Amasai, ye Yoeli, mwan' a Asalia, mu bana bakehatita; mu bana ba Melali Kisi, mwan' a Abidi, ye Asalia, mwan' a Yehaleleli; mu bangelesonita Yoa, mwan' a Sima, ye Edeni, mwan' a Yoasi;

13. mu bana ba Elisafani Simili ye Yengueli; mu bana ba Asafi Sakalia ye Matania;

14. mu bana ba Hemani Yehueli ye Simei; mu bana ba Yedutuni Semaya ye Usieli.

15. Yau bakutikisa mpangi zau ye bakitiekka nlongo ye bakota, bonso

bwakamba ntinu mu lendo kiamambu ma Mfumu, mu vedisa nzo a Mfumu.

16. Kansi banganga bakota mu nguli anzo a Mfumu mu vedisa yo, ye nsobo zazonsono zibamona mu vwala dia Mfumu bavaikisa zo va kianzala kianzo a Mfumu; vana balevita batambudila zo ye banata zo ku ndimb' a Kidiloni.

17. Yau babadika mbiekolo mu lumu kiantete mu ngonda yantete, ye mu lumu kianani mu ngonda baluaka ku nzo yankotolo ya Mfumu ye mboki babieka nzo a Mfumu mu lumu nani; mu lumu kiakumi ye sambanu mu ngonda yantete bamanisa salu kiau.

18. Buna bakota kwa ntinu Hiskia ye bavova: Yeto tumeni vedisa nzo yayonsono ya Mfumu ye salu diangio-kila ye tota-tota biadiau biabionsono ye meza mamampa mantala ye tota-tota biabionsono biamau.

19. Wumbwa biabionsono bianianga ntinu Ahasi mu ngiadulu andi mu ndimbulu andi aminu, yeto tukubikidi ye tubiekele bio nlongo, ye bwabu bitelamene vanditisi asalu dia Mfumu.

20. Buna ntinu Hiskia wakutikisa nsuka nabu bakuluntu mu mbanza ye wabaluka ku nzo a Mfumu.

21. Batuala ngombe nsambodia zambakala, mameme nsambodia mambakala ye bana nsambodia bamameme, mpe nkombo nsambodia zambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu kimfumu ye mu kinlongo ye mu Yuda; yandi watuma bana ba Aloni, banganga, mu yoka miomio va salu dia Mfumu.

3 Mose 4: 14.

22. Buna bavonda zingombe, ye banganga bayonzika menga ye babukula mo va disalu; mboki bavonda mameme mambakala ye babukula menga va disalu, mboki bavonda bana bamameme ye babukula menga va disalu.

3 Mose 8: 15, 19, 24. Eb. 9: 21.

23. Mboki batuala nkombo zambakala zankailu angiokolo amasumu vanditisi antinu ye bundu, ye batula moko mau va zau.

2 Mose 29: 10. 3 Mose 4: 15.

24. Banganga bavonda zo ye balemba menga mau bonso nkailu angiokolo amasumu va disalu mu mbwilu akodi mu Israeli diadionsono; kadi ntinu wakamba, vo bana yoka nkailu angioka ye nkailu angiokolo amasumu mu Israeli diadionsono.

25. Yandi wakundikisa balevita ku salu mu nzo a Mfumu mu simbala,

pesalata ye nsambi zansinga, bonso bwakamba Davidi ye Ngadi, moni ameso antinu, ye mbikudi Natani; kadi nkondo mu diodio wavewa kwa Mfumu mu mbikudi miandi.

1 Lus. 6: 31 b. 16: 4 b. 23: 5 b. 25: 1 b., 6.

26. Balevita batelama ye nsambi za Davidi, ye banganga ye zimpungi.

4 Mose 10: 8 b.

27. Hiskia watuma, vo bana yoka nkailu angioka va disalu; mu ntangu yimosi, ngiokolo bu yabadika, nkung' a Mfumu wabadika tendana va kimosi ye mpungi, mu ntuaulu ansambi za Davidi, ntinu a Israeli.

28. Bundu diadionsono diafukama, nkunga bu wayimbulwa ye mpungi zatendana—monio mamonsono nate ye nkailu angioka wamana.

29. Bu bamana yoka nkailu angioka, ntinu ye babonsono bakala vana ye yandi bafukama va makungunu ye basambila.

30. Ntinu Hiskia ye bakuluntu batuma balevita basika Mfumu mu mambu ma Davidi ye moni ameso Asafi; bayinbila masika maudi mu kiese ye hayinama ye basambila.

31. Hiskia wabula mbembo ye wavova: Bwabu lutambudi mfuluzulu amoko ku salu kia Mfumu. Nkiangunu luiza lutuala nkailu amponda ye nkailu ansikulu ku nzo a Mfumu. Buna bundu diatuala nkailu amponda ye wansikulu, ye muntu muntu wazoduswa kwa ntima wayoka nkailu angioka.

3 Mose 7: 12 b.

32. Ntalu abulu biankailu angioka bianata bundu, yakala lusambodia luangombe zambakala, nkama mosi amameme mambakala ye nkama zole zabana bamameme, buna biena bonso nkailu angioka kwa Mfumu.

33. Nkailu miamatondo miakala nkama sambanu zangombe zambakala ye mafunda matatu mamameme.

34. Kansi banganga bakala bafuma ye balembana buna nkanda miabulu biabionsono biankailu angioka; nkiangunu basaduswa kwa mpangi zau balevita, nate ye salu kiokio kiamana, ye nate ye banganga bakibieka nlongo. Kadi balevita basonga ntima ulutidi mu kukibieka nlongo ye banganga ka beni ko.

2 Lus. 30: 8.

35. Ntalu ankailu miangioka yakala mpe yayinene, mboki mpe kunku biamazi mankailu miamatondo, ye mpe nkailu miandwa miwilu mu nkailu miangioka.

Bobo bwakubukwa salu mu nzo a Mfumu.

36. Hiskia ye bantu babonsono bayingalala mu momo makubika Nzambi kwa bantu; kadi momo mavangwa nakimbie.

KAPU 30.

Nkembo apasa wa Hiskia.

Mboki Hiskia wafidisa ntumwa kwa Israeli diadionsono ye Yuda ye wasonika mpe leta kwa Efalaimi ye Manase, vo bana kwiza ku nzo a Mfumu ku Yelusalemi mu kembila nkembo wapasa kia Mfumu, Nzambi a Israeli.

2 Nt. 23: 21. 2 Lus. 35: 1.

2. Ntinu ye babakala bandi balutidi yindu ye bundu diadionsono mu Yelusalemi bawawana mu kembila nkembo wapasa mu ngonda yanzole;

2 Mose 12: 2 b. 4 Mose 9: 10 b.

3. kadi balembana wo kembila ntangu yoyo, banganga bu balembwa mana kukibieka nlongo mu ntalu yafwana ye bantu ka bamana kutakana ku Yelusalemi ko.

2 Lm. 29: 34.

4. Nkianguu bobo bwamonika bwambote kwa ntinu ye bundu diadionsono mu vanga bo.

5. Basavuka ntima mu samuna mu Israeli diadionsono, tuka ku Beli-Seba nate ye ku Dani, vo bana kwiza kembila nkembo wapasa kia Mfumu, Nzambi a Israeli, mu Yelusalemi; kadi ka bateka kembila wo va kimosi ko, bonso bwasonukwa.

6. Buna ntumwa zanzaki zayenda nati leta biatuka kwa ntinu ye babakala bandi bandanu ye bavioka mu Israeli diadionsono ye Yuda, bonso bwatuma ntinu, ye bavova: Lubana ba Israeli, lubangumuka kwa Mfumu, Nzambi a Abalahani, Isaki ye Israeli, kidi kavutuka kwa nsadidila yisidi mu yeno yatanunwa mu moko mantinu mia Asilia.

2 Lus. 28: 20. Malaki 3: 7.

7. Ka lukalani ko bonso mase meno ye mpangi zeno badimbula minu kwa Mfumu, Nzambi amase mau, ye wabaniokuna mu bungwa, bonso yeno kibeni lumweni.

2 Lus. 29: 8 b.

8. Nkianguu ka lukalani nsingu zambalu bwabu ko bonso mase meno, kansi lutambika moko meno kwa Mfumu, luiza ku kinlongo kiandi, i kiau kikabieka nlongo mu ntangu yikayimani, ye lusadila Mfumu, Nzambi eno, kidi tia tuanganzi zandi tuavengumuka mu yeno.

9. Kadi vo luna bangumuka kwa Mfumu, mpangi zeno ye bana beno bana mona nkenda vantadisi ayau bakubakebanga kinkole, ye bana lenda vutuka ku nsi yayi; kadi Mfumu, Nzambi eno, wena wanlenivo ye nkenda, ye yandi kana kuluvengudila zizi kiandi ko, vo luna bangumuka kwa yandi.

2 Mose 34: 7.

10. Ntumwa zanzaki zayenda mbanza ka mbanza mu nsi a Efalaimi ye Manase ye nate ye kuna Sebuluni; kansi bababeka nkiadi ye babafinga.

11. Kansi bankaka mu Aseli, Manase ye Sebuluni bakiyina ye baluaka ku Yelusalemi.

12. Mu Yuda mpe koko kwa Nzambi kwasadikila ye wabavana ntima umosi mu nama makamba ntinu ye bakuluntu mu lendo kiamambu ma Mfumu.

13. Buna bantu babingi bakutakana mu Yelusalemi mu kembila nkembo wamampa malembwa funa mu ngonda yanzole, lukutukunu lualunene beni.

14. Batelama ye bakatula masalu momo makala mu Yelusalemi; masalu mamonsono mankailu miamfwitisila mwisi bakatula, ye batuba mo mu ndimb'a Kidiloni.

15. Bavonda mwan' ameme diapasa mu lumbu kiakuni ye ia mu ngonda yanzole; banganga ye balevita bafwanoni ye bakibieka nlongo ye batuala nkailu miangioka ku nzo a Mfumu.

2 Lus. 29: 34.

16. Bakubana mu salu biau mu vuma biau, bonso bubakambwa mu mina miamuntu wa Nzambi, i Mose; banganga balemba menga, bu bakitambudila mo kwa balevita.

17. Kadi babingi bakala mu lukutukunu balembwa kukibieka nlongo; nkianguu balevita bakatwa vonda bana bamameme mapasa mu yau babonsono balembwa vedila ye kubabiekila nlongo bobo kwa Mfumu.

18. Kadi i kunku kiakinene mu bantu, babingi batuka mu Efalaimi ye Manase, Isakali ye Sebuluni balembwa kukivedisa, kansi badia meme diapasa mpil' ankaya ye ka bonso bwasonukwa ko. Kansi Hiskia wabadila mvutu ye wavova:

3 Mose 7: 21. 4 Mose 9: 6 b.

19. Mfumu, nkwa wambote, bika wamibudila muntu muntu utadisi ntini' andi mu tomba Nzambi, i Mfumu, Nzambi amase mau, vo kavedele ko, bonso bwena nkondo wakinlongo.

20. Mfumu wawa Hiskia ye wakuta bantu.

21. Bana ba Israeli, i yau bakutakana ku Yelusalemi, bakembila nke-mbo wamampa malenibwa funa mu lumbu nsambodia mu kiese kiakingi; balevita ye banganga basika Mfumu lumbu ka lumbu mu nsambi zitendanga mu ngolo, mu nzitusu a Mfumu.

22. Hiskia wavova mu nlembami kwa balevita babonsono batoma zaya salu kia Mfumu. Badia nkailu miankembo mu lumbu nsambodia, bu bayoka nkailu miamatondo ye basika Mfumu, Nzambi amase mau.

23. Lukutukunu lualonsono luawawana mu kembila nkembo mu lumbu nsambodia diaka; bakembila nkembo mu kiese mu lumbu biobio nsambodia mpe.

24. Kadi Hiskia, ntinu a Yuda, wavana kwa bundu bonso nkailu funda diangombe zambakala ye mafunda nsambodia mamameme, ye bakuluntu bavana kwa bundu bonso nkailu funda diangombe zambakala ye kumi diamafunda mamameme. Ntaluyayingi yabanganga bakibiika nlongo. 2 Lus. 35: 7 b.

25. Bundu diadionsono dia Yuda diayangalala ye banganga ye balevita, ye mpe bundu diadionsono diayau batuka mu Israeli, banzenza mpe batuka mu nsi a Israeli, ye yau bakala kundu mu Yuda.

26. Mu Yelusalemi mwakala kiese kiakingi; kadi kasi ye ntangu a Solo-mo, mwan' a Davidi, ntinu a Israeli, ka mwavangwa diampila yoyo ko mu Yelusalemi.

27. Banganga balevita batelama ye basakumuna bantu, ye nding au yawakana, yensambulu au yaluakaku kundi kiandi kianlongo, i zulu. 4 Mose 6: 23 b.

KAPU 31.

Ngiundulu abanganga ye balevita.

Momo mamionsono bu mavangwa, baisaelita babonsono bakala vana bayenda ku mbanza za Yuda ye babula mama, bakwanga ba Asela ye batulula vuma bianangama ye masalu mu Yuda diadionsono ye Benyamini ye mu Efalaini ye Manase, nate ye bafukisa bio; mboki bana babonsono ba Israeli bavutuka ku mbanza zau, muntu muntu ku bina bikavwa. 2 Nt. 18: 4. 2 Lus. 32: 12.

2. Hiskia wakubika makabu mabanganga ye balevita, bonso bubavuwa

mu kabu edi vo .diodio, ye muntu muntu mu banganga ye mu balevita watambula salu kiandi kiavanguka, nkailu miangioka ye miamatondo bu mina yokwa, mu sala ye tonda ye yimbila mu mielo mu tua kia Mfumu. 3 Mose 8: 35. 4 Mose 4: 3 b.

3. Ntinu wavangula ndambu abina bikavwa mu nkailu miangioka, i mu yoka nkailu miangioka nsuka ye nkokila ye mu yoka nkailu miangioka mu tumingu, mu mbikulu azingonda ye mu minkembo, bonso bwasonukwa mu mina mia Mfumu. 4 Mose 28: 1 b.

4. Yandi watuma bantu bakala mu Yelusalemi, vo bana vana banganga ye balevita ndambu au, kidi balenda tatamana mu mina mia Mfumu.

4 Mose 18: 8 b. Neh. 13: 10 b.

5. Ntumunu yoyo bu yatenguka, bana ba Israeli bavana biantete biabingi mu mbongo, vinia, mazi ye niosi ye mu mbutu miamionsono miansi; buku kiakumi-kumi mu biabionsono batuala bio mu kunku kiakinene.

2 Mose 23: 19. 5 Mose 14: 22.

6. Yau mu bana ba Israeli ye Yuda bakala kundu mu mbanza za Yuda, batuala mpe buku kiakumi-kumi mu zingombe ye mameme, ye mpe kiakumi-kumi mu nkailu mianlongo miabie-kulwa Mfumu, Nzambi au, ye bayudika bio mu kunku biavanguka.

7. Mu ngonda yantatu babadika yudika bikunku, ye mu ngonda yansa-mbodia bananisa bo.

8. Hiskia ye bakuluntu bu bayiza tala mayudukwa, basika Mfumu ye bantu bandi Israeli.

9. Hiskia wayuvula banganga ye balevita mu mayudukwa.

10. Buna ngudi anganga Asalia, mu nzo a Sadoki, wavutula ye wavova: Kasi ye ntangu yoyo yibabadika tuala nkailu miadisalu ku nzo a Mfumu, yeto tudidi ye tuyukutidi ye bina biabingi bisadididi, kadi Mfumu wasakumuni bantu bandi, ye bionso bisadididi i kimvwana kiaki kiakinene.

11. Hiskia watuma, vo bana kubika vinga bianayudukwa mu nzo a Mfumu, ye bakubika bio.

12. Mu biau bakotisa nkailu miadisalu ye buku kiakumi-kumi ye nkailu mianlongo, biabionsono mu vumi ye minu. Ngudi ankengi abiau i nlevita Konania, ye wanlandila i mpangi andi Simei.

13. Kansi Yehieli, Asasia, Nahati, Asaeli, Yelimoti, Yosabadi, Elieli,

Yisimakia, Mahati, ye Benaya i minke-ngi ku nim' a Konania ye mpangi andi Simeji, bonso bwakamba ntinu Hiskia ye Asilia, dingizi mu nzo a Nzambi.

14. Nlevita Kole, mwan' a Yimina, wakala nkengi amwelo ku ndambu yaeste, wakenga nkailu mialuzolo kwa Nzambi ye una kaba nkailu miadisalu mia Mfumu ye bina bianlongo ye nlongo biaminkailu.

15. Ku nim' andi kwakala Edeni, Miniami, Yesua, Semaya, Amalia ye Sekania bonso bankwikizi mu mbanza zabanganga mu kaba bikunku kwa mpangi zau, bonso bwakala makabu mau, kwa ulutidi ke ye kwa ulutidi nene.

5 Mose 18: 8. Yos. 21: 9 b.

16. Buna ka mwatangwa ko yau babonsono basonukwa mu nkanda miau miamakanda bakala babakala bamvu ntatu ye baviokele mio bana kwiza ku nzo a Mfumu, kusalwanga lumbu ka lumbu salu biavanguka bia lumbu lumbu kwa yau basalanga salu biau biavanguka bonso bwakala makabu mau.

17. Mu nkand' amakanda mabanga-nga, wau wavangwa, bonso bwakala nzo zau zamase; mu balevita yau basonukwa bakala makumole mamvu vo baviokele mo, bonso bwakala salu biau biavanguka, bonso bwakala makabu mau.

1 Lus. 23: 27 b.

18. Mu nkand' amakanda mwasonu-kwa bana babonsono banswa, bakazi, bana bababakala ye babakento buna bena. Kadi mu vuni ye minu bana sala bianlongo bonso nlongo.

19. Yau mu bana ba Aloni, banganga, bakala kundu mu kulu biambanza zau, mu mbanza mbanza mwatumbwa babakala babikwa nkumbu, bana kaba kwa babakala babonsono mu banganga ye kwa balevita babonsono basonukwa mu nkand' amakanda bina biakunku biau.

20. Bobo Hiskia wavanga mu Yuda diadionsono ye wavanga makala mabi-za ye masonga ye makedika vantadisi a Mfumu, Nzambi andi.

21. Mamonsono makavanga, kani mu salu mu nzo a Nzambi, vo nkondo vo mambu mansikudukusu makatombila Nzambi andi, wavanga mo mu ntim' andi wawonsono ye mazazuka beni.

KAPU 32.

Ngiendolo a Sanahelibi ku Yuda. Nkungu zasielo biandi. Mbwilu a Sanahelibi. Hiskia wabela ye waniaka. Kimvwama kiandi ye ntumwa zatuka ku Babeli. Mfwilu a Hiskia.

Bu kamana vanga momo ye wasonga nkwikulu yoyo, buna Sanahelibi, ntinu mu Asilia, wakota mu Yuda ye wakakalala mbanza zau zasiamu ye wabanza mu ziona zo.

2 Nt. 18: 13 b. Yos. 36: 1 b.

2. Hiskia bu kamona, vo Sanahelibi wayiza mu kani diakakalala Yelusalemi,

3. buna bavovana manenga mandue-ngoos ye babakala bandi bandanu ye makesa mandi mu kamika nlangu mu nto zozo zakala ku mbazi ambanza; yau bansadisa mu diodio.

4. Bantu babingi bakutakana ye ba-kamika nto zazonsono, ye mpe fimwila fiavioke nsi yoyo, kadi bavova: Minti-nu mu Asilia mu nkiama bana mona nlangu miomio miamingi?

5. Yandi wabaka kibakala ye watu-ngululu lumbu mwamonsono mulua-tulukidi ye wakudikila tunga nzo zayongi mu ntela ye watunga lumbu luankaka mu mbazi azozo ye wasiamisa Milo mu mbanz' a Davidi ye wavangisa mbidi abiluazu ye nkaku.

2 Lus. 25: 23.

6. Yandi watumba ntuti zamvita kwa bantu ye wabakutikisa kwa yandi va vuma kiavanguka ku mwelo ambanza ye wavova makibakala kwa yau ye wakamba:

7. Lukala kibakala ye lukondwa bunkuta, ka lutinani ko ye ka lupamu-kani ko mu ntinu a Asilia ye kabu diadionsono dikaneti; keti wena yeto ulutidi ndieu wena yandi mu nene.

2 Nt. 6: 16. 1 Yos. 4: 4.

8. Koko kwansuni kwena yandi, kansi Mfumu, Nzambi eto, wena yeto, ye yandi una kutusadisa ye nwanikisa mvita zeto. Bantu basingamana mambu ma Hiskia, ntinu a Yuda.

Yel. 17: 5, 7.

9. Mboki Sanahelibi, ntinu a Asilia, wafidisa sielo biandi ku Yelusalemi, kwa Hiskia, ntinu a Yuda, ye kwa yau buna bena mu Yuda bakala mu Yelusa-lemi, bu kakala yandi kibeni ye nkangu andi wawonsono wabinwani kuntadisi a Lakisi, ye watuma:

10. Ebu buvovele Sanahelibi, ntinu mu Asilia: Nki lusilanga vuvu, bu lulengilanga mu Yelusalemi diakaku-lulwa?

11. Tala, Hiskia ukulukwikanga ye ukuluniokunanga kwa lufwa mu nsatu ye mpwila, bu kavovele : Mfumu, Nzambi eto, una kututanina mu koko kwantinu a Asilia.

12. Ketu ndieu umosi Hiskia wakautudi vuma bianangama ye masalu ye vovele kwa Yuda ye Yelusalemi : vamtadisi asalu dimosi kaka luna sambila, ye va diau luna kwika biamfwitisila mwisi ?

2 Lus. 31: 1.

13. Ka luzaidi koe, bonso bumpengi ye mase mami kwa bantu babonsono bansi zankaka ? Kadi nzambi zozo zisambulwanga kwa bantu mu nsi zozo zankaka, zilendele mu tanina nsi zau mu koko kwamie ?

14. Inga, banani mu bantu bobo babonsono babunguzula mase mami, bakedi ye nzambi yilendele mu tanina bantu bandi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Nzambi eno lenda kulutanina mu koko kwami ?

15. Ve, ka luyambulani Hiskia kalubabila bo ye kwikila bo ko ; ka lunlekilani minu ko ; kadi ka nzambi ko mu bantu bankaka vo mu kimfumu kiankaka lendele mu tanina bantu bandi mu koko kwami vo mu moko mase mami. Buna vele Nzambi eno kana lenda kulutanina mu koko kwami nkutu ko !

16. Sielo biandi biavovisa mankaka mamingi kwa Mfumu Nzambi ye kwa sielo kiandi Hiskia.

17. Yandi wasonika mpe leta kikiatiakila Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye wamvovisa ebu : Bonso nzambi zozo zisambulwanga kwa bantu mu nsi zozo zankaka zalemkana tanina bantu bau mu koko kwami, bobo nadede Nzambi a Hiskia yina lembana tanina bantu bandi mu koko kwami.

18. Baboka mu ndinga yayinene mu kiyudayo kwa bisi Yelusalemi batelama va lumbu mu kubatinisa ye kubapamuna ye bakila bo mbanza.

19. Bavovila mu Nzambi a Yelusalemi mpila mosi bonso mu nzambi zabantu banzenza zena salu kiamoko mabantu.

20. Kansi mu momo mamonsono ntinu Hiskia ye mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi, basambila ye babokila zulu.

2 Nt. 19: 14 b.

21. Buna Mfumu wafidisa mpofi yavonda binwani biabionsono biakikesa ye madingizi ye ntuti zatua kiantinu a Asilia, ye wakatwa vutuka ku nsi andi mu nsoni. Lumbu kikakota mu nzo

anzambi andi wavondwa muna mu sabula kwa bandi bana bababakala.

2 Nt. 19: 36 b. Yes. 37: 36 b.

22. Bobo Mfumu wavulusila Hiskia ye bisi Yelusalemi mu koko kwa Sanahelibi, ntinu a Asilia, ye mu moko mabankaka babonsono ; yandi wabatabila mu tueka tuatonsono.

23. Babingi banata minkailu kwa Mfumu mu Yelusalemi ye nkailu miantalu kwa Hiskia, ntinu a Yuda ; mboiki yandi wazituswa beni kwa bantu babonsono.

24. Mu ntangu yina Hiskia wabela bela kwamfwilu. Buna wasambila kwa Mfumu, ye yandi wantambudila ye wamvana dimbu kiamangu.

2 Nt. 20: 1 b. Yes. 38: 1 b.

25. Kansi Hiskia kasenda ko momo mambote makasongwa, kansi ntim' andi wayika wanza ; nkianguu mfwe-mono yambwila ye Yuda ye Yelusalemi.

26. Kansi Hiskia bu kakiyina mu ntim' andi wanza ye bisi Yelusalemi ye yandi, buna mfwemona a Mfumu ka yababwila ntangu yina yakala Hiskia moyo ko.

27. Kimvwama ye nzitusu bia Hiskia biakala biabinene beni ; yandi wakitungila vinga biambongo mu diambu diapalata ye wola ye matadi miantalu ye nzenzo miansunga ye nkaku ye lekwa biankaka biampila zazonsono biantalu,

28. ye mpe nzo zabiayudukwa mu bina biayiza mu mbongo, vinia ye mazi ye zimpaka kwa bulu biampila zazonsono, ye makamba katombila mpaka zandi.

29. Yandi wakitungila zimbanza ye wabaka kimvwama kiakinene mu mame ye zingombe, kadi Nzambi wamvana mbongo zazingi zazinene.

30. Hiskia mpe wakamika nto yantandu yanlangu wa Ngihoni ye watala wo ku banda ku ntini yaweste yambanz' a Davidi. Hiskia wakala vila mu mamonsono makavanga.

31. Kansi ntumwa zatuka mu madingizi ma Babeli zafiduswa kwa yandi mu kunyuvula mangu kiavangwa mu nsi, bu baluaka, buna Nzambi wansisa, kidi kantonta, mpasi kazaya mamonsono makala mu ntim' andi.

5 Mose 8: 2. 2 Nt. 20: 12 b. Yes. 39: 1 b.

32. Monso masidi mu kambwa mu Hiskia ye mu mavanga mandi mamfonga, mau masonukwa mu "Mona-meso mambikudi Yesaya, mwan' a Amosi," mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli.

2 Nt. 20: 20 b.

33. Hiskia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu vuma kina kibalukulwanga ku ndiamu zabana ba Davidi; Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi bansonga nzitusu mu mfwilu andi. Mwan'andi Manase wamvingana kitinu.

KAPU 33.

Manase ye Amoni i ntinu mia Yuda.

Manase wakala kumi ye mvu mirole, bu kakala ntinu, ye wayala makumatanu ye mvu ntanu ku Yelusalemi. 2 Nt. 21: 1 b.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwakala nkanikususu zabantu bobo bakuba Mfumu mu bana ba Israeli.

3. Yandi watungulula vuma biana ngama biatulula sandi Hiskia, ye watedimisa masalu kwa ba Bali ye wavanga ba Asela ye wasambila nkangu wawonsono wazulu ye wasadila bio. 2 Lus. 31: 1.

4. Inga, watunga masalu mu nzo a Mfumu yabika Mfumu: Mu Yelusalemi nkumbu ami yina kala ntangu yikayimani. 5 Mose 12: 5. 2 Sam. 7: 10, 13. 1 Nt. 8: 29. 9: 3. 2 Lus. 7: 12.

5. Yandi watunga masalu kwa nkangu wawonsono wazulu va bianzala biabirole biano a Mfumu.

6. Yandi waviokisa mpe bana bandi ku tia mu ndimb' amwan' a Hinomi ye wasadila mbangudulu adimbu, bipangula ye kiloka ye wakitombila ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpa ye wavanga mainingi makala mambi mu meso ma Mfumu, ye wamfwemisa.

7. Teki bikavangisa wakotisa bio mu nzo a Nzambi yavovila Mfumu kwa Davidi ye kwa mwan' andi Solomo: Mu nzo yayi ye mu Yelusalemi dinsolele mu makanda mamonsono ma Israeli, nzolele mo nanimisa nkumbu ami ntangu yikayimani. 2 Lus. 7: 16.

8. Kina vutuka yambula Israeli diakatuka mu nsi yiyavangudi kwa mase meno ko, vo batatamananga kaka mu vanga mamonsono maibakembi, bonso bwena mina, nkondo ye nsiku miamionsono mibatambula mu Mose.

9. Kansi Manase wasindisila Yuda ye bisi Yelusalemi, ye balutila bantu bavonda Mfumu mu diambu diabana ba Israeli mu vanga yayibi.

10. Mfumu wavova kwa Manase ye

bantu bandi, kansi ka babanzila mo ko. 2 Nt. 21: 10 b.

11. Buna Mfumu wayambula ntuti zankangu antinu a Asilia bababwila; bakanga Manase mu tunkoki tuasengwa ye bankanga mu mbienga zansongo ye bannata ku Babeli.

5 Mose 28: 36. 2 Nt. 19: 28. Yeh. 19: 4.

12. Kansi bu kamona nzungu, wasambila vantadisi a Mfumu, Nzambi andi, ye wakiyina beni kwa Nzambi amase mandi.

13. Bu kasambidila bobo kwa yandi, walebakana ye wawa nsambulu andi ye wanyambula kavutuka ku Yelusalemi bonso ntinu. Buna Manase wavisa, vo Mfumu i Nzambi.

14. Mboki watunga lumbu lua ku mbazi ambanz' a Davidi mu ntini yaweste ya Ngihoni, mu ndimba, va lueka luamwelo a Mbizi anlangu ye kinzungidila ye Ofeli, ye wavanga lo yongi beni. Yandi watumba ntuti zamvita mu mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda.

15. Yandi wakatula nzambi zanzenza ye biteki mu nzo a Mfumu, ye mpe masalu mamonsono makatunga va mungo wakala nzo a Mfumu, ye mu Yelusalemi, ye watuba mo ku mbazi ambanza.

16. Yandi wakubika salu dia Mfumu ye wayokila dio nkailu miamatondo ye miansikulu ye waleba Yuda mu sadila Mfumu, Nzambi a Israeli.

17. Kansi bantu bayokanga nkailu va vuma bianangama, kansi kwa Mfumu, Nzambi au, kaka. 1 Nt. 8: 2.

18. Monso masidi mu kambwa mu Manase ye mu nsambulu andi kwa Nzambi andi ye mu mambu mavova bamoni ameso kwa yandi mu nkumbu a Mfumu, Nzambi a Israeli, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Israeli. 2 Nt. 21: 17 b.

19. Mu nsambulu andi ye bonso bukawilwa ye mu masumu mandi mamonsono, ye ndimbulu aminu ye mu vuma biobio bikatungila vuma biana ngama ye watedimisa ba Asela ye biteki, bu kakiyina ko, mu mau mwasonukwa mu lusansu lua Hosai.

20. Manase wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu nzo andi. Mwan'andi Amoni wamvingana kitinu.

21. Amoni wakala makumole ye mvu mirole, bu kakala ntinu, ye wayala mvu mirole mu Yelusalemi. 2 Nt. 21: 19 b.

22. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga

sandi Manase; Amoni wayoka nkailu kwa teki biobio biavangisa sandi Manase ye wasadila bio.

23. Kansi kakiyina kwa Mfumu ko, bonso bwavanga sandi Manase, kansi ndieu Amoni wayudika mfuka ka mfuka.

24. Sielo biandi bianlekila mfundu ye bamvonda mu nzo andi.

25. Kansi bantu mu nsi bavonda babonsono balekila ntinu Amoni mfundu, ye mboki bantu mu nsi bamvingisila mwan' andi Yosia kitinu.

2 Nt. 21: 23, 24.

KAPU 34.

Yosia ntinu mu Yuda, Mbadukulu alutomosono luansambudulu. Nkubukulu mu londa vwala. Nkand' amina wamonwa kwa ngudi anganga Hilikia. Mbikudi wankento Huluda wavutula mvutulu kwa ntinu. Yosia wakudikila lutomosono luansambudulu.

Yosia wakala nani diamvu, bu kakala ntinu, ye wayala makumata tu ye mvu mosi mu Yeluselemi. 2 Nt. 22: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu ye wayendila nzila zasandi Davidi ye kavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso.

3. Mu mvu wanani wangiadulu andi, bu kakala vuvi, wabadika tomba Nzambi asandi Davidi; mu mvu wakumi ye zole wabadika vedisa Yuda ye Yeluselemi mu vuma bianangama ye ba Asela ye mu teki biavalwa ye biayituluwa.

4. Masalu ma Bali matululwa va meso mandi, ye mama biantangu biatuluwa va mau wakwanga bio, ye ba Asela ye teki biavalwa ye biayituluwa wabula bio ye wakosa bio naniuku-niuku, ye watengula bio va ndiamu zayau bayokila bio nkailu. 2 Nt. 23: 6.

5. Visi biabanganga wayoka bio va masalu mau. Bobo kavedisila Yuda ye Yeluselemi. 2 Nt. 23: 16.

6. Mu mbanza za Manase, Eflaimi ye Simeoni nate ye ku Nafatali watomubuzula mwamonsono mu nzo zau.

7. Bu kamana tulula masalu ye kosa ba Asela ye biteki naniuku-niuku ye kwanga mama biantangu mu nsi yayonsono ya Israeli, buna wavutuka ku Yeluselemi.

8. Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu andi, bu kavedisa nsi ye vwala, wafidisa Safani, mwan' a Asalia, ye Maseya, mfumu ambanza, ye nkongu-

didi Yoa, mwan' a Yoahasi, mu kubika nzo a Mfumu, Nzambi andi.

9. Bayenda kwa ngudi anganga Hilikia ye bayekula vanza biaviza ku nzo a Nzambi, biayonzukwa kwa balevita bakenga ku vaka mu Manase, Eflaimi ye Israeli diankaka diadionsono, ye mpe mu Yuda diadionsono ye Benyamini ye mu bisi Yeluselemi;

10. Yau bayekula bio kwa babakala basala bonso minkengi ku nzo a Mfumu. Mboki vanza biavewa kwa babakala basala salu ye bakala salu ku nzo a Mfumu mu londa ye kubika nzo,

11. biavewa kwa sadi bianti ye mintungi, mu sumba matadi matetwa ye nti mu nti miansoka, kidi miatungulwa nzo zozo zabunga ntinu mia Yuda. 2 Lus. 24: 7.

12. Babakala basala mu salu bian mu vumi ye minu, ye minkengi ye bakuluntu mu yau i Yahati ye Obadia, balevita mu bana ba Melali, ye Sakalia ye Mesulami mu bana bachelatita, ye mpe balevita babonsono bazaya nsambi zangimbidila.

13. Yau bakenga mpe binati, ye bakuluntu bakala mu salu biabionsono mu salu salu. Mu balevita mwabongwa mpe minsoniki, minkengi ye minkengi miamielo.

14. Bu babonga vanza biaviza ku nzo a Mfumu, nganga Hilikia wamona nkand' amina mia Mfumu ubatambula mu Mose.

15. Buna Hilikia wasasula nding' andi ye wavova kwa nsoniki Safani: Mono mbweni nkand' amina mu nzo a Mfumu. Hilikia wavana nkanda kwa Safani.

16. Safani wanata nkanda kwa ntinu ye wata mpe nsamu andi kwa ntinu ye wavova: Mamonsono makembo kwa sielo biaku, momo beti vanganga.

17. Bameni bukula vanza biakala mu nzo a Mfumu, ye bayekole bio kwa minkengi ye kwa bisadi.

18. Mboki nsoniki Safani wasamuna kwa ntinu ye wavova: Nganga Hilikia wampeni nkanda. Safani watanga mu wau kwa ntinu.

19. Ntinu bu kawa mambu mamina, watiasona mvwatu miandi.

20. Ntinu wakamba Hilikia ye Ahikani, mwan' a Safani, ye Abadoni, mwan' a Mika, ye nsoniki Safani ye Asaya, sielo kiantinu, ye wavova:

21. Luenda yuvula Mfumu mu mono ye mu bnsidi mu Israeli ye Yuda mu momo mena mu nkanda umonekene

bwabu. Kadi nganzi za Mfumu zeka zazingi zidukulu mu yeto, mase meto bu ka bakebele mambu ma Mfumu ko ye ka bavengi mamonsono masonukwa mu nkanda wau ko.

22. Buna Hilikia va kimosi ye bannaka bafidisa ntinu bayenda kwa mbikudi wankento Huluda, nkazi a Salumi, i mwan' a Tokehata, mwan' a Hasala, nkengi avinga kiamvatu; yandi wakala mu Yelusalemi, mu ndambu yamona. Yau bavova kwa yandi mabana vova.

23. Buna yandi wavova kwa yau: Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Israeli: Luvova kwa muntu wowo ulufidisi kwa mono:

24. Ebu buvolele Mfumu: Tala, va vuma kiaki ye bisi mwamu ngina yambula kubu diabwila, tusingulu toto tuatonsono tuasonukwa mu nkanda ubatengi kwa ntinu a Yuda—

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 28: 15 b.

25. i bobo mu diambu dia bu bansisidi ye bakwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye bamfwemesene bobo mu mavanga mamonsono mamoko mau; kadi nganzi zami zidukulu va vuma kiaki ye ka zina zima ko.

26. Kansi kwa ntinu a Yuda ulufidisi mu yuvula Mfumu, kwa yandi luna vova ebu: Ebu Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele mu mambu mauwilu.

27. Ntim' aku bu walemvokele ye wakiyini vantagezi a Nzambi, bu wawilu mambu mandi mu vuma kiaki ye bisi mwamu, inga, wakiyini vantagezi ami ye watasuni mvwatu miaku ye wadididi vantagezi ami, buna mono mpe ngwilu, buvolele Mfumu.

28. Mono nzolele kuyonzika kwa mase maku, mpasi wayonzama kwa yau mu ndiamu aku mu yenge ye meso maku mana lembwa mona kubu dio dio diadionsono dingina bwisa vuma kiaki ye bisi mwamu. Bavutuka kwa ntinu ye mvutulu yoyo.

29. Buna ntinu wafidisa ntumwa ye wakutikisa bangudi zabantu babonsono mu Yuda ye Yelusalemi. 2 Nt. 28: 1 b.

30. Ntinu wakota mu nzo a Mfumu ye babakala babonsono ba Yuda ye bisi Yelusalemi, banganga ye balevita mpe, inga, bantu babonsono, tuka mu ulutidi nene nate ye ulutidi ke, ye yandi wabatangila mamonsono makala mu nkand' aluwawanu wamonwa mu nzo a Mfumu.

31. Ntinu watelama va vuma kiandi ye wawawasa va zizi kia Mfumu luwa-

wanu lualu, vo bana nama Mfumu ye keba nsikudukusu zandi, kimbangi kiandi ye nkondo miandi mu noma miau miamvinba ye mu miela miau miamvinba ye nama mambu maluwawanu masonukwa mu nkanda wowo.

2 Lus. 15: 12.

32. Yandi wayambula babonsono bakala mu Yelusalemi ye Benyamini bakota mu luwawanu. Bisi Yelusalemi banama luwawanu lua Nzambi, Nzambi amase mau.

33. Yosia wakatula nkankumusu zazonsono mu nsi zazonsono zabana ba Israeli ye watatimisa yau babonsono bakala mu Israeli mu sadila Mfumu, Nzambi au. Ntangu yina yikakala moyo ka bavengama mu Mfumu, Nzambi amase mau ko.

KAPU 35.

Yosia wakembila nkembo wapasa. Mfwilu andi ku Mengido.

Mboki Yosia wakembila nkembo wapasa kia Mfumu mu Yelusalemi; bavonda mwan' ameme diapasa mu lumu kiakumi ye ia mu ngonda yantete. 2 Mose 12: 6. 2 Nt. 28: 21 b. 2 Lus. 30: 1.

2. Yandi wasikidikisa salu biabanganga ye wabasiamisa mu salu mu nzo a Mfumu.

3. Yandi wavova kwa balevita balonga Israeli diadionsono, babiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu: Lutula nkela yanlongo mu nzo yatunga Solomo, mwan' a Davidi, ntinu a Israeli. Yau ka yina vutuka kala zitu va mave-mbo meno ko. Lusadila bwabu Mfumu, Nzambi eno, ye bantu bandi Israeli.

4 Mose 7: 9.

4. Lukubama, bonso bwena nzo zeno zamase, mu makabu meno, bonso bwasonika Davidi, ntinu a Israeli, ye bonso bwasonika mwan' andi Solomo,

5. lutelama mu kinlongo luakubama mu makabu manzo zamase zampangi zeno, i bantu, mpasi kabu dianzo alevita dina kala mu kabu kabu.

6. Luvonda mwan' ameme diapasa ye lukibiekano nlongo ye lukubika dio kwa mpangi zeno, mpasi luanama mambu ma Mfumu mu Mose.

7. Yosia wavana bantu nkailu mu bulu biabizio biabana bamameine ye bana bankombo mu ntalu amakumatatu mamafunda, buna biena bonso nkailu apasa, kwa babonsono bakala vana, ye mpe mafunda matatu mangombe, biobio

biabionsono biambongo zantinu zayandi kibeni.

2 Lus. 30: 24.

8. Babakala bandi balutidi bavana, bonso bubazola, nkailu miangioka kwa bantu, kwa banganga ye balevita. Hilikia, Sakalia ye Yehieli, madingizi mu nzo a Nzambi, bavana kwa banganga mafunda mole ye nkama sambanu zabana bamameme ye bana bankombo bonso nkailu apasa, ye mpe nkama tatu zangombe.

9. Kansi Konania ye mpangi zandi Semaya ye Netaneli ye Hasabia, Yengieleli ye Yosabadi, bakuluntu balevita, bavana kwa balevita mafunda matanu mabana bamameme ye bana bankombo mu nkailu apasa, ye mpe nkama tanu zangombe.

10. Buna nsambudulu a Nzambi yakubukulwa; banganga bayiza ku salu va vuna biau ye mpe balevita, bonso bwakala makabu mau, bonso bwatuma ntinu.

11. Mboki bavonda mwan' ameme diapasa, ye banganga balemba menga matambula kwa balevita; yau babuna nkanda.

12. Bavangula kunku biangkailu angioka ye bakaba bio kwa bantu, bonso bwakala makabu mau manzo zamase, mpasi bayoka bio kwa Mfumu, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose. Bonso bobo bavanga mpe kwa zingombe.

3 Mose 3: 14 b.

13. Bayanga mwan' ameme diapasa ku tia, bonso bwasonukwa; kansi mbizi ankailu amatondo balamba mu binzu, nkangi ye sa, ye bakaba yo nswalu kwa bantu babonsono.

2 Mose 12: 8 b.

14. Mboki bakikubikila ye kwa banganga; kadi banganga, bana ba Aloni, basala mu yoka nkailu angioka ye kunku biamazi nate ye fuku; nkiangunu balevita bakatwa kukikubikila yau kibeni ye kwa banganga, bana ba Aloni.

15. Minyimbidi, bana ba Asafi, batelama va vuma kiau, bonso bwakamba Davidi ye Asafi, Hemani ye moni ameso antinu, Yedutuni, ye nkengi miamielo matelama mosi mosi ku mwelo andi; ka bakala nsatu akatuka mu salu kiau ko, kadi mpangi zau, balevita bankaka, babakubikila.

1 Lus. 25: 1 b.

16. Mamonsono makubukwa mu salu kia Mfumu mu lumbu kina, kibakembila nkembo wapasa ye bayoka nkailu miangioka va salu dia Mfumu, bonso bwakamba ntinu Yosia.

17. Bana ba Isaeli bakala vana, bakembila nkembo wapasa ye bakembila nkembo wamampa malembwa funa mu lumbu nsambodia.

18. Nkembo wapasa bonso wowo ka wakambulwa mu Isaeli ko kasi ye ntangu ambikudi Samueli, kadi ka mosi ko mu ntinu mia Isaeli wakembila nkembo wapasa wampila yoyo wakambulwa kwa Yosia ye banganga, balevita, Yuda diadionsono ye yau mu Isaeli bakala vana ye bisi Yelusalemi.

19. Mu mvu wakumi ye nani wangi-adulu a Yosia nkembo wowo wapasa wakambulwa.

20. Momo mamonsono, Yosia bu kamana kubika vwala mu nkadulu yabiza, mboki Neko, ntinu mu Ngipiti, wayenda nwanisa ku Kalakemisi diena ku Eufalata; Yosia wawaika kwa yandi.

2 Nt. 28: 29 b.

21. Buna ndieu wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Nki antuadi ngiena ye ngeye, untinu a Yuda? Ka i kwa ngeye ngizidi wabu ko, kansi kwa ntantu ami ungienina mvita, ye Nzambi wankembi mu savula. Nalem bweti kakidila Nzambi wena yami, mpasi kana kubunga ko.

22. Kansi mwanki kavutuka ko ye kankatukila ko, kansi Yosia wavuna vwala ye wayenda kunnwanisa, ye kawila mambu ma Neko ko matuka mu nwa a Nzambi. Mvita yabwa mu ndim' a Mengido.

23. Kansi uzongo miansiki miatedisa ntinu Yosia; ntinu wavova kwa sielo biandi: Lunkatula, kadi nduele beni.

24. Buna sielo biandi biankatula mu kalu ye bamvwandisa mu kalu diandi diakaka ye bantuala ku Yelusalemi; wafwa ye wadiamuswa mu ndiamu zamase mandi. Yuda diadionsono ye Yelusalemi bakala fwidi mu widi Yosia.

Sak. 12: 11.

25. Yelemia wayimbila nkunga wamiongo mu Yosia. Minyimbidi miamionsono miababakala ye miabakento bavova mu nkunga miao miamaniongo mu Yosia, bonso buvwanganga nate ye wabu; nkunga mionio miayika siki mu Isaeli. Miasonukwa mu "Min-kunga miamaniongo."

26. Monso masidi mu kambwa mu Yosia ye mu mavanga makinzambi makavanga, bonso bwasonukwa mu mina mia Mfumu,

27. ye mu mankaka mu yandi, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Isaeli ye Yuda.

KAPU 36.

Yoahasi, Yoyakimi, Yoyakini ye Sidikia i ntinu mia Yuda. Yelusalemi diabungwa kwa Nebukadenesali ye kimfumu kia Yuda kiafukuswa. Nsamu wa Kolesi.

Bantu mu nsi babonga mwan' a Yosia, bi Yoahasi, ye bamvingisa kitinu ku Yelusalemi mu sandi. 2 Nt. 23: 30 b.

2. Yoahasi wakala makumole ye mvu ntatu, bu kakala ntinu, ye wayala ngonda tatu mu Yelusalemi.

3. Kansi ntinu mu Ngipiti wantu-mbula ku Yelusalemi ye wafutisa nsi mpaku mu nkama mosi atalanta biapalata ye talenta kimosi kiawola.

4. Ntinu mu Ngipiti wavanga mpangi andi Eliakimi ntinu kwa Yuda ye Yelusalemi ye wavilula nkumbu andi mu Yoyakimi, kansi Neko wanata mpangi andi Yoahasi ye wantuala ku Ngipiti.

5. Yoyakimi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi andi.

6. Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayiza konki kwa yandi ye wankanga mu mbienga zansongo mu kuntuala ku Babeli. 2 Nt. 24: 1 b.

7. Ndambu abiwumbwa mu nzo a Nzambi Nebukadenesali wanata ku Babeli ye waktotisa bio mu vuala diandi ku Babeli. Dan. 1: 2.

8. Monso masidi mu kambwa mu Yoyakimi ye mu nkankumusu zozo zikavanga ye mu yina yankaka yambi yamonika mu yandi, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Israeli ye Yuda. Mwan' andi Yoyakini wamvingana kitinu. 2 Nt. 24: 5 b.

9. Yoyakini wakala nani diamvu, bu kakala ntinu, ye wayala ngonda tatu ye kumi dialumbu ku Yelusalemi. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu. 2 Nt. 24: 8 b.

10. Mu mbadukulu amvu walanda ntinu Nebukadenesali wafidisa bantu mu kunata ku Babeli, va kimosi ye wumbwa biantalu mu nzo a Mfumu; yandi wavanga mpangi andi Sidikia ntinu mu Yuda ye Yelusalemi.

11. Sidikia wakala makumole ye mvu mosi, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu mosi ku Yelusalemi. 2 Nt. 24: 18 b. Yel. 37: 1 b. 52: 1 b.

12. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi andi;

kakiyina kwa mbikudi Yelemia ko wavova mambu ma Mfumu.

13. Yandi wanangumukina ntinu Nebukadenesali wandikisa ndefi mu Nzambi, ye wakala nsingu yambalu ye wabadisa ntim' andi, ye kabangumuka kwa Mfumu, Nzambi a Israeli ko. Yeh. 17: 13 b.

14. Bakuluntu babonsono mu banganga ye bantu bavola mpe masumu mamananene mu dimbuka kwa Nzambi mu nkankumusu zazonsono zabangoi ye basumuna nzo a Mfumu, i yina yikabieka nlongo mu Yelusalemi.

15. Mfumu, Nzambi amase mau, wabafidisa nsanu miandi ntama ntama mu ntumwa zandi, kadi wafwila bantu bandi ye kundu kiandi nkenda.

16. Kansi bafinga ntumwa za Nzambi ye bayina mambu mendi ye badeva mbikudi miandi, nate ye nganzi za Mfumu mu bantu bandi zaluta ye ka mwakala ndiakusu ko.

17. Buna wafidisa ntinu a Kaladea, yendieu wabema matoko mau mu sabala mu nzo akinlongo kian ye kakuta kani mavuvi vo zindumba ko, ye ka Lanuna vo babakala bamvu ko; biabionsono biavewa mu koko kwandi. 2 Nt. 25: 1 b.

18. Lekwa biabionsono mu nzo a Nzambi, biabinene ye biabike, ye mbongo mu nzo a Mfumu, ye mpe mbongo zantinu ye zababakala bandi bandanu, biabionsono kanata ku Babeli.

19. Bayoka nzo a Nzambi ye batulula lumbo lua Yelusalemi, mavula mamonsono madiu mayokwa ku tia ye lekwa biabionsono biantalu biakala muna biabungwa.

20. Yan bavukuswa mu sabala wabanata kinkole ku Babeli, ye bayika nanga miandi ye miabana bandi bababakala, nate ye bisi Pelesia babaka luyadulu—

21. kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila—nate ye nsi yatomuswa tumingu tuau. Kadi bu yakala yavombila, yabaka lumingu—nate ye lusambodia luamvu luamana vioka. 3 Mose 26: 34 b. Yel. 25: 12. 29: 10.

22. Kansi mu mvu wantete wangia-dulu a Kolesi, i ntinu a Pelesia, Mfumu wasikimisa mpepe a Kolesi, ntinu a Pelesia, kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila, ye yandi wasamuna mu kimfumu kiandi kiakionsono ye wazaikisa mpe mu masonukwa bonso bwabu: Esala 1: 1 b. Yes. 44: 28.

23. Ebu buvolele Kolesi, ntinu mu Pelesia: Bimfumu biabionsono va ntoto, Mfumu, Nzambi azulu, wampeni bio; yandi wankembi mu kuntungila nzo mu Yelusalemi mu Yuda. Wonso wonso mu yeno uvwilu mu bantu bandi, bika Mfumu, Nzambi andi, kakala yandi, ye bika kabaluka kuna.

ESALA.

KAPU 1.

Ntumunu a Kolesi. Bayudayo babadika kubama mu vutuka ku nsi au. Wumbwa biawwala.

Mu mvu wantete wangiadulu a Kolesi, ntinu a Pelesia, Mfumu wasikimisa mpeve a Kolesi, ntinu a Pelesia, kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila, ye yandi wasamuna mu kimfumu kiandi kiakionsono ye wazaikisa mpe mu masonukwa bonso bwabu: 2 Lus. 36: 22 b. Yel. 25: 12. 29: 10.

2. Ebu buvolele Kolesi, ntinu mu Pelesia: Bimfumu biabionsono va ntoto Mfumu, Nzambi azulu, wampeni bio; yandi wankembi mu kuntungila nzo mu Yelusalemi mu Yuda.

3. Wonso wonso mu yeno uvwilu mu bantu bandi, bika Nzambi andi kakala yandi ye kenda ku Yelusalemi mu Yuda mu tunga nzo a Mfumu, Nzambi a Israeli; yandi i Nzambi wena kundu mu Yelusalemi.

Esala 4: 3. 5: 13. Lumb. 76: 1 b.

4. Konso konso kusidi muntu, buna bika kasaduswa bwa bantu mu vuma kina kikenza kinzenza mu palata ye wola, mu zimbongo ye bibulu, biobio ye mboki nkailu mialuzolo ku nzo a Nzambi mu Yelusalemi.

5. Buna bakuluntu banzo zamase ma Yuda ye Benyamini batelama, banganga ye balevita mpe, yau babonsono basikumuswa mpeve au kwa Nzambi mu kwenda tunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi.

6. Babonsono bakala mu kimfini kiau babasadisa mu wumbwa biapalata, wola, zimbongo, bibulu ye nkailu miantalu, biobio ye mboki biabionsono biavewa mu zola kwazola.

7. Ntinu Kolesi wayekula wumbwa biau biano a Mfumu biakatula Nebu-

kadenesali mu Yelusalemi bikakotisa mu nzo anzambi andi.

2 Nt. 24: 13. 25: 14 b. 2 Lus. 36: 7, 18.

Esala 5: 14.

8. Bian biayekula Kolesi, ntinu mu Pelesia, kwa Mitiledati, nkengi ambongo, ye ndieu watanga bio kwa Sesebasali, mfumu a Yuda.

9. Ntalu abian i yayi: makumatatu mamabola mawola, funda diamabola mapalata, makumole ye vwa diawumbwa biankaka biangiokila,

10. makumatatu miamvungu miawola, nkama ia ye kumi diamvungu miapalata biampi! ankaka ye funda diabiwumbwa biankaka.

11. Wumbwa biawola ye biapalata biakala va kimosi mafunda matanu ye nkama ia. Biobio biabionsono Sesebasali wanata, yau bakedi kinkole bu bakatuka ku Babeli ye bayenda ku Yelusalemi.

KAPU 2.

Nsonokono ayau bavutuka ye Selubabeli. Minkailu ku wuala.

Baba i babakala batuka mu kimfumu kiansi¹ bakatuka mu nsi yanzenza ye kinkole mu Babeli mubanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, ye yau bavutuka ku Yelusalemi ye ku Yuda, muntu muntu ku mibanz' andi,

Esala 8: 1 b. Neh. 7: 5 b.

2. bu banama Selubabeli: Yesua, Nehemia, Selaya, Lelaya, Molodokai, Bilisani, Mispali, Bingivai, Lelumi ye Bana.

Yayi i ntalu ababakala mu bantu ba Israeli:

3. bana ba Palosi: mafunda mole ye nkama mosi ye lusambodia ye zole;

1 i kimfumu kiansi a Yuda.

4. bana ba Sefatia : nkama tatu ye lusambodia ye zole ;
5. bana ba Ala : nkama nsambodia ye lusambodia ye tanu ;
6. bana ba Pahati-Moabi mu bana ba Yesua ye Yoabi : mafunda mole ye nkama nani ye kumi ye zole ;
7. bana ba Elami : funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia ;
8. bana ba Satu : nkama vwa ye makumaia ye tanu ;
9. bana ba Sakai : nkama nsambodia ye makumasambanu ;
10. bana ba Bani : nkama sambanu ye makumaia ye zole ;
11. bana ba Bebai : nkama sambanu ye makumole ye tatu ;
12. bana ba Asangadi : funda dimosi ye nkama zole ye makumole ye zole ;
13. bana ba Adonikami : nkama sambanu ye makumasambanu ye sambanu ;
14. bana ba Bingivai : mafunda mole ye makumatanu ye sambanu ;
15. bana ba Adini : nkama ia ye makumatanu ye ia ;
16. bana ba Ateli mu Hiskia : luvwa ye nani ;
17. bana ba Besai : nkama tatu ye makumole ye tatu ;
18. bana ba Yola : nkama ye kumi ye zole ;
19. bana ba Hasumi : nkama zole ye makumole ye tatu ;
20. bana ba Ngibali : luvwa ye tanu ;
21. bana ba Bete-Lehemi : nkama ye makumole ye tatu ;
22. babakala batuka ku Netofa : makumatanu ye sambanu ;
23. babakala batuka ku Anatoti : nkama ye makumole ye nani ;
24. bana ba Asamaveti : makumaia ye zole ;
25. bana ba Kiliat-Alimi, bana ba Kefila ye ba Beloti : nkama nsambodia ye makumaia ye tatu ;
26. bana ba Lama ye ba Ngeba : nkama sambanu ye makumole ye mosi ;
27. babakala batuka ku Mikimasi : nkama ye makumole ye zole ;
28. babakala batuka ku Beteli ye Ai : nkama zole ye makumole ye tatu ;
29. bana ba Nebo : makumatanu ye zole ;
30. bana ba Mangibi : nkama ye makumatanu ye sambanu ;
31. bana ba Elami dianzole : funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia ;
32. bana ba Halimi : nkama tatu ye makumole ;
33. bana ba Lodi, ba Hadidi ye ba Ono : nkama nsambodia ye makumole ye tanu ;
34. bana ba Yeliko : nkama tatu ye makumaia ye tanu ;
35. bana ba Sena : mafunda matatu ye nkama sambanu ye makumatatu ;
36. Mu banganga : bana ba Yedaya mu nzo a Yesua : nkama vwa ye lusambodia ye tatu ;
37. bana ba Imeli : funda dimosi ye makumatanu ye zole ;
38. bana ba Pasuli : funda dimosi ye nkama zole ye makumaia ye nsambodia ;
39. bana ba Halimi : funda dimosi ye kumi ye nsambodia ;
40. Mu balevita : bana ba Yesua ye ba Kadimieli, mu bana ba Hodavia : lusambodia ye ia ;
41. mu minyimbidi : bana ba Asafi : nkama ye makumole ye nani ;
42. mu bana bankengi miamielo : bana ba Salumi, bana ba Ateli, bana ba Talamoni, bana ba Akubi, bana ba Hatita, bana ba Sobai, bana bena va kimosi : nkama ye makumatatu ye vwa.
43. Mu nanga miavwala : bana ba Silha, bana ba Hasufa, bana ba Tabaoti,
44. bana ba Kelosi, bana ba Siaha, bana ba Padoni,
45. bana ba Lebana, bana ba Hanga-ba, bana ba Akubi,
46. bana ba Haugabi, bana ba Samalai, bana ba Hanana,
47. bana ba Ngideli, bana ba Nghali, bana ba Leaya,
48. bana ba Lesini, bana ba Nekoda, bana ba Ngasami,
49. bana ba Usa, bana ba Pasea, bana ba Besai,
50. bana ba Asana, bana ba Meunimi, bana ba Nefisimi,
51. bana ba Bakabuki, bana ba Hakufa, bana ba Haluli,
52. bana ba Basaluti, bana ba Mehida, bana ba Halasa,
53. bana ba Balakosi, bana ba Sisela, bana ba Tema,
54. bana ba Nesia, bana ba Hatifa.
55. Mu bana basielo bia Solomo : bana ba Sotai, bana ba Hasofeleti, bana ba Peluda,
56. bana ba Yala, bana ba Dalakoni, bana ba Ngideli,

57. bana ba Sefatia, bana ba Hatila, bana ba Pokeleti-Hasebaimi, bana ba Ami.

58. Nanga miavwala ye bana basielo bia Solomo bakala va kimosi nkama tatu ye luvwa ye zole.

59. Baba i yau bakatuka ku Tele-Mela, Tele-Halisa ye ku Kelubi, Adani ye Imeli ye balembana ta nzo zau zamase ye sinsi diau, kani vo batuka mu Isaeli :

60. bana ba Delaya, bana ba Tobia, bana ba Nekoda, nkama sambanu ye makumatanu ye zole ;

61. mu bana babanganga : bana ba Habaya, bana ba Hakosi, bana ba Balisilai, i yandi wakwela umosi mu bana babakento bangiladii Balisilai ye walukwa ndusi mu nkumbu au.

2 Sam. 19: 13 b.

62. Baba batomba nkanda miamakanda mau, kansi balembana mio bakula ; nkiangunu bavambuswa mu kinganga bonso bakiasumuka.

63. Nkumbi ansi wabakamba, vo ka bana dia bianlongo ye nlongo ko nate ye nganga una tonganana ye ulimi ye tumimi.

2 Mose 28: 30. 4 Mose 27: 21.

64. Bundu diadionsono diakala diatangwa va kimosi makumaia ye mafunda mole ye nkama tatu ye makumasa-mbanu,

65. mboki sielo biau biababakala ye biabakento bakala mafunda nsambodia ye nkama tatu ye makumatatu ye nsambodia. Mu yau mwavuvu nkama zole zanyimbidi miababakala ye miabakento.

66. Yau bakala ye nkama nsambodia ye makumatatu ye bakavalu basambanu, nkama zole ye makumaia ye mula bitanu,

67. nkama ia ye makumatatu ye tanu makamela ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumole mampunda.

68. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bu baluaka ku nzo a Mfumu mu Yelusalemi, bavana nkailu miazolanzio a Nzambi mu tungulula yo va vuma kimosi.

69. Yau bavana, bonso bwalenda muntu muntu, ku mbongo zabisalu mu wola makumasambanu ye funda dimosi diadalakemo ye mu palata mafunda matanu mamane, ye mpe nkama mosi amvwatu mianitu miabanganga.

70. Banganga, balevita, ndambu abantu bankaka, minyimbidi, nkengi miamielo ye minanga miavwala baku-

ndama mu mbanza zau : Isaeli diadionsono mu mbanza zau.

KAPU 3.

Salu diatungwa. Nkembo amafwokula. Lufulu luavwala luatungwa.

Ngonda yansambodia bu yakala mu kwiza ye bana ba Isaeli bakala mu mbanza zau, bantu bakutakana bonso muntu mosi ku Yelusalemi.

Nkong. 20: 1. Neh. 8: 1.

2. Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi zandi, banganga, ye Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye mpangi zandi batelama ye batunga salu dia Nzambi a Isaeli mu yokila dio nkailu miangioka, bonso hwasonukwa mu mina miamuntu wa Nzambi, i Mose.

3 Mose 6: 9 b. 5 Mose 12: 13, 14 b. Mat. 1: 12.

3. Batunga disalu va vuma kiadiau, kadi mpamuku wababwila mu bantu banzenza ; bayokila dio nkailu miangioka kwa Mfumu. nkailu miangioka miansuka ye miankokila.

4 Mose 28: 3 b.

4. Yau bakembila nkembo amafwokula, bonso hwasonukwa, ye bayoka nkailu miangioka lumbu ka lumbu mu ntalu yazengwa, bonso bwakala nkondo, lumbu lumbu ntalu yazengwa mu lumbu,

3 Mose 23: 34 b. 4 Mose 29: 12 b.

5. ye mboki nkailu miangioka mialumbu lumbu ye nkailu mionio mivwilu mu mlikulu zangonda ye mu nkembo miankaka miamionsono mianlongo mia Mfumu, ye mpe nkailu mina miamionsono mianatwa mu zola kwazola kwa Mfumu.

Neh. 10: 32 b.

6. Kasi ye lumbu kiantete mu ngonda yansambodia babadika yoka nkailu miangioka kwa Mfumu, lufulu luanzo a Mfumu bu lualembwa tulwa.

7. Bavana bivanza kwa nteni miamatadi ye sadi bianti ye mpe lekwa biandia, ndwinu ye mazi kwa bisi Sidoni ye Tilo, kidi batuala nti mianse deli tuka ku Lebanoni ye fila mio mu mbu ku Yafu, bonso bwakala luve luabavana Kolesi, ntinu mu Pelesia.

2 Lus. 2: 16.

8. Mu mvu wanzole bu bakiluakila ku nzo a Nzambi mu Yelusalemi, mu ngonda yanzole, salu kiabadukwa kwa Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi zau zankaka, banganga ye balevita, ye babonsono mu yau baluaka ku Yelusalemi bakatuka mu kinkole kiau, bu bavangula balevita, i yau bakala maku-

mole mamvu vo baviokele mo, mu sadisa salu bianzo a Mfumu.

9. Yesua, bana bandi ye zimpangi ye Kadimieli ye bana bandi, bana ba Yuda, bana bana, batumbwa mu kenga basala salu bianzo a Nzambi, ye mboki bana ba Henadadi ye bana bau ye zimpangi, balevita.

Esala 2: 40.

10. Ntungi bu miatunga lufulu luavwala dia Mfumu, banganga bakundukwa mu mwatu miau miasalu ye zimpangi, bobo mpe balevita, bana ba Asafi, ye simbala, mu sika Mfumu, bonso bwatuma Davidi, ntinu a Isaeli.

2 Lus. 29: 25 b.

11. Bayimbila, basika ye batonda kwa Mfumu, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu mu Isaeli. Bantu babonso basasula kumbu kiakinene kiamayangi unu nsikulu a Mfumu, lufulu luanzo a Mfumu bu luamana tungwa.

2 Lus. 5: 13. 7: 9. Lumb. 136: 1.

12. Kansi babingi mu banganga ye balevita ye bakuluntu banzo zamase, i banuna, bamona nzo yatekila, badila mu nkamu, bu bamona lufulu luanzo yoyo vo lueti tungwa; kansi babingi basika lozi ye bayangalala beni ye baboka mu ndinga yangolo.

Fang. 2: 2 b.

13. Kumbu kialozi kiakiese ka kiamvambana ko mu dilu kiankamu mu bantu, kadi bantu basasula kumbu kiakinene kialozi, ye ntendani akiau wawakana nseke.

KAPU 4.

Ntungulu avwala yakakudulwa.

Mbeni za Yuda ye Benyamini bu bawwa, vo yau batuka mu kinkole beti tunga vwala kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli,

2. bana bayenda kwa Selubabeli ye kwa bakuluntu banzo zamase ye bavova kwa yau; Yeto tuzolele tunga va kimosi ye yeno, kadi tutombanga Nzambi eno bonso yeno, ye kwa yandi tuyokanga nkailu kasi ye lumbu biantinu Esalahadoni ku Asilia, watunatisa vava.

2 Nt. 17: 24 b.

3. Kansi Selubabeli ye Yesua ye bakuluntu bankaka banzo zamase ma Isaeli bavova kwa yau: Ka bufweni ko, vo yeno luna tunga nzo va kimosi ye yeto kwa Nzambi eto ko, kansi yeto kibeni tuzolele tunga kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, bonso bwatukamba Kolesi, ntinu mu Pelesia.

Esala 1: 3. 5: 13.

4. Kansi bantu mu nsi basimisa moko mabisi Yuda ye babavumisa mu tunga.

5. Batomba bampila yoyo bana vunza lukanu luau mu nduengoso zau, ntangu yina yakala Kolesi moyo, ntinu mu Pelesia, nate ye Daleyavesi, ntinu mu Pelesia, wabadika yala.

6. Mboki mu ngiadulu a Ahasevelesi, mu mbadukulu angiadulu andi, basonika nsonokono amfundu mu yau bakala mu Yuda ye Yelusalemi.

7. Mu ntangu a Alatasasta Bisilami, Mitiledati ye Tabeli ye mpangi zandi zankaka basonika kwa Alatasasta, ntinu mu Pelesia. Mau masonukwa mu sono biakialami ye mu ndinga yakialami.

8. Mboki mpe nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai basonika nkanda mu Yelusalemi kwa ntinu Alatasasta bonso bwabu.

9. Bana baba basonika, i nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai ye bankaka, i mpangi zau, badinita ye baafalesatikita, batalapelita, baafalesita, baalakevita, bababilonita, basusankita, badehavita, belamita,

10. ye makanda mankaka manatisa Asenapali waunene ye walulendo ku mbanza Samalia mu kala kundu kuna ye mu ndambu yankaka yansi mu simu diankaka dianzadi, ye bankaka—

11. ebu bwakamba nsononono yina yaleta kibafidisa kwa ntinu Alatasasta: Sielo biaku, babakala mu simu diankaka dianzadi ye—

12. Bika diadi diazayakana kwa ntinu, vo bayudayo bobo bakatuka kwa ngeye balueki kwa yeto mu Yelusalemi, ye bwabu beti tunga mbanza yina yambi ye yangita, bakubikanga tumbu ye basiamisanga tufulu.

13. Bika ntinu kazaya, vo mbanza yayi yina tungululwa ye tumbu tuakubama, ka bana vana mpaku vo mpaku abilekwa vo mpaku anzila ko, ye diodio dina bivisa mbongo zantinu.

14. Bu tudianga mungwa wavula diantinu ye bulembolo fwanana mu tala, bonso busiwanga ntinu mbivulu, nkianguku bwabu tufidisi nsamu mu zaikisa diodio kwa ntinu,

15. kidi batomba mu tusansu tuamase maku; kadi mu tusansu toto una mona ye zaya, vo mbanza yayi yakedi mbanza yangita, mu mbivusu amintinu ye zinsi, ye vo muna bavengi ngita kasi ye nsi nkulu beni, i bila kiabungulwa mpe mbanza yoyo.

16. Nkianguku, tuzaikisi ntinu, vo

mбанза yayi yina tungululwa ye tumbu tuayau tuna kubama, buna mu diambu diodio kuna vutuka kala ntudi ye nsi mu simu diankaka dianzadi ko.

17. Buna ntinu wafidisa mvutulu yayi kwa nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai ye bankaka, mpangi zau zakala ku Samalia ye ndambu yankaka yansi mu simu diankaka dianzadi.

18. Yenge-Nsonokono yoyo yilunatu-fidisi yatengo nadede kwa mono.

19. Mono yatumini, vo bana tombuzula, ye buna bamweni, vo mбанза yoyo kasi ye nsi nkulu beni yanangumukina mintinu, ye vongita yenkindu biavangwa muna.

20. Mu Yelusalemi mwakedi mpe ntinu miatlendo miayala nsi yayonsonono ya mu simu diankaka dianzadi ye mpaku ansi, mpaku abilekwa ye mpaku anzila zafutwa kwa yau.

1 Nt. 4: 21.

21. Nkiangunu natumeno bwabu, vo babakala baba bana kakudulwa mu tungulula mбанза yoyo, nate ye ngina bo tuma.

22. Lutala, vo ka luna vekisa ntangu mu diambu diadi ko, mpasi mbivulu ka yina neniva ko mu mbivulu aminntinu.

23. Nsononono ansonokono antinu Alatasasta bu yatangwa kwa Lehumi ye nsoniki Simisai ye mpangi zau, buna yau ntumbu savula kwa bayu-dayo mu Yelusalemi ye babakakidila mu ngolo ye lulendo.

24. Salu kianza a Nzambi mu Yelusalemi kiakakudulwa. Kiakakudulwa nate ye mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi, ntinu a Pelesia.

KAPU 5.

Salu kiavwala kiavutuka saluka. Leta kwa ntinu Daleyavesi.

Kansi mbikudi Hangai ye Sakalia, mwan' a Ido, i bambikudi, babikula kwa bayu-dayo mu Yuda ye Yelusalemi, mu nkumbu a Nzambi a Isaeli yakala va ntandu au.

Hang 1: 1 b. Sak. 1: 1 b. 6: 11 b.

2. Buna Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua, mwan' a Yosadaki, batelama ye babadika tunga nzo a Nzambi mu Yelusalemi, ye bambikudi ba Nzambi va kimosi ye yau babasadisa.

3. Mu ntangu yoyo Tatenai, nkumbi ansi asimu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zau baluaka kwa

yau ye bavova kwa yau ebu: Nani uluveni luvu mu tunga nzo yayi ye kubika lumbu lualu?

4. Buna yeto tuabakamba nkumbu zababakala bobo batunga nzo.

5. Disu dia Nzambi diatemuna va ntandu abangudi zabantu mu bayu-dayo, ye basilwa, vo ka bana kakudulwa ko, nate ye bungu diodio dilueki kwa Daleyavesi, mboki bana fiduswa nsonokono mu diodio.

Lumb. 33: 18. 34: 15.

6. Ebu bwakamba nsononono aleta kiasidisa Tatenai, nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zandi, baafalesekita bakala mu simu diankaka dianzadi, kwa ntinu Daleyavesi;

7. kadi bafidisa nsamu kwa yandi wasonukwa ebu:

Yenge kiakala ye ntinu Daleyavesi mu mamonsono.

8. Bika bwazayakana kwa ntinu, vo tualueki ku kimfumu kiabayu-dayo ku nzo a Nzambi yayinene. Bwabu yau yeti tungwa mu matadi mamanene ye nti mitulwanga mu bibaka; salu kisalwanga mu vema ye kiena vila mu moko mau.

9. Buna yeto tuayuvudi bangudi zabantu kuna ye tuavova ebu kwa yau: Nani uluveni luvu mu tunga nzo yayi ye kubika lumbu lualu?

10. Yeto tuabayuvula mpe nkumbu zau, kidi tuakuzaikisa bo ye tualenda sonika nkumbu zababakala bena ku ntu au.

11. Yayi i mvutulu yibatuvutudila: Yeto tu sielo bia Nzambi azulu ye ntoto, ye tueti tungulula nzo yayi yateka tungwa vava mu nsi nkulu kasi ye mvu miamingi, ye i yau yatunga ye yamanisa ntinu waunene mu Isaeli.

1 Nt. 6: 1 b.

12. Kansi mase meto bu mafwemisa Nzambi azulu, nkiangunu wahavana mu koko kwa Nebukadenesali, i mwisi Kaladea, ntinu a Babeli; yandi wahunga nzo yayi ye wanata bantu ku Babeli.

2 Nt. 25: 8 b. 2 Lus. 36: 16 b.

13. Kansi mu mvu wantete wangiadulu a Kolesi, ntinu a Babeli, ntinu Kolesi watuma mu tunga nzo yayi ya Nzambi.

2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 3.

14. Ntinu Kolesi wakatula mpe mu vwala ku Babeli wumbwa biobio biawola ye biapalata biayuvwa kwa nzo a Nzambi, kansi biakatulwa mu vwala ku Yelusalemi ye bianatwa ku vwala ku Babeli kwa Nebukadenesali; bia-

yekulwa kwa bakala, nkumbu andi Sesebasali, ukavanga nkumbi ansi.

Esala 1: 8. G: 5.

15. Kwa yandi kavova: Bonga wu-mbwa biabi ye wenda watula bio mu vwala ku Yelusalemi; kadi nzo a Nzambi yina tungululwa va vuma kiayau.

16. Buna ndieu Sesebasali waluka vava ye watunga lufulu luanzo a Nzambi ku Yelusalemi. Kasi ye ntangu yoyo tuakedi yo tunganga ye ka yimeni bwabu mpe ko.

17. Vo ntinu zolele, bika batomba mu nzo ambongo zantinu kuna ku Babeli, vo i bobo, vo ntinu Kolesi wavana luye mu tunga nzo yayi ya Nzambi ku Yelusalemi; mboki bika ntinu katufidisa luzolo luandi mu diodio.

KAPU 6.

Mvutulu aleta kwa Daleyavesi. Vwala diamanuswa ye diabiekwa. Nkembo wapasa.

Buna ntinu Daleyavesi watuma, vo bana tombuzula mu nzo aminkanda mu Babeli mwatulwa lekwa biantalu.

2. Mu vula dia Ameta mu kimfumu kia Media bamona nkanda wazingwa wasonukwa mama mu mbambukulu amoyo:

3. Mu mvu wantete wangiadulu antinu Kolesi, ntinu Kolesi watuma ntumunu yayi: Nzo a Nzambi ku Yelusalemi, nzo yoyo yina tungwa mu kala vuma kina natwa minkailu; tufulu tuayau tuna vangwa tuakola. Yau yina tungwa makumasambanu mamfwoko mu yongi ye makumasambanu mamfwoko mu sadila,

2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 1 b.

4. mu nlonga ntatu miamatadi manene ye nlonga mosi waminti miamona; bionso bina futwa bina tuka mu nzo antinu.

1 Nt. 6: 36.

5. Wumbwa bina biawola ye biapalata mu nzo a Nzambi biakatula Nebukadenesali mu vwala ku Yelusalemi ye bianatwa ku Babeli bina vutulwa, mpasi biavutuka va vuma kiau mu vwala mu Yelusalemi, ye bina kotuswa mu nzo a Nzambi.

Esala 1: 7. 5: 14.

6. Bwabu ngeye, u Tatenai, nkumbi mu nsi mu simu diankaka dianzadi, ye ngeye Setali-Bosenai, ye yeno lubafalesekita, mpangi zau mu simu diankaka dianzadi: lutatuka yau nseke.

Esala 5: 3.

7. Luyambula salu kianza a Nzambi kiasaluka. Nkumbi abayudayo ye

bangudi zabantu babayudayo balenda tunga nzo yoyo ya Nzambi va vuma kiayau.

8. Bwabu ntumini, bonso buluna vanga kwa bangudi zabantu bobo babayudayo mu ntungulu anzo yoyo ya Nzambi. Mu vanza biobio bivewanga kwa ntinu bonso mpaku mu nsi mu simu diankaka dianzadi, bina vewa kwa babakala bobo nadede bionso bibena nsatu afuta, mpasi salu ka kina kakudulwa ko.

9. Bionso bibena nsatu, ngombe zantwenia zambakala, maneme mambakala ye bana banameme mu nkailu miangioka kwa Nzambi azulu, witi, mungwa, vinia ye mazi, biau bina vewa kwa yau lumbu ka lumbu ye lembwa vilakana, bonso bukambanga banganga mu Yelusalemi,

10. mpasi banata minkailu mu nsunga yazolakana kwa Nzambi azulu ye dila mvutu mu moyo antinu ye bana bandi bababakala.

11. Mono ntumini mambu mama, vo muntu una tulula ntumu yoyo, buna nti anzo andi una bamvunwa, ye va wau yandi una manukwa ye komwa, ye nzo andi yina vangwa vuma kiambole, bu kavengi bobo.

12. Bika Nzambi wayambudi nku-mbu andi yakala kuna kabwisa ntinu miamionso ye bantu bana lambula koko mu tulula ntumu yayi ye bunga nzo yoyo ya Nzambi ku Yelusalemi. Mono, Daleyavesi, ntuminintumu yoyo. Bika yavangwa bwadedama!

13. Ntinu Daleyavesi bu kafidisa nsamu wampila yoyo, buna wavangwa bwadedama kwa Tatenai, nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zau.

14. Bangudi zabantu babayudayo batunga ye bakala zazu kiabiza mu salu mu diambu diambikulu ambikudi Hangai ye Sakalia, niwan' a Ido; batunga ye bananisa yo bonso bwatuma Nzambi a Isaeli ye bonso bwatuma Kolesi ye Daleyavesi ye Alatasasta, ntinu mu Pelesia.

Esala 5: 1.

15. Nzo yamanuswa nate ye lumbu kiantatu mu ngonda Adali, mu mvu wansambanu wangiadulu antinu Daleyavesi.

16. Bana ba Isaeli, banganga ye balevita ye bankaka batuka mu kinkole bakembila mbiekolo anzo yoyo ya Nzambi mu kiesee.

17. Mu mbiekolo anzo yoyo ya Nzambi bayoka nkama mosi yangombe

zambakala, nkama zole zamameme mambakala ye nkama ia zabana bamameme, ye mpe mu nkailu angiokolo amasumu ma Isaeli diadionsono kumi ye nkombo zole zambakala, bonso bwakala ntalu amakanda ma Isaeli.

4 Mose 7: 10 b. Esala 8: 35.

18. Banganga bavewa salu, bonso bwakala makabu mau, ye balevita, bonso bwakala makabu mau mu salu kia Nzambi mu Yelusalemi, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose.

4 Mose 3: 6. 8: 9 b.

19. Yau batuka mu kinkole bakenabila nkembo wapasa mu lumbu kiumi ye ia mu ngonda yantete.

2 Mose 12: 6.

20. Kadi buna banganga ye balevita babonsono bamana kukivedisa ye bakala bavedila buna bena; bavonda mwan' ameme diapasa kwa babonsono batuka mu kinkole, kwa mpangi zau mpe, i banganga, ye kwa yau kibeni.

21. Bana ba Isaeli batuka mu kinkole badia dio va kimosi ye yau babonsono bamana vanguka mu nsumukunu zalangoi bakala mu nsi ye babundane ye yau mu tomba Mfumu, Nzambi a Isaeli.

22. Bakembila nkembo wamampa malembwa funa mu lumbu nsambodia mu kiese; kadi Mfumu wabakubikila kiese, bu katadisa ntim' antinu mu Asilia kwa yau, ye wabasadisa mu salu kianza a Nzambi, Nzambi a Isaeli.

KAPU 7.

Esala wayenda ku Yelusalemi. Nsonokono antinu Alatasasta.

Ntama yavioka mboki bwakala, mu ngiadulu a Alatasasta, ntinu mu Pelesia, vo Esala, mwan' a Selaya, mwan' a Asalia, mwan' a Hilikia,

2. mwan' a Salumi, mwan' a Sadoki, mwan' a Ahitubi,

3. mwan' a Amalia, mwan' a Asalia, mwan' a Melayoti,

4. mwan' a Selaya, mwan' a Usi, mwan' a Buki,

5. mwan' a Abisua, mwan' a Pinehasi, mwan' a Elasali, mwan' a Aloni, ngudi anganga—vo ndieu Esala wananguka ku Babeli;

6. yandi wakala nluki amasonukwa, watoma zaya mina mia Mose miavana Mfumu, Nzambi a Isaeli. Ntinu wamvuna biabionsono bikalomba, koko kwa Mfumu, Nzambi andi, bu kwakala va yandi.

7. Ndambu abana ba Isaeli ye ba-

nganga, balevita, minyimbidi, nkengi miamielo ye nanga miavwala bayenda konki ku Yelusalemi mu mvu wansa mbodia wangiadulu a Alatasasta.

8. Yandi waluka ku Yelusalemi mu ngonda yantanu, i mu mvu wansambodia wangiadulu antinu.

9. Kadi mu lumbu kiantete mu ngonda yantete mwazengwa, vo bana katuka ku Babeli, ye mu lumbu kiantete mu ngonda yantanu waluka ku Yelusalemi, koko kwambote kwa Nzambi bu kwakala va yandi. Esala 8: 18, 31.

10. Kadi Esala watadisa ntim' andi mu yindula mina mia Mfumu ye nama mio ye mu longa Isaeli mu mina ye nsiku.

11. Ebu bwena nsononono ansonokono yavana ntinu Alatasasta kwa nganga Esala, nluki amasonukwa, walonguka momo makamba ye masikidikisa Mfumu kwa Isaeli:

12. Alatasasta, ntinu amintinu, kwa nganga Esala, ndieu wamana longuka mina mia Nzambi azulu ye—

13. Bwabu mono ntumini, vo muntu muntu mu bantu ba Isaeli mu kimfumu kiami ye mu banganga ye balevita, i yau bazolele kwenda ku Yelusalemi, bika bakunama,

14. bu wafidusu kwa ntinu ye baluengisi bandi nsambodia mu fiongunina mu Yuda ye Yelusalemi, bonso bwena mina mia Nzambi aku miena mu koko kwaku, Est. 1: 10, 14.

15. ye mu nata palata ye wola biaveni ntinu ye baluengisi bandi mu luzolo luzola kwa Nzambi a Isaeli wena kundu kiandi mu Yelusalemi,

Esala 8: 25.

16. mpe palata ye wola biabionsono biulenda baka mu kimfumu kiakionsono kia Babeli, va kimosi ye nkailu mina mialuzolo mina vana bantu ye banganga ku nzo a Nzambi au mu Yelusalemi.

17. Nkiangunu una toma sumba mu vanza biobio ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme ye biampila yina biena nsatu mu nkailu miandia ye miandwa miwili momo; biobio ena yoka va disalu mu nzo a Nzambi eno mu Yelusalemi.

Esala 6: 9.

18. Bonso bulumweni mbote ngeye ye mpangi zaku mu sadila palata ye wola bina sadidila, bika luavanga, buzolele Nzambi eno.

19. Wumbwa biabionsono biuna vewa ku salu kiavwala mu nzo a Nzambi

aku, ngeye una bio yekula vantadisi a Nzambi a Yelusalemi.

20. Bionso biankaka biuna katwa futa mu diambu diansatu anzo a Nzambi aku tuka mu bwahu, bika wafutisila bio mu vinga kiaumbongo zantinu.

21. Mono ntinu Alatasasta ntumini bwabu kwa nkengi miamionsono miamibongo mu nsi kuna simu dianzadi, vo biabionsono bilombe kwa yeno nganga Esala walukila mina mia Nzambi azulu, biobio bina vangwa ye vewa nadede,

22. nate ye nkama atalenta, biapalata, nkama akola biawiti, nkama abata biavinia ye nkama abata biamazi, ye mpe mungwa walembwa zengwa ntalu.

23. Mamonsono matumanga Nzambi azulu mana vangwa nadede ye vewa ku nzo a Nzambi azulu, mpasi nganzi ka zina bwila kimfumu kiantinu ye kibana bandi bababakala ko.

24. Yeto tukuluzaikisa, vo ka muntu ko una kala lendo mu tula mpaku ansi, mpaku abilekwa vo mpaku anzila kwa nganga vo nlevita, nyimbidi, nkengi amwelo, nanga wawwala vo sielo kiankaka mu nzo yoyo ya Nzambi.

25. Ngeye, Esala, bika watumba minkongudidi ye nluiki miamina bonso bwena nduenga zaku ziutambudi kwa Nzambi aku, mpasi bakongudila bantu babonsono mu nsi yena kuna simu dianzadi, yau babonsono bazaidi mina mia Nzambi aku; vo muntu kazaidi mio ko, luna kunlonga mio.

26. Wonso ulembolo nama mina mia Nzambi aku ye mina miantinu, yandi una zengulwa nzengolo yanadede, kani mu mfwilu vo mu vaikuswa mu nsi vo mu futa vo mu boloko.

27. Sikwa kasikwa Mfumu, Nzambi amase meto, waketisa mampila yoyo mu ntim' antinu, vo una zitisa nzo a Mfumu mu Yelusalemi,

28. ye wangiambula yamona nlemvo kwa ntinu ye nluengiai miandi ye kwa mfumu zazonsonu zalulendo zantinu!

Mono yamona kibakala, koko kwa Mfumu, Nzambi ami, bu kwakala va mono, ye yakutikisa bakuluntu banka ka mu Isaeli mu kwenda yami.

KAPU 8.

Neonokono ayau bavutuka ye Esala. Balevita batombwa. Mbinunu ansoki. Wola ye palata biatezwa. Baluaka ku Yelusalemi. Nkailu miadisalu.

Baba i bakuluntu banzo zamase bakatuka yami ku Babeli mu ngiadulu antinu Alatasasta ye wau i nkand' amasinsi mau.

Esala 2: 1 b. Neh. 7: 5 b.

2. Mu bana ba Pinehasi Ngelesomi; mu bana ba Itamali Danieli, mu bana ba Davidi Hatusi;

3. mu bana ba Sekania, mu bana ba Palosi, Sakalia ye babakala basonukwa ye yandi mu nkand' akanda, nkama ye makumatanu;

4. mu bana ba Pahati-Moubi Elioenai, mwan' a Selaya, ye nkama zole zababakala ye yandi;

5. mu bana ba Sekania mwan' a Yahasieli ye nkama tatu zababakala ye yandi;

6. mu bana ba Adini Ebedi, mwan' a Yonatani, ye makumatanu mababakala ye yandi;

7. mu bana ba Elami Yesaya, mwan' a Atalia, ye lusambodia luababakala ye yandi;

8. mu bana ba Sefatia Sebadia, mwan' a Mikaeli, ye lunani luababakala ye yandi;

9. mu bana ba Yoabi Obadia, mwan' a Yehieli, ye nkama zole ye kumi ye nani diababakala ye yandi;

10. mu bana ba Selomiti mwan' a Yosifia ye nkama mosi ye makumasa-mbanu mababakala ye yandi;

11. mu bana ba Bebai Sakalia, mwan' a Bebai, ye makumole ye nani diababakala ye yandi;

12. mu bana ba Asangadi Yohanani, mwan' a Hakatani, ye nkama ye kumi diababakala ye yandi;

13. mu bana ba Adonikami bazimuna kwiza, nkumbu zau Elifeleti, Yengieli ye Semaya, ye makumasa-mbanu mababakala ye yau;

14. mu bana ba Bingivai Utai ye Sabudi ye lusambodia luababakala ye yau.

15. Mono yabakutikisa ku mwila wowo ukwendanga ku Ahava, ye tuatua kuna lumbu tatu. Kansi bu tuatoma tala bantu ye banganga, kiamona muntu ko mu bana ba Levi.

16. Bana yatumisa bakuluntu Elielseli, Alieli, Semaya, Elenatani, Yalibi, Elenatani, Natani, Sakalia ye Mesulami ye minlongi Yoyalibi ye Elenatani.

17. Mono yabakamba benda kwa Ido, nkuluntu ku vuma kia Kasifia, bu yatula mambu mu nwa miau mabana vova kwa Ido ye mpangi andi ye nanga miavwala ku vuma kia Kasifia, mpasi bana kutufidisa bisielo ku nzo a Nzambi eto.

18. Koko kwambote kwa Nzambi bu kwakala ya yeto batufidisa bakala diandunga mu bana ba Mali, mwan' a Levi, mwan' a Isaeli, ye mpe Selebia ye bana bandi bababakala ye mpangi zandi, kuni ye nani diababakala,

19. ye Hasabia ye va kimosi ye yandi Yesaya mu bana ba Melali ye mpangi zandi ye bana bau bababakala, makumole mababakala,

20. ye mpe mu nanga miavwala miavana Davidi ye babakala bandi balutidi mu sadisa balevita, nkama zole zananga miavwala, buna bena babikwa nkunibu.

21. Mono yasamuna mbinunu ansoki kuna ku mwil' a Ahava, mpasi tuakiyina vantadisi a Nzambi eto mu kunlomba ngiendolo yamiolo-miolo kwa yeto ye bana beto ye mbongo zeto zazonsono.

22. Kadi mono yavwa nsoni mu lumba binwani ye mintentami kwa ntinu mu kutusadisa mu mintantu mu nzila, bu tuavova kwa ntinu: koko kwa Nzambi eto kwena va babonsono bakuntombanga ye ukubatomisanga nitu, kansi lulendo luandi ye nganzi zandi bikakilanga babonsono bakunsi-sanga.

23. Nkiangunu yeto tuamina nsoki ye yatuomba lusadusu kwa Nzambi eto, ye yandi watuwila.

24. Mono yavangula kumi ye bole mu banganga mu bakuluntu, ye mpe Selebia ye Hasabia ye va kimosi ye yau kumi mu mpangi zau.

25. Mono yabatezila palata ye wola ye biwumbwa, i nkailu anzo a Nzambi eto yavewa kwa ntinu ye nluengisi miandi ye zimfumu ye baisaelita babonsono bakala kuna.

Esala 7: 15.

26. Mono yabatezila nkama sambanu ye makumatanu matalenta biapalata ye wumbwa biapalata mu ntalu ankama mosi yatalenta, ye mpe nkama mosi yatalenta biawola,

27. mboki makumole mamvungu miawola mu ntalu afunda dimosi diadalakemo ye wumbwa biole biansongo yabiza yacema, biantalu bonso wola.

28. Mono yabakamba: Yeno lubiekolo Mfumu nlongo ye wumbwa biabie-

kwa ye palata ye wola i nkailu waluzolo kwa Mfumu, Nzambi amase meno.

29. Nkiangunu lukenga bio ye lukeba bio, nate ye luna bio teza mu Yelusalemi vantadisi abakuluntu mu banganga balevita ye bakuluntu mu nzo zamase ma Isaeli, mu vinga biano a Mfumu.

Neh. 10: 39, 12: 44.

30. Buna banganga ye balevita batambula bina biatezwa zitu: palata ye wola ye biwumbwa, mpasi banata bio ku Yelusalemi, ku nzo a Nzambi eto.

31. Yeto tuananguka ku mwil' a Ahava mu lumbu kiakumi ye zole mu ngonda yantete mu konkana ku Yelusalemi; koko kwa Nzambi eto kwakala va yeto ye kwatutanina mu mintantu ye mu batulandidila mu nzila.

32. Yeto tualuaka ku Yelusalemi ye buna tualengila vana lumbu tatu.

33. Kansi mu lumbu kiaia palata ye wola ye wumbwa biatezwa zitu mu nzo a Nzambi eto ye biayekulwa kwa nganga Melemoti, mwan' a Ulia—yandi wanata Elasali, mwan' a Pinehasi, ye yau banata balevita Yosabadi, mwan' a Yesua, ye Noadia, mwan' a Binui—

34. biabionsono bonso bubiakala mu ntalu ye tezo kiazitu, ye buna tezo kiakionsono kiazitu kiasonukwa.

35. Yau bamana tuka ku nsi zanzeza kubakedi mu kinkole, bayoka mu nkailu angioka kwa Nzambi a Isaeli kumi ye ngombe zole zambakala mu Isaeli diadionsono, luwva ye mameme masambanu mambakala, lusambodia ye bana nsambodia bamameme ye kumi ye nkombo zole zambakala zankailu angiokolo amasumu, biabionsono bonso nkailu angioka kwa Mfumu.

Esala 6: 17.

36. Yau bayekula nsamu wantinu kwa ntuti zantinu ye kwa nkumbi zansi mu sinu diankaka dianzadi, ye yau bavana lusadusu kwa bantu ye nzo a Nzambi.

KAPU 9.

Isaeli diakwela bakento banzenza. Maniongo ma Esala kwa Nzambi mu ndimbulu yoyo yabantu.

Momo mamonsono bu mamana vangingwa, bankaka mu madingizi bafinana kwa mono ye bavova: Bantu mu Isaeli ye banganga ye balevita ka bavangukidi mu bantu banzenza ko, bonso bufweni mu diambu diankankumusu zivangwanga kwa yau, kwa bakananiti, bahetita, bapelesita, bayebusita, baamo

nita, bamoabita, bisi Ngipiti ye baamolita.

2. Kadi mu bana bau babakento bakwedila yau kibeni ye bana bau bababakala, ye bobo nkuna wanlongo wasangulwa ye bantu banzenza, ye bu bavanga ndimbulu yoyo madingizi ye bakuluntu bakala bantete.

2 Mose 34: 15 b. 5 Mose 7: 3. Nkong. 3: 6.

3. Bu yawa dio, yatiasuna kinkuti kiami kianitu ye yunga kiami ye yavuzi nsuki zami ye ngievo zami ye yavwanda mu kiadi kiakinene.

4. Babonsoo batina mu momo mavanga Nzambi a Isaeli mu ndimbulu yampila yoyo yavanga yau batuka mu kinkole bakutakana kwa mono, bu yavwanda mu kiadi kiami kiakinene nate ye ntangu ankailu ankokila.

5. Kansi mu ntangu ankailu ankokila mono yatelana mu kiadi kiami ye yatiasuna diaka kinkuti kiami kianitu ye yunga kiami; mboki yafukama ya makungunu mami ye yazangula moko mami kwa Mfumu, Nzambi ami,

6. ye yavova: Nzambi ami, mfwidu nsoni ye ngindamene mu sendula zizi kiami kwa ngeye, Nzambi ami, kadi tufuma tueto tuviokole ntu nieto mu funana, ye mfuka zeto zeka zingi nate ye ku zulu.

1 Mose 18: 20 b. 2 Lus. 28: 9. Lumb. 38: 4. Dan. 9: 7 b.

7. Kasi ye lumbu biamase meto nate ye lumbu kiaki tuakedi mfuka zazingi, ye mu tufuma tueto yeto ye ntinu mieto ye banganga tuavewa mu moko mantinu mianzenza ye tuabwilwa kwa sabala, kinkole, pelwa ye nsoni, bonso butuakidi monanga.

8. Kansi bwabu tuavangwa nlemvo afimbwetelo fiameso kaka kwa Mfumu, Nzambi eto, ye wayambudi kabu diatanunwa diasala, i nsadidila eto, ye watuveni fivuma fiakola va vuma kiandi kianlongo, mpasi Nzambi eto kawangusila kia mu meso meto ye katuvana fiantangu-ntangu fiampumununu amwela mu kinanga kieto.

9. Kadi yeto tu minanga, kansi Nzambi eto katusisidi mu kinanga kieto ko, kansi wayambudi tuamona nlemvo kwa ntinu mia Pelesia ye batuveni ntangu ampumununu amwela mu tedi-misa nzo a Nzambi eto ye tungulula baka biayau biatuluka ye kutukubikila lumbu mu Yuda ye Yelusalemi.

10. Nki tuna vova bwabu, u Nzambi eto, mu momo mamonsoo? Keti tuasisidi nsikudukusu zaku,

11. zau ziwavana mu sielo biaku, i bambikudi, bu wavova: Nsi yoyo yiluna luaka mu vwa yo, i nsi yasumuka mu nsamikunu zabantu banzenza ye mu nkankumusu zibafuluzidi yo mu nsobo zau tuka ku nsuka mosi nate ye ku yankaka.

8 Mose 18: 25 b. 20: 23.

12. Nkiangunu ka lukwedisani bana beno babakento kwa bana bau bababakala ko ye ka lutombilani bana beno bababakala bana bau babakento ko. Ka luna yuvula ntomono au vo vila ko—i bobo kidi luasiana ye lualenda dia yambote yansi yina ye sisa yo kwa bana beno mu mvwilu ntangu yikayimani.

5 Mose 7: 2 b. 23: 6.

13. Kadi momo mamonsoo matubwilulu mu mavanga meto mambi ye mu mfuka zozo zazingi zitubakamene, ye ngeye Nzambi eto bu watukutidi beni, bulembole fwanana mu diambu diatufuma tueto ye utanini kabu mu yeto, bonso diadi—

14. kadi buna tuna tulula nsikudukusu zaku diaka ye kundana mu nkwedolo ye bantu bavanganga nkankumusu zampila yoyo? Kadi buna kuna kutufwemina ko nate ye uua kutubunga, ye ka lekwa ko kina sala ye mvukusu mpia?

15. Mfumu, Nzambi a Isaeli, ngeye wena walunungu, kadi mu yeto kaka musadididi kabu diatanunwa, bonso bumonekene bwabu. Tala, bwabu tufukamene vava mu mfuka zeto vantadisi aku, kadi mu diampila yoyo muntu kalendi sikila vantadisi aku ko.

KAPU 10.

Isaeli diakivedisa mu katula bakento banzenza.

Esala bu kasambila ye wata momo vakafukamana ye wadila vantadisi anzo a Nzambi, kabu diadinene mu Isaeli diakutakana kwa yandi, babakala, bakento ye bana; kadi bantu mpe badila beni.

2. Sekania, mwan' a Yehieli, mu bana ba Ulami, wabula mbembo ye wavova kwa Esala: Inga, yeto tuadimbudi minu kwa Nzambi eto, bu tuabongele bakento banzenza mu bantu bankaka mwamu nsi. Kansi vuvu kiakiki kwa Isaeli.

3. Nkiangunu bika tuawawana luwawanu ye Nzambi eto vo mu lendo kialutungunu lua Mfumu ye luayau bavuminanga nsikudukusu a Nzambi eto,

vo tuna kukikatudila bakento babonso-
no bampila yoyo ye bana bau ; inga,
bika bwakala bobo, bonso bwena mina.

4. Telama, bungu diadi i diaku, ye
yeto tuzolele kala yaku. Kala kibakala
ye vanga dio.

5. Buna Esala watelama ye wadikisa
ndefi kwa bakuluntu mu banganga,
balevita ye Isaeli diadionsono, vo bana
vanga bonso bwakambwa ; badia ndefi.

6. Esala watelama mu vuma kianta-
disi anzo a Nzambi ye wakota mu vinga
kiavwala kia Yohanani, mwan' a Elia-
sibi ; bu kaluaka mo, kadia dimpa ko
ye kanwa nlangu ko, kadi wakala kiadi
mu ndimbulu aminu yavanga yau
batuka mu kinkole.

7. Basamuna mu Yuda ye Yelusalemi
mu yau babonso batuka mu kinkole,
vo bana kutakana ku Yelusalemi ;

8. wonso ulembolo kwiza nate ye
lumbu kiantatu kialanda, bonso bwa-
wawana madingizi ye bangudi zabantu,
mwilu andi yayonso yina niokunwa
mu bunguzulwa ye yandi kibeni una
vambuswa mu bundu diayau batuka
mu kinkole.

³ Mose 27: 28.

9. Nkiangunu buna babakala babo-
nsono ba Yuda ye Benyamini bakuta-
kana mu Yelusalemi nate ye lumbu
kiantatu, i lumbu kiamakumole mu
ngonda yavwa, ye bantu babonso
basimpama va vuma kiawanguka ku
nzo a Nzambi, bazakama mu diambu
diabungu dina diabikwa ye mu diambu
diamvula yangolo.

10. Nanga Esala watelama ye wa-
vova kwa yau : Yeno luadimbudi minu,
bu luakibongele bakento banzenza ye
mu diodio luakudikidi infuka za Isaeli.

11. Kansi luta masumu bwabu, mu
nzitusu a Mfumu, Nzambi a mase meno
ye luvanga luzolo luandi : luvambana
mu bantu bobo bankaka mwamu nsi
ye mu bakento banzenza.

12. Buna bundu diadionsono diata-
mbudila ye diavova mu ndinga yayi-
nene : Bonso buuvovele, i bobo tufwiti
vanga.

13. Kansi bantu bena babingi ye
nsungi amvula yeka, ye ka tulendi
telama vava va mbazi ko ; bungu diadi
mpe ka dilendi manuswa mu lumbu
kimosi vo biole ko, kadi tuvolele mpo-
lolo yayinene mu diadi.

14. Nkiangunu bika madingizi meto
makubana kwa bundu diadionsono, ye
bika babonso mu mbanza zeto baki-
bongila bakento banzenza, bakutakana
mu ntangu zazengwa ye va kimosi ye

yau bangudi zabantu mu mbanza mba-
nza ye minkongudidi vana, nate ye
tumeni vengula tia tuanganzi za Mfumu
mu yeto mu bungu diadi.

15. Yonatani kaka, mwan' a Asaeli,
ye Yaseya, mwan' a Tikiva, babangisa
mo, ye Mesulami ye nlevita Sabetai
babasadisa.

16. Kansi yau batuka mu kinkole
bavanga, bonso bwavovwa. Basola
nganga Esala ye bankaka mu bakuluntu
banzo zamase, bonso bwakala nzo nzo,
babonso babikwa nkumbu ; mu lum-
bu kiantete mu ngonda yakumi ba-
vwanda mu fiongunina dio.

17. Nate ye lumbu kiantete mu ngo-
nda yantete bamanisa mfiongonono mu
mamonsono makala mu babakala baki-
bongila bakento banzenza.

18. Mu bana bababakala babanganga
baba balanda babakulwa, vo bakibo-
ngila bakento banzenza : mu bana ba
Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi
zandi Maseya, Elieseli, Yalibi ye Nge-
dalia,

19. bazangula moko mau, vo bana
kukikatudila bakento bau, ye bana nata
meme diambakala bonso nkailu angio-
kolo amfuka mu mfuka yoyo yibaba-
kama ;

20. mu bana ba Imeli Hanani ye
Sebadia ;

21. mu bana ba Halimi Maseya, Elia,
Semaya, Yehieli ye Usia ;

22. mu bana ba Pasuli Elioenai, Ma-
seya, Isamaeli, Netaneli, Yosabadi ye
Elasa ;

23. mu balevita : Yosabadi, Sime
ye Kelaya, wabikwa mpe nkumbu Ke-
lita, Petaya, Yuda ye Elieseli ;

24. mu minyimbidi : Eliasibi ; mu
nkengi mianielo : Salumi, Telemi ye
Uli ;

25. mu Isaeli diankaka : mu bana
ba Palosi Lamia, Isia, Malakia, Miya-
mini, Elasali, Malakia ye Benaya ;

26. mu bana ba Elami Matania,
Sakalia, Yehieli, Abidi, Yelemoti ye
Elia ;

27. mu bana ba Satu Elioenai, Elia-
sibi, Matania, Yelemoti, Sabadi ye
Asisa ;

28. mu bana ba Bebai Yohanani,
Hanania, Sabai, Atalai ;

29. mu bana ba Bani Mesulami,
Maluki, Adaya, Yasubi, Seali ye Yele-
moti ;

30. mu bana ba Pahati-Moabi Adana
ye Kelali, Benaya, Maseya, Matania,
Besaleli, Binui ye Manase ;

31. mboki bana ba Halimi Elieseli, Isia, Malakia, Senaya, Sineoni,
 32. Benyamini, Maluki, Semalia ;
 33. mu bana ba Hasumi Matenai, Matata, Sabadi, Elifeleti, Yelemai, Manase, Simei ;
 34. mu bana ba Bani Madai, Amalami ye Ueli,
 35. Benaya, Bedeya, Keluhi,
 36. Vania, Melemoti, Eliasibi,
 37. Matania, Matenai ye Yasu,

38. mboki Bani, Binui, Simei,
 39. mboki Selemia, Natani ye Adaya,
 40. Makanadebai, Sasai, Salai,
 41. Asaleli, Selemia, Semalia,
 42. Salumi, Amalia, Yosefi ;
 43. mu bana ba Nebo Yengieli, Matitia, Sabadi, Sebina, Yadu, Yoeli ye Benaya.
 44. Yau babonsono bakwela bakento banzena ; mu yau mwakala bakento bankaka bakibutula bana.

NEHEMIA.

KAPU 1.

Lusambulu lua Nehemia bu kawa, bonso bwakadila ku Yelusalemi.

Nsamu wa Nehemia, mwan'a Hakalia.

Mu ngonda Kisilevi, mu mvu wamakumole, bu yakala mu vula dia Susani,

2. vakiakala vo Hanani, umosi mu mpangi zani, ye babakala bankaka batuka ku Yuda. Mono yabayuvuzula mu bayudayo, kabu diatanunwa diasadidila mu nkatukulu akinkole, ye mu Yelusalemi.

3. Yau bavova kwa mono : Yau basadididi, i yau basadidila mu nkatukulu akinkole mu nsi akimfumu balungwanga nzungu ye mwezolo, kadi lumbu lua Yelusalemi luatulukidi ye nielo miadian miayokwa mu tia.

2 Nt. 25: 9 b. 2 Lus. 36: 19.

4. Bu yawa diodio, yawwanda ye dila ye kiadi mu lumbu biankaka ye yamina nsoki ye yasambila vantadisi a Nzambi azulu.

5. Mono yavova : Engwa Mfumu, Nzambi azulu, u Nzambi yayinene ye yansisi, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa bakuzolanga ye bakebanga nsikudukusu zaku,

2 Mose 20: 6. 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. 5 Mose 5: 10. 7: 9. Neh. 9: 17. Lumb. 86: 15. 103: 8. 145: 8. Dan. 9: 4.

6. bika kutu kwaku kwawa diadi ye bika meso maku matemuna ye wila lusambulu luasielo kiaku lungieti sambila vantadisi aku, mwini ye fuku, mu bana ba Isaeli, i sielo biaku, bu ngi-

eti ta masumu mabana ba Isaeli matuvolele kwa ngeye, kadi mono mpe ye nzo asami tuavolele masumu.

7. Yeto tuavolele mpololo yangolo kwa ngeye ; ka tuakebele nsikudukusu, nkondo ye nsiku biwavana sielo kiaku Mose ko.

8. Kansi banzila diambu dina diwavana sielo kiaku Mose, bu wavova : Vo luna dimbula minu, ngina kulumwangisa mu makanda mabantu ;

3 Mose 26: 27 b., 40 b. 5 Mose 4: 27 b. 28: 64.

9. kansi vo luna vutuka kwa mono ye keba nsikudukusu zami ye nama zo, buna mpe vo yau bamwanguswa mu yeno bena ku nsuk' azulu, mwanki nzolele kubakatula kuna ye kubayonzi-ka ku vuma kingina sola bonso kundu kiankumbu ami.

5 Mose 30: 1 b.

10. Keti yau i sielo biaku ye bantu baku bawakula mu ngolo zaku zazinene ye koko kwaku kwangolo.

11. Engwa Mfumu, bika kutu kwaku kwadimba nsambulu asielo kiaku, inga, nsambulu asielo biaku bizolele vumina nkumbu aku ; bika sielo kiaku kiakala vila ye ungiambula yamona nkenda vantadisi abakala diodio.

Ntangu yina mono yakala nwiki kiantinu.

KAPU 2.

Nehemia wahaka luve mu tungulula tumbu tua Yelusalemi ye wabadika kubika bilekwa.

Mu ngonda Nisani, mu mvu wamakumole wangiafulu a Alata-

sta vinia bu kiamana tulwa kwa yandi, mono yabonga vinia ye yavana kio kwa ntinu ye kiakisongila kiadi kiami kwa yandi ko.

2. Kansi ntinu wavova kwa mono : Mu nkiama umonekene kiadi, keti kwena yela ko? Ngeye weti mona kiadi kiantima kaka. Buno mono yapamuka beni.

3. Yavova kwa ntinu : Bika ntinu kavuka ntangu yikayimani! Kadi kina monika kiadi ko, mbanza yena ndiamu zamase meto bu yena yankatu ye mielo miayau miayokwa mu tia?

Neh. 1: 8. Dan. 2: 4. 3: 9. 5: 10. 6: 21.

4. Ntinu wavova kwa mono : Buna nki lombele? Buna yasambila kwa Nzambi azulu.

5. Mboki mono yavova kwa ntinu : Vo ntinu zolele bo ye vo sielo kiaku kizolakene kwa ngeye, buna ndombeke, vo ana zola kumfidisa ku Yuda, ku mbanza yena ndiamu zamase mami, kidi yatungulula yo.

6. Buna ntinu wangiuvula, nkam' andi bu kavwanda wa lueka luandi : Ngiendolo aku ntama kwa yilenda kala, ye nki alumbu ulenda vutuka? Ntinu wazola kumfidisa; yankamba ntangu akingandi.

7. Mono yavova kwa ntinu : Vo ntinu zolele bo, bika yavewa leta kwa nkumbi zansi mu sinu diankaka dianzadi, kidi bampiokisa, nate ye ngina luaka ku Yuda,

8. ye mpe leta kwa Asafi, nkengi amfind' akitinu, kidi kangiambula yabaka nti mina tungulwa mielo miavula diavwala ye nti mialumbu luambanza, ye mpe mianzo yingina kala kundu. Ntinu wampana bio luve, koko kwambote kwa Nzambi bu kwakala va mono.

9. Mono bu yaluaka kwa nkumbi zansi mu simu diankaka dianzadi, yabavana leta kiantinu. Ntinu wamifidisa ntuti zankangu ye mintentami.

10. Kansi holonita Sanabalati ye Tobia, sielo kiaamonita, bu bawa bo, bafwemina bo beni, muntu bu wayiza mu tomba ntomo abana ba Isaeli.

11. Bu yaluaka ku Yelusalemi ye yakala muna lumbu tatu,

12. buna yatelama mu fuku ye babakala bankaka bafuma, ye kiakamba muntu ko momo makotisa Nzambi ami mu ntima mu vanga kwa Yelusalemi; buna kianata bulu kiankaka ko, kansi kina kiyatentama.

13. Mono yavaika mu mwelo wa

Ndimba mu fuku ye yayenda mu ntini yanto ya Dalaka ye mwelo wa Mbole ye yatonwa tumbu tua Yelusalemi tuamana tuluka, ye mielo miadiau miayokwa mu tia.

14. Mono yatatamana ku mwelo wa Nto ye ku zinga kia Ntinu, kansi kuna bulu kialembana kumpiokisa.

15. Buna yabaluka mu ndimba mu fuku ye yatonwa lumbu ye yakota mu mwelo wa Ndimba ye yavutuka bobo.

16. Bakuluntu ka bazaikuswa ko, konso kuyayenda, ye monso mayazola vanga, kadi kiakikambila diambu ko kwa bayudayo, banganga, bandanu, bakuluntu ye bankaka bana sadisa salu kiokio.

17. Kansi mboki yavova kwa yau : Yeno kibeni lumweni nzungu zitueni, Yelusalemi bonso budiena diavombila, ye mielo miadiau miayokwa mu tia. Luiza tuatungulula lumbu lua Yelusalemi, ka tuidi vutuka kukimwesa nsoni ko.

18. Mono yabakamba, bonso koko kwa Nzambi ami kwakedi kwambote va mono, ye mpe momo mavova ntinu kwa mono. Buna bavova : Yeto tuzolele telama ye tunga. Babaka kilakala mu diambu diasalu kiokio kiabiza.

19. Kansi holonita Sanabalati ye Tobia, sielo kiaamonita, ye mwisi Alabia Ngesemi bu bawa bo, batuvweza ye batuyina; bavova : Nki lueti vanga? Luzolele nangumukina ntinu? Neh. 4: 1.

20. Buna mono yabavutudila mvutulu yayi : Nzambi azulu una kututomisa nitu, ye yeto, sielo biandi, tuzolele telama ye tunga; kansi yeno ka luena ntuari vo lendo vo mbambukulu amoyo mu Yelusalemi ko.

KAPU 3.

Tumbu tua Yelusalemi ye mielo biakubukwa.

Ngudi anganga Eliasibi ye mpangi zandi, i banganga, batelama ye batunga inwelo wa Meme ubabieka nlongo, ye mboki batula mavitu mawau. Mboki batunga nate ye ku nzo ayongi ya Hamea yibabieka nlongo ye mboki nate ye ku nzo ayongi ya Hananeli.

Yel. 81: 88.

2. Vana va lueka babakala ba Yeliko batunga; vana va lueka Sakuli, mwan' a Imili, watunga.

3. Mwelo a Mbizi anlangu watungwa kwa bana ba Hasena; batungila

wo mu minti ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.

4. Vana va lueka Melemoti, mwan' a Ulia, mwan' a Hakosi, wasala mu knobika lumbu; vana va lueka Mesulami, mwan' a Belekia, mwan' a Mese-sabeli, wasala; vana va lueka Sadoki, mwan' a Bana, wasala.

5. Vana va lueka batekoita basala, kansi bandanu mu yau ka bazola yini-misa nsingu zau mu salu kia Mfumu ko.

6. Mwelo wa Nkulu wakubukwa kwa Yoyada, mwan' a Pasea, ye Mesulami, mwan' a Besodia; yau batungila wo mu minti ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.

7. Vana va lueka ngibonita Melatia ye melonotita Yadoni basala va kimosi ye babakala batuka ku Ngiboni ye Mispa diatumama kwa nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi.

8. Vana va lueka Usieli, mwan' a Halahaya, wasala va kimosi ye ngungula zawola; vana va lueka Hanania, umosi mu nkubiki miamazizi, wasala. Ndambu yina yalanda mu Yelusalemi yasiswa, nate ye ku lumbu lua Sadila.

9. Vana va lueka Lefaya, mwan' a Huli, mfumu andambu mosi ansi a Yelusalemi, wasala.

10. Vana va lueka Yedaya, mwan' a Halumafi, wasala vatalane yandi nzo; vana va lueka Hatu, mwan' a Hasabaneya, wasala.

11. Ndambu yankaka yakubukwa kwa Malikia, mwan' a Halimi, ye Hasubi, i mwan' a Pahati-Moabi, ye mboki nzo ayongi ya Foloni.

12. Vana va lueka Salumi, mwan' a Halohezi, i mfumu andambu yankaka yansi a Yelusalemi, wasala va kimosi ye bana bandi babakento.

13. Mwelo wa Ndimba wakubukwa kwa Hanuni ye bisi Sanoa; yau batunga wo ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa. Batunga mpe funda diamfwoko mu lumbu nate ye ku mwelo wa Mbole.

14. Mwelo wa Mbole wakubukwa kwa Malikia, mwan' a Lekabi, mfumu ansi a Bete-Hakelemi; yandi watunga wo ye watula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.

15. Mwelo wa Nto wakubukwa kwa Saluni, mwan' a Koli-Hose, mfumu ansi a Mispa; yandi watunga wo ye watula wo nludi ye watula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa. Yandi watunga mpe lumbu ku zinga kia Sela va lueka luankuzu akitinu nate ye

ku kikada kikwendanga ku mbanz' a Davidi.

Yes. 8: 6. Yoa. 9: 7.

16. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Nehemia, mwan' a Asabuki, mfumu andambu mosi ansi a Bete-Suli, i nate ye ku vuma kitalane ndiamu za Davidi ye mboki ku zinga kiatimwa ye ku nzo a Makesa.

17. Landila vovo balevita basala ku nim' a Lehumi, mwan' a Bani; vana va lueka Hasabia, mfumu andambu mosi ansi a Keila, wasala mu diambu diansi andi.

18. Landila vovo mpangi zau basala ku nim' a Bavai, mwan' a Henadadi, mfumu andambu yankaka yansi a Keila.

19. Vana va lueka ndambu yankaka yakubukwa kwa Eseli, mwan' a Yesua, mfumu a Mispa, i tuka ku vuma kitalane kibalukulwanga ku nzo abiluazu ku Konko.

2 Lus. 26: 9.

20. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa mu salu kiavema kwa Baluki, mwan' a Sabai, tuka ku Konko nate ye ku mwelo anzo angudi anganga Eliasibi.

21. Mboki ndambu yankaka yakubukwa kwa Melemoti, mwan' a Ulia, mwan' a Hakosi, tuka ku mwelo anzo a Eliasibi nate ye kuna kusukidi nzo a Eliasibi.

22. Landila vovo banganga basala, i babakala batuka mu ndimb' a Yodani.

23. Landila vovo Benyamini ye Hasubi basala vatalane yau nzo; landila vovo Asalia, mwan' a Maseya, mwan' a Anania, wasala va lueka luayandi nzo.

24. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Binui, mwan' a Henadadi, tuka ku nzo a Asalia nate ye ku Konko ye diaka nate ye ku Nsuka.

25. Palali, mwan' a Usai, wakubika ndambu yatuka mu vuma kitalane Konko ye nzo yina yayongi yavaika mu nzo akitinu ya ku ntandu, ku kiazala kiaboloko; landila vovo Pedaya, mwan' a Palosi, walanda.

Yel. 32: 2.

26. (Kansi nanga miavwala miakala kundu ku Ofeli nate ye ku vuma kitalane mwelo wa Nlangu mu ntinu yaeste ye nzo ayongi yavaika.)

27. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa batekoita, tuka mu vuma kitalane nzo yina yayinene yayongi yavaika mboki nate ye lumbu lua Ofeli.

28. Ku ntandu amwelo wa Kavalu banganga basala, muntu muntu kunda-disi anzo andi.

29. Landila vovo Sadoki, mwan' a Imeli, wasala kuntadisi ayandi nzo; landila vovo Semaya, mwan' a Sekania, wakenga ku mwelo wa Este, wasala.

30. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Hanania, mwan' a Selemia, ye Hanuni, mwana wansa-mbanu wa Salafi; landila vovo Mesulami, mwan' a Belekia, wasala vantadisi avinga kiandi kiawala.

31. Landila vovo ndambu yakubukwa kwa Malikia, umosi mu ngangula zawola, nate ye ku nzo ananga miavwala ye minkiti vantadisi amwelo wa Lutangulu ye diaka ku seka dia Nsuka.

32. Va kati ye seka dia Nsuka ye mwelo wa Meme ngangula zawola ye minkiti basala.

KAPU 4.

Mpasi zalutungulu.

Sanabalati bu kawa, vo tueti tungulula lumbu, wafwema ye wakala mibi-di anganzi. Yandi wadeva bayudayo, Neh. 2: 19.

2. bu kavova vantadisi ampangi zandi ye binwani bia Samalia ebu: Nki kiokio kieti vanga bayudayo bobo banlenzangana? Kadi si bayambulwe? Si bayambudulwa yoka minkailue? Nanga bwabubu bana manisa salu kiane? Kadi balenda vumusa matadi mantulami vama mayokwe?

3. Amonita Tobia watelama va lueka luandi wavova: Kani bonso bubana tunga, mwanki lumbu luau luamatadi luna tenduka, vo mbulu kaka yina lo yungusa.

4. Nzambi eto, nawe, bonso butuyinwanga, bika mwhezolo zau zavutuka va miau ntu ye bika bapelwa mu nsi yibana natwa kinkole;

5. kufukani lufuma luau ko, ye masumu mau bika ka mavinsukuswa ko mu meso maku, bu bakufwemene va meso mamintungi!

6. Yeto tuatunga lumbu, ye lumbu luamvinba luabamunguswa nate ye mu ndambu ayongi dialuau; bantu basala mu kibakala kiabiza.

7. Kansi Sanabalati ye Tobia ye bisi Alubia, baamonita ye baasadodita bu bawo, vo lumbu lua Yelusalemi lueti londwa, ye vo miamvu miabadika zikwa, bakalanganzi beni.

8. Baleka mfundu buna bena mu

kwenda nwanisa Yelusalemi ye kuba-vunza mu salu kiau.

9. Buna tuasambila kwa Nzambi eto; tuabakenga mwini ye fuku mu kukitabila mu yau.

10. Kansi bayudayo bavova: Ngolo zabinati zina kuvuka ye nsengesele zivitidi ye tulembane tunga lumbu.

11. Kansi nkakidi mieto miavova: Bu balembolo zaya vo mona diambu, tuna telama mu kati diau ye kubabema; bobo tuna sukisila salu.

12. Bayudayo bakala kundu mu kimfina kiau bu bayiza, batukamba kani kunii diankamba: Monso monso muma mulutukidi, bika luavutuka ku nzo zeto.

13. Buna mono yakundika bantu mu ndambu zambanza zilutidi kuluka ye monika ku nim' alumbu; mono yabakundika bonso bwakala masinsi, ye sabala biau ye madinga ye ponza.

14. Bu yamana tonwa biabionsono, mono yatelama ye yavova kwa bandanu ye bakuluntu ye bantu bankaka: Ka lubatinani ko; lubanzila Mfumu, nkwa waunene ye wansisi, lunwanina mpangi zeno, bana beno bababakala ye babakento, bakazi beno ye nzo zeno.

4 Mose 14: 9. 5 Mose 1: 21. 20: 3 b.

15. Ntantu mieto bu bazaya, vo bungu dina diazayakana kwa yeto, ye vo Nzambi wafubisa lukanu luau, buna yeto babonsono tuavutuka ku lumbu, muntu muntu ku salu kiandi.

16. Kasi ye lumbu kina ndambu mosi asielo biami yasala bisalu, ndambu yankaka yatelama ye madinga mau ye nkaku, ponza ye binkuti biakaku, madingizi bu matelama ku nim' anzo a Yuda diadionsono.

17. Yau butunga mu lumbu, ye yau basoka zitu, ye yau banata zitu, basala salu biau mu koko kumosi ye mu koko kwankaka basiniba luazu.

18. Yau batunga muntu muntu wakangwa ye sabala kiandi va luketo, bu batunga; va lueka luami vatelama nsiki ampungi.

19. Kadi mono yakikambila kwa bandanu ye bakuluntu ye bantu bankaka: Salu kiena kiakinene ye kiyalangene, ye yeto tumwanganene va lumbu, tutatasene nseke.

20. Kuluna wa mpungi yeti tendana, kuna luna kutakana kwa yeto; Nzambi eto una kutunwanina.

2 Mose 14: 14, 25. 5 Mose 1: 30. 3: 22.

21. Bobo tuasadila salu kieto, ndambu abantu bu yatelama ye yanata

madionga mau kasi ye nkala mpumbu waseluka nate ye mbwetete zavaika.

22. Mu ntangu yina mono yavova mpe kwa bantu, vo muntu muntu ye sielo kiandi bana leka mu ngudi a Yelusalemi, mpasi tuabasadisa bonso minkengi mu fuku ye bisadi mu mwini.

23. Ka mono ko vo mpangi zami vo sielo biami vo yau bansadisa mu kenga ka tuavula mimvwatu ko: muntu muntu wakala nsatu asabala, bonso bu kakala nsatu anlangu.

KAPU 5.

Bankwa miakalala balongwa ndongi. Nkailu mia Nehemia ye miabamvwama mu diambu diasalu kiatunga.

Babakala mu bantu va kimosi ye bakazi bau basasula mbokolo yayinene kwa mpangi zau zabayudayo.

2. Bankaka bavova: Yeto va kimosi ye bana beto bababakala ye babakento tuena babingi; utuyambula tuabaka mbongo yandia, kidi tuabaka biandia ye vuka.

3. Bankaka bavova: Mavia meto ye mavia meto mavinia ye nzo zeto tuna bio katwa vana bonso ntadulu; utuyambula tuabaka mbongo mu vongisa nsatu zeto.

4. Bankaka bavova: Yeto tuakatwa sompu bivanza mu mavia meto ye mavia mavinia mu mpaku kwa ntinu.

5. Keti nitu zeto zadetila mu mbote ye nitu zampangi zeto ye bana beto badetila mu mbote ye bana bau; kansi mwanki yeto tuna katwa yekula bana beto bababakala ye babakento mu kinanga, inga, bankaka mu bana beto babakento bakiyekudulwa mu kinanga, ye tulembanene bo sa buma, mavia meto ye mavia meto mavinia bu mena mu moko mabankaka.

6. Mono bu yawa mbokolo au ye mambu momo, yakala nganzi zazingi,

7. ye bu yamana kukiyuvudila nduengoso, yasemba bandanu ye bakuluntu ye yavova kwa yau: I kalala kiludikasananga. Mboki mono yakutikisa lukutukunu lualunene kwa yau. 2 Mose 22: 25. 3 Mose 25: 36 b. 5 Mose 23: 19. Lumb. 15: 5.

8. Mono yabakamba: Yeto tuakudidi mpangi zeto zabayudayo bonso butualendele mbongo, i yau batekwa kwa bangoi. Kadi buna bwabu luna teka mpangi zeto, inga, kadi bana kala nsatu akukiteka kwa yetoe? Buna

badingalala ye ka babaka diambu diamvutula ko.

9. Mono yavova: Momo maluvengi ka mena masonga ko. Kadi ka luna diata mu vumi kia Nzambi koe, mpasi ntantu mieto, i bangoi, balembana baka bila kiakutuvwezila.

Yes. 52: 5. Yeh. 36: 20 b. Loma 2: 24.

10. Mono mpe ye mpangi zami ye sielo biami tuena bivanza ye mbongo mu mfuka kwa yau; bika tuayambula mfuka zeto bwabu.

11. Bwabubu lubavutudila mavia mau ye mavia mavinia, nkuzu mianti miaolive ye zinzo, ye lubakaila ndandu abivanza, mbongo, vinia ye mazi yibena mfuka kwa yeno.

12. Yau bavutula: Yeto tuzolele bio vutula ye lembwa tomba lekwa kwa yau; yeto tuzolele vanga bonso buuvovele. Mono yabadikisa ndefi, bu yakitumisina banganga, vo bana bo vanga.

13. Mboki yanikusa nsoso ayunga kiami ye yavova: Wonso wonso ulembolo vanga diambu diodio bika Nzambi kannikusa ebu, kidi kakatuka mu nzo andi ye mwilu andi, inga, bika kanikuswa ye katuka ye losuka. Bundu diadionsono diavova ameni, ye basika Mfumu. Mboki bantu bavanga, bonso bwavovwa.

14. Mboki kasi ye lumbu kina ki-yatumbwa nkumbi ansi kwa yau mu nsi a Yuda, kasi ye mvu wamakumole wangiadulu a Alatasasta nate ye mvu wamakumatatu ye zole wangiadulu andi, i kuni ye mvu mirole miamvimba, buna mono ye mpangi zami ka tuadia dia kwakikumbi kiansi ko.

15. Kansi nkumbi zansi zatekila, i yau bantekidila bazungula bantu ye batambula dia ye vinia kwa yau mu ntalu yilutidi makumaia masekeli biapalata, ye mboki sielo biau biavangila bantu ngolo; kansi monono kiavanga bo ko, kadi yavumina Nzambi.

16. Mboki yasadila moko mami mu salu kialumbu, kansi ka tuakisumbila via ko; sielo biami biabionsono biakutakana kuna mu sala. Neh. 4: 23.

17. Mu bayudayo ye bakuluntu bau nkama ye makumatanu mababakala badia va meza mami, mpe yau bayiza kwa yeto, i yau batuka mu bantu batuzungidila.

18. Bina biakubukwa lumbu ka lumbu i ngombe mosi, maneme masambanu masolwa ye zinuni, biau biakubukwa mu mfulutu ami; lumbu kiakumi-kumi vinia kiakingi kiampila za-

zonsono kiatombwa. Kansi kiatomba dia kwakikumbi ko, salu bu kiakala zitu beni va bantu.

19. Nzambi ami, banzila bo ye untangila bo mu ntomono ani bina bionsonso biyavengi kwa bantu baba!

Neh. 13: 14, 22, 31. Eb. 6: 10.

KAPU 6.

Ndekolo amfundu kwa Nehemia. Lumbu luamanuswa.

Sanabalati ye Tobia ye mwisi Alabia, S Ngesemi, ye ntantu mieto miankaka bu bawa, vo mono yamana tunga lumbu, ye vo ka luakala mwamvu diaka ko—kansi ntangu yina kiamana kukitudila mavitu mu mielo ko—

Neh. 2: 19.

2. buna Sanabalati ye Ngesemi bafidisa ntumwa kwa mono ye batuma: Wiza tuabwabaneno ku Kefilimi mu ndimb' a Ono. Kadi babanza mu kumpangila buma.

3. Kansi mono yafidisa ntumwa kwa yau ye yatuma: Mono mbeki salu kikinene ye kilendi kulumuka ko. Ket salu ka kilendi vunduswa ko, bonso bukutu kala, vo ngina kio sisa ye kulumuka kwa yeno.

4. Yau bafidisa nsamu wowo mfidisa ia kwa mono; kansi mfidisa mfidisa mono yabavutudila bonso bwatekila.

5. Buna Sanabalati wafidisa sielo kiandi mfidisa yantanu mu nsamu umosi, ye buna ndieu wanata mpe leta kiazibuka.

6. Momo mwasonukwa: Mu bantu muwakane, ye Ngasamu mpe vovele, vo ngeye ye bayudayo beti kana mu sotuka kwa ntinu, ye mu diambu diodio utungudidi lumbu, inga, vo ngeye zolele kala ntinu au, ye mambu mampila yoyo.

7. Ket ngeye mpe tombele bambikudi bana samuna mu Yelusalemi ye kamba, vo ngeye i ntinu mu Yuda. Mwanki mpovolo yoyo yina wakana kwa ntinu, nkiangunu bika tuarovana manenga manduengoso.

8. Buna mono yafidisa ntumwa kwa yandi ye yatuma: Ka lekwa ko mu momo mauvovele mena kedika, kansi ngeye kibeni sokele mo.

9. Kadi yau babonsono bazola kutusisisa, bu babanza, vo tuna zimbala kibakala kiakionsono mu salu, ye kiau ka kina saluka ko.

Siamisa kibakala kiami mu mvutu!

10. Kansi mono yayenda ku nzo a Semaya, mwan' a Delaya, mwan' a

Mehetabeli; yandi wakala muna. Yandi wavova: Bika tuenda ku nzo a Nzambi va kinosi ye kota mu vwala, ye mboki bindika mavitu mavwala. Kadi bana kwiza mu kubema; mu fuku bana kwiza mu kubema.

11. Kansi mono yavutula: Kadi bakala diampila yayi bonso mono dina zola tabe? Kadi muntu wampila yayi bonso mono una zola kota mu vwala mu tanina moyo andie? Kizolele mo kwenda ko.

12. Kadi mono yazaya, vo Nzambi kamfidikisi ko, kansi wabikula mono mu mono, mu diambu dia Tobia ye Sanabalati banlongisila bo.

13. Yandi walongusulwa bo, kidi kantinisa, mpasi yavanga, bonso bukavova ye vola masumu, bonso bobo bazola tukisila kumu kiambi mu mono, mpasi balenda kumvweza.

14. Nzambi ami, banzila Tobia ye mpe Sanabalati, bonso bwena mavanga mandi momo, ye mpe mbikudi wanke-nto Noadia ye mbikudi miankaka mizolele kunsisisa.

Lumb. 74: 22 b.

15. Lumbu luamanuswa mu lumbu kiamakumole ye tanu mu ngonda Eluli, makumatanu ye lumbu biole bu biavioka.

16. Ntantu mieto miamionsono bu bawa bo, bantu babonsono bakala mu tueka tuatonsono babwa wonga, ye bakatwa yinika meso mau mu nsoni; kadi buna bavisa, vo salu kiokio i salu kia Nzambi eto.

17. Mu ntangu yina bandanu ba Yuda bafidisa mpe leta biabingi kwa Tobia, ye leta bia Tobia biayiza kwa yau mpe.

18. Kadi babingi mu Yuda bakambana yandi mu ndefi; kadi yandi i nzitu a Sekania, mwan' a Ala, ye mwan' andi Yohanani wakwela mwana wanke-nto wa Mesulami, mwan' a Belekia.

Neh. 3: 30.

19. Bavovanga mpe mambote niu yandi kwa mono, ye monso mayavova banata mo kwa yandi. Tobia wafidisa mpe leta mu kunsisisa.

KAPU 7.

Yelusalemi diakengwa. Nsonokono ayau bavutuka ye Selubabeli.

Lumbu bu luamana tungwa, mono yatula mavitu; nkengi miamielo, minyimbidi ye balevita bavewa salu.

2. Bonso nyadi a Yelusalemi mono yatumba mpangi ami Hanani ye Hana-

nia, nkuluntu avula, kadi ndieu wabanzulwa vo i bakala diandekolo aminu ye walutila bankaka babingi mu vumina Nzambi.

3. Mono yabakamba: Bika mielo mia Yelusalemi ka miazibulwa ko, nate ye ntangu yisanamene; nkengi bu kakidi vana, mielo mina zikwa ye mbindukwa zina bindukwa. Yeno luna tula nkengi miabisi Yelusalemi, muntu muntu va vuma kiandi, i muntu muntu kutadisi nzo andi.

4. Mbanza yakala yayalangana ye yayinene, kansi ka mwakala bantu babingi ko, ye nzo ka zamana tungwa ko.

5. Nzambi ami watuadisa mu ntim' ami, vo ngina kutikisa bandanu, bakuluntu ye bantu, kidi basonukwa mu nkand' amakanda. Buna mono yabakula nkand' amakanda mayau bateka kwiza, ye yamona mwasonukwa ebu:

Esala 2: 1 b. 8: 1 b.

6. Baba i babakala batuka mu kimpumu kiansi¹ batatuka mu nsi yanzenza ye kinkole kibanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu mu Babeli, yau bavutuka ku Yelusalemi ye ku Yuda, muntu muntu ku mbanz' andi,

7. bu banama Selubabeli: Yesua, Nehemia, Asalia, Lamia, Nahamani, Molodokai, Bilisani, Misperleti, Bingivai, Nehumi ye Bana.

Yayi i ntalu ababakala mu bantu ba Isaeli:

8. bana ba Palosi: mafunda mole ye nkama ye lusambodia ye zole;

9. bana ba Sefatia: nkama tatu ye lusambodia ye zole;

10. bana ba Ala: nkama sambanu ye makumatanu ye zole;

11. bana ba Pahati-Moabi mu bana ba Yesua ye Yoabi: mafunda mole ye nkama nani ye kumi ye nani;

12. bana ba Elami: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;

13. bana ba Satu: nkama nani ye makumaia ye tanu;

14. bana ba Sakai: nkama nsambodia ye makumasambanu;

15. bana ba Binui: nkama sambanu ye makumaia ye nani;

16. bana ba Bebai: nkama sambanu ye makumole ye nani;

17. bana ba Asangadi: mafunda mole ye nkama tatu ye makumole ye zole;

18. bana ba Adonikami: nkama sambanu ye makumasambanu ye lusambodia;

¹ i kimpumu kiansi a Yuda.

19. bana ba Bingivai: mafunda mole ye makumasambanu ye nsambodia;

20. bana ba Adini: nkama sambanu ye makumatanu ye tanu;

21. bana ba Ateli mu Hiskia: luvwa ye nani;

22. bana ba Hasumi: nkama tatu ye makumole ye nani;

23. bana ba Besai: nkama tatu ye makumole ye ia;

24. bana ba Halifi: nkama ye kumi ye zole;

25. bana ba Ngiboni: luvwa ye tanu;

26. babakala batuka ku Bete-Lehemi ye Netofa: nkama ye lunani ye nani;

27. babakala batuka ku Anatoti: nkama ye makumole ye nani;

28. babakala batuka ku Bet-Asamaveti: makumaia ye zole;

29. babakala batuka ku Kiliati-Yealimi, Kefila ye Beloti: nkama nsambodia ye makumaia ye tatu;

30. babakala batuka ku Lama ye Ngeba: nkama sambanu ye makumole ye mosi;

31. babakala batuka ku Mikimasi: nkama ye makumole ye zole;

32. babakala batuka ku Beteli ye Ai: nkama ye makumole ye tatu;

33. babakala batuka ku Nebo diankaka: makumatanu ye zole;

34. bana ba Elami diankaka: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;

35. bana ba Halimi: nkama tatu ye makumole;

36. bana ba Yeliko: nkama tatu ye makumaia ye tanu;

37. bana ba Lodi, Hadidi ye Ono: nkama nsambodia ye makumole ye mosi;

38. bana ba Sena: mafunda matatu ye nkama vwa ye makumatatu.

39. Mu banganga: bana ba Yedaya mu nzo a Yesua: nkama vwa ye lusambodia ye tatu;

40. bana ba Imeli: funda dimosi ye makumatanu ye zole;

41. bana ba Pasuli: funda dimosi ye nkama zole ye makumaia ye nsambodia;

42. bana ba Halimi: funda dimosi ye kumi ye nsambodia.

43. Mu balevita: bana ba Yesua mu Kadimieli, mu bana ba Hodeva: lusambodia ye ia;

44. mu minyimbidi: bana ba Asafi: nkama ye makumaia ye nani;

45. mu nkengi miamielo: bana ba

Salumi, bana ba Ateli, bana ba Talamoni, bana ba Akubi, bana ba Hatita, bana ba Sobai : nkama ye makumatatu ye nani.

46. Mu nanga miavwala : bana ba Siha, bana ba Hasufa, bana ba Ta-baoti,

47. bana ba Kelosi, bana ba Sia, bana ba Padoni,

48. bana ba Lebana, bana ba Hanga-ba, bana ba Salamai,

49. bana ba Hanani, bana ba Ngideli, bana ba Ngahali,

50. bana ba Leaya, bana ba Lesini, bana ba Nekoda,

51. bana ba Ngasami, bana ba Usa, bana ba Pasea,

52. bana ba Besai, bana ba Meunimi, bana ba Nefusesimi,

53. bana ba Bakabuki, bana ba Haku-fa, bana ba Halahuli,

54. bana ba Basaluti, bana ba Mehida, bana ba Halasa,

55. bana ba Balakosi, bana ba Sisela, bana ba Tema,

56. bana ba Nesia, bana ba Hatifa.

57. Mu bana basielo bia Solomo : bana ba Sotai, bana ba Sofeleti, bana ba Pelida,

58. bana ba Yala, bana ba Dalakoni, bana ba Ngideli,

59. bana ba Sefati, bana ba Hatili, bana ba Pokeleti-Hasebaimi, bana ba Amoni.

60. Nanga miavwala ye bana basielo bia Solomo bakala ya kimosi nkama tatu ye luvwa ye zole.

61. Baba i yau bakatuka ku Tele-Mela, Tele-Halisa ye ku Kelubi Adoni ye Imeli ye i yau balembana ta nzo zau zamase ye sinsi diau, kani vo batuka mu Isaeli :

62. bana ba Delaya, bana ba Tobia, bana ba Nekoda, nkama sambanu ye makumaia ye zole ;

63. mu banganga : bana ba Habaya, bana ba Hakosi, bana ba Balisilai, i yandi wakwela umosi mu bana babakento bangiladita Balisilai ye walukwa ndusi mu nkumbu au.

64. Baba batomba nkanda miamakanda mau, kansi balembana mio bakula ; nkianguu bavambuswa mu kinganga bonso bakiasumuka.

65. Nkumbi ansi wabakamba, vo ka bana dia bianlongo ye nlongo ko, nate ye nganga una tonganana ye ulimi ye tumimi.

66. Bundu diadionsono diakala, bu diatangwa va kimosi, makumaia ye

mafunda mole ye nkama tatu ye makumasambanu,

67. mboki sielo biau biababakala ye biabakento bakala mafunda nsambodia ye nkama tatu ye makumatatu ye nsambodia. Mu yau mwavwa nkama zole ye makumaia ye nyimbidi ntanu miababakala ye miabakento.

68. Yau bakala ye nkama nsambodia ye makumatatu ye bakavalu basambanu, nkama zole ye makumaia ye mula bitanu.

69. Yau bakala ye nkama ia ye makumatatu ye bakamela batanu ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumole mampunda.

70. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bavana minkailu ku salu. Nkumbi ansi wavana ku mbongo funda dimosi diadalakemo biawola, makumatatu mamalanga ye nkama tanu ye makumatatu mamvatu mianitu miakinganga.

71. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bavana ku mbongo zabisalu makumole mamafunda madalakemo biawola ye mafunda mole ye nkama zole zamane biapalata.

72. Nkailu miabantu bankaka mikala makumole mamafunda madalakemo biawola ye mafunda mole mamane biapalata, ye mpe makumasambanu ye mvatu nsambodia mianitu miakinganga.

73. Banganga, balevita, nkengi mianielo, minyimbidi, ndambu abantu bankaka ye nanga miavwala, inga, Isaeli diadionsono diakala kundu mu mbanza zau.

Ngonda yansambodia bu yafinama, bana ba Isaeli bakala mu mbanza zau.

KAPU 8.

Mina miatangwa. Nkembo wamafwokula wakembulwa.

Bantu babonsono bakutakana nkievo muntu mosi va vuma kiawanguka kutadisi mwelo wa Nlangu ; balomba Esala, nluki amasonukwa, katuala nkand' amina mia Mose miavana Mfumu kwa Isaeli.

Esala 8 : 1. 7: 11.

2. Buna nganga Esala watula mipa kwa dibundu kwa babakala ye bakento, ye kwa babonsono balenda visa mabawa, mu lumbu kiantete mu ngonda yansambodia.

3. Yandi watangila wo va vuma kiawanguka kutadisi mwelo wa Nlangu,

kasi kwakiela nate ye mbata, kwa bakakala ye bakento ye kwa yau balenda mo visa; bantu babonsono badimba nkand' amina.

5 Mose 31: 10 b.

4. Esala, nluki amasonukwa, watelama va lekwa kiayongi kianti kiavangwa mu diambu diodio, ye Matita, Seina, Anaya, Ulia, Hilikia ye Maseya batelama va lueka luandi lualubakala, ye ku lumoso luandi i Pedaya, Misaeli, Malkia, Hasumi, Hasabadana, Sakalia ye Mesulami.

5. Esala wabengula nkanda ye bantu babonsono bamona bo, kadi yandi watelama va mbat' abantu babonsono; bu kabengula wo, bantu babonsono batelama.

6. Esala wasika Mfumu, Nzambi yayinene, ye bantu babonsono batambu-dila ameni, ameni, ye moko mazangama; bayinama ye basambila Mfumu ye zizi biayinama va ntoto.

7. Yesua, Bani, Selebia, Yamini, Akubi, Sabetai, Hodia, Maseya, Kelita, Asalia, Yosabadi, Hanani, Pelaya, ye balevita bankaka balonga bantu mu mina, bantu bu batelama muntu muntu mu vuma kiandi.

Neh. 9: 3.

8. Batoma tanga mu nkanda, mu mina mia Nzambi; babangula mio ye bavisa matangwa.

9. Nehemia, i yandi wakala nkumbi ansi, ye nganga Esala, nluki amasonukwa, ye balevita balonga bantu, bavova kwa bantu babonsono; Lumbu kiaki Mfumu, Nzambi eno, biekolo kio; ka lukalani kiadi ko ye ka ludilani ko. Kadi bantu babonsono badila, bu bawa mambu mamina.

3 Mose 23: 24 b.

10. Yandi wavova diaka kwa yau: Luenda luadia tanga kweni kulutidi ye lunwa vinia kieno kilutidi nazeke-zeke ye lumwangisa nkailu mieno miabiobio kwa yau bakabakukikubikidi lekwa ko, kadi lumbu kiaki Mfumu biekolo kio. Ka lukalani kiadi ko, kadi kiese mu Mfumu i ngolo zeno.

11. Balevita mpe babomba bantu babonsono ye bavova: Ludingalala, kadi lumbu ki kiena kianlongo; ka lukalani kiadi ko.

12. Bantu babonsono bayenda dia ye nwa, ye bamwangisa nkailu miadia kubakubika ye bakiyangidika beni; kadi bayindula momo mabakambwa.

13. Lumbu kialanda bakuluntu banzo zamase mabantu babonsono ye banganga ye balevita bakutakana kwa Esala, nluki amasonukwa, mu luta yindula mambu mamina.

14. Bamona mu mina vo mwasonukwa, vo Mfumu wakamba mu Mose, vo bana ba Isaeli bana kala mu mafwokula mu nkembo mu ngonda yansambodia,

2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 34 b., 42 b. 5 Mose 16: 13 b.

15. ye vo bana kamba ye samuna mu mbanza zau zazonsono ye mu Yelusalemi ye vova: Luvaika ku miongo ye lulanda makaya manti miaolive miakunwa vo miamfinda, ye makaya mamiliti, mandala, ye nti miampongo ye luvanga mafwokula, bonso bwasonukwa.

16. Buna bantu bayenda landa mampila yoyo ye bakivangila mafwokula, muntu muntu va nludi andi ye va biazala biandi ye va biazala biano a Nzambi ye va vuma kiawanguka ku mwelo wa Nlangu ye mu vuma kiawanguka ku mwelo wa Efalaimi.

17. Bundu diadionsono, i yau batuka ku kinkole, diakivangila mafwokula ye bakala mu mafwokula momo. Kadi kasi ye Yesua, mwan' a Nuni, nate ye lumbu kiokio bana ba Isaeli ka bavengi bo ko. Vana vakala kiese kiakinene beni.

18. Nkand' amina mia Nzambi miatangwa lumbu ka lumbu, kasi ye lumbu kiantete nate ye kiazimunina. Bakembila nkembo mu lumbu nsambodia, ye mu lumbu kianani lukutukunu luankembo luakembulwa bonso bwasonukwa.

KAPU 9.

Lumbu kiambinunu ansoki, kialuyinunu ye kialusambulu.

Kansi lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yimosi bana ba Isaeli bakutakana ye bamina nsoki ye bavwata mvwatu mifwidi ye bakifumfumuna ntoto.

2. Nkun' a Isaeli wakivambisa mu banzenza babonsono ye bafinama ye bata masumu mau ye tufuma tuamase mau.

3. Yau batelama, muntu muntu va vuma kiandi, ye nkand' amina mia Mfumu, Nzambi au, watangwa mu buku kiaia kialumbu, ye mu buku kiankaka kiaia tata masumu mau ye basambila Mfumu, Nzambi au.

Neh. 8: 7.

4. Yesua ye Bani, Kadimieli, Sebania, Buni, Selebia, Bani ye Kenani bamaka vuma kianangama kiabalevita ye baboka mu ndinga yayinene kwa Mfumu, Nzambi au.

5. Balevita Yesua ye Kadimieli, Bani, Hasabaneya, Selebia, Hodia, Sebania ye Petaya bavova:

Lutelama luasika Mfumu, Nzambi eno, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani. Inga, bika nkumbu aku yanzitusu yasikwa yilutidi nsikulu ye ndanusu wawonso no mu nene.

6. Ngeye kaka i Mfumu. Ngeye wawanga mazulu ye zulu diamazulu ye nkangu wawonso no wamau, ntoto ye biabionsono biena va wau, mimbu ye biabionsono biena mu miau, ye i ngeye ukebanga bina biabionsono moyo; nkangu wazulu ukusambilanga.

Yes. 37: 18, 20. Mav. 4: 24.

7. Ngeye i Mfumu Nzambi wasola Abalami ye wamvaikisa mu Uli dia Kaladea ye wamvana nkumbu Abalahami.

1 Mose 11: 31. 12: 1. 17: 5.

8. Bu wamona ntim' andi wakala nakekete mu minu vantadisi aku, buna ngeye wawawasa luwawanu lualu ye yandi, vo una vana nsi abakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bayebusita ye bangilingasita kwa nkun' andi, inga, vana yo kwa yau; ngeye watunguna mambu maku, kadi wena walunungu.

1 Mose 15: 18 b.

9. Ngeye watonwa nzungu zamase meto ku Ngipiti ye wawa mbokolo au ku mbu wa Mbwaki.

2 Mose 2: 25. 3: 7.

10. Ngeye wawanga dimbu ye mangu kwa Falao ye kwa sielo biandi biabionsono ye mu bantu babonso no mu nsi andi; kadi ngeye wamona, vo babavangila ngolo, ye wakivangila nkumbu yena yimosi nate ye bwabu.

2 Mose 7—12.

11. Ngeye wababasila mbu, ye bavio-kila mu kati diambu mu nsi yayuma, kansi nzomi miau wadimisina mio mu mpinda bonso matadi mu nlangu mia-minene.

2 Mose 14: 21 b. 15: 4 b. Lumb. 106: 9 b.

12. Ngeye wabavunga mu mwini mu tuti diamantela, ye mu fuku mu tia tuamantela mu kubawangudila nzila yibana kwenda.

2 Mose 18: 21 b. Lumb. 105: 39.

13. Ngeye wakulumuka va mongo wa Sinai ye mu zulu wabavovila ye wabavana nsiku mialunungu ye mina miasonga, nkondo ye nsikudukusu biambote.

2 Mose 19: 18 b. 20: 1.

14. Ngeye wabavana nzailu mu lumingu luaku luanlongo ye wabavana nsikudukusu ye nkondo ye mina mu sielo kiaku Mose.

15. Ngeye wabavana mampa matuka mu zulu, bu bakala nsatu, ye wavai-

kisa nlangu mu tadi, bu bafwa mpwila, ye wabakamba benda baka nsi yiwasila mu koko kwazangama mu kubavana.

2 Mose 16: 4, 14 b. 17: 6. 4 Mose 20: 8, 11.

16. Kansi mase meto makala mbidi angianza; bakala nsingu zambalu ye ka bawila nsikudukusu zaku ko.

17. Ka bazola wa ko ye ka babanzila mangu biwabavangila ko, kansi bakala nsingu zambalu, ye mu mantingu mau basola ntudisi, kidi bavutuka ku kina-nga kiau. Kansi ngeye i Nzambi uyambudilanga, wena nlemvo ye nkenda, mvibudulu ye mbidi anlembami, ye kwabasisa ko.

2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 4, 18. Neh. 1: 5.

Lumb. 103: 8. Yoeli 2: 13.

18. Inga, bu bakivangila mpe mwan' angombe wayitwila ye bavova: yayi i Nzambi aku yikuvaikisi mu Ngipiti, ye mu didio batukisi ntiakulu zazinene,

2 Mose 82: 4.

19. buna kwabasisa mu nsi yankatu upe ko, bonso bwena nkend' aku wau-nene. Tuti diamantela ka diabave-ngama mu mwini ko, kansi diabavunga mu nzila, ka tia tuamantela mu fuku mpe ko, kansi tuabawangudila mu nzila yibana kwenda.

2 Mose 13: 22. 40: 38.

20. Mpeve aku yabiza wafidisanga mu kubalanga, ye mana maku kwayimi-na mo nwa miau ko, ye nlangu wabavana, bu bafwa mpwila.

4 Mose 11: 25 b. 5 Mose 8: 3, 16.

21. Mu makumaia mamvu wabayu-ndula mu nsi yankatu, ye ka bakondwa lekwa ko; mwatu miau ka miasika ko ye malu mau ka mavimba ko.

5 Mose 2: 7. 8: 4. 20: 5.

22. Ngeye wabavana bimfumu ye bantu ye wabakabila kunku mu ntini zavanguka; yau babaka nsi a Sihoni, i nsi yavwa ntinu ku Heseboni, ye nsi yavwa Ongi, ntinu ku Basani.

4 Mose 21: 21 b., 33 b.

23. Ngeye waniekisa bana bau mu ntalu bonso zimbwetete mu zulu ye wabakotisa mu nsi yiwavovila kwa mase mau, vo bana yo luaka ye vwa yo.

1 Mose 15: 5. 22: 17.

24. Buna bana baluaka ye babaka nsi, ye ngeye wabalemvudila bisi nsi, i bakananita, ye wabavana mu moko mau, mintinu ye bantu mwamu mu nsi, ye babavangila, bonso bubazola.

Yos. 10: 1 b.

25. Yau babaka mbanza zasiamu ye nsi yalubutu ye babaka nzo zafuluka kwa biambote biabionsono, ye nto zakwempwa, mavia mavinia, nkuzu mia-olive ye nti miabana banti mu mbidi

akunku; yau badia ye bayukuta ye bavuluka ye bakivangila lumbu biakiese mu biambote biaku biabingi.

5 Mose 6: 10 b.

26. Kansi buyika mantingu ye banangumukina ngeye ye batuba mina miaku ku nim' au ye babema mbikudi miaku miabatela kimbangi mu kubabangumuna kwa ngeye, ye mu diodio batukisa ntiakulu zazinene.

5 Mose 32: 15 b.

27. Buna ngeye wabavana mu moko mambeni zau, ye babazungula; kansi bu bakubokila mu ntangu anzungu zau, ngeye wawila bo mu zulu, ye bonso bwena nkend' aku wabavana mvulusi miabavulusa mu moko mambeni zau.

Nkong. 3: 9, 15. Lumb. 106: 40.

28. Mboki bu baluaka ku luvuvumu, bavutuka vanga makala mambi vantadisi aku. Buna ngeye wabayekula mu moko mantantu miau ye miau miabalya; kansi bu bavutuka bokila kwa ngeye, buna wawila bo mu zulu ye wabatanina ntanina zazingi bonso bwena nkend' aku.

29. Ngeye wabatela kimbangi mu kubabangumuna ku mina miaku; kansi bakala mbidi angianza ye ka bawila nsikudukusu zaku ko, kansi bavola masumu kwa nsiku miaku, muntu unamanga mio bu kavukilanga mu miau; yau basiutuka mu mantingu ye bakala nsingu zambalu ye ka bazola wa ko.

3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11. Sak. 7: 11. Loma 10: 5. Ngai. 8: 12.

30. Ngeye wabavibidila mu mvu miamingi ye wata kimbangi vantadisi au mu mpeve aku mu mbikudi miaku, kansi ka badimba mo ko; buna ngeye wabavana mu moko mabantu banzenza.

2 Nt. 17: 13 b. 2 Lus. 36: 15 b.

31. Kansi mu nkend' aku waunene kwabasukisa nadede ko ye kwabasisa ko; kadi ngeye i Nzambi yanlemvo ye nkenda.

Yel. 30: 11. 46: 28.

32. Bwabu, Nzambi eto, u Nzambi yayinene, yatulendo ye yansisi, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo, bika walemwa banzila nkievo zike nzungu zozo zazonsono zabwilulu yeto, ntinu mieto, madingizi meto, nganga zeto, mbikudi mieto, mase meto ye bantu baku babonsono, kasi ye lumbu biantinu mia Asilia nate ye lumbu kiaki.

33. Kansi ngeye unungusu mu mamonsono matubwilulu; kadi ngeye umonekene kinkwikizi, kansi yeto tudimbukidi.

Dan. 9: 7, 14.

34. Ntinu mieto, madingizi meto, nganga zeto ye mase meto ka banama

mina miaku ko ye ka babanza mu nsikudukusu zaku ye kimbangi kiwabatela ko.

Dan. 9: 6, 8.

35. Bu bavwanda mu kiau kimfumu ye mu bina biabingi biambote biwabavana, ye mu nsi yasadila ye yalubutu yiwabazibudila, luna mpe ka bakusadila ko ye ka bafila mavanga mau mambi nima ko.

36. Tala, bwabu yeto tu sielo biangana; mu nsi yina yiwavana mase meto, kidi badia mbutu miayau ye biambote biayau, tala, i uwamumu tuena sielo biangana;

37. mbutu miayau miakimvwama yivananga kwa ntinu miwatnyadisa mu diambu diamasumu meto, ye bayalanga nitu zeto ye bulu bieto, bonso bubazolele, ye yeto tuena mu nzungu zazinene.

38. Mu diambu diamomo mamonsono tuawawasana luwawanu luakola ye tuasonika lo ye mu nsonokono yasiwa dimbu mwakala nkumbu zamadingizi meto, balevita beto ye nganga zeto.

KAPU 10.

Luwawanu luwangululwa luamona; kunku kialuan.

Nkumbu zazi zalanda zakala mu nsonokono yoyo yasiwa dimbu: Nehemia, nkumbi ansi, mwan' a Hakalia, ye Sidikia,

2. Selaya, Asalia, Yelemia,
3. Pasuli, Amalia, Malikia,
4. Hatusi, Sebania, Maluki,
5. Halimi, Melemoti, Obadia,
6. Danieli, Nginetoni, Baluki,
7. Mesulami, Abia, Miyamini,
8. Masia, Bilingai, Semaya; yau i banganga.

9. Balevita bakala: Yesua, mwan' a Asania, Binui, mu bana ba Henadadi, Kadimieli,

10. ye mpe mpangi zau, Sebania, Hodia, Kelita, Pelaya, Hanani,

11. Mika, Lehobi, Hasabia,

12. Sakuli, Selebia, Sebania,

13. Hodia, Bani ye Beninu.

14. Bakuluntu babantu bakala: Palosi, Pahati-Moabi, Elami, Satu, Bani,

Esala 2: 3, 6 b. 8: 4 b.

15. Buni, Asangadi, Bebai,

16. Adonia, Bingivai, Adini,

17. Ateli, Hiskia, Asuli,

18. Hodia, Hasumi, Besai,

19. Haliifi, Anatoti, Nobai,

20. Mangipiasi, Mesulami, Hesili,

21. Mesesabeli, Sadoki, Yadua,

22. Pelatia, Hanani, Anaya,
 23. Hosea, Hanania, Hasubi,
 24. Halohezi, Piliha, Sobeki,
 25. Lehumi, Hasabana, Maseya,
 26. Ahia, Hanani, Anani,
 27. Maluki, Halimi ye Bana.
 28. Bankaka mu bantu, mu banga-
 nga, balevita, nkengi miamielo, minyi-
 mbidi, nanga miavwala ye yau babo-
 nsono bakivangula mu bantu banzenza
 ye yau batadisa ku mina mia Nzambi,
 ye mpe bakazi bau, bana bau bababa-
 kala ye babakento, babonsono bamana
 luenga,

29. yau babundana ye mpangi zau
 zandanu ye badia ndefi ye bata, vo
 bana diata mu mina mia Nzambi mia-
 vewa mu sielo kia Nzambi, i Mose, ye
 vo bana keba ye nama nsikudukusu
 ye nkondo ye nsiku biabionsono bia
 Mfumu, i Mfumu eto,

30. vo ka tuna vana bana beto baba-
 kento kwa bantu bobo banzenza ko
 vo bonga bana bau babakento bonso
 bakazi kwa bana beto bababakala ko.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3 b.

31. Bantu banzenza bu batualanga
 biankitila vo biamvukila mu teka mu
 kialumingu, buna ka tuna bio fumba
 kwa yau ko mu kialumingu vo mu
 lumbu kiankembo; yeto tuna yambula
 mvu wansambodia nsambodia wakala
 mvu wangiambudulu ye yambula tomba
 mfuka zazonsono zampila mu mpila
 ntangu yoyo.

2 Mose 20: 10. 13: 10 b. 3 Mose 28: 3. 25: 3 b.
 5 Mose 6: 12 b. 15: 1 b. Neh. 13: 19 b.

32. Yeto tuakisikidikisila mu mbi-
 ndumunu mu futa buku kiatatu kiase-
 keli mvu mvu ku salu mu nzo a Nza-
 mbi eto,

33. i mu mampa mantala ye mu
 nkailu andia walumbu ka lumbu ye
 nkailu angioka walumbu ka lumbu ye
 mu nkailu miatumingu, miambikulu
 angonda ye miankembo ye nkailu
 miamatondo ye nkailu miangiokolo
 amasumu mu mbwilu akodi a Isaeli
 ye mu salu biabionsono mu nzo a
 Nzambi eto.

2 Mose 25: 30. 3 Mose 24: 6 b. 4 Mose 28: 3 b.,
 9 b., 11 b.

34. Yeto, banganga, balevita ye ba-
 ntu, tuata wadi mu nkailu wankuni,
 bonso buuna natwa mvu ka mvu ku
 nzo a Nzambi eto mu ntangu zazengwa,
 bonso bwakala nzo zeto zamase, mu
 kwika va salu dia Mfumu Nzambi eto,
 bonso bwasonukwa mu mina.

3 Mose 6: 12. Neh. 13: 31.

35. Yeto tuna nata mvu mvu ku nzo

a Mfumu bina biantete mu nsi eto ye
 biantete mu mbutu miamionsono va nti
 miamionsono miampila mu mpila,

2 Mose 23: 19. 5 Mose 18: 4.

36. ye basemukunwa mu bana beto
 bababakala ye mu bulu bieto, bonso
 bwasonukwa mu mina; yeto tuna nata
 ku nzo a Nzambi eto basemukunwa mu
 ngombe zeto ye mameme meto, kwa
 banganga basalanga salu kianza a Nza-
 mbi eto.

2 Mose 13: 2, 12 b. 3 Mose 27: 26 b. 4 Mose 3: 13.

37. Biantete mu mfumfuta zeto ye
 nkailu mieto, ye mpe mu mbutu mianti
 miampila mu mpila, mu vinia ye mazi
 tuna bio nata kwa banganga, muna
 ngudi avinga biano a Nzambi eto, ye
 buku kiakumi-kumi kiantoto eto kwa
 balevita, kadi i balevita bana tambula
 buku kiakumi-kumi mu mbanza zazo-
 nsono zituasadila ntoto.

3 Mose 23: 17. 4 Mose 15: 19 b. 18: 12, 21, 26.
 5 Mose 14: 22 b.

38. Nganga, umosi mu bana ba Aloni,
 una kala ye balevita, balevita bu bana
 tambula buku kiakumi-kumi; balevi-
 ta yau kibeni bana tuala buku kia-
 kumi-kumi mu buku kiau kiakumi-
 kumi ku nzo a Nzambi eto, muna ngudi
 avinga biano amayudukwa.

4 Mose 18: 26 b.

39. Kadi bana bankaka ba Isaeli
 mpe bonso bana ba Levi bana nata
 nkailu miao miambongo, vinia ye mazi
 ye kotisa bio mu vinga biobio mwakala
 wumbwa biakinlongo ye banganga beti
 sala ye mpe nkengi miamielo ye minyi-
 mbidi. Nkianguku ka tuazola sisa nzo
 a Nzambi eto ko.

2 Lus. 31: 11 b. Esala 8: 29. Neh. 12: 44.

KAPU 11.

Bantu bakabwa mu Yelusalemi ye vuma
 biantaka biansi.

Madingizi mabantu makala kundu mu
 Yelusalemi; kansi bantu banka-
 ka bata wadi, kidi muntu wakumi-
 kumi una solwa mu kundama mu Yelu-
 salemi, mbanza yanlongo, buku vwa
 biakumi bu bana kala mu mbanza za-
 nkaka.

Neh. 7: 4.

2. Bantu basakumuna babakala ba-
 bonsono bakala kundu mu Yelusalemi
 mu luau luzolo.

3. Baba i bakuluntu mu nsi akimfu-
 mu bakala mu Yelusalemi; kansi mu
 mbanza za Yuda muntu muntu wakala
 kundu mu vuma kina kikavwa mu
 mbanz' andi: baisaelita bankaka, ba-

nganga, balevita ye nanga miavwala ye mpe bana basielo bia Solomo.

4. Mu Yelusalemi mwakala ndambu abana ba Yuda ye bana ba Benyamini i baba:

Mu bana ba Yuda: Ataya, mwan' a Usia, mwan' a Sakalia, mwan' a Amalia, mwan' a Sefatia, mwan' a Mahalaleli, mu bana ba Pelesi,

1 Lus. 9: 3 b.

5. ye mpe Maseya, mwan' a Baluki, mwan' a Koli-Hose, mwan' a Hasaya, mwan' a Adaya, mwan' a Yoyalibi, mwan' a Sakalia, mwan' asilonita.

6. Bana ba Pelesi, bakala mu Yelusalemi, bakala va kimosi nkama ia ye makumasambu ye nani diababakala balenda nwana.

7. Baba i bana ba Benyamini: Salu, mwan' a Mesulami, mwan' a Yoedi, mwan' a Pedaya, mwan' a Kolaya, mwan' a Maseya, mwan' a Itieli, mwan' a Yesaya,

8. ye Ngabai ye Sulai banlanda, nkama vwa ye makumole ye nani.

9. Yoeli, mwan' a Sikili, wakala nkengi au, ye Yuda, mwan' a Hasenua, wakala wanzole mu ngiadulu ambanza.

10. Mu banganga: Yedaya, mwan' a Yoyalibi, Yakini,

1 Lus. 9: 10 b.

11. ye Selaya, mwan' a Hilikia, mwan' a Mesulami, mwan' a Sadoki, mwan' a Melayoti, mwan' a Abitubi, dingizi mu nzo a Nzambi,

12. ye mpe mpangi zau basala bisalu mu nzo, nkama nani ye makumole ye zole; mboki Adaya, mwan' a Yelohami, mwan' a Pelalia, mwan' a Amisi, mwan' a Sakalia, mwan' a Pasuli, mwan' a Malikia,

13. ye mpe mpangi zandi, bakuluntu banzo zamase, nkama zole ye makumaia ye zole; mboki Amasai, mwan' a Asaleli, mwan' a Asai, mwan' a Mesilemoti, mwan' a Imeli,

14. ye mpe mpangi zau, babakala banduenga, nkama ye makumole ye nani; nkengi au i Sabidieli, mwan' a Hangedolimi.

15. Mu balevita: Semaya, mwan' a Hasubi, mwan' a Asilikami, mwan' a Hasabia, mwan' a Buni,

1 Lus. 9: 14 b.

16. ye mpe Sabetai ye Yosabadi bakenga salu bikalanga ku mbazi anzo a Nzambi ye bakala mu bakuluntu balevita,

17. mboki Matania, mwan' a Mika, mwan' a Sabidi, mwan' a Asafi, ntua-disi ankunga wabonga nkung' ansikulu mu lusambulu, ye Bakabukia, ndieu

mu mpangi zandi wanlanda, ye Abada, mwan' a Samua, mwan' a Ngilali, mwan' a Yedutuni.

18. Balevita mu mbanza yanlongo bakala va kimosi nkama zole ye lunani ye ia.

19. Nkengi miamielo, Akubi, Talamoni ye mpangi zau zakenga ku mielo bakala nkama ye lusambodia ye zole.

20. Baisaelita bankaka, banganga ye balevita, bakala kundu mu mbanza zankaka zazonsono mu Yuda, muntu muntu mu fwa diandi.

21. Kansu nanga miavwala miakala kundu ku Ofeli, ye Siha ye Ngispa bakenga nanga miavwala.

22. Nkengi mu balevita ku Yelusalemi mu bisalu mu nzo a Nzambi i Usi, mwan' a Bani, mwan' a Hasabia, mwan' a Matania, mwan' a Mika mu bana ba Asafi, i minyimbidi.

23. Kadi ntumu antinu yatumwa mu yau, ye nkubukulu yazengwa yasikudukuswa kwa minyimbidi mu lumbu lumbu.

24. Petaya, mwan' a Mesesabeli, mu bana ba Sela, mwan' a Yuda, wasadila ntinu mu bungu bungu diakala mu bantu.

25. Mu mavata mau ye kulu biamau mwakundama ndambu abana ba Yuda: ku Kiliat-Aliba ye vuma biadiau biantumamana, ku Diboni ye vuma biadiau biantumamana, ku Yekabaseli ye mavatu mau,

26. mboki ku Yesua, Molada, Bete-Peleti,

27. Hasali-Suali ye Beli-Seba ye vuma biantumamana,

28. ku Sikilangi ye Mekona ye vuma biantumamana,

29. ku Ene-Limoni, Solonga, Yalamuti,

30. Sanoa, Adulami ye mavata mau, ku Lakisi ye kulu biadiau, ku Aseka ye vuma biadiau biantumamana; bakala kundu biau tuka ku Beli-Seba nate ye ku ndimb' a Hinomi.

31. Bana ba Benyamini bakala kundu biau tuka ku Ngeba: ku Mikimasi ye Aya ye ku Beteli ye vuma biantumamana,

32. ku Anatoti, Nobu, Anania,

33. Hasoli, Lama, Ngitaimi,

34. Hadidi, Seboimi, Nebalati, Lodi,

35. Ono ye ndimb' a Zinkete.

1 Lus. 4: 14.

36. Mu balevita makabu mankaka mu Yuda mabundwa mu ntangulu ye Benyamini.

KAPU 12.

Nsonokono abanganga ye balevita bavutuka ye Selubabeli. Lumbu luabiekwa. Salu biabanganga ye balevita ye mfutu au.

Baba i banganga ye balevita bayiza ye Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua : Selaya, Yelemia, Esala, Esala 2: 1 b., 86 b., 40 b. Neh. 10: 2 b.

2. Amalia, Maluki, Hatusi,

3. Sekania, Lehumi, Melemoti,

4. Ido, Nginetoi, Abia,

5. Miyamini, Madia, Bilinga,

6. Semaya, Yoyalibi, Yedaya,

7. Salu, Amoki, Hilikia ye Yedaya.

Yau i bakuluntu babanganga ye mpangi zau mu ntangu a Yesua.

8. Balevita bakala : Yesua, Binui, Kadimieli, Selebia, Yuda ye Matania wayala ngimbudulu amasika va kimosi ye mpangi zandi ; Neh. 10: 9 b.

9. kansi Bakabukia ye Uno, mpangi zau, bakala vuma biau kuntadisi au, muntu muntu bonso bwakala salu kia-ndi. Neh. 11: 17.

10. Yesua wabuta Yoyakimi ye Yoyakimi wabuta Eliasibi, ye Eliasibi Yoyada,

11. ye Yoyada wabuta Yonatani, ye Yonatani wabuta Yadaa.

12. Mu ntangu a Yoyakimi bakuluntu banzo zamase mabanganga i baba : mu Selaya Melaya, mu Yelemia Hanania,

13. mu Esala Mesulami, mu Amalia Yohanani,

14. mu Maluki Yonatani, mu Sebania Yosefi,

15. mu Halimi Adana, mu Melayoti Helekai,

16. mu Ido Sakalia, mu Nginetoni Mesulami, Esala 5: 1.

17. mu Abia Sikili, mu Minyamini, mu Moadia Pilitai,

18. mu Bilinga Samua, mu Semaya Yonatani,

19. mu Yoyalibi Matenai, mu Yedaya Usi,

20. mu Salai Kalai, mu Amoki Ebeli,

21. mu Hilikia Hasabia, mu Yedaya Netaneli.

22. Mu ntangu a Eliasibi, Yoyada, Yohanani ye Yadaa bakuluntu banzo zamase mabalevita basonukwa, banganga mpe mu ngiadulu a Daleyavesi, mwisi Pelesia.

23. Bakuluntu banzo zamase mabana ba Levi basonukwa mu nkand' alusansu, nate ye ntangu a Yohanani, mwan' a Eliasibi.

24. Bakuluntu babalevita i Hasabia, Selebia ye Yesua, mwan' a Kadimieli, ye mpangi zau zatelama vantadisi au mu sika ye tonda, bonso bwakamba muntu wa Nzambi, i Davidi, kabu diabialisu va lueka luadiankaka. 1 Lus. 25: 1 b.

25. Matania, Bakabukia, Obadia, Mesulami, Talamoni ye Akubi, yau i nkengi miamielo bakenga nzo zabia-yudukwa ku mielo.

26. Yau bakala moyo mu ntangu a Yoyakimi, mwan' a Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mu ntangu a Nehemia, nkumbi ansi, ye nganga Esala, nluki amasonukwa.

27. Lumbu lua Yelusalemi bu luna biekwa, buna balevita batombwa mu vuma biau biabinsono ye banatwa ku Yelusalemi mu kembila nkembo wambiekolo ye wakiese mu matondo ye minkunga, mu simbala, pesalata ye nsambi zansinga.

28. Buna bana baminyimbidi bakutakana tuka mu kimfini kiazungidila Yelusalemi ye mu mavata mabanetofatita,

29. mu Bete-Hangilingali mpe ye mu kulu bia Ngeba ye Asamaveti ; kadi minyimbidi bamana kukitungila mavata kinzungidila Yelusalemi.

30. Banganga ye balevita bakivedisa ye mboki bavedisa bantu, mielo ye lumbu.

31. Mono yayambula madingizi ma Yuda mamaka va lumbu. Mboki yakubika makabu mole mamananene nanyimbidi miamasika ye nlonga wanke-mbo ; kabu dimosi diaminyimbidi diayenda ku lubakala va ntandu alumbu, nate ye mwelo wa Mbole.

32. Yau balandwa kwa Hosaya ye ndambu mosi amadingizi ma Yuda

33. ye Asalia, Esala ye Mesulami,

34. Yuda, Benyamini, Semaya ye Yelemia,

35. bankaka mpe mu bana bababakala babanganga ye zimpungi, mboki Sakalia, mwan' a Yonatani, mwan' a Semaya, mwan' a Matania, mwan' a Mikaya, mwan' a Sakuli, mwan' a Asafi,

36. ye mpe mpangi zandi Semaya, Asaleli, Milalai, Ngilalai, Mai, Netaneli ye Yuda ye Hanani, ye nsambi zangimbidila zamuntu wa Nzambi, i Davidi ; Esala, nluki amasonukwa, wavita ku ntu au.

37. Yau bavioka va ntandu amwelo wa Nto ye basungamana ye babaluka

kikada ku mbanz' a Davidi va kikada mu lumbu ku ntandu anzo a Davidi, nate ye mwelo wa Nlangu ku ntini yaeste.

38. Kabu diankaka dianyimbidi miasika diayenda ku ntini yamamvutu, ye mono yanama dio va kimosi ye ndambu yankaka yabantu, va ntandu alumbu, vioka mu nzo ayongi ya Foloni nate ye ku lumbu lua Sadila,

39. Mboki va ntandu amwelo wa Efalaime, mwelo wa Nkulu ye mwelo wa Mbizi anlangu ye mu nzo ayongi ya Hananeli ye nzo ayongi ya Hamea, nate ye ku mwelo wa Meme; basimpama ku mwelo wa Boloko.

40. Mboki makabu mamole manyimbidi miasika makota mu nzo a Nzambi ye mono mpe ye ndambu mosi abakuluntu va kimosi ye mono,

41. ye mpe banganga Eliakimi, Maseya, Miniamini, Mikaya, Elioenai, Sakalia ye Hanania ye zimpungi,

42. ye Maseya, Semaya, Elasali, Usi, Yohanani, Malikia, Elami ye Eseli. Nyimbidi miatendisa nkunga mu kituadisi kia Yisilaya.

43. Bayoka nkailu miaminene mu lumbu kina ye bayangalala, kadi Nzambi wabakubikila kiese kiakinene; bakento ye bana mpe bayangalala. Kiese kia Yelusalemi kiawakana nseke.

44. Mu ntangu yina babakala batumbwa bana yala vinga biabiayudukwa biatulwa minkailu, bina biantete ye buku kiakumi-kumi; yau bana yonzikila mu biau bina mu mavia mambanza biwili kwa banganga ye balevita bonso hwakala mina. Kadi kiese kiakala mu Yuda, banganga ye balevita bu basala salu kiau. Neh. 10: 39.

45. Yau bavanga biobio bina vangwa mu salu kialusambulu ye mpedosolo, ye mpe minyimbidi ye nkengi miamielo miavanga, bonso hwakamba Davidi ye mwan' andi Solomo.

1 Lus. 24: 1 b. 25: 1 b. 26: 1 b.

46. Kadi mu nsi nkulu, mu ntangu a Davidi ye Asafi, ntuaadisi watumbwa mu minyimbidi mu tuadisa nkunga miasika ye miamatondo kwa Nzambi.

47. Mu ntangu a Selubabeli ye Nehemia Isaeli diadionsono diavana minyimbidi ye nkengi miamielo lekwa biau bialumbu lumbu bibazengulwa; balevita bavewa ndambu au yabiekwa, ye balevita bavana bana ba Aloni ndambu au yabiekwa. Neh. 10: 37 b.

KAPU 13.

Isaeli diaveduswa mu biabionsono bianzena. Salu kia Nehemia mu diodio bu kavutuka mvutuka yanzole ku Yelusalemi.

Mu ntangu yina nkand' a Mose watangulwa bantu, ye bamona, vo mwasonukwa, vo ka amonita vo moabita ko kana kota mu bundu dia Nzambi mu widi lumbu kimosi nkutu ko,

5 Mose 23: 3 b.

2. mu diambu dia kadi ka bakika bana ba Isaeli mu mampa ye nlangu ko, kansi batomba Bilami kwa yau mu kubasinga; kansi Nzambi eto wavilula lusingulu mu lusakumunu.

4 Mose 22: 5 b.

3. Bu bawa mina bakatudila Isaeli bantu babonsono banzena bampila mu mpila.

4. Kansi mu ntangu yatekila nganga Eliasibi watumbwa mu yala vinga mu nzo a Nzambi eto ye wakala butu kialongo kia Tobia; Neh. 2: 10. 4: 3. 6: 1.

5. yandi wankubikila vinga kiakinene kiataka tulwa nkailu andia, biamfwitisila mwisi ye biwumbwa ye buku kiakumi-kumi mu mbongo, vinia ye mazi biazengulwa balevita, minyimbidi ye nkengi miamielo ye nkailu kwa banganga. Neh. 10: 39. 12: 44.

6. Kansi momo bu makala, kiakala mu Yelusalemi ko, kadi mu mvu wamakumatatu ye zole wangiadulu a Alatasasta, ntinu a Babeli, mono yavutuka kwa ntinu. Kansi ntangu zankaka bu zavioka bu yayambudulwa lue kwa ntinu,

7. buna yavutuka ku Yelusalemi. Bu yamona mambi momo mavanga Eliasibi mu ntomono a Tobia, bu ankubikila vinga mu bianzala bianzo a Nzambi,

8. buna diodio diamfwemisa beni; mono yaluanzula lekwa biabionsono bia Tobia mu vinga.

9. Mboki yakamba, vo bana vedisa bivinga, ye yakotisa muna diaka wumbwa biano a Nzambi ye nkailu andia ye biamfwitisila mwisi.

10. Bu yavutuka zaya, vo balevita ka baveno bina bibazengulwa ko, nkianguu balevita ye minyimbidi bakatuka ye bayenda muntu muntu ku mvwili andi antoto ye ka basala salu biau ko, 2 Lus. 31: 4 b.

11. buna yasemba bakuluntu mu diodio ye yavova: Nzo a Nzambi mu nkiana yasiswa? Mono yabakutikisa ye yabakundikisa mu vuma biau.

12. Yuda diadionsono dianata ku nzo zabiyudukwa buku kiau kiakumi-kumi mu mbongo, vinia ye mazi ;

Neh. 10: 37 b.

13. mono yatumba nganga Selemia ye Sadoki, nluki amasonukwa, ye Pedaya, umosi mu balevita, bonso bakuluntu banzo zabiyudukwa ye sadisi kiau i Hanani, mwan' a Sakuli, mwan' a Matania, kadi babanzulwa bonso babakala bandekolo aminu ; yau bana sala salu kiakaba kwa mpangi zau.

14. Nkiangunu umbanzila, Nzambi ami, ye kuyambulani mavanga momo masonga mavinsukuswa ko mayavangidi nzo a Nzambi ami ye salu kiau !

Neh. 5: 19.

15. Mu ntangu yina mpe mono yamona mu Yuda, bonso bubadiatisa kamunu biavinia mu lumingu ye bakotisa mbongo yatuikwa va zimpunda, ye mpe vinia, i bana bavinia ye bakuyu ye lekwa biakaka biampila mu mpila bibakotisa mu Yelusalemi mu kialumingu ; mono yabaluengisa, bu bateka biobio biamvukila.

Neh. 10: 31.

16. Bisi Tilo bakala kuna batuala mbizi zanlangu ye lekwa biampila zazonsono ye bateka bio mu lumingu kwa bayudayo, ye bobo mu Yelusalemi.

17. Buna yasemba bandanu ba Yuda mu diodio ye yavova kwa yau : Bwe lulenda vanga momo mambi ye sumuna lumbu kialumingu ?

18. Ketu mu diambu diodio mase meno bu bavanga mo, Nzambi eto wayambula kubu diadi diadionsono diatubwila ye mbanza yayi ? Bwabu lutualanga nganzi zilutidi kwa Isaeli, bu lusumuninanga bo lumingu.

19. Bu kwabadika yila mu mielo mia Yelusalemi, lumingu bu ka luabwidi ko, buna mono ntumbu kamba, vo mielo mina zikwa ; mono yakamba mpe, vo ka bana mio zibula ko, nate ye lumingu luviokete. Mono yatula bankaka mu sielo biami mu kenga ku mielo, mpasi zitu ka kina kotuswa mu lumbu kialumingu ko.

20. Buna minsumbi ye nkiti miampila zazonsono mialeka ku mbazi a Yelusalemi mu fuku ndeka mosi ye zole.

21. Kansi mono yabaluengisa ye yabakamba : Mu nkiana lulekanga kuntadisi alumbu ? Vo luna bo vanga mpanga mosi diaka, ngina yambula

koko kwami kwalubwila. Kasi ye ntangu yoyo ka bavutuka kwiza mu lumingu ko.

22. Mono yakamba balevita, vo bana kukivedisa ye kwiza kenga va mielo, kidi lumbu kialumingu kina kebwa kianlongo.

Nkiangunu umbanzila mpe, Nzambi ami, ye undemvukila bonso bwena nlemvo aku waunene !

23. Mu ntangu yina yamona mpe bayudayo bakikwedila bakento baasadodita, baamonita ya bamoabita.

24. Bana bau bavova ndambu akiasadodita--kadi kiyudayo balembana toma vova--vo nding' abantu bankaka.

25. Buna mono yabavovisila dio ye yabasemba ye yabanda bankaka mu yau ye yavuva nsuki zau. Yabatatimisa mu ndefi kwa Nzambi, bu yavova : Ka luna vana bana beno babakento kwa bana bau bababakala ko, ye ka luna mpe kwedisa bana beno bababakala vo yeno kibeni kwa bana bau babakento ko.

5 Mose 7: 3. Esala 9: 2.

26. Ketu mu mampila yoyo Solomo, ntinu a Isaeli, kavodila masumu ? Mwanki ka mwakala mu makanda mabantu babingi ntinu wamfwana, kadi wazolwa kwa Nzambi andi, ye Nzambi wantumba kitinu kwa Isaeli diadionsono. Kansi i bakento banzenza vele bakumvodikisa masumu mpe.

2 Sam. 12: 24. 1 Nt. 3: 13. 11: 1 b. 2 Lus. 1: 12.

27. Bwabu yeto tulenda wa mu yeno, vo luavengi mambi momo mamonsono mamananene ye luadimbudi minu kwa Nzambi eto, bu luakwelele bakento banzenza ?

28. Mwana umosi wa Yoyada, mwan' angudi anganga Eliasibi, i nzitu aholonita Sarabalati ; mono yankuba.

Neh. 2: 19.

29. Ubabanzila, Nzambi ami, bu bafinzudi kinganga ye luwawanu luakinganga ye balevita !

30. Mono yabavedisa mu banzenza babonsono ; mono yasikidikisa bionso bina vanga banganga ye balevita, muntu muntu mu salu kiandi,

31. ye bonso nkailu ankuni una tulwa mu ntangu zazengwa, ye bonso bubana vanga mu nkailu miabantete.

Banzila diadi, Nzambi ami, ye untangila dio mu ntomono ami !

Neh. 5: 19. 10: 34 b.

ESTELI.

KAPU 1.

Mbuluku antinu Ahasevelosi. Nkam'andi Vasti wakolama ye wazengulwa nkanu.

Mu ntangu a Ahasevelosi—i Ahasevelosi wayala tuka mu India nate ye ku Etiopia nkama ye makumole ye bimbumu nsambodia biansi—

2. mu ntangu yina yavwanda Ahasevelosi va kiandu kiakitinu mu vula dia Susani, buna bwakala ebu.

3. Mu mvu wantatu wangiadulu andi wavanga mbulukwa kwa madingizi mandi mamonsoo ye bisielo, ntuti zankangu mia Pelesia ye Media ye babakala bandi bayindu ye madingizi mu bimbumu biansi bu bakutakana vantadisi andi.

4. Yandi wabayambula batala mu lumbu biabingi nzitusu andi wakitinu ye kimvwama ye ncemono anene kwandi ye ndanusu, i mu nkama mosi ye lunani lualumbu.

5. Lumbu biobio bu biamana vioka, ntinu wavanga mbulukwa mu lumbu nsambodia kwa bantu babonsoo bakala ku vula dia Susani, kwa babanene ye babake, mu vuma kiawanguka mu nkuzu ku vula diakitinu.

6. Kuna kwazembalala nelele mialino, miamafuku ye nelele miandombe yasimba, miamanukwa mu nsinga miampembe ye miampumbu mu nlunga miapalata ye mu tungwa biamatadi mamalamo miampembe. Ntanda miawola ye miapalata miakala va nsi vatulwa malamo mantinta yankunzu ye yampembe ye matadi mampiuki ye manalezi-lezi bonso nzimbu.

7. Ndwinu zatulwa mu lekwa biawola, kimosi ka kiafwanane ye kiankaka ko, ye vinia kiakitinu kiakala mu mbidi akunku, bonso bufwanane kwa ntinu.

8. Mu ndwinu mwakala ntumu, vo ntatumusu ka yina kala ko, kadi ntinu watuma ngudi zazonsoo zamakota manzo andi, vo bana vanga, bonso buzolele muntu muntu.

9. Mu ntangu yimosi Vasti, i nkam' antinu, wavanga mbulukwa kwa bakento mu vula diakitinu diantinu Ahasevelosi.

10. Lumbu kiansambodia ntinu' antinu bu wayangalala mu vinia, wakamba Mehumani, Biseta, Halabona, Bingita, Abangata, Setali ye Kalakasi, makota mandi nsambodia manzo, basala kwa ntinu Ahasevelosi,

11. vo bana tuala Vasti, nkama, wasiwa ntoko mu koloo kiakitinu, kwa ntinu, kidi kamwesa ntoko andi kwa bantu ye madingizi, kadi wakala wampwenia mu tala.

12. Kansi Vasti, nkama, kazola kwenda ko, mpeleko ntinu bu katuma bo mu makota manzo andi. Buna ntinu wafwema beni, ye nganzi zandi zakwama.

13. Ntinu wayuvula banduenga bazaya bangudila dimbu biantangu, (kadi nsamu miantinu miatulwa kwa babonsoo bazaidi mina ye nsiku ;

¹ Lus. 12: 32.

14. va lueka luandi vakala Kalasena, Setali, Adamata, Talisi, Melesi, Malasena ye Memukani, i madingizi nsambodia mu Pelesia ye Media bakala babakala bamfinangani zantinu ye bakala mbuka yilutidi yindu mu kimfumu),

15. bonso buna vanga kwa Vasti, nkama, butanga mina, bu kalembwa vanga momo matuma Ahasevelosi mu makota mauzo.

16. Memukani wavutula vantadisi antinu ye madingizi : Vasti, nkama, kavengi bwambi kwa ntinu kaka ko, kansi mpe kwa madingizi mamonsoo ye bantu babonsoo mu bimbumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi.

17. Kadi mavengi nkama maua tenguka mu bakento babonsoo ye tukisa, vo bana yina babakala bau, bu balenda vova : ntinu Ahasevelosi watuma, vo Vasti, nkama, una tualwa kwa yandi, kansi kayenda ko.

18. Inga, bwabubu bakento bamadingizi mu Pelesia ye Media, bu bana wa mavengi nkama, bana bika diodid kwa madingizi mamonsoo mantinu, ye luyinu ye mfwemono bina vita.

19. Nkiangunu vo ntinu zolele, bika kamwangisa ntumu yakitinu—ye bika yau yasonukwa mu mina mia Pelesia ye Media, mpasi yakala nangwi—vo

Vasti kana vutuka kwiza va zizi kiantinu Ahasevelosi ko; bika ntinu kavana nzitusu andi wakitinu kwa wankaka ukunlutidi.

Est. 8: 8. Dan. 6: 8, 15, 17.

20. Ntumu yoyo yina tuma ntinu, bu yina zayakana mu kimfumu kiandi kiakionsono, bonso bukiena mu nene, buna bakento babionsono bana vana nzitusu ufwanane kwa babakala bau, babanene ye babake.

21. Mpovolo yoyo yazolakana kwa ntinu ye madingizi, ye ntinu wavanga, bonso bwavova Memukani.

22. Nsonokono zafiduswa ku bimumu biabionsono biansi zantinu, ku kimfumu kimfumu kiansi ye mu sono biakiau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au, vo bakala bakala dina kala mfumu mu nzo andi ye vova nding' akanda diandi.

KAPU 2.

Esteli wakala nkam' antinu. Molodokai wazaikisa ndekolo amfundu.

Ntama bu yavioka, nganzi zantinu Ahasevelosi bu zamana vonga, buna wabanza mu Vasti ye mu momo makavanga ye mu momo makasavukulwa ntima.

2. Buna babakala bantinu basala kwa ntinu bavova kwa yandi: Bika batomba mu diambu diantinu ndumba zantwenia ye zantoko,

3. ye bika ntinu katuma babakala bankaka mu bimumu biabionsono biansi mu kimfumu kiandi, vo bana kutikisa ndumba zozo zantwenia ye zampwenia ku nzo abakento mu vula dia Susani ye kubayekula kwa kota diantinu Hengai, inkengi abakento, ye bika kabavana bibena nsatu mu nkubuku au.

4. Nkento wowo una zola ntinu, bika kavingana Vasti mu nkam' antinu. Mpovolo yoyo yazolakana kwa ntinu ye wavanga bo.

5. Mu vula dia Susani mwakala ntangu yina muntu wayudayo, nkumbu andi Molodokai, mwan' a Yaili, mwan' a Simei, mwan' a Kisi, i mbenyaminita;

6. ndieu wakatulwa ku Yelusalemi ye nkole zozo zanatwa va kimosi ye Yekonia, ntinu a Yuda, ndieu bu kanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu ku Babeli.

2 Nt. 24: 15 b.

7. Yandi i se diansakila dia Hadasa, ubikwanga mpe nkumbu Esteli, i

mwana wankento wampangi ase diandi; kadi wakondwa ye se ye mbuta, yandi i ntaudi yakala nitu yampwenia, yantoko mu tala; sandi ye mbut' andi bu bafwa, Molodokai wantambula bonso wandi mwana wankento.

8. Ntumu ye nsamu antinu wazayakana ye bakento babingi bantwenia bayonzukwa ku vula dia Susani ye bayekulwa kwa Hengai, buna mpe Esteli wanatwa ku nzo akitinu ye wayekulwa kwa nkengi abakento Hengai.

9. Ntaudi yankento yazolakana kwa yandi ye wamona nlemvo kwa yandi; nkianguu wakula kumvana bionso bikakala nsatu mu nkubukulu, ye mpe dia koko kukana baka, ye wamvana mpe ndumba nsambodia zibansodila zatuka mu nzo akitinu. Yandi wanyambula kavutuka mu ndambu yina yilutidi mu nzo abakento va kimosi ye ndumba zandi.

10. Kansi Esteli kazaikisa diambu mu bantu bandi ye butu biandi ko, kadi Molodokai wankanikina mu zaikisa dio.

11. Molodokai wazieta lumbu ka lumbu, kwenda vutuka, ku mbazi akianzala kianza abakento mu zaya, bonso bwamona Esteli, ye bonso bukawanga.

12. Bwakala ebu, vo ndandani bu yayiza kwa umosi vo wankaka mu bakento bobo bantwenia mu kota kwa ntinu Ahasevelosi, bu kateka vangwa mu kumi ye ngonda zole bonso bwakamhwa mu bakento—kadi ntama yoyo yayila yafwanana mu kubakubika: ngonda sambanu mu mazi mamile ye ngonda sambanu mu nzenzo miansunga ye biankaka biakala bakento nsatu mu kubamana—

13. ye nkento bu kakota kwa ntinu, buna lenda bonga mu nzo abakento biabionsono bikalomba ye nata ku nzo akitinu.

14. Kansi bu kakota muna mu nkoka, buna mu nsuka bu kana vutuka, una kota mu nzo yankaka yabakento ye yekulwa kwa kota diantinu Saangasi wakenga bakento bakiavengama. Mboki kalendi vutuka kota kwa ntinu ko, vo ntinu kanzola nzodolo yoyo ko, vo una tumuwa kwa yandi.

15. Ndandani akota kwa ntinu bu yayiza kwa Esteli, mwana wankento wa Abihaili, mpangi ase dia Molodokai, wantambula bonso mwan' andi, buna kalomba lekwa kiankaka ko, kansi kina kikaliengusulwa kwa kota

diantinu Hengai, nkengi abakento. Esteli wamona nlemvo mu meso mababonsono bammona.

16. Esteli wanatwa kwa ntinu Ahasevelosi mu vula diandi diakitinu mu ngonda yakumi, i ngonda ya Tebeti, mu mvu wansambodia wangiadulu andi.

17. Esteli waluta zolwa kwa ntinu ye bakento bankaka babonsono fiuna, ye yandi waluta mona nlemvo ye ngiambu kwa yandi ye ndumbazankaka zazonsono fiuna, ye wamvika koloa kiakitinu va ntu andi ye wamvingisa nkama mu Vasti.

18. Ntinu wavanga mbuluku wau-nene kwa madingizi mandi mamonsono ye bisielo, mbuluku mu nzitusu a Esteli; yandi wakulula ntalu ampaku mu bimfumu biansi zandi ye wakaila minkailu bonso bufwanane kwa ntinu.

19. Ndumba bu zakutukuswa nkutukuswa yanzole ye Molodokai wawanda mu mwelo antinu—

20. kansi Esteli kazaikisa diambu mu butu biandi ye bantu bandi ko, bonso bukakambwa kwa Molodokai, kadi Esteli wavanga, bonso bwatuma Molodokai, bonso mu ntangu yina yikakebwa kwa yandi—

Est. 8: 1.

21. mu ntangu yina, Molodokai bu kavwanda mu mwelo antinu, buna Bingitani ye Telesi, bole mu makota mantinu bakenga ku vaka, bakala nganzi mu ntinu Ahasevelosi ye batomba kani mu kunsu moko.

22. Molodokai wawa bo, ye yandi wasamuna bo kwa Esteli, nkama; mboki Esteli wakamba bo kwa ntinu mu nkumbu a Molodokai.

23. Bungu didio diayuvuzulwa ye diakadila bobo; yau bole bazembudukwa va nti. Didio diasonukwa mu lusansu kwa ntinu.

Est. 6: 1 b.

KAPU 3.

Makani mambi ma Hamani kwa bayudayo.

Ntama yavioka mboki ntinu Ahasevelosi wazangula angangita Hamani, mwan' a Hamedata, mu nzitusu wau-nene ye wamvika mbuka yantete mu madingizi mamonsono makala yandi.

2. Sielo biabionsono biantinu biakala mu mwelo antinu babokika makungunu ye bafukamana Hamani, kadi bobo ntinu watuma mu yandi. Kansi Molodokai kabokika makungunu ko ye kamfukamana ko.

3. Buna sielo biantinu biakala mu mwelo antinu bavova kwa Molodokai: Mu nkiana utululanga ntumuu anti-nu?

4. Bu bavova bobo kwa yandi lumbu ka lumbu, ye kabawila ko, basamuna dio kwa Hamani mu tala, vo Molodokai una sikalala mu mambu mandu; kadi yandi wabakamba, vo yandi i nyudayo.

5. Hamani bu kamona, vo Molodokai kabokika makungunu ko ye kamfukamana ko, buna wafuluka kwa nganzi.

6. Kansi yandi wabanza, vo i kalekwa ko mu sa moko va Molodokai kaka, bu kakambwa bantu batuka Molodokai, kansi Hamani wazola fukisa bayudayo babonsono bakala mu kimfumu kiakionsono kia Ahasevelosi, bu bakala bisi nsi ye Molodokai.

7. Mu ngonda yantete, i ngonda Nisani, mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Ahasevelosi, Puli diatwa, i wadi, vautadisi a Hamani mu lumbu lumbu ye mu ngonda ngonda nate ye ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali.

Est. 9: 24.

8. Hamani wavova kwa ntinu Ahasevelosi: Vava vena kanda diabantu bamwangane ye basansukuswa mu bantu bankaka mu bimfumu biabionsono biansi mu kimfumu kiaku. Mina miau ka mifwanane ye miabantu bankaka babonsono ko, ye ka bavanganga bonso bwena mina miantinu ko; nkiangunu ka bufwanane kwa ntinu ko, vo una kubayambula.

9. Nkiangunu vo ntinu zolele bo, bika neonokono yasonukwa, vo bana bungwa. Buna kumi diamafunda matenta biapalata ilenda teza mu kotisa mu vinga biambongo zantinu kwa yau bona salu kiokio.

10. Buna ntinu wavula kimpambu mu koko kwandi ye wavana kio kwa angangita Hamani, mwan' a Hamedata, nibeni abayudayo.

Est. 8: 2.

11. Mboki ntinu wavova kwa Hamani: Palata biobio bikabulu kwa ngeye ye ulenda vangila bantu, bonso buuzolele.

12. Buna neoniki miantinu miatuswa mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yantete, ye neonokono yasonukwa, nadede bonso bwakamba Hamani, kwa ntuti zantinu ye nkumbi zabimfumu biansi ye kwa madingizi makanda kanda diabantu ku kimfumu kimfumu kiansi mu sono biau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au. Mu nku-

mbu antinu Ahasevelosi nsonokono yasonukwa, ye yau yasiwa dimbu mu kimpambu kiantinu.

13. Mboki leta biamwanguwa mu ntunwa zanzaki ku bimfumu biabionsonono biansi zantinu, vo bana fukisa, bema ye bunga bayudayo, bantwenia ye banuna, bana ye bakento, buna bena mu lumbu kimosi, i lumbu kiamkumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali, buna mpe mbongo zau zina pelwa bonso bintani.

14. Kadi mpasi vo nsamu una kambakana mu kimfumu kimfumu kiansi, nsononono ansonokono yakambwa mu yuti kwa bantu, kidi balenda kubama nate ye lumbu kiekio.

15. Mu diambu diantumu antinu ntunwa zanzaki zasavula nswalu, nsamu bu wamana zaikuswa mu vula dia Susani. Kansi ntinu ye Hamani baywanda mu nwa, nkitumu bu yabwa mu mbanza Susani.

Est. 4: 8.

KAPU 4.

Kiadi kia Molodokai ye bayudayo. Nsamu kwa Esteli ye mvutulu za Esteli.

Molodokai bu kazaya mamonsono mawangwa, buna watiasuna mvwatu miandi, wawwata kuba ye bombe, wavaika mu mbanza ye wasasula biaula biabinene ye biangolo.

2. Yandi wayenda ku mwelo antinu ye wasimpama vantadisi awau, kadi mu mwelo wantinu muntu wakanukwa kota wawwata mvwatu mifwidi.

3. Mu kimfumu kimfumu kiansi kialuakila ntumu ye nsamu antinu, kiadi kiakinene kiakala mu bayudayo, ye bamina nsoki, badila ye bayaula, ye babingi baywanda mu kuba ye bombe.

4. Sielo biabakento ye biababakala bia Esteli bu bayiza kamba bo kwa yandi, nkama wapamuka beni; yandi wafidisa mvwatu kwa Molodokai, kidi kavwata mio ye vula mvwatu wafwidi, kansi katambula mio ko.

5. Buna Esteli watumisa Hataki, i kota mu sielo biavangula ntinu ku salu kiandi, ye wankamba kenda kwa Molodokai, kidi kazaya bungu diayizidi ye bila kikavangidi bobo.

6. Hataki bu kavaika kwa Molodokai va vuna kiawanguka mu mbanza va ntadisi amwelo antinu,

7. buna Molodokai wankamba mamonsono makavangwa ye wabika ntalu avanza bina biasila Hamani mu teza

ku vinga biambongo zantinu, kidi kabunga bayudayo.

Est. 3: 9.

8. Nsononono ansamu wasonukwa wazaikuswa mu Susani mu mfukusulu au wamvana yo mpe, kidi kasonga yo kwa Esteli ye samuna mamonsono kwa yandi ye kunkamba mu kota kwa ntinu ye kunlomba ndemvokolo ye tomba nlemvo kwa yandi mu bantu bandi.

Est. 3: 15.

9. Hataki wayiza kamba Esteli mavova Molodokai.

10. Buna Esteli wakamba Hataki kenda kwa Molodokai ye vova:

11. Sielo biabionsonono biantinu ye bantu mu bimfumu biantinu bazaidi, vo muntu, kani bakala vo nkento, una kota kwa ntinu mu kiazala kia mu ngudi, kansi katumuswa ko, buna nkondo umosi uyelele kwa muntu muntu: yandi una vondwa, vo ntinu kana lambula mvwala yawola kwa yandi bonso dimbu kiamvukusulu ko. Kansi mono kiatumuswa kwa ntinu mu makumatatu malumbu ko.

12. Molodokai bu kasamununwa mavova Esteli,

13. Molodokai wavova, vo Esteli una vutudulwamvutuluyayi: Kubanzaniko, vo ngeye kaka mu bayudayo babonsono una vukuswa, mu diambu dia bu wena mu nzo akitinu.

14. Ve, vo una dingalala ntangu yayi, buna vele lusadusu ye ntanunu bina tuka mu ntini yankaka, kansi ngeye ye nzo asaku luna bungwa. Nani zaidi, vo kwayizidi ku nzitusu wakitinu mu diambu diantangu yampila yayi kaka ko?

1 Mose 45: 7.

15. Buna Esteli watuma mvutuluyayi kwa Molodokai:

16. Wenda wakutikisa bayudayo babonsono bena mu Susani, ye lumina nsoki mu diambu diani; ka luna dia vo nwa lekwa ko mu ndo tatu, kani mu mwini vo mu fuku. Mono ye ndumba zami tuzolele mpe mina nsoki; niboki nzolele kota kwa ntinu, mpeleko bwakanukunwa mu mina. Vo ngina vila, buna bwakadi.

1 Mose 43: 14.

17. Molodokai wayenda ye wavanga nadede, bonso bwankamba Esteli.

KAPU 5.

Mbuluku a Esteli kwa ntinu ye Hamani. Nza mia Hamani ye mfwe mono andi.

Lumbu kiantatu Esteli wawwata mvwatu miankenibo miakitinu ye

wakota mu kianzala kia mu ngudi kianzo akitinu, vatalane nkati anzo antinu; buna ntinu wavwanda va kiandu kiakitinu mu vula diakitinu, vantadisi avitu diavula.

2. Ntinu bu kamona Esteli, nkama, telamene va kianzala, buna wamona nlemvo mu meso mandu, ye ntinu wambula mvwala yawola kwa Esteli, i yau yakala mu koko kwandi; buna Esteli wayenda valakana nsuk' amvvala.

Est. 4: 11.

3. Ntinu wavova kwa yandi: Nki kondolo, Esteli, nkama, ye nki i ndombolo aku? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu kiamu, yina vangwa kwa ngeye.

Mat. 6: 22 b.

4. Esteli wavutula: Vo ntinu zolele bo, bika ntinu ye Hamani luiza ku mbuluku uikunkubikidi.

Est. 7: 1.

5. Buna ntinu wavova: Lusavula landa Hamani, kidi bwavangama, bonso bulombe Esteli. Buna ntinu ye Hamani bayiza ku mbuluku wakubika Esteli.

6. Vinia bu kianuwa, ntinu wavova kwa Esteli: Nki i ndombolo aku? Yina vangama kwa ngeye. Nki i nguvulu aku? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu kiamu, buna yina tungunwa.

7. Esteli wavutula ye wavova: Ndombolo ami ye nguvulu i yayi:

8. vo mbweni nlemvo mu meso mantinu ye ntinu zolele vanga ndombolo ami ye tunguna nguvulu ami, buna bika ntinu ye Hamani biza diaka ku mbuluku unzolele kubakubikila, buna mbazi ngina vanga, bonso butumini ntinu.

9. Hamani wakataka lumbu kina mu kiese ye kibakala kiabiza. Kansi bu kamona Molodokai mu mwelo antinu ye ndieu katelama ko ye kannikukina ko, buna Hamani wafuluka kwa nganzi kwa Molodokai.

Est. 8: 2.

10. Kansi Hamani wavibidila ye wayenda ku nzo andi; mboki watumisa bakundi bandi ye nkazi andi Selesi.

11. Hamani wabakamba mu kimwama kiandi ye nzitusu ye mu bana baudi babingi ye mu nene koko kwakonsono kwamvuna ntinu, ye bonso ntinu wanzangula mu mamonsono va ntandu amadingizi ye sielo biankaka biantinu.

Est. 8: 1. 9: 10.

12. Hamani wavutuka vova: Esteli, nkama, kayambudi mpe wankaka ko ye ntinu kiza ku mbuluku ukakubika kansi mono kaka; mbazi mpe yasilwanumwa kwa yandi va kimosi ye ntinu,

13. Kansi mu momo mamonsono kilendi yagalala ko, bu imonanga nyudayo Molodokai uvwandanga mu mwelo antinu.

14. Buna nkazi audi Selesi wavova ye bakundi bandi babonsono kwa yandi: Tedimisa nti, makumatanu mamfwoko mu ntela, ye lombamba ntinu mbazi, vo Molodokai una zembudukwa va wau; buna ulenda kwenda mu kiese ye ntinu ku mbuluku. Diodio diazolakana kwa Hamani, ye yandi watedimisa nti.

KAPU 6.

Nzitusu a Molodokai. Kiadi kia Hamani.

Fuku dina ntinu walembana baka tululu; nkiangunu walandisa lusansu luasonukwa mambu mambambukulu amoyo, ye batanga mo kwa ntinu.

Est. 2: 23.

2. Buna bamona vo mwasonukwa, vo Molodokai wasamuna, bonso Bingitana ye Telesi, bole mu makota mantinu bakenga ku vaka, batomba kani mu amoko va ntinu Ahasevelosi.

Est. 2: 21 b.

3. Ntinu wavuvula: Nki anzitusu ye nzangulu biavewa kwa Molodokai mu diambu diodio? Babakala bantinu bansadila bavutula: Ka lekwa kiampila yoyo ko kavangwa.

4. Buna ntinu wavova: Nani wena vana va kianzala? Kansi Hamani wakikotila mu kianzala kiaseka kianzo akitinu mu lombamba ntinu, vo Molodokai una zembudukwa va nti ukatedimisa mu diambu diandi.

Est. 5: 14.

5. Buna sielo kiantinu wavova kwa yandi: Inga, Hamani telamene ku mbazi va kianzala. Ntinu wavova: Nankotisa.

6. Hamani bu kakota, ntinu wavova kwa yandi: Bwe buna vangwa kwa bakala dizolele ntinu zitisa? Kansi Hamani wabanza mu ntini' andi: Nani una luta songwa nzitusu kwa ntinu vo ka mono ko?

7. Mboki Hamani wavova kwa ntinu: Vo ntinu zolele zitisa muntu,

8. buna mvwatu wakitinu una landuswa wavweti ntinu kibeni, ye kavalu kwatentamene ntinu kibeni ye kwatulwa koloa kiakitinu va ntu;

9. mvwatu ye kavalu bina yekulwa kwa umosi mu madingizi mantinu malutidi yindu, ye mvwatu wowo una vwiwika bakala diodio dizolele ntinu zitisa, ye yandi una tualwa, bu katentamene va kavalu, ku vuma kiawanguka

mu mbanza ye bana boka ku ntual' andi: Ebu buvangwanga kwa bakala dizolele ntinu zitisa.

10. Buna ntinu wavova kwa Hamani: Savula bonga mwatu wowo ye kavalu, bonso buuvovele, ye vanga bo kwa nyudayo Molodokai uvwandanga mu mwelo antinu. Kuisani dimosi ko mu momo mamonsono mauvovele.

11. Buna Hamani wabonga mwatu ye kavalu ye wawwika Molodokai mwatu ye wantuala bu katentama ku vuma kiawanguka mu mbanza ye waboka ku ntual' andi: Ebu buvangwanga kwa bakala dizolele ntinu zitisa.

12. Molodokai wavutuka ku mwelo antinu; kansi Hamani wasavula ku nzo andi, mu kiadi ye ntu wafukwa.

13. Hamani bu kakamba nkazi andi Selesi ye bakundi bandi babonsono mamonsono makavengo, buna babakala bandi banduenga ye nkazi andi Selesi bavova kwa yandi: Vo Molodokai uubadikidi kulukila, wena mu nkun' abayudayo, buna kulendele lekwa ko kwa yandi, kansi una katwa bwa mu diambu diandi.

14. Bu beti vova bobo kwa yandi, makota mantinu ntumbu kwiza landi Hamani ku mbuluku wakubika Esteli.

Est. 5: 8.

KAPU 7.

Mfukusu a Hamani.

Buna ntinu ye Hamani bayiza ku mbuluku kwa Esteli, nkama.

Est. 5: 8. 6: 14.

2. Vinia bu kianuwa, ntinu wavova kwa Esteli mu lumbu kianzole mpe: Nki i ndombolo aku, Esteli, nkama? Bika yavangama kwa ngeye. Nki i ngiuvulu aku? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu, yina tungunwa kwandi.

Est. 5: 3, 6.

3. Esteli, nkama, wavutula ye wavova: Vo mono mbweni nlemvo mu meso maku, ntinu, ye ntinu zolele bo, buna bika yakailwa moyo ami mu ndombolo ami, ye bantu bami mu ngiuvulu ami.

4. Kadi yeto tuatekwa, mono ye bantu bami, mu fukuswa, bemwa ye bungwa. Vo yeto tuatekwa nanga miababakala vo miabakento, buna nkutu dingalala, kansi bwabu mbeni eto kalendi toma mbivusu yoyo yina vangwa kwa ntinu ko.

5. Buna ntinu Ahasevelosi wavutula

ye wavova kwa Esteli, nkama: Nani i ndieu, ye kwe kena ulenda kabuka ntima mu vanga bobo?

6. Esteli wavova: Nkakidi ye ntantu wowo i ndieu Hamani wambi. Buna Hamani wapamukina ntinu ye nkama.

7. Ntinu watelama mu nganzi ye wasisa mbuluku ye wakota mu nkuzu avula; kansi Hamani wafinama mu lomba moyo andi kwa Esteli, nkama, kadi wamona, vo ntinu savukidi ntima mu mbungulu andi.

8. Mboki ntinu bu kavutuka ku seka diambuluku, bu katuka mu nkuzu avula, Hamani yinamene ku ntanda una wavwanda Esteli; buna ntinu wavova: Kadi zolele mpe sa ngolo kwa nkama mwamu vantadisi ami? Fisidi, nga mambu momo ka mavioka kola biantinu ko, bu bafuka zizi kia Hamani.

9. Halabona, kota dimosi diantinu, wavova: Ku nzo a Hamani kutelamene nti, makumatanu mamfwoko mu la, watedemese Hamani kwa Molodokai, i mambu mandi makedi ntomoso kwa ntinu. Buna ntinu wavova: Lunzembidika va wau. Est. 2: 21 b. 5: 14.

10. Bazembidika Hamani va nti ukatedimisa kwa Molodokai. Mboki nganzi zantinu zavonga.

KAPU 8.

Bayudayo babaka luve mu kukitabila ye vutula ndinda kwa ntantu miao.

Lumbu kina kimosi ntinu Ahasevelosi wavana nzo ambeni abayudayo, Hamani, kwa Esteli, nkama. Molodokai wayambulwa kiza kwa ntinu; kadi Esteli wakamba, bonso bukavengi kwa yandi.

Est. 2: 20.

2. Ntinu wavula kimpambu kikakutula mu Hamani, ye wavana kio kwa Molodokai. Esteli wayadisa Molodokai mu nzo a Hamani.

Est. 3: 10.

3. Esteli wavova diaka vantadisi antinu, bu kafukama va malu mand; yandi wanlomba mu dilu, vo yandi una vunza nduengoso zambi za Hamani, i angangita, ye lukanu lolo lukakana kwa bayudayo.

4. Buna ntinu walambula mwala yawola kwa Esteli; Esteli watelama ye wafinama kwa ntinu.

Est. 4: 11. 5: 2.

5. ye wavova: Vo ntinu zolele bo ye mbweni nlemvo kwa yandi ye bumonekene kwa ntinu vo bulenda vangwa ye

ukumbonanga nkembo, bika nsonokono yasonukwa yavutula nkoka mu leta bina biakala tukanu tuaangangita Hamani, mwan' a Hamedata, i bina bikasonika mu bungisa bayudayo mu bimfumu biabionsono biansi zantinu.

Est. 3: 12 b.

6. Kadi bwe ilenda vibidila mu mona kubu diampila yoyo dina bwila bantu bami? Inga, bwe ilenda vibidila mu mona bisi nsi ami babungwa?

7. Buna ntinu Ahasevelosi wavova kwa Esteli, nkama, ye nyudayo Molodokai: Tala, nzo a Hamani mpeni kwa Esteli, ye yandi kibeni wazembudukwa va nti, bu kazola sa moko va bayudayo.

8. Kansi bwabu yeno mpe lusonika nsonokono mu diambu diabayudayo mu nkumbu antinu, bonso bulumweni mbote, ye lusa yo dimbu mu kimpambu kiantinu. Kadi nsonokono yasonukwa mu nkumbu antinu ye yasiwa dimbu mu kimpambu kiantinu ka yilendi vutulwa nkoka ko.

Dan. 6: 8, 15, 17. Est. 1: 19.

9. Buna nsoniki miantinu ntumbu tumuswa mu lumbu kiamakumole ye tatu mu ngonda yantatu, i ngonda Sivani, ye nsonokono yasonukwa nadede, bonso bwakamba Molodokai, kwa bayudayo ye kwa zintuti, nkumbi zazinsi ye madingizi mu bimfumu biansi, tuka ku India nate ye ku Etiopia, nkama mosi ye makumole ye bimfumu nsambodia biansi, kwa kimfumu kimfumu mu sono biau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au, kwa bayudayo mpe mu sono biau ye mu nding' au.

Est. 1: 22. 3: 12 b.

10. Yandi wasonika nsonokono mu nkumbu antinu Ahasevelosi ye watula yo dimbu mu kimpambu kiantinu. Mboki leta biamwanguswa mu ntumwa zanzaki mu bakavalu, zatentama va bakavalu bakitinu bambutusu yandanu,

11. vo ntinu wavana luvu kwa bayudayo mu mbanza mbanza mu kutakana mu tabila mioyo miao ye mu fukisa, bema ye bunga makabu mamonsono mu kanda kanda diabantu ye mu kimfumu kimfumu kiansi, bana kuba-bwila, bana ye bakento mpe, buna mpe mbongo zau zina niokunwa mu pelwa bonso bintani,

12. i bobo mu lumbu kina kimosi mu bimfumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi, i mu lumbu kiamkumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali.

13. Kadi mpasi vo nsamu una kamba-

kana mu kimfumu kimfumu kiansi, nsononono yasonukwa yakambwa mu yuti kwa bantu babonsono, mpasi bayudayo bana kubama nate ye lumbu kiokio mu vutula ndinda kwa ntantu miao.

Est. 3: 14 b. 9: 1 b.

14. Mu diambu diantumunu antinu ntumwa zanzaki zasavula va bakavalu bakitinu mu nswalu, nsamu bu wamana zaikuswa mu vula dia Susani. Est. 3: 15.

15. Kansi Molodokai wakatuka kwa ntinu mu mwatu wakitinu wanlele wandombe yasimba ye wampembe ye koloa kiakinene kiawola ye yunga kianlele wampembe ye wampumbu, mbanza Susani bu yayangalala ye yakala kiese.

16. Kwa bayudayo kia ye kiese, yangalala ye nzitusu biaseluka.

17. Mu kimfumu kimfumu kiansi ye mbanza mbanza mwaluaka ntumu ye nsamu antinu, kiese ye yangalala biakala mu bayudayo, ye bavanga mbuluku ye nkembo. Babingi ni bantu banzenza bayika bayudayo, kadi mpamuku wababwila mu diambu diabayudayo.

Est. 4: 3.

KAPU 9.

Bayudayo bavutula ndinda. Nkembo wapulimi.

Mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali, i lumbu kina kina vanga ntumu ye nsamu antinu, ntantu miabayudayo bu basa vuvu mu kubalutula ngolo—kansi bwakituka ebu, vo bayudayo balutula minkakidi miao ngolo—

Est. 3: 18.

2. mu lumbu kina bayudayo bakutakana mu mbanza zau, mu bimfumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi, mu sa moko va vau batomba mbungulu au; ka muntu ko walenda kubakakidila, kadi mpamuku wabwila bantu babonsono mu diambu diau.

3. Madingizi mamonsono mu bimfumu biansi ye zintuti ye nkumbi zazinsi ye sielo biantinu basadisa bayudayo, kadi mpamuku wababwila mu diambu dia Molodokai.

4. Kadi Molodokai wayika waunene mu nzo antinu, ye kumu kiandi kiamwangana mu bimfumu biabionsono biansi, bakala didio Molodokai bu kalutula ye lutidila mu nene. Est. 10: 3.

5. Bayudayo bababedisa mu sabala biau mbedoso yayinene mwamonsono mu ntantu miao ye bababema ye baba-

bunga ye bavanga, bonso bubazola kwa nkakididi miau.

6. Mu vula dia Susani bayudayo babema ye babunga nkama tanu zaba-bakala.

7. Palasandata, Dalafoni, Aspata,

8. Polata, Adalia, Alidata,

9. Palamasta, Alisai, Alidai ye Vaisata,

10. i kumi diabana bababakala ba Hamani, mwan' a Hamedata, mbeni abayudayo, bababema; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.

11. Lumbu kina kimosi ntinu wazaya bakwa babemwa mu vula dia Susani.

12. Buna ntinu wavova kwa Esteli, nkama: Mu vula dia Susani bayudayo babemene ye babungidi nkama tanu zaba-bakala mboki kumi diabana bababakala ba Hamani; kadi buna nki bave-ngi mu bimfumu biantaka biansi za-ntinu? Ndombolo aku bwabu nki? Bika yavangama kwa ngeye. Ngivulu aku yankaka nki? Yau yina tun-gunwa.

Est. 5: 3, 6. 7: 2.

13. Esteli wavutudila: Vo ntinu zolele bo, buna bika mpe mbazi bayudayo bena mu Susani babaka luve mu vanga, bonso bwena ntumu mu lumbu kiaki, ye bika kumi diabana bababakala ba Hamani bazembudukwa va nti.

14. Buna ntinu watuma, vo buna vanga bobo, ye ntumu yazaikuswa mu Susani, mboki kumi diabana bababakala ba Hamani bazembudukwa.

15. Bayudayo bakala mu Susani bakutakana mpe mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda Adali ye babema mu Susani nkama tatu zababakala; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.

16. Bayudayo bankaka mu bimfumu biansi zantinu bakutakana mu tabila mioyo miau ye bakivuvimisa mu ntantu miau, bu babema lusambodia ye mafunda matanu mu nkakidi miau miomio; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.

17. Diodio diavangwa mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda Adali; kansi mu lumbu kiakumi ye ia bavunda ye bakembila kio bonso lumbu kiambuluku ye kiakiese.

18. Kansi bayudayo bakala mu Susani bakutakana ye mu lumbu kiakumi ye tatu ye mu lumbu kiakumi ye ia; kansi bavunda mu lumbu kiakumi ye tanu ye bakembila kio bonso lumbu kiambuluku ye kiakiese.

19. Nkiangunu bayudayo mu mava-

ta, i yau bakalanga kundu mu mavata nakondolo tumbu, bakembilanga lumbu kiakumi ye ia mu ngonda Adali bonso lumbu kiakiese, kiambuluku ye kiankembo, i kina kibafilasananga minkailu mu dia kubamana kubika.

20. Molodokai wasonika nsamu miomio ye wafidisa nsonokono kwa bayudayo babonsono mu bimfumu biansi zantinu Ahasevelosi, nseke ye lukufi,

21. ye wasikidikisa bo bonso mina kwa yau, vo bana kembila lumbu kiakumi ye ia ye kiakumi ye tanu mu ngonda Adali, ntangu zazonsono, mvu ka mvu,

22. bu i lumbu bina bayudayo bakaba luvuvumu mu ntantu miau ye mu ngonda yina kiadi kiau kiakituka kiese ye ndiongono au nkembo. Nkiangunu bana kembila lumbu biobio bonso lumbu biambuluku ye biakiese bi-bana filasana minkailu mu dia kubakubikanga ye vana minkailu kwa bamputu.

23. Bayudayo bakeba bonso fu mama mababadika vanga masonika Molodokai kwa yau,

24. mu diambu diangangita Hamani, mwan' a Hamedata, mbeni abayudayo babonsono, bu kakana lukanu kwa bayudayo mu kubabunga ye wata Puli, i wadi, mu bwila nabiu ye kubabunga,

Est. 3: 7.

25. kansi ntinu bu kazaya bo, watuma ye wasonika nsonokono, vo lukanu lolu luambi luakana ndieu kwa bayudayo luna kumvutukila va wandi ntu, ye yandi kibeni ye bana bandi bababakala bazembudukwa va nti.

26. Nkiangunu lumbu biobio biabikwa Pulimi mu diambu Puli; nkiangunu mu diambu diamamonsono makala mu leta kiokio ye monso mabamona ye momo mabavangwa,

27. bayudayo basikidikisa ye bakeba bonso fu kiau kianangwi kwa yau ye kwa nkuna miau ye kwa babonsono babundana yau, vo bana kembila lumbu biobio birole ntangu zazonsono, mvu ka mvu, bonso bwakambwa mu biau ye ntangu abiau yazengwa,

28. ye vo lumbu biobio bina bambukulwa moyo ye kembulwa mu ntangu zazonsono, mu sinsi sinsi, mu kimfumu kimfumu kiansi ye mu mbanza mbanza, mpasi lumbu biobio bia Pulimi bina kembulwa nangwi mu bayudayo ye mbambukulu abiau moyo ka yina lembwa mu nkuna miau ko.

29. Kansi Esteli, nkama, mwana wankento wa Abihaili, ye nyudayo Molo-

dokai basonika diaka nsonokono, mu mambu mangolo, mu sikidikisa bonso mwina momo makambwa mu leta kio-kio kiamona mu Pulimi.

30. Nsonokono zasonukwa mu nlembami ye vumi zatiduswa kwa bayudayo babonsono mu nkama ye makumole ye bimumu nsambodia biansi mu kimfumu kia Ahasevelosi

31. mu sikidikisa bonso mwina, vo bana kembila lumbu biobio bia Pulimi mu ntangu zau zazengwa, bonso bwabasikidikisa nyudayo Molodokai ye Esteli, nkama, ye bonso bubakisikidikisa yau kibeni ye nkuna miao, i mu mbinunu zansoki zasonukwa ye biaula biazau.

32. Nkiangunu ntumunu yatuka kwa Esteli yasikidikisa nkambulu zozo mu Pulimi bonso mwina; wan wasonukwa mu nkanda.

KAPU 10.

Lulendo lua Molodokai.

Ntinu Ahasevelosi wafutisa mpaku kwa nsi ye kwa sanga biambu.

2. Mainonsono makavanga mu lulendo luandi ye ngolo zandi ye nsamu mu nene koko kwazangula ntinu Molodokai, mau masonukwa mu lusansu luanntinu nia Media ye mia Pele-sia.

3. Kadi nyudayo Molodokai i bakala diamfinangani antinu Ahasevelosi, ye yandi wakala waunene mu bayudayo ye wazolwa kwa mpangi zandi zazonsono, bu katomba ntomoso abantu bandi ye wavovila bisi nsi andi babonsono mu vila diau.

1 Mose 41: 40.

YOBI.

KAPU 1.

Kimvwama kia Yobi, makubu maudi ye mvibudulu andi.

Mu nsi a Usi mwakala bakala, nku-mbu andi Yobi; yandi wakala bakala dialunga ye diasonga diavumina Nzambi ye diataba mu yayibi.

1 Mose 22: 21. Man. 4: 21. Yeh. 14: 14, 20.

2. Yandi wabutulwa bana nsambodia bababakala ye bana batatu babakento;

3. yandi wakala mafunda nsambodia mamameme, mafunda matatu mabakamela, nkama tanu zanzole nzole miangombe zambakala ye nkama tanu zampunda zankento, mboki bisielo mu mbidi antalu. Bakala diodio dialutila bankaka mu nsi a Este.

4. Bana bandi bababakala bakala fu kiakwenda dia mbuluku lumbu kimosi mu nzo aumosi, lumbu kiankaka mu yawankaka; buna batumisa busi biau bitatu mu dia ye nwa va kimosi ye yau.

5. Lumbu biambuluku bu biamana lungila kwa babonsono, Yobi wabatumisa mu kubabieka nlongo; buna nsuka naba wayoka nkailu angioka mu mosi mosi mu yau. Kadi Yobi wabanza; Nanga bana bami bavolele masu-

mu ye basisidi Nzambi mu ntima miao. Bobo Yobi wavanga ntangu ka ntangu.

6. Kansi lumbu kimosi buna bwakala, vo bana bababakala ba Nzambi bayiza luaki vantadisi a Mfumu ye Mfundi¹ wayiza mpe ye yau.

7. Buna Mfumu wayuvula Mfundi: Kwe tukidi? Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova: Mu kangala mwanonsono va ntoto ye mu zunga wo.

1 Pet. 5: 8.

8. Buna Mfumu wavova kwa Mfundi: Ngeye tonono sielo kiami Yobie? Kadi va ntoto ka venani ukumfwanane ko mu lunga ye mu nsongula, ka muntu ko uvuminanga Nzambi bobo ye tabanga mu yayibi.

9. Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova: Kadi buna mu ka lekwa ko Yobi kavuminanga Nzambie?

10. Keti ngeye wantabidi mu mampila mu mpila ye nzo andi ye biabionsono bikavwidi, ngeye wasakumuni salu kiamoko mandi, ye makamba mabulu biandi mayalangene mu nsi.

11. Kansi lambula koko kwaku ye valakana biobio biabionsono bikavwi-

¹ mu kiebelelo Satan.

di; mu kedika buna una kusisa va zizi kiaku.

12. Mfumu wavova kwa Mfundi: Ka diambu ko, biabionsono bikavwidi binakadi mu koko kwaku; kansi mu yandi kibeni kulambulani koko kwaku ko! Buna Mfundi wakatuka va zizi kia Mfumu.

13. Lumbu kimosi bana bandi bababakala ye habakento badia mbuluku ye banwa vinia mu nzo ampangi yakota,

14. buna nati kiansamu waluaka kwa Yobi ye wavova: Ngombe zambakala zikokele fudulu, ye mpunda zankento zididi vana lukufi;

15. buna basabea babwididi bio ye bazionene bio, ye babendi bantu mu meno masabala. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

16. Yandi bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova: Tia tua Nzambi tusotokene mu zulu ye tubwidi mu mameme ye bantu ye tubamini. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

17. Ndieu bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova: Bisi Kaladea bakubikidi binwani biau mu makabu matatu ye mboki babwididi bakamela, ye bazionene bo, ye babendi bantu mu meno masabala. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

18. Ndieu bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova: Bana baku bababakala ye babakento badidi mbuluku ye banwini vinia mu nzo ampangi au yakota,

19. buna tembo kiangolo kizi viokisi yankatu ye kisimbidi nsuka ia zanzo, ye yibwididi bantu ye bafwidi. Mono kaka i ndieu ntabusu, mpasi yakukamba bo.

20. Buna Yobi watelama ye watiasuna yunga kiandi ye wateba nsuki zandi. Wafukama va ntoto ye wasambila ye wavova:

21. Mpene yatuka mu vumu kiambut' ami, ye mpene ngina vutukila muna; Mfumu wavani ye Mfumu bongele. Nkumbu a Mfumu sikwa yasikwa!

Mpovi 5: 14. 1 Tim. 6: 7.

22. Mu momo mamonsono Yobi kavola masumu ko ye kavova dianibudialusembo kwa Nzambi ko,

KAPU 2.

Yobi weti vutuka tontwa. Wakwikama mu yela kwandi. Nkazi andi ye bakundi bandi.

Lumbu kimosi buna bwakala diaka, vo bana bababakala ba Nzambi bayiza luaki vantadisi a Mfumu; Mfundi wayiza yau iupe ye waluaka vantadisi a Mfumu.

2. Buna Mfumu wayuvula Mfundi: Kwe tukidi? Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova: Mu kangala mwa-monsono va ntoto ye mu zunga wo?

3. Buna Mfumu wavova kwa Mfundi: Ngeye tonono siele kiami Yobi? Kadi va ntoto ka venani ukumfwanane mu lunga ye nsongula ko, ka muntu ko uvumininanga Nzambi bobo ye tabanga mu yayibi. Wakidi tatamana mu kialunga kiandi; ngeye vele wankwikimisi mu diambu diandi mu kumbunga mu nana.

4. Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova: Nkand' anitu mu nkand' anitu; biabionsono biwidi muntu keti uvananga bio, kidi kavukuswa yandi kibeni.

5. Kansi lambula koko kwaku ye valakana esuni ye visi biandi; mu kedika buna una kusisa va zizi kiaku.

6. Mfumu wavova kwa Mfundi: Ka diambu ko, kakadi mu koko kwaku; moyo andi kaka bika wakuta.

7. Mfundi wakatuka va zizi kia Mfumu ye wabanda Yobi mu mvimbu miampasi tuka kansi atambi nate ye va ntump'antu.

8. Yandi wabonga mengwa mu kuvivempila kio vakavwanda va bombe.

9. Buna nkazi andi yavova kwa yandi: Wakidi tatamana mu kala walunge? Sisa Nzambi ye swa.

10. Kansi yandi wamvutudila: Ngeye vo vele bonso nkento wakifutu. Vo tuna tambula mambote kwa Nzambi, buna ka tuna mpe tambula mambi koe?

Mu momo mamonsono Yobi kavola masumu mu koba biandi ko.

11. Kansi bakundi batatu ba Yobi bawa mu makubu momo mamonsono mambwila, ye batuka muntu muntu mu vuma kiandi: Elifasi ku Temani, Bilidadi ku Sua ye Sofali ku Nama. Yau bawawasana, vo bana ko kwenda mu kumfwila nkenda ye kumbomba.

Zing. 27: 10.

12. Kansi bu bakala nseke ye basendula meso mau ye bamona, vo ka bavutuka kunzaya ko, babwa mu dila

ye batiasuna yunga biau ye batuba mfumfuta ku zulu zasotuka va ntandu antu miau.

13. Mboki baywanda ye yandi va ntoto mu lumbu nsambodia ye mafuku nsambodia, ye ka umosi mu yau wamokisa yandi diambu ko, bu bamona, vo kwama kwandi kwakala ngolo beni.

Loma 12: 15.

KAPU 3.

Mpova yantete ya Yobi: Yandi weti levula lumbu kiandi kiambutulu ye weti kuki-zodila mfwilu.

Mboki Yobi wazibula nwa andi ye wa-levula lumbu kiandi kiambutulu ;
2. Yobi wabula nbenbo ye wavova :
3. Lumbu kiyabutwa bika kiavinsukuswa, ye fuku dina diavova : Mwana wabakala nyeko.

Yel. 20: 14 b.

4. Bika lumbu kina kiakituka tombe, bika Nzambi mu kayengele kalembwa kio yuvula ye kia ka kwawangula kio kio.

5. Bika tombe ye kini kiamfwilu biavutula kio, matuti mafuka kio, inga, biabionsono bilenda lombisa lumbu bika biapamuna kio.

6. Fuku dina bika diabakama kwa tombe kilutidi nkobo; bika kialembwa yangalala mu lumbu biamvu, bika kiakondwa mbuka mu ntalu azi-ngonda.

7. Inga, bika fuku dina diakala sita, ye bika kiese kialembwa sasulwa mu dian.

8. Bika diasingwa kwa yau basinganga bilumbu, kwa yau balenda tumbula Leviani.

9. Bika mbwetete zankielo zadiau zalomba; bika diatadidila kia ye kwalembwa kwiza, bika dialembwa mona nkika miankala mpumbu;

10. bu dialembwa zika bielo biavumu kiambut' ami, ye kubu bu dialembwa awekwa mu meso mami.

11. Mu nkiana kiavambulwa ntumbu fwa mu nkat' ambut' ami ko, ye vila bu yavaika mu vumu kiambut' ami?

Yobi 10: 18.

12. Makungunu mankika mu nkiana makala, ye mu nkiana mabene mayayema?

13. Buna nkutu bindalala ye vuvama, nkutu leka, nkutu baka vundulu kiami,

14. va lueka luamintinu ye luamintu ngisi miansi, babakala bakitungila kundu biambungulu,

15. inga, va lueka luamadingizi makedi kimvwama kiawola ye nzo zau zafulukidi kwa palata;

16. evo mono nkutu lembwa butwa, bonso viatu kiazikwa, bonso mwana ukaumonni kia.

17. Keti kuna bakiadimbuka balembolo mu fulukila mafulukila, kuna banokwa nitu balenda baka luvundulu;

Yes. 57: 20 b. Nzal. 14: 13.

18. kuna nkole zazonsono zabeki luvuvumu, kuna ka bawanga nding' antatimisi ko.

19. Babake ye babanene bena detila kuna, nanga vulukidi mu mfumu andi kuna.

20. Nkwa kubu mu nkiana wamwe-swa kia? Mu nkiana moyo uvewanga kwa yau batambudi mwela wakiadi,

21. kwa yau bavingilanga lufwa, ye ka lukwizanga ko, ye balutidi lo tomba beni ye mbongo safuma,

Nzal. 9: 6.

22. kwa yau bakutu yangudukwa—inga, mu mayangi nkutu—ye bakutu yangalala, vo bamweni ndiamu au kaka;

23. mu nkiana kwa bakala diafukwa nzil' andi tombe, kwa bakala diaziku-dulwa lumbu kwa Nzambi?

Yobi 19: 8.

24. Inga, vumuka i kwayikidi mampa mami malumbu ka lumbu, ye biau la biami bipasumukanga bonso nlangu.

Lumb. 42: 3. 30: 5.

25. Kadi bina biampamuna bimbwididi bwabu, ye bina biyatina bizidi va mono.

26. Mono kibakanga luvungumunu, luvuvumu vo luvundulu ko; nsisi mbwilulu kwandi.

KAPU 4.

Mpova yantete ya Elifasi: Yobi weti lubulwa mu vibidila; bankwa miamasumu kaka bavutulwanga ndinda; mona-meso mu fuku.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova;

2. Keti kufwemene ko, vo nabukidi ntina mu vova kwa ngeye? Nani lenda simba mambu mandi bwabu?

3. Tala, ngeye wasongese babingi, ye moko malenzangana wasiamisi;

4. mambu maku masiamisi udangale, ye makungunu madoka-doka waveni mo ngolo.

5. Kansi bwabu bu bweka mu ngeye kibeni, weka kiungila, bu i ngeye ubwilulu bo, upamukini.

6. Kadi buna vumi kiaku kia Nzambi ka kina kala minu kiaku ko, ye lunga kwanzila zaku vuvu kiaku?

7. Nabanzileti: nki antangu bwa-kadila, vo kondolo bila wabungwa? Kwe kwakala, vo bakiasonga bakatwa vila?

8. Ve, ebu mbweni bukadilanga, vo bafulanga mbungulu ye bakunanga kubu, bayonzikanga biampila yoyo mpe; Yobi 15: 85. Zing. 22: 8. Hos. 8: 7. 10: 18. Ngul. 6: 7 b.

9. bavilanga mu mwel' a Nzambi, ye balalanga mu tembo kiandi kianganzi. Yes. 11: 4.

10. Inga, nsambulu ankosi ye nding' antentami zina katwa dingama, ye meno mankosi yantwenia makoswanga;

11. nkosi yanuna yivilanga, kadi kamweni kimbaki ko, ye bana bankosi yankento bamwanguswanga.

12. Kansi kwa mono diambu diayiza yelumuki, kutu kwami kwawa dio bonso mfundu.

13. Mabanza bu mavevila mu monameso mu fuku, ye tulu tuavindu bu tuabwa bantu,

14. buna mpamuku ye zakama biambwila, mu nkamunu anitu biafuluza visi biabionsono mu nitu ami.

15. Luvevolu luampeve lukuvamene mu zizi kiami, buna mika mianitu ani mitelamene.

16. Lekwa kizidi vantadisi ameso mami, nitu yena nkadulu yindembane mona; ngwilu luvevolu ye ndinga:

17. Kadi buna muntu ulenda songa kwa Nzambi ye bakala kala wavedila vantadisi amvangi andie?

Yobi 15: 14 b. 25: 4 b. Lumb. 143: 2.

18. Tala, kalendi mpe sa vuvu mu sielo biandi ko, ye mpofi zandi una zo katwa songa kinzimbwa;

19. buna vele bulutidi kwa yau balalanga mu fwele bianteka, i yau bena lululu luau mu fundu-fundu!

Bakoswanga nswalu bonso mimfwa nkabu;

2 Kol. 5: 1.

20. mwini bu uviokele tuka mu nsuka nate ye nkokila, babindalele bafwa; bu balembwa talwa, bameni bu-ngana kiamakulu.

21. Inga, siamunu biamafwokula mau badamunwanga bio, bana katwa fwa nakibiu.

KAPU 5.

Mpova yantete ya Elifasi yakudukulwa: Mbungulu ankwa kizoba ye ntedomesono awakinzambi.

Bokila bwabu; nani wena ukutambudilanga, ye kwa nani mu ban kwa mianlongo ulenda tadisa?

2. Inga, nkwa kizoba uvondwanga kwa mfiti zandi ye nkwa kitunga uvondwanga kwa nganzi zandi.

3. Mono yamona nkwa kizoba ye mianzi miandi miakala miakola, kansi nkatulu kula boka engwa mu diambu diakundu kiandi. Lumb. 37: 35 b.

4. Kadi bana bandi batatukidi mu mpulusu, badiatukuswanga mu mwelo ye bakondolo ntanunu.

5. Mu mbongo andi wonso wena nsatu udianga yo, yau yitanwanga, vo yazungwa lumbu luampanga mpe; ntambu uya-silanga kimvwama kiandi nwa.

6. Kadi mbungulu ka yivaikanga mu fundu-fundu ko, ye kubu ka difundukanga mu nsi ko;

7. ve, ku kubu muntu kabutulwanga bonso ndekila zatia zina katwa tilumuka ku kayengele.

8. Kansi nga vo i mono, nga ntombebe nlemvo kwa Nzambi, kwa Nzambi ngina yekula bungu diami,

9. kwa yandi uvanganga mambu manamene ye malembwa visakana, mangu bilutidi ntalu yilenda tanga muntu, Yobi 9: 10. Lumb. 72: 18. 86: 10. Loma 11: 33.

10. kwa yandi unokisanga mvula va ntoto ye ubwisanga nlangu va zinsi,

11. bu kazolele zangula bakiayinwa ye sadisa bakalanga kiadi, kidi bavuluswa. 1 Sam. 2: 7. Lumb. 113: 7. Luk. 1: 52.

12. I yandi ufubisanga tukanu tuabanduka, ye moko mau ka malendi vanga lekwa mu diela ko;

Neh. 4: 15. Lumb. 33: 10. Yes. 9: 10.

13. yandi ubakanga banduenga mu ngangu zau ye nyambulanga bakimfunia basa kinzakila mu tukanu tuau,

1 Kol. 3: 19.

14. ye mu nkati amwini bana bwabana ye tombe ye bana bumbula mu kati akia nkievo i fuku.

5 Mose 28: 29. Yes. 59: 9 b.

15. Kansi yandi uvulusanga mu sabala kiyaikanga mu nwa miau, yandi uvulusanga wamputu mu koko kwankwa lulendo.

16. Buna wafwafwa lenda vutuka sa vuvu, ye kondwa kwasonga kuna katwa zibika nwa andi. Lumb. 107: 42.

17. Inga, mayangi mena ye muntu wowo ulongudukwanga kwa Nzambi;

ndongi za Mpungu-tulendo kuna zo niafuna ko.

Zing. 3: 11. Eb. 12: 5 b. Yak. 1: 12. Nzai. 3: 19.

18. Kadi vo yandi uluekanga, buna uviakanga mpe, vo ubandanga, buna moko mandi maniakisanga mpe.

5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6 b. Hos. 6: 1.

19. Ntanina sambanu kakutaninanga mu nzungu, inga, mpengika nsambodia kavengikanga kubu mu ngeye.

Lumb. 91: 3 b.

20. Mu ntangu amalema kakuvulunganga mu lufwa ye mu mvita mu ngolo zasabala.

Lumb. 33: 19. 37: 19.

21. Tudimi bu tuyamisanga, buna uswekwanga; ka kwenani diambu ko diuna tina, tana bu kulueki.

22. Inga, tana ye nsungi akanda ule-nda bio sevila, kwena mpe nsatu amona wonga mu bulu biankitu ko;

23. kadi ukambane ye matadi mansi ye bulu biansi luwawane yenge.

Lumb. 91: 12. Yeh. 34: 25. Hos. 2: 18.

24. Una mona, bonso buvungamene fwokula diaku; bu utadidilanga kundu kiaku ka kikondolo lekwa ko.

25. Ngeye lenda mpe mona, bonso buniekanga nkun' aku, ye sinsi diaku dieka bonso binti-nti biansi.

26. Ku ndiamu una luaka bu umeni lunga ndununu bonso buyonzukwanga mwit' ambongo ntangu awau bu yifweni.

27. Tala, diodio beto tubakudi, ye bobo bwenina; wila dio ye toma yindula dio.

KAPU 6.

Yobi weti vutula mu mpova yantete ya Elifasi: Zitu kiakubu dia Yobi; bakundi bandi bakondolo nkenda.

Buna Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Engwa nga mfiti zami zatezwa ye kubu diami diatulwa va kimosi ye zau va balanza!

3. Tala, bwabu dilutidi nienge wambu mu zitu, nkiangunu ndembane sungika mambu mami.

4. Kadi toto bia Mpungu-tulendo biantelolo, ye mpeve ami yinwanga nsa miabiau; inga, nsisi zitukidi kwa Nzambi zeti kundangumukina.

5 Mose 32: 23. Lumb. 38: 2.

5. Kadi mpunda yankitu yibokanga, bu kena ye titie, ngombe yikamanga, bu kena ye dia kwandie?

6. Kansi nani zolele dia dia kuko-

ndolo luvu vo mungwa, ye nani zolele mamba mafinti-nti fiabo.

7. Bobo mwel' ami utinguninanga mu valakana biobio, biau biena kwa mono bonso dia kwankankumukina.

8. Engwa vo nsambulu ami yawa-kane, ye vo Nzambi zolele tunguna vuvu kiami!

9. Engwa vo Nzambi zolele kunkosa, ye lainbula koko kwandi ye zaka moyo ami!

10. Buna mbombolo yikutu kala kwa mono, buna nkutu yangalala, kani vo ikwamuswanga ye lembwa kutwa mpe, keti kiakadidi mambu ma Nkwa nlongo ko.

11. Kadi buna bwe bwena ngolo zami, vo ilenda vutuka sa vuvu? Nki ansukulu ivingilanga, bu ngina vibidila?

12. Ngolo zami vele ka zenani zamatadi ko, nitu ami vele ka yenani yansongo ko!

13. Engwa, mu kedika ka mwenani lusadusu kwa mono ko, nzila zazonsono zampaikulu mono yakakulwa zo.

14. Nsukami antima ukutu mweswa nkenda kwa nkundi andi, kansi tala, vumi kia Mpungu-tulendo kisishwanga.

15. Mpangi zami badimbulanga minu, bena bonso bimila-mila biamvula, inga, detila ye midila miabimila-mila misikanga nswalu,

Yobi 19: 19.

16. mwanki milenda pasa mu diambu diamvula zampembe zinienganga, mvula zampembe bu zabwidi ye zaswemi mu miao,

17. kansi mivutuka lalanga bu mina bwilwa kwa mbangazi ye yuma mu vuma kiau, mwini bu ukwizanga.

18. Nkibi miansi yina misambukanga ku miao, kansi bamonanga ko kwa-vombila kaka ye babilane.

19. Nkibi mia Temasi batalanga kuna, makabu mankiti mia Saba masilanga mio vuvu;

20. kansi bafwiswa nsoni mu vuvu kiau, badungama, bu baluaka kuna.

21. Inga, i kuma yeno ka i lekwa ko, mu moko ye moko lutelamanga nu wonga ye mpamuku.

22. Kadi buna mono ilulombe, vo luna kumpama minkailu, ye bongwa mu mbongo zeno mu kunkula,

23. vo luna kuntanina mu koko kwambeni ami, mu kunkula mu koko kwankami?

24. Lundonga, ye ngina dingalala, lundonga, kidi yavisa mu nki nzimbele.

25. Mpovolo yakedika bonso buyena yampwenia, kansi nsembolo kwa yeno nki antomoso ?

Lumb. 119: 103.

26. Buna lueti banza mu kuntungu-dila mu mambu kaka ? Nsukami anti-ma una vova kwa mpeve kake ?

27. Inga, buna vele lutanga mpe wadi mu kondolo se, buna vele luwawane sumbu mu nkundi eno !

28. Kansi bika bwazolakana kwa yeno mu kuntala ; kizolele kuluvuna mu nkati azizi ko.

29. Navutukieno, ka luyambulani nsoki wowo wavangama ko, inga, navutukieno bwabu, kadi bungu diami diana dialunungu.

30. Kadi nsoki una kala va ludimi luamie, ye nwa ami ka una zaya monso mena mbivusu koe ?

KAPU 7.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yantete ya Elifasi, bu keti tadisa kwa Nzambi ye nionga mu diambu diampasi zamoyamuntu ye mu zandi nzungu zilembane bombakana.

Inga, moyo wakinwani uvumuninanga muntu va ntoto, ye lumbu biandi biena bonso lumbu biakisadi kialumbu.

2. Yandi ufwanane ye nanga ulemi-nanga mpongo, bonso kisadi kialumbu kitadidilanga mfutu andi. Yobi 14: 6.

3. I bobo mono ntambudi ngonda zanzungu bonso difwa ; mafuku mampasi i kunku kiami.

Lumb. 6: 7.

4. Bu n'ambalele, ntumbu yuvula : Nki antangu ilenda telama ? Kadi nkokila yeti monika yayila beni kwa mono ; mono mpitidi yukuta kingongo, nsuka bu ka ulueki ko.

5. Ntunga zibodisanga zifukanga nitu ami, mu babala kifwanane ye ntoto ; nkand' ami anitu ukutamanga ye uyubuzukanga.

6. Lumbu biami biviokanga nswalu milutidi nsom' ambwangi ; bilalanga mu kondwa kwavuvu.

Yobi 17: 11. Lumb. 102: 11.

7. Inga, banzila dio, vo moyo ami i luvevolo luampeve, vo disu diami ka dina vutuka mona vila ko.

Yobi 8: 9. Lumb. 78: 39. 90: 9 b. Yak. 4: 14.

8. Wonso ukuntalanga bwabu, disu diandi ka dina vutuka kuntala nkutu ko ; disu diaku bu dieti kunsungamana, fintama ntama kienami diaka ko.

9. Bonso tuti dilalanga ye katukanga, bobo ndieu ukulumukini mu nsi abafwa, kana vutuka tombuka ko.

10. Kanani vutuka diaka ku nzo andi ko, ye mbuk' andi ka yinzaidi diaka ko.

Lumb. 103: 14.

11. Nkiangunu bwabu kizolele bata nwa ami ko, nzolele vova mu nzungu zampeve ami, nzolele nionga mu mpasi zamwel' ami.

12. Kadi mwanki mono ka i mbu ko vo sisi kiambu, mpasi wakatwa tula nkengi kwa mono ?

13. Bu yasilanga vuvu, vo ntand' ami una kumbomba, vo mbuk' ami yina vongisa mfuwa akiadi kiami,

14. buna ukunkitumunanga mu zindozi ye ukumpamunanga mu mona-meso.

15. Ve, buna ndutidi zola fietukwa, ndutidi zola fwa ye mu kala visi ye visi kaka !

16. Mono nkankumukini dio ; kilendi vuka nkutu ko. Ungiambula ; keti lumbu biami i lufukulu.

17. Buna muntu nki, bu ukumvangananga diodio. diadinene, ye utoma kuntounuzunwanga bobo,

Lumb. 8: 5. Eb. 2: 6.

18. ukuntalanga nsuka ka nsuka, ukuntontanga mu mbwetolo ka mbwetolo adisu ?

19. Ntama kwa yina zingila, bu una vengula disu diaku mu mona, mu kunsisa kinsona mu fimpumunu fiamwela ?

20. Vo mpolele masumu, bwe ilenda kubivisila mo, ngeye uneki abantu ?

Mu nkiamo untudidi bonso nongo kiansikulu aku ye ungiambudi yakala zitu kwa mono kibeni ?

21. Mu nkiamo kukungiambudilanga ntulumunu zami ko, ye kukungiambudilanga lufuma luami ko ? Tala, fintama-ntama ngina katwa kwenda vundi mu fundu-fundu ; vo ukuntombanga, buna kienami diaka ko.

KAPU 8.

Mpova yantete ya Bilidadi : Koko kwa Nzambi kubwilanga bambi kaka ; vo Yobi una tomba Nzambi, una tedumuswa.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbe-mbo ye wavova :

2. Ntama kwa uzolele tatamana mu mpovolo yampila yoyo ye yambula mambu manwa aku miza bonso tembo kiangolo ?

3. Kadi Nzambi ulenda vidingisa nsiku, kadi Mpungu-tulendo una vidingisa lunungu. 5 Mose 32: 4. Yobi 34: 12.

4. Vo bana baku bavolele masumu

kwa yandi ye yandi wabaveni mu ngolo zantulumunu zau,

5. buna nazayi kwaku, vo ngeye kibeni una tomba Nzambi mu vema ye lomba ndemvokolo kwa Mpungu-tulendo,

6. buna vo wena wavedila ye wasonga, inga, buna yandi una sikama mu kutanina ye tedimisa kundu kiaku kiukalanga mu lunungu ;

7. buna ntangu aku yantete yina monika yayike, ntangu aku yazimunina bu yayikidi yayinene.

8. Kadi nayuvudieti mbandu zateka vioka, ye banzila momo mabakula mase

9. —yeto kibeni zono tuatukidi ye ka tuzaidi lekwa ko, lumbu bieto i kini va ntoto—

Yobi 14: 2. Lumb. 39: 5 b. 102: 11. 141: 4.

10. kansi yau bana kulonga ye kukamba bo, mu ntima miau bana landa mvutulu.

11. Bu ka dilendi kula ntela ko kukondolo ntava, ye mawelensi ka malendi dukumuka mu kayengele ko, kukondolo nlangu ?

12. Ve, bu biena biankunzu ye ka biyelele mu yonzukwa ko, buna bina katwa lengila ye tekila titi biankaka biabionsono.

13. Bobo bukadilanga babonsono baviakananga Nzambi ; vuvu kiakondolo Nzambi kina katwa fuba.

Yobi 11: 20. Zing. 10: 28. 11: 23.

14. Kadi vuvu kiandi kimonekene ntiabu-ntiabu ye vwadi kiandi bonso ntambu asangubudi.

15. Yandi silanga nzo andi vuvu, kansi ka yilendi sikila ko ; weti yo tamana, kansi ka yena ngolo ko.

Lumb. 49: 16 b.

16. Bonso finti-nti fiavekita kamenanga mu mwini, ye mavala mandi mayambanga ku nkuzu ;

17. ntulami amatadi uzungwanga kwa mianzi miandi, va kati ye matadi kafionunukinanga.

18. Kansi bu kafikuswa mu vuma kikatelamene, buna kikunkadilanga : Kasi kimweni ngeye ko.

19. Inga, i bobo bukadilanga mu kiese kiamoyo andi, ye mu ntoto banka-bana duka.

20. Tala, Nzambi kayinanga ndieu ulungidi ko, kasimbanga mpe bambi mu koko ko.

21. Nkianguu vingila, nate ye kana fuluza nwa aku mu kiese ye koba biaku mu mayangi.

Lumb. 126: 2.

22. Buna bakubelanga bana fukwa nsoni, ye mafwokula mabakiadimbuka ka mana vutuka kala ko.

KAPU 9.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantete ya Bili-dadi : Ka muntu ko ulenda fundisa Nzambi, kansi Nzambi weti bafika Yobi mu nana.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :

2. Inga, mu kodika nzaidi, vo i bobo ; muntu bwe kalenda nunga kwa Nzambi ?

Yobi 25: 4. Lumb. 143: 2.

3. Vo yandi zolele kumfundisa, buna kalendi kumvutudila diambu mu funda diamambu ko.

4. Ndieu wena nduenga zozo mu luzailu ye ngolo zozo mu lulendo, nani lenda kunkakidila ye vukuswa mpe,

5. i yandi uvilulanga miongo nakibi uye bundulanga mio mu nganzi zandi ;

6. i yandi usanga, vo ntoto udangalanga va vuma kiandi, ye tungwa biawau bizakamanga ;

7. i yandi utumanga ntangu, ye ka yiselukanga ko, ye usanga dimbu kiankakulu mu zimbwetete ;

8. i yandi upupidikanga zulu ye uviokilanga mu mbula zambu ;

Yobi 26: 7. Lumb. 104: 2.

9. i yandi wavanga kalu diambwetete, Olioni ye mbwetete zankunda-nkunda ye vinga biambwetete mu ntini yasude ;

Yobi 38: 31 b. Am. 5: 8.

10. i yandi uvanganga mambu amanene ye malembane bakulwa, ye mangu bilutidi ntalu yilenda tangakana ?

Yobi 5: 9. Lumb. 72: 18. 86: 10. Loma 11: 33.

11. Tala, yandi ukumpiokanga, ye kilendi kummona ko, yandi uviokilanga ku ntual' ami, ye kilendi kuntonwa ko.

12. Tala, yandi ukamatanga kimbaki kiandi ; nani lenda kunkakidila ? Nani lenda kunkamba : Nki vengi ?

13. Nzambi kavutulanga nganzi zandi ko, nami bia Lahabi bakatwa kunyinamana ;

Yobi 26: 12.

14. buna mono bwe ilenda kumvutudila diambu, sola mambu mu kummo-kisa ?

15. Ve, vo ndungini mpe, kilendi vutudila diambu ko ; mono nkutu bokila mbakani ami ndemvokolo.

16. Vo yandi mpe wamvutudidi mu mbokolo ami, buna kilendi leka minu ko, vo zolele dimba nding' ami.

17. Kadi mu tembo kakumbafiki-
langu ya ukunduekanga vwa ka vwa
mu nana.

18. Kakungiambulanga yavola mwela
ko, inga, ukungiukutisilanga mu kiadi
kianasokolo.

19. Vo i diambu diasonga lulendo
mu ngolo, buna uvovanga : Mono nku-
bamene ! vo i diambu dialusongo :
Nani lenda kumfunda ?

20. Inga, vo nsongele mpe, nkutu
zengulwa nkanu kwa nwa ami, vo
ngiena walunga, buna yandi ukutu
kumbonikisa wamvilangani.

21. Kansi ngiena walunga ! Kiba-
nzilanga moyo ami ko ; kiyuvulanga mu
kala moyo ko.

22. Ka diambu ko, nkiangunu bika
mavovwa : yandi ubunganga kialunga
va kimosi ye kiadimbuka.

Mpovi 9: 2 b. Malaki 8: 14 b.

23. Vo vunga kiansi kina kwiza ye
mfwilu yanabiu, buna yandi udevanga
nsukami miantima miabakondolo bila.

24. Ntoto uvewanga mu moko maba-
kiadimbuka, ye yandi ukakanga fukulu
mu meso mamfundisi miau ; vo ka i
yandi ko uvanganga bo, buna i nani ?

25. Lumbu biami biviokanga nswalu
mivitidi nyungusi, bilalanga ye ka
bimweni vila ko ;

26. bikwendanga ntinu bonso lungu
amabu, bonso ngo azulu bu kasiukanga
mu kimbaki kiandi.

27. Vo mono isavukanga ntima mpe
mu vilakana mfuwa akiadi kiami, mu
yambula kiadi kiami kiakatuka ye mu
kala kiese,

28. buna vele nkatulu zakamana
kwama kwami kwakonsono ; keti nzai-
di, vo kuna kunzengila luvulusu ko.

29. Inga, bonso nkwa bila ngina
katwa kala, buna mu nkiama ngina
vanga mpasi zankatu ?

30. Vo ngina kukisukula mu mvula
zampembe mpe ye vedisa moko mami
mu bombe,

Yel. 2: 22.

31. mwanki una kumpabika mu ki-
ndinga ye mwatu miami mina kunka-
nkumukina.

32. Kadi yandi ka i kifwani kiami
ko nkievo ilenda kumvutudila, ka
wampila yoyo ko, vo tulenda fundasa-
na ;

Mpovi 6: 10.

33. ka mwenani nzonzi va kati ye
beto ko, ka muntu ko wena lulendo
mu yeto bole.

34. Bika kampengudila kokoto ki-
andi, ye wonga mu yandi bika ka
wampamuna ko ;

Yobi 13: 21.

35. buna ngina vova ye lembwa
kuntina ; kadi mono ikizaidi, vo kiena
wampila yoyo ko.

KAPU 10.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova
yantete ya Bilidadi, bu keti tadisa kwa
Nzambi mu yaudila luvangulu lua Nzambi
lukavangilanga mu ngolo kwa mandi
mavanga ; bulutidi kwa Yobi, vo kabutwa
ko.

Mwel' ami ukankumukinanga moyo.
Mono nzolele bukisa maniongo
mami, nzolele vova mu kiadi kiamwel'
ami.

2. Nzolele vova kwa Nzambi : Ku-
nzengilani nkanu ko ; unzaikisa bila
kiutombilanga bungu kwa mono.

3. Bufwanane kwa ngeye mu sa
ngoloe, mu nianga mavanga mamoko
maku, bu uwangusilanga kia kwaku
mu tukanu tuabakiadimbuka ?

4. Kadi buna wena ye meso bonso
ma kiena nsuni, ye utalanga bonso
butadilanga bantu ?

1 Sam. 16: 7.

5. Ndununu aku yena bonso ndunu-
nu amuntue, ye mvu miaku miena
bonso ntangu zabakala,

6. bu utombanga tufuma kwa mono
ye fwandanga masumu mu mono,

7. ngeye bu uzaidi, vo kiena bila ko,
ye vo ka kwenani muntu ko ulenda
tanina mu koko kwaku ?

8. Moko maku mankubikidi ye ma-
mpengi, wamvimba ye mu mamonsono ;
bwabu ukumbunganga !

Lumb. 119: 73. 139: 13 b.

9. Banzila bonso buwankubikila bo-
nso luwumba ; bwabu uzolele yakituka
mfumfuta diaka !

1 Mose 2: 7. 3: 19, 23. Lumb. 103: 14.

10. Inga, ngeye wantengole bonso
mamvumina, ye bonso kintoka kiam-
mvumina wankindisa.

11. Ngeye wamvika nkanda ye
nsuni, ngeye wambwangila mu visi ye
mianzi.

12. Moyo ye nlemvo wampana, ye
mu nkebolo aku mpeve ami yakebwa.

Mav. 17: 28.

13. Kansi buna wasweka mu ntim'
aku banza diadi, mono nzaidi, vo diadi
diakala mu diela diaku :

14. vo ngina vola masumu, buna una
kunkenga ye lembwa yambula lufuma
luami luakondwa ndinda.

15. Engwa mono, vo mbonekene
nkwa bila ! Kansi vo nkondolo bila
mpe, kilendi nanguna ntu ami ko,

buna nkutu yukuta nsoni ye kala kubu diani vantadisi ameso.

16. Buna nkutu nanguna wo, buna una kunzoma bonso nkosi ye songa lulendo luaku luangitukulu mu mono ntangu zazonsono.

Yes. 38: 13.

17. Buna mbangi zampa una kuntu-adila ye lutila kumbwesa nkesi zaku, mu makabu ka makabu una kuntatimisa.

18. Buna mu nkiana wayambula yavaika mu nkat' ambuta? Mono yakutwa vila, disu bu dialembwa kuntala.

19. Mono yakutwa kala nkievo kiatedi ko; yakutwa natwa ku ndiamu, bu yatuka ku vumu kiambuta.

Yobi 8: 11.

20. Keti ntangu ami yena yankufi; buna bika kangiambula, bika kakatula koko kwandi, mpasi ilenda yangalala fuma.

Lumb. 39: 13.

21. bu kiakikatukidi ko mu lembwa vutuka diaka, kuna nsi atombe ye kini kialufwa,

22. ku nsi yena tombe bonso nkati afuku, kuna kukalanga kini kialufwa ye tengu-tengu, inga, kuna nkati amwini wena bonso fuku dianabanda.

KAPU 11.

Mpova yantete ya Sofali: Mu buzengi bwandi Yobi kazaidi nduenga za Nzambi ko; vo una viluka, mamonsoo mana kun'omisa nitu diaka.

Mboki Sofali ku Nama wabula mbe-mbo ye wavova:

2. Mbukulu amambu yampila yoyo yina kondwa mvutudulue, ye bakala diakinwa kiakingi dina nunguswe?

3. Kadi mampiaka maku mana dingimisa babakale, mpasi walenda deva, ye ka muntu ko una kuvwisa nsonie?

4. Ngeye una yambulwa wavova: Mailonganga mena masonga, ye kiakedi masona mu meso maku ko.

5. Ve, engwa nga vo Nzambi kaka zolele vova ye bandula koba-biandi kwa ngeye,

6. vo zolele kuzaikisa maswekwa manduenga zandi, bonso bukena nduka, inga, mu tezo biote, buna ukutu visa, vo Nzambi sisidi ndambu alufuma luaku mu vilukunwa.

7. Kansi ngeye ulenda bakula mpind' a Nzambi vo visa lunga kwa Mpungutulendo?

Loma 11: 33.

8. Kwena yongi bonso zulu—nki

ulenda vanga? kulutidi nsi abafwa mu mpinda—nki ulenda visa?

Yel. 23: 23 b. Ef. 8: 18.

9. La kwakwau kulambukidi nseke yilutidi ntoto, ye mu sadila kuviokele mbu.

10. Bu kazolele vioka vo zikidila muntu vo tela muntu mbila mu funduswa, buna nani lenda kunkakidila?

Yobi 12: 11.

11. Keti yandi i ndieu uzaidi babakala bamakutu, yandi ubakulanga mbivulu ye kena nsatu atomba yo ko.

12. Kansi bakala diakitunga dilenda baka nduka mu nswalu miomio milenda butukulwa mwan' ampunda yankitu muntu.

13. Vo una kubika ntini' aku busongelege ye lambula moko maku kwa yandi,

14. vo una katula mbivulu yoyo yitatemene koko kwaku ye lembwa yambula kondwa kwalunungu kwakala mu mafwokula maku,

15. inga, buna ulenda sendu'a zizi kiaku ye kondwa nsoni, buna usiemi ye kwena nsatu atina ko.

16. Inga, buna una vilakana kubu diaku, una dio bambukila moyo kaka bonso nlangu ucilumukini.

17. Buna moyo aku una lutila nte-ntinia ambata mu tentina; vo tombe kina kwiza, buna bonso nkiele ansuka.

Lumb. 37: 6. Yes. 58: 10.

18. Buna ulenda vungama, kadi buna wena ye vuvu; utalanga yeku-yeku ye mboki wele vundi mu mpungumunu.

19. Inga, buna ulenda vuvama mu yenge ye muntu kana kukitumuna ko, ye babingi bana tomba ngambu aku.

3 Mose 26: 6.

20. Kansi meso mabakiadinibuka mana lema; ka mwena mpungumunu diaka kwa yau ko, ye vuvu kiau kina kala mu tabula vumunu.

Yobi 8: 13. Lumb. 112: 10. Zing. 11: 23.

KAPU 12.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantete ya Sofali: Lulendo ye nduenga biabantu i ka lekwa ko kwa Mpungu-tulendo ye Mpungu-nduenga.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Inga, mu kedika yeno i bantu basongelege, ye nduenga zina fwa ye yeno!

3. Kansi mwanki mono mpe ngiena nduka zambote bonso yeno, kina viva-

ma mu yeno ko, kadi nani i ndieu ulembolo visa mampila yoyo? Yobi 13: 2.

4. Buna vele mono i ma kiansevila kwa nkundi ami, i mono yatambudulwa bu yabokila kwa Nzambi—ma kiansevila, i mono yakedi walunungu ye walunga!

5. Inga, kubu diyinwanga kwa ndieu usiemu: Mampila yoyo mavingilanga yau badangalanga mu malu!

6. Kansi nzo zakoto zantani zimona-geye, ye batingunanga Nzambi bamonanga mpungumunu, yau bakalanga Nzambi au mu koko.

Yobi 21: 7 b. Lumb. 73: 3 b. Yel. 12: 1.
Hab. 1: 11.

7. Kansi yuvula bibulu. bika bakulonga, ye nuni zazulu bika bakuluengisa;

8. vo vova kwa ntoto, bika waku-longa, mbizi zambu bika zakulukisa.

9. Nani ulembolo longuka mu momo mamonsoho, vo i koko kwa Mfumu kwavanga mo?

10. Keti mu koko kwandi mwena mwela wabiabionsono bikalanga nioyo ye mpeve abantu babonsoho.

4 Mose 16: 22. Mav. 17: 23.

11. Kadi kutu ka kuna tonta mambu ko, bonso nwa utontanga luvu luadia?

Yobi 34: 3.

12. Keti nduenga zena ye banuna ye nduka ye yau bakedi zingu ntama.

13. Kwa yandi kwena nduenga ye lulendo, kwa yandi kwena nduengoso ye nduka.

14. Tala, bina bikatululanga ka bitungululwanga ko; ndieu ukazikidilanga kalendi zibudulwa ko. Nzai. 3: 7.

15. Tala, yandi ukamikanga minlangu, buna kuyumini, yandi ubukisanga mio, buna mibunganga nsi.

16. Kwa yandi kwena ngolo ye ngangu, wazimbuswa ye uzimbisanga babole bena mu koko kwandi.

17. Minluengisi ukombumunanga mio ye ukubanatanga ku nsi yanzenza ye minkongudidi uvanganga mio bilauki.

Yes. 3: 2 b.

18. Yandi ukangulanga tulendo tuamintinu ye ukanganga nsing' akinkole mu tuketo tuau.

19. Yandi ukombumunanga banganga, ye ukubanatanga ku nsi yanzenza, ye ubwisanga balutidi siama mu mianzi.

20. Uzionanga mbembo kwa babakala bandekolo aminu, ye uvondanga nduenga zabangudi zabantu.

21. Yandi utengulanga luyinu va madingizi, ye ukangulanga nkiti mia-bangolo.

Lumb. 107: 40.

22. Yandi usensisanga zimpinda ye ka zifukwanga tombe ko, kini kialufwa kavaikisanga mu kia.

Mat. 10: 26. 2 Kol 4: 6.

23. Yandi ufunisanga makanda mabantu ye mboki ukubabunganga, yandi uyadingisanga nzaku zau, kansi mboki ukubakatulanga.

Lumb. 107: 38 b.

24. Uzionanga nduka zamfumu zamakanda mansi, yandi uyambulanga bazenzila mu nsi zavoinbila zikondolo nzila.

25. Yau bakatwa bumbula mu tombe ye ka babeki kia ko, bonso bansansadi kakubasansidikisanga.

KAPU 13.

Yobi weti kudikila mu vutudila mu mpova yantete ya Sofali: Yobi zolele nata bungu diandi kwa Mpungu-tulendo; mu mpovolo yaluvunu muntu kanaungisa Nzambi ko; Nzambi kibeni lenda kamba divodele Yobi masumu.

Inga, mamonsoho disu diani dimweni I mo, kutu kwami kuwilu mo ye kutomene mo kenga.

2. Monso maluzaidi, mono mpe nzai-di mo; kina vivama mu yeno ko.

Yobi 12: 3.

3. Kansi bwabu nzolele vova kwa Mpungu-tulendo, nzolele fundisa Nzambi.

4. Kansi yeno i babakala basietanga makutu, buna luena lutunganga mpovolo yalufukulu.

Yobi 16: 2.

5. Engwa vo luzolele dingalala napi! Diodio lukutu tangulwa bonso nduenga.

Zing. 17: 23.

6. Luwa vele bwabu bungu diani diamfundu, ye lubanza mu mbangusu zakoba biami.

7. Luzolele nungisa Nzambi mu mpovolo yilembolo songa ye sadila mpovolo yamakutu mu ntomono andi?

8. Kamba, luna songa lulengo mu diaumbu diandi vo kukivanga nzonzi za Nzambi?

9. Ka bulendi toma suka ko, bu kana kulukongudila? Evo lulenda kumbe-ka nkiadi, bonso bulenda bekwa muntu nkiadi?

Ngal. 6: 7.

10. Ve, mu kedika yandi una kulu-vutula ndinda, vo lusongele lulengo luansweki.

11. Mu kedika, buna kimfumu kiani kina kulupamuna, ye buna wonga mu yandi una kulubwila.

12. Buna mambu meno maluyindulu mana kituka mambu manduenga zabo-

mbe, tumbu tueno tuantabudulu tuna kala bonso tumbu tuanteke.

13. Ludingalala bwabu ye lungiambula ye si ivova, mboki kani monso monso bika mambwila.

14. Inga, bika makala kani monso monso, nsuni ami nzolele simba va kati ye meno mami ye bonga mwel' ami mu koko kwami. 1 Sam. 28: 21.

15. Bika kambema, kisilanga vuvu mu diankaka ko; kansi ndiatulu ami nzolele songa kwa yandi.

16. Diodio kwandi dina tukila mpululu ami, kadi kondolo Nzambi kalendi kabuka ntima mu luaka vantadisi andi ko. Lumb. 5: 4.

17. Buna luwa, luwa mambu mami, ye bika mbangudulu ami yakota mu matu meno.

18. Tala, si itula bungu; nzaidi, vo ngina nunguswa.

19. Evo mwena muntu una kumbangise? Inga, buna nzolele dingalala ye fwa.

20. Mambu mole kaka kuvangani mo kwa mono ko, buna kiena nsatu aswama mu zizi kiaku ko:

21. bika koko kwaku ka kwampalakanaka ko, ye wonga mu ngeye ka wampamuna ko. Yobi 9: 34 b. 33: 7.

22. Mboki ulenda funda, ye mono nzolele vutula, evo mono ngina vova ye ngeye una kumbangisa.

23. Nkiangunu bwe bwenina mu tufuma tuami ye masumu mami? Unzaikisa ntulumunu zami ye masumu mami.

24. Mu nkiana uswekanga zizi kiaku ye ukuubanzilanga bonso ntantu aku? Yobi 19: 11. 33: 10.

25. Zolele kwaku pamuna lukaya luvevumunwanga kwa mpeve, zolele kwaku zoma titi kimeni yuma?

26. Inga, usonikanga kiadi mu kunku kiami ye ukumpananga tufuma tuakintwenia kiami bonso difwa; Lumb. 25: 7.

27. utulanga malu mami mu su, uke-nganga mu nzila zami zazonsono, mu nsi zatambi biami utezilanga ntama. Yobi 33: 11.

28. I bobo kwa bakala dilalanga bonso nti wabola, bonso mvwatu wato-buzulwa kwa mimfwa nkabu! Yes. 50: 9.

KAPU 14.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yantete ya Sofali, bu keti tadisa kwa Nzambi mu yaudila nzungu zamoyo wakimuntu.

Muntu, wabutwa kwa nkento, i yandi ukalanga moyo ntangu-ntangu ye uyukutanga kingongo,

2. bonso fulu kameninanga ye kale-ngilanga, utabanga bonso kini ye kasi-kilanga ko.

Yobi 8: 9. Lumb. 90: 9 b. 103: 15 b. 144: 4. Yes. 40: 6 b. Eb. 13: 14.

3. Ngeye ntemone meso maku mu kenga wampila yoyo, inga, ukuntualanga mu kongudulwa vantadisi aku.

4. Nkievo nkwa vedila una vaika mu nkwa mvindu! Keti bwampila yoyo ka bukadi ko. Lumb. 14: 3.

5. Kadi lumbu biamuntu biazengwa nangwi, ntalu angonda zandi yazengwa kwa ngeye, bu utudidi nzaku yikana lembana vioka,

6. buna umvengudila disu diaku ye unyambula kavuvama, yambula kayukuta kiesa kikiyasi kialumbu mu lumbu kiandi. Lumb. 39: 13.

7. Keti nti ulenda sala vuvu; vo una kwangwa mpe, ulenda vutuka mena nsombo ye ka una kondwa nsasila ko.

8. Vo mwanzi andi una sika mu ntoto ye sinza kiandi kifwidi mu ntoto,

9. mwanki ulenda vutuka vekita mu mwisi wanlangu ye mena mavala bonso nti wamona wakunwa.

10. Kansi vo bakala dina fwa, buna dibindalele; vo muntu utabukidi vumunu, buna kwe kena diaka?

11. Bonso nlangu bu uledi mu zanga ye bonso mwila bu usikidi ye uyumini,

12. i bobo bakala dibindalele ye katelamanga diaka ko, katemunanga diaka ko, zulu bu diena; kasi kana siku-muswa mu tulu tuandi ko.

13. Engwa vo uzolele kunsweka mu nsi abafwa, kumfikika, nate ye nganzi zaku zilembolo, tenda nzaku antangu ami ye mboki kumbanzila—

14. mpeleko keti ka muntu ko ulenda baka moyo, bu kakifwididi! Buna nkutu tatamana ntangu andwanunu ami, nate ye nkudulu ami yizidi.

15. Buna ukutu kumbokila ye mono nkutu kutambudila; ukutu kala ngunda zamavanga mamoko maku.

16. Inga, i ngeye utanganga tamba biami bwabu, buna kukutu banzila masumu mami ko.

17. Buna nkanu ami ukutu kala mu lukobe luasiwa dimbu kiankakulu, ye buna ukutu fuka lufuma luami.

18. Kansi bonso mongo ubwanga ye ubumuzukanga ye bonso tadi divilulwanga mu vuma kiandi,

19. bonso matadi mana zokuswa kinsukila kwa nlangu ye ntoto ukukulwanga kwa mbukila, i bobo ufubisanga vuvu kiamuntu mpe.

20. Ngeye umbwisidi kiamakulu ye yandi katukidi; ngeye uvilulanga zizi kiandi ye ukunkubanga.

21. Vo bana bandi bana zituswa, buna kazaidi bo ko; vo bana sinda ku fwafwa, buna mpe kakubabanzilanga ko.

Yea. 63: 16.

22. Nitu andi yimonanga kwama kuna kaka kukavangwanga yandi kibeni ye mwel' andi kiadi kina kaka kikalenda mona yandi kibeni.

KAPU 15.

Mpova yanzole ya Elifasi: Mambu ma Yobi mena buzengi ye ngianza; ka muntu ko wena walunungu; bakiadimbuka ka balendi taba mu ndinda miau ko.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova:

2. Bakala diena nduenga dina vovila bobo mu mpeve ye fuluza ntulu andi mu mpeve yaeste?

3. Yandi una tabila bungu diandi mu mpovoloyanane, mu mambu matanga kimbangi mu ka lekwa ko?

4. Inga, ufubisanga vumi kia Nzambi ye katulanga yindu diadion-ono vantadisti a Nzambi.

5. Kadi yayibi yaku yitulanga mambu mu nwa aku, ye usolanga mu rova mpovoloyabakimfunia.

6. Nkiangunu uzengolo nkanu kwa nwa aku ye ka kwa mono ko, biaku koba bikubangisanga.

7. Ngeye i muntu wantete wabutwe, ngeye watambula moyo, nzanza bu mialembwa kale?

Zing. 8: 25.

8. Ngeye i ndimbi mu makani mansweki na Nzambie ye wabakila bo nduenga mu lulendo luakue?

Yea. 40: 18. Loma 11: 84.

9. Buna nki uzaidi matulembolo zaya? Nki uvisidi matulembolo visa?

10. Bakala diena mvu ye wanuna bena mpe mu yeto, inga, ndieu uviokele saku mu nuna.

Yobi 82: 7.

11. Uyinanga mbombolo yiyengulanga Nzambie ye mambu mavovwanga mu bumpombo kwa ngeye?

12. Kwe unatwanga kwa diela diaku, ye mu nkiana meso maku maseluzukanga,

13. bu utadisanga mafuluka maku kwa Nzambi ye utanga mambu mu nwa aku?

14. Muntu i nki, vo una kala wawe-dila? Wabutwa kwa nkento i nki, vo una kala walunungu?

1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36. Yobi 25: 4 b.
Lumb. 14: 2 b. Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21.
1 Yoa. 1: 8, 10.

15. Tala, kalendi mpe sa vuvu mu bankwa mianlongo miandi ko, ye mazulu ka mavedele mu meso mandi ko,

Yobi 4: 17 b.

16. buna vele bwe mu ndieu wena wakimfunia ye wabivuswa, ndieu ukukivongisanga mu nsoki bonso mu nlan-gu!

17. Mono nzolele kuzaikisa diambu, nkiangunu nangwe bwabu; momo mambweni nzolele kamba,

18. momo mazaikisi banduenga, matuedi bonso fwa diamase mau,

19. kwa yau kaka batambula nsi bonso nkailu, ye wanzenza nkutu ka wakota mu yau ko.

20. Kiadimbuka wena nsisi mu lum-bu biandi biabionsono, mu mvu mio-mio miafuma mivewanga kise kiangolo.

Yea. 48: 22.

21. Mpamuku utendananga mu matu mandi; bu kalutidi vungama, ntani umbwidi.

8 Mose 26: 86. 5 Mose 28: 65. Yobi 18: 11.

22. Kenani vuvu mu tanunwa mu tombe ko, kadi sabala kikunlangidilanga.

23. Bonso ntabi katombilanga mampa mandi: kadi kwe mena? Yandi una mona, vo lumbu kiatombe kiekalukufi.

Yobi 18: 12.

24. Kingongo ye ncita bikumpamunanga, yandi ubidukwanga kwa biau bonso kwa ntinu ukubamene mu nwana.

25. Kadi kwa Nzambi kalambula koko kwandi, ye wayanda kwa Mpu-ngu-tulendo;

26. yandi wansiukila mu nsingu yamantingu ye mu nima zankaku zandi mu kabu dibundane;

27. yandi wafuka zizi kiandi mu mazi ye wavulukisa luketo luandi;

Lumb. 73: 7.

28. yandi wakala kundu mu mbanza zambungulu, mu nzo zakanukunwa muntu kala, kadi zazengwa mu kala ntulami miamatadi.

29. Nkiangunu kalendi kala wamvwama ko ye mbongo zandi ka zisi-

nsimbi mu mono kwa ngeye kibeni, nani wankaka zolele kumpana lusaki.

Zing. 6: 1.

4. Ntima miababa keti ngeye wakakidi nduka, nkiangunu kuna yambula bayangalala ko.

5. Ndieu uyekulanga bakundi bandi mu pelwa, meso mabana bandi mana situka.

6. Mono ngieka ngana mu bantu, mono i bakala dibalobudilanga mante mu zizi.

Yobi 30: 9 b. Lumb. 44: 14. Man. 3: 14.

7. Nkiangunu disu diami diena mbu-
mbuluka kwa mfiti, ye biela biami biabionsono bonso kini.

8. Bansongula bayitukulwanga diam-pila yoyo, ye kondolo bila usikumuswanga nganzi kwa kondolo Nzambi.

9. Kansi walunungu usimbamene nzil' andi, ye wena moko mavedila ulutidi baka kibakala.

10. Inga, yeno babonsono lulenda kuntatimisa diaka, mwanki kina mona ulungele mu yeno ko.

11. Lumbu biami bimeni vioka, makani mami maziokunwa, i momo makala nsatu zantim' ami.

12. Kansi fuku bazolele dio kitula mwini, bavovele, vo kia kweka lukufi, tombe bu kibwidi.

13. Ve, bonso buitadililanga, nsi abafwa yina kala kundu kiami, mu tombe ngina kubika mbuk' ami;

14. ku ndiamu nkatulu vova : Ngeye i sami, kwa ntunga zibodisanga : Mbut' ami, busi kiami.

Yobi 25: 6.

15. Buna vuvu kiami nki kina kala, inga, vuvu kiami nani lenda kio tonwa ?

16. Ku mbindukwa zansi abafwa kina kulumuka, bu ngiele vunda mu mufumfuta mono kibeni.

KAPU 18.

Mpova yanzole ya Bilidadi : Yobi lenda fuluka mafuluka, kansi bukadilanga ebu, vo kiadimbuka una bwa ye vila ye nzo andi yamvimba.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbe-mbo ye wavova :

2. Nki antangu luna sukisa mpovolo amambu meno ? Luluka ; mboki tua-mokasana.

Zing. 17: 27.

3. Mu nkiamu tuna banzulwa bonso bulu bikondolo bila, ye tangwa mu meso meno bonso bantu bambalu ?

4. Ngeye ukukikakunanga ngeye kibeni mu nganzi zaku, weti banze, vo

ntoto una vombila mu diambu diaku ye tadi dimongo dina vilulwa mu vuma kiandi ?

5. Ve, kia kwakiadimbuka kuna zima, ye nlemo atia tuandi ka una vana ntentinia ko.

Zing. 18: 9. 24: 20.

6. Kia kuna kituka tombe mu nzo andi yakoto, ye mwind' andi una kunzima.

7. Ntama zamalu mandi mangolo zina kufukwa, tuandi tukanu tuna kumbwisa.

8. Kadi mu mandi malu katuntu-lwanga mu konde, mulangudulwanga kana katwa viokila ;

9. siongi dikunkamatanga mu kinko-so kiatabi, ye ntambu umbeki ;

10. nsinga miakumbakila miena mi-aswekwa va nsi, ye mfumvu zina kuntangalakana mu nsoko andi.

11. Mu tueka tuatonsono mpamuku mikumbwisanga kingongo, mikunzo-manga konso kukaviokele.

3 Mose 26: 36. Yobi 15: 21 b. 27: 20. Yel. 46: 5.

12. Ngolo zandi zilalanga mu diambu diansatu, ye kubu dikubamene mu kumbwisa.

13. Kusi ankand' anitu andi biela biandi bisekanga, inga, kwa nsemokono alufwa biela biandi bisekuswanga.

14. Mu nzo andi yakoto yikasilanga vuvu, kazionwanga, ye yandi una katwa kwenda kwa ntinu amampamuka.

Yobi 8: 13 b. 11: 20. Zing. 10: 28.

15. Mu nzo andi yakoto banzenza balenda kundama ye sololo bifumfumu-nwanga va ntandu akundu kiandi.

16. Ku banda mianzi miandi miyu-manga, ye ku ntandu mbat' andi yile-ngilanga.

17. Mbambukulu amoyo andi yila-langa va ntoto, nkumbu andi ka yina sala mu nza ko.

Zing. 10: 7.

18. Mu kia kalukulwa ku tombe ye una kubwa mu nza.

19. Yandi una kondwa bana ye nkuna mu bantu bandi, ye ka muntu ko mu nzo zandi una tabuswa.

2 Nt. 10: 11, 17. Yobi 27: 14. Lumb. 21: 10.

20. Lumbu kiandi kiakubu bisi we-ste bayitukulwa kio, ye yau mu ntini yaeste babakamene nitu kama.

21. Inga, i bobo buvangulwanga nzo akondolo lunungu, i bobo bukadilanga nzo andieu ukauzolele zaya Nzambi ko.

KAPU 19.

Mvutulu a Yobi mu mpova yanzole ya Bili-dadi: Nzambi uvanganga bulembolo songa, bu kakamuninanga Yobi bobo ye yambulanga kasiswa kwa yau balutidi kala mfinangani zandi; kansi Yobi zaidi, vo ukudi andi wakidi.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Ntama kwa luna vangila mwel' ami kiadi ye kunkosa mu mianbu meno?

3. Kansi kumi diampova lumpovele ntiakulu, ye lumvwezele mu kondwa kwayindu. Yobi 16: 20.

4. Vo i bobo, vo nzimbalele mu kedika, buna nzimbusu yoyo i diambu diami.

5. Kansi vo luzolele kungandila mu kedika ye tatamana, vo ntiakulu yambwididi mu bila,

6. buna luluta zaya, vo Nzambi wampengi bulembolo songa, bu kantangidikisi konde diandi.

7. Tala, inionginganga mafuluka momo, kansi kivutudulwanga bo mvutulu ko; ibokilanga, kansi kinunguswa ko. Yobi 30: 20.

8. Wakakidi nzil' ami, ye ndembane vioka, ye va ntandu ansoko miami kalyalumunanga tombe.

Yobi 3: 23. Man. 3: 5 b.

9. Nzitusu ami wanivula wo, ye wankatudi koloa va ntu.

10. Mu tueka tuatonsono kakunkamunanga ye mvididi; yandi uvuzanga vuvu kiami bonso nti.

11. Uyambulanga nganzi zandi zandemina ye ukumbanzilanga bonso kifwani kiambeni zandi.

Yobi 13: 24. 16: 9. 33: 10. Man. 2: 5.

12. Makabu mandi makonkananga va kimosi ye beti kubika nzila mu kumbwila; batuanga nzo ami yakoto kinzungidila.

13. Watatula butu biami bialongo nseke beni ye mono; batuzayane bona bonso banzenza kwa mono.

Lumb. 31: 11. 38: 11. 38: 8, 18.

14. Mfinangani zami zikatukidi, ye bankwikizi bami bamvilakene.

15. Bisi nzo ami ye sielo biami biabakento bakumbanzilanga bonso nzenza; bakala dianzenza i ngieka mu meso mau.

16. Vo itelanga sielo kiami mbila, katambudilanga ko; ngina katwa kulomba mu luyinunu.

17. Mwel' ami ukankumukinanga

nkazi ami, ye wami nkuna ukunkankumukinanga.

18. Bimbana-mbana mipe bakunginanga; vo nzolele telama kaka, bakumfinganga. Yobi 30: 1.

19. Inga, mono i nkankumusu kwa babonsono batuakalasane; baluta kunzola bakundangumukini.

Lumb. 41: 9. 55: 12 b. 88: 8.

20. Visi bianitu ami binanamene nkanda ye nsuni; fisidi, nga kiyambulu nkanda wasala mu meno mami ko.

Yobi 30: 30. Lumb. 102: 5.

21. Lundemvukila, lundemvukila, lubakundi bami, koko kwa Nzambi bu kumbafikidi bobo.

22. Mu nkiamana luna kunzoma, yeno bonso Nzambi, ye lembwa yukuta nsuni ami?

23. Engwa vo mambu mami masonukwa, engwa vo masonukwa mu nkanda,

24. inga, vo mau mu luazu kiasengwa ye kianzaba manwatunwa mu tadi mu ntangu yikayimani!

25. Mwanki mono nzaidi, vo nkudi ami wakidi, ye vo yandi una telama va ntandu amfumfuta ku nsukulu.

Yes. 41: 14. Hos. 13: 14.

26. Nkanda wau wanitu waluekwa bu una mana katuka, buna ngina tonwa Nzambi ye kondwa nsuni ami.

1 Kol. 13: 12.

27. Inga, i yandi ngina tonwa, nsadusu ami, va meso manii ngina kummona, ka bonso wanzenza ko; diodio nsekinia zamoyo ami zikadilanga ngunda.

Lumb. 17: 15. 1 Yoa. 3: 2.

28. Kansi bu lubanzanga: Bwe tuna kuntatimisa!—nkievo bila kiamomo mavengo kilenda monika kwa mono—

29. buna lukukikenga mu sabala, kadi nganzi zena bonso masumu momo malongudukulwanga mu sabala; buna luvisa kweno, vo nkongodolo yina kwiza.

Mat. 5: 22.

KAPU 20.

Mpova yanzole ya Sofali: Mayangi mabaki adimbuka meka mankufi, kimvwama kiau kiakimbabu kicilumukanga bonso nlangu.

Mboki Sofali ku Nama wabula mbembo ye wavova:

2. Mu mpovolo yampila yoyo mabanza mami nakumvutudilanga diambu, bwabu vele bulutidi bu mvizukidi mu kingongo kiami.

3. Neembolo yantiakulu nkatulu wa,

kansi mpeve ami yeti kuntuadila mvutulu mu nduka zani.

4. Kadi buna kuzaidi koe, vo bwa-kadidi bobo kasi ye ntangu yikayibadiki, kasi ye ntangu yatulwa bantu va ntoto :

5. Vo mayangi mabakiadimbuka meka mankufi ye kiese kiabakondolo Nzambi kiena mu mbwetolo mosi ameso?

6. Vo luyandulu luandi lubalukidi ku zulu mpe ye ntu andi ulueki ku matuti,

7. buna vele una vila mu ntangu zazonsono ye dedukuswa ye tuvi tuandi; bammona bakatwa yuvula : Kwe kena?

8. Bonso ndozi katilumukanga ye ka muntu ko ulenda kummona ; yandi ukubwanga bonso mona-meso mu fuku.

Lumb. 73: 20.

9. Disu diammona ka dilendi vutuka kummona ko, ye mbuk' andi ka yilendi vutuka kuntala ko.

2 Mose 14: 13.

10. Bana bandi bana katwa futa mfuka zandi kwa bamputu, moko mandi mana vutula ndandu andi.

11. Ngolo zandi zakintwenia bu zifuluzanga visi biandi, zau zina bindalala mu mfumfuta va kimosi ye yandi.

12. Vo yayibi yimwenono luvu lubiza mu nwa andi, ye uswekanga yo kungsi aludimi luandi,

13. ye ukebanga yo ye kazolele yo yambula ko, kansi ubundikilanga yo kungsi ambangu anwa andi,

14. buna dia koko kuna kituka mu kingongo kiandi, kuna kituka nsa miampidi mu moyo andi.

15. Kimvwama kikaminini kinsiukila una kio katwa luka ; kwa Nzambi kivaikuswanga mu vumu kiandi.

16. Inga, nsa miampidi kaminanga, kwa ludimi luanioka yansa kana bemunwa.

17. Widi fimwila-mwila nkutu ka fina vongisa meso mandi ko, ka mwila ko ucilumukanga niosi ye manvumina.

18. Bika-vengi ndandu una bio katwa vutula, kalendi bio mwena mbote ko ; kiese kiandi ka kifwanane ye kimvwama kikabaka ko.

5 Mose 28: 30 b.

19. Kadi kwa bafwafwa kasila ngolo ye wabayambula babindalala ; yandi wazona nzo zikalembana keba zangolo.

Yes. 5: 8.

20. Yandi kabaka luvuvumu ko kwa vumu kiandi, nkianguu kana kukitanina va kimosi, ye mbongo zandi ko.

21. Ka lekwa ko kiatabuswa mu siuka diandi, nkianguu vila diandi ka disikilanga mpe ko.

22. Mu kati diakiaba kiandi mpasi zilueki, ye bafwafwa babonsoono bakunsangatalanga moko mau.

23. Inga, bobo buna kadila, mu mfuluzulu avumu kiandi : Nzambi una kumfidisa tia tuanganzi zandi ye yambula tuakota mu nitu andi bonso mvula.

Lumb. 11: 6.

24. Vo yandi utabanga mu luazu biasengwa, buna nzongo waponza kiansongo una kunzokula.

25. Buna bu katuntanga mu toto ye kivaikidi mu nim' andi, nsongi yalezima bu yivaikidi mu ndumbu andudi andi, buna nsisi zamfwilu zina kumbwila.

26. Tombe kaka mbongo zandi zakebulwa ; tia kavewanga bonso dia, i tuau tulemanga mu kondwa kwansakusu, tuau tumanisanga bionso bisidi mu nzo andi yakoto.

27. Zulu ditualanga lufuma luandi mu yuti, ye ntoto ukunnangumukinanga.

28. Bionso biayonzukwa mu nzo andi biledi, bonso nlangu ucilumukanga mu lumbu kianganzi.

29. Kunku kiampila yoyo muntu wakiadimbuka kana tambula kwa Nzambi, fwa diampila yoyo kavangudulwa kwa Nzambi.

Yobi 27: 13.

KAPU 21.

Mvutulu a Yobi mu mpova yanzole ya Sofali : Bakundi bakutu visa, vo ndungulu akwama ka yibwilanga bambi kaka ko.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :

2. Luwila mambu mami kaka ; bika bwakala mbombolo yilukumbombilanga.

3. Lumvibidila, kidi yavova ; bu mbeni vova, mboki ulenda deva.

Zing. 18: 13.

4. Kadi maniongo mami mena bonso mabantu bankaka? Evo kibeki ami bila ko mu lembwa vibidile?

5. Luntala, buna luna yitukwa ye katwa tula koko va nwa.

6. Inga, bu ibanzilanga dio, mpamukini mono kibeni ye wonga ubwilanga nsuni ami.

7. Mu nkiamba bakiadimbuka baya-

mbulwanga bakala moyo, inga, mu mi-mvu bakudilanga mu kimvwama?

Lumb. 73: 3 b. Yel. 12: 1 b. Hab. 1: 13.
Malaki 3: 14 b.

8. Bamonanga nkun' au usikilanga ye yau, ye bana bau basinsi bena vanta-disi ameso mau.

9. Nzo zau zivungamene, ka zibw-lwanga kwa mpamuku ko; Nzambi kayambulanga kokoto kiandi kiabavala-lakana ko.

10. Bulu bian bu bisalamananga, buna ka mu nkatu ko; ngonibe zau zankento zitoma butanga ye ka zisulu-langa ko.

11. Bana bau bavaikanga bonso kamba, ntandi zau zidomuzukanga mu kiese.

Lumb. 17: 14.

12. Basikanga puka ye nsambi zansinga ye bayangalalanga mu ningu apitulu.

13. Basadilanga lumbu biau mu nsaka, ye ku nsi abafwa bakulumukanga mu mbwetolo mosi ameso.

Yobi 24: 24.

14. Kansi mwanki bavova kwa Nzambi: Utuvengamana, nzila zaku ka tuzolele zo zaya ko.

Yobi 22: 17.

15. Mpungu-tulendo i nki, vo tuna kunsadila? Nki alusadulu kwa yeto, vo tuna kunsambila?

2 Mose 5: 2. Malaki 3: 14.

16. Ka diambu ko, mu mau moko ka mwenani vila diau ko. Tukanu tuabakiadimbuka bika tuatatuka yami!

Yobi 22: 18.

17. Kansi nki antangu yizimini munda miabakiadimbuka, nki antangu bukadilanga, vo kubu dikubabwilanga, ye bakabulwanga kunku kwa yandi mu nganzi zandi?

18. Nki antangu bakalanga bonso titi mu mpepe, bonso nvumvunia zikukulwanga kwa tembo?

Lumb. 1: 4. 35: 5. Yes. 29: 5. Hos. 13: 3.

19. Nzambi ukebilanga bana bandi mu lungwa mu diambu diayayibi yandi. Inga, kansi ukutu vutula ndinda kwa yandi kibeni, kidi kamona wo.

2 Mose 20: 5.

20. Mu mandi meso kakutwa mwena mbwilu andi, ye nganzi za Mpungu-tulendo kakutu nwa.

Lumb. 75: 8. Yel. 25: 15 b.

21. Kadi nki kayuvudilanga nzo andi, bu kakondolo momo, ntalu angonda zandi bu yilueki ku nsukulu?

22. Kadi buna Nzambi una longwa nduka, i yandi ukongudilanga balutidi mu nene?

Yes. 40: 18. Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

23. Inga, umosi ufwanga mu ntangu

akimvwama kiandi, kukavwendi mu yenge kiabiza ye mu luvuvumu;

24. binzanza biandi biafulukidi mu mamvumina, ye nluku wavisi biandi wakebele bio nabototo.

25. Wankaka una katwa fwa mu mwela wakiadi, ye kayukutidi vila mu lumbu kimosi ko.

26. Va kimosi babondalala mu mfumfuta, ye ntunga zibodisanga zikubafukanga.

Mpovi 9: 2 b.

27. Tala, ntomene zaya miabanza meno ye makani maluzolele kumbwila.

28. Ketu luyuvudi: Nzo ababazi nki yayikidi, mafwokula makalanga bakia-dimbuka?

29. Buna ka luyuvudi bazieta nseke ko? Kimbanga kiau vele ka luna kadila ko:

30. vo wambi ukutwanga mu lumbu kiakubu ye utanunwanga mu lumbu kianganzi.

31. Nani ukabukidi ntima mu lubula muntu wampila yoyo nzil' andi? Nani ukunivutudilanga ndinda, kani monso monso makalenda vanga?

32. Mboki bu kameni natwa ku ndiamu, batemunanga ku mpeto.

33. Mu kiese kana vunda kansi amasinda mandimba. Mu tambi biandi nza yayonsono yikwizilanga; ntalu yikayitengo yantekidila mpe.

34. Buna bwe lulenda kungiengula mbombolo yoyo yankatu? Ndimbulu aminu kaka yisidi mu mvutulu zeno.

Yobi 18: 2.

KAPU 22.

Mpova yantatu ya Elifasi: Ndungulu za Yobi i ndinda mu masumu mansi nkulu mu mavanga makondolo nkenda; bika katadisa kwa Nzambi, ye mamonsono mana kuntomisa nitu diaka.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova:

2. Bakala dilenda tomisa Nzambi nitue, ye yandi una bo tomina nitu, vo muntu wena nduke?

3. Mpungu-tulendo ulenda toma nitu, bu wena lunungu, vo baka ndandu, bu ukebanga nzila zaku zalunga?

Yobi 35: 7.

4. Kadi i mu diambu diawonga mu ngeye bu kakulongidikange, ye ukuneti ku kongudulwa?

5. Kadi buna yayibi yaku ka yakedi yayinene koe, ye tufuma tuaku ka tuakedi tukatamani koe?

6. Inga, ngeye watambudi ntadulu kwa mpangi aku mu nana, ngeye wapelele bakombuninwa mwatu miau.

7. Kwa walemina kwavana nlangu wandwa ko, ye wafwa nsatu wayimina mampa.

8. Kwa nkwa lulendo wazola zibula nsi, ye wandanu wayambulwa kakala muna,

9. kansi mafwola wasindika mu moko ye moko, ye moko mayau bakondolo se makoswa.

10. Nkiangunu bwabu uzungulu kwa masiongi ye upamununwanga kwa nkitemu yanakibiu,

11. inga, kwa tombe kuulembane mona lekwa, ye kwa nkuka zanlangu zikufukanga.

12. Mu kayengele kwazulu mwena kundu kia Nzambi ye ngeye mwene zimbwetete kuna, muna kayengele zivwendi ;

13. nkiangunu ubanzanga : Nzambi nki kalenda zaya ? Kadi yandi lenda kongudila, i yandi ukalanga ku nim' ambungi ?

Lumb. 94: 7.

14. Keti matuti i fukulu kiandi ye kalendi mona lekwa ko, ye lukongolo luazulu i vuma kikazietanga.

15. Buna uzolele tatamana nzila zansi nkulu zayenda babakala bakiabiva,

16. i yau bakukulwa, ntangu au bu ka yameni ko, ye bonso mwila lufulu linau luacilumuka,

1 Mose 6: 5 b.

17. i yau havova kwa Nzambi : Utuvengamana, kadi Mpungu-tulendo nki kalenda kubavanga ?

Yobi 21: 14.

18. Mwanki i yandi wafuluza nzo zau mu biambote biandi. Tukanu tuabakiadimbuka bika tuantatukila !

Yobi 21: 16.

19. Balunungu bana bo mona ye yangalala, ye kondolo bila ulenda kubafinga :

Lumb. 107: 42.

20. Inga, kedika nkakidi mieto mafukuswa, ye kiaba kiau kiadiwa kwa tia.

21. Kansi natombi kodi ye yenge kwa yandi ; mu didio vila dina kwizila kwa ngeye.

22. Tambula ndongolo anwa andi, ye keba mambu mandi mu ntini' aku.

23. Vo una vutuka kwa Mpungu-tulendo, buna una tedumuswa ; kansi bika wakatula nsoki mu nzo aku yakoto.

Yobi 8: 5 b. 11: 13 b.

24. Inga, tuba mbongo zaku zawola mu mufumuta ye wola wa Ofili mu matadi mafimwila,

25. buna Mpungu-tulendo i mbongo

zaku zawola, yandi una kala palata kilutidi ndanu kwa ngeye.

26. Inga, buna una baka keto diaku mu Mpungu-tulendo, ye una sendula zizi kiaku kwa Nzambi.

27. Bu ukunsambilanga, buna si kakuwila, ye nsilulu ziuna sila una zolenda tunguna.

28. Mrmonsono mausavukilanga nti-ma mana zazuka kwa ngeye, ye kia kuna wangula nzila zaku.

29. Vo zikwendanga ku mpinda, una vova : Ve, ku ntandu ! Buna si kavulusa bakala diakiyinini.

Zing. 29: 23. Luk. 18: 14.

30. Inga, yandi utanimanga mpe ndien wena mfuka ; mu vedila kwamoko maku wampila yoyo utanunwanga.

Yobi 42: 8 b. Yak. 5: 16.

KAPU 23.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantatu ya Elifasi : Yandi weti nionga, bu kalendi yambuliwa katuala bungu diandi diasonga kwa Nzambi ko.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :

2. Bwabu mpe maniongo mami mazolele nwana. Koko kwami kweka kindakana mu diambu diampumukunu ami.

3. Vo ntomene zaya kaka, bonso builenda kummona, bonso builenda luaka ku kiandu kiandi !

4. Buna ngina kuntudila bungu diamni ye fuluza nwa ami mu kimbangi kiabila.

5. Buna vele nzolele wa makana kuvutudila ye zaya makana kunkamba.

6. Kanani ta mambu mandi kwa mono ko mu lulendo luvitidi, ve, yandi una kungwila kaka.

7. Buna mbakani andi una telama vava bonso bakala diasongula, inga, buna ngina vukuswa mu nkongudidi ami kiamakulu.

8. Kansi vo ikwendanga ku ntini yaeste, buna kenani kuna ko ; vo ikwendanga ku ntini yaweste, kikummona ngina ko ;

9. kani wena salu mu ntini yanode, kikuntonwanga ko ; kani swemi mu ntini yasude, kikummonanga ko.

10. Inga, yandi zaidi nzila yiyayende, yandi wantontele, ye yamonwa bonso wola.

Yobi 33: 9. Lumb. 17: 3.

11. Mu tamba biandi kulu kwami kutatamene nangwi, nzil' andi yanemi, ye kiavengamene ko.

12. Mu nsikudukusu zakoba biandi kiavengamene zo ko ; ndutidi vumina mpovolo anwa andi ye tuami tukanu fuma.

13. Kansi luzolo luandi luena nangwi ; nani lenda kunkakidila ? Monso makazolanga, uvanganga mo mpe.

Lumb. 115: 3. Dan. 4: 35.

14. Inga, yandi ukumpananga kunku kiami kiavanguka nafwasia, ye biabingi biampila yimosi biakidi yandi mu nke-bolo.

15. Nkianguu mbakamene kwa mpamuku mu zizi kiandi ; bu ngieti bo banzila, ikuntinanga.

16. I Nzambi uvengi ntim' ami wafihala, i Mpungu-tulendo utukisi mpamuku ami,

17. i yandi walembwa kumbunga, tombe bu ka kiakiluakila ko, kansi wasimbidila fuku dialufwa mu diambu diami.

KAPU 24.

Yobi wakudikila mu mvutulu andi mu mpova yantatu ya Elifasi : Maniongo mu diambu dia Nzambi uyambulanga bakondolu ntulu balungulwa bobo ye lembolo vutula ndinda mu tufuma tuabise biangolo.

Mmpungu-tulendo mu nkiana kakebanga ntangu andedoso amambu ko ? Mu nkiana bakundi bandi ka balendi mona lumbu biandi biamvutudulu andinda ko.

2. Tala, dimbu bianzaku bafilanga, makamba matanwa batualanga ku kulu ;

5 Mose 19: 14. 27: 17. Zing. 22: 28.

3. mpund' abakondolo se bakatulanga, ye ngombe yankento yafwola basimbanga mu ntalulu.

5 Mose 24: 17.

4. Bafietikisanga bamputu mu nzila, bakiazungulwa mu nsi bakatwa swama va kimosi.

5. Inga, bonso mpunda zankitu bana katwa kala mu nsi yankatu ; kuna bakwenda tovukanga, bu batombanga lekwa kiamvukila ; makanga i mampa mawena kwa bana bau.

6. Mu yinza batambulanga bonso ngionzoko au bina bidianga bibulu, bayonzikanga bisadididi mu via diavina diakiadimbuka.

7. Mpene balambalalanga mu fuku, bazionwa mvwatu miao ; ka babeki kiamfukila mu kiozi ko.

8. Mpasumuku miamvula mitukidi mu miongo mibodisanga nitu zau ; bakatwa wumbikila tadi, kadi ka babeki mpungumunu yankaka ko.

9. Kondolo se ubambulwanga mu ntulu ambut' andi, ye kiazungulwa utombwanga ntadulu.

10. Mpene bakatwa zietanga, bazionwa mvwatu miao, mu nsatu bakatwa natinanga mita.

11. Mu ngudi atumbu tuanzungudi miao bakatwa kubikanga mazi, bakatwa diatanga kamunu biavinia ye mona mpwila.

12. Baniangwa mu bundu diabantu basasulanga biaula biao, inga, mu miela miayau babandulwa mu mfwilu mbalukidi mbokolo. Kansi Nzambi kabanzilanga mamvilangani mavangwanga ko.

13. Bankaka bayikidi ntantu mia-kia ; ka bazaidi nzila zakwan ko ye ka basungamene mu nsoko miakwan ko.

14. Bu kukiele, mbeni telamene mu bema kiazungulwa ye wamputu ; mu fuku ukukidedikisanga ye mivi.

15. Disu diampala ditadidilanga luwele, yandi weti banza : Widi disu nkutu ka dina kunzaya ko ye buna ntumbu tula fukulu ku zizi kiandi.

16. Bu kuyididi, bampila yoyo bapukanga mu zinzo, kansi mu mwini bakukibindikilanga mu ngudi, ka bazolele zaya kia ko.

17. Kadi tombe kiampiuki kitangwanga kwa yau babonso bonso nsuka, keti bakundane ye mpamuki miatombe.

18. Kansi mu nswalu, lueti banza, wampila yoyo ukukulwanga kwa mbukila, kunku kiandi mu nsi kina singwa ; ku mavia mavinia kalendi vutuka tadisa nzil' andi ko.

19. Bonso nlangu wamvula zampe-mbe umanuswanga kwa kanda ye mbingazi, bobo nsi abafwa yimanisanga uvolele masumu.

20. Moyo ambut' andi ukumvilakana, ntunga zikundianga mu kindiafu, ka muntu ko wena ukebanga mbambukulu andi amoyo. Bonso nti ludimbu lutoludulwanga,

21. muntu bu katananga wena kisita ulembole buta, ye muntu bu kalembolo vangila fwola mambote.

22. Inga, kansi yandi usiamisanga mpe bise biangolo mu lulendo luandi, bayambulwanga batelama, bu bakizimbisila vuvu mu vuka ;

23. yandi ukubavananga mpungumunu, ye balenda vunda, ye meso mandi matemuninanga nzila zau.

24. Bu babalukidi ku yongi diau bavewanga ngiendodolo yanzaki, buna

bafwombukanga ye bafwanga bonso bankaka babonsono; bonso ntu mianesa balengidilanga. Yobi 21: 13.

25. Ka bwa koe—ka diambu ko, nani zolele kumbangisa, nani lenda vunza mambu mami?

KAPU 25.

Mpova yantatu ya Bilidadi: Kwa Nzambi muntu kalendi songa ko; ka muntu ko wena wawedila mu meso mandi.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbembo ye wavova:

2. Kwa yandi kweni ngolo ye lulendo luansisi, kwa yandi uvangikisanga yenge mu kayengele kwamazulu mandi.

3. Nani wena ulenda tanga nkangu miandi? Nani ulembolo tentunwa kwa kia kwandi? Dan. 7: 10.

4. Buna muntu bwe si kalenda songa kwa Nzambi, vo wabutwa kwa nkento bwe kalenda monwa wawedila?

Yobi 4: 17 b. 9: 2. 15: 14. Zing. 20: 9.

5. Tala, ngonda mpe ka yitentinanga nakienzi-kienzi ko ye ka mbwetete mpe ko zena zavedila mu meso mandi;

6. buna vele nuntu buke, i kindekwa-ndekwa kianzanzala, mwan' amuntu, i nsalu! Yobi 17: 14.

KAPU 26.

Yobi wavutula mu mpova yantatu ya Bilidadi: Yobi kenani nsatu ambombolo ye ndongolo a Bilidadi ko; yandi kibeni lenda visa ye kamba tulendo tuatonsono tua Nzambi.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Engwa lusadusu lolo luuveni kwa kondolo ngolo, bonso buusiamisi koko kwakondolo lulendo!

3. Engwa nduengoso zozo ziuveni kondolo nduenga, ye kiaba kiokio kiangangu kiusongele va yuti.

4. Nani wakuveni ngolo mu vova mambu mampila yoyo, ye mpeve anani i yina yivaikidi mu ngeye?

5. Bini biansi abafwa bibwanga nsisi, nlangu wampinda ye biau bikalanga muna.

6. Nsi abafwa yisensele kwa yandi, ye benga dikondolo fukulu. Zing. 15: 11. Eb. 4: 13.

7. Yandi upupidikanga ntini yanode va ntandu akiampavala ye manikanga ntoto va ka lekwa ko. Lumb. 104: 2 b.

8. Yandi uyonzikanga nlangu mu

matuti mandi bonso mu kifunda, ye matuti ka matiasukanga kungsi azitu ko.

9. Yandi uswekanga kiandu kiandi mu meso meto, yandi ufukanga kio mu matuti mandi.

10. Lukongolo katungidi bonso nza-ku aminlangu kuna kusukilanga kia mu tombe.

11. Tungwa biazulu bizakamanga, bibwanga mpamuku mu lusembolo luandi.

12. Yandi upamunanga mbu mu ngolo zandi ye mu nduka zandi kakosilanga Lahabi. Yobi 9: 13.

13. Vo yandi una vola mpeve kaka, zulu dieka kia; koko kwandi kuzokulanga nioka yanzaki. Yes. 27: 1.

14. Tala, biobio i mbela ye mbela kaka yamavanga mandi; nsi amfundu amalembe i mamonso matuzaidi mu biobio. Nani lenda visa ndumu miatulendo tuandi tuatonsono?

KAPU 27.

Mpova yazimunina ya Yobi kwa bakundi: Utatamene lunungu luandi ye weti kamba, bonso bubwilwanga kiadimbuka kwa ndinda.

Yobi wavutuka sasula mbembo andi ye wayimbila:

2. Kasi mu Nzambi amoyo, i yandi ungimini lendo kiami, Mpungu-tulendo utukisi kiadi kiamwel' ami,

3. buna ita—mpeve ami bu yakidi mu mono ye luvevolu luamoyo lua Nzambi mu mbombo ami—

4. vo koba biami ka bina vova makondolo lunungu ko, ye ludimi luami ka luna nata mpovolov yaluvunu ko.

5. Ka bwa ko, vo ngina kulungngisa! Nate ye mfwilu ami kina yambula yazionwa lunga kwami ko.

6. Ntatamene mu lunungu luami ye kina lo yambula ko, ntim' ami ka ukunsembanga widi lumbu nkutu mu lumbu biani ko. 1 Kol. 4: 4.

7. Inga, bonso kiadimbuka bika ntantu ami kakadila, ye nakididi ami bonso nkwa kondwa kwalunungu.

8. Kadi nki avuvu kiena ye kondolo Nzambi, moyo andi bu una zakwa, mwel' andi bu una zionwa kwa Nzambi? Luk. 12: 20.

9. Kani Nzambi una wa mbokolo zandie, mpasi bu zimbwidi?

Zing. 28: 9. Mika 3: 4. Yoa. 9: 31.

10. Kani vo wampila yoyo ulenda kala mayangi mu Mpungu-tulendo,

kadi yandi lenda sambila Nzambi ntangu zazonsonge ?

11. Mono nzolele kululonga bonso buvanganga Nzambi ; bonso bubanzilanga Mpungu-tulendo kizolele bo swelako.

12. Kansi keti yeno kibeni babonsono luatonono bo ; buna bwe lulenda tuala mpovolo zozo zalufukulu ?

13. Kiokio i kunku kiakiadimbuka kwa Nzambi, i fwa diakise kiangolo dikatambulanga kwa Mpungu-tulendo.

14. Vo bana bandi bana kala babingi, buna yau i ndandu asabala ; nkuna miandi ka mina baka mampa mu kukiyukutisila ko.

2 Nt. 10: 7. Yobi 18: 19.

15. Bavukusu bana tulwa mu ndiamu mu vunga, ye mafwola mandi malembane dila dizi kiau.

16. Vo yandi mpe yudikanga palata bonso mfumfuta ye yudikanga mimvwatu bonso nteke,

17. buna walunungu i ndieu una vwata mina mikayudika, ye kondolo mfuka i ndieu una kaba palata.

Zing. 13: 22. 28: 8. Mpovi 2: 26.

18. Nzo yikana tunga yina kala bonso yamumfwa nkabu, ye yina fwanana ye yemba dikukivangilanga nkenge.

19. Weti lambalala wamvwama ye ubanzanga vo ka lekwa ko kina zionwa ; kansi bu kana temusa meso nandi, buna ka lekwa ko kisidi.

20. Bonso nkuka zanlangu mpamuku mikumbakanga, mu fuku tembo kinkukulanga.

21. Mpeve yaeste yikumbakanga, ye wele, yikumbambulanga mu mbuk'andi.

22. Nzambi ukunsikanga toto biandi ye lembolo kuta, mu koko kwandi katabanga mu kingongo.

23. Buna batetanga nsaki mu kumbeka nkiadi ; bakunsikilanga mviozi mu mbuka yikakedi.

Man. 2: 15.

KAPU 28.

Nkudukulu ampova yazimunina ya Yobi kwa bakundi baudi: Nluk' ananduenga.

Keti palata kiena ye nluk' andi, vumakiabakuka kiena ye wola uveduswanga ;

2. sengwa bitombulwanga muni antoto, ye matadi manienguswanga nsongo.

3. Buna batulanga nzaku kwa tombe

ye tombuzulanga nate ye kuna ukati ampinda, kuna kwena tali i fuku ye kini kilutidi mpiuki.

4. Muna badukisanga zinzila nseke kungsi ayau batunganga va ntoto, muna bakwendanga ye vilukunwanga mu mpinda kungsi amalu mankibi, muna bazembalalanga, batatukidi nseke ye bantu.

5. Mu ntoto mudukanga mampa va ntandu, kansi muna nsi uzungwanga nkievo kwa tia.

6. Muna mu matadi mawau safila diena kundu kiandi, matadi mawola mabakwanga mpe muna.

7. Nzila yikwendanga muna mu nsi ka yizayakene kwa ngo azulu ko, ye disu diakimbembe ka dibakudi yo ko ;

8. ka yadiatwa ko kwa bulu biankitu bilutidi ngianza, ka nkosi ko yiviokele muna.

9. Inga, muna basanga moko va matadi mambalu ; tuka kuna lufulu babubikanga miongo.

10. Muna ngudi amiongo batimanga zinzila, muna disu dimonanga biabionsonono biena nzitusu.

11. Mianzi mianlangu midukwanga ye mikakudulwanga mu dila. Bobo mbongo zaswekwa zituntulwanga ku kia.

12. Kansi nanduenga kwe kena, ye nanduka kwe kwena kundu kiandi ?

13. Ntalu andi ka yizayakene kwa muntu ko ; kalendi bakuka mu nsi abavumuna ko.

14. Mpinda yivovele : Kenani vava ko, ye mbu uvovele : Kenani yami ko.

15. Yandi kasumbwanga mu matadi mambongo malutidi ko, mu palata ntalu andi ka yilendi futwa ko.

Zing. 8: 14 b. 8: 11, 19. 16: 16.

16. Katezulwanga mu wola utukidi ku Ofili ko, ye ka mu onisi ye safili mantalu ko.

17. Wola ye matadi mamoni-moni ka bilendi fwanukuswa ye yandi ko ; kalendi buduswa mu ntoko zawola ko.

18. Kolala ye nzimbu ka bibikwani ko ; bulutidi mpasi mu baka nduenga ye nzimbu buke.

19. Topasi dia Etiopia ka dilendi fwanukuswa ye yandi ko ; kalendi tezwa mu wola ulutidi vedila ko.

20. Inga, nanduenga kwe katukanga, ye nanduka kwe kwena kundu kiandi ?

21. Yandi waswekwa mu meso mabavumuna babonsono, mu nuni zazulu kaswekwa ;

22. benga ye lufwa bikambanga :

Ngwilu kaka matu meto mawilu mu yandi.

23. Nzambi i ndieu uzaidi nzila kwa yandi, yandi i ndieu uzaidi konso kweni kundu kiandi. Zing. 8: 22b. Yak. 1: 5.

24. Kadi yandi lenda tala ku nsuka zantoto, biabionsono biena kungsi azulu kamonanga.

25. Bu kazola kubikila mpeve zitu kiadetila, ye teza minlangu mu tezo,

26. bu kavanga mwina kwa mvula ye nzila kwa luvézomo luandumu, Yobi 38: 25.

27. buna wammona ye wanzaikisa, buna yandi wansongisa, inga, buna yandi wambakula nadede.

28. Kwa bantu yandi wavova ebu: Tala, vumi kia Mfumu i nduenga, ye mu taba mu yayibi i nduka.

Lumb. 111: 10. Zing. 1: 7. 9: 10.

KAPU 29.

Mambu mankaka ma Yobi: Ubambukidi moyo, bonso bukateka kala kiese ye wawumuna.

Yobi wasasula nding' andi diaka ye wayimbila:

2. Engwa vo ngiena bonso mu ngonda zatekila, bonso buyakala mu bina lumbu, Nzambi bu kantabila,

3. mwind' andi bu wawangula va ntandu antu ami, ye yavioka mu tombe mu kia kwandi!

4. Inga, vo ngiena bonso mu lumbu biami biakikota, nlembami a Nzambi bu wakunda va ntandu afwokula diani,

5. Mpungu-tulendo bu kakala yami ye bana bami banzungidila,

6. malu mami bu mayabila mu mamvumina ye tadi va lueka luami diabukula bimila-mila biamazi!

7. Buna bu yatombuka ku mwelo ambanza ye yabaka mbuk' ami mu zandu,

8. buna bantwenia bavengama bu bambona, banuna bananguka ye batelama.

9. Buna bamfumu basimba mambu mau ye batula koko va nwa;

10. nding' amadingizi yaninga vole-vole, ye tudimi tuau tuanamana mbangu anwa.

11. Inga, kutu kutu kwawa mu mono kwankemba i mayangi, ye disu disu diamona bo diantela kimbangi;

12. kadi mono yatanina kiazungulwa wabokila, ye kondolo se wakondwa nsadisi. 2 Mose 22: 22. Lumb. 72: 12.

13. Buna lusakumunu luankwa kubu

luayiza va ntandu ami, ye ntini' afwola yafuluza wo mu kiese kiayimbila.

14. Mono yavwata lunungu ye luau luakala bonso mvwatu ami; lusongo mono yanata lo bonso yunga ye kinteka. Yes. 59: 17. Ef. 6: 14.

15. Buna yakala meso kwa fwa meso, ye malu yakala kwa watila mianzi. 4 Mose 10: 31.

16. Buna mono yakala se diabamputu, ye bungu diawalenibwa zaywa yadedisa dio.

17. Mono yakosa fifini biakiadimbuka ye yazona kimbaki mu meno mandu.

18. Buna yabanza: Mu zanza diani ngina fwila, lumbu biami bina kala ntalu bonso nienga.

19. Ketu mwanzi ami uyalangene ku ulangu, ye mu mbat' ami dinoko diafuku dibwaga.

20. Nzitusu ami wayika wamona ntangu zazonsono, ye pouza kiani kiayika kintwenia mu koko kwami.

21. Inga, buna i mono bawila ye basila vuvu, ye badimba napi mu nduengoso ami.

22. Bu mbeni vova, wankaka kavova ko; bonso mbukila yivongisanga i buna mambu mami mababukila.

23. Bansila vuvu bonso mu mvula, bayasa nwa miau bonso mu mvula zantombo.

24. Bu bazeza vuvu, yabasevila, ye kia kwazizi kiami balembane lombisa.

25. Vo yazola kubabumina, yakatwa vwanda kuna ntu; buna yavwanda bonso ntinu mu kabu diandi, bonso bakala diena mbombolo kwa bena kiadi.

KAPU 30.

Nkudukulu amambu ma Yobi: Weti nionga, vo vila diateka kala diakituka ebu, vo yau balutidi bi bakukibanzilanga vo banlutidi; kwama kwandi kakunsisanga ko; Nzambi kibeni yikidi ntantu andi.

Bwabu bakunsevilanga, baba bakabakalanga mvu miamingi bonso mono ko, babakala bena mase mayayina, inga, kiazola kubavwandisa mu mbwa zakamba diani ko.

2. Nki bana kuntomisina nitu mpe mu lusadusu luau, bantu bobo bakondolo ngolo zazonsono zakibakala?

3. Ketu bamana sioka mu nsatu ye mbinunu ansoki; bakwenianga dia kwau mu nsi yankatu yayuma muya-kitekidila kala yankatu ye yavomba.

4. Binti-nti biamungwa batotanga muna va kati ye mavwa, ye mianzi miangenete i bina bibadianga.

5. Mu lukutukunu luabantu bakubwanga, babokulwanga ku nima bonso bubokulwanga mivi.

6. Mu mabenga mampasi bakatwa kalanga, mu mabulu kanti antoto ye mu tubulu tuamiongo.

7. Mu mavwa basasulanga biaula biau, kuni amansiasia bakutakananga,

8. nkun' abilauki ye bantu bakondolo yindu, bakubwa mu nsi mu mbufulu.

9. Kwa bampila yoyo ngieka nkunga bwabu, mono i tezo kiau mu mpovolo au; Yobi 17: 6. Lumb. 69: 11 b. Man. 3: 14, 68.

10. bakuntatukilanga nseke mu nkan-kumukunu, ka bena nsoni zakundo-budila mante ko. Yobi 19: 19.

11. Inga, ka balendi lembwa kun-kwamisa ko, bimpunga biabionsono batubanga bio vantadisi ami.

12. Va lueka luami lualubakala bana bau bayandilanga; malu mami bazolele ta mbinda, bakukivangilanga nzila zina kwenda ku mbungulu ami.

13. Nsoko ku ntual' ami babungidi wo; yau kibeni ka balendi kukisadisa ko, kansi bazolele kunsadisa ku mbivulu ami.

14. Bonso mu mwamvu wasadila bapukilanga; banengumukanga mu vindu kiatumbu.

15. Mpamuku mikumbwilanga; nso tembo mibambudilanga nzitusu ami, ye bonso tuti zazu kiami kikatukidi.

16. Bwabu mwel' ami utengokele mu kingongo kiami, lumbu biampasi bikunsimbidilanga. Lumb. 42: 4.

17. Fuku disekisanga visi bianitu ami, ye kwama kukunkwenianga ka kuzaidi luvundulu ko.

18. Mu tana mvwatu ami umonekene bonso mvwatu abinkimbula, wau ukumfietikanga nkievo mvwatu ami wakunsi.

19. Mono yalukulwa mu nsobo, ye bwabu mono kibeni mwanane ye nufufuta ye bombe. Lumb. 7: 5.

20. Mono ikubokilanga, kansi kuntu-tambudilanga ko; ntelamene vava, kansi ukundekanga kaka. Lumb. 13: 2. 22: 2.

21. Ngeye ukitukidi ntantu amankemi kwa mono, mu koko kwaku kwangolo ukuntatimisanga.

22. Ukundangunanga mu kimbongila ye ungiambudi yavemununwa, ngeye

ukundiengisanga mu wungu mu diambu diawonga.

23. Inga, mbweni vo uzolele kundata ku lufwa, ku kundu kina kiyonzamanga babo bavumunanga. Lumb. 90: 3.

24. Kansi mu mbwili andi muntu kana yambula kalambula koko kwandi koe; evo bokila lusadusu, kubu bu dizidi?

25. Kadi mono kibeni kiadidila ndieu wamona lumbu biambulu koe, ye mwel' ami ka wafwa nkenda mu wamputu koe? Lumb. 35: 13 b. Loma 12: 15.

26. Tala, mono yavingila vila, kansi kubu diayizidi; mono yasa vuvu mu kia, kansi tombe kiayizidi. Yel. 14: 19.

27. Nkiangunu kingongo kiami kieti biokuta ye ka kilendi vuvama ko, lumbu biampasi biambwidi.

28. Izietanga mu kiadi, kiyotuswanga kwa ntangu ko, mu kati diadibundu ntelamene ye iyaulanga.

29. Mono yayikidi mpangi abambulu, ye ngieka kibutu kwa banuni zakamela. Lumb. 102: 6. Mika 1: 8.

30. Nkand' anitu ami wayikidi wampiuki ye usutukanga, visi bianitu ami biayokwa kwa mbangazi.

31. Nsikulu ansambi ami yikitukidi mu maniongo, nion apitulu kiami mu dilu kiankamu.

KAPU 31.

Nkudukulu amambu ma Yobi: Yandi utele, vo ndiatulu andi mu mambu mampila mu mpila mu moyo andi yakala yalunga.

Luwawanu ngwawase ye meso mami, inga, kina tala ndumba widi lumbu kimosi ko. Mat. 5: 28 b.

2. Nga nki akunku ngina baka kwa Nzambi mu kayengele, nki adifwa kwa Mpungu-tulendo kuna kaye?

3. Ketu mbivulu yibwilanga bakiadi-mbuka, ye kubu dibwilanga mimvangi miayayibi.

4. Kadi yandi kamonanga nzila zami koe, kadi katanganga tambu biami biabionsono koe?

2 Lus. 16: 9. Yobi 34: 21. Zing. 5: 21.
Yel. 32: 19.

5. Kadi mono nkundane ye makutue, ye kulu kwami kwakedi nzaki mu bungubie?

6. Ve, bika yatezwa mu balanza kiasonga, buna Nzambi una zaya lunga kwami. Yobi 18: 18.

7. Ngindolo ami yivengamene mu nzile, ntim' ami unemi meso mamie, vo sona dinanamene ye moko mamie?

8. Buna bika wankaka kadia bina biyakunini, ye mina miyatuikidi bika miavuzwa ye mianzi.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 38 b.

9. Ntim' ami wababwa kwa nkentoe, ye yalangidila ku mwelo ani amie?

10. Buna bika nkazi ami kanikina wankaka mfumfuta, ye babakala banzenza bika banwumbikila.

11. Inga, diampila yoyo diakedi nkankumusu, diakedi lufuma lufwiti longwa ndongi,

5 Mose 22: 22.

12. tia tuambanisa nate ye benga ye bunga mbong, zami zazonsonozankunzu nate ye mianzi.

13. Kadi mono yavweza lendo kiasielo kiami kiabakala vo kiankentoe, bu bambindisa mpaka?

14. Buna nki ngina vanga, Nzambi bu kana telama, ye bu kana kongudila, buna nki ilenda kumvutudila?

15. Wansema, keti yandi wabasema mpe mu vumu kiambuta, mu nkat' ambuta yampila yimosi wabakubikila.

Lumb. 189: 13. Zing. 14: 31. 17: 5. 22: 2.
Ef. 6: 9.

16. Kadi mono yayimini bafwafwa bibalombelie, vo ngiambudi meso mafwola malema?

17. Kadi mono kaka yadidi buku kiami kiadimpa, ye kondolo se kadidio mpe koe?

Yes. 58: 7.

18. Ve, kasi ye kintwenia kiami wayunduka yami bonso ye se, ye kasi ye vumu kiambut' ami yakedi mvungi amafwola.

19. Kadi mono yamweni nkwa kubu, vo una kondwa mimvwatue, mona wamputu vo kabeki kikana kukifuke?

20. Luketo luandi vele ka luna katwa kunsakumuna koe, ye kamona yukuyuku ko mu mika miamameme mamie?

21. Kadi mono ndanguni koko kwami kwa kondolo se, bu yamweni nkundani mu mwelo?

22. Buna bika vembo diami diavamuka va siamunu kiadiau, ye koko kwami kwadokuswa mu dikulu diakwau.

23. Buna nkatulu tina mbivulu yitukidi kwa Nzambi ye nkutu telama nalenzangani vantadisi akimfumu kiandi.

24. Kadi mono yasidi vuvu mu wole, ye yabikidi buku kiawola i vuvu kiamie?

Lumb. 62: 10. Mal. 10: 24 b. 1 Tim. 6: 17.

25. Kadi i kiese kiami kiokio, vo

kimvwama kiami kiakedi kiakinenie ye vo koko kwami kwabakila ndandu yoyo?

26. Kadi bwakala, bu yatala ntentinia antangu, bonso buyitentinganga, ye ngonda bonso buyikwendilanga mu nzitusu,

27. vo ntim' ami wakibaba mu nsweki ye yavana bio nzitusu mu mifibulu akokoe?

5 Mose 4: 19.

28. Ve, diodio mpe diakedi lufuma lufwiti longwa ndongi; keti mu diodio yakutu kadila Nzambi mu kayengele.

5 Mose 17: 3.

29. Kadi mono yakedi kiese mu mbivulu antantu amie ye yayangalele kubu bu diambwidie?

Zing. 24: 17 b.

30. Ve, kiayambula nwa ami wavola masumu momo ko mu lomba moyo andi mu lusingulu.

Mat. 5: 44. Loma 12: 14.

31. Bisi nzo ami ka balendi ta kimbangi koe, vo wonso wonso wayambulwa kayukuta mbizi va meza mami?

32. Widi nzenza nkutu kakatwa leka mu nzila ko, bielo biami yabengumuna bio kuntadisi anzila.

Eb. 13: 2. 1 Pet. 4: 9.

33. Kadi mono yafukidi ntulumunu zami bonso busanga bantue, ye yaswekele lufuma luami mu ntulu ami

34. mu diambu diatina kabu diadinene ye mu wonga waluyinu luabutu biakanda, ye yadingalele ye kiavaikidi ku mbazi amwelo koe?

2 Mose 23: 2.

35. Engwa vo umosi wena uzolele kungwila! Vava mpovolo ami yisukidi, bika Mpungu-tulendo kantambudila; engwa vo mpeno nsonokono ambakani ami!

Yobi 23: 3 b.

36. Kedika, buna nkutu yo natina va vembo diami, bonso koloa nkutu yo nanimisa va mono.

37. Buna nkutu kundedisila ntalu mu tambi biami biabionsono, bonso dingizi nkutu luakila vantadisi andi.

38. Kadi nsi ami yinsasudidi mbo-koloe, ye nkala miayau miadilasane?

39. Mono yadidi biankunzu biayau ye lembwa fute vo tokimisa mioyo miabasadi yo?

40. Buna bika mpanga zamena mu fulu kiawiti ye titi mu bali.

Mambu ma Yobi mameni.

KAPU 32.

Elihu utelamene. Yandi usembele bakundi ba Yobi bu balembane toma kumvutudila.

Babakala batatu balembwa mu vutudila Yobi, bu kakibanzila lunungu yandi kibeni.

2. Buna Elihu, mwan' a Balakeli, ku Busi, mu sinsi dia Lami, wakwama nganzi. Kwa Yobi nganzi zandi zakwama, bu kabanza, vo lenda songa kwa Nzambi ; Yobi 27: 5 b.

3. kwa bakundi bandi batatu nganzi zandi zakwama, mu diambu dia bu balembwa baka mvutulu yibalenda bedisila Yobi.

4. Nate ye ntangu yoyo Elihu wavi-ngila mu vova kwa Yobi mu diambu diayau bankaka banlutila mimvu.

5. Kansi Elihu bu kamona, vo babakala batatu ka bakala diambu diamvutudila ko, buna wakwama nganzi.

6. Buna Elihu, mwan' a Balakeli, ku Busi, wabula mbembo ye wavova :

Mono ngiena wantwenia mu mimvu, kansi yeno luena banuna. Nkiangunu ndembolo ye mfibale ntima ye kilutudidi banza diami ko.

7. Mono mbenzi : Bika mvu miavova, ye bika ntalu amimvu yakamba nduenga. Yobi 12: 12.

8. Mwanki mpeve mu bantu yena diambu, luvevolu luamoyo a Mpungutulendo lukubavananga nduka.

9. Banuna ka balutidi nduenga mu ntangu zazonsono ko, bangudi zabantu ka balutidi zaya masongele ko.

10. Nkiangunu mpovele bwabu : Ungwila ; nzolele tula banza diami, mono mpe.

11. Tala, mono mpingidi momo maluna vova, ndimbidi nduka mu yeno, mu bila biluna tuala.

12. Inga, mono ntomene kulukenga. Kansi tala, widi mosi nkutu kabadese Yobi ko, ka mosi mu yeno ko lendele mu vutula mu mambu mandi.

13. **K**a luvovani ko : Yeto tukikulu kwa nduenga ; Nzambi, kansi ka muntu ko, ulenda kumbwisa.

14. Bila bibangisi banza diami katele bio ko, ye kina kunkika mpe ko mu bila bieno.

15. Tala, bwabu batelamene mangitukwa ye balembolo vutula diaka, mbembo mu nwa bazimbisi yo.

16. Kadi mono nkutu vingila, bwabu bu balembane vova diambue, bu beti telama vana ye balembane vutula diambu ?

17. Ve, mono mpe nzolele vutula mu ndandani ami, nzolele kamba banza diami mono mpe.

18. Kadi nzedi kwa bila biabingi, mpeve mu kingongo kiami yizolele kundukisa.

19. Inga, kingongo kiami kiena bonso vinia kiazikudulwa, bonso kuba diamona diavinia dieka lukufi ye duka.

20. Buna nzolele vova ye baka mpeve, nzolele zibula koba biami ye vutula.

21. Kinami mona muntu yindu ko, ye kina vova mu nzolani kwa muntu ko.

22. Inga, kizaidi vova ko, buzolwanga kwa bantu ; buna vele mvangi ami lenda kumbambula mu nzaki !

KAPU 33.

Elihu wasemba Yobi, ndieu bu kasemba Nzambi mu diambu diambalu yalemwa songa, Nzambi mbatu bu kalueugisanga mu nsweki mu yambi ye mbatu bu kalongidikanga ndongi zangolo mu diambu dia kidi bantu bavuluswa.

Kansi nawe bwabu, Yobi, mambu mami yedimbamamonsono manzolele vova.

2. Tala, bwabu mbandudi koba biami, ludimi luami lueti bula mbembo mu nwa ami.

3. Mpovolo ami yivaikidi mu ntima wansongula ye monso mazaidi koba biami, biau bina mo vova mu kedika.

4. **I** mpeve ya Nzambi yampanga, luvevolu lua Mpungu-tulendo lukumpananga moyo.

5. Vo ngeye lenda bo, buna bika wamvutudila ; kubamamukundwanisa, nafinami.

6. Tala, mono mfwana ye ngeye vantadisi a Nzambi, mou yawumbwa mu luwumba mono mpe.

1 Mose 2: 7. Yobi 10: 9. Mpovi 12: 7.

7. Inga, wonga mu mono ka una kupamuna ko, ye lulendo luami mpe ka lulendi kuniema ko.

8. **K**ansi ngeye tele ebu vantadisi amatu mami, ebu ngwilu mambu maningini.

9. Mono ngiena wavedila ye nkondolo nkanu, nkondolo bila ye nkondolo lufuma,

Yobi 9: 21. 16: 17. 28: 10. 27: 5 b.

10. kansi tala, weti kuntombila bungu, yandi ukumbanzilanga bonso ntantu andi.

Yobi 13: 24. 16: 9. 19: 11.

11. Yandi utulanga malu mami mu su, ukenganga nzila zami zazonsono.

Yobi 13: 27.

12. **Ve**, mu diodio kunungini ko, ikuvutudidi; kadi Nzambi lutidi muntu.

13. Bwe ulenda kumfundisa nkievo kalendi vutula mvutulu mu bungu diandi ko?

Yes. 40: 13.

14. Keti mpova mosi ye mpova zole Nzambi uvovanga, vo ka bawilanga dio mpe ko.

15. **Mu** ndozi, mu mona-meso mafuku, tulu tuavindu bu tubwidi bantu ye beti vunda mu tulu tuambuka zau,

16. buna kazibulanga matu mabantu ye tulanga dimbu kiankakulu mu nsembolo au,

Yobi 36: 10.

17. bu kazolele sima muntu mu buna bwambi vo tatula ngianza mu muntu.

18. Buna kakebilanga mwel' andi mu ndiamu ye moyo andi mu vila mu biluazu.

19. **Evo** yandi ulongudukwanga mu kwama va mbuk' andi ye mu kingongo kiantangu zazonsono nate ye visi.

20. Ntim' andi weti kankumukina dia ye mwel' andi mu dia kulutidi mbote.

21. Nsuni andi usiokanga, nate ye ka lekwa ko kimonekene, inga, visi biandi bisekanga nate ye bikabimoniki.

22. Bobo mwel' andi weti finama ku ndiamu ye moyo andi ku tulendo tualufwa.

23. **Kansi** buna vo mpofi yena yikuntemuninanga, nzonzi, umosi kaka mu mafunda mono, ye ndieu una yambulwa kanlonga mbindumunu zandi,

Eb. 1: 14.

24. buna Nzambi una kunlemvukila ye vova: Namvulusi, mpasi kana kulumuka ku ndiamu ko; vanza kiankudulu ntambudi bwabu.

25. **Buna** nitu andi yina baka ngolo zamona zakintwenia, buna weka diaka bonso mu lumbu biangolo zandi.

26. Bu kana sambila kwa Nzambi, yandi una kunkadila nlemvo, ye una kummvesa zizi kiandi mu mayangi; uvutulanga kwa bakala diodio lunungu luandi.

Lumb. 50: 15. Yes. 58: 9.

27. **Buna** ndieu lenda yimbila vantadisi abantu ye vova: Mwanki mpo-lele masumu ye mwanki ndimbudi nsiku, kansi kiavangwa ko bonso bufwanane kwa mono;

28. kadi yandi wakula mwel' ami,

ye watabuswa mu ndiamu, ye bwabu moyo ami ulenda mona kia mu kiesee.

29. **Tala**, monio mamonsono Nzambi uvanganga mo ye mpanga zole ye zitatu, kwa bakala diodio,

30. mu tanina mwel' andi mu ndiamu, kidi kavwanda mu mwini wakia kwabavumuna.

Lumb. 58: 13. 103: 4.

31. **Banzila** diodio bwabu, Yobi, ye ungwila; dingalala, kidi yavova.

32. **Kansi** vo beki diambu mu vova, umvutudila; vova, kadi nzolele beni kunungisa.

33. **Vo** ka bwa ko, buna i ngeye una kungwila; nadingalaleti, kidi yakulonga nduenga.

KAPU 34.

Elihu weti tabila lunungu lua Nzambi.

Elihu wabula mbembo ye wavova:

2. **Luwa**, lubanduenga, mambu mami; lubanduka, lundimba.

3. Keti kutu kuna tonta mambu, bonso nwa utontanga luvu, bu tuzolele dia.

Yobi 12: 11.

4. **Bika** tuakisodila bwabu monso masongele, tuatombano va kimosi mu zaya monso mena mabiza.

5. **Tala**, Yobi vovele: Mono nkondolo bila, Nzambi unsimbididi lendo kiami.

Yobi 13: 18. 23: 10. 27: 2, 5.

6. **Mpeleko** nsongele, nkatulu telama bonso ukwa makutu; mono nsikulu mu mfwilu, bu nkondolo bila.

Yobi 6: 4.

7. **Kwe** kwena muntu ufwanane ye Yobi? Yandi weti kukivongisa mu ndevolo bonso mu nlangu,

Yobi 15: 16.

8. yandi weti kukivanga fwiti kiamvangi miayayibi ye bundane ye bantu bakiadimbuka.

9. Kadi yandi vovele: Muntu katomuswanga lekwa ko, vo ukundane ye Nzambi.

Yobi 9: 22.

10. **Nkiangunu** lungwila, lubabakala banduka: Ka bwa ko, vo Nzambi una vanga bulembolo songa, vo Mpungutulendo una vanga makondolo lunungu.

5 Mose 32: 4. Yobi 36: 23. Loma 8: 5.

11. **Ve**, yandi uvutudilanga muntu muntu bonso bwena mavanga mandi, ye yambulanga muntu muntu kabaka nsendo, bonso bukadieti.

Lumb. 62: 12. Zing. 24: 12. Yel. 17: 10. 32: 19.

Yeh. 7: 27. 38: 20. Mat. 16: 17. 1 Kol. 8: 8.

2 Kol. 5: 10.

12. Kadi mu kedika Nzambi kavanganga bulembolo songa ko, Mpungutulendo kadimbulanga nsiku ko.

Lumb. 51: 4.

13. Nani wankembi, vo una keba ntoto, ye nani wantuikidi lukongolo luanoto wawonso?

14. Vo yandi zolele kukibanzila kaka ye vola mpeve andi ye luvevolu luamoyo,

15. buna nsuni miamionsono ntumbu bungana kiamakulu, ye bantu bana vutuka ku mfumfuta.

Lumb. 104: 29. Mpovi 12: 7.

16. Kansi tala bwabu, ye wa diadi, dimba bonso buna zaikisa mambu mami.

17. Ndieu ubelanga masongele, kadi yandi una lenda yale? Evo ngeye weti zengila ndieu nkanu ulutidi mu lunungu?

Loma 3: 6.

18. Kadi tulenda vova kwa ntinue: Ngeye ukiabiva—vo kwa dingizi: Ngeye ukiadimbuka?

19. Keti Nzambi katalanga yindu diamuntu wamfumu ko, kalutidi banzilanga wamvwama ko ye wamputu fuma, kadi babonso i mavanga mamoko mandu.

5 Mose 10: 17. 2 Lus. 10: 7. Mav. 10: 34.
Loma 2: 11. Ngal. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25.
1 Pet. 1: 17.

20. Mu mbwetolo mosi ameso bavi-lane, inga, mu kati diafuku: makabu mabantu makubuzulwanga ye mabun-gane, bena tulendo babambulwanga mpe, ka mu koko kwamuntu ko.

2 Mose 12: 29. 2 Nt. 19: 85.

21. Kadi meso mandu makenganga nzil' amuntu muntu, ye umonanga tambu bian biabionsono.

Yobi 31: 4. Zing. 5: 21.

22. Tombe ka kienani ko ye kini ka kienani nkobo yoyo ko, vo mvangi miayayibi balenda kio swama.

Lumb. 139: 11 b.

23. Kadi Nzambi kenani nsatu anta-ngu yayingi mu neka muntu ko, bu kana katwa kwiza mu kongudulwa vantadisi andi.

24. Yandi ukosanga bena tulendo mu kondwa kwankongodolo, ye uvingisanga bankaka mu yau.

Luk. 1: 52.

25. Inga, yandi utome ne mona mabavanganga, yandi ukubacamingisanga mu fuku ye ubayambulanga bavila.

26. Bonso bakiadimbuka kakubalongo idikilanga mu yuti va meso mabantu,

27. bu bavengamene bobo mu yandi ye banzidi nzila zandi zazonsono bwa-fuma,

28. bu bazola nata mbokolo awafwa-fwa kwa yandi ye bavengi, vo yandi wilu mbokolo zabakiazungulwa.

2 Mose 22: 28.

29. Buna nani lenda zenga nkanu,

vo yandi simini mayoyila? Inga, nani ukabukidi ntima mu kuntonwa, vo una lombisa zizi kiandi, kani kwa kanda diabantu vo kwa muntu mosi,

30. bu kazolele ziona lulendo mu bantu bakondolo Nzambi ye kubakakidila mu kala masiongi kwa bantue?

31. Kadi tulenda vova kwa Nzambi: Mono ndongolo ndongi, i mono yalembolo vola diambu;

32. monso maviokele nduka zami ngeye ukutu mo kunsonga; vo mono yavengi bulembolo songa, buna kizolele bo vutuka vanga koe?

33. Kadi buna yandi una vutula, bonso buuzolele mu diambu dianse-mbolo akue? Ngeye kibeni ye ka mono ko una dio zenga; inga, navovi, monso maweti banzila.

34. Kansi babakala bangangu bana vova kwa mono, babakala banduenga, bu bangwilu;

35. Yobi vovele mu kondwa kwanzailu, mambu mandu makondolo nduka.

36. Buna bika Yobi katontwa ntangu zazonsono zina kwiza, bu kazolele kukitabila mu fu kiamvangi miayayibi.

37. Weti yika masumu mandu yambi yizayakene, mu kutubeka nkiadi kate-tanga nsaki ye vovanga manibu manane kwa Nzambi.

KAPU 35.

Elihu weti kamba Yobi, vo Nzambi vitidi nene mu tomuswa vo bivuswa kwa mavanga mabantu. Vo kiazungulwa una katwa vingilanga ntanunu, buna mu diambu dia katombe le lusadusu kwa Nzambi bwanjinunu ko.

Elihu wabula mbembo ye wavova:

2. Ngeye weti banza, vo bwampila yoyo busongelie? Ulenia tatamana, vo ngeye unungini kwa Nzambi,

3. ngeye uyuvulanga, bonso butomisa ngila lunungu nitu aku, vo luan lulutidi masumu mu kutomisa nitu?

Yobi 9: 22. 10: 15.

4. Nzolele dio kuvutudila mvutulu, inga, mpe bakundi baku va kimosi ye ngeye.

5. Tonwa ku zulu ye tala, tonwa matuti, bonso bumaviokanga va ntandu aku mu kaye.

6. Vo uvolanga masumu, buna vele nki ukumvangilanga? Vo nkanu miaku miena miamingi, nki ukumbivisanga mu didio?

Yobi 7: 20.

7. Evo ngeye wena walunungu, nki

ukumvananga mu diodio, ye nki kata-mbulanga mu koko kwaku?

Yobi 22: 3. Loma 11: 35.

8. Ve, mu ukufwanane ludimbuku luaku lulenda kala buma ye kwa mwan' amuntu lunungu luaku.

9. Banionganga, mavanga mankemi, bu meka mamingi, tubokilanga lusadusu mu kanikina moko mabavitidi lulendo;

10. kansi ka muntu ko uyuvulanga: Nzambi kwe kena, mvangi ami, i yandi uyimbisanga nkunga miamasika mu ndingu ansi,

11. yandi ukutuvananga nduka zivitidi zabulu biansi ye nduenga zivitidi zanuni zazulu?

12. I bila kibokulwanga, kansi ka buvutulwanga ko mu ntabudulu kwa ngianza zabambi.

13. Inga, tusambulu tualufukulu Nzambi kawilanga to ko, Mpungutulendo kabanzilanga mampila yoyo ko;

14. vele ka i lekwa ko bu utatamene, ndevo wayimunwa mu kuntala, ndevo una katwa kumvingila, mpeleko bungu bu dizayakene.

Yobi 23: 3, 8 b.

15. Bwabu weti banza, vo nganzi zandi ka zina kongudila ko, ye vo kabanzilanga ngianza zabantu ko?

Mpove 8: 11.

16. Inga, Yobi uyasanga nwa andi mu mpovolo yalufukulu, uvovanga mambu mamananene mu kondwa kwanzailu.

Yobi 34: 35.

KAPU 36.

Nkudukulu ampova a Elihu: Ndongi za Nzambi zizolele mpilulu ankwa masumu kaka. Yobi kana kukizodila mfwilu ko vo semba Nzambi yena nduenga ye lulendo biviroke nduka zazonsono.

Elihu wayutuka vova:

2. Vingila fioti diaka, kidi yakuzaikisa, kadi diankaka diaka nibeki mu vova mu ntabudulu a Nzambi.

3. Nduka zami nzolele landa zo nseke, ye nzolele nungisa mvangi ami.

4. Inga, mu kedika mambu mami ka mana kala makutu ko; bakala diena nduka zalunga wena vantadisi aku.

5. Tala, Nzambi wena mbidi anene, kansi kayinanga muntu ko, yandi wena waunene beni mu ngolo zanduka zandi.

6. Kayambulanga kiadimbuka kaka moyo ko, kansi bafwafwa kanungisanga.

7. Kakatulanga meso mandi mu ba-

lunungu ko; balenda vwanda mu lukutukunu luamintinu, mu ntangu zazonsono kayambulanga bavwanda vana mu nzitusu. Lumb. 33: 18. 34: 15. 113: 7 b.

8. Vo bana kangwa mbienga ye bakama mu masiongi manzungu,

9. buna mu diodio kazolele kubasonga mabavengi ye nkanu miau mibavolele mu nza miau;

10. bobo yandi zolele zibudila matu mau mu ndongi ye kubaleba mu katuka mu mbungulu.

Yobi 33: 16.

11. Buna vo bana kunwila ye lemvuka, buna bana vumuna mu vila mu lumbu biau ye mvu miau mu luvuvumu luakiese.

5 Mose 30: 19.

12. Kansi vo ka banwilu ko, buna bana bungwa mu biluazu ye vila, bu balembole banza nkutu.

13. Inga, batatamene mu nganzi mu ntima mikondolo Nzambi ye balembole kumbokila bu kabakengi nsinga,

14. miela miau mina zionwa kwa lufwa mu kintwenia kiau ye mioyo miau mina kala ntuali akunku kiabana-sauza.

15. Mu ndungulu yandi zolele tanina ulungwanga, ye mu nzungulu kazolele zibudila kutu kwandi.

16. Bobo yandi katonta kukatudila mu nwa wanzungu, ye kunata ku vuma kiasadila kukondolo mpasi; meza maku makutu fuluka kwa madia mamazi.

Lumb. 23: 5.

17. Kansi bwabu ulungisi nkongodolo aludimbuku; inga, nkongodolo ye nsiku bikusimbididi.

18. Kadi nganzi ka zikutu kukwika mu ntangu andongi zaku ko, ye uvitidi vele mu katwa longudukwa, kansi kukutu zimbakana mu diambu diodio ko.

19. Bwe kana kulongila mu sambila vo ka mu mpasi ko ye mu mamonsono matontele ngolo zaku?

20. Kukalani ngunda zavema mu fuku ko, i diau bantu bu bana bambulwa mu mbuka zau.

Yobi 34: 20.

21. Nakikengi kwidi tadisa ku mbungulu; mu yampila yoyo nanga ulutidi zola ye ka mu luugwa kwama ko.

22. Tala, Nzambi wazangama mu ngolo zandi. Kwe kwena nlongi ukumfwanane?

23. Nani wankemi nzil' andi, ye nani lenda vova: Ngeye vengi bulembole songa?

5 Mose 32: 4. 2 Lus. 19: 7. Yobi 8: 3. 34: 10.

24. Buna nabanzi mu zangisa mavanga mandi, i mavanga mayimbidilanga bantu,

25. i man matonwanga mu kiese kwa babonsono, balufwakazi bainonanga mu nseke mu lukengizi. Yobi 26: 14.

26. Inga, Nzambi vitidi mu nene mu nduka zeto, mvu miandi mivitidi ntalu yilenda bakula muntu.

Lumb. 92: 8. 93: 2. 102: 12. Yes. 63: 16.
Man. 5: 19. Dan. 6: 26. Eb. 1: 12.

27. Tala, matela nianlangu kasotukisanga, mapasumukanga bonso mvula kuviokele mbungi andi; Yobi 38: 25.

28. matuti mabukulanga mo bonso niwila, madadisanga mo va ntandu ankangu abantu.

29. Inga, muntu nlenda visa luyalungunu luamatutie, vindu kivaikanga mu fwokula diandi?

30. Tala, kia kwampezomo zandi kaniwangisanga mu matuti; nkati ansin' ambu kafukilanga mo.

31. Kadi bobo kakongudilanga nko-ngodolo zandi va bantu; bobo kakubikilanga mpe biamvukila mu tezo kiakiaba.

32. Mu kia kwampezomo kafukanga moko mandi ye fidisanga ko kwa yau habadikanga nwana.

33. Ndumu andi una tanga nsamu mu yandi, bulu biau kibeni hisamunanga ngizulu andi.

KAPU 37.

Nkudukulu ampova ya Elihu: Nduenga ye tulendo bia Nzambi bizayakene diaka mu tulendo tuandi mu zulu ye ndumu ye mvula.

Inga, mu manipila yoyo ntini' ami upamukini, mu zakama ukitumukini.

2. Luwa, luwa, bonso butendananga nding' andi mu nganzi, luwa ndumu uvaikanga mu nwa andi. Lumb. 29: 3 b.

3. Yandi ufidisanga wo nseke yina yiyalangene zulu, ye mpezomo zandi nate ye ku nsuka zantoto.

4. Mu ndandani ye zau ndinga yeti samba, yandi udumanga mu nding' andi yangolo ye kakebanga mpezomo zandi ko, nding' andi bu yiwakane mbatu mbatu.

5. Inga, Nzambi uduminanga bwa-ngitukulu mu nding' andi, mambu mamananene kavanganga malutidi matulenda visa.

Yobi 5: 9. 9: 10. Lumb. 147: 15 b.

6. Tala, mvula zampembe katumanga: Bwa va ntoto, ye mpe kwa nkumbu amvula, inga, kwa nkumbu wangu ngolo wankuk' nianlangu.

7. Mu diodio kakangilanga mbienga mu moko mabantu babonsono, mu ndongolo kwa muntu muntu ukavanga.

8. Buna bulu biankitu bikotanga mu swamunu biau, ye mu nluka miau balambalele.

9. Buna tembo kitukidi mu vinga kiazimbwetete ye kiozi mu mpeve yanode; Yobi 9: 9. Lumb. 135: 7.

10. mu mwel' andi Nzambi ufidisanga noko diabaduswa, ye nlangu miasadila milemvulwanga. Yobi 38: 29.

11. Matuti mpe katukikanga zitu kianlangu ye mwangisanga matuti mandi mampezomo.

12. Mau makatwa vevilanga yekuyeku, bonso bwena salu biau bikakambanga mo, ye ntumunu zikatuminanga mo va lukongolo luanoto.

Lumb. 148: 8.

13. Mbatu bonso kokoto kiandongi, mbatu ilusadusu kwa ntoto andi, mbatu i mu nlenivo ukayambudilanga mo miza.

14. Buna dimba diodio, Yobi; simpama ye yindula mangu bia Nzambi.

15. Zaidi kwaku luyadulu luyadilanga Nzambi ngiendolo zau ye yambulanga mpezomo zavezima mu matuti mandi?

16. Zaidi kwaku mwini' azitu kiadeti kiamatuti, ye mavanga mangitukulu ma Mpungu-nduenga?

17. Zaidi kwaku bonso mvwatu miaku miakuyikidi mbangazi, bu kayambulanga ntoto wafwa ngambu kuni ampeve yasude?

18. Lenda kwaku bonso yandi kubika siamunu kiamatuti kiena ngolo bonso lumweno luansongo luayitulwa?

19. Buna utulonga matuna vova kwa yandi; mu diambu diatombe kieto ka tubeki dituna kamba ko.

20. Bika kasamununwa bo ko, vo mono nzolele vova. Kadi muntu zolele lomba yandi mbungulu?

21. Kansi keti tukimwenini ntentinia? Mu ncemono kakukisongilanga mu matuti, kuviokele mpeve ye kombele mo.

22. Mu ncemono awola katukanga ku ntini yanode. Inga, Nzambi wafukwa mu kimfunu kiansisi;

23. ka tulendi visa Mpungu-tulendo ko, i yandi wena waunene mu ngolo ye ulembolo dimbula nsiku vo lunungu lulutidi ngolo.

24. Nkiangunu bantu bakumvuminanga; kansi bona nduenga zayau

kibeni ukubabanzilanga ka lekwa nku-tu ko.

KAPU 38.

Mvutula a Mfumu kwa Yobi: Yobi kanani kukiteza ye yandi ko wavanga ntoto ye mbu, kia ye tombe, mvula sampembe ye mvula ye biankaka.

Mu tembo Mfumu wavutudila Yobi ye wavova:

1 Nt. 19: 11. Yobi 40: 1. Yeh. 1: 4.

2. Ngeye i nani uzolele kitula nduenga mu tombe, bu uvovele bobo mu kondwa kwanzailu?

3. Kanga luketo luaku bonso bakala, ye mono nzolele kuyuvula ye bika wanzaikisa.

Yobi 40: 2. 42: 4.

4. Kwe wakala, bu yatunga lufulu luantoto? Kamba bo, vo wena ye nduka zozo zazinene.

Zing. 8: 29 b.

5. Nani wasikidikisa wo tezo—keti ngeye zaidi bo—ye nani watula wo nsing' andi watozo va ntandu?

Zing. 30: 4.

6. Tungwa biawau kwe biabaka siamunu, ye nani i ndien watula wo tadi diafuma,

7. mbwetete zansuka bu zabundana mu yimbila ye bana bababakala babonsono ba Nzambi bu basika lozi?

8. Nani wakaka mbu mu mavitu, bu wabutwa ye bu wawaika mu vumu kiambuta,

Yobi 28: 10. Lumb. 104: 6 b.

9. bu yavana wo matuti bonso mimwatu ye yayambula mbungi wakala nlele miawau mianzinga,

10. bu yatezila wo nzaku ami ye yatula mbindukwa ye mavitu mu kaka wo

1 Mose 1: 9. Lumb. 33: 7. Yel. 5: 22.

11. ye yavova: nate ye vava una kwiza, kansi kuna vo vioka ko, vava mbula zaku zangianza zina lembwa?

12. Kadi mu ntangu aku ngeye wakemi lumbu kiakia evo songele nkala mpumbu mbuk' andi,

13. kuuna simba ntoto mu nsoso, mpasi bakiadimbuka bana wo kubulwa?

Yobi 24: 16.

14. Buna wau weti kituka bonso lumbamba kungsi akimpambu kiankumbu ye lekwa bieti monika nkievo mu mwatu wankembo;

15. buna bakiadimbuka bazionwanga kia kwau, ye koko kuvitidi zanguka kutolokele.

16. Ngeye ukulumukini ku nto zambu ye zitelele va nsi ampinde?

17. Mielo mialufwa miakifukudi kwa

ngeye, inga, ngeye wamweni mielo miakini kialufwe?

18. Ngeye watadididi nsadila zantoto? Vo uzaidi momo mamonso, buna ungwisa mo.

19. Zaidi kwaku nzila kuna kwena kundu kiakia, vo vuma kiena kundu kiatombe,

20. mpasi walenda landa bio ku nzaku zau ye bakula nsoko mikwendanga ku nzo zau?

21. Keti ngeye zaidi bo beni, kadi keti mu ntangu yina wabutwa, keti ntalu alumbu biaku yena yayinene beni bonso bobo!

22. Ngeye walueki ku nzo zayudukwa mvula sampembe? Nzo zayudukwa mabobuta mabaduswa, kadi wamweni zoe?

23. —bina biayudukwa binkebele nate ye ntangu andinda, nate ye lumbu kiamvita ye kiandwanunu?

2 Mose 9: 18. Yosua 10: 11. Yes. 32: 19.

Nzal. 16: 21.

24. Zaidi kwaku nzila kuna kuva mbane kia, kuna kutukidi mwangana tembo va ntoto?

25. Nani usambisanga nkukidika kwa nkuk' amvula ye nzila kwa mpezomo yandumu,

Yobi 28: 26. Am. 4: 7.

26. mu fidisa mvula va nsi zikondolo kundu kiabantu, va nsi zankatu zikondolo bantu,

27. mu yukutisa nsi zankatu zavo mbila ye menisa nsombo miatiti?

Lumb. 107: 35.

28. Kamba, vo mvula zena ye se, ye yandi i nani wabuta matela madinoko?

29. Mu vumu kianki ambuta muvaikidi nlangu wabaduswa, ye ndien wabuta dinoko diazulu diabaduswa i nani?

30. Tala, nlangu weti bandangana ye ufwane ye matadi, ye luse lubu ndakene va ntandu ampinda.

31. Ngeye ukanganga funda kiambwetete zankunda-nkunda? Ngeye lenda zezisa nsing' a Olioni?

Yobi 9: 9. Am. 5: 8.

32. I ngeye kwaku utualanga dimbu biazulu, ntangu bu yifweni, ye uvunganga Ulusu ye bana bandi?

33. Inga, ngeye zaidi mina miazulu, ye ukubikanga lulendo luadiau va ntandu antoto?

34. Ngeye lenda sasula nding' aku nate ye ku matuti ye vanga nkuk' aminlangu yakufuka?

35. Ngeye lenda tuma mpezomo ye

zina kwende, mpasi zina kutambudila : inga, tukubamene ?

36. Nani watula nduenga mu matuti mandombe, ye nani wavana nduka kwa dimbu biambingula mu mpeve ?

37. Nani mu nduenga zandi lenda tanga matuti ? Nani uyitilanga bingu-ndu biazulu,

38. mfumfuta bu zikindanga bonso sengwa kiayitulwa ye babala biantoto bu binanamananga va kimosi.

KAPU 39.

Nkudukulu ampova a Mfumu : Wote, nduenga ye lulendo bia Nzambi bitewanga kimbangi kwa bulu biankaka: nkosi, munganga, nkombo amiongo, mpunda yankitu, ngombe yankitu, nuni yakamela, kavalu, lubaki, ngo azulu.

I ngeye ubundunanga kimbaki kwa nkosi yankentoe ye vongisanga nsatu ankosi zantwenia,

Lumb. 104: 21.

2. bu beti batalala mu nluka miao vo langidila mu vwa ?

3. I nani ubakanga dia kwa munganga, bana bandi bu babokilanga kwa Nzambi, kubavevilanga ye kondwa kwadia ?

Lumb. 145: 15. 147: 9. Mat. 6: 26. Luk. 12: 24.

4. Ngeye zaidi ntangu ankombo zamiongo yabute, ngeye utemuninanga bambambi bu bana bute ?

5. Utanganga ngonda zibena vumue, inga, ngeye zaidi ntangu au yabute ?

6. Yau babutamanga, babutanga mbeyeye zai, mu nswalu bavulukilanga mu nsongo miabuta.

7. Bana bau batoma yundukanga ye bakulanga va nsi, mboki bana yungusa uzil' au ye ka bana vutuka ko.

8. Nani kaidi mpunda yankitu mngiendanga, nani kutudi nsing' akintinina ?

Yobi 24: 5.

9. Tala, makanga yamvana bonso kundu kiandi ye nsi yankatu yamungwa yayika mbuk' andi.

10. Yandi usevilanga mayoyila mambanza, kawanga mbokolo yandiatisi ko.

11. Bikalenda bakula va miongo i dia kwandi, yandi ufwandanga biabionsono biena biankunzu.

12. Kani ngombe yankitu yina zola kusadile ye leka vana vatulwanga dia kwabulu biaku ?

4 Mose 24: 8.

13. Ngeye lenda lemvula ngombe yankitue mu kwenda mu nkala mu nsinga ye kunlendisa mu somika mayinza mu tambi biaku ?

14. Ngeye lenda kunsila minue, ngolo zandi bu zena zazinene, ngeye lenda kumvana mbutu miasalu kiakue ?

15. Ngeye ukunyekudilanga mu koka mbongo aku ku nzoe ye mu yonzika yo ku kianu kiaku ?

16. Maveve manuni yankento yakamela mavevilanga mu kiese, kansi nki alutondo luakingudi lusongwanga kwa mimbembe ye nsala zandi ?

17. Kwa ntoto keti kayekulanga meki mandi ye yalamananga mo va ntandu anienge.

18. Kafwanga kiadi ko, vo kulu kulenda mo kosa, vo bulu kiansisi kilenda mo diata buluzulu.

19. Yandi wena wambalu kwa bana bandi nkievo ka i bandi ko ; kafwanga kiadi ko, vo nkun' andi ulenda fukuswa.

Man. 4: 3.

20. Kadi Nzambi wamvanga diba mu nduenga, yandi kankabila nduka ko.

21. Kansi vo i diambu diangolo, buna ukukibufanga mu yungusa ; buna usevilanga ye kavalu ye bakala.

22. I ngeye uvananga kavalu ngolo zandie ye vwikanga laka diandi nsasala miamika mipoyamanga ?

23. I ngeye ukunlonganga ndomuzukunu akonkoe ? Vuma kwandi kwangianza i nsisi !

24. Yandi udianga mankalata va nsi ye yangalalanga mu ngolo zandi ye siukilanga bo kwa makabu mena biluazu.

25. Yandi usevilanga wonga ye kamonanga nsisi ko, kavutukanga manima ko mu diambu diasabala.

26. Kinzungidila ye yandi i zu diambembeleketete atutu ye madingo malezi-lezi ye mandakasa.

27. Yandi utukuzukanga ye wena mafuluka ye minanga nsi, kalendi kukisima ko, mpungi bu yisikulu.

28. Nsikulu ka nsikulu ampungi yandi uvumanga : Hu ! Mu nseke kawanga nsudi amvita, mbokolo azintuti ye kumbu kiambokolo ankangu.

29. I mavanga manduka zakue, vo lubakila lutombukanga ye luyalumunanga maveve mandi mu tilumuka ku ntini yasude ?

30. Evo i mu diambu diantumunu aku ngo azulu yibelukanga ku kaye, ye tunganga zanza diandi mu kayengele ?

31. Va tadi diamongo kakalanga kukena kundu kiandi, va luzuba luatadi ye va mongo akintomba.

32. Kuna katadilanga kimbaki kiani, nseke muna nseke meso mandini matalanga.

33. Bana bandi badianga menga mu kindiafu, ye kubindalele bafwa, kamonwanga.

Mat. 24: 28. Luk. 17: 37.

34. Mfumu wavutudila Yobi ye wavova:

35. Zolele bindana mpaka ye Mpu-ngu-tulendo, ngeye unlongi? Buna vutula kwaku, ngeye uniongingana Nzambi!

Yes. 45: 9.

36. Yobi wavutula kwa Mfumu ye wavova:

37. Ve, mu diodio ngiena wauke beni; nki ngina kuvutudila? Ngina katwa tula koko va nwa.

38. Mpova mosi mpovele, ye bwabu kivovele diambu diaka ko, inga, mpova zole, kansi kina bo vanga diaka ko.

KAPU 40.

Mfumu weti leba Yobi diaka mu kukiyina, bu keti kunsonga Behemoti (i nguvu) ye Leviatani (i ngandu).

Mu kimbongila Mfumu wavova kwa Yobi ye wata:

2. Kanga luketo luaku bonso bakala; mono nzolele kuyuvula, ye bika wanzakisa.

Yobi 38: 8.

3. Ukabukidi ntima mu fubisa ndungunu ami ye kunzengila nkanue, kidi watelama bonso nkwa lunungu ngeye kibeni?

4. Kadi buna ngeye wena ye koko kwampila yoyo bonso Nzambi, ye lenda kwaku duma mu nding' aku bonso yandi?

5. Buna ukukiketula mu nzitusu ye nene, vwata kinfumu ye ndanusu.

Lumb. 93: 1.

6. Tengula nkesi zanganzi zaku, yinimisa lekwa biabionsono biabinene mu ntal' adisu.

7. Inga, yinimisa biabionsono biabinene mu ntala mosi, bwisa bakiadi-mbuka va mbuk' au.

8. Ubasweka buna bena mu mfumfuta, inga, kanga zizi biau mbienga mu tombe.

9. Buna nzolele kukemba, mono mpe, mu ndungunu yanungisa koko kwaku kwalubakala.

10. Tala Behemoti! Ketu yandi i mpangulu ami bonso ngeye, ye yandi uvukilanga mu titi bonso ngombe.

11. Tala, ngolo zozo zena yandi mu mabunda ye ngolo zozo mu mafundi mavumu kiandi.

12. Yandi utedimisanga nkil' andi bonso nseleli, mianzi miambunda mandini mabese makinkete.

13. Visi biandi biamalu bifwanane ye mvovo miansongo, visi bianitu andi bifwanane ye basila biasengwa.

14. Yandi i wantete mu bina biavanga Nzambi; mvangi andi yandi kibeni wamvana zakulu kiandi.

15. Kadi miongo mitualanga dia kwa yandi, kusakananga bulu biabionsono biankitu.

16. Kansi anti mialotusi kabakanga mbuk' andi, mu mpozi amabu ye mawelensi.

17. Nti mialotusi mikumvananga nludi ye mpozi, nti miawilo mikunzunganga nkievo lumbu.

18. Vo nzadi yena mbidi angolo, kabudikanga kingongo ko; yandi uvungamene, vo Yodani mpe dina kwiza pasa mu benga diandi dianwa.

19. Nani lenda kumbaka, bu keti kanga, nani utobulanga mbombo andi mu tula siongi?

20. Ngeye lenda tombula Leviatani mu luvaku ye lemvula ludimi luandi mu nsinga wandobila?

21. Ngeye lenda tula makongi mawubi mu mbombo andi vo tobula bobo kiandi mu lunkonki.

22. Weti banze, vo yandi una kulombuzula ndombolo zazingi vo kuvovisa mu mambu manlembami?

23. Vo yandi una zola kambana nkambumunu ye ngeye, mpasi wambaka bonso nang' aku mu ntangu zazonsono?

24. Ngeye lenda kunkeba bonso lekwa kiansakanana bonso nunie ye kuntu mu nsinga kwa ndumba zaku?

25. Makabu mantambi miambizi bawasananga sumbu mu yandie ye kaba nitu andi va kati ye minkiti?

26. Ulenda zomika nkand' andi wafutuka mu madinge ye ntu andi mu madinga malumpaki?

27. Inga, natonti kuntula moko, nabanzi mu nwana! Kuna bo vutuka vanga ko.

28. Ve, ukabukidi ntima mu vanga bo, vuvu kiandi kina vuzuka, yandi una lumbwa va nsi mu kuntala kaka.

KAPU 41.

Nkudukulu mu zaikisa Leviatani.

Ka muntu ko ukabukidi bo ntima, vo si kakumfudila. Buna nani ka-

bukidi ntima mu nangumukina mono kibeni ?

2. Nani wampeni lekwa kimbida-mene mu futa ? Ketu i biami biabionsono biena kungsi azulu.

2 Mose 19: 5. Lumb. 24: 1. 50: 12. Loma 11: 35. 1 Kol. 10: 20.

3. Kizolele lembwa mu vova mu biela biandi ko, bonso bukena lulendo ye bonso bukakubukulwa bwanzitusu.

4. Nani lenda kumbambula mabala mandi ? Nani kabukidi ntima mu kota va kati ye fufini biandi biabiole ?

5. Nani zolele zibula mavitu manwa andi ? Kinzungidila ye meno mandi keti nsisi yikalanga.

6. Mu ngianza nlonga miazinkaku miena va yandi ; miabamangana mu mbamungunu yakola.

7. Umosi ubamangene ye wankaka mu mfiantani, luvevolo luampeve ka lulendi fionunuka va kati ye miau ko.

8. Umosi umosi ubundane ye walandila, misimbasanangaye milembolo vambasana.

9. Bu katanga neia, buna i ncemono akia ; ntala zandi zameso zena bonso nkika miangkala mpumbu.

10. Binga bivaikanga mu nwa andi, ndekila zatia zitimbuzukanga muna.

11. Mu mbombo zandi muvaikanga mwisi bonso mu kinzu kieti biokuta va nkuni.

12. Mwel' andi unieniangana makala matia mu vela, ye nlaku milabukanga mu benga dianwa andi.

13. Mu laka diandi ngolo zenina kundu, ye ku atual' andi kuyungusanga fihala kwantima.

14. Biena navwele-vwele mu lubumbulu luandi biena mbamungunu yakola, yena nakekete nakuma nkievo yayitulwa va yandi.

15. Ntim' andi wena nangwi bonso tadi, nangwi bonso tadi diansi mu matadi mandikina.

16. Bu kana telama, makesa mazakamanga, mu diambu diawonga bafwanga ngambu.

17. Vo yandi una bwilwa mu sabala, buna ka kilendi sikila ko, ka dionga vo toto vo nkaku ko.

18. Yandi umwenanga seugwa bonso titi ye nsongo bonso nti wabola.

19. Nzongo miaponza ka mikumpamunanga ko, matadi mandakanana makitukanga titi kwa yandi ;

20. inga, tukonko tuamvita kamwengana bonso titi, yandi usevilanga mbe-mbelekete amadionga.

21. Va lubumbulu luandi katananga mingongo miameno, mu ntava kakokuzukanga kokolo bonso mu kalu diantutula.

22. Yandi uvanganga mpinda yabio-kuta bonso kinzu, ukitulanga nlangunkievo kinzu kianlambi amazi.

23. Ku nim' andi nzila yicemanga mu kia, mpinda yimonekene nkievo yivweti mika miapalata.

24. Inga, va ntoto ka venani lekwa ko kikumfwane, wawangwa wakindembani ye wonga.

25. Mu biabionsono biena biabinene katalanga mu luyinu, yandi i tinu kwa bulu biabionsono biankitu bilutidi ngianza.

KAPU 42.

Yobi weti kukiyina kwa Mfumu ye weti lomba nlemvo mu bakundi bobo batatu, ye yandi kibeni weti tedumiswa.

Yobi wavutula kwa Mfumu ye wavova :

2. Inga, mono nzaidi, vo ngeye le-ndele mamonsono, ye widi diambu nkutu ka diena diadinene kwa ngeye mu tunguna ko. Lumb. 115: 3. Yes. 40: 26.

3. Buna mono i nani yazola vanga mu kizoba nduenga zakituka tombe ? Inga, mono yabolumuka mu mono mandembolo visa, mu momo mavitidi ngitukulu kwa mono ye momo mandembane zaya. Yobi 38: 2 b.

4. Kansu nawe bwabu, buna nzolele vova ; mono nzolele kuyuvula ye ngeye lenda kunzaikisa.

5. Ngwilu kaka yawa mu ngeye, kansu bwabu imweni mu manii meso.

6. Nkiangunu mvutusi mo nkoka ye ndiongolokele mu mfumfuta ye bombe. Yona 3: 6. 1 Kol. 11: 31.

7. Mfumu bu kavova mo kwa Yobi, yandi wavova kwa Elifasi ku Temani : Nganzi zani zikwemi kwa ngeye ye kwa bakundi baku babole, bu lulembolo kumpovila masongele, bonso buvengi sielo kiami Yobi.

8. Nkiangunu lubonga bwabu ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala ye luenda kwa sielo kiami Yobi ye luyokisa nkailu angioka mu yeno ; luyambula sielo kiami Yobi kaludila mvutu, kidi yalem-bwa mu diambu dianlemvo kwa yandi mu vanga bwampamukunu kwa yeno, bonso ndinda, bu lulembolo kumpovila masongele, bonso buvengi sielo kiami Yobi. Yobi 22: 30.

9. Buna Elifasi ku Temani, Bilidadi ku Sua ye Sofali ku Nama bayenda ye bavanga, bonso bwabakamba Mfumu; Mfumu watambula ndilu a Yobi mu nlemvo.

1 Mose 12: 21. 20: 17.

10. Yobi bu kadila mvutu mu bakundi bandi, Mfumu wantedimisa yandi kibeni; Mfumu wavana Yobi ndutila zole mu bina biatoka kala yandi.

Yobi 8: 7.

11. Mpangi zandi zazonsono ye bibusi ye babonsono bateka zayana yandi bavutuka kwa yandi ye badia mbuluku ye yandi mu nzo andi ye bamfwila nke-nda ye bambomba mu makubu mamonsonono mayambula Mfumu manibwila. Bamvana muntu muntu kesita kimosi ye nlunga wawola.

1 Mose 33: 19.

12. Mfumu waluta sakumuna nsukulu azingu kia Yobi beni ye mbadu-

kulu safuma, ye yandi wabaka kumi ye mafunda maia mamameme, mafunda masambanu mabakamela, funda dianzole miangombe ye funda dimosi diam-punda zankento.

Yobi 1: 3.

13. Yandi wabaka bana nsambodia babakala ye bana batatu babakento.

14. Mwana wantete wankento wabi-kwa nkumbu Yemima, wanzole Kesia ye wantatu Keleni-Hapuki.

15. Bakento bantoko zozo bonso bana babakento ba Yobi ka bakala mu nsi yamvimba ko; se diau wabavana difwa va kati ye nkazi zau.

16. Mboki Yobi wakala moyo nkama ye makumaia mamvu ye wanona bana bandi ye ntekolo miandi mu mbandu zia.

Zing. 17: 6.

17. Mboki Yobi wafwa, wanuna ye wayukuta vumuna.

1 Mose 35: 29.

NKAND' A TUMBU

VO MINKUNGA.

NKANDA WANTETE.

LUMBU 1.

Mayangi mena ye muntu ulembolo diata mu tukanu tuabakiadimbuka ye lembolo kota mu nzila zabankwa miamasumu ye lembolo vwanda vavwandanga miindevi,

Lumb. 26: 4 b. 119: 1. 128: 1. Zing 1: 10.
3: 31. 4: 14.

2. kansi wenina mina mia Mfumu nienzi ye uyindulanga mina miandi mwini ye fuku.

5 Mose 6: 6 b. 11: 18 b. Yos. 1: 8.
Lumb. 119: 55, 62, 97.

3. Ndiona ufwanane ye nti wakunwa va nseko amila mianlangu, ubutanga bana bandi mu yandi ntangu ye lembolo lengila makaya; yayonsono yikavanganga yizazukidi.

Lumb. 92: 12 b. Yes. 61: 3. Yel. 17: 8.

4. Bakiadimbuka ka bena bobo ko, kansi yau bafwanane ye mvumvunia zivevumunwanga kwa mpeve.

Yobi 21: 18. Lumb. 35: 5. Yes. 17: 13.

29: 5. Yel. 13: 24. Hos. 13: 8.

5. Nkianguu bakiadimbuka ka bana sikila mu nkongodolo ko, ye bankwa

miamasumu ka mu bundu diabalunungu mpe ko.

Mat. 25: 32 b.

6. Kadi Mfumu zaidi nzila zabalunungu, kansi nzila zabakiadimbuka zina fukila.

Zing. 2: 8. 10: 25, 28. Malaki 3: 16.
2 Tim. 2: 19.

LUMBU 2.

Bangoi mu nkiana beti boma, ye bantu mu nkiana beti banzila lufukulu?

Mav. 4: 25 b.

2. Ntinu miantoto mieti telama kwau, ye madingizi meti vovasana manenga kwa Mfumu ye kwa kuswa kiandi.

Lumb. 41: 7. Yes. 61: 1

3. Tuadamuneno mbienga zau, ye tualosa singa miani.

Luk. 19: 14. Nzai. 19: 19.

4. Wena ku zulu sevele; Mfumu weti kubadeva.

Lumb. 37: 13. 59: 8. Zing. 1: 26. 3: 34.

5. Buna yandi weti kubavovisila mu

nganzi zandi, ye weti kubapamuna mu nkesi zandi :

6. Mono yayadisi ntinu ami ku Sioni, i mongo ami wanlongo.

Lumb. 89: 27. 110: 1.

7. Mono nzolele samuna luwawanu lualu ; Mfumu wankamba : Ngeye i mwan' ami, lumbu kiaki ibutidi.

Mav. 13: 33. Eb. 1: 5. 5: 5.

8. Lomba kwa mono, ye mono ngina kusisila bangoi difwa ye nsuka zantoto mu vwa zo.

Lumb. 22: 27. 78: 8. Sak. 9: 10.

9. Ngeye una kubabala mu mwala yasengwa ye una kubakosuna bonso wumbwa biatwumba.

Nzai. 2: 27. 19: 15.

10. I kuma luluka, lumintinu, ye luminkongudidi va ntoto, luyambula lualongakana.

11. Lusadila Mfumu mu wonga ye luyangalala mu zakama.

Fili. 2: 12.

12. Luzitisa mwana ka widi fwema, ye yeno ka luidi vila mu nzil' eno ; kadi nganzi zandi zilenda kwama nswalu. Mayangi mena yau babonsoo batini-nanga kwa yandi.

Lumb. 34: 8. Yes. 30: 18. Yel. 17: 7.

LUMBU 3.

Lumbu lua Davidi bu kataba mu mwan' andi Abasalom.

2 Sam. 15: 13 b.

Mfumu, ntantu miami miena miami-mingi. Inga, babingi beti kundangu-mukina ;

Lumb. 38: 19 b. 56: 2.

2. babingi beti kumbika : Mu Nzambi ka mwenani mpulusu andi ko. Sela.

2 Sam. 16: 7 b.

3. Kansi ngeye, Mfumu, i nkaku kwa mono ; ngeye i nzitusu ami ye ndiena uvumbulanga utu ami.

Lumb. 5: 12. 18: 1. 84: 11.

4. Isasulanga nding' ami ye ibokanga kwa Mfumu, ye yandi ukuntambulanga mu mongo andi wanlongo. Sela.

Lumb. 121: 1.

5. Mono yalambalele ye yabeki tulu ; myutukidi sikama, kadi Mfumu unkebele.

Lumb. 4: 8.

6. Kieti ami tina makabu mamafunda mamingi meti kunzungidila ko.

Lumb. 27: 3.

7. Telama Mfumu ; umpulusa, u Nzambi ami ; kadi ngeye ubandanga ntantu miami miamionsono va mpukunia, ngeye ukosunanga meno mabakia-dimbuka.

Lumb. 58: 6.

8. Kwa Mfumu kwena mpulusu ; bika lusakumunu luaku luiza va bantu baku. Sela.

Yes. 43: 11.

LUMBU 4.

Kwa nseki ankunga mu yimbidila mu nsambi ; lumbu lua Davidi.

Bu ibokanga bika wantambudila, ngeye u Nzambi alunungu luami, ngeye ukunsadisilanga vuma, bu ngiena mu mpaasi ; unsila nlemvo ye wa lusambulu luami.

2. Luzimfumu, ntama kwa nzitusu ami una kitulwa mvwezolo, ntama kwa luna zola lufukulu ye tomba makutu ? Sela.

3. Luyindula kweni, vo Mfumu wakisodila wakinzambi ; Mfumu uwanga, bu ikumbokilanga.

4. Lukala kweni nganzi, kansi ka luvolani masumu ko ; luyindula mu ntima mieno mu mbuka zeno ye ludingalala. Sela.

Et. 4: 26.

5. Luyoka nkailu mialunungu ye lusa vuvu mu Mfumu.

Lumb. 51: 17, 19. Loma 12: 1.

6. Babingi beti vova : Nani una kutumwesa yina yena yambote ? Utunangunina kia kwazizi kiaku, u Mfumu.

4 Mose 6: 25 b. Lumb. 30: 3 b.

7. Ngeye ukumpananga kiese mu ntima kiviokele kiese kiabankaka, bu beti baka mbidi ambongo ye vinia.

Lumb. 17: 14.

8. Mu yenge nzolele lambalala, ye mu yenge si yaleka tulu, kadi ngeye, u Mfumu, ungiambudidi kundu kiavanguka mu mpungumunu.

5 Mose 33: 28. Lumb. 3: 5.

LUMBU 5.

Kwa nseki ankunga, mu Nehiloti ; lumbu lua Davidi.

Dimba mambu mami, Mfumu ; wa mpumukunu ami.

Lumb. 17: 1.

2. Wa ngiaudulu ami, untinu ami ye Nzambi ami ; kadi kwa ngeye nzolele tambika lusambulu luami.

3. Mfumu, nsuka nabu uwanga nding' ami ; nsuka nabu ikutuadilanga nkailu ami ye ikutuadilanga.

Lumb. 55: 17. 63: 1.

4. Kadi ngeye ka i Nzambi yizolanga ludimbuku ko ; wena wambi kalendi kunda ye ngeye ko.

5. Bamayangala ka balendi sikila va meso maku ko ; ngeye ubelanga mvangi miayayibi miamionsono.

6. Ngeye ubunganga bavovanga makutu ; bena tima diamenga ye mpupuluvunu i nkankumusu kwa Mfumu.

Lumb. 55: 23. Mav. 5: 5, 10.

7. Kansi mono si yakota mu nzo aku mu diambu dianlemvo aku waunene; si yasambila kwami mu vumi kiaku, kutadisi vuala diaku dianlongo.

8. Mfumu, untuadisa mu lunungu luaku mu diambu dianzomi miami; undengila nzil' aku. Lumb. 25: 4 b. 27: 11.

9. Kadi mu nwa mianu ka mwenani kedika ko, mu kingongo kiau mwena mbungulu, malaka mau i ndiamu zamwasi, ye tudimi tauu havanga to ndengo. Loma 3: 13.

10. Ubakongudila Nzambi; bika tu kanu tauu tuafuba. Ubakuba mu diambu diantulumunu zau zazingi, kadi bena kolo mu ngeye.

11. Kansi yau babonsono batininanga kwa ngeye bika bakala kiese; bika basika lozi utangu yikayiniani, kadi ngeye ukubatabilanga; bazolanga nku mbu aku bika bakala kiese mu ngeye. Yes. 65: 13.

12. Kadi ngeye usakumunanga walunungu; ngeye Mfumu ukumfukanga nlemvo bonso nkaku. Lumb. 103: 4.

LUMBU 6.

Kwa nseki ankunga, mu yimbidila mu nse mbi, mu Seminiti; lumbu lua Davidi.

1 Lom. 15: 21.

Mfumu, kundongilani mu nganzi zaku ko, kundongidikani mu nkesi zaku ko. Lumb. 38: 1. Yel. 10: 24.

2. Unsila nlemvo, Mfumu, kadi nde-nzangene, undiakisa Mfumu, kadi ngieti mona wonga mu ngudi. Yobi 6: 4.

3. Inga, mwel' ami weti mona wonga wawingi; engwa, Mfumu, ntama kwa? Lumb. 13: 2 b.

4. Vutuka, Mfumu, watanina mwel' ami; umpulusa mu diambu dianlemvo aku. Lumb. 86: 16. 119: 132.

5. Mu lufwa ka mubanzulwanga mu ngeye ko; nani una vutula matondo kwa ngeye mu nsi abafwa? Lumb. 30: 9. 38: 10 b. 115: 17. Yes. 38: 18 b.

6. Nitu nkutu kindakana ye vumu-kanga, fuku ka fuku isanga ntand' ani nabototo, ye mu mansanga mami ibo-disanga fulu kiami. Yel. 45: 3.

7. Zizi kiami kiayikidi nasiotolo mu diambu diakiadi; kimeni nuna mu diambu diantantu miami miamionsono. Lumb. 31: 9.

8. Luntatukila yeno lumvangi miayayibi buna luena, kadi Mfumu wawilu dilu kiami.

9. Mfumu wawilu tusambulu tuami, Mfumu weti tambula ndombolo ami.

10. Ntantu miami miamionsono mina vwiswa nsoni ye mina bwilwa kwa wonga wawingi; bana vutukisa ku mani-na ye vwiswa nsoni nswalu. Lumb. 83: 16.

LUMBU 7.

Nkung' a Davidi ukayimbila kwa Mfumu mu diambu diamambu ma Kusi, i nibenya-minita.

Mfumu, Nzambi ami, kwa ngeye itinanga; umpulusa mu nzomi miami miamionsono ye utanina.

2. Ka midi tiasuna mwel' ami nkievo zinkosiye zikuna wo, bu nkondolo ntanini.

3. Mfumu, Nzambi ami, vo mono mpengi bobo, ye vo yilembolo songa yena mu moko mami,

4. vo mono mvutudi yambi kwa utukezi yenge, evo mpelele utukezi kitantu mu nana,

5. buna yambula ntantu kazoma mwel' ami ye kabaka wo ye kadiata moyo ami va ntoto ye kasa nzitusu ami mu fundu-fundu. Sela.

6. Nanguka, Mfumu, mu nganzi zaku, nangumukina mafuluka mantantu miami, sikama wansadisa, ngeye watuma nkongodolo. Lumb. 138: 7.

7. Bika bundu diabantu diakuzungidila, ye bika wavutukila mu kayengele va ntandu adiau.

8. Mfumu weti kongudila bantu; undungisa Mfumu, bonso bwena lunungu luami, ye bonso bungienina walungu. Lumb. 94: 2.

9. Sukisa kimfunia kiabakiadimbuka, kansi tundisa walunungu; kadi ngeye i ndiena utontanga mintima ye nsekinia, u Nzambi yalunungu. 1 Sam. 16: 7. Lumb. 17: 3. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

10. Nkaku ami yena mu koko kwa Nzambi; yandi uvulusanga bansongula. Lumb. 3: 3.

11. Nzambi i nkongudidi walunungu, ye yandi i Nzambi yifwemanga lumbu ka lumbu. Lumb. 58: 11.

12. Vo muntu kazolele vilula diela ko, buna weti lengusa sabala kiandi ye leka ponza kiandi ye weti kio kubika; 5 Mose 32: 41.

13. yandi weti kunsunga nzongo wamfwilu, ye toto biandi yandi weti bio sa nlemo atia. Lumb. 21: 12.

14. Tala ndiena wena nsongo miabuta mbungulu, yandi wena vumu kiakubu, kansi una buta ka lekwa ko. Yobi 15: 35. Yes. 33: 11. 59: 4.

15. Yandi weti tima bulu ye weti dio sinisa, kansi yandi kibeni bwidi mu ndiamu yikatimini.

Lumb. 9: 15. 57: 6. Zing. 26: 27. Mpovi 10: 8.

16. Kubu diandi divutukidi va ntu andi, ye kimfunia kiandi kivutukidi va mbat' antu andi.

Est. 7: 10. Zing. 5: 22.

17. Mono nzolele tonda kwa Mfumu bonso bwena lunungu luandi ye yimbidila masika mankumbu a Mfumu, i Nkwa kayengele.

Lumb. 35: 28. 92: 1.

LUMBU 8.

Kwa nseki ankunga, mu Ngiti, i lumbu lua Davidi.

Mfumu, Mfumu eto, nkumbu aku mwanki yandanusu beni yena mu ntoto wamvimba, i ngeye watula kimfumu kiaku ku zulu.

Hab. 8: 3. Nza. 5: 12 b.

2. Mu nwa miabana ye mu nwa miabana banswa ngeye watula lulendo mu diambu diantantu miaku mu lumba ntantu ye wena nzaki zavutudila ndinda.

Mat. 21: 16.

3. Bu italanga zulu diaku, i mavanga manlembo miaku, ngonda ye mbwetete ziwakubika,

Lumb. 102: 25.

4. buna muntu i nki, bu ukumbanzilanga, evo mwan' amuntu bu ukunkebanga?

Yobi 7: 17. Lumb. 144: 3. Eb. 2: 6 b.

5. Fiuna fisidi, nga wamvangila nkievo kinzambi, i ngeye wamvwika nzitusu ye ndanusu.

1 Mose 1: 27 b.

6. Ngeye wanyadisa mfumu va ntandu amavanga mamoko maku; lekwa yayonsono ngeye wantudila yo kungsi amalumi mand:

1 Mose 9: 2. Mat. 28: 18. Mav. 2: 36. 1 Kol. 15: 27. Ef. 1: 22. Fil. 2: 9.

7. mameme ye zingombe, biabionsono, inga, bulu biatiti mpe,

8. nuni zena kungsi azulu ye mbizi zambu, ye bionso bionso bidiatanga mu nzila zambu.

9. Mfumu, Mfumu eto, nkumbu aku bonso buyena yandanusu mu ntoto wamvimba!

LUMBU 9.

Kwa nseki ankunga, mu Mutalabeni; lumbu lua Davidi.

Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntini' ami wamvimba; nzolele kamba mangu biaku biabionsono.

Lumb. 188: 1. Ef. 5: 19.

2. Nzolele kala kiese ye yangalala mu ngeye, nzolele yimbila masika mankumbu aku, ngeye u Nkwa kayengele.

3. Kadi ntantu miami mieti vutukisa ku manima, mieti bwa ye vilana va zizi kiaku.

4. Inga, ngeye wandungisi ye wandedesele mambu mami; ngeye uzakalanga va kiandu kiaku bonso nkongudidi walunungu.

5. Ngeye wasembele bangoi ye wabungidi bakiadimbuka; nkumbu zau ngeye vinsikisi zo kiamakulu ye mu ntangu yikayimani.

Lumb. 44: 2.

6. Ntantu mimeni beduswa, mimeni fulwa kiamakulu; ngeye tengole mbanza zau, mbambukulu zamioyo miau zivididi.

7. Kansi Mfumu uvwandanga kimfumu mu ntangu yikayimani, yandi wakubika kiandu kiandi mu kongudila; 8. yandi una kongudila nza mu lunungu, yandi una sadila mina mu bantu bonso busongele.

Lumb. 96: 13. 98: 9. Mav. 17: 31.

9. I kuma bika Mfumu kakadila kiazungulwa vula diasiamu, i vula diasiamu mu ntantu zanzungu.

Lumb. 37: 39.

10. Bakuzaidi bika bakusilanga vuvu; kadi ngeye Mfumu, kusianga bakutombanga ko.

11. Luyimbidila Mfumu masika wena kundu mu Sioni, ludeda mavanga mandi kwa bantu.

Lumb. 74: 2.

12. Kadi yandi utatimisanga mfuka zamenga lomba, yandi ubabambukidi moyo; yandi kavilakene ngiaudulu zabakiazungulwa ko.

Lumb. 116: 15.

13. Unsila nlemvo, u Mfumu; tala bonso buikwamuswanga kwa bakumbelanga; i ngeye ukuotombulanga mu mielo mialufwa;

Lumb. 56: 13. 119: 158.

14. kidi yakamba lusikulu luaku lualonsono, ye kidi yayangalala mu mpulusu aku mu mielo miamwana wankento Sioni.

15. Bangoi basindidi mu ndiamu yibatimini; malu mau mabakamene mu konde dibatemi.

Lumb. 7: 15. Zing. 26: 27.

16. Mfumu wakizaikisi, yandi meni kongudila; yandi ukankidikisanga kiadimbuka mu mavanga mamoko mandi. Hingayoni, Sela.

Lumb. 43: 1. Zing. 5: 22.

17. Bakiadimbuka bana vutukisa ku manima ye bana sotuka mu nsi abafwa, bangoi babonsono, i yau bavilakananga Nzambi.

18. Kadi wamputu vele kana fuwa diba lumbu yayonsono ko, ye vuvu kiabakiazungulwa ka kina kabakana ko mu ntangu yikayimani.

Lumb. 74: 19.

19. Do telama, Mfumu, kutalani bantu bavingana va ntandu ko; yambula bangoi bakongudulwa va zizi kiaku.

20. Bika nsisi yababwila, Mfumu; bika bangoi babakula, vo yau i bantu kaka. Sela.

Lumb. 59: 18.

LUMBU 10.

Mu nkiana utatukidi nseke beni, Mfumu, ye mu nkiana weti swama mu ntangu zanzungu?

Man. 8: 56.

2. Wafwafwa ukatwa lungwanga kwama mu diambu diangianza zabakiadimbuka. Bika babakama mu tukanu tuau tubakeni.

Lumb. 87: 12.

3. Kadi kiadimbuka weti kukikemba mu luzinunu luamwel' andi, ye nkwa mapela kazolele zaya Mfumu ko, kansi ukunyinanga.

4. Kiadimbuka weti vova mu nza miandi vo: Yandi keti bo yuvula ko. Ka kwenani Nzambi ko; bonso bobo bwena mabanza mandi mamonsono.

Yobi 21: 14. Lumb. 14: 1.

5. Nzila zandi zena mpungumunu ntangu zazonsono, nkongodolo zaku zeti tatuka beni ku zulu ye meso mandi; ntantu miandi miamionsono yandi weti mio banzila mpila mosi ka lekwa ko.

Yeh. 12: 27.

6. Yandi weti bika mu ntim' andi: Kinami zeza ko, mu mono ka muna buwa kubu ko ntangu yikayimani.

7. Nwa andi uzedi kwa ntumbulu ye bungubi ye luzungulu; kansi aludimi luandi kwena kubu ye mbungulu.

Loma 3: 14.

8. Yandi weti langidila ku mbel' azinzo, mu nsweki kazolele vonda kondolo bila; meso mandi meti langidila nkwa kubu.

9. Yandi weti langidila mu vuma kiansweki bonso nkosi kuni avwa diandi, yandi weti langa mu baka wafwafwa; yandi weti kamata wafwafwa, bu keti kuntunta mu konde diandi.

Lumb. 17: 12. 87: 82. Yel. 5: 26.

10. Yandi weti batalala ye weti kenga, ye bankwa miakubu babakamene kwau mu nzala zandi.

11. Yandi weti vova mu ntim' andi:

Nzambi una bo vilakana, yandi swekele zizi kiandi, kasi kana bo mona ko.

Yobi 22: 13 b. Lumb. 73: 11. 94: 7.

12. Telama, Mfumu, nanguna koko kwaku, Nzambi, kuvilakanani bafwafwa ko.

13. Kiadimbuka mu nkiana si katungudila Nzambi ye vova mu ntim' andi: Ngeye kweti bo yuvula ko.

Yeh. 8: 12.

14. Ketu ngeye wamona bo, kadi ngeye utalanga kubu ye kungu mu bona bio mu koko kwaku. Nkwa kubu uyekulanga bungu diandi kwa ngeye; ngeye i nsadisi akondolo se.

Lumb. 68: 5.

15. Tolula koko kwakiadimbuka ye bafika yayibi yabakiadimbuka, kidi vo kuna vo vutuka mona ko.

Lumb. 87: 10, 36. 104: 35.

16. Inga, Mfumu i ntinu lumbu biabionsono ntangu yikayimani; bangoi bana fukuswa mu nsi andi.

Lumb. 29: 10. 98: 1. 146: 10. Yel. 10: 10.

17. Ngunda zabankwa miabumpombo, ngeye, Mfumu, uwanga zo, ngeye weti sikidika ntima miau; ngeye weti teka matu maku

18. mu diambu dianungisa kondolo se ye kiazungulwa ye mu tala, vo bantu ka bana vutuka pamuna ko, kadi batukidi mu ntoto.

5 Mose 10: 18. Yes. 2: 22.

LUMBU 11.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi.

Kwa Mfumu yatinini. Buna bwe lulenda kutesa vo: Lutina ku mongo eno bonso butininanga nuni;

2. kadi tala, bakiadimbuka beti leka ponza, hatudidi toto biau mu nsi-nga mu sika bena ntima miasonga mu tombe.

Lumb. 64: 3 b.

3. Tufulu bu tueti vuzwa, buna nkwa lunungu nki si kalenda vanga?

4. Mfumu wena mu vwala diandi dianlongo, kiandu kia Mfumu kiena ku zulu; meso mandi matalanga, ye ntala zandi zisinsanga bana babantu.

Lumb. 139: 1 b. Yes. 66: 1. Hab. 2: 20.

Mat. 5: 34.

5. Mfumu utontanga nkwa lunungu; kansi kiadimbuka ye uzolanga mafuka yau babelwanga kwa mwel' andi.

Lumb. 5: 4.

6. Bika kanokisina bakiadimbuka masiongi mampezomo; tia ye solofu ye mpepe yambangazi, bika biau biakala mbungu au ubana tambukwa.

1 Mose 10: 24. 5 Mose 20: 28 b. Lumb. 140: 11.

Yeh. 38: 22.

7. Kadi Mfumu wena walunungu,

yandi uzolanga lunungu; bansongula bana mona zizi kiandi. Lumb. 33: 5. 45: 7.

LUMBU 12.

Kwa nseki ankunga, mu Seminiti; lumbu lua Davidi.

Mfumu, vulusa; kadi bakinzambi basukidi kwau, ye bankwikizi bameneni lala mu bana babantu.

Yes. 57: 1. Mika 7: 2. Mat. 7: 14.

2. Bakambasananga makutu bau ye bayandi; bavovilanga mu koba biau biandengo ye mu ntima miau miampupuluvunu.

3. Mfumu bika kafula koba bionsono biena ndengo ye ludimi kuvovanga mambu mamanene, Lumb. 5: 6.

4. yau bavovanga vo: Mu tudimi tueto tuena ngolo, koba bieto bikutusa-disanga; nani i mfumu eto?

2 Mose 5: 2.

5. Mfumu vovele: Mu diambu dibafwafwa beti kwamuswa ye bamputu beti nionga, mu diambu didio si yatelama bwabu; si yabakila ndiena mpulusu wena vo ngunda. Lumb. 10: 17.

6. Nkundu za Mfumu zena zavedila bonso palata kiavongumuka va nsi kiamana veduswa mu kingundu nipeduswa nsambodia.

2 Sam. 22: 31. Lumb. 13: 30. 119: 140.

Zing. 30: 5.

7. Ngeye, Mfumu, una kubakeba, ngeye una kubatabila mu mbandu yayi ntangu yikayimani.

8. Kadi bakiadimbuka beti kubazietila kinzungidila, mu diambu daya-yibi yeti yala mu bana babantu.

LUMBU 13.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mfumu, ntama kwa una kumvilakana kiamakulu? Ntama kwa una kunsweka zizi kiaku?

Lumb. 6: 3. 27: 9. 44: 24. 77: 7. 88: 14.

2. Ntama kwa ngina kala kintientie mu mwel' ami ye kala wonga mu ntim' ami lumbu ka lumbu? Ntantu ami ntama kwa kana kukiyana kwa mono? Hab. 1: 2.

3. Yinika meso maku ye tambudila kwa mono, Mfumu, Nzambi ami; kiesa meso mami, ngidi leka mu tulu tualufwa;

4. mpasi ntantu aini kavova ko: mono yamvingisi kungsi, ye ntantu miami ka midi yangalala, bu ngieti zeza.

5. Mono isilanga nlemvo aku vwadi, bika ntim' ami wayangalala mu mpulusu aku.

6. Nzolele yimbila mu zitisa Mfumu mu diambu dia bu kampangidi yambote.

Lumb. 9: 14. 50: 15.

LUMBU 14.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi.

Mafutu mavovanga mu ntima miao vo: Ka kwenani Nzambi ko. Mavanga mau mamonsono i mbungulu ye nkankumusu; ka kwenani muntu nkutu uvanganga yambote ko.

Lumb. 10: 4. 53: 1 b. Yeh. 22: 30.

2. Mfumu weti tala mu zulu mu bana babantu, kanivo si kamona vo mwena umosi wena wanduka, vo umosi ufwandanga Nzambi.

1 Mose 18: 21. Lumb. 33: 13.

3. Babonsono bamana vengama, babonsono bamana biva; ka mwenani muntu uvanganga yambote ko, widi wamosi nkutu. Loma 3: 10 b.

4. Kadi mvangi miayayibi miami miamionsono ka miabakuswa bo koe, baba badianga bantu bami nkievo badianga mampa ye balembolo bombidila Mfumu?

Lumb. 79: 7. Mika 8: 2 b.

5. Inga, vana wonga wababwila, kadi Nzambi yikalanga ye mbandu yabalunungu.

1 Tes. 5: 3.

6. Yeno mwanki lulenda tonta vunza tukanu tuakiazungulwa, kansi mwanki Mfumu i mpungumunu andi.

7. Engwa vo mpulusa a Isaeli yitukidi ku Sioni! Mfumu bu kana vutuka tedimisa bantu bandi, buna Yakobi si kayangalala ye Isaeli si kakala kiese.

Lumb. 126: 1 b. Mat. 1: 21.

LUMBU 15.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, nani una kala mu nzo aku? Nani una kunda mu mongo aku wanlongo?

Lumb. 24: 3 b.

2. Ndiena udiatanga mu kialunga ye uvanganga yina yisongele ye uvovanga kedika mu ntini' andi;

1 Mose 17: 1. Yes. 33: 15. Ef. 4: 25.

3. ndiena ulembolo kela mu ludimi luandi ye lembolo vangila mpangi andi yambi nkutu ye lembolo vwezisa ni andi;

3 Mose 19: 16 b. Yobi 27: 4.

4. ubanzilanga niananukwa nkievo ka lekwa ko, kansi uzitisanga bavuminanga Mfumu; lembolo vunza ndefi

andi, ka diambu ko vo si ka yo mwena mbivusu mu nitu andi mpe ;

Yos. 9: 19. Zing. 20: 27.

5. lembolo vanga vanza biandi ndandu mu kalala ye lembolo tambula kinswekila, kidi katedisa kondolo bila. Usanga bonso boba kana zeza ko mu ntangu yikayimani.

2 Mose 22: 25. 23: 8. 3 Mose 25: 36 b.

5 Mose 16: 19. 23: 19.

LUMBU 16.

Nkung' a Davidi.

Nzambi, do unkeba, kadi kwa ngeye ngizi tinina.

Lumb. 25: 20.

2. Mono ikambanga kwa Mfumu vo : Keti ngeye kwaku i Mfumu. Mu mono ka miwenani lekwa kiabiza nkutu ko, kansi ngeye kaka ;

Lumb. 78: 25.

3. bankwa mianlongo vava nsi i yau bena nzitusu bangieti sa luzolo luami luamvimba.

4. Kansi yau bakibongila nzambi yankaka, bamweni nzungu zazingi ; kizolele yoka nkailu miau miandwinu aniennga ko, ye kizolele nata nkumbu zau mu koba biamni ko.

5. Mfumu i kunku kiami kiavanguka ye mvungu ami ; ngeye i ndiena usikisanga fwa diami.

6. Kunku kiami yamana kio tudulwa ku vuma kiampenia, inga, i fwa diami diodio dinzolele beni.

Loma 8: 17.

7. Nzolele sika Mfumu ; kadi yandi weti kundongisila ; mu fuku mpe ngieti lebwa mu ngudi antim' ami, kidi yasa bo.

8. Ntangu zazonsono ikalanga Mfumu kuntadisi ameso mami ; inga, yandi wena ku lubanzi luami lualubakala ; kina kwami zeza ko.

Yes. 50: 7 b. May. 2: 25 b.

9. Nkiangunu ntim' ami weti yangalala ye nzitusu ami weti mona kiese ; nsuni ami mpe una kunda vena mpungumunu.

Lumb. 31: 7.

10. Kadi ngeye kuna yekula mwel' ami ku nsi abafwa ko, ye kuna yambula wakinzambi aku wamona ndiamu ko.

May. 2: 27. 13: 35.

11. Ngeye una kunzaikisa nzila yamoyo ; vantadisi azizi kiaku vena kiese kialunga, mpwenia mu koko kwaku kwalubakala ntangu yikayimani.

Lumb. 17: 15. 21: 6.

LUMBU 17.

Lusambulu lua Davidi.

Mfumu, do wa bungu diena dialunungu, wila lubokolo luami ye dimba lusambulu luami ; luau ka lutukanga mu koba biampumpuluvunu ko.

Lumb. 15: 20 b. 66: 18 b.

2. Bika nzengolo ami yatuka kwa ngeye ; meso maku mafwiti tala bina bisongele.

Lumb. 26: 1.

3. Ngeye usinsanga ntim' ami, ye mu fuku ubakulanga wo, ngeye ukumfiunguninanga, kansi kulendi mona lekwa ko, banza dimosi diambi ka divaikanga mu nwa ami ko.

Lumb. 39: 1. 139: 1 b. Zing. 17: 3.

4. Kani bantu bonso bubeti vanga, nga mu diambu diainambu makoba biaku mono iluenganga mu nzila zabise biangolo.

5. Tambi biami bisiamanga nakekete mu nzila zaku, ye malu mami ka meti dangala ko.

Yobi 23: 11. Lumb. 18: 36.

6. Nkiangunu ikubombidila bwabu, kadi ngeye Nzambi una kuntambudila ; untambila kutu kwaku wawila mpovolo ami.

7. Songa nlemvo aku wangitukulu, i ngeye uvulusanga mu koko kwaku kwalubakala batininanga kwa ngeye mu nakidi miau.

8. Unkeba bonso ngengele adisu, untabila kungsi ampevo amaveve maku

Sak. 2: 8. Lumb. 57: 1.

9. mu bakiadimbuka bazolele kumbunga, ye mu ntantu miami mialufwa mieti kunzungidila.

10. Ntima miau beti mio badisa ; mu nwa miau beti vova mambu mamanene.

Lumb. 119: 70.

11. Konso kaka kutukwenda yau i ntumbu kutuzungidila, meso mau meti saka bonso bubana kota mu nsi.

1 Sam. 23: 26.

12. Inga, ndieu ufwanane ye nkosi yena ngunda zakimbaki, bonso nkosi yantwenia yilanganga.

Lumb. 10: 9.

13. Nanguka, Mfumu, do telama kwa yandi ye umbwisa, tanina mwel' ami mu sabala kiaku mu kiadimbuka.

14. Mu koko kwaku, Mfumu, mu bantu, mu bantu banza yayi bena kunku kiau mu moyo wau, baufuluzilanga vumu mu nkailu miaku, ye bena ye bana babingi bababakala ye beti sisila bana bau kiaba kiau.

Luk. 16: 25. Fil. 3: 19.

15. Kansi mono si yutala zizi kiaku

mu lunungu ; bu ngina sikama nzolele yukuta kwami mu mbonokono aku.

Yobi 19: 26 b. Lumb. 16: 11. Mat. 5: 8.
Yoa. 17: 24. 1 Kol. 13: 12. 1 Yoa. 8: 2.

LUMBU 18.

Kwa nseki ankunga ; lua Davidi, sielo kia Mfumu, wavova kwa Mfumu mambu mankunga wau mu yina ntangu yikatanu nwa kwa Mfumu mu moko mantantu miandi miamionsono ye mu koko kwa Sauli.

2 Sam. 22: 1 b.

Yandi wavova : Mono ikuzolele kwa kwingi, Mfumu, i ngolo zami.

2. Mfumu, ngeye i mongo ami wasiamu, i vula diami diangolo, ye ntanini ami, Nzambi ami, tadi diami diamongo diitinanga, nkaku ami ye mpok' ampulusu ami, ntabulu ami.

Lumb. 3: 3. 144: 2. Luk. 1: 69. Eb. 2: 13.

3. Mfumu yilutidi mu sikwa, kwa ngeye ibombidilanga ye ntumbu vuluswa mu ntantu miami.

Lumb. 146: 2.

4. Nsinga mialufwa mianzinga ye mila miambungulu miampamuna.

5. Nsinga miansi abafwa mianzinga, makonde malufwa mantulukila.

Lumb. 55: 4. 116: 3.

6. Kansi mono yabombidila Mfumu mu ncita zami, ye yabokila kwa Nzambi ami. Yandi wawa nding' ami mu vwala diandi, ye mbokolo ami vantadisi andi yaluaka mu matu mandi.

Lumb. 3: 4. Yona 2: 3 b.

7. Buna ntoto watita ye wazakama ye tufulu tuamiongo tuatentima ; tuau tuanikuzunwa, kadi nganzi zandi zakwama.

Lumb. 68: 8.

8. Mwisi wafwita mu mbombo andi, ye tia tumanisanga tuavaika mu nwa andi ; makala matia masiensumuka mu yandi.

2 Mose 19: 18.

9. Yandi wabetika zulu ye wakuiumuka, ye mbungi wakala kuni amalu mandi.

10. Yandi wayendila mu nkeluba ye watilumuka, yandi wavevila mu maveve mampeve.

Lumb. 99: 1. 104: 3. Yeh. 9: 3.

11. Yandi wakifuka tombe, i nzo andi yoyo yanzunga : nlangu miampiu-ki, matuti mankobo.

Lumb. 97: 2. Yes. 45: 15. 50: 3.

12. Matuti mavengama mu diambu diantentina yavita ku ntual' andi ; mabobuta mabaduswa mabwa, ye makala matia masotuka.

13. Mfumu yaduma mu zulu, Nkwa kayengele wawisa nding' andi ; mabobuta mabaduswa mabwa, ye makala matia masotuka.

Lumb. 29: 3.

14. Yandi wasika toto biandi ye wabamwangisa, mpezomo zazingi ye wabasa tengotengo. 1 Sam. 7: 10. Lumb. 148: 8.

15. Nsina zaminlangu zamonika, ye tufulu tuantoto tuasensa mu nsembolo aku, Mfumu, mu kimbongila kianzanzi zaku.

16. Yandi walambula koko kwandi mu kaye ye wansimba, yandi wantombula mu nlangu miaminene.

Lumb. 32: 6. 69: 1 b. 144: 7.

17. Yandi wampulusa mu ntantu ami wangolo ye mu mbeni zami, kadi yau bampingisa kuni.

1 Sam. 23: 1.

18. Yau bambwila mu lumbu kiami kiakubu, kansi Mfumu wakala nsikumu ami.

Lumb. 4: 1. 26: 1.

19. Yandi wampaikisa mu vuma vasadila ; yandi wampulusa, kadi wanzola.

20. Mfumu ukusendanga bonso bwena lunungu luami ; yandi ukumvutidilanga, bonso bwena moko mami mu vedila.

Yobi 22: 30. Lumb. 17: 1.

21. Kadi mono yakeba nzila za Mfumu ye kiasotuka mu Nzambi ami mu ludimbuku ko ;

22. inga, nsiku miandi miamionsono mono yakala ye mio kutadisi meso, ye nkondo miandi kiayambula mio miampengama ko.

23. Mono yakala kialunga vantadisi andi ye yakikenga mu lufuma.

5 Mose 18: 13. 1 Nt. 15: 5.

24. Nkiangunu Mfumu wansenda, bonso bwena lunungu luami, bonso bwena moko mami mu vedila mu meso mandi.

1 Sam. 26: 23 b.

25. Kwa wakinzambi ngeye ukukisonganga kinzambi, ye kwa walunga ngeye ukukisonganga kialunga.

26. Kwa wavedila ukukisonganga wavedila mpe, kansi kwa wamvilanganipengeye ukukisonganga mivilangani.

3 Mose 26: 23 b. Yeh. 7: 27. Mika 2: 8.

27. Kadi ngeye uvulusanga bantu bakiazungulwa, kansi meso manza weti mo yinisa.

Luk. 1: 51 b.

28. Inga, ngeye ulemisanga mwind' ami nakienzi-kienzi ; Mfumu, Nzambi ami, ukienzulanga tombe kiami.

Lumb. 112: 4.

29. Inga, bu ngiena yaku ilenda bwisa minkangu, ye bu ngiena ye Nzambi ami ilenda yibamana tumbu.

Lumb. 60: 12. Fil. 13.

30. Nzil' a Nzambi yena yalunga ; nkungu za Nzambi zena zaveduswa. Yandi i nkaku kwa bakuntininanga.

Lumb. 12: 6. Zing. 30: 5.

31. Kadi nani i Nzambi, vo ka Mfu-

mu ko, ye nani i tadi diamongo, vo ka Nzambi eto ko ?

5 Mose 4: 35. Yes. 43: 11.

32. Nzambi, i ngeye wakanga luketo luami ngoloye wansila nzil' ami miolomolo,

33. wasa malu mami keti i mansungu ye wantula va vuma biani biyongi,

Hab. 3: 19.

34. walonga moko mani nwana ye moko mami mu leka ponza kiansongo !

Lumb. 144: 1.

35. Ngeye wampana nkaku ampulusu aku, ye koko kwaku kwalubakala kwansikila, ye luyinunu luaku luandeni-visa ;

Lumb. 71: 20 b. 113: 5 b.

36. ngeye wasadisila malu mami mbuka yiyayendila, ye malu mami ka mazeza ko.

Lumb. 17: 5.

37. Mono yazoma ntantu miami ye yababakila ; kiavutuka ku manima ko, nate ye yamana kubasukisa nampia.

38. Yababanda nate ye balemšana telama ; babwa kumsi amalul mami.

Lumb. 27: 2.

39. Ngeye wankanga ngolo mu luketo mu mvita ; ngeye wandambidikila nkakidi miami kumsi.

40. Ngeye wantabisila ntantu miami, ye mono yafukisa bakumbela.

41. Yau baboka, kansi ka mwakala una kubavulusa ko ; kwa Mfumu, kansi yandi kabatambudila ko.

Yes. 1: 15. Yoa. 9: 31.

42. Mono yabakosikisa bonso mfumfuta mu mpeve, yabalosa bonso mbole va nzila.

43. Ngeye wantanina mu nkindu zabantu, ye wantumba ntu kwa bangoi ; makanda mabantu bayalembwa teka zaya mayika sielo biani.

Lumb. 60: 6 b.

44. Bu bawa kumu kaka i ntumbu kungwila ; banzenza bansonga nginunu zau.

5 Mose 33: 29.

45. Inga, kibakala kiabanzenza kifumpuka ; basisa mavula mau mangolo mu zakama.

46. Mfumu wakidi ! Bika tadi diami diamongo diasikwa, ye bika Nzambi ampulusu ami kazangulwa !

47. Nzambi wamvutudila ndinda ye wandemvudila bantu ;

48. i ngeye wantanina mu ntantu miami ye wanzangika va ntandu ankakidi miami ye wantanina mu kise kiangolo !

49. Nkiangunu nzolele kuvutula matondo, Mfumu, mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku masika.

Loma 15: 9.

50. Ngeye weti vana ntinu aku ndungunu yayinene ye weti sila kuswa

kiaku nlemvo, i Davidi, ye nkun' andi mu ntangu yikayimani.

2 Sam. 7: 8 b.

LUMBU 19.

Kwa nseki ankunga ; lumbu lua Davidi.

Mazulu madedanga nzitusu a Nzambi, ye luyalungunu luazulu luzaikisanga mavanga mamoko mandi ;

Lumb. 8: 1 b. 97: 6. Loma 1: 20.

2. lumbu kimosi kieti bo mokisa kwa kiankaka, ye fuku dimosi dieti bo zaikisa kwa diankaka.

3. Ka i mpovolo vo ndinga yilembolo wakana ko.

4. Bieti lambuka mu ntoto wamvimba, ye mambu mau maluakanga nate ye kwasukila nza. Yandi wavangila ntangu nzo mu biau ;

Loma 10: 18.

5. yifwanane bonso toko diandambisa dieti vaika mu vinga kiandi, yau yeti yanglala bonso kesa dieti sinza yungusa mu nzil' andi.

6. Kuna nsuk' azulu i kuna kuyivaikilanga, ye nzungununu andi yeti luaka kuna nzaku zazulu, ye widi le kwa kimosi nkutu ka kiafukwa mu mbangazi andi ko.

7. Mina mia Mfumu mikondolo vela ye mivovikanga ntima ; kimbangi kia Mfumu kiena nasiekete ye kilukisanga tunga.

Lumb. 119: 134 b. Loma 15: 4. 2 Tim. 3: 15 b.

2 Pet. 1: 19.

8. Ntumunu za Mfumu zisongele ye ziyangidikanga ntima ; nsikudukusu a Mfumu yena yawanzuka ye yiwangulanga meso.

Lumb. 119: 111, 130.

9. Vumi kia Mfumu kiena kiavedila ye kisikilanga ntangu yikayimani ; nsiku mia Mfumu miena kedika, buna miena miena mialunga.

10. Miau milutidi wola mu ntalu, i wola wawingi wabiza ; miau miviokele niosi mu zenza, inga, niosi yilutidi vedila mpe.

Lumb. 119: 72, 103, 127. Zing. 8: 10.

11. Sielo kiaku kieti mio longukila mpe ; wonso ukebanga mio una baka nsendo waunene.

12. Nani lenda zaya nkusumukunu zandi zazonsono zikakusumukanga ? Ungiambudila binzimba biani biansweki.

Lumb. 130: 8. 143: 2.

13. Bika wakeba sielo kiaku mu bantu babuziezie ; kuyambulani bampingisa kumsi ko, buna ngina kala kialunga ye kondwa ntulumunu yangolo.

Lumb. 119: 134.

14. Nkungu zanwa ami bika zazolwa

kwa ngeye ye mabanza mantim' ami, Mfumu, i tadi diani diamongo ye nku-di ami.

Lumb. 104: 34.

LUMB 20.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Bika Mfumu kakuwila mu lumbu ki-anzungu, ye nkumbu a Nzambi a Yakobi yakutabila.

Zing. 18: 10.

2. Bika kakufidisa lusadusu lutukidi ku kinlongo, ye kakusikila tuka mu Sioni.

3. Bika kabanzila nkailu miaku miamionsono miandia, ye nkailu aku wangioka bika katambula wo mu nzolakanani. Sela.

4. Bika kakuvana bonso bulombele ntim' aku ye katunguna tukanu tuaku tuatonsono.

Lumb. 21: 2.

5. Bika tuayangalala mu ndungunu aku, ye tuamanika mpevila mu nkumbu a Nzambi eto. Bika Mfumu katunguna tusambulu tuaku tuatonsono.

6. Bwabu nzaidi, vo Mfumu uvananga ndungunu kwa kuswa kiandi; yandi weti kuntaubudila mu zulu diandi dianlongo mu ngolo zandi zambedisila zakoko kwandi kwalubakala.

7. Bankaka bayananga makalu, bayananga bakavali, kansi yeto tuyananga nkunibu a Mfumu, i Nzambi eto.

1 Sam. 17: 45. Lumb. 33: 17 b. Yel. 9: 23 b.

8. Babana beti fwobuka ye bwa, kansi yeto tutelananga ye tusikilanga.

9. Mfumu, vana kwaku ndungunu; inga, bika ntinu katutambudila, bu tubokanga.

LUMB 21.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mfumu, ntinu weti yangalala mu diambu diangolo zaku; bonso bukena kiesee kingi mu diambu diandungunu aku!

Lumb. 16: 9.

2. Makala ntim' andi kingunda ngeye wamvana mo, ye kwanyimina ndombolo akoba biandi ko. Sela.

Lumb. 20: 4. Yoa. 11: 41 b. Kb. 5: 7.

3. Kadi ngeye weti kunkika mu tusakumunu tuaalekwa biabiza; ngeye utulanga koloa kiawola va ntu andi.

Lumb. 132: 18.

4. Yandi walomba moyo kwa ngeye, ye ngeye wamvana wo, moyo wanda

mu ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani.

Lumb. 61: 6 b. Yes. 53: 8. Loma 6: 9.

5. Nzitusu andi wena waunene mu diambu diandungunu aku; ngeye ukumvananga kimfumu ye ndanu.

6. Inga, ngeye ukunyambulanga kala ntukisi alusakumunu lualunene ntangu yikayimani; ngeye weti kunsakidila mu kiesee va luse luaku.

Lumb. 16: 11.

7. Kadi ntinu weti sila Mfumu vwa-di, ye mu nlemvo wa Nkwa kayengele kana zeza ko.

Lumb. 24: 8, 10.

8. Koko kwaku kuna luaka ku ntantu miaku miamionsono; koko kwaku kwalubakala kuna tedisa bakubelanga.

9. Ngeye una kubamwesa nkievo bena mu foloni kiatia, bu una mwesa zizi kiaku. Mfumu una kubasiudika mu nganzi zandi; tia tuna kubananiisa.

5 Mose. 32: 22. Yel. 17: 4. Malaki 4: 1.

10. Mbutu miau miamoyo, ngeye una mio fula va ntoto, ye nkun' au mu bana babantu.

Lumb. 169: 13.

11. Kadi yau bazola tuulikisa yambi mu ngeye; basoka tukanu tuau, kansi ka bana lenda lekwa ko.

12. Kadi ngeye una kubavutula ku manima; ngeye una kubasunga ponza kiaku mu zizi biau.

Lumb. 7: 12 b.

13. Bika ngeye, Mfumu, wazangulwa mu lulendo luaku; yeto tuzolele yimbila ye sika ngolo zaku zakikesa.

LUMB 22.

Kwa nseki ankunga, mu Mbambi yankala mpumbu; lumbu lua Davidi.

Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiamasunsidisi? Inionanga, kansi mpululu ami yitatukidi.

Lumb. 10: 1. Mat. 27: 46. Mal. 15: 84.

2. Nzambi ami, mu mwini ibokanga, kansi ngeye kukuntambudilanga ko, ye mu fuku mpe, kansi mono kibaki luvovomo.

Yobi 30: 20. Lumb. 88: 1.

3. Mwanki ngeye Nkwa nlongo, ngeye uzakalanga mu nkati ankunga mialusikulu mia Israeli.

Lumb. 77: 13.

4. Mase meto masa vuvu mu ngeye; yau basa vuvu, ye ngeye wabatanina.

5. Kwa ngeye baboka, ye basaduswa kwau; basa vuvu mu ngeye, ye ka basiwa nsoni ko.

Lumb. 107: 6.

6. Kansi mono i nsalu ye ka i muntu ko, i kiavwezwa mu babakala, i kiayinwa kwa bantu.

Yes. 52: 14. 53: 3.

7. Babonsono bakumbonanga beti

kundeva; beti yasa nwa ye nikusa ntu:

Mat. 27: 39. Mal. 15: 29. Luk. 23: 35 b.

8. Nakukiyekudi kwa Mfumu! Bika kamvulusa ye kantanina, kadi keti ukumwewenanga nkembo.

Mat. 27: 43.

9. Inga, ngeye wampaikisa mu moyo ambut' ami; ngeye wangiambula yavunda mu luvuvumu mu ntulu ambut' ami.

Lumb. 71: 6.

10. Va ngeye yatubwa kasi nkadila mu nkat' ambut' ami, ngeye i Nzambi ami kasi nkaula mu moyo ambut' ami.

11. Kutatukani ye mono ko, kadi nzungu zifinangene, ye nsadisi kwanana.

Lumb. 35: 22.

12. Ngombe zambakala zazingi zeti kunzungidila, ngombe za Basani zeti kunkutakanana kunzungidila.

13. Beti kungiasila nwa nkievo nkosi zakinsiukila ye zeti samba.

14. Mono mwanane ye nlangu uyitikanga, visi biami biabionsono bimeni vambana; ntim' ami wena nkievo babila, weti nienga mu moyo ami.

15. Ngolo zami zimeni yuma, zena nkievo veso kialuwumba; ludimi luami lueti bambamana mu mbangu anwa, ye ngeye weti kuntula mu mufumfuta zalufwa.

Lumb. 38: 10.

16. Kadi mbwa zeti kunzungidila, ye kabu diabambi dimeni kunkakalalala kinzungidila, moko mami ye malu mami bazokole mo.

Mat. 27: 31. Mal. 15: 20. Luk. 23: 33.

Yoa. 19: 18. Mat. 2: 23.

17. Mono ilenda tanga visi biami biabionsono; yau beti bo tonwa ye beti kuntala mu nienzi.

18. Beti kabana mvwatu ami, ye beti tela yunga kiami wadi.

Mat. 27: 35. Mal. 15: 24. Luk. 23: 34.

Yoa. 19: 23 b.

19. Kansi ngeye, Mfumu, kutatukani ko, ngeye, ungolo zami, sa nawalu mu kunsadisa!

20. Vukisa moyo ami mu sabala ye moyo ami mu ngolo zambwa!

21. Umpulusa mu nwa ankosi. Inga, ngeye una tambudila kwa mono ye kumvukisa mu mpoka zangombe zankitu.

22. Ngina deda nkumbu aku kwa mpangi zami, mu nkati abundu nzolele kusika.

Lumb. 26: 12. Eb. 2: 12.

23. Yeno luvuminanga Mfumu, lunsaika; yeno lunkuna wamvimba wa Yakobi, lunzitisa, ye yeno lunkuna wamvimba wa Israeli, lunzakamana.

24. Kadi kayina nzungu zakiazungulwa ko, kakamina zo nito ko; kanswe-

kele zizi kiandi ko; bu kambokila, wilu kwandi.

Lumb. 9: 12.

25. Mungeye nkung' ami walusikulu una wakana mu bundu diadinene; buna ngina tunguna nsilulu zami va ntadisi abakumvuminanga.

Lumb. 85: 18. 40: 9 b. 116: 14.

26. Bankwa miabumponibo bana dia ye yukuta; beti tomba Mfumu bana kunsika; ntima mieno mina vuka ntangu yikayimani.

Lumb. 69: 32. Yes. 65: 13 b. Mat. 5: 5 b.

27. Nsuka zazonsono zantoto zina bo banzila ye zina bangumuka kwa Mfumu. Makanda mamonsono mabangoi mana sambila vantadisi aku.

Lumb. 2: 8. 72: 11.

28. Kadi kinfumu kiwilu kwa Mfumu, ye yandi uyalanga bangoi.

Lumb. 96: 10. Ob. b. 21. Mika 5: 2.

29. Inga, bankwa miatulendo babonsono va ntoto bana dia ye sambila; babo bana katwa kulumuka mu ndiamu bana kumfukamana, ye bana lembana vukisa mioyo miau.

1 Sam. 2: 8.

30. Batekolo bana kunsadila; mbandu yankaka yina kambwa mu Mfumu.

Lumb. 102: 18. Yes. 53: 10.

31. Bana telama mu deda lunungu luandi ye bana samunina bantu bana zimunina mu butwa, vo yandi wavanga bo.

Yel. 23: 6.

LUMBU 23.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu i nivungi ami, kina kondwa lekwa ko.

Lumb. 80: 1. Yes. 40: 11. Yel. 23: 4.

Yeh. 34: 23. Yoa. 10: 11 b. Eb. 13: 20.

1 Pet. 2: 25. 5: 4.

2. Yandi ukumvundisanga mu mayinza mankunga, yandi ukuntualanga ku ulangu kuilenda vovama.

Yeh. 31: 14. Ntai. 7: 17.

3. Yandi uvongisanga mwel' ami, yandi ukuntuadisanga mu nzila zasonga mu diambu diankumbu andi.

Yel. 31: 33.

4. Vo idiatanga mu ndimb' akini kialufwa mpe, kinami tina lekwa kiambi ko, kadi ngeye wena yami; nti aku ye nkawa aku bikumbombanga.

Lumb. 46: 2. Yes. 60: 10.

5. Ngeye ukunkubikilanga meza kutadisi zizi biantantu miami; ukusanga ntu ami mu mazi ye upasumunanga nivungi ami.

Lumb. 92: 10.

6. Wote kaka ye nlemvo bina kundanda mu lumbu biabionsono biamoyo ami, ye mono ngina vutuka kunda mu nzo a Mfumu ntangu yikayimani.

Lumb. 15: 1. 27: 4. 84: 4.

LUMBU 24.

Lua Davidi; lumbu.

Ntoto uvwilu kwa Mfumu ye yayonso-
no yena mu wau, uza ye bakalanga
yo kundu.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 10: 14. Yobi 41: 2.
Lumb. 50: 12. 1 Kol. 10: 26.

2. Kadi yandi watudila wo lufulu
va ntandu amimbu, yandi wasiamisa
wo va ntandu amila.

1 Mose 1: 9 b. Lumb. 104: 5. 136: 6.

3. Nani una baluka mu mongo wa
Mfumu, ye nani una kota mu vinga
kiandi kianlongo?

Lumb. 15: 1 b.

4. Wonso wena moko makondolo
bila ye wena ntima wawedila; ulembolo
vengumuna mwel' andi mu mampunu
ye ulembolo dia ndefi zampumpuluvu-
nu.

Mat. 5: 8.

5. Yandi una tambula lusakamunu
kwa Mfumu ye lunungu kwa Nzambi
ampulusu andi.

6. Yau i mbandu yikunyuvulanga;
batombanga zizi kiaku, yau i bana
ba Yakobi. Sela.

Lumb. 14: 2. 27: 8. Loma 9: 6 b.

7. Yeno lumielo, ludongika ntu
mieno, ye yeno lubielo bikabimani,
ludungalala, ntinu wanzitusu kidi ka-
kota.

Lumb. 118: 19. Sak. 9: 9.

8. Ntinu wanzitusu mwanki i nani?
I Mfumu yangolo ye lulendo, Mfumu
yalulendo mu mvita.

2 Mose 15: 3.

9. Yeno lumielo, ludongika ntu mi-
eno, yeno lubielo bikabimani, ludo-
ngika mio, ntinu wanzitusu kidi kako-
ta.

10. Ntinu wanzitusu mwanki i nani?
I Mfumu Sebaoti; yandi i ntinu wa-
nzitusu. Sela.

LUMBU 25.

Lua Davidi.

Kwangeye, Mfumu, izangulanga mwel'
ami.

2. Nzambi ami, ikusilanga vuvu;
kuyambulani yasiwa nsoni ko, kuya-
mbulani ntantu miami miansakatala ko.

3. Inga, ka muntu ko utadidilanga
ngeye una siwa nsoni; kansi badimbu-
langa minu mu nana, i yau bana siwa
nsoni.

Yes. 49: 23.

4. Mfumu, unzaikisa nzila zaku, ye
undonga nsoko miaku.

Lumb. 27: 11. 86: 11. 143: 10.

5. Untuadisa mu kedika kiaku ye
undonga, kadi ngeye i Nzambi ampu-

lusu ami; kwa ngeye itadidilanga nta-
ngu zazonsono.

6. Banza kwaku, Mfumu, mu nkend'
aku ye nlemvo aku, kadi biatuka mu
ntangu yikayibadiki.

7. Kubanzilani masunu makintwe-
nia kiami ko ye ntulumunu zami, ka-
nsi umbanzila mu nlemvo aku mu
diambu diawote waku, Mfumu.

Yobi 18: 26. Yel. 31: 19.

8. Mfumu wena wambote ye walu-
nungu, nkiangunu ulonganga bankwa
miamasumu nzila.

5 Mose 32: 4.

9. Yandi utuadisanga bankwa mia-
bumpombo bwasonga ye ulonganga
bankwa miabumpombo nzil' andi.

10. Nzila zazonsono za Mfumu i nle-
mvo ye kedika kwa yau bakebanga lu-
wawanu luandi ye kimbangi kiandi.

Lumb. 103: 17 b.

11. Mu diambu diankumbu aku,
Mfumu, do ungiambudila lufuma luami,
kadi luena lualunene.

12. Nani i bakala divuminanga Mfu-
mu? I yandi ukalonganga nzila yikana
sana.

Lumb. 32: 8.

13. Mwel' andi una kunda mu ya-
mbote, ye nkun' andi una vwa nsi.

Lumb. 37: 9, 11, 22. 112: 1 b. Zing. 20: 7.

14. Mfumu wena nkalasani ye baku-
mvuminanga, ye luwawanu luandi zo-
lele lo zaikisa kwa yau.

Zing. 8: 32.

15. Meso mami matadisanga kwa
Mfumu ntangu zazonsono, kadi yandi
usionunanga malu mami mu konde.

Lumb. 141: 8.

16. Umbangumukina wansila nlemvo;
kadi kinsona ngiena ye nzungulu.

17. Wong' antim' ami wena wawingi;
umpaikiseti mu mpasi zami.

18. Tala ndungulu ami ye ncita za-
mi, ye ungiambudila masumu mami
mamonsono.

Lumb. 119: 153.

19. Tala kwaku, vo ntantu miami
miamingi miena, ye bakumbelanga mu
nana.

Lumb. 3: 1. Yoa. 15: 25.

20. Keba mwel' ami ye untanina;
kumfwisani nsoni ko, kadi kwa ngeye
itininanga.

21. Kialunga ye kiasongula bika bia-
nkeba, kadi kwa ngeye itadidilanga.

22. Kula Israeli, u Nzambi, mu nzu-
ngu zau zazonsono.

LUMBU 26.

Lua Davidi.

Undungisa Mfumu, kadi idiatanga mu
kialunga, ye isilanga Mfumu vwa-
di ye ndembolo zeza.

Lumb. 7: 8 b. 17: 2 b.

2. Untonta, Mfumu, ye unsinsa ;
fiong'unina nsekiniya zami ye ntim' ami.

Lumb. 130: 2 b., 23.

3. Kadi nlemvo aku wena kuntadisi
ameso mami, idiatanga mu kedika
kiaku.

4. Kivwandanga ye babakala bama-
kutu ko, ye kikalasananga ye bankwa
miameso kungsi alukaya ko.

Lumb. 1: 1. Zing. 1: 10.

5. Ibelanga bundu diabantu bambi,
ye kivwandanga ye bakiadimbuka ko.

Lumb. 119: 128.

6. Isukulunga moko mami mu ko-
ndwa kwabila, ye salu diaku, Mfumu,
nzolele dio kundana,

Lumb. 43: 4.

7. kidi yasangula ndinga yamvutudulu
amatondo, ye yasamuna mangu biaku
biabionsono.

Lumb. 9: 1. 71: 17.

8. Mfumu, nzolele kundu kiaku ye
vuma vena nzitusu aku.

2 Mose 40: 34 b. Lumb. 27: 4. 84: 1 b.
122: 1.

9. Kuziokumunani mwel' ami va
kimosi ye bankwa miamasumu ko ye
moyo ami ye bena tima diamenga ko,

Lumb. 28: 3.

10. bena moko mena mamvwezolo,
ye moko mau malubakala mafulukidi
kwa kinswekila.

11. Kansi mono idiatanga mu kialu-
nga; unkula ye unsila nlemvo.

12. Inga, kulu kwami kutelamene
vena nalengwa-lengwa; nzolele sika
Mfumu mu mahundu.

Lumb. 22: 22.

LUMBU 27.

Lua Davidi.

Mfumu i kia kwami ye mpulusu ami ;
nani ilenda tina ? Mfumu i nta-
bulu amoyo ami ; nani ilenda kadila
wonga ?

2. Bambi bu beti konkana kwa mono
mu kunsudika, i nkakidi ye ntantu
miami, buna babindakene ye ntumbu
bwa.

3. Vo nkangu una kuntuila mpe,
ntim' ami ukautini ; vo mvita mpe
yimbwididi, ngiena kwami mpungu-
munu.

Lumb. 3: 6.

4. Dimosi yasa lombila Mfumu, diau
ituka ketamanga : vo ngina kunda mu
nzo a Mfumu mu lumbu biabionsono
biamoyo ami, kidi yamona mpwenia a
Mfumu ye tonwa vwala diandi.

Lumb. 23: 6. 26: 8. 84: 1 b.

5. Kadi yandi ukundakikanga mu
nzo andi mu lumbu kiakubu, yandi
ukuntabilanga mu nzo andi ye uku-
mbalulanga va tadi diamongo.

Lumb. 31: 20. Yel. 36: 26.

6. Bwabu mpe ntu ami una viokidila
ntantu miami mieti kunzungidila ye
mono nzolele yoka nkailu miayangalala
mu nzo andi, nzolele yimbidila nzitusu
a Mfumu ye kunsika.

7. Wa Mfumu ; ngieti sasula nding'
ami ye ibokanga, unsila nlemvo ye
untambudila.

8. Ntim' ami weti kubambula moyo
mu mambu maku : Lutomba zizi kiami.
Inga, Mfumu, zizi kiaku ngieti tomba.

5 Mose 4: 29. Lumb. 24: 6. Yes. 45: 19.

9. Kunswekani zizi kiaku ko, kuku-
bani sielo kiaku mu nganzi ko. Ngeye
wakedi lusadusu luami ; kunkubani ko,
kumbembikani ko, ngeye u Nzambi
ampulusu ami.

Lumb. 13: 2.

10. Kadi vo sami ye mbut' ami bana
kumbembika, Mfumu una kumbonga.

11. Unsonga nzil' aku, Mfumu, ye
untuadisa mu nsoko wena nalengwa-
lengwa mu diambu dianzomi miami.

Lumb. 5: 8. 25: 4 b.

12. Kundiokunani mu luzolo lua-
ntantu miami ko ; kadi mbangi zampu-
mpuluvunu zeti kuntonganana ye
babakala bavumuninanga mafuka.

Lumb. 31: 8.

13. Inga, ndekele kwami minu, vo
ngina mona wote wa Mfumu mu nsi
abavumuna.

Yes. 38: 11.

14. Natadidila Mfumu, ye nakadi
kwaku kibakala ye kikesa mu ntim
aku ; inga, natadidila Mfumu.

Lumb. 31: 24.

LUMBU 28.

Lua Davidi.

Kwa ngeye Mfumu, ibokilanga ; mo-
ngo ami, kundingamanani ko, ngi-
di fwanana ye yau bakulumukanga mu
ndiamu, vo una kundingamana.

Lumb. 143: 7.

2. Bika wawa nding' atusambulu
tuami, bu ikubokilanga, bu izangulanga
moko mami ku yanlongo ye nlongo mu
kinlongo kiaku.

3. Kunkatulani va kimosi ye bantu
bakiadimbuka ko ye mvangi miayayibi
beti lengumuna ni au, kansi bena ya-
yibi munei antima miau.

4. Ubavana bonso bwena mavanga
mau ye tukadulu tuau tuambi ; ubava-
na, bonso bwena mavanga mamoko
mau, ubasenda, bonso bubavengi.

5. Kadi ka babanzilanga mavanga
ma Mfumu ko ye salu biamoko mandi ;
i diau si kakubatulula ye lembwa ku-
batungulula diaka.

Yes. 5: 12.

6. Bika Mfumu kasikwa, kadi wawilu nding' atusambulu tuami !

7. Mfumu i ngolo zami ye nkaku ami ; ntim' ami wansila vwadi, ye mono yasaduswa. Mu dina ntim' ami weti yangelala, ye mu nkung' ami nzolele vutula matondo kwa yandi.

2 Mose 15: 2.

8. Mfumu i ngolo zabantu bandi, yandi i ntabulu ampululu kwa kuswa kiandi.

Lumb. 18: 50.

9. Vulusa bantu baku ye sakumuna fwa diaku, kala mvungi au ye ubanuta ntangu yikayimani.

5 Mose 9: 29. Lumb. 95: 7. 100: 3.

LUMBU 29.

Lumbu lua Davidi.

Yeno lubana bababakala ba Nzambi, luvana kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lulendo kwa Mfumu ;

Lumb. 96: 7 b. 108: 20 b.

2. luvana Mfumu nzitusu ankumbu andi, lusambila Mfumu mu mwatu wanlongo.

3. Nding' a Mfumu yikwendanga va ntandu aminlangu ; Nzambi anzitusu yeti duma, Mfumu yeti duma va ntandu anlangu miaminene.

Yobi 87: 2.

4. Nding' a Mfumu yeti tendana mu ngolo, nding' a Mfumu yeti tendana mu yindu.

5. Nding' a Mfumu yitoluzulanga nse- deli, Mfumu utoluzulanga nse deli mia Lebanoni.

6. Yandi weti mio dumuzuna bonso bana bangombe, Lebanoni ye Silioni bonso ngombe zantwenia zankitu.

7. Nding' a Mfumu yeti kwangila mu nlemo miatia.

8. Nding' a Mfumu yeti zakimisa nsi yankatu, Mfumu weti zakimisa nsi yankatu ya Kadesi.

9. Nding' a Mfumu yeti butisa bansungu ; yau yeti zioikuna mwatu miamfinda. Mu vwala diandi biabio- nsono bisamunanga nzitusu andi.

10. Mfumu va kiandu kiandi katu- mini nkuka, Mfumu uzakalanga bonso ntinu ntangu yikayimani.

1 Mose 6: 17.

11. Mfumu una vana lulendo kwa bantu bandi, Mfumu una sakumuna bantu bandi mu yenge.

Lumb. 28: 8 b.

LUMBU 30.

Lumbu ; nkung' a Davidi mu mbiekolo anzo andi.

5 Mose 20: 5. 1 Lus. 16: 43.

Nzolele kuzangisa, Mfumu, kadi ngeye wantombole mu mpinda, ye kwa- yambudi ntantu miami miangiangala- lala ko.

2. Mfumu, Nzambi ami, mono yabo- ka kwa ngeye, ye ngeye wandiakisa.

Lumb. 147: 8.

3. Ngeye Mfumu watombula mwel' ami mu nsi abafwa, ngeye wamvukisa ye wankatula mu yau bakulumuka mu ndiamu.

Lumb. 86: 13. 116: 3 b.

4. Luyimbidila Mfumu masika, yeno lubakinzambi bandi, luzitisa nkumbu andi yanlongo.

5. Kadi nganzi zandi zena mu mbwe- tolo ameso kaka, kansi nlemvo andi lumbu biabionsono ; mu nkokila mu- kwizanga dilu, kansi mu nsuka mu- kwizanga kiese.

Ysa. 54: 7 b. Ysa. 16: 20 b. 2 Kol. 4: 17.

6. Bu yatoma nitu, mono yavova : Kinami zeza nkutu ko.

7. Mfumu, mu nlemvo aku ngeye wasiamisi mongo ami ; kansi ngeye wasweka zizi kiaku, ye yakala wonga.

8. Kwa ngeye, Mfumu, yabokila, ye kwa Mfumu yasanbila :

9. Menga mami nki andandu una mu bakila evo ikulumuka mu ndiamu ? Kadi mfumfuta zilenda kuvutula ma- tondoe, zilenda samuna kinkwikizi kia- kue ?

Lumb. 6: 5. 88: 10.

10. Ungwila Mfumu, wansila nle- mvo ; Mfumu, kala kwaku nsadisi ami.

11. Buna ngeye wakitula maniongo mami ndumuzukunu zakiese ; ngeye wamvula mwatu afwidi ye wankanga kiese mu luketo.

12. Nkiangunu nzitusu ami una ku- yimbidila masika ye lembwa dingalala ; Mfumu, Nzambi ami, nzolele kutonda ntangu yikayimani.

Lumb. 57: 8. 108: 1.

LUMBU 31.

Kwa nseki ankunga ; lumbu lua Davidi.

Kwa ngeye, Mfumu, ikwiza vunga- mana ; kumvwisani nsoni ko widi lumbu nkutu ko, untanina mu lunu- ngu luaku.

Lumb. 25: 2. 71: 1 b.

2. Untambila kutu kwaku wasa nswalu mu kuntanina ; unkadila tadi diamongo dianangwi ye bonso vula dia- sianu mu mpulusu ami.

3. Kadi ngeye i mongo ami ye vula

diami diasiamu, ngeye una kundiatisa ye kuntuadisa mu diambu diankumbu aku.

Lumb. 23: 8. Zing. 18: 10.

4. Ngeye una kunsionuna mu konde dibantambila, kadi ngeye i ntabulu ami.

5. Mu koko kwaku ndiokone mwel' ami; ngeye ukunkulanga, Mfumu, ngeye i Nzambi yankwikizi.

Luk. 23: 46. Mav. 7: 59.

6. Ibelanga batatamananga mu teki biamfukulu, kansi isilanga Mfumu vwadi.

7. Nzolele yangalala ye kala kiesa mu diambu dianlemvo aku, bu ukuntalanga mu ndungulu zami, bu ukebanga mwel' ami mu nzungu

Lumb. 9: 2.

8. ye kukundiokunanga mu moko mamintantu ko, kansi utulanga malu manii vasadidi.

9. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mu mpasi ngiena, zizi kiami kiameni wonuka mu kiadi kiami, inga, mwel' ami ye nitu ami.

Lumb. 6: 7.

10. Kadi moyo ami waledi mu kiadi ye mvu miami mu mpumukunu; ngolo zami zatolokele mu diambu dialufuma luami, ye visi bianitu ami biena nalenzangani.

Lumb. 40: 12. 102: 8.

11. Mono ngieka kiavwezwa mu diambu diantantu miami miamionsono, inga, mvwezolo yayinene kwa mfinangani zami ye nsi i kwa batuakedi nzayasani; bakumbonanga mu nzila beti kumbendumuka.

12. Mfwilu diba mu ntima nkievo yafwidi; ngiena bonso lekwa kiabudika.

13. Kadi iwanga makela kwa babinzi, ye nsisi ndambu ye ndambu. Beti kumpovila manenga ye beti kana mu bonga moyo ami.

Yel. 20: 10.

14. Kansi mu ngeye, Mfumu, isanga vuvu; itanga: Ngeye i Nzambi ami.

15. Ntangu zami zena mu moko maku; untanina mu moko mantantu miami ye mu nzomi miami.

Lumb. 139: 16.

16. Kiesila sielo kiaku zizi kiaku; umpulusa mu nlemvo aku.

4 Mose 6: 25 b. Lumb. 80: 3.

17. Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoni ko, kadi ngeye ibombidilanga; bika bakiadimbuka basiwa nsoni ye badingudukwa mu nsi abafwa.

18. Koba bialuvunu bika biafietwa, biau bivovanga mambu mamayangala kwa walunungu mu nza ye mu luyinu.

19. Mwanki wote waku waunene-unene wena, una uukebilanga bakuvu-

minanga, ye uusonganga vantadisi abana babantu kwa yau batininanga kwa ngeye!

20. Ngeye ukubavungikanga mu mpungukulu azizi kiaku, bantu bu beti leka mfundu; ngeye ukubalakikanga mu nzo aku mu tudini tuambwila.

Lumb. 27: 5. Yel. 36: 26.

21. Bika Mfumu kasikwa, bu kansonge nlemvo andi wanzenza ye wampe ngi mbanza yasiamu.

Lumb. 144: 1 b.

22. Kadi mu kingongo kiami yavova: Mbeni kubwa mu meso maku. Kiongo wawilu nding' atusambulu tua mi, bu yakubokila.

23. Luzola Mfumu, yeno bakinzambi bandi babonso. Mfumu ukebanga bakiakwikama, kansi uvutudilanga usadilanga nza tezo kialunga.

24. Lukala kibakala ye kikesa mu ntima mieno, yeno babonso lutulanga vuvu kieno mu Mfumu.

Lumb. 27: 14.

LUMB 32.

Lua Davidi; nkunga.

Mayangi mena ye ndiena uyambudulu ntulumunu andi ye fukulu sumu diandi.

Loma 4: 6 b.

2. Mayangi mena ye muntu ndiena ulembolo tangulwa lufuma kwa Mfumu ye kondolo bungubi mu mwel' andi.

3. Bu yakala dingalalanga, buna visi biami bialenzangana mu maniongo mami makamasuki.

Zing. 28: 13.

4. Kadi mwini ye fuku koko kwaku kwakala zitu mu monu; menga mamoyo ami mayuma, bonso buyumisanga mwini ambangala. Sela.

Lumb. 33: 2, 4.

5. Buna yakuzaikisa sumu diami ye kiefuka lufuma luami ko. Mono yavova vo: Nzolele ta ntulumunu zami kwa Mfumu; buna ngeye wangiambudila lufuma luasumu diami. Sela.

2 Sam. 12: 13. Lumb. 65: 3. 1 Yoa. 1: 9.

6. I diau bakinzambi babonso bana kusambila mu ntangu yiulendwa fwandwa; kedika, nga vo nkuka zazinene ziiza, ka zina kubabakila ko.

Yes. 49: 8. 55: 6. 2 Kol. 6: 2.

7. Ngeye i mpungumunu ami; ngeye ukunkebanga mu ncita; ngeye ukunzunganga kiesa kiantanunu. Sela.

Lumb. 27: 6.

8. Mono ngina kulonga ye kulongidika nzila yiuna kwenda; mono ngina kuvana nduengoso ye kukabukila meso.

Lumb. 25: 12.

9. Kukalani bonso kavalu ye mula ko bikondolo nduka, bikatwa tulwa

nsinga ye kimpunga, kidi biatolulwa, ko nga bilembukunwanga.

2 Nt. 19: 28. Zing. 26: 3.

10. Kiadimbuka wena kwama kwakwingi; kansi usanga vuvu mu Mfumu uzungwanga nlemvo kwa yandi.

Zing. 12: 21.

11. Lukala kiesa mu Mfumu, luyangalala yeno lubalunungu; lusika lozi yeno babonsoho luenta ntima miansongula.

Phil. 4: 4.

LUMBU 33.

Luyangalala mu Mfumu lubalunungu; ngimbudulu amasika yilungidi kwa bansongula.

2. Lutonda kwa Mfumu mu nsambi, luyimbidila mu pesalata kiakumi diansinga.

Lumb. 92: 3.

3. Lunyimbidila nkunga wamona, lusika mu ntoko mu zu diadinene.

4. Kadi mambu na Mfumu mena masonga, ye yonso yikavanganga' uva nganga yo mu kinkwikizi.

4 Mose 23: 19. 1 Sam. 15: 20.

5. Yandi uzolanga lunungu ye lusongo; ntoto uzedi kwa nlemvo a Mfumu.

Lumb. 119: 64.

6. Zulu diavangwa mu mambu na Mfumu ye nkangu wawonsoho wadian mu mpeve anwa andi.

1 Mose 1: 2 b.

7. Yandi ukutikisanga nlangu miambu nkievo mu ntulami umosi; yandi utulanga nsina mu lundulu biau.

1 Mose 1: 9. Yobi 38: 8 b. Lumb. 104: 7 b.

8. Bika ntoto wamvimba wavumina Mfumu; babonsoho bakalanga mu nza banzakamana.

9. Kadi wavova ye bwakala, watuma ye bwaskalala.

Lumb. 118: 5.

10. Mfumu uvunzanga tukanu tualangoi, yandi ukabikisanga mabanza mabantu.

Yobi 5: 12. Lumb. 2: 1 b. Zing. 21: 30.

11. Kansi tukanu tua Mfumu tusikilanga ntango yikayimani ye mabanza inantim' andi mu mbandu ka mbandu.

Zing. 19: 21. Yes. 46: 10.

12. Mayangi mena ye kanda diabantu, bu Mfumu i Nzambi au, i kanda dikakisanina fwa diandi.

Lumb. 141: 15.

13. Inga, Mfumu ku zulu wayinika meso ye wamona bana babonsoho babantu.

14. Mu kundu kiandi wayinika meso mu babonsoho bakalanga va ntoto,

Lumb. 11: 4.

15. i yandi wavanga ntima miao miamionsono ye ukenganga mavanga mau mamonsono.

Zing. 16: 1, 2, 9. 21: 1 b.

16. Ntinu kanunganga mu ngolo zandi zazingi ko, ye kesa ka ditanunwanga mu mafuka mandi maningi ko.

2 Lus. 14: 11.

17. Bakavalu benina minu kiankatu mu nungisa, mu ngolo zau zazoniso ka bataninanga au ko.

Lumb. 147: 10. Zing. 21: 31.

18. Tala, disu dia Mfumu ditalanga kwa bakumvuminanga, kwa yau basanga vuvu mu nlemvo andi;

19. yandi zolele tanina miela miao mu lufwa ye kubavakisa mu ntangu zainalema.

Yobi 5: 20. Lumb. 31: 9 b. 37: 19.

20. Miela mieto mitadidilanga Mfumu; yandi i lusadusu luetu ye nkaku eto.

5 Mose 38: 29.

21. Kadi mu yandi muyangalalanga ntima mieto, tusanga vuvu mu nkumbu andi yanlongo.

22. Mfumu, bika nlemvo aku wakala mu yeto, bonso butukusilanga vwaifi.

LUMBU 34.

Lua Davidi bu kavuna lauka kwa Abimeleki, ye ndieu wankuba, ye yandi wakatuka.

1 Sam. 21: 13 b.

Nzolele sika Mfumu ntangu zazonsono; usanusunu andi yina kala mu nwa ami ntangu zazonsono.

Lumb. 146: 2.

2. Mwel' ami uku kikemba mu Mfumu, bankwa miabumpombo bana wo wa ye yangalala.

3. Tusikeno Mfumu, beto yeno, ye tuzangiseno nkumbu andi va kimosi.

4. Mono yafwanda Mfumu, ye yandi watambudila kwa mono ye wantanina mu nsisi ami yayonsoho.

5. Patalanga kwa yandi bana kala nacemi-cemi mu kiesa, ye zizi biau ka bina yindama mu usoni ko.

6. Vava vena kiazungulwa waboka, ye Mfumu wanwila ye wamvulusa mu neta zandi zazonsono.

7. Mpofo a Mfumu yituilanga bakumvuminanga kinzungidila ye ukubataninanga.

1 Mose 32: 1 b. 2 Nt. 6: 17. Lumb. 91: 11 b.

8. Lubimba luatala, vo Mfumu wena wambote; mayangi mena ye bakala dikumvungananga.

1 Pet. 2: 3.

9. Luvumina Mfumu, yeno banlongo bandi, kadi bakumvuminanga ka bakondwanga au lekwa ko.

Lumb. 33: 19. 37: 19.

10. Nkosi zantwenia zilungwanga mpasi ye nsatu, kansi batombanga Mfumu ka bakondwanga au lekwa kimosi kiabiza ko.

Luk. 1: 53.

11. Lubana, luizano luandimba; mono ngina kululonga vumi kia Mfumu.

12. Ngeye i bakala dizolele moyo aku ye zolele mona lumbu biabize?

1 Pet. 8: 10 b.

13. Buna vengumuna ludimi luaku mu yonso yena yambi, ye koba biaku ka bidi ta bungubi.

Ef. 4: 29. 5: 4. Kolo. 4: 6.

14. Vengumuka mu yonso yena yambi, wavanga kwaku yina yena yambote, tomba yenge ye lakukila kio moyo.

Lumb. 37: 27. Loma 12: 18. Eb. 12: 14.

15. Meso ma Mfumu matalanga kwa balunungu, ye matu mandi kwa tubokolo tuau.

2 Lus. 16: 9. Lumb. 33: 18.

16. Kansi zizi kia Mfumu kikakidilanga bavanganga yambi, kidi kafukisa mbambukulu zamioyo miau mu ntoto.

Lumb. 73: 20. 109: 15.

17. Balunungu bu beti boka, buna Mfumu weti wa ye kubatanina mu ncita zau zazonsono.

Lumb. 145: 18.

18. Mfumu ufinamanga kwa bena ntima miakoswa, ye uvulusanga bena mpeve yakiadi.

Lumb. 51: 17. Yes. 57: 15. 66: 2. Luk. 18: 13 b.

19. Nkwa lunungu una katwa lungwa kwakwingi, kansi Mfumu ukuntaninanga mu yayonsono.

20. Yandi nkutanga visi biandi biabionsono, widi kimosi nkutu ka kina tiabulwa ko.

2 Mose 12: 46. Mat. 10: 30. Yoa. 19: 36.

21. Kiadimbuka una bemwa kwa yambi, ye babelanga walunungu bana nata nkanu.

22. Kansi Mfumu ukulanga miela miasielo biandi, ye ka umosi nkutu ko uvungamanga kwa yandi una nata nkanu.

LUMBU 35.

Lua Davidi.

Mfumu, fundisa yau bakumfundisanga; nwanisa yau bakundwanisanga.

2. Bonga nkaku ye ntabulu wananguka mu kunsadisa;

3. vola dionga wakaka nzomi miami nzila. Vova kwa mwel' ami: Mono i mpulusu aku.

4. Bika batombanga moyo ami basiwa nsoni ye yindama, bika bakunkananga yambi bavutuka ku manima ye bamweswa nsoni.

Lumb. 40: 14 b.

5. Bika bakala kwau bonso mvu-

mvunia mu mpeve, ye bika mpofi a Mfumu kakakuba.

Lumb. 1: 4. Hos. 13: 3.

6. Bika nzila zau zakala tombe ye ndelo, ye bika mpofi a Mfumu kabazonma.

Yos. 10: 10 b. Lumb. 69: 23.

7. Kadi mu nana bantimini kintoko mu nsweki ye batudidi kio konde diau; mu nana bampangidi ndiamu mu moyo ami.

Lumb. 57: 6. Mat. 22: 15.

8. Bika mbungulu wabwila ntantu ami nabiu, ye konde dikatambi bika diambaka, inga, bika kabwa dio mu mbungulu andi.

Lumb. 141: 10.

9. Kansi mwel' ami una yangalala mu Mfumu, una kadila mpulusu andi kiese.

10. Visi biabionsono biena mu nitu ami bina vova: Mfumu, nani swanane yaku, i ngeye utabilanga kiazungulwa mu wanlutila ngolo ye kiazungulwa ye wamputu mu wampela.

11. Mbangi zamampunu zitelamene; bangiuvuzula bindembolo zaya.

Mat. 26: 60. Luk. 23: 2, 10. Yoa. 18: 30.

12. Yau beti kumvutudila yambi mu yambote, mwel' ami umeni niangwa.

Lumb. 109: 5.

13. Kansi bu bakala bela, buna mono yawwata miafwidi, yamina nsoki mu mwel' ami ye yasambidila kiamandokama.

1 Nt. 18: 42.

14. Mono yabasila nkieve nkundi evo mpangi; yawwata miafwidi ye yayenda dokanungi, bonso muntu wena fwidi kiaambut' andi.

15. Kansi yau beti yangalala mu diambu diankusumukunu ami ye bankutakanana; bantu bambi bandembolo zaya beti kunkutakanana; nana kiakuntiakila bena,

Mat. 26: 3 b.

16. babana bakondolo Nzambi batanga matiku mu diambu diabaka dimpa dimosi, bu beti kuntatikila meno.

17. Mfumu, ntama kwa zolele bo tadila? Ziokuna mwel' ami mu mbi-vulu yoyo yibakubikidi ye moyo ami mu nkosi zantwenia.

Lumb. 22: 20 b.

18. Buna ngina kutonda mu bundu diadinene, ye mu nkati abantu babingi ngina kusika.

Lumb. 22: 22 b. 40: 9 b.

19. Kuyambulani bakalanga kitantu kianana mu mono bangiangalalala ko, kuyambulani bakumbelanga bela kwankatu bambwatila meso ko.

Yoa. 15: 25.

20. Kadi ka i yenge ko bibeti vova; ve, mambu mamampiaka beti futumu-na kwa bena kindima mu nsi.

21. Bakungiasilanga nwa; beti ta:

Bufwanane, bufwanane, lelo tumeni bo mona mu meso meto ! Yobi 16: 10.

22. Ngeye Mfumu, weti bo mona ; kudingalalani ko. Mfumu, kuntatukilani ko !

23. Temuna watelama mu kundungisa ye mu kundedisila mambu mami, ngeye u Nzambi ami ye Mfumu ami.

24. Undungisa bonso bwena lunungu luaku, Mfumu, Nzambi ami, kuyambulani bangiangalalala ko. Lumb. 7: 8.

25. Kuyambulani ko bakamba mu ntima miau vo : Bufwanane kwandi, buvangamene, bonso butuakedi zolanga ! Kuyambulani ko bavova vo : Yeto tumeni kungsiudika.

26. Bika babonsono bayangalala mu kubu diani basiwa nsoni ye yindama. Bakungiandilanga, bika bavwikwa nsoni ye yindama. Lumb. 40: 14 b. 109: 29.

27. Kansiyau bakunzodilanga nunga, bika bayangalala ye bakala kiesa ye bika balenda vova ntangu zazonsono : Bika Mfumu kasikwa, yandi uzodilanga sielo kiandi wote ! Lumb. 40: 16.

28. Buna ludimi luami luna vova mu lunungu luaku ye mwini wamvimba luna kusika. Lumb. 7: 17.

LUMBU 36.

Kwa useki aukunga ; luasielo kia Mfumu, i Davidi.

Matanga masumu kwa kiadimbuka iyindulanga mo mu ntim' ami ; widi vumi nkutu mu Nzambi ka kiena mu meso mandi ko. Loma 3: 18.

2. Kadi mau makunlebunga mazolakana mu meso mandi, lufuma luandi ka luidi bakulwa ye belwa. Lumb. 10: 3.

3. Mambu manwa andi i mbivulu ye mampiaka ; kazolele vanga buna mu nduenga ko ye vanga mabiza.

4. Ufundukanga mbivulu mu ntand' andi ye ukotanga mu nzila yikondolo mbote ; keti andi mwena wonga mu lekwa kimosi kiambi nkutu ko. Zing 4: 16. Mika 2: 1.

5. Mfumu, nlemvo aku walambuka nate ye kuna zulu, ye kinkwikizi kiaku nate ye mu matuti. Lumb. 57: 10. 108: 4.

6. Lunungu luaku luena bonso ukulu amiongo, ye nsiku miaku bonso nsin' ambu waunene ; bantu ye bibulu, ngeye Mfumu ukubasadisanga. Lumb. 145: 15. Loma 11: 33.

7. Nzambi, mwanki nlemvo aku ntalu wena ! Bana babantu balenda kwiza

vungamana kungsi ampozi amaveve maku. Lumb. 17: 8. 57: 1.

8. Yau bayukutushwanga mu kiaba kiankailu mianzo aku, ye ukubanwikanga mu mwil' ampwenia aku. Lumb. 65: 4.

9. Kadi kwa ngeye kwena nto amoyo, ye mu kia kwaku tueti mona kia. Lumb. 49: 19. Yel. 2: 13. 17: 13.

10. Yambula nlemvo aku wasikila mu yau bakuzaidi, ye lunungu luaku mu bansongula.

11. Kuyambulani malu mabankwa mianza matulwa mu mono ko, evo moko mabakiadimbuka mankuba ko.

12. Inga, eku kulambalele mvaungi miayayibi ; babwisulu, ye ka balendi vutuka telama ko. Lumb. 18: 38.

LUMBU 37.

Lua Davidi.

Kufutilani bantu bambi ntima ko, ye kuvwani bavanganga yambi nsoki ko.

Lumb. 73: 2 b. Zing. 24: 19. Mpovi 7: 10.
2. Kadi bavita zakwa bonso titi ye yuma bonso fulu biantkunzu. Lumb. 92: 7. Yak. 1: 10 b.

3. Nase vuvu mu Mfumu, navangi yonso yena yambote, buna una zinga mu nsi ye vunga kamba diaku mu mpungumunu.

4. Sa nienzi aku mu Mfumu ; yandi una kutambika yonso yilombeke ntini' aku.

5. Yekula nzil' aku kwa Mfumu ye sa vuvu mu yandi ; yandi una bo sa. Lumb. 55: 22. Zing. 16: 3. 1 Pet. 5: 7.

6. Yandi una mwesa lunungu luaku bonso kia ye ndungunu aku bonso nteninia antub' ambata.

7. Nakadi naswi kwa Mfumu ye untadidila, kufutani ntima mu ndieu wena nzila yamiolo-miolo ko, mu bakala dikundananga tukanu tuabunkita. Mpovi 10: 4.

8. Yambula nganzi ye sindika mfwe-mono ; kufutani ntima ko ; kadi bu weti bo vanga, bwambi kwandi.

9. Kadi bambi bana fulwa ; kansi batadidilanga Mfumu bana vwa nsi.

10. Finkala-nkala kaka buna kiadimbuka kavutuki kala ko ; bu weti fwanda mbuk' andi, buna kasidi vo ko.

11. Kansi bankwa miabumpombo bana vwa nsi, ye bana nienzuka mu yenge kiakinene. Lumb. 119: 165. Mat. 5: 5.

12. Kiadimbuka ukananga walunungu, ye ukuntatikilanga meno ; Lumb. 112: 10.

13. kansi Mfumu weti kunseva, kadi mweni, vo lumbu kiandi kiekia mu kwiza. Lumb. 2: 4.

14. Bakiadimbuka bavalanga sabala ye balekanga ponza mu bwisa kiazungulwa ye wamputu ye mu vonda badiatanga mu nsongula.

15. Kansi sabala biau bina kota mu ntima miao, ye ponza biau bina damuka.

16. Bifiumu biena ye walunungu bilutidi mbongo zazinene zabakiadimbuka babingi. Zing. 15: 16

17. Kadi moko mabakiadimbuka mana toluzulwa, kansi Mfumu usikikanga balunungu. Lumb. 1: 6.

18. Mfumu zaidi lumbu biabakinzambi, ye fwa diau dina sikila ntangu yikayimani. Lumb. 139: 16.

19. Yau ka bana siwa nsoni mu ntangu yambi ko, ye mu lumbu biansatu bana yukutuswa. Lumb. 33: 19. 34: 9.

20. Kadi bakiadimbuka bana fuku-swa; ntantu mia Mfumu mifwanane ye ntoko zamayinza: milalanga bonso mwisi, inga, milalanga. Lumb. 68: 2.

21. Kiadimbuka usompanga ye kale-ndi futa ko, kansi walunungu wena nkenda ye lenda kabila. 5 Mose 28: 12, 41.

22. Kadi bakiasakumunwa bandi bana vwa nsi, kansi bakiasingwa bana fulwa.

23. Mfumu ukodisanga ntambi zalakala, bu kazolanga nzil' andi.

24. Vo kusumukini, kana bwamunkanda ko, kadi Mfumu unsimbididi mu koko.

25. Mono yakala kintwenia, ye bwabu ndunini, kansi kiamweni walunungu kaniangwa ko, evo nkun' andi walomba dia.

26. Yandi i nkwa nkenda ntangu zazonsono ye ulenda sompisa, ye nkun' andi weti sakumunwa. Lumb. 112: 5. Luk. 6: 31 b.

27. Fila yonso yena yambi nima ye vanga yena yambote, buna una kunda ntangu yikayimani. Lumb. 34: 14.

28. Kadi Mfumu uzolanga yonso yisongele ye kalendi nianga bakinzambi bandi ko, bana kebwa ntangu yikayimani; kansi nkuna miabakiadimbuka mina fulwa. Lumb. 21: 10.

29. Balunungu bana vwa nsi ye bana yo kunda ntangu yikayimani.

30. Nwa ankwa lunungu uvovanga nduenga, ye ludimi luandi lueti ta masongele. Zing. 81: 26.

31. Mina mia Nzambi andi miena

mu ntini' andi; ntambi zandi ka zizezanga ko. Lumb. 40: 8. Yes. 51: 7.

32. Kiadimbuka ulanganga walunungu ye ukunlakukilanga ntima mu kumvonda. Lumb. 10: 9.

33. Kansi Mfumu kana kunyekula mu koko kwandi ko, ye kana kunzenigila nkanu ko, bu kana kongudulwa.

34. Tadidila Mfumu ye keba nzil' andi, buna mpe si kakuzangula mu vwa nsi; ngeye una mona, bonso buna fudulwa bakiadimbuka.

35. Mono yamona kiadimbuka wakiyandila mu ngolo zandi; yandi wakiyadingisa bonso nti wankunzu utome-ne mena mianzi kuni. 1 Sam. 25: 2 b. Yobi 20: 5 b. Lumb. 52: 1, 7.

36. Kansi bu kwaviokwa, tala, buna kasidi vo ko; yantomba, kansi kakedi vo ko. Lumb. 10: 15.

37. Kenga kwaku kialunga ye tonwa wansongula, kadi bakala diayenge dialundulu lumbu biandi ku ntuala.

38. Kansi ntuludi miamina mina fukuswa buna miena; lumbu biabakiadimbuka bibena ku ntuala bina kufukwa. Lumb. 5: 4 b.

39. Kwa balunungu kuluakanga mpulusu yitukidi kwa Mfumu; yandi i ntbulu au mu lumbu biansungu. Lumb. 9: 9.

40. Mfumu ukubasadisanga ye ukubataninanga; yandi ukubataninanga mu bakiadimbuka ye ukubavulunanga, kadi bakumvungamanga. Dan. 6: 23.

LUMBU 38.

Lumbu lua Davidi; mu mbambukulu amoyo.

Mfumu, kundongani ndongi mu nkesi zaku ko, ye kunsebanani mu nganzi zaku ko. Lumb. 6: 1. Yes. 10: 24.

2. Kadi toto biaku bineni kuntelwa, ye koko kwaku kweti kundiemina. 5 Mose 32: 23. Yobi 6: 4. Lumb. 82: 4.

3. Mu nitu ami ka mwena vamvinia ko mu diambu dianganzi zaku, wili nieva nkutu mu visi biani mu diambu diamasumu mami.

4. Kadi tufuma tuami tuviokedele nsunsu; ngieti to lembana bonso zitu kiena nandundu. Lumb. 40: 12. ss: 16.

5. Mputa zami zena kinzandi, ye ziswenanga mu diambu diakizengi kiami.

6. Ikwe dokamingi ye yinama; mwini wamvimba imonanga kwami kiadi.

7. Kadi luketo luami luzedi kwa mbangazi, ye ka mwenani vamvinia ko mu nitu ami.

8. Nalenzangani ngiena ye yalueku-zulwa; inionganga mu diambu diancita zantim' ami.

9. Mfumu, ngeye zaidi ngunda zami zazonsono, ye mpumukunu zami ka zaswekwa mu ngeye ko.

10. Ntim' ami wena madikitila beni, ngolo zami zansisidi; kia kwameso mami kwaledi mpe.

11. Bakundi bami ye butu biami bantatukidi mu kwama kwami, ye bayami beti telama nseke.

Yobi 19: 13 b. Lumb. 27: 10. SS: 18.

12. Balakukilanga moyo ami batembikonde, ye bazolanga kubu diami beti vova mbivusu; mwini wamvimba babanzilanga bungubi.

13. Kansi mfwanane ye wafwa matu ukawe, ye baba dikadibandudi nwa;

Lumb. 39: 1, 9. Yes. 53: 7.

14. inga, mfwanane ye bakala dikadiwe ye dikadibaki diambu dikana vutudila mu nwa andi.

15. Kadi mu ngeye isanga vuvu; Mfumu, ngeye una vutula, Mfumu, Nzambi ami.

16. Ko nga ngieti tina vo bana kungiangalalala, vo bana kungiangidila, kulu kwami bu kweti zeza.

17. Kadi ngiena lukufi ye bwa, ye kwama kwami kwena vantadisi ami mu ntangu zazonsono;

18. kadi ntele lufuma luami ye ngienina sumu diami kiadi.

19. Kansi ntantu miami miakidi ye miena ngolo, balingi bakumbelanga mu nana,

Lumb. 3: 1.

20. i yau bavutulanga yambi mu yambote ye beti kunkakidilanga, mu diambu dia bu ilakukilanga yina yambote.

Lumb. 119: 95.

21. Kunsisani ko, Mfumu; Nzambi ami, kuntatukilani ko.

22. Sa nswalu mu kunsadisa, Mfumu, unipulusu ami.

Lumb. 35: 3. 40: 13.

LUMBU 39.

Kwa nseki ankunga kwa Yedutuni; lumbu lua Davidi.
1 Lus. 25: 1.

Mono yavova: Nzolele kenga maivanganga, mpasi vo kina vola masumu mu ludimi luami ko; nzolele kenga nwa ami mu kimpunga, kiadimbu ka bu kena vantadisi ami.

Lumb. 17: 3.

2. Mono yakala kibaba ye yakala napi, ye yadingalala mu kiadi kiami; kansi yavizuka kwa miangala.

Lumb. 38: 13, 17.

3. Buna ntim' ami walena mu ntulu ami; bu yayindula, buna yalungwa tia; mono yavova mu ludimi luami.

Lumb. 119: 53.

4. Mfumu, ungindusa, vo si yakatwa suka, ye bonso bwena tezo kialumbu biami, kidi yavisa, bonso bungiena fizingu.

Lumb. 90: 12.

5. Tala, ngeye wasa nupanani akandazi tezo kialumbu biami, ye lambuka kwazingu kiami kwena bonso ka kiuma andi ko mu meso maku; bantu babonso bena lufukulu kaka, kani batelamene nakekete. Sela.

Lumb. 62: 9. 90: 5 b. 144: 4.

6. Bonso kini kiandozi baviokanga kaka, kintientie kiau i lufukulu; beti yonzika kwau, ye ka bazaidi una bio vingila ko.

Yobi 8: 9. 14: 2. Mpovi 2: 18, 21. 5: 13, 15.

7. Bwabu Mfumu, nki ngieti tadidila? Mu ngeye mwena vuvu kiami.

8. Untanina mu ntulumunu zami zazonsono, kungiambulani ko yakala mvwezolo kwa futu.

9. Ndingalele kwami, ye kibandudi nwa ami ko; kadi i ngeye wasa bo.

Lumb. 38: 13.

10. Umpengudila kwama kwaku; mu lubandu luakoko kwaku ngieti memina.

11. Ngeye bu weti longa muntu ndongi, bu ukunlongidikanga mu lufuma luandi, buna weti manisa nzitusu andi bonso mimfwa nkabu. Bantu babonso i lufukulu kaka. Sela.

Lumb. 6: 7.

12. Wa lusambulu luami, Mfumu, dimba lubokolo luami, kudingamani mu mansanga mami ko; kadi i nzenza kwami mu ngeye, i mbunini kwami bonso mase mami mamonso.

1 Mose 47: 9. 3 Mose 25: 23. 1 Lus. 29: 15.

Lumb. 119: 19. Eb. 11: 13. 1 Pet. 2: 11.

13. Umpengudila meso maku, kidi yakivongila, bu ngina katuka vava, ye kiena vo diaka ko.

Yobi 7: 16.

LUMBU 40.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi; lumbu.

Yakala nasietete mu tadidila Mfumu, ye yandi wainganmana ye wawa lubokolo luami.

Lumb. 18: 6. 27: 14.

2. Yandi wantombula mu bulu diambungulu, mu ntava yansina, ye wata malu mami mu tadi diamongo, yandi wakodisa ntambi zami;

Lumb. 31: 8. 69: 14.

3. yandi wasa nkunga wamona mu nwa ami, nkunga wansikulu kwa Nza-

mbi eto, Babingi bana bo mona, ye bana yitukwa, ye bana sa vuvu mu Mfumu.

4. Mayangi mena ye bakala disilanga Mfumu vwadi, dilembolo sietuka kwa bankwa mianza ye kwa yau bavengumukanga mu makutu.

5. Mfumu, Nzambi ami, mwanki mangu biaku biabinene-binene biena, ye mabanza maku maukutumwesanga; widi lekwa kimosi nkutu ka kifwanane ye ngeye ko, ngala yazola bio samuna ye mokina bio; kansi ka bitangakana nga ko.

2 Mose 15: 11. Lumb. 92: 5. 139: 17 b.

6. Ngeye kuzolele nkailu miamponda ko ye miandia ko—ngeye wanzibudi matu—nkailu miangioka ye miangikolo amasumu kweti mio lombi ko.

Lumb. 51: 16 b. Yes. 1: 11. Mika 6: 7.

Eb. 10: 5.

7. Nkianguu ita: Tala, si ngiza kwami; mu nkanda mwasonwa mianinga vanga.

Yoa. 5: 39, 46. Eb. 10: 7.

8. Mu yau luzolo luaku, Nzambi ami, i nienzi ami, ye mina miaku miena mu ntim' ami.

Lumb. 37: 81.

9. Mono isamunanga ntumu yakiese yalunungu mu bundu diadinene; tala kibundikanga koba biami ko, Ngeye Mfumu zaidi bo.

Lumb. 22: 22, 25. 35: 18.

10. Kiswekanga lunungu luaku mu ntim' ami ko, kansi imokinanga mu kinkwikizi kiaku ye mpulusu aku; kifikikilanga bundu diadinene nlemvo aku ye kedika kiaku ko.

11. Ngeye, Mfumu, kuna kunzikila nkend' aku ko; nlemvo aku ye kedika kiaku bina kunkeba ntangu zazonsono.

Lumb. 61: 7.

12. Kadi ndungulu zeti kunzungidila, zilutidi ziilenda tanga ntalu; tufuma tuami tumbakidi, ye kilendi mona ko; tuau tulutidi nsuki zami ntalu, ye kibakala kiami kiandiengi.

Lumb. 38: 10.

13. Do untanina, Mfumu; sa nswalu mu kunsadisa.

14. Yau babonsono balakukilanga moyo mu bunga wo, bika basiwa nsoni ye bayindama; bazolanga kubu diani, bika bavutulwa manima ye bamona nsoni.

Lumb. 35: 4. 70: 2 b.

15. Bavovanga kwa mono: Bufweni kwandi, bufweni kwandi, bika bayitukwa mu nsoni zau.

16. Kansi yau babonsono bakuto-mbanga, bika bayangalala ye bakala kiesa mu ngeye; baketamanga mpulusu

aku bika bavova ntangu zazonsono: Bika Mfumu kasikwa!

Lumb. 34: 2 b. 35: 27.

17. Vo izungulwanga ye ngiena bumputu mpe, Mfumu vele una kumfwila nkenda. Lusadusu luami ye ntanini ami i ngeye kwaku; Nzambi ami, kuzingilani ko.

LUMBU 41.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mayangi mena ye ndiena utalanga wafwafwa mu kunsadisa; yandi una saduswa kwa Mfumu mu lumbu kiakubu.

Lumb. 112: 5, 9. Zing. 19: 17. Yes. 58: 7.

2. Mfunu una kunkuta ye una kunkeba kimoyo, yandi una kembwa vo nkwa mayangi mu nsi. Ngeye kuna kunniokuna mu luzolo luantantu miandi ko!

Dan. 4: 27.

3. Mfumu una kunsadisa mu ntand' andi ukabedilanga; bu kena yela, buna ngeye ukitulanga mbuk' andi.

2 St. 20: 7.

4. Mono mpovele: Mfumu, unsila nlemvo; niakisa mwel' ami, kadi kwa ngeye yavolele masumu.

5. Ntantu miami mieti kumpovisa mambi: Nki alumbu kana fwa ye nkumbu andi yina vila?

6. Vo mosi wizi bumina kwa mono, buna weti vova mampumpuluvunu; ntim' andi ukunyonzikilanga mbivulu; mboki kana vaika ye mokina mo.

7. Yau babonsono bakumbelanga beti kungwawanana muni amfundu ye beti kunsokila yina yilenda kumbivisa nitu.

Luk. 11: 54.

8. Mbungulu yimbwididi, ye ulambalele kwakuna, kana rutuka telama ko.

9. Nkundi ami mpe uyakala lekilanga minu, wadia dimpa diani, yandi mpe weti kundangunina kinkoso kiatambi kiandi.

Lumb. 55: 13 b. Mat. 26: 14 b. Mal. 14: 10.

Luk. 22: 4. Yoa. 13: 18. Mav. 1: 16.

10. Kansi ngeye, Mfumu, unsila nlemvo ye untedimisa, buna nzolele kubavutula nlandu.

11. Mu diadi nzaidi kwami, vo ngeye ukumbonanga nkembo, kadi kuyambu-langa ntantu ami kangiangalala ko.

12. Kadi ngeye ukunsikikanga mu diambu diakialunga kiami, ye ukungi-ambulanga yatelama va luse luaku ntangu yikayimani.

Lumb. 18: 20.

13. Bika Mfumu, Nzambi a Israeli, kasikwa ntangu yikayimani mu ntangu yikayimani! Amen, Amen.

NKANDA WANZOLE.

LUMBU 42.

Kwa nseki ankunga; nkung' abana bababakala ba Kola.

1 Lus. 6: 22 b. 9: 19.

Bonso buleminanga nsungu bimilamila, i buna buleminanga mwel' ami kwa ngeye, u Nzambi.

2. Mwel' ami wena mpwil' a Nzambi, Nzambi amoyo; mwanki nki alumbu ngina yambulwa ngiza luaka va luse lua Nzambi?

Lumb. 68: 1 b. 84: 2.

3. Mansanga mami i dia kwami kwamwini ye fuku, kadi bakuntesanga ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe kena bwabu?

Lumb. 80: 5. 102: 9.

4. Nzolele dio banzila, bu ngieti tengula mwel' ami mu kingongo kiami: bonso butuakala kwendanga kabu, ye bonso butuayendilanga va kimosi ku nzo a Nzambi mu ndinga yayangalala ye matondo mu kabu diankembo.

5. Mwel' ami, mu nkiana wenina kiadi kiokio ye kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka mu mpulusu yoyo yitukidi ku luse luandi.

6. Nzambi ami, mwel' ami wena kiadi mu mono; i diau ikubanzilanga mu nsi a Yodani, ye va nzanza mia Helemoni ye va miongo mia Misali.

5 Mose 3: 8.

7. Nsina yeti bokila nsina yankaka va kuluzuka kwantadi zaku; mbula zaku zazonsono zatulama zeti kumfuka.

Lumb. 69: 2.

8. Mu mwini bika Mfumu kansila nlemvo andi, ye mu fuku nzolele yimbila kwa yandi ye sambila kwa Nzambi amoyo ami.

Lumb. 92: 2.

9. Nzolele vova kwa Nzambi, i tadi diami diamongo: Mu nkiana umvilakene, mu nkiana nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa mintantu?

Lumb. 13: 2. 43: 2.

10. Mu nitu ami inwena nkievo visi bieti bembwa, ntantu miami bu beti kumvweza, bu bakuntesanga ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe kena bwabu?

Lumb. 115: 2.

11. Mwel' ami, mu nkiana wenina kiadi kiokio, ye mu nkiana wenina kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka, mpulusu ami ye Nzambi ami.

Lumb. 43: 5.

LUMBU 43.

Undungisa, Nzambi, ye dedisa mambu mami ye kanda diabantu bakondolo kinzambi; untanina mu bantu bampumpuluvunu ye mu bankwa miansoki.

Lumb. 26: 1.

2. Kadi ngeye kwaku i Nzambi yoyo yena ntabulu ami; mu nkiana wandiafuni? Mu nkiana nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa mintantu?

Lumb. 42: 9.

3. Fidisa kia kwaku ye kedika kiaku; bika biau biandiatisa, bika biantuadisa ku mongo aku wanlongo ye ku kundu biaku,

2 Sam. 6: 17. Lumb. 15: 1 b.

4. kidi yakota ku salu dia Nzambi, kwa Nzambi, i kiesa kiami ye yangalala kwami, kidi yakuvutula matondo mu nsambi, Nzambi, i Nzambi ami.

Lumb. 26: 6.

5. Mwel' ami, mu nkiana wenina kiadi kiokio ye mu nkiana wenina kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka, mpulusu ami ye Nzambi ami.

Lumb. 42: 5, 11.

LUMBU 44.

Kwa nseki ankunga; wabana bababakala ba Kola; nkunga.

Nzambi, tuawilu mu matu meto, ye tuatelolo bo kwa mase meto mu vanga dina diwawanga mu lumbu biau, mu lumbu biansi nkulu.

5 Mose 6: 20 b. Lumb. 78: 3.

2. I ngeye wafula bangoi mu koko kwaku, kansi mau ngeye wabatuika; ngeye wabunga bantu bankaka, kansi mau ngeye wabayadingisa.

2 Mose 15: 17. Lumb. 9: 5. 80: 8.

3. Kadi ka mu sabala biau ko babongila nsi, ka moko mayau ko mababakila ndungunu, kansi kandazi kiaku kialubakala ye koko kwaku ye kia kwazizi kiaku, bu wabamona nkembo.

2 Mose 33: 14. 4 Mose 6: 25. Yos. 24: 12.

4. Ngeye, ngeye kwaku i ntinu ami, u Nzambi; nakambi Yakobi kanunga.

5. Mu ngeye tulenda bwisa ntantu mieto ye diatikisa nakakidi mieto mu nkumbu aku.

Lumb. 18: 38. 60: 12.

6. Mono kieti tula minu kiami mu ponza ko, ye sabala kiami ka kilendi kundungisa ko;

1 Sam. 17: 39. Lumb. 20: 7.

7. inga, ngeye utunungisanga mu ntantu mieto ye uvwisanga bakutubelanga nsoni.

8. Nzambi tusikanga ntangu zazonono, ye nkumbu aku tuzitisanga yo ntangu yikayimani. Sela.

Lumb. 54: 6.

9. Mwanki bwabu ngeye utuniasuni ye utuyambudi tuasiwa nsoni, ye kwizanga ndala mu ukangu mieto ko.

Lumb. 60: 10.

10. Weti yambula tuavutulwa ku manima kwa ntantu, ye bakutubelanga babakanga bintani.

11. Ngeye yambudi tuadiwa bonso mameme, ye watucamuni mu bangoi.

12. Ngeye weti teka bantu baku mu ntalu yanzio, kweti kubasa banga dalingi ko.

5 Mose 32: 30. Nkong 2: 14. Yeh. 30: 12.

13. Ngeye ukutuvanganga kiavwezwa kwa mfinangani zeto, ye ndevolo ye ntiakulu kwa bavwandanga yeto ndambu ka ndambu.

Lumb. 79: 4.

14. Ngeye ukutuvanganga ngana mu bangoi, ye uyambulanga niakanda mabantu batunikunina ntu.

15. Mwini wamvimba mwvezolo ami yena kutadisi meso mami, ye nsoni zimfukidi zizi,

Lumb. 69: 19.

16. bu ngieti wa ntelo zamvwezi ye ndevi, ye bu ngieti mona ntantu ye nzolwa amvutulu andinda.

Lumb. 74: 10.

17. Yayi yayonsono yitubwididi, kansi ka tuvilakene ngeye ko, ye ka tudimbudi luwawanu luaku ko.

18. Nima mieto ka misotokene ko, ye ntambi zeto ka zivengamene mu nzil' aku ko,

19. nkievo i bila kiokio kiwatuniukisi mu nsi abambulu, ye watufukidi mu kini kialufwa.

20. Nga vo tuavilakene nkumbu a Nzambi eto, evo tualambudi moko meto kwa nzambi yanzenza,

21. nga Nzambi kakutu bo yuvuzula koe, i yandi zaidi swekolo biantima?

Lumb. 7: 9.

22. Ve, mu diambu diaku tuvondwanga lumbu kiamvinba, tubanzulwanga vo tu mameme maniponda.

Loma 8: 36.

23. Sikama; mu nkiana lele, u Mfumu? Sikama, kutuniasuni kiamakulu ko.

Mat. 8: 24.

24. Mu nkiana weti swekila zizi kiaku ye vilakene ndungulu zeto ye mpasi zeto?

Lumb. 69: 17.

25. Tala, miela mieto miyinaamene mu fundu-fundu diantoto, nitu zeto zibambamene va nsi.

26. Nanguka watusadisa ye utukula mu diambu dianlemvo aku.

LUMBU 45.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia"; wabana bababakala ba Kola; nkung' aluzolo.

Ntini' ami weti sampa kwa mambru mampwenia; monono mpovele: nkung' ami usokolo ntinu; ludimi luani i lapi kiansoniki wambote.

Lumb. 2: 6.

2. Ngeye lutidi ntoko mu bana babantu; mpwenia yicamukanga mu koba biaku; Nzambi una kusakumuna ntangu yikayimani.

Nk. Sol. 5: 10 b. Luk. 4: 22.

3. Nakangi sabala kiaku mu luketo luaku, ukesa, inga, kimfumu kiaku ye nzitusu aku.

4. Londuka kwaku mu nzitusu aku miolo-miolo, wenda mu nungisa kedika ye bumpombo ye lunungu, ye bika koko kwaku kwalubakala kwakulunga mavanga mangitukulu.

Lumb. 72: 4.

5. Mwanki toto biaku biena ndwedwe; bantu bana bilama mu ngeye; ntima miantantu miantinu mina telwa.

6. Nzambi, kiandu kiaku kina sikila ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani; mvwal' akimfumu kiaku i mvwal' alusongo.

2 Sam. 7: 13, 16. Lumb. 89: 4. 110: 2. Eb. 1: 8.

7. Ngeye uzolanga lunungu ye ubelanga ludimbuku; nkiangunu Nzambi, Nzambi aku, wakulutisila mu kusa mazi makiese, kansi mpangi zaku safuma.

8. Mvwatu miaku mieti dukana nsunga zamili, aloe ye kasia; nsikulu ansambi zausinga mu mavula mampungi anzaui yeti kuyangidika.

9. Mu makangu maku mwena bana babakento bantinu; nkama utelamene ku lubakala luaku waketulwa wola watuka mu Ofili.

10. Mwana wankento, nawe ye natadi ye tamba kutu kwaku mu diadi; vilakana kwaku bantu baku ye nzo asaku.

1 Mose 12: 1.

11. Bika ntinu kanienzuka mu ntoko zaku, kadi yandi i mfumu aku, ye yandi una fukaniana.

12. Mwana wankento Tilo, inga, balutidi mu kimvwama mu bantu bana kwiza tombi ngiambu kwa ngeye mu minkailu.

Lumb. 68: 29. 72: 10. 87: 4. Yes. 23: 18. 60: 6 b.

13. Mwana wankento wantinu weka kwandi mbidi antoko mu vinga kiandi

kiakitinu. Zwele diandi diabwangu-lwa wola ;

14. mu nlele wena namanga-manga kele fidulwa kwa ntinu ; zindumba, i makangu mandi, beti kwe kunnamu, beti kotuswa kwa ngeye.

15. Beti kwe tuadulwa mu yangalala ye kiese, beti kota kwau mu vula diantinu.

16. Bana bāku bababakala bana vingana mase maku ; ngeye una kubaya-disa madingizi mu nza yamvimba.

Mat. 19: 28. Nza. 1: 6. 5: 10.

17. Nzolele vanga nkumbu aku yazituswa mu mbandu zazonsono zina zimunina ; i diau bantu bana kusika ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani.

Lumb. 22: 30 b.

LUMBU 46.

Kwa nseki ankunga ; wabana bababakala ba Kola ; mu Alamoti ; nkunga.

Nzambi i mpungumunu eto ye ngolo zeto, yandi i nsadisi mu ntangu zanzungu watoma tontwa.

2. Nkiangunu ka tuna tina ko, vo ntoto una bubama, ye miongo mina dangala ye dimina mu nsin' ambu ;

3. evo mbula zawau zina kumba ye tulama ye miongo mina zakama mu diambu diankesi zawau. Sela.

Lumb. 65: 7. 93: 3 b. 124: 4 b. Yes. 17: 12 b.

4. Mwila weti kwe cilumukingi wena mpasumukunu yangiangidikila mbanz' a Nzambi, kundu kianlongo kia Nkwa kayengele.

Lumb. 48: 1.

5. Nzambi ukundanga momo ; kiau ka kinikukanga ko ; Nzambi usadisanga kio, wisi bu ukiele.

Lumb. 80: 5.

6. Bangoi babomanga, ye bimfumu bieti zeza ; yandi weti wakasa nding' andi, buna ntoto unienganga.

7. Mfumu Sebaoti wena yeto, Nzambi a Yakobi i vula dieto diasiamu. Sela.

Loma 8: 31.

8. Luiza luatonwa mavanga ma Mfumu ; yandi uvanganga mavanga nangitukulu mu ntoto.

Lumb. 66: 5.

9. Yandi usimanga mvita nate ye kwasukila ntoto, yandi weti damuna ponza ye tolula dionga, ye makalu weti mo yoka ku tia.

Lumb. 76: 3.

10. Ludingalala luayindula, vo i mono kwami i Nzambi ; mono ngina kala wazangama mu bangoi, wazangama va ntoto.

Yes. 30: 15.

11. Mfumu Sebaoti wena yeto, Nzambi a Yakobi i vula dieto diasiamu. Sela.

LUMBU 47.

Kwa nseki ankunga ; wabana bababakala ba Kola ; lumbu.

Luteta nsaki, lubantu babonsono, lusi-ka lozi kwa Nzambi mu mbokolo zakiese.

Lumb. 66: 1. 97: 1 b.

2. Kadi Mfumu i Nkwa kayengele, yandi wena nsisi, yandi i ntinu waunene mu ntoto wamvimba.

Sak. 14: 9. Malaki 1: 14.

3. Yandi ukutuvingsilanga bantu kungsi ye makanda kungsi amalulu meto.

Lumb. 18: 47.

4. Yandi ukutusaninanga fwa dieto, i ngianz' a Yakobi, i ntondolo andi. Sela.

5. Nzambi wabalukidi ye nsikulu alozi, Mfumu ye ntendani ampungi zakulumeta.

Lumb. 68: 18.

6. Luyimbidila Nzambi masika, luyimbila masika, luyimbidila ntinu eto masika, luyimbila masika.

7. Kadi Nzambi i ntinu kwa ntoto wamvimba ; luyimbidila masika mu nkunga.

8. Nzambi uyalanga bangoi, Nzambi uzakalanga va kiandu kiandi kianlongo.

Lumb. 22: 28.

9. Balutidi ndanu mu bantu beti kutakana, kidi bakala bantu ba Nzambi a Abalahami. Kadi bena nkaku zantoto bavwila kwa Nzambi ; yandi wena wazangama beni.

Lumb. 68: 31. 97: 9. 102: 15, 22.

LUMBU 48.

Nkunga, lumbu luabana bababakala ba Kola.

Mfumu waunene wena ye wasikwa beni mu mbanz' a Nzambi eto, mu mongo andi wanlongo.

Lumb. 76: 1 b.

2. Kuna ku node kweti dongama mongo a Sioni mu ntoko beni, i kiese kiantoto wamvimba, i mbanz' antinu waunene.

Mat. 5: 85.

3. Nzambi wakizaikisi mu mavula mayau bonso ntabulu.

Lumb. 46: 5.

4. Kadi tala, ntinu miakutakana ye bakonkana wa kimosi.

2 Lus. 20: 1 b.

5. Bu bamona bo, buna bayitukwa ; bakala wonga, bataba.

6. Kuna babwila kwa zakama ye nsongo bonso mbuti amwana.

7. I buna ubudilanga nzaza za Talasi mu mpeve yaeste.

Yes. 88: 28.

8. Bonso butuakala wanga, i bobo tuamweni bo mu mbanz' a Mfumu Sebaoti, mbanz' a Nzambi eto ; Nzambi

ntundisanga yo ntangu yikayimani. Sela.

9. Tubanzanga, Nzambi, mu nlemvo aku, bu tutelamene mu vwala diaku.

10. Bonso bwena nkumbu aku, u Nzambi, i buna buna luakila masika maku ku nsuka zantoto; koko kwaku kwalubakala kuzedi kwa lunungu.

11. Bika monga a Sioni wayangala'a, bika bana babakento ba Yuda bakala kieshe mu diambu diankongodolo zaku.

12. Luzunga Sioni luazitika dio, lutanga dio nzo zayongi;

13. Itonwa tumbu tuantabidila, luvioka dio mu mavula, kidi lualenda bo samuna kwa mbandu yina zimunina.

14. Kadi i bobo bwenina Nzambi, Nzambi eto ntangu zazonsono ntangu yikayimani; nate ye kuna mfwilu si kakutufila.

LUMB 49.

Kwa nseki ankunga; luabana bababakala ba Kola; lumbu.

Luwa diadi, lubantu babonsono, ludimba dio lubabonsono lueti vumuna mu nza,

2. ye babazio ye babanene, ye bamvwana ye bamputu.

3. Nwa ami una vova nduenga ye mabanza mantim' ani mana kala nduka.

4. Nzolele tamba kutu kwami mu ntelo zandongi, nzolele zaikisila nzailu ami yansweki mu nsambi. Lumb. 78: 2.

5. Bila nkiamia yakutu kadila wonga mu lumbu biami-biakubu, bu izungwanga kwa yayibi yantantu miami?

6. Yau beti tula vuvu mu mbongo zau ye beti kukisanisina mu kimvwana kiau kiakinene.

7. Kansi widi umosi nkutu kalendi kula mpangi andi ko. evo vana nkudulu mu yandi kwa Nzambi.

8. Kadi nkudulu amwel' andi yena mbidi abanga, ye ka yilendi futulwa ko ntangu yikayimani,

9. mpasi kayambulwa kakala moyo ntangu zazonsono ye lembwa mona ndiamu.

10. Ka bwa ko, buna monika kwandi, vo babakala banduenga bana fwa, mafutu ye mazoba bana vidila buma bunosi; bana katwa sisa mbongo zau kwa bankaka. Mjovi 2: 16, 18. Yel. 17: 11.

11. Babanzanga, vo nzo zau zina sikila ntangu yikayimani, kundu biau mu mbandu ka mbandu; beti luka

mwilu zau zantoto ndusi mu nkumbu zau.

12. Kansi muntu kena zingu ko mu kati dianzitusu andi, yandi fwanane ye bulu bifukanga. Mjovi 3: 19.

13. Nzila yampila yoyo mu luzengi bwau beti yo kwendila; bankaka bavingane beti zola nkungu zau. Sela.

14. Beti diatuswa ku nsi abafwa bonso kamba diamameme; lufwa luna kala mvungi au. Buna bansongula bana kubayala, wisi bu una kia. Nitu zau zina manuswa kwa nsi abafwa, ye ka zina baka kundu kiankaka ko.

15. Kansi Nzambi una kula mwel' ami mu ngolo zansi abafwa, kadi yandi una kumbalula. Sela.

16. Kutinani ko, bakala bu keti baka kimvwana, ye nzo andi bu yeti mena nzitusu. Lumb. 37: 1, 7.

17. Kadi bu kana fwa kana nata lekwa ko, ye nzitusu andi ka una kulumuka yandi koko ko. Yobi 27: 16 b. Lumb. 39: 6. Luk. 12: 13 b.

18. Vo yandi weti kukikemba, vo wasakumunwa, bu kena moyo, inga, vo weti sikwa, bu weti kukivangila lumbu biabiza,

19. nga mwel' amuntu muntu si wakatwa londuka ku mbandu amase mandi, kwa yau bana lembwa mona kia diaka.

20. Muntu mu nzitusu andi ukondolo nduka, ufwanane ye bulu bifukanga.

LUMB 50.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi, Mfumu Nzambi weti vova, yandi weti bokila ntoto, tuka kuselukilanga ntangu ye kudimininanga ntangu.

2. Mu Sioni, nlungu antoto, Nzambi weti vaika mu ncemono. Lumb. 48: 2.

3. Nzambi eto weti kwiza, ye kana dingama ko. Tia tuambanisina tueti kuntekila, yeku-yeku kuvevumukanga tembo mu ngolo beni. Lumb. 97: 3 b.

4. Yandi weti bokila zulu dia ku ntandu ye ntoto mu diambu dia kidi kakongudila bantu bandi: 5 Mose 31: 28.

5. Lungionzikila bakinzambi bami, bawawana yami mu minkailu.

6. Mazulu meti deda lunungu luandi, kadi Nzambi i ndiena ukongudilanga. Sela.

7. Luwa, lubantu bami, mono nzolele vova; Isaeli, ungiambula yakuluengi-sa. Nzambi, Nzambi aku, mono ngiena.

8. Kina kulonga ndongi mu diambu diankailu miaku miamponda ko; nkailu miaku miangioka mikalanga kutadisi zizi kiami ntangu zazonsono.

9. Kizolele tambula ngombe zambakala mu nzo aku ko evo nkombo zambakala mu mpaka zaku ko;

10. kadi bulu biabionsono biena mu mfinda, mono mvwidi bio ye makamiba mena va mafunda mamiongo;

11. mono nzaidi nuni zazonsono va miongo, ye bionso bizanzalanga va nsi nzaidi bio.

12. Vo nsatu yena yami, mono kika-mbi ngeye ko; kadi mono mvwidi nza ye yayonsono yena mu yau. Lumb. 24: 1.

13. Kadi mono mbizi angombe zambakala idiance, evo menga mankombo zambakala inwange?

Yes. 1: 11. Mika 6: 7.

14. Ve, yekudila Nzambi nkailu miansikulu, buna una tunguna nsilulu zaku kwa Nkwa kayengele. Eh. 13: 15.

15. Umbombidila mu nzungu, buna mono nzolele kusadisa, ye ngeye una kunzitisa.

Lumb. 13: 6. 91: 15. Mat. 7: 7.

16. Kansi kwa kiadimbuka Nzambi weti vova vo; Bwe ulenda mokina nkondo miami ye nata luwawanu luami mu nwa aku, Loma 2: 17 b.

17. ngeye bu ubelanga ndongi ye losele mambu mami ku nim' aku.

18. Vo umweni mwivi ngeye ntumbu kunkundana, ye ngeye wena nkalasani ye bampala. Zing. 29: 24.

19. Ngeye weti kutula nwa aku mu yonso yena yambi, ye ludimi luaku lusietanga bungubi.

20. Ngeye weti vwanda ye kela mpangi aku, i mwana wabakala uluabutwa ngudi mosi ngeye ubelanga.

21. I bobo uvanganga, kansi mono idingalalanga; i diau weti banzila vo beto yaku mpila mosi; kansi mono nzolele kulonga ndongi, ngina bo tula kuntadisi ameso maku.

22. Diadi lubanzanga dio, yeno luvilakananga Nzambi, kidi kina kulukasuna ko ye lembwa vukisa.

23. Ndiene nyokanga nkailu miansikulu, yandi ukunzitisanga; wonso ukukikenganga mu nzil' andi, i yandi ungina mwesa mpulusu a Nzambi.

Lumb. 91: 16. Luk. 2: 30.

LUMBU 51.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi, mbikudi Natani bu kayiza kwa yandi, bu kakikotila kwa Bataseba.

Nzambi unsila nlemvo, bonso bwena N wote waku, vinsikisa ntulumunu zami, bonso bwena nkend' aku wau-nene. 2 Sam. 12: 1 b.

2. Utoma kunsukudila lufuma luami, umpedisa mu sumu diami.

3. Kadi nzaidi ntulumunu zami, ye sumu diami dikalanga vantadisi ani ntangu zazonsono.

4. Kwa ngeye kwandi kaka yavolele masumu, ye yina yena yambi mu meso maku mono yavengi yo; kidi wamoni-ka walunungu mu mambu maku ye wavedila mu nkongodolo zaku. Loma 3: 4.

5. Tala, mu masumu yabutulwa, ye mu masumu mbut' ami wangiakila. 1 Mose 8: 21. Yobi 14: 4. 25: 4. Yoa. 3: 6.

6. Tala, ngeye uzolanga kedika mu ngudi antima, i diau undonga nduenga mu ngudi.

7. Unpedisa mu isopi, kidi yavedila; unsukula, kidi yalutila mvula zamipembe mu vembuka. 3 Mose 14: 4, 6 b. 4 Mose 19: 18. Yes. 1: 18.

8. Ungiambula yamona kiesa ye yangalala, bika visi biwabemba biayangalala.

9. Vengula zizi kiaku mu masumu mami ye vinsikisa tufuma tuami tuatonsono.

10. Nzambi, umpanga ntima wadedila ye umpanga mpepe yamona yakibakala. Yeh. 11: 19. 36: 26.

11. Kundiafunani va zizi kiaku ko, ye kunkatdilani mpepe aku yanlongo ko.

12. Yambula yavutuka yanga'ala mu mpulusu aku, ye unsiamisa mu mpepe yaluzolo. Loma 8: 15.

13. Buna ngina longa ntuludi miamina nzila zaku, ye bankwa miamasumu bana bangumuka kwa ngeye.

14. Unkula mu mfuka zamenga, Nzambi, i Nzambi ampulusu ami, buna ludimi luami luna yimbila mu diambu dialunungu luaku. 2 Sam. 11: 17.

15. Mfumu, unzibudila koba biami, kidi nwa ami una tanga nsikulu aku.

16. Kadi ngeye kuzolanga nkailu miadisalu ko, nga yavana wo; nkailu miangioka kunienzukanga mio ko. Lumb. 40: 6. Hos. 6: 6.

17. Nkailu uzolwanga kwa Nzambi i mpepe yandiongulukila; ngeye Nzambi

kuna tungudilantima wandiongulukila ye wakiadi ko.

Lumb. 34: 18. Yes. 66: 2.

18. Vangila Sioni bwambote mu nlemvo aku; tungulula tumbu tua Yelusalemi.

19. Buna una vewa nkailu mialunungu miuzolanga, nkailu miangioka ye miamvimba; buna ngombe zambakala zina yokwa va salu diaku.

Lumb. 4: 5. Eb. 13: 15.

LUMBU 52.

Kwa nseki ankunga, nkung' a Davidi, Doengi, i edomita, bu kayiza mu samuna kwa Sauli ye wankamba vo: Davidi kotele mu nzo a Ahimeleki.

1 Sam. 22: 9 b.

Mu nkiana weti kukikemba mu biena biambi, unkwa mafuka! Keti nlemvo a Nzambi usikilanga ntangu zazonsono.

2. Ludimi luaku lutombanga mbivusu, luau lufwanane ye mbele yasamba yena meno, ngeye umbabuzuki.

Lumb. 57: 4.

3. Ngeye uzolanga yambi beni kansi yambote safiuna, makutu beni kansi mu vova masongele safiuna. Sela.

4. Ngeye uzolanga mpovolo zazonsono zambivusu, uludimi luampumpuluvunu.

5. Mu diau Nzambi una kulukula kiamakulu, yandi una kukamata ye kutukuna mu nzo aku ye kufula nampia mu nsi abavumuna. Sela.

6. Balunungu bana bo mona ye tina, bana kunseva:

Lumb. 58: 10.

7. Tala, ndieu i bakala dialembwa sa Nzambi vo i ntabulu andi, kansi wasa vuvu mu kimvwama kiandi kiki-neno ye wayandila mu nzinunu andi!

Lumb. 62: 10.

8. Kanai mono ngina kala bonso nti wankunzu waolive mu nzo a Nzabi; mu nlemvo a Nzambi isanga kwami vwadi ntangu zazonsono ntangu yikayimani.

Lumb. 92: 12.

9. Ntangu yikayimani si-yakuvutula matondo mu diambu dia bu wavanga bo; ngina tadidila nkumbu aku v-ntadisi abakinzambi baku, kadi yau yambote yena.

LUMBU 53.

Kwa nseki ankunga, mu Mahalati; nkung' a Davidi.

Mafutu mavovanga mu ntima miau: Ka mwenani Nzambi ko. Mbi-

vusu ye nkankumusu i mavanga mau mambi; ka mwenani uvanganga yambote ko.

Lumb. 10: 4. 14: 1 b.

2. Nzambi weti yinika meso mu zulu mu bana babantu, kanivo si kamona, vo mwena mosi wena wanduka, vo mosi utombanga Nzamiti.

Loma 3: 10 b.

3. Babonsoo baywa vengama, babonsoo baywa biva miela; ka mwenani uvanganga yambote ko, widi wamosi nkutu.

4. Kadi mvangi miami miayayibi ka mivisidi lekwa ko, i yau badianga bantu bami nkievo badianga mampa ye balembolo bombidila Nzambi.

5. Inga, nsisi yababwila vakondolo widi n-sisi nkutu; kadi Nzambi wamiwangisa visi biau, bu bakutwila. Ngeye wabafwisa nsoni, kadi Nzambi wabaniafuna.

6. Engwa, mpulusa a Isaeli yitukidi ku Sioni vo yizidi! Nzambi bu kana tedimisa bantu bandi, buna Yakobi si kamona kiese, ye Isaeli si kaya-ngalala.

1 Mose 49: 18. Luk. 10: 24.

LUMBU 54.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; nkung' a Davidi, basifita bu bayiza kamba kwa Sauli: tala, Davidi wizidi kwa yeto, kidi kaswama.

1 Sam. 23: 19 b. 26: 1 b.

Nzambi, mpulusa mu nkumbu aku, undungisa mu lulendo luaku.

Lumb. 20: 2. 81: 4.

2. Nzambi, wa lusambulu luami ye dimba nkungu zaiwa ami!

3. Kadi banzenza beti kuntelamananga, ye bise biangolo beti lakukila moyo ami ntima; ka bakalanga Nzambi kuntadisi ameso ko. Sela.

Lumb. 10: 4. 86: 14.

4. Tala, Nzambi i nsadisi ami; Mfumu usiamisanga niwel' ami.

5. Bika yambi yavutukila nzomi miami, ubafukisa mu kinkwikizi kiaku.

6. Buna ngina kuyokila nkailu mu ntima waluzolo; ngina sika nkumbu aku, Mfumu, kadi yau yena yambote.

7. Kadi yau yikuntaninanga mu ncita zazonsono, ye meso mami mana nienzuka mu tala ntantu miami.

Lumb. 59: 10.

LUMBU 55.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; nkung' a Davidi.

Nzambi, dimba lusambulu luami, ye kuswamani mu ndombolo ami ko.

2. Undimba ye untambudila. Kibakanga npongoso nkutu ko mu kintientie kiami, nkatulu yaula beni mu lubokolo luantantu.

3. ye mu ngiandulu akiadimbuka. Kadi yau bazolele tuala mbivusu kwa mono, ye mu nganzi beti kuntatamana.

4. Ntim' ami wena kingongo mu ntulu ami, ye nsisi alufwa yintulakidi.

Lumb. 18: 4 b.

5. Wonga ye zakama bieti kumbwila, ye nsisi yimfukidi.

6. I diau ivova: Engwa, vo ngiena ye maveve bonso bembe, nga nkutu tilumuka nseke ye fwanda zanza diani!

Yel. 9: 2.

7. Inga, nga nseke beni nkutu tilumuka, nga mu nsi yankatu mfwendi kundu kiami. Sela.

8. Nga nswalu ntombele mpungumu-nu mu mpeke-mpeke ye tembo.

9. Ubafukisa, Mfumu; zonzikisa tudimi tuau; kadi ngieti mona mafuka ye nkindu mu mbanza;

1 Mose 11: 9.

10. mwini ye fuku beti kwe zungi va tumbu tuayau, kimfunia ye kubu biana momo.

11. Mbivusu yena momo, nzungulu ye mampiaka ka bilendi vengama mu nzila zayau ko.

12. Tala, weti kumfinga ka i ntantu ko; nkutu bo vibidila; ukungiandilanga ka i mbeni ami ko; kwa yandi nkutu swama.

13. Ve, i ngeye kwaku weti bo sa, ngeye nkalasani ami ye nkundi ami ye nzaya-ani ami.

2 Sam. 16: 23. Lumb. 41: 9.

14. Mwanki vakiakedi tuakala nza-yasani yampwenia, ye tuadiatana ku nzo a Nzambi beto yaku mu kabu diankembo.

15. Bika lufwa luababwila nabiu, bika bakulumuka bavumuna mu nsi abafwa, kadi mu kundu biau mwena kimfunia ye mu ntima miao.

4 Mose 16: 33.

16. Kansi ngieti boka kwa Nzambi; Mfumu una kumpulusa.

17. Nkokila ye nsuka ye nsinza nzo-lele tengula mfuwa ami akiadi ye nionga, ye yandi si kawa nding' ami.

Dan. 6: 10.

18. Yandi ukulanga mwel' ami ye ubakisanga wo luvovomo, mpasi ka bana kumpalakana ko; kadi babingi bana beti kunkakilanga.

19. Nzambi una bo wa ye kubavutudila, yandi uvwandanga va kiandu kiandi ye ntama. Sela. Kadi ka ba-

zolele au viluka ko, ye ka bavuminanga Nzambi ko.

20. Bakala dina dinangunanga moko kwa yau bakumbambanga yenge; yandi ukabikisanga nkambununu andi.

21. Mambu mena mu nwa andi mena ndelo, bonso mazi mangombe, kansi mvita zizedi mu ntim' andi; mambu mandi malutidi mazi mu lengumuka, kansi mwanki i sabala biavolwa.

Lumb. 57: 4. 59: 7.

22. Tuba zitu kiaku va Mfumu, yandi una kusiamisa; yandi kana yambula walunungu kazeza mu ntangu yikayimani ko.

Lumb. 37: 5. Mat. 6: 25. Luk. 12: 22.

1 Pet. 5: 7.

23. Nzambi, ngeye una kubalukula mu mpind' andiamu; bana tima diamenga ye bampumpuluvunu ka bana lunga ndambu amvu miao ko. Kansi mono isanga vuvu mu ngeye.

Lumb. 5: 7.

LUMBU 56.

Kwa nseki ankunga, mu "Bembe diakibaba dianseke"; ukung' a Davidi, bafilista bu bamvikitina mu Ngati.

1 Sam. 21: 10 b. Lumb. 34.

U nsila nlemvo, u Nzambi, kadi bantu bazolele kungsiudika; ntangu zazonsono binwani bikumbamingisanga.

2. Nzomi miami bazolele kungsiudika ntangu zazonsono; kadi babingi bana bakundwanisanga mu nza miao.

Lumb. 3: 1.

3. Kansi bu ngieti bwa bunkuta, ntumbu sa minu kiami mu ngeye.

4. Mu lulendo lua Nzambi ilenda sika mambu mandi, mu Nzambi isangu vuvu ye mono kitini; kadi bana nsuni, nki balenda kumpanga?

2 Lus. 32: 8. Lumb. 78: 39. 118: 6. Yel. 17: 5. Eb. 13: 6.

5. Ntangu zazonsono beti kunkwanisa, ye mabanza mau mamonsono meka mu kumbivisa nitu.

6. Beti kutakana kwau, beti kungia-dila kambu, bakenganga tambi biami, kadi beti lakukila moyo ami ntima.

7. Kadi yau bana vukuswa ye kimfunia kiau kiokio kiakionsonoe? Ve, Nzambi, bwisa bantu mu nganzi zaku.

Lumb. 59: 4, 12.

8. Ngeye wamana tanga lumbu biantabulu ami; yonzika mansanga mani mu mbungu aku; inga, masonwa mena mu nkand' aku.

9. Lelo bu ibokanga, ntantu miami mikatulu vutuka ku manima; diadi nzaidi, vo Nzambi ukunsadisanga.

10. Mu lulendo lua Nzambi ilenda sika mambu mandi, mu lulendo lua Mfumu ilenda mo sika;

11. mu Nzambi isanga vuvu ye mono kitini; kadi bantu, nki balenda kumpanga?

Lumb. 118: 6.

12. Tusilulu tuena yami tungina tunguna, u Nzambi; nzolele kufuta nkailu miansikulu.

Lumb. 66: 13.

13. Kadi ngeye utaninanga mwel' ami mu lufwa, inga, malu mami mu bwa, kidi yalenda diata vantadisi a Nzambi mu kia kwabavununa.

Lumb. 116: 8 b.

LUMBU 57.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko"; nkung' a Davidi, bu kataba mu Sauli ye wakala mu nluka.

1 Sam. 22: 1. 24: 4 b. Lumb. 142: 1.

Unsila nlemvo, u Nzambi, unsila nlemvo; kadi mwel' ami ukwiza vungamingi kwa ngeye. Inga, nzolele vungama va mpevo amaveve maku, nate ye yambi bu yimeni vioka.

Lumb. 17: 8. 36: 7. 91: 4.

2. Ibokanga kwa Nzambi Mpungu, kwa Nzambi ukuntunguninanga salu kiandi.

3. Tuka ku zulu yandi una fidisa mpulusu ami, bu itiakwanga kwa bantu bazolele kunsudika. Sela. Nzambi una fidisa nlemvo andi ye kedika kiandi.

4. Mwel' ami uzungudulu kwa zinkosi, nkatulu lambalala va kinosi ye baniasanga tia, ye bantu bena meno i madinga ye toto, ye tudini tuau i sabala biameno.

Lumb. 55: 21. 59: 7.

5. Bika ngeye Nzambi wazangama va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

6. Beti tamba konde mu tamba biami, ye mwel' ami uyindamene, beti kunti-mina bulu, kansi babwidi dio yau kibeni. Sela.

Lumb. 7: 15. 9: 15. 35: 7.

7. Ntim' ami wena kibakala, u Nzambi; ntim' ami wena kibakala, nzolele yimbila ye sika.

Lumb. 108: 1 b.

8. Nzitusu ami, nasikama; pesalata ye nsambi, lusikama! Nzolele sikimisa nkal' ampumbu.

Lumb. 30: 12.

9. Nzolele tonda kwa ngeye, Mfumu, mu monakanda diabantu; nzolele kuyimbidila masika mu makanda mabantu.

10. Kadi nlemvo aku waunene-unene wena nate ye kuna zulu, ye kedika kiaku nate ye kuna matuti.

Lumb. 36: 5.

11. Bika ngeye, Nzambi, wazangama va ntandu azulu; nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

LUMBU 58.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko"; wa Davidi; nkunga.

Kadi malneti vova mu kibaba kieno masongelie? Lukongudilanga busongelie, lubana babantu?

Lumb. 82: 2. Yes. 56: 10.

2. Ve, kansi mu ntima mieno lukanga tukanu tuambi; lutezanga mafuka mamoko meno mu nsi.

3. Bakiadimbuka bena mu nzila yilembolo songu kasi ye mu nkata zambuta zan; bankwa miamavunu bavidisanga nzila kasi ye vumu biambuta zau.

Yes. 48: 8.

4. Nsa miena mu yau nkievo nsa mianioka; bafwanane ye nioka yakintela yafwa matu yibendi kutu,

Yel. 17: 23. Yeh. 12: 2. Mat. 7: 57.

5. ka yidi wa nding' abanlemvudi eyo mbiki antumbudi.

6. Nzambi, kosikisa meno mu nwa miao; bika Mfumu wabula meno matatandi mankosi zantwenia.

Lumb. 3: 7.

7. Yambula bafukuswa bonso nlangu ukwe cilumukingi. Wampila yoyo bu kana sika toto biandi, bika biakala biandufu.

Yobi 14: 10 b. Lumb. 64: 3 b.

8. Bika kakala bonso nkodia yizezanga ye yilalanga, ye bonso wasululwa kwa nkento ukaumoni ntangu.

Yobi 3: 16.

9. Binzu bieno bu bialembwa kukibimbila tia tuampanga, ye mbizi bu yakidi yankunzu, i buna yandi, nkievo mu nganzi, kana yambudila tembo kibambula yo.

10. Walunungu una yangalala, bu kana mona mvutudulu andinda; yandi una sukula malu manli mu menga makiadimbuka.

Lumb. 54: 7.

11. Bantu bana vova: Inga, walunungu sendolo kwandi, inga, Nzambi wena ukongudilanga va ntoto.

Lumb. 7: 11. 37: 37 b. 2 Tes. 1: 5.

LUMBU 59.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko"; nkung' a Davidi, Sauli bu kafidisa muntu mu langidila uzo, kidi kamvonda.

1 Sam. 19: 11 b.

Untanina, u Nzambi ami, mu ntantu miami, untabila mu ukakidi miami.

2. Untanina mu mvangi miayayibi, ye umpulusa mu bena tima diamenga.

3. Kadi tala, bakunkambidilanga mu kambu; bamankemi bakunkutakana-

nanga, bu nkondolo kani ntulu. **Munu nkutu evo disumu nkutu, u Mfumu.**

4. Bu nkondolo kani lufuma nkutu, beti kungiungusila ye kubama; sikama, wiza wankika ye tala dio.

5. Inga, ngeye Mfumu Nzambi Sebaoti, Nzambi a Isaeli, sikama wabafika bangoi babonsono, bafika mvangi miamionsono miayayibi midinibulanga minu ye lembwa kubakuta. Sela.

6. Mu mpimpa ka mpimpa beti kwiza vutukingi ye yaula bonso mbwa ye vionguzuka mu mbanza.

7. Tala, nwa miau mieti pasa, sabala biena mu koba biau, kadi: Nani ukutu bo wa? **Lumb. 55: 21. 57: 4. 120: 4.**

8. Kansi ngeye, Mfumu, ukubasevanga; ngeye udevanga bangoi babonsono. **Lumb. 2: 4. 37: 13.**

9. Nzolele tatamana kwa ngeye mu diambu diangolo zau, kadi Nzambi i vula diami diasiamu.

10. Nzambi ami weti kunkikisa nlemvo andi, Nzambi weti kunsakidika mu tala nzomi miami.

11. Kubavondani ko, mpasi bantu bami ka bidi bo fwa diba; mu ngolo zaku bika wabasa kinzenzila ye mboki wababwisa, ngeye i nkaku eto, Mfumu. **1 Mose 4: 12.**

12. Dionso ka diambu mu koba biau i masumu mu nwa miau. Bika babakama mu nza miau mu diambu diatutunibulu ye mampunu mau mabavovanga.

13. Ubabunga mu nganzi, ubabunga, ka bidi kala diaka; bika bazaya kwau, vo Nzambi i yandi uyalanga mu Yakobi nate ye mu nsuka zantoto. Sela.

14. Inga, mu mpimpa ka mpimpa bakwiza vutukingi ye yaulanga bonso mbwa ye vionguzuka mu mbanza.

15. Baniatukanga mu tomba kimba; bu balembolo yukuta, buna bakielululwanga kwau. **Yes. 8: 21 b.**

16. Kansi mono nzolele yimbidila lulendo luaku ye yangalala nsuka ka nsuka mu nlemvo aku; kadi ngeye wankadila vula diasiamu ye mpungumunu, bu yakala mu nzungu.

17. Ungolo zami, ngeye nzolele yimbidila masika, kadi Nzambi i vula diami diasiamu, Nzambi ami yanlemvo beni.

LUMBU 60.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia kiakimbangi"; wa Davidi, nkunga wandonga, bu kakala nwanisanga bisi Mesopotamia ye bantu ba Alami-Soba ye Yoabi wavutuka ye

wabedisa b'si Elomi, kumi ye mafuuda mole, mu ndimb' a Mungwa.

2 Sam. 8: 3, 13. 10: 7. 1 Lus. 18: 3 b.

Nzambi, ngeye watuniafuni ye watu-mwangisi, ngeye wakedi kalanga nganzi; bika watutedimisa diaka.

2. Ngeye wazakimisi ntoto ye wabesi wo; londa wo miamvu, kadi weti nikuka.

3. Ngeye wamonese bantu baku mambu mambalu, ye watubakudidi vinia kisansisanga.

Lumb. 75: 9. Yes. 51: 17, 22. Yel. 25: 15 b.

4. Kwa yau bakuvuminanga ngeye waveni mpevila mu mpungumunu, ye bakatwa vengama mu ponza. Sela.

5. Vana ndungunu mu koko kwaku kwalubakala ye utuwila, kidi bakundi baku bana tanunwa. **Lumb. 108: 6 b.**

6. Nzambi meni vova mu kinlongo kiandi: Mono ngina yangalala. Mono ngina kabila Sekemi, ye ngina teza ndimb' a Sukoti.

7. Ngiladi mono mwidi, ye Manase i diami mpe, Efalaini i nkaku ami antu, Yuda i mvwal' ami yakimfumu.

1 Mose 49: 10.

8. Moabi i bola diami diangiobidila ye Edomi itulanga usampatu ami; lusika lozi mu kunzitisa, ngeye, unsi abafilitea.

4 Mose 24: 17 b. 2 Sam. 8: 1, 2, 13, 14.

9. Nani una kuntusa ku mbanza yasiamu, nani una kumfila ku Edomi?

10. Kadi ngeye, Nzambi, kutuniafuni koe, bu ulembolo kwiza ndala mu nkangu mieto, u Nzambi?

Lumb. 44: 9.

11. Utuvana lusadusu mu ntantu; kadi lusadusu luabantu i lufukulu.

Lumb. 56: 4. Yel. 17: 5.

12. Bu tuena ye Nzambi, tulenda kweto mavanga mangolo, yandi una fotikisa ntantu mieto kungsi. **Lumb. 44: 5.**

LUMBU 61.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zausinga; lua Davidi.

Nzambi, wa mbokolo ami, dimba ndombolo ami.

2. Kwasukila ntoto ngieti kubokidila, kadi ntini' ami weti lemina; unyangula va tadi diamongo, kadi diau dimpiokedele mu la.

3. Kadi ngeye i mpungumunu ami, i nzo yayongi yakola mu ntantu.

Lumb. 71: 3. Zing. 18: 10. Nah. 1: 7.

4. Ungiambula yakunda mu nzo aku ntangu yikayimani; nzolele vungamana mu lutabulu luamaveve maku. Sela.

Lumb. 27: 5. 2 Sam. 7: 11 b.

5. Kadi ngeye, u Nzambi, uwanga nsilulu zami, ye bavuminanga nkumbu aku ngeye ukubavananga fwa diau.

6. Ngeye una niekisa lumbu biantinu; mvu miandi mina kala mbandu ka mbandu.

7. Bika kavwanda va kiandu kiandu vantadisi a Nzambi ntangu yikayimani; fidisa nlemvo ye kedika mu kunkeba.

Lumb. 40: 11.

8. Buna si yayimbidila nkumbu aku masika ntangu yikayimani, bu ngina tunguna nsilulu zami lumbu ka lumbu.

LUMBU 62.

Kwa nseki ankunga, kwa Yedutuni; lumbu lua Davidi.

Kwa Nzambi kaka mwel' ami uto-
mbanga luvovomo; kwa yandi
kutukanga mpulusu ami.

Lumb. 39. 42: 5.

2. Yandi kwandi kaka i tadi diami diamongo ye mpulusu ami; yandi i vula diami diasiamu, ye mono kizezi.

3. Ntama kwa luzolele fulukila bakala diena kinsona mafuluka, kidi yeno babonsono luambwisa nkievo baki-tenganene, nkievo lumbu luatenduzuka?

4. Mu diadi kaka bavovananga manenga, kani bonso bubana kunlukula mu nzangama andi; bazolanga kwau mavunu. Mu nwa miau basakumunanga, kansi mu ngudi au basinganga. Sela.

5. Mu Nzambi kaka navovami, umwel' ami; kadi kwa yandi kutukanga vuvu kiami.

6. Yandi kaka i tadi diami diamongo ye mpulusu ami; yandi i vula diami diasiamu, ye mono kizezi.

Lumb. 18: 2.

7. Kwa Nzambi kwena mpulusu ami ye nzitusu ami; tadi diami diamongo diangolo, mpungumunu ami ngiena yo mu Nzambi.

8. Lubantu, lusa vuvu mu yandi lumbu yayonso; luntengudila ntima mieno. Nzambi i mpungumunu eto. Sela.

9. Bana babantu i lufukulu kaka, ye mfumu zangiana mpila mosi ka lekwa ko; mu balanza balutidi nayaki-yaki, yau i lufukulu buna bena.

Lumb. 89: 5. 146: 3 b. Yes. 40: 15, 17. 41: 24. Dan. 5: 27.

10. Ka lusani vuvu mu ndandu aki-mbabu ko, ye ka lusilani lekwa biata-

nwa minu kialufukulu ko; kani ki-mvwama kieno kieti nieka, ka luba-nzilani kio ko.

Yobi 31: 24. Luk. 12: 16 b. 1 Tim. 6: 17.

11. Mpova mosi Nzambi wavova bo, inga, ngwa zole yawa bo, vo kwa Nzambi kwena lulendo.

12. Kwa ngeye, Mfumu, kwena nlemvo; kadi ngeye uvutudilanga wonso ka muntu, bonso bwena mavanga m-
ndi.

Yobi 34: 11. Zing. 24: 12. Yel. 32: 19.

Mat. 16: 27. Loma 2: 6. 1 Kol. 3: 8.

Nzai. 22: 12.

LUMBU 63.

Lumbu lua Davidi, bu kakala mu nsi ya-
nkatu ya Yuda.

2 Sam. 15: 23 b.

Nzambi, ngeye i Nzambi ami, nsuka
nale ikufwandanga; mwel' ami
wena mpwil' angeye, nitu ami yenia
ngeye ngunda mu nsi yena nayokoso,
yilemanga mu kondwa kwanlangu.

Lumb. 5: 3. 42: 1 b. 81: 2.

2. Nkiangunu ikutadidilanga mu ki-
nlongo, kidi yamona lulendo luaku ye
nzitusu aku.

Lumb. 27: 4.

3. Kadi nlemvo aku ulutidi moyo;
koba biami bina kuzitisa.

4. Nkiangunu ngina kusika bu ya-
kidi moyo; mu nkumbu aku ngina
zangula moko mami.

Lumb. 104: 33.

5. Mwel' ami uyukutuswanga nkievo
mu nzulu ye mazi, ye nwa ami weti
yimbila masika mu koba biyangalala,

6. bu ikubambukilanga moyo va
mbuk' ami, ye ikubanzilanga mu lo
biafuku.

7. Kadi ngeye i lusadusu luami, ye
va mpevo amaveve maku mono iya-
ngalalanga.

Lumb. 61: 4.

8. Mwel' ami unanamananga ye nge-
ye; koko kwaku kwalubakala kuku-
nsimbidilanga.

Lumb. 18: 35. Yes. 41: 10.

9. Kansi baba balakukilanga mwel'
ami ntima ye bazolele wo bunga, bana
sotuka mu mpind' antoto.

4 Mose 16: 31 b. Lumb. 55: 15.

10. Bana niokunwa kwa sabala ye
bakama kwa bulu biakiana.

11. Kansi ntinu una yangalala mu
Nzambi: wonso wonso udianga ndefi
mu yandi una lenda kukiyana, kadi
nwa miabankwa miamakutu mina ba-
twa.

5 Mose 16: 13. Lumb. 31: 18. 107: 42.

LUMBU 64.

Kwa useki ankunga; lumbu lua Davidi.

Wa nding' ami, u Nzambi, bu ngieti nionga. Keba moyo ami, kadi ntantu ukumpamunanga.

2. Unsweka mu tukanu tuansweki tuabankwa miayayibi ye mu kabu di-yomanga diamvangi miayayibi;

3. kadi yau beti lengusa tndimi tuau bonso sabala, ye balekanga mamibu mandudi bonso bitoto

Lumb. 57: 5.

4. mu diambu diasika kialunga mu nsweki; beti kunsika nakibiu, ye bakabatini buma.

Lumb. 10: 8. 11: 2. 58: 8.

5. Yau beti kukitundisa yonso yena yambi ye bavovasananga, bonso lubana tula masiongi; beti ta: Nani una kutumona?

Yobi 22: 13. Lumb. 10. 11. 13. 94: 7.

6. Yau bafundukanga tukanu tuambi: Bwabu tumeni kubika lukanu lolu lutuakedi kananga! Inga, mabanza mamuntu ye ntima mpinda biena.

7. Buna Nzambi weti kubakanda nzongo; toto kiandi kieti kubatelwa nanga.

Lumb. 7: 14.

8. Babwiswanga, babwilwanga kwa matukisi tudimi tuau; wonso ukubamonanga i ntumbu nikusa ntu.

Lumb. 7: 16. 9: 16.

9. Bantu babonsono beti bwa wonga; mavanga ma Nzambi meti samunwa, ye salu biandi bieti visakana.

Lumb. 58: 12. 94: 15.

10. Walunungu una yangalala mu Mfumu ye vungamana kwa yandi, ye bansongula babonsono bana kukiyana.

Lumb. 68: 4.

LUMBU 65.

Kwa useki ankunga; lumbu; nkung' a Davidi.

Nzambi, ngeye usikwanga navovi mu Sioni, ye utungunuwanga nsilulu.

Lumb. 61: 8. 66: 13.

2. Ngeye uwanga lusambulu, kwa ngeye kukwizanga nsuni miamionsono.

3. Tufuma tuami tukundembikisanga; kansi ukutuyambudilanga ntuluntu zeto.

Lumb. 38: 4.

4. Mayangi mena ye usananga kiza kwa ngeye, kidi kakunda mu tumbu tuaku. Tuna yukuta kweto mu yambote yena mu nzo aku, mu vwala diaku dianlongo.

Lumb. 27: 4. 36: 8. 84: 4.

5. Ngeye ukutuwanga mu lunungu

ye mu mavanga mangitukulu, ngeye, u Nzambi ampulusu eto, ngeye kwaku i mpungumunu kwa nsuka zazonsono zantoto ye kwa mbu wanseke;

2 Sam. 7: 23.

6. i ngeye usiamisanga miongo mu ngolo zaku, kadi ngeye uzingulu tule-ndo mu luketo;

7. ngeye usimanga kumbu kiambu, kumbu kiambula zau ye yoma kawabantu.

Lumb. 46: 2 b. 80: 9.

8. Bakundanga ku nsuka zantoto bana yitukwa dimbu biaku; mielo miansuka ye miankokila ngeye ulungisanga mio kiesa.

9. Ngeye ukebanga nsi ye uvananga yo kiaba, ye uvananga yo kimvwama mu tezo kiakinene; nto a Nzambi yena ulangu walunga. Ngeye ukubikilanga bantu mbongo, bu weti kubika ntoto bonso bobo.

5 Mose 11: 11 b.

10. Ngeye ubukulanga nkala miawau ulangu ye ulenganga vafulwa; ngeye uzezisanga wo mu mvula, ye bimenanga mu wau ngeye usakumunanga bio.

Lumb. 104: 13.

11. Ngeye umanisinanga mvu mu yambote yaku, ye tambi biaku biwewenanga mazi.

12. Kulu biandila biena mu nsi yankatu biswenanga, ye miongo mikukizinganga kiesa mu luketo.

Yobi 38: 25 b.

13. Mayinza mazedzi kwa mameme, ye ndimba mifukama kwa mbongo; lozi lusikwanga ye nkunga miyimbulwanga.

LUMBU 66.

Kwa useki ankunga; nkunga, lumbu.

Yes. 49: 13.

Lunsi zazonsono, luzangisa yangalala kwa Nzambi;

2. luyimbidila nzitusu ankumbu andi, lumvana nzitusu ye nsikulu.

Lumb. 8: 1.

3. Luvova kwa Nzambi: Mavanga maku mwanki mangitukulu beni mena! Ntantu miaku mikatwa kukiyinanga mu ngeye mu diambu diatulendo tuaku tuatuingi.

5 Mose 33: 29.

4. Nsi zazonsono zina sambila ngeye ye yimbidila nkumbu aku masika. Sela.

5. Luiza luamoneti mavanga ma Nzambi; kinzenza kena mu bikavangilanga bana babantu.

Lumb. 46: 8.

6. Yandi wakitula mbu nsi yanayokoso; yau basabukila nzadi mu malu; buna tuayangalala mu yandi.

2 Mose 14: 21. Yes. 3: 16 b.

7. Yandi uyalanga mu tulendo tuandi ntangu yikayimani, meso mandini makenganga bangoi, bamantingu bika balembwa yanda. Sela.

2 Lus. 16: 9. Yobi 28: 24. Lumb. 32: 13.

8. Lubantu, luzitisa Nzambi eto, ye bika nsikulu andi yawakana mu ngolo;

9. kadi yandi wavukisa miela mieto ye kayambula malu meto madanzakana ko.

10. U Nzambi, ngeye vele watutonta, ngeye watuvedisa, bonso buvedusulwanga palata; Zing. 17: 3. 1 Pet. 1: 7.

11. ngeye watutudisa mu boloko ye watuika nima zeto zitu kiademo;

12. ngeye wayambula bantu basumbuka ntu mieto, tuakatulu vioka mu tia ye mu nlangu, kansi ngeye watuvai-kisi ye watuvongese. Yes. 43: 2.

13. Nkiangunu nzolele kota mu nzo aku ye nkailu miangioka, nzolele kutungunina nsilulu zami,

Lumb. 61: 8. 116: 14.

14. i zina zabandukila koba biani, zavova nwa ami mu nzungu zami.

15. Nkailu miangioka miamameme mavuluka nzolele kutuadila ye nsunga zamameme manibakala; nzolele yoka ngombe zamibakala ye nkombo zaubakala. Sela.

16. Luiza luawa, lubabonso luvuminanga Nzambi, buna nzolele kulukamba yikavengi kwa niwel' ami.

17. Kwa yandi yabokila mu nwa ami, ye nkunga wansikulu watekidila mu ludimi luami. Lumb. 50: 15.

18. Vo mono yakeni lekwa kiambi mu ntim' ami, ngala Mfumu kangwilu ko.

Yobi 27: 8 b. Zing. 15: 29. 28: 9. Yes. 59: 2. Yoa. 9: 81.

19. Kansi Nzambi vele wangwilu ye watedi mbokolo ami.

20. Bika Nzambi kasikwa, bu kalembwa niafuna nsambulu ami, ye kapengole nlemvo andi ko!

LUMBU 67.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; lumbu, nkunga.

Bika Nzambi katulemvukila ye katu-sakumuna, bika katukienzudila zizi kiandi ye katutudisa, Sela,

4 Mose 6: 24 b. Lumb. 44: 3.

2. kidi nzil' aku yazayakana va ntoto, ye mpulusu aku mu bangoi babonso. Lumb. 98: 2. Yes. 60: 3. Luk. 2: 30.

3. Kwa ngeye Nzambi, bika bantu batonda, bika bantu babonso batonda kwa ngeye. Lumb. 117: 1.

4. Makanda mabantu bika mayangalala ye makala kiese, kadi ngeye ukongudilanga bantu mu lusongo ye utuadisanga makanda mabantu va ntoto. Sela.

5. Kwa ngeye Nzambi bika bantu batonda, bika bantu babonso batonda kwa ngeye.

6. Ntoto umeni vana mbutu miandi, Nzambi, u Nzambi eto, bika watusakumuna. 3 Mose 26: 4.

7. Bika Nzambi katusakumuna, ye bika nsuka zazonsono zantoto zamvumina.

LUMBU 68.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi; lumbu, nkunga.

Nzambi utelamene; ntantu miandi mimwangane, ye bakumbelanga batabanga mu zizi kiandi.

4 Mose 10: 35.

2. Bonso huvungukanga mwisi, i bobo ukubavungudilanga; bonso bu-nienganga maka mababila mu tia, i bobo bakiadinbuka bavidilanga va luse lua Nzambi, Lumb. 37: 20.

3. Kansi balunungu bena kiese, bayangalalanga vantadisi azizi kia Nzambi ye bayangalalanga mu kiese.

Lumb. 35: 27.

4. Luyimbidila nzitusu a Nzambi, luyimbidila nkumbu andi masika. Lunkubikila nzila, bu keti kwe vioki mu nsi zankatu; Mfumu i nkumbu andi, luyangalaleno va luse luandi;

2 Mose 15: 1 b. Yes. 40: 3 b.

5. yandi i se diabakondolo mase ye ntabidi amafwola, yandi i Nzambi mu kundu kiandi kianlongo,

5 Mose 10: 18. Lumb. 10: 14. 146: 9.

6. yandi i Nzambi yibakisanga bakinsona nzo ye yivaikisanga bakangama mu ntomo anitu; kansi bamantingu bana katwa kala mu nsi yena nayokoso.

Yes. 42: 7.

7. Nzambi bu watekila ku ntu abantu baku ye wayiza vioka mu nsi zamakanga, Sela, 2 Mose 13: 21 b. 33: 14.

8. buna ntoto wazakama ye zulu diasumuna nkuka zandi va zizi kia Nzambi; inga, Sinai diazakama va zizi kia Nzambi, i Nzambi a Israeli.

2 Mose 19: 16, 18. Nkong. 5: 4 b. Lumb. 18: 7.

9. Ngeye Nzambi wanokisa mvula yanlemvo beni; nsi afwa diaku diakala lemina, ngeye wavongisa yo.

2 Mose 16: 4 b. Lumb. 78: 24 b.

10. Kabu diaku diayambudulwa kundu muna; mu wote waku, u Nzambi, wakubikila yo kwa bakiazungulwa.

11. Mfumu weti wakasa mpovolo andi, kabu diabakento beti nata nsamu wakiese diadingi diena :

2 Mose 15: 20 b. 1 Sam. 18: 6 b.

12. Ntinu miankangu miabinwani taba beti taba, ye mbut' anzo una kaba bintani.

13. Kadi buna luzolele dingalala mu tumbu tuenoe? Bwana nkievo maveve mabembe diafukama kwa palata, dilezimanga nsala bonso wola !

Nkong. 5: 16.

14. Inga, Mpungu-tulendo bu kate-ngulanga ntinu miansi, buna bufwanane ye ndokono amvula zampembe mu Salamoni.

15. Mongo wa Basani i mongo wa Nzambi, mongo wa Basani, i mongo wena nsongi zanda.

16. Yeno lumiongo mianda, mu nkiamu lueti tadila mu nsuku antima mongo wasana Nzambi mu kiandu kiamvwanda una kadila Mfumu kundu ntangu yikayimani ?

Lumb. 48: 2. Yes. 2: 2.

17. Makalu ma Nzambi kumi dia-mafunda mena, mafunda ye mafunda ; Mfumu wayizila ye mo, Sinai diena wabu mu kinlongo.

Lumb. 24: 7 b. 76: 2. Dan. 7: 13.

18. Ngeye wabaluka va kayengele ye wabaka zinkole ye watambula nkailu kwa bantu, inga, bamantingu mpe bana kala kundu ye Mfumu Nzambi.

Luab. 47: 5. Ef. 4: 8.

19. Bika Mfumu kasikwa. Lumbu ka lumbu unatanga zitu bieto ; Nzambi i mpulusu eto. Sela.

20. Nzambi i Nzambi kwa yeto yivulusanga, ye kwa Mfumu, Mfumu kwena utanunu mu lufwa.

Nzai. 1: 18.

21. Inga, Nzambi ubulanga ntu miantantu miandi ye ntump'antu yena nsuki yandiena wakidi nata mfuka yamasumu.

Lumb. 110: 6.

22. Mfumu vovele : ku Basani ngina kubalandisa, ku nsin'ambu ngina kubalandisa,

Am. 9: 2 b.

23. kidi wabafotikisa ye loba kulu kwaku mu menga ye bakisa tudimi tuambwa zaku ndambu au mu batantu.

24. U Nzambi, nlong'aku wankembo umonikanga mu kinlongo, i nlonga wankembo wa Nzambi ami, wantinu ami.

25. Nyimbidi mitekele, ye nsiki miansambi mieti kwiza landi, va kati i ndumba zisikanga puka.

26. Lusika Nzambi mu mabundu, yeno lutukidi mu nto a Isaeli, lusika Mfumu.

Yes. 48: 1.

27. Eku kuviokele Benyamini, nleke,

weti kubatuadisa ; madingizi ma Yuda ye diau kabu, madingizi ma Sebuluni ye madingizi ma Nafatali.

1 Sam. 9: 21. Nkong. 5: 18. 6: 35.

28. Nzambi aku wakuyambudidi ngolo ; nkiangunu Nzambi, bika mpe watundisa yiwatnvangidi.

29. Bika ntinu miakutuadila nkailu mu vuala diaku ku Yelusalemi.

Lumb. 45: 12. Yes. 60: 6 b.

30. Bulu kiakiamu mu mawelensi semba kio, kamba diangombe zambakala ye bana bau i bantu ; kidi bakuzitisa mu luyinunu mu vanza biau biapalata. Inga, yandi umwangisanga bantu bena nzolwa anwana.

Yes. 30: 6.

31. Bankwa miatulendo bana tuka mu Ngipiti, Etiopia dina lambula moko mandu mu nswalu kwa Nzambi.

Yes. 18: 7. 19: 21. 45: 14. Mav. 8: 26 b.

32. Lubimfumu biantoto, luyimbidila nzitusu a Nzambi, luyimbidila Mfumu masika, Sela,

33. i yandi ukwiza tentamingi mu zulu diamazulu mansi nkulu. Inga, yandi uwakasanga nding' andi, i ndinga yangolo.

5 Mose 33: 26. Lumb. 29: 4 b.

34. Luyambudila Nzambi tulendo ; nzitusu andi wena va ntandu a Isaeli ye tulendo tuandi tuena mu matuti.

35. Nsisi beni wena, u Nzambi, mu kinlongo kiaku ; Nzambi a Isaeli uvananga tulendo ye ngolo kwa bantu bandi. Bika Nzambi kasikwa !

Lumb. 29: 11.

LUMBU 69.

Kwa nsaki ankunga, mu " Lilia " ; lua Davidi.

Lumb. 45.

Umpulusa, Nzambi ; kadi nlangu mieti kwiza yizi nate ye moyo ami.

Mat. 26: 38.

2. Mbeni dimina mu ntava yavwama mulembolo kala vakindidi ; ngizidi mu nlangu miampinda, ye mbula zeka mu kundimisina.

Lumb. 42: 7.

3. Ndokene nitu mu mbokolo ami, laka diami dimeni yuma ; meso mami nkutu meti situka mu tadidilanga Nzambi ami.

Lumb. 6: 6. 38: 19.

4. Bakumbelanga mu nana baviokele nsuki zantu ami mu ntalu ; bazolele kumbunga babingi bena, beti kunkadila kitantu kikondolo bila ; yiyalembwa zana nkatulu yo toma.

Lumb. 35: 19. Yoa. 15: 25.

5. Nzambi, ngeye zaidi buzengi bwami, ye mfuka zami ka zaswekwa kwa ngeye ko.

6. Kuyambulani bavingilanga ngeye

Mfumu, Mfumu Sebaoti, bavwiswa nsoni mu diambu diani ko; batombanga ngeye, Nzambi a Isaeli, kuyambulani basiwa yindama mu diambu diani ko.

7. Kadi mu diambu diaku ikwe natingi mvwezolo, ye mu diambu diaku nsoni zifukidi zizi kiani; Lumb. 44: 22.

8. yayikidi kinzenza mu mpangi zami, ye kinzenza ngiena mu bana batuabutwa ngudi mosi.

Lumb. 31: 11. 38: 11. Yoa. 7: 5.

9. Kadi vema kwanzo aku kwambanisi, ye mvwezolo zabakuvwezanga zameni kuntulukila.

Lumb. 119: 139. Yoa. 2: 17. Loma 15: 3.

10. Yadila, inga, mwel' ami wadila mu mbinunu ansoki, kansi yavwezulwa bo.

11. Yavwata miaswidi, kansi yayika ngana kwa yau.

12. Bu beti vwanda mu mielo, mu mono beti tela mfundu; mu tukutukunu tuau tuandwinu bakunsokilanga minkunga.

Yobi 30: 9. Mau. 3: 63.

13. Kansi kwa ngeye, Mfumu, ndueki ye nsambulu ami mu ntangu yabiza, mu diambu dianlemvo aku waunene, u Nzambi; untambudila mu kinkwizi kiaku kiampusulila.

Yes. 49: 3. 2 Kol. 6: 2.

14. Undalula mu ntava, ngidi vinda; yambula yatanunwa mu bakumbelanga ye mu nlangi miavwana.

15. Kuyambulani mbula zampindisa ko evo nsina yambina ko, ye kuyambulani bulu diambatikila nwa andi ko.

16. Mfumu untambudila, kadi nlemvo aku wabiza wena; umbangumukina mu nkend' aku yayinene.

17. Kuswekani sielo kiaku zizi kiaku ko, kadi mu mpasi ngiena; sa nswalu mu kuntambudila.

Lumb. 102: 2. 143: 7.

18. Wiza kwa mwel' ami wakula wo; untanina mu diambu diantantu miami.

19. Ngeye zaidi mvwezolo ami ye nsoni ye yindama kwami; ngeye mweni ntantu miami miamionsono.

20. Mvwezolo yameni kosa ntim' ami ye yayikidi nalenzangani; yavingila mfwilu ankenda kansi kwankatu, ye mimbombi kansi kiamoua mio ko.

21. Yau bampana ndumbu andudi mu dia, ye nu mpwil' ami yanlangu bampana vinia kiandeki mu nwa.

Mat. 27: 34, 48. Mal. 15: 28. Luk. 23: 36.

Yoa. 19: 29.

22. Bika meza mau vantadisi au ma-

bakadila siongi, ye ntambu kwa yau bena vatu;

Loma 11: 9 b.

23. meso mau bika makala mbumbuluka, ka bidi mona; danzikisa tuketo tuau ntangu zazonsono.

24. Ubabukudila mfwemomo aku, ye bika tia tuanganzi zaku tuababakila.

25. Bika tumbu tuau tuavombila ye ka mukalani una kunda mu mafwokula mau ko,

Mat. 1: 20.

26. bu bazomanga bawabanda ngeye kibeni ye bamokinanga kwaina kwa-bawalueka.

27. Bika bazambuzuka mu lufuma ka lufuma, ye kuyambulani baluaka ku lunungu luaku ko.

Yel. 18: 23. Loma 1: 24.

28. Bika bavinikuswa mu nkand' abavumuna, ye ka basonwa kwau ye balunungu ko.

2 Mose 32: 32. Fil. 4: 3.

29. Kansi mono ngieti zungulwa ye kwamuswa, u Nzambi, bika mpulusu aku yantabila.

30. Mono nzolele sika nkumbu a Nzambi mu ngimbudulu ye kunzangisa mu mvutulu amatondo.

31. Bobo si bwaluta zolwa kwa Mfumu, ye ngombe yambakala bwafuma, i bulu kiankailu kiena mpoka ye biodia.

3 Mose 11: 3 b. Lumb. 51: 16 b.

32. Bankwa miabumpombo bu bana bo mona, si bayangalala; yeno lufwandanga Nzambi, ntima mieno si miavuka.

Lumb. 22: 26.

33. Kadi Mfumu uwanga bena kimputu ye katungudilanga babandi bakangama ko.

Lumb. 72: 12. Mat. 5: 3.

34. Bika zulu ye ntoto biansika, ye mbu ye bionso bizietanga mu wau.

Lumb. 96: 11 b.

35. Kadi Nzambi una vulusa Sioni; yandi una tungulula mbanza za Yuda; monio bana kala kundu ye vwa nsi.

36. Nkun' asielo kiandi una yo sisulwa difwa, ye bazolanga nkumbu andi bana mo kala kundu biau.

Lumb. 102: 28. Yes. 65: 9.

LUMBU 70.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi, mu mbambukulu amoyo.

Nzambi untanina; Mfumu, sa nswalu mu kunsadisa.

Lumb. 40: 13 b.

2. Balakukilanga moyo ami ntima, bika basiwa nsoni ye bayindama; bakunzodilanga mbivusu ami bika bavutuka ku manima ye bafwa nsoni.

3. Bavovanga: bufwanane kwandi, bufwanane kwandi, bika bavutuka ku manima mu nsoni zau!

4. Kansi babonsono bakufwandanga, bika bayangalala kwau ye bakala kiese mu ngeye; bena nsatu ampulusu aku, bika bavova ntangu zazonsono: Bika Nzambi kasikwa!

5. Mono i kiazungulwa ye wamputu; Nzambi, sa nswalu kwa mono. Lusadusu luami ye ntanini ami, i ngeye kwaku; Mfumu, kuzingilani ko.

LUMBU 71.

Kwa ngeye, Mfumu, ikwiza vungamana; kuyambulani yasiwa nsoni ko. Lumb. 31: 1.

2. Untanina ye untabisa mu lunungu luaku; untambila kutu kwaku ye umpulusa.

3. Unkadila tadi diamongo dilenda kundama, dilenda kwendanga ntangu zazonsono, ngeye ukungiambudilanga mpulusu. Kadi ngeye i mongo ami wasiamu ye vula diami diasiamu. Lumb. 18: 2. 27: 8. 62: 2.

4. Nzambi ami, untabisa mu mafuka makiadimbuka ye mu moko mankwa wambi ye nzungudi.

5. Kadi ngeye i vuvu kiami; Mfumu, Mfumu, ngeye i minu kiami kasi nkadila wantwenia.

6. Ngeye i nsikumu ami kasi nkadila mu moyo ambut' ami, inga, ngeye wampulusa mu moyqambut' ami; kwa ngeye kukwendanga masika nami ntangu zazonsono. Lumb. 22: 9 b.

7. Mono yayikidi kwa babingi nkievo ma kianzenza; kadi ngeye i ntinunu ami yasiamu.

8. Nwa ami bika wazala kwa masika maku ye kwa nzitusu aku mwini wamvimba.

9. Mu ntangu zandununu ami kundi-afunani ko ye rgolo zani bu zina lala, buna kundiangani nipe ko.

10. Kadi ntantu miami mikumpovilanga ebu, ye bakenganga mwel' ami bavovananga manenga ebu:

11. Nzambi wameni kunnianga; lunzoma ye lunkamata, kadi ntanini kwankatu.

12. Nzambi, kuntatukilani ko; Nzambi ami, sa nswalu mu kunsadisa. Lumb. 22: 11.

13. Bakakilanga mwel' ami bika basiwa nsoni ye bungana; bakunzodilanga mbivusu bika bafukama kwa mvwezolo ye nsoni. Lumb. 35: 4.

14. Kansi mono ngina sa vuvu ntangu zazonsono, ye ngina luta ye lutidila mu kusika.

15. Nwa ami una deda lunungu luaku ye mpulusu aku mwini wamvimba, kadi kizaidi bio tezo ko. Lumb. 40: 5.

16. Ngina deda mavanga ma Mfumu, mavanga matulendo tua Mfumu; ngina sika lunungu luaku, inga, lualuaku ka-ka.

17. Nzambi, ngeye ukundonganga kasi nkadila wantwenia; nate ye bwabu ngieti samuna mangu biaku.

18. Nkiangunu Nzambi, kunsisani mu ndununu ami ko, bu ngina kala zimvu, nate ye ngina samuna koko kwaku kwa mbandu yankaka ye lulendo luaku kwa babonsono bana landila. Yes. 40: 4.

19. Lunungu luaku lulueki nate ye kuna kaye, u Nzambi; i ngeye wavanga mavanga mamanene, u Nzambi, nani fwanane yaku? 2 Mose. 15: 11. 2 Sam. 7: 22. Lumb. 30: 5. 86: 5.

20. Ngeye watumwesa nzungu zazingi ye kobu, kansi una kutuvumusa diaka ye kututombula mu mpind' antoto. 5 Mose. 32: 39. 1 Sam. 2: 6. Lumb. 86: 13.

21. Inga, ungiambula yaneniva ye neniva, ye bika wambomba diaka. Lumb. 18: 35.

22. Mono nzolele kutonda mu nsikulu apesalata mu diambu diakinkwikizi kiaku, u Nzambi ami; nzolele kuyimbidila mu nsambi, ngeye u Nkwa nlongo wa Israeli.

23. Koba biami bina yangalala, kadi ngina kuyimbidila masika, inga, mwel' ami uwakula una yangalala. Lumb. 103: 2 b.

24. Ludini luami luna vovila lunungu luaku mwini wamvimba, kadi batomba mbivusu ami bameni siwa nsoni ye bakatulu yindama.

LUMBU 72.

Lua Solomo.

Nzambi, bika wavana nkongodolo zaku kwa ntinu ye lunungu luaku kwa mwan' antinu. Yes. 11: 2 b.

2. Bika kakongudila bantu baku mu lunungu ye bakiazungulwa baku mu lusongo.

3. Bika miongo mianatina bantu yenge ye minzanza mpe mu lunungu. Lumb. 85: 10 b. Yes. 2: 4. 9: 6 b.

4. Bika kanungisa bakiazungulwa mu bantu, bika kavulusa bana bawa-mputu ye kosa nzungudi. Lumb. 45: 4.

5. Bika ngeye wavumunwa ntangu

bu yakidi kadi, ye ngonda bu yakidi cema nu mbandu ka mbanilu.

2 Sam. 7: 13. Lumb. 39: 36 b.

6. Bika kakala bonso mvula zibwanga mu yinza, ye bonso nkumbu amvula ubodisanga ntoto.

7. Mu lumbu biandi bika muntu walunungu kafula, ye bika yenge kiakine kakala, nate ye ngonda yikayikadi diaka.

Luk. 2: 14.

8. Bika kayala mbu ka mbu ye tuka ku nzadi nate ye kuna nsuka zantoto.

Lumb. 2: 8. 89: 25. Sak. 9: 10.

9. Bika bisi nsi yankatu banyinama, ye ntantu miandi bika miavenda fundu-fundu.

Yes. 49: 23. Mika 7: 17.

10. Ntinu mitukidi mu Talasi ye nsi zambu bika mianata minkailu, ntinu mia Saba ye mia Seba bika batuala minkailu.

Lumb. 45: 12. 68: 29. Yes. 60: 5 b. Mat. 2: 11.

11. Inga, bika ntinu miamionsono miamfukamana, ye bangoi babonsono bika bansadila.

12. Kadi yandi una tanina wamputu ubokanga ye kiazungulwa ye kondolo nsadisi.

13. Yandi una lemuka kwa wafwafa ye wamputu; miela miaumbamputu una mio vulusa.

14. Yandi una kula miela miau mu nzungulu ye mafuka, ye menga mau yandi una mo banzila vo mantalu mu meso mandu.

Lumb. 116: 15.

15. Bika kakala moyo; bika kavewa wola wa Saba, bika kadilwa mvutu ye kasakumunwa ntangu zazonsono.

16. Bika mbongo yamena kwakwingi mu nsi nate ye va mbat' amiongo; mbutu miayau bika miawunga bonso mfinda za Lebanoni, ye bantu badukumuka mu zimbanza bonso fulu biansi.

Yel. 31: 12. Am. 9: 13.

17. Bika nkumbu andi yasikila ntangu yikayimani; nkumbu andi bika yanzakana ntangu bu yakidi cema. Mu yandi bika bantu bakisukumuna; bangoi babonsono bika bansika vo i nkwa mayangi.

1 Mose 12: 3.

18. Bika Mfumu Nzambi kasikwa, i Nzambi a Isaeli, kadi yandi kaka i mvangi abimangu!

Lumb. 41: 13.

19. Bika nkumbu andi yandanu yasikwa ntangu yikayimani, ye bika ntoto wamvimba wazala kwa nzitusu andi! Amen, Amen.

Yes. 6: 3.

20. Nsukulu atusambulu tua Davidi, i mwan' a Isai.

NKANDA WANTATU.

LUMBU 73.

Lumbu lua Asafi.

Kedika, Nzambi wambote wena kwa Isaeli ye kwa yau bena ntima mivadila.

Mat. 5: 8.

2. Fiuma fiasala, nga yakusuka mu malu mami, tambi biami biakala lukufi ye sielumuka;

3. kadi yakwikama mu nsoki kwa bena ngianza, bu yamona vo balanda ntomo mu ludimbuku luau.

Lumb. 37: 1. Yobi 21: 7 b. Yel. 12: 1.

4. Kadi bakondwanga mpasi nate ye bana fwa, ye manitu mamingi bena.

5. Ka babwilwanga kwa kubu bonso mfwe miankaka ko, ye ka bakwamuswanga bonso bantu bankaka ko.

6. Nkiangu nza i ntoko zamalaka mau, ye mafuka i mwatu ubafukilanga.

7. Meso mau tusuka nkutu mu diambu diavuluka, ye mabanza mantima miau malembakene tezwa.

5 Mose 32: 15. Yel. 5: 28.

8. Yau babekanga nkiadi ye bavovanga nzungulu mu kimfunia kiau; yalakana beni mu vova bena.

9. Kadi mu nwa miau i bamakinanga ku zulu, ye tudimi tuan tukwe zietingi va ntoto;

10. nkiangu bantu bau bakubabangumukinanga, ye nlangu mu tezo kialunga banwanga.

11. Yau batanga: Nzambi, bwe kakutu bo zaila, kadi buna nzailu yampila yoyo yikutu kala ye Nkwa kayengeli? Yobi 22: 13. Lumb. 10: 11. 94: 7. Yeh. 8: 12.

12. Tala, i bobo bwena ye bakiadimbuka; yau batomuswanga nitu ntangu zazonsono, ye baniekanga lulendo.

Yobi 12: 6.

13. Mu kedika mu nkutu nkebele ntiur' ami wadedila ye nsukudi moko mami mu kondwa kwabila;

14. kadi nkedi kwamuswanga mwini wamvimba, ye nsuka ka nsuka lusembo lumbwidi.

15. Kansi vo nkutu vova: ebu ngina

ta, nga nkutu dimbula minu kwa mbandu yabana baku.

16. Bu yayindula dio, kidi yavisa dio, buna yamona dio kindembakani,

17. nate ye yakota mu kinlongo kia Nzambi, ye yayindula nsukulu au.

18. Mu kedika ngeye ukubatulanga mu vuma kiena ndelo ye ukubalumba-nga mu vuma kiena mbungulu.

Yobi 21: 17 b.

19. Mu mbwetolo ameso beka nkievo ka lekwa ko. Bana bungana ye suka mu nsisi beni.

20. Bonso bwena ndotolo andozi yisikumunwanga, i bobo ngeye Mfumu una kubamwena nkievo ka lekwa ko, nkievo bini biandozi, bu una sikama.

21. Ntim'ami bu wadasuka ye yazokama mu ngudi,

Yobi 20: 8.

22. buna kiakala nduenga ko ye kiavisa lekwa ko; bonso bulu kikondolo bila yakala vantadisi aku.

23. Mwanki bwabu isikilanga kwa ngeye ntangu zazonsono; ngeye ukunsiimbanga mu koko kwami kwalubakala.

24. Ngeye una kuntuadi-a bonsobwena nduengoso zaku, ye mboki una kuntanibula mu nzitusu.

Yes. 28: 29.

25. Nani ngiena ku zulu vo ka ngeye ko! Bu ngiena ngeye, kiyutukidi ami kala lekwa kingunda va ntoto ko!

26. Nitu ye mwel'ami vo bina sukama mpe, mwanki Nzambi i tadi dantim'ami ye kunku kiami kikakimani.

Lumb. 142: 5.

27. Kadi tala, banana vengama mu ngeye bana vila; ngeye ubunganga wonso wonso usotukanga mu ngeye mu ndimbuku ampala.

28. Kansi ngiena kiese kiami kiantatamanana ye Nzambi; ifwandanga mpungumunu ami kwa Mfumu, Mfumu, kidi yasamuna mavanga maku mamano.

LUMBU 74.

Nkung'a Asafi.

Nzambi, bila nkiana watuniafunini kiamakulu, ye nganzi zaku bila nkiana zeti twitisila mameme makamba diaku mwisi?

2. Banza mu bundu diaku diwakisodila mu nsi nkulu, diwakula, kidi diakala kanda diafwa diaku; banza mu mongo wa Sioni ukalanga kundu kiaku.

3. Tadisamba tambi biaku kunu kukalanga vombila ntangu zazonsono. Ket

mbeni zimeni bunga yayonsono mu kinlongo.

4. Ntantu miaku miafama mu nzo aku yabundu, ye mazangika dimbu biau bonso dimbu.

5. Mbweni yoyo yakala bonso ndanguu abiubi bina kendulwa mfinila yankobo.

6. Kadi tala, buna biena lekwa biau biavalwa, yau bameni bio bula mu biubi ye tanzi.

1 Nt. 6: 18, 29, 32.

7. Kinlongo kiaku bameni kio kwika tia; basumuni kundu kiankumbu aku nate ye lufulu.

2 Nt. 25: 9.

8. Yau bavovele mu ntima miau: Tuzolele kubalemvula babonsono. Bameni yoka nzo zazonsono za Nzambi zatukutuku zena mu nsi.

9. Dimbu bieto ka tuvutukidi biomona ko; widi mbikudi nkutu kavutukidi kala ko, ye mu yeto ka mwena wamosi nkutu ko uzaidi ntama kwa.

Man. 2: 9. Yeh. 7: 26. Am. 8: 12.

10. Nzambi, ntantu ntama kwa kana tiaka, ye mbeni ntama kwa kana tungudila nkunbu aku ntangu ka ntangu?

11. Mu nkiana weti vutula koko kwaku, i koko kwaku kwalubakala? Vola ko va ntulu aku ye ubabunga.

12. Kadi Nzambi vele i ntinu ami wansi nkulu, yandi utualanga mpululu va ntoto.

13. Ingeye kwaku wavambisa mbu mu tulendo tuaku; ngeye wakosa ntu miadalaka va nlangu.

2 Mose 14: 21. Yes. 31: 9 b. Yeh. 29: 3.

14. Ngeye wabula ntu mia Levitani; wanyekula kadiwa kwa bisi nsi yankatu.

15. Ingeye wacilumuna nto ye fimwila; ngeye mpe wayumisa mila miangolo.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Yos. 3: 16 b.

16. Mwini i waku, ye fuku i diaku mpe; ngeye wakubika kia ye ntangu.

Lumb. 136: 7 b.

17. Ingeye wasikidikisa nzaku zazonsono zantoto; nsungi amvula ye s vu i ngeye wavanga zo.

18. Nkianguu bwabu, banza kwaku bonso buvwezanga mintantu Mfumu, ye bonso butungudilanga bantu bamazengi nkunbu aku.

19. Kuniokunani mwel'akiduka kiaku mu kabu diau ko; kuvilakanani kabu diabakiazungulwa baku ntangu zazonsono ko.

20. Banza mu luwawanu; kadi tini biatombe biansi bizedi kwa kundu biamafula.

21. Kuyambulani kiazungulwa kavutukisa manima ye nsoni ko, bika wafwafwa ye wamputu basika nkumbu aku.

22. Nanguka, u Nzambi; nungisa bungu diaku; banza kwaku bonso buuvwezulwanga kwa lauki mwini wamvimba.

23. Kuvilakanani mbokolo zantantu miaku ko ye boma kwankakidi nia-ku ko kubalukanga ntangu zazonsono.

LUMBU 75.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko;" lumbu, nkung' a Asafi.

Tutondele kwa ngeye, u Nzambi, tutondele kwa ngeye, inga, nkumbu aku yena kimfini ye yeto; mangu biaku bisamunwanga.

2. Bu ngina mona yonso ntangu yifwanane, buna ngina kongudila bwasonga. Lumb. 102: 13.

3. Vo ntoto weka mu nienga ye babonsono bakalanga wo kundu, mwanki i mono kwami isimbanga tungwa biawau nangwi. Sela.

Yobi 38: 4 b. Lumb. 46: 2 b.

4. Mono mpovele kwa bamayama: Ka lukalani mayama ko, ye kwa bakiadimbuka: Ka luzangulani mpoka ko. Lumb. 94: 8.

5. Inga, ka luzangulani mpoka ku zulu bonso bobo ko, ye ka luvovani mabuziezie ye nsingu zambalu ko.

6. Kadi lusadusu ka lutukidi mu ntini yaeste ko vo weste vo mu nsi yankatu yamiongo ko;

7. ve, Nzambi, i yandi nkongudilanga; umosi kakululanga, wankaka kabalulanga.

1 Sam. 2: 6 b. Dan. 4: 35. Luk. 1: 52.

8. Kadi mvungu wena mu koko kwa Mfumu weti fuba kwa vinia, ufulukidi mu ndwinu yasangwa, ye yandi ubukulanga wo; mu kedika bakiadimbuka babonsono va ntoto bana wo katwa nwa ye bo diena va bandu.

Lumb. 60: 3. Yes. 51: 17, 22. Yel. 23: 15. Man. 4: 21.

9. Kansi mono ngina bo samuna ntangu yikayimani, ngina yimbidila Nzambi a Yakobi masika.

10. Mpoka zazonsono zabakiadimbuka ngina zo zaka; kansi mpoka zawalunungu zina zangulwa.

LUMBU 76.

Kwa nseki ankunga; mu nsambi zansinga; lumbu, nkung' a Asafi.

Nzambi yazayakene mu Yuda, ye nkumbu andi yena yayinene mu Israeli; Lumb. 48: 1.

2. mu Salemi mwatungwa nzo andi yakoto, ye kundu kiandi va Sioni.

3. Muna katolula mpezomo zaponza, nkaku ye sabala ye bionso binatwanga mu mvita. Lumb. 46: 9.

4. Ngeye wafuluka kwa kia ye nzi-tusu bu uviokete miongo miabintani.

5. Batutanga mbaya bameni zionwa luazu, babadikidi leka ye bavitidi tulu; binwani biabionsono bikatulu zembidika moko.

2 Nt. 19: 35. Yel. 51: 39, 57. Nah. 3: 18.

6. Bakala ye kavalu bafwidi ngambu mu diambu diansembolo aku, u Nzambi a Yakobi.

7. Ngeye, ngeye wena nsisi; nani lenda sikila vantadisi aku, bu wena nganzi? Nah. 1: 6.

8. Ngeye mu zulu wawisila nkongodolo aku; buna ntoto wabakama kwa wonga ye wadingalala.

9. Nzambi bu katelama mu kongudila ye mu vulusa buna bena bankwa miabumpombo va ntoto. Sela.

10. Kadi nganzi zabantu zitundisanga nzitusu aku; ngeye wena nganzi zisadididi ziulenda kukizinga mu luketo. 2 Mose 9: 16. Loma 9: 17.

11. Lusila nsilulu ye lutunguna zo kwa Mfumu, i Nzambi eno; buna bena bakunzungidilanga bika batuala minkailu kwa Nkwa nsisi.

5 Mose 23: 21. Lumb. 63: 1.

12. Kadi yandi usakulanga ngianza zamadingizi, nsisi kena kwa ntinu mia-ntoto.

Yobi 12: 21. Lumb. 107: 40. Yes. 40: 23.

LUMBU 77.

Kwa nseki ankunga, kwa Yedutuni; lumbu lua Asafi.

Nzolele sasula nding' ami kwa Nzambi ye boka; nzolele sasula nding' ami kwa Nzambi, kidi kandimba.

2. Mu ntangu zanzungu zami ifwandanga Mfumu; koko kwami kwalambuka mu fuku ye kwakakusimi; mwel' ami ka uzolele bombwa ko.

Lumb. 9: 10. 27: 8.

3. Nzolele banza mu Nzambi ye nio-

nga ; nzolele tengula mfuwa ami kiadi, inga, mwel' ami weti sukama. Sela.

Yes. 26: 16 b.

4. Ngeye weti kunkayisa meso ; nze-di kwa kintientie ye kilendi vova ko.

Lumb. 102: 7.

5. Ibanzanga mu lumbu biansi nkulu ye mvu miamana vioka ntama.

Lumb. 143: 5.

6. Mu fuku nzolele bambukila nsambi ami moyo ; mu utim' ami nzolele tengula mfuwa ami kiadi, ye mpeve ami yina yindula.

7. Kadi buna Mfumu si kaniafuna kiamakulue, ye kana vtutuka songa nlemvo koe ?

Lumb. 79: 5. 85: 5.

8. Wote wandi nsukidi nampia kiamakulue, ye mambu mandi mayikidi nkievo ka kiuna andi koe mu ntangu zazonsono ?

9. Nzambi vilakene nlemvo sile, evo zibikidi nkend' andi mu nganzie ? Sela.

10. Mono ivutulanga : Ve, yayi ntangu ami yakwama, i mvu mifadisa koko kwalubakala kwa Nkwa kayengele.

Lumb. 39: 9. Yel. 10: 19.

11. Nzolele sika mavanga ma Mfumu, inga, nzolele banzila mangu biaku biansi nkulu ;

12. nzolele yindula mavanga maku mamonsono ye banza mu salu biaku.

13. Nzambi, nzil' aku yikwendanga mu nlongo ; nki a nzambi yinenevene bonso Nzambi ?

2 Mose 15: 11 b. Lumb. 89: 8.

14. Ngeye i Nzambi, ngeye i mvangi abimangu ; ngeye wasonga ngolo zaku va kati diabantu.

15. Mu koko kwatulendo ngeye wakudila bantu baku, i bana ba Yakobi ye ba Yosefi. Sela.

2 Mose 6: 6.

16. Nzambi, nlangu miakumona, nlangu miakumona ye miabakama kwa wonga, nkati unsina zatita.

2 Mose 14: 21 b. Lumb. 114: 3 b.

17. Matuti mapasumuna nkuk' aminlangu, ye matuti mawisa mbembo zau, ye toto biaku biakwenda siukuzuki.

18. Ndumu aku wawakana mu mpeke-mpeke, mpezomo zakiesa nza, ye ntoto watita ye wazakama.

19. Nzil' aku yayenda vioki mu mbu ye usoko aku mu nlangu miaminene ye tambi biaku biakabimoni muntu.

2 Mose 14: 22 b.

20. I bobo watuadila bantu baku bonso kaniba mu moko ma Mose ye Aloni.

Lumb. 78: 52. Mika 6: 4. Yes. 63: 11 b.

LUMBU 78.

Nkung' a Asafi.

Lubantu bami, ludimbandongolo ami ; luteka matu meno mu mambu manwa ami.

2. Nzolele bandula nwa ami mu mpovolo yandongolo ; nzolele zaikisa lekwa biaswekwa biansi nkulu.

Lumb. 49: 4. Mat. 13: 35.

3. Matuawa ye matuazaya ye matuakambwa kwa mase meto,

Lumb. 44: 1.

4. ka tuzolele mo sweka kwa bana lau ko ; tuzolele kweto samuna masika ma Mfumu kwa mbandu yina kwiza, ye tulendo tuandi ye mangu bikavanga.

5. Kadi yandi watula kimbangi mu Yakobi ye wavanga mina mu Isaeli ; yandi watuma mio kwa mase meto, vo bana mio kamba kwa bana bau.

2 Mose 20: 1 b. 5 Mose 4: 9 b. 6: 6 b.

Yeh. 20: 10 b.

6. Mina zaikusulwa mbandu yina kwiza, ye bana bana zimunina butwa, mboki yau bana telama ye samuna mio kwa bana bau.

7. Buna bana sa vuvu kiau mu Nzambi ye lembwa vilakana mavanga ma Nzambi, kansi vanga nsikudukusu zandi.

8. Yau ka bana kala bonso mase mau ko, i mbandu yamantingu ye ngita, i mbandu yalembwa kebikisa ntima mi-au nakekete ye yalembwa kala mpeve yakinkwikizi kwa Nzambi.

2 Mose 32: 9. 33: 3 b. 34: 9.

Lumb. 78: 37. 95: 7 b.

9. Bana ba Efalaime, bakala biluazu ye banata ponza, bavutuka manima mu lumbu kiamvita.

10. Ka bakaba luwawanu lua Nzambi ko, ye ka bazola diata mu mina miandi ko.

Yeh. 20: 13.

11. Bavalakana mavanga mandi ye mangu bikabamwesa.

12. Inga, vantadisi amase mau kavanga bimangu mu Ngipiti ye mu nsi a Soani.

2 Mose 14: 1 b.

13. Yandi wabasa mbu ye wabayambula basabuka wo ye watedimisa nlangu bonso ntulami.

14. Mu mwini wabadiatisa mu tuti ye mu fuku mu ntentinia atia.

2 Mose 13: 21 b. Lumb. 105: 39 b.

15. Yandi wabasa miongo mu nsi yankatu, ye wabavana ulungidi mu nwa bonso mu mbu miampinda.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 10 b.

16. Yandi wacilumuna nkelo mu mongo, ye wapasumuna nlangu nkievo i mila.

17. Kansi yau bavutukila masumu mau vola kwa yandi ye kala mantingu kwa Nkwa kayengele mu nsi yankatu.

18. Basinsa Nzambi mu ntima miau bu balomba dia mu kindiafu kiau.

2 Mose 16: 2 b. 4 Mose 11: 4 b. Lumb. 106: 14 b.

19. Yau babangisa Nzambi, bavova: Kadi Nzambi lenda poya meza mu nsi yankatue?

20. Tala, yandi wabanda kwandi mongo, ye nlangu wapasumuka, ye bi-mila-mila biabuka, kadi si kalenda vana mampa mpe ye bakila bantu bandi mbizie?

21. Nkiangunu Mfumu bu kawa bo, wakala nkesi; mu Yakobi mwakikwa tia; inga, Isaeli diabwilwa nganzi,

4 Mose 11: 1 b.

22. bu ka balekila Nzambi minu ko ye ka basa vuvu mu mpulusu andi ko.

23. Yandi watuma matuti ku kaye, ye wazibula bielo biazulu;

24. wabanokisina mana mu dia, ye nlongo yatuka mu zulu wabavana yo.

25. I mampa mazinipofi madia bantu; yandi wabafidisa dia kwalunga.

2 Mose 16: 4 b. 4 Mose 11: 7. Yoa. 6: 31.

1 Kol. 10: 3.

26. Yandi watedimisa mpeve yaeste ku zulu, ye mu lulendo luandi katua-dila mpeve yasude.

4 Mose 11: 31 b.

27. Yandi wabanokisina mbizi bonso mfumfuta, i nuni zena maveve nkievo nienge ambu;

28. wasotuna zo mu tua kiandi kinzungidila ye kundu kiandi.

29. Buna badia ye bavita mu yukuta; yandi wabayambudila bina bibazina moyo mu kindiafu.

30. Kansi ka bakimanina mu vongisa nzinunu zau ko, ye dia bu kwakidi mu nwa miau,

31. luna nganzi za Nzambi i ntumbu kubabwila, ye yandi wafidisa lufwa mu bandanu bau ye wabwisa matoko ma Isaeli.

32. Kansi bakudikila masumu mau vola, ye ka balekila mangu biandi minu ko.

4 Mose 14: 1 b.

33. Nkiangunu yandi waladisa lumbu biau mu mfukulu ye mvu miau mu mbungulu nabu;

Lumb. 90: 9.

34. yonsontangu yikababwisa lufwa, buna yau i ntumbu kunyuvula ye babangumuka ye bafwanda Nzambi mu vema.

35. Buna babanza, vo Nzambi i tadi diau diamongo, ye vo Nzambi Mpungu i nkudi au;

36. banlungumuna mu nwa miau

ye bantela disu kansi alukaya mu tudimi tuau.

Yea. 29: 13. Yel. 12: 2.

37. Kansi ntima miau ka miantatamana nakekete ko, ye ka bakwikama mu luwawanu luandi ko.

38. Kansi yandi wena nkenda, yandi uyambudilanga lufuma, ye kazolele bunga nkutu ko. I diau wabavengumunina nganzi zandi ntangu zazingi, ye kayambula nkesi zandi zazonsono zavaika ko.

2 Mose 34: 6 b. Lumb. 80: 5, 15. 145: 8.

Yoeli 2: 13.

39. Kadi mu diadi kabanza, vo yau i nsuni, i mpeve kaka yikatukanga ye yikayivutuki manima.

Yobi 7: 7. 14: 1, 19 b. Lumb. 103: 13 b.

40. Kadi ntangu ka ntangu keti bantinguna mu nsi yankatu, ye bansa kiadi mu nsi yavombila.

41. Inga, bavutuka sindisila Nzambi diaka ye bafwemisa Nkwa nlongo a Isaeli.

42. Yau ka babanza yavanga koko kwandi mu yina ntangu ko yikabakudila mu ntantu,

43. bu kavanga dimbu biandi mu Ngipiti ye mangu biandi mu nsi a Soani.

44. Kuna kakitula mila miau menga, ye yau balembana nwa nlangu miau miacilumuka;

2 Mose 7: 19 b.

45. wafidisa sama bianianzi mu monakanda diau zabadia, ye mavono mababunga;

2 Mose 8: 2 b.

46. yandi wavana mbongo au yankunzu kwa bimpiatu ye mbutu miasalu biau kwa nakont;

2 Mose 10: 4 b.

47. wabwisa nti miau miavinia mu mabobuta mabaduswa, ye nti miau miakuyu mu matadi mamvula zabaduswa,

2 Mose 9: 18 b.

48. ye waniokuna mpunda zau kwa mabobuta mabaduswa ye bulu biau kwa mpezomo.

49. Wabafidisa tia tuanganzi zandi, nkesi ye kitantu ye nzungu, i buka kiampofi zakubu.

2 Mose 9: 3 b.

50. Walembwa kakila nganzi zandi nkutu; kakuta niela miau mu lufwa ko, kansi waniokuna mioyo miau mu vunga.

51. Wavonda kionso kiataka semukunwa mu Ngipiti, ntekidi miangolo mu nzo za Hami.

2 Mose 11: 5. 12: 29 b. Lumb. 105: 36.

52. Yandi wayambula bantu bandi bananguka bonso kamba diamameme, ye wabatuaadisa bonso kamba diabulu mu nsi yankatu.

2 Mose 12: 31. Lumb. 77: 20.

53. Yandi wabatnadila mu luvuvu-mu, ka bidi kala nsatu awonga; kansi ntantu miau mifukama mu mbu.

2 Mose 14: 19 b.

54. Yandi wabaluakisa ku nsi andi yanlongo, i mongo wowo wabaka koko wandi kwalubakala.

2 Mose 15: 13, 17.

55. Yandi wabatinisina bangoi, ye wabavana nsi au kunku kiadifwa, ye wayambula makanda ma Isaeli maku-nda mu nzo zau zakoto.

Yos. 1: 1 b. Lumb. 44: 2.

56. Kansi mu mantingu mau basinsa Nzambi Mpungu ye ka baka kimba-angi kiandi ko;

Nkong. 2: 8 b.

57. kansi bavutukisa manima mu ndimbulu aminu bonso mase mau, bavutuka ye bakala bonso ponza kiavutuzana.

Hos. 7: 16.

58. Yau bamfwemisina mu vuma biau bianangama biangiokila, ye bamfudila mu teki biau.

5 Mose 32: 16, 21.

59. Nzambi wamona bo ye wakala nganzi ye waniafuna Isaeli mu mfutusu antima.

60. Wanianga kundu kiandi mu Silo, i nzo andi yakoto yikatunga mu monakanda diabantu;

Yos. 18: 1. 1 Sam. 4: 11 b. Yel. 7: 12.

61. wayekula lulendo luandi mu kin-kole ye nzitusu andi mu moko mami-ntantu.

62. Bantu bandi wabaniokuna mu sabala, ye wafwemina fwa diandi.

63. Matoko mau mavia ku tia, ye ndumba zau zafulwa nkunga mianda-mbisa.

64. Nganga zau zabilama mu sabala, ye ka mwakala mafwola malenda dila dizi ko.

65. Buna Mfumu wasikama nkievo ku tulu, yandi wananguka bonso kesa difwidi ngambu kwa vinia.

66. Wavutula mbeni zandi manima, ye wawisa zo nsoni zikazamani.

67. Waniafuna mpe nzo a Yosefi ye kasola kanda dia Efalaime ko.

68. Kansi wasola kanda dia Yuda, i mongo wa Sioni, ukazola.

Lumb. 48: 2. 132: 13 b.

69. Yongi beni bonso zulu katunga kinlongo kiandi, nangwi bonso ntoto ukatudila lufulu mu ntangu yikayimani.

70. Yandi wasola sielo kiandi Davi-di, ye wankatula va mpaka zakamba diamamenie.

1 Sam. 16: 11 b.

71. Inga, wantumisa vakala mame-me, ye wantumba kivungi kia Yakobi, i bantu bandi, ye kwa Isaeli, i fwa diandi.

2 Sam. 7: 8.

72. Yandi wakala mvungi au mu ntima wansongula, ye wabatuadisila mu koko kwanduka.

LUMBU 79.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi, bangoi bakotele mu fwa dia-ku, basumuni vwala diaku dianlongo, ye bavengi Yelusalemi ntulami amatadi.

Lumb. 74: 4 b.

2. Nitu zasielo biaku baveni zo kwa nuni zazulu zadia zo, nsuni miabakinzambi baku kwa bulu biansi.

3. Batengole menga mau bonso nlangi kinzungidila Yelusalemi, ye ka mwakedi una kubazika ko.

4. Tuayika mvwezolo kwa mfinanganini zeto, ntiakulu ye mbekolo ankiadi kwa bakalanga yeto yeku-yeku.

Lumb. 44: 13. 80: 6. 89: 41.

5. Ngeye, Mfumu, ntama kwa una tatamana mu nganzi, ye vema kwaku ntama kwa kuna lema bonso tia?

6. Dukula nganzi zaku va bangoi balembolo kuzaya ye va bmfumu bio-bio bilembolo bombidila nkumbu aku.

Yel. 10: 25.

7. Kadi yau badidi Yakobi, ye kundu kiandi bavwidi kio bunga.

8. Kubanzilani tufuma tuamase meto mu mbiyulu kwa yeto ko, bika nkend' aku tuabwabana ye yo nswalu, kadi mu mpasi zazingi tuena.

9. Ngeye, Nzambi ampulusu eto, utusadisa mu diambu dianzitusu anku-mbu aku; ututalina, ye utuyambudila masumu meto mu diambu diankumbu aku.

Lumb. 115: 1.

10. Mu nkima bangoi bana vova: Nzambi au kwe kena bwabu? Zaikisa bo va meso meto mu bangoi, bonso bu-uvutudilanga ndinda mu menga mate-ngulwa masielo biaku.

2 Mose 32: 12. 5 Mose 32: 43. Lumb. 115: 2.

Yoeli 2: 17.

11. Yambula maniongo mazinkole maluaka va luse luaku, yambula bana balufwa bavuka, bonso bwena lulendo luakoko kwaku.

Lumb. 102: 19 b.

12. Ngeye, Mfumu, bika wavutudila mfinanganini zeto mvutudila nsambodia mu nkata zau mvwezolo yoyo yibaku-vwezila.

13. Kansi yeto i bantu baku ye mame-me mu kamba diaku, tuzolele tonda kwa ngeye ntangu yikayimani, tuzolele samuna masika maku mbandu ka mban-du.

LUMBU 80.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia"; kimbangi kia Asafi, lumbu.

Umvungi a Isaeli, dimba kwaku, ngeye uvunganga Yosefi nkievo kamba; ngeye uvwandanga va bakeluba, vaikila kwaku mu ntentinia.

Lumb. 77: 20, 29; 1. Yes. 37: 16. 40: 11.

Yeh. 34: 12. Yoa. 10: 11.

2. Sikimisa lulendo luaku luavitila Elalaimi ye Benyamini ye Manase, ye wiza watuvulusa.

3. Nzambi, ututedimisa ye bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.

Lumb. 4: 6.

4. Mfumu Nzambi Sebaoti, ntama kwa una fwemina lusambulu luabantu?

5. Ngeye wabadikisa mampa mama nsanga, ye wabanwika mansanga tezo kialunga.

Lumb. 42: 4. 102: 9.

6. Ngeye ukutuvunganga mia kianzo-nzila kwa mfinangani zeto, ye ntantu mieto mikutudevanga.

Lumb. 44: 13. 79: 4.

7. Nzambi Sebaoti, ututedimisa ye bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.

8. Nti wavinia wakala mu Ngipiti, ngeye wanatukisa wo, ye wakuba bangoi ye mboki watuika wo.

1 Mose 49: 22. Yes. 5: 1 b. 27: 2 b.

9. Wasadisila wo mbuka, ye wau wamená mianzi ye wayalangana nsi yayonso.

10. Miongo miasukwa mu mpongo awau, nse deli mia Nzambi mu mavala mawau;

11. Wau wayala tala biandi nate ye ku mbu, ye nsasila miandi nate ye kuna nzadi.

1 Mose 15: 18. 2 Mose 23: 31. 5 Mose 11: 24.

Yos. 1: 4. 1 Nt. 4: 21, 24.

12. Buna mu nkiana watuludidi wo lumbu, kidi babonso bana viokila nzila yoyo bana wo vela?

Lumb. 89: 40 b.

13. Ngulu amfinda yeti wo bakunanga, ye bulu biansi bidianga wo.

14. Nzambi Sebaoti, vutuka, yinika meso mu zulu ye tala wo ye kela nti wau wavinia.

15. Kala ntabulu kwa nti wowo watuika koko kwaku kwalubakala, ye mwana wowo wabakala uwakiyundidila.

2 Mose 4: 22.

16. Wau wamana zina ku tia, ye umeni kendwa kinzungidila; yau beti bungana mu diambu dialusembo luazizi kiaku.

17. Bika koko kwaku kwakala va bakala diakoko kwaku kwalubakala, va

mwana wowo wamuntu uwakiyundidila.

18. Buna ka tuna vengama kwa ngeye ko; utuvukisa, kidi tuabombidila nkumbu aku.

19. Mfumu Nzambi Sebaoti, ututedimisa; bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.

LUMBU 81.

Kwa nseki ankunga, mu Ngitiiti; lua Asafi.

Lusasula nibokolo zakiese kwa Nzambi, i ngo'o zeto, lusasula yangalala kwa Nzambi a Yakobi.

2. Lubonga nkung' amasika, luvovisa puka, nsambi zansikulu yampwenia va kimosi ye pesalata.

3. Ngonda bu yibikidi, lusika mpungi, ye bu yilungidi, mu zitisa lumbu kieto kiankumbo.

2 Mose 12: 1 b. 3 Mose 23: 5. 5 Mose 16: 1.

4. Kadi wowo i nkondo mu Isaeli ye nsiku wa Nzambi a Yakobi.

5. Yandi wasikidikisa wo mu kimbingi kwa Yoseti, bu kayiza vioki mu nsi a Ngipiti, ye yawa mpovolo yiyalemwa zaya.

6. Mono yankatudila zitu va vembo, ye moko mandi makolwa mu mpidi.

2 Mose 1: 14. 6: 6 b.

7. Mu mpasi zaku ngeye wabokila, ye mono yakutanina; mono yakutambudila kungsi ambandanu, mono yakusinsa ku nlangu wa Meliba. Sela.

2 Mose 17: 1 b. 4 Mose 20: 13. Lumb. 77: 17 b.

8. Lubantu bami, luweti, ye lungiambula yakululuengisa; Isaeli, engwa, vo zolele kungwila!

Lumb. 50: 7.

9. Mu ngeye ka muna kala nzambi yankaka ko, ye nzambi yanzenza ngeye kuna yo sambila ko.

2 Mose 20: 2 b.

10. I mono kwami i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti; yasa nwa aku beni, kidi yafuluza wo.

11. Kansi bantu bami ka bawa nding' ami ko, ye Isaeli kavanga luzolo luami ko.

12. Buna mono yabasindika mu mbalu antima miao, bayambulwa badiata mu tukanu tuayau kibeni.

Yeh. 29: 25 b. Mar. 14: 16. Loma 1: 24 b.

13. Engwa, vo bantu bami lazolele kungwila, ye Isaeli zolele diata mu nzila zami!

5 Mose 5: 29. 28: 1. 32: 29.

14. Nga mono mu nswalu nkutu lemvula n'antu miao ye zekula koko kwami kwa mbeni zau.

15. Babelanga Mfumu nga buna bakutu kunsonga tuyinu tauu, ye lumbu

biabantu bandi bikutu kala ntangu yikayimani.

16. Nga yandi ukutu kubadikila mu witi ulutidi mu biza; inga, nga nkutu kuyukutisa mu niosi yitukidi mu tadi diamongo.

5 Mose 32: 13 b.

LUMBU 82.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi telamene mu lukutukunu luzinzambi, mu monakanda diazinzambi weti kongudila.

2. Ntama kwa luna kongudila bukabusongi ye vumina zizi biabakiadimbuka? Sela.

3. Lunungisa wafwafwa ye kembo se, ye luvana lusongo kwa kiazungulwa ye wamputu.

4. Lutabisa wafwafwa ye wamputu, luntanina mu moko mabakiadimbuka.

Yobi 29: 12 b. Zing. 24: 11. 31: 8 b. Yes. 1: 17.

5. Kansi yau bakabazayi lekwa ye bakabavisi lekwa, badiatangamu tombe; tufulu tuatonsono tuantoto tueti nikuka.

6. Keti mono mpovele, lu lu banzambi, ye buna luena lu bana bababakala ba Nkwa kayengele;

Yoa. 10: 34.

7. kansi si luakatwa fwa bonso bantu ye bwa bonso bubwilanga dionso dionso dingizi.

Dan. 5: 30. Mav. 12: 23.

8. Inga, u Nzambi, telama kwaku; kongudila ntoto, kadi mu lendo kiadifwa uyalanga bantu babonsono.

Lumb. 7: 6 b.

LUMBU 83.

Nkunga, lumbu lua Asafi.

Nzambi, kukalani napi ko, u Nzambi, kudingamani ko ye kudingalalani ko.

Lumb. 28: 1.

2. Kadi tala, ntantu miaku mieti yoma, ye bakubelanga beti sekisa zizi biau.

3. Bakananga bantu baku tukanu tuamakani mambi, ye bavovananga manenga mu bautabilanga.

4. Ebu batanga: Luiza tuabafula, ka bidi vutuka kala kanda diabantu, ye nkumbu a Israeli ka yidi vutuka banzulwa.

5. Beti vovana manenga mu mambu nda ye bakuwawanene luwawanu:

6. nzo zakoto za Edomi ye baisama-elita, Moabi ye bahangalita,

7. Ngebali ye Amoni ye Amaleki, ye bafiliste va kimosi ye yau bakundanga ku Tilo;

8. Asuli mpe wizi bundana ye yau,

yandi wayikidi koko kwabana ba Loti. Sela.

1 Mose 19: 37 b.

9. Ubavanga bonso buwawangila Midiani ye Sisela ye Yabini ku finwila fia Kisoni,

Nkong. 4: 7 b. 7: 22 b.

10. yau babungwa ku En-Doli, ye bakituka tuvi va nsi.

11. Bika bandanu bau bavangwa, bonso bwavangwa Olebiye Sebi, ye buna mena madingizi mau, bika mavangwa, bonso bwavangwa Seba ye Salamuna,

Nkong. 7: 25. 8: 12, 21.

12. bu beti tanga: Yeto tuzolele kukibakila kundu bia Nzambi.

13. Nzambi ami, bika bakala bonso mvuku-mvuku yeti kwenda zinguluki ye bonso titi mu mpeve.

Yobi 21: 18. Yes. 17: 13.

14. Bonso tia tuyokanga mfinda ye bonso nlaku mizinisanga miongo,

15. i bobo bika wabazonima mu mpeke-mpeke aku, ye ubasisisa mu tembo kiaku.

16. Vwisa zizi biau nsoni zazingi, kidi batomba nkumbu aku, u Mfumu.

17. Inga, bika bakala nsoni ye wonga ntangu yikayimani, bika bakala nsoni ye bunaga.

18. Bika bazaya, vo ngeye kwaku kaka wena nkumbu Mfumu, i nkwa kayengele mu ntoto wamvimba.

Yes. 37: 16.

LUMBU 84.

Kwa nseki ankunga, mu Ngititi; luabana bababakala ba Kola; lumbu.

Mfumu Sebaoti, kundu biaku niwanki biena biampwenia!

Lumb. 26: 8. 27: 4.

2. Mwel'ami wena ngunda ye lemina ku tumbu tua Mfumu, ntim' ami ye nitu ami biyangalele kwa Nzambi amoyo.

Lumb. 42: 1 b. 63: 1.

3. Kadi nsokuza beki nzo andi, ye lubende-bende beki zanza dikana sa bana bandi: i masalu maku, Mfumu Sebaoti, ntinu ami ye Nzambi ami.

4. Mayangi mena yau bakundanga mu nzo aku; beti kusikanga ntangu zazonsono. Sela.

Lumb. 23: 6.

5. Mayangi mena ye bantu bena ngolo zau mu ngeye ye baketamanga nzila zaku.

6. Bu beti kangalanga mu ndimb' a Mansanga, beti wo sa kimvwama kianto, ye mvula zantombo zeti wo fuka mu tusakumunu.

Lumb. 23: 4. 126: 5 b.

7. Bazambukanga mu ngolo ka ngolo;

mboki bana luaka kwa Nzambi mu Sioni. Sela.

8. Mfumu Nzambi Sebaoti, wa lusambulu luami, ngeye u Nzambi a Yakobi, dimba kwaku. Sela.

9. Nzambi, nkaku eto, banza bo ye tala zizi kiakuswa kiaku.

10. Kadi lumbu kimosi mu tumbu tuaku vele kiviokele mu mafunda mankaka. Ndutidi zola kenga vitu dianzo a Nzambi ami ye mu kala mu nzo zabakiadimbuka.

11. Kadi Mfumu Nzambi i ntangu ye nkaku; Mfumu uvananga nlemvo ye nzitusu; kayiminanga badiatanga kialunga widi lekwa kimosi kiabiza nkutu ko.

Lumb. 3: 3. 23: 1. Yes. 60: 19 b.

12. Mfumu Sebaoti, mayangi mena ye muntu utulanga vuvu kiandi mu ngeye.

Lumb. 2: 12. Yel. 17: 7.

LUMBU 85.

Kwa usiki ankunga; luabana bababakala ba Kola; lumbu.

Mfumu, ngeye wateka tudila nsi aku nlemvo, ngeye watedimisa nzo a Yakobi.

2. Ngeye wayambudila bantu baku tufuma tuau ye wafuka masumu mau mamonsono. Sela.

Lumb. 32: 1.

3. Ngeye wayambula nkesi zaku zazonsono ye wafila tia tuanganzi zaku nina.

4. U Nzambi ampulusu eto, bika watubangumukina diaka ye lembwa kutufwemina.

5. Kadi ngeye zolele kutukadila nganzi ntangu yikayimanie, ye yambula nganzi zaku zakala mu mbandu ka mbandue?

Lumb. 77: 7.

6. Kadi kuzolele aku kutuvumusa diaka koe, kidi bantu baku bayangalala mu ngeye?

7. Mfumu, utusonga nlemvo aku ye utuvana mpulusu aku.

8. Nzolele wa mavovanga Nzambi, Mfumu: tala, yandi uvovanga yenge kwa bantu bandi ye kwa babandi bakinzambi; kansi ka bavutukani mu kizengi ko.

9. Inga, mpulusu andi yena mbakimbaki kwa bakumvuminanga, ye nzitusu una kunda mu nsi eto.

Lumb. 145: 18.

10. Nlemvo ye kedika bina mo bwa-bana, lunungu ye yenge bina fibana;

11. kedika kina dukumuka mu ntoto, ye lunungu luna yinika meso mu zulu.

Yes. 45: 8.

12. Mfumu una kutuvana yina yambote, ye nsi eto yina mena mbutu miandi.

3 Mose 26: 4.

13. Lunungu luna kumvitila va ntu ye luna kwiza kunlandi nangwi mu bitambi.

LUMBU 86.

Nsambulu a Davidi.

Mfumu, untambila kutu kwaku ye untambudila, kadi i kiazungulwa ngiena ye wamputu.

2. Keba mwel' ami, kadi mono ivumunanga mu kinzambi; ngeye, Nzambi ami, vulusa sielo kiaku kikusilanga vuvu.

Lumb. 16: 1. 25: 20.

3. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mwini wamvimba ituka bokanga kwa ngeye.

4. Yangidika mwel' asielo kiaku, kadi kwa ngeye, Mfumu, ngieti zangula mwel' ami.

Lumb. 25: 1.

5. Kadi ngeye Mfumu wena wambote ye wena ngiambudulu anasumu ye mbidi anlemvo kwa babonsono baku-bombidilanga.

Lumb. 78: 38. Yoeli 2: 13. Yona 4: 2.

6. Mfumu, dimba nsambulu ami ye wa nding' andombolo zami.

7. Mu ntangu ziimonanga nzungu ikubombidilanga, kadi una kuntambudila.

Lumb. 50: 15.

8. Zinzambi buna zena ka kwenani yifwanane ye ngeye ko, Mfumu, ye ka kwenani lekwa ko kiena bonso mavanga maku.

2 Mose 15: 11. 5 Mose 3: 24. Lumb. 18: 31.

71: 19.

9. Bangoi bawavanga buna bena bana kwiza sambila vantadisi aku, u Mfumu, ye bana zitisa nkumbu aku.

Lumb. 22: 27 b. Sef. 2: 11. Sak. 14: 9.

10. Kadi ngeye waunene wena ye uvanganga bimangu; ngeye kwaku kaka i Nzambi.

11. Mfumu, unsonga nzil' aku; nzolele diata mu kedika kiaku. Simbidila ntim' ami mu diadi kaka, vo ngina vumina nkumbu aku.

Lumb. 25: 4 b. 27: 11. 119: 33. 143: 8.

12. Buna Mfumu, Nzambi ami, nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba ye zitisa nkumbu aku ntangu yikayimani;

13. kadi nlemvo aku waunene mu mono wena, ye ngeye utaninanga mwel' ami mu nsin' ansi abafwa.

Lumb. 30: 3. 71: 20. 116: 3, 8.

14. Nzambi, bantu babuziezie bameni kuntelamana, ye kabu diamintani dieti lakukila moyo ami ntima; ka benina ngeye vantadisi ameso ko.

Lumb. 54: 3.

15. Kansi ngeye Mfumu, i Nzambi ankenda ye nlemvo, wamvibudulu ye mbidi anlembani ye kinkwikizi.

2 Mose 34: 6. Neh. 9: 17. Lumb. 103: 8. 145: 8.

16. Umbangumukina wansila nlemvo, vana sielo kiaku lulendo luaku ye vulusa mwana wabakala wasiello kiaku kiankento.

17. Unsa dimbu, kidi yatoma nitu; bakumbelanga bika bamona nsoni, ngeye Mfumu weweti kunsadisa ye bomba.

LUMBU 87.

Luabana bababakala ba Kola; lumbu, uku-nga.

Mbanza yikasa lufulu yena va ntandu amiongo mianlongo; Mat. 16: 18.

2. kundu bia Yakobi buna biena Mfumu lutidi zola mielo mia Sioni.

Lumb. 68: 16.

3. Umbanz' a Nzambi, ngeye wabikula mambu manzitusu. Sela.

Lumb. 46: 4 b. 48: 1 b. 132: 13 b. Yes. 2: 2 b.

Mika 4: 1 b.

4. Mu banzaidi ngina bika Lahabi ye Babeli; tala, Filistea ye Tilo ye Kusi mpe, yau muna babutulwa.

Lumb. 45: 12. 68: 31. 72: 10. Yes. 19: 18 b. 30: 7. Mat. 28: 19. Mat. 2: 9 b.

5. Inga, Sioni dina bikulwa vo: Ye endu ye endu muna babutulwa; Nkwa kayengele yandi kibeni una dio tundisa.

Lumb. 48: 8. Yes. 44: 3.

6. Mfumu bu kana sonika bantu, buna bonso bwabu si katanga: Baba muna babutulwa. Sela.

7. Mu ngimbudulu ye makinu buna vovwa vo: Nto zami zazonsono mu ngeye zena.

Yes. 12: 3. Yel. 31: 12 b.

LUMBU 88.

Nkunga, lumbu luabana bababakala ba Kola; kwa nseki ankunga, mu Mahalati-leanoti; nkung' a Hemani, i esalaita.

1 Nt. 4: 31. 1 Lus. 2: 6.

Mfumu, Nzambi ampulusu ami, niwini ye fuku ibokanga vantadisi aku.

Lumb. 22: 2.

2. Bika nsambulu ami yaluaka va luse luaku, tamba kutu kwaku mu mbokolo ami.

3. Kadi mwel' ami nyukutidi ndungulu, ye moyo ami wena lukufi ye nsi abafwa.

4. Iledukuswanga ye yau bakulu-

mukini mu ndiamu, ngiena bonso bakala dikembo ngolo zavumunina.

Lumb. 28: 1. 148: 7.

5. Mono nsisulu mu monakanda dia-bafwa, mpila mosi ye bamana vondwa, babondalalanga mu zindiamu bakabavutuki banzulwa kwa ngeye, batatulwa va koko kwaku.

Lumb. 31: 22.

6. Inga, ngeye wandimisina ku nkati ansi andiamu, kwena nkati atombe, nkati ansina.

Lumb. 130: 1.

7. Nganzi zaku zeti mema yami, ntulami ambula zaku zazonsono ngeye weti zo yambula ziza kumbukila. Sela.

Lumb. 42: 7. 69: 2.

8. Bazayasana yami buna bena, ngeye wabakuba nseke ye mono; ngeye wampengi yabakadila nkankumukunu; mono nkangamene, kilendi vaika ko.

Yobi 19: 19. Lumb. 31: 11. 38: 11.

9. Zizi kiami kieti situka mu lungwanga kwama; Mfumu, lumbu ka lumbu ikubombidilanga, ye ikulambu-dilanga moko mami.

Lumb. 6: 7.

10. Kadi buna i kwa bafwa uvangilanga bimangue, bini biabafwa buna si biافلuka ye vutula matondo kwa ngeye? Sela.

Lumb. 6: 5. 30: 9. 115: 17.

11. Mu ndiamu mutelwanga nlemvo akue, evo kinkwikizi kiaku mu ngudi abenga?

12. Kadi mangu biaku bizayakene mu tombie, evo lunungu luaku mu nsi aluvilukunu?

Yes. 38: 18.

13. Kansi kwa ngeye, Mfumu, ibokilanga, ye nsuka naba lusambulu luami lukikidi.

14. Mfumu, mu nkiana weti niafuna mwel' ami, mu nkiana weti kunswekila zizi kiaku?

Lumb. 13: 2. 22: 1. 44: 24.

15. I kiazungulwa ngiena ye lukufi ye fwa, kasi nkadila wantwenia; nkatulu nata nsisi zaku zazonsono, ye ngieka mu nsukami antima.

16. Nlaku mianganzi zaku mieti kundabukila, ye nsisi zaku zeti kunsukisa.

17. Lumbu ka lumbu zikunzungidilanga nkievo nlangu, zungidila zeti kunzungidila buna zena.

18. Ngeye wakuba nkundi ye butu nseke ye mono; utuazayane i tombe.

Yobi 17: 13 b.

LUMBU 89.

Nkung' a Etani, i esalaita.

1 Nt. 4: 31. 1 Lus. 2: 6.

Nzolele yimbidila mavanga ma Mfumu manlemvo ntangu yikayi-

mani ; nzolele yambula nwa ami wasamuna kinkwikizi kiaku mu mbandu ka mbandu.

Yoa. 1: 17.

2. Inga, itanga vo : Ntungulu anlemvo yatunguka ntangu yikayimani ; ku zulu usiamisanga kinkwikizi kiaku nakekete.

Lumb. 119: 89.

3. Beto ye uyasola tuawawane luwawanu ; mu ndefi yasila sielo kiami Davidi vo :

4. Ngina sikidika nkun' aku ntangu yikayimani ye tunga kiandu kiaku kiakitinu mu mbandu ka mbandu. Sela.

2 Sam. 7: 12 b. 1 Lus. 17: 11 b. Lumb. 61: 7. 132: 11. Yes. 55: 3. Luk. 1: 32.

5. Mangu biaku, Mfumu, bisikwanga kwa mazulu ye kinkwikizi kiaku mu bundu diabanlongo.

Lumb. 29: 1 b. 103: 20 b. Yes. 6: 3. Ef. 3: 10. Nzai. 4: 8.

6. Kadi nani ku zulu una fwanukuswa ye Mfumu, ye bana ba Nzambi bababakala buna bena, nani una banzula vo fwanane ye Mfumu ?

7. Yandi i Nzambi, pamu kiakinene kena mu lukutukunu luabanlongo, ye nsisi kena yilutidi babonsono bakunzungidilanga !

8. Mfumu, Nzambi aminkangu, nani, Mfumu, fwanane yaku mu ngolo ? Kinkwikizi kiaku kieti kuzungidila.

9. Ngeye uyalanga nganzi zambu ; mbula zawau bu zeti tulama, ngeye weti zo dingidika.

Yobi 38: 11. Lumb. 65: 7. 93: 3 b.

10. Ngeye wabula Lahabi ye lambalele nkievo wavondwa, ngeye wasansikisa ntantu miaku mu koko kwalulendo luaku.

Yes. 51: 9.

11. Zulu ngeye vwidi dic, ye ntoto i waku mpe ; ngeye wasa lululu luanza ye yonso yena mu yau.

Lumb. 24: 1 b. 102: 25.

12. Ngeye wavanga node ye sude ; Taboli ye Helemoni bieti yangalala mu nkumbu aku.

13. Ngeye wena koko kwangolo zakikesa ; koko kwaku kwalulendo kwena, koko kwaku kwalubakala kwena kwanda.

14. Lunungu ye lusongo i nsiamunu akiandu kiaku kiakitinu, nlemvo ye kedika bitelamanga va luse luaku.

Lumb. 97: 2. 85: 13.

15. Mayangi mena ye bantu bazaidi yangalala kwasasuka, badiatanga mu kia kwazizi kiaku, Mfumu.

4 Mose 23: 21.

16. Mu nkumbu aku si bayangalala ntangu zazonsono ye zangulwa mu lunungu luaku.

17. Kadi ngeye i ngolo zau ye ntoko

zau, ye mu nlemvo aku uzangulanga mpok' eto.

18. Kadi wena nkaku eto Mfumu umvwidi, ntinu eto vwilu kwa Nkwa nlongo wa Isaeli.

Lumb. 47: 9.

19. Mu ntangu yina ngeye wavova kwa bantu baku bakinzambi mu monameso ye wata : Mono yatudidi lusadusu mu koko kwakesa, yazangudi vuvi mu bantu.

2 Sam. 7: 4 b. 1 Lus. 17: 4.

20. Mono yasolele sielo kiami Davidi, ye yankusidi mazi mami manlongo.

1 Sam. 16: 13. Mav. 13: 22.

21. Kandazi kiami kina kala yandi nakekete, ye koko kwami kuna kunsiamisa.

22. Widi ntantu nkutu ka una kumbwila nabii ko, ye widi kiadimbuka nkutu kana kunzungula ko ;

23. kansi ntantu miandi mono ngina mito kosa va zizi kiandi, ye ngina bafika bakumbelanga.

24. Kinkwikizi kiami ye nlemvo ami bina kala yandi, ye mu nkumbu ami muna zangulwa mpok' andi.

25. Mono ngina tula mbu kuni ako ko kwandi ye mila kuni akoko kwandi kwalubakala.

Lumb. 72: 8.

26. Yandi una kumbika ebu : ngeye u sami, Nzambi ami ye mongo ami wampulusu.

2 Sam. 7: 14. 1 Lus. 17: 13. 22: 10. Lumb. 2: 6 b. Eb. 1: 5.

27. Mono ngina kunsia nkievo nsemokono, ye lutidi ntinu miamionsono va ntoto.

Lumb. 72: 11.

28. Ngina kunkebila nlemvo ami ntangu yikayimani, ye luwawanu lubeto yandi luna siama nakekete.

29. Mono ngina sikisa nkun' andi ntangu yikayimani ye kiandu kiandi kiakitinu, zulu bu diakidi kadi.

30. Vo bana bandi bana sisa mina miami ye lembwa diata mu nsiku miami,

31. ye vo bana tulumuna nkondo miami ye lembwa keba nsikudukusu zami ;

32. buna vele ngina bafika ntulumunu zau mu kokoto ye tufuma tuau mu kwama kwakwingi,

33. kansi kinami kunkatudila nlemvo ami ko, ye kina vunza kinkwikizi ko.

34. Kinami kabikisa luwawanu lami ko, ye monso mavova koba biami kina mo vilula nkutu ko.

4 Mose 23: 19.

35. Ndila mosi yadila bo ndefi mu nlongo ami, ye nsilulu ami kwa Davidi kina yo kabikisa ko.

36. Nkun' andi una zingila ntangu yikayimani ye kiandu kiandi kiakitinu vantadisi ami, ntangu bu yakidi kadi; Yoa. 12: 34.

37. bonso ngonda i buna kiau kina sikila ntangu yikayimani. Mbangi yena ku zulu yakinkwikizi yena. Sela. Yobi 16: 19. Yel. 33: 20 b.

38. Kansi bwabu ngeye waniafuni ye waniengi kuswa kiaku ye wansidi mu nganzi.

39. Ngeye wakutudi luwawanu lua-ku ye sielo kiaku, ngeye wasununi koloa kiandi ye tubidi kio va ntoto.

40. Ngeye watuludi tumbu tuandi tuatonsono, ye wavengi siamu biandi mbasi-mbasi. Lumb. 80: 12 b.

41. Babonso baviokilanga nzila beti kumpela; yandi wayikidi mvwezolo kwa mfinangani zandi. Lumb. 44: 13. 79: 4.

42. Ngeye wabaludi koko kwalubakala kwa ntantu miandi, ye wakubiki-mbeni zandi zazonsono kiese.

43. Ngeye wavutudi meno masabala kiandi ye kwamveni ngolo mu mvita ko.

44. Ngeye wasukisi ncemona andi ye

walumbidi kiandu kiandi kiakitinu va ntoto.

45. Ngeye wakufiki lumbu biakintwenia kiandi ye wamfukidi nsoni. Sela.

46. Mfumu, lumbu kwa una swama nampia? Nganzi zaku lumbu kwa zina lema nkievo tia? Lumb. 79: 3.

47. Banza kwaku bonso bwena kufi kwazingu kiamu, ye bonso buwawangila bana babantu babonso lufwakazi. Yobi 7: 7. 14: 1 b. Lumb. 39: 5. 90: 10.

48. Kadi nki abakala dilenda zinga ye lembwa mona lufwa? Nani lenda tanina mwel' andi mu mafuka mansi abafwa? Sela.

49. Mfumu, mavanga maku manlemvo mateka kala kwe mena, mawasila sielo kiaku Davidi mu ndefi mu kinwikizi kiaku?

50. Mfumu, banzila mvwezolo asielo biaku ye yina yayonso yinkatulu vibi-dila kwa bantu babingi.

51. Mfumu, banza bonso buvwezanga ntantu miaku, bonso bubavwezanga tambi biakuswa kiaku.

52. Bika Mfumu kasikwa ntangu yikayimani! Amen, Amen.

NKANDA WAIA.

LUMBU 90.

Nsambulu a Mose, i muntu wa Nzambi.

Mfumu, ngeye i mpungumunu eto yambandu ka mbandu.

2. Miongo bu mialebwa kukikadila, ye ntoto ye nza bu walembe bio kukivangila, inga, ngeye, u Nzambi, wena mu ntangu yikayibadiki nate ye mu ntangu yikayimani.

3. Ngeye uvutulanga bantu ku fundu-fundu, utanga vo: Lubana babantu, luvutuka kweno.

1 Mose 3: 19. Lumb. 104: 29. Mpovi 12: 7.

4. Kadi funda diamvu diena mu meso maku bonso lumbu kiakedi zono; inga, miau miena bonso lo kiasuku.

2 Pet. 3: 8.

5. Ngeye ukukumunanga mio; miau mikalanga bonso tulu. Mu nsuka mifwanane bonso titi bieti vekita;

Yes. 40: 6 b. 1 Pet. 1: 24.

6. bifulanga ye bivekitanga mu nsuka, kansi mbatu nkokila bizeko ye bilengele. Yobi 14: 2. Lumb. 103: 15 b.

7. Kadi tivilanga mu diambu dianganzi zaku, ye mu nkesi zaku tuziokunwanga nakwa. Lumb. 70: 7.

8. Ngeye utulanga tufuma tueto vantadisi aku ye masumu meto mansweki mu kia kwazizi kiaku.

Lumb. 19: 12. Yel. 16: 17. 1 Kol. 4: 5.

9. Inga, lumbu bieto biabionsono bilalanga mu diambu diankesi zaku; tusukisanga mvu mieto bonso luvumuku.

10. Mioyo mieto miena zingu mu lusambodia luamvu, vo lunani, vo miena zingu beni; bu mlutidi kala miambote mpe, keti buna i mpasi ye lufukulu mpe, kadi fintama-ntama miledi kwandi nkievo tutilumukini.

Yobi 9: 25 b. Lumb. 89: 47.

11. Kadi nani uyindulanga lulendo luanganzi zaku ye nkesi zaku, kidi kakuvumina?

12. Utuyindusa bonso bwena lumbu bieto biafuma, kidi tuabaka ntima mianduka. Lumb. 39: 4.

13. Mfumu, vutuka kwaku. Kadi

ntama kwa una zingila? Sila sielo bi-
aku nlemvo. 2 Mose 32: 12.

14. Utuyukutisa nlemvo aku bu ku-
kiele, buna si tuayangalala ye kala kie-
se mu lumbu bieto biabionsono.

15. Utuvana kiesa mu lumbu biena
ntalu yimosi ye biwatukwamisina ye
mvu mitualungwa kubu.

16. Bika mavanga maku mazaikuswa
kwa sielo biaku ye nzitusu aku va ba-
na bau.

17. Bika mpwenia ya Mfumu, Nza-
mbi eto, yiza va yeto. Ututomisina sa-
lu biamoko meto; inga, salu biamoko
meto bika watomisa bio.

LUMBU 91.

Uvwandanga kungsi antabulu a Nkwa
kayengele ye uvundanga kungsi
ampevo a Mpungu-tulendo,

Lumb. 86: 7.

2. yandi uvovanga: Mu Mfumu ngi-
ena mpungumunu ami ye vula diami
diasiamu, Nzambi ami yisilanga vwadi.

Lumb. 18: 2.

3. Inga, yandi una kutanina mu sio-
ngi diantambi azinuni ye mu vunga
kibunganga.

Lumb. 124: 7.

4. Yandi una kufuka mu nsala za-
ndi, ye kungsi amaveve mandi una baka
mpungumunu; kinkwikizi kiandi i
nkaku ye ntabulu.

Lumb. 17: 8. 57: 1. Mat. 23: 37.

5. Kuna kala nsatu atina nsisi zafu-
ku ko, ye toto kisiukanga mu mwini,

Zing. 8: 24.

6. ye ka vunga kizietanga mu tombe
ko, evo kiana kifulanga mu mwini ansi-
nza.

7. Vo mafunda mabwilanga va lueka
luaku, inga, kumi diamafunda va lueka
luaku lualubakala, ngeye kuna bo
bwilwa ko.

8. Meso maku mana bo tala mu ni-
enzi kaka, ye una mona usendo abakia-
dimbuka,

Lumb. 92: 11.

9. bu uvoele: Ngeye Mfumu i vu-
vu kiami, ye bu uvengi Nkwa kayenge-
le wakala mpungumunu aku.

10. Widi kubu nkutu ka dina kubwi-
la ko, ye kwama nkutu ka kuna finama
nzo aku ko.

Zing. 12: 21.

11. Kadi yandi una tuma mpofi
zandi mu ngeye, kidi zakukeba mu
nzila zaku zazonsono.

Lumb. 34: 7. Mat. 4: 6. Luk. 4: 10 b.

12. Zau zina kunata mu moko mau,
kwidi ta sakuba mu kulu kwaku va
tadi.

Yobi 5: 23. Lumb. 121: 3. Zing. 3: 23.

13. Ngeye una diata zinkosi ye nio-
ka zakintela, una diata nkosi zantwe-
nia ye bidalaka.

5 Mose 8: 15. Mat. 16: 18. Luk. 10: 19.

14. Yandi bu kananamananga ye
mono, i kuma si yakuntanina; mono
ngina kuntabila, kadi zaidi nkumbu
ami.

15. Yandi ukumbombidilanga, ye
ngina kuntambudila; mono ngiena
yandi mu nzungu, mono ngina kunta-
nina ye kunyambula kaluaka ku nzi-
tusu.

Lumb. 50: 15.

16. Ngina kunyukutisa zingu kia-
kila ye kummwesa mpulusu ami.

Lumb. 50: 23.

LUMBU 92.

Lumbu; nkunga walumbu kialumingu.

Mbote kwandi mu tonda kwa Mfumu
ye yimbidila nkumbu aku nasika,
u Nkwa kayengele;

Lumb. 147: 1.

2. mu samuna nlemvo aku mu nsu-
ka, ye kinkwikizi kiaku fuku bu di-
lueki,

Lumb. 42: 8.

3. mu nsambi yakumi diansinga ye
mu pesalata, mu nsikulu ansambi.

Lumb. 32: 2 b.

4. Kadi ngeye Mfumu ukungiangi-
dikanga mu mavanga maku; nzolele
yangalala mu diambu diampangulu
zamoko maku.

Lumb. 77: 11 b.

5. Mavanga maku, u Mfumu, mwa-
nki mamanene mena! Inga, mabanza
maku miena mbidi ansina.

Lumb. 40: 5. 104: 24. Loma 11: 38.

6. Nkwa kizoba kayindulanga bo
ko, ye futu ka divisanga bo ko.

Lumb. 14: 1. 94: 8.

7. Vo bakiadinubuka beti vekita bo-
nso titi, ye mvangi miayayibi mia-
mionsono mieti fula fulu, buna si bwa-
kala mu mfukulu au yantangu yika-
yimani.

Lumb. 37: 1 b. 123: 6.

8. Kansu ngeye Mfumu wazangama
ntangu yikayimani.

9. Kadi Mfumu, tala, ntantu miaku,
tala, ntantu miaku mina fukila, ye
mvangi miayayibi buna miena mina
camunguswa.

10. Kansu uzangulanga mpok' ami
bonso mpok' angombe yankitu; ibu-
kudulwanga mazi mamona.

Lumb. 23: 5. 89: 17, 24. 112: 9.

11. Meso mami si manienzuka mu
mona nzoni miami ye matu mami mu
wa bankwa miayayibi beti kuntelama-
na.

Lumb. 91: 8. 118: 7

12. Walunungu uyeyanga bonso ba, unenanga bonso nsedeli va Lebanoni.

Lumb. 1: 3. 52: 8. Zing. 11: 23. Yel. 17: 8.
Hos. 14: 5 b.

13. Inga, yau bameni tuikwa mu nzo a Mfumu; beti yeya mu tumbu tua Nzambi eto.

Yes. 58: 11.

14. Mu ndununu au mpe bakidi mena nsoko, bana vekita ye yeya;

15. kidi basamuna, vo Mfumu wena walunungu, i tadi diami diamongo, i yandi ukembo yambi nkutu.

5 Mose 32: 4. Sef. 3: 5.

LUMBU 93.

Mfumu i ntinu! Yandi vweti nzi-tusu. Mfumu vweti kwandi, yandi ukizingidi lulendo mu luketo, nkiangunu nza yitelamanga nakekete ye ka yinikukanga ko.

Lumb. 2: 6. 96: 10. 97: 1. 99: 1.

2. Kiandu kiaku kiakitinu kisikalele kasi ye nsi nkulu, ngeye wena kasi ye ntangu yikayibadiki. Yes. 44: 6.

3. Mfumu, mila miasasudi, mila miasasudi ndinga, inga, mila misasulanga kumbu kiau.

Lumb. 46: 3 b. Yes. 17: 12 b.

4. Kansi Mfumu ku kayengele lutidi nkumbu mianlangu miaminene mu ngolo, nlangu miangolo, mbula zambu.

Lumb. 65: 7. 89: 9. Nzai. 17: 15.

5. Kimbangi kiaku kiakionsono kiena nakekete; nlongo yifwiti kala mu nzo aku, Mfumu, ntangu yikamani.

Lumb. 19: 7.

LUMBU 94.

U Mfumu, Nzambi andinda, u Nzambi andinda, wizila mu ncemona.

5 Mose 32: 35. Yel. 51: 56. Loma 12: 19.

2. Nanguka, unkongudidi antoto, vutudila bankwa mianza yibavengi.

1 Mose 18: 25. Lumb. 7: 6. 28: 4.

3. Mfumu, kadi bakiadimbuka ntama kwa, bakiadimbuka ntama kwa bana yangalala?

Lumb. 75: 4 b.

4. Nwa miau mieti pasumuna mpovolozabuziezie; beti kukiyana buna miena mvangi miayayibi.

5. Mfumu, beti kosa bantu baku, beti zungula fwa diaku.

6. Mafwola ye banzenza beti kuba-bema, ye beti vonda bakondolo se.

7. Yau bavovanga: Mfumu kamweni bo ko, Nzambi a Yakobi kazaidi bo ko.

Lumb. 10: 4, 11 b. 73: 11.

8. Beno mu bantu lukondolo ndu-nga, luzaya yeno kibeni; lumafutu, nki alumbu luna luenga?

9. Ndienna wamenisa kutu, kana wa koe? Wakubika disu, kana mona koe?

2 Mose 4: 11. Zing. 20: 12.

10. Ulongidikanga bangoi, kana semba koe, i yandi ulonganga bantu nduenga.

11. Mfumu zaidi mabanza mabantu, yandi zaidi, vo yau kibeni i lufukulu.

Lumb. 62: 9. 1 Kol. 3: 20.

12. Mayangi mena ye bakala diulonganga, Mfumu, ye diulongidikanga mu mina miaku

Yobi 5: 17. Lumb. 119: 71. Zing. 3: 11 b.

Eb. 12: 5 b.

13. mu kumbakila mpongoso mu lumbu biakubu, nate ye kiadimbuka meni timunwa ndiamu.

Lumb. 112: 8.

14. Kadi Mfumu kanianganga bantu bandi ko, ye kasisanga fwa diandi ko.

15. Inga, lunungu luna vutuka nunguswa kwandi, ye babonsono bena ntima miansongula bana lo tatamana.

Lumb. 64: 9 b.

16. Nani una telama mu kuntabila mu bambi, nani una telama mu kuntabila mu mvangi miayayibi?

17. Vo ka Mfumu i lusadusu luami ko, nga mwel' ami ntumbu kunda mwena nadingi-dingi.

Lumb. 124: 1 b.

18. Bu yabanza: kulu kwami kweti zeza, buna nlemvo aku, Mfumu, unsingamene.

19. Bu yakala mfuwa kiadi beni mu ntini' ami, buna mbombolo aku yayingidika mwel' ami.

Lumb. 119: 50, 92.

20. Kadi buna kiandu kiankongodolo kiabungulu kilenda kala ntudi ye ngeye, kiandu kio kio kisadulwanga mu vanga mafuka mu nkumbu amina,

21. kibafetikisilanga mwel' awalunungu ye bazenganga nkanu mu menga makondolo bila?

22. Kansi Mfumu ukunkadilanga kwandi vula diasiamu, Nzambi ami wakidi kalanga kwandi tadi diamongo diantinunu ami.

Lumb. 18: 2. 59: 16.

23. Yandi ukubavutudilanga mbivulu au, ye mu diambu diayambi yau ukubabunganga, inga, Mfumu, Nzambi eto, ukubabunganga.

LUMBU 95.

Luiza tuasasuleno mbokolo zakiese kwa Mfumu, tuasasuleno yangalala kwa tadi diamongo diampulusu eto.

5 Mose 32: 4. Lumb. 100: 1 b.

2. Tualuakileno va luse luandi mu mvutudulu amatondo, ye tuasasuleno

yangalala kwa yandi mu nkunga mia-nsikulu.

3. Kadi Mfumu i Nzambi yayinene, ntinu waunene mu nzambi zazonsono.
Lumb. 47: 2. 96: 4 b.

4. Yandi usimbanga nsina zantoto mu koko kwandi, ye mbata zamiongo yandi vwidu zo,
Lumb. 8: 6.

5. mbu i wandi, kadi wavanga wo, ye vena nayokoso moko mandi maku-bika vo.

6. Sayizino tuasambila ye tuayinama, bika tuafukama kwa Mfumu, mvangi eto.
Yes. 43: 7. Ef. 2: 10.

7. Kadi yandi i Nzambi eto ye yeto i bantu bakamba diandi; yeto i mame me mavungwanga kwa koko kwandi.
2 Mose 23: 21 b.

Engwa, vo luzolele dimba nding' andi lumbu kiaki!

8. Ka luvibisani ntima mieno ko bonso ku Meliba, bonso mu lumbu kia Masa mu nsi yankatu,
2 Mose 17: 7. Eb. 3: 7 b. 4: 7.

9. mwansindisila mase meno ye ba-ntonta, mpeleko bamona mavanga ma-mi.
1 Kol. 10: 9.

10. Mu makuma mamvu yakamina mbandu yayina nitu ye yavova vo: Yau i bantu bakukizimbisanga mu nti-ma miau ye ka bazolele zaya nzila zami ko.
2 Mose 32: 9. 5 Mose 32: 5, 6, 23.

11. Buna ndefi ami yayi yadia mu nganzi zami: Ka bana kota mu vu-ndulu kiami ko.
4 Mose 14: 22 b. Eb. 3: 18. 4: 5 b.

LUMBU 96.

L unsi zazonsono, luyimbila nkunga wamona mu nzitusu a Mfumu, luyimbila mu nzitusu a Mfumu.

1 Lus. 16: 23 b. Lumb. 98. Yes. 42: 10.
Nzai. 5: 9 b.

2. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu, lusika nkumbu andi, lusamunanga nsa-mu wakiese mu mpulusu andi lumbu ka lumbu.
Luk. 2: 30 b.

3. Ludedu nzitusu andi mu bangoi ye mangu biandi mu bantu babonsono.

4. Kadi Mfumu waunene wena ye mbidi amasika ye lutidi nzambi zazo-sono mu nsisi.
5 Mose 10: 17. Lumb. 48: 1. 95: 3. 145: 3.

5. Kadi nzambi zazonsono zabantu i biteki kwandi, kansu Mfumu i yandi wavanga dizulu.
Lumb. 115: 4 b. Yes. 41: 23 b. 1 Kol. 8: 4 b.

6. Kimfunu ye nzitusu biena va luse luandi, lulendo ye ncemona mu kinlongo kiandi.

7. Yeno lumakanda mabantu, luvana

kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lule-ndo kwa Mfumu;

Lumb. 29: 1 b.

8. nzitusu ankumbu andi luvana kwa Mfumu, lutuala minkailu ye luiza ku tumbu tuandi.
Lumb. 72: 10.

9. Lusambila Mfumu mu mvwatu mianlongo. Nsi zazonsono bika zaza-kamana zizi kiandi.
Lumb. 110: 3.

10. Mu monakanda diabangoi luvova: Mfumu i ntinu! Nkiangunu nza yeti telama nakekete ye yikayinikuki; yandi ukongudilanga bantu mu lusongo.
Lumb. 72: 1 b. 93: 1 b. 99: 1. Yes. 9: 7.

11. Bika zulu diayangalala ye ntoto wakala kiese; bika mbu wakumba ye bionso biena mu wa.

Lumb. 98: 7 b. Yes. 44: 23. 49: 13. 55: 12.

Loma 8: 21 b.

12. Bika mayinza mayangalala ye bionso biena mu mau, inga, nti miamionsononi miena mu mfinda, bika miayangalala

13. vantadisi a Mfumu, kadi weti kwiza, kadi weti kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila nza mu lunungu ye bantu mu kinkwikizi kiandi.
Lumb. 9: 8. 98: 9. Mav. 17: 31.

LUMBU 97.

Mfumu i ntinu! Nkiangunu bika ntoto wayangalala; nsi va nseko ambu buna zena bika zakala kiese.

Lumb. 72: 10. 93: 1. Yes. 60: 9. Sak. 9: 9 b.

2. Matuti ye mbungi biati kunzungi-dila, lunungu ye lusongo i nsiamunu akiandu kiandi kiakitinu.

2 Mose 19: 16 b. Lumb. 89: 14.

3. Tia tueti kuntekila ku ntutu ye tuyokanga ntantu miandi yeku-yeku.

Lumb. 50: 3. Nzai. 4: 5.

4. Mpezomo zandi zikiesanga nza; ntoto weti bo mona ye zakama.

5. Miongo minienganga bonso maka mababila va luse lua Mfumu, i mfumu antoto wamvinba.

Mika 1: 4.

6. Mazulu masamunanga lunungu luandi, ye bantu babonsono bamonanga nzitusu andi.

Lumb. 8: 1. 19: 1. 50: 6. 89: 5.

7. Buna bena basadilanga biteki bana vwiswa nsoni, buna bena bakukiyananga mu minkisi. Zinzambi zazonsono zina kunsambila.

2 Mose 20: 3 b. Lumb. 96: 5. Yes. 42: 17.
Eb. 1: 6.

8. Sioni dieti bo wa ye yangalele, ye bana ba Yuda babakento beti yangalala mu diambu diakongodolo zaku, Mfumu.

Yes. 12: 6.

9. Kadi ngeye Mfumu i nkwa kaye-

ngele va ntandu antoto wamvimba; ngeye wazangama beni va nzambi zazonsono. Lumb. 83: 18. 96: 4.

10. Yeno luzolanga Mfumu, lubela kwenyo yayibi. Yandi ukebanga miela miababandi bakinzambi ye ukubatani-nanga mu moko mabakiadiimbuka. Am. 5: 14 b. Yoa. 10: 28. Loma 12: 9.

11. Walunungu wakununwa kia, ye bena ntima miansongula kiese. Lumb. 112: 4.

12. Yeno lubalunungu, luyangalala mu Mfumu, lusika nkumbu andi yanlongo. Lumb. 30: 4. 32: 11.

LUMBU 98.

Lumbu.

Luyimbila nkunga wamona mu nzitu su a Mfumu, kadi yandi wavanga bimangu. Yandi wabeki ndungunu mu koko kwandi kwalubakala ye mu koko kwandi kwanlongo. Yes. 52: 10.

2. Mfumu wazaikisi mpulusu andi; yandi wamonekese lunungu luandi mu meso mabangoi. Luk. 2: 30 b.

3. Yandi wabenzi mu nlemvo andi ye kinkwikizi kiandi kwa nzo a Isaeli; nsuka zazonsono zantoto zimeni mona, bonso buvulusilanga Nzambi eto. Luk. 1: 54.

4. Lunsu zazonsono, lusasula yangalala kwa Mfumu; luboka mbokolo zakiese ye luyimbila masika. Lumb. 100: 1.

5. Luyimbila masika kwa Mfumu mu nsambi, mu nsambi ye mu zu diankunga miamasika.

6. Lusasula yangalala vantadisi a Mfumu, i ntinu, mu mpungi ye mu ntendani akulumeta.

7. Bika mbu wakumba ye bionso biena mu wau, nza ye bonso bena yo kundu. Lumb. 96: 11 b.

8. Bika mila miateta nsaki ye mio-nngo miayangalala va kinosi.

9. vantadisi a Mfumu, kadi una kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila nza mu lunungu ye bantu mu lusongo. Lumb. 9: 8.

LUMBU 99.

Mfumu i ntinu! Nkiangunu bantu beti zakama. Yandi uvwandanga va bakeluba! Nkiangunu ntoto weti tita.

1 Sam. 4: 4. 2 Sam. 6: 2. Lumb. 93: 1.

2. Mfumu ku Sioni wena waunene ye wena wazangama va ntandu abantu babonsono. Lumb. 48: 1.

3. Nkiangunu basikanga nkumbu aku yena yayinene ye nsisi. Wanlongo wena. Lumb. 96: 4. 111: 9. Yea. 6: 8.

4. Ntinu mu lulendo luandi uzolanga yina yisongele. Inga, ngeyeutundisanga kedika ye usadilanga lusongo ye lunungu mu Yakobi. Yea. 9: 7.

5. Luzangisa Mfumu, Nzambi eto, ye lunsambila va mbel' amfiduku amalulu mandu. Wanlongo wena.

1 Lus. 28: 2. Lumb. 132: 7.

6. Mose ye Aloni bakala mu nganga zandi, Samueli wakala mu yau babo-mbidila nkumbu andi; yau baboka kwa Mfumu, ye yandi wabatambudila.

2 Mose 8: 12 b. 32: 11 b. 4 Mose 16: 20 b.

1 Sam. 7: 9.

7. Yandi wabula mbembo kwa yau mu tuti diamantela; bakeba kimbangi kiandi ye mina mikabavana.

2 Mose 33: 9, 11.

8. Inga, Mfumu, Nzambi eto, ngeye wabatambudila; ngeye wabakadila Nzambi angiambudulu amasumu, ye mvutudi andinda mu mavanga mau.

9. Luzangika Mfumu, Nzambi eto, ye lusambila vantadisi amongo andi wanlongo. Kadi Mfumu, Nzambi eto wena wanlongo.

LUMBU 100.

Lumbu luamvutudulu amatondo.

Lunsu zazonsono, lusasula yangalala kwa Mfumu. Lumb. 96: 1. 98: 4.

2. Lusalila Mfumu mu kiese, luiza va luse luandi mu mbokolo zayangalala.

Lumb. 2: 11. 95: 2.

3. Lubakula vo Mfumu i Nzambi. Yandi watuvanga, ka yeto kibeni ko, kidi tuakala bantu bandi ye mameme mandu mu kamba diandi.

Lumb. 79: 13. 95: 7. Yeh. 34: 31. Yoa. 10: 11 b.

4. Lukota mu mielo miandi mu mvutudulu amatondo ye mu tumbu tuandi mu masika; lutonda kwa yandi, lusika nkumbu andi. Yea. 56: 7. 66: 23.

5. Kadi Mfumu wena wabiza, nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani ye kinkwikizi kiandi mu mbandu ka mbandu. Lumb. 117: 2. Yea. 54: 10.

LUMBU 101.

Lua Davidi; lumbu.

Mu nlemvo ye lusongo nzolele yimbila, ngeye Mfumu nzolele sika.

2. Nzolele yindula nzila yakialunga, nki alumbu una kwiza kwa mono? Nzolele diata mu kialunga kiantim'ami mu nzo ami.

3. Yina yena yambi kina yo yambula yiiza kala va meso mami ko. Mavanga malembolo songa mono ibelanga mo; biampila yoyo ka bina kundanamana ko.

4. Ntima wamvilangani bika wantatu-kila nseke; yonso yena yambi kizolele yo zaya ko.

5. Ndiene ukelanga ni andi mu nsweki, i yandi nzolele bunga; wena meso manza ye ntima wamayangala mono kinzodi. Lumb. 15: 3. Zing. 21: 4.

6. Meso mami matombanga bena nkwiizi mu nsi, mpasi bakunda yami; ndiene udiatanga mu nzila yakialunga, i yandi una kala sielo kiami. Zing. 22: 11.

7. Ndiene usanga bungubi kana kala mu nzo ami ko; ndiene utanga makutu, mu meso mami kana sikila ko.

8. Bakiadimbuka babonso mu nsi nzolele kubabunga nsuka ka nsuka, kidi yafula mvangi miayayibi miamionsono mu mbanz' a Mfumu. Loma 13: 4.

LUMBU 102.

Ndombolo akiazungulwa, bu keti suka-suka ye tengula mfuwa andi kiadi vantadisi a Mfumu.

Mfumu, wa ndombolo ami, ye mbokolo ami bika yaluaka vantadisi aku.

2. Kunswekani zizi kiaku ko, bu ngiena mu nzungu. Untambila kutu kwaku; bu ibokilanga, sa nswalu mu kuntambudila. Lumb. 69: 17.

3. Kadi lumbu biami bileli bonso mwisi, ye visi biena mu nitu ami bikalalele nkievo kwa tia.

4. Ntim' ami uzinini nkievo titi ye ulengele; kadi ngieti vilakana mu dia mampa mami.

5. Visi biami bibambamene ye nkand' anitu ami mu diambu diampumukunu ami yayinene. Yobi 19: 20.

6. Mfwanane ye lembe diene mu nsi yankatu, ye ngiena bonso kimfutu vena nzo zatuluka.

7. Ikatwa kayanga meso, ye ngiena bonso nuni yakinsona va nludi.

8. Ntantu miami mikuntiakanga mwini wamvimba; yau bakunkadilanga mafuluka basingilanga mu nkumbu ami. Yes. 65: 15. Yel. 29: 22.

9. Kadi idianga bombe nkievo mampa, ye isanganga ndwinu ami ye mansanga. Lumb. 42: 3. 80: 5.

10. Mu diambu dianganzi zaku ye mfwemone aku, kadi wankamata ye wandosa.

11. Lumbu biami biena bonso kini bu kieti kwa lambuki, ye mono kibeni ngieti lengila bonso titi. Lumb. 109: 23. 144: 4. 1 Pet. 1: 24.

12. Kansi ngeye, u Mfumu, uwvanda kimfumu ntangu yikayimani, ye mbambukulu aku moyo yisikilanga mbandu ka mbandu. Lumb. 185: 13.

13. Ngeye una nanguka ye sila Sioni nlemvo; ntangu yifweni kwandi mu lemvukila dio, inga, ntuba yilueki.

14. Kadi sielo biaku bizolanga beni matadi madiaw, ye bafwilanga kiadi mu matadi madiaw makoswa.

15. Buna bangoi bana vumina nkumbu a Mfumu, ye ntinu miamionsono va ntoto nzitusu aku.

16. Mfumu bu kameni tungulula Sioni ye meni kukizaikisa mu nzitusu andi;

17. bu kabangumukini kwa ndombolo zabakiakombulwa ye kawidikidi diaka ndombolo zau ko.

18. Diadi dina sonukwa mu diambu diambandu yina landa, ye bantu bana semwa bana sika Mfumu. Lumb. 22: 30 b.

19. kadi ku kaye kiandi kianlongo kayinikini meso, Mfumu ku zulu teli va ntoto,

20. mu diambu diawa maniongo mabakangama ye tanina bana balufwa, Lumb. 79: 11. Eb. 2: 14.

21. kidi vo mu Sioni muna samunwa nkumbu a Mfumu ye nsikulu andi mu Yelusalemi,

22. bantu babonso bu bana yonzama va mosi ye bimfumu biabionsono mu sadila Mfumu. Lumb. 22: 27. 68: 32. Yes. 2: 2 b.

23. Yandi tuludi ngolo zami mu nzila, yandi kufikidi lumbu biami.

24. Mpovele: Nzambi ami, kunkatulani mu ndambu alumbu biami ko, ngeye wena mvu miaku misikilanga mbandu ka mbandu. Lumb. 90: 2.

25. Mu nkulu nkumbi ngeye watula lufulu luantoto, ye mazulu i mavanga mamoko maku: Lumb. 24: 2. 33: 6. Eb. 1: 10 b.

26. mau mana fukila, kansi ngeye una sikila, mau mamonsono mana bombuka bonso mvwatu; ngeye una mo kitula bonso bukitulwanga mvwatu, ye mau mana katuka. Yes. 51: 6. 54: 10. Mat. 24: 35. 2 Pet. 3: 7 b.

27. Inga, ngeye i umosi kwandi, ye mvu miaku ka miena nsukulu ko.

28. Bana basielo biaku bana kunda mu nsi, ye nkuna miau mina sikila vantadisi aku. Lumb. 69: 36.

LUMBU 103.

Lua Davidi.

Mwel' ami, sika Mfumu, ye yonso yena mu mono bika yasika nku-mbu andi yanlongo.

2. Mwel' ami, sika Mfumu ye kuvi-lakanani ko yina yambote yikavengi,

3. yandi ukuyambudilanga tufuma tuaku tuatonsono ye uniakisanga bieta biaku biabionsono, Lumb. 147: 3.

4. yandi ukulanga moyo aku mu ndiamu ye ukuvwikanga nlemvo ye nkenda, Lumb. 68: 20.

5. i yandi ukuyukutisanga nzodolo aku mu yambote yandi, vo weka w-ntwenia diaka bonso ngo azulu.

Yobi 33: 25. Yes. 40: 31.

6. Mfumu uvanganga mavanga ma-lunungu ye unungisanga bakiazungulwa habonsono. Lumb. 68: 5.

7. Yandi wamwesa Mose nzila zandi ye bana ba Israeli mavanga mandi.

8. Nkenda ye nlemvo biena ye Mfu-mu ye vibi-dila ye mbidi anlembami.

2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. Lumb. 86: 5, 15. 145: 8 b. Yoeli 2: 13. Yona 4: 2.

9. Yandi kasembanga ntangu zazo-nsono ko ye kakebanga nganzi zandi ntangu yikayimani ko.

Lumb. 30: 5. Yes. 57: 16. Yel. 3: 5. Mika 7: 18.

10. Yandi kakutuvangilanga bonso bwena masumu meto ko, ye kakutuvu-tudilanga bonso bwena tufuma tueto ko.

11. Kadi bonso bwalambuka zulu va ntandu antoto, i buna bwenina nlemvo andi wawingi kwa bakumvuminanga.

Lumb. 30: 5. 57: 10.

12. Bonso bwatutukila este mu weste, i bobo katatudilanga ntulumunu zeto nseke ye yeto.

13. Bonso bulemvukilanga se bana bandi, i buna Mfumu kalemvukilanga bakumvuminanga.

Yes. 68: 16. 64: 8. Yel. 31: 9.

14. Kadi yandi zaidi mpangulu yi-tuena, yandi ubanzanga dio, vo yeto i mfumfuta.

1 Mose 2: 7. 3: 19. Lumb. 90: 3.

15. Lumbu biamuntu biena nkievo titi, yandi ufulanga nkievo fulu kiansi. Yobi 14: 2. Lumb. 90: 5 b. 102: 11. Yes. 40: 6 b. 1 Pet. 1: 24. Yak. 1: 10.

16. Mpeve bu yeti kio viokila, kwa-nkatu kwandi, ye mbuk' akiau ka yi-vutuki kio zaya ko. Yobi 7: 10.

17. Kansu nlemvo a Mfumu usikila-nga mu ntangu yikayimani kwa yau bakumvuminanga, ye lunungu luandi nate ye batekolo,

2 Mose 20: 6. 5 Mose 7: 9 b. Luk. 1: 50.

18. bu bakebanga luwawanu luandi ye babanzanga mu ntumunu zandi ye banamanga zo.

19. Ku zulu Mfumu watula kiandu kiandi kiakitinu, ye lulendo luakitinu kiandi luyalanga biabionsono.

20. Yeno lumpofi zandi, lusika Mfu-mu, lumakesa mangolo mavanganga ntumunu andi, bu ludibanga mbembo antumunu andi. Lumb. 148: 2.

21. Yeno lunkangu miandi miamio-nsono, lusika Mfumu, lusielo biandi bivanganga luzolo luandi. 1 Nt. 22: 19.

22. Yeno lumavanga mandu mamonsono, lusika Mfumu, konso konso ku-kalanga luyalu luandi. Mwel' ami, sika Mfumu.

LUMBU 104.

Mwel' ami, sika Mfumu. Mfumu, Nzambi ami, ngeye wazangama ye waunene wena; kimfumu ye nzitusu vweti.

2. Ngeye fukamene kwa kia nkievo vunga, ngeye upupidikanga zulu nkievo nzo yakoto; 1 Mose 1: 1 b. Yes. 40: 22.

3. ngeye utungilanga maseka maku mu nlangu, ye uvanganga matuti ma-kala kalu diaku, ye ukwendilanga mu maveve mampeve.

Lumb. 18: 10. Am. 9: 6.

4. Ngeye uvanganga mpeve zakala ntumwa zaku, ye nlaku miatia i sielo biaku. Lumb. 148: 8. Eb. 1: 7.

5. Ngeye watudila ntoto lululu va siamunu biawau, ka widi nikuka nta-ngu yikayimani.

Yobi 38: 4 b. Lumb. 24: 2. 89: 11. 162: 25.

6. Ngeye wafuka wo mu nsina bonso mvwatu; nlangu miavioka miongo.

7. Kansu miataba mu diambu dialu-sembo luaku, ye mu diambu diazu dia-dumu aku miasavukila—

8. miongo miatulama ye ndimba mia-betumuka—ku mbuka zau ziwasila mio.

9. Ngeye wasa nzaku yikayisumbu-kwa, ka midu fuka ntoto diaka.

Yobi 38: 10 b. Zing. 8: 29. Yel. 5: 22.

10. Mu mindimba ngeye wacilumuna minkelo miayiza fwandi nzila va kati amiongo.

11. Miau minwikanga bulu biabio-nsono biansi, ye misimanga mpwila zampunda zankitu.

12. Va lueka luamiau vakundanga nuni zazulu zisasulanga ndinga va ma-vala manti.

13. Ngeye ku maseka maku uhuku

dilanga miongo nlangu, ntoto uyuku-tuswanga mu mbutu miuvanganga.

14. Ngeye udukisanga titi kwa bi-bulu ye binti-nti mu nsadulu amuntu, kidi biandia biamana mu ntoto,
Lumb. 147: 8 b.

15. ye vinia kiyangidikanga ntim' amuntu, kidi walezimisa zizi kiandi mu mazi ye tuadisa mampa makindisa-nga ntim' amuntu. Nkong. 9: 13.

16. Nti mia Mfumu mpe miyukutu-swanga, nsedeli mia Lebanoni mika-tuika;

17. nuni zitunganga mio mazanza mau, ngongo utunganga zanza diandi mu nti miansipelesi.

18. Nkombo zamiongo zavangulwa miongo mianda, ye tubulu tuamiongo i ntinunu kwa basafana.

19. Ngeye wavanga ngonda mu teza zintangu; ntangu zaidi kwandi ntub' andimununu andi.

20. Ngeye ufidisanga tombe, ye fuku dibwidi; buna bulu biabionsono biamfida bibadikidi zieta,

21. nkosi zantwenia zeti yaudila ki-mbaki, ye beti yuvula dia kwau kwa Nzambi. Yobi 39: 1.

22. Ntangu yitubukidi; biau i ntumbu kwenda vutuki ye lambalala mu nluka miao.

23. Kansi buna muntu londele ku bikana vanga ye ku salu kiandi nate ye nkokila.

24. Mwanki, Mfumu, mavanga maku mamingi-mingi! Mu nduenga ngeye wavangila mo mamonsono; ntoto uzedi kwa biwavanga.

25. Tala mbu wauna waunene ye wayalumuka! Tanzala-tanzala bilembukunwanga tanga bikwe zietingi momo, bulu biabinene ye biabizio.

26. Momo mukwendilanga zinza, momo mpe Leviatani uwavanga mu sakanana mo. Yobi 40: 10, 20 b.

27. Kwa ngeye batalanga buna biena, kidi wabavana dia kwau mu ntangu yifweni. Lumb. 145: 15 b.

28. Ngeye ukubavananga, ye yau i ntumbu yonzika; ngeye utandulanga koko kwaku, ye yau ntumbu yukuta mu nkailu miabiza. Mat. 6: 26.

29. Ngeye uswekanga zizi kiaku, ye yau beka wonga; ngeye ukatulanga miela miao, buna bavilane ye bavutu-kidi mfumfuta diaka. Yobi 34: 14 b. Lumb. 90: 3.

30. Ngeye ufidisanga mpeve aku, buna bavangamene, ye ngeye uvilula-nga luse luantoto luamona. Yobi 33: 4.

31. Bika nzitusu a Mfumu wakala ntangu yikayimani; bika Mfumu kyangalala mu mavanga mandi,

32. i yandi utalanga ntoto, ye wau weti zakama; i yandi uvalakananga miongo, ye mian meti fwita mwisi. Lumb. 144: 5.

33. Nzolele yimbila mu nzitusu a Mfumu, bu yakidi vumuna; nzolele yimbidila Nzambi ami masika, bu yakidi vumuna. Lumb. 34: 1. 146: 2.

34. Bika mpovolo zami zazolakana kwa yandi; bika yayangalala mu Mfumu.

35. Kansi bankwa miamasumu bika balala va ntoto, ye bakiadimbuka bakabakadi diaka. Mwel' ami, sika Mfumu, Halehuya!

LUMBU 105.

L utonda kwa Mfumu, lubombidila nkumbu andi, luzaikisa mavanga mandi mu bantu. 1 Lusa. 16: 8 b. Yes. 12: 4 b.

2. Luyimbila mu nzitusu andi ye lunsika, lumokina mangu biandi biabionsono.

3. Lukukikemba mu nkumbu andi yanlongo; batombanga Mfumu bika bayangalala ntima.

4. Luyuvula Mfumu ye lulendo luandi, lufwanda zizi kiandi ntangu zazonsono.

5. Lubanza mu mavanga momo mangitukulu nakavanga, mu mangu biandi ye nkongodolo zanwa andi,

6. yeno lunkun' a Abalahami, i sielo kiandi, yeno lubana ba Yakobi, baka-sola.

7. Yandi i Mfumu, Nzambi eto; nkongodolo zandi zikwendanga mu nza yamvimba.

8. Yandi ubanzilanga luwawanu luan-ndi ntangu yikayimani ye diambu dikasikidikisa nate ye funda diazimban-ndu, 1 Mose 22: 16 b. 5 Mose 7: 9.

9. ye luwawanu lubawawana ye Abalahami, ye ndefi andi kwa Isaki. 1 Mose 15: 18. 20: 2 b.

10. Yandi wasikidikisa lo nkondo kwa Yakobi, ye kwa Israeli i luwawanu lukalumani; 1 Mose 28: 13. 35: 12.

11. yandi wavova: Kwa ngeye nzolele vana nsi ya Kanana, yau yina kala kunku kiafwa dieno.

12. Buna bakala fikabu-kabu ye ntalu yafiuma ye banzenza muna.

13. Yau bayenda kibingi mu bantu ka bantu, mu kimfumu kiansi ye ku nsi: yankaka. 1 Mose 12: 1, 9. 13: 1 b.

14. Yandi kayambula muntu nkutu kababivisa ko; yandi walonga mintinu ndongi mu diambu diau:

1 Mose 12: 17. 20: 3, 7.

15. Ka luvalakanani kuswa biami ko, ye ka lusani mbikudi miami buma ko.

16. Bu katuma malema va nsi, ye wabunga biabionsono bibakutu vukila,

17. buna wafidisa bakala ku ntual' au: Yosefi watekwa mu kinanga.

1 Mose 37: 28, 36. 45: 5 b.

18. Bakoma malu mandi mu mbiennga, mu sengwa kakatwa lekanga,

1 Mose 39: 20.

19. nate ye ntangu yina yayendila mambu mandi detila, ye yazaikusulwa mu nkungu za Mfumu vo Vedele.

20. Buna ntinu watuma kakutulwa, i nyadi wabantu wamvulusa.

1 Mose 41: 14 b.

21. Yandi wansa mfumu mu nzo andi mu yala mbongo zandi zazonsono,

1 Mose 41: 40 b.

22. kidi kakanga madingizi mandi, bonso bukazolele, ye longa bamakota bandi nduenga.

23. Isaeli wayiza ku Ngipiti, Yakobi wayika mbumini mu nsi a Hami.

1 Mose 46: 1 b.

24. Yandi wavanga bantu bandi banieka kwakwingi ye balutila ntantu miau mu ngolo,

2 Mose 1: 7, 12.

25. i yau basietulwa ntima kwa yandi mu bela bantu bandi ye mu kana sielo biandi tukanu tuambi.

2 Mose 1: 10.

26. Yandi wafidisa Mose, i sielo kiandi, ye Aloni ukasola.

2 Mose 8: 10 b.

27. Yau bavanga dimbu biandi mu monakanda diau ye mangu mu nsi a Hami.

2 Mose 7: 9 b. Lumb. 78: 43 b.

28. Yandi wafidisa tombe ye wayambula yayonsono yakala nabokongo; yau ka basa ntingu mu mambu mandi ko.

2 Mose 10: 22.

29. Yandi wakitula minlangu miau menga ye wayambula mbizi zau zanlangu, kidi zafwa.

2 Mose 7: 19 b.

30. Nsi au yafuluka kwa mavono nate ye mu vinga biano zantinu miau.

2 Mose 8: 2 b.

31. Yandi watuma, ye sama bianianzi i ntumbu kwiza ye zimbu mu nsi au yayonsono.

2 Mose 8: 17 b.

32. Yandi wabanokisina mabobuta mabaduswa mu mamvutu mamvula, nlaku miatia kafidisa mu nsi au.

2 Mose 9: 18 b.

33. Yandi wabafika nti miau miavina ye miakuyu ye watolula minti mu nsi au.

34. Yandi watuma, ye makonko ntu-

mbu kwiza ye bimpiatu bialembukunwa tanga.

2 Mose 10: 12 b.

35. Biau biadia titi biabionsono mu nsi au, ye biadia mbutu miau miansi.

36. Yandi wavonda bionso biasemukunwa mu nsi au, i ntekidi miangolo zau zazonsono.

2 Mose 12: 29. Lumb. 78: 51.

37. Yandi wabavaikisila mu palata ye wola, ye mu makanda mandi ka mwakala wamosi nkutu ko wadangala.

2 Mose 12: 35 b.

38. Bisi Ngipiti bayangalala, bu bavaika, kadi wonga wababwila mu diambu dia Isaeli.

39. Yandi wayalumuna tuti i nkaku, ye tia mu wangula mu fuku.

2 Mose 13: 21 b. 14: 19 b. Lumb. 78: 14.

40. Yau balomba, ye yandi walukisa bimbibi ye wabayukutisila mu mampa mazulu.

2 Mose 16: 12 b. Lumb. 78: 24 b.

41. Yandi wazibula tadi diamongo, ye nlangu wacilumuka; wau wavioka mu nsi yankatu bonso mwila.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15 b.

1 Kol. 10: 4.

42. Kadi wabanza mu mambu mandi manlongo ye mu sielo kiandi Abalahami.

43. Buna yandi wavaikisila bantu bandi mu kiese ye babandi basolwa mu yangalala.

44. Yandi wabavana nsi zabangoi, ye ndandu zabantu yau bavingila zo,

45. mpasi bakeba nkondo miandi ye vanga mina miandi. Haleluya!

5 Mose 6: 24.

LUMB 106.

Haleluya! Lutonda kwa Mfumu, kadi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 107: 1. 118: 1. 136: 1.

2. Nani lenda ta mavanga ma Mfumu mena mbidi anene ye samuna masika mandi mamonsono?

Lumb. 40: 5. 71: 15.

3. Mayangi mena yau bavanganga yina yasonga, ye bavanganga lunungu ntangu zazonsono.

4. Mfumu, umbanzila bonso bwena nlemvo aku kwa bantu baku, wiza wambumina ye mpulusu aku,

5. kidi yamona vila diabakiasolwa baku mu nienzi ye yayangalala ye bantu baku yangalala kumosi, ye yakikemba ye fwa diaku va mosi.

6. Yeto tuavolele masumu bonso mase meto, tuavengi yayibi ye tuakedi bakiadimbuka.

3 Mose 26: 40. Yel. 3: 25. Dan. 9: 5 b.

7. Mase meto mu Ngipiti ka bayindula mangu biaku ko; yau ka babanza mu mavanga maku mamingi manlemvo ko, kansi bakala mantingu ku mbu, ku mbu wa Mbwaki.

2 Mose 14: 11 b.

8. Kansi yandi wabavulusa mu diambu diankumbu andi mu zaikisa ngolo zandi.

9. Yandi wasemba mbu wa Mbwaki, ye wau wayika nayokoso, ye wabavio-kisa mu monakanda diansina bonso mu nsi yankatu.

2 Mose 14: 21 b. Lumb. 78: 13. Yes. 68: 12 b.

10. Yandi wabavulusa mu moko mabababela ye wabakula mu moko mantantu.

11. Nlangu wafuka mbeni zau, widi wamosi nkutu kasala ko.

12. Buna yau balekila mambu mandini minu ye bayimbila masika mandi.

2 Mose 15: 1.

13. Kansi fintana-ntama bavalakana mavanga mandi diaka, ye ka bavingila nduengoso andi ko.

14. Yau babakama kwa nzinunu mu nsi yankatu, ye batonta Nzambi mu nsi yavombila.

2 Mose 16: 3. 4 Mose 11: 4 b. Lumb. 78: 18. 1 Kol. 10: 6.

15. Buna yandi wabavana yina yibalomba, kansi wabafidisa yela kusekisinga.

4 Mose 11: 31 b. Lumb. 78: 29.

16. Yau bakwikila Mose nsoki mu tua, ye Aloni, i wanlongo wa Mfumu.

4 Mose 16: 1 b.

17. Buna ntoto watenduka ye waminatani ye wafuka kabu dia Abilami.

4 Mose 16: 31 b. 5 Mose 11: 6.

18. Tia tuabadika lema mu kabu diau, ye bakiadimbuka bavia nlaku.

19. Yau bavanga mwan'angombe ku Holebi ye basambila teki kiayitulwa;

2 Mose 32: 1 b.

20. nzitusu au babudisa wo mu ki-fwani kiangombe yidianga titi.

Yel. 2: 11. Loma 1: 23 b.

21. Bavalakana Nzambi, i mvulusi au, wavanga mavanga momo mamananene mu Ngipiti.

22. mambu mangitukulu mu nsi a Hami ye mavanga mansisi beni ku mbu wa Mbwaki.

Lumb. 105: 27 b.

23. Buna yandi wavumisa mu kubabunga ye wakitwa bo vanga, vo Mose, i bakala dikasola katelamene kinzonzi vantadisi andi ko mu vengama nganzi zandi, ka zidi bunga.

2 Mose 32: 11 b.

24. Yau batungudila nsi yampwenia ye ka balekila mambu mandini minu ko.

4 Mose 14: 2 b.

25. Bavuma mu nzo zau zakoto, ye ka bawa nding' a Mfumu ko.

26. Buna yandi wabanangunina koko kwandi ye wadia ndefi mu kubabwisa mu nsi yankatu,

4 Mose 14: 21 b. 1 Kol. 10: 5.

27. ye mu bwisa bana bau mu bangoi ye kubamwangisa mu zinsi.

3 Mose 26: 38.

28. Yau babundana ye Bali-Peoli ye badia biayekudulwa bafwa.

4 Mose 25: 3 b. Lumb. 115: 4 b.

29. Yau bafwemisa Nzambi mu mavanga mau ye mbafukulu yababwifa.

30. Buna Pinehasi watelama ye walogudila, ye mbafukulu yalembwa;

4 Mose 25: 7 b.

31. diodio kasilwa lunungu mu mbandu ka mbandu ntangu yikayimani.

4 Mose 25: 11 b.

32. Yau bamfwemisa ku nlangu wa Meliba, ye Mose wabiva nitu mu diambu diau.

2 Mose 17: 1 b. 4 Mose 20: 1 b. Lumb. 95: 8.

33. Kadi batinguna kwa mpeve andi, ye yandi wavova mu kinzakila mu koba biandi.

Yes. 63: 10.

34. Yau ka babunga bantu ko batuma Nzambi, vo bana bungwa,

5 Mose 7: 1 b. 12: 2 b. Nkong. 1: 21 b.

35. kansi bakundana ye bangoi ye balonguka mavanga mau.

Nkong. 8: 6 b.

36. Yau basadila teki biau, ye biau biabayika siongi.

37. Yau bayoka bana bau bababakala ye bana bau babakento nkailu kwa mpeve zambi.

2 Nt. 21: 6. 23: 10. 2 Lus. 28: 5. Yel. 7: 31. 19: 5. 32: 35.

38. Batengula menga makondolo bila, i menga mabana bau bababakala ye babakento babayoka kwa teki bia Kana; nsi yasumunwa mu mfuka zau zamenga.

4 Mose 35: 33.

39. Bonso bobo basumununwa mu mavanga mau ye basambukulwa mu mavanga mau maluyangulu.

40. Buna nganzi za Mfumu mu bantu bandi zakwama, ye fwa diandi diyika nkankumukunu kwa yandi.

41. Yandi wabaniokuna mu moko mabangoi, ye wayambula bayalwa kwa bababela.

Nkong. 8: 8. 4: 2. 6: 1 b. 10: 7 b. 13: 1.

42. Ntantu miau miabafetikisa, ye balemvulwa kusi amoko mau.

43. Ntanina zazingi yandi wabatani-na, kansi bakala mantingu mu tuzolo tuayau kibeni, nkiangunu babungana mu lufuma luau.

44. Kansi wabatala mu mpasi zau, bu kawa mbokolo zau.

45. Mu ntomo au kabanza mu luwa-

wanu luandi ye wanionguluka bonso
lwakala nlemvo andi waunene.

5 Mose 30: 1 b.

46. Yandi wabavanina nlemvo mu
yau wabonsono bamana kubanata kin-
nkole.

47. Mfumu, Nzambi eto, utuvulusa
ye utuyonzika mu bangoi, kidi tuasika

nkumbu aku yanlongo ye kukikemba
mu nsikulu aku.

1 Lusa, 16: 35 b.

48. Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli,
kazituswa ntangu yikayimani mu ka
ntangu yikayimani! Bika bantu ba-
bonsono bavova: Ameni, Haleluya!

Lumb. 72: 18 b.

NKANDA WANTANU.

LUMBU 107.

Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi we-
na wambote, kadi nlemvo andi
usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 100: 1. 118: 1. 136: 1.

2. Bika bakulwa kwa Mfumu bavo-
va bobo, i bakakula mu mpasi,

Yea. 35: 10.

3. i bakayonzika tuka mu zinsi, tuka
ku este ye ku weste, tuka ku node ye
ku ntini yambu.

5 Mose 30: 8 b. Yea. 43: 5 b.

4. Yau bazenzila mu nsi yankatu mu
nsoko miavombila, ye ka bamona mba-
nza yibana kala kundú ko,

Eb. 11: 38.

5. bamona nsatu adia ye mpwil' anla-
ngu, ye miela miau mialemina mu yau.

6. Kansi baboka kwa Mfumu mu
mpasi zau, ye yandi wabatanina mu
ncita zau.

7. Yandi wabatuasa mu nzila yiso-
ngele, ye baluaka ku mbanza yibafwiti
kunda.

Lumb. 68: 6.

8. Bika batonda kwa Mfumu mu di-
ambu dianlemvo andi ye mu diambu
diamangu biandi kwa bana babantu,

9. bu kayukutisa mwela walemina
ye wafuluza mwela wakala nsatu mu
lekwa biandi biambote.

10. Yau bavwanda mu tombe ye mu
kini kialufwa, bakangama mu mpasi ye
mu sengwa,

Yobi 36: 8.

11. mu diambu dia bu bakala manti-
ngu mu mambu ma Nzambi, ye batu-
ngudila nduengoso a Nkwa kayengele.

Yel. 9: 12 b.

12. Yandi walemvula ntima miau
mu kubu; yau badangala, ye ka mwa-
kala ukubasadisa ko.

13. Kansi mu nzungu zau babokila
Mfumu, ye yandi wabavulusa mu ncita
zau;

14. yandi wabavaikisa mu tombe ye
mu kini kialufwa, ye wadamuna mbie-
nga zau.

Lumb. 129: 4.

15. Bika batonda kwa Mfumu mu
diambu dianlemvo andi ye mu diambu
diamangu biandi mu bana babantu,

16. kadi mielo miansongo yandi wa-
kosikisa mio, ye watolula mbindukwa
zasengwa.

17. Yau bakala mazoba, kadi bakala
diatanga mu ntulumunu, ye buna ba-
kwamuswa mu diambu diatufuma tu-
au;

18. miela miau miakankumukina dia
kwakonsono, ye bakala lukufi ye mielo
mialufwa.

Yobi 33: 20.

19. Kansi mu nzungu zau babokila
kwa Mfumu, ye yandi wabavulusa mu
ncita zau.

20. Yandi wafidisa mambu mandi ye
wabaniakisa ye wabatanina mu ndia-
mu.

21. Bika batonda kwa Mfumu mu
diambu dianlemvo andi ye mu diambu
diamangu biandi kwa bana babantu;

22. bika banata nkailu miansikulu
ye samuna mavanga mandi mu kiese.

Lumb. 50: 14, 23.

23. Mu nzaza bazietila mu mbu ye
bakitila mu nlangu miaminene;

24. i momo bamweswa mavanga ma
Mfumu ye mangu biandi mu nsin'
ambu;

25. mu mambu mandi kasikimisa
tembo, ye kiau kiatudika zimbula.

Lumb. 135: 6.

26. Yau batombuka ku zulu ye ba-
wolumuka mu nkati ansina; miela
miau mianienga mu wonga.

27. Yau basansala ye badanzakana
bonso bwe biamalavu, ye nduenga zau
zazonsono zeka zanana.

28. Kansi mu nzungu zau babokila
Mfumu, ye yandi wabavaikisa mu
ncita zau.

29. Yandi wasa tembo napi, ye mbu-
la zakala yeku-yeku zadingalala.

30. Yau bayangalala, bu kwakala

napi, ye yandi wabatuala ku sabu diba-zola.

Lumb. 124: 4 b. Mat. 6: 25 b.

31. Bika batonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu mangu biandi kwa bana babantu;

32. bika bakunzangisa mu bundu diabantu ye kunsika kuvwendi bangu-di zabantu.

33. Yandi wakitula mila nsi yankatu, ye minkelo ntoto wena nayokoso,

34. nsi yanavududu i kanga diamungwa, mu diambu diayayibi yabantu bakunda vana.

Yaeli 1: 10 b.

35. Yandi wasa nsi yankatu zanga kianlangu wawingi, ye nsi yayuma minkelo kwandi.

Yes. 35: 7. 41: 18.

36. I vana kakundisa bakala nsatu adia, ye batunga mbanza yibafwiti kunda.

37. Yau bakuna mavia ye batuika mayinza mavinia mabavana mbutu nimabuta.

38. Yandi wabasakumuna, ye banika beni, ye kayambula makamba mabulu biau maziota ko.

5 Mose 30: 9.

39. Bu bavutuka kala bafuma ye bayinama, kadi kubu ye kiadi biabanima,

5 Mose 28: 62 b.

40. buna bwakala, vo yandi utengulanga luyinu va madingizi ye ukubaze-nzisanga mu nsi zavombila mukondola nzila,

Yobi 12: 21, 24. Yes. 40: 23. Dan. 4: 33.

41. buna yandi wazangula wamputu mu nzungu ye waniekisa makanda bonso kamba diamameme.

42. Bansongula bana bo mona ye yangalala, ye yayibi yayonsoho yina katwa zika nwa.

Yobi 5: 16. 22: 19. Lumb. 68: 11.

43. Wena nduenga bika kayindula bo ye kabanza mu mavanga ma Mfumu manlemvo.

LUMBU 108.

Nkunga; lumbu lua Davidi.

U Nzambi, ntim' ami wena kibakala, nzolele yimbila ye sika; inge, bobo buzolele nzitusu ami.

Lumb. 57: 8 b.

2. Nanguka, pesalata ye nsambi; nzolele sikimisa nkala mpumbu.

3. Nzolele tonda kwa ngeye, Mfumu, mu kati diabantu ye kuyimbidila masika mu kati diamakanda mabantu.

4. Kadi nlemvo aku wena waunene ye uviokele zulu, ye kedika kiaku nate ye matuti.

Lumb. 86: 5.

5. Bika ngeye, Nzambi, wazanguka

va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika wayalumuka mu ntoto wawonsoho.

6. Vana ndungunu mu koko kwaku kwalubakala ye ungwila, kidi bakundi baku batanunwa.

Lumb. 60: 5 b.

7. Nzambi wavovele mu kinlongo kiandi: Mono ngina yangalala, Mono ngina kaba Sekemi ye teza ndimb' a Sukoti.

8. Ngiladi mono mvwidi, ye Manase i diami, Efalaimi i nkaku ami antu, Yuda i mvwal' ami yakimfumu.

9. Moabi i bola diami diangiobidila, ye Edomi itubanga neampatu ami; mu nsi abafilisteas isasulanga mbokolo zayangalala.

10. Nani una kuntuasa ku mbanza yasiana, nani una kumfila ku Edomi?

11. Kadi ngeye, Mfumu, keti kutunifuni koe, bu ulembolo kwiza ndala mu nkangu mieto, u Nzambi?

12. Utuvana lusadusu mu mintantu, kadi lusadusu luabantu i lufukulu.

13. Bu tuena ye Nzambi tulenda kweto mavanga mangolo, yandi una fotikisa ntantu mieto kungsi.

Lumb. 18: 20. 44: 5.

LUMBU 109.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi; lumbu.

U Nzambi ankung' ami wansikulu, kudingamani ko.

Lumb. 22: 3. 28: 1. 118: 14.

2. Kadi bambandudidi nwa miau mialudimbuku ye miampumpuluvunu, ye bampovese mu tudimi tuamavunu.

Lumb. 52: 2 b. 55: 21. Mat. 26: 59.

3. Yau banzungidi mambu mandudi ye bandwanisi mu nana.

4. Mu kunkakila i nsendo ubakunsendilanga mu zola kwami, kansi mono isambilanga kaka.

5. Yau bamvutudidi yambi mu yambote ye lubelo mu zola kwami.

Lumb. 35: 12 b. 38: 20.

6. Bika bakala diadimbuka diantelamana, ye bika mfundi katelama va lueka luandi lualubakala.

Lumb. 69: 22 b. Sak. 3: 1.

7. Bu kana natwa mu kongudulwa, buna bika kazengulwa nkanu ye lusambulu luandi luakala masumu.

Zing. 28: 9.

8. Bika lumbu biandi biakala bifuma, ye salu kiandi kiabonga wanaka.

Mav. 1: 20 b.

9. Bika bana bandi bakondwa se, ye nkazi andi kakala fwola.

5 Mose 28: 18 b.

10. Bika bana bandi bakondwa nzo

ntangu zazonsono ye benda lombingi, bika batomba dia kwau nseke ye nzo zau zavombila. Yobi 20: 10.

11. Bika nkwa kalala kabaka biabi-onsono bikavwidi mu siongi diandi, ye bika banzenza bapela mbongo zandi.

12. Widi muntu nkutu kamfwilani kiadi ko, ye muntu nkutu kalemvukilani bana bandi bakondolo se ko.

13. Bika lumbu biandi biena ku ntuala biakufukwa, ye mu mbandu yina landa bika nkumbu zabampila yoyo zavinsukuswa. Lumb. 21: 10.

14. Lufuma luamase mandi bika luabambukulwa moyo vantadisi a Mfumu, ye masumu mambut' andi ka mavinsukuswani ko. 2 Mose 20: 5.

15. Bika makala kuntadisi ameso ma Mfumu ntangu ka ntangu, inga, bika kafula mbambukulu au amoyo va ntoto, Lumb. 34: 16.

16. kadi kabanza nkutu ko mu sadila nlemvo; kansi wazoma kiazungulwa ye wamputu ye wakiadi mu ntima mu kubavonda.

17. Lusingulu kazola, ye luau luambwila; kazola lusakumunu ko, ye luantatukila nseke beni.

18. Lusingulu kavwata bonso mwvatu, ye luau luapuka mu moyo andi bonso nlangu ye bonso mazi mu visi biandi.

19. Bika luau luankadila nkievo vunga dikafukilanga ye nkievo nkiti ukakizinganga mu luketo ntangu ka ntangu.

20. Bika bobo bwakadila nsendo kwa Mfumu mu nkakidi mianii, ye mu yau bavovanga mambi kwa mwel' ami.

21. Kansi ngeye Mfumu, Mfumu, bika wansadisa mu diambu diankumbu aku; kadi keti nlemvo aku wabiza wena, i kuma, do, untanina. Lumb. 69: 16.

22. Kadi i kiazungulwa ye wamputu, ye ntim' ami wazokuzuka mu ntulu ami.

23. Bonso bwena kini bu kieti kwe lambuki, i buna ikatukilanga; izo-mwanga bonso makonko. Lumb. 102: 11. 144: 4.

24. Makungunu mami meka dokadoka mu minanga nsoki, ye nitu ami yividisanga vuluka.

25. Mono yayikidi mwwezolo vantadisi ayau; bu bakumbonanga banikusanga ntu miao. Lumb. 22: 7. Mat. 27: 39.

26. Unsadisa, Mfumu, Nzambi ami; umpulusa mu diambu dianlemvo aku;

27. bika bazaya, vo i koko kwaku, ye vo i ngeye u Mfumu wavengi bo.

28. Vo beti finga, buna nasakumuni kwaku; vo beti telama, bika bamona nsoni, kansi bika sielo kiaku kiayangalala.

29. Bika nkakidi miami miavwata yindama ye miavukwa mu nsoni zau nkievo mu vunga. Lumb. 35: 26.

30. Nwa ami una tonda kwa Mfumu beni, va kati diababingi ngina kunsika. Lumb. 22: 22.

31. Kadi yandi utelamanga va lubakala luawamputu, kidi kamvulusa mu yau bazengilanga mwel' andi nkanu. Lumb. 16: 8.

LUMBU 110.

Lua Davidi; lumbu.

Mfumu wavova kwa mfumu ami: Mwanda va lubakala luami, nate ye mbeni kutudila ntantu miaku mfiduku amalulaku.

Dan. 7: 13 b. Mat. 22: 44. Mav. 2: 84 b.

1 Kol. 15: 25. Ef. 1: 20 b. Eb. 1: 13.

2. Mvwal' alulendo luaku Mfumu una yo tidika tuka ku Sioni; nayadi kwaku va kati diantantu miaku.

Lumb. 2: 5 b. 45: 4 b.

3. Ngeye bu weti yonzika nkangu aku, buna bantu beti kwiza mu zola kwazola; kabu diaku diantwenia dieti kwiza kuntadisi aku mu mwvatu mi-anlongo, bonso dinoko ditukidi mu nkat' ankala mpumbu. Lumb. 87: 4 b.

4. Mfumu wadia ndefi ye kana yo nionguluka ko: Ngeye i nganga ntangu yikayimani, bonso bwakala Melekisedeki.

1 Mose 14: 18 b. Eb. 5: 6, 10. 6: 20.

7: 17, 21.

5. Mfumu wena va lubakala luaku; yandi una kosikisa mintinu mu lumbu kianganzi zandi.

6. Yandi una zenga nzengolo mu monakanda diabangoi; mwamonsono muna bindalala bafwa; yandi una kosa mintu nseke va ntoto.

Lumb. 68: 21.

Yes. 2: 4. Nzal. 19: 11 b.

7. Yandi una nwa fimwila mu nzila; nkiangunu si kadongika ntu andi.

LUMBU 111.

Haleluya! Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntim'ami wamvimba mu bundu diabansongula ye mu lukutukunu luau. Lumb. 100: 30.

2. Mavanga ma Mfumu mena ma-

manene, ye mafweni mayindulwa kwa yau babonso beti mo mwena nienzi.

3. Yikavanganga i kimfumu ye nzi-tusu, ye lunungu luandi lusikilanga ntangu yikayimani.

4. Yandi wavanga mangu biandi bi-ambambukulu amoyo; Mfumu nlemvo ye nkenda kena.

5. Yandi uvananga dia kwa bakumvuminanga, yandi ubanzanga mu lwawanu luandi ntangu yikayimani.

Lumb. 34: 9. 87: 19.

6. Yandi wazaikisa bantu bandi ngolo zamavanga mandi, bu kabavana fwa diabangoi.

7. Mavanga mamoko mandi i kedika ye lusongo, ye mpangulu zandi zazonsono zena nangwi.

8. Zau zisikalalanga ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani; zilunguswanga mu kedika ye mu lusongo.

9. Yandi wafidisa bantu bandi nkudulu, yandi wasikidikisa luwawanu luandi mu ntangu yikayimani; nkumbu andi yena nlongo ye nsisi.

Yes. 54: 10.

10. Vumi kia Mfumu i mbadukulu aluenga; buna bana banamanga mina miandi bana tambula nduka zambote. Nsikulu andi yisalanga ntangu yikayimani.

Yobi 28: 28. Zing. 1: 7. 9:10. 1 Tim. 4: 8.

LUMBU 112.

Haleluya! Mayangi mena ye bakala divuminanga Mfumu ye dikadilanga nsikudukusu zandi nienzi yayinene.

Lumb. 1: 2. 128: 1.

2. Nkun' andi una kala ngolo va ntoto; mbandu abansongula yina sakumunwa.

Lumb. 25: 13. Zing. 20: 7.

3. Mbongo ye kimvwama bina kala mu nzo andi, ye lunungu luandi luna sala ntangu yikayimani.

4. Kwa bansongula yandi weti tubuka bonso kia mu tombe, wailemvo ye wankenda ye walunungu.

Lumb. 97: 11. Yes. 58: 7.

5. Mbote kwandi kwa ndiena usanga nkenda ye usompisanga, ye usikilanga bungu diandi diadionsono mu lusongo!

Lumb. 87: 21, 26. 41: 2 b. Zing. 14: 21.

Luk. 6: 31 b.

6. Kadi yandi kana zeza ko ntangu yikayimani; walunungu una bambukulwa moyo ntangu yikayimani.

7. Yandi katinanga nsamu wambi ko; ntim' andi wena kibakala ye usanga vuvu mu Mfumu.

Lumb. 91: 5 b. Zing. 3: 24 b.

8. Ntim' andi wena nakekete ye

wau ka utinanga ko, nate ye kana tala ntantu miandi mu nienzi.

Lumb. 118: 7.

9. Yandi umwangisanga, yandi uvananga kwa bamputu, lunungu luandi lusikilanga ntangu yikayimani; mpok' andi yina zangulwa mu nzitusu.

1 Sam. 2: 1. Lumb. 89: 17. 2 Kol. 9: 9.

10. Kiadimbuka una bo mona ye fwema; yandi una tatika meno mandi ye sekuka. Luzinunu luabakiadimbuka luna suka.

Lumb. 37: 12 b.

LUMBU 113.

Haleluya! Lusielo bia Mfumu, lusika nkumbu a Mfumu.

Lumb. 131: 1. 135: 1.

2. Bika nkumbu a Mfumu yasakumunwa bwabu ye mu ntangu yikayimani.

Dan. 2: 20.

3. Kuselukilanga ntangu nate ye kuyidiminanga bika nkumbu a Mfumu yadanuswa.

Malaki 1: 11.

4. Mfumu wazangama wena wa ntandu abantu babonso, nzitusu andi uviokele zulu.

5. Inga, nani wena bonso Mfumu, Nzambi eto? Yandi wazangama beni,

Lumb. 138: 6. Yes. 57: 15.

6. yandi uyinikanga meso mandi mu nsina beni, ku zulu ye va ntoto;

7. yandi utedimisanga wafwafwa mu fundu-fundu, ye utombulanga wamputu mu ntava

1 Sam. 2: 7 b. Yobi 5: 11. Luk. 1: 52.

8. mu kumvwandisa va lueka luamadingizi, va lueka luamadingizi mabantu bandi;

9. i yandi uyambulanga nkazi yasita kavwanda mu kiese bonso ngudi va kati diabana bandi. Haleluya!

1 Mose 21: 2. 1 Sam. 1: 20. Luk. 1: 57.

LUMBU 114.

Israeli bu kavaika mu Ngipiti, ye nzo a Yakobi bu yavaika mu bantu bavo-vilanga mu tudimi tuanzenza,

2 Mose 12: 41.

2. buna Yuda wayika kinlongo kianti ye Israeli i luyalu luandi.

2 Mose 6: 7. 19: 5 b.

3. Mbu wamona bo ye wataba, ye Yodani wavutukisa manima.

2 Mose 14: 21 b. 60: 6. Yos. 3: 16.

4. Miongo miadomuzuka bonso mame mambakala, ye minzanza bonso bana bamameme.

2 Mose 19: 18. Lumb. 18: 7.

5. Ngeye umbu, mu nkiana weti taba? Ngeye u Yodani, mu nkiana weti vutukisa manima?

6. Lumiongo, mu nkiana lueti do-

muzuka bonso mameme mambakala, ye yeno luminzanza bonso bana bama-meme?

7. Untoto, bufweni vele mu zakania-na Mfumu ye zizi kia Nzambi a Yako-bi,

8. i yandi ukitulanga tadi diamongo zanga kianlangu wawingi, ye tadi dia-mbalu i nto anlangu.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Yes. 48: 21.

LUMBU 115.

Mfumu, ka kwa yeto ko, ka kwa ye-to ko, kansi vana nzitusu kwa nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku.

Lumb. 70: 9.

2. Kadi bangoi bila nki bana vovila: Kadi Nzambi au kwe kena bwabu?

Lumb. 42: 3, 10. 70: 10.

3. Nzambi eto mwanki ku zulu kena; yandi lenda vanga mamonsono makazolele.

Yobi 23: 13. 42: 2. Lumb. 135: 6.

4. Kansi teki biau i palata ye wola, i mpangulu zamoko mabantu.

Lumb. 185: 15 b. Yes. 44: 9 b.

5. Biau biena nwa, kansi ka bibulanga mbebo ko, biena meso, kansi ka bimonanga ko,

6. biena matu kansi ka biwanga ko, biena mbombo, kansi ka biwanga mfuku ko.

7. Mu moko mau ka bisimbilanga mo ko, ye malu mau ka biditilanga mo ko; malaka mau ka mena fimbe-mbo nkutu ko.

8. Bavengi bio bana dedakana ye bi-au, inga, ye babonsono basilanga bio vuvu.

Yes. 42: 17.

9. Yeno mu Isaeli, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au.

Lumb. 33: 20.

10. Yeno lunzo a Aloni, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au.

11. Yeno luvuminanga Mfumu, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au.

12. Mfumu watubanzila, yandi una sakumuna, una sakumuna nzo a Isaeli, una sakumuna nzo a Aloni,

Lumb. 118: 2 b.

13. una sakumuna bavuminanga Mfumu, ye babake ye babanene.

14. Bika Mfumu kaluniekisa yeno ye bana beno.

5 Mose 1: 11.

15. Bika luasakumunwa kwa Mfumu, i yandi wavanga zulu ye ntoto.

Mat. 25: 34.

16. Zulu i zulu dia Mfumu, ye ntoto kavana kwa bana babantu.

17. Bafwa ka basikanga Mfumu ko, ye ka muntu ko ukulumukini mwena napi.

Lumb. 6: 5. Yes. 38: 18 b.

18. Kansi yeto, i yeto tunasika Mfumu bwabu ye ntangu yikayimani. Haleluya!

Lumb. 118: 17.

LUMBU 116.

Mono izolanga Mfumu, kadi yandi uwanga nding' ami ye tusambulu tuami.

Lumb. 4: 3. 10: 17. 34: 4, 6, 17.

2. Inga, yandi wantambidi kutu kwandi, nkiangunu nzolele kumbombidila mu lumbu biami biabionsono biyakidi moyo.

3. Nsinga mialufwa mianzinga, ye wonga wansi abafwa wambwila; yaluka mu ncita ye kiadi.

2 Sam. 22: 5 b. Lumb. 18: 4 b.

4. Kansi yabombidila nkumbu a Mfumu: Engwa Mfumu, do, vukisa mwel' ami.

5. Mfumu nlemvo ye lunungu kena, Nzambi eto wena nkenda.

6. Mfumu ukebanga babumpombo: mono mu nzungu yakala, ye yandi wampulusa.

7. Nkiangunu, umwel' ami, vutuka ku luvovomo luaku, kadi Mfumu ukuvangidi yambote.

Lumb. 42: 3.

8. Inga, ngeye watanina mwel' ami mu lufwa ye meso mami mu mansanga ye malu mami mu bva;

Lumb. 56: 13. 71: 20. 86: 13.

9. ngina diata vantadisi a Mfumu mu nsi abavumuna.

10. Ndekele kwami minu, nkiangu-nu ngieti vova, i mono yalungwa kwama kwangolo,

Lumb. 27: 13. 2 Kol. 4: 13.

11. mu wonga wami mono yakatwa ta: Bantu babonsono bena mavuna.

Lumb. 118: 8. Loma 3: 4.

12. Bwe ngina vutula kwa Mfumu mu mavanga mandi mamonsono manlemvo kwa mono?

13. Nzolele bongwa mvungu ampulusu ye bombidila nkumbu a Mfumu.

14. Nzolele tunguna nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va meso mabantu bandi babonsono.

Lumb. 22: 25. 61: 8. 66: 13.

15. Mfwilu zabakinzambi bandi i ntalu mu meso ma Mfumu.

Lumb. 9: 12. 72: 14.

16. Engwa, Mfumu, keti mono i sielo kiaku, mono i sielo kiaku, miwan' asielo

kiaku kiankento; ngeye wakutudi nsinga miami.

17. Nzolele kuyokila nkailu miansikulu ye nzolele bombidila nkumbu a Mfumu.

18. Nzolele tunguna nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va meso mabantu bandi babonsono,

19. mu tumbu tuanzo a Mfumu, mu nkati angeye, u Yelusalemi. Haleluya!

LUMBU 117.

Lubangoi babonsono, lusika Mfumu, lunsika yeno lubantu babonsono.

Lumb. 72: 17. 98: 4. Loma 15: 11.

2. Kadi nlemvo andi wena waunene mu yeto, ye kedika kia Mfumu kisikilanga ntangu yikayimani. Haleluya!

Yoa. 1: 17.

LUMBU 118.

Lutonda kwa Mfumu, kadi wambote wena, ye nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 106: 1. 136: 1.

2. Bika Israeli diata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 115: 9 b. 135: 19 b.

3. Bika nzo a Aloni bata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

4. Bika bavuminanga Mfumu bata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

5. Bu yakala mu mpasi, buna yabombidila Mfumu, ye yandi wantambudila ye wantula vasadidi.

Lumb. 18: 19. 31: 8.

6. Mfumu ukunsadisanga ye mono kitini; kadi bantu nki balenda kunsa?

Lumb. 56: 4, 9, 11. Loma 8: 31. Eb. 13: 6.

7. Mfumu ukunsadisanga, ye yandi i nsadisi anii, ye mono ngina nienzuka mu tala bakumbelanga.

Lumb. 54: 4, 7.

8. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa bantu.

Lumb. 62: 8 b. Yel. 17: 5.

9. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa madingizi.

Lumb. 146: 8 b.

10. Bangoi babonsono beti kunzungidila, kansi mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

11. Beti kunzungidila mu tueka tuatonsono, kansi mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

12. Beti kunzungidila bonso ziniunubula, kansi beti zima bonso tia mu mpanga; mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

13. Inukunwanga mu ngolo, kidi yabwa, kansi Mfumu ukunsadisanga.

14. Mfumu i ngolo zami ye nkung'ami wansikulu, ye yandi wangikila mpulusu.

2 Mose 15: 2. Yes. 12: 2.

15. Inga, mbokolo zakiese mu diambu diampulusu zeti wakana mu nzo zabalunungu; koko kwa Mfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo.

Lumb. 20: 6.

16. Koko kwa Mfumu kwalubakala kuzangulanga, koko kwa Mfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo.

17. Kinamifwa ko, kansi ngina vuka ye samuna mavanga ma Mfumu.

Lumb. 115: 17 b. Loma 6: 8 b.

18. Mfumu vele wandongidika, kansi mu lufwa kandiokuna ko.

19. Lunzibudila mielo mialunungu; nzolele mio kota ye tonda kwa Mfumu.

Yes. 26: 2.

20. Wau i mwelo a Mfumu; bantu balunungu bana wo kota.

21. Ntondele kwa ngeye, bu wantambudila ye bu wangikila mpulusu.

22. Tadi diodio dianafunwa kwa mintungi diayika tadi diafuma.

Yes. 28: 16. Mat. 21: 42. Mav. 4: 11.

1 Pet. 2: 6 b.

23. Kwa Mfumu diayikila bo, bobo bwena bwangitukulu mu meso meto.

24. Kiaki i lumbu kiavanga Mfumu, bika tuayangalalala kio ye kala kiese.

25. Engwa, Mfumu, do vulusa! Engwa, Mfumu, bika bwatoma!

26. Ukwiza mu nkumbu a Mfumu, bika kasakumunwa. Yeto tukulusakumuna ku nzo a Mfumu.

Mat. 21: 9. 23: 39. Mal. 11: 9. Luk. 19: 38.

Yoa. 12: 13.

27. Mfumu i Nzambi, ye yandi waturvana kia. Lukanga nkailu miangioka miankembo mu usinga nate ye ku mpoka zadisalu.

28. Ngeye i Nzambi ami, ye nzolele kutonda; Nzambi ami, nzolele kuzangisa.

Lumb. 31: 14.

29. Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wambote wena, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

LUMBU 119.

Mayangi mena yau bena nzila zalunga, i yau badiatanga mu mina mia Mfumu.

Lumb. 1: 2. 112: 1.

2. Mayangi mena yau bavanganga kimbangi kiandi ye bakuntombanga mu ntima wamvinba.

Yoa. 14: 21, 23. 1 Yoa. 3: 23.

3. balembolo vanga yambi, kansi badiatanga mu nzila zandi. Lumb. 128: 1.

4. Ngeye watuma ntumunu zaku, kidi zakebwa mu kimfuzi kiakionsono.

5. Engwa, vo nzila zami zakala zasonga, kidi yakeba nkondo miaku!

6. Buna kina siwa nsoni ko, bu isungamananga nsikudukusu zaku zazonsono.

7. Nzolele tonda kwa ngeye mu ntim'ami wamvimba, bu ngina longwa nsiku mialunungu luaku.

8. Nkondo miaku nzolele mio keba; kunsisani nampia ko.

9. Vuvi bwe dina kebila nzil'andi yalebwa sumuka? Bu keti tatamana mu mambu maku.

10. Ikutombanga mu ntim'ami wamvimba; kungiambulani yavenguka mu nsikudukusu zaku ko.

11. Nkundu zaku iswekanga zo mu ntim'ami, kidi yalebwa vola masumu kwa ngeye.

12. Mfumu, bika ngeye wasikwa! Undonga nkondo miaku.

13. Mu koba biami isamuninanga nsiku miamionsono mianwa aku.

14. Iyangalalanga mu nzil'akiubangi kiaku bonso mu mbongo zazonsono.

15. Nzolele yindula ntumunu zaku ye sungamana nsoko miaku.

16. Ngiena nienzi ami mu nkondo miaku, ye kivilakananga mambu maku ko.

17. Sanga bwambote kwa sielo kiaku, kidi yavuka, buna mono si yakeba mambu maku.

18. Unzibudila meso, kidi yamona mangu mu mina miaku.

19. Mono i nzenza va ntoto; kunswekani nsikudukusu zaku ko.

1 Las. 29: 15. Lumb. 39: 12. Eb. 11: 13.

20. Mwel'ami waniukakana mu diambu diakadila nsiku miaku lemina ntangu ka ntangu.

Lumb. 68: 1 b.

21. Ngeye uvovisanga bena buziezie, i bakiasingwa, yau bavengumukanga mu nsikudukusu zaku.

5 Mose 27: 26. Ngai. 3: 10.

22. Unkatudila mvwezolo ye luyinu, kadi ikebanga kimbangi kiaku.

23. Madingizi meti vwanda mu kumpovila manengo, kansi sielo kiaku kiyindulanga nkondo miaku;

Lumb. 119: 161.

24. inga, kimbangi kiaku i nienzi ami, kiau i nluengisi ami.

25. Mwel'ami unietamene mu fundu-fundu; unkebila moyo bonso bwenina mambu maku.

26. Mono yakamba nzila zami ye wantambudila; undonga nkondo miaku.

27. Undonga yavisa nzila zantumunu zaku, buna nzolele yindula mangu biaku.

28. Mwel'ami weti dila mu kiadi; untedimisa bonso bwena mambu maku.

29. Bika nzil'amavunu yantatukila nseke beni, ye bika wangiambudila ndongolo zaku.

30. Nzil'akedika mono yaseni yo, ye nsiku miaku yameni mio tula vantadisi ami.

31. Ngieti tatamana mu kimbangi kiaku; Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoni ko.

32. Nzolele yungusa mu nzil'ansikudukusu zaku, kadi ubombanga ntim'ami.

33. Mfumu, unsonga nzil'ankondo miaku, buna ngina yo keba nate ye ku nsukulu.

Lumb. 25: 4. 27: 11.

34. Umpana nduka, buna nzolele vanga mina miaku ye keba mio mu ntim'ami wamvimba.

35. Untuala mu nsoko ansikudukusu zaku, kadi wau nzolele.

36. Untamba ntim'ami mu kinubangi kiaku ye kuyambulani wo wavenigama ku ndandu akimbabu ko.

Lumb. 141: 4.

37. Unsietula meso ka midi tala ku fubila; unkebila moyo mu nzila zaku.

38. Yendisana nkundu zaku detila mu sielo kiaku, kadi zau zitualanga ku vumi kiaku.

39. Umpengudila mvwezolo, yoyo yitinananga, kadi usiku miaku miabiza miena.

40. Tala, imonanga ngunda zantumunu zaku; unkebila moyo mu lunungu luaku.

41. Mfumu, bika nlemvo aku wiza va mono, ye mpulusu aku bonso bwena nkundu zaku;

42. buna si yavutula mvutulu kwa ukumvwezanga; kadi isilanga mambu maku vwadi.

43. Kunziokunani mambu makedika mu nwa'ami kiamakulu ko, kadi ngiena vuvu mu nkongodolo zaku.

44. Nzolele keba mina miaku ntangu ka ntangu, inga, ntangu zazonsono ntangu yikayimani.

45. Ungiambula yadiata mpwanza, kadi iyindulanga ntumunu zaku.

Lumb. 101: 2.

46. Nzolele vova kimbangi kiaku va-

ntadisi amintinu, ye kinami swa nsoni ko.

Mat. 10: 18 b.

47. Nzolele kala nienzi ami mu nsikudukusu zaku, kadi zau izolanga;

48. nzolele zangula moko mami ku nsikudukusu zaku, kadi zau izolanga, ye nzolele yindula nkondo miaku.

49. Banzila mambu kwa sielo kiaku, bu wantuadisi vuvu.

50. Yayi i mbombolo ami mu ndungulu zami, nkungu zaku bu zeti kukebila moyo.

Lumb. 94: 19.

51. Babuziezie beti kundeva ye devuzula, kansi mono kitatuki mu mina miaku ko.

52. Mfumu, mono ibanzanga mu nkongodolo zaku mu nsi nkulu, ye mono i ntumbu bombakana.

53. Nganzi zatia zeti kumbaka mu diambu diabakiadimbuka, bu beti sisa mina miaku.

54. Nkondo miaku i nkunga miami miamasika mu nzo yoyo yingienina kinzenza.

55. Mfumu, mu fuku ibanzilanga nkumbu aku ye ikibanga mina miaku.

Lumb. 77: 2.

56. Mu keba ntumunu zaku i mu diodio yavangulwa.

57. Mfumu i mvwilu ami; mono ikambanga, vo nzolele keba mambu maku.

Lumb. 16: 5. 73: 25 b. Man. 3: 24.

58. Mono ikulomba dodokolo mu ntim' ami wamvimba; unsila nlemvo bonso bwena nkungu zaku.

59. Mono iyindulanga nzila zami ye itadisanga malu mami mu kimbangi kiaku.

60. Ngieti sa nswalu, ye kieti sa fuki mu keba nsikudukusu zaku ko.

61. Masiongi mabakiadimbuka meti kunzingama, kansi kivilakananga mina miaku ko.

62. Mu nkati afuku itelamanga mu vutula matondo kwa ngeye mu diambu diansiku mialunungu luaku.

Lumb. 42: 8. Mav. 16: 25.

63. Bakuvuminanga ye bakebanga ntumunu zaku, i yau baibundananga.

Lumb. 101: 4 b.

64. Ntoto uzedi mu nlemvo aku, u Mfumu; undonga nkondo miaku.

Lumb. 33: 5.

65. Mfumu, ngeye usanga bwambote kwa sielo kiaku, bonso bwenina mambu maku.

66. Undonga nduenga zabiza ye nzailu, kadi ilekilanga nsikudukusu zaku minu.

67. Bu yalembwa lungwa, buna ya-

kizimbalala, kansi bwabu ngieti nama mu nkungu zaku.

68. Ngeye wena wambote ye uvanganga bwambote; undonga nkondo miaku.

69. Bena buziezie bakunsietilanga mavuna, kansi mono nzolele keba ntumunu zaku mu ntim' ami wamvimba.

70. Ntima miao miayika ntiva-ntiva bonso mazi, kansi mono ngiena nienzi ami mu mina miaku.

5 Mose 32: 15. Lumb. 78: 7.

71. Mbote kwandi kwa mono, bu yalongudukwa ndongi, mpasi yalonguka nkondo miaku.

72. Mina mianwa aku mitutidi kwa mono mu mafunda mabuku biawola ye palata.

Lumb. 19: 10.

73. Moko maku mampanga ye mankubika; umpana nduka zavisila nsikudukusu zaku.

Yobi 10: 8. Lumb. 139: 13 b.

74. Bakuvuminanga bana kumbona ye yangalala, kadi isanga vuvu mu mambu maku.

75. Mfumu, nzaidi kwami, vo nkongodolo zaku zena zalunga, ye vo mu kinkwikizi ngeye wandongidika ndongi.

76. Bika nlemvo aku wakala mbombolo ami, bonso buwavova kwa sielo kiaku.

77. Bika kiwuntu kiaku kiza va mono, kidi yavuka; kadi mina miaku i nienzi ami.

78. Bika banziezie basiwa nsoni, kadi bampengi yambi, bu nkondolo bila nkutu; kansi mono nzolele yindula ntumunu zaku.

79. Bakuvuminanga bika babangumuka kwa mono ye bazaidi kimbangi kiaku.

80. Bika ntim' ami wakala kialunga mu nkondo miaku, kidi yalembwa swa nsoni.

81. Mwel' ami weti lemina mpulusu aku, isilanga mambu maku vuvu.

1 Mose 49: 18. Yes. 49: 6. Luk. 2: 25, 30.

82. Meso mami maleminanga nkungu zaku ye ivovanga: Nki antangu zolele kumbomba?

Lumb. 6: 6 b.

83. Kadi mono ngiena bonso kuba va mwisi, kansi kivilakananga nkondo miaku ko.

84. Kadi lumbu biasielo biaku keti biafuma biena. Nki alumbu zolele kongudila uzomi miami?

Lumb. 39: 4 b.

85. Banziezie beti kuntimina mabulu, i yau balembolo vukumukina mina miaku.

86. Nsikudukusu zaku zazonsono i kedika; mono ngieti zomwa mu kondwa kwabila nkutu; unsadisa.

87. Fiuma fisidi, nga bambungidi va ntoto, mpeleko kisisidi ntumunu zaku ko.

88. Unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku, buna nzolele keba kimbangi kiana aku.

89. Mfumu, mambu maku matunda-nga ku zulu ntangu yikayimani.

Lumb. 39: 2. Yes. 40: 8. Luk. 21: 33.

90. Kinkwikizi kiaku kiena mu mbandu ka mbandu; ngeye wakubika ntoto ye wau usikilanga.

91. Biabionsono biakidi nate ye bwa-lu mu diambu diavanga nsiku miaku, kadi biabionsono bina kusadila.

92. Vo mina miaku ka miakedi nienzi ami ko, nga yakutwa mana bungana mu nzungu zami.

93. Kasi kinami vilakana ntumunu zaku ko, kadi mu zau ngeye wankebele moyo.

94. Mono i waku, do umpulusa; kadi iyindulanga ntumunu zaku.

Loma 14: 8. 1 Kol. 6: 20.

95. Bakiadimbuka beti kunkenga mu kumbunga; kansi mono ikenganga kimbangi kiaku.

Lumb. 38: 20. 56: 6.

96. Kialunga kiankaka kiakionsono mono yamona kio nsukulu, kansi nsikudukusu aku i yalanga kulembakene tezakana.

97. Mwanki beni izolanga mina miaku! Mwini wamvimba iyindulanga mio.

98. Nsikudukusu zaku zikunsanga yalutila ntantu miami mu kala ndue-nga, kadi mwidi zo ntangu yikayimani.

99. Mono ndutidi nlongi miami miamionsono mu ngangu, kadi iyindulanga kimbangi kiaku.

100. Nditidi banuna mu nduka, kadi ikibanga ntumunu zaku.

101. Mono ivengumunanga malu mami mu nzila zazonsono zambi, kidi yakeba mambu maku.

102. Kivengumukanga mu nsiku miaku ko, kadi ngeye ukundonganga.

103. Nkungu zaku mwanki nazekezeke beni zena mu nwa ami. Zau zilutidi niosi mu nwa ami.

Lumb. 19: 10.

104. Mu ntumu zaku ibakanga nduka; i kuma ibelanga nzila zazonsono zamakutu.

Lumb. 19: 7.

105. Mambu maku i mwind' amalu mami ye kia kwansoko ami.

Lumb. 10: 8. Zing. 6: 23. 2 Pet. 1: 19.

106. Mono yadia ndefi ye yakeba yo: mu vanga nsiku mialunungu luaku.

107. Mono ikwamuswanga beni; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena mambu maku.

108. Yambula nkailu aluzolo wanwa ami wazolwa kwa ngeye, Mfumu, ye undonga nsiku miaku.

Lumb. 19: 11.

109. Ntangu zazonsono inatanga mwel' ami mu koko kwami, kansi kivilakananga mina miaku ko.

1 Sam. 19: 5.

110. Bakiadimbuka bakuntambilanga masiongi, kansi kizimbakananga mu ntumunu zaku ko.

111. Kimbangi kiaku i fwa diami diantangu yikayimani, kadi kiau i kiese kiantim' ami.

112. Mono ntembi ntim' ami mu nama nkondo miaku ntangu zazonsono ye nate ye ku nsukulu.

113. Mono ibelanga bena tembilatembila, kansi mina miaku izolanga mio.

1 Nt. 18: 21. Yak. 1: 8.

114. Ngeye i tabulu kiami ye nkaku ami; isilanga mambu maku vwadi.

115. Yeno lubambi, lumpengukila kweno; mono nzolele vanga nsikudukusu za Nzambi ami.

116. Unsiamisa bonso bwena nkungu zaku, kidi yavuka, ye kungiambulani yasiwa nsoni ye vuvu kiami ko.

Lumb. 31: 1. Loma 5: 4 b.

117. Unsikila kidi yavuluswa, buna si yatonwa nkondo miaku mu nienzi ntangu zazonsono.

118. Ngeye ubanzanga babonsono bazimbakananga mu nkondo miaku, vo ka lekwa ko, kadi bungubi bwau i bwankatu kwandi.

119. Ngeye uniafunanga buna bena bakiadimbuka va ntoto nkievo bo; i diau izodilanga kimbangi kiaku.

120. Nsuni ami ukamanga nitu mu diambu diawonga waku, ye nkongodolo zaku ngieti zo tina.

Lumb. 2: 11. Fil. 2: 12.

121. Mono isadilanga kedika ye lusongo; kuna kundiokuna kwa nzungudi miami ko.

122. Vovila bungu diasielo kiaku ye yambula katoma nitu; kuyambulani banziezie banzungula ko.

123. Meso mami maleminanga mpululu aku ye nkungu zalunungu luaku.

124. Vanga kwa sielo kiaku bonso bwenina nlemvo aku ye undonga nkondo miaku.

125. Mono i sielo kiaku; umpana nduka kidi yazaya kimbangi kiaku.

Lumb. 116: 16.

126. Ntangu yifweni kwa Mfumu

mu vanga diambu, kadi bafubisi mina miaku.

Mat. 15: 6.

127. I diau iluta zodilanga nsikudukusu zaku beni ye wola, inga, wola wabiza safuma.

128. I diau ibanzilanga ntumunu zaku zazonsono vo zasonga mu mambu mamonsono, kansi nzila zazonsono zamakutu mono ibelanga zo.

129. Kimbangi kiaku mwanki kiangitukulu kiena, i diau mwel' ami utoma kio kebanga.

130. Mambu maku bu meti zibulwa, buna makiesanga ye mavananga nduka kwa babumpombo.

Lumb. 19: 7 b. 2 Tim. 3: 15.

131. Iyasanga nwa ami ye ivomanga, kadi ileminanga nsikudukusu zaku beni.

132. Umbangumukina wansila nlemvo bonso bufwanane kwa yau bazolanga nkumbi aku.

133. Siamisanga tambi biami mu nkungu zaku, ye kuyambulani yavinguswa kwa yambi kuni ko.

134. Untanina mu nzungulu abantu, buna nzolele keba ntumunu zaku.

135. Bika zizi kiaku kiakiesa sielo kiaku ye undonga nkondo miaku.

4 Mose 6: 25. Lumb. 80: 3, 7, 19.

136. Bimila-mila bianlangu bizelumukanga mu meso mami mu diambu diamina miaku milembwa kebanga.

137. Mfumu, ngeye wena walunungu, ye nkongodolo zaku zisonge.

5 Mose 32: 4.

138. Ngeye watuma kimbangi kiaku mu lunungu ye mu kinkwikizi kiakinene.

5 Mose 32: 4.

139. Ngieti manwanga kwa vema mu diambu diantantu miami mivilakananga mambu maku.

Lumb. 69: 9. 139: 21.

140. Nkungu zaku zavedila zena, ye sielo kiaku kizolanga zo.

Lumb. 12: 6. 18: 30. Zing. 30: 5.

141. Mono i fwafwa ye kiayinwa, kansi kivilakananga ntumunu zaku ko.

142. Lunungu luaku i lunungu lukalumani ye mina miaku i kedika.

143. Nzungu ye ncita biambwidi, kansi nsikudukusu zaku i nienzi ami.

144. Kimbangi kiaku kiena kialunungu ntangu yikayimani; umpana nduka, kidi yavuka.

145. Ibokanga mu ntim' ami wamvimba, Mfumu, untambudila; nzolele vanga nkondo miaku.

146. Kwa ngeye ibokanga, umpulusa, buna nzolele keba kimbangi kiaku.

147. Nsuka nabu ikwizanga mu nkielo, ye ibokanga; isilanga mambu maku vwadi.

Lumb. 88: 13. 130: 6.

148. Meso mami meti tekila mu lo biafuku kidi yayindula nkungu zaku.

Lumb 5: 3. 63: 6.

149. Wa nding' ami, bonso bwena nlemvo aku; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

150. Banamanga mbivulu bena lukufi, i yau batatukidi ye mina miaku nseke beni.

151. Ngeye mpe, Mfumu, weka lukufi, ye nsikudukusu zaku zazonsono zena kedika.

Lumb. 19: 9.

152. Ntama beni nzaidi mu kimbangi kiaku, vo ngeye wasikidikisi kio mu ntangu yikayimani.

153. Natadi ndungulu zami ye umvukisa, kadi kivilakananga mina miaku ko.

154. Dedisa mambu mami ye unkula; unkebila moyo, bonso bwenina nkungu zaku.

155. Mpulusu yitatukidi beni ye bakiadimbuka, kadi ka bayuvulanga nkondo miaku ko.

156. Mfumu, kiwuntu kiaku kiena kiakinene; unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

157. Nzomi miami ye mintantu babinzi bena, kansi kivengumukanga mu kimbangi kiaku ko.

158. Bu ngieti mona badimbulanga minu, ngieti kubakamina nitu, mu diambu dia bu balembolo nama mu nkungu zaku.

159. Nabanzi kwaku, vo mono izolanga ntumunu zaku; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku.

160. Lufulu luamambu maku i kedika, ye nsiku miamionsono mialunungu luaku misikilanga ntangu yikayimani.

Yoa. 17: 17.

161. Madingizi makunzomanga mu nana, kansi ntim' ami wena vumi kiamambu maku.

162. Iyangalalanga mu diambu diankungu zaku, bonso ndiena ubeki bintani biabingi.

163. Makutu ibelanga, mau si makala nkankumusu kwa mono; kansi mina miaku izolanga mio.

164. Lumbu ka lumbu mono ikusi-kanga nsika nsambodia nsambodia mu diambu diansiku mialunungu luaku.

165. Yenge kiakinene kiena ye bazolanga mina miaku, ye ka kwenani kilenda kubabwisa ko.

Lumb. 37: 11, 31.

166. Mfumu, ivingilanga mpulusu aku, ye inamanga nsikudukusu zaku.

1 Mose 49: 18. Lnk. 2: 25, 30.

167. Mwel' ami ukebanga kimbangi kiaku, ye izolanga kio beni.

168. Ikebanga ntumunu zaku ye kimbangi kiaku, kadi ngeye zaidi nzila zami zazonsono.

169. Mfumu, bika mbokolo ami ya-luaka va luse luaku; umpana nduka, bonso bwena mambu maku.

170. Bika lusambulu luami lualuaka va luse luaku; untanina bonso bwena nkungu zaku.

171. Bika koba biami biapasa nsikulu, kadi ngeye ukundonganga nkondo miaku.

172. Ludimi luami bika luayimbidi-la mambu maku, kadi nsikudukusu zaku zazonsono zena zalunga.

173. Bika koko kwaku kwansadisa, kadi ntumunu zaku mono yameni zo sola.

174. Mfumu, ngienina mpulusu aku ngunda, ye mina miaku i nienzi ami.

175. Vukisa mwel' ami, buna wau si wakusika; bika nsiku miaku miansadisa.

176. Vo mono ngina zimbakana, bika wafwanda sielo kiaku bonso meme dia-zimbala, kadi kivilakananga nsikudukusu zaku ko.

Yes. 53: 6. Luk. 15: 4.

LUMBU 120.

Nkunga wambalukulu.

Kwa Mfumu ibokanga mu nzungu zami, ye yandi ukuntambudilanga.

2. Mfumu, do tanina mwel' ami mu koba biamakutu ye mu ludimi luampumpuluvunu.

3. Ludimi luampumpuluvunu nki luna kusenda mu ntangu yayi ye mu ntangu yina kwiza?

Yak. 3: 5 b.

4. Inga, mu toto biansongi biankwa mafuka ye mu makala mansende mayuya.

Lumb. 11: 2. 52: 1 b. 57: 4. 59: 7.

5. Engwa mono, bu ikatwa kala nze-nza mu nsi a Meseki ye kunda mu nzo zakoto za Kedali.

6. Ntama beni mwel' ami watukididi kunda ye yau babelanga yenge.

7. Mono kibeni ikebanga yenge, kansi bu ngieti vova, yau i ntumbu zola nwana.

LUMBU 121.

Nkunga wambalukulu.

Isendulanga meso mami ku miongo: lusadusu luami kwe luna tuka?

Lumb. 3: 4. 123: 1.

2. Lusadusu luami lutukanga kwa Mfumu wavanga dizulu ye ntoto.

2 Lns. 20: 12. Lumb. 124: 8.

3. Yandi kana yambula kulu kwaku kwakusuka ko; ukekebanga kabakanga tulu ko.

Lumb. 127: 1.

4. Ve, ukebanga Isaeli kabakanga tulu ko, ye kalekanga ko.

5. I Mfumu kwandi ukekebanga, Mfumu kwandi i ntabidi aku va luba-kala luaku.

Lumb. 91: 4 b.

6. Ntangu ka yina kubivisa mu mwini ko, ye ka ngonda mu fuku ko.

7. Mfumu una kutabila mu yambi yayonsono, yandi una keba mwel' aku.

8. Yandi una tabila mpaikulu aku ye nkotolo aku bwabu ye ntangu yikayimani.

5 Mose 23: 6.

LUMBU 122.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Mono yayangalala, bu yakambwa vo: ntuentino ku nzo a Mfumu.

Lumb. 42: 2. 84: 1 b.

2. Malu meto mayambulwa matelama va mielo miaku, u Yelusalemi,

3. Yelusalemi, ngeye umbanza yatoma tungwa, mbanza yatungwa kindam-kindami,

Lumb. 48: 12 b.

4. yibalukilanga makanda, i makanda ma Mfumu, bonso bwena mina kwa Isaeli, mu sika nkumbu a Mfumu.

2 Mose 23: 17.

5. Kadi muna mwena biandu bialukongodolo, i biandu biano a Davidi.

5 Mose 17: 8 b. 2 Sam. 8: 15 b.

6. Luzodila Yelusalemi yenge; inga, bazolanga ngeye bika batoma nitu.

7. Bika yenge kiakala mu ngudi atumbu tuaku ye vila mu mavula maku!

8. Mu diambu diampangi zaini ye bakundi bami ngina kuvovila yenge.

9. Mu diambu dianzo a Mfumu, Nzambi eto, nzolele kutombila yina yena yambote.

LUMBU 123.

Nkunga wambalukulu.

Isendulanga meso mami kwa ngeye, i ngeye wena kundu mu dizulu.

Lumb. 3: 4.

2. Inga, bonso butadilanga meso mabisielo koko kwamfumu au, ye meso masielo kiankento koko kwamfumu andi yankento, i bobo butadilanga meso meto kwa Mfumu, Nzambi eto, nate ye kana kutulemvukila.

3. Mfumu, utulemvukila, utulemvukila, kadi tuayukutidi luyinu beni.

4. Miela mieto miayukutidi ntiakulu zabankwa miavatu ye luyinuluabankwa mianza.

Yobi 12: 4 b.

LUMBU 124.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Vo Mfumu kakedi yeto ko—bika Israeli diata bobo—

2. vo Mfumu kakedi yeto ko, bantu bu batunagumukini,

Loma 8: 31.

3. nga bakutu kutumina kimoyo, nganzi zau bu zatukwamini;

Lumb. 94: 17.

4. nlangu mikutu kutudimisina, ye mwila ukutu bukila miela mieto;

5. nga mikutu bukila miela mieto, nlangu miomio miatulama.

Lumb. 69: 15.

6. Bika Mfumu kasikwa bu kalembwa kutuyekula bonso kimbaki mu meno mau!

7. Miela mieto mivukidi bonso nuni nu siongi diantambi anuni; siongi didamukini, ye tuvukidi kweto.

8. Lusadusu lueto luena mu nkumbu a Mfumu, i yandi wavanga zulu ye ntoto.

Lumb. 121: 2. 146: 5 b.

LUMBU 125.

Nkunga wambalukulu.

Basanga vuvu mu Mfumu bafwanane ye mongo wa Sioni ulembolo nikuka, kansi usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 46: 5.

2. Miongo mieti zungidila Yelusalemi, ye Mfumu weti zungidila bantu bandi bwabu ye ntangu yikayimani.

Lumb. 34: 7.

3. Kadi mvwal' aludimbuku ka yina sikila va fwa diabalunungu ko, balunungu ka bidi lambula moko mau mu yilembolo songa.

Yea. 14: 5.

4. Mfumu, bika wavanga yambote kwa bambote ye bena ntima mianso-ngula.

5. Kansi bavengamanga mu nzila zamvilangani, bika Mfumu kababambula ye mvangi miayayibi va kimosi. Yenge kiakala kwa Israeli!

Ngal. 6: 16.

LUMBU 126.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu bu kavutula zinkole ku Sioni, buna tuakala nkievo tulotolo ndozi.

Lumb. 14: 7.

2. Nwa mieto miafuluka kwa seva ye tudimi tueto kwa yangalala; buna mwavovwa mu bangoi: Mfumu wabavangidi mavanga mamanene.

Yobi 8: 21

3. Inga, Mfumu watuvangidi mavanga mamanene; i diau tuayangalala.

4. Mfumu, bika watutedimisa, bonso buuvutulanga bimila-mila ku nsi asude.

5. Bakunanga mu mansanga bana yonzika mu kiese.

Mat. 5: 4. Luk. 8: 21.

6. Beti kwenda didi ye nata ntombo zau zankuna; beti kwiza vutuki mu kiese ye nata mita miao.

Yea. 35: 10.

LUMBU 127.

Nkunga wambalukulu; wa Solomo.

Vo Mfumu keti tunga nzo ko, buna beti yo tunga bana yo tunga mu nkatu. Vo Mfumu kakebanga mbanza ko, buna nkengi weti kaya meso mu nkatu.

Lumb. 121: 3. 1 Kol. 3: 7.

2. Buna keti i mu nkatu lutelamanga ye nsuka ye lusuta kwenda lekingi, ye ludianga mampa meno mu mpasi; yandi uvananga mo kwa bakundi bandi, bu beti leka.

Zing. 10: 22.

3. Tala, bana i nkailu a Mfumu, ye mbutu miamoyo mitambulwanga bonso nsendo.

1 Mose 48: 9.

4. Bonso toto mu koko kwakesa i bobo bwena bana bababakala babutidi muntu mu kintwenia kiandi.

5. Mayangi mena ye bakala difuluzanga bio mu tutu diandi diatoto. Yau ka bana fwa nsoni ko, bu bana vovana mabungu mau ye mintantu ku mwelo.

LUMBU 128.

Nkunga wambalukulu.

Mayangi mena ye wonso wonso uvumina Mfumu ye udiatanga mu nzila zandi.

Lumb. 112: 1. 119: 1 b.

2. Inga, ngeye una dia mbutu miasalu kiamoko maku; mayangi mena yaku ye lutomo luayaku!

3. Nkazi aku mu nzo aku una kala bonso nti avinia walubutu, ye bana baku bazungidilanga meza maku bonso nsasila mianti aolive.

4. Kadi tala, i bobo busakumunu-nwanga bakala divuminanga Mfumu.

5. Bika Mfumu kakusakumuna tuka ku Sioni; bika wayambulwa wamona lutomo lua Yelusalemi mu lumbu biaku biabionsonso biazungu kiaku,

Lumb. 134: 8.

6. ye bika wayambulwa wamona bana babana baku. Yenge kiakala kwa Isaeli!

Yobi 42: 16. N. al. 6: 16.

LUMBU 129.

Nkunga wambalukulu.

Bampengi nzungu zazingi kasi nkadila wantwenia—bika Isaeli diata bo-bo—

2. bampengi nzungu zazingi kasi nkadila wantwenia, kansi ka bampingisi kungsi ko.

3. Bamfudi bafudidi va nim' ami ye bavengi nkala miamila.

Zing. 5: 18 b. Yea. 51: 23. Yeh. 19: 10.

4. Kansi Mfumu wena walunungu; yandi zengele nsinga miabakiadimbuka.

5. Yau bana siwa nsoni ye vutukisa ku manima, buna bena babelanga Sioni.

6. Yau bana kala bonso titi biena va minludi bikilengedele, bu ka bikidukidi ko:

2 Nt. 19: 26. Yea. 37: 27.

7. nyonziki nkutu kalendi bio fuluzila koko kwandi ko, ye nkangi amita nkutu kalendi bio vambakana va ntulu andi ko,

8. ye beti kwenda vioki ka balendi ta ko: Bika lusakumunu lua Mfumu luakala kwa yeno. Yeto tukulusakumuna mu nkumbu a Mfumu.

Luti 2: 4.

LUMBU 130.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu, mu mpinda ikubokilanga.

Lumb. 69: 1 b. 88: 6.

2. Mfumu, wa nding' ami, ye bika matu maku madimba mbembo atusambulu tuami.

3. Vongeye, Mfumu, una tanga tufuma, buna, Mfumu, nani sika lenda sikila

Yobi 9: 2 b. Lumb. 143: 2.

4. Kwa ngeye vele kwena ngiambudulu amasumu, kidi una vumunwanga.

Dan. 9: 9.

5. Ilangidilanga Mfumu, mwel' ami ulangidilanga, ye isanga vuvu mu mambo mandi.

6. Bonso bulangidilanga minkengi nsuka, inga, bulangidilanga minkengi neuka, i buna mwel' ami ulutidi mu langidila Mfumu.

7. Isaeli, sa vuvu mu Mfumu, kadi kwa Mfumu kweni nlemvo, ye nkudulu yayingi yena yandi.

2 Sam. 24: 14.

8. Yandi una kula Isaeli mu tufuma tuau tuatonsono.

Mat. 1: 21.

LUMBU 131.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Mfumu, ntim' ami ka uzininanga moyo mu biabinene ko, ye meso mami ka matalanga biazangama ko ye ki-yindulanga mambu mamananene ko, mambu mandembolo visa.

Lumb. 101: 6.

2. Ve, mbeni sima mwel' ami ye dingidika wo; bonso mwana wayemuka va ntulu ambut' andi, inga, bonso mwana wayemuka, i bobo bwenina mwel' ami mu mono.

3. Isaeli, sa vuvu mu Mfumu bwabu ye ntangu yikayimani.

LUMBU 132.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu, banzila Davidi mu ntomo andi mu ndungulu zandi zazonsono,

Lumb. 56: 8.

2. i yandi wadia ndefi kwa Mfumu ye wasila nsilulu kwa Nkwa ngolo mu Yakobi:

3. Kinami kota mu nzo yiyakedi kundu ko, kinami maka ntand' ami ko,

4. kinami yambula meso mami mabaka tulu ko evo nkanda miami miame-so miavita tulu ko,

2 Sam. 7: 2 b. 1 Lus. 17: 1 b.

5. nate ye bu mbeni bakila Mfumu vuma, kundu kwa Nkwa ngolo mu Yakobi.

Mav. 7: 46.

6. Tala, yeto tuawa bo mu Efalata, tuamona bo mu nsi amfinda.

7. Tukotano mu kundu kiandi, tuasambileno va mbel' amfiduku amalu mandi.

Lumb. 122: 1.

8. Nanguka Mfumu, wiza ku vundulu kiaku, ngeye ye nkel' alulendo luaku.

4 Mose 10: 85 b. 2 Lus. 6: 41 b.

9. Bika nganga zaku zavwata lunungu, ye bika bakinzambi baku bayangalala.

10. Mu diambu diasielo kiaku Davidi kuvutulani kuswa kiaku ko.

Lumb. 18: 50.

11. Mfumu wadila Davidi ndefi yakedika, yikana lembwa kabikisa: Mu mbutu miamoyo aku ngina vwandisa mintinu va kiandu kiaku.

2 Sam. 7: 11 b. Lumb. 89: 2 b. Mav. 2: 80.

12. Vo bana baku bana keba luwa-

wanu luami ye kimbangi kiami, bingina kubalanga, buna bana bau mpe bana vwanda va kiandu kiaku ntangu yikayimani.

13. Kadi Mfumu wasola Sioni, ye muna kazolele kundu kiandi.

14. Vava i vundulu kiami ntangu yikayimani; vava ngina kunda, kadi vuma kiaki nzolele kio. Lumb. 68: 16.

15. Biayudukwa biadiau ngina bio sakumuna kwakwingi, ye kwa bamputu badiau ngina vana mampa malunga.

16. Nganga zadiau ngina vwiika mpu-lusu, ye bakinzambi badiau bana yangalala mu sasuka. Ysa. 61: 6, 10.

17. Vana ngina dukisa mpoka kwa Davidi; vana mpe yakubikila mwinda kwa kuswa kiami.

1 Nt. 11: 36. Lumb. 18: 28. Luk. 1: 69. 2: 32.

18. Ntantu miandi ngina mio vwiika zinsoni, kansi va yandi vana cema koloa kiandi.

LUMBU 133.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Tala, bonso bwena bwambote ye bwa-mpwenia, zimpangi bu zikalasana-nga va mosi mu mambunda.

2. Bwena kwandi bonso mazi manta-lu mazelumukanga tuka ku ntu ye mu ngievo, mu ngievo za Aloni, ye mazelumukanga nate ye mu mfuf amvwatu andi. 2 Mose 29: 7. 3 Mose 8: 12.

3. Bwena kwandi bonso dinoko dia Helemoni dibwanga va miongo mia Sioni. Kadi vana vakabilanga Nzambi lusakumunu, i moyo ukaumani.

LUMBU 134.

Nkunga wambalukulu.

Lutelama lusiolo biabionsono bia Mfu-mu, lusakumuna Mfumu, yeno lutelamanga mu fuku mu nzo a Mfumu.

2 Mose 27: 21. 3 Mose 8: 35. 1 Lus. 9: 33. Lumb. 92: 1 b. 135: 1 b.

2. Luzangula moko meno ku kinlo-ngo ye lusakumuna Mfumu. 1 Tim. 2: 9.

3. Bika Mfumu kakusakumuna tu-ka ku Sioni, i yandi wavanga zulu ye ntoto. 4 Mose 6: 24. Lumb. 121: 2. 128: 5.

LUMBU 135.

Haleluya! Lusika nkumbu a Mfu-mu, lusiolo biandi, lusika yo.

Lumb. 113: 1. 134: 1.

2. Yeno lutelamanga mu nzo a Mfu-mu, mu tunibu tuanzo a Nzambi eto.

3. Lusika Mfumu, kadi Mfumu we-na wabiza, luyimbidila nkumbu andi masika, kadi yau yena yampwenia.

Lumb. 147: 1.

4. Kadi Mfumu wakisodila Yakobi, ye Isaeli i mwilu andi.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6.

5. Kadi nzaidi, vo Mfumu wena waunene, ye vo Mfumu eto lutidi nza-mbi zazonsono. Lumb. 86: 8. 97: 9.

6. Mfumu lenda vanga yonso yika-zolele, mu zulu ye va ntoto, mu mbu ye mu mpinda zazonsono; Lumb. 115: 3.

7. i yandi utombukisanga matuti mamvula va nsuka zantoto, ye usotu-kisanga mpezomo nu mvula ye uvaiki-sanga mpeve mu lundulu kiandi; Yel. 10: 13. 51: 16.

8. i yandi wavonda nsemokono mu Ngipiti, ye bantu ye bulu;

2 Mose 12: 29 b. Lumb. 78: 51.

9. i yandi wafidisa bidimbu ye bi-mangu va ngeye, u Ngipiti, va Falao ye va sielo biandi biabionsono;

2 Mose kap. 7-10.

10. yandi wabedisa makanda mama-nene mabantu ye wavonda ntinu mia-tulendo: Yos. 12: 1 b. Lumb. 136: 17 b.

11. Sihoni, i ntinu mu abasamolita, ye Ongi, i ntinu mu Basani, ye bimumu biabionsono bia Kanana, 4 Mose 21: 21 b.

12. ye wavana nai au difwa, i fwa kwa bantu bandi Isaeli. Yos. 11: 23.

13. Mfumu, nkumbu aku yisikilanga ntangu yikayimani, u Mfumu, mba-mbukulu amoyo aku mu mbandu ka mbandu. Lumb. 102: 12.

14. Kadi Mfumu unungisanga bantu bandi ye ulemvukilanga sielo biandi.

5 Mose 32: 9 d.

15. Teki biabangoi i palata ye wola, i mpangulu zamoko mabantu.

Lumb. 115: 4 b.

16. Biau biena minwa ye ka bivo-anga ko, biena meso ye ka bimonanga ko,

17. biena matu, kansi ka bidimbanga ko, ye mwela nkutu ka wena mu nwa miao ko.

18. Bavengi bio si badedakana ye biau, inga, babonsono basilanga bio vuvu.

19. Yeno lunzo a Isaeli, lusika Mfu-mu; yeno lunzo a Aloni, lusika Mfu-mu; Lumb. 118: 2 b.

20. yeno lunzo a Levi, lusika Mfumu, yeno luvuminanga Mfumu, lusika Mfu-mu.

21. Bika Mfumu kasikwa ku Sioni, yandi ukundanga mu Yelusalemi! Haleluya!

LUMBU 136.

Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

1 Lusa. 16: 34. Lumb. 106: 1. 107: 1. 118: 1.

2. Lutonda kwa Nzambi azinzambi, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

5 Mose 10: 17. 1 Kol. 8: 5 b.

3. Lutonda kwa Mfumu azimfumu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

1 Tim. 6: 15.

4. i yandi kaka uvanganga mangu biabinene, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

Lumb. 77: 14.

5. i yandi wavanga dizulu mu ndueंगा, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

6. i yandi wayalumuna ntoto va ntandu aminlangu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

1 Mose 1: 9. Yel. 10: 12. 51: 15.

7. i yandi wavanga kia kwakunene, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani:

1 Mose 1: 14 b.

8. ntangu mu yala mwini, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

9. ngonda ye zimbwetete mu yala fuku, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

10. i yandi wavonda nsemokono zabisi Ngipiti, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

2 Mose 12: 29 b.

11. ye wawaikisa Israeli muna, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

2 Mose 12: 41.

12. mu kandazi kiangolo, mu koko kwalambuka, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

5 Mose 4: 34.

13. i yandi wavambisa mbu wa Mbwaki mu ndambu zole, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

2 Mose 14: 21 b.

14. ye waviokisa Israeli mu kati, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

15. ye wamwangisa Falao ye nkangu andi mu mbu wa Mbwaki, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

16. yandi waviokisa bantu bandi mu nsi yankatu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

17. i yandi wabedisa ntinu miamine-ne, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

Lumb. 135: 10 b.

18. ye wavonda ntinu miatulendo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

19. Sihoni, i ntinu abaamolita, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 2: 32 b.

20. ye Ongi, i ntinu mu Basani, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

5 Mose 3: 1 b.

21. ye wavana nsi au difwa, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

Yos. 12: 7 b. Lumb. 135: 12.

22. i fwa diasilelo kiandi Israeli, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

23. i yandi watubanzila mu luyinu luetu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,

2 Mose 2: 24. 3: 7 b.

24. ye watuziokuna mu mafuka mantantu mieto, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;

25. i yandi uvananga dia kwa nsuni miamionsono, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 104: 27 b. 145: 15 b.

26. Lutonda kwa Nzambi azulu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

LUMBU 137.

Ku mila mia Babeli kuna tuasa wanda ye tuadidila, bu tuabanza mu Sioni.

2. Mu nti miawilo miakala kuna tuamanika nsambi zeto.

3. Kadi batukeya kinkole batuleba tuayimbila, ye nyaniisi mieto miatukamba tuayangalala: Lutuyimbidila nkung' a Sioni.

4. Bwe tuakutwa yimbila nkung' a Mfumu mu nsi yanzenza?

5. Ve, vo mono ngina vilakana ngeye, u Yelusalemi, buna bika koko kwami kwalubakala kwavilakana salu kiandi.

6. Bika ludimi luami luananaimana mu mbangu anwa ami, vo kina kubanzila ko, ye vo kina kadila Yelusalemi kiese kiami kilutidi ko.

7. Mfumu, nabanzi mu lumbu kia Yelusalemi, mpasi walonga bana ba Edomi ndongi bakala bokanga: lutulula, lutulula nate ye ku lufulu.

Yel. 49: 12. Man. 4: 21 b. Yeh. 25: 12 b.

35: 2 b. Ob. b. 11 b.

8. Umwana wankento Babeli, waniokunwa mu vombuswa, mayangi mana kala ye ndiena una kuvutudila ndinda mu yina yayonso yiwatuvangidi.

Yea. 18: 19 b. Yel. 50: 29 b. 51: 24 b.

9. Mayangi mana kala ye ndiena una kamata bana baku banswa ye kubakosa va tadi.

Yea. 18: 16.

LUMBU 138.

Lua Davidi.

Nzolele tonda kwa ngeye mu ntini' ami wamvimba; vantadisi azinzambi nzolele kuyimbidila masika.

2. Nzolele sambila vantadisi avwala diaku dianlongo ye sika nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku, kadi ngeye wavanga mambu mansilulu aku malutidi mu nene mu mamonsono makutuvovila nkumbu aku.

2 Sam. 7: 21 b. Lumb. 5: 7. 18: 49 b.

3. Bu yaboka, ngeye wantambudila; ngeye wampana kibakala, ye mwel' ami wasiama.

Lumb. 86: 16.

4. Mfumu, ntinu miamionsono miantoto mina kutonda, bu bana wa nkungu zanwa aku.

Lumb. 47: 9. 68: 29 b. 102: 15, 22.

5. Yau bana yimbidila nzila za Mfumu, kadi nzitusu a Mfumu wena wau-nene.

6. Inga, Mfumu wazangama wena, kansi utalanga kienā kiakuluka ye zaidi nkwa nza nseke.

Lumb. 118: 5 b. Luk. 1: 48, 52. 14: 11.

7. Vondieti va kati ye nzungu, ngeye weti kunkebila moyo; ngeye ulambulanga koko kwaku mu ntabulu ankesi zantantu miami, ye ukumpulusanga mu koko kwaku kwalubakala.

Lumb. 91: 2 b.

8. Mfumu uja kumbanishina salu kianti. Mfumu, nlemvo aku usikilanga ntangu yikayimani. Kusisani mpangu-lu amoko maku ko.

Lumb. 57: 2.

LUMBU 139.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi; lumbu.

Mfumu, ngeye ukumfionguninanga ye unzaidi.

Lumb. 17: 3. 44: 21.

2. Kani mvwendi, vo ntelamene, ngeye zaidi bo; ngeye zaidi mabanza mami, bu makidi nseke.

Yel. 17: 10. 23: 23 b. Mat. 9: 4.

3. Kani ngieti diata, vo ndambalele, ngeye weti bo bakula, ye tomene zaya nzila zami zazonsono.

Yobi 34: 21 b. Yoa. 21: 17. Eb. 4: 13.

4. Diambu nkutu bu ka dikiluakidi va ludimi luami ko, tala, buna ngeye, Mfumu, nemi dio kukizaila nadede.

5. Ngeye ukunzungidilanga yekuyeku, ye ukunsimbanga mu koko kwaku.

6. Nzailu yampila yoyo yivitidi ngitukulu kwa mono; yivitidi nene kwa mono, kilendi yo visa ko.

7. Kwe ngina tinina mu mpeve aku, ye kwe ngina taba mu zizi kiaku?

8. Vo ngina baluka ku zulu, buna ngeye i koko wena, ye vo ngina vanga ntand' ami mu nsi abafwa, tala, buna i momo mpe wena.

Yobi 22: 12. 26: 6. Am. 9: 2.

9. Vo ngina bonga maveve mankala mpumbu ye tunga nzo ami ku nsuk' ambu,

10. buna mpe kuna koko kwaku kuna kuntuadisa, ye koko kwaku kwalubakala kuna kunsimba.

11. Vo ngina vova: Bika tombe kiampuka ye kia kwakala fuku yeku-yeku va mono,

12. buna mpe tombe ka kikutu andi kala tombe kwa ngeye ko; fuku dikutu wanguka bonso mwini, inga, tombe kikutu kala bonso kia.

Yak. 1: 17.

13. Kadi ngeye wavanga nsekinia zami, ngeye wambwanga mu vumu kiambut ami.

Lumb. 119: 73.

14. Mono ikutondele ou wampanga wangitukulu beni; inga, mpangulu zakuzena zangitukulu, mwel' ami zaidi bo beni.

Yobi 10: 8 b.

15. Visi bianitu ami ka biaswekwa kwa ngeye ko, bu yakubukwa mu nsweki, bu yavangama mu nsin' antoto.

16. Meso maku mambona, bu yakala viatu kaka; lumbu biami biabionsono biasonukwa mu nkand' aku ye biaze-ngwa, kimosi nkutu bu ka kiakiluakila ko.

Yobi 14: 5. Lumb. 37: 18.

17. Mabanza maku, u Nzambi, mena mbidi akindembikisa mu visa kwa mono, ye mena mamingi-mingi!

Lumb. 40: 5. 92: 5.

18. Vo ngina mo tanga ntalu, buna ntalu nienge nkutu yike; bu nsikamene yakidi kwami ye ngeye.

19. U Nzambi, nga vo zolele vonda bakiadimbuka! Inga, bona tima diamenga bika bampengamana,

20. bakubikanga mu ntima miabungubi, bakukudi mbanza zaku mu mbi-vulu.

21. Babelanga ngeye Mfumu, kadi kina kubabela koe, ye bakakilanga ngeye, kadi kina kubakamina nitu koe?

Lumb. 119: 139.

22. Bela kwangolo ikubabelanga; ikubabanzilanga, vo i ntantu miami.

23. U Nzambi, bika wamfiongunina ye zaya ntini' ami; untonta ye zaya mabanza mami

Lumb. 26: 2.

24. ye tala, kani ngiena mu nzila yakubu, ye untuadila mu nzila yikayimani.

LUMBU 140.

Kwa nseki ankunga ; lumbu lua Davidi.

Mfumu, untanina mu bantu bambi, unkeba mu babakala bamafuka, 2. mu yau bakananga yambi mu ntima, ye bakutakananga mu nwana mvita lumbu ka lumbu.

3. Yau balengusanga tudimi tuau bonso zinioka ; nsa miampidi miena mu koba biau. Sela.

Lumb. 55: 21. 57: 4. 64: 3. Loma 3: 13.

4. Mfumu, unkeba mu moko mabakiadimbuka, untabila mu babakala bamafuka bakananga mu kumbwisa.

5. Mu nza miau beti kuntambila masiongi ye minsinga ; beti yala makonde mu mbel' anzila ye kuntudila ntambu. Sela.

Lumb. 142: 3. Yel. 18: 22.

6. Iyovanga kwa Mfumu vo : Ngeye i Nzambi ami ; Mfumu, dimba nding' atusambulu tuami.

Lumb. 31: 14.

7. Mfumu, Mfumu, lusadusu luami liangolo, ngeye utabilanga ntu ami, bu ikwendanga ku mvita.

8. Mfumu, kuyambulani bwakala, bonso bulombanga bakiadimbuka ko ; kuyambulani tukanu tuau tuambi tunguka ko, kadi buna bana bo tutila mbaya. Sela.

9. Bika kubu diodio diakana koba biau diabwila ntu miababakala boba bakunzungidilanga.

Lumb. 7: 16.

10. Bika makala matia mabanokina ; bika batubwa ku tia ye mu mpinda zibalempane tombuka.

Lumb. 11: 6.

11. Nkwa ludimi luambi kana sikila mu nsi ko ; nkwa mafuka una zomwa mu yambi yandi, nate ye kana bilama.

12. Nzaidi kwami, vo Mfumu una dedisa mambu makiazungulwa ye nungisa bamputu.

Lumb. 9: 18.

13. Inga, balunungu bana sika nkumbu aku, ye bansongula bana kunda va luse luaku.

LUMBU 141.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, ngieti kubokila, sa nswalu kwa mono ; dimba nding' ami, bu ikubokilanga.

2. Bika lusambulu luami luakala bonso nkailu amwisi kwa ngeye, ye nzangulu amoko mami bonso nkailu wankokila.

2 Mose 30: 7 b. 1 Tim. 2: 8. Nzai. 5: 8. 8: 3.

3. U Mfumu, do tula nkengi va nwa ami, kenga mwelo akoba biami.

Lumb. 39: 1. Yak. 1: 26.

4. Kuyambulani ntim' ami wavengama mu yambi ko mu sadila mavanga maludimbuka va kimosi ye babakala bavanganga bulembolo songa ; kizolele bimba madia mau mabiza ko.

Lumb. 19: 13.

5. Bika Nkwa lunungu kambufila mu zola ye kandongidika ndongi ; diodio diena bonso mazi ku ntu, ye ntu ami ka una mo yina ko. Kadi nsambulu ami yakidi tunguka, bu beti biva nitu :

Lumb. 109: 4. Zing. 12: 1. 27: 6.

6. ntutadiisi miau mina nengunwa mu mongo, buna mambu mami si mawilwa, vo meka mampwenia.

7. Bonso bwena bu bameni fula ye fudumuna ntoto, i bobo visi bieto bimwangane va mbel' ansi abafwa.

8. Inga, Mfumu, Mfumu, meso mami meti talanga ngeye ; kwa ngeye ikwiza tininanga, kuniafunani mwel' ami ko.

Lumb. 25: 15.

9. Untabila mu masiongi momo mabantambidi mu nzil' ami ye mu ntambu miamvangi miayayibi.

10. Bika bakiadimbuka babwa mu nsinga miayau kibeni, bu ngieti vioka nakidikiti.

Lumb. 7: 15.

LUMBU 142.

Nkung' a Davidi ; nsambulu, bu kakala mu nluka.

1 Sam. 22: 1. 24: 4. Lumb. 57.

Ngieti sasula nding' ami ye ngieti boka kwa Mfumu, ngieti sasula nding' ami ye ngieti sambila kwa Mfumu.

2. Ngieti kuntengudila mfuwa ami kiadi, ye ngieti kunkamba nzungu zami.

Lumb. 62: 8.

3. Mpeve ami bu yeti lemina mu mono, buna i ngeye zaidi nsoko ami. Mu nzila yingina kwenda bakuntambilanga masiongi.

Lumb. 140: 6. 141: 9.

4. Tonwa ku lubakala luami, ye tala, ka kwenani muntu zaidi mono ko. Ka kwenani ntinunu diaka kwa mono ko, ka kwenani ubanzilanga mwel' ami ko.

Lumb. 38: 11.

5. Mfumu, ngeye ngieti bokilanga ; iyovanga : Ngeye i ntinunu ami, mvwili ami mu nsi abavumuna.

Lumb. 16: 5. 73: 26. 116: 9.

6. Wila lubokolo luami, kadi mu mpasi zazingi ngiena, untanina mu nzo mi miami, kadi bandutidi ngolo.

7. Vaikisa mwel' ami mu boloko, kidi yasika nkumbu aku. Balunungu bana kunkutakanana, ngeye bu weti kuntomisa nitu.

LUMBU 143.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, wa lusambulu luami ye di-niba ndombolo ami, untambudila mu lunungu luaku mu diambu diakin-kwikizi kiaku.

Lumb. 4: 1.

2. Kuvwandani mu kongudila sielo kiaku ko, kadi mu luse luaku widi wa-moyo nkutu ka wena walunungu ko.

Yebi 9: 2 b. 15: 14. Lumb. 130: 3.

Loma 3: 20. Ngel. 2: 16.

3. Kadi ntantu weti zoma mwel' ami, yandi kosele moyo ami ye lumbidi wo va ntoto; yandi untudidi mu tombe bonso bafwa ntama.

Lumb. 88: 3 b. Man. 3: 6.

4. Mpeve ami yeti lemina mu mono, ntim' ami utididi mu ntulu ami.

Lumb. 77: 3.

5. Ibanzilanga lumbu biansi nkulu, iyindulanga mavanga maku mamonsono, mavanga mamoko maku mono iyindulanga mo.

Lumb. 77: 5, 11.

6. Kwa ngeye ngieti lambulanga moko mami; mwel' ami wena ngunda mu ngeye bonso nsi yena mpwil' anlangu. Sela.

Lumb. 42: 2. 68: 1.

7. Mfumu, sa nswalu mu kuntambudila, kadi mpeve ami yeti vila; kuswekani zizi kiaku ko, mpasi kina dedakana ye yau bakulumukanga mu ndiamu ko.

Lumb. 28: 1.

8. Umbakusanga nlemvo aku ye nsuka, kadi isanga vuvu mu ngeye. Unzaikisa nzila yingina kwenda, kadi kwa ngeye ngieti balulanga niwel' ami.

Lumb. 25: 4 b. 46: 11.

9. Untaninanga mu ntantu miami, u Mfumu; kwa ngeye ikwiza tombingi mpungumunu.

10. Undonga yavanga luzolo luaku, kadi ngeye i Nzambi ami; bika mpeve aku yabiza yantuadisa vena nalengwalengwa.

Lumb. 27: 11.

11. Mfumu, unkebila moyo mu diambu diankumbu aku; vaikisa mwel' ami mu nzungu mu diambu dialunungu luaku.

12. Fula ntantu miani mu diambu dianlemvo aku, ye bunga babonsoo oatualanga niwel' ami nzungu; kadi mono i sielo kiaku.

Lumb. 116: 16.

LUMBU 144.

Lua Davidi.

Bika Mfumu kasikwa, yandi i tadi diami diamongo, yandi walonga

moko mami nwana ye kandazi biami mu nwana mvita;

2 Sam. 22: 35. Lumb. 18: 34, 39.

2. i yandi ukunsilanga mbidi anlemvo ye i vula diami diasiamu, tabulu kiami ye ntanini ami, nkaku ye ndiena nikwenda tininanga; i yandi ukumpingisilanga bantu bami kungsi.

Lumb. 18: 1, 2, 43, 47.

3. Mfumu, muntu i nki kwandi, vo uzolele kunzaya, mwan' amuntu, vo ngeye ukumbanzilanga?

Yebi 7: 17. Lumb. 8: 4. Eb. 2: 6.

4. Muntu ufwane ye luvevolu, lumbu biandi biena bonso kini kieti kwe ladi.

Yebi 8: 9. 14: 2. Lumb. 39: 5, 6, 11.

62: 9. 102: 11.

5. Mfumu, kulula zulu diaku ye kulumuka, valakana miongo, kidi miafwitisa mwisi.

Lumb. 18: 9 b. 104: 32. Yes. 64: 1 b.

6. Yambula mpezo zavezima ye ubamwangisa, sika toto biaku ye ubasa bidika-bidika.

Lumb. 18: 14.

7. Yinika moko maku ku kaye, umpulusa ye undalula mu nlangi mia-minene ye mu moko mabanzenza,

Lumb. 18: 16, 17, 44, 45.

8. batanga makutu mu nwa miau ye bena moko malubakala i moko mampumpuluvunu.

9. Nzambi, nzolele yimbila nkunga wamona kwa ngeye, nzolele knyimbidila masika mu nsambi yakumi diansinga,

Lumb. 18: 49 b.

10. ngeye uvananga ndungunu kwa mintinu, ngeye wavulusa sielo kiaku Davidi mu sabala kiambi.

11. Umpulusa ye untanina mu moko mabanzenza, batanga makutu mu nwa miau ye bena moko mau malubakala i moko mampumpuluvunu.

12. Bana beto bababakala bu beti telama nanswi mu kintwenia kiau bonso nsasila miantela, ye bana beto babakento bonso mama bifuma biakwa-ngwa mu diambu diamavula;

13. lundulu bieto bu bieti zala ye vana biayudukwa biampila mu mpila; mameme meto bu meti nieka mafunda-mafunda, inga, kumi diamafunda mafunda va kulu bieto;

14. ngombe zeto bu zeti tuikwa zitu biabingi; lumbu bu lukondolo mwamvu nkutu ye mintabi kwankatu, ye luniongo nkutu bu lulembolo wakana mu nzila zeto—

15. mayangi mena ye bantu bana bo siwa; inga, mayangi mena ye bantu, bu Nzambi i Mfumu au.

Lumb. 33: 12.

LUMBU 145.

Nkung' a Davidi wansikulu.

Nzolele zangisa ngeye, Nzambi ami, untinu, ye sika nkumbu aku ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani.

Lumb. 34: 1. 146: 2.

2. Nzolele kusika lumbu ka lumbu ye zitisa nkumbu aku ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani.

3. Mfumu waunene wena ye lutidi mu sikwa, inga, nene kwandi kulembukunwanga visakana.

Yohi 5: 9. Lumb. 147: 5.

4. Mbandu yimosi yeti sika mpangulu zaku kwa mbandu yankaka, yau beti samuna mavanga maku matulendo.

5 Mose 4: 10.

5. Ndanu ye nzitusu biakimfumu kiaku nzolele bio yindula ye mpangulu zaku zangitukulu.

Lumb. 143: 5.

6. Mavanga maku matulendo ye nsi-si mana mokunwanga; ngina kamba mpangulu zaku zazinene.

7. Wote waku waunene bana wo tendikisa kumu, ye lunungu luaku bana lo yangalalala.

8. Mfumu wena nlemvo ye nkenda, vibidila ye mbidi anlembami.

2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18.

Lumb. 86: 5, 15. 103: 8. Yoeli 2: 13.

Yona 4: 2.

9. Mfumu wena wambote kwa babonsono, ye ulemvukilanga mpangulu zandi zazonsono.

10. Mfumu, mpangulu zaku zazonsono zina kutonda, ye bakinzambi baku bana kusika.

11. Yau bana mokina nzitusu akimfumu kiaku, ye lulendo luaku bana lo samuna,

12. kidi batendikisa mavanga maku mangolo kwa bana babantu ye nzitusu akimfumu kiaku ye ndanu.

13. Kimfumu kiaku i kimfumu ki-ntangu zazonsono zikazimani, ye luyadulu luaku luena mu mbandu ka mbandu.

Lumb. 146: 10. Dan. 4: 87. 6: 26. 7: 14.

14. Mfumu usimbidilanga babonsono babwanga ye uvumbulanga bavwembamanga.

15. Meso mababonsono makutadilanga, ye ngeye ukubavananga dia kwau mu ntangu yisonge.

Lumb. 36: 6. 104: 27.

16. Ngeye utandulanga koko kwaku, ye uyukutisanga biabionsono biena moyo mu nlemvo.

Mav. 14: 17.

17. Mfumu nungini mu nzila zandi zazonsono, ye nlemvo kena mu mpangulu zandi zazonsono.

18. Mfumu wena lukufi ye yau bakumbombidilanga, i yau babonsono bakumbombidilanga mu kedika.

Lumb. 34: 17. 91: 15.

19. Yandi uvananga yilombanga bakumvuminanga, yandi uwanga mbokolo zau ye ukubavulusanga.

Lumb. 37: 4. Zing. 10: 24.

20. Mfumu ukebanga buna bena bakunzolanga, kansi buna bena bakia-dimbuka bana bungwa.

21. Nwa ami una vova nsikulu a Mfumu, ye nsuni miamionsono mina zitisa nkumbu andi yanlongo ntangu zazonsono ntangu yikayimani.

LUMBU 146.

Haleluya! Mwel' ami, sika Mfumu.

Lumb. 103: 1. 104: 1.

2. Nzolele sika Mfumu, bu yakidi moyo; nzolele yimbidila Nzambi ami masika, bu yakidi kadi.

Lumb. 34: 1. 104: 33. 145: 2.

3. Ka lusani vuvu mu madingizi ko, ve ka mu mwan' amuntu ko, yandi kalendi sadisa ko.

Lumb. 62: 8. 118: 8 b. Yel. 17: 5.

4. Mwel' andi wakatwa katuka, ye una katwa vutuka mu ntoto muwataka; buna tukanu tuandi tukabakene.

1 Mose 3: 19. Lumb. 90: 3. 104: 29.

Mpovi 12: 7.

5. Mayangi mena ye ndiena wena ye Nzambi a Yakobi i lusadusu luandi, ye wena vuvu kiandi mu Mfumu, Nzambi andi,

Yel. 17: 7 b.

6. mu yandi wavanga dizulu ye ntoto ye mbu, ye bionso biena mu biau, yandi i kwikizi aminu mu ntangu yikayimani,

Lumb. 33: 4, 6. Mav. 14: 15. Nzal. 14: 7.

7. unungisanga bakiazungulwa, uvavanga mampa kwa bena nsatu. Mfumu ukutulanga bakangama.

Lumb. 9: 18. 68: 5 b. 103: 6.

8. Mfumu utenusanga bafwa meso, Mfumu uvumbulanga bavwembamanga, Mfumu uzolanga balunungu,

Yes. 35: 5. 42: 7. Mat. 11: 5.

9. Mfumu ukebanga banzenza, yandi uyundukisanga bakondolo mase ye mafwola; kansi nzila zabakiadimbuka yandi ukindulanga zo mu mbwili.

5 Mose 10: 18. Lumb. 1: 6.

10. Mfumu i ntinu ntangu yikayimani, Nzambi aku, u Sioni, mu mbandu ka mbandu. Haleluya!

2 Mose 15: 18. Lumb. 145: 13.

LUMBU 147.

Haleluya! Inga, bwambote bwena mu yimbidila Nzambi eto masika,

inga, bwampwenia kwandi; nkunga wansikulu ufwanane kwa yeto.

Lumb. 92: 1. 145: 3.

2. Mfumu i ndiena weti tunga Yelusalemi, yandi uyonzikanga bakubwa ba Israeli.

5 Mose 30: 4. Yes 11: 12.

3. Yandi uniakisanga bena ntima miandiongolokolo, ye uviakanga bivwa biau.

Lumb. 34: 18. 51: 17. 103: 3. Yes 61: 1.

4. Yandi uzenganga ntalu azimbwete-te ye ubikanga zo nkumbu nkumbu.

Yes. 40: 26.

5. Mfumu eto waunene wena, ye ngolo zandi zena zazingi, ye nduka zandi ka zenani nzaku ko.

Loma 11: 33.

6. Mfumu usiamisanga babumpombo, kansi ubwisanga bakiadimbuka wa nto-to.

Lumb. 146: 8. Luk. 1: 52.

7. Lubonga nkunga kwa Mfumu mu mvutulu amatondo, luyimbidila Nzambi eto masika mu nsambi,

8. i yandi ufukanga zulu mu matuti ye ukubikilanga ntoto mu mvula ye udukisanga titi wa miongo,

Lumb. 104: 14. May. 14: 17.

9. i yandi uvananga dia kwa bibulu ye kwa bana bamunganga bayaulanga.

Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27 b. 136: 25.

Luk. 12: 24.

10. Yandi kena nienzi mu ngolo zakavalu ko, ye kena luzolo mu ntinu zabakala ko.

Lumb. 33: 17. Am. 2: 14.

11. Mfumu uzolanga bakumvuminanga ye basanga vuvu mu nlemvo andi.

12. Yelusalemi, sika Mfumu; Sioni, sika Nzambi aku.

13. Kadi yandi wasa mielo miaku mbindukwa zanangwi; yandi wasakumuni bana baku mu ngeye.

14. Yandi ubakisanga nzaku zaku yenge, ye ukuyukutisanga mu witi ulutidi mbote.

Lumb. 81: 16.

15. Yandi uluakisanga nkungu zandi mu ntoto, mambu mandi makwizanga ntinu.

16. Yandi unokisanga mvula zampe-mbe bonso mika iniamameme, ufumu-munanga noko diabaduswa bonso bomebe.

Yobi 37: 6.

17. Yandi utubanga mabobuta mandi mabaduswa bonso bibuku-buku; nani lenda sikila mu kiozi kiandi?

18. Yandi ufidisanga mambu mandi, ye uniengisanga bio; yandi uvevumunanga mpeve andi, ye nlangu mieti kumba.

19. Yandi usamunanga mambu mandi kwa Yakobi, ye nkondo miandi ye nsiku miandi kwa Israeli.

5 Mose 33: 4.

20. Bobo kasa ko kwa kanda nkutu

diabangoi ye nsiku miandi ka bazaidi mio ko. Haleluya!

5 Mose 4: 6 b.

LUMBU 148.

Haleluya! Lusika Mfumu mu dizulu, lunsika mu kayengele.

Luk. 2: 14.

2. Lumpofi zandi zazonsono, lunsika kweno, nkangu andi wawonsono, lunsika kweno.

Lumb. 29: 1 b. 103: 20 b.

3. Ntangu ye ngonda, lunsika kweno, buna luena lumbwetete zicemanga, lunsika kweno.

4. Lumazulu mamazulu, lunsika kweno, ye yeno luminlangu va ntandu amazulu.

1 Mose 1: 7. Lumb. 19: 1.

5. Inga, bika biasika nkumbu a Mfumu, kadi yandi watuma ye biavangama.

Lumb. 36: 5, 8.

6. Yandi wavana bio mbuka zau zantangu ka ntangu ntangu yikayimani; yandi wavana bio mwina ukautululwa.

Yobi 28: 24 b. Yel. 33: 25.

7. Lusika Mfumu va ntoto, lubulu biambu ye mpinda zazonsono,

8. tia ye mabobuta mabaduswa, mvula zampembe ye mbungi, ye ngeye utembo utungunanga ntumunu zandi,

Yobi 37: 11 b. Lumb. 104: 4.

9. lumiongo ye nzanza miamionsono, lunti miambutu ye luminisedeli miamionsono,

10. lubulu biankitu ye biatoluka biamionsono, lundekwa-ndekwa bizanzalanga ye nuni zena maveve,

11. luntinu miantoto ye bantu babonsono, lumadingizi ye nkongudidi miamionsono va ntoto,

12. lumavuvi ye zindumba mpe, luba-nuna ye bantwenia va kimosi.

13. Inga, bika basika nkumbu a Mfumu, kadi nkumbu andi kaka yena yazangama, kimfumu kiandi kiviokele ntoto ye dizulu.

Yes. 12: 4.

14. Yandi wazangudidi bantu bandi mpoka, i masika kwa bakinzambi bandi babonsono ye kwa bana ba Israeli, i bantu bakumfinangananga. Haleluya!

Lumb 132: 17.

LUMBU 149.

Haleluya! Luyimbila nkunga wamona mu nzitusu a Mfumu ye nsikulu andi mu bundu diabakinzambi.

Lumb. 96: 1.

2. Bika Israeli diayangalala mu mvangi andi, ye bana ba Sioni bakala kiese mu ntinu au.

Lumb. 100: 3.

3. Bika basika nkumbu andi mu makinu, bika banyimbidila masika mu puka ye nsambi.

2 Mose 15: 20. 2 Sam. 6: 14. Lumb 68: 25.
81: 2 b. 87: 7.

4. Kadi Mfumu wenina bantu bandi luzolo, yandi uketulanga babumpombo mu mpulusu.

5. Bika bakinzambi bayangalala ye bavaua nzitusu, bika bakala kiese va mbuka zau.

Lumb. 32: 11.

6. Nsikulu a Nzambi yina kala mu nwa miao ye sabala kiena yeku-yeku meno mu moko mau,

Ef. 6: 17. Eb. 4: 12.

7. mu vutula ndinda kwa bangoi ye mu bafika bantu mu ndongi,

8. mu kanga ntinu miao mu mpambu ye bandanu bau mu mbienga zasengwa,

Mika 4: 13.

9. ye mu kubatunguna nzengolo yina yankanu yasoukwa. I nzitusu una

kala kwa bandi babonso bakinzambi. Haleluya!

5 Mose 32: 41 b.

LUMBU 150.

Haleluya! Lusika Nzambi mu kinlongo kiandi, lunsika mu luyalu-ngunu lualulendo luandi.

Lumb. 148: 1 b.

2. Lunsika mu diambu diamavanga mandi mangolo, lunsika bonso bwena nzitusu andi wauene.

3. Lunsika mu ntendani akulumeta, lunsika mu pesalata ye nsambi.

4. Lunsika mu puka ye makinu, lunsika mu nsambi zansinga ye mu konki.

Lumb. 149: 3.

5. Lunsika mu simbala biwunganga, lunsika mu simbala bininganga.

6. Bika biabionsono biena mwela bi-asika Mfumu. Haleluya! Nzai. 5: 13.

NKAND' A ZINGANA.

KAPU 1.

Mbadukulu (kapu 1-9): Nduengoso mu nsindusulu zambi ye ndubudulu mu dimba nding' ananduenga.

Zazi i ngana za Solomo, mwan' a Davidi, ntinu a Isaeli.

1 Nt. 4: 32.

2. Mu zau mulenda longukulwa nduenga ye ndongi, ye mpe mu zaya nku-ngu zanduka.

3. Mu zau mulenda longulwa ndongi zitukisanga nzailu, ye longuka lunu-ngu, lusongo ye nsongula.

4. Zau zilenda vana ngangu kwa batatunga, kwa wantwenia nzailu ye kimbanzila.

5. Mu wila zo wanduenga una niekisa ndongokolo zandi ye nkwa nduka ubakanga ngangu zanduengosolo.

6. Mu zau mulongukulwanga zaya zingana ye nkungu zampinda, mambu mabanduenga ye binsava biau.

7. Vumi kia Mfumu i mbadukulu anzailu; nduenga ye ndongi biyinwanga kwa bamazoba.

Yobi 28: 28. Lumb. 111: 10. Zing 9: 10.

8. Nawe, mwan' ami, ndongi zasaku, ye kuniafunani ndongolo zambut' aku ko.

Zing. 6: 20. 19: 20.

9. Kadi mampila yoyo i bese dia-

mpwenia mu ntu aku ye luvambu bonso ntoko mu laka diaku.

Zing. 4: 9. 25: 12.

10. Mwan' ami, vo bankwa miamasumu bana kuleba, kubanamani ko.

Zing. 16: 29.

11. Vo bavovanga: Utunama; tuzolele langidila menga, tuzolele kambi-dila bakondolo bila mu nana;

12. bonso nsi abafwa tuzolele kubamina kimoyo, inga, kubasindika bamvimba,* nkievo bakulumukini mu ndiamu;

13. biabionsono biena ntalu tuna bio baka, tuna fuluza nzo zeto mu bitani;

14. ngeye una bio tela wadi ye yeto, tubabonsono tuna kala ye lukobe lumosi—

15. buna, mwan' ami, kwendani nzila yimosi ye yau ko; kengisa kulu kwaku mu nsoko miau,

16. kadi malu mau masavulanga ku momo mena mambi ye mena nzaki, menga bu mana tengulwa.

Yes. 59: 7. Loma 3: 15.

17. Kadi i salu kiankatu vele mu yalumuna konde vantadisi ameso manuni zazonsono;

18. kansi bantu baba balangidilanga

mau menga, bakambidilanga miao m-
oyo.

19. I bobo buna vangwa kwa muntu
muntu utombanga ndandu yakimbabu,
yau yibakanga moyo ayandi mfumu.

1 Tim. 6: 10.

20. Nanduenga usasulanga mbokolo
andi mu nzila, mu mazandu kawakasa-
nga nding' andi.

21. Ku nsuk' anzila kwena mayoyi-
la kalongilanga; mu muma muzibuka-
nga mielo, inga, mu mbanza yamvimba
kavovilanga mambu mandu.

Zing. 8: 1 b.

22. Ntama kwa, lubamatunga, luna
zola kitunga? Ntama kwa ndevi niina
mona kiese mu deva ye bamafutu mu
bela nzailu?

23. Luvutukeno ye banzila nsembolo
zami; tala, buna ngina yambula mpe-
ve ami yabukila mu diambu dieno,
ngina kuluwisa mambu mami.

24. Bu lualembwa zola wa, bu yabo-
ka, muntu nkutu bu kalembwa yindula,
bu yalambula koko kwami,

Yea. 65: 2. 66: 4. Yel. 7: 13.

25. bu luazola viokisa nduengosolo
zami zazonsono ye ka luazola tambula
nsembolo zami ko,

26. buna mono mpe ngina sevila
mbivulu zeno ye deva, momo maluti-
nanga bu mana kwiza,

Lumb. 2: 4. 37: 13. 59: 9. Zing. 3: 34.

27. inga, momo malutinanga bu ma-
na kwiza bonso mpeke-mpeke ye mbi-
vulu yeti kulufinangana bonso tembo,
nzungu ye kingongo bu bina kulu-
bwila.

28. Buna mono ngina bokulwa, ka-
nsi kina tambudila ko, ngina tombwa
mu vema, kansi kina monwa ko.

Yel. 11: 11. 14: 12. Yeh. 8: 18. Mika 3: 4.

Sak. 7: 13.

29. Mu diambu dia bu babelu nzailu,
ye vumi kia Mfumu ka kiazolakana
kwa yau ko,

30. ye ka bazola nama nduengosolo
zami ko, kansi bayina nsembolo zami
zazonsono,

31. mu diambu diodio bana dia mbu-
tu miamavanga mau ye yukuta tuau
tukanu.

Yes. 3: 10 b.

32. Kadi mu miau nsoto-nsoto bama-
tunga bana bemwa, ye mu kiau vatu
bamazengi bana vila.

33. Kansi ukungwilanga una kala
kundu kiampungumunu ye kala vatu
mu mpamuku akubu.

KAPU 2.

Mbutu miananduenga.

Mwan' ami, vo una tambula mambu
mami ye sweka nsikudukusu za-
mi mu ngudi aku,

2. ye una yambula kutu kwaku kwa-
wila nanduenga ye yiniunisa ntini' aku
kwa nangangu,

3. inga, vo una bokila nanduka ye
sasula nding' aku mu tela nangangu
mbila,

Yak. 1: 5.

4. vo una kuntomba bonso palata ye
kumfwanda bonso mbongo,

5. buna una visa vumi kia Mfumu,
ye buna nzailu a Nzambi una yo ba-
kula.

6. Kadi Mfumu i ndieu uvananga
nduenga; mu nwa andi mutukanga
nzailu ye nduka.

Yobi 32: 8.

7. Kwa bansongula kakebanga ma-
yangi, yandi i nkaku kwa yau badiata-
nga mu kialunga,

8. kadi yandi utabilanga nsoko mia-
lusongo ye nzila zabakinzambi bandi
kakebanga.

Lumb. 1: 6.

9. Buna una zaya lunungu ye luso-
ngo ye nsongula, inga, nzila zazonsono
zawote.

10. Kadi nduenga zina kota mu ntini'
aku ye nzailu zimonwanga zampwe-
nia kwa mwel' aku,

11. kimbanzila kina kutemunina,
ngangu zina kutabila.

12. Yandi una kutanina mu nzil'
ayayibi, mu babakala bavovanga mena
mamvilangani,

13. mu yau basisidi nsoko mialuso-
ngo mu kwenda mu nzila zatombe,

14. mu yau bona kiese mu vanga ya-
mbi ye bayangulalanga nkadulu yamvi-
langani yayayibi,

15. mu yau bakwendanga nsoko
miakononana ye zietanga mu nzila
zavvilangani.

16. Buna yandi una kutanina mu
bakento banzenza, mu nkazi ani aku
uvovanga mambu mandengula,

Zing. 6: 24. 7: 5.

17. mu yandi usisidi nkundi andi
wakintwenia ye vilakene luwawanu
lua Nzambi.

18. Kadi wampila yoyo usindanga
mu lufwa ye nzo andi, ye ku kundu
kiabini nsoko miandi mikwendanga.

Zing. 5: 5. 7: 27.

19. Ka muntu ko ukotele kwa yandi
una vutuka ye baka nzila zamoyo
diaka.

20. Inga, nkiangunu una zieta mu

nzila yabambote ye tatamana mu nsoko miabalunungu.

21. Kadi bansongula bana sikila mu nsi ye bakialunga bana mo kalanga.

Lumb. 37: 9 b. Mat. 5: 5.

22. Kansi bakiadimbuka bana fuku-swa mu nsi ye badimbudi minu bana mo kukulwa. Yohi 18: 17. Zing. 10: 7, 80.

KAPU 3.

Ndubadulu mu vumi kia Nzambi; masika mananduenga; lusakumunu luanakiwuntu ye nansongula.

Mwan' ami, kuvilakanani ndongolo zami ko, ye bika ntim' aku wake-ba nsikudukusu zami.

5 Mose 3: 1. 30: 16.

2. Kadi zingu kiakila ye nvu miamingi miamoyo ye mboki yenge zau zina kutuadila tezo kiakinene.

3. Bika wote ye kedika ka biavengama mu ngeye ko; kanga bio kinzungidila mu laka diaku, sonika bio va tadi diantim' aku,

Zing. 6: 21. 7: 8.

4. buna una mona nlemvo ye baka nduka zabiza mu meso ma Nzambi ye mabantu.

5. Sila Mfumu vuvu mu ntim' aku wawonsono, ye kusilani nduka zaku vwadi ko.

1 Lusa. 28: 9. Zing. 22: 19.

6. Mu nzila zaku zazonsono bika wawila, buna una vanga nsoko miaku nalengwa-lengwa.

7. Kukibanzilani nduenga ko; vumina Mfumu ye taba mu yambi.

Zing. 28: 26. Yes. 5: 21. Loma 12: 16.

8. Diodio dina kala lekwa kiamavimpi kwa nitu aku ye mpongoso kwa visi biayau.

Zing. 16: 24.

9. Zitisa Mfumu mu mbongo zaku ye mu biantete mu mbuto miaku miamionsono,

2 Mose 23: 19. 5 Mose 26: 2 b.

10. buna bianu biaku bina fuluzwa mu kiaba, ye kamunu biaku bina pasa mu mamba mavinia.

11. Mwan' ami, kuniafunani ndongi za Mfumu ko, ye kufwemani ko, bu ulongudukwanga kwa yandi.

Yohi 5: 17. Eb. 12: 5 b. Njai. 3: 19.

12. Kadi uzolwanga kwa Mfumu ulongudukwanga kwa yandi, bonso se mwan' andi ukazolanga.

Zing. 13: 24.

13. Mayangi mena ye muntu ubeki nanduenga, muntu wowo utambudi nduka.

14. Kadi bulutidi mu kumbaka ye mu baka palata bwafuma, ye ndandu yikavananga yilutidi wola.

Yohi 28: 15 b. Zing. 8: 10 b. 16: 16.

15. Yandi ulutidi nzimbu mu ntalu ;

biabionsono biena ntalu biuvwidi ka bindedakene ko.

Mat. 13: 45 b.

16. Yandi unatanga zingu kiakila mu koko kwandi kwalubakala, mu kwalumoso kimvwama ye nzitusu.

Zing. 8: 18, 35. 9: 11.

17. Nzila zandi zena zampwenia, ye nsoko miandi miamionsono miena mpungumunu.

18. Yandi i nti amoyo kwa yau balenda kumbaka, ye bakunsimbanga balenda kembwa baniyangi.

Zing. 11: 30.

19. Mu nduenga Mfumu watula lulu luantoto, yandi wakubika zulu mu nduka.

Yel. 10: 12. 51: 15.

20. Mu ngangu zandi nlangu miamipinda miatumpuka, ye mu zau matuti madadisanga dinoko.

21. Mwan' ami, kuyambulani ko zavengama mu meso maku, keba ngangu ye kimbanzila.

22. Buna zau zina tukila moyo kwa mwel' aku ye kala ntoko mu laka diaku.

23. Buna una kwenda nzil' aku mu mpungumunu, ye buna kuna tesa kulu kwaku sakuba ko.

24. Bu una lambalala, ka lekwa ko kina kupamuna, ye bu umeni lambalala, una leka nalu.

Lumb. 4: 8. 91: 5 b.

25. Buna kwena nsatu atina nkitumu anabiu ko ye ka mpeke-mpeke ko, bu yina bwila bakiadimbuka.

Lumb. 112: 7 b.

26. Kadi buna Mfumu una kala vuvu kiaku, ye yandi una keba kulu kwaku mu sioni.

27. Kuyiminani nkwa nsatu lusa-dusu luaku ko, bu ulenda lo vana.

28. Kuvovani kwa ni aku ko: Katuka ye vutuka; ntangu yankaka nzo-lele kuvana, mpeleko ukutu bo i ntumbu vanga.

5 Mose 24: 14 b.

29. Kukanani mambi mu ni aku ko, bu kavwendi yaku mu minu kiabiza.

30. Kubindisani muntu mpaka mu nana ko, bu kalembolo kuvangila bwambi.

31. Kuyandukilani wakingika meso ko ye kuzolani widi yimosi nkutu mu nzila zandi ko.

Lumb. 1: 1. Zing. 1: 15. 4: 14 b.

32. Kadi mvidingisi i nkankumusu kwa Mfumu, kansi yandi ubundane ye yau bena nsongula.

Lumb. 23: 14.

33. Tusingulu tua Mfumu tukundanga va nzo akiadimbuka, kansi kundubabalonungu kasakumunanga.

3 Mose 26: 3 b., 14 b.

34. Vo yandi wena diambu ye badevi, buna udevanga mpe ; kansi bona bumpombo kavananga nlemvo.

Lumb. 37: 12. 59: 9. Zing. 1: 26. Yew. 66: 2.

1 Pet. 5: 5. Yak. 4: 10.

35. Banduenga batambulanga nzitusu bonso difwa, kansi bamafutu bana vwiswa nsoni.

KAPU 4.

Ndongolo zase.

Luwa, lubana, ndongi zase, ye luyi-ndula zo, kidi lualonguka nduka.

Zing. 1: 8. 13: 1.

2. Kadi ndongokolo zabiza iluveni, ka lutabisani ndongolo zami ko.

3. Kadi mono kibeni yakedi mwana ye yakedi ye se, yakedi wanswa ye mono kaka i mwan' ambut' ami.

4. Buna yandi wandonga ye wavova kwa mono : Bika ntim' aku wasimbidila mambu mami ; keba nsikudukusu zami, ye una vuka.

8 Mose 18: 5. 1 Luv. 28: 9.

5. Tonta baka nduenga, tonta baka nduka, kuvilakanani mpovolo anwa ami ko ye kuvengamani mo ko.

6. Kusisani yo ko, ye yau yina kukeba ; zola yo, ye yau yina kutabila.

7. Mbadukulu ananduenga i yayi : tonta baka nduenga, inga, mu ndandu zaku zazonsono tonta baka nduka.

8. Unzangula, buna una kuzangula ; una kuvanga wazituswa, vo una kunwumbikila mu ntulu aku.

1 Sam. 2: 30.

9. Yandi una kutula bese diampwenia va ntu aku ; una kutambika kolosa kianzitusu.

Zing. 1: 9.

10. Nawe, mwan' ami, ye tambula mambu mami, ye mvu miazingu kiaku mina kala miamingi.

11. I nzil' ananduenga yiilongele, ituedi mu nsoko mialusongo.

12. Bu una kwenda, buna mboki ka lekwa ko kina kaka tambi biaku ko, bu una yungusa kuna bwa ko ;

13. simbidila ndongi zami kaka ye kuyambulani zo ko ; keba zo, kadi zau i moyo aku.

14. Kukotani mu nsoko wabakiadimbuka ko, ye kusimbamani mu nzil' abambi ko.

Lumb. 1: 1. Zing. 1: 15. 3: 31.

15. Tina yo, kwendani yo ko, venga yo ye katuka.

16. Kadi ka balendi leka ko, vo ka bana vanga mena mambi ko, tulu ka babakanga ko, vo ka balendi tukisa mbwili amuntu ko.

17. Inga, ludimbuku i mampa ma-

badianga, ye kimpumbulu i vinia kibanwanga.

18. Nsoko abalunungu ufwanane ye kia kwankielo kuniekanga mu wanguka, nate ye lumbu kilueki ku mbata ;

19. kansi nzil' abakiadimbuka yena bonso tombe kiankobo : ka bamonanga biobio bina kubabwisa ko.

20. Mwan' ami, nawe mpovolo ami, tamba kutu kwaku ku mambu mami.

21. Kuyambulani mavengama mu meso maku ko, keba mo mu mpind' antim' aku.

Zing. 3: 21.

22. Kadi mau mena moyo kwa muntu muntu ubakanga mo ye ndiakusu mu nitu andi yamvimba.

23. Mu mamonsono mana kebwa luta keba ntim' aku, kadi mu wau mutukanga moyo.

24. Ukukikatudila mvilangani anwa ye tatula mpumpuluvunu akoba mu ngeye.

25. Bika wasungika meso maku ku ntuala ye sungika ntala zaku.

26. Nsoko weti kwenda kulu kwaku bika wakondwa mvilangani, ye bika nzila zaku zazonsono zakala zasonga.

Lumb. 119: 5.

27. Kuvengamani ko, kani ku lubakala vo ku lumoso, vengika kulu kwa-ku mu bina biena biambi.

5 Mose 5: 32. Yos. 1: 7.

KAPU 5.

Nduengoso mu luyangulu.

Mwan' ami, wila nduenga zami, tamba kutu kwaku ku nduka zami,

2. mpasi wakeba kimbanzila ye yambula koba biaku biasimba nzailu.

3. Tala, koba biansuza bidadanga niosi ye nwa andi ulutidi mazi mu ndelo.

Lumb. 55: 22. Zing. 6: 24.

4. Kansi vazimunina weka ndudi bonso nlulukulu ye meno bonso sabala kiena meno yeku-yeku.

5. Malu mandi matualanga ku lufwa, ku nsi abafwa tamba biandi bikwenda nga.

Zing. 2: 18. 7: 27.

6. Nzil' amoyo kazolele yo sungamana ko, nsoko miandi i nsoko mianzimbukusu, vo kuna bo visa mpe ko.

7. Nkiangunu lungwila, lubana, ye ka luvengamani ko mu nkungu zanwa ami.

8. Tatula nzil' aku nseke mu yandi ye kufinanganani mwelo anzo andi ko,

9. kwidi kaila nzitusu aku kwa banaka ye mvu miaku kwa umosi uvutulanga ndind' ankeni,

10. mpasi banzenza ka bana yukuta mbongo zaku ko ye mbutu miampasi zaku mina kota mu nzo angana,

11. ye ngeye kibeni una katwa vumuka ku nsukulu, manitu maku ye nsuni aku bu bina seka,

12. ye una vova : Bwe ndendele bedila ndongi bonso bobo, ntim' ami bwe ulendele yinina nsembolo bobo ?

13. Mu nkiana kiawa nding' anlongi miami ko, ye kiatamba kutu kwami kwa yau bazola kundonga ko ?

14. Fiuma fisidi bwahu, nga mbwilu kwa mamonsono mena mambi, mu monakanda dialukutukunu ye bundu.

3 Mose 20: 10. 5 Mose 22: 24.

15. Nanwe nlangu mu yaku nto, nlangu wowo ucilumukanga mu waku nkelo.

16. Zolele kwaku, vo mbukila miaku mina pasumuka mu nzila, bimila-mila biaku mu zandu ?

17. Ve, bika biavuwa kwa ngeye kaka ye ka wanzenza va kimosi ye ngeye ko.

18. Nto aku bika yasakumunwa ye bika walanda kiese kiaku kwa nkazi akintwenia kiaku ;

Mpovi 9: 9.

19. yandi i nsungu yankento yazolwa, i mbambi yantoko, ntulu andi bika yakuyangidika ntangu zazonsono, bika wasansala zola kwandi ntangu zazonsono.

20. Mwan' ami, kadi ngeye zolele sansuswa kwa nkento wanzenze ye wumbikila nkazi ani aku va lubumbulu luakue ?

21. Tala, nzila zamuntu muntu zise-nsele mu meso ma Mfumu, ye nsoko miandi miamionsono kakubikanga nadede.

Yobi 34: 21. Zing. 15: 3. Yel. 16: 17. 32: 14. Eb. 4: 13.

22. Kiadimbuka ubakwanga kwa tuandi tufuma ye vakamene mu masiongi mamandi masumu.

Lumb. 9: 16.

23. Yandi una katwa fwa, bu kalembwa yambula kalongudukwa, inga, mu buzengi bwandi bwabunene kana bwila.

KAPU 6.

Nduengoso mu nikwa mvindu, bolo, bungubi ye luyangulu.

Mwan' ami, vo unikunu mvindu mu ni aku ye veni koko kwaku mu diambu diawanzenza,

Zing. 11: 15. 17: 18. 20: 16. 22: 26. 27: 13.

2. vo ngeye bindamene mu diambu

diankungu zanwa aku ye nbakamene mu nkungu zanwa aku,

3. buna, mwan' ami, bika wavanga bo mu kukitanina, bu weka mu lulendo luani aku : Wenda wafukamana ni aku ye kuntatimisa,

4. kulembwani kabula meso maku tulu ko ye nkanda miameso maku nungina.

Lumb. 132: 4.

5. Tomba ntanunu, bonso mbambi, mu lulendo luandi, ye bonso nuni mu lulendo luantambi azinuni.

6. Wenda kwa kinonia, unkwa bolo. Tala, bonso bukavanganga, ye nakadi nduenga.

Yobi 12: 7.

7. Kayalwanga kwa dingizi ko, ka nkengi vo mfumu ko ;

8. kansu ukubikanga dia kwandi mu nsungi amwini ye yonzikanga dia kwandi mu nsungi ayonzika.

Zing. 30: 25.

9. Ntangu kwa zolele lambalala, unkwa bolo ? Nki antangu zolele telama mu tulu tuaku ?

10. Inga, nalekieti fioti diaka, nanuningineti fioti diaka, bindika moko fioti diaka mu vunda,

Zing. 24: 33 b. Mpovi 4: 5.

11. buna bumputu buna kuhwila bonso ntani ye kifwafwa bonso muntu wena ye biluazu.

Zing. 20: 13.

12. Muntu wabiva, inga, mvangi ayayibi i ndieu uzietanga ye nwa wazekama,

Zing. 16: 30.

13. ubwatilanga meso, ye kwakanga malu ye vananga dimbu mu minlembo.

Lumb. 35: 19. Zing. 10: 10.

14. Bungubi bwena ye wampila yo-yo mu ntim' andi, yayibi katualanga ntangu zazonsono, nzonza katukieanga.

15. Nkiangunu mbivulu yina kumbwila nabu ; bu kalembolo bo banza, una koswa ye lembwa tanunwa.

16. Lekwa sambanu biena bibelanga Mfumu, inga, nsambodia biena nkan-kumusu mu mwel' andi :

17. meso manza, ludimi lualuvunu, moko matengulanga menga makondolo bila,

Zing. 12: 22. 16: 5.

18. ntima ufulanga tukanu tuambi-vusu, malu mena nzaki zakula nama mena mambi,

19. muntu usadilanga makutu mu kimbangi kiampumpuluvunu, ye muntu utukisanga nzonza va kati ye zimpangi.

20. Mwan' ami, keba nsikudukusu zasaku ye kuniafunani ndongolo zambut' aku ko.

Zing. 1: 8.

21. Keba zo zakangama mu ntim'

aku, zembidika zo kinzungidila va la-ka diaku. Zing. 3: 3. 7: 3.

22. Bu udiatanga, bika zakuvunga, bu ulambalalanga, bika zakutemunina, ye bu una sikama, bika zavova kwa ngeye. 5 Mose 6: 7. Lumb. 1: 2.

23. Kadi nsikudukusu i mwinda ye ndongolo i kia, ye nsembolo zandongi i nzil' amoyo. Lumb. 19: 8. 119: 103. 2 Pet. 1: 19.

24. Zau zilenda kukeba mu bakento bambi, mu ludimi luandengula luankazi ani aku. Zing. 2: 16. 5: 3. 7: 5.

25. Kuketamanani ntoko zandi mu ntim' aku ko, ye kuyambulani kakubaka mu meso mandi ko.

26. Kadi mu nsuza ngeye utokumuswanga nate ye dimpa diaku diazimunina, ye nkento wakwela ukondanga moyo aku wantalu.

27. Kadi muntu lenda landila tia mu mfwokolo ayunga kiandi ye lembwa yoka mwatu andi?

28. Evo muntu lenda diata makala matia ye malu mandi ka mana lenduka koe?

29. Bobo buvangulwanga mpe ndieu ukotanga kwa nkazi ani andi; uku-mvalakene kana lembwa longudukwa ndongi ko.

30. Ka butangwanga ngolo beni ko mu mwivi ulabudi, vo vengi bo mu yukuta, bu kena nsatu;

31. kansi vo una tungudulwa, una katwa toma ntoma nsambodia ye vana biabionsono bikavwidi mu nzo andi. 2 Mose 22: 1 b.

32. Bobo mpe ndieu ukondolo nduka uyangilanga nkento; inga, uvanganga bobo i muntu ukukivondele.

33. Kwama ye nsoni i bina bikabakanga ndandu, ye nsoni zandi ka zina vinsukuswa ko.

34. Kadi nganzi zabakala zena kimpala, ye kakutanga-mu lumbu kiamvutulu andinda ko;

35. kabanzilanga vanza biankudulu ko ye uvibidilanga nkailu miaminene miukunyengulanga.

KAPU 7.

Nduengoso zankaka mu luyangulu.

Mwan' ami, keba mambu mami, ye sweka nsikudukusu zami mu ngu-di aku.

2. Keba nsikudukusu zami ye una vuka, keba ndongolo zami bonso ngegele adisu diaku.

3. Kanga zo mu nlembo miaku, sonika zo va tadi diantim' aku. 2 Mose 13: 16. 5 Mose 6: 8. 11: 18. Zing. 3: 3. 6: 21.

4. Kamba kwa nanduenga: Ngeye i busi kiami; bika nanduka nkwikizi aku,

5. kidi bakukeba mu bakento banzenza, mu nkazi ani aku uvovanga mambu mandengula. Zing. 2: 16. 5: 3. 6: 24.

6. Kadi va nela mu nzo ami, mu babu yatonwa;

7. buna yatala mu bamatunga, ye yamona mu bantwenia vuvi dikondolo nduka.

8. Yandi wavioka mu nzila ku nsuka kukalanga nkento,

9. mu nzil' anzo andi kayenda, mu luwele, mu nkakil' alumbu, mu mpi-mp' afuku, tombe bu kiakala. Yoa. 3: 20.

10. Tala, buna nkento wayenda kuniki vana; mwatu andi i wakinsuza, ye ntim' andi wakimfunia.

11. Yandi wakala luvemo ye bunkitu, malu mandi ka malendi vuvama mu nzo andi ko. Zing. 9: 13.

12. Mbatu wakala mu nzila, mbatu wakala mu mazandu, ku nsuka nsuk' azinzila kalangidila.

13. Yandi wambaka ye wamfiba ye wavova kwa yandi mu ntadulu abuziezie;

14. Mono ndeti nkailu amatondo; bwabu ntunguni nsilulu zami. 8 Mose 3: 1 b.

15. Nkiangunu mpaikidi mu kukika, nkutu zola kutomba ye bwabu imweni.

16. Mono mpengi ntand' ami mu mfika zabiza, mu mavunga manamangamanga manlele miakisi Ngipiti.

17. Mbeni lemba ntand' ami mu mile, aloe ye kanele.

18. Wiza tuayukuta zola nate ye nsuka ye sakasana mu nzolasani.

19. Kadi bwabu bakala diami kenani mu nzo ko, yandi wayenda nzila yanseke beni.

20. Lukobe luavanza biandi wanata; ngonda bu yina lungá, buna una vutuka.

21. Bobo kakunlebilanga mu mpovolozampila mu mpila zalulengo; mu ndengula akoba biandi kakunsindisilanga.

22. Bakala ntumbu kunnama nswalu, bonso ngombe yelevondwa, ye bonso nkole yineto ku su mu diambu diabuzengi bwandi;

23. inga, yandi weti nama, nate ye

toto kina zokama langa diandi, bonso nuni yisavulanga ku siongi mu lembwa zaya, vo moyo andi weti kanwa.

Zing. 5: 4 b.

24. Nkiangunu lungwila bwabu, lubana, ye dimba nkungu zanwa ami.

25. Kuyambulani ntim' aku wava-mbuka ku nzila zandi ko, ye kuzimbalani mu nsoko miandi ko.

26. Kadi babingi babindalele bafwa babwiswa kwa yandi, ye kabu diena diadinene mu yau bakabemene.

27. Mu nzo andi muviokanga nzila zansi abafwa, zau zikwendanga ku vinga bialufwa. Zing. 2: 18. 5: 5. 9: 18.

KAPU 8.

Mbokolo zandubudulu zananduenga.

Inga, nanduenga bokele, ye nanduka wakase nding' andi.

2. Yandi telamene va mbat' avuma bianda mu nzila mubwabane mpambu.

3. Va mielo, vakotulwanga ku mbanza, vakotulwanga mu mavitu kasasudilanga mbokolo andi.

4. Kwa yeno lubabakala nzolele bokila, ye nding' ami yina vaika kwa bana babantu.

5. Lulongukeno ngangu, lubamatu-nga, ye lubamafutu, lulongukeno nduka.

6. Luwa, kadi mu mambu mamanene nzolele vova, ye koba biami bina banduka mu longa monso masongele.

7. Inga, nwa ami una vova kedika, ludimbuku i nkankumusu kwa koba biami.

8. Mambu mamonsono manwa ami mena mamfonga; mu mau ka mwenani mpumpuluvunu vo mvilangani ko.

Lumb. 119: 75, 151, 160.

9. Mamonsono mena nakienzi-kienzi kwa nanluki ye masonga kwa babakudi nzailu.

10. Nkiangunu luluta tambula ndongi zami ye mu palata, ye nzailu ye mu wola wasolwa.

Yobi 28: 15 b. Zing. 3: 14 b. 16: 16.

11. Kadi nduenga zilutidi nzimbu; ka lekwa ko kiena ntalu yilenda kunlungila tezo.

12. Mono, nanduenga, ngiena kundu mu ngangu ye iyalanga nduka zakitmbanzila.

13. Vumina Mfumu i mu bela yayibi; inga, ngianza, nza, nzila yambi ye nwa uzedi kwa tukanu, bina ibelanga.

14. Kwa mono kwena nduengoso ye

nzil' ampaikulu; mono i nduka, kwa mono kwena lendo.

15. Mu mono ntinu miyalanga ye madingizi masikidikisanga masongele.

16. Mu mono nyadi miyalanga ye zimfumu, inga, nkongudidi miamionsono va ntoto.

17. Mono izolanga bakunzolanga ye bakuntombanga mu vema bakumbakulanga.

18. Kimvwama ye nzitusu biena yami, mbongo zisikilanga ye lunungu.

Zing. 8: 16.

19. Mbutu miami milutidi wola, inga, wola ulutidi mbote, ye ndandu yikabanga yilutidi palata biasolwa.

20. Mu nzil' alunungu ikwendanga, mu monakanda diansoko mialusongo,

21. mu vana bakunzolanga fwa disikilanga ye mu fuluza nzo zau zabia-yudukwa.

22. Mfumu wampanga bonso mpangu lu andi yantete, mu nsi nkulu, bu kakivangila kiankaka ko.

23. Mu ntangu yikayibadiki mono yatumbwa, mu nkati ambadukulu, kasi ye lumbu biansi nkulu biantoto.

24. Mpinda bu ka zakivangulwa ko, mono yabutwa, nto bu ka zakikadila ko ka zakifuluzulwa nlangu ko.

25. Lufulu luamiongo bu ka luakitudulwa ko, nzanza bu ka miakikadila ko, mono yabutwa,

26. bu kakivangila nsi ye mindimba ko, ye ka babala kiantete kiantoto mpe ko.

27. Bu kakubika zulu, buna yakala vana, bu kapupidika lukongolo va ntandu ampinda,

28. bu kasiamisa matuti mu kayengele, nto zampinda bu zatumpuka mu ngolo,

29. bu katula nzaku kwa mbu, mpasi nlangu ka una tulula ntumunu andi ko, bu kasikika tufulu tuantoto,

Yobi 38: 10 b. Lumb. 24: 2. 104: 9.

Yel. 5: 22.

30. buna mono yatelama bonso kisadisi va lueka luandi, buna yasala lumbu ka lumbu mu kiese ye yasakana mu kimpa kiami va zizi kiandi ntangu zazonsono,

31. yasakana mu kimpa kiami va ntoto andi ye yasala mu kiese va kati ye bana babantu.

32. Buna lungwila bwabu, lubana, kadi bakabanga nzila zami bena mayangi.

33. Luwa ndongi ye lutambula nduenga, inga, ka lusindikani zo ko.

34. Mayangi mena ye muntu wowo ukungwanga, ye utemunanga va bielo biami lumbu ka lumbu ye kenganga va tungwa biamwelo mu mielo miami.

35. Kadi wonso una kumbaka, yandi una baka moyo ye tambula nlemvo kwa Mfumu.

Zing. 3: 16. 1 Yoa. 5: 11 b.

36. Kansi ndieu una lembwa kumbaka, ukukibivisanga; babonso ba-kumbelanga bazolanga mfwilu.

KAPU 9.

Ntumusu zadiwaswana zananduenga ye natunga.

Nanduenga tungidi nzo andi ye tetele tungwa biandi nsambodia.

2. Yandi vondele bulu biandi, sengi vinia kiandi, poyele meza mandi mpe.

3. Sielo biandi biabakento kafidisi ye tumanga ntumu zandi mu vuma biambanza bilutidi yongi.

4. Wonso wena kitunga bika kiza. Inga, kwa kondolo nduka kavovele ebu:

5. Luiza luadia mampa mami ye lunwa vinia kimbeni sanga.

6. Lusisa nkadulu eno, lumatunga, buna luna vuka, luenda nzila yanduka.

7. (Wonso ulonganga ndevi ndongi uvutulwanga nsoni, ye usembanga kiadimbuka, yandi kibeni una bo mwesunwa nsoni.

Mat. 7: 6.

8. Kusembani ndevi ko, kidi kakubela ko; semba ndieu wena nduenga, ye yandi una kutonda.

Zing. 23: 9. 28: 23.

9. Vana kwa luengele, buna yandi una luta luenga; longa walunungu, buna yandi una luta longuka.

Mat. 13: 12.

10. Vumi kia Mfumu i mbadukulu anduenga, ye zaya Nkwa nlongo i nduka.)

Yobi 28: 28. Lumb. 111: 10. Zing. 1: 7.

11. Kadi mu mono lumbu biaku bina kala biabingi, ye mvu miamoyo mina vewa kwa ngeye mu tezo kiakingi.

Zing. 8: 16. 4: 10. 8: 35.

12. Vo wena nduenga, buna ngeye kibeni una yonzika mbutu mianduenga zaku, ye vo wena ndevi, buna ngeye kibeni kaka una bo vutudulwa ndinda.

13. Natunga i nkento wakifutu waluvemo, ye ka lekwa ko kazaidi.

14. Yandi vwendu va mwelo anzo andi, va kiandu kiandi, mu vuma kiandi mu mbanza,

15. mu bokila ntumu zandi kwa yau bazietanga mu nzila, kwa yau basimba-mene mu nsoko au:

16. Wena kitunga, bika kiza. Inga, kwa kondolo nduka kavovele ebu:

17. Nlangu wayibwa wena nazekezeke, ye mampa mansweki malutidi luvu luampwenia.

Zing. 5: 15. 20: 17.

18. Kazaidi ko, vo i kundu kiabini, vo mbumini miandi miluakanga ku mpind'ansi abafwa.

Zing. 2: 18. 7: 27.

KAPU 10.

Ngionzoko yantete yangana za Solomo (kap. 10—22: 16).

Zazi i ngana za Solomo.

Mwana wanduenga uvangangasandi kiese, kansi mwana wakifutu i kiadi kiambut'andi.

Zing. 15: 20. 17: 21, 25. 19: 13. 23: 24. 29: 3.

2. Mbongo zaludimbuka ka zilendi sadisa ko, kansi lunungu lutaninanga mu lufwa.

Zing. 11: 4. Yeh. 7: 19.

3. Mfumu kalendi lembwa yukutisa nsatu zawalunungu ko, kansi vulu diawakiadimbuka kavutulanga.

4. Usalanga mu koko kwabolo una kala wamputu, kansi koko kwamfuzi kubakanga kimvwama.

Zing. 12: 24, 27. 13: 4. 19: 15. 20: 13.

5. Uyonzikanga mu nsungi amwini i mwana wanduka, kansi ulekanga mu nsungi ayonzika i mwana wafu biambi.

Zing. 6: 8.

6. Tusakumunu tukwizanga va ntu awalunungu, kansi nwa akiadimbuka uswekanga lulendo.

Lumb. 27: 12. Zing. 10: 11.

7. Mbambukulu amoyo awalunungu yivumunanga mu lusakumunu, kansi nkunibu zabakiadimbuka zibolanga.

Lumb. 37: 9, 22, 28, 33.

8. Wena ntima wanduenga utambulanga mpovosolo, kansi wena koba biakizoba, yandi ukwendanga ku mbungulu andi.

9. Udiatanga mu kialunga, udiatanga mu mpungumunu, kansi ukwendanga nzila zamvilangani una bakulwa.

10. Ubwatilanga meso utukisanga yayibi, ye wena koba biakizoba ukwendanga ku mbungulu andi.

Zing. 6: 13. 10: 30.

11. Nwa awalunungu i uto amoyo, kansi nwa miabakiadimbuka miswekanga lulendo.

Lumb. 37: 30.

12. Lubelo lusikimisanga nzonza, kansi zola kufukanga mamonso no mavololo.

Zing. 17: 9. 1 Pet. 4: 8. Yak. 5: 20.

13. Mu koba bianluki nduenga zimo-

nwanga, kansi nim' akondolo nduka yayika kokoto.

Zing. 19: 29. 20: 30. 26: 3.

14. Banduenga balundanga nzailu au, kansi nwa akizoba i kubu dieka mu bwa.

Zing. 12: 28.

15. Mbongo zawamvwana i nbanza yasiamu kwa yandi, kansi bumputu bwabafwafwa i kubu diau.

Zing. 18: 11.

16. Ndandu awalunungu yina kala moyo kwa yandi ; ndandu akiadimbuka yina kala masumu kwa yandi.

Luk. 16: 19 b.

17. Keba ndongi i nzila ku moyo, kansi lembolo wila nsembolo una zimballa.

Zing. 13: 1, 18.

18. Ulundanga lubelo i nkwa makutu mu koba biandi, ye umwangisanga makela i futu.

19. Kwena mambu mamingi ka kukondolo nkanu ko ; kansi uyalanga koba biandi wena nduka.

20. Ludimi luawalunungu i palata kiasolwa, kansi nduka zabakiadimbuka ka zenani ntalu ko.

21. Koba biawalunungu bivongisanga babingi, kansi bamazoba bafwanga mu kondwa kwanduka.

22. I lusakumunu lua Mfumu luwanga kimvwana, ye salu kiamuntu ka kiyikanga kio lekwa ko.

Lumb. 127: 2.

23. Keto diafutu i nsadulu avweza, kansi dianluki i mu kala nduenga.

Zing. 15: 21.

24. Bitinanga kiadimbuka una bio vangwa, ye bizolanga balunungu bana bio vewa.

25. Tembo bu kizidi, buna kiadimbuka usukidi, kansi walunungu i lufulu lusikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 37: 36. 2 Tim. 2: 19.

26. Bonso nsa mu meno ye mwisi mu meso, i bobo bwena nkwa bolo kwa ndieu ukumfidisi.

27. Vumi kia Mfumu kilavusanga moyo, kansi mvu miabakiadimbuka mikufukwanga.

Lumb. 55: 23.

28. Mpingulu abalunungu yikwendanga detila mu kiese, kansi vuvu kiabakiadimbuka kifukanga.

Lumb. 112: 10. Zing. 11: 23.

29. Nzil' a Mfumu i tabulu kiakialungwa, kansi i kubu diamvangi miayayibi.

30. Walunungu kana zeza widi lumbu kimosi ko, kansi bakiadimbuka ka bana sikila kundu mu nai ko.

Lumb. 37: 28 b. 112: 6. Zing. 2: 22. 14: 11.

31. Nwa awalunungu ubutanga

mbutu mianduenga, kansi ludimi luamilangani lufukuswanga.

Lumb. 37: 30. Yes. 57: 19.

32. Koba biawalunungu bizaidi mena mazolakana, kansi nwa miabakiadimbuka i mvilangani kaka.

KAPU 11.

Balanza kiampumpuluvunu i nkankumususu kwa Mfumu, kansi tezo kialunga kizolakene kwa yandi.

3 Mose 19: 35 b. 5 Mose 25: 13 b.

Zing. 16: 11. 20: 10, 23.

2. Ngianza bu zizidi, buna nsoni zizidi mpe, kansi kwa bakiyininga kwena nduenga.

Zing. 16: 18. 18: 12.

3. Kialunga kiabansongula kikubavunganga, kansi mvidungusu abakiadimbuka i mbungulu kwa yau.

4. Mbongo ka zisadisanga mu lumbu kianganzi ko, kansi lunungu lutaninanga mu mfwilu.

Zing. 10: 2. Yeh. 7: 19.

5. Lunungu luakialunga luvanganga nzil' andi nalengwalengwa, kansi mu ludimbuka luandi kiadimbuka ubwanga.

6. Lunungu luabansongula lukubataninanga, kansi badimbulanga minu babakwanga mu zau nzinunu.

Zing. 5: 22. 12: 13. 13: 6.

7. Wakiadimbuka bu kana fwa, vuvu kiandi kivunzane ; inga, mpingulu mu yambi yifubidi.

Zing. 10: 23.

8. Walunungu utanunwanga mu nzuungu, ye kiadimbuka ukumvingananga.

Zing. 21: 18.

9. Mu nwa andi kondolo Nzambi ubungilanga ni andi, kansi mu nduka zau balunungu batanunwanga.

10. Balunungu bu batoninanga nitu, mbanza ziyangalele, ye bakiadimbuka bu babilanga lozi lusikwanga.

Yobi 27: 23. Zing. 28: 12, 23. 20: 2.

11. Mu lusakumunu luabansongula mbanza yizangulwanga, kansi mu nwa miabakiadimbuka yitululwanga.

12. Usonganga luyinu kwa ni andi kenani diela ko ; bakala diena nduka udingalalanga.

13. Uyungusanga mu kingiangia ubakusanga mansweki, kansi wena ntima wakinkwikizi uswekanga makazaidi.

Zing. 20: 10. 25: 9.

14. Kukondolo ngangu zanduengisila, kuna bantu bana bwiswa, kansi kwena babingi bena nduenga zanduengisila, kuna kutomene nitu.

Zing. 15: 22. 20: 18.

15. Unikwanga mvindu mu wankaka

ubivuswanga nitu, kansi utinanga mu vana koko yandi wena mpungumunu.

Zing. 6: 1 b. 17: 18. 20: 16.

16. Nkento wampwenia ubakanga nzitusu, ye bankwa miabimpumbulu babakanga kimvwama.

17. Bakala diakiwuntu ukukivangilanga bwambote, kansi mankemi utuadisanga kubu kwa wandi nsuni.

18. Kiadimbuka ubakanga ndandu yakimbabu, kansi ukunanga lunungu una tambula nsendo wavatu.

Zing. 22: 8. Hos. 10: 12. Yak. 3: 18.

19. Ukwikamene mu lunungu una baka moyo, kansi utombuzulanga yambi una kukibakisa lufwa.

20. Bena ntima miamvilangani i nkankumusu kwa Mfumu, kansi bena nzila zadedama batoma zolakana kwa yandi.

Zing. 12: 22.

21. Bambi ka bana lembwa longudukwa ndongi ko, kansi nkun' abalunungu uvulukidi.

Zing. 16: 5. 21: 30.

22. Bonso welo wawola mu ndumvu angulu, bobo i nkento wampwenia ukondolo diela.

23. Bizolanga balunungu bivangwanga nadede mu mamonso, kansi bisilanga bakiadimbuka vuvu bikitukanga nganzi.

Yobi 8: 18 b. Zing. 10: 28.

24. Umosi umwangisanga ye ulutidi tambula, wankaka ulundanga mu kinkokoto, kansi una lutila wamputu kaka.

Lumb. 112: 9.

25. Wena kinkabila uyukutswanga beni, ye uvongisanga bankaka una vunguswa yandi kibeni.

26. Ukebanga mbongo andi mu nzo ulevulwanga kwa bantu, kansi utekanga yo, va ntu andi vana kwiza lusakumunu.

27. Wena kimfuzi mu momo mena mambote, yandi ulambukilanga bina biazolakana, kansi utombanga mena mambi, va yandi vana kwiza yayibi mpe.

28. Usilanga kimvwama minu, yandi una bwa, kansi balunungu bana vekita bonso makaya.

Lumb. 1: 3. Zing. 14: 11.

29. Ubwisanga kubu mu yandi nzo una baka mpeve bonso difwa, ye nkwa kizoba una kala nang' andieu wena ntima wanduenga.

30. Mbutu miawalunungu i nti amoyo, ye ndieu wena nduenga uzolwanga kwa mintima.

Zing. 8: 18.

31. Tala, walunungu usendwanga va ntoto, buna vele bulutidi kwa kiadimbuka ye nkwa masumu!

1 Pet. 4: 17 b.

KAPU 12.

Zolanga ndongi, zolanga nzailu, kansi belanga nsembolo, kondolo diela.

Zing. 13: 1, 18. 15: 5.

2. Wambote utambulanga nlemvo kwa Mfumu, kansi nkwa tukanu uze ngulwanga nkanu kwa yandi.

3. Ka muntu ko usikilanga mu diambu dialudimbuku, kansi mianzi miabalunungu ka milendi finakana ko.

4. Nkazi wadedama i kolosa kiabakala diandi, kansi wafu biambi i nkievo imbodila mu malu mandi.

Zing. 31: 10 b.

5. Mabanza mabalunungu makananga momo mena mabiza, kansi nduka zanduengisila zabakiadimbuka zena bungubi.

6. Mambu mabakiadimbuka malangidilanga menga, kansi nwa miabansongula mikubataninanga.

7. Bakiadimbuka bacamunguswanga ye ka bena diaka ko, kansi nzo zabalunungu zisikilanga.

Zing. 14: 11.

8. Bonso bwena diela diabakala kasi-kulwanga, kansi wonso wena diela diamvilangani uyinwanga.

9. Bakala diafwafwa diena sielo kimosi dilutidi ndieu uzolele kala wandanu kansi kondolo mampa.

10. Walunungu zaidi, bonso lunonanga bulu biandi, kansi ntima miabakiadimbuka miena nkemi.

11. Sadilanga via diandi, tambulanga mampa malungidi, kansi ulambukilanga lekwa bialufukulu kondolo nduka.

12. Luzolo luabakiadimbuka lusidi meso mu makonde mabambi, kansi mianzi miabalunungu mibutanga.

13. Wena wambi utangalakananga mu nkanu miakoba biandi, kansi walunungu uvukuswanga mu nzungu.

Lumb. 7: 14 b. 9: 16. Zing. 5: 22.

14. Muntu muntu uyukutanga mbutu mialunga mianwa andi mu utomono, ye mavengi moko mamuntu mau kana vutudulwa.

Lumb. 62: 12. Zing. 13: 2. Mat. 16: 27.
2 Kol. 5: 10.

15. Nkwa kizoba ubanzanga, vo yandi nzila i yina yisongele, kansi wena nduenga udimbanga nduengoso.

16. Mfwemomo ankwa kizoba yizayakene lumbu kina kimosi, kansi wena waluka uswekanga nsoni andi.

17. Uzolele sadila kedika, uvovanga masongele, kansi mbangi yampumpuluvunu yivovanga bungubi.

Zing. 6: 19. 14: 6.

18. Bankaka bavovanga mambu ku

diba maluekanga bonso sabala, kansi ludimi luabanduenga i ndiakusu.

19. Koba bitanga kedika bisikilanga ntangu yikayimani, kansi ludimi luamakutu mbwetolo mosi adisu kaka.

20. Bazolele tukisa yayibi bena mpupuluvunu mu ntima, kansi bavangikisanga yenge batambulanga kiese.

21. Walunungu kavangwanga widi yambi nkutu ko, kansi va ntandu abakiadimbuka kubu dikwizanga mu tezo kialunga. Lumb. 21: 10.

22. Koba biamakutu i nkankumusu kwa Mfumu, kansi bavanganga nsongula bazolakene kwa yandi.

Zing. 6: 16 b. 11: 20.

23. Bakala diangangu diswekanga nzailu andi, kansi ntima miamafutu mitendikisanga kizoba kiau.

Zing. 10: 14. 13: 16.

24. Koko kwabamfuzi kuluakanga ku lendo, kansi koko kwabolo kwakatawala sala kiau.

Zing. 10: 4. 18: 4. 19: 15.

25. Kiadi mu ntim' abakala kifibikanga wo, kansi diambu diabiza dituadisanga wo kiese.

26. Walunungu usongisilanga nkundi andi kasonga, kansi nzila zabakiadimbuka zikubazimbisanga.

27. Nkwa bolo kalundumunanga bulu ko, kansi kimfuzi i lekwa kiantalu kwa muntu.

28. Mu nzil' alunungu mwena moyo, ye kuviokele nsoko andi ka kwena lufwa ko.

KAPU 13.

Mwana wanduenga uwanga ndongi zandi, kansi ndevi kawilanga nsembolo ko.

Zing. 10: 17. 12: 1. 15: 5.

2. Muntu muntu uyukutanga mbutu mialunga mianwa andi mu ntomono, kansi badimbulanga minu bafwanga nsatu atana.

Zing. 12: 14. 18: 20.

3. Kenganga nwa andi, kebanga moyo andi, kansi wena kinwa ubwanga mu kubu.

Zing. 21: 23.

4. Nkwa bolo ufulukidi kwa zinina, kansi kabakanga lekwa ko, kansi nsatu zabanfuzi ziyukutuwanga beni.

Zing. 10: 4. 12: 24, 27. 19: 15. 21: 5.

5. Walunungu utinanga mpovolo yamakutu, kansi kiadimbuka weka wakia-belwa ye wakiavwewa.

6. Lunungu lukebanga ndieu wena nzila yansongula, kansi ludimbuku lubwisanga bankwa miamasumu.

Zing. 11: 6.

7. Umosi zolele kabanzulwa kimvwa-

ma, kansi kena widi lekwa nkutu ko, wankaka zolele kabanzulwa wamputu, kansi wena mbongo zazingi.

8. Wamvwama katulu vana kimvwama kiandi bonso nkudulu mu moyo andi, kansi wamputu kawanga luvumususu ko.

9. Minda miabalunungu milemanga mu kiese, kansi minda miamazi miabakiadimbuka mizimanga.

Yobi 18: 5. Lumb. 27: 11. Zing. 20: 20. 24: 20.

10. Mu mayama mutukisanga mpaka kaka, kansi kwa yau batambulanga nduengoso kwena nduenga.

11. Mbongo zavila zilalanga, kansi uyonzikanga buke-buke una baka biabingi.

Zing. 20: 21.

12. Ngunda zilavuswanga zidianga ntima, kansi kingunda kiatungunwa i nti amoyo.

Lumb. 14: 7.

13. Uyinanga mambu una mo zengulwa, kansi uvuminanga nsikudukusu uvutudulwanga bo.

1 Sam. 2: 30. Yoa. 12: 48.

14. Ndongolo zankwa nduenga i nto amoyo; mu zau tuvengamanga mu masongi malufwa.

Zing. 10: 11. 14: 27. 18: 4.

15. Diela diabiza dikubikanga ngiambu, kansi nzil' abadimbulanga minu yena bonso buyikalanga.

Zing. 12: 8. Mpovi 9: 11.

16. Wonso wena ngangu usadilanga nduka, kansi wafutu utendikisanga kizoba kiandi.

Zing. 15: 2.

17. Nati kiansamu kiakiadimbuka ubilamene mu kubu, kansi ntumwa yakwikama i ndiakusu.

Zing. 25: 13.

18. Bumputu ye nsoni bitambulanga ndieu ukauzolele zaya ndongi ko, kansi ukebanga nsembolo una luaka ku nzi-tusu.

Zing. 10: 17.

19. Kingunda kiatungunwa kiena kiampwena mu mwela, kansi mu taba mu yayibi i nkankumusu kwa bama-futu.

20. Kundana kwaku ye banduenga, buna una luenga; bundane ye mafutu una biva.

Zing. 1: 10.

21. Bankwa miamasumu bazomwanga kwa kubu, kansi balunungu bavutudulwanga biena biambote.

22. Wambote usisanga difwa kwa ntekolo, kansi mbongo zankwa masumu zikebwanga kwa walunungu.

Yobi 27: 16 b.

23. Nsitu miabamputu mivananga dia kwakwingi, kansi babingi babilanga mu kingika kiau.

24. Wonso ukebanga kokoto kiandi ubelanga mwan' andi, kansi ukunzola-

nga ukunlonganga ndongi mu ntangu yifweni.

Zing. 3: 12. 19: 18. 22: 15. 23: 13 b. 29: 15.

25. Walunungu ulenda dia ye nsatu andi yina yukutuswa, kansi vumu biabakiadimbuka bina katwa kala nsatu.

Zing. 10: 3.

KAPU 14.

Mu bakento banduenga nzo yitungulwanga, kansi kizoba kitululanga yo mu mandi moko.

Zing. 12: 4. 19: 14. 31: 10 b.

2. Uvuminanga Mfumu, udiatanga mu nsongula, kansi ukunyinanga ukwendanga mu nzila zamvilangani.

3. Mu nwa akizoba mwena kokoto kiangianza, kansi banduenga bakebwanga mu koba biau.

4. Kukondolo bulu kikokanga, kuna lekwa kiantula dia kiena kiankatu, kansi ndandu yayingi yibakwanga mu ngolo zangombe.

5. Mbangi yakedika kavunanga ko, kansi mbangi yampumpuluvunu yisadilanga makutu.

Zing. 6: 19. 12: 17. 14: 25.

6. Ndevi utombanga nduenga ye ubakanga ka lekwa ko, kansi kwa nluki nzailu yena nayake-yake.

7. Katuka mu bakala diena buzengi; kasi kwamona nduka mu koba biandi ko.

8. I nduenga zankwa ngangu vo ukenganga nzil' andi, kansi i kizoba kiamafutu, vo basadilanga bungubi.

EL 5: 15, 17.

9. Mazoba madevanga kwa mau masumu, kansi mu bansongula mwena nzolakani yabiza.

Zing. 21: 27.

10. Ntima lutidi zaya kiandi kiadi, ye wanzenza kalendi mpe visa kiese kiawau ko.

11. Nzo zabakiadimbuka zitanwanga, kansi mafwokula mayau bena diela diasonga mavekitanga.

Zing. 10: 30. 11: 28. 12: 7, 21.

12. Babingi babanzilanga nzila zau vo zisongele, kansi ku nsukulu zikwendanga ku lufwa.

Zing. 16: 25.

13. Ntima ulenda mona kiadi kansi aseva, ye nsukulu akiese i kiadi.

Mpovi 7: 4.

14. Mu mbutu miamavanga mandi wakiasotuka uyukutuswanga, ye wambote uzangulwanga va ntandu andi.

Zing. 1: 31.

15. Tunga ulekanga mifu mu mambu mamonsono, kansi nluki ukenganga tamba biandi.

16. Wanduenga wena vumi kia Nza-

mbi ye utabanga mu yayibi, kansi futu diena mayana ye nzunzu.

Yobi 1: 1. Zing. 28: 14.

17. Ukalanga nzaki zafwema uvanganga mena kizoba, ye bakala diatukanu dibelwanga.

Zing. 12: 16. 16: 32. Yak. 1: 20.

18. Bamatunga batambudi kizoba bonso fwa diau, kansi bena ngangu bavwikanga koloa kianzailu.

19. Bambi bana katwa fukamana bambote ye bakiadimbuka va mielo miabalunungu.

Nzal. 3: 9.

20. Wamputu ubelwanga kwa bamfinangani zandi mpe, kansi wamvwama wena bakundi babingi.

Zing. 19: 4, 7.

21. Uyinanga ni andi uvolanga masumu, kansi mayangi mena ye ndieu ulemvukilanga bakiazungulwa.

Zing. 11: 12.

22. Batukisanga yambi bana zimbala mu kedika, kansi nlemvo ye kedika bina nama batukisanga yambote.

Lamb. 7: 14 b. 2 Tim. 1: 16 b.

23. Mu tovo kiakionsono mutukidi ndandu, kansi mpovolo yalufukulu yitulanga ku vidisa kaka.

Zing. 21: 5.

24. Kimvwama kiabanduenga i koloa kiau, kansi kizoba kiamafutu kina sikila kizoba.

25. Mbangi yakedika yitaninanga moyo, kansi usadilanga makutu ufulukidi kwa bungubi.

26. Uvuminanga Mfumu wena siamu kiampungumunu, ye bana bandi bana baka mpengomono.

27. Vumi kia Mfumu i nto amoyo; mu kiau tuvengukanga mu mastongi malufwa.

Zing. 13: 14.

28. Nzitusu antinu i mu yala bantu babingi, kansi kondwa kwabantu i kubu diadingizi.

29. Wena ntima bwa usonganga nduka zabiza, kansi wena nzaki zafwema utatukidi mu kizoba.

30. Ntima wabumpombo i moyo anitu, kansi nganzi i mbodila mu visi.

Mpovi 10: 4.

31. Uzungulanga wafwafwa, utiakanga mvangi andi, kansi ufwilanga bamputu kiadi, ukunzitisanga.

Zing. 17: 5. 22: 2.

32. Mu diambu diayayibi yandi kiadimbuka una bwa, kansi walunungu wena kibakala nate ye mu lufwa.

33. Mu ntini' anluki mukalanga nanduenga, ye mu kabu diabamafutu ukukizakisanga.

34. Lunungu luzangisanga kanda diabantu, kansi masumu i nsoni zabantu.

35. Sielo kianduka kitomene zola-

kana kwa ntinu, kansi kiena fu biambi kina bwilwa nganzi zandi.

KAPU 15.

Mvutulu yanlenbami yisimanga nganzi, kansi diambu diangolo difwemisanga. 1 Sam. 25: 23 b. Zing. 25: 15.

2. Tudimi tuabanduenga tuvananga nzailu yabiza, kansi nwa miamafutu mibukilanga kizoba. Zing. 13: 16.

3. Meso ma Mfumu mena inwamonsono; makenganga ye bambi ye bambote. Yobi 31: 4. 34: 21 b. Zing. 5: 21.

4. Ludimi luabumpombo i nti amoyo, kansi ludimi luamvilangani luluekanga ntima.

5. Nkwa kizoba uyinganga ndongi zasandi, kansi wanga nsembolo una kala ngangu. Zing. 12: 1. 13: 1, 18.

6. Nzo awalunungu yiswekanga kimvwama kiakinene, kansi mu yabakiadimbuka ndandu i kubu. Zing. 8: 33.

7. Koba biabanduenga binwangisanga nzailu, kansi ntima miamafutu ka miena bonso bufweni ko.

8. Nkailu miadisalu miabakiadimbuka i nkankumusu kwa Mfumu, kansi lusambulu luabansongula lutomene zolakana kwa yandi. Zing. 21: 27. Yes. 1: 11.

9. Nzil' akiadimbuka i nkankumusu kwa Mfumu, kansi utombuzulanga lunungu uzolwanga kwa yandi. Zing. 11: 20.

10. Ndongi zangolo zibwilanga ndieu usisidi nzila; ubelanga nsembolo una katwa fwa.

11. Nsi abafwa ye benga bisensele vantadisi a Mfumu; buna vele ntima miabantu milutidi sensa!

Yobi 26: 6. Ebi. 4: 13.

12. Ndevi kazolele ko, vo una sembwa; kakwendanga kwa banduenga ko. Zing. 9: 7 b.

13. Ntima wakiese uvanganga zizi kianawangudi, kansi ntima bu wena kiadi, buna kibakala kitolokele.

Zing. 17: 22. 18: 14.

14. Ntim' anluki utombanga nzila, kansi nwa miamafutu mivovanga kizoba.

15. Lumbu biawakiazungulwa biena biambi buna biena, kansi ntim' akiese i mbuluku ukaumani.

16. Biafuma mu vumi kia Mfumu bilutidi mbongo zazingi mu kingongo.

Lumb. 37: 16. 38: 6. Zing. 16: 8. 17: 1.

Mpovi 4: 6. 5: 11.

17. Longa diankovia mu luzolo dilutidi ngombe yavuluka mu lubelo.

Zing. 17: 1.

18. Bakala diakimfwemina disikimisinga nzonza, kansi bakala diambuwa ntima disimanga mpaka.

Zing. 10: 12. 26: 21. 29: 22.

19. Nsoko ankwa bolo ufwanane ye lumbu luampanga, kansi bansongula bena nsoko wasambwa.

20. Mwana wanduenga uvanganga sandi kiese, ye muntu wakifutu i ndieu uyinganga mbut' andi.

Zing. 10: 1. 17: 21, 25. 19: 13. 29: 3.

21. Kizoba i kiese kiakivumba, kansi bakala dianduka disungamene mu nzil' andi.

Zing. 10: 23.

22. Kukondolo manenga mandue ngoso kufubanga tukanu, kansi kwena babingi bena nduenga zanduengisila, i kuna tuau tusikilanga.

Zing. 11: 14. 24: 6.

23. Bakala dieti yangalala, nwa andi bu ulenda vutula mvutulu; inga, diambu dimosi mu ntangu yafwana i bwambote.

Zing. 25: 11.

24. Nluki uzietanga mu nzila yibalukanga ku moyo, kidi kavenguka mu nsi abafwa kuna banda.

25. Nzo ankwa nza yina bambulwa kwa Mfumu, kansi dimbu kianzaku afwola kana yambula kiasikalala.

Luk. 1: 51 b. 1 Pet. 5: 5.

26. Tukanu tuayayibi i nkankumusu kwa Mfumu, kansi mambu manlembami mena mavedila.

27. Utombanga ndandu yakimbabu utuadikisanga kubu mu nzo andi, kansi ubelanga kalala, yandi una vuka.

Mpovi 7: 8. Hab. 2: 9.

28. Ntima walunungu ubanzilanga monso mana vutulwa; kansi nwa miabakiadimbuka niipasanga mu mambu mambi.

29. Mfumu utatukanga nseke ye bakiadimbuka, kansi uwanga lusambulu luabalunungu.

Yoa. 9: 31.

30. Ntal' anlembami ameso yivanganga ntima kiese, ye nsamu wabiza uvananga nluku mu visi.

31. Kutu kuwanga nsembolo yavimpimpi kuna kunda va kati ye bandue nga.

Yobi 9: 21. Zing. 8: 35 b.

32. Ukauzolele zaya ndongi ko, kayuvudilanga moyo andi ko, kansi wilanga nsembolo ubakanga nduka.

33. Vumi kia Mfumu i ndongi ku nduenga, ye bumpombo butekilanga nzitusu.

Zing. 16: 18. 18: 12. 22: 4. 29: 23. Mav. 14: 22.

1 Pet. 1: 6.

KAPU 16.

Muntu ukananga tukanu mu ntini' andi, kansi kwa Mfumu kutukidi monso mavutudi ludimi.

Zing. 19: 21. Yel. 10: 23.

2. Muntu muntu ubanzilanga nzila zandi vo zena zabiza, kansi Mfumu i ndieu utontanga zimpeve. Zing. 21: 2.

3. Yekula mavanga maku kwa Mfumu, buna tukanu tuaku tuna vangama.

Lumb. 37: 5. 55: 22. 1 Pet. 5: 7.

4. Mfumu wavanga lekwa lekwa mu kiandi tezo, i bobo mpe kiadimbuka mu diambu dialumbu kiakubu.

5. Bakala bakala diena nza i nkan-kumusu kwa Mfumu, diampila yoyo kana lembwa longwa ndongi mu kedika ko.

Zing. 6: 16 b. 11: 21. 15: 25.

6. Mu kiwuntu ye nkwikulu lufuma lubwilwanga kodi, ye mu vumi kia Mfumu tutabanga mu yayibi.

7. Vo nzila zabakala zitoma zolakana kwa Mfumu, buna yandi uvanganga ntantu miandi bakundi bandi mpe.

8. Biafuma mu lunungu bilutidi ndandu yayinene mu kimbabu.

Lumb. 37: 16. Zing. 15: 16 b. 17: 1.

9. Muntu usokanga nzila mu ntima, kansi Mfumu i ndieu utuadisanga tamba biandi.

Zing. 19: 21. 20: 24.

10. Mvutulu yakinzambi yena mu koba biantinu, mu nkongodolo nwa andi ka una tuma ko.

11. Balanza ye lutezolo luasonga bitukidi kwa Mfumu, tezo biabionsono mu lukobe i mavanga mandi.

Zing. 11: 1. 20: 10, 23.

12. Nkan-kumusu kwa mintinu i mavanga maludimbuku, kadi mu lunungu kiandu kiakitinu kisiamuswanga.

Zing. 20: 28. 23: 5. 29: 4, 14.

13. Koba bialunungu bitoma zolwanga kwa mintinu, ye uvovanga masongele uzolwanga.

Zing. 22: 11.

14. Nganzi zantinu i ntumu alufwa, kansi bakala dianduenga dibombanga zo.

Zing. 20: 2.

15. Ntinu bu kawangusanga zizi kiandi buna mwena moyo, ye nzolakani andi i bonso tuti ye mvula zantombo.

Zing. 19: 12.

16. Mu baka nduenga ndandu bulutidi beni ye mu wola; nduka zilutidi ntalu mu baka ye mu palata.

Yobi 28: 15 b. Zing. 8: 14 b. 8: 10 b., 19.

17. Nzil' abansongula i mu taba mu yayibi; ukenganga nzil' andi ukebanga moyo andi.

18. Ngianza zitekilanga mbungulu, ye nza mitekilanga mbwilu.

Zing. 11: 2. 18: 12.

19. Mu yinama va kimosi ye bakiazungulwa bulutidi ye mu kaba bintani mu bankwa mianza.

20. Uyindulanga diambu una baka vila, ye mayangi mena ye ndieu usilanga Mfumu vuvu.

Zing. 18: 13.

21. Wonso wena ye ntima wanduenga ubikwanga nluki, ye kwena nazekezeke va koba, kuna tulutididi longukila.

22. Nduka i nto amoyo kwa ndieu uvwidi zo, kansi kizoba i ndongi zabamazoba.

Zing. 13: 14.

23. Ntima wanduenga uvanganga nwa andi wanduka ye utulanga ye utulululanga ndongolo va koba biandi.

24. Mambu manlebami i mampa maniosi; mau mena mampwenia kwa mwela ye ndiakusu kwa nitu.

25. Babingi babanzilanga vo nzila zau i zasonga, kansi mwanki ku nsukulu zitualanga ku lufwa.

Zing. 14: 12.

26. Nsatu akisadi yikunsadisanga mu sala, kadi wandi nwa ukuntatimisanga.

27. Muntu wabiya i ndieu utimanga mabulu mu bivisa; i mpila mosi vo tia tueti lema va koba biandi.

Yak. 3: 6.

28. Muntu wamvilangani utukisanga nzonza, ye nkwa nsamu mialunsi-lunsi utulanga kitantu va kati ye bakundi.

Zing. 18: 6. 20: 3.

29. Nkwa kingika usindisilanga ni andi ye ukunkotisanga mu nzila yikayena yabiza ko.

Zing. 1: 10, 16.

30. Bwetanga meso kundane ye mabanza mamilangani; utatikanga bikoba ukubamene yayibi.

Zing. 6: 13. 10: 10.

31. Zimvu i koloa kiazitusu; kibakwanga mu nzil' alunungu.

Zing. 20: 29.

32. Bakala diambuwa ntima dilutidi dina diangolo, ye uyalanga diela diandi lutidi ndieu ulenda bedisa mbanza.

Zing. 14: 17. 19: 11.

33. Wadi utubwanga mu nkata, kansi ubwanga ntangu zazonsono konso kuzolele Mfumu.

KAPU 17.

Buku kiadimpa diayuma mu yenge kilutidi nzo yifulukidi kwa dia kwankembo mu zonza.

Lumb. 37: 16. Zing. 15: 16 b. 16: 8.

2. Sielo kianduka kina yala mwana wafu biambi, ye mu zimpangi yandi lenda baka difwa.

3. Bonso kingundu kitontanga palata ye foloni wola, bobo Mfumu katontilanga mintima.

Lumb. 26: 2. Yel. 17: 10.

4. Muntu wambi utalanga koba bize-

di kwa kimfunia, mpumpuluvunu yidimbanga tudimi utambivulu.

5. Udevanga wamputu tiakanga mvangi andi; ukalanga kiesa mu mbivulu abankaka, kanani lembwa vutulwa ndinda ko.

Zing. 14: 31. 22: 2.

6. Koloa kiabanuna i ntekolo, ye nzitusu abana i mase mau.

7. Koba biakinwa ka bifwanane kwa futu ko, buna vele mpe ka koba biamakutu kwa dingizi ko.

8. Nkailu i tadi diandanu mu meso mandieu utambudi wo; konso kuuna luaka uvanganga vila.

Zing. 18: 16. 21: 14.

9. Uzolele zola ufukanga mavololo, kansi ufutununanga mankulu yandi usanga bakundi kitantu.

Zing. 10: 12.

10. Nsembolo yilutidi kota mu nluki ye nkam' ambufa va futu buke.

Mpovi 7: 6.

11. Nkwa ngita zolele mambi kaka, kansi nati kiansamu andinda kina fiduswa kwa yandi.

12. Mu bwabana ye ulusu kiazionwa bana bandi bulutidi ye mu bwabana ye futu mu kizoba kiandi.

13. Uvutulanga mambi mu mambote, mu nzo andi kubu ka dina vengama ko.

Loma 12: 17. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

14. Badika zonga i mpila mosi ye hukisa nkuk' anlangu; nkiangunu simbidila mo nate ye nganzi zivaikidi.

15. Unungisanga nkwa bila ye zengilanga kondolo bila nkanu, yau bole i nkankumusu kwa Mfumu.

5 Mose 25: 1. Yes. 5: 23. Yeh. 13: 22 b.

16. Kadi bivanza i nki antomono mu koko kwafutu? Mu sadila bio, kidi kabaka nduenga, kenani bo nduka ko.

17. Zola kwankundi kusikilanga ntangu zazonsono, ye mpangi yibutwanga bonso lusadusu mu nzungu.

Zing. 18: 24.

18. Muntu ukondolo nduka i ndieu uvananga koko, ndieu unikwanga mvinu mu ni andi.

Zing. 6: 1. 11: 15. 20: 16. 22: 20. 27: 13.

19. Zolanga nzonza zolanga nkanu; tunganga mwelo andi wantela tombanga mbwila andi.

Zing. 16: 18. 18: 12.

20. Wonso wena ye ntima wamvilangani kabakanga zazu ko, ye wena ye ludimi luamvilangani yandi una bwa mu kubu.

21. Ubutidi mwana wakifutu una kummwena kiadi, se diankwa kifutu kenani kiesa ko.

Zing. 10: 1. 15: 20.

22. Ntima wayangalala i longo kia-

biza, kansi kibakala kiatoluka kiyumisanga visi.

Zing. 15: 13. 18: 14.

23. Kiadimbuka utambulanga beni nkailu mu nsweki, kidi kavidingisa nzila zansiku.

2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19.

24. Nluki utalanga panduenga, kansi meso mafutu mena ku nsuk' antoto.

Mpovi 2: 14.

25. Mwana wakifutu i mfiti zasandi ye kiadi kiangolo kwa yandi wambuta.

Zing. 19: 13.

26. Ka bwambote ko mu longa walunungu ndongi, ye ka mu banda babakala bandanu ko mu diambu dialusongo.

27. Wena nzailu uekanga mambu mandi; bakala diena nduka diena moyo wakuluka.

Zing. 10: 19. Yak. 1: 19.

28. Vo nkwa kizoba una dingalala, buna yandi mpe una banzulwa wanduenga; uzikanga koba biandi wena wanda.

KAPU 18.

Nsinini unamanga luandi luzolo, mu mamonsoho mena nduenga kabominanga mu nganzi.

2. Futu ka diena luzolo mu nduka ko, yandi zolele vaikisa mu yuti mena mu ntima wayandi kibeni kaka.

Zing. 13: 16.

3. Kukotanga kiadimbuka kukotanga mpe mbekolo ankiadi ye ntiakulu ye mfigulu.

Zing. 11: 2.

4. Mambu mu nwa abakala mena bonso nlangi miampinda, bonso fimwila fipasanga, i nto anduenga.

Zing. 13: 14. 20: 5.

5. Mu tala yindu diamuntu wakiadimbuka ka bwambote ko, ye ka mu vidingisanga nsiku kwa walunungu ko.

3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17. 16: 19. Zing. 24: 23.

28: 21.

6. Koba biafutu bitualanga nzonza, ye nwa andi ubokilanga bufa.

Zing. 16: 23.

7. Nwa afutu i kubu kwa yandi kibeni, ye koba biandi i stongi kwa moyo andi.

8. Mambu mankwa nsamu mialunsi-lunsi mena bonso bianazeke-zeke ye makotanga mu kingongo kiantima.

Yobi 34: 7. Lumb. 55: 21. Zing. 26: 22.

9. Uvekisanga ntangu mu salu kiandi, yandi weka mpangi antani.

10. Nkumbu a Mfumu i nzo ayongi yangolo; walunungu usavilanga kuna ye utabulwanga.

Lumb. 31: 3. 61: 3. Zing. 14: 26.

11. Mbongo zankwa kimvwama i mbanza yasiamu kwa yandi, zifwanu-

kuwanga ye tumbu tuantela mu ntu-
mpalala andi. Zing. 10: 15.

12. Nza mitekele mbwilu mu ntim'
abakala, ye bumpombo butekilanga
nzitusu.

Zing. 15: 33. 16: 13. 22: 4. 29: 23. 1 Pet. 1: 6.

13. Vo muntu una vutula mvutulu,
bu kakiwilulu ko, buna utangulwanga
bo bonso kizoba ye i nsoni kwa yandi.

14. Kibakala kisiamisanga bakala mu
kindakana kwandi; kansi kibakala
kiatoluka, nani lenda kio nata?

Zing. 15: 18. 17: 22.

15. Ntim' anliku ubakanga nzailu,
ye matu mabanduenga matombanga
nzailu.

16. Nkailu mizibulanga nzila kwa
muntu ye mikuntualanga kuntadisi
abankwa miaminene. Zing. 17: 8. 21: 14.

17. Utekele tula bungu diandi unu-
ngini; kansi mboki mbakani weti
kwiza zaikisa bonso bwenina.

18. Ntelo awadi yisukisanga nzonza,
yivambisanga babakala bena lulendo.

Zing. 16: 33.

19. Kikundi kiampangi yabivuswa
kilutidi mpasi mu vutuka baka ye
mbanza yasiamu, ye nzonza miena bo-
nso mbindukwa zavula diakola.

20. Mu mbutu mianwa muntu muntu
uyukutisilanga vumu kiandi, yandi
una yukuta mbongo akoba biandi.

Zing. 12: 13 b. 13: 2.

21. Mfwilu ye moyo biena mu lule-
ndo lualudimi, basadilanga lo beni ba-
dianga mbutu mialuau.

22. Beki nkazi wasonga beki vila ye
tambudi nlemvo kwa Mfumu.

Zing. 19: 14. 31: 10 b.

23. Mpovolo awamputu yena ndo-
mbolo yanginunu, kansi nkwa ki-
nivwama uvutulanga mu mambu ma-
ngolo.

24. Wonso utombanga mu baka ba-
kundi una bwa mu kubu; kansi mwe-
na bakundi balutidi mpangi mu kwi-
kama.

KAPU 19.

Bakala diamputu didiatanga bwalunga
dilutidi bakala diena koba bia-
mvilangani, bu diena futu mpe.

Zing. 28: 6.

2. Wonso wena diela diamanzaki
kana toma nitu ko; vitidi nzaki mu
malu una kusuka.

3. Kizoba kiamuntu kikumbwisanga,
ye kwa Mfumu vele ntim' andi ufwe-
minanga.

4. Mbongo zivanganga bakundi ba-

bingi, kansi wafwafwa usiswanga kwa
nkundi andi. Zing. 14: 20.

5. Mbangi ampumpuluvunu ka yina
lembwa vutulwa ndinda ko, ye usadila-
nga makutu kana tabuswa ko.

5 Mose 19: 18 b. Zing. 21: 28.

6. Babingi batombanga ngiambu adi-
ngizi, ye babonsono i bakundi bankwa
kinkaila.

7. Wamputu ubelwanga kwa butu
biandi biabionsono bialongo, bakundi
bandi batatukanga ye tatuzukanga mu
yandi; yandi ulambukilanga nsilulu
zena ka lekwa ko. Zing. 14: 20.

8. Wonso uzolanga moyo andi una
baka nduka, wonso ukebanga diela una
mona vila.

9. Mbangi ampumpuluvunu ka yina
lembwa vutulwa ndinda ko, ye usadila-
nga makutu una vila.

10. Ka bufweni kwa futu ko, vo dina
baka lumbu biambote, buna vele mpe
ka kwa sielo ko mu yala madingizi.

Zing. 17: 16. 26: 1. 30: 22.

11. Nduka zivanganga muntu mbu-
wa ntima, ye i nzitusu andi mu ya-
mbudila mavolele muntu.

Zing. 14: 17. 20: 18: 32.

12. Nganzi zantinu zena bonso nsa-
mbulu ankosi yantwenia, kansi nlemvo
andi wena bonso dinoko mu titi.

Zing. 16: 14 b. 20: 2.

13. Mwana wakifutu i mbungulu
asandi, ye nzonza miankazi i matela
manludi madaduzukanga.

Zing. 15: 20. 17: 25. 27: 15.

14. Nzo ye zimbongo bisingulwanga
difwa kwa mase mau, kansi nkazi wa-
nduka i nkailu a Mfumu.

Zing. 18: 22. 31: 10 b.

15. Bolo butualanga nungina, ye
mabenzama una lungwa nsatu.

Zing. 10: 4 b. 12: 24. 27: 13: 4. 20: 13.

16. Ukebanga nsikudukusu una ya-
mbudulwa moyo andi; uyinanga nzila
zandi una fwa.

17. Ufwilanga wafwafwa kiadi uso-
mpisanga Mfumu ye una sendwa kwa
yandi mu momo mambote makavengi.

Mat. 10: 42. 25: 40.

18. Longa mwan' aku ndongi, yuvu
bu kiakidi, ye kuzolani tukisa mfwilu
andi ko. Zing. 13: 24. 22: 15. 23: 13.

19. Ukusumukanga bu kena nganzi,
bika kalongwa ndongi, kadi vo uzolele
dio dedisa, buna dina lutila yandana.

20. Nawe nduengoso ye tambula ndo-
ngi, kidi wakala nduenga mu ntangu
zina kwiza. Zing. 1: 8.

21. Tukanu tuatuingi tuena mu ntini'

abakala, kansi nduengoso za Mfumu zina sikila.

Lumb. 23: 11. Zing. 16: 1, 9. Yes. 46: 10.

22. Bonso bwena luzolo luambote luamuntu, i bobo katangulwanga nken-
nda, ye bakala diamputu dilutidi ndieu
uvunanga.

Mal. 12: 43.

23. Vumi kia Mfumu kitualanga ku
moyo; yandi una vunda wayukuta ye
kana bafukwa yayibi ko.

24. Nkwa bolo utulanga koko kwa-
ndi mu bola, kansi ngodi andi mu
vutula ko ku nwa.

Zing. 26: 15.

25. Vo ndevi ubandwanga, buna tu-
nga dina luenga; vo nluki usembwa-
nga, buna una baka nzailu.

Zing. 21: 11.

26. Wonso usanga lulendo kwa sandi
vo kubanga mbut' andi, yandi i mwana
wafu biambi ye wamvwezolo.

Zing. 20: 20.

27. Mwan' ami, vo kuzolele wa ndo-
ngi ko, buna uzimbale mu mambu mo-
mo mavananga nzailu.

Zing. 23: 12.

28. Mbangi yambi yidevanga maso-
ngele, ye nwa miakiadimbuka miena
siuka diakimbabu.

29. Mvutulu miandinda mikubamene
kwa mindevi ye bufa kwa nima zama-
fntu.

Zing. 10: 13. 20: 30. 26: 3.

KAPU 20.

Vinia i ndevi, ye ndwinu yakinsansa-
la i nkwa mayoyila, ye wonso
usansalanga bio kondolo nduenga.

Et. 5: 18.

2. Bonso nsambulu ankosi yantwenia
i mpamuku una upamusanga ntinu;
wonso ukukituadikisi nganzi zandi zi-
mbisi moyo andi.

Zing. 16: 14. 19: 12.

3. Inzitusu kwa bakala mu tatuka
ye nzonza, kansi nkwa kizoba uyambu-
langa ntangu zazousono nganzi zandi
zavaiika.

Zing. 16: 23.

4. Nsungu ambangala nkwa bolo
kazolele fula ko; nkianguu mu nsu-
ngi ayonzika utomhanga mbutu mu
nana.

Zing. 21: 25. 28: 19.

5. Bonso nlangu mu nto yampinda,
bobo hwenina tukanu mu ntim' abaka-
la, kansi bakala diena nduka mwanki
una to tombula.

Lumb. 64: 5 b. Zing. 26: 24.

6. Babingi babokilanga uzolele ku-
hasonga nkenda, inga, nani ulenda
mona bakala dilenda silwa vuvu?

7. Udiatanga nu kialunga bonso ba-
kala dialunungu, bana bandi bana ku-
nlandila bana toma nitu.

Lumb. 25: 12 b. 112: 1 b.

8. Ntinu uvwandanga va kiandu
kiankongodolo, uvevumunanga mu ve-
vomonono kiameso mandi mamonsono
mena mambi.

9. Nani lenda vova: Mono mpedes-
ntim' ami, mono nkondolo masumu?

1 Mose 8: 21. 1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36.
Mpovi 7: 21. 1 Yoa. 1: 8.

10. Tezo biazitu biampila zole ye
tezo bianzongila biampila zole, kina ye
kiankaka i nkankumusu kwa Mfumu.

Zing. 11: 1. 16: 11.

11. Bu kakidi mwana, kasongilanga
nkadulu andi, vo ndiatulu andi yina
kala yamfonga ye yansongula.

12. Kutu kuwanga, ye disu dimona-
nga, kuna ye dina Mfumu wavanga
bio.

Lumb. 64: 9.

13. Kuzolani tulu ko, kwidi kala
wamputu; temusa meso maku, ye una
baka mampa malunga.

Zing. 6: 9 b. 19: 15. 24: 30 b.

14. Kiambi, kiambi, buyovanga usu-
mbi; kansi bu kele, kakembanga sumbu
diandi.

15. Wola ye nzimbu mu kiaba bile-
nda vuwa, kansi ntoko zilutidi ntalu
mwanki i koba bivovanga nduka.

Zing. 17: 27.

16. Umvula mwatu, kadi wanikwa
mvindu mu wankaka, ye futisa bika-
vwidi mu diambu diabanzenza.

Zing. 17: 18. 27: 13.

17. Mampa makimbabu mena luvu
luampwenia kwa bakala, kansi mboki
nwa andi una zala kwa matali.

Yobi 20: 12 b. Zing. 9: 17.

18. Tukanu tutungukini, bu tuna
toma yindulwa, ye mu ngangu zandue-
ngisila balenda nwanina.

Zing. 11: 14. 24: 5 b.

19. Yungusanga mu kingiangia baka-
sanga mansweki; wena kinwa kuna
kunkundana ko.

Zing. 11: 13. 25: 9.

20. Ulevulanga sandi vo mbut' andi,
mwind' andi una zima mu nkati ato-
mbe.

2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. 5 Mose 27: 16.
Zing. 13: 9. 19: 26. Mat. 15: 4. Mal. 7: 10.

21. Difwa divemunwanga beni va
kintete, ku nsukulu ka disakumunwa-
nga ko.

Zing. 13: 11. 28: 20, 22.

22. Kuvovani ko: Mono nzolele vu-
tula yambi mu yambi; tadidila Mfu-
mu, yandi una kusadisa.

5 More 32: 35. Zing. 17: 13. 24: 29. Loma 12: 19.
1 Tea. 5: 15.

23. Tezo kiazitu kiampila zole i nka-
nkumusu kwa Mfumu, ye balanza kia-
mpumpuluvunu ka i diambu diambote
ko.

24. Tambi biabakala i diambu dia

Mfumu; inga, muntu kazaidi nzil' andi yandi kibeni ko.

Lumb. 37: 23. Zing. 16: 1, 9. 19: 21.

25. Insi kwa muntu mu biega le-kwa kinzakila ye mboki yindula nsilulu, bu zikisilulu.

Mpovi 5: 1 b. Mat. 15: 5 b.

26. Ntinu wanduenga uvevumunanga bakiadimbuka bonso mu vevomono, ye yambulanga kalu diantutula diabavio-kila.

27. Mpeve mu muntu i mwind' a Mfumu; yau yifionguninanga bingongo biabionsono biantima.

28. Nlembami ye kinkwikizi i nke-
ngi antinu; mu nlembami kasikidila-
nga kiandu kiandi kiakitinu.

Zing. 16: 12. 29: 4, 14.

29. Nzitusu abantwenia i ngolo zau,
ye ntoko zabanuna i mvu zau.

Zing. 16: 31.

30. Mputa ziyamanga zivedisanga
mu yambi, inga, ndongi zivedisanga
bingongo biantima.

KAPU 21.

Ntima miantinu miena mu koko
kwa Mfumu bonso bimila-mila
bianlangu, yandi utualanga mio konso
kukazolele.

Lumb. 33: 15.

2. Muntu muntu ubanzilanga nzil'
andi vo yisongele, kansi Mfumu i ndieu
utontanga mintima.

Zing. 16: 2.

3. Sadila lunungu ye lusongo bulutidi
ntalu mu nkailu miadisalu kwa Mfu-
mu.

1 Sam. 15: 22. Yes. 1: 11 b. Hos. 6: 6.

4. Meso mangianza ye ntima wanza,
—inga, minda miabakiadimbuka i ma-
sumu kwa yau.

Lumb. 101: 5. Zing. 10: 16. 18: 9.

5. Kimbanzila kiamfuzi kitualanga
ku ndandu kaka, kansi kinzinina kia-
kionsono ku vidisa kaka.

Zing. 10: 4. 18: 4. 14: 23. 28: 20.

6. Mbongo zibakulwanga mu ludimi
luampumpuluvunu i mbungi ulalanga
ye zisavulanga ku mfwilu.

Zing. 10: 2. Yak. 5: 1 b.

7. Tana kwabakiadimbuka kukuba-
bambulanga yau kibeni, bu balembo-
zola vanga masongele.

8. Nzil' abakala diyibanga i mvila-
ngani kaka, kansi bakala diansongula
disadilanga nsongula.

9. Bulutidi mu kala kundu ku fuma
ku nludi vo kala nzo yayonsono ntudi
ye nkento wakinzonzila.

Zing. 25: 24.

10. Mwel' akiadimbuka uzininanga
yayibi; ni andi kamonanga nkenda
mu yandi ko.

11. Vo ndevi ulongwanga ndongi,
buna tunga dibakanga nduenga; vo
wanduenga ulongwanga, buna ubaka-
nga nzailu.

Zing. 19: 25.

12. Nkwa lunungu utalanga nzo aki-
adimbuka, yandi ubwisanga bakiadi-
mbuka mu kubu.

Mpovi 5: 7.

13. Ubandanga kutu kwandi mu
mbokolo awafawfa, yandi kibeni una
boka ye kana vutudulwa ko.

14. Nkailu wakinswekila usimanga
nganzi ye nsendo mu nsweki nkezi zi-
lutidi ngolo.

Zing. 17: 8, 28. 18: 16.

15. I kiese kiawalunungu bu buko-
ngudulwanga bonso bwena nsiku kansi
i kubu diamvangi miayayibi.

16. Muntu uzimbale mu nzil' andu-
ka, yandi una luaka mu bundu diabini.

17. Uzolanga lumbu biakiese una
kala humputu; uzolanga vinia ye mazi
kana kala kimvwama ko.

Zing. 23: 20 b. Luk. 15: 13 b.

18. Kiadimbuka uvevanga bonso va-
nza biankudulu mu walunungu, ye udi-
mbulanga minu uvingananga banso-
ngula.

Est. 7: 9 b. Zing. 11: 8.

19. Bulutidi mu kala kundu mu nsi
yavombila vo ye nkento wakinzonzila
utualanga mfiti.

Zing. 25: 24.

20. Mbongo zantalu ye mazi manku-
sa biena ye wanduenga mu kundu kia-
ndi, kansi muntu wakifutu ufukisanga
mfwilu zandi.

21. Ulambukilanga lunungu ye wote,
una baka moyo, lunungu ye nzitusu.

Mat. 5: 7. 2 Tim. 1: 16, 18.

22. Bakala dianduenga dilenda yiba-
mana mbanza yena makesa ye tulula
siamu kibasididi vuvu.

Zing. 24: 5. Mpovi 7: 20. 9: 16, 18.

23. Ukebanga nwa andi ye ludimi
luandi, kutanga moyo andi mu nzu-
ngu.

Zing. 13: 3.

24. Wena buzizie ye mayama ule-
nda bikwa ndevi, usadilanga lukuzi
luabuzizie.

25. Nzinunu zankwa bolo zikuntua-
langu ku lufwa, moko bu malembolo
zola sala.

Zing. 20: 4.

26. Nkwa wimi ufulukidi kwa wi-
mi; kansi walunungu uvananga ye ka-
kutanga ko.

27. Nkailu miadisalu miabakiadi-
mbuka i nkankumusuu; buna vele bu-
lutidi bo, vo minatwanga mu kani dia-
mivwezolo.

Zing. 15: 8. Yes. 1: 13 b.

28. Mbangi yamakutu yina vila; ka-
nsi bakala diwanga dilenda vova nta-
ngu zazionsono.

5 Mose 19: 18 b. Zing. 19: 5, 9.

29. Bakala diakiadiimbuka disonga-

nga buziezie, kansi wansongula udiatanga nzila zandi mu kwikama.

30. Ka nduenga ko, ka nduka ko, ka nduengoso ko bilenda eadisa mu kakila Mfumu.

Yobi 5: 12 b. Zing. 11: 21. Ysa. 8: 10.

31. Bakavalu bakubukwanga mu diambu dialumbu kiamvita, kansi ndungunu yitukidi kwa Mfumu.

Lumb. 33: 16 b. 147: 10 b.

KAPU 22.

Nsukulu akunku kiazingana kiabadukwa mu kapu kia 10. Mambu mabanduenga (22: 17—24: 22).

Nkumbu yabiza yilutidi kimvwama kiakinene mu ntalu, yindu diabi-za dilutidi palata ye wola. Mpovi 7: 2.

2. Wamvwama ye wamputu bavumunanga mu kimfini; Mfumu wabavanga bahole.

5 Mose 15: 11. Zing. 14: 31. 17: 5. 29: 13.

3. Nkwa ngangu umonanga nsisi ye utombanga ntabulu; kansi matunga mena nzaki-nzaki ye bavutudulwanga bo nlandu.

Zing. 27: 12.

4. Bumpombo bwena nsendo andi mu vumi kia Mfumu, mu kimvwama, nzitusu ye moyo.

Zing. 15: 33. 18: 12.

5. Mpanga ye masiongi biena va nzil' ankwa mvilangani; zolele keba moyo andi utatukanga neeke mu biau.

6. Yukuswa wantwenia nzila yikana kwendila, buna kana yo vengama ko, bu kana nuna.

7. Wamvwama uyalanga bamputu, ye nsompi una kala nang' ansompisi.

8. Ukunanga malembolo songa una yonzika mbivulu, ye kokoto kiamayama mandi kina suka.

Yobi 4: 8. Zing. 11: 18.

9. Uyambukilanga bankaka biambote mu ntima una sakumunwa, kadi uvananga wafwafwa mampa mandi.

10. Kuba ndevi buna nzonza mina lembwa, ye mpaka ye ntiakulu bina suka.

Zing. 26: 20.

11. Uzolanga vedila kwantima, ndieu wena koba bivovanga mampwenia, ntinu i nkundi andi.

Zing. 16: 13.

12. Meso ma Mfumu makebanga nlu-ki; nkiangunu ucamingisanga tukanu tuandimbudi aminu.

13. Nkwa bolo uvovanga: Nkosi yena mu nzila; ku mbazi mu zandu ilenda bemwa.

Zing. 26: 13.

14. Nwa ansuza i lubulu luasina; ubwilwanga kwa nganzi za Mfumu ubwanga mu luau.

Zing. 7: 25 b. 23: 27.

15. Kizoba kinanamene ye ntim' amwana, kansi kokoto kiandongi ki-kubanga kio.

Zing. 13: 24. 19: 18. 23: 13.

16. Uzungulanga wafwafwa ukunibakisanga ndandu, kansi uvananga kwa wamvwama ukuntukisanga vidisa kaka.

17. Tamba kutu kwaku kunu, ye wa mambu mabanduenga, ye tula ndogolo zami mu ntima.

Zing. 1: 5 b. 2: 1 b. 3: 1 b.

4: 1 b. 5: 1 b.

18. Kadi una mona mpwenia, vo ukebanga mo mu kingongo kiaku; bika makubama mu koba biaku ntangu zazonsono.

19. Mu diambu dia kidi wasa vuvu kiaku mu Mfumu, ikulonge bwabu kwandi.

20. Inga, keti yakukisonikina mansiki kwa ngeye ye ikembi nduengoso ye nzailu,

21. mu kulonga mambu makedika kialudi, mpasi wavutula masonga kwa ndieu ukufidisi.

22. Kupelani wafwafwa mu diambu dia bu kena fwafwa ko, ye kudiatikisani wamputu mu mwelo ko.

23. Kadi Mfumu una dedisa lungu diau, ye babatananga si katana moyo au.

Zing. 23: 11.

24. Kubundanani ye yau bena nzaki zafwema ko, ye kukalani ye bakala diakimfwemina ko,

Zing. 29: 22.

25. kwidi longuka nzila zandi ye kubika siongi kwa moyo aku.

26. Kukalani mu yau bavananga moko ko, vo mu yau banikwanga mvinu mu nsompolo.

Zing. 11: 15. 17: 18. 20: 10. 27: 13.

27. Keti kuzolele ko, vo una zionwa ntanda uulambalele, vo kubeki lekwa kiamfutula ko?

28. Kuvilulani dimbu kiankulu kianzaku ko, kiampila yoyo kiatedimisa mase maku.

5 Mose 19: 14. 27: 17. Zing. 23: 10.

29. Vo umweni bakala dikulakene mu salu kiandi, mbuk' andi i mu sadila mintinu, kanani sadila babakala bafwafwa ko.

KAPU 23.

Bu uvwendi va meza ye dingizi, buna toina yindula wonso wena vanta-disi aku;

2. sa mbele va mvudi aku, vo wena nsatu yivitidi.

3. Kuzininani mada mandu muna mvutu, ye nungina kuvananga mvutu matiasuka.

Zing. 21: 17.

4. Kutovukani mu kala wamvuma ko; yambula sadila zaku ngangu.

5. Kuyambulani meso maku matilumukina bitemboto sikila ko; kadi mu kedika bina kukivangila maveve ye bina tilumuka bonso ngo azulu ku zulu.

6. Kudiani mampa mambwaki ameso ko, ye kuzininani mada mandu maluvu ko.

7. Kadi ubanzilanga, bonso bwena bungubi bwamwel' andi. Nadie ye nanwe, kalenda vova kwa ngeye, kansi ntim' andi ka wena yaku ko.

8. Buku kiindidi una kio katwa luka, ye mambu maku manlebami uzimbisi mo.

9. Kuvovani kwa matu mafutu ko, kadi nyinanga ngangu zamambu maku.

Zing. 9: 8. Mat. 7: 6.

10. Kuivilulani dimbu kiankulu kanzaku ko, ye kuzionani mavia mabakondolo se ko.

2 Mose 22: 22 b. 5 Mose 19: 14.

27: 17. Zing. 22: 28.

11. Kadi mvutudi au andinda wena wangolo; yandi una ta mambu mau kwa ngeye.

2 Mose 22: 23. Lumb. 68: 5. Zing. 22: 23.

12. Tadiisa ntim' aku ku ndongi, ye matu maku ku mambu mavananga nzailu.

Zing. 19: 27.

13. Kuyambulani ntaudi kakondwa ndongi ko; kadi vo una kumbanda kokoto, buna yandi una kutwa mu lufwa;

Zing. 13: 24. 19: 18. 22: 15.

14. Inga, vo una kumbanda mu kokoto, buna utaninanga mwel' andi mu nsi abafwa.

15. Mwan' ami, vo ntim' aku una luenga, buna ntim' ami uyangalalanga mpe;

Zing. 10: 1. 27: 11. 29: 3.

16. Inga, kingongo kiami kiyangalalanga, koba biaku bu bivovanga masongele.

17. Kuyambulani ntim' aku wayandukila bankwa miamasumu ko, kansi vemina vumi kia Mfumu ntangu zazonsono.

Zing. 24: 1.

18. Buna mu kedika una baka nsendo, ye vuvu kiaku ka kina fuba ko.

Lumb. 37: 37. Zing. 24: 14, 20.

19. Nawe, umwan' ami, ye kala nduenga, ye bika ntim' aku wasungamana nanawi mu nzila.

20. Kukalani va kati ye nduvu zavina ko, va kati ye bena kindiafu kia-dia.

21. Kadi nduvu ye ndiafu bana kala

bamputu, ye nungina kuvananga mvutu matiasuka.

Zing. 21: 17.

22. Nawila saku diakubuta, ye kuyinani mbut' aku ko, bu kana nuna.

Zing. 1: 5.

23. Tonta baka kedika ye kuniokunani kio widi lumbu kimosi ko, tomba nduenga ye ndongi ye nduka.

24. Kiese kiakinene kiena ye se diawalunungu; beki mwana wanduenga ukummwenanga kiese.

Zing. 10: 1. 15: 20.

25. Buna bika saku ye mbuta baka kiese, ye yandi wakubuta bika kayangalala.

26. Umpana ntim' aku, umwan' ami, ye bika nzila zani zazolakana mu meso maku.

27. Kadi nsuza i lubulu luasina, ye nkazi wani aku i nto yafetama.

Zing. 22: 14.

28. Inga, bonso ntani kalangidilanga, ye ntalu abadimbulanga minu kaniekisinga mu bantu.

29. Nani ubokanga engwa, nani ubokanga e tata? Nani una zonzuswa, nani una katwa yaula? Nani ukukibakisanga mputa mu nana? Nani ubakisanga meso mandu mbumbuluka.

30. Inga, i ndieu ulengilanga va vinia, i yau bakutakananga mu tonta ndwinu zasangwa.

Ysa. 5: 11 b., 22.

31. Buna kutalani vinia ko, vo kiena mbwaki, vo kiena ngedi-ngedi mu mbungu, ye kiwolumukanga mu nzaki.

Ef. 5: 18.

32. Ku'nsukulu keti kitanga bonso nioka, ye bonso basilisika kiniasanga nsa.

33. Buna meso maku mana mona mona-meso mangitukulu, ye ntim' aku uvovanga mambu mamvilangani;

34. mu ngeye bwena nkiero ulambalele mu nsin' ambu, evo nkiero ulambalele ku mbat' ankwanz' anzaza;

35. Bambanda, kansi kimwenini bo kwama ko, hambumangana, kansi kimwenini bo mpasi ko. Kadi buna nki antangu ngina sikama, kidi yavutuka kukitombila biampila yoyo?

KAPU 24.

Nsukulu amambu mabanduenga ye mambu mankaka (b. 23—34).

Kuyandukilani hantu bambi meso ko, ye kuzininani moyo mu kala yau ko.

Zing. 1: 10. 23: 17.

2. Kadi mu bwila ntima miau mibanzilanga, ye koba biau bivovanga kubu.

3. Mu nduenga nzo yitungwanga, ye mu nduka yisiamuswanga.

4. Mu ngangu vinga bifulukanga kwa biabionsono biena ntalu ye mpwenia.

5. Bakala dianduenga diena ngolo, ye bakala diena nduka diena mbidi angolo.

Zing. 21: 22. Mpovi 9: 16, 18.

6. Inga, mu ngangu zanduengisila bana nwanina mvita, ye kwena banduenga zanduengisila, kuna kutomwanga nitu.

Zing. 11: 14. 15: 22. 20: 18.

7. Kolala kiatutu i nduenga kwa nkwa zoba, mu mwelo kalendi bandula nwa andi ko.

8. Ukananga tukanu tuambi, yandi ulenda bikwa nsoki atukanu.

9. Masumu i mbanzulu ankwa kizoba, ye ndevi i nkankumusu kwa bantu.

10. Vo una bwisa ntima, nzungu bu zina kwiza, buna ngolo zaku zeka zafietama.

11. Tanina banatwanga ku lufwa, ye bambula badanzakananga ku vuma kivondulwanga.

Lumb. 82: 3 b. Zing. 31: 8 b.

12. Vo una vova: Tala, ka tuzaidi bo ko, buna nabanzi, vo yandi utontanga mintima kamweni bo ko, ye yandi utalanga mwel' aku vo kazaidi bo ko. Yandi una vutudila muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi.

Yobi 34: 11. Lumb. 62: 12. Yel. 32: 19.

Loma 2: 6. Nzai. 22: 12.

13. Nadie niosi, umwan' ami, kadi yena yambote, ye niosi yiswenanga yena nazeke-zeke kwa nwa aku.

Zing. 25: 16, 27.

14. Bonso bobo una tangila nduenga kwa mwel' aku. Vo una zo baka, buna una kala nsendo, ye vuvu kiaku ka kina fuba ko.

Zing. 23: 18.

15. Kulangidilani, ukiadimbuka, kundu kiawalunungu ko, ye kubungani vuma kiandi kialuvundulu ko.

16. Kadi vo walunungu una bwa mbwa nsambodia, buna vele una telama diaka, kansi bakiadimbuka batimvukini mu kubu.

Lumb. 34: 19. 37: 24. Mika 7: 8.

17. Kukalani kiesee ko, ntantu aku bu kabwidi, ye kuyambulani ntim' aku wayangalala ko bu katimvukini,

Yobi 31: 29.

18. mpasi Mfumu kana bo tala mu mfwemomo ko ye vengula nganzi zandi mu yandi.

19. Kufweminani bambi ko, kuyandukilani bakiadimbuka meso ko.

Lumb. 37: 1. Mpovi 7: 10.

20. Kadi wena wambi kana tambula

nsendo ko; minda miamazi miabakia-dimbuka mina zima.

Yobi 18: 5. Lumb. 37: 38. Zing. 13: 9.

21. Mwan' ami, vumina Mfumu ye ntinu; kubundanani ye babakala bangita ko;

1 Pet. 2: 17.

22. kadi mbivulu yina kubabwila nabiu, ye nani zaidi, mvu miau bu mina sukila mu kubu.

23. Mambu mama mpe natukidi kwa banduenga. Ka bwenani bwambote ko mu tala yindu diamuntu, bu bana kongudila.

5 Mose 1: 17. Zing. 18: 5. 28: 21.

24. Uvovanga kwa nkwa bila: Ngeye kondolo bila, yandi una levulwa kwa bantu, makanda mabantu mana kumfwemina.

25. Kansi bakongudilanga bwasonga bana toma nitu, ye va ntandu au vana kwiza lusakumunu luabimbote.

26. I mibulu va koba, muntu bu kana vutula mvutulu yasonga.

27. Sukisa salu kiaku va nsi, nkukikubikila biabionsono va via; mboki ulenda tunga zanza diaki.

Zing. 12: 11.

28. Kutani kimbangi kwa ni aku mu nana ko; kadi zolele kwaku baba mu koba biakue?

Zing. 14: 5.

29. Kuvovani ko: Bonso bukampengi nzolele kumvanga, nzolele vutudila bakala, bonso bwena mavanga mandi.

Zing. 20: 22. Mat. 5: 44.

30. Mono yavioka via diabakala, i nkwa bolo, via diavinia diamuntu ukondolo nduka.

31. Tala, vana ka vamena lekwa kiankaka ko kansi titi kaka, nsi adian yafukwa mansiasia, ye lumbu luatudi lutulukidi.

32. Mono yatonwa bo ye yayindula bo, yamona bo ye yalungila bo.

33. Inga, nalekieti fioti diaka, nanungineti fioti diaka, bindika moko fioti diaka mu vunda,

Zing. 6: 9 b.

34. buna bumputu buna kubwila ye kifwafwa bonso muntu uneti biluazu.

KAPU 25.

Ngionzoko angana za Solomo kwa babakala ba Hiskia (kapu 25—29).

Ngana zazi zena mpe za Solomo; babakala ba Hiskia, ntinu a Yuda, basonununa zo.

2 Nt. 18: 1 b.

2. I nzitusu a Nzambi mu sweka diambu, kansi i nzitusu amintinu mu bakula dio.

Loma 11: 33.

3. Yongi diazulu ye mpind' antoto ye ntima miamintinu ka muntu ko lenda bio bakula.

4. Katula bo mu palata, buna ngangula yawola yina monikisa lekwa kiantoko.

5. Katula bakiadimbuka mu salu kiantinu, buna kiandu kiandi kisiamu-swanga mulunungu. Zing. 16: 12. 20: 8, 28.

6. Kuyandani ko vantadisi antinu ko, ye kukotani mu mbuk' abankwa miaminene ko.

7. Kadi bulutidi, vo bana kukamba; tombuka vava, evo bana kufila ku banda mu diambu diabakala dilutidi ndanu, i muntu utekele mona meso maku. Luk. 14: 8 b.

8. Kukalani nzaki zabadikila mpaka ko; kadi nki una vanga mu ntangu zina landila, vo mbakani aku ukuvwisi nsoni?

9. Diaku hungu ulenda ta kwa nibakani aku, kansi diansweki diangana kuzaikisani dio ko, Zing. 11: 13. 20: 19.

10. mpasi muntu muntu ukuwila kana kuvwisa nsoni ko, ye kumu kiaku kina kala kiambi mu ntangu zazonsono.

11. Bana bapome bawola mu mabola mapalata i mambu mavovwanga mu ntangu yafwana. Zing. 15: 23.

12. Bonso nlunga wawola wakutu ufwanane kwa binduku kiantulu kiawola wabiza, bobo bufwanane nlongidiki anduenga kwa kutu kuwilanga.

13. Bonso kiozi kiamvula zampembe mu lumbu kiayonzika, i bobo ntumwa yakwikama kwa wamfidisa; mwel' amfumu andi kavongisanga.

Zing. 13: 17. 26: 6.

14. Bonso matuti mamvula ye mpeve, kansi ka mvula ko, i bobo bakala dikembanga mu kinkaila kiandi, kansi katungunanga mambu mandi ko.

Yuda b. 12.

15. Mu mbuwa ntima dingizi dilenda bombakana ye ludimi luanlembami lukosanga visi. Zing. 15: 1. Mpovi 10: 4.

16. Vo una mona niosi, nadie, kansi kuvitani yo ko, kwidi yo vita yukuta ye luka yo. Zing. 24: 13.

17. Bika kulu kwaku kwamonika tutu mu nzo ankundi aku, mpasi kana kuvita yukuta ye kukankumukina.

18. Lukonko luandwanina ye sabala ye toto kiansongi i ndieu utanga kimbangi kiampumpuluvunu kwa ni andi. Lumb. 57: 4. 59: 8.

19. Bonso dinu dieti bola ye bonso kulu kwabulu kiansoki, i bobo vuvu kiandimbudi aminu mu lumbu kianzungu. Yes. 42: 17. Dan. 7: 7.

20. Bonso mu vula yunga mu lumbu kiasivu kiakiozi ye bonso nsa mu bombe

i bobo mpila mosi ye yimbila minkunga kwa ntima wakiadi. Loma 12: 15.

21. Vo mbeni aku wena nsatu, buna undikila, ye vo wena mpwila, unnwika; Mat. 5: 44. Loma 12: 20.

22. buna uyonzikanga makala matia va ntu andi, ye Mfumu una kusenda.

23. Mpeve yanode yibutanga mvula, ye ludimi lualunsi-lunsi lusanga zizi biayindalala.

24. Bulutidi mu kala kundu ku fuma va nludi ye mu kala ntuali anzo yayonsono ye nkento wakinonzila. Zing. 21: 9, 19.

25. Bonso nlungu wanazizia kwa uleminanga, i bobo nsamu wabiza utukidi nsi yanseke.

26. Bonso nkelo wavinzuka ye nto yabivuswa, i bobo bwenina walunungu udangalanga vantadisi akiadimbuka.

27. Mu vita dia niosi ka hwanibote ko, ye mu tomba wandi nzitusu ka i nzitusu ko.

28. Bonso mbanza yena tumbu tualuka ye tuamana katuka, i bobo bakala dilembane yala diandi diela.

KAPU 26.

Bonso mvula zampembe zikazivwila mu nsungi amwini ko, ye mvula ka mu ntangu ayonzika ko, i bobo ka bufwanane ko, vo futu dina zituswa.

Zing. 17: 16. 19: 10.

2. Bonso nsokusa yikatukanga ye mpiondo yitilumukanga, i bobo buvikilanga lusingulu lulembolo fwanana.

3. Luzwadi kwa kavulu ye kimpunga kwa mpunda ye kokoto kwa nima zamafutu! Lumb. 32: 9. Zing. 10: 13.

4. Kuvutudilani futu ko, bonso bwena kizoba kiandi, kwidi kumfwanana ngeye kibeni.

5. Vutudila futu, bonso bwena kizoba kiandi, kidi kana kukibanzila vo i nkwa nduenga ko.

6. Ufidisanga nsamu ye futu, yandi uzakanga malu mayandi kibeni ye una baka kubu bonso ndwinu. Zing. 25: 13.

7. Bonso malu mawatila mianzi mazembalele nalenzangani, i bobo bwena zingana mu nwa miamafutu.

8. Bonso mu tula lukobe luamatadi mandanu va yudukwa kiamatadi, i bobo bwena mu vana nzitusu kwa futu.

9. Bonso mpanga zeka mu koko kwabakala disansale, i bobo bwenina ngana mu nwa afutu.

10. Nkuzi uvanganga biabionsono yandi kibeni, kansi futu disadisanga

salu ye sadisanga salu kwa wonso wonso una kwiza.

11. Bonso mbwa yivutukanga ku lusi biandi, i bobo bwenina futu divutukidi badika kizoba kiandi.

2 Pet. 2: 22.

12. Vo umweni bakala weti kukibanzila vo nduenga, buna wutu kilutidi mu futu ye mu yandi buke.

Zing. 3: 7. 20: 20.

13. Nkwa bolo uvovanga: Nkosi yisambanga yena mu nzila, inga, nkosi yena mu zinzila.

Zing. 22: 13.

14. Bonso vitu dizekukanga mu nkangi miandi, bobo nkwa bolo ubangumukanga mu ntand' andi.

15. Nkwa bolo utulanga koko kwandi mu bola, kansi weti mona mpasi mu vutula ko ku nwa.

Zing. 10: 24.

16. Nkwa bolo ukukibanzilanga, vo wena nduenga zilutidi nsambodia bavutulanga mvutulu zanduka.

17. Bonso muntu ukamatanga mbwa mu matu, i bobo ndieu ukwemi nganzi mu mpaka zabankaka kukaviokilanga.

18. Bonso nkwa mafuluka ulakasanga toto biatia ye sikanga ye vondanga.

19. i bobo bakala dibabanga ni andi ye mboki uvovanga: keti mpengi bo mu mbienza kaka.

20. Nkuni bu zimeni, tia tuzimini, ye nkwa lunsilunsi bu kakatukidi, nzozza misimunu.

Zing. 22: 10.

21. Bonso makala matia matukanga mu makala ye tia mu nkuni, i bobo nzozza mikwikwanga kwa bakala diakinzonzila.

Zing. 15: 18.

22. Mambu mankwa lunsilunsi me na bonso bianazeke-zeke, ye makotanga nate ye mu bingongo biantima.

Yobi 34: 7. Lumb. 55: 21. Zing. 18: 8.

23. Bonso palata bialadukwa va lekwa kialuwumba kiavesuka, i bobo koba biatia va kimosi ye ntima wayayibi.

24. Ntantu ukimbukanga mu mpovoloo andi, kansi mu ntim' andi kanatinanga bungubi.

25. Vo yandi vana vanga nding' andi yampwenia, kunlekilani minu ko, kadi nkankumusu nsambodia zena mu ntim' andi.

26. Lubelo lusadilanga kinkita mu swama, kansi yayibi yaubelanga yimunikanga vele mu lukutukunu.

27. Utimanga bulu ubwanga mu diau yandi kibeni, ye utombulanga tadi, diau dieti vutuka nengumuka kwa yandi.

Lumb. 7: 15. 9: 15. 57: 6. Mpovi 10: 8.

28. Ludimi luamakutu lubelanga

baluakosele, ye nwa wandengula utukisanga mbwilu.

KAPU 27.

Kukembilani lumbu kiambazi ko, kadi kuzaidi ko malenda nata lumbu mu nkat' andi.

Yak. 4: 13 b.

2. Bika wankaka kakukemba ye ka waku nwa ko, wanzenza ye ka biaku koba ko.

Yel. 9: 23.

3. Matadi mena zitu ye nienge wena mpasi mu nata, kansi mfiti zilutidi biobio biabile mu zitu kwa nkwa kizoba.

Yobi 5: 2. 6: 3. Mpovi 7: 10.

4. Nganzi i diambu diankemi, ye nkesi i nkuka, kansi nani lenda sikila kwa kimpala?

Zing. 6: 34 b. Yak. 1: 20.

5. Nsembolo mu yuti yilutidi zola kuswekwanga.

6. Mbufa zankundi zivewanga mu kinkwikizi, kansi mfulu zambeni mu kiaba.

7. Uyukutidi udiatanga niosi kuni amalu, kansi ufwanga nsatu umonanga biabionsono biandudi bonso nazekezeke.

8. Bonso nuni yitebi mu wanza diandi, i bobo bakala ditebi mu nzo andi.

9. Mazi mankusa ye bianfwitisila mwisi biyangidikanga ntima; bobo mpe lutondo luankundi uvananga nduengoso zatoma yindulwa.

10. Nkundi aku ye nkundi asaku kubasindikani ko nkievo ulutidi zola kwenda ku nzo ampangi aku, kubu bu dikubwidi. Mfinangani yikufinangananga ulutidi mpangi yitatukidi nseke ye ngeye.

Zing. 18: 24.

11. Kala nduenga, mwan' ami, buna uyangidikanga ntim' ami; buna ilenda vutula mvutulu kwa ndieu uzolele kumfinga.

Zing. 10: 1. 23: 15. 29: 3.

12. Nkwa ngangu umonanga nsisi ye tombanga mpungumunu; matunga mena nzaki-nzaki ye bavutudulwanga bo nlandu.

Zing. 22: 3.

13. Namvudi mvwatu miandi, kadi wanikwa mvindu mu wankaka, ye futisa bikavwidi mu diambu diawanzenza.

Zing. 20: 16. 22: 26.

14. Usakumunanga ni andi nsuka nabu mu ndinga yayinene, yandi lenda bo tangulwa bonso lutumbulu.

15. Matela manludi madaduzukanga mu lumbu kiamvula ye nkento wakinzozila bilenda banzulwa mpila mosi.

Zing. 19: 13.

16. Wonso uzolele sima wampila yoyo zolele sima mpeve, ye mazi ma-

ndelo mabwabane ye koko kwandi kwalubakala.

17. Sengwa kilengusanga sengwa ; i bobo muntu ulengusanga wankaka.

18. Wonso ukebanga nti andi akuyu una dia bana bandi ; ukebanga mfumu andi una mona nzitusu.

19. Bonso nlangu umonikisanga kini kiazizi, i bobo ntim' amuntu umonikisanga kini kiantim' awankaka.

20. Nsi abafwa ye benga ka bilendi yukuta ko ; i bobo meso mamuntu ka malendi yukuta mpe ko.

Zing. 30: 16. Mpovi 1: 8. Hab. 2: 5.

21. Bonso kingundu kitontanga palata ye foloni wola, i bobo muntu uze-ngwanga bonso bukakembwanga.

Zing. 17: 8.

22. Vo una tuta nkwa kizoba mu su mu mwisu mu makudia, buna vele kizoba kiandi ka kina mpe vaika mu yandi ko.

23. Toma tala mameme maku, ye kenga makamba maku.

24. Kadi kimvwama ka kisikilanga ntangu yikayimani ko. Kadi koloa kisikilanga mbandu ka mbandue ?

25. Nsombo miamona bu mitumbu-kidi mu titi bimeni lala, ye titi biandia bu bionzukulwanga mu miongo,

26. buna ngeye wena bana bamame-me mu kukikubikila mimvwatu ye nkombo zambakala mu kukisumbila via ;

27. buna nkombo zankento zikuva-nanga bionso biuzolele mu mamvumina, mu dia kwa ngeye kibeni ye kwa nzo aku, ye mpe sielo biaku biabakento balenda bio vukila.

KAPU 28.

Bakiadimbuka batabanga, vo ka bazo-mwanga mpe ko ; kansi balunungu bena kikesa bonso nkosi zantwenia.

3 Mose 26: 36 b. Zing. 10: 24.

2. Mu diambu diantulumunu nsi yibakanga mfumu zazingi, kansi kwena bantu balungidi mu nduka kusikalalanga lusongo. Zing. 29: 8. Yes. 24: 4 b., 20.

3. Mfumu yambi i ndieu uzungulanga bafwafwa, i mvula yibunganga mamvutu mampanina mampa.

4. Basisidi mina bakembanga bakia-dimbuka, kansi bakebanga mina baku-banwanisanga.

5. Bantu bambi ka bazaidi mena masonga ko, kansi batombanga Mfumu basivisi mamonsono.

6. Bakala diamputu didiatanga mu

kialunga dilutidi wamvwama ukw-ndanga nzila zole mu mvilangani.

Zing. 19: 1.

7. Unamanga mina, yandi i mwana wabakala wanduka ; kansi ukundane ye bandiafu uvwisanga sandi nsoni.

8. Uniekisanga mbongo zandi mu kalala ye ndandu, yandi uyonzikanga kwa ndieu ufwilanga bafwafwa kiadi.

Mpovi 2: 26.

9. Vo muntu uvungulanga kutu kwandi ye kazolele wa mina ko, buna lusambululu luandi mpe i nkankumusu.

Yobi 27: 8 b. Lumb. 18: 41. Ec. 18.

Yoa. 9: 31.

10. Utuadikisanga bansongula mu kubazimbisa mu nzila yambi, yandi kibeni una bwa mu lubulu luandi ; kansi bakialunga batambulanga biena bi-abiza mu fwa diau.

Zing. 26: 27. Mat. 15: 14.

11. Bakala diamvwama dikukiba-nzilanga vo nduenga, kansi bakala diamputu diena nduka dibakulanga bonso bukena.

12. Balunungu bu bayangalalanga, buna i nkemo, kansi bakiadimbuka bu bana yala, buna bantu bana tombuzulwa.

Zing. 11: 10. 29: 2.

13. Uswekanga ntulumunu zandi, katomanga nitu ko ; kansi utanga zo ye usisanga zo una tambula nkenda.

Lumb. 32: 8 b. 1 Yoa. 1: 9.

14. Mayangi mena ye muntu uvu-minanga Nzambi ntangu zazonsono ; kansi uvibisanga ntim' andi una bwa mu kubu.

Zing. 14: 6.

15. Bonso nkosi yisambanga ye ulusu kiasiuka i bobo dingizi diakiadimbuka kwa bantu banputu.

16. Dingizi dikondolo nduka disa-nga ngolo zazingi, bika kabanza, vo ndieu ubelanga ndandu akimbabu una zinga wamoyo ntama.

Zing. 29: 4.

17. Muntu utatumuswanga kwa nkanu amenga weka ntabi nate ye ndiamu, ye muntu kansadisani ko.

1 Mose 9: 6. 2 Mose 21: 12. 5 Mose 19: 11 b.

18. Udiatanga mu kialunga una vuluswa ; kansi ukwendanga nzila zole mu mvilangani, yandi una bilama mu yimosi mu zau.

Zing. 12: 13.

19. Usadilanga via diandi una baka mampa malungila ; kansi ulambukilanga lekwa bialufukulu una baka bumputu bwalunga.

Zing. 12: 11. 20: 4.

20. Bakala diansongula ditambulanga lusakumunu lualungi ; kansi uzinanga moyo mu kala kimvwama, kani lembwa vutulwa ndinda ko.

Zing. 20: 21. 21: 5. 1 Tim. 6: 6, 9.

21. Ka bwambote ko mu tala yindu

diamuntu; kansi mu diambu diabuku kiadimpa bakukivanganga mvodi akanu.

Zing. 18: 5. 24: 23. Yeh. 13: 19.

22. Mbwaki ameso uzininanga zimbongo moyo ye kazaidi ko, vo nsatu zina kumbwila.

23. Ulonganga wakiasotuka ndongi una baka ngiambu yilutidi ndieu uvanganga ludimi luandi ndengula.

Zing. 9: 8 b. 27: 5 b.

24. Upelanga sandi vo mbut' andi ye vovanga: Ka i masumu ko, yandi i fwiti kiantani.

Zing. 19: 26. Mat. 15: 5 b.

25. Wena tiina diambongo usikimisinga nzonza; kansi usilanga Mfumu vuvu, yandi uyukutanga beni.

26. Usilanga nduka zandi vwadi i futu; kansi udiatanga mu nduenga usaduswanga.

Zing. 3: 5, 7. 1 Kol. 3: 19 b.

27. Uvananga wamputu kanani kondwa lekwa ko; kansi uzimanga meso mandu ubwilwanga lutumbulu lualu- ingi.

5 Mose 15: 11. Zing. 19: 17.

28. Bakiadimbuka bu bayalanga, bantu baswamanga; kansi bu bana vila, buna balunungu beka babingi.

Yobi 24: 4. Zing. 11: 10. 29: 2.

KAPU 29.

Ulongwangwa ndongi beni, kansi wakidi mbalu, yandi una koswa nabiu ye lembwa tanunwa.

Yea. 66: 4. Yel. 7: 13 b.

2. Balunungu bu bena babingi, bantu bayangalalanga; kansi kiadimbuka bu kayalanga, bantu bavumukanga.

Zing. 11: 10. 28: 12, 28.

3. Uzolanga nduenga vanganga sandi kiese; kansi ukundane ye bansuza fukisanga bikavwidi.

Zing. 10: 1. 15: 20. 27: 11. Luk. 15: 13, 30.

4. Mu lusongo ntinu utundisanga nsi andi, kansi utombanga nkailu ubungisanga yo.

Zing. 28: 16.

5. Bakala dikembanga ni andi diyalumunanga konde va malu mandu.

6. Muntu wambi una tangalakana mu wandi nkanu, kansi walunungu lenda sika lozi ye yangalala.

Zing. 12: 18.

7. Walunungu ufwanga kiadi mu mamtu mabafwafwa, kansi kiadimbuka kazaidi lekwa ko.

8. Ndevi mibwisanga mbanza ngita, kansi babakala banduenga basimanga nganzi.

Zing. 28: 2. Mpovi 1: 18.

9. Bakala diandengwa bu kazolele dedisa diambu ye bakala diakizoba, bu-

na ndieu ufwemanga vo sevanga ye kalendi dingalala ko.

Yea. 57: 20 b.

10. Banzolwa amenga babelanga bakialunga, kansi bansongula batabilanga moyo andi.

11. Futu divaikisanga nganzi zandi zazonsono, kansi wanduenga usimanga zo ku nsukulu.

Zing. 17: 27.

12. Dingizi didimbanga mpovolo amakutu, sielo biandi biabionsono bienda bakiadimbuka.

13. Nzungu ye nzungudi bavumunanga mu kimfini; kwa Mfumu meso mayau bole matambulanga kia.

Zing. 22: 2.

14. Ntinu ukongudilanga bafwafwa busongele, kiandu kiandi kina sikilantangu yikayimani.

Zing. 16: 12. 20: 28.

15. Kokoto ye ndongi bivananga nduenga, kansi mwana walembeva longwa ndongi utualanga nsoni kwa mbut' andi.

Zing. 13: 24. 22: 25. 23: 13 b.

16. Bakiadimbuka kubeka babingi, kuna ntulumunu zeka zazingi; kansi balunungu bana tala mbwila au mu nienzi.

Lumb. 58: 11. 91: 8.

17. Longidika mwan' aku, buna yandi una kala mpongoso aku ye vana dia kwampwenia kwa mwel' aku.

18. Kukondolo mbikulu, kuna bantu beka bunkitu; kansi mayangi mena ye ndieu ukebanga miba.

19. Mu mambu kaka ka balendi longidika sielo ko, kadi vo visidi mpe, kana mo vukumukina ko.

20. Vo umweni bakala diena nzaki zavovila, buna vuvu kilutidi mu futu ye mu yandi kike.

Zing. 26: 12. Mpovi 5: 1. Yak. 1: 19 b.

3: 5 b.

21. Wonso usonganga kidunga kwa sielo kiandi, bu kiena kiantwenia, ku nsukulu yandi una kummwena bonso mwana mu nzo.

22. Bakala diakimfwemina disikimisinga nzonza, ye wena nzaki zafwemina uvolanga mpodolo ntangu zazingi.

Zing. 15: 18. 22: 24. 27: 4. Yak. 1: 20.

23. Nza miamuntu mitulanga luyinu kwa yandi, kansi ukukiyinanga ubakanga nzitusu.

Yobi 22: 29. Zing. 15: 33. 18: 12. Luk. 14: 11.

1 Pet. 5: 5 b.

24. Ukabanga bintani ye mwivi, yandi ubelanga wandi moyo; bu kawanga ndikusu andefi, kazakisanga lekwa ko.

3 Mose 5: 1.

25. Wonga mu bantu unatanga masiongji, kansi usilanga Mfumu vuvu utabulwanga.

Mat. 10: 28.

26. Babingi batombanga ngiambu adingizi, kansi kwa Mfumu muntu muntu utambulanga lendo kiandi.

27. Bakala dikondolo lunungu i nkan-kumusu kwa balunungu, ye udiatanga mu nsongula i nkan-kumusu kwa kiadimbuka.

Lumb. 15: 4. 1 Pet. 4: 4.

KAPU 30.

Mambu ma Anguli.

Mama i mambu ye ntelo bia Anguli, mwan' a Yake. Ebu bakala dio-dio diavova kwa Itieli—kwa Itieli ye Ukali.

2. Inga, mono mpitidi kizoba mu tangwa bonso muntu, kibeki nduka zakimuntu ko ;

3. kilongokele nduenga ko, mpasi ilenda kala nzailu mu Nkwa nlongo.

4. Nani i ndieu wabaluka ku zulu ye wakulumuka diaka ? Nani wayonzika mpeve mu moko mandi ? Nani wakanga nlangu mu nlele ? Nani wasikika nzaku zazonsono zantoto ? Nkumbu andi nani, ye nkumbu amwan' andi nani—keti ngeye zaidi bo ?

Yobi 38: 4 b.

5. Nkungu zazonsono za Nzambi zena zaveduswa ; yandi i nkaku kwa bakuntininanga.

Lumb. 12: 6. 18: 31. 91: 4.

6. Kuyikani mambu mandi lekwa ko, mpasi kana kutungudila ko ye una telama bonso nkwa makutu.

5 Mose 4: 2. 12: 32.

7. Mambu mole ndombeke kwa ngeye, kungimininani mo ko nate ye mfwilu ami :

8. Bika lufukulu ye makutu biata-tuka nseke ye mono ; kumpanani mpe bumputu vo kimvwama ko, kansi ungimbudila mampa mami mamvukila.

1 Tim. 6: 8.

9. Vo ngina vita yukuta, buna nkutu lenda kukadila, ye ngina yuvula : nani i Mfumu ? Evo ngina vita bumputu ilenda kala mwivi, inga, vodila nkumbu a Nzambi ami masumu.

5 Mose 8: 12 b. 32: 15.

10. Kukelani sielo kwa mfumu andi ko, kwidi baka bila, vo yandi una kusinga.

11. Mu mbandu musingwanga sau ye mulembolo sakumunwa mbut' au ;

12. mbandu yeti kukibanzila vo yavedila, mpeleko bu yalemwa sukulwa tuvi tuau ;

13. mbandu—meso mau bonso bumeka ngianza, ye ntala zau bonso buzifulukidi kwa nza !

14. Mbandu yena meno i sabala, ye meno mau matandi i zimbele, kidi bamana dia bakiazungulwa mu nsi ye bamputu mu lukutukunu luabantu !

15. Muntudia wena bana bole babakento, babokilanga : tuala, tuala ! Batatu bena balembane yukuta, inga, baia, bakabavovi widi lumbu nkutu ko : bulungidi :

16. nsi abafwa ye vumu kiankwa sita, ntoto ulembane yukuta nlangu ye tia tulembolo vova widi lumbu nkutu : bulungidi.

Zing. 27: 20.

17. Udevanga sandi ye yinanga mu tumamana mbut' andi, disu diandi minganga mina dio nona ku fimwila, ye bana bango azulu bana dio dia.

5 Mose 27: 16.

18. Mambu matatu mavitidi ngitukulu kwa mono, inga, maia mena mandembane bakula :

19. nzil' ango azulu kungsi azulu, nzil' anioka va ntandu atadi, nzil' anza za mu kati diambu ye nzil' abakala va kimosi ye nkento wantwenia.

20. Bwabu bwenina fu kiampala yankento : yandi weti yukuta mu nienzi ye kunguna nwa ye vovele : Kivengi bulembolo songa ko.

21. Batatu bena, kungsi ayau ntoto unikukanga, inga, baia, kungsi ayau ka ulendi vibidila ko :

22. kungsi ananga bu kana kala ntinu, ye futu bu kana yukuta,

Zing. 19: 10. Mpovi 10: 5 b.

23. kungsi ankento wayinwa, bu kana baka bakala, ye sielo kiankento bu kana lutila mfumu andi yankento.

24. Bia biena biabike va ntoto, kansi nduenga zazinene vele biavewa :

25. binonia i bantu banienia, kansi bakubikanga madia mau mu nsungi amwini ;

Zing. 6: 6 b.

26. basafane i bantu bena ngolo zafuma, kansi mu tadi batunganga nzo zau ;

27. makonko makondolo ntinu, kansi mu nkonkolo ankangu bakwe yendilanga buna bena ;

28. kivala kiangeko kilenda kamutwa mu moko, kansi mwanki kikalanga mu vula diakitinu.

29. Bitatu biena bikwe dongamingi, inga, bia, biena ngiendolo yantoko :

30. nkosi i kesa mu bibulu ulembolo venguka mu lekwa, kavalu, kwaninga mu kemvo,

31. ye nkombo yambakala ye ntinu ku ntutu ankangu andi.

Yobi 32: 23 b.

32. Vo utele mayama, kani vo i bu-

zengi, vo i masumu manzaya, buna natudi koko wa nwa.

Yobi 39: 37. Mika 7: 16.

33. Kadi bonso kintoka kiamamvumina kikamwanga mu mamvumina, ye bonso menga makamwanga mu mbo-mbo, bobo mpaka zikamunwanga mu nganzi.

KAPU 31.

Mambu ma Lemueli. Masika mankazi wadedama.

Mama i mambu mantinu Lemueli mavova mbut' andi, bu kanlubula:

2. Nawe, mwan' ami, inga, nawe, mwan' amoyo ami, nawe, mwan' ansilulu zani!

3. Kuvauani ngolo zaku kwa bake-nto ko, ye kutadisani nzila zaku ku mbivulu amintinu ko. Mose 17: 17.

4. Ka bufweni ko kwa mintinu, u Lemueli, ka bufweni ko kwa mintinu mu nwa vinia, ye ka madingizi ko mu yuvula ndwinu zangolo; Mpovi 10: 16 b.

5. ka bidi vilakana mina bu banwanga ye vidingisa nsiku kwa bana babonsonu banzuugu. Yes. 5: 22 b. 28: 7.

6. Ye, kwa nkwa kubu bika bavana ndwinu zangolo ye vinia kwa yau bena mwela wakiadi.

7. Bika wampila yoyo kanwa ye vilakana bumptutu bwandi ye lembwa mu banzila nzungu zandi.

8. Bandula nwa aku mu ntomono akibaba ye mu nungisa babonsonu be-na banienia. Yobi 29: 12 b. Zing. 24: 11.

9. Inga, bandula nwa aku ye kongudila mu lusongo, ye nungisa kiazungulwa ye wamputu. Lumb. 32: 3. Yes. 1: 17.

10. Nkazi wadedama, kwe kana monwa? Yandi lutidi nzimbu mu ntalu. Zing. 18: 22. 19: 14.

11. Ntim' abakaladiandi ukunsilanga vuvu, ye kana kondwa biamvukila ko. Zing. 12: 4. 14: 1.

12. Yandi ukumvanganaga monso mena mampwenia ye ka mambi ko, mu lumbu biabionsonu biazingu kiandi.

13. Yandi ubanzilanga mika ye lino ye sadisanga moko mandi mu kiese.

14. Yandi ufwanane ye nzaz' ankiti, yandi ulandisanga biamvukila nseke.

15. Fuku bu diakidi katelamanga ye tulanga dia kwa bisi nzo andi, kwa sielo biabakento kunku kiau kiavanguka.

16. Yandi ukananga via, ye una dio baka kwandi; mu ndandu amoko mandini kakuninanga via diavinia.

17. Yandi ukanganga luketo luandi mu ngolo ye sanga kimfuzi mu moko mandi.

18. Yandi umonanga, vo salu kiandi kitomanga; mwind' andi ka uzimwanga mu fuku ko.

19. Kalu diansietila kabonganga mu moko mandi, ye nlembo miandi mi-bakanga simbi kiamafuku.

20. Yandi utandulanga koko kwandi kwa kiazungulwa ye lambulanga moko mandi kwa wamputu.

21. Nsungi amvula zampembe kenani yo nsatu atina mu diambu dianzo andi ko, kadi nzo andi yayonsonu yena mwatu mianlele miambwaki.

22. Mfika zambote kakukivangilanga, yandi beki mwatu mialino kilutidi ye miampumbu.

23. Bakala diandi dizayakene mu mielo miambanza mukavwandanga va lueka luabangudi zabantu bansi.

24. Yandi uvanganaga binkuti bialino biantalu ye tekanga bio, ye minkiti katekanga kwa nkiti.

25. Nzitusu ye nkembolo i mwatu andi, ye usevilanga lumbu kina kwiza.

26. Nwa andi kazibulanga mu ndu-enga, ye ndongolo zanlembami zena va ludimi luandi.

27. Yandi utoma talanga yadulu kianza andi ye kadianga mamp' mandi mu bolo ko.

28. Bana bandi bababakala batelamanga ye bakunkembanga, vo wena mayangi, bakala diandi mipe ye ukunsikanga:

29. Bakento babingi badieti ndiatulu yadedama, kansi ngeye, ngeye, ubaviokele babonsonu.

30. Ntoko i lufukulu ye mpwenia i luvevolo luampeve; kansi bika nkazi uvuminanga Mfumu kasikwa. Zing. 11: 22.

31. Lumvana mbutu miavamanga mandi; mavanga mandi bika maku-sika mu mielo.

MPOVI.

KAPU 1.

Biabionsono i lufukulu ye bwena mpila mosi ntangu yikayimani. Tovuka mu baka nduenga i nzomono ampeve.

Mama i mambu ma Mpovi, niwan' a Davidi, ntinu mu Yelusalemi.

2. Lufukulu luatufukulu! buvo vele Mpovi. Lufukulu luatufukulu! Biabionsono i lufukulu!

Yobi 7: 16. Mpovi 2: 11. 11: 8. 12: 8.

3. Muntu nki antomono kabakanga mu mpasi zazonsono zikatovukilanga kungsi antangu?

Lumb. 39: 6. Mpovi 2: 22 b. 3: 9.

4. Mbandu yikwendanga ye mbandu yikwizanga, ye ntoto usikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 104: 5. 119: 90.

5. Ntangu yiselukanga ye ntangu yidiminanga ye mboki yena vema diaka mu luaka ku vuma kiyiselukilanga.

Lumb. 19: 6.

6. Mpeve yikwendanga ku ntini asude ye mboki yivilukanga ku node; yivilukanga ye vilukanga, bu yikwe yendingi, ye mboki yibadikanga diaka nzunguluka andi.

7. Mila miamionsono micilumukanga ku mbu, ye mwanki mbu ka una zala widi ntangu nkutu ko; kutekele cilumuka mila, kuna mivutuka cilumukanga ntangu zazonsono.

8. Biabionsono bisalanga mu kondwa kwavunda; ka muntu ko lenda bo samuna. Disu ka diyukutanga mona ko, ye kutu ka kuzalanga mu wa ko.

Zing. 27: 20.

9. Bonso bwakedi, i buna buna kadila, ye bonso bwavangwa, i buna buna vangama: ka buma bwamona ko bukalanga kungsi antangu.

Mpovi 8: 15.

10. Vo bwakedi diambu dilenda bikwa: tala, diadi i diamona, buna dianpila yoyo diateka kala mu nsi nkulu yatutekila.

11. Ka tubambukidi moyo ko mu batutekidila vumuna. Bana kutulanda ka bana mpe bambukulwa moyo ko kwa bana zimunina vumuna.

12. Mono, Mpovi, yakedi ntinu kwa Israeli mu Yelusalemi.

1 Nt. 1: 34.

13. Mono yatadisa ntim' ami mu yindula ye bakula mu nduenga mamonsono mavangamene kungsi azulu; dia-

mpila yoyo i mpasi zambi ziveni Nzambi kwa bana babantu mu kukikwamisa.

1 Nt. 4: 29 b.

14. Bu yatala mamonsono mavangamene kungsi azulu, tala, buna mamonsono i lufukulu ye nzomono ampeve.

Mpovi 2: 11.

15. Kiena konanana ka kilendi sungama ko, ye kina kikondolo ka kile-ndi tangwa mu ntangulu ko.

Mpovi 3: 14. 7: 14.

16. Mono yavova mu ntim' ami: Tala, mbeni baka nduenga zazingi, ye ndiekese zo ye ziviokete zababonsono bantekidila mu yala Yelusalemi; inga, nduenga ye nzailu ntim' ami ubeki mu tezo kiakinene.

1 Nt. 3: 12 b.

17. Kansi bu yatadisa ntim' ami mu visa nduenga ye zaya kizoba ye buzeni, buna yamona, vo diodio mpe i nzomono ampeve.

Mpovi 2: 12. 7: 26.

18. Kadi kwena nduenga zazingi kwena mfiti zazingi; ndieu uniekisanga nzailu andi uniekisanga kwama kwandi.

KAPU 2.

Kiese ye salu mu kukikubikila kiese i lufukulu. Wanduenga umonanga bonso futu.

Mono yavova mu ntim' ami: Ka diambu ko, nzolele tonta, bonso buumwenwanga kiese; nakivangila bwabu lumbu biambote. Kansi tala, diodio mpe i lufukulu.

Mpovi 8: 15. Luk. 12: 19 b.

2. Mono yakatwa bika mu seva: I buzengi kwandi, ye mu kiese: Nki kitomisanga?

3. Mu ntim' ami yayindula, bonso bungina nwiika nitu ami vinia—ntim' ami bu weti sadila nduenga—ye bonso bungina tatamana buzengi, nate ye ngina mona malutidi kwa bana babantu mu vanga kungsi azulu lumbu bibana vumuna.

Mpovi 7: 17 b.

4. Mono yasedi salu biabinene, yakitungila nzo, yakituikila mavia mavinia.

1 Nt. 6: 1 b. 2 Lus. 3: 1 b.

5. Mono yakikunina tumbu tuakiese ye tuanzietila ye yatuika to bana banti miampila zazonsono.

6. Mono yakitungila zinga bianlangu

mu teka bio nlangu ku bonde diaminti miamena.

7. Mono yasumba nanga miababakala ye miabakento ye sielo biabisi nsi bakuduswa mu diambu diami; mono yabaka mpe bibulu, zingombe ye mameme mu kunku kilutidi mu nene mu babonsono bantekidila mu Yelusalemi.

2 Lus. 1: 12.

8. Mono yakiyonzikila mpe palata ye wola ye biabionsono bilenda vwa mintinu ye zinsi; mono yakitombila nyimbidi miababakala ye miabakento ye kionso i kiese kiabana babantu; nkazi, inga, bakazi babingi.

1 Nt. 10: 11 b., 14 b. 2 Lus. 9: 10 b., 13 b.

9. Mono yayika waunene, yalutila ye yalutidila, yavioka babonsono bantekidila mu Yelusalemi; mu momo mamonsono yakeba nduenga zami.

1 Nt. 10: 23 b. 2 Lus. 9: 22.

10. Ka lekwa ko kialomba meso mami kiyimina mo ko, ye kiyimina ntim' ami kiese ko. Kadi ntim' ami wabaka kiese mu mpasi zami zazonsono, ye diodio i kunku kiami kisidi mu mpasi zami zazonsono.

11. Kansi bu yatonwa mavanga mamonsono mavengi moko mami, ye mpasi zozo zimbweni mu mau, tala, buna mamonsono i lufukulu ye nzomono ampeve, inga, kungsi antangu ka kwenani lekwa ko kilenda tangwa vo i ndandu.

Mpovi 1: 14.

12. Kansi bu yabangumuka mu tonwa nduenga ye kizoba ye buzengi—kadi bantu bana landila ntinu, nki bana vanga, vo ka mpila mosi ko ye bonso bwateka vangwa?

Mpovi 1: 17. 7: 26.

13. buna yavisa, vo nduenga zilutidi buzengi bonso kia kulutidi tombe.

14. Wanduenga wena ye meso mu ntu andi, kansi futu didiatanga mu tombe. Kansi yamona, vo umosi uvangwanga bonso wankaka.

Zing. 14: 33. 15: 7. 17: 24. Mpovi 8: 1.

15. Buna yavova mu ntim' ami: Bonso bumonanga futu, i buna mono ngina mawesa; buna nki antomono mbeki mu diodio, bu ndutidi mu nduenga? Mono yavova mu ntim' ami, vo diodio mpe i lufukulu.

Yobi 21: 7 b. Mpovi 6: 8. 8: 14. 9: 2.

16. Kadi mbambukulu amoyo awanduenga ka yisikilanga ntangu yikayimani ko, bonso mpe yafutu; mu lumbu bina kwiza keti mamonsono mainana vilukunwa. Wanduenga keti una katwa fwa bonso futu mpe?

Yobi 18: 17. Lumb. 49: 10.

17. Mono yakankumuka moyo, kadi

mavangwanga kungsi antangu kiazola mo ko, biabionsono bu i lufukulu ye nzomono ampeve.

Yobi 3: 21. 14: 13.

18. Inga, mono ikankumukinanga mpasi zozo zazonsono ziyatovukila kungsi antangu, bungina katwasisa bina bimpegi kwa muntu wankaka una kundanda.

Lumb. 49: 17.

19. Nani zaidi, vo ndieu una kala bakala dianduenga vo futu? Kansi mwanki una yala biabionsono biyatovukila mu mpasi ye nduenga zami kungsi antangu. Diodio mpe i lufukulu.

20. Buna mono yabadika sukama mu ntim' ami mu mpasi zozo zazonsono ziyatovukila kungsi antangu.

21. Kadi vo muntu wena nduenga ye nzailu ye ngangu utatamene mu mpasi zandi, buna vele una katwa sisa kunku kiandi kwa wankaka walembwa bo tovukila. Diodio mpe i lufukulu ye nzungu zazinene.

Lumb. 39: 6. Man. 5: 2.

22. Inga, nki antomono kwa muntu mu mpasi zazonsono ye kintientie kiantima bikatovukilanga kungsi antangu?

Mpovi 1: 8.

23. Ketu lumbu biandi biabionsono bifulukidi kwa kwama, ye mpasi zikamonanga zifulukidi kwa mfiti; ka mu fuku mpe ko ntim' andi ulenda vuvama. Diodio mpe i lufukulu.

Yobi 7: 1 b. 14: 1. Mpovi 5: 16.

24. Ka i vila ko ditukidi kwa muntu kibeni, bu kalenda dia ye nwa ye kukivangila lumbu biambote mu mpasi zandi. Mono yavisa, vo diodio mpe ditukidi mu koko kwa Nzambi, i yandi uvovele:

Mpovi 5: 18.

25. nani lenda dia ye nani lenda yukuta ye kondwa kwamono?

1 Nt. 4: 22 b.

26. Kadi kwa muntu wowo ukazolanga kavananga nduenga ye nzailu ye kiese; kansi kwa nkwa masumu kavananga mpasi zayonzikila ye yudika, kidi biatambulwa kwa mosi uzolwanga kwa Nzambi. Diodio mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.

Lumb. 97: 11. Zing. 13: 21 b. 28: 8.

KAPU 3.

Biabionsono biena ye ntangu au ye biabionsono i lufukulu. Bantu beua bonso bibulu.

Biabionsono biena ntangu au, ye salu salu kungsi azulu kiena lokula kiandi.

Mpovi 9: 11.

2. Buta kwena ye ntangu andi, ye fwa kwena ye ntangu andi. Tuika

kwenya ye ntangu andi, ye vuza biatui-kwa kwenya ye ntangu andi.

1 Mose 8: 22. Yobi 14: 5.

3. Bema kwenya ye ntangu andi, ye niakisa kwenya ye ntangu andi. Tulula kwenya ye ntangu andi, ye tunga kwenya ye ntangu andi.

4. Dila kwenya ye ntangu andi, ye seva kwenya ye ntangu andi. Nionga kwenya ye ntangu andi, ye kina kwenya ye ntangu andi.

5. Vengula matadi kwenya ye ntangu andi, ye yonzika matadi kwenya ye ntangu andi. Wumbikila kwenya ye ntangu andi, ye lembwa wumbikila kwenya ye ntangu andi.

6. Fwanda kwenya ye ntangu andi, ye zimbisa kwenya ye ntangu andi. Keba kwenya ye ntangu andi, ye losa kwenya ye ntangu andi.

7. Tiasuna kwenya ye ntangu andi, ye ta kwenya ye ntangu andi. Dingama kwenya ye ntangu andi, ye vova kwenya ye ntangu andi.

8. Zola kwenya ye ntangu andi, ye bela kwenya ye ntangu andi. Mvita yena ye ntangu andi ye yenge kiena ye ntangu andi.

9. Buna nki ansendo ampasi zandi kabeki ndieu usalanga?

Mpovi 1: 8. 2: 22.

10. Mono yamona mpasi zozo zavana Nzambi kwa bana babantu mu kuki-kwamisina zo.

11. Biabionsono kavengi biambote mu ntangu au, inga, yandi watula mpe ntangu yikayimani mu ntima miabantu, kansi ka balendi bakula nadede mavanga mavengi Nzambi kasi ye mbadukulu nate ye nsukulu ko.

Yobi 37: 23. Mpovi 11: 5.

12. Mono yavisa, vo ka lekwa ko kilutidi kwa yau, kansi vo bana yangalala ye kukivangila lumbu biambote, ntangu yina yibena moyo.

Mpovi 2: 1. 8: 15. Yes. 22: 13.

13. Kansi vo mosi lenda dia ye nwa ye nienza bina biambote biena mu mpasi zandi zazonsono, buna diodio mpe i nkailu a Nzambi.

Mpovi 5: 18.

14. Mono yavisa, vo mamonsono mavanga Nzambi mana sikila ntangu yikayimani; ka malendi yikwa lekwa ko, vo katulwa lekwa mpe ko. Nzambi wavanga bobo, kidi kavumunwa.

Lumb. 33: 11. Yes. 46: 10.

15. Bionso biena bateka kala; bionso bina vangama bateka vangama; Nzambi umonikisanga bina kaka biamana vioka.

Mpovi 1: 9 b.

16. Mono yamona diaka kungsi anta-

ngu, vo va kiandu kiankongodolo vakala kondwa kwalunungu ye va kiandu kialunungu kondwa kwalunungu.

17. Buna yavova mu ntim' ami: Walunungu ye kondolo lunungu Nzambi una kubakongudila; kadi salu salu ye mamonsono mavangwanga mena ye ntangu au kwa yandi.

Lumb. 52: 1 b. Yes. 10: 1 b.

18. Mono yavova mu ntim' ami: Mu diambu diabana babantu diadi diavangwanga, kidi Nzambi wabatonta, ye kidi yau kibeni bavisa, vo bena bonso bibulu.

19. Kadi bana babantu bamonanga bonso bumonanga bibulu, buna bena bamonanga mpila mosi. Bonso bufwilinga bibulu, bobo yau mpe bafwilinga; mpeve yampila yimosi bena mpe babonsono. Inga, bantu ka balutidi bibulu mu lekwa ko, kadi biabionsono i lufukulu.

Lumb. 39: 5, 11. 49: 12, 20. 78: 39. Yak. 4: 14.

20. Biabionsono bikwendanga ku vuma kimosi, biabionsono biatuka mu mfumfuta, ye biabionsono bina vutuka kala mfumfuta.

1 Mose 2: 19. 3: 19. Yobi 34: 15. Lumb. 104: 29. 146: 4. Mpovi 6: 6. 12: 7.

21. Nani lenda zaya, vo mpeve abantu yibalukanga, kansi vo mpeve yabibulu yikululumukanga kungsi antoto?

22. Mono yamona, vo ka lekwa ko kilutidi kwa muntu, kansi vo yandi una kala kiese mu salu kiandi; kadi kiokio i kunku kikatambulanga. Kadi nani lenda kumvutula, mpasi kamona ye kakala kiese mu momo mana vangwa mana kunlandila?

Mpovi 5: 17.

KAPU 4.

Kingika va ntoto. Nkwa kinsona ye wamputu.

Mono yamona diaka mavanga mamonsono mankemi mavangwa kungsi antangu. Mono yamona bakiazungulwa badada mansangaza, ye ka muntu ko wakala wababomba; mono yamona balunguswa lulendo kwa moko manzungudi miao, ye ka muntu ko wakala wababomba.

Yobi 35: 9. Mpovi 3: 16.

2. Buna mono yakemba bafwa bakifwila, vo i bankwa miavila balutidi bavumuna bakidi vumunanga;

Yobi 3: 3 b. Mpovi 7: 1. Yel. 20: 14 b.

3. kansi nkwa vila wabalutula babole mono yakemba ndieu ukaubutulu ko, ndieu ukaumweni mambi mavangwanga kungsi antangu ko.

4. Mono yamona, vo mpasi zazonsono

ye ngangu zazonsono mu bionso biva-
ngwanga ka i lekwa kiankaka ko kansi
nsoki aumosi kwa wankaka. Diodio
mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.

5. Futu dibindikanga moko, ye bobo
kadilanga wandi nsuni. Zing. 6: 10 b.

6. Fuka dimosi dialuvuvumu dilutidi
moko manole mafulukidi kwa mpasi
ye kwa nzomono ampeve.

7. Diaka yamona diambu diena lufu-
kulu kungsi antangu :

8. bankaka bena bakalanga kinsona
ye ka bena umosi ye yau ko, ka mwana
vo mpangi ko ; mwanki mpasi zandi
ka zisukanga ko, ye meso mandi ka
mayukutanga kimvwama ko. Buna
kwa nani itovukilanga ye ikukiyimina-
nga biambote. Diodio mpe i lufukulu
ye mpasi zambi. Zing. 27: 20. Mpovi 5: 9.

9. Bulutidi mu kala bole ye mu kala
umosi, kadi babole batambulanga nda-
ndu zilitidi mu mpasi zau. 1 Mose 2: 18.

10. Vo umosi una bwa, buna keti
wankaka lenda tedimisa mpangi yandi.
Kansi engwa nkwa kinsona, vo yandi
una bwa ye wankaka kenani ko ulenda
kuntedimisa !

11. I mpila mosi, vo bole balambalele
va kimosi, buna bena nayuku-yuku ;
kansi nkwa kinsona bwe kana baka
yuku-yuku ?

12. Vo umosi ulenda bwisa wena
kinsona, buna vele bole bakakidilanga
mbwidi. Nsinga wansinga ntatu ka
udamukanga nswalo ko.

13. Vuvi diamputu diena nduenga
dilutidi ntinu wanuna wena buzengi ye
kondolo nduka mu yambula kaluengu-
swa.

14. Kadi vakiakala, vo umosi wa-
mpila yoyo watuka mu boloko ye wa-
baka lulendo luakitinu, mpeleko wa-
butwa mu bumputu mu kimfumu kia-
ndiena. Lumb. 118: 7 b. Luk. 1: 52.

15. Mono yamona, bonso babonsono
bavumuna ye bakiba kungsi antangu
banama vuvi, i ndieu wamona una
vingana ndieu watekila ;

16. ka mwakala nsuka ko mu yau
babonsono bakavitila ku ntu. Kansi
banlandila ka bana baka kiese mu
diambu diandi ko. Kadi diodio i lufu-
kulu ye nzomono ampeve.

17. Keba kulu kwaku, bu ukwenda-
nga ku nzo a Nzambi ; mu luaka kuna
mu wa dilutidi nkailu miamponda
minatanga mafutu ; kadi bakondolo
nduka ye bavanga mampila yoyo mena
mambi.

1 Sam. 15: 29 b. Zing. 15: 8. 21: 27. Hos. 6: 6.

KAPU 5.

Nsilulu zasilwa mu nzaki vantadisi a Nzambi.
Ngitukulu yalufukulu ; kimfuzi kialufukulu.

Kukalani manzaki mu nwa aku ko, ye
kuyambulani ntim' aku wakala
nzaki mu vova diambu vantadisi a
Nzambi ko. Kadi Nzambi wena mu
zulu ye ngeye wena va ntoto ; nkia-
ngunu bika mambu maku makala ma-
fuma. Mat. 6: 7. Yak. 1: 19.

2. Kadi manzaki mambanzila matu-
kisanga kiaba kiampasi, ye nding' afutu
yena kiaba kiamambu. Zing. 10: 14.

3. Bu usididi nsilulu kwa Nzambi,
buna kukalani fuki mu tunguna yo ko,
kadi mafutu ka mazolakene kwa yandi
ko. Nsilulu yiusididi una yo tunguna.

4 Mose 30: 3 b. 5 Mose 23: 21. Lumb. 76: 11.

4. Bulutidi, vo kuna sila lekwa ko,
ye una sila nsilulu ye lembolo yo
tunguna.

5. Kuyambulani nwa aku watuala
mfuka va ntandu anitu aku yayonsono
ko ; kuvovani ko vantadisi antumwa
za Nzambi, vo i manzaki momo. Keti
kuzolele ko, vo Nzambi una fwemina
nkungu zaku, ye una bunga mavanga
mamoko maku ? 4 Mose 30: 7 b. Malaki 2: 7.

6. Tala, kwena mbidi amanzaki ma-
mbanzila ye lufukulu, kuna kwena
mpe kiaba kiamambu.

Inga, bika wavumina Nzambi.

7. Vo una mona, vo wamputu uzu-
ngulwanga, ye vo lusongo ye lunungu
bibwilwanga mu nsi, buna kuyitukwani
bo ko ; kadi nkwa waunene ukengwa-
nga kwa ulutidi mu nene, ye bankaka
balutidi diaka bakenganga yau bole.

Lumb. 82: 1 b. Zing. 22: 8. Kolo. 3: 25.

1 Tes. 4: 6.

8. Mu diambu diamomo mamonsono
buna i ntomoso kwa nsi mu kala ntinu
uvanganga, vo mayinza mana sadulwa.

9. Uzolanga bivanza kana yukuta
bivanza ko, ye uzolanga kimvwama
kenani kio ndandu ko.

Diodio mpe i lufukulu.

Yobi 20: 18. 27: 16 b. Lumb. 49: 10. Mpovi 4: 8.
Hang. 1: 6.

10. Mbongo bu ziniekanga, buna bana
zo dia bana kala babingi ; buna nki
antomono kwa mvwe, nga meso kaka
mana zo mona ?

11. Tulu tuakisadi tuena tuampwe-
nia, kani vo beki biabingi vo biafuma
mu dia ; kansi kiaba kiankwa ki-
mvwama ka kilendi kunyambuka kaba-
ka tulu ko.

12. Nzungu zakiadi zimbweni kungsi

antangu i diadi, vo kimvwama kiayu-dukwa kilenda bivisa mvwe andi.

Yobi 20: 20 b.

13. Vo kimvwama kivididi mu muntu mu kubu, buna mwan' andi, vo wabuta mwana, una baka ka lekwa ko mu kiau.

14. Bonso bukatuka mu vumu kiambut' andi, i bobo yandi kibeni una katwa katuka, mu mpene yina yikayizila ye mu mpasi zandi una tambula ka lekwa ko kikalenda nata.

Yobi 1: 21. 27: 19. Lumb. 49: 17. 1 Tim. 6: 7.

15. Diodio mpe i nzungu zakiadi. Vo kana katwa katuka nadede bonso bukayizila, buna nki antomoso kabeki mu diodio, vo utovukilanga mpeve?

16. Mu mamvutu keti kavumunina-nga lumbu biandi biabionsono biamoyo mu tombe; i mfti zazingi kabakanga ye kwama ye mfutwa antima.

17. Tala, momo mambweni vo malutidi wote ye mpwenia kwa muntu, i mama vo una dia ye nwa ye kukivangila lumbu biambote mu mpasi zina zikatovukilanga kungsi antangu, lumbu biamoyo bu biena, i bina bikavewa kwa Nzambi; kadi kiokio i kunku kikana baka.

Mpovi 3: 12, 22.

18. Vo Nzambi veni kimvwama kwa muntu ye mbongo ye mboki wanyambu-di kabaka lendo mu nienza bio ye tambula kunku kiandi ye mu kala kiese mu tovo kiandi, buna diodio mpe i nkailu a Nzambi.

Mpovi 2: 24. 3: 18.

19. Kadi ka babanzilanga beni mu ngiendolo alumbu biau biazingu ko, Nzambi bu kavananga kiese mu ntima.

KAPU 6.

Lufukulu luakinvwama.

Nzungu ziyamweni kungsi antangu ye zikwizilanga zitu mu bantu, i diadi,

2. Nzambi bu kaveni muntu kimvwama ye mbongo ye nzitusu ye mu yandi kibeni kakondolo lekwa ko mu bina biabionsono bikakalanga kingunda, ye mboki Nzambi kayambulanga kabaka lendo mu nienza bio yandi kibeni ko, kansi uyambulanga wauzenza kanienza bio; diodio i lufukulu ye kwama kwambi.

Est. 5: 11 b. Lumb. 39: 6.

3. Vo bakala dina baka nkama abana mpe ye dilenda kala zingu mu mvu miamingi, inga, vo lumbu biazingu kiandi bina kala kani biabingi beni, kansi mwel' andi ka ulendi yukuta ko mu biandi biambote, ye mboki vo una

kondwa ndiamusu, buna mpovele: ukunlutidi mu vila i mwana walemmbwa yela.

4. Kadi bonso lekwa kialufukulu wau wayizidi ku nza, ye ku tombe ukatukanga ye mu tombe mufukwanga nkumbu andi;

5. ka wamona mpe ntangu ko, ye ka wazaya lekwa ko. Wampila yoyo ulutidi yandi mu vuvama.

6. Inga, vo yandi una kala zingu mu ngionzika zole zafunda diamimvu mpe kansi kalendi nienza kiambote ko—kadi buna keti babionsono bakwendanga ku vuma kimosi?

Mpovi 3: 20.

7. Mpasi zazonsono zamuntu zena mu diambu dianwa andi, ye mwanki nsatu zandi ka zilendi yukuta ko.

8. Kadi wanduenga nki kalutidi futu? Nki antomono yena kwa wamputu, vo zaidi toma kala vantadisi abavumuna?

Mpovi 2: 15.

9. Bimonanga meso bilutidi bina bitombanga nzinunu.

Diodio mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.

10. Bionso biena biateka bikwa nkumbu; bonso buna kadila muntu bwa-kisavukulwa ntima. Kalendi fundisa ndieu ko ukunlutidi mu lulendo.

Lumb. 139: 16.

11. Kadi vo bana mpe vova ye vova ye niekisina bo lufukulu, nki antomoso bana bo bakila?

12. Kadi nani zaidi bina biambote bilenda mona muntu mu zingu kiandi mu lumbu biazingu kiandi kialufukulu kikana vumunina bonso kini? Nani lenda kamba muntu, bonso buna kunlandila mu vangwa kungsi antangu.

Yobi 14: 2 b. Mpovi 8: 7, 17. 10: 14. Yobi 8: 9.

Lumb. 39: 5.

KAPU 7.

Kiadi ye kiese, lunungu ye kondwa kwalunungu, nduenga, yayibi yabakento ye mambu mankaka.

Nkumbu yabiza yilutidi mazi mabiza mankusa, ye lumbu kiamfwilu kilutidi lumbu kiambutulu.

Zing. 22: 1. Mpovi 4: 2.

2. Bwambi mu bumina nzo ambulu ye bwambote mu bumina nzo anfwidi, kadi kuna kwena nsukulu zabantu babonsono, ye usidi ulundanga dio mu ntima.

Lumb. 39: 4. Yak. 4: 9.

3. Mfti zilutidi seva, kadi mu momo masanga zizi kiadi matukilanga kiese kwa ntima.

Mat. 5: 4. 2 Kol. 7: 8 b.

4. Ntima miabanduenga miena mu nzo amfwiye ye ntima miamafutu mu nzo akiese.

5. Bulutidi mu wa nsembolo kwa bakala dianduenga ye mu wa nkunga kwa mafutu. Zing. 17: 10.

6. Kadi bonso ndekolo ampanga kunsu akinzu, i bobo bwena nsevolo amafutu.

Diodio mpe i lufukulu.

7. Kadi tima diandandu divanganga wanduenga futu, ye kinswekila kibungisanga ntima. 2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19.

8. Nsukulu adiambu yilutidi mbadukulu adiau, bakala diabumpombo dilutidi nkwa nza. Zing. 14: 29.

9. Kukalani nzaki ko mu diela diaku mu mona mfiti, kadi mfiti zikalanga mu ntulu zamafutu.

10. Kuyuvulani ko: Kani bila nki, lumbu batekila bu bialutula bieto? Kadi ka mu nduenga ko ulenda mo yuvudila.

11. Nduenga zena zadetila mu inbote ye mbongo zadifwa, inga, zilutidi mu ntalu kwa yau bamonanga ntangu. Zing. 8: 13 b. 8: 18 b.

12. Kadi mu kini kianduenga bavwandanga bonso mu kini kiabivanza, kansi ntomono awanduka i diadi vo nanduenga ukebanga mvwe andi moyo.

13. Tala mavanga ma Nzambi: Nani lenda sungika bina bikavanga biakonana? Yobi 12: 14 b. Mpovi 1: 15.

14. Nkianguu kala kibakala kiabiza mu lumbu kiambote ye yindula mu lumbu kiambi, vo Nzambi wavanga kio-kio mpe bonso kina kiankaka, mpasi ka lekwa kiankaka ko kina kala kwa muntu mu mona, bu kamana katuka. Fih. 4: 12.

15. Mamonsono yamweni mu lumbu biani bialufukulu: balunungu banka-ka bamana vila mu lunungu luau, ye bankaka bakondolo lunungu bayambulwa bakala moyo mu yayibi yau. Yobi 21: 7. Mpovi 8: 14. 9: 2.

16. Kuvitani mu lunungu ko, ye kuvitani mu nduenga ko; kadi uzolele kukubunge?

17. Kuvitani mu ludimbuku ko; kukalani futu ko; kadi uzolele fwa mu ntangu yivitidie?

18. Bulutidi vo una tatamana dimosi, kansi kuna mpe yambula diankaka ko; kadi uvuminanga Nzambi umonanga nzil' ampaikulu mu momo mamonsono. Mpovi 2: 3. Mat. 23: 23.

19. Nduenga zisiamisanga wanduenga mu ngolo zilutidi kumi diamakesa mu mbanza. Zing. 21: 22. 24: 5. Mpovi 9: 16, 18.

20. Kadi ka muntu ko wena lunungu lolo va ntoto, vo uvanganga mambote, kansi kavolele masumu ko. 1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36. Zing. 20: 9. 1 Yoa. 1: 8.

21. Kuwilani mpe mambu mamonsono ko mavovwanga, kwidi wa kiaku sielo kina kuvovila tusingulu. 2 Sam. 16: 10 b.

22. Kadi ntim' aku zaidi, vo ngeye kibeni wavovele tusingulu mu bankaka ntangu zankaka.

23. Momo mamonsono yatonta bakula mu nduenga. Mono yavova: Mono nzolele baka nduenga, kansi zau zantatukila nseke. Yobi 28: 12 b. Mpovi 8: 17.

24. Bina biena bitatukidi nseke mu nampinda kunsu ampinda; nani lenda bio bakula?

25. Bu yatadisa ntim' ami mu banzila ye yindula ye mu tomba nduenga ye bila kiabilekwa ye mu zaya ludimbuku mu buzengi bwandi ye kifutu mu kizoba kiandi. Mpovi 1: 17. 2: 12.

26. buna yamona diambu dilutidi mfwilu mu ndudi: nkento, i yandi wena ntima i konde ye nsinga ye wena moko i mbienga. Uzolakene kwa Nzambi lenda tabuswa mu yandi, kansi nkwa masumu una kala nkole andi. Zing. 5: 3 b. 22: 14.

27. Tala, diodio yamona, buvovele Mpovi, bu yabunda dina dimosi ye diankaka mu diambu diabaka ntalu alubundulu.

28. Diambu diena diatombele mwel' ami ntangu zazonsono, kansi kibakudi dio ko: bakala vele yamweni mu funda, kansi nkento mu yau babonsono kimweni ko. 1 Mose 1: 27. Yel. 17: 9.

29. Kansi tala, diadi mbakudi, vo Nzambi wavanga bantu bonso bubakutwa kala, kansi yau kibeni basokanga makani mampila mu mpila.

KAPU 8.

Nsiki zamoyo ye ntelo zaluyindulu. Bulembolo songa mu nza.

Nani ufwanane ye wanduenga, ye nani zaidi bangula diambu? Nduenga ziwangusanga zizi kiamuntu, mu zau bina biambi bikitukanga mu ntadulu andi.

2. Mono mpovele: Wila nsikuduku zantinu, inga, vanga bo mu diambu diandefi yiuidi kwa Nzambi. Mat. 22: 21. 1 Pet. 2: 17.

3. Kukalani nzaki mu kunsisa ko, kubadikani diambu diena diambi ko;

keti yandi lenda vanga mamonsoo makazolele. Mpovi 10: 4.

4. Kadi mambu nantinu mena lulendo, ye nani lenda vova kwa yandi: Nki vengi? Zing. 16: 15. 19: 12. 20: 2.

5. Ukebanga nsikudukusu kana mona bwambi ko; ntangu ye nkongodolo bina zayakana kwa ntimi' anduenga.

6. Kadisalu salu kiena ye yandi ntangu ye yandi nkongodolo, ye yayibi yamuntu yina zita va yandi. Mpovi 3: 1.

7. Kadi kazaidi ko, bonso buna kadila, nani lenda kunkamba diambu bonso budina vangwa? Mpovi 6: 12. 10: 14.

8. Ka muntu ko ulenda mpeve mu simpimisa yo, ye ka muntu ko ulenda lumbi kiamfwilu, ye ka kwenani mpe mpengomono mu mvita ko; i bobo ludiimbuku ka lulendi tanina bakala diandi ko. Yobi 14: 5. Lumb. 31: 15. 39: 4.

9. Momo mamonsoo yamona, bu yatala mamonsoo mavangwanga kungsi antangu, mu ntangu yoyo, muntu mosi bu kalendele wankaka, i kubu diandi diodio.

10. Mono yamona mpe, vo bakiadimbuka baluakuswa ku ndiamu au ye bayenda vunda, bankaka bavanga masonga, bu bakatwa katuka mu kundukia Nkwa nlongo ye vilukunwa mu mbanza. Diodio mpe i lufukulu.

11. Yayibi yivangwanga bu yilembolo kula kongodulwa, buna bana babantu bakabukanga ntima mu vanga yambi, Yobi 35: 15.

12. Nkwa masumu bu kalenda vanga mena mambi nkam' ampanga ye vukusu mwanki ntama—mpeleko bu nzaidi, vo bavuminanga Nzambi bana toma nitu, bu bavuminanga Nzambi,

5 Mose 6: 24. Esala 8: 22. Lumb. 33: 18 b.

Zing. 14: 11.

13. kansi kiadimbuka kana toma nitu ko, ye kana yambulwa kazingila moyo ko, kansi una kala bonso kini, bu kalembolo vumina Nzambi.

14. I lufukulu lukalanga vava ntoto, i diadi, vo balunungu bena bamonanga buma nkievo bavengi mavanga mabakiadimbuka, ye vo bakiadimbuka bena bamonanga buma nkievo bavengi mavanga mabalunungu. Mono yavova: Diodio mpe i lufukulu.

Lumb. 37: 85. 44: 17. 78: 3. Mpovi 2: 15.

7: 15. 9: 2.

15. Buna yakemba kiese ye yamona, vo lekwa kiankaka ka kilutidi kungsi antangu kwa muntu ko, kansi vo una dia ye nwa ye kala kiese, mpasi biobio biannama ye mpasi zandi, mu lumbu

biazingu bikumvananga Nzambi kungsi antangu. Mpovi 3: 12, 22. 5: 17. 9: 7.

16. Bu yatadisa ntim' ami mu zaya nduenga ye mu yindula mpasi zitovukilanga muntu va ntoto, ye kana baka tulu mu meso mandi ko, ka mwini vo fuku ko,

17. buna yavisa, vo i bobo mu mavanga mamonsoo ma Nzambi, vo muntu kalendi bakula mavangwanga kungsi antangu ko; kadi kani bonso bulenda mona muntu mpasi mu tonta bakula dio, kalendi dio visa nkutu ko. Vo bakala dianduenga dina banza vo lenda dio visa, buna vele kanani dio visikisa ko. Mpovi 7: 23 b. 11: 5.

KAPU 9.

Bonso buna mona bantu ka i diambu diavanga mau ko. Nduenga ziyinwanga.

1. Inga, momo mamonsoo mbeni yindula ye mbeni tonta bakula momo mamonsoo, bonso bwena balunungu ye banduenga ye mavanga mau mu lulendo lua Nzambi. Kani zola vo lubelo muntu kalendi teka zaya ko; mamonsoo malenda kwiza kwa yandi.

2. Inga, mamonsoo babonso balenda vangwa; walunungu uvangwanga bonso kiadimbuka, wambote ye wawedila bonso wasumuka, ndieu uyokanga nkailu bonso ulembolo mio yoka; wambote utangwanga mpila mosi ye nkwa masumu, udianga ndefi bonso ndieu utinanga dia ndefi.

Yobi 9: 22. 21: 7. Lumb. 73: 12 b. Mpovi 2: 14 b.

8: 14. Yel. 12: 1.

3. Nzungu mu mamonsoo mavangwanga kungsi antangu i diadi, vo babonsoo bavangwanga mpila mosi. Nkiangunu ntima miabantu miazed i mpe kwa yayibi, ye kizoba kiena mu ntima miau ntangu yina yibavumunanga; mboki bakatwa kulumuka mu bafwa.

4. Mu ndieu usolwanga mu kala mu kabu diabavumunanga mulenda silwa vuvu; kadi mbwa yavumuna yilutidi nkosi yafwa.

5. Bavumunanga batoniene zaya, vo bana katwa fwa, kansi bafwa ka bazaidi lekwa ko, ye ka benani ye ndandu yankaka mu vingila ko, kansi mbambukulu au amoyo yivilukunu.

6. Zola kwan ye lubelo luau ye yandu diau biamana suka nampia, ye ka bana vutuka kala ntuali ye mambu makalanga kungsi antangu ko.

7. Ka dianbu ko, buna nadie mampa maku mu kiese ye nanwe vinia kiaku mu ntima wayangalala, kadi Nzambi wakimwena mu nzolakani monso mauvanga.

Mpovi 3: 12, 22. 5: 17 b. 8: 15. Yes. 22: 13. 56: 12. Luk. 12: 19. 1 Kol. 15: 32.

8. Bika mwatu miaku miakala mipembe tangu zazonsono, ye kuyambulani wakondwa mazi va ntu aku ko.

9. Mwesa moyo nienzi ye nkento uuzolele mu ntangu yina yikalanga lumbu biazingu kiaku bialufukulu biuvewanga kungsi antangu, inga, mu lumbu biaku biabionsono bialufukulu; kadi diodio i kunku kiuna tambula mu moyo mu mpasi ziutovukilanga kungsi antangu.

Zing. 5: 18 b. Mpovi 3: 22.

10. Mamonsono mauulenda vanga mu ngolo zaku bika watonta mo vanga; kadi mu nsi abafwa yiweti kwenda, ka mwenani salu ko vo tukanu vo nzailu vo nduenga ko.

Yobi 17: 13. Lumb. 6: 5. 115: 17. Yes. 38: 18. Yoa. 9: 4.

11. Diaka yamona kungsi antangu, vo ka i diambu diayau bena nzaki ko, bonso bubena vila mu yungusa, ka mu makesa ko, bonso buna kala mvita, ka mu banduenga ko, bonso bubana baka mampa mau, ka mu bangangu ko kionso kimvwana kibalenda baka, vo mu banduka, bonso bubana yambukulwa, kansi vo mamonsono mena bila kiantangu ye ntangu yilangukidi.

Lumb. 127: 1. Zing. 16: 9. Mpovi 3: 1 b. Loma 9: 16.

12. Kadi muntu kazaidi ntangu andi ko, i nipila mosi ye bonso mbizi zangu zibakwanga mu konde diakubu ye nadede bonso nuni zikakamene mu siongi. Bonso yau i bobo bana babantu batangalakana mu ntangu akubu, kubu bu dina kubawila nabu.

Yobi 34: 20. Mal. 13: 33, 35. Luk. 12: 20.

13. Diodio mpe yamona kungsi antangu, i diambu dianduenga diyabanzila vo i diadinene.

14. Mbanza yayike yakala ye bisi nsi bafuma, ye kwa yau ntinu waunene wayiza ye wakakalala yo ye watungila yo ntungulu zankakumu.

15. Kansi muna mu ngudi mwakala bakala diamputu wakala nduenga; ndieu watanina mbanza mu nduenga zandi. Kansi mboki ka muntu ko wabanzila bakala dina diamputu ko.

2 Sam. 20: 16.

16. Buna yavova : Nduenga vele zilutidi ngolo, kansi nduenga zawamputu ziyinwanga, ye mauubu mandi ka mawilwanga ko.

Zing. 21: 22. Mpovi 7: 19

17. Mambu mabanduenga, vo mawakane lufiefie, malutidi mbokolo zazonsono zanyadi amafutu.

18. Nduenga zilutidi luazu biandwanina; kansi umosi ukusumukanga ubunganga wote wawingi.

KAPU 10.

Neiki zamoyo ye utelo zaluyindulu.

Makangala mansa matukisanga kinzandi ye mfunusu mu mazi maukubiki amazi mankusa, i bobo fibuzengi fiafuma fiviokele nduenga ye nzitusu mu tezo.

2. Wanduenga wena ntim' andi ku lubakala, kansi futu diena ntim' andi ku lumoso.

3. Inga, konso kukwendanga futu nduka zandi zifubanga, ye kwa babonsono kakambanga, vo yandi i tutu.

4. Vo dingizi dina kukadila nganzi, buna dingalala kwaku, kadi bumpuubo busimanga masumu mamananene.

Zing. 19: 11. 25: 15. Mpovi 8: 3.

5. Yambi yena yiyamweni kungsi antangu, kinzimbwa kitukisi wena luyalu :

6. vo buzengi butulwanga va mbuka zazangama, kansi babakala bandanu bavwanduswanga mu luyinu.

7. Mono yamweni minanga mikwendilanga mu kavalu ye mtumu zikwendilanga kimalu bonso minanga.

8. Timini bulu bwidi dio yandi kibeni, ye tuludi lumbu telo kwa nioka.

Lumb. 7: 15 b. Zing. 11: 27. 26: 27.

9. Nengomone matadi, bivusu mu mau, kwengi nkuni, wekina bo mu nsisi.

10. Vo meno ka malenguswanga ko, sengwa bu kiekia ndufu, buna ngolo zina katwa luta sadulwa; mu vanga mamonsono bonso bulutidi i nduenga.

11. Vo nioka yina ta, bu yalemwa lemvulwa, buna numbudi kenani ntomoso anakani mandi ko.

12. Mu mambu manwa andi wanduenga ubakanga ngiambu, kansi koba biafutu bikuminanga yandi kibeni.

Zing. 10: 11, 20. 25: 11.

13. Mbadukulu amambu manwa andi i zengi ye nsukulu ankungu zandi i kizoba kiambi.

14. Futu diena kimvwana mu manbu; kansi ka muntu ko zaidi monso mana vangama; nani lenda kamla muntu monso mana kunlanda?

Mpovi 6: 12. 8: 7.

15. Mpasi zafutu zeka zitu kwa ya-

ndi, kadi kazaidi mpe nzila ku mbanza ko.

16. Engwa ngeye, unsi, yena ntinu i mwana, ye yena madingizi madianga mbuluku mu nsuka!

2 Lus. 13: 7. Yes. 3: 4. 5: 11.

17. Ntomonono aku, unsi, yena ntinu i nkwa ndanu, ye yena madingizi madianga mbuluku mu ntangu yafwana, mu mbuwa antima ye ka mu kindiafu ko!

18. Mu bolo nti miakamlama mianzo mibivanga, ye mu mpekoso antangu nzo yiladanga.

19. Mu diambu diakukiyangidika badianga mbuluku, ye vinia kivanganga moyo kiese; kansi i vanza bivanganga bina biabionsono.

Lumb. 10: 15.

20. Kuvovani mpe mu mabanza maku tusingulu mu ntinu ko ye ka mu vinga kiaku kiandeka tusingulu mu bakala diamvwama ko; kadi nuni zazulu zinatanga nkungu zaku, ye biena naveve bisamunanga mauvevele.

2 Mose 22: 24. Mav. 23: 5. Loma 13: 2.

KAPU 11.

Nsiki zamoyo ye ntalo zaluyindulu.

Stabukisa mampa maku va luse luanlangu, kadi mu ntangu yina kwiza, una mo vutuka tambula.

2. Kaba kunku kunku mu buku nsambodia, inga, mu nani, kadi kuzaidi ko nki akubu dina bwi!a nsi.

1 Mose 32: 7 b.

3. Vo matuti mazedi kwa mvula, buna madukulanga zo va ntoto; vo nti bwidi, kani ubwididi ku ntini yasude vo yanode, buna ulambalele va vuma kiubwididi.

4. Unekanga mpeve, kanani kuna ko, ye utalanga matuti, kanani yonzika ko.

5. Bonso buulembolo zaila konso kukwendanga mpeve, vo bonso buvangu-lwanga visi mu vumu kiyeki, i bobo ulembolo zaila mavanga ma Nzambi, i yandi uvanganga mamonsono.

Yobi 36: 24 b. Lumb. 139: 6, 14. Mpovi 3: 11. 7: 23. Yoa. 8: 8.

6. Kuna ntombo zaku mu nsuka, ye kuyambulani bo mpe mu nkokila ko, kadi kuzaidi ko yonso ntangu yilutidi ntomo evo zazole va kimosi zilutidi.

7. Kia kwena kwampwenia, ye i bwambote mu meso mu mona ntangu.

8. Inga, vo muntu una kala moyo kani mvu miamingi, buna bika kayangalala mu miao miamionsono ye banzila, volumnu biatombe bu bina kala biabingi

beni, buna mamonsono mavangwanga mena lufukulu kwandi.

9. Yangalala, uvuvi, mu kintwenia kiaku ye yambula ntim' aku wayangalala mu ntangu akintwenia kiaku; inga, wenda nzila ziketamanga ntim' aku, bonso buzolele meso maku. Kansi nazayi, vo Nzambi mu momo mamonsono una kunata ku kongudulwa.

Mpovi 12: 14. Mat. 12: 36. 2 Kol. 5: 10.

10. Inga, bika mifti zakatuka mu ntim' aku, ye vengula kwama mu nitu aku, kadi kintwenia ye kitoko i lufukulu.

KAPU 12.

Kintwenia ye nuna. Mambu mansukulu.

Nkianguu banzila mvangi aku mu ntangu akintwenia kiaku, lumbu biambi bu ka bialueki ko, ye mvu mionio mina kwiza miuna bikila: kimwenini mio nkembo ko;

Lumb. 71: 17 b. 119: 9.

2. inga, ntangu bu yikayilombe ko ye mwini ye ngonda ye zimbwetete ye matuti bikabivutukidi landa mvula ko;

3. ntangu yina minkengi mu nzo bu mizakamanga ye babakala bangolo badokamanga, bakento banikanga bu balembolo sala, kadi beka bafuma, ye batalanga bona ye tombe mu nela zau;

1 Mose 27: 1.

4. mielo mitalane ye nzila bu mizi-kwanga, nkwesia amatadi mandikina bu yeti ninga fuma; bu batelamanga, nuni bu yeti badika sokusa, ye ndumba zazonsono zaminkunga bu beti kulula udinga;

5. bu batinanga kumati ka kumati ye mpamuku miena kundu mu zinzila; nti wabimbombo bu ufulanga ye konko dikokuzukanga ye ntuntu akapilisi bu ukondolo ngolo, muntu bu kana kwenda ku kundu kiandi kikakimani ye badizi bu beti langidila va nzila;

6. inga, nsinga wapolata bu ka ukutulu ko, ye boia diawola bu ka dibululu ko, ye mvungu ku nkolo bu ka ukosakene ko ye kalu dibembolo ye dibwidi mu nto,

7. ye mfumfuta zivutukidi mu ntoto muzatuka, ye mpeve yivutukidi kwa Nzambi wavana yo.

1 Mose 2: 7. 3: 19. Lumb. 31: 5. Mpovi 3: 20. Luv. 23: 46. Mav. 17: 25.

8. Lufukulu luatufukulu, buvevele Mpovi. Biabionsono i lufukulu!

Mpovi 1: 2.

9. Mboki buna kambwa mpe, vo Mpovi wakala bakala dianduenga dia-

longa bantu nzailu ntangu zankaka mpe ye wayindula ye wahiongunina; ngana zazingi kasoka. 1 Nt. 4: 31.

10. Mpovi watomba mu baka mambu mazolakana, mampila yoyo mafwiti sonukwa ye mampila yoyo mafwiti vovwa mu kedika.

11. Mambu mabanduenga mena bonso zinsongi, ye ntelo zau zaluyindulu zifwanane ye nsonso zakomwa. Mau i minkailu kwa Mvungi umosi kwandi. Lumb. 80: 1. Yes. 49: 2. Yel. 23: 29. Eb. 4: 12.

12. Mboki diadi dina kudukulwa mu vora; Mwan' ami, tambula ndue-

ngoso! Ka mwenani nsukulu mu nso-kono zozo zazingi zaminkanda ko, kansi tanga kwakwingi kubebisanga nitu.

13. Nsukulu ankungu i yayi, vo tuzolele ya wa mu mtundulu: Vumina Nzambi ye keba ns'kudukusu zandi, kadi bobo bufweni kwa bantu babonsonono. 5 Mose 6: 1 b., 24.

14. Kadi Nzambi una tuala mavanga mamonsonono ku kongodulwa, bu kana kongudila mamonsonono maswekwa kani mena niabiza vo mambi.

Mpovi 11: 9. 1 Kol. 4: 5. 2 Kol. 5: 10. Nzai. 20: 12.

NKUNG' A SOLOMO.

KAPU 1.

Ndumb' andambisa ye bana babakento ba Yelusalemi va kimosi ye yandi bavovele b. 2-4. Ndumb' andambisa yivovele b. 5-7, toko diandambisa ditambudi b. 8. Toko diandambisa divovele b. 9-11, ndumb' andambisa b. 12-14, toko diandambisa b. 15, ndumb' andambisa b. 16-17.

Nkung' aminkunga wa Solomo.

2. Bika kampana mfibulu, mfibulu zanwa andi! Kadi zola kwaku kulu-tidi vinia mu mpwenia.

3. Nsunga zamazi niaku mankusa zena zampwenia, inga, nkumbu aku i mazi mankusa matenguka; nkiangunu ndumba zikuzolele.

4. Untunta kwa ngeye! Mu nzaki tuzolele kunama. Inga, ntinu wankotese mu vinga biandi; yeto tuzolele yangalala ye kala kiesse mu ngeye, tuzolele luta kamba zola kwaku ye vinia fiuna; ngeye wazolwa mu kedika.

5. Wampiuki ngiena, kansi ngiena mfonga, lubana babakento ba Yelusalemi, bonso mafwokula ma Kedali, bonso nzo zakoto za Solomo. Lumb. 120: 5.

6. Ka litalani ko, vo ngiena mpiuki, vo ntangu yampiutisi. Bana bababakala bambut' ami bamfwemina ye bampanga nkengi wankento wavia diavinia; buna ndembane kenga diami via diavinia. Nk. Sol. 4: 12.

7. Nankambi ngeye uzolanga mwel' ami; Kwe unatanga kamba diaku ku dia? Kwe uvundisanga dio mu nsi-nsa? Bika yalembwa diata bonso nkeno wazimbala va makamba mafwiti biaku.

8. Vo kuzaidi bo ko, ngeye ulutidi ntoko mu bakento, buna nanami mu

tambi biakamba, ye nata bana baku bankombo ku dia ku nzo zakoto zamimvungi.

9. Bonso kavalu kwankento kwanzole mia Falao ikufwaniki-, unzodolo ami. 2 Lus. 9: 28.

10. Mabundi maku mena mamfonga ye tuvambu tuzembalele, laka diaku ye nlonga mianzimbu.

11. Tuvambu tuazembalala tuawola tuzolele kutombila tuena manotika mapalata.

12. Ntinu bu kakala mu seka diandi, naladu kiami kiadukana nsunga.

13. Nkundi ami i swekolo kiamile kwa mono, kiinatanga mu ntulu ami.

14. Nkundi ami i keta diafulu biasipelesi kwa mono, bialandwa ku via diavinia mu En-Gedi.

15. Engwa ntoko zaku, unzodolo ami! Engwa ntoko zaku! Meso maku mafwanane ye mabembe. Nk. Sol. 4: 1.

16. Engwa ntoko zaku, unkundi ami! Inga, wena wampwenia, ye mbuk' eto yaluvundulu yivekitanga.

17. Nti miabubwa mianzo eto i nse-deli, ye nsipelesi i mabaya mafukwa bibaka.

KAPU 2.

Ndumb' andambisa yivovele b. 1, toko diandambisa b. 2, ndumb' andambisa b. 3-6. Nkunga wandunginina b. 7. Ndumb' andambisa yivovele b. 8-9, uvutukidi mambu matoko diandambisa b. 10-14, uyimbidi nkunga wavia diavinia b. 15, uvovele diaka b. 16-17.

Mono i fulu kiakike mu Saloni, i lilia mu ndimba.

2. Inga, bonso lilia mu mpanga, i bobo bwena nzodolo ami mu zindumba.

3. Bonso nti apome mu nti miansi amfinda, i bobo bwena nkundi ami mu mavuvi; i mpwenia kwa mono mu vwanda m1 mpougo awau, ye bana bawau bera nazeke-zeke kwa nwa ami.

4. Mu s:ka diandi diavinia wankotese, ye zola i mpevila andi va ntanduo amono.

5. Lumpongisa mu mampa mabana bavinia, lunsiamisa mu pome, kadi ngienia yela kwazola. Nk. Sol. 5: 8.

6. Koko kwandi kwalumoso kukundane kungsi antu ami, ye koko kwandi kwalubakala kukungwumbikilanga. Nk. Sol. 8: 3.

7. Mono ilulombe, lubana babakeno ba Yelusalemi, mu mbambi ye nsungu va nsi: Ka lusikimisani zola ko, ka luvunzani ko ko, nate ye kwau kibeni kuzolele. Nk. Sol. 3: 5. 8: 4.

8. Nawe, kuna kwena nkundi ami! Inga, kuna keti kwiza yungu-i mu miongo, ye domuzukanga va minzanza.

9. Nkundi ami wena bonso mbambi vo bonso nsungu yantwenia. Tala, bwabu katelamene ku nim' abaka kieto, weti tala mu nela, weti tonwa mu babu.

10. Nkundi ami badikidi vova, unke-mbi: Telama, unzodolo ami, untoko zami, ye vaika mwamu.

11. Kadi tala, sivu kimeni vioka, nsungi amvula yiviokele ye yimeni vunguka.

12. Fulu bimonekene va nsi, ntangu yizidi, nti miavinia bu mina veduswa, ye kiduka kiwakasanga nding' andi mu nsi eto.

13. Bana banti akuyu babadikidi yela, nti miavinia mieka bifulu, midukananga nsung' au. Telama, unzodolo ami, untoko zami, ye vaika mwamu.

14. Ngeye ubembe diami mu benga diamongo mu swekolo kiabaka kiatadi, umbwesa zizi kiaku. ungwakasa nding' aku; kadi nding' aku yena yampwenia, ye zizi kiaku kiena mfonga. Nk. Sol. 8: 13.

15. Lubaka bambulu, bimbulu-mbulu, i mbungi miamavia mavinia, bwabu mavina meto mavinia bu meti fula.

16. Nkundi ami i wami, ye mono i wandi, kuketi nata kamba diandi ku kulu mu nkati alilia. Nk. Sol. 6: 3. 7: 10.

17. Mwini bu weti vonga ye bini bieti taba bika wazieta bonse mbambi,

unkundi ami, vo bonso nsungu yantwenia va miongo miakasia. Nk. Sol. 4: 6. 8: 14.

KAPU 3.

Ndumb' andambisa yeti samuna b. 1-4. Nkunga wandunguina b. 5. Ngiendolo andambisa b. 6-11.

Kuyalambalala va mbuk' ami mu fuku, yatomba ndieu uzolele mwel' ami; mono yantomba, kansi kiammona ko. Nk. Sol. 5: 2, 6.

2. Mono nzolele telama ye zieta mu mbanza, va zinzila ye va mazandu; nzolele tomba ndieu uzolele mwel' ami. Mono yantomba, kansi kiamona yandi ko.

3. Nkengi miambwabana, kubazieta mu mbanza. Lumweni ndieu uzolele mwel' ami? Nk. Sol. 5: 7.

4. Fisidi nga kibaviokele ko, bu yamona ndieu uzolele mwel' ami. Mono yambaka ye kianyambula ko, nate ye mbeni kunkotisa mu nzoambut' ami, mu ringa kianyundudi ami yankento. Nk. Sol. 8: 2.

5. Mono ilulombe, lubana babakeno ba Yelusalemi, mu mbambi ye nsungu va nsi: ka lusikimisani zola ko, ka luvunzani ko ko, nate ye kwau kibeni kuzolele. Nk. Sol. 2: 7. 8: 4.

6. Nani i ndieu wizi baluki ye tukidi ku nsi yankatu, nkievo mwisi wamantela. Yandi wavumvumuka nsung' amile ye biamfwitisila mwisi, inga, mu nsung' anzenzo miamionsono miankiti.

7. Tala, vana vena kiandu kiandatunu kia Solomo! Makumasambanu mamakesa mazungidi kio, basolwa mu makesu ma Isaeli.

8. Babonsono baneti sabala ye bakulakana nwana. Muntu muntu wena ye sabala kiandi va luketo luandi, mu ntabudulu ansisi zafuku.

9. I ntanda wantoko wowo wakivangisila ntinu Solomo mu nti mitukidi ku Lebanoni.

10. Tungwa biawau biavangwa biapalata, ndambu anim' au yena yawola, va lubende luawau vatulwa nele miapumbu. Mu ngudi waketulwa mu zola mu nkailu kwa bana babakento ba Yelusalemi.

11. Luvaiika ye lutala, lubana babakento ba Sioni, lutala ntinu Solomo mu kiese, lutala bese dikavikwa kwa mbut' andi mu lumbu kiandi kiankwe-

dolo, mu lumbu kiandi kiakiese ki-
ntima.

KAPU 4.

Toko diandambisa divovele b. 1-7. Toko
diandambisa divovele b. 8-15, ndumb'
andambisa b. 16.

Engwa ntoko zaku unzodolo ami!
Engwa ntoko zaku! Meso maku
mafwanane ye mabembe, kumeti moni-
ka mu fukulu kiaku. Nsuki zaku zi-
fwanane ye kamba diankombo zikonka-
nga mu mbetomono amongo wa Ngila-
di.

Nk. Sol. 1: 15. 6: 5 b.

2. Meno maku mafwanane kamba
diamameme mankento mazakwa mika,
matombokela mu nlangu wangiobila,
babonso bona vumu bina nsimba,
ka dimosi ko mu mau diena sita.

3. Koba biaku bifwanane ye nsinga
wanango, ye nwa aku wena wamfonga.
Bundi diaku difwanane ye mwan' anga-
nata wabaswa kudieti monika mu fu-
kulu kiaku.

4. Laka diaku difwanane ye nzo ayo-
ngi ya Davidi, yina yaketulwa mu nzi-
tusu; funda diankaku zizembalanga
va diau, nkaku zazonsono zamakesa.

Nk. Sol. 7: 4. Yeh. 27: 11.

5. Ntulu aku yifwanane ye nzole
wabana bankombo, neimba zambambi,
beti dia va kati ye lilia.

Nk. Sol. 7: 3.

6. Mwini bu weti vonga ye bini bita-
banga, nzolele kwenda ku mongo wa-
mile, kuna ku nzanza wamfwitisila
mwisi.

Nk. Sol. 2: 17. 5: 1. 8: 14.

7. Ngeye wamvimba wena ntoko,
unzodolo ami, va ngeye ka venani sona
ko.

8. Katuka yami ku Lebanoni, ndu-
mb' ami yandambisa, katuka yami ku
Lebanoni. Ku mbat' a Amana nayini-
ki meso, ku mbat' a Senili ye Helemoni,
ku kundu kiabankosi, ku miongo
mialango.

5 Mose 3: 9. 1 Lus. 5: 23.

9. Ngeye bongele ntim' ami, ubusi
kiami, ndumb' ami yandambisa; ngeye
bongele ntim' ami mu ntala mosi, mu
buku kialuvambu kizunganga laka di-
aku.

10. Engwa zola kwaku kwabiza,
ubusi kiami, ndumb' ami yandambisa!
Engwa zola kwaku kwampenia!
Inga, kwau kulutidi vinia mu mpwenia,
ye nsung' amazi maku manku-a mavio-
kele nsunga zazonsono.

Nk. Sol. 7: 6.

11. Koba biaku bidadisanga bianaze-
ke-zeke, ndumb' ami yandambisa; ni-

osi ye mamvumina bina kungsi aludi-
mi luaku, ye nsung' amvwatu miaku
yena bonso nsung' a Lebanoni.

Zing. 16: 24.

12. Nkuzu wena lumbu i busi kiami,
ndumb' ami yandambisa i nto yabata-
ma, nkelo wasiwa dimbu kiankakulu.

13. Bonso lumbu luanti mianganata
ngeye weti dukumuka ye bana banti
balutidi ntalu, ye fulu tiasipelesi ye bi-
nti-nti bialaladu,

14. ye naladu ye safalani, kalamu ye
kanele ye nti miabimfwitisila mwisi
miampila zazonsono,

mu mile ye aloe ye nzenzo milutidi
miampila zazonsono.

15. Inga, ngeye i nkelo ankuzu, nto
yena nlangu wanazizia ye mbukila yitu-
kanga mu Lebanoni.

16. Sikama, umpeve yanode, ye wi-
za, umpeve yasude; vevumuka mu lu-
mbu luami, mpasi nsunga zawau zadu-
kana.

Nk. Sol. 6: 2.

Bika nkundi ami kiza ku lumbu lu-
andi ye dia bana banti bantalu balu-
au!

KAPU 5.

Toko diandambisa divovele b. 11. Nzodolo
avila kwa toko ye ndumb' andambisa
b. 12. Ndumb' andambisa yivovele b. 21,
uvutukidi mambu matoko b. 22 ye mand
mambu b. 3, uvovele diaka b. 4-8. Bana ba-
bakento ba Yelusalemi bavovele b. 9, ndu-
mb' andambisa yitambudi b. 10-16.

Inga, ngizidi ku lumbu luami, ubusi
kiami, ndumb' ami yandambisa;
ngieti landisa mile miami ye nzenzo
miami miansunga, ngieti dia dimpa di-
ami dianiosi ye miosi ami, ngieti nwa
vinia kiami ye mamvumina mami.

Ludia, luzinzodolo, lunwa, inga, lu-
sansala lubakundi.

2. Mono yalambalala ye yaleka, ka-
nsi ntim' ami wasikama. Nawe, buna
nkundi ami weti kunkuta va vitu:

Unzibudileti, ngeye ubusi kiami,
nzodolo ami, bembe diami, nlembami
ami; kadi ntu ami uzedi kwa dinoko,
bondo biami kwa matela mafuku.

Nk. Sol. 6: 9.

3. Mono mbeni vula mvwatu miami,
kadi buna ngina mio vutuka vwate?
Mono nsukudi malu mami; kadi
ngina mio finzula bwabue?

4. Nkundi ami wakotisa koko kwa-
ndi mu nela; buna ntima wamfwila
nkenda.

5. Mono yatelama mu zibudila nku-
ndi ami, ye moko mami madada mile,

nlembo miami miaswena mile, miasa simbulu kiabindikulu nabototo.

6. Buna yazibudila nkundi ami, kansi nkundi ami ukikatukidi ye ledi. Mwel' ami walakuka, bu yabanzila mpovolo andi. Mono yantomba, kansi kiammona ko; mono yantela mbila, kansi kantambudila ko.

Nk. Sol. 3: 1 b.

7. Nkengimiambwabana kubazietamu mbanza, bambanda, bandueka: bansiokuna yunga kiami, minkengi va tumbu.

Nk. Sol. 3: 3.

8. Mono ilulebele, lubana babakento ba Yelusalemi, vo luna mona nkundi ami, buna lukamba—inga, nki luna kunkamba? Vo mono ngiena yela kwazola!

Nk. Sol. 2: 5.

9. Kadi buna nkundi aku nki kalutidi mu bakundi bankaka, ngeye ulutidi ntoko mu bakento? Nkundi aku nki kalutidi bakundi bankaka, bu weti kutulebidila bobo.

10. Nkundi ami wena mpembe yacema ye wambwaki, wena nzitusu ulutidi kuni dianafunda.

11. Ntu andi i wola ulutidi mbote, bondo biandi i mandala, ye biampiuki biena bonso munganga.

12. Meso mandi mafwanane ye mabembe ku bimila-mila, mabembe mayobilanga mamvuniina ye mavwandanga va mbel' a-imu dianafwasia.

13. Mabundi mandi mafwanane ye nkala miafulu biansunga yayingi, kumati biena nzenzo niunsunga. Koba biandi i lilia' biambwaki; bidadanga mile mizelumukanga.

14. Moko mandi bonso basila biawola, biatulwa makilisolita. Vumu kiandi i lekwa kiakinkete kiampungi kiatukwa masafili.

15. Malu mandi i tungwa biamalamo mampembe yilutidi, mena va lekwa biamalu biawola ulutidi. Mu kuntala i mpila mosi ye tala Lebanoni; dongama bonso nseдели.

16. Nwa andi i nazeke-zeke kaka, nkadulu andi yayonsoho i yampwenia. Nkundi ami wena wampila yoyo, inga, i wampila yoyo nzodolo ami, lubana babakento ba Yelusalemi.

KAPU 6.

Bana babakento ba Yelusalemi bayuvudi b. 1.

—Ndumb' andambisa yitambudi b. 2-3.—

Toko diandambisa divovele b. 4-9.—Ngizulu andumb' andambisa b. 10.

Ndumb' andambisa yivovele b. 11-12.—Bana babakento ba Yelusalemi bavovele b. 13';

ndumb' andambisa yitambudi b. 13'.

Buna kwe kele, nkundi aku, ngeye ulutidi ntoko mu bakento? Nkundi aku kwe kele? Bika tuakusadisa mu kun omba.

2. Nkundi ami ukulumukini ku lumbu luandi, kwa nkala miandi miafulu biansunga zazingi, mu dikisa kamba diandi mu tumbu ye mu tota lilia.

Nk. Sol. 4: 16. 5: 1.

3. Mono niwiliu kwa nkundi ami ye nkundi ami i wani kukutualanga kamba diandi ku kulu mu lilia.

Nk. Sol. 2: 16. 7: 10.

4. Ngeye wena ntoko bonso Tilisa, unzodolo ami, wampwenia bonso Yelusalemi, nsisi bonso nkangu abinwani kuni ampevila au.

1 Nt. 14: 17. 15: 21.

5. Umpengudila meso maku, kadi makundemvole. Neuki zaku zifwana ne ye kamba diazinkombo zikonkanga mu mbetomono a Ngiladi.

Nk. Sol. 4: 1 b.

6. Meno maku mafwanane ye kamba diamameme mankento matonibokele mu yobila, mamonsoho mena vumu biena nsimba, ka dimosi ko mu mau diena sita.

7. Bonso mwan' anganata wabaswa i bundi diaku kudimonene mu fukulu kiaku.

8. Nkama zantinu zena makumasa-mbanu, ye bakento bakiavengama lunani ye zindumba i kabu dikaditangakene ko.

9. Kansi umosi kaka i bembe diani, nlembami ami, yandi i una umosi kaka wambut' andi, yandi i solwa kanyundudi andi wankento. Bandumba bu beti kuntala, bakunkembanga vo wena mayangi, nkama zantinu ye bakento bakiavengama basasulanga nsikulu andi.

Nk. Sol. 5: 7.

10. Yandi i nani weti kwiza tadi bonso nkala mpumbu, wantoko bonso ngonda, wancemono bonso ntangu, nsisi bonso nkangu kuni ampevila andi?

11. Ku bonde dianti miankandi mbeni kuluniuka mu tala bivekitanga mu ndimba, mu tala, vo nti miavinia miasombe, vo nti mianganata mitumbuki di fulu.

Nk. Sol. 7: 12.

12. Nakibiu ntim' ami wantuadila mu makalu mabantu bamadingizi.

13. Vutuka, vutuka u Sulamiti, vutuka, vutuka, kidi tuakutala. Nki lumweni mu tala kwa Sulamiti, kwa yandi, kifwani kiankini miabakento bamahanaimi?

KAPU 7.

Bana babakento ba Yelusalemi bavovele b. 1-6, toko diandambisa b. 7-9¹, ndumb' andambisa b. 9²-10. Ndumb' andambisa yivovele b. 11-13.

Engwa ntoko zamalu maku mu nsa-mpatu zau, unkwa ndanu! Makoto matuketo tuaku mena bonso nkupami abinduku kiantulu kiavangwa kwa moko mankete.

2. Nkat' aku i bola diavindumuka dikadikondolo vinia. Vumu kiaku i yudukwa kiasi kiazungwa kwa lilia.

3. Ntulu aku yifwanane ye nzole abana bankombo, nsimba zambambi.

Nk. Sol. 4: 5.

4. Laka diaku difwanane ye nzo ayongi ya Mpungi, meso maku i zinga biena ku Heseboni, biau ku mwelo a Bati-Labimi. Mbombo aku yena bonso nzo ayongi ya Lebanoni, yina yitalane ku ntini ya Damasko.

4 Mose 21: 25 b. Nk. Sol. 4: 4.

5. Ntu aku udongamene bonso Kalemeli, ye bondo biantu aku biena ncemomo ampumbu. Ntinu ukangamene mu bondo biobio.

Ysa. 35: 2.

6. Engwa ntoko zaku, ye bonso buwenina wampwenia, uzola kwanamwa kwa nienzi.

Nk. Sol. 4: 10.

7. Tala, nkudulu aku yena bonso la, ye ntulu aku yifwanane ye maketa mabana banti.

8. Mono yabanza: mu ba diodio nzolele maka, nzolele baka mandala madianu. Buna bika ntulu aku yakala bonso maketa manti avinia kwa mono ye nsunga zamwel' aku bonso nsunga zapome

Nk. Sol. 2: 3.

9. ye nwa aku bonso vinia kilutidi mpwenia!

Inga, vinia kilelumukanga nalelelele nu nkundi ami ye kizelumukanga vole-vole mu koba biayau beti nu ngina.

10. Mono mvwilu kwa nkundi ami, ye kwa mono kaketamanga.

Nk. Sol. 2: 16. 6: 2.

11. Wiza, nkundi ami, bika tuenda ku mayinza ye leka mu mavata.

12. Bika tuatelama nsuka nabu ye kwenda ku mavia mavinia mu tala, vo nti miavin a misombe, vo ntuntu zitumbukidi, vo nti mianganata miena fulu. Kuna nzolele kuvana zola kwami.

Nk. Sol. 6: 10.

13. Pome bialuzolo beti dukana naunga zau, ye ku mielo mieto kwena bana banti bantalu bampila mu mpila, ye bamona ye bankulu; kwa ngeye, nkundi ami, nkebele bo.

KAPU 8.

Ndumb' andambisa yivovele b. 1-3. Nkunga wandunginina b. 4. Ngizulu andumb' andambisa b. 5¹. Yandi weti vova b. 5²-7.—Umosi mu nkazi zandumb' andambisa uvolele b. 8, nkazi wankaka b. 9, ndumba yau kibeni b. 10.—Via diavinia dia Solomo b. 11-12.—Toko diandambisa divovele b. 13, ndumb' andambisa b. 14.

Engwa vo ngeye wena bonso umosi mu nkazi zami, vo wayema va ntulu ambut' ami!

Buna vo ikubwabane kuna ku mbaazi, ilenda kufiba, ye ka muntu ko una kumbanzila dio bwambi.

2. Buna ilenda kufila, kukoti-a mu nzo ambut' ami, ye ngeye una kundonga; vinia kiasangwa ngina kuvana mu nwa, maniba manti ami wanganata.

Nk. Sol. 3: 4.

3. Koko kwandi kwalumoso kuku ndane kuni antu ami, ye koko kwandi kwalubakala kukungumbikilanga.

Nk. Sol. 2: 6.

4. Mono ilulebele, lubana babakento ba Yelusalemi: ka lusikinisani zola ko, ka luunzani ko ko, nate ye kwau kibeni kuzolele.

Nk. Sol. 2: 7. 3: 5.

5. Nani i ndieu ubalukidi ye tukidi ku nsi yankatu, weti sikila va nkundi andi? Kuna kuni anti apome ikusikimisi; i kuna kwabutula mbut' aku, kuna kakubutula i yandi wakuvana moyo.

6. Unkeba bonso kimpambu kiankumbu va ntim' aku, bonso kimpambu kiankumbu va koko kwaku. Kadi zola kwena ngolo bonso lufwa, vema kwakwau kwena mbulu bonso nsi abafwa; makala makwau mena bonso makala matia, kwau i nlaku a Mfumu.

7. Nlangu milutidi nene ka nilendi zima zola ko, mila ka milendi ko dimisina ko. Vo muntu zolele vana mbongo zandi zazonsono mu nzo andi nu diambu diazola, buna nipe una yinwa.

8. Yeto tuena ye busi, kiantwenia beni, kikakiafinini ntulu ko. Nki tuna vanga kwa busi kieto, ntangu bu yina kwiza, vo bazolele kumbaka?

9. Vo yandi i lumbu, buna si tuatungila lo vula diapalata va ntandu; kansi vo yandi i vitu, tuna dio bindika mu baya diansedeli.

10. Mono i lumbu ye ntulu ami yena bonso nzo zayongi va ntandu; hobo, bwakadila, vo yakala mu meso

mandi wampila yoyo ulenda baka ngambu andi.

11. Via diavinia diakala ye Solomo ku Bali-Hamoni, via diodio diavinia kasisa kwa minkengi; funda diasekeli biapalata muntu muntu una futa mu mbutu miadiau.

12. Kansi via diavinia dimvwidi, mono kibeni nkebele dio. Ngeye, u Solomo, bika wabonga mafunda maku,

ye bika bakenga mbutu miadiau batambula nkama zole.

13. Umwisi lumbu wankento, bakundi beti dimba nding'aku; ungwakasa yo. Nk. Sol. 2: 14.

14. Savuka, nkundi ami, bonso mbambi vo bonso nsungu yantwenia ku ntandu amiongo miansunga.

Nk. Sol. 2: 17. 4: 6. 5: 1.

YESAYA.

KAPU 1.

Nkambulu ampilulu adielu kwa Yuda diansoto-nsoto.

Mama i mona meso ma Yesaya, mwana n' a Amosi, makamona mu diambu dia Yuda ye Yelusalemi, mu ntangu a Usia, Yotami, Ahasi ye Hiskia, ntinu mia Yuda.

2. Luwa, lumazulu, ye dimba, unto-to; kadi Mfumu vovele. Mono yayu-ndudi bana ye yabakudisi, kansi bansotokene.

2 Mose 19: 4 b. 5 Mose 4: 26. 81: 28. 32: 1, 5. Lumb. 50: 4. Hos. 11: 1. Mika 1: 2.

3. Ngombe zaidi mvwe andi ye mpunda tengi kiandila kiamfumu andi, kansi Isaeli kazaidi lekwa ko, bantu bami ka bavisidi lekwa ko.

4. Engwa mbandu yayi yamasumu, bantu baba bazitamene lufuma, nkun' amvangi miayayibi, bana bafu biambi! Yau basisidi Mfumu, bayinini Nkwa nlongo a Isaeli ye bavengamene mu yandi.

5. Kwe luna vutuka bandulwa, bu lutatamene bobo mu nsoto-nsoto mieno? Ntu wamvimba wena lunzi ye ntima wamvimba wena yela.

6. Tuka kungsi atambi nate ye kuntu ka mwenani mwamvinia ko, kansi fu biamputa, mvimbu ye mputa zankunzu zalembe bwetwa vo viakwa vo lebuswa mu mazi.

7. Nsi eno i nsi yavombila, mbanza zeno zavokwa mu tia, mavia meno madiwanga kwa banzena va meso meno, ye i mbungulu bonso bucamingisanga banzena biabionsono. Yes. 5: 5.

8. Mwana wankento Sioni usadididi bonso fwokula mu via diavinia, bonso

yemba diankengila va via diantovia, bonso mbanza yakakululwa.

9. Vo Mfumu Sebaoti kayambudi nsadila yayike yasadidila mu yeto ko, nga tuena bonso Sodoma, nga tufwanane ye Ngomola.

1 Mose 19: 24 b. Man. 3: 22. Loma 9: 29.

10. Luwa niambu ma Mfumu, ludadingizi ma Sodoma, ludimba mina mia Nzambi eto, lubantu ba Ngomola.

5 Mose 32: 32. Yeh. 16: 46 b.

11. Nki ngina sadila nkailu mieno miamingi miamponda? buvovele Mfumu. Mono nguukutidi nkailu miangioka miamameme mambakala ye mazi mabana bangombe bavuluka, ye menga mangombe zambakala, mamameme ye mankombo zambakala ka mazolakene kwa mono ko.

Lumb. 50: 8 b. Zing. 15: 8. Yes. 66: 3. Yeh. 6: 20. 14: 12. Am. 5: 21 b. Mika 6: 6 b.

12. Bu lueti kwiza finami va zizi kiam—nani ululumbele biampila yoyo, vo bianzala biami bina diatulwa bobo?

13. Ka lutualani diaka nkailu miangkatu miandia ko; biamfwitisila mwisi i nkankumusu kwa mono. Mbikulu zangonda ye tumingu ye nkembo miasamunwa kil-ndi bio vibidila ko—yayibi va kimosi ye tukutukunu tuankembo.

Malaki 1: 10.

14. Mwel' ami ubelanga mbikulu zeno zangonda ye minkembo. Biau biayikidi zitu kwa mono; ndembane kio nata.

15. Inga, kani lulambulanga moko meno; ikuluswekanga meso mami kaka, ye vo lusambilanga beni mpe, kina bo wila ko; kadi moko meno mazediki kwa menga.

Zing. 1: 28 b. Yes. 59: 3.

16. Lukisukula, lukivedisa, lukatula

nkadulu eno yambi mu meso mami, luyambula mu vanga mena inambi.

17. Lulonguka mu vanga mena mambote, lutomba mena masonga, lusongisila nzungudi, lunungisa kondolo se, ludedisa bungu diafwoa.

Mose 24: 17 b. 27: 19. Lumb. 34: 14. 68: 5. 82: 8 b. Am. 5: 15. 1 Pet. 8: 11.

18. Luizano tuadedasana bungu, buvele Mfumu. Kanivo masumu mena mena mbwaki yamenga, buna vele mana kala mpembe yamvula zampembe, ye kani vo mena mambwaki bonso nlele wanango, mana kala bonso mika miampembe miameme.

Lumb. 51: 7. Yes. 43: 25. 44: 22. Yeh. 18: 21 b.

19. Vo luzolele wa, luna dia wote wansi.

8 Mose 25: 18 b. Zing. 1: 33.

20. Kansi vo ka luzolele ko, kansi luena mantingu, luna diwa kwa sabala. Kadi nwa a Mfumu vovele bo.

8 Mose 26: 25.

21. Mbanza yakwikama bwe yayikidi nsuza? Yau yazedzi kwa lusongo, lunungu luakedi kundu muna, kausi bwabu mimvondi.

Hos. 4: 14.

22. Palata biaku biayikidi bo, vinya kiaku kiandanu kiayolumunwa nlungu.

Yeh. 22: 18 b.

23. Nyadi miaku mieka bankwa miangita ye fwiti biamivi. Babonsono bazolanga kinsekila ye bazomanga ndandu. Ka banungisanga kondolo se ko, ye bungu diafwoa ka diluakanga vantadisi au ko.

2 Mose 22: 22 b. Yel. 5: 28. Hos. 9: 15.

Suk. 7: 10.

24. Nkianguu Mfumu, Mfumu Sebaoti, Nkwa ngolo mu Isaeli, uvovele: Engwa! Mono nzolele zima nganzi zami mu mbeni zami ye vutula ntantu miami ndinda.

5 Mose 28: 63.

25. Mono nzolele tadisa koko kwami kwa ngeye ye katula bo diaku nkievo mu bombe ye katula matadi maku mamonsono makondolo ndanu.

26. Mono nzolele vutuka kuvana nkongudidi, miampila yina miwateka kala, ye uluengisi miampila yina miwateka kala. Mboki una bikwa mbanza yalunungu, mbanza yakwikama.

Yeh. 21: 27.

27. Sioni dina kulwa mu lusongo ye babilula diela muna mu lunungu.

Yel. 23: 6. 33: 16.

28. Kansi mbungulu yina bwilantu-lumuni miamionsono ye bankwa miamasumu miamionsono, ye basisanga Mfumu bana vila.

Lumb. 1: 6. 92: 9.

29. Kadi yau bana fwiswa nsoni mu diambu diantelebinta miakala kiese

kieno, ye yeno luna fwiswa nsoni mu diaumbu diatumbu tuluazola beni.

Hos. 4: 13, 19.

30. Kadi yeno luna kala bonso ntelebinta wena makaya malengila ye bonso lumbu lukondolo nlungu.

31. Bankwa miatulendo bana kala bonso mbodia ye mavanga mau bonso ndekila, ye bana lema va kimosi, ye ka muntu ko una lenda zima.

Yel. 4: 4. Yeh. 20: 47. Am. 5: 6.

KAPU 2.

Sioni bonso budina kala diadinene. Diazala kwa masumu ntangu yina. Nkongodolo mu lumbu kia Mfumu.

Diadi i dina diamona Yesaya, mwan' a Amosi, mu diambu dia Yuda ye Yelusalemi.

2. Buna kala mu lumbu bina kwiza, vo mongo ukalanga nzo a Mfumu una kala lufulu luanangwi bonso mungo ulutidi mu miongo ye una zangama va ntandu abintuntubulu biankaka, ye bantu babonsono bangoi bana pasumu-ka kuna.

Lumb. 68: 16. Yel. 3: 17. Mika 4: 1 b.

Sak. 8: 20 b.

3. Inga, makanda mamingi mabantu mana kwenda ye mana vova: Luizano tuabalukeno ku mongo wa Mfumu, ku nzo a Nzambi a Yakobi, kidi katulonga nzila zandi, mpasi tualenda kwenda usoko miandi. Kadi mu Sioni muna tuka mina ye mambu ma Mfumu mu Yelusalemi.

Lumb. 110: 2 b. Yes. 51: 4.

4. Yandi una kongudila va kati ye makanda mabangoi ye vovisa nsiku kwa makanda mamingi mabantu, buna bana fula sabala biau mu nsengo zafudulu ye madinga mau mu mbele zavia diavinia. Bantu ka bana vutuka nangasana sabala ko vo vutuka longu-ka nwana.

Yaeli 3: 10.

5. Yeno mu nzo a Yakobi, luizano tuadiateno mu kia kwa Mfumu.

6. Kadi ngeye waniengi bantu baku, i nzo a Yakobi, bu bazedzi kwa ukadulu ansi aeste ye basadilanga mbangudulu adimbu bonso bafiliste; bakambane ye bana bamakanda mabanzenza.

7. Nsi au yizedi kwa palata ye wola, ye mbongo zau ka zenani nsuka ko; nsi au yizedi kwa bakavulu, ye makalu mau ka mnani nsuka ko;

8. nsi au yizedi mpe kwa biteki, ye basambilanga mavanga mamau moko, i bina biavanga miau minlembo.

Yel. 2: 28.

9. Buna bantu bayika badokama ye

babaka'a bayinwa; kulendi kubaya-mbudila ko.

10. Tinina mu ngudi atadi ye swama mu ntoto mu lulendo luan-isi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene.

Hos. 10: 8. Luk. 23: 30. Nzal 6: 16.

11. Kadi meso manza mabantu mana yinwa, ye mayama mababakala mana dokukwa. ye Mfumu kuka una kala wazangama mu lumbu kina. Yes. 5: 15.

12. Kadi Mfumu Sebaoti wazenga lumbu kina bwila biabionsono biena nza ye mayama ye biabionsono biazangama, mpa si biayinwa, Yes. 40: 4.

13. mu nse deli miamionsono mianda ye miangianza mia Lebanoni ye mu nti miamionsono miacene mia Basani,

14. mu miongo miamionsono mianda ye bintuntubulu biabionsono biangianza,

15. mu nzo zazonsonso zayongi zanda ye tumbu tuatonsonso tuakola,

16. mu nzaza zazonsonso za Talisi ye mu biabionsono biena ntoko mu tala.

17. Nza miabantu mina dokukwa ye mayama mababakala mana yinwa, ye Mfumu kaka una kala wazangama mu lumbu kina.

18. Kansi biteki bina fulwa nadede.

19. Bana tinina ku nluka miatadi ye mabulu mantoto mu lulendo luansisi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene, bu katelamene mu pamuna ntoto.

20. Mu lumbu kina bantu bana losa kwa mbulu-mbulu ye tumfukunia teki biau biapalata ye teki biau biawola biakivangila mu sanibila.

Yes. 30: 22. 31: 7.

21. Bana tinina mu ngudi atubulu tuamatadi ye tuamiongo mu lulendo luansisi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene, bu kana telama mu pamuna ntoto.

22. Nkiangunu ka luvutukani sila bantu vwadi ko bona luvuvelo kaka mu mbombo; kadi bafwiti banzulwa bafwafwa kaka. Lumb. 146: 8 b. Yel. 17: 5.

KAPU 3.

Mbungulu yayinene kwa Yuda, kwa mvungi miao miakingika ye bakento bau bangianza.

Kadi tala, Mfumu, Mfumu Sebaoti, una katudila Yelusalemi ye Yuda sikulu biabionsono biampila mu mpila ye biamvukila, mampa mamonsono mambvukila ye nlangu wawonsono wamvukila,

3 Mose 26: 26. 5 Mose 28: 17. Yeh. 4: 16. 5: 16 b. 14: 18.

2. makesa ye binwani, minkongudidi ye bambikudi, bankwa miabingula ye bangudi zabantu,

3. ntuti zamakumatanu ye babakala bayindu, minluengisi ye babakala bakulakana kinkete ye bampila yoyo bazaidi tumbula.

4. Mono ngina kubavana mavuvi bonso madingizi, ye bana bankitu bana kubayala. Mpovi 10: 16.

5. Mu bantu umosi una zungula wankaka, muntu muntu ni andi; wamtwenia una nangunukina wanuna, wafwafwa kwa nkwa yindu.

6. Bu buna kala, yo mosi una simba wankaka mu nzo asandi ye vova: ngeye wena ye yunza kiankaka diaka. ngeye una kala nyadi eto, tumbula bundu diadi diadangala,

7. buna ndieu una vutula ye vova: kilendi baka ndiakuu ko, mu nzo ami ka mwenani manpa vo yunga ko; ka luna kungiadisa nyadi kwa bantu ko.

8. Kadi Yelusalemi dieti dangala ye Yuda dieti bwa, mu diambu dia bu bakakidilanga Mfumu mu mpovolo au ye mavanga mau ye bona mantingu vantadisi ameso mandi inanzitusu.

9. Yindalala kwazizi biau kukubatalanga kimbangi, ye bonso bisi Sodoma bavalanga masumu mau mu yuti ye ka baswekanga mo ko. Engwa va miela mian, kadi yau kibeni bakikubikila kubu!

1 Mose 13: 13. 18: 20. 19: 5 b. Yel. 2: 17. 25: 7. Hos. 13: 9. Fili. 3: 19.

10. Mu walunungu lulenda vova: Yandi una toma nitu. Kadi bampila yoyo bana dia mbutu miamavanga mau.

Lumb. 58: 11. Zing. 10: 6. Malaki 3: 18.

11. Kansi engwa wakiadimbuka! Yandi una biva nitu, kadi mavengi moko mandi, yandi una mo vutudulwa. Zing. 1: 31 b. Loma 2: 6 b.

12. Nyadi abantu bami i mwana, ye bakento babayalanga. Bantu bami, ntuadisi miaku mikutuadisanga ku zimbala ye mibunganga nzila yiukutu kwenda. Yes. 9: 16. Yel. 50: 6.

13. Kansi Mfumu nkubainene mu dedisa dio, yandi vaikidi mu kongudila makanda mabantu;

Lumb. 9: 8. 98: 13. 98: 9. Nzal. 1: 7.

14. Mfumu zolele kongudila bangudi zabantu babantu bandi ye madingizi mau. Yeno luatani via diavinia; mapela matukidi mu bamputu mena mu nzo zeno. Yes. 5: 7. Mat. 21: 33 b.

15. Bwe lulenda kosa bantu bami bonso bobo ye nika bamputu? Ebu buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

16. Mfumu vovele : Bana babakento ba Sioni bu bena nza miomio ye bakwendanga ye nsingu zadongama ye meso mandengo ye bakwendilanga domo-domo ye babienzanga nlunga miau miamalu,

17. nkiangunu Mfumu una yambula ntumpa zantu miabana babakento ba Sioni miazala kwa makoko, ye Mfumu una fukula neoni zau.

Yes. 47: 3. Yeh. 16: 37. 23: 29.

18. Mu lumbu kina Mfumu una katula biangiandila biau biabionsono : nlunga miamalu, binteka ye ntoko zalaka,

19. welo wamatu, nlunga miamoko ye fukulu, ntoko zantu,

20. tuvambu tnanamunu amalul, nkiti, mbwata zafuka ye nkisi,

21. bimpambu ye welo wambombo,

22. mvwatu miankembo, yunga, mvunga ye tukobe,

23. tumweno, binkuti bialino biantala, nkiti miantu ye nzo azizi.

24. Kinzandi kina vingana nsunga, mfumvu mu nkiti, ntu avandu mu nsuki zanzingidi, fukulu kiangoto mu yunga kiankembo, fu biasengwa biampia mu ntoko.

25. Babakala baku bana bilama mu eabala ye makesa maku mu mvita.

26. Mielo miandi mina yaula ye nionga, ye yandi una vwanda kiasiswa va nsi.

Yel. 14: 2.

KAPU 4.

Nzitusu ye mpungumunu bia Sioni diaveduswa.

Mu ntangu yina buna bakento nsambodia bana simba bakala dimosi ye vova : Yeto kibeni tuzolele kukiyundula ye wika ; utuyambula tuanata nkumbu aku kaka, ye katudila bo mvwezolo eto.

2. Mu ntangu yina nsasil' a Mfumu una kula wabiza ye wanzitusu ye mbutu miansi mu ngianza ye ntoko kwa kabu diatanunwa mu Israeli.

Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15. Sak. 3: 8. 6: 12.

3. Buna kala, vo ndieu wasiswa mu Sioni ye ndieu wasadidila mu Yelusalemi, yandi una bikwa wanlongo, muntu muntu wasonukwa mu bavumuna mu Yelusalemi,

2 Mose 19: 6. Lumb. 69: 28. 1 Pet. 2: 9.

4. Mfumu bu kasukudi mvindu zabana babakento ba Sioni ye sukudi Yelusalemi mfuka zamenga mau mu

mpeve alukongodolo ye mpeve aluve-doso.

Yes. 1: 25. Yoa. 16: 8.

5. Va ntandu ansi amongo wamvimba wa Sioni ye va ntandu amakabu mau mankembo Mfumu una vanga tuti ye mwisi mu mwini ye bunga diatia tulemanga mu fuku ; kadi fukulu kiantabidila kina kala va ntandu anzitusu au wawonsono.

2 Mose 13: 21. Lumb. 91: 4 b. 105: 39.

6. Nkaku yina kala va ntandu bonso mpongo mu mbangazi amwini ye bonso mpungumunu ye ntabudulu mu nkuumbu miampasumuka ye mu mvula.

Yes. 25: 4.

KAPU 5.

Via diavinia dia Mfumu. Mambu manzen-golo mu ludimbuku.

Mono nzolele yimbila mu nkundi ami, nkung' ankundi ami mu via diandi diavinia. Nkundi ami wakala ye via diavinia va kumati kiamongo kialubutu.

Lumb. 80: 8 b. Yes. 27: 2 b. Mat. 21: 33 b.

Mal. 12: 1 b. Luk. 20: 9 b.

2. Yandi wavata dio ye wakatula dio matadi ye watuika dio nti miandanu miavinia ye watunga dio nzo ayongi ; yandi wazokula mo mpe kamunu kiavinia. Yandi wavingila, vo dina buta bana bavinia babiza, kansi diabuta bana bavinia bambi.

3. Bwabw, lubisi Yelusalemi ye lubabakala ba Yuda, lukongudila va kati ye mono ye via diami diavinia.

4. Kansi nki kikutu vangwa diaka mu via diami diavinia ye kina kiyavengi kwa diau ? Mu nkiana dibutidi bana bavinia bambi, bu mpingidi, vo dina buta bana babiza bavinia ?

Yel. 2: 21.

5. Buna nzolele kulukamba bwabu bonso bungina vanga kwa via diami diavinia. Mono ngina dio katula lumbu ye niokuna dio mu tanwa ; mono ngina dio tuludila lumbu ye dina diatukuswa.

Lumb. 80: 12.

6. Ngina dio bungisa nampia, ka muntu ko una dio zenga mavala vo tima dio ; diau dina fuluzwa kwa nsolokoto ye mpanga. Ngina kamba matuti, vo ka mana dio bwisa mvula ko.

7. Kadi via diavinia dia Mfumu Sebaoti i nzo a Israeli, babakala ba Yuda i ntukulu yakala nienzi andi ; yandi wavingila ntumumunu amina, kansi wamona ntulumunu amina, yandi wavingila lunungu, kansi wamona kondwa kwalunungu kwabokila.

8. Engwa yau bayikanga nzo ku nzo ye babundanga via ye via, nate ye vuma kina kondwa, ye i yeno ye yeno kaka luenza kundu mu nsi!

Yel. 22: 18. Am. 8: 6. Mika 2: 2.

9. Ning'u utukidi mu Mfumu Sebaoti uninganga ebu mu matu mami: Mu kedika, nzo zozo zazingi zina kala zampavala; kavi bonso buzena mu nene ye ntoko, zau zina kala zankatu mu bantu.

10. Kadi via diavinia diena kumi dialua biamfula bina vana tezo kiabata kimosi kaka, ye ntombo zahomeli kimosi zina vana efa kimosi.

11. Engwa yau batelamanga nsuka nahu mu savulanga ku ndwinu zangolo ye bavwandanga nate ye ndingu ansi mu kukisa mbangazi mu vinia!

Zing. 23: 30, 31.

12. Nsambi zansinga ye pesalata, puka ye konki biena ntuali ye vinia mu kinduvu kiau, kansi ka babanzilanga mavanga ma Mfumu ko, ka batalanga mavanga mamoko mandi ko.

Lumb. 28: 5. Am. 6: 5 b.

13. Nkiangunu bantu bami bana natwa kinkole nabu ye bankwa mianzitusu miao bana lungwa nsatu ye makabu mau mamayoyila mana lema mu mpwila.

14. Nkiangunu nsi abafwa yiyasanga nwa andi ye bengulanga fifini biandi mu kondwa kwatezo, ye balutidi mu mbanza bakatwa kulumuka muna va kimosi ye makabu mau mamayoyila ye mandungutu, i yau beti yangalala muna.

4 Mose 16: 30 b. Hab. 2: 5.

15. Buna bantu bana dokumuswa ye babakala bana yinwa, inga, meso mabankwa mianza mana yinwa.

Yes. 2: 9. 11: 17.

16. Mfumu Sebaoti una kala wazangama mu nkongodolo andi, ye Nzambi, nkwa nlongo, ukukisongele wanlango mu lunungu.

Nz d. 16: 5.

17. Bana bamameme badianga kuna bonso mu kulu kiau, ye va nsi zabamwama zabungwa i mvungi miankibi nitombanga dia kwau.

18. Engwa yau bakokanga lufuma mu nsinga miamakutu ye masumu mu mfumvu zakalu,

19. i yau bavovanga: bika kasampuka, bika kasavula mavanga mandi, kidi tuamona mo; diodio diasavukila Nkwa nlongo a Isaeli ntima bika diafinania ye diza, kidi tuamona dio!

2 Pet. 3: 3 b.

20. Engwa yau babikanga yambi yambote ye yambote yambi, yau bava-

nganga tombe kia ye kia tombe, yau bavavanga nsa nazeke-zeke ye nazeke-zeke n-a!

Zing. 17: 15.

21. Engwa yau bena nduenga mu mau meso ye kukibanzilanga ngangu!

Zing. 3: 7. Loma 12: 16.

22. Engwa yau bena makesa mu nwa vinia ye ngolo mu sang'a ndwinu zangolo,

23. yau banungisanga nkwa bila mu diambu diakinswekila, kansi bazionanga walunungu lendo kiandi!

Zing. 24: 23 b. Yeh. 13: 19.

24. Nkiangunu bonso nlemo atia umanisanga titi, ye bonso titi bieti betumuka mu nlemo, i bobo mianzi miao mina bola ye fulu biau bina vevumuka bonso mfumfuta; kadi baniafuni mina mia Mfumu Sebaoti ye bayinini mambu ma Nkwa nlongo a Isaeli.

2 Mose 15: 7.

25. Nkiangunu nganzi za Mfumu zikwemi kwa bantu bandi, ye weti kubalambudila koko kwandi ye ukubabandanga mbandulu yizakimisanga miongo, ye nitu zafwa zibindalalanga bonso mbole va zinzila. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.

Yes. 9: 12, 17, 21. 10: 4.

26. Yandi tedimisa mpevila kwa makanda mabangoi mena nseke ye una kubatumisa ku nsuka zantoto, ye tala, fintama ntama ye mu nswalu bana kwiza.

Yes. 7: 18. 11: 12.

27. Ka muntu ko mu yau wena nitu yinokene vo dangala, ka muntu ko zolele nungina vo leka, ka muntu ko weti zeza nkiti mu luketo luandi, ka muntu ko udamukanga nsing' ansampatu.

28. Toto biau biena nsongi ye ponza biau biabionsono biena bialekama, biodia biabakavulu bau biena bonso mata'i mankele ye makalu mau namakalu bonso tembo kiampeve.

29. Mbokomokono au yena bonso wengolo ankosi yankento; basanibanga bonso nkosi zantwenia; mu nsambulu bakamatanga kimbaki kiau ye baneti kio, ye ka muntu ko wena una kio tanina.

30. Inga, samba kuwakene kwa bantu mu lumbu kina bonso lusambulu lumbu; vo ntoto una talwa, tala, buna tombe ye nzungu biena vana, ye kia kumeni lomba mu diambu diambungi.

KAPU 6.

Mbokolo ambikudi.

Mvu una ntinu Usia bu kafwa, mono yamona Mfumu wendi va kiandu kianda ye kiazangama, ye koka mbek' ayunga kiandi yafuluza vwala.

Yeh. 1: 26 b. Dan. 7: 9 b. Mat. 25: 31.
Yoa. 12: 41.

2. Baselafa banzungidila. Mosi mosi mu yau wakala ye maveve masambanu: mu mole bafuka zizi biau, mu mole bafuka malu mau, ye mu mole batilumuka.

2 Mose 3: 6. 1 Nt. 19: 13.

3. Umosi wabokila kwa wankaka ye wavova: Wanlongo, wanlongo, wanlongo wena Mfumu Sebaoti; ntoto wamvimba uzedi kwa nzitusu andi.

Nzai. 4: 8.

4. Siamu biavaka biamielo biazakama, mbokolo bu yawakana; nzo yazala kwa mwisi.

2 Mose 40: 34. 1 Nt. 8: 10 b. Yeh. 10: 4.
Nzai. 15: 8.

5. Buna mono yavova: Engwa mono, mvididi! Kadi ngiena koba biasumuka ye ngiena mu bantu bena koba biasumuka, ye meso niami mamweni Ntinu, Mfumu Sebaoti.

2 Mose 33: 20. Nkong. 6: 22. 13: 22.
Dan. 10: 8 b.

6. Kansi umosi mu baselafa watilumuka kwa mono, ye yandi wasimba kala diatia mu koko kwandi dikabonga va disilu mu bwetolo.

7. Wavalakana dio mu nwa ami. Mboki wavova: Tala, diadi divalakene koba biaku, ye lufuma luaku lukatulu mu ngeye, ye sumu diaku dibwilulu kodi.

Yel. 1: 9. Dan. 10: 16.

8. Mono yawa Mfumu kavova; yandi wavova: Nani ngina fidisa, ye nani zolele kala ntumwa eto? Mono yavova: Tala, vava ngiena, unfidisa.

9. Buna yandi wavova: Wenda wakamba bantu baba: Luwantangu zazonsono, kansi ka luvisani lekwa ko; lutala ntangu zazonsono, kansi ka lumonani lekwa ko.

Yeh. 12: 2. Mat. 13: 14 b. Mui. 4: 12. Luk. 8: 10.
Mav. 28: 25 b.

10. Badisa ntima miabantu baba ye banda matu mau ye fwisa meso mau, mpasi balemmana mona mu meso mau vo wa mu matu mau vo visa mu ntima miao ye bangumuka ye niaka.

Yoa. 12: 40. Loma 11: 8.

11. Kansi mono yavova: Mfumu, mu ntima kwa? Yandi wavova: Nate ye mlanza zina kala zinkatu ye kondwa bisi nsi ye nzo kondwa bantu, nate ye mayinza mana vombila ye tanwa,

12. nate ye Mfumu una nata bantu

ku nsi yanseke, ye vombila kuna kala kwakunene mu nsi.

13. Vo buku kiakumi kina sadidila muna, buna kiau mpe kina niokunwa mu tanwa. Kansi bonso mu ntelebinta vo mu cene bu mikwangwanga sinza kisidi, buna bonso bobo, nadede bonso sinza kiampila yoyo, nkuna wanlongo una sisulwa.

KAPU 7.

Mbikulu mu diambu diangiendolo a Efalaimi ye Alami kwa Yuda. Imanueli.

Vakiakala mu lumbu bia Ahasi, mwan' a Yotami, mwan' a Usia, ntinu a Yuda, vo Lesini, ntinu mu Alami, ye Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Isaeli, bayenda baluki ku Yeluselemi mu baka dio. (Kansi balemmana dio baka.)

2 Nt. 10: 5 b.

2. Nzo a Davidi bu yasamununwa, vo baalamita bamana tua ku Efalaimi, buna ntim' andi watita ye ntima miabantu bandi, bonso nti miamfinda mititanga mu mpeve.

3. Kansi Mfumu wavova kwa Yesaya: Wenda ye mwan' aku Sali-Yasubi mu kika Ahasi ku nsuk' azinga kia Ntandu kiamumbungu mu nzila yikwendanga ku kanga dia Ntutulu anele,

2 Nt. 18: 17.

4. ye vova kwa yandi: Ukikenga, dingalala, kutinani ko ye kukalani ntima wafibala ko mu diambu diasisi biobio birole bifwitanga mwisi, i Lesini va kimosi ye baalamita ye mwan' a Lemalia mu nkesi zau.

5. Alami ye Efalaimi ye mwan' a Lemalia bu bawawasene tukanu tuambi kwa ngeye, bu beti vova:

6. yeto tuzolele kwe baluki kwa Yuda ye bwisa dio mpamuku ye baka dio ye yadisa mwan' a Tabali ntinu muna,

7. nkiangunu buvovele Mfumu, Mfumu: Ka bulendi bwakala bobo ko, ka buna kala nkutu ko.

8. Kadi Damasko i ntu a Alami, ye Lesini i ntu a Damasko; mu makumasambanu ye mvu ntanu Efalaimi diamana kukikosulwa, ye ka dina vutuka kala kanda diabantu ko.

9. Samalia intu a Efalaimi, ye mwan' a Lemalia i ntu a Samalia. Vo ka luena ye minu ko, ka luna vuvama ko.

2 Lus. 20: 20.

10. Mfumu wavova diaka kwa Ahasi ye wakamba:

11. Lomba dimbu kitukidi kwa Mfu-

mu, Nzambi aku; lomba kiampila yoyo kitukidi mu mpinda vo mu kayengele.

12. Kansi Ahasi wavova: Kilombe le kwa ko, mono kizolele sindisila Mfumu ko.

13. Buna yandi wavova: Buna luwa yeno lunzo a Davidi: Ka bulungidi kwa yeno ko, bu lusinsanga mvibudulu abantu; luzolele mpe sinsa mvibudulu a Nzambi ami?

14. Buna Mfumu yandi kibeni una kuluvana dimbu: Tala, nkento wantwenia yeki ye una buta mwana wabakala, ye yandi una kumvana nkumbu Imanueli.¹

Mat. 1: 23. Luk. 1: 31.

15. Mamvumina maboto ye niosi yandi una bio dia ntangu yina yikana zaya niafuna yambi ye sola yambote.

16. Kadi ntaudi bu kakizaidi niafuna yambi ye sola yambote ko, buna nsi antinu mirole miwenina kintientie yina kala yankatu. 2 Nt. 15: 29. 16: 9.

17. Va ntandu angeye ye va ntandu abantu baku ye va ntandu anzo asaku Mfumu una yambula lumbu biza, biampila yina bialembwa kwiza kasi ye ntangu yina, Efalaimi bu kavambana ye Yuda—i ntinu mu Asilia.

1 Nt. 12: 18 b.

18. Kadi mu ntangu yina Mfumu una tumisa nianzi nseke yina yayila kuna mila mia Ngipiti ye nkumbu mianiumbula mu nsi a Asilia;

19. biau bina kwiza mianta buna biena va kimosi, mu ndimba miamiongo ye mabenga namatadi, mu mavva mamonsoho mumpanga ye va kulu biabionsono.

20. Mu ntangu yina Mfumu una tebisa nsuki zantu ye mika ku banda mumbele yasamba yasompwakunasimu diamwila, i ntinu mu Asilia; inga, yau yina katula ngievo mpe.

21. Mu ntangu yina bakala dina yundula ngombe yankento ye mameme mole maukento.

22. Yandi una baka mamvumina mu mbidi akunku, ye yandi una dia mamvumina maboto kaka; kadi babonsoho basidi mu nsi bana dia mamvumina maboto ye niosi.

23. Buna kala ntangu yina, vo kute-lamene bwabu funda dianti miavinia, miantalu afunda diasekeli biapalata, kuna kala mwamonsono nsolokoto ye mpanga.

24. Bana mo kwenda ye toto ye ponza, kadi nsi yamvimba yina zala kwa nsolokoto ye mpanga.

¹ mb. Nzambi wena yeto.

25. Ka umosi ko mu miongo miati-munwa mu nsengo una diatwa, mu diambu diawonga wansolokoto ye mpanga, kansi mina kala vuma bitualwanga zingombe ye bidiatukuswanga kwa maineme.

KAPU 8.

Mbikulu diaka mu nkongodolo a Isaeli.

Mfumu wavova kwa mono: Bonga kwaku tadi diadinene ye sonika dio mu sono biawanzuka Maher-salal Has-bas.¹

2. Mono nzolele bonga mbangi zaminu, nganga Ulia ye Sakalia, mwan' a Yebelekia. 2 Nt. 16: 10 b.

3. Mono yakota kwa mbikudi wankento, ye wayaka ye wabuta mwana. Mfumu wavova kwa mono: Umvana nkumbu Maher-salal Has-bas.

4. Kadi ntaudi bu kana lembana bika se ye mbuta, bana nata mbongo za Damasko ye bintani bia Samalia kunda-di antinu mu Asilia.

5. Mfumu wavova diaka kwa mono ye wata:

6. Bantu baba bu bayinanga nlangu wa Siloa ucilumukanga napi, ye bena kiese kiau ye Lesini ye mwan' a Lemalia,

7. tala, nkiangunu Mfumu una kubabukisila nlangu mianzadi miangolo ye miaminene, i ntinu mu Asilia ye nzitusu andi wawonsono. Yau yina pasumuna mbela zazonsono zayau ye vioka masimu maimonsono mayau.

8. Yau yina tumpumuka mu Yuda, bukila ye mwangana ye luaka ku laka; mu maveve mandi mayalumuka yau yina fuluza nsi aku, Imanueli, bonso buyena yasadila. Yes. 7: 14.

9. Lukala mafuluka, lubantu; mwanki luna koswa. Ludimba, luzinsi zazonsono zanseke. Lukukikubikeno mu nwana; mwanki luna koswa. Inga, lukukikubikeno; mwanki luna koswa.

10. Lukana tukanu; mwanki tuau tuna vunzwa. Luvova monso maluzolele; mwanki ka malendi kalakana ko. Kadi Nzambi wena yeto. Yobi 5: 12 b. Loma 8: 31.

11. Kadi buna Mfumu wavova kwa mono, koko kwandi bu kwantentama mu ngolo ye bu kanduengisa mu kwenenda nzila yabantu baba:

12. Yeno ka luna bika ndekolo amfundu ko mamonsoho mabikanga ba-

¹ mb. mapela meti savuka, bintani bieti sa nsawalu.

ntu baba ndekolo amfundu ye ka luna tina bina bibatinanga ko, ka luna bio pamuka ko. 1 Pet. 3: 14 b.

13. Mfumu Sebaoti luna keba wanlongo; i yandi luna vumina, ye yandi luna pamukina. Yes. 29: 23.

14. Yandi una kala kinlongo; kansi tadi diantelo asakuba ye tadi diamfwemo si kakala kwa nzo zazole za Isaeli ye siongi ye ntambu kwa bisi Yelusalemi. Luk. 2: 34. Loma 9: 33. 1 Pet. 2: 7 b.

15. Babingi mu yau bana dio bilamana, bana bwa ye koswa, bana tangelakana ye bakama. Mat. 21: 44. Luk. 20: 18.

16. Kanga kimbangi kiaki, sa dimbu mu mina miami vantadisi anlonguki miami.

17. Buna mono nzolele tadidila Mfumu, i yandi uswekanga zizi kiandi mu nzo a Yakobi; mono ikumvingilanga. Lumb. 25: 3, 5, 21.

18. Tala, mono ye bana bampeni Mfumu, yeto i dimbu ye bifwani niu Isaeli, bitukidi mu Mfumu Sebaoti wena kundu ya mongo wa Sioni. Yoeli 3: 17, 21. Eb. 2: 13.

19. Bu luna kambwa: luyuvula ntumbudi miampeve ye bankwa niabimpangula, yau bavovanga kungsi amfundu ye vungutanga, buna luvutula: Kadi bantu ka bana yuvula Nzambi au koe? Kadi bafwa bana yuvulwa mu diambu diabena moyo? 5 Mose 18: 11. 1 Sam. 28: 11.

20. Ku mina, ku kimbangi! bobo bana vova mu kedika bakondolo nkala mpumbu. 2 Pet. 1: 19. Yes. 58: 8. Hos. 6: 3.

21. Yau bana zenzila kuna, bakiazungulwa ye fwa nsatu, ye mu nsatu zau bana fwema ye levula ntinu au ye nzambi au. Bana tadisa meso ku kaye.

22. Yau bana mpe tala ku banda va ntoto; kansi tala, vana vena nzungu ye tombe ye fuku diakingongo; uwanki tombe kianabanda kina kubwa.

KAPU 9.

Nsitulu mu dingizi diyenge dina kwiza. Mambu ma Mfumu kwa Isaeli; mbadusu a Isaeli.

Kadi fuku ka dina sikila ko kuyalanga kingongo bwabu. Mu nsi nkulu yandi wayambula nsi a Sebuluni ye Nafatali yabanzulwa luyinu, kansi mu ntangu zina kwiza una yambula yau yazituswa, nsi ku mbu, nsi mu simu diankaka dia Yodani, nsi abangoi. Mat. 4: 14 b.

2. Bantu bobo badiatanga mu tombe,

bamweni kia kwakunene; yau bena kundu mu nsi akini kialufwa bakienzulwanga nakienzi-kienzi.

Yes. 60: 1 b. Luk. 1: 79. Yoa. 1: 9.

3. Ngeye uvanganga bantu mbidi antala, ngeye uvanganga kiesee kiau kikinene; kadi vantadisi aku bayangalalanga, bonso bubayangalalanga mu vula kiazonzika, bonso bubayangalalanga, bu bakabanga bintani. Lumb. 119: 162.

4. Kadi ngeye utolulanga vangu kiazitu biau ye kokoto kiamavembo mau ye nkawa anzungudi miau bonso mu ntangu a Midiani. Nkong. 7: 22 b. Yes. 10: 26. 14: 5.

5. Kadi nsampatu yanata kinwani mu mayoyila mamvita, ye yunga kiazinzuka mu menga, biabionsono biampila yoyo bina yokwa ye manuswa kwa tia. Lumb. 46: 9.

6. Kadi yeto tubutulu mwana, mwana wabakala tuveno, ye va mavembo mandi luyalt luna kunda; nkumbu andi: Wangitukulu mu nduengoso, Nzambi ya Ngolo, Se dikadimani, Dingizi dia Yenge; Nkong. 13: 18. Lumb. 45: 3. Yel. 32: 19.

Sak. 9: 10. Luk. 1: 81. 2: 7, 11. Yoa. 8: 16. Loma 8: 32. Ef. 2: 14 b. 2 Tes. 8: 16.

7. kidi luyalu luna kala lualunene ye yenge kina lembwa suka va kiandu kia Davidi ye va ntandu akimfumu kandi, kidi kiasiamuswa ye sikulwa mu lusongo ye lunungu, ka-i ye mu bwabu ye nate ye ntangu yikayimani. Vema kwa Mfumu Sebaoti kuna bo vanga. Yes. 37: 32. Dan. 7: 14. Luk. 1: 32.

8. Mfumu fidisi diambu kwa Yakobi, dibwidi Isaeli,

9. ye bantu babonsono bana dio mona, bisi Efalaimi ye Samalia, yau batanga mu mayama mau ye mu ngianza zantima miau:

10. tumbu tuamatadi matuwumba tuabwidi, kansi mu matadi matetwa tuna tungulula tuamona; nti miansikomole bakwengi, kansi nti miansedeli tuna vingisa mu fulu biamiau.

11. Mfumu ukubanangumukisinanga mbeni za Lesini ye ukubakwikisilanga ntantu miau,

12. baalamita mu ndambu yimosi ye bafilitea mu yankaka, ye badianga Isaeli mu nwa wafuluka. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lam buka. Yes. 5: 25. 10: 4.

13. Kansi bantu ka beti vutuka w ndieu ukubabufanga ko, ka batombanga Mfumu Sebaoti ko.

14. Nkiangunu Mfumu una zaka Isaeli ntu ye nkila, yandi una buku-

na nsoko aba ye lufubu, biabionsono mu lumbu kimosi.

2 Nt. 17: 8 b. Yes. 10: 33. 19: 15.

15. (Bangudi zabantu ye bazangama i ntu, ye bambikudi balonganga makutu i nkila.)

16. Kadi mvungi miabantu baba mikubazimbisanga, ye bayambula bavungwanga badiatanga mu mbungulu.

Yes. 3: 12.

17. Nkiangunu Mfumu kalendi mwena matoke mau mantwenia kiese ko, evo fwa kiadi mu bakondolo se ye mafwola; kadi buna bena bakondolo Nzambi ye bavanganga mena mambi, ye nwa nwa uvovanga buzengi. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.

18. Kadi ludimbuku luyokanga bonso tia, ludianga nsolokoto ye mpanga ye lukwikanga mfinda yankobo, ye yifundumukanga mu mvungi-mvungi miaminene miamwisi.

19. Mu nkesi za Mfumu Sebaoti nsi yikwemi tia; bantu bena nkievo dia kwatia, ka muntu ko ukutanga wanka-ka.

20. Basiukanga ku lubakala. kansi bakidi nsatu, badianga ku lumoso, kansi balembole yukuta; muntu muntu udianga nsuni akwandi koko,

21. Manase udianga Efalaimi ye Efalaimi Manase, ye yau bole wa kimosi babangumukinanga Yuda. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.

KAPU 10.

Nkudukulu amambu ma Mfumu kwa bantu ba Isaeli. Mbwilu a Asuli.

Engwa yan bavanganga nkondo mikon-
dolo lunungu ye mu nsonokono
zau zazonsono basonikanga mina mia-
kimpumbulu kaka

1 Mika 7: 3.

2. mu vidingisa mabungu mabafwa-
fwa ye ziona hamputu mu bantu bami
lendo kiau, mu vanga mafwola bintani
biau ye tana bakondolo se!

3 Mose 23: 6. 5 Mose 16: 19. 24: 17. 27: 19.

3. Nki luzolele vanga mu lumbu ki-
ambafukulu, mpeke-mpeke bu yina tu-
ka nseke? Kwa nani luzolele tinina
mu saduswa, ye kwe luzolele yekula
nzitusu eno mu kebwa?

Zing. 1: 26 b.

4. Diambu diankaka ka disidi ko,
kansi mu bokika makungunu mu zinko-
le vo mu bilama mu babemwa? Mu

nomo mamonsono nganzi zandi ka
zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi
lambuka.

Yes. 5: 25. 9: 12, 17, 21.

5. Engwa Asuli, kokoto kianganzi
zami! Mfwemoso ami i nkawa mu
koko kwau.

Yes. 36: 1 b.

6. Mono imfidisi kwa bantu bakondo-
lo Nzambi, ye kwa bantu bankesi zami
inkembi kencia pela ye tana ye mu
kubadiatikisa bonso mbole mu zinzila.

Lumb. 18: 42. 83: 10. Yes. 5: 25. Mika 7: 19.

7. Kansi kakananga bobo ko, ye mu
ntim'andi kabanzilanga bo ko, kansi
ntim'andi uzininanga mu bunga ye mu
fula bantu mu mbidi akunku.

8. Yandi vovele: Kadi mfumu zami
zazonono ka i mintinu koe?

9. Kadi Kalano ka divengo bonso
Kalakemisi koe ye Hamati bonso Ala-
padi ye Samalia bonso Damasko?

2 Nt. 18: 34. Yes. 36: 19. 37: 11.

10. Koko kwami bu kwabwila nsi
zakitinu zanzambi zankaka, teki biau
bu bialutila bia Yelusalemi ye bia Sa-
malia,

11. kadi buna mono ngina lembana
vangila Yelusalemi ye teki biau bumosi
bonso mpengi kwa Samalia ye teki
biau?

12. Kansi Mfumu bu kamanisa ma-
vanga mandi mamonsono va monga
wa Sioni ye Yelusalemi, buna ngina
bafika mbutu miangianza miantim'
antinu a Asuli ye mayama mameso
mandi manza.

2 Nt. 19: 35. Yes. 37: 36.

13. Kadi yandi uvovele: Mu ngolo
zakoko kwami mpengi diadi ye mu
nduenga zami, kadi ngiena ye nduka.
Mono vavilula nzaku zabantu, ye yape-
la mbongo zau, ye mu lulendo luami
mono yanunguna minyadi mu biandu
biau.

14. Koko kwami kwakanata mbongo
zabantu bonso mazanza manuni, ye
bonso bayonzikilanga meki masiswa,
mono yayonzika nsi zazonsono zantoto;
ka mwakala muntu ko wakibisa veve
vo waya-a zobo ye waningisa ningu.

15. Kadi buna kiubi kina kukike-
mba mu ndieu ukwangilanga kio?
Evo dingwengwe dina yanda mu ndieu
ukibisanga dio? Nkievo i nti ukibisa-
nga ndieu unangunanga wo! Nkievo i
nkawa unanguni yandi ulutidi buku
kianti!

16. Buna Mfumu, Mfumu Sebaoti,
una fidisa yela ku-kisanga mu nitu
andi yamazi, ye kuusi anzitusu andi
sisi kina lema bonso tia tuandema.

17. Kia kwa Isaeli kuna kala tia ye

Nkwa nlongo andi i nlemo, ye wau una yoka ye manis mpanga ye neolokoto momo, biabionsono mu lumbu kimosi.

18. Yandi una sukisa nzitusu anfin'd' andi ye lumbu luandi nampia; buna kala bonso mbevo bu keti sekuka.

19. Nti miomio mina sadidila mu mfind' andi, mina kula tangwa; mwana una mio lenda sonika.

20. Mu ntangu yina nsadidila ya Isaeli ye kabu diatanunwa dianzo a Yakobi ka bana vutuka kunsingama ko, i yandi wababufa, kansi bana singama kwa Mfumu, Nkwa nlongo a Isaeli, mu nkwikulu. 2 Nt. 16: 7.

21. Nsadidila yina bangumuka, nsadidila ya Yakobi, kwa Nzambi, nkwa tulendo.

22. Kadi vo bantu baku, Isaeli, bana bonso nienge mu mbu, buna nsadidil' au kaka yina langumuka. Mbungulu yasavukulwa ntima nangwi, yau yitualanga lunungu bonso mwila.

Loma 9: 27.

23. Kadi mbungulu ye ndinda yasavukulwa ntima nangwi bina bwisa Mfumu, Mfumu Sebaoti, ntoto wamvimba. Yes. 28: 22.

24. Nkiangunu Mfumu, Mfumu Sebaoti, vovele ebu: Kutinani ko, ubantu bami, i ngeye wena kundu mu Sioni, mu diambu dia Asuli, bu kakubufidi mu kokoto ye nanguni nkawa andi kwa ngeye, bonso bubavanga mu Ngipiti.

25. Kadi fintangu-ntangu kaka, ye mfwemono yina sika, ye nganzi zami zina tadisa ku mbungulu au.

26. Mfumu Sebaoti una zunga kokoto kiandi va ntandu au, bonso bukabanda Midiani ku tadi dia Olabi; nkawa andi ukalambula va ntandu anbu si ka wo vutuka zangula, bonso bukavanga mu Ngipiti.

2 Mose 7: 19 b. 14: 26. Nkong. 7: 25.

Yes. 9: 4.

27. Mu ntangu yina zitu kiandi kina katulwa mu vembo diaku ye vangu kiandi mu laka diaku, kadi vangu kina toluka mu diambu diavuluka.

28. Yandi nviokele Ayati, yandi uviokole mu Mingiloni; ku Mikimasi kasisidi mwansi zandi.

29. Baviokole mu lumfimpa. Ngeba dina kala vuma kieto kandeke! Lama dieti zakama; Ngiba dia Sauli ditebi.

30. Boka mu ndinga yayinene, u-

mwana wankento Ngalimi. Ukikenga, ngeye Laia. Anatoti diamfuwa kiadi!

31. Madamena ditebi; bisi Ngebimi batanini mbongo zau.

32. Lumbu kiokio kimosi katelamene mu Nob; yandi unanguni koko kwandi kwa mongo wamwana wanekento Sioni kwa nzanz' a Yelusalemi.

33. Kansi tala, buna Mfumu, Mfumu Sebaoti, una kwanga mpango yanayindindi mu ngolo zampamuku; mavimbu mantela malambalele makwangwa, nti mianda miabwa.

Yes. 9: 14. Am. 2: 9.

34. Mfinda yankobo yakwangwa mu sengwa; Lebanoni dibwidi mu nkwa lulendo.

KAPU 11.

Nsasil' amwanzi a Isai ye kimfumu kiandi kiazenge.

Kansi nsasila una dukumuka mu vimbu dia Isai diakwangwa, ye kola kiamianzi miandi kina buta bana.

Yes. 4: 2. 58: 2. Yes. 23: 5. 33: 15.

Sak. 3: 8. 6: 12 b. Mav. 13: 23.

2. Va yandi mpeve a Mfumu yina kunda, mpeve yanduenga ye yanduka, mpeve yanduengoso ye yangolo, mpeve yanzailu a Mfumu ye yavumi.

3. Yandi una kala nzolakani andi mu vumi kia Mfumu; kana kongudila ko bonso butalanga meso vo sadila inina bonso buwanga matu.

4. Kansi mu lunungu kana kongudila bafwafwa ye mu lusongo, kana sadila mina kwa babumpombo va ntoto. Yandi una banda ntoto mu nkawa anwa andi ye mu mpeve akoba biandi vonda bakiadimbuka.

Yobi 4: 9. Hos. 6: 5. 2 Tes. 2: 8.

Nzai. 2: 16.

5. Lunungu luna kala nkiti mu tueka tuandi ye kinkwikizi i nkiti mu luketo luandi.

Yes. 59: 17. Ef. 6: 14.

6. Buna balupu bana kala kundu va kimosi ye bana bamameme, ye ngo zina lambalala va kimosi ye bana bankombo; bana bangombe ye nkosi zantwenia ye bulu biavuluka bina kala va kimosi, ye fintaudi-ntaudi fina kubavunga.

Yes. 65: 25. Hos. 2: 18.

7. Ngombe zankento ye baulusu bana kwenda diengi va kimosi, bana bau bana lambalala va kimosi; nkosi yina dia titi bonso bangombe.

8. Mwana wanswa una sakana va lueka luanwa anika yakintela, mwana wayemuka una lambula koko kwandi ku meso mabasilisika.

9. Ka muntu ko mu vuma va mongo ami wanlongo una vanga mena mambi vo kana mbungulu, kadi nsi yina zala kwa nzailu a Mfumu, bonso mpind' ambu yizedi kwa nlangu. Hab. 2: 14.

10. Buna kala ntangu yina, vo bantu bangoi bana tomba nsail' amwanzi a Isai kukatelamene bonso mpevila kwa bantu, ye kundu kiandi kina kala nzitusu kaka.

Loma 15: 12. Nsai. 5: 5. 22: 16.

11. Mu ntangu yina Mfumu una vutuka lambula koko kwandi mu kula nsadidil' abantu bandi, bionso biatanunwa mu Asilia, Ngipiti, Patalosi, Etiopia, Elami, Sinali, Hamati ye nsi zambu.

12. Yandi una tedimisa mpevila kwa bantu bangoi ye yonzika bakubwa ba Isaeli, ye basansukuswa ba Yuda kana yonzika va kimosi tuka ku nsuka zia zantoto.

5 Mose 30: 4. Yoa. 10: 16.

13. Buna nsoki mia Efalaimi mina lembwa ye kimbeni kia Yuda kina fulwa. Efalaimi kana vwa Yuda nsoki ko, ye Yuda kana songa kimbeni kwa Efalaimi ko.

14. Bonso nuni zambaki bana siuka va vem'lo diabafilista ku ntini yaweste, va kimosi bana baka bintani kwa bana bababakala baeste; Edomi ye Moabi bana tulwa kuni amoko mau; bana ba Amoni bana kubawila.

15. Mfumu una bunguzula mvak' ambu a Ngipiti ye nanguna koko kwandi kwa nzadi mu nganzi; yandi una yo banda, mpasi yavambana mu mila nsambodia, ye vanga, vo balenda yo sabuka ye nsampatu zayuma.

Sak. 10: 10 b.

16. Kuna kuna kala nzila yakubukwa kwa nsadidil' abantu bandi batanunwa mu Asuli, bonso bwakala kwa Isaeli mu lumbu kina kikakatuka mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 14: 29 b. Mika 7: 15.

KAPU 12.

Nkunga wamasika wa Isaeli diatanunwa.

Mu ntangu yina una vova: Mono itondele, Mfumu, vo wakedi nganzi mu mono, kansi vo nganzi zaku zilembolo ye ukumbombanga.

2. Tala, Nzambi i mpulusu ami, mono mpungamene ye kitinini ko; kadi Mfumu, Mfumu i ngolo zami ye nkung' ami wamasika, ye yandi wayika mpulusu ami.

5 Mose 15: 2. Lumb. 118: 14.

3. Yeno luna vata nlangu mu kiese mu nto zampulusu

Yea. 55: 1. Yoa. 4: 14. 7: 37 b.

4. ye luna vutuka vova ntangu yina: Lutonda kwa Mfumu, lubombidila nkunibhu andi, lusamuna mavanga mandi mu bantu; lukamba, vo nkumbu andi yena yazangama.

1 Lus. 16: 8. Lumb. 105: 1.

5. Lusika Mfumu mu ngimbudulu, kadi wavengi mambu manzitusu; bika diazayakana va ntoto wamvimba.

6. Lubokila mu kiese ye lusika lozi, lubisi Sioni, kadi Nkwa nlongo a Isaeli wena waunene mu yeno.

Sef. 3: 14 b. Sak. 9: 9.

KAPU 13.

Mambu mankongodolo kwa Babeli.

Yayi i ntelo mu Babeli, i momo ma-zaikuswa kwa Yesaya, mwan' a Amosi.

2. Lutedimiseno mpevila va mongo wanda, lubokileno mu ndinga yayinene kwa yau; lulabikisa mu koko, kidi biza kota mu mielo miabankwa mialulendo.

3. Mono kibeni ntumisi bakiabie-kwa bami, inga, mu vanga nganzi zami mono telele makea mami mbila, nkangu ami uyangalalanga mu ngianz' ambedoso.

4. Nawe! Mayoyila mena va miongo bonso makanda diadinene diabantu. Nawe! Vana vena ndungutu abantu bakutakene ye bimfumu. Mfumu Sebaoti weti tanga nkangu abinwani.

5. Mu nsi yanseke, mu nsuk' azulu batukidi, Mfumu ye luazu bianganzi zandi, mu bunga ntoto wamvimba.

6. Luyaula, kadi lumbu kia Mfumu kiekia lukufi; bonso ngolo zitukidi mu Mpungu-ngolo kieti kwizila.

7. Nkiangunu moko mamonsono meti beyama ye ntima miabantu babonso no miena kingongo.

8. Yau beti pamuka, babakamene kingongo ye miangala, bena nsongo bonso mbuti amwana; mu ngitukulu batalasene siusiu, zizi biau biena mbwaki bonso nlemo miatia.

9. Tala, lumbu kia Mfumu kizidi, mu nsisi ye mu nkesi ye tia tuanganzi, mu kitula ntoto nsi yavombila ye fukisa bankwa miamasumu bakalanga vana.

10. Kadi mbwetete zazulu ye bi-fwani biambwetete ka bivutukidi fidisa

kia kwau ko, ntangu yiselokele yando-
mbe, ye kia kwangonda ka kutentene
ko.

Yeh. 32: 7 b. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15.
Am. 5: 8. Mat. 24: 29. Mal. 13: 24.
Luk. 21: 25.

11. Mono ngina bafika nza mu dia-
mbu diayayibi yau ye bakiadimbuka
mu tufuma tuau; mono ngina sukisa
mayama mabanziezie ye yina ngianza
zabankwa miabimpumbulu.

12. Mono ngina vanga bakala tutu
kilutidi wola wabiza, muntu tutu ki-
lutidi wola utukidi ku Ofili.

1 Nt. 9: 28. Yobi 28: 16.

13. Inga, mu diambu diodio ngina
sa zulu diatita ye ntoto wazakama ye
una vengama mu vuma kiandi—mu
nkasi za Mfumu Sebaoti mu lumbu
kianganzi zandi zatia.

14. Bonso mbambi zazomwa, bonso
kamba dilembolo muntu yonzika, bana
vutuka ku nzo zau ntangu yina, muntu
muntu kwa bantu bandi, ye taba, mu-
ntu muntu ku nsi andi.

15. Kansi wonso una bakulwa una
zokwa, ye wonso una kamutwa una bi-
lama mu sabala.

16. Bana bau banswa bana koswa va
meso mau, nzo zau zina pelwa ye bake-
nto bau bana vwezwa.

Lumb. 187: 8 b.

17. Kadi tala, mono nzolele kubasi-
kimisina bisi Media babanzilanga pala-
ta vo ka lekwa ko ye ka bayuvulanga
wola ko.

18. Ponza biau bina bwisu matoko
mau, ye ka bana fwa kiadi mu mwana
mu vumu kiambuta ko ye bana lembwa
kuta bana.

19. Buna vangwa kwa Babeli, koloa
kiabimfunu, nzitusu ye nza miabisi
Kalalea, bonso Nzambi bu kacamingisa
Sodoma ye Ngomola.

1 Mose 19: 24 b. Yes. 1: 9. Yel. 49: 18. 50: 40.

20. Ka dina vutuka tungwa diaka ko,
mu mbandu ka mbandu dina kondwa
kundu biabantu; ka mwisi Alabia ko
una koma nzo andi yakoto kuna, ye mi-
mvungi ka mina tua kuna ye makamba
mau ko.

21. Kansi bulu biansi yankatu bina
tua kuna, ye nzo zau zina zala kwa ku-
ti; nuni zakamela zina kunda kuna ye
nkuyu mina domuzuka kuna.

Yes. 34: 13 b. Yel. 50: 39. Nzat. 18: 2.

22. Bambulu bana yaula mu mavula
mau ye mbwa zansi zankatu mu mavu-
la malutidi mbote. Fintama-ntama ye
ntangu andi yizidi; lumbu biandi ka
bina zinguswa ko.

KAPU 14.

Nkudukulu ambikulu yatekila. Nkunga mu
mbwili antinu a Bab li. Mbikulu kwa
Asilia. Ntelo mu Filistea.

Kadi Mfumu una fwila Yakobi kiadi
ye sola Isaeli nsola yankaka diaka
ye yambula bavuvama mu nsi au; ba-
nzenza bana bundana yau ye tatamana
ye nzo a Yakobi.

Yes. 56: 3, 6 b.

2. Bantu bana kubabonga ye kuba-
vutula ku nsi au; kansi nzo a Isaeli
yina kubatula kungsi au mu nsi a Mfu-
mu bonso fwa diau ye kubavanga mi-
nanga miababakala ye miabakento.
Yau bana kubakeba kinkole, i yau ba-
banata kinkole, ye yau bana yala nzu-
ngudi miao.

Yes. 61: 5.

3. Mu lumbu kina Mfumu bu kana
kuvovika mu nzungu zaku ye kingo-
ngo ye mu kinanga kiambulu kiwatu-
ikwa,

4. buna una yimbila nkunga wau
mu ntinu ku Babeli ye vova:

Engwa nsukulu yasukila nzungudi,
engwa nsukulu avuma kiankwamusu!

5. Mfumu watolole nkawa wabakia-
dimbuka, kokoto kiamfumu zatulendo

Yes. 9: 4.

6. kiabufuzudi bantu mu nganzi,
kiayadisi makanda miabantu mu nganzi
mu nzomono ye kondwa kwakuta.

7. Bwabu ntoto wamvimba uvundusu
ye uvuvaniene; babwidi mu yimbila.

8. Nsipelesi miao kibeni mieti ya-
ngalalala mbwili aku, ye mpe nesedeli
mia Lebanoni. Miao mivovele: Bwa-
bu, bu ulambalele vana, ka muntu ko
wizi baluka mu kutukwanga.

9. Nsi abafwa kuna banda yeti vu-
nzwa luvuvumu mu diambu diaku, bu
yina katwa kutambula. Bini bieti si-
kumuswa muna mu diambu diaku, ba-
nkwa miatulendo miamionsono mia-
ntoto; ntinu miamionsono miabantu
mina katwa telama mu biandu biau.

10. Buna bena beti sasula nding' au
ye bavovele kwa ngeye: Buna ngeye
mpe kondolo lulendo bonso yeto, utu-
fwanane kwandi.

11. Ku nsi abafwa nzitusu aku wa-
katwa kulumuka ye zu diansambi zaku;
mbodolo i ntanda kungsi aku, ye ntunga
i vunga diaku.

Yobi 21: 26.

12. Bonso buusotokene mu zulu,
umbwetete yansuka yalezima! Bonso
buukwengo ye lumbwa va ntoto, i nge-
ye wabwisa bantu!

13. Mwanki ngeye wavova mu ntim'
aku: Mono nzolele baluka ku zulu,

nzolele tula kiandu kiami kuna ntandu amibwetete za Nzambi; mono nzolele vwanda va mong' walukutukunu luzinzambi nseke yilutidi kuna node.

14. Mono nzolele baluka va ntandu ananza miamatuti ye kumfwanikisa ye Nkwa kayengele.

15. Inga—ku nsi abafwa ukatulu kulumuka, mu nseke yilutidi mu banda diandiamu.

16. Beti kutala beti kutadila siusu, beti kutonwa ye vova: Diadi i bakala diatukisa ntoto watite ye bimfumu biazakama.

17. wakitula nza nsi yankatu ye wabunga mbanza zau, walembwa kutusa zinkole, mpasi bavutuka ku nzo zau?

18. Ntinu miamionsono miabantu milambalele mu nzitusu, mosi mosi mu nzo andi;

19. kansi ngeye ulambalele walo-swa bonso vala diakenwa ye kulendi luaka mu ndiamu aku ko; ulambalele wafukwa kwa babemwa ye bazokwa sabala, wafukwa kwa bafwa bakulumu-kini ku vinga biandiamu bonso baki kiadiatwa.

20. Ngeye kuna yambulwa wavunda mu ndiamu bonso yau ko, kadi wabungidi nsi aku ye wabemene bantu baku; ka bana vutuka bika nkuna miamimvangi miayayibi ko.

21. Lukubika mu vonda bana bandi bababakala mu diambu diatufuma tuamege mau, kadi ka bana telama ye bonga ntoto mu vwa ko ye fuluza luse luanza mu zimbanza.

22. Mono ngina kubanangumukina, buvoele Mfumu Sebaoti; mono ngina fukisa mu Babeli nkumbu ye nsadidila, bana ye batekolo, buvoele Mfumu.

Yobi 18: 19. Lumb. 21: 10. 37: 28.

23. Mono ngina dio vanga kundu kiabangumba ye yambula zinga biakindinga biakala kuna; inga, mono ngina dio pekula mu sasa kiabungulu, buvoele Mfumu Sebaoti.

Yes. 34: 11. Sef. 2: 14.

24. Mfumu Sebaoti didi ndefi ye vovele: Mu kedika, bonso bumbenzi i buna buna kala, ye monso mansavukidi ntima, i mana mana kalakana.

25. Mono ngina kosa Asuli mu nsi ami, ye va mingo miami ngina kundiatikisa. Vangu kiandi kina katulwa mu yau ye zitu kiandi kina katulwa mu vembo diau.

Yes. 37: 36.

26. Yoyo i nsavukulu yasavukulwa ntima kwa ntoto wamvimba; kwaku i

koko: kulambukidi kwa bantu babonsono.

27. Kadi Mfumu Sebaoti wasavukidi dio; buna nani lenda dio vunza? Koko kwandi kulambukidi; nani lenda ko vengula?

2 Lus. 20: 6. Yobi 9: 12. Yes. 43: 13.

Dan. 4: 35.

28. Mvu una, ntinu Ahasi bu kafwa, ntelo yalanda yasamunwa:

29. Kuyangalalani ko mu nsi aku yayonsono, unsi abafiliste, vo kokoto kiakubufa kiatolulwa; kadi mu mwanzizi wanioka muna tuka bafilisika, ye mbutu andi una kala dalaka kiantilumuka.

2 Nt. 18: 8. 2 Lus. 28: 18. Yel. 47: 1 b.

Yeh. 25: 15 b.

30. Kadi bamana tokumuswa bana baka dia, ye bamputu bana tua mu mpungumunu, kansi mwanzizi aku monogina wo vonda mu nsatu, ye bionso bisidi mu ngeye bina bemwa.

31. Yaula, umwelo; bokila, umbanza, nienga mu kingongo, unsi abafiliste, mu nsi aku yayonsono. Kadi mu ntini anode mutukidi mwisi; kuviokanga makabu mamintantu, ka kusidi muntu ku nina ko.

32. Buna nki bana vutula kwa ntumwa zabantu banzenza? Inga, vo Mfumu watungidi lufulu lua Sioni, ye vo bakiazungulwa mu bantu bandi bena mpungumunu au kuna.

Lumb. 37: 1 b.

KAPU 15.

Mbikulu mu Moabi.

Ntelo mu Moabi.

Inga, fuku dina, mbungulu bu yibwidi Ali-Moabi, buna dimeni kwandi; inga, fuku dina mbungulu bu yibwidi Kili-Moabi, buna dimeni kwandi.

Yel. 48: 1 b. Y'h. 25: 8 b. Am. 2: 1 b. Sef. 2: 8 b.

2. Habaiti ye Diboni bana baluka va vuma bianangama mu dila vana; kuna Nebo ye Medeba Moabi dieti nionga; ntu miababonsono miena vandu, ugiewo zazonsono zazakwa.

4 Mose 21: 30. Yel. 48: 37. Yeh. 7: 18.

3. Va nzila zau bakifuka fwidi; va nludi miao ye mazandu mau babonsono bakunganga ye bayingumukanga mansangaza.

4. Hesebeni ye Elale basasulanga biaula, ye biwakane nate ye ku Yahasi. Nkianguu binwani bia Moabi bibakanga; mwel' andi wena kingongo mu yandi.

4 Mose 21: 23, 26. Yel. 48: 34.

5. Ntim'ami unionganga mu Moabi;

kadi ntabi miandi mitabanga nate ye ku Soali. ku Engelati-Selisia; mu dilu babalukanga nzanz' a Haluhiti, ye mu nzila ku Holonaimi basasulanga biaula mu diambu diambungulu.

1 Mose 19: 22. Yel. 48: 5, 36.

6. Kadi nlangu mia Nimili miabungwa, titi biayuma, nsombo mialengila, lekwa kiankunu za kiasiswa ko.

7. Nkiangunu basabulanga bisidi mu ndandu au, mbongo zau zakebwa, mu nlangu wanti mia Wilo.

8. Kadi biaula bizungidi nsi a Moabi; ku Engelaimi kungu biandi bilueki, ku Bel-Elimi kungu biandi bilueki.

9. Kadi nlangu mia Dimoni mizedi kwa menga; kadi kiankaka diaka ngina yambula kiabwila Dimoni: nkosi ngina bwisa biobio biatanunwa kwa Moabi, i bina bisidi mu nsi.

KAPU 16.

Nkudukulu ambikulu yatekila.

Lufidisa bana bamameme bana tambula mfumu ansi, tuka ku Sela vioka nsi yankatu ku mongo wamwana wankento Sioni. 2 Sam. 8: 2. 2 Nt. 3: 4.

2. Bonso nuni zitinanga, bonso bana bapamunu mu zanza, bana babakento ba Moabi beti kwizila ku masabu ma Alanoni.

3. Yau bavova: Utuvana nduengoso, kala nzonzi kwa yeto. Bika kini kiaku mu kati diambangazi yantangu ambata kiakala bonso fuku. Tabila yau batinuswa; kubakusani batebi ko.

4. Yambula batinuswa bami babaka nzo kwa ngeye, kala kaku kia Moabi kwa mbungi, nate ye nkemi kenani diaka ko ye mbungulu yina suka ye mindiati mialala mu nsi.

5. Buna mu nlembami kiandu kina siamuswa, ye mu kinkwikizi dingizi dina kio vwanu mu fwokula dia Davidi ditombuzulanga masongele ye sadilanga lunungu. Yel. 23: 5. 33: 15.

6. Yetu tuwili mu nza mia Moabi miambidi anene, mu ngianza zandi, inga, nza ye mayama, ye mu mampavala mu mpovolo zandi zamangunga.

7. Nkiangunu bika Moabi kakungila Moabi, bika nsi yamvima yakunga. Mu mampa mabana bavinia mu Kili-Haleseti bika luavumuka mu kiadi kiangolo.

8. Kadi mayinza ma Heseboni mena malengila, ye mpe nti miavinia mia Sibima, i mavala mamiau masansisa

mfumu zabantu; mau mayala nate ye ku Yaeseli, maz mbala mu nsi yankatu, nsasila miau miamwangana ye miavio-ka mbu. 4 Mose 21: 32. Yel. 48: 32 b.

9. Nkiangunu mono nzolele dila, bonso budilanga Yaeseli, mu nti miavinia ma Sibima; mu mansangaza mami nzolele kutula nlangu, Heseboni, ye ngeye, Elale. Kadi mu kati diangionzoko aku ansungi amwini ye ngionzoko aku asivu mbokolo angionzoko yibwidi.

10. Kiese ye yangalala bimeni lala mu mavia mambongo, ye mu mavia mavinia ka musasulwanga mbokolo yakiese ko, ka lozi ko; ka muntu ko udiatanga lekwa kikamunuwanga vinia; mbeni sukisa kiese kiangionzoko.

11. Nkiangunu ntim' ami weti nonga bonso nsambi ansinga mu Moabi, kingongo kiami mu Kili-Helesi.

Yes. 15: 5. Yel. 48: 36.

12. Kadi mpeleko Moabi ditelamene ye weti tovuka va vuma kiangangama ye kotele mu kinlongo kiandi mu sambila, kasadilanga bo buma ko.

13. Mama i mambu mateka vova Mfumu kwa Moabi. Am. 2: 1 b.

14. Kansi bwabu Mfumu vovele ye kemberi: Mu mvu natu, niampila yoyo bonso mvu miasadi kialumbu, Moabi mu nzitusu andi ye makabu mandi mammonso mamanene una banzulwa ka lekwa ko, ye bionso bisidi bina kala biabizio ye bialwafwa, ka biabingi mu tanga ko.

KAPU 17.

Mambu manzengolo mu Damasko ye Isaeli. Mayoyila mabantu.

Ntelo mu Damasko.

Tala, Damasko dina suka mu kala mbanza, diau dina bwa ye kala ntulami amatadi. 1 Yel. 49: 23 b. Am. 1: 3.

2. Mbanza za Aloeli zina siswa; zau zina kala kundu kiamakamba mana leka kuna, ye ka muntu ko una motinisa.

3. Ntabulu a Efalaimi yina suka ye kitinu kia Damasko, nsadidil' a Alami. Biobio bina vangwa bonso mu nzitusu abana ba Isaeli, buvovele Mfumu Sebaoti. Yes. 7: 8.

4. Mu ntangu yina nzitusu a Yakobi una kituka bumputu ye nitu andi yamazi yina tanda.

5. Yandi una vangwa bonso nyonziki ambongo bu kayonzikanga mbongo ye koko kwandi kweti yonzika nsesa;

buna kala bonso bubatotanga nsesa mu ndimb' a Lefaimi. Yes. 24: 13.

6. Ngionzoko yazimunina yayike yina siswa kuna kaka bonso mu ngionzoko abana baolive, bana bole vo batatu bu basiswanga kuna nkati ambata, baia vo batanu mu nzamvula zanti, buvoele Mfumu, Nzambi a Isaeli.

7. Mu ntangu yina muntu una tala kwa mvangi andi ye meso mandi mana tala kwa Nkwa nlongo a Isaeli.

8. Yandi kana tadisa meso mandi ku masalu mavengi moko mandi ko; mavanga nanlembo miandi kana tala ko, kani ka mu ba Asela vo mama biantangu ko.

9. Mu ntangu yina mbanza zandi zakola zina fwanana ye siamu biasiswa mu zimfinda ye va mbata zamiongo, biasiswa mu ngizulu abana ba Isaeli ye biabionsono bina vangwa biankatu.

10. Kadi ngeye uvilakene Nzambi ampululu aku ye kubenzi mu tadi diaku dianakekete ko; nkiangunu utuikanga nkuzu miampwenia ye tulanga nti miavinia mianzenza mu miau:

11. mu lumbu kimosi kiutuikanga utedimisanga lumbu luakinzungidila, ye nsuka walanda ufudisanga ntuika zaku; kansi ngionzoko yilalanga mu lumu kiambafukulu, kwama kwansukami antima bu kwizidi.

12. Nawe! I nkumbulu amakanda mamingi mabantu; bakumbanga bonso bukumbilanga mbu! I ndumu amakanda mabantu, i ndumu bonso ndumu anlangu miatulendo!

2 Nt. 18: 13 b. Yes. 36: 1 b.

13. Inga, ndumu amakanda mabantu, bonso ndumu anlangu miaminene! Kansi yandi ukubasembanga, ye batinanga nseke; bakubwanga bonso mvumvunia va miongo mu mpeve ye bonso mfumfuta zanzunguluka mu tembo.

Lumb. 65: 7. 93: 3 b.

14. Mu nkokila, tala, buna mpamuku wena; kansi nsuka bu ka ukiele ko, ka bena diaka ko. Kiokio i kunku kiayau bakutupelanga, kunku kiayau batananga mbongo zeto.

2 Nt. 19: 35 b. Yes. 14: 25. 37: 36 b.

KAPU 18.

Mvutulu kwa ntumwa zatuka ku Etiopia.

Nawe, unsi yininginanga bindekwandekwa biantilumuka, unsi ku nim' amila mia Etiopia,

2. i ngeye ufidisanga ntumwa zisa-

bukanga mbu, mu nzaza zamabu nseke mu nlangu!

Luenda, luntumwa zanzaki, kwa bantu bena ntela ye ntinta yacema yankanda, kwa bantu batinwanga nseke yayingi, kwa bantu bangolo ye mbidi abedisa, i nsi au yiviokanga mila.

3. Yeno lubisi ntoto babonsono, yeno lukalanga kundu va ntoto: bu batedimisanga mpevila va miongo, buna lutala ye bu basikanga mpungi, ludimba.

4. Kadi ebu buvoele Mfumu kwa mono: Mu naswi nzolele yinika meso mu kundu kiami, bonso bulemanga mbangazi, ntangu bu yicemene, bonso tuti ditengole dinoko mu mbangazi ansungi ayonzika.

5. Kadi nsungi ayonzika bu ka yizidi ko, mfudulu bu yimeni, ye fulu kieti badika yela mu kala mwan' avinia, buna yandi una zaka mavala mu mbele zavia diavinia ye kwanga kola biamianzi.

6. Biabionsono bina niokunwa kwa nuni zambaki va miongo ye kwa bibulu va nsi; nuni zambaki zina kala mazanza mau kuna mu nsungi auwini ye bulu biabionsono va nsi bina kala kundu biau kuna mu sivu.

7. Mu ntangu yina nkailu mina natwa kwa Mfumu Sebaoti mitukidi kwa bantu bena ntela ye ntinta yacema yankanda, kwa bantu batinwanga nseke, kwa bantu bangolo ye mbidi abedisa, i nsi au yiviokanga mila, ku vuma kina kiena kundu kiankumbu a Mfumu Sebaoti, ku mongo wa Sioni.

Lumb. 68: 31.

KAPU 19.

Mbikuflu mu luyinu lua Ngipiti ye ntedo-moso au.

Ntelo mu Ngipiti.

Tala, Mfumu wele mu tuti dianzaki dieti siuka ye lueki ku Ngipiti. Buna teki bia Ngipiti bizakamanga mu diambu diandi, ye ntima miabisi Ngipiti mieka kingongo mu ntulu au.

Yel. 46: 2 b. Yeh. 29: 2 b.

2. Mono ngina kwikimisa bisi Ngipiti kwa bisi Ngipiti, ye mpangi yina uwanisa mpangi ye nkundi kwa nkundi, mbanza kwa mbanza ye kimfumu kwa kimfumu.

3. Kibakala kiabisi Ngipiti kina lala mu ntulu au, ye mono ngina vunza nduengoso zan; buna bana yuvula teki biau, bankwa miabimpangula ye ntumbudi miampeve ye bandoki.

4. Mono ngina vana bisi Ngipiti mu koko kwamfumu yambalu, ye ntinu wankemi una kubayala, buvolele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

5. Nlangu una lala mu mbu, ye nza-di yina sika ye yuma.

6. Mila mina kala kinzandi, mimbungu mia Ngipiti mina kevuka ye sika, mabu ye mawalensi bina lengila.

7. Mindimba ku nzadi a Nile, mu nseko a-inu dianzadi, ye mayinza mamonsono mambongo ku nzadi bina yumina, bungwa ye kala ka lekwa ko.

8. Ntambi miambizi miau mina yaula ye nionga, buna bena batubanga luvaku mu nzadi; batulanga konde mu nlangu bana telama ye ntima miasibala.

9. Basalanga lino biakubulwa bana mweswa nsoni, ye yau mpe babwanga-nga mbwangulu zabiza.

10. Yau bena tungwa biansi bana koswa, ye basalanga mu mfutu bana bwa kingongo buna bena.

11. Bonso mafutu madingizi ma Soani mana telama; nluengisi mia Falao milutidi nduenga mivananga nduengo-so zakifutu. Buna bwe lulenda vova kwa Falao: Mono i mwan' abakala banduenga, mwan' antinu miansi nkulu?

12. Inga, banduenga baku kwe bena? Bika bakukamba—kadi keti bazaidi dio—dionso diasavukila Mfumu Sebaoti ntima mu Ngipiti.

13. Madingizi ma Soani ineka mafutu, madingizi ma Nofi mababwa, ye Ngipiti yizimbuswanga kwa yau bena matadi mafuma mamakanda mandi.

14. Mfumu wadukudi mpeve yate-ngo-tengo muna, ye basa Ngipiti yasa-nsala yeku-yeku mu mamonsono mayi-na vanga, bonso nsansadi usansalanga mu lusi biandi.

15. Ngipiti ka yina kala zazu mu salu kimosi ko, kani kieti saduswa kwa ndieu i ntu vo kwa ndieu i nkila, vo kwa ndieu i nsoko aba vo kwa ndieu i luvubi.

Yes. 9: 14 b.

16. Mu ntangu yina bisi Ngipiti bana kala bonso bakento: yau bana zakama ye pamuka mu diambu diakoko kwanangana kwa Mfumu Sebaoti kukanangukini.

17. Nsi a Yuda yina kala nsisi kwa bisi Ngipiti; yonso ntangu yibana yo bi-kiwa, bana pamuka mu diambu di-nsavukulu antim' a Mfumu Sebaoti yikabasavukila ntima.

18. Mu ntangu yina muna kala mu nsi a Ngipiti mbanza zitani zina vova nding' a Kanana ye dila Mfumu Sebaoti

ndefi; yimosi mu zau yina bikwa lilihahelesi.

Yes. 45: 28.

19. Mu ntangu yina salu dina tedumuswa kwa Mfumu mu kati diansi a Ngipiti ye mpe mama kwa Mfumu ku nzaku ansi.

20. Biau bina kala dimbu ye kimba-angi mu Mfumu Sebaoti mu nsi a Ngipiti: bu bana bokila Mfumu lusadusu kwa minzungudi, buna yandi una kubafidisa mvulusi ye nzonzi ye kubata-nina.

21. Mfumu una kukizaikisa kwa bisi Ngipiti, ye bisi Ngipiti bana zaya Mfumu mu ntangu yina, ye yau bana kunsadila mu nkailu miamponda ye miandia, ye bana sila nsilulu kwa Mfumu ye tunguna zo.

Lumb. 68: 31. Yes. 45: 14.

22. I bobo Mfumu kana bandila Ngipiti, banda, kansi niakisa mpe; yau bana bangumuka kwa Mfumu, ye yandi una kubawa ye kubaniakisa.

23. Mu ntangu yina nzila yakubukwa yina tuka mu Ngipiti ku Asilia, ye bisi Asilia bana kota mu Ngipiti ye bisi Ngipiti mu Asilia; bisi Ngipiti bana sadila Nzambi va kimosi ye bisi Asilia.

24. Mu ntangu yina Isaeli dina kala ntuari ye Ngipiti ye Asilia, bonso w-antatu mu luwawanu, i lusakumunu kwa ntoto,

25. ye Mfumu Sebaoti una kubasa-kumuna ye vova: Bika wasakumunwa, ngeye Ngipiti, bantu bami, ye ngeye Asilia, mavanga mamoko mami, ye ngeye Isaeli, fwa diami!

KAPU 20.

Mbikulu mu Ngipiti ye Etiopia.

Mu mvu una, Talatani bu kaluaka ku Asadodi, wafiduswa kwa Salangoui, ntinu mu Asilia,—buna yandi wakakalala mpe Asadodi ye wabaka dio—

2 Nt. 18: 17.

2. mu ntangu yina Mfumu wakamba mu Yesaya, mwan' a Amosi, ye wavova: Wenda wakangula mwatu wangoto mu luketo luaku ye vula nsampatu zaku mu malu maku. Yandi wavanga bo ye wayenda mpene ye malu mampene.

2 Nt. 1: 8. Sak. 13: 4. Mat. 3: 4.

3. Mfumu wavova: Bonso sielo kiami Yesaya weti kwenda mpene ye malu mampene bonso dimbu ye kifwani mu diambu dia Ngipiti ye Etiopia mu mvu utatu,

Yeh. 12: 6, 11.

4. i bobo ntinu mu Asilia una yambudila zinkole zatuka mu Ngipiti ye yau bakatulwa mu Etiopia, ye bantwenia ye banuna, bakatuka bampene ye malu mampene ye matakufukulwa, mu nsoni a Ngipiti.

5. Buna yau bana pamuka ye mona nsoni mu Etiopia i vuvu kiau, ye mu Ngipiti i nza miao.

Yea. 30: 2 b. 36: 6.

6. Mu lumbu kina bisi nsi mwamu mu nsi ambu bana vova: Tala, bobo bavangwa bakedi vuvu kieto ye batutinina mu saduswa ye tanunwa mu ntinu a Asilia; buna yeto kibeni bwe tulenda tabuswa?

KAPU 21.

Mbikulu mu Babeli, Duma ye Alabia.

Ntelo mu nsi yankatu ku mbu. Bonso tembo bivevumukanga mu sude, ditukidi ku nsi yankatu, mu nsi yansisi.

2. Mona-meso mangolo mamonekene kwa mono: Mpedi mipelanga, mintani mitananga. Baluka u Elami! Fininngisa, ubantu ha Media! Mpumukunu zazonsono nzolele sukisa.

3. Nkiangunu luketo luami lueti zakama, kingongo kiimbwidi, bonso kingongo kiambutiamwana; tengo-tengo diimbwidi ye ndembane wa, mpamuku umbeki ye ndembane mona.

4. Ntim' ami wena mangidi-mangidi, ntim' ami uvuzungidi kwa wonga; fuku diivingilanga dikumpamunanga.

5. Meza mapoywanga, mavunga mayalunuwanga, badianga ye nwanga. —Lutelameno, lumadingizi; lukusa nkaku zeno mazi!

6. Kadi ebu buvolele Mfumu kwa mono: Wenda tula bakala kakenga; bionso bikana mona bika kakamba.

7. Vo yandi mweni nlong' antentami, miole miole, nlong' azimpunda. nlong' abakamela, buna bika katoma kenga.

8. Yandi wabokila, bonso busambanga ukosi: Mfumu, vava ntelamene mu kenga ye kenguzula mwini wamvimba ye isikilanga mu vuma kiami kiankengila mu mafuku mamvimba.

Hab. 2: 1.

9. Kansi tala, kuna kweti kwizila nlong' abakala, ntentami miole miole! Yandi wasusula nding' andi ye wavova: Dibwidi, dibwidi, Babeli, ye teki biadiau biabionsono biabulwa ye biatubwa va ntoto.

Yel. 51: 8. Nza. 14: 8. 18: 2.

10. Engwa ubantu bami bakoswa, batutuzulwa naniuku-niuku! Mangwilu kwa Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mau ilukembi.

11. Ntelo mu Duma.

Mono ibokulwanga ku Seili: Nkengi, fuku bwe dieka? Nkengi, fuku bwe dieka?

1 Mose 25: 14. Yel. 49: 7 b.

12. Nkengi uvutudi: Nsuka wizidi, ye mwanki fuku diakidi. Vo luzolele yuvula, luyuvuleno, luvutukeno diaka.

13. Ntelo mu Alabia.

Lubaka vuma kiandeka mu nsi amfinda ya Alabia, lubuka bitukidi ku Dedani.

Yel. 49: 28 b. Yeh. 27: 15, 20.

14. Lukikileno bona mpwila nlangu; inga, bisi nsi a Temasi bele kikila batinini mampa.

15. Kadi batabanga mu sabala, mu sabala kiavolwa ye ponza kialekwa ye mu mpasi zamvita.

16. Kadi ebu buvolele Mfumu kwa mono: Mu mvu mosi diaka, wampila yoyo bonso mvu wakisadi kialumbu, nzitusu wawonsono wa Kedali una vila,

1 Mose 25: 13. Lumb. 120: 5. Yea. 16: 14.

17. ye fuma fina sala mu ponza biakakesa ma Kedali, buna biena. Kadi bobo buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli.

KAPU 22.

Mbikulu mu Yelusalemi. Sebena ye Eliakimi.

Ntelo mu ndimb' a Mona-meso.

Kani buna nki adiambu, bantu baku babonsono bu babalukidi va minludi?

Yel. 48: 38.

2. Umbanza yizedi kwa mayoyila, umbanza yamazua, umbanza yakiese! Babilama baku ka babilamene mu sabala ko, ka bavondwa mu mvita ko.

3. Madingizi niaku maimonsono matebi, babakamene kinkole mu kondwa kwa ponza, inga, yau mu bantu baku babweno, buna bona babakwa kinkole; nseke beni bataba.

2 Nt. 25: 4. Yel. 39: 4.

4. Nkiangunu mono mpovele: Lumpengudila zizi, kidi yadila beni; ka lutontani kumbomba ko mu diambu diambungulu amwana wankento wabantu bami.

Yel. 14: 17.

5. Kadi i lumbu kiatengo-tengo kiana tukusu ye kiankitumu kitukidi kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti, i kiaki mu ndimb' a Mona-meso; tumbu tutululwanga ye mbokolo zisasulwanga ku mongo.

6. Elami wasimba tutu diatoto, yandi wayiza ye makalu mena binwani ye mintentami; Kili wafukula nkuku.

7. Ndimba miaku milutidi ntoko miafnuzwa kwa makalu, ye ntentami miafua kuntadisi amwelo.

8. Fukulu kiakatulwa mu Yuda; buna ngeye watadila biluazu mu nzo ya Mfinda.

1 Nt. 7: 2 b. 10: 17.

9. Yeno luamona, vo mbanz' a Davidi yakala miamvu miamingi, ye luayonzika nlangu mu zinga kia Banda.

10. Yeno luatanga zinzo mu Yelusalemi ye luatulula zinzo mu siamisa lumbu.

Yel. 33: 4.

11. Va kati ye tumbu tuatole luavanga kindinga kianlangu utukidi mu zinga kia Nkulu. Kansi ka luatala kwa yandi wakubika bio ko; kwa yandi watunguna bio ntama ka luatala ko.

2 Nt. 19: 25. Yes. 37: 26.

12. Mfumu, Mfumu Sebaoti, walubokila mu lumbu kina mu dila ye nionga, mu teba ntu, mu kukifuka fwidi;

13. ye tala, bwabu kiese ye yangalala biena, ngombe zivondwanga ye mameme mavondwanga; badianga mbiizi ye banwanga vinia, bavovanga: Bika tuadia ye nwa, kadi mbazi tuna katwa fwa.

1 Kol. 15: 32.

14. Kansi mu Mfumu Sebaoti mutukidi ningu wanzaikusu yayi mu matu mami: Mu kedika, lufuma luono lualu ka luna bwilwa kodi ko, ntangu zazonsono ziluea moyo, buvolele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

15. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu Sebaoti: Katuka kwa nkebi ambongo, kwa Sebena, ngudi akota dianzo akitinu ye vova kwa yandi:

16. Nki vengi vava, ye nani weti banza mu tula vava, bu ukukizokudilanga ndiamu vava? Ngeye uzokulanga ndiamu aku vava vanangama, ngeye ukukizokudilanga kundu mu tadi—

17. tala, Mfumu una kulakasa mu ngolo, umuntu; yandi una kukamata mu fuka dianangwi.

18. Inga, yandi una kuzinga bonso kumvi ye kutuba bonso ndimbu nseke kuna nsi yena sadila kwalunga kwa ngeye; kuna una fwila ye kuna una kala makalu maku manzitusu, usona diansoni mu nzo amfumu aku.

19. Yandi una kulukula mu mbuk' aku ye kubwisa vautelamene.

20. Mu lumbu kina ngina tela sielo kiami Eliakimi, mwan' a Hilikia, mbila.

2 Nt. 18: 18. Yes. 36: 3.

21. Yandi ngina vwiwa mwatu aku

anitu, ye mono ngina kunkanga nkiti aku ye tula lulendo luaku mu koko kwandi; bobo yandi una kadila se diabisi Yelusalemi ye dianzo a Yuda.

22. Mono ngina tula nsabi anzo a Davidi va vombo diandi; bu kana zibula, ka muntu ko una zika, ye bu kana zika, ka muntu ko una zibula.

Nzal. 8: 7.

23. Mono ngina kunkoma bonso lunokoki mu baka kiakola, ye yandi una kala mbuka yanzitusu kwa nzo asandi.

24. Mu yandi nzo asandi yina zembalala ye zitu kiamvimba, bana basinsi ye nkuna, wumbwa biabike biampila zazonsono, mahola ye mbwata.

25. Kansi mu lumbu kina, buvolele Mfumu Sebaoti, lunokoki luakomwa mu baka kiakola luna zeza; luau luna budika ye sotuka, ye zitu kizembulala va luau kina koswa. Kadi bobo buvolele Mfumu.

KAPU 23.

Mbikulu mu Tilo.

Ntelo mu Tilo. Lukunga, lunzaza za Talisi, kadi diavombuswa ye ka nzo yinosi ko yena vana diaka ye ka muntu ko uvutuka kotanga muna; mu nsi abakitita mwatuka neamu wowo ubakambwa.

Yel. 47: 4. Yeh. 26: 2 b. 27: 2 b. 28: 2 b.

Sak. 9: 2 b.

2. Ludingalala, lubisi mbanz' asanga. Minkiti mia Sidoni miakala sabukanga mimbu miafuluza ngeye.

3. Mu mbongo a Siholi ye ngionzoko zanzadi a Nile ngeye wakibakila ndandu mu ulang' miamiuene ye wakitila bio mu bantu.

4. Telama vovo bwabu mu nsoni, u Sidoni, kadi mbu, siamunu kiambu, kivovele ebu: Mono kimweni nsongo miabuta ko ye kibutidi bana ko, mono kiyundudi mavuvi ko ye kikudisi zindumba ko.

5. Bu bana wa diodio mu Ngipiti, buna bana zakama mu diambu diamomo mabawanga mu Tilo.

6. Luendano ku Talisi ye lukunga, lubisi mbanz' asanga.

7. Yayi i mbanz' eno yakiese yatanga ndununu andi kasi ye lumbu biansi nkulu, yanatwa kwa malu mandi ku nsi yanseke mu kunda kuna bonso wanzenza.

8. Nani savukidi diodio ntima mu Tilo, i mbanza yakaba bikoloa ye yakala nsumbi miakala madingizi, yakala

nkiti miakala ye bankwa miaminene va ntoto ? Nzal. 18: 23.

9. Mfumu Sebaoti i ndieu usavukidi diodio ntima mu bwisa nzitusu wanguanza wawonso no ye yina bankwa miamionsono miaminene va ntoto.

10. Ukiyadingisa bwabu mu nsiaku, bonso busanga nzadi a Nile; ngeye umwana wankento Talisi, kuneti mbiega diaka ko.

11. Yandi walambula koko kwandi va mbu, yandi wasa nsi zakitinu zaka-kama; Mfumu wakamba, vo siamu bia Kanana bina vombuswa.

12. Yandi wavova: Ngeye kuna vutuka yangalala ko, umwana wankento wadimbulwa, mwana wankento Sidoni. Telama wenda ku nsi abakitita; mwanki kuna baka luvuvumu kuna mpe ko.

13. Tala, nsi abisi Kaladea, bantu bakabakedi ko, i nsi au yavanga Asilia bonso kundu kiabulu biansi yankatu! Yau butedimisanga nzo zau zayongi zankakalala, bacaningisanga mavula mambanza ye bavanganga yo ntulami wamatadi.

14. Lukunga, lunzaza za Talisi, kadi sianu kieno kiabungwa.

15. Mu ntangu yina Tilo dina vilukunwa mu lusambodia luamvu, bonso mu lumbu biantinu mosi kaka; kansi lusambodia luamvu bu lumeni vioka, Tilo dina vangwa bonso bubikwanga mu nkunga mu nsuza:

16. Bonga nsambi aku ye zieta mu mbanza, unsuza wavilukunwa; sika mu ntoko ye yimbila ye yimbuzula, kidi wabambukulwa moyo.

17. Kadi lusambodia luamvu mboki Mfumu una tala ku Tilo, ye dina vutuka badika tambula mfutu miakinsuza ye ta kinsuza ye nsi zazonono zakitinu zantoto mu nza yayinene.

18. Tala ndandu ankita ye mfutu miakinsuza bina biekulwa Mfumu; biau ka bina yudukwa ye vilukunwa ko, kansi bena kundu va zizi kia Mfumu bana baka dia kwalunga ye mwatu miabiza mu ndandu zandi zakita.

Lumb. 43: 12. 87: 4.

KAPU 24.

Mvutulu andinda waunene kwa ntoto. Ntanunu ansadidila ye luyalu lua Nzambi ku Sioni.

Tala, Mfumu uvombisanga ntoto ye ubunganga wo; yandi ucamingi-

sanga biena va wau ye usansikisanga bisi wau. Mika 7: 13.

2. Nganga uvangwanga bonso bantu, se dianzo bonso sielo, mbu' anzo bonso sielo kiankento, nteki bonso nsumbi, nsompi bonso nsompisi, ndie amfuka bonso ndikisi amfuka. Hos. 4: 9.

3. Ntoto una vombuswa nampia ye pelwa; kadi Mfumu vovele diambu diodio.

4. Ntoto wena kiadi ye usiokanga, nza yeti lemina ye yisiokanga, bionso bizangamene mu bantu bantoto bileminanga, Yoeli 1: 10.

5. ntoto bu wasumunwa kunsi abisi wau; kadi bameni tulula mina, kitula nsiku, vunza luwawanu lukulumani.

6. Nkiangunu nsingulu yisekisanga ntoto, ye bakalanga va wau bana katwa lungwa bina bibena bila; nkiangunu bisi ntoto bayumanga, ye bantu babingi ka basidi ko.

Yeh. 7: 27. Dan. 9: 11.

7. Mamba mavinia mena kiadi, nti wavinia weti lemina; bakala kiese mu ntima bavumukanga buna bena.

8. Kiese kianingu wapuka kimeni, zu diayau bena kiese didingalele; kiese kiawungu ansambi kimeni.

Yel. 7: 34. 16: 9. 25: 10. Yeh. 26: 13. Hos. 2: 11.

9. Vinia ka kinuwanga diaka ye nkunga ko, ndwinu yakinsansila yena ndudi kwa banwanga yo.

10. Yatuluka mbanza yavombila yena; nzo nzo yazikwa ye ka muntu ko ukotanga yo.

11. Ku mbazi kuwakane biaula mu vinia; kiese kiakionsono kiledi, yangalala kwakionsono kwantoto kutebi.

12. Ka lekwa kiankaka ko kansi mpomboso yisidi mu mbanza, ye mwelo wabembuzulwa.

13. Kadi va ntoto vana katwa kala mu bantu nadede bonso mu ngionzoko abana baolive, bonso buyonzukwanga ngionzoko yazimunina, ngionzoko abana bavinia bu yimeni. Yes. 17: 5 b.

14. Buna yau bana sasula nding' au ye yangalala, mbokolo zakiese mu nene kwa Mfumu zininganga nseke tuka mu weste:

15. Nkiangunu lusika Mfumu mu nsi zaeste, lusika nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu nsi zambu.

16. Tuka mu nsuk' antoto tuwanga nkunga miamasika: Nzitusu bika wakala ye nkwa lunungu!

Kansi mono mpovele: Mono mvididi, mono mvididi, engwa mono!

Mpedi mipelanga, inga, mpedi mikwe pedingi.

17. Kingongo, mbwilu ye kinkole lubwilulu, lubisi ntoto. Yel. 48: 43 b

18. Vo muntu utebi mu mbokolo yakingongo, buna ubilamene ye bwidi, ye vo una vumbuka mu mbwilu, buna una kala kintani kiakinkole; kadi zinela mu kayengele zizibukidi, ye tufulu tuantoto tuzakamene.

1 Mose 7: 11. Am. 5: 19.

19. Ntoto utendo-kele, inga, utendo-kele; ntoto ubasukini, inga, ubasukini; ntoto udangalele, inga, udangalele.

20. Ntoto usansale, inga, usansale bonso nsansadi; wau udiengele bonso luanda. Ntulumunu andi yikunzitikanga; ubwidi, ye ka ulendi vutuka telama ko.

21. Mu ntangu yina Mfumu una bafika nkangu akayengele mu kayengele ye ntinu miantoto va ntoto.

22. Yau bana yonzukwa, bonso zinkole ziyonzukwanga mu lubulu lukinkole, ye bana zikudulwa mu boloko; ntama yayingi mboki bana bafukwa.

23. Ngonda yina fwa nsoni ye ntangu yina fwa nsoni; kadi Mfumu Sebaoti una kala ntinu va mongo wa Sioni ye mu Yelusalemi, ye vantadisi abangudi zabantu bandi vana kala nzitusu.

Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 31. 3: 15.

KAPU 25.

Lulendo luambedisila lua Mfumu. Mbuluku va mongo wa Sioni. Mfukusu amintantu.

Mfumu, ngeye i Nzambi ami; mono nzolele kuzangisa, mono nzolele sika nkumbu aku, kadi uvanganga mangu. Nsavukulu zaku zanduengoso zansi nkulu zena nakekete ye zisikilanga.

Lumb. 63: 2.

2. Kadi ngeye uvanganga mbanza ntulami mianatadi, mbanza zasiamu mu mayudukwa mansengesele; ngeye ucamingisanga mavula mabanzenza, ye ka mavutukidi vanga mbanza ko ye ka matungululwanga diaka ko. Yes. 26: 5.

3. Nkiangunu bantu bansisi bakuzitisanga, mbanza zamakanda mabantu bankemi zikutinanga.

4. Inga, ngeye wakedi ntabulu kwa wafwafwa, ntabulu kwa wamputu mu mpasi zandi, ntinunu kwa nkumbu miamvula, nkaku mu mbangazi; kadi

mafulukula mabankemi mena bonso nku-mbu wampasumuku mu baka.

Yes. 4: 6. Yel. 16: 19.

5. Ngeye uyinimisanga mavoyila mabanzenza bonso mbangazi mu nsi yankatu; bonso mbangazi yivonganga mu kini kiatuti, i bobo buna kala mu nkunga wambedoso wabankemi.

6. Mfumu Sebaoti una vanga mbuluku va mongo wau kwa bantu babonsoni mu madia mamazi, mbuluku ye vinia kiangolo, inga, mu madia mama-zi, manluku ye vinia kiangolo kiakelwa nawenzi-wenzi.

Lumb. 22: 26. Mat. 22: 2. Luk. 14: 16.

Nzal. 19: 7, 9.

7. Va mongo wau yandi una fukisa fukulu kifukanga bantu babonsoni, ye fukulu kifukanga makanda mamonsoni mabantu.

Yes. 60: 2. 2 Kol. 3: 15 b.

8. Yandi una fukisa lufwa mu ntangu zazonsoni, ye Mfumu, Mfumu una kunguna mansangaza mu zizi biabionsoni ye una katula nsoni zabantu bandi mwamonsoni va ntoto. Kadi i bobo buvovele Mfumu.

1 Kol. 15: 26, 54. 2 Tim. 1: 10. Nzal. 7: 17. 21: 4.

9. Mu ntangu yina bana vova: Tala, vana vena Nzambi eto yituatadididi, kidi katuvulusa. Inga, vana vena Mfumu utuatadididi; bika tuayangalala ye kala kiese mu mpulusu andi.

Lumb. 33: 21. 63: 8.

10. Kadi koko kwa Mfumu kuna kunda va mongo wau, kansi Moabi una diatukuswa mu yandi nsi, bonso titi biadiatwanga mu kindinga kiambole.

11. Bu kayalumunanga moko mandi vana, bonso busanga nte atinga, buna mwanki nza miandi mina yinwa va kimosi ye makani mamonsoni mamoko mandi.

12. Siamunu biayongi biatumbu tuaku bina bwiswa, yandi una bio yina ye bwisa ku ntoto, mu fundu-fundu.

KAPU 26.

Nkunga wandungunu wa Yuda. Mvita zandi ye mfulukulu amoyo wamona.

Mu ntangu yina bana yimbila nkunga wau mu nsi a Yuda:

Yeto tubeki mbanza yangolo; yandi uvanganga mvulusu bonso tumbu ye ntabulu.

Lumb. 46: 5. Yes. 60: 18. Mat. 16: 18.

2. Luzibuleno mielo, kidi bantu balunungu bakebanga minu bakota momo.

Lumb. 118: 19 b.

3. Wonso ukwikamene mu diela dia-

ndi ukebwanga kwa ngeye mu yenge, mu yenge ;

kadi mu ngeye kasanga vuvu.

Loma 5: 1.

4. Inga, luseno vuvu mu Mfumu ntangu yikayimani; kadi Mfumu, Mfumu i tadi dikadimani.

5 Mose 32: 4. Lumb. 18: 1 b.

5. Kadi yandi ulukulanga bena kundu mu vuma kiayongi, mbanza yaza-ngama; yandi uyingana yo, inga, uyingana yo ku ntoto, ulumbanga yo mu fundu-fundu.

Yes. 21: 9. 25: 2. Yel. 51: 8. Nza. 14: 8. 18: 2.

6. Yau yina diatukuswa kunsi amalu, kuni amalu mabakiazungulwa, kuni atambi biabafwafwa.

7. Kansi nzil' ankwa lunungu yena nalengwa-lengwa; ngeye ukubikilanga walunungu nsoko walengwa. Zing. 16: 17.

8. Inga, mu nzila zankongodolo zaku, Mfumu, tueti kutadidila; ngunda zamila mieto zeti lakukila nkumbu aku ye mbambukulu aku amoyo.

Lumb. 119: 10 47.

9. Mwel' ami wena ngunda zangeye mu fuku, ye mpeve mu mono yikuto-mbanga nsuka nabu; kadi nzengolo zaku bu zibwilanga ntoto, bisi nza balongukanga lunungu.

Lumb. 68: 7. 88: 13. 180: 6.

10. Vo nlemvo usongwanga kwa kiadimbuka, buna kalongokele lunungu ko; mu nsi yikutu vangwa lusongo, yandi uvanganga bulembolo songa, ye kamonanga nene kwa Mfumu ko.

11. Mfumu, koko kwaku kunangamene, kansi ka bamweni bo ko; kansi mu nsóni bana mona vema kwaku mu bantu. Inga, tia tuna manisa mbeni zaku.

12. Mfumu, ngeye una kutubakisila yenge, kadi mamonsoho matuvengi ngeye watuvangidi mo.

13. Mfumu, Nzambi eto, mfumu zankaka ye ngeye zakedi kutuyalanga, kansi ngeye kaka tusikanga, nkumbu aku kaka.

14. Bafwa ka bavutuka tambulanga moyo ko, bini ka bifulukanga diaka ko; mu diambu diodio ngeye wababafika ye wababunga ye wafukisa mbambukulu amoyo au yayonsoho.

5 Mose 32: 26. Yobi 14: 14. 18: 17. Lumb. 48: 10 b.

15. Kansi ngeye waniekese bantu diaka, Mfumu, ngeye waniekese bantu ye wasongele nzitusu aku. Ngeye wasadisi nzaku zazon-sono zansi.

16. Mfumu, mu mpasi bakutombele; batengole tusambulu tuanapi, ndongi zaku bu zakedi va ntandu au.

Lumb. 18: 6. 77: 2. Hos. 5: 15.

17. Bonso nkento wena vumu, bu kena lukufi ye buta, uvionguzukanga ye bokanga mu nsongo miandi, i bobo bwakala mu yeto va zizi kiaku, Mfumu.

18. Yetu tuakedi vumu mpe ye tua-vionguzuka; kansi bu tuabuta, buna i mpeve. Yetu ka tulendi kubikila nsi mpulusu ko; ka bantu ko babutwanga mu kala kundu va nza.

19. Kansi bafwa baku bana tambula moyo diaka; nitu zabafwa bami zina vutuka fuluka. Lusikama ye luyangalala, yeno lubondalele mu ndiamu; kadi dinoko diaku i dinoko diakia, ye ntoto una vutula bamana fwa.

Yeh. 37: 3 b.

20. Wiza ubantu bami, kota mu vinga biaku ye ukukibindikila vitu; naswami mu simbwabula fiafike fiameso, nate ye nganzi zimeni vioka.

Lumb. 30: 5.

21. Kadi tala, Mfumu vaikidi mu kundu kiandi mu bafika bisi ntoto mu diambu diatufuma tuau; ntoto una sensisa menga mamonsoho matengulwa va wau, ye ka una vutuka fuka babemwa va wau ko.

1 Mose 4: 10. Mpovi 12: 14. Mika 1: 3. Mat. 16: 27.

KAPU 27.

Nkunga mu via diavinia dia Mfumu. Isa-eli diamwanguswa ye diayonzukwa.

Mu ntangu yina Mfumu una bafika mu sabala kiandi kiambalu, kiakinene ye kiangolo, Leviatani, nioka yanzaki, ye Leviatani, nioka yamvionguzuka, ye bema dalaka mu mbu.

Yobi 26: 13. 40: 20. Yeh. 29: 3. 32: 2.

2. Mu ntangu yina via diavinia dina kala, diena kimvwama kiavinia, ye dina yimbudulwa ebu:

Yes. 5: 1 b.

3. Mono, Mfumu, i nkengi adiau, itulanga ye tuluzulanga dio nlangu; kidi ka muntu ko una dio bivisa, ike-nganga dio fuku ye mwini.

Lumb. 121: 4. Mat. 21: 33. Yoa. 15: 1.

4. Ka nganzi ko zena yami; kansi vo nsolokoto ye mpanga bina telama mu kundwanisa, buna ngina bio bwila ye yoka biabionsono.

Yes. 10: 17.

5. Evo bana katwa tomba ntabulu kwa mono ye vanga yenge ye mono, inga, bana katwa vanga yenge ye mono.

6. Buna mu ntangu zina kwiza, Yakobi una mena mianzi ye Isaeli dina vekita ye fula; bana fuluza nza mu mbutu miandi.

Yes. 37: 31.

7. Kadi yandi wababendi bobo, bo-

nso bukabendi baba bababanda? Kadi babemomo bobo, bonso bwabemwa nantu miau miabemwa?

8. Ve, mu lukutulu yandi wasemba bantu, bu kabanianga; yandi wababam-bula mu tembo kiandi kiambalu mu lumbu kiampeve yaeste.

Yel. 18: 17. 30: 11. 46: 28.

9. Buna lufuma lua Yakobi luna bwilwa kodi bonso bobo ye mbutu miayela miankatudulu amasumu mau i diadi, vo matadi mamonso mu masalu mau mana koswa buku biampemba ye vo ba Asela ye mama biantangu ka bina vutuka tedumuswa ko.

3 Mose 26: 30. Yes. 2: 20. 17: 7 b. 30: 22. 31: 7.

10. Inga, mbanza yakola yivombe, yeka vuma kikondolo bantu, yasiswa bonso nsi yankatu; bana bangombe bakwe dianga vana ye balekanga vana ye bavukunanga nzamvula vana.

11. Mavala bu mamana yuma, matolulwanga, ye bakento bakwiza lungila mu tia. Kadi yau i bantu bakondolo nduka; nkiangunu yandi wavavanga kakubafwilanga kiadi ko, yandi wabasena kakubasonganga ndemvokolo ko.

12. Mu ntangu yina Mfumu una vanga ngionzoko, tuka mu nzadi yampasumuka nate ye ku fimwila fia Ngipiti; yeno luna yonzama, muntu muntu, lubana ba Israeli.

13. Mu ntangu yina bana sika mu mpungi yayinene, ye buna bazimbala mu nsi a Asilia bana kwiza, ye mpe bamwangukwa mu nsi a Ngipiti; bana sambila Mfumu wa mongo waulongo mu Yeluselemi.

Yes. 11: 11 b.

KAPU 28.

Mbwila a Efalaumi. Mbalu a Yuda, ndinda miandi ye ntanunu andi. Ngana yatewa mu salu kiamvati avia.

Engwa ngeye, ukolola kiangianza kiababakala basansala ba Efalaumi, fulu biandi bialengila kiazitusu wacema va ntump'antu va ntandu andimba wanzitusu wavinia kisansisanga.

2. Tala, nkwa ngolo ye luleudo lueki, ufidusu kwa Mfumu, bonso nkumbu wamabobuta mabaduswa, tembo kibunganga; bonso nkumbu upasumukanga mu nlangu mialulendo miankuka ukumbwisanga ku ntoto mu ngolo.

2 Nt. 17: 3, 6. 18: 10 b.

3. Kuni amalulu badiatwanga—kolola kiangianza kiababakala basansala ba Efalaumi.

Yes. 26: 6.

4. Fulu kiandi kialengila kiazitusu wacema va ntump'antu ku ntandu

andimb' alubutu kivantwanga bonso buvantwanga mwan' akuyu ubweki ye utekele ngionzoko ansungi amwini; muntu bu kana wo mona, ntumbu siudika wo, bu kasimbidi wo mu koko kwandi.

5. Mu ntangu yina Mfumu Sebaoti una kala kolola kiazitusu ye bese diacema kwa nsadidi' abantu bandi;

Yes. 10: 21.

6. yandi una kala mpeve yankongodolo kwa ndieu uvwendi mu kongudila ye kala ngolo zayau bavutulanga mintantu maniekenge ku mwelo.

7. Kansi baba mpe basansalanga kwa vinia ye badanzakananga kwa ndwinu zangolo; banganga ye bambikudi basansalanga kwa ndwinu zangolo, babwidi vinia, badanzakananga kwa ndwinu zangolo; basansalanga, bu babikulanga, badangalanga, bu bakongudilanga mambu.

8. Kadi meza mamonso mazedzi kwa lusi biankankumusu, ka mwenani sona diavedila ko.

9. Buna i nani ndieu ukazolele longa nduka, ye nani kazolele tonta kabanzila nsamunu andi? Kadi buna ka ntama ko yeto tuyemokene mu mamvumina mambute, ka ntama ko tukatulu mu ntulu ambute?

10. Kadi mwena luvovo ka luvovo, luvovo ka luvovo, moka ka moka, moka ka moka, eva fiafuma, evo fiafuma.

11. Inga, mu kuba bialukenkomo ye mu ndinga yanzenza yandi una vova kwa bantu baba,

1 Kol. 14: 21.

12. i yandi uvovele kwa yau: vava vena vuma kiamvundulu, luvundisa unokene nitu, vava vena vuma kive-wanga mpongoso; kansi mampila yoyo ka bazola wa ko.

Yel. 6: 16. Mat. 11: 28 b. 23: 37.

13. Buna vele mambu ma Mfumu mana kala kwa yau luvovo ka luvovo, luvovo ka luvovo, moka ka moka, moka ka moka, eva fiafuma, evo fiafuma, ye bu beti diata vana, ntumbu bwa manima ye koswa, bana tangalakana ye bakama.

14. Nkiangunu luwa mambu ma Mfumu, lumindevi, i yeno luyalanga bantu mwamu mu Yeluselemi.

15. Bu luvovanga: yeto tukambane ye lufwa ye tuwawane ye nsi abafwa; vo kokoto kina kwizila mpe bonso nkuka yibukilanga, mwanki ka kina kutulakila ko, kadi tuvengi makutu mpungumunu eto ye mu bungubi tubeki kaku kieto,

16. nkiangunu Mfumu, Mfumu uvo-
vele ebu: Tala, mono yatididi mu
Sioni tadi dialufulu, tadi diatoma to-
ntwa, tadi dialuma diantalu, diatulwa
nakekete. Wonso ulekilanga dio minu
kuna kala n-atu ataba ko.

Lumb. 118: 22. Mat. 21: 42. Mav. 4: 11.
Loma 9: 83. 10: 11. Ef. 2: 20. 1 Pet. 2: 6.

17. Mono ngina yambula nsiku wa-
kala nsinga wantezila ye lunungu nzaba
yantungila. Mabobuta mabaduswa ma-
na bwisa mpungumunu eno amakutu,
ye nlangu una kukula kaku kieno.

18. Luwawanu lueno ye lufwa luna
vinsukuswa, ye nkambununu eno ye
nsi abafwa ka yina sikila ko; kokoto
bu kina kwizila bonso nkuka yihukila-
nga, buna luna diatukuswa.

19. Yonso ntangu kiau kina kwizila
kina kulubwila; kadi nsuka ka nsuka
kina kwiza, inga, mwini ye fuku.
Mbungulu yayinene yina kala, bu luna
katwa banzila nsamununu yoyo.

20. Kadi buna ntanda weka waukufi
mu lambukila wo ye vunga diadike
mu kukufuka.

21. Kadi Mfumu una telama bonso
va mongo wa Pelasimi, ye yandi una
mwesa nganzi zandi bonso mu ndimb'
a Ngiboni. Yandi una vanga mavanga
mandi, mavanga mangitukulu; yandi
una sala salu kiandi, salu kiangitukulu.

Yos. 10: 10 b. 2 Sam. 5: 20, 25.
1 Lus. 14: 11, 16.

22. Nkiangunu luyambula ndevolo
zeno, mpasi nsinga mieno ka mialutula
mu mbalu ko; kadi mu mbungulu ye
ndinda yasavukulwa nangwi va ntoto
wamvimba mono ngwilu kwa Mfumu
Sebaoti.

Yos. 10: 23. Loma 9: 28.

23. Ludimba ye luwa nding' ami,
lubanzila diadi ye luwa mpovolo ami.
24. Mvati avia bu kazolele kuna,
buna ntangu zazonsono katatamananga
mu fula, vata ye somika nsi andie?

25. Keti i bwabu: bu kameni dedi-
kisa yinza, kamwangisanga dio kumi-
ni kiampiuki ye utubanga kumini kian-
zenzo ye kunanga witi mu minlonga
ye bali va vuma kiau kiavanguka ye
speleta mu mbela?

26. Kadi Nzambi andi wanzaikisa fu
kiasonga ye ukunlonganga kio.

27. Keti ka batulanga mpe kumini
kiampiuki mu kalu dantuti'a ko ye
ka baviokisanga makalu mamakalu
va ntandu akumini kianzenzo ko, ka-
nsi babandanga kumini kiampiuki mu
nkawa ye kumini kianzenzo mu nti.

28. Mbongo, yau yikoswange? Ve,
ka batatamananga mu tuta yo ko ye

mu diatisa makalu mamakalu ye baka-
valu bau va ntandu ko; keti ka bazo-
lele kosa yo ko.

29. Diodio mpe ditukidi kwa Mfumu
Sebaoti; yandi wena wangitukulu mu
nduengoso ye waunene mu nduenga.

KAPU 29.

Masumu ma Alieli, ndongi ye ntedomoso
biandi.

Engwa ngeye, Alieli, Alieli, umba-
nza yatunga Davidi tua kiandi!
Lubunda mimvu ye nimvu ye luya-
mbula minkembo miamanisa nzungu-
luk' au,

2. buna ngina mwesa Alieli mpasi,
ye kunga kuna landa kunga, ye buna
buna kadila Alieli diakedika kwa
mono.

3. Mono ngina tunga tua kinzungi-
dila ye ngeye ye kuzunga mu tumbu
ye kutungila ntungulu zankakumu.

4. Buna ngeye una vova mu luyinu
luaku nkievo muni antoto, ye mambu
maku mana kwizila bwanginunu mu
fundu-fundu; nding' aku yina wakana
bonso yampepe mu ntoto, ye mu fundu-
fundu una vovila mambu maku kuni
amfundu.

5. Kansi kabu diabanzenza dina kala
bonso mafundu-fundu mamazio ye ka-
bu diamintani bonso mvumvunia zi-
vevumukanga; nabiu ye mu nzaki
buna vanga bobo.

Yobi 21: 18. Lumb. 1: 4. Yes. 17: 13.
37: 30.

6. Mbafukulu yina tuka mu Mfumu
Sebaoti mu mbandanu ye ndikunu
antoto ye ndunu waunene, mu tembo
ye mpeke-mpeke ye mu nlemo miatia
tumanisanga.

Yes. 30: 30.

7. Bantu baba babingi babonsono ba-
yenda nwanisa Alieli, bana fwanana ye
ndozi, mona-meso mu fuku, buna bona
bayenda nwanisa dio ye vula diadiau ye
bavanga dio mpasi.

8. Bonso nkwa nsatu bu kalotwanga
ndozi, ye weti dia, kansi bu kasika-
mene, umonanga, vo vumu kiandi kie-
na kiampavala, ye bonso nkwa mpwila
ulotwanga ndozi wo weti nwa, kansi
usikamene ye weti mona mpwila ye
lemina, bobo buna kala kwa bantu
babingi babonsono bayenda nwanisa
mongo wa Sioni.

9. Lutelama vana mu ngitukulu ye
luyitukwa kweno; lukukivonda meso
ye lukala meso mafwa. Basansale
kwau, kansi ka kwa vinia ko; bada-

nzakananga, kansi ka mu ndwinu zangolo ko.

10. Kadi Mfumu waludukudi mpeve yatulu tuavindu ye kengi meso meno; yandi watudidi fukulu va ntandu amimbikudi ye bakuluntu beno, i bamoni ameso.

Loma 11: 8.

11. Buna mona-meso mambikudi mu mama mamonsoho mafwanane kwa veno bonso mambu mu nkanda wazikulwa mu dimbu; vo wau una tambukwa kwa muntu zeyi tanga ye bavovele: natangi mama, buna una vutula: keti kilendi ko, kadi uzikulu lu mu dimbu, Nzai. 5: 1 b.

12. ye vo una tambukwa kwa muntu ulembolo zaya tanga ye bavovele: natangi mama, buna una vutula: keti kilendi tanga ko.

13. Mfumu wavovele: Bantu baba babonsoho bu bafinamanga kwa miono mu nwa miao ye bakumvuminanga mu koba biao, kansi bayambulanga ntima miao miantatukila nseke, ye vumi kiao kwa mono kiena mu nsikudukusu zabantu zibalonguka,

Mat. 15: 8 b. Mal. 7: 6 b.

14. nkiangu mu mono ngina vanga bwangitukulu diaka kwa bantu baba, inga, bwangitukulu ye bwanzenza; nduenga zabanduenga zina vila, nduka zabanduka zina lombi.

Yes. 44: 25. Ob. b. 8. 1 Kol. 1: 19 b.

15. Engwa yau batonta swekanga tukanu tuau mu mpinda mu diambu dia Mfumu ye yau bavananga mavanga mau mu tombe ye bavovanga: nani utumweni, ye nani utuzaidi?

Yobi 21: 15. Lumb. 10: 11, 13. 94: 7.

Yeh. 8: 12.

16. Kedika bonso buluvilangene! Kadi buna tuwumba tuna vumunwa mpila mosi ye wumbi abinzu? Kadi lekwa kina vova kwa yandi uvengi kio: Yandi kampengi ko? Evo kifwani kina vova kwa yandi uvedi kio: Yandi kazaidi lekwa ko.

Yes. 45: 9.

17. Tala, fintangu-ntangu kaka fiakidi, ye Lebanoni dina kituka yinza dialubutu, ye yinza dialubutu dina tangwa bonso mfinda.

Yes. 32: 15.

18. Mu ntangu yina bafwa nsatu bana wa mabana tangulwa, ye meso mabafwa meso mana mona ye mana kondwa mbumbuluka ye tombe.

Yes. 35: 5. Mat. 11: 5.

19. Babumpombo bana lutila ye lutila mu mona kiese mu Mfumu, ye balutidi bumputu mu bantu bana yangalala mu Nkwa nlongo a Israeli.

20. Kadi buna ntani ka mienani di-

aka ko, ndevi miamana suka, ye bazinina mu tukisa mbungulu buna bona bamana fuka,

21. yau bavanga bantu bankwa miamasuni mu mabungu mandedia ye yau batula masiongi kwa ndieu una zenga bwasonga mu mwelo ye mu makutu bavidingisa nsiku kwa walunungu.

22. Nkiangu mu Mfumu vovele ebu kwa nzo a Yakobi, i yandi wakula Abalahami: Bwabu Yakobi kana vutuka mona nsoni ko, bwabu zizi kiandi ka kina vutuka vembuka ko;

23. kadi yandi, buna bandi bu bana mona mavanga mamoko mami mu yau, buna bana keba nkumbu ami nlongo, bana keba Nkwa nlongo a Yakobi nlongo ye pumuka mu Nzambi a Israeli.

Yes. 8: 13.

24. Kadi buna bazimbakana bana baka nduka, ye babomanga bana longakana.

KAPU 30.

Lusadusu lua Ngipiti i luankatu kwandi. Mfumu i lusadusu luakedika luabantu bandi. Nkongodolo a Asuli.

Engwa yeno, lubana bansoto-nsoto, buvovele Mfumu, yeno lueti lue-nga-ana, ye mono nkondolo vo, ye lusietanga tukanu, ye mpeve ami ka yena vo ko, luyudikanga masumu va masumu,

Yes. 1: 2, 5.

2. i yeno lukulumukanga ku Ngipiti, kansi ka luayuvudi nwa ami ko, mu kukitombila ntabulu kwa Falao ye mpungumunu kungsi akini kia Ngipiti!

Yes. 31: 1. Yeh. 37: 7 b. Yeh. 17: 15.

3. Tala, ntabulu a Falao yina kala nsoni eno ye mpungumunu kungsi akini kia Ngipiti yina kala nsoni.

Yos. 20: 5. 36, 6.

4. Kadi vo madingizi mandi mena mpe ku Soani, ye vo ntumwa zandi zina luaka mpe nate ye ku Hanesi,

Lumb. 78: 12. Yes. 19: 11, 13.

5. mwanki babonsoho bana mona nsoni mu bantu balembane kubasadisa, balembolo kala ntomoso ye lusadusu, kansi nsoni ye mwvezolo kaka.

Yel. 2: 36.

6. Ntelo mu bulu biansisi biansi asude. Mu nsi yanzungu ye yakingo ngo mwena kundu kiankosi zankento ye zambakala, nioka zakintela ye dalaka biantilumuka, banatisanga bi-mvwama biao va niima zalampunda ye mbongo zau va nkunki zabukamela kwa bantu balembane mu kubasadisa.

7. Kadi lusadusu lua Ngipiti i lua-

nkatu ye luampavala; nkiangunu ibikanga yo Lahabi, i yandi weti vwa-ndanga napi.

8. Buna kota kwaku ye sonika mo va tadi dina kebwa mu yau, ye sonika mo mu nkanda, kidi makebwa ntangu zazonsono mu lumbu bina kwiza ye mu ntangu yikayimani. Yes. 8: 1.

9. Kadi yau i bantu bamantingu, bana badimbulanga minu, bana balembolo zola wa muna mia Mfumu, kansi bavovanga kwa bamoni ameso:

2 Nt. 17: 14. Neh. 9: 16.

10. luyambula mona-meso meno, ye kwa bambikudi: ka lutubikudilani monso mena kedika ko; lutukamba mampila yoyo mena mazolakana kwa yeto, lubikuleno mambu makinkita;

Mika 2: 11.

11. luvenguka mu nzila, luvengamana mu nsoko, lukatuleno Nkwa nlongo a Israeli mu meso meto.

12. Nkiangunu Nkwa nlongo a Israeli vovele ebu: Bu lutinguni diambu diadi ye lu-idi vuvu mu kimpumbulu ye kakalala ye lusingamanga mu biampila yoyo,

13. nkiangunu lufuma lualu luna kala kwa yeno bonso lekwa kiekwa mu bwa kiena va lumbu luayongi kieti vaika ye vaika, nate ye lumbu luna tuluka mu nwalu ye nabii ye koswa;

14. luna koswa bonso mvungu waluwumba bu ubuluzulu ye lembwa kuta, ye mu biveso ka mulendi monika veso kilungidi mu bongila tia va zikwa ko vo vatila nlangu mu zinga.

Yel. 19: 10 b.

15. Kadi Mfumu, Nkwa nlongo a Israeli vovele ebu: Vo luna bangumuka ye luena napi, luna vuluswa; mu mvibudulu ye vuvu luna siana; kansi ka luzolele ko.

Lumb. 37: 7.

16. Yeno luvovele: Ve, va bakavalu tuzolele siuka—nkiangunu luna zomwa mpe; va nyungusi miantinu tuzolele tentamana—nkiangunu nzo-mi mieno mina kala ntinu mpe.

2 Nt. 25: 4.

17. Funda mu yeno dina taba mu diambu diamvumusu amuntu mosi, mu mvumusu abakakala batanu, nate ye basadididi mu yeno bafwanane bonso nkwanza wankambila va mbat' aniongo, bonso mpevila va nzanza.

3 Mose 26: 36 b. 5 Mose 28: 25. 32: 30.

18. Nkiangunu Mfumu weti vingila, nate ye kana kululemvukila; i kuma kavwandanga muna mu kaye kwandi, nate ye kana kulufwila kiadi. Kadi

Mfumu i Nzambi yankongodolo; kiese kiena ye babonso bakumvingilanga.

Lumb. 2: 12. 34: 8. 40: 4.

Zing. 16: 20. Yel. 17: 7.

19. Inga, lubantu luena kundu va Sioni, mu Yelusalemi, ka ludilani bobo mu ngolo ko. Mu kedika yandi una kala wanlemvo kwa ngeye, bu utoki: langa; bu kana bo wa, ntumbu kuvutudila.

Yes. 58: 9. 65: 24.

20. Kadi Mfumu una kuluvana mampa manzungu ye ndwinu yakinkole; mboki nlongi miaku ka mina vutuka tulwa ku lueka ko, kansi meso maku miana tala kwa nlongi miaku.

21. Bu una vengama ku lubakala vo ku lumoso, matu maku maua wa diambu diadi dianinga ku nim' aku: Mwamu mwena nzila, luenda yo.

22. Buna luna banzila palata bialadukwa teki bieno biavalwa vo biasumuka, ye wola waladukwa teki bieno biayitulwa; ngeye una bio losa bonso mbole ye vova kwa biau: Katuka vava!

Yes. 2: 20. 31: 7.

23. Yandi una vana mvula kwa ntombo ziukunini va nsi aku, ye una kuvana mampa mu mbutu miansi, i mau mena ngolo ye wangiundukila ye bulu biaku bina dia mu mayinza mayalangenene mu ntangu yina.

3 Mose 26: 4. 5 Mose 11: 14. 28: 12.

24. Ngombe ye mpunda zisadulwanga ntoto zina dia mbongo yasangwa yatulwa mungwa yavevumunwa mu vevole ye vevomono.

25. Va miongo miamionsono mianda ye nzanza miamionsono miaminene bimila-mila bina cilumuka nlangu ukumbanga—lumbu kiakinene kiampondolo bu kina kwiza, nzo zayongi bu zina bwa.

Yes. 31: 2 b. 41: 18. Yeh. 39: 4, 17.

Nzai. 19: 17 b.

26. Kia kwangonda kuna kala bonso kia kwantangu, ye kia kwantangu kuna lutila ndutula nsambodia mu nakienzi-kienzi, nadede ye kia kwalumbu nsambodia, ntangu yina bu yina kwiza, Mfumu bu kana viaka vwa biabantu bandi ye niakisa mputa zibabandulwa.

27. Tala, nkumbu a Mfumu yitukidi nseke mu nganzi zilemanga ye mu matuti mamwisi mena zitu; koba biandi bizedi kwa nkesi, ye ludimi luandi luena bonso tia tumanisanga.

3 Mose 24: 17. 5 Mose 4: 24. 2 Sam. 32: 9.

Ez. 12: 29.

28. Mwel' andi wena bonso mbukila yibukilanga ye yiluakanga nate ye ku laka; kadi yandi zolele kela bantu mu kedolo kiamfukusulu ye tula kimpunga

mu nwa amakanda mabantu mu kuba-zimbisa.

Yes. 8: 8.

29. Buna luna yimbila bonso mu fuku, bu bakembilanga nkembo wanlongo, ye ntima mieno mina yangalala, bonso bubabalukanga mu ningu akonki va mongo a Mfumu ku tadi dia Isaeli.

Lumb. 42: 4.

30. Mfumu una wakasa nding' andi mu kimfumu ye mwesa, bonso bubwisilanga koko kwandi mu nkesi zanganzi ye mu nlemo atia tumanisanga, mu tembo kianganzi, mu nkumbu mipasumukanga ye matadi mamabobuta mabaduswa.

2 Mose 9: 23. Yos. 10: 11. Yes. 29: 6.

31. Kadi mu diambu dianding' a Mfumu Asuli una kala wonga, bu kakumbufanga kokoto kiandi.

32. Yonso ntangu yikwizanga nkwa ukumbwisanga Mfumu, bonso bwena nsavukulu andi, buna puka ye zinsambi bina tendana. Yandi una nanguna koko kwandi mu nwana ye kunwanisa.

33. Kadi vuma kia Tofeti kiakubukwa ntama—kiakubukulwa ntinu mpe—kiampinda ye kiasadila kiena; tempo diakiau diazedi kwa tia ye nkuni mu mbidi akunku, ye bonso mwila wasolofu mpeve ya Mfumu yina kio kwika.

2 Nt. 23: 10. Yel. 7: 81 b. 19: 6, 13, 14.

Nzai. 19: 20. 20: 14 b. 21: 8.

KAPU 31.

Kindakana kwa Ngipiti ye mfuwa kiadi wa Mfumu mu Sioni. Mwilu a Asuli yeka mu kwiza.

Engwa yau basanga vuvu mu bakavalu bakulumukanga ku Ngipiti mu baka lusadusu, basanga vuvu mu makalu, bu mena mamingi, ye mu nte-ntami bu miena mbidi antalu, kansi ka batadisanga meso kwa Nkwa nlongo a Isaeli ko ye ka bayuvulanga Mfumu ko!

Lumb. 20: 7. Yes. 30: 2. Yel. 17: 5.

2. Ketu yandi mpe wena nduenga; yandi uyambulanga kubu diza ye kavunzangumambu mandi ko; yandi unangumukinanga nzo abambi ye lusadusu lolu lufidisanga mvangi miayayibi.

Yes. 45: 7. Am. 3: 6.

3. Kadi bisi Ngipiti i bantu ye ka i Nzambi ko, bakavalu bau i nsuni ye ka mpeve ko, ye Mfumu una lambula koko kwandi, ye buna neadisi una dangala, ye ndieu wasaduswa una bwa, ye babole bana vila va kimosi.

...

Lumb. 33: 17.

4. Kadi ebu buvolele Mfumu kwa mono: j Bonso nkosi, nkosi yantwenia

yisambanga va ntandu akimbaki kiandi ye ka yitinuswanga kwa mbokolo zami-mvungi ko vo tinanga yoma kwau ko, bu bakutakene kabu vana, bobo Mfumu Sebaoti una kulumuka mu nwana va mongo wa Sioni ye va nzanz' adiau.

5. Bonso nuni mu maveve mandi Mfumu Sebaoti kana tabidila Yelusalemi; yandi una tabila ye sadisa, yandi una kuta ye tanina.

5 Mose 32: 11. Lumb. 91: 4. Mat. 23: 37.

6. Nkianguu lubangumuka kwa yandi ulusotokene mpinda yoyo, lubana ba Isaeli.

7. Kadi mu ntangu yina muntu muntu mu yeno una losa teki biandi biapalata ye teki biandi biawola, biavanga moko meno kwa yeno mu masumu.

Yes. 2: 20. 30: 22.

8. Asuli una bwa, kansi ka mu diambu diasabala kiabakala ko; sabala kilembolo kala kiamuntu kina kummanisa. Yandi una taba mu sabala, ye matoko mandi mana kala minanga.

2 Nt. 19: 35 b. Yes. 37: 36 b.

9. Tadi diandi dina vila mu diambu diampamuku, ye madingizi mandi mana taba mu wonga mu mpevil' au. I bobo buvolele Mfumu, i yandi wena tia tuandi va Sioni ye foloni kiandi mu Yelusalemi.

KAPU 32.

Kimfumu kianalunungu. Mbungulu yansi; ndukudulu ampeve ye mbutu miandi.

Tala, ntinu una yala mu lunungu, ye nyadi mina yala mu lusongo.

2. Mosi mosi mu yau una kala bonso mpungumunu mu tembo, ntabulu mu nkumbu mipasumukanga; yau bana kala bonso bimila-mila mu nsi yankatu, bonso kini kiatadi diadinene-dinene mu nsi yampwila.

Yes. 25: 4.

3. Buna meso mayau bamonanga ka mana vondwa ko, ye matu mabawanga mana dimba.

Yes. 29: 18.

4. Buna ntima miakinzakila mina kala nduka ye baka nzailu, ye tudimi tuayau balukenkomo tuna vova mu ntualumunu ye nazayi-zayi.

5. Buna futu ka dina vutuka bikwa nkwa ndanu ko, ye mbabi kana bikwa mfumu ko.

6. Kadi futu divovanga kifutu, ye ntim'andi ukundananga ye mbungulu; yandi udimbulanga Nzambi ye vovanga mamvilanganu mu Mfumu, yandi uminisanga nkwa nsatu nsoki ye yiminanga nkwa mpwila ndwa mosi anlangu.

7. Mbabi usadilanga luazu biambi, yandi ukananga tukanu tuamvwezolo mu bunga babumpombo mu mambu mamakutu, vo wamputu mpe unungini mu mpovolo andi.

8. Kansi nkwa ndanu ubanzilanga mabanza mandanu ye usikilanga monso mena mandanu.

9. Lubakento lueti mona vatu, lutelameno luawa n'ing' ami; lundumba lukondolo kiadi, ludimbene mpovolo ami.

10. Mvu ye lumbu bu bianana vioka, buna yeno lukondolo kiadi bwabu luna zakama, kadi buna ngionzoko zazonsono zavinia zina suka, ye ngionzoko abana banti ka yina vutuka kala ko.

11. Luzakama yeno luena vatu kio-kio, lutita yeno lukondolo kiadi; luvula mvwatu mieno, lukifukula ye lukanga tuketo tueno.

12. Bana kukibanda va ntulu ye niongina mayinza mambote, nti miavina miakubutu.

13. Mpanga ye nsolokoto bina mena mfutula va mavia mabantu bami, inga, va kundu biabionsono biakiese mu mbanza yanzunzu.

14. Kadi mavula mana siswa, mbanza yena bantu bambidi antalu yina vombila, nzanz' a Ofeli ye nzo ayongi yankengila una kituka minluka mu ntangu yikayimani ye vuma kiyangalalalanga mpunda zankitu ye kidilanga makamba—

2 Lus. 27: 8. Neh. 3: 26 b.

15. bobo nate ye mpeve yina tuka mu kayengele yina kutudukulwa. Buna nsi yankatu yina kala yinza dialubutu, ye yinza dialubutu dina tangwa bonso mfinda;

Yes. 29: 17. 35: 1. 44: 3 b. Yeh. 39: 29. Yoeli 2: 28 b.

16. buna nsiku una baka kundu mu nsi yankatu ye lunungu kundu mu yinza dialubutu.

17. Mbutu analunungu una kala yenge, ye ndandu analunungu yina kala luvuvumu ye mpungumunu mu ntangu yikayimani.

18. Bantu bami bana kala kundu mu mafwokula mayenge, mu kundu biampungumunu ye vuma bialuvundulu biavatu.

Yes. 33: 20. Yel. 38: 16.

19. Kansi kansi ankumbu miamabobuta mabaduwa mfinda yina kwangwa, ye mbanza yina yinwa mpinda.

20. Buna yeno luena mayangi, i yeno lulenda kuna va nlangu miami-nsono ye yambula nrombe zeno ye zimpunda zazenzi mu luzolo luau.

KAPU 33.

Ndinda miantantu mia Sioni. Lunungu ye mpungumunu bia Sioni diatedumuswa.

Engwa ngeye, umbungi uvukusu mu mbungulu; engwa ngeye, untani uvukusu mu tana! Bu ufuluzi tezo kiaku mu bunga, buna ngeye kibeni una bwilwa kwa mbungulu; bu umani tana kwaku, buna ngeye kibeni una bwilwa kwa tana.

Yes. 37: 36 b. Yel. 30: 16.

2. Mfumu, utukadila nlemvo; i ngeye tutadidilanga. Kala koko kwau nsuka ka nsuka; inga, kala mpulusu eto mu ntangu yanzungu.

Lumb. 33: 20. 70: 1, 5.

3. Mu diambu diandumu aku wau-nene bantu batabanga; bu utelamene, makanda mabantu mamwanguwangwa.

4. Papelanga ye babakanga bintani mu yeno bonso bimpiatu biatiti bipelanga; bonso makonko mapasumukanga, i bobo bayibamananga bio.

5. Mfumu wena wau-nene, kadi ukalanga mu kayengele; yandi wafuluzi Sioni mu nsiku ye lunungu.

Yes. 57: 15.

6. Ntangu zimpungumunu zina kwi-za kwa ngeye. Buna nduenga ye nzailu bina kala kimvwama kiamvulusu; vumi kia Mfumu kina kala mbongo zau.

7. Nawe, makesa mau mabokilanga kuna ku mbazi, nati bianeamu ayenge bidilanga beni.

8. Nzila zena zankatu, ka muntu ko uvutuka kwendanga mu minoko. Yandi uvunzanga tuwawano, yandi ubanzilanga zimbanza kifwafwa, bantu katanganga bonso ka lekwa ko.

Nkong. 6: 6. 2 St. 18: 14 b, 17 b.

9. Nsi yena kiadi ye yeti lemina, Lebanoni diena nsoni ye dilengele, Saloni dikitukidi makanga, Basani ye Kalemeli bisotunanga makaya mau.

Nah. 1: 4.

10. Kansi bwabu nzolele telama, buvovele Mfumu, bwabu nzolele vumbuka, bwabu nzolele kukizangula.

11. Luena ye vumu kiena titi ye lubutanga ninga; mafuluka meno i tia tuna kulumanisa yeno kibeni.

Lumb. 7: 14.

12. Bantu bana yoka nate ye bombe bonso mpanga yakwangwa yilakumukanga mu tia.

13. Nkiangunu luwa bwabu yeno luena nseke iki mpengi; lumona ngolo zami yeno luena lukufi.

14. Bankwa miamasumu mu Sioni bapamukini, zakama kubwilanga badi-

mbulanga Nzambi. Nani mu yeto lenda kala kundu va lueka luatia tumanisanga, nani mu yeto lenda kala kundu va lueka luatia tukatamani?

5 Mose 4: 24. Yes. 30: 27 b.

15. Ndiene udiatanga mu lunungu ye vovanga masongele, ndiene utingunanga ndandu yakimbabu ye kebanga moko mandi mu tambula kinswekila, ndiene ubandanga matu mandi mu lembwa wa mu mavanga mamenga ye zimanga meso mandi mu lembwa mona mena mambi.

Lumb. 15: 2. 24: 4.

16. Yandi una kala kundu mu vuma biayongi, siamu biamatadi bina kala tabulu andi, mampa mandi kana tambula, ye nlangu kana kala ntangu zazonsono.

17. Inga, meso maku mana tala ntinu mu nzitusu andi, mana tala nsi yiyalagene.

18. Buna ntim' aku una banzila mu ntangu yampamuku ye vova: Ndienu watanga ntalu kwe kena, ndienu wateza zitu kwe kena, ndienu watanga nzo ziyongi kwe kena?

19. Buna una lembwa mona bantu banziezie, i bantu bena ndinga yikayivisakene ko yilembane zaya muntu, bena lulaka luankenkimina lukalulendi bangulwa.

20. Tala kwa Sioni, i mbanza yike-nibulwanga nkembo mieto: meso maku mana mona Yelusalemi vo i kundu kiavatu, nzo yakoto yilembolo vilulwa, yena binko bikabivuzakene ye yena nsinga mikamidamukanga ko.

Lumb. 122: 4. 125: 1 b. Yes. 32: 18.

21. Inga, vana tubeki Mfumu, nkwa tulendo, yandi wena kwa yeto mu fulu kiamila ye mbukila zasadila; nza-zia zivwilwanga ka zina ko luaka ko, ye ka nzaza zazinene ko ziviokilanga kuna.

22. Kadi Mfumu i nkongudidi eto, Mfumu i nyadi eto, Mfumu i ntinu eto, yandi ukutuvulusanga.

23. Nsinga miaku mizebangene mialembane simba nkwanz' anzaza nakekete, ka miasimba mvwela zapupalala ko; kansi buna mbongo zatanwa zina kabwa mu mbidi akunku, inga, batila mianzi mpe bana baka bintani.

24. Ka mosi ko mu bisi nsi una vova: mono ngiena kindakana, kadi bantu bena muna ngudi bayambudulu lufuma luau.

Yoeli 8: 10. Sak. 12: 8.

KAPU 34.

Mbwilu ye mbungulu a Edomi.

L ukonkeno, lubantu, ye luwa; beno lumakanda mabantu, lubanzila diadi. Bika ntoto kawa ye biabionsono biena va wau, nza ye bionso bimenanga kuna.

Yes. 1: 2.

2. Kadi Mfumu fwemene mu bantu babonsono ye wena nganzi mu nkangu au wawonsono; yandi ukubabunguzulanga, yandi ukubayekulanga mu vondwa.

3. Yau mu babilamene bana loswa, ye kinzandi kitukanga mu mvumbi zau, ye miongo mieti cilumuka menga mau.

Yel. 9: 22. 25: 38.

4. Nkangu wawonsono wazulu weti vila, ye zulu diau kibeni dieti zingwa bonso nkanda wazingu, nkangu au wawonsono usotokene walengila bonso makaya malengila mu nti avinia, bonso makaya malengila mu nti akuyu.

Nzai. 6: 14.

5. Kadi sabala kiami kinwini kinsansala mu zulu; tala, kisotokene va Edomi, va bantu bobo bandiokone mu bunguzulwa, ye kiau kina vanga nze-ngolo.

6. Inga, sabala kiena ye Mfumu, ye kieti dada menga ye kiavwangwa mu mazi, mu menga mabana bamameme ye mankombo zambakala, mu mazi inansekina zamameme mambakala; kadi Mfumu weti kubika nkailu adisalu mu Bosola, mpondolo yayinene mu nsi a Edomi.

Yes. 63: 1 b.

7. Buna ngombe zankitu zivondwanga mpe va kimosi ye ngombe zambakala, zazike ye zazinene; nsi au yinwini menga kinsansala, ye ntoto au uvwangwanga mu mazi.

8. Kadi kiaki i lumbu kia Mfumu kiamvutulu andinda, mvu wamvutulu anlandu, bu kadedisanga bungu dia Sioni.

Yel. 51: 9.

9. Buna bimila-mila biau bikitukanga ntinta yampiuki ye ntoto au solofo; inga, nsi au yeka ntinta yampiuki yilemanga.

10. Ka fuku vo mwini ko yina zima, ntangu yikayimani mwisi wayau una fwita; mu mbandu ka mbandu nsi yina vombila, mu ntangu yikayimani ka muntu ko una mo vioka.

Nzai. 14: 11. 19: 3.

11. Malembe ye ngumba bina yo vwa, makuti ye minganga bina kala kundu kuna; kadi yandi una yambula nsinga wantezila wambungulu wayiza

vana va ntandu ye nzaba yantungila yamfukusu.

2 Nt. 21: 13. Yes. 14: 23. Sof. 2: 14 b.

12. Mu bankwa miandanu miao ka muna sala bantu ko bana lenda samuna muntu bonso utinu; madingizi mayau mamonsoo mana suka.

13. Mavula mayau mana fuluzwa kwa mpanga, mansiasia ye nsolokoto bimenanga mu siamu biau; yau yina kala kundu kiambwa zansi yankatu ye nuni zakamela zina mo kundama.

Yes. 13: 21 b. Yel. 50: 39.

14. Bambulu bena kundu kuna va kimosi ye bulu biankaka biansi yankatu, ye bankuyu batelasananga mbila; inga, kuna Liliti¹ ulenda baka vuma kialuvundulu ye baka luvovomo.

Mat. 12: 43. Nzal. 18: 2.

15. Kuna nioka yanti yikubikanga nzo andi ye losilanga meki mandi ye tetanga mo ye yonzikanga bana mu mpungumunu andi; inga, kuna kukutakananga bambemba va kimosi.

16. Lutomba mu nkand' a Mfumu ye lutanga; ka kimosi ko mu bulu biobio kina vo kondwa, kimosi ka kina tomba kiankaka mu nkato ko, kadi i nwa andi ukembi bo, ye nipeve andi yiyonzekele bio va kimosi.

17. I yandi utanga wadi biau, ye koko kwandi kukabanga kwa biau mu nsinga wantezila; mu ntangu yikayimani bina yo vwa, mu mbandu ka mbandu bina kala kundu kuna.

KAPU 35.

Nsi yavombila yina fula. Bakulwa ba Mfumu bavutuka ku Sioni.

Kansi nei yankatu ye nsi yavombila zina yangalala, ye makanga mana kala kiese ye fula bonso lilia.

Yes. 29: 17. 32: 15.

2. Mau mana fula mu ntoko ye yangalala mu kiese kiangimbudulu, kadi nzitusu wa Lebanoni mana wo vewa, ntoko za Kalemeli ye za Saloni; inga, yau bana mona nzitusu a Mfumu, ntoko za Nzambi eto.

3. Lusiamisa moko malenzangani, luvana ngolo kwa makungunu madokadoka.

Eb. 12: 2.

4. Luvova kwa bafibale ntima; Lulala kibakala, ka lutinani ko. Tala, Nzambi eno wizidi ye ndinda, Nzambi wizidi ye nlandu, inga, yandi wizidi ye una kuluvulusa.

Lumb. 94: 1. Yes. 34: 8. 40: 1, 9 b.

5. Buna meso mabafwa meso mana

¹ mb. nkumbu ankuyu.

temuna ye matu mabafwa matu mana zibuka.

Yes. 29: 18 b. Mat. 11: 5. Mal. 7: 37.

Luk. 7: 22.

6. Buna watila mianzi una yungusa bonso nsungu, ye ludimi luababa luna yimbila; kadi nlangu una tumpuka mu nsi yankatu ye mbukila mu inakanga.

7. Kinsampukila kiansi yankatu kina kala zanga ye nsi yayuma nto zanlangu; kwakala kundu kiambwa zansi yankatu ye kuzalekanga, kuna kuna mena titi ye mawelensi ye mabu.

Lumb. 107: 85. Yes. 41: 18.

8. Nzila yakubukwa, nzil' anzaku yina voka kuna, ye yau yina bikwa nzila yanlongo; usumukini kana yo kwenda ko, kansi yina kala kwa yau kaka. Ka muntu ko ukwendanga nzila yoyo una zimbala, ka nkwa kizoba mpe ko.

Yoa. 14: 6. Nzal. 21: 27.

9. Muna ka muna kala nkosi ko, ye ka bulu kiankaka kiansisi ko kina mo luaka vo kala mo; kansi bantu bavululwa bana mo kwenda.

Yes. 11: 6 b. 65: 25.

10. Inga, bakiakulwa ba Mfumu bana vutuka ye luaka ku Si'ni mu ngimbudulu; kiese kikakamani kina kala va ntandu antu miao, yangalala ye kiese bana tambula, kansi kiadi ye mpumukunu bina taba.

Yes. 61: 11. 65: 18. Yoa. 16: 22. Nzal. 21: 4.

KAPU 36.

Ngizulu a Sanabelibi ku Yeluselemi. Mpovalo a Laba-Sake.

Bwakala mu mvu wakumi ye ia wangiadulu antinu Hiskia, vo Sanabelibi, ntinu mu Asilia, wabaluka ye wanwanisa mbanza zazonsoo zasiamu mu Yuda ye wabaka zo.

2 Nt. 18: 13 b. 2 Lusa. 32: 1 b.

2. Ntinu mu Asilia wafidisa Laba-Sake watuka ku Lakisi ye nkangu wau-nene wabinwani ku Yeluselemi kwa ntinu Hiskia; yandi wasimpama ku zinga kia Ntandu kiamumbungu mu nzila ku kanga dia Ntutulu anlele.

Yes. 7: 3.

3. Buna ngudi akota dianzo akitinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye neoniki Sebensa ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bavaika kwa yau.

Yes. 22: 20 b.

4. Laba-Sake wavova kwa yau: Lulkamba kwa Hiskia: Ebu buvolele ntinu waunene, ntinu mu Asilia: Nki ampil' avuvu kiutatamene?

5. Mono mpovele: i mpeve yanwa

kaka, vo ngeye zaidi nduengoso ye wena lulendo mu nwana mvita. Buna nani usilanga vuvu, bu ukundangumu-kini?

6. Tala, usilanga vuvu mu nkawa wabu watenduka, i Ngipiti; i wau bu usikulwanga ukotanga mu koko ye tobulanga ko. Kadi wampila yoyo i Falao, ntinu mu Ngipiti, kwa babonsoho bakunsilanga vuvu. Yeh. 29: 6 b.

7. Evo nanga uvovele kwa mono: Yeto tusilanga Mfumu, Nzambi eto, vuvu? Kadi buna ka i yandi koe wakatudila Hiskia vuma kianangama ye masalu, bu kavova kwa Yuda ye Yelusalemi: vantadisi asalu diadi luna sambila?

8. Kansi filana mfielo ye mfumu ami, ntinu mu Asilia: mono nzolele kuvana mafunda mole makavulu, vo ulenda tomba mintentami kwa bau.

9. Buna bwe ulenda kuba nkumbi mosi kaka, umosi mu sielo biamfumu ami ulutidi ke? Ngeye usilanga Ngipiti wvadi, mu vuvu kiabaka makalu ye mintentami!

10. Buna weti banzile, vo mbalukidi ku nsi yayi mu bunga yo ye Mfumu kazolele bo ko? Ve, Mfumu wanke-mbi: Baluka ku nsi yina ye bunga yo.

11. Buna Eliakimi ye Sebensa ye Yoa bavova kwa Laba-Sake: Vova kwa sielo biaku mu kialami, kadi tuzaidi ndinga yoyo, ye kuvovani kwa yeto mu kiyudayo ko vantadisi abantu batelamene va lumbu.

12. Kansi Laba-Sake wavutula:

Kadi buna i kwa mfumu aku ye kwa ngeye mfumu ami umfidisi mu vova mambu mama? Keti i kwa babakala vele bavwendi va lumbu bana katwa dia tuau tuvi va kimosi ye yeno ye nwa wau nlangu.

13. Mboki Laba-Sake wafinama ye wabokila mu ndinga yayinene mu kiyudayo ye wavova: Luwa mambu mantinu waunene, ntinu a Asilia.

14. Ebu buvovele ntinu: Ka luyambulani Hiskia kalubaba ko, kadi kalendi kulutanina ko.

15. Ka luyambulani Hiskia kaluleba mu sila Mfumu vuvu ko, bu kavovele: Mu kedika Mfumu una kututanina, mbanza yayi ka yina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko. Yes. 37: 10 b.

16. Ka luwilani Hiskia ko. Kadi ebu buvovele ntinu mu Asilia: Luwawana mu yenge ye mono ye lukukiye-kula kwa mono, buna luna dia muntu

muntu nti andi avinia ye nti andi akuyu ye nwa muntu muntu mu nto andi,

17. nate ye ngina kwiza kululandisa ku nsi yifwanane ye yeno nsi, i nsi yena mbongo ye vinia, i nsi yena mampa ye mavia mavinia.

18. Ka luyambulani Hiskia kalukwika ko, bu kavovele: Mfumu una kututanina. Kadi yimosi mu nzambi zabantu bankaka yitanini nsi andi mu koko kwantinu a Asilie?

Yes. 10: 10 b. 37: 12 b.

19. Nzambi za Hamati ye za Alapadi kwe zena? Nzambi za Sefalavaimi kwe zena? Evo zau zatanina Samalia mu koko kwamie?

20. Nani vele mu nzambi zazonsono zansi zozo watanina nsi andi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Mfumu na tana Yelusalemi mu koko kwami?

21. Kansi badingalala ye ka bamvutudila diambu dimosi ko, kadi ntinu wakamba bo ye wavova: Ka lumvutudilani ko.

22. Ngudi akota dianzo akitinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebensa ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, baluaka kwa Hiskia ye mvwatu miasuka ye bansamunina makamba Laba-Sake.

KAPU 37.

Mbikulu a Yesaya kwa bisi Asilia. Mbwi-lu a Sanahelibi.

Ntinu Hiskia bu kawa mo, watiasuna mvwatu miandi ye wakifuka fwidi ye wakota mu nzo a Mfumu.

2 Nt. 19: 1 b.

2. Yandi wafidisa ngudi akota dianzo andi Eliakimi ye nsoniki Sebensa ye bangudi zabantu mu banganga, bafukwa fwidi, kwa mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi.

3. Yau bavova kwa yandi: Ebu buvovele Hiskia: Lumbu kiaki i lumbu kiazungu, kiandongi ye kiamvwezolo, kadi bana balueki vele ku nwa abutulu, kansi ngolo zabutula ka zenani ko.

Yoeli 2: 2. Sef. 1: 15.

4. Nanga Mfumu, Nzambi aku, una wa mambu ma Laba-Sake matuma mfumu andi, ntinu mu Asilia, mu yandi mu vweza Nzambi amoyo, mpasi kanlonga ndongi mu diambu diamambu momo mawilu Mfumu, Nzambi aku. Nkiangunu balula nsambululu mu nsadidila yakidi. Yes. 36: 18 b.

5. Sielo biantinu Hiskia bu bialuaka kwa Yesaya,

6. buna Yesaya wabakamba: Ebu

luna kamba kwa mfumu eno: Ebu buvo-
vele Mfumu : Kutinani mambu mawilu
ko mamvwezele sielo kiantinu a Asilia.

7. Tala, mono ngina kotisa mpeve
yampila yayi mu yandi, vo yandi bu
kana wa ngwilu, yandi una vutuka ku
nsi andi ; ngina yambula kabilama mu
sabala mu yandi nsi.

8. Laba-Sake wavutuka ye wamona
ntinu mu Asilia weti kakalala Libina ;
kadi yandi wawa, vo wakatuka ku
Lakisi.

9. Kansi bu kawa ngwilu mu Tili-
haka, ntinu mu Etiopia, vo ndieu wa-
vaika mu kunnwanisa, buna bu kawa
bo ntumbu fidisa ntumwa kwa Hiskia
ye wavova :

10. Ebu luna vova kwa Hiskia, nti-
nu a Yuda : Kuyambulani Nzambi aku
yiisilanga vuvu kakubaba ko, bu weti
banza : Yelusalemi ka dina vewa mu
koko kwantinu a Asilia ko.

Yea. 36: 15 b.

11. Ketu wawilu bonso bwavengi mi-
ntinu mu Asilia kwa nsi zankaka za-
zonsono, bonso bubaniokuna zo mu
bungwa. Bwabu ngeye una tanunwa !

12. Kadi bantu bobo babunga mase
mami, Ngosani, Halani, Lesefi ye bana
ba Edeni ku Telasali batanunwa kwa
nzambi zaue ?

13. Ntinu a Hamati kwe kena ye
ntinu a Alapadi ye ntinu ambanza za
Sefalavaimi, Hena ye Iva ?

14. Hiskia bu katambula leta kwa
zintumwa ye watanga kio, buna waba-
luka mu nzo a Mfumu, ye muna Hi-
skia wayalumunina kio va zizi kia
Mfumu.

15. Hiskia wasambila kwa Mfumu
ye wavova :

16. Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isa-
eli, ngeye uvwandanga va bakeluba,
ngeye kaka i Nzambi uyalanga bimfu-
mu biabionsono va ntoto ; ngeye wava-
nga zulu ye ntoto.

1 Lus. 29: 11. Lumb. 80: 1. 115: 15. 146: 6.

17. Mfumu, tambila matu maku ye
nawe ; Mfumu, temusa meso maku ye
tala. Inga, nawe mambu mamonsono
ma Sanahelibi, nsamu wowo ukatiakidi
Nzambi amoyo.

18. I kedika kwandi, Mfumu, mi-
ntinu mu Asilia miameni bunga nsi
zazonsono ye yau nsi mpe.

19. Bameni tuba nzambi zau ku tia ;
kadi zau ka zakala zinzambi ko, kansi
mavanga mamoko mabantu, nti ye ma-
tadi, nkiangunu balendele zo bunga.

Lumb. 115: 4. 135: 15 b.

20. Kansi utuvulusa bwabu, Mfumu,
Nzambi eto, mu koko kwandi, kidi bi-
mfumu biabionsono va ntoto biamona,
vo ngeye, Mfumu, i ndiena umosi kaka.

21. Buna Yesaya, mwan' a Amosi,
wafidisa ntumwa kwa Hiskia ye watu-
ma : Ebu buvo-vele Mfumu, Nzambi a
Isaeli, i mono usambidi mu diambu
dia Sanahelibi, ntinu mu Asilia.

22. Diadi i diambu divovele Mfumu
mu yandi :

Ndumba, mwana wankento Sioni,
ukuyinini ye ukulevole ; mwana wa-
nkento Yelusalemi unikusanga ntu ku
nim'aku.

23. Nani utieki ye vwezele, ye kwa
nani usasudi nding'aku ? Nseke yivi-
tidi yiusedole meso maku, i kwa Nkwa
nlongo wa Isaeli.

24. Mu sielo biaku ngeye watieki
Mfumu, bu uvovele : mu makalu mami
mamingi ibalukanga mu mayongi ma-
miongo, kuna nkati antandu va Lebanoni ;
mono ikwanganga nseleli miadiau
miayongi ye nsipelesi miaminene, ye
itumpukanga nate ye bintuntubulu
biena ku nkati ambata, mfinda yilutidi
vekita ;

25. mono itimanga nto ye inwanga
nlangu nampia, ye mu kulu kwami
iyumisanga inila miamionsono mia Ngi-
piti.

26. Kuwilu ko, vo mono yakubika
bio ntama ye mu nsi nkulu yasavukila
bo ntima ? Bwabu ngiambudi bwenda
detila, ye ngeye wabaka lulendo mu
vombisa mbanza zasiamu ye kitula zo
mayudukwa mamatadi,

27. bisi mbanza bu balenzangane, ba-
pamuka ye bakatwa mona nsoni ; yau
bavangwa bonso buvangwanga titi va
nsi ye titi biankunzu, inga, mu bia-
mpila yoyo bimenanga va minludi, ye
mu mbongo, titi bu bikabimenene ko.

Lumb. 129: 5 b.

28. Kani ngeye vwendu vo vaikidi
vo kotele, nzaidi bo, ye mpe bonso
buwena mafuluka kwa mono.

Lumb. 139: 2.

29. Nkiangunu bu ufulukidi mafulu-
ka kwa mono, ye watu kiaku kiamayama
kilueki ku matu mami, buna ngina tula
lunkoki luami mu mbombo aku ye
kimpunga kiami mu nwa aku ye kuvu-
tula nzila yimosi yiwavizidi.

Yeh. 29: 4. 38: 4.

30. Kiaki kina kala dimbu kwa nge-
ye : mvu wau bana dia bionso bimenene
mu ntombo zasotono ye mvu una
kwiza mbongo yimenene yau kibeni,
kansi mvu wantatu luna kuna ye yo-

nzika ye tuika mavia mavinia ye dia mbutu miamau.

3 Mose 25: 6.

31. Kabu diatanunwa dianzo a Yuda disadididi dina vutuka mena mianzi ku banda ye buta bana ku ntandu.

32. Kadi mu Yelusalemi muna tuka nsadidila, kabu diatanunwa ditukidi mu mongo wa Sioni. Vema kwa Mfumu Sebaoti kuna bo vanga.

Yes. 9: 7.

33. Nkiangunu Mfumu uvovele ebu mu ntinu mu Asilia: Yandi kana kuta mu mbanza yayi kye kana mo nipe sika widi toto kimosi nkutu ko; yandi kana tuala nkaku kwa yau ko vo yudika lumbu kwa yau.

34. Nzila yimosi yikayizidi kana vutukila, ye kana kota mu mbanza yayi ko, buvovele Mfumu.

35. Kadi mono ngina tabila mbanza yayi ye vulusa yo mu diambu diami ye mu diambu diasielo kiami Davidi.

Yes. 38: 6.

36. Mpopi a Mfumu wawaika ye wavonda mu tua kiabisi Asilia nkama mosi ye lunani ye mafunda matanu, i kuma nsuka nabu bamona nitu zafwa zabindalala muna mwamonsono.

37. Buna Sanahelibi wananguka, ntinu mu Asilia, ye wavutuka; mboki wakala muna Nineve.

38. Kansi vakiakala bu kasambila mu wala dianzambi andi Nisiloki, bana bandi bababaka'a Adalameleki ye Sale-eli bamvonda mu sabala; mboki batinina ku nsi a Alalati. Mwan'andi wabakala Esalahadoni wamvingana kitinu.

KAPU 38.

Yela kwa Hiskia; waniaka. Nkung' andi wamasika.

Mu ntangu yina Hiskia wabaka yela kwamfwilu, ye mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi, waviza kwa yandi ye wankamba: Ebu buvovele Mfumu: Kubikisa nzo aku; kadi ngeye una katwa fwa ye kuna niaka ko.

2 Nt. 20: 1 b. 2 Lus. 32: 24 b.

2. Buna Hiskia watadisa zizi kiandi ku baka ye wasambila kwa Mfumu.

3. Yandi wavova: Engwa, Mfumu, kansi banzileti, bonso buyadieti vantadiisi aku mu nkwikulu ye mu ntim' akinkwikizi ye yavengi mena mambote mu meso maku. Hiskia wadila beni.

4. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Yesaya; yandi wavova:

5. Wenda wakamba kwa Hiskia:

Ebu buvovele Mfumu, Nzambi asaku Davidi: Mono ngwilu ndombolo aku, mono mweni mansangaza maku. Tala, ngina niekisa ntangu aku amoyo mu kumi ye mvu ntanu:

6. mono ngina mpe kutanina ye mbanza yayi mu koko kwantinu a Asilia. Inga, mono ngina tabila mbanza yayi.

7. Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye mu diodio kitukidi kwa Mfumu, vo Mfumu una vanga monso makavovele:

8. tala, kini kiansongi antangu kidimini ye ntangu va nsongi antangu a Ahasi mono ngina yambula kiavutuka kumi diantama. Buna ntangu yavutuka kumi diantama ku nima va nsongi antangu diyakivokedele.

9. Lusokolo lua Hiskia, ntinu a Yuda, bu kakedi yela ye wanieki mu yela kwandi:

10. Mono yabenzi: Bwabu bu mbeki lumbu bianavovi, ngina katwa kota mu mielo miansi abafwa; mono ngieti zionwa mvu mikutu sala kwa mono.

Yobi 7: 6. Lumb. 102: 28 b.

11. Mono yabenzi: Bwabu kina vutuka mona Mfumu ko, Mfumu mu nsi abavumuna; kina vutuka tala bantu ko, bu mbeni luaka kwa yau bena mu kundu kialufukulu.

12. Fwokula diami divuzulu ye nkatudulu dio bonso nzo akoto amvungi; mono nzingidi moyo ami bonso mbwangi mbwangulu andi, ye unzengele mu nti ambwangulu. Inga, mwini bu ka ukitukidi fuku ko, ngeye ukunsukisi.

13. Mono yadingalala napi mu mpi-ngulu ansuka, kansi bonso nkosi kakosele visi biabionsono mu nitu ami. Inga, mwini bu ka ukitukidi fuku ko, ukunsukisi.

14. Mono yansionga bonso lubende-bende, ngonxo, mono yavumuka bonso bembe; meso mami matala lulenge mu kayengele: Mfumu, ndungulu nzungu; unsadisa.

Yes. 59: 11.

15. Kansi nki ngina vova bwabu? Yandi wantambudi, wakebele mpe mammbu mandi: napi ngina vumunina mvu miami miamionono mina landila kiadi kiaki kiamwel' ami.

16. Mfumu, mu biampila yoyo tuvumuninanga. Inga, moyo ampeve ami utukidi momo; ngeye una kundiakisa ye kuvumuna.

17. Tala, mu vila diami kiadi kiaki kimbwidi; mu zola kwaku utanini mwel' ami mu bulu diamfukusulu, kadi

watuba masumu mami mamonsono ku nim' aku.

Lumb. 30: 3. 86: 13. 94: 19. 116: 3 b.
Mika 7: 19.

18. Kadi nsi abafwa ka yikutondanga ko, lufwa ka lukusikanga ko, ye baki-lumukini mu ndiamu ka basilanga kinkwikizi kiaku vuvu ko.

Lumb. 6: 5. 30: 9. 38: 10 b. 115: 17.

19. Inga, yau kaka bavumunanga batondanga kwa ngeye, bonso mono mpe mpengi bwabu; mase mazaikisanga kinkwikizi kiaku kwa bana.

Lumb. 78: 4 b. 145: 4.

20. Mfumu una kumpulusa, nkiangunu mu lumbu bieto biabionsono biamoyo tuna sika nkunga miami mu nsambi zansinga kuna ntandu mu nzo a Mfumu.

Lumb. 63: 4. 104: 33. 146: 2.

21. Yesaya wakamba, vo bana banga dimpa diabana bakuyu ye tula dio bonso maka va mvimbu, buna una niaka.

22. Kansi Hiskia wavova: Nki adimbu ngina vewa mu diadi, vo ngina baluka ye kota mu nzo a Mfumu?

KAPU 39.

Ntumwa zatuka ku Babeli.

Mu ntangu yina yimosi Melodaki Baladani, mwan' a Baladani, ntinu ku Babeli, wafidisa leta ye minkailu kwa Hiskia; kadi yandi wawa, vo wakedi yela, kansi nieki.

2 Nt. 20: 12 b. 2 Lus. 22: 23, 31.

2. Hiskia wakala kieshe mu diambu diangizulu au ye wabasonga nzo andi abiyudukwa, palata biandi ye wola wandi, nzenzo miandi miansunga ye mazi mandi mantalu ye nzo andi yayonsono yabihuza ye biabionsono biakala mu vinga biandi biambongo. Ka mwakala lekwa mu nzo a Hiskia ko vo lekwa kikavwa kikalembwa kubasonga.

3. Kansi mbikudi Yesaya wayiza kwa ntinu Hiskia ye wavova kwa yandi: Nki kivovele babakala baba, ye kwe batukidi bu bizidi kwa ngeye? Hiskia wavutula: Yau bizidi kwa mono, bu batukidi nsi yanseke, ku Babeli.

4. Yandi wavova: Nki bamweni mu nzo aku? Hiskia wavutula: Biabionsono biena mu nzo ami bamweni; ka mwenani lekwa ko mu vinga biambi biambongo bindembolo kubasonga.

5. Buna Yesaya wavova kwa Hiskia: Nawe mambu ma Mfumu Sebaoti:

6. Tala, lumbu bina kwiza, biabionsono biena mu nzo aku ye bina biayonzika mase maku nate ye lumbu kiaki

bu bina natwa ku Babeli; ka lekwa ko kina sala, buvovele Mfumu.

7. Bana baku bababakala, i yau bana tuka mu ngeye bauna buta, yau bana bongwa ye bana kala bisielo mu vula diantinu a Babeli.

Dan. 1: 3 b.

8. Hiskia wavova kwa Yesaya: Diambote i diambu dia Mfumu diuvovele. Yandi wavova diaka: Kansi keti yenge ye mpungumunu bina kala mu ntangu ami.

KAPU 40.

Mambu malubumbolo kwa bantu ba Nzambi. Nene ye tulendo bia Mfumu.

Lubomba, lubomba bantu bami, buvovele Nzambi eno.

Yes. 35: 3 b.

2. Luvova mampwenia kwa Yeluselemi ye lu-amunina dio, vo nzungu zadiau zimani, vo lufuma luadiau lubwilulu kodi, ye vo ditambudi kunku biole kwa koko kwa Mfumu mu masumu mau mamonsono.

3. Nawe, nsamuni uvovele: Luku-bikeno nzila kwa Mfumu mu nsi yankatu, luvanga nzila yanalengwalembwa mu makanga kwa Nzambi eto.

Mat. 8: 8. Mal. 1: 3. Luk. 1: 76. 3: 4.

Yoa. 1: 23.

4. Ndimba miamionsono mina nangukwa ye miongo miamionsono ye nzanza mina betumunwa; bialembwa lengwa bina lengwa, ye bionso biena bintuntubulu bina kala nsi yanalengwalembwa.

5. Kadi nzitusu wa Mfumu una zayakana, ye nsuni miamionsono mina wo mona va kimosi. Kadi bobo buvovele nwa a Mfumu.

6. Nawe, ndinga yivovele: Samuna! ye wankaka uvutudi: Nki ngina samuna? Nsuni miamionsono i titi ye nzitusu wawonsono wamiau bonso fulu va nsi.

Yobi 14: 2. Lumb. 90: 5 b. 102: 11 b. 103: 15.

1 Pet. 1: 24 b. Yak. 1: 10 b.

7. Titi biyumanga, fulu kilengilanga, nipeve a Mfumu bu yivevumukanga va biau. Inga, bantu i titi.

8. Titi biyumanga, fulu kilengilanga, kansi mambu ma Nzambi eto masikilanga ntangu yikayimani.

Lumb. 119: 89. Mat. 5: 18. 24: 35. Luk. 16: 17.

21: 33.

9. Baluka va mongo wanda, Sioni, unati kiankento kiansamu wakiese; sasula nding' aku mu ngolo, Yelusalemi, unati kiankento kiansamu wakiese; sasula yo ye lembwa tina, vova kwa mbanza za Yuda: Tala, vana vena Nzambi eno.

10. Tala, Mfumu, Mfumu lueki mu tulendo, ye koko kwandi kweti yala, tala, nsendo andi wena yandi, ye bintani biandi biambedosolo bivitidi ku ntual' andi.

Yes. 62: 11. Ntai. 22: 12.

11. Yandi una tuala kamba diandi ku kulu bonso mvungi, yandi una yonzika bana bamameme va lubumbulu luandi ye kubanata va ntulu andi ye diatisa ngudi zamameme mu malembe.

Lumb. 23: 1 b. 80: 1. Yeh. 34: 11, 23. 37: 24.

Mika 7: 14. Yoa. 10: 11, 14.

12. Nani ulenda vata nlangu wambu mu koko vo bakula nene kwazulu mu mpanan' akandazi vo teza mafundufundu va ntoto mu tezo kiabuku tatu vo teza miongo va balanza ye nzanza va longa diabalanza?

Yobi 38: 5. Zing. 30: 4. Yes. 48: 13.

13. Nani lenda bakula mpeve a Mfumu, ye nani lenda kumvana nduegoso ye kunlonga?

Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

14. Kwa nani kayuvulanga nduegoso, ye nan' lenda kumvana nduka ye kunlonga nsoko usongele, kunlonga nzailu ye kunsonga nzil' ananduka?

15. Tala, bantu bafwiti banzulwa bonso tela dimosi mu kinzanza ye bonso fibuku-buku va longa diabalanza; tala, nsi zambu kanangunanga bonso buku kiasundu-tundu.

Lumb. 42: 9.

16. Mfind' a Lebanoni vele ka yilungidi mu nkuni zankailu miadisalu ko ye bulu biayau ka bilungidi mu nkailu niangioka ko.

17. Bantu babonsono bana bonso ka lekwa ko kwa yandi; bonso widi lekwa kimosi nkutu ye bonso mpavala kaka babanzulwanga kwa yandi.

18. Buna ye nani luzolele fwanikisa Nzambi, evo nki lulenda tula va lueka luandi kukumfwanane?

Yes. 46: 5 b. Mav. 17: 29.

19. Teki kiayitulwa kwa nkete, ye mboki ngangula yawola yina kio ladi-ka wola, mboki kitulwanga mpambu zapalata kwa ngangula yawola.

Yes. 44: 12 b. Yel. 10: 3 b.

20. Wonso ukondolo biobio biabingi mu kaila. yandi weti sola buku kianti kikakibolele ko, ye weti kukitombila nkete wafwana ulenda vanga teki kilembolo bwa munkanda.

21. Kadi buna ka luenani nduka koe? Kadi buna ka luwanga koe? Diadi ka diakambwa kwa yeno kasi ye mbadukulu koe? Ka luavisidi koe mavovanga tufulu tuantoto?

22. Yandi i ndieu uvwandanga va lukongolo luantoto, bisi wau bu bana

bonso makonko; yandi i ndieu uyalumunanga zulu bonso fukulu kiazizi ye tumpidikanga dio bonso nzo yakoto mu kala kungsi ayau.

Yobi 9: 8. Lumb. 104: 2. Yes. 42: 5. 44: 24.

45: 12.

23. Yandi i ndieu uvanganga madingizi makala ka lekwa ko; minkongudidi va ntoto kafukisanga nampia.

Yobi 12: 21. Lumb. 107: 40.

24. Batuikulu kaka, bakununu kaka, vimbu diau dimenene mianzi mu ntoto, buna yandi ukubavelanga mwela, ye bayumini, ye kimbongila kibakatudi bonso titi.

25. Buna ye nani luzolele kumfwanikisa, kidi yakala bonso yandi? buvovele Nkwa nlongo.

26. Lusendula meso meno ku kayengele ye lutala: nani wasema biobio biabionsono? I yandi utuadisanga nkangu wowo mu kayengele mu makabu matangwa. Yandi ubikanga bio buna biena nkumbu; i nene koko kwatulendo tuandi, i lulendo lolo luangolo zandi, vo ka kimosi ko kitumini.

Lumb. 147: 4.

27. Buna bwe ulenda ta mampila yoyo, u Yakobi, ye vova ebu, u Israeli: Nzil' ami yena yaswekwa kwa Mfumu, ye lendo kiamu Nzambi ami viokele kio?

28. Kuzaidi koe, kuwilu koe: Mfumu i Nzambi yikayimani, i yandi wasema nsuka zantoto; kalendi noka nitu ko ye kal' ndi lenzangana ko; nduka zandi ka zilendi bakulwa ko.

29. Yandi uvananga unokene nitu ngolo ye nkwa nlenzangani ngolo zina lutila ye lutila.

30. Mavuvi mana noka nitu ye lenzangana, ye matoko mana bwa;

31. kansi batadidilanga Miumu bana baka ngolo zamona, ye bana nanguna maveve bonso ngo zazulu; bayunguanga ye lembwa lenzangana, badiatanga ye lembwa noka nitu.

Lumb. 26: 3. 103: 5.

KAPU 41.

Mfumu ye biteki.

Ludingama, lunsai zambu, ye lundimba, ye bika bantu babaka ngolo zamona; bika biza ye vova, inga, bika tuenda telama va kimosi mu kongudulwa.

Yes. 1: 18. 43: 26.

2. Nani wasikimisi ndieu mu ntini yaeete ubwabananga ndungunu konso kukaviokilanga? Nani uvananga makanda mabantu mu ngolo zandi ye

kunyadisanga nyadi amintinu ye vanginga sabala biau bonso fundu-fundu ye ponza biau bonso titi bivevumunwanga kwa mpeve.

Yes. 45: 1.

3. Yandi ukubatinisanga, yandi uviokanga mu miolo-miolo, nzila zangunga kulu kwandi ka kukwendanga zo ko.

4. Nani fidisi biabi ye vengi bio? I yandi wabokila mbandu zabantu muna mbadukulu—mono Mfumu, ngiena wantete ye ngiena mpila mosi nate ye ku nsukulu.

Yes. 43: 10 b. 44: 6, 8. 48: 12. Nza: 1: 8, 17. 22: 13.

5. Nsi zambu zimonanga bo ye zitananga, ye nsuka zantoto zipanukanga; bafina-ananga ye bakutakananga.

6. Bazolele salasana; umosi uvovele kwa wankaka: Kala kibakala.

7. Kisadi kianti kitulanga kibakala mu ngangula yawola, mbandi alukonko mu mbandi anzundu; yandi uvovele: bifweni mu namingisa, ye usiamisanga kifwani mu nsonso, mpasi ka kina bwa ko.

8. Kansi ngeye Isaeli, sielo kiami, u Yakobi uyasola, unkun' a Abalahami, i nkundi ami,

2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 10: 15. 14: 2. 2 Lsa. 20: 7. Luk. 1: 54. Yak. 2: 23.

9. uyalandisa ku nsuka zantoto, uya-bokila ku fuma kiawau kilutidi nseke, uyakamba: ngeye i sielo kiami, ngeye yasola ye kiakuyina ko,

Yes. 43: 1. 44: 1 b.

10. kutinani ko, kadi mono ngiena yaku; kufibalani ntina ko, kadi mono i Nzambi aku. Mono ikusiamisanga, ikusadisanga, ikukimisanga mu koko kwami kwalubakala kwalununguluami.

Lumb. 63: 8. Yes. 43: 5.

11. Tala, babonsono bakubelanga bana mona nsoni ye yindama; nkakidi miaku mina fuka nampia ye vila.

2 Mose 23: 22. Yobi 8: 22.

12. Ngeye una kubatomba ye lembwa kubamona, i yau bena nkakidi miaku; inga, yau bakunwanisanga bana fuka nampia ye suka.

Lumb. 37: 30.

13. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, ukusimbanga mu koko kwaku kwalubakala ye ivovele: kutinani ko, ikusadisanga.

5 Mose 31: 6. Yos. 1: 9.

14. Nkiangunu kutinani ko, unsalu Yakobi, ufikabu-kabu Isaeli; mono ikusadisanga, buvovele Mfumu; nkwa Nlongo a Isaeli i nkudi aku.

Yobi 25: 6. Luk. 12: 32.

15. Tala, mono ivangidi kalu diantutula, diamona diena nsongi zamenso, mpasi watutuzula miongo ye kosa mio

naniuku-niuku ye vanga bintuntubulu bonso mvumvunia.

16. Ngeye una kubamwangisa ye mpeve yina kubavevumuna, ye tembo kina kubasansikisa; kansi ngeye kiben i una yangalala mu Mfumu ye kukikemba mu Nkwa nlongo wa Isaeli.

17. Bakiazungulwa ye bamputu batombanga nlangu ye balembole wo mona, tudimi tuau bu tulemanga mu mpwila; kansi mono, Mfumu, ngina kubawa, mono, Nzambi a Isaeli, kina kubasisa ko.

18. Mono ngina cilumuna mila va minzanza ye zinto mu nindimba; ngina vanga nsi yankatu bonso zanga kiena mbidi anlangu ye nsi yayuma bonso nto zamlangu.

Lumb. 107: 35. Yes. 35: 7.

19. Ngina yambula nse deli, nsofi, militi ye nti miaolive miamena mu nsi yankatu ye mu makanga ngina kuna nsipelesi ye olome ye bui,

Yes. 55: 13.

20. kidi bamona ye zuya ye yindula ye visa, vo koko kwa Mfufulu kwavengi biobio, vo nkwa Nlongo wa Isaeli wasemi bio.

21. Nkiangunu luiza ye bungu dieno, buvovele Mfumu; lutuala kimbangi kieno, buvovele ntinu a Yakobi.

22. Inga, bika batuala kio ye kutukamba monso mana vangwa. Lukamba nsamu miomio miluabikula, kidi tuakenga ye tala, bonso bumiyenda detila; evo bika tuawa mpe monso mana kwiza.

Yes. 43: 9. 44: 7.

23. Lukamba monso mana vangwa mu ntangu zina kwiza, kidi tuamona, vo yeno i zinzambi. Inga, luvanga diambu, kani diabiza vo diambi, mpasi tuamona dio ye yitukwa.

24. Kansi tala, yeno i ka lekwa ko, ye mavanga meno widi lekwa kimosi nkutu; ndieu ulusolele i nkankumus.

25. Mono yansikimisa kuna ntandu ku node, ye yandi luki, ku este mono yasikimisi ndieu ubombidilanga nkumbu ami; yandi uvikanga va ntandu amfumu zansi nkievo bena luvumba, bonso wumbi abinzu udiatanga luvumba.

26. Nani wakamba dio mu mbadukulu, mpasi tuazaya dio, evo bu dialembwa vangwa, nkievo tulenda ta: ngeye tomene vova? Ka muntu ko kembi dio, ka muntu ko wakase dio kwa yeto, ka muntu ko wilu, vo yeno lumokene dio.

27. Mono ngiena wantete uvovele kwa Sioni: tala, tala vana bena, i

wantete ufidisi nsamu wau wakiese ku Yelusalemi.

28. Mono ngieti saka meso, kansi ka mwenani muntu ko, ngieti tadidila mu yau, kansi ka muntu ko wena ulenda zaikisa; ka muntu ko mu yau ulenda yuvula, ulenda kumvutudila mvutulu.

29. Tala, buna bena i lufukulu, mawanga mau i ka lekwa ko, teki biau i mpeve ye mpavala.

Yes. 44: 9. Yel. 10: 3 b., 14 b. 51: 17 b.

KAPU 42.

Sielo kiasonga kia Mfumu ye salu kiandi. Ngizulu a Mfumu ku nwana. Ndindi asielo kiandi kiafwa meso.

Tala, sielo kiami kiikebanga, solwa i kiami kizolakene kwa mwel' ami! Mono ngiambudi mpeve ami yanyambama; yandi una tendikisa nsiku mu bantu.

Yes. 61: 1. Mat. 3: 17. 12: 18 b. 17: 5.

1. Yandi kana yaula vo boka ko ye kana wakasa nding' andi mu zinzila ko.

3. Bu diafwobuka kana dio kosa ko, ye nsing' amwinda ulemene mbungimbungu kana wo zima ko; yandi una tendikisa nsiku mu kedika.

4. Yandi kibeni kana kala kindakana vo fwobuka ko, nate ye watundisi nsiku va ntoto; nsi zambu zivingilanga mina miandi.

5. Ebu burovele Nzambi, Mfumu, wasema zulu ye wayalumuna dio, yandi wayadingisa ntoto ye biobio bimenanga va wau, wavana moyo kwa bantu bena va wau, ye mpeve kwa badiatanga va wau:

Neh. 9: 6. Yobi 33: 4. Yes. 40: 22. 45: 12.

6. Mono, Mfumu, itelele mbila mu lunungu, ye nzolele kusimba mu koko ye kukeba ye kuvanga mu kala luwawanu ye bantu ye kia kwa makanda mabantu,

Yes. 9: 2 b. 49: 6, 8. 60: 8. Luk. 2: 32.

7. kidi watemusa meso mafwa ye vaikisa zinkole mu boloko, vaikisa mu kinkole bavwandanga mu tombe.

Yes. 35: 5. 61: 1. Mat. 11: 5. 15: 30. Luk. 1: 79. 7: 22.

8. Mono, Mfumu, i nkumbu ami yoyo; kivananga nzitusu ami kwa wankaka ko vo masika mami kwa biteki ko.

1 Mose 6: 3. Lumb. 83: 18. Yes. 48: 11.

9. Tala, mayakimbila, mau mayele detila. Bwabu nkembi mambu mamonu; bu makamamoniki iluwakase mo.

10. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu

nkunga wamona, masika mandi tuka mu nsuk' antoto, yeno lukwendanga va mbu ye mpe biabionsono biena mu wau, lunsu zambu ye bisi nsi eno;

Lumb. 33: 3. 40: 4. 96: 1. 98: 1. 149: 1. Nzal. 5: 9. 14: 3.

11. luyimbileno, unsi yankatu ye mbanza zaku, ye yeno lumavata mena Kedali kundu; luyimbila, lubisi matadi, lusika lozi va mbata zamiongo.

12. Luvana Mfumu nzitusu ye lusamuna masika mandi mu nsi zambu.

13. Mfumu vaikidi bonso kesa, yandi usikimisanga nzolwa anwana bonso kinwani; yandi sasudi mbokolo yakabu, bokele mu ndinga yangolo ye songele lulendo luandi kwa nuntu miandi.

14. Ntama yayingi ndingalele, inga, yadingalala ye yavibidila; kansi bwabu ngina sasula mbokolo bonso mbuti amwana, ngina baka mpeve ye vumuna.

Lumb. 59: 21. Yes. 57: 11.

15. Mono ngina bunga miongo ye minzanza ye yumisa titi biabionsono va miao; ngina vanga mila nsi yanakekete ye yumisa mazanga.

16. Bafwa meso ngina tuadisa mu nzila yibalembo zaya; ngina kubanata mu nsoko mibalembo zaya. Mono ngina vanga tombe ku ntual' au bonso kia ye biena mvobo-mvobo nsi yanalengwa-lengwa. Diodio i dina dingina vanga ye kina dio yambula ko.

Yes. 40: 3 b.

17. Kansi basilanga teki biavalwa vuvu ye bavovanga kwa teki biayitulwa: Yeno i nzambi zeto, yau bana vutuka ku manima ye telama vana mu nsoni.

Lumb. 97: 7. Yes. 1: 29. 44: 11. 45: 16.

18. Luwa, lubafwa matu; lutala, lubafwa meso, ye lumona.

Yes. 43: 8.

19. Nani fwidi meso, vo ka sielo kiami ko, ye nani twidi matu bonso ndieu umfidisi bonso ntumwa ami? Nani fwidi meso bonso nkwikizi ami, fwa meso koko bonso sielo kia Mfumu?

20. Ngeye wamweni mamingi, kansi kukebele mo ko; inga, matu mandi mazibukidi, kansi mwanki kawilu ko.

Yes. 6: 9 b. Mat. 13: 13 b. Loma 2: 21.

21. Kansi bwazolakana kwa Mfumu mu diambu dialunungu luandi mu vana mina miaminene ye mianzitusu.

22. Yau vele i bantu bapelwa ye batanwa; bakangwa buna bena mu minituka, ye baswekwa mu boloko. Baniokunwa mu pelwa, ye ka mwakala muntu ko watanina, mu tanwa, ye ka mwakala muntu ko wavova: vutula.

23. Nani mu yeno dimbidi mama

nani yindudi mo ye wilu mu diambu diantangu yina kwiza?

24. Buna nani waniokone Yakobi mu tanwa ye Israeli mu ngolo zamimpeidi? Mfumu kavengi bo koe, i kwa yandi tuvolele masumu? Ka bazola diata mu nzila zandi ko, ka bawila mina miandi ko.

25. Nkianguu yandi wabatengula nkesi zandi ye nganzi ye mafuluka mamvita. Yau bayokwa kwa biau kinzungidila, kansi ka bamona bo ko; badiwa kwa biau, kansi ka babanzila bo ko.

Yel. 7: 20. Yeh. 20: 8. Hos. 5: 10.

KAPU 43.

Nkudulu a Israeli. Lunungu lua Mfumu ye nlemvo kwa Israeli.

Kansi bwabu Mfumu vovele, i yandi wakuvanga, Yakobi, wakusema, Israeli: Kutinani ko, kadi mono ikudidi, ibikidi nkumbu aku, ngeye i wami.

1 Mose 26: 24. Yes. 41: 10.

2. Vo ngeye mpe viokele mu nlangu, ngiena yaku, vo mu mila, ka mina kudimisina ko; vo uviokele mu tia, kuna yangwa ko, ye nlemo ka una kumanisa ko.

Lumb. 23: 4. 66: 12. Mal. 16: 18.

3. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, nkwa Nlongo a Israeli, nvulusi aku; mono si ivana Ngipiti bonso mbongo zankudulu mu ngeye, Etiopia ye Seba mu fulu kiaku.

Yes. 45: 14.

4. Bu wena ntalu yoyo mu meso mami ye yindu diodio diadinene ye bu ikuzolanga, nkianguu iyekulanga bantu mu diambu diangeye ye makanda mabantu mu moyo aku.

5. Buna kutinani ko, kadi ngiena yaku; ngina yambula nkun' aku watuka mu este ye ngina kuyonzika va kimosi tuka ku weste.

Yes. 44: 1 b. Yel. 30: 10 b. 40: 27 b.

6. Mono ngina vova kwa node: tuala, ye kwa sude: kusimbidilani ko; tuala bana bami bababakala mu nseke ye bana bami babakento mu nsuka yantoto,

Yes. 49: 12. 60: 4.

7. babonsono babikwa mu nkumbu ami, ye yau bayavanga mu nzitusu ami, yau bayasema ye bayavanga.

Yel. 14: 9. 15: 14.

8. Vaikisa bantu bafwa meso bena meso vele, ye bafwa matu bena matu vele.

Yes. 42: 18 b.

9. Bika bantu babonsonobakutakana, bika makanda mabantu mayonzama. Nani mu yau wena ukambanga diadi?

Bika batuwise mabateka kamba. Bika basonga mbaangi zau ye zaikisa, vo banungini, mpasi baba bu bana mo wa balenda ta: Yeno luvoevele kedika.

Yes. 41: 26. 45: 21.

10. Kansi yeno, buvoevele Mfumu, luena mbaangi zami ye sielo kiami kiya-sola; kidi luazaya ye luandekila minu ye visa, vo i mono; mono kiavituswa kwa nzambi yasemwa ko, ye ndandani ami ka yina mpe kala ko.

Yes. 41: 4. 44: 6 b. 45: 5, 14. 48: 12.

11. Mono, mono i Mfumu, ye ka mwenani nvulusi ye mono ko.

Yes. 41: 8. Hos. 13: 4. Mav. 4: 12.

12. Mono yakembi dio ye yatuedi mpulusu ye yaluwakase dio, mono ye ka nzambi yanzema mu yeno ko. Yeno i mbaangi zami, buvoevele Mfumu; mono i Nzambi.

13. Inga, ngiena bo ntangu zazonsono, ye ka muntu ko ulenda tanina mu koko kwami. Bu nzolele vanga diambu, nani lenda dio sima?

Yes. 14: 27. 46: 10.

14. Ebu buvoevele Mfumu, nkudi eno, Nkwa nlongo a Israeli: Mu diambu dieno mfidisi diambu ku Babeli ye ibakubidi buna bena bonso mintabi, yatinisi bisi Kaladea ku nzaza zau zakala kiese kiau.

15. Mono i Mfumu, Nkwa nlongo eno, mvangi a Israeli, ntinu eno.

16. Ebu buvoevele Mfumu, i yandi uvanganga nzila mu mbu, nsoko mu nlangu mialulendo,

2 Mose 14: 21 b.

17. yandi uyambulanga makalu ye bakavalu, nkangu abinwani ye lulendo luabinwani bavaika vana, ye kiamakulu babindalele vana ye balembane telama, bamana zima, bazimini bonso nsing' amwinda:

18. Ka lubanzani ko mu monso matekila, ka luyindulani ko monso mateka vangwa.

19. Tala, mono nzolele vanga diambu diamona. Bwabu dikimonekene; ka lumweni dio koe? Inga, mono ngina vanga nzila mu nsi yankatu ye mila mu makanga,

Nzal. 21: 5.

20. ye bulu biansi bina kunsika, mbwa zansi yankatu ye nuni zakamela; kadi mono ngina cilumuna nlangu mu nsi yankatu, mila mu makanga mu nswika bantu bami, bakiasolwa bami.

21. Bantu baikukubikidi bana samuna masika mau.

22. Kansi ngeye, Yakobi, kuntumisi vava ko, bu wakivangidi mpasi mu mono, u Israeli.

23. Ngeye kwantuadidi mameme ma-

ku mu nkailu miangioka ko vo unziti mu nkailu miamponda; kikutukisi salu mu nkailu miandia vo mpasi mu biamfwitisila mwisi ko.

24. Ngeye kwansumbidi kalamusi mu vanza biaku ko vo ungiukutisi mu mazi mankailu miaku miamponda. Ve, ngeye wantukisi salu mu masumu maku ye mpasi mu tufuma tuaku.

25. Mono, mono kaka ivinsikisanga ntulumunu zaku mu diambu diamono kaka ye kivutukidi banzila masumu maku ko.

Yes. 44: 22. Yel. 83: 8. Mika 7: 18 b.

26. Umbambula moyo, bika tuadedasana mabungu; vova kwaku, kidi wamonika walunungu.

1 Nt. 8: 46. Lumb. 143: 2. Yes. 1: 18.

27. Kansi tala, se diaku diantete diakivodila masumu, ye nzonzi zamambu maku bavola ntulumunu kwa mono.

28. Nkiangunu mono mvwezele madingizi makiulongo ye ndiokone Yakobi mu bungwa ye Israeli mu tiakwa.

KAPU 44.

Lusakumunu lua Mfumu kwa Israeli. Buzengi bwamvangi miabiteki. Luvinusukusu luamasumu. Ntedomoso au mu Kolesi.

Nkiangunu nawe bwabu, u Yakobi, sielo kiami, u Israeli, uyasola.

2. Ebu buvolele Mfumu, i yandi wakuvanga ye wakusema kasi ye vumu kiambuta, i yandi ukusadisanga: Kutinani ko, usielo kiami Yakobi, u Yesuluni uyasola.

Yes. 41: 9 b. 43: 1, 5. Yel. 30: 10. 46: 27.

3. Kadi mono ngina dukula nlangu mu yai bona mpwila ye mila va yina yayuma; mono ngina dukula mpeve ami va nkun' aku ye lusakumunu luami va nsasila maku,

Yes. 35: 6 b. Yoeli 2: 28. Yoa. 7: 38 b.

Mav. 2: 17 b.

4. mpasi miamena bonso titi, bonso nti miawilo va bimila-mila.

Lumb. 1: 3. Yel. 17: 8. Lumb. 87: 4 b.

5. Buna umosi una vova: Mono i wa Mfumu, ye wankaka una sadila nkumbu a Yakobi, ye wantatu una sonika mu koko kwandi: Mono mvwilu kwa Mfumu, ye yandi una sadila Israeli bonso nkumbu yanzitusu.

6. Ebu buvolele Mfumu, ntinu a Israeli ye nkudi andi, Mfumu Sebaoti: Mono i wantete, ye mono i wazimunina, ye ka mwenani Nzambi yankaka ye mono ko.

Yes. 41: 4. 45: 5, 14, 21. 48: 12. Nza. 1: 8, 17. 22: 18.

7. Nani ubikulanga bonso mono,

kasi ye mono yamonikisa kanda diabantu diani nkulu?

Bika kakamba dio ye tuala dio kwa mono. Inga, bika bakamba momo mavita kwiza, monso mana vanga.

Yes. 41: 22 b. 43: 9.

8. Ka lutinani ko, ye ka lupamukani ko. Kadi ka i ntama yayingi koe bu yakuwisa mu mama ye yakamba mo? Ket i yeno i mbangi zami. Kadi Nzambi yankaka ye mono yene? Ve, ka mwenani tadi diankaka ko, kizaidi dimosi ko.

5 Mose 4: 35. 32: 39. 1 Sam. 2: 2. Lumb. 18: 31. Yes. 43: 10, 12. 1 Kol. 8: 4.

9. Mvangi miabiteki miena mpavala kaka buna miena; mavanga mau maluzolo ka malendi sadisa ko, ye yau kibeni batanga kimbangi mu biau, vo ka bimweni lekwa ko ye ka bivisidi lekwa ko; nkiangunu bakatwa fwiswanga nsoni.

Yes. 41: 24, 29. Yel. 10: 14 b. 51: 17 b.

10. Buna muntu bwe kalenda zola vala nzambi ye yitila teki, biampila yoyo bu bilembane sadisa.

Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b.

11. Tala, ndamani zandi zazonsono zina mona nsoni; nkete zau kibeni keti i bantu kaka. Bika bakutakana buna bona ye biza; mwauki buna bona bana pamuka va kimosi ye fwa nsoni.

Lumb. 97: 7. Yes. 1: 29. 42: 17. 45: 16.

12. Ngangula yeti kubika luazu kiantetila ye salanga fulwa kiandi mu tia ye wumbanga kio mu lukonko; yandi usalanga kio mu koko kwangolo, ye buna weka nsatu mpe ye una kindakana, ye uyambudi nwa nlangu ye una noka.

13. Kisadi kianti kitakidikanga ning'andi wantezila ye uvanganga dimbu mu buku kianti mu lapi kiansonikina, yandi usalanga kio mu lengolo ye utezanga kio mu tezo ye vengi kio kifwani kiabakala, nkadulu yantoko yamuntu yilenda kunda mu nzo.

Yes. 40: 19 b. 41: 7. Yel. 10: 3 b. Mav. 19: 24.

14. Yandi ukukikwangilanga minse deli; ubonganga luvele ye cene ye umenisanga mio mu nti miamfunda; ukukituikilanga nti miapini ye mvula zimenisanga mio.

15. Mboki misadilanga muntu bonso nkuni; yandi ubonganga zo ye yotilanga zo, kwikanga zo ye yokilanga zo mampa. Yandi uvanganga zo mpe nzambi ye sambilanga yo; vangilanga zo teki ye fukamananga kio.

16. Nkiangunu ndambu azau kayokanga mu tia, va ntandu andambu yankaka yazau kakubikanga mbizi mu dia,

uyanganga biayangwa biandi ye yuku-tidi, mboki uyotilanga ye vovele : Mbote, bwabu ngiena yuku-yuku, bwabu mbweni tia nienzi.

17. Kansi mu zau zisidi kavengi nzambi, ukukivengi teki ye kiau kafukamananga ye sambilanga kio ye bombidilanga vantadisi akiau ye vovanga : Untanina, kadi ngeye i nzambi ami.

18. Inga, ka bazaidi lekwa ko, ye ka bavisidi lekwa ko, kadi meso mau mabatwa, ye ka bamonanga ko, ye ntima miau, ye ka bavisanga lekwa ko.

Yes. 45: 20.

19. Ka muntu ko wena lubanzulu lolo, nduenga vo nduka zozo bu kavovele : Ndambu yimosi mono ngiokele mu tia, ye va makala ngiokele mampa ye ngiokele mbizi ye ndidi; kadi buna ngina vanga nkankumusu mu bina bisidi? Kadi mono ngina fukamana buku kianti?

20. Wonso utatamene mu bina bikitukidi bombe, yandi uzimbusu kwa ntima wababwa; yandi kalendi tani-na mwel' andi ko, kadi kabanzilanga ko : Kani kimbabu kiena mu koko kwami kwalubakala?

21. Banzila diadi, u Yakobi, u Isaeli, kadi ngeye i sielo kiami; mono yakusema, inga, ngeye i sielo kiami; Isaeli, ngeye kwavilukunwa kwa mono ko.

Yes. 43: 1.

22. Mono ifukisanga ntulumunu zaku bonso tuti ye masumu maku bonso mbungi. Vutuka kwa mono, kadi mono ikukulanga.

Yes. 1: 18. 43: 15.

23. Luyimbila, lumazulu, kadi Mfumu wavengi bo, lusika lozi, lumpinda zantoto, lubwa mu yimbila, lumiongo, umfinda ye nti miaku miamionsono; kadi Mfumu wakudidi Yakobi, yandi ukukisonge wanzitusu mu Isaeli.

Lumb. 90: 11 b. 98: 7 b. Yes. 49: 13.

24. Ebu buvovele Mfumu, nkudi aku, yandi wakusema kasi ye vumu kiambuta : Mono i Mfumu ivanganga biabionsono, mono kaka ipupidikanga zulu ye iyadingisanga ntoto mu kondwa kwalusadusu lumuntu.

Yobi 9: 8. Lumb. 104: 2, 5. 115: 8. 135: 6.

Yes. 40: 23. 42: 5. Yel. 32: 17.

25. Mono i ndieu uvunzanga dimbu biampovi miamakutu ye ivanganga biabionsono bonso mafutu, i ndieu ufubisanga bankwa mianduenga ye ikitulanga ngangau zau buzengi,

Yes. 29: 14. 1 Kol. 1: 19 b.

26. kanei isikisanga mambu masielo kiami ye itungunanga nduengoso zantumwa zami. Mono i ndieu uvovele mu

Yelusalemi : diau dina kala kundu kibantu ye mu mbanza za Yuda : zau zina tungululwa, ye mono ngina kubika biamana tuluka.

27. Mono i ndieu uvovanga kwa mpind'ambu : sika kwaku, mila miaku nzolele yumisa.

Yes. 43: 16.

28. Mono i ndieu uvovele mu Kolesi : yandi i mvungi ami, yandi una manisala luzolo luami lualonsono, ye yandi una vova mu Yelusalemi : diau dina tungululwa, ye ku vwala : lufulu luaku luna tulakana.

2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 1. 5: 13. Yes. 45: 1, 13.

KAPU 45.

Kolesi, ntumwa a Mfumu. Mfumu i Nzambi yimosi kaka. Nza yayonsono yina tulwa kungsi ayandi.

Ebu buvovele Mfumu kwa kuswa kianti, kwa Kolesi, i yandi nsimbidi mu koko kwandi kwalubakala mu bwisa bantu kwa yandi ye kutula sabala mu tuketo tuamintinu, mu zibula mavitu kwa yandi ye bengula mielo miamionsono :

Esala 1: 1.

2. Mono kibeni ngina kuvitila kuntu'aku ye lengisa bintuntubulu; mono ngina kosa mielo miansongo ye tolula mbindikwa zasengwa.

3. Mono ngina kuvana mbongo zaswekwa ye bimvwama bialakukwa, kidi wamona, vo mono Mfumu, i ndieu ukubikidi nkumbu aku, mono, Nzambi a Isaeli.

4. Mu diambu diasielo kiami Yakobi, mu diambu dia Isaeli, solwa kiami, mono yakubika nkumbu aku ye yakuvana nkumbu yanzitusu, bu walembwa kunzaya.

5. Mono i Mfumu ye ka wankaka ko, ka mwenani Nzambi ye mono ko; mono yakukanga luketo, bu walembwa kunzaya—

5 Mose 4: 35. 32: 39. Yes. 37: 16. 43: 10 b.

44: 6, 8. 46: 9.

6. bobo, kidi bamona mu ntini yaeste ye weste, vo ka yimosi nkutu ko yena ye mono. Mono i Mfumu ye ka wankaka diaka ko.

Yes. 59: 19.

7. Mono i ndieu usemanga kia ye vanganga tombe, ndieu uvananga vila ye ivanganga kubu. Mono i Mfumu i ndieu uvanganga momo mamonsono.

Yes. 31: 2. Am. 3: 6.

8. Ludada, lumazulu, kuna ntandu, ye bika matuti mapasumuka kwa lunungu; bika ntoto wazibuka ye bika mbutu miawau miakala mpulusu, ye

bika wau wamenisa lunungu va lueka lu-
ayau; mono i Mfumu uvanganga bobo.
Lumb. 85: 11. Hos. 10: 12.

9. Engwa yandi ufundanga mambu
kwa ndieu wansema, yandi i buku
kialuwumba bono buku biankaka bia-
tuwumba biantoto! Kadi luwumba lu-
na vova kwa wumbi abinzu: Nki ule-
nda vanga? Vanga diaku dina vova mu
ngeye: Yandi kenani ye moko ko?

Yes. 29: 16. Yel. 18: 6. Loma 9: 20.

10. Engwa yandi uvoele kwa sandi:
kulendi yakisa bana ko, ye kwa mbut'
andi: ngeye kulendi buta bana ko!

11. Ebu buvoele Mfumu, Nkwa
nlongo a Isaeli ye ndieu wansema:
Lungiuwula mu bina biavita kwiza;
lunsila mfuwa kiadi mu bana bami ba-
babakala, i mavanga mamoko mami.

12. I mono yavanga ntoto ye yasema
bantu va wau; i moko mami mapupi-
dika zulu ye matumisa nkangu wawo-
nsono wadiu.

Yes. 40: 22. 42: 5. 44: 24.

13. I mono yansikimisa mu lunungu,
ye ngina lengisa nzila zandi zazonso-
no. Yandi una tungulula mbanz' ami
ye yambula nkole zami ye ka mu dia-
mbu diabivanza ko vo mu minkailu ko,
buvoele Mfumu Sebaoti.

Yes. 44: 28.

14. Ebu buvoele Mfumu: Mbutu
miasalu biabisi Ngipiti ye bina biaba-
ka bisi Etiopia ye bantu bantela ba Seba
ndandu mu nkitulu au, biau biabionso-
no bina viluka mu koko kwaku ye vu-
wa kwa ngeye; yau bana kulanda, mu
mbienga bana kwendila; yau bana ku-
fukamana ye sambila nsambulu zau
kwa ngeye, bu bavovele: Mu ngeye ka-
ka mwena Nzambi, ye ka mwenani
nzambi yankaka nkutu ko.

Yes. 43: 3.

15. Inga, mu kedika ngeye i Nzambi
yilembane bakuka, u Nzambi a Isaeli,
umvulusi.

Yobi 11: 7. Loma 11: 33 b.

16. Babonsono bana fwa nsoni ye ba-
na yindama; mvangi miabiteki mina
katwa kwenda vana buna miena mu
nsoni.

Yes. 42: 17. 44: 9 b.

17. Kansi Isaeli dina vuluswa mu
Mfumu mu mpulusu yikayimami; kasi
mu ntangu yikayimani ka luna mweswa
nsoni ko ye yindama.

18. Kadi ebu buvoele Mfumu wava-
nga zulu, i yandi i Nzambi, i yandi wa-
sema ntoto ye wavanga wo, yandi wa-
kubika wo ye kavanga wo mu kala wa-
nkatu ko, kansi wasema wo, kidi bakala
va wau: Mono i Mfumu ye ka wanka-
ka ko.

19. Mono kiavova mu nsweki ko,
mu vuma kiansi yalembwa zayakana

ko; mono kiavovele kwa nkun' a Yako-
bi ko: Yeno luna kuntomba mu nkatu.
Mono i Mfumu, ivovanga kedika, ika-
mbanga ma-ongele.

5 Mose 30: 11 b. Yes. 48: 16. Yoa. 18: 20.

20. Nkiangunu lukutakaneno bwabu
ye luiza finama buna luena, i yeno lu-
atanunwa mu bantu. Kadi ka nduka
ko zena yau bazenzilanga ye teki biau
bianti ye sambilanga nzambi yilembane
vulusa.

Nkong. 10: 14. Yes. 44: 18. 46: 7.

21. Lukamba diambu ye lutula dio,
inga, luvovasana dio manenga. Nani
waluwisa dio ntama beni ye wakamba
dio ntama beni? Ka i mono, Mfumu
koe mpengi bo, mono nkondolo ye
nzambi yankaka, ka mwenani nzambi
ye mono ko yena yalunungu ye yivulu-
sanga.

Yes. 41: 22. 43: 9 b.

22. Lubangumukeno kwa mono, bu-
na luna vuluswa, lunsuka zazonsono za-
ntoto; kadi mono i Nzambi ye ka wa-
nkaka ko.

Lumb. 22: 27.

23. Mono ikukididi ndefi, mu nwa
ami mutukidi diambu diakedikika, dia-
mbu dina lembwa viluka: Makungunu
mamonsono mana kumfukamana, ye
tudimi tuatonsono tuna kundila ndefi.

Yes. 19: 18. Loma 14: 11. FHI. 2: 9 b.

24. Kwa Mfumu kaka—i bobo bana
kumpovila—kwenalunungu yelulendo;
kwa yandi babonsono bakumbelanga
bana kwiza mu nsoni.

Yes. 41: 11.

25. Inga, mu Mfumu nkuna wawo-
nsono wa Isaeli una nunguswa, ye
kwa yandi bana kukikemba.

KAPU 46.

Mbwilu anzambi za Babeli. Nduengoso
kwa ntuludi miamina.

Beli kifwobokele, Nebo kibwidi, bi-
fwani biau biniokunwanga kwa
bibulu ye zingombe; biau biluazenzi-
dila bituikwanga va bakamela banata-
nga zitu kiokio mu nokwa nitu.

Yes. 45: 20.

2. Inga, babwa babole ye babutama;
ka balendi tanina zitu ko, ye yau kibe-
ni bana katwa kwenda kinkole nseke.

3. Nkiangunu lungwila bwabu, lu-
nzo a Yakobi, lubabonsono lusiidi mu
nzo a Isaeli, i yeno yakituika kasi ye
vumu kiambuta ye iluneti kasi ye mu
nkat' ambuta.

2 Mose 19: 4. 5 Mose 1: 81. 32: 11.

Lumb. 17: 18. Yes. 63: 9.

4. Nate ye ndununu eno ngiena mpi-
la mosi, ye mono kibeni ngina kulu-
nata, nate ye luna baka zimvu; bobo
yavengi, ye mono kibeni ngina kuluna-

nguna ntangu zazonsono, mono ngina kulunata ye kulutanina.

5. Ye nani luzolele kumfwanikisa ye dedikisa, ye nani luzolele kumpanga fwanifwani nkievo ngiena wadetila ye yandi, Yes. 40: 18, 25.

6. yeno ludukulanga wola mu lukobe ye lutezanga palata va balanza ye mboki lukokitombilanga ngangul'awola mu vanga bio nzambi yiluna fukamana ye sambila?

Nkong. 17: 4 b. Yes. 40: 19 b. 41: 7.

44: 9 b., 12 b. Yel. 10: 8 b.

7. Mboki lunanguni yo va vembo, luneti yo ye lutudidi yo va vuma kiandi, ye kuna yitelamene ye ka yivengamene mu vuma ko; vo muntu bokele yo, buna ka yivutudi ko ye ka yimvulusi mu nzungu zandi ko.

8. Lubanzileno diadi ye lukala nakekete, luyinduleno, luntulumuni miamina.

9. Lubanzileno mu momo mateka vangwa, kasi ye nsi nkulu; kadi mono i Nzambi ye ka wankaka ko, i Nzambi yikondolo kifwani, Yes. 45: 5.

10. i mono ntukididi kamba kasi ye mbadukulu mon-o mavita kwiza ye ntama yatekila mu mau makamakedi ko, i mono ivovanga: Lukanu luami luna kwenda detila, ye mono ivanganga mamonsono manzolele, Yes. 42: 9.

11. i mono itelanga ngo azulu mbila mu este, mu nsi yanake bakula dina vanga lukanu luami; mayavova, momo ngina vangisa mpe, mayasavukila ntima, momo ngina sadisa mpe.

12. Nkiangunu lungwila bwabu, lukinsinini, yeno lueti banzila vo lunungu luena neke beni.

13. Tala, mono ngieti finingisa lunungu luami, ka luenani neke ko, ye mpululu ami ka yina zingila ko; mono ivananga mpululu mu Si ni ye nzitusu ami kwa Isaeli.

Lumb. 98: 2. Yes. 56: 1. 62: 1.

KAPU 47.

Babeli dianganza diayiwa. Kindakana kwabandoki.

Kulumuka ye vwanda mu fundu-fundu, undumba mwana wankento Babeli, vwanda va ntoto ye kondwa kiandu, umwana wankento wabisi Kaladea; kadi kuna vutuka bikwa wanale-mvwa-l-mvwa ye wacayi ko. Yes. 20: 5.

2. Bonga matadi mandikina ye nika mfumfuta, fukula fukulu kiaku, nangu-

na nkoka mbeka, sensisa malu, sabuka mu mila.

3. Neoni zaku zina fukulwa ye bana mona neoni zaku; ndinda ngina vutula ye kina kuta nuntu ko.

Yes. 3: 17. Nah. 3: 5.

4. Nkumbu ankudi eto i Mfumu Sebaoti, Nkwa nlongo a Isaeli.

5. Vwanda napi ye kota mu tombe, umwana wankento wabisi Kaladea, kadi ngeye kuna vutuka bikwa ntinu nkam'ansi zakitinu ko.

6. Mono yafwemina bantu bami, mono yasumuna fwa diimi ye vabavana mu koko kwaku; kansi kwabasonga nkenda ko, mu banuna mpe ngeye waniemisa vantu kiaku kianandundu.

7. Ngeye wabanza: Mono ngina kala ntinu nkama ntangu yikayimani; buna kwazola yindula diadi ko ye kwabanzila bonso buna sukila ko.

Nzat. 18: 7.

8. Buna nawe diadi, ngeye uvumu-nanga kindiafu, i ngeye uvungamene, i ngeye weti vova mu ntini'aku: Mono ye ka wankaka ko; kasi kina vwanda bonso fwola ko ye kasi kina zaya bonso bwena kondwa kwabana ko.

9. Tala, makubu mmo mamole mana kubwila nabu mu lumbu kinosi, ye kondwa kwabana ye kifwola, inga, mu tezo kialunga mana kubwila, mpeleko kiloka kiaku kiakingi, mpeleko makani maku mamingi mamonsono mantumbudulu. Yes. 51: 19.

10. Ngeye wamona mpungumunu mu bi waku, wabanza: Ka nuntu ko umbweni. I nduega zaku ye nzailu aku zakusindisila ye wavova mu ntini'aku: mono ye ka wankaka ko.

11. Nkiangunu kubu dina kubwila diuna lembana lokila nkoko, ye mbungulu yina kubwila, yiuna lembana simikisa mu mbwili akodi, inga, luvobolo luna kubwila nabu, bu ulembo-lo bo banzila nkutu.

12. Buna wiza ye makani maku mantumbulu ye kiloka kiaku kiakingi kiwatovokele mu mpasi kasi ye kintwenia kiaku; nanga una bo bakila lusadu-u, nanga una tinisa nsi.

13. Ngeye wasedi ye hebele mu tukanu tuaku tuatwini; bika bambangu-di miazulu biza ye kuvulusa, ntadi miazimbwetete bizaikisanga mbikulu ka mbikulu angonda monso mana kubwila.

14. Kansi tala yau bena bonso titi biyokwanga ku tia, ka balendi tanina mioyo miau mu nlemo ko, kadi ka mu-

na kala makala mangiotila ko, ka tia tuamvwindila ko.

15. Inga, bobo buvangwanga yau bautovokele; bakundi baku baminkiti kasi ye ntangu akintwenia kiaku bana kwenda yeku-yeku, mosi mosi ku ntini andi, ye ka mwenani umosi ko ukuvulusanga.

KAPU 48.

Kedika ye nkenda hia Nzambi biamonika nadede mu mpululu mu Babeli.

Luwa diadi, lunzo a Yakobi, i yeno luabikwa nkumbu mu nkumbu a Isaeli ye luatukidi mu nto a Yuda, i yeno ludilanga ukumbu a Mfumu ndefi ye lusikanga Nzambi a Isaeli, kansi ka mu kwiika ye lunungu ko.

Lumb. 68: 20. Yel. 4: 2.

2. Kadi bakibikanga mu mbanza yalongo ye basingamanga Nzambi a Isaeli, nkumbu andi i Mfumu Sebati.

Mika 3: 11.

3. Monso mateka vangwa mono yakamba mo ntama, mu nwa ami mau mabikulwa, ye mono yaluwisa mo; i mono yavangisa mo nabii ye makala kwandi.

4. Bu yazaya, vo wena kinsinini, ye vo niwazi ansingu aku wakala wase ngwa ye mbulu aku yansongo,

2 Mose 32: 9. 33: 5. Yel. 6: 28. Yeh. 2: 4. 8: 7.

5. nkiangunu mono yakamba mo ntama beni ye yakuwisa mo, bu ka makikadila ko, mpasi walemwana vova: teki kiami kivengi bo, teki kiami kivalwa vo teki kiami kiayitulwa kiafidisi bo.

6. Ngeye wawa; tala kunu, mamonso no mavengo; buna ka luzolele tambudila ko? Bwabu diaka ngiambudi wawa mu mambu mamona, mu mambu maswekwa mawalemwa zaya.

7. Bwabu mavangwa mpe, ka ntama ko, ye kwateka wa mu mau ko kansi bwabu kaka, kwidi lenda vova: tala, mama yateka zaya.

8. Ngeye kwawa diambu mu mono ko vo zeyi mo ko, ye kutu kwaku ka kwazibuka ntama mu mau ko; kudi mono yazaya, bonso buudimbulanga minu, ye vo nkumbu aku i ntulumuni amina kasi ye vumu kiambuta.

9. Kansi mu diambu diankumbu ami ngiena mvibudulu, ye mu diambu diazitusu ami isimbanga nganzi zami, mpasi kwafuka ko.

10. Tala, mono ikuniengese, kansi

kibeki palata ko; mono ikusinsidi mu foloni kiandungulu akwama.

Z ng. 17: 8.

11. Mu diambu diamono kibeni, inga, mu diambu diamono kibeni ivanganga bobo, kadi bwe ilenda yambula nkuumbu ami yasumunwa? Kivananga nzitusu ami kwa wankaka ko.

Yes. 42: 8.

12. Ungwila, u Yakobi, u Isaeli umbikidi nkumbu. Mono i ndieu; mono i wantete, mono i wazimunina mpe.

Yes. 41: 4. 43: 10, 13. 44: 6. 46: 4.

Nzai. 1: 8, 17. 21: 6. 22: 13.

13. Koko kwami kwatula lufulu luantoto, ye koko kwami kwalubakala kwapupidika zulu; mono itelanga biombila, buna biabionsono bizidi.

Lumb. 33: 9. Yes. 44: 24. Eb. 1: 10.

14. Lukutakaneno, ye babonso, ye luwa. Nani mu baba bankaka wake mbi diadi? Ndienu uzolwanga kwa Mfumu una vanga luzolo luandi kwa Babeli ye kala koko kwandi kwa bisi Kaladea.

Yes. 41: 22 b. 44: 23.

15. Mono, mono mpovele diadi, mono inteleele mpe mbila, mono intuedi, ye nzil' andi yina kala miolo-miolo.

16. Lufinama kwa mono ye luwa diadi. Mono kiatukididi vova mu nsweki kasi ye imbadukulu ko; ntangu bu yafwana, vo mana vangwa, buna ngiena vana. Bwabu Mfumu wamfidisi ye mpeve andi.

Yes. 45: 19. Yoa. 8: 25 b. 18: 20.

17. Ebu buvele Mfumu, nkudi aku, Nkwa nlongo a Isaeli: Mono i Mfumu, Nzambi aku, ikulonganga monso matomene nitu ye ikutualanga mu nzila yiuna kwenda.

Lumb. 25: 12. 32: 8.

18. Engwa nga vo zolele banzila nsikudukusu zami! Buna yenge kiaku kina kala bonso mwila ye lunungu luaku bonso mbula zambu;

Lumb. 81: 13 b.

19. nkun' aku una kala bonso nienge ye mbutu miaku miamoyo bonso buku bianienge mu wau, nkuubu zau ka zina fuka ko vo vinsukuswa va meso mami.

1 Mose 22: 17. 28: 14.

20. Luvaika mu Babeli, lutaba mu nsi abisi Kaladea mu mbokoli zakiese, lukamba ye luwisa dio, luendisa dio kumu nate ye nsuk' antoto; luvova: Mfumu kudidi sielo kiandi Yakobi.

Yes. 52: 11. Yel. 50: 8. 61: 6, 45. Nzai. 18: 4.

21. Ka balungwa nsatu ko, bu kabaviokisa mu makanga, kadi yandi wabacilumunina nlangu mu tadi, yandi wabasa tadi ye nlangu wacilumuka.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. 5 Mose 8: 15. Lumb. 78: 15 b. 105: 41. 114: 8. 1 Kol. 10: 4

22. Kansi bakiadimbuka ka bena yenge ko, buvolele Mfumu. Yes. 57: 21.

KAPU 49.

Mvita ye nsendo biasiolo kia Mfumu. Mani-ongo ye mbombolo bia Sioni.

Lungwila, lunsu zambu, ye luyindula diadi, lubantu bena nseke. Mfumu wantelele mbila kasi ye vumu kiambut' ami, yandi wambika nkumbu, bu yalambalala mu nkat' ambut' ami.

Yel. 1: 5. Mat. 1: 20 b. Luk. 1: 31.

2. Yandi wavengi nwa ami bonso sabala kiameno ye wanswekele kuni akini kiakoko kwandi; yandi wampe- ngi bonso toto kiansongi ye wanswekele mu tutu diatoto biandi.

Yes. 51: 16. Eb. 4: 12. Nzai. 1: 16. 2: 12, 16. 19: 15, 21.

3. Yandi wavova kwa mono: Ngeye i sielo kiami, ngeye i Isaeli dinzolele zitusulwa.

4. Kansi mono yabanza: Mono ntovokele mu nkatu, mono mbanisi ngolo zami mu nana ye mu nkatu; kansi nsiku ami wena kwa Mfumu ye nsendo ami kwa Nzambi ami.

5. Bwabu Mfumu vovele, i yandi wansema mu kala sielo kiandi kasi ye vumu kiambuta, kidi yavutula Yakobi kwa yandi, kidi Isaeli diayonzama kwa yandi ye mpasi yazitusulwa bobo mu meso ma Mfumu, Nzambi ami, bu kena ngolo zami—

6. yandi wavova: I fuma kwa ngeye, bu wena sielo kiami, mu tedimisa makanda ma Yakobi ye vutula bakebwa ba Isaeli; nkiangunu ivangidi mpe kia kwa makanda nabangoi, mpasi mpulusu ami yina yalangana ku nsuk' antoto.

Lumb. 22: 27. Yes. 42: 6. 45: 22. 60: 3.

Luk. 1: 79. 2: 32. Mar. 13: 47.

7. Ebu buvolele Mfumu, nkudi a Isaeli, Nkwa nlongo andi, kwa yandi wayinwa ye wayinumuka, kwa yandi wena nkankumusu kwa bantu, nanga kwa mfumu zatulendo: Ntinu mina bo mona ye telama, madingizi mana bo mona ye yinama, mu diambu dia Mfumu wakisongele kinkwikizi, mu diambu dia Nkwa nlongo a Isaeli wakusola.

Yes. 52: 14 b. 53: 8.

8. Ebu buvolele Mfumu: Mono iwan- ga nsambulu zaku mu ntangu yifweni, ye ikusadisanga mu lumbu kiampulu- su; mono ngina kukeba ye kuvanga luwawanu ye bantu, mpasi watundisa nsi ye kaba kunku biama fwa biabu- ngwa ye vova kwa zinkole:

Yes. 42: 6. 2 Kol. 6: 2.

9. luvaikeno; kwa yau bavwanda- nga mu tombe: luizano. Yau bana baka dia mu mbel' azinzila ye kulu va makanga manzanza;

Yes. 61: 1.

10. ka bana kala nsatu adia vo nla- ngu ko, mbangazi ansi yankatu ye nta- ngu ka bina kubabivisa ko, kadi nle- mvuki au una kubavunga ye una ku- batuala ku nto zanzangu.

Lumb. 121: 6. Nzai. 7: 16 b.

11. Mono ngina vanga miongo miami miamionsono nzila zangienda, ye nzila zami zakubukwa zina vangwa zaluta zangama.

12. Tala, kuna batukidi nseke, tala, bankaka mu node ye bankaka mu weste ye bankaka mu nsi abasinea.

Yes. 43: 6. 60: 4.

13. Luyimbila, lumazulu, ye yanga- lala, untoto, ye lubwa mu yimbila, lu- miongo; kadi Mfumu ubombanga ba- ntu bandi ye fwilanga bakwamuswa bandi nkenda.

Yes. 44: 23.

14. Kansi Sioni divovele: Mfumu wansisidi, Mfumu wainvilakene.

Lumb. 13: 2. 42: 10.

15. Kadi buna nkento lenda vilakana mwan' andi, ye kana fwila mwan' amo- yo andi nkenda koe? Vo yandi lenda mpe kumvilakana, buna mwanki kina kuvilakana ko.

1 Nt. 3: 26.

16. Tala, va moko mami ikunweti; tumbu tuaku tuena vantadisi ameso mami ntangu zazonsono.

17. Bana baku bababakala beti savu- la kwau, kansi bakubunga ye bakutana beti katuka mu ngeye.

18. Sendula meso maku ye tala yeku- yeku: babonsono bayiza yonzama kwa ngeye. Kasi nu moyo ami, buvolele Mfumu, ngeye una kubawata buna bena bonso mwatu wankembo ye bo- nso ndumb' andambisa una kubakanga mu luketo luaku.

Yes. 60: 4.

19. Kadi ngeye vele wateka kala bo- nso nzo zatuluka ye wavombila, nsi aku vele yabungwa, kansi bwabu una kala wauzio kwa bisi mbanz' aku, ye yau bakubunga bana tatuka nseke.

20. Ntangu yeka mu kwiza, yiuna wa bana babutwa mu kondwa kwaku kwabana bana vova: vuma kiena kia- mfinangani kwa mono, unadisila mbu- ka, kidi yakala kundu vava.

Yes. 54: 1 b.

21. Buna una vova mu ntim' aku: Nani wambutila baba? Ketu mono ya- kondwa bana ye yakala kisita, nkole ye manianukwa; buna nani wayundudi baba? Tala, mono kaka yasadidila; buna bwe bwenina mu baba?

22. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Tala, mono ngina nanguna koko kwami bonso dimbu kwa bantu ye tedimisa mpevil' ami bonso dimbu kwa makanda mabantu ; buna bana tuala bana baku bababakala va moko mau ye nata bana baku babakento va mavenubo mau.

Yes. 18: 2. 62: 10.

23. Ntinu mina kala nyundudi miabana baku ye kama biamadingizi nyemiki miao, yau bana fukama va zizi biau va ntoto vantadisi aku ye venda fundu-fundu diamalu maku ; ngeye una mona, vo mono i Mfumu, ye vo yau bakuntadidilanga ka bana mona nsoni ko.

Lumb. 25. 3. 72: 9. Yes. 60: 14, 16.

24. Kadi buna kintani kilenda zionwa kwa kesa, evo nkole zina zionwa kwa ndieu wena lendo kiandungina !

Luk. 11: 21 b.

25. Kansi Mfumu vovele ebu : Bwabu buna vangwa, vo nkole zakesa zina kunzionwa ye kintani kiantani kina kunzionwa ; kadi bakufundisanga mambu ngina kubafundisa mambu, ye bana baku ngina vulusa.

26. Mono ngina komina nzungudi miaku miadia wau neuni, ye bana katwa nwa kinsansala mu mau menga bonso mu mamba mabana bavinia ; nsuni miamionsono mina mona, vo mono i Mfumu, mvulusi aku ye nkudi aku, Nkwa ngolo mu Yakobi.

KAPU 50.

Mfuka za Sioni ye lulendo luamvulusu lua Mfumu. Mvibudulu asielo kia Mfumu ye vuvu kiandi bu keti tiakwa. Mbombolo ye mvumus.

Ebu buvolele Mfumu : Nkanda wapambununu wambut' eno uyaniangina yandi kwe wena ? Vo kwa nani mu ndikisi miami miamfuka ilutekele ? Tala, mu tufuma tueno buvengo, vo luatekwa, ye mu ntulumunu zeno mbut' eno waniangwa.

5 Mose 24: 1 b. Yel. 2: 19. 8: 1, 8.

2. Mu nkiana muntu kakala vo ko, bu yayiza ? Mu nkiana muntu kavutula ko, bu yabokila ? Kadi buna koko kwami kweka kukufi nkievo ka kulendi kula ko evo ka kwenani ngolo ye mono mu sadisa ko ? Tala, mu nsemboami iyumisanga mbu ye vanganga mila nsi yayuma, ye mbizi zanlangu zilambalele muna mu kinzandi mu diambu diansatu anlangu ye zifwilanga mu mpwila ;

2 Mose 14: 21. 4 Mose 11: 23. Yos. 3: 5, 16. Yes. 59: 1.

3. mono iwwikanga zulu tombe ye fukanga dio fwid.

2 Mose 10: 22. Yes. 18: 10. Mat. 24: 29. 27: 45. Nzai. 6: 12.

4. Mfumu, Mfumu wampeni ludimi luanlonguki, ye nzaidi bomba unokene nitu mu mambu mami ; yandi usikimisa kutu kwami nsuka ka nsuka, usikimisanga ko ye iwanga mu fu kianlonguki.

Yes. 52: 7.

5. Inga, Mfumu, Mfumu wazibudi kutu kwami, ye kiakedi mantingu ko, kiavutuka manima ko.

Lumb. 40: 6. Yoa. 14: 31. Fili. 2: 8.

6. Mono yatamba nim' ami kwa bambufa ye mabundi mami kwa bamvua ngievo ; mono kiasila kosi kwantiakulu ye ndevolo ko.

Mat. 28: 67. 27: 30. Mal. 14: 65. 15: 19.

7. Kansi Mfumu, Mfumu ukunsadisanga, nkiangunu kiamweni ntiakulu ko, nkiangunu yabadisi zizi kiami bonso tadi, kadi yazaya, vo kina mweswa nsoni ko.

8. Ukundungisanga weka lukufi. Nani zolele kumfundisa diambu ? Bika kiza va kimosi ye mono. Nani zolele kumfunda ? Bika kiza kwa mono.

Loma 8: 33 b.

9. Tala, Mfumu, Mfumu ukunsadisanga ; buna nani zolele kunzengila nkanu ? Tala, yau babonsono bana bombumuka bonso mvwatu ; mimfwa ukabu mina kubadia.

Lumb. 102: 26. Yes. 51: 6, 8.

10. Nani wena mu yeno uvumina Mfumu ye wanga nding' asielo kiandi ? Vo yandi mpe udiatanga mu tombe ye kamonanga fikia ko, bika kasila nkumbu a Mfumu vuvu ye kasingama mu Nzambi andi.

11. Kansi tala, yeno babonsono lueti kwika tia ye nata toto biatia, yeno kibeni luna yokwa nlema mitukidi mu tueno tia ye toto biatia bilukwikidi ; mu koko kwami diadi dina tuka ye kulubwila, mu kwamuswa luna lambalala.

KAPU 51.

Mbombolo zankaka kwa Sioni diazungulwa.

Lungwila, i yeno luveminanga lunungu, i yeno lutombanga Mfumu. Lutala tadi diluabumuka, ye nluka uluatombulwa.

2. Inga, lutonwa Abalahami, se die-no, ye Sala walubuta ; kadi bu kakala kinsona, mono yantela mbila ye yansakumuna ye yanniekisa.

1 Mose 12: 1 b. 17: 5 b. Yos. 24: 3. Yeh. 33: 24.

3. Kadi Mfumu ubombanga Sioni,

ubombanga nzo zazonsono zadiau zatu-luka ye vanganga nsi yankatu yadiau bonso lumbu ye makanga madiau bonso nkuzu a Mfumu; yangalala ye kiese bina wakana muna, ningu wamatondo ye nkunga miamasika. Yes. 61: 2 b.

4. Umbanzila, ubantu bami; undimba, ubundu diami. Kadi mu mono muna tuka mina, ye nsiku miami ngina tula bonso kia kwa bantu. Yes. 2: 3.

5. Lunungu luami luena lukufi, mpululu ami yeti kwiza, ye moko nami mana nunzisa nsiku mu bantu; nsi zambu zikumpingilanga ye sanga vuvu mu koko kwami. Yes. 42: 4.

6. Lusendula meso meno ku zulu, ye lutala va banda va ntoto, kadi zulu dina lala bonso mwisi, ye ntoto una bombumuka bonso mwatu, ye bisi wau bana fwa bonso zumbu; kansi mpululu ami yisikilanga ntangu yikayimani, ye lunungu luami ka luna fukila ko. Lumb. 102: 26. Luk. 21: 33.

7. Lungwila, i yeno luzaidi lunungu, ubantu wena mina miami mu ntima: ka lutinani ntiakulu zabantu ko ye ka lukalani wonga mu mbeko au ankiadi ko. Lumb. 37: 31. 40: 9. Mat. 5: 11 b.

8. Kadi minfwa nkabu mina kubadia bonso mwatu ye nkinia zina kubadia bonso mika; kansi lunungu luami luna sikila ntangu yikayimani ye mpululu ami mu mbandu ka mbandu. Yes. 50: 9.

9. Telama, telama, nawata lulendo, ukoko kwa Mfumu: telama bonso mu lumbu biansi nkulu, mu ntangu zama-na vioka. Kadi ka ngeye koe wabedisa Lahabi ye wazoka dalaka? 2 Mose 14: 27 b. 15: 7. 10. Lumb. 74: 13 b. 89: 10. Yes. 27: 1. 30: 6 b. Yeh. 20: 3 b.

10. Kadi ka i ngeye koe wayumisa mbu, nlangu wampinda vayinene, ye wavanga n-in' ambu nzila, ye bantu bavulawa balenda mo vioka. 2 Mose 14: 22, 29. Lumb. 60: 6. Yes. 43: 16 b.

11. Inga, bakulwa ba Mfumu bana vutuka ye laka ku Sioni mu ngimbululu; kiese kikakimani kina kala va ntandu antu miau, yangalala ye kiese bana tambula, kiadi ye mpumukunu bina taba. Yes. 35: 10. Yoa. 16: 20, 22. Nzai. 21: 4.

12. Mono, mono i ndieu ukulubombanga. Buna ngeye u nani, u na tina bantu bana katwa fwa, bana babantu bavangwanga bonso titi, Lumb. 56: 4. Yes. 40: 6. Mat. 10: 28. 1 Pet. 1: 24.

13. ye vo una vilakana Mfumu mu diodio, i yandi wakuvanga, wapupidika

zulu ye watula lufulu luantoto, inga, vo upamukanga ntangu zazonsono mwini wamvimba mu diambu dianganzi zanzungudi, bu keti kubama mu bunga? Kansi nganzi zanzungudi kwe zena bwabu? Yobi 9: 8. Lumb. 101: 2. Yes. 40: 23.

14. Fintama-ntama wena kinkole una kangulwa; yandi kana fwa ko ye luaka ku ndiamu, ye kana lungwa nsatu amampa ko.

15. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, ivinzumunanga mbu, ye mbula zawau zifundukanga, ye nkumbu andi i Mfumu Sebaoti; Yobi 26: 12. Yel. 31: 33.

16. mono yatudidi mambu mami mu nwa aku ye yakufukidi mu mpozi akoko kwami mu tuika zulu ye tula lufulu luantoto ye vova kwa Sioni: ngeye i bantu bami. 5 Mose 18: 18. Yes. 49: 2. Yel. 1: 9.

17. Sikama, sikama, telama, Yelusalemi, i ngeye utambudi kwa Mfumu mbungu anganzi zandi mu nwa, ngeye wakatwa nwa kope kisansisanga nampia nate ye tela diazimunina. Lumb. 60: 3. 75: 8. Yes. 52: 1. Yel. 25: 15. Nzai 14: 10. 16: 19.

18. Mu bana babonsono bababakala bakabutidi ka mwakala mosi ko wamvunga, mu bana babonsono bababakala bakayundudi ka mosi ko wansimba mu koko.

19. Makubu mama mamole mamwe-swa kwa ngeye—nani ukufwilanga ngeimba?—mfukulu ye mbungulu, nsatu ye sabala. Inga, bwe ngina lenda kubimba? Yes. 47: 9.

20. Bana baku bababakala balemina, balambalala mu nsuka zazonsono zanzila, bonso bulu kiankitu mu nsing' ankongo, bazala kwa nganzi za Mfumu, kwa nsembolo za Nzambi aku. Man. 2: 11, 19.

21. Nkiangunu nawe diadi, unkwa fwafwa, ngeye usansale, kansi ka kwa vinia ko:

22. Ebu buvovele Mfumu, i mfumu aku ye Nzambi aku, udedi-anga mambu mabantu bandi: Tala, mono nkatudi mbungu yisansisanga mu koko kwaku, kope kianganzi zami; kuna vutuka bio nwa ko.

23. Mono ntudidi kio mu koko kwantatimisi miaku, yau bavova kwa ngeye: sukama, kidi tuavioka va ntandu angeye, ye wakatwa vanga nim' aku bonso nsi ye nzila kwa yau bavio-ka. Yes. 49: 26. Sak. 12: 2 b.

KAPU 52.

Nsamu wakiese mu nkudulu a Sioni.

Sikama, sikama, navwati lulendo lua-ku, Sioni; navwati mvwatu aku wankembo, Yelusalemi, umbanza ya-nlongo; kadi nkwa sutu vo usumu-kini kana vutuka kota mu ngeye ko.

Yes. 51: 17. Nzal. 21: 27.

2. Kubula fundu-fundu diaku, tela-ma ye bonga mbuk' aku, Yelusalemi, kutula nsinga mu laka diaku, umwana wankento Sioni wakinkole.

3. Kadi ebu buvolele Mfumu: Yeno luatetwa mu ka lekwa ko, buna luna mpe kulwa mu kondwa kwabivanza.

1 Pet. 1: 18.

4. Inga, ebu buvolele Mfumu, Mfu-mu: Bantu bami bakulumuka mu lumbu biansi nkulu ku Ngipiti ye ba-kunda kuna bonso banzena; mboki Asuli wabakwamisa bu kakondulwa bo lendo.

1 Mose 46: 6. 2 Nt. 17: 5 b. 18: 9 b., 13 b.

5. Bwabu, nki kiena vava kwa mono mu vanga? buvolele Mfumu. Ketu bakatudi bantu bami mu nana; yau bakubayalanga bayaulanga, buvolele Mfumu, ye nkumbu ami yiyinwanga lumbu kiamvima ntangu zazonsono.

4 Mose 14: 15 b. Yeh. 36: 20 b. Loma 2: 24.

6. Nkiangunu bantu bami bana ya-mbulwa bazaya nkumbu ami, inga, bana mona mu lumbu kina, vo mono i ndieu uvovanga: tala, vava ngiena.

7. Malu manati kiansamu akiese bonso bumena mampwenia, bu keti kwiza vioki miongo ye kembi yenge, bu kasamunanga nsamu andi wambote ye kambanga mpulusu, bu kavovele kwa Sioni: Nzambi aku bongele lule-ndo luakitinu!

Lumb. 96: 10. Nah. 1: 15. Loma 10: 15.

8. Nawe, nkengi miaku mieti sasula nding' au buna miena ye yimbila, kadi beti mona vantadisi ameso mau, bonso bweti vutuka Mfumu ku Sioni.

Yes. 62: 6.

9. Inga, lubwa mu ngimbudulu aki-ese lubabonsono, lunzo zatuluka za Yelusalemi, kadi Mfumu weti bomba bantu bandi ye kula Yelusalemi.

Yes. 40: 1.

10. Mfumu weti fukula koko kwa-ndi kwanlongo vantadisi ameso maba-ngoi babonsono, ye nsuka zazonsono zantoto zeti mona mpulusu a Nzambi eto.

Lumb. 98: 3. Yes. 53: 1. Luk. 8: 6.

11. Lukatuka, lukatuka, luvaikeno vava, ka luvalakanani bisunukini ko;

luvaika muna, lukivedisa, yeno luna-tanga wumbwa bia Mfumu.

Yes. 48: 20. 2 Kol. 6: 17. Nzal. 18: 4.

12. Kadi ka luena nsatu avai-ka nswalu ko, ka luna katuka bonso mi-ntabi ko, kadi Mfumu vitidi ku ntu eno, ye Nzambi a Isaeli sukisi ngie-ndolo eno.

2 Mose 12: 33. 13: 21. 5 Mose 16: 8.

13. Tala, sielo kiani kina vanga salu kiandi mu miolo-miolo; yandi una zangama ye dongama, inga, zanga-ma kwakwingi.

Mav. 2: 33. Fili. 2: 9 b.

14. Bonso babingi banyitukulwa—kadi luse luandi luabanduka beni ye kamonika bonso muntu ko, ye lunitu luandi luampila yoyo, vo walem-bwa fwanana ye bana bankaka babantu—

Lumb. 22: 6. Yes. 53: 2 b.

15. i bobo yandi una tukisila ngitu-kulu mu bantu babingi; inga, mu ngi-tukulu mu yandi mintinu mpe mina zika nwa miao. Kadi mabalembwa kambwa, mau bana mona, ye nakaba-wa ko, mau bana wa.

Yes. 65: 1. Loma 15: 21.

KAPU 53.

Ndungulu akwama yasielo kia Mfumu ye nzitusu andi.

Kansi nani waleka minu mu mau matuasamunuwu, ye kwa nani kwazayakane koko kwa Mfumu?

Yes. 52: 10. Yoa. 12: 34. Loma 10: 16.

2. Yandi wadukumuka bonso ns-a-ila wanienia vantadisi andi, bonso kola kiamwanzi mu ntoto wayuma. Yandi kakala nkadulu vo ntoko ko; bu tuku-ntalanga, kenani luse lulenda zolakana kwa yeto ko.

Yes. 11: 1. 52: 14.

3. Yandi wayinwa ye waniangwa kwa bantu, muntu wamiangala ye wa-kundane ye yela; yandi wakala bonso umosi ufukulwanga zizi, wayinunwa bobo, vo tuambanzila i ka lekwa ko.

Lumb. 22: 6 b. Yes. 49: 7. 50: 6. Mal. 9: 12.

Yoa. 7: 48.

4. Kansi i yela kweto kukanata, miangala mieto kakituika, bu tuamba-nzila vo wabafukwa, vo walongwa ndo-nga kwa Nzambi ye vo wakwamuswa.

Mat. 8: 17.

5. Kansi yandi waluekwa mu diambu diantulumunu zeto ye wabandwa mu diambu diatufuma tueto, yandi watu-ikwa nsembolo, kidi tuabaka yenge, ye mu vwa biandi tuniakuswanga.

Loma 4: 25. 1 Kol. 15: 3. 1 Pet. 2: 24 b.

6. Yetu babonsono tuazimbala bonso mameme, mosi mosi mu yeto wazola kwenda yandi nzila, kansi Mfumu wa-

yambuka tufuma tueto tuatonsono tua-mbwila.

Yeh. 34: 6. Sak. 10: 2.

7. Yandi wakwamuswa, kansi wakiyina ye kabandula nwa andi ko, bonso mwan' ameme weti natwa ku vondwa, ye bonso meme didingalele vantadisi ayau beti dio zakanga mika; inga, kabandula nwa andi ko.

Mat. 26: 63. 27: 14. Mal. 14: 61. Yoa. 1: 29.

Mav. 8: 32 b.

8. Wakatulwa mu kinkole ye nko-ngodolo, kansi nani mu mbandu andi weti bo yindula? Kadi yandi wazikunwa mu nsi abavumuna, ye mu diambu diantulumunu zamina zabantu bami wakwamusunwa bonso bobo.

9. Mu bakiadimbuka kabaka ndiamu andi—mu bamvwama kakala, bu kamana fwa—mpeleko bu kalembwa vwa widi nsoki nkutu, bungubi mpe ka bwakala mu nwa andi ko.

Yoa. 8: 46. 2 Kol. 5: 21. 1 Pet. 2: 22.

1 Yoa. 3: 5.

10. Bwazolakana kwa Mfumu mu kumbafika yela; kansi moyo andi bu weti kukiyeku'a mu nkailu angiokolo amfuka, buna si kamona nkuna ye kala zingu ntama, ye luzolo lua Mfumu luna kala zazu mu yandi.

Loma 6: 9 b.

11. Mwel' andi bu wamona nzungu, yandi una mona ye yukuta; mu nzailu andi yandi, nkwa lunungu, sielo kiami, una nungisa babingi, kadi weti nata tufuma tuau.

Loma 5: 19.

12. Nkiangunu mono ngina kumvana babingi bonso kunku, ye makabu mambidi antalu mana vewa kwa yandi bonso bintani, bu kaniokuna moyo andi mu lufwa ye watangwa mu ntulumuni miamina, bu kanata masunu mababingi ye wadila bantulumuni miamina mvutu.

Mal. 15: 28. Luk. 22: 37. 23: 33 b. Yoa. 17: 2, 6.

KAPU 54.

Ntedomoso a Sioni diasiswa ye nzitusu adiau wavita kwiza.

Yimbileti, unkwa kisita, ngeye ukabutidi ko; bwa mu yimbila ye bokila mu kiese, ngeye ukaukedi ye nsongo miabuta ko; kadi yandi, nkwa kinsona, ulutidi ndieu wena bakala mu kala bana.

Yes. 49: 20. Ngai. 4: 27.

2. Sadisa mbuk' akundu kiaku, pupidikisa nzo akoto yiukalanga, ye kulembwani ko; lavusa nsinga miaku mianzo yakoto, ye kodisa binko biaku nangiwi.

3. Kadi ngeye una yalangana ye ku

lubakala ye ku lunoso, ye nkun' aku una vwa nsi abangoi ye una kala bisi mbanza zavombila.

4. Kutinani ko, kadi kuna mona nsoni ko; kuyindamani ko, kadi kuna fwiswa nsoni ko. Kadi ngeye una vilakana nsoni akintwenia kiaku ye kuna vutuka bambuka moyo mu nsoni akiwola kiaku ko.

5. Kadi yandi wakuvanga i bakala diaku, Mfumu Sebaoti i nkumbu andi; Nkwa nlongo a Isaeli i nkudi aku, Nzambi antoto wawonsono kabikwanga.

Luk. 1: 32. Loma 3: 29.

6. Kadi bonso nkento waniangwa ye wakiadi beni Mfumu wakutela mbila. Kadi ndumb' andambisa yakintwenia yina niangwe? buvoele Nzambi aku.

7. Fimbwabula fimosi fiameso ikusisidi, kansi mu nkenda yayinene nzolele vutuka kuyonzika.

Lumb. 30: 5. Yes. 60: 10.

8. Mu nkesi zani zabukila mono nawekele zizi kiami kwa ngeye nu mbwabula mosi ameso, kansi mu nlemvo ukaumani nzolele kulemvukila, buvoele Mfumu, nkudi aku.

9. Kadi bonso bwakala mu mbukil' a Noa, i bobo bukalanga lwabu mpe: buna mono yadia ndefi, vo mbukil' a Noa ka yina vutuka kwiza wa ntoto ko, i bobo ndidi ndefi bwabu mpe, vo kina vutuka kufwemina vo kuseniba ko.

1 Mose 9: 11, 15.

10. Kadi miongo vele mina venguka ye bintuntubulu bina dangala, kansi nlemvo ami ka una kuvengukila ko, ye luwawanu luami luayenge ka luna zeza ko, buvoele Mfumu, nlemvuki aku.

Lumb. 146: 6. Mat. 24: 36.

11. Unkwa fwafwa wazunguzulwa kwa tembo, walemwa bombwa kwa muntu, tala, mono nzolele tula matadi maku mu ncemono anzaba ye kuvana tufulu tuasafili.

Nzal. 21: 19 b.

12. Nzolele vanga nela zaku mu matadi mamoni-moni ye mielo miaku mu lubi ye lumbu luaku lualonsono luakinzungidila mu matadi nantalu.

13. Bana baku bana longwa bana bana kwa Mfumu, ye yenge kiabana baku kina kala kiakinene.

Yel. 31: 34. Yoa. 6: 45. Loma 5: 1.

14. Mu lunungu ngeye una slamuswa; mabanza mamonsono mu nzungulu mana tatuka nsake ye ngeye, kadi kuna tina lekwa ko, ye mu mbungulu, kadi yampila yoyo ka yina kufinama ko.

15. Vo bana bandana kitantu mu kunwanisa, buna ka dina tuka kwa mono nkutu ko. Kani bonso bonso

babandane kitantu kwa ngeye yau bana bilama mu mvita ye ngeye. Loma 8: 31.

16. Tala, mono i ndieu uvunganga ngangula, yandi ulemisanga tia tuamakala mu vela mwela ye mboki uvunganga luazu kiampila yina kikazolele vanga, kansi mono mpe i ndiena uvunganga mbungi ubunganga kio.

17. Nkianguu bu na widi luazu kimosi kifulwanga mu kukana ka kina kala vila ko; ludimi ludimi lueti yanda mu kufundisa diambu, ngeye una lo sa luazengulwa nkanu. Diadi i fwa diasielo kia Mfumu, nsendo walunungu ubana tambula kwa mono, buvele Mfumu.

KAPU 55.

Nsilu antumwa ku luwawanu luanlemvo lua Nzambi. Ndubudulu mu vilula diela. Ngiendolo yadetila yangitukulu yansilulu za Nzambi.

Tala, yeno babonso luenamwila, luiza kwaku ku nlangi, ye yeno lukondolo bivanza, luiza, lusumba ye ludia, inga, luiza kwaku ye lusumba mu kondwa kwabivanza ye mu ka lekwa ko ye vinia ye mamvumina.

Yes. 12: 3. 44: 3. Mat. 11: 28. Yoa. 7: 37. Nza. 22: 17.

2. Mu nkiamia lufutanga vanza bieno mu bina bi ka i mampa ko, ndandu eno mu bina bilembane kuluyukutisa? Lungwila, buna luna lenda dia biena biambote ye kala nienzi mu madia mazi.

Lumb. 22: 26 b. Yes. 25: 6. Mat. 5: 6.

3. Lutamba matu meno kunu ye luiza kwa mono; luwa, ye miela mieno mina vukuswa. Mono nzolele wawasa luwawanu lukalumani ye yeno, i luwawanu luanlemvo luanakekete nakuma ye Davidi.

2 Sam. 7: 15. 1 Nt. 8: 25. Lumb. 89: 28. 105: 8, 19. 111: 9. Yes. 51: 10. 61: 8. Mav. 13: 34.

4. Tala, mono yantula bonso mhangi kwa bantu, bonso dingizi ye mvani amina kwa bantu.

Lumb. 2: 8. 72: 8 b. Nza. 1: 5.

5. Tala, ngeye una tela mbila mu makanda mabantu maulembolo zaya, ye makanda mabantu malembolo zaya ngeye mana yungusa kwa ngeye, mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku, mu diambu dia Nkwa nlongo a Isaeli, bu kakuzitisanga.

6. Lutomba Mfumu, bu kayambudi kamonwa; lumbombidila, bu kena lukufi.

1 Lus. 28: 9. 2 Lus. 15: 2.

7. Bikakiadimbuka kasisa nzil'andi

ye nkwa nsoki mabanza mandi ye kabangumuka kwa Mfumu, buna yandi una kunlemvukila, ye kwa Nzambi eto, kadi kwa yandi kwena mbidi angiambudulu.

Lumb. 130: 4, 7. Yeh. 33: 11. Luk. 15: 20 b.

8. Kadi mabanza mami ka i mabanza meno ko, ye nzila zeno ka i nzila zami ko, buvele Mfumu.

9. Kansi bonso bulutidi zulu zangama ye mu ntoto, bonso bobo nzila zami zilutidi nzila zeno mu zangama ye mabanza mami mu mabanza meno.

10. Kadi bonso mvula ye mvula zampeembe zisotukanga mu zulu ye ka zivutukanga kuna ko, kansi zisanga nlangi va ntoto ye zisanga wo lubutu ye lufunu, ye uvananga mbongo yanikuna ye mampa mandia,

11. i bobo mpe buna kala ye mambu mavaikanga mu nwa ami: ka mana vutuka kwa mono mu nana ko, kansi manasadikila bonso bunzolele ye vanga yina yimfidisidi mo.

Yoa. 6: 63. Mav. 12: 24.

12. Kadi mu kiese luna vaika, ye mu yenge luna filwa; miongo ye minanza mina bwa mu yimbila muluvukanga, ye nti miamionsona va nsi mina teta nsaki.

1 Lus. 16: 33. Lumb. 96: 12. 98: 8.

13. Mu fulu kiamavwangi mampanga muna mena nsipelesi, ye mu fulu kiamansiasia militi mina mena, ye buna kala mu nzitusu a Mfumu ye kala dimbu kikakimani kina lembwa fuka.

KAPU 56.

Ntambudulu abanzenza mu Isaeli. Mvungi mifafa meso ye munzolwa andandu.

Ebu buvele Mfumu: Lukeba nsiku ye luvanga lunungu, kadi mpulusu ami yina kula kwiza, ye fintama-ntama lunungu luami luna monika.

Yes. 46: 13. 51: 5. 52: 10. Loma 13: 11 b.

2. Mayangi mena ye muntu uvunganga bo, mwana wowo wamuntu ukwikamene bo, ukebanga lumungu, mpasi kana lo sumuna ko, usimanga koko kwandi mu yayibi.

2 Mose 31: 13 b. 3 Mose 19: 3, 30. 26: 2.

Yes. 58: 13 b. Yel. 17: 22, 24 b.

3. Nkwa nzenza ubundane ye Mfumu kavovani ebu ko: Mu kedika Mfumu una kumpambisa mu bantu bandi; ye wanwawa kavovani ko: Tala, mono i nti uyumini.

Yes. 14: 1. Mav. 10: 34 b.

4. Kadi ebu buvele Mfumu: Banwata bakebanga tundingu tuami ye

solanga bina biizolanga ye kwikamanga mu luwawanu luami,

5 Mose 23: 1.

5. Yau ngina vana babambukulwa moyo mu nzo ami ye mu ngudi aumibu tuami tuamatadi ye vana nkumbu yilutidi yina yabana bababakala ye yabana babakento; mono ngina kubavana nkumbu yikayimani yina lembwa fuka.

2 Sam. 18: 18. Ntai. 2: 17.

6. Banzenza babundane ye Mfumu mu kunsadila ye zola nkumbu andi ye kala sielo biandi, babonsono bakebanga lumingu, mpasi ka bana lo sumuna ko, ye yau bakwikamananga mu luwawanu luami,

7. Yau ngina luakisa ku mongo wami wanlongo ye kubavana kiese mu uzo ami yansambidila, ye nkailu miau miangioka ye miamponda mina zolakana kwa mono va salu diami; kadi nzo ami yina bikwa nzo yansambidila kwa bantu babonsono.

1 Nt. 8: 41 b. Lumb. 15: 1 b. Yeh. 20: 40.

Mat. 21: 13. Mal. 11: 17. Luk. 19: 46.

8. Ebu buvole Mfumu, Mfumu, i yandi uyonzikanga bakubwa ba Israeli: Mono ngina yonzika bankaka diaka kwa yandi, baviokele yau bakiyonzame ne kwa yandi.

9. Yeno lubulu biabionsono va nsi, luiza luadia, inga, yeno lubulu biabionsono biamfinda.

10. Nkengi miandi miamionsonomie na mifwa meso, ka umosi ko mu yau wena nduka, buna bena i mbwa zakibaba zilembane lola; balambalalanga ye lotwanga ndozi ye bazolele beni leka.

11. Kansi mbwa zozo zena mpe kinsiukila ye zilembane yukuta. Inga, mvungi miena mpila yoyo, miau milembane zaya lekwa! Bakwendanga buna bena muntu ye yandi nzila; mosi utombanga yandi ndandu, buna bena, ye umosi kakondolo bo ko.

Yel. 6: 13. 8: 10.

12. Luiza, mono ngina landa vinia, ye yeto tuna kukiansisa ndwinu zangolo; bonso mu lumbu kiaki i buna mpe mu kiambazi buna lutulwa kidikita!

Yes. 22: 13 b. 1 Kol. 13: 32.

KAPU 57.

Mfwilu abalunungu. Mpovolo zandongi kwa mbandu abiteki. Nailulu zanlemvo za Mfumu kwa yau basungulwanga.

Kansi balunungu bavilanga, ye ka muntu ko uyindulanga bo mu ntima, a ntu bakinzambi baziokunwanga ye a muntu ko ubanzilanga bo; kadi

mu diambu diayayibi walunungu uzio-kunwanga.

2. Yau bakwendanga nzil' au nanswi, baluakanga ku yenge ye bana baka luvundulu mu mbuka zau. Ntai. 14: 13.

3. Kansi lukonka vava, lubana babakento bakiloka, lubana bampala batanga kinsuza yau kibeni.

Mat. 12: 39. 16: 4.

4. Mu nani lueti bekila nkiadi kwa nani lueti yasila nwa ye vaikisa ludimi? Yeno ka i bana bantulumunu amina koe, nkun' amakutu,

5. i yeno lukwemi kwa salamana ku ntelebinta, inga, kungsi anti miamionsono miankunuzi, i yeno luvondanga bana beno mu mindimba, muna banda mu mabanga mamiongo?

3 Mose 18: 21. 1 Nt. 14: 23. 2 Nt. 16: 4.

Yel. 2: 20.

6. Matadi mandelo mafimwila i nkun' kiaku, mau, inga, mau i kuuku kiaku; i kwa mau utengulanga nkailu andwa ye unatanga nkailu andia. Kadi ngina dingalala mu biampila yoyoe?

7. Va miongo mianda ye miaminene wakukikubikila mbuka; kuna mpe wabaluka mu yoka nkailu miamponda.

Yea. 65: 7. Hos. 4: 13.

8. Ku nim' amwelo ye tungwa biamwelo watula dimbu kiaku kiamba mbukulu amoyo; inga, ngeye wakutuka yami, ngeye wavola vunga, wamaka mbuk' aku ye wawadisa yo, ngeye wawawana makiba ye yau, ngeye wakala luzolo mu bundana yau mu ndabikisa yantete yiwamona.

9. Ngeye wayenda kwa ntinu ye mazi ye wanata mazi maku mamingi mankusa ye wafidisa ntumuwa zaku ku nsi yanseke; ngeye wakulumuka nate ye nsi abafwa.

10. Vo wanoka nitu mpe mu ngiendolo aku yayila, buna vele kwavova ko: Mpasi zanana! Ntangu yina yiwalenda kibisa koko kwaku kwamona kindakana ko.

11. Buna nani ngeye watina ye wakadila wonga, bu wadimbudila minu bobo kwa mono ye kwabanza vo yindula mu mono ko? Ka i bwabu ko: bu yadingalele ye ntukididi bo ntama beni, nkiangunu kukumvuminanga ko?

Lumb. 50: 21. Yes. 42: 14.

12. Kansi mono ngina samuna lusongo luaku, ye mavanga maku ka malendi kusadi ko.

13. Bu ubokilanga, bika nkangulu aku abiteki kakutanina. Kansi ve, mpeve yina kubanata buna bena, ye luvevolu luna kubakatula. Kansi ndieu

ukwiza vunganana kwa mono, yandi una vingila nsi ye vwa mongo wami wanlongo.

Lumb. 34: 8. 84: 12.

14. Inga, buna bikwa: Luvanga nzila, luvanga ye lukubika nzila; lukatuleno matadi mantelo asakuba mu nzil' abantu bami.

Yes. 62: 10.

15. Kadi ebu buvolele nkwa kaye ye wazangama, yandi uwwandanga kitinu ntangu yikayimani ye nkumbu andi i Nkwa nlongo: Mono ikalanga kundu mu kayengele ye mu kinlongo, kansi mpe kwa yandi wakosakene ye wena mpeve yanginunu, kidi yavana moyo kwa mpeve abakukiyananga ye moyo kwa ntima miabakosakana.

Lumb. 34: 18. 51: 17. 118: 5 b. 138: 6.

Yes. 66: 2. Luk. 1: 43 b.

16. Kadi kizolele fundisa ntangu yikayimani ko ye ka fwema ntangu zazonsono ko; buna mpeve yina lemina vantadisi ami ye miela miyavanga mono kibeni.

Lumb. 103: 9. Yel. 3: 12. Mika 7: 18.

17. Mu diambu damasumu mawimi wandi mono yamfwemina ye yambanda, mono yaswama mu nkesi zami; kansi mu nsoto-nsoto miandi katatamana kwenda mu nzil' antim' andi.

Yes. 59: 2. Mika 3: 4.

18. Nzila zandi yamweni zo ye ngina kunniakisa ye kumvunga ye kumbo-mba ye bamfwidi yandi.

19. Mono ivanganga mbutu mitukidi mu koba biandi. Yenge, yenge kwa bena nseke ye kwa bena lukufi, buvolele Mfumu, mono ngina kunniakisa.

Ef. 2: 17. Eb. 18: 15.

20. Kansi bakiadimbuka bena bonso mbu wavinzumunwa ulembane kala napi, wena mbula zifundumukanga ntava ye nzobo.

Yuda b. 13.

21. Bakiadimbuka ka bena yenge ko, buvolele Nzambi ami.

Yes. 48: 22.

kwa mono ye bazolele, vo Nzambi una kwiza kwa yau.

3. Nki antomono vo tuminanga nsoki, bu ulembolo bo mona, vo tukukiyiminanga lekwa, bu ulembolo bo zaya?—Tala, mu lumbu bieno biambinunu ansoki lusalinga bionso biluzolele ye lutatimisanga sadi bieno biambionsona.

Yel. 14: 12.

4. Tala, mbinunu eno ansoki yitukisi mpaka ye nzonga ye nkome zambi. Bonso bwena mbinunu eno ansoki bwabu, nding' eno ka yilendi wakana mu kayengele ko.

5. Kadi i mbinunu ansoki yampila yoyo yinzolele tambula, kadi kiaki i lumbu kiasonga mu kukiyina: vo ntu udokamene bonso nsangwa abu ye bavwendi mu kuba ye ntoto ampole? Zolele kwaku bika biampila yoyo mbinunu ansoki, lumbu kiazolakana kwa Mfumu?

Sak. 7: 5 b. Mat. 6: 16.

6. Ve, yayi i mbinunu ansoki yinzolele tambula: vo luna zezisa mbiennga zaludimbuku ye kutula nsinga miavangu, vo luna kangula bakiazungulwa ye luna bula vangu biambionsona,

7. vo una bukuna dimpa diaku kwa nkwa nsatu ye tombila bamputu ye bakondolo nzo nzo yandeka, vo bu weti mona nkwa mpene una kumwika ye kuna tinguna kwa ndieu i waku nsuni ko.

Yeh. 18: 7 b., 16 b. Mat. 25: 35 b.

8. Buna kia kuna tenduka kwa ngeye bonso nkala mpumbu, ye vwa biaku bina niaka nswalu, ye lunungu luaku luna kuvitila ye nzitusa a Mfumu una nama tambi biaku.

Lumb. 37: 6.

9. Buna Mfumu una tambudila, bu ukumbobidilanga; bu ubokilanga, yandi una vova: Tala, vava ngiena. Vo buna tatuka nseke ye ngeye mu tuika vangu, mu songa nlembo ye mu vova mena mbungulu,

10. vo ukabilanga biaku biangiundu-kila kwa nkwa nsatu ye yukutisanga kiazungulwa, buna kia kuna kuselukila mu tombe, ye fuku diaku dina kala bonso ntentinia ansinza.

Lumb. 97: 11. 112: 4.

11. Mfumu una kuvunga ntangu zazonsono ye un kuyukutisa mu kati diamakanga ye vana ngolo kwa visi biena mu nitu aku; ngeye una fwanana ye nkuzu wena mbidi anlangu ye detila ye nto yena nlangu ulembolo sika.

12. Bana baku basinsi bana tungulu-lu nzo zatuluka zankulu, ngeye una siamisa tufulu tuavombila mu mbandu ka mbandu; ngeye una bikwa: yandi ulo-

KAPU 58.

Mbinunu ansoki yasonga. Lusakumunu luankembolo alumingu.

Bokila mu laka diafunanganana, kulembwani ko; sasula nding' aku bonso mpungi ye samunina bantu bami ntulumunu zau zamina ye nzo a Yakobi masumu mau.

Mika 8: 8.

2. Bakuntombanga lumbu ka lumbu ye bazolele baka nzailu mu nzila zami. Nkievo yau i bantu bavengi lunungu ye ka basisidi nsiku mia Nzambi au ko, balombanga nkongodolo zasonga

ndanga miamvu, yandi ufundulanga nsoko ye tulenda kunda mu nsi.

Yes. 61: 4. Am. 9: 14.

13. Vo una sima kulu kwaku mu lumingu, ye ulembolo vanga biuzolele mu lumbu kiamu kianlongo; vo ubikanga lumingu nienzi aku, lumbu kiankumbo kia Mfumu lumbu kianzitusu ye uzitisinga kio ye ulembolo kwenda zaku zinzila vo salanga bonso biuzolele vo vovanga mambu mampavala:

14. buna una baka nienzi aku mu Mfumu, ye mono ngina kuviokisa mu nzanza miansi ye kuvana nu dia fwa diasaku Yakobi. Inga, bobo bwavova nwa a Mfumu.

5 Mose 32: 18.

KAPU 59.

Mfuka za Isaeli. Mpulusu yeti zingila. Nkudulu yina yazimunina.

Tala, koko kwa Mfumu ka kwenani kukufi ko, nkievo una lembana vulusa, ye kutu kwandi ka kuzikamene ko nkievo una lembana wa.

4 Mose 11: 23. Yes. 50: 2.

2. Ve, i tufuma tueno tukuluvambi-sanga ye Nzambi eno, ye i masumu meno maswekanga zizi kiandi mu yeno, ye ka luwanga ko. Yes. 57: 17. Mika 3: 4.

3. Kadi moko meno mena masona mamenga ye nlembo mieno tufuma, koba bieno bivovanga makutu, ye tudimi tueno tutualanga kondwa kwalunungu.

Zing. 6: 16 b. Yes. 1: 15.

4. Ka muntu ko wena weti sasula nding'andi mu lunungu, ye ka muntu ko usonganga nsongula mu minsiku. Basanga vuvu mu mpavala kaka, bavovanga bungubi, bena vumu kiena kubu ye babutanga mbungulu.

Yobi 15: 35. Lumb. 7: 14.

5. Batetanga meki mabasilisika ye babwanganga ntambu mianzambi; vo muntu una dia meki mau, una fwa, ye vo badiatanga diampila yoyo, nioka yakintela yina vaika.

6. Ntambu miau mianzambi ka mifweni mu vwata ko, ye ka balendi kukufuka mu mavanga mau ko; mavanga mau mena mabungulu, ye mavanga mabimpumbulu mena mu moko mau.

Yobi 8: 14 b.

7. Malu mau masavulanga ku yina yambi ye mena nzaki zatengudila menga makondolo bila; mabanza mau i mabanza mambivusu, mbungulu ye mfukusulu biena mu nzila zau.

Zing. 1: 16. Ioma 8: 15 b.

8. Ka bazaidi nzil' ayenge ko, ye nsiku ka mieti nama mu tamba bia

ko; bakwendanga nsoko miakonanana, ka muntu ko ukwendanga mio zaidi yenge.

9. Nkiangunu nsiku miena nseke ye yeto, ye lunungu ka lueti kwiza kwa yeto ko; yeto tueti vingila kia, kansi tala, tombe kiena, mwini kansi tuna katwa diata mu fuku dianahanda.

10. Yeto tueti bumbudila baka bonso bafwa meso, tueti bumbudila nkievo tukondolo meso; tueti dangala mu nkati amwini, nkievo i luwele; mu bantu bazedzi kwa ngolo yeto tuena nkievo balwa.

5 Mose 28: 39.

11. Yeto babonso tubokomokene bonso baulusu ye tuvumukanga ntangu zazonono bonso mabembe; tueti vingila nsiku, kansi ka mizidi ko, mpulusu, kansi vena nseke mu yeto.

Yes. 58: 14.

12. Kadi ntulumunu zeto zena zazingi vantadisi aku, ye masumu meto makututelanga kimbangi; inga, tutomene zaya ntulumunu zeto, ye tufuma tueto tueti to mona.

Lumb. 51: 3.

13. Yeto tuaolele ntulumunu kwa Mfumu ye tuankadidi ye tuavengame mu Nzambi eto: yeto tuavovele luzungulu ye nsoto-nsoto, yeto tuakedi ye vumu kiampovolo zamakutu ye yambudi zo zavaika mu ntima mieto.

14. Nsiku miavengu wa, ye lunungu luatatuka nseke; kadi kedika kiadangala va zandu, ye monso masongele ka malendi monika ko.

15. Kedika kiamana katuka, ye ndieu wafila nima ku yayibi wakiniokuna mu pelwa.

Mfumu wamona momo; bwakala bwambi mu meso mandi nsiku bu miakondwa.

Lumb. 12: 1. Hos. 4: 1.

16. Yandi wamona, vo ka muntu ko wakala vo; yan li wayitukwa, vo ka muntu ko wavovila bungu diodio. Buna kwandi koko kwansadisa, ye lunungu luandi luanyikama.

Lumb. 98: 1. Yes. 63: 5.

17. Yandi wavwata lunungu bonso kinkuti kiankaku ye watula mpu yankaku yampulusu va ntu andi; yandi wavwata mwatu wandinda bonso mwatu wanitu ye wakifuka vema bonso yunga.

Est. 6: 14, 17. 1 Tes. 5: 8.

18. Bonso bubavengi, yandi una kubavutula ndinda ye bwisa mbeni zandi nganzi ye ntantu miandi nendo ayina yibavengi; inga, nsi zambu si kavutula ndinda mu yina yibavengi.

19. Buna nkumbu a Mfumu yina vumunwa mu ntini yaweste ye nzitusu andi mu ntini yaeste; kadi weti kwiza

bonso mwila wakakwa wadiatuswa kwa mpeve ya Mfumu.

Yes. 45: 6. Malaki 1: 11.

20. Kansi weti kwiza bonso nkudi kwa Sioni ye kwa yau mu Yakobi bafila nima ku ntulumunu zau, buvolele Mfumu. Yes. 1: 27. 10: 21 b. Loma 11: 26.

21. Tala, mono ngieti wawasa luwawanu lualu ye yau, buvolele Mfumu: Mpeve ami yena va ntandu angeye, ye mambu maitulanga mu nwa aku ka mana venguma mu nwa aku ko vo mu nwa miabana baku vo miabatekolo baku ko, kasi ye mu bwabu nate ye ntangu yikayimani, buvolele Mfumu.

Yes. 51: 16. Yel. 1: 9.

KAPU 60.

Nzitusu a Sioni wavita kwiza.

Telama, wanguka, kadi kia kwaku kweti kwiza, ye nzitusu a Mfumu uselokele va ngeye.

2. Kadi ta a, tombe kieti fuka ntoto ye mbungi bantu, kansi va ngeye Mfumu yiselokele, ye nzitusu andi weti zaihuswa va ngeye.

Yes. 9: 2. Yoa. 1: 5, 9, 14.

3. Bantu bana diata mu kia kwaku ye mintinu mu ncemono uselokele va ngeye. Yes. 2: 3. 42: 6. 49: 6. Luk. 2: 32.

Nzal. 21: 24.

4. Sendula meso maku ye tala yekuyeku: babonso beti kwiza yonzama kwa ngeye; bana baku bababakala batukanga nseke, ye bana baku babakento banatwanga va moko.

Yes. 43: 6. 49: 12. 18: 22. 60: 20.

5. Buna, bu una bo mona, ngeye una cema mu kiese. ye ntini' aku una zakama ye funganana; kadi bimvwama biambu bina natwa kwa ngeye, ye mbongo zabantu zina kwiza kwa ngeye.

Hang. 2: 7.

6. Makabu mabakamela mana kufuka, bana babakamela batukidi mu Midiani ye Efa; mu Saba bana tuka buna bena, yau bana nata wola ye biampwiti-sila mwisi ye deda masika ma Mfumu.

Lumb. 72: 10.

7. Makamba mamonso ma Kedali mana kutakana kwa ngeye, mameme mambakala na Nebayoti makusadila; mau mana maka salu diami mu nzolakanani kwa mono, ye nzo ami yanzitusu ngina zitisa.

8. Baba i banani beti kwiza bonso matuti, bonso mabembe matilumukanga ku nzo au amabembe?

9. Nsi zambu zeti kumpingila. Ku ntu kweti kwiza nzaza za Talasi; zau zitualanga bana baku bababakala mu

nsi yanseke ye zineti palata ye wola kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, kwa Nkwa nlongo a Isaeli, kadi yandi una kuzitisa.

10. Banzenza bana tungulula tumbu tuaku, ye ntinu miau mina kusadila; kadi ikubendi vele mu nkesi zami, kansi mu nlemvo ami ikulemvukilanga.

Yes. 54: 7 b.

11. Mielo miaku mina zibuka ntangu zazonsono, ye mwini ye fuku, ye ka mina zikwa ko, ye mbongo zabantu zina lenda kotuswa mu ngeye, va kimosi ye ntinu miau mu ngiendolo anziusu.

Nzal. 21: 24 b.

12. Kadi bantu bobo vo kimfumu balembolo zola kusadila bana vila; inga, bantu baba bana fukuswa nampia.

13. Nzitusu a Lebanoni una kwiza kwa ngeye. ye mpe nsipelesi, olome ye bui, mu ketula vuma kiena kinlongo kiami; kadi vuma kina kitelamene malu mami nzolele zitisa.

Yes. 35: 2. 41: 19.

14. Bana bababakala banzungudi miaku bana kwiza yinamangi kwa ngeye, ye yau bakuyina bana fukama buna bena va malu maku, ye bana bika ngeye mbanza ya Mfumu, Sioni diankwa Nlongo a Isaeli.

15. Ngeye wanangwa ye wabelwa, ye ka muntu ko wazola viokila nzila mu ngeye, mu mamvutu mono ngina kuvanga vuma kianzitusu ntangu yikayimani ye vuma kiakiese mu mbandu ka mbandu.

Yes. 62: 4.

16. Ngeye una yema mamvutina mabantu, inga, ngeye una yena ntulu zantinu; ngeye una mona, vo mono, Mfumu, i mvulusi aku, vo Nkwa ngolo mu Yakobi i nkudi aku.

Yes. 49: 23.

17. Mono ngina vingisa wola mu nsongo ye palata mu sengwa ye nsongo mu nti ye sengwa mu matadi. Mono nzolele tula yenge kiakala nyadi aku ye lunungu bakuluntu baku bangiadulu.

Yes. 1: 26.

18. Mu nsi aku ka muna vutuka wakana ngwilu mu tana ko, mu mbungulu ye mfukusulu mu ngudi anzaku zaku, kansi ngeye una bika mpulusu tumbu tuaku ye masika i mielo miaku.

Yes. 26: 1.

19. Ntangu ka yina vutuka kala kia kwaku mu mwini ko, ye ngonda ka yina vutuka kutentina mu ntentina andi ko, kansi Mfumu una kala kia kwaku kukakumani, ye Nzambi aku una kala nzitusu aku.

2 Sam. 22: 29. Lumb. 27: 1. Mika 7: 8.

1 Yoa. 1: 5 b. Yak. 1: 17. Nzal. 21: 23. 22: 5.

20. Buna ntangu aku ka yina vutuka dimina ko ye ngond' aku ka yina vutuka vesuka ko ; kadi Mfumu una kala kia kwaku kukakumani, ye lumbu bi-aku biakiadi bina kala nsuka.

21. Mu bantu baku babonsono bana kala balunungu, bana vwa nsi ntangu yikayimani ; yau i usasila untuikidi, mavanga mamoko mami manzolele kukizitisila.

Yes. 61: 3. Mat. 15: 13.

22. Mu ndieu ulutidi ke muna tuka funda ye mu ulutidi fwafwa bantu bena mbidi antalu. Mono i Mfumu ; ntangu bu yifweni, ngina bo vanga nswalu.

KAPU 61.

Nsamunu mu mpulusu azinkole. Kiese mu Mfumu.

Mpeve a Mfumu, Mfumu, yena va mono, Mfumu bu kankusidi mu deda nsamu wakiese kwa babumpombo ; yandi wamfidisi mu niakisa bena ntima miakoswa, mu samuna mpwanza kwa zinkole ye nkutulu kwa bakangama,

Lumb. 45: 7. Yes. 11: 2. 42: 1, 7. 49: 9.

Mat. 11: 5. Luk. 4: 18 b.

2. mu samuna mvu wanlemvo utukidi kwa Mfumu ye lumbu kiamvutudulu andinda kitukidi mu Nzambi eto, bu kana bomba bankwa miakiadi babonsono,

Yes. 63: 4. Mat. 5: 4. Luk. 6: 21.

3. bu kana yambula bakalanga kiadi mu Sioni babaka ntoko zantu mu fulu kiabombe, mazi makiese mu kiadi, mwatu miankembo mu mpeve yakiadi ; yau bana bikwa nti mialunungu, ntukulu a Mfumu yikakukizitailanga.

Lumb. 92: 12 b. Yes. 60: 21.

4. Yau bana tungulula nzo zatuluka zankulu ye tedimisa vuma biavombila biateka kala ; yau bana kubika mbanza zafukila, vuma biakedi vombila mbandu ka mbandu.

Yes. 58: 12.

5. Banzenza bakubamene mu nata makamba meno ku kulu, ye bisi nsi zanzenza bana kulusalila ntoto ye sala mu mavia meno mavinia.

Yes. 14: 2.

6. Kansi yeno luna bikwa nganga za Mfumu, ye luna bikwa sielo bia Nzambi eto ; yeno luna dia mbongo zabantu, ye nzitusu miau mina viluka kwa yeno.

Yes. 60: 16. 66: 21.

7. Mu diambu diansoni zeno luna tambula kunku biole ; inga, mu manvutu manlungwa nsoni bana yangalala mu kunku kiau. I boba bana tambudila kunku biole mu vwa mu nsi au ; kiese kikakimani bana tambula.

Yes. 35: 10. 40: 2. 51: 11.

8. Kadi mono i Mfumu izolanga masongele ye ibelanga bintani ; mono ngina kubavana nsendo au mu kinkwizi ye wawasa luwawanu lukalumani ye yau.

Yes. 54: 10. 55: 3.

9. Nkun' au una zayakana mu bantu ye bana bau basinsi mu makanda mabantu ; babonsono bakubamonanga bana visa, vo yau i nkuna wasakumu-nwa kwa Mfumu.

10. Mono ngiena kiese beni mu Mfumu, ye mwel' ami uyangalalanga mu Nzambi ami, kadi yandi wamwukidi mwatu miampulusu ye wamfukidi yunga kialunungu, bonso toko diandambisa, bonso nganga, bu keti kukitula ntoko antu andi, vo bonso ndumb' andambisa bu kakukiketulanga mu ntoko zandi.

Hab. 3: 18. Sak. 3: 4 b. Luk. 1: 47. Nzai. 3: 5. 6: 11.

11. Kadi bonso ntoto ubutanga bina biankunzu biawau, ye bonso nkuzu udukisanga ntombo zawau, i buna Mfumu, Mfumu kana dukisila lunungu ye masika vantadisi abantu babonsono.

KAPU 62.

Mpulusu amwana wankento Sioni mu kin-kole.

Mu diambu dia Sioni kizolele dingama ko ye mu diambu dia Yelusalemi kizolele yakala luvovomo ko, nate ye lunungu luadiau luselokele bonso nntentinia antangu ye mpulusu adiau yeti lema bonso kinga.

Yes. 46: 13.

2. Bantu bana mona lunungu luaku ye ntinu miamionsono nzitusu aku ; ngeye una baka nkumbu yamona yina zenga nwa a Mfumu.

Yes. 65: 15. Nzai. 2: 17.

3. Ngeye una kala koloa kiazitusu mu koko kwa Mfumu, kinteka kiakitinu mu koko kwa Nzambi aku.

4. Ngeye kuna vutuka bikwa kiani-angwa ko, ye nsi aku ka yina vutuka bikwa nsi yavombila ko, kansi una bikwa : nienzi ami mu yandi, ye nsi aku yina bikwa : nkento wakwela ; kadi Mfumu wenina nienzi andi mu ngeye, ye nsi aku yitambudi bakala diandi.

Yes. 54: 6 b. 60: 15. Hos. 1: 10.

5. Kadi bonso toko dieti kwela ndumba, i boba bana baku bana kukwela, ye bonso toko diandambisa diena kiese mu ndumb' andi andambisa, i boba Nzambi aku kana kadila kiese mu ngeye.

Sef. 3: 17. Nzai. 21: 2, 9 b.

6. Va tumbu tuaku, Yelusalemi, ntudidi nkengi mikamina dingalala nkutu

ko, kani mwini vo fuku. Yeno lubo-kilanga kwa Mfumu, ka luyambulani luakala nani ko.

7. Ka lumvanani luvovomo ko, nate ye yandi una vutuka tungulula Yelusalemi ye yambudi dio diakituka nsi-kulu va ntoto. Y.s. 61: 11. Luk. 18: 1 b.

8. Mfumu wadidi ndefi mu kandazi kiandi kialubakala ye mu koko kwandi kwangolo: Mono kina vutuka vana nkun'aku bonso dia kwa ntantu miaku ko, ye banzenza ka bana nwa vinia kia-ku ko, i mbutu miampasi zaku. Yes. 65: 21 b.

9. Kansi bayonzikanga mbongo bana yo dia ye sika Mfumu, bakotisanga vinia bana kio nwa mu bianzala biakilongo kiami.

10. Luvaiika, luvaiika mu mielo, lukubika nzila kwa bantu, luvanga, luvanga nzila yangiendila, vedisa yo mu matadi, lutedimisa mpevila kwa bantu. Yes. 57: 14.

11. Nawe, Mfumu weti tuma mbo-kolo ku nsuk' antoto: Luvova kwa mwana wankento Sioni: Tala, mpulusu aku yeti kwiza; tala, nsendo andi wena yandi, ye kintani kiandi kiambedoso kikumvitidi. Yes. 40: 10. Sak. 9: 9. Mat. 21: 5. Yoa. 12: 15.

12. Yau bana bikwa bantu banlongo, bakiakulwa ba Mfumu; ngeye kibeni una bikwa mbanza yibumunwanga, mbanza yilembolo niangwa. Yes. 35: 10. 51: 11.

KAPU 63.

Ndiati avinia. Maniongo mabantu ba Nzambi ye nsambulu au.

Nani i ndieu utukidi ku Edomi, ku Bosola mu mwatu mianango, wamfonga mu mwatu miandi, wangianza mu ngolo zandi zazinene? Mono i ndieu uvovanga ye lunungu, ye ngiena waunene mu mpulusu. Yes. 34: 6.

2. Mwatu aku mu nkiana wena wambwaki yoyo? Mwatu miaku mu nkiana mifwanane ye miandiati avinia? Nzal. 19: 13 b.

3. Inga, kamunu kiavinia ndieti, mono kibeni kaka, ka umosi ko mu bantu wakedi yami; mono ibadieti mu nganzi zami, ibadieti mu nkesi zami. Buna menga mau matimbuzuka va mwatu miami, ye buna yabaka mwatu miami miamionsono masona-masona.

4. Kadi lumbu kiamvutudulu andinda yasavukila kio ntima, ye mvu ami wankudulu wayizidi. Yes. 34: 8. 61: 2. Yel. 51: 6.

5. Mono yasaka meso, kansi ka mwakala nsadisi ko; mono yatadidila mu ngitukulu, kansi ka mwakala wangi-kama ko. Buna kwani koko kwansa-disa, ye nkesi zami zangikama. Yes. 59: 16.

6. Mono yadiatikisa bantu mu nganzi zami ye yabasansisa mu nkesi zami, ye yacilumuna menga mau va ntoto. Yes. 19: 14. 24: 20. Yel. 48: 20.

7. Mavanga manlemvo wa Mfumu nzolele deda, masika ma Mfumu, mu mamonsono matuvengi Mfumu, inga, yambote yina yayingi yikavanga kwa nzo a Isaeli, bonso bwena nkend' andi ye nlemvo andi waunene. Lumb. 103: 1 b. 105: 5 b.

8. Kadi yandi wavova: Keti yau i bantu bami, bana bana lembwa kunsisa. Buna yandi wayika mvulusi au.

9. Mu nzungu zau zazonsono yandi mpe wakala mu nzungu, kadi mpofi azizi kiandi wabavulusa. Bu kabazola ye wazola kubakuta, nkiangunu wabakula; yandi wabazangula ye wabanata ntangu zazonsono mu nsi nkulu. 2 Mose 18: 21. 14: 19. 23: 20, 23. 32: 84. Yes. 46: 4. Sak. 2: 8.

10. Kansi bakala mantingu ye bavana mpeve andi yanlongo kiadi; nkiangunu yandi wakituka ntantu au, yandi kibeni wabanwanisa. Ef. 4: 30.

11. Buna bantu bandi babanzila ntangu ansi nkulu ye Mose: Yandi kwe kena wabatombula mu mbu ye mvungi miakamba diandi? Yandi kwe kena wafidisa mpeve andi yanlongo mu yau, 2 Mose 14: 29. 2 Mose 11: 25. Lumb. 77: 20.

12. i yandi watuadisa koko kwandi kwanzitusu va lueka lualubakala lua Mose, i yandi wabasa mbu ku ntual' au ye wakivangila bo nkumbu yikayimani,

13. i yandi wabaviokisa muna mpi-nda bonso bakavalu mu nsi yankatu, ye ka badangala ko?

14. Bonso bulu bikulumukanga mu ndimba, bobo mpeve a Mfumu yabat- tuadila ku luvovomo; inga, bobo w- vungila bantu baku ye wakivanga nku- mbu yanzitusu.

15. Yinika meso mu zulu ye tala vava mu kundu kiaku kianlongo ye kianzitusu. Vema kwaku ye mavanga maku mangolo kwe biena bwabu, nge- mba zantim' aku ye nkend' aku kwe biena? Biau bitatukidi ye mono. 5 Mose 26: 15. Lumb. 80: 14.

16. Kansi keti ngeye i seto, kadi Abalahami ka tuzaidi ko ye Isaeli ka tuzaidi ko; kansi ngeye, Mfumu, i seto

bakwika biamfwitisila mwisi va miongo ye bantiaka va bintuntubulu; inga, va kintete ngina kubatezila nsendo au mu nkat' au.

2 Mose 20: 5. Hos. 4: 13.

8. Ebu buvolele Mfumu: Bonso muntu bu kamweni mamba mavinia mu keta diabana bavinia, uvovele: kubungani dio ko, kadi lusakumunu luena momo, i bubo mono mpe ngina vanga mu diambu diasielo biami: kina kwami bunga babonono ko.

9. Mono ngina yambula nkuna wataka mu Yakobi, mu Yuda umosi una vwa miongo miami; kadi bakiasolwa bami bana vwa nsi, ye sielo biami bina kala kundu vana.

Lumb. b. 69: 35 b.

10. Saloni dina kala kulu kiamame ye ndimb' a Akoli vuma kiandeka kwa zingombe ye una vewa kwa bantu bami, kwa bakuntumbanga.

Yos. 7: 26. 1 Lsa. 27: 29. Hos. 2: 15.

11. Kansi yeno lusisanga Mfumu ye luvilakananga mongo ami wanlongo, yeno lupoyanga meza kwa Ngadi ye lutulanga ndwinu avinia kwa Meni,

12. i yeno mbeni zengila kwa sabala, ye yeno babonono luna katwa yinama mu vondwa, bu lualembwa vutula, bu yatela mbila, ye ka luawa ko, bu yavova, kansi luavanga makala mambi mu meso nami ye luaola bina biakala biambi mu meso mami.

Zing. 1. 24 b. Yes. 66: 4. Yel. 7: 13. 35: 17.

13. Nkianguu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, sielo biami bana dia, kansi yeno luna mono nsatu, tala, sielo biami bana nwa, kansi yeno luna mona mpwila, tala, sielo biami bana kala kiese, kansi yeno luna mona nsoni.

Lumb. 22: 26.

14. Tala, sielo biami bana yimbila mu kiese kiantima miau, kansi yeno luna bokila mu kwama kwantima mieno ye yaula mu nsukami antima.

15. Yeno luna niokuna nkumbu eno mu diambu disingilanga bakiasolwa bami, bu beti vova: Bika Mfumu, Mfumu kakuvonda. Yandi una vana sielo biandi nkumbu yankaka,

Yes. 62: 2. Yel. 20: 22. Nzal. 2: 17.

16. kidi muntu, bu kana kukisakumuna mu n-i una kuki-akumuna mu Nzambi, Nkwa kedika, ye muntu bu kana dia ndefi mu nsi, una dia ndefi mu Nzambi, Nkwa kedika, kadi nzungu zina zatekila zavlukunwa ye zaswekwa va meso mami.

Yel. 4: 2. 12: 16.

17. Kadi tala, mono nzolele vanga mazulu mamona ye ntoto wamona; mateka kala ka mana vutuka bambu-

kulwa moyo ko ye ka mana banzulwa nkutu ko.

Yes. 66: 22. 2 Pet. 3: 13. Nzal. 21: 1.

18. Kansi yeno luna yangalala ye kala kiese mu ntangu yikayimani mu bina biivanganga; kadi tala, mono nzolele vanga Yelusalemi diakala yangalala ye bantu badiu kiese.

Yes. 62: 5.

19. Mono ngina kadila Yelusalemi kiese ye yangalala mu bantu bami ye ka muna vutuka wakana dilu vo biaula ko.

Yes. 60: 20.

20. Ka muna vutuka kala bana ko bana kala moyo lumbu biafuma kaka, ye ka babakala banuna mpe ko balembolo lunga tezo kialumbu biau; kansi vuvi dina fwa bonso nkwa nkam' amvu, ye nkwa masumu bonso nkwa nkam' amvu, mboki kana bwilwa lusingulu.

Lumb. 55: 23.

21. Yau bana tunga zinzo ye kala zo kundu, yau bana tuika mavia mavinia ye dia mbutu miau.

Yes. 62: 8 b.

22. Yau ka bana tunga zinzo ko ye bankaka bana zo kala kundu, ka bana tuika ko ye bankaka bana bio dia; kadi bonso bwena mvu mianti, i buna buna kadila bantu bami, ye bakiasolwa bami bana mwena mavanga mamoko mau nienzi.

Lumb. 1: 3. 52: 8. 92: 13.

23. Ka bana tovuka mu nkatu ko, ye bana babana buta ka bana bwilwa mfwilu yanabiu ko; kadi yau i nkuna usakumunanga Mfumu, ye bana bau basinei bana zingila moyo kwa yau.

Yes. 61: 9. 1 Kol. 15: 58.

24. Buna kala, vo bu ka bakibokele ko, ngina tambudila, ye bu beti vova, ngina wa.

1 Mose 24: 15. Lumb. 91: 15. 145: 18.

Yes. 30: 19. 58: 9. Dan. 9: 23. Mat. 7: 7.

25. Buna balupu' bana kwe diengi va kimosi ye bana banameme, ye nkosi zina dia titi bonso zingombe, fundu-fundu bu dina kala dia kwanioka; ka muntu ko una vanga bwena bwambi vo kana mbungulu mu vuma nkutu va mongo ami wanlongo, buvolele Mfumu.

Yes. 11: 6 b.

KAPU 66.

Nkongodolo yasimunina kwa Isaeli diavuna ye diakedikika. Namunu ampulusu kwa bangoi ye mvutudulu abaisaelita basansukuswa.

Ebu buvolele Mfumu: Zulu i kiandu kiami ye ntoto i mfiduku ami;

buna i nki anzo yilulenda kuntungila,
ye nki avuma ilenda vundila?

1 Nt. 8: 27. 2 Lus. 6: 18. Mat. 5: 84 b.
Mav. 7: 48 b.

2. Koko kwami kwavanga mama
mamonsono, ye buna mama mamonsono
mavangama, buvolele Mfumu; kanei
kwa ndieu iyinikanga meso, kwa ndieu
wazungulwa ye wena mpeve yakoswa
ye uzakamananga mambu mami.

Lumb. 34: 18. 51: 17. Yes. 57: 15.

3. Kansi ndieu uvondele ngombe
yambakala yankailu ye vondele mpe
muntu, ndieu uyokele mwan' ameme
ye tolole mpe usingu ambwa, uneti
nkailu andia ye uneti mpe menga ma-
ngulu, uyokele biamfwitaisila mwisi ye
sikidi mpe teki kialufukulu—bonso yau
basolanga zau zinziila, ye bonso miela
miau mizolanga nkankumusu zau,

4. i bobo mono mpe nzolele sola
kubu diau ye kubabwisa mpamuku,
muntu bu katambudila ko, bu yatela
mbila, ye bu balemwa wa, bu yavova,
kansi bavanga makala mambi mu meso
mami ye basola bina biamfwemisa.

Zing. 1: 24 b. Yes. 65: 12. Yel. 7: 18.

5. Luwa mambu ma Mfumu, i yeno
luzakamananga mambu mandi. Mpa-
ngi zeno zikulubelanga ye zikulunia-
nkanga mu diambu diankumbu ami,
yau bavovanga: Bika Mfumu kakizi-
tisa, mpasi tuamona kiese kieno. Kansi
yau bana fwa nsoni.

6. Nawe, bonso bweti yoma mu
mbanza, mu vwala! Nawe, bonso
buvutudilanga Mfumu ntantu miandi
momo mabavengi!

7. Bu kakinwenini nsongo miabuta
ko, butidi; miangala bu ka mimbwidi
ko, butidi mwana wabakala. Nzal. 12: 5.

8. Nani wilu diampila yoyo, nani
mwendi diampila yoyo? Kadi buna
nsi yina vangama mu lumbu kimosi
kaka, evo kanda diabantu dilenda
butwa mu mbwabula mosi ameso? Mwa-
nki Sioni diabuta bana bandi kiamaku-
lu, ntangu yabuta bu yayiza.

9. Kadi buna ngina yambula viatu
diayela, kansi kina vana ngolo zabutula
dio koe? buvolele Mfumu. Evo mono
ngina simbidila viatu mu ngudi, bu
mpeni ngolo zabutula? buvolele Nzambi
aku.

10. Lukala kiese ye Yelusalemi ye
luyangalalala dio, lubabonsono luzolele
dio; lusika lozi ye diau, lubabonsono
luakedi kiadi mu diau.

11. Buna luna yema ye yukuta va
ntulu zambobolo zandi ye fiba mu
kiese mfuluzulu anzitusu andi.

12. Kadi Mfumu vovele ebu: Tala,
mono nzolele kumbukisila yenge bonso
mwila ye nzitusu abantu bonso nkuka
yeti bukila, ye yeno luna yema, yeno
luna natwa va koko ye vwanda va ma-
kungunu ye babulwa.

Yes. 48: 18. 49: 22. 60: 16.

13. Bonso mbuta weti bombila mwan'
andi wabakala, i buna mono ngina
kulubombila; mu Yelusalemi luna
bombwa.

Yes. 49: 13.

14. Ntima mieno mina kala kiese,
bu luna bo mona, ye visi mu nitu zeno
bina kala ngolo, bonso vekita kwatiti;
bana mona, vo koko kwa Mfumu kwena
ye sielo biandi, bu keti songa mfutwa
antim' andi kwa ntantu miandi.

15. Kadi tala, Mfumu una kwiza
mu tia, ye makalu mandi mana kala
bonso kimbongila; yandi una bwisa
nganzi zandi mu nkesi ye nsembolo
andi mu nlemo miatia.

2 Tes. 1: 8. 2 Pet. 3: 7.

16. Kadi Mfumu una kongudila mu
tia ye banda nsuni miamionsono mu
sabala kiandi, ye babingi bana kala
bana bandwa kwa Mfumu.

Nzal. 19: 20 b.

17. Yau bakibieka nlongo ye baki-
vedisa ku salu kiansambudulu mu tu-
mbu tuan, batuaduswa kwa umosi
utelamene mu kati, yau badianga mbizi
zangulu ye nkankumusu zankaka ye
nungi, yau babonsono bana vilana,
buvolele Mfumu.

Yes. 65: 3.

18. Mono i ndieu nzaidi mavanga ye
mabanza mau; ntangu yina kwiza yi-
ngina yonzika bantu babonsono ye
ndinga zazonsono, ye yau bana kwiza
ye mona nzitusu ami.

Mika 4: 11 b.

19. Mono ngina vanga dimbu mu
yau, ye mu yau batanunwa ngina fidisa
zintumwa kwa makanda mabangoi, ku
Talasi, ku Puli ye Ludi, bankwa mia-
ponza, ku Tubali ye Yavani, ku nsi
zambu muna nseke bakabawilu diambu
mu mono ko vo mwendi nzitusu ami;
yau bana d da nzitusu ami mu bantu.

20. Yau bana nata mpangi zeno za-
zonsono zina tuka mu bantu babonsono
bonso nkailu andia kwa Mfumu va ba-
kavalu ye makalu ye mu biandu bia-
ndatina ye va bimula ye bakamela ku
mongo ami wanlongo mu Yelusalemi,
buvolele Mfumu, bonso bana ba Isaeli
batualanga nka'lu miandia mu wumbwa
b'avedila ku nzo a Mfumu.

3 Mose 2: 1 b. Yes. 43: 5 b. 49: 12, 22.

21. Bampila yoyo mpe mono ngina
bonga mu kala nganganga zami, balevita
bami, buvolele Mfumu.

1 Pet. 2: 5.

22. Kadi bonso mazulu mamona ye ntoto wamona binzolele vanga bitelame- ne vantadiasi ami, buvoele Mfumu, i buna buna kala mpe mu nkun' eno ye nkumbu eno.

Yes. 65: 17. Yel. 31: 35 b. 2 Pet. 3: 13. Nzai. 21: 1.

23. Mbikulu ka mbikulu angonda ye lumingu ka lumingu nsuni miamio-

nsono mina kwiza sambila vantadiasi ami, buvoele Mfumu.

Sak. 14: 16.

24. Yau bana vaika ye tala nitu zafwa zabantu basotuka mu mono, kadi ntunga zau ka zina fwa ko ye tia tuau ka tuna zina ko, ye yau bana kala nkankumusu kwa nsuni miamionsono.

Dan. 12: 2. Mal. 9: 44, 46, 48.

YELEMIA.

KAPU 1.

Mbokolo ambikudi.

Mama i mambu mavova Yelemia, mwan' a Hilikia, umosi mu banganga mu Anatoti mu nsi a Benyami- ni.

Yos. 21: 18. 1 Nt. 2: 26.

2. Mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi mu ntangu a Yesia, niwan' a Amoni, ntinu a Yuda, mu mvu wakumi ye tatu wangiadulu andi,

2 Nt. 21: 24.

3. ye mboki mu ntangu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, i ntinu a Yuda, nate ye nsukulu amvu wakumi ye mosi wangi- adulu a Sidikia, niwan' a Yosia, ntinu a Yuda, bisi Yelusalemi bu banatwa ki- nkole mu ngonda yantanu.

2 Nt. 23: 34. 24: 17. 25: 8, 11. 2 Lus. 36: 10.

4. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

5. Bu kiakusema mu vumu kiambu- ta ko, mono yakuzaya, ye bu kwakivai- kila niu nkat' ambuta ko, mono yaku- bieka; mono yakutumba mbikudi kwa bantu.

Yes. 48: 1. Ngal. 1: 15.

6. Kansi mono yavova: Engwa Mfumu, Mfumu, tala, kizaidi vova ko, kadi mpitidi kintwenia.

2 Mose 4: 10. 6: 12.

7. Buna Mfumu wavova kwa mono: Kuvovani ko: mono mpitidi kintwe- nia, kansi konso kuikufidisanga una ko kwenda, ye monso maikukambanga ngeye una mo vova.

8. Kubatinani ko, kadi mono ngiena yaku ye nzolele kusadisa, buvoele Mfumu.

5 Mose 31: 6. Yos. 1: 5 b.

9. Mfumu walambula koko kwandi ye wavalakana nwa ami, ye Mfumu wavova kwa mono: Tala, ntudidi ma- mbu mami mu nwa aku.

Yes. 6: 7.

10. Tala, mono itudidi bwabu va

ntandu abantu ye bimfumu, kidi wavu- za, tulula, fukisa ye bunga, tungulula ye tuika.

Yel. 5: 14. 18: 7, 9. 31: 28. 2 Kol. 10: 4 b.

11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Nki mweni, Yelemia? Mono yavutula: Mono mbweni nkawa wanti abimbombo.

12. Mfumu wavova kwa mono: Nge- ye tomene mona, kadi mono ngina te- muna mu mambu mami ye kwendisa mo detila.

13. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ngiza yanzole; yandi wavova: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni kinzu kieti biokuta; kiau kieti monika mu ntini anode.

Yeh. 11: 7, 11.

14. Mfumu wavova kwa mono: Inga, mu node kubu dina tuka dina bwila bisi nsi babonsono.

Yel. 4: 6. 5: 15. 6: 1, 22.

15. Kadi tala, mono ngina tela mbila mu makanda mamonsonono mabantu mu bimfumu mu ntini yanode, buvoele Mfumu; yau bana kwiza ye tedimisa muntu muntu kiandu kiandi ku nkoloto amielio mia Yelusalemi ye kwa tumbu tuau tuatonsonono kinzungidila ye kwa mbanza zazonsonono za Yuda.

Yel. 25: 9. 52: 4.

16. Mono ngina kubafundisa mu dia- mbu diayayibi yau yayonsonono, bu bansi- sidi ye kwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye basambidi mavanga mamoko mau.

17. Nkiangunu kanga luketo luaku ye nanguka ye vova kwa yau mamon- nsonono maikukambanga. Kubatinani ko, mpasi kina kubwisa wonga vantadisi au ko.

Luk. 12: 35. 1 Pet. 1: 18.

18. Kadi tala, bwabu mono ikuvengi bonso mbenza yakola ye tungwa kiase-

ngwa ye lumbu luansongo mu kanikina nsi yamvimba, ntinu mia Yuda, madingizi mau, nganga zau ye bisi nsi,

Yel. 15: 20. Yeh. 3: 8 b.

19. mpasi, vo bana kunwanisa mpe, mwanki ka bana kulutula ngolo ko, kadi mono ngiena yaku, buvolele Mfumu, ye nzolele kusadisa.

KAPU 2.

Tondula ye ndimbulu aminu bia Isaeli kwa Nzambi au.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Wenda wasamunina Yelusalemi ye vova: Ebu buvolele Mfumu: Mu ntomono aku mono mbambukidi moyo mu zola kwakintwenia kiaku, bonso buwanzola mu ntangu aku yakindumba kiandambisa, bonso buwandama mu nsi yankatu, mu nsi yilembolo kunwanga lekwa.

Yeh. 16: 8.

3. Inga, Isaeli i mvwilu yanlongo ya Mfumu, i biantete biangionzoko andi; babonso bazolele bio dia bana kala bila, kubu dina kubabwila, buvolele Mfumu.

Yak. 1: 18.

4. Luwa mambu ma Mfumu, lunzo a Yakobi. ye yeno babonso lumasinsi manzo a Isaeli.

5. Ebu buvolele Mfumu: Nki aludimbuku mase meno mamweni mu mono, bu bakatuka kwa mono ye balanda teki bialufukulu ye bavanga lufukulu?

2 Nt. 17: 15. Mika 6: 3 b. Loma 1: 21.

6. Ka bayuvula ko: Mfumu kwe kena, yandi watuvaikisa mu nsi a Ngipiti, yandi watuvunga mu nsi yankatu, nsi yavombila ye nsi atubulu, nsi yayuma ye yakini kialufwa, i nsi yilembolo kiba nkibi, yikondolo kundu kiamuntu?

5 Mose 8: 15.

7. Mono yalukotisa mu nsi alubutu, ye yeno luadia mbutu miayau ye yambote yayau. Kansi bu luamana yo kota, yeno luasumuna nsi ami ye luavanga fwa diami bonso nkankumusu.

Yel. 16: 18.

8. Banganga ka bayuvula ko: Mfumu kwe kena? Yau basadila mina ka bazola kunzaya ko; mvungi miasotuku mu mono, ye mbikudi miabikula mu nkumbu a Bali ye banama bampila yoyo balembane sadisa.

1 Sam. 2: 12. 12: 21.

9. Nkiangunu mono ngina vutuka kulufundisa, buvolele Mfumu, inga, ngina fundisa ntekolo mieno.

10. Luenda ku nsi yasanga biabaki-

tita ye lutala, lufidisa ntumwa ku Kedali ye lufongunina: lutala, vo mampila yoyo mavangwa kuna.

11. Kadi bantu bangoi babudisi nzambi zau? Mwanki zau ka i zinzambi ko. Kansi bantu bami babudisi nzitusu au mu biampila yoyo bilembane sadisa.

Lumb. 106: 20.

12. Luyitukweno bo, lumazulu; lupamuka ye luzakama beni, buvolele Mfumu.

5 Mose 32: 1. Yes. 1: 2.

13. Kadi bantu bami bavengi masumu mole: mono basisidi, i mono i nto yena nlangu wamoyo, ye bakitimini tubulu, tubulu tuambi tulembolo keba nlangu.

Lumb. 30: 9. Yel. 17: 13. Yoa. 4: 13 b.

14. Kadi Isaeli i nanga, yandi i nanga wabutwa mu nsi andie, bu kanio-kunwa mu pedulwa bobo?

15. Nkosi zisanbanga kwa yandi, bawakasanga wengolo au. Bavanganga nsi andi nsi yavombila; mbanza zandi zina bungwa, ye ka muntu ko una zolenda kunda.

Yea. 5: 29. Yel. 4: 7.

16. Bana ba Nofi ye ba Tapanahesi mpe bavanganga ntump' antu aku mpene.

Yea. 19: 13.

17. Kadi ka i ngeye kibeni ko ukukivanganga bobo, bu wasisidi Mfumu, Nzambi aku, bu kazolele kuvunga mu nzila yasonga?

Yel. 4: 18.

18. Buna mu nkiana uzolele kwenda ku Ngipiti ye nwa nlangu wa Siholi? Mu nkiana uzolele kwenda ku Asilia ye nwa nlangu wanzadi?

Yea. 31: 1.

19. I yayibi yaku yeti kulonga ndongi, ye nsoto-nsoto miaku mitukisanga ndind' aku. Nkiangunu banzila bwabu ye yindula kubu ye kiadi biobio bikwizanga, bu wasisidi Mfumu, Nzambi aku, ye kuzolele kumvumina ko, buvolele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

Yea. 3: 9. Hos. 5: 5.

20. Kadi ntama beni ngeye wabula vangu kiaku ye watiasuna nsinga miaku ye wavova: Kizolele sala ko. Va ntutubulu biabionsono bianda ye kungsi anti miamionsono miankunzu wala mbalala ye wata kinsuza kiaku.

Yea. 57: 5 b. Yel. 3: 6.

21. Ketu mono yakutuika bonso nti avinia wandanu wakala nkadulu yakedika yamvimba; buna bwe walenda kituka nti wanzenza wavinia ye mavala manzenza?

2 Mose 15: 17. Lumb. 44: 2. 10: 8. Yea. 5: 1 b. Mat. 21: 33. Mal. 12: 1. Luk. 20: 9.

22. Inga, vo ngeye una kukisukula mu bombe mpe ye bongele nsaba yayingi mpe, buna lufuma luaku luakidi

luasumuka vantadisi ami, buvo vele Mfumu, Mfumu.

23. Bwe ulenda vova: mono kiku-kisumuni ko, mono kianemi ba Bali ko? Yindula monso mawavengi mu ndimba, nabanzileti monso mawavengi. Ket i ngeye ufwanane ye kamela kwankento kwanzunzu kuyungusanga yeku-yeku.

24. Ngeye fwanane ye mpunda yankitu, yayundukila mu nsi yankatu, yivomanga mu mafula nsafu ye nsalumu andi yilembane sima muntu: vo muntu zolele kuntomba, kena nsatu ayungusa mu nokwa nitu ko; ngond' andi bu yizidi, uunwonga.

25. Keba kulu kwaku ka kwidi sotuna nsampatu, ye laka diaku ka didi yuma mu mpwila. Kansi ngeye uvo vele: Tovo kianana. Ve, mono izolanga banzenza, ye yau nzolele nama.

Yel. 18: 11 b.

26. Bonso mwivi una katwa mona nsoni, bu kana tungudulwa, bobo nzo a Israeli yina mwesunwa nsoni, ye ntinu miau ye madingizi mau, ye nganga zau ye mbikudi miau,

27. baba bavovanga kwa buku kianti: ngeye i sami, ye kwa tadi: ngeye wambuta. Kadi bakumfididi nima ye ka zizi ko; kansi kubu bu dieka mu kwiza, bavovanga: Nanguka watuvulula.

Yel. 32: 33.

28. Buna nzambi zaku kwe zena ziwakivangila? Bika zananguka, songa, vo zau zilenda kuvulula mu ntangu akubu diaku; kadi bonso bwena ntalu ambanza ziwena i bobo ntalu anzambi ziwena, Yuda.

5 Mose 32: 37 b. Nkong. 10: 14. Yel. 11: 13.

29. Bwe lulenda kumfundisa? Ket i yeno babonsono luasotokene mu mono, buvo vele Mfumu.

30. Mu nkatu yabendi bana beno; ka bazola tambula ndlongi ko. Sabala kieno kiamanisi mbikudi mieno bonso nkosi yibunganga.

1 Nt. 19. 10. Yes. 1: 5. Yel. 5: 3. 17: 23. Mat. 23: 34.

31. Umbandu yambi, tala mambu ma Mfumu. Kadi buna mono yakedi kwa Israeli bonso nsi yankatu vo nsi atombe, bantu bami bu buvo vele: yeto tuakikutudi, ka tuzolele vutuka kwiza kwa ngeye ko?

32. Kadi ndumba uvilakananga ntoko zandie vo ndunib' andambisa nkiti andi? Kansi bantu bami banvilakene kasi ye nkulu nkumbi.

Yel. 3: 21.

33. Ket i wena makani beni, bu uua

tomba nzolani, nkiangunu ngeye kulakene mu nzila zambi.

34. Inga, mu nsoso zayunga kiaku mumonwanga menga mabantu bamputu bakondwa bila kwandi; ka batungudulwa mu kakuna ko. Ve, keto diaku diena mu mamonsono mapila yoyo.

35. Mwanki uvo vele: mono nkondolo bila; mu kedika nganzi zandi kwa mono zilembolo. Kansi tala, mono nzolele kufundisa, kani una vova beni: mono kivolele masumu ko.

36. Mu nkiana weti zenzidila beni bobo mu viluka mu nzila yaukaka? Va kimosi ye Ngipiti una mpe mweswa nsoni, bonso buwanweswa nsoni va kimosi ye Asilia. 2 Lm. 28: 20. Yes. 30: 3 b.

37. Kuna mpe una katwa katuka ye ntala va ntulu. Kadi Mfumu uniafunanga yau bansilanga vuvu, ye ngeye kuna kala vila ye yau ko. 2 Sam. 13: 19.

KAPU 3.

Mbalu a Israeli ye Yuda. Ndubudulu mu vilula diela.

Bwavovwa: Vo bakala dina vambana ye nkazi andi, ye mboki yandi una katuka kwa yandi ye kala nkazi abakala diankaka, kadi buna lenda vutuka kwa yandie? Kadi buna nsi yoyo ka yisumu koe? Ngeye watele kinsuza ye nzodi miamingi, ngeye vele zolele yambulwa wavutuka kwa mono! buvo vele Mfumu.

5 Mose 21: 4 b.

2. Sendula meso maku ku minzanza ye tala: kadi kwe walemwa dimbudulwa? Mu zinzila wavwendi ye wabalangidila, bonso mwisi Alabia mu nsi yankatu, ye ngeye wasumuna nsi mu kinsuza kiaku ye yambi yaku.

1 Mose 35: 14 b.

3. Nkumbu miamvula vele miasimbudulwa, mvula zantombo ka zabwa ko; kansi ngeye wakala ye mbulu ampala yankento, kwazola mona nsoni ko.

5 Mose 11: 16 b. Yeh. 3: 7.

4. Tala, bwabu mboki ubadikidi bokila kwa mono: Sami! Ngeye i nkundi akintwenia kiami!

5. Kadi yandi lenda keba nganzi ntangu yikayimani, kadi yandi una tatamana bobo ntangu zazonsono? Inga, bobo uvovanga ye mwanki uvanganga mena mambi, bonso buulenda.

Lmb. 103: 9.

6. Mfumu wavova kwa mono mu ntangu antinu Yosia: Ngeye mweni Israeli, yandi nkwa usoto-usoto bonso

bukavengi? Yandi wabaluka miongo miamionsono mianda ye kungsi anti miamionsono miankunuzi ye wata kinsuza vana.

2 Nt. 17: 10. Yel. 2: 20.

7. Mono yabanza: Bu kameni vanga momo mamonsono, mwanki una vutuka kwa mono. Kansi kavutuka ko. Mpangi andi Yuda, yandi i ndimbudi aminu, wamona bo.

Yeh. 16: 46. 23: 2 b.

8. Mono yamona, bu mbeni vambana ye Israeli, nkwa nsoto-nsoto, ye yamveni nkanda wampambununu mu diambu diakimpala kiandi kiakionsono, buna mwanki mpangi andi Yuda, ndimbudi aminu, katina ko, kansi yandi mpe wayenda ye wata kinsuza.

5 Mose 24: 1. 2 Nt. 17: 18 b.

9. Yandi wasumuna nsi mu kinsuza kiandi kiabuziezie, kadi yandi wata kinsuza mu matadi ye ninti.

10. Mpeleko momo mamonsono mpangi andi Yuda, ndimbudi aminu, kavutuka kwa mono mu ntim'andi wawonsono ko, kansi mu disu kungsi alukaya kaka, buvoele Mfumu.

11. Mfumu wavuna kwa mono: Israeli, nkwa nsoto-nsoto wakisonga lunungu lulutidi ye lua Yuda, ndimbudi aminu.

Yeh. 16: 51 b. 23: 11 b.

12. Wenda wasamuna mu ntini yinode ebu ye vova: Vutuka, Israeli, unkwa nsoto-nsoto, buvoele Mfumu, buna kizolele vutuka kulutala mu mfu-twa ntima ko, kadi mono ngiena wanlemvo, buvoele Mfumu; mono kizolele keba nganzi ntangu yikavimani ko.

Lumb. 86: 15. 145: 8.

13. Nazayi lufuma luaku kaka, vo wakeli nsoto-nsoto mu Mfumu, Nzambi aku, ye wayungu-i yeku-yeku kwa nzambi zanzenza kungsi anti miamionsono miankunuzi ye kwazola wa nding'ami ko, buvoele Mfumu.

Lumb. 32: 5. Zing. 28: 13.

14. Luvutukeno, lubana bansoto-nsoto, buvoele Mfumu, kadi mono i mfu-mu eno yasonga; buna nzolele kululandisa, mosi mu nibanza mbanza ye bole mu sinsi sinsi, ye kulutuala ku Sioni.

15. Mono nzolele kuluvana mvungi miena bonso ntim'ami, ye yau bana kulutuala ku dia mu nduka ye nzailu.

Yel. 23: 4. Yeh. 34: 23.

16. Buna kala, yeno bu luna nieka mu ntangu yina ye kala lubutu mu nsi, buvoele Mfumu, buna ka bana vutuka mokina nkela yaluwawanu lua Mfumu ko vo banzila vo; ka bana yo bambukila moyo ko vo kadila yo kingunda, ye ka bana vanga yampila yoyo yamona ko.

Yel. 31: 33.

17. Kansi mu ntangu yina bana bika Yelusalemi kiandu kia Mfumu, ye kuna kuna kutakana makanda mamonsono mabangoi, ku nkumbu a Mfumu mu Yelusalemi, ye ka bana vutuka nama mbalu antima mian miambi ko.

Yeh. 2: 2 b. Mika 4: 1 b.

18. Mu ntangu yina nzo a Yuda yina kwenda ku nzo a Israeli, ye va kimosi bana tuka mu nsi anode ye kota mu nsi yina yiyavana mase mieno mu difwa.

19. Inga, mono yavova: Nzolele beni kuvana vuma mu bana ve kuvana nsi yampwenia, fwa dilutidi nzitusu mu bantu! Mono yabanza: Buna luna kumbika tata ye ka luna vengama mu mono ko.

20. Kansi bonso nkazi udiimbudi minu kwa bakala diandi, i bobo yeno mu nzo a Israeli luadiimbudi minu kwa mono, buvoele Mfumu.

21. Nkiangunu mbokolo ziwakane va minzanza, dilu ye nsambulu kwa bana ba Israeli; kadi bayenda nzila zamvilangani, bavilakene Mfumu, Nzambi au.

Yel. 2: 32.

22. Nkiangunu lubangumukeno, yeno lubana bansoto-nsoto, buna nzolele kuluniakisa mu nsoto-nsoto mieno.

Inga, yeto tueti kwiza kwa ngeye, kadi ngeye i Mfumu, Nzambi eto.

23. Mu kedika, bina bituavingila mu bintuntubulu, mu yoma va miongo, biena kimbabu. Mu kedika, kwa Mfumu, Nzambi eto, kwena mpulusu kwa Israeli.

Lumb. 3: 8. 68: 19 b. 121: 1 b.

24. Kansi nsoni zabiteki zimanisi mbutu miasalu biamase meto kasi ye kintwenia kieto, mameme mau ye zingombe, bana bau bababakala ye babakento.

25. Buna tuzolele lambalala vava mu nsoni zeto ye bika nsoni zatufuka. Kadi kwa Mfumu, Nzambi eto, tuavo-lele masumu, yeto ye mase meto, kasi ye kintwenia kieto nate ye lunbu kiaki, ye ka tuazolele wa nding' a Mfumu, Nzambi eto ko.

Dan. 9: 7 b.

KAPU 4.

Ndubudulu zamona mu vilula diela. Nkongodolo yavita kwiza. Maniongo mambikudi.

Vo una bangumuka, Israeli, buvoele Mfumu, buna una yambulwa wavutuka kwa mono; vo una katula nkankumusu zaku va luse luami, buna kuna kala nsatu azenzila ko.

2. Buna una dia ndefi mu kedika, lusongo ye lunungu : kasi mu Mfumu amoyo ; ye makanda mabangoi mana kukikemba una mu yandi ye kukikemba mu diambu diandi.

1 Mose 22: 18. 5 Mose 6: 18. Yes. 45: 25. 48: 1. 65: 16. 2 Kol. 10: 17.

3. Inga, ebu burovele Mfumu kwa babakala ba Yuda ye kwa Yelusalemi : Lukisodila nsitu mnamona ye ka lukunani mu mpanga ko.

Yeh. 18: 31. Hos. 10: 12. Mat. 13: 7, 22.

4. Lukukizabula kwa Mfumu ye lukatula sutu diantini' eno, yeno lubakala ba Yuda ye yeno lubisi Yelusalemi, mpasi nganzi zami ka zina labuka bonso tia ye lena ko mu diambu diankadulu eno yambi, ndemomo yina lembana muntu zima.

5 Mose 10: 16. 30: 6. Yes. 65: 5. Yel. 21: 12. Loma 2: 28 b. Kolo. 2: 11.

5. Samuna mu Yuda, luzaikisa mu Yelusalemi ye lukamba, inga, lusika mpungi mu nsi, lubokila mu ndinga yayinene ye luvova : Lukutakana ye kika tuatinina mu mbanza zasiamu.

Yel. 8: 14.

6. Luteditimiseni mpevila yisonganga ku Sioni, lutanina mbongo zeno ye ka luzingilani ko ; kadi mono ngina yanibula kubu diatuka mu ntini anode ye mbungulu yayinene.

Yel. 1: 13 b. 6: 1.

7. Nkosi yivaikidi mu vwa diandi, ye mbungi abantu nangukini ye vaikidi mu kundu kiandi mu vanga nsi aku nsi yavombila ; mbanza zaku zina bu-ngana, ye ka muntu ko ulenda zo kala.

Yes. 5: 29. Yel. 2: 15. 5: 6.

8. Nkiangunu lukifuka fwidi bwabu, lunionga ye lukunga, kadi tia tuanganzi za Mfumu va yeto ka tulembolo ko.

Yel. 6: 26.

9. Mu ntangu yina, burovele Mfumu, kibakala kiantinu ye kiamadingizi kina mana, ye nganga zina pamuka ye mbikudi mina yitukwa.

10. Kansi mono yavova : Engwa Mfumu, Mfumu, mu kedika ngeye wabebi bantu baba beni ye Yelusalemi, bu wavova : yeno luna toma nitu. Keti sabala kiekia lukufi mu baka mioyo mieto. 2 Nt. 22: 18 b. Yel. 6: 14. 14: 13 b.

11. Mu ntangu yina bantu baba ye Yelusalemi bana kambwa : Bonso mpeve yambangazi yitukidi mu minzanza mu nsi yankatu, i bobo bwena nkadulu amwana wankento wabantu bami, ka yampila yoyo ko yitubulwanga vo vumununwanga mbongo ;

12. ve, mpeve yangolo yinkuvamene

yitukidi kwa yau. Nkiangunu bwabu mono mpe nzolele kubafundisa.—

13. Tala, bonso tuti kabalukidi, makalu niandi mena bonso kimbongila, bakavalu bandi balutidi ngo zazulu mu nswalu. Engwa yeto, tuvilane!

Yes. 5: 28. Hab. 1: 8.

14. Buna nasukudi bwabu ntim' aku navele-vele mu yayibi, Yelusalemi, kidi wavuluswa. Ntama kwa mabanza mabungulu mana kunda mu ntulu aku !

Yes. 1: 16.

15. Mbokolo antumwa yitukidi mu Dani keti yiwakane, ye umosi usamunanga mbungulu utukidi mu miongo mia Efulaimi.

Yel. 8: 16.

16. Lukamba kwa bantu, inga, lusamuna kwa Yelusalemi, vo nkangu abinwani una kakalala utukidi mu nsi yanseke ; beti sasula lubokolo kwa mbanza za Yuda.

17. Bonso nkengi mizunganga yinza bakutakene kinzungidila ye diau ; kadi kwa mono diakedi mantingu, burovele Mfumu.

Luk. 19: 43.

18. Inga, nkadulu aku amoyo ye maku mavanga meti kuvangikisa dio-dio ; diadi i mbutu ayayibi yaku, vo weti bo mwena nasokolo ye kwama kukotele nate ye mu ntima.

Lumb. 107: 17. Yes. 50: 1. Yel. 2: 17, 19.

Hos. 13: 9.

19. Engwa, ntulu ami, ntulu ami ! Mono ngina kiungila mu kingongo kiantim' ami ? Ntama weti nionga mu mono ; kilendi dingama ko, kadi ngeye, mwel' ami, wilu ningu wampungi ye kumbu kiankangu.

Yes. 22: 4. Yel. 9: 1.

20. Basamunanga kubu ka kubu, kadi nsi yamvimba yina tanwa ; mafwokula mami matanwa nabuu, nzo zami zakoto mu mbwabula mosi ameso.

21. Ntama kwa ngina mona mpevila yamvita ye wa ningu ampungi ?

22. Inga, bantu bami bakondolo diela, ka bazolele kunzaya ko. Yau i bana bakifutu ye ka bona nduka ko. Balungele vele mu vanga mena mambi, kansi mu vanga mena mambote ka bazaidi ko.

Loma 16: 19.

23. Mono yatala va ntoto, ye tala, wau wakala wavombila ye wankatu, ye kuna zulu, ye kuna ka kwacema kia ko.

Yes. 5: 30. 50: 3.

24. Mono yatala va miongo, ye tala, miau miazakama, ye ntuntubulu bionsoni biadangala.

25. Mono yatala, ye tala, ka kwakala muntu ko, ye nuni zazonsoni zazulu zamana taba.

Yel. 9: 10. Sef. 1: 2b.

26. Mono yatala, ye tala, nsi yalubutu yakala nsi yankatu, ye mbanza zazonsono zayau zamana tuluka mu zizi kia Mfumu ye mu tia tuanganzi zandi.

27. Kadi ebu buvolele Mfumu: Nsi yamvinba yina kala nsi yavombila, kansi kina yo sukisa nampia ko.

Yel. 5: 18. 30: 11. 46: 28.

28. Mu diambu diodio ntoto wenina bo kiadi, ye zulu kuna ntandu diyweti twidi, bu mpovele bobo, bu nsavukidi bobo, mu lembwa mo niongulukila ye mu vutusa mo nkoka.

29. Mu diambu diamayoyila mami-ntentami ye n-siki miaponza mbanza yamvinba yeti taba. Bakotanga mu mavwa maimfinda ye va kati ye matadi. Mbanza zazonsono zasiswa, ye ka muntu ko kundidi mu zau.

30. Nki uzolele vanga, ngeye watanwa? Vo una vwata nlele wambwaki mpe, vo una kukifongisa mu ntoko zawola mpe, vo weti tonta nenivisa meso maku mu ntinta, buna weti kukifongisa mu ukatu. Nzodi miaku mieti kuyina, ye mieti lakukila moyo aku.

31. Kadi ngwilu mbokolo bonso kwa mbuti amwana, mbokolo zanzungu bonso kwa nsemuki amwana, mbokolo kwa mwana wankento Sioni. Yandi weti voma, weti lambula moko mand: Engwa mono! Mwel' ami weti lemina, waniokunwa kwa bambemi.

KAPU 5.

Bila biankongodolo: ndimbulu aminu, mfwilu ameso ye lufuma luabantu.

Luzenzila mu nzila za Yelusalemi ye lutala ye lukenga ye lutomba va mazandu madau, vo lumweni mosi, vo mwena mosi uvanganga busongele ye uveminanga kedika; buna nzolele kubayambudila.

1 Mose 18: 23 b.

2. Kansi vo bavovanga mpe: kasi mu Mfumu amoyo, mwanki badianga ndefi zampumpuluvunu.

3. Mfumu, kadi buna ka i kedika ko kitombanga meso maku? Ngeye wababanda, kansi ka bamiwena bo yama ko. Ngeye wababunga, kansi ka bazola tambula ndongi ko. Yau bavanga zizi biau mbalu yilutidi matadi, ka bazola bangumuka ko.

Yes. 1: 5. 9: 13. Yel. 2: 30. 17: 23.

4. Buna mono yabanza: Baba i bafwawa kaka mu bantu. Yau bana kitutu, kadi ka bazaidi nzil' a Mfumu ko, nsiku mia Nzambi au.

5. Bwabu nzolele kwenda kwa babanene ye vova kwa yau; keti bana zaya nzil' a Mfumu, nsiku mia Nzambi au. Kansi yau mpe buna bena batolole vangu biau ye badamuni nsinga miao.

Lumb. 2: 3.

6. Nkiangunu mpe nkosi yitukidi mu mfinda yina kubabanda ye lupu kitukidi mu makanga kina kubabunga; ngo yilangidilanga mbanzi zau. Vo mosi ukabukidi ntima mu vaikila mu zau si kavondwa kinzala. Kadi ntulumunu zena zazingi, ye nsoto-nsoto miao miena miaminene.

Yel. 4: 7. Hos. 13: 7.

7. Buna bwe ilenda kuyambudila! Bana baku bansisidi ye badidi ndefi mu biobio bikabiena Nzambi ko. Mono yabaveni biabionsono bialunga, kansi bandimbula minu, ye bakutakene makabu ku nzo anсуа.

8. Bafwanane ye bakavalu bankitu batomene yundulwa; babekanga mosi mosi mu nkazi ani andi.

Ych. 22: 10 b.

9. Kadi kina kubavutula ndinda mu diodio koe, buvolele Mfumu, ye mwel' ami ka una vutula ndinda ko kwa bantu bampila yoyo bonso bubena?

Yel. 9: 9.

10. Buna luyibamana tumbu tuandi ye lubunga to; kansi bika ka luansukisa nampia ko. Bambula mavala mandi mavinia, kadi ka mavwila kwa Mfumu ko.

11. Kadi nzo a Isaeli ye nzo a Yuda zadimbudi minu kwa mono mu kedika, buvolele Mfumu.

12. Bakadila Mfumu ye bavova: Ka i yandi ko, kubu ka dina kutubwila ko, sabala ye nsatu ka tuna bio mona ko.

5 Mose 29: 19. Yes. 28: 15.

13. Mbikudi mina lala bonso mpepe, ye mambu mandi ka mena mu yau ko; yau kibeni bana bo vangwa.

14. Nkiangunu Mfumu, Nzambi aminkangu, vovele: Bu luvovanga mpovolo yampila yoyo, tala, i kuma ngina vanga mambu mami mu nwa aku bonso tia ye bantu baba bonso nkuni, ye yau bana manuswa.

15. Tala, mono ngina kulubwila, lunzo a Isaeli, kanda diabantu ditukidi nsi yanseke, buvolele Mfumu, bantu bangolo, bantu bansi nkulu, i bantu baulembolo zaya ndinga ye baulembolo visa mpovolo.

5 Mose 28: 49 b. Yes. 5: 26 b. Yel. 1: 15. 6: 1, 22.

16. Tutu diau diatoto i ndiamu yamwasi; buna bena i makesa.

17. Yau bana dia ngionzoko aku ye mampa maku, yau bana dia bana baku

babakala ye babakento, yau bana dia mameme maku ye zingombe, yau bana dia nti miaku miavinia ye nti miaku miakuyu. Mbanza zaku zasiamu ziusilanga vuvu zina bungwa mu sabala kwa yau. 3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 31 b.

18. Kansi mu ntangu yina, buvolele Mfumu, kina kulusukisa nampia ko.

Yel. 4: 27.

19. Buna vo luna vova: Mfumu, Nzambi eto, mu nkiana katuvengi mama mamonso? buna una kubavutidila: bonso buluansisidi ye luasadidi nzambi zanza mu yeno nsi, buna luna mpe sadila banzena mu nsi yilembolo kala yayeno.

Yel. 16: 10 b.

20. Lukamba diadi mu nzo a Yakobi, lusamuna dio mu Yuda ye luvova:

21. Nawe diadi, ubantu babuzengi ye kifutu, i yeno lueni meso, kansi ka lunonanga ko, i yeno lueni matu, kansi ka luwanga ko.

Yes. 6: 9 b. 42: 18 b.

22. Kadi ka luna kumvumina ko, buvolele Mfumu, kadi ka luna kunzakanama ko, i mono yatula simu bonso kamu kiambu, i nzaku yikayimani yilembane vioka, kani bonso bufundukanga mbula zawan, ka zilendele lekwa ko, ye kani zikumbanga, mwanki zilembane yo vioka?

Yobi 26: 10. 38: 8. Lumb. 104: 9.

23. Kansi bantu baba bena ntima miansoto-nsoto ye mlangita; yau bamaana sotuka ye katuka.

24. Ka bavova mu ntima miau ko: Bika tuavumina Mfumu, Nzambi eto, i yandi uvananga mvula, mvula zandolo ye zantombo, mu ntangu yifweni, ye ukutukebilanga tumungu tuangonzoko tuazengwa.

5 Mose 11: 14. May. 14: 17.

25. Tufuma tueno tuakakidi diodio, ye masumu meno masimbididi monso mabiza kwa yeno.

26. Kadi mu bantu bami mwena bakadiimbuka; yau beti langidila, bonso ntambi azinuni ulangidilanga, ye batamibanga ntambu ye babakanga bantu.

27. Bonso kebolo kifulukidi kwa zinuni. bobo nzo zau zizedi kwa kimba bu; i kuma bayikidi babanene ye bamwama bobo.

28. Yau bayikidi bavuluka ye bamiamanga, balutidi mavanga mabakiadimbuka, ka batundisanga nsiku ko, ka lendo kiakondolo se ko, mpasi bavana kio; mu bungu diababumputu ka bazenganga nzengolo yasanga ko.

Yes. 1: 23. Sak. 7: 10.

29. Kadi kina kubabafika mu mapila yoyo koe, buvolele Mfumu, kadi

mwel' ami ka una vutula ndinda mu bantu bampila yoyo bonso bubena ko?

30. Mambu mangitukulu beni ye manzungu mavangwanga mu nsi.

31. Mbikudi mibikulanga makutu ye nganga ziyalanga bonso bwena ndue ngoso zau; bantu bami bazolele bo. Kansi nki luna vanga, nsukulu amomo bu yina kwiza?

Yes. 10: 3. Yel. 28: 25 b. Yeh. 13: 6.

Mat. 23: 1 b. 1 Pet. 5: 3.

KAPU 6.

Mintantu vantadisi a Yelusalemi. Mbalu yabantu. Salu kiambikudi kiena kiankatu.

Lutanina nibongo zeno, lubana ba Benyamini, mu Yelusalemi, lusika mpungi mu Tekoa ye lutedimisa mpevila yanda ku ntandu a Bete-Hakelemi; kadi kubu dieti vumisa ditukidi mu ntini anode ye mbungulu yayinene.

Yel. 1: 14. 4: 6.

2. Mwana wankento Sioni, wantoko ye wacayi, ngina bunga.

3. Mvungi mina kumbwila ye makamba mau; bana tunga nzo zau zakoto kinzungidila yandi, yau bana dikisa mosi mosi ndambu andi.

Yel. 4: 17.

4. Lukibieka mu kunnwanisa. Nanguka, ntuedino, mwini wambata bu wakidi. Engwa vo mwini ukiviokele; engwa vo bini biankokila bieti lavuswa!

5. Ka diambu ko, bika tuabaluka kuna mu fuku ye bunga mavula mandi.

6. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Lukwanga minti ye luzudika tumbu kwa Yelusalemi, yandi i mbanza yina bafukwa. Mu ngudi andi ka mwenani lekwa kiankaka ko kansi ntatumusu.

7. Bonso nto yicilumunanga nlangu, bobo yandi ucilumuninanga yayibi yandi. Muna muwakane tana ye bunga; bivwa ye mbandulu muna ntangu zazonso bona vantadisi azizi kiani.

8. Bika watambula ndongi, Yelusalemi, mpasi mwel' ami ka una kuvengukila ko, ye mpasi kiakuvanga nsi yavombila ko, nsi yikondolo bantu.

9. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Ngionzoko yazimunina, bonso mu nti avinia, bana yonzika mu nsadidil' a Isaeli. Lambuzula koko kwaku diaka ye diaka, bonso buvelwanga bana bavinia mu mavala.

10. Kansi vantadisi anani mono ngina vova ye ta, kidi yawakana? Tala, matu mau mena sutu, i diau balembane wa. Tala, mambu ma Mfumu matia-

kwa kwa yau ; ka bazolele mo nkutu ko.

Mat. 7: 51.

11. Nkiangunu mono nzedi kwa nganzi za Mfumu ; mono kilendi zo simbidila mu ngudi ko. Tengula zo va bana mu nzila ye va tukutukunu tuabamatoke ; inga, bakala ye nkento bana bwilwa zo, ye wanuna ye ndieu ulungidi tezo kialumbu biandi.

12. Nzo zau zina vioka mu mvwilu zabauzenza, ye mpe navia mau ye bakazi bau, kadi mono nzolele lambula koko kwani kwa bisi nsi, buvolele Mfumu.

5 Mose 28: 30. Yel. 8: 10 b. Man. 5: 2.

13. Kadi yau babonsono batombanga ndandu yakimbabu, tuka mu ndieu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye bambikudi ye banganga basadilanga makutu buna bona,

Yes. 56: 11.

14. ye basobutanga mu niakisa mbivulu abantu bami, bu bavovanga : kiambote, kianibote, ye ka mwenani kiambote ko.

Yel. 13: 10. Mika 3: 5. 1 Tes. 5: 3.

15. Yau bana mweswa nsoni, kadi bavangi bina biena nkankumusu. Kansi ka beti mona nsoni nkutu ko vo zaya yindama ; nkiangunu bana bilama va kati ye yau babilama ; mbafukulu ami bu yina kubabwila, bana bwiswa, buvolele Mfumu.

16. Ebu bwavova Mfumu : Lutelama va zinzila ye lutala ye luyuvula neoko miansi nkulu, yonso i nzila yambote, ye luenda yo, buna luna mona luvovomo mu miela mieno. Kansi bavova : Ka tuzolele zo kwenda ko.

Yes. 28: 12. Mat. 11: 29. 28: 37.

17. Buna bu yalutumbila minkengi, bu yavova : ludimba ningu wampungu, buna bavutula : ka tuzolele wo dimba ko.

Yes. 21: 6, 11. Yeh. 3: 17. 33: 7.

18. Nkiangunu luwa, lubantu bangoi, ye natadi, ubundu, monso mavangwanga mu yau,

19. nawe, unsi : Tala, ngina yambula kubu diabwila bantu baba, mbutu miamabanza mau, bu balembolo dimba mambu mami, kansi baniafunanga mina miami.

20. Kadi nki ngina yuvula mu biamfwititsila mwisi, vo bina tuka mu Saba mpe, vo mu kalamusi bilutidi biansi yanseke ? Nkailu mieno niangioka ka mizolakene kwa mono ko, ye nkailu mieno miamponda ka mizolwanga kwa mono ko.

Yes. 1: 11. Yel. 7: 22. 14: 12. Am. 5: 21 b.

Mika 6: 6.

21. Nkiangunu Mfumu vovele ebu :

Tala, mono ngina tula matadi mantelo asakuba kwa bantu baba, ye mu mau bana bwila, mase ye bana ; yau bakundanga mo bana vila, una ye una.

22. Ebu buvolele Mfumu : Tala, kanda diabantu ditukidi mu nsi anode, kanda diadinene dina nanguka ye tuka mu nsuka yazimunina yantoto.

5 Mose 28: 49 b. Yes. 5: 26. Yel. 5: 15. 10: 22. 50: 41 b.

23. Banatanga ponza ye dionga, bena nkemi ye bakondolo ndemvokolo. Ndumu ayau wena bonso nkumbulu ambu, ye va bakavalu bau batentanene, bavweti bonso binwani, kwa ngeye, umwana wankento Sioni.

24. Bu tuna wa ngwilu amomo, moko meto mana beyama, kingongo kina kutubakama, nsongo bonso niambuti amwana.

Yel. 4: 31. 49: 24.

25. Ka luvaikani va nsi ko ye ka luzietani mu nzila ko ; kadi sabala biakitantu ye mpamuku biena mu ndambu zazonsono.

26. Ngeye umwana wankento wabantu bami, nakifuki fwidi, ukinengumuna mu bombe, kala kiadi nkievo mu widi mwan' aku umosi kaka ye dila dizi kiamfwilu kianiongo ; kadi ntani una kutubwila nabiu.

Yel. 4: 8.

27. Mono ikutididi bonso ntonti mu bantu bami, bonso nsiamunu, kidi wailenda zaya ye tonta nkadulu au.

Yel. 1: 18. 15: 20.

28. Yau babonsono bona nsoto-nsoto ye mantingu, banatanga makela, yau i nsongo ye sengwa, yau babonsono i mimbungi.

Yeh. 22: 18.

29. Nsakusu usakasanga, kansi mu tia tuandi nutukidi nzaba kaka ; ndiengeono yakedi mu nana, kadi bambi ka bavambuswa ko.

30. Nkiangunu bakatwa bikwa palata kianiafunwa, kadi Mfumu wabanianafuna.

KAPU 7.

Nkongodolo mu nsambulu adisu kansi alukaya.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :

2. Telama kwaku mu mwelo wanzo a Mfumu ye samuna mambu mama muna ye vova : Luwa mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda, yeno lukotanga mu mielo niiani mu sambidila Mfumu.

Yel. 26: 2.

3. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Lulutisila mjoyo

mieno ye nkadulu eno mu mbote, buna nzolele yambula luakala kundu va vuma kiaki. Yel. 18: 11. 20: 13.

4. Ka lusangani vuvu mu mpovolo zamakutu ko, bu bavovanga: Vava vena wala dia Mfumu, vava vena wala dia Mfumu, vava vena wala dia Mfumu. Mika 8: 11.

5. Kadi vo lulutisila mioyo mieno ye nkadulu eno mu mbote, vo luna kongudila busongele va kati ye bakala ye bakala,

6. vo luna lembwa mu zungula wanzenza, kondolo se ye fwola, mu tengula menga makondolo bila va vuma kiaki ye mu nama nzambi zankaka, mu kubu diayeno kibeni, 2 Mose 22: 21 b. Yel. 22: 3.

7. buna nzolele yambula luakala kundu va vuma kiaki mu ntangu yikayimani, mu nsi yiyavana mase meno.

8. Tala, lusanga vuvu mu mpovolo zamakutu zilembane sadisa.

9. Bwe bwenina? Yeno luyibanga, luvondanga ye lutanga kinsuza, ludiana ndefi zampumpuluvunu, lukwikanga biamfwitisa mwisi kwa Bali ye lunamanga nzambi zankaka zilulembolo zaya; Hos. 4: 2.

10. mboki lukwizanga vava ye lulua-kanga va zizi kiami mu nzo yayi yabikwa nkumbu mu nkumbu ami, ye luvovanga: mpasi ka zena yeto ko—mpasi luatatawana diaka mu nkanku-musu zozo zazonsono.

11. Buna lubanzilanga nzo yayi yabikwa nkumbu mu nkumbu ami bonso nluk' amintani? Inga, mu kedika, mono mpe ibanzilanga bobo, buvevele Mfumu. Yes. 56: 7. Mat. 21: 13. Mal. 11: 17. Luk. 19: 46.

12. Luenda ku vuma kina ku Silo kiyateka yambula nkumbu ami yakala kundu, ye lutala, bonso buyavengi kio mu diambu diayayibi yabantu bami Isaeli.

Yos. 18: 1. 1 Sam. 4: 3 b., 11. Lumb. 78: 60.

13. Bwabu, bu luavengi mavanga momo mamonsono, buvevele Mfumu, ye ka luazola wa ko, mpeleko bu ntukididi vova kwa yeno ntangu ka ntangu, ye ka luazola tambudila ko, bu ilutelele mbila, 2 Nt. 17: 13 b. Zing. 1: 24 b. Yes. 65: 12. 66: 4. Yel. 25: 4 b.

14. nkiangunu mono nzolele vangila nzo yayi yabikwa nkumbu mu nkumbu ami, ye yau yilusilanga vuvu, ye vuma kiaki kiyaluvana ye kwa mase meno, bonso buyavangidi Silo. 2 Lus. 7: 16. Lumb. 182: 13. Yel. 28: 6, 9.

15. Mono ngina kululosa mu zizi

kiami, bonso bumbeni losa mpangi zeno zazonsono, nkuna wawonsono wa Elalaimi. 2 Nt. 17: 23. 21: 13 b. 24: 20.

16. Nkiangunu kudilani bantu baba mvutu ko ye kunatani maniongo vo ndilu amvutu mu diambu diau ko, ye kubavovilani kwa mono ko, kadi kizolele kuwa ko. Yel. 11: 14. 14: 11.

17. Kunweni koe mabeti vanga niu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi?

18. Bana batiamanga nkuni, mase inalunganga tia, ye bakento basobanga mfumitua mu vanga mampa mankanu kwa ntinu nkam' azulu, ye nkailu miandwa batengulanga kwa nzambi zankaka mu kumiwemisa. Yel. 44: 17 b.

19. Kansi buna i mono babivisilanga bo, buvevele Mfumu, ye keti ka i yau kibeni ko, mu zau nsoui?

20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-vele ebu: Tala, nganzi zami ye nkesi zami zatengolo va vuma kiaki, va bantu ye bibulu, va minti va nsi ye mimbutu va ntoto, ye zau zina lema ye lembwa zima.

21. Ebu buvevele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Lubunda nkailu mieno miangioka va kimosi ye nkailu mieno miamponda ye mboki ludia mbizi.

22. Kadi lumbu kina kiyavaikisila mase meno mu nsi a Ngipiti, mono kiabavana ntumu vo nsikudukusu ko mu nkailu miangioka ye miamponda; 1 Sam. 15: 22 b. Yes. 1: 11. Yel. 6: 20. Am. 5: 21 b. Mika 6: 7 b.

23. kansi diadi kaka yabakamba ye yavova: Luwa nding' amii, buna mono nzolele kala Nzambi eno, ye yeno luna kala bantu bami; mu mamonsono luna diata mu nzila yiilukembi, kidi luato-ma nitu. 2 Mose 19: 5. 3 Mose 26: 12. 5 Mose 6: 3. 10: 12 b.

24. Kansi ka bazola wa ko vo tambila mo matu, kansi badiata, bonso bwakala tuau tukanu, mu mbalu antima miau miambi, ye bamfila nima ye ka zizi ko. Yel. 11: 8. 16: 12. 17: 23.

25. Kasi ye lumbu kina kivaikila mase meno mu nsi a Ngipiti, nate ye lumbu kiaki mono yalufudisingi lumbu ka lumbu, ntangu ka ntangu, sielo biami biabionsoni, bambikudi. 2 Lus. 36: 15 b.

26. Kansi ka bazola kungwila ko vo tambila mo matu, kansi bakala nsingu zambalu ye balutila mase mau mu vanga mambi.

27. Vo una kubakamba momo mamonsono mpe, mwanki ka bana kuwila

ko ; vo una bokila kwa yau, mwanki ka bana kutambudila ko.

28. Nkiangunu navovi kwa yau : Baba i bantu bakabazolele wa nding' a Mfumu, Nzambi au ko, vo tambula ndongi ko. Kedika kialeidi, kiafukidi mu nwa miao.

29. Nakizengi ntoko zaku zansuki ye losa zo, ye yimbila nkunga wamaniongo va vuma bianangama. Kadi Mfumu waniafuni ye waniengi mbandu yayi yisikimisi nganzi zandi.

30. Kadi bana ba Yuda bavengi mena mambi mu meso mami, buvoele Mfumu ; batedemese nkankumusu zau mu nzo yabikwa nkumbu mu nkumbu ami, ye basumuni yo.

31. Yau batungidi vuma bianangama bia Tofeti mu ndimb' amwan' a Hinomi mu yoka bana bau bababakala ye babakento mu tia, mipeleko bu ndembolo kubakamba bo ye kiabenzi nkutu mu diampila yoyo ko.

8 Mose 18: 21. 5 Mose 18: 10. 2 Nt. 23: 10.

2 Lus. 33: 6. Yel. 19: 5 b.

32. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvoele Mfumu, bu bana lembwa vutuka vova Tofeti vo ndimb' amwan' a Hinomi, kansi ndimb' ambe-mono ; bana dianisa mu Tofeti, kadi vuma kiankaka ka kienani ko.

Yel. 19: 11.

33. Inga, nitu zafwa zabantu baba zina kala dia kwa nuni zazulu ye kwa bulu biansi, ye ka muntu ko una kubatinisa.

Yel. 34: 20.

34. Mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ngina sukisa mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa, kadi nei yina vombuswa.

Yea. 24: 7 b. Yel. 16: 9. 25: 10. 33: 11.

Yel. 26: 13. Hos. 2: 11.

KAPU 8.

Nkongodolo mu mbalu abantu.

Mu ntangu yina, buvoele Mfumu, visi biantinu mia Yuda ye biama-dingizi mau ye visi biabanganga ye visi biabambikudi ye visi biabisi Yelusalemi bina vaikuswa mu ndiamu zau

2. ye bina mwanguswa vantadisi antangu ye ngonda ye nkangu wawonso wazulu ubazola, ubasadila ye ubanama, ubatomba ye ubasambila ; ka bina vutuka yonzukwa vo diamuswa ko, kansi bina kala tuvi va nsi.

5 Mose 4: 19. 17: 3. 2 Nt. 21: 3.

3. Babonsoo basadidila, i yau basi-

swa mu mbandu yayi yambi, bana lutila zola fwa ye mu kala moyo, kani bionso vuma baba basiswa bakubwa kwa mono, buvoele Mfumu Sebaoti.

4. Ngeye una mpe vova kwa yau : Ebu buvoele Mfumu : Vo mosi bwidi, buna kana telama diaka koe ? Vo muntu una kwenda vuma, kana vutuka koe ?

5. Buna mu nkiana bantu baba mu Yelusalemi bana katuka ntangu zazonsono ye bakwikamene mu nsoto nsoto miao ? Mu nkiana batatamananga bungubi bwau ye ka bazolele vutuka ko ?

6. Mono yadimbidi ye yawilu, bonso bubavovanga malembolo songa ; ka mwenani umosi ko weti niongulukika yayibi yandi ye vova : nki mpengi ? Babonsoo bayungusanga nseke, bonso bakavalu basukanga mu mvita.

7. Ngongo kuni azulu keti zaidi mpe ntangu andi yazengwa, ye kiduka, lubende-bende ye ndonga banekanga ntangu yibana vutuka ; kansi bantu bami ka bazaidi nsiku mia Mfumu ko.

Yea. 1: 3.

8. Buna bwe lulenda vova : Yeto tue-na nduenga, ye mina mia Mfumu miena va kati ye yeto ? Tala, mu kedika lapi kialuvunu kiabanluki mu masonu kwa kiavilula mio makutu.

9. Banduenga bampila yoyo bana katwa mona nsoni, bana pamuka ye kangama. Tala, bameni niafuna mambu ma Mfumu ; buna kani nki anduenga babeki ?

5 Mose 4: 6. Yobi 5: 13. 1 Kol. 3: 19.

10. Nkiangunu mono ngina vana bakazi bau kwa bankaka ye mavia mau kwa bintani. Kadi babonsoo batombanga ndandu yakimbabu, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye bambikudi ye banganga basadilanga makutu buna bena

Yea. 56: 11. Yel. 6: 12 b.

11. ye basobutanga mu niakisa mbivulu amwana wankento wabantu bami, bu bavovanga : kiambote, kiambote, ye mwanki ka mwenani kiambote ko.

Yeh. 13: 10.

12. Yau bana mona nsoni, kadi bavengi biena nkankumusu. Kansi ka bawweni widi nsoni nkutu ko ye ka bazaidi yindama ko ; nkiangunu bana bilama va kati ye yau babilama ; mbafukulu bu yina kubabwila, bana bwa, buvoele Mfumu.

13. Mono ngina kubabambula ye kubabunga, buvoele Mfumu. Bana bavinia ka bamenanga va nti miavi-

nia ko, ye ka bana bakuyu ko va nti miakuyu, kansi makaya malengila nku-tu mpe; buna ngina kubabwisa mintani. Yes. 5: 5 b. Mat. 21: 19. Luk. 13: 6 b.

14. Mu nkiamu tuvweni vava napi? Lukutakana ye bika tuatinina mu mbanza zasiamuswa ye vilana muna; kadi Mfumu, Nzambi eto, zolele kutubunga ye kutuvana nsa mu nwa, bu tuavolele inasumu kwa Mfumu. Yel. 4: 5. 9: 15. 23: 15.

15. Yeto tueti tadidila yenge, kansi lekwa kiabiza ka kizidi ko, ntangu andiakunu, kansi tumonanga mpamuku kaka. Yel. 14: 19.

16. Mu Dani mutukidi ngwila avuma kwabakavulu bandi; mu diambu diabeka kwabakavulu bandi nsi yamvimba yizakamene. Yau beti kwiza manisa nsi ye biabionsono biena momo, mbanza ye bena kundu muna. Yel. 4: 15.

17. Kadi tala, mono ifidisi zinioka ye basiliika kwa yeno balembolo kakudulwa kwa ndokolo anloko, ye yau bana kuluta, buvovele Mfumu.

18. Kwe ngina mona mpongoso mu kiadi kiami? Ntim' ami wena nalenzangani mu mono.

19. Nawe, mwana wankento wabantu bami weti bokila mu nsi yanseke: Kadi Mfumu kenani mu Sioni koe? Mika 4: 9.

Ntinu andi kenani mo diaka koe? —Inga, niu nkiamu bamfwemese mu teki biau, mu teki biau bianzenza?

20. Naungi ayonzika yimeni vioka, nsungi amwini yisukidi, ye mpulusu ka yitambulu kwa yeto ko.

21. Mono nkosolo ntima, mwana wankento wabantu bami bu weti kosuzulwa; mono ngiena fwidi, ngitukulu yimbwidi.

22. Kadi buna ka mwenani balasami mu Ngiladi ko, ka mwenani niakisi muna koe? Mwana wankento wabantu bami mu nkiamu ka waniakusu mu vwa biandi ko? Yel. 46: 11.

KAPU 9.

Nkongodolo mu ndimbulu aminu mu bantu mu Isaeli. Nkembolo yasonga. Ndinda mu bankwa miasutu.

Engwa vo ngiena nlangu walunga mu ntu ami ye vo meso mami mena nto amansangaza! Buna nkutu dila mwini ye fuku mu yau babandwa mu bantu bami. Yes. 22: 4. Yel. 4: 19. 14: 17. Man. 1: 16. 2: 18.

2. Engwa vo mbeki vuma kiandeka

mu nsi yankatu! Buna nkutu sisa bantu bami ye katuka mu yau. Kadi yau babonsono i mpala, bundu diandimbudi miaminu. Lumb. 55: 6 b.

3. Mu ponza kialudimi luau basikanga makutu, ye ka basadilanga lulendo luau mu nsi mu diambu dia-kedika ko, kansi bakwenda zambuki-ngi mavanga ka mavanga mambi ye ka bazolele kunzaya ko, buvovele Mfumu.

4. Muntu muntu bika kakikenga mu nkundi andi, ye ka muntu ko una sa vuvu mu mpangi andi; kadi mpangi mosi uvanganga mamonsono mu baba wankaka, ye nkundi mosi uzietanga ye kelanga wankaka. Yel. 1: 6. Mika 7: 5 b. Mat. 10: 35 b.

5. Muntu muntu usadilanga kimbabu kwa nkundi andi ye ka muntu ko uvovanga kedika; basadilanga tudimi tuau mu vova makutu, bakukibebisanga mu vanga yayibi. Lumb. 52: 2 b.

6. Ngeye ukalanga kundu mu bungubi; mu bungubi bwau ka bazolele kunzaya ko, buvovele Mfumu.

7. Nkianguu Mfumu Sebaoti vovele ebu: Tala, mono ngina katwa kubani-engisa ye kubatonta, kadi nki kiakaka ilenda vanga, mwana wankento wabantu bami bu kena wampila yoyo? Yes. 48: 10.

8. Ludimi luau i toto kivondanga; luau luvovanga bungubi. Mu nwa bavovanga manlebami kwa ni au, kansi mu ntima bakunlangidilanga. Lumb. 12: 1 b. 28: 3.

9. Kadi kina kubabafika mu mampila yoyo koe, buvovele Mfumu, ye mwel' ami kadi ka una vutula ndinda mu bantu bampila yoyo bonso bubenina koe? Yel. 5: 9, 29.

10. Va miongo nzolele dila ye yimbila nkunga wakiadi; mono nzolele sasula nkunga wamaniongo va kulu mu nsi yankatu. Kadi biau biayokwa, ye ka muntu ko uviokanga mo, ye ningu wabibulu ka uwakane muna ko; nuni zadizulu ye bulu biamalu maia biamana taba. Yel. 4: 25, 29. 12: 4.

11. Mono ngina vanga Yelusaleimi ntulami amatadi, kundu kiabambulu; mbanza za Yuda ngina vanga nsi yavombila yikondolo kundu kiamuntu. Lumb. 79: 1. Yes. 34: 13 b. Yel. 10: 22. 26: 18. Mika 3: 12.

12. Nani i bakala dianduenga dina zaya diadi? Kwa nani kwavova nwa a Mfumu, mpasi kalenda bangula diadi: nsi mu nkiamu yabungulwa bobo, yayokwa bonso nsi yankatu yilembolo vioka muntu? Lumb. 107: 48.

13. Mfumu wavutula: Inga, mu diambu dia bu basisidi mima miami miyabakamba, ye ka bawa nding' ami ko ye ka banama yo ko,

14. kansi banemi mbalu yamiau ntima ye ba Bali, bonso mase mau mabalonga.

15. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono ngina vana bantu baba nlulukulu mu dia ye nsa mu nwa.

Yel. 8: 14. 23: 15. 25: 15.

16. Mono ngina kubamwangisa mu bantu balemwa zaiwa kwa yau vo mase mau, ye landisa sabala mu nima, nate ye mbeni kbasukisa.

3 Mose 26: 33. 5 Mose 28: 61.

17. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lutala; lutela badizi mbila, kidi biza, ye lulandisa bakento bangangu ye lubika biza.

2 Lus. 35: 25. Am. 5: 16.

18. Lubika bakula yimbila nkunga wakiadi mu yeto, mpasi meso meto mana yingumuka mansangaza ye nkanda mameso meto miapasa mu nlangu.

19. Kadi nkunga wakiadi uwakane ningu utukidi mu Sioni: Mbungulu bonso buyitubwididi! Yeto tuamwe-swa nsoni zazingi, kadi tuna katwa sisa nsi; kundu bieto batuludi.

20. Inga, luwa, lubakento, mambu ma Mfumu, ye matu meno bika mavisa mpovolo anwa andi. Lulonga bana beno babakento nkunga wakiadi; nkeno umosi kalonga wankaka nkunga wamaniongo.

21. Kadi lufwa lukotele mu zinela zeto, luau lukotele mu mavula meto ye luzolele fula bana mu nzila ye mavuvi mu mazandu—

22. inga, navovi: ebu buvovele Mfumu—ye nitu zafwa zabantu zina lambalala bonso tuvi va nsi ye bonso mita ku nim' anyonziki milembolo muntu yonzika.

Yel. 8: 2. 16: 4. 25: 33.

23. Ebu buvovele Mfumu: Nkwa nduenga kanani kukikemba mu diambu dianduenga zandi ko, nkwa ngolo kanani kukikemba mu diambu diangolo zandi ko, nkwa kimvwama kanani kukikemba mu diambu diakimvwama kiandi ko.

24. Kansi wonso zolele kukikemba, kakikemba mu diadi, bu kena ye nduka mu kunzaya, vo mono i Mfumu uva-nganga nlemvo, lusongo ye lunungu va ntoto. Kadi diampila yoyo nzolele, buvovele Mfumu.

1 Kol. 1: 31. 2 Kol. 10: 17.

25. Tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina bafika babo-

nsono bazabulwa, mwanki bakabazabulwa ko:

26. Ngipiti, Yuda, Eldomi, bana ba Amoni, Moabi, ye bisi nsi yankatu babonsono bena nzuki zatendwa mu mbela mbela. Kadi bantu bangoi bena babonsono bankwa miamasutu, ye nzo yamvimba ya Isaeli yena ntima walemwa zabulwa.

3 Mose 19: 27. Yel. 4: 4. 25: 23. 49: 32.
Mav. 7: 51. Loma 2: 28 b.

KAPU 10.

Nkadulu abiteki i lufukulu. Nene kwa Mfumu. Mbungulu ansi a Yuda. Balomba, vo ndinda una zangukulwa.

Luwa mambu momo mavovele Mfumu kwa yeno, yeno lunzo a Isaeli.

2. Ebu buvovele Mfumu: Yeno ka luna longuka fu biabangoi ko ye ka luna pamuka mu dimbu biazulu ko, bangoi bu bapamukinanga bio.

3 Mose 18: 3. Yes. 47: 13.

3. Kadi ndongolo zabantu i lufukulu. Bakwanganga buku kianti mu mfinda, ye moko masadi kianti mavalanga kio mu kiubi; Yes. 40: 19 b. 41: 29. 44: 9 b.

4. baketulanga kio mu palata ye wola ye siamisanga kio mu nsonso ye lukonko, mpasi ka kiabwa ko.

5. Bonso tungwa biavindumuka biau bitelamene vana ye bilembane vova. Bina katwa natwa, kadi bilembane diata. Buna ka lutinani bio ko, kadi bilembane vanga buma bwambi; mu vanga bwambote, ka bilendi mpe ko.

Lumb. 115: 5 b. Yes. 46: 1, 7.

6. Kansi ngeye Mfumu, ka muntu ko ukufwanane; ngeye wena waunene, ye nkumbu aku yena yayinene mu lulendo.

Lumb. 86: 8. Yel. 32: 19.

7. Nani una lembwa kutina, untinu abantu? Dianpila yoyo difweni kwa ngeye, kadi mu banduenga babonsono babantu ye mu bimfumu biau biabionsono ka mwenani ukufwanane ko.

Nzai. 15: 3 b.

8. Inga, yau babonsono bena bama-zoba ye mafutu. Ndongolo mu biteki bialufukulu—yau i nti,

Hab. 2: 18. Sak. 10: 2.

9. nsenzebele miapalata mialanduswa ku Talasi, wola utukidi mu Ufasi, wasalwa kwa nkte, kwa noko mangangul'awola. Biavwikwa nlele wandombe yasimba ye wambwaki yampumbu, buna biena i mavanga mababakala bakinkete.

1 Nt. 10: 22.

10. Kansi Mfumu i Nzambi yakedika, yandi i Nzambi yamoyo ye ntinu

ukaumani; mu diambu diankesi zandi ntoto weti zakama, ye bantu ka balendi vibidila nganzi zandi ko. Nah. 1: 5.

11. Buna luna vova kwa yau: Zinzambi zozo zalembe vanga zulu ye ntoto zina fulwa mu ntoto ye ka zina vutuka kala kungsi azulu ko.

12. Yandi wavanga ntoto mu ngolo zandi, yandi wakubika nza mu nduenga zandi, ye mu nduka zandi yandi wapupidika zulu.

1 Mose 1: 1, 6 b. Yes 45: 12. Yel. 51: 15 b.

13. Nding' andi bu yiwakane, buna nlangu miazulu mikumbanga, buna uyambulanga matuti mamvula matombuka mu nsuk' antoto; yandi uyambulanga mpezomo yiza ye mvula ye vaikisanga mpeve mu vuma kiandi kiankeholo.

Lumb. 135: 7.

14. Buna bantu babonso batelamene vana mu buzengi bwau ye balembane bo visa; bangangula zawola buna bena bamweswanga nsoni ye teki biau, kadi teki biau biayitulwa i makutu, ye mpeve ka yena mu biau ko.

Yes. 42: 17 b. 45: 16.

15. Biau i lufukulu, mavanga mansevila; mbafukulu bu yina bwila bio, bina katwa vila.

16. Kansi yandi ka i wampila yoyo ko, yandi wena kunku kia Yakobi, kansi yandi i ndieu wavanga biabionsono; Isaeli i kanda diafwa diandi. Mfumu Sebaoti i nkumbu andi.

5 Mose 4: 19 b. 32: 9.

17. Luyonzika mbongo zeno ye luvakisa zo mu nsi, i yeno lueti kakululwa.

18. Kadi ebu buvoele Mfumu: Tala, ntangu yayi ngina lakasa bisi nsi; ngina kubatuala ku nzungu, kidi bamona bo.

19. Engwa mono, mono ngiena wakoswa! Vwa kiami ka kilendi niaka ko. Mono mpovele: Inga, kwaku i kwama kwami, ngina ko katwa nata.

Yel. 14: 17. Mika 7: 9.

20. Nzo ami yakoto yabungwa ye nsinga miami miamionsono mianzo yakoto miadamunwa. Bana bami baktukidi, ka bena diaka ko, ka musidi umosi ko ulenda tunga nzo ami yakoto ye tula nlele miami mianzo yakoto.

21. Kadi mvungi miakala kifutu ye ka bayuvula Mfumu ko, nkiangunu ka bamona zazu ko, ye kamba diau diadionsono diasansukuswa.

Yel. 23: 1.

22. Nawe, nsamu! Tala, weti kwiza! Ndumu waunene utukidi mu nsi anode mu vanga nbanza za Yuda nsi yavombila, kundu kiabambulu.

Yel. 1: 14. 9: 11.

23. Mono nzaidi, Mfumu, vo nzil' amuntu ka i diambu diandi ko, vo ka i diambu diankibi ko mu sungika tambibiandi busongele.

Zing. 16: 9.

24. Buna nandongi ndongi, Mfumu, kansi mu tezo kiafwana; ka mu nganzi zaku ko, kwidi kumpanga bonso ka lekwa ko.

Lumb. 6: 1. 38: 1. Yel. 30: 11.

25. Tengula nkesi zaku va bangoi balembolo kuzaya ye va makanda momo makamabombidilanga nkumbu aku ko. Kadi yau buneni dia Yakobi, inga, bandidi nampia ye bansukisi, ye kundu kiandi bavomese kio.

Lumb. 79: 6 b. Yes. 64: 10.

KAPU 11.

Nkanu a Yuda mu luwawanu ye nsamunu ankongodolo. Lukanu luabema mbikudi ye ndinda mu diambu diodio.

Mama i mambu maviza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Luwa mambu maluwawanu lualu ye luvova kwa babakala ba Yuda ye kwa bisi Yelusalemi.

3. Vova kwa yau: Ebu buvoele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Wasingwa i bakala dilembolo wa mambu maluwawanu lualu,

5 Mose 27: 26. Ngai. 3: 10.

4. Luau luyakamba mase menomu ntangu yina, yiyabavaikisa mu nsi a Ngipiti, mu foloni kiasengwa, bu yavova: luwa nding' ami ye luvanga mama, nadede bonso builukembi, buna luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno,

2 Mose 10: 5. 5 Mose 4: 20. 29: 13. 1 Nt. 8: 51. Yel. 7: 23.

5. kidi yakeba ndefi yina yiyadila mase menomu kubavana nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bonso buvengo bwabu mpe. Mono yatambudila ye yavova: Inga, ameni, Mfumu.

1 Mose 12: 7. 15: 7 b. 26: 3. 28: 4. 2 Mose 3: 8.

6. Mfumu wavova kwa mono: Samuna mama mamonsoro mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ye vova: Luwa mambu maluwawanu lualu ye lunama mo.

7. Kadi mu lumbu kina kiyavaikisila mase menomu nsi a Ngipiti, ye nate ye lumbu kiaki mono ibabangisi, inga, mbatu mbatu ibabangisi ye yavovele: Luwa nding' ami.

2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 13.

8. Kansi ka bazola wa ko vo tambila mo matu man, kansi muntu muntu wadiata mu mbalu antim' andi wambi. Nkiangunu mono yababwisa mpe ma-

mbu mamonsono maluwawanu lualu, i mambu mayabakamba mu keba, kansi mwanki ka bakebele mo ko.

Yel. 7: 24, 26.

9. **Mfumu** waveva kwa mono: Mono nzaidi, bonso bwalekila babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi mfundu.

10. **Bamana** vutuka ku tufuma tuamase mau makamazola wa mambu mani ko; kansi banama nzambi zankaka ye basadila zo. Inga, nzo a Isaeli ye nzo a Yuda zatuludi luwawanu luami lutuwawana ye mase mau.

Yel. 9: 13.

11. **Nkiangunu** Mfumu vovele ebu: Tala, ngina kubabwisa kubu dibana lembana taba; bu beti kumbokila, kina kubawa ko.

Lumb. 18: 41. Zing. 1: 28. Yes. 1: 15.

Yel. 14: 12. Yoh. 8: 18. Mika 3: 4.

12. **Buna** mbanza za Yuda ye bisi Yelusalemi bana katuka ye bokila kwa nzambi zozo zibakwikila biamfwitisila mwisi; kansi ka zina lenda kubavulusa mu ntangu akubu diau ko. 5 Mose 32: 38.

13. **Kadi** bonso bwena ntalu ambanza zaku, i bobo ntalu anzambi zaku, Yuda; bonso bwena ntalu azinzila mu Yelusalemi, i bobo ntalu amasalu maluatedemese kwa nsoni zabiteki, masalu mankwikila biamfwitisila mwisi kwa Bali.

2 Lus. 28: 24. Yel. 2: 28.

14. **Nkiangunu** kudilani bantu baba mvutu ko ye kunatani maniongo vo ndidulu mu yau ko, kadi kizolele wa ko, bu beti kumbokila mu diambu diakubu diau.

Yel. 7: 16. 14: 11.

15. **Nkundi** ami nki kana vanga mu nzo ami, yau buna bana bu beti vanga biena nkankumususu? Kadi mbizi ankailu adisalu yilenda kukatudila biampila yoyoe? Bu ulenda vanga yayibi yaku, buna weti yangalala.

16. **Nti** aolive uvekitanga, waketulwa mu bana bampwenia, i nkumbu aku yabikila Mfumu. Kansi bwabu yandi kwikidi tia mu nkitumunu yayinene yangolo kinzungidila ye nti wau, ye nzamvula zandi zeti bungwa.

17. **Kadi** Mfumu Sebaoti, i yandi wakutuika, wasamuni kubu mu ngeye, mu diambu diayayibi yavanga nzo a Isaeli ye Yuda yibamfwemesene, bu bakwika biamfwitisila mwisi kwa Bali.

18. **Mfumu** wanzaikisi bo, ye nzaidi bo bwabu; kadi ngeye wambwesa bina bibavanga.

19. **Kansi** mono kibeni yakala bonso mwana wameme wanlenbami weti natwa ku vondwa. Mono kiazaya ko, vo bankana tukanu: Bika tuabunga nti

ye mbutu miandi, bika tuamfula mu nsi abavumuna, mpasi nkumbu andi ka yina vutuka bambukulwa moyo ko.

20. **Kansi** Mfumu Sebaoti i nkongudidi walunungu utontanga nsekinia ye ntima. Buna ungiambula yamona ndind'aku mu yau, kadi kwa ngeye ntudidi bungu diani.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. 17: 3. Yel. 17: 10.

20: 12. Nzal. 2: 23.

21. **Nkiangunu** Mfumu vovele mu babakala mu Anatoti balakukilanga moyo aku ye beti vova: kubikulani mu nkumbu a Mfumu ko, vo kuzolele fwa mu moko meto ko—

22. **Inga**, nkiangunu Mfumu Sebaoti vovele ebu: Tala, mono ngina kubabafika; matoko mau mana fwa mu sabala, bana bau bababakala ye babakento bana fwa mu nsatu.

23. **Ka** lekwa ko kina sala mu yau; kadi ngina bwisa babakala ba Anatoti kubu, mvu au wambafukulu bu una kwiza.

KAPU 12.

Ngitukulu ambikudi mu diambu dianzila za Mfumu. Mvutulu andinda kwa fwa dia Mfumu. Mfinangani za Isaeli.

Mfumu, vo mono nzolele kufundisa, buna vele ngeye una nunga. Kansi nkatulu vova kwa ngeye mu monso masongele. Bakiadimbuka mu nkiana batomuswanga nitu? Bantu badimbulanga minu mu nkiana bana vila ntangu zazonsono?

1 Yobi 21: 7. Lumb. 73: 3. Hab. 1: 13.

Malaki 3: 15.

2. **Ngeye** ukubatuikanga, ye yau bamenanga mianzi: yau bakulanga ye babutanga bana. Ngeye wena lukufi ye yau mu nwa miao, kansu utatukidi nseke mu kingongo kiau. Yes. 29: 13.

3. **Kansi**, Mfumu, ngeye unzaidi; ngeye ukumbonanga ye tontanga ntim'ami bonso buwenina kwa ngeye. Ubabambula bonso mameme mu vondwa ye ubabieka mu lumbu kiamfwilu.

Lumb. 139: 1 b.

4. **Ntama** kwa nsi yina kala kiadi ye titi va nsi bina yuma mwamonsono, ye bulu biamalu maia ye zinuni bivi-langa mu diambu diayayibi yabisi nsi, yau bu beti vova: yandi kana mona mfuku-ulu eto ko.

Yes. 21: 6. Yel. 4: 25. 9: 10.

5. **Vo** ulebane sinsana yungusa ye ndiati amalulu, buna bwe zolele sinsana ye bakavulu? Vo ulenda mona mpungumunu mu nsi ayenge, bwe una

vangwa mu ndimba wangianza wa Yodani ?

6. Bwabu keti nipangi zaku mpe ye nzo asaku badimbudi ninu kwa ngeye ; yau mpe babokele mu laka diafunganana ku nim' aku. Kubalekilani minu ko, bavovanga manlebami mpe kwa ngeye. Yel. 9: 4.

7. Mono nsisidi nzo ami, mono ndienge kunku kiani kiadifwa, mono ndiokone bina bilutidi zolwa kwa miwel' ami mu koko kwantantu.

8. Yandi, fwa diami, wayikidi kwa mono bonso nkosi mu mfinda ; yandi weti sasula nding' andi kwa mono, i diau ikumbelanga.

9. Kadi buna fwa diami diakedi kwa mono bonso nuni yambaki yanzenza ? Ketu nuni zambaki zeti kunkutakanana mu ndambu zazonsono ? Inga, nanguka ! Luyonzika bulu biabionsono biansi ye luyambula bio biza dia. Yes. 56: 2.

10. Mvungi mu mbidi akunku mibunganga via diami diavinia ye midiatikisanga via diami ; bavanganga via diami diabiza bonso nsi yankatu yavombila.

11. Bavanganga dio nsi yavombila ; diena vantadisi ami mu kiadi ye fukila. Nsi yayonsono yeti vombuswa, kadi ka muntu ko wena uzolele baka diela diafwana.

12. Mu nzanza miamionsono ntani miviokanga mu nsi yankatu, kadi sabala kia Mfumu kimanisanga biabionsono tuka nsuka mosi yansi nate ye ku yankaka ; ka nsuni umosi ko ulenda tanunwa.

13. Yau bakunini witi, kansi bayonzekele nsolokoto ; batovokele mu nana. Inga, yeno luna fwiswa nsoni ye mbutu mieno mu diambu dianganzi za Mfumu zatia.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 38. Mika 6: 15.
Hang. 1: 6.

14. Ebu buvolele Mfumu mu mfina-ngani zozo zazonsono zambi zivalakananga fwa diyavana bantu bami Isaeli : Tala, mono ngina kubaziokuna mu nsi au, ye nzo a Yuda ngina yo bambula mu yau.

15. Kansi bu ibabambudi bobo, ngina vutuka kubafwila nkenda, ye yambula bavutuka, muntu muntu ku fwa diandi ye muntu muntu ku nsi andi.

16. Buna vo bana toma longuka nzila zabantu bami, mpasi badila nku-mbu ami ndefi : kasi mu Mfumu amoyo, bonso bubateka longa bantu bami badila Bali ndefi, buna bana tungululwa mu kati diabantu bami.

5 Mose 6: 13. 10: 20. Yel. 4: 2. Ef. 2: 19 b.

17. Kansi vo ka bana wa ko, buna ngina bambula bantu bampila yoyo ye kubabungisa nampia, buvolele Mfumu.

KAPU 13.

Nkiti wambikudi. Yuda diafwanukuswa ye kuba diavinia. Ndongi zakinkole mu diambu diayayibi ye ndimbulu aminu biabantu.

Ebu bwavova Mfumu kwa mono : Wenda wasumba nkiti walino ye kanga wo mu luketo luaku, ye kuyambulani wo wabwa mu nlangu ko.

2. Mono yasumba nkiti, bonso bwakala mambu ma Mfumu ye yatula wo mu luketo luami.

3. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ngiza yanzole ; yandi wavova :

4. Bonga nkiti uusumbidi uvweti mu luketo luaku, ye nanguka wenda ku Efalata ye sweka wo kuna mu mwamvu watadi.

5. Mono yayenda ye yasweka wo ku Efalata, bonso bwankamba Mfumu.

6. Kansi ntama yayingi mboki Mfumu wavova kwa mono : Nanguka wenda ku Efalata ye landisa kuna nkiti uyakambila, vo una wo sweka kuna.

7. Mono yayenda ku Efalata ye yatima ye yakatula nkiti mu vuma kina kiyasweka wo. Tala, nkiti wamana bungwa, ye ka watoma mu salu diaka ko.

8. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova : Ebu buvolele Mfumu :

9. Bonso bobo mono ngina bafikila ngianza za Yuda ye Yelusalemi mbungulu bouso buzenina zazinene.

10. Bantu baba bambi bakabazolele wa mambu mami ko, kansi badiatanga mu mbalu antima miau ye namanga nzambi zankaka ye sadilanga zo ye sambilanga zo, yau bana kala bonso nkiti wau ukaufwanane mu salu ko.

11. Kadi bonso bakala dikanganga nkiti andi mu luketo luandi, i bobo mono yakangwa nzo yamvimba ya Isaeli ye nzo yamvimba ya Yuda, buvolele Mfumu, kidi bakala bantu bami ye bakala nzitusu kwa mono, nsikulu ye ndanusu, kansi ka bazola wa ko.

5 Mose 26: 19.

12. Nkianguu vova kwa yau mambu mama : Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Makuba mamonsono navinia mafuluzwanga mu vinia. Buna bu bana vova kwa ngeye : kadi yeto

ka tuzaidi koe, vo makuba mamonsono mavinia mafuluzwanga mu vinia?

13. buna nbavutufila: Ebu buvo-
vele Mfumu: Tala, mono ngina fuluza bisi
nsi vayi babonsono, ntinu miwandanga
va kiandu kia Davidi, ye banganga ye
bambikudi ye bisi Yelusalemi babo-
nsono, mpasi basansala.

Yel. 25: 15 b. Yeh. 23: 33.

14. Mono ngina kubakosa, umosi
kwa wankaka, ve mase ye bana, buvo-
vele Mfumu. Mono kina kala ndemvo-
kolo ko, kina kuta ko ye fwila nkenda
ko, kidi yalembwa kubabanga.

Yel. 6: 21.

15. Luwa ye ludimba mo. Ka luka-
lani ngianza ko; kadi Mfumu wavo-
vele.

16. Luvana Mfumu, Nzambi eno,
nzitusu, bu kakiyambudidi tombe kiza
ko, malu meno bu ka makitelele sakuba
ko va miongo, luwele bu lueti kwiza, ye
kia kuna kulueti vingila kuna vilulwa
kwa yandi mu kala kini kialufwa ye
kuna vangwa mbungi.

Lumb. 44: 19. Yeh. 8: 22. 59: 9.

17. Kansi vo ka luwilanga mama ko,
buna mwel' ami ukatulu kala kiadi mu
nsweki mu ngianza zampila yoyo, ye
disu diami dikatulu dila beni ye yingu-
muka mu mansangaza, kamba dia Mfu-
mu bu dianatwa kinkole.

Yel. 9: 1. 14: 17. Man. 1: 2, 16. 2: 18.

18. Vova kwa ntinu ye nkama:
Luvwandeno kuna banda, kadi koloa
kien kianzitusu, i kina kiakatula ntu
mieno kisotokene mu yeno.

Yel. 36: 30. Man. 5: 16. Yeh. 21: 26.

19. Mbanza mu nsi a Sude zizika-
mene, ye ka muntu ko wena uzibulanga
zo; Yuda diadionsono dianatwa kinkole,
inga, dianatwa nadede.

20. Lusendula meso meno ye lutala,
bonso bubatukidi mu nsi anode. Ka-
mba kwe diena bwabu, dina diwavewa,
kamba dina diakala nzitusu aku?

21. Nki uzolele vova, bu katumbanga
bakundi baku bonso zimfumu kwa
ngeye, i van bawalonga ngeye kibeni
mu kukakidila. Kadi buna kuna bwa
nsongo bonso miankento mu nzungu
zahutula koe?

Yel. 6: 24.

22. Kansi vo ngeve weti vova mu
ntim' aku: mu nkiana ngieti bo va-
ngwa? buna nazayi: i mu diambu
dialufuma luaku lualunene koka mbeka
yavunga kiaku yanangunwa ye malu
maku mafukulwa.

Yeh. 47: 2 b. Yel. 5: 19. 26: 10 b. Nah. 8: 5.

23. Kadi mwisi Etiopia lenda vilula
nkand' anitu andi vo ngo mika miandi

miamasona-masona? Buna veno mpe
lulenda vanga diambu diabiza, yeno
luayukwa vanga mena mambi?

24. Nkiangunu mono nzolele kuba-
mwangisa bonso titi bivevumukanga
mu diambu diampeve yansi vankatu.

Yehi 21: 18. Lumb. 1: 4.

25. Kiaki kina kala kunku kiaku ye
ndambu aku yingina ktezila, buvo-
vele Mfumu, bu wamvilakene ye wasidi
vuvu mu makutu.

26. Nkiangunu mono mpe ngina na-
nguna koka mbeka yayunga kiaku va
zizi kiaku, mpasi nsoni zaku zamonika.

27. Kinsuza kiaku, kintiengi kiaku,
nkadulu aku yakinsuza yamvwezolo,
nkankumusu aku voyo mono mbweni
bio va hintuntubulu va nsi. Engwa
ngeye, Yelusalemi! Kuzolele veduswa
ko; ntama kwa didio dina zingila?

Yel. 5: 8. Yeh. 22: 9 b.

KAPU 14.

Kanda kiakinene ye ndilu amvutu ambi-
kudi.

Mama i mambo ma Mfumu maviza
kwa Yelemia mu diambu dia-
kanda.

2. Yuda diena kiadi, mielo miandi
mitenganene, milumbamene nalu va
ntoto, ye biaula bia Yelusalemi bito-
mbokele.

Yeh. 3: 6. Yel. 12: 4. Man. 1: 4. 2: 8.

3. Bankwa miatulendo bu bana tu-
misa bayalwanga kwa yau mu teka
nlangu, buna ka bamonanga nlangu
ko. bu bana luaka ku bizinga, kansi
bavutukanga ye wumbwa biau bia-
nkatu, batelamene vana mu nsoni ye
yindama ye bafukanga ntu miau.

4. Mu diambu diansi yena ntima wa-
fibala, mvula bu yilembolo noka va
ntoto, mvati miamavia miena nsoni ye
mifukanga ntu miau.

Yaeli 1: 11.

5. Kadi nsungu zankento va kanga
basisanga bana bababutidi, biankunzu
bu bikondolo.

Yaeli 1: 18.

6. Mpunda zankitu zitelamanga va
minzanza ye vomanga bonso mbulu;
meso mau meti lemina, titi bu biko-
ndolo.

7. Vo tufuma tueto tueti kututela
kimbangi mpe, buna Mfumu, navangi
vele mu diambu diankumbu aku; kadi
nsoto-nsoto mieto miena miaminene, i
kwa ngeye tuavolele masumu.

8. Uvuvu kia Israeli, ngeye umvulusi
andi mu ntangu ampasi, mu nkiana
wena bonso nkwa nzenza mu nsi ye

bonso nkibi utungidi nzo andi yakoto mu fuku dimosi kaka?

9. Mu nkiamu ufwanane ye bakala diakidunga, bonso kesa dilembane sadisa? Keti ngeye vele wena kundu mu yeto, Mfumu, ye yeto tuabikwa nkumbu mu nkumbu aku; kutusisani ko.

10. Ebu buvolele Mfumu kwa bantu baba: Keti bazolele beni zieta, ka basimbidilanga malu mau ko; nkiangunu Mfumu kabamweni nkembo ko; bwabu wabambukidi lufuma luau moyo ye ubafikanga masumu mau.

Yel. 2: 23, 31. Hos. 8: 13. 9: 9.

11. Mfumu wavova kwa mono: Kulombani lekwa kiabiza mu bantu baba ko.

Yel. 7: 16. 11: 14.

12. Kadi vo baminanga nsoki mpe, kizolele mpe wa mbokolo au ko, ye vo bayokanga nkailu miangioka ye miandia mpe, kibamweni nkembo nkutu ko, kansi mono kibeni nzolele kubabunga mu sabala, malema ye vunga.

Zing. 1: 28. Yes. 1: 15. Yel. 6: 20. 11: 11.

Yeh. 8: 18. Am. 5: 22. Mika 3: 4.

13. Buna mono yavova: Engwa Mfumu, Mfumu! Keti mbikudi mikubakambanga: Ka luna mona sabala ko, ye malema ka mana kulubwila ko, kansi mono ngina kuluvana yenge kisikilanga va vuma kiaki.

Yel. 5: 12.

14. Kansi Mfumu wavova kwa mono: Mbikudi mibikulanga makutu mu nkumbu ami, mono kibafidisi ko ye kibaveni ntumunu ko vo mpovele kwa yau, kansi bakulubikudilanga monameso mamakutu ye mbingula, nsambudulu abiteki ye bungubi bwantima miau.

Yel. 23: 21. 27: 14 b. 29: 8 b.

15. Nkiangunu Mfumu volele ebu mu mbikudi miomio mibikulanga mu nkumbu ami, bu ndembolo kubafidisa, ye miau mivovanga, vo sabala ye malema ka bina kota mu nsi yayi ko: Mu sabala ye nsatu mbikudi miomio mina sukila nsuk' au.

16. Bantu babeti bikudila ye bakazi hau, bana hau bababakala ye babakento bana bindalala mu zinzi za Yelusalemi mu nsatu ye sabala ye ka muntu ko una kubadimisa; mono ngina kubategudila yayibi yau.

17. Ngeye una kubakamba diambu diadi: Meso mami meti yingumuka mansangaza fuku ye mwini ye ka mavuvamene ko, kadi ndumba, mwana wankento wabantu bami, wabafukwa mbungulu yayinene, ye mput' andi ka yilendi niaka ko.

Yel. 9: 1. 10: 19. 13: 17. 30: 12. Man. 1: 2, 16. 2: 18. 3: 48.

18. Vo ngina vaika va nsi, tala, buna yau babindalele babandwa mu sabala; vo ngina kota mu mbanza, tala, buna balambalele vana mu yela kwamalema. Inga, ye mbikudi ye nganga bana katiwa kwenda ku nsi yibalembole zaya.

19. Buna ngeye wamana niafuna Yuda nadedie, mwel' aku weti kamina Sionie, bu watubendi mbandulu yilembane muntu niakisa? Yeto tueti vingila yenge, kansi lekwa kiabiza ka kizidi ko, ntangu andiakunu, kansi tueti mona mpamuku kaka.

Yel. 8: 15.

20. Mfumu, tueti mona ludimbuku lueti, tufuma tuamase meto, kadi tuavolele masumu kwa ngeye.

Lumb. 100: 6. Yel. 3: 25. Dan. 9: 8.

21. Mu diambu diankumbu aku kutuniafunani ko, kuvambulani kiandu kiaku kianzitusu kiayinwa ko; bambukila luwawanu luaku ye yeto moyo ye kuvunzani lo ko.

Yel. 3: 17. Mat. 5: 34 b.

22. Kadi mu teki bialufukulu biabangoi mwena biankaka bilenda vana mvule? Evo zulu diau kibeni dilenda nokisa nkumbu miavmule? Keti i ngeye, Mfumu, Nzambi eto, utukatulu vingila? Kadi i ngeye wavanga biobio biabionsono.

Yobi 5: 10. Lumb. 135: 7. 147: 8. Mav. 14: 15 b.

KAPU 15.

Mfumu wamokisa mbikudi.

Kansi Mfumu wavova kwa mono: Vo Mose ye Samueli mpe batelamene vantadisi ami, buna mwel' ami mpe ka una tadisa kwa bantu baba ko. Ubakuba mu zizi kiani ye ubasindika.

2 Mose 32: 11 b. 4 Mose 14: 13 b. Sam. 7: 9 b.

Lumb. 99: 6. Yeh. 14: 14, 16.

2. Vo bana vova kwa ngeye: kwe tuna kwenda? buna una kubavutudila: Ebu buvolele Mfumu: Ku vunga wonso uvwilu kwa vunga, ku sabala wonso uvwilu kwa sabala, ku nsatu wonso uvwilu kwa nsatu, ku kinkole wonso uvwilu kwa kinkole!

Yel. 43: 11. Sak. 11: 9.

3. Mono ngina yambula mbafukulu zampila ia zababwila, buvolele Mfumu: sabala kina kubabema, mbwa zina kubakoka, nuni zazulu ye bulu biankitu va nsi bina kubadia ye kubabunga.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 26.

4. Mono ngina kubavanga longi diamampamuka kwa bimfumu biabionsono va ntoto, mu diambu dia Manase, mwan'

a Hiskia, ntinu a Yuda, mu bina bikavanga mu Yelusalemi.

5 Mose 28: 25. 2 Nt. 21: 11. 23: 26. 24: 3.

2 Lus. 29: 8. 33: 19. Yel. 24: 9.

5. Kadi nani una kufwila kiadi, Yelusalemi, ye nani una kufwila nkenda ye nani zolele kwenda mu yuvula, vo ngeye kolele?

6. Ngeye wansisa, buvolele Mfumu, ngeye wankatukila. Nkiangunu mono yalambula koko kwami kwa ngeye ye vakubunga; mono yamana beba mu lemunkila.

7. Inga, mono yabavevila mu vevo-mono mu mielo miansi, mono yavanga mase makondwa bana, mono yabunga bantu bami, kadi ka bazola fila ninia ku nzila zau ko.

8. Mafwola mau yakatwa lutisila nie-nge mu mbu mu ntalu, mu mwini yambula ntani miabwila zimbuta zamatoke mau; kingongo ye mpamuku biabawisa nabiiu.

9. Ndiene wabuta bana nsambodia bababakala wakatwa tabula vumunu kiandi mu lemina; ntangu andi yadimina, mwini bu wakidi, wakatwa kala nsoni ye yindama. Bionso bisidi mu yau ngina niokuna kwa sabala biantantu miao, buvolele Mfumu.

10. Engwa mono, mbutu' ami, vo wambuta, i bakala dieka nongwa kianzonza ye mpaka mu nsi yamvimba! Keti mono kiasompese mu kalala ko ye ka muntu ko wansompisa mu kalala; kansi babonsono bakunsinganga.

Yobi 3: 1 b. 10: 18. Yel. 20: 1 b., 14.

26: 7 b. 38: 6.

11. Kansi Mfumu wavutula: Mu kedika mono nzolele kukutula, kidi watoma nitu. Mu kedika mono ngina vanga, vo ntantu miaku mina lomba dodokolo vantadisi aku mu ntangu akubu ye ntangu anzungu.

Yel. 21: 1 b. 37: 3. 42: 1 b.

12. Kadi sengwa kilenda tolulwa, sengwa kitukidi mu utini yanode, vo nsongo?

13. Lekwa biaku ye mbongo zaku ngina bio niokuna mu pelwa, ye ka bina futuswa ko—bobo mu diambu diamamonsono mauvolele masumu mu nsi aku yamvimba.

Lumb. 44: 12. Yes. 52: 3. Yel. 17: 3 b.

14. Mono ngina kutuala kwa ntantu miaku mu nsi yiulembolo zaya. Kadi tia tuanganzi zami tukwemi; va ntandu eno tuau tuna lema.

5 Mose 32: 22 b.

15. Mfumu, ngeye zaidi bo. Umbanzila ye unkeba ye umvutulila indinda kwa nzomi mianii; bonso bwena mvi-

bululu aku kunkatulani ko. Nayindudieti, bonso bungieti nata mvwezolo mu diambu diaku.

16. Bu yamona mambu maku, makala dia kwami, inga, mambu maku makala kiese ye yangalala biantim'ami, kadi mono yabikwa nkumbu mu nku-mbu aku, Mfumu, Nzambi aminkangu.

17. Keti mono kiavwendi mu lukutunu luabankwa miamadieya ko ye kiasakatele yau ko; mu diambu diakoko kwaku mono mvwendi kinsona; kadi ngeye wamfuluzi nkesi.

18. Buna mu nkiam kwama kwami kweti sikalala ntama, ye mu nkiam mputa zami zilembane beluka? Zau ka zizolele niaka ko. Ngeye wayikidi fimwila-mwila fieti sika kwa mono, bonso nlangu ukondolo zingu.

19. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Vo una vutuka tadisa kwa mono, buna nzolele kuyambula wavutuka ye kala sielo kiami. Vo una vambisa metala kiandanu mu bo, buna una kala bonso nwa ami. Buna baba bana vutuka kwa ngeye, kansi ngeye kuna vutuka kwa yau ko.

20. Mono ngina kuvanga vantadisi abantu baba bonso lumbu luansongo, luanakekete, mpasi vo bana kunwanisa mpe, ka bana kulutila ngolo ko; kadi mono ngina yaku ye nzolele kuvulusa ye kusadisa, buvolele Mfumu.

Yel. 1: 18. 6: 27. 20: 11.

21. Mono ngina kusadisa wavaika mu ngolo zabanibi ye ngina kukula mu koko kwankwa mafuka.

KAPU 16.

Mindinda ye nsilulu zaulemvo.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Ngeye kuna kwela nkento ko vo baka bana bababakala ye babakento va vuma kiaki ko.

3. Kadi ebu buvolele Mfumu mu bana bobo bababakala ye babakento babutwa mu vuma kiaki, ye mu mbuta zau zababuta, ye mu mase mau mabayakisa mu nsi yayi:

4. Yela kwamfwilu bana fwila; ka bana dilwa dizi ko vo dianuswa ko, kansi bana kala tuvi va nsi. Mu sabala ye nsatu bana vila, ye nitu zau zafwa zina kala dia kwa nuni zazulu ye kwa bulu biansi.

Yel. 7: 33. 8: 2. 9: 22. 14: 16. 15: 2. 25: 33.

34: 20.

5. Kadi ebu buvolele Mfumu: Nge-

ye kuna kota mu nzo amfwiidi ko ye kuna kwenda dila dizi ko, vo kubafwila nkenda ko; kadi mono nkatudi yenge kiami mu bantu baba, buvoele Mfumu, nkatudi nlemvo ami ye nkend' ami.

6. Babanene ye babake bana fwa mu nai yayi, ye ka bana dianuswa ko; ka bana dilwa dizi ko, ye ka muntu ko una kukinwata dimbu vo teba ntu andi mu diambu diau.

3 Mose 19: 28. 5 Mose 14: 1. Yel. 41: 5.

Mika 1: 16.

7. Mampa makiadi ka mana bukunwa kwa muntu ko mu kumbomba mu kiadi mu ufwiidi, ye mbungu yambombolo ka yina vewa kwa muntu ko, kidi kanwa mu kiadi kiawidi se ye mbuta.

Yeh. 24: 17, 22 b.

8. Mu nzo ambuluku kuna mpe kota ko mu vwanda ye yau ye dia ye nwa.

9. Kadi elu buvoele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mu vuma kiaki, vantadisi ameso meno ye mu lumbu bieno, mono ngina sukisa mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa.

Yel. 7: 34. 25: 10. 33: 11. Yeh. 26: 13.

10. Bu weti kamba mambu momo mamonsoho kwa bantu baba ye bana vova kwa ngeye: mu nkiana Mfumu wavovele kubu diadi diadinene diadionsono kwa yeto, ye nki i lufuma lueto ye sumu dieto bituvolele kwa Mfumu, Nzambi eto?

Yel. 5: 19. 13: 22.

11. buna una kubavutudila: Luga, mase meno mansisa, buvoele Mfumu, ye banania nzambi zankaka ye basadila zo ye basambila zo; inga, bansisa ye ka bakeba mina miami ko.

12. Yeno lulutidi vanga yayibi, mase meno mavanga yafuma, kadi tala, muntu muntu mu yeno unamanga mbalu yantim' andi wambi ye ka luzolele kuntumamana ko.

13. Nkiangunu mono ngina kulukutula mu nsi yayi ye kulutuba ku nsi yilualembwa zaya ye mase meno, ye kuna luna sadila nzambi zankaka mwini ye fuku; kadi kizolele kulusonga nlenivo ko.

5 Mose 4: 27 b. 28: 36, 64. Yel. 5: 19.

14. Nkiangunu tala, lumbu bina kwiza, buvoele Mfumu, bu bana lembwa vutuka vova: kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wawaikisa bana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti,

Yel. 23: 7 b.

15. kansi: kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wawaikisa bana ba Isaeli mu nsi anode ye mu nsi zozo zazonsono

zikabakuba. Kadi mono ngina kubavutula ku nsi au yiyavana mase mau.

16. Tala, mono ngina tumisa ntambi miamingi miambizi, buvoele Mfumu, ye yau bana kubaloba; mboki mono ngina tumisa nkongo zazingi, ye yau bana kubabundumuna mu miongo miamionsono ye bintuntubulu biabionsono ye mu mabenga mamafadi.

Hab. 1: 14 b.

17. Kadi meso mani masungamene mu nzila zau zazonsono; ka balendi swama zizi kiami ko, ye lufuma luau ka luswekolo mu meso mani ko.

Yobi 34: 21 b. Lumb. 90: 8. Zing. 5: 21.

Yel. 23: 24. 32: 19. Eb. 4: 13.

18. Va ntete ngina kubavutudila mu tezo biole mu diambu dialufuma luau ye sumu diau, bu basumuni nsi ami, bu bafuluzi fwa diami mu nitu zafwa zankankumusu zau ye zamvwezolo zau.

Yes. 65: 7. Yel. 2: 7.

19. Mfumu, ngeye i ngolo zami, ntubulu ami ye mpungumunu ami mu lumbu kiazungu, kwa ngeye bangoi bana kwiza bu bana tuka ku nsuka zantoto ye vova: Difwa diavingila mase meto i makutu kaka, teki bialufukulu, biampila yoyo vo widi kimosi nkutu mu biau ka kilendi sadisa ko.

Lumb. 8: 1 b. 46: 1. Yes. 2: 2 b. Yel. 8: 17.

Mika 4: 1 b. Sak. 8: 20 b.

20. Kadi muntu ulenda kukivangila zinzambie? Zampila yoyo keti ka i zinzambi ko.—

Yes. 40: 19 b. 44: 9 b. Yel. 2: 11. 10: 8.

21. Nkiangunu tala, mbwesa yayi nzolele kubainwesa bo, nzolele kubamwesa koko kwami ye lulendo luami, kidi bamona, vo nkumbu ami i Mfumu.

KAPU 17.

Mwina walumingu walongudukwa.

Masumu ma Yuda masonukwa mu lapi kiasengwa, mu nsongi adiamanta, manwatwa mu tadi diau diantiina ye mpoka zeno zamasalu,

2. bonso mpe bana bau va nti miankunzu ye bintuntubulu bianda babambukilanga masalu mau moyo ye ba Asela.

3. Ngeye umongo ami va yinza, lekwa biaku, mbongo zaku zazonsono, ngina bio niokuna mu pelwa, ye mpe vuma biaku bianangama biangiokila, nu diambu diamasumu mauvolele mu nsi aku yavimba.

Yel. 15: 13 b. 21: 15.

4. Ngeye una katwa sisa—ye bobo mu diambu diangeye kibeni—fwa diaku diyakuvana, ye ngina yambula wasadil.

ntantu miaku mu nsi viulembolo zaya. Kadi yeno luakwikidi tia tuanganzi zami, ye tuau tuna lema ntangu yikayimani.

5. Ebu buvolele Mfumu: Wasingwa i bakala diodio disilanga bantu vuvu ye funginikanga fundi diakoko ye vengulanga ntim'andi mu Mfumu.

6. Yandi una kala bonso kiakombulwa mu makanga ye kana mona lekwa kiabiza kina kwiza ko, kansi una kala kundu mu vuma biayokwa mu nsi yankatu mu nsi yena makanga mamungwa makondolo muntu. Yel. 48: 6.

7. Kansi wasakumunwa i bakala diodio disilanga Mfumu vuvu, i ndieu wenina Mfumu i vuvu kiandi.

Lumb. 2: 12. 34: 8. 40: 4. 84: 12. Zing. 16: 20.

8. Yandi wena bonso nti wakunwa va nlangu nyalanga mianzi miandi ku fimwila-mwila ye lembolo pamuka, mbangazi bu yina kwiza, kansi wena makaya mavekitanga, ye ulembolo kala kjadi, mvu wakanda bu wizidi, ye ka uyambulanga buta bana ko.

Lumb. 1: 8.

9. Ntima ulutidi lekwa biankaka mu kimfunia ye wena wabiva; nani lenda wo zaya?

10. Mono, Mfumu, ifonguninanga ntima ye fontanga nsekinia ye mboki ivananga kwa muntu muntu, bonso bwena nzila zandi, bonso bwena mbutu miamavanga mandi.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 20: 12. Loma 2: 6. Nzai. 2: 23.

11. Bonso ngumbi yiyalamene va meki makamalosele ko, i ndieu uyonzikanga kimvwama mu kimbabu; mu ndambu alumbu biandi una katwa sisa kio, ye ku nsukulu andi una telama bonso nkwa buzengi.

12. Ukiandu kianzitusu, unzanza wansi nkulu, uvuma kiakinlongo kieto.

13. u Mfumu wena vuvu kia Israeli! —babonsono bakusisanga bana katwa fwa nsoni. Inga, bakumpengamananga bafwanane ye nsonokono mu nienge; kadi basisidi nto yena nlangu wamoyo, i Mfumu.

Lumb. 36: 9. Yel. 2: 13. Yoa. 4: 14.

14. Undiakisa, Mfumu, buna ndieki, umpulusa kwaku, buna mpulusu; kadi ngeye i masika mami.

15. Tala, baba bavovanga kwa mono: Kwe kwena mambu ma Mfumu? Bika miza! Yea. 5: 19. Yeh. 12: 22. 2 Pet. 3: 4.

16. Kansi mono kiatinguni salu kiamvungi mu ndamuni aku ko, ye kiazininini moyo mu lumbu kiambungulu

ko; ngeye zaidi bo. Mavovele koba biami mavovolo va zizi kiaku.

17. Buna kukalani mpamuku kwa mono ko, i ngeye wena mpungumunu ami mu lumbu kiakubu.

18. Bika yau bakunzomanga bamwe-swa usoni, kansi kuyambulani mono yamweswa nsoni ko; bika yau bamona wonga, kansi kuyambulani mono vamaona wonga ko. Bika lumbu kiakubu kiababwila, ye ubakosa mu nkosa zole.

Lumb. 35: 4. 40: 14.

19. Ebu bwavova Mfumu kwa mono: Wenda watelama mu mwelo wabana babantu ukotilanga ye uvaikilanga ntinu mia Yuda, ye mpe mu mielo miankaka miamionsono mu Yelusalemi,

20. ye vova kwa yau: Luwa mambu ma Mfumu, luntinu mia Yuda ye Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi babonsono, i yena lukotilanga mielo miami. Yel. 22: 7.

21. Ebu buvolele Mfumu: Lukike-nga, mpasi ka luna nata zitu mu kialumingu ko vo kotisa kiampila yoyo mu mielo mia Yelusalemi ko. Neh. 13: 19.

22. Ka luvaikisani zitu mu nzo zeno mu kialumingu ko ye ka lusalani salu ko, kansi lukeba kialumingu nlongo, bonso buyakamba mase meno, 2 Mose 20: 8 b. 23: 12. 31: 13. 5 Mose 5: 12 b.

23. mipeleko ka bazola wa vo tambila mo matu mau ko, kansi bakala nsingu zambalu, i diau ka bawa ye ka batamibula ndongi ko. Yel. 2: 30. 5: 3.

24. Kansi vo luzolele toma kundimba, buvolele Mfumu, mpasi luna lembwa kotisa zitu mu mielo miambanza yayi mu kialumingu, kansi lukebanga kialumingu nlongo, mpasi ka luna sala salu mu kiau ko, Yel. 56: 2. 58: 13 b.

25. buna mintinu ye madingizi bavwandanga va kiandu kia Davidi bana kota mu mielo miambanza yayi mu makalu ye bakavalu ye madingizi mau, babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi, ye mbanza yayi yina kunda bantu utangu yikayimani. Yel. 22: 4.

26. Bana tuka mu mbanza za Yuda, mu ntini zatneka tua Yelusalemi ye mu nsi a Benyamini, mu usi ya Kuluka, mu nsi a Miongo ye nsi a Sude ye bana nata nkailu mianzioka, miamponda, miandia ye biamfwitisila mwisi ye nata nkailu miansikulu ku nzo a Mfumu. Yel. 32: 44. 33: 13.

27. Kansi vo ka luwanga nsikuduku-ami mu keba kialumingu nlongo ko ye mu lembwa kotisa zitu mu mielo mia Yelusalemi mu kialumingu, buna

ngina kwika mielo miadiau tia, ye tuau tuna manisa mavula mu Yeluselemi ye ka tuna lendwa zimwa ko.

Yeh. 20: 47. Hos. 8: 14.

KAPU 18.

Ndongokolo mu salu kiawumbi abinzu. Mpovolo zandongi. Lukanu kwa mbikudi. Ndombolo ambikudi vo ukakidi miandi mina vutulwa ndinda.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Nanguka wakulumuka ku nzo awumbi, kuna nzolele kuwisa mambu mami.

3. Buna mono yakulumuka ku nzo awumbi ye yammona mu salu kiandi va meza mawumbulwanga.

4. Kansi wumbwa kiketi vanga bu kiabanduka, bonso bulenda kala mu twumba mu koko kwawumbi, buna wabadika diaka ye wavangila to wumbwa kiankaka, bonso bukazola kio vanga.

5. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

6. Kadi kilendi kuluvangila koe, lunzo a Israeli, bonso buvanganga wumbi wowo? buvoele Mfumu. Tala, bonso twumba tuena mu koko kwawumbi, i bobo yeno mpe luena mu koko kwam, lunzo a Israeli.

Yeh. 45: 9. Loma 9: 21.

7. Mpova yankaka ivovanga mu kanda diabantu ye kimfumu, vo nzolele bio vuza, tulula ye bungu.

Yel. 1: 10. 31: 28.

8. Kansi vo bantu bobo bayavovese bana fila yayibi yau nima, buna ngieti niongulukila bina biambi biyabenzi mu kubavanga.

Yeh. 18: 21. 33: 11. Yona 3: 10.

9. Mpova yankaka ivovanga mu kanda diabantu ye kimfumu, vo nzolele bio tunga ye tuika;

10. kansi vo yau bavanganga mena mambi mu meso mami ye ka bawanga nding' ami ko, buna ngieti niongulukila bina biabiza biyavovele, vo nzolele kubavangila.

11. Buna navovi bwabu kwa babakala ba Yuda ye bisi Yeluselemi: Ebu buvoele Mfumu: Tala, mono ngieti kulukubikila kubu ye ngieti kana lukanu kwa yeno. Nkianguu luba-ngumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi, ye lulutisila mioyo mieno ye nkadulu eno mu mbote.

2 Nt. 17: 13. Yel. 25: 5. 35: 15.

12. Kansi bavovanga: Tovo kianana!

Yeto tuzolele nama meto mabanza ye vanga muntu muntu, bonso bwena mbalu antim' andi wambi.

Yeh. 65: 2. Yel. 2: 25. 44: 16 b.

13. Nkianguu Mfumu vovele ebu; Luyuvuzula mu bantu bangoi: Nani wilu mambu mampila yoyo? Ndumba Israeli wavengi mambu mansisi beni.

Yel. 2: 10. Hos. 6: 10.

14. Kadi mvula zampembe za Lebannoni zisisanga tadi va yinze, ero nlangu mianzila zazila, mianazizia, nuicilumukanga, kadi miau misikanga?

15. Mwanki bantu bami bamvilakene ye bakwikidi biamfwitisila mwisi kwa biteki bialufukulu? Biau bikubabwisa nga mu nzila zau, nzila zansi nkulu ye badiatanga mu nsoko mikondolo nzila yakubukwa,

Yel. 2: 32. 3: 21.

16. ye bavanganga nsi au bonso nongwa kiangitukwanga, kidevwanga ntanguyikayimani; babonso baviokanga vana bana yitukwa ye nikusa ntu.

Yel. 19: 8.

17. Bonso mpeve yaeste ngina kubamwangisa mu diambu diantantu; mono ngina kubatala kinima ye ka mu zizi ko mu lumbu kiau kiakubu.

Yeh. 27: 8.

18. Kansi yau bavova: Luiza, bika tuasoka lukanu kwa Yelemia; kadi yeto ka tuna kondwa ndongolo kwa banganga vo nduengoso kwa babakala banduenga vo mambu kwa bambikudi ko. Luiza, bika tuambwisa mu ludimi, ka tuyindulani dimosi mu mambu mandle ko.

Yeh. 7: 26. Mal. 2: 7.

19. Mfumu, undimba ye nawe mavovanga nkakidi miami.

20. Kadi mambote mana vutudulwa mambie? Kadi batiminini moyo ami lubulu. Kansi nabanzieti, bonso buyatamelame vantadisi azizi kiaku mu kubadila mvutu, mu kubavengumuna nganzi zaku.

Lumb. 35: 12. Zing. 17: 13. Loma 12: 17.

21. Nkianguu yekula bana bau kwa malema ye niokuna yau kibeni kwa sabala, mpasi bakazi bau bana kondwa bana ye kala mafwola, babakala bau babemwa kwa vunga ye matoko mau mabandwa kwa sabala mu mvita.

Lumb. 109: 10 b.

22. Bika bialua biawakana mu nzo zau, bu weti kubabwisa makabu mabinwani nabu. Kadi batimini lubulu mu kumbaka ye batembi masiongi kwa malu mami.

23. Kansi ngeye, Mfumu, zaidi tukanu tuau tuatonsono tukanwanga mfwilu ami; nkianguu buna kubaya-

mbudilani lufuma luau ko ye kuvinsi-
kisani masumu mau mu meso maku
ko. Bika babidukwa vantadisi aku ;
ubavangila bo mu ntangu anganzi zaku.

KAPU 19.

Yuda diafwanukuswa ye mvungu watuwu-
mba.

Ebu bwavova Mfumu : Wenda waki-
sumbila mvungu watuwumba kwa
wumbi ye nanati bankaka mu bangudi
zabantu mu bantu ye mu bangudi
zabantu mu banganga.

2. Navaiki ku ndimb' amwan' a
Hinomi wena vantadisi amwelo wa
Mengwa ye samuna kuna mambu momo
mangina vova kwa ngeye.

3. Ngeye una vova : Luwa mambu
ma Mfumu, luntinu mia Yuda ye lubisi
Yelusalemi : Ebu buvolele Mfumu
Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Tala, mono
ngina yambula kubu diampila yayi
diabwila vuma kiaki, vo dina tendana
mu matu mamole inamuntu muntu
una bo wa. 1 Sam. 3: 11. 2 Nt. 21: 12.

4. Bu bansisidi ye vwezele vuma
kiaki ye kwikidi kio biamfwitisila
mwisi kwa nzambi zankaka, zibale-
mbolo zaya yau kibeni vo mase mau vo
ntinu mia Yuda, ye bafuluzi vuma kiaki
mu menga mayau bakondolo bila

5. ye batungidi vuma bianangama
bia Bali mu yoka bana bau mu tia mu
nkailu miangioka kwa Bali, bu nde-
mbolo kubakamba vo vovila vo benzi
nkutu mu diampila yoyo,

Yel. 7: 31 b. 32: 35. Yeh. 16: 20. 23: 37.

6. nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza,
buvolele Mfumu, vuma kiaki bu kina
lembwa vutuka bikwa Tofeti vo ndimb'
amwan' a Hinomi, kansi ndimba wa-
mbemomo.

7. Buna mu vuma kiaki mono ngina
vunza tukanu tua Yuda ye tua Yelu-
salemi, ye ngina' yambula babilama mu
sabala biantantu miau ye mu moko
mayau balakukilanga mioyo miau ;
mono ngina vana nitu zau zafwa bonso
dia kwa nuni zazulu ye bibulu va nsi.

Yel. 16: 4.

8. Mono ngina vanga mbanza yayi
yakala nongwa kina yitukwa ye dewa,
babonsono baviokanga vana bana yitu-
kwa ye sika mviozi, bu beti banzila
kwama kwau kwakonsono. Yel. 18: 18.

9. Mono ngina kubayambula badia
nsuni abau bana bababakala ye babake-
nto ye nkundi umosi una dia nsuni
awankaka mu mpasi ye nzungu zozo

zina kubafietikisa ntantu miau ye yau
balakukilanga mioyo miau.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53 b. Man. 2: 20.
4: 10. Luk. 19: 43 b.

10. Ngeye una bula mvungu va
meso mababakala bayele yaku

11. ye vova kwa yau : Ebu buvolele
Mfumu Sebaoti : Mono ngina bula ba-
ntu baba ye mbanza yayi, mu lubululu
lumosi lubudulwanga wumbwa kiawu-
mbi kikakilendi vutuka kala kiamvi-
mba ko ; bana diamisa mu Tofeti, vuma
kiankaka bu kikondolo mu diamisina.

Yel. 7: 32.

12. Bobo ngina vangila vuma kiaki,
buvolele Mfumu, ye bantu bakiau ye
vanga mbanza yayi bonso Tofeti.

13. Zinzo mu Yelusalemi ye nzo
zantinu mia Yuda zina fwanana ye
vuma bia Tofeti bisumukini, i nzo zozo
zazonsono zakwikulwa biamfwitisila
mwisi va nludi kwa nkangu wawo-
nsono wazulu ye vatengudulwa nkailu
miandwa kwa nzambi zankaka.

Yel. 32: 20. 44: 17 b. Zef. 1: 5.

14. Mboki Yelemia wakataka ku
Tofeti kukafiduswa kwa Mfumu mu
bikula, ye watelama mu kanzala kanzo
a Mfumu ye wavova kwa bantu babo-
nsono :

15. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti,
Nzambi a Isaeli : Tala, mono ngina
yambula mbanza yayi ye mbanza zazo-
nsono zayau zabwila kubu diadi dia-
dionsono diyavova kwa yau, bu bakedi
nsingu zambalu ye ka bazola wa mambu
mami ko.

Yel. 7: 26. 17: 23.

KAPU 20.

Yelemia wakangwa kwa Pasuli ; **nkongodolo**
a Pasuli. Mpasi zasalu kiambikudi. Mbi-
kudi walevula lumbu kiandi kiambutulu.

Pasuli, mwan' a Imeli, i nganga wa-
kala ngudi ankengi mu nzo a
Mfumu, bu kawa Yelemia weti bikula
momo,

Yel. 38: 1.

2. buna Pasuli wabanda mbikudi
Yelemia ye wantula mu su kiakala mu
niwelo wa Benyamini wantandu mu
nzo a Mfumu.

Yel. 29: 26. 37: 15. Mav. 23: 2.

3. Kansi lumbu kialanda Pasuli wa-
kola Yelemia mu su. Buna Yelemia
wavova kwa yandi : Pasuli ka i nku-
mbu yeti kubikila Mfumu ko, kansi
Mangoli-Misabibi,¹

4. kadi ebu buvolele Mfumu : Tala,
mono ngina kuvanga wakala nsisi ye
kwa ngeye kibeni ye kwa bakundi baku

¹ mb. nsisi mu tuka tustonsono.

babonso, ye yau bana bilama mu sabala biantantu miaku va maku meso; Yuda diadionsono ngina vana mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una kubanata ku Babeli ye kubavonda mu sabala.

5. Mono ngina vana bimvwama biabionsono biambanza yayi, lekwa biayau biabionsono ye biantalu biabionsono muna, inga, mbongo zazonsono zantinu mia Yuda ngina vana mu moko mantantu miau, ye yau bana bio baka bonso bintini biau ye bonga bio ye nata bio ku Babeli.

2 Nt. 20: 17. Yes. 39: 6. Yel. 15: 13. 17: 3.

6. Ngeye kibeni, Pasuli, ye babonso bena kundu mu nzo aku, yeno lina kwenda kinkole. Ngeye una luaka ku Babeli; kuna una fwila, ye kuna una diamusunwa, ngeye kibeni ye bakundi baku babonso bawabiku-dila makutu.

7. Ngeye wandendele, Mfumu, ye mono ngiambudi yalendwa; ngeye wankamatene ye wandutidi ngolo, kansi mono ngieka ma kiansevila ntangu zazonsono; bakala bakala dikundevanga.

Yel. 1: 6 b.

8. Kadi yonso ntangu yivovanga, nkatulu bokila ye nkatulu nionga mu diambu diatana ye tatimisa, kadi mambuma Mfumumakedi kwamono bonso ntiakulu ye mbekolo ankiadi ntangu zazonsono.

9. Kansi bu yavova: kizolele vutuka kumbanzila ko vo vova diaka mu nkumbu andi, buna bwakala mu ntini' ami bonso tia tulemanga, tuzikudulwa mu kingongo kiami; mono yatovuka mu vibi-dila to, kansi ndembane bo.

10. Kadi mono yawa makela kwa babingi. Neisi mu tuka tuatonsono! Lumfunda, yeto tuzolele kumfunda. Bakundi bami babonso bakunkenganga, vo ngina bwa. Nanga yandi una lebakana ye tuna kunlutila ngolo ye kumvutula ndinda.

Lumb. 31: 13.

11. Kansi Mfumu wena yami bonso kesa dialulendo; nkiangunu nzomi niامي mina katwa bwa ye ka bana lenda lekwa ko. Yau bana mweswa nkulu ansoni, bu balem-bwa baka zazu, ye kala usoni zikazimani zina lembwa vilukunwa.

Yel. 15: 20. 17: 18. 23: 40.

12. Kadi Mfumu Sebaoti utontanga mu lunungu, yandi umonanga nsekinia ye ntima. Buna ngina mona ndindi aku mu yau, kadi kwa ngeye ntudidi bungu diami.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10.

13. Luyimbileno mu nzitusu a Mfumu, lusikeno Mfumu; kadi yandi utaninanga mwel' ankwa bumputu mu moko mabambi.

14. Bika kiale vulwa lumbu kina ki-yabutulwa; inga, kiakondwa lusakumunu lumbu kina kiambuta mbut' ami.

Yobi 3: 1 b. 10: 18. Yel. 15: 10.

15. Diale vulwa bakala dina diasamunina sami nsamu wau: mwana wabakala ubutulu ye wamvangila bo kiese kiakingi.

16. Bakala dina, bika kavangwa bonso bwavangwa mbanza zozo zacamingisa Mfumu mu kondwa kwandemvokolo, ye bika kawa biala mu nsuka ye kumbu kiakabu diabinwani mu nsinza,

1 Mose 19: 24 b. Yes. 18: 19. Yel. 50: 40.

Yel. 16: 49 b. Hos. 11: 8. Am. 4: 11.

Luk. 17: 29 b. Yud. b. 7.

17. bu kalembwa kumponda mu vumu kiambuta, mpasi mbut' ami kaka ndiamu ami ye vumu kiandi kiayaka mu ntangu yikayimani.

18. Mu nkiana yakatwa vaika mu vumu kiambuta mu mona kubu ye kiadi, mpasi lumbu biami bialala mu nsoni?

KAPU 21.

Ntumwa zantinu Sidikia kwa Yelemia. Mvutulu a Yelemia.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, ntinu Sidikia bu kamfidisa Pasuli, mwan' a Malikia, ye Sefania, mwan' anganga Maseya, ye watumu:

1. utuyuvudila Mfumu, kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, una kutunwanisa mvita, vo Mfumu kazolele kutuvangila, bonso bwena mangu biandi biabionsono ko, mpasi katukatukila.

3. Yelemia wavova kwa yau:

Ebu luna vova kwa Sidikia:

4. Ebu buvo-vele Mfumu, Nzambi a Israeli: Tala, mono ngina bangumuna luazu biobio mu moko meno bilueti nwanisina ntinu mu Babeli ku mbazi alumbu ye bisi Kaladea bakulukakalele, ye ngina bio yonzika mu monakanda diambanza yayi.

5. Mono kibeni ngina kulunwanisa mu koko kwalambuka ye koko kwangolo, mu nganzi, mfwemono ye nkesi zazingi.

5 Mose 29: 28.

6. Mono ngina banda bakundanga mu mbanza yayi, ye bantu ye bibulu; mu vunga kiampasi bana fwila.

7. Mboki, buvo-vele Mfumu, ngina

vana Sidikia, ntinu a Yuda, ye sielo biandi ye bantu mu mbanza yayi basidi mu vunga, sabala ye malema, mu koko kwantinu a Babiloni Nebukadelesali, mu moko mantantu miau, mu moko mayau balakukilanga moyo miau. Yandi una kubabanda mu mieno masabala; kana kubakuta ko, kana kala ndemvokolo vo nken-ka ko. Yel. 32: 3 b.

8. Kwa bantu baba una vova: Ebu buvolele Mfumu: 'Tala, mono iluye-ngole nzil' amoyo ye nzil' alufwa.

5 Mose 11: 26. 39: 18. 45: 19.

9. Wonso una sala mu mbanza yayi, yandi una fwa mu sabala, nsatu vo vunga, kansi wonso una vaika ye kuki-yekula kwa bisi Kaladea beti kulukakalala, yandi una vumuna ye keba moyo audi nkieve kintani.

Yel. 38: 2. 39: 18. 45: 5.

10. Kadi mono ntadisi zizi kiami ku mbanza yayi mu vanga bwambi ye ka bwambote ko, buvolele Mfumu. Yau yina vewa mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una yo yoka mu tia.

11. Kwa uzo antinu a Yuda ngeye una vova: Luwa mambu ma Mfumu:

12. Yeno lunzo a Davidi, ebu buvolele Mfumu: Lukongudila nsuka ka nsuka nkongodolo yasonga ye lutanina wapelwa mu koko kwanzungudi, mpasi nganzi zami ka zina labuka bonso tia ko ye lema ndemono yilembane muntu zima—bobo mu diambu diankadulu au yayibi.

Yel. 4: 4. 22: 3.

13. Tala, mono ngina kutadisa, ngeye ukalanga mu ndimba, mu siamunu kiamongo va ndimba, buvolele Mfumu, kwa yeno luvovanga: nani lenda kulumuka mu kutukaka, ye nani lenda kota mu kundu bieto?

Yel. 17: 3.

14. Mono ngina kulubafika bonso bwena mbutu miamavanga meno, buvolele Mfumu; mono ngina kwika tia mu mfind' eno ye tuau tuna manisa biabionsono kinzungidila.

Zing. 1: 81.

KAPU 22.

Mbikulu mu ntinu mia Yuda Salumi (Yohana), Yoyakimi ye Konia (Yekonia vo Yoyakini).

Ebu bwavova Mfumu: Kulumuka ku nzo antinu a Yuda ye vova mambu mama kuna

2. ye kamba: Nawe mambu ma Mfumu, untunu a Yuda uvwandanga va kiandu kia Davidi, ye ngeye ye sielo biaku ye bantu baku, i yeno lukotanga mu mielo miami.

Yel. 17: 20.

3. Ebu buvolele Mfumu: Luvanga nsiku ye lunungu ye lutanina wapelwa mu koko kwanzungudi; ka lusani ngolo kwa wanza, ukondolo se ye fwola ko, ka luvanganu ngolo kwa yau ko ye ka lutungulani menga nakondolo bila va vuma kiaki ko.

Yel. 21: 12.

4. Kadi vo lunamanga mambu momo, buna ntinu mivingananga Davidi va kiandu kiandi mina kota mu mielo ku nzo yayi mu makala ye bakavala ye sielo biau ye bantu bau.

Yel. 17: 23.

5. Kansi vo ka luwulu mambu mania ko, buna ndidi ndefi mu mono kibeni, buvolele Mfumu, vo uzo yayi yina vombuswa.

6. Kadi ebu buvolele Mfumu mu nzo antinu a Yuda: Ngeye vele wena kwa mono bonso Ngiladi, mbata va Lebanoni; kansi mu kedika ngina kuvanga nsi yankatu, mbanza zikonduko bantu.

7. Mono ngina bieka ye fidisa mimbu- ngi kwa ngeye, muntu muntu ye biandi luazu, ye yau bana kwanga nsedeli miaku miaminene ye tuba mio ku tia.

8. Bantu babingi bana vioka mbanza yayi, ye bana vova, umosi kwa wanka- ka: Mu nkiamu Mfumu wavengi bobo kwa mbanza yayi yayinene!

5 Mose 29: 24. 1 Nt. 9: 8 b.

9. Buna bana vutula: Mu diambu dia bu basisa luwawanu lua Mfumu, Nzambi au, ye basambila nzambi zankaka ye basadila zo.

10. Ka ludilani fwidi ko, ye ka lumfwilani kiadi ko; kansi ludila beni mu ndieu wawendelele, kadi kana vutuka diaka ye mona nsi amase mandi ko.

11. Kadi ebu buvolele Mfumu mu Salumi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, wavingana sandi Yosia kitinu, wakatuka mu vuma kiaki: Yandi kana vutuka vava diaka ko.

2 Nt. 23: 30.

12. Kansi ku vuma kina kibannata kinkole, kuna kana fwila; kansi nei yayi kana yo vutuka mona ko.

13. Engwa wonso utunganga nzo andi mu kondwa kwalunungu ye vinga biandi mu kondwa kwasonga, wonso usadisanga ni andi salu mu ka lekwa ko ye lembolo kumvana mfutu andi, wonso uvovanga:

8 Mose 19: 13. 5 Mose 24: 14 b. Hab. 2: 9.

Yak. 5: 4.

14. mono nzolele kukitungila nzo yayinene ye vinga biasadila, ye weti kukivangila zinela zasadila ye lukanga nzo mu nsedeli ye kusanga yo mu sinobeli!

15. Kadingeye i ntinu, kidi wakisika mu nzo zansedeli? Kadi saku kadia ye kanwa koe ye mwanki wavanga nsiku ye lunungu? Nkiangunu watoma nitu.

2 Nt. 22: 2.

16. Yandi wanungisa kiazungulwa ye kondolo se; nkiangunu bwatoma nitu. Kadi ka i bobo mu kunzaya ko, buvovele Mfumu?

17. Kansi meso maku ye ntim' aku ka bieti lakukila lekwa kiankaka ko kansi yaku ndandu ye mu tengula munga makondolo bila ye sadila ntatumusu ye ngolo.

18. Nkiangunu Mfumu vovele ebu mu Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda: Yundi kama didulwa dizi ko, bu bana vova: Engwa, mpangi ami! Engwa, busi! Yandi kana didulwa dizi ko, bu bana vova: Engwa mfumu! Engwa, nzitu-u andi!

19. Bonso budiamuswanga mpunda, yandi una diamusunwa; yandi una kokwa ye tubwa nseke beni, nseke mu mielo mia Yelusalemi.

Yel. 36: 30.

20. Baluka va Lebanoni ye bokila, wakasa nding' aku mu Basani ye bokila mu Abalimi, kadi nzodi miaku miamionsono mialukuswa nampia.

21. Mono yavova kwa ngeye, bu watoma nitu, kansi wavova: Kizolele wa ko. Bonso bobo nzil' aku yakedi kasi ye kintwenia kiaku, vo kuzolele wa nding' ami ko.

22. Yau babonsono baktuadisi bana revumunwa kwa mpeve, ye nzodi miaku mina kwenda kinkole; inga, buna una mweswa nsoni ye yindama mu diambu diayayibi yaku yayensonono.

23. Ngeye wena kundu va Lebanoni, ngeye wena zanza diaku mu nsedeli, bonso buuna bima, miangala bu mina kubwila, nsongo bonso mianibuti amwana!

24. Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, vo ngeye Konia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, wena kimpambu kiankumbu mpe va koko kwami kwalubakala, mwanki ngina vo kuziokuna.

Nk. Sol. 8: 6. Hang. 2: 24.

25. Mono ngina kuvana mu moko mayau balakukilanga moyo aku ye mu moko mayau bautinanga, i koko kwantinu a Babiloni Nebukadelesali ye mu moko mabisi Kaladea.

Yel. 21: 7.

26. Mono ngina kulakasa ye mbut' aku wakubuta, nseke kuna nsi yankaka yilualembwa butulwa; kuna luna fwila.

2 Nt. 24: 15.

27. Kansi ku nsi yenina miela miau

ngunda zavutukila, kuna ka bana ko vutuka ko.

28. Kadi buna yandi i teki kiayinwa kiabulwa, ndieu Konia, vo wumbwa kikonkolo mfunue? Buna mu nkiana balakusulwa, yandi ye nkun' andi, ye batubwa kuna nsi yibalembwa zaya?

29. Engwa, nsi, nsi, nsi, nawe mambu ma Mfumu!

30. Ebu buvovele Mfumu: Lusonika bakala diadi bonso kondolo bana, bonso bakala diakondwa vila mu lumbu biazingu kiandi. Kadi ka muntu ko mu nkun' andi una vutuka baka vila diavwandila va kiandu kia Davidi ye kala nyadi mu Yuda.

KAPU 23.

Engwa kwa mvungi miakiadimbuka ye nsilulu mu mvungi miabiza. Ntongonokono ansasila walunungu mu kanda dia Davidi. Nkongodolo ambikudi miavuna.

Engwa mvungi miomio mibunganga ye sansikisanga mameme mu kamba diani! buvovele Mfumu.

Yel. 10: 21. Yeh. 34: 2 b.

2. Nkiangunu Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele ebu mu mvungi miomio mitualanga bantu bami ku dia:

Yeno luasansikisa nameme mami ye luabakubidi ye ka luatomba ntonono au ko. Kansi tala, mono ngina kulubafika mu nkadulu eno yambi, buvovele Mfumu.

3. Mono kibeni ngina yonzika nsadil' amameme mami mu nsi zazonsono ziyabakubidi ye vutula mo ku kulu biau, ye yau bana kala lubutu ye nieka.

Yeh. 11: 17.

4. Mono ngina tonginika mimvungi kwa yau mina kubatuala ku dia, ye ka bana vutuka kala nsatu atina ko vo pamuka vo bafukwa, buvovele Mfumu.

Yeh. 40: 11. Yel. 3: 15. Yeh. 34: 11 b., 23.

5. Tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina tonginikina Davidi nsasila walunungu, ye yandi una yala bonso ntinu ye zazuka ye una tuadisa nsiku ye lunungu va ntoto.

Yeh. 4: 2. 45: 8. Yel. 33: 15 b. Sak. 3: 8. 6: 12.

6. Mu lumbu biandi Yuda dina vuluswa ye Israeli dina kala kundu mu mpungumunu; yayi i nkumbu yikana vewa: Mfumu lunungu lueto. Sak. 14: 11.

7. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu bana lembwa vutuka vova: kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wawaikisa bana ba Israeli mu nsi a Ngipiti,

Yel. 16: 14 b.

8. kansi: kasi mu Mfumu amoyo,

i yandi watombula nkuu' anzo a Isaeli ye wabavaikisa mu nsi anode ye mu nsi zozo zazonsono ziyabaluakisa mu kuba. Mboki bana kala kundu mu nsi au.

9. Mu bambikudi.

Ntim' ami zolele basuka mu ntulu ami, visi biabionsono mu nitu ami biena nalenzangani. Mono ngiena bonso bakala disansale, bonso umosi wabwiswa kwa vinia, vantadisi a Mfumu ye vanta-disi amambu mandi manlongo.

10. Kadi nsi yifulukidi kwa bampala, mu nsingulu nsi yena kiadi, ye kulu biena mu nsi yankatu biyumini; tima diau diadionsono diena diambi ye ngolo zau ka zisongele ko. Yes. 24: 6. Yel. 12: 4.

11. Kadi bambikudi ye banganga bakondolo Nzambi; mu nzo ami mpe ngieti mona yayibi yau, buvoele Mfumu.

12. Nkiangunu nzil' au yina kuba-kadila bonso nsoko miandelo mu tombe, yau bana ta sakuba ye bwila mio mun-kanda. Kadi mono nzolele yambula kubu diababwila, mvu wambafukulu bu wizidi, buvoele Mfumu.

Lumb. 35: 6.

13. Mono yamona vele mpe kwa mbikudi mia Samalia monso makala mvilangani; yau babikula mu nkumbu a Bali ye bazimbisa bantu bami Isaeli.

14. Kansi kwa mbikudi mia Yelusalemi yamweni mambu mansisi: yau i bampala ye basadilanga makutu, ye basiamisanga moko mayau bavalanga yayibi, kidi ka muntu ko una bangumuka mu yayibi yandi; yau babonsono bena kwa mono bonso Sodoma, ye bisi nsi au bena bonso Ngomola.

1 Mose 13: 13. 5 Mose 32: 32. Yene. 1: 10. 3: 9. Yeh. 13: 22. 10: 48.

15. Nkiangunu Mfumu Sebaoti vo-vele ebu mu bambikudi: Tala, mono ngina kubavana nlulukulu mu dia ye nsa mu nwa, kadi mu mbikudi mia Yelusalemi ludimbuku lumwangane mu nsi yavimba. Yel. 8: 14. 9: 15.

16. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Ka luwani mambu mabambikudi ko mikulubikudilanga, kadi bakulubabanga; bavovanga mona-meso mamiau mintima, ka mana matukidi mu nwa a Mfumu ko.

Yel. 14: 14. Yeh. 13: 2 b. Mat. 7: 15.

17. Bavovanga ntangu zazonsono kwa yau bakunginanga: Mfumu wavovele bo: Yeno luna toma nitu. Konso kudiatanga mosi mu mbalu antim'andi, bavovanga: Ka kubu ko dina kulubwila. Yel. 6: 14. 8: 11. Yeh. 13: 10.

18. Kadi wonso utelamene mu ndue-

ngoso za Mfumu, yandi zaidi ye wanga mambu mandi. Vo mosi udimbanga mambu mandi, yandi una bo wa.

Yobi 15: 8. Yes. 40: 13. Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

19. Tala, bonso kimbongila kitukidi kwa Mfumu nkesi zina vaika, ye bonso tembo kiakimbongila zau zina kwiza zunguluki va ntandu antu miabakiadi-mbuka.

Lumb. 11: 6. Yel. 30: 23 b.

20. Nganzi za Mfumu ka zina lembwa ko, nate ye kavengi ye manis mabanza mantim'andi; mu lumbu bina kwiza luna bo mona mu kedika.

21. Mono kiafidisa mbikudi miami ko, ye mwanki bayungusa; mono kia-vova kwa yau ko, ye mwanki babikula.

Yel. 14: 14 b. 27: 15. 29: 9.

22. Vo batelamene mu nduengoso zumi, nga bakembi bantu bami mambu mami ye bababangumuni mu nzil' au yayibi ye nkadulu au yayibi.

23. Kadi mono i Nzambi kaka bu ngiena lukufie ye ka Nzambi mpe ko bu ngiena nsekie?

Mav. 17: 27 b.

24. Kanivo muntu ulenda swama mu vuma kiansweki mundembane mona yandi? buvoele Mfumu. Kadi mono ka i ndieu uzedi zulu ye ntoto ko? buvoele Mfumu.

1 Nt. 8: 27. Lumb. 139: 8. Yel. 16: 17.

Am. 9: 2 b.

25. Mono yawilu mavovele mbikudi mibikulanga makutu mu nkumbu ami, bu bavovanga: mono ndotolongo ndozi, mono ndotolongo ndozi.

26. Ntama kwa buna kadila bobo? Kani beti yindula mu ntima, mbikudi miomio mibikulanga makutu, mibikulanga bungubi bwantina miau—

27. kani beti banza, vo bana vanga bantu bami bamilakana nkumbu ami mu ndozi zau zibakambasananga, bonso mase mau mavilakana nkumbu ami mu diambu dia Bali? Nkong. 3: 7. 8: 33.

28. Wonso mbikudi walotwa ndozi, bika kakamba ndozi andi; kansi utambudi mambu mami, bika kavova mambu mami mu kedika. Kadi titi nki antuadi biena ye mbongo? buvoele Mfumu.

29. Kadi mambu mami ka mena bonso tia koe, buvoele Mfumu, ye bonso lukonko lukosanga matadi?

Eh. 4: 12.

30. Tala, nkiangunu mono ngina bwila bambikudi, buvoele Mfumu, i baba bayibanga mambu mami, umosi kwa wankaka.

5 Mose 18: 20.

31. Tala, mono ngina bwila bambikudi, buvoele Mfumu, i baba bena

nzaki zakubama mu ludimi mu kamba :
ebu buvolele Mfumu.

32. Tala, mono ngina bwila mbikudi mionio mibikulanga ndozi zamakutu, buvolele Mfumu, ye yau bakambanga zo ye bazimbisanga bantu bami mu makutu mau ye mu kinwa kiau kiakineene, mpeleko kibafidisi ko ye kibatimini ntumunu ko, ye ka bena au lusalusu kwa bantu baba ko, buvolele Mfumu.

Sef. 3: 4.

33. Vo bantu baba vo mbikudi vo nganga weti kuyuvula bwabu ye vovele: demo¹ kia Mfumu i nki? buna una kubakamba kionso kiena demo kiakedika : nkiangunu mono ngina kululosa, buvolele Mfumu.

34. Mbikudi wowo vo nganga yoyo vo ndieu mu bantu uvovele: demo kia Mfumu, bakala diodio ye nzo andi ngina bafika.

35. Ve, ebu luna vova, umosi kwa wankaka, mpangi mosi kwa wankaka : Nki kivitudi Mfumu, ye nki kivovele Mfumu?

36. Kansi mu denio kia Mfumu ka luvutukani kio mokisa ko; kadi buna diambu diamuntu muntu i demo kwa yandi, bu luvidingisanga mambu ma Nzambi amoyo, Mfumu Sebaoti, Nzambi eto.

37. Ebu una vova kwa mbikudi : Mfumu nki kakuvutudi, ye Mfumu nki kavovele?

38. Kansi vo lutanga : demo kia Mfumu, buna Mfumu vovele ebu : Bu luvovanga diambu diadi: demo kia Mfumu, mpeleko ilufidisi diambu ye mpovele : ka luna vova ko : demo kia Mfumu,

39. nkiangunu ngina kulunanguna nseke ye kulutuba ye mbanza yoyo yiyaluveni ye mase meno, mu zizi kiami.

40. Mono ngina kulubwisa nsoni zikazimani ye mayindama makamamiani bina lembana vilukunwa.

Yel. 20: 11.

KAPU 24.

Mboba miele miabana bakuyu.

Mfumu wambwesa mona-meso mama malanda. Mboba miele miabana bakuyu miatulwa vantadisi avwala dia Mfumu, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, bu kamana katula Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu mu Yuda, ye madingizi ma Yuda, mu Yelusalemi va kimosi ye bisadi bianti ye zingangula, ye meni kubaluakisa ku Babeli.

2 Nt. 24: 15 b. 2 Lus. 36: 9 b.

¹ Diambu diadi diena mpe mbangudulu : luvorolo.

2. Mu mboba mosi mwakala bana bambote bakuyu bampila yoyo bonso bana bakuyu bena mu ngionzika yantete; mu mboba wankaka mwakala bana bambi beni bakuyu, mbi yoyo vo balempane diwa.

3. Mfumu wavova kwa mono : Nki mweni, Yelemia? Mono yavutula : Bana bakuyu. Bana bakuyu babiza bena babiza beni, ye bana bakuyu bambi bena bambi beni, mbi yoyo vo balempane diwa.

4. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova :

5. Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Israeli : Bonso bana baba babiza bakuyu bana vangwa, i bobo mono nzolele tabidila yau banatwa mu Yuda mu ntomono au, i yau bayakatula mu vuma kiaki ye bayanata ku nsi abisi Kaladea.

6. Mu ntomono au mono nzolele tadisa disu diami kwa yau ye yambula bayutuka ku nsi yayi. Mono nzolele kubatungulula ye lembwa kubatulula, tuika ye lembwa kubavuzi. Yel. 31: 28.

7. Mono ngina kubavana ntima mu kunzaya, vo mono i Mfumu; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au. Kadi yau bana bangumuka kwa mono mu ntima miau miamvimba.

5 Mose 30: 6. Yel. 30: 22. 31: 33 b. 32: 38 b.

Yeh. 11: 19 b. 36: 26 b. Eib. 8: 10.

8. Kansi bonso buvangwanga bana bambi bakuyu bena yambi yoyo, vo balempane diwa, i bobo, buvolele Mfumu, ngina vanga kwa Sidikia, ntinu a Yuda, ye kwa madingizi mandi ye kwa nsadidila mu Yelusalemi, kwa yau basidi mu nsi yayi ye kwa yau bena kundu mu nsi a Ngipiti.

2 Nt. 25: 2 b. Yel. 29: 17. 43: 5 b.

9. Mu vuma bina biabionsono bingina kubaluakisa, ngina kubavanga longi diamampamuka ye kubu kwa bimfumu biabionsono va ntoto, nsoni, ngana ye nkunga ye kifwani kilabikanga bu bana singa.

5 Mose 25: 25, 37. 1 Nt. 9: 7. 2 Lus. 7: 20.

Yel. 25: 9, 18. 42: 17 b. 44: 12. Yeh. 5: 15.

10. Mono ngina fidisa sabala, malema ye vunga mu yau, nate ye bafukidi mu nsi yiyavana yau ye mase mau.

Yel. 29: 18. Yeh. 6: 12. 14: 21.

KAPU 25.

Kinkole kialusambodia luamvu mu Babiloni.
Kope kianganzi za Mfumu.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia mu diambu diabantu babonsono ba Yuda, mu mvu waia wangiadulu a

Yoyakini, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, i mvu wantete wangiadulu antinu a Babiloni, Nebukadelesali. Yel. 1: 2.

2. Mambu mama mavova mbikudi Yelemia kwa bantu babons no ba Yuda ye kwa bisi Yelusalemi babonsono; yandi wavova:

3. Kasi ye mvu wakumi ye tatu wangiadulu a Yosia, mwan' a Amoni, ntinu a Yuda, nate ye lumu kiaki, vo mu makumole ye mvu ntatu bwabu, mambu ma Mfumu matukididi kwizanga kwa mono, ye yeno ka luazolele wa ko, mpeleko yavovele ntangu ka ntangu kwa yeno.

4. Mfumu walufidisi ntangu ka ntangu sielo biandi, bambikudi, kansi ka luazolele wa ko vo tamba matu meno mu wa, bu bavova:

2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 13, 25 b. 26: 5. 35: 15.
44: 4 b.

5. Lubangumukeno, muntu muntu mu nzil' andi yambi ye nkadulu andi yambi, kidi lualenda sala mu nsi ntangu zikazimani, i yina yavana Mfumu kwa yeno ye mase meno. Yel. 18: 11. Sak. 1: 4.

6. Ka lunamiani nzambi zankaka ko, mpasi lua-sadila ye sambila zo; ka lumfwenisani ko mu mavanga mamoko meno, mpasi kina kulubwisa kubu ko.

Yez. 3: 9.

7. Kansi ka luazolele kungwila ko, buvovele Mfumu, kansi luamfwemese mu mavanga mamoko meno mu kubu diayeno kibeni.

8. Nkiangunu Mfumu Sebaoti rovele ebu: Bu lualembwa zola wa mambu mami,

9. buna ngina fidisa nsamu ye landisa makanda mamonsono mabantu bantini anode, buvovele Mfumu, ye fidisa ntumuwa kwa sielo kiamu Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye ngina yambula babwila nsi yayi ye bisi nsi, ye mpe bantu baba babonsono kinzungidila. Mono ngina kubaniokuna mu bungwa ye kubavanga nongwa kiangitukwanga ye devwanga ye bonso nsi zavombila mu ntangu yikayimani. Yel. 1: 15. 27: 6.

10. Mu yau ngina sukisa mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa, ningu wamatadi mandikina ye kia kwamwinda.

Yel. 7: 34. 16: 9. 33: 11. Nzai. 18: 22 b.

11. Inga, nsi yayi yayonsono yina vombila ye bungana, ye bantu baba bana sadila ntinu ku Babeli mu lusambodia luamvu.

12. Kansi lusambodia luamvu lu lumeni vioka, mono ngina bafika ntinu

ku Babeli ye bantu baba mu diambu dialufuma luau, buvovele Mfumu, ye nsi abakaladea, ye ngina yo vanga nsi yavombila mu ntangu yikayimani.

2 Lus. 36: 21 b. Esala 1: 1. Yel. 29: 10.

Dan. 9: 2. Sak. 1: 12.

13. Mono ngina yambula mambu momo mamonsono mabukila nsi yayi mayavovila yo, mamonsono masonukwa mu nkanda wau mabikula Yelemia kwa bantu baba.

14. Kadi yau mpe bantu batulendo ye ntinu miaminene bana vanga bakala sielo biau, ye mono ngina kubavutula ndinda, bonso bwena mavanga mau ye mavanga mamoko mau.

15. Kadi ebu bwavova Mfumu, Nzambi a Israeli, kwa mono: Bonga kope kiaki kiavinia kianganzi mu koko kwami ye nswika kio bantu baba babonsono, kwa yau bauna fidusulwa kwa mono.

Yel. 51: 7. Nzai. 14: 10. 16: 19.

16. Bika banwa ye sansala ye kala mafuluka mu mbweno asabala kingina fidisa mu yau.

17. Mono yabonga kope mu koko kwa Mfumu ye yanwika bantu bobo babonsono, i kwa yau bayafidusulwa kwa Mfumu,

18. i Yelusalemi ye mbanza za Yuda ye ntinu miazau ye madingizi, mu vangingila zo nsi yavombila ye nongwa kiangitukwanga ye devwanga ye kifwani kibikwanga, bu basinganga, bonso buvengo bwabu mpe;

19. mboki Falao, ntinu mu Ngipiti, ye sielo biandi, madingizi mandi ye bantu bandi babonsono, Yel. 46: 2 b.

20. ye mpe makanda mamonsono masangwa ye ntinu miamionsono mu nsi a Usi ye ntinu miamionsono mu nsi abafilitea: Askeloni, Ngasa ye Ekeloni ye nsadidila mu Asadodi;

Yel. 47: 1 b.

21. mboki Edomi, Moabi ye bana ba Amoni;

Yel. 48: 1 b. 49: 1 b., 7 b.

22. mboki ntinu miamionsono ku Tilo, ntinu miamionsono ku Sidoni ye mintinu mu nsi zambu, tuka mu simu diankaka diambu;

Yez. 23: 1 b. Yel. 9: 26.

23. mboki Dedani, Tema, Busi ye babonsono bena nsuki zatendwa mu mbela-mbela;

24. mboki ntinu miamionsono mu Alabia ye ntinu miamionsono kwa makanda masangwa mena kundu mu nsi yankatu,

25. ye mpe ntinu miamionsono mu Simili, ntinu miamionsono mu Elami ye ntinu miamionsono mu Media,

26. vazimunina ntinu miamionsono mu nsi anode, ye yau bena lukufi ye yau bena nseke, ye ndieu ye ndiona, ye binfumu biankaka biabionsono mu nza biena va ntoto. Kansi ntinu Sesaki una vingana yau mu nwa.

27. Ngeye una kubakamba: Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli: Lunwa kinsansala, mpasi lua-luka ye bwa ye lembana telama, mu mbweno asabala kina kingina fidisa mu yeno.

28. Kansi vo ka bazolele tambula kope mu koko kwaku ye nwa ko, buna navovi kwa yau: Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Luna katwa nwa.

29. Kadi tala, mu mbanza yina yabikwa nkumbu mu nkumbu ami, ngina badika mbafukulu. Buna yeno luna kondwa ndinde? Ve, yeno ka luna kondwa ndinda ko, kansi ngina tela sabala mbila ye mwangisa kio va bisi ntoto babonsono, buvolele Mfumu Sebaoti.

Yel. 49: 12. Yeh. 9: 6. 1 Pet. 4: 17.

30. Ngeye una kubabikudila mama miamionsono ye vova kwa yau: Mfumu una sasula nsambulu mu kayengele ye wakasa nding' andi nu kundu kiandi kianlongo; inga, yandi una sasula nsambulu yayinene va ntandu ayinza diandi ye sasula mbokolo yangionzika, bonso buvanganga ndiati miavinia, va ntandu abisi ntoto babonsono.

Yel. 51: 14. Yoeli 3: 16. Am. 1: 2.

31. Yoma kuwakane nate ye ku nsuka zantoto, kadi Mfumu widi diambu ye bantu, yandi una zenga mambu ye nsuni miamionsono; bakiadimbuka si kaniokuna kwa sabala, buvolele Mfumu.

32. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Tala, kubu divaikidi mu kanda diabantu ye diele ku diankaka, ye mpeke-mpeke yayinene yina tedumuswa ye tuka mu nsuka zantoto.

33. Yau bana bandwa kwa Mfumu mu lumbu kina bana bilama vana, tuka ye nsuka mosi yantoto nate ye ku yanakaka; ka bana didulwa dizi ko vo yonzukwa va kimosi vo diamuswa, kansi bana kala tuvi va nsi.

Yes. 66: 16. Yel. 8: 2. 9: 22. 16: 4.

34. Lukunga, lumimvungi, ye lunionga, lukinengumuna mu bombe, lubankwa miatulendo mu dikamba; kadi ntangu yizidi yiluna vondwa. Yeno luna sansukuswa, yeno luna bombumuka bonso wumbwa kiantalu.

35. Buna mpungumunu zazonsono zimeni kwa mimvungi ye ntanunu za-

zonsono kwa bankwa miatulendo mu dikamba.

36. Nawe, bonso bweti bokila mimvungi ye bankwa miatulendo mu dikamba beti kunga! Kadi Mfumu wafukisa kulu biau,

37. ye ndimba miayenge miabunga-na kwa tia tuanganzi za Mfumu.

38. Yandi wele bonso nkosi yivaikidi mu vwa diandi; kadi nsi au yina kala nsi yavombila kungsi atia tuambungulu, kungsi atia tuanganzi zandi.

KAPU 26.

Mbikulu ankongodolo mu Yuda. Lukanu luabema Yelemia. Mbikudi Ulia.

Mu mbadukulu angiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu mania matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Ebu buvolele Mfumu: Telama kwaku mu kianzala kianza a Mfumu ye vova kwa mbanza zazonsono za Yuda zikwizanga mu sambila mu nzo a Mfumu, mambu momo mamonsono mayakukembi mu vova kwa yau; kukatulani mo diambu ko.

5 Mose 4: 2. Yel. 7: 2.

3. Nanga bana wa ye bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi; buna mono nzolele niongulukila yambi yingiena mu ntima mu kubavangila mu diambu diankadu' au yambi.

Yel. 18: 8, 11. 36: 3, 7. Yona 3: 10.

4. Ngeye una vova kwa yau: Ebu buvolele Mfumu: Vo ka luzolele kungwila ko ye diata mu mina miyalutudidi,

5. ye wila mambu masielo biami i bambikudi miyalutidisi ntangu ka ntangu, mpeleko lualembwa zola wa,

2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 18 b. 25: 4. 35: 15.

6. buna ngina vanga kwa nzo yayi bonso kwa Silo ye vanga mbanza yayi bonso kifwani kwa bantu babonsono bantoto kina bikwa, bu basinganga.

1 Sam. 4: 3, 11. Lumb. 78: 60. Yel. 7: 12, 14.

24: 9.

7. Banganga ye bambikudi ye bantu babonsono bawa Yelemia, bu keti vova mambu momo mu nzo a Mfumu.

8. Yelemia bu kamana vova mamonsono mankamba Mfumu mu vova kwa bantu babonsono, buna banganga ye bambikudi ye bantu babonsono bankamata ye bavova: Ngeye fwa una katwa fwa.

9. Mu nkiana wabikudi mu nkumbu a Mfumu, bu uvolele: nzo yayi yina vangwa bonso bwavangwa Silo, ye mbanza yayi yina vombuswa ye ka

muntu ko una yo kala kundu? Bantu babonsono bakutakanana Yelemia kinzungidila mu nzo a Mfumu.

10. Madingizi ma Yuda bu bawa bo, bakatuka mu nzo akitinu ye batombuka ku nzo a Mfumu ye bavwanda va nkotolo anwelo wamona wa Mfumu.

11. Buna banganga ye bamubikudi bavova kwa madingizi ye kwa bantu babonsono ebu: Bakala diadi difwiti vondwa, kadi yandi bikudidi mbanza yayi kubu, bonso buluwilu mu meno matu.

Mat. 6: 13.

12. Kansi Yelemia wavutula kwa madingizi mamonsono ye bantu babonsono ye wavova: I Mfumu wamfidisi mu bikudila nzo yayi ye mbanza yayi mama mamonsono maluwilu.

13. Nkiangunu lulutisila ndiatulu eno ye nkadulu eno mu mbote ye luwa nding' a Mfumu, Nzambi eno; buna Mfumu zolele niongulukila yina yambi yikakuluvovese.

Yel. 7: 3. 18: 8.

14. Mu diambu diamono, buna ngiena mu moko meno; lumpanga bonso bulueti banza bwambote ye bwafwana.

15. Kansi diadi luna zaya, vo luna kumponda, buna lueti kukituadisa munga makondolo bila va ntandu eno ye va ntandu ambanza yayi ye bisi yau, kadi Mfumu wamfidisi mu kedika kwa yeno mu vova momo mamonsono vamtadisi eno.

Mat. 23: 35.

16. Buna madingizi ye bantu babonsono bavova kwa banganga ye bamubikudi: Bakala diadi ka difwiti vondwa ko, kadi mu nkumbu a Mfumu, Nzambi eto, kavovele kwa yeto.

17. Babakala bankaka mu ngudi zabantu mu nsi batelama ye bavova kwa lukutukunu lualonsono luabantu ebu:

18. Molastita Mika wabikula mu ntangu a Hiskia, ntinu a Yuda, ye wavova kwa bantu babonsono ba Yuda: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Sioni dina fulwa mu kala via, ye Yelusalemi dina kala ntulami amatadi ye mongo wavwala nzanza umenanga mfinda.

Yel. 9: 11. Mika 1: 1. 3: 12.

19. Kansi mwanki Hiskia, ntinu a Yuda, ye Yuda diadionsono bamvondise? Ketu yandi wavumina Mfumu ye wabombidila vantadisi andi, ye Mfumu wabiongulukila yina yambi yikabavovisa, kansi yeto tukubamene bwabu mu kukivangila yambi yayi yayingi?

20. Kwakala mpe bakala diankaka, Ulia, mwan' a Semaya, watuka mu Kiliati-Hayalimi wabikula mu nkunibu a Mfumu; yandi wabikudila mbanza

yayi ye nsi yayi, nadede bonso Yelemia wavengi.

21. Ntinu Yoyakimi ye makesa mandu mamonsono ye madingizi mamonsono bu bawa mambu mandi, ntinu watonta kumvonda. Kansi Ulia bu kawa bo, watina ye wataba ye waluka ku Ngipiti.

22. Buna ntinu Yoyakimi wafidisa babakala bankaka ku Ngipiti, i Elenatani, mwan' a Akaboli, ye bankaka ye yandi bakota mu Ngipiti.

Yel. 36: 12, 25.

23. Bavaikisa Ulia mu Ngipiti ye bannata kwa ntinu Yoyakimi; ndieu wavyonda nu sabala. Mboki watubisa nitu andi yafwa va ziami kidiamu-swanga bantu.

24. Kansi koko kwa Abikani, mwan' a Safani, kwakala ye Yelemia, mpasi kana yekulwa mu moko mabantu mu vondwa ko.

2 Nt. 12: 22. 12: 14. 25: 22. Yel. 39: 14.

KAPU 27.

Mbikulu mu vangu kia Babeli va ntandu a Yuda ye nsi zankaka.

Mu mbadukulu angiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu mama mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

Yel. 28: 1.

2. Ebu bwavova Mfumu kwa mono: Nakivangila nginga ye vangu ye tula kio va laka diaku.

3. Mboki fidisa kio kwa ntinu mu Edomi, ntinu mu Moabi, ntinu kwa bana ba Amoni, ntinu mu Tilo ye ntinu mu Sidoni mu ntumwa zozo zalueki ku Yelusalemi, kwa Sidikia, ntinu a Yuda.

4. Ubakamba bavova kwa mfumu zau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Ebu luna vova kwa mfumu zeno:

5. Mono i ndieu wavanga ntoto ye bantu ye bulu biena va ntoto, mu ngolo zami zazineye ye koko kwami kwalambuka, ye ivananga wo kwa wonso unzolele.

Yel. 32: 17. Dan. 4: 32.

6. Nkiangunu bwabu nipeni nsi zazi zazonsono mu koko kwasielo kiami Nebukadeleali, ntinu a Babiloni; inga, bulu biansi mpe imveni, kidi biansi dila.

Yel. 25: 9. 28: 14. Dan. 2: 37 b.

7. Bantu babonsono bana eadila yandi ye mwan' andi wabakala ye ntekolo andi wabakala, fiate ye ntangu ansi andi mpe yina kwiza, bantu batulendo

ye ntinu miaminene bu bana kumvanga sielo kiau. Yel. 25: 12, 14.

8. Bantu bobo ye kimfumu kiokio bakabazolele kunsadila ko, i Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye bakabazolele tula laka diau kungsi avangu kiantinu a Babiloni ko, bantu bobo ngina bafika mu sabala, malema ye vunga, buvolele Mfumu, nate ye mbeni kubabunga mu koko kwandi.

9. Nkiangunu ka luwilani mbikudi ye mbingudi mieno ko, ndozi zeno, mbandungi mieno miadimbu ye bandoki ko, bu bavovanga kwa yeno: Yeno ka luna sadila ntinu ku Babeli ko; Yel. 29: 8 b.

10. kadi baba babikulanga makutu kwa yeno ye batukisanga, vo luna natwa nseke, bu ngina katwa kulukuba, kidi luavilana.

11. Kansi bantu bobo bavwemba malaka mau kungsi avangu kiantinu a Babiloni ye kunsadilanga, yau ngina vana luvovomo mu nsi au, buvolele Mfumu, kidi basadila yo ye kunda muna.

12. Kwa Sidikia, ntinu a Yuda, mono yavova mambu momo mamonso, bu yavova: Luvwembika malaka meno kungsi avangu kiantinu a Babiloni ye lunsadila ye bantu bandi, buna luna vuka.

13. Mu nkiaama luzolele fwa, ngeye ye bantu baku, mu sabala, nsatu ye vunga, bonso bwavova Mfumu mu bantu bobo bakabazolele sadila ntinu ku Babeli ko.

14. Nkiangunu ka luwilani bwabu mambu mambikudi ko mikulukambanga: Yeno ka luna sadila ntinu ku Babeli ko, kadi bakulubikudilanga makutu.

15. Kadi mono kiabafidisi ko, buvolele Mfumu, kansi babikulanga makutu mu nkunbu ami ye batukisanga, vo ngina katwa kulukuba, mpasi luna vilana, yeno ye mbikudi mikulubikudilanga. Yel. 14: 14. 23: 21, 25. 29: 9.

16. Kwa banganga ye kwa bantu baba babonso mono yavova ye yakamba: Ebu buvolele Mfumu: Ka luwilani mambu mambikudi mieno ko mikulubikudilanga ye vovanga: Tala, lekwa biobio biwulu ku nzo a Mfumu, fintama-ntama bina vutulwa tuka ku Babeli, kadi bakulubikudilanga makutu. Yel. 28: 3.

17. Ka lubawilani ko, kansi lusadila ntinu ku Babeli, buna luna vuka. Mu nkiaama mbanza yayi yina vombuswa?

18. Vo yau i bambikudi, ye vo ma-

mbu ma Mfumu mena yau, bika bavovila dio kwa Mfumu Sebaoti, vo lekwa biobio bisidi mu nzo a Mfumu ye mu nzo antinu a Yuda ye mu Yelusalemi, ka bidi natwa ku Babeli.

19. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti mu hitungwa, mbu ye ntambu miamakuluwa ye mu lekwa biankaka bisidi mu mbanza yayi, 1 Nt. 7: 15, 23, 27. 2 Nt. 25: 13 b.

20. Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, bu kalembwa bio nata, bu kakatula Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, mu Yelusalemi mu kunnata ku Babeli va kimosi ye bandanu babonso mu Yuda ye Yelusalemi— 2 Nt. 24: 12 b.

21. ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mu lekwa biobio bisidi mu nzo a Mfumu ye mu nzo antinu a Yuda ye mu Yelusalemi:

22. Ku Babeli biobio bina natwa, ye kuna bina lenga nate ye lumbu kiina kingina kubatala, buvolele Mfumu, ye kubatombula ku vuma kiaki diaka. 2 Lus. 36: 22. Esala 1: 1, 7. Yel. 29: 10.

KAPU 28.

Yelemia ye mbikudi wavuna Hanania.

Kansi nivu umosi, mu mbadukulu angiadula a Sidikia, ntinu a Yuda, mu mvu andi waia wangiadulu andi, mu ngonda yantanu, mbikudi Hanania, mwan' a Asuli, ku Ngiboni, wakamba kwa mono mu nzo a Mfumu, vantadisi abanganga ye bantu babonso, ye wavova:

2. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni.

3. Mu mvu miole mono ngina vutula lekwa biabonso ku vuma kiaki biwulu ku nzo a Mfumu, biakatula Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, mu vuma kiaki ye bianatwa ku Babeli. Yel. 27: 16.

4. Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, ye nkole zazonsono zitukidi mu Yuda zamana luska ku Babeli, mono ngina kubavutula ku vuma kiaki, buvolele Mfumu; kadi mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni. 2 Nt. 24: 12 b.

5. Kansi mbikudi Yelemia wavutula kwa mbikudi Hanania vantadisi abanganga ye bantu babonso batelama mu nzo a Mfumu;

6. mbikudi Yelemia wavova: Ameni. Bika Mfumu kavanga bo. Bika Mfumu kayendisa mambu maku detila, i

mana maubikudi, mpasi kavutula ku vuma kiaki lekwa biobio bivwilu ku nzo a Mfumu, tuka ku Babeli ye nkole zazonsono.

7. Kansi nawe mipe diambu diadi dinzolele vova vantadisi aku ye bantu babonsono.

8. Mbikudi miansi nkulu, i yau batekidila mono ye ngeye, yau babikudila nsi zatulendo ye bimfumu biabinene mvita, kubu ye vunga.

9. Nkiangunu mbikudi wowo ubikulanga vila, yandi una zayakana bonso mbikudi wafidisa Mfumu mu kedika, mambu mambikudi una bu mana kwenda detila.

5 Mose 18: 21 b.

10. Buna mbikudi Hanania wakatula vangu mu laka diambikudi Yelemia ye watolula kio.

Yel. 27: 2.

11. Hanania wavova vantadisi abantu babonsono: Ebu buvoele Mfumu: I hobo mu mvu miale mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni, Nebukadelesali, bu ngieti kio katula mu malaka mabantu babonsono. Mbikudi Yelemia wakatuka.

12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia, mbikudi Hanania bu kamana katula vangu mu laka dia Yelemia ye watolula kio; yandi wavova:

13. Wenda wakamba kwa Hanania: Ebu buvoele Mfumu: Vangu kianti watolole, kansi mu fulu kiakiau wavenge vangu kiasengwa.

14. Kadi ebu buvoele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Vangu kiasengwa ngina tula va malaka mabantu baba babonsono, kidi basadila Nebukadelesali, ntinu ku Babeli. Yandi bana sadila. Inga, bulu biansi mpe imveni.

Yel. 27: 6.

15. Mbikudi Yelemia wavova diaka kwa mbikudi Hanania: Nawe, u Hanania: Mfumu kakufidisi ko; ngeye wasindisidi bantu baba mu sila makutu vuvu kiau.

16. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kubambula va ntoto. Mvu wau una fwa, kadi ngeye wasamuni nsoto-nsoto mu Mfumu.

Yel. 29: 32.

17. Mbikudi Hanania wafwa mvu una mu ngonda yansambodia.

KAPU 29.

Leta kia Yelemia kwa nkole zabayudayo mu Babeli. Mbikudi miale miavuna. Ndinda kwa Semaya.

Kiaki i kunku kialeta kina kiafidisa mbikudi Yelemia kiataka mu Yelusalemi kwa bangudi zabantu basa vumuna mu kinkole, ye kwa banganga ye bambikudi ye bantu babonsono, i yau bakatula Nebukadelesali mu Yelusalemi ye banatwa ku Babeli,

2. ntinu Yekonia bu kakiyekula nkole mu Yelusalemi va kimosi ye nkama ye makota manzo akitinu, madingizi mu Yuda ye Yelusalemi ye bisadi bianti ye zingangula.

2 Nt. 24: 12 b. Yel. 24: 1.

3. Yandi wafidisa kio mu Elasa, mwan' a Safani, ye Ngemalia, mwan' a Ililikia, bafidiswa kwa Sidikia, ntinu a Yuda, ku Babeli, kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli; kiau kiata ebu:

4. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, kwa nkole zozo, zazonsono ziyakatusa mu Yelusalemi mu natwa ku Babeli:

5. Lutunga zinzo ye lukala kundu kuna; lutuika ukuzu ye ludia bana bamiau.

6. Lukwela bakento ye lubuta bana bababakala ye babakento, ye lukwedisa bana beno bababakala ye luvana bana beno babakento kwa babakala, ye bika babuta bana bababakala ye babakento; lunieka kuna ye kalukevukani ko.

7. Lutomba ntomo ambanza yoyo yiyaluneti kinkole, ye ludila yo mvutu kwa Mfumu; kadi bu yitomene nitu, buna yeno mpe lutomene nitu.

8. Kadi ebu buvoele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Ka luyambulani mbikudi miomio miena yeno ye mlingudi mieno bakulubaba ko, ye ka luwilani ndozi zeno zilulotwanga ko.

Yel. 27: 9 b., 14 b.

9. Kadi yau babikulanga makutu kwa yeno mu nkumbu ami; mono kiabafidisi ko, buvoele Mfumu.

Yel. 14: 14. 23: 21.

10. Kadi ebu buvoele Mfumu: Lusambodia luamvu bu lumeni vioka mu Babeli, mboki ngina kulutala ye kulutungunina mambu nan-ilulu ami mu kuluvutula ku vuma kiaki.

2 Lus. 36: 21 b. Esala 1: 1. Yel. 25: 12. 27: 22. Dan. 9: 2. Sak. 1: 12.

11. Kadi mono ntomene zava monso mabanza mangiena mu yeno, buvoele Mfumu, i mabanza mayenge ye ka makubu ko, kidi yaluvana nsuka yazimunina ye vuvu.

Zing. 23: 18. 24: 20.

12. Yeno luna kumbombidila ye kwenda sambila kwa mono, ye mono nzolele kuluwila.

Mat. 7: 7.

13. Yeno luna kuntomba ye buna luna kumbona, vo lukungiuwulanga mu ntima mieno miamvinba. 5 Mose 4: 29.

14. Kadi mono nzolele yambula yamonwa kwa yeno, buvo vele Mfumu, ye ngina kulutedimisa diaka ye kuluyonzika tuka mu bantu babonsono ye vuma bina biabionsono biyalukubidi, buvo vele Mfumu; mono ngina yambula luavutuka ku vuma kiaki kiyalukutula kinkole.

5 Mose 30: 1 b. Lumb. 106: 45. Yel. 30: 3, 18.
33: 7, 26.

15. Luvovele vele: Mfumu watuto-ngekenene bambikudi mu Babeli;

16. kansi ebu buvo vele Mfumu mu ntinu wowo weti vwanda va kiandu kia Davidi, ye mu bantu baba babonsono benu kundu mu mbanza yayi, i mpangi zeno zalembwa katuka yeno mu kinkole,

17. inga, ebu buvo vele Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina kubafidisa sabala, malema ye vunga ye kubavangila bonso buvangulwanga bana bakuyu bankankumuka bena yambi yoyo, vo balembane diwa; Yel. 24: 8 b.

18. mono ngina kubazoma mu sabala, malema ye vunga ye kubavanga bakala longi dianampamuka kwa himfumu biabionsono va ntoto, mu kifwani kibikwanga, bu basinganga, mu nongwa kiangitukwanga, kidevwanga ye kifingwanga mu bantu bobo babonsono bangina kubalukakisa—

19. bobo mu mvutulu andinda bu balembwa zola wa mambu mami, buvo vele Mfumu, bu yabafidisa bisielo biami, bambikudi, ntangu ka ntangu, inga, ka luazola wa ko, buvo vele Mfumu.

Yel. 7: 25 b. 25: 4 b.

20. Buna luwa bwabu mambu ma Mfumu, lunkole zazonsono ziyakatula mu Yelusalemi mu natwa ku Babeli.

21. Ebu buvo vele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mu Ahabi, mwan' a Kolaya, ye mu Sidikia, mwan' a Maseya, bakulubikudilanga makutu mu nkumbu ami: Tala, mono ngina kubavana mu koko kwantinu a Babiloni, Nebukadelesali, ye yandi una kubabema vantadisi ameso meno.

22. Mu diambu diau nkole zazonsono zatuka mu Yuda zena ku Babeli zina soka lusingulu lualu ye vova: Bika Mfumu kakuvangila bonso kwa Sidikia ye Ahabi, bayokisa ntinu ku Babeli ku tia,

23. mu diambu dia bu bavengi diakala kilauki mu Isaeli ye batele kinsu-

za ye bakazi bangana ye bavovele mpovolo yamakutu mu nkumbu ami, mampila yoyo makiabakembi ko. Mono i ndieu nzaidi bo ye ntelele bo kimbangi, buvo vele Mfumu. Yel. 23: 14.

24. Kwa nehelamita Semaya una vova ebu:

25. Ebu buvo vele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Ngeye wafidisi leta mu nkumbu aku kwa bantu babonsono mu Yelusalemi ye kwa nganga Sefania, mwan' a Maseya, ye kwa nganga zazonsono bonso bwabu:

26. Mfumu wakuvingisi nganga mu nganga Yoyada, mpasi nkengi mina kala mu nzo a Mfumu kwa lauki biabionsono bibikulanga, ye kidi watula bampila yoyo mu su ye mbienga zalaka.

27. Buna mu nkiamo kwaembele Yelemia ku Anatoti ko, ukulubikudilanga?

28. Bu bwalembwa vangwa, yandi wafidisi ntumwa kwa yeto mu Babeli ye watumini: I ntama yayingi yisidi; lukitungila zinzo ye lukala zo kundu ye lutuika nkuzu ye ludia mbutu miamiau.

29. Nganga Sefania watanga leta kiokio kwa mbikudi Yelemia.

30. Nkianguu mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia, yandi wavova:

31. Fidisa ntumwa kwa nkole zazonsono ye ubatuma: Ebu buvo vele Mfumu mu nehelamita Semaya: Semaya bu kakulubikudidi, bu ndembolo kumfidisa, ye walusindisidi mu sila makutu vuvu,

32. nkianguu Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina bafika nehelamita Semaya ye nkun' andi. Ka muntu ko mu yau una kala kundu mu bantu baba, ye yandi kana mona momo mabiza ko manzolele vangila bantu bami, buvo vele Mfumu. Kadi yandi wasamuni nsoto-nsoto mu Mfumu. Yel. 28: 16.

KAPU 30.

Mpulusu mu Babeli.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Ebu buvo vele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Nakisonikina mu nkanda mambu momo mamonsono maivovanga kwa ngeye.

3. Kadi talu, lumbu bina kwiza, buvo vele Mfumu, bu ngina tedimisa bantutu bami, Isaeli ye Yuda, buvo vele

Mfumu, ye yambula bayutuka ku nsi yiyavana mase mau ; yau bana yo vwa.

Yel. 29: 14.

4. Mama i momo mavova Mfumu mu Isaeli ye Yuda.

5. Ebu buvo vele Mfumu : Mbokolo yansisi tuwilu ; kuna kwena wonga kukondolo ntanunu.

6. Luyuvula ye lutala, vo bakala dibutanga bana. Buna mu nkiana imonanga babakala babonsono basi-banga moko mau va tuketo bonso mbuti miabana, ye mu nkiana zizi biabionsono bieka impembe yamfwilu ?

Yes. 13: 8. Yel. 4: 31.

7. Engwa, kadi lumbu kiaki i lumbu kiakinene, ye ka widi kiinosi nkutu kifwanane kio ko. I ntangu anzungu yena kwa Yakobi ; mwanki yena zo vuluswa.

Yaeli 2: 11. Am. 5: 18. Sef. 1: 15.

8. Buna kala lumbu kina, buvo vele Mfumu Sebaoti, vo ngina tolula vangu kiandi, bu ngieti kio katula mu laka diaku ye damuna nsinga miaku ; bannenzena ka bana vutuka kumvanga nang' au ko,

9. kansi bana sadila Mfumu, Nzambi au, ye ntinu au Davidi ungina kubatonginikina.

Yeh. 34: 23. 37: 24. Hos. 3: 5.

10. Buna kutinani ko, usielo kiani Yakobi, buvo vele Mfumu, ye kukalani wonga ko, u Isaeli ; kadi tala, mono ngina kuvulusa mu nsi yina yanseke ye nkun' aku mu nsi au akinkole. Yakobi una vutuka ye baka luvovomo ye vatu ye ka muntu ko una kumpamuna.

Yes. 41: 13 b. 43: 5. 44: 2. Yel. 46: 27 b.

11. Kadi mono ngina yaku, buvo vele Mfumu, mu kuvulusa. Kadi mono ngina sukisa bantu bobo babonsono nampia, i mu yau yakusansikisi ; kansi ngeye kizolele sukisa nadede ko, kansi nzolele kulonga ndongi zifweni, kadi mwanki kizolele kuyambula wakondwa ndongi ko.

Yel. 4: 27. 5: 18. 10: 24.

12. Kadi ebu buvo vele Mfumu : Mbi-vulu aku ka yilendi londwa ko, mbi-fulu yiubufulu ka yilendi niaka ko.

Yel. 14: 17. 15: 18. Man. 2: 13.

13. Ka muntu ko zolele vovila bungu diaku, mpasi kabelusa vwa kiaku ; ka mwenani longo kiandiakisa kwa ngeye ko.

Yel. 46: 11.

14. Nzodi miaku miamionsono miam-kusisi, ka bakuyuvulanga ko. Kadi mu mbufulu yantantu ikubufidi, mu ndongi zankesi, mu diambu dialufuma luaku lualunene, mu diambu diamasumu maku mamingi.

15. Mu nkiana unionganga mu mbi-vulu aku, vo kwama kwaku kulembolo niakakana ? Mu diambu dialufuma luaku lualunene ye masumu maku mamingi mono ivengi diodio.

16. Buna mwanki yau babonsono bakudianga bana diwa ye mbeni zaku zazonsono zina katwa kwenda ku kin-kole ; yau bakutanini bana tanwa, ye babonsono bakupedi mono ngina kubaniokuna mu pelwa.

Yes. 33: 1.

17. Kadi mono ngina belusa vwa biaku ye kuniakisa mu mbufulu ziwatambudi, buvo vele Mfumu, bu ubikwanga kiakubwa, Sioni, dilembolo yuvulwa kwa muntu.

Yel. 33: 6.

18. Ebu buvo vele Mfumu : Tala, mono ngina tedimisa mafwokula ma Yakobi diaka ye fwila kundu biandi nkenda, mbanza mbanza yina tungwa va wandi nzanza, ye vula vula dina telama va kiandi vuma kiasonga.

19. Muna muna tuka ningu wamiatondo ye mbokolo akiese. Mono ngina kubaniekisa, ye ka bana kevuka ko ; mono ngina kubazitisa, ye ka bana bantzulwa babake ko.

Yes. 51: 3.

20. Bana bandi bababakala bana kala bonso nsi nkulu, ye bundu diandi dina sikila vantadisi ami, ye mono ngina basika nzungudi miandi miamionsono.

21. Bankwa miandi miatulendo bana tuka mu yandi kibeni, ye mfumu andi una vaika mu yandi kibeni, ye ngina kumvana nkotolo kwa mono, ye una lendwa finama kwa mono ; kadi nani wankaka zolele kabukila moyo andi mu finama kwa mono ? buvo vele Mfumu.

22. Yeno luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno.

Yel. 24: 7. 31: 1, 33.

23. Tala, bonso kimbongila kitukidi mu Mfumu nkesi zina vaikila ye bonso tembo kikukulanga ; zau zina kwiza zunguluki va ntandu antu miabakiadimbuka.

Yel. 23: 19 b.

24. Tia tuanganzi za Mfumu ka tuna lembwa ko, nate ye wavengi ye manisi mabanza mantim' andi ; mu lumbu bina kwiza luna bo mona.

KAPU 31.

Mpulusu a Isaeli ; nsilulu zantangu a Mesia zavita kwiza.

Mu ntangu yina, buvo vele Mfumu, mono ngina kala Nzambi amasinsi mamonsono ma Isaeli, ye yau bana kala bantu bami.

2. Ebu buvolele Mfumu: Bantu hobo barukusu mu sabala, bamweni nlemvo mu nsi yankatu. Buna nzolele kwenda ye kuntuala, yandi Isaeli, ku luvovomo.

3. Neeke ye mwamu Mfumu waki-zaikisi kwa mono. Inga, mu zola kukakumani yakuzolele; nkiangunu nzolele mpe yambula nlemvo ani wasikila ya ntandu aku.

Yes. 54: 8.

4. Ntedimisa yankaka diaka ngina kutedimisa, ye ngeye una kala wakia-tdumuswa, undumba Isaeli; nsila yankaka una kukisila ntoko mu puka biaku ye vaika mu makinu mu yau basakananga.

2 Mose 15: 20. Nkong. 11: 34. Lumb. 68: 25.

5. Ntuika yankaka una tuika mavia mavinia va miongo mia Samalia; buna yau batuikanga mo, bana mpe yonzika mbutu miama.

6. Kadi lumbu kina kwiza, nkengi bu mina bokila va miongo mia Efalaimi: Telama! Bika tuabaluka ku Sioni, kwa Mfumu, Nzambi eto.

Yes. 2: 3. Mika 4: 2.

7. Kadi ebu buvolele Mfumu: Luyimbila mu kiese mu diambu dia Yakobi ye luboka mu yangalala mu diambu diantu amakanda mabantu. Luwakasa nkunga miamasika ye luvova: Mfumu, nungisa bantu baku, nsadidil' a Isaeli.

8. Tala, mono ngina kubatukisa mu nsi anode ye kubayonzika tuka mu nkati ansuka yantoto—mu yau bana bafwa meso ye batembilanga, yau bana vumu ye yau babutidi; mu kabu diadine bana vutuka vava diaka.

9. Mu dilu bana kwizila, ye mu nsambudulu nzolele kubatuadisa; mono nzolele kubatuala ku bimila-mila biangulu mu nzila yanalengwa-lengwa, yibana lembwa dangala. Kadi mono yayikidi se dia Isaeli, ye Efalaimi i mwan' ami wansemokono.

2 Mose 4: 22. Yes. 63: 16. Yel. 50: 4.

10. Luwa mambu ma Mfumu, lubantu bangoi, ye lusamuna mo mu nsi zambu muna nseke ye luvova: Ndiu wasansikisa Isaeli, yandi una mpe kunyonzika ye una kunkela, bonso mvungi kamba diandi.

Lumb. 23: 1. Yes. 40: 11. Yel. 23: 4.

Yeh. 34: 23. 37: 24. Yoa. 10: 11.

11. Kadi Mfumu una kula Yakobi ye kunkula mu koko kwandieu wanlutila mu ngolo.

12. Yau bana kwiza ye yimbila va nzanz' a Sioni ye pasumuka ku wote wa Mfumu, ku mbongo, vinia ye mazi, ku nkun'amameme ye zingombe; mwel'

au una fwanana ye nkuzu wena nibidi anlangu ye ka bana vutuka lemina ko.

Yes. 35: 10. 58: 11.

13. Buna bandumba bana sakalala mu makinu ye bantwenia ye banuna bana kala kiese va kimosi; mono ngina vilula kiadi kiau mu yangalala ye kubabomba ye kubayangidika mu ndandani akiadi kiau.

Lumb. 30: 11. 148: 12 b. Yoa. 16: 20.

14. Mono ngina vongisa miela miabanganga mu madia mamazi, ye bantu bami bana yukuta wote wami, buvolele Mfumu.

15. Ebu buvolele Mfumu: Ndinga yiwakane ku Lama, niongo ye dilu kiandingi; Lakeli udidilanga bana bandi ye kazolele bombakana mu widi bana bandi ko, kadi ka bana diaka ko.

Mat. 2: 18.

16. Kansi Mfumu vovele ebu: Nalembweti kwaku mu dilu kiaku kiansasu, ye meso maku ka masotunani mansangaza ko; kadi navanga maku mana tambula nsendo au, buvolele Mfumu, ye yau bana vaika mu nsi antantu miau ye vutuka.

17. Inga, mwena vuvu ku ntual' aku, buvolele Mfumu: bana baku bana vutuka ku nsi au.

Yel. 29: 11.

18. Mono ntomene wa, bonso bwanyongene Efalaimi: Ngeye wandongele ndongi, ye mono yalongwa ndongi bonso mwan' angombe walembeba toluka; untambulula, kidi yavutuka, kadi ngeye i Mfumu, Nzambi ami.

Man. 5: 21.

19. Kadi bu mbeni katuka, mono ndiongolokele, ye bu mbeni longakana, ibandanga luketo luami; mono mfwidi nsoni ye ngindamene bu nkatulu nata mvwezolo akintwenia kiami.

20. Kadi Efalaimi ka i mwan' ami wantalu koe, kenani mwana waluzodolo koe? Kadi kani mpovisa kwa yamvovisa, ikumbanzilanga vele ntangu zazonsono. Nkiangunu ntim' ami ukumfwilanga nkenda, nkatulu kunlemvukila, buvolele Mfumu.

21. Nakitedimisina dimbu bianzila, nakitudila nsongi zanzila; kenga nzila yakubukwa yiuviokele. Vutuka, undumba Isaeli, vutuka ku mbanza zaku zazi.

22. Ntama kwa una kwenda yekuyeku, umwana wankento wansoto-nsoto? Kadi Mfumu zolele vanga diambu diamona mu nsi: nkento una tabila bakala.

23. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Mpova yankaka ba-

na vova diambu diadi mu nsi a Yuda ye mu mbanza zayau, bu mibeni yo tedimisa : Mfumu kakusakumuna, nkundu kianalunungu, umongo wanlongo.

Yes. 1: 26. 11: 9. Sak. 8: 3.

24. Yuda ye mbanza zau zazonsono zina kala kundu muna va kimosi, ye mvyati miamavia ye yau bazenzilanga ye makamba mabibulu.

25. Kadi mono ngina vongisa niela mibele, ye miela miamionsono mieti lemina ngina yukutisa.

Lumb. 107: 9. Mat. 11: 28.

26. (Mu momo mono yasikamana ye yasaka meso ye tulu tuami tuakedi tuampwenia.)

27. Tala, lumbu bina kwiza, buvo vele Mfumu, bu ngina kuna nzo a Israeli ye nzo a Yuda mu mbongo yabantu ye mbongo yabibulu.

28. Bonso buyatemone mu yau mu vuza, tulula, bunga, fukisa ye kwamisa, i buna nzolele temunina mu yau mu tungulula ye tuika, buvo vele Mfumu.

Yel. 1: 10. 18: 7, 9. 24: 6.

29. Mu ntangu yina ka bana vutuka vova ko : Mase madidi bana bansa bavinia, ye meno mabana mekina bo nsa.

Man. 5: 7. Yeh. 18: 2.

30. Kansi muntu muntu una fwa mu luandi lufuma; wonso udianga bana bansa bavinia, mandi meno mana bo kadila nsa.

31. Tala, lumbu bina kwiza, buvo vele Mfumu, bu ngina wawasa luwawanu luamona ye nzo a Israeli ye nzo a Yuda;

Yel. 32: 46. Eb. 8: 8 b.

32. ka i luwawanu luampila yina lu yawawasa ye mase mau mu lumbu kina ko kiyabasimba mu koko mu kubavaikisa mu nsi a Ngipiti, i luwawanu luabeto yau lubatulula, mpeleko yakedi mfumu au yasonga, buvo vele Mfumu.

33. Kadi lualu i luwawanu lungina wawasa ye nzo a Israeli tuka mu lumbu biabi, buvo vele Mfumu; Mono ngina vana mina miami mu kingongo kiau ye sonika mio mu ntima miau, ye mono ngina kala Nzambi au, ye yau bana kala bantu bami.

Yel. 24: 7. Yeh. 11: 19. 36: 26. 2 Kol. 6: 16.

34. Ka bana vutuka longasana ye vovasana ko, umosi kwa wankaka : Nazayi Mfumu; kadi yau babonsono bana kunzaya, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, buvo vele Mfumu; kadi mono ngina yambudila lufuma luau ye lembwa vutuka banzila masumu mau.

Yes. 54: 13. Mika 7: 18 b. Yoa. 6: 45.

Mav. 10: 43. Loma 11: 27.

35. Ebu buvo vele Mfumu, i yandi watula ntangu bonso kia mu mwini,

ngonda ye zimbwetete mu ndandasani zau zazengwa bonso kia mu fuku, i yandi uvinzumunanga mbu, ye mbula zikumbanga, i yandi wena nkumbu Mfumu Sebaoti :

1 Mose 1: 14 b. Lumb. 130: 7 b. Yes. 51: 15.

36. Vo ndandasani zazi zilenda kuka vantadisi ami, buvo vele Mfumu, buna nkun' a Israeli mpe una lembwa mu ntangu zazonsono mu kala bantu kwa mono.

Yes. 33: 20 b., 25 b.

37. Inga, ebu buvo vele Mfumu : Vo zulu ku kayengele dilenda tezwa ye tulu tuantoto kuna banda tulenda bakuka, buna mono mpe ngina niasuna nkuna wawonsono wa Israeli mu diambu diamamonsono mabavengi, buvo vele Mfumu.

38. Tala, lumbu bina kwiza, buvo vele Mfumu, mbanza bu yina tungululwa mu nzitusu a Mfumu, tuka mu nzo ayongi a Hananeli nate ye mwelo a Nsuka.

Neh. 3: 1. Sak. 14: 10.

39. Mboki nsinga wantezila una vika nzanz' a Ngulebi, ye una vwemba ma ku ntini a Ngoa.

40. Ndimba wawonsono wa Mvumbi ye wa Bombe ye mayinza mamonsono nate ye finwila fia Kidiloni ye nate ye ku usuk' amwelo a Kavalu mu ntini yaeste bina biekulwa Mfumu. Ka muna vutuka kala ncamangani ye mbungulu ko.

KAPU 32.

Yelemia wasumba via, bu bakakalala mbanza ye wabikula mu ntedomoso abantu.

Mama i manibu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu mu mvu wakumi wangiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda, i mvu wakumi ye nani wangiadulu a Nebukadelesali.

2. Buna nkangu antinu a Babiloni wakakalala Yelusalemi, mbikudi Yelemia bu kakala kinkole mu lumbu luaboloko, mu nzo antinu a Yuda.

2 Nt. 25: 1 b.

3. Kadi Sidikia, ntinu a Yuda, wanzikisa ye wavova : Mu nkiana ubikudilanga bobo? Ngeye uvovanga : Ebu buvo vele Mfumu : Tala, mono ngina vana mbanza yayi mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una yo baka.

Yel. 21: 7. 27: 6. 34: 2 b. 38: 3.

4. Sidikia, ntinu a Yuda, kana vukuswa mu moko mabisi Kaladea ko, kansi mu kedika yandi una vewa mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi

una katwa vova mu nwa andi kwa yandi ye kuntala disu ye disu.

Yel. 38: 23. 39: 7.

5. Yandi una nata Sidikia ku Babeli, ye kuna kana lengila, nate ye mono ngina kuntala, buvolele Mfumu. Bu luna nwanisa bisi Kaladea, ka luna zazuka ko.

6. Yelemia wavova: Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

7. Tala, Hanameli, mwan' ampangi asaku Salumi, una kwiza kwa ngeye ye vova: Nakisumbileti via diami mu Anatoti, kadi ngeye wena lendo bonso nabutu kiakikota mu sumba dio.

3 Mose 25: 24 b. Luti 4: 3 b.

8. Hanameli, mwan' ampangi asami, wayiza kwa mono ku lumbu luaboloko, bonso bwavova Mfumu, ye wavova kwa mono: Sumba via diami ku Anatoti mu usi a Benyamini, kadi ngeye vvidi lendo kiamvwilu ye wena nabutu kiakikota; buna nakisumbila dio. Buna mono yazaya, vo i namubu ma Mfumu.

9. Mono yasumba via kwa Hanameli, mwan' ampangi asami, ku Anatoti, ye mono yantezila bivanza, kumi ye sekeli nsambodia biapalata.

10. Mono yasonika nkanda wasumbu ye yasa wo dimbu ye yatunisa zimbangi ye yateza bivanza va balanza.

11. Mono yabonga nkanda wasumbu, una wasiwa dimbu wasonukwa mabika ye nsiki zawau ye nkanda una wakondwa dimbu

12. ye yavana nkanda wasumbu kwa Baluki, mwan' a Nelia, mwan' a Mahe-seya, va luse luabutu kiami kialongo Hanameli ye va tuse tuambangi zozo zasonika kungsi ankanda wasumbu ye va tuse tuabayudayo babonsono bakala vana mu lumbu luaboloko.

13. Mono yakamba Baluki va tuse tauu ye yavova:

14. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Bonga kwaku nkanda miami, nkanda wau wasumbu wasiwa dimbu ye una ukondolo dimbu, ye tula mio mu wumbwa kiatuwumba, kidi miakelwa ntama beni.

15. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Nsumba yanaka diaka bana sumba zinzo ye maviva ye maviva mavinia mu nsi yayi.

16. Bu yamana vana nkanda wasumbu kwa Baluki, mwan' a Nelia, mono yasumbila kwa Mfumu ye yavova:

17. Engwa, Mfumu, Mfumu, ngeye i ndieu wavanga zulu ye ntoto mu ngo-

lo zaku zazinene ye koko kwaku kwalambuga; ka lekwa ko kiena ngitukulu yoyo, vo kuna kio lenda ko.

1 Mose 18: 14. Yel. 27: 5. Luk. 1: 87.

18. Ngeye i ndieu usilanga nlemvo nate ye mafunda ye uvutulanga tufuma tuamase ndinda mu nkat' abana bau babavingidi, u Nzambi yayinene ye yalulendo, yena nkumbu Mfumu Sebaoti,

2 Mose 20: 5 b. 34: 7. 5 Mose 5: 9.

19. waunene mu nduengoso ye lulendo mu mavanga, wena meso matemunanga mu nzila zabana babonsono babantu, mpasi wavana muntu muntu, bonso bwena nzila zandi ye mbutu miamavanga mandi.

2 Lus 6: 30. Yobi 34: 21. Lumb. 62: 12.

Zing. 3: 21. Yel. 10: 6. 16: 17. 17: 10.

20. Ngeye i ndieu wavanga dimbu ye mangu mu nsi a Ngipiti ye uvanga bobo nate ye lumbu kiaki, mu Isaeli ye mu bantu bankaka, ye ukivengi nkumbu, bonso buyenina lumbu kiaki.

21. Ngeye wavaikisa bantu baku Isaeli mu nsi a Ngipiti mu dimbu ye mangu, mu koko kwangolo ye koko kwalambuga ye mu nsisi yayinene.

2 Mose 6: 6. 13: 3, 14. 32: 11. 5 Mose 4: 84.

2 Sam. 7: 23. 1 Lus. 17: 21.

22. Ngeye wabavana nsi yayi yiwasila mase mau mu ndefi mu kubavana, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

Yel. 11: 5.

23. Yau baluaka ye bavwa yo, kansi ka bazola wa nding' aku ko ye ka baimana mina niaku ko; ka bavanga lekwa ko mu momo mawabakama mu vanga. Nkiangunu wayambula bamona kubu diadi diadionsono.

24. Tala, tumbu tuankakalala tuaki-luakidi ku mbanza, kidi babaka yo, ye mbanza yakivenono mu sabala, malema ye vunga mu moko mabisi Kaladea beti yo kakalala. Mawakembi meti vavanga bwabu, ye ngeye wenina bo vantadisi ameso maku.

25. Mwanki ngeye Mfumu, Mfumu wankembi: Nakisumbila via mu bivanza ye tunisa zimbangi, mpeleko mbanza bu yiveno mu moko mabisi Kaladea.

26. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

27. Tala, mono i Mfumu, Nzambi ansuni miamionsono; kadi lekwa kiena kinkenza kiokio, vo kina kio lenda ko?

4 Mose 10: 22.

28. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Tala, mono nzolele vana mbanza yayi mu moko mabisi Kaladea ye mu koko

kwantinu a Babiloni, Nebukadelesali, ye yandi una yo baka.

29. Bisi Kaladea beti kakalala mbanza yayi, bana kwiza kwika mbanza yayi tia ye yoka yo ye nzo zozo zakwikulwa biamfwitisila mwisi va nludi kwa Bali ye vatengudulwa nkailu miandwa kwa nzambi zankaka mu kumfwemisa.

Yel. 19: 13.

30. Kadi bana ba Israeli ye bana ba Yuda bavengi mena mambi mu meso mami kaka kasi ye kintwenia kiau; inga, bana ba Israeli bamfwemese kaka mu mavanga mamoko mau, buvoleve Mfumu.

31. Kadi mbanza yayi yasikimisi nganzi zami ye nkesi zami kasi ye lumbu kina kibatungila yo, nate ye lumbu kiaki, ye ukatulu niafuna yo mu zizi kiaki

32. mu diambu diayayibi yayonsoho yabana ba Israeli ye bana ba Yuda yibavanga, ye yibamfwemisana, yau, ntinu miau, madingizi mau, nganga zau ye mbikudi miau, babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi.

Neh. 9: 34. Yel. 2: 26 b. Dan. 9: 8.

33. Yau bafila nima kwa mono ye ka zizi ko; mpeleko yabalonga ntangu ka ntangu, kansi ka bazola wa ko ye tambula ndongi ko.

34. Kansi batula nkankumusu zau mu nzo yina yabikwa nkumbu mu nkumbu ami ye basumunina yo bobo,

2 Nt. 21: 4 b. Yel. 7: 30 b. 23: 11.

35. ye batunga vuma bianangama bia Bali mu ndimb' amwan' a Hinoni mu yoka bana bau bababakala ye babakento kwa Moloki, mpeleko bu ndembolo kubakamba vo benzi nkutu, vo bana vanga nkankumusu zampila yoyo —bobo mpasi basindisila Yuda mu vola masumu.

8 Mose 18: 21. Yel. 19: 5.

36. Kansi nkianguu Mfumu, Nzambi a Israeli, vovele mpe bwabu, mu mbanza yayi yilubikanga, vo yina vewa mu koko kwantinu a Babiloni mu sabala, malema ye vunga:

37. Tala, mono ngina kubayonzika batuka mu nsi zozo zazonsono ziyabaluakisa mu nganzi ye nkesi zami ye mfwemone yayinene ye ngina kubavutula ku vuma kiaki ye kubayambula bakala kundu vana mu mpungumunu.

5 Mose 30: 3. Yel. 30: 10 b., 16 b.

38. Yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.

Yel. 24 7. 30: 22. 31: 33.

39. Mono ngina kubavana ntima umosi ye nzila yimosi, mpasi bana

kumvumina ntangu zazonsono, kidi batoina nitu ye bana bau bana landa.

Yel. 11: 19 b. 36: 26.

40. Mono ngina kubawawasa luwawana lukalumani, ye kina lembwa ko mu kubavangila wote; vumi kiaki ngina kio kotisa mu ntima miau, mpasi balembwa kumpengama.

Yel. 31: 81 b.

41. Mono ngina yangalala mu kubavangila wote, ye ngina kubatuika mu nsi yayi mu kinkwikizi mu ntim' ami wawonsoho ye mwel' ami wawonsoho.

5 Mose 30: 9.

42. Kadi ebu buvoleve Mfumu; Bonso bungiambudi kubu diadi diadionsono diabwila bantu baba, i bobo mono mpe ngina yambula wote una wawonsoho uyabavovila wababukila.

Yel. 18: 7 b. 31: 28.

43. Mavia mana sumbwa mu nsi yayi yilueti bika vo i nsi yavombila yikondolo bantu ye bibulu, ye vo yavewa mu moko mabakaladea.

44. Inga, mavia mana sumbwa mu bivanza ye nkanda miamasumbu mina sonukwa ye siwa dimbu ye mhangi zina tumwa mu nsi a Benyamini, mu ntini za Yelusalemi, mu mbanza za Yuda ye mu mbanza zansi a Miongo, nsi a Kuluka ye nsi a Sude; kadi ngina tedimisa zo diaka, buvoleve Mfumu.

KAPU 33.

Nsilulu mu ntedomoso a Israeli ye Yuda ye mu nsasila walunungu mu kanda dia Davidi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelamia ngiza yanzole, bu kakidi mu lumbu luaboloko;

Yel. 32: 2.

2. yandi wavova: Ebu buvoleve Mfumu, i yandi uvanganga dio mpe, yandi ukubikanga dio, kidi diakala, yandi wena nkumbu Mfumu:

2 Mose 15: 3.

3. Bokila kwa mono, buna nzolele kutambudila ye kukamba mambu manene ye maswekwa, maulembolo zaya.

4. Kadi ebu buvoleve Mfumu, Nzambi a Israeli, mu zinto mu mbanza yayi ye mu nzo zantinu mia Yuda zameni tululwa mu diambu diatumbu tuankakalalala ye sabala,

Yes. 22: 10.

5. bu beti kwiza mu nwanisa bisi Kaladea ye fuluza zinto mu nitu zafwa zabantu bobo bayabendi mu nganzi ye nkesi zami, ye mu diambu diayayibi

yau yayingi mono nswekele zizi kiami mu mbanza yayi :

6. Tala, mono ngina belusa vwa biau ye baka bilongo ye kubaniakisa, ye mono ngina kubazaikisa kiaba kiayenge ye nkwikulu.

Yel. 30: 17.

7. Mono ngina tedimisa Yuda ye Isaeli diaka ye kubatungulula, mpasi bakala bonso bwatekila.

Yel. 29: 14.

8. Mono ngina kubavedisa mu lufuma luau lualonsono lubavodila masumu kwa mono, ye yambudila tufuma tuau tuatonsono tubavodila masumu kwa mono ye tubasotukiana mu mono.

Yel. 31: 34. Yeh. 36: 25. Sak. 13: 1. Mav. 10: 43.

9. Mbanza yina kala yangalala ye nkembo ye masika ye nzitusu kwa mono vantadisi amakanda mamonsono mabantu bantoto, bu bana wa wote una wawonsono uikubavangilanga, ye bana pamuka ye zakama mu ntadulu awote una wawonsono ye yenge kina kiakionsono biikunkubikilanga.

10. Ebu buvolele Mfumu: Va vuma kiaki kilueti bika: kiena kiavombila, kikondolo bantu ye bibulu, i mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi mwena mwavombila, ye ka bantu ko, ka bisi nsi ko, ka bulu ko bena muna,

Yel. 32: 43.

11. muna muna vutuka wakana ngwakana yankaka mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndum' andambisa ye mbokolo zayau beti vova: Lutonda kwa Mfumu Sebaoti, kadi Mfumu yena yambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, ye kwa yau batualanga nkailu miansikulu ku nzo a Mfumu; kadi mono ngina tedimisa nsi diaka, mpasi yakala bonso bwatekila, buvolele Mfumu.

Yel. 7: 34. 16: 9. 25: 10. Lumb. 118: 1. 136: 1 b.

12. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Va vuma kiaki kiena kiavombila ye ka bantu koye ka bibulu mpe ko biena vana, ye mu mbanza zau zazonsono, muna vutuka kala kulu kwa mvungi mina yambula makamba mau mabuta-muna.

13. Mu mbanza zansi a Miongo, nsi a Kuluka ye nsi a Sude, mu nsi a Benyamini, mu ntini za Yelusalemi ye mu mbanza za Yuda muna vioka npioka yankaka makamba vena muntu weti mo tanga, buvolele Mfumu.

Yel. 17: 26.

14. Tala, lumbu bina kwiza, buvolele Mfumu, bu ngina tunguna mambu

mansilulu mayavovele mu nzo a Isaeli ye mu nzo a Yuda.

Yel. 29: 10.

15. Mu lumbu bina ye mu ntangu yina ngina yambula nsasila walunungu wamenina Davidi, ye yandi una tuadisa nsiku ye lunungu va ntoto.

Yes. 4: 2. 11: 1. Yel. 23: 5 b.

16. Mu lumbu bina Yuda dina vuluswa ye Yelusalemi dina kala kundu mu mpungumunu; diadi i dina dina bikulwa: Mfumu, lunungu lueto.

17. Kadi ebu buvolele Mfumu: Kwa Davidi ka kuna kondwa mwan' asinsi ko ulenda kumvingana va kiandu kianzo a Isaeli.

2 Sam. 7: 16. 1 Nt. 2: 4. 8: 25. 9: 5.

18. Kwa nganga zabalevita kina yambula mwan' asinsi kakondwa ko utualanga nkailu miangioka ye uzinisanga nkailu miandia ye uyokanga nkailu miamponda.

19. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

20. Ebu buvolele Mfumu: Vo lulenda vunza luwawanu luami ye mwini ye luwawanu luami ye fuku, mpasi ka mwakala mwini ye fuku mu ntangu yifweni ko,

21. buna mpe luwawanu luami ye sielo kiami Davidi luna vunzwa, mpasi una kondwa mwana wabakala wena ntinu va kiandu kiandi, ye nipe nganga zalevita zisalanga salu kwa mono.

22. Bonso bulembakene tangwa nkanngu azulu ye bulembakene tezwa nienge mu mbu, i bobo ngina niekisina nkun' asielo kiami Davidi ye balevita basalanga salu kwa mono. 1 Mose 15: 5. 22: 14.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

24. Kumweni koe, bonso buvovanga bantu baba ye batanga: masinsi momo mamole masola Mfumu maniafunwa kwa yandi? Mboki bavovanga bwaluyinu mu bantu bami, vo yau ka bamonekene diaka kwa yau bonso kanda diabantu ko.

25. Kansi ebu buvolele Mfumu: Vo mono kiasikidikisi luwawanu luami ye mwini ye fuku ko ye sikidikisi ndadasani zazulu ye ntoto ko,

26. buna mono mpe ngina niafuna nkun' a Yakobi ye sielo kiami Davidi, ye ngina lembwa vutuka bonga mu nkun' andi yau bana yala nkun' a Abalahami, Isaki ye Yakobi; kadi mono ngina kubatedimisa diaka ye kubafwila nkenda.

KAPU 34.

Nkakudulu kwa bisi Babiloni yena yankatu.
Nkanu wamvu miangiambudulu.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye nkangu andi wawonso no ye bimfumu bina biabionsonono va ntoto biavuwa mu luyalu luandi, ye bantu babonso no bu banwanisa Yelusalemi ye mbanza zazonsonono zivwilu momo; yandi wavova:

2 Nt. 25: 1 b.

2. Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Wenda wakamba kwa Sidikia, ntinu a Yuda, inga, navovi kwa yandi: Ebu buvolele Mfumu: Tala, mono ngina vana mbanza yayi mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una yo yoka mu tia.

Yel. 32: 3 b. 38: 3.

3. Ngeye una lembana tabuswa mu koko kwandi, kansi ngeye una kamutwa mu kedika ye vewa mu koko kwandi. Ngeye una katwa mona ntinu ku Babeli disu ye disu, ye yandi una kuvovila mu nwa andi, ye ngeye una luaka ku Babeli.

4. Kansi nawe mambu ma Mfumu, u Sidikia, ntinu a Yuda: Ebu buvolele Mfumu mu ngeye: Ngeye kuna fwila mu sabala ko; kansi mu yenge una fwila;

5. bonso bubayokisa ngiokolo mu nzitusu amase maku, ntinu mina miattekidila i miau miakuvitila, i bobo bana mpe yokisila ngiokolo mu nzitu-u aku ye didisa dizi mu ngeye: Engwa, mfumu ami! Kadi momo mpovele, buvolele Mfumu.

2 Lus. 16: 14. Yel. 22: 15.

6. Mbikudi Yelemia wavova kwa Sidikia, ntinu a Yuda, momo mamonso no mu Yelusalemi,

7. nkangu antinu a Babiloni bu wakakalala Yelusalemi ye zazonsonono mu mbanza za Yuda zasala, i Lakisi ye Aseka; kadi zau kaka mu mbanza za Yuda, i mbanza zasiamu zasadidila.

Yos. 15: 85, 89. 2 Lus. 11: 5, 9.

8. Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, ntinu Sidikia bu kawawana luwawanu ye bantu babonso no mu Yelusalemi, vo mpulusu yina kubasamununwa,

9. mpasi muntu muntu una yambula nang' andi wabakala ye nang' andi wankento, i yau bena baebeleo bababakala vo baebeleo babakento, mpasi nyudayo mosi kana keba wankaka kinanga ko.

10. Diodio diawakana kwa madingizi mamonso no ye bantu babonso no bawawane luwawanu lolu, vo muntu muntu una yambula nang' andi wabakala ye nang' andi wankento, mpasi ka bana vutuka kubakeba kinanga ko; yau bawa dio ye babayambula.

11. Kansi mboki babilula ye batambulula nanga mionio miababakala ye miabakento babayambudila, ye babavanga minanga miababakala ye miabakento.

12. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

13. Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Mono kibeni yawawasa luwawanu ye mase meno mu lumbu kina kiyabavaikisila mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga ye mono yavova:

14. Mvu nsambodia bu mimeni vioka, muntu muntu mu yeno una yambula mpangi andi wena mwisi ebeleo, ye yandi ukitekele kwa ngeye ye sadidi ngeye mu nivu nsambanu; ngeye una kunyambula mu salu kiaku. Kansi mase meno ka mazola kungwila ko vo tambila mo matu mau.

2 Mose 21: 2. 3 Mose 25: 39 b. 5 Mose 15: 12.

15. Yeno luabangumukini sintama ntama ye luavengi masongele mu meso mami, bu luasamuni mpulusu, muntu muntu mu mpangi andi ye yeno luawawane luwawanu vantadisi azizi kiami mu nzo yoyo yabikulwa nkumbu mu nkumbu ami.

16. Kansi bwabu lululukidi ye lusumuni nkumbu ami ye luvutidi nkoka muntu muntu ye nang' andi wabakala ye wankento, baluayambudi bakwenda konso kubazolele, ye mboki lubavengi diaka bonso minanga mieno miababakala ye miabakento.

17. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Ka luangwilu ko, mpasi luasamuna mpulusu muntu muntu kwa mpangi andi ye ni andi. Buna mono nsamuni, buvolele Mfumu, mu yeno mpulusu mu sabala, vunga ye malema, ye ngina kuluvanga bonso longi diamampamuka kwa bimfumu biabionsonono va ntoto.

18. Mono ngina vana babakala bobo batuludi luwawanu luami, bakabakebele mambu maluwawanu ko lubawawana vantadisi azizi kiami va mwan' angombe ubabasa mu kati, ye va kati ye ndambu zandi bavioka,

19. i madingizi ma Yuda ye madingizi ma Yelusalemi, makota manzo akitinu ye banganga ye bantu babonso no

mu nsi bavioka va kati ye kunku biamwan' angombe—

20. inga, yau ngina vana mu moko mamintantu miau, mu moko mayau balakukilanga mioyo miau, ye zinitu zau zafwa zina kala dia kwa nuni zazulu ye bulu biansi.

5 Mose 28: 26. Yel. 7: 33. 16: 4.

21. Sidikia, ntinu a Yuda, ye madi-ngizi mandi ngina vana mu moko mantantu miau, mu moko mayau balakukilanga mioyo miau, ye mu moko mankangu antinu a Babiloni ukatukidi mu yeno.

22. Tala, mono ngina kubatuma, buvolele Mfunu, ye kubavutula ku mbanza yayi; yau bana kakalala yo ye baka yo ye yoka yo mu tia. Mbanza za Yuda ngina vanga nsi yavombila yikondolo kundu kiamuntu.

2 Nt. 25: 9. Yel. 37: 8.

KAPU 35.

Balekabita.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu mu ntangu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda; yandi wavova:

2. Wenda ku nzo abalekabita ye moka ye yau ye ubanata ku nzo a Mfunu, mu kimosi mu bivinga, ye ubauwika vinia.

1 Lus. 2: 55.

3. Buna Yasania, mwan' a Yelemia, mwan' a Habasania, va kimosi ye mpangi zandi ye bana bandi bababakala babonsono ye nzo yayonsono yabalekabita,

4. mono yabanata ku nzo a Mfunu, muna vinga kiabana bababakala bamuntu wa Nzambi Hanani, mwan' a Yingidalia, i kina kiena va lueka luavinga kiamadingizi, ku ntandu avinga kiankengi amwelo Maseya, mwan' a Salumi.

5. Mono yatula salala kwa banzo abalekabita, biazedzi kwa vinia, ye mbungu ye yavova kwa yau: Lunwa vinia.

6. Kansi yau bavutula: Yeto ka tunwanga vinia ko. Kadi seto Yonadabi, mwan' a Lekabi, watukembi ye wavovele: Yeno ye bana beno ka luna nwa vinia nkutu ko;

2 Nt. 10: 15.

7. zinzoka luna tunga ko, ye mbongo ka luna kuna ko, ye mavia mavinia ka luna tuika ko, vo vwa mampila yoyo ko, kansi luna kala kundu mu nzo zakoto mu ntangu zeno zazonsono, kidi luazingila ntama mu nsi yilukalanga bonso banzenza.

8. Yeto tuawilu ntumunu aseto Yonadabi, mwan' a Lekabi ye ka tuanwini nkutu vinia ko, ka yeto ko vo bakazi beto vo bana beto bababakala vo babakento,

9. ye ka tuatungidi nzo yankunda ko, ka tuvwiidi mavia mavinia vo mavia vo mbongo ko;

10. kansi tuena kundu mu nzo zakoto bu tuwili ye tuvunganga namonsono matukenibi seto Yonadabi.

11. Kansi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, bu kabaluka ye wabwila nsi, yeto tuavova: Luizano, yeto tuzolele kwenda ku Yelusalemi ye tina nkangu abisi Kaladea ye baalamita. Nkiangu nu bwabu tuena kundu mu Yelusalemi.

12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

13. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Wenda ye vova kwa babakala ba Yuda ye kwa bisi Yelusalemi: Buna yeno ka luna tambula ndongi ko, mpasi luawa mambu mami, buvolele Mfumu?

14. Mambu ma Yonadabi, mwan' a Lekabi, makakamba bana bandi, vo ka bana nwa vinia ko, mavangwanga, ye nate ye bwabu ka banwanga vinia ko, kadi bawilu nsikudukusu asau. Kansi mono yavovele kwa yeno ntangu ka ntangu, ye ka luangwili ko.

15. Mono yalufidisi ntangu ka ntangu sielo biami biabionsono, i bambikudi, bu ivovanga: Lubangumukeno muntu muntu mu nzil' andi yayibi, ye lulutisila nkadulu eno mbote ye ka lunamani nzambi zankaka ko, mpasi luasadila zo; buna yeno luna kala kundu mu nsi yiyalaveni ye kwa mase meno. Kansi yeno ka luatambidi mo matu meno ko ye ka luangwili ko.

2 Nt. 17: 13. Yel. 18: 11. 25: 5.

16. Bana ba Yonadabi, mwan' a Lekabi, bu bavengi nsikudukusu asau yikabavana, kansi bantu baba ka bangwili ko,

17. nkiangu nu Mfumu, Nzambi aminkangu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono ngina bwisa Yuda ye bisi Yelusalemi babonsono kubu dina dionsono diyabavovila, bu balembwa wa, bu yavova kwa yau, ye balembwa tambudila, bu yabatela mbila.

Yes. 65: 12. 63: 4. Yel. 7: 13.

18. Kwa nzo abalekabita Yelemia wavova: Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Yeno bu luawilu nsikudukusu aseno Yonadabi ye lua-kebele nsikudukusu zandi zazonsono ye

luavengi mu mambu mamonsono, bonso bukalukembi,

19. nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, vovele ebu : Kwa Yonadabi, mwan' a Lekabi, kasi ka kuna kondwa mwan' asinsi ko utelamanga vantadisi azizi kiami.

KAPU 36.

Yelemia wasonikisa mbikulu zandi. Zau zayokwa kwa Yoyakimi, kansi zasoununwa diaka. Mbikulu mu Yoyakimi.

Mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu maua mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :
Yel. 25: 1 b.

2. Nabongi nkanda wazingu ye sonika momo mamonsono mayakuvovele mu Isaeli ye Yuda ye bantu babonsono bangoi, kasi ye lumbu kina kiyateka vovila kwa ngeye mu ntangu a Yosia, nate ye lumbu kiaki.
Yel. 30: 2.

3. Nanga nzo a Yuda, bu bana wa kubu dina diadionsono dingiena mu ntima mu kubavangila, nanga bana bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi, mpasi yalenda kubayambudila tufuma tuau ye masumu mau.
Yel. 26: 3.

4. Buna Yelemia watunisa Baluki, mwan' a Nelia ; Baluki wasonika bonso bwata Yelemia mu nwa andi, mu nkanda wazingu mambu momo mamonsono ma Mfumu makavovele kwa yandi.
Yel. 32: 12.

5. Yelemia wakanba Baluki ye wavova : Mono kibenji ngiena nkinzi mu kwenda ku nzo a Mfumu.

6. Kansi baluka kwaku kuna ye tanga mu zingu diwasonekene mu ntelo anwa ami mambu ma Mfumu vantadisi abantu mu nzo a Mfumu mu lumbu kiambinunu ansoki. Vantadisi a Yuda diadionsono, buna bena batukanga mu mbanza zau, bika watanga mo mpe.

7. Nanga bana lomba dodokolo vantadisi a Mfumu ye bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi. Kadi nganzi ye nkesi zena zazine zavovele Mfumu va ntandu abantu baba.

8. Baluki, mwan' a Nelia, wavanga nadede, bonso bwankamba mbikudi Yelemia, ye watanga mu nkanda mambu ma Mfumu mu nzo a Mfumu.

9. Mu mvu wantanu wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mu ngonda yawa, mbinunu ansoki yasamunwa vantadisi a Mfumu ye ba-

ntu babonsono mu Yelusalemi ye bantu babonsono batuka mu mbanza za Yuda bakota mu Yelusalemi batumuswa.

10. Buna Baluki watanga mu nkanda mu nzo a Mfumu vantadisi abantu babonsono mambu ma Yelemia, mu vinga kiansoniki Ngemalia, mwan' a Safani, va kiazala kiantandu, ku nkoto amwelo wamona wanzo a Mfumu.

Yel. 26: 10.

11. Mika, mwan' a Ngemalia, mwan' a Safani, bu kawa mambu mamonsono ma Mfumu mu nkanda,

12. buna wakulumuka ku nzo antinu, ku vinga kiansoniki ; buna madingizi mamonsono mavwanda kuna : nsoniki Elisama, Delaya, mwan' a Semaya, Elenatani, mwan' a Akaboli, Ngemalia, mwan' a Safani, Sidikia, mwan' a Hanania, ye madingizi manaka mamonsono.

13. Mika wabakamba mamonsono makawilu matanga Baluki mu nkanda vantadisi abantu.

14. Buna madingizi mamonsono mafidisa Yehudi, mwan' a Netania, mwan' a Selemia, mwan' a Kusi, kwa Baluki ye watuma kwa yandi : Nanati zingu diutengi vantadisi abantu ye wiza. Baluki, mwan' a Nelia, wanata zingu ye waluaka kwa yau.

15. Buna bavova kwa yandi : Vwanda ye tanga dio vantadisi eto. Baluki watanga vantadisi au.

16. Buna bu bawa mamonsono makala muna, batalasana mu mpamuku ye bavova kwa Baluki : Yeto tukatulu kamba ntinu mamonsono mena muna.

17. Yau bayuvula Baluki ye bavova : Utukamba, bonso bwavangwa, bu wasonika momo mamonsono, vo bwavangwa mu ntelo anwa andi.

18. Baluki wabatambudila : Yandi wateka ta mu nwa andi kwa mono momo mamonsono, ye mono yasonika mo mu nkanda mu ntinta.

19. Buna madingizi mavova kwa Baluki : Luenda luaswama, beno ye Yelemia, ye ka luzaikisani muntu ko, kónso kulueni.

20. Yau baluaka kwa ntinu mu kiazala ; kansi zingu basisa dio mu kebwa mu vinga kiansoniki Elisama. Yau bakamba mamonsono kwa ntinu.

21. Buna ntinu wafidisa Yehudi mu landa zingu ; ndieu walanda zingu mu vinga kiansoniki Elisama. Yehudi watanga dio vantadisi antinu ye vantadisi amadingizi mamonsono mazungu ntinu.

22. Buna ntinu wakunda mu nzo

asivu, kadi i ngonda yavwa, ye zikwa diamakala dialema vantadisi andi.

23. Ntangu ka ntangu Yehudi bu katengi tuse tutatu vo tua, yandi wātenda to mu mbele yakotika ye watuba to ku tia mu zikwa diamakala, nate ye zingu diadionsono diamanuswa kwa tia mu zikwa diamakala.

24. Ka ntinu ko vo umosi mu sielo biandi wapamuka vo watiasuna mvwatu miandi, bu bawa momo mamonsono.

2 Nt. 22: 11.

25. Mpeleko Elenatani, Delaya ye Ngemalia balomba ntinu, vo yandi kana yoka zingu ko, kabawila ko.

26. Kansi ntinu wakamba Yelameli, mwan' antinu, Selaya, mwan' a Asilieli, ye Selemia, mwan' a Abadeli, vo bana kamata nsoniki Baluki ye mbikudi Yelemia. Kansi Mfumu wabasweka.

27. Kansi ntinu bu kamana yoka zingu ye mambu masonika Baluki mu ntelo anwa a Yelemia, mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova :

28. Nabongi zingu diankaka ye sonika dio mambu mamonsono matekila makala mu zingu diatekila diayoka Yoyakimi, ntinu a Yuda.

29. Kansi kwa Yoyakimi, ntinu a Yuda, una vova : Ebu buvoele Mfumu : Ngeye wayokele zingu diodio ye wavovele : Mu nkiana wasonekene vava ebu : ntinu ku Babeli una kwiza mu kedika ye bunga nsi yayi ye sukisa muna bantu ye bibulu ?

30. Nkiangunu Mfumu voele ebu mu Yoyakimi, ntinu a Yuda : Ka widi mwan' asinsi umosi nkutu ko mu yandi una vwanda va kiandu kia Davidi ; yandi nitu yafwa yina tubwa ku mbazi ye niokunwa kwa mbangazi mu mwini ye kwa kiozi mu fuku.

Yel. 22: 19.

31. Mono ngina kumbafika ye nkun' andi ye sielo biandi mu lufuma luau ye kubabwisa ye bisi Yelusalemi ye babakala ba Yuda kubu diadionsono diyabakembi, kansi ka bazola wa ko.

Yel. 35: 17.

32. Buna Yelemia wabonga zingu diankaka diankanda ye wavana dio kwa nsoniki Baluki, mwan' a Nelia ; ndieu wasonika momo, bonso bwakala ntelo anwa a Yelemia, mambu momo mamonsono makedi mu nkanda wayokele Yoyakimi, ntinu a Yuda, ku tia. Momo mayikwa mambu mankaka mamingi makunku kimosi.

KAPU 37.

Yelemia weti bikula mu mbungulu ambanza, ntinu Sidikia bu kayuvudila bo. Mbikudi wakangwa.

Sidikia, mwan' a Yosia, wavingana Konia, mwan' a Yoyakimi, mu kitinu ; kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wamvanga ntinu mu nsi a Yuda.

2 Nt. 24: 17 b. Yel. 52: 1 b.

2. Kansi yandi vo sielo biandi vo bantu mu nsi ka bawila mambu ma Mfumu ko makavova mu mbikudi Yelemia.

3. Kansi ntinu Sidikia wafidisa Yehukali, mwan' a Selemia, ye nganga Sefania, mwan' a Maseya, kwa mbikudi Yelemia ye watuma : Utudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi eto.

Yes. 37: 2 b. Yel. 42: 2 b.

4. Kadi Yelemia wakidi kotanga ye vaikanga mu bantu, kadi kakitudulwa mu boloko ko.

5. Kansi ntangu yina nkangu a Falao wavaika mu Ngipiti ; bisi Kaladea bakakalala Yelusalemi, bu bawila bo ngwilu, bakatuka mu Yelusalemi.

6. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia ; yandi wavova :

7. Ebu buvoele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Ebu luna vova kwa ntinu a Yuda walufidisi kwa mono mu kungiuwula : Tala, nkangu a Falao wawaikidi mu kulusadisa una vutuka ku nsi andi Ngipiti.

8. Bakaladea bana vutuka ye bana kakalala mbanza yayi ye baka yo ye yoka yo mu tia.

Yel. 34: 22.

9. Mboki Mfumu voele ebu : Ka lukukibabani ko mu banza : mu kedika bakaladea bana kutukatukila ; kadi ka bana katuka ko.

10. Inga, vo luna mpe bedisa nkangu wawonsono wabisi Kaladea, bu beti kulunwanisa, ye babakala bafiuma kaka baluekwa beni bana sala mu yau, buna yau bana telama muntu muntu mu nzo andi yakoto ye yoka mbanza yayi mu tia.

11. Kansi nkangu abisi Kaladea bu wakatuka mu Yelusalemi mu diamba diangkangu a Falao,

12. buna Yelemia wavaika mu Yelusalemi ye wayenda ku nsi a Benyamini mu vwa difwa mu bantu kuna.

13. Bu kaluaka ku mwelo wa Benyamini, buna nkengi watelama vana, nkumbu andi Yilia, mwan' a Selemia, mwan' a Hanania, ye yandi wakamata

mbikudi Yelemia ye wavova : Ngeye zolele viluka kwa bisi Kaladea.

Yel. 20: 2.

14. Yelemia wavutula : Ka bwenani kedika ko ; kizolele viluka kwa bisi Kaladea ko. Kansi ka banwila ko. Kansi Yilia wakamata Yelemia ye wana yandi kwa madingizi.

15. Buna madingizi mafwemina Yelemia ye bambufa ye bantula mu boloko mu nzo ansoniki Yonatani, kadi yoyo 'bavanga boloko.

16. Kansi Yelemia bu kamana kota mu nluk' aboloko, mu vinga biansi antoto, ye vwendu muna ntama,

Yel. 38: 6.

17. buna ntinu Sidikia wafidisa ntumwa ye wanlandisa ; ntinu wanyuvula mu nzo andi mu nsweki ye wavova : Kadi mambu matukidi kwa Mfumue ? Yelemia watanbudila : Inga. Yandi wavova : Ngeye una vewa mu koko kwantinu a Babiloni.

Yel. 34: 21:

18. Mboki Yelemia wavova kwa ntinu Sidikia : Nki mono mpodele masumu kwa ngeye ye sielo biaku ye bantu baba, bu luanitudidi mu boloko ?

19. Kwe kwena mbikudi mieno bwabu mialubikudila ye miavova : ntinu ku Babeli kana kulubwila ko ye bwila nsi yayi ?

20. Nkiangunu ungwila bwabu, mfu-mu ntinu, ungiambula yalomba dodo-kolo vantadisi aku, vo kuna kumvutula ku nzo ansoniki Yonatani ko, kidi kina fwila muna ko.

21. Buna ntinu Sidikia wakamba, vo Yelemia una kebwa mu lumbu luaboloko, ye vo yandi una vewa dimpa dimosi lumbu lumbu ditukidi mu nzil' amvangi miamampa, nate ye mampa mamonsoho mameni mu mbanza. Buna Yelemia walengila mu lumbu luaboloko.

Yel. 32: 2. 38: 9. 52: 6.

KAPU 38.

Mbikudi watubwa mu nluk' aboloko. Ntinu wantombula momo ye wanyuvula adugoso.

Kansi Sefatia, mwan' a Matani, ye Ngedalia, mwan' a Pasuli, ye Yuka, mwan' a Selemia, ye Pasuli, mwan' a Malakia, bawa, bonso bwavova Yelemia kwa bantu babonsoho ye bonso bukata :

Yel. 20: 1.

2. Ebu buvoele Mfumu : Wonso usidi mu mbanza yayi, yandi una fwa mu sabala, nsatu vo vunga, kansi wonso uvaikidi kwa bisi Kaladea, yandi una

vuka, yandi una simbidila moyo andi bonso kintani ye vuka.

Yel. 21: 9.

3. Ebu buvoele Mfumu : Mu kedika mbanza yayi yina vewa mu moko mankangu antinu a Babiloni, ye yandi una yo baka.

Yel. 32: 3.

4. Buna madingizi mavova kwa ntinu : Bakala diadi difwiti vondwa, bu kasimisanga moko mabinwani bisidi mu mbanza yayi, ye mpe bantu bankaka babonsoho, bu kavovanga mambu mampila yoyo kwa yau. Kadi bakala diadi ka ditombanga ntomono abantu baba ko, kansi kubu diau.

Am. 7: 10 b.

5. Ntinu Sidikia wavutula : Tala, yandi wena mu moko meno, kadi ntinu kalendele lekwa kwa yeno ko.

6. Buna habonga Yelemia ye bantuba mu nluk' aboloko wamwan' antinu Malakia mu lumbu luaboloko ; yau bakulumuna Yelemia muna mu nsinga. Mu nluka ka mwakala nlangu ko, kansi ntava kaka, ye Yelemia wadimina mu ntava.

Yel. 37: 14.

7. Kansi Ebedi-Meleki, mwisi Etiopia, kota dianzo akitinu diakala mu nzo antinu, wawa, vo bameni kulumuna Yelemia mu nluka. Buna ntinu wawanda mu mwelo a Benyamini ;

8. Ebedi-Meleki wawaika mu nzo antinu ye wavova kwa ntinu ye wata :

9. Mfumu anii, ntinu, babakala baba bavengi bwambi mu mamonsoho mabavengi kwa mbikudi Yelemia, bu bantubidi mu nluka, kadi muna kana katwa fwila mu nsatu, mampa bu makondolo mu mbanza.

Yel. 37: 21.

10. Buna ntinu wakamba mwisi Etiopia Ebedi-Meleki ye wavova : Nanati makamatatu mababakala ye tombula mbikudi Yelemia mu nluka, bu kaki-fwididi ko.

11. Buna Ebedi-Meleki wanata babakala ye wayenda ku nzo antinu, ku vinga kungsi avinga kiambongo ; muna wabonga tende biamvwatu miatiasuka ye miakasuzuka ye wawolumuna bio mu nluka kwa Yelemia mu minsinga.

12. Mwisi Etiopia Ebedi-Meleki wavova kwa Yelemia : Tula tende biamvwatu miatiasuka ye miakasuzuka kungsi ampakani zaku kungsi aminsinga. Yelemia wavanga bo.

13. Mboki batombula Yelemia mu minsinga ye bantombudila bobo mu nluka, kansi Yelemia walengila mu lumbu luaboloko.

14. Mboki ntinu Sidikia wafidisa ntumwa ye walandisa mbikudi Yelemia kiza ku nkotolo yantatu yanzo a Mfu-

mu. Ntinu wavova kwa Yelemia: Mono nzolele kuyuvula diambu, kuswekani lekwa kwa mono ko.

15. Yelemia wavova kwa Sidikia: Vo ngina kukamba bo, buna kuna kumpondisa koe? Vo ngina kuvana nduengoso, buna kungwilulu ko.

16. Buna ntinu Sidikia wadila Yelemia ndefi mu nsweki ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi watuveni moyo eto wau, kina kuvondisa ko vo kuyekula mu moko mababakala baba balakukilanga moyo aku.

17. Buna Yelemia wavova kwa Sidikia: Ebu buvolele Mfumu, Nzambi aminkangu, Nzambi a Israeli: Vo ngeye una kukiyeleka kwa madingizi mantinu a Babiloni, buna ngeye una vukuswa, ye mbanza yayi ka yina yokwa mu tia ko, kansi ngeye ye nzo aku luna vukuswa.

18. Kansi vo kuna kukiyeleka kwa madingizi mantinu a Babiloni ko, buna mbanza yayi yina vewa mu moko mabisi Kaladea, ye yau bana yo yoka mu tia, ye ngeye kibeni kuna vukuswa mu moko mau ko.

19. Ntinu Sidikia wavutula kwa Yelemia: Mono ntinini, vo bana kungiekula mu moko mabayudayo bavi-lukidi kwa bisi Kaladea, ye vo yau bana kumpangila bwamvwezolo.

20. Yelemia wavova: Ka buna vanga ko. Buna nawe bwabu nding' a Mfumu mu diadi diikembi, kidi watoma nitu ye wavuka.

21. Kansi vo una tinguna mu kukiyeleka, buna i diadi dianzaikisila Mfumu:

22. Tala, bakento bobo babonsono basidi mu nzo antinu a Yuda, bana vaikuswa kwa madingizi mantinu a Babiloni; bakento baba bana vova: Bakundi baku bakusindisidi ye bena ngolo mu ngeye; kansi malu maku bu matatame mu ntava, buna bavi-tukidi manima. Ob. b. 7.

23. Bakazi baku babonsono ye bana baku bana vaikuswa kwa bisi Kaladea, ye ngeye kibeni kuna vukuswa mu moko mau ko, kansi una kamutwa kwa koko kwantinu a Babiloni ye una tukisa, vo mbanza yayi yina yokwa mu tia. Yel. 32: 4. 34: 2 b.

24. Buna Sidikia wavova kwa Yelemia: Kuyambulani muntu kazaya mavovolo vava ko; nga una katwa fwa.

25. Kansi vo madingizi mana wa, vo mono mbokene yaku, ye bana luaka kwa ngeye ye vova kwa ngeye: utuza-

ikisa mavovele kwa ntinu—kutuswekani diambu ko; nga tuna kuvonda—ye mpe monso mavovele ntinu kwa ngeye,

26. buna una kubavutudila: mono yalomba dodokolo vantadisi antinu, vo kana kumvutula kunzo a Yonatani mu fwila muna ko. Yel. 37: 20.

27. Madingizi mamonsono mayiza kwa Yelemia ye banyuvula; kansi yandi wabavutudila nadede, bonso bwankamba ntinu. Buna badingama ye bankatukila, bu balemwa wa diambu diankaka mu bungu diodio.

28. Yelemia wakala mu lumbu luboloko nate ye lumbu kina kiabakwa Yelusalemi.

KAPU 39.

Ngiendolo yadetila yambikulu mu mbungulu a Yelusalemi ye kinkole kila Sidikia. Nebukadelesali wakeba Yelemia. Mbikulu mu ntanunu amwisi Etiopia Ebedi-Meleki.

Yelusalemi bu dimeni bakwa (kadi mvu wavwa wangiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda, mu ngonda yakumi, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, waluaka ye nkangu andi wawonsono ku Yelusalemi ye wakakala dio;

2 Nt. 25: 1 b. Yel. 52: 4 b.

2. mu mvu wakumi ye mosi wangiadulu a Sidikia, mu ngonda yaia, mu lumbu kiavwa, bapuka mu mbanza),

3. buna madingizi mamonsono mantinu a Babiloni mayenda simpama mu mwelo wakati, i Nelengali-Saleseli, Samangali-Nebo, Salasekimi, ngudi akota dianzo akitinu Nelengali-Saleseli, ngudi abanduenga, ye madingizi mankaka mamonsono mantinu ku Babeli.

4. Sidikia, ntinu a Yuda, ye binwani biandi biabionsono bu babamona, bata-ba ye bavaika mu mbanza mu fuku mu nzila yankuzu wakitinu mu mwelo va kati ye tumbu tuatole; yandi wabaka nzila ku ntini ya Makanga.

5. Kansi nkangu a bisi Kaladea wabazoma, ye yau balakila Sidikia mu makanga ma Yeliko. Yau bambaka ye bannata kwa Nebukadelesali, ntinu a Babiloni, ku Libila mu nsi a Hamati; kuna bamfiogunina ye bankongudila.

6. Ntinu ku Babeli wavondisa bana ba Sidikia ku Libila vantadisi ameso. mandi; mboki ntinu ku Babeli wavondisa bankwa miandanu miamionsono mia Yuda.

7. Sidikia kibeni wazokwa meso ye

wakangwa mbienga zansongo mu natwa ku Babeli.

8. Bisi Kaladea bayoka nzo akitinu ye nzo abantu mu tia ye batulula tumbu tua Yelusalemi.

9. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata ku Babeli nsadidil' abantu, i yau basala mu mbanza, ye yau bawiluka kwa yandi, ye bantu bankaka basala.

10. Kansi yau mu lantu balutidi fwafwa, mu yau bakondwa lekwa, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wambula bankaka basadidila mu nsi a Yuda ye wabavana navia mavinia ye mayinza mu lumbu kina.

11. Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, watumu mu Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, mu diambu dia Yelemia ye wavova :

12. Nambaki ye nantadi ye kumvangani bwambi ko ; kansi umvangila bonso yandi kibeni una kukamba.

13. Buna Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, ye Nebusabani, ngudi akota dianzo akitinu, ye Nelengali-Saleseli, ngudi abanduenga, ye babonsoo bankwa mialulendo miantinu a Babiloni—

14. yau bafidisa ntumwa ye balandisa Yelemia mu lumbu luaboloko ye banyekula kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, kidi ndieu wanata yandi ku nzo andi ; buna wayambu-lwa kasala kuna mu bantu. Yel. 38 : 13, 28.

15. Kansi mambu na Mfumu makizizila kwa Yelemia, bu kakala wazikudulwa mu lumbu luaboloko ; yandi wavova :

16. Wenda wakanba mwisi Etiopia Ebedi-Meleki : Ebu buvolele Mfunu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Tala, mono ngina yambula mambu mami mabwila mbanza yayi, mu mambi ye ka mu mambote ko, ye mana kwenda detila va meso maku mu lumbu kina.

Yel. 38 : 7.

17. Kansi ngeye ngina kutanina mu lumbu kina, buvolele Mfumu, ye ngeye kuna vewa mu moko mababakala bobo bautinanga ko.

18. Kadi mu kedika ngina kuvukisa, ye ngeye kuna bilania mu sabala ko, kansi una simba moyo aku bonso kintani, bu wansidi vuvu, buvolele Mfumu.

KAPU 40.

Nebusaladani ye Yelemia. Ngedalia.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia kwa Mfumu, Nebusaladani, ngudi

antuti amantadi, bu kanyambudi mu Lama, bu kanlandisa, kadi wakangama mu mbienga ye nkole zankaka zazonsono zatuka mu Yelusalemi ye Yuda, zina natwa ku Babeli.

2. Buna ngudi antuti amantadi walandisa Yelemia ye wavova kwa yandi : Mfumu, Nzambi aku, wasamuni kubu diadi mu vuma kiaki ;

3. Mfumu wayendese mo detila ye wavengi, bonso lukavovele. Bu luavolele masumu kwa Mfumu ye ka luawilu nding' andi ko, buna luavengo diadi.

4. Tala, bwabu ikutudi ngeye mu mbienga mu moko maku. Vo ngeye weti bo banza bwambote mu kundama ku Babeli, buna nayizi, ye ngina kutala ; kansi vo kumwenini bo mbote ko mu kundama ku Babeli, buna nalembweti. Tala, nsi yayonsoo yikondolo nkaku kwa ngeye ; kuna kuumweni bwambote ye bwafonga mu kwenda, bika wenda kuna.

5. Kansi bu kalembwa zola rutuka ntangu yoyo, wavova : Vutuka kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, wayadisa ntinu ku Babeli mu mbanza za Yuda, ye kala ye yandi mu bantu. Evo wenda mpe konso kuuzolele kwenda. Ngudi antuti amantadi wamvana nkuta ye minkailu ye wansi ndika.

6. Buna Yelemia wayenda kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, ku Mispa ; yandi wakala ye yandi mu bantu basala mu nsi.

7. Ntuti zazonsono zamakabu mabinwani makala mu mindimba ye babakala bau bu bawo, vo ntinu ku Babeli wayadisa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mu nsi, ye vo yandi wamvana babakala, bakento ye bana ye balutidi fwafwa mu nsi, yau bakabaneto ku Babeli ko,

8. buna bayiza kwa Ngedalia ku Mispa, i Isamaeli, mwan' a Netania, Yohanani ye Yonatani, bana babakala ba Kalea, Selaya, mwan' a Tanahumeti, bana bababakala banetofatita Efai ye Yesania, mwan' amakatita, ye babakala bau. 2 Nt. 25 : 23 b.

9. Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, wabadila ndefi andi ye babakala bau ye wavova : Ka lutinani ko mu sadila bisi Kaladea. Lukala mu nsi, lusadila ntinu ku Babeli, buna luna toma nitu.

10. Tala, mono kibeni ngina sala mu Mispa mu sadila bakaladea bakwizanga kwa yeto ; kansi yeno lulenda yonzika vinia ye bana banti ye mazi ye tula bio

mu wumbwa bieno ye sala mu mbanza zeno zilubeki mu vwa.

11. Buna mpe bayudayo bobo babonsono bakala mu nsi a Moabi ye mu nsi abana ba Amoni ye Edomi, ye yau bakala mu nsi zankaka bu bawa, vo ntinu ku Babeli wayambula bankaka mu bayudayo basala, ye vo yandi wabayadisila Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani,

12. buna bayudayo bobo babonsono bavutuka tuka mu vuma bina biabionsono bibalukuswa, ye baluaka ku nsi a Yuda, kwa Ngedalia ku Mispá. Bayonzika vinia ye bana banti nu mbidi akunku.

13. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala mu mindimba baluaka kwa Ngedalia ku Mispá,

14. ye bavova kwa yandi : Kuzaidi ko, vo Balisi, ntinu abana ba Amoni, wafidisi Isamaeli, mwan' a Netania, vava mu kuvonda? Kansi Ngedalia, mwan' a Ahikami, kabalekila minu ko.

15. Yohanani, mwan' a Kalea, wavova mu nsweki kwa Ngedalia ku Mispá : Ungiambula ngienda vonda Isamaeli, mwan' a Netania ; ka muntu ko una bo zaya. Mu nkiamia yandi una yambulwa kakuvonda ye tukisa, vo yeto tubayudayo tuyonzamene kwa ngeye, buna tuena tuna sansukuswa, ye babonsono basidi mu Yuda bana vila?

16. Kansi Ngedalia, mwan' a Ahikami, wavova kwa Yohanani, mwan' a Kalea : Kuna bo vanga ko ; kadi mauvele nu Isamaeli ka makedika ko.

KAPU 41.

Ngedalia wavondwa kwa Isamaeli.

Kansi mu ngonda yansambodia Isamaeli, mwan' a Netania, mwan' a Elisama, mu butu kiakitinn ye umosi mu bankwa miatulendo miantinu, wayiza ye kumi diababakala kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, ku Mispá, ye badia mbuluku va kimosi ku Mispá. 2 Nt. 25: 25.

2. Buna Isamaeli, mwan' a Netania, watelama ye kumi diababakala bakala yandi, ye bavonda Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, mu sabala ; yandi wavonda ndieu wayadisa ntinu ku Babeli mu nsi.

3. Mboki Isamaeli wavonda hayundayo bobo babonsono bakala ye Ngedalia ku Mispá, ye mpe bisi Kaladea babo-

nsono bakala ku Mispá bavwilu mu binwani.

4. Mu lumbu kianzole, bu kamana vonda Ngedalia, ka muntu ko bu kazaya bo,

5. buna babakala bankaka batuka ku Sikemi, Silo ye Samalia, lunani mu ntalu, bayiza ye ngievo zatebwa ye mvwatu miatiasuka ye banwatwa dimbu, ye banata nkailu wandia ye biamfwitisila mwisi mu tuala mu nzo a Mfumu. 3 Mose 19: 27 b. 5 Mose 14: 1.

6. Isamaeli, mwan' a Netania, wavai-ka mu Mispá mu kubakika, mu dilu kikakilembwa. Bu kababwabana, yandi wabakamba : Lukota kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami.

7. Kansi bu bameni kota mu mbanza bavondwa kwa Isamaeli, mwan' a Netania, ye babakala bobo bakala yandi ye batubwa mu lubulu.

8. Kansi mu yau mwakala kumi diababakala bavova kwa Isamaeli : Kutuvondani ko ; kadi yeto tubeki mayudu-kwa mawiti, bali, mazi ye niosi biaswekwa nu mindimba. Buna yandi wabayambula ye kabavonda ye yau bankaka ko.

9. Lubulu luatubwa mvumbi zazonsono kwa Isamaeli, i zina zababakala bakavonda va kimosi ye Ngedalia, i luna lumosi luavangisa ntinu Asa mu diambu dia Baesa, ntinu a Isaeli ; luau luafuluzwa ntangu yoyo kwa Isamaeli, mwan' a Netania, mu yau bavondwa.

1 Nt. 15: 22.

10. Mboki Isamaeli wanata bonso zinkole bantu bobo babonsono basala mu Mispá, bana babakento bantinu ye bantu bankaka babonsono basiswa ku Mispá bavewa kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, kwa Nebusaladani, ngudi antuti amantadi ; yau banatwa kwa Isamaeli, mwan' a Netania, bonso zinkole ; yandi walonduka mu vioka kwa bana ba Amoni.

11. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu bakala ye yandi, bu bawa momo mamonsono mambi mavanga Isamaeli, mwan' a Netania,

12. buna babonga babakala bau babonsono ye bayenda nwanisa Isamaeli, mwan' a Netania ; bambwabana ku nlangu una waunene ku Ngiboni.

2 Sam. 2: 13.

13. Bantu babonsono bakala ye Isamaeli, bu bamona Yohanani, mwan' a Kalea ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala yandi, buna baya-ngalala.

14. Pantu babonsono bakatudi Isamaeli zinkole mu Mispa, babangumuka ye bavutuka ye bayenda kwa Yohanani, mwan' a Kalea.

15. Kansi Isamaeli, mwan' a Netania, wataba mu Yohanani ye nani diababakala ye wayenda kwa bana ba Amoni.

16. Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala yandi, babonga babonsono basala mu bantu bakatulwa mu Isamaeli, mwan' a Netania, mu Mispa, bu kaki-vondila Ngedalia, mwan' a Ahikami: babakala, binwani ye bakento ye bana ye makota manzo akitinu bakameni vutula tuka mu Ngiboni.

17. Yau bayenda lengila mu nzo abanza ya Kimihami ku lueka lua Bete-Lehemi mu diambu diavutuka kwenda ye luaka ku Ngipiti mu katuka mu bakaladea; 2 Sam. 19: 38.

18. kadi babatina, Isamaeli, mwan' a Netania, bu kavonda Ngedalia, mwan' a Ahikami, wayadisa ntinu ku Babeli mu nsi.

KAPU 42.

Yelemia wabalongisila mu lembwa natuka ku Ngipiti.

Buna ntuti zazonsono zamakabu mabinwani batelama wa kimosi ye Yohanani, mwan' a Kalea, ye Yesania, mwan' a Hosaya, ye mpe bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene,

2. ye bavova kwa mbikudi Yelemia: Utuyambula tualomba dodokolo vantage aki, mpasi watudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi aku, mu nsadidila yayi yayonsono,—kadi yeto tuena bafuma kaka basidi mu babingi, bonso buweti mona mu maku meso vo tuena bo— Ysa. 37: 4. Yel. 37: 3.

3. mpasi Mfumu, Nzambi aku, katukamba nzila yituna kwenda ye bonso butuna vanga.

4. Mbikudi Yelemia wabavutudila: Mono nzolele kuluwa. Tala, nzolele sambila kwa Mfumu, Nzambi eno, bonso buluvovele. Monso monso mana kuluvutudila Mfumu, ngina kulukamba, widi diambu dimesi nkutu kina dio kulufikikila ko.

5. Buna bavova kwa Yelemia: Bika Mfumu kakala mbangi yakedika ye yakinkwikizi kwa yeto, vo ka tuna vanga mu mambu mamonsono ko bonso bwe-na mambu mauna kutufidusulwa kwa Mfumu, Nzambi aku. 2 Mose 19: 8. 24: 3, 7.

6. Kanivo mena mambote vo mambi, buna tuzolele wa nding' a Mfumu, Nzambi eto, i yayandi utukufidisidi; kidi tuatoma nitu, bu tuna wa nding' a Mfumu, Nzambi eto.

7. Kumi dialumbu mboki mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia.

8. Buna yandi watumisa Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani makala yandi, ye bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye wavova kwa yau:

9. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Israeli, i yandi ulumfidisidi, kidi yalombila ndombolo eno dodokolo vantage aki:

10. Vo yeno luna kala mu nsi yayi, buna ngina kulutungulula ye kina kulutulula ko; ngina kulutuka ye kina kuluvuza ko. Kadi ndiongolokele yina yambi yiyaluvengi.

Yel. 18: 7 b. 24: 6. 31: 4. 33: 7.

11. Ka lutinani ntinu ku Babeli ko ulueti tina bwabu; ka luntinani ko, buvovele Mfumu. Kadi mono ngina yeno ye nzolele kuluvulula ye kulutanina mu koko kwandi.

12. Mono nzolele kuluyambudila nkenda, mpasi kalukadila nkenda ye yambula luavutuka ku nsi eno.

13. Kansi vo luvovanga: Yeto ka tuzolele kala mu nsi yayi ko, bu lueti lembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi eno,

14. kansi lueti banza: ve, yeto tuzolele luaka ku nsi a Ngipiti, kuna ka tuna mono mvita ye wa ningu wampungi ko ye kala nsatu amampa ko, ye kuna tuzolele kala kundu,

15. buna luwa bwabu mambu ma Mfumu, yeno lusidi mu Yuda: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli: Vo luna tadisa ngiendolo eno mu kedika ku Ngipiti ye luaka kuna mu kala nio kundu bonso banzenza,

16. buna sabala kilueti tina kina kulubakila kuna ku nsi a Ngipiti, ye malema malueti tina mana kululanda kuna ku Ngipiti, ye kuna luna fwila.

17. Bantu babonsono batadisanga ngiendolo au ku Ngipiti mu kala mo kundu, bana fwa mu sabala, nsatu ye vunga, ye ka muntu ko mu yau una yukuswa vo tabuswa mu yambi yina yingina kubabwisa.

18. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli: Bonso nganzi zami ye nkesi zami zatengokele wa ntandu abisi Yelusalemi, i bobo mpe nkesi

zami zina tengukila va ntandu ayeno, vo luna luaka ku Ngipiti, ye yeno luna kala kifwani kibikwanga, bu basinganga ye nongwa kiangitukwanga, kilevwanga ye kifingwanga ye ka luna vutuka mona vuma kiaki ko.

Yel. 7: 20. 18: 16. 25: 9, 18. 29: 18. 44: 8: 12.

19. Mfumu yandi kibeni uluvovele, yeno lusidi mu Yuda: Ka luendani ku Ngipiti ko. Luzaya kweno, vo mono iluluengese bwabu.

20. Kadi lukukibebi, bu lumfidisi kwa Mfumu, Nzambi eno, bu luvovele: utudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi eto, ye monso monso mavovele Mfumu, Nzambi eto, bika watukamba mo, buna tuzolele mo vanga.

21. Bwabu mono ilukembi mo. Kansi ka luwilu nding' a Mfumu, Nzambi eno ko, mu momo mamonsono makamfidisi kwa yeno.

22. Nkiangunu luzaya bwabu, vo luna fwa mu sabala, natu ye vunga mu vuma kina kilueti zinina mu luaka mu kala kundu bonso banzenza.

KAPU-43.

Ndatukunu abayudayo ku Ngipiti. Mbi-kulu mu mbedosolo a Ngipiti kwa Nebukadelesali.

Kansi Yelemia bu kameni vova kwa bantu babonsono mambu mamonsono ma Mfumu, Nzambi au, mamfidisi Mfumu, Nzambi au, kwa yau, momo mamonsono malikwa,

2. buna Asalia, mwan' a Hosaya, ye Yohanani, mwan' a Kalea, ye habakala babonsono balutidi mu buziezie—yau bavova kwa Yelemia:

Ngeye vovele makutu; Mfumu, Nzambi eto, kakufidisi ye mambu mama ko: Ka luna kwenda ku Ngipiti ko mu kala kundu kuna bonso banzenza,

3. kansi Baluki, mwan' a Nelia, wakukwikisi kwa yeto, kidi tuavewa mu moko mabisi Kaladea, mpasi batuvonda vo nata ku Babeli.

4. Ka Yohanani ko, mwan' a Kalea, vo mosi mu ntuti zamakabu mabinwani vo umosi mu bantu bazola wa nding' a Mfumu ye sala mu nsi a Yuda.

5. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani banata babonsono basadidila mu Yuda, bamana vutuka mu bantu bobo babonsono babalukuswa, mu kala kundu mu nsi a Yuda,

Yel. 40: 11 b.

6. babakala, bakento ye bana, bana babakento bantinu ye yau babonsono

basisa Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, ye mpe mbikudi Yelemia ye Baluki, mwan' a Nelia.

Yel. 41: 10.

7. Yau bayenda ku nsi a Ngipiti, kadi ka bazola wa nding' a Mfumu ko. Yau baluaka ku Tapanesi.

8. Mambu na Mfumu mayiza kwa Yelemia ku Tapanesi; yandi wavova:

9. Nanati matadi mamanene ye sweka mo vantadisi ameso mababakala ba Yuda mu nteke ku yokolo kiamatadi kiena ku nkotolo anzo a Falao ku Tapanesi,

10. ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina fidisa ntumwa ye landisa sielo kiani Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye ngina tula kiandu kiandi va ntandu amatadi mama manswekele vava, ye yandi una mo yalumuna salamenta kiakiandu kiandi.

11. Yandi una kwiza ye banda nsi a Ngipiti. Ku vunga wonso uvwilu kwa vunga, ku kinkole wonso uvwilu kwa kinkole, ku sabala wonso uvwilu kwa sabala!

Yel. 15: 2. Sak. 11: 9.

12. Mono ngina kwika nzo zanzambi za Ngipiti tia, ye yandi una zo yoka ye katula zinzambi. Yandi una kukivungila nsi a Ngipiti, bonso mvungi uvungilanga yunga kiandi; mboki yandi una katuka vava mu luvovomo lubiza.

Yel. 46: 25.

13. Yandi una bula bimama ku Bete-Semesi mu nsi a Ngipiti, ye nzo zanzambi za Ngipiti una zo yoka mu tia.

KAPU 44.

Mpovolo andongi kwa bayudayo mu Ngipiti.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia mu diambu diabayudayo babousono bakala kundu mu nsi a Ngipiti, yau bakunda ku Mingidoli, Tapanesi, Nofi ye mu nsi a Patalosi; yandi wavova:

2. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Yeno luaniweni kubu dina diadionsono diyayambudi diabwila Yelusalemi ye mbanza zazonsono za Yuda; tala, bwabu zena zavombila, ka muntu ko wena zo kundu—

3. bobo mu diambu diayayibi yoyo yibaveng' ye yibamfwemisina, bu bayenda kwika biamfwitisila mwisi ye sadi-la nzambi zankaka, zalemwa zaya yeno kibeni vo mase meno.

4. Mono yalufidisa ntangu ka ntangu

sielo biami biabionsono, i bambikudi, ye yatuma kwa yeno : Ka luvangani nkankumusu yayi ko yibelanga.

Yel. 25: 4. 35: 15.

5. Kansi ka bazola wa ko vo tambila mo natu, mpasi babangumuka mu yayibi yau ye lembwa mu kwika biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka.

6. Nkiangunu nkesi zami ye nganzi zami zatengulwa, ye zau zalema mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi, ye zavombila ye zabungana, bonso buzakidi nate ye bwabu.

7. Bwabu Mfumu, Nzambi amikangu, Nzambi a Israeli, vovele ebu : Mu nkiana lukukivangilanga yeno kibeni yayibi yoyo yayinene yilufukisilanga mu Yuda bakala ye nkento, mwana ye mwana wanswa mu yeno, mpasi widi nsadidila nkutu ka yina sadidila mu yeno ko ?

8. Kadi yeno lukumfwemisanga mu mavanga mamoko meno ye lukwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka mu nsi a Ngipiti yiluluakidi mu kala kundu muna bonso banzenza, mpasi luafukuswa ye kala kifwani kibikwanga, bu basinganga, ye nongwa kitiakwanga mu bantu babonsono bantoto.

9. Yeno luvilakene mavanga mambi mamase meno ye mavanga mambi mantinu mia Yuda ye mavanga mambi mabakazi bau ye meno mavanga mambi ye mavanga mambi mabakazi beno mavangwa mu nsi a Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ?

10. Nate ye lumbu kiaki ka bayinumuswa ko ; ka batinanga lekwa ko ye ka badiatanga mu mina miami ye mu nkondo miami ko miyalukamba yeno ye mase meno.

11. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli, vovele ebu : Tala, mono ngina tadisa zizi kiami kwa yeno mu kubu dieno, mu fukisa Yuda diadionsono.

3 Mose 17: 10. Am. 9: 4.

12. Mono ngina kamata yau basidi mu Yuda bazola tadisa ngiendola au ku nsi a Ngipiti mu kala kundu kuna bonso banzenza, ye yau buna bana bana vila, mu nsi a Ngipiti bana bilana, mu sabala ye nsatu bana vila, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene ; inga, mu sabala ye nsatu bana swila. Yau bana kala kifwani kibikwanga, bu basinganga, ye nongwa kiangitukwanga kilevulwanga ye kifingwanga. Yel. 42: 17 b.

13. Mono ngina bakika yau bana kundu mu nsi a Ngipiti, bonso buyabafika

Yelusalemi, mu sabala, malema ye vunga.

14. Ka muntu ko mu yau basidi mu Yuda, balueki mu kala kundu bonso banzenza muna mu nsi a Ngipiti, una lenda kukitanina ye vuka, mpasi bavutuka ku nsi a Yuda kubana kala ngunda zavutukila mu kala kundu muna ; ve, ka bana yambuliwa bavutuka kuna ko, kansi bafuma batanunwa.

15. Babakala babonsono bazaya, vo bakazi bau bakwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka, buna yau ye bakento babonsono batelama vana mu kabu diadimene, ye mpe bantu babonsono bakunda mu nsi a Ngipiti, ku Patalosi, bavutula ye bavova kwa Yelemia :

16. Mu diambu diamambu momo mautuvovele mu nkumbu a Mfumu, buna ka tuzolele kuwila ko,

Yes. 42: 20. 53: 1. Yel. 6: 16 b. 18: 12.

17. kansi tuzolele vanga namonsono mavovele mieto minwa, i mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu wandwa kwa yandi, bonso yeto ye mase meto, ntinu mieto ye madingizi meto bavanga mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ; buna tuabaka mampa malunga, ye tuatoma nitu, ye ka tuamona kubu ko.

Yel. 7: 18.

18. Kansi kasi ye ntangu yina yitualembwa mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu wandwa kwa yandi, yeto tualungulu nsatu abiabionsono ye tuavidili mu sabala ye usatu.

19. Bwabu bu tucti kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu miandwa kwa yandi, kadi buna tuvunganga mampa mankailu adisalu kwa yandi mu kondwa kwaluzolo luababakala betoe mu kumfwanikisa ye tengula nkailu miandwa kwa yandi ?

4 Mose 30: 7 b.

20. Kansi Yelemia wavova kwa bantu babonsono, kwa babakala ye bakento ye bantu babonsono bamvutudi mvutulu yoyo :

21. Kadi buna Mfumu kabambukidi moyo ko ye kabenzi mu mfwitusulu zina zazonsono zamwisi ziluvanga mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi koe, yeno kibeni ye mase meno, ntinu mieno ye madingizi meno ye bantu mu nsi ?

22. Mfumu walemwana vutuka vibidila mu diambu diandadulu eno yambi ye mu nkankumusu zozo ziluvanga,

kansi nsi eno yavombuswa ye yayika nongwa kiangitukwanga ye levulwanga, ye ka muntu ko walenda nio kala kundu, bonso bwenina nate ye bwabu.

23. Mu diambu dia bu luakwika biamfwitisila mwisi ye luavola masumu kwa Mfumu ye ka luazola wa nding' a Mfumu ko vo diata mu mina miandi, minkondo ye kimbangi, nkiangunu kubu diadi dialubwila, bonso humonwanga nate ye bwabu.

24. Yelemia wakudikila vova kwa bantu babonsono ye kwa bakento babonsono: Luwa mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda, yeno luena mu nsi a Ngipiti.

25. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Yeno ye bakazi beno luvengi mu moko meno maluvovele mu nwa mieno, bu luvovele: mu kedika tuzolele tunguna nsilulu zituvengi mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu miandwa kwa yandi. Buna lukeba nsilulu zeno ye tunguna nsilulu zeno zozo.

26. Kansi nkiangunu luwa mpe mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda luena kundu mu nsi a Ngipiti. Tala, mono ndididi nkumbu ami yayinene ndefi, buvolele Mfumu: Mu nsi yayo-nsono ya Ngipiti nkumbu ami ka yina vutuka bikwa kwa nwa abakala diakisi yudayo ko, mpasi una vova: kasi mu Mfumu, Mfumu amoyo.

27. Tala, mono ngina temuna mu yau mu mambi ye ka mu mambote ko, ye babakala babonsono batukidi mu Yuda bena mu nsi a Ngipiti bana vila mu sabala ye nsatu, nate ye basukidi.

Yel. 31: 28.

28. Yau bana vukuswa mu sabala bana katuka mu nsi a Ngipiti ye vutuka ku nsi a Yuda, i fikabu-kabu kaka. Mboki babonsono basidi mu Yuda balueki ku nsi a Ngipiti mu kala kundu muna bonso banzenza bana mona mambu manani mana kalakana: mami vo mau.

29. Kiaki kina kala dimbu kwa yeno, buvolele Mfumu, vo mono ngina kulubafika mu vuma kiaki, kidi luamona, vo mambu mami mu yeno mana kalakana mu kedika, mu kubu kwa yeno:

30. Ebu buvolele Mfumu: Tala, mono ngina vana Falao Hofola, ntinu mu Ngipiti, mu moko mantantu miandi ye mu moko mayau balakukilanga moyo andi, bonso buyavana Sidikia, ntinu a Yuda, mu koko kwantinu a

Babiloni, Nebukadelesali, i yandi wakala ntantu andi ye walakukila moyo andi.

Yel. 46: 24 b.

KAPU 45.

Mambu mambombolo kwa Baluki.

Mama i mambu mavova mbikudi Yelemia kwa Baluki, mwan' a Nelia, ndieu bu kasonika mambu momo mu nkanda mu ntelo anwa a Yelemia mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda; yandi wavova:

Yel. 36: 1 b., 32.

2. Ebu buvolele Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu ngeye, Baluki:

3. Ngeye vovele: Engwa mono, kadi Mfumu watudidi kiadi kiamona ye kwama kwami! Mono ndokene nitu mu mpumukunu ye kilakanga luvovomo ko.

Lumb. 6: 6.

4. Kansi ebu una vova kwa yandi: Ebu buvolele Mfumu: Tala, bina biyatungili, bina ngina tulula, ye bina biyatukidi, bina ngina vuza; bobo buna kala ye ntolo wawonsono.

5. Ngeye lombela mambu mamananene kwa ngeye! Kulombani mo ko. Kadi tala, ngina bwisa nsuni miamionsono kubu, buvolele Mfumu. Kansi kwa ngeye ngina vana moyo aku bonso kintani, kani kionso vuma kiuna kwenda.

Yel. 21: 9. 33: 2. 39: 18.

KAPU 46.

Mbikulu mu Ngipiti.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu makanda mabantu bangoi.

2. Mu Ngipiti mu nkangu a Falao Neko, ntinu a Ngipiti wakala ku nzadi a Efulata, ku Kalakemisi, ye wau wabeduswa kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda:

2 Nt. 24: 7. Yes. 19: 1 b. Yeh. 29: 2 b., 34 b.

3. Lukubika nkaku ye ntabulu ye luenda ku mwita.

4. Lukanga bakavala ye lutentama nyungusi mieno, ye lutelama ye mpuzankaku. Luvanga madinga macema, luvwata minkaku.

5. Kansi mu nkiana ibamweni mpamuku wowo, beti vutuka manima ye makesa mau mabeduswa meti taba, kansi ka basampukanga manima ko, ye nsisi mu tuka tuatonsono? buvolele Mfumu.

6. Ulutidi nzaki kalendi tala ko, ye kesa kalendi kukitanina ko. Mu ntini yanode, ku lueka luanzadi a Efalata, badangala ye babilama. Am. 2: 14.

7. Nani i ndieu weti baluka bonso nzadi a Nile, ye nlangu miandi mipasanga bonso mila?

8. I Ngipiti yibalukidi bonso nzadi a Nile ye nlangu miandi mipasanga bonso mila. Yandi wavova: Mono nzolele baluka ye fuka nsi; mono nzolele bunga mbanza ye yau bena muna.

Yeh. 8: 7 b. Yeh. 47: 2

9. Buna lubalukeno, lubakavalu; lusiuka, lumakalu; bika makesa makonka, bisi Etiopia ye baputea banatanga nkaku, ye bisi Lidia banatanga ye lekanga ponza.

10. Kadi lumbu kiaki i lumbu kiamvutudulu andinda kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti, bu kana vutula ndinda kwa nakididi miandi; buna sabala kina yukuta mu kindiafu ye nwa kinsansala mu menga mau. Kadi nkailu amponda una yokwa kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti mu nsi anode ku nzadi a Efalata.

Yeh. 34: 5 b.

11. Ngeye lenda baluka ku Ngiladi ye landisa balasami, undumba, mwana wankento Ngipiti. Vo una baka bilongo biabingi mpe, kiongono biankatu, kulendi niakakana ko. Yeh. 30: 12 b.

12. Bantu bana wa mu nsoni zaku, ntoto uzedi kwa biaula biaku, kadi kesa dimosi didangalanga kwa wankaka, ye babilama babole va kimosi.

13. Mama i mambu mavova Mfumu kwa mbikudi Yelemia mu Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, vo una kwiza ye banda nsi a Ngipiti:

14. Lukamba mu Ngipiti ye lusamuna mu Mingidoli, inga, lusamuna ku Nofi ye Tapanesi; luvova: Vaika ye kubama, kadi sabala kiena kindiafu kinzungidila ye ngeye.

15. Mu nkiana bankwa miatulendo miaku miapekulwa? Yandi lembane kakidila, kadi Mfumu wanlukula.

16. Yandi wavanga babingi badangala, ye babwa mantenta, umosi va ntandu awankaka, ye yau bavova: Nanguka, bika tuavutuka kwa bantu beto ye ku nsi amase meto ye tina mu sabala kiambungulu. Yeh. 50: 16.

17. Kuna babokilanga: Falao, untinu mu Ngipiti, mbungulu! Yandi waviokese ntangu yawana.

18. Kasi mu moyo ami, buvovele ntinu wowo wena nkumbu Mfumu Sebaoti, yandi una kwiza, waunene bonso

Taboli mu miongo, bonso Kalemeli ku mbu. Lumb. 24: 10. Yeh. 48: 15.

19. Buna nakikubikila bwabu lekwa biampila yoyo biena banatuki nsatu, bisi nsi angeye mwana wankento Ngipiti. Kadi Nofi dina kala nsi yavombila ye yabungwa, ye ka muntu ko ulenda mo kunda. Yeh. 12: 3 b.

20. Ngipiti i mwana wankento wangombe; kansi vekwa diamposo ditukidi mu ntini yanode. Yeh. 7: 18.

21. Sielo biansompa muna mu nsi bifwanane ye bana bangombe bavuluka, inga, yau mpe bana bangumuka ye taba babonsono, ye balemibane kakidila. Kadi lumbu kiakubu diau kibabwidi, ntangu au ambafukulu.

22. Buwakane bonso nioka bu yeti vionguzuka. Kadi mu ngolo zakabu diabinwani bakwizanga ye mu biubi babukilanga nsi, bonso mbasi miankuni.

23. Bakwanganga mfinda zau, buvovele Mfumu, kadi kabu dikadilendi talwa, dilutidi makonko mu ntalu, inga, balutidi balenda tanga muntu.

24. Mwana wankento Ngipiti una mweswa nsoni; yandi una vewa mu moko mabantu bansi anode. Yeh. 44: 30.

25. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina bafika Amoni utukidi mu No, Falao ye Ngipiti ye nzambi zau ye ntinu miao, inga, ye Falao ye yau bakunsilanga vuvu. 2 Mose 12: 12. Yeh. 43: 12. Nah. 3: 8.

26. Mono ngina kubavana mu moko mayau balakukilanga miyo miao, mu koko kwa Nebukadelesali, ntinu a Babiloni, ye mu moko masielo biandi. Kansi mboki yina kala kundu biabantu bonso mu nsi nkulu, buvovele Mfumu. Yeh. 48: 47. 49: 6, 39. Yeh. 29: 13 b.

27. Buna kutinani ko, usielo kiami Yakobi, ye kukalani wonga ko, u Isaeli; kadi tala, mono ngina kuvulusa mu nsi yina yanseke ye nkun'aku mu nsi au yakinkole. Yakobi una vutuka ye kala luvovomo ye vatu, ye ka muntu ko una kumpamuna. Yeh. 41: 13 b. 43: 5. 44: 2. Yeh. 30: 10 b.

28. Kutinani ko, usielo kiami Yakobi, buvovele Mfumu, kadi mono ngiena yaku. Kadi mono ngina sukisa nampia bantu baba babonsono bayakuluakisidi, kansi ngeye kizolele kusukisa nampia ko, kansi nzolele kulonga ndongi mu tezo kiafwana, kadi mwanki kizolele yambula wakondwa ndongi ko. Yeh. 10: 24.

KAPU 47.

Mbikulu mu nsi abafilitea.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu bafilitea, Falao bu kakibakila Ngasa ko.

Yes. 14: 29 b. Yeh. 25: 15 b. Am. 1: 6 b.

Sef. 2: 5 b. Sak. 9: 5 b.

2. Ebu buvolele Mfumu : Tala, nlangu mieti baluka mu ntini yanode ye mieti kula bonso mwila ubukilanga ; miau mieti bukila nsi ye biabionsono biena muna, mbanza ye yau bakundilanga zo. Bantu beti bokila, ye bisi nsi babonsono beti kunja.

Yes. 8: 7. 28: 2. Yel. 46: 8.

3. Mu nkindu miatambi biabakavalu bandi bambakala, mu ndumu amakalu mandi mavwandu, mu wokoso amakalu mamakalu mandi mase ka meti tadi-dila bana ko mu diambu diafibala kwantima

4. mu lumbu kina kieti kwizila ye mbungulu va ntandu abafilitea babonsono, mu mfukulu kwa bisadisi biabionsono bia Tilo ye Sidoni bisidi ; kadi Mfumu una bunga bafilitea, nsadidila yitukidi mu sanga kia Kafatoli.

5 Mose 2: 23. Am. 9: 7.

5. Vandu dibwidi Ngasa, Askeloni dimeni, nsadidil' ansi au yakuluka. Ntama kwa una kukinwata dimbu ?

Yel. 10: 6.

6. Engwa, usabala kia Mfumu ! Ntama kwa zina vioka, mboki una kala naswi ? Vutuka mu kimpata kiaku, navundi ye dingama.

7. Kansi bwe ulenda kala naswi ? Keti Mfumu kambi bo. Ku Askeloni, ku nsi a Simu diambu--kuna katuma kio.

KAPU 48.

Mbikulu mu Moabi.

Mu Moabi. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Engwa Nebo, kadi dibungulu ! Kiliatainu dimwesoso nsoni ye dibakulu, siamu kimwesoso nsoni ye kiena kiakosakana.

Yeh. 25: 9 b. Am. 2: 1 b.

2. Nsikulu a Moabi ka yenani diaka ko. Ku Heseboni kusadulwanga tukanu tuambi kwa yandi : Luizano tuamfukiea, mpasi kana kala kanda diabantu diaka ko. Ngeye mpe, Madameni, una bungwa, sabala kina nama tambu biaku.

3. Biaula biwakane bitukidi ku Holonaimi, mbungulu ye mfukusu yayinene.

4. Moabi diena diabungwa ; bana bandi beti nionga mu ndingi.

5. Babalukanga nzanz' a Haluhiti mu dilu, ye mu nzila ku Holonaimi biaula biakingongo biwakane mu mfukusu.

6. Lutaba, lutanina miela mieno ye lukala bonso nkwa mpene mu nsi yankatu.

Yel. 17: 6.

7. Kadi mu diambu dia bu usanga vuvu mu mavanga maku ye mbongo zaku, ngeye mpe una bakwa ; Kemosi una katuka kinkole va kimosi ye nganga zandi ye madingizi.

4 Mose 21: 29. 1 Nt. 11: 7. Yel. 49: 3.

8. Ntani una bwila mbanza zazonsono, ye ka mbanza yimosi ko yina lenda kukitanina, ye ndimba una bungwa ye biti dina vombuswa, bonso bwavova Mfumu.

9. Luvana maveve kwa Moabi, kadi mu taba una katwa vaikila ; mbanza zandi zina kala nsi yavombila, ye ka muntu ko una zo kundila.

10. Wasingwa ndieu usalanga salu kia Mfumu mu sobuta, ye wasingwa ndieu uvutulanga sabala kiandi manko ka mu menga.

11. Mu watu Moabi kavwendi kasi ye kintwenia kiandi, wavwendi mu luvovomo va bo diandi, kasekolo mu wumbwa kimosi ye mu kiankaka ko, kakatukidi mu kinkole ko ; nkiangu nu luvu luandi luakidi, ye ngwilu andi amfuku ka yikitukidi ko.

Sef. 1: 12.

12. Nkiangu nu, tala, lumbu bina kwiza, buvolele Mfumu, bu ngina kumfidisa minkedi mina kunkelumuna ye kela wumbwa kiandi nampia ye kosa makuba mandi.

13. Buna Moabi una wwiswa nsoni ye Kemosi, bonso nzo a Isaeli yamweni nsoni ye Beteli dikasila vuvu.

1 Nt. 12: 28 b.

14. Buna bwe lulenda vova : Yeto i makesa ye binwani bilenda nwana ?

15. Moabi una bungwa, mbanza zandi zina fwita mwisi, ye binwani biandi biamatoko bana kulunuka mu vondwa ; bobo buvolele ntinu wena nkunibu Mfumu Sebaoti.

16. Fintama-ntama kubu dia Moabi dizidi, ye kubu diandi dieti savuka mu nsalu.

17. Lumfwila nkenda, yeno babonsono luena kundu kinzungidila yandi, lubabonsono luzaidi nkumbu andi. Luvova : Mvwala yangolo bonso buyitolokele, nkawa wabiza !

18. Kulumuka mu nzitusu aku ye

navwandi va nsi yayuma, lubisi nsi angeye mwana wankento Diboni; kadi ntani mia Moabi mieti baluka kwa ngeye ye bunganga siamu biaku.

19. Telama ku nzila ye tadidila yeku-yeku, bisi ngeye Aloeli; yuvula yandi weti taba ye yandi weti tonta kukitanina: Nakambi, nki kivengo?

20. Inga, Moabi umwesolo nsoni, kadi ukosolo; lukunga ye lubokila. Lukamba ku Alanoni, vo Moabi ubungulu.

21. Nkongodolo yibwidi nsi abiti, Holoni, Yahasi ye Mefati,

22. Diboni, Nebo ye Bete-Dibilataimi,

23. Kiliataimi, Bete-Ngamuli ye Bete-Meoni,

24. Kelioti ye Bosala ye mbanza zankaka zazonsono mu nsi a Moabi, ye nseke ye lukufi.

25. Mpoka ya Moabi yazakwa, ye koko kwandi kwatiabuzukidi, buvo vele Mfumu.

Lumb. 75: 10.

26. Lumbwisa kinsansala, kadi wanyandila Mfumu. Buna Moabi wakatwa bwa mu biandi lusi ye yandi kibeni una kala ma kiansevila.

Yes. 63: 6. Yel. 25: 15 b., 27.

27. Evo Israeli ka diakedi ma kiansevila kwa ngeye koe? Kadi wabakulwa mu niwie, bu wanikusa ntu, yonso ntangu yiwamvovila?

28. Lusisa mbanza zeno ye lutunga mazanza ya matadi, lubisi Moabi, ye lufwanana ye mabembe matunganga mazanza mau kuna simu diabenga diatadi.

29. Yeto tuawilu mu nza mia Moabi miambidi anene, mu ngianza zandi, nza ye ntutulu ambaya ye ngiandulu antim' andi.

Yes. 16: 6 b. Sef. 2: 8 b.

30. Mono nzaidi, buvo vele Mfumu, mayama mandi ye mangunga mandi, mpovolo zandi zampavala ye nkadulu andi amangunga.

31. Nkiangu mu bika yakungila Moabi; mu Moabi diadionsono bika yanyingina. Bika bavumukina babakala ba Kili-Helesi.

32. Bika yalutidila dilu kia Yaeseli mu dila mu ngeye, unti avinia wa Sibina; mavala maku masabukidi mbu, maluka nate ye ku mbu a Yaeseli. Ntani ubwidi mu kati diangionzoko aku ansungi amwini ye mu ngionzoko aku ansungi asivu.

33. Kiese ye yangalala bimeni lala mu mayinza mambongo ye mu nsi a Moabi. Vinia mu bikamunu mono nsukisi kio; vinia ka kidiatwanga mu

nkunga wangionzoko ko, nkunga wangionzoko ka i nkunga wangionzoko ko.

34. Tuka mu Heseboni dieta nionga nate ye ku Elale, nate ye ku Yahasi basasulanga mbokolo, ye mpe tuka mu Soali nate ye Holonaimi, ku Engelati-Selisia; kadi nlangu mia Nimilimi miabungwa mpe.

Yes. 15: 4b.

35. Mono, buvo vele Mfumu, ngina sukisa mu Moabi yau bayokanga nkailu va vuma kianangama ye kwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi au.

36. Nkiangu mu ntin' ami weti niongina Moabi bonso konki, ntin' ami weti niongina babakala ba Kili-Helesi bonso konki: nsadidil' andandu au keti yizimbale.

37. Kadi ntu miamionsono miena vandu ye ngievo zazonsono zatebwa; va moko maimonsono mena fu biamputa ye mu tuketo ngoto.

Yel. 47: 5. Yeh. 7: 18.

38. Va nludi miamionsono mia Moabi ye va mazandu madiu maniongo mamfwilu ipawakane kaka, kadi mono nkosele Moabi bonso wumbwa kikondolo mfumu, buvo vele Mfumu.

Yel. 22: 28. Hos. 8: 8.

39. Bonso bukalambalele ye wakoswa! Lukunga kweno. Moabi bonso buketi fila nima mu nsoni! Moabi weka ma kiansevila ye nsisi kwa babonsono bona kundu kinzungidila ye yandi.

40. Kadi ebu buvo vele Mfumu: Tala, bonso ngo azulu yandi weti kwiza vevila ye weti yalumuna maveve mandi va ntandu a Moabi.

Yel. 49: 22.

41. Kelioti dieti bakwa, siamu biamiongo bizonwanga. Lumbu kina nima miamakesa ma Moabi mina kala bonso ntin' ankento mu nzungu zabutula.

42. Inga, Moabi dina bungwa ye lembwa kala kanda diabantu diaka, kadi yandi wayandidi Mfumu.

43. Nsisi, mbwila ye kinkole bina kulubwila, lubisi Moabi, buvo vele Mfumu.

Yes. 21: 17 b.

44. Vo muntu una taba mu nsisi, buna si kabwa ye bilama, ye vo una telama mu mbwila, buna weka kintani kiakinkole; kadi mono ngina bwisa yandi, Moabi, mvu andi wambafukulu, buvo vele Mfumu.

Am. 5: 19.

45. Mu kini kia Heseboni batabanga beti simpama mu kondwa kwangolo. Kadi tia tuavaika mu Heseboni, nlemo mu nsi a Sihoni; tuau tuamanisa mpeng' antu a Moabi ye ntump' antu va bana babakala bazu diamvita.

4 Mose 21: 28 b. 24: 17.

46. Engwa ngeye, Moabi! Bantu ba Kemosi bazimbale. Kadi bana baku bababakala babakamene kinkole; bana baku babakento beti natwa ku kinkole.

47. Kansi mu lumbu bina kwiza mono ngina tedimisa Moabi diaka, buvoele Mfumu.

Nate ye vava mu nkongodolo a Moabi.

Yel. 46: 26. 49: 6, 39.

KAPU 49.

Mbikulu mu Amoni, Edomi, Damasko, Kedali ye bimfumu bia Hasoli ye Elami.

Mu bana ba Amoni. Ebu buvoele Mfumu: Bwabu Isaeli kabeki bana koe, vo kabeki mvingidi diaka koe? Buna mu nkiamo Malakami wabongele Ngadi mu vwa, ye mu nkiamo bantu bandi bana kundu mu mbanza zau.

1 Nt. 11: 5. Yeh. 21: 28 b. 25: 2 b. Am. 1: 13 b.
2. Nkianguu, tala, lumbu bina kwiza, buvoele Mfumu, bu ngina wakasa kumbu kiankangu mu diambu dia Laba mu nsi abana ba Amoni, ye buna dina kala ntulami ansengezele wavombila, ye mbanza zayau zantumunu zina yokwa mu tia, ye Isaeli dina vwa mvwe miandi, buvoele Mfumu.

3. Kunga kwaku, u Ileseboni, kadi Ai dibungulu, lubokila, lubana babakento ba Laba, lukifuka fwidi, lunionga ye luzieta mu zinto; kadi Malakami una katwa natuka mu kinkole va kimosi ye nganga zandi ye madingizi.

Yel. 48: 7.

4. Mu nkiamo ukukikembanga mu ndimba miaku mu diambu diandimb' aku weti bukila, umwana wankento wansoto-nsoto, ngeye usanga vuvu mu mbongo zaku, bu uvovanga: kadi nani lenda luaka kwa mono?

5. Tala, mono ngina kubwisa mpamuku una tuka mu yau babonsono bana kundu kinzungidila ye ngeye, buvoele Mfumu, Mfumu Sebaoti, ye yeno luna kubwa, muntu muntu ku ntini andi, ye ka muntu ko una yonzika batabanga.

6. Kansi mboki mono ngina tedimisa bana ba Amoni diaka, buvoele Mfumu.

Yel. 46: 26. 48: 47.

7. Mu Edomi.

Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Kadi buna ka mwenani diaka nduenga ku Temani koe? Ndongoso zazonsono zile-

di mu bena nduke? Nduenga zau zimemi lala?

Yes. 21: 11 b. Yeh. 25: 12 b. Am. 1: 11 b.
Ob. b. 1 b.

8. Lutaba, lubangumuka, lukitombila kuudu muna mpinda, lubisi Dedani. Kadi Esau ngina bwisa kubu diandi, ntangu andi ambafukulu.

9. Nyonziki miavinia bu mina kubwila, ka bana sisa ngionzoko yazimuna ko. Mivi bu mina kwiza mu fuku, bana bunga bionso bibaketamene.

10. Kadi ngina fukula Esau, ngina zaikisa vuma biandi biansweki, ye vo yandi zolele swana, una bo lembana; mbungulu yibwidi mbongo andi, ye mpe mpangi zandi ye mfinangani zandi, ye kenani diaka ko.

11. Sisa baku bakondolo mase, kidi yabakeba moyo; bika mafwola maku makunsila vuvu.

12. Kadi ebu buvoele Mfumu: Tala, yau bakutwa lembwa nwa kope, yau bakatwa kio nwa; buna ngeye una kondwa ndinde? Ve, kuna kondwa ndinda ko, kansi una katwa nwa.

Yel. 25: 29. Man. 4: 21. 1 Pet. 4: 17.

13. Kadi mu mono kibeni ndidi ndefi, buvoele Mfumu, vo Bosola dina kala nongwa kiangitukwanga kitia-kwanga ye mbungulu ye kifwani kibikwanga, bu basinganga; mbanza zau zazonsono zina kala nsi zavombila mu ntangu yikayimani.

14. Nsamu tuwila kwa Mfumu, ye ntumwa yifidusu mu bantu: Lukutakana ye luiza nangumukina dio ye lunanguka ku nwana.

15. Kadi tala, mono ngina kuvanga wauke mu makanda mabantu, wayinwa mu bantu.

16. Mpamunu uwapamuna wakubebi, mayama mantim' aku, kuuvwandanga mu mabenga mamiongo ye beki kintutubulu kilutidi ntela. Vo una tunga zanza diaku ku zulu bonso ngo azulu mpe, mwanki ngina mo kulukula, buvoele Mfumu.

Yel. 51: 53.

17. Edomi una kala nongwa kiangitukwanga; babonsono baviokanga vana bana yitukwa ye sika mwiozi, bu beti banzila kwama kwandi kwakonsono.

Yel. 19: 8. 50: 13.

18. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zau zamfinangani bu zacamunguswa, buvoele Mfumu, i bobo ka muntu ko una vutuka kala kundu muna ye ka mwan' amuntu ko una mo kala.

1 Mose 19: 24 b. Yel. 50: 40.

19. Tala, bonso nkosi katukidi mu nsi yangianza ya Yolodani ye kotele mu

kulu bivekitanga ntangu zazonsono. Kadi mu mbwabulu mosi ameso ngina kubakuba momo, ye ndieu ungina sola, ngina yadisa mfumu momo. Kadi nani i kifwani kiami, ye nani lenda kumfundisa diambu? Nani i mvungi wowo ulenda sikila vantadisi ami?

Yobi 41: 2. Yel. 50: 44.

20. Nkiangunu lüwa nsavukulu yasavukila Mfumu kwa Edomi, ye monso mabanza mena yandi mu bisi Temani: Mu kedika, yau bana kokwa bonso bana mu dikamba; mu kedika, kulu biau bina kubayitukulwa.

21. Mu ndumu ambwili au ntoto weti zakama; i biaula biena ningu uwakane nate ye ku mbu wa Mbwaki.

22. Tala, bonso ngo azulu kakukibalulanga ye vevilanga ye yaluminunga maveve mandi va ntandu a Bosola. Ntina miamakesa ma Edomi mina kala mu lumbu kina bonso ntim' ankeno mu nzungu zabutula. Yel. 48: 40 b.

23. Mu Damasko.

Hamati ye Alapadi mafwidi nsoni, kadi nsamu wambi bawili; yau bawidi kingongo. Va mbu vena kintiente; ka ulendi dingalala ko.

Yes. 17: 1 b. 57: 23. Am. 1: 8 b.

24. Damasko dizimbale kibakala, dibangumukini mu taba, ye nsisi yibwidi dio, kingongo ye nsongo bibwidi dio, bonso miambutu amwana.

25. Mbanza yakembwa bonso buyasiswa, mbanza yakiese kiami!

26. Nkiangunu matoko madiu ma nana bilama va nzila zadiau, ye binwani biabionsono biadiu bina bungwa lumbu kina, buvole Mfumu Sebaoti.

Yel. 50: 30 b.

27. Mono ngina kwika tumbu tua Damasko tia, ye tuau tuna manisa mavula na Benehadadi.

28. Mu bimfumu bia Kedali ye Hasoli biabeduswa kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli.

Ebu buvole Mfumu: Lutelama, lubalukeno kwa Kedali ye lubunga bana bababakala baeste. Yes. 21: 13 b.

29. Mafwokula mau ye nakamba mau mana katulwa, nzo zau zakoto ye lekwa biau biabionsono ye bakamela bau bina kubakatutulwa, ye bana bokulwa: Nsisi mu tueka tuatonsono!

Yel. 6: 25. 46: 5.

30. Lutaba, lutina nswalu, lukitombila kundu muna mpinda, lubisi Hasoli, buvole Mfumu, kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wasavukidi nsavukulu kwa yeno ye ulukeni lukanu.

31. Lutelama, buvole Mfumu, lubalukeno kwa bantu bayenge bakundidi mu mpungumunu, bakondolo mielo ye mbindukwa mu kundu kiau kiavanguka.

Nkong. 18: 7.

32. Bakamela bau bana kala bintani bieno, ye bulu biau biabingi bina kala mapela meno; mono ngina kubamwangisa ku ntini zazonsono, baba bate ndele nsuki zau mu mbela ye mbela, ye kubu diau ngina yambula diatuka mu tueka tuatonsono, buvole Mfumu.

Yel. 9: 25 b.

33. Hasoli dina kala kundu kwa bambulu, nsi yavombila mu ntangu yikayimani; ka muntu ko una vutuka kala kundu muna, ye ka mwan' amuntu ko una mo kala.

34. Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu Elami, mu mbadukulu angiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda; yandi wavova:

Yes. 21: 2. Yel. 23: 25.

35. Ebu buvole Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina tolula ponza kia Elami, i ngolo zau zilutidi.

36. Mono ngina bwisa Elami nipeve zozo zaia zitukidi mu nsuka zaia zazulu ye ngina kubamwangisa ku ntini zazi zazonsono, ye ka kanda diabantu ko dina kala dilembolo luakila bakubwa mu Elami.

37. Mono ngina pamuna baelamita mu ntantu miao ye mu yau balakukilanga miyo miao, ye mono ngina kubabwisa kubu, tia tuanganzi zami, buvole Mfumu. Mono ngina landisa sabala ku nim' au, nate ye mbeni kubasukisa.

38. Mono ngina tula kiandu kiami ku Elami ye bunga muna ye ntinu ye madingizi, buvole Mfumu.

39. Kansi mu lumbu bina kwiza ngina tedimisa Elami diaka, buvole Mfumu.

Yel. 48: 47.

KAPU 50.

Mbikulu mu Babeli.

Mama i mambu mavova Mfumu mu Babeli, mu nsi abisi Kaladea, mu mbikudi Yelemia.

Yes. 13: 1 b.

2. Lusamuna diadi mu bantu ye lutendikisa dio ye lutedimisa mpevila; lutendikisa dio, ka luswekani dio ko. Luvova: Babeli dibakamene, Beli di-fwidi nsoni, Melodaki dikosolo, teki biau bifwidi nsoni, nzambi zau zambole zikosolo.

3. Kadi kanda diabantu ditukidi

ntini yanode dieti baluka ku diau ye yau bana vanga nsi adiau nsi yavombila, mpasi ka muntu ko una mo kala kundu; bantu ye bibulu bana taba.

Yel. 9: 10.

4. Mu lumbu biobio ye mu ntangu yina, buvolele Mfumu, bana ba Israeli bana kwiza yizingi va kimosi ye bana ba Yuda; mu dilu bana kwenda tombila Mfumu, Nzambi au.

Yel. 3: 18, 21. 31: 9.

5. Bana yuvula mu Sioni; kuna zizi biau bina tadisa. Luiza tuatatamana ye Mfumu mu luwawanu lukalumani luna lembwa vilukunwa.

6. Bantu bami bakedi kamba diazimbele; mvungi miau miabazimbisa va miongo miansindusulu. Bayenda zambuki mu miongo ye ku bintuntubulu, bavalakana kiau tua.

7. Babonsono bababwabana babadia, ye mbeni zau zavova: ka tuvolaanga bila ko—bobo kadi bavola masumu kwa Mfumu, kundu kialunungu, kwa Mfumu, vuvu kiamase mau.

Yel. 2: 3. 40: 3.

8. Lutina mu Babeli, luvaika mu nsi abisi Kaladea ye lukala bonso nkombo zambakala zivitanga kamba.

Yes. 48: 20. Yel. 51: 6, 45. Nza. 18: 4.

9. Kadi tala, mono ngina tonginika ye tuala kwa Babeli kabu diabantu bantalu batukidi mu nsi anode, ye yau bana kubama mu nwanisa dio; mu ntini yina dina bakwa. Toto biau bina kala bonso biakesa diena vila bilembolo vutuka mu nana.

10. Kaladea dina niokunwa mu pelwa; babonsono bana dio pela bana baka bialunga, buvolele Mfumu.

11. Kadi vo wena kiesa ye weti yangalala, ngeye utananga fwa diam, inga, bika wadumuzuka bonso ngombe yankento yantwenia yeti tuta ye beka bonso bakavala bambakala—

12. mwanki mbut' eno una mweswa nsoni zazinene; yandi walubuta una fwa nsoni. Tala, mu bantu yandi una lutila ku nsuka, una kala nsi yankatu, nsi yayuma ye makanga.

13. Mu diambu diankesi za Mfumu una katwa kondwa kundu biabantu ye kala mwamonsono nsi yavombila; babonsono bana vioka Babeli banayitukwa ye sika mviozi, bu beti banzila kwama kwau kwakonsono. Yel. 25: 12. 49: 17.

14. Lukubama mu nwanisa Babeli mu tueka tuatonsono, lunsiki miaponza; lunsika, ka lukutani bitoto ko. Kadi kwa Mfumu kavola masumu.

15. Lunsikila lozi mu tueka tuato-

nsono: Yandi weti lambula koko kwandi; tungwabandi biansikulwa bibwidi, tumbu tuandi tutulukidi! Kadi ndind' a Mfumu wizidi; nkiangunu lumvutula ndinda. Bonso bukavengi, i bobo lumvangila. Lumb. 137: 8. Nza. 18: 2, 6.

16. Lufukisa mu Babeli ye ndieu ukunanga ye ndieu usadilanga zakulu mu nsungi angionzoko. Bika muntu muntu katuba mu sabala kiambungulu ye tadisa kwa bantu bandi, ye muntu muntu katinina ku nsi andi.

17. Israeli diakedi meme diazimbele; nkosi zankuba. Va ntete ntinu mu Asilia wandia, ye vazimunina Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wakwenia va visi biandi. 2 Nt. 17: 3 b. 25: 1 b.

18. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli, vovele ebu: Tala, mono ngina bafika ntinu ku Babeli ye nsi andi, bonso buyabafikidi ntinu mu Asilia.

19. Mono ngina vutula Israeli ku kundu kiandi, ye yandi una kwenda diengi va Kalemeli ye mu Basani; va miongo mia Efalaimi ye mu Ngiladi una yukuta.

Yel. 29: 10. Dan. 9: 10. Mika. 7: 14.

20. Mu lumbu bina ye ntangu yina, buvolele Mfumu, bana tomba lufuma lua Israeli ye ka luna vutuka kala ko, ye masumu ma Yuda, ye ka mana vutuka monwa ko; kadi mono ngina yambudila yau bangina yambula basadidila.

Dan. 9: 24.

21. Wenda ku nsi a Melataimi ye kwa bisi Pekodi; bika mpombosolo ye mbungulu biabalanda, buvolele Mfumu, ye vanga mu mambu mamonsono bonso buyakukembi.

22. Mbokolo zamvita ziwakane mu nsi ye mbungulu yayinene.

23. Bonso buluatolulwa ye luakoswa, lukonko lolo luabanda ntoto wamvimba! Babeli bonso budiyikidi nongwa kiangitukwa mu bantu! Yel. 51: 20.

24. Mono yakutudila siongi, ye ngeye Babeli wabakama kinkole mpe, mpeleko walemwa bo zaya; ngeye watungudulwa ye wakamutwa, kadi ngeye wanwanisi Mfumu.

25. Mfumu wazibula vinga kiandi kiabiluazu ye wavaikisa luazu biandi bianganzi, kadi Mfumu, Mfumu Sebaoti wakala ye salu mu sala mu nsi abisi Kaladea.

26. Luizano ku yau mu nsuka zazonsono, luzibula vinga biayau biamayudukwa, lutuba yo mu ntulanu, bonso buvangwanga mbongo, ye luniokuna

yo mu bungwa ; ka luyambulani lekwa kiasala mu yau ko.

27. Luvonda ngombe zau zazonsono zambakala, lubayambula bakulumuka mu vondwa. Engwa yau, kadi lumbu kiau kizidi, ntangu a ambafukulu !

28. Nawe, bonso bubeti taba ye kukitanina mu nsi a Babeli mu diambu diakamba ndind' a Mfumu, Nzambi eto, mu Sioni, i ndinda mu diambu diavwala diandi. Yel. 51: 11.

29. Lutumisa bantu mu mbidi akunku benda ku Babeli, babonsono babikwanga nsiki miapona ; lutua dio kinzungidila, ka luyambulani muntu katabuswa ko. Luvutula dio bonso bwena mavanga madiau ; nadede bonso budia-vengi, i bobo bika luavangila dio. Kadi diavengi bwangianza kwa Mfumu, kwa Nkwa vedila a Isaeli.

30. Nkiangunu matoko mau mana bilama mu nzila zau, ye binwani biau biabionsono bina bungana lumbu kina, buvoele Mfumu. Yel. 49: 26.

31. Tala, mono ngina kutadisa, kwa ngeye, unkwa ngianza, buvoele Mfumu, Mfumu Sebaoti, kadi lumbu kiaku kizidi, ntangu yoyo yinzolele kubafika.

32. Buna nkwa ngianza una dangala ye bwa, ye ka muntu ko una kuntedinisa. Mono ngina kwika mbanza zandi tia, ye tuau tuna manisa biabionsono kinzungidila ye yandi.

33. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti : Bana ba Isaeli bazungulwa va kimosi ye bana ba Yuda. Babonsono bababaka kinkole beti kubasimbidila ye ka bazolele kubayambula ko.

34. Kansi nkudi au wena wangolo ; Mfumu Sebaoti i nkumbu andi. Yandi una vovila mambu mau mu kedika, kidi kavana luvovomo kwa ntoto, kansi kintientie kwa bisi Babeli.

Yel. 14: 7.

35. Bika sabala kiabwila bakaladea, buvoele Mfumu, ye bisi Babeli ye madingizi mau ye babakala banduenga.

36. Bika sabala kiabwila mpovi zadiau zamakutu, mpasi batelama vana bonso mafutu. Bika sabala kiabwila inakesa madiau, mpasi bapamuka.

37. Bika sabala kiabwila bakavalu bau ye makalu ye bantu babonsono banzenza muna, mpasi bakala bonso bakento. Bika sabala kiabwila mbongo zadiau, mpasi zabakwa bonso bitanti.

38. Bika kanda kiabwila nlangu madian, mpasi miayuma. Kadi nsi yi-

zedi kwa biteki, ye mu nzambi zau zansisi beka bonso bilauki.

39. Nkiangunu bulu biansi yankatu bina kala kundu kuna va kimosi ye bambulu, ye nuni zabakamela zina kala kundu biau kuna. Ka dina vutuka tungwa zinzo ko, mbandu ka mbandu dina kondwa kundu biabantu.

Yel. 13: 19 b.

40. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zau zamfinangani bu zacamunguswa kwa Nzambi, buvoele Mfumu, i bobo ka muntu ko una vutuka kala kundu muna, ye ka mwan' amuntu ko una mo kala. Yel. 49: 16.

41. Tala, kanda diabantu ditukidi mu ntini yanode, ye kanda diadinene ye ntinu miamingi mina tonganana ye tuka mu nkati ansuk' antoto.

Yel. 13: 17 b. Yel. 6: 22 b.

42. Yau banatanga ponza ye madionga, yau bena nkemi ye bakondolo kiwuntu. Ndumu au wena bonso kumbu kiambu, ye va bakavalu bau bakwe tentamingi, bakubamene bonso binwani, kwa ngeye, umwana wankento Babeli.

43. Ntinu ku Babeli bu kawilu kumu mu yau, moko mandi mana beyama ; una bwa kingongo, nsongo bonso miambutu amwana.

44. Tala, bonso nkosi katukidi mu nsi angianz' a Yodani ye kotele mu kulu bivekitanga ntangu zazonsono. Kadi mu mbwabula mosi ameso ngina kubakuba momo, ye ndieu ungina sola ngina yadisa mfumu muna. Kadi nani i kifwani kiami, ye nani lenda kumfundisa diambu ? Nani i mvungi wowo ulenda sikila vantadisi amono ?

Yel. 49: 19 b.

45. Nkiangunu luwa nsavukulu yisavukidi Mfumu kwa Babeli, ye mabanza mena yandi mu nsi abisi Kaladea : Mu kedika, yau bana kokwa bonso bana mu dikamba ; mu kedika, kulu kiau kina kubayitukwa.

46. Mu mbokolo : Babeli dibakamene, ntoto weti zakama, ye biaula biwakane mu bantu.

KAPU 51.

Nkudukulu ambikulu mu Babeli.

Ebu buvoele Mfumu : Tala, mono yasikimisi mpeve yambungi kwa Babeli ye kwa bisi Lebe-Kamaisi.

2. Mono ngina fidisa babakala ye bivevomo kwa Babeli, ye yau bana dio vevumuna ye vombisa nsi adiau ;

kadi dina bwilwa mu tueka tuatonsono mu lumbu kiakubu.

3. Kwa wonso utembi ponza, bika nsiki kantambila ponza kiandi, ye mpe kwa wonso weti tuta mbaya mu kin-kuti kiandi kiankaku. Ka lukutani matoko madiau ko, luniokuna nkangu au wawonsono mu bungwa.

4. Bika babilama bafwa mu nsi abisi Kaladea ye zokwa va nzila zau.

5. Kadi Isaeli ye Yuda ka i mafwola masiswa kwa Nzambi au ko, kwa Mfumu Sebaoti, mpeleko nsi au yizedi kwa mfuka kwa Mfumu Sebaoti.

6. Lutaba mu Babeli, ye bika muntu muntu kavukisa moyo andi; yeno ka luna bungwa mu diambu dialufuma luau ko. Kadi yayi i ntangu ya Mfumu yamvutulu andinda, bu kazolele dio vutudila momo madiavengi.

Yes. 34: 8. Ez. 4: 4. Yel. 50: 8. Nzai. 18: 4, 6.

7. Babeli dikedi kope kiawola mu koko kwa Mfumu kiavanga ntoto wamvimba kinsansala. Vinia kiadiau bantu banwa kio; nkiangunu bantu bakala mafuluka.

Lumb. 75: 8. Yel. 25: 15 b. Hab. 2: 15 b.

8. Kansi Babeli dibwidi nabiu ye dikosolo. Luyandila dio, lulandisa mazi makwama kwadiau; nanga kulenda niaka.

Yes. 21: 9. Yel. 46: 11. Nzai. 14: 8. 18: 2.

9. Inga, yeto tuatontele niakisa Babeli, kansi dilembane niaka; bika tuasisa dio ye muntu muntu kenda ku nsi andi. Kadi nkongodolo adiau yilueki ku zulu ye yeti baluka nate ye ku matuti.

10. Mfumu wayambudi lunungu lue-to luamonika; luizano tuakamba mavanga ma Mfumu, Nzambi eto, mu Sioni.

11. Lulengusa bitoto, lusimba zinkaku. Mfumu wasikimisi mpeve antinu mia Media; kadi mabanza mandi mata-disi kwa Babeli mu bunga dio. Inga, ndind' a Mfumu wizidi, ndinda mu vwala diandi.

Yel. 50: 28.

12. Lutedimisa mpevila kwa tumbu tua Babeli, luluta kenga, lutula minke-ngi, lutuma balangidila; kadi Mfumu wasavukidi nsavukulu, ye yandi weti vanga mpe makavovese bisi Babeli.

13. Ngeye uvwendi va nlangu mia-minene wena kimvwama kiambongo, nsukulu aku yizidi, tezo kiaku kianzola andandu kifulukidi.

Nzai. 17: 1.

14. Mfumu Sebaoti wakidididi ndefi: Mu kedika, vo ifuluzi mu bantu bonso mu makonko, mwanki bana sasula mbokolo angionzoko mu ngeye.

15. Yandi wavanga ntoto mu ngolo zandi, yandi wakubika nza mu ndu-enga zandi, ye mu nduka zandi wapupidika zulu.

Yel. 10: 12 b.

16. Nding' andi bu yiwakane, buna nlangu miazulu mikumbanga, buna uyambulanga matuti mamvula matom-buka ku nsuk' antoto; yandi uya-ambulanga mpezomo ziza ye mvula ye vaikisanga mpeve mu vuma kiandi kialundulu.

17. Buna mu buzengi bwau bantu babonsono batelamene vana ye balembane bo visa; ngangula zawola zimweswanga nsoni buna zena ye teki biau, kadi teki biau biayitulwa i makutu, ye ka mpeve ko yena mu biau.

18. Biau i lufukulu, mavanga manzimbusu; mbafukulu bu yibabwidi, bana katwa vila.

19. Kansi yandi wena kunku kia Yakobi kena wampila yoyo ko, kansi yandi i ndieu wavanga biabionsono, inga, kanda diafwa diandi mpe, Mfumu Sebaoti i nkumbu andi.

20. Ngeye i lukonko luami, luazu kiami kiamvita; mu ngeye ikosilanga bantu, mu ngeye ibungilanga bimfumu.

Yel. 50: 28.

21. Mu ngeye ikosilanga kavalu ye ntentami; mu ngeye ikosilanga kalu ye nkokisi.

22. Mu ngeye ikosilanga bakala ye nkento; mu ngeye ikosilanga wanuna ye wantwenia; mu ngeye ikosilanga vuvi ye ndumba.

23. Mu ngeye ikosilanga mvungi ye kamba diandi; mu ngeye ikosilanga mvati avia ye nzole angombe zandi; mu ngeye ikosilanga nkumbi ye mfumu ansi.

24. Kansi mono ngina vutudila Babeli ye bisi Kaladea babonsono vanta-disi ameso meno yayibi yau yayonsono yibavengi kwa Sioni, buvolele Mfumu.

25. Tala, miono ngina kubangumu-kina, umongo wambungulu, buvolele Mfumu, i ngeye wabunga ntoto wamvimba; mono ngina lambula koko kwami kwa ngeye ye kunengumuna mu matadi ye kuvanga bonso mongo uvidi,

26. mpasi ngeye kuna bongwa kani tadi diafuma vo tadi dialufulu ko, kansi ngeye una kala nsi yavombila mu ntangu yikayimani, buvolele Mfumu.

27. Lutedimisa mpevila va ntoto, lusika mpungi mu bantu, lubieka bantu mu nwana ye diau, lutumisa kimfumu

kia Alalati, kia Mini ye kia Askenasi kwa diau, luyadisa zimfumu mu nwanisa dio, lubaluka ye bakavali bafwanane ye makonko mansende.

28. Lubieka bantu mu nwana ye diau: ntinu mia Media, nkumbi zau ye mfumu zau zazonsono ye nsi yazonsono yivwili lulendo luadiau.

29. Buna ntoto unikukanga ye uzakamanga, kadi bwabu mabanza na Mfumu meti kwenda detila kwa Babeli, mu vanga nsi a Babeli nsi yavimbila yikondolo muntu kundu.

30. Makesa ma Babeli meti lembwa mu nwana, bavwendi napi mu siamu biau biamongo; ngolo zau ziledi, yau bena bonso bakento. Kundu biau biakwikwa tia; mbindukwa zau zitolekele.

Yel. 50: 37.

31. Umosi uvioketele mu yungusa ye wankaka, ntumwa mosi ubwabaue ye wankaka ye nsamu kwa ntinu ku Babeli, vo mibanz' andi yibakamene mu tueka tuatonsono,

32. vo biamvu biakakwa ye kamu kwa biayokwa mu tia, ye vo biuwani biena wonga.

33. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Israeli: Mwana wankento Babeli wena bonso kianu, bu kiadiatwa; fintangu-ntangu diaka ye nsungi ayonzika yibwidi.

34. Yeto tuadili ye tuamwanguku kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, yandi wayambudi tuakala bonso wummbwa kiampavala, yandi watumini bonso dalaka, yandi wafuluzi vumu kiandi mu biandia biami biatuvu; yandi watukubidi.

35. Bimpumbulu bivengo kwa mono ye nsuni ami bika biabwila Babeli, bika bi-i Sioni bavova bobo; munga mami bika mabwila bisi nsi a Kaladea, bika Yelusalemi diavova bobo.

36. Nkianguku Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina dedisa bungu diaku ye kuvutudila ndind' aku, ye mono ngina yambula mbu andi wasika ye lubulu luandi luayuma.

37. Babeli dina kala ntulami amatadi, kundu kwa bambulu, nongwa kiangukukanga ye devwanga, mpasi ka muntu ko una mo kunda.

38. Babonsono basambanga bonso nkosi; babokumukanga bonso bana bankosi.

39. Kansi bu balutidi mbangazi, mono ngina kubavangila mbulukuku ye ngina kubasansisa, mpasi bayangalala; mboki bana leka tulu tukatumani ye

ka bana vutuka sikama ko, buvolele Mfumu.

40. Mono ngina yambula bakulumuka mu vondwa, bonso bana bamameme, bonso mameme mambakala va kimosi ye nkombi zambakala.

41. Bonso bwabakamene Sesaki, ye yandi wakala nkembolo antoto wawonsono bonso bukabeduswa! Babeli bonso budiayikidi nongwa kiangukukanga mu bantu!

Yel. 25: 26.

42. Mbu wabaluka va ntandu a Babeli; diafukwa kwa mbula zawau zikumbanga.

43. Mbanza zadiau zayika nsi yavimbila, nsi yayuma ye makanga, nsi yikondolo muntu kundu, yilembolo vioka niwan' amuntu.

44. Inga, mono ngina vutula ndinda kwa Beli mu Babeli ye katula mu nwa andi bikaminini; bantu ka bana vutuka pasumuka kwa yandi ko. Lumbu lua Babeli mpe luna bwa.

Yel. 59: 2.

45. Luvaika mu diau, bantu bami, ye muntu muntu kavukisa moyo andi mu tia tuanganzi za Mfumu.

46. Bika yeno lualembwa fibala mu ntima mieno ye lembwa tina ngwili yiwakane mu nsi, vo kumu kina kwiza mvu umosi ye mboki kumu kiakakaka mvu wanzole, ye vo mafuka mayalanga va ntoto ye nyadi unwanisanga wankaka.

47. Nkianguku, tala, lumbu bina kwiza, bu ngina bafika teki bia Babeli, ye nsi yazonsono bu yina fwa nsoni, ye babonsono bana bilama bafwa muna.

48. Buna zulu ye ntoto ye biabionsono biena mu biau bina yimbidila Babeli; kadi mu ntini yanode mintani mitukidi mina dio bwa, buvolele Mfumu.

Nzai. 18: 20.

49. Yeno luabandwa mu Israeli, Babeli mpe dina katwa bwa bonso bantu babilama bafwa va ntoto wamvimba mu diambu dia Babeli.

50. Yeno luakitanini mu sabala, luenda, ka lusimpamani ko. Lubambu-kila Mfumu mu nsi yanseke ye lubanzila Yelusalemi.

Lumb. 137: 5 b.

51. Vava tutelamene mu nsoni, kadi tuakatulu wa ntiakulu, yindama kufukanga zizi bieto, kadi banzenza bakotele mu binlongo bianza a Mfumu.

52. Nkianguku, tala, lumbu bina kwiza, buvolele Mfumu, bu ngina bafika teki biadiau, babandwa bu bana nionga mu nsi yamvimba yadiau.

53. Vo Babeli mpe dibalukidi ku zulu, ye vo divengi siamu biandi bianda

ye biangolo beni, mwanki ntani mitukidi kwa mono mina dio bwila, buvole Mfumu.

Yes. 14: 13 b.

54. Biaula biwakane bitukidi mu Babeli ye mbungulu yayinene mu nsi abisi Kaladea.

55. Kadi Mfumu weti tana Babeli ye sukisa yoma kwakunene muna. Mbula zadiau zeti funduka bonso nlangu miaminene; ndumu azau uwakane beni.

56. Kadi Babeli, ntani weti dio bwila, ye makesa madiiau mabakamene kinkole, ponza biau bikosolo. Kadi Mfumu i Nzambi amvutudulu; yandi usendanga bwalunga.

Lumb. 94: 1.

57. Inga, mono ngina sansisa madingizi madiiau, ye mpe babakala badiiau banduenga, nkumbi zadiau, mfumu zansi zadiau ye makesa madiiau, ye bana leka tulu tukatamani ye lembwa vutuka sikama, buvolele ntinu wowo wena nkumbu Mfumu Sebaoti.

58. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Tumbu tua Babeli diasadila tuna camangana nampia, ye mielo miadiiau mianda mina yokwa mu tia. I bobo bantu batovukilanga mu bina fukila nampia ye makanda mabantu mu bina bina yokwa kwa tia; inga, bobo beti kukinokisina nitu.

Hab. 2: 13.

59. Diadi i dina diakamba mbikudi Yelemia kwa Selaya, mwan' a Nelia, mwan' a Maheseya, ndieu bu kayenda ku Babeli ye Sidikia, ntinu a Yuda, mu mvu wala wangiadulu andi. Kadi Selaya i ngudi antuisi abitua.

60. Yelemia wasonika mu nkunda mosi makubu mama mamonsono maua bwila Babeli, mambu mania mamonsonono masonikwa mu Babeli.

61. Yelemia wavova kwa Selaya: Bu una luaka ku Babeli, buna natadi, vo una tanga mama mamonsono.

62. Ngeye una vova: Mfunu, ngeye kibeni wavovele mu vuma kiaki, vo uzolele kio bunga, mpasi ka muntu ko una vutuka kio kala kundu, kani bantu vo bibulu; kadi keti kiau kina kala nsi yavombila ntangu yikayimani.

63. Kansi bu umeni tanga nkanda wau nadede, buna una wo kanga tadi ye tuba wo mu Efalata.

Nzat. 18: 21.

64. Ngeye una vova: Bonso bwabu Babeli dina dimina ye ka dina vutuka baluka ko mu dianbu diakubu dina dingina dio bwisa, kani vo bana kuki-nokisa nitu mpe.

Nate ye vava mambu ma Yelemia.

KAPU 52.

Sidikia ntinu mu Yuda. Mbungulu a Yelusalemi mu Nebukadelesali ye mfukulu akimfumu kia Yuda. Ndemvokolo a Yoyakini.

Sidikia wakala makumole ye mvu mosi bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi Hamitali, mwana wankento wa Yelemia, ku Libina.

2 Nt. 24: 18 b. 2 Lus. 36: 11 b. Yel. 37: 1 b.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga Yoyakini.

3. Kadi mu diambu dianganzi za Mfumu Yelusalemi ye Yuda bavangwa bobo, nate ye wabalosa mu zizi kiandi. Sidikia wanangumukina ntinu ku Babeli.

4. Mu mvu wavwa wangiadulu andi, mu ngonda yakumi, mu lumbu kiakumi mu ngonda, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wayiza ye nkangu andi wawonsono ku Yelusalemi, ye bakakalala dio; batunga ntungulu zankakumu kinzungidila ye dian.

2 Nt. 25: 1 b. Yel. 39: 1 b.

5. Buna mbanza yakakululwa ye yakadila bo nate ye mvu wakumi ye mosi wangiadulu antinu Sidikia.

6. Kansi mu ngonda yaia, mu lumbu kiavwa mu ngonda, malema mu mbanza makala nene koko, vo ndambu yilutidi mu bantu ka yakala ye lekwa kiandia ko.

7. Mbanza yayibumunwa, ye binwani biabionsono biataba ye bavaika mu mbanza mu fuku mu mwelo va kati ye tumbu tuatole ukwendulwanga ku nkuzu akitinu, bisi Kaladea bu bazunga mbanza, ye yau babaka nzila ku makanga.

8. Kansi nkangu abisi Kaladea wazoma ntinu, ye yau babakila Sidikia va makanga ina Yelikio, nkangu andi wawonsono bu wamana kunsisa ye mwangana.

9. Yau bakamata ntinu ye bannata kwa ntinu a Babiloni ku Libila mu nsi a Hamati; kuna yandi wamfiongunina ye wankongudila.

10. Ntinu ku Babeli wavondisa bana ba Sidikia va meso mandi; mboki wavondisa mpe madingizi mamonsono ina Yuda mu Libila.

11. Sidikia yandi kibeni wazokwa meso ye wakangwa mbienga zansongo. Mboki ntinu ku Babeli wannata ku Babeli ye wamvwandisa mu nzo aboloko nate ye lumbu kiandi kiamfwilu.

12. Mu ngonda yantanu, mu lumbu kiakumi mu ngonda, i mvu wakumi ye vwa wangiadulu antinu a Babiloni, Nebukadelesali, buna Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wayiza; ndieu wakala nkwikizi antinu a Babiloni kuna Yelusalemi.

13. Yandi wayoka nzo a Mfumu ye nzo akitinu, inga, nzo zazonsono mu Yelusalemi; nzo zabandanu kaluta yoka mu tia.

14. Nkangu una wawonsono wabisi Kaladea wanata ngudi antuti amantadi watulula tumbu tuatonsono kinzungidila ye Yelusalemi.

15. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata bankaka kinkole mu yau balutidi fwafwa mu bantu ye nsadidi' abantu, yau basadidila mu mbanza ye mviluki miaviluka kwa ntinu ku Babeli, ye mpe bantu bakinkete basadidila.

16. Kansi mu yau balutidi fwafwa mu nsi, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wasisa bankaka mu kala bisadi biamavia mavinia ye mvati miamavia.

17. Tungwa biansongo mu nzo a Mfumu, ntambu miamakuluwa ye mbu wansongo mu nzo a Mfumu biabulwa kwa bisi Kaladea ye nsongo yayonsono yanatwa ku Babeli. Yel. 27: 19 b.

18. Wumbwa biabombe, mpati, zimbele, mabola mampila zole ye wumbwa biabionsono biansongo biasadulwa mu salu kiansambudulu bakatula bio.

19. Ngudi antuti amantadi wakatula malonga, malonga matia, mabola makailu, wumbwa biabombe, kebole biaminda, mabola mankaka ye zimbungu, bionso biakala biawola wavedila vo biapalata kiavedila.

20. Mu tungwa biabirole, mbu wakala lekwa kiamvimba kaka, ye kumi ye ngombe zole zansongo kungsi antambu miamakuluwa miavangisa Solomo ku nzo a Mfumu, buna nsongo mu bina biabionsono yilembane tezwa zitu.

1 Nt. 7: 15 b., 23 b. 2 Lus. 3: 15.

21. Mu bitungwa, buna tungwa kimoisi kiakala kumi ye nani diamfwoko mu ntela, ye nsinga wakumi ye mfwoko zole mu la wateza lukongolo luakiau, ye kiau kiakala nlembo ia mu nkobo ye mwasi mu ngudi.

22. Va ntandu akiau vakala ntu atungwa wansongo; ntu mosi watungwa wakala mfwoko tanu mu yongi, ye mabese ye bana banganata biazunga va ntu atungwa, biabionsono bianso-

ngo. Bobo nadede bwakala va tungwa kiankaka ye bana bakiau banganata.

23. Bana banganata bakala luvwa ye sambanu ku mbazi, kansi va kimosi bana banganata va mabese bakala nkama mosi kinzungidila.

24. Ngudi antuti amantadi wabonga ngudi anganga Selaya ye Sefania, i nganga yanlanda, ye mpe yau batatu bakenga ku vaka;

25. mu mbanza wabonga kota dianzo akitinu, yandi wakala ntuti abinwani, ye nsambodia mu babakala balutidi finangana ntinu babwanwa mu mbanza, nsoniki angudi antuti ankangu wakala sonikanga bantu mu nsi mu salu kiakiniwani, ye makumasambanu mababakala bankaka mu bisi nsi babwanwa mu mbanza.

26. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wabonga baba ye wabanata kwa ntinu a Babiloni ku Libila.

27. Ntinu ku Babeli wabavondisa kuna ku Libila mu nsi a Hamati. I buna Yuda diakatulwa mu nsi andi.

28. Baba i bantu banata Nebukadelesali: mu mvu wansambodia mafunda matatu ye makumole ye bayudayo batatu,

29. ye mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Nebukadelesali nkama nani ye makumatatu ye bantu bole batuka mu Yelusalemi.

30. Kansi mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu a Nebukadelesali, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata mu bayudayo nkama nsambodia ye makumaia ye bantu batanu. Ntalu yayonsono yakala mafunda maia ye nkama sambanu zabantu.

31. Mu mvu wamakumatatu ye nsambodia, Yoyakini, ntinu a Yuda, bu kakinatunwa kinkole, mu ngonda kumi ye zole, mu lumbu kiamakumole ye tanu mu ngonda, Evili-Melodaki, ntinu ku Babeli—mvu umosi ukakala ntinu—wazangula ntu a Yoyakini, ntinu a Yuda, ye wamvaikisa mu boloko.

32. Yandi wamvovila mu nlembani ye wamvana mbuka ya ku ntu mu ntinu mionia miakala yandi ku Babeli.

33. Yandi wayambulwa kavula mwatu andi akinkole ye dia ntangu zazonsono va meza mandi ntangu yina yikakala moyo.

34. Biangiundukila bialumbu ka lumu kavewa kwa ntinu ku Babeli, lumu lumu biakingandi, nate ye lumu kiandi kiamfwilu, yina ntangu yikakala moyo.

NKUNGA MIAMANIONGO.

KAPU 1.

Bonso bukavwendi kinsona, i mbanz' abantu babingi! Yandi weka bonso fwola. I yandi wakedi ngolo zozo mu bantu, dingizi diankento mu zinsi, una katwa sala salu kiakinanga bwabu.

2. Weti dila mu niongo mu fuku, ye mansangaza nieti zelumuka va bundi diandi. Ka muntu ko wena ukumbombanga, mu bakundi bandi babonsono. Mfinangani zandi zazonsono zandimbudi minu, yau bayikidi ntantu miandi.

Lumb. 38: 11. Yel. 13: 17.

3. Yuda diakatwa kwenda kinkole, bu kakimwesono nzungu ye ncita zazingi; bwabu wena kundu mu bangoi ye kamonanga luvovomo ko. Nzomi miandi miamionsono miambwidi mu kati dianzungu zandi.

4. Zinzila ku Sioni zena kiadi, muntu bu kalembolo kwenda ku minkembo. Mielo miandi miamionsono miena miankatu, nganga zandi zivumukanga. Ndumba zandi zena kiadi, ye yandi kibeni weti dila mu niongo.

5. Mbeni zandi zikulutidi ngolo, ntantu miandi mitomanga nitu mu mamonsono. Kadi Mfumu wamfidisi kiadi mu diambu diantulumunu zandi zazingi. Bana bandi bakatwa kwenda kinkole, bakubwa kwa mbeni.

6. Nzitusu wawonsono wamwana wankento Sioni waledi mu yandi. Madingizi mandi mafwanane ye bansungu balembolo baka kulu; beti tonta taba mu plenzangani au mu nzomi miau.

7. Mu ntangu yayi yanzungu zandi ye kinzungani kiandi Yelusalemi dieti bambuka moyo mu biabionsono biantalu bikavwa mu lumu biansi nkulu. Bwabu, bantu bandi bu babwidi mu koko kwambeni ye yandi kondolo nsadisi, bwabu mbeni zandi zitalanga mbungulu andi mu mbekwa ankiadi.

Yes. 64: 11.

8. Mu ngolo Yelusalemi divolele masumu; i kuma yandi wayikidi nkankumus. Babonsono banzitisa bakunyinanga bwabu, bu bamweni nsoni zandi. Nkiangunu yandi kibeni weti vumuka mpe ye utinanga.

Yes. 47: 3. Yel. 13: 22, 26. Nah. 3: 5.

9. Nsumukunu zifinzudi mfut' anelele

andi; yandi kabanzi la nsukulu bonso buyina kala ko. Nkiangunu mbwili andi yakedi yangolo; ka muntu ko wena ulenda kumbomba. Tala, Mfumu, nzungu zami, kadi ntantu weti tuta mbaya.

Yes. 47: 7.

10. Mbeni walambula koko kwandi mu biabionsono biantalu bikavwa; inga, yandi wamona, bonso bangoi bakota mu kinlongo kiandi, i bampila yoyo bauanikini kota mu bundu diaku.

5 Mose 23: 3 b. Neh. 13: 1 b. Lumb. 79: 1 b.

Yeh. 44: 9.

11. Mu mpumukunu bantu bandi babonsono bakatwa lomba mampa mau; mu bina biantalu bibavwa bakatwa kukisumbila dia mu vongisa nsatu zau. Tala, Mfumu, ye banzi la bonso bungieka wayinwa.

12. Kadi diodio i ka lekwa koe kwa yeno babonsono baviokanga mu nzila? Lubanzila diadi ye lutala: kwama kwankaka kulenda fwanana ye koko kuyabafukulu, i koko kwampangidi Mfunu kiadi mu lumu kianganzi zandi zatia?

Yes. 13: 13.

13. Mu kayengele wafidisa tia mu visi biami ye wabunga bio. Yandi wayala konde mu malu mami, yandi wandukula ku manima. Wambukisa mbungulu, wampanga nalenzangani mu ntangu zazonsono.

14. Ntulumunu zakangwa va kimosi kwa koko kwandi bonso vangu, zakanngama zatulwa va laka diami; bobo watulula ngolo zami. Mfumu wampana mu moko mabantu bandembane kakidila.

Lumb. 31: 10.

15. Makesa mamonsono makibakala makala yami mabanzulwa ka lekwa ko kwa Mfumu. Yandi wasamuna nke-mbo, mu mbungulu ami, mu kosa matoko mami. Inga, kamunu kiavinia kiadiatwa kwa Mfumu mu kubu diandumba, mwana wankento Yuda.

Yes. 63: 3. Man. 2: 22.

16. Mu diambu diodio idilanga; disu diami, diau diyingumukanga mu mansangaza; kadi bakutu kumbomba bantatukidi nseke, yau bakutu vongisa mwel' ami. Mbungulu yibukidi bana bami, kadi ntantu undutidi ngolo.

Yel. 14: 17.

17. Sioni dieti lambula moko mandikansi ka muntu ko wena ukumbomba,

nga; kwa Yakobi Mfumu watumisi zimbeni mu tuka tuatonsono; Yelusa-lemi diayikidi nkankumusu mu yau.

18. Inga, Mfumu wena walunungu, kadi mono yakedi mantingu mu nsikudukusu zandi. Buna luwa, bantu babonsono ye lutala kwama kwami, ndumba zami ye matoko mami bonso bubakatwa kwenda kinkole. Dan. 9: 7.

19. Mono yatela bakundi bami mbila, kansi bambaba. Nganga zami ye bangidi zami zabantu babilana mu mbanza, bu bakilombila dia mu vongisa nsatu zau.

20. Tala, Mfumu, bonso bungiena mu mpasi, bonso kingongo kiami kiavinzulwa. Ntim' ami weti bangumuka mu ntulu ami, bu yakedi mantingu momo. Ku mbazi sabala kiabungidi bana bami, bobo mpe vunga mu ngudi anzo.

5 Mose 32: 25. Yes. 16: 11. Man. 2: 11.
Yel. 7: 15.

21. Bawilu vele bonso buivumkanga, kansi ka muntu ko wena ukumbobanga; ntantu miami miamionsono miwanga mu kubu diami, bayangalalanga, bu wavengi diodio. Lumbu kiwasamuna, ngeye waluakisi kio. Mwanki yau bana vanga bonso mono.

Yel. 50: 10, 20. 51: 24.

22. Bika yayibi yau yayonsono yaluka va zizi kiaku ye ubabafika, bonso buwambafikidi mu diambu diantulununu zami zazonsono; kadi mpumukunu zami zena zazingi ye ntim' ami wena nalenzangani.

Yel. 8: 18.

KAPU 2.

Bonso bufukanga Mfumu mu nganzi zandi mwana wankento Sioni mu tombe! Yandi watuba nzitusu a Isaeli tuka ku zulu nate ye ku ntoto. Yandi kakeba mfiduku amalumi mandu ko mu lumbu kanganzi zandi.

1 Lus. 28: 2. Lumb. 132: 7.

2. Mu kondwa kwandemvokolo Mfumu wabunga kundu biabionsono bia Yakobi; mu nkesi zandi watulula siamu biamwana wankento Yuda, inga, wabwisa bio ku ntoto; wasumuna kimfumu ye madingizi makiau.

3. Mu tia tuanganzi zandi wazaka mpoka zazonsono za Isaeli; wavutula koko kwandi kwalubakala, ntantu bu wayiza; yandi wazinisa Yakobi bonso tia tulemanga, tumanisanga biabionsono kinzungidila.

4. Yandi watamba ponza kiandi

bonso ntantu, mu koko kwandi kwalubakala katelama bonso mbeni ye wabema babonsono bakedi nsaku ameso meto. Va ntandu afwokula diamwana wankento Sioni katengula nganzi zandi bonso tia.

Lumb. 7: 13.

5. Mfumu wayiza bonso ntantu ye wabunga Isaeli, wabunga mavula mamonsono madiaw, wabunga siamu biadian, ye yandi wayudika va ntandu amwana wankento Yuda kunga ka kunga.

6. Yandi watulula fwokula diandi bonso nkuzu, wanianga vuma kiandi kiankembo. Nkembo ye lumingu Mfumu wasa, vo biavilukunwa mu Sioni, ye mu nkesi zanganzi zandi wanianga ye ntinu ye nganga.

7. Mfumu waniafuna salu diandi, waniokuna kinlongo kiandi mu bungwa. Tumbu tuazunga mavula mandu kavana mu moko mamintantu. Basasula mbokolo mu nzo a Mfumu, bonso bubavanganga mu lumbu kiankembo.

8. Mfumu wasavukidi ntima mu bunga tumbu tuamwana wankento Sioni; yandi walakidika nsinga wantezila ye wabunga ye wabunguzula. Yandi wabukisa tumbu tuantoto ye tumbu tuamatadi kiadi; bwabu biabionsono biatuluka biena.

2 Nt. 21: 13. Yes. 34: 11. Sak. 1: 16.

9. Mielo miandi miadimina mu ntoto, yandi watolula ye wakosa mbindukwa zandi. Ntinu andi ye madingizi mandu bakatwa kunda mu bangoi, ka mwenani mina diaka ko; mbikudi miandi ka mitambulanga mpe mona-meso kwa Mfumu ko.

Lumb. 74: 9.

10. Bangudi zabantu bamwana wankento Sioni bavwendi kimbabu va ntoto, yau bafumfumuni fundu-fundu va ntu miao, bakifukidi fwidi; bana babakento ba Yelusalemi badokikanga ntu miao va ntoto.

11. Meso mami masitukidi kwa dila, kingongo kiami kivinzu, langa diami diena nkievo diatengulwa va ntoto mu diambu diambivulu amwana wankento wabantu bami; kadi bana ye bana banswa balemninga mu nzila zambanza.

Man. 1: 20.

12. Yau babokanga kwa ngudi zau; Kwe tuna baka mampa ye vinia? Kadi mu lemina balambalele bonso bafwa mu nzila zambanza; batabulanga vumunu kiau va tubumbulu tuambuta zau.

13. Nki ngina kukamba, nki ngina bika kwa ngeye kifwanane ye diadi

umwana wankento Yelusalemi? Nki abuma bufwanane ilenda zaikisa mu kubomba, undumba mwana wankento Sioni? Mbiyulu aku keti yena yayine-bene beni bonso mbu; nani lenda kunia-kisa?

14. Mona-meso mambikudi miaku makala bungubi ye kinkita, ka baku-fukúdila lufuma luaku ko, mpasi walenda tedumuswa; makamba mona-meso mau kwa ngeye makala bungubi ye nsindusulu.

Yel. 2: 8. 5: 31. 14: 14. 23: 16. 27: 14. 29: 9.
Yeh. 13: 2 b.

15. Babonso baviokanga mu nzila batetanga nsaki mu kubeka nkiadi; basikanga mviozi ye nikusanga ntu miau kwa mwana wankento Yelusalemi: Mbanza yayi i yina yabikwa: lunga kwantoko, kiese kiantoto wamvimba?

Yobi 27: 23. Lumb. 78: 2. 50: 2.

16. Ntantu miaku miamionsono mikuyasilanga nwa miau, basikanga mviozi ye batatikanga meno, bavovanga: Yeto tuambungu. Inga, lumbu kiaki i kina kituatadidila; bwabu tuzeyi kio ye tumweni kio.

Lumb. 22: 13. Man. 3: 46.

17. Mfumu wavengi momo makasavukila ntima, yandi wayendese mambu mandi detila, momo makasikidikisa ntama; yandi watuludi mu kondwa kwakuta. Yandi wayambudi ntantu miakala kiese mu ngeye, yandi wazangudi mpoka zambeni zaku.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 28: 15 b.

18. Ntima miau mibokanga kwa Mfumu. Inga, lumbu luangeye mwana wankento Sioni, zelumuna mansangaza maku bonso finwila-mwila ye mwini ye fuku; kuyambulani wabeba ko, kulembuswani meso maku ko.

19. Telama, sasula mbokolo mu fuku, lo biankengila bu bieti badika, tengula ntim' aku bonso nlangu vantadisi azizi kia Mfumu; zangula moko maku kwa yandi mu diambu diamoyo wabana baku, kadi balemninga kwa nsatu mu nsuka zanzila zazonsono.

Lumb. 62: 8.

20. Tala, Mfumu, banzila wonso uwabafikidi bobo. Kadi bakento bana katwa dia mbutu miau miavumu, i bana babaneti va tubumbulu tuau? Kadi mu kinlongo kia Mfumu muna bemwa banganga ye bambikudi?

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53 b. Yel. 19: 9.
Man. 4: 10.

21. Va ntoto, ku mbazi mu nzila babindalele, ye bantwenia ye banuna; ndumba zami ye matoko mami babwidi mu sabala. Ngeye wabema mu lumbu

kiaku kianganzi, ngeye wavonda mu kondwa kwakuta.

22. Bonso ku lumbu kiankempo wankutikisila nsisi mu tueka tuatonsono; mu lumbu kianganzi za Mfumu ka mwakala mosi ko watanunwa ye wavukuswa. Yau bayaneti va lubumbulu luami ye yundudi, yau babungwa kwa ntantu ami.

Man. 1: 15.

KAPU 3.

Mono i bakala diatantelele nzungu, kunsu akokoto kianganzi zandi.

2. Yandi wantuadisi ye wandiatisi mu tombe ye ka mu kia ko.

3. Inga, kwa mono kabangumuninanga koko kwandi ntangu zazonsono, diaka ye diaka.

4. Yandi wasekese nsuni ami ye nkand' ami, yandi wankosele bivisi.

Lumb. 51: 8.

5. Yandi wantungidi kinzungidila ye wanzungididi mu nsa ye mu mpasi.

6. Mu tombe kandambidikidi bonso yau bakifwila ntama.

Lumb. 143: 3.

7. Yandi wantungidi lumbu luakinzungidila ye ndembane vaika, yandi wantudidi mbienga zazitu.

8. Kani bonso buinionganga ye boki-langa, mwanki yandi wabendi matu mu ndombolo ami.

Yobi 19: 7. Lumb. 22: 2.

9. Mu matadi matetwa watungidi nkaku mu nzila zami, nsoko miami kabubikidi.

Yobi 19: 8.

10. Yandi i ulusu kikunkondamanga, nkosi yilangidilanga.

Hos. 5: 14. 13: 7 b.

11. Yandi wantuedi mu nzila yazimbala ye wantiasuni mu bibuku, yandi wambukisila mbungulu.

12. Yandi watemi ponza kiandi ye wantudidi bonso nongwa kiatoto kiandi.

Yobi 16: 12. Lumb. 7: 12. Man. 2: 4.

13. Inga, toto bitukidi mu tutu diandi kakotese mu nsekinia zami.

14. Mono yayikidi ma kiansevila kwa bantu bami babonso, nkunga walumbu ka lumbu kwa yau.

Yobi 30: 9. Lumb. 69: 11 b. Yel. 20: 7.

15. Yandi wangiukutisi mu titi biandudi, wampeni nlulukulu mu nwa.

16. Yandi wayambudi meno mami matatika matadi ye vesuzuka, yandi wamfukidi bombe.

17. Inga, ngeye waniafuna mwel' ami ye wakatula yenge kiami; kiavutuka zaya bonso bwena vila ko.

18. Mono yavova: Ngolo zami zamo-yo zisukidi, ye vuvu kiami mu Mfumu.

19. Banzila nzungu zami ye kinzungeni kiamibonso buikwamuswanga, mu nilulukulu ye nlangu andumbu andudi.

20. Ntangu zazonsono mwel' ami ubanzilanga bo ye wena kiadi mu mono.

21. Kansi diadi nzolele yindula, ye nkiangu nu ngina sa vuvu:

22. I nlemvo wa Mfumu, vo katukukidi nadeke ko, kadi nkend' andi ka yisukidi ko.

23. Yau yena yamona nsuka ka nsuka, inga, kinkwikizi kiaku kiena kiatinene.

24. Mfumu i kunku kiami, diodio dimpovele mwel' ani; nkiangu nzo-lele kunsila vuvu.

Lumb. 10: 5. 73: 26. 119: 57.

25. Mfumu wena wambote kwa yau bakuntadidilanga, kwa mwela wowo ukuntombanga.

26. Bwena bwambote mu sila lusadusu lua Mfumu vuvu mu vivama.

27. Bwena bwambote kwa bakala bu kayambulu kanata vangu mu kintwenia kiandi.

Lumb. 119: 71. Mat. 11: 29.

28. Bika kavwanda kinsona ye napi, kiampila yoyo bu kiatalulu va yandi.

29. Bika kasa nwa andi mu fundufundu; nanga mwakidi vuvu.

30. Bika katadisa bundi kwa yandi umbendi, bika kakiyukutisa mu mvwe-zolo.

Mat. 5: 39.

31. Kadi Mfumu kaniafunanga mu ntangu yikayimani ko;

Lumb. 103: 9.

32. kansi vo wafwisidi kiadi, buna ufwilanga nkenda diaka, bonso bwena nlemvo andi waunene.

33. Kadi kakwanisanga bana babantu mu zola kwantim' andi ko vo kubafwisanga kiadi ko.

34. Bu bakosanga kunsu amalu mau nkole zazonsono mu nsi,

35. bu bavidingisanga lendo kiabakala va zizi kia Nkwa kayengele,

36. bu bavanganga bulembolo songa kwa muntu mu bungu diandi dimosi, kadi Mfumu kana mona bwanipila yoyoe?

37. Nani wavova, ye bwavangwa, vo ka i Mfumu ko wakamba?

Lumb. 33: 9.

38. Kadi mu nwa a Nkwa kayengele ka mutukidi mambi ye mambote koe?

Yes. 45: 7. Am. 3: 6.

39. Buna muntu mu nkiana kabaminanga mu moyo andi, bakala mu nkiana kabaminanga, bu kabwilulu kwa masumu mandi.

Luk. 23: 41.

40. Bika tuafiongunina nzila zeto ye tonta zo ye bangumuka kwa Mfumu.

41. Bika tuazangula ntima mieto ye moko mieto mpe kwa Nzambi ku zulu.

42. Yeto tuakedi nsoto-nsoto ye mantingu, ye kuyambudidi bo ko.

Lumb. 106: 6.

43. Ngeye wakifukidi mu nganzi ye watuzomene, wabemene mu kondwa kwakuta.

44. Ngeye wakifukidi mu tuti, i dian ndonibolo nkutu ka yilueki ko.

45. Inga, ngeye watuyambudi tuatela basumuka ye bayinwa mu monakanda diabantu.

46. Ntantu mieto miamionsono mikutnyasilanga nwa miau.

Man. 2: 16.

47. Nsisi ye mbwili biatubwidi, mbungulu ye mbivulu.

Yes. 24: 17. Yel. 48: 43.

48. Bimila-mila bianlangu bizelumukanga mu disu diami mu diambu diambivulu amwana wankento wabantu bami.

Yel. 9: 1. Man. 1: 16.

49. Disu diami dipasanga ye dikadilembwa ye ka dibebele ko,

50. nate ye Mfumu una yinika meso ye tala bo mu zulu.

51. Disu diami dikunkwamisanga mu diambu diabana babonsono babakento bambanz' ami.

52. Mono izomwanga mu kimfuzi bonso nuni kwa yau bena ntantu miami mu nana.

53. Yau bazolele bunga moyo ami mwamu ndiamu, bakuntubanga matedi.

Yel. 38: 6.

54. Nlangu mibukilanga ntu ami; mono ivovanga: Mono usukidi kwami.

55. Mono ibombidilanga nkumbu aku, Mfumu, mwamu muna nsi andiamu.

Lumb. 88: 6.

56. Ngeye wilu nding' ami; kubatani kutu kwaku ko, bu itombanga mpongoso mu bokila.

57. Ngeye ukumfinangananga, bu ikubombidilanga; ngeye uvovanga: Kutinani ko.

Lumb. 145: 18.

58. Ngeye, Mfumu, udedisanga bungu diamwel' ami, ukulanga moyo ami.

59. Ngeye mweni, Mfumu, bu ivangwanga bulembolo songa; undungisa.

60. Ngeye mweni tima diau diadinsonono diavutudila ndinda, tukanu tuau tuatonsono kwa mono.

61. Ngeye uwanga ntiakulu zau, Mfumu, tukanu tuau tuatonsono kwa mono.

62. Mavovanga ye masokanga nakididi miami masungukwanga ntangu zazonsono kwa mono.

63. Banzila bonso bubakunadilanga

bonso nkung' au, kani bavwendi vo batelamene.

64. Ngeye una kubavutudila ndinda, Mfumu, bonso bwena mavanga mamoko mau.

Lumb. 28: 4.

65. Ngeye una tula fukulu va ntandu antima miau; nsingulu aku yina kubabwila.

Lumb. 69: 23. 2 Kol. 3: 14 b.

66. Ngeye una kubazoma nu nganzu, ye kubabunga, mpasi ka bana sikila kungsi azulu dia Mfumu ko.

KAPU 4.

Wola bonso buwazionwa ncemono andi, bonso bwakitukila wola wantalu! Matadi makinlongo mena mamwangana mu nsuka zanzila zazonono.

2. Bana bababakala ba Sioni balutidi ndanu, babanzulwa bonso wola wabiza, bonso bubatangwanga bwabu bonso wumbwa biatuwumba, mavanga mamoko mawumbi!

Yel. 19: 11.

3. Bambulu ban kibeni batambanga mabene ye bayemikanga bana bau; kansi mwana wankento wabantu bami weka nkemi, bonso nuni yakamela, mu nsi yankatu.

Yobi 39: 16 b.

4. Ludimi luamwana wanswa lunamene ye mbangu andi anwa mu mpwil' anlangu; bana banswa balombanga mampa, kansi ka muntu ko ubukunanga mampila yoyo kwa yau ko.

Lumb. 137: 6. Man. 2: 11 b.

5. Yau bateka dia biakinzodila baleminanga bwabu mu zinzila; yau bakudusulwa mu nele wananganza bakatulu lambalala mu ntava bwabu.

6. Buna lufuma luamwana wankento wabantu bami walutula masumu na Sodoma mu nene, na Sodoma diacamunguswa mu mbwabula mosi adiau, ye moko nabantu ka mavalakana bo ko.

1 Mose 18: 20. 19: 24 b. Yel. 16: 46 b.

7. Madingizi mandi malutula mvula zampembe mu cema; balutula mamvumina mu mpembe, tuse tuau tualutula kolala mu mbwaki, ntadulu au yafwana na ye safili.

8. Bwabu zizi biau bilutidi ntinta yampiuki mu ndombe, ka bazayakene mu zinzila ko; nkand' au anitu unanamene bonso budimbu mu bivisi, uyumini ye weka bonso nti.

9. Babemwa mu sabala balutula yau mu vila bavondwa kwa nsatu, yau basiokanga kwa kingongo, ye kondwa kwabiangiundudila bitukidi mu nsi.

Yel. 8: 3.

10. Mu mau moko bakento bamfuwa nkenda bakatulu lamba bana bau mu kubadia mu nibivulu amwana wankento wabantu bami.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53. 2 Nt. 6: 29.

Yel. 10: 9. Man. 2: 10.

11. Mfumu wadukudi nkesi zandi, watengole tia tuanganzi zandi; mu Sioni kalungidi tia tuamanisi tufulu tuadiau.

Yel. 17: 27. Yeh. 7: 8.

12. Ka ntinu mosi ko va ntoto walekila bo minu, ka muntu ko wena kundu mu nza, vo mbeni vo ntantu una kota mu mielo mia Yelusalemi.

13. Mu diambu diamasumu mambikudi miadiau bwavangulwa, mu diambu diankau miabanganga zadiau, kadi muna mu ngudi batengula menga mabalunungu.

Yel. 5: 31. 23: 21. 26: 8 b. Mat. 23: 35.

14. Bonso bafwa meso bazenzilanga mu zinzila, bena masona mamenga, i diau ka muntu ko kabukidi ntima mu valakana mvwatu miau.

15. Luvengama! sumukini! bubukulwanga ku ntual' au; luvengama, luvengama, ka lubavalakanani ko! Inga, minzenzila ye sanzasanza bana katwa kala; mu bangoi yau babikwanga: Ka bana vutuka mona kundu ko.

3 Mose 13: 45.

16. Ntadulu a Mfumu yikubamwangisanga, kazolele vutuka kubabanzila ko; kwa banganga ka busongwanga yindu ko, kwa bangudi zabantu ka ndemvokolo ko.

17. Meso meto makidi lema mu mpingulu yankatu mu lusadusu; mu nzo eto ayongi yankengila tueti tadi-dila bantu balembane kutuvulusa.

18. Balangidilanga tambi bieto, i diau ka tukabukidi ntima mu kwenda mu nzila zeto ko. Nsukulu eto yena lukufi, lumbu bieto bimeni; inga, nsukulu eto yizidi.

19. Nzomi mieto mialutula ngo zazulu mu nswalu; va miongo batuzomene, mu nsi yankatu batuyadidi kambu.

20. Kuswa kia Mfumu, i yandi wakala luvevolu luamoyo eto, wabakamene mu tubulu tuau, i yandi wena kini kituasila vuvu mu kala moyo mu bantu.

2 Nt. 25: 5 b. Yel. 52: 8 b.

21. Inga, yangalala kwaku ye kala kiese, umwana wankento Edomi, i ngeye wena kundu mu nsi a Usi! Kwa ngeye nipe kope kina luaka; ngeye una kala kinsansala ye lambalala wafukuka.

Lumb. 137: 7. Yel. 25: 15, 21. 49: 12.

22. Lufuma luaku ka luenani diaka ko, umwana wankento Sioni; yandi

kana vutuka kukatula mu kinkole ko Kansi lufuma luaku, umwana wanekinto Edomi, una lo bafika; yandi una zaikisa masumu maku.

Yes. 40: 2.

KAPU 5.

Mfumu, banzila momo matuavengo, yinika meso ye tala mvwezolo eto.

2. Fwa dieto diele vuwa kwa banzenza, nzo zeto kwa bisi nsi zanzenza.

5 Mose 28: 30 b.

3. Yeto tueka kondwa kwantabulu, ka tuena ye se ko; ngudi zeto zena bonso mafwola.

4. Nlangu utuvwidi tuyambulu tuannwina wo mu bivanza kaka; zeto nkuni tukatulu zo futila.

5. Nzoni mieto mieka va malaka meto; kani bonso butunokene nitu, mwanki ka tulendi yambudulwa vunda ko.

6. Yeto tukatulu yalwa kwa Ngipiti, Asilia, kidi tuabaka nampa mangiukutula.

7. Mase meto mavola masumu, ka bena diaka ko; yeto tukatulu nata tufuma tuau.

2 Mose 20: 5. Yel. 31: 20. Yeh. 18: 2.

8. Minanga mituyalanga; ka muntu ko wena una kutuziona mu moko mau.

9. I mu nsisi amoyo eto tulandanga mampa meto ye tuvukisanga mo mu sabala kiansi yankatu.

10. Nkand' eto anitu wena tia bonso foloni, mu diambu diansatu yilemanga.

11. Bakento badimbulu mu Sioni, zindumba mu mbanza za Yuda.

12. Madingizi bazembidika mu mau moko, ka basongele nlemvo kwa bangudi zabantu ko.

5 Mose 28: 50.

13. Mavuvi makatulu nata matadi mandikina, ye ntaudi zababakala zifwobukanga kuni azitu biankuni.

14. Banuna ka bavwandanga diaka mu mwelo ko, bantwenia balembolo mu nsikulu au ansambi zansinga.

15. Ntima mieto ka mieti yangalala diaka ko; makinu meto makitukidi ndingi.

Yobi 30: 31.

16. Koloa kiasotokene mu ntu eto; engwa yeto, vo tuavolele masumu bobo!

Yobi 19: 9. Yel. 18: 18. Yeh. 21: 20.

17. Mu diambu diodio ntima mieto mikondolo ngolo mpe, mu dianbu diodio meso meto malombeke,

18. mu diambu diamongo wa Sioni uvombeke bwabu, ye bambulu bazenzilanga wo.

19. Ngeye, Mfumu, uvwandanga va kiandu kiakimfumu ntangu yikayimani, kiandu kiaku kisikilanga mu mbandu ka mbandu.

Lumb. 9: 7. 29: 10. 102: 12. 145: 13.

20. Mu nkiana una kutuvilakana ntangu zazonsono, ye kutuniafuna kiamakulu?

21. Utuvutula kwa ngeye, Mfumu, kidi tuavutuka; vanga lumbu bieto biamona, mpasi biakala bonso mu nsikululu.

Yel. 31: 18.

22. Evo ngeye watuniafuni nadedie? Ngeye utufwemene bobo mu mbidi atezoe?

YEHESEKELI.

KAPU 1.

Mu mona-meso mambikudi makamwena Mfumu va kiandu kiandi kianzitusu.

Mu mvu wamakumatatu, mu lumbu kiantanu mu ngonda yaia, bu yakala mu zinkole ku mwila Kebali, zulu diazibuka, ye mono yamona mona-meso matuka kwa Nzambi.

2. Mu lumbu kiantanu mu ngonda, i mu mvu wantanu, ntinu Yoyakini bu kakinatunwa kinkole,

2 Nt. 24: 12.

3. mambu ma Mfumu mayiza kwa

nganga Yehesekeli, mwan' a Busi, mu nsi abisi Kaladea ku mwila wa Kebali, ye kuna koko kwa Mfumu kwantentana.

4. Mono yamona kimbongila kiakuta mu ntini anode, tuti diadinene ye tia tuasiukuzuka ye ntentinia yazunga dio; mu kati, mu kati diatia mwamonika lekwa kiakala bonso metala kiacema.

Lumb. 18: 7 b. Hab. 3: 3 b.

5. Mu kati mwamonika lekwa kiaswanana ye bulu bia, ye biau biamonika bonso bwabu: biau bialwanana ye bantu,

1 Mose 3: 24. Nzal. 4: 7 b.

6. bulu bulu kiakala zizi bia, ye kimosi kimosi mu biau kiakala maveve maia,

7. ye malu mau makala masungama ye tambi biau bonso tambi biamwan' angombe, ye biacema bonso nsongo yacema.

8. Biau biakala ye moko mabantu kungsi amaveve mau mu ndambu zazonsonono zaia. Mu zizi biabaia ye maveve bwakala bonso ebu :

9. Maveve mau mabundana va kimosi ; bu bayenda, ka bakala nsatu abangumuka ko, kansi bayenda nanswi ntangu zazonsonono.

10. Zizi biau bifwanane ye zizi biabantu, ye baia babonsonono bakala zizi biankosi mu ndambu yalubakala ye zizi biangombe zambakala mu lumoso, ye baia babonsonono bakala mpe zizi biango zazulu.

11. I bobo bwakala mu zizi biau.

Maveve mau makala mayalumuka ku ntandu ; bulu bulu kiakala maveve mole mababundanasana, ye mole mafuka zinitu zau.

12. Bayenda nanswi ntangu zazonsonono ; konso kwazola mpeve, kuna bayenda, ye bu bayenda, ka bakala nsatu abangumuka ko.

13. Ntadulu abibulu yafwanana ye makala matia malema bonso binga, tia bu tuasiukuzuka va kati ye bibulu ; tuau tuatukisa ntentinia, ye mpezomo zavaika mu tia.

14. Bulu biasiukuzuka, kwenda ye vutuka bonso mpezomo.

15. Buna bu yatala bibulu, yamona kalu ditelamene va ntoto va lueka luabibulu, ku luse luse luatuse tuau tuia.

16. Bwamonika nkievo makalu mavangwa mu lekwa kifwanane ye kilisolitha, ye maia mamonsonono makala detila ; mboki bwamonika bonso vo mavangwa bobo vo kalu dimosi diakotuswa mu diankaka.

17. Bu mana kwenda, malenda kwenda ku ndambu zazonsonono zaia ; ka makala nsatu abangumuka ko, bu mayenda.

18. Mfumba miamau miakala nianda ye miampamuka, ye va maia mamonsonono mfumba miazala kwa meso kinzungidila.

19. Bulu bu biayenda, makalu mpe mayenda va lueka luau ; bulu bu biayanguka va ntandu antoto, makalu mpe mazanguka.

20. Konso kwazola kwenda mpeve, kuna bayenda—konso kwazola kwenda

mpeve ; makalu mazanguka va kimosi ye biau, kadi mpeve abibulu yakala mu makalu.

21. Bulu bu biayenda, mau mayenda mpe ; bu biatelama, mau mpe matelama. Biau bu biayanguka va ntandu antoto, makalu mpe va kimosi ye biau mazanguka, kadi mpeve abibulu yakala mu makalu.

22. Va ntandu antu miabibulu vamonika lekwa kifwanane ye luyalungunu luazulu nkievo luamatadi mamamoni-moni mantokolu apupudukwa va ntandu antu miau.

23. Kungsi aluyalungunu kwakala maveve mau mayalumuka ye matalasana ; bulu bulu kiakala maveve mole mafuka bio, ye mpe maveve mole mafuka nitu zau.

24. Bu biayenda, ndumu amaveve mau waninga mu matu manii bonso ndumu anlangu miaminene, bonso ndumu utukidi kwa Mpungu-tulendo, ndumu wangolo bonso ndumu atua kinkangu abinwani ; kansi bu batelama napi, babetumuna maveve mau.

Lumb. 29: 3 b.

25. Va ntandu aluyalungunu luakala va ntandu antu miau vaduma ; buna bu batelama napi, babetumuna maveve mau.

26. Va ntandu aluyalungunu luakala va ntandu antu miau vamonwa lekwa kiamonika nkievo i kiadadi diasatili ye kifwanane ye kiandu kiakimfumu, ye va ntandu akiokio kifwanane ye kiandu vavwanda umosi wakala ntadulu yifwanane ye muntu.

2 Mose 24: 10. Yes. 6: 1. Yeh. 10: 1 b.

Dan. 7: 9 b. Nzai. 4: 2 b.

27. Mono yamona lekwa kiakala bonso kiametala kiaceca kiazungwa kinzungidila kwa lekwa kiaceca bonso tia, tuka mu kina kiamonika nkievo luketo luandi nate ye ku ntandu. Kansi ku banda tuka mu kina kiamonika nkievo luketo luandi mono yamona lekwa kiamonika bonso tia ; ntentinia yazunga kio.

28. Bonso nkiana umonikanga mu kayengele, mvula bu zinokanga, i bobo bwamonika ntentinia yakinzungidila.

Bonso bobo kifwani kianzitusu a Mfumu kiamonika ; bu yamona kio, yafukama va zizi kiami, ye yawa ndinga yeti vova.

1 Mose 9: 12 b. Dan. 10: 9. Nzai P. 17.

KAPU 2.

Mbikudi wafiduswa kwa Isaeli diamantingu.
Nkanda wazingu.

Yandi wavova kwa mono: Ngeye umwan' amuntu, telama va malu maku, buna nzolele kumokisa.

2. Bu kavova bobo kwa mono, mpeve yakota mu mono, ye yau yanteditimisa va malu mami; mono yawila ndieu wavova kwa mono. Yel. 3: 24. Dan. 10: 10.

3. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, mono ifidisi kwa bana ba Isaeli, kwa bangoi bobo bansoto-nsoto bameni sotuka mu mono; yau ye mase mau bavozele ntulumunu kwa mono nate ye lumbu kiaki kiena bwabu.

4. Kwa bana bena zizi biambalu ye ntima miabangazi ikufidisi, ye ngeye una kubavovila: Ebu buvozele Mfumu, Mfumu. Yel. 3: 3. 5: 3. Yel. 8: 7.

5. Kani bana mo wila vo yambula mavioka—kadi yau i nzo yamantingu—bana mona, vo mbikudi wakedi mu yau. Yes. 28: 9. Yel. 33: 33.

6. Ngeye umwan' amuntu, kubatinani ko ye kutinani mambu mau ko, nsolokoto ye nipanga bu bikuzunganga ye wena kundu mu zinkutu. Kansi kutinani mambu mau ko ye kukalani wonga mu yau kibeni ko; kadi yau i nzo yamantingu.

Yel. 1: 8, 17. 9: 2 b. Yel. 3: 9. Mika 7: 4.

Luk. 12: 4. 1 Pet. 3: 14.

7. Ngeye una vova mambu mami kwa yau, kani bana mo wila vo yambula mavioka; kadi bena mantingu.

8. Kansi ngeye umwan' amuntu, nawe bwabu maivovele; kukalani mantingu ko bonso nzo yayi yamantingu; zibula nwa aku ye dia kiiveni.

Nzal. 10: 9 b.

9. Mono yamona koko kweti lambuka kwa mono, ye mu kwau yamona nkanda wazingu.

10. Wau wayalumunwa vantadisi ami, ye wau wazala kwa masonukwa mu ngudi ye ku nibazi; muna mwasonama kunga miamaniongo, mpumukunu ye mbokolo zaengwa.

KAPU 3.

Mbikudi wadia nkanda wazingu. Yandi wafiduswa kwa bantu bambalu ye wambulwa moyo mu udikuu amviudu andi. Watambula nzaikusu yamona.

Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, nadie kiumweni vava,

nadie zingu diadi ye mboki wenda wavova kwa nzo a Isaeli.

2. Buna mono yayasa nwa ami, ye wampana zingu diodio mu dia.

3. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, una katwa yukutisa vumu kiaku ye fuluza ndia miaku mu zingu diadi diikuveni. Mono yadia, ye diakala mu nwa ami nazeke-zeke bonso niosi.

Lumb. 19: 10. Yel. 15: 16.

4. Yandi wavova kwamono: Umwan' amuntu, wenda ku nzo a Isaeli ye vova mu mambu mami kwa yau.

5. Kadi keti kuna fiduswa kwa bantu bena ndinga yilembolo visakana ko ye ludimi luazitu ko, kansi ku nzo a Isaeli,

6. ka kwa makanda mamingi mabantu bena ndinga yilembolo visakana ko ye ludimi luazitu, bena mpovolo ziulembolo zaya; mu kedika, vo ikufidisi kwa bampila yoyo, buna bana kuwila.

7. Kansi nzo a Isaeli ka yizolele kuwila ko, kadi ka bazolele kungwila ko; nzo yamvimba ya Isaeli yena mbulu zambalu ye ntima miabangazi.

Yel. 2: 4.

8. Tala, mono mpengi zizi kiaku kiambalu kitalane zizi biau ye mbulu aku yambalu kwa mbulu zau.

Yel. 1: 18. Mika 3: 8.

9. Inga, mono mpengi mbulu aku yambalu bonso diamanta, yilutidi tadi diankele mu mbalu. Ngeye kuna kubatina ko, ka pamuka mu yau ko; kadi yau i nzo yamantingu. Yel. 2: 6.

10. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, mamonsono maivovanga kwa ngeye una mo tambula mu ntim' aku ye wa mu matu maku.

11. Wenda kwa bankole, kwa bana babantu baku, ye vova kwa yau ye ubakamba: Ebu buvozele Mfumu, Mfumu—kani bana mo wila vo yambula mavioka.

12. Mpeve yandanguna, ye mono yawa ku nim' anii ningu wandumu wangolo: nzitusu wa Mfumu wasikwa mu vuma kiandi!

13. ye mpe ningu amaveve mabibulu navalasana, ye ningu wamakalu va lueka luabiau ye ningu andumu wangolo.

14. Mpeve yandanguna ye yankatula; mono yayenda mu mfutu antima ye nganzi mu mpeve ami, kansi koko kwa Mfumu kwakala ngolo mu mono.

Yel. 15: 17.

15. Mono yaluaka kwa bankole ku Tel-Abibi, kwa yau bakala kundu ku

mwila wa Kebali, ku vuma kibakala kundu; mono yawwanda kuna ye yau mu lumbu nsambodia mu kiadi kianayiindu.

16. Kansi lumbu nsambodia mboki mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

17. Umwan' amuntu, mono itumbidi bonso nkengi kwa nzo a Isaeli, mpasi ngeye, bu wilu diambu mu nwa ami, una kubaluengisa mu diambu diami.

Yeh. 6: 17. Yeh. 33: 7 b.

18. Bu irovanga kwa kiadimbuka: ngeye una katwa fwa, ye ngeye kunluengese ko, kuvovele mu luengisa kiadimbuka mu nzil' andi yaludimbuka ko, kidi watanina moyo andi, buna vele kiadimbuka una fwa mu lufuma luandi, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.

19. Kansi vo uluengisanga kiadimbuka ye kanani bangumuka mu ludimbuka luandi ko ye nzil' andi yaludimbuka, buna yandi una fwa mu luandi lufuma, kansi ngeye vukisi waku mwela.

20. Walunungu bu kana bangumuka mu lunungu luandi ye vanga malembo lo songa, buna ngina tula tadi diantelo asakuba mu nzil' andi, ye yandi una fwa. Bu walembeba kunluengisa, yandi una fwa mu sumu diandi; lunungu luna lukateka vanga, ka luna bambukulwa moyo ko, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.

Yeh. 18: 24. 33: 12 b.

21. Kansi vo una luengisa walunungu, kidi walunungu kana vola masumu ko, ye kanani vola masumu ko, buna una vuka mu kedika, bu kaya mbudi kaluenguswa, ye ngeye vukisi waku mwela.

22. Koko kwa Mfumu kwautentama kuna, ye yandi wavova kwa mono: Telama ye vaika ku ndimba; muna ngina moka yaku.

23. Buna mono yatelama ye yavaika ku ndimba, ye tala, kuna kwatelama nzitusu a Mfumu, nadede bonso buyamona wo ku mwila wa Kebali; yafukama ya zizi kiami.

Yeh. 1: 3.

24. Kansi mpeve yakota mu mono, ye yau yantedimisa va malu mami. Yandi wambokisa ye wavova kwa mono! Wenda wakizikidila mu nzo aku.

Yeh. 2: 2.

25. Ngeye umwan' amuntu, tala, ngeye una tulwa mbienga ye kangwa zo, mpasi walembara vaika mu yau.

26. Ngina nanimisa ludimi luaku

mu mbangu anwa aku, mpasi wakala kibaba ye lembana kubalonga ndongi; kadi yau i nzo yamantingu.

Yeh. 2: 5.

27. Kansi bu ngina vutuka kumokisa ngina zibula nwa aku, mpasi walenda kubakamba: ebu buvovele Mfumu, Mfumu. Buna wonso uzolele wa, kawa, ye wonso uzolele mo viokisa, kaviokisa mo; kadi yau i nzo yamantingu.

Yeh. 2: 7.

KAPU 4.

Kakalala kwa Yelusalemi kwafwanukuswa.

Ngeye umwan' amuntu, nabongi tadi diayokwa ye tula dio vantadisi aku ye nwata mbanza mu diau, i Yelusalemi.

2. Tedimisa ntungulu zankakumu kwa yau ye tungila yo siamu biankakumu ye zudikila yo tumbu ye tungila yo tua ye tula nkudungwa atumbu kinzungidila ye yau.

3. Ngeye una bonga nsenzebele wasengwa ye tedimisa wo bonso baka kiasengwa va kati ye ngeye ye mbanza, ye ngeye una tadisa zizi kiaku kwa yau; mboki yau yina kakululwa, ye ngeye una yo kakalala. Biobio bina kala dimbu kwa nzo a Isaeli.

4. Ngeye una mpe lambalala va lueka luaku lualumoso ye tula lufuma luanzo a Isaeli vana ntandu; ntalu alumbu biuna lambalala bobo, ngeye una natina lufuma luau.

5. Mono ikutudidi ntalu mosi yabilumbu bonso bwena mvu miau mialufuma, i nkama tatu ye luvwa luabilumbu; i bobo ngeye una natina lufuma luanzo a Isaeli.

6. Bu umeni bo vanga, mboki una lambalala va lueka luaku lualubakala ye nata lufuma luanzo a Yuda; maku maia malumbu, lumbu lumbu mu mvu mvu mono ikutudidi.

4 Mose 14: 34.

7. Kansi mu koko kwafukulwa ngeye una tadisa zizi kiaku kwa Yelusalemi dieti kakululwa ye bikudila dio.

8. Tala, mono itudidi mbienga, mpasi walembara ngumuka mu lueka lumosi ye ku luankaka, nate ye lumbu biaku biakakalala bimeni.

9. Ngeye una mpe bonga witi, bali, zangi, lentile, masangu mantidi ye speleta, ye tula bio mu wumbwa kimosi kaka ye kukivangila bio mampa; ntalu alumbu biuna lambalala mu lueka luaku, i nkama tatu ye luvwa luabilumbu, i biobio bina kadila biuna dia.

10. Nkianguu dia koko kuuna dia, kwena mu tezo makumole masekeli lumbu lumbu; biobio bina kala yaku mu dia ntangu ka ntangu.

11. Ngeye una mpe nwa nlangu mu tezo, i buku kiasambanu kiahini; biobio ngeye una nwa mbatu mbatu.

12. Bonso mampamabali makubukwa una mo dia, ye una mo kubikila va ineso mau mu nkuni zatuvi tuabantu.—

13. Mfumu wavova : Bonso boba bana ba Israeli bana dila mampa mau mu nsumuki mu bangoi bangina kuba-luakisa.

14. Kansi mono yavutula : Engwa Mfumu, Mfumu, tala, mono kitekele sumunwa nkutu ko. Kasi ye kintwenia kiami ye nate ye bwabu kiadidi nkutu ko bulu kiakimbondia vo kiavondwa kinzala; mbizi yampila yoyo yena nkankumusu ka yikotele mu nwa ami nkutu ko.

3 Mose 7: 18, 24 b. 11: 2 b. 19: 7. Yes. 65: 4.

15. Buna yandi wavova kwa mono : Tala, mono nzolele kuyambula wabonga tuvi tuangombe zankento mu tuvi tuabantu; mu tuau una yokila mampa maku.

16. Yandi wavutuka vova kwa mono : Umwan' amuntu, tala, mono nzolele bunga biamvukila mu Yelusalemi, mpasi badia mampa mu tezo, ye mu kiadi mpe, ye nwa nlangu mu tezo, ye mu mpamuku mpe; kidi balungwa nsatu amampa ye nlangu ye bana pamuka, wankaka ye wankaka va kimosi, ye lema mu lufuma lau.

3 Mose 26: 26. Yeh. 14: 13.

KAPU 5.

Mbungulu abantu yafwanukuswa, mpeleko i bakiasolwa.

Ngeye umwan' amuntu, nabongi sabala kiameno ye sadila kio bonso mbele yasamba ye viokisa kio va ntu aku ye ngievo zaku; niboki nabongi balanza ye kaba nsuki zatebwa.

Yeh. 7: 20.

2. Buku kiatatu una yoka mu minle-mo mu kati diambanza, lumbu biankakalala bu bimeni vioka; buku kiatatu una bongwa ye teta kio mu sabala kinzungidila, ye buku kiatatu una mwangisa mu mpeve, ye ngina vola sabala kiami ku nim' au.

3. Kansi ngeye una bio katula mikia mifuma ye kanga mio mu nsoso ayungwa kiaku.

Yeh. 14: 22.

4. Mu miau mpe una bongwa mia-

nkaka ye tuba mio ku tia ye yoka mio ku tia. Mu tuau muna vaika tia va ntandu anzo yamvimba ya Israeli.

5. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Diadi i Yelusalemi dintudidi mu kati diabantu bangoi ye zinsi kinzungidila.

6. Kansi diau diakedi mauntingu mu nsiku miami mu ludimbuku lulutidi mu bantu bangoi, mauntingu mu nkondo miami malutidi zinsi zazungidila dio; kadi bafiafuni nsiku miami ye ka badiata mu nkondo miami ko.

Yeh. 6: 16. 41: 16 b.

7. Nkianguu Mfumu, Mfumu vovele ebu : Bu lulutidi bantu bangoi mu mafuluka, i yau bakuluzunganga kundu, ye ka luadieti mu nkondo miami ko ye ka luanemi nsiku miami ko, inga, ka luanemi mpe nsiku miabantu bangoi ko bakuluzunganga kundu,

Yeh. 16: 47 b. Loma 2: 14 b.

8. Nkianguu Mfumu, Mfumu vovele ebu : Tala, mono mpe ngina kubwila ye kongudila bonso bwena mina mu ngeye vantadisi ameso mabantu bangoi ;

9. mono ngina kuvangila makitekele vanga nkutu ko ye mampila yoyo makina vutuka zola vanga nkutu ko, mu diambu diankankumusu zaku zazonsono.

Mat. 24: 21.

10. Nkianguu mu ngeye mase mana dia bana bau ye bana mase mau ; mono ngina kongudila bonso bwena mina mu ngeye ye mwangisa kwa mpeve zazonsono babonsono basidi mu ngeye.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53. Yeh. 19: 9.

Man. 2: 20.

11. Inga, kasi mu moyo ami, buvolele Mfumu, Mfumu : mu kedika, bu wasumuni kinlongo kiami mu mvwezolo zaku zazonsono ye nkankumusu zaku zazonsono, mono mpe ngina vengula disu diami mu kondwa kwakuta, ye kina kala ndemvokolo ko.

Yeh. 21: 7. Yeh. 7: 4, 9. 8: 18.

12. Buku kiatatu kiangeye kina fwila vunga ye vila mu nsatu mu ngeye, buku kiatatu kina bilama mu sabala kinzungidila ye ngeye, ye buku kiatatu ngina mwangisa kwa mpeve zazonsono, ye ngina vola sabala kiami ku nim' au.

Yeh. 15: 2.

13. Inga, nganzi zami zina dukulwa, ye ngina zima nkesi zami mu yau ye kubavutula ndinda ; bu ngieti kubadukudila nkesi zami boba, bana mona, vo mono, Mfumu, mpovele mu vema kwami.

Yeh. 1: 21. Yeh. 16: 42. 24: 13.

14. Mono ngina kuyambula wakala nsi yavombila ye mvwezolo mu bantu

bakuzunganga kundu, va meso mamono sonono mayau baviokanga mo. Yel. 18: 16.

15. Inga, buna kala mvwezolo ye ntiakulu, longi ye nipamuku kwa bantu bakuzunganga kundu, bu ngina kongudila bobo mu ngeye bouso bwena mina mu nganzi ye nkesi ye ndongi zankesi—mono, Mfumu, mpovele—

16. bu ikubafidisinga toto biambi biamalesa bina tukisa mbungulu, bu ngina fidisa bio mu kulubunga; inga, ngina yonzika malema va ntandu au ye bunga biau biamvukila. Yeh. 4: 16. 14: 13.

17. Mono ngina kulubukisa malema, ye bulu biansisi bina vonda bana beno, ye vunga ye ntengolo amenga bina vioka mu ngeye; ngina kubwisa sabala. Mono, Mfumu, mpovele.

3 Mose 26: 22. 5 Mose 32: 24. Yeh. 28: 23.

KAPU 6.

Mambu mankongodolo mu miongo mia Isaeli mu diambu diansambudulu abiteki yasambudulwa vana.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku ku miongo mia Isaeli ye bikudila mio Yeh. 36: 1.

3. ye vova: Lumiongo mia Isaeli, luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu kwa miongo ye bintuntubulu, kwa mila ye mindimba: Tala, mono ngina kulubwisa sabala ye bunga vuma bieno biana-ngama.

4. Masalu meno mana bungana ye mama bieno biantangu bina kosakana, ye yau mu yeno bana bandwa ngina yambula babilama vantadisi anzambi zeno zambole.

3 Mose 26: 30 b. 2 Nt. 23. 11 b.

5. Mono ngina yambula nitu zafwa zabana ba Isaeli zabindalala vana vantadisi anzambi, zau zambole; mono ngina mwangisa visi bieno kinzungidila ye masalu meno.

6. Kani konso kuluena kundu, mbanza zina kala zankatu ye vuma biana-ngama biavombila, kidi masalu meno mavombila ye mabungana ye nzambi zeno zambole zina bulwa ye suka nampia ye mama bieno biantangu bina kwangwa ye mavanga meno mafukuswa.

7. Bavondwa bana lambalala mu yeno; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

8. Kansi ngina yambula bankaka

basala, bankaka mu yeno bu bana tanunwa mu sabala, muna mu bantu muluna mwangana mu zinsi.

9. Yau mu yeno batanunwa bana kumbanzila mu bantu bobo mubena kinkole, bu mbeni kosa ntima miau miakinsuza mivengamene mu mono, ye meso mau matadidi mu kinsuza nzambi zau zambole, ye yau bana kukikamina nitu mu yambi yoyo yibavengi mu nkankumusu zau zazonsono.

8 Mose 26: 40 b. 4 Mose 15: 39.

10. Yau bana mona, vo mono i Mfumu; ka i diambu diantaku kaka ko, vo ngina kubabwisa kubu diadi.

11. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Banda moko maku va kimosi ye duda mu malu maku ye boka engwa ye engwa mu nkankumusu zozo zambi zazonsono mu nzo a Isaeli, mu yau bana katwa bilama mu sabala, nsatu ye vunga.

12. Wonso wena neke una fwa mu vunga, ye wonso wena lukufi una bilama mu sabala, ye wonso una sala ye kebwa una fwa mu nsatu; bobo ngina kubadukudila nganzi zani.

13. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bavondwa mu yeno bu babindalele vana mu nkati anzambi zeno zambole, kinzungidila ye masalu meno, va kumati biabionsono bianda, va mbata zazonsono zamiongo, kuni anti miamionsonono miankunzu ye kuni antelebinta miamionsonono miampongo—vuma bina bibafwitisa nsunga yazolakana kwa nzambi zau zazonsono zambole.

2 Nt. 17: 10. Yel. 2: 20.

14. Mono ngina lambula koko kwami kwa yau ye vanga nsi yalutila nsi yankatu ku Dibila mu nkatu ye mpa-vala, kani konso kubena kundu; yau bana mona, vo mono i Mfumu.

Yel. 43: 22.

KAPU 7.

Nsukulu yeka mu kwiza.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, ebu buvolele Mfumu, Mfumu kwa nsi a Isaeli: Nsukulu yizidi. Inga, nsukulu yilueki va ntandu ansuka zaia zansi.

3. Bwabu nsukulu yilueki va ngeye, kadi ngina fidisa nganzi zani kwa ngeye ye kukongudila bonso bwena mavanga maku, ye ngina kubwisa nkankumusu zaku zazonsono.

4. Kina kusonga nkatulu nkutu ko

ye kina kala ndemvokolo ko. Kadi ngina kubukisa mavanga maku ye nkankumusu zaku zina kubwila; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

5. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Kubu, kubu dina dimosi kaka mu diampila yoyo, tala dilueki!

6. Nsukulu yilueki, inga, nsukulu yilueki, yisikamene ye yikubwidi. Tala, malueki.

7. Bwabu ndandani yilueki kwa ngeye, umwisi nsi; ntangu aku yilueki, lumbu kiatengo-tengo kieka lukufi, nkunga miangionzoko bu milembolo wakana va miongo.

8. Fintama-ntama ngina kutengudila nkesi zami ye kudukudila nganzi zami, ye kukongudila bonso bwena mavanga maku, ye ngina yambula nkankumusu zaku zazonsono zakubukila.

9. Kina songa nkutulu nkutu ko ye kina kala ndemvokolo ko; ngina kuvana bonso bwena mavanga maku, ye nkankumusu zaku zina kubwila, ye yeno luna mona, vo mono, Mfumu, i ndien ubandanga.

10. Tala, lumbu kikiele. Tala, malueki. Ndandani yeti kwiza, kokoto kieti fula, mayama meti vekita.

Yes. 10: 5.

11. Mafuka manangukini bonso kokoto mu ludimbuku; ka lekwa ko kisidi mu yau, ka lekwa ko mu kabu diau diadionsono, ka lekwa ko mu lekwa biau, ye nzitusu au una kituka ka lekwa ko.

12. Ntangu yizidi, lumbu kieti finangana; nsumbi kanani yangalala ko ye nteki kakalani kiadi ko, kadi tia tuanganzi tubwidi kabu diadionsono diabantu mu nsi.

13. Kadi nteki kana vutuka ku bina bikatekele ko, vo yandi mpe wakidi moyo; kadi nibikulu mu kabu diadionsono diabantu mu nsi ka yina vutuka ko, ye ka muntu ko uvumunanga mu lufuma luandi una sikila.

14. Basikanga mpungi ye bakubikanga biabionsono, kansi ka muntu ko vaikidi mu nwana; kadi tia tuanganzi zami tubukidi kabu diadionsono diabantu mu nsi.

15. Ku mbazi sabala kieti fukisa ye mu ngudi malema ye vunga; wonso wena ku mbazi va nsi ufwidi mu sabala, ye wonso wena mu mbanza umanusu kwa malema ye vunga.

16. Vo bankaka mu yau bana tanunwa, bana baka kundu biau va miongo, babonsono bonso mahembe manionga-

nga mu mindimba—muntu muntu mu dianbu dialufuma luandi. Yes. 33: 14.

17. Moko mamonsono mana beyama, ye makungunu mamonsono mana kala nkievo nlangu. Yes. 13: 7. Yel. 6: 24.

18. Bana vwata fwidi, ye mpanuku una kubafuka; zizi biabionsono bina sukwa nsoni, ye ntu miamionsono mina kula vaudu. Yes. 3: 21.

19. Yau bana tuba palata biau mu zinzila ye banzila wola wau bonso mbole; palata ye wola biau ka bina lenda kubatanina mu lumbu kianganzi za Mfumu ko, ka bana bio lenda yukutula ko, bana bio lembana fuluzila vumu; kadi biakedi kwa yau tadi diantelo asakuba nu lufuma. Zing. 11: 4. Sef. 1: 18.

20. Bavangila bio ntoko zampenwa ye basadila bio bobo mu ngianza, ye bavangila bio teki biau biankankumusumu, biamvwesolo biau; nkiangunu ngina bio vanga mbole kwa yau.

Hos. 2: 8. S: 4.

21. Mono ngina bio vana bonso bintani mu moko mabanzenza ye bonso mapela kwa balutidi ludimbuku va ntoto, kidi basumuna bio.

22. Mono ngina kubavengudila zizi kiami, ye lekwa kiami kiantoko kina sunununwa; bise biangolo bana kio bwila ye sumuna kio.

23. Kubika luvambu; kadi nsi yifulukidi kwa nkongodolo zamenga, ye mbanza yizedi kwa mafuka.

24. Ngina yambula yau balutidi bunkitu mu bantu biza mu baka nzo zau ye ngina sukisa mayama mabankwa miabuziezie, ye binlongo biau bina sumunwa.

25. Mpanuku wizidi, ye bana tomba ntanunu, kansi ka bana yo mona ko.

26. Mbungulu ka mbungulu zina kwiza ye nsamu akubu ka nsamu akubu; yau bana tomba mona-meso kwa bambikudi, ye bana kondwa ndongolo kwa banganga ye nquengoso kwa babakala banuna. Yel. 4: 20. 18: 18.

27. Ntinu una kala kiadi, ye zinzifumu zina vwata mpanuku, ye bantu mu nsi bana telana vana ye moko meti zakama. Mono ngina kubavangila bonso bwena mavanga mau ye kubakongudila bonso bwena miao minsiku, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 8.

Nkankumusu zabiteki mu Yelusalemi.

Mu mvu wansambanu, mu ngonda yansambanu, mu lumbu kiantanu

mu ngonda, bu yavwanda mu nzo ami, ye bangudi zabantu mu Yuda bavwanda vantadisi ami, koko kwa Mfumu, Mfumu, kwantentama vana. Yeh. 1: 3 b.

2. Mono yamona lekwa kifwanani: ye tia mu ntadulu; kiakionsono, tuka mu kina kiamonika nkievo i luketo luandi ye nate ye ku banda, kiakala tia. Kansi tuka mu luketo luandi ye kuna ntandu kwamonika lekwa kiace-ma, lekwa kiakala nkievo metala kiace-ma. Yeh. 1: 27.

3. Yandi walambula koko, bonso bwamonika kwa mono, ye wansimba mu bonso kiansuki zami; mpeve yambalula va kati ye zulu ye ntoto ye wantuala ku Yeluselemi, mu mona-meso matukidi mu Nzambi, kuna kutolwanga mu kiazala kia mu ngudi mu mwelo utalane ku node, kwakedi vuma kiateki kiasfutumuna vema kwa Nzambi. 2 Lus. 38: 7, 15. Yeh. 8: 12.

4. Tala, kuna kwamonika nzitusu a Nzambi a Isaeli, nadede bonso buyamona wo mu ndimba. Yeh. 3: 23.

5. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, sendula meso maku ku ntini anode. Buna yasendula meso mami mu ntini anode, ye tala, kuna ku ntini anode ku mwelo wadialu, mu nkati ankotolo, buna teki kiasfutumuna vema kwa Nzambi kitelamene. 2 Mose 20: 5. 5 Mose 32: 16.

6. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni monso mabeti vanga vave? Zazinene i nkankumusu zozo zivanganga nzo a Isaeli vava, i diau nkatulu katuka nseke beni mu kinlongo kiami; kansi una mona nkankumusu zilutidi mu nene. Yeh. 11: 23.

7. Yandi wantuala ku nkotolo akiazala, ye yamona mwasi muna mu baka.

8. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, tumpuka mu baka. Buna mono yatumpuka mu baka, ye tala, vana vakala mwelo.

9. Yandi wavova kwa mono: Kota watala nkankumusu zambi zibavanganga muna.

10. Bu yakota, yamona bifwani biampila zazonsono biabulu bianzanzala biankankumusu, ye biabulu biamalu maia ye nzambi zazonsono zambole zanzo a Isaeli zanwatwa mwamonsono mu bibaka.

11. Ku ntual' abiau kwatelama lusambodia luababakala mu bangudi zabantu mu nzo a Isaeli, ye Yasania,

mwan' a Safani, watelama mu kati diau, ye mosi mosi mu yau wakala ye wum-bwa kifwitusulwanga mwisi mu koko; nsunga yafwita mu tuti diamwisi wafwita. 2 Mt. 22: 3.

12. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni mavanganga bangudi zabantu mu nzo a Isaeli mu tombe, mosi mosi mu vinga kiandi kiabiteki? Kadi bavovanga: Mfumu ka tumweni ko, Mfumu wasisidi nsi. Yeh. 9: 9.

13. Mboki wavova kwa mono: Ngeye una mona nkankumusu zilutidi mu nene zibavanganga.

14. Yandi wantuadisa ku mwelo wanode wanzo a Mfumu, ye tala, kuna kwavwanda bakento badila Tamusi.

15. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni didio? Kansi una mona nkankumusu zilutidi diaka mu nene.

16. Yandi wantuala ku kiazala kia mu ngudi kiano a Mfumu, ye tala, ku nkotolo avwala dia Mfumu, va kati ye nzo ankotolo ye disalu, vatelama kani makuniote ye babakala batanu, bafila niima ku vwala dia Mfumu ye zizi ku ntini yaeste ye basambila ntangu ku este. 2 Mt. 23: 5, 11.

17. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni didio? Ka bulungidi ko kwa nzo a Yuda mu vanga nkankumusu zozo zibavanganga vava? Kadi bwabu bana fuluza nsi mu mavanga mamafuka ye kunifwemisa ye kumfwemuzuna? Tala, mboki batulanga luzamvula luanti avinia va mbombo zau!

18. Nkiangunu mono mpe ngina kubavangila buma mu nganzi; kina songa nkutulu ko ye kina kala ndemvokolo ko. Vo bana mpe bokila mu ndinga yangolo vantadisi ami, mwanki kina kubawa ko. Zing. 1: 23. Yeh. 11: 11. Yeh. 5: 11.

KAPU 9.

Bisi Yeluselemi bavutulwa ndinda, kansi buna bakinzambi basonukwa ye bakutwa.

Mono yawa kabokila mu ndinga yayi-nene ye wavova: Tuala mbafukulu va ntandu ambanza, mosi mosi ye luazu kiandi kiambungulu mu koko.

2. Tala, buna babakala basambanu batuka ku mwelo wantandu utalane ku ntini yanode, ye mosi mosi wakala ye luazu kiandi kiambungulu mu koko kwandi; mu yau mwakala bakala

diavwata mvwatu mialino ye wakala ye lekwa kiansonikina mu luketo luandi. Bayiza telama va lueka luasalu diasnsongo.

Yeh. 8: 8. Nzal. 15: 1, 6.

3. Nzitusu a Nzambi a Israeli waki-telamana mu nkeluba mukavwendi ye wele ku vaka kianzo; yandi wabokila kwa bakala diavwata mvwatu mialino ye wakala lekwa kiansonikina va luketo luandi.

Yeh. 1: 5 b.

4. Mfumu wavova kwa yandi: Vioka mu kati diambanza, mu kati dia Yelusalemi, ye sonika dimbu va mbulu zababakala bavumukanga ye banionganga mu nkankumusu zazonsono zivangwanga muna.

2 Mose 12: 23. Yeh. 5: 1. Nzal. 7: 3.

5. Kwa bankaka yawa kavova: Luvioka mu mbanza ku nini' andi ye lubwisa; ka luna songa nkutulu ko ye ka luna kala ndemvokolo ko.

6. Yeno luna bema ye bunga babakala banuna, mavuvi, zindumba, bana ye bakento, kansi ka luna valakana umosi wena ye dimbu ko; luna badika ku kinlongo kiami. Yau babadika mu babakala bobo, bangudi zabantu bobo batelama ku ntual' anzo yanlongo.

Yeh. 25: 29. Yeh. 8: 16. 1 Pet. 4: 17.

7. Yandi wavova kwa yau: Lusumuna nzo yanlongo ye lufuluza biazala mu bavondwa; mboki luvaika. Yau bavaika ye bavonda bantu mu mbanza.

8. Bu bamana vonda, ye mono yasi-swa, buna yafukama va zizi kiami ye yabokila ye yavova: Engwa, Mfumu, Mfumu, buna zolele bunga nsadidila yayonsoho ya Israeli, bu utengodele nganzi zaku bobo va Yelusalemi?

9. Yandi wavova kwa mono: Lufuma luanzo a Yuda ye Israeli luvitidi nene; nsi yizedi kwa mfuka zamenga, ye mbanza yizedi kwa mvilangani amina. Kadi bavovanga: Mfumu wasisidi nsi, Mfumu kamweni bo ko.

Yeh. 7: 28. 8: 12. 11: 6.

10. Nkianguu mono mpe kina songa nkutulu ko ye kina kala ndemvokolo ko, kansi ngina bukisila ntu miau mavanga mau.

Yeh. 8: 18.

11. Tala, bakala diavwata mvwatu mialino ye wakala lekwa kiansonikina mu luketo luandi wavutuka ye wasamuna: Mono mpengi bonso buukembi.

KAPU 10.

Ntumunu mu ngiokolo ambanza. Nsamunu yamona mu nzitusu a Mfumu. Wau wabadika katuka.

Mono yamona, vo mu luyalungunu luazulu luakala va ntandu antu niabakeluba, mwamonika nkievo tadi diasafili, lekwa kifwanane ye kiandu kiakimfumu mu ntadulu; kiau kiamonika va ntandu au.

Yeh. 1: 22 b.

2. Yandi wavova kwa bakala diavwata mvwatu mialino bonso ebu: Kota va kati ye makalu, ku vuma kungsi ankeluba, ye fuluza moko maku mu makala matia mu vuma va kati ye bakeluba, ye mwangisa mo va ntandu ambanza. Mono yamona, bonso bukayenda.

Yeh. 1: 13.

3. Bakeluba batelama ku lubakala luanzo, bakala bu kakota; tuti diafuluza kiazala kia mu ngudi.

1 Nt. 8: 10. Yes. 6: 4.

4. Kansi nzitusu a Mfumu wabaluka mu nkeluba ye wayenda ku vaka kianzo; nzo yazala kwa tuti, ye kiazala kia mu ngudi kiazala kwa ncemona anzitusu a Mfumu.

Yeh. 9: 3.

5. Ndumu amaveve mabakeluba wawakana nate ye ku kiazala kiasaka, bonso ndumu a Nzambi Mpungu-tulendo, bu kavovanga.

Yeh. 1: 24.

6. Bu kakamba bakala diavwata mvwatu mialino, ye wavova: bunga tia mu vuma va kati ye makalu, va kati ye bakeluba, buna wayiza telama va lueka luadimosi mu makalu.

7. Buna nkeluba walambula koko kwandi vana va kati ye bakeluba bankaka ku tia tualama va kati ye bakeluba, ye wabonga tuankaka ye watula mu moko mayandi wavwata mvwatu mialino; ndieu wabonga to ye wawaika.

8. Va bakeluba vamonika nkievo koko kwamuntu kungsi amaveve mau.

Yeh. 1: 8.

9. Mono yamona makalu maia va lueka luabakeluba, kalu kalu va lueka luankeluba nkeluba; bwamonika nkievo makalu mavangwa lekwa kifwanane ye tadi diakilisolita.

Yeh. 1: 15 b.

10. Maia mamonsono mamonika madetila, ye kalu dimosi nkievo diakotuswa mu diankaka.

11. Bu mayenda, mayenda ku ndambu zazonsono zai; ka makala nsatu abangumuka ko, bu mayenda. Kadi ku ntini yimosi, i kuna kwayenda dina divitidi, wankaka manama, kansi ka makala nsatu abangumuka ko, bu mayenda.

12. Nitu au yayonsoho, nim' au, moko mau ye maveve mau ye mpe makalu bifulukidi kinzungidila kwa meso; kadi mau maia makala ye kalu kalu.

13. Mono yawa, vo makalu mabikwa bimbongila.

14. Dimosi dimosi diakala ye zizi bia; zizi kiantete kiakala kiankeluba, kianzole kiamuntu, kiantatu kiankosi, kiaia kiango azulu.

Yeh. 1: 5 b.

15. Bakeluba babaluka; i bulu kimosi kiyamona ku mwila wa Kebali.

Yeh. 1: 3.

16. Bakeluba bu bayenda, makalu mpe mayenda va lueka luau; bakeluba bu bananguna maveve mau mu baluka va ntandu antoto, buna makalu ka mavambana ye yau ko.

Yeh. 1: 19 b.

17. Bu batelama, mau mpe matelama, bu babaluka, mau mpe mabaluka ye yau, kadi mpeve yavumuna yakala mu mau.

18. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu vaka kianza ye walengila va ntandu abakeluba.

19. Buna yamona, bonso bakeluba bananguna maveve mau ye babaluka tuka mu ntoto, bu bakatuka, ye makalu va kimosi ye yau; basimpama ku nkotolo amwelo aeste wanzo a Mfumu, ye nzitusu a Mfumu wamonika va ntandu ayau.

20. I bulu kimosi kiyamona kungsi a Nzambi a Israeli ku mwila wa Kebali, ye mono yamona, vo i bakeluba.

21. Mosi mosi wakala ye zizi bia ye maveve maia, ye mwakala bonso moko mabantu kungsi amaveve mau.

22. Zizi biau biakala detila ye zizi bina biyamona ku mwila wa Kebali; bonso bobo bamonika ye bampila yoyo bakala. Bayenda nanswi buna bena.

Yeh. 1: 9, 12.

KAPU 11.

Nkudukulu ambikulu yankongodolo. Nailulu mu yau banatwa, vo bana vutuka diaka ye tambula nima miamona. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu mbanza.

Mpeve yambalula ye yantuala ku mwelo aeste wanzo a Mfumu, ku wowo utalane ku ntini yaeste ye tala, mu nkotolo amwelo mwatelama makumole ye babakala batanu; mu yau yamona Yasanina, mwan' a Asuli, ye Pelatia, mwan' a Benaya, bakala madingizi mu bantu.

Yeh. 8: 3.

2. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, baba i babakala bobo basokanga mbungulu ye kananga tukana tuambi mu mbanza yayi,

3. i yau bavoranga: ntama yisidi mboki tuna tunga nzo; kiaki i kinzu ye yeto i mbizi.

Yeh. 24: 3 b.

4. Nkiangunu ubabikudila, bikula, umwan' amuntu.

5. Buna mpeve a Mfumu yangiambama, ye yandi wavova kwa mono: Navovi: Ebu buvovele Mfumu: Mampila yoyo luvovanga, lunzo a Israeli, ye mabanza mantima mieno ntomene zaya.

6. Babingi luabendi mu mbanza yayi; yeno luafuluzi nzila zayau mu bavondwa.

Yeh. 7: 23.

7. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Yau baluabendi ye bidikidi mu mbanza, bau i mbizi, ye yau i kinzu; kansi yeno luna yo katudulwa.

8. Yeno lutinanga sabala, ye sabala ngina kulubwisa, buvovele Mfumu, Mfumu.

9. Mono ngina kulukatula mu yau ye kuluvana mu moko mabanzenza, ngina kulukongudila nkongodolo.

10. Mu sabala luna bilama; ku nzaku za Israeli ngina kulukongudila. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

11. Mbanza ka vina kala kinzu kwa yeno ko, ye yeno ka luna kala mbizi mu kiau ko, kansi ku nzaku za Israeli ngina kulukongudila.

12. Inga, buna luna mona, vo mono i Mfumu, mono, i mu nkondo miami milualembolo diatila ye i nsiku miami milualembolo vanga, kansi luavukumukini nsiku miabantu baluzungididi.

13. Bu yabikudila bobo, Pelatia, mwan' a Benaya, wafwa. Buna yafukama va zizi kiami ye yabokila mu ndinga yayinene ye yavova: Engwa, Mfumu, Mfumu, buna zolele sukisa nsadidil' a Israeli nadedie?

Yeh. 10: 20. Yeh. 9: 8.

14. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

15. Umwan' amuntu, mpangi zaku, inga, mpangi zaku, butu biaku bialongo biamfinangani ye nzo yayonsoyo ya Israeli, baba babonsoyo, yau i baba babikilanga bisi Yelusalemi: yau patatukidi nseke mu Mfumu, i kwa yeto nsi yavewa bonso mwilu.

16. Nkiangunu una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu ibakatu-di nseke beni mu bantu ye ibasansikisi mu zinsi, buna mono ngieka kinlongo kiau mu fintangu-ntangu mu zinsi zibaluakila.

Yeh. 24: 5 b.

17. Nkiangunu ngeye una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mono ngina kuluyonzika luatuka mu makanda mabantu ye kululandisa va kimosi

mu zinsi zilufansakene, ye mono ngina kuluvana nsi a Israeli. Yel. 23: 3.

18. Bana mo luaka ye katudila mo mvwezolo zazonsono ye nkankumusu zazonsono.

19. Mono ngina kubavana ntima umosi, ye mpeve yamona ngina kuluvana mu ngudi eno; mono ngina katula ntima watadi mu nitu au ye kubavana ntima wansuni—

Lumb. 51: 10. Yel. 32: 23. Yeh. 36: 26 b. Sef. 3: 9. Mav. 4: 32.

20. bobo kidi badiata mu nkondo miami ye keba nsiku miami ye nama mio; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.

2 Mose 6: 7. 5 Mose 30: 9 b. Yel. 7: 23. 24: 7. 30: 22. 31: 1, 33. 32: 38.

21. Kansi yau badiatanga mu ntima mianu mu luzolo luamvwezolo zau ye nkankumusu zau, mavanga mau ngina bukisa va ntu mianu, buvolele Mfumu, Mfumu. Yeh. 9: 10.

22. Bakeluba bananguna maveve mau, ye makalu mabanama, ye nzitusu a Nzambi a Israeli wakala va ntandu au.

23. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu mbanza ye wasimpama mu mongo wena mu ntini yaeste yambanza.

Yeh. 10: 18. Sak. 14: 4.

24. Mboki mpeve yambalula ye yantuala ku Kaladea, kwa zinkole kuna; bobo bwavangwa mu mona-meso mu mpeve a Nzambi. Mona-meso mayamona malala.

25. Mboki mono yavova kwa bankole mambu mamonsono ma Mfumu maka-nzaikisa.

KAPU 12.

Nkubulu a Israeli mu nsi a Kanana yafwanukuswa. Ngiendolo adetila ambikulu yena yaludi ye yeka lukufi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, ngeye wena kundu mu kati diano amantingu, mu yau bena meso manbwena, kansi mwanki ka bamonanga ko, ye bena matu mangwila, kansi mwanki ka bawanga ko, kadi yau i nzo yamantingu.

5 Mose 29: 4. Yeh. 6: 9 b. 42: 18 b. Yel. 5: 21. Yeh. 2: 3 b. Mat. 13: 14 b.

3. Buna ngeye, umwan' amuntu, ukikubikila lekwa biampila yoyo biena minatuki nsatu, ye wenda natuki mu mwini mu meso mau. Ngeye una katuka va meso mau mu vuma kina kiwena kundu ye kwenda ku vuma kianka-

ka; nanga bana bo banzila, kadi yau i nzo yamantingu. Yel. 28: 3. 36: 3.

4. Mu mwini va meso mau una vaikisa lekwa biaku, bonso mu natuka, ye ngeye kibeni una katuka va meso mau mu nkokila, bonso bunatukanga minatuki.

5. Nakivangila va meso mau mwasi mu baka ye vaikisila wo bilekwa.

6. Mboki nanguna bio va vembo va meso mau ye vaikisa bio, tombe bu kienabanda, ye fuka zizi kiaku, mpasi kwamona nsi ko; kadi mono ikuvengi dimbu kwa nzo a Israeli.

Yeh. 8: 18. 20: 3. Yeh. 24: 24. Sak. 3: 8.

7. Mono yavanga bo, bonso bukanamba; mu mwini yavaikisa lekwa biami bonso mu natuka, ye mu nkokila mono yakivangila mwasi mu ngolo zamoko mu baka, ye bu kwakala tombe kienabanda, mono yavaikisila bio monio va meso mau ye yananguna bio va vembo.

8. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono nsuka walanda; yandi wavova:

9. Umwan' amuntu, kadi nzo a Israeli, i nzo yamantingu, ka yivovele kwa ngeye koe: Nki weti vanga?

10. Buna navovi bwabu kwa yau: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ntelo yayi yena mu dingizi mu Yelusalemi ye yau babonsono mu nzo a Israeli bena muna mu ngudi.

11. Navovi: Mono i dimbu kwa yeno, bonso bumpengi, i buna luna vangwa: yeno luna natuka ku nsi yanzenza mu kinkole.

12. Dingizi diena muna dina nangu na zitu kiandi va vembo, tombe bu kienabanda, ye vaika; yau bana vanga mwasi mu baka mu kumvaikisila wo, ye yandi una fuka zizi kiandi, mpasi kalembana mona nsi mu disu diandi.

13. Mono ngina yala konde diami va ntandu andi, ye una bakama mu siongi diami, ye ngina kuntuala ku Babeli mu nsi abisi Kaladea yikana lembwa mona vele, ye kuna kana fwila.

2 Nt. 25: 4 b. Yel. 52: 7 b. Yeh. 17: 20. 32: 3.

14. Babonsono bakunzungidilanga mu lusadusu luandi ye makabu mandi mamonsono ngina mwangisa ku ntini zazonsono, ye ngina vola sabala kiami ku nim' au. Yeh. 5: 12.

15. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, bu ikubasansikisanga mu bantu ye ikubamwangisanga mu zinsi.

16. Kansi ngina yambula bankaka bafuma mu yau basala mu sabala,

malema ye vunga, kidi balenda samuna mu nkankumusu zau zazonsono mu bantu bobo babana luakila; yau bana mona, vo mono i Mfumu.

17. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

18. Umwan' amuntu, ngeye una dia mampa maku mu zakama ye nwa nlangu aku mu kintientie ye kiadi.

19. Una vova kwa bantu mu nsi: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu mu bisi Yelusalemi mu nsi a Israeli: Yau bana dia mampa mau mu kiadi ye nwa nlangu au mu mpamuku, kidi nsi yavombila mu biabionsono biena muna mu kimpumbulu kina kiavanga bisi nsi babonsono. Yeh. 4: 16.

20. Mbanza zozo zena kundu biabantu bwabu zina kala zankatu, ye nsi yina kala nsi yavombila; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

21. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

22. Umwan' amuntu, nki angana luena mu nsi a Israeli, bu luvovanga: ntangu yeti lavuswa ye mona-meso mamonsono mabambikudi mafubanga? 2 Pet. 3: 4 b.

23. Nkiangunu navovi kwa yau: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Mono ngina sukisa ngana yoyo, mpasi ka yina vutuka sadulwa mu Israeli ko; kansi vova kwa yau: Ntangu yena lukufi ye momo makembi mona-meso mamonsono mabambikudi. Hab. 2: 3.

24. Kadi mona-meso mavuna mabambikudi ye mbingula zakimbabu ka bina vutuka kala mu nzo a Israeli ko.

25. Kadi mono Mfumu, ngina vova diambu dinzolele vova, ye dina kalakana kwandi, ka dina vutuka zinguswa ko; kadi mu lumbu bieno, unzo amantingu, ngina vova diambu ye vanga dio, buvolele Mfumu, Mfumu. Yel. 1: 12.

26. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

27. Umwan' amuntu, tala, nzo a Israeli vovele: Mona-meso momo maketi mona, ka mana kula kwenda detila ko; yandi ubikulanga mu zintangu zakili nseke beni.

28. Nkiangunu navovi kwa yau: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ka lekwa ko mu momo mayavovele kina vutuka zinguswa ko; mampovele mana kalakana, buvolele Mfumu, Mfumu.

KAPU 13.

Kwa mbikudi miababakala ye miabakento miavuna.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono, yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, bikula kwa mbikudi mia Israeli, kubeti bikula, ye vova kwa yau bena mbikudi, bonso busokanga miau mintina: Luwa manubu ma Mfumu. Yel. 23: 1 b. Yeh. 14: 9. 34: 2.

3. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Engwa mbikudi miakifutu minamanga yau mpepe ye mona-meso mabakabamweni ko! Yel. 14: 14. 23: 16, 21.

4. Bonso bambulu va vuma biavombila bwena mbikudi miaku, Israeli.

5. Ka luizidi finama mu mwamvu ko ye ka lutungidi lumbu kwa nzo a Israeli ko, mu diambu diasikila mu mvita mu lumbu kia Mfumu. Lumb. 106: 23. Yeh. 22: 30.

6. Mona-meso mau i bungubi ye mbingula zai makutu, bu buvovanga: ebu buvolele Mfumu, mpeleko Mfumu ka bafidisi ko; mwanki balebikisanga vuvu, vo momo mabavovele mana kwenda detila.

7. Kadi buna ka i mona-meso mampumpuluvunu koe malumonanga ye mbingula zanakutu ziluvovanga, bu luvovanga: ebu buvolele Mfumu, mwanki bu ndembolo mo vova?

8. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Mpovolo zeno bu zena mampumpuluvunu ye mona-meso meno i makutu, tala, nkiangunu ngina kulubwila, buvolele Mfumu, Mfumu.

9. Koko kwami kuna bwila mbikudi mimonanga mona-meso mampumpuluvunu ye bingulanga mbingula zanakutu. Yau ka bana yambulwa bavwanda mu lukutukunu luabantu bami ko, ka bana sonukwa mu nsonokono anzo a Israeli ko ye ka bana luaka ku nsi a Israeli ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu. Yes. 4: 3.

10. Bu bazimbisanga bantu bami, bu bavovanga: kiambote kiena, ye mwanki ka mwenani kiambote ko; bantu bu beti tunga lumbu, tala, buna yau bakusanga lo mu mpemba yana niungu-niungu—

Yel. 6: 14. 8: 11. 23: 17. Mika 3: 5.

11. nkiangunu vova kwa nkusi mionio miampemba, vo lau luna bwa. Kadi nkumbu miamvula miambukila mina kwiza, ye yeno lumatadi mamvu-

la luna bwa; mpeve yatembo yina lo tulula.

12. Tala, baka bu kieti bwa, kadi buna ka bana kuluvovila ko: kwe kwena nkusa bwabu yiluakusa?

13. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Mono ngina yambula mpeve yatembo yazikumuka mu nkesi zami, ye nkumbu miamvula zambukila mina kwiza mu nganzi zami ye matadi mambvula mu nkesi zami, mpasi biasuka.

14. Mono ngina tulula baka kiluakusa mpemba yananiungu-niungu, ye lumba kio mu ntoto, mpasi lufulu luakiau luafukulwa; kiau kina bwa, ye luna vila momo mu ngudi, ye luna mona, vo mono i Mfumu.

15. Mono ngina dukula nkesi zami va baka ye va yau bakusa kio mpemba yananiungu-niungu, ye buna ngina vova kwa yeno: Baka kikatukidi, nkusi miakiau mikatukidi,

16. mbikudi mia Isaeli miabikula mu Yelusalemi ye mu nzolakani adiau bamona mona-meso vo bwena bwambote, ye mwanki ka bwakala bwambote ko, buvovele Mfumu, Mfumu.

17. Ngeye umwan' amuntu, tadia zizi kiaku kwa bana babakento babantu baku babikulanga bonso bwena nsokolo amiau mintima ye uhabikudila.

18. Ngeye una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Engwa yau batanga tende mu binkoso biabionsono biamoko ye yau bavanganga fukulu kwa ntu miamionsono, kwa miaminene ye miamike, mu baka miela! Inga, yeno lubakanga miela mu bantu bami, kansi miela miankaka luzengilanga moyo, bonso buluzolele.

19. Yeno lukunsumunanga mu bantu bami mu mafuka mankaka mabali ye buku biankaka biamampa, bu luzengilanga lufwa miela miomio mina lembwa fwa, ye luzengilanga moyo miela miomio mikamina vuka ko, bu luvunanga kwa bantu bami bazolele beni wa makutu.

Zing. 17: 15.

20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina bwila tende bieno bilubakilanga miela bonso zinuni, ye zioakuna bio mu moko meno; mono ngina kangula miela, i miela miomio miluabeki bonso zinuni.

21. Mono ngina tiasuna fukulu bieno ye tanina bantu bami mu moko meno, ye ka bana vutuka kala bonso kintani mu moko meno ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

22. Bu luavengi walunungu kafibala ntima mu nkatu, bu ndembolo zola kunkwamisa, kansi mu mamvutu luasiamisi moko makiadimbuka, kidi kana bangumuka mu nzil' andi yambi ko ye mboki tanina moyo andi,

23. nkiangunu ka luna vutuka mona mona-meso meno mampumpuluvunu ko vo sadila mbingula; kansi ngina tanina bantu bami mu moko meno, ye yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 14.

Mvutulu a Mfumu mu biyvu biasielo biabiteki. Mvutulu andinda kwa babonsono.

B ankaka mu bangudi zabantu mu Isaeli bayiza kwa mono ye bavwanda vantadisi ami. Yeh. 20: 1 b.

2. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

3. Umwan' amuntu, babakala baba bayambudi nzambi zau zambote zakota mu ntima miau ye batedemese vantadisi au kina kiena tadi diantelo asakuba kwa yau mu lufuma. Kadi mono ngina yambula yayuvulwa kwa bampila yoyoe? Yeh. 58: 2. Yeh. 11: 5.

4. Nkiangunu moka yau ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Wonso mu nzo a Isaeli uyambulanga nzambi zau zambote zakota mu ntima miandi ye tedimisanga vantadisi andi kina kiena ntelo asakuba kwa yandi mu lufuma ye mboki una kwiza kwa mbikudi, yandi una vutulwa kwa mono, Mfumu, bonso bufweni, bonso bwena ntalu anzambi zandi zambote,

5. kidi yatedisa nzo a Isaeli mu ntima, yau babonsono bu bavengamene mu mono mu nzambi zau zambote.

6. Nkiangunu, navovi kwa nzo a Isaeli: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Lubangumuka ye lufila nima kwa nzambi zeno zambote, luvengula zizi mu nkankumusuzo zazonsona.

7. Kadi vo mosi mu nzo a Isaeli vo mu banzenza, bena kundu mu Isaeli, una vengama mu mono ye yambudi nzambi zandi zambote zakota mu ntim' andi ye tedemese vantadisi andi kina kieno ntelo asakuba kwa yandi mu lufuma ye mboki una kwiza kwa mbikudi, kidi ndieu kanyuvudila kwa mono, buna mono kibeni, Mfumu, ngina kuvivana mvutulu. S. Mose 17: 8 b.

8. Mono ngina tadia zizi kiami kwa bakala diodio ye kumvanga dimbu ye

ngana ye kumfukisa mu bantu bami ; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

5 Mose 28: 37. Yeh. 5: 15.

9. Kansi vo mbikudi una yambula kasindusulwa ye vovele diambu, buna mono, Mfumu, ngina yambula mbikudi wowo kasindusulwa ye ngina lambula koko kwami kwa yandi ye kumbunga mu bantu bami Isaeli.

1 Nt. 22: 6 b. Yeh. 13: 2 b. 2 Tes. 2: 11.

10. Yau bana nata lufuma luau : lufuma luambikudi luna kala nene kwadetila ye lufuma luandieu wayuvula ;

11. kidi nzo a Isaeli ka yina vutuka zimbala ye katuka kwa mono ko ye vutuka sumuka mu ntulumunu zau zazonsono, kansi mpasi bakala bantu bami, ye mono i Nzambi au, buvovele Mfumu, Mfumu.

12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

13. Umwan' amuntu, vo nsi yavola masumu kwa mono ye yavanga ludi mbulu luaminu, ye yakatwa lambula koko kwami kwa yau ye bunga biavukila biayau ye fidisa malema mu yau ye fukisa mo ye bantu ye bibulu, Yeh. 3: 1. Yeh. 4: 16. 5: 16.

14. ye buna vo babakala baba batatu bena muna : Noa, Danieli ye Yobi, buna yau mu lunungu luau bana tanina miau mioyo kaka, buvovele Mfumu, Mfumu.

1 Mose 6: 8 b. Dan. 2: 18 b. Yobi 42: 8 b.

15. Vo mono ngiambudi bulu biakama biavioka mu nsi ye vanga yo kondwa kwabantu, mpasi yavombila ye ka muntu ko una kabuka ntima mu vioka mo mu diambu diabulu biobio,

3 Mose 26: 22. 2 Nt. 17: 25. Yeh. 5: 17.

16. buna, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, babakala baba batatu, vo bena muna, bana lembana tanina kani bana bababakala vo bana babakento ; yau kibeni kaka bana tanunwa, kansi nsi yina katwa vombila.

17. Evo mono ngiambudi sabala kiabwila nsi yayi, bu ngina vova : Sabala, vioka mu nsi ! ye ngina mo fukisa ye bantu ye bibulu,

18. ye buna vo babakala baba batatu bena muna, buna, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, bana lembana tanina bana bababakala vo bana babakento, kansi yau kibeni kaka bana tanunwa.

19. Evo mono mfidisi vunga ku nsi yayi ye ntengole nganzi zami va ntandu ayau mu menga mu fukisa mo ye bantu ye bibulu,

1 Lus. 21: 14.

20. ye buna vo Noa, Danieli ye Yobi bena muna, buna kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, bana lembana tanina kani mwana wabakala vo mwana wankento ; mu lunungu luau bana tanina miau mioyo kaka.

21. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Buna vele bulutidi, bu ngina fidisa mu mfidisa mosi ndinda miami miangolo, sabala, malema, bulu biansisi ye vunga, va ntandu a Yelusalemi mu fukisa mo ye bantu ye bibulu !

2 Sam. 24: 13. Yel. 15: 3. Nzal. 6: 8.

22. Kadi bankaka batanunwa vele bana sala muna, i bana bobo bababakala ye babakento bana natwa nseke ; kansi tala, yau bana kwenda kwa yeno, ye bu luna mona ndiatulu au ye mavanga mau, buna luna bombwa mu kubu diodio diyabwisidi va Yelusalemi mu mamonsono mangiambudi mabwila dio.

Yeh. 12: 16.

23. Inga, yau bana kulubomba, bu lumweni ndiatulu au ye mavanga mau ; buna luna visa, vo mono kiavengi mamonsono mayavengi kwa yau mu nana ko, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 15.

Nti avinia wayuma, i Isaeli, ka ulutidi nti miankaka ko.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

Lumb. 80: 8 b. Yeh. 17: 6 b. 19: 10 b.

2. Umwan' amuntu, kadi nti anti avinia ulutidi nti miankaka miampila mu mpile, wansinga wavinia umenene mu nti miamfinda ?

3. Kadi wowo ubongulwanga nti mu vangila wo lekwa kiansadile ? Kani kinko kibongwanga mu wowo mu manikina kio lekwa biampila mu mpila ?

4. Mboki uyekolo bwabu bonso dia kwa tia. Tia bu tumanisi nsuka zazole zawau ye wazinuswa mu kati, buna utomene mu lekwa kiansadile ?

5. Tala, bu walembwa bivuswa, keti ka ulendi vangulwa lekwa kiansadila ko. Buna vele ka lekwa ko ulenda vangulwa mu lekwa kiansadila, tia bu tumanisi wo ye uzinini !

6. Nkianguu Mfumu, Mfumu vovele ebu : Bonso buvangulu mu nti anti avinia mu nti miankaka miamfinda, vo ngiekole wo bonso dia kwa tia, i bobo mpengi mpe kwa bisi Yelusalemi.

7. Mono ngina kubabangumunina zizi kiami ; mu tia batukidi ye tia tuna

nipe kubamanisa, ye bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti kubabangu-munina zizi kiami.

Yeh. 14: 8.

8. Mono ngina vanga nsi nsi yavombila, bu badimbudi minu, buvevele Mfumu, Mfumu.

KAPU 16.

Ludimbulu luaminu lua Yelusalemi, ndinda ye ndemvokolo adiau.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, lubula Yelusalemi mu nkankumusu zadianu

3. ye vova: Ebu buvevele Mfumu, Mfumu kwa Yelusalemi: Ngeye utukidi mu nsi a Kanana, ye muna wabutwa; saku i amolita ye mbut' aku i hetita.

Yeh. 1: 10.

4. Mu mbutulu aku bwakala bonso ebu: bu wabutwa, kwazengwa nkongo ko ye kwayobuswa mu nlangu ko, ye kwakuswa mungwa vo kangwa nlele ko.

5. Ka muntu ko wakutala mu nkenda zampila yoyo, vo wazola vanga bwampila yoyo kwa ngeye ye kufwila nkenda, kansi watubwa ku mbazi va nkati ayinza lumbu kina kiwabutwa, kadi moyo aku wabanzulwa vo ka lekwa ko.

6. Buna mono yavioka vana wawalambalala ye yakumona watukuzuka mu menga maku, ye yavova kwa ngeye: Ngeye upa kala moyo, ngeye ulambalele vovo mu menga maku. Inga, mono yavova kwa ngeye: Ngeyenna kala moyo, ngeye ulambalele vovo mu menga maku.

7. Mono ngina kuvanga wakala mafunda mamingi, bonso minti va nsi. Ngeye wakula ye wakala waunene ye ntoko beni; ntulu aku yafina ye nsuki zaku zamena, kansi wakala mpene ye wafukuka.

8. Buna yavutuka vioka wawalambalala ye yamona, vo nlangu aku, ntangu aku yazola yayizidi; mono yayala yunga kiami va ntandu aku ye yafuka nsoni zaku, ye mono yakuvana ndefi ami ye tuawawane luwawanu, buvevele Mfumu, Mfumu, ye ngeye wakala wami.

1 Mose 22: 16. 24: 7. Luti 3: 9.

Yeh. 2: 2 b. Hos. 2: 2 b. 9: 10.

9. Mono yakuyobisa mu nlangu ye yasukula menga maku ye yakukusa mazi.

2 Mose 19: 5 b. Yos. 5: 2 b.

10. Mono yakuvwika mvwatu mia-

mbwangulu yamantona-mfantona ye yakuvwika nsampatu zankanda miatabasi ye kinteka kialino kiabiza ye fukulu kiasiliki.

11. Mono yakuketula mu ntoko, yatula nlunga miamoko mu moko maku ye luvambu mu laka diaku.

12. Mono yatula welo mu mbombo aku ye nlunga miamatu mu matu maku ye koloa kianzitusu va ntu aku.

13. Bobo wakatudulwa mu wola ye palata, ye mvwatu miaku miakala mialino kiabiza, miasiliki ye mianlele miambwangulu yamantona-mantona. Mfumfuta zamfumfu, niosi ye mazi watambula mu dia. Ngeye wayika mbidi antoko, ye mboki waluaka ku lulendo luakitinu.

14. Kumu kiaku kiamwangana mu bantu mu diambu diantoko zaku, kadi zau zalunguswa mu ntoko zanzitusu ziyatula va ngeye, buvevele Mfumu, Mfumu.

15. Kansi ngeye wasila ntoko zaku vuvu ye wata kinsuza, bu wayendila kumu bobo; ngeye wata kinsuza kiaku mu kindiafu mu muntu muntu wavioka vana—yandi una kio vwa!

Yeh. 2: 20.

16. Ngeye wabonga mvwatu miaku ye wakivangila mio vuma bianangama biena mantona-mantona ye wata kinsuza va biau, bwampila yoyo bwalembwa teka kala nkutu, ye ka buna vutuka kala ko.

17. Ngeye wabonga ntoko zaku zanzitusu zawola wami ye zapalata kiami ziyakuvana ye wakivangila bifwani biababakala ye wata kinsuza ye biau.

Yeh. 7: 20. Hos. 2: 8.

18. Ngeye wabonga mvwatu miaku miambwangulu miamantona-mantona ye wafuka bio mu miao; mazi mami ye biamfwitisila biami biamwisi watula vantadisi abiau.

19. Mampa nami, i momo mayakuvana—mfumfuta zamfumfu, mazi ye niosi keti yakuvana mu dia—biobio watula kwa biau bonso nsunga yazolakana; inga, i bobo bwavangwa, buvevele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 6: 13.

20. Ngeye wabonga bana baku bababakala ye babakento bawambutula ye wabayoka kwa biobio bonso dia. Kadi buna ka bwalunga ko, bu wata kinsuza?

2 Nt. 16: 3. Yeh. 7: 31. 32: 35.

21. Kadi una mpe vonda bana bami bababakala ye kubaniokuna mu kubayekula bonso nkailu kwa biobioe?

Yeh. 57: 5.

22. Mu nkankumusu zaku zazonsono

ye kinsuza kiaku kwabanzila lumbu biakintwenia kiaku ko, bu wakala nipe ne ye wafukuka ye walambalala mu tukuzuka mu menga maku.

23. Bu uvengi yayibi yoyo yayonso-no—engwa, engwa ngeye! buvolele Mfumu, Mfumu—

24. wakitungila tufwambu tuanludi ye wakiwangila vuma bianangama va vuma biabionsono biawanguka.

25. Mu nsuka zazonsono zanzila wakitungila vuma bianangama ye wayambula ntoko zaku zavwezwa ye wawanginika malu maku kwa babonsono bavoka vana, ye wata kinsuza kiakingi.

26. Ngeye wata kinsuza ye bisi Ngipiti, mfinangani zaku zena nsuni waunene; inga, ngeye wata kinsuza kiakingi mu kumfwemisa.

2 Mose 32: 1 b. Yeh. 20: 7 b. 23: 3 b.

27. Tala, buna yalambula koko kwami kwa ngeye ye yaziotien kunku kiaku kiazengwa ye yakuvana mu ngolo zantantu miaku, i bana babakento bafilitea, bafwa nsoni mu nkadulu aku yamvwezolo.

Nkong. 13: 1 b. 1 Sam. 4: 1 b.

28. Kansi mboki wata kinsuza ye bisi Asilia, bu walemmbwa yukuta; inga, ngeye wata kinsuza ye yau ye mwanki kwayukuta mpe ko.

2 Lus. 28: 1 d. Yeh. 23: 5 b.

29. Ngeye wayadingisa diaka kinsuza kiaku ku nsi yaminkiti, ku nsi abisi Kaladea, kansi ka mu diodio mpe wayukuta ko.

Yas. 39: 1 b. Yeh. 17: 4. 23: 14 b.

30. Bonso bwakala ntim' aku yela kwazola, buvolele Mfumu, Mfumu, bu wavanga momo mamonsono, mampila yoyo mavanganga nsuza yabuzieze,

31. ye wakitungila tufwambu tuanludi mu nsuka zazonsono zanzila ye wakiwangila vuma bianangama mu vuma biabionsono biawanguka! Kansi mu diadi kwafwanana ye bansuza bankaka ko, bu wayina nsendo akinsuza.

32. Ngeye umpala yankento! Mu bakala diakala yaku ngeye watambula babakala bankaka.

33. Kwa bansuza bankaka babonsono bavananga minkailu, kansi ngeye kibeni wavana minkailu kwa nzodi miaku miamionsono ye wabavana kinswekila, kidi biza kwa ngeye tuka mu ntini zazonsono ye ta kinsuza ye ngeye.

34. Ngeye wavanga mu kinsuza kiaku mamvutu buvanganga bakento bankaka: ka muntu ko wakuyungusila mu ta kinsuza; ngeye wavana nsendo akinsuza, kansi kwatambula nsendo

akinsuza ko; nkiangunu ngeye wavana mamvutu mu bankaka.

35. Nkiangunu, unsuza, nawe mamibu ma Mfumu.

36. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bu wamwangisi nsoni zaku ye fukidi nsoni zaku mu kinsuza kiaku ye nzodi miaku, ye mpe mu diambu dianzambi zaku zambole zankankumusu ye mu mfuka zamenga kwa bana baku babalakala bawavana kwa zau,

37. tala, nkiangunu mono ngina yonzika nzodi miaku miamionsono miwatonta kembana, inga, babonsono bawazola va kimosi ye babonsono bawabela; yau ngina yonzikisa kwa ngeye batuka mu ntini zazonsono ye ngina fukula nsoni zaku vantadisi au, ye bana mona nsoni zaku zazonsono.

Yel. 13: 22, 26. Man. 1: 8. Yeh. 23: 9 b.

Hos. 2: 5, 10.

38. Mono ngina kukongudila, bonso bwena mwina uyelele kwa mpala zankento ye ntengudi miamenga miabakento, ye ngina yambula wakala nkailu amenga mu nganzi ye vema.

1 Mose 9: 6. 3 Mose 20: 10. 4 Mose 35: 31 b.

Yoa. 8: 5.

39. Ngina kuvana mu moko mau, ye yau bana bwisa tufwambu tuaku tuanludi ye tulula vuma biaku bianangama ye kuziokuna mivwatu miaku ye kuzionna ntoko zaku zanzitusu ye yambula walambalala nipeye wafukuka.

40. Yau bana tuala makabu mabantu kwa ngeye, ye baba bana kuvondra mu matadi ye kusasa mu sabala biau.

Yeh. 23: 47.

41. Bana yoka nzo zaku mu tia ye zenga nzengolo mu ngeye vantadisi ameso mabakento babingi. Bobo ngina sukisila kinsuza kiaku, ye ngeye kuna vutuka lenda vana nsendo akinsuza ko.

2 Nt. 25: 9. 2 Lus. 30: 19. Yel. 39: 8. 52: 13.

42. Mono ngina zima nganzi zami mu ngeye ye buna vema kwami kuna kuvengamana. Mboki ngina dingalala ye kina vutuka fwema ko.

Yeh. 5: 13. 24: 13.

43. Bu walemmbwa banzila lumbu biakintwenia kiaku, kansi wamfwemisa mu biobio biabionsono, nkiangunu mono mpe ngina yambula mavanga maku mabwila ntu aku, buvolele Mfumu, Mfumu, kwidi yika mvwezolo zilutidi ye nkankumusu zaku zazonsono.

Yeh. 9: 10.

44. Tala, babonsono basadilanga zingana bana sadila mu ngeye ngana yayi: bonso mbuta i bobo mwana wankento.

45. Ngeye umwana wankento wa-

mbut' aku, i yandi wasisa bakala diandi ye bana bandi ; ngeye i mpangi ampangi zaku, i yau basisa babakala bau ye bana bau, mbut' eno i hetita ye seno i amolita.

46. Mpangi aku yakota i Samalia ye bana bandi babakento, i yandi wakala kundu ku lumoso luaku ; mpangi aku yanleke yakala kundu ku lubakala luaku i Sodoma ye bana bandi babakento.

47. Kansi kwayukuta ko mu kwendila nzila zau ye vukumukina nkankumusu zau ; fintama-ntama mboki wavanga mambu malutidi yau mu nzila zaku zazonsono. Yeh. 6: 7.

48. Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu : mpangi aku Sodoma ye bana bandi babakento ka bavanga mavengi ngeye ye bana baku babakento ko. Mat. 11: 23.

49. Tala, lualu i lufuma luampangi aku Sodoma : mu ngianza, kindiafu ye watu kiakondwa kwakiadi kavumunina ye bana bandi babakento, kansi wafwafwa ye wamputu kasadisa ko.

1 Mose 18: 13.

50. Inga, yau bakala ngianza ye bavanga makala nkankumusu kwa mono ; nkianguu yabanianga, bu yamona bo. 1 Mose 18: 20 b. 19: 13, 21.

51. Samalia kavolele ndambu amasumu maku ko. Ngeye wavanga nkankumusu zazingi zilutidi zau, bu watukisa, vo mpangi zaku zimonekene zalunungu mu diambu diankankumusu zazonsono ziwavanga. Yel. 3: 11.

52. Nkianguu nanati bwabu nsoni zaku, ngeye wavengi mpangi zaku zakondwa bila, bu wavengi masumu malutidi nkankumusu ye yau ye balutila ngeye mu lunungu ; inga, nafwe nsoni ye nata nsoni aku, bu watukisi, vo mpangi zaku zimonekene zalunungu.

53. Bunangina vutuka kubatedimisa, Sodoma ye bana badiu babakento ye Samalia ye bana badiu babakento, ye ngeye ngina mpe tedimisa diaka mu kati diau, 1 Pet. 3: 19 b.

54. kidi wanata nsoni zaku ye fwa nsoni mu mamonso mawavengi, kidi mu diodio wayika mbombolo kwa yau.

55. Mpangi zaku, Sodoma ye bana badiu babakento, bana vutuka kala bonso bubakala nsi nkulu, ye Samalia ye bana badiu babakento bana vutuka kala bonso bubakala nsi nkulu ; ngeye kibeni mpe ye bana baku babakento

bana vutuka kala bonso bulnakala nsi nkulu.

56. Mwanki ka mwawakana nkutu ko, vo wabika mpangi aku Sodoma mu ntangu aku yangianza,

57. yaku yayibi bu yalembwa zaikusa, bonso buyaizikuswa mu ntangu yina yiwakala ntiakulu kwa bana babakento ba Alami, kwa mfinangani zau zazonsono, kwa bana babakento bafiliste, bakubeka nkiadi mu ndambu zazonsono. 2 Nt. 15: 37. 2 Lua. 28: 18.

58. Mwewezolo zaku ye nkankumusu zaku ngeye kibeni wakatulu zo nata, buvovele Mfumu.

59. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Bwabu ikuvangidi bonso buwavengi, bu wayinini ndefi ye watuludi luwawanu. Yel. 2: 20.

60. Kansi mwanki nzolele banzila luwawanu luami ye ngeye mu lumbu biakintwenia kiaku ye wawasa ye ngeye luwawanu lukalumani.

Yel. 2: 2. 31: 81 b. Loma 11: 25 b.

61. Buna una banzila nzila zaku ye fwa nsoni, bu una katwa tambula mpangi zaku zakota va kimosi ye zanleke ; kadi mono ngina kubavana kwa ngeye bonso bana babakento, kansi ka mu ngolo zaluwawanu luaku ko.

62. Kansi nzolele wawasa luwawanu luami ye ngeye, ye ngeye una mona, vo mono i Mfumu ;

63. kidi wabanzila dio ye fwa nsoni ye lembwa zibula nwa aku mu diambu diansoni, bu ngina kuyanbudila mamonso mawavengi, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 17.

Bonso bwatuludila ntinu Sidikia luwawanu bwatewa mu ngana. Nsasila wamona va mongo wa Israeli.

Mambu na Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, zika nzo a Israeli neava ye vova kwa yau ngana

3. ye ta : Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Ngo azulu yayinene ye maveve mamanene ye mimembe miamila yizedi kwa nsala zanamanga-manga, yaluaka ku Lebanoni ye yakatula ntu ansedeli. Yel. 46: 40. 49: 22.

4. Yandi wabukuna wo luzamvula lua ku mbata ye wanata lo ku nsi yaninkiti ye watula lo mu mbanz' aminkiti.

5. Mboki yandi wabonga umosi mu nsasila miansi ye watuika wo va via

diavatwa ; va vuma kiakala nlangu wawingi, wabonga wo ye wakuna wo bonso nti awilo.

6. Wau wamena ye wakala nti avinia wampongo, kansi mu vimbu diankufi, mpasi watadisa nzamvula kwa yandi ye mianzi miawau miakala kansi andi ; inga, wau wakituka nti avinia ye wakala mavala ye wamena makaya.

7. Kansi kwakala ngo azulu yankaka yayinene ye maveve mamenene ye nsala mu mbidi akunku, ye tala, nti wau wavinia wafwambika mianzi miandi kwa yandi ye yalala nzamvula kwa yandi tuka va nsi vawatuikwa, kidi watula wo nlangu.

8. Mwanki watuikwa mu ntoto wanavududu, va vuma kiakala nlangu wawingi, ye walenda baka mavala ye buta bana ye kala nti avinia wanzitusu.

9. Vova bwabu: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Kadi wowo una toma nitue? Kadi ka una vuzwa mianzi miandi ye zengwa bana bandi koe, mpasi wayuma, mpasi makaya mamonsono mamena wo mayuma, koko kwakunene vo bantu babingi ka bana nsatu ko mu nanguna wo mu mianzi miandi?

10. Inga, tala, kuna watuikwa ; kani una toma nitue? Mpeve yaeste bu yeti wo valakana, buna ka una yuma nadede koe, inga, yuma va nsi yiwa-kudidi?

11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

12. Vova kwa nzo yamantingu : Ka luzaidi mbangudulu adiodio koe? Buna navovi : Tala, ntinu ku Babeli wayiza ku Yelusalemi ye wabonga ntinu adiau ye madingizi madian ye wabanata ku Babeli kwa yandi kibeni.

2 Nt. 24: 10 b.

13. Yandi wabonga nkuna mu nzo antinu ye wawawasa luwawanu ye yandi, ye yandi wandikisa ndefi ; kansi bankwa miatulendo mu nsi kabaka kinkole,

2 Nt. 24: 17 b. 2 Lus. 36: 10 b.

14. Kidi kimfumu kiayinwa, mpasi kialembana telama diaka, vo kana keba luwawanu ye yandi ko, mpasi kiasiki'a.

15. Kansi yandi wasotuka mu yandi ye wafidisa ntumwa zandi ku Ngipiti, kidi bamvana bakavala ye bantu babingi kuna. Kadi uvanganga bo una toma nitue, una vukuswe? Utululanga luwawanu ulenda vukuswe?

Yel. 37: 5.

16. Kasi mu moyo ami, buvolele Mfumu, Mfumu: mu kedika, kwena

ntinu wowo kundu wamvanga ntinu, kansi ndefi andi kayina ye luwawanu luandi kavunza, kwa yandi, kuna Babeli, kana fwila.

17. Falao kana kunsadisa mu mvita mu nkangu waunene ye bantu babingi ko, bu baa zudika tumbu ye tunga biantakumu mu vonda bantu babingi.

2 Nt. 25: 1. Yeh. 4: 2.

18. Yandi wayina ndefi ye watulula luwawanu ; tala, yandi vele wavana koko kwandi mu diodio, kansi mwaniki kana vukuswa ko.

19. Inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu : Kasi mu moyo ami, mono ngina yambula ndefi ami yikayinini ye luwawanu luani lukatuludi biabwila ntu andi.

20. Mono ngina yala konde diani va ntandu andi, mpasi kabakama mu siongi diani ; ngina kuntuala ku Babeli ye kuna ngina kunzengila nze-ngolo mu diambu dialudimbulu luaminu lukavolele kwa mono.

Yeh. 12: 13. 32: 3.

21. Ntabi miandi miamionsono mu nkangu miandi miamionsono bana bilama mu sabala, ye vo bankaka bana vuka, bana mwanguswa ku ntini zazonsono ; yeno luna mona, vo mono, Mfumu, mpovele.

22. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Mono kibeni nzolele mpe bonga luzamvula luantu ansedeli wantela ye tuika lo ; mu nsasila miawau miambata ngina bukuna nsasila mosi waniaenia ye tuika wo mono kibeni va mongo wanda ye wakintomba.

Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15 b.

23. Va mongo wa Israeli wantela ngina wo tuika, ye wau una mena mavala ye buta bana ye kala nsedeli wanzitusu. Nuni zampila zazonsono, biabionsono biena maveve bina kala kundu kansi awau ; biau bina kala kundu mu kini kianzamvula zawau.

Yes. 2: 2. Mat. 13: 31 b.

24. Nti miamionsono va nsi mina mona, vo mono, Mfumu, yayinini nti una wanda ye yazangudi nti wankufi, yayumisi nti wankunzu ye yavengi nti wayuma wavekita. Mono, Mfumu, mpovele bo, ye ngina bo vanga mpe.

KAPU 18.

Ndiuda mia Nzambi bonso bumivutudulwanga.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Nki abila luena mu sadila ngana yayi mu nsi a Israeli: mase madidi bana bansa bavinia, ye mero mabana mekina bo nsa? Yel. 31: 29 b.

3. Kasi mu moyo ami, buvo vele Mfumu, Mfumu, yeno ka luna vutuka kala bila mu sadila ngana yoyo mu Israeli ko.

4. Tala, miela miamionsono i miami, mwel' ase bonso mwel' amwana wabakala i wami; mwela uvo vele masumu, yandi una fwa. 1 Mose 18: 25.

5. Vo bakala diena dialuungu ye divanganga lusongo ye lunungu,

6. vo kabulukanga mbuluku ankailu adisalu va miongo ko ye kasendulanga meso mandi kwa nzambi zambole za Israeli ko, vo kavwezanga nkazi wani andi ko vo valakananga nkento bu kabwidi ku mbela, 3 Mose 18: 19. 20: 10.

7. vo kakwamisanga muntu ko, vo uvutulanga ntadulu yikatambudi mu mfuka, vo katambulanga mapela ko, vo uvananga mampa mandi kwa nkwa nsatu ye vwikanga nkwa mpene, 2 Mose 22: 26 b. 5 Mose 24: 10 b. Yes. 38: 6 b. Mat. 25: 35.

8. vo kadianga kalala ko vo tambulanga ndandu ambongo ko, vo ukankinanga koko kwandi mu monso malenbolo songa ye sadilanga mena makedika ye masonga va kati ye bantu, 2 Mose 22: 25. 5 Mose 23: 19. Lumb. 15: 5.

9. vo udiatanga bobo mu nkondo miami ye kebanga nsiku miami, ye uvanganga mena makedika, buna yandi wena walunungu ye una vukuswa mu kedika, buvo vele Mfumu, Mfumu.

10. Kansi vo ubutidi mwana wabakala wena kimpumbulu kiangolo ye ntengulanga menga evo uvanganga kaka dimosi mu momo,

11. yandi kibeni bu kavanganga mampila yayi ko: yandi ubulukanga mbuluku miangkailu adisalu va miongo, uvwezanga nkazi wani andi,

12. uzungulanga wafwafwa ye wamputu, utambulanga mapela, kavutulanga ntadulu ko, usendulanga meso mandi kwa nzambi zambole, uvanganga monso mena nkankumusu, Am. 2: 8.

13. udianga kalala ye tambulanga ndandu ambongo—kadi i ndieu una vukuswe? Ve, yandi kana vukuswa ko, kansi bu kavengi nkankumusu zampila yoyo, yandi una vondwa; menga mandi wana kumbwila. 3 Mose 20: 9 b.

14. Kansi tala, vo mosi butidi mwana wabakala ye ndieu, bu kamionanga masumu mamonsono mavolanga sandi,

weti luenga ye yandi kibeni kana vanga bumosi ko:

15. kabulukanga mbuluku ankailu adisalu va miongo ko vo sendulanga meso mandi kwa nzambi zambole za nzo a Israeli ko ye kadimbulanga nkazi wani andi ko,

16. kazungulanga muntu ko, kalombanga ntadulu ko vo tambulanga mapela ko, kansi uvananga mampa mandi kwa ufwi ndiatu ye uvwikanga wena mpene,

17. kazonanga lekwa kwa wafwafwa ko, ye kadianga kalala ko vo tambulanga ndandu ambongo ko, kansi uvanganga masongele ye diatanga mu nkondo miami, buna ndieu kana fwa ko mu lufuma luasandi, kansi mu kedika una vukuswa.

18. Kansi sandi diavengi mavanga mabumpumbulu ye zionene kwa mpangi andi, ye vengi mu bantu bandi makondolo mbote, tala, yandi una kutwa fwila mu lufuma luandi.

19. Kansi vo luna yuvula: mu nkiamwana wabakala kanani nata lufuma luasandi ko? buna luzaya: kadi mwana bu kavengi masongele ye malunungu ye wakebele nkondo miami miamionsono ye nemi mio, buna mu kedika yandi una vukuswa.

20. Mwela uvolanga masumu, yandi una fwa; mwana wabakala kanani nata lufuma luasandi ko, ye se kanani nata lufuma luamwan'andi wabakala ko; va ntandu awalunungu lunungu luandi luna kwiza, ye va ntandu akiadimbuka ludimbuka luandi luna kwiza.

5 Mose 24: 16. 2 Nt. 14: 6. 2 Lus. 25: 4.

21. Kansi vo kiadimbuka una vengumukina masumu mamonsono makavolele, ye kebanga nkondo miami miamionsono ye vanganga masongele ye bwalunungu, buna mu kedika una vuka ye kana fwa ko.

22. Ka yimosi ko mu ntulumunu zozo zikavolele yina bambukulwa moyo ko mu nkongodolo andi; mu lunungu lukavengi kana vukila.

23. Ngeye weti banze, vo mono ngiena nienzi mu lufwa luakiadimbuka, buvo vele Mfumu, Mfumu, buna vele ndutidi zola, vo yandi una vengumukina nzi? andi ye vuka? Yel. 33: 11. 2 Pet. 3: 9.

24. Kansi vo walunungu una vengumuka mu lunungu luandi ye vanganga malembolo songa, vanganga nkankumusu zazonsono zampila yoyo zivanganga kiadimbuka, buna una vukuswe!

Ve, ka lekwa ko mu lunungu luna lunsonso lukavengi kina bambukulwa moyo, kansi mu ludimbulu luaminu lukavolele ye masumu makasadidi kana fwila.

Yeh. 5: 20. 33: 12 b.

25. Kansi buna vo luvovanga: Mfumu kavengi busongele ko, buna luwa, lunzo a Israeli: Kadi mono kina vanga busongele koe? Keti vele i yeno lulembolo vanga busongele?

Yeh. 33: 17 b.

26. Vo nkwa lunungu una vengumu-ka mu lunungu luandi ye vanganga mulembolo songa, buna una katwa fwa mu diambu diodio; mu dianibu diamalembolo songa makavengi kana fwila.

27. Vo kiadimbuka una bangumuka mu ludimbuku lukasadidi, ye vanganga masongele ye malunungu, buna una kebila mwel' andi moyo.

28. Bu kabakula bo, ye wavengumuka mu ntulumunu zazonsono zikavolele, yandi una vuka mu kedika ye lembwa fwa.

29. Vo yau mu nzo a Israeli batatamene vova: Mfumu kavanganga busongele ko—kadi buna mono kina vanga busongele koe, lunzo a Israeli? Keti vele i yeno lulembolo vanga busongele?

30. Nkiangunu ngina kongudila mosi mu yeno, yeno mu nzo a Israeli, bonso bwena nzila zandi, buvolele Mfumu, Mfumu. Lubangumuka ye lufila nima ku ntulumunu zeno zazonsono, kidi lufuma lueno ka luna kala tadi diantelo asakuba kwa yeno ko.

31. Lulosa ntulumunu zeno zazonsono ziluvolele, ye lukivanga ntima wamona ye mpeve yamona; kadi mu nkiana luzolele fwa, lunzo a Israeli?

Lumb. 51: 10. Yeh. 11: 19.

32. Kadi mono kiena nienzi mu lufwa luandieu ufwi ko, buvolele Mfumu, Mfumu. Nkiangunu lubangumukeno, buna lulenda vuka.

KAPU 19.

Nkunga wamaniongo mu ntinu mia Yuda.

Kansi ngeye, yimbila nkunga wamaniongo mu zimfumu za Israeli ye vova:

2. Mbut' aku keti wakala nkosi yankento yalambalala mu nkosi zankaka ye wayundula bana bandi mu nkosi zantwenia!

1 Mose 40: 9 b.

3. Umosi mu bana bandi kayundula

wayika nkosi yantwenia; yandi walonguka mu baka kimbaki ye dia bantu.

2 Nt. 23: 31 b. Yel. 23: 10 b.

4. Bantu bu bawa niampila yoyo mu yandi, bambaka mu lubulu luau ye bantuala mu tunkoki tuambombo ku nsi a Ngipiti.

5. Kansi nkosi yankento bu kamona, bu kakivingila, vo vuvu kiandi kifubidi, buna wabonga wankaka mu bana bandi ye wamvanga nkosi yantwenia.

6. Yandi wakiba mu zinkosi, yandi wayika nkosi yantwenia ye walonguka baka kimbaki ye dia bantu.

7. Yandi wadimbula mafwola ye wabunga mbanza kuna; nsi ye bina biakala muna biapamuka mu diambu diansambulu andi.

8. Buna bantu bakala kundu mu zinsi kinzungidila, bantambila konde diau ye bayala dio va ntandu andi ye bambaka mu lubulu luau.

9. Bankoka mu tunkoki tuambombo ye bankotisa mu kebolo ye bantuala kwa ntinu ku Babeli; mboki bankotisa mu mavula masiana, mpasi nding' andi ka yina wakana nate ye ku mungo wa Israeli ko.

10. Bu wakala luvovomo, mbut' aku wakala bonso nti avinia, watuikwa va nlangu; wau wakala lubutu ye kimvwama mu nzamivula mu diambu dianlangu wawingi.

11. Wau wabaka mavala mangolo, mafwana mu mvwala zangiadulu, ye vimbu diau diamena ntele va kati ye makaya, i diau wamonika nseke muntel' andi ye kimvwama kiandi kianzamvula.

12. Kansi wavuzwa mu nganzi ye watubwa va ntoto, ye mpeve yacete yayumisa mbutu miandi; mavala mandi mangolo matolulwa ye mayumuswa, ye tia tuamanisa mo.

Yeh. 17: 10. Hos. 13: 15.

13. Kansi bwabu utuikululu mu nsi yankatu, mu nsi yayuma ye yampwila.

14. Tia tuavaika mu dimosi mu mavala mandi ye tuamanisa mbutu miandi, ye vala diangolo ka disidi vo ko dilenda kala mvwal' angiadulu.

Wau wakanwa mu kala nkunga wamaniongo, ye wakala mpe nkunga wamaniongo.

KAPU 20.

Mantingu ma Israeli ye ndiafunu au ye ntambudulu au vazimunina. Tia mu nsi a Sude.

Bwakala mu mvu wansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda yanta-

nu, vo bankaka mu bangudi zabantu mu Israeli bayiza mu yuvula Mfumu; baywanda vantadisi ami. Yeh. 14: 1.

2. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

3. Umwan' amuntu, moka ye bangudi zabantu mu Israeli ye vova kwa yau: Ebu buvele Mfumu, Mfumu: Yeno luizidi mu kungiuwule? Kasi mu moyo ami, kina yambula yayuvulwa kwa yeno ko, buvele Mfumu, Mfumu.

4. Ngeye zolele kubakongudila, zolele kwaku kongudile, umwan' amuntu? Buna ubalubula mu nkankumusu zamase mau,

5. ye vova kwa yau: Ebu buvele Mfumu, Mfumu: Lumbu kina kiyasodila Israeli, buna yazangula koko kwami kwa nkun' anzo a Yakobi ye yaki-zaikisa kwa yau mu nsi a Ngipiti; buna mono yazangula koko kwami kwa yau ye yavova: Mono i Mfumu, Nzambi eno. 2 Mose 6: 8. 5 Mose 7: 6.

6. Mu lumbu kina yazangula koko kwami kwa yau mu kubavaikisa mu nsi a Ngipiti mu kubatuala ku nsi yiyabasodila, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, ye yilutidi nzitusu mu nsi zazonsono. 2 Mose 3: 8. Yel. 3: 19.

7. Mono yavova kwa yau: Bika muntu muntu kalosa nkankumusu zamase mandi, ye ka lusumukani mu nzambi zambale za Ngipiti ko; mono i Mfumu, Nzambi eno. 8 Mose 18: 3. Yes. 21: 14. Yeh. 23: 3.

8. Kansi bakala mantingu ku mono ye ka bazola kungwila ko; ka muntu ko mu yau walosa nkankumusu zamase mandi, ye ka basisa nzambi zambale za Ngipiti ko. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami va yau ye dukula nganzi zami mu yau mu kati dianisi a Ngipiti. 5 Mose 9: 7, 24.

9. Kansi mono yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu babakadila kundu ye mu meso mau mono ikukizaisiki kwa yau bonso ndiena una kubavaikisa mu nei a Ngipiti.

10. Buna mono yabavaikisa mu nsi a Ngipiti ye yabakotisa mu nsi yankatu.

11. Mono yabavana nkondo miami ye yabakamba nsiku miami mivukilanga muntu, vo unamanga mio.

2 Mose 15: 26. 20: 1 b. 8 Mose 18: 5. 5 Mose 5: 1 b. 30: 6. Loma 10: 5. Ngai. 3: 12.

12. Mono yabavana mpe tumingu tuami, mpasi tuau tuakala dimbu va kati ye beto yau, kidi bazaya, vo mono i Mfumu, ikubabiekanga. 2 Mose 16: 23 b. 20: 8. 31: 13, 17. Yes. 58: 13.

13. Kansi nzo a Israeli yakala mantingu kwa mono mu nsi yankatu; ka badiata mu nkondo miami ko, kansi bayina nsiku miami mivukilanga vele muntu, vo unamanga mio, ye basumuna tumingu tuami mu ngolo. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami va yau mu nsi yankatu ye kubabunga. 4 Mose 14: 2. 15: 32.

14. Kansi yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu, i va mau meso yabavaikisila. 4 Mose 14: 13 b. 5 Mose 9: 28.

15. Mwanki mono yazangula koko kwami kwa yau mu nsi yankatu ye yadia ndefi, vo kina kubayambula bakota mu nsi ko yiyabavana, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, ye i nsi yilutidi nsi zazonsono mu nzitusu— 4 Mose 14: 21 b. 5 Mose 1: 34 b.

16. bobo mu diambu dia bu bayina nsiku miami ye ka badiata mu nkondo miami ko ye basumuna tumingu tuami, ntima miau bu mianama nzambi zau zambale.

17. Kansi mono yabasonga nkutulu ye kiababunga ko; kiabasukisa nadede mu nsi yankatu ko.

18. Mono yavova kwa bana bau mu nsi yankatu: Yeno ka luna diata mu nkondo miamase meno ko ye ka luna keba nsiku miau ko, ye ka luna mpe sumuka mu nzambi zau zambale ko.

19. Mono i Mfumu, Nzambi eno; ludia mu nkondo miami ye lukeba nsiku miami ye lunania mio. 5 Mose 4: 1.

20. Lukeba tumingu tuami nlongo, kidi tuau tuakala dimbu va kati ye beto yeno, kidi luazaya, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.

21. Kansi bana bau bakala mantingu kwa mono; ka badiata mu nkondo miami ko ye ka bakeba nsiku miami ko, mpasi banama mio, mivukilanga vele muntu, vo unamanga mio, ye basumuna tumingu tuami. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami mu yau ye dukula nganzi zami mu yau mu nsi yankatu.

22. Kansi mono yavutula koko kwami, ye yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu, i va meso mau yabavaikisila.

23. Mwanki mono yazangula koko kwami kwa yau mu nsi yankatu ye yadia ndefi mu kubasansikisa mu bantu ye kubamwangisa mu zinsi, 8 Mose 26: 39 b. 5 Mose 28: 64 b.

24. bu balembwa nama nsiku miami, kansi bayina nkondo miami ye basumuna tumingu tuami, ye meso mau bu

inatala kwa nzambi zambole zamase mau.

25. Mono yabavana mpe nkondo mikamikedi miabiza, ye nsiku mibalembane vukila.

Yel. 8: 8. 14: 9. Mav. 7: 42 b. Loma 1: 24 b.
2 Tes. 2: 10 b.

26. Mono yabayambula basumuka mu nkailu miau miadisalu, mu yambula babonsozo bazibukilanga vumiu bavioka mu tia, kidi yalenda kubapamuna, kidi bazaila bo, vo mono i Mfumu.

2 Lus. 33: 6. Yeh. 16: 20 b.

27. Nkiangunu vova kwa nzo a Isaeli, umwan' amuntu, ye ubakamba: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Mase meno mantiaka diaka bonso bwabu mu ludimbulu luau luaminu kwa mono.

28. Mono bu yabayambula bakota mu nsi yiyabasila mu koko kwazangama mu kubavana, ye buna vo bamona kumati kianda vo nti wampongo, bayokila vana nkailu miau miaumponda ye banata vana nkailu miau miadisalu mibamfwemisinu, ye vana bafwitisa mfukuankailu miau miadisalu ye batengula nkailu miau miandwa vana.

Yea. 57: 5 b.

29. Buna mono yavova kwa yau: Nki luna sadila vuma biabi bianangama bilukwendanga? Buna vuma kiampila yoyo kiabikwa: vuma kianangama bonso buvovulwanga nate ye bwabu.

30. Nkiangunu vova kwa nzo a Isaeli: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bwe? Yeno lusumukanga mu lusumukunu lumosi bonso bwavanga mase meno, ye luyungusilanga nkankumusu zau mu kianza!

31. Yeno lusumukanga nate ye bwabu mu nzambi zeno zazonsono zambole mu nata nkailu mieno miadisalu ye viokisa bana beno mu tia. Kadi buna mono ngina yambula yayuvulwa kwa yeno, lunzo a Isaeli? Kasi mu moyo ami, buvolele Mfumu, Mfumu, kina yambula yayuvulwa kwa yeno ko.

32. Mu kedika ka dina kala ko, i dio-dio ditumbukidi mu ntima mieno, bu luvovanga: yeto tuzolele swanana ye bangoi, swanana ye makanda mabantu mu nsi zankaka ye sadila nti ye tadi.

5 Mose 4: 28.

33. Kasi mu moyo ami, buvolele Mfumu, Mfumu, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye nkesi zateguka ngina kuluyala mu kedika.

34. Mono ngina kuluvaikisa mu bantu ye kuluyonzika luatuka mu zinsi zilumwanganu, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye nkesi zatenguka.

Yeh. 11: 17.

35. Mono ngina kulukotisa mu nsi yankatu yabantu, ye muna ngina kulufundisa zizi ye zizi.

Hos. 2: 14.

36. Bonso buyafundisa mase meno mu nsi yankatu ku nsi a Ngipiti, bobo ngina kulufundisa mpe, buvolele Mfumu, Mfumu.

37. Mono ngina kuluviokisa kungsi ankawa ye kulutuadila mu nsinga waluwawanu.

38. Mono ngina kulusonsumuna yau bana kundangumukina ye sotuka mu mono, ngina kubavaikisa mu nsi yina yibena kundu bwabu, kansi ka bana kotuswa mu nsi a Isaeli ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

39. Bwabu, lunzo a Isaeli, Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bika bwabu muntu muntu kenda sadila nzambi zandi zambole; kansi mu kedika mboki luna kungwila, ye ka luna vutuka sumuna nkumbu ami yanlongo ko mu nkailu mieno miadisalu ye nzambi zambole.

40. Kadi va mongo ami wanlongo, va mongo wanda wa Isaeli, buvolele Mfumu, Mfumu, vana bana kunsadila, nzo yavimba ya Isaeli, babonsozo mu yau bena mu nsi; vana ngina kubamwena nkembo, ye vana ngina lombi nkailu mieno miadisalu ye biantelete bilutualanga mu biabionsono bilubiekanga nlongo.

41. Mu nsunga yampwenia ngina kulumiwena nkembo, bu ngina kuluvaikisa mu bantu ye kuluyonzika tuka mu zinsi zilumwanganu, ye ngina kuki-songa wavedila kwa yeno va meso mabantu.

42. Luna mona, vo mono i Mfumu, bu ngina kulukotisa mu nsi a Isaeli, mu nsi yiyasila mu koko kwazangama mu vana kwa mase meno.

43. Muna luna banzila nzila zeno ye mavanga meno mamonsozo maluasumukina; yeno luna kukiakamina nitu mu yayibi yayonsozo yiluvavengi.

Yeh. 6: 9. 16: 61 b. 36: 31.

44. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bu ikuluvangilanga bobo mu diambu diankumbu ami, kansi ka bonso bwena nzila zeno zambi ye mavanga mabungulu ko, lunzo a Isaeli, buvolele Mfumu, Mfumu.

45. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

46. Umwan' amuntu, tadisa zizi kaku mu ntini asude ye samuna kwa Sude ye bikula kwa mfinda va yinza mu nsi a Sude

47. ye vova kwa mfinda mu nsi a

Sude: Nawe mambu ma Mfumu: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina lunga tia mu ngeye ye tuau tuna manisa nti miamionsono miankunuzi ye nti miamionsono miayuma mu ngeye; nlaku ulabukanga una lembana zimwa, kansi mu wau biabionsono biena luse bina yokwa tuka mu sude nate ye ku node. Yeh. 10: 17 b.

48. Nsuni miamionsono mina mona, vo mono, Mfumu, yalunga to; tuau tuna lembana zimwa.

49. Mono yavova: Engwa, Mfumu, Mfumu! Baba bavovanga mu mono! Keti ndieu uvovanga mu neava kaka.

KAPU 21.

Sabala kia Mfumu. Nzila zazole. Mfumu a Israeli yayinwa. Nkongodolo mu baba Amoni.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku ku Yelusalemi ye samuna kwa binlongo, inga, bikula kwa nsi a Israeli.

3. Vova kwa nsi a Israeli: Ebu buvolele Mfumu: Tala, mono itadisi, ye ngina vola sabala kiami mu kimpata, ye ngina fukisa ye balunungu ye bakia-dimbuka mu ngeye.

4. Bu ngina fukisa ye balunungu ye bakia-dimbuka mu ngeye, nkiangunu sabala kiami kina volwa mu kimpata kwa nsuni miamionsono tuka mu sude nate ye ku node;

5. nsuni miamionsono mina mona, vo mono, Mfumu, mpolele sabala kiami mu kimpata; ka kina vutuka zokwa ko.

6. Kansi umwan' amuntu, navumuki. Inga, ngeye una vumuka va meso mau vumuka kwatiasunina tuketo tuaku, i bobo mu diambu diamiangala miangolo.

7. Bu bakuyuvulanga: mu nkiamia uvumukanga? buna una vutula: mu momo mangwili, kadi meti kwiza, ye buna ntima miamionsono mina pamuka, moko mamonsono mana beyama, madiela mamonsono mana fukwa ye makungunu mamonsono mana kituka nlangu; tala, meti kwiza, inga, meti vangwa, buvolele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 7: 17.

8. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

9. Umwan' amuntu, bikula ye vova: Ebu buvolele Mfumu: Navovi: Sabala, inga, sabala kilengoso ye kilembolo mpe.

10. Kilengoso, kidi kiavonda mpondolo yayinene, kilembolo, kidi kiavezima. Kanivo yeto tulenda yangalala? Kokoto kiandongi kwa mwan' ami keti kiyinanga biabionsono biena nkumbu nti?

11. Inga, wasisidi kio mu lembulwa, kidi mboki kiasimbwa mu koko, inga, sabala kilengoso ye kilembolo mu diambu diatulwa mu koko kwambemi.

12. Boka ye kunga, umwan' amuntu, kadi kibwilanga bantu bami, ye mpe mfumu zazonsono za Israeli. Yau va kimosi ye bantu bami baniokono ku sabala; nkiangunu nakibandi va luteko.

Yeh. 31: 19.

13. Kadi ntontolo yakikadidi. Kadi buna kokoto kiayinwa ka kina bwila koe? buvolele Mfumu, Mfumu.

14. Kansi umwan' amuntu, bikula ye banda moko va kimosi, mpasi ngolo zasabala zalutula ndutula tatu, mpasi kiakala sabala kina vonda babingi; sabala kivondanga ulutidi nene mu yau, ye kipakanga kinzungidila ye yau.

Yeh. 6: 11.

15. Kidi ntima miau mianienga mu kingongo ye babingi babwa, mono ngina tula sabala kiokio kianienia ku mielo miau miamionsono. Engwa, kivengo bonso mpezomo, kiavolwa mu vonda!

16. Paka mu ngolo zaku zazonsono ku lubakala, sungika ku lumoso, konso kusungamene meno maku.

17. Mono mpe ngina banda moko mami va kimosi ye zima nganzi zami. Mono, Mfumu, mpovele.

Yeh. 5: 13.

18. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

19. Umwan' amuntu, nakivangi nzila zole, mpasi sabala kiantinu a Babiloni kialenda kwizila zo; mu nsi yimosi zau zazole zina vaika. Ngeye una vala nsongi anzila; kubadikilanga nzila yikwendanga ku mbanza una yo vadila.

20. Nzila mosi una vanga yina kwizila sabala ku Laba mu nsi abana ba Amoni, ye nzila mosi ku Yuda muna Yelusalemi diasiamuwa.

21. Kadi ntinu ku Babeli ukitelamene ku mpambu anzila kubadikilanga nzila zazole mu yambula bambingudila; yandi weti nikusa toto, weti yuvula nduengoso kwa teki biano, weti tala langa.

22. Buna mu koko kwandi kwalubakala kabeki wadi Yelusalemi, kidi katula nkudungwa atumbu kuna ye

zibula nwa andi mu kumbu kiamvita ye sasula nding' andi mu kumbu kiamkangu, kidi katula nkudungwa atumbu ku mielo ye zudika tumbu ye tunga biankakumu.

23. Diodio dimonekene kwa yau bonso mbikula yavuna; keti bena ye ndefi zanlongo. Kansi buna yandi una bambula moyo, bonso bubena bila mu bakwa kinkole mu lufuma luau.

24. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bu lubambulanga moyo mu lufuma lueno mu mpodolo zeno zazayakana, nasumu meno bu meti monika mu mamonsono inaluvanganga, inga, bu lubambulanga moyo bobo, buna luna bakama kinkole mu ngolo.

25. Ngeye mfumu wavwezwa, wakiadimbuka kwa Isaeli, lumbu kiaku kilueki, lufuma luaku bu lulungidi tezo, Mfumu, Mfumu vovele ebu:

26. Katula kinteka kiaku, nanguna koloa kiaku. Bina biena ka bina vutuka kala bubiena ko; biena biabetama bina zangulwa, ye biena biazangama bina yinwa.

27. Biabi bina camunguswa, camunguswa, camunguswa kwa mono; ka biabi mpe ko bina sikila, ye bobo buna kala, nate ye kana kwiza, y ndieu uvwidi bio lendo ye uveno bio kwa mono.

Yeh. 17: 2 b.

28. Ngeye umwan' amuntu, bikula ye vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu mu bana ba Anoni ye ntiakulu zau: Navovi: Sabala, inga, sabala kiavolwa ye kialembulwa mu vonda, kidi bana yambula kiayukuta, kidi kialezima,

Yeh. 25: 1 b.

29. mwanki bu beti kumonina monameso mampumpuluvunu nabambikudi ye babingulanga mbingula zamakutu, vo ngeye una tulwa va malaka mabakiadimbuka baywezwa, lumbu kiau ki-zidi, lufuma bu lulungidi tezo kiandi.

30. Soka kio diaka mu kimpata. Kuna kuwasemwa, mu nsi yiwabutwa, kuna ngina kukongudila.

31. Mono ngina kutengudila nganzi zami, ye tia tuankesi zami ngina vela mwela kwa ngeye; ngina kuvana mu moko mabantu bankitu, mu mabampila yoyo bena kinkete mu bunga.

32. Ngeye una kala dia kwa tia, menga maku mana cilumuka mu nsi, ye ka muntu ko una vutuka kubanzila. Kadi mono, Mfumu, mpovele.

KAPU 22.

Mfundu kwa Yelusalemi ye nkongodolo adiau.

Mambu na Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, ngeye zolele kongudile, inga, zolele kwaku kongudila mbanza yamenge? Buna lubula yo nkankumusu zandi zazonsono ye vova: Yeh. 9: 9. 20: 4. 23: 36. 24: 6, 9.

3. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Umbanza yitengulanga menga mu yaku nsi, mpasi ntangu aku yiza, ukukivangilanga nzambi zambole mu kuki-sumuna. 2 Nt. 21: 16.

4. Mu menga mawatengole ngeye wadidi nifuka; mu nzambi zambole ziwavengi, usumukini, ye ngeye wabavudi lumbu biaku, i diau ulueki bwabu ku nzaku amvu miaku; nkiangunu iyambudi wakala mvwezolo mu bantu ye ndevolo mu nsi zazonsono.

5 Mose 28: 37.

5. Inga, yau bena lukufi ye ngeye ye yau batatukidi nseke ye ngeye bana kudeva, ngeye wena nkumbu yawwezwa, ngeye wazedi kwa tengotengo.

6. Tala, mfumu zazonsono za Isaeli zisadilanga lulendo luau kwa ngeye mu tengula menga.

7. Se ye mbuta balevulwanga mu ngeye; kwa wanzenza bavanganga ngolo mu ngeye; kondolo se ye fwola bazungulwanga mu ngeye.

Yel. 7: 6.

8. Binlongo biami uyinanga, ye tumingu tuami usumunanga.

Yeh. 20: 12 b.

9. Nkedi miena yaku mizolele tengula menga; babulukanga nibuluku ankailu miadisalu mu ngeye va miongo; basadilanga mvwezolo mu ngeye.

Yel. 6: 28. Yeh. 18: 6.

10. Bafukulanga nsoni asau mu ngeye; badimbulanga nkento mu ngeye, bu kasumukini ku mbela.

3 Mose 18: 19. 20: 14, 18.

11. Umosi uvanganga nkankumusu ye nkazi ani andi, wankaka uvwezanga nzitu, wankaka diaka uvwezanga busi kiandi, mwana wankento wasandi, mu ngeye.

Yel. 5: 8.

12. Batambulanga kinswekila mu ngeye mu tengula menga; inga, ngeye udianga kalala ye tambulanga ndandu ambongo ye ubangikilanga ni aku mu ngolo, kansi uvilakananga mono, buvovele Mfumu, Mfumu.

13. Kansi tala, mono ibandanga moko mami va kimosi mu nganzi mu ndandu yakimbabu yiubeke, ye mpe

mu diambu diamenga mawatengole mu ngeye. Yeh. 21: 14.

14. Ngeye weti banze, vo kibakala kiaku kina sikila, vo moko maku mena ngolo zalunga, ntangu yina bu yina kwiza, bu ngina kuvangila bobo? Mono, Mfumu, mpovele bo, ye mpengi bo mpe.

15. Mono ngina kusansikisa mu bantu ye kumwangisa mu zinsi; mu diodio ngina kukatudila mibole zaku zazonsono.

16. Ngeye una vwezwa mu diaku diambu va meso mabantu; una mona, vo mono i Mfumu.

17. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

18. Umwan' amuntu, nzo a Israeli yayikidi bo kwa mono; buna bena i nsongo, i nsania, sengwa ye nzaba mu foloni; yau i bo diapalata.

Yes. 1: 22. Yel. 6: 28.

19. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Yeno babonsono bu luayikidi bo, tala, nkiangunu ngina kulnyonzika mu Yelusalemi.

20. Bonso bubayonzikanga palata, nsongo, sengwa, nzaba ye nsania mu foloni mu vela tia kungsi ye niengisa bio, i bobo mono mu nganzi zami ye nkesi zami ngina kuluyonzikila, kotisa ye niengisa.

21. Inga, mono ngina kuluyonzika ye vela mwela va tia tuami tuankesi zami kungsi eno, kidi luanienga muna.

22. Bonso palata binienganga mu foloni, i bobo yeno luna niengusunwa muna; luna mona, vo mono, Mfumu, ilutengole nkesi zami.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

24. Umwan' amuntu, vova kwa yau: Ngeye i nsi yikayivedoso, yikayisukulu kwa mvula mu lumbu kianganzi.

25. Mbikudi miayau milekanga mfundu muna ye bafwanane ye nkesi zisimbanga zena tima diakimbaki; yau badianga miela, babonganga mbongo ye biantalu ye bavanganga babingi mafwola muna.

Mika 3: 11. Mat. 23: 14.

26. Nganga zayau zivilulanga mu ngolo mina miami ye basumunanga binlongo biami; ka baswaswasanga binlongo ye bikembo nlongo ko ye ka balongukanga mu diswaswasa biavedila ye biasumuka ko. Bazimanga meso mau mu tumingu tuami, i diau mono nke-mbo vedila mu kati diau.

3 Mose 10: 10 b. Yel. 2: 8. Yeh. 44: 23. Ref. 3: 4.

27. Madingizi mayau muna bena

bonso balupu bena tima diakimbaki; batengulanga menga ye babunganga mioyo miabantu mu kukibakila ndandu.

28. Mbikudi miayau mibakusilanga mpeimba yananiungu-niungu, bamona-nga mona-meso manpumpuluvunu mabambikudi kwa yau ye bakubabingulanga mbingula zamakutu; bavovanga: ebu buvovele Mfumu, Mfumu, kansi Mfumu kavovele ko.

Yeh. 13: 10.

29. Bantu mu nsi bavanganga mavanga makimpumbulu ye batananga ye tanuzunanga; wafwafwa ye wamputu bazungulanga, ye kwa wanzenza basanga ngolo mu kondwa kwamina ye nsiku.

30. Mono yatomba mu yau mosi ule-nda tunga lumbu ye telama mu mwamvu vantadisi ami mu tabidila nsi, kidi kiabunga yo ko, kansi kiamona muntu ko.

Yel. 5: 1. Yeh. 13: 5. Lumb. 106: 23.

31. Nkiangunu mono si ikubatengudi- la nganzi zami ye kubasukisa mu tia tuankesi zami; mavanga mau ngina bwisa va ntu miao, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 23.

Mpangi zole Ohola (Samalia) ye Oholiba (Yelusalemi).

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, miwakala bake-nto bole, bana babakento bambuta umosi.

3. Yau bata kinsuza mu Ngipiti; bakivangila bo mu kintwenia kiau. Kuna mabene mau makamwa, ye kuna ntulu zau zakindumba zababulwa.

Yeh. 16: 26.

4. Kota wabikwa nkumbu Ohola ye mpangi andi Oholiba. Mboki bayika bami ye babuta bana bababakala ye babakento. Mu diambu diankumbu zau, buna Ohola i Samalia, ye Oholiba i Yelusalemi.

Yeh. 16: 8.

5. Kansi Ohola wata kinsuza ye katatamana kwa mono ko; yandi walema mu nzinunu kwa nzodi miandi, kwa baasilila, mfinangani zandi,

2 Nt. 15: 19. 17: 3 b. Yeh. 16: 28.

6. zavwata wandombe yasimba, kwa nkumbi ye mfumu zansi, matoko mampwenia buna bena, ntentami miatentama va bakavulu.

7. Yandi wavema mu kinsuza ye yau, babonsono balutidi mu bana ba Asuli; yandi wasumuka mu biabionsono bia-

kala nkumbu nzambi zambole mu yau babonsono bakalemina nzinunu.

8. Kansi mwanki kasisa kinsuza ki-andi ko kikabadikila ye bisi Ngipiti; kadi yau bakilambalalala ye yandi mu kintwenia kiandi, ye bababila ntulu andi akindumba ye basa kinsuza kiau vulu mu yandi.

9. Nkiangunu mono yamvana mu koko kwanzodi miandi, mu moko mabana bababakala ba Asuli bakalemina nzinunu.

Yeh. 16: 36 b.

10. Yau bafukula nsoni zandi, babonga bana bandi bababakala ye babakeno ye babema yandi kibeni mu sabala; buna wakala longi kwa bakento bankaka, wakongudulwa.

11. Mpangi andi Oholiba wamona bo, kansi mwanki wanlutila mu lema mu nzinunu ye wata kinsuza kialutila ye mpangi andi.

Yel. 3: 7 b. Yeh. 16: 47 b.

12. Yandi walema mu nzinunu kwa bana bababakala ba Asuli, nkumbi ye mfumu zansi, mfinangani zandi zavwata mvwatu miankembo, ntentami miatentama va bakavalu, matoko namampwenia buna bona.

2 Nt. 16: 7 b.

13. Mono yamona, bonso bukasumuka. Yau babole bayenda nzila yimosi.

14. Kansi yandi walutila kwenda mu kinsuza kiandi. Kadi bu kamona babakala banwatwa mu baka, bifwani biabisi Kaladea, banwatwa ye bakuswa ntinta yambwaki.

Yeh. 8: 10.

15. bakangwa nkiti mu tuketo tuau ye mbandila zazenibalala va ntu miau, babonsono bafwanana ye makesa ye badedukuswa ye bana bababakala ba Babeli, nsi amase mau i Kaladea,

16. buna wabalemina nzinunu, meso mandibu mabamona; yandi wabafidisa ntumwa muna ngudi a Kaladea.

17. Buna bana bababakala ba Babeli baluaka kwa yandi mu lambalala ye yandi mu luzolo ye bansumuna mu kinsuza kiau; yandi wabasumukina beni, vo mwel' andi wabafila nima.

18. Bu kata kinsuza kiandi mu yuti bonso bobo ye wafukula nsoni zandi, buna mwel' ami mpe wamfila nima, bonso buwafila nima kwa mpangi andi.

19. Kansi yandi walutila diaka mu kinsuza kiandi, bu kabanzi la lumbu biandi biakintwenia, bu kata kinsuza mu nsi a Ngipiti.

2 Nt. 18: 21.

20. Yandi walema mu nzinunu kwa bansuza bakala nsuni bonso wazimpunda, ye bakala kinswenia bonso kiabakavalu.

Yel. 5: 8.

21. Tima diaku diatadisa ku mwvezolo akintwenia kiaku, bisi Ngipiti bu bababila ntulu aku mu diambu diambene maku makintwenia.

Yeh. 17: 15.

22. Nkiangunu, ngeye Oholiba, Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kutonginikina nzodi miaku, miau miafila mwel' aku nima, ye ngina yambula bakubwila mu ndambu zazonsono,

23. bana bababakala ba Babeli ye bakaladea babonsono, Pekodi, Soa ye Koa ye bana babonsono bababakala ba Asuli ye yau, matoko mampwenia, nkumbi ye mfumu zansi buna bona, makesa ye babakala bakembwanga, batentamanga va bakavalu buna bona.

24. Yau bana kubwila ye kabu diamakalu mavwandu ye makalu ye makabu mabantu; bona ye nkaku zazine ye zazike ye mpu zankaku, bana kubwila mu ndambu zazonsono. Mono ngina ye kula nkongodolo kwa yau, ye bana kungudila bonso bwena nsiku miau.

25. Ngina yambula vema kwami kwakuvioka, mpasi bakuvangila mankemi; yau bana zaka mbombo aku ye matu maku, ye bionso bisidi mu ngeye bina bilama mu sabala; yau bana bongana bana baku bababakala ye babakeno, ye mboki bionso bisidi mu ngeye bina manuswa kwa tia.

26. Yau bana kuziokuna mvwatu miaku ye kuziona ntoko zaku zanzitusu.

27. Mono ngina sukisa mwvezolo zaku ye kinsuza kiaku kiwakibadikila mu nsi a Ngipiti; ngeye kuna vutuka sendula nieso maku kwa yau ko ye kuna vutuka banzi la Ngipiti ko.

28. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele kuvana mu moko mayau baubelanga, mu moko mayau bafila mwel' aku nima.

29. Yau bana kuvangila bwakimbabila ye kuziona biabionsono biwabeki ndandu ye kusisa mpene ye fukuka; bobo nsoni zaku zakinsuza zina fukukila, mwvezolo zaku ye kinsuza kiaku.

30. Inga, bobo una vangwa mu diambu diangiungusulu aku mu kinsuza mu bantu, bu wasumukini mu teki biau.

31. Ngeye wayendele nzil' ampangi aku; nkiangunu ngina tula kope kiandi mpe mu koko kwaku.

Lumb. 75: 8. Yes. 51: 17. Yel. 25: 15.

32. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ngeye una katwa nwa kope kiampangi aku, kiampinda ye kiasadila; ngeye

una kala ma kiansevila ye kiambekolo ankiadi—kiau kitezanga kwakwingi.

33. Ngeye una zala kwa kinsansala ye kiadi; kope kiampangi aku Samalia i kope kiampombosolo ye kiambu-ngulu.

34. Ngeye una katwa mana kio nate ye tela diazimunina ye venda veso biakiau mpasi walueka mabene maku. Kadi mono mpovele, buvevele Mfumu, Mfumu.

35. Nkianguu Mfumu, Mfumu vo-vele ebu: Bu wamvilakene ye wantubidi ku nim' aku, buna ngeye kibeni mpe una katwa nata mvwezolo aku ye kinsuza kiaku.

1 Nt. 14: 9. Yel. 2: 32. 3: 21. 13: 25. 18: 15.

36. Mfumu wavova kwa mono: Umwan' amuntu, zolele kwaku kongudila Ohola ye Oholiba? Buna ubalubula mu nkankumusu zau. Yeh. 22: 2.

37. Kadi bavo-vele nkanu akimpala, ye menga mena va moko mau; bavo-vele nkanu akimpala ye nzambi zau zambole. Mboki mpe bayokila zo bana bau bonso dia, i yau babambutila.

38. Mboki bampengi mpe diadi: mu ntangu yimosi basumuni kinlongo kiami ye basumuni tumingu tuami.

39. Kadi bu bavonda bana bau kwa nzambi zambole, bakota mu lumbu kimosi mu kinlongo kiami ye basumuna kio; tala, mampila yoyo bave-nga mu nzo ami. Yel. 7: 9 b.

40. Inga, bafidisa mpe ntumwa kwa babakala batuka nseke; ntumwa zafiduswa kwa yau, ye tala, baluaka, i baba bawakisukudidi, walobeles meso maku ye wakisidi ntoko.

41. ngeye wawwanda va ntanda wanzitusu, ye meza mapoywa vantadisi awau, ye va mau watudidi biampwitisila mwisi biami ye mazi mami.

42. Yoma kwakondwa kwa kiadi kwawakana muna; kwa babakala mu bantu kwakotuswa diaka mpangi zakinduvu batukidi mu nsi yankatu. Baba batula nlunga miamoko va moko mau ye kola biazitusu va ntu mianu.

43. Buna mono yabanza mu mpala yoyo yinunini mu kinsuza: Kadi yandi lenda telwa kinsuza diaka, bonso bukena?

44. Bakota kwa yandi bonso bakotanga kwa nsuza; inga, bobo bakota kwa Ohola ye Oholiba, bakento bamvwezolo.

45. Nkianguu babakala balunungu bana kubakongudila bonso bwena mwina uyelele mu mpala zabakento ye nte-

ngudi miamenga miabakento; kadi yau i mpala zabakento ye menga mena va moko mau.

1 Mose 9: 6. 3 Mose 20: 10. 4 Mose 35: 31 b. Yeh. 16: 38.

46. Kadlebu buvevele Mfumu, Mfumu: Bika makabu mabantu matualwa kwa yau ye baniokunwa mu bufwya ye pelwa.

47. Makabu mabantu mana kubavonda mu matadi ye kubasasa mu sabala biau; bana bema bana bau bababakala ye babakento ye yoka nzo zau mu tia.

Yel. 16: 40.

48. Mono ngina sukisa mvwezolo mu nsi, bakento babonsono bana luengakana, mpasi balem-bwa vanga mvwezolo yimosi bonso yeno.

49. Mvwezolo zeno bana kulubwisa, ye luna nata masumu momo maluavolele ye nzambi zeno zambole; luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.

KAPU 24.

Mbikulu yazimunina yamfwanukusu yakamba mbikudi mu mbwila a Yelusalemi va kimosi ye nkamukunu ankazi andi.

Mamba ma Mfumu mayiza kwa mono mu mvu wavwa, mu lumbu kiakumi mu ngonda yakumi; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, nakisonikina nkumbu alumbu kiaki, mu kiaki lumbu kwandi; kadi ntinu ku Babeli londole ku Yelusalemi kiaki lumbu.

2 Nt. 25: 1. Yel. 52: 4.

3. Vova kwa nzo yamantingu mu ngana ye ubakamba: Ebu buvevele Mfumu, Mfumu: Tedika kinzu, tedika kio ye tula mpe nlangu muna.

Yel. 1: 13. Yeh. 11: 3 b.

4. Mboki tula kunku biambizi muna va kimosi, kunku biabiza biampila mu mpila, biato biakulu ye biakoko; mboki fuluza kio mu visi bianluku bilutidi.

5. Bonga mpe kilutidi mu dikamba; vanga zikwa kunki akiau mu lamba visi. Bidisa kio ngolo, mpasi visi mpe bialambwa mu kiau.

6. Nkianguu Mfumu, Mfumu vo-vele ebu: Engwa mbanza yamenga, kinzu kiena nkazu-nkazu mu ngudi. kialembunwa katulwa nkazu-nkazu! Katudila kio kunku ka kunku; kwena nsatu ata wadi mu kionso kina teka katulwa ko. Yeh. 22: 2.

7. Kadi menga makatengole mena muna ngudi; va tadi diampene wacilu-

muna mo; katengole mo va ntoto ko, mpasi malenda fukwa kwa mfumfuta.

Yobi 16: 18.

8. Mu yambula nganzi zami zafutumu ka ye mu vutula nkundi mono ngiambudi menga makatengole mayiza va tadi diampene, ka midi lenda fukwa.

3 Mose 17: 18. 5 Mose 12: 16, 24.

9. Inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Engwa mbanz' amenga! Mono ngina mpe nenivisa yudukwa kiatia.

Yeh. 21: 32. Nah. 3: 1. Hab. 2: 12.

10. Tensika nkuni zazingi, lunga tia, bidi-a mbizi nampia, bidisa nkadu yakota ye visi biazinuswa.

11. Mboki yambula kiatelama kiampavala va makala matia, kidi kiakala tia ye nsongo yakiau yabenguswa, mpasi nsobo zakiau zanienga ye nkazunkazu zalala.

12. Mu salu kiazitu kiambebe, ye mwanki nkazu-nkazu zakiau ka zikatu-kidi ko; mu tia mwena nkazu-nkazu zakiau bwabu.

13. Mu dimbu diansumukunu aku amvwezolo, mono bu yatonta kuvedisa, kansi mwanki kwavedila ko, buna kuna vutuka vedila mu nsumukunu aku ko, nate ye mbeni zima nganzi zami mu ngeye.

Yeh. 5: 13. 16: 42.

14. Mono, Mfumu, mpovele; dieti kwiza, mono ngina dio vanga. Kina lemvukila ko ye kina kuta vo fwila nkenda ko. Bonso bwena nzila zaku ye mavanga maku una kongodulwa, buvo-vele Mfumu, Mfumu.

15. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

16. Umwan' amuntu, tala, mu mbafukulu ngina kukatudila luzinunu luumeso maku; kansi ngeye kuna dila dizi ko vo dila, kuna dadisa mansangaza ko.

17. Bika wanionga napi; kansi kuna vanga nkungi bonso mu bafwa ko. Kanga mbandil' aku ye vwata nsampatu va malu maku; kufukani ngievo zaku ko ye kudiani mampa makia-di ko mauna tambukwa.

3 Mose 10: 6. 13: 45. 2 Sam. 15: 30. Yeh. 16: 7. Mika 3: 7.

18. Momo yavova kwa bantu mu nsuka, ye mu nkokila nkazi ami wafwa; nsuka walanda yavanga bonso buyakambwa.

19. Buna bantu bavova kwa mono: Kuzolele kutukamba mbangudulu ko, bu weti bo vanga?

20. Mono yabavutudila: Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

21. Vova kwa nzo a Isaeli: Ebu

buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele sumuna kinlongo kiami, ngianz' atulendo tueno; tima diameso meno ye ngunda zamiela mieno; bana beno bababakala ye babakento balukatulu sisa bana bilama mu sabala.

Yeh. 7: 4.

22. Buna lukatulu vanga, bonso buyavengi: Ka luna fuka ngievo ko ye ka luna dia mampa makiadi ko maluna tambukwa.

23. Luna keba mbandila zeno va ntu mieno ye nsampatu zeno va malu meno; ka luna dila dizi ko ye ka luna dila ko, kansi luna lemina mu tufuma tueno ye vumuka nuntu muntu.

Yeh. 16: 6. Yeh. 4: 17.

24. Yehesekeli una kala dimbu kwa yeno; nadede bonso bukavanganga luna katwa vanga. Momo bu mana kwiza, luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.

Yeh. 12: 6.

25. Kansi ngeye, umwan' amuntu, mu ntangu yina yingina kubakatudila ntabudulu au, kiesee kianzitusu au, tima diameso mau ye nsatu zamiela miau, bana bau bababakala ye babakento,

26. mu ntangu yina umosi watabuswa una kwiza kwa ngeye ye kukamba momo.

Yeh. 33: 21 b.

27. Buna nwa aku una zibuka, bonso nwa andieu watabuswa, ye ngeye una vova ye kuna kala kibaba diaka ko; ngeye una kala dimbu kwa yau, ye yau bana mona, vo mono i Mfumu.

Yeh. 3: 26.

KAPU 25.

Mbikulu akubu kwa Amoni, Moabi, Edomi ye bafilitea.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku kwa bana ba Amoni ye ubabikudila.

Yeh. 49: 1 b. Yeh. 1: 28 b. Am. 1: 13 b.

3. Navovi kwa bana ba Amoni: Luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Bu ubekanga kinlongo kiami nkiadi, bu kiasumunwa, ye nei a Isaeli, bu yavombuswa, ye nzo a Yuda, bu bakatwa natuka kinkole,

4. tala, nkiangunu nzolele kuniokuna mu vuwa kwa bana bababakala baeste, kidi batunga tua biau biano zakoto mu ngeye ye tunga kundu biau mu ngeye; bana dia mbutu miaku, ye bana nwa mamvumina maku.

5. Mono ngina vanga Laba diakala mpak' abakamela ye nsi abana ba Amoni vuma kiandeka kwa mameme; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

6. Kadi ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bu utetanga nsaki ye dudanga malu ye weti yangalala, bu uzedi kwa yina, mu ntim' aku wawonso, mu mbivulu ansi a Isneli,

7. tala, nkiangunu ngina lambula koko kwami kwa ngeye ye kuvana bonso kintani kwa bantu, ye ngina kufula mu makanda mabantu ye kufukisa mu zinsi; ngina kubunga, ye una mona, vo mono i Mfumu.

8. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Moabi ye Seili bu bavovanga: tala, bwena mu nzo a Yuda bonso mu makanda manaka mamonso,
 Yes. 15: 1 b. 16: 1 b. Yel. 48: 1 b. Am. 2: 1 b.

9. tala, nkiangunu nzolele vanga vemo dia Moabi mpene, kondwa kwa-widi mbanza nkutu, inga, mbanza zau zazonsono ka yimosi ko yina vukuswa, koloa kiansi, Bete-Hayesimoti, ye Bali-Meoni ye Kiliataimi.

10. Kwa bana bababakala baeste mpeni bio mu vuwa, bonso bumpengi kwa nsi abana ba Amoni, bana ba Amoni ka bidi vutuka banzulwa mu bantu.

11. Moabi ngina kongudila, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

12. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Edomi bu kavemene bobo mu vutula ndinda kwa nzo a Yuda ye volele mfuka yoyo yangolo mu mvutulu andinda mu yau,
 Yel. 49: 7 b. Yeh. 35: 1 b. 36: 5. Am. 1: 11 b.
 Oh. b. 1.

13. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Mono ngina lambula koko kwami kwa Edomi ye fula ye bantu ye bibulu muna, ye ngina yo vanga nsi yavombila tuka mu Temani, ye nate ye ku Dedami bana bilama mu sabala.

14. Mono ngina vutula ndind' ami kwa Edomi mu bantu bami Isaeli, ye yau bana vangila Edomi, bonso bwena nganzizi zami ye nkesi zami, ye yau bana mona ndind' ami, buvolele Mfumu, Mfumu.

15. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bafilista bu bavemene mu ndinda ye bavutudi ndinda mu luyinu luamiela miau mu bunga mu kintantu kiau kikakimani,
 2 Lus. 28: 18. Yes. 14: 29 b. Yel. 47: 1 b. Am. 1: 6 b. Sak. 9: 6 b.

16. nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-

vole ebu: Tala, mono nzolele lambulz koko kwami kwa bafilista ye fula bakeleta baba ye bunga yina yisidi mu nsi a Simu ku mbu.

17. Mono ngina kubavutula ndinda waunene mu ndongi zankesi, ye bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngina kubabwisa ndind' ami.

KAPU 26.

Mbikulu akubu kwa Tilo.

Mu mvu wakumi ye mosi, mu lumbu kiantete mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, Tilo bu dibekanga Yelusalemi nkiadi ye divovanga: mwelo wabantu wakakunwa, bwabu uzibukidi kwa mono; mono ngina baka ndandu, bu una bungwa,

3. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kubwila, Tilo, ye kutudimisina bantu babingi, bonso butudimisanga mbu mbula zandi.
 Yes. 23: 1 b. Yel. 47: 4. Am. 1: 9 b.

4. Yau bana bunga tumbu tua Tilo ye tulula nzo zandi zayongi; inga, ngina mpe pekula mfumfuta muna ye vangila mbanza tadi diampene.

5. Vuma kiya lwanga makonde mam-bizi zanlangu yau yina kala muna mbu; kadi mono mpovele, buvolele Mfumu, Mfumu, ye yau yina kala kintani kwa bantu.

6. Bana bayau babakento mu mindimba bana bemwa mu sabala; bana mona, vo mono i Mfumu.

7. Kadi ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele yambula Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ntinu amintinu, katuka mu ntini yanode ye bwila Tilo mu bakavalu ye makalu ye ntentami ye kabu diadinene diabantu.
 Dan. 2: 37.

8. Yandi una bema bana baku babakento mu mindimba mu sabala; yandi una kutungila bianyakumu, ye kuzudikila tumbu, kusangatala zinkaku.

9. Yandi una tuala nkudungwa ku tumbu tuaku ye tulula nzo zaku zayongi mu luazu biandi.

10. Mfumfuta zivumvumunwanga kwa nkangu miandi miabakavalu zina kufuka; tumbu tuaku tuna nikuka mu ndumu antentami miandi, makalu ye makalu mavwandu, bu kana kota mu mielo miaku, bonso bukotulwanga mu mbanza yabeduswa.

11. Yandi una yambula biodia biabakavalu bandi biadiata nzila zaku zazonsono; yandi una bema bantu baku mu sabala, ye mama biaku biatulo lendo bina lumbama va ntoto.

Yes. 5: 28. Yel. 47: 8.

12. Yau bana tana mbongo zaku ye baka lekwa biaku biankitila bonso bintani, bana tulula tumbu tuaku ye tulula nzo zaku zantoko; matadi maku, nti miaku ye nsengesele zaku bana tuba mu mbu.

13. Mono ngina sukisa ndungutu ankunga miaku, ye ntendani ansambi zaku ka yina vutuka wakana ko.

Yes. 24: 8. Yel. 7: 34. 16: 9.

14. Inga, ngina kuvangila tadi diampene, ngeye una kala vuma kiyalwanga makonde mambizi zanlangu; kuna vutuka tungululwa nkutu ko. Kadi mono, Mfumu, mpovele, buvele Mfumu, Mfumu.

15. Ebu buvele Mfumu, Mfumu kwa Tilo: Tala, mu ndumu ambwili aku, babandwa bu beti nionga, bu beti bema ye vonda mu ngeye, nsi zambu zina zakama.

16. Mfumu zazonsono ku mbu zina kulumuka mu biandu bia biakimfumu, bana bembika mayunga mau ye vula mvwatu miao miambwangulu yanamanga-manga; bana vwata mpamuku, bana vwanda va ntoto ye pamuka ye pamuzuka ye yitukwa mu diambu diaku.

Nzai. 18: 9.

17. Bana yimbila nkunga wamaniongo mu ngeye ye vova mu ngeye: Bonso buubungulu, ngeye wafunana kwa bisi mbu, umbanza yakembwa, yakala lulendo lolo va mbu ye bisi mbanza baku bapamuna babonsono bakala kundu muna!

18. Bwabu nsi zambu zipamukanga mu lumbu kiaku kiambwili, ye sanga biambu biena wonga mu diambu diamfukulu aku.

19. Kadi ebu buvele Mfumu, Mfumu: Bu ngina kuvanga mbanza yavombila, yifwanane ye mbanza zikondolo muntu kundu, bu ngina kutudimisina nkulu aminlangu ye kufukisila nlangu miaminene,

20. buna ngina kuyambula wakulumuka kwa yau bakulumuka mu ndiamu, kwa bantu bakikadila moyo ntama, ye ngina kuyambula wabaka kundu mu mpind' antoto, mu ndimba miavombila miansi nkulu kwa yau bakulumuka mu ndiamu, kwidi vutuka kala kundu biabantu; kansi mambu

manzitusu ngina vangisa mu nsi yabavumuna.

21. Mono ngina kusukisa nsukusulu yampamuku, ye vo una fwandwa, kuna vutuka monwa mvu ya mvu ko, buvele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 27: 36. 28: 19.

KAPU 27.

Nkunga wamaniongo mu Tilo.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono: yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, yimbila nkunga wamaniongo mu Tilo,

Yes. 23: 1 b. Am. 1: 9 b.

3. ye vova kwa Tilo diena mu mvaka miambu, dikitilanga ye bantu mu nsi zazingi zambu: Ebu buvele Mfumu, Mfumu: Ngeye Tilo uvovanga: Mono i lunga kwantoko.

Lumb. 50: 2. Man. 2: 15.

4. Mu kati diambu mwena nsi aku; ntungi miaku mialungisa ntoko zaku.

5. Mu mabaya mansipelesi matuka mu Semili batunga ndambu zaku zazole; babonga nse deli ku Lebanoni mu kuvangila nkwan' anzaza.

5 Mose 3: 9.

6. Mu cene mia Basani bavanga bindukulu kiaku; mabaya maku bavanga mu bui miatuka mu nsi zasanga biabakitea ye matulwa pa biampungi.

7. Mvwei' aku yakala yalino kiabiza ye mbwangulu yanamanga-manga yatuka mu Ngipiti ye yakusadila mipe bonso mpevili; nzo aku yakoto yanza yakala nlele wandombe yasimba ye nlele miambwaki yampumbu miatuka mu nsi zasanga bia Elisa.

8. Bisi nzaza zaku i bisi Sidoni ye Alavadi; baku babakala bakinkete, Tilo, wabasadila bonso bakuluntu baku banzaza.

1 Mose 10: 18.

9. Bangudi zabantu ku Ngebalu ye babakala badiu bakinkete wasadila mu londa bionso bibividi mu ngeye; nzaza zazonsono mu mbu ye bisi zau wasadila mu kitisa nkutulu aku.

1 Nt. 5: 18. Lumb. 83: 7.

10. Bapelesia, baludea ye baputea basala mu nkangu aku bonso binwani biaku. Nkaku ye mpu zankaku bamanika mu ngeye; yau bakuvanga wanzitusu.

Yes. 66: 19. Yel. 46: 9. Nah. 3: 9.

11. Bana babakala ba Alavadi va kimosi ye nkangu aku wankaka batelama va tumbu tuaku kinzungidila, ye ngeye wakala ye bangamadita mu nzo zaku zayongi. Yau bamanika nkaku

zau zazinene kinzungidila va tumbu tuaku; yau bavanga ntoko zaku zalunga.

12. Talisi wakita yaku, kadi wakala ye mbidi alekwa biankitila biampila zazonsono; palata, sengwa, nsania ye nzaba, i lekwa bibakutuadila.

13. Yavani, Tubali ye Meseke bakita mpe yaku; bantu ye lekwa biansongo bakubudisila.

1 Mose 10: 2 b.

14. Bakavalu bamakalu, bakavalu bantentami ye mula i lekwa biwatualuwa kwa nzo a Tongalame.

15. Bana babakala ba Dedani bakita yaku, nsi zazingi zambu zavukila mu nkitulu aku; bakutuadila mpoka zampungi ye nti aeene bonso mfutu.

16. Alami wakita yaku, bu wakala mbidi alekwa biakinkete; matadi makambunkeli, nlele wambwaki yampumbu, mbwangulu zanamanga-manga, lino kiabiza, kolala, ye matadi mamamoni-moni i lekwa biobio bibakutuadila.

17. Yuda ye nsi a Isaeli bakita yaku mpe; witi ku Miniti, mampa, niosi, mazi ye balasami i lekwa bibakutuadila.

Nkong. 11: 33.

18. Damasko wakita yaku—bu wakala mbidi alekwa biakinkete ye mbongo zankitila zampila zazonsono—mu vinia kiataka mu Heleboni ye mafuku ku Sahali.

19. Sengwa kiafulwa, kasia ye kalamusu i lekwa biwatualu Vedani ye Yavani biataka ku Usali; biobio wabudusulwa.

20. Dedani wakitila mavunga makavalu kwa mintentami.

21. Bisi Alabia ye mfumu zazonsono za Kedali zavukila mpe mu nkitulu aku; mu bana bamameme, mameme mambakala ye nkombo zambakala bakita yaku.

1 Mose 25: 13. Lumb. 120: 5.

22. Nkiti miataka ku Saba ye Lama miakita yaku; nzenzo miansunga milutidi miampila zazonsono, matadi mantalu mampila zazonsono ye wola i lekwa bibakutuadila.

23. Halani, Kane, Edeni ye nkiti miataka ku Saba, Asuli ye Kilimadi bakita yaku.

24. Baba bakitila mvwatu miantoko, mu yunga biandombe yasimba ye biambwangulu zanamanga-manga, mavunga mantinta zazingi ye mu nsinga miangolo miasietwa, va zandu diaku.

25. Nzaza za Talisi zayenda nati lekwa biaku biambudisa, ye ngeye wayika wamvwama ye wazituswa beni mu kati diambu.

26. Bisi nzaza zaku bakunata va nlangu miaminene; buna mpeve yaeste yayiza ye yakubula mu kati diambu.

Yeh. 17: 10.

27. Mbongo zaku zankitila, lekwa biaku, bina biambudisa, bisi nzaza zaku ye bakuluntu bau; bakala salu kialonda yina yibividi mu ngeye ye bakala salu kiankitulu aku, binwani biaku biabionsono biakala mu ngeye; inga, kabu dina diadionsono diabantu bakala muna mu ngeye, balumbamene mu kati diambu mu lumbu kiaku kiambwili.

28. Mbokolo zabakuluntu banzaza bu ziwakane, vuma biakinzungidila bieti zakama.

29. Babonsono babindikanga nzaza, bisi nzaza ye bakuluntu bau babonsono va mbu basisa nzaza zau ye batombuka mu simu.

30. Yau bakuvovilanga mu ndinga yayinene, basasulanga bialula biangolo, bafumfumunanga mfumfuta va ntu miao ye banengumukanga mu bombe.

31. Bakitebanga vandu mu diambu diaku, bakifukanga fwidi ye badilanga ngeye mu kiadi kiangolo ye maniongo mangolo.

Yel. 48: 37.

32. Bana kuyimbidila nkunga wamaniongo mu bialula biau ye yimbidila ngeye: Nani wakala bonso Tilo, diau dieka napi beni bwabu, mu kati diambu?

33. Lekwa biaku bu biamwanguwa mu mimbu wayukutisa bantu babingi; mu mbongo zaku zankitila ye lekwa biaku biambudisa biambidi akunku ngeye watomisa ntinu miantoto.

34. Kansi bwabu, bu umeni bulwa ye ledi mu mbu mu mpind' anlangu, buna mpe nkitulu aku ye bantu baku babonsono babilamene ye ngeye.

35. Bisi nsi zazonsono zambu babwidi mangitukwa mu mbivulu aku, ye ntinu miao mieti kama nitu mu wonga mu zizi biau.

36. Minkiti mu bantu misikilanga kubu diaku mviozi. Ngeye wasukidi nsukulu yampamuku mu mvu ya mvu.

Yeh. 26: 21. 28: 19.

KAPU 28.

Mbikulu yankogodolo ye nkunga wamaniongo mu diugizi dia Tilo. Mbikulu mu Sidoni ye mu ntedomoso a Isaeli.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, vova kwa dingizi mu Tilo: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ntim' aku bu wena nza ye uvovanga: mono i nzambi, i wandanga mu fulu kiazambi mu kati diambu, bu u muntu ye ka nzambi ko, kansi ukukibanzilanga bobo mu ntim' aku nkievo u nzambi—

Yes. 31: 3. Yeh. 27: 4. Dan. 5: 20. Mav. 12: 22.

3. kadi tala, keti ngeye lutidi Danieli mu nduenga; mansweki nkutu ka maswekakananga kwa ngeye ko;

Dan. 1: 17, 20.

4. mu zaku nduenga ye zaku nduka ngeye wabeki lulendo, ye ngeye wabeki wola ye palata mu nzo zaku zabiayudukwa,

5. mu nduenga zaku zazinene mu nkitulu aku wavengi lulendo luaku lualutula ye lutidila, ye ntim' aku weka nza mu diambu dialulendo luaku—

6. nkianguu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bu ukukibanzilanga bobo mu ntim' aku, nkievo u nzambi,

7. tala, nkianguu mono ngina yambula banzenza bakubwila balutidi mankemi mu bantu, ye yau bana vola sabala biau kwa ntoko zozo ziwabakila nduenga zaku, ye sumuna ncemomo aku.

Yeh. 26: 7. 30: 11.

8. Yau bana kulukula mu ndiamu, ye bonso bufwanga babeduswa, ngeye una fwila mu kati diambu.

Yes. 14: 15.

9. Kadi buna mpe una vova mu nkati azizi kiandieu ukubemene: mono i nzambi mpeleko ku nzambi ko, kansi muntu kaka mu koko kwayandi ukuvondele.

10. Bonso bufwilanga bankwa mi-amasutu, ngeye una fwila mu koko kwabanzenza. Kadi mono mpovele, buvolele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 32: 24.

11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

12. Umwan' amuntu, yimbila nku-nga wamaniongo mu ntinu a Tilo ye vova kwa yandi: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ngeye wakedi dimbu kiantu-ngulu yalunga mu tezo, wazedi kwa nduenga, kwa ntoko zalunga.

Yeh. 27: 2, 4.

13. Mu Edeni, lumbu lua Nzambi, wavwendi, wafukulu matadi mantalu inampila zazonsono, kaneoli, topasi, kalasedoni, kilisolita, onisi, yasipi, safili, kambunkeli ye simalangidi ye wola. Ndamunukunu zaku ye mafinu maku manwatwa mpe mu ngeye; lumbu kina kiwasemwa biakubukwa.

14. Ngeye wakedi nkeluba wapupa-

lala neske; mono yakuvengi bobo, ye wakedi va mongo wanlongo wa Nzambi ye wadieti mu matadi mandanu malezima.

2 Mose 25: 20. Yes. 14: 13.

15. Ngeye walunga mu nzila zaku kasi ye lumbu kina kiwasemwa, nate ye nsoki wamonika mu ngeye.

16. Mu diambu diandandu zaku zazingi zankitila kingongo kiaku kiazedi kwa tana, ye wabwidi mu masumu; buna mono yakukuba mu mongo wa Nzambi bonso nkwa sumuka ye yakubunga, ngeye unkeluba wapupalala, mpasi kwavutuka kala ye matadi mandanu manalezi-lezi ko.

17. Ntim' aku wakala nza mu ntoko zaku; ngeye wabaka nduenga zaku mu diambu dancemomo aku. Buna mono yakutuba va ntoto, yakulambidika vantadisi amintinu, kidi bakutala mu nienzi.

18. Mu tufuma tuaku tuatuingi mu nkitulu aku yakimbabu ngeye wasumuni binlongo biaku; nkianguu mono yayambula tia tuavaika mu ngeye kibeni; tuau tuakumanisa, ye mono yakuvanga bombe va ntoto vantadisi ameso mayau babonsono bakumona.

Nkong. 9: 20. Yeh. 19: 14.

19. Babonsono bakuzeyi mu bantu babwidi ngitukulu mu kubu diaku. Ngeye wasukidi nsukulu yampamuku mvu ya mvu.

Yeh. 26: 16. 27: 36.

20. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

21. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku kwa Sidoni ye bikudila dio.

Yes. 23: 2, 4.

22. Ngeye una vova: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina kubwila, Sidoni, ye kukizitisila momo mu ngeye; bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti kunkongudila ye kukisonga wavedila mu yandi.

23. Mono ngina kumbukisa vunga ye menga va nzila zandi, ye muna mu yandi bana bwa bavondwa mu sabala kikumbwidi mu ndambu zazonsono, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

24. Mboki nzo a Israeli ka yina vutuka kala ye lusende luzokamanga vo mpanga ziluekanga ko mu babonsono bakubazungidilanga kundu ye bakubabekanga nkiadi bwabu; bana mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.

25. Inga, ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bu ngina yonzika nzo a Israeli tuka mu bantu babakedi mbwan-gani, buna nzolele kukisonga wavedila mu yau va meso mabantu, ye yau

bana kala kundu mu nsi au yiyavana kwa sielo kiami Yakobi.

26. Bana kala kundu kuna mu mpungumunu ye tunga nzo ye tuika mavia mavinia, inga, bana kala kundu mu mpungumunu, bu ngina kongudila babonsono bakubabeka nkiadi mu ndambu zazonsono, ye bana mona, vo mono i Mfumu, Nzambi au.

KAPU 29.

Mbikulu mu Ngipiti ye ntinu ayau.

Mu mvu wakumi, mu lumbu kiakumi ye zole mu ngonda yakumi mamvu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye bikula kwa yandi ye kwa Ngipiti yayonsono.

Yes. 19: 1 b. Yel. 43: 8 b. 44: 30. 46: 2 b.

3. Vova ye kamba : Ebu buvoele Mfumu, Mfumu : Tala, mono ngina kubwila, Falao, untinu mu Ngipiti, udalaka kiakinene kiena mu kati diami la miaku ye uvovanga : yami i nzadi ami a Nile, mono kibeni yakivangila yo.

Yes. 51: 9. Yeh. 32: 2.

4. Kansi ngina tula tunkoki mu fifini biaku ye nanimisa mbizi zanlangu mu mila miaku mu mabala maku, ye mbo-ki ngina kutombula mu mila miaku va kimosi ye nibizi zanlangu zamila miaku miamionsono zinanamene ye mabala maku.

5. Mono ngina tuba ngeye ye mbizi zazonsono zanlangu zatuka mu mila miaku muna nsi yankatu; ngeye una bwa va nsi ye kuna mo katulwa vo landuswa ko, kansi ngina kuvana bonso dia kwa bulu biansi ye nuni zazulu.

6. Bisi Ngipiti babonsono bana mona, vo mono i Mfumu, bu bakala nkawa wabu kwa nzo a Isaeli.

2 Nt. 18: 21. Yes. 36: 6.

7. Bu bakusimba mu koko, watiabuzuka ye wabula luvati luamuntu muntu; bu bakusikila, ngeye watoluka ye wavana tuketo tuau tuatonsono tuadangala.

8. Nkianguu Mfumu, Mfumu voele ebu : Tala, mono nzolele kubwisa saba-la, ye mu ngeye ngina fula ye bantu ye bibulu.

9. Nsi a Ngipiti yina bungwa ye vombuswa, ye bana mona, vo mono i Mfumu, bu kavova : Nzadi a Nile i yami, mono kibeni yavengi yo.

Yoele 3: 19.

10. Tala, nkianguu ngina kubwila

ye mila miaku, ye ngina vanga nsi a Ngipiti nsi zavombila, nsi yankatu yampavala, tuka mu Mingidoli ye ku Siene, ye kuna nzaku a Etiopia.

Yeh. 30: 6.

11. Tambi kiamuntu ka kina mo vio-ka ko, ye tambi kiabulu kiatoluka ka kina mo vio-ka ko; ka yina kala kundu biabantu mu makumaia mamvu ko.

12. Ngina vanga nsi a Ngipiti nsi yavombila mu nsi zavombuswa, ye mbanza zayau zina vombila mu mbanza zatanwa mu makumaia mamvu; mono ngina mwangisa bisi Ngipiti mu bantu ye kubasansikisa mu zinsi.

13. Kadi ebu buvoele Mfumu, Mfumu : Makumaia mamvu bu mameni vio-ka, mono ngina yonzika bisi Ngipiti tuka mu bantu babakedi mbwangani.

14. Mono ngina vutuka tedimisa Ngipiti ye yambula bisi Ngipiti bavutuka ku nsi a Patalosi, nsi amase mau; kuna bana kala kimumfu kiakike.

Yes. 11: 11.

15. Mu bimumfu kiau kina lutila mu ke ye ka kina vutuka kukizangu- ngula mu bantu ko; ngina yambula ba- kala ntalu yafuma, ka bidi lenda yala bantu.

16. Ka kina vutuka kala mpungu- munu kwa nzo a Isaeli ko ye mfundi mu lufuma, yau bu beti tatamana kwa yau; bana mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.

17. Mu mvu wamakumole ye na- mbodia, mu lumbu kiantete mu ngonda yantete, mamvu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova :

18. Umwan' amuntu, Nebukadele- sali, ntinu ku Babeli, wasadisa nkangu andi abinwani salu kiangolo kwa Tilo; ntu miamionsono miayikidi vandu ye mavembo mamonsono mayubukidi. Kansi yandi ye nkangu andi ka bata- mbudi nsendo kwa Tilo ko mu salu kina kikusala kwa diau.

19. Nkianguu Mfumu, Mfumu vo- vele ebu : Tala, mono nzolele vana kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, nsi a Ngipiti; yandi una katula ki- mivwama kiayau ye baka mapela ye tana bintani kuna, ye biobio bina kala bonso nsendo ankangu andi.

20. Bonso nsendo mu salu kiandi mono imveni nsi a Ngipiti; kadi mu diambu diami basedi salu kiau, buvo- vele Mfumu, Mfumu.

21. Mu ntangu yina ngina yambula npoka yamena kwa nzo a Isaeli, ye kwa ngeye ngina vana kibakala mu zibula

nwa aku mu kati diau ; bana mona, vo mono i Mfumu.

Yeh. 33: 22.

KAPU 30.

Nkudukulu mu mbikulu kwa Ngipiti.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, bikula ye vova : Ebu buvole Mfumu, Mfumu : Lukunga ; engwa lumbu kiokio !

3. Kadi lumbu kiena lukufi, lumbu kia Mfumu kiena lukufi ; lumbu kinukwa matuti, ntangu abantu yizidi.

Yeli 2: 1 b. Sef. 1: 14.

4. Sabala kibwidi Ngipiti, ye Etiopia dibwidi kingongo, babeteswa bu beti bilama mu Ngipiti ; bimvwana biyau bibongwanga, ye tufulu tuayau tutululwanga.

Yes. 20: 3 b.

5. Bisi Etiopia, baputea, baludea ye kabu diadionsono diabantu banzenza, bakubea ye bana bababakala bansi yankebununu bana bilama ye yau mu sabala.

6. Ebu buvole Mfumu : Inga, ntabidi mia Ngipiti mina bilama, ye nza mialulendo luandi mina lumbama ; taka ku Mingidoli ye ku Siene bana bilama mu sabala, buvole Mfumu, Mfumu.

Yeh. 29: 10 b.

7. Yau bana vombila mu nsi zavombuswa, ye mbanza zau zina kala mu mbanza zatanwa.

8. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti lunga tia mu Ngipiti ye nsadisi miandi miamionsono mina kosakana.

9. Mu lumbu kina ntumwa zitukidi mu mono zina kwenda mu nzaza mu sisisa Etiopia diena mpungumunu ; yau bana bwa kingongo bonso mu lumbu kia Ngipiti, kadi tala, dieti kwiza.

10. Ebu buvole Mfumu, Mfumu : Inga, mono ngina sukisa bimvwana bia Ngipiti mu Nebukadelesali, ntinu ku Babeli.

11. Yandi ye bantu bandi ye yandi, balutidi mankemi mu bantu, bana tuaduswa kuna mu bunga nsi ; bana vola sabala biau kwa Ngipiti ye fuluza nsi mu bafwa.

Yeh. 28: 7.

12. Mono ngina vanga mila nsi yayuma ye teka nsi kwa babakala bambi. Mono ngina vombisa nsi ye biabionsono biena muna mu babakala banzenza. Mono, Mfumu, mpovele.

Yes. 19: 5 b.

13. Ebu buvole Mfumu, Mfumu :

Mono ngina mpe bunga nzambi zambole ye sukisa biteki ku Nofi, ye nsi a Ngipiti ka yina vutuka kala mfumu ko ; mono ngina bwisa wonga mu nsi a Ngipiti.

Yes. 19: 16 b.

14. Ngina vombisa Patalosi ye lunga tia mu Soani ye kongudila No.

15. Mono ngina tengula nganzi zami mu Sini, ntabulu a Ngipiti, ye fula kabu diyomanga ku No.

16. Ngina lunga tia mu Ngipiti, Sini dina bwa kingongo, No dina beduswa ye Nofi dina mona mintantu mu mwini.

17. Matoko ma Oni ye ma Fi-Beseti mana bilama mu sabala ; yau kibeni bana katwa natuka kinkole.

18. Mu Tehafenehesi mwini weka mpiuki, bu ngina tolula vangu kia Ngipiti kuna, ye nza mialulendo luandi kuna mina sukila ; inga, tuti dina yo fuka, ye bana bayau babakento bana katwa natuka kinkole.

19. Mono ngina kongudila Ngipiti, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

20. Mu mvu wakumi ye mosi mu lumbu kiansambodia mu ngonda yantete mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

21. Umwan' amuntu, mono ntolole koko kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye tala, ka kwaviakwa ko, ye longo ka biasadulwa ko ye ka kwazingwa ko mu viaka ko ye vutuka vanga ko ngolo zalunga mu sadila sabala.

22. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu : Tala, mono ngina bwila Falao, ntinu mu Ngipiti, ye tolula moko mandi, ye koko kwangolo ye kwatoluka, ye ngina sotukisa sabala mu koko kwandi.

23. Mono ngina mwangisa bisi Ngipiti mu bantu ye kubasansikisa mu zinsi.

24. Kansi moko mantinu a Babiloni ngina siamisa ye tula sabala kiami mu koko kwandi ; moko ma Falao ngina tolula, ye una bima vantadisi andi bonso kinwani kiabeduswa kieti bima.

25. Inga, mono ngina siamisa moko mantinu a Babiloni, kansi moko ma Falao mana beyania ; bana mona, vo mono i Mfumu, bu ntudidi sabala kiami mu koko kwantinu a Babeli, kidi kalamula kio ku nsi a Ngipiti.

26. Mono ngina sansik'sa bisi Ngipiti mu bantu ye kubamwangisa mu zinsi ; bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 31.

Mfukulu a Ngipiti yena yaludi bonso ya Asuli.

Mu mvu wakumi ye mosi, mu lumbu kiantete mu ngonda yantatu, mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, vova kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye kwa kabu diandi diamayoyila : Ye nani ulenda fwanukuswa mu nene kwaku ?

3. Tala, Asuli diakala nsedeli va Lebanoni ye mavala mantoko, makaya mampongo ye vimbu diadinene; ntu andi walambuka muna matuti.

4. Nlangu miavanga, vo wamena, mpinda yadukumukisa wo muna kaye mu zungisa mila miandi vuma kina kiwatuikwa, inga, yabukisa mbukila zandi ku nti miamionsono va nsi.

5. Nkiangunu vimbu diawau dialutita ntela mu nti miankaka miamionsono va nsi, ye bu wayalangana, nzamvula zawau zakala mbidi antalu ye mavala mawau mamala mu nlangu una wawingi.

6. Nuni zazonsono zazulu zatunga mazanza mau mu nzamvula zawau, kuni amavala mawau bulu biabionsono biansi biabuta bana bau, ye mu kini kiawau makanda mabantu mampila mu mpila mambidi antalu makunda.

Dan. 4: 12.

7. Wakala ntoko mu nene kwawau ye la kwanzamvula zawau, kadi wakala mianzi ku nlangu miaminene.

8. Ka waswamunwa ko widi nsedeli wankaka nkutu mu lumbu lua Nzambi; widi nsipelesi nkutu ka wakala nzamvula zampila yoyo ko, ye widi elabele nkutu mavala mampila yoyo ko. Inga, ka nti umosi nkutu ko mu lumbu lua Nzambi wafwanana una mu ntoko.

9. Mono yavanga vo wantoko beni mu kimvwama kiandi kianzamvula, vo nti miamionsono mia Edeni, minti mu lumbu lua Nzambi, miayandukila mio meso.

10. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele elu : Bu wamenene ntela wowo—inga, bu walambudi mbata muna matuti ye ntim' awau wayanda bu wakala ntela wowo,

11. buna ngina wo vana mu koko kwanyadi abantu; yandi una wo vangila bonso bukazolele, kadi mono ndiengi wo mu diambu dialudimbulu luau.

12. Banzenza bakwanga wo, balutidi

nankemi mu bantu, ye bayambula wo walambalala; va miongo ye mu ndimba miamionsono nzamvula zawau zabwa, ye mavala mawau matoluka matubwa mu bimila-mila biabionsono mu nsi, ye makanda mamonsono mabantu bantoto makatuka mu mpozi awau ye bayambula wo walambalala.

Yeh. 28: 7. 30: 11.

13. Va vimbu diawau diabwidi nuni zazonsono zazulu zena kundu, ye va mavala mawau bulu biabionsono biansi biana kundu kiau—

14. kidi nti miena ku nlangu ka midi vita mu ntela ye lambula mbata muna matuti, ye vo nyadi au ka una telama kuna mu nene kwandi ko, miamionsono minwanga nlangu; kadi buna miena mianiokunwa kwa lufwa ye miakatwa kulumuka ku mpinda yantoto, mu bantu kuna, kwa yau bakulumukini mu ndiamu.

15. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Mu lumbu kina kikakulumuka ku nsi abafwa, mono yayambula mpinda yakifuka fwidi mu diambu diandi; mono yadingimisa mila miandi, ye nlangu miaminene miakakudulwa. Mono yayambula Lebanoni diavwata mpiuki, ye nti miamionsono va nsi mialemina mu diambu diandi.

16. Mono yazakimisa bantu mu ndumu ambwili andi, bu yanlukula mu nsi abafwa, kwa yau bakulumukini mu ndiamu; buna nti miamionsono mia Edeni miabombwa mu mpindi antoto, milutidi biza ye mbote va Lebanoni, miamionsono mianwini nlangu.

Yeh. 14: 9 b. Yeh. 32: 13, 31.

17. Kadi yau mpe bakulumuka yandi ku nsi abafwa, kwa yau bayondwa mu sabala, ye mpe yau bakedi koko kwandi ye bakedi kundu mu mpozi andi mu bantu.

18. Nkiangunu ye nani mu nti mia Edeni ulenda fwanukuswa mu nzitusu ye nene? Mwanki ngeye una lukulwa va kimosi ye nti mia Edeni mu mpindi antoto ye lambalala muna mu bankwa miamasutu, kwa yau bayondwa mu sabala. Bobo buna vangwa kwa Falao ye kabu diandi diadionsono diamayoyila, buvolele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 23: 10. 32: 19.

KAPU 32.

Nkunga miamaniongo mu Falao ye Ngipiti.

Mu mvu wakumi ye zole, mu lumbu kiantete mu ngonda yakumi ye

zole, mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, yimbila nkunga wamaniongo mu Falao, ntinu mu Ngipiti, ye vova kwa yandi: Usukidi kwaku, unkosi mu bantu! Mwanki wafwanana ye dalaka mu mbu: ngeye wasavula mu mila miaku, wavinzula nlangu mu malu maku ye wavizula mila.

Yeh. 29: 3 b.

3. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu bwabu: Mono ngina yala konde dami mu ngeye mu makabu mamakanda mabantu babingi, ye yau bana kutombula mu dinsinga dami.

Yeh. 12: 13. 17: 20.

4. Mono ngina yambula walambalala va ntoto, inga, ngina kulakasa va nsi ye yambula nuni zazonsono zazulu zamianta va ngeye, ye mu ngeye ngina yukutisila bulu biansisi va ntoto wamvimba.

Yeh. 29: 5. 31: 13.

5. Mono ngina tuba nsuni aku va miongo ye fuluza mindimba mu nitu aku yayinene.

6. Nsi yiweti tela minga, ngina yo tula nlangu mu menga maku nate ye kuna miongo, ye bimila-mila bina zala kwa ngeye.

7. Bu ngina yambula wazima, buna ngina yala fukulu va zulu ye lombisa mbwetete zadiau; ngina fuka ntangu mu matuti, ye kia kwangonda ka kuna vutuka tentinia ko.

Yeh. 13: 10. 14: 12. Yeh. 31: 15 b. Yoeli 2: 10, 31. S: 15. Mat. 24: 29. Luk. 21: 25.

8. Mu diambu diaku ngina lombisa kia kwakonsono kwazulu ye bwisa nsi aku tombe, buvolele Mfumu, Mfumu.

9. Ngina vanga ntina miamakanda mamingi mabantu kintientie, bu ngina mwangisa kumu kiamfukulu aku mu makanda mabantu, ku zinsi ziulembolo zaya.

Yeh. 26: 15 b.

10. Mono ngina vanga makanda mamingi mabantu mayitukwa mu diambu diaku, ye ntinu miau mina kama nitu mu diambu diaku, bu ngina zunga sabala kiami va zizi biau; buna bena muntu muntu una kala wonga ukau-suki mu wandi moyo mu lumbu kiambwilu aku.

11. Kadi ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Sabala kiantinu a Babiloni kina kubwila.

12. Mono ngina yambula kabu diaku diamayoyila diabilama mu sabala biamakesa, mu biayau babonsono balutidi mankemi mu bantu; bana bunga nza mia Ngipiti, ye kabu diadionsono diamayoyila kuna dina bungwa.

Yeh. 28: 7.

13. Mono ngina fula bulu biabionsono biatoluka vana va nlangu miaminene, mpasi tambi kiamuntu vo biodia biabulu biatoluka ka bina vutuka vinzula mio ko.

Yeh. 29: 11.

14. Buna ngina yambula nlangu miau miakonuka ye mila miau miacilumuka nampia bonso mazi, buvolele Mfumu, Mfumu,

15. bu ngina vanga nsi a Ngipiti nsi yavombila, mpasi nsi yatanwa mu bina biabionsono biana muna, bu ngina banda bisi nsi babonsono; bana mona, vo mono i Mfumu.

16. Wan i nkunga wamaniongo ubana yimbila, bana babakento bamakanda mabantu bana wo yimbila; bana wo yimbidila mu Ngipiti ye kabu dina diadionsono diamayoyila muna, buvolele Mfumu, Mfumu.

17. Mu mvn wakumi ye zole, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

18. Umwan' amuntu, yimbila nkunga wadilu mu kabu dia Ngipiti diamayoyila ye kamba yau yakulumuka va kimosi ye bana babakento babantu balutidi, mu banda mu mpind' antoto, kwa yau bakulumukini mu ndiamu.

Yeh. 14: 3 b.

19. Ngeye ulutidi muntu wankake? Kulumuka ye yambula watulwa mu bankwa miamasutu.

Yeh. 28: 10.

20. Inga, mu yau bavondwa mu sabala bana bilama. Sabala kitambukulu; lunkoka ye makabu mandi mamonsono mayayoyila.

21. Nyadi miatulendo va kimosi ye biandi bisadisi bana vova mu nsi abafwa ebu mu yandi: Bakulumukini ye balambalele vana, bankwa miamasutu, yau bavondwa mu sabala.

Yeh. 14: 9 b.

22. Inga, vana valambalele mpe Astuli ye kabu diandi diadionsono, kinzungidila ye yandi zindiamu zau zena. Babonsono bavondwa, babilama mu sabala.

23. Ndiamu andi katambudi muna nkati ansi mu kingongo kiantoto, ye kabu diandi diadimuswa kinzungidila ye yandi. Buna bena bavondwa babilama mu sabala, yau bateka mwangies mpamuku mu nsi abavumuna.

24. Muna mulambalele mpe Elami ye kabu diandi diadionsono diamayoyila diadimuswa kinzungidila ye yandi. Buna bena bavondwa, babilama mu sabala ye bakatwa kulumuka mu

kondwa kwanzabudulu muna mpind' antoto, baba bateka mwangisa mpamuku kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna; bwabu bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu.

25. Mu bavondwa kaveno mbuk' andi ye kabu diandi diadionsono diamayoyila diatambudi ndiamu zau kinzungidila ye yandi. Babonsono, bankwa miamasutu, bavondwa mu sabala, kadi vakiakedi mpamuku wamwangana kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna, kansi bwabu bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu; inga, mu yau bavondwa katulwa.

26. Muna mulambalele mpe Meseki-Tubali ye kabu diandi diadionsono diamayoyila; kinzungidila ye yandi mwena ndiamu zau. Babonsono, bankwa miamasutu, bavondwa mu sabala, kadi vakiakedi bamwangisa mpamuku kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna.

Yeh. 27: 13.

27. Kanivo ka bana lambalala ye makesa mabilama mabankwa miamasutu koe bakulumuka ku nsi abafwa ye luazu biau, ye kungsi antu miao kwatuluwa sabala biau ye tufuma tuau tuakunda va malu mau, mpamuku mu makesa mau bu wateka kala mu nsi abavumuna?

28. Ngeye mpe una koswa mu bankwa miamasutu ye lambalala ye yau bavondwa mu sabala.

29. Muna mulambalele mpe Edomi ye ntinu miandi ye mfumu zandi zazonsono zatubwa kwa yau bavondwa mu sabala mpeleko lulendo luau; bwabu balambalele ye bankwa miamasutu, ye yau bakulumukini mu ndiamu.

30. Muna mwena madingizi mansi a Node, babonsono, ye bisi Sidoni babonsono bakatulu kulumuka kwa yau bavondwa, mpeleko bakedi mpamuku, ye bwabu beti mwena mavanga mau nsoni; balambalele kisutu ye yau bavondwa mu sabala ye bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu.

31. Falao una kubamona ye bombwa mu kabu diandi diadionsono diamayoyila. Falao ye nkangu andi wawonso- no bavondwa mu sabala, buvelele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 31: 16.

32. Kadi mono mbwangisi mpamuku mu yandi mu nsi abavumuna; kansi bwabu Falao ye kabu diandi diadionsono bakiyambudi bakatwa tulwa ye

bankwa miamasutu ye yau bavondwa mu sabala, buvelele Mfumu, Mfumu.

KAPU 33.

Ndikunu amvindu abantu ye mbikudi. Lunungu lua Mfumu. Mbikulu bu kawa nsamu mu mbedosolo a Yelusalemi. Minwe miafwa matu miambikudi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, vova kwa bana babantu baku ye ubakamba: Vo ngina bwisa nsi sabala, ye vo bantu mu nsi bana kukisodila bakala ye bana kumvanga bonso nkengi au, Yeh. 3: 17 b.

3. ye ndieu mwene sabala vo kieti bwila nsi, ye weti sika mpungi ye luengisanga bantu,

4. ye buna vo mosi wena wilu ningu wampungi, kansi kazolele luengakana ko ye sabala kizi kunkatula, buna menga mandi mana bwila wandi ntu.

5. Kadi keti wawa ningu wampungi, kansi kayambula kaluengakana ko; nkiangunu menga mandi mana kumbwila yandi kibeni. Vo wayambula kaluengakana, nga vukisi mwel' andi.

6. Kansi vo nkengi mwene sabala kizidi, ye kasikanga mpungi ko, mpasi bantu baluengiswa, ye sabala kizidi katula mosi mu yau, buna vele ndieu ukatulu mu luandi lufuma, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwankengi.

7. Bwabu, umwan' amuntu, mono itudidi bonso nkengi kwa nzo a Isaeli, mpasi bu wilu diambu mu nwa ani, ngeye una kabaluengisa mu fulu kiani.

8. Bu mpovele kwa kiadimbuka: un kwa kiadimbuka, ngeye una katwa fwa, ye ngeye lembolo vova mu luengisa kiadimbuka mu nzil' andi, buna vele kiadimbuka una fwa mu lufuma luandi, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.

9. Kansi vo uluengisanga kiadimbuka mu nzil' andi, kidi kavengumuka mu yau, ye mwanki kavengomokene mu nzil' andi ko, buna yandi una fwila mu lufuma luandi, kansi ngeye vukisi mwel' aku.

10. Ngeye umwan' amuntu, vova kwa nzo a Isaeli: Yeno luvovanga ebu: Ntulumunu zeto ye masumu meto bina va yeto, ye tueti bio lemina. Buna bwe tulenda kala moyo?

3 Mose 26: 39. Yeh. 24: 23.

11. Kansi ubakamba: Kasi mu moyo ani, buvelele Mfumu, Mfumu:

mono kiena nienzi mu mfwilu akiadimbuka ko, kansi vele ndutidi zola, vo kiadimbuka una vengumuka mu nzil' andi ye vuka. Nkiangunu buna luvutuka, inga, lubangumuka mu nzila zeno zambi. Mu nkiana luzolele fwa, yeno lunzo a Isaeli? Yeh. 18: 23 b.

12. Kansi umwan' amuntu, vova kwa bana babantu baku: Lunungu luankwa lunungu ka luna kumvukisa ko, bu kavolele ntulumunu; kiadimbuka kana bafukwa mu diambu dialudimbulu luandi ko, bu kavengomokene mu ludimbuku luandi. Inga, walunungu kalendi vuka mu lunungu luandi ko, bu kavolanga masumu. Yeh. 3: 20.

13. Bu mpovele kwa walunungu, vo yandi una vuka, ye yandi mu ndekolo aminu kiandi mu lunungu luandi uvanganga malembolo songa, buna ka le kwa ko kina bambukulwa moyo mu lunungu luandi lualonsono, kansi mu malembolo songa makavengi kana fwila.

14. Bu mpovele kwa kiadimbuka: ngeye una katwa fwa, ye yandi una vengumuka mu masumu mandi ye vengi masongele ye malunungu, Yeh. 18: 21 b.

15. ye kiadimbuka una vutula ntadulu yikatambudi, una tomsa bina bikateni ye diatanga mu nkondo mi-moyo, mpasi kana vanga malembolo songa ko, buna mu kedika yandi una vuka ye kana fwa ko.

2 Mose 22: 26. 5 Mose 24: 13. Yeh. 18: 7 b.

16. Masumu mandi mamonsono mavolele ka dimosi ko dina bambukulwa moyo mu nkongodolo andi; yandi wavengi bwasonga ye lunungu, nkiangunu mu kedika yandi una vuka.

17. Buna vo bana babantu baku bavovanga: Mfumu kavanganga busongele ko, buna vele i yau kibeni balembolo vanga bwasonga. Yeh. 18: 25 b.

18. Vo walunungu una vengumuka mu lunungu luandi ye vanganga nso-ki, buna una katwa fwa mu diambu diodio.

19. Vo kiadimbuka una vengumuka mu ludimbuku luandi ye vanganga bwasonga ye lunungu, buna yandi una vuka mu diambu diodio.

20. Vo luna tatamana vova: Mfumu kavanganga bwasonga ko, buna luzaya, vo mono ngina kongudila mosi mosi mu yeno bonso bwena nzila zandi, lunzo a Isaeli.

21. Mu mvu wakumi ye zole, bu tuakinatukina kinkole, mu lumbu kiantanu mu ngonda yakumi, mu yau

batanunwa mu Yelusalemi umosi waluka kwa mono ye wavova: Mbanza yibakamene.

22. Kansi koko kwa Mfumu kwa-mfuka mu nkokila, ndieu watanunwa bu kakiyizila ko, ye bu kakizibula nwa ami ko, nate ye waluka kwa mono mu nsuka; nwa ami wazibuka, ye kiakala kibaba diaka ko. Yeh. 24: 26 b.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

24. Umwan' amuntu, yau bakalanga kundu mu nzo zatuluka muna nsi a Isaeli bavovanga ebu: Abalahami wakala bakala dimosi kaka, ye mwanki watambula nsi bonso mvwilu. Yeto tuena babingi, buna vele tuna vewa nsi!

25. Nkiangunu vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Yeno ludianga mbizi va kimosi ye menga, yeno lusendulanga meso meno kwa nzambi zambole ye lutengulanga menga, ye buna yeno luna keba nsi bonso mvwilu!

1 Mose 9: 4. 3 Mose 19: 26. Yeh. 18: 6.

26. Yeno luyandilanga sabala bieno, luvanganga biena nkankumusu, ye mu yeno umosi uvwezanga nkazi wangana, ye buna yeno luna keba nsi bonso mvwilu!

27. Ebu una vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Kasi mu inoyo ami, yau bena mu nzo zatuluka bana bilama mu sabala; yau bena va nsi ngina vana bonso dia kwa bulu biakiana, ye yau bena mu siamu biamiongo ye minluka bana fwa mu vunga.

28. Mono ngina vanga nsi yankatu ye yampavala, ye nza mialulendo luandi mina suka; miongo mia Isaeli mina vombuswa, mpasi ka muntu ko una mo vioka.

29. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti vanga nsi yavombila ye yampavala mu diambu diankankumusu zazonsono zibavengi.

30. Kansi ngeye umwan' amuntu, bana babantu baku bavovasananga mu ngeye va bibaka ye mu nkoloto zazinzo, bavovasananga umosi kwa wankaka, ye batanga: Wiza watuwisa nki adiambu divaikidi bwabu mu Mfumu.

31. Yau bakwizanga kwa ngeye, bonso bukutakananga bantu, ye bavwandanga vantadisi aku bonso bantu bami, ye bawanga mambu maku, kansi ka bavanganga mo ko; kadi mambu mena nazeke-zeke mu nwa, i

monio mabalenda wakasa, kansi ntima miau minamanga bina biena ndandu kwa yau.

Yes. 42: 20. 53: 1.

32. Tala, ngeye wena kwa yau nki-evo nkunga wena mambu manazekezeke kaka, bonso mosi wena ndinga yabiza ye utomene sikanga; nkiangunu bawanga mambu maku, kansi ka bavan-ganga mo nkutu ko.

33. Kansi bu mana kwiza—ye tala, meti kwiza!—buna bana mona, vo mbi-kudi wakedi mu yau.

KAPU 34.

Mbikulu kwa mvungi mia Israeli ye nsilulu mu mvungi wasonga.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mo-no; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, bikula kwa mvungi mia Israeli, bikula ye vova kwa yau, kwa mimvungi: Ebu buvo-vele Mfumu, Mfumu: Engwa mvungi mia Israeli mikukikebanga kaka! Kadi mvungi ka mina keba dikamba koe?

Yel. 23: 1 b.

3. Biena mazi ludianza, mika luvwa-tanga, biavuluka luvondanga, kansi ka lukebanga dikamba ko.

Sak. 11: 16.

4. Bakindakana ka lusiamisi ko, be-na yela ka luniakisi ko, baluekwa ka luvieki ko, bakubwa ka luvutudi ko, bazimbala ka lutombele ko, kansi mu nzungulu ye mbalu luabayala.

5. Buna basansukuswa, bu bakondwa mvungi, ye bayika dia kwa bulu biabionsono biansi, inga, basansukuswa kwandi.

Yes. 53: 6. Yel. 10: 21. Mat. 9: 36.

6. Mameme mami mazimbale bwabu va miongo miamionsono ye kumati biabionsono bianda; va ntoto wamvimba mameme mami masansukuswa, ye ka unosi ko ukubayuvulanga vo ukubatombanga.

7. Nkiangunu, yeno lumimvungi, luwa mambu ma Mfumu:

8. Kasi mu moyo ami, buvo-vele Mfumu, Mfumu: mu kedika mameme mami bu maniokono mu pelwa, inga, mameme mami bu masisulu bonso dia kwa bulu biabionsono biansi, bu makondolo mvungi ye mvungi miami ka miayuvudi mameme mami ko, kansi mvungi mikukikebanga, ye ka mikebanga mameme mami ko,

9. nkiangunu, lumimvungi, luwa mambu ma Mfumu:

10. Ebu buvo-vele Mfumu, Mfumu:

Tala, mono ngina bwila mvungi miami ye tomba mameme mami mu moko mau ye sukisa salu kiau kiakivungi, ye buna mvungi miami ka mina vutuka yambu-lwa bakikeba ko, kansi mono ngina tanina mameme mami mu nwa miau, mpasi ka mana kula dia kwa yau ko.

11. Kadi ebu buvo-vele Mfumu, Mfumu: Tala, mono kibeni ngina keba mameme mami ye fwanda mo.

12. Bonso bufwandanga mvungi ka-mba diandi, bu katelamene mu mameme mandi mamwangane, i bobo ngina tomba mameme mami ye tanina mo mu vuma bina biabionsono bimamwa-nguswa mu lumbu kina kiasukwa matuti ye mbungi.

Yel. 31: 10. Luk. 15: 4 b.

13. Mono ngina mo vaikisa mu bantu ye yonzika mo mu zinsi ye luakisa mo ku nsi au; buna ngina mo tuala ku dia va miongo mia Israeli, ku bimila-mila ye mu vuma biabionsono biena kundu mu nsi.

14. Mu kulu biabiza ngina mo tuala ku dia, va miongo mianda mia Israeli maua baka kulu biau; vana mana leka mu kulu biabiza, ye dia kwamazi mana kala va miongo mia Israeli.

Lumb. 23: 1 b.

15. Mono kibeni ngina nata mameme mami ku dia ye mono kibeni ngina sola vuma biau biandeka, buvo-vele Mfumu, Mfumu.

16. Mazimbala ngina tomba, maku-bwa ngina vutula, maluekwa ngina vi-aka, ye makindakana ngina siamisi; kansi mamazi ye mangolo ngina bunga ye vunga mo bonso bufweni.

Sef. 3: 19.

17. Kansi yeno lumameme mami, ebu buvo-vele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele kongudila va kati ye mameme ye zinkombo, va kati ye mameme ma-mbakala ye nkombo zambakala.

Mat. 25: 32 b.

18. Ka bulungidi kwa yeno koe, vo luna dia kulu kilutidi biza? Luzolele mpe diatikisa mu malu meno bionso bi-sidi va kulu bieno? Ka bulungidi koe, bu lunwanga nangu ulutidi kia? Luzolele mpe vinzula mu malu meno wo-no usidi?

19. Buna mameme mami makatulu dia bina bidieti malu meno ye nwa wo-wo uvinzulu kwa malu meno.

20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-vele ebu kwa yau: Tala, mono kibeni ngina kongudila va kati ye mameme mamazi ye mameme mantandu.

21. Bu lunungunanga mu mbanzi ye to kiakoko, ye mu mpoka lukudanga

makindakana mamonsono, nate ye lumeni mo kuba ye sansikisa,

22. buna ngina vulusa mameme mami, mpasi ka mana vutuka niokunwa mu pelwa ko; ngina kongudila va kati ye mameme ye mameme.

23. Mono ngina tonginika ye yadisa mo mvungi wantuadi una mo nata ku dia, i sielo kiami Davidi; yandi una mo nata ku dia, yandi una kala mvungi au.

Yes. 11: 1 b. 40: 11. Yel. 23: 5. 30: 9.
Yeh. 37: 24 b. Hos. 8: 5. Yoa. 10: 11. Eb. 13: 20.
1 Pet. 2: 25.

24. Mono, Mfumu, ngina kala Nzambi au, kansi sielo kiami Davidi una kala mfumu mu yau. Mono, Mfumu, mpovele.

25. Mono ngina wawasa luwawanu luayenge ye yau ye sukisa bulu biakama mu nsi, mpasi makala kundu mu mpungumunu mu kati diansi yankatu ye leka mu zimfinda.

Yes. 11: 6 b. Yeh. 37: 26. Hos. 2: 20 b.

26. Mono ngina kubasakumuna yau kibeni ye bionso bizunganga nzanz'ami. Mono ngina nokisa mvula mu ntangu yafwana; nkumbu miamvula mialusakumunu mina kala.

Yes. 41: 3. Lumb. 68: 9.

27. Minti va nsi mina buta bana bau, ye ntoto una vana mbutu miawau, ye bana vwanda mu nsi au mu mpungumunu; bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti tolula vangu kiau ye kubatanina mu moko mayau babakeba kinanga.

28. Buna ka bana vutuka kala bintani kwa bantu ko, ye bulu biansi ka bina kubadia ko, kansi bana kala kundu mu mpungumunu, ye ka muntu ko una kubapamuna.

Yel. 30: 10. 46: 27.

29. Mono ngina yambula ntuika yabadukumukina yina kala yasivi, ye ka bana vutuka vuzwa kwa nsatu mu nsi ko, ye ka bana vutuka nata ntiakulu zabantu ko.

30. Yau bana mona, vo mono, Mfumu, Nzambi au, ngiena yau; bana kala bantu bami, nzo a Israeli, buvoele Mfumu, Mfumu.

31. Yeno lumameme mami, mameme mu kamba diami, yeno i bantu, ye mono i Nzambi eno, buvoele Mfumu, Mfumu.

KAPU 35.

Mbikulu mu Edomi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku ku mongo wa Seili ye bikudila wo.

Yel. 49: 7 b. Yeh. 25: 8 b. 12 b. Am. 1: 11 b.
Ob. b. 1 b.

3. Ngeye una wo kamba: Ebu buvoele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina kubwila, umongo wa Seili, ye lambula koko kwami kwa ngeye ye kuvanga wavombila ye wampavala.

4. Mono ngina vanga mbanza zaku nzo zatuluka, ye ngeye kibeni una vombila; ngeye una mona, vo mono i Mfumu.

5. Bu wavwa kitantu kikakimani kwa bana ba Israeli ye wabanikiuna kwa sabala mu ntangu au akubu, ntangu yina, lufuma bu lualunga tezo,

Lumb. 137: 7.

6. nkiangunu, kasi mu moyo ami, buvoele Mfumu, Mfumu, ngina kukitula menga, ye menga mana kuzoma; bu walembeba bela menga, buna mpe menga mana kuzoma.

7. Mono ngina vanga mongo wa Seili wampavala ye wavombila ye fula yau bakwendanga ye bavutukanga mu-na.

8. Mono ngina fuluza miongo miawau ye babakala bawau bavondwa; inga, va nzanza miaku, mu ndimba miaku ye ku bimila-mila biaku biabionsono babakala bavondwa mu sabala bana bilama.

9. Mono ngina kuvanga nsi yavombila mu mvu ya mvu, ye mbanza zaku ka zina vutuka kala kundu biabantu ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

10. Bu wavova: makanda momo mamole mabantu ye nsi zina zazole bana kala bami, yeto tuna kubabaka bonso mvwilu, mpeleko Mfumu wakedi vana,

Lumb. 83: 12.

11. nkiangunu, kasi mu moyo ami, buvoele Mfumu, Mfumu, mono ngina vanga bonso bwena nganzi zaku ye nsoki aku biwabavangila mu kimbeni kiaku, ye mono ngina kukizaikisa mu yau, bu ngina kukongudila.

12. Ngeye una mona, vo mono i Mfumu; mono ngwili ntiakulu zaku zazonsono ziwavovele kwa mongo wa Israeli, bu uvovanga: miau i nsi yavombila; mituveno bonso dia.

13. Yeno luangiasila nwa mieno ye luafuluza mio mu mamibu kwa mono; mono yawa mo.

14. Ebu buvoele Mfumu, Mfumu: Mu kiesa kiantoto wawonsono ngina kuvanga nsi yavombila.

15. Bonso buwayangalala mu fwa dianzo a Israeli, bu diavombuswa, bo-

bo mono mpe ngina kuvangila. Ngeye una kala nsi yavombila, umongo wa Seili ye Edomi diadionsono, nseke yina yiuyalangene; bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 36.

Ntedomoso a Isaeli diaka.

Ngeye umwan' amuntu, bikula mu mongo wa Isaeli ye vova: Yeno lumiongo mia Isaeli, luwa mambu ma Mfumu.

Yeh. 6: 8.

2. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ntantu bu mieti kulubeka nkiadi ye vova: vuma bianangama biangiokila bikabimani biayikidi mvwilu eto,

Yeh. 25: 8. 26: 2.

3. nkiangunu bikula ye vova: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bu bavumanga ye vomanga mu diambu dieno mu tueka tuatonsono, mpasi nsadidil' abantu yina kuluvwa ye yeno i nongwa kiangiangia zatudimi ye makela mabantu,

4. nkiangunu, lumiongo mia Isaeli, luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu, kwa miongo ye minzanza, kwa bimila-mila ye mindimba, kwa nzo zatuluka zabungwa ye mbanza zasiswa zaniokunwa mu pelwa ye devwa kwa nsadidil' abantu bazungidilanga,

5. inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu volele ebu: Mu kedika mpovele mu vema kwami kwandemina kwa nsadidil' abantu ye kwa Edomi, nseke yina yidiyalangene, baba babeki nsi ami bonso mvwilu ye kiese kiantima miau miamvimba ye mu luyinu mu mwela, mu kuba bisi nsi ye vanga yo kintani kiau.

6. Inga, nkiangunu bikula mu nsi a Isaeli ye vova kwa miongo ye minzanza, kwa bimila-mila ye mindimba: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Tala, mono mpovele mu vema kwami ye nganzi zami: Bu luaneti ntiakulu zabantu,

7. nkiangunu Mfumu, Mfumu volele ebu: Mono izangula koko kwami ye ita: Mu kedika bantu bakuluzunganga yau kibeni bana nata ntiakulu zau.

8. Kansi lumiongo mia Isaeli, yeno luna vutuka vekita ye buta mimbutu kwa bantu bami Isaeli, kadi fintamantama bana vutuka.

9. Kadi tala, mono ngina kwiza kwa yeno, mono ngina kulubangumukina, ye yeno luna vatwa ye kunwa.

10. Mono ngina balula bantu va yeno mu mbidi akunku, nzo yanvimba ya

Isaeli va kimosi; mbanza zina kala kundu biabantu ye nzo zatuluka zina tungululwa.

11. Inga, mono ngina kulubaludila bantu ye bulu biatoluka mu mbidi akunku, ye bana nieka ye kala lubutu. Mono ngina yambula luakala kundu biabantu, nadede bonso buluakala mu nsi nkulu, inga, mono ngina kuluvanga wote ulutidi una uluateka mona; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

12. Mono ngina yambula bantu bakiba va yeno, i bantu bami Isaeli; bana kuvwa bonso mvwilu, ye ngeye una kala fwa diau, ye ngeye kuna vutuka kubavanga bakondwa bana ko.

13. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bu bakulubikanga: ngeye i nkento udianga bantu ye uvanganga baku bantu bakondwa bana,

14. nkiangunu kuna vutuka dia bantu ko ye kuna vutuka vanga bantu baku bakondwa bana ko, buvolele Mfumu, Mfumu.

15. Kina vutuka kuwisa ntiakulu zabantu ko, ye kuna vutuka kala nsatu anata luyinu luabantu ko; kuna vutuka vanga bantu baku bakondwa bana ko, buvolele Mfumu, Mfumu.

16. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

17. Umwan' amuntu, yau mu nzo a Isaeli bu bakala kundu mu nsi au basumuna yo mu nzila zau ye mavanga mau; nzil' au yakala yasumuka kwa mono bonso nkubu ankento. Yeh. 64: 6.

18. Buna mono yabatengudila nganzizi zami mu diambu diamenga momo nabatengole mu nsi, ye mu diambu dia bu basumuna yo mu nzambi zau zambole.

19. Mono yabasansikisa mu bantu, ye bamwangana mu zinsi; bonso bwakala nzila zau ye mavanga mau yabakongudila.

20. Kansi kani monso makanda mabantu baluakila, basumuna nkumbu ami yanlongo, bu babikwanga: baba i bantu ba Mfumu, ye bakatwa vaika mu nsi au. Yeh. 52: 5. Loma 2: 24.

21. Buna yafwila nkumbu ami yanlongo kiadi, i yoyo yasumuna nzo a Isaeli mu bantu bobo babaluakila.

22. Nkiangunu navovi kwa nzo a Isaeli: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Ka i mu diambu dieno ngieti bo vanga ko, lunzo a Isaeli, kansi mu diambu diakumbu ami yanlongo yilusumuna mu bantu balualuakidi.

Yeh. 43: 22 b. Yeh. 23: 25.

23. Mono nzolele bieka nkumbu ami yayinene nlongo yasumunwa mu bantu, bu luasumuni yo mu yau; bantu bana mona, vo mono i Mfumu, buvele Mfumu, Mfumu, bu ngina kukisonga wavedila mu diamibu diano vantadisi ameso meno.

24. Kadi mono ngina kululandisa mu bantu ye kuluyonzika mu nsi zazonsono ye kulutuala ku nsi eno.

25. Mono ngina lemba nlangu wavedila mu yeno, mpasi luavedila; mono ngina kululedisa mu nsumukunu zeno zazonsono ye mu nzambi zeno zazonsono zambole.

Lumb. 31: 2, 7. Yeh. 44: 3. Sak. 13: 1.

26. Mono ngina kuluvana ntima wamona ye ngina kuluvana mpeve yamona mu kingongo kieno; mono ngina katula ntima watadi mu nitu eno ye kuluvana ntima wansuni.

Yel. 31: 33 b. 32: 39 b. Yeh. 11: 19 b. 18: 31.

27. Mona ngina kuluvana mpeve ami mu kingongo kieno ye vanga luadiata mu nkondo miami ye keba nsiku miami ye nama mio.

28. Yeno luna kala kundu mu nsi yiyavana mase meno, ye yeno luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno.

29. Mono ngina kuluvulusa mu nsumukunu zeno zazonsono; mono ngina tela mbongo mbila ye vanga yo yayingi, ye kina yambula malema malubwila ko.

Hos. 2: 21 b. Yoeli 2: 21 b.

30. Mbutu mianti ye mbongo yankunzu yansi ngina vanga kiaba beni, ka luidi vutuka lungwa ntiakulu zamalema mu bantu.

Yeh. 34: 29.

31. Buna luna banzila nzila zeno zambi ye mavanga meno makamiakala mabiza ko; luna kukikamina nitu mu tufuma tueno ye nkankumusu zeno.

Yeh. 6: 9. 16: 61. 20: 43.

32. Kansi kizolele bo vanga mu diamibu diano ko, buvele Mfumu, Mfumu, bika luazaya bo. Yeno luna mona nsoni ye yindama mu nzila zeno, lunzo a Israeli.

33. Ebu buvele Mfumu, Mfumu: Bu ngieti kululedisa mu tufuma tueno tuatonsono, buna ngina yambula mbanza zakala kundu biabantu, ye buna nzo zatuluka zina tungululwa,

34. ye nsi yabungwa yina vatwa, mu mamvutu bu yakedi nsi yavombila vantadisi ameso mababonsono baviokanga.

35. Buna bana vova: Nsi yayi yakedi yafukila, bwabu yeka bonso lumbu lua Edeni, ye nbanza zakedi za-

vombila, zafukila ye zabungwa, zena kundu biabantu bwabu ye zasiamuswa.

36. Buna bantu basidi yeno kinzungidila bana mona, vo mono, Mfumu, ntungulidi bina biabungwa ye ntuikidi bina biafulwa. Mono, Mfumu, mpovele bo, ye mono si ivanga bo mpe.

Yeh. 17: 24.

37. Ebu buvele Mfumu, Mfumu: Mu diadi mpe nzolele kukiyambula yatombwa kwa nzo a Israeli, mpasi yabavanga bo: ngina vanga bantu muna badetila ye mameme mu mbidi antalu;

Yeh. 34: 81.

38. ntalu yimosi ye mameme mabiekwa nlongo mu Yelusalemi mu nke-mbo miau yina kala ntalu amameme momo mabantu mana fuluza mbanza zavombila. Yau bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 37.

Mfulukusu a Israeli.

Koko kwa Mfumu kwantentama ye kwandata mu mpeve a Mfumu ye kwantula mu kati diandimba ufulukidi kwa visi.

Yeh. 3: 12, 22. 11: 24.

2. Yandi wampiokisa mu biau mu ndambu zazonsono, ye tala, bialambalala mu mbidi akunku mu ndimba, ye tala, biau biayumini nadede.

3. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, kani visi biabi bina vutuka kala moyo? Mono yavutula: Mfumu, Mfumu, ngeye zaidi bo.

4. Buna yandi wavova kwa mono: Bikula mu visi biabi ye vova kwa biau: Yeno luvisi biayuma, luwa mambu ma Mfumu:

5. Ebu buvele Mfumu, Mfumu, mu visi biabi: Tala, mono ngina kotisa mwela mu yeno, mpasi luakala moyo.

1 Mose 2: 7. Lumb. 104: 30.

6. Mono ngina kuluvana mianzi ye kulumenisa nsuni ye kulufuka nkanda ye kuluvana mwela, mpasi luakala moyo; luna mona, vo mono i Mfumu.

7. Mono yabikula, bonso buyakambwa. Bu yabikula, nsosolo wawakana, ye tala, mwakala ndungutu, ye visi biavutuka bundana ye visi kimosi kiabundwa ye kiankaka.

8. Mono yamona, bonso bwamena mianzi ye nsuni va biau, ye yandi wafuka bio nkanda va ntandu; kansi mwela ka wakala mu biau ko.

9. Buna yandi wavova kwa mono: Bikula kwa mpeve; bikula, umwan' amuntu, ye vova kwa mpeve: Ebu

buvovele Mfumu, Mfumu : Wiza umpeve, tuka mu ntini zia ye vela va baba babemwa, mpasi bakala moyo.

10. Mono yabikula bonso bukankamba. Buna mwela wakota mu yau, ye bakala moyo ye batelama va malu mau, kaba diadinene-dinene beni.

11. Yandi wavova kwa mono : Umwan' amuntu, visi biabi, biau i nzo yavvimba ya Israeli. Tala, bavovanga : Visi bieto biyumini, vuvu kieto kifubidi, tusukidi kweto. Yeh. 33: 10.

12. Nkiangunu bikula ye vova kwa yau : Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Tala, mono nzolele zibula ndiamu zeno ye kulutombula, lubantu bami, mu ndiamu zeno ye kululukisa ku nsi a Israeli. Yer. 26: 19.

13. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti zibula ndiamu zeno mu kulutombula, lubantu bami, mu ndiamu zeno.

14. Mono ngina kotisa mpeve ami mu yeno, ye luna kala moyo, ye ngina yambula luakala kundu mu nsi eno, ye luna mona, vo mono i Mfumu, mpovele bo ye ngina bo vanga mpe, buvolele Mfumu. Yeh. 36: 26, 36.

15. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

16. Umwan' amuntu, nabongi buku kianti ye sonika va kiau : Kwa Yuda ye zimpangi yandi mu bana ba Israeli. Mboki bongu buku kiankaka kianti ye sonika va kiau : Kwa Yosefi—nti wa Efalaini—ye zimpangi yandi mu nzo yayonsoo ya Israeli.

17. Mboki bundisa bio va kimosi, kimosi ye kiankaka, mu buku kimosi kianti, mpasi biabundana mu kimosi mu koko kwaku.

18. Buna bana babantu baku bu bana vova kwa ngeye : kuzolele kututangudila ko, bonso buweti bio banzila ! Yeh. 24: 19.

19. buna vova kwa yau : Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Tala, mono nzolele bongu nti a Yosefi wena mu koko kwa Efalaini, ye makanda ma Israeli, i zimpangi yandi, ye kubabunda ye yandi, ye nti a Yuda, ye kubavanga buku kianti kimosi kaka, mpasi bakala mosi mu koko kwami.

20. Buku biobio bianti biusonekene una simba mu koko kwaku va meso mau.

21. Ngeye una vova kwa yau : Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Tala, mono nzolele vaikisa bana ba Israeli mu bantu babakatwa natukina, ye mono

ngina kubayonzika mu ntini zazonsono ye kubakotisa mu nsi au. Yeh. 36: 24 b.

22. Mono ngina kubavanga kanda diabantu dimosi kaka mu nsi, va mongo wa Israeli, ye ntinu mosi wantuadi bana kala babonsoo ; ka bana vutuka kala makanda mole mabantu ko, ka bana vutuka kabana mu bimfumu biole ko. Hos. 1: 11. Yoa. 10: 16.

23. Ka bana vutuka sumukina nzambi zau zambole ye nkankumusu ye utulumunu zampila zazonsono ko. Mono ngina kubavulusa mu vuma bina biabionsono bibavodila masumu ye kubavedisa, mpasi bakala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.

24. Sielo kiami Davidi una kala ntinu kwa yau, ye yau babonsoo bana kala mvungimosi wantuadi ; yau bana diata mu nsiku miami ye keba nkondo miami ye nama mio. Yeh. 40: 11. Yel. 23: 5 b. 30: 9. Yeh. 31: 23 b.

Yoa. 10: 11.

25. Yau bana kala kundu mu nsi yiyavana sielo kiami Yakobi, mwakala mase mau. Yau bana mo kala, yau kibeni ye bana bau ye ntekolo miao mu ntangu yikayimani ; sielo kiami Davidi una kala mfumu au ntangu yikayimani. Yoa. 12: 34.

26. Beto yau tuna wawana luwawanu luayenge ; luwawanu lukalumani ye yau luna kala. Mono ngina kubatuika ye kubaniekisa ye yambula kinlongo kiami kiakala mu yau ntangu yikayimani. 2 Lus. 6: 16. Yel. 31: 31 b. Yeh. 34: 25. Lumb. 89: 3.

27. Kundu kiami kina kala yau, ye mono ngina kala Nzambi au, ye yau bana kala bantu bami. 3 Mose 26: 11 b. Yeh. 11: 20. 2 Kol. 6: 16. Nzai. 21: 3.

28. Buna bantu bana mona, vo mono i Mfumu, ibiekanga Israeli, kinlongo kiami bu kisikilanga mu yau ntangu yikayimani.

KAPU 38.

Ngongi ye Mangongi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu tudisa zizi kiaku kwa Ngongi mu nsi a Mangongi, mfumu kwa Losi, Meseki ye Tubali, ye bikula kwa yandi. 1 Mose 10: 2 b. Yeh. 27: 13 b. Nzai. 20: 8 b.

3. Ngeye una vova : Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Tala, mono ngina

kubwila, Ngongi, umfumu kwa Losi, Meseki ye Tubali.

Yeh. 89: 1 b.

4. Mono ngina kuleba ye tula tunkoki mu fifini biaku ye kuvaikisa ye nkangu miaku miamionsono, ye bakavalu ye mintentami, babonsono ye luazu biau, kabu diadinene ye nkaku zazinene ye zaziike, babonsono baneti sabala.

2 Nt. 19: 28. Yeh. 29: 4.

5. Bisi Pelesia, bakusea ye baputea bena yau, babonsono ye nkaku ye mpu zankaku.

6. Ngomeli ye nkangu miandi miamionsono, nzo a Tongalama kina ntandu mu node ye nkangu miandi miamionsono; inga, ngeye neti bantu babingi.

7. Kubama kwaku, inga, kubama kwaku, ngeye kibeni ye makabu maku namonsono makutakene kwa ngeye; bika wakala ntuti au.

8. Ntama yayingi mboki una tumuswa; mu mvu mina kwiza una kota mu nsi yakubukwa, i yina yateka bungwa kwa sabala, yena bantu bameni yonzukwa tuka mu nakanda mamingi mabantu, vana va miongo mia Isaeli miakala vombila ntangu zazonsono; inga, yimeni katulwa mu bantu, ye babonsono bena kundu hwabw mu mpungumunu.

9. Ngeye una baluka ye kwiza bonso mpeke-mpeke, ngeye una fuka nsi bonso tuti, ngeye kibeni ye nkangu miaku miamionsono ye bantu babingi ye ngeye.

10. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Mu ntangu yina tukanu tuna funduka mu ntim' aku, ye ngeye una kana tukanu tuambi.

11. Ngeye una banza: Mono nzolele baluka ku nsi yikondolo siamu, mono nzolele bwila bena vatu, bena kundu mu mpungumunu, babonsono bena kundu bikondolo tumbu ye ka bena ye mbindukwa vo mielo ko—

12. kidi wapela ye tana ye wayambula koko kwaku kwavioka nsi zavombila zivutukidi kala kundu biabantu ye va bantu bameni yonzukwa tuka mu makanda mabantu babakanga bulu biatoluka ye mbongo ye bena kundu mu monakanda diantoto.

13. Buna Saba ye Dedani ye nkiti mitukidi ku Talasi ye nkosi zau zazonsono zantwenia bana vova kwa ngeye: Ngeye wizidi mu pele, ngeye kutikisi makabu maku mu tane, mu katula palata ye wola, mu baka bibulu

ye mbongo, inga, mu pela mpedolo yayinene?

14. Nkianguu bikula, umwan' anuntu ye vova kwa Ngongi: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Tala, mu ntangu yina, bantu bami Isaeli bu bena kundu mu mpungumunu, ngeye una bo mona.

15. Ngeye una tuka mu nsi aku kuna ntandu ku node, ngeye kibeni ye bantu babingi ye ngeye, babonsono batentamene va bakavalu, kabu diadinene, nkangu wabinwani biabingi.

16. Ngeye una baluka kwa bantu bami Isaeli mu fuka nsi bonso tuti. Mu lumbu bina kwiza mambu mama mana vangwa; ngina kuyambula wabwila nsi ami, kidi bantu bana longuka kunzaya, bu ngieti kukisonga wavedila mu ngeye, u Ngongi, va meso mau.

17. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Keti ngeye i ndieu uyabika mu nsi nkulu mu sielo biami, i nubikudi mia Isaeli, miabikula mu ntangu zazina mu mvu miamingi, vo mono ngina kuyambula wababwila.

Yoeil 3: 1 b. Mika 4: 11 b. Sak. 12: 2 b. 14: 1 b.

18. Kansi mu lumbu kina, mu lumu kina bwila Ngongi nsi a Isaeli, buvolele Mfumu, Mfumu, buna nkesi zanii ye nganzi zanii zina lema.

19. Mu vema kwami ye tia tuanganzi zami mono ntele: Mu kedika lumbu kina ndikunu yayinene yina kala mu nsi a Isaeli.

Yeh. 39: 5 b. Mat. 24: 7. Luk. 21: 11.

20. Buna mbizi zambu, nuni zazulu, bibulu va nsi, bulu biabionsono bianzala bikibanga va ntoto, ye bantu babonsono va luse luantoto bana zakama kwa mouo; miongo mina betumunwa ye matadi mana bwa, ye tumbu tuatonsono tuna bwa va ntoto.

21. Mono ngina tumisa sabala kwa yandi va miongo miami miamionsono, buvolele Mfumu, Mfumu; sabala kiaumosi kina volwa kwa wankaka.

22. Mono ngina kumfundisa mu vunga ye menga; ngina nokisa nkumbu miamvula zambukila, matadi mamvula, tia ye solofo va yandi ye nkangu miandi ye va bantu bobo babingi bakaneti.

Jumb. 11: 6.

23. Buna mono ngina kukisonga wauene ye wavedila ye kukizaikisa va meso mamakanda mamingi mabantu; yau bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 39.

Ngongi wabeduswa.

Ngeye umwan' amuntu, bikula kwa Ngongi ye vova : Ebu buvo vele Mfumu, Mfunu: Tala, mono ngina kubwila, Ngongi, uufunu kwa Losi, Meseki ye Tubali. Yeh. 38: 2 b. Ntai. 20: 8.

2. Mono ngina kuleba wenda ye kuvunga ye kutuadisa tuka mu nsi kuna ntandu ku node ye kuluakisa ku mongo wa Isaeli.

3. Mona ngina banda ponza kiaku kiasotuka mu koko kwaku kwalumoso ye sotuna toto biaku mu koko kwaku kwalubakala.

4. Va miongo mia Isaeli una bilama va kimosi ye nkangu miaku miamionsonono ye bantu bauneti; mono iveni bonso dia kwa nuni zambaki zampila mu mpila ye kwa bulu biansi.

Yeh. 33: 27.

5. Kuna mbazi va nsi una bilama. Kadi mono mpovele, buvo vele Mfumu, Mfunu.

6. Mono ngina fidisa tia va ntandu a Mangongi ye yau bena kundu mu mpungumunu mu nsi zambu; yau bana mona, vo mono i Mfunu.

7. Mono ngina zaikisa nkumbu ami yanlongo mu bantu bami Isaeli ye kina vutuka yambula nkumbu ami yanlongo yasumuka ko, ye bantu bana mona, vo mono i Mfunu, Nkwa vedila a Isaeli.

Yeh. 64: 2. Yeh. 36: 20 b.

8. Tala, dieti kwiza ye dina wanga, buvo vele Mfumu, Mfunu; kiaki ilumbu kiyavovila.

Yeh. 38: 17.

9. Bisi mbanza za Isaeli bana vaika ye lunga tia ye keba to mu lema mu biluazu, mu nkaku zazike ye zazinene, mu pouza ye toto, mu minkawa ye madio nga; bana bio lungila tia mu nivu nsambodia.

Yeh. 9: 4 b. Lumb. 46: 9.

10. Yau ka bana landisa minti va nai vo kwanga ye nata nkuni zaminda ko, kansi mu biluazu bana lungila tia; yau bana tana ntani miau ye pela mpedi miau, buvo vele Mfumu, Mfunu.

11. Mu ntangu yina ngina vana Ngongi vuma muna mu Isaeli bonso ndi-amu, Ndimb' aminatuki, kutalane ye mbu, ye wau una kaka nzila kwa natuki miankaka; kuna bana diamisa Ngongi ye kabu diandi diadionsonono diamayoyila, ye bana wo bika: Ndimb' akabu dia Ngongi diamayoyila.

12. Mu ngonda nsambodia nzo a Isaeli yina tatamana mu kubadiamisa mu vedisa nsi.

5 Mose 21: 23.

13. Bantu babonsonono mu nsi bana tatamana mu diamisa, ye diodio dina kala nkembolo au mu lumbu kina kingina kukizitisa, buvo vele Mfumu, Mfunu.

14. Mboki babakala bana vangulwa bazieta mu nai ntangu zazonsonono mu diamisa yau bizi natuka basidi va ntandu antoto, kidi bavedisila nsi bobo; ngonda nsambodia bu zimeni vioka, mboki yau bana tombuzula.

15. Bazietanga mu nsi, umqsi bu kana mona visi biamuntu mu ngindolo andi, buna una tula dimbu vana va lueka, nate ye yau badiamisanga bana baka ntangu mu kubadiamisa mu Ndimb' akabu dia Ngongi diamayoyila.

16. Buna kuna mbanza yimosi yina bikwa Hamona mpe; bonso bobo bana vedisila nsi.

17. Umwan' amuntu, ebu buvo vele Mfumu, Mfunu: Vova kwa nuni zazonsonono zampila mu mpila ye kwa bulu biabionsonono biansi: Lukutakana ye luiza vava, luyonzama mu ndambu zazonsonono ku nkailu ami wamponda, nkailu waunene wamponda uiluvengi va miongo mia Isaeli; yeno luna dia mbizi ye nwa menga.

Yeh. 34: 6. Ntai. 19: 17 b.

18. Nsuni miamakesa luna dia, ye menga mamfumu zansi luna nwa—mamenie mambakala, bana bamameme, nkombo zambakala ye ngombe zambakala, babonsonono bavulukuswa ku Basani.

19. Yeno luna dia ye yukuta mazi ye nwa kinsansala menga mankailu amponda uiluvengi.

20. Inga, luyukuta va meza mami mu bakavalu bantentamana ye bakavalu bamakalu, mu mikesa ye binwani biabionsonono biampila mu mpila, buvo vele Mfumu, Mfunu.

21. Mono ngina zaikisa nzitusu ami mu bantu, mpasi banta babonsonono bana mona nkongodolo yina yiyakongodele, ye bonso buyababwisidi koko kwami.

22. Nzo a Isaeli yina mona, vo mono, Mfumu, i Nzambi au, tuka mu lumbu kina ye mu ntangu zina kwiza.

23. Makanda yabantu mana mona, vo nzo a Isaeli yineto kinkole mu lufuma luau, bu bandimbula minu, nkiangunu yasweka zizi kiami mu yau; mono yabavana mu moko mambeni zau, ye babonsonono babilama mu sabala.

Yeh. 36: 17 b.

24. Bonso bwakala nsumukunu au ye ntulumunu zau mono yabavangila ye yabaswekila zizi kiami.

25. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bwabu ngina vutuka tedimisa Yakobi ye lemvukila nzo yayousono ya Israeli ye vemina nkumbu ami yalongo.

26. Yau bana vilakana nsoni zau ye ludimbulu luau lualonsono luaminu lubavolele kwa mono, bu ngieti kubayambula bakala kundu mu mpungumuuu mu nsi au, ye ka muntu ko una kubapamuna,

27. bu ngieti kubayambula bavutuka mu makanda mabantu ye kubayonzika mu nsi zantantu miau ye ngieti kukisonga wavedila mu yau va meso mamakanda mamingi mabantu.

28. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, Nzambi au, mu didio, bu yabakuba mu kinkole mu bantu, kansi yavutuka kubayonzika ku nsi au ye kiayambula widi muntu mosi kasala kuna ko.

29. Kina vutuka kubasweka zizi ko, bu yameni dukula mpeve ami mu nzo a Israeli, buvovele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 36: 27. Yoeli 2: 28. Mav. 2: 17.

KAPU 40.

Vwala diamona ye mielo, bizanzala ye nzo zankotolo.

Mu mvu wamakumole ye tanu kasi tuanatanwa kinkole, mu lumbu kiakumi mu ngonda yantete, i mu mvu wakumi ye ia kasi kibakamana mbanza, mu lumbu kina kwandi koko kwa Mfumu kwantentama, ye yandi wandata kuna.

2 Nt. 25: 4. Yeh. 33: 21.

2. Mu mona-meso matuka kwa Nzambi kandatina ku nsi a Israeli ye wantula va mongo wanda beni, ye va wau vakala nkievo mbanza yatungwa mu ntini yasude.

Yes. 2: 2.

3. Yandi wandata kuna, ye tala, kuna kwatelama bakala diamonika nkievo diansongo, ye nsinga walino mu koko kwandi ye nti wantezila; yandi watelama ku mwelo.

Sak. 2: 1. Nzal. 2: 15.

4. Bakala diavova kwa mono: Umwan' amuntu, tala mu meso maku ye wa mu matu maku ye yindula biabionsono binzolele kusonga, kadi ngeye neto vava, kidi yakusonga biabionsono; samuna kwa nzo a Israeli biabionsono bituna mona.

5. Tala, lumbu luazunga nzo, kinzungidila ye yau. Nti wantezila wasimba bakala mu koko kwandi wakala

mfwoko sambanu mu la, mfwoko mfwoko yalutila mfwoko yakulakana mu sadila kwakandazi. Yandi wateza sadila kwantungulu: nti mosi, ye yongi diayau: nti mosi.

Yeh. 43: 13. 2 Lus. 3: 3.

6. Mboki yandi wakota mu mwelo wena mu ntini yaeste ye wamaka kikada kiawan; yandi wateza vaka kimo-ki kiamwelo: nti mosi i sadila kwakiau, ye mboki vaka kiankaka: nti mosi i sadila kwakiau.

7. Vinga vinga kiankengila kiakala nti mosi mu la ye nti mosi mu sadila, ye va kati ye vinga biankengila vakala mfwoko tanu; vaka kiamwelo va lueka luanzo ankotolo yamwelo mu ndambu ya mu ngudi kiakala nti mosi.

Yeh. 44: 11.

8. Yandi wateza nzo ankotolo yamwelo mu ndambu ya mu ngudi: nti mosi.

9. Yandi wateza nzo ankotolo yamwelo: mfwoko nani, ye tungwa biayau: mfwoko zole; kansi nzo ankotolo yamwelo yakala mu ndambu ya mu ngudi.

10. Vinga biankengila mu mwelo mu ntini yaeste biakala bitatu mu ndambu ndambu, buna biena bitatu nene kwadetila; tungwa mu ndambu ndambu biadetila mu nene.

11. Yandi wateza sadila kwamwasi wamwelo: kumi diamfwoko; la kwamwelo kwakala kumi ye mfwoko tatu.

12. Kuntadisi avinga biankengila kwakala kimpengi kiakala mfwoko mosi, mu ndambu zazole; vinga vinga kiankengila, mu ndambu zazole, kiakala mfwoko sambanu.

13. Yandi wateza mwelo tuka mu nludi wavinga kimosi kiankengila nate ye ku wakiankaka: sadila kwakala makumole ye mfwoko tanu; mavitu matalasana.

14. Yandi wavanga bitungwa mu makumasambanu mamfwoko; kianzala kialuaka nate ye bitungwa, kinzungidila ye mwelo.

15. Tuka mu ndambu aluse luamwelo wankotolo ye ku luse luanzo ankotolo mu ngudi amwelo kwakala makumatanu mamfwoko.

16. Nela zababu zakala mu vinga biankengila ye va tungwa biabiau mu ngudi mu mwelo kinzungidila, ye bonso bobo mpe mu nzo zatueka zanzo ankotolo; nela zakala kinzungidila mu ngudi, ye va bitungwa vakala maba.

17. Yandi wandata ku kiazala kiasaka, ye tala, kuna kwakala vinga biawwala, ye matadi mamana yalwa va kiazala kinzungidila; makumatatu mavinga biawwala mameni tungwa vyalwa matadi.

18. Ngialu amatadi yalambuka va lueka luabaka biamielo, ye yau yafwanane ye la kwamielo; yau i ngialu amatadi ku banda.

19. Yandi wateza sadila tuka mu ndambu yaluse luamwelo wabanda ye ku ndambu yaluse luakala ku mbazi akiazala kiangudi; nkama mosi amfwoko, ye mu ndambu yaeste ye ndambu yanode.

20. Mboki wateza mpe la ye sadila kwamwelo utalane ye ntini yanode mu kiazala kiasaka.

21. Wau wakala mpe vinga tatu biankengila ndambu ndambu ye bitungwa mpe ye nzo ankotolo, biadetila mu nene bonso biamwelo watekila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

22. Zinela, nzo zankotolo ye maba biawau biadetila mu nene ye biamwelo watalana ku ntini yaeste; bamaka wo mu nsumbukwa nsambodia, ye nzo ankotolo yawau yakala ku luse.

23. Mwelo wakala ku kiazala kiangudi kutalane ye mwelo wanode ye waeste; yandi wateza tuka mu mwelo umosi ye ku wankaka: nkam' amfwoko.

24. Mboki wansindika ku ndambu yasude, ye tala, mu ndambu yasude inwakala mpe mwelo. Yandi wateza tungwa biawau ye nzo zankotolo; biadetila mu nene ye biankaka.

25. Nela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila zadetila ye nela zina zankaka; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

26. Kikada kuna kiakala nsumbukwa nsambodia ye nzo ankotolo yawau yatalana ye bio; maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole.

27. Mwelo wakala mpe ku kiazala kiangudi mu ndambu yasude; yandi wateza tuka mu mwelo umosi ye ku wankaka mu ndambu yasude: nkam' amfwoko.

28. Mboki wandata ku kiazala kiangudi mu mwelo wasude. Yandi wateza mwelo wasude; wau wadetila mu nene ye miankaka.

29. Vinga biawau biankengila, bitu-

ngwa ye nzo zankotolo biadetila mu nene ye biankaka, ye zinela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

30. Wau wakala nzo zankotolo kinzungidila, makumole ye mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila.

31. Nzo zankotolo zawau zatalana ye kiazala kiasaka ye maba makala va tungwa biawau, ye kikada kiakala nani diansumbukwa.

32. Mboki wandata ku ndambu yaeste yakiazala kiangudi ye wateza mwelo kuna, wau wadetila mu nene ye miankaka.

33. Vinga biawau biankengila, bitungwa ye nzo zankotolo biadetila mu nene ye biankaka, ye zinela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

34. Nzo zankotolo zawau zakala ku kiazala kiasaka, ye maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole; kikada kiakala nani diansumbukwa.

35. Mboki wandata ku mwelo wanode ye wateza wo; wau wadetila mu nene ye miankaka.

36. Wau wakala ye vinga biankengila mpe, bitungwa ye nzo zankotolo, zinela zakala kinzungidila va wau; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

37. Tungwa biawau biatelama ku kiazala kiasaka, ye maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole; kikada kiakala nani diansumbukwa.

38. Vinga kiawwala ye nkotolo akian kiakala va bitungwa, va mielo; vana basukudila nkailu miangioka.

39. Mu nzo ankotolo yamwelo mwakala meza mole ku ndambu ndambu, ye va mau mavondulwa nkailu miangioka, nkailu miangiokolo amasunu ye miangiokolo amfuka.

40. Ku mbazi abaka kialucka kiatalana ku ntini anode, kumakunwanga ku nkotolo amwelo, kwakala meza mole; ku baka kiankaka kianzo ankotolo amwelo kwakala mpe meza mole.

41. Nkiangunu ku ndambu zazole ku baka biamwelo kwakala meza maia, i nani diameza va kimosi mavondulwanga.

42. Mu nkailu miangioka meza maia mamatadi matetwa matelama vana,

mfwoko mosi ye ndambu mu la, ndambu amfwoko mu sadila ye ndambu amfwoko mu ntela; va mau vana tulwa luazu biampondila nkailu miangioka ye miamponda.

43. Mfumba miakala sadila kwakandazi mu yongi niatulwa mu nguli kinzungidila ye mau, ye va meza vatulwa mbizi zankailu adisalu.

44. Ku mbazi amwelo wa mu ngudi kwakala vinga biavwala kwa minyimbidi mu kiazala kiasaka, kimosi kiakala ku lueka luabaka kiamwelo wanode, ye luse luakiau mu ntini yasude, ye kiankaka ku baka kiamwelo waeste, ye luse luakiau ku ntini yanode.

45. Yandi wavova kwa mono: Vinga kiaki kiavwala kiena luse mu ntini yasude kiena kwa banganga basalanga salu bia mu nzo.

46. Vinga kina kiena luse mu ntini yanode kiena kwa banganga basalanga salu biadisalu, i bana bababakala ba Sadoki, i yau mu baa ba Levi balenda finama kwa Mfunu mu sala salu vantadisi andi. 1 Sam. 2: 35. 1 Nt. 2: 35. Yeh. 48: 11.

47. Yandi wateza kiazala; la kwakiau kwakala nkam' amfwoko, ye sadila kwakiau nkam' amfwoko mu tueka tuia; salu diakala vantadisi anzo.

48. Mboki wandata ku nzo ankotolo yanzo. Yandi wateza tungwa biano ankotolo: mfwoko tanu mu ndambu zazole; sadila kwaniwelo kwakala mu ndambu zazole mfwoko tatu.

49. La kwanzo ankotolo kwakala makumole mamfwoko ye sadila kwayau kumi ye mfwoko mosi, i ku kikada kimakunwanga koko; ku bitungwa kwakala bitungwa, kimosi kimosi ndambu ndambu.

KAPU 41.

Vwala.

Mboki wandata ku seka diavwala. Yandi wateza bitungwa mfwoko sambanu mu sadila ku ndambu ndambu—i sadila kwavwala diakoto.

2. Nkotolo yakala kumi diamfwoko mu sadila, ye baka biatueka ku nkotolo biakala mfwoko tanu ku ndambu ndambu. Mboki wateza la kwaseka: makumaia namfwoko, ye sadila kwadiau: makumole mamfwoko.

1 Nt. 6: 2, 17.

3. Mboki wakota mu ngudi anzo. Yandi wateza bitungwa ku nkotolo: mfwoko zole, ye nkotolo: mfwoko sambanu, ye sadila kwankotolo: mfwoko nsambodia.

4. Yandi wateza la kwavinga: makumole mamfwoko, ye sadila kwakiau: makumole mamfwoko kutalane ye seka diavwala. Yandi wavova kwa mono: Yayi i yanlongo ye nlongo. 1 Nt. 6: 20.

5. Mboki yandi wateza baka kiamatadi kianzo: mfwoko sambanu; sadila kwantungulu ya ku lueka kwakala mfwoko ia, kinzungidila nzo yayonso.

1 Nt. 6: 5 b.

6. Mu vinga biatueka bitatu biatentasana va ntandu, ye bons; bobo bwakala makumatatu mantentasana, ye biavioka va ntandu abaka kiamatadi kianzo kiakala mu ngudi avinga biatueka kinzungidila ye kiakala siamu kiabiau, kausi ka bianamunguswa mu baka kiamatadi kianzo ko.

7. Vinga biatueka bianzungidila biailuta ye bialutidila sadila bonso bubiakadila ku mbata, kadi biazunga nzo, kimosi bu kiakala va ntandu akiankaka kinzungidila; nkiangunu bina biakala va ntandu bialuta sadila ku ntini anzo. Nkiangunu bamaka ku mbandu ya ku ntandu tuka mu mbandu ya va nsi vioka mu mbandu yakati.

8. Mono yamona, vo nzo yakala yongi kinzungidila; kadi tufulu tuavinga biatueka tuakala nti wamvimba mu yongi, mfwoko sambanu ku mbela.

9. Sadila kwabaka kiambazi kiantungulu yalueka kwakala mfwoko tanu, ye mpe mu vuma kiampanza va lueka luantungulu yalueka yavuwa kwa nzo.

10. Vinga kiakati va lueka luavinga biavwala kiakala makumole mamfwoko mu sadila, kinzungidila ye nzo yamvimba.

11. Nkotolo zantungulu alueka zatalana ye vuma kiampanza, nkotolo mosi yatala ku ntini yanode ye nkotolo mosi ku ntini yasude; sadila kwavuma kiampanza kwakala mfwoko tanu kinzungidila.

12. Ntunzulu yoyo yakala vantadisi avuma kiampengi kiandambu antini yaweste yakala lusambodia luamfwoko mu sadila, ye lumbu luantungulu luakala mfwoko tanu mu sadila kinzungidila, ye la kwaluau luvwa luamfwoko.

13. Yandi wateza nzo; yau yakala nkam' amfwoko mu la. Vuma kiampengi va kimosi ye ntungulu ye lumbu luakiau kiakala la kwankam' amfwoko.

14. Sadila kwandambu yaluse luanzo va kimosi ye vuma kiampengi ku

ntini yaeste kwakala nkam' amfwoko mu lambuka.

15. Yandi wateza la kwantungulu yoyo yakala ku luse luavuma kiampenge, i ntungulu yoyo yakala ku ndambu anim' akiau ye vinga biayau ku ndambu zazole : nkam' amfwoko.

Ngudi anzo avwala ye nzo zankotolo ku kiazala,

16. bivaka ye nela zababu ye bivinga kinzungidila mu mbandu tatu vatalane ye vaka biakala nti mialadukwa kinzungidila.

17. Tuka va nsi nate ye ku nela, i nela zafukwa, ku ntandu ankotolo, ye tuka kuna nate ye nzo ya muna ngudi ye ku mbazi ye mu baka biabionsono kinzungidila, mu ngudi ye ku mbazi—mwamonsono mwakala tezo biasikudukuswa.

18. Vana vakadila bakeluba ye maba ebu, vo ba dimosi diakala va kati ye bakeluba bole ; nkeluba nkeluba wakala zizi biole :

19. zizi kiamuntu ku ntini aba mu ndambu mosi ye zizi kiankosi ku ntini aba mu ndambu yankaka ; biau biatula mu nzo yamvimba kinzungidila.

20. Tuka va nsi nate ye ku ntandu ankotolo kwakala bakeluba ye maba, ye va baka biaseka diavwala.

21. Seka diavwala diakala tungwa biamielo biatueka tua ye ndambu aluse luayanlongo ye nlongo yamonika bobo mpe.

22. Salu diakala dianti, mfwoko tatu mu yongi ye mfwoko zole mu la, ye diakala nsuka ; kulu kwadiao ye bibaka biakala bianti. Yandi wavova kwa mono : Mama i meza matelamene vantadisi azizi kia Mfumu.

23. Seka diavwala ye yanlongo ye nlongo biakala mavitu mole mole.

24. Vitu vitu diakala ndambu zole, ndambu zole zanzekula, buna vitu dimosi diakala ndambu zole ye diankaka ndambu zole mpe.

25. Va mau, va mavitu ku seka diavwala, vakala bakeluba ye maba, biadetila ye biau biavangama va bibaka ; ku luse luanzo ankotolo, ku mbazi, kwakala nzo anti akikada.

1 Nt. 7: 6. Yeh. 40: 26.

26. Nela zababu ye maba biakala mu tueka tuanzo ankotolo mu ndambu zazole, ye mpe mu vinga biatueka ku lueka luanzo ye va nzo zabikada.

Yeh. 40: 16.

KAPU 42.

Bina biazungidila vwala.

Yandi wansindika ku kiazala kiaseka nzila yikwendanga mu ntini yanode, ye mboki wandata ku ntungulu yatalana ye vuma kiampenge ye mpe yatalana ntungulu mu ntini yanode,

2. ku baka kialungu kiakala nkam' amfwoko va kimosi ye nkotolo ku node ; kansi sadila kwakala makumatanu mamfwoko.

3. Kutalane vuma kina kiamakumole mamfwoko mu sadila mu kiazala kiangudi ye kutalane ngialu amatadi mu kiazala kiaseka, kuna kwakala vinga biatalasana mu mbandu tatu.

4. Vantadisi avinga biavwala vayenda nzila yakumi diamfwoko mu sadila mu ngudi antungulu, ye nzila yamfwoko mosi mu sadila ; nkotolo zakala mu ntini yanode.

5. Kansi vinga biavwala biakala va ntandu biabike ye biankaka biabinene, kadi vinga biankaka bialuta kevisa biobio ye bina biakati ye bina ku banda fuma.

6. Kadi vinga biakala mu mbandu tatu ye ka biakala bitungwa ko bonso biazala ; nkianguu luse luamabaya mansi mabiau kuna ntandu luakevuswa kwakwingi, kansi luabina mu kati ye ku banda kwafuma.

7. Baka kiambazi kiampambusu kiayenda va lueka luavinga biavwala ku ntini yakiazala kiaseka, vantadisi avinga biavwala, ye kiau kiakala makumatanu mamfwoko mu la.

8. Kadi la kwavinga biavwala ku mbazi ku kiazala kiaseka kwakala makumatanu mamfwoko, kansi mu ntini yavwala kwakala nkam' amfwoko mu la.

9. Ku banda diavinga biobio biavwala kwakala nkotolo mu ntini yaeste, kubina kotulwa mu kiazala kiaseka.

10. Ku ndambu yasadila yalumbu luampambusu akiazala kwakala mpe ku ndambu yaeste vinga biavwala vantadisi avuma kiampenge ye mpe vantadisi antungulu.

11. Nzila yayenda va luse luabiau bonso yina ku vinga biavwala mu ndambu anode ; biau biakala la kumosi ye sadila kumosi ye mpaikulu zadetila ye biakubukwa mu ngudi nadede bonso biobio. Bonso bwakala nkotolo zabiabi

12. i bobo mpe nkotolo zavinga bia-

vwala mu ndambu yasude; nkotolo mosi yakala ku mbadukulu anzila, nzila va lueka lualumbu luampambusu, i nzila yatuka mu este kubina kotulwa mu bivinga.

13. Yandi wavova kwa mono: Vinga biavwala bianode ye biasude vantadisi avuma kiampengi i vinga bianlongo biavwala bina dilanga banganga bianlongo ye nlongo, i yau balenda finama vantadisi a Mfumu; muna bana keba bianlongo ye nlongo ye nkailu miandia ye miangiokolo amasumu ye miangiokolo amfuka, kadi i vuma kianlongo.

³ Mose 2: 3, 10.

14. Nganga bu zina mo kota, ka bana vaika mu kinlongo ku kiazala kiasaka ko, nate ye basisidi mvwatu miau mibasadidi salu, kadi miau miena mianlongo; bana vwata mvwatu miankaka ye mboki vaika mu vuma kiena mu diambu diabantu.

15. Bu kameni teza nzo yangudi, wampaikisa ku mwelo utalane ntini yaeste. Yandi wateza vuma kinzungidila.

16. Yandi wateza mu ntini yaeste mu nti andi wantezila: nkama tanu zanti mu nti wantezila kinzungidila.

17. Yandi wateza mu ntini yanode: nkama tanu zanti kinzungidila mu nti wantezila.

18. Yandi wateza mpe ku ntini yasude: nkama tanu zanti mu nti wantezila.

19. Yandi watadisa ku ntini yaweste ye wateza nkama tanu zanti mu nti wantezila.

20. Mu ntini zaia katezila vuma; kiau kiazungwa kwa lumbu luakala la kwakala nkama tanu zanti, ye sadila kwaluau mpe kwakala nkama tanu, ye luau luavambisa bina bianlongo mu bina bikembo nlongo.

KAPU 43.

Nzitusu a Mfumu. Disalu ye minkailu mu vwala diamona.

Yandi wansindika diaka ku mwelo, i mwelo watala ku ntini yaeste.

2. Tala, nzitusu a Nzambi a Israeli watuka mu ntini yaeste ye ndumu awau wakala bonso ndumu anlangu miamingi, ye ntoto wacemina nzitusu andi.

3. Mona-meso momo mayamona makala detila ye mona-meso momo mayamona, bu yayiza mu bunga mbanza; i mona-meso madetila ye mona-meso ma-

yamona ku mwil' a Kebali. Mono yafukama va zizi kiami.

Yeh. 1: 4 b. 10: 18 b. 11: 22 b.

4. Nzitusu a Mfumu wakota mu nzo mu mwelo watalana ku este.

5. Mpeve yambalula ye yankotisa mu kiazala kiangudi, ye tala, nzitusu a Mfumu wafuluza nzo.

² Mose 40: 34. ¹ Nt. 8: 10.

6. Buna mono yawa mosi wavova kwa mono mu nzo, bakala bu diatelama yami.

7. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, kiaki i vuma kiena kiandu kiami kiakimfumu, i vuma kitelamene malu mami, kinzolele kala kundu mu bana ba Israeli ntangu yikayimani. Nzo a Israeli ka yina vutuka sumuna nkumbu ami yanlongo ko, ka yau ko vo ntinu giau mu kinsuza kiau, mu nitu zafwa zantinu miau, ye vuma biau bianangama biangiokila,

² Nt. 21: 18, 20.

8. bonso bu batula vaka kiau va lueka luavaka kiami ye tungwa kiau kiamwelo va lueka luatungwa kiami kiamwelo, ye baka kaka kiakala va kati ye mono ye yau, ye basumuna nkumbu ami yanlongo mu nkankumusu zozo zibavanga, i kuma yababunga mu nganzi zami.

9. Kansi bwabu bana tatula kinsuza kiau ye nitu zafwa zantinu miau nseke ye mono, kidi yalenda kala kundu ye yau ntangu yikayimani.

10. Kansi ngeye, umwan' amuntu, kamba bwabu kwa nzo a Israeli mu nzo yayi, kidi bafwa nsoni mu tufuma tuau. Bana teza ntungulu yatezo biatlunga.

Yeh. 16: 61 b.

11. Buna vo bana fwa nsoni mu bina biabionsono bibavanga, buna ubakamba ye sonika mu meso mau nkadulu anzo ye nkubukulu, mpaikulu zayau ye nkotolo zayau, nkadulu zazonsono zayau ye nkondo miamionsono mu yau, nkadulu zazonsono zayau ye mina miamionsono mu yau, kidi bayindula nkadulu yamvimba yayau ye nkondo miamionsono mu yau ye nama mio.

12. Wau i mwina mu nzo: va mbat' amongo nsi yayonsono kinzungidila yina kala yanlongo ye nlongo. Tala, wau i mwina mu nzo.

13. Kansi biabi i tezo mu disalu mu mfwoko, mfwoko mfwoko yampila yoyo yalutula mfwoko yakulakana mu sadila kwakandazi: bandu dianangama diadiau diakala mfwoko mosi mu yongi ye mfwoko mosi mu sadila, ye nifumba ku mbela kinzungidila, mpanana mosi

mu yongi; didio diakala bandu dianangama diadisalu.

Yeh. 40: 5.

14. Tuka mu bandu dianangama vansi nate ye ku mpaika yabanda kwakala mfwoko zole, ye sadila kwakala mfwoko mosi; tuka mu mpaika yayike nate ye yina yayinene kwakala mfwoko ia, ye sadila kwakala mfwoko mosi.

15. Zikwa diangiokolo diakala mfwoko ia; mu zikwa diadisalu mwadongama mpoka zia.

16. Zikwa diadisalu diakala kumi ye mfwoko zole mu la ye mpe kumi ye mfwoko zole mu sadila, nipasi tueka tuadiau tuia tuavanga tueka tuia tuadedakana.

17. Mpaika yakala kumi ye mfwoko ia mu la ye mpe kumi ye ia mu sadila mu tueka tuayau tuia. Mfumba kinzungidila ye yau yakala ndambu amfwoko, ye bandu diayau diakala mfwoko mosi kinzungidila: kikada kiadisalu kiatalana ku ntini yaeste.

18. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Miami i nkondo mu disalu mu lumbu kina kidina vangwa mu yokila dio nkailu miangioka ye tengula dio menga.

19. Buna ngeye una vana kwa nganga zalevita ngombe yambakala yantwenia mu nkailu angiokolo amasumu, kwa yau bena mu nkun' a Sadoki, i yau balenda finama kwa miono, buvolele Mfumu, Mfumu, nu kunsadila salu.

20. Ngeye una bonga mu menga mandi ye kusa va mpoka zia zadisalu ye va nsuka zia zampaika ye va mfumba wakinzungidila; bobo una dio vedisila ye bwila dio kodi.

2 Mose 29: 16, 30.

21. Mboki una bonga ngombe yambakala yangiokolo amasumu ye zinisa yo va vuma kiavangudulwa bo kivwilo ku nzo ku mbazi akinlongo.

3 Mose 4: 12. 16: 27.

22. Mu lumbu kianzole ngeye una tuala nkombo yambakala yikondolo kieta mu nkailu angiokolo amasumu; yau bana vedisa disalu mu luvadosolo lumosi lubavedisila dio mu ngombe yambakala.

23. Bu umeni vedisa, ngeye una tuala ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta ye meme diambakala dikondolo kieta mu bulu biabizio.

24. Biau una tuala vantadisi a Mfumu, ye banganga bana fufumuna

munywa va biau ye yoka bio mu nkailu angioka kwa Mfumu.

3 Mose 2: 13.

25. Mu lumbu nsambodia una yoka nkombo yambakala yangiokolo amasumu lumbu ka lumbu; ngombe yambakala yantwenia ye meme diambakala mu bulu biabizio biabiole bina kondwa kieta, bana mpe yoka.

2 Mose 29: 35.

26. Nkiangunu mu lumbu nsambodia bana bwila disalu kodi ye vedisa dio ye bieka dio.

27. Kansi lumbu biobio bu bimeni vioka, mboki mu lumbu kianani ye mu ntangu zina kwiza nganga zina yoka va disalu nkailu miao miangioka ye miamatondo, ye buna mono ngina kulumwena nkembo, buvolele Mfumu, Mfumu.

3 Mose 8: 33.

KAPU 44.

Sielo biavwala diamona ye salu biau ye lendo biau.

Mboki wandata ku mwelo wambazi wakinlongo, wowo utalane ku este; buna wakizikudulwa.

2. Mfumu wavova kwa mono: Mwelo wau una zikalala ye ka una zibuka ko, ye ka muntu ko una wo kotila, kadi Mfumu, Nzambi a Israeli, wakotila wo; nkiangunu una zikalala.

Yeh. 43: 4.

3. Kansi dingizi, bu kena dingizi, una lenda vwanda vana mu buluka vantadisi azizi kia Mfumu; yandi una kota mu nzo ankotolo amwelo, ye nzila yimosi kana vakila.

4. Mboki wankotisa mu mwelo wano, ku vuma kitalane nzo; mono yamona, bonso bwafuluzulwa nzo kwa nzitusu a Mfumu. Mono yafukama va zizi kiami.

5. Mfumu wavova kwa mono: Umwan' amuntu, yindula ye tala mu meso maku ye wa mu matu maku mamonsono maivovele bwabu mu ukondo miamionsono mu nzo a Mfumu ye mina miamionsono miena mu yau; tala bonso bukutulwanga mu nzo, ye mpe mpaikulu zazonsono zakinlongo.

6. Vova kwa nkwa mantingu, kwa nzo a Israeli: Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bwabu vele nkankumusu zazonsono ziluvengi zilungidi, lunzo a Israeli,

4 Mose 16: 3, 7.

7. bu luayambudi banzenza bena ntima miakisutu ye nsuni miakisutu bakota ye bakala mu kinlongo kiami ye basumunina nzo ami bobo, ye bu luatuedi dia kwami, mazi ye menga, ye

luwawannu luami luatuludulwa bobo ;
—biobio ye mboki nkankumusu zeno
zankaka zazonsono !

4 Mose 18: 4. Yos. 9: 27. Esala 8: 20.

8. Yeno kibeni ka luasedi salu biabinlongo biami ko, kansi luabatumba mu sala salu biobio biakinlongo kiami kwa yeno.

9. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu : Wanzenza wena ntima wakisutu ye nsuni wakisutu kanani kota mu kinlongo kiami ko, ka mosi ko mu banzenza bena mu bana ba Israeli.

10. Kansi balevita bakatuka kwa mono, Israeli bu diazimbala, yau bazimbala ntangu yina ye bakatuka kwa mono ye banama nzambi zau zambole, yau bana nata lufuma luau.

11. Yau bana sala salu kiankengila mu kinlongo kiami ku mielo mianzo ye salu biakaka mu nzo ; yau bana vonda nkailu miangioka ye miamponda kwa bantu, ye bana telama vantadisi au mu kubasadila.

12. Bu babasadila vantadisi anzambi zau zambole ye bakadila bo kwa nzo a Israeli bonso tadi diantelo asakuba mu lufuma, nkiangunu mono ngina sangata koko kwami kwa yau, buvolele Mfumu, Mfumu, ye bana nata lufuma luau.

13. Ka bana kumfinama ko mu sala salu biakinganga vantadisi ami, vo finama kimosi mu lekwa biami bianlongo, i bina bianlongo ye nlongo, kansi bana nata nsoni ye nkankumusu zau zibavengi.

Hos. 4: 6.

14. Mono ngina kubatumba mu sala salu biabisilelo mu nzo mu sala biabionsonomuna, mu biabionsono binasaluka kuna.

15. Kansi nganga zalevita, i bana bababakala ba Sadoki, basalanga salu biakinlongo kiami, bana ba Israeli bu bazimbala ye bakatuka yami, yau bana lenda finama kwa mono mu sala salu vantadisi ami ; bana telama va zizi kiami mu kungiokila mazi ye menga, buvolele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 40: 46.

16. Yau bana kota mu kinlongo kiami, ye bana finama ku meza mami mu sala vantadisi ami ye kunsadila bisalu.

Yeh. 41: 22.

17. Bu bana kota mu mielo miakianzala kiangudi, bana vwata mvwatu mialino ; ka bana vwata lekwa kiena mika ko, bu beti sala mu mielo miakianzala kiangudi ye muna mu nzo.

2 Mose 28: 39 b.

18. Bana kala ye mbandila zalino va ntu miao ye mbati mialino kinzungi-

dila ye tuketo tuau ; ka bana kukikanga lekwa kiwaikisanga kiufuta ko.

19. Mboki bu bana vaika mu kianzala kiasaka, kuna bana vula mvwatu miao nibasadidi salu ye sisa mio mu vinga biavwala biakinlongo ye vwata mvwatu miankaka, mpasi ka bana bieka bantu mu mvwatu miao ko.

Yeh. 42: 14.

20. Ka bana teba ntu miao ko, kansi ka bana menisa nsuki bonso bonso ko, kansi bana toma zaka nsuki zantu miao.

8 Mose 21: 5. 4 Mose 6: 5.

21. Ka mosi ko mu banganga una nwa vinia, bu bana kota mu kianzala kia mu ngudi.

8 Mose 10: 9.

22. Ka bana kwela mafwola vo bakento bayambuswa ko, kansi zindumba kaka zankun' a Israeli ; kansi balenda kwela fwola, vo i fwola diawidi nganga.

3 Mose 21: 7, 13 b.

23. Yau bana longa bantu bami mu vambisa bianlongo ye bikembo nlongo ye kubalanga diswaswana va kati ye biasumuka ye biavedila.

3 Mose 10: 10. Yeh. 22: 26.

24. Mu mambu bana zenga bonso minkongudidi ye kubakongudila bonso bwena nsiku miami ; mina ye nkondo miami bana vanga mu nkembo miami miamionsono, ye tumingu tuami bana keba nlongo.

5 Mose 17: 8 b. 2 Lus. 19: 10. Malaki 2: 7.

25. Bana bena ka mosi ko una sumuka mu kota kwa muntu ufwidu ; mu se, mbuta, mwana wabakala, mwana wankento, mpangi vo mu busi kaka, vo ndieu kavwila kwa bakala ko, kuna balenda sumuka.

3 Mose 21: 1 b.

26. Kansi mboki bu kakivedosolo, yandi una tangulwa lumbu nsambodia diaka ;

4 Mose 19: 11 b.

27. lumbu kina kikana kota mu kinlongo mu kianzala kiangudi mu sala salu mu kinlongo, kuna yandi una kukinatina nkailu angiokolo amasumu mandu, buvolele Mfumu, Mfumu.

28. Fwa diau dina kala diadi : mono i fwa diau. Nkiangunu ka luna kubavana mvwilo mu Israeli ko, kadi mono i mvwilo au.

4 Mose 18: 20. 5 Mose 10: 9. 18: 2. Yos. 13: 14.

29. Nkailu andia, wangiokolo amasumu ye wangiokolo amfuka balenda dia, ye biabionsono bianiokunwa mu bungwa mu Israeli bina vuwa kwa yau.

3 Mose 27: 21.

30. Biantete mu mbutu miamionsono miantete miampila zazonsono ye nkailu miampila zazonsono miabionso bionso

bilutualanga bonso minkailu, bina vwa banganga; biantete mu mfumfuta zeno luna vana kwa nganga—bobo, kidi watuala lusakumunu mu nzo aku.

2 Mose 28: 19. 4 Mose 15: 20 b. 18: 12 b., 19. Neh. 10: 37.

31. Bulu kiakimbondia vo kiavondwa kinzala, kani zinuni vo bulu biatoluka, ka bilendi diwa kwa banganga ko.

2 Mose 22: 31. 3 Mose 22: 8. Yeh. 4: 14.

KAPU 45.

Nsi yavangulwa kwa vwala, mbanza ye dingizi. Salu biadingizi. Minkailu. Nkailu miaminkembo.

Bu luna kaba nsi mu ntelo awadi bonso difwa, buna luna vana nkailu kwa Mfumu, kunku kianlongo kiansi, mu la makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu lambuka, ye mu sadila kumi diamafunda; kunku kiokio kina kala kianlongo mu luse lualonsono kinzungidila.

Ysa. 14: 1 b. Yeh. 47: 13 b., 21. 48: 8 b.

2. Mu kiokio muna bongwa mu diambu diakinlongo luse luatueka tua tuadedakana kinzungidila; nkama tanu mu la ye mu sadila, ye kulu bina biakinzungidila makumatunu mamfwoko.

Yeh. 42: 20.

3. Nkiangunu mu kunku kina kiatezwa una katula la kwamakumole ye mafunda matanu ye sadila kwakumi diamafunda; kuna kuna kala kinlongo, yanlongo ye nlongo.

4. Yoyo yina kala ndambu yanlongo yansi ye yina vuwa kwa banganga basalanga salu mu kinlongo, yau baleda finama mu sala vantadisi a Mfumu; yoyo yina kala vuma kwa yau mu nzo zau, ye mpe vuma kianlongo mu kinlongo.

5. Ndambu mosi, makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila, yina vuwa kwa balevita basalanga salu mu nzo, bonso mvwili au, ye makumole mavinga.

6. Mu mvwili ambanza luna vana ndambu yena mafunda matanu mu sadila ye makumole ye mafunda matanu mu la wa lueka luansi yanlongo yankailu; yau yina vuwa kwa nzo yayonsono ya Isaeli.

Yeh. 48: 15 b.

7. Dingizi dina baka nsi mu ndambu zazole zansi yanlongo yankailu ye mvwili ambanza, i vantadisi anei yanlongo yankailu ye mvwili ambanza, mu ndambu yaweste, mu ntini yaweste ye mpe mu ndambu yaeste, mu ntini

yaeste, ye mu la yifwanane ye kunku kimosi kiakunku biamakanda tuka mu nzaku yaweste ye ku yaeste. Yeh. 48: 21.

8. Yoyoyina kala nsi andi, i mvwili andi mu Isaeli; buna madingizi mami ka mana vutuka vweza bantu bami ko, kansi bana yambula nzo a Isaeli yasimba nsi au bonso bwena makanda mau.

9. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Bika bwalunga bwabu, lumadingizi ma Isaeli! Lukatula mafuka ye zungula ye luvanga lusongo ye lunungu, luyambula kuba bantu bami mu nzo ye kundu biau, buvolele Mfumu, Mfumu.

3 Mose 19: 35 b. Yeh. 44: 6.

10. Balanza kiasonga, efa kiasonga, tezo kiabata kiasonga luna kala.

11. Efa ye tezo kiabata bina kala tezo kimosi, mpasi tezo kiabata kina teza buku kiakumi kiahomeli kimosi; buku kiakumi kiahomeli kimosi kina kala efa kimosi; kadi bonso bwena homeli, yandi una vanga bitezo.

12. Sekeli kina kala makumole mangela; makumole masekeli, makumole ye sekeli bitanu, kumi ye sekeli bitanu bina kala mu mane kimosi mu yeno.

2 Mose 30: 13. 3 Mose 27: 25. 4 Mose 3: 47.

13. Biabi i nkailu wampevila uluna vana: buku kiasambanu kiefa kiahomeli kimosi kiawiti ye mu homeli kimosi kiabali luna mpe vana buku kiasambanu kiefa;

14. mboki nkailu una wazengwa mu mazi, mu mazi mu tezo kiabata: buku kiakumi kiabata kiakola—kumi diabata mu homeli kimosi, kadi kumi diabata i homeli kimosi;

15. diaka kimosi mu bulu biabizio mu nkama zole zole mu kulu bia Isaeli bonso nkailu andia, nkailu angioka ye wamatondo mu kulubwila kodi, buvolele Mfumu, Mfumu.

16. Bantu babonsono mu nsi bana bindama mu vana nkailu wowo kwa dingizi mu Isaeli.

17. Kansi dingizi dina bindama mu tuala nkailu miangioka, miandia ye miandwa mu minkembo, mbikulu zangonda ye tumingu, mu nkembo miamionsono mianzo a Isaeli. Yandi una tomba nkailu miangiokolo amasumu, nkailu miandia, miangioka ye miamatondo mu bwila nzo a Isaeli kodi.

18. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Mu lumbu kiantete mu ngonda yantete una bonga ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta ye vedisa kinlongo.

3 Mose 16: 16, 29 b.

19. Nganga yina bongwa mu menga mankailu angiokolo amasumu ye kusa va tungwa biamielo mianzo ye va nsuka zia zampaik' adisalu ye va tungwa biamwelo wakianzala kiangudi amwelo akianzala kiangudi.

20. Bobo una vanga mpe mu lumbu kiansambodia mu ngonda mu diambu diandieu uvolele masumu makamakanwa ye mu kitunga; bonso bobo luna bwila nzo kodi.

3 Mose 4: 2 b.

21. Mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yantete luna kala nkembo wapasa; mu lumbu nsambodia nkembo una kala, ye buna mampa malembwa funa mana diwa.

2 Mose 12: 18 b. 4 Mose 28: 16 b.

22. Mu lumbu kina dingizi dina yoka ngombe yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu yandi kibeni ye mu bantu babonsono mu nsi.

Yeh. 46: 12.

23. Kansi mboki mu lumbu bina biansambodia biankemo yandi una yoka lumbu ka lumbu mu lumbu nsambodia bonso nkailu angioka kwa Mfumu ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala, biabionsono bina kondwa kieta, ye bonso nkailu angiokolo amasumu nkembo yambakala lumbu ka lumbu.

24. Bonso nkailu andia yandi una yoka efa kimosi kwa ngombe ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme meme diambakala va kimosi ye tezo kimosi kiahini kiamazi kwa efa efa.

25. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yansambodia mu nkembo mu ntangu yoyo mu lumbu nsambodia yandi una tuala nkailu miadetila, nkailu miangiokolo amasumu, miangioka ye miandia miadetila ye mazi mu tezo kimosi.

4 Mose 29: 12 b.

KAPU 46.

Nkailu adingizi. Nka lu angioka walumbu ka lumbu. Fwa diadingizi. Vuma biandambila biaminkailu.

Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Mwelo wakianzala kiangudi, utalane ku ntini yaeste, una zikama mu lumbu sambanu biasalu, kansi mu kialumingu una zibulwa ye mpe mu lumbu kiambikulu angonda.

2. Buna dingizi dina kota tuka ku mbazi mu nzo ankotolo yamwelo ye telama va tungwa biamwelo; nganga bu zina yoka nkailu miandi miangioka ye nkailu miandi miamatondo, buna

yandi una sambila va vaka kiamwelo ye mboki vaika. Kansi mwelo ka una zikwa nate ye nkotila ko. Yeh. 45: 17, 22.

3. Bantu mu nsi bana sambila vantadisi a Mfumu va nkotolo amwelo umosi mu tumingu ye mbikulu zangonda.

4. Nkailu angioka una nata dingizi kwa Mfumu mu kialumingu una kala bana basambanu bamameme bakembo kieta ye meme diambakala dikembo kieta.

5. Bonso nkailu andia yandi una nata efa kimosi kwa meme diambakala kansi kwa bana bamameme bonso nkailu andia kionso kunku kikazolele vana ye mpe tezo kimosi kiahini kiamazi kwa efa efa.

6. Kansi mu lumbu kiambikulu angonda yandi una nata ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta, bana basambanu bamameme ye meme diambakala, bina kondwa kieta.

4 Mose 28: 11 b.

7. Bonso nkailu andia yandi una yoka efa kimosi kwa ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme diambakala, kansi kwa bana bamameme kionso kunku kikazolele tomba, ye mpe hini kimosi kiamazi kwa efa efa.

8. Dingizi bu dina kota, yandi una kota mu nzo ankotolo yamwelo ye nzila yimosi kana vaikila. Yeh. 44: 3.

9. Kansi bantu mu nsi bu bana luaka va zizi kia Mfumu mu minkembo, buna wonso ukotele mu mwelo wanode mu sambila una vaikila mu mwelo wasude, ye wonso ukotele mu mwelo wasude una vaikila mu mwelo wanode; ka muntu ko una vutukila mwelo umosi ukakotele, kansi bana vaikila vatalane.

10. Dingizi dina kota va kimosi ye yau bu bakotanga; bu bana vaika, bana vaikila va kimosi.

11. Kansi mu tukutukunu tuakiese ye minkembo nkailu andia una kala efa kimosi kwa ngombe ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme meme diambakala ye kwa bana bamameme kionso kunku kikazolele vana, ye mpe hini kimosi kiamazi kwa efa efa.

Yeh. 45: 24.

12. Dingizi bu kazolele yoka nkailu aluzolo, nkailu angioka vo nkailu amatondo bonso nkailu aluzolo kwa Mfumu, buna yandi una zibudulwa mwelo utalane ye este, ye yandi una yoka nkailu andi angioka ye nkailu andi amatondo nadede bonso bukayokilanga mu kialu-

mingu; mboki kana vaika. ye hu kameni vaika, mwelo una zikwa.

13. Ngeye una yoka lumbu ka lumbu bonso nkailu angioka kwa Mfumu mwan' ameme wamvu mosi ukembo kieta; nsuka ka nsuka una yoka diambila yoyo. 2 Mose 29: 38 b. 4 Mose 28: 3 b.

14. Bonso nkailu andia una dio yokila mpe nsuka ka nsuka buku kiasambanu kiaeafa ye buku kiatatu kiahini kiamazi mu lemba mfumfuta. Wowo una kala nkailu andia kwa Mfumu; nkondo miami miena mu ntangu yikayimani, miyelele ntangu zazonsono.

15. Yeno luna yoka mwan' ameme ye nkailu andia ye mazi nsuka ka nsuka bonso nkailu angioka walumbu ka lumbu.

16. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Vo dingizi dina vana mosi mu bana bandi bababakala nkailu, buna weka fwa diandi, diau dina vuwa kwa bana bandi bababakala; i mvwilu au bonso mvwilu adifwa.

17. Kansi vo yandi una vana nkailu wafwa diandi kwa umosi mu sielo biandi, buna una vuwa kwa ndieu nate ye mvu wangiambudulu, ye buna una vutuka kwa dingizi; keti i fwa diandi dina vwa bana bandi bababakala.

3 Mose 25: 10. 27: 24.

18. Dingizi kabongani lekwa mu fwa diabantu ko ye kubavweza mu lendo kiau kiamvwilu, kansi mu yandi mvwilu bika kavana kunku biamafwa kwa bana bandi bababakala, kidi bantu bami ka bana mwangana ko ye muntu katuka mu mvwilu andi. Yeh. 45: 8.

19. Yandi wankotisa mu nkotolo yitalane ku lueka luabaka kiamwelo, ku vinga biavwala bianlongo biavanguka kwa banganga bitalane ku node; tala, kuna kwakala vuma kuna nkati antandu mu ntini yaweste.

20. Yandi wavova kwa mono: Kiaki i vuma kina lambila banganga nkailu miangiokolo amfuka ye nkailu miangiokolo amasumu, ye kuna bana vangila nkailu miandia, ka bidi kala nsatu avaikisa bio ku kiazala kiaeka ye biekila bo bantu.

21. Mboki wangiambula yavaika mu kiazala kiaeka ye wandata kinzungidila ku fuma bia biakianzala; tala, mu fuma fuma kiakianzala mwakala kiazala.

22. Mu fuma bia biakiarzala mwakala bianzala biakimpumpu; maku-maia mamfwoko mu la ye makumatatu mamfwoko mu sadila; bianzala biobio

biena mu fuma biobio biadetila mu nene.

23. Mu ngudi mwakala longo watungwa walukumuka wakinzungidila, kinzungidila mu bina bia biabionsono; mazikwa mavangwa kungsi anlonga watungwa walukumuka wakinzungidila.

24. Yandi wavova kwa mono: Biabi i vuma biandambila bina lambila sielo biano nkailu miamponda miabantu.

KAPU 47.

Nto avwala. Nzaku zansi yanlongo.

Mmboki yandi wamvutula ku nkotolo anzo, ye tala, nlangu wavaika kungsi avaka kiano mu ndambu yaeste, kadi luse luanzo luatalana ku este; nlangu wacilumuka kungsi andambu yalubakala yanzo, mu ntini yasude yadialu.

Yoel 3: 18. Sak. 13: 1. 14: 8. Nzal. 22: 1 b.

2. Mboki wampaikisa mu mwelo wanode ye wanzungisa ku mbazi ku mwelo wambazi watalana ku ntini yaeste; tala, nlangu wakelumuka mu ndambu yalubakala.

3. Bakala bu diavaika mu ntini yaeste ye nsinga wantezila mu koko kwandi, buna wateza funda diamfwoko, ye mboki wampiokisa mu nlangu, ye nlangu waluka mu mbolongo zatambi.

4. Yandi wateza diaka funda diamfwoko ye wampiokisa mu nlangu, ye nlangu waluka mu makungunu; diaka wateza funda diamfwoko ye mboki wampiokisa mu nlangu waluka nate ye tuketo.

5. Yandi wateza nteza yankaka diaka funda diamfwoko; buna i mwila uya-lemkana sabukila mu malu. Kadi nlangu watulama beni ye una sabukilwa mu minga kaka; i mwila ulemkane sabukwa mu malu.

6. Yandi wavova kwa mono: Ngeye umweni biobio bwabue, umwan' amuntu? Mboki wamvutula va simu diamwila.

7. Bu yavutuka, tala, buna nti miatalama mu mbidi akunku mu simu diamwila, mu nseko zazole.

8. Yandi wavova kwa mono: Nlangu wau ucilumukanga mu nsi yaeste ya Yolodani ye viokanga Makanga ye mboki ubwanga mu mbu; bu uvaikanga mu mbu, nlangu weka mavimpi kuna.

9. Mwamonsono muna luaka mwila wowo wangolo, muna funana viongolo-

viongolo dialekwa biamoyo biampila mu mpila, ye mbizi zambu zina kala mbidi antalu; kadi nlangu wau bu una mo luaka, buna nlangu wambu weka mavimpi, kuna kuna luaka mwila kubakanga biabionsono moyo.

10. Ntambi miambizi mina telama vana va lueka ye tamba makonde mau tuka mu En-Gedi ye ku En-Engelaimi; kuna kuna kala mbizi zampila mu mpila mu kunku kiakinene nadede bonso mu mbu wau Nene.

11. Kansi mantampa ye zinga biawau ka bina kala mavimpi ko, kansi bina sadulwa mu mpangulu amungwa.

12. Va mwila, mu useko zazole, nti miabana banti mina mena miena makaya mana lembwa lengila ye miena bana bana lembwa suka, kansi ngonda ngonda mina buta bana bamona, kadi nlangu wau utukidi mu kinlongo; bana bamiau bana sadulwa bonso dia ye makaya maniau bonso bilongo.

Nzai. 22: 2.

13. Ebu buvolele Mfumu, Mfumu: Zazi i nzaku zozo ziluna kabila nsi bonso difwa kwa kumi ye makanda mole ma Israeli, ye buna Yosefi mpe una tambula kunku biandi.

1 Mose 48: 5. 4 Mose 34: 2 b. Yos. 17: 17 b.

14. Yeno luna yo tambula bonso difwa, ndieu ye wankaka, kadi yasila yo mu koko kwazangama mu vana yo kwa mase meno, buna bwabu nsi yayi yina tambuka kwa yeno bonso mwilu adifwa.

1 Mose 12: 7. 17: 8. 26: 3. 28: 13.

15. Yayi yina kala nzaku ansi mu ndambu yanode tuka mu mbu wau Nene vioka Heteloni nate ye ku Sedadi;

Yeh. 48: 1.

16. Tamati, Belota, Sibilaimi diena va kati ye Damasko ye nsi za Hamati. Haseli diakati diena va lueka luansi a Havalani.

17. Nkiangunu nzaku yina tuka mu mbu ye ku Hasal-Enoni ku nsi a Damasko ye diaka, mu ntini yanode adiau, ku nsi a Hamati. Yayi i ndambu yanode.

18. Mu ndambu yaeste nzaku yina badika va kati ye Havalani ye Damasko ye kwenda va kati ye Ngiladi ye nsi a Israeli ye yina kala Yolodani; tuka mu nzaku anode ye ku banda, va simu diambu a Este, luna yo tezila. Yayi i ndambu yaeste.

19. Mu ndambu yasude, mu ntini yasude, nzaku yina tuka mu Tamali ye kwenda ku nlangu wa Meliboti ku Kadesi, ku fimwila nate ye ku mbu wau

Nene. Yayi i ndambu yasude, mu ntini yasude.

4 Mose 20: 13. 27: 14. Yeh. 48: 28.

20. Mu ndambu yaweste nzaku yina kala mbu wau Nene ye tuka mu nzaku yasude ye kwenda ku vuma kitalane ye Hamati. Yayi i ndambu yaweste.

21. Yeno luna kukikabila nsi yayi bonso bwena makanda ma Israeli.

22. Yeno luna yo kaba mu ntelo awadi bonso difwa kwa yeno kibeni ye kwa banzenza bena kundu mu yeno ye butanga bana mu yeno; kadi yau bana dedukuswa kwa yeno ye bisi nsi mu bana ba Israeli, ye va kimosi ye yeno bana tambula difwa mu ntelo awadi mu makanda ma Israeli.

3 Mose 19: 34.

23. Mu kanda dina diena wanzenza kundu, muna luna kumvana fwa diandi, buvolele Mfumu, Mfumu.

KAPU 48.

Nsi yakumi ye makanda mole ye nsi yanlongo yankailu ye mwilu adingizi ye mbanza. Lukongolo luambanza ye nkumbu zamileo.

Zazi i nkumbu zamakanda. Ku nza- ku anode mu nzila yiviokanga Heteloni nate ye ku Hamati ye ku Hasal-Enoni ku nsi a Damasko, mu ntini yanode, ku lueka lua Hamati, Dani una baka kunku, mpasi nsi yayo- nsono tuka mu ndambu yaeste nate ye ku weste yina vuwa kwa yandi.

Yeh. 47: 15 b.

2. Mu kimfini kiansi a Dani Aseli una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

3. Mu kimfini kiansi a Aseli Nafatali una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

4. Mu kimfini kiansi a Nafatali Manase una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

5. Mu kimfini kiansi a Manase Efalaimi una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

6. Mu kimfini kiansi a Efalaimi Lubeni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

7. Mu kimfini kiansi a Lubeni Yula una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

8. Mu kimfini kiansi a Yuda nsi yina yankailu yina kala tuka mu ndambu yaeste ye ku weste, i yina yiluna vana, yena sadila kwamakumole ye mafunda matanu ye mu la detila ye kunku kiakunku biamakanda tuka mu

ndambu yaeste ye ku weste ; kinlongo kina mo kala mu kati. Yeh. 45: 1 b

9. Nsi yankailu yiluna vanakwa Mfumu yina kala makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila.

10. Nsi yayi yanlongo yankailu yina vuwa kwa banganga, mu node makumole ye mafunda matanu, mu weste kumi diamafunda mu sadila, mu este mpe kumi diamafunda mu sadila ye mu sude makumole ye mafunda matanu mu la ; kinlongo kia Mfumu kina mo kala mu kati.

11. Yan yina vuwa kwa banganga, buna bena babiekwa mu bana bababakala ba Sadoki basala salu kwa mono ye ka bonso bwavanga balevita ko bazimbala, bana ba Isaeli bu bazimbala. Yeh. 44: 15 b.

12. Nkiangunu ndambu yavambuka yankailu yavangulwa mu ndambu yina yansi yankailu yina vuwa kwa yau bonso nsi yanlongo ye nlongo va lueka luayabalevita.

13. Kansi balevita bana tambula nsi va lueka ye banganga, makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila—la kwena mwamonsono makumole ye mafunda matanu ye sadila i kumi diamafunda.

14. Ka bana teka vo budisa ndambu ko, ndambu ansi yilutidi ka yidi vioka kwa wankaka ko, kadi yabiekulwa nlongo kwa Mfumu.

15. Kansi mafunda momo matanu masadididi mu sadila va lueka luamakumole ye mafunda matanu, mana kala nsi yikembo nlongo kwa mbanza, kani mu kala kundu vo bonso kulu, ye mbanza yina mo kala mu kati. Yeh. 31: 38 b.

16. Kiaki i tezo kiayau : ndambu anode mafunda maia ye nkama tanu, ndambu yasude mafunda maia ye nkama tanu, mu ndambu yaeste mafunda maia ye nkama tanu ye yaweste mafunda maia ye nkama tanu.

17. Mbanza yina kala kulu kiena nkama zole ye makumatanu mu ntini yanode, mu ntini yasude nkama zole ye makumatanu, mu ntini yaeste nkama zole ye makumatanu ye mu ntini yaweste nkama zole ye makumatanu.

18. Yonso yisadididi mu ndambu yayila va lueka luansi yanlongo yankailu i kumi diamafunda mu ntini yaeste ye kumi diamafunda mu ntini yaweste, yina yena va lueka luansi yanlongo yankailu—mu yoyo mbutu mina kala dia kwa bisi mbanza.

19 Bisi mbanza babonsono batukidi mu makanda mamonsono ma Isaeli bana yo sadila.

20. Nkiangunu nsi yayonsono yankailu yina kala makumole ye mafunda matanu mu la ye makumole ye mafunda matanu mu sadila ; nsi yanlongo yankailu yiluna vana yina kala luse luatueka tuia, buna mvwilu ambanza yitengo mpe.

21. Dingizi dina tambula yina yisadididi mu ndambu zazole zansi yanlongo yankailu ye mvwilu ambanza, i vantadi si ansi yankailu yena makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu sadila nate ye nzaku yaeste ye mpe mu ntini yaweste va lueka luansi yena makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu sadila nate ye ku nzaku yaweste—ndambu zozo va lueka luakunku biamakanda zina vuwa kwa dingizi. Nsi yanlongo yankailu ye nzo yanlongo yina kala mu kati diau.

22. Yonso yilambukidi tuka mu mvwilu abalevita nate ye mvwilu ambanza—zau zazole zena va kati ye yina yivwidi dingizi—va kati ye nsi a Yuda ye nsi a Benyamini, yoyo yina vuwa kwa dingizi.

23. Mboki makanda masidi mana landasana. Va ntete Benyamini una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

24. Mu kimfini kiansi a Benyan ini Simeoni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

25. Mu kimfini kiansi a Simeoni ni Isakali una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

26. Mu kimfini kiansi a Isakali Sebuluni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

27. Mu kimfini kia Sebuluni Ngadi una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

28. Mu kimfini kia Ngadi, mu ndambu andi asude, mu ntini yasude, nzaku yina tuka mu Tamali vioka nlangu wa Meliba ku Kadesi ku fimwila, ku ntini ambu wau Nene. Yeh. 47: 19.

29. Yayi i nsi yiluna kaba mu ntelo awadi kwa makanda ma Isaeli bonso difwa ; biobio i kunku biau biamakanda, buvolele Mfumu, Mfumu.

30. Zazi i mpaikulu zambanza. Mu ndambu anode muna kala tezo kiamafunda maia ye nkama tanu.

31. Mielo miambanza miabikulwa nkumbu mu nkumbu zamakanda ma Isaeli, ntatu mina kala ku ntini anode :

wantete mwelo wa Lubeni, wanzole mwelo wa Yuda, wantatu mwelo wa Levi.

Nzat. 21: 12 b.

32. Mu ndambu yaeste yina mpe teza mafunda maia ye nkama tanu ye kala mielo ntatu: wantete mwelo wa Yosefi, wanzole mwelo wa Benyamini, wantatu mwelo wa Dani.

33. Bobo mpe ndambu yasude yina kala tezo kiamafunda maia ye nkama tanu ye kala mielo ntatu: wantete mwelo wa Simeoni, wanzole mwelo

wa Isakali, wantatu mwelo wa Sebuluni.

34. Bobo mpe ndambu yaweste yina teza mafunda maia ye nkama tanu ye mielo miandi ntatu: wantete mwelo wa Ngadi, wanzole mwelo wa Aseli, wantatu mwelo wa Nafatali.

35. Nkiangunu yau yina kala kumi ye nani diamafunda kinzungidila. Nkumbu ambanza yina kala kasi ye lumbu kina: VAVA VENA MFUMU.

Lumb. 68: 16. Yes. 60: 14.

DANIELI.

KAPU 1.

Danieli ye zimpangi yandi mu kinkole ye nkudusulu au ku Babeli.

Mu mvu wantatu wangiadulu a Yoyakimi, ntinu a Yuda, Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayenda ku Yelusalemi ye wakakalala dio.

2 Lus. 36: 6 b.

2. Mfumu wavana Yoyakimi, ntinu a Yuda, mu koko kwandi, ye mpe ndambu abiwumbwa mu nzo a Nzambi; yandi wakotisa bio mu nsi a Sinali ku nzo anzambi andi. Biwumbwa wakotisa bio mu vinga biambongo zanzambi andi.

1 Mose 10: 10.

3. Ntinu wakamba Aspenasi, ngudi akota dianzo andi, vo yandi una bongamavuvi mu bana ba Isaeli mu butu kiakitinu vo butu kiandanu,

2 Nt. 20: 18. Yes. 39: 7.

4. bampila yoyo bakembo kieta, kansi bakala ntoko mu tala ye bavewa nduka mu bakula nduenga zampila zazonsono, mavuvi mangangu malenda longuka malenda kulakana mu sala mu vula diakitinu; yandi una kubalongisa mu nsonokono ye nding' abisi Kaladea.

5. Ntinu wabazengila biangiundu-kila bialumbu lumbu, mu dia kwantinu ye mu vinia kina kikanwanga yandi kibeni, ye wakamba, vo bana kudusulwa mu mvu ntatu; ntangu yoyo bu yimeni vioka bana sadila ntinu salu.

6. Mu yau mwakala Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia, mu bana ba Yuda.

7. Kansi ngudi akota dianzo akitinu wabavana nkumbu zankaka: wabika

Danieli Beletesasali, Hanania Sadalaki, Misaeli Mesaki ye Asalia Abede-Nengo.

Dan. 4: 8.

8. Kansi Danieli watoma tala, vo kasumukina dia kwantinu vo vinia kikanwa ko; yandi walomba ngudi akota dianzo akitinu, vo kana katwa sumuka ko.

9. Nzambi wanwesa Danieli nlemvo ye nkenda kwa ngudi akota dianzo akitinu.

1 Mose 39: 21.

10. Kansi ngudi akota dianzo akitinu wavova kwa Danieli: Ntinini, vo mfumu ami, ntinu, wazengele dia ye ndwinu bieno, una mona zizi bieno bina lutila ntandu ye biamavuvi bankubu yeno, ye buna luna tukisa bila va ntu ami vantadisi antinu.

11. Buna Danieli wavova kwa nkuluntu amadia watumbwa kwa ngudi akota dianzo akitinu mu kenga Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia:

12. Tonta ntontolo mu sielo biaku mu kumi dialumbu, ye utuvana biankunzu mu dia ye nlangu mu nwa.

13. Mboki ulenda dedikisa ntadulu eto ye mavuvi madidi dia kwantinu; buna bonso buweti banza bika wavanga kwa sielo biaku.

14. Yandi wabawila mu diodio ye watonta mu yau kumi dialumbu.

15. Kumi dialumbu bu bimene vioka, bamonwa, vo balutila mfonga mu tala ye balutila vuluka ye mu mavuvi mamonsono madia dia kwantinu.

16. Buna nkuluntu amadia wabaya-mbula balemwa dia dia kubazengulwa

ye vinia kibakutu nwa ye wabavana biankunzu.

17. Kwa mavuvi mama maia Nzambi wavana luzailu ye nduenga mu nsonokono ye nduenga zazonsono zampila mu mpila; Danieli wabaka nduka mu mona-meso inamonsono manipila mu mpila ye zindozi.

18. Ntangu yoyo yibana tualwa kwa ntinu bonso bukatuma, bu yamana vioka, buna ngudi akota dianzo akitinu wabanata kwa Nebukadenesali.

19. Ntinu bu kamoka ye yau, ka mwakala umosi ko mu yau ulenda dedukuswa ye Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia, ye mboki basala kwa ntinu.

20. Yonso yonso ntangu ntinu bu kabayuvula diambu ditombisanga nduenga mu nzailu, buna wababakula, vo balutila mbingudi miamionsono ye mintumbudi miakala mu kimfumu kiandi kiakionsono ndutila kumi mu nduenga.

21. Danieli watatamana bobo nate ye mvu wantete wangiadulu antinu Kolesi.

Dan. 6: 28. 10. 1.

KAPU 2.

Ndozi a Nebukadenesali mu bimfumu bia bianza.

Mu mvu wanzole wangiadulu andi Nebukadenesali walotwa ndozi zikabwila kintientie, ye tulu tuakabuka mu yandi.

1 Mose 41: 1, 8.

2. Buna ntinu watumisa mbingudi miandi, bantumbudi, bandoki ye bisi Kaladea, kidi bazaikisa ntinu ndozi yikalotwa; bayiza ye baluaka kwa ntinu.

Yes. 47: 12 b.

3. Ntinu wavova kwa yau: Mono ndotolongo ndozi, ye ngiena kintientie mu ntima mu zaya mandotolongo ndozi.

4. Buna bisi Kaladea bavova kwa ntinu mu kialami: Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu! Kamba ndozi kwa sielo biaku, buna tuna kamba mbangudulu.

Dan. 3: 9. 5: 10. 6: 6, 21.

5. Ntinu wavutula ye wavova kwa bisi Kaladea: Ve, lutungunu luami nangwi luena, vo ka lulendi kunkamba ndozi ko ye mbangudulu ko, buna luna pakwa mu bibuku, ye nzo zeno zina vangwa vuma biambole.

2 Nt. 10: 27. Esala 6: 11. Dan. 3: 20.

6. Kansi vo luna kamba ndozi ye mbangudulu, buna luna tambula minikailu ye nsendo ye nzitusu waunene

kwa mono. Nkiangunu lunkamba bwabu ndozi ye mbangudulu.

7. Yau bavutula mvutula yanzole ye bavova: Bika ntinu kasamuna ndozi kwa sielo biandi, buna tuna kamba mbangudulu.

8. Ntinu wavutula ye wavova: Mono ntomene mona, vo luzolele baka ntangu, bu lumweni, vo lutungunu luami luena nangwi,

9. kadi, vo ka lulendi kunkamba ndozi ko, buna nkongodolo eno ka yilendi kala yankaka ko, kansi yina yimosi. Inga, yeno lumeni wawana mu vova mpovolo zamakutu ye zakimbabu vantadisi ami, bu luena vuvu. vo zintangu zina viluka. Nkiangunu lunkamba bwabu mandotolo ndozi, buna mbweni, vo lulenda mpe kunkamba yo mbangudulu.

10. Buna bisi Kaladea bavutudila ntinu ye bavova: Ka mwenani muntu va ntoto ko ulenda kamba ntinu momo makazolele zaya; keti mpe ntinu mosi nkutu kani wakedi waunene vo tulendo tuatuingi kalombe mampila yoyo kwa mbikudi vo ntumbudi vo mwisi Kaladea ko.

11. Kadi momo malombe ntinu mavitidi mpasi, ye ka mwenani muntu ko, ulenda bo kamba kwa ntinu, kansi zinzambi; ka zena kundu mu yau bafwanga ko.

12. Buna ntinu wakala nganzi ye wafwema beni ye watuma, vo bana bunga banduenga babonsoo mu Babeli.

13. Nkiangunu nsamu mu diodio bu wasamunwa, ye banduenga bu bana vondwa, batomba mpe Danieli ye zimpangi yandi mu kubavonda.

14. Buna Danieli wavutula mu nduengoso ye nduka kwa Alioki, ngudi antuti amantadi mantinu wavaika mu vonda banduenga mu Babeli.

15. Yandi wabula mbenbo ye wayuvula Alioki, ntuti antinu: Mu nkiana ntumu yayi yangolo yatumwa kwa ntinu? Buna Alioki wakamba Danieli bonso bwena nsamu.

16. Danieli wakota kwa ntinu ye walomba, vo yandi una vewa ntangu, buna kana kamba ntinu mbangudulu.

17. Mboki Danieli wavutuka ku nzo andi ye wazaikisa bungu diodio kwa Hanania, Misaeli ye Asalia, zimpangi yandi,

18. ye wabakamba balomba nkenda kwa Nzambi azulu, mpasi nsamu wowo wansweki una zayakana, Danieli ye

zimpangi yandi ka bidi bungwa va kimosi ye banduenga bankaka mu Babeli.

19. Buna mansweki mazaikuswa kwa Danieli mu mona-meso mu fuku. Danieli wasika Nzambi azulu mu diambu diodio ;

20. Danieli wasasula nding' andi ye wavova : Bika nkumbu a Nzambi yasikwa mu ntangu yikayimani ye mu ka ntangu yikayimani ! Kadi nduenga ye lulendo bivwilu kwa yandi.

Lumb. 113: 2.

21. Yandi uvilulanga zinsungi ye zintangu, yandi utumbulanga mintinu ye utumbanga mintinu, yandi uvananga kwa banduenga nduenga zau ye kwa banduka nduka zau.

Yobi 32: 8.

22. Yandi uzaikisanga momo mena mpinda ye maswekwa, yandi zaidi monso mena mu tombe, ye kwa yandi kwena kundu kiakia.

Lumb. 104: 2. 1 Kol. 2: 10.

23. Ngeye, Nzambi amase mami, itondele ye isikidi, bu wampeni nduenga ye lulendo, ye vo ngeye wanzaikisi matukulombe ; kadi mazolele zaya ntinu, ngeye utuzaikisi mo.

24. I kuma Danieli wakota kwa Alioki watambula ntumu kwa ntinu mu bunga banduenga mu Babeli, yandi wayenda kunkamba ebu : Banduenga mu Babeli kubabangani ko. Unkotisa kwa ntinu, ye ngina kamba ntinu mbangu-dulu.

25. Buna Alioki wasavula kotisa Danieli vantadisi antinu ye wavova kwa yandi ebu : Mu nkole zabayudayo mbweni bakala dilenda kamba ntinu mbangu-dulu.

26. Ntinu wavutula ye wavova kwa Danieli wabaka nkumbu Beletesali : Ngeye lenda kunkamba ndozi yiyalotwa ye mbangu-dulu ?

Dan. 1: 7.

27. Danieli wavutudila ntinu ye wavova :

Momo mansweki malombe ntinu mu zaya, banduenga, mintumbudi, mibingudi vo mbangu-di miazimbwetete ka balendi ino kamba ntinu ko.

28. Kansi mwena Nzambi ku zulu ulenda zaikisa mansweki, ye yandi wazaikisi ntinu Nebukadenesali monso mana kala mu lumbu bina kwiza. Yayi i ndozi aku ye mona-meso maku nawakala va mbuk' aku :

29. Ngeye untinu, bu walambalala va mbuk' aku, mabanza mafunduka mu ngeye mu monso mana kala mu ntangu yina kwiza, ye yandi uzaikisanga mansweki wakuzayisa monso mana kala.

30. Kwa mono kwazaikuswa mansweki momo, ka mu bila kianduenga ko zindutidi vwa mu lekwa biankaka biavumuna, kansi mpasi mbangu-dulu yazayakana kwa ntinu, mpasi wazaya mabanza mantim' aku.

1 Mose 41: 16.

31. Ngeye, untinu, wamona mu mona-meso maku mana kiakinene kitelamene vantadisi aku, ye kifwani kiokio kiakala kiantela ye ncemona andi yayinene yinene beni, ye kiakala nsisi mu tala.

32. Ntu akifwani wakala wawola ulutidi mu biza, ntulu andi ye moko biakala biapalata, vumu ye luketo luandi biansongo,

33. malu mandi makala masengwa, tamba biandi ndambu sengwa ye ndambu luwumba.

34. Bu weti kio tala, tadi diabamvunwa, kansi ka mu moko mabantu ko, ye diau diateduswa kifwani va tamba biakala biasengwa ye luwumba, ye diakosa bio.

35. Buna biabionsono biakosakana kiamakulu, sengwa, luwumba, nsongo, palata ye wola, ye biakala bonso mvumvunia va kianu kiantutula mu nsungi amwini, ye mpeve yavevumuna bio, ye vuma kiabiau ka kiamonika nkutu ko. Kansi tadi diateduswa kifwani diakituka mongo waunene wafuluza ntoto wamvimba.

36. Yoyo i ndozi ; bwabu tuzolele kamba ntinu mbangu-dulu :

37. Ngeye, untinu, ntinu amintinu, waveno kimfumu, ngolo, lulendo ye nzitusu kwa Nzambi azulu,

Yeh. 26: 7 b. Dan. 4: 22. 5: 18.

38. ye mu koko kwaku waveni bana babantu ye bibulu va nsi ye zinuni kansi azulu, konso kwena bantu kundu, ye uyadusulu biabionsono mfumu kwa yandi, ngeye i ntu wawola.

Yel. 27: 6. 28: 14.

39. Kansi ndandani angeye kimfumu kiankaka kina tonganana, kilutidi kiaku mu ke, ye mboki kimfumu kiantatu diaka, kimosi kiena kiansongo, ye kiau kina yala ntoto wamvimba.

40. Kimfumu kiaia kina mpe tonganana ye kina kala ngolo bonso sengwa, kadi keti sengwa kikosanga ye bulanga biabionsono ; bonso sengwa kibunganga biankaka biabionsono, i bobo kiokio mpe kina kosila ye bunga.

41. Kansi bu wamona tamba ye minlembo biakala ndambu luwumba luawumbi ye ndambu sengwa, bwena mbangu-dulu yayi, vo kina kala kimfumu kia-

kabakana, kansi kiena mpe ndambu angolo zasengwa; kadi keti wamona sengwa kiena mo, kiasangwa ntoto waluwumba.

42. Minlembo va tambi bu miakala ndambu sengwa ye ndambu luwumba, i mbangudulu yayi, vo kimfumu kina kala ndambu ngolo ye ndambu kindakana.

43. Bu wamona sengwa kisangwa ntoto waluwumba, i mbangudulu yayi, vo nsangila yina mo kala, mu nkun' amuntu, kansi vo zindambu ka zina kalasana ntuali ko, nadede bonso sengwa kilembolo bundana ye luwumba.

44. Kansi mu lumbu biantinu mionio Nzambi azulu una kubika kimfumu kiakakaka kina lembwa bungwa mu ntangu yikayimani, ye kiena lulendo luna lembwa yewa kwa kanda diankaka diabantu. Kiau kina kosa ye sukisa bimfumu biobio biakakaka biabionsono, kansi kiau kibeni kina sikila ntangu yikayimani;

Lumb. 2: 8 b. 110: 1 b. 6. Dan. 7: 14, 27.

Mika 4: 7. L'k. 1: 33. 1 Kol. 15: 24.

45. kadi keti ngeye wamona, vo tadi diabamvunwa mu mongo, kansi ka mu moko mabantu ko, ye diau diakosa sengwa, nsongo, luwumba, palata ye wola.

Bobo Nzambi yayinene wazaikisi kwa ntinu bonso buna kala mu ntangu zina kwiza; ndozi yena yakedika, ye mbangudulu yena yaludi.

46. Bunantinu Nebukadenesali wafukama va zizi kiandi ye wasambila vantadisi a Danieli ye watuma, vo yandi una yokulwa nkailu miandia ye biawfwitisi mwiwi.

Mav. 14: 11 b.

47. Ntinu wavutula kwa Danieli ye wavova: Mu kedika, Nzambi eno, i Nzambi va ntandu anzambi zankaka ye mfumu va ntandu amintinu ye nzaikisi amansweki, bu ulendele zaikisa mama mansweki.

2 Mose 15: 11. Lumb. 86: 7. 1 Tim. 6: 15.

48. Mboki ntinu wazangula Danieli ye wamvana nkailu miamingi miaminene ye wantumba mifumu va ntandu ansi akimfumu kia Babeli diadionsono ye ngudi ankuluntu kwa banduenga babonsono mu Babeli.

1 Mose 41: 41.

49. Mu diambu diandombolo a Danieli ntinu watumba Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo basadila nsi akimfumu kia Babeli; kansi yandi kibeni Danieli wakala mu nzo akitinu.

Dan. 1: 7. 3: 12, 30.

KAPU 3.

Babakala batatu mu foloni kiatia tualema.

Ntinu Nebukadenesali wavangisa ma-ma kiawola, makumasabanu manufwoko mu ntela ye mfwoko sambanu mu sadila; kiau katedimisa mu ndimb' a Dula mu nsi a Babeli.

2. Ntinu Nebukadenesali wafidisa ntumwa ye wakutikisa zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi, nkengi miansi, nkengi miambongo, minkongudidi, mbangudi miamina ye bankaka babonsono bona lulendo mu zinsi, vo bana kwiza ku mbiekolo ateki kiatedimisa ntinu Nebukadenesali.

3. Buna zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi, nkengi miansi, nkengi miambongo, minkongudidi, mbangudi miamina ye bankaka babonsono bona lulendo mu zinsi bakutakana ku mbiekolo amama kiatedimisa ntinu Nebukadenesali; bu batelama vantadisi ateki kiatedimisa Nebukadenesali.

4. buna nsamuni wabokila mu ndinga yangolo: Diadi lutumunu, lubantu ye makanda ye zindinga:

5. Bu lueti wa nding' ampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila, buna luna fukama ye sambila teki kiawola kiatedemese Nebukadenesali.

6. Kansi wonso ulembolo fukama ye sambila mu ntangu yoyo yimosi, yandi una tubwa mu foloni kiatia tulumanga.

Yel. 29: 22. Nzal. 13: 15.

7. Nkiangu nu bantu babonsono bu bawa ningu wampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata ye nsambi zankaka zampila mu mpila, bafukama, bantu babonsono ye makanda ye zindinga ye basambila nama kiawola kiatedimisa ntinu Nebukadenesali.

8. Kansi mboki babakala bankaka babisi Kaladea ntumbu kwiza funda bayudayo.

9. Babula mbembo ye bavova kwa ntinu Nebukadenesali: Bika wavuka ntangu yikayimani, ntinu!

Dan. 2: 4. 5: 10. 6: 6, 21.

10. Ngeye, untinu, watumini, vo bantu babonsono, bu bana wa ningu wampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila, bana fukama ye sambila teki kiawola,

11. ye wonso ulembolo fukama ye sambila una tubwa mu foloni kiatia tulumanga.

12. Kansi mwamu mwena babakala bankaka bayudayo, Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, bawatumba nkengi miansi a Babeli. Babakala baba ka bakuvumini ko, untinu. Ka basambilanga nzambi zaku ko; mama kiawola kiwatedemese, ka basambidi kio ko.

Dan. 2: 49.

13. Buna Nebukadenesali watuma mu nganzi ye nkesi, vo bana tuala Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo. Bu bamana tuala babakala vantadisi antinu,

14. Nebukadenesali wavova kwa yau ye wata: I mu diambu dialuyinu, yeno, Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, lulembolo sambidila nzambi zami ye lulembolo sambila teki kiawola kiwatedemese?

15. Ka diambu ko, mamonsono malenda kala mambote, vo lukubamene mu fukama ye sambila teki kiavangisi, bu luwilu ningu wampungu, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila. Kansi vo ka luna sambila ko, buna mu ntangu yina yimosi luna tubwa mu foloni kiatia tulemanga; buna nki anzambi yilenda kulutanina mu koko kwami?

16. Buna Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bavutula ye bavova kwa ntinu: U Nebukadenesali, yeto ka tuena nsatu akuvutudila diambu mu momo ko.

17. Vo Nzambi eto yitusambilanga yilenda kututanina, buna yandi una kututanina mpe mu foloni kiatia tulemanga ye mu koko kwaku, untinu.

Lumb. 66: 12. 68: 20.

18. Kansi vo kazolele bo ko, bika wazaya, untinu, vo ka tuna sambila nzambi zaku nkutu ko, ye vo ka tuzolele sambila teki kiawola kiwatedemese ko.

2 Mose 20: 4 b. 23: 24.

19. Buna Nebukadenesali wafuluka kwa nganzi kwa Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, ye zizi kiandi kiakituka. Yandi wasasula nding' andi ye watuma, vo bana vanga foloni kialutula ndutula nsambodia mu mbangazi mu bonso bukiateka monwa mbangazi.

20. Babakala bankaka mu nkangu andi bena mafuka mangolo batumwa mu kanga Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo ye kubatuba mu foloni kiatia tulemanga.

21. Buna yau bakangwa ye binkuti biau biakunsi, mvwatu mianitu, yunga ye mvwatu miankaka ye batubwa mu foloni kiatia tulemanga.

22. Kansi ntumu antinu bu yikedi

yangolo ye foloni kiavangwa mbidi ambangazi yayingi, buna babakala boba batuala Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo kuna bavondwa yau kibeni mu nlemo miatia,

23. babakala boba batatu Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bu batubwa bakangama mu foloni kiatia tulemanga.

24. Buna ntinu Nebukadenesali wapamuka ye watelana mu nswalu ye wayuvula nluengisi miandi ye wavova: Kadi ka bakedi babakala batatu batuatubisi bakangama mu tia koe? Yau bavutula ye bavova kwa ntinu: Inga, mu kedika, ntinu.

25. Yandi wavutuka vova: Mwanki mbweni bwabu babakala baia beti zieta bakanguka ye mpwanza muna mu tia, ye ka bavengo mbivulu ko; waia umonekene nkievo i mwana wanzambi.

26. Mboki Nebukadenesali wafinama ku mwelo afoloni kiatia tulemanga, wasasula nding' andi ye wavova: Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, yeno lubisielo bia Nzambi-Mpungu, luiza vava. Buna Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bavaika mu tia.

27. Zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi ye nluengisi miantinu bakutakana kuna ye bamona, vo tia ka tuakedi lulendo mu nitu zababakala ko, ye vo nsuki zantu miau ka zavubuka ko; inga, widi mfuku alekwa kiazina nkutu ka yawakana mu yau ko.

Yes. 48: 2. Eb. 11: 34.

28. Buna Nebukadenesali wasasula nding' andi ye wavova: Nzambi a Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bika kasikwa ufidisi mpofi andi ye tanini sielo biandi biansila vuvu kiatuludila mambu mantinu ye bakabukila mioyo miau ntimu mu lembwa katwa sadila vo sambila nzambi yankaka kansi yayau Nzambi!

Mat. 5: 29.

29. Bwabu mono ntumini, vo wonso wonso mu bantu babonsongo ye makanda ye zindinga uvovanga bulembolo fwanana mu Nzambi a Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, yandi una pakwa mu bibuku, ye nzo andi yina vanga vuma kiambole; kadi ka mwenani nzambi ko yilenda sadisa bonso ndieu.

Esala 6: 11. Dan. 2: 5.

30. Mboki ntinu wayambula Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo babaka nzitusu waunene ye lulendo mu nsi a Babeli.

Dan. 2: 49.

KAPU 4.

Nsonokono kwa ntinu Nebukadenesali mu ndozi andi yanti wakwangwa.

Ntinu Nebukadenesali kwa bantu babonsono ye makanda ye zindinga bena va ntoto wamvimba. Yenge kiakingi kiakala yeno! Dan. 6: 21.

2. Mono mbweni mbote mu samuna dimbu ye mangu biampengi Nzambi-Mpungu.

3. Kadi mu kedika dimbu biandi biena biabinene ye mangu biandi biena tulendo. Kimfumu kiandi i kimfumu kiamvu ya mvu, ye lulendo luandi lusikilanga mbandu ka mbandu.

Lumb. 93: 1 b. Dan. 6: 27. 7: 14.

4. Mono, Nebukadenesali, yavwanda mu luvovomo luabiza mu nzo ami ye yakala mayangi mu vula diami.

5. Buna yalotwa ndozi yampamuna; mono yabwa kingongo mu bifwani biandozi va mbuk' ami ye mu mona-meso mayamona.

6. Nkianguu mono yatuma, vo bana tumisa banduenga babonsono mu Babeli kwa mono, kidi bankamba mbangudulu andozi.

7. Buna bambingudi, bantumbudi, bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete bayiza, mono yabakamba ndozi, kansi balembana kunkamba mbangudulu.

8. Vazimunina Danieli mpe wayiza vantadisi ami, i yandi wavewa nkumbu Beletesasali mu nkumbu anzambi ami ye wena mpeve yanzambi zanolongo; mono yankamba ndozi bonso bwabu:

Dan. 1: 7. 5: 11, 14.

9. Beletesasali, ngeye i ngudi abambingudi, nzaidi mu ngeye vo nipeve anzambi zanolongo zena mu ngeye, ye vo ka mwena maswekwa mavitidi mpasi kwa ngeye ko, nankambi mayamona mu ndozi ami ye mbangudulu. Yeh. 28: 3.

10. Mama i mona-meso mayamona va mbuk' ami: Mono yamona mu mona-meso mami nti utelamene mu kati diantoto, ye wakala ntela beni.

11. Inga, nti wakala waunene ye wangolo, ye ntela una, vo waluaka ku zulu ye wamonika nate ye nsuk' antoto.

Yeh. 31: 3 b.

12. Makaya mawau makala ntoko, ye wabuta bana babingi, ye wakala dia kwa babonsono. Bulu biansi biamona mpozi kungsi, ye nuni zazulu zakala kundu va mavala mawau, ye nsuni miamionsono miabaka madia mau momo.

Yeh. 17: 23. 31: 6.

13. Mboki yamona diaka mu mona-meso momo mayamona va mbuk' ami mpofi yanlongo yakulumuka mu zulu.

14. Yandi wabokila mu ndinga yayinene ye wavova: Lukwanga nti ye luzaka mavala mawau, luziokuna makaya mawau ye mwangisa bana bawau, mpasi bulu bilambalele kungsi biakatuka ye nuni zatilumuka nseke ye mavala mawau.

15. Mwanki sinza ye mianzi kilenda siswa mu ntoto, kiakangama mu mbienge zasengwa ye zansongo, mu titi biansi; mu noko diazulu yandi una boduswa ye kala kunku kiandi ye bibulu mu titi biansi.

16. Ntim' andi una kituka, ye ka una vutuka kala wamuntu ko, ye ntim' abulu una vewa kwa yandi, ye ntangu nsambodia zina kumvioka.

17. Bobo bwasi kudukuswa mu tuka nu tuazimpozi, ye bobo bwatumwa mu bungu diadi kwa bavedila, kidi bena moyo bayindula, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vana nga kio kwa wonso ukazolele, inga, uzangulanga ulutidi kuluka mu bantu mu diodio.

1 Sam. 16: 1, 12. 1 Nt. 22: 19. Yobi 1: 6.

Dan. 2: 21. 5: 21. Luk. 1: 52.

18. Ndozi yakala yampila yoyo yiya lotwa, mono ntinu Nebukadenesali. Ngeye, Beletesasali, nakambi mbangudulu; kadi mu banduenga mu kimfumu kiami ka mosi ko ulenda kunkamba mbangudulu, kansi ngeye vele lenda bo, kadi mpeve anzambi zanolongo yena mu ngeye.

19. Buna Danieli, wakala mpe nkumbu Beletesasali, wayitukwa fintangu ntangu, wazala kwa mabanza maki ntientie. Kansi ntinu wavutuka bula mbembo ye wavova: Beletesasali, kuyambulani ndozi ye mbangudulu yakupamuna ko. Beletesasali wavutula ye wavova:

Mfumu ami, engwa nga vo ndozi yiyeele mu yau bakubelanga ye mbangudulu mu ntantu miaku!

20. Nti uwamona wakala waunene ye ngolo ye ntela una, vo waluaka ku zulu ye wamonika va ntoto wawonsono,

21. ye wakala makaya mantoko ye wabuta bana babingi, vo wakala dia kwa babonsono, i nti wakala bulu biansi kundu kungsi, ye nuni zazulu mazanza mau va mavala mawau,

22. i ngeye kibeni, untinu, wayikidi nene koko ye ngolo, ngeye wena nene

kukudidi nate ye kulueki ku zulu, ye wena lulendo lulueki ka nsuk' antoto.

Dan. 2: 87.

23. Kansi ntinu bu kamona mpofi yavedila yakulumuka mu zulu yavo-va: lukwanga nti ye lubunga wo; mwanki sinza va kimosi ye mianzi kilenda siswa mu ntoto, kiakangama mu mbienga zasengwa ye zansongo, mu titi biansi; nu noko diazulu yandi una boduswa ye kala kunku kiandi ye bulu biansi, nate ye ntangu nsambodia zimeni kumvioka,

24. mbangudulu adiodio, ntinu, i yayi, ye yayi i lukanu lua Nkwa kaye-ngele lubwidi mfumu ami, ntinu:

25. ngeye una nianukwa mu bantu ye una katwa kala kundu mu bulu biansi ye dia titi bonso ngombe ye boduswa kwa noko diazulu; ntangu nsambodia zina kuvioka, nate ye una yindula, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vananga kio kwa wonso ukazolele.

Yes. 37: 16. Dan. 5: 21.

26. Kansi bu bwatunwa, vo sinza kianti ye mianzi kina sala, i mbangu-dulu yayi, vo ngeye una simba kimfumu kiaku, bu una bakula, vo i zulu diena lulendo.

27. Nkiangunu untinu, bika ndu-engoso ami yazolakana kwa ngeye ye ukikula mu masumu maku mu vanga mambote ye mu tufuma tuaku mu sadila nkenda kwa bamputu, kanivo vila diaku dilenda sikalala.

Zing. 16: 6.

28. Momo mamonsoono mabwila mpe ntinu Nebukadenesali.

29. Ngonda kumi ye zole mboki ntinu bu kazieta va nludi avula diandi diakitinu mu Babeli,

30. buna wasasula nding' andi ye wavova: Tala, diadi i Babeli diadinene diyatunga mu kala fulu kiami kiakitinu mu lulendo luami luangolo, nzitusu ami mu sikwa!

31. Diambu bu diakala mu nwa antinu, ndinga yatuka ku zulu: Ngeye, ntinu Nebukadenesali, ukembo: Kimfumu kiaku kizionono mu ngeye;

32. ngeye una nianukwa mu bantu ye katwa kala kundu mu bulu biansi ye dia titi bonso ngombe; ntangu nsambodia zina kuvioka nate ye ubakudi, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vananga kio kwa wonso ukazolele.

33. Mu ntangu yina mambu mayenda detila mu Nebukadenesali; yandi wanianukwa mu bantu ye wakatwa dia

titi bonso ngombe, ye nitu andi yaboduswa kwa noko diazulu, nate ye mika miandi miamena ye miakala bonso nsala zango azulu ye nzala zandi zakala bonso nzala zanuni.

34. Kansi ntangu bu yamana vioka, mono Nebukadenesali yasendula meso mami ku zulu ye yavutuka baka nduka zami. Buna mono yasika Nkwa kaye-ngele, mono yasika ye yazitisa yandi ukalanga moyo ntangu yikayimani, wena lulendo i lulendo lukalumani, ye wena kimfumu kisikilanga mu mbandu ka mbandu,

Dan. 7: 14.

35. ye bisi ntoto babonsoono beka bonso ka lekwa ko kwa yandi, kadi yandi uvanganga monso makazolele kwa nkan-gu azulu ye kwa yau bona kundu va ntoto, ye ka muntu ko ulenda kakidila koko kwandi vo vova kwa yandi: Nki uvengi? Yobi 9: 12. Yes. 24: 21. 40: 17. 48: 13.

36. Nkiangunu buna yatambula nduka zami diaka mu ntangu yina, ye yatambula nzitusu ami ye ncemono ami diaka mu nzitusu akimfumu kiami; nluengisi miami ye bankwa miaminene bantomba. Mono yavutuka yaduswa mu kimfumu kiami, ye lulendo lualutila luavewa kwa mono.

37. Nkiangunu bwabu mono, Nebukadenesali, izangisanga ye zitisanga ntinu azulu, kadi mavanga mandi mamonsoono mena kedika, ye nzila zandi zena zasonga, ye yau badiatanga mu ngianza balenda yinwa kwa yandi.

1 an. 5: 20. 1 Pet. 5: 5 b.

KAPU 5.

Mbuluku a Belesasali.

Ntinu Belesasali wavanga mbuluku waunene kwa funda diababakala bandi babanene ye wanwa vinia ye funda diodio.

2. Belesasali bu kamona ngolo zavina, watuma, vo bana tuala wumbwa bina biawola ye biapalata biabonga sandi Nebukadenesali mu vwala mu Yelusalemi; biau ntinu ye babakala bandi babanene, kama biandi ye bakento bandi bakiavengama bakana nwina.

2 Nt. 25: 15. 2 Lus. 36: 18. Dan. 1: 2.

3. Buna batuala wumbwa bina biawola biabongwa mu seka diavwala mu nzo a Nzambi mu Yelusalemi; ntinu, bankwa miandi miaminene, kama biandi ye bakento bakiavengama banwina bio.

4. Bu beti nwa vinia, bakemba nzambi zau zawola ye zapalata, zansongo, zasengwa, zanti ye zamatadi.

5. Buna mu ntangu yina yimosi minlembo bonso miakoko kwamuntu ntumbu monika vana vatalane kebolo kiakinene kiaminda va baka kiakuswa kiampembe mu vula diakitinu ; ntinu wamona koko kweti sonika.

6. Buna ntinta yakubuka mu zizi kiantinu ye wazala kwa mabanza maki-
ntientie ye luketo luandi luazakama ye makungunu mandi mabotasana.

7. Ntinu wabokila mu ndinga yayi-
nene ye watuma, vo bana landisa bantumbudi, bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete. Ntinu watuma ebu kwa banduenga mu Babeli : Wonso ulenda tanga masonukwa momo ye kunkamba mbangudulu, yandi una vwikwa mpumbu, ye luvambu luawola luna tulwa mu laka diandi, ye yandi una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

8. Buna banduenga babonsono bantinu baluaka muna, kansi balemšana tanga nsonokono vo kamba ntinu mbangudulu.

9. Buna ntinu Belesasali walutila mu wonga, ye ntinta yakubuka mu zizi kiandi, ye bankwa miandi miaminene babwa mangitukwa.

10. Kansi mpovolo antinu ye yabankwa miandi miaminene bu yaluaka kwa ntinu nkama, buna yandi wayenda ku seka diambuluku ; kuna ntinu nkama wabula mbeombo ye wavova : Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu ! Kuyambulani mabanza makintientie makufulukwa ko, ye ntinta ka yikubukani mu zizi kiaku ko.

Dan. 2: 4. 3: 9. 6: 6, 21.

11. Mu kimfumu kiaku mwena bakala diena mpeve anzambi zanlongo. Mu lumbu biasaku yandi wamonwa nzailu ye nduka ye nduenga, bonso nduenga zazinzambi ; saku, ntinu Nebukadenesali, wantumba ngudi ankuluntu mu bambikudi, bantumbudi, bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete ; inga, boba bwavanga saku ntinu,

Dan. 1: 17. 2: 48. 4: 8.

12. mpeve yambidi anene ye ngangu ye nduka ye nduenga mu bangudila zindozi ye zibula biuvu ye sungika mambu ntazingalakana bu biakala ye ndieu Danieli, wavewa nkumbu Beletesasali kwa ntinu. Nkianguu tumisa Danieli bwabu ; yandi una kamba mbangudulu.

Dan. 1: 17.

13. Danieli bu kamana tualwa kwa ntinu, ndieu wavova kwa Danieli ye wata : Ketu ngeye i Danieli, umosi mu

zinkole zabayudayo banata sami ntinu tuka mu Yuda ?

Dan. 1: 6.

14. Mono ngwilu mu ngeye, vo mpeve azinzambi yena mu ngeye, ye vo ngeye wamonwa nzailu ye nduka ye mbidi anduenga zazinene.

15. Bwabu i ebu, vo banduenga ye bantumbudi batuelo mwamu kwa monono mu tanga nsonokono yoyo ye kunkamba mbangudulu ; kansi balemšana kunkamba mbangudulu.

16. Kansi mu ngeye ngwilu, vo ulenda vana mbangudulu ye sungika mambu mazingalakana. Nkianguu vo ulenda tanga nsonokono ye kunkamba mbangudulu, buna ngeye una vwikwa mpumbu ye luvambu luawola luna tulwa mu laka diaku, ye ngeye una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

17. Buna Danieli wavutula ye wavova kwa ntinu :

Nkailu miaku bika wakeba mio ngeye kibeni, ye nsendo aku bika wavana wo kwa wankaka ; ka mia ko ye ngina tanga nsonokono kwa ntinu ye kunkamba mbangudulu.

18. Kwa saku Nebukadenesali, untinu, Nzambi-Mpungu wavana kimfumu, nene, nsikulu ye nzitusu ;

Dan. 2: 37. 4: 19.

19. mu diambu dianene koko kukavewa, bantu babonsono ye makanda ye zindinga bazakama mu mpamuku mu yandi. Wonso ukazolele kavonda, ye wonso ukazolele kavukisa ; wonso ukazolele kazangula, ye wonso ukazolele kayina.

20. Kansi ntim' andi bu wayanda ye mpeve andi yakala nza ye ngianza, buna walukulwa mu kiandu kiandi kiakitinu, ye nzitusu andi wakatulwa mu yandi.

Dan. 4: 30, 37.

21. Yandi wanianukwa mu bana babantu, ye ntim' andi wafwanana ye wabulu, ye wakatwa kala kundu mu mpunda zankitu ye dia titi bonso ngombe ; nitu andi yaboduswa kwa dinoko diazulu ; nate ye wabakula, vo Nzambi-Mpungu uyalinga kimfumu kiabantu ye zangulanga wonso ukazolele mu yala kio.

Dan. 4: 25, 33.

22. Kansi ngeye Belesasali, mwan' andi, uzeyi momo mamonsono, mwan' kuyinimisi ntim' aku ko,

23. kansi uyandidi Mfumu azulu ye utuadisi biwumbwa mu nzo andi vantadisi aku ; ngeye ye bankwa miaminene miaku ; kama biaku ye bakento bakaviengama lunwinini bio vinia, ye

buna ukembele nzambi zaku zapalata ye zawola, zansongo, zasengwa, zanti ye zamatadi zilembolo mona vo wa vo zaya lekwa. Kansi Nzambi yoyo yena mpeve aku mu ngolo zandi ye nzila zaku zazonsono, kwanzitisi ko.

5 Mose 4: 28. Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b. Nzai. 9: 20.

24. Nkiangunu bwabu koko kwaku kwafidusu kwa yandi ye nsonokono yayi yisonokono.

25. Nsonokono yoyo yisonokono va-va yena ebu: Mene mene tekeli u-farsin.

26. Yayi i mbangudulu: mene, i mbangudulu: Nzambi tengi lumbu biakimfumu kiaku ye sukisi kio.

27. Tekel, i mbangudulu: ngeye tezolo va balanza ye umweno nayake-yake.

28. Peres, i mbangudulu: kimfunu kiaku kibukunu ye kiveno kwa bamedia ye bapelesia.

29. Buna Belesasali watuma, vo Danieli una vwikwa mpumbu, ye vo luwambu luwola luna tulwa mu laka di-andi, ye vo yandi una samunwa, vo una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

1 Mose 41: 42.

30. Fuku dina Belesasali, ntinu abisi Kaladea, wavondwa.

31. Daleyavesi mu Media watambula kimfumu, bu kakala makumasambanu ye mvu miole.

KAPU 6.

Danieli mu nluk' abankosi.

Daleyavesi wayenguka ntima mu yadisa nkama mosi ye makumole mabakuluntu mu kimfumu, kidi bampila yoyo bana kala mwamonsono mu kimfumu.

2. Va ntandu au wayadisa madingizi matatu, Danieli wakala dimosi; vantadisi ababa bakuluntu bana dedisa ntalu zau, mpasi ntinu kana mona mbivulu ko.

3. Kansi Danieli waluta zolwa mu madingizi mankaka ye bakuluntu, kadi mpeve yambidi anene yakala mu yandi, ye ntinu wabanza mu kuntumba va ntandu akimfumu kiamvimba.

4. Buna madingizi mankaka ye bakuluntu batonta baka bungu kwa Danieli mu bina biakimfumu. Kansi balembana baka bungu diampila yoyo vo diankaka dialembwa songa, bu kakala wakwikama mu salu kiandi; ku-

sukusu vo kinzimbwa ka biamonwa ye yandi ko.

5. Buna babakala bavova: Yeto ka tulendi baka bungu kwa ndieu Danieli ko, vo ka tulendi dio baka mu lusambudulu lua Nzambi andi ko.

6. Mboki madingizi ye bakuluntu basavula kota kwa ntinu ye bavova kwa yandi ebu: Bika ngeye wavuka ntangu yikayimani, ntinu Daleyavesi!

Dan. 2: 4. 3: 9. 5: 10.

7. Madingizi mamonsono makimfumu, i mfumu zazinsi ye bakuluntu, minluengisi ye nkumbi zazinsi bavovasana manenga manduengoso, vo ntumu yantinu yina samunwa ye nkanukunu yasikudukuswa, vo wonso wonso utadisanga nsambulu andi mu makumatatu malumbu kwa wankaka, kani nzambi vo muntu, ye ka kwa ngeye, untinu ko, yandi una tubwa mu nluk' abankosi.

8. Nkiangunu, untinu, bika watuma nkanukunu ye sonikisa nsonokono yilembane vutulwa nkoka bonso bwena mina mianangwi mia Media ye mia Pelesia.

Est. 1: 19. 8: 8.

9. Mu diambu diodio ntinu Daleyavesi wasonikisa nsonokono ye watuma nkanukunu.

10. Kansi Danieli bu kazaya, vo nsonokono yasonukwa, ntumbu kota mu nzo andi mwakala zinela mu seka diandi diantandu zazibuka mu ntini a Yelusalemi. Muna wafukama va makungunu mandi mfukama tatu tatu lumbu lumbu ye wasambila ye watonda kwa Nzambi andi, bonso bukateka vanganga.

1 Nt. 8: 44, 48. Lumb. 55: 17.

11. Babakala bu basavuka kuna, bamona Danieli weti lomba ye bombidila Nzambi andi.

12. Mboki bayenda kwa ntinu ye banyuvula mu nkanukunu yakitinu: Ngeye kwasonekese nkanukunu ye kunku kiaki ko, vo wonso wonso utadisanga nsambulu andi mu makumatatu malumbu kwa wankaka, kani nzambi vo muntu, ye ka kwa ngeye, ntinu ko, yandi una tubwa mu nluk' abankosi? Ntinu wavutula ye wavova: Inga, ye nsiku wowo wena nakekete bonso bwena mina mianangwi mia Media ye mia Pelesia.

Dan. 3: 10 b.

13. Buna bavutula ye bavova kwa ntinu: Danieli, umosi mu nkole zabayudayo, kabanzilanga ngeye vo nkanukunu yiwasonekese ko, kansi usambilanga nsambila tatu tatu lumbu lumbu.

14. Ntinu bu kawa bo, wakala mbidi

akiadi ye wakala kintientie, bonso bukalenda tanina Danieli; nate ye ntangu yadimina watovuka mu tonta baka nzila mu kunsadisa.

15. Buna babakala basavula kwa ntinu ye bavova kwa yandi: Nazayi, untinu, vo i mina mia Media ye mia Pelesia, vo nkanukunu vo ntumu bitumanga ntinu ka bilendi vutulwa nkoka ko.

16. Buna ntinu walandisa Danieli ye wantuba mu nluk' ankosi; ntinu wavova kwa Danieli ye wata: Nzambi aku yiusambilanga ntangu zazonsono, bika kakutanina.

17. Batuala tadi ye batula dio va ntandu anluka, ye ntinu watula dio dimbu mu dimbu kiankumbu andi ye kiabankwa miandi miaminene, kidi mpiludulu ka yina vangwa mu diodio diavangwa kwa Danieli ko.

Mat. 27: 60, 66.

18. Mboki ntinu wavutuka ku vula diandi ye wamina nsoki fuku diadionsono ye kayambula bakento biza vantadisi andi ko; tulu tuakabuka mu yandi.

19. Nsuka bu kwakia, mboki ntinu watelama ye wasavula ku nluk' ankosi.

20. Bu kafinama ye uluka wabokila Danieli mu ndinga yakingongo; ntinu wavova kwa Danieli ye wata: Danieli, usielo kia Nzambi amoyo, kanivo Nzambi aku yiusambilanga ntangu zazonsono lendele mu kutanina mu zinkosi?

21. Buna Danieli watambudila kwa ntinu: Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu!

22. Nzambi ami fidisingi mpofi andi ye zikidi nwa miazinkosi, ye ka bampengi buma ko. Kadi mono mbweno kondwa kwabila vantadisi andi, ye kivolele mpe diambu kwa ngeye, untinu ko.

Lumb. 34: 7. 91: 10 b. Dan. 3: 28.

23. Buna ntinu wakala kiesa kiakingi ye watuma, vo bana tombula Danieli mu nluka ye Danieli bu katombulwa mu nluka, ka balendi kummona buma ko; kadi walekila Nzambi andi minu.

24. Mboki ntinu walandisa babakala bobo bafunda Danieli, ye wabatubisa mu nluk' abankosi, va kimosi ye bana bau ye bakazi bau; bu ka balueki va nsi anluka ko, nkosi zababwila ye zakosa visi biau biabionsono.

25. Mboki ntinu Daleyavesi wasonika kwa bantu babonsono ye makanda

ye zindinga bakala va ntoto wamvimba: Yenge kiakingi kiakala yeno!

Dan. 3: 31 b.

26. Bwabu mono ntumini, vo mu nsi yamvimba yakimfumu kiami luna zakama ye tina Nzambi a Danieli. Kadi yandi i Nzambi amoyo yisikilanga ntangu yikayimani; kimfumu kiandi kiena kiampila yayi, vo ka kilendi bungwa ko, ye lulendo luandi lusikilanga nate ye nsukulu.

Dan. 2: 44. 4: 31. 7: 14.

27. Yandi utaninanga ye usadisanga ye vanganga dimbu ye mangu mu zulu ye va ntoto, yandi watanini Danieli mu ngolo zazinkosi.

28. Ndieu Danieli walutila mu nzitusu ye lulendo mu ngiadulu a Daleyavesi ye Kolesi, mwisi Pelesia.

Dan. 1: 21.

KAPU 7.

Bulu bia ye mwan' amuntu.

Mu mvu wantete wangiadulu antinu a Babiloni, Belesasali, Danieli walotwa ndozi ye wamona mona-meso va mbuk' andi. Mboki wasonika ndozi ye wakamba kunku kiamambu mayau.

2. Wau i nsamu a Danieli:

Mono yamona mona-meso mu fuku ye mu mau yamona, bonso bwasiuka mpepe zia zazulu ku mbu waunene.

3. Bulu bia biabinene biatombuka mu mbu, kimosi ka kiafwanana ye kiankaka ko.

4. Kiantete kiafwanana ye nkosi, kansi kiakala maveve bonso ngo azulu. Bu yatala bio, maveve mavuzwa bulu ye kiavumbulwa mu ntoto, ye kiatelama va malu mole bonso muntu, ye ntim' akimuntu wavewa kwa kiau.

Yel. 48: 40. 49: 19, 22. 50: 17. Yeh. 17: 3, 7. Hab. 1: 8.

5. Mboki yamona bulu kiankaka diaka, kianzole mu ndandani; kiau kiafwanana ye ulusu, ye kiatedimisa lueka lumosi ye kiakala visi tatu biambanzi mu nwa andi va kati ye meno. Bulu kiokio kiakambwa ebu: Telama ye siudika mbizi zazingi.

6. Mboki yamona bulu kiankaka kiafwanana ye ngo, kansi va tueka tuandi kiakala ye maveve maia manuni; bulu kiakala ntu mia, ye kiavewa lulendo.

7. Mboki yamona mu mona-meso mami mu fuku bulu kiaia, mbidi ampamuku wawingi, kiansisi ye ngolo; kiau kiakala meno mamanene masengwa, kiasiudika ye kiakosa ye bionso biasadidila

kiadiata bio kungsi amalu; ka kiafwanana ye bulu biatekila biabionsono ko ye kiakala kumi diampoka.

8. Kansi bu yatowwa mpoka, yamona, bonso mpoka yankaka va kati ye zau yatumbuka, mpoka yayizio, mu yau mpoka zitatu zazau zatekila zalukulwa, ye tala, mpoka yoyo yakala meso mafwanana ye meso mabantu ye nwa wavova mambu mamane.

Nzai. 13: 5.

9. Bu yatala bio, biandu biatulwa, ye umosi wakala wanuna wawwanda. Mwatu andi wakala mpembe yamvula zampembe ye nsuki va ntu andi bonso mika miamameme mavedila; kiandu kiandi kiakala kianlemono miatia, ye makalu momo makala matia tulabukanga.

Nzai. 1: 14. 4: 2 b.

10. Nkuka yatia yavaika mu yandi; sielo biandi biakala funda ngionzika funda, ye kumi diamafunda ngionzika kumi diamafunda batelama vana mu kunsadila. Bavwanda mu kongudila, ye minkanda miabengulwa.

Lumb. 68: 18. 97: 3. 103: 20 b. Nzai. 5: 11.

20: 12.

11. Bu yatala bo, bwavangwa, mu diambu diamambu mamane mavova mpoka, vo, bu ngieti bo tala, bulu kiavondwa ye nitu andi yabungwa ye yatubwa mu tia mu yokwa.

12. Mu bulu biankaka mwakatulwa mpe lulendo luau, kadi la kwazingu kiau kwazengwa mu ntangu ye lokula.

13. Mboki yamona mu mona-meso mami mu fuku, bonso umosi wafwanana ye mwan' amuntu wayizila mu matuti mazulu; yandi wafinama kwa wanuna ye watulwa vantadisi andi.

Mat. 16: 27. 24: 30. 25: 31. 26: 64. Mal. 14: 62.

Nzai. 1: 7.

14. Ndienu wavewa lulendo ye nzitusu ye kimfumu, ye bantu babonsono ye makanda ye zindinga bakatwa kunsadila. Lulendo luandi i lulendo lukalumanika lukana lembwa katudulwa, ye kimfumu kiandi ka kina bungwa ko.

Lumb. 45: 6 b. Dan. 2: 44. 3: 33. 4: 34. 6: 26.

Mika 4: 7. Luk. 1: 33. Eb. 1: 8.

15. Buna mono, Danieli, yamona, vo mpeve ami yabaka kintientie mu kundu kiandi, ye mona-meso mayamona mampamuna.

16. Mono yayenda finama kwa umosi mu yau batelama vana ye yanlomba mbangudulu yaludi mu momo mamonsono. Yandi wamvutudila ye wankamba mbangudulu abiobio.

17. Bulu bina bia biabinene bina mbangudulu, vo ntinu mia mina telama va ntoto.

18. Kansi bavedila ba Nkwa kayengele bana tambula kimfumu ye baka kio bonso mvwulu mu ntangu yikayimani, inga, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani.

19. Mboki yazola baka mbangudulu yaludi mu bulu kiaia kialembwa fwanana ye biankaka, i kina kiakala mbidi ansisi yayingi ye kiakala meno mase ngwa ye nzala zansongo, kina kiasidika ye kiakosa ye mboki kiadiata kungsi amalu bina biasadidila;

20. mpe mu kumi diampoka va ntu andi ye mu mpoka yamona, yina yatumbuka, ye mu diambu diayau zitatu zankaka zasotuka, mpoka yina yakala meso ye uwa wavova mambu mamane, yina yalutula zankaka mu nene mu tala,

21. mpoka yina yiyamona mpe, vo yanwanisa bavedila ye yabalutula ngilo,

Nzai. 13: 7.

22. nate ye wanuna wayiza ye mina miasadulwa kwa bavedila ba Nkwa kayengele ye ntangu bu yafwana, bavedila bu bayambulwa bavwa kimfumu.

23. Buna yandi wavutula ehu; Bulu kiaia i mbangudulu, vo kimfumu kiaia kina kala va ntoto kilembolo fwanana ye bimfumu biankaka biabionsono. Kiau kina siudika ntoto wamimba ye diatikisa ye kosa wo.

24. Kumi diampoka i mbangudulu vo kumi diantinu bana telama mu kimfumu kiokio; ndandani ayau wankaka una telama una lembwa fwanana ye batekila ye una bwisa ntinu ntatu.

Nzai. 17: 12.

25. Ndienu una sasula mpovolo andi kwa Nkwa kayengele ye bunga bavedila ba Nkwa kayengele; yandi una banza mu ntinu andi mu vilula zintangu ye mina; yau bana vewa mu koko kwandi mu ntangu mosi ye ntangu zakingandi ye ndambu antangu.

Dan. 11: 30. 12: 7. Nzai. 12: 14.

26. Kansi nkongodolo yina kongudulwa, ye luyadulu luandi luna kunkatulwa ye bungwa ye fukuwa nampia.

27. Kansi kimfumu ye luyadulu ye nene va ntandu abimfumu biabionsono kungsi azulu bina vewa kwa bantu bavedila ba Nkwa kayengele. Kimfumu kiau kina kala kimfumu kikakimani, ye tuyadulu tuatonsono tuna sadila ye tumamana kio.

28. Vava nsamu umeni. Kansi mono, Danieli, yafuluzwa kwa mabanza mamingi makintientie, ye ntinta yaku-

buka mu zizi kiami ; kansi mono yake-ba mu ntim' ami monso mavangwa.

Dan. 5: 6. 10: 8.

KAPU 8.

Meme diambakala ye nkomo yambakala.

Mu mvu wantatu wangiadulu antinu Belesasali mono, Danieli, yamona mona-meso malandana ye mau mayateka mona.

[Dan. 7: 1 b.

2. Bu yatala mu mona-meso momo, buna nkievo ngiena mu vula dia Susani mu nsi a Elami ; bu yavutuka tala mu mona-meso, mono yamona, vo ngiena ku nzadi a Ulai.

3. Bu yasendula meso mami, yamona meme diambakala ditelamene vantadisi anzadi, ye diakala mpoka zole ; mpoka zazole zakala ntela, kansi yimosi yavioka yankaka mu ntela, ye yoyo yavioka mu ntela yazimunina vaika.

4. Mono yamona meme diambakala diakuda mu mpoka ku ntini yaweste ye ku ntini yanode ye ku ntini yasude, ye ka bulu nkutu ko kilenda kakidila dio, ye ka muntu ko ulenda tanina mu ngolo zandi ; yandi wavanga bonso bukazolele, ye wavanga mambu mamanene.

5. Bu yavutuka tala, yamona nkombo yambakala yatuka mu ntini yaweste ye yavioka va ntoto wamvimba, kansi ka yavalakana ntoto ko ; nkombo yambakala yakala mpoka yayinene va mbulu.

6. Yau yafinama ye meme diambakala diena mpoka zole, dina diyamona ditelamene vantadisi anzadi ye yau yanyungusila mu nganzi zangolo.

7. Mono yamona, bu kaluaka ku nkati ameme diambakala ye wawila dio mu nkesi, ye yandi wakuda meme diambakala ye wakosa mpoka zandi zazole, ye meme diambakala ka diakala ngolo mu kunkakidila ko. Mboki yandi wambwisa va ntoto ye wandiata ; ka muntu ko wakala ulenda tanina meme diambakala mu ngolo zandi.

8. Nkombo yambakala yavanga mambu mamanene. Kansi bu kalutula mu ngolo, mpoka yayinene yatiabuzuka, ye mpoka zia zankaka zazinene zafunduka mu fulu kiayau, bonso bwena ntini zia zazulu.

9. Mu yimosi mu zau mwavaika mpoka yamona, mu mbadukulu yayike, ye yamena mu mbidi amena mu ntini yasude ye mu ntini yaeste ye mu ntini yansi yampwenia.

Yel. 3: 19. Yeh. 20: 6, 15. Dan. 11: 16, 41.

10. Yau yamena nate ye nkangu azulu ye yatuba biankaka mu nkangu wowo, ye zimbwetete, va ntoto ye yadiata zo.

Yobi 20: 6. Yes. 14: 13.

11. Inga, kwa dingizi diaminkangu kavanga mambu mamanene : yandi wankatula nkailu adisalu walumbu ka lumbru, ye kundu kiandi kiakinlongo kialumbwa.

4 Mose 23: 3 b.

12. Va kimosi ye nkailu walumbu ka lumbru nkangu mpe waniokunwa, mu diambu diantulumunu. Yau yabwisa kedika va ntoto ye yakala vila mu monso mayivanganga.

13. Mboki mono yawa umosi mu bavedila weti vova, ye wavedila wankaka wayuvula ndieu wavova : Ntama kwa mona-meso meti zenga mu nkailu adisalu walumbu ka lumbru ye mu ntulumunu yitukisi mpomboso, ye mu ndiatulu akinlongo ye nkangu ?

14. Buna yandi wavutula kwa mono : Mafunda mole ye nkama tatu zankokila ye zansuka ; mboki kinlongo kina nunguswa diaka.

15. Mono, Danieli, bu yamona mona-meso momo ye yatonta mo visa, buna yamona umosi wamonika bonso bakala ditelamene vantadisi ami.

16. Ku kintomba ye Ulai yawa nding'amuntu wabokila ye wavova : Ngabilili, bangudila ndieu mona-meso.

17. Buna yandi wayiza ku mbuka yiyatelama ; kansi mono yapamuka, bu kaluaka, ye yafukama va zizi kiami. Yandi wavova kwa mono : Yindula diadi, umwan' amuntu ; kadi mona-meso momo meti songa ku ntangu ansukulu.

18. Bu kavova bobo kwa mono, mono yakala kenda ngayi ye zizi kiami va ntoto ; kansi wampalakana ye wantedimisa diaka.

Dan. 10: 9 b., 16 b.

19. Mboki yandi wavova : Tala, mono nzolele kuzaikisa monso mana kala, nganzi bu zeka mu suka ; kadi dio dio dieti songa ntangu ansukulu.

20. Meme diambakala diumweni, diena mpoka zole, i mbangudulu ntinu mia Media ye mia Pelesia.

21. Kansi nkombo yambakala i ntinu a Yavani, ye mpoka yayinene va mbulu andi i ntinu wantete.

22. Kansi bu yatiabuzuka, ye zankaka zia bu zavaika mu fulu kiayau, mbangudulu, vo bimfumu bia bina tuka mu bantu bandi, mwanki ka biadetila ye yandi mu ngolo ko.

23. Ku nsukulu atuyadulu tuau, ntulumuni bu mifuluzi tezo biau, buna

ntinu wabuziezile ye nganzi zabunkita una kwiza;

24. yandi una kala waunene mu ngolo, kansi ka detila ye watekila mu ngolo ko; yandi una tukisa mbungulu yayinene, ye bana yitukwa; yandi una kala vila ye una manisa lukanu luandi. Inga, yandi una bunga babingi ye mpe bantu bavedila.

25. Bu kena ngangu zozo, una kala vila beni mu bungubi bwandi; yandi una savuka ntima mu mambu mamane, una bunga babingi nabiu. Inga, kwa dingizi diamadingizi kana nangumukina; kansi buna una koswa ka mu koko kwaniuntu ko.

26. Mona-meso mu nkokila zozo ye nsuka miomio mavovolo bwabu miena kedika. Kansi sweka mona-meso momo, kadi masonganga ntangu zanseke zina kwiza.

27. Kansi mono, Danieli, yakala nalenjangani ye yakala yela ntangu yankaka. Mboki yatelama ye yasala salu kiami kwa ntinu; mono yayitukwa mu mona-meso momo, kansi ka niuntu ko wavisa mo.

KAPU 9.

Nsambulu a Danieli. Lusambodia luatumi-ngu tuamvu.

Mu mvu wantete wangiadulu a Dale-yavesi, mwan' a Ahasevelosi—watuka mu butu kiabamedia ye wazangulwa bonso ntinu akimfumu kiabisi Kaladea—

2. mu mvu wantete wangiadulu andi mono, Danieli, yabakula mu masonu kwa ntalu amimvu miakamba Mfumu kwa mbikudi Yelemia, bu kavova, vo zolele viokisa lusambodia luamvu, Yelusalemi bu diena diavombila.

Yel. 25: 11 b. 29: 10.

3. Buna yatadisa zizi kiami kwa Mfumu Nzambi mu nsambulu yavema ye mbombodolo ye yamuna nsoki mu kuba ye bombe.

Mat. 11: 21.

4. Mono yasambila kwa Mfumu, Nzambi ami, ye yata ye yavova:

Engwa Mfumu, u Nzambi yayinene ye yansisi beni, ngeye ukebanga luwawu ye nlemvo kwa yau bakuzolanga ye bakebanga nsikudukusu zaku!

5 Mose 7: 8 b. Neh. 1: 5.

5. Yeto tuavolele masumu ye tuave-nge bwambi ye tuakedi bakialimbuka ye nsoto-nsoto; yeto tuavengamene mu nsikudukusu zaku ye nsiku miaku.

Lumb. 106: 6.

6. Yeto ka tuawilu sielo biaku i banbikudi ko miavova mu nkumbu aku kwa ntinu mieto, madingizi ye mase ye kwa bantu babonso mu nsi.

7. Ngeye Mfumu wena walunungu, kansi yeto tukatulu fwa nsoni, bonso butusanga bwabu, yeto tubabakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi, inga, Isaeli diadionsono, ye yau bena lukufi vava ye yau bena nseke mu nsi zazonsono ziwabakuba, kadi badimbudi minu kwa ngeye.

Esala 9: 6 b.

8. Inga, Mfumu, yeto ye ntinu mieto, madingizi ye mase tukatulu fwa nsoni, bu tuavolele masumu kwa ngeye.

Neh. 9: 34. Yel. 2: 26. 44: 17.

9. Kansi kwa Mfumu, Nzambi eto, kwena nkenda ye ngiambudulu. Kadi yeto tuasotokene mu yandi

Lumb. 180: 4, 7. Man. 3: 22 b.

10. ye ka tuawilu nding' a Mfumu, Nzambi eto ko, mu diata mu mina niandi mikatutudila mu sielo biandi bambikudi.

2 Lsa. 86: 15 b.

11. Inga, Isaeli diadionsono diatutula mina miaku ye diavengama ye balembwa wa nding'aku. Nkiangunu yeto tuatengudulwa mpe nsingulu yoyo yikadila ndefi mu fidisa, ye yasonukwa mu mina mia Mose, sielo kia Nzambi; kadi keti yeto tuavola masumu kwa yandi.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 27: 15 b. 28: 15 b. 29: 20. 30: 17 b.

12. Yandi wakela mambu mandini akavova kwa yeto ye kwa nkongudidi miatukongudila; watubwisa kubu dina diadinene, vo ka mwavengo diampila yoyo mwankaka kungsi azulu ko, bonso dina diavangwa mu Yelusalemi.

Man. 2: 17.

13. Bonso bwasonukwa mu mina mia Mose kubu dina diadionsono diatubwila, kansi mwanki ka tuazola bombidila Mfumu, Nzambi eto ko, mu bangumuka mu tufuma tueto ye yindula kedika kiaku.

14. Nkiangunu Mfumu wakenga mu kutubwisa kubu; kadi Mfumu, Nzambi eto, wena walunungu mu mavanga mamonsono makavanganga, kansi ka tuawa nding'andi ko.

Neh. 9: 33. Lumb. 119: 137. Yel. 1: 12.

44: 27. Nzi. 10: 5.

15. Mfumu, Nzambi eto, ngeye wavaikisa bantu baku mu nsi a Ngipiti mu koko kwangolo ye wakiwangila nkumbu yena yimosi bwabu! Yeto tuavola masumu, yeto tuadimbuka.

2 Mose 12: 41. 13: 9. Neh. 9: 10. Yel. 32: 20.

16. Kansi Mfumu, mu diambu dia-

lunungu luaku lualonso, vengula nganzi zaku ye nkesi zaku mu mbanz' aku Yelusalemi, mongo waku wanlongo; kadi mu masumu meto ye mu tufuma tuamase meto Yelusalemi ye bantu baku bayikidi nsoni kwa babonsoo bakutuzungidilanga kundu.

17. Nawe bwabu, u Nzambi eto, nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, ye wangusila zizi kiaku wa kinlongo kiaku kiavombila, mu diambu dia Mfumu.

18. Tambila mo kutu kwaku, Nzambi ami, ye nawe; temusa meso maku ye tala mpomboso yitubukidi, ye tala mbanza yabikwa nkumbu mu nkumbu aku. Kadi ka mu vuvu kialunungu lutavengi ko tueti tula nsambulu zeto vantadisi aku, kansi mu vuvu kiankendi' aku yayinene.

Yes. 37: 17. Tit. 3: 5.

19. Mfumu, nawe, Mfumu, naya-mbudileti; Mfumu, dimba diadi ye vanga mavanga maku ye lembwa zingila—mu diaku diambu, Nzambi ami, kadi mbanz' aku ye bantu baku babikwa nkumbu mu nkumbu aku.

20. Bu yakidi vova momo ye yasa-mbila ye yata niami masumu ye mabantu bami Isaeli ye yatula vantadisi a Mfumu, Nzambi ami, ndilu ami amvutu mu mongo wanlongo wa Nzambi ami,

21. nkiangunu bu yakidi vova bobo mu nsambulu ami, Ngabilieli waluaka kwa mono, i bakala diyateka mona mu mona-meso mami, bu yabwa kenda ngayi; bwakala mu ntangu ankailu ankokila.

4 Mose 24: 4, 8. Dan. 8: 16 b.

22. Yandi wandonga ye wavova kwa mono ye wata: Danieli, bwabu mono ngizidi vava mu kulonga nduka.

23. Bu ubadikidi sambila nkutu, ntumu yitumunu, ye mono ndueki mu kuzaikisa, kadi ngeye ulemvokolo beni. Nkiangunu nawe bwabu diambu ye yindula mona-meso.

Yes. 65: 24. Dan. 10: 12.

24. Lusambodia luatumingu luazengwa kwa bantu baku ye mu mbanz' aku yanlongo, mboki ntulumunu yina kakudulwa ye masumu mana suka ye lufuma luna bwilwa kodi ye lunungu lukalumani luna tualwa ye mboki mona-meso ye mbikulu bina siwa dimbu kianzikulu ye kinlongo kianlongo ye nlongo kina kuswa.

25. Nkiangunu nazayi bwabu ye visa: Kasi ye ntangu yina, diambu bu diavaika mu tungulula Yelusalemi,

nate ye umosi wakuswa, i dingizi dina kwiza, tumungu nsambodia tuna vioka; mu makumasambanu ye tumungu tole dina tungululwa ye nzila zadiau ye tumbu tuadian, vo mpe mu ntangu zampasi.

26. Kansi makumasambanu ye tumungu tole mboki umosi wakuswa una bungwa, kansi kana namwa kwa widi muntu nkutu ko. Mbanza ye kinlongo bantu badingizi bana kwiza konki mu bunga bio; kansi yandi kibeni una sukila mu nkuk' amwila. Mvita yina kala nate ye ku nsukulu; mpomboso yatungunwa nangwi.

27. Yandi una wawana luwawanu luangolo ye babingi mu lumingu lumosi, ye mu ndambu alumingu nkailu amponda ye wandia mina katulwa mu yandi; va veve diankankumusu mvombisi una kwizila. Bobo buna tatamana, nate ye mbungulu ye ndinda watungunwa nangwi bina tenguka va mvombisi.

Yes. 28: 22. Dan. 11: 31. Mat. 24: 15.
Mal. 13: 14.

KAPU 10.

Nzaikusu ku nzadi a Hidekeli.

Mu mvu wantatu wangiadulu antinu Kolesi, mwisi Pelesia, Danieli, wabikwa mpe Beletesasali, wazaikuswa nzaikusu; nzaikusu yoyo yena yakedi-ka ye yisamunanga ncita zazingi. Yandi wayindula nzaikusu ye wabanzila mona-meso.

Dan. 1: 7.

2. Mono, Danieli, yakedi kiadi ntangu yina kasi ye tumungu tutatu.

3. Kiadia dia kwaluvu ku, mbizi ye vinia ka biakota mu nwa ami ko, ye kiakusa mpe nitu ami mu mazi ko, nate ye tumungu tuna tutatu tuamana vioka.

4. Mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yantete, bu yakala ku simu dianzadi yayinene, i Hidekeli,

1 Mose 2: 14.

5. mono bu yasendula meso mami yamona bakala ditelamene vana, diavwata mvwatu mialino ye wakangwa luketo luandi nkiti wawola wa Ufasi.

Yel. 10: 9. Dan. 12: 6. Nzat 1: 13 b.

6. Nitu andi yakala bonso yakilisolta, zizi kiandi kiafwanana ye luvezomo, meso mandi makala bonso binga biatia, moko mandi ye malu mandi bonso nsongo yacema; ningu wampovolo andi wakala bonso ndumu wangolo.

7. Mono, Danieli, i ndieu umosi kaka

wamona mona-meso; babakala bakala yami ka bamona mo ko, kansi mpamuku waunene wababwila, ye bataba ye baswama.

Mav. 9: 7.

8. Buna mono kaka yasala, ye bu yamona mona-meso momo mamanene, ngolo zami zazonsono zalala; ntinta yakubuka mu zizi kiami ye kiakala vemuka kwamfwilu, ye kiavutuka kala ngolo ko.

Dan. 7: 28.

9. Buna mono yawa ningu ampovolo andi; mu ntangu yina yimosi yiyawa ningu ampovolo andi kuyalambalala kenda ngayi va zizi kiami, ye zizi va ntoto,

Dan. 8: 18. Mat. 17: 6.

10. buna koko kwampalakana, ye yatelama mu zakama va makungunu mami ye va moko mami.

11. Mboki yandi wavova kwa mono: Danieli, ubakala dilemvokolo beni, yindula mambu momo manzolele vova kwa ngeye ye telama va malu maku; kadi bwabu mfidusu kwa ngeye. Bu kavova bobo kwa mono, yavumbuka mu zakama.

Dan. 9: 22 b.

12. Yandi wavova kwa mono: Kutinani ko, Danieli, kadi kasi ye lumbu kiantete, bu watadisa ntini' aku mu tomba nduka ye mu kukiyina vantadisi a Nzambi aku, mambu maku mawakane; bwabu ndueki mu diambu diambu maku.

Luk. 1: 13.

13. Dingizi diakimfumu kia Pelesia wankakidila mu makumole ye lumbu kimosi; kansi buna Mikaeli wayiza, umosi mu madingizi malutidi, mu kunsadisa, mono kaka bu yateka kakidila ntinu mia Pelesia.

Dan. 12: 1. Yud. b. 9. Nzal. 12: 7.

14. Bwabu ndueki mu kulonga mu monso mana vangwa kwa bantu baku mu lumbu bina kwiza; kadi mama mpe i mona-meso masonganga ntangu zina kwiza.

Dan. 8: 26.

15. Bu kavova bobo kwa mono, mono yadokika zizi kiami va ntoto ye yakala kibaba.

16. Kansi tala, yandi wafwanana ye muntu wavalakana koba biami. Buna yazibula nwa ami ye yavova ye yata kwa yandi utelamene vantadisi ami: Mfumu ami, mu mona-meso momo mambweni mbwidi kingongo, ye kiena ngolo diaka ko.

17. Sielo kiamfumu ami bonso bungiena, bwe ilenda moka ye mfumu ami, bonso bukena? Mono kiena ngolo diaka mu mono ko ye kilendi vutuka vola mwela ko.

18. Buna yandi wamonika bonso.

muntu wampalakana diaka ye wansiamisa.

19. Yandi wavova: Kutinani ko, ubakala dilemvokolo beni; yenge kiakala yaku, kala wangolo, inga, kala wangolo. Bu kambokisa bobo, yamona nsiamusu ye yavova: Navovi, mfumu ami, kadi bwabu unsiamisi.

20. Buna yandi wavova: Bwabu ulenda visa bila kingizidi kwa ngeye? Kansi mono nkatulu kula vutuka mu nwanisa dingizi dia Pelesia, ye bu nkatukidi kwa yandi, buna dingizi dia Yavani dilueki.

21. Mwanki nzolele kuzaikisa masonukwa mu nkand'akedika. Ka mosi nkutu ko weti kunsadisa kwa baba, kansi Mikaeli, dingizi dieno.

KAPU 11.

Nkudukulu anzaikusu yatekila: Luyalu lua Pelesia, Yavani (Elene), nsi a Sude (Ngipiti) ye nsi a Node (Silia). Mvutulu andinda mu nsi yampwenia (Palestina).

Mono yatelama va lueka luandi bonso nsikumu andi ye ntabulu mu mvu wantete wangiadulu a Daleyavesi, i mwisi Media.

2. Bwabu ngina kuzaikisa mena maludi. Tala, ntinu ntatu diaka mina telama mu Pelesia, ye waia una baka kimvwama kilutidi yau batatu, ye bu kalutidi mu ngolo mu kimvwama kiandi, yandi una sa ngolo zandi zazonsono kwa kimfumu kia Yavani.

3. Mboki ntinu wangolo una telama, ye yandi una yala mu lulendo lualunene ye vanga bonso bukazolele.

4. Kansi bu katelamana fintaniantama, mboki kimfumu kiandi kina basuka ye kabana bonso bwena ntini zia zazulu; ka kina vewa kwa bana bandi basinsi ko vo kala lulendo lolu lualuingi lukiakedi ko, bu kayala; kadi kimfumu kiandi kina camangana ye vewa kwa bankaka ye ka kwa yau ko.

Dan. 8: 8, 22.

5. Ntinu mu nsi a Sude una kala lulendo, ye mpe umosi mu madingizi mandi, inga, ndieu una kunlutila mu kala nyadi angolo, ye luyalu luandi luna kala lualunene.

6. Mvu miankaka mboki bana kambana, ye mwana wankento wantinu ansi a Sude una kwenda kwa ntinu mu nsi a Node mu bwisa kodi. Kansi nkento kana lenda simba lulendo lukabeki ko, ye ntinu ye lulendo luandi ka una mpe sikila ko; kansi nkento una

niokunwa, yandi va kimosi ye yau bayambula kenda kuna, ye sandi ye bakala dina diambonga mu ntangu andi.

7. Kansi mu nsasil' amwanzi andi umosi una telama va fulu kiandi; ndieu una kwenda konki kwa nkangu antinu ansi a Node ye kota mu siamu kiandi ye vangila bantu, bonso bukazolele ye lutila ngolo.

8. Nzambi zau ye teki ye lekwa biau biantalu, ye palata ye wola, yandi una bio nata bonso bintani ku Ngipiti. Mboki yandi una yambula ntinu ansi a Node mu mvu miankaka.

9. Mu mamvutu ndieu una kota mu kimfumu kiantinu ansi a Sude, kansi yandi una vutuka ku nsi andi diaka.

10. Bana bandi bababakala bana kubama ku nwana ye yonzika nkangu waunene wabinwani; wau una pasumuka ye bukila ye yalangana; wau una vutuka kwiza, ye mvita yina nwanunwa nate ye kuna siamu biandi.

11. Buna ntinu mu nsi a Sude una telama mu nkesi ye vaika ye nwanisa ntinu mu nsi a Node; ndieu una kubika nkangu waunene wabinwani, kansi nkangu wowo una vewa mu koko kwandi.

12. Nkangu andi bu wamana katuka, ngianz' andi yeti mena; kansi vo yandi mpe wavondele kumi diamafunda, kanani baka lulendo ko.

13. Ntinu mu nsi a Node una kubika nkangu wamona, ulutidi una watekila; mvu miankaka bu miamana vionka yandi una kwiza ye nkangu waunene wabinwani ye kiaba kiakingi.

14. Mu ntangu yina babingi bankaka bana nangumukina ntinu mu nsi a Sude; babise biangolo mu baku bantu bana mpe kukizangula, kidi mona-meso makwenda detila; kansi bana bwa.

15. Ntinu mu nsi a Node una luaka ye zudika tumbu ye baka mbanza yatoma siamuswa, ye lulendo luansi a Sude ka lulendi kakidila ko, binwani biau biasolwa ka bina kala ngolo zankakidila ko.

16. Yandi weti kwiza kunnwanisa una vanga, bonso bukazolele, ye ka muntu ko ulenda kunkakidila ko; yandi una sikalala mu nsi yina yampwenia ye mbungulu yina kwiza mu koko kwandi.

17. Yandi una kwiza mu lulendo lualonsono luakimfumu kiandi; mwanki wena luzolo lualuwawanu ye lupila yoyo kana wawasa. Yandi una

kunkwedisa umosi mu bana bandi bakento, mu mbungulu andi. Kansi diodio ka dina sikila ko ye ka dina kuntomina nitu ko.

18. Mboki yandi una tadisa ku nsi zasanga ye baka zazingi; kansi ntuti ankangu una sukisa ntiakulu zandi, inga, una vutula ntiakulu zandi va yandi kibeni.

19. Buna yandi una tadisa ku siamu biayandi nsi; kansi yandi una zeza ye bwa ye lembwa vutuka kala.

20. Va fulu kiandi wankaka una telama una yambula nkengi kavioka mu nsi yena ntoko akimfumu kiandi; kansi lumbu biankaka mboki yandi una lukulwa, kansi ka mu nganzi ko ye ka mu nivita mpe ko. Yeh. 20: 6

21. Va fulu kiandi bakala dialuyinu una telama dikutu lembwa tambulakitinu, yandi una kwiza nabiu ye baka kimfumu mu tukanu tuabungubi.

22. Nkangu mibukilanga mina kukulwa vantadisi andi ye mina koswa, ye mpe dingizi dialuwawanu.

23. Kasi ye ntangu yina yibana kambana ye yandi, yandi una sadila bungubi. Yandi una kwenda konki ye lutila ngolo, mu bantu bafuma kaka.

24. Yandi una kota nabiu mu ntini zansi zilutidi lubutu ye una vanga manibu malembwa vanga mase mandi ye mase mamase mandi; bintani ye mapela ye mbongo kana mwangisa kwa bantu bandi; una kana tukanu kwa vuma biasiamu nate ye ntangu yakingandi.

25. Yandi una sa ngolo zandi ye kibakala kiandi kwa ntinu mu nsi a Sude ye kwiza ye nkangu waunene, kansi ntinu mu nsi a Sude una mpe kubama mu nwana, mu nkangu waunene beni ye bantu babingi; kansi una lembana kakidila mu diambu diatukanu tukanwanga kwa yandi.

26. Yau badianga mampa mandi bana kunlukula. Nkangu andi una bukila, ye babingi bana vondwa ye bilama.

27. Ntinu miamiole mina kana mambi mu ntima; kubavwendi va kimosi va meza mamosi bana vova makutu. kansi ka mana kala zazu ko; kadi nsukulu yeti zingila nate ye ntangu yakingandi.

28. Yandi una vutuka ku nsi andi ye kiaba kiakingi, ye ntim' andi una kana tukanu kwa luwawanu luanlongo; bu katunguni to, una vutuka ku nsi andi.

29. Mu ntangu yazengwa yandi una vutuka kwenda ku nsi a Sude, kansi

ngienda yayi yazimunina buna ka buna kadila bonso yina yatekila ko.

30. Kadi nzaza zitukidi mu Kitimi zina kwiza kunkika, ye yandi una vidisa kibakala. Buna yandi una vutuka ye tadisa nganzi zandi ku luwawanu luanlongo ye bukisa zo. Bu kama vutuka ku nzo andi, una dimba kwa yau basisidi luwawanu luanlongo.

31. Nkangu miafiduswa kwa yandi mina kwiza umuna siamu kiakinlongo ye lembuswa nkailu walumbu ka lumbu ye tedimisa nkankumusu yampomboso.
4 Mose 28: 4. Dan. 8: 11. 9: 27. Mat. 24: 15.

32. Yau badimbudi luwawanu bana lebwa mu mambu mandengula mu sotuka nadede; kansi yau mu bantu bazaidi Nzambi au bana telama nakekete ye vibidila.

33. Banduka mu bantu bana longa babingi nzailu; kansi bana bafukwa mu sabala ye tia, mu kinkole ye pela, mu ntangu zankaka; Dan. 12: 3.

34. kansi mu mbafukulu ndungunu yayike bana nunguswa, ye buna babingi bana bundana yau mu disu kansi alukaya.

35. Mbafukulu yina bwila bankaka mu banduka, kidi mpedosolo yakala mu yau, mpasi baveduswa ye sukulwa mu ntangu yansukulu; kadi yau yakidi zingila nate ye ntangu yazengwa.
Dan. 12: 10. 1 Pet. 1: 7.

36. Ntinu una vanga bonso bukazolele ye una tuta mbaya ye kala nza kwa biabionsono biena Nzambi; inga, kwa Nzambi azinzambi kana vova mampila yoyo, vo bakatulu yitukwa. Mainsonono mana kala vila kwa yandi, nate ye ntangu anganzi yimeni, momo matungunwa nangwi bu mavengo.

Dan. 7: 8. 2 Tes. 2: 4. Nzai. 13: 5.

37. Kana banzila nzambi zamase mandi ko, ye kana mpe banzila ndieu wena tima diabakento vo nzambi yankaka ko, kansi yandi una kala ngianza kwa zau zazonsono. Yeh. 8: 14.

38. Kansi nzambi abisiamu kana zitisa; nzambi yalebwa zaya mase mandi, yandi una kunzitisa mu wola ye palata ye matadi mantalu ye lekwa biankaka biantalu.

39. Mu lusadusu luanzambi yanzenza kana vangila siamu biangolo bonso bukazolele; yau bana tambudila ndieu, yandi una kubasonga luzitusu lualunene; yandi una kubatumba bayala babingi, ye yandi una kubakabila ntoto bonso nsendo.

40. Kansi mu ntangu ansukulu ntinu

mu nsi a Sude una nwana ye yandi; ntinu mu nsi a Node una savula kwa ndieu ye makalu ye mintentami ye nzaza zazingi ye bwila mu nsi zanzenza ye bukila ye yalangana.

41. Yandi una mipe bwila mu nsi yampwenia, ye nsi zankaka zazingi zina bafukwa; kansi baba bana tabuswa mu koko kwandi; Edomi ye Moabi ye ndambu yayinene yabana ba Amoni.

Dan. 8: 9. 11: 16.

42. Inga, yandi una lambula koko kwandi kwa nsi zanzenza, ye nsi a Ngipiti ka yina vukuswa ko;

43. yandi una baka mbongo zawola ye palata ye lekwa biantalu biampila mu mpila mu Ngipiti; balibia ye bisi Etiopia bana nama mu tamba biandi.

44. Buna yandi una wa ngwilu zitukidi mu este ye node zina kumpamuna; yandi una vaika mu nganzi zazinene mu bunga ye niokuna babingi mu bungwa.

45. Nzo zandi zakoto zamavula kana tunga va kati ye mbu ye mongo wampwenia wakinlongo. Kansi yandi weti kwenda ku mfukulu andi, ye ka muntu ko wena una kunsadisa.

KAPU 12.

Nkudukulu anzaikusu yatekila: ndwanunu a Mikaeli mu Isaeli; mfulukulu ye ntangu ansukulu.

Mu ntangu yina Mikaeli una tongana, dingizi diadinene, ditelamanga bonso ntabidi abana babantu baku; buna ntangu yanzungu yeti kwiza yikayikedi kifwani ko, kasi ye lumbu kina bantu bu bavangama nate ye ntangu yina. Kansi mu ntangu yina babonsono mu bantu baku bana vuluswa basonama mu nkanda.

Yes. 4: 3. Ob. b. 17. Dan. 10: 13, 20. Mat. 24: 21. Mal. 13: 19.

2. Babingi mu yau balekanga mu mfumfuta bana sikama, bankaka ku moyo ukaumani ye bankaka ku yindama ye nsoni zikazimani.

Yes. 66: 24. Mat. 25: 46. Yoa. 5: 28 b.

3. Buna banduka bana kienzuka bonso luyalungulu lukienzukanga; yau batuedi bantu ku lunungu bonso zimbwetete mu ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani.

Yeh. 3: 18 b. Dan. 11: 33. Mat. 13: 43. 1 Kol. 15: 41 b.

4. Kansi ngeye, Danieli, sweka mambru mama ye sa nsonokono yayi dimbu kianzikulu nate ye ntangu ansukulu;

babingi bana yo fiongunina ye buna nzailu yina lutila.

Dan. 8: 26.

5. Mono, Danieli, bu yatala, mono yamona bole bankaka batelama vana, mosi mu simu dimosi dianzadi ye mosi mu simu diankaka dianzadi.

6. Mosi mu yau wavova kwa bakala diavwata mvwatu mialino, watelama ku ntandu anlangu anzadi: Ntama kwa yakidi zingila, nsukulu bu yina kwiza ye mambu mama mangitukulu?

Dan. 10: 5.

7. Mono yawila bakala diavwata mvwatu mialino ye watelama ku ntandu anlangu anzadi; yandi wazangula koko kwandi kwalubakala ye koko kwandi kwalumoso ku zulu ye wadia ndefi mu yandi wena moyo ntangu zikazimani, vo ntangu mosi ye ntangu zakingandi ye ndambu antangu, ye lulendo lubantu bavedila bu luakoswa nampia, buna mboki mama mamonsoho mana vangama.

5 Mose 32: 40. Dan. 7: 25 b. Nzai. 10: 5 b. 12: 14.

8. Mono yawa mo, kansi kiavisa mo

ko; yayuvula: Mfumu ami, nsukulu amomo mamonsoho nki?

9. Buna yandi wavova: Wenda, Danieli, kadi mambu mama mana swekwa ye siwa dimbu kiazikulu nate ye ntangu ansukulu.

10. Babingi bana veduswa ye sukulwa ye tontwa, kansi bakiadimbuka bana sadila ludimbuku luau, ye widi kiadimbuka nkutu kana visa momo ko; kansi banduka bana mo visa.

Dan. 11: 35.

11. Kasi ye ntangu yoyo nkailu angiokolo walumbu ka lumbu bu una lembuswa ye nkankumusuyampomboso yatedumuswa, funda dimosi ye nkama zole ye luvwa lualumbu bina vioka.

Dan. 8: 14. 11: 31.

12. Mayangi mena ye ndieu uvingi, langa ye una luaka ku funda dimosi ye nkama tatu ye makumatatu ye lumbu bitanu.

13. Kansi ngeye wenda finami ku nsukulu; bu umeni vunda, una fulukila kunku kiaku mu nsukulu abilumbu.

HOSEA.

KAPU 1.

Nsoto-nsoto mia Israeli, ndinda ye ndemvo-vo biafwanukuswa.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa Hosea, mwan' a Beli, mu lumbu bia Usia, Yotami, Ahasi ye Hiskia, ntinu mia Yuda, ye mu lumbu bia Yelobami, mwan' a Yoasi, ntinu a Israeli.

2. Mfumu bu kateka badika vova mu Hosea, Mfumu wavova kwa yandi: Wenda wakitombila nkazi wena diela diakinsuza ye bana mu butu kiakinsuza; kadi mu kinsuza nsi yikatukidi mu Mfumu.

Nkong. 8: 33. Lumb. 73: 27. Yeh. 16: 15 b.

3. Buna yandi wayenda bong'a Ngomeli, mwana wankento wa Dibilaimi; yandi wayaka ye wambutila mwana wabakala.

4. Mfumu wavova kwa yandi: Vana ndieu nkumbu Yisileli; kadi fintangu-ntangu bu fiviokele, mono ngina bafika mu mfuka zamenga za Yisileli mu nzo

a Yehu ye sukisa luyalu luakitinu mu nzo a Israeli. 1 Nt. 21: 1 b. 2 Nt. 9: 5 b.

5. Buna vangwa lumbu kina, vo mono ngina tolula ponza kia Israeli mu ndimb' a Yisileli.

6. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wankento. Buna yandi wavova kwa yandi: Vana ndieu nkumbu Lo-Luhama,¹ kadi kina vutuka fwila nzo a Israeli nkenda ko, mpasi vo ngina kubayambudila.

7. Kansi nzo a Yuda ngina fwila nkenda, ye ngina kubavana mpulusu mu Mfumu, Nzambi au; ka mu ponza ye sabala ko ye bionso bivwilu mu mvita ko ngina kubavulusila, ka mu bakavalu ye mintentami ko.

Lumb. 20: 7. 38: 16 b. 76: 3. Yes. 30: 15 b.

8. Bu kamana yemuna Lo-Luhama, wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala.

9. Buna yandi wavova: Vana ndieu nkumbu Lo-Ami²; kadi yeno ka i

¹ mb. yandi ka mfuma nkenda ko.

² mb. ka bantu bami ko.

bantu bami ko, ye mono kina mpe vuva kwa yeno ko.

10. Kansi ntalu abana ba Isaeli yina kala bonso nienge wambu ulembana muntu teza vo tanga; buna kala, vo bu bakembo: Yeno ka i bantu bami ko, yau bana bikwa bana ba Nzambi amoyo.

1 Mese 32: 12. Hos. 2: 23. Loma 9: 25 b.

1 Pet. 2: 10.

11. Bana ba Yuda ye bana ba Isaeli bana kutakana ye kukiyadisa ntu wantuadi ye vaika mu nsi; kadi lumbu kia Yisileli kina kala kiakinene.

Yel. 3: 18. Yeh. 34 23 b. 37: 22. Yoa. 10: 16.

KAPU 2.

Ludimbulu luaminu lua Isaeli, kinkwikizi kia Mfumu.

Buna lubika mpangi zeno Ami¹ ye busi bieno Luhama.²

2. Lufundisa ngudi eno, lufundisa; kadi yandi ka i nkazi ami ko, ye mono ka i bakala diandi ko. Bika kakatula nkadulu andi akinsuza mu zizi kiandi ye ngiangulu muntulu andi. Yel. 13: 27.

3. Vo ka bwa ko, ngina kumvula mimvwatu, kidi kalambalala mpene, mono ngina kunsonga bonso bukakala lumbu kikabutwa. Mono ngina kumvanga bonso nsi yankatu ye bonso nsi yayuma ye yambula kafwila mu mpwil' anlangu. Yeh. 16: 39.

4. Kwa bana bandi kina songa nkenda nkutu ko, bu batukidi mu butu kiakinsuza;

5. kadi mbut' au wakala nkento wakinuza, yandi wababuta wavanga mambu mansoni. Ketu wavova: Mono nzolele nama nzodi miami mikumpanga dia kwami ye ndwinu ami, mika miami miamameme ye lino kiami, mazi mami ye vinia kiami. Yeh. 16: 15 b.

6. Tala, nkiangu nu ngina kaka nzil' aku mu mpanga! Inga, lumbu ngina tunga vantadisi andi, mpasi kana bakula nsoko ko.

7. Buna bu kayungusilanga minzodi miandi, kana kubakila ko; bu kana kubatomba, kana kubamona ko. Buna yandi una vova: Mono nzolele vutuka kwa bakala diami diantete, kadi kwa mono ntangu yina yalutila mbote ye mu bwabu.

8. Yandi kavisidi ko, vo mono yamveni mbongo ye vinia ye mazi, ya-

nkaidi palata mu mbidi akunku ye wola bibavangila teki kiau kia Bali.

9. Nkiangu nu mono ngina vutula mbongo ami nkoka, ntangu bu yizidi, ye vinia kiami, lokula bu kizidi, ye katula mika miami miamameme ye lino kiami, bina bikakutu fukila nsoni zandi.

10. Inga, bwabu ngina fukula nsoni zandi va meso manzodi miandi, ye ka muntu ko una kuntanina mu koko kwami.

11. Mono ngina sukisa kiesee kiandi kiakionsono, tukutukunu tuakiese, mbikulu zangonda ye tumingu ye nkembo miandi miamionsono.

12. Mono ngina bunga nti miandi miavinia ye nti miakuyu, i miau mikabikila: miau i nsendo uyaveno kwa nzodi miami. Mono ngina mio vangingila mfinda, ye bulu biansi bina yo dia.

Lumb. 80: 12 b. Yes. 5: 5 b.

13. Bobo ngina kumbafikila mu lumbu biandi bia Bali, bu kakwika biamfwitisila mwisi kwa ba Bali ye wakiketula mu nlunga miamatu ye binduku kiantulu ye wanama nzodi miandi, kansi wamvilakana, buvolele Mfumu.

Yel. 44: 18.

14. Tala, nkiangu nu mono ngina kunleba kakatuka ye kunkotisa mu nsi yankatu, kidi yavova mampwenia kwa yandi.

Yes. 40: 1 b.

15. Mboki ngina kumvutudila mavia mandi mavinia ye vanga ndimb' a Akoli mwelo wavuvu. Kuna yandi una yimbila bonso mu lumbu biandi biakintwenia ye bonso bukavanga mu lumbu kina kikavaika mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 15: 1 b. Yos. 7: 24 b. Yes. 65: 10.

16. Buna kala mu lumbu kina, buvolele Mfumu, vo una boka: bakala diami, ye kuna vutuka boka kwa mono ko: Bali kiami.

17. Inga, nkumbu aba Bali ngina katula mu nwa andi, ye ka bana vutuka bikwa ko.

2 Mose 23: 13. Lumb. 16: 4. Sak. 13: 2.

18. Mu lumbu kina mono ngina kubawawasana luwawanu ye bibulu va nsi ye zinuhi kungsi azulu ye bianzanzala va ntoto. Ponza ye sabala ye bionso bivwilu mu mvita ngina tolula ye katula mu nsi ye ngina kubayambula bakala kundu mu mpungumunu. Yobi 3: 22 b. Yes. 11: 6. 65: 25. Yeh. 34: 25, 28.

Yoa. 16: 33.

19. Mono ngina kambana ye ngeye mu ntangu yikayimani; ngina kambana ye ngeye mu lunungu ye nsiku, mu nlemvo ye nkenda.

¹ mb. bantu bami.

² mb. yandi i mfuwa nkenda.

20. Inga, mu kinkwikizi ngina kamwana ye ngeye, ye una zaya Mfumu.

Yel. 31: 34.

21. Buna kala mu lumbu kina, vo mono ngina wa, buvovele Mfumu; mono ngina wa zulu, ye diau dina wa ntoto,

22. ye ntoto una wa mbongo ye vinia ye mazi, ye biau bina wa Yisileli.

23. Mono ngina kukitwikila yandi mu nsi ye fwila Lo-Luhama nkenda ye vova kwa Lo-Ami: Ngeye i bantu bami. Yau bana vutula: Ngeye i Nzambi ami.

Hos. 1: 10. Sak. 13: 9. Loma 9: 25. 1 Pet. 2: 10.

KAPU 3.

Ntangu audinda ye mpiugulu a Israeli yafwanukuswa.

Mfumu wavova kwa mono: Wenda ngienda yankaka ye vana zola kwaku kwa nkento wena ye nzodi ye wena mpala yankento; bonso Mfumu uzolanga bana ba Israeli, mpeleko batadisanga kwa nzambi zankaka ye bazolanga mampa mabana bavinia.

2. Mono yakisumbila yandi ye yamvanina kumi ye sekeli tanu biapalata ye homeli kimosi kiabali ye mboki leteki kimosi kiabali.

3. Mboki mono yavova kwa yandi: Ntama yayingi una vwandanga mu diambu diamu, ye kuna lenda ta kinsuza ko vo kala diambu ye bakala; bobo mpe ngina vanga kwa ngeye.

4. Inga, ntama yayingi bana ba Israeli bana vwanda ye kondwa ntinu ye dingizi, kondwa nkailu miadisalu ye bimama ye kondwa efode ye teki b'anzo.

5. Mboki bana ba Israeli bana bangumuka ye tomba Mfumu, Nzambi au, ye Davidi, ntinu au; mu vumi bana tomba Mfumu ye wote wandi mu lumbu bina kwiza.

Yea. 2: 2 b. Yel. 30: 9. 31: 12. Yeh. 34: 23.

Mika 4: 1 b. Sak. 8: 20 b.

KAPU 4.

Nsamunu audinda kwa bantu ye banganga.

Luwa mambu ma Mfumu, lubana ba Israeli. Kadi Mfumu wena bungu kwa bisi nsi, kedika ye zola ye nzailu a Nzambi bu bikondolo mu nsi.

2. Badianga ndefi ye vunanga, babemanga ye yibanga ye yanganga, bavananga bonso babise biangolo, ye nkanu amenga ulandanga nkanu amenga.

Yel. 7: 9.

3. Nkiangunu nsi yena kiadi, ye babonsono bena mo kundu baleminanga, ye bibulu va nsi ye zinuni kungsi azulu; mbizi zau kibeni mu mbu zivilanga.

Yel. 12: 4. Sef. 1: 3.

4. Kansi ka bufweni beni ko mu fundisa wankaka vo kunsemba vo semba bantu baku bonso bufweni mu fundisa nganga.

5. Inga, ngeye una bwa mu mwini, ye va kimosi ye ngeye mbikudi una bwa mu fuku; mbutu aku mpe ngina bunga.

6. Bantu bami basukidi, kadi ka batambudi nzailu ko; kansi bu uniafuni nzailu, buna mono mpe ngina kuniafuna, ye una lembwa kala ngang'ami; bonso buuvilakene mina mia Nzambi aku, i bobo mono mpe ngina vilakana bana baku.

2 Mose 20: 5.

7. Bu balutula kula, balutula vola masumu kwa mono; kansi nzitusu au ngina vilula nsoni.

8. Masumu inabantu bami bayundukilanga, ye lufuma luau bazininanga.

9. Kansi bwabu nganga ye bantu bana vangwa bwadeti; mono ngina kubabafika mu nzila zau, ye ngina kubavutudila mu mavanga mau.

Yea. 44: 2.

10. Bu bana dia, ka bana yukuta ko, ye mu kinsuza kiau ka bana nieka ko, ye balembwa mu tatamana ye Mfumu.

3 Mose 26: 26. Mika 6: 14. Hang. 1: 6.

11. Kinsuza ye vinia ye vinia kiamona bikatulanga nduka.

Zing. 20: 1.

12. Bantu bami bayuvulanga kulu kiau nduengoso ye bazolele baka nzailu kwa nkuwa au; kadi mpeve yakinsuza yabazimbisi, ye mu kinsuza bakatukidi kwa Nzambi au.

Hos. 5: 4.

13. Va mbata zamiongo layokilanga, ye va nzanza bakwikilanga biamfwitisila mwisi, kungsi acene, mimpesc-mpepe ye ntelebinta, mpozi bu yena yambote momo. Bobo bana beno babakento beka bansuza ye bakazi babana beno bababakala mpala zabakento.

Yea. 57: 5 b. Yeh. 6: 13.

14. Mwanki kilendi longa bana beno babakento ndongi ko, bu bana bansuza, vo bakazi babana beno bababakala bu bana mpala zabakento, kadi babakala yau kibeni keti bakwendanga ku nenga ye bansuza ye yokanga nkailu ye ndumba zanlongo. Bobo bantu balembolo zaya lekwa bayungusanga ku mfukusulu au.

5 Mose 23: 17.

15. Vo ngeye Israeli zolele ta kinsuza kiaku, buna Yuda kadiani mfuka ko. Buna ka luizani ku Ngilingali ko, ka

lubalukani ku Bet-Aveni ko ye ka ludiani ndefi ko : Kasi mu Mfumu amoyo.

5 Mose 6: 13. 1 Nt. 12: 29. Hos. 9: 15. 10: 5. 12: 11. Am. 5: 5.

16. Vo Isaeli dina siutuka bonso ngombe yankento yakinsiutukila, mwanki Mfumu una kubatuala ku dia bonso bana bamameme mu nsi yankatu yasudile?

17. Ve, Efalaimi wawawane ye biteki; buna bika kayendidila!

18. Kinduvu kiau kiena mvwezolo, batanga kinsuza kiau ntangu ka ntangu; yau bakutu kala nkaku zansi bazolanga biena nsoni.

19. Kansi mpeve yatembo yina kubabaka mu maveve mandi, ye bana mweswa nsoni ye nkailu miau miadi-salu.

KAPU 5.

Isaeli ye Yuda bayumiswa mfukusu.

Luwa diadi, lubanganga, luyindula dio, lunzo a Isaeli, ye yeno mu nzo antinu, ludimba dio; kadi nkongodolo yiyelele mu yeno. Kadi yeno luakedi dinsinga kwa Misa ya konde diyalwa va Taboli.

1 Nt. 12: 32.

2. Mu mpondolo ankailu miau balutidi dimina mpinda mu nsoto-nsoto miau. Kansi mono ngina kala kokoto kiandongi kwa babonsoni.

3. Mono nzaidi Efalaimi, ye Isaeli kaswekolo kwa mono ko. Keti ngeye Efalaimi weka nsuza bwabu, Isaeli disumukini.

4. Ka beti sa kimfuzi mu vutuka kwa Nzambi au ko, kadi mpeve yakinsuza yena kundu mu ntulu zau, ye ka bazaidi Mfumu ko.

5. Kansi ngianza za Isaeli zitanga kimbangi kwa yandi, ye Isaeli ye Efalaimi bana bwa mu lufuma lau; Yuda mpe dina bwa ye yau.

Hos. 7: 10.

6. Vo bana kwenda ye mameme mau ye zingombe mu tomba Mfumu, ka bana kumbakula ko; yandi umeni kubata-tukila.

7. Kwa Mfumu badimbudi minu, inga, babutidi bana ba ka i bandi ko. Nkiangunu mbikulu angonda yina kubamanisa, va kimosi ye bina bibatambudi mu ndambu au.

Hos. 2: 4.

8. Lusika kulumenta mu Ngiba, mpungi mu Lania, lusika nsikulu yalukubumunu mu Bet-Aveni. Ntantu weti kuzoma, Benyamini!

9. Efalaimi dina vombuswa mu lu-

mbu kiandongi; kwa makanda ma Isaeli ngieti zaikisa mena makedika.

10. Madingizi ma Yuda i fwiti biayau babilulanga dimbu bianzaku; yau ngina dukudila nganzi zami bonso nlangu.

5 Mose 19: 14. 27: 17.

11. Efalaimi dieti zungulwa, ye lendo kiandi kieti tululwa, kadi zolele nama ntumunu.

12. Nkiangunu bwabu mono ngiena nkievo mumfwa nkabu kwa Efalaimi ye nkievo mbodila mu visi kwa Yuda.

13. Efalaimi bakudi yela kwandi ye Yuda mput' andi; nkiangunu Efalaimi wayele ku Asuli ye wafidisi ntumwa kwa ntinu Yalebi. Kansi ndieu kalendi kuluniakisa ko; mput' eno ka yina beluka ko.

2 Nt. 15: 10. 16: 7. Hos. 10: 6. 12: 1.

14. Kadi mono ngina kala bonso nkosi kwa Efalaimi ye bonso nkosi yantwenia kwa nzo a Yuda. Mono kibeni ngina kamata kimbaki kiami ye nata kio; ngina kio koka ye ntanunu mpia.

Hos. 13: 7.

15. Mono ngina katuka, vutuka ku kundu kiami, nate ye bameni lungwa kwama bonso bufweni kwa yau ye babadikidi tomba zizi kiami.

KAPU 6.

Luzolo lua Mfumu mu nkenda. Ludimbulu luaminu lua Isaeli.

Inga, mu nzungu zau bana kuntomba mu vema: Luiza tuavutuka kwa Mfumu. Kadi i yandi utuluekele, yandi una kutuniakisa mpe. Yandi utubendi, yandi una mpe kutuviaka.

5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6. Yobi 5: 18. Yes. 26: 16.

2. Mu lumu birole yandi una kutuniakisa; inga, mu lumu kiantatu si kakututedimisa, mpasi tuavuka vantage andi.

3. Nkiangunu bika tualonguka kunzaya, inga, bika tuatombuzula mu zaya Mfumu. Nselokolo andi yena yakedika bonso yankala mpumbu, ye yandi una kutubwila bonso mvula, bonso mvula yantombo yisanga nlangu va ntoto.

4. Nki ngina vanga kwa ngeye, Efalaimi? Nki ngina vanga kwa ngeye, Yuda? Zola kweni keti kufwanane ye tuti diansuka, bonso dinoko dilalanga mu nsuka.

Hos. 13: 3.

5. Nkiangunu mbifulu zami zibwidi mu bambikudi, nkiangunu ibabemene

mu mpovolo anwa ami, kidi nkongodolo mu ngeye yina monika ku kia.

6. Kadi mono nzolele luzolo ye ka nkailu ko ye ndutidi zola nzailu a Nzambi mu nkailu miangioka.

1 Sam. 15: 22. Lumb. 50: 13 b. Mat. 9: 13. 12: 7.

7. Kansi baba batuludi luwawanu mu fu kiabantu; i diau badimbudi minu kwa mono.

8. Ngiladi i mbanz' amvangi miayayibi, yizedi kwa tamba biamenga.

Hos. 12: 11.

9. Bonso kabu diamintani dieti langidila bantu, i bobo bwena kabu diabanganga kubeti vondila mu nzila ku Sekemi. Inga, mena mamvwezolo bavanganga.

10. Mu nzo a Isaeli mono yamweni mambu mangolo, muna Efalaimi ditanga kinsuza kiandi, muna Isaeli disumukanga.

1 Nt. 12: 28 b. 2 Nt. 17: 7 b.

11. Kwa ngeye, Yuda, kwazengwa nsungi angionzoko, bu ngina vutuka tedimisa bantu bami.

KAPU 7.

Yayibi ya Efalaimi ye Samalia.

Bu nzolele niakisa Isaeli, buna lufuma lua Efalaimi ye yayibi ya Samalia bieti monika. Kadi basadilanga bungubi, mivi nikakunanga, makabu mamintani mapelanga mu zinzila.

2. Ka babanzanga mu ntima miau ko, vo mono ibambukilanga yayibi yau yayonsono moyo. Bwabu bazungulu kwa mau mavanga, kadi mau malueki vantadisi azizi kiami.

3. Mu yayibi yau bavanga ntinu kiese ye mu makutu mau madingizi.

4. Babonsono i bampala. Bafwanane ye foloni kialungwa tia kwa mvangi amampa weti lembwa mu lenisa tia kasi ye ntangu yikabadikidi soba mfumfuta, nate ye zameni funa.

5. Mu lumbu kiantinu eto madingizi manwa vinia kiababedisa nayuku-yuku; yandi kibeni watambika koko kwa mindevi.

Yes. 5: 11.

6. Bu balungidi ntima miau tia bonso foloni mu tukanu tauu, mvangi miau miamampa mieti leka fuku diamvimba; kansi mu nsuka tia tueti lema mu nle-mo miakia.

7. Babonsono bena tia bonso foloni ye zininisanga minkongudidi miau bobo; inga, ntinu miau miamionsono mibwanga, kadi mu yau ka mwenani umosi ko ukumbombidilanga.

8. Efalaimi weti kukisanga ye bantu bankaka; Efalaimi fwanane ye dimpa dikadibangumunu ko.

Lumb. 106: 35.

9. Banzenza bamanisi ngolo zandi, kansi yandi kazaidi lekwa ko; mpeleko kabeki zimvu, kazaidi lekwa ko.

10. Kansi ngianz' a Isaeli yitanga kimbangi kwa yandi; ka bavutukanga kwa Mfumu, Nzambi au ko, ye ka bakuntombanga ko, mpeleko bina bionsonono.

Hos. 5: 5.

11. Efalaimi weka bonso bembe dia-kitunga dikondolo nduka. Ngipiti batumisanga, ku Asuli bakwendanga;

2 Nt. 15: 19. 16: 7. 17: 4 b. Hos. 5: 13. 12: 1.

12. kansi bu beti kwenda, mono iyalanga konde diami va ntandu ayau ye ikubavungumunanga momo bonso nuni zazulu. Inga, mono ngina kubalonga ndongi, bonso dibundu diau dia-kiwila.

13. Engwa yau, bu batebi kwa mono! Mbungulu bika yababwila, bu basotokene mu mono. Mono vele nzolele kubakula, kansi bakumpovisanga mpovolo zamakutu.

5 Mose 28: 15 b.

14. Ka babokilanga kwa mono mu ntima miau ko, bakunganga kaka va mbuka zau; bena kingongo mu mbingo au ye vinia kiau, bu bena mantingu kwa mono.

15. I mono yabalanga ye yasiamisa moko mau, ye mwanki bakunkananga yayibi.

16. Bavutukanga, kansi ka kwa yandi wena kuna ntandu ko; bafwanane ye ponza kiakimbabu. Madingizi mau mana bwa mu sabala mu diambu dialubelo luatudimi tauu. Buna bana devwa mu nsi a Ngipiti.

Lumb. 78: 57. Kolo. 3: 1.

KAPU 8.

Ntantu mina bwila Isaeli.

Tula mpungi va nwa aku! Bonso ngo azulu ntantu weti bwila nzo a Mfumu, bu batuludi luwawanu luami ye basotokene mu mina miami.

5 Mose 28: 49 b. Yes. 58: 1. Yel. 4: 13. 48: 40. 49: 22.

2. Bakumbokilanga: Nzambi ami! Yeto tukuzeyi, yeto mu Isaeli.

3. Kansi Isaeli bu kaniafuni mena mabiza, ntantu una kunzoma.

4. Yau kibeni bakisodila ntinu, miampila yoyo mialembwa tuka mu mono; bayadisa madingizi ye kiazaikuswa bo ko; palata biau ye wola bavangila biteki mu bungila bio bobo.

Hos. 2: 3.

5. Mwan' aku angombe i nkankumus, Samalia! Nganzi zami zakwemi kwa bantu baba; ntama kwa bana kankumukina vedila? 1 Nt. 12: 28 b.

6. Kadi mwan' angombe utukidi niu Isaeli; nkte wawanga wo, ye ka i nzambi nkutu ko. Ve, mwan' angombe wa Samalia una koswa naniuku-niuku. 2 Mose 32: 20.

7. Kadi bakunanga mpeve, ye tembo lana yonzika. Ka bana baka mbongo ko; mbongo zau zankunzu ka zina vana dia ko, ye vo zina vana fuma, luna banzenza bana fio siudika. Hang. 1: 6. Ngai. 6: 7.

8. Isaeli weti siudukwa! Bakibanzulwa mu bangoi bonso lekwa kikondolo mfunu.

9. Kadi babalukidi vele ku Asuli, bonso mpunda zankitu zikwendanga zau zinzila, inga, Efalaimi vele zolele wawana sumbu diazola; Yobi 39: 8 b.

10. kansi kani bonso bubawawana masumbu mu bangoi, mwanki mono ngina kubafiningisa va kimosi ye kubayambula babadika ntangu akifwafwa kungsi ankawamusu angudi antinu.

11. Efalaimi bu kakivengi masalu mamingi mu masumu, buna mpe masalu mandi mana kala masumu kwa yandi. Hos. 10: 1

12. Vo mono mpe ngina kunsonikina mina miami mu ntalu akumi diamafunda, keti mitangwanga mwanki bonso mina miankwa nzenza.

13. Bonso nkailu amponda bakungiokilanga mbizi yibana dia; Mfumu kazolele bwampila yoyo ko. Bwabu yandi bambukidi lufuma luau moyo ye bafikanga masumu mau; ku Ngipiti bana vutulwa. Zing. 15: 8. 21: 27. Yes. 1: 11. 66: 3 b. Yel. 14: 10. Hos. 9: 9. Am. 5: 22.

14. Isaeli bu kavilakene mvangi andi ye ukitungidi mavula, ye Yuda bu katungidi mbanza zazingi zansiamusu, ngina fidisa tia ku mbanza zandi, ye tuau tuna manisa mavula mazau.

KAPU 9.

Masumu mamananene. Ndinda miangolo.

Kukalani kiese ko, Isaeli, ye kuyangalalani bonso bantu bankaka ko, ngeye ukatukidi kwa Nzambi aku mu kinsuza, ngeye wazolakana ye nendo akinsuza va bianu biabionsono biambongo.

2. Kianu ye kamunu kiavinia ka

bina kubayundula ko, ye vinia kina kubafuba. Am. 5: 11. Sef. 1: 18.

3. Ka bana kala kundu mu nsi a Mfumu ko; Efalaimi una vutuka ku Ngipiti, ye mu Asilia bana katwa dia biasumuka.

5 Mose 2: 68. 2 Nt. 25: 26. Dan. 1: 8.

4. Ka bana yoka vinia bonso nkailu andwa kwa Mfumu ko ye ka bana zolakana kwa yandi ko. Nkailu miau miamponda mina kala kwa yau bonso mampa makiadi; babonsono badianga mo bana sumuka. Kadi mampa mabana baka mu yukutisa nsatu au ka mana kota mu nzo a Mfumu ko. Yel. 16: 7.

5. Buna nki luna vanga, lumbu kiankembo bu kina kwiza, lumbu kiakiese kia Mfumu?

6. Kadi tala, vo bana vukuswa mu mbungulu, buna i Ngipiti yina kubayonzika, Mofi dina kubadialamisa. Palata biau bibazolele beni bina vuwa kwa mansiasia; mpanga zina mena mu mafwokula mau. Yes. 32: 13. 34: 13 b. Yel. 42: 16 b.

7. Lumbu biambafukulu bizidi. Lumbu biambutulu andinda bizidi, Isaeli dina bo mona. Buna mbikudi utelamene bonso muntu wakizoba, ye muntu wampeve bonso lauki mu diambu dialufuma luaku lualunene; kadi lubelo luaku luakedi lualunene.

8. Inga, Efalaimi i ntantu ulangidilanga Nzambi ami; mbikudi i siongidi antambi azinuni mu nzila zandi zazonsono, luazu kialubelo mu nzo a Nzambi andi. Hos. 5: 1.

9. Mu mbungulu yampinda badi-mini, bwabu bonso mu lumbu bia Ngiba. Kansi yandi ubambukilanga lufuma luau moyo, yandi ubafikanga masumu mau. Nkong. 10: 22 b. 20: 1b. Hos. 8: 13. 10: 9.

10. Bonso bana bavinia mu nsi yankatu yamona Isaeli; mono yamona mase meno bonso bana bantete va nti wakuyu, bu ubadikidi buta bana. Kansi bu baluaka kwa Bali-Peoli, bakibieka kwa nsoni zateki ye bakala nkankumus, badetila ye ndieu ubazola. 4 Mose 25: 8. Lumb. 106: 28. Yel. 3: 24.

11. Nzitusu a Efalaimi una tilumuka nseke bonso nuni; ka muntu ko una vutuka buta bana, ka muntu ko una kala vumu, ka muntu ko una yaka.

12. Vo bana kukiyundudila bana, ngina kubakatula mu yau, mpasi ka lekwa ko kina sala. Inga, engwa yau kibeni, bu ngina kubavengama.

13. Efalaimi diena vele bonso bu-

mbweni Tilo vo diena, i tuikulu va yinza; kansi ntangu yankaka Efalaimi una vaikisa bana bandi bababakala kwa mvondi.

14. Ubavana, Mfumu, monso mauna kubavana! Ubavana vumu kiakisita ye mabene masika!

15. Yayibi yau yayonso yiyonzamene mu Ngilingali; inga, kuna yababela. Mu diambu dialukadulu luau luambi nzolele kubakuba mu nzo ami. Mono kina tatamana mu kubasonga zola ko; nyadi miau miamionsono keti i bankwa miangita.

Yes. 1: 23. Hos. 4: 15. 12: 11.

16. Efalaimi una beduswa; mianzi miau mina yuma, ka mina buta mbutu ko. Vo yau bana buta bana ngina vonda mbutu miau miamoyo kani vo bakubazolanga beni mpe.

17. Inga, Nzambi ami una kubaniafuna, bu balembwa zola kunwila; bana kala bonso mintabi mu bangoi.

KAPU 10.

Nkongodolo amasumu ma Isaeli mu nsi nkulu ye mu bwabu.

Isaeli diakala nti wavinia wavekita wabuta bana. Kansi bonso buwalutula mu bana, i bobo masalu makakivangila malutidila; nei andi bu yalutula toma, buna mama bikatedimisa bialutidila mbote.

Hos. 8: 11.

2. Ntima miau miakala ndelo; bwabu bana lungwa bibafweni lungwa. Yandi kibeni una tulula masalu mau, bunga mama biau.

3. Inga, bwabu bana vova: Yeto tuakonduswa ntinu, bu tualembwa vumina Mfumu. Kansi ntinu, nki kalenda kutuvangila bwabu?

4. Bavovanga mambu mampavala, badianga ndeni zavuna, bawawananga tuwawanu; kansi bonso finti-nti fiandudi nkongodolo yina vaika mu nkala miansi.

5. Mu bana bangombe ku Bet-Aveni bisi Samalia bana kala kintientie; inga, mu kiampila yoyo bantu bandi bana kala kiadi, ye banganga zandi bana yaula mu diambu diandi, mbongo zandi bu kana zo katudulwa.

Hos. 8: 5.

6. Yandi kibeni npe una kokwa ku Asilia bonso nkailu kwa ntinu Yalebi.

Efalaimi dina tambula nsoni, Isaeli dina fwiswa nsoni ye tukanu tuandi.

Hos. 5: 13.

7. Ntinu a Samalia usukidi kwandi;

bonso fulu-fulu va nlangu kana kukulwa.

8. Vuma bianangama bia Aveni bina vombuswa, i biau biavodila Isaeli masumu; mpanga ye nsolokoto bina funduka va masalu mau. Buna bana vova kwa miongo: Lutufuka, ye kwa bintuntubulu: Lutubwila.

Yes. 2: 19. Luk. 23: 30. Nza. 6: 16.

9. Masumu ma Isaeli matukidi mu lumbu bia Ngiba. Kuna bakidi telamanga; nvita yamvutulu andinda kwa bakondolo lunungu kani yilenda luaka kwa yau mu Ngiba!

Nkong. 19: 22 b. 1 Sam. 8: 6 b. 15: 34 b.

Hos. 9: 9. 13: 10 b.

10. Inga, bu nzolele bo, ngina kubalonga ndongi; buna bantu bana kubakutakanana ye kubatula kansi avangu kimosi va kimosi ye mavanga mau mamole malufuma.

11. Efalaimi wakedi mwan'angombe watoluka wazola diata mu kianu kiantutula; mono yakutidi laka diandi diavuluka. Bwabu ngina tula Efalaimi ku vangu, Yuda una koka fudulu, Yakobi nsoma wampatila.

12. Lukikunina mu lunungu, luyonzika bonso bwena mwina wazola, lukisodila nsitu miamona; kadi i ntangu yifweni mu tomba Mfumu, kidi kiza kulunokisina lunungu.

Yel. 4: 3.

13. Yeno luafudidi ludimbuku, luayonzekele kondwa kwalunungu, yeno luadidi mbutu miamakutu, bu lusidi vuvu mu nzil' eno, mu makesa meno mamingi.

14. Kansi yoma kwamvita kuna kala mu makanda meno, ye siamu bieno biabionsono bina vombuswa, bonso Bet-Alebeli diavombuswa kwa Salamani mu lumbu kiamvita, bu bakosa ye zingudi ye bana.

15. Mampila yoyo Beteli dina kuluvangila mu diambu diayayibi yeno yayinene. Nkala mpumbu bu uselo-kele, buna busukidi, ntinu a Isaeli usukidi!

KAPU 11.

Diela diantim'a Nzambi kwa Isaeli diansoto-nso.

Isaeli bu kakala wantwenia, mono yanzola, ye yatela mwan'ami mbila mu Ngipiti, kidi kavaika.

2 Mose 8: 8. 4: 22 b. Mat. 2: 15.

2. Kansi bu balutididi telwa mbila zazingi, buna balutididi katuka; bayokilanga ba Bali, ye bakwikilanga biteki biamfwitisila mwisi.

3. Mwanki i mono yalonga Efalaimi mu diata ye yansimba mu koko. Kansi ka bavisu ko, vo yazola kubasadisa.

2 Mose 13: 21. 5 Mose 1: 31.

4. Mu nsinga mianalebe-lebe yabatu-ntila, mu nsinga miazola; mono yasa vangu kiau nayake-yake va mabundi mau, mono yayinama nate ye yau ye yabadikila.

5. Buna keti bufweni, vo bana vutuka ku nsi a Ngipiti vo kala ye Asuli bonso ntinu au, bu balembolo zola bangumuka?

6. Inga, sabala kina fuluka mafuluka mu mbanza zau ye bunga mbindukwa zabiau ye siudika kinzungidila mu diambu diatukanu tuau.

7. Kadi ntim' abantu bami ulakukanga mu sotuka mu mono; vo batelwanga mbila beni kwa ndieu wena kuna ntandu, ka muntu ko una baluka.

8. Kansi bwe ngina kuyambula, Efalaimi? Bwe ngina lenda kusindika, Israeli? Kilendi kuvangila ko bonso buyavengi kwa Adama ye yambula wawangwa bonso Seboimi? Ntim' ani weti bangumuka mu mono, nkend' ami yayonso yisikamene.

5 Mose 29: 23.

9. Kizolele kumwesa tia tuanganzi zami ko, kina vutuka bunga Efalaimi ko. Kadi mono i Nzambi ye ka muntu ko; wavedila ngina mu yeno, ye kizolele kwiwa mu nganzi ko.

4 Mose 23: 19. 1 Sam. 15: 29. Yeh. 18: 23. 33: 11.

10. Buna ku nim' a Mfumu bana kwenda, ye yandi una samba bonso nkosi; inga, yandi una sasula nsambulu, ye buna niu zakama bana bandi bana yonzama mu ntini yaweste;

Yoell 3: 16. Am. 1: 2.

11. bonso zinuni bana tuka mu zakama ku Ngipiti ye bonso mabembe ku nsi a Asuli. Mboki ngina yambula bakalanga kundu mu nzo zau, buvolele Mfumu.

12. Efalaimi wanzungidi makutu ye nzo a Israeli bungubi; Yuda udimbulanga minu kwa Nzambi ntangu zazonsono, kwa Nkwa vedila, Nkwikizi.

KAPU 12.

Ludimbulu luaminu lua Efalaimi. Nsamu miankaka mu se diakanda diandi.

Efalaimi uzomanga mpeve ye vemina mpeve yaeste; ntangu zazonsono kadiatanga mu makutu ye ngolo.

Bakambananga ye Asuli ye banatanga mazi ku Ngipiti.

Yes. 57: 9. Hos. 5: 13. 7: 11.

2. Kansi Mfumu una fundisa Yuda ye bafika Yakobi bonso bufweni mu nzila zandi; bonso bwena mavanga mandi kana kumvutudila.

3. Mu vumu kiambuta kasimba kota diandi mu kinkoso kiatambi, ye mu ngolo zakintwenia kiandi wanwana ye Nzambi.

1 Mose 25: 26. 32: 24 b.

4. Inga, yandi wanwana ye mpofi ye wanunga, yandi wadila ye wanlomba ndemvokolo. Ku Beteli kamona yandi ye kuna kamoka yeto.

1 Mose 28: 19. 35: 7.

5. Mfumu, Nzambi aminkangu, Mfumu i nkumbu andi.

2 Mose 3: 14. Lumb. 83: 18. Yes. 42: 8.

6. Nkiangunu vutuka kwa Nzambi aku; simbidila zola ye nsiku ye vingila Nzambi aku ntangu zaku zazonsono.

7. Bantu ba Kanana banatanga balanza kiampumpuluvunu mu moko mau, bazolanga ndandu yakingika;

8. ebu buvolele mpe Efalaimi? Keti mono ngieka wamvwama, mono mbeki mbongo; monso monso mangina vanga, ka mana kundikisa mfuka ko, yilenda tangwa vo i masumu.

Nzal. 3: 17.

9. Kansi mono ngiena Mfumu, Nzambi aku, kasi wakadila mu nsi a Ngipiti, ngina vutuka yambula wakala kundu mu nzo zakoto, bonso mu nkembo eno.

Hos. 13: 4.

10. Mono yavovele kwa bambikudi, mono yabamwesese mona-meso mampila mu mpila, ye mu bambikudi yavovele mu zingana.

Eb. 1: 1.

11. Vo Ngiladi i kundu kialufuma kikalanga bungubi kaka, ye vo bayokanga ngombe zambakala mu Ngilingali, buna mpe masalu mau mana fwanana ye ntulami miamatadi va nkala miansi.

Hos. 4: 15. 6: 8.

12. Yakobi watinina ku nsi a Alami; Israeli wasadila mu nkento, mu diambu diankento kakenga kamba.

1 Mose 27: 43. 28: 5. 29: 20 b.

13. Kansi mu mbikudi Mfumu wawikisa Israeli mu Ngipiti, ye mu mbikudi bantu bakebwa.

2 Mose 12: 37 b. 14: 26 b. Lumb. 77: 20.

14. Efalaimi wafutisi nkesi zazingi, mfumu andi una yambula mfuka zandi zamenga zambwila ye yambula ntiakulu zandi zabwila mu yandi kibeni.

KAPU 13.

Nsambudulu abiteki a Israeli ye tonduzula kwau. Nkongodolo au.

Yonso ntangu yabula Efalaimi mbe-mbo, mpamuku wabwa; mu kaye wavwanda kimfumu mu Israeli. Kansi yandi wadia mfuka mu Bali ye wakatawa fwa.

2. Bakidi tatamana mu masumu mau; palata biau bakivangilanga teki biayitulwa, biteki bonso bwena zau nduka, biabionsono mavanga mankete. Kwa biampila yoyo basambilanga nsambudulu zau; bu bavondanga bantu, bafibanga mifibulu zau zanzitusu kwa bana bangombe.

Hos. 2: 8. 8: 4.

3. Nkiangunu bana swanana tuti diansuka, bonso dinoko dilalanga nswalu, bonso mvumvunia zivevumukanga mu kianu ye bonso mwisi uwangukanga mu mfutani amwisi.

Lumb. 1: 4. Dan. 2: 35. Hos. 6: 4.

4. Kansi mono i Mfumu, Nzambi aku, kasi kadila mu nsi a Ngipiti; vo ka mono ko kuzaidi nzambi ko, ye ka mwenani mvulusi wankaka ye mono ko.

2 Sam. 22: 32. Lumb. 18: 31. Yes. 43: 11. 45: 18. Hos. 12: 9.

5. I mono yakukeba mu nsi yankatu, mu nsi yayuma kwambangazi.

5 Mose 8: 15. 32: 10 b.

6. Kansi dia bu kwalutula, yau baluta yukuta, ye bu bayukuta nadede, ntima miau miayika nza, ye bamvilakana.

5 Mose 8: 12 b. 32: 15.

7. Buna mono yabakadila bonso nkosi; bonso ngo ilangidilanga ku nzila.

Man. 3: 10 b. Hos. 5: 14.

8. Mono ibabwididi bonso ulusu kiankento kiazionwa bana, mono itiasunanga fukulu kiantima miau; ikubasiu-dikanga va vuma kiau bonso nkosi yankento, bulu kiakima kikubatiasunanga.

2 Sam. 17: 8. Zing. 17: 12. Yel. 5: 6.

9. I mbungulu aku, Israeli, bu wandangumukini, i mono yakedi lusadusu luaku.

10. Ntinu aku kwe kena bwabu, mpasi kakukubikila mpulusu mu mbanza zaku zazonsono? Nkongudidi miaku kwe miena, ngeye wavova: ungiambula yabaka ntinu ye madingizi?

1 Sam. 8: 5.

11. Inga, ngina kuvana ntinu mu nganzi zami, ye mu nkesi zami ngina vutuka kunkatula.

1 Sam. 8: 7.

12. Lufuma lwa Efalaimi luyonzamene nkievo mu lukobe, ye masumu mandi makebolo.

5 Mose 32: 34.

13. Nsongo miambuti amwana mina kumbwila. Yandi i viatu diakizoba dilembolo vaika mu mbutulu, ntangu bu yizidi.

2 Nt. 19: 3. Yes. 37: 3.

14. Kadi mono ngina vulusa bampila yoyo mu ngolo zansi abafwa, kubakula mu lufwa? Ve; mbafukulu zaku kwe zena, ulufwa? Vunga biaku kwe biena, unsi abafwa? Bika nkenda yaswama mu nieso mami.

1 Kol. 15: 55.

15. Bu keti telama mu mpangi zandi bonso nti walubutu, mpeve yaeste yina kwiza, mpeve ya Mfumu yina tuka mu nsi yankatu; buna nto andi yina fwa nsoni ye nkelo andi una sika. Mbongo zalekwa biantalu biampila zazonsono bikayonzekele bina kukulwa kwa mpeve yina.

Yeh. 19: 12.

16. Samalia dina lungwa kwama bonso bufweni, bu diakedi mantingu momo kwa Nzambi andi. Bisi mbanza bana bilama mu sabala, bana bau banewa bana koswa, ye bakento lau bena vumu bana bulwa.

KAPU 14.

Ndubudulu mu vilula diela. Nsilulu mu nlemvo.

Vutuka, u Israeli, kwa Mfumu, Nzambi aku; kadi mu lufuma luaku ngeye weka mu bwa.

Yoeil 2: 12. Sak. 1: 3 b. Malaki 3: 7.

2. Lunata mambu meno malusambu-lu ye luvutuka kwa Mfumu; luvova kwa yandi: Katula lufuma lualonsono ye tuala mena mabiza, buna tuzolele kunatina nkailu miakoba bieto, bonso buyokulwanga ngombe zambakala.

Eh. 13: 15.

3. Kwa Asuli ka tuna vutuka tomba mpulusu eto ko, ka tuna vutuka maka kavalu ko; ka tuna vutuka bika mavanga mamoko meto ko Nzambi eto. Kadi i kwa ngeye kondolo se utambulanga nkenda.

4. Inga, nsoto-nsoto miau nzolele niakisa, mono nzolele kubasonga zola mu ntima, kadi nganzi zami zivengamene mu yau.

5. Mono ngina kala kwa Israeli bonso dinoko, yandi una fula bonso lilia, ye bonso mfind' a Lebanoni yandi una mena mianzi.

6. Neasila mina vaika mu yandi, yandi una kala bonso nti aolive mu ntoko, ye nsunga kana mwangisa bonso Lebanoni.

Lumb. 52: 8. Nk. Sol. 4: 11.

7. Bakalanga kundu mu mpozi andi

bana vutuka kuna mbongo ye bana vekita bonso nti miavinia; nkumbu andi yina kala bonso vinia kia Lebannoni.

Lumb. 91: 1. Nk. Sol. 1: 3. Yes. 4: 6.

8. Mboki, u Efalaime, kinami vutuka kala ntuali ye biteki ko! Buna mono kibeni nzolele wa nsambulu ye kuntala. Inga, bonso nsipelesi uvekitanga nzolele

kala; kwa mono kuna solulwa mbutu miaku.

9. Wonso uluengele kayindula diadi; wonso ulukidi kabanzi dio. Kadi nzila za Mfumu zena zasonga, ye mu zau balunungu bakwendilanga, kansi ntulumuni inibilamanga mu zau.

5 Mose 10: 12. Lumb. 25: 9 b. 107: 43.
Yes. 8: 14.

YOELI.

KAPU 1.

Makonko mabunga nsi. Mpilulu adielu yasamunwa.

Mama i mambu na Mfumu mayiza kwa Yoeli, mwan' a Petueli.

2. Luwa mama, lubanuna, ludimba mo, lubisi nsi babonsono. Diampila yoyo diavengo mu lumbu bieno vo mu lumbu biamase menoe?

3. Ve, bika luasamuna diodio kwa bana beno, ye bika bana beno basamuna dio kwa bana bau, ye bana bau kwa mbandu yina kwiza.

4. Bionso biasadidila mu nkwenia matiti, bina biadia makonko; bina biasadidila mu makonko, bina biadia mbukuni matiti; bina biasala mu mbukuni matiti, bina biadia manisi biatiti.

5. Lusikama, lubwidi kinsansala, ye ludila; inga, lukunga, yeno babonsono lunwanga vinia, vo mamba mabana bavinia mazionono mu nwa mieno.

6. Kadi bantu babalukidi ye babukidi nsi ami, bangolo, ka balendi tangakana ko; bena meno bonso nkosi ye meno matandi mafwanane ye mankosi zankento.

7. Nti miami miavinia babungidi, ye nti miami miakuyu batuludi; babunini mio kimpene ye balosele mio; mavala mamiau mavembokele.

8. Nionga bonso ndumba yivweti fwidi mu widi toko diakintwenia kiandi.

9. Nkailu miandia ye miandwa miamana lala mu nzo a Mfumu; banganga, sielo bia Mfumu, bena kiadi.

2 Mose 29: 41.

10. Mayinza mabungulu, nsi yeti

dila, kadi mbongo yibungulu, vinia kiyumini, mazi masikidi.

11. Lufwa nsoni, lumvati miamavia, lukunga, lubisadi biamavia mavinia, mu diambu diawiti ye bali; kadi mbongo va nsi yibungulu.

Yes. 16: 10. Yel. 48: 33.

12. Nti miavinia miyumini ye nti miakuyu mileminanga, nti mianganata ye maba ye nti miapome ye nti miangkaka miamionono va nsi miyumini. Inga, kiese kiakionono kimeni lengila ye taba mu bana babantu.

13. Luvwata fwidi ye lunionga, lubanganga; lukunga, yeno lusailanga ku disalu; lukota ye luvwanda mu fwidi fuku diadionsono, yeno lusiolo bia Nzambi ami, nzo a Nzambi eno bu yikatulu kondwa nkailu miandia ye miandwa.

14. Lusamuna mbinunu ansoki yanzongo, lusamuna lukutukunu luanke-mbo; lukutikisa banuna, inga, bisi nsi babonsono, ku nzo a Mfumu, Nzambi eno; lubokila kwa Mfumu. Yoeli 2: 15.

15. Engwa yeto, lumbu kiampila yoyo! Kadi lumbu kia Mfumu kiekaka lukufi, ye kizidi bonso ngolo zitukidi kwa Mpungu-ngolo. Yes. 13: 6, 9. Yoeli 2: 1.

16. Kadi ngionzoko eto ka yibungulu va meso meto koe? Kiese ye yangalala kadi ka biledi mu nzo a Nzambi eto koe?

17. Ntombo ziyumini kungsi antoto, nzo zabiyudukwa zena zankatu, bianu bieti biva, kadi mbongo ziyumini.

18. Bonso bubimanga bulu biatoluka, bonso bwena makamba mazingombe kingongo, bu balembole baka dia! Makamba mamameme mau kibeni mabwilwa kwa fukila.

19. Kwa ngeye Mfumu, ibokilanga, bwabu tia bu tuamanisi kulu biandia mu nsi yankatu ye nlemo atia uyokele nti miamionsono va nsi.

20. Inga, bulu biansi mpe bibokilanga mu ngunda kwa ngeye, bimila-mila bianlangu bu biyumini ye kulu biansi yankatu bu bimanusu kwa tia.

Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27. 147: 9. Yona 3: 8.

KAPU 2.

Lumbu kia Mfumu kiena nsisi, kansi mboki Mfumu una fidisa lusakumunu luamona ye dukula mpeve andi va bantu babonsono.

Lusika mpungi mu Sioni, ye lusika nsikulu yankubumunu va mongo ami wanlongo; bika bisi nsi babonsono bazakama! Kadi lumbu kiamfumu kizidi, inga kiekia lukufi:

Yes. 18: 9 b. Yoeli 1: 15.

2. i lumbu kiatombe ye mbungi, lumbu kiamatuti ye mbungi-mbungu bonso nkielo afuku uyalangene va miongo. Bantu bangolo ye batulendo bizidi, ka mwakedi kifwani kiau mu ntangu zatekila ko ye ka kina mpe tonganana mu ntangu zina kwiza ko nate ye mvu miambandu zazimunina.

Am. 5: 18. Sef. 1: 14 b.

3. Ku ntual' au kweti vita tia tumanisanga, ye ku nim' au nlemo uzinina-nga. Nsi ku ntual' au yafwanana ye lumbu lua Eleni, kansi ku nim' au i nsi yankatu yavombila; inga, ka mwene nani ntanunu mu yau ko.

4. Bena bonso bakavalu, ye bonso bakavalu bamvita basavulanga ntinu.

5. Mu wokoso bonso wamaka'u basiukilanga va mbata zamiongo, mu nkitumu bonso wanlemo atia, bu umanisanga titi; bena bonso kanda diabantu batulendo bakubama mu nwana.

6. Mu ntadulu au bantu babwanga kingongo, zizi biabionsono bikitukanga ntinta.

Nab. 2: 10.

7. Bonso makesa basavulanga, bonso binwani bamakanga tumbu; mosi mosi usungamene nanswi mu nzil' andi, ye ka muntu ko uzimbale mu nsoko andi.

8. Umosi ka ufetikisanga wankaka ko, mosi mosi ukwendanga nzil' andi yikaveno; mu kati diabiluazu batumpukanga ye balemolo kakudulwa.

9. Mu mbanza bapukanga, va tumbu basavulanga, mu zinzo babalukanga, mu zinela bakakunanga nzil' au bonso mivi.

10. Mu ntadulu au ntoto unikukanga, zulu dizakamanga; ntangu ye

ngonda bieti lomba, ye mbwetete zividi ntentinia au.

Yoeli 3: 15.

11. Mfumu uwakasanga nding' andi ku ntual' ankangu andi; kadi kabu diandi diena diadinene beni, kabu diodio diena tulendo divanganga mambu mandi. Inga, lumbu kia Mfumu kiena kiakinene ye kiapsisi beni; nani lenda kio vibidila?

12. Mwanki, bwabu bika luavutuka kwa mono, buvolele Mfumu, mu ntimia mieno miamionsono, mu mbinunu ansoki ye dilu ye maniongo.

Zing. 28: 13. Yes. 45: 22.

13. Inga, lutiasuna ntima mieno, ka mvwatu mieno ko, ye lvutuka kwa Mfumu, Nzambi eno, kadi nlemvo ye nkenda kena, mvibudulu ye mbidi anlembami, wampila yoyo vo unio- ngulukilanga yayibi.

2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 18. 1 Sam. 15: 29.

Neh. 9: 17. Lumb. 51: 17. 86: 5, 15. 108: 8.

145: 8. Yona 4: 2.

14. Nani zaidi, nanga una viluka ye niongulukila ye sisa lusakumunu luankaka, mu nkailu andia ye wandwa kwa Mfumu, Nzambi eno.

Yel. 18: 8. Yona 3: 9.

15. Lusika mpungi va Sioni, lusamuna mbinunu ansoki yanlongo, lusamuna lukutukunu luankembo;

4 Mose 10: 2. Yoeli 1: 14. Yona 3: 6.

16. lukutikisa bantu, lusamuna lukutukunu luankembo, lutumisa banuna, luyonzika bana babake, yau mpe bakidi yema mabene; bika toko diandambisa diavaika mu vinga kiandi ye ndumb' andambisa mu nzo andi.

Lumb. 8: 2.

17. Va kati ye nzo ankotolo ye disalu bika banganga, sielo bia Mfumu, badila ndingi ye vova: Mfumu, kuta bantu baku, ye kuyambulani fwa diaku diakala nsoni ko, ngana mu bangoi. Mu nkiana bana lenda vova mu bantu: Nzambi au, kwe kena bwabu?

2 Mose 32: 12. Lumb. 79: 9 b. 115: 2.

18. Buna Mfumu wakwama mu vema nsi andi, ye wawila bantu bandi nkenda;

19. Mfumu wavutula ye wavova kwa bantu bandi:

Tala, mono nzolele kulufidisa mbongo ye vinia ye mazi, mpati luayukutula bio, ye kina vutuka yambula luakituka nsoni mu bangoi ko.

5 Mose 23: 11 b.

20. Kabu diansi a Node ngina diotinisana nseke beni mu yeno, ngina kubatinisa ku nsi yayuma ye yampavala, kabu diau diantete ku mbu a Este ye kabu diau diazimunina ku mbu a

Weste. Kinzandi kina mo dukana, inga, nsudi yankankumukina yina mo dukana, bu diavanga mambu momo mamananene.

21. Kutinani ko, unsi, kansi yangalala ye kala kiese; kadi mambu mamananene Mfumu keti vanga.

22. Ka lutinani ko, lubulu biansi, kadi kulu biansi yankatu bieti vekita, ye nti mibutanga bana bau, nti miakuyu ye nti miavinia mivananga ngolo zau.

23. Luyangalala, lubana ba Sioni, lukala kiese mu Mfumu, Nzambi eno; kadi yandi ukuluvananga mvula zandolo, bonso bufweni, yandi wateka kulunokisina mvula mu nsungi antombo ye ndolo. 5 Mose 11: 14. Yel. 5: 24.

24. Buna bianu bina zala kwa mbongo ye kamunu bina bukila kwa vinia ye mazi. Zing. 3: 10.

25. Mono ngina kulutomisa mu mbutu miamvu miadiwa kwa makonko. mbukuni miatiti, ndie miatiti ye nkwenia miatiti, nkangu ami waunene uyafidisi kwa yeno.

26. Yeno luna dia bwalunga ye yukuta; buna luna sika nkumbu a Mfumu, Nzambi eno, yandi waluvengi bobo bwangitukulu; bantu bami ka bana mweswa nsoni mu ntangu yikayimani ko.

27. Yeno luna mona, vo mono ngina kundu mu kati dia Israeli, ye vo mono i Mfumu, Nzambi eno, ye ka wankaka diaka ko. Inga, bantu bami ka bana mweswa nsoni mu ntangu yikayimani ko. Yes. 45: 5. 46: 9.

28. Mboki buna kala, vo ngina dukula mpeve ami va nsuni miamionsono, ye bana beno bababakala ye bana beno babakento bana bikula, babakala beno banuna bana lotwa zindozi, mavuvi meno mana mona mona-meso; Yes. 44: 3. Mav. 2: 17 b.

29. mpe va yau i sielo biababakala ye biabakento ngina dukula mpeve ami mu lumbu bina. Ngal. 4: 6 b.

30. Mono ngina monikisa dimbu mu zulu ye va ntoto: menga ye tia ye mwisi wamanetela.

31. Ntangu yina kituka tombe ye ngonda menga, mboki lumbu kia Mfumu kiakinene ye kiansisi kina kwiza.

32. Kansi buna kala, vo wonso ubombidilanga nkumbu a Mfumu, yandi na vukuswa. Kadi mu mongo wa Sioni ye mu Yeluselemi muna kala kabu diatanunwa, bonso bwavovele

Mfumu ye mu yau bavukusu muna kala yau beti telwa mbila kwa Mfumu.

Yes. 2: 3. Ob. b. 17. Loma 10: 13.

KAPU 3.

Nkongodolo amakanda mabantu. Ntedomoso a Sioni.

Kadi tala, mu lumbu bina ye mu ntangu yina, bu ngina vutuka tedimisa Yuda ye Yeluselemi,

2. buna ngina yonzika makanda mamonsono matangoi ye kubatuala ku ndimb' a Yosafati; kuna ngina kubakongudila mu diambu diabantu bami ye fwa diami, Israeli, mu diambu dia bu babamwangisa mu bangoi ye bameni kaba nsi ami.

3. Inga, batele wadi mu bantu bami; ntaudi zababakala baveni bonso nsendo akinsuza, ye ntaudi zabakento batekele mu vinia kibanwini.

4. Ngeye Tilo ye ngeye Sidoni ye yeno ntini zazonsono zabafiliste, nki lueti kana kwa mono mpe? Luena ye diambu diluna kumvutudila ndinde, evo i yeno luzolele kumbadikila diamhue? Fintama-ntama ye mu nswalu ngina yambula momo maluvengi mavutuka va ntandu amieno ntu,

Yes. 23: 1 b. Am. 1: 9.

5. bu luabongele palata biami ye wola wami ye luakotese mu mavula meno ntoko zami zilutidi,

6. ye bu luatekele bana ba Yuda ye ba Yeluselemi kwa bana ba Yavani mu natwa nseke beni ye nsi au.

7. Tala, mono ngina kubateka mbila, mpasi bakatuka mu vuma kina kiluabatekele; dina diluvengi ngina dio yambula diavutuka va mieno ntu.

8. Mono ngina teka bana beno bababakala ye babakento mu moko mabana ba Yuda, ye yau bana kubateka kwa basabea, bantu mu nsi yanseke. Kadi bobo buvovele Mfumu.

9. Lusamuna diodio mu makanda mabangoi, lubatumisa ku mvita yanlongo. Lukwika bamakesa, bika binwani biabionsono biza ye vaika.

10. Lufula nsengo zeno zafudulu sabala ye mbele zeno zamavia mavinia madionga; ulutidi kindakana bika kamona bonso kesa. Yes. 2: 4. Mika 4: 3.

11. Lusavula kwiza, yeno babonsono lumakanda mabangoi bazungidilanga mwamu ye luyonzama va kimosi. Kulumuna makesa maku kuna, u Mfumu. Lumb. 2: 1 b.

12. Inga, bika makanda mabangoi

batelama ye kwenda ku ndimb' a Yosafati; kadi kuna ngina vwanda mu kongudila makanda mamonsono mabangoi bazungidilanga mwanu.

13. Luyambula zengolo kiazenga, kadi mbongo yiyelele. Luiza ye ludiata, kadi kamunu kizedi; binzanza biakamunu bipasanga, yayibi yenina bobo mu nene.

Yes. 63: 3. Nzai. 14: 15, 18.

14. Makabu makutakene mu ndimb' a Nkongodolo; kadi lumbu kia Mfumu kiekia lukufi mu ndimb' a Nkongodolo.

15. Ntangu ye ngonda bieti lombaa, ye mbwetete zeti vidisa ntentinia au.

Yoeli 2: 10.

16. Mfumu sasudi nsambulu mu Sioni, ye mu Yelusalemi kawakase nding' andi, ye zulu ye ntoto bieti zakama. Kansi kwa bantu bandi Mfumu i mpungumunu ye kwa bana ba Isaeli ntabulu.

Yes. 2: 3. Hos. 11: 10. Am. 1: 2. Mika 4: 2.

17. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno, i mono ikalanga

kundu va Sioni, mongo ami wanlongo. Yelusalemi dina kala vuma kianlongo, ye banyenza ka bana mo vutuka kota ko.

Nzai. 21: 27.

18. Mu ntangu yina miongo mina dadisa mamba mabana bavinia ye nza nza mina bukila mainvumina; bimilamila biabionsono mu Yuda bina cilumuka nlangu. Nto yina cilumuka mu nzo a Mfumu ye tula nlangu mu ndimb' a Nsofi.

Yeh. 47: 1, 8. Am. 9: 13. Sak. 14: 8.

Nzai. 22: 1.

19. Kansi Ngipiti yina kala nsi yavombila ye Edomi nsi yankatu yavombila, bu bavengi ngolo kwa bana ba Yuda ye batengole menga makondolo bila mu nsi au.

Ob. b. 10.

20. Kansi Yuda dina vwanda kimfumu ntangu yikayimani ye Yelusalemi mu mbandu ka mbandu.

21. Mono ngina vinsikisa mfuka zau zamenga, zau zindembolo teka vinsikisa. Mfumu una kala kundu va Sioni.

Ob. b. 21.

AMOSI.

KAPU 1.

Mbikulu mu Damasko, Filistea, Tilo, Edomi ye bana ba Amoni.

Mama i mau mavovwa kwa Amosi, umosi mu mimvungi ku Tekoa, makamona mu Isaeli mu ntangu a Usia, ntinu a Yuda, ye mu ntangu a Yelobami, mwan' a Yoasi, ntinu a Isaeli, mu mvu mirole miatékila ndikunu antoto. Yandi wavova:

Am. 7: 14. Sak. 14: 5.

2. Mfumu weti sasula nsambulu ku Sioni, ye mu Yelusalemi kawakase nding' andi. Buna kulu biamimvungi bina fukwa fwidi, ye mbat' a Kalemeli yina yuma.

Yel. 25: 30. Hos. 11: 10. Yoeli 3: 16.

3. Ebu buvozele Mfumu: Damasko bu divolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, buna kina vunza lutungunu luami ko, bu batutidi Ngiladi mu makalu mantutula masengwa.

Yes. 17: 1. Yel. 49: 23 b.

4. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa nzo a Hasaeli, tuau tuna manisa mavula ma Bene-Hadadi.

2 Nt. 13: 3. Yel. 49: 27.

5. Mono ngina tolula mbindukwa za Damasko ye fukisa bisi nsi ku Bikat-Aveni ye nati kiamvwala ku Bet-Edeni; bantu ba Alami bana natwa ku Kili, buvozele Mfumu.

2 Nt. 16: 9. Am. 9: 7.

6. Ebu buvozele Mfumu: Ngasa bu divolele nkanu mpola zitatu, inga zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu baneti bantu babonsono bonso zinkole ye babaniokone kwa Edomi.

2 Lus. 21: 16 b. Yel. 47: 5.

7. Nkiangunu mono ngina fidisa tia kwa tunbu tua Ngasa, ye tuau tuna manisa mavula madiu.

8. Ngina fula bisi Asadodi ye nati kiamvwala mu Askeloni; ngina tadisa koko kwami kwa Ekeloni, mpasi nsadidila yazimuna yabafilistea yina vila, buvozele Mfumu, Mfumu.

Yel. 25: 20.

9. Ebu buvozele Mfumu: Tilo bu divolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu baniokone bantu babonsono bonso zinkole kwa Edomi, ye bu balembolo banza mu nkambununu au akimpangi.

Yes. 23: 1 b. Yeh. 28: 1 b. Yoeli 3: 4 b.

10. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa tumbu tua Tilo, ye tuau tuna manisa mavula madiu.

Yel. 47: 4. Yeh. 26: 3 b. 27: 2 b.

11. Ebu buvolele Mfumu: Edomi bu divolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu kazomene mpangi andi mu sabala ye fukisi nkenda yayonso, ye bu kayambudi nganzi zandi zafuluka mafuluka ntangu ka ntangu ye kebele nkesi zandi ntangu zazonsono.

1 Mose 27: 40. 4 Mose 20: 20. Yes. 34: 5.

Yel. 49: 7 b. Yeh. 25: 12 b. Ob. b. 10 b.

12. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa Temani, ye tuau tuna manisa mavula ma Bosola.

13. Ebu buvolele Mfumu: Bana ba Amoni bu bavoletle nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu babudidi mu Ngiladi bakento bena vunmu mu nenivisa yau nsi.

Yel. 49: 1 b. Yeh. 25: 2 b.

14. Nkiangunu ngina lunga tia kwa tumbu tua Laba, ye tuau tuna manisa mavula madiu mu kumbu kiankangu mu lumbu kiamvita, mu tembo mu lumbu kiampeke-mpeke.

15. Ntinu au una natuka kinkole, yandi kibeni ye mfumu zandi va kimosi ye yandi, buvolele Mfumu.

KAPU 2.

Mbikulu mu Moabi, Yuda ye Israeli.

Ebu buvolele Mfumu: Moabi bu kavolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu kazinisi visi biantinu a Edomi biakituka bombe.

Yeh. 25: 8 b.

2. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa Moabi, ye tuau tuna manisa mavula ma Kelioti; Moabi una fwa mu mayoyila mamvita, mu kumbu kiankangu, mu ningu azimpungi.

Yes. 15: 1 b. Yel. 48: 1 b.

3. Mu nsi ngina fula ndieu wena nkongudidi muna, ye madingizi mayau mainonso ngina bema va kimosi ye yandi, buvolele Mfumu.

4. Ebu buvolele Mfumu: Yuda bu kavolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu baniafuni mina mia Mfumu ye ka bakebele nkondo miandi ko, kansi bakianibula basindusulwa kwa nzambi zau zamakutu, i zau zanama mase mau.

Nkong. 2: 11 b.

5. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa Yuda, ye tuau tuna manisa mavula ma Yeluselemi.

6. Ebu buvolele Mfumu: Israeli bu kavolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu batekanga kondolo bila mu bivanza ye wamputu mu nzole ansampatu.

Am. 8: 6.

7. Kadi bakalanga ngunda mu mona mfumfuta va ntu miabafwafwa, ye bavidingisanga mambu mababumpombo. Mwana ye se bakwendanga va kimosi kwa ndumba ye sumuninanga bo nkumbu ami yanlongo.

Am. 8: 4.

8. Mu mvutu miabongwa ntadulu balambumukanga ku disalu disalu, ye vinia kiayau bazengolo mafuta banwanga mu nzo a Nzambi au.

2 Mose 22: 30 b. 5 Mose 24: 12 b.

9. Mwanki i mono yababungila baamolita, bantu bena ntela bonso nzedeli ye nene bonso cene; moro yabunga mbutu miao ku ntandu ye mianzi miao ku banda.

4 Mose 21: 24 b. 5 Mose 2: 33 b. Yos. 24: 8.

Nkong. 11: 23.

10. I mono yaluvakisa mu nsi a Ngipiti ye yalutudisa mu nsi yankatu mu makumaia mamvu, ye luabaka nsi abamolita.

2 Mose 12: 51. 14: 21 b.

11. Mono yatonginikina bankaka mu bana beno bababakala mu kala bambikudi ye bankaka mu matoko meno mu kala banasili. Kadi ka bwa koe, lubana ba Israeli? buvolele Mfumu.

12. Kansi yeno luavana banasili vinia mu nwa, ye bambikudi luakamba: Ka lubikulani ko.

4 Mose 6: 2 b. Nkong. 13: 5, 14. Yes. 30: 10.

Yel. 11: 21. Am. 7: 13.

13. Tala, nkiangunu mono ngina wakasa nkwetoso mu nsi eno bonso nkwetoso akalu diazedi kwa mita.

14. Buna ulutidi nswalu kana mona mvukulu ko, buna ulutidi ngolo kenani nsadulu angolo zandi ko, ye kesa ka dilendi tanina moyo andi ko.

Lumb. 33: 17. 147: 10. Yel. 46: 6.

15. Buna nsiki aponza kalendi kaki-dila ko, wena malu manzaki kalendi vukisa moyo andi ko, ye ntentami mpe kalendi vukisa wandi ko.

16. Inga, walutila kibakala mu masesa una taba mpene lumbu kina, buvolele Mfumu.

KAPU 3.

Israeli diasolwa ye dianiafunwa.

L uwa mambu malanda mavovele Mfu mu kwa yeno, lubana ba Israeli inga, kwa mbandu yina yayonso yil-

yavaikisa mu nsi a Ngipiti: Ebu kavovele:

2. Yeno kaka mu makanda mamonso no va ntoto mono ndutidi kulukeba; nkiangunu mono mipe ngina kulubafika tufuma tueno tuatonsono.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. Lumb. 147: 19 b.

3. Kadi bole bakwendanga va kimo sie, vo ka bawawane bo ko?

4. Kadi nkosi yisambanga mu mfinde, vo kamweni kimbaki ko? Kadi nkosi yantwenia yisasulanga nding' andi mu nluke, vo kabeki kimbaki ko?

5. Kadi nuni yibwidi mu siongi va nsie, vo katudulu dinsinga ko? Kadi siongi dikubukidi mu nsie, vo ka dibeki lekwa ko?

6. Evo basikanga mpungi mu mbanza, ye bantu ka bana pamuka koe? Evo mbanza yibwili kwa buma bwambi, ye Mfumu kafidisi bo koe?

Yes. 45: 7. Yel. 11: 11. Man. 3: 38. Mika 1: 12.

7. Ve, Mfumu, Mfumu kavanganga lekwa ko, bu kakizaikisidi lukanu luan di kwa sielo biandi, i bambikudi ko.

1 Mose 18: 17.

8. Nkosi bu yisambanga, buna nani una lembwa tina? Mfumu, Mfumu bu kavovanga, buna nani una lembwa bikula?

9. Lubokila kwa mavula ma Asado di ye kwa mavula mu nsi a Ngipiti; luvova: Lukutakana ku mongo wa Samalia, ye lutala tengo-tengo diadi nene diena kuna, ye bonso buzungulwanga muna.

10. Ka bazaidi mu vanga masonge le muna ko, buvoele Mfumu; bayudikanga ngolo ye mbungulu mu mavula mau.

11. Nkiangunu, ebu buvoele Mfumu, Mfumu: Nzungu zina kwiza zunga nsi, siamu biaku biangolo bina lumbwa mu vuma kiwena kundu, ye mavula maku mana pelwa nampia.

12. Ebu buvoele Mfumu: Bonso mvungi bu kataninanga mu nwa ankosi visi biole kaka vo nzuku-nzuku akutu, i bobo bana ba Isaeli bana tanunwa, i yau baywandanga bwabu mu Samalia va nsuka zantanda miau ye va mbuka zau zayalwa nlele.

13. Luwa ye luta vantadisi anzo a Yakobi, buvoele Mfumu, Mfumu, Nzambi aminkangu:

14. Lumbu kina kingina bafika Isaeli mu ntulumunu zandi, buna mono mpe ngina bafika masalu ma Beteli, ye mpoka zamasalu zina zakwa ye bwa va ntoto.

1 Nt. 12: 38. 2 Nt. 23: 15.

15. Mono ngina bwisa ye nzo zaasivu ye nzo zamwini, ye nzo zampungu anzau zina bungwa, inga, buna nzo mu mbidi akunku zina suka, buvoele Mfumu.

1 Nt. 22: 39. Yel. 36: 22.

KAPU 4.

Mambu mankongodolo kwa bak-nto ba Samalia (bafwanukuswa ye ngombe zankento za Basani.) Bangazi dia Isaeli.

Luwa mambu mama, lungombe zankento za Basani va mongo wa Samalia, yeno luzungulanga bafwafwa ye lusadilanga ngolo kwa bamputu, i yeno luvovanga kwa babakala beno: lutuala, kidi tuanwa.

2. Mfumu, Mfumu didi ndefi mu vedila kwandi: Tala, lumbu bina kulubwila, bu luna tombulwa mu mpaku zandobila ye nsadidil' eno yazimunina mu mpaku zambizi anlangu. Yel. 16: 16.

3. Buna luna tonta vaika muntu muntu mu mwamvu ukalutidi finangana mu lumbu, ye buna luna losa teki kieno kia Halamoni, buvoele Mfumu.

Yes. 2: 20.

4. Luiza ku Beteli ye luvanga masumu meno, ku Ngilingali ye luvanga masumu malutidi; lutuala kuna mu nsuka nkailu mieno miamponda, mu lumbu kiantatu buku kieno kiakumikumi.

Hos. 4: 15. 12: 11. Am. 5: 5.

5. Luzinisa mampa mafuna mu nkailu ansikulu, lusamuna ye luzaikisa nkailu mialuzolo. Kadi keti luzolanga biampila yoyo, lubana ba Isaeli, buvoele Mfumu, Mfumu.

3 Mose 2: 11. 7: 12.

6. Mono yayambula luadiata ye nwa miampavala mu mbanza zeno zazonsono, mono yayambula luakondwa mampa mu vuma bieno biabionsono. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvoele Mfumu. 2 Nt. 6: 25 b. 8: 1.

7. Mono yakanda mvula mu diambu dieno, ngonda zitatu bu zasala nate ye nsungi ayonzika; mono yanokisa yo va mbanza yimosi, kansi ka mu yankaka ko; via dimosi diatambula mvula, kansi diankaka diayumina, mvula bu zikazinokene dio ko.

8. Inga, mbanza zole, zitatu zakatwa dangala ku mbanza yimosi mu bakanlangu wandwa, ye buna inpe ka bayongisa mpwil' au ko. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvoele Mfumu.

9. Mono yabanda mbongo eno mu nkukuba ye nkazu-nkazu; nkuzu mie-

no miamingi ye mavia mavinia, nti mieno miakuyu ye nti miaolive miadiwa kwa nkwenia miatiti. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvo-vele Mfumu. Yoeli 1: 4. Hang. 2: 17.

10. Mono yafidisa vunga mu yeno bonso mu Ngipiti; mono yabema matoko meno mu sabala ye yayambula bakavalu beno batanwa; kinzandi kiamakaba meno mabilama yayambula kio kiadukana ye kota mu mbombo zeno. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvo-vele Mfumu.

2 Mose 9: 3. 12: 29. 2 Nt. 13: 3, 7.

11. Mono yalucamingisi, bonso bwacamingisa Nzambi Sodoma ye Ngomola; yeno lueni nkievo sisi kiabambulwa mu tia. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvo-vele Mfumu.

1 Mose 19: 24 b. Yes. 13: 19. Yel. 49: 18.

Am. 1: 1. 8: 8. Sak. 3: 2.

12. Nkianguu ngina bo kuvangila, Israeli—ye bu ngina bo kuvangila, buna kubama kwaku, Israeli, mu bwabana ye Nzambi aku.

13. Kadi tala, yandi wasema miongo ye wavanga mpeve, i yandi ulenda zai-kisa muntu mabanza mandi malutidi swama, yandi ulenda vilula nkala mpu-ambu tombe, uviokanga nzanza mia-ntoto—Mfumu, Nzambi aminkangu, i nkumbu andi.

Lumb. 65: 6. 104: 20. 135: 7. Am. 5: 8. 9: 5 b. Mika 1: 3.

KAPU 5.

Nkunga wadilu mu mbwila a Israeli. Mambu mankongodolo ayau basisanga Mfumu vo yau bakunsambilanga mu lusambulu luankatu.

Luwa mambu malanda manzolele yimbila bonso nkunga wadilu mu yeno, lunzo a Israeli:

2. Bwidi kwandi ye kalendi vutuka telama ko, i ndumba Israeli! Yandi ubilamene va nsi mu nsi andi; ka muntu ko untudemese.

3. Kadi ebu buvo-vele Mfumu, Mfumu: Mbanza yina yivaikilanga funda yina simba nkama, ye mbanza yivaikilanga nkama yina simba kumi, mu nzo a Israeli.

4. Kadi ebu buvo-vele Mfumu kwa nzo a Israeli: Luntomba, buna luna vukuswa. Zing. 4: 4.

5. Kansi ka lutombani Beteli ko, ka luizani kwa Ngilingali ko ye ka lundani ku Beli-Seba ko; kadi Ngilingali dina natwa kinkole, ye Beteli dina bungwa. Hos. 4: 15. Am. 4: 4.

6. Lutomba Mfumu, buna luna vukuswa; vo ka bwa ko, buna yandi una bwila nzo a Yosefi bonso tia; tia tuna yoka, ye ka muna kala muntu ko una to zima mu tanina Beteli.

7. Yeno lulivilanga nsiku nlulukulu ye lubwisanga lunungu va ntoto, luzaya: Am. 6: 12.

8. yandi wavanga mbwetete Nsam-bodia ye Olioni, yandi ulenda vilula tombe kiampiuki nsuka ye vanga mwini mpiuki bonso fuku, yandi utelanga nlangu ambu mbila ye tengulanga wo va ntoto—Mfumu i nkumbu andi.

Yobi 9: 9. 38: 31. Yes. 13: 10. Am. 4: 13. 9: 6.

9. Yandi ufidisanga mpezomo zambun-gulu va siamu biangolo; inga, va ntandu anavula makola vana kwiza mbungulu.

10. Yau babelanga mu mwelo ndieu utabilanga monso masongele ye tanganga bonso nkankumusulu ndieu uvovanga kedika.

11. Nkianguu bu ludiatanga wafwafa ye luzionanga mbongo andi nkievo i mpaku, buna si bwakala, vo luna tuna nzo zamatadi matetwa mpe, buna ka luna mo kala kundu ko, vo lutiukanga mavia mavinia mabiza, buna ka luna nwa vinia kitukidi mu mau ko.

5 Mose 28: 30, 33 b. Am. 9: 14. Sef. 1: 13.

12. Kadi mono nzaidi, vo ntulumu-nu zeno zena zazingi ye masumu meno mena mbidi antalu, lunzungudi miawalunungu, i yeno lutambulanga kinswekila ye luvidingisanga nsiku kwa bamputu mu mwelo.

13. Nkianguu ndieu wena nduka una katwa dingalala mu ntangu yayi; kadi i ntangu yambi. Zing. 10: 19.

14. Lutomba mena mabiza ye ka mena mambi ko, kidi luavuka; buna Mfumu, Nzambi aminkangu, una kala yeno bonso bulueti kumbanzila vo wena bo.

15. Lubela mena mambi ye luzola mena mambote, ye lutundisa nsiku mu mwelo; buna nanga Mfumu, Nzambi aminkangu, una kala nlemvo kwa nsadidil' a Yosefi.

Lumb. 34: 14. 97: 10. Loma 12: 9.

16. Nkianguu, ebu buvo-vele Mfumu, Nzambi aminkangu, Mfumu: Va mazandu mamonsono dilu kiamfwilu kina ninga, ye mu nzila zazonsono bana bokila: Engwa, engwa! Mvati avia una lebwa mu bwa kunga, ye dilu kiamfwilu kina sasulwa kwa yau bakulakana mu nkunga miakiadi; Yel. 9: 17 b.

17. inga, mu mavia mamonsono mavinia dilu kiamfwilu kina ninga, kadi

mono ngina vioka mu kati diono, buvo-
vele Mfumu.

18. Engwa yeno, lulakukilanga lum-
bu kia Mfumu! Nki luzolele mu
lumbu kia Mfumu? Kiau kiena tombe
ye ka kia ko.

Yea. 5: 19. Yel. 17: 15 b. 80: 7. Yoeli 2: 2, 11.
Sef. 1: 14 b.

19. Buna si bwakala, bonso muntu
bu katabanga mu nkosi, kansi una bwa-
bana ye ulusu, ye bu kana tomba mpun-
gumunu mu nzo andi, buna una te-
wa kwa nioka, bu katudidi koko ku
baka.

20. Inga, lumbu kia Mfumu i tombe
ye ka kia ko, kiau kiena mbungi kiko-
ndolo mwini.

21. Mono ibelanga nkembo mieno,
ikankumukinanga mio, ye kiena luzolo
nkutu ko mu tukutukunu tueno tua-
nkembo.

3 Mose 26: 81. Yea. 1: 11 b. Yel. 6: 20. 7: 22.

22. Kadi vo lukungiokilanga mpe
nkailu miangioka, ye mboki nkailu
mieno miandia, buna kienami luzolo
mu miao ko; kizolele tala nkailu mie-
nio miamatondo miabana bangombe
bavuluka ko.

Zing. 15: 8. 21: 27.

23. Lunkatudila zu diankunga mie-
no; kizolele wa nsikulu aku apesalata
ko.

24. Kansi luyambula nsiku miabukila
bonso nlangu ye lunungu bonso fimwi-
la-mwila filembolo sikanga.

25. Kadi yeno luantuadidi nkailu
miamponda ye miandia mu makumaia
momo mamvu mu nsi yankatu, lunzo
a Isaeli?

Mav. 7: 42 b.

26. Buna bwabu luna katwa bongwa
Sikuti, ntinu eno, ye teki kieno, teki
kiambwetete kilukukivangidi;

3 Mose 82: 17.

27. mono ngina kuluyambula luana-
twa kinkole ku nim' a Damasko, buvo-
vele yandi wena nkumbu Mfumu,
Nzambi aminkangu.

KAPU 6.

Kondwa kwakiadi kwabantu ye ludimbuku.

Engwa yeno, luena watu va Sioni,
yeno lueti sila miongo mia Sama-
lia minu, lubankwa miandanu mu
bantu babiantete, i yeno lutaduswanga
kwa nzo a Isaeli!

2. Luenda ku Kalane ye lutala, lu-
katuka kuna ye luenda ku Hamati
diadinene, ye mboki lukulumuka ku
Ngati diabaflistea: yau balutidi bi-

mfumu mwamue, evo nsi au yilutidi
nsi eno mu nenie?

3. Engwa yeno, yeno lubanzanga, vo
lumbu kiakubu kina kala nseke, kansi
lukambanga tana kwawandila kimfu-
mu kwa yeno,

Yel. 12: 22. Am. 9: 10.

4. i yeno lulambalalanga va ntanda
mieno miampungi anzau ye lulambu-
mukanga va mbuka zeno; yeno ludia-
nga bana bamameme, basolwa mu di-
kamba, ye bana bangombe balanduswa
ku mpaka zivulukuswanga;

5. yeno lukekilanga minkunga mu
ningu ansambi ye lukukisokilanga zi-
nsambi bonso Davidi;

Yea. 5: 11 b.

6. yeno lunwanga vinia mu mabola
mamanene ye lusadilanga mazi manku-
sa mu mazi malutidi—kansi ka luka-
langa mbivulu a Yosefi mayindu ko!

7. Nkiangunu yau bana vita mu
babonsono mu natwa kinkole; buna
mayoyila mayau balambumukanga ma-
na suka.

8. Mfumu, Mfumu wakidila ndefi,
buvoele Mfumu, Nzambi aminkangu:
ngianz' a Yakobi i nkankumusu kwa
mono, ye mavula mandi ibelanga; mo-
no ngina niokuna mbanza ye biabionso-
no biena muna.

Yel. 51: 14.

9. Si bwakala, vo kumi diababakala
disidi mu nzo yimosi, buna mwanki
babonsono bana fwa.

10. Mboki butu kialongo kiamosi mu
yau bafwa bu kazolele vaikisa bivisi
mu nzo mu lusadusu luandieu uyoka-
nga zimvumbi, ye yandi una bokila
kwa umosi mu ngudi anzo: mwena
wankaka diaka ye ngeye momoe? buna
ndieu una vutula: ka muntu ko;
buna wantete una vova: I bobo, bika
bwadingama; kadi nkumbu a Mfumu
ka yina bikwa ko.

Am. 8: 3.

11. Kadi tala, mu diambu diantu-
munu a Mfumu nzo zazinene zina
bembuzulwa ye nzo zazike zina tiabu-
zulwa.

12. Kadi bakavalu balenda maka
tadi diakintomba, evo vana vafulwanga
mu zingombe?—bu luzolele vilula
nsiku mu finti-nti fiansa ye mbutu
mialunungu mu lulukulu,

Am. 5: 7.

13. yeno luyangalalanga mu bina
bikondolo mfunu ye luvovanga: keti
mu zeto zingolo yeto tuakikubikila
mpoka.

1 Nt. 22: 11. Mika 4: 13.

14. Kadi tala, mono ngina kuluto-
nginikina kanda diabantu, lunzo a
Isaeli, buvoele Mfumu, Nzambi ami-
nkangu; yau bana zungula nsi eno
tuka mu vuma kina kikwendanga

nzila ku Hamati nate ye ku fimwila-
mwila fia Makanga. 2 Nt. 14: 25.

KAPU 7.

Makonko. Tia. Nzaba yantungila. Amosi
ye uganga ku Beteli.

Mona-meso malanda mambwesa Mfu-
mu, Mfumu: Mono yamona ma-
konko mavangwa, titi biandolo bu
biabadika duka; i titi biandolo bia-
landa ngionzoko akitinu.

2. Mau bu mamana dia titi biabio-
nsono biansi, mono yavova: Mfumu,
Mfumu, yambudila. Yakobi bwe ka-
lenda sikila, i yandi wena kifwafwa
kiokio?

3. Buna Mfumu waniongulukila bo.
Ka buna vangwa ko, bwavova Mfumu.

4. Mona-meso malanda mambwesa
Mfumu, Mfumu: Mono yamona Mfu-
mu, Mfumu wafinama mu vanga buma
bwandi mu tia; tia tuamanisa mpinda
yayinene ye tuamanisa nsi yadifwa.

5. Buna mono yavova: Mfumu,
Mfumu, nalembweti. Yakobi bwe ka-
lenda sikila, i yandi wena kifwafwa
kiokio?

6. Buna Mfumu waniongulukila bo.
Bwabu mpe ka buna vangwa ko, bwa-
vova Mfumu, Mfumu.

7. Mona-meso malanda kamwesa:
Mono yamona Mfumu telamene va
lumbu luatungwa mu nzaba yantungi-
la, ye mu koko kwandi kasimba nzaba
yantungila. 2 Nt. 21: 13. Yes. 34: 11.

8. Mfumu wavova kwa mono: Nki
mweni, Amosi? Mono yavutula: Nza-
ba yantungila. Buna Mfumu wavova:
Tala, mono ngina manika nzaba yantu-
ngila mu kati diabantu bami Isaeli;
mono kilendi vutuka kubayambudila
ko. Am. 8: 2.

9. Vuma bianangama bia Isaki bina
vombuswa ye binlongo bia Isaeli bina
bungwa, ye kwa nzo a Yelobami ngina
nangumuka ye sabala. 2 Nt. 17: 20 b.

10. Kansi Amasia, nganga ku Beteli,
wafidisa ntumwa kwa Yelobami, ntinu
a Isaeli, ye watuma: Amosi weti kule-
kila mfundu, mu kati dianzo a Isaeli.
Nsi ka yilendi vibidila mpova zandi
zazonsono ko.

11. Kadi Amosi wavovele ebu: Ye-
lobami una fwa mu sabala, ye Isaeli
dina vaikuswa kinkole mu nsi andi.

12. Buna Amasia wavova kwa Amo-
si: Ngeye umoni ameso, katuka kwaku
ye tomba mpungumunu aku mu nsi

a Yuda; bika wadila mampa maku
kuna, ye bika wabikudila kuna.

1 Sam. 9: 9. Am. 2: 12.

13. Kansi ku Beteli kulendi ko
vutuka bikudila, kadi i kinlongo kia-
kitinu ye vuala diakimfumu.

14. Buna Amosi wavutula ye wavova
kwa Amasia: Mono ki mbikudi vo
nlonguki ambikudi ko, kansi i mvungi
azingombe ubutisanga bana basikomole.

Am. 1: 1.

15. Kansi Mfumu wankatula mu
dikamba, Mfumu wankamba: Wenda
wabikula kwa bantu bami Isaeli.

16. Nkiangunu nawe bwabu mambu
ma Mfumu. Ngeye vovele: Kubiku-
lani kwa Isaeli ko ye kusamuninani
nzo a Isaki ko.

17. Nkiangunu Mfumu vovele ebu:
Nkazi aku una kala nsuza mu mbanza,
bana baku bababakala ye babakento
bana bilama mu sabala, nsi aku yina
kabwa mu nsinga wantezila, ngeye
kibeni una fwa mu nsi yasumuka, ye
Isaeli dina vaikuswa kinkole mu nsi
andi. 2 Nt. 17: 6, 18, 24.

KAPU 8.

Mbob' abana banti. Mambu mankaka ma-
nkongodolo.

Mona-meso malanda mambwesa Mfu-
mu, Mfumu: Mono yamona mbob'
abana banti bayela.

2. Yandi wavova: Nki mweni, Amo-
si? Mono yavutula: Mbob' abana
banti bayela. Buna Mfumu wavova
kwa mono: Bantu bami Isaeli bayelele
mu fulwa; mono kilendi vutuka ku-
bayambudila ko. Am. 7: 8.

3. Minkunga mu vula mina kituka
kunga mu lumbu kina, buvovele Mfu-
mu, Mfumu; bana mona zimvumbi
mu mbidi akunku, mwamonsono zina
lambalala zatubwa; inga, bika dinga-
lala kwakala! Am. 6: 10.

4. Luwa diadi, yeno luzolele mina
wamputu ye sukisa babumpombo mu
nsi, yeno luvovanga: Am. 2: 7.

5. Lumu kiambikulu angonda kani
nki alumbu kiaviokele, mpasi tuateka
mbongo, ye lumingu, mpasi tuasonga
mbongo eto? Buna tuzolele vanga tezo
kiaefa kiakike ye ntalu tuna bangisa ye
vunisa balanza, mpasi tualenda vanga
bungubi bweto. 5 Mose 25: 13b.

6. Buna tuzolele sumba bafwafwa
mu vanza bieto ye wamputu mu nzole

ansampatu ; buna tuzolele teka mansa-
dusulwa mambongo bonso mbongo.

Am. 2: 6.

7. **Mfumu** wadia ndefi mu ngianz'
a Yakobi: Kina kwami vilakana ma-
vanga mau mamonsono nkutu ko. Ka-
di nsi ka yina nikuka ko, diampila yoyo
bu divangwanga, ye bisi nsi babonsono
kadi ka bana kala kiadi koe?

8. Kadi nsi yamvimba ka yina pasa
koe bonso Nile ye vinzulwa ye betu-
muka diaka bonso nzadi a Ngipiti?

Am. 9: 5.

9. Si bwakala mu lumbu kina, buvo-
vele Mfumu, Mfumu, vo ngina dimisa
ntangu mu ncemona andi yantangu
ambata, ye bwisa nsi tombe mu kati
diamwini.

Mika 3: 6.

10. Mono ngina vilula nkembo mieno
mu kiadi ye nkunga mieno miamionso-
no mu nkunga miamaniongo. Mono
ngina fuka ngoto mu tuketo tuababo-
nsono ye vanga ntu miamionsono vandu.
Mono ngina kulumwesa bo bonso bub-
kalanga kiadi mu mwana au umosi
wafwa; ngina vanga nsukulu adiodio
bonso lumbu kiakiadi.

Yel. 6: 26. 48: 37. Sak. 12: 10.

11. Tala, lumbu bina kwiza, bu-
vocele Mfunu, Mfumu, bu ngina fidisa
nsatu mu nsi, ka nsatu amampa ko vo
mpwil' anlangu ko kansi mu wa ma-
mbu ma Mfumu.

12. Buna bana zenzila tuka mu mbu
ye ku mbu, tuka mu node ye ku este
ye zieta yeku-yeku mu tomba mambu
ma Mfumu, kansi ka bana mo mona
ko.

13. Mu lumbu kina ndumba zeno
zantoko ye matoko meno mana lemina
mu mpwil' anlangu,

14. i yau beti dilanga ndefi mu mf-
ka yamasumu¹ ya Samalia ye vova:
kasi mu moyo anzambi aku, Dani, ye
kasi mu moyo andieu usambulwanga
ku Beli-Seba. Yau bana bilama ye ka
bana vutuka telama ko.

1 Nt. 12: 28 b.

KAPU 9.

Mbwilu akinlongo. Ntedomoso auzo a
Davidi.

Mono yamona Mfumu yitelamene va
lueka luadisa lu, ye yandi wavova:
Banda ntu atungwa, mpasi vaka biaza-
kama, ye bika ntiabu-ntiabu zabwila
ntu miayau babonsono bona nuna.
Mboki ngina bema nsadidil' au yazi-

¹ mb. i teki kiamwan' angombe.

munina mu sabala. Mu yau ka umosi
ko una lenda taba, ka muntu ko una
kukitanina.

Yeh. 9: 5 b. Am. 2: 14.

2. Vo bana puka mu nsi abafwa mpe,
buna koko kwami kuna kubalandisa
kuna; vo bana baluka ku zulu, buna
ngina kubalumbisa.

Lumb. 139: 7 b. Ob. b. 4.

3. Vo bana swama mpe va mbat' a
Kalemeli, buna ngina kubafwandubula
kuna ye kubakulumuna; vo bana swa-
ma mu meso mami va nsin' ambu, buna
ngina leba nioka kabatela kuna.

Yes. 27: 1.

4. Vo bana kukiyambula banatwa
kinkole kwa ntantu miao, buna ngina
kamba sabala kialuaka kuna ye kuba-
bema. Inga, ngina yambula disu diami
diabasungamana mu kubu diau ye ka
mu vila diau ko.

Lumb. 34: 17. Yel. 44: 11.

5. Kadi Mfumu, Mfumu Sebaoti, i
yandi wena nsatu avalakana nsi kaka,
buna yiniengene mu kingongo, ye bisi
nsi au babonsono bona kiadi; inga, nsi
yamvimba yeti pasa bonso Nile ye be-
tumuka diaka bonso nzadi a Ngipiti;

Nkong. 5: 4. Am. 8: 8. Mika 1: 4. Nah. 1: 5.

6. i yandi utunganga seka diandi ku
zulu ye siamisanga luyalungunu luandi
va ntandu antoto, i yandi utelanga
nlangu miambu mbila ye tengulanga
wo va ntoto—Mfumu i nkumbu andi.

Lumb. 104: 3. Am. 4: 13. 5: 8.

7. Kadi yeno, lubana ba Israeli, ka
luena detila ye bana babisi Etiopia kwa
mono koe? buvocele Mfumu. Kadi
mono kiavaikisa Israeli mu nsi a Ng-
ipiti koe ye bafilitea mu Kafatoli ye
baalamita mu Kili?

1 Mose 10: 14. 5 Mose 2: 23. Am. 1: 5.

8. Tala, meso ma Mfumu, Mfumu,
matadisi ku kinfumu kiaki kiamasu-
mu, ye ngina kio fula mu ntoto. Mwa-
nki kina bunga nzo a Yakobi nadede
ko, buvocele Mfumu.

Yel. 30: 11.

9. Kadi tala, ngina tuma nsamu, vo
nzo a Israeli yina nikuswa mu makanda
mamonsono mabangoi, nkieu yaniku-
su mu kedulwa; ka lutombo lumosi
lualuke ko luna bwa va ntoto.

10. Bankwa miamasumu miamionso-
no mu bantu bami bana fwa mu sabala,
bau bamosi bavovanga bwabu: kubu
ka dina finama kwa yeto ko, ka dina
kutubwila ko.

Am. 6: 3.

11. Mu lumbu kina ngina vumbula
fwokula diafwede dia Davidi; mono
ngina zika mavulu madiu ye vumbula
bina biatululwa ye tungulula dio, bonso
budiakala mu nsi nkulu;

Mav. 15: 16 b.

12. mpasi babaka bionso bisidi kwa

Edomi ye bantu babonsoo bangoi bakikwa nkumbu mu nkumbu ami, buvoele Mfumu, i yandi una bo vanga.

Yes. 44: 5.

13. Tala, lumbu bina kwiza, buvoele Mfumu, nifudi avia bu kana nama nyonziki mu tambi, ye ndiati abana bavinia nkuni antombo, miongo bu mina dadisa mamba mabana bavinia ye nzanza miamionsono mina nienga.

8 Mose 26: 5. Yoeli 3: 18.

14. Buna ngina vutuka tedimisa ba-

ntu bami Isaeli; bu bana tungulula mbanza zau zavombila, bana mo kala kundu mpe; bu bana tuika mavina mavinia, bana mpe nwa vinia kitukidi mu mau; bu bana vanga nkuzu, bana mpe dia mbutu miamiau.

5 Mose 28: 30, 39. Am. 5: 11.

15. Buna mono ngina kubatuika mu yau nsi, ye ka bana vutuka vuzwa mu nsi ko yiyabaveni, buvoele Mfumu, Nzambi aku.

2 Mose 15: 17. Yel. 32: 41.

OBADIA.

Mambu mankongodolo mu Edomi. Ntanu-
nu va Sioni.

Mama i mona-meso ma Obadia. Ebu buvoele Mfumu, Mfumu, mu Edomi.

Nsamu tuwila utukidi kwa Mfumu, ye ntumwa yifidusu ye bantu: Telama, inga, bika tuatelama ye nwanisa dio!

Yel. 49: 14 b. Am. 1: 11 b.

2. Tala, ngina kuvanga wafwafwa mu bantu, wayinwa kimpinda una kala.

3. Mayama mantim' aku makubebi, kuuvwendi mu mabenga mamiongo mu kundu kiaku kiayongi ye uvovanga mu ntim' aku: nani lenda kundukula va ntoto?

4. Vo ngeye mpe tungidi zanza diaku mu kayengele bonso ngo azulu, inga, vo diatulwa mu kati diazimbwetete, buna mwanki ngina kulukula, buvoele Mfumu.

Lumb. 139: 7 b. Am. 9: 2.

5. Mivi bu mina kubwila ye mintani mu fuku, inga, buna usukidi. Mu kedika yau bana labula bionso bibazolele. Nyonziki miavinia bu mina kubwila, mu kedika, buna ngionzoko yazimunina yayike bana sisa! Yel. 49: 9 b.

6. Esau bonso bukana fwandubulwa, mbongo zandi zaswekwa bonso buzina tombuzulwa!

7. Babonsoo bankwa mialuwawanu luaku bana kukuba nate ye ku nzaku; bakundi baku bana katuka yaku ye kuyala. Mu mpanunu amampa bana tamba siongi va nzil' aku, vaulembolo dio mona.

8. Mu kedika, lumbu kina, buvoele

Mfumu, mono ngina bunga banduenga mu Edomi ye nduka zazonsono va mingo wa Esau.

Yes. 20: 14.

9. Buna makesa maku, u Temani, bana bwa mpamuku; mboki bakala bakala va miongo mia Esau dina fulwa ye bemwa.

10. Inga, mu diambu diangolo ziwa-vengi kwa nleke aku Yakobi una fukwa nsoni ye fulwa mu ntangu yikayimani.

1 Mose 27: 41. Yeh. 25: 12 b. 35: 8 b. Yoeli 3: 19.

Am. 1: 11 b.

11. Mu lumbu kina kiwansisa, mu lumbu kina, banzenza bu banata mbongo zandi ye bisi nsi zanzenza bakota mu mwelo andi ye bata wadi mu Yelusalemi, buna ngeye mpe wakala bonso umosi mu yau.

Yoeli 3: 8.

12. Kansi kutalani mu nienzi mu lumbu kianleke aku ko, mu lumbu kiandi kiakubu; kuyangalalani bobo mu bana ba Yuda mu lumbu kiamfukulu au ko; kuyasilani nwa bobo mu ngianza mu lumbu kianzungu ko.

Lumb. 22: 7. Yes. 57: 4. Mika 4: 11.

13. Kukotani mu mwelo wabantu bami mu lumbu kiambivulu au ko; ngeye mpe kutalani mu nienzi ko kubu diandi mu lumbu kiambivulu andi; kulambulani koko kwaku ku mbongo zandi mu lumbu kiambivulu andi ko.

Lumb. 137: 7.

14. Kutelamani ko va mpambu anzila mu bunga mintabi miandi miantanunwa; kuniokunani batabuswa bandi mu lumbu kianzungu ko.

15. Kadi lumbu kia Mfumu kiekia lukufi kwa makanda mamonsono mabangoi. Bonso buwavengi, i bobo una

vangulwa mpe ; mavanga maku mana
vutukila va ntandu awaku ntu.

Yeh. 35: 15. Yoeli 3: 4. Luk. 6: 37 b.

16. Inga, bonso buluanwinini va mo-
ngo ami wanlongo, i buna makanda ma-
monsono mabangoi mpe bana nwina
ntangu zazonsono, bana nwikwa kope
mu nkati ansina ye bana kala nkievo
ka bakedi ko.

Yel. 25: 15 b. 49: 12.

17. Kansi va mongo wa Sioni kabu
ditanunwa dina kala, ye wau una kala
vuma kianlongo, ye nzo a Yakobi yina
vutuka yala mwilu zandi.

Yel. 40: 2. Yoeli 2: 32.

18. Buna nzo a Yakobi yina kala tia,
ye nzo a Yosefi nlemo, ye nzo a Esau
yina kala bonso titi, ye yau bana bio
kwika ye manisa bio, ye ka muntu ko

mu nzo a Esau una tabuswa; kadi bobo
bwavovele Mfumu. Yes. 10: 17. Sak. 13: a.

19. Bantu bansi a Sude bana baka
miongo mia Esau bonso mwilu, ye
bantu bansi ya Kuluka bana baka nsi
abafilitea; inga, nsi a Efalaimi mpe
bana baka mu vwa yo, ye mpe nsi a
Samalia. Benyamini una baka Ngiladi.

20. Yau banatwa bankangu wau wa-
bana ba Israeli bena kundu mu Kanana
nate ye ku Salefati, ye mpe yau baka-
tulwa mu Yelusalemi, bakalanga ku
Sefaladi, yau bana baka mbanza zansi a
Sude mu vwa.

Yos. 15: 21. b.

21. Minvulusi mina baluka va miongo
wa Sioni mu kongudila miongo mia
Esau. Buna kimfumu kina kala kia
Mfumu. Yoeli 3: 21. Mika 4: 7. Luk. 1: 33, 71.

YONA.

KAPU 1.

Yona wabokulwa ye wataba.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yona,
mwan' a Amitai; yandi wavova:

2 Nt. 14: 25.

2. Telama wenda ku Nineve, mbanza
yayinene, ye samuna kwa yau; kadi
yayibi yau yilueki vantadisizizi kiami.

1 Mose 10: 11 b. 18: 20. 19: 18. Yona 3: 2.

3. Kansi Yona watelama ye wazola
tinina ku Talasi mu katuka va zizi kia
Mfumu. Yandi wakulumuka ku Yafo
ye wamona nzaza kuna yina kwenda
ku Talasi. Bu kamana futa mu nsabu,
wakota yo mu kwenda ku Talasi mu
katuka va zizi kia Mfumu.

4. Kansi Mfumu wafidisa mpeve ya-
ngolo mu mbu, ye tembo kiangolo kia-
telama va mbu ye nzaza yakala lukufi
ye tiabuzuka.

5. Buna bisi nzaza babwa wonga ye
babokila muntu muntu kwa nzambi
andi; bionso biakala kingenga mu
nzaza batuba mu mbu mu diambu dia
kukisa nayake-yake. Kansi Yona waki-
kulumukina mu ngudi anzaza ye wa-
leka tulu tuavindu.

Mav. 27: 18 b.

6. Buna nkuluntu anzaza wakota
kwa yandi ye wavova kwa yandi: Bwe
ulenda leka bobo? Telama ye bombi-

dila Nzambi aku. Nanga Nzambi yoyo
yina kutubanzila, ka tuidi vila.

7. Bantu bavovasana: Wiza tuata
wadi, kidi tuazaya mu diambu dianani
kubu diadi ditubwididi. Buna bu bata
wadi, wadi wabwa mu Yona.

Zing. 16: 33.

8. Buna yau bavova kwa yandi:
Utukamba mu diambu dianani yayibi
yayi yitubwididi. Nki i nsamu aku,
ye kwe tukidi? Mu nki ansi ye mu
nki abantu wena?

9. Yandi wabavutudila: Mono i
mwisi ebeleo, ye isambilanga Mfumu,
Nzambi azulu, wavanga mbu ye nei
yayuma.

10. Buna babakala babwa wonga
waunene ye bavova kwa yandi: Nki
kiokio kiuvengi! Kadi babakala ba-
zaya mu momo makabasamunina, vo
watebi mu zizi kia Mfumu.

11. Bavova kwa yandi: Nki tuna
vanga kwa ngeye, kidi mbu wadinga-
lala kwa yeto? Kadi mbu watulama
ye watulama.

12. Buna wabavutudila: Lumbonga
ye luntuba mu mbu, buna mbu una
dingalala kwa yeno; kadi mono nzaidi,
vo i mu diambu diani tembo kiaki
kiangolo kilubwididi.

13 Babakala batovuka mu ngolo zazo-

nsono mu vutuka ku nseko, kansi bababana, kadi mbu watulama ye wabatulamana.

14. Buna babokila kwa Mfumu ye bavova: Engwa Mfumu, kutuvidisani ko mu diambu diamwel' abakala diadi, ye kutubwisani menga makondolo bila ko! Kadi ngeye, Mfumu, vengi bonso buuzolele.

15. Mboki babonga Yona ye bantuba mu mbu. Buna nganzi zambu zavonga.

16. Babakala babwa wonga waunene mu Mfumu, ye yau bayoka nkailu amponda kwa Mfumu ye basila nsilulu.

KAPU 2.

Nsambulu a Yona mu vumu kiambizi anlangu.

Kansi Mfumu wafidisa mbizi yayinene yamina Yona. Yona wakala mu vumu kiambizi lumbu tatu ye mafuku matatu. Mat. 12: 40. 16: 4. Luk. 11: 29 b.

2. Yona wasambila kwa Mfumu, Nzambi andi, mu vumu kiambizi.

3. Yandi wavova: Mono yabombidila Mfumu mu nzungu zami, ye yandi wantambudila; mu vumu kiansi abafwa yabokila, ye ngeye wawa nding' ami.

Lumb. 77: 2 b. 120: 1. 130: 1.

4. Ngeye wantuba mu mpinda, mu kati diambu, ye mbukila yanzunga, mbula zaku zazonsono zapoyama zampio-oka.

Lumb. 42: 7.

5. Buna yabanza: Mono nkubulu mu meso maku. Kansi ngina vutuka tala ku vwala diaku dianlongo.

Lumb. 81: 22.

6. Nlangu wanzunga ye wamfietikisa mu moyo, mpinda yanzunga; titi bi-zanga biatangalakana ntu ami.

Lumb. 18: 4. 69: 1 b.

7. Ku lululu luamongo mono yadimina, mbindukwa zantoto zazikama ku nim' ami ntangu yikayimani. Kansi ngeye watombula mwel' ami mu ndiamu, Mfumu, Nzambi ami.

Lumb. 30: 3.

8. Mwel' ami bu walemina mu mono, mono yabanzila Mfumu, ye nsambulu ami yaluaka kwa ngeye, mu vwala diaku dianlongo.

9. Yau batatamananga ye teki bialufuku, yau bayendisanga Nzambi au anlem' vo.

5 Mose 32: 21. Lumb. 31: 6. 144: 2.

10. Kansi mono nzolele kuyokila nkailu, mu matondo mansasulu andinga; monso mayasila bika yatunguna; mpu-lusu yena ye Mfumu!

Lumb. 8: 8. 50: 14. 116: 7.

11. Mu ntumunu a Mfumu mbizi yaluka Yona va nsi.

KAPU 3.

Yona mu Nineve.

Mambu ma Mfumu mayiza ngiza yanzole kwa Yona; yandi wavova:

2. Telama wenda ku Nineve, mbanza yayinene, ye samuna kwa yau mangina vova kwa ngeye.

Yona 1: 2.

3. Buna Yona watelama ye wayenda ku Nineve, bonso bwavova Mfumu. Kansi Nineve diakala mbanza yayinene vantadisi a Nzambi, ngiendolo alumbu tatu mu la.

4. Yona wakota mu mbanza ngiendolo alumbu kimosi ye wasamuna ye wavova: Makumaia malumbu makidi, mboki Nineve dina camunguswa.

5. Buna bantu mu Nineve balekila Nzambi minu ye basamuna mbinunu ansoki ye bavwata fwidi, babanene ye babake.

Mat. 12: 41. Luk. 11: 32. Yoeli 2: 15.

6. Bungu diodio bu dialuaka kwa ntinu mu Nineve, yandi watelama nu kiandu kiandi ye wabembika yunga kiandi ye wakifuka fwidi ye wavwanda mu bombe.

7. Mboki babokila ye basamuna mu Nineve, bonso bwakala ntumunu antinu ye bankwa miandi miaminene, ye bavova: Ka muntu ko una bimba lekwa, ka bulu mpe ko, kani ngombe vo meme; ka bana natwa ku dia vo ku nlangu ko.

8. Bantu ye bibulu bana kukifuka fwidi ye bokila kwa Nzambi mu ngolo zazonsono. Muntu muntu bika kafila nima ku nzil' andi yambi ye mu momo malembolo songa makakedi mu moko.

Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27. 147: 9. Yoeli 1: 20.

9. Nani zaidi, nanga Nzambi una bangumuka ye nionguluka ye fila nima ku tia tuanganzi zandi, ye ka tuna vila ko.

Yel. 18: 8. Yoeli 2: 14.

10. Nzambi bu kamona mabavanga, vo bafila nima ku nzila zau zambi, buna waniongulukila yayibi yikabavunmisina mu kubavanga, ye kavanga bo ko.

1 Mose 6: 6. 2 Mose 32: 14. Am. 7: 3, 6.

KAPU 4.

Mfutwa antim' a Yona. Diela diantim' a Nzambi.

Kansi diodio diafutisa ntim' a Yona beni, ye nganzi zandi zakwama.

2. Yandi wasambila kwa Mfumu ye

wavova : Engwa Mfumu, kadi ka i diodio diyakamba ko, bu yakala mu nsi ami ! Nkiangunu mono yazola teka tinina ku Talasi. Keti yazaya, vo ngeye i Nzambi anlemvo ye nkenda, mvibudulu ye mbidi anlembami ye wampila yoyo, vo uniongulukilanga yayibi.

2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 18. 1 Sam. 15: 29.
Neh. 9: 17. Lumb. 86: 5, 15. 103: 8. 145: 8.
Yochi 2: 13.

3. Buna unkatudila moyo ami bwa-bu, Mfumu ; kadi bulutidi kwa mono mu fwa ye ka kala moyo ko. 1 Nt. 19: 4.

4. Kansi Mfumu wavova : Ngeye ubanzilanga, vo ufweмене mu bufwenie ?

5. Yona wawaika mu mbanza ye wasimpama mu ntini yaeste yambanza ; vana kakivangila fwokula ye wavwanda mu kini kungsi mu tala, bonso buna kadila mbanza.

6. Mfumu Nzambi wamenisa nti antoko va ntandu a Yona, kidi wavana kini kwa ntu andi ye kunsadisa kasisa mfutwa antim' andi ; Yona wayangalala beni mu nti antoko.

7. Kansi lumbu kialanda, nkala mpumbu bu waseluka, Nzambi wafidisa bimpiatu biadia nti antoko, ye wale-ngila.

8. Mboki ntangu bu yaseluka, Nzambi wafidisa mpeve yaeste yambangazi ye ntangu yayamisa Yona va ntu, ye walennina. Buna yandi wakizodila mfwilu ye wavova : Bulutidi kwa mono mu fwa ye ka kala moyo ko.

9. Kansi Nzambi wavova kwa Yona : Ngeye weti banze, vo ufweмене mu bufwenie mu diambu dianti antoko ? Yandi wavutula : Bufweni vele, vo ngina fwema nate ye mfwilu.

10. Buna Mfumu wavova : Ngeye ufwilanga nti antoko nkenda, ukwato-vokele nkutu ko ye kumenese wo ko, udukumukini mu fuku dimosi ye uvidiidi mu ndandani afuku dimosi.

11. Mono kina fwila Nineve nkenda ko, mbanza yayinene, yena bantu balutidi nkama mosi ye makumole mamasafunda mabantu balembolo visa mu vambisa lubakala ye lumoso, ye mboki bibulu mu mbidi akunku.

MIKA.

KAPU 1.

Mambu mankongodolo ma Yuda ye Isaeli.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa molastita Mika mu ntangu a Yotami, Ahasi ye Hiskia, ntinu mia Yuda, makamona mu diambu dia Samalia ye Yelusalemi.

Yel. 26: 18.

2. Luwa, lubantu babonsono ; luyindula mo, untoto ye biabionsono biena mu ngeye. Bika Mfumu, Mfumu, kakala mbangi kwa yeno, Mfumu mu wala diandi dianlongo.

5 Mose 32: 1. Lumb. 11: 4. 50: 4. Yes. 1: 2.

3. Kadi tala, Mfumu vaikidi mu kundu kiandi, yandi kulumukini ye viokanga va nzanza miantoto.

1 Mose 11: 7. Yes. 26: 21. Am. 4: 13.

4. Miongo minienganga kungsi amalu mandi ye ndimba mitumpukanga bonso maka mu tia, bonso nlangu, bu upasumukanga ku kintomba.

2 Mose 19: 18. Lumb. 68: 2. 97: 5. Am. 9: 5.
Nab. 1: 5.

5. Mu ntulumunu a Yakobi mama

mamonsono mavangwanga ye mu masumu manzo a Isaeli. Buna nani tukisi ntulumunu a Yakobi ? Kadi ka i Samalia koe ? Nani vuma bianangama bia Yuda ? Kadi ka i Yelusalemi koe ?

6. Buna mono ngina vanga Samalia diakala ntulami amatadi va nsi, bonso vuma kituiklwanga mavia mavinia ; mono ngina nengumuna matadi mandimu ndimba, ye tufulu tuandi ngina fukula.

7. Teki biandi biabionsono bina kosakana, nkailu miandi miamionsono miakinsuza mina yokwa ku tia, teki biandi biabionsono ngina bunga ; kadi mu nsendo wakinsuza wayonzika bio, ye nsendo wakinsuza bina vutuka kala.

5 Mose 23: 18. Hos. 2: 5.

8. Nkiangunu mono nkatulu nionga ye kunga, mono nkatulu kwenda wafukuka ye mpene, mono nkatulu sasula biaula bonso mbulu ye dilu bonso nuni yakamela.

Yobi 30: 28 b. Yes. 20: 1.

9. Kadi mputa zandi zilembolo nia

kakana; mbufulu yilueki nate ye ku Yuda, yibwidi nate ye ku mwelo wabantu bami, nate ye ku Yelusalemi.

2 Nt. 18: 18. Yel. 15: 18.

10. Ka luzaikisani bo ku Ngati ko; ka ludidilani bobo mu ngolo ko. Ku Bete-Leafala mono inengumukanga mu mufumfuta.

2 Sam. 1: 20.

11. Luenda, lubisi Safili, mu kimpene ye nsoni. Bisi Sanani ka bakabukidi ntima mu vaika ko. Dilu ku Bete-Haeseli ka kiyambulanga muntu kazingila kuna ko.

12. Kadi bisi Maloti bena mbabulwa antima mu bombwa; keti kubu dikulumukini kwa Mfumu, ye dilueki nate ye ku mwelo wa Yelusalemi.

Am. 3: 6.

13. Lukanga minyungusi mu kalu, lubisi Lakisi, i yeno luatukisa masumu mamwana wankento Sioni; kadi kwa yeno kwateka kala ntulumunu za Isaeli.

Yos. 15: 39. 2 Nt. 19: 8.

14. Nkiangunu ukatulu vana nkanda wampambununu kwa Moleseti-Ngati. Zinzo ku Akisibi yayikidi kwa ntinunia Isaeli bonso fimwila fieti sika.

Yos. 15: 44. 19: 29.

15. Mbwiwa yankaka diaka ngina yambula ntani kalubwila, lubisi Malesa. Nate ye ku Adulami nzitusu a Isaeli una luaka.

Yos. 15: 44. 1 Sam. 22: 1.

16. Teba ntu aku luvanda ye zaka mika miaku mu kiadi mu bana bakedi nienzi aku; vanga ntu aku luvanda bonso mbemba yamputu, kadi yau bana kukatulwa.

KAPU 2.

Mambu mankongodolo kwa minzungudi ye bayinanga mbikulu. Nsilulu mu nsambi anzila kwa kamba dia Isaeli.

Engwa baba basokanga mena mambu-ngusu ye kubikanga mena mambi va mbuka zau, ye bavanganga mo, nsuka bu ukiele, vo balenda bo kaka;

Lumb. 4: 4. 36: 4.

2. baba bazininanga mavia mani au ye bazionanga mo, evo nzo zandi ye babakanga zo; baba bavanganga ngolo kwa bantu ye zinzo, kwa mwve ye mwwilu!

2 Mose 20: 17. 1 Nt. 21: 1 b. Yos. 5: 8.

3. Nkiangunu, ebu buvoele Mfumu; Tala, mono ngieti kana mbandu yayi mena mambi; ka lulendi katula malaka meno momo ko ye mboki ka luna mipe kwendila ngianza ko, kadi buna kala ntangu yambi.

4. Mu lumbu kina bana yimbila

nkunga mu yeno ye yimbila nkung' akiadi; bana vova: Yeto tusukidi, tubungulu nampia! Kunku kiadifwa diabantu bami kina vewa kwa wankaka bwabu. Inga, mu kedika, kiziokono kwa mono, ye kwa bankwa miansoto-nsoto mavia meto makabwanga.

2 Nt. 17: 24.

5. Bobo si bwakala, vo kwa ngeye ka kwenani wankaka diaka ko ulenda takidika nsinga wantezila mu kunku mu bundu dia Mfumu.

6. Buna lulembweti mu samuna, i bobo bwena nsamunu au; mu mampila yoyo mukanukunu samuna; keti ka i nsukulu mu zintiakulu ko!

Yos. 30: 10. Am. 7: 10.

7. Kadi yayi i mpovololo yifwanane, unzo a Yakobi? Kadi buna Mfumu wakedi nzaki mu nganzi? Mavanga maudi masongele boe? Keti mambu mami vele mena manlebami kwa wonso udiatanga kinkete ye kindezi?

8. Kansi ntangu yayi yazimunina mpe bantu bami banangumukini bonso ntantu. Luziokunanga yunga mu mwatu miabantu beti kwenda nzi! au mu mpungumunu ye ka bazolele zaya mvita ko.

9. Bakento babantu bami lukubanga mu nzo zau zibakedi nienzi au; bana bau luzionanga kiamakulu nkembolo yibakembwa kwa mono.

10. Lutelama ye lukatuka! Mwamu ka luna baka vuma kialuvundu ko, mu diambu diansumukunu eno yituntanga ku mbungulu, inga, mu mbungulu yangolo.

3 Mose 18: 25, 28.

11. Vo muntu wena kinwa ye mpupuluvunu wavova mu luvununu luandi: mono nzolele samuna kwa ngeye mu vinia ye ndwinu zangolo—yandi ukutu kala nsamuni kwa bantu baba!

Yos. 30: 10. Mika 3: 5.

12. Mono nzolele kukutikisa, Yakobi, inga, bantu baku babonsono. Mono nzolele yonzika nsadidila za Isaeli, mono nzolele kubayonzika va kimosi bonso mamenie ku mpaka, bonso kaniba ku kulu kiandi ye bana vanga ndungutu waunene mu diambu diabantu babingi.

Yel. 31: 8 b. Yos. 10: 16.

13. Nsambi anzila ukubavitidi ku ntu; batumpukanga ye bakwendanga, mu mwelo bavaikidi. Ntinu au uvididi ku ntual' au, Mfumu utekele ku ntu au.

Yos. 52: 12.

KAPU 3.

Mbivulu mu mfumu za Israeli ye bambikudi.
Nzengola a Sioni.

Mono yavova: Luwa, luzimfumu za Yakobi ye lumadingizi manzo a Israeli. Ka bufweni kwa yeno ko mu zaya masongele,

Yel. 5: 4 b.

2. i yeno lulutidi bela mena mambote ye luzolanga mena mambi, i yeno lubunanga nkanda mu nitu zabantu ye nsuni mu visi biau.

Am. 5: 14 b.

3. Kansi yau bu badianga nsuni abantu bami ye bunanga nkand' anitu zau ye bulanga visi biau mu bukuna bio bonso bina bitubwanga mu kinzu, inga, bonso mbizi yitubwanga mu kinzu,

Lumb. 14: 4.

4. nkiangunu Mfumu kana kubavutudila ko, bu bakumbokilanga; yandi una sweka zizi kiandi kwa yau mu ntangu yina mu diambu dialukadulu luau luambi.

5. Mose 31: 18. Zing. 1: 28. Yes. 1: 15.

Yel. 11: 11. 14: 12. Yeh. 8: 18.

5. Ebu buvolele Mfumu kwa mbikudi mizimbisanga bantu bami, kwa yau babokilanga: mamonsono mambote! bu bena kiuma mu kasa mu meno mau, kansi batumanga bantu ku mvita yanlongo kwa ndieu ulembolo kubavana kiuma mu nwa.

Yeh. 13: 18 b. Mika 2: 11.

6. Nkiangunu fuku dina kulubwila, mpasi mona-meso meno mana suka, ye tombe, mpasi mbingula zeno zina suka.

Inga, ntangu yina diminina bambikudi, ye mwini una kubakadila mpiuki.

Am. 8: 9.

7. Bamoni ameso bana fwa nsoni, ye bankwa bingula bana yindama, yau babonsono bana katwa fuka ngievo zau, mvutudulu bu yilembolo vutuka tuka kwa Nzambi.

3 Mose 13: 45.

8. Kansi mono, mono nzedi kwa ngolo, inga, kwa mpeve ya Mfumu, kwa nsongula ye kibakala, mpasi yalenda zaikisa kwa Yakobi ntulumunu andi ye kwa Israeli masumu mandi.

9. Buna luwa diadi, luzimfumu zanzo a Yakobi ye lumadingizi manzo a Israeli, i yeno lubanzanga masongele nkankumusye ye lukoninikanga mamonsono masungamene,

10. i yeno lutunganga Sioni mu mfunia amenga ye Yelusalemi mu lufuma—

Yel. 22: 13. Hab. 2: 12.

11. nibanza yina yena zimfumu zikongudilanga mu ndilu akinswekila, yena nganga zilonganga mu mfutu, ye yena mbikudi mibingulanga mu biva-

nza, mamonsono bu beti singama mu Mfumu ye beti vova: Kadi Mfumu kenani mu kati dieto koe? Kubu ka dina kutubwila ko.

Yel. 5: 12. 7: 4 b. Sef. 3: 3 b.

12. Nkiangunu mu diambu dieno Sioni dina fulwa mu kala via, ye Yelusalemi dina kala ntulami amatadi, ye mongo wavwala nzanza umenanga mfinda.

Yel. 26: 13.

KAPU 4.

Nene kwa Sioni mu ntangu zina kwiza, nsongo miadiau ye mpulusu adiau.

Kansi buna kala mu lumbu bina kwiza, vo mongo una wena nzo a Mfumu una sikila mu lufulu nangwi bonso una ulutidi mu miongo ye una nangama va ntandu anzanza miankaka, ye bantu bana kwenda pasumuki kuna.

Lumb. 68: 16. Yes. 2: 2 b. Yel. 3: 17.

Sak. 8: 20 b.

2. Inga, makanda mamingi mabangoi mana kwenda ye mana vova: Luiza tuabaluka ku mongo wa Mfumu, ku nzo a Nzambi a Yakobi, kidi katulonga mu nzila zandi, mpasi tuenda nsoko miandi. Kadi mu Sioni muna tuka mina, ye mambu ma Mfumu mu Yelusalemi.

Lumb. 110: 2. Yes. 51: 4.

3. Yandi una kongudila va kati ye makanda mamingi mabantu ye sadila mina kwa makanda mabangoi bena tulendo, nate ye muna nsi zanseke; buna bana fula sabala biau mu nsengo zafudulu ye madinga mau mu mbele zamavia mavinia. Makanda mabantu ka mana vutuka nangasana sabala ko ye ka bana vutuka longuka nwana ko.

Yoeli 3: 10.

4. Muntu muntu una vwanda kungsi anti andi avinia ye nti akuyu, ye ka muntu ko una kumipamuna; kadi bobo bwavovele nwa a Mfumu Sebaoti.

3 Mose 26: 6. 1 Nt. 4: 25. Yel. 30: 10.

Sak. 3: 10.

5. Inga, makanda mabantu mankaka mamonsono madiatanga kanda kanda mu nkumbu anzambi andi, kansi yeto tuna diata mu nkumbu a Mfumu, Nzambi eto, ntangu zazonsono ye ntangu zikazimani.

6. Mu lumbu kina, buvolele Mfumu, ngina kutikisa batembilanga ye yonzi-ka bakubwa, ye yau bayabafika makubu.

5 Mose 30: 3 b. Yeh. 34: 16. Sef. 3: 12.

7. Mono ngina yambula batembilanga bakala nsadidila, ye yau bakubwa nseke kanda diabantu diatulendo; Mfumu una kala ntinu kwa yau va mongo

wa Sioni kasi ye hwabu ye mu ntangu yikayimani.

Yes. 24: 23. 60: 22. Dan. 7: 14. Ob. b. 21.
Luk. 1: 33.

8. Ngeye nzo ayongi a Mvungi, ukumati kiamwana wankento Sioni, kwa ngeye dina luaka, inga, kwa ngeye dina vutuka, luyalu luansi nkulu, lulendo luakitinu luamwana wankento Yelusalemi.

1 Mose 35: 21.

9. Kansi mu nkiamwa weti yaudila bobo mu ngolo? Kadi buna ka mwene nani ntinu mu ngeye ko, kubeki diaka bakala diangangu zanduengisila koe, nsongo bonso miambuti amwana bu mikubwidi?

Yel. 8: 19.

10. Inga, bika wavionguzuka mu nsongo miambutila bonso mbuti amwana, umwana wankento Sioni; kadi bwabu ukatulu vaika mu mbanza, ngeye katulu kala kundu va yinza diawanguka, nate ye ku Babeli ukatulu luaka. Kuna una baka mpulusu, kuna Mfumu una kukula mu moko mantantu miaku.

Lumb. 54: 7.

11. Bwabu makanda mamingi mabangoi makukutakenene, ye bavovanga: Bika kavwezwa, mpasi meso meto matala Sioni mu nienzi.

12. Kansi baba ka bazaidi mabanza ma Mfumu ko ye ka bavisidi tukanu tuandi ko, vo yandi wabayenzekele va kimosi bonso mita ku kianu.

Yel. 51: 33.

13. Buna natelani ye tuta, umwana wankento Sioni. Kadi mono ngina kuvana mpoka zasengwa ye biodia biansongo, kidi wakosuzuna bantu babinzi. Bintani biau una niokuna mu bungwa kwa Mfumu ye mbongo zau kwa Mfumu antoto wawonsono.

5 Mose 33: 17.

KAPU 5.

Dingizi diambanz' a Davidi ye ndungunu zandi. Mpedoso a Israeli mu mvita ye nsambulu abiteki.

Bwabu bika wayonzika nkangu miaku, umbanz' aminkangu. Biankakumu batutungididi; mu kokoto babandilanga nkongudidi mia Israeli va bundi.

2. Kansi ngeye Bete-Lehemi Efalata, wena uke mu kala mu masinsi ma Yuda, mu ngeye muna tuka umosi kwa mono una kala dingizi mu Israeli, umosi wena ntukulu yatuka kuna nkulu nkunibi, mu lumbu biansi nkulu.

Mat. 2: 6. Yoa. 7: 42.

3. Nkiangunu bana niokunwa nate

ye ntangu yina, ndiona una buta bu kabutidi; buna yau bona nsadidila mu mpangi zandi bana vutuka kwa bana ba Israeli.

Yes. 7: 14.

4. Yandi una telama ye kenga kamba diandi mu ngolo za Mfumu, mu nene kwankumbu a Mfumu, Nzambi andi; diau dina kala luvovomo, kadi buna yandi una kala waunene nate ye nsuka zantoto.

Lumb. 72: 8.

5. Mpungumunu yina kala yampila yoyo, vo Asuli zolele bwila nsi eto ye puka mu mavula meto, buna tulenda kuntonginikina mvungi nsambodia, inga, nani diamfumu zakidingizi;

6. yau bana dia nsi a Asuli mu sabala ye nsi a Nimilodi nate ye muna mielo miao. Bobo yandi kana kututaninina mu Asuli, vo ndieu zolele bwila nsi eto ye vioka mu nzaku zeto.

1 Mose 10: 8 b.

7. Buna nsadidil' a Yakobi yina kala mu makanda mamingi mabantu bonso dinoko ditukidi kwa Mfumu, bonso nkumbu amvula va titi ulembolo zingila mu diambu diabakala vo vingila mu diambu diabana babantu.

Lumb. 110: 3.

8. Buna nsadidil' a Yakobi yina kala mu bangoi, mu kati diamakanda mamingi mabantu, bonso nkosi mu bulu biatoluka mu mfinda, bonso nkosi yantwenia mu makamba mamameme yidiatikisanga konso kuyiviokele ye yikamatanga kimbaki kiandi mu kondwa kwantanunu.

9. Inga, bika koko kwaku kwazangama va ntandu anibeni zaku ye bika ntantu miaku miamionsono miafulwa!

10. Mu lumbu kina si bwakala, buvoele Mfumu, vo mono ngina fula bakavalu haku mu nsi aku ye bunga makalu maku;

5 Mose 17: 16. Yes. 9: 5. 33: 1. Sak. 9: 10.

11. mono ngina fula mbanza mu nsi aku ye tulula siamu biaku biabionsono.

12. Mono ngina fula kiloka kiakionsono mu ngeye, ye mbangudi miadimbu ka mina vutuka bwanwa mu ngeye ko.

13. Mono ngina fula teki biaku ye mama biaku mu nsi aku, ye kuna vutuka sambila mavanga mamoko maku ko.

14. Mono ngina camingisa ba Asela baku ye kubakatula mu nsi aku, ye mbanza zaku ngina vomvisa.

15. Mu nganzi ye mu nkesi ngina tomba ndinda kwa makanda mabangoi, yau bakabawilu ko.

KAPU 6.

Bungu dia Mfumu kwa Isaeli. Ngiokolo zafwana. Ndiind' akingika.

Luwa mavovele Mfumu: Telama ye dedisa bungu diaku vantadisi amiongo ye wakasa nding' aku kwa minzanza.

2. Inga, luwa bungu dia Mfumu, lumiongo, ye lumatadi manakekete, tufulu tuantoto! Kadi Mfumu wena bungu kwa bantu bandi, ye yandi zolele fundisa Isaeli.

Hos. 4: 1.

3. Bantu bami, nki mpengi kwa ngeye, ye nki ikuzitikidi? Umvutudila!

Yel. 2: 5.

4. Keti mono yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, ye mu nzo akinanga yakukula; Mose, Aloni ye Miliami yavitisa ku ntua' aku.

2 Mose 15: 20 b.

5. Bantu bami, bambukila Balaki moyo, ntinu mu Moabi, monso makakana, ye Bilami, mwan' a Beoli, monso makamvutudila; bambuka moyo, bonso bwakala va kati ye Sitimi ye Ngilingali, ye longukila bo mu visa mavanga malunungu lua Mfumu.

4 Mose 22: 1 b. 23: 1 b. 24: 1 b. Yos. 2: 1. 5: 9.

6. Nki ngina luakila vantadisi a Mfumu, ye nki ngina fukamana vantadisi a Nzambi mu kayengele? Ngina luakila ye nkailu miangioke, bana bangombe bamvu mosi, vantadisi andi?

7. Kanivo Mfumu uzolanga mameme mambakala mamafunda ye mbukila zamazi zakumi diamafunda. Kani ngina vana nsemokono ami bonso nkailu mu ntulumunu amie, mbutu amoyo ami bonso nkailu angikolo amasumu mu mwel' ami?

Lumb. 50: 9 b. 51: 18. Yea. 1: 11.

8. Ve, monso mena mambote yandi wakuzaikisi, umuntu; kadi nki kiankaka Mfumu kana kulomba, nga vo una vanga masongele ye sa kimfuzi mu zola ye diata mu nginunu vantadisi a Nzambi aku?

5 Mose 10: 12.

9. Nawe, bonso bubokilanga Mfumu kwa mbanza! Inga, mayangi mena ye ndieu utalanga nkumbu aku. Luwa luzamvula luandongi, ye ndieu utumi ni lo.

10. Mbongo zaludimbuku zilenda kala mu nzo zabakiadimbuka mu ntangu zina kwize? Tezo kiaefa kilembolo lunga kilenda kala vane, kifweni mu singwa?

5 Mose 25: 14 b. Am. 8: 5.

11. Kadi mono ngiena walunungue, vo ivibidilanga balanza kiavuna ye tezo biampumpuluvunu mu lukobe,

3 Mose 19: 36.

12. vo bamvwama mu mbanza balenda zala kwa kingika, vo bisi mbanza balenda vova makutu ye kala ludumi luampumpuluvunu mu nwa au?

13. Ve, nkiangunu mono nkatulu kubanda mputa zilembolo niakakana, kubafika mbungulu mu diambu diamasumu maku.

14. Bu udianga, kuna yukuta ko, ye mpavala yina kala mu vumu kiaku. Biulundanga, kuna bio lenda tanina ko, ye biutaninanga ngina bio vana kwa sabala.

3 Mose 26: 26. Hos. 4: 10.

15. Ngeye una kuna, kansi kuna yonzika ko; una kama bana baolive, kansi kuna kusa nitu aku mazi ko, ngeye una kama mamba mabana bavinia, kansi kuna nwa vinia kio.

5 Mose 18: 30, 33 b. Atn. 5: 11. Sef. 1: 13.

Hang. 1: 6.

16. Nkondo mia Omili batatamana nga, banamanga mavanga mamonsono manzo a Ahabi, kadi nu nduengoso zau lunamanga. Nkiangunu ngina kuvanga ma kiyitukwanga ye bisi mbanza nongwa kidevwanga; inga, ntia-kulu zabantu bami luna nata.

KAPU 7.

Mbivulu mu Isaeli. Vuvu mu ntangu zilutidi mbote.

Engwa mono! Mono ngienina bonso mbutu mianti bu miyonzokolo mu nsungi amwini evo ngionzoko yazimunina yangionzoko abana bavinia bu yimeni, ye ka keta ko disidi mu dia, ka mwan' akuyu wakintete ko mu yau bayaketama.

Mat. 21: 19.

2. Bakinzambi bameni lala mu nsi, ye bakala diansongula ka dianani mu bantu ko. Babonsono balangidilanga menga; muntu muntu zolele baka wankaka mu konde diandi.

Lumb. 12: 1. Hos. 4: 1.

3. Moko mau makubamene mu sadila yayibi: dingizi dilombanga nkailu, ye nkongudidi uzininanga ndandu; nkwa tulendo utombanga mu yuti bionso bikaketamene; bobo bavangilanga kalala.

Mika 2: 1.

4. Wonso ubalutidi wena bonso vva diampanga, ulutidi nsongula ulutidi lumbu luansende. Kansi lumbu kibamoni ameso baku bu kizidi, inga, mbafukulu bu yina kuluaka, buna namangani yina kwiza mu yau.

5. Nkundi ka ulendi lekulwa minu ko, nkwikizi ka ulendi silwa vuvu ko; mu ndieu uvundanga va lubumbulu

luaku ngeye ukatulu keba mielo mi-
anwa aku.

6. Kadi mwana wabakala uyinanga
sandi, mwana wankento unangumuki-
nanga mbut' andi, nzitu kwa ko wandi
ye muntu muntu wenina bisi nzo andi
bonso mintantu.

Yeh. 22: 7. Mat. 10: 35 b. Luk. 12: 53.

7. Kansu mono nzolele tadidila Mfu-
mu, mono nzolele sa vuvu mu Nzambi
ampulusu ami; Nzambi ami una ku-
ngwila!

8. Ka lukalani kiese mu mono ko,
luntantu miami. Vo mono mbwidi
mpe, mwanki ngina vutuka telama;
vo mwendi mu tombe mpe, mwanki
Mfumu i kia kwami.

9. Bu yavolele masumu kwa Mfumu,
nzolele nata nganzi zandi, nate ye yandi
una dedisa bungu diani ye kundungisa,
nate ye yandi una kunkotisa mu kia,
kidi yatala lunungu luandi mu nienzi.

10. Ntantu miami bu mimonanga
bo, bana fukwa nsoni, bau bamosi ba-
kunkambanga: Mfumu, Nzambi aku,
kwe kena bwabu? Meso mami mana
kubatala mu nienzi; kadi buna bana
diatukuswa bonso mbole va nzila.

Lumb. 42: 3, 10. 79: 10. 115: 2. Yes. 10: 6.

Yoeli 2: 17.

11. Lumbu kina kwiza kina tungu-
lulwa tumbu tuaku; lunbu kina nza-
ku zaku zina yalangana nseke.

Yes. 49: 19. 54: 2 b.

12. Lumbu kina bana tuka ku Asuli
ye mu mbanza za Ngipiti ye kwiza
kwa ngeye, inga, tuka mu Ngipiti nate
ye kuna nzadi, ye mu mbu ka mbu ye
mu mongo ka mongo.

Lumb. 72: 8. Yes. 19: 23. Sak. 9: 10. 10: 10.

13. Kansu mwankaka ntoto una kala

nsi yavombila mu diambu diabisi nsi;
i mbutu miamavanga mau.

14. Kenga bantu baku mu nkawa
aku, kamba diafwa diaku, mpasi dia-
kala kundu kiandi kiavanguka mu
mfinda va Kalemeli; yambula dienda
diengi mu Basani ye mu Ngiladi,
bonso mu lumbu biansi nkulu.

4 Mose 23: 9. 5 Mose 33: 28.

15. Inga, bonso mu lumbu bina
biwawaika mu nsi a Ngipiti, ngina
kubamwesa mambu mangitukulu.

Yoeli 2: 26.

16. Bangoi bana bo mona ye fwa
nsoni mu tulendo tuau tuatonsoni.
Yau bana katwa tula koko va nwa,
matu mau mana fwiswa.

Yobi 39: 37.

17. Bana venda fundu-fundu bonso
zinioka; bonso bimpiatu bizanzalanga
va ntoto bana sisa mavula mau mu
zakama. Mu mpamuku bana tomba
Mfumu, Nzambi eto; inga, i ngeye
bana tina.

Lumb. 72: 9. Yes. 49: 23.

18. Nani i Nzambi yifwanane ye
ngeye?—i ngeye uyambudilanga nsa-
didil' afwa diaku lufuma luandi ye
yambudilanga dio ntulumunu andi,
ngeye ulembolo keba nganzi ntangu
yikayimani, kadi ngeye wena luzolo
mu nlemvo,

2 Mose 15: 11. 34: 6. Lumb. 103: 8 b.

Yel. 10: 6.

19. ye ngeye una vutuka kutufwila
nkenda ye diata tufuma tueto kuni
amal. Inga, ngeye una tuba masumu
mau mamonsoni mu mpind' ambu.

Mav. 10: 43.

20. Ngeye una songa kinkwikizi kwa
Yakobi ye nlemvo kwa Abalahami,
bonso buwasila mu ndefi kwa mase
meto mu lumbu biansi nkulu.

NAHUMI.

KAPU 1.

Nkunga mu vema kwa Mfumu ye nlemvo
wa Mfumu, ndind' a Nineve ye mpulusu a
Yuda.

Yayi i ntelo mu Nineve, i nkanda
wena mona-meso maelekosita Na-
humi.

2. Mfumu i Nzambi avema ye mvu-
tudi andinda, inga, Mfumu i mvutudi
andinda, ulenda fwema. Mfumu i

mvutudi andinda kwa mbeni zandi,
nganzi kakebanga kwa ntantu miandi.

2 Mose 20: 5. 34: 14. 5 Mose 4: 24. 5: 9.

Yos. 24: 19. Lumb. 103: 9.

3. Mfumu wena mvibudulu, kansu
wena waunene mu ngolo, ye kayambu-
langa muntu kalembwa longwa ndongi
ko, Mfumu ukwizilanga mu tembo ye
mpeke-mpeke, ye matuti i fundu-fundu
ku nim' amaluri mandu.

2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. Neh. 9: 17.

Lumb. 18: 13. 103: 8. 145: 8. Yoeli 2: 13.

4. Yandi usembanga mbu ye yumi-sanga wo, ye mila miamionsono kasiki-sanga. Buna Basani ye Kalemele bile-minanga, vekita kwa Lebanoni kule-minanga.

2 Mose 14: 21. Yos. 3: 16. Lumb. 106: 9.
114: 3 b. Yes. 50: 2.

5. Miongo mizakamanga kwa yandi, ye nzanza minienganga mu kingongo. Ntoto uvinzulwanga mu zizi kiandi, nza ye babonsono bena yo kundu.

2 Mose 19: 18. Lumb. 18: 7. 24: 1. Yoeli 3: 16.
Am. 9: 5. Mika 1: 4.

6. Nani lenda sikila mu mfwemono andi ye nani lenda vibidila tia tuanganzi zandi? Nkezi zandi zitengokele bonso tia ye matadi mabasukanga vantadisi andi.

7. Mfumu wena wambote, ntabudulu mu ntangu anzungu, ye yandi ukebanga bakunsilanga vuvu.

Lumb. 9: 9.

8. Kansi mu nkuka yampasu kasukisilanga vuma kiena nibanza yina, ye ntantu miandi mizomwanga kwa tombe.

Zing. 13: 21.

9. Inga, lukanu lueno kwa Mfumu usukisanga lo, mbafukulu ka yena nsatu abwila mbwila zole ko.

10. Kadi vo yau batangalakene mpe bonso vwa diampanga ye bazedi kwa ngolo zamoyo bonso buzedi ndwinu zau kwa ngolo, mwanki yau babonsono bana yokwa bonso titi biayuma.

11. Kadi kwa ngeye kwawaika bakala diakana tukanu tuambi kwa Mfumu, umosi wakedi tukanu tuakala mbungulu.

12. Ebu buvolele Mfumu: Kani bena ngolo ye kani babingi balenda kala mpe, mwanki bana zengwa ye lala; vo mono ntekele kukwamisa, kina bo vutuka ko.

Nah. 2: 2.

13. Kadi bwabu ngina tolula vangu kikakutuikidi, ye nsing' andi ngina damuna.

14. Kansi mu ngeye Mfumu kembi ebu: ka nkun' ankumbu aku ko una vutuka kala. Mu mavwala mateki biaku ngina fula teki biabionsono, biavalwa ye biayitulwa. Ndiamu ikukubikidi, kadi ngeye mwesoso nsoni.

15. Tala, va miongo malu manati kiansamu akiese mafinamene, i yandi ukambanga yenge: Kembila nkembo miaku, Yuda, tunguna nsilulu zaku. Kadi mbungi kana vutuka kwiza konki kwa ngeye ko; yandi una fulwa nampia.

Yes. 52: 7. Loma 10: 15.

KAPU 2.

Mbwilu a Nineve.

Nsanskisi weti kwe baluki kwa ngeye; kenga siamu biaku! Tadiidila ku nzila, kanga luketo luaku, sadila ngolo zaku bonso buulenda.

Yes. 8: 9 b. 10: 12.

2. Kadi Mfumu zolele vutuka kubika nene kwa Yakobi bonso nene kwa Israeli, miumpedi bu bavombisila bio bobo ye bungidi nti miau miavinia.

Nah. 1: 12.

3. Nkaku zamakesa mandi zakuswa mbwaki, binwani bivweti nlele wambwaki; makalu malezimanga tia, bu kakubikanga mo ku nwana; banikusanga madionga manti ansipelesi.

4. Mu zinzila makalu masiukanga, baviokasananga mu mayinza; bonso binga bena mu tala, bonso mpezomo bakwendilanga.

5. Yandi tomene zaya makesa matulendo makavwidi; yau balumbamanga kubalundumukanga. Basavulanga ku tumbu tuambanza, ye fukulu biantabudulu bieti kubukwa.

6. Mielo miambukila mikatulu zibuka, ye vula diniengene mu kingongo.

7. Inga, nzengolo yikwikamene: yandi una fukulwa, kokwa; ndumba zandi zikatulu vumuka bonso mabembe ye banda ntulu zau.

8. Mu ntangu zandi zazonsono Nineve diafwanana ye zinga kiambidi anlangu, kansi bwabu niangu utebi. Lusimpama, lusimpama!—Ve, ka muntu ko weti bangumuka.

9. Lutana palata, lutana wola! Vava vena mbongo zilembolo suka, kiaba mu lekwa biantalu biampila zazonsono.

10. Luvomboso ye lupedolo ye lubungulu! Mwamonsono ntima miakingongo ye makungunu mazakamanga ye tuketo tutitanga, zizi biababonsono bikitukidi ntinta!

Yes. 13: 7. Yoeli 2: 6.

11. Nluk' azinkosi kwe wena, vuma kina kiadila nkosi zantwenia kimbaki kiau, kwayendila nkosi ye nkosi yanke-nto, kwayendila mwan' ankosi, ye ka muntu ko wantinisa?

Yeh. 19: 1 b.

12. Kwe kwena nkosi yabaka bimbaki, bionso biazola bana bandi, ye yavondila bio nkosi zandi zankento, inga yafuluza nluka miandi mu bimbaki ye tubulu tuandi mu mbongo zatanwa!

13. Tala, mono ngina kutadisa, buvolele Mfumu Sebaoti; makalu maku ngina fwitisa mwisi ye nkosi zaku zantwenia sabala kina manisa. Mono

ngina fula mbongo zaku zatanwa mu ntoto, ye nding' antumwa zaku ka yina vutuka wakana ko.

KAPU 3.

Ngianz' a Nineve ye ndind' adiau.

Engwa ngeye, umbanz'amenga, ngeye uzedi mwamonsono kwa makutu ye ngolo, ngeye ulembolo sakula mu tana!

Yeh. 24: 6, 9.

2. Nawe, nzwadi zeti ninga! Nawe, makalu mamakalu mavwandu meti wokusa! Bakavalu basavulanga ye makalu manengumukanga!

3. Ntentami mikwiza pemuzukingi; sabala bivezimanga ye madinga malezimanga! Bavondolo banonwanga mu mbidi akunku ye mvumbi mu ntulami miaminene; bafwa ka balendi suka ko, babwanga mu bafwa!

4. Momo mamonsono mu diambu diakinsuza kiakingi kikatele, yandi, nsuza yantoko ye yanzailu akiloka yaniokuna makanda mabantu mu kinsuza kiandi ye makanda mabantu mu makani mandi makiloka.

5. Tala, mono ngina kutadisa, buovele Mfumu Sebaoti; mono ngina nanguna koka mbek' ayunga kiaku va ntandu azizi kiaku ye yambula makanda mabantu bamona nsoni zaku ye nsi zakitini nsoni zaku.

Yes. 47: 2 b. Yel. 13: 22, 26. Yeh. 16: 37.

Hab. 2: 16.

6. Mono ngina kutuba biena nkanumusu ye yambula wayinwa beni; inga, ngina kuvanga ma kitalwanga.

7. Wonso wonso una kumona una kutina ye vova: Nineve divomboso, kansi nani lenda dio fwila nkenda? Inga, kwe kuna monwa uzolele kubomba?

8. Kadi buna ngeye ulutidi No-Amoni, yandi wavwanda kimfumu ku mila mia Nile, wazungwa kwa nlangu —i siamu kiambu kiakala mbu bonso lumbu?

Yel. 46: 25.

9. Bisi Etiopia mu kabu ye bisi Ngipiti mu mbidi antalu, mboki baputea ye bisi Libia bakusadisa;

2 Lus. 12: 3. 14: 9. Yel. 46: 9.

10. buna yandi mpe wakatwa kwenda ku nsi yanzenza ye mu kinkole, bana bandi mpe bakoswa mu nsuka zazonsono zanzila; mu bankwa miandanu miandi bata wadi, ye bankwa miaminene miandi miamionsono bakangwa mbienga.

11. Ngeye mpe una bwa kinsansala ye bwa kenda ngayi; ngeye mpe una tomba ntabulu kwa ntantu.

12. Siamu biaku biabionsono bifwanane ye nti miakuyu ye bana bantete bayelele: mu ndikunu yafuma basotukanga mu nwa andieu uzolele bo dia.

13. Tala, binwani biaku biena bonso bakento; mielo miansi aku mibengomokene kwa ntantu miaku; tia tumanisanga mbindukwa zaku.

Yel. 50: 37. 51: 30.

14. Nakitekila nlangu mu yudika, bu beti kukakulala, siamisa siamu biaku. Kulumuka mu nteke ye soba nteke; baka vangulu kiamatadi.

15. Bu weti mo telama, tia tuna kumanisa ye sabala kina kufula; inga, una manuswa nkievo kwa bimpiatu biatiti, vo ngeye kibeni una yonzika makabu mena ntalu yayingi bonso bimpiatu biatiti, makabu mu ntalu yayinene bonso makonko.

16. Vo ngeye mpe wena ye minkiti milutidi mbwetete zazulu, buna nazayi: bimpiatu biatiti biyubulanga fukulu biamaveve mau ye bitilumukanga.

17. Inga, madingizi maku mena bonso makonko ye mfumu zaku bonso lombo biamakonko: yau basidi mu ngudi atumbu, mpozi bu yakidi, kansi ntangu bu yivaikidi, batabanga, ye mboki ka muntu ko zaidi kubena.

18. Mvungi miaku mibeki tulu, untinu a Asuli; bankwa miaku miatulendo milambalele mu luvovomo. Bantu baku bamwangusu va miongo, ye ka muntu ko ukubayonzikanga.

4 Mose 27: 17. 1 Nt. 22: 17. Lumb. 70: 5.

Yel. 23: 2. 25: 34.

19. Ka niwenani longo mu mbivulu aku ko, mput' aku yilembolo niakakana. Babonsono bawanga bonso buuvangulu lakutetilanga nsaki. Kadi nani walemwa bukulwa yayibi yaku mu ntangu zazonsono?

Yel. 30: 12.

HABAKUKI.

KAPU 1.

Maniongo mu yayibi yabantu. Mvutulu
andinda mu bakaladea.

Yayibi i ntelo yazaikuswa kwa mbikudi
Habakuki.

2. Ntama kwa, Mfumu, ngina bokila,
ye una lembwa wa, nionga vantadisi
aku mu tana, ye kuvulusanga ko?

3. Mu nkiamu ukumbwesanga yayibi
yampila yoyo? Ngeye kibeni bwe ule-
nda tala kingika kiampila yoyo, mbu-
ngulu yoyo ye ngolo zozo zena vantadisi
ameso mami? Buna keti mpaka zi-
bwidi, ye nzonga mifutumukanga.

4. Mu diodio mina mina kindakana,
ye nsiku ka mina tunda ko. Kadi
kiadimbuka utangidikisanga walunu-
ngu; buna nsiku mimonekene mia-
mvilangani.

5. Lutala mu bangoi ye lutonwa;
luyitukwa, inga, lutelama vana mu
ngitukulu. Kadi divanga kavanganga
mu lumbu bieno diluna lembwa lekila
minu, bu dikambwanga. Mar. 13: 41.

6. Kadi tala, mono ngina sikimisa
bisi Kaladea, i bantu banganzi ye ma-
vema, bayalangene nseke yilueki ntoto
ye babakanga kundu bikabavwidi ko.

7. Bantu bobo bena bampamuka ye
bansisi; nsiku ye tulendo basokanga
yau kibeni.

8. Bakavalu bau balutidi ngo mu
nzaki ye balutidi balupu mu nsisi mu
nkokila; ntentami miao midumuzu-
kanga nseke. Inga, nseke ntentami
miao mitukidi, batilumukanga bonso
ngo azulu, bu kasiukanga va kimbaki
kiandi.

Yel. 4: 13. 5: 6. Sef. 3: 3. Mat. 24: 28.

9. Batonsono basavulanga ku ngolo,
mu nzolwa anwana badiatuswanga;
zinkole bayudikanga bonso nienge.

10. Mintinu i ma kiansevila kwa
yau, ye malingizi batangilanga bonso
lekwa kiansakanana; basevilanga sia-
mu biabionsono, bazudikanga tumbu
tuantoto ye babakanga bio.

11. Bakwendanga bonso mpeve, nta-
ngu zazonsono tatamana kaka mu ku-
kionzikila mfuka; kadi zau zingolo i
nzambi au.

12. Kadi buna ngeye kwen'aku kasi
ye nsi nkulu koe? Inga, Mfumu,

Nzambi ami, Nkwa ami wanlongo, ka
tuna swa ko! Mfumu, ngeye waba-
vwandisi mu kongudulwa ye wabaku-
bika mu longwa ndongi, utadi dieto!

5 Mose 32: 4.

13. Ngeye wena meso mavitidi vedila
mu tala yayibi, ngeye ulembane vibi-
dila mu tala kingika, mwanki bwe
ulenda tonwa bantu baba badimbula-
nga minu ye dingalala napi, kiadimbu-
ka bu kasiudikanga ndieu ukunlutidi
lunungu?

Yobi 21: 7. Lumb. 5: 4 b. Yel. 12: 1 b.

14. Buna utukisanga, vo bantu ba-
fwanane ye mbizi mu mbu, bonso bia-
nzanzala bikondolo mfumu.

15. Inga, ndieu ukubatambulanga
babonsono mu lunkoki luandi, yandi
ukubabakanga mu konde diandi ye
ukubayonzikanga mu dinsinga diandi;
diodio kakadilanga kiese ye yangalala.

16. I diau yandi uyokilanga konde
diandi nkailu ye kwikanga biamsfwi-
sila mwisi kwa dinsinga diandi; keti i
mu biau kunku kiandi kiekina vuluka
ye dia kwandi i mbidi aluva.

17. Kansi mu diambu diodio yandi
una dukula konde diandi mu ntangu
yina kwiza ye bema bantu ntangu za-
zonsono ye lembwa kuta?

KAPU 2.

Mfukulu anzungudi i mwisi Kaladea.

Mono nzolele maka va vuma kiami
kiankengila ye telama va lumbu;
mono nzolele tadidila mu tala monso
makana vova mu mono ye mvutudulu
amfundulu ami yingina baka mu nata.

Yes. 21: 8. Yeh. 3: 17. 33: 7.

2. Mfumu wamvutudila ye wavova:
Sonika mona-meso maku ye sonika mo
va matadi mansonikina mu nsonokono
yawanzuka, mpasi yilenda tangwa na-
savu-savu. Yes. 8: 1. 30: 8.

3. Kadi mona-meso makatulu vingila
ntangu andi, kansi mena ngunda za-
kwendila detila ye ka mana tuma ko.
Vo mana zingila, una mo vingila, kadi
mana kwiza mu kedika ye ka mana
tuma ko.

4. Tala, mwel' andi wena ntutulu
ambaya ye wakingika mu yandi, kansi

walunungu una vukuswa mu kinkwizi kiandi.

Zing. 11: 4 b. Yes. 13: 1 b. Loma 1: 17.

Ngal. 3: 11. Eb. 10: 38.

5. Kadi bonso vinia kilembolo siwa vuvu, i bobo ndieu nkwa ngianza kana sikila ko, vo yandi mpe una yasa nwa andi bonso nsi abafwa ye ulembane yukuta bonso lufwa, vo yandi mpe wakikutikisidi bantu babonsono ye wakiyonzekele makanda mamonsono mabantu va kimosi. Zing. 27: 20. Yes. 5: 14.

6. Mu kedika, babonsono bana kunyimbidila nkunga, inga, nkung' antia-kulu mu yandi mu mambu mampiuki. Yau bana vova:

Engwa ngeye uyudikanga biulembolo vwa ye ukukitukanga mbongo zantadulu—engwa, ntama kwa!

7. Mu kedika bandikisi amfuka bana kunangumukina nabiu ye ntatimisi mina kusikamana ye ngeye una kala kintani kiau.

8. Bonso ngeye kibeni wapelele bantu babingi, i bobo bantu bankaka babonsono bana lenda kupedila mpe, bonso ndinda mu mfunia aku amenga kwa bantu ye mu ngolo zaku kwa zinsi, kwa mbanza ye babonsono benina zo kundu.

Yes. 33: 1. Yel. 51: 21 b.

9. Engwa ngeye utombilanga nzo aku ndandu yakimbabu, kidi watunga zanza diaku mu kayengele mu kukitabila mu ngolo zakubu!

Zing. 15: 27. Dan. 4: 30.

10. Mu tukanu tuaku utualanga nsoni va ntandu anzo aku, bu weti sukisa bantu babingi ye kukivodila bo masumu.

11. Kadi matadi mu lumbu mana bokila, ye nti miakambama mu miuti mina kubatambudila.

1 Mose 4: 10.

12. Engwa ngeye utunganga mbanza mu mfunia amenga ye usiamisanga vuma biasiamu mu lufuma!

Yel. 22: 13. Mika 3: 10.

13. Tala, keti kwa Mfumu Sebaoti mavovolo: Bantu batovukanga mu bina bina yokwa kwa tia, ye makanda mabantu manokisanga nitu mu sala mu biobio bina kituka ka lekwa ko.

Yel. 51: 58.

14. Kadi nsi yina zala kwa nzailu anzitusu a Mfumu, bonso mpind' ambu yizedi kwa nlangu.

Yes. 11: 9.

15. Engwa ngeye ubukulanga vinia kwa ni aku ye sanga nsa miaku momo ye ukunsansisanga, kidi watala nsoni zandi!

16. Nsoni una yukuta ye ka nzitusu ko. Inga, ngeye kibeni una mpe nwa,

nate ye ulambalele vana ye sutu diafukuka. Kope kina tambukwa kwa ngeye mu ndandani andi kwa koko kwa Mfumu, ye nsoni zina fuka nzitusu aku.

Yel. 25: 15, 27. Nah. 3: 5, 11.

17. Kadi mbafukulu yina kubwila, nadede ye ya Lebanoni, ye mbungulu yampila yoyo yitinisanga bibulu mu ndind' amfunia aku amenga kwa bantu ye ngolo zaku kwa zinsi, kwa mbanza ye kwa babonsono benina zo kundu.

Yes. 14: 8.

18. Teki kiavalwa bwe kilenda sadi-sa, mvadi wanti bu kazolele vanga kiampila yoyo? Teki kiayitulwa nki, nsongi anzila yampumpuluvunu, nsemi akiau bu kasilanga kio vuvu mu kukivangila teki biakibaba?

Yes. 44: 9 b. Yel. 10: 3 b., 14 b.

19. Engwa ngeye uvovanga kwa kulu: sikania! ye kwa tadi diafwa: tonganana! Kadi kiampila yoyo kilenda songa nzila? Kialadukwa wola ye palata vele, kansi ka kiena ye mpeve nkutu ko.

20. Kansi Mfumu wena mu vwala diandi dianlongo. Ntoto wawonsono bika wakala napi vantadisi andi.

Lumb. 11: 4. 46: 10. Sef. 1: 7. Sak. 2: 13.

KAPU 3.

Nsambulu ye nkuuga wansikulu.

Nsambulu ambikudi Habakuki; kwa Singionoti.

2. Mfumu, mono yawilu mu ngeye ye ngitukulu! Mfumu, vanga mavanga maku mamona mu mvu miami, utuyanbula tuamona mo mu mvu miami. Mu nkati angauzi zaku bika wabanzila mfwilu akiadi.

3. Nzambi tukidi mu Temani, nkwa nlongo ku mongo wa Palani. Sela.

Kimfumu kiandi kifukanga zulu, ye ntoto uzedi kwa masika mandi.

2 Mose 19: 16 b. 5 Mose 33: 2. Nkong. 5: 4.

4. Buna nemona una kala bonso una wantangu, ndekila zivaikanga mu yandi, ye ufukilanga tulendo tuandi mu zau.

2 Mose 24: 17.

5. Ku ntual' andi kuvitidi vunga, ye mbangazi zayela kwayuku-yuku zilandanga mu tamba biandi.

2 Mose 9: 3. 12: 29.

6. Yandi vaikidi, i kuma katukisanga ndikunu antoto; yandi tedi, i kuma kazakimisanga bantu. Miongo miankulu nkumbi mibaszukanga, nzanza mikamimani midiminanga. Yandi ukwendanga nzila zikayendila nsi nkulu.

Lumb. 68: 7 b.

7. Mono mbweni mafwokula ma Kusani mabafukwa mbungulu, nzo zakoto zititanga mu nsi a Midiani.

8. Kadi buna Mfumu ufwehinanga mila? Inga, nganzi zaku zikwemi kwa mile vo nkesi zaku kwa mbu, bu ukwizilanga bobo mu bakavalu baku, mu makalu maku mandungunu?

2 Mose 14: 26 b. 15: 3 b.

9. Ponza kiaku kivaikususu ye kifukulu, toto biamambu maku mandilu andefi. Sela. Ngeye ubasunanga ntoto ye uyikidi mila.

5 Mose 32: 41 b.

10. Miongo mikutalanga ye mizakamanga; bonso nkumbu ampasumuka nlangu upasumukanga. Mpinda yiwasakanga nding' andi, ku kayengele yizangulanga moko mandi.

Lumb. 77: 18.

11. Ntangu ye ngonda bisidi mu kundu kiau mu diambu diantentinia atoto biaku bisitukanga, mu diambu diance-mono adionga diaku dilezimanga.

Yos. 10: 12 b.

12. Mu nkesi uviokanga va ntoto, mu nganzi ututuzulanga bantu.

13. Ngeye vaikidi mu vulusa bantu baku, mu kubika mpulusu kwa kuswa kiaku. Ngeye ukosanga nludi mianzo zabakiadimbuka, ngeye utululanga nzo tuka mu lufulu ye ku ntumba. Sela.

14. Ngeye uzokanga ntu anyadi au mu biandi toto, bu beti kwiza siuki mu kutumwangisa, mu yangalala, nkievo bakana dia kiazungulwa mu nsweki.

15. Ngeye uviokanga ye bakavalu baku va mbu, va ntulami mianlangu miaminene.

Lumb. 77: 19.

16. Mono ngwilu bo ye ititanga mu kingongo kiami, mu ndumu koba biami bizakamanga; lenzangana kubwidi visi bianitu ami, mono ititanga va vuma kintelamene. Kadi mono nkatulu vibidila ntangu zanzungu napi, dina bu dieti kwiza dina fietikisa bantu.

17. Inga, nti akuyu ka ufulanga diaka ko, ye nti miavinia ka mivanga mbongo ko, bana banti aolive bafubanga, ye mayinza ka mabutanga biangiundukila ko, mameme maziokunwanga mu zimpaka, ye ngombe ka zenani diaka mu mpaka ko.

18. Kansi mono nzolele yangalala mu Mfumu ye kala kiesse mu Nzambi ampulusu ami.

Lumb. 46: 1 b.

19. Mfumu, Mfumu i ngolo zami; yandi uvanganga malu manni bonso mansungu ye ukumpiokisanga va nza-nza miami. Kwa nseki ankunga mu nsambi ami ansinga.

2 Sam. 22: 34. Lumb. 18: 32.

SEFANIA.

KAPU 1.

Lumbu kiakinene kianganzi za Mfumu.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa Sefania, mwan' a Kusi, mwan' a Ngedalia, mwan' a Amalia, mwan' a Hiskia, mu lumbu bia Yosia, mwan' a Amoni, ntinu a Yuda.

2. Mono ngina zikuna ye bunga biabionsono biena va ntoto, buvovele Mfumu;

Yel. 8: 13.

3. mono ngina bunga bantu ye bilulu, ngina bunga zinuni kungsi azulu ye mbizi mu mbu, kimfumu kidangale ye bantu baludimbuku va kimosi; inga, ngina fula bantu mu ntoto, buvovele Mfumu.

Hos. 4: 3.

4. Mono ngina lambula koko kwani kwa Yuda ye kwa bisi Yelusalemi babonsono ye fula nsadidila yazimunina

ya Bali mu vuma kiaki, nkumbu yabimbikudi babiteki va kimosi ye banganga;

2 Nt. 23: 4 b.

5. yau basambilanga nkangu azulu va minludi ye yau basambilanga Mfumu ye bakundilanga ndefi ye yau badi-langa Malakami ndefi; Yel. 19: 13. 49: 1, 3.

6. yau bavengamene mu Mfumu, ye yau bakabatombele Mfumu ko vo banyuvudi nkutu.

7. Ludingalala vantadisi a Mfumu, Mfumu! Kadi lumbu kia Mfumu kika lukufi; Mfumu wakubikidi nkailu amponda, yandi wabiekele mbumini miandi.

1 Sam. 16: 5. Yos. 13: 3. 34: 6. Yel. 46: 10.

Hab. 2: 20. Sak. 2: 13.

8. Si bwakala mu lumbu kiankailu amponda wa Mfumu, vo mono ngina bafika madingizi ye bana bababakala

bantinu ye babonsoo bavwatanga mvwatu miansi zanzenza ;

2 Nt. 25: 6 b. Yel. 39: 5 b.

9. lumbu kina ngina bafika babonsoo basumbukanga vaka, yau bafuluzanga nzo amfumu au mu tana ye mu bungubi.

1 Sam. 5: 5.

10. Mu lumbu kina, buvole Mfumu, biaula bina wakana tuka mu mwelo wa Mbizi anlangu ye kunga mu ndambu ya Mona ye vindu kiakinene mu minzanza.

2 Nt. 22: 14. Neh. 3: 3.

11. Luyaula kweno, yeno luena kundu mu ntini a Su, kadi kabu diadionsono diaminkiti disukidi ; babonsoo batuikulu bivanza bafukusu.

12. Si bwakala mu ntangu yina, vo mono ngina fwandubula Yelusaleni mu minda ye bafika bantu bobo balambalele muna bwabu mu luvovomo va bo diau ye vovanga mu ntima miao : Mfumu kavanganga kani mambote vo mambi ko.

Yel. 48: 11 b.

13. Buna mbongo zau zina niokunwa mu pelwa ye nzo zau mu vombuswa. Vo bana kukitungila zinzo, ka bana zo kala kundu ko, ye vo batuikanga mavia mavinia, ka bana nwa vinia ko kitukidi mo.

5 Mose 28: 30, 38 b. Am. 5: 11. 9: 14.

Mika 6: 15.

14. Lumbu kia Mfumu kiakinene kiekia lukufi, inga, kiekia lukufi, kieti kwiza mu nawalu beni. Nawe, i lumbu kia Mfumu ! Bwabu makesa meti bokila mu kingongo.

Yoeli 2: 1 b.

15. Lumbu kianganzi i lumbu kina, i lumbu kiakingongo ye nzungu, i lumbu kiampomboso ye mbungulu, i lumbu kiatombe ye mbungi, i lumbu kiamatuti ye mbungi-mbungi,

Yel. 30: 7. Am. 5: 18.

16. i lumbu kisasudulwanga ntendani anpungi ye kumbu kiankangu kwa mbanza zilutidi siana ye kwa nzo zamatadi zayongi dilutidi.

17. Buna ngina bwisa bantu kingongo kiampila yoyo, vo bana mo kwendila nkievo bafwa meso, kadi bavoletle masumu kwa Mfumu. Menga mau mana mwanguswa bonso mfumfuta ye nitu zau bonso mbole.

18. Ka palata biau ko vo wola wau ko ka bina lenda kubatanina mu lumbu kianganzi za Mfumu ko ; ntoto wamvumba una manuswa kwa tia tuandi tuavema. Kadi nsukulu, inga, nsukulu yampamuku kana sukisila bisi ntoto babonsoo.

Zing. 11: 4. Yes. 13: 17. Yeh. 7: 19. Sef. 3: 8.

KAPU 2.

Nduengoso kwa bantu ba Mfumu. Mambu mankongodolo kwa ntantu miao.

Naluengi ye buka kwaku, ubantu bakondolo nsoni,

Yel. 3: 3.

2. nsiki zatukanu bu ka zatungunu ko—lumbu kina kieti kula kwiza bonso buvevumukanga mvumvunia !—tia tuanganzi za Mfumu bu ka tualubwidi ko, inga, lumbu kianganzi za Mfumu bu ka kialubwidi ko.

3. Lutomba Mfumu, yeno babonsoo bankwa miabumpombo mu nsi lukebanga mina miandi. Lutomba lunungu, lutomba bumpombo ; nanga buna luna tabulwa mu lumbu kianganzi za Mfumu.

Am. 5: 15.

4. Kadi Ngasa dina siswa ye Askeloni dina kala nsi yavombila ; mu kati diamwini bantu ba Asadodi bana kubwa, ye Ekeloni dina vuzwa mianzi.

5. Engwa yeno luena kundu mu nsi yiyalangene ku simu diambu, yeno lubantu babakeletita ! Diambu dia Mfumu dina kuluakila, Kanana, unsi abafilitea ; inga, mono ngina kubunga, ye ka muntu ko una vutuka kala kundu mu ngeye.

1 Sam. 30: 14. Yeh. 25: 16.

6. Nsi yiyalangene kuna mbu yina kala kulu kwena nto zamimvungi ye mpaka zamameme.

7. Yau yina tambuka kwa nsadidil' anzo a Yuda bonso kunku kiau ; kuna bana nata bulu biau ku dia. Mu nzo za Askeloni bana leka, nkokila bu yibwidi. Kadi Mfumu, Nzambi au, una kubabafika vele, kansi yandi una mpe kubatedimisa diaka.

8. Mono yawilu ntiakulu za Moabi ye mbekolo ankiadi abana ba Amoni, bonso bubatieki bantu bami ye bayandidi nsi au.

Am. 1: 13 b.

9. Nkiangunu kasi mu moyo ami, buvole Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, Moabi una vangwa bonso Sodoma ye bana ba Amoni bonso Ngomola. Kundu kiamansiasia ye lubulu luamungwa ye nsi yavombila bana kala mu ntangu yikayimani. Nsadidil' abantu bami yina kubapela, ye nsadidil' abundu diami yina kubatambula bonso fwa diau.

1 Mose 19: 24 b. Yel. 48: 1 b.

10. Bobo bana vangulwa mu mvutudulu andinda mu ngianza zau. Kadi bavwezele ye bayandidi bantu ba Mfumu Sebaoti.

11. Mfumu una kukisonga nsisi kwa yau ; kadi yandi una vanga nzambi zazonsono zantoto zakondwa ngolo, ye

nsi zazonsono za Mbu zabangoi zina kunsambila, kanda kanda mu vuma kiandi—

12. yeno lubisi Etiopia mpe luavondwa kwa mono mu sabala.

13. Yandi una lambula koko kwandi ku ntini yanode ye bunga Asuli ye vanga Nineve nsi yavombila, yayuma bonso nsi yankatu.

Nah. 1: 14 b. 2: 10. 3: 15.

14. Muna ngudi makamba mana leka, bulu biampila mu mpila mu makabu; malembe ye ngumba bina leka va ntu miabitungwa muna; nuni zina yimbila mu zinela ye mbungulu yina kala kundu va biyaka, mabaya mansedeli bu mabamvunwa.

Yes. 13: 21. 34: 11, 14. Yel. 50: 39.

15. Bobo buna vangulwa mbanza yayangalala yavwendi mu mpungumunu ye yavovele mu ntim' andi: mono ye ka wankaka ko! Bonso buyakitukidi nsi yavombila, vuma kiandeka kwa bulu biankitu! Babonso bana yo vioka bana yo sikila mviozi ye labikisa mu moko.

1 Nt. 9: 8. Yes. 47: 8. Yel. 19: 8.

KAPU 3.

Yelusalemi diadi ye dina dina kwiza.

Engwa yandi, mbanza yamantingu ye yasumunwa, mbanza yaluzungulu!

2. Yandi kawilanga nding' amuntu ko, yandi katambulanga ndongi ko; kasilanga Mfumu vuvu ko, kazolele kwiza kwa Nzambi andi ko. Yel. 7: 28.

3. Madingizi muna mu ngudi mena nkosi zisambanga; nkongudidi miandi miena bonso balupu mu fuku, ka basisanga lekwa kiansuka ko.

Zing. 28: 15. Yeh. 22: 6, 27. Hab. 1: 8.

4. Mbikudi miandi miena babakala bakinwa ye ludimbulu luaminu; nganga zandi zisumunanga biena nlongo, batululanga mina.

Yel. 28: 11, 32. Yeh. 22: 26. Mika 3: 11.

5. Mfumu wena walunungu muna, yandi kavanganga bulembolo songa ko. Nsuka ka nsuka kamonisanga nsiku miandi mu kia, ka mivunzakene ko; kansi bakondolo lusongo ka bazaidi nsoni ko.

5 Mose 32: 4. Yel. 8: 12.

6. Mono yafula makanda mabantu, nzo zau zamatadi zayongi zabungwa, nzila zau mono yavombisa zo, ye ka muntu diaka ko wayendila zo; mbanza zau zatanwa ye zakala zampavala mu bantu ye zakondwa bisi mbanza.

7. Mono yankamba, vo una kumvu-

mina kaka ye tambula ndongi; buna kundu kiandi kina lembwa bungwa, ye biabionsono biyavana mu nkebolo andi. Kansi yau baluta sinsasana mu vanga mamonso mena mambungusu-lu.

8. Nkiangunu bika luampingila, bu-voevele Mfumu, ye lumbu kina kintelamene mu bonga kimbaki kiami. Kadi lutungunu luami i lualu, vo ngina kutikisa bantu ye yonzika nsi zakitinu va kimosi mu kubadukudila mfwemono ami, tia tuanganzi zami zazonsono; kadi ntoto wamvimba una manuswa kwa tia tuavema kwami. Sef. 1: 18.

9. Kadi buna ngina vana bantu koba biamona biaveduswa, mpasi yau babonso babombidila nkumbu a Mfumu ye kunsadila mu mambunda. Yes. 6: 5.

10. Tuka mu nsi zena ku nim' amila mia Etiopia minsambidi miami, bantu bami basansukuswa, bana tuala nkailu kwa mono.

11. Mu ntangu yina kuna vutuka fwiswa nsoni ko mu ntulumunu zina zazonsono ziwavola kwa mono. Kadi buna mono ngina kuvangudila yau bayangalele mu ngianza mu ngeye, ye buna kuna vutuka tuta mbaya va mongo ami wanlongo ko.

12. Kansi mono ngina sisa kanda diabantu mu ngeye, diakwamuswa ye diamputu; yau bana sila nkumbu a Mfumu vuvu.

Mat. 5: 3.

13. Buna nsadidil' a Isaeli ka yina vutuka vanga malembolo songa ko, vo vova makutu, ye mu nwa miau ka muna kala ludimi luampumpuluvunu ko. Inga, yau bana dia ye lambalala mu luvovomo, ye ka muntu ko una kubapamuna.

Yobi 11: 19. 1 Yoa. 5: 18.

14. Yimbila, mwana wankento Sioni, sasula mbokolo zakiese, u Isaeli; kala kiese ye yangalala mu ntim' aku wawonso, umwana wankento Yelusalemi.

Yes. 12: 6. Sak. 9: 9.

15. Mfumu wavengole ndinda mu ngeye, yandi wakatudi ntantu aku mu nzila. Mfumu wena kundu mu ngeye, i ntinu a Isaeli; kwena nsatu avutuka tina yayibi ko.

Lumb. 23: 4.

16. Mu ntangu yina muna vorwa kwa Yelusalemi: Kutinani ko, Sioni, kubwisani moyo ko.

17. Mfumu, Nzambi aku, wena kundu mu ngeye, i kesa dilenda vulusa. Yandi weti kuyangalalala mu nienzi, weti dingalala mu zola kwandi, yandi weti kuyangalalala mu ngimbudulu.

Yes. 62: 5. 65: 19.

18. Buna yau bazikudulwa ku mbazi aminkembo mu kiadi kiau, ngina kubayonzika, yau bakedi bavambana ye ngeye, ngeye kibeni waneti zitu kiantiakulu.

19. Kadi tala, mu ntangu yina ngina tunguna mavanga mami va nzungudi miaku miamionsono; mono ngina vulusa batembilanga ye yonzika bakubwa va kimosi ye yambula basikwa ye ba-

kembwa va ntoto wamvimba, vabatia-kulu beni.

Mika 4: 6.

20. Mu ntangu yina ngina kuluvutula, inga, mu ntangu yina ngina kuluyonzika va kimosi. Kadi mono nzolele luakala nkembolo ye nsikulu mu bantu babonsono bantoto, bu ngina kulutedimisa diaka, ye luna bo mona mu meno meso, buvolele Mfumu.

5 Mose 30: 3 b.

HANGAI.

KAPU 1.

Bantu balongwa ndongi mu diambu diafuki kiau mu tungulula vuala.

Mu mvu wanzole wangiadulu antinu Daleyavesi, mu ngonda yansambanu, lumbu kiantete mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi Hangai kwa Selubabeli, mwan' a Sealitili, nkumbi ansi a Yuda, ye kwa ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki; yandi wavova:

Esala 5: 1. Luk. 3: 27.

2. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Bantu baba buvolele: Ntangu ka yizidi ko mu badika salu, ntangu mu tungulula nzo a Mfumu.

3. Kansi mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi Hangai; yandi wavova:

4. Kadi buna ntangu yizidie, yeno kibeni bu luna kala kundu mu nzo zaladukwa mabaya, nzo yayi bu yivo-mbele?

2 Sam. 7: 2.

5. Nkiangunu bwabu Mfumu Sebaoti vovele ebu: Lutala bonso buluvangwanga.

6. Lukunanga kwakwingi, kansi luyonzikanga fuma; ludianga, kansi ka lubeki bialunga mu yukuta ko; lunwanga, kansi ka lubeki bialunga ko, kidi luayangalala; luvwatanga mi-mvwatu, kansi ka lubeki mialunga ko, kidi luakala nayuku-yuku. Ndienu ubeki ndandu, ubeki yo kaka, kidi katula yo mu lukobe luamavulu.

3 Mose 26: 26. 5 Mose 28: 38. Mika 6: 14 b.
Hang. 2: 16.

7. Inga, ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Lutala, bonso buluvangwanga.

8. Lubaluka ku miongo, lulandisa nti ye lutungulula nzo, buna nzolele

bo mwena nkembo ye kukisonga wanzitusu, buvolele Mfumu.

9. Yeno luavingila biabingi, kansi tala, biakala biafuma; bu luanata bio ku nzo zeno, mono yavela bio mwela. Mu nkiana bwavangwa bobo? buvolele Mfumu Sebaoti. Inga, mu diambu dianzo ami yasiswa yavombila, muntu muntu mu yeno bu kasavukilanga yandi nzo.

10. Nkiangunu zulu ku ntandu eno disimbidi dinoko diandi ye ntoto usimbidi mbutu miandi.

3 Mose 26: 19 b. 5 Mose 28: 23. Sak. 8: 12.

11. Mono ntumini kanda kiabwila nsi ye miongo ye mbongo, vinia ye mazi ye lekwa biankaka biabionsono biantoto ye va bantu ye bibulu ye mbutu miamionsono miasalu kiamoko meno.

1 Nt. 17: 1. 2 Nt. 8: 1. Hang. 2: 17 b.

12. Selubabeli, mwan' a Sealitili, ye ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki, ye nsadidila yamvimba yabantu bawa nding' a Mfumu, Nzambi au, ye mambu ma Hangai, i mbikudi, Mfumu, Nzambi au, bu kamfidisi; bantu batina Mfumu.

13. Buna Hangai, ntumwa a Mfumu, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, wavova kwa bantu ebu: Mono ngiena yeno, buvolele Mfumu.

Hang. 2: 4.

14. Mfumu wasikimisa mpeve a Selubabeli, mwan' a Sealitili, nkumbi ansi a Yuda, ye mpeve angudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki, ye mpeve abantu babonsono basidi, ye babadika salu ye basala nzo a Mfumu Sebaoti, Nzambi au.

15. Diodio diavangwa mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yansa-

mbanu mu mvu wanzole wangiadulu antinu Daleyavesi.

KAPU 2.

Nzitusu awwala bonso buuna kala. Ntangu yilutidi biza. Nsodolo a Selubabeli.

Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiamakumole ye mosi mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi Hangai; yandi wavova:

2. Vova kwa Selubabeli, mwan' a Sealitieti, nkumbi ansi a Yuda ye kwa ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki, ye kwa nsadidil' abantu:

3. Ketu mu yeno babakala bankaka bakidi moyo bamona nzo yayi mu nzitusu ayau mu nsi nkulu? Bwe lueti yo mona bwabu? Ketu yau nki-evo ka lekwa ko mu meso meno?

Esala 3: 12.

4. Kansu mwanki nakadi kibakala, u Selubabeli, buvolele Mfumu; kala kibakala, ungudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki; lukala kibakala, yeno babonsonu luvwilu mu bantu mu nsi, buvolele Mfumu, ye lusala; kadi mono ngina yeno, buvolele Mfumu Sebaoti.

Hang. 1: 13.

5. Luwawanu luna luyawawasa ye yeno, bu luavaika mu Ngipiti, nzolele lo luakala nakekete, ye mpeve ami yina sikila mu yeno; ka lutinani ko.

2 Mose 19: 5. Sak. 4: 6.

6. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka, fintangu-ntangu mboki ngina zakimisa zulu ye ntoto, mbu ye nsi yayuma;

Lumb. 60: 2. Yes. 14: 16. Eb. 12: 26 b.

7. ngina zakimisa makanda mamonsonu mabangoi, mpasi lekwa biantalu bina tuka mu makanda mamonsonu mabangoi bina tualwa vava; ngina fuluza nzo yayi mu nzitusu, buvolele Mfumu Sebaoti.

Yes. 60: 5, 11.

8. Kadi palata i biami, ye wola i wami, buvolele Mfumu Sebaoti.

9. Nzitusu anzo yayi una kwiza una lutila una mu nsi nkulu mu nene, buvolele Mfumu Sebaoti; va vuma kiaki ngina yambula yenge kiakunda, buvolele Mfumu Sebaoti.

Hang. 1: 8.

10. Mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yavwa, mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi, mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Hangai; yandi wavova:

11. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Yuvula banganga mu mina ye vova:

12. Vo mosi neti mbizi yanlongo mu

nsoso ayunga kiandi ye mboki nsoso yina valakana lekwa kiayokwa vo kiamambwa vo vinya vo mazi vo lekwa kiankaka kidiwanga, kadi buna kiokio kieka nlongo mu diambu diodio? Nganga zavutula ye zavova: Ve.

13. Hangai wayuvula diaka: Vo ndieu usumukini mu ufwiidi una valakana kimosi kiabiobio biabionsono, kadi buna kisumukinie? Nganga zavutula ye zavova: Inga.

4 Mose 19: 11, 16, 22.

14. Buna Hangai wabula mbembo ye wavova: I bobo bwenina mu bantu baba, ye bobo bwenina mbandu yayi vantadisi ami, buvolele Mfumu, ye bobo bwenina mavanga mamonsonu mamoko mau: biobio bibayokilanga nkailu vana bisumukini.

15. Lutala bwabu bonso bwakedi nate ye bwabu, mu lumbu biatekila kiaki ye mu ntangu yina yikababadi-kila yudika tadi va tadi mu vwala dia Mfumu ko;

16. bonso mu ntangu yina yatekila, mosi vo waluaka ku kunku kiamita kikutu vana makumole matezo, kiau kiavana kumi kaka, ye bonso vo umosi bu kaluaka ku kamunu kiavinia mu vatila makumatanu mabiwumbwa, kiau kiavana makumole kaka.

17. Mu salu biabionsono biamoko meno yabafika mbongo eno nkukuba ye nkazu-nkazu ye matadi mamvula, ye mwanki ka luabangumukini kwa mono ko, buvolele Mfumu.

5 Mose 28: 22. Am. 4: 9. Hang. 1: 11.

18. Nkiangunu lutala bonso bwakedi nate ye bwabu, ntangu yatekele lumbu kiaki; inga, lutala bonso bwakedi mu ntangu yatekele lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yavwa, kiaki lumbu kiutululu lufulu luavwala dia Mfumu.

Esala 3: 10 b.

19. Mbongo yakidi mu lundulu kibalie? Ve, ye nti avinia vo nti akuyu vo nti anganata vo nti aolive ka ubutidi mbutu nate ye bwabu ko. Kansu kasi ye lumbu kiaki ngina vana lusakumunu.

20. Mainbu ma Mfumu mayiza ngiza yanzole kwa Hangai, mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yimosi; yandi wavova:

21. Vova kwa Selubabeli, nkumbi ansi a Yuda: Mono ngina zakimisa zulu ye ntoto;

22. mono ngina camingisa biandu biakitinu ye vanga tulendo tuabimfumu biabantu bangui ka lekwa ko; mo-

no ngina camingisa makalu ye binwani biau, ye bakavalu bana bilama ye nte-ntami miao, umosi una bilama mu sabala kiawankaka.

23. Mu ntangu yina, buvoele Mfumu Sebaoti, ngina kubonga, sielo kiami

Selubabeli, mwan'a Sealitili, buvoele Mfumu, ye kukeba bonso kimpambu kiami kiankumbu; kadi mono ikusodele, buvoele Mfumu Sebaoti.

Yel. 22: 24.

SAKALIA.

KAPU 1.

Ndubudulu mu vilula diela. Mintentami. Zimpoka. Bangangula.

Mu ngonda yanani mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mwan' a Belekia, mwan' a Ido, i mbikudi; yandi wavova: Esala 5: 1. Neh. 12: 16.

2. Mfumu wafweinina mase meno mu ngolo.

3. Nkiangunu vova bwabu kwa bantuu: Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Lubangumuka kwa mono, buvoele Mfumu Sebaoti, buna mono nzolele kulubangumukina, buvoele Mfumu Sebaoti. Malaki 8: 7.

4. Ka lukalani bonso mase meno ko masamununwa kwa mbikudi miansi nkulu, bu bavova: Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Lubangumuka mu nzila zeno zambi ye mavanga meno mambi; kansi ka bawa ko ye ka bandimba ko, buvoele Mfumu.

Yes. 31: 6. Yel. 8: 12. Yeh. 18: 80 b. Hos. 14: 1. Yoeli 2: 12 b.

5. Mase meno kwe mena? Mbikudi, kadi miao misikilanga ntangu zikazimanie?

6. Ve, kansi mambu mami ye ntungunu zami, zau ziyavana kwa sielo biami, i bambikudi, keti zabwila mase meno, ye bakatwa bangumuka ye vova: bonso Mfumu Sebaoti katunguna mu kutuvangila, ye bonso bwakedi nzila zeto ye mavanga meto, i bobo katuvangidi mpe.

7. Mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yakumi ye mosi, i ngonda Sebati mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi, mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mwan' a Belekia, mwan' a Ido, mbikudi; yandi wavova:

8. Mono yamona mona-meso mu fuku: Mono yamona bakala diatentama va kavalu kwambwaki; yandi wasimpama mu nti miamiliti mu mbet' andimba. Ku nim' andi kwatelama bakavalu bankaka, bambwaki, bananganza ye bampembe.

9. Buna mono yayuvula: Baba nki ambangudulu, mfumu ami? Mpofi yambokisa yavutula: Mono nzolele kuzaikisa mbangudulu abau.

10. Bakala diatelama mu nti miamiliti wabula mbembo ye wavova: I baba bafidisi Mfumu bazieta va ntoto.

Sak. 6: 7.

11. Yau kibeni bavova ye bakamba kwa mpofi a Mfumu yitelamene mu nti miamiliti: Yeto tuamenzi zieta va ntoto ye tuamweni ntoto wamvimba waki-ndima ye napi.

12. Buna mpofi a Mfumu yavutuka bula mbembo ye wavova: Mfumu Sebaoti, ntama kwa yina zingila, nate ye una leinvukila Yelusalemi ye mbanza za Yuda? Keti bwabu ngeye wabakadidi nganzi mu lusambodia luamvu.

Yel. 25: 11. 29: 10.

13. Mfumu wavutula mambu mambote ye mambombolo kwa mpofi yavova kwa mono;

14. mboki mpofi yambokisa yavova kwa mono:

Samuna ye vova: Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Mono ngiena vema kwakunene kwa Yelusalemi ye Sioni;

Sak. 8: 2.

15. mono mfweмене beni mu bangoi bavwandanga mu vatu kiokio, kadi bu yafwema fuma kaka, basadisa diaka mu bunga.

Yes. 47: 6 b.

16. Nkiangunu ebu buvoele Mfumu: Mono nzolele vutuka tadisa ku Yelusalemi mu nkenda; nzo ami yina tungululwa muna, buvoele Mfumu

Sebaoti, ye nsinga wantezila una taku-dukwa va ntandu a Yelusalemi.

Sak. 2: 1 b. 4: 10.

17. **Bika** wavutuka samuna ye vova: Ebu buvolele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka mbanza zami zina mona kiaba kiabionso biena biabiza; inga, Mfumu una bomba Sioni mbomba yankaka diaka, nsola yankaka si kasola Yelusalemi. Yes. 14: 1. 52: 9. Sak. 2: 12.

18. **Mboki** mono yasendula meso mani, ye buna mono yamona mpoka zia.

19. Buna yayuvula mpofi yambokisa: Zazi nki ambangudulu? Yandi wamvutudila: I mpoka zozo zasansikisi Yuda, Isaeli ye Yelusalemi.

20. **Mboki** Mfumu wambwesa ngangula zia.

21. Buna yayuvula: Nki ansamu bizidi? Yandi wavutula: Batekila i mpoka zasansikisa Yuda, ye ka muntu ko walenda nanguna ntu andi; kansi bwabu baba bizidi mu kubavumisa ye mu bwisa mpoka zabantu bangoi bananguni mpoka zau kwa nsi a Yuda mu sansikisa bisi nsi.

KAPU 2.

Bakala ye nsinga wantezila.

Mboki mono yasendula meso mani ye buna yamona bakala diakala nsinga wantezila mu koko kwandi.

2. Buna mono yayuvula: Kwe una kwenda? Yandi wamvutudila: Ku teza Yelusalemi, mu tala, bonso budina kala mu sadila ye mu la.

3. Buna mono yamona mpofi yambokisa weti kwiza, ye mpofi yankaka yankika.

4. Yandi wankamba: Savula kwenenda wavova kwa toko diodio ye ta: Yelusalemi dina kala bonso vuma kikonkondo siamu; bobo buna kadila mbi-di antalu abantu ye bibulu muna.

Yes. 49: 1 b.

5. Kansi mono kibeni, buvolele Mfumu, ngina kala lumu luatia kinzungidila ye yau, ye mono ngina kukisonga nzitusu muna. Lumb. 46: 5. Yes. 60: 19.

6. **Engwa!** Engwa! Lutaba mu nsi anode, buvolele Mfumu, i yeno luasansukuswa kwa mono ku ntini zia zazulu, buvolele Mfumu.

7. Engwa Sioni! Nakitanina, ngeye wena kundu bwabu kwa mwana wankento Babeli!

Yes. 48: 20.

8. Kadi ebu buvolele Mfumu Sebaoti, i yandi wamfidisa kwa makanda mabangoi mu nzitusu andi, i yau balu-

pela, (kadi wonso ukuluvalakene, yandi valakene ngengele andi adisu):

5 Mose 32: 10. Lumb. 17: 8.

9. Tala, mono nzangudi koko kwami kwa yau, ye bana kala bintani kwa nanga miau miansi nkulu; buna luna mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi.

Sak. 6: 15.

10. **Yimbila** ye yangalala, umwana wankento Sioni; kadi tala, mono ngizidi mu baka kundu kiami mu ngeye, buvolele Mfumu.

Yes. 12: 6. Sak. 9: 9. Yoa. 1: 14. 14: 23.

2 Kol. 6: 16.

11. Buna makanda mamingi mabantu bangoi mana bundana ye Mfumu ye bana kala bantu bami. Inga, mono ngina baka kundu kiami mu ngeye; una mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi kwa ngeye.

8 Mose 26: 12. Yes. 14: 1 b. Yeh. 36: 27.

12. Mfumu una baka Yuda bonso fwa diandi mu nsi yanlongo, ye nsola yankaka diaka kana sola Yelusalemi.

Sak. 1: 17.

13. **Bika** nsuni miamionsono midingalala vantadisi a Mfumu; kadi yandi sikamene ye vaikidi mu kundu kiandi kianlongo. Hab. 2: 20. Sef. 1: 7.

KAPU 3.

Ngudi anganga vantadisi ampofi a Mfumu.

Mboki yandi wambwesa ngudi anganga Yosua utelamene vantadisi ampofi a Mfumu; Mfundi¹ watelama ku lueka luandi lualubakala mu kumfunda.

2. Kansi Mfumu wavova kwa Mfundi: Mfumu una kusemba, u Mfundi; inga, Mfumu una kusemba, i yandi wasola Yelusalemi. Kadi buna ndieu ka i sisi kibambulu mu tia koe?

Am. 4: 11. Sak. 1: 17. 2: 12.

3. **Yosua** wavwata mvwatu miamvindu, kukatelamene vantadisi ampofi.

4. Ndieu wabula mbembo ye wavova kwa yau batelamene vana bonso sielo biandi: Lumvula mvwatu miamvindu. Kwa yandi kibeni kavova: Tala, mono ikukatudi lufuma luaku, ye bwabu una vwikwa mvwatu miankembo.

Yes. 4: 4. 61: 10. Mika 7: 18. Luk. 15: 22.

5. Buna mono yavova: **Bika** batula mpe kinteka kiavedila va ntu andi. Batula kinteka kiavedila va ntu andi ye bamvika mvwatu miankaka, mpofi a Mfumu bu katelamene vana va lueka.

2 Mose 28: 4. 36 b.

6. **Mpofi** a Mfumu wata kwa Yosua ye wavova:

¹ mu kiebeleo satana.

7. Ebu buvolele Mfumu Sebaoti; Vo ngeye una kwenda mu uzila zami ye keba maikukembi mu keba, buna una mpe kongudila nzo ami ye kenga bianzala biami; mono ngina yambula wabaka nzil' aku va kati ye baba beti sala salu vava.

8. Nawe diadi, ungudi anganga Yosua ye zimpangi yaku zivwendi vava vantadisi aku, (kadi babakala baba bana kala dimbu): Tala, mono nzolele yambula sielo kiami Nsasila kiza;

Yes. 4: 2. 8: 18. 11: 1 b. Yel. 23: 5. 33: 15.
Sak. 6: 12 b.

9. kadi tala, mu tadi dina dintudidi vantadisi a Yosua—va ntandu atadi diodio vatemunanga meso nsambodia—mu diau ngina nwata nsonokono yivwilo momo, buvolele Mfumu Sebaoti; ngina vinsikisa lufuma luansi yayi mu lumbu kimosi kaka.

Sak. 4: 10.

10. Mu ntangu yina, buvolele Mfumu Sebaoti, muntu muntu mu yeno ulenda tunisa wankaka bonso mbumini kunsi anti andi avinia ye nti andi akuyu.

1 Nt. 4: 25. Mika 4: 4.

KAPU 4.

Kebole kiawola kiaminda ye nti miamiole miaolive.

Mboki mono yasikumuswa diaka kwa mpofi yambokisa, bonso muntu usikumuswanga mu tulu.

2. Yandi wavova kwa mono: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni kebole kiaminda, kiawola kiakionsonono, ye bola diamazi ku ntandu ye minda nsambodia miakiau; mvovo nsambodia mikwendanga ku mwinda mwinda wakingenga va ntandu.

3. Nti miole miaolive miayamba va kiau, unosi ku lueka lualubakala lubola ye umosi ku lumoso.

4. Mboki mono yayuvula ye yavova kwa mpofi yambokisa: Lekwa biobio nki ambangudulu, mfumu ami?

5. Kansi mpofi yambokisa yavutula ye yavova kwa mono: Kadi buna kuvisidi bio mbangudulu koe? Mono yavutula: Inga, mfumu ami.

6. Buna yandi wavova ye wata kwa mono: Momo i mambu ma Mfumu kwa Selubabeli: Ka buna vangwa mu lulendo vo ngolo biamuntu ko, kansi mu mpeve ami, buvolele Mfumu Sebaoti.

Hang. 2: 5.

7. Kani nki wenina, umongo waunene unangumukini Selubabeli, mwanki una kitulwa nsi yalengwa. Kadi yandi una

tuala tadi diansukisila mu nsikulu alozi: Nlemvo, nlemvo, bika wavunda va diau!

8. Diaka mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

9. Moko ma Selubabeli matudidi lufulu luanzo yayi; moko mandi mana yo sukisa mpe. Ngeye una mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi kwa yeno.

10. Kadi nani i ndieu uzolele yina lumbu kiakike kiambadukulu, baba bansambodia bu beti yangalala mu mona nzaba yantungila mu koko kwa Selubabeli, meso momo ma Mfumu matadidilanga ntoto wamvimba?

Sak. 3: 9.

11. Mono yayuvula ye yavova kwa yandi: Nki ambangudulu anti miami miole miaolive, una ku lubakala ye una ku lumoso luakebolo kiaminda?

12. Mono yayuvula diaka ye yavova kwa yandi: Nki ambangudulu anza-mvula zozo zazole zitukidi mu nti miaolive ye ziyembi nate ye mvovo miomio miole miawola mikwendilanga mazi mawola.

13. Buna yandi wavova kwa mono: Buna kuvisidi mio mbangudulu koe? Mono yavutula: Inga, mfumu ami.

14. Buna yandi wavova: Baba i yau bole bakuswa mazi batelamene bonso bisielo vantadisi amfumu antoto wamvimba.

Nzal. 11: 4.

KAPU 5.

Nkanda wazingu watilumuka. Nkento mu mboba.

Mboki mono bu yasendula meso mami, mono yamona nkanda wazingu watilumuka.

2. Yandi wavova kwa mono: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni nkanda wazingu weti tilumuka; wau wena makumole mamfwoko mu la ye kumi diamfwoko mu sadila.

3. Buna yandi wavova kwa mono: Yayi i Nsingulu yimwangane mu nsi yamvimba; kadi mu diambu diayau wonso uyibanga una vuzwa mwamu, ye mu diambu diayau wonso udianga ndefi una vuzwa mwamu.

Lumb. 109: 17 b.

4. Mono ngiambudi yo yavaika, buvolele Mfumu Sebaoti, mpasi yakota mu nzo amwivi, ye mu nzo andieu udilanga nkumbu ami ndefi yampumpuluvunu; yau yina sala muna mu nzo ye mani: a yo ye nti ye matadi.

5. Mboki mpofi yambokisa yayiza

ye yavova kwa mono: Sendula meso maku ye tala nki kiokio kizi vaika vana.

6. Mono yayuvula: Nki kiokio? Yandi wavutula: I mboba wankunina uvaikidi. Diaka kavova: Bobo benina mu nsi yamvimba.

7. Buna mono yamona, bonso bwazangukila nzaba yabesama yakimvindu ye buna nkento wamonika vana wawwanda mu mboba.

8. Mboki kavova: Wau i Ludimbu-ku. Mboki wamvutula mu ngolo diaka mu mboba ye wabatika wo batukwa kianzaba va mwasi.

9. Mboki bu yasendula meso mami, yamona bakento bole bavaika; mpeve yafuluza maveve mau, kadi bakala maveve bonso ngongo. Yau bananguna mboba va kati ye ntoto ye zulu.

10. Buna mono yayuvula mpofi yambokisa: Kwe bana nata mboba?

11. Yandi wamvutudila: Beti banza mu ntima mu kuntungila nzo mu nsi a Sinali; bu yikubamene, buna una tulwa kuna va vuma kiandi.

KAPU 6.

Makalu maia. Ngjadusu angudi anganga.

Mboki bu yasendula meso mami, mono yamona makalu maia mavwandu mavaika va kati ye miongo miole, ye miongo miakala miansongo.

2. Mu kalu diantete mwakala bakavalu bambwaki, mu kalu dianzole bakavalu bampiuki, Nzai. 6: 2 b.

3. mu kalu diantatu bakavalu bampembe ye mu kalu diaia bakavalu bamasona-masona, balutila bankaka mu ngolo.

4. Buna mono yabula mbembo ye yayuvula mpofi yambokisa: Baba nki ambangudulu, mfumu ami?

5. Mpofi yavutula ye yavova kwa mono: I mpeve zia zazulu zivaikidi bwabu, bu zitekele telama vantadisi amfumu antoto wamvimba.

Lumb. 103: 20 b. 104: 4. Yel. 49: 36. Dan. 7: 2. Eb. 1: 14.

6. Kalu ye bakavalu bampiuki diele ku nsi anode, bampembe beti kubanama, ye bamasona-masona bele ku nsi asude.

7. Kansi yau balutidi ngolo, bu bana vaika, bakala vema mu zenzila va ntoto. Buna yandi wavova: Inga, bika luazenzila va ntoto. Bayenda zenzila va ntoto. Sak. 1: 10.

8. Mboki wambokila ye wavova kwa

mono ye wata: Tala, mu yau bele ku nsi anode ngina zima nganzi zaini mu nsi anode.

9. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

10. Tambula kwa Heledai nkailu mitukidi kwa bankole, kwa Tobia ye Yedaya; lika ngeye kibeni wenda kina lumbu ku nzo a Yosia, mwan' a Sefania, kubalueki bu batukidi ku Babeli.

11. Bu utambudi palata ye wola, una bio vangila koloa biuna tula va ntu angudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki.

12. Ngeye una vova kwa yandi: Ebu buvole Mfumu Sebaoti: Tala, vana vena bakala dina bikwa Nsasila. Kunsu andi kuna somba, ye yandi una tunga vwala dia Mfumu.

Yes. 4: 2. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15. Sak. 3: 8.

13. Inga, yandi una tunga vwala dia Mfumu ye baka kinfumu ye vwanda va kiandu kiandi ye yala; nganga una kala va kiandu kiandi; ndongoso zayenge zina kala va kati ye babole.

14. Kansu koloa bina kebwa mu vwala dia Mfumu, mu mbambukulu amoyo a Helemi, Tobia ye Yedaya ye Heni, mwan' a Sefania.

15. Nseke bana tuka ye kwiza tunga vwala dia Mfumu; mu diodio yeno buna mona, vo Mfumu Sebaoti wainfidisi kwa yeno. Bobo buna vangwa, vo lukwikamene mu wa nding' a Mfumu, Nzambi eno. Sak. 2: 9.

KAPU 7.

Mbinunu ansoki yasonga.

Bwakala mu mvu waia wangiadulu antinu Daleyavesi, vo mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mu lumbu kiaia mu ngonda yavwa, i Kisi-levi.

2. Kadi tuka ku Beteli Saleseli ye Lengeme-Meleki ye babakala bau bafiduswa mu lomba dodokolo vantadisi a Mfumu;

3. kadi yau bana yuvula banganga mu nzo a Mfumu Sebaoti ye bambikudi ebu: Kadi mono ngina keba lumbu kiadilu mu ntangu zina kwize ye mina nsoki mu ngonda yantanu, bonso buntukididi vanga mu mvu miamingi? Yel. 52: 12 b.

4. Buna mambu ma Mfumu Sebaoti mayiza kwa mono; yandi wavova:

5. Kamba kwa bantu babonso mu nsi ye kwa banganga: Bu luvengi lumbu biambinunu ansoki ye biadilu mu ngo-

nda yantanu ye yansambodia mu lusambodia luamvu, kadi buna i kwa mono luavengi mbinunu ansoki?

2 Nt. 25: 25. Yes. 58: 3 b. Yel. 41: 1 b.

6. Bu ludianza ye lunwanga, buna ka i mu diambu diero ludilanga ye lunwinanga ko?

7. Kadi yeno ka luamweni mambu momo koe masamuna Mfumu mu bambikudi bansi nkulu, Yelusalemi bu diavwanda kimfumu ye mbanza zandi kizingidila, ye nsi a Sude ye nsi a Kuluka bu zakala kundu biabantu?

Yos. 15: 20 b. Yel. 17: 26.

8. Mambu ma Mfumu mayiza diaka kwa Sakalia; yandi wavova:

9. Keti ebu bwavova Mfumu Sebaoti: Luzenga nzengodolo zasonga, ye lusongasana zola ye ukenda.

Yes. 1: 17. Yel. 7: 5 b. 21: 12. Hos. 6: 6.

Sak. 8: 16 b.

10. Ka luzungulani fwola ko ye kondolo se, nzenza ye wamputu, ye ka lubanzasanani yayibi mu ntima mieno ko.

2 Mose 22: 21 b.

11. Kansi ka bazola mo dimba ko, kansi basiutuka mu mantingu ye babanda matu mau mu lembwa wa;

Hos. 4: 16.

12. Inga, bavanga ntima miau mbalu yadiamanta ka bidi wa mina ye mambu mafidisa Mfumu Sebaoti mu mpeve andi mu bambikudi bantangu yansi nkulu. Nkiangunu nganzi zazinene zavaika mu Mfumu Sebaoti.

Yes. 48: 4. Yeh. 11: 19.

13. Bwakala, yau bu balembwa zola wa, bu kabokila, i bobo Mfumu Sebaoti wavova: Mono kizolele wa ko, bu babokanga;

Yel. 11: 11. 14: 12.

14. Kansi ngina kubasanskisa bonso mu mpeve yatembo mu makanda mabangoi bampila mu mpila babalembolo zaya. Nkiangunu nsi yisidi kubavingila yayikidi yavombila, ye ka muntu ko ukwendanga mo, kani kwenda vo vutuka; kadi yau bavengi nsi yampwenia nsi yavombila.

Lumb. 79: 1 b. Yes. 33: 28.

KAPU 8.

Sioni dina tedumuswa. Bangoi mpe batombanga mbundulu antuadi ye bantu ba Nzambi.

Diaka mambu ma Mfumu Sebaoti mayiza; yandi wavova:

2. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Mono ngiena vema kwakwingimu Sioni, inga, mu nganzi zazinene ikumvemi-nanga.

Sak. 1: 14.

3. Ebu buvoele Mfumu: Mono nzolele vutuka ku Sioni ye baka kundu

kiami mu Yelusalemi; Yelusalemi dina bikwa mbanza yakwikama, ye mongo wa Mfumu Sebaoti mongo wanalongo.

Yes. 1: 21, 26.

4. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka babakala banuna ye bakento banuna bana monwa mu zinzila mu Yelusalemi, mosi mosi ye nkawa andi mu koko, mu diambu diandununu yayinene.

5. Nzila zambanza zina zala kwa utaudi zababakala ye zabakento zisakananga muna mu zinzila.

6. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Vo bwampila yoyo mu ntangu yina buna monwa bwangitukulu beni kwa nsadidil' abantu baba, buna buna monwa bwangitukulu beni kwa mono mpe? buvoele Mfumu Sebaoti.

7. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina vulusa bantu bami mu nsi aeste ye nsi aweste

Yes. 43: 6. Yel. 30: 10.

8. ye kubaluakisa babaka kundu mu Yelusalemi; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au, mu kedika ye lunungu.

Yel. 30: 22.

9. Ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Lusa kibakala, i yeno luwanga mambu mama mu ntangu yayi kwa nwa miabambikudi, bana bamosi bavova ntangu yina yatulwa lufulu luanzo a Mfumu Sebaoti, i vuala diakala mu tungwa.

10. Kadi mu ntangu zatekila ntangu yayi salu biabantu biakala bianana ye salu biabulu biankatu; ka muntu ko wakala yenge mu diambu diambeni zandi, kani wavaika vo wakota, kadi mono yakwikasasana bantu babonsono.

Hang. 1: 6, 9 b. Sak. 11: 6.

11. Kansi bwabu kienami diela dio-dio diaka ko kwa nsadidil' abantu baba, bonso buyakala mu lumu biansi nkulu, buvoele Mfumu Sebaoti.

12. Kadi bwabu yenge kina tukisa ntombo zankuna, nti avinia una buta mbutu miandi, ntoto una vana biandi biankunzu ye zulu dina vana dinoko diandi; mono ngina yambula nsadidil' abantu baba batambula biabi biabionsono mu fwa diau.

13. Si bwakala, vo bonso buluakedi nsingulu mu bantu bangoi, lunzo a Yuda ye lunzo a Israeli, i bobo mono ngina kuluvulusa bwabu, mpasi luakala lusakumunu. Ka lutinani ko, kansi lusa kibakala.

14. Kadi ebu buvoele Mfumu Sebaoti: Bonso buyatunguna mu kuluvanga bwambi, mase meno bu ba-

mfwemisa, buvovele Mfumu Sebaoti, ye kianiongulukila bo ko,

15. i bobo mu ntangu yayi mono ntunguni mu vanga bwambote kwa Yelusalemi ye nzo a Yuda; ka lutinani ko.

16. Kansi i diadi diluna vanga: Luvovasana kedika; luzenga nzengolo ayenge mu kedika mu mielo mieno.

Yes. 1: 17. Sak. 7: 9 b. Ef. 4: 25.

17. Ka lusokasanani mabanza mambi mu ntima mieno ko, ye ka luzolani ndefi zampumpuluvunu ko; kadi biabionsono biampila yoyo ibelanga, buvovele Mfumu.

18. Mambu ma Mfumu Sebaoti maza kwa mono; yandi wavova:

19. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lumbu biambinunu ansoki mu ngonda yaia, yantanu, yansambodia ye yakumi bina kadila nzo a Yuda kiese ye yangalala ye nkembo miabiza. Kansi luzola kedika ye yenge.

2 Nt. 25: 1, 25. Yel. 30: 2. 41: 1 b. 52: 12 b.

Sak. 7: 3 b.

20. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka si bwakala, vo bantu bana luaka vava ye bisi mbanza zazingi;

Lumb. 102: 22. Yes. 2: 2 b. Mika 4: 1 b.

Sak. 6: 15.

21. bisi mbanza mu mbanza yimosi bana kwenda ku yankaka ye vova: Telama, nduendino tuabombidila vantadisi a Mfumu ye tomba Mfumu Sebaoti; mono kibeni nzolele mpe kwenda.

22. Inga, bantu babingi ye bantu bangolo bangoi bana kwiza tomba Mfumu Sebaoti mu Yelusalemi ye bombidila vantadisi a Mfumu.

23. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mu ntangu yina si bwakala, vo kumi diababakala diandinga zampila mu mpila zivovwanga mu bantu bangoi bana baka bakala diayudayo mu nsoso ayunga ye vova: Utuyambula tuenda yeno, kadi tuwilu, vo Nzambi wena yeno.

KAPU 9.

Mambu mankongodolo mu ntantu mia Isaeli. Ntinu a Sioni. Nzitusu a Isaeli una kwiza.

Yayi i ntelo mu mambu ma Mfumu va ntandu ansi a Hadalaki, ye Damasiko dina yo bwilwa (kadi meso ma Mfumu masungamananga bantu, ye mpe makanda mamonsono ma Isaeli.)

Yes. 17: 1. Yel. 32: 19.

2. Yau yina mpe bwila mbanz' andi

yamfinangani Hamati, ye mpe Tilo ye Sidoni, kubena nduenga zazingi.

Yeh. 26: 2. 28: 3 b.

3. Tilo diakitungila siamu; yandi wayudika palata bonso mfumfuta ye wola bonso mbole mu nzila.

4. Kansi tala, Mfumu una vutuka kumvanga wamputu ye bwisa tumbu tuandi mu mbu, ye yandi kibeni una manuswa kwa tia.

5. Bika Askeloni diatala bo mu wonga, Ngasa mu zakama kwakunene, ye mpe Ekiloni, kadi vuvu kiau kina mweswa nsoni. Ngasa dina vidisa ntinu andi, Askeloni dina kala vuma kikhondolo kundu biabantu,

Yeh. 14: 29 b. Yel. 47: 1 b. Yeh. 25: 15 b.

6. Asadodi dina kala kundu kiakabu diakumu kiambi; bobo ngina fukisila ngianz' abafilitea!

7. Kansi bu buni ziokuna dia kwamenga mu nwa miao ye nkankunusu mu meno mau, buna mu yau mpe muna sala nsadidila kwa Nzambi eto; buna bana kala bonso madingizi namakanda mu Yuda, ye bantu ba Ekiloni bana kala bonso bayebusita.

1 Sam. 14: 32 b. Yeh. 33: 25. Sak. 6: 15. 8: 22 b.

8. Mono ngina tunga tua kiami bonso ntabulu anzo ami kwa nkangu mikwizanga vo mikwendanga, ye nkwa-misi kana vutuka kubabwila ko; kadi bwabu ikenganga mu meso matemuna.

Sak. 2: 5.

9. Yangalala kwaku beni, umwana wankento Sioni; sasula kumbu kiekiese, umwana wankento Yelusalemi. Tala, ntinu aku wizidi kwa ngeye; wena walunungu ye mbidi anunga. Yandi wizidi wamputu, utentamene va mpunda, va mwana wampunda yankento.

Yes. 12: 6. 62: 11. Sef. 3: 14. Sak. 2: 10.

Mat. 21: 5. Yos. 12: 15.

10. Ngina fula makalu mu Efalaumi ye bakavalu mu Yelusalemi; inga, ponza biamvita bina fulwa, ye yandi una vova yenge kwa bantu. Luyalu luandi luna tuka mu mbu ye ku mbu ye tuka mu nzadi nate ye ku nsuka zantoto.

Lumb. 72: 8. Yes. 2: 4. 9: 5. 81: 1. Mika 4: 3. 5: 10. 7: 12.

11. Mu diambu dialuwawanu luwawase ye menga, mono nzolele mpe yambula nkole zaku zakanguka mu lubulu lukondolo nlangu.

2 Mose 24: 8. Yel. 31: 32. Eb. 9: 19 b.

12. Inga, luvutuka ku siamu kieno, luzinkole luena vuvu bwabu. Inga, bika bwazayakana kwa yeno bwabu, vo mono nzolele kuluvana kunku biole mu mamvutu.

Yes. 40: 2. 61: 7.

13. Kadi mono ngina tamba Yuda bonso ponza kiami ye tula Efalaimi bonso toto va kiau, ye bana baku bababakala, Sioni, ngina zunga bonso madinga kwa bana baku bababakala, Yavani, ye ngina kuvanga bonso sabala kiakesa.

14. Inga, Mfumu una kukizaikisa ku ntandu au, ye bonso luvézomo toto kiandi kina siukila; Mfumu, Mfumu una sika mpungi, ye mu tembo biasude kana kwizila.

15. Mfumu Sebaoti, yandi una kubatabila; yau bana siudika ntantu miao ye diata matadi mau mandakasa kungsi atambi; mu mayoyila mamvita bana minina ntantu miao bonso vinia, nate ye yau kibeni bazedi kwa menga bonso mabola mankailu adisalu ye nsuka zadisalu.

16. Mfumu, Nzambi au, una kubavana ndungunu mu ntangu yina, kadi keti yau i bantu bakavwidi bonso kamba diandi. Inga, yau i matadi mandanu mu koloa, macemanga va ntandu ansi andi.

17. Vila diau bonso budina kala diadinene, nzitusu au bonso buuna kala waunene! Mu mbongo yibana baka mavuvi mana dukumuka, ye zindumba mu vinia kibana baka.

KAPU 10.

Mfumu nsadisi wasonga.

Bika lualomba mvula kwa Mfumu, nsungi amvula zantombo bu yizidi; i Mfumu ufidisanga zimpezomo. Buna yandi una vana bantu mvula mu tezo kiakiaba, biankunzu va nsi kwa muntu muntu.

2. Kansi mpovolo zateki biano zena lufukulu, moua-meso mabankwa miabingula mena makutu, i ndozi zampavala zibavovanga, ye mbombolo yibavananga i ka lekwa ko. Nkiangunu bantu bakatulu katuka bonso kamba diamameme ye biva nitu, kubele ye bakondolo mvungi.

Yea. 8: 10. 53: 6. Man. 2: 14. Mat. 9: 36.

3. Kwa mimvungi nganzi zami zikwemi, ye nkombo zambakala ngina bafika. Inga, Mfumu Sebaoti una tala kamba diandi, nzo a Yuda, ye vanga dio kavalu kwandi kwantoko mu mvita.

Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 17.

4. Mboki mu diau muna tuka tadi diafuma kwa bantu; mu diau muna tuka nsiamunu anzo zau zakoto, mu

diau muna tuka ponza kwa mvita, mu diau muna tuka babonsono bena nku-mbu nyadi.

Yel. 30: 21.

5. Yau bana fwanana ye makesa matumpukanga mu mvita, nkievo badiatanga mu mbole mu nzila. Inga, bana nwana kwau; kadi Mfumu wena yau, ye buna mintentami va bakavalu bau bana mweswa nsoni.

Mika 7: 10.

6. Mono ngina vana ngolo kwa nzo a Yuda, ye kwa nzo a Yosefi ngina vana ndungunu. Ngina yambula bayutuka ku nzo zau, kadi nzolele kubalemvukila; buna kala nkievo kiabaniafuni nkutu ko. Kadi mono i Mfumu, Nzambi au, ye mono ngina kubawa.

Sak. 13: 9.

7. Babakala ba Efalaimi bana kala bonso makesa, ye ntima miao mina yangalala bonso mu vinia. Bana bau bana bo mona mpe ye kala kiesa; ntima miao mina yangalala mu Mfumu.

8. Mono ngina kubakiokula ye kubayonzika va kimosi, kadi nzolele kubakula; yau bana fwanana mu mbidi antalu bonso bakala mu nsi nkulu.

9. Bu ngina kubatuika mu bantu, buna bana kumbanzila mu nsi yanseke; bana zingila moyo va kimosi ye bana bau ye bana vutuka.

Hos. 2: 23.

10. Inga, ngina kubavutula batuka mu nsi a Ngipiti, ye ngina kubayonzika batuka mu Asuli. Mboki ngina kubanata ku nsi a Ngiladi ye ku Lebanoni; kuna ka kuna kala vuma kilungidi kwa yau ko.

Yea. 27: 12 b. Mika 7: 12, 14.

11. Yandi una vioka ku mbu mu nzila yafietama, yandi una betumuna mbula zambu, ye mpinda zazonsono zanzadi a Nile zina yuma. Buna ngianza za Asuli zina bwiswa ye mwala yina katulwa mu Ngipiti.

2 Mose 14: 16. Lumb. 114: 3.

12. Kansi yau ngina vanga bangolo mu Mfumu, ye mu nkumbu andi bana diata, buvovele Mfumu.

Mika 4: 5.

KAPU 11.

Mbwilu anti mianzitusu. Mvungi mia Isaeli.

Zibula mavitu maku, Lebanoni, kadi bwabu tia tuna manisa nsedeli miaku.

2. Kunga, unsipelesi, kadi nsedeli ukatulu bwa, nti mianzitusu mina bungwa. Lukunga, lucene bia Basani, kadi mfinda yilembolo viokakana yina kwangwa.

3. Nawe, bonso mvungi mieti kunga,

nzitusu miao bu mifukusu! Nawe, bonso nkosi zantwenia zeti samba, nsi yangianza ya Yodani bu yivomboso!

Yel. 25: 36 b.

4. Ebu bwavova Mfumu, Nzambi ami: Kala mvungi kwa mameme mamponda,

5. kadi nsunbi miao mieti mo vonda ye lembwa kuta, ye nteki miao mivovanga: Bika Mfumu kasikwa, bu ngieti lutila mu kimvwama. Ka maku-twanga mpe kwa miao mimvungi ko.

Lumb. 44: 22. Lona 8: 36.

6. Tala, bwabu kina vutuka kuta bisi nsi ko, buvoele Mfumu, kansi ngina yambula bantu babilasana mu moko ye mu moko mantinu miao, ye yau bana bunga nsi, ye kina tanina umosi mu moko mau ko.

Sak. 8: 10.

7. Buna mono yakala mvungi kwa mameme mamponda, mameme mafwafwa. Mono yabonga nkawa miole, umosi yabika Luvovomo luampwenia ye wankaka yabika Mambunda; mono yakenga mameme.

8. Kanei bu mbeni bunga mvungi mina mintatu mu ngonda mosi, mono yabakankumukina, bonso mpe madiela mau makala kitantu kwa mono.

9. Buna mono yavova: Kizolele vutuka kala mvungi eno ko. Bonso bazolele fwa, bika bafwa, ye bonso bazolele vila, bika bavila; mboki yau basidi, bika badisasana nsuni.

10. Mono yabonga nkawa ami Luvovomo luampwenia ye yatolula wo mu zezisa luwawanu yuwawasa ye bantu babonsono.

Hos. 2: 18.

11. Luau bu luazesuswa mu lumbu kina, buna mameme mafwafwa mambanzila, mamona, vo i mambu ma Mfumu.

12. Mboki mono yavova kwa yau: Vo lumwenini bo mbote, buna lumpana nsendo ami; vo ka bwa ko, buna luyambulet bo. Yau bateza makumatatu masekeli biapalata bonso nsendo ami.

2 Mose 21: 32. Mat. 26: 15.

13. Buna Mfumu wavova kwa mono: Tuba bio kwa wumbi—ntalu yanzitusu yiyatewa mbalu kwa yau! Mono yabonga makumatatu momo masekeli biapalata ye yatuba bio mu nzo a Mfumu kwa wumbi.

Mat. 27: 3 b.

14. Mboki mono yatolula nkawa ami wankaka Mambunda mu zezisa kimpangi ya kati ye Yuda ye Israeli.

15. Mfumu wavova kwa mono: Nabongi biluazu bonso mvungi wakizoba;

16. kadi tala, mono nzolele yambula mvungi watelama mu nsi, ulembolo

keba mameme meka mu vila, ulembolo tomba disansukusu, ulembolo niakisa diluekolo, ulembolo banzila diena mavimpi, kansi udianga kaka mbizi zama mavuluka ye uyanzunanga biodia biamau.

Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 3 b.

17. Engwa mvungi wowo ulembolo fwanana usianga kamba diandi! Bika sabala kiabwila koko kwandi ye disu diandi dialubakala! Bika koko kwandi kwazioka nadede ye disu diandi dialubakala dialombuswa nampia!

Yoa. 10: 12.

KAPU 12.

Ntanunu a Yelusalemi ye ndiongolokolo.

Yayi i ntelo mu mambu ma Mfumu mu Israeli.

Ebu buvoele Mfumu, i yandi wapupidika zulu ye watula lululu luntoto ye wasema mpeve yamuntu yena mu yandi:

Lumb. 104: 2 b. Yes. 42: 5.

2. Tala, mono ngina vanga Yelusalemi kope kisansisanga kwa bantu babonsono kinzungidila; kina bwila Yuda mpe, Yelusalemi bu dina kakululwa.

Yes. 51: 17, 22. Mika 4: 11 b. Hab. 2: 16.

3. Si bwakala mu ntangu yina, vo mono ngina vanga Yelusalemi bonso tadi diandanguna kwa bantu babonsono; woneso una dio tonta nanguna una dio luala beni. Bantu babonsono bantoto bana dio kutakanana.

4. Mu ntangu yina, buvoele Mfumu, mono ngina bwisa bakavalu babonsono tengo-tengo ye ntenami miao mu lauka. Kansi va ntandu anzo a Yuda ngina temusa meso mami, bu ngieti fwisa bakavalu babonsono meso mu bantu bangoi.

Lumb. 34: 15.

5. Buna madingizi mamakanda ma Yuda mana vova mu ntima miao: Bisi Yelusalemi i ngolo zeto mu Mfumu Sebaoti, Nzambi au.

6. Mu ntangu yina ngina yambula madingizi mamakanda ma Yuda bakala bonso malonga matia tulemanga mu nkuni ye bonso bianga biatia mu mita miatiti, ye bana yoka bantu babonsono kinzungidila, ye ku lubakala ye ku lumoso; kansi Yelusalemi dina vwanda kimfumu mu ntangu zina kwiza va vuma kiandi vena Yelusalemi.

Ob. b. 18. Sak. 14: 10.

7. Va ntete Mfumu una nungisa mafwokula ma Yuda, kidi nzo a Davidi ye bisi Yelusalemi ka bana kukitangila nzitusu ulutidi una wa Yuda ko.

8. Mu ntangu yina Mfumu una tabila bisi Yelusalemi; ulutidi fwafwa mu yau una kala bonso Davidi mu ntangu yina, ye nzo a Davidi yina kala bonso ma kiakinzambi, bonso mpofi a Mfumu ku ntual' au.

1 Sam. 17: 50. 18: 7. 2 Sam. 17: 8. 18: 3.
Yoeli 3: 10.

9. Mu ntangu yina mono ngina tunguna mu bunga bantu babonsono bana luakila kitantu ku Yelusalemi.

10. Kansi va ntandu anzo a Davidi ye bisi Yelusalemi ngina dukula mpeve yanlemvo ye yansambulu, ye bana tala kwa mono ye mona wonso ubazokele. Yau bana kundila ndingi, bonso budidulwanga mwana una umosi ye bana kunkadila kiadi kiangolo, bonso bukalwanga kiadi mu nsemokono.

Yel. 6: 26. Yeh. 39: 29. Yoeli 2: 28. Am. 8: 10.
Yoa. 19: 37. Nzal. 1: 7.

11. Inga, mu ntangu yina dizi kakinene kina dilwa mu Yelusalemi, bonso bwakala kina kiadilwa ku Hada-dilimoni va ndimb' a Mengidoni.

2 Nt. 23: 29. 2 Lus. 35: 22, 25.

12. Bibutu mu nsi bana dila dizi butu butu: butu kianza a Davidi vankaka ye bakento bau vankaka, butu kianza a Natani vankaka ye bakento bau vankaka,

13. butu kianza a Levi vankaka ye bakento bau vankaka, butu kina Simeu vankaka ye bakento bau vankaka;

2 Mose 6: 17.

14. bobo mpe butu biankaka biabionono vankaka ye bakento bau vankaka.

mase, sandi ye mbut' andi, bana kunzoka, bu kazolele bikula.

5 Mose 13: 1 b. 18: 20. Yel. 14: 15.

4. Si bwakala mu ntangu yina, vo bambikudi babonsono bana fwila monameso mau nsoni, bu bazolele bikula, ye kidi balembwa yekulwa, ka bana vutuka vwata yunga kiamika ko.

2 Nt. 1: 8. Mat. 8: 4.

5. Yau babonsono mosi mosi una vova: Mono ka i mbikudi ko, mono i mvati avia; mono yakisumbulwa nanga mu kintwenia kiami.

Am. 7: 14.

6. Buna vo yandi una yuvulwa: nki avva biobio biwena mu nitu aku? buna una vutula: yabeki bio ku nzo abazika bami.

7. Sabala, telamana mvungi ami, kwa bakala diyambulu katelama lukufi ye mono! buvolele Mfumu Sebaoti. Vonda mvungi, mpasi mameme mamwangana; kadi bwabu nzolele tadisa koko kwani kwa bakindakana.

Mat. 26: 31. Mal. 14: 27.

8. Si bwakala mu nsi yamvimba, buvolele Mfumu, vo buku birole biatatu biayau bena vana bana fulwa ye vila; buku kiatatu kaka kina siswa vana.

9. Buku kina kiatatu ngina kio vionkisa mu tia; mono ngina kubavedisa bonso buvedusulwanga palata ye kubatonta bonso butontulwanga wola. Buna bana bombidila nkumbu ami, ye mono ngina kubawa. Mono ngina vova: Baba i bantu bami. Yau bana vutula: Mfumu i Nzambi ami.

Lumb. 50: 15. 91: 15. 144: 15. Yes. 1: 25.

6: 13. 48: 10. Hos. 2: 21 b. Malaki 3: 3.

Yoa. 20: 28. 1 Pet. 1: 6 b.

KAPU 13.

Mpedoso a Yelusalemi mu nsambudulu abiteki ye kimlikudi. Mvungi wavondwa, kamba diandi diasansukuswa ye diaveduswa.

Mu ntangu yina nzo a Davidi ye bisi Yelusalemi bana baka nto yazibuka mu sukula masumu mau ye nsu-mukunu zau.

Yes. 55: 1. Yeh. 36: 25.

2. Si bwakala mu ntangu yina, buvolele Mfumu Sebaoti, vo ngina fula nkumbu zabiteki mu nsi, mpasi ka zina vutuka bikwa ko; bambikudi ye mpeve yansumukunu ngina katula mpe mu nsi.

Yeh. 30: 13. Hos. 2: 17. 1 Yoa. 4: 1 b.

3. Si bwakala, vo mosi una vingana mu bikula, buna mandi mase, sandi ye mbut' andi, bana vova kwa yandi: Kulendi vukuswa ko, ngeye uvovanga makutu mu nkumbu a Mfumu. Mandi

KAPU 14.

Lumbu kia Mfumu. Nzitusu a Yelusalemi una kwiza ye nlongo adiau.

Tala, lumbu kina kwiza, lumbu kia Mfumu, kibana kabila bintani mu ngeye.

2. Kadi mono ngina yonzika bantu babonsono mu nwana ye Yelusalemi; nibanza yina bakwa, ye nzo zina pelwa ye bakento bana dimbulwa. Ndambu abantu mu mbanza yina natwa kinkole. Kansi nsadidila ka yina fulwa mu nibanza ko;

Yes. 13: 16.

3. kadi Mfumu una vaika ye nwanisa bantu bobo, bonso bukateka nwana mu lumbu kiandwanunu.

Yes. 42: 13.

4. Lumbu kina yandi una telama va tamba biandi va monga wa Mazi utalane ye Yelusalemi, mu ntini aeste;

mongo wa Mazi una basuka mu kati mu ntini aeste ye yaweste ye kala ndimba waunene beni, ndambu mosi amongo bu yina venguka ku ntini anode ye ndambu yankaka yawau ku ntini asude.

5. Yeno luna tinina mu ndimba va kati ye miongo miami, kadi ndimba va kati ye miongo una luaka nate ye ku Aseli; yeno luna tina bonso buluatina mu ndikunu antoto mu lumbu bia Usia, ntinu a Yuda. Buna Mfumu, Nzambi ami, una kwiza, inga, ngeye ye bavedila baku va kimosi ye ngeye.

Am. 1: 1.

6. Si bwakala mu lumbu kina, vo kia i mpia, kadi kia kwazulu kuna lombaa.

7. Buna kala lumbu kimosi kaka kiampila yoyo, ye kizayakene kwa Mfumu, lumbu kilembolo kala mwini vo fuku ye kina kala kia, nkokila bu yibwidi.

Nzai. 21: 25.

8. Si bwakala mu ntangu yina, vo nlangu micilumukanga mina tuka mu Yelusalemi, ndambu mosi ku ntini ambu a Este ye ndambu yankaka ku ntini ambu a Weste; nsungi amwini ye sivu si bwakala bobo.

5 Mose 11: 24. Yeh. 47: 1 b. Yoeli 3: 18.

Yoa. 4: 14. Nzai. 22: 1.

9. Buna Mfumu una kala ntinu kwa ntoto wamvimba; inga, mu ntangu yina Mfumu una kala mosi ye nkumbu andi mosi.

Malaki 1: 11. Yoa. 10: 16.

10. Buna nsi yamvimba tuka mu Ngeba ye ku Limoni mu ntini asude a Yelusalemi yina kituka nsi andimba; kansi mbanza yau kibeni yina vwanda kimsumu va nzanz' andi ye yalangana tuka mu mwelo wa Benyamini nate ye ku vuma kiamwelo wa Tekila, ku mwelo wa Nsuka ye nzo ayongi a Hananeli ye ku kamunu biavinia biakintinu;

Yos. 15: 32. 19: 7. 2 Nt. 14: 13. Neh. 8: 1, 6.

Yes. 2: 2. Yel. 31: 38. Mika 4: 1. Sak. 12: 6.

11. bantu bana mo kala kundu kiyenge ye ka bana vutuka niokunwa mu bungwa ko, kali Yelusalemi dina vwanda kimsumu mu mpungumunu.

Malaki 4: 6.

12. Kansi mbafukulu yalanda Mfu-mu una bwisa bantu bobo babonsono, havaika mu nwana ye Yelusalemi: ya-

ndi una bodisa nsuni au, bu bakidi telama va malu mau; meso mau mana bola mu mavulu mau, ye tudimi tuau tuna bola mu nwa miao.

13. Si bwakala mu ntangu yina, vo Mfumu una fidisa tengo-tengo diadinene mu yau; yau bana bandasana mu moko, ye koko kwamoi kuna zangulwa kwa kwawankaka.

14. Yuda mpe dina nwana ye Yelusalemi. Mbongo zina yonzukwa zina tuka mu makanda mamonsono mabantu kinzungidila: wola, palata ye minvwatu mu kunku kiakinene.

15. Mbafukulu yampila yoyo yina mpe bwila bakavali, mula, bakamela, zimpunda ye bulu biankaka biabionsono biena muna mu bitua.

16. Si bwakala, vo babonsono basidi mu makanda mamonsono mabantu bayizila Yelusalemi kitantu, bana baluka kuna mvu ka mvu mu sambila ntinu Mfumu Sebaoti ye mu kembila nkembo wamafwokula.

Yes. 66: 23.

17. Vo dimosi mu makanda mabantu mantoto ka dina baluka ku Yelusalemi ko mu sambila ntinu Mfumu Sebaoti, buna diau ka dina nokwa mvula ko.

Yoa. 5: 6.

18. Vo kanda diabantu ba Ngipiti ka dina kwenda ko ye luaka kuna, buna mpe diau ka dina nokwa ko. Yoyo i mbafukulu yina bwisa Mfumu bantu bobo bana lembwa baluka mu kembila nkembo wamafwokula.

19. Inga, bobo Ngipiti yina bwilwa masumu mandi, bobo mpe bantu bankaka babonsono bana bwilwa mayau, vo ka bana baluka mu kembila nkembo wamafwokula ko.

20. Mu ntangu yina muna tangwa va ngunga zabakavali: Biekolo Mfumu nlongo; ye binzu mu nzo a Mfumu bina kala bonso mabola mankailu vantadisi adisalu.

2 Mose 28: 36.

21. Kinzu kinzu mu Yelusalemi ye Yuda kina biekulwa Mfumu Sebaoti nlongo, mpasi wonso uzolele yoka nkailu lenda kwiza bongwa kiampila yoyo ye lambila kio. Mwisi kananita kana vutuka kala mu nzo a Mfumu Sebaoti mu ntangu yina ko.

Yeh. 44: 7. Yoeli 3: 17. Nzai. 21: 27

MALAKI.

KAPU 1.

Tondula kwa Israeli kwa Mfumu ye luyinu
luau mu salu diandi.

Yyai i ntelo mu mambu ma Mfumu
kwa Israeli mu Malaki.

2. Mono yalusongele zola, buvolele
Mfumu. Bwabu lueti yuvula: Buna
mu kie utusongele zola? Keti Esau
i kota dia Yakobi, buvolele Mfumu,
ye mono yazola Yakobi;

1 Mose 25: 25 b. Yes. 43: 4.

3. kansi bu yabela Esau, mono yava-
nga miongo miandi nsi yavombila ye
fwa diandi kundu kiambulu zansi ja-
nkatu. Yel. 49: 17. Ob. b. 18. Loma 9: 13.

4. Vo Edomi una vova: inga, yeto
tubungulu, kansi tuna tungulula bina
biavombila, buna Mfumu Sebaoti weti
vutula: Bika vele batungulula, kansi
ngina tuluzula bio, ye bana bio bika
nsi yaludimbuku ye i bantu bafwe-
minanga Mfumu ntangu yikayiniani.

5. Luna bo mona mu meno meso, ye
buna luna vova: Mfumu yena nene
kuviokele nzaku za Israeli.

6. Mwana wabakala una vumina
sandi ye sielo mfumu andi. Vo mono
i se, buna vumi kingina songwa kwe
kiena? Vo mono i mfuniu, buna wo-
nga una ubana kunkadila kwe wena?
ebu buvolele Mfumu Sebaoti kwa ye-
no, lubanganga, luyinanga nkumbu
ami. Bwabu lueti yuvula: Buna mu
kie tusongele luyinu kwa nkumbu aku?

2 Mose 20: 12.

7. Bu lutualanga dia kwasumuka va
salu diami. Diaka lueti yuvula: Bo-
nso bwe tuakuvwezele? Inga, bu lu-
banzanga: Meza ma Mfumu ka mena
nsatu avumununwa ko.

8. Bu lutualanga bulu kiangioka ki-
ena meso mafwa, buna ka lutangilanga
bo bwambi ko; bu lutualanga kimosi
kiena kieta vo kiakindakana, buna ka
lutangilanga bwampila yoyo bwambi
ko. Nanati lekwa kiampila yoyo kwa
nkumbi ansi aku, buna una mona, vo
yandi una kutambula mu bunzu ye
kukadila ngiambu, buvolele Mfumu
Sebaoti.

8 Mose 22: 20 b. 5 Mose 15: 21.

9. Nkiangunu bombidila bwabu va-
ntadisi a Nzambi, kidi katukadila

ulemvo. Mampila yoyo luavolele;
buna yandi lenda kulukadila ngia-
mbue? buvolele Mfumu Sebaoti.

10. Engwa vo mwena umosi mu yeno
uzolele zika mavitu mavwala, ka luidi
kwika tia tueno diaka va salu diami mu
nana! Mono kiluzolele ko, buvolele
Mfumu Sebaoti, ye kiena nienzi mu
nkailu miamoko meno ko.

Yes. 1: 11. Yel. 6: 20. Am. 5: 21.

11. Kadi tuka muselukilanga ntangu
nate ye kudimininanga ntangu nkumbu
ami yena yayinene mu bantu, ye mwa-
monsono munatwanga nkailu abiamfw-
tisila mwisi ye nkailu miangioka mia-
vedila kwa nkumbu ami; inga, nkumbu
ami yena yayinene mu bantu, buvolele
Mfumu Sebaoti. Lumb. 113: 3. Sak. 14: 9.

12. Kansi yeno lusumunanga yo, bu
lufovanga: Meza ma Mfumu malenda
vwezwa, ye dia kumavewanga ka kwena
nsatu avumunwa beni ko.

13. Inga, yeno lufovanga: I tovo
kiankatu kiokio! ye mboki lusadilanga
bio mu kondwa kwavumi, buvolele
Mfumu Sebaoti.

Nkiangunu bu lunatanga nkailu mie-
no, buna lutualanga biatanwa ye biena
kieta ye biakindakana. Kadi mono
ngina zola nkailu miampila yoyo mu
moko menoe? buvolele Mfumu.

14. Ve, wasingwa i mbabi wowo wena
ye bulu kiambakala mu kamba diandi,
kansi mwanki, bu kasididi nsilulu,
uyokilanga Mfumu bulu kilembolo
fwanana. Kadi mono i ntinu waunene,
buvolele Mfumu Sebaoti, ye nkumbu
ami yena yansisi mu bantu.

KAPU 2.

Masumu mabanganga. Nkwedolo ye bake-
nto babangoi. Luvambusu lualongo.

Nkiangunu nsikudukusu yalanda yi-
lueki kwa yeno, lubanganga.

2. Vo ka luwanga yo ko ye ka lu-
lundanga yo mu ntima ko, mpasi lua-
vana nkumbu ami nzitusu, buvolele
Mfumu Sebaoti, buna ngina kulufidisa
lusingulu ye singa tusakumunu tueno;
inga, mono yakisingila to, bu lulembolo
mo lunda mu ntima.

5 Mose 28: 15 b.

3. Tala, mono ngina yambula lusembo luami luabwila mbongo eno ye tuba mbole mu zizi bieno, mbole zankailu mieno miankembo; inga, yeno kibeni luna tubwa mu zau.

Yel. 16: 4. 22: 19.

4. Buna yeno luna visa, vo mono ilufidisi nsikudukusu yoyo, kidi luwawanu luami ye Levi luna sikila, buvo vele Mfumu Sebaoti.

4 Mose 25: 12.

5. Mono yakala luwawanu luami ye yandi, ye mu luau mwakala moyo ye yenge. Biampila yoyo mono yamvana, kidi kamvumina; yandi wamvumina ye wazakamana nkumbu ami.

6. Ndongolo zasonga zakala mu nwa andi, ye lufuma ka luakala mu koba biandi ko; mu yenge ye nsongula kadiala mu nkalasani ami ye wavungumuna babingi mu lufuma.

7. Kadi koba bianganga bina keba nzailu, ye ndongolo zina landuswa mu nwa andi; keti yandi i ntumwa a Mfumu Sebaoti.

Hang. 1: 13. 2 Kol. 5: 20.

8. Kansi yeno luavengamene mu nzila, mu ndongolo zeno yeno luatwadikisi babingi babwa; yeno luabungidi luwawanu ye Levi, buvo vele Mfumu Sebaoti.

9. Nkiangunu mono mpe yaluvengi luayinwa ye luakuluka mu meso mabantu babonsono, bu lulembolo keba nzila zami, kansi luena muntu yindu, bu lusedilanga mina.

1 Sam. 2: 30.

10. Kadi tubabonsono keti tuena se dimosi? Kadi Nzambi yimosi ka tuvengi koe? Buna mu nkiana tuvangananga ludimbulu luaminu ye tutulululanga luwawanu luamase meto?

2 Mose 19: 5. Mat. 23: 9. Ef. 3: 15. 4: 5 b.

11. Yuda wadimbudi minu, ye nkanikumusu zavengo mu Israeli ye mu Yelusalemi; kadi Yuda wasumuni kinlongo kia Mfumu, kina kikazolanga, ye wakwelele mwana wankento wanzambi yanzanza.

Esala 9: 12. 10: 2. Neh. 13: 23 b.

12. Kwa bakala divanganga bobo, bika Mfumu kafula bavumuna babonsono mu mafwokula ma Yakobi, va kimosi ye ndien utualanga nkailu miadisalu kwa Mfumu Sebaoti.

13. Diantaka diaka luvanganga: yeno lutukisanga, vo salu dia Mfumu difukwanga mansangaza, mu dilu ye maniorgo, mpasi kana vutuka zola tala minkailu ko, vo tanibula lekwa mu luzolo luabiza mu moko meno ko.

14. Bwabu lueti yuvula: Buna bwe? Inga, keti Mfumu i mbangi va kati ye

ngeye ye nkazi akintwenia kiaku, uwadimbudi minu, bu kena nkazi aku, i nkazi aku wakedika.

1 Mose 31: 49 b.

15. Kadi buna ka tuena ye mvangi umosi koe, i mu koko kwandi mpeve eto yikebwanga? Nki kizolele ndiana umosi? Keti yandi zolele baka nkuna wavumi kia Nzambi. Nkiangunu lukukikenga, mpasi ka muntu ko una dimbula minu kwa nkazi akintwenia kiandi.

16. Kadi mono ibelanga mpambusu alongo, buvo vele Mfumu, Nzambi a Israeli, ye vo bakukifukanga kise kiangolo bonso mu mvwatu, buvo vele Mfumu Sebaoti. Nkiangunu lukukikenga, ka luidi dimbula minu!

Mat. 19: 3 b.

17. Yeno lubebisanga Mfumu mu nkungu zeno. Bwabu lueti yuvula: Buna mu kie tukumbebisilanga? Bu luvovanga: Uvanga yayibi wena vele wambote mu meso ma Mfumu, ye bampila yoyo kamwenanga nkembo; nga mu nkiana Nzambi yankongodolo ka yilueki koe?

KAPU 3.

Lumbu kia Mfumu kina kula kwiza mu ndinda ye mu mpedosolo.

Tala, mono ngina fidisa mpofi ami, ye yandi una kunkubikila nzila. Mbo-ki mfumu yina yiluketamanga yina kwiza mu nswalu ku vwala diandi; inga, mpofi yaluwawanu yilulombanga, tala, weti kwiza kwandi! buvo vele Mfumu Sebaoti.

Yes. 40: 3. Mat. 11: 10. Mal. 1: 2.

Luk. 1: 76. 7: 27.

2. Kansi nani lenda vibidila lumbu kiangizulu andi, ye nani lenda sikila, bu kana monika? Kadi yandi una kala bonso tia tuangangula yawola ye bonso nzab' ansukudi.

3. Yandi una vwanda ye niengisa palata ye vedisa bio; yandi una vedisa bana bababakala ba Levi ye kubavedisa bonso wola ye palata; mboki bana nata nkailu miadisalu kwa Mfumu mu lunungu.

Lumb. 51: 19. Sak. 13: 9.

4. Buna nkailu mia Yuda ye mia Yelusalemi mina zolakana kwa Mfumu bonso mu lumbu biansi nkulu ye mu mvu miateka vioka.

5. Inga, mono ngina kwiza kwa yeno mu kongudila, ye ngina kala mbangi yakedika kwa bandoki, bampala, ndie miandefi zavuna ye mpe kwa yau basimbanga mfutu akisadi kialumbu vo yau bazungulanga fwola ye kondolo se

vo yau bavidingisanga nsiku kwa wanzenza, kansi ka bavuminanga mono ko, buvolele Mfumu Sebaoti.

2 Mose 22: 21 b. 3 Mose 19: 12. 20: 10 b.

5 Mose 24: 17 b. Am. 2: 6 b. 5: 12.

6. Kadi mono, Mfumu, kivilukidi ko, ye yeno, bana ba Yakobi, ka luayambudi mpe ko.

1 Sam. 15: 29. Lumb. 33: 11. Zing. 19: 21.

Yes. 14: 24 b. 25: 1. 46: 10.

7. Kasi ye lumbu biamase mena luavengamene mu nkondo miami ye ka luakebele mio ko.

Sak. 1: 3 b.

Lubangumuka kwa mono, buna nzolele kulubangumukina, buvolele Mfumu Sebaoti. Bwabu lueti yuvula: Mu kie tuna bangumukina?

8. Buna lubanzanga, vo muntu ulenda tana Nzambi? Kadi keti yeno lukuntananga. Diaka lueti yuvula: bonso bwe tukutanini? Inga, mu diambu diabuku kiakumi-kumi ye nkailu adisalu.

4 Mose 18: 24. Neh. 10: 87 b. 12: 44.

Yeh. 45: 13 b.

9. Nsingulu yilubwidi, kansi mwanki lukuntananga, buna luena.

10. Lutuala buku kiakumi-kumi kialunga ku nzo abiyudukwa, mpasi dia kwakala mu nzo ami, ye buna lutonta, bonso bungina kala, buvolele Mfumu Sebaoti. Buna mu kedika ngina zibula nela zazulu va ntandu eno ye kuludukidila lusakumunu luakinvwama.

11. Mono ngina kulusembila makonko, ka midi vutuka bunga mbutu mieno va nsi; nti mieno miavinia ka mina mpe sotuna mbutu ko mu ntangu yivitidi va yinza, buvolele Mfumu Sebaoti.

12. Bantu babonsono bana kulukeмба vo lu bankwa miamayangi, kadi buna nsi eno yina kala yampwenia, buvolele Mfumu Sebaoti.

13. Yeno luavovele mambu mambalu mu mono, buvolele Mfumu. Bwabu lueti yuvula: Buna nki tuavovasana mu ngeye?

14. Yeno luavovele: Salu kiankatu mu sadila Nzambi. Kani nki andandu tubeki, bu tukebanga makatukembi mu keba, ye bu tudiatanga mu fwidi mu diambu dia Mfumu Sebaoti? Yobi 21: 15.

15. Ve, banziezie tuzolele kema, vo bankwa miamayangi bwabu; kadi bavanganga mena ludimbuku batedumuswanga, bavukuswanga, kani bonso bubasindisilanga Nzambi.

16. Kansi buna yau mpe bavuminanga Mfumu bavovasene; Mfumu wabadimbidi ye wabawilu, ye nkanda wambambukulu amoyo wasonukwa vantadisi azizi kiandi mu mbambukulu ababa moyo bavuminanga Mfumu ye babanzilanga nkumbu andi.

Lumb. 139: 16.

17. Yau, buvolele Mfumu Sebaoti, ngina kala bonso mvwilu ami mu lumbu kina kingina vanga mavanga mami; ngina kubakuta, bonso se dikutanga mwan'andi wabakala ukunsadi-laaga.

2 Mose 19: 5. Tit. 2: 14. 1 Pet. 2: 9.

18. Buna yeno luna vutuka mona diswaswana dina diena va kati ye walunungu ye kiadimbuka, va kati ye ndieu usadilanga Nzambi ye ndieu ulembolo kunsadila.

KAPU 4.

Lumbu kia Mfumu. Ngizulu ambikudi Elia.

Kadi tala, lumbu kieti kwiza, ye kiau kina lema bonso foloni. Buna bantu babonsono babuziezie ye babonsono bavanganga mena ludimbuku beka bonso titi, ye lumbu, kina kina kwiza, kina kubayoka, buvolele Mfumu Sebaoti, ye ka mianzi vo nti ko mina siswa mu yau.

Am. 2: 9. Ob. 5: 18.

2. Kansi kwa yeno, i yeno luvuminanga nkumbu ami, ntangu yalunungu yina seluka ye ndiakusunu kansi amaveve mandi. Buna yeno luna vaikuswa ye dumuzuka bonso bana bangombe bazikudulu mu vulukuswa.

Yel. 33: 6. Luk. 1: 78.

3. Luna diata bakiadimbuka, kadi bana kala bonso bombe kungsi amalu meno, mu lumbu kina kingina vanga salu kiami, buvolele Mfumu Sebaoti.

4. Lubanzileno mina mia Mose, sielo kiami, kiyavana nkondo ye nsiku va Holebi kwa Israeli diadionsono.

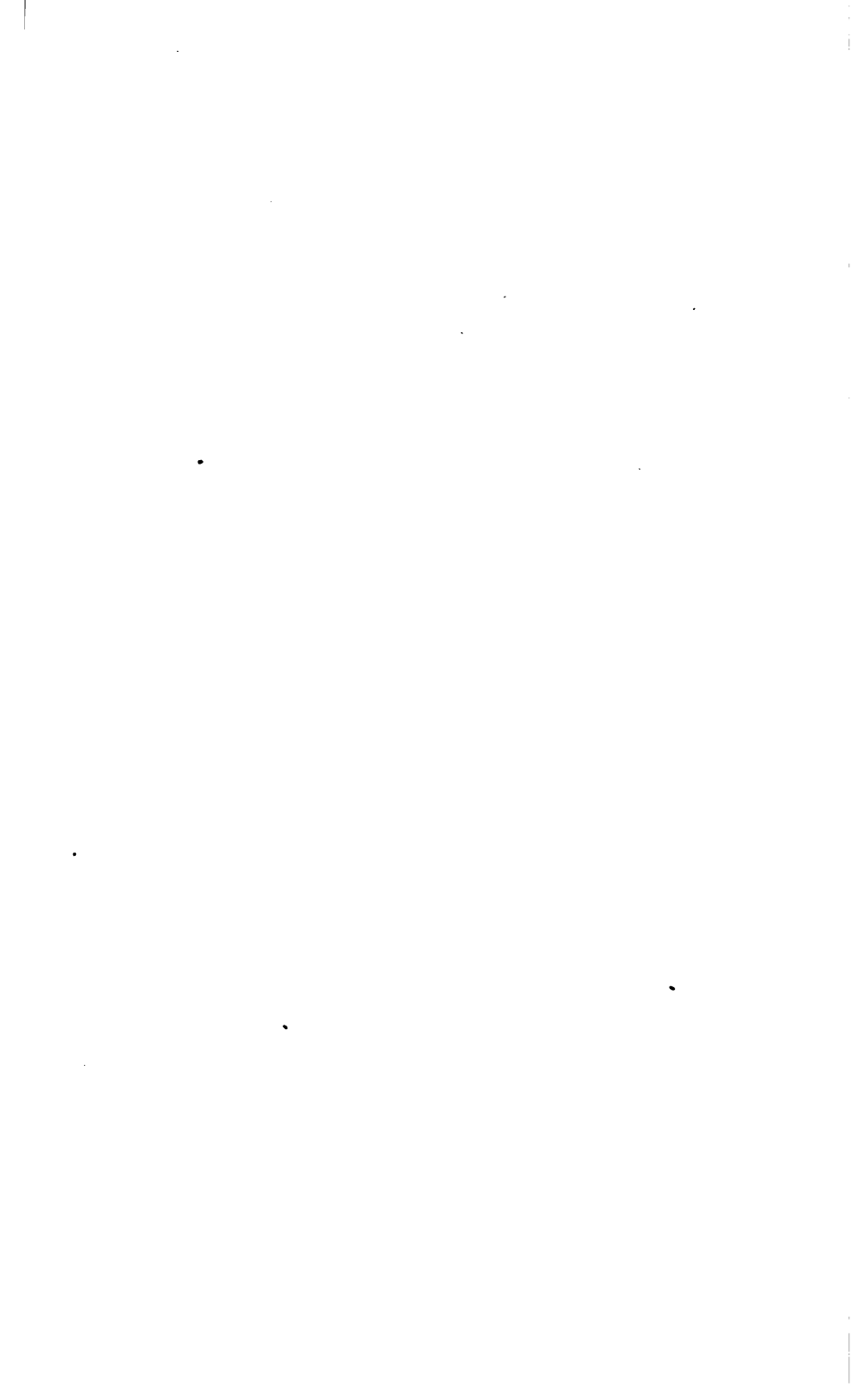
2 Mose 20: 1 b. 5 Mose 6: 1 b. Eb. 3: 5.

5. Tala, mono ngina kulufidisa mbi-kudi Elia, lumbu kia Mfumu kiakinene ye kiansisi bu ka kizidi ko.

Mat. 11: 14. 17: 11. Mal. 9: 11 b. Luk. 1: 17.

6. Yandi una tadisa ntima miamase kwa bana, ye ntima miabana kwa mase mau, mpasi mono, bu ngina kwiza, kina bafika nsi nsingulu ko.

Mika 7: 6.

II

LUWAWANU LUAMPA

NEW TESTAMENT IN FIOTI.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA MATAI.

KAPU 1.

1. Nkanda wantukulu a Yesu, 18. ngiakulu andi, nkumbu andi, mbutukulu andi.
Nkanda wantukulu a Yesu Klisto, i mwan' a Davidi, i mwan' a Abalahami. Luk. 3: 23 b.
2. Abalahami wabuta Isaki, Isaki wabuta Yakobi, Yakobi wabuta Yuda ye mpangi zandi. 1 Mose 21: 2. 25: 24. 29: 35.
3. Yuda ye Tamali babuta Pelesi ye Sela, Pelesi wabuta Heseloni, Heseloni wabuta Lami. 1 Mose 38: 27 b. 1 Lus. 2: 4, 5.
4. Lami wabuta Aminadabi, Aminadabi wabuta Nasoni, Nasoni wabuta Salamoni. Luti 4: 10 b.
5. Salamoni ye Lakabi babuta Boasi, Boasi ye Luti babuta Obedi, Obedi wabuta Isai.
6. Isai wabuta Davidi, i ntinu.
Davidi ye nkazi awidi Ulia babuta Solomo. 1 Sam. 17: 12. 2 Sam. 12: 24.
7. Solomo wabuta Lehabami, Lehabami wabuta Abia, Abia wabuta Asa. 1 Nt. 11: 43. 14: 31. 15: 8.
8. Asa wabuta Yosafati, Yosafati wabuta Yolami, Yolami wabuta Usia. 1 Nt. 15: 24. 2 Nt. 8: 16, 24.
9. Usia wabuta Yotami, Yotami wabuta Ahasi, Ahasi wabuta Hiskia. 2 Lus. 26: 23. 27: 9. 2 Nt. 10: 20.
10. Hiskia wabuta Manase, Manase wabuta Amoni, Amoni wabuta Yosia. 2 Nt. 20: 21. 1 Lus. 3: 14. 2 Lus. 33: 25.
11. Yosia wabuta Yekonia ye mpangi zandi mu ntangu yandaturukunu kuna Babeli. 2 Nt. 23: 30, 34. 1 Lus. 3: 15, 16.
12. Landila ndaturukunu kuna Babeli, Yekonia wabuta Sealatieli, Sealatieli wabuta Selubabeli. 1 Lus. 3: 17, 19. Esala 3: 2. 5: 2.
13. Selubabeli wabuta Abiudi, Abiudi wabuta Eliakimi, Eliakimi wabuta Asoli.
14. Asoli wabuta Sadoki, Sadoki wabuta Akimi, Akimi wabuta Eliudi.
15. Eliudi wabuta Elasali, Elasali wabuta Matani, Matani wabuta Yakobi.

16. Yakobi wabuta Yosefi, i bakala dia Malia, i kwa yandi kwabutwa Yesu ubikwanga Klisto.

17. Nkianguu mbandu zazonsono zatuka mu Abalahami nate ye Davidi i kumi ye mbandu zia; mbandu zatuka mu Davidi nate ye ndaturukunu kuna Babeli i kumi ye mbandu zia; mbandu zatuka mu ndaturukunu kuna Babeli nate ye Klisto i kumi ye mbandu zia.

18. Mbutukulu a Yesu Klisto yakadila ebu: Mbut' andi Malia bu kakambana ye Yosefi, bu ka bakikadidi va kimosi ko, wabwanwa wena ye vumu kia Mpeve yavedila. Luk. 1: 27 b.

19. Kansu Yosefi, bakala diandi, bu kakala walunungu ye lembwa zola kumfwisisa nsoni, waluta zola kunyambula mu nsweki. 5 Mose 24: 1.

20. Bu kayindula mo, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa yandi mu ndozi, yavova: Yosefi, mwan' a Davidi, kutinani tambula Malia, i nkazi aku ko, kadi kiyeko mu yandi i kia Mpeve yavedila.

21. Yandi si kabuta mwana wabakala, ngeye wakumbika nkumbi andi Yesu, kadi yandi si kavulusa bantu bandi mu masumu mau.

Luk. 1: 31. 2: 21. Mat. 4: 12. 10: 43. 13: 35 b.

22. Momo mamonsono makala, kidi mambu mavova Mfumu mu mbikudi menda detila, uvovele:

23. Tala, ndumba si yakala ye vumu ye buta mwana wabakala; si bakumbika nkumbu andi Imanueli, bu yibangudulu i diadi: Nzambi wena yeto.

24. Yosefi wasikama kuni atulu, wanga bonso bwansikidikisa mbasi a Mfumu, watambula nkazi andi.

25. Yandi kanzaya ko nate ye kabuta mwana wabakala; wabika nkumbu andi Yesu.

KAPU 2.

1. Banduenga bayiza sambila Yesu. 13. Yosefi watinina kuna Ngipiti. 16. Elode wavondisa bana. 19. Yosefi wavutuka.

Yesu bu kabutuka muna Betelemi dia Yuda mu lumbu bia Elode, i ntinu, tala, banduenga batuka mu ntini yaeste baluaka ku Yelusalemi,

2. Bavova : Ntinu abayudayo wabutululu kwe kena? Kadi yeto tuamweni mbwetete andi mu ntini yaeste ye tuizi kunsambila. 4 Mose 24: 17.

3. Kansi ntinu Elode bu kawa mo, ntim'andi wavizuka ye Yelusalemi diadionsono ye yandi.

4. Yandi wakutikisa bangudi zanganga babonsono ye nsoniki miabantu, wabayuvula : Klisto kwe si kabutulwa?

5. Bavova kwa yandi : Muna Betelemi dia Yuda, kadi ebu bwasonama kwa mbikudi :

6. Ngeye Betelemi, nsi a Yuda, kwen'aku wauke nkutu ko mu nyadi mia Yuda, kadi mu ngeye si mwatuka nyadi una kala mvungi abantu bami Isaeli.

Mika 5: 2.

7. Buna Elode watedisa banduenga mbila mu nsweki, watoma kuba-yuvuzula ntangu yamonekene mbwetete.

8. Wabafidisa kuna Betelemi, wavova : Luenda luatoma yuvuzula mu fimwana-mwana, kansi bu lusolole fio, lunsamunina, upasi mono mpe ngiza kunsambila.

9. Kansi bu bamana wa ntinu, bayenda kwau, se tadi, mbwetete yibamona mu ntini yaeste yabavitila ku ntu, nate ye yayiza simpama vana mbata vakadila fimwana-mwana.

10. Bu bamona mbwetete, bayangalala mu yangi diadingi beni.

11. Bakota mu nzo ye bamona fimwana-mwana ye Malia, i mbut'andi; bafukama, basambila fio, basokula lekwa biau biantalu, banatina fio minkailu : wola ye libano ye mile.

Lumb. 72: 10. Yes. 60: 6.

12. Bu baluenguswa mu ndozi mu lembwa vutuka kwa Elode, bayendila nzila yankaka kuna nsi au.

13. Bu bakiyendila, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa Yosefi mu ndozi, yavova : Natelami wabonga fimwana-mwana ye mbut'andi, natinino kuna Ngipiti, nakadi kuna, nate ye yakukamba, kadi Elode keni tomba fimwana-mwana mu bunga fio.

14. Yandi watelama, wabonga fimwana-mwana ye mbut'andi mu fuku, wayenda kuna Ngipiti.

15. Wakala kuna, nate ye Elode kafa, kidi mavova Mfumu mu mbikudi

menda detila, uvovele : Mono yabokila mwan'ani mu Ngipiti.

2 Mose 4: 22. Hos. 11: 1.

16. Mboki Elode bu kamona, vo wasakununwakwa banduenga, wakalambidi anganzi, watuma bayonda bana babonsono bababakala muna Betelemi ye mu nzaku zazonsono zadiau bakala mvu miole ye kondwa mio, bonso bwakadila ntangu yikatoma yuvuzula kwa banduenga.

17. Buna mambu mavovwa mu Yelamia, i mbikudi, mayenda detila, uvovele :

18. Ndinga yawakana muna Lama, dilu ye nionga kwakwingi ; Lakeli udilanga bana bandi; kazolele bombwa ko, kadi ka bena ko.

19. Elode bu kafwa, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa Yosefi mu ndozi mu Ngipiti,

20. yavova : Natelami wabonga fimwana-mwana ye mbut'andi, wenda koti mu nsi a Isaeli, kadi batomba mwel'afimwana-mwana bafwidi kwau.

21. Yandi watelama, wabonga fimwana-mwana ye mbut'andi, wayenda koti mu nsi a Isaeli.

22. Bu kawa, vo Alakelao wayala mu fulu kiasandi Elode mu Yuda, buna watina kwenda koko, kansi bu kaluenguswa mu ndozi, wayenda kuna ndambu za Ngalili ;

23. wayiza kunda mu mbanza yibikwanga Nasaleti, kidi mavovwa mu bambikudi menda detila : Yandi si kabikwanga mwisi Nasaleti.

KAPU 3.

1. Yoane walonga ye botikanga. 13. Yesu wabotukwa.

Mu lumbu bina Yoane Mbotiki wayiza samuningi mu nsi yankatu ya Yuda,

Mal. 1: 2. Luk. 3: 3 b. Yoa. 1: 6 b.

2. wavova : Luvilula madiela, kadi kimfumu kiamazulu kiekwa lukufi.

Mat. 4: 17. Mal. 1: 15.

3. Kadi ndiena i yandi wabikwa kwa Yesaya, i mbikudi, uvovele : Nding' aumosi ubokanga mu nsi yankatu : Lukubika nzil' a Mfumu, lusungika nsoko miandi. Yes. 40: 3. Yoa. 1: 23.

4. Kansi Yoane kibeni wakala mvwatu andi wamika miakamela ye nsing' ankanda mu luketo luandi; madi mand i makonko ye niosi yankitu. 2 Nt. 1: 8. Mat. 11: 8, 12. Mal. 1: 6.

5. Buna Yelusalemi ye Yuda diadio-

nsono ye nsi yayonsoo yazunga Yodani bavaika kwa yandi.

6. Babotukwa kwa yandi mu nzadi a Yodani, bu batambudila masumu mau.

Mal. 1: 5.

7. Kansi bu kamona bafalisi ye basaduki babingi bayiza ku mbotokolo, wavova kwa yau: Lubana bampidi, nani walulongesele mu taba mu nganzi zakwiza?

Mat. 12: 34. 23: 33. Luk. 3: 7 b. Loma 5: 9. 1 Tes. 1: 10.

8. Nkiangunu luvanga kweno mbutu mifwanane mu mpilulu adiele;

Luk. 3: 8.

9. ka lubanzani mu kukivovila yeno kibeni ko: Yeto tuena se, i Abalahami, kuli mono iluvovele, vo Nzambi lenda fulukisa bana mu matadi momo kwa Abalahami.

Yoa. 8: 39. Mav. 13: 26.

10. Bwabubu kiubi kikilambalelele va mianzi miaminti; wonso nti ukabutanga mbutu miabiza ko ukwangwanga ye tubwanga ku tia.

Mat. 7: 19. Luk. 13: 7. Yoa. 15: 2, 6.

11. Mono kwami ikulubotikanga mu nlangu mu mpilulu adiele, kansi ndiena ukwiza ku nim' ami undutidi mu zingolo, kifweni mu nata nsampatu zandi ko. Yandi si kakulubotika mu Mpeve yavedila ye mu tia.

Mal. 1: 8. Luk. 3: 10. Yoa. 1: 28. Mav. 1: 15. 2: 4. 11: 16. 19: 4.

12. Vevomono kiandi kiena mu koko kwandi, yandi si katoma veva vuna kiandi kiampevila, si kayonzika witi wandi mu lundulu, kansi mavevole si kayoka ku tia tukatuzimi.

Mat. 13: 30. Luk. 3: 17.

13. Buna Yesu watuka mu Ngali, wayiza kwa Yoane kuna Yodani mu botukwa kwa yandi.

Mal. 1: 9. Luk. 3: 21.

14. Kansi yandi wankakidila beni, wavova: Mono vele ngiena nsatu abotukwa kwa ngeye, kadi kwa mono wizi die?

15. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Yambudila bo bwabu; kadi bobo bufweni kwa yeto mu lungisa lunungu lualonso. Bana wanyambudila bo.

16. Yesu bu kabotukwa ntumbu tombuka mu nlangu, se tadi, mazulu mazibuka, yandi wamona Mpeve a Nzambi yakulumuka nkievo bembe, ya yiza va yandi.

Mal. 1: 10. Luk. 3: 22. Yoa. 1: 32, 33.

17. Tala, ndinga yitukidi mu mazulu yavova: Ndieu i Mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani.

Lumb. 2: 7. Yoa. 42: 4. Mat. 12: 18. 17: 5. Luk. 9: 35. Kolo. 1: 13, 19. 2 Pet. 1: 17.

KAPU 4.

1. Yesu wavukumunwa kwa nkadi ampemba, 12. wanatuka ku Kapenaumi kukabadika longwa ye bokila minlonguki, 18. wazieta mu Ngali.

Mboki Yesu watambulwa kuna nsi ya nkatu kwa Mpeve mu vukumu nwa kwa nkadi ampemba.

Mal. 1: 12. Luk. 4: 1.

2. Bu kamana mina nsoki makumaia malumbu ye makumaia mamafuku, mboki nsatu yeka yandi.

2 Mose 31: 28. 1 Nt. 19: 8.

3. Mvukumuni wayiza vovi kwa yandi: Ngeye vo u Mwan' a Nzambi, nakambi matadi mama makala mampa.

4. Wavutula, wavova: Diasonama vo: Muntu kenani moyo mu mampa kaka ko, kansi mu mambu manonsono mavaikanga mu nwa a Nzambi.

5 Mose 8: 3.

5. Mboki nkadi ampemba wannata kuna nibanza yanlongo, wantula va veve kiakinlongo,

6. wavova kwa yandi: Ngeye vo u Mwan' a Nzambi, nakitubi va nsi, kadi diasonama: Yandi si kakutunina kwa mbasi zandi, zau zakuzangula mu moko mau, kwidi ta sakuba nkutu mu kulu kwaku mu tadi.

Lumb. 91: 11.

7. Yesu wavova kwa yandi: Diasonama diaka: Kuvukumunani Mfumu Nzambi aku ko.

5 Mose 6: 10.

8. Nkadi ampemba wannata diaka vana mongo wanda beni, wansonga bimumu biabionsono bianza ye nkembo au,

9. wavova kwa yandi: Biobio biabionsono si yakuvana, vo ufukama wansambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yandi: Satana, katuka kwaku, kadi diasonama: Mfumu Nzambi aku fwiti sambila, yandi kaka fwiti sadila.

11. Buna nkadi ampemba wanyambula, se tadi, mbasi zayiza kunsadila.

12. Bu kawa, vo Yoane wayekolo, wayenda ku Ngali;

Mal. 1: 14. Luk. 3: 20. 4: 12. Yoa. 4: 23.

13. bu kasisa Nasaleti, wayiza kunda mu Kapenaumi diena mu mbel' ambu mu nzaku za Sebuluni ye Nafatali,

14. kidi mavovwa kwa Yesaya, mbikudi, menda detila, uvoele:

Yoa. 3: 22. 9: 1.

15. Nsi a Sebuluni ye nsi a Nafatali, mu nzil' ambu kuna simu dia Yodani, i Ngali yabangoi;

16. bantu bavwandanga mu tombe

bamweni kia kwakunene, bavwanda-
nga mu nsi ye bini bialufwa batubuku-
lwa kia.

17. Tuka ntangu yina Yesu wabadi-
ka samuna ye vova : Luvilula madiela
meno, kadi kimfumu kiamazulu kiekia
lukufi. Mat. 3: 2. 10: 7. Mal. 1: 15.

18. Bu kadiata mu nseko ambu a
Ngalili, wamona mpangi zole : Simoni,
ubikwanga Petelo, ye Andele, i mpangi
andi, batambanga konde mu mbu, kadi
yau i ntambi miambizi.

Mal. 1: 16. Yoa. 1: 42.

19. Yandi wavova kwa yau : Luiza
luandama yaluvanga ntambi miabantu.

20. Yau ntumbu sisa makonde ye
nama yandi.

21. Tuka kuna bu. kayenda yendi,
wamona mpangi zole zankaka, Yakobi,
i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi
andi, mu bota, ye sau Sebedai, bakubika
makonde mau ; yandi wababokila.

22. Yau ntumbu sisa bota ye sau ye
nama yandi.

23. Yesu wayenda ziatingi mu nsi
yayonsoho ya Ngalili, walonganga mu
nzo zau zatukutukunu, wasamunanga
nsamu wambote wakimfumu, waniaki-
sanga yela kwakonsoho ye kimbevo
kiakionsoho mu bantu.

Mat. 9: 35. Mal. 1: 23. Luk. 4: 16, 23.

24. Kumu kiandi kiayenda muna
nsi yayonsoho ya Silia. Bantuadila
mbevo zazonsoho zalungwa kwa yela
ye kwama kwampila mu mpila, baba-
kama kwa mpeve zambi, bambikulu
zangonda, batila mianzi ; yandi wa-
baniakisa.

25. Makabu mamingi matuka mu
Ngalili ye mu Dekapoli ye mu Yelu-
salemi ye Yuda ye muna simu dia Yo-
dani mannama.

Mal. 3: 7. Luk. 6: 17.

KAPU 5.

1. Yesu wabadika longa va mongo.

Bu kamona makabu, wabaluka va
mongo ; bu kavwanda, nlonguki
miandi miayiza kwa yandi.

2. Yandi wabandula nwa andi, wa-
balonga, wavova :

3. Mayangi mena ye bamputu mu
mpeve, kadi kimfumu kiamazulu i
kia. Luk. 6: 20.

4. Mayangi mena ye banlembami,
kadi si bavingila fwa diantoto.

5. Mayangi mena ye bakalanga kiadi,
kadi si babombwa.

Yes. 61: 2. Luk. 6: 21.

6. Mayangi mena ye bafwanga nsatu

ye mpwila zalunungu, kadi si bayuku-
tuswa.

Yes. 56: 1. 65: 13. Mat. 11: 23. Yoa. 6: 35.

7. Mayangi mena ye bafwilanga nke-
nda, kadi si bafwilwa nkenda. Yak. 2: 13.

8. Mayangi mena ye bavelele mu
mintima, kadi si bamona Nzambi.

Lumb. 24: 4. 1 Kol. 13: 12. Eb. 12: 14.

1 Yoa. 3: 2.

9. Mayangi mena ye bavangikisanga
yenge, kadi si babikwa bana ba Nza-
mbi.

10. Mayangi mena ye bazomwanga
mu diambu dialunungu, kadi kimfumu
kiamazulu i kia. 1 Tim. 2: 12. 1 Pet. 3: 14.

11. Mayangi mena yeno, bu bakulu-
devanga ye zomanga ye tesanga yambi
yayonsoho mu luvunu mu diambu
diami.

Luk. 6: 22. 1 Pet. 4: 14.

12. Lukala kiesa, luyangalala beni,
kadi nsendo eno mu mazulu wena wa-
wingi, kadi bobo bazomina bambikudi
balutekidila.

13. Yeno lu mungwa wantoto ; ka-
nsi vo mungwa ukatukidi nzenzo, mu
nki si wazenzusulwa ? Ka wena diaka
mfunu mu lekwa ko, vo ka mu vetwa
ku mbazi ye diatukuswa kwa bantu
ko.

Mal. 9: 50. Luk. 14: 34.

14. Yeno lu kia kwanza. Mbanza
yena vana mbat' amongo ka yilendi
swekama ko.

2 Kol. 4: 6. Fil. 2: 15.

15. Mwindi ka ukwikwanga ye tu-
lwanga kuni atezo kiazongila ko, ka-
nsi va kebolo kiamwinda, ukienzukila-
nga babonsoho bona mu nzo.

Mal. 4: 21. Luk. 8: 16. 11: 33.

16. I bobo bika kia kweno kwakie-
nzukila vantadisi abantu, kidi bamona
mavanga meno mabiza ye kembila Seno
diena mu mazulu.

1 Pet. 2: 12.

17. Ka lubanzani ko, vo yayizi ka-
ngula nsiku vo bambikudi ; kiayizidi
mu kangula ko, kansi mu lungisa.

18. Kadi kedika mono iluovele :
Nate ye zulu ye ntoto biavioka, widi
yota kimosi vo notika ka kikatuki mu
nsiku ko, nate ye mamonsoho makala-
kene.

Luk. 16: 17. 21: 33.

19. Nkiangunu nsikudukusu zozo
zazike, wonso ukangulanga yimosi nku-
tu ye longilanga bo bantu, yandi si
kabikwa wauke mu kimfumu kiamazulu ; kansi wonso uvanganga zo ye
longanga zo, yandi si kabikwa waunene
mu kimfumu kiamazulu.

Yak. 2: 10.

20. Kadi mono iluovele : Vo lunu-
ngu lueno ka lulutidi luna luaminsoni-
ki ye luabafalisi ko, ka lukoti nkutu
mu kimfumu kiamazulu ko.

Mat. 23: 25. Luk. 11: 39.

21. Yeno luawilu, vo bakulu bakambwa : Kuvondani ko ; kansi wonso uvowe, neti nkanu wamfundusu.

2 Mose 20: 13. 5 Mose 5: 17.

22. Kansi mono iluovele : Wonso wenina mpangi andi nganzi, neti nkanu wamfundusu ; kansi wonso uvovele kwa mpangi andi : Nkwa kizengi, yandi neti nkanu wabamayala ; kansi wonso uvovele : Kilau, yandi neti nkanu wabilungi kiatia.

Lumb. 4: 4. 1 Yea. 8: 11, 23.

23. Nkianguu vo neti nkailu aku ku zikwa ye vana bambukidi moyo, vo mpangi aku yikuvwidi diambu,

Mat. 6: 14. Mal. 11: 25.

24. buna sisa nkailu aku vana vantadisi azikwa ye teka kwenda wawana ye mpangi aku, mboki wiza nati nkailu aku.

25. Kula wawana ye mbakani aku, bu luakidi yandi mu nzila, mbakani aku kidi kuyekula kwa mfundisi ye mfundisi kwa mantadi ye tubwa mu boloko.

Luk. 12: 58. Ef. 4: 26.

26. Kedika mono ivovele : Kuvaiki mo ko, nate ye wamana futa vanza kina kiazimunina.

27. Yeno luawilu, vo diavovwa : Kuyangani ko.

2 Mose 20: 14. 5 Mose 5: 18.

28. Kansi mono iluovele : Wonso tedi nkento mu kunzinina, ukiyangidi ye yandi mu ntim' andi.

Yobi 31: 1.

29. Vo disu diaku dialubakala dikutesese sakuba, kola dio ye losa dio ; kadi tomene nitu, kiela kiaku kimosi bu kibungulu, kansi nitu aku yamvimba ka yitubulu ku bilungi ko.

Mat. 18: 8. Mal. 9: 43.

30. Vo koko kwaku kwalubakala kukutesese sakuba, zaka ko ye losa ko, kadi tomene nitu, kiela kiaku kimosi bu kibungulu, kansi nitu aku yamvimba ka yitubulu ku bilungi ko.

31. Diavovwa : Wonso yambudi nkazi andi, bika kamvana nkand' aluvambunu.

5 Mose 24: 1.

32. Kansi mono iluovele : Wonso yambudi nkazi andi, vo ka mu diambu diayanga ko, yandi ukunyangisanga ; wonso kwelele nkento uyambulu, yandi uyanganga.

Luk. 16: 18. 1 Kol. 7: 10.

33. Diaka luawilu, vo diavovwa kwa bakulu : Kudiani ndefi zampumpuluvunu ko, kansi tunguna ndefi zaku kwa Mfunu.

2 Mose 20: 7. 3 Mose 19: 12. 4 Mose 30: 3.

5 Mose 5: 11. Yea. 65: 16.

34. Kansi mono iluovele : Ka kudiani ndefi nkutu ko, ka mu zulu ko, kadi i kiandu kia Nzambi ;

35. ka mu ntoto ko, kadi i mfiduku amalu mandi ; ka mu Yelusalemi ko, kadi i mbanz' a Ntinu waunene.

Lumb. 48: 2. Yea. 66: 1.

36. Kudiani ndefi mu ntu aku ko, kadi kulendi vanga lusuki lumosi luampembe vo luampiuki ko.

37. Bika mambu meno makala : inga, inga, ve, ve ; malntila mu momo matukili mu nkwa mbi.

Yak. 5: 12.

38. Yeno luawilu, vo diavovwa : Disu mu disu ye dinu mu dinu.

2 Mose 21: 24. 3 Mose 24: 20. 5 Mose 19: 21.

39. Kansi mono iluovele : Ka lukakilani wena wambi ko, kansi wonso ukubendi va mpukunia yalubakala, umbangumunina yankaka mpe.

Zing. 20: 22. 24: 2, 9. Luk. 6: 29. Loma 12: 17. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

40. Wonso zolele kuvwa mambu ye bonga kinkuti kiaku, unyambudila yunga mpe.

41. Wonso ukukomina mu kwenda yandi kombe dimosi, wenda yandi mole.

42. Vana ukulombe, kufilani uzolele kusompa nima ko.

5 Mose 15: 7.

43. Yeno luawilu, vo diavovwa : Zola ni aku ye bela ntantu aku.

3 Mose 19: 18.

44. Kansi mono iluovele : Luzolanga ntantu mieno, lusambidilanga bakuluzomanga,

3 Mose 19: 18. Luk. 6: 27, 35. 28: 34. Mat. 7: 60. Loma 12: 14, 20. 1 Kol. 4: 12.

45. kidi luakala bana ba Seno diena mu mazulu, kadi yandi uselukisanga ntangu andi ye kwa bambi ye kwa bambote ye nokisanga mvula va balunungu ye va bakondwa kwalunungu.

46. Kadi vo luzolanga bakuluzolanga, nki ansendo lueni ? Kadi nimvakusi ka mivanganga bo koe ?

Luk. 6: 32.

47. Vo luvanasananga malembe ye mpangi zeno kaka, buna nki lulutidi vanga ? Kadi bangoi ka bavanganga bo koe ?

48. Nkianguu nkala balunga bonso Seno diakizulu diena dialunga.

3 Mose 11: 44. 19: 2. 20: 7, 26.

KAPU 6.

1. Yesu wakudikila longa va moug.

Lukenga lunungu lueno ka luidi vanga lo vantadisi abantu mu tonwa kwa yau ; vo bobo, ka lueni ye nsendo kuna kwa Seno diena mu mazulu ko,

Loma 12: 8.

2. Nkianguu bu uvanganga kiwuntu, kusikisani mpungi ku ntual' aku ko, bonso buvanganga bameso kansi alu-

kaya mu nzo zatukutukunu ye mu zinzila, kidi bakembulwa kwa bantu. Kedika mono iluvovele : Bakitambudidi nsendo au.

3. Kansi ngeye bu uvanganga kiwuntu, kuzayisani koko kwaku kwalumoso ko mavanganga koko kwaku kwalubakala,

4. kidi kiwuntu kiaku kiakala mu nsweki ; Saku dimonanga mu nsweki si diakuvutudila.

Luk. 14: 14.

5. Bu lusambilanga, ka lukalani nkievo bameso kungsi alukaya ko, kadi bazolele telamanga ye sambila mu nzo zatukutukunu ye mu fuma bianzila, kidi bamonwa kwa bantu. Kedika mono iluvovele : Bakitambudidi nsendo au.

6. Kansi ngeye bu usambilanga, koma mu vinga kiaku ; bu ukizikidi kielo kiaku, sambila Saku diena mu nsweki ; Saku dimonanga mu nsweki si diakuvutudila.

7. Kansi bu lusambilanga, ka luvo-vudilangani nkievo bangoi ko, babanzanga, vo bawilwa mu diambu diampova zau zazingi.

8. Nkiangunu ka ludedakanani ye yau ko, kadi Seno dikizaidi nsatu ziluna, bu ka lunombe ko.

9. Nkiangunu lusambila kweno ebu : Seto diena mu mazulu, bika nkumbu aku yazituswa ;

Luk. 11: 2.

10. bika kimfumu kiaku kiza ; bika luzolo luaku luavangama va ntoto mpe bonso mu zulu ;

11. dia kweto kwalumbu ka lumbu utuvana lumbu ki ;

12. utuyambudila mfuka zeto, bonso yeto mpe tuayambudidi batuvawidi mfuka ;

13. kutu'ualani mu mpukumunu ko, kansi ututanina mu nkwa mbi.

14. Kadi vo luayambudidi bantu ntulumunu zau, Seno diakizulu si diakuluyambudila mpe.

Mat. 5: 23. Mal. 11: 25. Kolo. 3: 13.

15. Kansi vo ka luayambudidi bantu ko, Seno mpe ka diluyambudila ntulumunu zeno ko.

Mat. 18: 35. Yak. 2: 13.

16. Kansi bu luminanga nsoki, ka lukalani zizi kianayembe nkievo bameso kungsi alukaya ko, kadi bakimbilanga zizi biau, kidi bamonwa kwa bantu, vo baminanga nsoki. Kedika mono iluvovele : Bakitambudidi nsendo au.

17. Kansi ngeye bu uninanga nsoki, kusa ntu aku mazi ye sukula zizi kiaku,

18. kwidi monwa kwa bantu, vo uminanga nsoki, kansi kwa Saku diena

mu nsweki ; Saku dimonanga mu nsweki si diakuvutudila.

19. Ka lukiyudikilani mayudukwa va ntoto ko valadisanga mimfwa-nkabu ye nkazu-nkazu, vatimanga ye labulanga mivi ;

Zing. 23: 4.

20. kansi lukiyudikila mayudukwa mu zulu mumalembwa laduswanga kwa mimfwa-nkabu ye nkazu-nkazu, mulembwa timanga mivi ye labula ;

Mat. 19: 21. Luk. 12: 33. 1 Tim. 6: 9, 18, 19.

21. kadi kwena mayudukwa maku, i kuna si kwakala ntim' aku mpe.

22. Mwind' anitu i disu. Vo disu diaku diena diatoma, nitu aku yayonso yizedi kwa kia.

Luk. 11: 34.

23. Kansi vo disu diaku diena diambi, buna nitu aku yayonso yizedi kwa tombe. I kuma vo kia kwena mu ngeye i tombe, engwa bonso bwenina tombe kiakingi !

24. Muntu kalendi kala nanga kwa mfumu zole ko, kadi si kabela yimosi ye zola yankaka, vo tatamana yimosi ye yina yankaka. Ka lulendi kala nanga kwa Nzambi ye kwa kimvwama ko.

Luk. 16: 13.

25. Mu diambu diodio mono iluvovele : Ka lukalani mayindu mu miela mieno kiluadia ko ye kiluanwa ye mu nitu zeno kiluavwata. Kadi mwela ka ulutidi madia koe, ye nitu mvwatu ?

Luk. 12: 22. Fill. 4: 6. 1 Tim. 6: 8. Eb. 13: 5.

1 Pet. 5: 7.

26. Lutala nuni zazulu, ka zikunanga ko, ka ziyonzikanga ko, ka zikutikisanga mu lundulu ko, kansi Seno diakizulu didikilanga zo, kadi yeno ka lulutidi zo koe ?

Yobi 30: 3. Lumb. 147: 9. Luk. 12: 24.

27. Buna luena, nani lenda mu mayindu mandi yikikisa ntel' azingu kiandi mfwoko mosi ?

28. Mvwatu mu nki luenina mio mayindu ? Lutonwa lilia biayinza bonso bubimenanga. Ka bitovunkanga ko, ka bisietanga nsadi ko.

29. Kansi mono iluvovele, vo Solomo mu nkembo andi wawonso kasa vwa-ta bonso kimosi kiampila yina ko.

30. Kansi vo Nzambi uvwikilanga bo titi biayinza biena bwabu ye mbazi biavita tubwa ku foloni, buna vele kaluta kuluvwika, lubankwa fiminu-minu.

31. Nkiangunu ka lukalani mayindu ko ye vova : Nki tudia ? Vo nki tuanwa ? Vo uki tuavwata ?

32. Kadi bangoi batombanga bina biabionsono. Kadi Seno diakizulu dizeyi, vo luena nsatu abina biabionsono.

Lumb. 55: 22.

33. Kansi luteka tomba kimfumu ki-
andi ye lunungu luandi, yeno si lua-
kudukulwa bina biabionsono.

34. Nkiangunu ka lukalani mayindu
mu lumbu kiambazi ko, kadi kiambazi
si kiakukikadila mayindu. Lumbu ye
yandi yayibi yifwanane.

KAPU 7.

1. Yesu wasukisa longa va mongo.

Ka lufundisani ko, ka luidi fuudu-
swa.

Luk. 6: 37. Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5. Yak. 4: 11.

2. Kadi lufundusu lulufundisilanga
lua lo fundusulwa; tezo kilutezilanga
lua kio tezulwa. Mal. 4: 24. Luk. 6: 38.

3. Mu nkiana mweni lufumfuta lu-
ena mu disu diampangi aku, kansi
kuvisidi mbangu mu diaku disu ko?
Luk. 6: 41.

4. Vo bwe uvova kwa mpangi aku:
Ungiambula yakatula lufumfuta mu
disu diaku, se tadi, mbangu wena mu
diaku disu?

5. Udisu kuni alukaya, teka katula
mbangu mu diaku disu, mboki watoma
mona mu katula lufumfuta mu disu
diampangi aku.

6. Ka luvanani biena nlongo kwa
zimba ko, ka lutubani mpe nzimbu
zeno vantadisi azingulu ko, ka zidi zo
diata kuni atambi biau ye bangumuka
zalukazuna.

7. Lulomba, yeno si luavewa; luto-
mba, yeno si luasolula; lukunkuta,
yeno si luzabudulwa.

Mat. 21: 22. Mal. 11: 24. Luk. 11: 9.

Yoa. 14: 13. 15: 7. 16: 23. 1 Yoa. 8: 22.

8. Kadi wonso ulombanga, utambu-
langa; wonso utombanga, usolulanga;
wonso ukunkutanga, uzibudulwanga.

Yak. 1: 6, 6.

9. Buna luena, nki amuntu, vo mwa-
n' andi lombele dimpa, kadi tadi kaku-
mvane?

Luk. 11: 11.

10. Vo yandi mpe lombele mbizi
anlangu, kadi nioka kakumvane?

11. I kuma vo yeno luena bambi
luzeyi vana bana beno nkailu miambo-
te, buna Seno diena mu mazulu vele
si dialuta vana biambote kwa bakunlo-
mbanga.

12. Nkiangunu mamonsono maluzo-
lele, vo bantu bakuluvangila, i mana
lubavangila mpe, kadi diodio i nsiku
ye mimbikudi.

Luk. 6: 31. Mat. 22: 39, 40. Loma 13: 8, 10.

Ngal. 5: 14. 1 Tim. 1: 5.

13. Lukota inni mwelo wafietama,
kadi mwelo wena wasadila ye nzila ye-

na yayalumuka yitualanga ku mbu-
ngulu, babingi bena bakotilanga wo.

14. Kadi mwelo wena wafietama ye
nzila yena yamfinangani yitualanga ku
moyo, bafuma bena basolulanga yo.

15. Lukikenga mu mbikudi mia-
mpumpuluvunu mikwizanga kwa yeno
ye mwatu miamameme, kansi mu
ngudi yau i balupu bakinbakila.

Mika 3: 5. 2 Tim. 3: 5.

16. Yeno si luakubazaya mu mbutu
miau. Kadi mbutu miavinia mivelwa-
nga mu zimpange vo niakuyu mu
nsolokote?

17. I bobo mpe nti miamionsono mi-
ambote mibutanga mbutu miabiza, ka-
nsi nti wabola ubutanga mbutu miambi.

Mat. 12: 33. Luk. 6: 43, 44.

18. Nti wambote ka ulendi buta
mbutu miambi ko, nti wabola ka ulendi
mpe buta mbutu miabiza ko.

19. Wonso nti ukaubutanga mbutu
miabiza ko ukwangwanga ye tubwanga
ku tia.

Mat. 3: 10. Yoa. 15: 2, 6.

20. Nkiangunu si luakubazaya mu
mbutu miau.

21. Ka babonsono ko bavovanga kwa
mono: Mfumu, Mfumu, si bakota mu
kimfumu kiamazulu, kansi uvanganga
luzolo lua Sami diena mu mazulu.

Hos. 8: 2. Luk. 6: 46. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.

22. Kina lumbu babingi si bavova
kwa mono: Mfumu, Mfumu, kadi ka
tuabikudi mu nkumbu aku koe, kadi
ka tuavaikisi mpeve zambi mu nku-
mbu aku koe, kadi ka tuavengi tulendo
tuatuingi mu nkumbu aku koe?

23. Buna mono si yabatela: Kiluzeyi
widi ntangu nkutu ko, lunkatukila, i
yeno lusadikilanga kimpumbulu.

Lumb. 6: 8. Mat. 25: 12, 41. Luk. 13: 26, 27.

24. Nkiangunu wonso wilu mambu
mami mama ye vanganga mo, fwanake-
kene ye bakala dianduka diatunga nzo
andi va tadi.

Luk. 6: 47, 48.

25. Mvula zabwa, nkuka zayiza, zi-
mpeve zavevumuka, zaniekama mu nzo
yina, kansi ka yabwa ko, kadi yatulwa
lufulu va tadi.

26. Wonso wilu mambu mami mama,
kansi kavanganga mo ko, fwanakene ye
bakala diabuzengi diatunga nzo andi
va nienge.

27. Mvula zabwa, nkuka zayiza, zi-
mpeve zavevumuka, zaniekama mu nzo
yina ye yabwa, mbwilu ayau yakala
yayinene.

28. Bwakala, Yesu bu kamana ma-
mbu momo, makabu mayitukwa ndo-
ngolo zandi,

29. kadi wabalonganga bonso ndieu wena lendo, ka bonso nsoniki miau ko. Mal. 1: 22. Luk. 4: 32. Yoa. 7: 45.

KAPU 8.

1. Yesu waniakisa mfw bwazi, 5. sielo ki-
antuti abinwani, 14. ko wa Petelo, mbevo
zazingi. 18. Lunamunu lua Yesu. 23.
Yesu wasima tembo, 28. wawaikisa mpeve
zambi.

Bu kakulumuka mongo, makabu ma-
mingi mannama.

2. Tala, mfwabandi wayiza kunsa-
mbila, wavova: Mfumu, vo zolele,
lenda kwaku kumpedisa.

Mal. 1: 40 b. Luk. 5: 12 b.

3. Yandi walambula koko kwandi,
wamvalakana, wavova: Nzolele, nave-
dila kwaku. Yandi ntumbu vedila mu
bwazi bwandi.

4. Yesu wavova kwa yandi: Tala
kwidi dio kamba muntu, kansi wenda
wakisonga kwa nganga ye nata nkailu
wasikidikisa Mose mu kimbangi kwa
yau.

5. Bu kakota mu Kapenaumi, ntuti
ankam' abinwani wayiza kwa yandi,
wambombidila, Luk. 7: 1 b.

6. wavova: Mfumu, sielo kiami kila-
mbalele mu nzo mu yela kwatila nianzi,
ulungwanga kwama beni.

7. Yandi wavova kwa yandi: Mono
ikwiza kunniakisa.

8. Ntuti ankam' abinwani wavutula,
wavova: Mfumu, kifweni ko wakota
kuni anludi ami, kansi nate diambu
dimosi kaka, sielo kiami kianiaka.

9. Kadi mono mpe i muntu ku nim'
alendo kiangana, ngiena binwani ku
nim' ami; mpovele kwa mosi: Wenda,
wele kwandi; kwa wankaka: Wiza,
wizidi kwandi; kwa nang' ami: Vanga
kiaki, vengi kio kwandi.

10. Yesu bu kawa mo, wayitukwa,
wavova kwa bannama: Kedika mono
iluvovele: Mu Isaeli nkutu kisolele
minu kiokio kiakinene ko.

11. Kansi mono iluvovele: Babingi
si batuka mu ntini yaeste ye yaweste,
si bavwanda va meza ye Abalahami
ye Isaki ye Yakobi mu kimfumu kia-
mazulu; Mat. 1: 11. Luk. 13: 29.

12. kansi bana bakimfumu si batu-
bwa ku tombe kia ku mbazi; kuna si
kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

Mat. 21: 43. 13: 42. 22: 13. 24: 51. 25: 30.

Luk. 13: 28.

13. Yesu wavova kwa ntuti ankam'

abinwani: Wenda; bonso buulekele
minu, bwakadi kwa ngeye. Sielo kia-
ndi kianiaka kina lokula.

14. Yesu bu kakota mu nzo a Petelo,
wamona ko wandi lambalele ye nitu
nayuku-yuku. Mal. 1: 29 b. Luk. 4: 38 b.

15. Yandi wavalakana koko kwandi,
yuku-yuku diansisa; yandi watelama,
wansadila.

16. Kansi nkokila bu yabwa, batuala
kwa yandi babingi babakama kwa
mpeve zambi; yandi wawaikisa zimpe-
ve mu diambu, waniakisa babonsono
bakala yela, Mal. 1: 32 b. Luk. 4: 40 b.

17. kidi mavovwa kwa Yesaya, i
mbikudi, menda detila, uvovele: Yandi
wabonga kimbevo kieto, wanata mayela
meto. Yes. 53: 4.

18. Kansi Yesu bu kamona makabu
mamingi manzungidila, watuma mu
sambuka kuna simu.

19. Nsoniki mosi wayiza, wavova
kwa yandi: Nlongi, mono yakunama,
konso kuukwenda. Luk. 9: 57.

20. Yesu wavova kwa yandi: Mbulu
zena minlungu, nuni zazulu zena leko
biau, kansi Mwan' amuntu kabeki vaka-
yekika ntu andi ko.

21. Wankaka mu minlunguki wavova
kwa yandi: Mfumu, ungiambulu ya-
teka kwenda zika sami.

22. Kansi Yesu wavova kwa yandi:
Undama kwaku; yambula bafwa bazika
bafwa bayau kibeni.

23. Bu kakota mu bota, nlonguki
miandi miannama.

Mal. 4: 35 b. Luk. 8: 22 b.

24. Tala, tembo kiakinene mbwe
kadi nu mbu, bota nkutu kiasukwa
kwa mbula; kansi yandi kibeni lele.

25. Bayenda kunsikimisa, bavova:
Mfumu, utuvulusa, tubungane.

26. Wavova kwa yau: Mu nkiamu
luena bunkuta, lubankwa fiminu-minu?
Mboki watelama, wasemba zimpeve ye
mbu; mwakala mbidi anapi.

Yobi 26: 12.

27. Bantu bayitukwa, bavova: Endu
nki ampil' amuntu, zimpeve ye mbu bu
bikuntumamananga mpe?

28. Bu kaluaka kuna simu, kuna nei
abisi Ngadala, buna bole babakama
kwa mpeve zambi batuka mu zindiamu,
bankika, bakala mbidi amafuluka, nkia-
ngunu muntu kalendi vioka mu nzila
yina ko. Mal. 5: 1 b. Luk. 8: 26 b.

29. Tala, baboka, bavova: Ngeye u
Mwan' a Nzambi, nki amambu mena
beto yaku? Wizidi vava mu kutukwa-
mise, ntangu bu ka yayizidi ko?

30. Kansi nseke beni ye yau kamba diangulu zazingi diakala dianga.

31. Mpeve zambi zambombidila, zavova : Vo ukutuvaikisa, utufidisa tua-kota mu kamba diangulu.

32. Wavova kwa zau : Luenda ! Zau zavaika, zakota mu zingulu. Tala, kamba diamvimba dianengumuka mu lunenge-nenge luamongo ku mbu, bafwa mu nlangu.

33. Kansi badikila zo bataba, bayenda ku mbanza, bakamba mamonso no ye monso mabwa babakama kwa mpeve zambi.

34. Tala, mbanza yamvimba yavaika mu kika Yesu ; bu bammona bambombidila kakatuka mu nzaku zau.

KAPU 9.

1. Yesu waniakisa watila mianzi, 9. wabokila Matai, 14. walonga mu mbinunu nsoki, 18. waniakisa nkento, wafulukisa mwan' a Yailo, 27. waniakisa mpofozole, 32. ye muntu wababa, 35. wazieta mu samuna nsamu wambote.

Yandi wakota mu bota, wasabuka, waluaka ku yandi mbanza.

Mal. 2: 1 b. Luk. 5: 17 b.

2. Tala, yau banata kwa yandi watila mianzi ulambalele va ntanda. Yesu bu kamona minu kiau, wavova kwa watila mianzi : Mwana, kala kibakala, masumu maku mayambudulu.

3. Tala, nsoniki miankaka miakukivovila : Ndien tieki.

4. Yesu bu kamona mabanza mau, kavova : Mu nkiamia lubenzi mambi mu ntima mieno ?

5. Kadi nki kilutidi nasavu-savu mu vova : Masumu maku mayambudulu, vo mu vova : Telama wadiata ?

6. Kansi kidi lunzaya, vo Mwan' amuntu wena ye lendo kiayambudila masumu va ntoto, wavova kwa watila mianzi : Telama wabonga ntand' aku, wenda ku nzo aku !

7. Yandi watelama, wayenda ku nzo andi.

8. Kansi makabu bu bamona bo, bakala wonga, bakembila Nzambi waveni lendo kiampila yoyo kwa bantu.

9. Tuka kuna Yesu bu kavioka, wamona muntu wvendi vavakuswanga, ubikwanga Matai. Wavova kwa yandi : Undama ! Yandi watelama, wannama.

Mal. 2: 13 b. Luk. 5: 27 b.

10. Bwakala, bu kavwanda va meza mu nzo, tala, mvakusi miamingi ye

bankwa masumu bayiza vwanda va meza ye Yesu ye nlonguki miandi.

11. Bafalisi bu bamona bo, bavova kwa nlonguki miandi : Nlongi eno mu nkiamia keti dila ye mimvakusi ye bankwa masumu ?

12. Kansi bu kawa mo, kavova : Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela.

13. Luenda lualonguka, bonso bwenina diadi : Nkenda nzolele, ka nkailu azikwa ko, kadi kiayiza bokila balunungu ko, kansi bankwa masumu.

14. Buna nlonguki mia Yoane miayiza kwa yandi, miavova : Mu nkiamia yeto ye bafalisi tuminanga nsoki, kansi nlonguki miaku ka miminanga nsoki ko ?

Mal. 2: 18 b. Luk. 5: 33 b.

15. Yesu wavova kwa yau : Kadi bana banzo andambisa balenda kala kiadie, toko diandambisa bu diena yau ? Kansi lumbu biakwiza, toko diandambisa bu dikatulu mu yau, mboki bamina nsoki.

16. Muntu katulanga tetila kianlele ulembolo kutama va mvwatu wankulu ko, kadi kina kiandondila si kiatiasuna mvwatu, vulu si dianeniva.

17. Ka batulanga mpe vinia kiampa mu makuba mankanda wankulu ko, kadi vo i bobo, makuba mankanda si mabuka, vinia si kiatenguka, makuba mankanda mabungane, kansi batulanga vinia kiampa mu makuba mankanda wampa, mboki biabirole biakutwa.

18. Bu kavovanga momo kawa yau, tala, nkuluntu wayiza, wansambila, wavova : Mwan' ami wankento bubu ufwidu, kansi wiza watula koko kwaku va yandi kakala moyo.

Mal. 5: 21 b. Luk. 8: 40 b.

19. Yesu watelama, ye nlonguki miandi bannama.

20. Tala, nkento wakala nkubu kumi ye mvu miole wayiza ku manima, wavalakana zamba kiamvwatu andi,

21. kadi wavunguta mu yandi kibeni : Vo ivalakana mvwatu andi kaka, mpulusu.

22. Yesu wabangumuka, bu kammona, wavova : Mwana wankento, kala kibakala ! Minu kiaku kikuvulusi. Nkento wavuluka tuka mu kina lokula.

23. Yesu bu kakota mu nzo ankuluntu ye mona basika pitulu ye ndonga yamayoyila, kavova :

24. Lukatuka, kadi ntaudi yankento ka yifwidu ko, kansi lele kwandi. Bambeka nkiaidi.

25. Ndonga bu yavaikuswa, wakota,

wasimba koko kwandi ; ntaudi yanke-
nto yafulukuswa.

26. Kumu kiamomo kiayenda mu
nsi yina yayonso.

27. Yesu bu kakatuka kuna, buna
mpofo zole zannama, baboka, bavova :
Mwan' a Davidi, utufwila nkenda !

28. Bu kakota mu nzo, mpofo zayiza
kwa yandi ; Yesu wavova kwa yau :
Lulekele minue, vo ilenda bo vanga ?
Bavova : Bwakadi kwa yeno, bonso
bululekele minue.

29. Mboki wavalakana meso mau,
wavova : Bwakadi kwa yeno, bonso
bululekele minue.

30. Meso mau mazibuka. Yesu wa-
bakadila nganzi, wavova : Lutala, kidi
muntu kazaya dio ko.

31. Kansi bu bavaika, banyendisa
kumu mu nsi yina yayonso.

32. Bu bavaika, tala, batuala kwa
yandi muntu wababa wabakama kwa
mpeve yambi. Luk. 11: 14 b.

33. Mpeve yambi bu yavaikuswa,
baba wavova. Makabu mayitikwa,
bavova : Widi ntangu nkutu ka bwa-
monekene bonso bobo mu Israeli ko.

34. Kansi bafalisi bavova : Mu nku-
luntu ampeve zambi kavaikisanga mpe-
ve zambi.

Mat. 12: 24. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.

35. Yesu wazieta mu mbanza zao-
nsono ye mavata mamonso, walonga-
nga mu nzo zau zatukutukunu, wasa-
munanga namu wambote wakimfumu,
waniakisanga mayela mamonso ye
kimbevo kiakionsono.

Mat. 4: 23. Mal. 6: 6. Luk. 13: 22.

36. Kansi bu kamona makabu, wa-
bafwila nkenda, kadi bakwamuswa ye
basansukuswa bonso mameme makondo-
lo mvungi.

Mat. 14: 14. Mal. 6: 34.

37. Buna wavova kwa nlonguki mi-
andi : Ngionzoko yena yayingi, kansi
bisadi biasuma. Luk. 10: 2. Yoa. 4: 35.

38. Nkianguu lulumba Mfumu
angionzoko katuma bisadi mu ngio-
nzoko andi.

KAPU 10.

1. Yesu wafidisa kumi ye nlonguki miandi
miele.

Yandi watela kumi ye nlonguki mia-
ndi miele mbila, wabavana lendo
mu mpeve zasunuka mu vaikisa zo ye
mu niakisa mayela mamonso ye ki-
mbevo kiakionsono.

Mal. 3: 14. Mal. 6: 7 b. Luk. 9: 1 b.

2. Kansi nkumbu zakumi ye ntumwa
zole i zazi : Wantete Simoni ubikwanga

Petelo, ye Andele, i mpangi andi, ye
Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane,
i mpangi andi ;

Mav. 1: 13.

3. Filipo ye Batolomai ; Toma ye
Matai, i mvakusi ; Yakobi, i mwan' a
Alafai, ye Tada ;

4. Simoni, i mwisi Kana, ye Yuda
Iskalioti wanyekula mpe.

5. Yesu wafidisa kumi ye bole baba
ye wabasikidikisa, wavova :

Ka luendani mu nzil' abangoi ko, ka
lukotani mu mbanz' abisi Samalia ko,

6. kansi luluta kwenda kwa mame-
me mavila manzo a Israeli.

Mat. 9: 36. 15: 24. Mav. 13: 46.

7. Bu luakwenda yendingi, lusamu-
na ye vova : Kiinfumu kiamazulu kie-
ka lukufi.

Mat. 3: 2. 4: 17. Luk. 9: 2. 10: 9.

8. Luniakisa zimbevo, lufulukisa ba-
fwa, luvedisa mfwa miabwazi, luvaikisa
mpeve zambi. Luatambudi mu kinka-
ilwa, luvana mu kinkaila.

9. Ka lubakani wola vo palata vo
nsongo mu nsinga mieno ko ;

Mal. 6: 8. Luk. 9: 3. 10: 4. 22: 35.

10. ka nkutu mu nzila, vo binkuti
biole, vo zinsampatu, vo nkawa ko,
kadi kisadi kifweni ye madia mandi.

Luk. 10: 7. 1 Kol. 9: 7. 1 Tim. 5: 18.

11. Kansi yonso mbanza vo vata
mulukotele, luyuvuzula wonso ufwana-
ne momo, lukala mo, nate ye luakatuka.

Luk. 10: 7.

12. Kansi bu lukotele mu nzo, luka-
mba yo malembe.

13. Vo nzo yifwanane, bika yenge
kieno kialuaka yo. Kansi vo ka yifwa-
nane ko, yenge kieno si kiavutuka kwa
yeno.

14. Wonso lembolo kulutambula vo
wa mambu meno, bu luvaikidi mu nzo
yina vo mu mbanza yina, lukubula
fundu-fundu mu malu meno.

Mat. 6: 11. Luk. 9: 5. 10: 11. Mav. 13: 51.

18: 6.

15. Kedika mono iluvovele : Nzungu
zansi a Sodoma ye Ngomola si zakala
zike mu lumbu kiamfundusu ye mu
mbanza yoyo zazingi.

Mat. 11: 24. Luk. 10: 12.

16. Tala, mono ilufidisi nkievo ma-
meme mu monakanda diabalupu, nki-
anguu lukala nduka bonso zinioka, lu-
kondwa mpumpuluvunu bonso mabe-
mbe.

Luk. 10: 3. Loma 16: 19.

17. Lukikenga mu bantu, kadi si ta-
kuluyekula kwa bamayala, si bakulu-
zwaka mu nzo zau zatukutukunu ;

Mat. 24: 9. Luk. 21: 12. Yoa. 16: 2.

18. kansi mu diambu diami si luana-

twa mpe ku luse luaminyadi ye mintinu mu kimbangi kwa yau ye kwa bangoi.

Mat. 25: 23.

19. Kansi bu bakuluyekula, ka lukalani mayindu ko, bonso bulufwiti vovila vo malufwiti vova, kadi malufwiti vova, lua mo vewa kina lokula.

Mat. 13: 11. Luk. 12: 11. 21: 14. 2 Tim. 4: 17.

20. Kadi ka i yeno luvovanga ko, kansi i Mpeve a Seno yivovanga mu yeno.

21. Kansi mpangi si yayekula mpangi andi mu vondwa ye se mwana; bana si banangumukina mase ye mbuta zau ye kubavondisa.

22. Yeno si luabelwa kwa babonsono mu diambu diankumbu ami, kansi wonso tatamene nate ye mbanunu, yandi vulusu.

Luk. 21: 17. Mat. 24: 13. Mal. 13: 13.

23. Bu bakuluzomanga nu mbanza yayi, lutinina ku yankaka, kadi kedika mono iluvovele: Yeno ka lumani mbanza zazonsono za Israeli ko, nate ye Mwan'amuntu wakwiza.

24. Nlonguki kalutidi nlongi andi ko, nanga kalutidi mfumu andi ko.

Luk. 8: 40. Yoa. 13: 16. 15: 20.

25. Bulungidi kwa nlonguki, bu keka bonso nlongi andi ye nanga bonso mfumu andi. Vo babikidi mfumu anzo Belesebuli, buna vele baluta bika bisi nzo andi.

Mat. 12: 24. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.

26. Nkiangunu ka lubatinani ko; kadi ka kwenani lekwa kiafukwa ko kina lembwa fukulwa ye kiansweki kina lembwa zayakana.

Mat. 4: 22. Luk. 8: 17. 12: 2.

27. Mampovele kwa yeno mu tombe, luvova mo mu mwini, maluawilu mu kutu, lusamuna mo vana ntandu amiludi.

28. Ka lutinani bavondanga nitu ko, i bakabalendi vonda mwela ko, kansi luluta tina ulenda bunga mwela ye nitu ku bilungi.

29. Kadi nsokusa zole ka zitekwanga mu kimpanza-mpanza kimosi koe? Buna zena, yimosi nkutu ka yisotuki va ntoto ko, vo ka mu diambu dia Seno ko.

30. Kansi nsuki zeno zazonsono za-ntu zatengo mpe.

2 Sam. 14: 11. Luk. 21: 18. Mat. 27: 34.

31. Nkiangunu ka lutinani ko. Yeno lulutidi mu nsokusa zazingi.

Luk. 12: 24.

32. Nkiangunu wonso ukuntambu-dila vantadisi abantu, mono mpe ikuntambudila vantadisi a Sami diena mu mazulu.

Luk. 12: 8.

33. Kansi wonso ukunkadila nkalu vantadisi abantu, mono mpe ikunkadila nkalu vantadisi a Sami diena mu mazulu.

Luk. 9: 26. 2 Tim. 2: 12. Nza. 3: 5.

34. Ka lubanzani ko, vo yayizi tuba yenge va ntoto; kiayizi tuba yenge ko, kansi sabala.

Luk. 12: 49, 51.

35. Kadi yayizidi mu sa kitantu mu muntu ye sandi, mu mwana wankento ye mbut' andi, mu nzitu wankento ye ko wandi wankento;

Mika 7: 6.

36. ntantu miamuntu i bisi nzo andi.

Lumb. 41: 9. 55: 13. Yoa. 13: 18.

37. Wonso zolele se vo mbuta kwa-kwingi ye mono zafuma, kafwanane kwa mono ko, wonso zolele mwana wabakala vo wankento kwakwingi ye mono zafuma, kafwanane kwa mono ko;

Luk. 14: 26.

38. wonso lembolo bongwa kulunsi diandi ye nama ku nim' ami, kafwanane kwa mono ko.

Mat. 16: 24. Mal. 3: 34. Luk. 9: 23.

39. Solole mwel' andi, vidisi wo; vidisi mwel' andi mu diambu diani, solole wo.

40. Ulutambudi, untambudi; untambudi, tambudi wamfidisa.

Mat. 18: 5. Luk. 10: 16. Yoa. 13: 20.

41. Tambudi mbikudi mu diambu diankumbu ambikudi, yandi tambudi nsendo ambikudi, tambudi nkwa lunungu mu diambu diankumbu andi ankwa lunungu, yandi tambudi nsendo ankwa lunungu.

Eb. 6: 10.

42. Baba buna bena babake wonso nwikini umosi mbungu yanlangu kaka wanazizia mu diambu diankumbu andi anlonguki, kedika mono iluvovele: Yandi kavidisi nsendo andi ko.

Mat. 25: 40. Mal. 9: 41.

KAPU 11.

1. Yoane wafidisa nsamu kwa Yesu. 7. Yesu wata kimbangi mu Yoane, 16. walonga badiumbula minu, 20. wavova engwa kwa Kapernaumi ye mbanza zankaka, 25. wazitisa Sandi, watela bakiazungulwa mbila.

Bwakala, Yesu bu kamana sikidikisa kumi ye nlonguki miandi miole, wakatuka kuna mu kwe longingi ye samunanga mu mbanza zau.

2. Yoane mu boloko bu kawa mavanga ma Klisto, watuma mu nlonguki miandi,

Luk. 7: 18 b.

3. wavova kwa yandi: Ngeye i ndiona wakwize, vo tuavingila wankake?

4. Yesu wavutula, wavova kwa yau:

Luenda luakamba Yoane maluwilu ye malumweni:

5. mpofo zimonanga, batembilanga badiatanga, mfwa miabwazi mivedu-swanga, bafwa matu bawanga, bafwa bafulukuswanga, bamputu basamunuwanga neamu wambote.

Yes. 35: 5. 61: 1.

6. Mayangi mena ye wonso ulembolo kuntela sakuba.

7. Kansi baba bu bayenda, Yesu wabadika bika Yoane kwa makabu: Nki luayendila ku nsi yankatu mu tonwa? Kani tutu dinikuswanga kwa mpevie?

Luk. 7: 24.

8. Kansi nki luayendila? Kani mu mona muntu uvweti nelele wena nalebelebie? Tala, bavwatanga nianalebelebe bena mu nzo zamintinu.

9. Kansi nki luayendila? Kani mu mona mbikudie? Inga, mono iluvovele, lutidi mbikudi mpe.

10. Ndieu i yandi wasonukunwa: Tala, mono nfidisi ntumwa ami ku ntual' azizi kiaku kakubika nzil' aku ku ntual' aku.

Mat. 3: 1.

11. Kedika mono iluvovele: Buna bena batonganene, babutwa kwa bake-nto, Yoane Mbotiki waunene, kansi wauke mu kimfumu kiamazulu viokele yandi mu nene.

Luk. 7: 28.

12. Kadi tuka mu lumbu bia Yoane Mbotiki nate ye bwabu kimfumu kiamazulu kisilwanga ngolo, bankwa ngolo baziokunanga kio.

13. Kadi mbikudi miamionsono ye minsiku miabikudi nate ye Yoane.

Luk. 16: 16.

14. Vo luzolele dio tambula, yandi i Elia wakana kwiza.

Malaki 4: 5. Mat. 7: 12. Mat. 9: 13. Luk. 1: 17.

15. Wena niatu, bika kawa.

Mat. 13: 9, 43. Nzai. 2: 7.

16. Kansi nki si yafwanikisa ye mbandu yayi? Yau yifwanane ye zintaudi zivwendi va mazandu, zibokele kwa zankaka,

Luk. 7: 31.

17. zivovele: Tualusikidi pitulu, kansi yeno ka lukini, tualubongele nkunga, kansi yeno ka lubandi ntulu.

18. Kadi Yoane wayiza, kadianga ko, kanwanga ko, bavovele: Yandi wena ye mpeve yambi.

19. Mwan' amuntu wayizidi, udianga, unwanga, bavovele: Tala, muntu wakindiafu ye nduvu avinia, nkundi amimvakusi ye bankwa masumu. Nduenga zanunguswa kwa mavanga mandi.

20. Mboki wabadika semba mbanza zikavangila tulendo tuandi tuatuingi, kadi ka babilula diela ko.

Luk. 10: 12 b.

21. Engwa, ngeye Kolasiini! engwa, ngeye Betesaida! kadi vo mu Tilo ye Sidoni mwavangwa tulendo tuavangulwa mu yeno, nga ntama babiludi diela mu kuba diangoto ye ntoto wampolo.

22. Kansi mono iluvovele mpe: Tilo ye Sidoni si mamona nzungu zafuma ye yeno zazingi mu lumbu kiamfundusu.

23. Ngeye Kapenauni, kani kutu zangulwa nate ye ku zulue? Ngeye si ukululwa nate ye ku nsi abafwa; kadi vo mu Sodoma mwavangwa tulendo tuavangulwa mu ngeye, nga diakidi nate ye lumbu kiaki.

24. Mono iluvovele mpe: Nsi a Sodoma si yamona nzungu zafuma ye ngeye zazingi mu lumbu kiamfundusu.

Mat. 10: 15.

25. Yina ntangu Yesu wavutula, wavova: Mono ikutondele, Se, Mfumu azulu ye ntoto, kadi waswekele momo kwa bankwa nduenga ye zayu, wazai-kisi mo kwa bakinswa.

Luk. 10: 21.

26. Inga, Se, kadi bwazolakana v-ntadisi aku buvengo.

27. Mono yayekudulwa biabionsono kwa Sami; muntu kazeyi Mwana ko kansi Se, ye muntu kazeyi Se ko kansi Mwana, ye ndiena Mwana ukazolele bo zaikisa.

Lumb. 8: 6. Mat. 28: 18. Yoa. 3: 35. 17: 2.

1: 18. 6: 46. 10: 45.

28. Luiza kwa mono lubabonsono lutovukanga ye tuikwanga mbidi azitu, mono si ikuluvundisa.

29. Lukituika vangu kiami, lulongu-ka kwa mono, kadi mono ngiena w-nlembami ye ntima wakuluka, yeno si lusolula luvundu mu miela mieno.

Yel. 6: 16.

30. Kadi vangu kiami kiena kiabiza, zitu kiami kiena nayaki-yaki.

KAPU 12.

1. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu.

9. Yesu waniakisa muntu wakala koko kwasioka, 15. watina kitantu kiabafalisi, 22. waniakisa baba, walonga bafalisi bavola masumu kwa Mpeve yavedila. 38. Minsoniki mialomba dimbu kwa Yesu. 46. Mbut' a Yesu ye mpangi zandi.

Mu ntangu yina mu kialumingu Yesu wavioka mu mayinza mena mbo-ngo, kansi nlonguki miandi miafwa nsatu, miabadika dokula nsesa ye dia.

Mat. 2: 23 b. Luk. 6: 1 b.

2. Bafalisi bu bamona bo, bavova kwa yandi: Tala, nlonguki miaku mivengi makondolo luve mu kialumi-
ngu.

5 Mose 23: 25.

3. Yandi wavova kwa yau : Kadi ka luatengi koe mavanga Davidi ye bakala yandi, bu kafwa nsatu,

1 Sam. 21: 6.

4. bonso bukakota mu nzo a Nzambi, badia mampa mantala makondwa luvu mu diwa kwa yandi ye kwa bayandi mpe, kansi kwa zinganga kaka.

2 Mose 25: 30. 29: 33. 3 Mose 8: 31. 24: 9.

5. Evo ka luatengi mu nsiku koe, vo mu kialumingu banganga basumunanga lumingu mu kinlongo, kansi ka baneti nkanu ko?

4 Mose 28: 9, 11.

6. Mono iluvovele : Lutidi kinlongo wena vava.

7. Vo luzeyi bonso bwenina diadi : Nkenda nzolele, ka nkailu azikwa ko, nga ka lubedese bakembo nkanu ko,

Hos. 6: 6.

8. kadi Mwan' amuntu i mfumu alumingu.

9. Bu kakatuka kuna, wayenda ku nzo au alukutukunu.

Mal. 3: 1 b. Luk. 6: 6 b.

10. Tala, muntu wakala koko kwasioka. Yau banyuvula, bavova : Luve luaveno mu niakisa mu lumingu? kidi bamfunda.

Luk. 13: 14.

11. Yandi wavova kwa yau : Buna luena, nki amuntu wena meme dimosi kaka, vo diau disotokene mu bulu mu lumingu, kadi kasimbi dio ye tombula dio koe?

12. Muntu bonso bukalutidi meme ! I kuma luvu luveno mu vanga bwambote mu lumingu.

13. Mboki wavova kwa muntu : Lambula koko kwaku. Walambula ko, kwau kwavutuka kala mavimpi bonso kwankaka.

14. Kansi bafalisi bavaika ye bamvovila manenga, bonso bubakana kumbunga.

Mal. 3: 6. Yoa. 10: 39. 11: 53.

15. Yesu bu kazaya dio, wakatuka kuna; babingi bannama, waniakisa babonsono.

16. Yandi wabasemba, ka bidi kuzaiakisa,

17. kidi mavovwa kwa Yesaya, mbi-kudi, menda detila, uvovele :

18. Tala, sielo kiami kiyasolele, i zolwa kiami, kienina mwel' ami nzolakanani. Mono ikuntula Mpeve ami, yandi si kasamunina bangoi mfundusu.

Yea. 72: 1. Mat. 3: 17. 17: 5.

19. Yandi kazonzi ko vo boka ko, nding'andi ka yiwakani mu zinzila ko.

20. Yandi katoluzudi tutu diatiabuzuka ko, nsinga wamwinda ufwitanga mwisi kazini wo ko, nate ye kamanisa mfundusu yandungunu.

Yea. 42: 2, 3.

21. Bangoi si basa vwadi mu nkumbu andi.

22. Buna yandi watuadulwa muntu wabakama kwa mpeve yambi yafwa meso ye ndinga; yandi wanniakisa; baba diavova, diamona.

Mat. 9: 33. Mal. 3: 19 b. Luk. 11: 14.

23. Makabu mamonsono makala zengele-zengele, bavova : Kadi ndiena ka mwan' a Davidi koe?

24. Kansi bafalisi bu bawa dio, bavova : Ndiu kavaikisanga mpeve zambi ko vo ka mu Belesebuli ko, i nkuluntu ampeve zambi.

Mat. 9: 34. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.

25. Kansi bu kazaya mabanza mau, wavova kwa yau : Kionso kimfumu kikabane mu kitantu si kiavombuswa; yonso mbanza vo nzo yikabane mu kitantu ka yisikilani ko.

26. Vo Satana uvaikisanga Satana, buna kabane mu kitantu, nkiongu kimfumu kiandi bwe kiasikila?

27. Vo mono i vaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, buna bana beno mu nani bavaikisilanga zo? Nkiongu yau bakadi mfundisi mieno.

28. Vo mono i vaikisanga mpeve zambi mu Mpeve a Nzambi, buna kimfumu kia Nzambi kialueki kwa yeno.

29. Evo muntu bwe kalenda kotila mu nzo ankwa ngolo ye tana lekwa biandi, vo katekele kanga nkwa ngolo ko, mboki si katana nzo andi.

Luk. 11: 22.

30. Wonso kena yami ko, wenina mono kitantu; wonso kakutikisanga yami ko, umwangisanga.

31. Nkiongu mono iluvovele : Bantu si bayambudulwa masumu mamonsono ye ntiakulu zazonsono, kansi ntiakulu a Mpeve ka yiyambudulwa ko.

Mal. 3: 28, 29. Luk. 12: 10. Eb. 6: 4. 10: 20.

1 Yoa. 5: 16.

32. Wonso bangisi Mwan' amuntu diambu, yambudulu, kansi wonso ubangisi dio kwa Mpeve yavedila, kayambudulwa mu ntangu yayi ko vo, mu yina yakwiza ko.

33. Luvanga nti se wabiza ye mbutu miawau se miabiza vo luvanga nti se wabola ye mbutu miawau se miabola. Nti uzayakananga mu mbutu miawau.

Mat. 7: 17. Luk. 6: 44.

34. Lubana bampidi, bwe lulenda vova mena mambote, bu luena bambi? Kadi nwa uvovanga kiaba kiantima.

35. Muntu wambote uvaikisanga mambote mu mayudukwa mandi mambote,

wambi uvaikisanga mambi mu mayudukwa mandi mambi.

36. Kansi mono iluvovele : Bantu si badedisa mambu mu lumbu kiamfundusu mu mambu mamonsono mabavovele makondolo mfunu.

37. Kadi ngeye si wanunguswa mu mambu maku, ngeye si wabeduswa mu mambu maku.

38. Mboki nsoniki miankaka ye bafalisi bavutula kwa yandi, bavova : Nlongi, tuzolele mweswa dimbu kwa ngeye.

Mat. 16: 1. A. 1. 8: 11. 1 Kol. 1: 22.

39. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau : Mbandu yambi ye yayanga yitombanga dimbu, kansi ka yivewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona mbikudi kaka;

Mat. 16: 4. Luk. 11: 29.

40. kadi bonso bwakala Yona mu vumu kiambizi yambafu lumbu tatu ye mafuku matatu, i buna si bwakadila Mwan' amuntu mu ntim' antoto lumbu tatu ye mafuku matatu.

Yona 2: 1.

41. Bisi Nineve si bafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu ye bedisa yo, kadi babilula diela mu nsamunu a Yona ; se tadi, lutidi Yona wena vava.

Yona 3: 5.

42. Ntinu nkama watuka mu ntini yasude si kafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu ye bedisa yo, kadi yandi watuka mu nsuka zantoto mu wa ndue nga za Solomo ; se tadi, lutidi Solomo wena vava.

1 Nt. 10: 1. 2 Lus. 9: 1.

43. Mpeve yasumuka bu yavaikidi mu muntu, yizietanga mu muma mukondolo nlangu, yitombanga luvundu, kansi ka yimonanga lo ko.

44. Mboki yivovele : Yavutuketi ku nzo ami yiyavaikidi ; bu yilueki, yimweni yo yankatu, yakombwa, yaketulwa.

45. Mboki si yakwenda nata mpeve nsambodia zankaka zilutidi yandi kibeni mu bi, zau zikotele ye kundanga momo, buna nkadulu yazimunina yamuntu si yalutila yantete mu bi. I bobo si bwakadila mpe kwa mbandu yayi yambi.

2 Pet. 2: 20.

46. Bu kavovanga kwa makabu, tala, mbut' andi ye mpangi zandi batelamene ku mbazi, batomba mu vova kwa yandi.

Mat. 18: 55. Mal. 3: 31 b. Luk. 8: 19 b.

47. Muntu wavova kwa yandi : Tala, mbut' aku ye mpangi zaku batelamene ku mbazi, batombele mu vova kwa ngeye.

48. Yandi wavutula, wavova kwa wankamba mo : Nani i mbut' ami ye mpangi zani ?

49. Walambula koko kwandi kwa nlonguki miandi, wavova : Tala mbut' ami ye mpangi zami !

50. Kadi wonso uvanganga luzolo lua Sami diena mu mazulu, yandi i mpangi ami ye busi kiami ye mbut' ami.

KAPU 13.

1. Ngana mu mambu ma Nzambi, 24. zingana mu kimfumu kiamazulu.

Kina lumbu Yesu wavaika mu nzo, waywanda mu nseko ambu.

Mal. 4: 1.

2. Makabu mamingi makutakana kwa yandi, nkiangunu wakota mu bota, wavwanda ; bantu babonso batelama va simu.

3. Yandi wavova mamingi kwa yau mu zingana, wata : Tala, nkuni wayele kuni.

Mal. 4: 3 b. Luk. 8: 4 b.

4. Bu kakunanga, yankaka yabwidi vasambwa nzila, nuni zizi yo dia.

5. Yankaka yabwidi vena matadi vakondolo ntoto wawingi, yau ntumbu tumbuka, kadi ka yakedi ntoto wansina ko ;

6. kansi ntangu bu yatubukidi, yizini ; bu yikondolo mianzi, yiyumini.

7. Yankaka yabwidi mu zimpanga, mpanga zamenene ye zafikitidi yo.

8. Yankaka yabwidi mu ntoto wena wabiza, yabutidi mibutu, miankaka nkama-nkama, miankaka makumasa-mbanu-masambanu, miankaka makumatatu-matatu.

9. Wena matu, bika kawa. Mat. 11: 15.

10. Nlonguki miayiza, miavova kwa yandi : Mu nkiana vovele kwa yau mu zingana ?

Mal. 4: 10.

11. Yandi wavutula, wavova : Yeno luaveno luazaya mansweki makimfumu kiamazulu, kansi yau ka baveno mo ko.

1 Kol. 2: 10. 1 Yoa. 2: 27.

12. Kadi wonso beki, si kavewa ye baka kiaba, kansi wonso ukaubeki ko, si kazonwa kiena yandi mpe.

Mat. 25: 29. Mal. 4: 25. Luk. 8: 18. 19: 26.

13. Nkiangunu mono ivovanga kwa yau mu zingana, bamonanga bu bakabamoni, bawanga bu bakabawe ye bakabazayi.

14. Mu yau mwele detila mbikudulu ya Yesaya yivovele : Mu wa si luawa, kansi yeno ka luzayi, mu mona si luamona, kansi yeno ka luvisi,

15. kadi ntima miabantu baba miamana viba, matu mau mayikidi mavukuka, meso mau bazimini mo, ka bidi

vutuka mona mu meso ye wa mu matu ye zaya mu ntima ye bangumuka, mpasi yabaniakisa.

Yes. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.

16. Kansi mayangi mena ye meso meno, kadi mamonanga, ye matu meno, kadi mawanga. Mat. 16: 17. Luk. 10: 23.

17. Kedika mono iluvovele: Mbi-kudi miamingi ye bankwa lunungu babingi bazina moyo mu mona malumweni, kansi mwanki ka bamona mo ko, ye mu wa maluwilu, kansi mwanki ka bawa mo ko. 1 Pet. 1: 10.

18. Nkiangunu luwa kweno ngan' ankuni. Mal. 4: 3, 14. Luk. 8: 11.

19. Muntu bu kawilu mambu makimfumu ye kazeyi mo ko, buna nkwa mbi ukwiza zikuna yakununu mu ntim'andi. Yandi i ndieu wakununu va sambwa nzila.

20. Kansi ndiena wakununu vena matadi, yandi i ndieu uwanga mambu ye ntumbu tambula mo mu kiesee;

21. Kansi kena mianzi mu yandi kibeni ko, kansi uzingilanga ntangu yafiuma; mpasi ye nzomono bu bikwizanga mu diambu diamambu, yandi ntumbu ta sakuba.

22. Kansi ndiena wakununu mu mpanga, yandi i ndieu wilu mambu; mayindu mantangu yayi ye mvungunuku akimvwama bifikitanga mambu, yandi kondolo mbutu. 1 Tim. 6: 9.

23. Kansi ndiena wakununu mu ntoto wabiza, yandi i ndieu wilu mambu ye zeyi mo, kedika ubutanga mbutu, umosi uvanganga nkama-nkama, wankaka makumasambanu-masambanu, wankaka makumatatu-matatu.

24. Yandi wabatela ngana yankaka, wavova: Kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu wakuna mbongo yabiza mu yinza diandi.

25. Kansi bantu bu baleka, ntantu andi wayiza kuni kakala mu witi, wele kwandi.

26. Nsombo bu miatumbuka ye vanga mbutu, buna kakala diamonika mpe.

27. Kansi nanga miamfumu anzo miayiza vova kwa yandi: Mfumu, kadi kwakunini mbongo yabiza mu yinza diaku koe? Buna kakala kwe ditukidi?

28. Yandi wavova kwa yau: Muntu wakitantu wavengi bo. Kansi nanga miavova kwa yandi: Zolele tuenda dio yonzike?

29. Yandi wavova: Ve, ka luidi vuza witi ye kakala, bu lua dio yonzika.

30. Luyambula biabirole biamenina va kimosi nate ye ngionzoko; mu nsungi angionzoko si ikamba biyonziki: Luteka yonzika kakala ye kanga dio mu mita mu yoka dio, kansi luyonzika witi mu lundulu kiamii.

31. Yandi wabatela ngana yankaka, wavova: Kimfumu kiamazulu kifwanane ye mwingidi wasinapi wabonga muntu, wakuna wo mu yinza diandi. Mal. 4: 30 b. Luk. 13: 18 b.

32. Wau ulutidi mingidi miamionsono mu ke, kansi bu umeni kula, uviokolet biankaka biampata nsengo mu nene ye weka nti, nuni zazulu zikwiza wo leki mu mavala.

33. Yandi wavova kwa yau mu ngana yankaka: Kimfumu kiamazulu kifwanane ye vumvu diabonga nkento, wasweka dio mu tezo tatu biamfumfuta, nate ye zazonsono zamana funa.

34. Momo mamonsono mavova Yesu mu zingana kwa makabu, kavova diambu kwa yau ko kansi mu zingana, Mal. 4: 33, 34.

35. kidi mavova mbikudi menda detila, uvovele: Mono si yabandula nwa ami mu zingana, si yatengula maswekama tuka mu ntudulu alufulu luanza.

36. Mboki wasisa makabu, wakota mu nzo. Nlonguki miandi miayiza kwa yandi, miavova: Utubangudila ngana yakakala diayinza.

37. Wavutula, wavova: Ukunanga mbongo yabiza i Mwan' amuntu.

38. Kansi yinza i nza; mbongo yabiza i bana bakimfumu; kansi kakala i bana bankwa mbi.

Yoa. 8: 41. Mav. 13: 10. 1 Yoa. 3: 8.

39. Ntantu wakunini dio i nkadi ampemba, ngionzoko i mbanunu antangu yayi, biyonziki i zimbasi.

Yoeli 3: 13. Nzai. 14: 15.

40. Nkiangunu kakala bonso budia-yonzukwa ye yokwa ku tia, i buna si bwakala mu mbanunu antangu.

41. Mwan' amuntu si kafidisa mbasi zandi, mu kimfumu kiandi zau si zayonzika biabionsono bitesisanga masakuba ye bavanganga kimpumbulu,

42. si zakubatuba ku foloni kiatia; kuna si kwakala dilu ye nkwetoso auno. Mat. 8: 12.

43. Buna balunungu si batentinia nkievo ntangu mu kimfumu kia Sau. Wena matu, bika kawa.

Dan. 12: 3. 1 Kol. 15: 41.

44. Kimfumu kiamazulu kifwanane ye lekwa kiantalu kiaswekwa mu yinza, kiasolula muntu, wasweka kio; mu diambu diakiese kiandi wayenda teka

yayandi yayonsono wasumba yinza diadina.

Fili. 3: 7.

45. Diaka kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i nkiti, watomba nzimbu zabiza.

46. Kansi bu kasolole luna lumosi luantalu beni, buna wayenda teka yayandi yayonsono, wasumba lo.

47. Diaka kimfumu kiamazulu kifwanane ye konde diatubwa mu mbu, diayonzika mbizi zampila mu mpila;

48. bu diazala, batunta dio va simu, bavwanda, bayonzika zabiza mu biwimbwa, kansi baveta zabola.

49. I buna si bwakala mu mbanunu antangu. Mbasi si zavaika ye vangula bambi mu monakanda diabalunungu,

Mat. 25: 32.

50. si zakubatuba ku foloni kiatia; kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

51. Luzeyi momo mamonsono? Bavova kwa yandi: Inga.

52. Kansi yandi wavova kwa yau: Nkiangunu wonso nsoniki weka nlonguki akimfumu kiamazulu ufwanane ye muntu, i mfumu anzo, uvaikisanga mu mayudukwa mandi ye mampa ye mankulu.

53. Bwakala, Yesu bu kamana ngana zazina, kakatuka kuna.

54. Bu kaluaka ku yandi nsi, wabalonga mu nzo au yalukutukunu, bayitukwa, bavova: Nduenga zozo ye tulendo toto kwe kabakidi bio?

Mat. 6: 1 b.

55. Kadi yandi ka mwan' anketi anti koe? Kadi mbut' andi kabikwanga Malia koe, ye mpangi zandi Yakobi ye Yosefi ye Simoni ye Yuda?

Mat. 12: 46. Yoa. 6: 42.

56. Busi biandi biabionsono kadi ka biena yeto koe? Buna kwe kabakidi momo mamonsono?

57. Yau bantela sakuba. Kansi Yesu wavova kwa yau: Mbikudi kondo lo nzitusu ko, kansi mu yandi nsi ye mu yandi nzo.

Mal. 6: 4 b. Luk. 4: 24. Yoa. 4: 44.

58. Kuna kavanga tulendo tuatuingi ko mu diambu dialudimbulu luau luaminu.

KAPU 14.

1. Yoane Mbotiki wazakwa ntu. 13. Yesu wadikila mafunda matanu nababakala, 22. wadia'a va nlangu, 34. waniakisa bambevo.

Mu ntangu yina Elode, i nyadi, wawa kumu kia Yesu,

2. wavova kwa sielo biandi: Ndie-

na i Yoane Mbotiki. Yandi wafulukidi mu bafwa, i kuma tulendo toto tusadikilanga mu yandi.

Mal. 6: 14 b. Luk. 9: 7 b.

3. Kadi Elode wabakisa Yoane, wankangisa, wantudisa mu boloko mu diambu dia Elodia, i inkazi a Filipino, i mpangi andi.

Mat. 4: 12. Mal. 6: 17 b. Luk. 3: 19 b.

4. Kadi Yoane wakivovila kwa yandi: Kwena luve ko mu kala yandi.

5. Yandi wazola kumvonda, kansi watina bantu, kadi bamvwa bonso mbi-kudi.

Mat. 21: 26. Luk. 20: 6.

6. Lumbu kiambutulu a Elode bu kiayiza, buna mwan' a Elodia wankento wakina mu monakanda diau, Elode wanzolakana.

7. Nkiangunu wansila mu ndefi mu kumvana kionso kikalomba.

8. Kansi bu katuadukuswa kwa mbut' andi, kavova: Umpana ntu a Yoane Mbotiki vava va longu.

9. Ntinu wakala kiadi, kansi mu diambu diazindefi ye mu diambu diabavwanda yandi va meza wakamba kavewa wo.

10. Yandi wafidisa mu zaka ntu a Yoane mu boloko.

11. Ntu andi wanatwa va longa, wavewa ntaudi yankento; yandi wanata wo kwa mbut' andi.

12. Nlonguki niandi mialuaka ko, miabonga nitu andi, miazika yo, miayiza dio kamiba kwa Yesu.

13. Yesu bu kawa dio, wakatuka kuna mu bota, waluaka ku vuma kiankatu mu kinsona. Makabu bu bawa dio, bannama kimalu tuka mu zimbanza.

Mat. 15: 32 b. Mal. 6: 30 b. Luk. 9: 10 b. Yoa. 6: 1 b.

14. Yandi wawaika, wamona bantu babingi, wabafwila nkenda, waniakisa mbevo zau.

15. Nkokila bu yabwa, nlonguki miayiza kwa yandi, miavova: Vuma kiena kiankatu ye ntangu yikiviokele; nkiangunu sindika makabu benda ku mavata bakisumbila madia.

16. Kansi yandi wavova kwa yau: Ka bena nsatu akatuka ko; lubavana kweno dia.

17. Kansi bavova kwa yandi: Vava ka tubeki lekwa ko, kansi mampa matanu ye mbizi zole.

18. Yandi wavova: Luntuadila bio vava.

19. Yandi wakamba makabu mavwanda va titi, wabonga mampa matanu ye mbizi zole, watala ku zulu, wasakumuna, wabukuna, wavana minlongu-

ki mampa, kansi minlonguki miavana kwa makabu.

1 Tim. 4: 3. 6: 17.

20. Babonsono badia, bayukuta. Batota mansadusulwa mabibuku, kumi ye mpidi zole zazala.

21. Badia, kani i mafunda matanu mababakala, makondwa bakento ye bana.

22. Yandi wakomina nlonguki miakota mu bota mu kuntekila kuna simu, nate ye bu kameni sindika makabu.

Mal. 6: 43 b. Yoa. 6: 15 b.

23. Bu kamana sindika makabu, watombuga mingo yandi kaka mu sambila. Nkokila bu yabwa, wakala kuna yandi kaka.

24. Kansi bota kiakiluakila ku monakanda diambu, kialunguswa kwa zimbula, kadi mpeve yabakika.

25. Mu lo kiaia kiankengila kiafuku wayiza kwa yau, wadiata va mbu.

26. Bu bammona, vo dieti va mbu, bavizuka ntima, bavova: Kiakina i kinsampukila; baboka mu diambu diawonga.

27. Yandi ntumbu vova kwa yau, wata: Luyangalala, i mono kwami, ka lukalani wonga ko.

28. Petelo wavutula kwa yandi, wavova: Mfumu, vo ngeye, unkamba ngiza kwa ngeye va minlangu.

29. Yandi wavova: Wiza. Petelo wavaika mu bota, wadiata va minlangu, wayiza finami kwa Yesu.

30. Kansi bu kamona mpeve, wakala wonga; bu kabadika sinda, waboka, wavova: Mfumu, undalula!

31. Yesu ntumbu lamibula koko, wansimba, wavova kwa yandi: Unkwa fininu-ininu, mu nkiamu wena ketiketi?

32. Bu bamana kota mu bota, nipeve yalembwa.

33. Bakala mu bota bansambila, bavova: Kedika, Ngeye i Mwan'a Nzambi.

34. Bu bamana sabuka, baluaka kuna simu ku Ngenesaleti.

Mal. 6: 53 b.

35. Babakala bansi yina bu bantomuna, batuma mu nsi yina yayonsono yakinzungidila batuala babonsono bona yela kwa yandi;

36. bambombidila bavalakana kaka zamba kiamvwatu andi; babo bavalakana kio bamana vuluswa.

Luk. 6: 19.

KAPU 15.

1. Yesu walonga bafalisi ye minsoniki, 21. wasadisa nkento i nkananita, 29. wania-kisa mbevo zazingi, 32. wadikila mafunda maia mababakala.

Mboki bafalisi ye minsoniki batuka mu Yelusalemi bayiza kwa Yesu, bavova:

2. Nlonguki miaku mu nkiamu batulumunanga kikulu kiabangudi zabantu? Kadi ka basukulanga moko ko, bu badianga mampa.

Mal. 7: 1 b.

3. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau: Kansi yeno mpe mu nkiamu lutulumunanga nsikudukusu za Nzambi mu diambu diakikulu kieno?

4. Kadi Nzambi wasikidikisa, wavova: Zitisa saku ye mbut' aku, ye: Wonso utesanga mambi kwa se vo mbuta, fwa kafwa.

2 Mose 20: 12. 5 Mose 5: 16. Ef. 6: 2.

2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20.

5. Kansi yeno luvoele: Wonso voele kwa sandi vo mbut' andi: I nkailu kwa Nzambi uyakutu kusadisa; yandi kazitisa sandi vo mbut' andi nkutu ko.

6. Yeno luakabikisi nsiku mia Nzambi mu diambu diakikulu kieno.

7. Lumeso kungsi alukaya, Yesaya watoma bikula mu yeno, bu kavova:

Yes. 29: 13.

8. Bantu baba bakunzitisanga mu bikoba, kansi ntima miau mitatukidi nseke ye mono;

9. mu nkutu bakunsambilanga, bu balonganga malongi mansikudukusu zabantu.

10. Yandi watela bantu mbila, wavova kwa yau: Luwa ye luzaya.

11. Makotele mu nwa ka masumunanga muntu ko, kansi mavaikidi mu nwa masumunanga muntu.

12. Mboki nlonguki miayiza, miavova kwa yandi: Zeyie, vo bafalisi batele sakuba, bu bawilu diambu diodio?

13. Kansi yandi wavutula, wavova: Yonso nkununu yilembola kuna Sami diakizulu si yavuzwa ye mianzi.

Yoa. 15: 2.

14. Lubayambula. Yau i ntuaadisi miafwa meso kwa bampopo. Kansi vo mpopo tuadisi mpopo, buna babole si babwa mu bulu.

Mat. 28: 16. Luk. 6: 39.

15. Petelo wavutula, wavova kwa yandi: Utubangudila ngana yoyo.

16. Wavova: Kadi yeno mpe luakidi lembwa zaye?

17. Kadi ka luvisidi koe, vo mamonsoho makotanga mu nwa maviokanga ku vumu, maloswanga ku zamba.

18. Kansi mavaikanga mu nwa matukidi mu ntimu; mau masumunanga muntu.

19. Kadi mu ntimu mutukanga mabanza mambi, vonda, kinsuza, kintie-ngi, wivi, kimbangi kiampumpuluvu-nu, zintiakulu.

1 Mose 6: 5. 8: 21. Yel. 17: 9.

20. I momo kwandi masumunanga muntu, kansi dia ye moko malembwa sukulwa ka disumunanga muntu ko.

21. Yesu bu kavaika mo, wayenda kuna ndambu za Tilo ye Sidoni.

Mal. 7: 24 b.

22. Se tadi, nkento i nkananita wataka mu nzaku zozo, waboka, wavova: Mfumu, mwan' a Davidi, umfwila nken-da, mwan' ami wankento bakamene bwambi kwa mpeve yambi.

23. Kansi yandi kamvutula diambu ko. Nlonguki miandi miyiza, mi-nyuvuia, miavova: Unsindika, kadi bokele ku nim' eto.

24. Yandi wavutula, wavova: Kiafiduswa ko kansi kwa mameme mavila manzo a Isaeli.

Mat. 10: 6. Mav. 13: 46.

25. Kansi yandi wayiza kunsambila, wavova: Mfumu, unsadisa.

26. Yandi wavutula, wavova: Ka bufweni ko mu bonga mampa mabana ye tuba mo kwa bimbwa-mbwa.

27. Yandi wavova: Ngeta, Mfumu, kadi bimbwa-mbwa mpe bidianga bi-mpeso-mpeso bisotukanga tuka va me-za mamfumu zau.

28. Mboki Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Nkento, minu kiaku ki-ena kiakinene. Bwakukadila, bonso buuzolele. Mwan' andi wankento wa-niaka tuka lokula kiokio.

29. Yesu bu kakatuka kuna, wayen-da mu ndambu ambu a Ngalili, waba-luka mongo, wavwanda vana.

Mal. 7: 31 b.

30. Makabu mamingi mayiza kwa yandi, banata batembilanga, bampofo, mababa, batila mianzi ye bankaka ba-bingi, babalumba va malu mandi; yandi wabaniakisa.

Yes. 35: 5.

31. Ndonga yayitukwa bu bamona, vo mababa mavova, batila mianzi se mavimpi, batembilanga badiata, ba-mpofo bamona, yau bakembila Nzambi a Isaeli.

32. Yesu watela nlonguki miandi mbila, wavova: Mono mfwididi ndo-nga nkenda, kadi bakikadidi yami lu-mbu tatu, ka babeki kiandia ko, kizo-lele kubasindika ye nsatu ko, ka bidi lenzangana mu nzila.

Mat. 14: 19. Mal. 8: 1 b.

33. Nlonguki miavova kwa yandi: Kwevi tuabaka mampa momo mamingi mu nsi yankatu mu yukutisa ndonga yayi yayingi?

34. Yesu wavova kwa yau: Mampa makwa mena yeno? Bavova: Nsa-mbodia ye bimbizi-mbizi biafuma.

35. Yandi wakanba ndonga yavwa-nda va nsi;

36. wabonga mampa nsambodia ye zimbizi, watonda, wabukuna, wavana kwa minlonguki; minlonguki miavana kwa makabu.

37. Babonso badia, bayukuta; ma-nsadusulwa mabibuku mabatota i mpi-di nsambodia zazala.

38. Badia i mafunda maia mababa-kala makondwa bana ye bakento.

39. Bu kamana sindika makabu, wa-kota mu bota, waluaka kuna nzaku za Mangadani.

KAPU 16.

1. Bafalisi ye basaduki balomba dimbu kia-zulu. 5. Yesu waluengisa minlonguki mu malongi mabafalisi ye basaduki. 13. Ki-mbangi kia Petelo. 21. Yesu wakikambila bonso bukakana lungwa, 24. bonso buna lungwa nlonguki miandi mu lunamununu lua Yesu.

Bafalisi ye basaduki bayiza kumvu-kumuna, banlomba kabasonga di-mbu kiazulu.

Mat. 12: 33 b. Mal. 8: 11 b.

2. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau: Nkokila bu yibwidi, luvo-vele: Kwambote, kadi zulu dibweki.

3. Mu nsuka vo: Bwabu kwambi, kadi zulu dibweki, diyitalele. Yeno luzeyi swaswasa luse luazulu, kansi ka lulendele dimbu biazintangu koe?

4. Mbandu yambi ye yayanga yifwa-ndanga dimbu, kansi ka yivewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona. Yandi wa-basisa, wele kwandi.

Yona 2: 1.

5. Minlonguki bu mialuaka kuna simu, bamilakana nata mampa.

Mal. 8: 14 b.

6. Yesu wavova kwa yau: Lutala luakikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki.

Luk. 12: 1.

7. Kansi babanzasana, bavova: Ka tuneti mampa ko.

8. Yesu bu kazaya dio, wavova: Lu-bankwa fiminu-minu, mu nkiana lu-banzasene, vo ka luneti manpa ko?

9. Ka luvusidi koe, evo ka lubamba-kidi moyo koe mu mampa matanu kwa

mafunda matanu ye mpidi zikwa ziluatotele?

Mat. 14: 17 b. Mal. 6: 41 b. Luk. 9: 13 b.
Yoa. 6: 9.

10. Vo ka mu mampa nsambodia ye mafunda maia koe ye mpidi kwa ziluatotele?

Mat. 15: 34.

11. Bwe bwenina, bu lulembolovisila, vo kibikidi mampa kwa yeno ko? Kansi lukikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki.

12. Mboki bavisa, vo kavova kwa yau ko, vo bakukikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki, kansi mu longi diabafalisi ye diabasaduki.

13. Yesu bu kaluaka kuna ntini za Kaisalia Filipi, wayuvula nlonguki miandi, wavova: Bantu bavovele, vo Mwan'amuntu i nani?

Mal. 3: 27 b. Luk. 9: 18 b.

14. Yau bavova: Bankaka Yoane Mbotiki, bankaka Elia, bankaka Yelema vo umosi mu bambikudi.

Mat. 14: 2.

15. Yandi wavova kwa yau: Kansi yeno luvovele, vo mono i nani?

16. Simoni Petelo wavutula, wavova: Ngeye i Klisto kwaku, Mwan'a Nzambi amoyo.

Yoa. 6: 69. 11: 27. Mav. 8: 37. 9: 20.

1 Yoa. 4: 15. 5: 5.

17. Kansi Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Simoni Baliona, mayangi mena yaku, kadi nsuni ye menga ka biakuzaikisi dio ko, kansi Sami diena mu mazulu.

1 Kol. 2: 10.

18. Mono ivovele mpe, vo ngeye i Petelo; va tadi diodio si yatunga bundu diami, mielo miansi abafwa ka miviti dio ngolo ko.

Yoa. 1: 42. Ef. 2: 20.

19. Mono si yakuvana nsabi zakimfumu kiamazulu, yonso yiukengi va ntoto yikangamene mu mazulu, yonso yiukangudi va ntoto yikangukidi mu mazulu.

20. Buna wasikidikisa minlonguki ka bakambani muntu ko, vo yandi kibeni i Klisto.

Mat. 17: 9.

21. Tuka ntangu yina Yesu wabadika songa nlonguki miandi, vo kwenda kakwenda kaka kuna Yelusalemi ye lungwa beni kwa bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa ye fulukuswa mu lumbu kiantatu.

Mat. 20: 17 b. Mal. 8: 30 b. Luk. 9: 21 b.

22. Petelo wambonga, wabadika kumsemba, wavova: Nzambi wakukuta, mfumu. Ka bukadi kwa ngeye nkutu ko.

23. Kansi yandi wabangumuka, wavova kwa Petelo: Satana, wenda ku

nim' ami, ngeye i ntesisi ami asakuba, kadi kuyindudi ma Nzambi ko, kansi mabantu.

24. Mboki Yesu wavova kwa nlonguki miandi: Vo muntu zolele nama ku nim' ami, kakikadila nkalu ye bongakulunsi diandi ye kundama.

Mat. 10: 38 b. Mal. 8: 34 b. Luk. 9: 23 b.

25. Kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansi wonso vidisi mwel' andi mu diambu diami, solole wo.

Yoa. 12: 25.

26. Kadi muntu nki katomene nitu, vo vengi nza yamvimba ndandu, kansi vidisi mwel' andi? Vo muntu nki kafwiti vena mwel' andi mu budisa?

27. Kadi Mwan'amuntu si kakwiza mu nkembo a Sandi ye mbasi zandi, buna si kasenda muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi.

Sak. 14: 5. Mat. 25: 31. 26: 64. Loma 2: 6.

Yud. b. 14. Nza. 2: 23.

28. Kedika mono iluvovele, vo bankaka mu yau batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko, nate ye bamonu Mwan'amuntu wizidi mu kimfumu kiandi.

KAPU 17.

1. Yesu wakembuswa, 9. wabika Yoane Mbotiki Elia, 14. waniakisa wakala mbikulu angonda, 22. wakikambila kwama kukakana lungwa, 24. wafuta mpaku.

Lumbu sambanu mboki Yesu wabonga Petelo ye Yakobi ye Yoane, i mpangi andi, wabatuala va mongo wanda mu kinsona.

Mal. 9: 2 b. Luk. 9: 28 b.

2. Yandi wakituka vantadisi au, zizi kiandi kiatentina bonso ntangu, mvwatu miandi miavembuka nkievo kia.

3. Tala, Mose ye Elia bamonika kwa yau, bammokisa.

4. Petelo wavutula, wavova kwa Yesu: Mfumu, diambote diadi, bu tuena vava. Vo zolele, si ivanga mafwokula matatu vava, dimosi kwa ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia.

5. Bu kakidi vova, tala, tuti diakia diabayitalala, se tadi, ndinga mu tuti yavova: Ndieu i Mwan'ami, i zolwa kingienina nzolakani; lunwa.

Mal. 3: 17. 2 Pet. 1: 17.

6. Nlonguki bu miawa mo, babwa va zizi biau ye babwa wonga wawingi.

7. Yesu wayiza kubavalakana, wavova: Lutelama, ka lukalani wonga ko.

8. Bu bavumbula meso mau, ka bamonu muntu ko, kansi Yesu kaka.

9. Bu bakulumuka va mongo, Yesu

wabasikidikisa, wavova : Ka lukambani muntu mbona yoyo ko, nate ye Mwan' amuntu wafuluka mu bafwa.

Mat. 10: 20. Mal. 9: 9 b.

10. Nlonguki mianyuvula, miavova : Kansi nsoniki mu nkiana miovanga, vo Elia tekila katekila kaka ?

11. Wavutula, wavova : Elia vele wakwiza ye kubika yayonso buyateka kala.

Mal. 4: 5. Mat. 11: 14. Mal. 9: 11 b.

12. Kansi mono iluvovele, vo Elia wakiyizila ye ka bantomuna ko, kansi bamvanga, bonso bubazola. I bobo Mwan' amuntu mpe si kakwamuswa kwa yau.

Luk. 1: 17.

13. Buna nlonguki miazaya, vo wabakila Yoane Mbotiki.

14. Bu baluaka kwa ndonga, muntu wayiza kwa yandi, wafukama kwa yandi va makungunu,

Mal. 9: 14 b. Luk. 9: 37 b.

15. wavova : Mfumu, fwila mwan' ami nkenda, kadi wena mbikulu angonda, ulungwanga bwambi, kadi fintama-ntama bwidi ku tia, fintama-ntama mu nlongu.

16. Mono intuedi kwa nlonguki miaku, kansi balempane kuuniakisa.

17. Yesu wavutula, wavova : Umbandu yandimbulu aminu ye yamvilangan, lumbu kwa ikala yeno? Lumbu kwa ikuluvibidila? Luntuala vava kwa mono.

18. Yesu wansemba, mpeve yambi yavaika mu yandi; ntaudi yaniaka tuka lokula kiokio.

19. Buna nlonguki miaviza kwa Yesu mu kinsona, bavova : Mu nkiana tulenbane yo vaikisa ?

20. Wavova kwa yau : Mu diambu diafinu-minu fieno. Kadi kedika mono iluvovele : Vo luena minu nkievo mwingidi wasinapi, si luvova kwa mingo wauna : Katuketi vava, wafinketi kuna, ufinkidi kwandi; ka lufwiti lembana lekwa ko.

Mat. 21: 21. Mal. 11: 23. Luk. 17: 6.

22. Bu bakala mu Ngali, Yesu wavova kwa yau : Mwan' amuntu si kayekulwa mu moko mabantu ;

Mal. 9: 30 b. Luk. 9: 43 b.

23. si bakumvonda, ye lumbu kiantatu kafulukuswa. Bakala mbidi akiadi.

24. Bu baluaka ku Kapenaumi, bavakusanga ndambu asekali bayiza kwa Petelo, bavova : Nlongi eno kafutanga ndambu asekali koe ?

25. Yandi wavova : Ve. Bu kaluaka mu nzo, Yesu wantekidila, wavova :

Simoni, bwe weti banza ? Ntinu miantoto kwa banani batambulanga mpaku abilekwa vo mpaku ansi ? Kwa bana bau vo kwa banzenze ?

Mat. 22: 21. Loma 13: 7.

26. Bu kavova : Kwa banzenza, Yesu wavova kwa yandi : Kiongo bana bayambudulu kwau.

27. Kansi ka tuidi kubateisa sakuba, wenda ku mbu watuba luvaku, mbizi yiteka vuzuka, bonga yo ; bu uyasula nwa andi, si usolula sekeli kimosi, bonga kio wavana kwa yau mu beto yaku.

KAPU 18.

1. Yesu walonga mu luyinunu, 15. bonso butufwiti kalasana ye mpangi zavola masumu.

Kina lokula nlonguki miaviza kwa Yesu, miavova : Buna nani wena waunene mu kinfumu kiamazulu ?

Mal. 9: 33 b. Luk. 9: 46 b.

2. Watela fimwana-mwana mbila, watula fio mu monakanda diau,

3. wavova : Kedika mono iluvovele : Vo ka lubangumuka ye kala bonso bimwana-mwana ko, ka lukoti mu kinfumu kiamazulu nkutu ko.

Mat. 19: 14. 1 Kol. 14: 20.

4. Nkiangunu wonso ukukiyina bonso fimwana-mwana fiofio, yandi wena waunene mu kinfumu kiamazulu.

5. Wonso tambudi fimwana-mwana fimosi kaka fiampila yoyo mu nkumbu ami, yandi untambudi.

Mat. 10: 42.

6. Kansi baba buna baba bakundekilanga minu, wonso tesese umosi sakuba, bwamlote kwa yandi, vo tadi dinikunwanga mfumfuta kwa mpunda dikengo mu laka diandi ye sindusu mu nsin' ambu.

Mal. 9: 42. Luk. 17: 1 b.

7. Engwa nza mu diambu diamasakuba !. Kadi nkinzi wena, vo masakuba makwizanga, kansi engwa muntu tukisi sakuba.

1 Kol. 11: 18.

8. Vo koko kwaku vo kulu kwaku kukutesese sakuba, zaka ko, losa ko. Kadi bwambote kwa ngeye mu kota mu moyo ye kieta vo tembila, ye bwambi mu kala moko mole ye malu mole ye tubwa ku tia tuamvu ya mvu.

Mat. 5: 29. Mal. 9: 43 b. Kolo. 3: 3.

9. Vo disu diaku dikutesese sakuba, kola dio, losa dio. Bwambote kwa ngeye mu kota mu moyo ye disu dimosi, ye bwambi mu kala meso mole ye tubwa ku bilungi kiatia.

10. Baba buna baba babake, lutala,

ka luidi yina umosi nkutu ; kadi mono iluovele, vo mpoi zau mu mazulu lumbu ka lumbu zitalanga zizi kia Sami diena mu mazulu. Lumb. 34: 7.

12. Bwe lubanza ? Vo muntu wena nkam' amameme ye dimosi dizimbale, kadi kasisi luvwa ye vwa va miongo koe ye kwenda tombi diazimbala ?

Luk. 15: 4 b.

13. Vo bukadi, vo yandi solole dio, kedika mono iluovele, vo yangalele beni mu diau ye zafuma mu luvwa ye vwa malembolo zimbala.

14. I bobo mpe, ka bwena luzolo lua Seno diena mu mazulu ko, vo mosi nkutu kavila mu yau buna bena babake.

15. Vo mpangi aku yivolele masumu, wenda wansema va beno yandi kaka. Vo uwilu, buna beki mpangi aku.

3 Mose 19: 17. Luk. 17: 3. Ngal. 6: 1. Yak. 5: 19 b.

16. Kansi vo kawilu ko, nata diaka mosi vo bole, kidi mambu mamonso masikalala mu nwa miambangi zole vo zitatu.

5 Mose 19: 15. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

17. Vo ubawidikidi, kamba dio kwa dibundu, kansi vo widikidi dibundu mpe, kakadi kwa ngeye bonso ngoi ye mvakusi.

Loma 10: 17. 1 Kol. 5: 11. 2 Tes. 3: 14. 2 Yoa. b. 10.

18. Kedika mono iluovele : Yonso yonso yilukengi va ntoto, yikangamene mu zulu, yonso yonso yilukangudi va ntoto, yikangukidi mu zulu.

Mat. 16: 19. Yoa. 20: 23.

19. Diaka mono iluovele : Buna luena, vo bole bawawane va ntoto mu kionso lekwa kibalombe, bavangame nio kio kwa Sami diena mu mazulu.

Mat. 21: 22. 1 Yoa. 3: 22. 5: 14. Yak. 4: 3.

20. Kadi konso kukutakene bole vo batatu mu nkumbu ami, i koko ngiena mu monakanda diau.

21. Mboki Petelo wayiza, wavova kwa yandi : Mfumu, mpangi ami mpola kwa kavola masumu kwa mono, mpasi yanyambudila ? Kanivo nate ye mpola nsambodia ? Luk. 17: 4.

22. Yesu wavova kwa yandi : Mono ivovele : Ka nate ye mpola nsambodia ko, kansi nate ye mpola lusambodia ye nsambodia.

23. Nkiangunu kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i ntinu, wazola dedisa ntalu ye nanga miandi.

24. Bu kabadika tanga ntalu, watua-

dulwa mosi wandia mfuka mu kumi diamafunda matalanta.

25. Bu kakondwa lekwa kiamfutula, mfumu andi wakamba katekwa ye nkazi andi ye bana ye biabionsono biena yandi mu diambu diafuta.

26. Buna nanga wowo wafukama, wansambila, wavova : Umbwisila ntima, si yakufuta yayonso.

27. Mfumu ananga wowo wamfwila nkenda, wansindika, wanyambudila mfuka.

28. Kansi nanga wowo bu kavaika, wamona nanga yandi wankaka wandia nkama mosi adenali. Yandi wambaka, wamfika va laka, wavova : Futa mfuka yididi.

29. Buna nanga yandi wafukama, wambombidila, wavova : Umbwisila ntima, si yakufuta.

30. Yandi ngodi andi, kansi wayenda kuntuba mu boloko, nate ye kafuta mfuka.

31. Nkiangunu nanga yandi bu miamona, bonso bwavangama, bakala mbi-di akiadi, bayenda toma samunina mfumu au mamonso navangama.

32. Buna mfumu andi wantela mbila, wavova kwa yandi : Unanga wambi, mfuka yina yamvimba yayambudidi, bu wambombedele.

33. Kadi ka bufweni koe, vo ngeye wafwididi nanga yaku nkenda, bonso buyafwididi nkenda ?

34. Mfumu andi wafwema, wanyekula kwa bankwamisi, nate ye kafuta mfuka yayonso.

35. Sami diakizulu si diakuluvangila bumosi mpe, vo ka luyambudidi muntu ye mpangi andi mu ntima mieno ko.

Mat. 6: 14. Mal. 11: 26.

KAPU 19.

1. Yesu walonga mu nkwedolo, 13. wasakumuna bana, 16. walonga toko nzil' amoyo. 27. Nsendo wabanamanga Yesu.

Bwakala, Yesu bu kamana mambu momo, wakatuka mu Ngalili, waluka ku nzaku za Yuda kuna simu dia Yodani. Mal. 10: 1. Luk. 17: 11.

2. Makabu mamingi mannama, wabaniakisa kuna.

3. Bafalisi bayiza kwa yandi, bamvukumuna, bavova : Kani luve luveno mu yambula nkazi mu kionso kionso bile ?

4. Kansi yandi warutula, wavova kwa yau : Kadi ka lutengi koe, vo

yandi wabavanga muna mbadukulu wavanga bakala ye nkeno,

1 Mose 1: 27. 5: 2.

5. wavova : Mu diambu didio muntu fwati sisa sandi ye mbut' andi ye tatamana ye nkazi andi ; yau bole si bakala nsuni umosi.

1 Mose 2: 24. 1 Kol. 6: 16. 7: 10 b. Ef. 5: 31.

6. I buna ka bena bole ko, kansi nsuni umosi. Nkiangunu kiabunda Nzambi mu vangu kimosi, ka kiva-mbuswa kwa muntu ko.

7. Bavova kwa yandi : Buna Mose mu nkiana kasikidikisa mu vana nkan-d' aluvambunu ye kunyambula ?

5 Mose 24: 1.

8. Yandi wavova kwa yau : Mose walyambudila luayambula bakazi beno mu diambu diambalu antima mieno, kansi tuka mu mbadukulu ka bwakala bobo ko.

9. Mono iluvovele : Wonso yambudi nkazi andi, vo ka mu bila kiayanga ko, ye kwelele wankaka, yengi kwandi.

Luk. 16: 18. Mat. 5: 31 b. 1 Kol. 7: 10 b.

10. Nlonguki miavova kwa yandi : Vo bila kiamuntu kienina bobo ye nkazi, buna ka butomene mu kwela ko.

11. Wavova kwa yau : Babonsono ka balendi vana diambu didio fulu ko, kansi bavewa bo kaka.

1 Kol. 7: 7 b.

12. Kadi mwena banwatwa babutu-ka bobo mu vumu kiambutu, mwena banwatwa banwatwa kwa bantu, mwena banwatwa bakiweti mu diambu diakimfumu kiamazulu. Ulenda vana didio fulu, kavana dio fulu.

13. Mboki bimbana-mbana banatwa kwa yandi, kidi kabatula moko ye sambila, kansi minlonguki miabase-mba.

Mal. 10: 13 b. Luk. 18: 15 b.

14. Yesu wavova kwa yau : Luyambula bimbana-mbana, ka lubakakidilani mu kwiza kwa mono ko, kadi kimfumu kiamazulu kiabampila yoyo.

Mat. 18: 3.

15. Yandi wabatula moko, wakatuka kuna.

16. Tala, mosi wayiza kwa yandi, wavova : Nlongi, nki kiambote si yavanga, kidi yabaka moyo wamvu ya mvu ?

Mal. 10: 17 b. Luk. 18: 18 b.

17. Wavova kwa yandi : Mu nkiana ukunguvudi mu kina kiambote ? Mosi kaka i nkwa mbote, kansi vo zolele kota mu moyo, keba nsikudukusu.

18. Yandi wavova : Eze ? Yesu wavova : Zazi : Kuvondani ko, kuyangani ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kiam-pumpuluvunu ko.

2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

19. Zitisa saku ye mbut' aku, ye : Zola ni aku bonso ngeye kibeni.

Mat. 15: 4. Ef. 6: 2. 3 Mose 19: 18. Mat. 22: 39. Loma 13: 9. Ngal. 5: 14. Yak. 2: 8.

20. Toko diavova kwa yandi : Mo-mo mamonsono yakengele kwami. Nki nkondolo diaka ?

21. Yesu wavova kwa yandi : Vo zolele lunga, wenda wateka bina biena yaku, vana bio kwa bamputu wabaka mayudukwa mu zulu, mboki wiza wandama.

Mat. 6: 19 b. Luk. 12: 33.

22. Kansi toko bu kawa mo, wakataka ye kiadi, kadi wakala ye mvwili zazingi.

23. Yesu wavova kwa nlonguki miandi : Kedika mono iluvovele : Nkwa kimvwama wena mbidi ampasi mu kota mu kimfumu kiamazulu.

1 Tim. 6: 9 b.

24. Kansi mono iluvovele diaka : Kamela kufiononokene nasavu-savu mu disu diansoma, kansi nkwa kimvwama sutidi kota mu kimfumu kiamazulu.

1 Tim. 6: 9.

25. Nlonguki bu miawa mo, bayitu-kwa beni, bavova : Buna nani lenda vuluswa ?

26. Kansi Yesu wabatula, wavova kwa yau : Diodio ka dilendakani kwa bantu ko, kansi kwa Nzambi mamonsono malendakana.

Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.

27. Mboki Petelo wavutula, wavova kwa yandi : Tala, yeto tuasidisi yayonsono, tuakunemingi, buna nki tuabaka ?

Mal. 10: 28 b. Luk. 18: 28 b.

28. Yesu wavova kwa yau : Kedika mono iluvovele : Mu mbutululu, Mwan'amuntu bu kavwendi va kiandu kiandi kiankembo, buna yeno luandeni si luavwanda va kumi ye biandu biole ye fundisa kumi ye makanda mole ma Israeli.

Luk. 22: 29 b.

29. Wonso sisidi zimpangi vo bibusi vo se vo mbutu vo bana vo mayinza vo zinzoo mu diambu diankumbu aini, yandi tambudi ntambula zazingi ye vingidi fwa diamoyo wamvu ya mvu.

5 Mose 33: 9. Yobi 42: 12.

30. Kansi babingi batekila si bazimunina, bazimunina si batekila.

Mat. 20: 16. Mal. 10: 31.

KAPU 20.

1. Ngana yabisadi biavia diavinia. 17. Yesu wavutuka kamba kwama kukakana lungwa. 20. Bana ba Sebedai balomba fulu bianzitusu mu kimfumu kia Nzambi. 29. Yesu waniakisa mpopo zole.

Kadi kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i mfumu anzo, wawaika nsuka naba ku via sonika bisadi biavia diandi diavinia.

2. Bu kawawasana ye bisadi mu denali kimosi kimosi mu lumbu lumbu, wabafidisa ku via diandi diavinia.

3. Yandi wawaika diaka kani mu ola kiantatu, wamona bankaka batelamene va zandu, bakondwa salu.

4. Wavova kwa yau : Luenda yeno mpe ku via diavinia, mono ngina kuluvana kionso kiongele.

5. Yau bayenda. Yandi wawaika diaka kani mu ola kiansambanu ye kiavwa ye wavanga bumosi.

6. Kansi kani mu ola kiakumi ye mosi wawaika, wamona bankaka batelamene, wavova kwa yau : Mu nkiana lutelamene vava lumbu kiamvimba ye kondwa salu ?

7. Bavova kwa yandi : Kadi muntu katunekene ko. Wavova kwa yau : Luenda yeno mpe ku via diavinia.

8. Nkokila bu yabwa, mfumu avia diavinia wavova kwa nkengi alekwa tuka mu bazimunina nate ye batekila.

9. Basonama kani mu ola kiakumi ye mosi bayiza tambula denali kimosi kimosi.

10. Batekila bu bayiza, babanza, vo bakutu tambula biabingi, kansi batambula kwau mpe denali kimosi kimosi.

11. Bu batambula kio, bavuma kwa mfumu anzo,

12. bavova : Baba bazimunini bakedi ola kimosi kaka, ubafwanikisi ye yeto, i yeto tumweni mpasi zalumbu ye mbangazi yizinisanga.

13. Buna bena yandi wavutula kwa umosi, wavova : Nkundi ami, kikuveni bulembolo songa ko. Kadi ka tuwawasene mu denali kimosi koe ?

14. Bonga kiaku, wenda. Kansi nzolele vana mpe uzimunini, bonso buiveni.

15. Kadi kiena luvu mu vanga, bonso bunzolele mu biami koe ? Kansi disu diaku diambi diene, bu ngiena wambote ?

16. I buna bazimunina si batekila, batekila si bazimunina.

Mat. 19: 30. Mal. 10: 31. Luk. 13: 30.

17. Yesu bu kabaluka kuna Yeluselemi, wanata kumi ye nlonguki miole ku nenga, wavova kwa yau mu nzila :

Mat. 16: 21. Mal. 10: 32 b. Luk. 18: 31 b.

18. Tala, tubaluka ku Yeluselemi, ye Mwan' amuntu si uyekudulwa ngudi

zanganga ye minsoniki ; si bakunzengila nkanu afwa.

19. Si bakunyekula kwa bangoi mu diambu dia kidi kasakununwa ye zwa-kwa ye komwa va kulunsi, lumbu kiantatu si kafulukuswa.

Yoa. 18: 30 b.

20. Mboki mbut' abana ba Sebedai wayiza ye bana bandi kwa yandi, wansambila, wanlonba lekwa.

Mat. 4: 21. Mal. 10: 35 b.

21. Kansi wavova kwa yandi : Nki zolelie ? Wavova kwa yandi : Kamba bana bami baba babole bavwanda, umosi va lubakala luaku, wankaka va lumoso luaku mu kimfumu kiaku.

22. Kansi Yesu wavutula, wavova : Kaluzeyi dilulombe ko. Lulenda nwa mbungu yiniwa ? Bavova kwa yandi : Tulenda.

Mat. 26: 39, 42. Yoa. 18: 11. Luk. 12: 50.

23. Wavova kwa yau : Nwa luanwa mbungu ami, kansi vwanda va lubakala luami ye va lumoso luami ka i diambu diani mu vana ko, kansi kwa yau bakubukulu dio kwa Sami.

24. Kumi bu bawa mo bafuta ntima mu mpangi zozo zazole.

25. Yesu wabatela mbila, wavova : Luzeyi, vo bakuluntu babangoi baku-bayalanga, ye bankwa nene bakubale-ndanga.

Luk. 22: 25 b.

26. Kansi mu yeno ka mukadi bobo ko, kansi wonso mu yeno uzolele kala waunene, kakadi sielo kieno ;

27. wonso mu yeno uzolele kala wantete, kakadi nang' eno.

28. I bobo Mwan' amuntu kayizidi mu sadulwa kisielo ko, kansi mu sala kisielo ye vana mwel' andi mu nkudulu kwa badingi.

Yoa. 13: 14. Fili. 2: 7. Ef. 1: 7. 1 Tim. 2: 6.

Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 19, 21.

29. Bu bavaika mu Yeliko, ndonga yayingi yannama.

Mal. 10: 40 b. Luk. 18: 35 b.

30. Tala, mpofo zole zavwendi va mbel' anzila, bu bawa, vo Yesu viokele, baboka, bavova : Mwan' a Davidi, utufwila nkenda !

31. Ndonga yabasemba badingalala, kansi baluta boka, bavova : Mfumu, mwan' a Davidi, utufwila nkenda !

32. Yesu wasimpama, wabatela mbila, wavova : Nki luzolele yaluvangila ?

33. Bavova kwa yandi : Mfumu, mpasi meso meto mazibuka.

34. Yesu wabafwila nkenda wavalakana meso mau. Yau ntumbu mona diaka, bannama.

KAPU 21.

1. Yesu wakota mu Yelusalemi, 12. wafidisa kinlongo, 18. wasinga nti waknyu, 23. wazikwa biuvu kwa bangudi zanganga, 28. wata ngana mu bana bole batumwa ku salu, 33. ye mu muntu watuidisa via diandi diavinia kwa mimvati.

Bu bafinangana ye Yelusalemi ye ba-luaka ku Betefange, ku mongo a Olive, Yesu wafidisa nlonguki miole, Mal. 11: 1 b. Luk. 19: 29 b. Yoa. 12: 12 b.

2. wavova kwa yau : Lukota mu vata dilutadisi, yeno ntumbu solula mpunda yankento yikangamene, mwana wambakala wena yandi. Lukangula ye tuala zo kwa mono.

3. Vo muntu vovele diambu kwa yeno, buna luvova : Mfumu wena zo nkinzi ; yandi ntumbu fidisa zo.

4. Kansi i buna bwakala, kidi mavovwa mu mbikudi menda detila, uvovele :

5. Luvova kwa mwana wankento wa Sioni : Tala, ntinu aku wizidi kwa ngeye, wanlembami, tentamene va mpunda ye va mwan' ampunda, i mwan' abulu kiabizitu. Yes. 62: 11. Sak. 9: 9.

6. Nlonguki miayenda vanga, bonso bwabasikidikisa Yesu.

7. Batuala mpunda yankento ye mwana, batensika zo mvwatu miao ; yandi wavwanda vana ntandu.

8. Babingi bandonga yina bayala mvwatu miao va nzila, bankaka bazaka mavala manti, bayala mo va nzila.

9. Makabu matekila ye malanda baboka, bavova : Osana kwa mwan' a Davidi ! Wizidi mu nkumbu a Mfumu i nkwa lusakumunu ! Osana muna kayengele !

Lumb. 118: 25 b. Mat. 23: 39. Luk. 19: 38.

10. Bu kakota mu Yelusalemi, mbanza yayonsoo yakala viongolo-viongolo, bavova : Ndiu i nani ?

11. Kansi makabu mavova : Yandi i Yesu, mbikudi, utukidi mu Nasaleti mu Ngilili. Mat. 2: 23.

12. Yesu wakota mu kinlongo kia Nzambi, waluanzula babo bateka ye sumba mu kinlongo, wabenguna meza mambudisi miabivanza ye biandu bianteiki miamabembe ;

5 Mose 14: 25. Mal. 11: 15 b. Luk. 19: 45 b.

13. wavova kwa yau : Disonamene : Nzo ami yifwiti bikwa nzo asambulu ; kansi yeno luavengi yo nluk' amintani. Yes. 56: 7. Yel. 7: 11.

14. Bampopo ye batembilanga bayiza kwa yandi mu kinlongo ; yandi wabaniakisa.

15. Bangudi zanganga ye minsoniki

bu bamona mangitukwa makavanga ye bana baboka mu kinlongo, bavova : Osana, mwan' a Davidi ! buna bafuta ntima,

16. bavova kwa yandi : Wilu mavovele baba ? Kansi Yesu wavova kwa yau : Inga, kadi ka luatengi nkutu koe : Mu nwa miabana banswa ye bana banyemo ngeye wakubikidi nasikulu aku ? Lumb. 8: 2

17. Yandi wabasisa, wawaika mu mbanza, wayenda kuna Betania ; waleka kuna.

18. Nsuka nabu bu kavutuka ku mbanza, wamona nsatu.

Mal. 11: 12 b., 20 b.

19. Bu kamona nti mosei kaka waku-yu mu mbel' anzila, wayenda kwa wau, kansi wasolula wo ka lekwa ko, kansi makaya ye makaya. Wavova kwa wau : Mu ngeye ka mutukani diaka mbutu mvu ya mvu ko. Kuyu ntumbu yuma.

20. Nlonguki bu miamona bo bayitukwa, bavova : Kuyu bwe ntumbu yumina ?

21. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Kedika mono iluvovele : Vo luena minu ye lembwa ketikisa, ka luvangi bonso busilulu kuyu kaka ko, kansi luvova mpe kwa mongo wau : Nanguka wakituba mu nibu, buna bukedi.

Mat. 17: 20. Luk. 17: 6.

22. Mamonsono malulombe mu nsambulu, bu lulekele minu, si lua mo tambula.

Mat. 7: 7 b. 18: 19. Luk. 11: 9. Yoa. 15: 7.

1 Yoa. 3: 22. Yak. 1: 5 b.

23. Bu kakota mu kinlongo, bangudi zanganga ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi kukalonga, bavova : Mu nki alendo uvangilanga bobo, nani wakuveni lendo kiokio ?

Mat. 4: 7. 7: 27. Mal. 11: 27 b. Luk. 20: 1 b.

24. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Mono mpe ikuluyuvula diambu dimosi. Vo lukunkamba dio, mono mpe ikulukamba lendo kiivangilanga bobo.

25. Lubotokolo lua Yoane kwe luatuka ? Mu zulu vo mu bantu ? Kansi yau babanzasana ye vova :

26. Vo tuvova : Mu zulu, vovele kwa yeto : Buna mu nkiana ka luanlekele minu ko ? Kansi vo tuvova : Mu bantu, buna tutinini ndonga, kadi babonsoo bavwa Yoane bonso mbikudi. Mat. 14: 5. Mal. 6: 20.

27. Yau bavutula kwa Yesu, bavova : Ka tuzeyi dio ko. Yandi nipe wavova kwa yau : Mono mpe kilukambi lendo kiivangilanga bobo ko.

28. Kansi bwe lueti banza ? Muntu

wakala bana bole. Wayiza kwa wantete, wavova : Mwana, wenda bwabu wasala mu via diavinia.

29. Kansi wavutula, wavova : Ngo-di ami. Mboki wanionguluka, wele kwandi.

30. Yandi wayenda kwa wanzole, wavova mamosi. Yandi wavutula, wavova : Mono ndieu, mfumu ! kele ko.

31. Babole, nani wavanga luzolo lurasandi? Bavova : Wantete. Yesu wavova kwa yau : Kedika mono iluvovele, vo mimvakusi ye bansuza bakulutekilanga mu kota mu kimfumu kia Nzambi.

Luk. 7: 29 b.

32. Kadi Yoane wayiza kwa yeno mu nzila yalunungu, ka luanlekila minu ko ; kansi mimvakusi ye bansuza banlekila minu. Yeno bu luamona bo, ka lualanda mu nionguluka ko, kidi luanlekila minu.

33. Luwa ngana yankaka : Vakala muntu, i mfumu anzo, wakuna via diavinia, wazunga dio lumbu, watimina dio kamunu kiavinia, watunga nzo ayoongi, watuidisa dio kwa mimvati, wayenda ku nsi yankaka.

Lumb. 80: 8. Nk. Sol. 8: 11. Yes. 5: 1. Yel. 2: 21. Mal. 12: 1 b. Luk. 20: 9 b.

34. Nsungi ambutu bu yafinama, wafidisa nanga miandi kwa mimvati mu tambula mbutu miadiau.

35. Mvati miasimba nanga miandi : umosi bambufa nate ye nkanda wabunuka, wankaka bamvonda, wankaka bamvonda mu matadi tuba.

36. Diaka wafidisa nanga miankaka miavioka miantete mu ntalu, babavangila bumosi.

37. Mboki wafidisa mwan' andi kwa yau, wavova : Si bamona nsoni mu mwan' ami.

38. Kansi mimvati bu bamona mwana, bavovasana : Ndieu i mvingidi afwa, ndolono tuamvonda tuabonga fwa diandi.

Mat. 26: 3 b. 27: 1. Yoa. 11: 53.

39. Yau bambaka, bantuba ku mbazi avia diavinia, bamvonda.

40. Mfumu avia diavinia bu kizidi, bwe si kavanga kwa mimvati mionio?

41. Bavova kwa yandi : Bu bena bambi, yandi si kakubabunga mu mbungulu yambi ye tuidisa via diavinia kwa mvati miankaka mikumvana mbutu mu nsungi zau.

42. Yesu wavova kwa yau : Kadi ka luatengi nkutu mu masonukwa koe : Tadi dianiafuna mintungi diayikidi tadi diantu afuma. Bobo bwavanga

Mfumu, diena diangitukwa mu meso meto.

Lumb. 118: 22 b. Yes. 8: 14 b. 28: 16.

Mat. 4: 11. Loma 9: 33. Ef. 2: 20.

1 Pet. 2: 7.

43. Nkiangunu mono iluvovele : Kimfumu kia Nzambi si kiakatulwa mu yeno ye vewa kanda diabantu divanganga mbutu miakiau.

45. Bangudi zanganga ye bafalisi bu bawa ngana zandi, bazaya, vo wababika.

46. Bantomba mu kumbaka, kansi bakala wonga mu ndonga, kadi bamvwa bonso mbikudi.

KAPU 22.

1. Yesu wata ngana mu mwatu miandambisa, 15. wayuvulwa mu diambu diampaku, 23. ye mu mfulukulu, 34. wakamba nsikudukusu yilutidi mu nene, 41. wayuvula bafalisi mwatukila Mesia.

Diaka Yesu wavutula, wavova kwa yau mu zingana, wata :

2. Kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i ntinu, walamba ndambisa kwa mwan' andi wabakala.

Yes. 25: 6. Luk. 14: 16 b. Nzal. 19: 7, 9.

3. Yandi wafidisa nanga miandi mu bokila batumuswa ku ndambisa ; kansi ka bazola kwiza ko.

4. Diaka wafidisa nanga miankaka, wavova : Luvova kwa batumuswa : Tala, mbuluku ami ansuka mbeni kubika, ngombe zami ye bulu biami biavuluka bivondolo, biabionsono bikubamene ; luiza ku ndambisa. Zing. 9: 2 b.

5. Kansi ka bakadila dio mayindu ko, bayenda kwau, umosi ku yinza diandi, wankaka ku kita.

6. Basidi babaka nanga miandi, babakwamisa, babavonda.

7. Kansi ntinu wakala nganzi, wafidisa nkangu miandi miabinwani, wabunga mvondi miomio, wayoka mbanz' au.

8. Buna wavova kwa nanga miandi : Ndambisa yikubamene, kansi batumuswa ka bafweni yo dia ko.

9. Nkiangunu luenda mu mpambu zanzila, babonso balusolula, lubabokila ku ndambisa.

10. Nanga mina miayenda mu zinzila, bakutikisa babo babasolula, bambi ye bambote, seka diandambisa diazala kwa bavwanda va meza.

11. Ntinu bu kakota mu tonwa bavwanda va meza, wamona muntu muna walembeva vwata mwatu wandambisa.

2 Kol. 5: 3. Ef. 4: 24. Kolo. 3: 10, 12.

Nzal. 3: 4 b. 16: 15. 19: 8.

12. Wavova kwa yandi: Nkundi ami, bwe kotele mwamu, bu kwena mwatu wandambisa ko? Kansi nwa andi wabatama.

13. Buna ntinu wavova kwa bisielo: Lukanga malu miandi ye moko, luntuba ku tombe kiena ku mbazi. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

14. Kadi babingi batumuswa, kansi bafuma basolwa.

15. Mboki bafalisi bayenda vovi manginga, bonso lubakana kuntangidikisa mu diambu.

Mal. 12: 13 b. Luk. 20: 20 b.

16. Yau bafidisa nlonguki miau ye bantu baki Elode kwa yandi; bavova: Nlongi, tuzeyi, vo wena wakedika ye longanga nzil' a Nzambi mu kedika ye kukadilanga muntu mayindu ko, kadi kutalanga zizi biabantu ko.

17. Nkiangunu utukamba: Bwe weti banza? Bwena luvu mu vana Kaisali mpaku, vo ka bwa koe?

18. Yesu wazaya bi wan, wavova: Lumeso kungsi alukaya, mu nkiana lumpukumuni?

19. Lunsonga vanza kiampaku. Bana nata denali kimosi kwa yandi.

20. Yesu wavova kwa yau: Fwani kianani ye sono bianani biabi?

21. Bavova: Bia Kaisali. Buna wavova kwa yau: Nkiangunu lufuta bia Kaisali kwa Kaisali ye bia Nzambi kwa Nzambi.

Loma 13: 7.

22. Bu bawa mo, babwa mangitukwa, bansisa, bele kwau.

23. Kina lumbu basaduki bavovanga, vo mfulukulu kwanana, bayiza kwa yandi, banyuvula,

Mal. 12: 18 b. Luk. 20: 27 b.

24. bavova: Nlongi, Mose wavova: Vo muntu kondolo bana fwidi, buna mpangi andi fwiti vingila nkezi andi mu diambu diankwezi andi ye tongini-kina widi mpangi andi nkuna.

5 Mose 25: 5.

25. Kansi mpangi nsambodia zakedi yeto, mpangi yantete wakwela, wafwa; bu kakondolo nkuna, wasisila mpangi andi nkazi andi.

26. I bobo mu wanzole nipe ye wamtatu nate ye nsambodia.

27. Buna bena nkento wazimunina fwa.

28. Nkiangunu mu mfulukulu buna bena nsambodia nkazi anani kakala? Kadi babonso bokedi yandi.

29. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Yeno luzimbale, bu lulembolo zaya masonukwa ye lulendo lua Nzambi.

30. Kadi mu mfulukulu ka bakwe-

langa ko ye ka bakweduswanga ko, kansi bena bonso mbasi za Nzambi mu zulu.

31. Mu diambu diamfulukulu abafwa ka luatengi dilukembo kwa Nzambi koe, uvo vele:

32. Mono i Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi? Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo.

Mat. 7: 32. Eb. 11: 16.

33. Makabu bu bawa mo, bayitukwa mu longi diandi.

Mat. 7: 28.

34. Bafalisi bu bawa, vo wabatika nwa miabasaduki, bakutakana wa kimosi.

Mal. 12: 28 b.

35. Umosi mu yau, i nluiki aminsiku, wanyuvula wamvukumuna:

36. Nlongi, nki ansikudukusu yena yayinene mu minsiku?

37. Wavova kwa yandi: Zola Mfumu Nzambi aku mu ntim' aku wawonso no ye mu mwel' aku wawonso no ye mu diela diaku diadionsono.

38. Yoyo i nsikudukusu yayinene ye yantete.

5 Mose 6: 5.

39. Yanzole yifwanane i yayi: Zola ni aku bonso ngeye kiben.

Loma 13: 9. Ngal. 5: 14. 1 Tim. 1: 5. Yak. 2: 8.

40. Mu nsikudukusu zozo zazole munanamene nsiku miamionsono ye nimbukudi.

Mat. 7: 12.

41. Bafalisi bu bakutakana, Yesu wabayuvula,

Mal. 12: 35 b. Luk. 20: 41 b.

42. wavova: Bwe lubanzilanga Klisto? Yandi i mwan' anani? Bavova kwa yandi: Wa Davidi.

43. Yandi wavova kwa yau: Buna Davidi bwe kambikila Mfumu mu Mpeve, bu kavova:

44. Mfumu wavova kwa Mfumu ami: Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni tula ntantu miaku kungsi amalu maku.

Lumb. 110: 1. Mat. 2: 34. 1 Kol. 15: 25.

Eb. 1: 13. 10: 12 b.

45. Davidi bu kambika Mfumu, buna yandi bwe kenina mwan' andi?

46. Muntu nkutu kalendi kumvutula diambu ko. Tuka kina lumbu muntu kakabuka ntima mu kunyuvula diambu diaka ko.

KAPU 23.

1. Yesu waluengisa mu mavanga mabafalisi,
8. waluengisa nlonguki miandi mu lutasana,
13. waboka engwa kwa minsoniki ye bafalisi,
37. wasamuna nzengolo anka-nu a Yelusalemi.

Mboki Yesu wavova kwa makabu ye nlonguki miandi,

2. wakamba : Minsoniki ye bafalisi bavwendi va kiandu kia Mose.

Neh. 8: 4.

3. Nkianguu monso mabakulukambanga, luvanga mo ye keba mo, kansi ka luvangani bonso bwena mavanga mau ko. Kadi bavovanga, kansi ka bavanganga ko.

4. Bakanganga zitu bianandende ye tuikanga bio va mavembo mabantu, kansi yau kibeni ka bazolele bio finka mu nlembo nkutu ko.

Luk. 11: 46. Mat. 15: 10. Ngal. 6: 13.

5. Bavanganga mavanga mau mamonsono, kidi batonwa kwa bantuu, kadi basanzulanga nsonokono zau zatuyindulu ye nenivisanga zamba biau ;

Mat. 6: 1 b., 5, 16. 5 Mose 6: 8. 4 Mose 15: 38. 5 Mose 22: 12.

6. bazolele fulu kiantete mu malambu ye biandu biantete mu nzo zutukutuku

Mat. 12: 38 b. Luk. 20: 46.

7. ye kambwa malenbe mu mazandu ye bikwa labi kwa bantu.

8. Kansi yeno ka luyambulani luabikwa labi ko, kadi umosi kaka i nlongi eno, ye yeno babo lu zimpangi. Yak. 3: 1.

9. Widi muntu nkutu ka lumbikuni seno va ntoto ko, kadi umosi kaka i Seno, i dina diakizulu.

10. Ka luyambulani mpe luabikwa ntutadisi ko, kadi umosi kaka i ntutadisi eno, i Klisto.

11. Wena waunene mu yeno, yandi kakadi sielo kieno.

12. Wonso ukukizangula, si kayinumuswa ; ukukiya, si kazangulwa.

Yobi 22: 29. Zing. 20: 23. Luk. 14: 11. 18: 14. 1 Pet. 5: 5.

13. Engwa yeno, minsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu lubindikanga kimfumu kiamazulu vantadisi abantu. Kadi yeno ka lukotanga mo ko, ye ka luyambulanga beka mu kota bakota ko.

15. Engwa yeno, luminsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu luzenzilanga mu mbu ye mu nsi, kidi luavanga nzenza mosi kaka akiyudayo, bu keka bo, lukumvanga mwan'abilungi ululutidi nduta zole.

16. Engwa yeno, ntutadisi miafwa meso ! luvovanga : Didi ndefi mu vwala, ka lekwa ko, kansi didi ndefi mu wola wavwala, yandi bindamene.

Mat. 15: 14. 5: 33.

17. Lumazengi ye mpofu, kadi nki kilutidi mu nene, wola vo vwala dibie-kele wola nlongo ?

1 vo poselita.

18. Ye : Didi ndefi mu zikwa diangiokila, ka lekwa ko, kansi didi ndefi mu nkailu va diau, yandi bindamene.

19. Lumpofu, nki kilutidi nene, nkailu vo zikwa diangiokila dibiekele nkailu nlongo ?

2 Mose 29: 37.

20. Nkianguu, didi ndefi mu zikwa diangiokila, didi ndefi mu diau kibeni ye mu biabionsono biena va diau.

21. Didi ndefi mu vwala, didi ndefi mu diau kibeni ye mu ndiena wena dio kundu.

1 Nt. 8: 13. 2 Lus. 6: 2.

22. Didi ndefi mu zulu, didi ndefi mu kiandu kia Nzambi ye mu yandi uvwandanga kio.

23. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu luavanga buku kiakumi-kumi kiafuka ye mangwanzia ye kumini ye yambulanga malutidi nandende mu minsiku : mfunusu ye nkenda ye minu. Momo mafwiti vanga, ye mamana mankaka ka mayambulwa ko.

4 Mose 18: 21. Mika 6: 8. Luk. 11: 42.

24. Luntuadisi miafwa meso, luke-langa zimbu ye minanga kamela.

25. Engwa yeno minsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu luvedisanga mbungu ye dilonga ku mbazi, kansi mu ngudi bizedi kwa bintani ye kindiafu.

Mat. 15: 20. Mat. 7: 4. Luk. 11: 39. Tjt. 1: 15.

26. Umfalisi wafwa meso, teka vedisa mu ngudi ambungu, kidi yavedila ku mbazi mpe.

27. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu lufwanane ye ndiamu zavembukuswa zimnikanga zantoko ku mbazi, kansi mu ngudi zizedi kwa visi biabafwa ye nsu-mukunu zazonsono.

28. I bobo yeno mpe lumonikanga balunungu ku mbazi kwa bantu, kansi mu ngudi luzedi kwa disu kungsi alukaya ye kimpumbulu.

29. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kungsi alukaya ! bu lutunganga ndiamu zabambikudi ye ketulanga nkala miabalunungu

30. ye vovanga : Vo tuakutwa kala mu lumu biamase meto, nga ka tua-kala ntuali ye yau mu menga mabambikudi ko.

31. Kiongono lutele kimbangi mu yeno kibeni, vo lu bana bayau bayonda bambikudi.

32. Lufuluza tezo kiamase meno mpe.

33. Lunioka, lubana bampidi, bwe si luatabila mu nzengolo abilungi?

Mat. 12: 34.

34. I kuma, tala, mono mfidisi kwa yeno bambikudi ye banduenga ye misoniki. Bankaka mu yau si luakubavonda ye koma va kulunsi, bankaka mu yau si luakubazwaka mu nzo zeno zatukutukunu ye zoma mu mbanza ka mbanza,

Luk. 11: 49 b. Mat. 5: 40. 22: 19. 2 Kol. 11: 24. Eb. 11: 36.

35. kidi menga mamonsonono malunungu maluaka va yeno, i mau matengulwa va ntoto tuka mu menga ma Abeli walunungu nate ye menga ma Sakalia, i mwan' a Balakia, uluvonda va kati ye wala ye zikwa diangiokila.

1 Mose 4: 8. 2 Lus. 24: 21 b.

36. Kedika mono iluvovele: Yina yayonsonono si yabwila mbandu yayi.

37. Yelusalemi, Yelusalemi, uvondanga bambikudi ye tubanga bafiduswa kwa yandi matadi mu vonda! Nkutikisa zazingi yazola kutikisa bana baku, bonso bukutikisilanga nuni bimbana-mbana biandi kungsi amaveve mandi, kansi yeno ka luzodi!

Yes. 31: 5. 65: 2. Yel. 7: 13. Luk. 13: 34 b.

38. Tala, yeno lulisulu nzo eno yavombila.

Yes. 1: 7. Mika 3: 12.

39. Kadi mono iluvovele: Ka lukumbona diaka ko tuka bwabu nate ye luavova: Wizidi mu nkumbu a Mfumu i nkwa lusakumunu!

Lumb. 118: 26. Mat. 21: 9.

KAPU 24.

1. Yesu wabikula mbungulu a Yelusalemi, 29. ye ngizulu andi yanzole, 32. wakamba dimbu bina tekila lumbu bina, 42. walubula mu kaya meso.

Yesu wawaika mu kinlongo, wayenda yendingi; nlonguki miandi miayiza kwa yandi mu kunsonga ntungulu zakinlongo.

Mat. 13: 1 b. Luk. 21: 5 b.

2. Wavutula, wavova kwa yau: Ka lumweni yina yayonsonono koe? Kedika mono iluvovele: Vava ka yayambulwa tadi va ntandu atadi dialembwa tululwa ko.

1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12.

3. Kansi bu kavwanda va mongo a Olive, nlonguki miayiza kwa yandi ku nenga, bavova: Utukamba, nki alumbu si kiavangwa mambu momo, nki i dimbu kiangizulu aku ye mbanunu antangu yayi?

4. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Lutala, ka luidi zimbukuswakwamuntu,

Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.

5. kadi babingi si bakwiza mu nkumbu aui ye vova: Mono kwami i Klisto, si bazimbikisa babingi.

6. Yeno si luawa zimvita ye kumu kiazimvita. Lutala, ka luidi bwa mampamuka, kadi makatwa kalakana kwandi, kansi nate ye bwabu mbanunu ka yena ko.

7. Kadi kanda diabantu si dianangumukina kanda diabantu ye kimfumu mu kimfumu, malema si makala ye ndikunu zantoto muma ka muma.

8. Kansi momo mamonsonono i mba-dukulu aminsongo.

9. Buna si bakuluyekula mu kwamuswa ye kuluvonda, yeno si luabelwa kwa makanda mamonsonono mabantu mu diambu diankumbu ami.

Mat. 10: 17. Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b.

10. Buna babingi si bata sakuba ye yekasana ye belasana,

11. ye mbikudi miamingi miampupuluvunu si miatelama ye zimbikisa babingi.

12. Mu diambu diakimpumbulu kiniekanga, zola kwababingi si kwavola.

13. Wonso tatamene nate ye mbanunu, vulusu.

14. Nsamu wau wambote wakimfumu si wasamunwa mu ntoto wawonsonono mwena bantu mu kimbangi kwa makanda mamonsonono mabantu, mboki mbanunu yakwiza.

15. Nkiangunu bu lumweni nkankumusumu ambungulu yabikwa kwa Danieli, mbikudi, yitelamene va vuma kianlongo—tengi mo, bika kavisa—

Dan. 9: 27. 12: 11. Luk. 17: 31.

16. buna bena mu Yuda, bika batinina vana miongo;

17. wena va nludi, kakulumuki mu bonga biena mu nzo andi ko;

18. wena mu via, kavutuki mu bonga yunga kiandi ko.

19. Kansi engwa bena vumu ye bayemikanga mu lumbu bina!

20. Lusambila, ka luidi taba mu sivu vo mu lumungu.

21. Kadi buna si bwakala nzungu zazingi, i zampila yina zikazikedi tuka mu mbadukulu anza nate ye bwabu, ye ka zivutuki kala ko.

22. Vo lumbu biabina ka biakufukwa ko, nga nsuni nkutu wavulusu; kansi mu diambu diabakiasolwa lumbu biobio si biakufukwa.

23. Buna vo muntu vo vele kwa yeno: Tala, eva vena Klisto, vo evo, ka lulekani minu ko.

Luk. 17: 23. 21: 3.

24. Kadi ba-Klistobampupuluvunu

ye mbikudi miampumpuluvunu si batelama ye songa dimbu biabinene ye mangu, mpasi bakiasolwa bazimbuswa, vo bulendakana. 2 Tes. 2: 11.

25. Tala, mono ikikambidi mo kwa yeno.

26. Nkiangunu vo bavova kwa yeno: Tala, yandi wena mu nsi yankatu, ka luendani ko; tala, wena mu bivinga, ka lulekani minu ko.

27. Kadi bonso buvaikilanga luvezomo mu ntini yaeste ye monwanga nate ye ku weste, i bobo buna kadila ngizulu a Mwan' amuntu. Luk. 17: 24.

28. Konso kwena mvumbi, kuna kukutakananga bambemba.

29. Nzungu zalumbu bina bu zimeni, ntangu ntumbu lombu, ngonda ka yivani miezi miandi ko, mbwetete zisotuka mu zulu, tulendo tuamazulu tunikuka.

Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15 b. Mal. 13: 24 b. Luk. 21: 25 b. Mav. 2: 20. Nzai. 6: 12.

30. Mboki dimbu kia Mwan' amuntu si kiamonika mu zulu, makanda mamonsoo mantoto si mabanda zintulu ye mona Mwan' amuntu wizidi mu matuti mazulu ye tulendo ye nkembo wawingi.

Dan. 7: 10, 13. Mat. 25: 31. Mav. 1: 11. 1 Tes. 4: 16. Nzai. 1: 7.

31. Yandi si kafidisa mbasi zandi ye ntendono yampungu. Zau si zakutikisa bakiasolwa bandi tuka mu ntini zia zampeve ye tuka mu nsuka zankaka zamazulu nate ye ku nsuka zankaka.

Mat. 13: 41. 1 Kol. 15: 52. 1 Tes. 4: 16.

32. Lulonguka ngana mu kuyu. Vala diakiau bu dikilebelele ye dukisi makaya, luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi. Mal. 13: 23 b. Luk. 21: 29 b.

33. I bobo yeno mpe, bu luamweni momo mamonsoo, luzaya, vo yau yeka va mielo.

34. Kedika mono iluovele: Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonsoo makalakane.

35. Zulu ye ntoto si biavioka, kansi mambu mani ka mavioki ko.

Lumb. 102: 26. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.

36. Kina lumbu ye kina lokula muntu kazeyi bio ko, ka mbasi zamazulu ko, ka Mwana ko, kansi Se kaka.

Mav. 1: 7.

37. Bonso bwakadila lumbu bia Noa, i buna si bwakadila ngizulu a Mwan' amuntu. Luk. 17: 26 b. 1 Pet. 3: 20.

38. Kadi bonso bubakala mu lumbu biatekila mbukil' anlangu: badianga,

banwanga, bakwelanga, bakwedisanga, nate ye lumbu kiakota Noa mu nzaza, 1 Mose 6: 2. 7: 7.

39. ka bazaya diambu ko, nate ye mbukil' anlangu yayiza kunkula babonsono; i buna si bwakadila ngizulu a Mwan' amuntu.

40. Buna bole bona mu yinza; umosi bongolo, umosi sisulu. Luk. 17: 34 b.

41. Bakento bole banikanga mfumfuta va tadi, umosi bongolo, umosi sisulu.

42. Nkiangunu lukaya meso, bu lulembolo zaya nki alumbu kialuaka Mfumu eno. Mat. 25: 13. Mal. 13: 33, 35.

43. Luzaya diadi: vomfumu anzo zeyi kionso lo kiankengila kialuaka mwivi, nga temone ye kayambudi nzo andi yatimwa ko.

1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 8: 3.

44. Nkiangunu yeno mpe lukubama; kadi lokula kilulembwa banzila kikwiza Mwan' amuntu.

45. Nkiangunu nani i nanga wakwikama ye wanduka wayaduswa kwa mfumu andi mu 'bisi nzo andi, kidi kabavana dia mu ntangu yafwana?

46. Mayangi mena ye nanga wowo ubweno kwa mfumu andi, bu kizidi, vo uvanganga bobo.

47. Kedika mono iluovele: Yandi si kakunyadisa mu biamvwa biandi biabionsono. Mat. 25: 21, 23. Luk. 22: 29 b.

48. Kansi vo nanga wambi vovele mu ntim' andi: Mfumu ami zingilanga;

49. wabadika bufa minanga yaudi ye dia ye nwa va kimosi ye bakolwanga;

50. mfumu ananga wowo wizidi lumbu kikalembwa vingila ye lokula kikalembwa zaya;

51. yandi si kakumvinguna mu kati ye kumvana kiandi kunku va kimosi ye bameso kungsi alukaya. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

Mat. 8: 12. 13: 42. 25: 30.

KAPU 25.

1. Yesu wafwanikisa ngizulu andi mu ngana yakumi diandumba, 14. mu muntu wavana talanta kwa nanga miandi, 31. mu mfundusu yikavita fundisa mu ngizulu andi.

Buna kimfumu kiamazulu kifwanane ye kumi diandumba zabonga minda niau mu kwe kiki toko diandambisa.

2. Zitanu zakala mazengi, zitanu zakala nduka.

3. Kadi bamazengi babonga minda, kansi ka bavitika mazi ko.

4. Banduka bavitika mazi mu wumbwa biau wa kimosi ye minda miao.

5. Toko diandambisa bu diazingila, babonsoo banungina, se balele.

6. Mu ndingu ansi mwakala mboko-lo: Tala, toko diandambisa! Luvai-ka luankika!

7. Buna bandumba zozo zazonsono batelama, bakubika minda miao.

8. Bamazengi bavova kwa banduka: Lutuvana mazi mena yeno, kadi minda mieto se mizima.

9. Banduka bavutula, bavova: Kasi ka malungila kwa beto yeno ko. Luenda vele kwa batekanga mo, luakiumbula.

10. Bu bayenda sumbi, toko diandambisa dialuaka, bakubama bakota yandi mu ndambisa, kielo se kibindukulu.

11. Ndumba zankaka zazimunina luaka, zavova: Mfumu, Mfumu, utuzi-budila!

12. Kansi yandi wavutula, wavova: Kedika mono iluvovele: Kiluzeyi ko.

Mat. 7: 23. Luk. 13: 25 b.

13. Nkiangunu lukaya meso; kadi ka luzeyi lumbu vo lokula ko.

Mat. 24: 42, 44. Mal. 13: 33, 35. Luk. 21: 36.

1 Kol. 16: 13. 1 Pet. 5: 8. Nzal. 16: 15.

14. Kadi bwenina bonso muntu bu kayenda ku nsi yankaka, yandi wabokila nanga miandi, wabatambika mbongo zandi.

Luk. 19: 11 b.

15. Yandi wavana talanta tanu kwa umosi, biole kwa wankaka, kimosi kwa wankaka, bonso bwalenda muntu muntu; wayenda ku nsi yankaka.

16. Watambula talanta tanu ntumbu kwenda bio kitila, wavanga talanta tanu biankaka ndandu.

17. I bobo mpe watambula biole, wabaka biole biankaka ndandu.

18. Kansi watambula kimosi wayenda tima mu ntoto ye sweka palata kiamfumu andi.

19. Ntama yayingi mboki mfumu ananga miomio wayiza, wadedisa ntalu ye yau.

20. Watambula talanta tanu wayiza nati talanta tanu biankaka, wavova: Mfumu, ngeye wantambika talanta tanu; tala, talanta tanu biankaka yabeki ndandu.

21. Mfumu andi wavova kwa yandi: Mbote, unanga wabiza ye wankwikizi;

ngeye wankwikizi mu biafuma, mono ikuyadisa mu biabingi: kota mu kiese kiamfumu aku.

Mat. 24: 47. Luk. 22: 29 b.

22. Watambula talanta biole wayiza mpe, wavova: Mfumu, ngeye wantambika talanta biole; tala, talanta biole biankaka yabeki ndandu.

23. Mfumu andi wavova kwa yandi: Mbote, unanga wabiza ye wankwikizi; ngeye wankwikizi mu biafuma, mono ikuyadisa mu biabingi: kota mu kiese kiamfumu aku.

24. Kansi watambula talanta kimosi wayiza mpe, wavova: Mfumu, nzeiyi, vo ngeye i muntu wambalu uyonzikanga vakwakunini ko, ukutikisanga vakwamwangisi ko.

25. Mono yakala wonga, yayenda sweka talanta kiaku mu ntoto. Tala, kiaku i kiaki.

26. Mfumu andi wavutula, wavova kwa yandi: Unanga wambi ye nkwa bolo, zeyie, vo iyonzikanga vakiakunini ko ye ikutikisanga vakiamwangisi ko?

27. Buna wakutu tambika palata biami kwa mbudisi miabivanza, nga bu yavutukidi, yatambudi biami ye ndandu.

28. Nkiangunu lunziona talanta ye vana kio kwa wena kumi diatalanta.

29. Kadi wonso beki, si kavewa ye baka kiaba; kansi ukaubeki ko, zionono kiena yandi mpe.

Mat. 13: 12. Mal. 4: 25. Luk. 8: 18.

30. Lutuba nanga ukondolo mfunu ku tombe kia ku mbazi. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

31. Mwan' amuntu bu kizidi mu nkembo andi ye mbasi zazonsono ye yandi, buna vwendu va kiandu kiandi kiankembo.

Sak. 14: 5. Mat. 16: 27. 1 Tes. 4: 16.

2 Tes. 1: 7. Yud. b. 14.

32. Makanda mamonso si mayonzama va luse luandi, yandi si kakubavambisa, bonso buvambisanga mvungi mameme ye binkombo-nkombo.

Loma 14: 10. 2 Kol. 5: 10. Yeh. 34: 17, 20.

33. Yandi si katula mameme va lubakala luandi, kansi binkombo-nkombo va lumoso.

34. Buna Ntinu si kavova kwa bena va lubakala luandi: Luiza, lubankwa mialusakumunu mia Sami, lutambula fwa diakimfumu kiluakubukulwa tuka mu ntudulu alufulu luanza.

35. Kadi mono yafwa natu, yeno luampama dia; yafwa mpwil' anlangu,

yeno luandwika wo; yakala nzenza, yeno luantambula;

Yes. 58: 7. Yeh. 18: 7.

36. yakala mpene, yeno luamvuwika; yabela, yeno luambedisa; yakala mu boloko, yeno luayiza kwa mono.

Yak. 1: 27.

37. Buna balunungu si bavutula ye vova kwa yandi: Mfumu, nki alumbu tuakumweni, vo fwidi nsatu, yeto tukudikidi, vo fwidi mpwil' anlangu, yeto tuanwikini wo?

38. Nki alumbu tuamweni, vo u nzenza, yeto tuakutambudi, vo mpene, yeto tuavwikidi?

39. Nki. alumbu tuamweni, vo wabela vo mu boloko, yeto tuayizidi kwa ngeye?

40. Ntinu si kavutula ye vova kwa yau: Kedika mono iluvele: Mpangi zani zazi zakaze buna zena, kadi vo luavengi bo kwa umosi kaka, buna luampengi bo.

Zing. 19: 17. Eb. 6: 10.

41. Mboki yandi si kavova kwa bena va lumoso luandi: Lunkatukila, luasingwa, ku tia tuamvu ya mvu tukubukulwa nkadi ampemba ye mbasi zandi.

Lumb. 6: 8. Mat. 7: 23. Luk. 13: 27.

42. Kadi mono yafwa nsatu, yeno ka lumpani dia; yafwa mpwil' anlangu, yeno ka lundwiki wo;

43. yakala nzenza, yeno ka luntambudi; yakala mpene, yeno ka lumwikiki; yela ye mu boloko, yeno ka lumbumini.

44. Buna yau mpe si bavutula ye vova: Mfumu, nki alumbu tuamweni ngeye, vo fwidi nsatu adia vo nlangu vo u nzenza vo mpene vo yela vo mu boloko, yeto ka tukusadidi ko?

45. Buna yandi si kavutula ye vova kwa yau: Kedika mono iluvele: Baba babake buna bena, kadi vo ka luavengi bo kwa umosi ko, ka luavengi bo mpe kwa mono ko.

46. Baba si bakwenda ku ndongi zamvu ya mvu, kansi balunungu ku moyo wamvu ya mvu.

Dan. 12: 2. Yoa. 5: 29.

KAPU 26.

1. Mintantu miawawasana mu baka Yesu.
6. Yesu wakuswa kwa Malia, 17. wakubikisa meme diapasa, 26. wasoka nle-kolo, 30. wayenda ku mongo a Olive,
36. walungwa mu Ngetesemane, 47. wakangwa, 57. wanatwa kwa Kayafa, 69. wakadulwa kwa Petelo.

Bwakala Yesu bu kamana mambu momo mamonso, wavova kwa nlonguki miandi:

Mal. 14: 1 b. Luk. 22: 1 b.

2. Luzeyi, vo lumbu biole mboki pasa kiabwa, ye Mwan' amuntu si kayekulwa mu komwa va kulunsi.

Mat. 20: 18 b.

3. Buna bangudi zanganga ye bangudi zabantu bakutakana va kiazala kiangudi anganga, ubikwanga Kayafa,

4. bavova manenga, kidi babaka Yesu mu kinkita ye kumvonda.

5. Kansi bavova: Ka mu lumbu biantembo ko, ka mwidi bwa nkindu mu bantu.

6. Yesu bu kakala mu Betania mu nzo a Simoni, i mfwa bwazi,

Mal. 14: 3 b. Yoa. 12: 1 b.

7. nkento wakala mbwat' amazi mansunga mantalu beni, wayiza kwa yandi, wadukula mo va ntu andi, bu kavwanda va meza.

Yoa. 12: 3 b.

8. Minlonguki bu bamona bo, bafuta ntima, bavova: Bila nki mbungulu yoyo?

9. Kadi makutu tekakana mu ntalu yayinene ye vewa kwa bamputu.

10. Yesu bu kazaya dio, wavova kwa yau: Mu nkiana lukwamisi nkento? Kadi salu kiabiza kansadidi.

11. Kadi ntangu zazonsono bamputu bena yeno, kansi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.

12. Kadi bu kadukudi mazi mama mansunga va nitu ami, vengi bo mu kunkubika mu diamuswa.

13. Kedika mono iluvele: Konso kuna samunwa nsamu wau wambote mu nza yayonsono, kuna si kwakambwa makavengi mu mbambukulu andi amoyo.

14. Mboki mosi mu kumi ye zole, ubikwanga Yuda Iskalioti, wayenda kwa bangudi zanganga,

Mat. 10: 4. Mal. 14: 10 b. Luk. 22: 3 b.

15. wavova: Nki luzolele kumpana yanyekula kwa yeno? Bantezila makumatatu mavanza biapalata.

16. Tuka mu ntangu yina wabadika tomba ntangu yafwana, kidi kanyekula.

17. Kansi lumbu kiantete kiankembo amampa malembwa suna minlonguki miayiza kwa Yesu, miavova: Kwe zolele tuakukubikila mu dia pasa?

2 Mose 12: 15 b. Mal. 14: 12 b. Luk. 22: 7 b.

18. Wavova: Lukota mu mbanza kwa mbadio, luvova kwa yandi: Nlongi vovele: Ntangu ami yifinangene;

mono si yavanga pasa mu nzo aku ye nlonguki niامي.

19. Nlonguki miavanga, bonso bwasikidikisa Yesu, bakubika pasa.

20. Nkokila bu yabwa, wavwanda ye nlonguki miandi kumi ye zole va meza.

Mal. 14: 17 b. Luk. 22: 14 b. Yoa. 13: 1 b.

21. Bu badia, wavova: Kedika mono iluvovele: Buna luena, mosi wakungiekula.

22. Bakala kiadi beni, babadika vova kwa yandi mosi mosi: Mfumu, kadi i monoe?

23. Wavutula, wavova: Vwengi yami koko mu dilonga wakungiekula.

24. Mwan' amuntu si ukatuka bonso bwasonama mu yandi; kansi engwa muntu wowo uyekole Mwan' amuntu! Diambote kwa yandi, vo walemibwa butuka, i muntu wowo. Lumb. 41: 9.

25. Yuda wanyekula wavutula, wavova: Labi, kadi i monoe? Wavova kwa yandi: Ngeye vovele bo.

26. Bu badia, Yesu wabonga dimpa, wasakumuna, wabukuna dio, wavana minlonguki, wavova: Lubonga luadia; diodio i nitu ami.

Mal. 14: 22 b. Luk. 22: 19 b. 1 Kol. 11: 23 b.

27. Yandi wabonga mbungu, watonda, wabavana yo, wavova: Lunwa yo yeno babonsono.

28. Kadi mama i menga mami maluwawanu matengolo mu babingi mu ngiambudulu amasumu.

Mat. 20: 28. Loma 5: 9.

29. Mono iluvovele: Tuka bwabu kina vutuka nwa yitukidi mu mbutu miami mianti wavinia ko, nate ye lumbu kina kindwini yo yampa ye yeno mu kimfumu kia Sami.

30. Bu bamana yimbila nkunga wamasika, bayenda ku mongo a Olive.

Mal. 14: 26 b.

31. Buna Yesu wavova kwa yau: Mu fuku diadi yeno babonsono lukuntela sakuba, kadi diasonama vo: Mono si yabanda mvungi, ye mameme makamba si masansukuswa yekuyeku.

32. Kansi bu mfulukusu, si yakulutekila kuna Ngilili. Mat. 28: 7.

33. Petelo wavutula, wavova kwa yandi: Vo babonsono bakutela sakuba, nga mono kikutela sakuba widi ntangu nkutu ko.

34. Yesu wavova kwa yandi: Kedika mono iluvovele: Mu fuku diadi koko ka dikukikubila ko, ngeye bu umeni kunkadila nkadila zitatu.

Luk. 22: 34. Yoa. 13: 38.

35. Petelo wavova kwa yandi: Vo fwayafwa yaku mpe, kikukadila nkutu ko. Mampila yoyo mavova nlonguki miamionsono mpe.

36. Mboki Yesu wayiza yau ku lumbu lubikwanga Ngetesemane, wavova kwa minlonguki: Luvwanda vava, bu ikwenda kuna ye sambila.

Mal. 14: 32 b. Luk. 22: 40 b. Yoa. 18: 1.

37. Yandi wanata Petelo ye bana bole ba Sebedai, wabadika kala kiadi ye bwa kingongo. Mat. 4: 21.

38. Buna wavova kwa yau: Mwel' ami uzungulu kwa kiadi nate ye fwa. Lukala vava, lukaya meso ye mono.

Yoa. 12: 27.

39. Yandi wayenda finsêke-nseke, wafukama va zizi kiandi, wasambila, wavova: Se, vo bulendakana, yambula mbungu yayi yampioka. Mwanki ka bonso bunzolele ko, kansi bonso buuzolele. Yoa. 6: 38. Eb. 6: 7.

40. Yandi wayiza kwa minlonguki, wabwana balele, wavova kwa Petelo: Kiongono ka lulendele mu kaya meso ye mono ola kimosi koe?

41. Lukaya meso, lusambila, ka luidi kota mu mpukumunu. Mpeve yena kinzodila, kansi nsuni wena kindakana.

1 Pet. 4: 7. Ngai. 5: 17.

42. Diaka wayenda ngienda yanzole, wasambila, wavova: Sami, vo kilendi yo viokwa ko, langa yanwa yo kaka, bika luzolo luaku luavangama.

43. Yandi wayiza diaka, wabwana balele, kadi meso mau makala nandende.

44. Yandi wabasisa, wayenda sambila nsambila yantatu, wavova diaka mambu namosi.

45. Buna wayiza kwa minlonguki, wavova kwa yau: Luleketi bwabu, luvunda. Tala, lokula kiekia lukufi, ye Mwan' amuntu yekolo mu moko mabankwa masumu.

46. Lutelama, ntuendino. Tala, ungiekole ufinangene.

47. Bu kavova, tala, Yuda, umosi nu kumi ye zole, waluka ye kabu diadinene ye yandi ye bisabala ye minkawa, batuka kwa bangudi zanganga ye bangudi zabantu.

Mal. 14: 43 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 2 b.

48. Wanyekula wabavana dimbu, wavova: Wonso umfubidi, i yandi; lumbaka.

49. Yandi ntumbu kwiza kwa Yesu ye vova: Kala kiese, Labi! wamfubuzula.

50. Yesu wavova kwa yandi: Nku-

ndi, dina diwizidi—! Buna bayiza sa moko mu Yesu, bambaka.

51. Tala, umosi wakala ye Yesu walambula koko, wavola sabala kiandi, wabanda nang' angudi anganga, wazaka kutu kwandi.

52. Buna Yesu wavova kwa yandi : Vutula sabala kiaku mu fulu kiakiau ; kadi babonsono babonganga sabala, babungwa mu sabala.

1 Mose 9: 6. Nzai. 13: 10.

53. Evo benzie, vo kilendi bombidila Sami ko, ye yandi kantudila va lueka mbasi ziviokele kumi ye lengio biole ?

54. Buna masonukwa bwe makutu kwendila detila, vo bobo si bwakalakana kaka ?

Yes. 53: 10.

55. Kina lokula Yesu wavova kwa makabu : Yeno luizidi nkievo kwa ntani mu bisabala ye minkawa mu kumbaka. Lumbu ka lumbu yavwendi mu kinlongo ye longanga, yeno ka lumbaki.

56. Kansi diadi diadionsono dibwidi, kidi masonukwa mabambikudi menda detila. Buna nlonguki miamionsono miansisa, miataba.

Lumb. 88: 8.

57. Babaka Yesu bantuala kwa Kayafa, i ngudi anganga, kwakutakana minsoniki ye bangudi zabantu.

Mal. 14: 53 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 12 b.

58. Petelo wannama mu ntatuki beni nate ye ku kianzala kiangudi anganga, wakota muna, wavwanda ye mantadi mu tala mbanunu.

59. Bangudi zanganga ye bamayala babonsono batomba kimbangi kiampupuluvunu mu Yesu, kidi bamvonda ;

60. ka basolula kio ko, mpeleko mbangi zazingi zampupuluvunu zayiza. Kansi vazimuna bole bayiza,

61. bavova : Ndieu wavovele : Mono ilenda tulula vwala dia Nzambi ye tungulula dio mu lumbu tatu.

62. Ngudi anganga watelama, wavova kwayandi : Kuvutudi diambu koe ? Nki akimbangi baba bakutelele ?

63. Kansi Yesu wadingama. Ngudi anganga wavutula, wavova kwa yandi : Mono ikukandila mu Nzambi amoyo, mpasi watukamba, vo ngeye i Klisto, Mwan' a Nzambi.

64. Yesu wavova kwa yandi : Ngeye vovele bo. Mboki mono iluvovele : Tuka bwabu mboki luamona Mwan' amuntu vwendi va lubakala lualulendo ye kwizanga mu matuti mazulu.

Lumb. 110: 1.

65. Buna ngudi anganga watiasuna mvwatu miandi, wavova : Yandi tieki.

Nki ansatu azimbangi tuvutuka kala ? Tala, bwabu luwilu ntiakulu.

66. Nki lubenzi ? Kansi bayutula, bavova : Yandi wena nkanu afwa.

67. Buna banlobudila mante va zizi, bambanda zinkome, kausi bankaka bambanda mu nzamvula,

68. bavova : Klisto, utubikudila : Nani i ndieu ukubendi ?

69. Petelo wavwanda ku mbazi va kianzala. Sielo kiankento kiayiza kwa yandi, kiavova : Ngeye mpe kedi ye Yesu, mwisi Ngali.

70. Kansi yandi wakala nkalu vantadisi ababonsono, wavova : Kizeyi diuvovele ko.

71. Bu kayiza ku mwelo, wankaka wammona, wavova kwa bakala vana : Ndieu kedi ye Yesu, mwisi Nasaleti.

72. Diaka wakala nkalu mu ndefi : Kizeyi muntu wowo ko.

73. Kansi fintama-utama mboki batelama vana bayiza, bavova kwa Petelo : Kedika ngeye mpe umosi mu yau, kadi luvovolo luaku mpe lukuvisikisi.

74. Buna wabadika kukisinga ye dia ndefi : Kizeyi muntu wowo ko. Koko ntumbu kuba.

75. Petelo wabambuka moyo mu mambu mavova Yesu : Koko ka dikukubila ko, ngeye bu umeni kunkadila nkadila zitatu. Yandi wavaika, wabwa mu dila beni.

Mat. 26: 34.

KAPU 27.

1. Yesu wanatwa kwa Pilatu. 3. Yuda Isaklioti wakivonda. 11. Yesu wazengulwa kwa Pilatu, 32. wakomwa va kulunsi. 45. Yesu wafwa, 57. wadiamuswa. 62. Ndiamu yakengwa.

Nsuka bu wakala, bangudi zanganga N babonsono ye bangudi zabantu bavova manenga mu Yesu mu kumvonda.

Mal. 5: 1 b. Luk. 22: 66.

2. Bankanga, bannata, banyekula kwa nyadi Pilatu.

Luk. 23: 1. Yoa. 18: 28.

3. Yuda wanyekula, bu kamona, vo wabeduswa, wanionguluka, wavutula makumatatu mavanza biapalata kwa bangudi zanganga ye bangudi zabantu,

4. wavova : Mpolele masumu, bu ngiekole menga makondolo bila. Kansi bavova : Kadi diambu dieto diodio ? Ngeye wa dio tala.

5. Yandi watuba vanza biapalata mu vwala, wakatuka, wayenda kuki-ketika.

6. Kansi bangudi zanganga babonga

vanza biapalata, bavova: Ka bwena luve mu tuba bio mu lundulu kiami nkailu ko, kadi i ntalu amenga.

7. Bavova manenga, basumbila bio via dianwumbi mu zikila dio banzenza.

8. I kuma via diodio dibikwanga via diamenga nate ye bwabu.

9. Buna mavova Yelemia mbikudi, mayenda detila, uvovele: Yau babonga makumatatu mavanza biapalata, i ntalu andiena wasiwa ntalu, i ndiena wasiwa ntalu kwa bana ba Israeli;

10. bavana bio mu via dianwumbi, bonso bwansikidikisa Mfumu.

11. Yesu watelama vantadisi anyadi, nyadi wanyuvula, wavova: Ngeye kwaku ntinu abayudayoe? Yesu wavova: Ngeye vovele bo.

1 Tim. 6: 13. Mal. 15: 2 b. Luk. 23: 2 b.

Yoa. 18: 29 b.

12. Bu kafunduswa kwa bangudi zanganga ye bangudi zabantu, kavutula diambu ko.

13. Buna Pilatu wavova kwa yandi: Kadi kuwili koe, bonso bubeti kutela mamingi kimbangi?

14. Yandi kamvutudila diambu mu dimosi nkutu ko, nkiangunu nyadi wayitukwa beni.

15. Kansi mu lumbu biankembo, nyadi wakala fu kiayambula nkole kwa bantu, wonso ubazola.

Mal. 15: 6 b. Luk. 23: 17 b. Yoa. 18: 39 b.

16. Ntangu yina bakala nkole yatunda, nkumbu andi Balaba.

17. Nkiangunu bu bakutakana, Pilatu wavova kwa yau: Nani luzolele yaluyambudila, Balaba vo Yesu ubikwanga Klisto?

18. Kadi wazaya, vo banyekula mu diambu diayandu diamoso.

19. Bu kavwanda va kiandu kiamfundisi, nkazi andi watuma kwa yandi, wavova: Kukalani bungu ye bakala diodio dialunungu ko, kadi ndungulu kwama kwakwingi bwabu mu ndozi mu diambu diandi.

20. Bangudi zanganga ye bangudi zabantu baleba makabu, mpasi balomba Balaba, kansi mpasi babunga Yesu.

21. Nyadi wavutula, wavova kwa yau: Babole, nani luzolele yaluyambudila? Kansi bavova: Balaba.

Mat. 3: 14.

22. Pilatu wavova kwa yau: Buna bwe yavanga kwa Yesu ubikwanga Klisto? Babonsono bavova: Bika kakomwa va kulunsi!

23. Yandi wavova: Kadi nki kiambi kavengi? Kansi yau baboka beni, bavova: Bika kakomwa va kulunsi!

24. Pilatu bu kamona, vo walembana mo, kansi mayoyila maluta, buna wabonga nlangu, wasukula moko vantadisi andonga, wavova: Mono kiena bila mu menga momo ko. Yeno lua mo tala.

25. Bantu babonsono bavutula, bavova: Bika menga mandi miza va yeto ye va bana beto.

26. Buna wabayambudila Balaba, kansi wazwakisa Yesu, wanyekula mu komwa va kulunsi.

Yoa. 19: 16

27. Mboki binwani bianyadi bianata Yesu ku vula, bankutikisila buka kiationsono,

Mal. 15: 16 b. Yoa. 19: 2 b.

28. bamvula nlele, banzinga yunga kiamibwaki,

29. bavanda mpu yansende, batula yo va ntutu andi ye tutu mu koko kwandi kwalubakala, bafukama va makungunu kwa yandi, bansakanana, bavova: Kala kiese, ntinu abayudayo!

30. Banlobudila maute, babonga tutu, bambanduzula dio mu ntutu.

Yes. 50: 6. Mat. 26: 67.

31. Bu bansakanana, bamvula yunga, bamvika mvwatu miandi, bannata mu komwa va kulunsi.

32. Bu bavaika, bamona mwisi Kilene, nkumbu andi Simoni; bankomina kanata kulunsi diandi.

Mal. 15: 21. Luk. 23: 26.

33. Bu baluaka ku vuma kibikwanga Ngolongota, i vuma kibikwanga konzongolo kiantu,

Mal. 15: 22 b. Luk. 23: 27 b., 38.

Yoa. 19: 16 b., 19 b.

34. bamvana kauwa vinia kiasangwa nlangu andumbu andudi, bu kabimba kio, kazola kio nwa ko.

Lumb. 60: 21.

35. Bu bankoma va kulunsi, bakabasana mvwatu miandi, bata mio wadi.

Lumb. 22: 18.

36. Bavwanda mu kunkenga kuna.

37. Batula bila kiandi va ntandu antu andi kiasonama: Ndienu i Yesu, ntinu abayudayo.

38. Buna ntani miole miakomwa yandi va makulunsi, umosi va lubakala, umosi va lumoso.

Yes. 53: 12. Mal. 15: 27. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.

39. Bavioka bantiaka, banikusa ntutu miau,

Mal. 15: 29 b. Luk. 23: 35 b., 39 b.

40. bavova: Ngeye si utulula vwalu ye tungulula dio mu lumbu tatu, ukivulusa, vo u Mwan' a Nzambi ye kulumuka mu kulunsi.

Mat. 26: 61. Yoa. 2: 19.

41. Bonso bobo bangudi zanganga bansakanana ye minsoniki ye bangudi zabantu, bavova:

42. Yandi wavulusi bankaka, kalendi kukivulusa ko. Yandi i ntinu a Israeli!

Bika kakulumuka bwabu mu kulunsi tuakunlekila minu.

43. Yandi wasidi vuvu mu Nzambi, bika kantanina bwabu, vo unzolele, kadi wavovele: Mono i Mwan' a Nzambi.

44. Mintani miakomwa yandi va makulunsi miandevila bobo mpe.

45. Tuka mu ola kiansambanu tombe kiabwa va ntoto wawonsono nate ye ola kiavwa.

Mal. 15: 33 b. Luk. 23: 44 b. Yoa. 19: 28 b.

46. Kansi mu ola kiavwa Yesu waboka mu ndinga yayinene, wavova: Eli, Eli, lama sabakatani? i mpila mosi: Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiana undiengi? Lumb. 22: 1.

47. Bankaka batelama vana bawa mo, bavova: Ndiou, Elia kabokele.

48. Mosi wakala yau ntumbu yungusa ye bonga pongo ye fuluza kio vinia kiandeki, wasomika kio mu tutu, wannwika kio.

49. Kansi basidi bavova: Yambula, bika tuatala, vo Elia ukwiza kumvulusa.

50. Yesu waboka diaka mu ndinga yayinene, watabuka vumunu.

51. Tala, ngumbu avwala yatiasuka mu ndambu zole tuka va ntandu nate ye ku banda, ntoto wanikuka, matadi mabasuka,

2 Mose 26: 31. Mal. 15: 38 b. Luk. 23: 47 b.

52. ndiamu zazibuka, nitu zazingi zabantu bavedila baleka tulu bafulukuswa;

53. bavaika mu ndiamu zau, bakota mu mbanza yanlongo landila mfulukulu andi, bamonika kwa babingi.

54. Ntuti ankam' abinwani ye bakala yandi mu kenga Yesu, bu bamona ndikunu antoto ye mambu mavangwa, bakala wonga beni, bavova: Kedika, ndieu i Mwan' a Nzambi.

55. Kuna kwakala bakento babingi batadila bo nseke, i yau banama Yesu tuka mu Ngalili, bakala kunsadilanga.

Luk. 8: 2 b.

56. Mu yan mwakala Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi ye Yosefi, ye mbut' abana ba Sebedai.

57. Nkokila bu yabwa, muntu wamwama watuka mu Alimataya, waziza, nkumbu andi Yosefi, wakala nlonguki a Yesu mpe.

Mal. 15: 42 b. Luk. 23: 50 b. Yoa. 19: 38 b.

58. Yandi wayiza kwa Pilatu, waloomba nitu a Yesu. Buna Pilatu wakamba yavewa.

59. Yosefi wabonga nitu, wazinga yo nelele mialino miavedila,

60. watula yo mu ndiamu andi yampa yikazokula mu tadi; mboki wane ngumuna tadi diadinene mu mwelo andiamu, wakatuka.

61. Kansi Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia mankaka bakala vana, bavwanda vatalane ndiamu.

62. Mu kiansuka, i lumbu kialanda lumbu kiankubukulu, bangudi zanga nga ye bafalisi bakutakana kwa Pilatu,

63. bavova: Mfumu, tubambukidi moyo, vo nzimbisi wowo wavova, bu kakedi moyo: Lumbu tatu mboki yafuluka.

64. Nkiangunu kamba, vo ndiamu yasikukwa nate ye lumbu kiantatu, minlonguki ka midi kwiza kunyiba ye vova kwa bantu: Wafulukidi mu bafwa; buna nzimbukusu yazimunina si yalutula yatekila.

Mat. 28: 13.

65. Pilatu wavova kwa yau: Miomio i minkengi; luenda luasikidika, bonso buluzeyi.

66. Bayenda sikidika ndiamu mu minkengi, bu bakizikila tadi dimbu.

KAPU 28.

1. Ba-Malia bayenda tala ndiamu. 11. Nkengi miandiamu miavutuka ku mbanza. 16. Nlonguki miakambwa mu vanga bantu babonsono nlonguki miandi.

Lumingu bu lueka mu suka, bu kwakia mu lumbu kiantete kialumingu, buna Malia, mwisi Mangadala, ye Malia mankaka bayiza tala ndiamu.

Mal. 16: 1 b. Luk. 24: 1 b. Yoa. 20: 1 b.

2. Tala, ndikunu yayinene yantoto yakala, kadi mbasi a Mfumu yakulumuka mu zulu, yayiza nengumuna tadi, yavwanda dio.

3. Mbonokono andi yakala nkievo luezomo, mwatu andi wampembe nkievo mvula zampembe.

4. Mu diambu diawonga mu yandi minkengi miazakama, miakala nkievo bafwa.

5. Mbasi yavutula, yavova kwa bakento: Ka lukalani wonga ko, kadi nzeyi, vo lutombele Yesu wakomono va kulunsi.

6. Kena vo ko, kadi fulukidi bonso bukatele. Luiza, tala vuma vakalambelele.

Mat. 12: 40. 16: 21. 17: 23.

7. Luenda nswalu luakamba nlonguki miandi, vo fulukidi mu bafwa; kansi tala, yandi ulutekele kuna Ngalili; kuna si luakummona. Tala, mono iluvovele mo.

Mat. 26: 32.

8. Yau bakatuka nawalu ku ndiamu ye wonga ye kiese kiakingi, bayungusa mu samuna mo kwa nlonguki miandi.

9. Tala, Yesu wababwabana, wavova : Lukala kiese ! Kansi bayiza simba malu mandi, bansambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yau : Ka lukalani wonga ko, luenda luakamba mpangi zami, mpasi benda kuna Ngalili ; kuna bakumbona.

Yoa. 20: 17. Mar. 1: 8. 13: 31. 1 Kol. 15: 5.

11. Bu bayenda yendi, tala, bankaka mu minkengi bayiza ku mibanza, bakamba kwa bangudi zanganga mamonsono mabwa.

12. Bu bakutakana ye bangudi zabantu ye bavova manenga, bavana binwani vanza biabingi biapalata,

13. bavova : Luvova, vo nlonguki miandi mizidi mu fuku, banyibidi, bu tulele.

Mat. 27: 64.

14. Vo nyadi wilu mo, si tuakunleba ye kabikisa mayindu meno.

15. Babonga vanza biapalata, bavanga, bonso bubalongwa. Mpovolo yoyo yamwangana mu bayudayo nate ye lumbu kiaki.

16. Kumi ye nlonguki umosi bayenda kuna Ngalili, kuna mongo wababikila Yesu.

17. Bu bamona yandi, bansambila ; kansi bankaka bakala keti-keti.

18. Yesu wayiza vovi kwa yau, wata : Mono yavono lendo kiakionsono mu zulu ye va ntoto.

Lumb. 8: 6. Mat. 11: 27. Yoa. 3: 35. 13: 3. 17: 2. Ef. 1: 22. Eb. 1: 2. 2: 8.

19. Luenda luavanga makanda mamonsono mabantu nlonguki miami, lubabotika mu nkumbu a Se ye Mwana ye Mpeve yavedila,

Luk. 24: 47.

20. lubalonga bakeba mamonsono mayalusikidikisi. Tala, mono ngiena yeno lumbu biabionsono nate ye mbanunu antangu.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA MALAKO.

KAPU 1.

1. Salu kia Yoane Mbotiki. 9. Yesu wabotukwa, 12. wasindusulwa, 14. wabadika samuna nsamu wambote, 16. wabokila nlonguki miandi miantete, 21. walonga mu Kapenaumi, 23. waniakisa muntu wakala mpeve yasumuka, 9. waniakisa ko wa Petelo 32. ye mbevo zankaka, 35. wazieta mu Ngalili, 40. waniakisa mfwa bwazi.

I mbadukulu ansamu wambote wa Yesu Klisto, Mwan' a Nzambi.

2. Bonso bwasonama mu Yesaya, mbikudi : Tala, mono ifidisa ntumwa ami ku ntual' azizi kiaku, yandi si kakubika nzil' aku ;

Yes. 40: 3. Malaki 3: 1. Mat. 3: 1 b. Luk. 3: 9 b.

3. nding' anmosi ubokanga mu nsi yankatu : Lukubika nzil' a Mfumu, lusungika nsoko miandi.

4. Yoane wayiza kadi, i yandi wabotikanga mu nsi yankatu ye samunanga mbotokolo ampilulu amadiela mu ngiambudulu amasumu.

Mat. 3: 1 b.

5. Nsi yayonsono ya Yuda ye bisi Yelusalemi babonsono bayenda kwa yandi, babotukwa kwa yandi mu nzadi

a Yodani, batambudilanga masumu mau.

Mat. 3: 5 b.

6. Yoane wawwatanga mwatu wamika miakamela ye nsing' ankanda mu luketo luandi, wadia makonko ye niosi yankitu.

7. Wasamuna, wavova : Undutidi mu ngolo ukwiza ku nim' ami ; kifwanane mu yinama ye kutula nsing' ansampatu andi ko.

Luk. 3: 16. Yoa. 1: 26 b. Mar. 13: 25.

8. Mono yalubotekele mu nlangu, kansi yandi una kulubotika mu Mpeve yavedila.

Mar. 1: 5. 2: 4. 11: 15 b. 19: 4.

9. Bwakala bina lumbu, Yesu watuka mu Nasaleti mu Ngalili, wabotukwa mu Yodani kwa Yoane.

Mat. 3: 13 b. Luk. 3: 21 b.

10. Bu katombuka mu nlangu, ntumbu mona mazulu matenduka ye Mpeve yakulumuka va yandi nkievo bembe.

11. Ndinga yatuka mu mazulu vo : Ngeye i mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani.

Lumb. 2: 7. Yes. 42: 1. Mal. 9: 7. 2 Pet. 1: 17.

12. Mpeve ntumbu kunsindumuna ku nsi yankatu.

Mat. 4: 1 b. Luk. 4: 1 b.

13. Yandi wakala mu nsi yankatu makumaya malumbu, wavukumunwa kwa Satana; wakala ye bulu biakiama, ye mbasi zansadila.

14. Yoane bu kayekulwa, Yesu waziza ku Ngalili ye samunanga nsamu wambote wa Nzambi: Mat. 4: 12 b.

15. Ntangu yaye detila, kimfumu kia Nzambi kiekia lukufi. Luvilula diela, luleka minu mu nsamu wambote.

16. Bu kavioka mu nseko ambu a Ngalili, wamona Simoni ye Andele, i mpangi a Simoni, batamba makonde mu mbu, kadi yau i ntambi miambizi. Mat. 4: 18 b.

17. Yesu wavova kwa yau: Luiza luandama, yaluvanga luakala ntambi miabantu.

18. Yau ntumbu sisa makonde ye naina yandi.

19. Bu kayenda finseke diaka, wamona Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi andi, yau mpe bakala mu bota, bakubika makonde mau.

20. Yandi ntumbu kubabokila; basisa sau Sebedai mu bota ye sielo biandi, bayenda kunnamingi.

21. Yau bakota mu Kapenaumi. Yandi ntumbu longa mu lumingu mu nzo alukutukunu. Luk. 4: 31 b.

22. Babwa mangitukwa mu longi diandi; kadi yandi wabalonganga bonso ndieu wena lendo, kansi ka bonso nsoniki miau ko.

23. Mu nzo alukutukunu muntu ntumbu kala wena mpeve yasumuka; yandi waboka, Luk. 4: 33 b.

24. wavova: Nki amambu mena beto yaku, Yesu, umwisi Nasaleti? Ngeye wizidi kutubunge? Tukuzeyi, vo u nani, u Nkwa vedila wa Nzambi.

25. Yesu wansemba: Bata nwa, vika mu yandi.

26. Mpeve yasumuka yantuntumuna, yaboka mu ndinga yayinene, yavaika mu yandi.

27. Babonso babwa mangitukwa, bayuvasana, bavova: Nki kiokio? Longi diampa mu lendo; yandi ukambanga mpeve zasumuka, zikuntumamanga kwandi.

28. Yandi ntumbu kwenda kumu mwamonsono mu nsi yayonso yanzungidila ye Ngalili.

29. Bu bavaika mu nzo alukutukunu ntumbu luaka ku nzo a Simoni ye Andele ya kimosi ye Yakobi ye Yoane. Mat. 8: 14 b. Luk. 4: 38 b.

30. Kansi ko wa Simoni walamba-

lala kwa yela kwayuku-yuku; yau ntumbu kunkamba mu yandi.

31. Wafinama, wasimba koko kwandi, wantedimisa; yuku-yuku diansisa, yandi wabasadila.

32. Kansi nkokila bu yabwa ye ntangu yakidiminina, buna batuala kwa yandi babonso bakala yela ye babakama kwa mpeve zambi.

33. Mbanza yamvimba yakutakana ku mwelo.

34. Yandi waniakisa babingi bakala yela kwampila mu mpila, wawaikisa mpeve zazingi zambi, kayambula mpeve zambi zavova ko, kadi zanzaya.

35. Mu nsuka bu ka kwakia ko, yandi watelama, wawaika, wayenda ku vuma kiankatu, kuna kasambila. Luk. 4: 42 b.

36. Simoni ye bayandi bakula kunnanda.

37. Bansolula, bavova kwa yandi: Babonso bakutombanga.

38. Wavova kwa yau: Ntuendino ku mavata mankaka makimfini, kidi yasamuna momo mpe, kadi mu diodio mpaikidingi.

39. Yandi wayenda samuningi mu nzo zau zatukutukunu mu Ngalili yayonso, wawaikisanga mpeve zambi.

40. Mwfa bwazi wayiza kwa yandi, wambombidila, wafukama va makungunu, wavova kwa yandi: Vo zolele, lenda kumpedisa. Mat. 8: 2 b. Luk. 5: 12 b.

41. Yandi wamfwila nkenda, walambulala koko, wamvalakana, wavova: Nzolele, navedila kwaku.

42. Bwazi ntumbu katuka mu yandi, wavedila.

43. Yandi wankadila nganzi, ntumbu kumvaikisa,

44. wavova kwa yandi: Tala, kwidi kamba muntu dianbu, kansi nayendi wakisonga kwa nganga ye nata biakamba Mose mu mpedoso aku mu kimbangi kwa yau.

45. Bu kavaika, wabadika mo samuna beni, watendikisa diambu diodio, nkianguu Yesu walemkana kota diaka mu mbanza va yuti, kansi wakala ku mbazi mu muma mwankatu; bayiza kwa yandi tuka mu ntini zazonsono.

KAPU 2.

1. Yesu waniakisa watila mianzi, 13. wabokila Matai, 18. walonga buminunwanga usoki. 23. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu.

Lumbu kwa mboki wakota diaka mu Kapenaumi; diawakana, vo wena mu nzo. Mat. 9: 1 b. Luk. 5: 17 b.

2. Babingi bakutakana, fulu kia ku mbazi amwelo ka kialunga kwa yau ko. Wavova mambu kwa yau.

3. Bayiza tuadi kwa yandi watila mianzi wanatwa kwa bantu baia.

4. Bu balembana kuntuala kwa yandi mu diambu diandonga, bafukula nludi mukakala; bu bakivangila mwasi, bakulumuna ntanda walambalala watila mianzi.

5. Yesu bu kamona minu kiau, wavova kwa watila mianzi: Mwana, masumu maku mayambudulu.

6. Muna mwavwanda minsoniki miannaka miabanza mu ntima miau:

7. Ndienu mu nkiana kavovele bobo? Tieki kwandi. Nani lenda yambudila masumu kansi umosi kaka, i Nzambi? Yes. 43: 25.

8. Yesu ntumbu zaya mu mpeve andi, vo babenzi momo mu ntima miau, wavova kwa yau: Mu nkiana lubanasasene momo mu ntima mieno?

9. Nki kilutidi nasavu-savu mu vova kwa watila mianzi: Masumu maku mayambudulu, vo vova: Telama, bongantand' aku, wenda?

10. Kansi kidi luazaya, vo Mwan' amuntu wena lendo va ntoto mu yambudila masumu—i kuma kavova kwa watila mianzi:

11. Mono ivovele: Telama, bongantand' aku, wenda ku nzo aku.

12. Yandi watelama, ntumbu bongantand' andi ye vaika vantadisi ababonsoni; nkianguu babonsoni bahwa zengele-zengele, bakembila Nzambi, bavova: Bwampila yoyo ka tuamweni ho widi ntangu nkutu ko.

13. Yandi wayenda diaka ku mbu, ndonga yayonsoni yayiza kwa yandi, wabalonga. Mat. 9: 9 b. Luk. 5: 27 b.

14. Bu kavioka, wamona Levi, i mwan' a Alafai, vwendu vavakuswana, wavova kwa yandi: Undama. Watelama, wannania.

15. Bwakala vo wavwanda va meza mu nzo andi, mvakusi miamingi ye bankwa masumu bavwanda ye Yesu ye nlonguki miandi va meza; kadi bakala babingi.

16. Minsoniki miabafalisi mianama yandi mpe. Bu bamona, vo udianga ye mimvakusi ye bankwa masumu, bavova kwa nlonguki miandi: Yandi udianga ye nwanga ye mimvakusi ye bankwa masumu.

17. Yesu bu kawa mo, wavova kwa yau: Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela. Kiayizi bokila balunungu ko kansi bankwa masumu.

1 Tim. 1: 15.

18. Nlonguki mia Yoane ye bafalisi baminanga nsoki. Bayiza vova kwa yandi: Nlonguki mia Yoane ye nlonguki miabafalisi mu nkiana baminanga nsoki, kansi nlonguki miaku ka baminanga nsoki ko?

Mat. 9: 14 b. Luk. 5: 33 b.

19. Yesu wavova kwa yau: Kadi bana banzo andambisa balenda mina nsoki, toko diandambisa bu diena yaue? Lumbu bibenina ye toko diandambisa ka balendi mina nsoki ko.

20. Kansi lumbu bina kwiza bibana katudulwa toko diandambisa, mboki si bamina nsoki kina lumbu.

21. Muntu katanga tetila kianlele walembe kutama va mvwatu wankulu ko; vo i bobo kina kiandondila si kiatiasuna nlele wampa mu wankulu ye vulu dinenevene.

22. Muntu katulanga vinia kiampa mu makuba mankanda mankulu ko; vo i bobo vinia si kiabukisa makuba mankanda ye vinia ye makuba bibungane.

23. Bwakala bu kavioka mu mavia mambongo mu kialumingu, nlonguki miandi miabadika vanga nzila mu kwe vuzingi nsesa. Mat. 12: 1 b. Luk. 6: 1 b.

24. Bafalisi bavova kwa yandi: Tala, mu nkiana bavanga bukondolo luvu mu lumingu?

25. Wavova kwa yau: Kadi ka lusingi nkutu koe, bwavanga Davidi, bu kakondwa lekwa ye wafwa nsatu, yandi kibeni ye bakala yandi?

1 Sam. 21: 6.

26. Bonso bukakota mu nzo a Nzambi, Abiatali bu kakala ngudi anganga, wadia mampa mantala makondolo luvu mu diwa, kansi kwa banganga kaka, wavana kwa bakala yandi mpe.

2 Mose 29: 32 b.

27. Wavova kwa yau: Lumingu luakalakana mu diambu diamuntu ye muntu ka mu diambu dialumingu ko.

28. Nkianguu Mwan' amuntu i mfumu alumingu mpe.

KAPU 3.

1. Yesu waniakisa koko kwasioka, 7. waniakisa babingi. 13. wavangula kumi ye nlonguki miola. 20. Masumu kwa Mpeve yavedila. 31. Mbut' a Yesu ye mpangi zandi.

Yandi wakota diaka mu nzo alukutu-kunu, muna mwakala muntu wakala koko kwasioka.

Mat. 12: 9 b. Luk. 6: 6 b.

2. Banlangidila kani vo wakunniakisa mu kialumingu, mpasi bamfunda.

3. Wavova kwa muntu wakala koko kwasioka: Telama va monakanda!

4. Wavova kwa yau: Bwena luve mu vanga mambote mu lumingu vo mu vanga mambie, mu vulusa mwela vo mu vonde? Kansi badingalala.

5. Yandi wabavenguzuka mu nganzi, wakala kiadi mu mbalu antima miau, wavova kwa muntu: Lambula koko! Walambula ko, koko kwandi kwavutuka bonso bukwakala.

6. Bafalisi ntumbu vaika ye baki-Elode, bavova manenga mu yandi, bonso bubakana kumbungila.

7. Yesu wavutuka ye nlonguki miandi ku mbu, kabu diadinene diatuka mu Ngilili ye Yuda dianama.

Luk. 6: 17 b.

8. Tuka mu Yelusalemi ye Idumaya ye muna simu dia Yodani ye mu ntini a Tilo ye Sidoni kabu diadinene diayiza kwa yandi, bu bawa mambu mananene makavanganga.

Mat. 4: 25.

9. Wavova kwa nlonguki miandi, vo bota kifwiti kubama kwa yandi mu diambu diandonge, ka bidi kumfetikisa.

10. Kadi waniakisa babingi, ye bambwila, kidi bamvalakana, buna bona bakala kwama.

11. Mpeve zasumuka bu zammona zafukama kwa yandi, zaboka, zavova: Ngeye u Mwan' a Nzambi.

12. Wabasemba beni, ka bidi kunzaisika.

Mat. 1: 25.

13. Yandi wabaluka mongo, watela bonso bakazola mbila; bayenda kwa yandi.

Mat. 10: 2 b. Luk. 6: 12 b.

14. Yandi wavangula kumi ye bole, kidi bakala yandi, kidi kabafidisa mu kwe samuni

15. ye kala lendo mu vaikisa mpeve zambi.

16. Yandi wavangula kumi ye bole; wakudikila Simoni nkumbu Petelo;

17. ye Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi a Yakobi, wabakudikila nkumbu Boanenge, i mpila mosi ye bana bambandanu;

18. Andele ye Filipo ye Batolomai ye Matai ye Toma ye Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Tadaï ye Simoni, i mwisi Kana,

19. ye Yuda Iskalioti wanyekula mpe.

20. Yandi wakota mu nzo; ndonga

yavutuka kutakana, nkiangunu ka balendi dia mampa nkutu ko.

Mat. 12: 22 b. Luk. 11: 17 b. 12: 10.

21. Bayandi bu bawa mo, bayenda mu kumbaka, kadi bavova: Yandi weka zengele-zengele.

22. Minsoniki miakulumuka tuka mu Yelusalemi miavova: Belesebuli kiena yandi, yandi uvaikisanga mpeve zambi mu nkuluntu ampeve zambi.

Mat. 9: 34.

23. Yandi wabatela mbila, wavova mu zingana kwa yau: Satana bwe kalenda Satana vaikisa?

24. Vo kimfumu kikabane mu kitantu, kimfumu kiokio ka kilendi sikila ko.

25. Vo nzo yikabane mu kitantu, nzo yoyo ka yilendi sikila ko.

26. Vo Satana ukukinangumukini, kabane kwandi, kalendi sikila ko, kansi wena nsuka.

27. Muntu kalendi kota mu nzo ankwa ngolo ye tana lekwa biandi ko, vo katekele kanga nkwa ngolo ko; mboki katana nzo andi.

28. Kedika mono uluvoele: Bana babantu si bayambudulwa masumu mamonsono ye ntiakulu mpe, kani batieki zazingi beni,

Luk. 12: 10. Eb. 6: 4, 5. 1 Yoa. 5: 16.

29. kansi wonso tieki Mpeve yavedila katambudi ngiambudulu ko mvu ya mvu, kansi neti nkanu amasumu mambu ya mvu.

30. Kadi bavova: Yandi wena mpeve yasumuka.

31. Mbut' andi ye mpangi zandi bayiza; bu batelama ku mbazi, batuma kwa yandi, bantela mbila.

Mat. 12: 46 b. Luk. 8: 19 b.

32. Bantu bavwanda yandi kinzungidila bavova kwa yandi: Tala, ku mbazi mbut' aku ye mpangi zaku ye busi biaku batombele.

33. Wavutula kwa yau, wavova: Nani i mbut' ami ye mpangi zami?

34. Bu kavenguzuka, bavwanda yandi kinzungidila, wavova: Tala, mbut' ami ye mpangi zami!

35. Wonso uvanganga luzolo lua Nzambi, yandi i mpangi ami ye busi kiami ye mbut' ami.

KAPU 4.

1. Ngana zamambu ma Nzambi, 10. mbangu-dulu zau. 21. Mambu ma Nzambi i kia.

26. Kimfumu kia Nzambi kiafwanukuswa ye mbongo 30. ye mwingidi wasinapi.

33. Yesu wata ngana zankaka zazingi, 35. wadingimisa tembo.

Yandi wabadika diaka longa va nseko ambu. Ndonga yayingi yakutakana kwa yandi, nkiangunu wakota mu bota, wavwanda va mbu; ndonga yavonsono yakala va nsi va nseko ambu. Mat. 13: 1 b. Luk. 8: 4 b.

2. Yandi wabalonga mamingi mu zingana, wavova kwa yau mu ndongolozandi:

3. Luwa! Tala, nkuni wayele kuni.

4. Bwakala bu kakunanga, yankaka yabwidi va sambwa nzila, nuni zizi yo dia.

5. Yankaka yabwidi vena matadi vayingondolo ntoto wawingi; yau ntumbu tumbuka, kadi ka yakedi ntoto wansina ko.

6. Ntangu bu yitubukidi, yazinini; bu yikondolo mianzi, yayumini.

7. Yankaka yabwidi mu zimpanga; zimpanga zamenene, zafikitidi yo; ka yaveni mbutu ko.

8. Yankaka yabwidi va ntoto wabiza, yaveni mbutu miasombe ye miameene; miabutidi miankaka makumatatu-matatu, miankaka makumasambanumasambanu, miankaka nkama-nkama.

9. Yandi wavova: Wena matu mangwila, bika kawa.

10. Bu kakala yandi kaka, banzungidila va kimosi ye kumi ye bole, banyuvula mu zingana.

Mat. 13: 10 b. Luk. 8: 9 b.

11. Wavova kwa yau: Yeno luave no mansweki makimfumu kia Nzambi; kansi kwa babana bena ku mbazi mamonso mena mu zingana;

12. kidi bamonanga bamona ye lembwa mona, bawanga bawa ye lembwa zaya, ka bidi bangumuka nkutu ye yambudulwa mo.

Yen. 6: 9. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.

13. Wavova kwa yau: Ka luzeyi ngana yoyo koe? Bwe luazayilangana zazonsono?

14. Nkuni ukunanga mambu.

15. Kansi baba i yau va sambwa nzila: Vakununu mambu bu bawilu mo, Satana ntumbu kwiza ye katula mambu makununu mu yau.

16. Bakununu vena matadi i baba mpe: I yau bu bawilu mambu ntumbu tumbula mo mu kiese;

17. ka bena mianzi mu yau kibeni ko, kansi bakidi kwau ntangu yafuma; mboki nzungu vo nzomono bu zizidi mu diambu diamambu, yau ntumbu ta sakuba.

18. Bakununu mu zimpanga i bankaka: I baba bawanga mambu,

19. mayindu mantangu yayi ye mvungunuku akimvwama ye nzinunu zalekwa biankaka bikotele, bifikitidi mambu, makondolo mbutu. 1 Tim. 6: 9.

20. Bakununu mu ntoto wabiza i baba: I yau hawanga mambu ye tambulanga mo ye butanga mbutu makumatatu-matatu, makumasambanu-masambanu, nkama-nkama.

21. Wavova kwa yau: Kadi mwinda wizidi mu tulwa kansi atezo kianzongila vo ntande? Mwanki ka mu tulwa va kebolo kiamwinda koe?

Luk. 8: 16. 11: 33.

22. Kadi ka kwenani lekwa kialaku kwa ko, kansi kidi kiazayakana; lekwa ka kiaswekwa mpe ko, kansi kidi kiaziza ku monika.

23. Vo muntu wena matu mangwila, bika kawa.

24. Wavova kwa yau: Lutala maluwanga. Yeno si luatuzulwa tezo kilutezilanga ye kudukulwa kilutidi.

Luk. 8: 18.

25. Kadi wonso beki si kavewa, wonso ukaubeki ko zionono kiena yandi mpe.

Mat. 13: 12. Luk. 8: 18.

26. Wavova: Kimfumu kia Nzambi i bonso bunwanganga muntu ntombo mu ntoto;

27. ulekanga, usikamanga fuku ye mwini, ntombo zitumbukanga, zikulanga; yandi kibeni kazeyi bo ko.

28. Ntoto wau kibeni ubutanga mbutu: Va ntete nsombo, mboki nsesa, mboki witi wayela mu nsesa.

29. Kansi mbutu bu miyelele, ntumbu fidisa zakulu, kadi ngionzoko yeka lukufi.

Yoa. 1: 13. Nza. 14: 15.

30. Wavova: Bwe tuafwanikisa kimfumu kia Nzambi, vo mu nki angana tua kio sa?

Mat. 13: 31 b. Luk. 13: 18 b.

31. Kiau kifwanane ye mwingidi wasinapi; bu ukununu mu ntoto, mpeleko ulutidi mwingidi miankaka miamionsono miena va ntoto mu ke;

32. bu ukununu, ukulanga ye lutidi biabionsono biampata nsengo mu nene, uyalanga navala mamonene, nkiangunu nuni zazulu zilenda leka mu mpongo awau.

33. Mu ngana zazingi zampila yoyo wavova mambu kwa yau, bonso bubalendila mo mu wa.

Mat. 13: 34.

34. Kavova kwa yau ko kansi mu zingana; ku nenga wabangudila nlonguki miayandi kibeni zazonsono.

35. Kina lumbu nokila bu yabwa, kavova kwa yau: Bika tuasabuka kuna simu.

Mat. 8: 18, 23 b. Luk. 8: 23 b.

36. Basisa ndonga, bannata mu bota bonso bukakadila, kansi bota biankaka mpe biakala yandi.

37. Tembo kiakinene kiampeve kiyiza kadi, mbula zabwa mu ngudi abota, bota kiekia kiazala.

38. Yandi kibeni waleka va mfika ku banda diabota. Bansikimisa, bavova kwa yandi: Nlongi, kwen' aku mayindu ko, vo tubunganie?

39. Bu kasikumuswa, wasemba mpeve, wavova kwa mbu: Dingama, bata nwa; mpeve yavonga, mwakala mbidi anapi.

40. Wavova kwa yau: Mu nkiamaluena wonga bonso bobo? Mu nkiamakaluena minu koe?

41. Batina mu wonga wawingi, bavovasa: Buna ndieu i nani, mpeve ye mbu bu bikuntumamananga?

KAPU 5.

1. Yesu wavaikisa mpeve zasumuka, 21. waniakisa ukento wakala nkubu, wafulukisa mwana wankento wa Yailo.

Yau baluaka kuna simu diambu, kuna nsi abisi Ngelasa.

Mat. 8: 28 b. Luk. 8: 26 b.

2. Bu katombuka mu bota, niuntu wena mpeve yasumuka watuka mu zindiamu ntumbu kunkika.

3. Yandi wakala kundu kiandi mu zindiamu, kalendi vutuka kangwa mu tuvambu nkutu ko.

4. Kadi wakangwa nkangwa zazingi mu mbienga ye tuvambu, tuvambu tuadauzunwa kwa yandi, mbienga zabukuzunwa, kalendi tolulwa kwa muntu ko.

5. Lumbu biabionsono, fuku ye mwini wakala mu zindiamu ye va miongo, waboka, wakilueka mu matadi.

6. Bu kamona Yesu nseke, wayungusa, wansambila,

7. waboka mu ndinga yayinene, wavova: Yesu, Mwan'a Nzambi Mpungu, nki amambu mena beto yaku? Ikukandila mu Nzambi, kwidi kunkwamisa.

8. Kadi yandi wakivovila kwa yandi: Mpeve yasumuka, vaika kwaku mu muntu.

9. Yandi wanyuvula: Nkumbu aku nani? Wavova kwa yandi: Nkumbu ami Lengio; kadi babingi tuena.

10. Wambombidila beni kavaikisa zo mu nsi ko.

11. Kansi vana va mongo wakala kamba diadinene diangulu diakala dianga.

12. Zau zambombidila, zavova: Utufidisa mu zingulu, tuakota zo.

13. Yandi wabayambudila dio. Mpeve zasumuka zavaika, zakota mu zingulu, kamba dianengumuka mu lunengenenge luamongo ku mbu, kanivo mafunda mole, dianwa minkionkio mu mbu.

14. Badikila zo bataba, bakamba dio ku mbanza ye mu yinza. Bayiza tadi kani nki kiokio kiabwa.

15. Bayiza kwa Yesu, bamona wabakama kwa mpeve yambi vwendi, vweti, luengele, i ndieu wakedi Lengio; bakalawonga.

16. Bamona bo bakamba kwa yau, bonso bwakadila wabakama kwa mpeve yambi ye mu zingulu.

17. Babadika kumbombidila kakatuka mu nzaku zau.

18. Bu kakota mu bota, wabakama kwa mpeve yambi wambombidila kayambulwa kakala yandi.

19. Kanyambudila bo ko, kansi wavova kwa yandi: Wenda ku nzo aku kwa bayaku, kamba kwa yau mambumamaene mavangidi Mfumu kwa ngeye ye ufwididi nkenda.

20. Yandi wayenda, wabadika samuna mu Dekapoli, bonso bwamvangila Yesu mambu imamanene; babonsono bayitukwa.

21. Yesu bu kamana sabuka diaka kuna simu mu bota, ndonga yayingi yakutakana kwa yandi; yandi wakalava nseko ambu. Mat. 9: 18 b. Luk. 8: 40 b.

22. Nkuluntu mosi wanzo alukutukunu, nkumbu andi Yailo, wayiza; bu kammona, wafukama va malu mandi,

23. wambombidila beni, wavova: Fimwana-mwana fiani fiankento fieka mu fwa, wiza watula moko va yandi, kidi kavuluswa ye vuka.

24. Wayenda yandi. Ndonga yayingi yannama, bamfietikisa.

25. Nkento wakala nkubu kumi ye mvu miole, Mat. 9: 20 b. Luk. 8: 43 b.

26. walungwa beni kwa mbuki miamingi, wafuta biabionsono bikavwa, kavonga nkutu ko, kansi yela kwakoba;

27. bu kawa mo mu Yesu, wayiza ye ndonga ku nima, wavalakana mvwatu andi,

28. kadi wavova: Vo ilenda valakana mvwatu miandi kaka, mpulusu.

29. Nto amenga mandi ntumbu yumina; wazaya mu nitu andi, vo nieki mu kwama koko.

30. Yesu ntumbu zaya mu ngudi andi, vo ngolo zivaikidi mu yandi, wa-

bangumuka mu ndonga, wavova : Nani valakene mvwatu miami ?

Mat. 14: 36. Luk. 6: 19.

31. Nlonguki miandi miavova kwa yandi : Ngeye mweni ndonga yikufitekesa ye vovele : Nani umpalakene ?

32. Yandi wavenguzuka mu tala ndiena wavanga bo.

33. Nkento wakala wonga, wazakama ; bu kazaya bonso bukavangulwa, wayiza fukama kwa yandi, wankamba kedika kiamvimba.

34. Kansi wavova kwa yandi : Mwana, minu kiaku kivulusi. Wenda mu yenge, kala mavimpi mu kwama kwaku.

Mat. 10: 52.

35. Bu kavova, bantu batuka kwa nkuluntu anzo alukutukunu, bavova : Mwan'aku wankento fwidi, mu nkiana wavutuka kwamisa nlongi ?

Luk. 8: 49 b.

36. Yesu wawa mambu mavovwa, wavova kwa nkuluntu anzo alukutukunu : Kukalani wonga ko, leka minu kaka.

37. Yandi kayambula wankaka kama ko kansi Petelo ye Yakobi ye Yoane, i mpangi a Yakobi.

38. Baluaka kuna nzo ankuluntu anzo alukutukunu, wamona bantu badila ye mayoyila, bayaula beni.

Mat. 9: 23 b.

39. Bu kakota, wavova kwa yau : Mu nkiana lusidi mayoyila ye dila ? Mwana kafwidi ko, kansi lele.

Yos. 11: 11.

40. Bambeka nkiadi. Yandi wavaikisa babonsono, wanata se diafimwana ye ngudi ye bakala yandi, wakota mwakala fimwana.

41. Wasimba koko kwafimwana, wavova kwa yandi : Talita kumi, bu dibangudulu i mpila mosi ye : Ntaudi yankento, mono ivovele : Telama !

42. Ntaudi ntumbu telama ye diata, kadi yakala kumi ye mvu miole. Yau ntumbu bwa zengele-zengele mu zengele-zengele diadinene.

43. Yandi wabasikidikisa beni, kidi muntu kazaya dio ko, wakamba bamvana dia.

KAPU 6.

1. Yesu wavwezwa mu Nasaleti, 7. wafidisa nlonguki miandi. 14. Elode wawa kumi kia Yesu. 17. Yoane Mbotiki wazakwantu. 30. Minlonguki miavutuka kwa Yesu. 34. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala, 45. wadiata va nlangu, 53. waniakisa zimbevo.

Yandi wakatuka kuna ; waluaka ku yandi mbanza, nlonguki miandi miannama.

Mat. 13: 54 b.

2. Lumingu bu luabwa wabadika longa mu nzo alukutukunu ; babingi banwa, bayitukwa, bavova : Momo kwe kabeki mo ? Nki anduenga zozo kaveno ? Tulendo tuampila yoyo tuwangwanga mu moko mandi !

Luk. 4: 1a.

3. Kadi yandi ka nketi anti koe ? I mwan'a Malia ye mpangi a Yakobi ye Yose ye Yuda ye Simoni ? Busi biandi kadi ka biena ye yeto koe ? Yau bantela sakuba.

Yos. 6: 42.

4. Yesu wavova kwa yau : Mbikudi kakondolo nzitusu ko, kansi mu yandi mbanza ye kwa butu biandi ye mu nzo andi.

Mat. 18: 57 b. Luk. 4: 24. Yos. 4: 44.

5. Kuna kalenda vanga tulendo tuankaka ko, kansi watula moko va mbevo zafuma, wabaniakisa.

6. Yandi wayitukwa mu ludimbulu luau luaminu.

Yandi wayenda zietingi mu mavata makinzungidila ye longanga.

Mat. 9: 35.

7. Watela kumi ye zole mbila, wabadika kubafidisa bole bole, wabavana lendo mu mpeve zasumuka.

Mat. 3: 13 b. Mat. 10: 1 b. Luk. 9: 1 b.

8. Wabakamba, ka bidi nata lekwa mu nzila kansi nkawa kaka, ka dia ko, ka nkutu ko, ka vanza biansongo mu nsinga ko ;

Mat. 10: 9 b. Luk. 9: 3 b.

9. kansi vwata bibada ; ka luvwatani binkuti biole ko.

Mat. 12: 8.

10. Wavova kwa yau : Konso kulukota mu nzo, muna lukala, nate ye lua mo katika.

M t. 10: 11.

11. Kionso vuma kibalembwa kulutambula ye wa, bu lukatuka kuna, lukubula mfumfuta zena kuinsi atambi bieno mu kimbangi kwa yau.

Mat. 13: 51.

12. Yau bayenda samuningi, mpasi babilula diela.

13. Bavaikisa mpeve zazingi zambi, bakusa mbevo zazingi mazi, babaniakisa.

Yak. 5: 14.

14. Elode, i ntinu, wawa mo, kadi nkumbu andi yazayakana ; yandi wavova : Yoane Mbotiki wafulukidi mu bafwa, nkiangunu tulendo toto tusadikilanga mu yandi.

Mat. 14: 1 b. Luk. 9: 7 b.

15. Bankaka bavova : Elia kwandi. Bankaka bavova : Mbikudi bonso mbikudi wankaka.

16. Elode bu kawa mo, wavova : Yoane uyazakisa ntu wafulukidi.

17. Kadi yandi kibeni Elode watuma mu baka Yoane, wankangisa mu boloko

mu diambu dia Elodia, i nkazi a Filipo, i mpangi andi; kadi yandi wankwela.

Mat. 14: 3 b. Luk. 8: 19 b.

18. Kadi Yoane wakivovila kwa Elode: Kwena luvu ko mu kala ye nkazi ampangi aku.

19. Elodia wambela, wazola kumvonda, kansi walemwana;

20. kadi Elode wavumina Yoane, kadi wazaya, vo yandi i bakala dialunungu ye diavedila; wantabila mpe. Bu kanwa, wabwa kidunga mu mamingi ye wazola kunwa.

Mat. 21: 26.

21. Lumbu kiafwanana bu kiakala. i mu lumbu kiambutulu andi, Elode walambisila bankwa nene miandi lambu ye ngudi zantuti zabinwani biandi ye bantete mu Ngalili.

22. Mwan' a Elodia wankento wakota, wakina, wazolakana kwa Elode ye bavwanda yandi va meza. Ntinu wavova kwa ntaudi yankento: Undomba kionso kiuzolele, mono ya kio kuvana.

23. Wandila ndefi: Kionso kiukundomba ya kio kuvana nate ye ndambu akimfumu kiami.

24. Yandi wawaika, wavova kwa mbut' andi: Nki yalomba? Wavova: Ntu a Yoane Mbotiki.

25. Yandi ntumbu kota nswalu kwa ntinu ye lombu ye vova: Nzolele, vo ngeye ntumbu kumpama ntu a Yoane Mbotiki va longa.

26. Buna ntinu wazungwa kwa kiadi, kansi kazola kunniyafuna ko mu diambu diandefi ye bavwanda yandi va meza.

27. Ntinu ntumbu fidisa umosi mu mantadi mandi, wankamba katuala ntu andi.

28. Yandi wayenda zaki ntu andi mu boloko, watuala ntu andi va longa, wavana wo kwa ntaudi yankento, ntaudi yavana wo kwa mbut' andi.

29. Nlonguki miandi bu bawo dio, bayenda bonga mvumbi, batula yo mu ndiamu.

30. Ntumwa zakutakana kwa Yesu, bankamba mamonsono mabavanga ye mabalonga.

Mat. 14: 13 b. Luk. 9: 10 b. Yoa. 6: 1 b.

31. Wavova kwa yau: Luiza yeno kibeni ku nenga ku vuma kiankatu, luvunda zafuma. Kadi bakwizanga ye bakwendanga se babingi, ka babaka ntangu yadia nkutu ko.

Mal. 3: 20.

32. Buna bayenda mu bota ku vuma kiankatu ku nenga.

33. Babamona, bu bayenda; babingi

babatomuna; tuka mu mbanza zazonsono bayungusa kuna kimalu, baba-tekila.

34. Yesu wawaika, wamona ndonga yayingi, wabafwila nkenda, kadi bakala nkievo mameme makondolo mvungi. Wabadika kubalonga mamingi.

Mat. 9: 36.

35. Mwini bu wakivokiila beni, nlonguki miandi miayiza, miavova: Vuma kiena kiankatu, mwini ukiviokele beni;

36. ubasindika benda ku mayinza ye mavata makinzungidila mu kuki-sumbila kiandia.

37. Wavutula, wavova kwa yau: Lubavana kweni dia. Bavova kwa yandi: Tuenda sumba mampa mu nkama zole zadenali ye kubavana die?

38. Wavova kwa yau: Mampa makwa mena yeno? Luenda luatala. Bu bazaya mo, bavova: Matanu ye mbizi zole zanzangu.

39. Yandi wabasikidikisa bavwanda babonsono mabudi-mabudi va titi biankunzu.

40. Bavwanda nlonga nlonga, miankaka nkama-nkama, miankaka maku-matanu-matanu.

41. Wabonga mampa matanu ye mbizi zole, watala ku zulu, wasakumuna, wabukuna mampa, wavana kwa minlonguki, kidi babatudila; wakaba mbizi zazole kwa babonsono.

42. Babonsono badia, bayukuta.

43. Batota bibuku kumi ye mpidi zole zazala ye mbizi mpe.

44. Badia mampa i mafunda matanu mababakala.

45. Yandi ntumbu komina nlonguki miandi miakota mu bota ye tekila kuna simu kuna Betesaida, yandi kibeni bu kasindika ndonga.

Mat. 14: 22 b. Yoa. 6: 15 b.

46. Bu kabasisila malemba, wayenda tombuka mongo mu sambila.

47. Nkokila bu yabwa, bota kiakala va monakanda diambu, yandi kaka va nsi.

48. Bu kabamona, vo bamweni mpasi mu sabuka, kadi mpeve yabakika, buna wayiza kwa yau mu lo kiaia kiankengiwa, wadiata va mbu; wakana kubavioka.

49. Kansi bu bammona, vo dieti va mbu, babanza, vo i kinsampukila, baboka.

50. Kadi babonsono bammona, bavizuka ntima. Yandi ntumbu vova kwa yau, wabakamba: Luyangalala, i mono kwami, ka lukalani wonga ko!

51. Yandi wakota mu bota kwa yau, mpeve yalembwa; babwa zengele-zengele mu ntima miau.

52. Kadi ka bazaya diavangwa mu mampa ko, kansi ntima miau miabaduswa.

53. Bu basabuka kuna nsi yina, baluaka kuna Ngenesaleti, basensa kuna.

Mat. 14: 34 b.

54. Bu batombuka mu bota, bantu ntumbu kuntomuna;

55. bayungusa mu nsi yina yayonso; babadika tuala bena yela va mintanda kuna kubawa, vo kena.

56. Konso kukakota, vo mu mavata vo mu zimbanza vo mu mayinza, batula zimbevo va mazandu, bambombidila bayambulwa bavalakana zamba kiamvwatu andi kaka; babonso bavalakana bavuluswa.

KAPU 7.

1. Yesu walonga bafalisi ye minsoniki mu diambu diadisu kungsi alukaya. 17. Nlonguki miandi mianyuwula mu ngana. 24. Yesu wasadisa nkento akisi Kanana, 31. waniakisa baba.

Bafalisi ye nsoniki miankaka batuka mu Yeluselemi bakutakana kwa yandi,

Mat. 15: 1 b.

2. bamona nlonguki miandi miankaka, vo badia mampa, moko bu masumunwa, i moko malembwa sukulwa.

3. Kadi bafalisi ye bayudayo babonso bakebanga kikulu kiabangudi zabantu, ka badianga mampa ko, vo ka basukuzulanga moko ko.

4. Bu batukanga ku zandu ka badianga ko, vo ka bakisukudi ko; mambu mankaka mamingi batambula mu keba bonso nsukulu ambungu ye binzu ye wumbwa biansongo.

5. Bafalisi ye minsoniki banyuvula: Nlonguki miaku mu nkiana ka badiatanga mu kikulu kiabangudi zabantu ko, badianga mampa ye moko masumuka?

6. Kansi wavova kwa yau: Yesaya watoma bikula mu yeno, lumeso kungsi alukaya, bonso bwasonama: Bantu baba bakunzitisanga mu koba biau, kansi ntima miau mintatukidi nseke.

Yes. 29: 13.

7. Mu nkatu bakunsambilanga, bu balonganga malongi, i nsikudukusu zabantu.

Kolo. 2: 18. Tit. 1: 14.

8. Yeno lusinga nsikudukusu za Nzambi ye simbidilanga kikulu kiantu.

9. Wavova kwa yau: Kiongonomote; lukabikisanga nsikudukusu za Nzambi, kidi luakeba kikulu kieno.

10. Kadi Mose wavova: Zitisa aku ye mbut' aku, ye: Utesanga mambi kwa se vo mbuta, fwa kafwa.

2 Mose 20: 12. 21: 17. 5 Mose 5: 6. Ef. 6: 2.

3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20.

11. Kansi yeno luvovele: Vo muntu vovele kwa sandi vo mbut' andi: Koloba—i nkailu a Nzambi—i ma kiwakutu saduswa kwa mono,

12. buna ka lukunyambudilanga dia ka ko kasadisa sandi vo mbut' andi;

13. lukabikisanga mambu ma Nzambi mu kikulu kieno kiluayekole. Luvanganga mamingi mafwanane mampila yoyo.

14. Yandi wavutuka tela ndonga mbila, wavova kwa yau: Lungwa babonso, luzaya.

15. Ka kwenani lekwa ku mbazi amuntu ko kikitanga mu yandi kilenda kunsumuna, kansi mavaikanga mu muntu, momo masumunanga muntu.

Tit. 1: 15.

17. Bu kasisa ndonga ye kotele mu nzo, nlonguki miandi mianyuwula ngana yoyo.

18. Wavova kwa yau: Buna yeno mpe lukondolo zayue? Ka luvisidi koe, vo yoyo yayonso yena ku mbazi yikitanga mu muntu ka yilendi kunsumuna ko?

19. Kadi ka yikitanga mu ntim' andi ko, kansi mu vumu, yivaikanga ku mpaikulu; dia kwakonsono kuvuduswanga.

20. Kansi yandi wavova: Mavaikanga mu muntu, momo masumunanga muntu.

21. Kadi mu ngudi, i mu ntima mibantu muvaikanga mabanza mambi: kintiengi, yiba, vonda,

1 Mose 6: 5. 8: 21. Yel. 17: 9.

22. kinsuza, kabi, yayibi, bungubi, kindiafu, disu diambi, zintiakulu, ngianza, kifutu.

23. Monu mamonsono mambi matukanga mu ngudi, masumunanga muntu.

24. Yandi wananguka kuna, wayenda kuna nzaku za Tilo. Bu kakota mu nzo, kazola, vo muntu kazaya bo ko, kansi walemwana swama.

Mat. 15: 21 b.

25. Nkento wena fimwana-mwana fiankento fiabakama kwa mpeve yasumuka, ntumbu wa mu yandi, wayiza fukama va malu mandu.

26. Nkento, i mwisi Elene, mu kanda diabisi Silia Foinike, wanyuvula

kavaikisa mpeve yambi mu mwan' andi.

27. Wavova kwa yandi: Bika bana bateka yukuta, kadi ka bwabiza ko mu bonga mampa mabana ye veta mo kwa bimbwa-mbwa.

28. Nkento wavutula, wavova kwa yandi: Ngeta Mfumu, bimbwa-mbwa mpe bidianga bimpeso-mpeso biabimba-na-mbana kungsi ameza.

29. Wavova kwa yandi: Mu diambu diadiambu diodio wenda. Mpeve yambi yivaikidi mu mwan' aku.

30. Wayenda ku nzo andi, wabwana fimwana filambalele va ntanda; mpeve yambi yivaikidi.

31. Bu kakatuka diaka mu nzaku za Tilo, wayenda vioki mu Sidoni kuna mbu a Ngalili mu monakanda dianzaku za Dekapoli.

Mat. 15: 29 b.

32. Bantuadila wafwa matu wakala lukaku mu vova, bambombidila kantula koko.

33. Wankatula mu ndonga, wannata ku nenga, watula minlembu mu matu mandi, walobula mante, wavalakana ludimi luandi,

Mal. 8: 23. Yoa. 9: 6.

34. watala ku zulu, wavumuka, wavova kwa yandi: Efata, i mpila mosi: Zibuka kwaku.

35. Matu mandi mazibuka, kiakanga ludimi luandi ntumbu kanguka, yandi watoma vova

36. Yandi wabasikidikisa, vo ka bakambi bo kwa muntu, kansi bu kaluta kubasikidikisa, baluta bo samuna.

37. Babwa mangitukwa beni, beni, bavova: Yandi watoma yanga manibu mamonso; yandi uwisanga bafwa matu ye vovikisanga mababa.

KAPU 8.

1. Yesu wadikila mafunda maia mababakala. 11. Bafalisi balomba dimbu kiazulu. 14. Yesu walungisa bantu mu vumvu diabafalisi, 22. waniakisa mpofo. 27. Kimbangi kia Petelo. 31. Yesu wakikambila kwama kukakana lungwa, 34. wakamba nlonguki miandi kulungi ye nzungu biba-fwiti nata, bu bakunnamanga.

Bina lumbu ndonga yayingi bu yakutakana, bu ka bakala kiandia ko, yandi watela nlonguki miandi mbila, wavova kwa yau:

Mat. 15: 32 b.

2. Mfwididi ndonga nkenda, kadi bakikadidi yami lumbu tatu, bakababaki kiandia.

3. Vo ikubasindika ye nsatu kuna

nzo zau, si balenzangana mu nzila; bankaka mu yau batukidi nseke.

4. Nlonguki miandi miavutula kwa yandi: Kwevi tualenda baka mampa mwamu nsi yankatu mu yukutisa baba?

5. Wabayuvula: Mampa makwa mena yeno? Bavova: Nsambodia.

6. Yandi wakamba ndonga yavwanda va nsi; wabonga mampa nsambodia, watonda, wabukuna, wavana kwa nlonguki miandi, kidi babatudila; batula kwa ndonga.

7. Bakala ye bimbizi-mbizi biafuma; bu kasakumuna bio, watula bio.

8. Badia, bayukuta, batota mansadusulwa mabibuku, mpidi nsambodia.

9. Bakala kanivo mafunda maia, Wabasindika.

10. Yandi ntumbu kota mu bota ye nlonguki miandi, waluka ku ntini za Dalamnuta.

11. Bafalisi bavaika, babadika kumbindisa mpaka, bantomba dimbu kiazulu, bamvukumuna.

Mat. 16: 1 b. Luk. 11: 29 b. Yoa. 6: 30.

12. Yandi wavumuka mu mpeve andi, wavova: Mbandu yayi mu nki yitombanga dimbu? Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivewa dimbu ko.

13. Wabasisa diaka, wakota mu bota, wasabuka kuna simu.

14. Yau bavalakana nata mampa, bakala dimpa dimosi kaka ye yau mu bota.

Mat. 16: 5 b.

15. Wabasikidikisa, wavova: Lutala, luluenga mu vumvu diabafalisi ye vumvu dia Elode.

16. Yau babanzasana: Ka tuena ye mampa ko.

17. Bu kazaya mo, wavova kwa yau: Mu nkiana lubanzasene, vo ka luena ye mampa ko? Kadi ka lukivisidi koe, ka lukizeyi koe? Luena ye ntima mieno miabaduswe?

18. Bu luena ye meso, ka lumonanga koe? bu luena ye matu, ka luwanga-koe? ka lubambukanga moyo koe?

19. Bu yabukuna mampa matanu kwa mafunda matanu, mpidi kwa zazala mu bibuku luatota? Bavova kwa yandi: Kumi ye zole.

Mat. 14: 17 b. Mat. 6: 41 b. Luk. 9: 13 b. Yoa. 6: 5 b.

20. Bu yabukuna mampa nsambodia kwa mafunda maia, mpidi kwa zazala mu bibuku luatota? Bavova: Nsambodia.

Mat. 15: 34 b.

21. Wavova kwa yau: Ka luzeyi nate ye bwabu koe?

22. Baluaka ku Betesaida. Banata mpofo kwayandi, bambombidila kamvalakana.

23. Wasimba koko kwampofo, wantuula ku mbazi avata, walobula mante va meso mand, wantula moko, wanyuvula, vo mweni lekwa.

24. Yandi wavumbula meso, wavova: Mbweni bantu, ibamweni badiatanga nkievo minti.

25. Mboki watula moko diaka va meso mand, watala siusiu, waniaka, wamona biabionsono nawangudi.

26. Yandi wansindika ku nzo andi, wavova: Kukotani mu vata ko.

27. Yesu ye nlonguki miandi bayenda ku mavata ma Kaisalia Filipi; mu nzila wayuvula nlonguki miandi, wavova kwa yau: Bantu bavovele, vo mono i nani?

Mat. 16: 13 b. Luk. 9: 18 b.

28. Bankamba, bavova: Yoane Mbokiti, bankaka vo: Elia, bankaka vo: Umosi mu bambikudi.

29. Yandi wabayuvula yau kibeni: Kansu yeno lubikidi, vo mono i nani? Petelo wavutula, wavova kwa yandi: Ngeye i Klisto kwaku.

30. Wabasemba, ka bidi kunkambila kwa muntu.

31. Wabadika kubalonga, vo Mwan' amuntu lungwa si kalungwa kwama kaka ye niafunwa kwa bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa, lumbu kiantatu si kafuluka.

Mat. 16: 21 b. Luk. 9: 22.

32. Yandi wavova mambu mu kibakala. Petelo wambonga, wabadika kunsamba.

33. Kansu yandi wabangumuka, watala nlonguki miandi, wasemba Petelo, wavova: Satana, wenda ku nim' ami; kadi kuyindudi momo ma Nzambi ko kansu mabantu.

Mat. 4: 10.

34. Yandi watela ndonga ye nlonguki miandi mbila, wavova kwa yau: Wonso zolele nama ku nim' ami, kakikadila, kabonga kulunsi diandi, kanda-ma.

Mat. 16: 24 b. Luk. 9: 23 b. Yoa. 12: 25.

35. Kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansu wonso vidisi mwel' andi mu diambu diani ye nsamu wambote, yandi vulusi wo.

36. Kadi muntu nki katomina nitu, vo vengi nza yayonsono ndandu, kansu vidisi mwel' andi?

37. Kadi muntu nki kafwiti vana mu budisa mwel' andi?

38. Kadi wonso ukumfwila nsoni ye mambu mami mu mbandu yayi yaya-

nga ye masumu, yandi fwilulu nsoni kwa Mwan' amuntu, bu kizidi mu nkembo a Sandi ye mbasi zavedila.

Sak. 14: 5. Mat. 25: 31. 26: 64. Loma. 1: 16.

2 Tim. 1: 8, 12.

9: 1. Wavova kwa yau: Kedika mono iluvovele: Bankaka batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko nate ye bamona kimfumu kia Nzambi kizidi mu lulendo.

KAPU 9.

1. Yesu wakituka, 9. wabika Yoane Mbokiti Elia, 14. waniakisa wakala mbikulu angonda, 30. wasamuna ndungulu zandi, 33. walongila wonso wena waunene, 38. walungisa mu ta sakuba.

2. Lumbu sambu mboki Yesu wana Petelo ye Yakobi ye Yoane, wabatala ku nenga va mongo wanda yau ye yau kaka; wakituka vamtadisi au.

Mat. 17: 1 b. Luk. 9: 28 b.

3. Mwatu miandi miakala nacemici, miampembe beni. Widi nle ngi anele nkutu va ntoto kalendi mio vembukisila bobo ko.

4. Elia ye Mose bamonika kwa yau, bamokisa Yesu.

5. Petelo wavutula, wavova kwa Yesu: Labi, bwabiza bu tuena vava; bika tuavanga mafwokula matatu, dimosi kwa ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia.

6. Kadi kazaya monso makafwiti kana vutula ko, kadi bakala wonga beni.

7. Tuti diayiza kubayitalala, ndinga yatuka mu tuti vo: Ndieyo i mwan' ami, i kiazolwa, lunwa.

Mal. 1: 11. 2 Pet. 1: 17.

8. Se nampia, bu bavenguzuka, ka bamona muntu diaka ko, kansu Yesu kaka ye yau.

9. Bu bakulumuka va mongo, wabasikidikisa ka bidi kamba mabamona kwa muntu, nate ye Mwan' amuntu wafuluka mu bafwa.

Mat. 17: 9 b.

10. Bakeba diambu diodio, babinda-sana mpaka: Fuluka mu bafwa, i nki kwandi?

11. Banyuvula, bavova: Bafalisi ye minsoniki keti bavovanga, vo Elia si katekila kaka.

12. Kansu wavova kwa yau: Elia tekila katekila ye kubika yayonsono buyateka kala. Kansu bwe bwasonama mu Mwan' amuntu? Yandi si kalungwa beni ye yinwa.

Yes. 58: 3. Dan. 9: 26. Lumb. 22: 6.

13. Mono iluvovele: Elia wakiyizila,

bamvangila mamonso mabazola, bonso bwasonama mu yandi.

Mat. 11: 14. Luk. 1: 17.

14. Bu baluaka kwa minlonguki, bamonona ndonga yayingi yabazungidila; minsoniki miababindisa mpaka.

Mat. 17: 14 b. Luk. 9: 37 b.

15. Ndonga yayonso bu yammona, ntumbu yitukwa ye yungusa mu kunkamba malembe.

16. Wabayuvula: Mu nki lubabindisi mpaka?

17. Umosi mu ndonga wavutula kwa yandi: Nlongi, mono ntuedi mwan'ami kwa ngeye, wena ye mpeve yababa.

18. Konso kuyikumbakilanga yikunkwalumunanga; utubisanga mafulufulu, ukwetanga meno ye siokanga. Mpovele kwa nlonguki miaku bavaikisa yo, kansi balembane.

19. Wavutula, wavova kwa yau: Mbandu yikondolo minu, ntama kwa ikala yeno? Ntama kwa ikuluvibidila? Luntuala kwa mono.

20. Bantuala kwa yandi. Mpeve bu yammona, ntumbu kuntuntumuna beni; yandi wabwa va ntoto, wavindumuka, watubisa mafulufulu.

Mal. 1: 26.

21. Wayuvula se diandi: Ntama kwa yena kasi kenina bobo? Kansi yandi wavova: Tuka ku kimwana.

22. Ntuba zazingi yau yantubidi mu tia ye mu nlangu mpe, kidi yambunga; kansi vo lenda sa buma, utufwila nkennda, utusadisa.

23. Yesu wavova kwa yandi: Vo lenda, mamonso malendakene kwa lekele minu.

Luk. 17: 6.

24. Se diafinwana ntumbu boka ye vova: Ndekele minu, sadisa kondwa kwami kwaminu.

25. Yesu bu kamona, vo ndonga yilundumukini kuna va kimosi, wasemba mpeve yasumuka, wavova kwa yandi: Mpeve yababa ye yafwa matu, mono isikidikisi: Vaika mu yandi, kunkotani diaka ko!

26. Buna waboka, wantuntumuna, wavaika. Mwana weka nkievo ufwiidi, nkiangunu babingi bavova: Fwidi kwandi.

27. Kansi Yesu wasimba koko kwandi, wantedimisa; telamene kwandi.

28. Bu kakota mu nzo, nlonguki miandi mianyuvula ku nenga: Kadi tulembane kumvaikise?

29. Yesu wavova kwa yau: Mpila yoyo ka yilendi vaikusulwa mu lekwa kiankaka ko kansi mu sambila kaka.

30. Yau bakatuka kuna, bayenda

vioki mu Ngalili; kazola ko, vo muntu wa dio zaya.

Mat. 17: 22 b. Luk. 9: 43 b.

31. Kadi walonga nlonguki miandi, wavova kwa yau: Mwan' anuntu si kayekulwa mu moko mabantu, si bakumvonda; bu kamana vondwa, lumbu tatu mboki si kafuluka.

Mal. 8: 41.

32. Ka bazaya mambu momo ko, batina kunyuvula.

33. Bayiza ku Kapenaumi. Bu kala mu nzo, wabayuvula: Nki lubanzasane mu nzila?

Mat. 18: 1 b.

34. Kansi badingama, kadi bamokasana mu nzila, kani nani waunene.

35. Bu kavwanda, wabokila kumi ye zole, wavova kwa yau: Vo muntu zolele vita ku ntutu, si kazimunina mu babonso ye kala sielo kiababonso.

Mat. 20: 26, 27. 28: 11, 12. Mal. 10: 43, 44.

36. Yandi wabonga fimwana-mwana, watula fio mu monakanda diau; bu kawumbikila fio, wavova kwa yau:

37. Wonso tambudi mu bimbanambana biabi fimosi kaka mu nkumbu ami, yandi untambudi; wonso untambudi, katambudi mono ko, kansi wamfidisa.

38. Yoane wavova kwa yandi: Nlongi, tuamweni muntu uvaikisi mpeve zambi mu nkumbu aku, kansi kanamanga yeto ko. Yetu tuankakididi, bu kalembolo kutunama.

Luk. 9: 49 b.

39. Kansi Yesu wavova: Ka lunkakidilani ko, kadi ka kwenani muntu ko uvanganga lulendo mu nkumbu ami ulenda kuntesa mambi nswalu.

1 Kol. 12: 8.

40. Kadi wonso ulembolo kutukadila kitantu, yandi wayeto.

41. Kadi wonso ulunwikini mbungu yanlangu mu nkumbu ami, bu lu ba Klisto, kedika mono iluvovele: Kanani vidisa nsendo andi nkutu ko.

42. Buna bona babake balekele minu, wonso tesese umosi sakuba, bwabiza kwa yandi, vo tadi dinikunwanga mfumfuta kwa mpunda diena mu laka diandi ye yandi tubulu mu mbu.

Mat. 18: 6 b. Luk. 17: 1 b.

43. Vo koko kwaku kutesese sakuba, zaka ko; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu moyo ye kieta, kansi bwambi bu wena moko mole ye tubwa ku bilungi, i tia tukatuzimi.

Luk. 16: 24.

45. Vo kulu kwaku kutesese sakuba, zaka ko; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu moyo ye tembila, kansi bwambi bu wena malu mole ye tubwa ku bilungi.

47. Vo disu diaku ditiesese sakuba,

kola dio; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu kimfumu kia Nzambi ye disu dimosi, kansi bwambi bu wena meso mole ye tubwa ku bilungi,

48. kulembolo fwa ntunga zau ye tia tukutuzimi.

49. Kadi babonso si bazenzuswa kwa tia.

50. Mungwa wabiza wena, kansi vo mungwa ukatukidi nzenzo andi, mu nki lua yo tuisila diaka? Lukala mungwa mu yeno kibeni, lukalasana yenge.

Mat. 5: 13. Luk. 14: 34.

KAPU 10.

1. Yesu walonga mu nkwedolo, 13. wasakumuna bana, 17. walonga muntu wamvwa; 23. bamvwa bana mpasi mu kota mu kimfumu kia Nzambi; 28. nsendo wabanamanga Yesu. 32. Yesu wavutuka samuna mfwilu andi. 35. Yakobi ye Yoane balomba fulu biantete mu kimfumu kia Nzambi. 46. Yesu waniakisa Batimai.

Yandi watelama kuna, wayiza ku nzaku za Yuda ye kuna simu dia Yodani; makabu mavutuka kutakana kwa yandi, wavutuka kubalanga, bonso bwakala fu kiandi.

Mat. 19: 1 b.

2. Bafalisi bayiza, banyuvula, bamvukumuna: Bakala diena lue mu yambula nkazi andie?

3. Yandi wavutula, wavova kwa yau: Mose bwe kalusikidikisa?

4. Bavova: Mose wayambula basonika nkanda waluvambunu ye kunyambula.

5 Mose 24: 1. Mat. 5: 31 b.

5. Kansi Yesu wavova kwa yau: Yandi wasonika nsikudukusu yoyo kwa yeno mu diambu diambalu antima mieno.

6. Kansi tuka mu mbadukulu anesomono, yandi wabavanga bakala ye nkento.

1 Mose 1: 27. 5: 2.

7. Mu diambu diodio muntu fwiti sisa sandi ye mbut' andi,

1 Mose 2: 24.

8. yau bole si bakala nsuni umosi. Nkianguku ka bena bole ko, kansi nsuni umosi.

9. Nkianguku kiabunda Nzambi mu vangu kimosi ka kivambuswa kwa muntu ko.

10. Mu nzo nlonguki miavutuka kunyuvula mu mambu momo.

11. Wavova kwa yau: Wonso yambudi nkazi andi ye kwelele wankaka, weka mpala kwa yandi.

Luk. 16: 18. 1 Kol. 7: 10 b.

12. Vo nkento yambudi bakala di-

andi ye kwelele diankaka, buna uyanganga.

13. Yau banata bimbana-mbana kwa yandi, kidi kavalakana bio, kansi nlonguki miasemba batuala bio.

Mat. 19: 13 b. Luk. 18: 15 b.

14. Yesu bu kamona bu wafuta ntima, wavova kwa yau: Lubika bimbana-mbana biza kwa mono; ka lukakidilani bio ko, kadi kimfumu kia Nzambi kiabampila yoyo.

15. Kedika mono iluvovele: Wonso lembolo tambula kimfumu kia Nzambi bonso butambulanga fimwana-mwana, kakoti kio nkutu ko.

16. Yandi wawumbikila bio, wasakumuna bio, bu katula bio moko.

Mat. 9: 36.

17. Bu kayenda yendi mu nzila, muntu wayiza yungusi wafukama va makungunu kwa yandi, wanyuvula: Nlongi wambote, nki yavanga, kidi yavilingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?

Mat. 19: 16 b. Luk. 18: 18 b.

18. Kansi Yesu wavova kwa yandi: Mu nkima umbikidi wambote? Ka kwenani wena wambote ko, kansi umosi kaka, i Nzambi kwandi.

19. Ngeye zeyi nsikudukusu: Kuyangani ko, kubemani ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kiamakutu ko, kubabani ko, zitisa saku ye mbut' aku.

2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

20. Kansi wavova kwa yandi: Nlongi, momo mamonsono ntomene mo kenga tuka mu kileke kiami.

21. Yesu wantala, wanzola, wavova kwa yandi: Ngeye kondolo dimosi kaka. Wenda wateka yayonso yivwidi ye vana bamputu, si watambula mayudukwa mu zulu, wiza wandama.

Mat. 6: 20. Luk. 12: 33.

22. Yandi wayindalala mu diambu diodio, wayenda ye kiadi, kadi mwilu zazingi zakala yandi.

23. Yesu wavenguzuka, wavova kwa nlonguki miandi: Mwanki mpasi beni zena kwa bena bimvwa mu kota mu kimfumu kia Nzambi.

Mat. 19: 23 b. Luk. 18: 24 b.

24. Nlonguki miayitukwa mu mambu mandi. Kansi Yesu wavutula, wavova kwa yau: Lubana, mwanki mpasi beni zena mu kota mu kimfumu kia Nzambi.

Lumb. 62: 10. Zing. 11: 28. 1 Tim. 6: 17.

25. Kamela kufiononokene nasavusavu mu disu diansoma, kansi nkwa kimvama sutidi kota mu kimfumu kia Nzambi.

26. Babwa mangitukwa beni beni,

bavovasana : Buna nani lenda vuluswa ?

27. Yesu wabatala, wavova : Kwa bantu dilembokono, kansi ka kwa Nzambi ko, kadi kwa Nzambi mamonso malendakane.

Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.

28. Petelo wabadika vova kwa yandi : Tala, yeto tuasisidi yayonso, tuakunemingi. Mat. 19: 27 b. Luk. 18: 28 b.

29. Yesu wavova : Kedika mono iluvele : Ka kwenani muntu ko wasisidi nzo vo zimpangi vo bibusi vo mbuta vo se vo bana vo mavia mu diambu diami ye mu diambu diansamu wambote,

30. kansi si katambula nkama-nkama mu ntangu yayi, zinzo, zimpangi, bibusi, zimbuta, bana, mavia, bu bazomwanga ye mu ntangu yakwiza moyo wamvu ya mvu.

31. Kansi babingi batekila si bazimunina, bazimunina si batekila.

32. Bakala mu nzila mu kwe baluki ku Yelusalemi ; Yesu wabatekilanga kuntu ; babwa mangitukwa ; balanda ku nima bakala wonga. Yandi wabonga kumi ye zole diaka, wabadika kuba-kamba makeka mu bwila :

Mat. 20: 17 b. Luk. 18: 31 b.

33. Tala, tukwe balukingi kuna Yelusalemi ; Mwan' amuntu si kayekudulwa bangudi zanganga ye minsoniki. Yau si bakunzengila nkanu afwa ye kunyekula kwa bangoi.

34. Yau si bakunsakanana ye kunlobudila mante ye kumbanda ye kumvonda, lumbu tatu mboki kafuluka.

35. Yakobi ye Yoane, i bana ba Sebedai, bayiza kumfinami, bavova kwa yandi : Nlongi, tuzolele, vo watuvangila monso matukulomba.

Mat. 20: 20 b.

36. Kansi wavova kwa yau : Nki luzolele yakuluvangila ?

37. Bavova kwa yandi : Utuvana tuavwanda umosi va lubakala luaku, umosi va lumoso luaku mu nkembo aku.

38. Kansi Yesu wavova kwa yau : Ka luzeyi kilulombe ko. Lulenda nwa mbungu yinwe ye botukwa lubotoko luibotukulwe ?

Mat. 26: 39, 42. Yoa. 18: 11. Luk. 12: 50.

39. Bavova kwa yandi : Tulenda kweto. Yesu wavova kwa yau : Mbugu yinwa lua vo nwa ye lubotoko luibotukwa lua lo botukulwa.

40. Kansi vwanda va lubakala luami vo va lumoso luami ka i diambu diami mu vana ko, kansi i kwa bakubukulwa bo.

41. Kumi bu diawa mo, diabadika futa ntima mu Yakobi ye Yoane.

42. Yesu wabatela mbila, wavova kwa yau : Luzeyi, vo yau babanzulwanga bakuluntu babangoi bakubayalanga, bankwa nene bakubalendanga mu lendo.

Luk. 22: 25 b.

43. Ka bwenani bobo mu yeno ko, kansi wonso mu yeno zolele kala wunene, kakadi sielo kieno ;

Mal. 9: 35.

44. wonso mu yeno zolele kala wutete, kakadi nanga miababonso.

45. Kadi Mwan' amuntu kayiza mu sadulwa kisielo ko, kansi mu sala kisielo ye mu vana mwel' andi mu nku-dulu kwa babingi.

Yoa. 13: 14. Fili. 2: 7. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14.

1 Tim. 2: 6. Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 18 b.

46. Bayiza ku Yeliko. Bu kavaika mu Yeliko ye nlonguki miandi ye ndonga yayingi, buna Batimai, i mwan' a Timai, i nlombi wafwa meso, wavwanda mu mbel' anzila.

Mat. 20: 29 b. Luk. 18: 35 b.

47. Bu kawa, vo i Yesu, mwisi Nasaleti, wabadika boka ye vova : Yesu, mwan' a Davidi, unifiwila nkenda.

48. Babingi bansemba, kidi kadingama, kansi yandi waluta boka : Mwan' a Davidi, umfiwila nkenda.

49. Yesu wasimpama, wavova : Lumbokila. Babokila mpofu, bavova kwa yandi : Yangalala, telama ; yandi ukubokele.

50. Yandi waveta yunga kiandi, wanangumuka, wayiza kwa Yesu.

51. Yesu wavutula kwa yandi, wavova : Nki zolele yakuvangila ? Mpofu wavova kwa yandi : Labuni, mpasi yamona diaka.

52. Yesu wavova kwa yandi : Wenda ; minu kiaku kikuvulusi. Yandi ntumbu mona diaka, wannama mu nzila.

Mal. 5: 34.

KAPU 11.

1. Yesu wakota mu Yelusalemi, 12. wasinga nti wakuyu, 15. wavedisa nzo a Nzambi. 20. Kuyu kialengila. 27. Yesu wakota diaka mu kiulongo, wavukumunwa kwa bafalisi.

Bu bafinangana ye Yelusalemi ye Betania va mongo a Olive, yandi wafidisa nlonguki miandi miole,

Mat. 21: 1 b. Luk. 19: 29 b. Yoa. 12: 12 b.

2. wavova kwa yau : Lukota mu vata dilutadisi. Bu lukotele ntumbu mona niwan' ampunda ukungo ulembole tentama widi muntu nkutu. Lukangula wo, lutuala wo.

3. Vo muntu vovele kwa yeno : Mu nkiama luvengi bobo? buna luvova : Mfumu wena wo nkinzi, yandi ntumbu vutula wo vava.

4. Bayenda, bamona mwan' ampunda wakangwa ku mbazi va-mwelo mu nzi-la. Bakangula wo.

5. Bankaka batelama vana bavova kwa yau : Nki luvengi, ye kangulanga mwan' ampunda?

6. Bavova kwa yau, bonso bwavova Yesu; babayambula.

7. Batuala mwan' ampunda kwa Yesu, batensika wo mvwatu miao; yandi watentama wo va ntandu.

8. Babingi bayalumuna mvwatu miao mu nzila, kansi bankaka makaya mabazaka mu mayinza.

9. Batekila ye balanda baboka : Osana! Wizidi mu nkumbu a Mfumu, i nkwa lusakumunu. Lumb. 118: 25 b.

10. Kimfunu kiaseto Davidi kizidi, kiasakumunwa. Osana muna kayengele!

11. Wakota mu Yelusalemi mu kinlongo; bu kavenguzuka biabionsono ye mwini wakiviokila, se nkokila, wavaika, wayenda ye kumi ye zole ku Betania.

12. Lumbu kiansuka bu bavaika mu Betania, wafwa nsatu. Mat. 21: 18 b.

13. Bu kamona kuyu nseke kiakala makaya, wayenda vana kanivo kasolula kio lekwa. Bu kaluaka vo, kasolula kio lekwa ko kansi makaya ye makaya, kadi ka i nsungi akuyu ko.

14. Yandi wavutula, wavova kwa kiau : Mvu ya mvu muntu kadiani mbutu miaku diaka ko. Nlonguki miandi miawa mo.

15. Baluaka ku Yelusalemi. Bu kakota mu kinlongo, wabadika vaikisa bateka ye basumba mu kinlongo; wane-nguna meza mambudisi miabivanza ye biandu bianteki miamabembe;

Mat. 21: 12 b. Luk. 19: 45 b. Yoa. 2: 14 b.

16. kayambula muntu kanata wumbwa vioka mu kinlongo ko.

17. Yandi walonga, wavova kwa yau : Kadi ka diasonama koe : Nzo ami yiwiti bikwa nzo asambulwa kwa makanda manionsono mabantu? Kansi yeno luavengi yo nluk' amintani. Yel. 7: 11.

18. Bangudi zanganga ye ninsoniki bawa mo, batomba, bonso bubakumbunga, kadi bantina, kadi ndonga yayitu-kwa mu longi diandi.

19. Nkokila bu yabwa, wavaika ku mbazi ambanza.

20. Nsuka bu bavioka, bamona kuyu, vo kiayumini nate ye mu mianzi.

Mat. 21: 20 b.

21. Petelo wabambukila dio moyo, wavova kwa yandi : Labi, tala, kuyu kiwasingidi kiayumini.

22. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Lukala minu mu Nzambi.

23. Kedika mono iluvovele : Wonso vovele kwa mongo wauna : Nanguka wakituba muna mbu, kansi kena keti-keti mu ntim' andi ko, kansi lekele minu, vo makavovele makalakane, si makala kwa yandi. Luk. 17: 6.

24. Nkiangunu mono iluvovele : Mamonsono malusambidilanga ye lombanga, luleka minu, vo lutambudi mo, si makala kwa yeno.

Luk. 11: 9. Yoa. 15: 7. 1 Yoa. 3: 22.

Yak. 1: 5 b.

25. Bu lutelamanga ye sambilanga, luyambudila, vo luvwidi muntu diambu, kidi Seno diena mu mazulu dialuyambudila ntulumunu zeno.

Mat. 6: 14. Ef. 4: 32. Kolo. 3: 13.

27. Baluaka diaka ku Yelusalemi. Bu kazieta mu kinlongo, bangudi zanganga ye minsoniki ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi,

Mat. 21: 23 b. Luk. 20: 1 b.

28. bavova kwa yandi : Mu nki ale-ndo uvanganga bobo? Vo nani waku-veni lendo kiokio, kidi wavanga bo?

Mav. 4: 7. 7: 27.

29. Kansi Yesu wavova kwa yau : Ikuluyuvula diambu dimosi mpe; lumvutudila, mono mpe yakulukamba lendo kiivangilanga bobo.

30. Lubotokolo lua Yoane luatuka mu zulu vo mu bantue? Lumvutudila.

31. Yau babanzasana, bavova : Vo tuvova : Mu zulu, si kavova : Buna mu nkiama ka luanlekele minu ko?

Luk. 7: 30.

32. Kansi kani tuvova : Mu bantu! Batina bantu, kadi babonsono bavwa Yoane mu kedika bonso mbikudi.

Mat. 6: 20.

33. Bavutula kwa Yesu, bavova : Ka tuzeyi dio ko. Yesu wavova kwa yau : Mono mpe kilukambi lendo kiivangilanga bobo.

KAPU 12.

1. Yesu wata ngan' avia diavinia, 13. wayuvulwa kwa bafalisi mu mpaku a Kaisali, 18. ye kwa basaduki mu mfulukulu abafwa, 28. ye kwa nsoniki mu nsikuduku yilutidi nene, 35. wayuvula ntakulu a Mesia, 38. waluengisa bantu mu bafalisi, 41. wavwanda va lundulu kiakailu.

Yandi wabadika vova kwa yau mu zin-gana. Muntu wakuna via diavinia, wazunga dio lumbu, watima kamunu kiavinia, watunga nzo ayongi, watuidisa dio kwa mimvati, wayenda ku nsi yankaka.

Lumb. 60: 8. Nk. Sol. 8: 11. Yea. 5: 1 b.
Yel. 2: 21. Mat. 21: 33 b. Luk. 20: 9 b.

2. Mu nsungi yafwana yandi wafidisa nanga kwa mimvati, kidi katabula mbutu miavia diavinia kwa mimvati.

3. Yau bambaka, bambufa nate ye nkanda wabunuka, bansindika moko ye moko.

4. Wafidisa nanga wankaka diaka kwa yau. Balueka ndiena mu ntu, bamvweza.

5. Wafidisa wankaka; yandi mpe bamvonda. Miankaka miamingi mifiduswa, babufa miankaka nate ye nkanda wabunuka, bavonda miankaka.

6. Umosi wakala yandi, mwana wazolwa. Vazimunina yandi wamfidisa kwa yau, wavova: Bafwiti mona nsoni mu mwan' ami.

7. Kansi mvati miomio miavovasana: Ndieu i mvingidi afwa, ntuendino tuamvonda, fwa si diakala dieto.

8. Bambaka, bamvonda, bantuba ku mbazi avia diavinia.

9. Mfumu avia diavinia bwe kasa? Yandi si kiza bunga mimvati ye vana via diavinia kwa bankaka.

10. Ka luatengi masonukwa mama koe: Tadi dianiafuna mintungi diayikidi ntu afuna;

Lumb. 118: 22 b. Yea. 8: 14. 28: 16. Mav. 4: 11.
Loma 9: 33. Ef. 2: 20. 1 Pet. 2: 7.

11. diavangwa bo kwa Mfumu, diena ngitukulu mu meso meto?

12. Yau batomba mu kumbaka, kansi batina ndonga, kadi bavisa, vo wavova ngana yoyo mu yau; bansisa, bayenda kwau.

13. Yau bafidisa bafalisi bankaka ye baki-Elode kwa yandi, kidi bambaka mu diambu. Mat. 22: 15 b. Luk. 20: 20 b.

14. Bu baluaka, bavova kwa yandi: Nlongi, tuzeyi, vo wena wakedika, kwenina muntu mayindu ko, kadi kutalanga zizi kiamuntu ko, kansi ulonganga nzil' a Nzambi mu kedika. Bwana luvu mu vana Kaisali mpaku vo ka bwa ko? Tuavane, vo ka tuvananani ko?

15. Bu kamona disu diau kungsi alukaya, wavova kwa yau: Mu nkiana lumpukumuni? Natuadi denali yataleti kio.

16. Batuala kio. Wavova kwa yau:

Kifwani kianani kiaki, sono bianani? Bavova kwa yandi: Bia Kaisali.

17. Yesu wavova kwa yau: Lufuta bia Kaisali kwa Kaisali ye bia Nzambi kwa Nzambi. Banyitukwa.

Loma 13: 7.

18. Basaduki bavovanga, vo ka mwenani mfulukulu ko, bayiza kwa yandi, banyuvula, bavova:

Mat. 22: 23 b. Luk. 20: 27 b.

19. Nlongi, Mose watusonikina: Vo muntu fwilulu mpangi ye sisidi nkazi, kansi kasisidi mwana ko, buna kafwiti vingila nkazi awidi mpangi andi ye tonginikina widi mpangi andi nkuna.

5 Mose 25: 5.

20. Vakala mpangi nsambodia; wantete wabonga nkazi, bu kafwa kasisa nkuna ko.

21. Wanzole wamvingila, wafwa, kansi kasisa nkuna ko. Wantatu i bobo mpe.

22. Yau nsambodia ka basisa nkuna ko. Buna bena nkento wazimunina fwa mpe.

23. Mu mfulukulu nkazi anani mu yau kakale, kadi yau nsambodia bantukwela?

24. Yesu wavova kwa yau: Ka luzimbakanani mu diambu diodio ko, bu lulembolo zaya masonukwa evo lulendo lua Nzambi?

25. Kadi bu bafulukidi mu bafwa, ka bakwedi ko evo kweduswa ko, kansi bena nkievo zimbasi mu mazulu.

26. Kansi mu bafwa vo bafulukuswanga, kadi ka luatengi mu nkanda wa Mose koe, va finti-nti fiampanga, bonso bwavova Nzambi kwa yandi, bu kavova: Mono i Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi?

Mav. 7: 30 b. Eb. 11: 16.

27. Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo. Yeno luzimba-kene beni.

28. Nsoniki mosi wawa, bu babinda-sana mpaka, wayiza, bu kamona, vo watoma kubavutudila, wanyuvula: Nki ansikudukusu i yantete mu zazonsono?

Mat. 22: 34 b.

29. Yesu wavutula: Yantete i yayi: Nawe Isaeli, Mfumu Nzambi eto i Mfumu yimosi kwandi.

5 Mose 6: 4 b.

30. Zola Mfumu Nzambi aku mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu diela diaku diadionsono ye mu ngolo zaku zazonsono.

31. Yanzole i yayi: Zola ni aku bonso ngeye kibeni. Ka kwenani nsi-

kudukusu yankaka yilutidi zozo mu nene ko.

3 Mose 19: 18. Loma 13: 9. Ngai. 5: 14.
1 Tim. 1: 5. Yak. 2: 8.

32. Nsoniki wavova kwa yandi : Kedika nlongi, ngeye tomene vova, vo yandi i mosi, ka kwenani wankaka ye yandi ko,

33. mu kunzola mu ntima wawonso-
no ye mu zayu kiakionsono ye mu ngolo zazonsono ye mu zola ni andi bonso yandi kibeni, diodio dilutidi nkailu miamionsono miangioka ye nkailu miankaka miazikwa mpe.

1 Sam. 15: 22. Hos. 6: 6.

34. Yesu bu kamona, vo wavutula mu nduka, wavova kwa yandi : Kwen nseke ye kimfumu kia Nzambi ko. Muntu kavutuka kabuka ntima mu kunyuvula kiuvu ko.

35. Yesu wavutula, wavova, bu kalonga mu kinlongo : Minsoniki bwe mivovanga, vo Klisto i mwan' a Davidi ?

Mat. 22: 41 b. Luk. 20: 41 b.

36. Yandi kibeni Davidi wavova mu Mpeve yavedila : Mfumu vovele kwa Mfumu ami : Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni tula ntantu miaku bonso mfiduku amalu maku.

Lumb. 110: 1. Mav. 2: 84. 1 Kol. 15: 25.
Eb 1: 13. 10: 12 b.

37. Yandi kibeni Davidi ukumbikanga Mfumu ; buna bwe butukidi vo i mwan' andi ? Ndonga yina yayingi yazola kunwa.

38. Mu ndongolo zandi wavova : Lutala minsoniki mizolele zietila mu mazwele ye kambwa malembe mu mazandu

Mat. 23: 1 b. Luk. 20: 45 b.

39. ye fulu biantete mu nzo zatukutunu ye biandu biantete mu malambu,

40. i yau badianga nzo zamafwola ye mu bila kiankatu basambilanga tusambulu tuatula ; babana si bazengulwanzengolo yilutidi.

41. Yandi wavwanda vatadisi lundulu kiaminkailu ; watala, bonso bwatuba ndonga vanza biansongo mu lundulu. Bamvwama babingi batuba biabingi.

Luk. 21: 1 b.

42. Fwola dimosi diamputu diayiza, diatuba lepeti biole bifwanane ye senti-ma mosi.

43. Yandi watela nlonguki miandi mbila, wavova kwa yau : Kedika mono iluvovele : Buna bena batubidi mu lundulu, fwola diadi diamputu dilutidi mu tuba kwakwingi.

2 Kol. 8: 12.

44. Kadi babonso batubidi bina biakiaba kiau, kansi ndieu tubidi bia-

bionsono bikavwa mu kondwa kwandi, i biamvukila biandi biabionsono.

KAPU 13.

1. Yesu wabikula nsukulu a Yelusalemi ye nzungu zalumbu biazimunina, 24. ye ngizulu andi yanzole, 28. wata ngana mu dimbu bisamunanga bo, 33. walubula bakaya meso.

Bu kavaika mu kinlongo, nlonguki andi mosi wavova kwa yandi : Nlongi, tala matadi, bonso bumenina ye bonso bwenina zitungulu.

Mat. 24: 1 b. Luk. 21: 5 b.

2. Yesu wavova kwa yandi : Mweni ntungulu zozo zazienie ? Ka kusiwatadi va tadi dialembwa tuluka ko.

1 Nr. 9: 7 b. Mika 3: 12.

3. Bu kavwanda va mongo a Olive vatadisi kinlongo, Petelo ye Yakobi ye Yoane ye Andele banyuvula ku nenga :

4. Utukamba : Nki alumbu mambu momo makwiza kadi, nki i dimbu, momo mamonso bu makwenda detila.

5. Yesu wabadika vova kwa yau : Lutala, muntu kidi kuluzimbikisa.

Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.

6. Babingi si biza mu nkunibu ami ye vova : I mono kwami ; si bazimbikisa babingi.

7. Bu luwilu zimvita ye kumu kiazimvita, ka lupamukani ko ; momo si makalakana kaka, kansi mbanunu ka yena bwabu ko.

8. Kadi kanda diabantu si dianangumukina kanda diabantu ye kimfumu mu kimfumu ; ndikunu zantoto si zakala muma ka muma, malema si makala. Momo i mbadukulu ansongo.

9. Kansi yeno kibeni lukitala. Yau si bakuluyekula kwa bamayala, si luabufwa mu nzo zatukutukunu nate ye nkanda wabunuka. Va luse luaminyadi ye mintinu si luatelama mu diambu diami mu kimbangi kwa yau.

Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b. Njai. 2: 10.

10. Nsamu wambote si wateka samunwa kaka makanda mamonso mabantu.

11. Bu baluneti mu kuluyekula, ka luteka kala mayindu malufwiti vova ko, kansi maluvono kina lokula, luvova mo, kadi ka i yeno ko luvovanga, kansi Mpeve yavedila.

Mat 10: 19 b. Luk. 12: 11 b.

12. Mpangi si yayekula mpangi mu vondwa, ye se niwan' andi, ye bana si banangumukina mase ye zimbuta ye kubavonda.

13. Yeno si luabelwa kwa babonso no mu diambu diankumbu ami, kansi utamene nate ye mbanunu, vulusu.

Nzal. 2: 7.

14. Bu lumweni nkankumusu ambungulu yitelamene vakayifwiti kala ko—tengi mo, bika kavisa—buna bena mu Yuda bika batinina ku miongo.

Dan. 9: 27. 12: 11.

15. Wena va nludi, kakulumuki ko, kakoti mu bonga lekwa mu nzo andi ko.

Luk. 17: 31.

16. Wena mu via, kavutuki mu bonga yunga kiandi ko.

17. Kansi engwa bena vumu ye bayemikanga bina lumbu.

18. Lusambila, ka midi kala mu si-vu.

19. Kadi bina lumbu bina kala nzungu, i zanpila yoyo zikazikedi tuka mu mbadukulu ansemono yasema Nzambi ye nate ye bwabu, ka zina kala di-aka nkutu ko.

20. Vo Mfumu kakufikidi lumbu bio-bio ko, nga nsuni nkutu ka wavuluswa ko, kansi yandi wakufikidi lumbu bio-bio mu diambu diabakiasolwa bakasola.

21. Buna vo muntu vovele kwa yeno: Tala, Klisto wena eva, tala, evo, ka lulekani minu ko.

Luk. 17: 23. 21: 8. 2 Tes. 2: 11.

22. Kadi baklisto bampumpuluvunu ye mbikudi miampumpuluvunu si batelama ye vanga dimbu ye mangu mu diambu diazimibikisa bakiasolwa, vo bulendakana.

23. Lutoma kukitala. Mono ikikambidi yeno mamonso no.

24. Bina lumbu nzungu bu ziviokela, ntangu si yalomba, ngonda ka yivani ntenti' andi ko,

Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 10, 31.

3: 15 b. Mav. 2: 20. Nzal. 6: 12. Mat. 24: 29 b.

Luk. 21: 25 b.

25. mbwetete si zasotuka mu zulu, tulendo tua mu mazulu si tuanikuka.

26. Mboki si bamona Mwan' amuntu wizidi mu matuti ye lulendo lualuingi ye nkembo.

Dan. 7: 10, 13. Mal. 14: 62. Mav. 1: 11.

1 Tes. 4: 10. Nzal. 1: 7.

27. Buna si kafidisa zimbasi mu kutikisa bakiasolwa tuka mu ntini zia zampeve, tuka mu nsuk' antoto nate ye mu nsuk' azulu.

28. Lulonguka ngana mu kuyu. Vala diakiau bu dikilebelele ye dukisi makaya, buna luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi.

Mat. 24: 32 b. Luk. 21: 29 b.

29. I bobo yeno mpe bu lumweni momo makalakane, buna luzaya, vo yau yifinangene va mielo.

30. Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonso no mamana kala.

31. Zulu ye ntoto biavioka, kansi mambu mami ka mavioki nkutu ko.

Lumb. 102: 26. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.

32. Kina lumbu vo kina lokula muntu kazeyi bio ko, ka zimbasi mu zulu mpe ko, ka Mwana mpe ko, kansi Se kaka.

Mav. 1: 7. Mat. 24: 36 b.

33. Lutala, lukaya meso; kadi ka luzeyi ko, ntangu bu yena.

Luk. 12: 40. 21: 36. 1 Tes. 5: 6. Mat. 24: 42 b.

34. Bonso muntu wena ku nei yankaka, bu kakisisila nzo andi, bu kiki-vanina nanga miandi lendo, kwa muntu muntu kiandi salu, wakisikidikisila nkengi amwelo mpe, kidi kakaya meso.

35. Nkiangunu lukaya meso; kadi ka luzeyi ntangu yilueki mfumu anzo ko vo nkokila vo ndingu ansi vo nkubu ansusu vo nsuka;

36. kidi, bu kizidi nabiu, kakulubwana kungsi atulu ko.

37. Kansi mailuvovele, mpovele mo kwa babonso no: Lukaya meso.

KAPU 14.

1. Ntantu miakana kanga Yesu. 3. Yesu wakuswa mazi mu Betania. 10. Yuda Iskalioti wawawana ye bafalisi mu yekula Yesu. 12. Nlonguki mielo miakubika meme diapasa; 22. wasoka nlekolo, 26. wayenda ku mongo a Olive, 32. wasambila mu Ngetesemane, 43. wayekulwa, 53. wanatwa kwa ngudi anganga, 55. wafunduswa, 66. wakadulwa kwa Petelo.

Lumbu biole mboki pasa kiakala ye nkembo amampa malembwa funa. Bangudi zanganga ye minsoniki batomba, bonso bu bakana kumbaka mu kinkita ye kumvonda.

2 Mose 12: 15. Mat. 26: 1 b. Luk. 22: 1 b.

2. Kadi bavova: Ka mu lumbu biaknkembo ko, nkindu ka yidi bwa mu bantu.

3. Bu kakala mu Betania mu nzo a Simoni, i mfwa bwazi, bu kavwanda va meza, nkento wayiza wakala mbwata yamazi mantalu beni, i manaladu makamasangwa lekwa biankaka ko. Nkento wabula mbwata, wadukula mo va ntundu andi.

Yoa. 12: 3 b. Mat. 26: 6 b. Yoa. 12: 1 b.

4. Bankaka bakala bafuta ntima, bavovasana: Bila nki mbungulu yoyo yamaziyivengo?

5. Kadi mazi momo makutu tekekana mu nkama tatu zadenali ye vewa kwa bamputu. Bankadila nganzi.

6. Yesu wavova : Lunyambula. Mu nkiama lukunkwamisa? Yandi unsa-didi salu kiabiza.

7. Kadi ntangu zazonsono bamputu bena yeno, yonso ntangu yiluzolele lulenda kubavangila mambote, kansi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.

8. Nkento vengi dikalendele. Yandi wakikusidi nitu ami mu ndiamusu ami.

9. Kedika mono iluvovele : Vonso vonso vasamunwanga nsamu wambote mu nza yanvimba, vana si vakambwa dikavengi mu bambukila yandi moyo.

10. Yuda Iskalioti, umosi mu kumi ye zole, wayenda kwa bangudi zanganga, kidi kanyekula kwa yau.

Mat. 26: 14 b. Luk. 22: 8 b.

11. Bu bawa dio, bayangalala, bansila mu vana vanza biapalata. Yandi wato-mba ntangu yifweni mu kunyekula.

12. Lumbu kiantete kiankembo amampa malembwa funa, bu bavonda meme diapasa, nlonguki miandi miavova kwa yandi : Kwe zolele, vo tuenda kubika, kidi wadia pasa?

2 Mose 12: 17. Mat. 26: 17 b. Luk. 22: 7 b.

13. Yandi wafidisa nlonguki miandi miole, wavova kwa yau : Lukota mu mbanza, muntu neti mvungu wanlangu si kabwabana yeno, lunnama.

14. Kukakotele, luvova kwa mfumu anzo : Nlongi vovele : Vinga kiami kia-banzenza kwe kiena kimfwiti dila pasa ye nlonguki miandi?

15. Yandi si kakulusonga seka diadinene ku mbandu yantanda diakubu-kwa, diakubamene. Muna lutukubi-kila.

16. Nlonguki miavaika, miakota mu mbanza, miamona, bonso bukabakembi; bakubika pasa.

17. Nkokila bu yabwa, waluaka ye kumi ye zole.

Mat. 26: 20 b. Luk. 22: 14, 21 b. Yoa. 13: 21 b.

18. Bu bavwanda va meza, bu badia, Yesu wavova : Kedika mono iluvovele : Buna luena, umosi wakungiekula, i yandi udia yami.

Lumb. 41: 10.

19. Babadika kala kiadi, bavova kwa yandi, mosi mosi : Kadi i monoe?

20. Wavova kwa yau : Umosi mu kumi ye zole, i yandi vwengi yami mu longa.

21. Kadi Mwan' amuntu katukidi kwandi, bonso bwasonama mu yandi, kansi engwa muntu wowo uyekole Mwan' amuntu. Vo kabutwa nkutu ko, nga bwabiza kwa yandi, i muntu wowo.

22. Bu badia, Yesu wabonga dimpa, bu kasakumuna, wabukuna dio, wabavana, wavova : Lubonga diodio i nitu ami.

Mat. 26: 23 b. Luk. 22: 19 b. 1 Kol. 11: 23 b.

23. Yandi wabonga mbungu, bu katonda, wabavana; babonsono banwa yo.

24. Yandi wavova kwa yau : Yoyo i menga mami maluwanu matengulwa mu babingi.

25. Kedika mono iluvovele : Kivutuki nwa yina yambutu mianti avinia ko nate ye kina lumbu kiyanwa yo yampa mu kimfumu kia Nzambi.

26. Bu bamana yinubila nkunga wamasika, bayenda ku mongo a Olive.

Mat. 26: 30 b. Luk. 22: 39.

27. Yesu wavova kwa yau : Yeno babonsono si luata sakuba, kadi diasonama : Mono si yabanda mvungu, mame si maniwanguswa yeku-yeku.

Sak. 13: 7. Yoa. 16: 32.

28. Kansi bu mbeni fulukuswa, si yakulutekila kuna Ngaliili.

Mal. 16: 7.

29. Petelo wavova kwa yandi : Vo babonsono mpe batele sakuba, kite dio ko.

30. Yesu wavova kwa yandi : Kedika mono ivovele : Ngeye, bwabu mu fuku diadi, koko bu ka diakukikubila nkuba zole ko, ngeye meni kunkadila nkadila tatu.

Luk. 22: 34. Yoa. 13: 38.

31. Buna wavova, wavovudila : Vo fwa yafwa yaku, kikukadila nkalu nkutu ko. Babonsono bavova mampila yoyo mpe.

Luk. 22: 32.

32. Yau baluaka ku lumbu luena nkumbu Ngetesemane; yandi wavova kwa nlonguki miandi : Luvwanda vava, nate ye mbeni sambila.

Yoa. 13: 1. Mat. 26: 36 b. Luk. 22: 40 b.

33. Yandi wanata Petelo ye Yakobi ye Yoane, wabadika bwa mampamuka, wabwa kingongo.

34. Wavova kwa yau : Mwel' ami uzungulu kwa kiadi nate ye mu fwa, lukala vava, lukaya meso.

Yoa. 12: 27.

35. Yandi wavioka finseke-nseke, wafukama ye wafukama va ntoto, wasambila, mpasi, vo bulendakana, lokula kiokio kiamvioka.

36. Yandi wavova : Aba, tata ! Kwa ngeye mamonsono malendakane, unpiokisa mbungu yayi. Mwanki ka bonso bunzolele ko, kansi bonso bunzolele.

Yoa. 6: 38. Eb. 5: 7.

37. Wayiza, wababwana kungsi atulu, wavova kwa Petelo : Simoni, lalie ! Kulendi kaya meso ola kimosi koe ?

38. Lukaya meso, lusambila, ka luidi

kota mu mpukumunu. Mpeve yena kinzodila, kansi nsuni wena kindakana.

1 Pet. 5: 8. Ngai. 5: 17.

39. Yandi wayenda diaka, wasambila, wavova mambu mamosi.

40. Bu kavutuka, wababwana diaka kumsi atulu, kadi meso mau makala nandende, ka bazaya mabakana kumvutula ko.

41. Wavutuka mvutuka yantatu, wavova kwa yau: Luleka bwabu, luvunda. Bufweni kwandi. Lokula kilueki. Tala, Mwan' amuntu uyekulwa mu moko mabankwa masumu.

42. Lutelama, ntundino; tala, ukungiekula weka lukufi.

43. Bu kavova, Yuda Iskaloti, umosi mu kumi ye zole, ntumbu luaka, va kimosi ye yandi kabu diabantu ye bisabala ye minkawa batuka kwa bangudi zanganga ye minsoniki ye bangudi zabantu.

Mat. 26: 47 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 2 b.

44. Wanyekula wabavana dimbu, wavova: Wonso mfibidi, i yandi kwandi, lumbaka, lutoma kunnata.

45. Bu kaluaka, ntumbu kwenda kwa yandi, wavova: Labi, Labi; wamfibuza.

46. Bansa moko, bambaka.

47. Umosi mu yau batelama vana wavola sabala, wabanda nang' angudi anganga, wazaka kutu kwandi.

48. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Yeno luvaikidi nkievo kwa ntani ye bisabala ye minkawa mu kumbaka.

49. Lumbu ka lumbe mono yakedi yeno mu kinlongo, yakedi longanga, yeno ka lumbaki. Kansi kidi masonukwa menda detila, diadi dibwidi.

50. Buna babonsono bansisa, bataba kwau.

51. Toko dimosi diannama mpe. Yandi wafuka nitu andi yampene nele walino; bambaka.

52. Kansi yandi wasisa nele walino, wataba mpene.

53. Banata Yesu kwa ngudi anganga; bangudi zazonsono zanganga ye bangudi zabantu ye minsoniki bakutakana.

Mat. 26: 57 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 12 b.

54. Petelo wannama mu ntatuki nate ye vana kanzala kiangudi anganga, wawandanga ye bisielo, wayotila va kia kwatia.

55. Kansi bangudi zanganga ye bamayala babonsono batomba kimbangi mu Yesu, kidi bamvonda, kansi ka basolula kio ko.

Mat. 26: 59 b. Luk. 22: 63 b. Yoa. 18: 19 b.

56. Kadi babingi bata kimbangi kiampumpuluvunu mu yandi, kansi kimbangi kiau ka kiadedakana ko.

57. Bankaka batelama, bata kimbangi kiampumpuluvunu mu yandi, bavova:

58. Yeto tuawilu, bu kavovele: Mono si yatulula vwala diadi diavangwa mu moko, mu lumbe tatu si yatunga diankaka dikadivengo mu moko ko.

Mal. 15: 29. Yoa. 2: 19.

59. Mu momo mpe kimbangi kiau ka kiadedakana ko.

60. Buna ngudi anganga watelama mu monakanda diau, wayuvula Yesu, wavova: Kuvutudi diambu ke? Nki akimbangi bakutelele?

61. Kansi yandi wadingama, kavutula diambu ko. Ngudi anganga wanyuvula diaka, wavova kwa yandi: Ngeye u Klisto, Mwan' a Nkwa lusakumunu?

62. Yesu wavova: Ngiena kwami, yeno si luamona Mwan' amuntu vwendi va lubakala lualulendo ye kwiza mu matuti mazulu.

Lumb. 110: 1.

63. Kansi ngudi anganga watiasuna mvwatu miandi, wavova: Nki ansatu azimbangi tuavutuka kala?

64. Yeno luwilu ntiakulu. Bwe lubenzi? Babonsono banzengila nkanu afwa.

65. Bankaka babadika kunlobudila mante ye fuka zizi kiandi ye kumbanda zinkome ye vova kwa yandi: Bikuleti! Mantadi mantambula, bambanda kokoto.

Yea. 50: 6.

66. Petelo bu kakala va kanzala, sielo kimosi kiauvento kiangudi anganga kiayiza.

Mat. 26: 69 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 16 b.

67. Bu kamona Petelo wayotila, wantala, wavova: Ngeye mpe kedingi ye Yesu, i mwisi Nasaleti.

68. Kansi yandi wakala nkalu, wavova: Kizeyi ko, kivisidi mauvovele ko. Yandi wawaika ku mbazi va kanzala. Koko diakuba.

69. Sielo kiankento bu kiammona, wabadika vova diaka kwa batelama vana: Ndieyo wena mu yau.

70. Kansi yandi wakala nkalu diaka. Fintama-ntama batelama vana bavova diaka kwa Petelo: Kedika, ngeye wena mu yau, kadi ngeye i mwisi Ngilili mpe.

71. Yandi wabadika kukisinga ye kukidila ndefi: Kizeyi nkutu muntu wowo ulubikidi ko.

72. Buna koko ntumbu kuba nkuba

yanzole. Petelo wabambuka moyo mu mambu mankamba Yesu : Koko bu ka dikukikubila nkuba zole ko, ngeye meni kunkadila nkadila tatu. Yandi wabwa mu dila.

KAPU 15.

1. Yesu wafunduswa kwa Pilatu, 16. wawwezwa, 23. wakomwa va kulunsi, 33. wafwa, 42. wadiamuswa.

Mu nsuka bangudi zanganga ye bangudi zabantu ye minsoniki ye bamayala babonsono ntumbu vova marena, bakanga Yesu, bannata, banyekula kwa Pilatu.

Mat. 27: 1 b., 11 b. Luk. 23: 1 b. Yoa. 18: 28 b.

2. Pilatu wanyuvula : Ngeye i ntinu abayudayoe ? Yandi wavutula, wavova kwa yandi : Ngeye vovele bo.

3. Bangudi zanganga bamfunda mambu mamingi.

4. Kansi Pilatu wanyuvula diaka : Kuvutudi diambu koe ? Tala, bonso bubakufundanga mu mamingi.

5. Kansi Yesu kavutula diambu nkutu ko, nkiangunu Pilatu wayitukwa.

6. Mu lumbu biankembo yandi wabayambudilanga nkole, yonso yibalomanga.

Mat. 27: 15 b. Luk. 23: 18 b. Yoa. 18: 39 b.

7. Mwakala ndiena ubikwanga Balaba wakangama ye bankwa nkindu, i yau bavonda bantu mu nkindu.

8. Bantu babaluka, babadika lombakabavangila, bonso bukakubavangilanga.

9. Pilatu wavutula, wavova kwa yau : Luzolele, vo yakuluyambudila ntinu abayudayoe ?

10. Kadi yandi wavisa, vo bangudi zanganga banyekula mu diambu diayandu diameso.

11. Bangudi zanganga bakwika ndonga, kidi kaluta kubayambudila Balaba.

Mat. 3: 14.

12. Pilatu wavutula, wavova kwa yau : Buna bwe luzolele, vo yavanga ndiena ulubikanga ntinu abayudayo ?

13. Yau baboka diaka : Unkoma va kulunsi ?

14. Pilatu wavova kwa yau : Buna nki kiambi kavengi ? Kansi yau baluta boka mu ngolo : Unkoma va kulunsi !

15. Pilatu wazola vanga bonso bwazola ndonga, wabayambudila Balaba, wayekula Yesu, kidi kakomwa va kulunsi, bu kakizwakisila yandi. Yoa. 19: 1.

16. Binwani biantuala ku kiazala,

i vula diadinene, bakutikisa kabu diamvimba.

Mat. 27: 27 b. Luk. 23: 26 b. Yoa. 19: 16 b.

17. Bamvwika yunga kiampumbu, bavanda mpu yansende, bantula yo.

Yoa. 19: 2 b.

18. Babadika kunkamba malembe : Kala kiese, ntinu abayudayo !

19. Bambanda tutu mu ntu, banlobudila mante, bafukama va makungunu, bansambila.

Yoa. 50: 6.

20. Bu bamana kunsakanana, bamvula yunga kiampumbu, bamvwika mvwatu miandi. Bamvaikisa, kidi bankoma va kulunsi.

21. Bakomina muntu wavioka, nkumbu andi Simoni, mwisi Kilene, watuka mu mayinza, i se dia Alesandelo ye Lufu, kidi kanata kulunsi diandi.

22. Bantuala ku vuma kia Ngolongota, bu dibangudulu i mpila mosi vuma kiakonzongolo kiantu.

23. Bamvana vinia kiasangwa mile, kansi katambula kio ko.

Mat. 27: 34 b. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.

24. Bankoma va kulunsi, bakabana mvwatu miandi, bu bata mio wadi, mpasi muntu muntu katambula kiandi.

Lumb. 22: 18.

25. I ola kiantatu, bankoma va kulunsi.

26. Neonokono abila kiandi va ntandu yasonukwa ebu : Ntinu abayudayo.

27. Bakoma ntani miole ye yandi va makulunsi, umosi va lubakala luandi, umosi va lumoso luandi.

Yoa. 53: 12. Mat. 27: 33. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.

29. Bavioka bantiaka, banikusa ntumiau, bavova : Sia ! ngeye si utulula vwala ye tungulula dio mu lumbu tato,

Mat. 14: 58. Yoa. 2: 19. Mat. 27: 39 b.

Luk. 23: 35 b., 39 b.

30. nakivulusi ye kulumuka mu kulunsi.

31. Bonso boba bangudi zanganga mpe bansakanana yau ye yau ye minsoniki, bavova : Yandi wavulusi bankaka, kansi kalendi kukivulusa ko.

32. Klisto, ntinu a Isaeli, nakulumuki bwabu mu kulunsi, tuamona ye leka minu. Bakomwa yandi va makulunsi bandeva mpe.

33. Ola kiansambanu bu kiekia, tombe kiakwa va ntoto wawonsono nate ye ola kiakwa.

Mat. 27: 45 b. Luk. 23: 44 b. Yoa. 19: 28 b.

34. Mu ola kiakwa Yesu waboka mu ndinga yayinene : Eloi, Eloi, lama sabakatani ? bu mabangudulu i mpila mosi : Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiana undiengi ?

Lumb. 22: 1.

35. Bankaka batelama vana, bu bawa mo, bavova : Tala, yandi bokele Elia.

36. Muntu wayungusa, wafuluza pongo mu vinia kiandeki, wasomika kio va tutu, wamvana mu nwa, wavova : Yambula, bika tuamona, vo Elia ukwiza kunkola.

37. Yesu waboka mu ndinga yayinene, watabuka vumunu.

38. Buna ngumbu avwala yatenduka mu ndambu zole tuka ku ntandu nate ye ku banda.

2 Mose 26: 31. Mat. 27: 51 b. Luk. 23: 45, 47.

39. Kansi ntuti ankam' abinwani watelama vana vantadisi andi, bu kamona, vo watabuka vumunu bonso bobo, wavova : Kedika muntu wau i Mwan' a Nzambi.

40. Bakento mpe bakala vana batala mu ntatuki. Mu yau mwakala Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi wauke ye Yose, mboki Salome.

Mat. 27: 56 b. Luk. 23: 48 b.

41. Yau bannama, bu kakala muna Ngilili, bansadila ; bakento babingi bankaka mpe babaluka yandi ku Yelusalemi.

Luk. 8: 2 b.

42. Nkokila bu yabwa, i lumbu kiankubukulu kiatakila lumingu,

Mat. 27: 57 b. Luk. 23: 50 b. Yoa. 19: 38 b.

43. buna Yosefi, i mwisi Alimataya, i mayala mankadulu yanzitusu, yandi kibeni wavigila kinfumu kia Nzambi mpe, yandi wakabuka ntima, wakota kwa Pilatu, walomba nitu a Yesu.

44. Kanai Pilatu wayitukwa, vo ukifwidi. Yandi watela ntuti ankam' abinwani mbila, wanyuvula, vo ntama kafwidi.

45. Bu kazaya bo kwa ntuti ankam' abinwani, wakaila nitu yafwa kwa Yosefi.

46. Yandi wasumba nlele walino, wankola, wanzinga nlele walino, wantula mu ndiamu yazokulwa mu tadi, wanengumuna tadi mu mwelo andiamu.

47. Kansi Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yose, batala mukatulwa.

KAPU 16.

1. Bakento bayenda ku ndiamu. 9. Yesu wamonika kwa Malia, i mwisi Mangadala, 12. ye kwa nlonguki miole 14. ye kwa kumi ye mosi, 19. wabaluka ku zulu.

Lumingu bu luamana vioka, Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi, ye Salome basumba nzenzo miansunga, kidi benda kunkusa.

Yoa. 20: 1 b. Mat. 28: 1 b. Luk. 24: 1 b.

2. Nsuka nabu mu lumbu kiantete mu lumingu yau baluaka ku ndiamu, ntangu bu yatubuka.

3. Bavovasana : Nani wakutunengumunina tadi mu mwelo andiamu ?

4. Kansi bu bavumbula meso, bamona, vo tadi dinengomono, kadi dikala mbidi anene.

5. Bu bakota mu ndiamu, bamona toko divwendi va lubakala, divweti zwele diampembe ; babwa mangitukwa.

6. Wavova kwa yau : Ka lubwani mangitukwa ko. Yenolutombele Yesu, i mwisi Nasaleti, wakomono va kulunsi. Fulukidingi, kena vo ko, lutala vumabantudidi.

7. Luenda luavova kwa nlonguki miandi ye kwa Petelo, vo yandi ulutekele kuna Ngilili. Kuna luakummona, bonso bukalukembi ?

Mal. 14: 28. Mar. 1: 3. 13: 31. 1 Kol. 15: 5.

8. Bavaika, bataba tuka mu ndiamu, kadi luzakumu ye zengele-zengele biabawila. Ka bakamba muntu diambu ko, kadi bakala wonga.

9. Bu kafuluka mu nsuka mu lumbu kiantete mu lumingu, wateka monika kwa Malia, i mwisi Mangadala, ukavakisa mpeve nsambodia zambi.

Yoa. 20: 14 b.

10. Yandi wayenda wo samuna kwa bateka kala yandi, bakala kiadi ye badila.

11. Bu bawa, vo yandi wena moyo ye tonono kwa nkento, ka balekila wo minu ko.

12. Landila momo yandi wamonika mu nkadulu yankaka kwa bole mu yau ; yau bazieta, bayenda ku mayinza.

Luk. 24: 18 b.

13. Yau mpe bayenda mo kamba kwa basidi, kansi ka babaleka mpe minu ko.

14. Mboki yandi wamonika kwa kumi ye nlonguki mosi, bu bavwanda va meza ; yandi wabasemba mu ludimbulu luau luaminu ye mu mbalu antima miao, bu balembwa lekila bantonwa minu, bu kakifulukila.

Luk. 24: 36 b. Yoa. 20: 19 b. 1 Kol. 15: 7.

15. Wavova kwa yau : Luenda mu nza yamvimba, lusamuna nsamu wambote kwa nsemono zazonsono.

Mat. 28: 19.

16. Wonso lekele minu ye botukwa, vulusu, kansi lembolo leka minu, bedoso.

Yoa. 3: 18.

17. Kansi dimbu biabi binamanga ye balekele minu : Mu nkumbu ami

si bavaikisa mpeve zambi ye vova mu tudimi tuampa.

Luk. 10: 17 b. Mav. 5: 16. 8: 7. 16: 18. 2: 4. 10: 40. 19: 6. 1 Kol. 12: 10.

18. Si bananguna zinioka, vo banwini bilenda vonda, ka bikubabivisa nkutu ko, si batula moko va zimbevo, se banieki.

19. Mfumu bu kamana vova kwa yau, watambulwa kuna zulu, wavwanda va lubakala lua Nzambi.

Luk. 24: 50 b.

20. Yau bayenda samuningi mwanmonsono, Mfumu bu kasalanga yau, wasikidika mambu mu dimbu bilandanga.

Mav. 14: 3. Eb. 2: 4

NSAMU WAMBOTE WASONIKA LUKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Mbutulu a Yoane Mbotiki yasamunwa; 26. mbutulu a Yesu yasamunwa. 39. Malia wabumina kwa Elisabeti. 51. Yoane Mbotiki wabutwa.

Babingi mu moko batontele songisa nsamu bonso bulandane mambu mamana kwenda detila mu yeto,

2. bonso butuayekudulwa mo kwa yau bakala mbangi zamona-meso ye sielo biamambu taka mu mbadukulu,

3. nkiangunu mono mpe, bu yatomenene nama mamonsono tuka mu mbadukulu, mbenzi bufweni mu sonikina ngeye, mwene Teofilo, bonso bumalandanene,

Mav. 1: 1.

4. kidi watoma zaya lusiamu luumambu mawalongwa.

5. Mu lumbu bia Elode, i ntinu a Yuda, mwakala nganga, nkumbu andi Sakalia, mu kabu dia Abia, nkazi andi i mosi mu bana babakento ba Aloni, nkumbu andi Elisabeti. 1 Lus. 24: 10, 19.

6. Yau bole bakala balunungu va luse lua Nzambi, badiata mu nsikudukusu zazonsono ye nkondo mia Mfumu, bakabasembwa.

7. Ka bakala ye mwana ko, kadi Elisabeti wakala sita; babole banuna mu lumbu biau.

8. Bwakala bu kasala salu kiakinganga va luse lua Nzambi mu lulandu luakabu diandi,

9. watelwa wadi, bonso bwena fu kiasalu kiakinganga mu kota mu vwala dia Mfumu mu kwika biamfwitisila mwisi.

2 Mose 33: 7. Eb. 9: 6.

10. Kabu diadionsono diabantu diasambila ku mbazi mu lokula kiafwitila mwisi.

3 Mose 16: 17.

11. Mbasi a Mfumu yamonika kwa

yandi, yatelama va lubakala luazikwa diamfwitisila mwisi.

12. Sakalia wapamuka, bu kammona, wonga wambwila.

13. Mbasi yavova kwa yandi: Sakalia, kukalani wonga ko, kadi ndombolo aku yameni wakana ye nkazi aku Elisabeti wakubutula mwana wabakala, ngeye wakumbika nkumbu Yoane.

14. Ngeye si wayangalala ye kala kiese, babingi si bayangalala mu mbutukulu andi.

15. Kadi yandi si kakala waunene va luse lua Mfumu, kanwe vinia ye ndwinu zangolo ko, kansi si kazala kwa Mpeve yavedila tuka mu vumu kiambut' andi;

4 Mose 6: 3. Nkong. 13: 4. Yel. 1: 5.

16. si kivilula bana ba Isaeli babingi kwa Mfumu, Nzambi au;

17. yandi kibeni si kavita ku ntu va luse luandi mu mpeve ye ngolo bia Elia ye vilula ntima miamase kwa bantu ye bakolama mu nduka zalunungu, mu kubikila Mfumu bantu bakubama.

Malaki 4: 5 b. Mal. 9: 12 b.

18. Sakalia wavova kwa mbasi: Bwe ya bo zaila, kadi mono yameni nuna, ye nkazi ami wanunini ye lumbu biandi?

1 Mose 17: 17.

19. Mbasi yavutula, yavova kwa yandi: Mono i Ngabilieli itelamanga va luse lua Nzambi; mono mfidusu mu moka yaku ye kusamunina nsamu miambi miambote.

20. Tala, ngeye si ukala baba ye lembana vova, nate ye lumbu kiakala momo, bu kulekele minu mu mambu mami ko makwenda detila mu ntangu amau.

21. Bantu bavingila Sakalia, bayitakwa, bu kazingila muna vwala.

22. Kansi bu kavaika, kalendi vova ye yau ko; bazaya, vo mweni mona-meso mu vwala; yandi kibeni wabalabikisa ye wakala baba.

23. Bwakala lumbu biasalu biandi bu bialunga, wayenda ku nzo andi.

24. Bina lumbu biavioka, mboki Elisabeti, nkazi andi, wayaka, watoma swama ngonda tanu, wavova:

25. Mfumu bobo kampangila bina lumbu bikantala mu katula luvwezolo luami mu bantu.

1 Mose 30: 23.

26. Mu ngonda yansambanu mbasi Ngabilieli wafiduswa kwa Nzambi kuna mbanz' a Ngalili, nkumbu ambanza Nasaleti,

27. kwa ndumba yakambana ye bakala diena nkumbu Yosefi, wanzo a Davidi, nkumbu andumba Malia.

Mat. 1: 18.

28. Mbasi yakota kwa yandi, yavova: Kala kiese, ngeye mwenono nlemvo beni! Mfumu wena yaku.

29. Kansi wapamuka beni mu mambu mandi, wayindula lukambulu luandi luampila yoyo luamalembe.

30. Mbasi yavova kwa yandi: Malia, kukalani wonga ko, kadi wamwenono nlemvo kwa Nzambi.

31. Tala, wavita yaka mu vumu kiaku ye buta mwana wabakala, si wabika nkumbu andi Yesu.

Yes. 7: 14. Mat. 1: 21. Luk. 2: 21.

32. Yandi si ukala waunene ye bi-kwa Mwan' a Mpungu, Mfumu Nzambi si kakumvana kiandu kiasandi Davidi;

2 Sam. 7: 12 b.

33. si kakala ntinu anzo a Yakobi mvu ya mvu, kimfumu kiandi ka kiena nsuka ko.

1 Lus. 17: 14. Lumb. 45: 6. 89: 36. Yel. 23: 5. Dan. 2: 44. Mika 4: 7.

34. Malia wavova kwa mbasi: Bwe makadila, kadi kizeyi bakala ko?

35. Mbasi yavutula, yavova kwa yandi: Mpeve yavedila yakwiza ya ngeye ye ngolo za Mpungu zakuyitalala, nkiangunu ndiena wavedila wavita butwa si kabikwa Mwan' a Nzambi.

36. Tala, Elisabeti, i butu kiaku, yandi mpe wayeki mwana wabakala mu ndununu andi, yayi i ngonda yansambanu kasi kabikulwa sita.

37. Kadi widi diambu nkutu ditukidi kwa Nzambi ka dikondolo lulendo ko.

Yel. 82: 17. Mat. 10: 26.

38. Kansi Malia wavova: Tala, nang' a Mfumu wankento. Bika yakala bonso bwenina mambu maku. Mbasi yakatuka kwa yandi.

39. Mu lumbu bina Malia watelama,

wayenda nswalu kuna nsi yamiongo kuna mbanz' a Yuda;

40. wakota mu nzo a Sakalia, wakamba Elisabeti malembe.

41. Bwakala Elisabeti bu kawa malembe ma Malia, mwana wasunsumuka mu vumu kiandi, Elisabeti wazala kwa Mpeve yavedila,

42. waboka mu mbokolo yayinene, wavova: Ngeye sakumunu mu bakeno, mbutu avumu kiaku usakumunu.

43. Bwe mbwenini, vo mbut' a Mfumu ami wizidi kwa mono?

44. Kadi tala, nding' aku amalembe maku bu yikotele mu matu mami, mwana usunsumukini mu kiese mu vumu kiami.

45. Mayangi kena ulekele minu, kadi makamba Mfumu kwa yandi si makwenda detila.

Luk. 11: 28.

46. Malia wavova: Mwel' aini unenivisanga Mfumu,

47. mpeve ami yiyangalalanga mu Nzambi, i Mvulusi ami;

48. kadi yandi wamweni luyinunu luanang' andi wankento. Kadi tala, tuka bwabu mbandu zazonsono zikumbika nkwa mayangi.

1 Sam. 1: 11. 1 Mose 30: 13.

49. Kadi Nkwa tulendo wampangidi mambu mamanene. Nkumbu andi yena yanlongo.

50. Nkenda zandi zena mu zimbandu ka zimbandu mu yau bakumvumina nga.

2 Mose 20: 6. Lumb. 103: 17.

51. Yandi wavengi lulendo mu koko kwandi; yandi wasansikisi bankwa ngianza mu mabanza mantima miau;

Lumb. 33: 10. Yes. 51: 9. 52: 10. 1 Pet. 5: 5.

52. wakuludi bankwa tulendo mu biandu, wazangudi bafwafwa;

1 Sam. 2: 7 b. Yobi 5: 11. Lumb. 113: 6 b.

53. bafwa nsatu, yandi wabayukutisi mu lekwa biambote; bamvwana, yandi wabasindikidi moko ye moko.

1 Sam. 2: 5.

54. Yandi wasadisi Isaeli, i sielo kiandi, mu bambukila nkenda zandi moyo,

Yes. 41: 8. Yel. 31: 3, 20.

55. bonso bukavova kwa mase meto, kwa Abalahami ye nkun' andi mvu ya mvu.

1 Mose 17: 19.

56. Malia wakala yandi kanivo ngonda tatu, mboki wavutuka ku nzo andi.

57. Ntangu a Elisabeti yikabuta yalunga; wabuta mwana wabakala.

58. Mfinangani zandi ye butu biandi bawa, vo Mfumu wanenevесе nkenda zandi mu yandi; bayangalala yandi.

59. Bwakala lumbu kianani bayiza

mu zenga fimwana, babika fio nkumbu asandi Sakalia.

1 Mose 17: 12.

60. Mbut' andi wavutula, wavova : Ka ya ko, kansi si kabikwa Yoane.

61. Bavova kwa yandi : Mu butu biaku ka mwenani muntu ubikwanga nkumbu yoyo ko.

62. Kansi balabikisa sandi yonso yikazola kumbika.

63. Yandi walomba baya diansonikina, wasonika, wavova : Yoane i nkumbu andi. Babonsono bayitukwa.

64. Kansi nwa andi ntumbu zibuka ye ludimi luandi, yandi wavova, wato-nda kwa Nzambi.

65. Wonga wabwila babonsono bakala kundu kinzungidila yau. Mambu momo mamonsono bamokasana mu nsi yayonsono yamiongo mia Yuda.

66. Babonsono bawa mo batula mo mu ntima miao, bavova : Fimwana fiofio bwe fiakadila? Kadi koko kwa Mfumu kwakala yandi.

67. Sakalia, i sandi, wazala kwa Mpeve yavedila, wabikula, wavova :

68. Mfumu, Nzambi a Israeli, i nkwa lusakumunu, kadi yandi watedi ye vengi bantu bandi nkudulu ; Luk. 2: 30 b.

69. yandi wazangudi mpoka yampululu kwa yeto mu nzo a Davidi, i sielo kiandi,

Lumb. 132: 17.

70. bonso bukavova mu nwa miambikudi miandi miavedila tuka mu mbadukulu antangu,

Yel. 23: 5 b.

71. mpululu mu ntantu mieto ye mu moko mababonsono bakutubelanga,

72. kidi kafwila mase meto nkenda ye bambukila luwawanu luandi luandlongo moyo,

Yel. 31: 31 b. 1 Mose 22: 16. Lumb. 105: 8 b.

73. i ndefi yikadila Abalahami, i seto,

74. kidi katuyambula, bu tutanunu mu moko mantantu mieto, tuansadila mu kondwa kwawonga,

75. mu lusongo ye lunungu va luse luandi lumbu bieto biabionsono.

1 Pet. 1: 15.

76. Kansi ngeye fimwana-mwana si wabikwa mpe mbikudi a Mpungu, kadi si watekila Mfumu ku ntual' azizi kiandi mu kubika nzila zandi,

Malaki 3: 1.

77. mu vana bantu bandi nzailu ampululu mu ngiambudulu amasumu mau,

Luk. 3: 3.

78. mu diambu diantima wankenda wa Nzambi eto ; ntubukulu mu kayengele yitutedi,

79. mu wangusila bavwandanga mu

tombe ye kini kialufwa, mu sungika malu meto mu nzil' ayenge.

Yes. 9: 2. 42: 7. 60: 1.

80. Mwana wakula, wasiama mu mpeve, wakala mu muma mwankatu nate ye lumbu kikasongwa kwa Israeli.

Luk. 2: 40.

KAPU 2.

1. Yesu wabutwa, 22. wanatwa ku nzo a Nzambi. 25. Simeoni wasakumuna Yesu. 36. Ana wakamba nsamu mu Yesu. 41. Yesu mu nzo a Nzambi bu kakala kumi ye mvu miole.

Kansi bwakala lumbu bina, Kaisali Angustu watuma lutumu, vo ntoto yawonsono wena bantu wasonama.

2. Neonama yoyo i yantete yasonama, Kilenio bu kakala nyadi a Silia.

3. Babonsono bayenda kukisonikisa muntu muntu ku yandi mbanza.

4. Yosefi watuka mu Ngilili mu mbanza Nasaleti wayenda mpe ku Yuda ku mbanz' a Davidi yibikwanga Betelemi, kadi yandi i mwisi nzo ye sinsi dia Davidi,

1 Sam. 16: 4. Mika 5: 2. Mat. 1: 1. Yoa. 7: 42.

5. kidi kakisonikisa ye Malia ubakambana wakala vumu.

6. Bwakala bu bakala kuna, lumbu biandi bikabuta bialunga.

7. Yandi wasemukina mwan' andi wabakala, wanzinga nele, wantula mu dikulwa kiabibulu, kadi ka mwakala fulu kwa yau mu nzo abanzenza ko.

Mat. 1: 25.

8. Mu nsi yina mwakala mimvungi miakala mu nzanza, miayengila kamba diau mu fuku.

9. Mbasi a Mfumu yatelama ye yau, nkembo a Mfumu wabatentina kinzungidila, bamona wonga wawingi.

10. Mbasi yavova kwa yau : Ka lukalani wonga ko ; kadi tala, mono ilusamunini nsamu wambote wakiese kiakingi kiakala kwa bantu babonsono ;

11. kadi lumbu ki yeno lubutulu Mvulusi mu mbanz' a Davidi, i Klisto, Mfumu.

12. Dimbu kieno i kiaki : Yeno si lusolula mwana wanswa uzingulu nele mu dikulwa kiabibulu.

13. Buna kabu diankangu azulu ntumbu kala ye mbasi, basika Nzambi, bavova :

14. Nkembo kwa Nzambi muna kayengele ye yenge vava ntoto mu bantu bazolakana !

Luk. 19: 38. Yes. 57: 19. Ef. 2: 17. 1: 5.

15. **Bwakala**, mbasi bu zayenda vutuki ku zulu, mvungi miavovasana : Ntundino nate ye ku Betelemi tuatala mambu momo mavengo matuzaikisi Mfumu.

16. Bayiza nswalu, basolula Malia ye Yosefi ye mwana wanswa ulambalele mu dikulwa kiabilulu.

17. Bu bamona wo, baziikisa mambu mabakambwa mu fimwana fiofio.

18. Babonsono bawa mo bayitukwa mu momo mabakambwa kwa mimvungi.

19. Kansi Malia watoma lunda mambu momo mamonsono, wayindula mo mu ntim' andi.

20. Mvungi miavutuka, miakembila, miasika Nzambi mu mamonsono mabawa ye mabamona, bonso bubakambwa mo.

21. Nani dialumbu bu diamana lunga, kidi kazengwa, buna nkumbu andi mpe yabikwa Yesu, i yina yabika mbasi, bu kakiyakulwa mu vumu ko.

1 Mose 17: 12. Mat. 1: 21. Luk. 1: 31.

22. Lumbu biampedoso au bu bialunga, bonso bwenina nsiku mia Mose, bantombula kuna Yelusalemi mu kuntu la kwa Mfumu,

23. bonso bwasonama mu nsiku mia Mfumu : Dionso bakala dizibukilanga vumu si diabikwa diabiekwa kwa Mfumu,

2 Mose 13. 2. 4 Mose 3: 18.

24. ye mu vana nkailu azikwa bonso bwakambwa mu nsiku mia Mfumu : Duka biole vo bana bole mababembe.

3 Mose 12: 6 b.

25. Tala, mu Yelusalemi mwakala muntu, nkumbu andi Simeoni, i muntu walunungu ye wavumi kia Nzambi, wavingila mbombolo a Isaeli. Mpeve yavedila yakala va yandi.

26. Yandi wasilwa kwa Mpeve yavedila vo kamoni lufwa ko, nate ye kakimwama Klisto wa Mfumu.

27. Yandi wayiza mu Mpeve ku kinlongo. Se ye ngudi bu bakotisa Yesu, i fimwana, kidi bamvangila bonso bwakala fu kiansiku,

28. buna yandi mpe wantambudila va mfwoke zamoko mandi, watonda Nzambi, wavova :

29. Mfumu, wabu yambudidi nang' aku mu yenge bonso bwenina mambu maku,

1 Mose 46: 30.

30. kadi meso mani mamweni npi-lusu aku

Luk. 1: 68.

31. yiwakubikidi va luse luabantu babonsono,

Lumb. 98: 2 b. Yes. 52. 10. Luk. 8: 6.

32. i kia kwanzaikusulu abangoi ye ukembo kwa bantu baku Isaeli.

Yes. 49: 6. Mav. 13: 47.

33. Sandi ye mbut' andi bayitukwa mu mambu mavovwa mu yandi.

34. Simeoni wabasakumuna, wavova kwa Malia, i mbut' andi : Tala, ndieu wasiwa mbwisi ye ntedimisi ababingi mu Isaeli ye dimbu kiabanguswa

Yes. 28: 16. Mat. 21: 44. Mav. 28: 22.

35. —kansi mu waku mwela si mwazokwa sabala—kidi mabanza mantima miamingi mazaikuswa.

Yoa. 19: 25.

36. **Kwakala** Ana, mbikidi wanke-nto, mwan' a Fanueli, mu kanda dia Aseli. Yandi wamana nuna lumbu biabingi, bu kakikadila ye bakala diandi mvu nsambodia tuka mu kindumba kiandi.

37. Yandi i fwola dialunga lunani ye mvu mia : kasisa kinlongo ko, kansi wasadila Nzambi mu mina nsoki ye sambila fuku ye mwini ;

38. kina lokula watelama vana, watonda kwa Nzambi, wavova mu yandi kwa babonsono bavingila nkudulu a Yelusalemi.

39. Bu bamanisa mamonsono bonso bwenina nsiku mia Mfumu, bavutuka ku Ngilili ku yau mbanza, Nasaleti.

Mat. 2: 19 b.

40. **Mwana** wakula, wakola, wazala kwa nduenga ; nlemvo wa Nzambi wakala va yandi.

Luk. 1: 80.

41. Sandi ye mbut' andi bayenda mvu ka mvu ku Yelusalemi mu nke-mbo apasa.

2 Mose 23: 15, 17. 84: 23.

42. Bu kakala kumi ye mvu miole, babaluka kwau, bonso bwakala fu kiankumbo.

43. Bu balungisa bilumbu, bu bavutuka, Yesu, i ntaudi, wasala mu Yelusalemi, sandi ye mbut' andi ka bazaya bo ko.

44. Babanza, vo wena mu buka kiau ; bayenda nzila yalumbu kiamvimba, bantomba kwa butu biau ye bazayane yau.

45. Kansi bu balembana kunsolula, bavutuka ku Yelusalemi, bantomba.

46. **Bwakala** lumbu tatu mboki ban-solula mu kinlongo mukavwanda mu monakanda diaminlongi, wadimba, wabayuvula.

47. Babonsono banwa babwa zengele-zengele mu zayu kiandi ye mvutulu zandi.

48. Bu bammona, bayitukwa ; mbut' andi wavova kwa yandi : Mwana, mu

nkiama watuvangidi bobo? Tala, yeto ye saku tukutombale mu kiadi.

49. Wavova kwa yau : Kadi nki, bu lukuntombanga? Kadi ka luzeyi koe, vo mfwiti kala mu nzo a Sami?

50. Ka bazaya mambu makavova kwa yau ko. Luk. 9: 45. 18: 84.

51. Yandi wakulunuka yau, wayiza ku Nasaleti, wabatumamana. Mbut' andi watoma lunda mambu mamonsono mu ntim' andi.

52. Yesu wakula mu nduenga ye ntela ye nlemvo kwa Nzambi ye kwa bantu.

KAPU 3.

1. Yoane Mbotiki wayiza longiingi, 18. watubwa mu boloko. 21. Yesu wabotukwa. 23. Ntukulu a Yesu.

Mu kumi ye nvu wantanu wangiadulu a Tibelio Kaisali, Pontio Pilatu bu kayala mu Yuda, Elode wayala ku Ngilili, Filipino, i npangi andi, wayala mu Itulaya ye mu nsi a Takoniti, Lisania wayala mu Abilene,

Mat. 3: 1 b. Mal. 1: 1 b.

2. Anasi ye Kayafa bu bakala bangudi zanganga, buna mambu ma Nzambi mayiza kwa Yoane, i mwan' a Sakalia, mu nsi yankatu. Yoa. 11: 49.

3. Yandi wayiza ku nsi yamvimba yazungidila Yodani, wasamuna mbotokolo ampilulu adielala mu ngiambudulu amasumu,

4. bonso bwasonama mu nkand' amambu ma Yesaya, mbikudi: Nding' aumosi ubokanga mu nsi yankatu: Nakubikeno nzil' a Mfumu, nasungikeno nsoko miandi. Yes. 40: 3 b.

5. Mwamonsono mu nenge-nenge si mwafuluzwa, miongo miamionsono ye bintuntubulu si biabetumunwa, yonso yena yatekalakana si yasungama, nzila zakunkutu si zalenguka;

6. nsuni miamionsono si mamona mpululu a Nzambi. Yes. 52: 10. Luk. 2: 30.

7. I kuma wavovanga kwa makabu mavaiika mu botukwa kwa yandi: Lubana bampidi, nani walulongesele mu taba mu nganzi zakwiza?

8. Nkiangunu luvanga mbutu mifweni mpilulu adielala, ka lubadikani mu vova mu ntima mieno ko: Yeto tuena se i Abalahami; kadi mono iluvovele: Nzambi lenda fulukisa bana mu matadi momo kwa Abalahami.

Yoa. 8: 39. Mav. 2: 37 b.

9. Kansi bwabu kiubi kilambalele

va mianzi inianti, nkiangunu wonso nti ulembolo buta mbutu miabiza ukwengo ye tubwa ku tia.

10. Makabu manyuvula, mavova: Buna bwe tuavanga?

11. Yandi wavutula, wavova kwa yau: Wonso wena binkuti biole, kakaba kwa kondolo kio, wena madia, kavanga bumosi. 1 Yoa. 3: 17. Yak. 2: 15 b.

12. Mvakusi miayiza mpe mu botukwa, bavova kwa yandi: Nlongi, bwe tuavanga?

13. Wavova kwa yau: Ka luvakusilani ntalu yayinene ko, kansi yina yiluazengwa.

14. Binwani mpe bianyuvula, bavova: Yeto mpe, bwe tuvanga? Wavova kwa yau: Ka lusani ngolo kwa muntu ko, ka lufutisani muntu mu bangi ko, luyambula mfutu mieno mia-lungila.

15. Bantu bu bavingila, babonsono bayindula mu ntima miau mu Yoane, kanivo yandi i Klisto;

Mat. 3: 11 b. Mal. 1: 7 b.

16. buna Yoane wavutula, wavova kwa babonsono: Mono ilubotikanga mu nlangu, weka mu kwiza undutidi mu zingolo, mono kifweni mu kutula nsinga miansampatu zandi ko; yandi si kakulubotika mu Mpeve yavedila ye mu tia;

Yoa. 1: 26 b. Mav. 2: 4. 11: 15 b. 13: 23. 19: 4.

17. i yandi wena vevomono mu koko kwandi, kidi katoma veva vuma kiandi kiampevila ye yonzika witi mu lundulu kiandi, kausi mavevolo si kayoka mo ku tia tukatuzimi.

18. Nkiangunu mu mbombodolo zankaka zazingi kasamunina bantu nsamu wambote.

19. Yandi Elode, i nyadi, bu kase-mbwa kwa yandi mu diambu dia Elodia, i nkazi ampangi andi Filipino, ye mu mamonsono mankaka mambi mavanga Elode,

Mat. 14: 3 b. Mal. 6: 17 b.

20. buna wakudikila va ntandu amamonsono diadi mpe: Yandi wazikidila Yoane mu boloko.

21. Bwakala bantu babonsono bu babotukwa, Yesu mpe bu kabotukwa ye sambila, zulu diazibuka,

Mat. 3: 13 b. Mal. 1: 9 b.

22. Mpeve yavedila yakulumuka mu lunitu nkievo luabembe va yandi, mu zulu mwatuka ndinga: Ngeye i mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani.

Yek. 42: 1. Yoa. 1: 32.

23. Yandi kibenii Yesu wakala kani makumatatu mamivu, bu kabadika lo-

nga, wabanzulwa, vo i mwan' a Yosefi, wa Eli,

24. wa Matati, wa Levi, wa Maleki, wa Yanai, wa Yosefi,

25. wa Matatia, wa Amosi, wa Nahumi, wa Eseli, wa Nangai,

26. wa Mahati, wa Matatia, wa Simeji, wa Yoseki, wa Yoda,

27. wa Yoanani, wa Lesa, wa Selubabeli, wa Sealatieli, wa Neli,

28. wa Maleki, wa Adi, wa Kosami, wa Elemedami, wa Eli,

29. wa Yesu, wa Elieseli, wa Yolimi, wa Matati, wa Levi,

30. wa Simeoni, wa Yuda, wa Yosefi, wa Yonami, wa Eliakimi,

31. wa Melea, wa Mena, wa Matata, wa Natani, wa Davidi,

32. wa Isai, wa Obedi, wa Boasi, wa Sela, wa Nasoni,

33. wa Aminadabi, wa Adamini, wa Alani, wa Heseloni, wa Pelesi, wa Yuda,

34. wa Yakobi, wa Isaki, wa Abalahami, wa Tela, wa Naholi,

35. wa Saluki, wa Lengu, wa Faleki, wa Ebeli, wa Sela,

36. wa Kanani, wa Alapakasadi, wa Semi, wa Noa, wa Lemeki,

37. wa Metusala, wa Hanoki, wa Yeledi, wa Malaleli, wa Kanani,

38. wa Enosi, wa Seti, wa Adami, wa Nzambi.

KAPU 4.

1. Yesu wavukumunwa kwa Satana, 14. wavutuka ku Ngilili, 31. wayenda ku Kapenaumi, 33. waniakisa wakala mpeve yasumuka, 38. waniakisa ko wa Petelo ye bankaka, 42. wayenda samuningi mu mbanza zankaka.

Yesu wazala kwa Mpeve yavedila, wavutuka tuka mu Yodani, watualwa kwa Mpeve mu nsi yankatu

Mat. 4: 1 b. Mal. 1: 12 b.

2. mu makumaia malumbu, bu kavukumunwa kwa nkadi ampemba. Kadia lekwa mu lumbu bina ko; bu biamana, wafwa nsatu. 2 Mose 34: 28. 1 Nt. 19: 8.

3. Nkadi ampemba wavova kwa yandi: Vo ngeye i Mwan' a Nzambi, vova kwa tadi diadi diakala dimpa.

4. Yesu wavutula kwa yandi: Diasonama: Muntu kakalanga moyo mu mampa kaka ko. 5 Mose 8: 3.

5. Yandi wantombula, wansonga bimfumu biabionsonso biantoto mu fintangu-ntangu.

6. Nkadi ampemba wavova kwa yandi: Kwa ngeye si yavana lendo kina

kiakionsonso ye nkembo au, kadi mono yayekudulwa kio, ilenda kio vana kwa wonso unzolele.

7. Nkiangunu vo usambila va luse luami, kina kiakionsonso kiekia kiaku.

8. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Diasonama: Mfumu, Nzambiaku, fwiti sambila, yandi kaka fwiti sadila. 5 Mose 6: 13. 10: 20.

9. Yandi wantuala ku Yelusalemi, wantula vana veve kiakinlongo, wavova kwa yandi: Vo ngeye i Mwan' a Nzambi, tuka mwamu nakitubi va nsi; 10. kadi diasonama: Yandi si kakutumina mbasi zandi zatoma kukeba,

11. ye: Va moko si bakuzangula, kwidi ta sakuba nkutu mu kulu kwaku va tadi. Lumb. 91: 11 b.

12. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Diavovwa: Kuvukumuni Mfumu Nzambi aku ko. 5 Mose 6: 16.

13. Nkadi ampemba bu kamana mpukumunu zazonsonso, wankatukila nate ye ntangu yafwana.

14. Yesu wavutuka mu ngolo za Mpeve ku Ngilili; kumu kiandi kiayenda mu nsi yina yayonsonso kinzungidila. Yoa. 4: 48. Mat. 4: 12 b.

15. Yandi walonganga mu nzo zau zatukutukunu, wakembwanga kwa babonsonso. Mat. 1: 14 b.

16. Yandi waluka ku Nasaleti kukakudila. Wakota mu nzo alukutukunu, bonso bwakala fu kiandi mu lumbu kialumingu, watelama mu tanga.

17. Yandi watambukwa nkand' a Yesaya, mbikudi. Bu kamana zingula nkanda, wamona vuma vasonwa:

18. Mpeve ya Mfumu yena va mono, kadi yandi wankusidi mu samuna nsamu wambote kwa bamputu; yandi wamfidisi mu samuna nkangulu kwa zinkole ye mbweno kwa mpofu ye mu tabisa baluekuzulwa,

19. mu samuna mvu wa Mfumu ufweni tambulwa.

20. Yandi wazinga nkanda, wavutula wo kwa mantadi, wavwanda; meso mabantu babonsonso mu nzo alukutukunu mansungamana.

21. Yandi wabadika vova kwa yau: Lumbu ki masonukwa mama mele detila mu matu meno.

22. Babonsonso bantela kimbangi, bayitukwa mu mambu manlemvo mavaika mu nwa andi, bavova: Ndiona ka inwan' a Yosefi koe? Mal. 6: 2 b. Luk. 2: 47. Yoa. 6: 42. 7: 48.

23. Yandi wavova kwa yau: Kedika,

lulenda vova ngana yayi kwa mono : Mbuki ukiniakisa. Mamonsono matuawilu, vo mavengo mu Kapenaumi, navangi mo mwamu nsi aku mpe.

24. Kansi yandi wavova : Kedika mono iluovele : Mbikudi nkutu kato-mene tambulwanga mu yandi nsi ko.

Mat. 18: 57. Yoa. 4: 44.

25. Mu kedika mono iluovele : Mu Isaeli mwakala mafwola mamingi mu lumbu bia Elia, zulu bu diakandama mu myu ntatu ye ngonda sambanu ; mu nsi yayonsoo mwakala nsatu yayingi.

1 Nt. 17: 1 b.

26. Mafwola buna mena, Elia kafiduswa kwa dimosi nkutu ko, kansi kwa fwola diena mu Salefati mu Siodoni.

27. Mu Isaeli mwakala mfwa miabwazi miamingi mu lumbu bia Elisa, mbikudi ; buna bena widi mosi nkutu kaveduswa ko kansi Namani, i mwisi Silia.

2 Nt. 5: 8 b.

28. Babonsono mu nzo alukutukunu bazala kwa nganzi, bu bawa momo,

29. batelama, bamvaikisa ku mbazi ambanza, bantuala nate ye vana lunenge-nenge luamongo watungulwa mbanz' au, kidi bannengumuna.

30. Kansi yandi wavioka mu monakanda diau, wayenda kwandi.

31. Yandi wakulumuka ku Kapenaumi, i mbanz' a Ngalili. Wabalonganga mu lumingu.

Mal. 1: 21 b. Mat. 4: 13 b.

32. Bayitukwa longi diandi, kadi mambu mandi makala lendo.

Mat. 7: 28 b.

33. Mu nzo alukutukunu mwakala muntu wakala mpeve yasumuka yambi. Yandi waboka mu ndinga yayinene ye wavova :

Mal. 1: 23 b.

34. Engwa Yesu, mwisi Nasaleti, nki adiambu diantuadi tuena beto yaku ? Wizidi kutubunge ? Izeyi, vo u nani, i Nkwa vedila wa Nzambi.

35. Yesu wansemba, wavova : Bata nwa, vaika mu yandi. Mpeve yambi yanlumba mu monakanda diau, yavai-ka mu yandi, ka yamvanga diambu ko.

36. Babonsono babwa mangitukwa, bavovasana, bata : Nki adiambu diodio, kadi mu lendo ye ngolo katumanga mpeve zasumuka, zivaikanga kwandi ?

37. Yandi wayenda makumbu wamonsono ntini yina yayonsoo yakinzu-ngidila kiansi yina.

38. Yandi watelama mu nzo alukutukunu, wayenda kota nzo a Simoni. Ko wa Simoni wankento wasimbwa

kwa nitu nayuku-yuku beni ; banyuvu-dila yandi.

Mat. 8: 14 b. Mal. 1: 29 b.

39. Yandi wanyembamana, wasemba yuku-yuku, diau diansisa. Yandi ntumbu telama, wabasadila.

40. Ntangu bu yadimina, babonsono bakala mbevo zayela kwampila mu mpila babatuala kwa yandi ; wabanakisa, bu katula moko wa muntu muntu.

Mat. 8: 16 b. Mal. 1: 82 b.

41. Mpeve zambi mpe zavaika mu babingi, zaboka, zavova : Ngeye i Mwau' a Nzambi. Yandi wasemba zo, kayambula zo zavova ko, bu zazaya, vo yandi i Klisto.

42. Bu kwakia, yandi wavaika, wayenda ku vuma kiankatu. Makabu mantomba, mayiza kwa yandi, bansimba, mpasi kakatuka mu yau ko.

Mal. 1: 35 b.

43. Wavova kwa yau : Kwa mbanza zankaka mfwiti samuna nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi, kadi mu dio-dio yafidusu.

44. Yandi wakala samunanga mu nzo zatukutukunu za Ngalili.

KAPU 5.

1. Ntambulu ambizi. 12. Yesu waniakisa mfwa bwazi 17. ye muntu watila mianzi. 27. wabokila Levi, 33. walonga bumunwanga nsoki.

Bwakala ndonga yayingi yamfetikisa mu wa mambu ma Nzambi. Yandi watelama va nseko azanga dia Ngesaleti.

Mat. 4: 18 b. Mal. 1: 16 b.

2. Wamona bota birole biakala va nseko azanga ; kansi ntambi miambizi niakatuka va biau, basukula makonde mau.

3. Wakota mu bota, i kina kia Simoni, wanyuvula katatula ye simu finseke-nseke. Yandi wavwanda mu bota, walonga makabu.

4. Bu kalembwa vova, wavova kwa Simoni : Fila kio vena nsina, lutamba makonde meno mu baka nbizi.

Yoa. 21: 6.

5. Simoni wavutula, wavova : Mfumu, tusedi fuku diamvimba, ka tubeki lekwa ko ; kansi mu diambu diaku si itamba makonde.

6. Bu bavanga bo, bazungidila kabu diadingi diambizi, kansi makonde mau matiasuka.

Yoa. 21: 6.

7. Balabikisa bayau mu bota kiankaka, kidi biza kubasadisa. Bayiza, bafuluza bota biabiole, bikutu dimina.

8. Simoni Petelo bu kamona bo, wafukania va makungunu ma Yesu,

wavova : Mfumu, unkatukila, kadi mono i nkwa masumu.

9. Kadi ngitukulu yambwila ye babonsoo bakala yandi mu diambu diambakulu ambizi zibabaka,

10. bobo Yakobi mpe ye Yoane, i bana ba Sebedai, bena kintuadi ye Simoni. Yesu wavova kwa Simoni : Kukalani wonga ko, tuka bwabu si wabakanga bantu.

Yel. 16: 16. Yeh. 47: 9.

11. Bu batuala bibota ku simu, basisa biabionsono, bannama.

12. Bwakala bu kakala mu mbanza mosi, tala, muntu wazala kwa bwazi. Bu kamona Yesu, wafukama wa zizi, wanlomba, wavova : Mfumu, vo zolele, lenda kumpedisa.

Mat. 5: 1 b. Mal. 1: 40 b.

13. Yandi walambula koko, wamvalakana, wavova : Nzolele, navedila kwaku. Bwazi ntumbu kunsisa.

14. Yandi wansikidikisa kakambani dio kwa muntu ko ; wenda wakisonga kwa nganga ye nata nkailu mu mpedoso aku, bonso bwansikidikisa Mose niu kimbangi kwa yau.

3 Mose 14: 2 b.

15. Kansi mpovo mu yandi yaluta mwangana ; makabu maningi makutakana mu wa ye mu niakuswa mu malyela mau.

16. Yandi kibeni wayenda vengumuking'i mu nsi zankatu ye sambilanga.

17. Bwakala lumbu kimosi bu kakala longanga, bafalisi ye nlongi miaminsiku bavwanda vana. Batuka mur mavata mamonsoo ma Ngilili ye Yuda ye Yelusalemi ; tulendo tua Mfumu tuakala yandi mu niakisa.

Mat. 9: 1 b. Mal. 2: 1 b.

18. Tala, babakala banata muntu waila mianzi va ntanda, batomba mu kunkotisa ye kuntuala va luse luandi.

19. Bu balembwa solula, bonso bubafwiti kunkotisila mu diambu diandonga yingi, bamaka va nludi ; mu vulu dianludi bankulumuna ye ntanda mu monakanda vatadisi Yesu.

20. Bu kamona minu kiau, wavova : Muntu, masumu maku mayambulu.

21. Minsoniki ye bafalisi babadika banza ye vova : Ndieu vovele zintikulu i nani ? Nani lenda yambudila masumu, kansi Nzambi kaka ?

Yes. 43: 25.

22. Yesu wazaya mabanza mau, wavutula, wavova kwa yau : Nki lubenzi mu ntima mieno ?

23. Nki kilutidi nasavu-savu mu vova : Masumu maku mayambulu, vo mu vova : Telama wadiata ?

24. Kansi kidi luzaya, vo Mwan' amuntu wena lendo kiayambudila masumu va ntoto, wavova kwa watila mi-

anzi : Mono ivovele, telama wabonga ntand' aku, wenda ku nzo aku.

25. Yandi ntumbu telama va luse luau, wabonga kikalambalala, wayenda ku nzo andi, wakembila Nzambi.

26. Zengele-zengele diabwila babonsoo. Bakembila Nzambi, bazala kwa wonga, bavova : Lumbu kiaki tumweni mambu manzenza.

27. Landila momo mboki yandi wavaika, watonwa mvakusi, nkumbu andi Levi, wavwandanga vavakuswanga, wavova kwa yandi : Undama !

Mat. 9: 9 b. Mal. 2: 13 b.

28. Yandi wasisa biabionsono, watelama, wannamanga.

29. Levi walambisa lambu diadinene kwa yandi mu nzo andi. Muna mwakala ndonga yayingi yamimvakusi ye bantu bankaka bavwanda yau va meza.

Luk. 15: 1 b.

30. Bafalisi ye minsoniki miao bavuma kwa nlonguki miandi, bavova : Mu nkiana ludianga ye nswana ye mimvakusi ye bankwa masumu ?

31. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela.

Luk. 10: 10.

32. Kiayiza bokila balunungu ko kansi bankwa masumu mu vilula diela.

1 Tim. 1: 15.

33. Bavova kwa yandi : Nlonguki mia Yoane miminanga nsoki ntangu zazingi, basambilanga tusambulu, i bobo nlonguki miabafalisi mpe, kansi miaku midianga ye nswana.

Mat. 9: 14 b. Mal. 2: 18 b.

34. Yesu wavova kwa yau : Kadi lulenda minisa bana banzo andambisa nsokie, toko diandambisa bu diena yau ?

35. Kansi lumbu biakwiza, toko diandambisa bu dikatulu mu yau, bina lumbu si bamina nsoki.

36. Yandi wata ngana mpe kwa yau : Muntu kazenganga tetila kiamvwatu wampa ye tulanga kio va mwatu wankulu ko, vo i bobo buna si kazenga kiampa ; tetila kiampa ka kifwanane va kiankulu ko.

37. Muntu katulanga vinia kiampa mu makuba mankanda wankulu ko ; kadi vo tudidi kio, buna vinia kiampa si kiadukisa makuba, kiau kibeni si kiatengoka ye makuba mabungane.

38. Kansi vinia kiampa kifwiti tulwa mu makuba mankanda wampa.

39. Nwini vinia kiankulu, kazolele kiampa ko ; kadi vovele : Kiankulu kiena kiabiza.

KAPU 6.

1. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu.
6. Yesu waniakisa koko kwasioka, 12. wawangula minlonguki, 20. wasamuna nsa-mu va mongo.

Bwakala mu lumingu, vo yandi wayenda vioki mu via diambongo, nlonguki miandi miadokula nsesa, badia bu bazokuna mio mu moko.

Mat. 12: 1 b. Mal. 2: 23 b.

2. Bafalisi bankaka bavova: Mu nkiana luvengi makondolo, luve mu vanga mu lumingu?

2 Mose 20: 1 b. 5 Mose 23: 25.

3. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Kadi ka luatengi momo mpe ko mavanga Davidi, bu kafa nsatu yandi kibeni ye bakala yandi?

1 Sam. 21: 6.

4. Bonso bukakota mu nzo a Nzambi, wabonga mampa mantala, wadia, wavana mo kwa bakala yandi, i mau makondolo luve mu diwa kansi kwa banganga kaka.

2 Mose 29: 32 b.

5. Yandi wavova kwa yau: Mwan' amuntu i mfumu alumingu mpe.

6. Bwakala mu lumbu kialumingu luankaka, vo yandi wakota mu nzo alukutukunu, walonga. Muna mwakala muntu, koko kwandi kwalubakala kwasioka.

Mat. 12: 9 b. Mal. 3: 1 b.

7. Minsoniki ye bafalisi banlangidila, kani kaniakisa mu lumingu, kidi basolula dibafwiti kumfundila.

Luk. 13: 14 b. 14: 3 b.

8. Yandi wazaya mabanza mau, wavova kwa muntu wakala koko kwasioka: Nanguka watelama mwamu mu monakanda. Yandi wananguka, watelama.

9. Yesu wavova kwa yau: Mono iluyuvudi, vo bwena luve mu lumingu mu vanga mambote vo vanga mambi vo vulusa mwela vo mu bunga wo?

10. Yandi wavenguzuka babonsono, wavova kwa yandi: Lambula koko kwaku. Yandi wavanga bo; koko kwandi kwavutuka bonso bukwakala.

11. Yau bazala kwa mafuluka, bamokasana mu dina dibafwiti vanga kwa Yesu.

12. Bwakala lumbu biabina yandi wayenda kuna mongo mu sambila, fuku diamvimba kakala kuna ye sambila Nzambi.

Mat. 10: 1 b. Mal. 3: 13 b.

13. Bu kwakia, wabokila nlonguki miandi, wasola kumi ye bole bakabikanga nkumbu zintumwa mpe.

14. Simoni, ukabikanga nkumbu Petelo mpe, ye Andele, i mpangi andi, ye

Yakobi ye Yoane ye Filipo ye Batolomai

Yoa. 1: 42.

15. ye Matai ye Tomai ye Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Simoni, ubikwanga Selote,

16. ye Yuda, i mwan' a Yakobi, ye Yuda Iskaloti wayika nyekudi.

17. Yandi wakulumuka yau, watelama va vuma kialendumuka ye ndonga yayingi yanlonguki miandi; ndonga yayingi yabantu yatuka mu nsi yayonsono ya Yuda ye Yelusalemi ye Tilo ye Sidoni mena ku mbu; bayiza mu kunwa ye mu niakuswa mu mayela mau;

Mat. 4: 24 b.

18. bakwamuswa kwa mpeve zasumuka baniakuswa mpe.

19. Ndonga yayonsono yantomba mu kumvalakana, kadi ngolo zavaika mu yandi, zaniakisa babonsono.

Mat. 14: 36. Mal. 5: 80.

20. Yandi kibeni wasendula meso kwa nlonguki miandi, wavova: Mayangi mena ye bamputu, kadi kimfumu kia Nzambi i kieno.

Mat. 5: 2 b.

21. Mayangi mena ye bafwanga nsatu bwabu, kadi yeno si luayukuta. Mayangi mena ye badilanga bwabu, kadi yeno si luaseva.

Yes. 55: 1 b. 61: 2. Yoa. 6: 35.

22. Mayangi mena yeno, bantu bu bakulubelanga ye vangulanga ye devanga ye vetanga nkumbu zeno nkiero zambi mu dianbu dia Mwan' amuntu.

1 Pet. 8: 14. 4: 14.

23. Kina lumbu lukala kiese, ludumuzuka, kadi tala, nsendo eno waunene wena mu zulu, kadi i bobo bwavanga mase mau kwa bambikudi.

Mav. 5: 41. 7: 52.

24. Kansi engwa yeno lubamvwama, kadi luakitambudidi mbombolo eno.

Lumb. 17: 14. Luk. 16: 25. Yak. 5: 1.

25. Engwa yeno luyukutidi bwabu, kadi si luafwa nsatu. Engwa yeno lusevanga bwabu, kadi si luakala kiadi ye dila.

Yes. 65: 13. Zing. 14: 13. Yak. 4: 9.

26. Engwa yeno, bantu babonsono bu bavovanga mabiza mu yeno, kadi bobo mpe bwavanga mase mau kwa mbikudi miampumpuluvunu.

27. Kansi yeno luwanga, mono ilu vovele: Luzolanga ntantu mieno, luangila bantu bakulubelanga bwabiza.

2 Mose 23: 4 b. Zing. 25: 21.

28. Lusakumunanga bakulusinganga, lusambidilanga bakuluvwezanga.

Luk. 23: 34. Mav. 7: 60. Loma 12: 14, 20.

1 Kol. 4: 12. 1 Pet. 3: 9.

29. Ubendi va mpukunya, untambila

yankaka; bongele yunga kiaku, kunyiminani kinkuti kiaku mpe ko.

Zing. 20: 22. 24: 20. Loma 12: 17. 1 Kol. 6: 7. 1 Tes. 5: 15. Mat. 5: 89 b.

30. Wonso ukulombe, umvana; bongele biaku, kunlombani bio diaka ko.

5 Mose 15: 7 b. 1 Yoa. 3: 17.

31. Bonso buluzolele, vo bantu bakuluvangila, i buna lubavangila mpe.

32. Vo luzolanga bakuluzolanga, nki amatondo mena yeno? Kadi bankwa masumu mizolanga bakubazolanga mpe.

33. Vo luvanganga bwambote kwa bakuluvangilanga bwambote, nki amatondo mena yeno? Bankwa masumu mivanganga bumosi mpe.

34. Vo lusompisanga yau balusilanga vuvu kiatambula bio diaka, nki amatondo mena yeno? Bankwa masumu misompisanga bankwa masumu mpe, kidi batambula bio nadede diaka.

35. Kansi luzolanga ntantu mieno, luvanganga bwambote, lusompisanga, ka ludimbudilani muntu vuvu ko, ye nsendo eno si wakala wawingi, si lukala bana ba Mpungu, kadi yandi wena wanlembani kwa batondulanga ye bambi.

36. Lukalanga bankwa nkenda bonso eno i nkwa nkenda.

37. Ka lufundisani ko, ye yeno ka luafundiswa nkutu ko, ka lubedisani ko, ye yeno ka luabeduswa nkutu ko, luyambudila, ye yeno luayambudulwa.

Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5.

38. Luvana, ye yeno si luavewa, tezo kiabiza, kiakomwa, kianikuswa, kiasampa si bakuluvana mu mfokolo zeno; kadi tezo kilutezilanga lua kio tezulwa diaka.

Zing. 19: 17.

39. Yandi wata ngana kwa yau: Kadi mpofo lenda tuadisa mpofo? Kadi babole ka babwe mu bulu koe?

40. Nlonguki kalutidi nlongi andi ko, kadi wonso wamana lunga kakala bonso nlongi andi.

Mat. 10: 24. Yoa. 13: 16. 15: 20.

41. Kansi mu nkiana mweni lufumfuta luena mu disu diampangi aku, kansi mbangu wena mu diaku disu kumweni wo ko?

42. Bwe lenda vova kwa mpangi aku: Mpangi, ungiambula yakatula lufumfuta luena mu disu diaku, ngeye kibeni bu kumweni mbangu wena mu diaku disu ko? Udisu kungsi alukaya, teka katula mbangu mu disu diaku, mboki watoma mona mu katula lufumfuta luena mu disu diampangi aku.

43. Kadi ka mwenani nti wabiza ubutanga mbutu miabola ko; diaka

vo: ka mwenani nti wabola ubutanga mbutu miabiza ko.

Mat. 7: 16 b.

44. Kadi nti nti uzayakene mu mbutu miandi. Ka bavelanga kuyu mu nesende ko, ka bavelanga mbutu miavinia mu nti ampanga ko.

45. Muntu wambote uvaikisanga mambote mu mayudukwa mambote mantima, wambi uvaikisanga mambi mu mambi, kadi nwa andi uvovanga kiaba kiantima.

46. Mu nkiana lukumbikanga Mfumu, Mfumu, kansi ka luvanganga mavovanga ko?

Hos. 8: 2. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.

47. Wonso ukwizanga kwa mono ye wanga mambu mami ye vanganga mo, ikulusonga nani kafwanane.

Mat. 7: 24 b.

48. Yandi fwanane ye muntu utunganga nzo, watima, wasinisa, wasa lufulu va tadi, kansi mbukila bu yayiza ye nkuka yaniekama mu nzo yoyo, yalembana nikusa yo, kadi yatoma tungwa.

49. Kansi uwanga ye kavanganga mo ko fwanane ye muntu watunga nzo va ntoto, yakondwa lufulu; nkuka yaniekama, yau ntumbu tuluka; ntulukulu anzo yoyo yayinene yakala.

KAPU 7.

1. Yesu waniakisa sielo kiantuti abinwani, 11. wafulukisa toko mu Naini. 18. Yoane Mbotiki watuma nsamu kwa Yesu. 24. Yesu wabika Yoane kwa bantu. 31. waseмба bantu badimbula minu, 36. wakota mu nzo amfalisi.

Bu kamana mambu mandi mamonsoho mu matu mabantu, wakota mu Kapernaumi.

Mat. 8: 5 b.

2. Nang' antuti ankam' abinwani ukamwena yindu diadingi wakala yela, si weka mu fwa.

3. Bu kawa mu Yesu, wafidisa ngudi zankaka zabantu bayudayo kwa yandi, banyuvula kiza vulusa nang' andi.

4. Bu baluaka kwa Yesu, banyuvula beni, bavova: Yandi fwanane wamvanguila bo,

5. kadi uzolanga kanda dieto, yandi kibeni watutungisidi nzo alukutukunu.

6. Yesu wayenda yau. Kansi bu kakiluakila lukufi ye nzo, ntuti ankam' abinwani wafidisa bakundi, bavova: Mfumu, kukivangani mpasi ko, kadi kifweni ko, vo wakota kungsi anludi ami.

7. Nkiangunu mono mpe kibenzi ko,

vo mfweni yakwiza kwa ngeye, kansi vova diambu, ye sielo kiami kinieki.

8. Kadi mono mpe i muntu yatulwa kansi alendo, ngiana binwani biyala-nga; mpovele kwa mosi: Wenda, wele kwandi; kwa wankaka: Wiza, wizidi kwandi; kwa nang'ami: Vanga kiaki, vengi kio kwandi.

9. Yesu bu kawa momo, wayitukwa mu yandi, wabangumuka, wavova kwa bantu bannama: Mono iluovele: Mu Israeli nkutu kiasolole minu kiampila yoyo mu nene ko.

10. Bafiduswa bavutuka ku nzo, bamonana nanga nieki.

11. Bwakala lumbu kiansuka yandi wayenda ku mbanza yibikwanga Naini; nlonguki miandi miamingi ye ndonga yayingi bayenda yandi.

12. Kansi bu kafinangana ye mwelo ambanza, tala, wafwa wanatwa, i mwana una umosi kaka wambut' andi, yandi i fwola; ndonga yayingi yabisi vata yakala yandi.

13. Mfumu bu kammona, wamfwila nkenda, wavova kwa yandi: Kudilani ko.

14. Yandi wafinangana, wavalakana natunu, banata basimpama. Yandi wavova: Toko, mono ivovele: Telama!

Mat. 9: 40.

15. Wafwa wavumbuka, wabadika vova. Yandi wamvana kwa mbut' andi.

16. Wonga wabwila babonsono, bake-mbila Nzambi, bavova: Mbikudi wau-nene utonganene mu yeto, Nzambi tedi kwa bantu bandi.

Mat. 7: 37. Luk. 1: 68. Yoa. 4: 19. 6: 14. 9: 17.

17. Diambu diodio diatenguka mu yandi mu nsi yayonsono ya Yuda ye yina yayonsono yakinzungidila.

18. Nlonguki mia Yoane miankamba momo mamonsono.

Mat. 11: 2 b.

19. Yoane watela nlonguki miandi miale mbila, wabafidisa kwa Mfumu, wavova: Ngeye i ndiena wakwize, evo tuavingila wankake?

20. Kansi babakala bu baluaka kwa yandi, bavova: Yoane Mbotiki utufidi-si kwa ngeye, vovele: Ngeye i ndiena wakwize, evo tuavingila wankake?

21. Kina lokula yandi waniakisa ba-bingi mu mayela ye miangala ye mpeve zambi, babingi bafwa meso kakaila mbweno.

22. Yandi wavutula, wavova kwa yau: Luenda luakamba Yoane malua-mweni ye maluawilu: Mpofo zimona-nga diaka, bafwa malu badiatanga, mfwa

miabwazi baveduswanga, bafwa matu bawanga, bafwa bafulukuswanga, bamputu basamununwanga nsamu wambote.

Yea. 35: 5. 61: 1.

23. Mayangi mena ye wonso ulembo-lo kuntela sakuba.

24. Kansi ntumwa za Yoane bu bakatuka, yandi wabadika bika Yoane kwa makabu: Nki luayenda tonwa mu nsi yankatu? Kani tutu dinikuswanga kwa mpevie?

Mat. 11: 7 b.

25. Kansi nki luayenda mona? Kani muntu uvwatanga mwatu mianalebebie? Tala, bavwatanga mwatu miankembo ye batanga kindiafu bena mu mavula makitinu.

26. Kansi nki luayenda mona? Kani mbikudi? Inga, mono iluovele: Lutidi mbikudi mpe.

27. Yandi ndiena wasonukunwa: Tala, mono ifidisa ntumwa ami ku ntual' azizi kiaku. Yandi si kakubika nzil' aku ku ntual' aku.

Malaki 3: 1.

28. Mono iluovele: Mu yau babutwa kwa bakento ka mwenani mbikudi ulutidi Yoane mu nene ko; kansi wena wauke mu kimfumu kia Nzambi lutidi yandi.

29. Bantu babonsono bawa, ye mivvakusi banungisa Nzambi, babotu-kwa mu mbotokolo a Yoane.

30. Bafalisi ye nluiki miansiku bakukikabikisila lukanu lua Nzambi, ka babotukwa kwa yandi ko.

31. Buna nki si yafwanikisa bantu bambandu yayi? Nki bafwanakene?

Mat. 11: 16 b.

32. Yau bafwanane ye bana bavwen-di va zandu, babokasananga, bavova-nga: Tualusikidi pitulu, kansi yeno ka lukini, tualubongele nkunga, kansi yeno ka ludidi.

33. Kadi Yoane mbotiki wayizidi, kansi kadianga mampa ko, kanwanga vinia ko; kansi luovele: Mpeve yambi yena yandi.

34. Mwan'amuntu wayizidi, udianga ye nwanga, kansi luovele: Tala, muntu wowo, nkwa kindiafu, nwe avinia, nkundi aminivakusi ye bankwa masumu!

35. Nduenga zanunguswa kwa bana bandi babonsono.

36. Mfalisi mosi wanyuvula kadia yandi. Buna wakota mu nzo amfalisi, wavwanda va meza.

37. Tala nkento, i nkwa masumu, wakala mu mbanza. Wazaya, vo yandi vwendi va meza mu nzo amfalisi, wabonga mbwat' amazi mansunga,

38. watelama ku nima va malu mand, wadila, wabadika bodisa malu mandi mu mansanga, wakunguna mo mu nsuki zandi, wafibuzula malu mandi, wakusa mo mazi.

39. Mfalisi wantumisa bu kamona bo, wavova mu ntim' andi : Ndieu, vo i mbikudi, nga zeyi nani ye nki ampil' ankento wowo umvalakene, vo yandi i nkwa masumu. Luk. 15: 2.

40. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Simoni, diambu diena yami mu vova kwa ngeye. Yandi wavova : Nlongi, navovi.

41. Nsompisi wadiwa mfuka kwa bantu bole. Umosi wadia mfuka nkama tanu zadenali, kansi wankaka makamatanu.

42. Bu bakondwa kiamfutila, wabayambudila babole. Buna nani mu yau lutidi kunzola ?

43. Simoni wavutula, wavova : Mbenzi ndiena waluta yambudulwa. Wavova kwa yandi : Ngeye tomene zenga.

44. Bu kabangumuka kwa nkento, wavova kwa Simoni : Mweni nkento waue ? Mono nkotele mu yaku nzo, kumpeni nlangu mu malu mami ko, kansi ndieu bodesa malu mami mu mansanga mandi ye kunguni mo mu nsuki zandi. 1 Mose 18: 4.

45. Ngeye kumfibi mifubulu ko, kansi ndieu kasi nkotele kalembolo fibuzula malu mami ko.

46. Ngeye kukusidi ntu ami mazi ko, kansi ndieu kusidi malu mami mu mazi mansunga.

47. Nkiangunu mono ivovele : Ndieu yambudulu masumu mandi mamingi, kadi zolele kwakwingi. Kansi yambudulu mafuma, zolele zafuma.

48. Wavova kwa yandi : Masumu maku mayambulu.

49. Bavwanda yandi va meza babadika vovasana : Ndieu i nani uyambu dilanga masumu mpe ? Mar. 9: 2 b. Mal. 2: 7.

50. Kansi yandi wavova kwa nkento : Minu kiaku kikuvulusi ; wenda mu yenge. Luk. 8: 48. 18: 42.

KAPU 8.

1. Yesu wazieta mu Ngilili, 4. wata ngana mu mambu ma Nzambi; 16. mambu ma Nzambi i kia. 19. Mbuta ye mpangi za Yesu. 22. Yesu wadingimisa tembo, 26. wawaikisa mpeve zasumuka, 40. waniakisa nkento wakala nkubu ye wafulukisa mwan' a Yailo.

1. Intama-ntama bwakala yandi wayenda yendingi mu mbanza ka mbanza ye vata ka vata, wasamunanga, wakambanga nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi, kumi ye zole ye yandi,

2. ye bakento bankaka baniakuswa mu mpeve zambi ye kimbero, i Malia ubikwanga mwisi Mangadala, wawaika mpeve nsambodia zambi, Mat. 27: 55 b. Mal. 15: 40 b. Yoa. 10: 25.

3. ye Yoana, i nkazi a Kusa, i nkebi alekwa bia Elode, mboki Susana ye bankaka babingi bansadila mu mbongo zau.

4. Ndonga yayingi yakutakana, bisi mbanza ka mbanza mpe bayiza kwa yandi, yandi wavova mu ngana : Mat. 13: 1 b. Mal. 4: 1 b.

5. Nkuni wayenda kuni mbongo andi. Bu kakuna, yankaka yabwa va sambwa nzila, yadiatukuswa, nuni zazulu zadia yo.

6. Yankaka yabwa va tadi, bu yamana kula, yayuma, kadi ka yakala nayululu ko.

7. Yankaka yabwa mu mpanga, mpanga zamenina va mosi, zafikita yo.

8. Yankaka yabwa mu ntoto wena wabiza, yakula, yabuta mbutu nkamankama. Bu kamana mo vova, waboka : Wena matu mangwila, bika kawa.

9. Nlonguki miandi mianyuwula, bonso bwenina ngana yoyo. Mat. 13: 10 b. Mal. 4: 10 b.

10. Wavova : Yeno luavewa mu zaya manaweki makimfumu kia Nzambi, kansi kwa bankaka mu zingana, bamonanga, ka bidi mona, bawanga, ka bidi zaya. Yes. 6: 9. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.

11. Kansi ngana i yayi : Mbongo i mambu ma Nzambi.

12. Yau va sambwa nzila, i yau bawanga ; mboki nkadi ampemba ukwizanga ye zionanga mambu mu ntima miau, ka bidi leka minu ye vuluswa.

13. Yau va tadi, i yau batambulanga mambu mu kiesa, bu bawanga mo ; baba ka bena mianzi ko, balekanga minu ntangu yafuma, mu ntangu ampu-kumunu basotukanga.

14. Yabwa mu mpanga, i baba bawa, mboki bakatukanga, bafikutwanga kwa mayindu ye kimvwama ye nienzi biazingu kiaki, ka bayedisanga lekwa ko. 1 Tim. 6: 9.

15. Yau mu ntoto wabiza, i baba bu bawa mambu, bakebanga mo mu ntima wabiza ye wambote, babutanga mbutu mu ntatumunu.

16. Kwikidi mwinda, kaswekanga wo kungsi awumbwa ko vo tulanga wo kungsi antanda; kansi tulanga wo mu kebolo kiamwinda, kidi bakotanga bamona kia.

Mal. 4: 21 b.

17. Kadi ka mwenani lekwa kiaswekwa ko kilembolo monika, ka kialaku kwa ko kilembolo zayakana ye kwiza ku monika.

Luk. 12: 2.

18. Nkiangunu lutala bonso buluwanaga, kadi wonso beki si kavewa, ukau beki si kazionwa mpe kikabenzi, vo kiena yandi.

Mal. 4: 24 b.

19. Mbut' andi ye mpangi zandi bayiza kwa yandi, kansi balembana kumfinangana mu diambu diandonga yingi.

Mat. 12: 46 b. Mal. 8: 31 b.

20. Kansi yandi wakambwa: Mbut' aku ye mpangi zaku batelamene ku mbazi, bazolele kumona.

21. Wavutula, wavova kwa yau: Mbut' ami ye mpangi zami i yau bawanga mambu ma Nzambi ye vanganga mo.

Yoa. 15: 14.

22. Bina lumbu bwakala lumbu kimosi vo wakota mu bota yandi kibeni ye nlonguki miandi, wavova kwa yau: Bika tuasabuka kuna simu diazanga; banunguna.

Mat. 8: 18, 23 b. Mal. 4: 85 b.

23. Bu basabuka, waleka tulu. Tembo kiampeve kiakulumuka mu zanga, beka mu zala kwa nlangu, beka mu nsiisi.

24. Bayenda kunsikimisa, bavova: Mfumu, Mfumu, tubungane. Kansi yandi wasikama, wasemba mpeve ye mbula zanlangu; bialembwa, mwakala napi.

25. Wavova kwa yau: Minu kieno kwe kiena? Bakala wonga, bayitukwa, bavovasana: Kadi ndieu i nani ukambanga zimpeve ye nlangu, ye bikutumamananga?

26. Basabuka ku nsi abisi Ngelasa yitalane ye Ngalili.

Mat. 8: 28 b. Mal. 5: 1 b.

27. Bu katombuka wa nseko, buna bakala diankika diatuka mu mbanza, diakala mpeve zambi; ntama yayingi kavweti nlele ko; kakedi mu nzo ko kansi mu zindiamu.

28. Bu kamona Yesu, waboka, wafukama kwa yandi, wavova mu ndinga yayinene: Yesu, Mwan' a Nzambi-Mpungu, beto yaku nki adiambu tue-na? Ilombele, kunkwamisani ko.

29. Kadi yandi wakamba mpeve yasumuka yavaika mu muntu; kadi ntangu zazingi yantukuna; wakangwa mu tuvambu ye mbianga, wakengwa; wa-

dauna bikakangwa, wayenduswa kwa mpeve yambi ku nsi zankatu.

30. Yesu wanyuvula, wavova: Nkumbu aku nani? Yandi wavova: Lengio; kadi mpeve zazingi zambi zama-na kunkota.

31. Zau zambombidila katuma zo zenda ku benga ko.

32. Kansi vana vakala kamba diangulu zazingi zadila va mongo; zambombidila kayambula zakota mu zau. Wayambula zo.

33. Mpeve zambi zavaika mu muntu, zakota mu zingulu; kamba dianengumuka mu lunenge-nenge ku zanga, dianwa minkionkio.

34. Badikila zo, bu bamona mavengo, batina, bakamba mo mu mbanza ye mu mayinza.

35. Yau bavaika mu mona buvengo; bayiza kwa Yesu, babwana muntu uvakidi mpeve zambi, vweti minlele ye luengele, wvendi va malu ma Yesu. Bakala wonga.

36. Bamona bo babakamba, bonso bwavulusulwa muntu wakala mpeve zambi.

37. Kabu diadionsono diantini zazingidila nsi a Ngelasa banyuvula kakatuka mu yau, kadi babwilwa wonga wangolo. Yandi kibeni wakota mu bota, wavutuka.

38. Kansi bakala diavaika mpeve zambi dianlomba kanyambula kakala yandi, kansi wansindika, wavova:

39. Vutuka ku nzo aku wakamba mambu mamaneke inakuvangidi Nzambi. Yandi wayenda wasamunanga mu mbanza yayonsono mambu mamaneke mamvanga Yesu.

40. Bwakala Yesu bu kavutuka, ndonga yantambula, kadi babonsono bake-di kumvingilanga.

Mat. 9: 18 b. Mal. 5: 21 b.

41. Tala, bakala, nkumbu andi Yailo, i nkuluntu anzo alukutukunu, wayiza fukama va malu ma Yesu, wambombidila kakota mu nzo andi.

42. Kadi yandi wakala mwana umosi kaka wankento wakala kumi ye mvu mirole, wakala mu fwa. Bu kayenda kuna, makabu mamfietikisa beni.

43. Nkento wakala nkubu kumi ye mvu mirole, wamanisi mbongo zandi zazonsono zamvukila kwa mimbuki, kansi kalendi niakuswa kwa mosi ko,

44. yandi wayiza ku manima, wavalakana zamba kiamvwatu andi, buna nkubu ntumbu kamuka.

45. Yesu wavova: Nani umpalake-

ne? Babonsono bu bakala nkalu, Petelo ye bakala yandi bavova: Mfumu, makabu makufietikisanga ye kuniemininanga beni.

46. Kansi Yesu wavova: Mosi umpalakene, kadi nzeyi, vo ngolo zimpakidi.

47. Nkento bu kamona, vo walemabana swama, wayiza zakamingi, wafukama kwa yandi, wakamba va luse lubantu babonsono bila kikamvalakanana ye bonso bukaniakina nawu.

48. Wavova kwa yandi: Mwana, minu kiaku kivulusi. Wenda mu yenge.

49. Bu kavova, muntu watuka kwa nkuluntu anzo alukutukunu wayiza, wavova kwa yandi: Mwan' aku wanento ufidi; kusani nlongi mpasi diaka ko.

50. Kansi Yesu bu kawa mo, wavutula kwa yandi: Kukalani wonga ko. Leka minu kaka, si kavuluswa.

51. Bu kakota mu nzo, kayambula muntu kakota yandi ko, kansi Petelo ye Yoane ye Yakobi ye se diamwana ye ngudi.

52. Babonsono bandila, bambandila ntulu. Kansi yandi wavova: Ka ludilani ko; kafwidi ko, kansi lele.

53. Bambeka nkiadi bu bazaya, vo fwidi.

54. Kansi yandi wasinba koko kwandi, waboka, wavova: Ntaudi, telama!

55. Mpeve andi yavutuka, yandi ntumbu telama. Wakamba bamvana dia.

56. Sandi ye mbut' andi babwa zengele-zengele; wabasikidikisa, ka bidi kamba muntu mavengo.

3. Wavova kwa yau: Ka lunatani kiuma mu nzila ko, ka nkawa ko, ka nkutu ko, ka dia ko, ka palata ko; ka lukalani binkuti biole biole ko.

Luk. 10: 4. 22: 35.

4. Yonso nzo yilukotele, lukala muna; muna lunangukina. Luk. 10: 5 b.

5. Bonso balembolo kulutambula, bu lukatukidi mu mbanza yina, lukubula mfumfuta mu malu meno mu kimbingi kwa yau. Luk. 10: 11. Mat. 13: 51.

6. Bayenda, bavioka mu vata ka vata, basamunanga nsamu wambote, baniakisanga mwamonsono.

7. Elode, i nyadi, wawa mamonsono mavangwa. Wabwa kidunga beni, kadi bankaka bavova: Yoane wafulukidi mu bafwa, Mat. 14: 1 b. Mal. 6: 14 b.

8. Kansi bankaka vo: Elia wamonekene; bankaka vo: Mbikudi mu baku-lu wafulukidi.

9. Elode wavova: Mono yazakisi kwami ntu a Yoane, kansi ndiona uya-wilu mambu mampila yoyo i nani? Yandi watomba mu kummona.

10. Ntunwa zavutuka, zankamba mamonsono mabavanga. Yandi wababonga, wayenda ku nenga ku mbanza yibikwanga Betesaida.

Mat. 14: 13 b. Mal. 6: 30 b.

11. Makabu bu mazaya bo, bannama. Yandi wabatambula, wavova kwa yau mu kimfumu kia Nzambi; waniakisa bakala nsatu aniakuswa.

12. Lumbu kiabadika suka; kumi ye zole bayiza, bavova kwa yandi: Sindika ndonga, benda ku mavata ye mayinza makinzungidila mu leka ye baka madia, kadi mwamu mu nsi yankatu tuena.

13. Wavova kwa yau: Lubavana dia yeno kibeni. Bavova: Ka tubeki bi-ankaka ko, kansi mampa matanu ye mbizi zole, vo ka tukwenda sumbila bantu baba babonsono madia ko.

14. Bakala kanivo mafunda matanu mababakala. Kansi yandi wavova kwa nlonguki miandi: Lubasa bavwanda mabudi-mabudi, makumatanu-matanu.

15. Bavanga bo, basa babonsono bavwanda.

16. Yandi wabonga mampa matanu ye mbizi zole, watala ku zulu, wasakumuna bio, wabukuna, wavana kwa minlonguki, kidi batula kwa ndonga.

17. Badia, bayukuta babonsono; mansadusulwa mau matotwa kumi ye mpidi zole zabibuku.

18. Bwakala bu kasambila yandi kwandi kaka, nlonguki miandi miakala

KAPU 9.

1. Yesu wafidisa nlonguki miandi. 7. Elode wadungama mu diambu dia Yesu. 10. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala. 18. Petelo wata kimbangi mu Yesu. 23. Mpasi zabanamanga Yesu; 28. Yesu wakembuswa. 37. waniakisa wakala mbikulu angonda. 46. wasonga wonso wena wau-nene. 51. Mbanz' a Samalia ka yazola tam-bula Yesu ko; 57. ndamunu a Yesu.

Yandi wakutikisa kumi ye zole mu mbila, wabavana ngolo ye lendo mu mpeve zazonsono zambi ye mu niakisa mayela.

Mat. 10: 1 b. Mal. 6: 7 b. Luk. 6: 13.

2. Wabafidisa mu samuna kimfumu kia Nzambi ye mu niakisa.

yandi, yandi wabayuvula, wavova : Makabu mavovele, vo mono i nani ?

Mat. 16: 13 b. Mal. 8: 27 b.

19. Bavutula, bavova : Yoane Mbotiki, kansi bankaka vo : Elia, bankaka vo : Mbikudi mu bakulu wafulukidi.

20. Yandi wavova kwa yau : Kansi yeno luvovele, mono i nani ? Petelo wavutula, wavova : Klisto wa Nzambi.

21. Yandi wabasemba, wabasikidikisa, ka bidi nio kamba kwa muntu.

22. Wavova : Mwan' amuntu si kalungwa kwakwingi ye niafunwa kwa bangudi zabantu ye kwa bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa, mu lumbu kiantatu si kafulukuswa.

Luk. 18: 31 b.

23. Yandi wavova kwa babonsono : Vo muntu zolele nama ku nim' ami, kakikadila, kabonga kulunsi diandi lumbu ka lumbu, kandama,

Mat. 16: 24 b. Mal. 8: 27 b. Luk. 14: 27.

24. kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansi vidisi mwel' andi mu diambu diani, vulusi wo.

Luk. 17: 33. Yoa. 12: 25.

25. Kadi muntu bwe katoma nitu, vo vengi nza yamvima ndandu, kansi kukividisa vo kukizimbisa ?

26. Kadi wonso fwindi nsoni mu mono ye mu mambu mami, yandi fwilu nsoni kwa Mwan' amuntu, bu kizidi mu nkembo andi ye wase ye wambasi zavedila.

Mat. 10: 83. Luk. 12: 9. 2 Tim. 2: 12.

Loma 1: 16. Sak. 14: 5. Mat. 26: 64.

27. Kedika mono iluvovele : Bankaka bena yau batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko, nate ye bamona kimfumu kia Nzambi.

28. Bwakala bu kamana mambu momo, mboki kani nani dialumbu, wabonga Petelo ye Yoane ye Yakobi, wabaluka vana mongo mu sambila.

Mat. 17: 1 b. Mal. 9: 2 b.

29. Bu kakala sambilanga, ntadulu azizi kiandi si yankaka, mwatu andi si wampembe ye wacema.

30. Tala, babakala bole bamoka yandi, i Mose ye Elia ;

31. bamonika mu nkembo, bavova mu lukatukulu luandi lukakana lungisa mu Yelusalemi.

32. Petelo ye bakala yandi bakala nandende kwa tulu ; kansi bu bamana sikama, bamona nkembo andi ye babakala bole batelamene yandi.

33. Bwakala bu bavambana ye yandi, Petelo wavova kwa Yesu : Mfumu, bwabiza bu tuena vava. Tuavangano mafwokula matatu, dimosi kwa ngeye,

dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia. Kazaya makavova ko.

34. Bu kavova mo, tuti diayiza kubayitalalala. Bakala wonga, bu bakota mu tuti.

35. Mu tuti mwakala ndinga yavova : Ndieu i mwan' ami wasolwa ; lunwila.

Luk. 3: 22. 2 Pet. 1: 17.

36. Ndinga bu yakala, Yesu wamonwa yandi kwandi kaka. Badingama ; mu bina lumbu ka bakamba muntu lekwa kibamona ko.

37. Bwakala lumbu kiansuka, bu bamana kulumuka mu mongo, ndonga yayingi yankika.

Mat. 17: 14 b. Mal. 9: 14 b.

38. Tala, muntu mu makabu waboka, wavova : Nlongi, ilombele : sa tala mwan' ami wabakala ; kadi i mwan' ami mosi wowo kaka.

39. Tala, mpeve yikumbakanga, yandi ntumbu boka, yikuntuntumunanga, mafufufulu nkutu mavaikanga, yisuta kunkatukilanga, bu yikunluekuzulanga.

40. Mono ngiuvudingi nlonguki mia-ku bavaikisa yo, kansi balembane.

41. Yesu wavutula, wavova : Umbandu yikondolo minu ye yamvilangani ! ntama kwa ikala yeno ye kuluvibidila ? Tuala mwan' aku vava.

42. Bu keti kwiza, mpeve yambi yankwalumuna, yantuntumuna. Yesu wasemba mpeve yasumuka, waniakisa ntaudi, wamvutula kwa sandi.

43. Babonsono bayitukwa mu nene kwa Nzambi.

Babonsono bu bayitukwa mu mamonsono makavanga, wavova kwa nlonguki miandi :

Mat. 17: 22 b. Mal. 9: 30 b.

44. Lulokisa manbu momo mu matu meno ; kadi Mwan' amuntu si kayekulwa mu moko mabantu.

Luk. 24: 7.

45. Kansi ka bazaya mpova yoyo ko, yakala yansweki kwa yau, ka bidi yo visa ; batina kunyuvula mu mpova yoyo.

Luk. 2: 50. 18: 34.

46. Banza diakota mu yau, kani nani mu yau lutidi mu nene.

Mat. 18: 1 b. Mal. 9: 33 b.

47. Yesu wamona banza diantima miau, wabonga fimwana-mwana, watula fio va lueka luayandi kibeni,

48. wavova kwa yau : Wonso tambudi fimwana-mwana fiafi mu nkumbu ami, yandi untambudi ; wonso untambudi, tambudi wamfidisa ; kadi wonso ulutidi mu ke mu yeno babonsono, yandi wena waunene.

Luk. 10: 16. 14: 11. 18: 14. Yoa. 18: 30.

49. Yoane wavutula, wavova : Mfumu, tuamweni muntu wawaikisi mpeve zambi mu nkumbu aku ; yeto tuankakididi, kadi kakutunamanga ko.

Mal. 9: 38 b.

50. Kansi Yesu wavova kwa yandi : Ka lukakidilani ko ; kadi wonso ulembolo kulukadila kitantu, yandi wayeno.

Luk. 11: 23.

51. Bwakala lumbu biantambulu andi bu biakala mu lunga, yandi wata-disa zizi kiandi mu tilama ye kwenda ku Yelusalemi ;

Mav. 1: 2.

52. wafidisa ntumwa ku ntual' azizi kiandi. Bayenda, bakota mu mbanz' abisi Samalia mu kunkubikila.

53. Yau ka bantambula ko, kadi zizi kiandi kiayendanga kuna Yelusalemi.

54. Minlonguki Yakobi ye Yoane bu bamona bo, bavova : Mfumu, zolele kwaku tuakamba tia tuasotuka mu zulu mu kubabunge ?

55. Yandi wabangumuka, wabase-mba.

56. Bayenda ku vata diankaka.

57. Bu bayenda mu nzila, muntu wavova kwa yandi : Mono yakunama konso kuukwenda.

Mat. 8: 19 b.

58. Yesu wavova kwa yandi : Mbulu zena minlungu, nuni azulu zena leko biau, kansi Mwan' amuntu kabeki vakeyeka ntu andi ko.

59. Wavova kwa muntu wankaka : Undama. Kansi yandi wavova : Ungiambula yateka kwenda zika sami.

60. Wavova kwa yandi : Bika bafwa bazika bafwa bayau kibeni, kansi ngeye, wenda kwaku ye samuna kimfumu kia Nzambi mwamonsono.

61. Muntu wankaka wavova mpe : Mfumu, mono yakunama, kansi ungiambula yateka sisa malembe kwa bena mu nzo ami.

62. Yesu wavova kwa yandi : Widi muntu nkutu usidi koko kwandi va nsengo ye tedi ku nima, kafwanane mu kimfumu kia Nzambi ko.

KAPU 10.

1. Yesu wafidisa lusambodia luuminlonguki ; 17. miao miavutuka. 21. Yesu wasika Sandi. 25. Mwisi Samalia wankenda. 38. Yesu wabumina mu nzo a Malata ye Malia.

Landia momo mboki Mfumu watumba lusambodia luankaka mpe, wabafidisa bole bole ku ntual' azizi kiandi ku mbanza zazonsono ye muma mwamonsono mukakana luaka.

2. Wavova kwa yau : Ngionzoko yena yayingi, kansi bisadi biafuma. Nkiangunu lulomba kwa mfumu angionzoko katuma bisadi mu ngionzoko andi.

Yoa. 4: 35.

3. Luenda ; tala, mono ilufidisi nkievo bana bamameme mu monakanda diabalupu.

4. Ka lunatani lukobe luabivanza ko, ka nkutu ko, ka nsampatu ko ; ka lukambani malembe kwa muntu mu nzila ko.

Mal. 6: 8 b. Luk. 9: 3 b. 22: 35.

5. Kansi yonso nzo yilukotele, luteka vova : Yenge kwa nzo yayi !

6. Vo muna mwena mwan' ayenge, yenge kieno kikalanga va yandi, kansi vo ka bwa ko, buna kivitukidi kwa yeno.

7. Lukalanga mu nzo yayina, ludianza ye nwana bibavananga, kadi sadi kifwanane ye mfutu andi. Ka luendani koti nzo ka nzo ko. 1 Kol. 9: 4. 1 Tim. 5: 18.

8. Yonso mbanza yilukotele ye balutambudi, ludia bionso biluatudulwa.

9. Luniakisa mbevo zena muna, kuvova kwa yau : Kimfumu kia Nzambi kifinamene yeno.

Mat. 3: 2. 4: 17.

10. Yonso mbanza yilukotele ye balembolo kulutambula, luvaika mu nzila zau, kuvova :

11. Mafundu-fundu mambanz' eno mananamene mu malu meto tulukubudidi mo, kansi luzaya, vo kimfumu kia Nzambi kifinamene.

Mav. 13: 51.

12. Mono iluvovele, vo mu kina lumbu Sodoma si dialutula mbanza yayina fibwani.

Mat. 10: 15. 11: 20 b.

13. Engwa ngeye, Kolazini, engwa ngeye, Betesaida ! Kadi vo mu Tilo ye Sidoni mwavangwa tulendo toto tuavengo mu yeno, nga ntama bavwendi mu makuba mangoto ye ntoto ampole ye baviludi diela.

14. Kansi Tilo ye Sidoni si malutula yeno fibwani mu mfundusu.

15. Ngeye Kapenaumi kani wazangulwa nate ye ku zulue ? Ngeye si wakulumunwa nate ye ku nsi abafwa.

16. Wonso ukuluwanga, ukungwanga ; ukulutingunanga, ukuntingunanga, kansi ukuntingunanga, tinguni wamfidisa.

Luk. 9: 48. 1 Tes. 4: 8.

17. Lusambodia luavutuka ye kiese, kuvova : Mfumu, mpeve zambi nkutu zikututumamananga mpe mu nkumbu aku.

18. Yandi wavova kwa yau : Mono yamweni Satana wasotokene mu zulu nkievo luvézomo.

19. Tala, mono yaluvuni lendo kia-

diatila zinioka ye zinkutu ye mu tule-ndu tuatonsono tuantantu, lekwa nkutu ka kikulubivisa ko.

Mal. 16: 18. Mav. 28: 5.

20. Kansi ka luyangalalani mu diadi ko, vo mpeve zambi zikulutumamanga; luyangalala, nkumbu zeno bu zasonama mu mazulu.

21. Lokula kina wayangalala mu Mpeve yavedila, wavova: Mono itondele Se, Mfumu azulu ye ntoto, kadi ngeye waswekele momo kwa bankwa nduenga ye zayu, kansi wazaikisi mo kwa bakinswa. Inga, Se; kadi bobo bwakala bwazolakana vantadisi aku.

Yea. 29: 14. Mat. 11: 25 b. 1 Kol. 1: 19, 26.

22. Mono yayekudulwa mamonsono kwa Sami; muntu kazeyi nani i Mwana ko, kansi Se, ye nani i Se, kansi Mwana kaka ye ndiena uzolele Mwana zaikisa bo.

Lumb. 8: 6. Yoa. 3: 35. 17: 2. Ef. 1: 20 b.

Yoa. 1: 18. 6: 46. 10: 15.

23. Yandi wabangumuka kwa mionlonguki ku nenga, wavova: Mayangi mena ye meso mamonanga malumona-nga.

Mat. 13: 16 b.

24. Kadi mono iluvele: Mbikudi miamingi ye mintinu bazola mona malumonanga, kansi ka bamona mo ko, ye wa maluwanga, kansi ka bawa mo ko.

1 Pet. 1: 10, 11.

25. Tala, nluuki ansiku watelama, wamvukumuna, wavova: Nlongi, nki yavanga, kidi yavingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?

26. Wavova kwa yandi: Nki kiaso-nama mu minsiku? Bwe utanganga?

27. Wavutula, wavova: Zola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu ngolo zaku zazonsono ye mu diela diaku diadionsono ye ni aku bonso ngeye kibeni.

5 Mose 6: 5. 3 Mose 19: 18.

28. Wavova kwa yandi: Ngeye to-mene vutula. Vanga bo, wakala moyo.

3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11, 13.

29. Kansi yandi wazola kukinungisa, wavova kwa Yesu: Kadi ni ami i nani?

30. Yesu walanda dio, wavova: Muntu wakulumuka ku Yeliko tuka mu Yelusaleni, wabwilwa kwa mintani miamvula nlele, miambanda, miakata, miansisa lukufi ye fwa.

31. Muna kilelo nganga yakulumu-kina nzila yina; bu kammona, waviokila vana.

32. Mpila mosi nlevita mpe waluaka vuma kifokio; bu kayenda kunimona, waviokila vana sambu dikanaka.

33. Kansi mwisi Samalia wayizila nzila yina vakena; bu kammona, wamfwila nkenda,

34. wayenda viaka vwa biandi, wabukula bio mazi ye vinia; bu kanzangika va bulu kiayandi kibeni, wannata ku nzo abanzena, wambedisaa.

35. Mu kiansuka wawaikisa denali biole, wavana bio kwa mfumu anzo, wavova: Toma kumbedisaa; kionso kiankaka kiukumfutula yakuvutudila kio, bu yakwiza vutuki.

36. Yau batatu, nani benzi, vo i ni andiena wabwilwa kwa mintani?

37. Wavova: Ndiena wamfwila nken-da. Yesu wavova kwa yandi: Wenda wavanga kwaku bumosi mpe.

38. Bwakala bu bazieta, yandi wakota mu vita. Nkento, nkumbu andi Malata, wantambula mu nzo andi.

39. Yandi wakala mpangi ubikwanga Malia wavwanda va mbel' amalulu ma Mfumu, wawa mambu mandi.

40. Kansi Malata watuaduswa yekuyeku mu salu biabingi. Yandi watelama va lueka, wavova: Mfumu, kwena mayindu ko, vo mpangi ami yinsisidi mono kaka salu? Nkiangunu nankambi kansadisa.

41. Mfumu wavutula, wavova kwa yandi: Malata, Malata, ngeye wena mayindu, weka ntela-ntela mu biabingi.

42. Kansi dina dimosi kaka diena nkinzi; kadi Malia solele ndambu yambote yikalembwa katulwa.

KAPU 11.

1. Yesu walonga nlonguki miandi sambila, 14. wawaikisa mpeve yambi, 27. waki-kwa kwa nkento, 29. wayimina bantu dimbu, 37. wadia mu nzo amfalisi.

Bwakala bu kasambilanga va vuma, nlonguki andi mosi wavova kwa yandi, bu kamana: Mfumu, utulonga sambila, bonso bwalonga Yoane nlonguki miandi.

Mat. 6: 9 b.

2. Wavova kwa yau: Bu lusambilanga luvova ebu: Se, bika nkumbu aku yazituswa; bika kimfumu kiaku kiza; 3. lumbu ka lumbu utuvana dia kweto kwalumbu ka lumbu;

4. utuyambudila masumu meto, kadi yeto mpe tuyambudilanga batuvwidi mfuka; kututudisani mu mpukumunu ko.

5. Yandi wavova kwa yau: Buna luena, nani si kakala ye nkundi ye kwenda kwa yandi mu ndingu ansi ye

vova kwa yandi : Nkundi, unsompisa mampa matatu ; Mat. 7: 7 b. Luk. 18: 1 b.

6. kadi nkundi ami tukidi mu nzila wizidi kwa mono, kibeki kiikuntudila ko.

7. Kansi ndiena wena mu ngudi si kavutula ye vova : Kumbwesani mpasi ko ; mwelo ukibindikulu, bana bami bena yami va ntanda ; kilendi telama mu kuvana ko.

8. Mono iluovele : Vo katelamene mu kuvana mu diambu dia bu i nkundi andi ko, yandi si katelama mu kumvana monso makena nkinzi mu diambu diakondwa kwandi kwansoni.

9. Mono iluovele mpe : Lulomba, yeno si luavewa ; lutomba, yeno si luasolula ; lukunkuta, yeno si luazibudulwa ;

Mal. 11: 24. Yoa. 14: 13. 15: 7. 16: 23 b.
1 Yoa. 3: 22. Yak. 1: 5 b.

10. kadi wonso ulombanga, tambudi ; utombanga, solole ; ukunkutanga, zibudulu.

11. Buna luena, nani i se, vo mwan' andi lombele dimpa, kadi tadi kakumvane ? vo mbizi anangu, kadi nioka kakumvana mu mbizie ?

12. Vo lombele diki, kadi nkutu kakumvane ?

13. Nkianguu vo yeno luena bambi, luzeyi vana bana beno nkailu miambote, buna vele Se diena ku zulu si dialuta mu vana Mpeve yavedila kwa bakunlombanga.

14. Yandi wawaikisanga mpeve yambi, i baba. Bwakala mpeve yambi bu yavaika, baba diavova ; makabu mayitukwa.

Mat. 9: 32 b. 12: 22 b., 43 b. Mal. 3: 22 b.

15. Kansi bankaka mu yau bavova : Yandi uvaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, i nkuluntu ampeve zambi.

16. Bankaka bamvukumuna, bantomba dimbu kiazulu.

17. Kansi yandi wazaya mabanza mau, wavova kwa yau : Kionso kimfumu kikabane mu kitantu si kiavombuswa, nzo si yabwa va nzo.

18. Kansi vo Satana mpe kabane mu kitantu, buna kimfumu kiandi bwe kiasikila, bu luovele, vo iwaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli ?

19. Vo iwaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, bana beno mu nani bavaikisilanga zo ? Nkianguu yau bakadi mfundisi mieno.

20. Vo iwaikisanga mpeve zambi mu nlembo wa Nzambi, kimfumu kia Nzambi kiluluakidi.

21. Muntu wangolo wena biandwanina, bu kakenganga lumbu luandi, buna bina bikavwidi biena luvuvumu.

22. Unlutidi mu ngolo, bu kizi kumbedisa, buna unzionene biandwanina biandi biabionsono bikasilanga vuvu ye kaba bintani biandi.

23. Wonso lembolo kala yami, ukunkadilanga kitantu ; lembolo yonzikanga yami, usansikisanga.

24. Mpeve yasumuka bu yavaikidi mu muntu, yiviokanga mu muma mukondolo nangu, yitombanga luvundu, kansi bu ka yiisolulanga lo ko, yivovele : Yavutuketi ku nzo ami yiyavaikidi.

25. Bu yizidi, yibwani yo yakombwa ye yaketulwa.

26. Buna yau yele bonga mpeve nsambodia zankaka zilutidi mu bi. Zikotele ye kundanga muna. Nkadulu yazimunina yamuntu wowo yialutula yina yatekila mu bi.

Eb. 6: 4 b. 10: 26. 2 Pet. 2: 20.

27. Bwakala bu kavova mambu momo, nkento mu ndonga yoyo wasasula ndinga, wavova kwa yandi : Mayangi mena ye vumu kiakunata ye ntulu ziwayema.

28. Kansi yandi wavova : Inga, mayangi mena ye bawanga mambu ma Nzambi ye kebanga mo.

Mat. 7: 21. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.

29. Makabu bu makutakana kwa yandi, wabadika vova : Mbandu yayi i mbandu yambi. Batombanga dimbu, ka bavewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona kaka.

Yona 2: 1. Mat. 12: 39 b.

30. Kadi bonso bwakala Yona dimbu kwa bisi Nineve, i buna si bwakadila Mwan' amuntu kwa mbandu yayi.

31. Ntinu nkama wantini yasude si kafuluka ye babakala bambandu yayi mu mfundusu mu kubabedisa ; kadi yandi watuka mu nsuka zantoto mu wanduenga za Solomo, tala, vava vena ulutidi Solomo.

1 Nt. 10: 1. 2 Lus. 9: 1.

32. Babakala babisi Nineve si bafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu mu bedisa yo ; kadi bavitula diela mu lusamunu lua Yona ; tala, vava vena ulutidi Yona.

Yona 3: 5.

33. Muntu kwikidi mwinda katulanga wo mu fulu kiansweki ko, ka kansi atezo kiazongila ko, kansi mu ke-bolo kiamwinda, kidi bakotanga bamona kia.

Mat. 5: 15. 6: 22 b. Mal. 4: 21. Luk. 8: 16.

34. Mwind' anitu i disu diaku. Disu diaku bu diena diatoma, nitu

aku yamvimba yena kia, kansi bu diena diambi, nitu aku yena tombe mpe.

35. Nkiangunu tadidila kia kwena mu ngeye, ka kwidi kala tombe.

36. Nkiangunu vo nitu aku yayo-sonono yena kia, ye ka yena ndambu yatombe ko, buna yayonso yena kia, bonso mwinda bu ukukienzulanga mu ntentin' andi.

37. Bu kavova, mfalisi wanyuvula kadia yandi mu nsuka; yandi wakota ye vwanda va meza.

38. Mfalisi bu kamona bo, wayitukwa, bu kalembwa teka kukisukula, mboki dia mu nsuka.

39. Mfumu wavova kwa yandi: Bwabu yeno, lubafalisi, luvedisanga mbungu ye longa ku mbazi, kansi mu ngudi eno muzedi tana ye yayibi.

Mat. 23: 25 b. Tit. 1: 15.

40. Lubamafutu, kadi ndiena wavanga ku mbazi, kavanga mu ngudi mpe koe?

41. Buna luvana biena mu ngudi bonso nkailu ankenda, tala, biabionsono bivedilanga mu yeno.

Yes. 58: 7 b. Luk. 12: 33.

42. Kansi engwa yeno, lubafalisi, kadi luvananga buku kiakumi-kumi mu fuka ye binzonzi ye nsunga zazonsono, kansi luviokanga mfundusu ye zola kwa Nzambi. Momo lufwiti vanga, mankaka ka luyambulani mo ko.

Mat. 23: 23. 4 Mose 18: 21. Mika 6: 8.

43. Engwa yeno, lubafalisi, kadi luzolanga fulu biantete mu nzo zatukutukunu ye kambwa malembe mu mazandu.

Mat. 23: 6 b. Mal. 12: 38. Luk. 20: 46.

44. Engwa yeno, kadi luena nkievo ndiamu zilembolo monika, bantu badiatanga va ntandu, ka bazeyi bo ko.

45. Mosi mu nluki miansiku wavutula, wavova kwa yandi: Nlongi, bu uvovele momo ukutu vwezanga mpe.

46. Kansi yandi wavova: Engwa yeno, luminluki miansiku mpe, kadi lutukanga bantu zitu bianzungu mu nata, kansi yeno kibeni ka luvalakana nga bizitu mu nlembo eno umosi nku-tu ko.

Mav. 15: 10.

47. Engwa yeno, kadi lutunganga ndiamu zabambikudi, kansi mase meno mabavonda.

Mat. 23: 29 b.

48. Kiongono yeno i mbangi ye lutambudilanga mu mavanga mamase meno, kadi mabavonda, yeno lutunganga ndiamu zau.

49. Nkiangunu nduenga za Nzambi zavova: Mono si yakubafidisa bambi-

kudi ye zintumwa. Si bavonda banka-ka mu yau ye kubazoma;

Mav. 5: 40. 22: 19. 2 Kol. 4: 8 b. Eb. 11: 36 b.

50. kidi mbandu yayi yatombwa menga mambikudi miamionsono mate-ngolo tuka mu ntudulu alufulu luanza,

51. tuka mu menga ma Abeli nate ye menga ma Sakalia wavondwa va kati ye zikwa diangiokila ye nzo. Inga, mono iluvovele: Mbandu yayi si yatombwa mo.

1 Mose 4: 8. 2 Lus. 24: 21 b.

52. Engwa yeno, lunluki miansiku, kadi yeno luakatudi nsabi aluzailu. Yeno kibeni ka luakotele ko, ye beka mu kota luabakakididi.

53. Bu kavaika mo, minsoniki ye bafalisi babadika kuntatamana mu ngolo ye kunloba mu mambu mamingi mu nwa andi.

54. Bankonda, kidi bambaka diambu mu nwa andi.

KAPU 12.

1. Yesu walonga mu toma ta kimbangi, 13. wakanikina luzolo luzimbongo, 35. walonga bakubama mu kika Mfumu, 49. wasamuna mpasi zakwiza.

Mu ntangu yina makumi mamafunda mamakabu makutakana, madiatasa, buna wabadika vova kwa minlonguiki miandi: Va ntete luluenga mu vumvu diabafalisi, kadi i disu kansi alukaya.

Mal. 8: 15.

2. Ka kwenani lekwa kiafukama ko kilembolo fukulwa, ye kiansweki kilembolo zayakana.

Mat. 10: 26 b. Mal. 4: 22. Luk. 8: 17.

3. I kuma mamonsono maluvovele mu tombe, si mawakana mu kia; monso maluvovele kwa kutu muna vinga biangudi, si masanunwa va minludi.

4. Mono iluvovele, lubakundi bami: Ka lutinani bavondanga nitu ko, landila diodio ka babeki diaka dibalenda vanga ko.

1 Pet. 3: 14.

5. Kansi mono ikulusongisila wonso ulufwiti tina. Lutina ndiena wena lendo kiantubila ku bilungi, bu kameni vonda. Inga, mono iluvovele: Ndienu lutina.

6. Nsokusa zitanu ka zitekwanga mu bimpanza-mpanza biole koe? Buna zena widi yimosi nkutu ka yivilukunu va luse lua Nzambi ko.

7. Kansi nsuki zantu mieno buna zena zatengo mpe. Ka lukalani wonga ko; yeno lulutidi nsokusa zazingi.

2 Sam. 14: 11. Luk. 21: 18. Mav. 27: 34.

8. Mono iluvovele: Wonso tambu-

didi mu mono va luse luabantu, Mwan' amuntu utambudila mu yandi va luse luambasi za Nzambi.

Mal. 8: 38. Luk. 9: 26. Nzai. 8: 5.

9. Wonso unkadidi nkalu va luse luabantu, yandi mpe ukadulwa nkalu va luse luambasi za Nzambi.

10. Wonso tesele mwan' amuntu diambu, yambudulu bo, kansi wonso tieki Mpeve yavedila, kayambudulwa bo ko.

Mal. 8: 28. Eb. 6: 4. 10: 26. 1 Yoa. 5: 16.

11. Bu bakulutuala ku nzo zatukutuku ye kwa bakuluntu ye kwa bankwa lendo, ka lukalani mayindu ko, bwe ye nki lufwiti vutula ye nki lufwiti vova;

Mat. 10: 18 b. Mal. 3: 11. Luk. 24: 14 b.

12. kadi Mpeve yavedila si yakululonga malufwiti vova kina lokula.

13. Mosi mu ndonga wavova kwa yandi: Nlongi, kamba mpangi ami tuakabana difwa.

14. Kansi wavova kwa yandi: Umutu, nani wantumbidi mfundisi vo nkabi eno?

15. Wavova kwa yau: Lutala, lukikenga mu kabi kiakionsono; kadi mu kiaba kiambongo zamuntu ka mwena moyo andi ko.

1 Tim. 6: 7 b.

16. Yandi wata ngana kwa yau, wavova: Via diamuntu wamvwama diakala lubutu beni.

17. Yandi wabanza mu ntim' andi, wavova: Bwe yavanga, kadi kibeki mumfwiti yonzikila mbutu miami ko?

18. Yandi wavova: Ebu yavanga: Si itulula lundulu biami ye tunga biabinene; muna si iyonzika mbongo ami yayonsono ye lekwa biami biambote.

19. Si ivova kwa mwel' ami: Mwela, ngeye wena lekwa biabingi biambote bilundamene mu mvu miamingi; navundi, dia, nwa, kala kiese.

Mpovi 11: 9. 1 Kol. 15: 32. Yak. 5: 5.

20. Kansi Nzambi wavova kwa yandi: Unkwa kifutu, diadi fuku mwel' aku ulombolo kwa ngeye; biwakubikidi, bianani?

Yobi 20: 22. 27: 8. Lumb. 39: 6. Yel. 17: 11.

21. Mpila mosi ndieu ukukiyudikilanga, kansi kena kimvwama kwa Nzambi ko.

1 Tim. 6: 17 b.

22. Yandi wavova kwa nlonguki miandi: I kuma iluvovele: Ka lukalani mayindu mu miela mieno mu bina biluadia ko, vo mu nitu zeno mu bina biluavwata.

Mat. 6: 25 b. Fili. 4: 6. Eb. 13: 5. 1 Pet. 5: 7.

23. Mwela ulutidi dia, nitu yilutidi mvwatu.

24. Lutonwa minganga mikamiku-nanga vo yonzikanga ko; ka miela lundulu vo bianu ko; Nzambi dikilanga mio. Yeno vele lulutidi beni zinuni.

Yobi 39: 3. Lumb. 147: 9. Mat. 10: 81.

25. Buna luena nani lenda mu mayindu mandi yika ntel' azingu kiandi mfwoko mosi mu la?

26. Vo lualembana diodio diadike, mu nkiamia luenina biankaka mayindu?

27. Lutonwa fulu bialilia, bonso bu-bilembolo sietanga vo bwanganga, kansi iluvovele: Solomo nkutu mu nkembo andi wawonsono kavwata bonso kina kimosi ko.

28. Vo Nzambi vwikilanga bo titi biayinza biena bwabu, kansi mbazi biatubwa mu foloni, buna yeno bankwa fiminu-minu lulutidi vwikwa.

29. Yeno mpe ka lutombani biluadia ye biluanwa ko, ka luyangamani ntima ko;

30. kadi bangoi mu nza batombanga bina biabionsono, kansi Seno dizeyi, vo luena bio nsatu.

31. Mwanki lutomba kimfumu kiandi, mboki luakudukulwa biobio.

1 Nt. 8: 13. Lumb. 37: 24.

32. Fikamba-kamba, kukalani wonga ko; kadi i nzolakani a Seno mu kuluvana kimfumu.

33. Luteka biena yeno, luvana nkailu ankenda; lukivanga tukobe tuabivanza tulembolo nuna, mayudukwa mamvu ya mvu mu mazulu mulembolo finama mwivi, mulembolo mfwa nkabu bunga.

Mat. 6: 19 b. Luk. 6: 9. Mat. 2: 45.

1 Tim. 6: 9, 11 b.

34. Kadi kwena mayudukwa meno, i kuna kuna kala ntima mieno mpe.

35. Bika tuketo tueno tuakangwa ye minda mieno mialema.

Ef. 6: 14. 1 Pet. 1: 13.

36. Lufwanana ye bantu bavingilanga mfumu au, bu katukidi ku ndambisa, kidi bazibula nswalu kwa yandi, bu kizi kunkuta.

37. Mayangi mena ye nanga miomio mibweno kwa mfumu au mitemone, bu kizidi. Kedika mono iluvovele: Yandi si kakanga luketo ye kubayambula bavwanda va meza ye kwe viokingi mu kubasadila.

38. Vo lueki mu lo kianzole vo mu lo kiantatu kiankengila ye bwana bo, mayangi mena yau.

Mat. 24: 42 b.

39. Luzaya diadi, vo mfumu anzo zeyi ntangu yakwiza mwivi, nga kayambudi nzo andi yatimwa ko.

1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3.

40. Yeno mpe lukubama; kadi lokula kilulembolo banza kikwiza Mwan' amuntu. Mat. 13: 33. Luk. 21: 34.

41. Petelo wavova kwa yandi: Mfumu, tele ngana yoyo kwa yeto vo kwa babonsoho?

42. Mfumu wavova: Buna nani i nkebi wankwikizi ye wanduka uyadisi mfumu mu bisi nzo andi mu kubavana dia kwau mu ntangu yifwanane?

Mat. 24: 45 b. 1 Kol. 4: 2.

43. Mayangi mena ye nanga wowo ubweno kwa mfumu andi, vo vanganga bo, bu kizidi.

44. Kedika mono iluvovele: Yandi si kakunyadisa mu biabionsono bikena.

45. Kansi vo nanga wowo vovele mu ntim' andi: Mfumu ami uzingilanga mu kwiza, badikidi mpe bufa bisielo biababakala ye biabakento ye dia ye nwa ye kolwa.

46. Buna mfumu ananga wowo wakwiza lumbu kikalembolo vingila ye lokula kikalembolo zaya; si kakumvinguna mu kati ye kumvana kiandi kunku va kimosi ye badimbula minu.

47. Kansi nanga wowo uzeyi luzolo luamfumu andi ye kakubikidi ko ye kavengi bwena luzolo luandi ko, yandi si kabufwa mbufwa zazingi;

48. kansi wonso ulembo zaya, kansi vengi monso mafwanane mu bufwa, yandi si kabufwa zafuma. Wonso wavono yayingi, tombolo yayingi; watambukwa yayingi, lombolo yilutidi.

49. Mono yayizi tubi tia va ntoto; dinzolele vo tukikwikulu! Mat. 10: 34 b.

50. Ngiena mbotokolo yambotukulwa, engwa bonso bumfinungusu nate ye yalunga. Mat. 20: 22.

51. Lubenzi, vo yayizi vana yenge va ntoto? Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi kabana.

52. Tuka bwabu batanu bena mu nzo yimosi si bakabana; batatu kwa bole ye bole kwa batatu bakabana:

53. se kwa mwana wabakala, mwana wabakala kwa se, mbuta kwa mwana wankento, mwana wankento kwa mbuta, ko wankento kwa nkwezi wankento, nkwezi wankento kwa ko wankento.

54. Yandi wavova mpe kwa makabu: Bu lumweni tuti ditubukidi mu ntini yaweste, luvovele mu nswalu: Mvula yikwiza: si bwakala. Mat. 16: 2 b.

55. Mpeve yasude bu yivevumukanga, luvovele: Mbangazi yikala, si bwakala.

56. Lumeso kungsi alukaya, luzeyi

teza luse luantoto ye zulu, kansi bwe bwena, vo ka lutezanga ntangu yayi ko?

57. Mu nkiana ka luzenganga mu yeno kibeni ko yonso vana lunungu?

Mat. 5: 25 b.

58. Kadi bu ukwendanga ye mbakani aku kwa nkuluntu, buna mu nzila si utonta beni yambuka kwa yandi, kidi kakukoka kwa mfundisi ko; mfundisi si kakuyekula kwa kesa, ye kesa si kakutuba mu boloko.

59. Mono ivovele: Muna kuvaiki nkutu ko, nate ye wafutidi kimpanzampanza kiazimunina.

KAPU 13.

1. Yesu wata ngan' anti akuyu, 10. waniakisa nkento wakimbevo, 18. wafwaniakisa kimfumu kia Nzambi ye mwingidi wasinapi 20. ye vumvu 22. ye vitu diafetama, 31. waluengisa bantu mu Elode, 34. wavova engwa mu Yelusalemi.

Mu ntangu yina bankaka bakala vana bankaniba mu bisi Ngalili, vo Pilatu wasengi menga mau ye nkailu miau miazikwa.

2. Wavutula, wavova kwa yau: Lubenzi, vo bisi Ngalili baba balutidi bisi Ngalili babonsoho mu kala masumue, bu balungwa momo?

3. Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi vo ka luliludi diela ko, yeno babonsoho lubungulu bufwanane mpe.

4. Kanivo kumi ye babana banani babwilwa nzo ayongi mu Siloa ye yabavonda, lubenzie, vo yau balutidi bantu babonsoho bakundanga mu Yelusalemi mu nata nkanu?

5. Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi vo ka luliludi diela ko, yeno babonsoho lubungulu bumosi mpe.

6. Yandi wata ngana yayi: Muntu wakala nti wakuyu wakunwa mu via diandi diavinia; yandi wayiza tomba wo mbutu, kansi kamona mio ko.

7. Yandi wavova kwa sadi kiavia: Tala, mvu miami mintatu ngizi tombanga mbutu mu nti wowo wakuyu ye kimweni mio ko. Kwanga wo. Mu nkiana ufubisa ntoto mpe?

8. Yandi wavutula, wavova kwa yandi: Mfumu, yambula wo mvu wau mpe, nate ye mbeni wo timina kinzungidila ye tula wo tuvi.

9. Kanivo ubuta mbutu mvu wakwiza, vo ka bwa ko, kwanga wo.

10. Yandi walonganga mu nzo alukutukunu mu lumingu.

11. Tala, nkento wakala mpeve yakimbevo kumi ye nani diamvu; yandi wakonana, walembara dongama nadede.

12. Yesu bu kammona, wantela mbila, wavova kwa yandi: Nkento, kangulu kwaku mu kimbevo kiaku.

13. Wantula moko; yandi ntumbu dongama, wakembila Nzambi.

14. Kansi nkuluntu anzo alukutukunu wafuta ntima, Yesu bu kaniakisa mu lumingu, wavutula, wavova kwa bantu: Lumbu sambanu biena bifwiti salwanga; nkiangunu luiza luania-kuswa mu biau, ye ka mu lumbu kialumingu ko.

2 Mose 20: 9. Luk. 6: 7 b. 14: 8 b. Yoa. 7: 23.

15. Mfumu wavutula kwa yandi, wavova: Lumeso kungsi alukaya, buna luena, kadi muntu muntu kakangulanga ngombe andi ye mpund' andi va dikulwa kiandi mu lumingu ko ye tualanga ku nwiika zo.

16. Kansi ndiena, i mwan' a Abalahami wankento, wakangwa kwa Satana, tala, mu kumi ye nani diamimvu, kadi kakangulwa mu luvambu lolo mu lumbu kialumingu koe?

17. Bu kavova momo, ntantu miandi miamionsono miafwa nsoni; ndonga yayionsono yakala kiese mu mamonsono mankembo mavangwa kwa yandi.

18. I kuma kavova: Kimfumu kia Nzambi kifwanane ye nki? Mu nki ya kio fwanikisa?

19. Kiau kifwanane ye mwingidi wasinapi wabonga muntu, watuba wo mu wandi nkuzu; wamena, wayika nti, nuni zazulu zaleka wo va mavala.

Mat. 18: 31 b. Mal. 4: 31 b.

20. Wavova diaka: Mu nki yafwanikisa kimfumu kia Nzambi?

Mat. 18: 33.

21. Kiau kifwanane ye vumvu diabonga nkento, wasweka dio mu tezo tatu biamfufuta zamampa nate ye zazonsono zamana funa.

22. Yandi wayenda viokingi mu mbanza ka mbanza ye vata ka vata, walonganga, wayenda yendingi ku Yelusalemi.

23. Muntu wavova kwa yandi: Mfumu, bavuluswa bafuma bene? Wavova kwa yau:

24. Lunwana mu kota mu mwelo wafietama; kadi mono iluovele: Babingi si batomba mu kota, kansi balempane.

25. Mfumu anzo bu katelamene ye ukibindikidi mwelo, ye lubadikidi telama ku mbazi ye kunkuta va mwelo ye vova: Mfumu, utuzibudila; yandi si kavutula ye vova kwa yeno: Kiluzeyi kulutukidi ko.

26. Mboki si lubadika vova: Tuadidi, tuanwini vantadisi aku, ngeye walongele mu nzila zeto.

27. Yandi si kavova: Mono iluovele: Mono kiluzeyi kulutukidi ko; lunkatukila, yeno babonsono lubisadi biakondwa kwalunungu. Mat. 7: 22 b.

28. Kuna si kwakala dilu ye nkwestoso ameno, bu lumweni Abalahami ye Isaki ye Yakobi ye mbikudi miamionsono mu kimfumu kia Nzambi, kansi yeno lutubulu ku mbazi. Mat. 8: 11 b.

29. Si batuka mu ntini yaeste ye weste ye node ye sude ye vwanda va meza mu kimfumu kia Nzambi.

30. Tala, bazimunina bena batekila, batekila bena bazimunina.

Mat. 19: 30. 20: 16.

31. Lokula kina bafalisi bankaka bayiza, bavova kwa yandi: Vaika, katuka mwamu, kadi Elode zolele kuvonda.

32. Wavova kwa yau: Luenda lavova kwa mbulu yoyo: Tala, mono ivaikisanga mpeve zambi, niakisa inia-kisanga lumbu ki ye mbazi, kiantatu mbeni lunga.

33. Kansi lumbu ki ye mbazi ye lumbu kialanda mfwiti kwendanga kaka, kadi ka bukadi ko, vo mbikudi vondolo ku mbazi a Yelusalemi.

34. Yelusalemi, Yelusalemi, i yandi uvondanga bambikudi ye tubanga matadi kwa bafidusu kwa yandi; ntangu zazingi izolanga kutikisa bana baku bumosi bonso nuni nkun' andi kungsi amaveve mandi, kansi yeno ka luzodi.

Yea. 31: 5. 65: 2. Yel. 7: 13. Mat. 23: 37 b.

35. Tala, yeno lususulu nzo eno yavonbila. Mono iluovele: Ka lumboni nkutu ko nate ye luovele: Nkwa lusakumunu ndiena wizidi mu nkumbu a Mfumu.

Yea. 1: 7. Mika 3: 12. Lumb. 118: 26. Luk. 19: 38.

KAPU 14.

1. Yesu wadia mu nzo amfalisi, 7. walue-ngisa batombanga fulu bianzitusu, 12. walonga mfumu anzo bonso bukafwiti tumisa bantu ku mbuluku, 15. wafwanikisa kimfumu kia Nzambi ye mbuluku waunene. 25. Ndamunu a Yesu.

Bwakala bu kakota mu nzo ankulu-
ntu mosi abafalisi mu lumingu mu
dia mampa, bakala kunkondanga.

2. Tala, vantadisi andi vakala muntu
wakala yela kwanatuntulu.

3. Yesu wavutula, wavova kwa nlu-
ki miansiku ye bafalisi, wavova : Bwe-
na luve mu niakisa mu lumingue vo
ka bwa ko? Badingama. Luk. 13: 14 b.

4. Yandi wansimba, wanniakisa, wa-
nsindika.

5. Wavutula, wavova kwa yau : Bu-
na luena nani wena ye mwana vo ngo-
mbe usotokene mu bulu, kadi kakudi
kuntumbula mu lumbu kialumingu
koe?

6. Balembana kumvutula diambu
mu momo.

7. Yandi wata ngana kwa batumu-
swa, bu kamona bonso bubakisodila
fulu biantete, wavova kwa yau :

8. Bu utumusu kwa muntu ku nda-
mbisa, kuvwandani va fulu kiantete
ko, kadi nanga muntu ukulutidi luzitu
utumusu ;

9. ndiena ulutumisi yeno bole si ka-
kwiza vova kwa ngeye : Vana fulu kwa
ndieu ; buna mu nsoni ubadikidi bo-
ngila fulu kiena kuna nsuka.

10. Kansi bu utumusu, wenda vwa-
nda va fulu kiena kuna nsuka, kidi
ndiena ukutumisi kavova kwa ngeye,
bu kizidi : Nkundi, finka ku ntandu ;
buna zitusu vantadisi ababonsono ba-
vwendi yaku va meza.

11. Kadi wonso ukukizangula, ku-
lulu ; ukukikulula, zangulu.

Yobi 22: 29. Zing. 29: 23. Luk. 18: 14.

1 Pet. 5: 5.

12. Yandi wavova mpe kwa ndiena
wantumisa : Bu uvanganga mbuluku
ansuka vo nlekolo, kutelani bakundi
baku mbila ko vo mpangi zaku vo
butu biaku vo bani aku bena kimvwa-
ma, ka bidi vutuka kutumisa mpe, ye
ngeye wavutudulwa bo.

13. Kansi bu ulambisanga lambu,
tumisa bamputu, babieta, batembila-
nga, bampofo.

14. Mayangi mena yaku, kadi ka
bena lekwa kibakuvutudila ko ; kadi
ngeye va bo vutudulwa mu mfulukulu
abalunungu.

15. Muntu wavwanda yau va meza,
bu kawa momo, wavova kwa yandi :
Mayangi mena ye wonso udia manpa
mu kimfumu kia Nzambi.

16. Yandi wavova kwa yandi : Mba-
dio walambisa nlekolo waunene, watu-
misa babingi.

Yes. 25: 6.

17. Wafidisa nang' andi mu ola kia-
nlekolo mu vova kwa batumuswa : Lu-
iza, kadi bwabu bikubamene.

18. Babonsono babadika kunlomba
mpengomokono. Wantete wavova kwa
yandi : Nsumbidi via, ngiena dio nki-
nzi mu kwenda tala. Mono iyuvudi :
tambula mpengomokono ami.

19. Wankaka wavova : Mono nsu-
mbidi nzole tanu zangombe, mwendo
ami mu tonta zo. Mono iyuvudi : ta-
mbula mpengomokono ami.

20. Wankaka wavova : Nkwelele
nkento, i kuma kilendi kwiza ko.

21. Nanga wayiza kamba momo kwa
mfumu andi. Buna mfumu anzo wa-
kala nganzi, wavova kwa nang' andi :
Vaika mu zinzila ye nsoko biambanza,
kotisa bamputu mwamu ye babieta ye
bampofo ye batembilanga.

22. Nanga wavova : Mfumu, buva-
ngamene bonso buutumini, kansi fulu
kiakidi.

23. Mfumu wavova kwa nanga : Va-
ika mu nzila zamanene ye ku mayinza,
ubakomina mu kota, kidi nzo ami ya-
zala ;

24. kadi mono iluvovele, vo babakala
bobo buna bena batumusu, widi mosi
nkutu kabimbi nlekolo ami ko.

25. Makabu mamingi mayenda ya-
ndi ; wabangumuka, wavova kwa yau :

26. Vo muntu wizidi kwa mono ye
lembolo bela sandi ye mbut' andi ye
nkazi andi ye bana bandi ye mpangi
zandi ye busi biandi ye mboki wandi
mwela mpe, kalendi kala nlonguki ami
ko.

Mat. 10: 37 b.

27. Wonso lembolo nata diandi ku-
lunsi ye nama ku nim' ami, kalendi
kala nlonguki ami ko.

Mat. 8: 34. Luk. 9: 23.

28. Buna luena, nani zolele tunga
nzo ayongi ye lembwa teka vwanda
ye yindula ntalu, vo yambanisina yo
yena yandi ?

29. Nga bu kakitudila lufulu ye le-
mbane yo mana, babonsono batonwa-
nga yo babadika kunsakanana

30. ye vova : Muntu wowo wabadi-
kidi tunga, kansi walempane manisa.

31. Vo nki antinu wele nwanisa nti-
nu wankaka mvita ye lembwa teka
vwanda ye yindula, kanivo lenda bwa-
bana ye ndiena wizidi ye makumole
mamafunda mu kumi diandi diama-
funda ?

32. Vo ka bwa ko, nga kafidisa ntu-
mwa ye yuvula mangwawasila yenge
kwa yandi, bu kakidi nseke.

33. Mpila mosi mpe yeno buna lua-na, wonso lembolo sisila biabionsono bikena malembe, kalendi kala nlongu-ki ami ko.

34. I kuma mungwa wena wabiza; kansi vo mungwa mpe ukatukidi nze-nzo, mu nki utwisusulwa?

35. Buna ka ufwanane mu ntoto vo mu tuvi ko; uvetwanga. Wena matu mangwila, bika kawa.

KAPU 15.

1. Meme diavila, 8. vanza kiavila, 11. mwa-na wavila.

Mvakusi miamionsono ye bankwa mi-amasumu bayiza konkingi kwa yandi mu kunwa. Luk. 5: 29.

2. Bafalisi ye minsoniki bavuma, bavova: Ndiena utambulanga bankwa masumu ye dianga yau.

3. Kansi yandi wata ngana yayi kwa yau, wavova:

4. Buna luena, nki amuntu wena nkam' amameme ye vidisi dimosi kaka mu mau, kadi kasisi luwva ye vwa mu nsi yankatu koe ye landa dina diavila nate ye kasolula dio.

Yeh. 34: 11 b. Mat. 18: 12 b.

5. Bu kasolole dio, zangikidi dio va mavembo mande ye yangalalanga.

6. Bu kalueki ku nzo andi, kutikisi bakundi bandi ye bani andi mu mbila ye vova kwa yau: Luyangalala yami; kadi nsolole meme diani diavila.

1 Pet. 2: 25.

7. Mono iluvovele: Mu zulu si mwakala kiese kingi bonso bobo mu nkwa umosi wamasumu uviludi diela ye kiese kiafuma mu luwva ye vwa diabalunungu bakondolo nsatu avilula diela.

8. Vo nki ankento wena kumi diadenali ye vidisi kimosi kaka, kadi kakwiki mwinda ye komba nzo ye toma tomba koe, nate ye kasolole kio?

9. Bu kasolole kio, kutikisi bakundi bandi babakento ye bani andi babakento mu mbila ye vova: Luyangalala yami, kadi nsolole denali kiyavidisi.

10. Mono iluvovele: Bonso bobo si bwakadila kiese va luse luambasi za Nzambi mu nkwa umosi wamasumu uviludi diela.

11. Yandi wavova: Muntu wakala bana bole bababakala.

12. Wanleke wavova kwa sandi: Se, umpana kiami kunku kiabiamvukila. Yandi wabakabila biamvukila.

13. Ka lumbu biabingi ko, mboki

nleke wayonzika biabionsono, wayenda kuna nsi yanseke beni. Kuna kafukisa biamvukila biandi mu kintengi.

14. Bu kamana sadila biabionsono, malema mangolo makala mu nsi yina; yandi kibeni wabadika kondwa lekwa.

15. Yandi wayenda nanamana ye umosi, i mwisi mbanz' ansi yina; wamfidisa ku mayinza mandi mu dikila zingulu.

16. Yandi wazina moyo mu fuluza vumu kiandi mu nlemba miambongo miadia zingulu, ka muntu ko wamvavina.

17. Kansi bu kaluengele, wavova: Bisadi biabingi biasami biena kiaba kiadia, kansi mono ibungwa mu nsatu mwamu.

18. Mono si yatelama ye kwenda kwa sami ye vova kwa yandi: Se, yavolele masumu kwa zulu ye va luse luaku.

19. Kifweni diaka yabikwa mwan' aku ko. Umpanga bonso kimosi kiasadi biaku.

20. Yandi watelama, wayiza kwa sandi. Kansi bu kakidi nseke, sandi diammona, diamfwila nkenda, diayungusa, dianzingila mu laka, diamfibuza.

21. Mwana wavova kwa yandi: Se, yavolele masumu kwa zulu ye va luse luaku, kifweni diaka yabikwa mwan' aku ko.

22. Se diavova kwa nanga miandi: Luvaikisa mwatu ulutidi, lumwika wo; lumvana kimpambu mu koko kwandi ye nsampatu mu malu mandi;

23. lutuala fingombe-ngombe fiavuluka, luvonda fio, tuadia, tuayangalala;

24. kadi mwan' ami wau wafwa wakedi, kansi uvukidi diaka; wavila, kansi usololo. Babadika yangalala.

25. Kansi mwan' andi wakota wakala ku via. Bu kayiza finangani ye nzo, wawa zu diansambi ye makinu.

26. Yandi watela sielo mbila, wayuvula kio: Nki amambu momo?

27. Wavova kwa yandi: Nleke aku wizidi, saku divondese fingombe-ngombe fiavuluka, bu kantambudi ye mavimpi.

28. Yandi wakala nganzi, kazola kota ko; sandi diavaika, diambombidila.

29. Kansi yandi wavutula, wavova kwa sandi: Tala, mvu miami miamingi nkedi nang' aku, kiatuludi nkutu nsi-kudukusu aku ko, kansi kwampeni widi finkombo-nkombo nkutu ko, kidi yayangalala ye bakundi bami.

30. Kansi mwan' aku wowo wamenia dia biamvukila biaku ye bansuza, bu kayizidi, ngeye umvondesele fingombe ngombe fiavuluka.

31. Wavova kwa yandi: Mwana, ngeye wena yami ntangu zazonsono, biabionsono biayami i biaku.

32. Tufwiti yangalala ye kala kiese, kadi nleke aku wowo wafwa wakedi, kansi uvukidi; wavila, kansi usololo.

KAPU 16.

1. Nkebi walemwa kwikama. 14. Lunungu luabafalisi luasembwa. 19. Muntu wamvwama ye Lasalo.

Yandi wavova kwa nlonguki miandi mpe: Mwakala muntu wamvwama wakala nkebi alekwa biandi; ndieu wafundwa kwa yandi, vo fukisanga vuwa biandi.

2. Wambokila, wavova kwa yandi: Nki diodio dingwilu mu ngeye? Dedisa ntalu mu kikebi kiaku; kadi kulendi vutuka kala nkebi ko.

3. Kansi nkebi wavova mu ntim'andi: Nki yavanga? Kadi mfumu ami si kakunkatula kikebi. Kiena ngolo mu tima ko ye nsoni zalombila zena yami.

4. Nzeyi buivanga, kidi bantambula mu zau nzo, bu nkatulu kikebi.

5. Buna bena badia mfuka zamfumu andi, yandi watela mosi mosi mbila, wavova kwa wantete: Mfuka kwa wadidi kwa mfumu ami?

6. Wavova: Nkama mosi yabata bi-amazi. Wavova kwa yandi: Bonga nkand' aku wavwanda nswalu wasonika makumatani.

7. Mboki wavova kwa wankaka: Kansi ngeye mfuka kwa wadidi? Yandi wavova: Nkama mosi yakola biawiti. Wavova kwa yandi: Bonga nkand' aku wasonika lunani.

8. Mfumu wasika nkebi wakondwa kwalunungu, kadi wavengi bwanduka. Kadi bana bantangu yayi mu mbandu au balutidi bana bakia mu nduka.

9. Mono kwami iluovele mpe: Lukivanga bakundi mu kimvwama kiakondwa kwalunungu, kidi balutambula mu nzo zakoto zamvu ya mvu, bu kimeni.

Mat. 19: 21. Luk. 18: 22. 1 Tim. 6: 17 b.

10. Wonso ukwikamene mu biafuma, kwikamene mu biabingi mpe; wonso wena kondwa kwalunungu mu biafuma, wena kondwa kwalunungu mu biabingi mpe.

Luk. 19: 17.

11. I kuma vo lulembolo kwikama mu kimvwama kiakondwa kwalunungu, buna nani si kakululekila minu mu vana biakedika?

12. Vo lulembolo kwikama mu biangana, buna nani si kakuluvana biabieno?

13. Widi sielo nkutu kalendi kala nanga kwa mfumu zole ko; kadi kani-vo si kabela yimosi ye zola yankaka, kanivo si kananamana yimosi ye yina yankaka. Ka lulendi kala nanga kwa Nzambi ye kwa kimvwama ko.

14. Bafalisi bakala nzolwa abivanza bawa momo mamonsono ye bannanina mbombo.

15. Yandi wavova kwa yau: Yeno kweno lukinungisanga va luse luabantu, kansi Nzambi zeyi ntima mieno; kadi bina biazangama kwa bantu, i nkankumusuvu va luse lua Nzambi.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9.

16. Minsiku ye mbikudi miakala nate ye Yoane. Tuka mu ntangu yina nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi usamunwanga, ye babonsono bako-tanga kio mu ngolo.

17. Zulu ye ntoto si biavioka nasavusavu, kansi notika dimosi kaka diansiku ka dibwe ko.

Luk. 21: 33.

18. Wonso yambudi nkazi andi ye kwelele wankaka, yandi uyanganga; wonso kwelele wayambulula kwa bakala diandi, yandi uyanganga.

Mat. 5: 32. 19: 9. Mat. 10: 11 b. 1 Kol. 7: 10.

19. Mwakala muntu wamvwama wawwata nlele miampumbu ye mialino miabiza, yangalala mu nkembo lumbu ka lumbu.

20. Muntu wamputu, nkumbu andi Lasalo, watulwa va mwelo andi, wazala kwa zimputa,

21. wazina moyo mu yukuta mu momo masotuka tuka va meza mawamvwama; mbwa mpe zayiza venda mputa zandi.

22. Mwakala muntu wamputu wafwa, wanatwa kwa zimbasi ku nkat' a Abalahami. Muntu wamvwama wafwa mpe, wazikwa.

23. Mu nsi abafwa wasendula meso mandi mukalungwa kwama, wamona Abalahami nseke beni ye Lasalo mu nkat' andi.

24. Waboka, wavova: Tata Abalahami, umfwila nkenda ye fidisa Lasalo kavwanga ntu anlembo andi mu nlangu ye vodisa ludimi luami, kadi ilungwanga mu nlemo wau.

25. Abalahami wavova: Mwana, ba-

mbuka moyo, vo ngeye watambudi biaku biambote mu zingu kiaku, bonso bobo Lasalo katambudidi biandi biambi; bwabu yandi ubombwanga vava, kansi ngeye ulungwanga.

Yes. 66: 24. Mal. 9: 44.

26. Mu mama mamonsoho diena vava kati ye yeto ye yeno bengi diadinene diasiamu, mpasi bazolele kwiza kwa yeno koko tuka vava balembana, ye bena koko, mpasi balembana kwiza kwa yeto kwaku.

27. Kansi yandi wavova: Tata, i kuma mono iyuvudi wamfidisa ku nzo asami,

28. kadi ngiena mpangi tanu, mpasi katoma kubatela kimbangi, ka bidi luaka mpe mu vuma kiaki kiakwama.

29. Kansi Abalahami wavova: Bena Mose ye bambikudi, bika babawa.

Yoa. 5: 39, 45.

30. Wavova: Tata Abalahami, ve kwandi, kansi vo mosi tukidi mu bafwa wizidi kwa yau, buna babiludi diela.

31. Kansi wavova kwa yandi: Vo ka bawanga Mose ye bambikudi ko, ka balekukuswa minu ko, vo mosi fulukidi mu bafwa.

KAPU 17.

1. Yesu walonga mu yambasana, 5. mu ngolo zaminu, 7. mu luyinunu luasielo kialunungu, 11. waniakisa kumi diamfwa miabwazi, 20. wazibula kiuvu kiabafalisi, 22. wasamuna ngizulu andi yanzole.

Yandi wavova kwa nlonguki miandi: Masakuba ka malendi lembwa kwiza ko; kansi engwa ndieu ukwizilanga mo.

Mat. 18: 6 b. Mal. 9: 42.

2. Baba buna bena babake, bulutidi kwa yandi utesese umosi kaka sakuba, vo tadi dinikunuwanga mfumfuta kwa mpunda diena mu laka diandi ye tubulu mu mbu.

3. Lukikenga. Vo mpangi aku volele masumu, unsemba; vo viludi diela, unyambudila.

3 Mose 19: 17.

4. Vo yandi volele masumu kwa ngeye mpola nsambodia mu lumbu kimosi, kansi bangumukini mbangumuka nsambodia kwa ngeye ye vovele: Mpiludi diela, buna unyambudila mo.

5. Ntumwa zavova kwa Mfumu: Utukudikila minu.

6. Mfumu wavova: Vo luena minu bonso mwingidi wasinapi, nga lufwiti vova kwa nti wowo wasikomole: Vu-

zuka ye mianzi, ukituika mu mbu; nga uluwilu.

Mal. 11: 28.

7. Buna luena nani wena nanga uvatanga vo vunganga bibulu ye si kavova kwa yandi, bu katukidi ku via: Vioka nswulu wavwanda va meza?

8. Kadi kavovi kwa yandi koe: Kubika biyadia, kanga luketo wansadila, nate ye mbeni dia ye nwa, mboki wadia ye nwa?

9. Kadi si katonda kwa nanga, bu kavengi dina dikakemboe?

10. Mpila mosi yeno mpe bu lumeni vanga mamonsoho maluakembo, buna luvova: Yetu tu minanga mikondolo mfunu; tuavengi matubindamene mu vanga.

11. Bwakala bu kayenda ku Yelusalemi, yandi kibeni wavioka va kati ye Samalia ye Ngilili.

12. Bu kakota mu vata dimosi, kumi diababakala bakala bwazi bankika, batelama nseke.

13. Basasula ndinga, bavova: Yesu Mfumu, utufwila nkenda!

14. Bu kabamona, wavova kwa yau: Luenda luakisonga kwa banganga. Bwakala bu bayenda, bavedila kwau.)

Luk. 5: 14.

15. Umosi kaka mu yau bu kamona, vo nieki, wavutuka, wakembila Nzambi mu ndinga yayinene;

16. wafukama wa zizi va malu mandu, watonda kwa yandi. Yandi i mwisi Samalia kwandi.

17. Yesu wavutula, wavova: Kadi ka kumi divedoso koe? Vwa kwe diena?

18. Kadi ka bamonekene bavutuka mu vana nkembo kwa Nzambi koe, kansi nzenza yayi kaka?

19. Wavova kwa yandi: Telama wenda; minu kiaku kikuvulusi.

20. Bu kayuvulwa kwa bafalisi ntangu yakwiza kimfumu kia Nzambi, wavutula kwa yau, wavova: Kimfumu kia Nzambi ka kikwizanga mu mbweno ko.

21. Ka bavovi mpe ko: Tala eva, vo: Evo, kadi tala, kimfumu kia Nzambi kiena mu ngudi eno.

22. Yandi wavova kwa minlonguki: Lumbu si biakwiza, bu luna zinina ntima mu mona lumbu kimosi kaka kia Mwan' amuntu, kansi ka lumoni kio ko.

23. Si bavova kwa yeno: Tala eva, tala eva! Ka luendani ko, ka lunamani ko.

Mal. 13: 21 b. Luk. 21: 8.

24. Kadi bonso luvezomo bu luvezi-

manga, lukienzulanga tuka mu ndambu mosi kungsi azulu nate ye ndambu yankaka kungsi azulu, i buna si bwakadila Mwan' amuntu mu lumbu kiandi.

25. Kansi yandi wakatwa teka lungwa kwama kwakwingi ye niafunwa kwa mbandu yayi.

Luk. 9: 22. 18: 31 b. 24: 7, 26.

26. Bonso bwakala mu lumbu bia Noa, i buna si bwakadila mu lumbu bia Mwan' amuntu. Mat. 24: 37 b. 1 Pet. 3: 20.

27. Badia, banwa, bakwela, bakweduswa, nate ye lumbu kiakota Noa mu nzaza; mbukil' anlangu yayiza, yababunga babonso. 1 Mose 6: 2. 7: 7.

28. Bwafwanana bonso bwakala mu lumbu bia Loti: Badia, banwa, basumba, bateka, bakuna, batunga;

1 Mose 19: 14.

29. kansi kina lumbu kiavaika Loti mu Sodoma kianoka tia ye solofo mu zulu, biabunga babonso. Yud. b. 7.

30. I buna si bwakadila kina lumbu kizaikuswa Mwan' amuntu.

31. Kina lumbu wonso wena va ntandu anludi ye lekwa biandi mu nzo, kakulumuki mu bonga bio ko; mpila mosi wena ku via, kavutuki manima ko. Mal. 18: 15 b.

32. Lubambukila nkazi a Loti moyo.

33. Wonso tombele mu baka mwel' andi ndandu, vidisi wo; wonso vidisi wo, vukisi wo. Luk. 9: 24. Yoa. 12: 25.

34. Mono iluvovele: Dina fuku bole si bakala va ntanda umosi; mosi bongolo, wankaka sisulu.

35. Bakento bole si banika mfumfuta va kimosi; umosi bongolo, wankaka sisulu. Mat. 24: 41.

37. Bavutula, bavova kwa yandi: Mfumu, kwe? Yandi wavova kwa yau: Kwena nitu yafwa, kuna kukutakananga mpe zimbemba.

KAPU 18.

1. Mfundisi ye fwola diamputu. 9. Mfalisi ye mvakusi. 15. Yesu wasakumuna bana, 18. walonga toko diamvwana, 28. nsendo wabanamanga Yesu, 34. wasamuna ndungulu zandi, 35. wamwesa mpofo.

Yandi wabatela ngana mpe, bonso bu-bafwiti sambila ntangu zazonsono ye lembwa beba.

Luk. 11: 5 b. Loma 12: 12. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2. 1 Tes. 5: 17.

2. Yandi wavova: Mu mbanza mosi mwakala mfundisi walembeba vumina Nzambi, walembeba mona muntu nsoni.

3. Mu mbanza yoyo mwakala fwola

mpe. Diau diayizanga kwa yandi, diavova: Undungisa kwa ntantu ami.

4. Ntangu yina kazolanga ko; kansi landila momo wavova mu yandi kibeni: Vo kivuminanga Nzambi nkutu ko ye kimweni muntu nsoni ko;

5. mwanki si yanungisa fwola diadi, bu dikumbwesanga mpasi, ka didi kwiza kumbanda kimvimbila va meso mu nsukulu.

6. Mfumu wavova: Luwa mavovele mfundisi wakondwa kwalunungu.

7. Kadi Nzambi kanungisa basolwa bandi bakumbokilanga mwini ye fuku koe? Kadi fuki kena mu diambu diaue? Nza. 6: 10.

8. Mono iluvovele: Yandi si kakubanungisa nswalu. Kansi Mwan' amuntu bu ukwiza, kani si kabwana minu vava ntotoe? 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1 b.

9. Yandi wavova ngana yayi kwa bantu bankaka bakisila vuvu, vo yau i balunungu, kansi bayinanga bankaka:

10. Bantu bole babaluka ku kinlongo mu sambila, umosi i mfalisi, wankaka i mvakusi.

11. Mfalisi watelama, wasambidila ebu: Nzambi, mono ntondele kwa ngeye, bu kiena bonso bantu bankaka ko, i mintani, bakondwa kwalunungu, minyangi, ye ka bonso mvakusi wowo ko. Nza. 3: 17.

12. Mono iminanga nsoki mbina zole zole mu lumingu lumosi lumosi; ivananga buku kiakumi-kumi mu biabionsono biibakanga.

13. Kansi mvakusi watelama nseke, kazola sendula meso ku zulu ko, kansi wabanda ntulu andi, wavova: Nzambi, undemvukila, mono i nkwa masumu. Esala 9. 6.

14. Mono iluvovele: Ndieu ukulumukini ku nzo andi lutidi nunguswa, ye ka wankaka ko; kadi ukukizangulanga, kululu; ukukikululanga, zangulu.

Yobi 22: 29. Zing. 29: 23. Luk. 14: 11. 1 Pet. 5: 5.

15. Bantuadila bana banswa, kidi kabavalakana; kansi minlonguki bu miamona bo, babasemba.

Mat. 19: 13 b. Mal. 10: 13 b.

16. Yesu wabatela mbila, wavova: Yambula bimbana-mbana biza kwa mono, ka lubakakidilani ko; kadi kimfumu kia Nzambi kiabampila yoyo.

17. Kedika mono iluvovele: Wonso lembolo tambula kimfumu kia Nzambi bonso fimwana-mwana, kakoti kio nkutu ko.

18. Nkuluntu wanyuvula, wavova:

Nlongi wambote, nki yavanga, kidi ya-vingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?

Mat. 19: 16 b. Mal. 10: 17 b.

19. Yesu wavova kwa yandi: Mu nkiana umbikidi wambote? Ka kwenani wambote ko, kansi umosi kaka, i Nzambi.

20. Ngeye zeyi nsikudukusu: Kuyangani ko, kuvondani ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kiamakutu ko, zitisa saku ye mbut' aku.

2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

21. Yandi wavova: Momo mamonsoo yakebelenge mo tuka mu kileke kiami.

22. Yesu bu kawa mo, wavova kwa yandi: Kondolo kimosi nate ye bwabu. Teka biabionsono biayaku, kaba bio kwa bamputu, buna tambudi mayudu-kwa mu mazulu; wiza wandama.

Mat. 6: 19 b. Luk. 12: 33.

23. Bu kawa momo, weka kiadi beni, kadi wakala mbidi akimvwama.

24. Yesu bu kammona, wavova: Engwa, mpasi zazingi zakotila mu kimfumu kia Nzambi zena ye yau bona biamvwa.

1 Tim. 6: 9 b.

25. Kamela kufiononokene nasavusavu mu disu diansoma, kansi muntu wamvwama sutidi kota mu kimfumu kia Nzambi.

26. Bawa mo bavova: Nani lenda vuluswa?

27. Yandi wavova: Malembananga bantu malendakane kwa Nzambi.

Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.

28. Petelo wavova: Tala, yeto tuasi-sidi biabieto, tukunamanga.

Mat. 19: 27 b. Mal. 10: 28 b. Luk. 5: 11.

29. Wavova kwa yau: Kedika mono iluvo vele: Ka kwenani wasisidi nzo, vo nkazi, vo zimpangi, vo se ye mbuta, vo bana mu diambu diakimfumu kia Nzambi,

30. ulembolo tambula ntambula zazingi mu ntangu yayi ye mu ntangu zakwiza moyo wamvu ya mvu.

31. Yandi wabonga kumi ye bole, wavova kwa yau: Tala, ku Yelusalemi tuakwenda; mamonsoo masonama kwa bambikudi mu Mwan' amuntu si makwenda detila;

Mat. 20: 17 b. Mal. 10: 32 b. Luk. 9: 22.

17: 31. 24: 7, 26 b.

32. kadi si kayekudulwa bangoi ye sakununwa ye levulwa ye lobudulwa mante;

Luk. 23: 1. Yoa. 18: 28.

33. bu bameni kunzwaka bakumvonda, mu lumbu kiantatu si kafuluka.

34. Ka bazaya widi diambu nkutu

mu mambu momo ko; mpova yoyo baswekulwa yo, ka bazaya mavovwa ko.

35. Bwakala bu kafinangana ye Yeliko, mpovo wavwanda va mbel' anzila, walomba.

Mat. 20: 29 b. Mal. 10: 46 b.

36. Bu kawa ndonga yaviokanga, wanyuvula: Nki kiokio?

37. Bankamba, vo Yesu, mwisi Nasaleti, viokele.

38. Waboka, wavova: Yesu, u Mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

39. Batekila ku ntu bansemba kadingalala, kansi yandi kibeni waluta boka beni: Mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

40. Yesu wasimpama, wakamba katalwa kwa yandi. Bu kafinangana, wanyuvula:

41. Nkiana zolele yakuvangila? Wavova: Mfumu, mpasi yamona dia-ka.

42. Yesu wavova kwa yandi: Namoni kwaku. Minu kiaku kivulusi.

Luk. 17: 19.

43. Yandi ntumbu mona, wannama, wakembila Nzambi. Bantu babonsoo bamona bo, basika Nzambi.

KAPU 19.

1. Yesu wabumina kunzo a Sakai. 11. Ngana yakumi diamine. 28. Wakota mu Yelusalemi, 41. wadidila mbanza yoyo, 45. wavedisa vwala.

Yandi wakota mu Yeliko, wavioka.

2. Tala, bakala dibikwanga nku-umbu Sakai. Yandi i ngudi amvakusi, wakala kimvwama.

3. Watomba mu mona Yesu, kani i nani, kansi walembara mu diambu diandonga, kadi ntel' andi ukufi.

4. Wayungusa ku ntuala, wamaka mu nti wasikomole, kidi kammona, kadi wakana viokila nzila yoyo.

5. Yesu bu kaluaka vuma kiokio, wasendula meso, wavova kwa yandi: Sakai, savula kulumuka, kadi lumbu kiaki mu nzo aku kaka mfwati lengila.

6. Wasavula, wakulumuka, wantambula, wayangalala.

7. Bu bamona bo, babonsoo bavuma, bavova: Yandi kotele kwa nkwa masumu mu baka vandeka.

8. Sakai watelama, wavova kwa Mfumu: Mfumu, tala, ndambu abiamvwa biami ivana kwa bamputu; vo yavakusi muntu lekwa mu banga, ivutula mvutula ia.

Luk. 3: 18.

9. Yesu wavova kwa yandi: Lumbu

kiaki mpulusu yivangamene kwa nzo yayi, yandi mpe bu i mwan' a Abalahami ;

10. kadi Mwan'amuntu wayizidi mu tomba ye vulusa wavila.

11. Bu bawa momo, wavova diaka ngana, kadi wafinama ye Yelusalemi ye babanza, vo kimfumu kia Nzambi si kiamonika nawu.

12. Nkiangunu wavova : Muntu wamvila yandanu wayenda ku nsi yantama mu tambula kimfumu ye mu vutuka.

13. Yandi watela nanga miandi kumi mbila, wabavana kumi diamine, wavova kwa yau : Lukita, nate ye yakwiza.

14. Kansi bisi mbanza yandi bambeba, banlandisa ntumwa mu vova : Ka tuzolele ndiona kakala ntinu eto ko.

15. Bwakala bu kakitambudila kimfumu, wavutuka, buna wavova, vo nanga miomio mikavana vanza biapalata matelwa mbila miza kwa yandi, kidi kazaya wonso wabeki ndandu mu nkitulu ye ntalu kwa.

16. Wantete wayiza, wavova : Mfumu, mine kiaku kivengi kumi diamine nduta.

17. Wavova kwa yandi : Mbote kwandi, unanga wambote, bu wakwikamene mu bianuma, nkiangunu kala lendo mu kumi diambanza.

18. Wanzole wayiza, wavova : Mfumu, mine kiaku kivengi mine bitanu nduta.

19. Wavova kwa ndieu mpe : Ngeye mpe kala mbanza tanu.

20. Wankaka wayiza, wavova : Mfumu, tala mine kiaku kiyalundidi mu lenswa diakiufuta.

21. Kadi mono yakuvumini, kadi ngeye i muntu walubamu ; utotanga kiwalembwa tula, uyonzikanga kiwalembwa kuna.

22. Wavova kwa yandi : Unanga wambi, mu waku nwa yakufundisila. Ngeye zeyi, vo mono i muntu walubamu, itotanga kindembolo tula, iyonzikanga kindembolo kuna.

23. Mu nkiamu walembolo vana vana biami kwa mbudisi abivanza ? Buna nkutu tambula bio ye ndandu, bu mvutukidi ?

24. Yandi wavova kwa batelama va lueka : Lunziona mine, luvana kio kwa ndiona wena kumi diamine.

25. Bavova kwa yandi : Mfumu, kumi diamine diena yandi.

26. Mono iluvovele : Wonso ubeki,

si kavewa, kansi ukaubeki, zionono kina kiena yandi mpe.

27. Mwanki ntantu miami miomio mialembwa zola yakala ntinu au, lutuala mio vava, luvonda mio vantadisi ami.

28. Bu kavova mo, watekila ku ntu mu kwe baluki ku Yelusalemi.

Mat. 21: 1 b. Mal. 11: 1 b. Yoa. 12: 12 b.

29. Bwakala bu kafinangana ye Betefange ye Betania va mongo ubikwanga mongo a Olive, buna wafidisa nlonguki miole,

30. wavova : Luenda koti vata ditallane ; bu lukotele dio, si lubwana mwan' ampunda wakangama ukautentamanga widi muntu nkutu ko ; lukangula wo, lutuala wo.

31. Vo muntu uluyuvudi : Mu nkiamu lukangudi wo/ buna luvova : Mfumu wena wo nkinzi.

32. Bafiduswa bayenda bwana, bonso bukabakamba.

33. Bu bakangula mwan' ampunda, bavva wo bavova kwa yau : Mu nkiamu lukangudi mwan' ampunda ?

34. Bavova : Mfumu wena wo nkinzi.

35. Batuala wo kwa Yesu ; batula mvwatu miao va mwan' ampunda, batensika Yesu va ntandu.

36. Bu kayenda, bayalumuna mvwatu miao mu nzila.

37. Bu kakiluakila lukufi ye ntomboko amongo a Olive, kabu diamvimba dianlonguki miandi diabadika yangalala ye sika Nzambi mu ndinga yayinene mu tulendo tuatonsono tubamona ;

38. bavova : Nkwa lusakumunu, ntinu mu nkumbu a Mfumu ! Yenge mu zulu ye nkembo muna kayengele !

Lumb. 118: 25 b.

39. Bafalisi bankaka mu ndonga bavova kwa yandi : Nlongi, semba nlonguki miaku.

40. Wavutula, wavova : Mono iluvovele : Vo baba badingalala, nga matadi si maboka.

41. Bu kafinangana, wamona mbanza, wadidila yo, wavova :

42. Engwa, vo zeyi kwaku, ngeye kibeni, mu lumbu kiaku kiaki bionso biana mu yenge kiaku. Kansi bwabu biaswekama mu meso maku.

43. Kadi lumbu biakwiza mu ngeye, ntantu bu miakutumbikila lumbu luantumbukwa ye kuzunga ye kufinngisa mu ndambu zazonsono ;

44. si bakulumba ye bana baku mu ngeye ; ka basaisi tadi va ntandu atadi

mu ngeye ko ; kadi kuzeyi ntangu yambumununu aku ko.

1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12. Luk. 21: 6.

45. Yandi wakota mu kinlongo, wabadika vaikisa bateka,

Mat. 21: 12 b. Mal. 11: 15 b.

46. wavova kwa yau : Dasonama : Nzo ami si yakala nzo asambulu ; kansi yeno luavengi yo nluk' amintani.

Yes. 56: 7. Yel. 7: 11.

47. Yandi walonganga mu kinlongo lumbu ka lumbu. Kansi bangudi zanganga ye minsoniki ye bantete mu bantu batomba mu kumbunga ;

Mal. 11: 18. Yoa. 7: 19. 8: 37.

48. kansi ka bamona dibafwiti vanga ko, kadi bantu babonsono bannanama-na, banwila.

KAPU 20.

1. Yesu walonga mu kinlongo, 9. ngana yavia diavinia. 20. Yesu wavukumunwa kwa bafalisi mu mpaku a Kaisali, 27. ye kwa basaduki mu mfulukulu abafwa, 41. wayuvula ntukulu a Mesia, 45. walue-ngisa minlonguki mu bafalisi.

Bwakala lumbu kimosi kikalonga bantuntu mu kinlongo ye wasamuna nsamu wambote, banganga ye minsoniki ye bangudi zabantu batelama va lueka,

Mat. 21: 28 b. Mal. 11: 27 b.

2. bavova kwa yandi, bata : Utukamba lendo kiuvangilanga bobo ye nani ndieu wakuveni lendo kiokio.

Mav. 4: 7. 7: 27.

3. Wavutula, wavova kwa yau : Mono mpe yakuluyuvula diambu, lunkamba :

4. Mbotokolo a Yoane mu zulu yatuke vo mu bantue ?

5. Babanzasana, bavova : Vo tuvova : Mu zulu, rovele : Mu nkiana ka lua-lekele minu koe ?

6. Vo tuvova : Mu bantu, buna bantu babonsono si bakutuvonda mu matadi ; kadi balekokoso minu, vo Yoane i mbikudi.

7. Bavutula, vo ka bazeyi muyatuka ko.

8. Yesu wavova kwa yau : Mono mpe kilukambi lendo kiuvangilanga bobo ko.

9. Yandi wabadika ta ngana yayi kwa bantu : Muntu wakuna via diavinia, watuidisa dio kwa mimvati, wayenda ku nsi yankaka ntangu yayingi.

Mat. 21: 88 b. Mal. 12: 1 b. Lumb. 80: 8.

Nk. Sol. 8: 11. Yes. 6: 1 b. Yel. 2: 21.

10. Mu nsungi yafwana, wafidisa nanga kwa mimvati, kidi bamvana mbutu miavia diavinia ; kansi mvati miambufa

nate ye nkanda wabunuka, bansindika moko ye moko.

11. Yandi wavutuka fidisa nanga wankaka, kansi babufa ndiena mpe, nate ye nkanda wabunuka, bamvweza, bansindika moko ye moko.

12. Yandi wavutuka fidisa wantatu, balueka ndiena mpe, banluanzula.

13. Kansi mfumu avia diavinia wavova : Nki yavanga ? Mono si yafidisa mwan' ami wabakala wazolwa, nanga si bakummona nsoni.

14. Mimvati bu bammona, babanzasana, bavova : Ndiena i mvingidi afwa ; tuamvondano, kidi fwa diakala dieto.

15. Banluanzula ku mbazi avia diavinia, bamvonda. I kuma Mfumu avia diavinia, nki kakubavangila ?

16. Yandi si kiza bunga mvati mionio ye vana via diavinia kwa bankaka. Bu bawa mo, bavova : Ka bwa ko.

17. Wabatata, wavova : Buna diadi dasonama nki ? Tadi dianiafuna mintungi diayikidi tadi diantu afuma ?

Lumb. 118: 22 b. Yes. 8: 14. 28: 16. Mav. 4: 11.

Loma 9: 33. 1 Pet. 2: 7.

18. Wonso bwidi va tadi diodio, koso-zokene ; kansi wonso sotokono dio, diau dikummwangisa nakosokoso.

Dan. 2: 34. Sak. 12: 3.

19. Minsoniki ye bangudi zanganga batomba mu kunsa moko mu kina loka, kansi batina bantu, kadi bazaya, vo wabatela ngana yoyo.

20. Bankonda, bafidisa mineki bavuna kala nkievo balunungu, kidi bambaka mu diambu, mpasi banyekula kwa nkuluntu ye lendo kianyadi.

Mat. 22: 15 b. Mal. 12: 18 b.

21. Banyuvula, bavova : Nlongi, tuzeyi, vo ukambanga ye longanga bwasungama ye kutalanga zizi ko, kansi ulonganga nzil' a Nzambi mu kedika.

22. Bwena lue, vo tuavana mpaku kwa Kaisali vo ka bwa koe ?

23. Wavisa bungubi bwau, wavova kwa yau :

24. Lunsonga denali. Fwani kiana-ni ye bisono bianani kiene ? Bavova : Bia Kaisali.

25. Wavova kwa yau : Buna lufuta kwa Kaisali bia Kaisali ye kwa Nzambi bia Nzambi.

Loma 13: 7.

26. Balemvana kumbaka mu diambu va luse luabantu ; bayitukwa mu mvutulu andi, badingama.

27. Basaduki bankaka bavovanga, vo ka mwenani mfulukulu ko, bayiza kwa yandi, banyuvula,

Mat. 22: 23 b. Mal. 12: 18 b.

28. bavova : Nlongi, Mose watuoni-

kina : Vo mpangi amuntu fwiidi, bu kena nkazi, kansi kondolo mwana, buna nleke andi si kavingila nkazi ye tonginikina widi mpangi andi nkuna.

5 Mose 25: 5.

29. Nkiangunu mwakala mpangi nsambodia ; wantete wakwela nkento, wafwa ye kondwa kwamwana ;

30. wanzole

31. ye wantatu bamvingila ; bonso bobo nsambodia mpe ka basisa mwana ko, bafwa kwau.

32. Vazimunina nkento mpe wafwa.

33. Nkiangunu nkento wowo nkazi anani kakala mu mfulukulu ? Kadi nsambodia yamvimba basidi kunkwela.

34. Yesu wavova kwa yau : Bana bantangu yayi bakwelwanga ye kweduswanga,

35. kansi yau babanzulwanga bafwanane mu luakila ntangu yayina ye mfulukulu abafwa, ka bakwelwanga ko ye ka kweduswanga ko ;

36. kadi ka balendi vutuka fwa ko ; kadi bafwanane ye zimbasi ; yau i bana ba Nzambi, i bana bamfulukulu.

37. Mose wazaikisa vana finti-nti fiampanga, vo bafwa bafulukanga, bu kabikanga Mfumu Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi.

Mav. 7: 32. Eb. 11: 10.

38. Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo ; kadi babonsono bakalanga moyo mu yandi.

39. Nsoniki miankaka miavutula, miavova : Nlongi, ngeye tomenye vova.

40. Ka bavutuka kabuka ntima mu kunyuvula diambu ko.

41. Yandi wavova kwa yau : Bwe bavovilanga, vo Klisto i Mwan' a Davidi ?

Mat. 22: 41 b. Mal. 12: 35 b.

42. Kadi yandi kibeni Davidi ovele mu nkand' a Tumbu : Mfumu wavova kwa Mfumu ami : Vwanda va lubakala luami,

43. nate ye mbeni tula ntantu miaku bonso mfiduku amalulu maku.

1 Kol. 15: 25.

44. Nkiangunu Davidi wambika mfumu ; buna bwe kalenda kadila mwan' andi ?

45. Kadi bantu babonsono bu bawa, yandi wavova kwa nlonguki miandi :

Mat. 23: 1, 6. Mal. 12: 38 b.

46. Lukikenga mu minsoniki mizolele zieta mu mazwele, mizolanga kammba malembe mu mazandu ye biandu biantete mu nzo zatukutukunu ye fulu biantete mu malambu ;

Luk. 11: 43.

47. i yau badianga nzo zamafwola,

mu bila kiankatu basambilanga tusa mbulu tuatula beni. Baba si batambu la nzengolo yangolo yamfundu.

KAPU 21.

1. Fimpanza-mpanza fiawola. 5. Yesu wasamuna nsukulu a Yelusalemi, 25. ye ngizulu andi yanzole, 29. wakamba manguna bina tekila, 34. wakamba minlonguki bakubama.

Bu kavumbula meso, wamona bamvwama, bonso batuba nkailu miau mu lundulu.

Mal. 12: 41 b.

2. Kansi yandi wamona fwola diamputu diatuba bimpanza-mpanza biole muna,

3. wavova : Mu kedika mono iluvovele : Fwola diadi diamputu dilutidi babonsono mu tuba ;

4. kadi baba babonsono batubidi mwena nkailu mia Nzambi mu kiaba kiau, kansi ndieu tubidi mu kondwa kwandi biabionsono biamvukila bikedi yandi.

5. Bankaka bu babika kinlongo, vo kiaketulwa mu matadi mabiza ye minkailu miavwala, buna wavova :

Mat. 24: 1 b. Mal. 13: 1 b.

6. Mu biobio bilumweni—lumbu biakwiza si bialembwa siswa tadi va ntandu atadi dialembwa tuluka.

1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12. Luk. 19: 43 b.

7. Banyuvula, bavova : Nlongi, buna nki antangu momo si makala ye nki adimbu, momo bu makala ?

8. Wavova : Lutala, ka luidi zimbuswa, kadi babingi bakwiza mu nkumbu ami ye vova : I mono kwami ; ntangu yifinangene ; ka lulandani kunim' au ko.

Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.

9. Bu luwilu mu mvita ye nkindu, ka lukalani bunkuta ko, kadi momo si mateka kala kaka, kansi nsukulu ka yena nabu ko.

10. Buna wavova kwa yau : Kanda si dianangumukina kanda ye kimfumu mu kimfumu ;

11. si mwakala ndikunu zantoto zazinene, ye muma ka muma malema ye bivunga, ye si mwakala sulumbi biansisi ye dimbu biabinene bitukidi ku zulu.

12. Kansi mu ntekolo abiobio biabionsono si bakulusa moko ye kuluzoma, bu bakuluyekula ku nzo zatukutukunu ye boloko ye kulutuala va luse luamintinu ye minyadi mu diambu diakumbu ami.

Mat. 10: 17 b. Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b. Mav. 4: 3
5: 18. 12: 4. 16: 24. Nzal. 2: 10.

13. Diodio si diasukila kwa yeno bonso kimbangi.

14. I kuma lutula mu ntima mieno : ka lutekani yindula malufwiti vutula ko ;

Luk. 12: 11 b. Mat. 10: 19 b.

15. kadi mono si yakuluvana nwa ye nduenga zilembane ntantu mieno miamionsonono kakila ye bangisa.

16. Yeno si luayekulwa mpe kwa mase ye zimbuta ye zimpangi ye bibutu ye bakundi ; si bavonda ba mu yeno.

Mika 7: 6.

17. Yeno si luabelwa kwa babonsonono mu diambu diankumbu ami.

Mat. 10: 22.

18. Kansi lusuki nkutu luantu mieno ka lufuki ko.

Mat. 10: 29 b.

19. Lubakila miela mieno ndandu mu ntatumunu eno.

20. Bu lumweni Yelusalemi dizungulu kwa tua biabinwani, luzaya, vo mbungulu adiau yeka lukufi.

Dan. 9: 27.

21. Buna bena mu Yuda bika batina va miongo, bena dio mu ngudi bika bavaika, bena mu mayinza ka bakotani muna ko,

22. kadi bina lumbu i biamvutulu andinda, mpasi mamonsonono masonama menda detila.

23. Engwa bena vumu ye bayemikanga mu bina lumbu ! Kadi si mwakala nzungu zazingi mu ntoto ye nganzi kwa bantu baba ;

24. si babwa mu nwa asabala ye nawa kinkole kwa bangoi babonsonono ; Yelusalemi si diadiatwa kungsi amalu mabangoi nate ye ntangu zabangoi zalunga.

25. Si mwakala dimbu mu ntangu ye ngonda ye zimbwetete, va ntoto kingongo mu makanda mabantu mu kidunga mu nkumbulu zambu ye zimbula ;

Yes. 13: 10. Yeh. 82: 7. Yoell 2: 10, 31. 3: 15 b.

Mav. 2: 20. Nzai. 6: 12. Mat. 24: 29 b.

Mal. 13: 24 b.

26. bantu bu batabukanga vumunu mu wonga ye mpingulu amambu makwiza va ntoto wena bantu, kadi tulendo tuazulu si tuanikuka.

27. Mboki si bamona Mwan' amuntu wizidi mu tuti ye tulendo tuatuingi ye nkembo wawingi.

Dan. 7: 13. Mav. 1: 11. 1 Tes. 4: 16. Nzai. 1: 7.

28. Momo bu mabadikidi kala, ludongama, luvumbula ntu mieno, kadi nkudulu eno yeka lukufi.

Loma 8: 23.

29. Yandi wata ngana kwa yau : Lutala nti wakuyu ye nti miamionsonono.

Mat. 24: 32 b. Mal. 13: 23 b.

30. Bu miakiasila ye lumweni bo, buna yeno kibeni luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi.

31. I bobo yeno mpe, bu lumweni momo makalakene, luzaya kweno, vo kinfumu kia Nzambi kiekia lukufi.

32. Kedika mono iluvovele : Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonsonono makalakana.

33. Zulu ye ntoto si biavioka, kansi mambu mami ka mavioki nkutu ko.

Lumb. 102: 26 b. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.

34. Lukikenga, ntima mieno ka midi kala zitu mu kolwa ye kinduvu ye mayindu mazingu kiaki, kadi buna lumbu kina kikulubwila nabiu nkieve siongi.

Mat. 24: 42. Mal. 13: 33 b. Loma 13: 13.

1 Tes. 5: 6. 1 Pet. 4: 7.

35. Kadi kiau si kiabwila babonsonono bavwandanga va luse luantoto wawonsonono.

1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3.

36. Lukaya meso, ntangu zazonsonono lusambila, kidi luabaka ngolo mu taba mu momo mamonsonono makwiza kadi ye telama va luse lua Mwan' amuntu.

Mat. 25: 13. Luk. 12: 40.

37. Lumbu ka lumbu wakala longanga mu kinlongo, kansi fuku ka fuku wawaikanga, wakala va mongo ubikwanga wa Olive.

38. Nsuka nabu bantu babonsonono bayiza kwa yandi mu kinlongo mu kunwa.

KAPU 22.

1. Yuda Iskalioti wawawana ye mintantu mu yekula Yesu. 7. Yesu wadia pasa, 19. wasoka nlekolo. 24. Minlonguki miabindasana mpaka. 31. Yesu wasamuna nkusumukunu a Petelo, 35. walonga minlonguki bakubama, 39. wasambila mu Ngetesemane, 47. wakangwa, 54. wanatwa kwa ngudi sanganga, 66. wafunduswa.

Nkembo wamampa malembwa funa ubikwanga pasa weka lukufi.

2 Mose 12: 15. Mat. 26: 1 b. Mal. 14: 1 b.

2. Bangudi zanganga ye minsoniki batomba, bonso bubakana kumbunga ; kadi yau batina bantu.

3. Kansi Satana wakota mu Yuda, ubikwanga Iskalioti, wakala mu ntalu akumi ye zole.

Mat. 26: 14 b. Mal. 14: 10 b. Yoa. 13: 27.

4. Yandi wayenda moka ye bangudi zanganga ye zintuti, bonso bukafwiti kunyekula kwa yau.

5. Bayangalala, bawawasana mu kumvana palata.

6. Yandi wabasila bo, watomba ntangu yafwanana mu kunyekula kwa yau vakondwa ndonga.

7. Lumbu kiankempo wamampa malembe funa kiayiza, kina kaka kivo-ndwanga meme diapasa.

Mat. 26: 17 b. Mal. 14: 12 b.

8. Yesu wafidisa Petelo ye Yoane, wavova : Luenda luatukubikila pasa, kidi tuadia kio.

9. Bavova kwa yandi : Kwe zolele, vo tua kio kubika?

10. Wavova kwa yau : Tala, bu lukotele mu mbanza, muntu neti mvungu anlangu si kabwabana ye yeno ; lunna-ma ye kota mu nzo yikakotele.

11. Luvova kwa mfumu anzo : Nlongi vovele kwa ngeye : Nzo abanzenza kwe yena yimfwiti dila pasa ye nlonguki miami?

12. Yandi wakulusonga seka diadi-nene mu mbandu yantandu diakubama ; lukubika mo.

13. Bayenda bwana, bonso bukaba-kamba, kakubika pasa.

14. Lokula bu kizidi, wavwanda ye zintumwa va meza va kimosi ye yandi.

Mat. 26: 20. Mal. 14: 17.

15. Wavova kwa yau : Mu ngunda zazingi yakedi ngunda mu teka dia pasa kiaki ye yeno, bu kialungulu kwama ko ;

16. kadi mono iluvovele, vo kivutuki dio dia ko, nate ye kiamana lunga mu kimfumu kia Nzambi.

17. Yandi watambula mbungu, bu kamana tonda, wavova : Lubonga yayi, lukabasana yo ;

18. kadi mono iluvovele : Tuka bwabu kivutuki nwa yina yambutu mianti avinia ko, nate ye kimfumu kia Nzambi kizidi.

19. Yandi wabonga dimpa, bu kamana tonda, wabukuna dio, wavana kwa yau, wavova : Diadi i nitu ami yaveno mu yeno. Luvanga diadi mu kumbambukila moyo.

Mat. 26: 26 b., 21 b. Mal. 14: 22 b., 17 b.

1 Kol. 11: 23 b.

20. I bobo mbungu mpe, bu bamana dia, wavova : Mbungu yayi i luwawanu luumpa mu inenga mami matengolo mu yeno.

21. Kansi tala, koko kwandiena ukungiekula kwena yami vava meza.

Lumb. 41: 9. Yoa. 13: 21 b.

22. Kadi Mwan' amuntu wele bonso bwatungunwa, kansi engwa muntu wowo wakunyekula.

23. Babadika yuvasana : Kani buna tuena, nani wa bo vanga ?

24. Mwakala lusuku mpe mu yau, nani mu yau wabanzulwa vo waunene.

Mat. 20: 24 b. Mal. 10: 41 b.

25. Kansi yandi wavova kwa yau : Ntinu miabangoi mikubayalanga, bena lendo mu yau babikwanga mvangi miabunkete.

26. Yeno ka bwa ko ; kansi buna luena wena waunene, kakadi bonso nleke, ye ntuadisi bonso yandi usadilanga.

Luk. 9: 48

27. Kadi nani lutidi mu nene, vwen-ndi va meza, vo ndieu usadilanga ; Kadi ka ndiena vwen-ndi va meza koe ; Kansi mono ngiena mu monakanda dieno bonso ndieu usadilanga.

Mat. 20: 28. Yoa. 13: 14 b. Fili. 2: 7.

28. Kansi i yeno lukedi sikilanga yami mu mpukumunu zami.

29. Mono si yakulutungunina kimfumu, bonso se diantungunina kio,

Luk. 12: 32.

30. kidi luadia ye nwa va meza mami mu kimfumu kiami ; si luavwanda va biandu ye fundisa kumi ye makanda mole ma Israeli.

Nzai. 3: 21.

31. Simoni, Simoni, tala, Satana walulombele kaluveva bonso witi ;

Yobi 1: 7 b. Mat. 26: 34 b. Mal. 14: 30 b.

Yoa. 13: 36 b. 1 Pet. 5: 8.

32. kansi mono idididi mvutu, minu kiaku ka kidi suka. Bu uvilukidi, siamisa mpangi zaku.

33. Wavova kwa yandi : Mfumu, nkubamene kwami mu kwenda yaku mu boloko ye mu fwa.

34. Wavova : Petelo, mono ivovele : Lumbu kiaki koko ka dikukikubila nkutu ko, ngeye bu umeni kala nkala nkala tatu, vo kunzeyi ko.

35. Yandi wavova kwa yau : Bu yalufidisa ye kondwa kwalukobe luabivanza ye nkutu ye nsampatu, kadi lukondwa lekwe ? Bavova : Kalekwa ko.

36. Wavova kwa yau : Kansi bwabu wonso wena lukobe luabivanza, bika kabonga lo, i bobo nkutu mpe ; kansi kondolo bio, bika kateka yunga kiandi, kasumba sabala.

37. Kadi mono iluvovele, vo mambu masonama si makwenda detila mu mono, i mama : Mu babimpumbulu katangwa. Kadi mamami mena nsukulu mpe.

38. Bavova : Mfumu, tala, vava vena sabala biole. Wavova kwa yau : Bufweni kwandi.

39. Yandi wawaika, wayenda, bonso bwakala fu kiandi, ku mongo a Olive ; nlonguki miandi miannama mpe.

Mat. 26: 30, 36 b. Mal. 14: 26, 32 b. Yoa. 18: 1

40. Bu kaluaka va vuma, wavova kwa yau : Lusambila ka luidi kota mu mpukumunu.

41. Yandi kibeni waziokumuka mu yau nseke yifwiti luaka tadi ditubulu, wafukama va makungunu, wasambila,

42. wavova : Se, vo zolele, unkatudila mbungu yayi, kansi ka luami luzolo ko, bika luaku luakalakana.

43. Mbasi yatuka mu zulu yamonika kwa yandi, yankindisa.

44. Yandi wakala nzungu zantima beni, waluta sambila, kiufuta kiandi kiakala bonso babila biamenga biabwa va ntoto.

Yoa. 12: 27. Eb. 5: 7.

45. Bu katelama mu sambila ye wayiza kwa minlonguki, wabwana mio kungsi atulu mu diambu diakiadi,

46. wavova kwa yau : Mu nkiamalulele ? Lutelama luasambila, ka luidi kota mu mpukumunu.

47. Bu kavova, tala, ndonga ye yandi ubikwanga Yuda, mosi mu kumi ye zole, wabatekila, wafinama Yesu mu kumfiba.

Mat. 26: 47 b. Mal. 14: 43 b. Yoa. 18: 3 b.

48. Yesu wavova kwa yandi : Yuda, yekole Mwan' amuntu mu fibe ?

49. Bazungidila yandi, bu bamona dieka mu bwa, bavova : Mfumu, tuateta sabale ?

50. Mosi mu yau wateta sielo kiangudi anganga, wazaka kutu kwandi kwalubakala.

51. Yesu wavutula, wavova : Luyambula bobo kaka. Yandi wavalakana kutu, wanniakisa.

52. Yesu wavova kwa bangudi zanganga ye ntuti zakinlongo ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi : Yeno luvaikidi ye bisabala ye minkawa nkievo kwa ntani.

53. Lumbu ka lumbu bu yakedi yeno mu kinlongo, ka luandambudidi moko ko ; kansi kiaki i kieno lokula ye lendo kiatombe.

54. Bambaka, bannata, bankotisa mu nzo angudi anganga. Petelo walandila nseke.

Mat. 26: 57 b., 69 b. Mal. 14: 53 b., 66 b.
Yoa. 18: 12 b., 25 b.

55. Bu bakwika tia mu monakanda diakianzala ye bavwanda va kimosi, buna Petelo wavwanda mu monakanda diau.

56. Sielo kiankento kiammona, vo vwendu va kia kwatia, kiantala siusiu, kiavova : Ndieu mpe kedingi yandi.

57. Yandi wankadila nkalu, wavova : Nkento, kinzeyi ko.

58. Fintama-ntama wankaka wamona yandi, wavova : Ngeye mpe wena yau. Kansi Petelo wavova : Muntu, kiena kwami ko.

59. Kanivo ola kimosi diaka, wankaka wakanda beni, wavova : Kedika, ndieu kedingi yandi mpe, kadi i mwisi Ngilili kwandi.

60. Petelo wavova : Muntu, kizeyi mauvoele ko. Bu kavova, koko ntumbu kuba.

61. Mfumu wabangumuka, watala Petelo. Petelo wabambuka moyo mu mambu ma Mfumu, bonso bukavova kwa yandi : Lumbu kiaki koko bu ka dikikubidi nkutu ko, ngeye wakunkadila nkadila tatu.

62. Yandi wavaika ku mbazi, wabwa mu dila.

63. Babakala basimba Yesu bansakanana, bambanda nate ye nkanda wabunuka ;

Yes. 50: 6. Mat. 26: 67 b. Mal. 14: 65.

64. bumfukidila nlele, banyuvula, bavova : Bikula : Nani ndieu ubendi ?

65. Bavova mambu mamingi manka-ka kwa yandi, bu bantiaka.

66. Bu kwakia, bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ntumbu kutakana, bannata kwa bamayala bau, bavova : Vo ngeye i Klisto, utukamba.

Mat. 26: 59 b. Mal. 14: 55 b.

67. Wavova kwa yau : Vo ikulukamba, ka luleki minu ko ;

68. kansi vo iyuvula, ka luvutudi mvutu nkutu ko.

69. Tuka bwabu Mwan' amuntu uvwandanga va lubakala lualulendo lua Nzambi.

Lumb. 110: 1.

70. Buna babonsono bavova : Buna ngeye i Mwan' a Nzambie ? Wavova kwa yau : Yeno luvovele, vo mono ngiena bo.

71. Bavova : Nki akimbangi kianka-ka tuena nkinzi ? Kadi yeto kibeni tuwilu bo mu nwa andi.

KAPU 23.

1. Yesu wanatwa kwa Pilatu, 6. kwa Elode, 13. wafunduswa, 26. wanatwa ku Ngolongota, 33. wakomwa va kuluni, 35. wasakununwa, 44. wafwa, 50. wadiamuswa.

Buna kabu diamvimba diatelama, diannata kwa Pilatu.

Mat. 27: 1 b., 11 b. Mal. 15: 1 b. Yoa. 18: 28 b.

2. Babadika kumfunda, bavova : Yeto tuamweni, vo ndieu uvidingisanga kanda dieto ye kakidilanga mu vana

mpaku kwa Kaisali ye vovanga, vo yandi kibeni i Klisto, i ntinu. *Mat. 17: 7.*

3. Pilatu wanyuvula, wavova: Ngeye i ntinu abayudayoe? Wavutula kwa yandi, wavova: Ngeye vovele bo.

4. Pilatu wavova kwa bangudi zanganga ye kwa makabu: Kimweni bila mu muntu wau ko.

5. Kansi yau baluta ngolo, bavova: Yandi ukitungunanga bantu ye longanga mu Yuda diadionsono, wabadika mu Ngalili nate ye mwamu.

6. Pilatu bu kawa mo, wayuvula, vo muntu wowo i mwisi Ngalili.

7. Bu kazaya, vo watuka mu nsi yalendo kia Elode, buna wamfidisa kwa Elode wakala yandi kibeni mu Yelusalemi mu bina lumbu.

8. Elode bu kamona Yesu, wakala mbidi akiese, kadi wakedi zolanga ntangu zazingi mu kummona, kadi wawa beni mu yandi; wasa vuvu mu mona dimbu kivengo kwa yandi.

Mat. 14: 1 b. Luk. 9: 7.

9. Wanyuvula mu mambu mamingi, kansi kavutula diambu kwa yandi ko.

10. Bangudi zanganga ye minsoniki batelama, bamfunda mu ngolo.

11. Elode ye binwani biandi bianyina, biansakanana; bu bamvika mvwatu wacema, bamvutula kwa Pilatu.

12. Elode ye Pilatu bakala kikundi kina lumbu, kadi bateka kalasana kitantu.

13. Pilatu watela bangudi zanganga ye bakuluntu ye bantu mbila, *Mat. 27: 15 b. Mal. 15: 6 b. Yoa. 18: 39 b. 19: 1 b.*

14. wavova kwa yau: Yeno luatuedi muntu wau kwa mono, keti i muntu uvidingisanga bantu. Tala, va luse lueno imfiongonene, kimweni muntu wowo bila nkutu ko mu momo malumfundidi.

15. Ka Elode mpe ko, kadi wamvutudi kwa yeto, kansi tala, nkanu ufwanane wafwa ka wawolwa kwa yandi ko.

16. Nkiangunu siyakunlonga ndongi ye kunkangula.

18. Baboka kabu diamvimba va kimosi, bavova: Katula ndiona, utukangudila Balaba.

19. Yandi watubwa mu boloko mu diambu diankindu yabwa mu mbanza ye mu diambu diavonda.

20. Pilatu wavutuka vova kwa yau, bu kazola kangula Yesu.

21. Kansi baboka, bavova: Koma va kulunsi, koma yandi va kulunsi.

22. Wavova mpova yantatu kwa yau: Kadi nki ayayibi kavengi? Kimweni

bila kiafwa mu yandi ko, nkiangunu si yakunlonga ndongi ye kunkangula.

23. Kansi batatamana mu ndinga zangolo, balomba kakomwa va kulunsi, ndinga zau zavita ngolo.

24. Pilatu wazenga, vo bwakadi bonso bubalombe; ;

25. kansi wakangula ndiena watubwa mu boloko mu diambu diankindu ye vonda, i una ubalomba, kansi wayekula Yesu kwa luzolo luau.

26. Bu bannata, basimba Simoni, i mwisi Kilene, watuka ku yinza, bantuika kulunsi kanata dio ku nim'a Yesu.

Mat. 27: 31 b. Mal. 15: 20 b. Yoa. 19: 16 b.

27. Kabu diadinene diabantu diinama yandi, bakento babanda zintulu, bandila.

28. Yesu wabangumuka kwa yau, wavova: Lubana babakento ba Yelusalemi, ka lundilani ko, kansi lukidila ye bana beno;

29. kadi tala, lumbu biakwiza bibavova: Mayangi mena ye bena sita ye vumu bilembolo buta ye ntulu zilembolo yemika.

30. Mboki si babadika vova kwa miongo: Lutubwila, ye kwa bintu-ntubulu: Lutufuka.

31. Vo bavanga momo mu nti wanayululu, buna bwe si bwakala mu wayuma?

Yel. 25: 29. 1 Pet. 4: 13.

32. Bole bankaka, i mvangi miayayibi, banatwa yandi mu vondwa.

33. Bu baluaka va vuma kibikwanga Konzongolo kiantu, bankoma vovo va kulunsi ye mvangi miayayibi, umosi va lubakala, umosi va lumoso.

Yes. 53: 12. Mat. 27: 35 b. Mal. 15: 24 b. Yoa. 19: 18 b.

34. Yesu wavova: Se, ubayambudila; kadi ka bazeyi mabavengi ko. Bakabana mvwatu miandi, bata mio wadi.

Lumb. 22: 18. Mat. 3: 17. 7: 40.

35. Bantu batelama, batala, kansi bakuluntu bannanina mbombo, bavova: Yandi wavulusi bankaka; bika kivilulusa, vo ndieu i Klisto, solwa kia Nzambi.

Mat. 27: 39 b. Mal. 15: 29 b. Yoa. 19: 18.

36. Binwani mpe biansakanana, biayiza kwa yandi, bantambika vinia kindeki,

37. bavova: Vo ngeye i ntinu abayudayo, ukivulusa.

38. Nsonokono yakala va ntandu andi: Ndieu i ntinu abayudayo.

39. Mvangi mosi wayayibi wamanu kwa yandi wantiaka mpe: Kadi ngeye ka i Klisto koe? Ukivulusa ye yeto!

40. Kansi wankaka wavutula, wa-

nsemba, wavova : Kadi kuvumina Nzambi nkutu koe, bu wena mu nzengolo yinasi ?

41. Yeto bonso busongele, kadi tumbulanga nsendo ufweni mu matuavengi, kansi ndieu kavengi dilembolo fwanana ko.

42. Yandi wavova : Yesu, umbambukila moyo, bu ulueki mu kimfumu kiaku.

43. Yandi wavova kwa yandi : Kedika mono ivovele : Kiaki lumbu ngeye si ukala yami mu paladiso.

44. Bwakala kani mu ola kiansambanu tombe kiakala mu ntoto wawonso nate ye ola kiavwa,

Mat. 27: 45 b. Mal. 15: 33 b. Yoa. 19: 28 b.

45. ntangu bu yalembwa mu tentina ; ngumbu mu vwala yatiasuka mu kati.

2 Mose 26: 31.

46. Yesu waboka mu ndinga yayinene, wavova : Se, mu moko maku ntambikidi mpeve ami. Bu kavova mo, watabuka vumunu.

Lumb. 31: 5. Mav. 7: 59.

47. Ntuti ankam' abinwani bu kamona mavengo, wakembila Nzambi, wavova : Kedika, endu i muntu walungu.

48. Makabu mamonsoo makutakana mu mona mbweno yoyo, bu bamona momo mavengo, babanda utulu, bavutuka.

49. Babonsoo bazayana yandi ye bakento bannemingi tuka mu Ngalili, batelama nseke, bamona momo.

50. Tala, kwakala bakala, nkumbu andi Yosefi, i mayala, i nkwa mbote ye lunungu—

Mat. 27: 57 b. Mal. 15: 42 b. Yoa. 19: 38 b.

51. katambudila mu lukanu luau ye mavanga mau ko—i mwisi Alimataya, mbanz' abayudayo, wavingila kimfumu kia Nzambi.

52. Ndiene wayenda kwa Pilatu, walomba nitu a Yesu.

53. Wamanuna yo, wazinga yo nlele walino, wantula mu ndiamu yazokulwa mu tadi yikayateka tulwa muntu ko.

54. I lumbu kiankubukulu kwandi, lumingu lueka mu bwa.

55. Bakento bayiza yandi batuka mu Ngalili balanda, batonwa ndiamu ye bonso bwatutulwa nitu andi ;

56. bavutuka, bakubika nzenzo miansunga ye mazi. Mu lumingu badi-ngalala bonso bwenina nsikudukusu.

2 Mose 20: 10.

KAPU 24.

1. Bakento bayenda ku ndiamu. 13. Yesu wamonika kwa nlonguki miole miayenda ku Emausi, 36. kwa nlonguki miandi miankaka, 50. wabaluka ku zulu.

Lumbu kiantete mu lumingu nsuka nabu bayiza mu ndiamu, banata nzenzo miansunga mibakubika.

Mat. 28: 1 b. Mal. 16: 1 b. Yoa. 20: 1.

2. Babwana tadi dinengomono mu ndiamu ;

3. bakota, kansi ka babwana nitu a Mfumu Yesu ko.

4. Bwakala bu bakadila bo kidunga, tala, babakala bole batelamene yau va lueka ye nlele miacena.

Mat. 28: 5 b. Mal. 16: 5 b.

5. Bu bakala wonga ye bayinika zizi biau va ntoto, bavova kwa yau : Mu nkiamu lutombele wena moyo mu bafwa ?

6. Kena vo ko, kansi fulukidingi. Lubambuka moyo, bonso bukavova kwa yeno, bu kakedi yeno mu Ngalili,

Luk. 9: 22. 18: 33.

7. wavova, vo Mwan' amuntu si kayekulwa kaka mu moko mabankwa mianasumu ye komwa va kulunsi ye fuluka mu lumbu kiantatu.

8. Babambuka moyo mu mambu mandu,

9. bavutuka kwau tuka ku ndiamu, bakamba momo mamonsoo kwa kumi ye mosi ye kwa babonsoo basidi,

Mat. 28: 8. Mal. 16: 8. Yoa. 20: 2.

10. i Malia, mwisi Mangadala, ye Yoana ye Malia, i mbutu a Yakobi ; basidi mu yau bakamba momo kwa zintumwa.

11. Mambu momo mamonika va luse luau nkievo mpova yankatu, ka babalekila minu ko.

13. Tala, i kina lumbu bole mu yau bayenda yendingi ku vata, nkumbu avata Emausi, diatatuka ye Yelusalemi makumasambanu mastadia.

Mal. 16: 12.

14. Bamokasana mu momo mamonsoo mabwa.

15. Bwakala bu bamokasana ye yuvasana, yandi kibeni Yesu wafinama, wayenda yau.

16. Kansi meso mau makakwa, ka bidi kuntomuna.

17. Wavova kwa yau : Nki amambu momo lumokene, bu lueti diata ? Basi mpama ye zizi bianayembeke.

18. Mosi, nkumbu andi Kleopa, wavutula, wavova kwa yandi : Kadi ngeye kaka wena nzenza mu Yelusalemi, ku-

zeyi momo mabwidi mu biabi lumbu koe?

19. Wavova kwa yau : Nki alekwa? Bavova kwa yandi : Momo mu Yesu, i mwisi Nasaleti, wakedi mbikudi walulendo mu mavanga ye mu mambu va luse lua Nzambi ye bantu babonso,ono,

Mat. 21: 11. Luk. 7: 16. Yoa. 6: 14.

20. bonso bwanyekole bangudi zanganga ye bakuluntu beto mu nzengolo afwa, bankomisa va kulunsi.

21. Kansi yeto tuasidi vuvu, vo yandi i ndiena wakana kula Isaeli ; mwanki vana ntandu amomo mamonso,ono kasi mavangulu kiaki i lumbu kiantatu.

Mav. 1: 6.

22. Bakento bankaka mu yeto batubwisisi zengele-zengele, baluekingi nsuka nabu ku ndiamu ;

23. bu balembolo bwana nitu andi, bizi vovi, vo bamweni mona-meso mazimbasi zavova, vo wena moyo.

Mat. 28: 8.

24. Bankaka mu yau bakedi yeto belenge ku ndiamu, babweningi nadede, bonso butelenge bakento, kansi yandi kabammweningi ko.

25. Wavova kwa yau : Engwa yeno, lubankwa buzengi ye fuki mu ntima mu leka minu mu mambu mamonso,ono mavova bambikudi.

26. Kadi Klisto kafwiti lungwa momo koe ye kota mu nkembo andi?

Yes. 50: 6. 53: 1 b. Fili. 2: 8. Eb. 12: 2.

27. Wabadika mu Mose ye mbikudi miamonso,ono, wababangudila mu masonukwa mamonso,ono momo mena mu yandi.

1 Mose 8: 15. 12: 3. 22: 18. 26: 4.

2 Sam. 7: 12. Lumb. 22: 132: 1. Dan. 9: 24.

28. Bafinangana ye vata dibayenda ; yandi wasa nkievo keni vioka.

29. Yau bankomina, bavova : Sikila yeto ; kadi nokila yibwidi, lumbu kika mu suka. Yandi wakota mu sikila yau.

30. Bwakala bu kavwanda yau va meza, wabonga dimpa, wasakumuna, wabukuna, wabavana.

31. Meso mau mazibuka, bantomuna ; yandi walala mu meso mau.

32. Bavovasana : Kadi ntima mieto ka miked mialema mu yeto koe, bu kavovele kwa yeto mu nzila, bu katuzibudidi masonukwa?

33. Kina lokula batelama, bavutuka ku Yelusalemi, babwana kumi ye mosi bakutakene ye bayau,

34. bavova : Mu kedika Mfumu fulukidingi ye monekenenge kwa Simoni.

35. Yau kibeni bazingula momo manzila ye bonso bukatamunwa kwa yau, bu kabukuna dimpa.

36. Bu bavova momo, yandi kibeni watelama mu monakanda diau.

Yoa. 20: 19 b.

37. Bazakama, babwa wonga, babanza, vo bamweni mpeve.

38. Wavova kwa yau : Mu nkiana luvizukidi ntima, mu nkiana mabanza matelamene mu ntima mieno?

39. Lutala moko mami ye malu mami, vo i mono kwami. Lunsimba, lutala ; kadi mpeve ka yena nsuni ye visi ko, bonso bulumbweni vo biena.

41. Kansi bu balembwa leka minu mu diambu diakiese ye yitukwa, wavova kwa yau : Luena ye lekwa kiandia vave?

Yoa. 21: 5.

42. Bamvana buku kiambizi yanlangu kiayangwa.

43. Watambula kio, wadia va luse lau.

44. Yandi wavova kwa yau : Mama i mambu mayalukembi, bu yakedi yeno, vo mamonso,ono masonukwa mu nsiku mia Mose ye bambikudi ye tumbu mu mono si makwenda detila kaka.

Luk. 9: 22. 18: 33.

45. Buna wazibula madiela mau, kidi bazaya masonukwa.

46. Wavova kwa yau : Ebu bwasonama, vo Klisto wakana lungwa ye fuluka mu bafwa mu lumbu kiantatu,

47. mpilulu amadiela mu ngiambudulu amasumu si yasamunwa mu nkumbu andi kwa makanda mamonso,ono, badika mu Yelusalemi.

Mav. 13: 38. 1 Yoa. 2: 12.

48. Yeno i mbangi zamauku momo.

Yoa. 15: 27.

49. Tala, mono ifidisa nsilulu, Sami va ntandu eno. Kansi yeno luvanda mu mbanza, nate ye lumeni wawalulendo lutukidi mu kayengele.

Yoa. 14: 26. 15: 26. 16: 7. Mav. 1: 4. 2: 2.

50. Yandi wabatuadisa nate ye ndambu a Betania, wazangula monandi, wabasakumuna.

Mav. 1: 4.

51. Bwakala bu kabasakumuna, wabakatukila.

Mav. 1: 9.

52. Yau bavutuka ku Yelusalemi yeto kiese kiakingi ;

53. bakalanga mu kinlongo ntangu zazonso, basikanga Nzambi.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA YOANE.

KAPU 1.

1. Diambu diakikadilanga muna mbadukulu; 6. nza ka yatambula dio ko. 14. Diambu diakituka nsuni. 19. Kimbangi kia Yoane Mbotiki. 35. Andele ye Yoane banama Yesu. 43. Yesu wabokila Filipino.

Muna mbadukulu mwakikadilanga diambu, diambu diakikadilanga ye Nzambi, diambu i Nzambi.

Zing. 8: 22. Yoa. 10: 30. 1 Yoa. 1: 1 b. 5: 20. Nza. 19: 13. Loma 9: 5. Eb. 1: 8.

2. Muna mbadukulu diau diakikadilanga ye Nzambi.

3. Lekwa biabionsono biakalakana mu diau. Widi lekwa kimosi nkutu ka kiakalakana ko kialembwa kalakana kwa diau. Kolo. 1: 17. Eb. 1: 2, 10.

4. Mu diau mwena moyo, moyo i kia kwabantu. Yoa. 5: 26. 1 Yoa. 5: 11.

5. Kia kukienzulanga mu tombe, kansi tombe ka kiabakula ko ko. Yoa. 8: 19.

6. Kwakala muntu wafiduswa kwa Nzambi, nkumbu andi Yoane. Mat. 8: 1 b. 11: 14. Mal. 1: 4. Luk. 3: 2.

7. Ndienu wayiza mu kimbangi, mpasi kata kimbangi mu kia, kidi babonsono baleka minu mu yandi.

8. Yandi ka i kia ko, kansi wayiza, mpasi kata kimbangi mu kia.

9. Kia kwakedika kukienzulanga bantu babonsono kwayiza yizingi mu nza. Yoa. 8: 19. 8: 12. 9: 5. 12: 35, 46.

10. Yandi wakala mu nza, nza yakalakana mu yandi, nza ka yanzaya ko.

11. Yandi wayiza kwa babandi, kansi babandi bobo ka bantambula ko.

12. Kansi buna bena bantambula, yandi wabavana lendo mu kala bana ba Nzambi, i yau balekanga minu mu nkumbu andi; Ngai. 3: 26. 1 Yoa. 3: 1.

13. i yau babutuka, ka mu menga ko ye ka mu luzolo luansuni ko ye ka mu luzolo luabakala ko, kansi mu Nzambi. Yoa. 3: 5. 1 Pet. 1: 23. Yak. 1: 18.

14. Diambu diayika nsuni, diatunga kundu mu yeto, tuatonwa nkembo andi mpila mosi ye nkembo anwana mosi kaka kwa Se, wazala kwa nlemvo ye kedika. Mat. 1: 16, 18. Luk. 1: 81. Mat. 17: 2. Kolo. 1: 19. 2: 3, 9. Eb. 2: 14.

15. Yoane wata kimbangi mu yandi, waboka, wavova: Ndienu i yandi nya-

bikidi: Ukwiza ku nim' ami, wakikadilanga mu mono, kadi wantekidila.

Mat. 3: 11. Mal. 1: 7. Yoa. 1: 30.

16. Kadi yeto babonsono tuatambula mu luzalu luandi ye nlemvo mu nlemvo.

17. Kadi nsiku miavewa kwa Mose; nlemvo ye kedika biayiza mu Yesu Klisto. 2 Mose 20: 1 b.

18. Muntu kamweni Nzambi nkutu ko; Mwana una umosi kaka wena mu nkat' a Se, ndieu wameni kumbangula. Mat. 11: 27. Luk. 10: 22. Yoa. 6: 46. 1 Tim. 6: 16.

19. Kimbangi kia Yoane i kiaki, bayudayo bu bafidisa banganga ye balevita batuka mu Yeluselemi, kidi banyuvula: Ngeye u nani kwaku? Yoa. 5: 38.

20. Buna yandi watambudila, kakala ko; watambudila: Mono kai i Klisto ko. Yoa. 8: 28. Mav. 18: 25.

21. Banyuvula: Buna nki? Ngeye Elia kwakue? Yandi wavova: Kiena kwami ko. Ngeye i mbikudi kwakue? Yandi wavutula: Ve.

22. Buna bavova kwa yandi: U nani kwaku? mpasi tuavutula mvutu kwa batufidisi. Bwe vovele mu ngeye kibeni?

23. Wavova: Mono i nding' aumosi ubokanga mu nsi yankatu: Lusungika nzil' a Mfumu, bonso bwavova Yesaya, mbikudi. Yes. 40: 3. Mal. 1: 3. Luk. 3: 4.

24. Babana bafiduswa kwa bafalisi;

25. banyuvula, bavova kwa yandi: Buna mu nkiana ubotikanga, vo ngeye ka i Klisto ko ye ka Elia ko ye ka mbikudi ko?

26. Yoane wavutula kwa yau, wavova: Mono ibotikanga mu nlangu, kansi mu monakanda diano mutelamene ululembolo zaya, Mat. 8: 11. Mal. 1: 7 b. Luk. 8: 16. Mav. 13: 25.

27. yandi ukwiza ku nim' ami, mono kifweni mu kutula nying' ansampatu andi ko.

28. Momo makala mu Betania kuna simu dia Yodani, kwakala botikanga Yoane.

29. Lumbu kiansuka wamona Yesu wizidi kwa yandi, wavova: Tala, Mwan' ameme wa Nzambi ukatulanga masumu manza. 1 Pet. 1: 19.

30. I yandi uyabikidi: Bakala di-

kwiza ku nim' ami wakikadilanga mu mono, kadi wantekidila.

31. Mono kianzaya ko, kansi kidi kazayakana kwa Israeli, i kuma yayizidi ye botikanga mu nlangu.

32. Yoane wata kimbangi, wavova : Mono yatonwa Mpeve yakulumuka tuka mu zulu bonso bembe ; yau yasikila va ntandu andi.

Mat. 3: 16. Mal. 1: 10. Luk. 3: 22.

33. Kianzaya kwami ko, kansi wamfidisa mu botika mu nlangu, ndiena wavova kwa mono : Ndiena uumweni, vo Mpeve yikulumukini ye sikidi va ntandu andi, i yandi ubotikanga mu Mpeve yavedila.

34. Mono yamona ye yata kimbangi, vo yandi i Mwan' a Nzambi.

35. Lumbu kiansuka Yoane watelama diaka ye nlonguki miandi miole ;

36. bu katale Yesu kukayenda, wavova : Tala, Mwan' ameme wa Nzambi.

37. Nlonguki mina miamiole miawa, bu kavova ; banama Yesu.

38. Yesu wabangumuka, wabatonwa, bu bannama, wavova kwa yau : Nki lutombele ? Bavova kwa yandi : Labi—bu dibangudulu dibikwanga nlongi—kwe ukundanga ?

39. Wavova kwa yau : Luiza luamona. Nkiangunu bayiza, bamona mukakundanga ; bakala yandi kina lumbu. Bwakala kani ola kiakumi.

40. Andele, i mpangi a Simoni Petelo, wakala mosi mu yau bole bawa kwa Yoane ye banama yandi.

41. Yandi wateka solula yandi mpangi Simoni, wavova kwa yandi : Yeto tuasolole Mesia, bu dibangudulu i Klisto.

42. Yandi wantuala kwa Yesu. Yesu wantala, wavova : Ngeye u Simoni, i mwan' a Yoane. Ngeye si wabikwa Kefa, mbangudulu i tadi. Mat. 16: 17 b.

43. Lumbu kiansuka Yesu wazola kwenda kuna Ngali ; yandi wasolula Filipino. Yesu wavova kwa yandi : Undama.

44. Kansi Filipino watuka mu Betesaida, i mbanz' a Andele ye Petelo.

45. Filipino wasolula Natanaeli, wavova kwa yandi : Ndiona wasonukwa kwa Mose mu nsiku ye kwa bambikudi yeto tuasolole, i Yesu, i mwisi Nasaleti, i mwan' a Yosefi.

1 Mose 3: 15. 22: 18. 49: 10. 5 Mose 18: 18.

Yes. 7: 14. 9: 6. 40: 11. 53: 1 b. Yel. 23: 5.

Yeh. 34: 23. Dan. 9: 24. Mika 5: 2.

46. Natanaeli wavova kwa yandi : Kadi diambote dilenda tuka mu Nasa-

letie ? Filipino wavova kwa yandi : Wiza watala.

47. Yesu wamona Natanaeli wizidi kwa yandi, wavova mu yandi : Tala, isaelita mu kedika ukondolo kinkita.

Lumb. 32: 2.

48. Natanaeli wavova kwa yandi : Bwe unzeyi ? Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Filipino bu katelele ngeye mbila, bu kedingi kungsi anti wakuyu, mono ikimwenini.

49. Natanaeli wavutula kwa yandi : Labi, Ngeye i Mwan' a Nzambi, ngeye ntinu a Israeli.

Yoa. 6: 69. Mat. 14: 83. 16: 16. Mal. 3: 29.

50. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Ngeye lekele minue, bu ikembi, vo imweni kungsi akuyu ? Ngeye si wamona malutidi momo mu nene.

51. Wavova kwa yandi : Kedika, kedika, mono iluvovele : Yeno si luamona zulu diazibuka ye mbasi za Nzambi zibaluka, zikulumuka va ntandu a Mwan' amuntu.

KAPU 2.

1. Yesu wakitula nlangu vinia, 13. wayenda ku Yeluselemi, wavedisa nzo a Nzambi.

Mu lumbu kiantatu mwakala ndambisa mu Kana mu Ngali. Mbut' a Yesu wakala muna.

2. Yesu watumuswa ku ndambisa mpe ye nlonguki miandi.

3. Ka bakala vinia ko, kadi vinia kiandambisa kiasuka, nkiangunu mbut' a Yesu wavova kwa yandi : Ka bona vinia ko.

4. Yesu wavova kwa yandi : Nkento, nki adambu tuena beto yaku ? Lokula kiami ka kiaizidi ko.

5. Mbut' andi wavova kwa bisielo : Dionso dikalukembi, luvanga dio.

6. Mu diambu diampedoso abayudayo mvungu nsambanu mianlangu miatela ma vana, mitezwa meteleta biole biole, vo bitatu bitatu.

7. Yesu wavova kwa yau : Lufuluza mvungu mianlangu kwa nlangu. Bafuluza mio nate ye nafwasia.

8. Wavova kwa yau : Luvata bwabu, lunata kwa ngudi asielo kiandambisa. Banata kwau.

9. Ngudi asielo kiandambisa bu kalevita nlangu wakituka vinia, kazaya mukiatuka ko—kansi sielo biavata nlangu biazaya bo—ngudi asielo watela toko diandambisa mbila.

10. Wavova kwa yandi : Bantu babonso no bateka tulanga vinia kiabiza, bu

bameni kolwa, mboki kina kiambi. Ngeye kutidi vinia kiabiza nate ye bwabu.

11. I mbadukulu yoyo yadimbu biavanga Yesu mu Kana mu Ngalili, wamonikisa nkembo andi; nlonguki miandi mianlekila minu.

12. Landila momo yandi wakulumuka ku Kapenaumi, yandi kibeni ye mbutu' andi ye mpangi zandi ye nlonguki miandi. Ka bakala mo lumbu biabingi ko.

13. Yesu wabaluka ku Yelusalemi, pasa kiabayudayo bu kiakala lukufi.

14. Mu kinlongo kamona batekanga zingombe ye mameme ye mabembe, ye mbudisi miavanza bavwandanga muna.

15. Yandi wavanga kokoto kiamfumu, wawaikisa babonsono mu kinlongo ye mameme ye zingombe, wategula vanza biambudisi, wanenguna meza,

Mat. 21: 12 b. Mal. 11: 15 b. Luk. 19: 45 b.

16. wavova kwa bateka mabembe: Lukatula biabi vava. Ka luvangani nzo a Sami nzo azandu ko.

17. Nlonguki miandi miabambuka moyo, wo masonama: Vema kwanzo aku si kwakundia.

Lumb. 69: 9.

18. Buna bayudayo bavutula, bavova kwa yandi: Nki adimbu wakutusonga, bu uvengi bobo?

Mat. 12: 38. 16: 1. Yoa. 6: 30.

19. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Lutulula vwala diadi, mu lumbu tatu itedimisa dio.

Mat. 26: 61. 27: 40. Mal. 14: 58. 15: 29.

20. Buna bayudayo bavova: Vwala diadi diatungwa mu makumaia ye mvu nsambanu, ngeye wa dio tedimisa mu lumbu tatue?

21. Kansi yandi wabika vwala dianitu andi.

22. Nkianguu bu kafuluka mu bafwa, nlonguki miandi miabambuka moyo, vo wavova momo, baleka minu mu masonukwa ye mambu mavova Yesu.

Luk. 24: 8.

23. Bu kakala mu Yelusalemi mu pasa mu lumbu biankumbo, babingi balekila nkumbu andi minu, bu bamona dimbu biandi bikavanga.

24. Yandi kibeni Yesu kabundana yau minu ko, kadi wazaya babonsono,

25. kakala nsatu akimbangi mu muntu ko, kadi yandi kibeni wazaya moneo makala mu muntu.

Yoa. 6: 24. Nza. 2: 23.

KAPU 3.

1. Yesu ye Nikodemo. 22. Mpaka mu mbotokolo a Yesu ye mbotokolo a Yoane.

Kwakala muntu mu bafalisi, nkumbu andi Nikodemo, i nkuluntu abayudayo.

Yoa. 7: 50. 19: 39.

2. Yandi wayiza kwa yandi mu fuku, wavova kwa yandi: Labi, tuzeyi, vo ngeye tukidi kwa Nzambi bonso nlongi; kadi muntu kalendi vanga dimbu biobio biuvanganga ko, vo Nzambi kena yandi ko.

Yoa. 7: 50. 9: 16, 33. 19: 39.

3. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Kedika, kedika, mono ivovele: Vo muntu kabutuluka ko, kalendi mona kimfumu kia Nzambi ko.

Tit. 3: 5.

4. Nikodemo wavova kwa yandi: Muntu bu kena wanuna, bwe kalenda butuka? Kadi yandi lenda kota diakankota yanzole mu vumu kiambut' andi ye butuke?

5. Yesu wavutula: Kedika, kedika, mono ivovele: Vo muntu lembolo butuka mu nlangu ye Mpeve, kalendi kota mu kimfumu kiamazulu ko.

6. Kiabutuka mu nsuni, i nsuni; kiabutuka mu Mpeve, i mpeve.

7. Kuyitukwani ko, bu ikembi: Yeno lufwiti butuluka kaka.

8. Mpeve yivevumukanga kuyizolele, ngeye wilu nding' andi, kansi muyitukanga ye muyikwendanga, kuzeyi mo ko. Bobo bwenina wonso wabutuka mu Mpeve.

Mpovi 11: 5. 1 Kol. 2: 11.

9. Nikodemo wavutula, wavova kwa yandi: Momo bwe malenda kala?

10. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Ngeye i nlongi a Isaeli ye kuzeyi momo koe?

11. Kedika, kedika, mono ivovele: Tuvovanga matuzeyi, tutanga kimbangi mu momo matuamweni, ye ka lutambulanga kimbangi kieto ko.

Yoa. 7: 16. 8: 24. 12: 49. 14: 24.

12. Vo ilukembi lekwa biakintoto, kansi ka lulekele minu ko, buna bwe si lualeka minu, vo ikulukamba lekwa biakizulu?

13. Muntu kabaluka ku zulu ko, kansi ndiena wakulumuka mu zulu, i Mwan' amuntu wena ku zulu.

Zing. 30: 4. Yoa. 6: 62. Ef. 4: 9 b.

14. Bonso bwabalula Mo-e nioka kuna nsi yankatu, i buna si bwabaludulwa Mwan' amuntu mpe,

15. kidi wonso ulekanga minu kakala moyo wamvu ya mvu mu yandi.

Luk. 19: 10. Yoa. 6: 40, 54.

16. Kadi bonso bwabu Nzambi wa-

zola nza, vo wavana Mwan' andi mosi kaka, mpasi wonso ukunlekilanga minu kabungwa ko, kansi kala moyo wamvu ya mvu.

Loma 5: 8. 1 Yoa. 4: 9.

17. Kadi Nzambi kafidisa Mwan' andi mu nza, kidi kafundisa nza ko, kansi nza kidi yavuluswa mu yandi.

Yoa. 12: 47. 1 Yoa. 4: 14.

18. Ukunlekilanga minu kanani funduswa ko; ulembolo leka minu wakifundusulwa, kadi kalekele minu ko mu nkumbu a Mwana mosi kaka wa Nzambi.

Yoa. 5: 24. 6: 40. Mav. 4: 12.

19. Kansi mfundusu i yayi: Kia kwayiza mu nza, kansi bantu bazola tombe kwakwingi ye kia zafuma, kadi mavanga mau makala mambi.

Yoa. 1: 5, 10 b.

20. Kadi wonso uvanganga yambi, ubelanga kia, kakwizanga ku kia ko, mavanga mandi ka midi sembwa.

21. Uvanganga kedika, ukwizanga ku kia, kidi mavanga mandi mamonika, kadi mavangama mu Nzambi.

22. Landila momo Yesu wayiza ye nlonguki miandi ku nsi a Yuda. Kuna kakalanga yau ye botikanga.

23. Kansi Yoane wakala botikanga kuna Ainoni mpe lukufi ye Salemi, kadi nlangu miamingi miakala kuna. Bayiza ko botukwanga.

Mat. 3: 6. Luk. 8: 7.

24. Kadi Yoane kakitudulwa mu boloko ko.

25. Nkiangunu nlonguki mia Yoane miatukisa mpaka ye nyudayo mu mpe-doso.

26. Bayiza kwa Yoane, bavova kwa yandi: Labi, ndiona wakala yaku kuna simu dia Yodani uwatela kimbangi, tala, yandi ubotikanga, babonsono bakwizanga kwa yandi.

Yoa. 1: 15, 26 b., 30.

27. Yoane wavutula, wavova: Muntu kalendi tambula lekwa ko, vo ka kievwa kwa yandi tuka mu mazulu ko.

1 Kol. 4: 7. Yak. 1: 17.

28. Yeno kibeni i mbangi zami, bu yavova: Mono ka i Klisto ko, kansi yafiduswa ku ntual' andi.

Yoa. 1: 20.

29. Wena ndumb' andambisa i toko diandambisa, kansi nkundi atoko diandambisa utelamanga ye wanga dio, uyangalalanga mu kiese mu nding' atoko diandambisa. I kuma kiese kiami kiokio kilungidi.

30. Yandi fwiti neniva kaka, kansi mono kevama.

31. Tukidi mu kayengele wena va ntandu ababonsono; tukidi mu ntoto i mwisi ntoto, uvovanga kisi ntoto; ndieu utukidi ku zulu

Yoa. 8: 23.

32. utanga kimbangi mu makamweni ye makawilu, kansi muntu katambulanga kimbangi kiandi ko.

Yoa. 5: 20. 8: 26. 12: 49. 14: 10.

33. Tambudi kimbangi kiandi, sidi dimbu kiandi, vo Nzambi wena wake-dika.

34. Kadi wafiduswa kwa Nzambi uvovanga mambu ma Nzambi, kadi kavananga Mpeve mu tezo ko.

Yes. 11: 2. Mav. 10: 38. Ef. 4: 7.

35. Se dizolanga Mwana, diaveni yayonsono mu koko kwandi.

Yoa. 5: 20.

36. Wonso ulekilanga Mwana minu wena moyo wamvu ya mvu, kansi lembolo tumamana Mwana kamoni moyo ko, kansi nganzi za Nzambi zisikilanga mu yandi.

Yoa. 5: 24. 6: 47. 1 Yoa. 5: 11 b.

KAPU 4.

1. Yesu wavioka mu Samalia, 5. wamokisa nkento wakisi Samalia, 31. wamokisa nlonguki miandi. 39. Bisi Samalia banlekila minu. 43. Yesu waniakisa mwan' amuntu wantinu.

Nkiangunu Yesu bu kazaya, vo bafalisi bakiwila, vo Yesu lutidi Yoane mu vanga minlonguki ye mu botika—

2. kansi yandi kibeni Yesu kabotika ko, kansi nlonguki miandi—

3. buna wasisa Yuda, wayenda diaka ku Ngalili.

4. Yandi fwiti viokila kaka mu Samalia.

5. I kuma waluaka ku mbanza ya Samalia, yibikwanga Sikali, lukufi ye yinza diavana Yakobi kwa mwan' andi Yosefi.

1 Mose 48: 22.

6. Kuna kwakalanto a Yakobi. Yesu, bu kanoka nitu mu diata, wavwanda va mbel' anto. Bwakala kani ola kiansambanu.

7. Nkento akisi Samalia wayiza mu teka nlangu. Yesu wavova kwa yandi: Umpana yanwa.

8. Kadi nlonguki miandi miakiyendila ku mbanza mu sumba madia.

9. Nkento akisi Samalia wavova kwa yandi: Ngeye bu u nyudayo, bwe lenda lombwa wanwa kwa mono, i nkento akisi Samalia?

2 Nt. 17: 24. Luk. 9: 52 b. Mav. 10: 23.

10. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Vo ngeye zeyi nkailu a Nzambi ye nani vovele kwa ngeye: Umpana yanwa, nga unlombele, nga kaveni nlangu amoyo mpe.

Lumb. 23: 2. Yes. 12: 3.

11. Nkento wavova kwa yandi: Mfumu, kubeki kivatila nlangu ko, no.

yena mpinda ; buna kwe kutukidi nlangu amoyo wena yaku ?

12. Kadi ngeye lutidi seto Yakobi watuvana nto, wanwa yandi kibeni mu nto ye bana bandi ye bulu biandi ?

13. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Weso unwanga nlangu wau vutukidi mona mpwila ;

Yoa. 6: 35.

14. kansi wonso nwini nlangu uikunwana, kamoni mpwila yamvu ya mvu ko, kansi nlangu uikunwana si wakala nto anlangu mu yandi ufundumukanga mu moyo wamvu ya mvu.

Yes. 55: 1. Yoa. 6: 27, 35. 7: 37 b.

15. Nkento wavova kwa yandi : Mfumu, umpana nlangu wowo, kidi yalemwa fwa mpwila ye kwiza nate ye mwamu ye vata wo.

16. Wavova kwa yandi : Wenda, tela bakala diaku mbila, wiza vava.

17. Nkento wavutula, wavova : Kiena bakala ko. Yesu wavova kwa yandi : Ngeye tomene vova : Kiena bakala ko ;

18. kadi babakala batanu bakedi yaku ; diena yaku bwabu, ka i bakala diaku ko ; diodio vovele mu kedika.

19. Nkento wavova kwa yandi : Mfumu, mbweni, vo ngeye i mbikudi.

Luk. 7: 16. 24: 19. Yoa. 6: 14.

20. Mase meto masambila vana mongowo, kansi yeno luvovele, vo Yelusalemi i vuma vafwiti sambudulwanga kaka.

5 Mose 12: 5, 11. 1 Nt. 9: 3.

21. Yesu wavova kwa yandi : Nkento, undekila minu, vo lokula kikwiza, bu lulembolo sambila Se va mongo wowo vo mu Yelusalemi.

22. Lusambilanga malulembolo zaya ; yeto tusambilanga matuzeyi, kadi mpululu yitukidi mu bayudayo.

Loma 9: 4 b.

23. Kansi lokula kikwiza, ye kiena bwabu, nsambidi miakedikaka bu misambilanga Se mu mpeve ye mu kedika, kadi Se ditombanga mpe, vo bakanambilanga bakala bampila yoyo.

24. Nzambi i mpeve, basambilanga bafwiti sambila kaka mu mpeve ye mu kedika.

2 Kol. 3: 17.

25. Nkento wavova kwa yandi : Nzeyi kwami, vo Mesia ubikwanga Klisto wakwiza. Bu kizidi, si kakutusamunina mamonso.

26. Yesu wavova kwa yandi : I mono kwami mpovele ye ngeye.

Yoa. 9: 37.

27. Bu mabwa, nlonguki miandi miuluaka, bayitukwa, bu kavova ye nkento ; kansi muntu nkutu kavova ko : Nki tombele, evo nki vovele ye yandi ?

28. Buna nkento wasisa mvungu andi

anlangu, wayenda ku mbanza, wavova kwa bantu :

29. Luiza luatala muntu unkembi mamonso mayavengi. Kanivo yandi i Klisto ?

30. Bavaika mu mbanza, bayiza kwa yandi.

31. Mu ntangu yoyo nlonguki miannyuvula, miavova : Labi, dia kwaku.

32. Kansi wavova kwa yau : Dia kwena yami kululembolo zaya.

33. Buna nlonguki miavovasana : Kanivo muntu neti kiandia kwa yandi ?

34. Yesu wavova kwa yau : Dia kwami i mu vanga luzolo luawamfidisa ye manisa salu kiandi.

Yoa. 5: 30. 6: 38. 17: 4.

35. Kadi ka luvovele koe : Ngonda zia zisidi, mboki nsungi angionzoko yizidi ? Tala, mono iluvovele : Lusendula meso meno, lutanwa mavia, vo makivembokele mu ngionzoko.

Mat. 9: 37. Luk. 10: 2.

36. Uyonzikanga utambulanga mfutu bwabu ye yonzikanga mimbuto ku moyo wamvu ya mvu, kidi kunini ye yonzekele bayangalala va mosi.

37. Kadi mu diodio diambu diadi diakedikaka : Wankaka ukunanga, wankaka uyonzikanga.

Mika 6: 15.

38. Mono yalufidisi mu yonzika yilualembwa sala. Bankaka bameni sala, yeno lusokotele mu salu kiau.

39. Bisi Samalia babingi mu mbanza yoyo banlekila minu mu diambu diamambu mankento wata kimbangi : Yandi unkembi mamonso mayavengi.

40. Nkiangu bisi Samalia bu bayiza kwa yandi, banyuvula kakala yau. Yandi wakala kuna lumbu biole.

41. Bankaka babingi banlekila minu mu diambu diamambu mandi ;

42. bavova kwa nkento : Bwabu ka tulekele minu diaka ko mu diambu diamapov' aku, kadi yeto kibeni tuwilu ye tuzeyi, vo mu kedika ndieu i Mvulusi anza.

Yoa. 6: 69. 17: 8.

43. Lumbu biole mboki wakatuka kuna, wayenda ku Ngali ;

Mat. 4: 12. Mal. 1: 14. Luk. 4: 14.

44. kadi yandi kibeni Yesu wata kimbangi, vo mbikudi kabeki nzitusu mu yandi nsi ko.

Mat. 13: 57. Mal. 6: 4. Luk. 4: 24.

45. Nkiangu bisi kaluaka ku Ngalili, bisi Ngali bantambula, kadi bamonsona makavanga mu Yelusalemi mu nkembo, kadi yau kibeni mpe bayiza ku nkembo.

46. Nkiangu wayenda diaka ku

Kana mu Ngalili kukakitudila nlangu vinia.

Mu Kapenaumi mwakala muntu wantinu wakala mwana wena yela.

Yoa. 2: 1 b.

47. Bu kawa, vo Yesu tukidi mu Yuda ye wizidi ku Ngalili, wayenda kwa yandi, wanyuvula kakulumuka ye niakisa mwan' andi, kadi wakala lukufi ye fwa.

48. Buna Yesu wavova kwa yandi: Vo ka lumonanga dimbu ye mangu ko, ka lulekanga minu nkutu ko. 1 Kol. 1: 22.

49. Muntu wantinu wavova kwa yandi: Mfumu, kulumuka, finwana fiami bu ka fiakifwididi ko.

50. Yesu wavova kwa yandi: Wenda, mwan' aku uvukidi. Muntu waleka minu mu diambu diavova Yesu kwa yandi, wayenda.

51. Bu kakinangukina mu kulumuka, nanga miandi miankika, niankamba, vo mwan' andi uvukidi.

52. Buna yandi wabayuvula ola kikabadika niakina. Buna bavova kwa yandi: Zono mu ola kiansambodia yuku-yuku diansisidi.

53. Nkiangunu se diazaya, vo mu ola kina kiavova Yesu kwa yandi: Mwan' aku uvukidi. Yandi waleka minu yandi kibeni ye nzo andi yamvimba.

54. Kiokio i dimbu kianzole kiavanga Yesu, bu katuka mu Yuda ye wayiza ku Ngalili.

KAPU 5.

1. Mbevo ku Beteseda. 9. Bayudayo bazola vonda Yesu. 18. Yesu wavova mu Sandi, 30. wakibika Mwan' a Nzambi.

Landila momo nkembo wabayudayo wakala, Yesu wabaluka kuna Yelusalemi.

2. Mu Yelusalemi mwena va mwelo amameme zinga kibikwanga Beteseda mu kiyibli. Mwakala nlonga ntanu miabitungwa.

3. Mu miomio mwalambalala kabu diazimbevo ye bampopo ye batenibilanga ye basioka.

5. Kuna kwakala muntu mosi wakala yela makumatatu ye nani diamvu.

6. Yesu bu kammona lambalele, wazaya, vo wakibedila ntangu yayingi, wavova kwa yandi: Ngeye zolele niakike?

7. Mbevo yavutula kwa yandi: Mfumu, kiena muntu ukuntula mu zinga ko, nlangu bu uvinzulu; kansi bu ngizidi, wankaka ukikulumukini.

8. Yesu wavova kwa yandi: Tela-ma wabonga ntand' aku, wenda.

Mat. 9: 6.

9. Muntu waniaka, wabonga ntand' andi, wayenda. I kialumingu lumbu kiokio.

Yoa. 9: 14.

10. Nkiangunu bayudayo bavova kwa ndiena waniaka: I lumingu kwandi, kwena luve mu nata ntanda ko.

2 Mose 20: 10. Yel. 17: 21 b. Mat. 12: 2.

11. Yandi wavutula kwa yau: Undiakisingi vovelenge kwa mono: Bonga ntand' aku, wenda.

12. Banyuvula: Nani i muntu wowo uvovelenge kwa ngeye: Bonga ye wenda?

13. Kansi mbevo kazaya ko ndiena i nani, kadi Yesu wavengumuka, kadi ndonga yayingi yakala va vuma kina.

14. Landila momo Yesu wansolula mu kinlongo, wavova kwa yandi: Tala, wanieki, kuvutukani vola masumu ko, kwidi bwilwa dilutidi bi.

Yoa. 8: 11.

15. Buna muntu wayenda vova kwa bayudayo, vo i Yesu wanniakisa.

16. Mu diambu diodio bayudayo bazoma Yesu, bu kavanga momo mu lumingu.

17. Kansi yandi wavutula kwa yau: Sani disalanga nate ye bwabu; mono mpe isalanga.

Yoa. 14: 10.

18. Mu diambu diodio bayudayo baluta tomba mu kumvonda, bu katulula lumingu ye wabika Nzambi diandi Se mpe, wakidedikisa ye Nzambi.

19. Buna Yesu wavutula, wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Mwana ka ulendi vanga diambu yandi kibeni ko, kansi dina dikamweni ye Se divanganga; kadi monso makavanganga, momo mavanganga mpe Mwana bumosi.

Yoa. 8: 38.

20. Kadi Se dizolanga Mwana ye disonganga wo mamonsono makavanganga yandi kibeni; mavanga malutidi momo si dia wo songa mpe, kidi luayitukwa.

Yoa. 3: 35.

21. Kadi bonso bufulukisanga Se bafwaye kubavumusanga, i buna Mwana uvumusanga bonso bakazolele.

22. Kadi Se nkutu kafundisanga muntu ko, kansi wavana mfundusu yayonsono kwa Mwana,

Mat. 11: 27. 28: 18. Yoa. 17: 2.

23. kidi babonsono bazitisa Mwana, bonso bubazitisanga Se. Wonso lembolo zitisa Mwana, kazitisanga Se diafidisa wo ko.

24. Kedika, kedika, mono iluvovele: Wonso uwanga mambu mami ye leki-

langa wamfidisa minu, wena moyo wamvu ya mvu, kaluaki mu mfundusu ko, kansi wakatukidi mu lufwa ye wazizidi ku moyo.

Luk. 23: 43. Yoa. 3: 18. 6: 40, 47. 8: 51.
Ef. 2: 6.

25. Kedika, kedika, mono iluvovele: Lokula kikwiza, ye kiena bwabu, bafwa bu bawa nding' a Mwan' a Nzambi, bawilu si bakala moyo.

Loma 6: 4. Ngal. 2: 20. Ef. 2: 1, 5, 6. 5: 14.

26. Kadi bonso bwenina Se moyo mu yandi kibeni, i buna diavana Mwana mu kala moyo mu yandi kibeni.

27. Diamvana lendo kiazengila nze-ngolo, bu i Mwan' amuntu.

28. Ka luyitukwani momo ko; kadi ntangu yikwiza yina wa babonso bena mu zindiamu nding' andi,

Dan. 12: 2. 1 Kol. 15: 52. 1 Tes. 4: 16.

29. si bavaika; bavanga yambote ku mfulukusu amoyo; basadila yambi ku mfulukusu amfundu.

Mat. 25: 46.

30. Mono kilendi vanga lekwa mu mono kibeni ko. Bonso buiwanga ifundisanga; mfundusu ami yena yalungu, bu kitombanga luzolo luami ko, kansi luzolo luawamfidisa.

Yoa. 6: 38.

31. Vo itanga kimbangi mu mono kibeni, kimbangi kiami ka kiena kiakedika ko.

32. Wankaka wena utanga kimbangi mu mono, luzeyi kweni, vo kimbangi kiokio kikatanga mu mono kiena kiakedika.

Yes. 42: 1. Mat. 17: 5. Yoa. 8: 14, 18.

33. Yeno luatuma kwa Yoane, yandi watela kedika kimbangi.

Yoa. 1: 19 b.

34. Mono kitambudi kimbangi kiamuntu ko, kansi mpovele momo, kidi luavuluswa.

35. Yandi i mwinda walema ye wakienzula; kansi luzola yangalala mu kia kwandi mu lokula kimosi.

36. Kimbangi kiena yami kilutidi kia Yoane; kadi mavanga mampana Se, kidi yamanisa mo, i mavanga momo maivanganga matanga kimbangi mu mono, vo i Se diamfidisa.

Yoa. 10: 25. 14: 11.

37. Se diamfidisa, yandi tele kimbangi mu mono. Widi ntangu nkutu ka luwilu nding' andi ko ye ka lumweni lunitu luandi ko.

Mat. 3: 17. 17: 5. Yoa. 6: 27. 12: 28.
2 Pet. 1: 17. 2 Mose 33: 20. 5 Mose 4: 12.
1 Tim. 6: 16. 1 Yoa. 4: 12.

38. Yeno ka luena mambu mandi masikila mu yeno ko, kadi ka lulekila-nga ndiena ukafidisa minu ko.

39. Lufionguninanga masonukwa, kadi lubenzi, vo mu mau luena moyo

wamvu ya mvu, i mau matanga kimbangi mu mono.

Luk. 10: 29. Mat. 17: 11. Yes. 8: 20. 34: 16.
5 Mose 18: 15. Yel. 23: 5. Dan. 9: 24. Yoa. 1: 45.

40. Yeno ka luzolele kwiza kwa mono ko, kidi luakala moyo.

41. Kitambulanga nkembo kwa bantu ko;

42. kansi iluzeyi, vo ka luena zola kwa Nzambi mu yeno ko.

43. Mono yayizidi mu nkumbu a Sami, kansi ka lukuntambulanga ko; vo wankaka wizidi mu yayandi nkumbu, yandi lutambudi.

44. Bwe lulenda leka minu, bu lutombasananga nkembo, kansi ka lutombananga nkembo ko utukidi mu Nzambi yimosi kaka?

45. Ka lubanzani ko, vo yakulufunda kwa se? Vena umosi ukulufundanga, i Mose ulusilanga yuvu.

46. Kadi vo lulekele Mose minu, nga luandekele minu, kadi yandi wasonika mu mono.

1 Mose 3: 15. 22: 18. 49: 10. 5 Mose 18: 15, 18.

47. Kansi vo lulembolo leka minu mu masonukwa mandi, buna bwe lulekila mambu mami minu?

KAPU 6.

1. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala. 14. Bantu bazola kunyadi ntinu; 16. wadiata va nlangu, 22. wata nsamu mu dimpa diakizulu. 60. Nlonguki miangka miasuisa. 67. Kimbangi kia Petelo.

Landila momo mboki Yesu wasabuka ku simu diambu a Ngalili, i wa Tibelia.

Mat. 14: 13 b. Mal. 6: 30 b. Luk. 9: 10 b.

2. Ndonga yayingi yannama, kadi bamonu dimbu bikavanga mu zimbevo.

3. Yesu wabaluka vana mongo, wawwanda vana ye nlonguki miandi.

4. Pasa i nkembo wabayudayo wakala lukufi.

8 Mose 23: 5.

5. Yesu bu kasendula meso mandi ye mona, vo ndonga yayingi yizidi kwa yandi, wavova kwa Filipo: Kwe tuisumbila mampa, kidi eba badia?

6. Wavova momo mu kuntonta, kadi yandi kibeni wazaya makakana vanga.

7. Filipo wavutula kwa yandi: Mampa mankama zole zadenali ka malungidi kwa yau ko, kidi muntu muntu kabaka sibuku-buku.

8. Nlonguki andi mosi, Andele, i mpangi a Simoni Petelo, wavova kwa yandi:

9. Kindende kiena vava kiena mampa matanu mabali ye mbizi zole za-

nlangu, kansi biabi i nki kwa baba babingi?

2 Nt. 4: 43.

10. Yesu wavova : Lusa bantu bavwanda. Vuma kiokio kiakala titi biabingi. Buna babakala bavwanda kanivo mafunda matanu mu ntalu.

11. Buna Yesu wabonga mampa, watonda, wavana bavwanda, bobo mpe mbizi yonso yibazola.

12. Bu bamana yukuta, wavova kwa nlonguki miandi : Luyonzika buku bi- amansadusulwa, widi lekwa ka kidi fulula.

13. Nkiangunu bayonzika, bafuluzza kumi ye mpidi zole zabuku biamansadusulwa biamampa matanu mabali mabadia.

14. Nkiangunu bantu bu bamona dimbu kiavanga Yesu, bavova : Kedika, endu i mbikudi ukwiza mu nza.

5 Mose 18: 15, 18. Luk. 7: 16. 24: 19.
Yoa. 4: 19. 7: 40.

15. Nkiangunu Yesu bu kazaya, vo bakana kumbaka mu ngolo, kidi bamvanga ntinu, buna watinina vana mingo diaka, yandi kwandi kaka.

Mat. 14: 22 b. Mal. 6: 45 b.

16. Nkokila bu yabwa, nlonguki miandi miakulumuka ku mbu,

Mat. 14: 22 b. Mal. 6: 45 b.

17. bakota mu bota, basabuka kuna simu diambu kuna Kapenaumi. Bayiludulwa, Yesu kakiluakila kwa yau ko ;

18. mbu watudumuswa beni kwa mpeve yangolo yavavumuka.

19. Nkiangunu bu baluaka kanivo makumole ye stadia bitanu kanivo makumatatu, bamona Yesu dieti mu mbu, wafinangana ye bota ; bakala wonga.

20. Kansi wavova kwa yau : I mono kwami, ka lukalani wonga ko.

21. Buna bazola kuntambula mu bota ; bota ntumbu luaka kuna simu dibayenda.

22. Lumbu kiansuka ndonga yatelama kuna simu diambu, bamona, vo ka kwakala bota kiankaka ko, kansi kimosi kaka, ye vo Yesu kakota ye nlonguki miandi mu bota ko, kansi nlonguki miandi miayenda miao kaka.

23. Bota biatuka mu Tibelia lukufi ye vuma vabadila mampa, Mfumu bu kakitondila.

24. Nkiangunu ndonga bu yamona, vo Yesu kakala kuna ko ye ka nlonguki miandi mpe ko, bakulumuka mu bibota yau kibeni, baluaka ku Kapenaumi, batombanga Yesu.

25. Bu bansolula kuna simu diambu,

bavova kwa yandi : Labi, nki antangu wizidi vava ?

26. Yesu wavutula kwa yau, wavova : Kedika, kedika, mono iluvovele : Ka lukuntombanga ko, bu luamweni dimbu, kansi bu luadidi mampa ye yukutidi.

27. Ka lusadilani mu ndilu yifukilanga ko, kansi mu ndilu yisikilanga ku moyo wamvu ya mvu, yina yikulu- vananga Mwan' amuntu ; kadi Se, i Nzambi, diansa dimbu.

Yoa. 11: 26. Mat. 8: 17. 17: 5. Yoa. 1: 32 b.
5: 37. 8: 18.

28. Nkiangunu bavova kwa yandi : Nki tuavanga, kidi tuasala salu kia Nzambi ?

29. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Salu kia Nzambi i kiaki, mpasi lualukila ndiena ukafidisa minu.

1 Yoa. 3: 23.

30. Buna bavova kwa yandi : Buna nki adimbu vengi, kidi tuamona kio ye kulekila minu ? Nki usalanga ?

Mat. 12: 38. 16: 1. 1 Kol. 1: 22.

31. Mase meto madianga mana muna nsi yankatu, bonso bwasonama : Yandi wabavana mampa matuka ku zulu mu dia.

1 Kol. 10: 3.

32. Buna Yesu wavova kwa yau : Kedika, kedika, mono iluvovele : Mose kaluvana dimpa diatuka ku zulu ko, kansi Sami dikuluvanga dimpa diakedika diatukidi mu zulu.

33. Kadi dimpa dia Nzambi i diodio dikulumuka tuka ku zulu, divana moyo kwa nza.

34. Buna bavova kwa yandi : Mfumu, utuvananga dimpa diodio ntangu zazonsono.

35. Buna Yesu wavova kwa yau : Mono i dimpa diamoyo. Ukwiza kwa mono kafwe usatu nkutu ko ; ukundekila minu, kamoni mpwila widi ntangu nkutu ko.

Yes. 55: 7. Mat. 11: 28. Yoa. 4: 14. 7: 37.

36. Mono yaluvovele, vo luamweni, kansi ka lualেকে minu ko.

37. Biabionsono bikumpananga Sami bikwizanga kwa mono, wonso ukwiza kwa mono, kinluanzudi nkutu ko ;

38. mono kiakulumuka tuka ku zulu ko, kidi yavanga luzolo luami, kansi luzolo luawamfidisa.

Mat. 20: 39 b. Yoa. 4: 34. 5: 30.

39. Luzolo luawamfidisa i lualu, mpasi kiavidisa widi lekwa ko mu bina biabionsono bikampana, kansi kidi yafulukisa kio mu lumbu kiazimunina.

Yoa. 10: 28. 17: 12. 18: 9.

40. Kadi luzolo lna Sami i lualu, mpa-

si wonso umonanga Mwana ye kunle-kilanga minu si kakala moyo wamvu ya mvu, ye mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina. Yoa. 3: 15 b.

41. Nkiangunu bayudayo bavuma mu yandi, bu kavova: Mono i dimpa diakulumuka tuka ku zulu.

42. Bavova: Kadi ndieu ka Yesu, i mwan' a Yosefi koe, wena se ye mbuta batuzezi? Buna ndieu bwe kavovele bwabu: Mono yakulumuka tuka ku zulu? Mat. 13: 55. Luk. 4: 22. Yoa. 7: 27.

43. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Ka luvumani mu yeno kibeni ko.

44. Muntu kalendi kwiza kwa mono ko, vo Se diamfidisa ka dintuntidi ko; mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina.

45. Mwasonama mu nimbikudi: Babonsono si balongwa kwa Nzambi. Wonso wawa kwa Se ye walonguka, yandi ukwizanga kwa mono.

Yea. 54: 18. Yel. 31: 34. Yoa. 1: 13. 1 Tes. 4: 9. Eb. 8: 10 b.

46. Ka bwa ko, vo muntu mweni Se; kansi ndiena watuka mu Nzambi, yandi wamweni Nzambi.

Mat. 11: 27. Luk. 10: 22. Yoa. 1: 18.

47. Kedika, kedika, mono iluvovele: Ulekanga minu wena moyo wamvu ya mvu. Yoa. 3: 36.

48. Mono i dimpa diamoyo.

49. Mase meno madia mana muna nsi yankatu, mafwa;

Yoa. 6: 31. Eb. 3: 16 b.

50. diadi i dimpa dikulumuka tuka ku zulu, kidi muntu kadia dio ye lembwa fwa.

51. Mono i dimpa diamoyo diakulumuka tuka ku zulu. Vo muntu didi dimpa diami, si kakala moyo mvu ya mvu; dimpa diivana mu moyo wanza i nsuni ami. Yoa. 3: 18.

52. Buna bayudayo banwanasana mu mambu, bavova: Ndiene bwe kalenda kutuvana nsuni andi wadiwa?

53. Buna Yesu wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Vo ka ludidi nsuni a Mwan' amuntu ko, vo ka lunwini menga mandu ko, ka luena moyo mu yeno ko. Yoa. 1: 12.

54. Udianga nsuni ami ye unwanga menga mami, wena moyo wamvu ya mvu, mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina.

55. Kadi nsuni ami i ndilu yakedika ye menga mami i ndwinu yakedika.

56. Udianga nsuni ami ye nwanga menga mami; yandi usikilanga mu mono ye mono mu yandi.

57. Bonso Se diamoyo diamfidisa ye ngiena moyo mu diambu dia Se, i bobo ukundianga si kakala moyo yandi mpe mu diambu diami.

58. Diadi i dimpa diakulumuka tuka ku zulu, ka bonso bwadia mase ko ye bafwa; udianga dimpa diadi si kakala moyo mvu ya mvu.

59. Yandi wavova momo mu nzo alukutukunu, bu kalonga mu Kapenami.

60. Buna nlonguki miandi miamingi miavova, bu bawa mo: Diambu dodio diambalu diena, nani lenda dio wa?

61. Yesu wazaya mu yandi kibeni, vo nlonguki miandi miavuma mu dodio, wavova kwa yau: Dodio dilutese-se sakube?

62. Buna bwe vo lumweni Mwan' amuntu balukidi kukateka kala?

63. I mpeve yivumusanga, nsuni ka wena mfunu ko. Mambu mayaluvovele i mpeve ye i moyo. 2 Kol. 3: 6.

64. Bankaka mu yeno bena balembo-lo leka minu. Kadi tuka mu mbadukulu Yesu wazaya banani bobo balem-bwa leka minu ye nani ndiena wakunyekula. Yoa. 2: 25. 13: 11.

65. Yandi wavova: Mu diambu dodio mono iluvovele: Muntu kalendi kwiza kwa mono ko, vo kavono bo kwa Sami ko.

66. Mu diambu dodio nlonguki miandi miamingi miayenda vutuki, ka bavutuka zieta yandi ko.

67. Buna Yesu wavova kwa kumi ye zole: Kadi yeno mpe luzolele katuke?

68. Simoni Petelo wavutula: Mfumu, kwa nani tuakwenda? Ngeye wena mambu mamoyo wamvu ya mvu.

Mav. 5: 20.

69. Yeto tulekele minu, tuzeyi, vo ngeye i Nkwa vedila wa Nzambi.

Yoa. 11: 27.

70. Yesu wavutula kwa yau: Kadi mono kialusola kumi ye zole koe? Mosi mu yeno i nkadi ampemba.

Luk. 6: 18.

71. Yandi wavova mo mu Yuda, i mwan' a Simoni Iskaloti, kadi yandi wakana kunyekula, i mosi mu kumi ye zole.

KAPU 7.

1. Yesu wayenda ku Yelusalemi, 14. walonga mu kinlongo. 32. Sielo biabafalisi biatonta kumbaka. 37. Yesu walonga mu lumbu kiazimunina kiankembo. 45. Sielo biavutuka kwa mfumu zau.

Landila momo Yesu wazieta mu Ngalili; kadi kazola zieta mu Yuda ko, kadi bayudayo bantomba mu kumvonda.

2. Nkembo abayudayo, i nkembo amafwokula, wakala lukufi.

3. Nkiangunu mpangi zandi zavova kwa yandi: Katuka vava, wenda ku Yuda, kidi nlonguki miaku mpe miamona mavanga maku mauvanga.

4. Kadi muntu kavanganga lekwa mu nsweki ko, yandi kibeni bu katom-banga mu kala va yuti. Vo uvanganga bo, ukukimonikisa kwa nza.

5. Kadi mpangi zandi ka zanlekila minu ko. Mal. 3: 21.

6. Yesu wavova kwa yau: Nate ye bwabu ntangu ami ka yayizidi ko, kansi ntangu eno yikubamene ntangu zazonsono.

7. Nza ka yilendi kulubela ko, kansi yikumbelanga, kadi itelanga yo kimbangi, vo mavanga mayau i mambi.

8. Lubalukeno kweno ku nkembo; mono kibaluki ku nkembo wau ko, kadi ntangu ami ka yakilungididi ko.

9. Bu kamana vova momo, yandi kibeni wasikila ku Ngalili.

10. Kansi mpangi zandi bu zakiyendila ku nkembo, yandi kibeni wabaluka mpe, ka va yuti ko, kansi mu nsweki.

11. Nkiangunu bayudayo bantomba mu nkembo, bavova: Yandi kwe kena?

12. Vuma kwakwingi kwakala mu ndonga mu yandi. Bankaka bavova: Yandi wena wambote; bankaka bavova: Ve, kadi uzimbikisanga ndonga.

13. Mwanki muntu kambika va yuti ko mu diambu diawonga mu bayudayo. Yoa. 9: 22. 12: 42. 19: 38.

14. Ndambu ankembo bu yakiviokila, Yesu wabaluka mu kinlongo, walonga.

15. Nkiangunu bayudayo bayitukwa, bavova: Ndienu ulembole longwa, bwe kazeyi masonukwa?

16. Buna Yesu wavutula kwa yau, wavova: Longi diami ka diami ko, kansi diayandi wamfidisa. Yoa. 12: 49.

17. Vo muntu zolele vanga luzolo luandi, si kazaya, vo longi ditukidi mu Nzambi, evo mpovele mu mono kibeni.

18. Uvovanga mu yandi kibeni, tombanga wandi nkembo, kansi utombanga nkembo wawamfidisa, yandi wena wakedika, ye kondwa kwulunungu ka kwena mu yandi ko. Yoa. 5: 41.

19. Kadi Mose kaluvana nsiku koe?

Buna luena muntu kavanganga nsiku ko. Mu nkiamu lutombeke mu kumponda?

2 Mose 20: 1 b. Mat. 7: 53. Yoa. 5: 16. 10: 39. 11: 53.

20. Ndonga yavutula: Mpeve yambi yena yaku. Nani tombele mu kuvonda? Yoa. 8: 48, 52. 10: 30.

21. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Vanga dimosi kaka yavanga, yeno babonsono luayitukwa.

22. Mose waluvana nzengolo—ka bonso nkievo yatuka mu Mose ko, kansi mu mase—ye mu lumingu luzenganga muntu.

1 Mose 17: 10 b. 3 Mose 12: 3. Loma 4: 11.

23. Vo muntu tambudi nzengolo mu lumingu, kidi nsiku mia Mose ka miatululwa ko, buna lunfwemenie, bu yaniakisi muntu wamvinba mu lumingu?

24. Ka lufundisani, bonso bwena luse ko; kansi lufundisa mfundusu yalunungu. Zing. 24: 23 b.

25. Bisi Yelusalemi bankaka bavova: Kadi ka i yandi koe ubatombanga mu vonda? Yoa. 5: 18.

26. Tala, yandi vovele va yuti, ka bavovele diambu kwa yandi ko. Kadi bakuluntu bazeyi mu kedika, vo yandi i Klistoe?

27. Mwanki ndiena tuzeyi mukatukidi, kansi Klisto bu kakwiza, widi muntu nkutu kazeyi mukatukidi ko.

Mat. 13: 55. Luk. 4: 22.

28. Buna Yesu waboka mu kinlongo, walonga, wavova: Yeno lunzeyi, luzeyi muyatuka; kiayiza mu mono kibeni ko; kansi wamfidisa i wakedika; yandi ka lunzeyi ko. Yoa. 8: 14.

29. Mono inzeyi, kadi ntukidi mu yandi; yandi wamfidisa.

Mat. 11: 27. Yoa. 10: 15.

30. Nkiangunu batomba mu kumbaka; muntu katula koko mu yandi ko, kadi lokula kiandi ka kiayizidi ko.

Mal. 11: 18. Luk. 20: 19. Yoa. 8: 20.

31. Kansi babingi mu ndonga banlekila minu, bavova: Klisto bu kakwiza, kadi kalutula ndieu mu vanga dimbu biabingi bikavengie? Yoa. 8: 30.

32. Bafalisi bawa ndonga yavuma momo mu yandi; bangudi zanganga ye bafalisi bafidisa mantadi mu kumbaka.

33. Nkiangunu Yesu wavova: Fintangu-ntangu diaka yakidi yeno, mono ikwenda kwa wamfidisa.

Yoa. 12: 35. 16: 16.

34. Yeno si luakuntomba, kansi ka lukunsolula ko; mungiena, ka lulendi mo luaka ko. Yoa. 8: 21 b. 12: 35. 13: 35.

35. Nkiangunu bayudayo bavovasa

na : Ndiena kwe kakwenda, bu tualembana kunsolula? Kani kakwenda kwa basansukuswa mu baelene ye longa baelene?

36. Nki adiambu diodio dikavovele : Yeno si luakuntomba, kansi ka lukunsolula ko, ye : Mungiena, ka lulendi mo luaka ko.

37. Mu lumbu kiazimunina kiakine-ne kiankembo Yesu watelama, wabokuzula, wavova : Vo muntu mwewi mpwila, bika kiza kanwa.

3 Mose 23: 36. Yes. 55: 1. Njai. 22: 17.

38. Mila mianlangu amoyo si miacilumuka tuka mu ngudi andieu ukunde-kilanga minu, bonso buvovele masonukwa.

39. Wavova momo mu Mpeve yakana tambula balekila yandi minu, kadi Mpeve ka yikikadila ko, kadi Yesu kamenti kembuswa ko.

Yoeli 2: 28. Mav. 2: 17.

40. Buna bankaka mu ndonga bu bawa mambu momo, bavova : Kedika ndieu i mbikudi.

Yoa. 6: 14.

41. Bankaka bavova : Ndieu i Klisto. Bankaka bavova : Kadi Klisto tukidi mu Ngalilie?

Yoa. 1: 45.

42. Kadi masonukwa ka mavova koe, vo Klisto tukidi mu nkun' a Davidi mu vata dia Betelengi mwakala Davidi?

Lumb. 132: 11. Mika 5: 2. Yes. 11: 1.

Mat. 2: 5. Luk. 2: 4.

43. Nkianguu ndonga yakabana mu diambu diandi.

Yoa. 9: 16. 10: 19.

44. Bankaka bazola kumbaka, kansi muntu kantula moko ko.

45. Nkianguu mantadi mayiza kwa bangudi zanganga ye kwa bafalisi, baba bavova kwa yau : Mu nkiana ka lunneti ko?

46. Mantadi mavutula : Widi ntangu nkutu muntu kavovele bonso buvovele muntu wowo ko.

47. Bafalisi bavutula kwa yau : Kadi yeno mpe luazimbukusu?

48. Umosi mu bakuluntu vo mu bafalisi kadi lekele minu mu yandie?

Yoa. 12: 42. 1 Kol. 1: 20. 2: 8.

49. Kansi ndonga yoyo yilembola zaya nsiku i bakiasingwa.

50. Nikodemo, mosi mu yau, wavova kwa yau :

Yoa. 3: 1.

51. Kadi nsiku mieto mifundisanga muntue, vo ka nitekele wa kwa yandi ye zaya makavanganga ko.

52. Yau bavutula, bavova kwa yandi : Kadi ngeye mpe tukidi mu Ngalilie? Fiongunina ye tala, vo mbikudi katukanga mu Ngalili ko.

KAPU 8.

1. Yesu wayuvulwa mu diambu diankento wata kinsuza, 12. Yesu wakibika kia kwanza, 21. wasamuna mfwilu andi. 30. Babinji banlekila minu. 37. Satana i se diantantu mia Yesu. 52. Yesu watekidila Abalahami.

Yesu wayenda kuna mongo a Olive.

2. Nsuka nabu wayiza diaka ku kinlongo, bantu habonsono bayiza kwa yandi ; wavwanda, wabalongu.

3. Minsoniki ye bafalisi batuala nkento wabakama mu kinsuza ; bu bameni kuntula mu monakanda,

4. bavova kwa yandi : Nlongi, nkento wau wabakama, bu kata kinsuza.

5. Tuasikudukuswa mu nsiku mia Mose mu vonda bampila yoyo mu matadi ; buna ngeye bwe vovele ?

6. Bavova momo mu kumyukumuna, kidi babaka dibakumfundila. Kansi Yesu wayinama, wasonika mu ulembo va nsi.

7. Bu batatamana kunyuvula, wadongama, wavova kwa yau : Buna luena, wonso kondolo masumu kateka tuba tadi mu yandi.

8. Wavutuka yinama, wasonika va nsi.

9. Bu bawa mo, bavaika mosi mosi, badika mu bangudi zabantu nate ye bazimunina. Yesu wasiswa yandi kwandi kaka ye nkento watelama mu monakanda.

10. Yesu bu kadongama, bu kamona muntu ko, kansi nkento kaka, wavova kwa yandi : Nkento, mfundi miaku kwe bona? Muntu kakubedese koe?

11. Yandi wavova : Mfumu, ka muntu ko. Yesu wavova : Mono mpe kikubedisa ko, wenda, kuvutukani vola masumu ko.

12. Mboki Yesu wavutuka vova kwa yau, wata : Mono i kia kwanza, ukundamanga kazieti mu tombe nkutu ko, kansi si kakala kia kwamoyo.

Yoa. 1: 4 b. 9: 5. 12: 35, 46.

13. Buna bafalisi bavova kwa yandi : Ngeye ukitelele kimbangi, kimbangi kiaku ka kiena kiakedika ko.

14. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Vo mono ikitelele kimbangi, buna kimbangi kiami kiena kiakedika, kadi nzezi muyatukidi ye kuikwenda. Yeno ka luzeyi ko muntukidi vo kuikwenda.

15. Yeno lufundisanga bonso bwena nsuni, mono kifundisanga muntu ko.

16. Kansi vo mono ifundisanga mpe,

mfundusu ami yena yakedika, kadi kiena kwami mono kaka ko, kansi mono ye wamfidisa. Yoa. 16: 32.

17. Mwasonukwa mu nsiku mieno, vo kimbangi kiabantu bole kiena kiakedika.

5 Mose 17: 6. 19: 15. Mat. 18: 16. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

18. Mono ndieu ikitelele kimbangi; Se diamfidisa ditanga kimbangi mu mono mpe.

19. Buna bavova kwa yandi: Saku kwe diena? Yesu wavutula: Yeno ka luzeyi ye mono ye Sami ko. Vo luzeyi, nga luzeyi Sami mpe.

Yoa. 14: 7, 9.

20. Yesu wavova mambu momo va lundulu, bu kalonga mu kinlongo; muntu nkutu kambaka ko, kadi lokula kiandi ka kiakiyizididi ko. Yoa. 7: 30.

21. Nkianguu yandi wavutuka vova kwa yau: Mono nkatukidi, yeno si luakuntomba, si luafwa mu masumu meno. Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko. Yoa. 7: 33. 13: 33.

22. Buna bayudayo bavova: Kadi kakukivonde, bu kavovele: Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko?

23. Yandi wavova kwa yau: Yeno lutukidi ku banda, mono ntukidi ku ntandu; yeno lu banza yayi, mono ka i wanza yayi ko. Yoa. 8: 31. 1 Yoa. 4: 5.

24. Nkianguu iluvovelenge, vo si luafwa mu masumu meno, kadi vo lulembolo leka minu, vo i mono kwami, buna si luafwa mu masumu meno.

25. Buna bavova kwa yandi: Ngeye u nani kwaku? Yesu wavova kwa yau: I dina diyatukididi kamba kwa yeno.

26. Manningi mena yami mu vova ye fundisa mu yeno, kansi wamfidisa wena wakedika; monso mayawilu kwa yandi, ivovanga mo kwa nza.

27. Yau ka bazaya ko, vo wababikila Se.

28. Nkianguu Yesu wavova: Bu lumeni zangula Mwan' amuntu, si luazaya, vo i mono kwami, vo kivanganga lekwa mu mono kibeni ko, kansi ivovanga mama bonso bwandonga Se.

29. Wamfidisa wena yami; yandi kansisa mono kaka ko, kadi ntangu zazonsono ivanganga mazolakana kwa yandi.

30. Bu kavova momo, babingi banlekila minu.

31. Mboki Yesu wavova kwa bayudayo banlekila minu: Vo lusikilanga

mu mambu mami, buna lu nlonguki miامي mu kedika.

32. Yeno si luazaya kedika ye kedika si kiakulusa mpwanza. Loma 6: 18.

33. Bavutula kwa yandi: Yeto i nkun' a Abalahami, katukedi nanga mi-amuntu widi ntangu nkutu ko. Buna bwe vovele: Yeno si luakala mpwanza.

34. Yesu wavutula kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Wounso uvanganga masumu i nang' amasumu. Loma 6: 16. 2 Pet. 2: 19.

35. Nanga ka usikilanga mu nzo mvu ya mvu ko. Mwana usikilanga mvu ya mvu.

36. Nkianguu vo Mwana ulusidi mpwanza, buna si luakala mpwanza mu kedika.

37. Nzeyi, vo yeno i nkun' a Abalahami; kansi lutombanga mu kumponda, kadi mambu mami ka mazazukanga mu yeno ko.

38. Mayamona vana Sami ivovanga mo; bobo yeno mpe maluawa kwa seno, luvanganga mo.

39. Bavutula, bavova kwa yandi: Se dieto i Abalahami. Yesu wavova kwa yau: Vo yeno i bana ba Abalahami, nga luvengi mavanga ma Abalahami. Mat. 3: 2.

40. Kansi bwabu lutombele mu kumponda, i muntu, ilukembi kedika kiyawa kwa Nzambi; Abalahami kavanga bo ko.

41. Yeno luvanganga mavanga maseno. Bavova kwa yandi: Yeto ka tuabutuka mu mpala ko; tuena Se dimosi, i Nzambi.

42. Yesu wavova kwa yau: Vo Nzambi i Seno, nga luzolele, kadi mono yavaika ye yatuka kwa Nzambi, kadi kiutuka mu mono kibeni ko, kansi yandi wamfidisa. Yoa. 16: 27 b.

43. Mu nkiana lulembolo zaya mpov' ami? Kadi ka lulendi wa mambu mami ko.

44. Yeno lu base, i nkadi ampemba, luzolele vanga luzinunu luaseno; tuka mu mbadukulu yandi i mvondi, katelamanga mu kedika ko, kadi kedika ka kiena mu yandi ko. Bu kavovanga makutu, mamandi kavovanga, kadi yandi i nkwa makutu ye se diamau. 1 Yoa. 3: 8.

45. Kansi mono bu ivovanga kedika, ka lukundekilanga minu ko.

46. Buna luena nani ukuntungululanga masumu? Vo ivovanga kedika, mu nkiana lulembolo kundekila minu? 1 Yoa. 3: 5.

47. Ndienu wa Nzambi wanga mambu mia Nzambi; i kuma ka luwanga ko, kadi ka lu ba Nzambi ko.

Yoa. 18: 37. 1 Yoa. 4: 6.

48. Bayudayo bavutula, bavova kwa yandi: Ka tutomene vova koe, vo u mwisi Samalia, wena mpeve yambi.

Yoa. 7: 20. 10: 25. Mat. 10: 25.

49. Yesu wavutula: Kiena kwami mpeve yambi ko, kansi izitisanga Sami, yeno lukumvwezanga.

50. Mono kitombanga nkemboso ami ko; umosi wena utombanga yo ye fundisanga.

51. Kedika, kedika, mono iluovele: Vo muntu ukebanga mambu mami, kanoni lufwa nkutu ko mvu ya mvu.

Yoa. 5: 24. 11: 25.

52. Bayudayo bavova kwa yandi: Bwabu tuzeyi, vo wena mpeve yambi; Abalahami wafwa ye bambikudi; uvo-vele: Vo muntu ukebanga mambu mami, yandi kabimbi lufwa ko mvu ya mvu.

53. Kadi ngeye lutidi Abalahamie, i seto diafwa? Mbikudi miafwa mpe. Ngeye ukukivanga vo u nani? Yoa. 4: 12.

54. Yesu wavutula: Vo mono ikukikembilanga, nkembolo ami i ka lekwa ko. Sami i ndienu ukunkembilanga, i yandi uluvovilanga: Yandi i Nzambi eto.

55. Yeno ka lunzeyi ko, kansi mono inzeyi; vo mpovele, vo kinzeyi ko, nga mfwana ye yeno, i nkwa makutu; kansi mono inzeyi ye ikebanga mambu mandii.

56. Abalahami i seno, wayangalala vo wakana mona lumbu kiami; wamona kio, wayangalala.

57. Buna bayudayo bavova kwa yandi: Kwena makumatano mambu nate ye bwabu ko, wamweni Abalahamie?

58. Yesu wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluovele: Abalahami bu kakibutukila nkutu ko, buna ngiena kwami.

59. Buna batota matadi mu tuba kwa yandi. Yesu waswama, wawaika mu kinlongo.

Yoa. 10: 81.

KAPU 9.

1. Yesu waniakisa mpofu; 13. mpofu yayuvuzulwa kwa bafalisi.

Bu kavioka, wamona muntu wafwa meso tuka mu mbutulu.

2. Nlonguki miandi mianyuva, miavova: Labi, nani wavola masumu,

ndieu vo se ye mbut' andi, kidi kabutukila ye meso mafwa?

3. Yesu wavutula: Ndienu kavola masumu ko ye ka se ye mbut' andi ko, kansi kidi mavanga mia Nzambi mamonika mu yandi.

4. Yeto tufwiti sala kaka salu kiawatufidisa, mwini bu wakidi; fuku bu dizidi, muntu kalendi sala ko.

5. Bu yakidi mu nza, mono i kia kwanza.

Yoa. 1: 4 b. 8: 12. 12: 85, 46.

6. Bu kamana vova momo, walobula mante va nsi, wavanga mante sobwa, wakusa sobwa kiokio va meso,

7. wavova kwa yandi: Wenda wakisukula ku zinga kia Siloa, mbangudulu Fidusu. I kuma wayenda, wakisukula, wayiza moni.

8. Buna mfinangani zandi ye bateka kummonanga vo i nlombi, bavova: Ndienu ka i yandi koe wavwanda, walo- mbanga?

9. Bankaka bavova: I yandi yoyo. Bankaka bavova: Ve, kansi umfwana- ne. Yandi kibeni wavova: I mono kwami.

10. Buna bavova kwa yandi: Buna meso maku bwe mazibukidi?

11. Ndienu wavutula: Muntu ubi- kwanga Yesu, vengi sobwa, kusidi va meso mami, vovele kwa mono: Wenda wakisukula ku Siloa. I kuma ngiele kukisukula, mbweni diaka.

12. Bavova kwa yandi: Ndienu kwe kena? Yandi wavova: Kizeyi ko.

13. Batuala wateka kala meso mafwa kwa bafalisi.

14. Kansi lumbu kiokio i kialumi- ngu kiavanga Yesu sobwa ye wazibula meso mandii.

15. Nkianguku bafalisi bavutuka ku- nyuvula, bonso bu kamwenini diaka. Yandi wavova kwa yau: Yandi watu- didi sobwa va meso mami, yakisukudi, mbweni.

16. Buna bafalisi bankaka bavova: Muntu wowo katukidi kwa Nzambi ko, kadi kakebanga lumingu ko. Bankaka bavova: Muntu wamasumu bwe kale- nda vanga dimbu biobio? Mwakala nkabunu mu yau.

17. Nkianguku bavutuka vova kwa mpofu: Ngeye bwe vovele mu yandi, bu kazibudi meso maku? Yandi wa- vova: Yandi i mbikudi.

Luk. 7: 16.

18. Nkianguku bayudayo ka baleka minu mu yandi ko, vo wakala meso mafwa ye wamweni diaka, nate ye ba- bokila se ye mbut' andienu wamweni diaka.

19. Banyuvula, bavova : Ndieu i mwan' eno ulubikidi, vo wabutuka ye meso mafwa ? Buna bwe kamwenini bwabu ?

20. Buna se ye mbut' andi bavutula, bavova : Yeto tuzeyi, vo ndieu i mwan' eto, wabutuka ye meso mafwa.

21. Kansi bonso bukamwenini bwabu ka tuzeyi bo ko, ye wonso wazibudi meso mandi, ka tuzeyi ko ; lunyuvula, wena mvu mifwana, lenda kukivovila.

22. Se ye mbut' andi bavova momo, bu batina bayudayo, kadi bayudayo bakiwawasanana, vo muntu tambudidi mu yandi, vo i Klisto, buna vaikusu mu nzo alukutukunu.

Yoa. 7: 13. 12: 42.

23. I kuma se ye mbut' andi bavova : Wena mvu mifwana, lunyuvula.

24. Nkiangunu babokila muntu wowo wafwa meso mbokila yanzole, bavova kwa yandi : Vana nkembo kwa Nzambi. Yeto tuzeyi, vo muntu wowo i nkwa masumu.

25. Buna ndieu wavutula : Kizeyi ko, vo yandi i nkwa masumu ; dimosi nzei : mono yafwa meso, bwabu mbweni.

26. Buna bavova kwa yandi : Nki kakuvengi ? Bwe kazibudi meso maku ?

27. Wavutula kwa yau : Ikikambidi dio kwa yeno, ka luwilu dio koe ? Mu nkiama luzolele dio vutuka wa ? Kadi yeno mpe luzolele kala nlonguki miandie ?

28. Bamfinga, bavova : Ngeye i nlonguki andiena, kansi yeto tu minlonguki mia Mose.

29. Tuzeyi, vo Nzambi wavova kwa Mose, kansi ndiena kukatukidi ka tuzeyi ko.

30. Muntu wavutula, wavova kwa yau : Inga, ngitukulu anomo i yayi, vo ka luzeyi kukatukidi ko, kansi yandi wazibudi meso mami.

31. Yeto tuzeyi, vo Nzambi kawanga bankwa masumu ko ; kansi vo muntu uvuminanga Nzambi ye vanganga luzolo luandi, buna ukunwanga.

Zing. 15: 29. 28: 9. Yes. 1: 15. Yak. 5: 16.

32. Tuka mu mbadukulu antangu ka tuwilu ko, vo muntu wazibudi meso mawabutuka ye meso mafwa.

33. Vo ndieu katukidi mu Nzambi ko, nga kalendi vanga lekwa ko.

34. Bavutula, bavova kwa yandi : Mu masumu wabutukila ngeye wawo-

nsono, ngeye ukutulonge ? Banluan-zula.

35. Yesu wawa, vo banluan-zula ; bu kammona, wavova : Ngeye lekele kwaku minu mu Mwan' a Nzambie ?

36. Ndieu wavutula, wavova : Mfumu, yandi i nani, mpasi yanlekila minu ?

37. Yesu wavova kwa yandi : Ngeye ummweni, vovele ye ngeye i yandi kwandi.

38. Kansi wavova : Mfumu, ndekele minu. Yandi wansambila.

39. Yesu wavova : Ku mfundu mono yayiza mu nza yayi, kidi balembolo mona bamona, ye bamonanga, mpasi bakala meso mafwa.

40. Bankaka mu bafalisi bakala yandi bawa momo, bavova kwa yandi : Kadi yeto mpe tuena meso mafwe ?

41. Yesu wavova kwa yau : Vo lwfwidi meso, nga ka luena masumu ko, kansi bwabu luvele : Tumonanga ; masumu meno masikilanga. Yoa. 15: 22.

KAPU 10.

1. Mvungi wabiza. 22. Yesu wabindana mpaka ye bayudayo, 40. wayenda ku Yodani.

Kedika, kedika, mono iluovele : Lembolo kota mu mwelo ampak' amameme, kansi usumbukanga mwankaka, yandi i mwivi ye ntani.

2. Ukotanga mu mwelo, yandi i mvungi amameme.

3. Nkengi amwelo ukunzibudilanga, mameme mawanga nding' andi, mandi mameme katelanga nkumbu mbila, uvaikisanga mo.

4. Bu kavaikisi mandi mameme namonsono, tekele mo ku ntu, mameme makunnamanga, bu mazeyi nding' andi.

5. Kansi ka manamanga nzenza nkutu ko, kansi makuntinanga, kadi ka mazeyi nding' abanzenza ko.

6. Yesu wavova ngana yoyo kwa yau, kansi yau ka bazaya ko, kani i nki makavova kwa yau.

7. Nkiangunu Yesu wavova : Kedika, kedika, mono iluovele : Mono i mwelo amameme.

8. Babonsono bantekidila i mivi ye mintani, kansi mameme ka mabawa ko.

9. Mono i mwelo ; vo muntu kotele mu mono, si kavuluswa ye kota ye vaika ye solula biandia.

10. Mwivi kakwizilanga diambu diankaka ko kansi niu yiba ye vonda ye

bunga. Mono yayizidi, kidi bakala moyo ye kala kiaba.

11. Mono i mvungi wabiza. Mvungi wabiza uyambudilanga mameme mwel' andi.

Lumb. 23: 1 b. Yes. 40: 11. Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 1 b. 37: 24. Sak. 11: 1 b. Mika 5: 4.

12. Wonso i nkwa mfutu, kansi ka mvungi ko, kena mameme mayandi kibeni ko, yandi umonanga lupu kizidi ye sisanga mameme ye tinanga; lupu kiziokunanga ye sansikisanga mo;

13. kadi yandi wena mu mfutu, kenina mameme mayindu ko.

14. Mono i mvungi wabiza, nzei mamami, mamami manzei,

15. bonso Se dinzei, mono nzei Se, ngiambudidi maneme mwel' ani.

Yoa. 7: 29.

16. Mono ngiena mameme mankaka mpe malembolo tuka mu mpaka yayi; mau mpe si yatnadisa kaka, si mawa nding' ami; si mwakala kamba dimosi ye mvungi mosi.

Yeh. 37: 22. Mat. 28: 19. Yoa. 11: 52. Mat. 10: 35.

17. I kuma Se dinzolele, bu ngiambudidi mwel' ami, kidi yabonga wo diaka.

18. Muntu kakunkatudila wo ko, kansi mono kibeni iyambula wo. Ngiena lendo kiayambudila wo, ngiena lendo kiabongila wo diaka. Nsikudukusu yoyo mono yatambula yo kwa Sami.

19. Nkabunu yavutuka kala mu bayudayo mu diambu diamambu momo.

Yoa. 7: 48.

20. Nkiangunu babingi mu yau bavova: Wena mpeve yambi, laukidi; mu nkiana lukunwilanga?

Yoa. 7: 20. 8: 48, 52.

21. Bankaka bavova: Mambu momo ka matukidi kwa bakamene mpeve yambi ko. Kadi mpeve yambi ulenda zibula meso mampofoe?

Yoa. 9: 32.

22. Mu Yelusalemi mwakala nke-mbo ambiekolo avwala. Sivu kiakala.

23. Yesu wazieta mu kinlongo mu nzil' abitungwa bia Solomo.

Mat. 8: 11.

24. Buna bayudayo banzungidila, bavova kwa yandi: Ntama kwa si wutula miela mieto nzanza? Vo Ngeye i Klisto, utukamba dio mu kibakala.

25. Yesu wavutula: Mono yaluke-mbi dio, ka lulekele minu ko. Mavanga maiwanganga mu nkumbu a Sami, mau makuntelanga kimbangi.

Yoa. 5: 36.

26. Kansi yeno ka lulekele minu ko, kadi ka luena mu mameme mami ko.

Yoa. 8: 47.

27. Mameme maini mawanga nding' ami, nzei mo, makundamanga.

Yoa. 10: 8.

28. Mono ivananga mo moyo wamvu ya mvu, ka mabungwani mvu ya mvu nkutu ko, ye muntu kaziokuni mo mu koko kwami ko.

29. Diampana Sami dilutidi mamonso-no mu nene, muntu kalendi dio zio-kuna mu koko kwa Se ko.

30. Mono ye Se i mosi kwandi.

Yoa. 17: 11, 22.

31. Bayudayo havutuka nanguna matadi, kidi bamvondila mo.

32. Yesu wavutula kwa yau: Mavanga mamingi mabiza yalusongele matukidi kwa Se; edie mu mavanga momo lukuntubila matadi?

33. Bayudayo bavutula kwa yandi: Ka tukutubidi matadi mu diambu diavanga diabiza ko, kanei mu diambu diantiakulu, ngeye bu u muntu ukive-ngi Nzambi.

34. Yesu wavutula kwa yau: Ka mwasonama mu nsiku mieno koe: Mono yavova: Yeno i zinzambi?

35. Vo wabika baba zinzambi bayizulwa mambu ma Nzambi; masonukwa ka malendi kanguka ko;

36. buna yeno luvovele kwa ndiena wabiekwa kwa Se ye wafiduswa kuzanza: Ngeye utiakanga, kadi mpovele-nge: Mono i Mwan' a Nzambi?

37. Vo kivanganga mavanga ma Sami ko, ka lundekilani minu ko.

38. Vo ivanganga mo, lulekila mavanga minu, vo ka lukundekilanga minu ko, kidi luazava ye vise, vo Se diena mu mono ye mono mu Se.

Yoa. 14: 10 b. 17: 21 b.

39. Nkiangunu bavutuka tomba mu kumbaka, kansi wakataka mu moko mau.

40. Yandi wavutuka kwenda kuna simu dia Yodani ku vuma kiataka botikilanga Yoane, wasikila kuna.

41. Babingi bayiza kwa yandi, bavova: Yoane kavanga dimbu ko, kansi mamonso-no mavova Yoane mu endu mena makedika.

42. Babingi banlekila minu kuna.

KAPU 11.

1. Yesu wafulukisa Lasalo. 47. Bafalisi bawawasana mu vonda Yesu.

Mwakala muntu wayela, i Lasalo, i mwisi Betania, i vata dia Malia ye mpangi andi Malata.

Luk. 10: 38.

2. Malia i ndiena wakusa Mfumu

mazi ye wakunguna malu mandi mu nsuki zandi, nkazi andi Lasalo wakala yela.

Mat. 26: 6 b. Mal. 14: 3 b. Luk. 10: 38. Yoa. 12: 3.

3. Nkiangunu busi biandi biatuma kwa yandi mu vova: Mfumu, tala, uuzolele wena yela.

4. Yesu bu kawa mo, wavova: Ka yela kwamfwilu koko ko, kansi mu diambu diankembo a Nzambi, kidi Mwan' a Nzambi wakembudulwa ko.

5. Yesu wazola Malata ye mpangi andi ye Lasalo.

6. Nkiangunu bu kawa, vo wakala yela, wazingila lumbu biole va vuma kikakala.

7. Landila momo mboki wavova kwa minlonguki: Bika tuavutuka kota mu Yuda.

8. Nlonguki miavova kwa yandi: Labi, bwabu bayudayo batombele mu kuvonda mu matadi, wavutuka kwenda kune?

Yoa. 10: 31.

9. Yesu wavutula: Kadi lumbu ka kiena kumi ye ola biole koe? Vo muntu zietanga mu mwini, katanga sakuba ko, kadi umonanga kia kwanza yayi.

10. Kansi vo muntu diatanga mu fuku, utanga sakuba, kadi kia ka kwena mu yandi ko.

11. Yandi wavova momo, mboki wavova kwa yau: Nkundi eto Lasalo lele, kansi mwendo ami kuneikimisa kunei atulu.

12. Buna nlonguki miavova kwa yandi: Mfumu, vo lele si kavulusa.

13. Yesu wabika mfwilu andi, kansi yau babanza, vo wabika tulu tuandeka.

14. Nkiangunu Yesu wabangula vova kwa yau: Lasalo wafwidi.

15. Mu diambu dieno kidi lualeka minu, kiese kiena yami, vo kiakedi vo ko; kansi tuenda kwa yandi.

16. Buna Toma, wabikwa Didimo, wavova kwa minlonguki yandi: Tue-nda yeto mpe tuafwa yandi.

17. Nkiangunu Yesu bu kaluaka, wambwana ukilambalelele mu ndiamu lumbu bia.

18. Betania diakala lukufi ye Yelusalemi kanivo nseke akumi ye stadia tanu.

19. Babingi mu bayudayo bayiza kwa Malata ye Malia mu kubabomba mu diambu diankazi au.

20. Nkiangunu Malata bu kawa, vo Yesu wizidi, wayenda kunkiki; kansi Malia wavwanda mu nzo.

21. Buna Malata wavova kwa Yesu:

Mfumu, vo ngeve wakedi vava, nga nkazi ami kafwidi ko.

22. Kansi bwabu mpe nzezi kwami, vo dionso diulombele kwa Nzambi, Nzambi wa dio kuvana.

23. Yesu wavova kwa yandi: Nkazi aku si yafuluka.

24. Malata wavova kwa yandi: Nzezi kwami, vo si kafuluka mu mfulukulu mu lumbu kiazimunina.

Luk. 14: 14. Yoa. 5: 29.

25. Yesu wavova kwa yandi: Mono i mfulukulu ye moyo; ukundekilanga minu, si kakala moyo, vo wafwidi mpe.

Yoa. 8: 51.

26. Wonso wena moyo ye ukundekilanga minu, kafwe mvu ya mvu nkutu ko. Lekele dio minue?

Yoa. 6: 40, 54.

27. Wavova kwa yandi: Ngeta, Mfumu, mono ndekele minu, vo ngeye i Klisto, Mwan' a Nzambi, ukwiza mu nza.

Mat. 16: 16. Yoa. 4: 42. 6: 69.

28. Bu kavova momo, wayenda tela mpangi andi Malia mbila mu nseki. wavova: Nlongi lueki, utelele mbila.

29. Yandi bu kawa mo, ntumbu tela- ma, wayiza kwa yandi.

30. Yesu kakiluakila mu vata ko, kansi wakala va vuma kiankikila Ma- lata.

31. Nkiangunu bayudayo bakala ya- ndi mu nzo ye bambomba, bu bamona, vo Malia nangukini nswalu ye vaikidi, bannama, kadi babanza, vo wakwenda ku ndiamu mu dila kuna.

32. Nkiangunu Malia bu kaluaka kwakala Yesu ye wammona, wafukama va malu mandi, wavova kwa yandi: Mfumu, vo wakedi vava, nga nkazi ami kafwidi ko.

33. Nkiangunu Yesu bu kammona weti dila ye bayudayo bayiza yandi beti dila, wakala nganzi mu mpeve, wakizakimisa,

34. wavova: Kwe luantudidi? Ba- vova kwa yandi: Mfumu, wiza tala.

35. Yesu wadila.

36. Buna bayudayo bavova: Tala, bonso bukanzolele.

37. Kansi yau bankaka bavova: Ndienu wazibula meso mamposo, kadi kakutu lembuswa ndien mu fwa koe?

38. Nkiangunu Yesu wavutuka kala nganzi mu ngudi andi, wayiza ku ndi- amu. Nluka wakala ye tadi diayeku- kwa wo.

39. Yesu wavova: Lukatula tadi. Malata, busi kiawafwa, wavova kwa yandi: Mfumu, weka nsudi, kadi kasi kafwididi lumbu ia.

40. Yesu wavova kwa yandi: Kadi kikembi koe, vo lekele minu si wamona nkembo a Nzambi?

41. Nkianguu bakaatula tadi. Yesu wasendula meso, wavova: Se, mono itondele, bu ungwilu.

42. Nzeyi kwami, vo ngeye ukungwanga ntangu zazonsono, kansi mu diambu diandonga yitelamene kinzungidila vava mpovele mo, kidi baleka minu, vo ngeye wamfidisa.

43. Bu kavova momo, waboka mu ndinga yayinene: Lasalo, vaika kwa-ku!

44. Muntu wafwa wawaika ye zingamene fundu mu moko ye mu malu, zizi kiandi kizingamene lenswa diakiufuta. Yesu wavova kwa yau: Lunkangula, lunyambula kenda.

45. Nkianguu babingi mu bayudayo bakiyizila kwa Malia ye bakimwena makavanga, baleka minu mu yandi.

46. Kansi bankaka mu yau bayenda kwa bafalisi, babakamba mavanga Yesu.

47. Buna bangudi zanganga ye bafalielei bakutikisa nenga diabamayala, bavova: Nkiama tuvanga, kadi muntu wowo uvanganga dimbu biabingi?

48. Vo tukunyambudila bobo, babonsoho si bakunlekila minu, bisi Loma si bakwiza ziona fulu kieto ye kanda dieto.

49. Kansi buna bena umosi, nkumbu andi Kayafa, i ngudi anganga mu mvu wauna, wavova kwa yau: Ka luzeyi lekwa nkutu ko,

50. ka luyindudi ko, vo butomene kwa yeno, vo muntu mosi kafwila bantu—ye kanda diadionsono dilembolo fukila.

Yoa. 18: 14.

51. Kavova mambu momo mu yandi kibeni ko, kansi bu kakala ngudi angang' amvu wauna, wabikula, kadi Yesu wakana fwila kanda diodio,

52. ka kanda diodio kaka ko, kansi kidi kakutikisa va mosi bana ba Nzambi basansakana.

Yoa. 10: 16.

53. Tuka mu lumbu kina bavovanga manenga makumvonda.

54. Nkianguu Yesu kavutuka zieta va yuti ko ye bayudayo, kansi wakatuka kuna, wayenda ku nsi lukufi ye nsi yankatu ku mbanza yibikwanga Efalaimi; kuna kakala ye minlonguki.

55. Pasa kiabayudayo kiakala lukufi. Babingi batuka mu nsi babaluka ku Yelusalemi ku ntual' apasa mu kukivedisa.

56. Buna batomba Yesu, bavovasana, bu batelama mu kinlongo: Bwe lube-

nzi? Nanga kizi ku nkembo nkutu ko.

57. Bangudi zanganga ye bafalisi bakivanina neikudukusu: vo muntu zeyi vakena, si kazaikisa dio, kidi bambaka.

KAPU 12.

1. Yesu wakuswa mazi mu Betania, 12. wakota mu Yelusalemi va mpunda. 20. Bisi Elene bantomba. 36. Bayudayo badimbula minu.

Nkianguu lumbu sambanu biatekila pasa mboki Yesu waluaka ku Betania kwakala Lasalo wafulukisa Yesu mu bafwa.

Mat. 26: 6 b. Mal. 14: 3 b. Yoa. 11: 43.

2. Kuna banlambila nlecolo, Malata wabasadila; kansi Lasalo i mosi ye yau bavwanda yandi va meza.

3. Buna Malia wabonga tezo¹ kimosi kiamazi manalado mantalu malembwa sangwa lekwa kiankaka, wakusa malu ma Yesu, wakunguna malu mandi mu nsuki zandi; nzo yazala kwa nsunga yamaz.

Yoa. 11: 2.

4. Yuda Iskalioti, mosi mu nlonguki miani, ndiena wakana kunyekula, wavova:

5. Mu nkiama mazi momo ka matekolo ko mu nkama tatu zadenali ye maveno kwa bamputu?

6. Kavova mo ko mu diambu diawakadila bamputu mayindu, kansi bu kakala mwivi ye wanata finkela-nkela fiabivanza ye wayelumuna biatulwa muna.

Yoa. 13: 29.

7. Buna Yesu wavova: Unyambula, kidi kakeba mo mu lumbu kiandiamusu ami.

8. Kadi bamputu bena yeno ntangu zazonsono, kansi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.

9. Nkianguu ndonga yina yayinene yabayudayo yazaya, vo yandi wena kuna. Bayiza ka mu diambu dia Yesu kaka ko, kansi kidi bamona Lasalo mipe ukafulukisa mu bafwa.

Yoa. 11: 43 b.

10. Bangudi zanganga bavova manenga, kidi bavonda Lasalo mpe;

11. kadi babingi mu bayudayo bayenda mu diambu diandi, balekila Yesu minu.

12. Lumbu kiansuka ndonga yayingi bu yamana luaka ku nkembo ye bawa, vo Yesu weti kwiza ku Yelusalemi,

Mat. 21: 1 b. Mal. 11: 1 b. Luk. 19: 29 b.

13. babonga mandala, bavaika mu

¹ mb. 4 akilo.

kunkika, baboka : Osana, wizidi mu nkumbu a Mfumu, i nkwa lusakumunu, i ntinu a Isaeli. Lumb. 118: 25 b.

14. Yesu wamona mpunda yantwenia, wawwanda yo va ntandu, bonso bwasonama :

15. Mwana wankento wa Sioni, kukalani wonga ko ; tala, ntinu aku wizidi ye vwendi va ntandu amwan' ampunda. Sak. 9: 9. Yes. 62: 11. Mat. 21: 5.

16. Nlonguki miandi ka miazaya bo va ntete ko, kansi Yesu bu kamana kembuswa, mboki babambuka moyo, vo momo masonama mu yandi ye bavanga dio kwa yandi.

17. Nkiangunu ndonga yakala yandi yata kimbangi, vo watela Lasalo mbila mu vaika mu ndiamu, wamfulukisa mu bawo.

18. I kuma ndonga yayiza kunkiki mpe, kadi bawa, vo wavanga dimbu kiokio.

19. Buna bafalisi bavovasana : Lumweni, vo ka lulendele lekwa ko ; tala, nza yele kunlandi.

20. Mwakala bisi Elene bankaka bakala yau babaluka mu sambila mu nkembo.

21. Nkiangunu yau bayenda kwa Filipino watuka mu Betesaida mu Ngali, banyuvula, bavova : Mfumu, tuzolele mona Yesu.

22. Filipino wayiza kamba dio kwa Andele, Andele ye Filipino bayiza kamba dio kwa Yesu.

23. Yesu wavutula kwa yau, wavova : Lokula kizidi, kidi Mwan' amuntu kakembulwa.

24. Kedika, kedika, mono iluovele : Vo lutombo luawiti ka lubwa mu ntoto ye fwa ko, nga luau ye luau kaka lukalanga ; kansi vo lufwa, lubutanga mbutu miamingi.

25. Wonso zolele mwel' andi, vidisi wo ; wonso belele mwel' andi mu nza yayi, kebele wo ku moyo wamvuya mvu.

Mat. 10: 39. 16: 25. Mal. 8: 35. Luk. 9: 24. 17: 33.

26. Vo muntu ukunsadilanga, bika kandama. Mungiena si mwakala sielo kiami mpe. Vo muntu ukunsadilanga, buna Sami diakunzitisa. 1 Tes. 4: 17.

27. Bwabu mwel' ami uvizukidi ; nki yavova ? Se, umpulusa mu lokula kiaki. Mwanki i mu diambu diodio yayizidi ku lokula kiaki.

28. Se, kembisa nkumbu aku. Buna ndinga yatuka mu zulu : Mono ikembisanga yo, mono si yavutuka yo kembisa. Yoa. 17: 4 b.

29. Buna ndonga yatelama vana yawa yo, yavova, vo mbandanu yikedi. Bankaka bavova : Mbasi yivovele kwa yandi.

30. Yesu wavutula, wavova : Ndinga yoyo ka yizidi mu diambu diami ko, kansi mu diambu dieno.

31. Bwabu mfundusu anza yayi yeka ; bwabu nkuluntu anza yayi si kaluanzulwa, Yoa. 16: 11.

32. ye mono, vo si yazangulwa tuka mu ntoto, si yatunta babonsono kwa mono kibeni. Yoa. 3: 14. 8: 22.

33. Yandi wavova mo mu songa lufwilu lukakana fwila.

34. Nkiangunu ndonga yavutula kwa yandi : Yeto tuawilu mu nsiku, vo Klisto usikilanga mvu ya mvu. Buna bwe vovele, vo Mwan' amuntu fwiti zangulwa kaka ? Mwana wowo wamuntu i nani ? 2 Sam. 7: 13. Lumb. 39: 29. 110: 4. Yes. 9: 6 b. Yeh. 37: 25. Dan. 2: 41. 7: 13 b.

35. Buna Yesu wavova kwa yau : Fintangu-ntangu fiakidi filuena kia ; ludiata, bonso buluena ye kia, ka luidi bwilwa tombe ; udiatanga mu tombe kazeyi kukakwendanga ko. Yoa. 1: 9. 7: 33.

36. Bonso buluena ye kia, lulekila kia minu, kidi luakala bana bakia.

Yesu wavova momo, mboki wayenda kubaswama.

37. Mpeleko wavanga dimbu biobio biabingi vantadisi au, ka banlekila minu ko,

38. kidi mambu ma Yesaya, mbikudi, menda detila, makavova : Mfumu, nani lekele minu mu nsamu eto ; koko kwa Mfumu kwa nani kuzaikusu ? Yes. 53: 1. Loma. 10: 16.

39. I kuma balembana leka minu, Yesaya bu kavutuka vova :

40. Yandi wafwisa meso mau, wabadisisa ntima miau, ka bidi mona mu meso ye visa mu ntima ye bangumuka, mpasi yabaniakisa. Yes. 6: 9 b. 29: 10.

41. Yesaya wavova momo, bu kamona nkembo andi ye wavova mu yandi.

42. Mwanki babingi mu bakuluntu banlekila minu, kansi mu diambu dibafalisi ka batambudila dio ko, ka bidi vaikuswa mu nzo alukutukunu.

43. Kadi baluta zola nkembolo abantu ye nkembolo a Nzambi zafuma.

44. Yesu waboka, wavova : Wonso ukundekilanga minu kalekilanga mono minu ko, kansi ndiena wamfidisa ;

45. wonso ukumbonanga umonanga ndiena wamfidisa.

46. Mono yayiza ku nza bonso kia, kidi wonso ukundekilanga minu kaskila mu tombe ko. Yoa. 1: 4 b. 8: 19.

47. Vo muntu uwanga mambu mami ye lembolo mo keba, mono kikumfundisa ko, kadi kiaizidi mu fundisa nza ko, kansi kidi yavulusa nza.

48. Wonso ukunginanga ye katambulanga mambu mami ko, yandi wena mosi ukumfundisanga; diambu dimpovele i dina diakumfundisa mu lumbo kiazimunina.

49. Kadi kiavovele mu mono kibeni ko, kansi Se diamfidisa diampeni nsikudukusu, nki yata ye nki yavova. Yoa. 14: 10.

50. Nzeyi kwami, vo nsikudukusu andi i moyo wamvu ya mvu; nkiangunu monso mairovanga, ivovanga mo, bonso bwankembi Se.

KAPU 13.

1. Yesu wasukula malu maminlonguki, 21. wabika Yuda i nyekudi, 31. walonga mlonguki, wasamuna nkusumukunu a Petelo

Ku ntual' ankembo apasa. Yesu bu kazaya, vo lokula kiandi kizidi, kidi kakatuka mu nza yayi ye kwenda kwa Se, bu kakizodila bayandi kibeni bakala mu nza, yandi wabazola nate ye ku nsukulu.

2. Nlekolo bu weka, nkadi ampeмба bu kakisavukila ntima, vo Yuda Iskaloti, mwan' a Simoni, wakunyekula,

3. mpeleko yandi wazaya, vo Se diavvana mamonono mu moko, vo watuka kwa Nzambi ye vo weti kwenda kwa Nzambi,

Yoa. 3: 35. 17: 2. 1 Kol. 15: 27 b.

4. watelama mu nlekolo, wavula yunga, wabonga tuaya, wakanga dio mu luketo.

5. Mboki watula nlangi mu kulwa, wabadika sukula malu maminlonguki, wakunguna mo mu tuaya dikakengi mu luketo.

6. Nkiangunu wayiza kwa Simoni Petelo. Wavova kwa yandi: Mfumu, ngeye usukula malu mamie?

7. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Bwabu kuzeyi ko diivanga, kansi tuka bwabu mboki wa dio zaya.

8. Petelo wavova kwa yandi: Kasi mvu ya mvu kusukudi malu mami ko. Yesu wavutula kwa yandi: Vo ndembolo kusukula, kwen' aku ntuali ye mono ko.

9. Simoni Petelo wavova kwa yandi:

Mfumu, ka malu mami kaka ko, kansi moko ye ntu mpe.

10. Yesu wavova kwa yandi: Ukukiyobedele kena nsatu akukisukula ko, kansi meni vedila wawonsono; yeno lu bavedila, kansi ka babonsono ko.

Yoa. 15: 3. Mat. 15: 9.

11. Kadi yandi wazaya wakunyekula, i kuma wavova: Yeno ka lu bavedila babonsono ko.

12. Nkiangunu bu kamana sukula malu mau ye vwata yunga ye wavwanda diaka va meza, wavova kwa yau: Luzeyi dimpengi kwa yenoe?

13. Yeno lukumbikanga Nlongi ye Mfumu; yeno lutomene vova, kadi ngiena bobo.

Mat. 9: 5. 11: 21. Luk. 12: 41. 22: 33, 38.

Mat. 23: 8, 10. 1 Kol. 8: 6.

14. Nkiangunu vo mono, i Mfumu ye Nlongi, nsukudi malu meno, buna yeno mpe lubindamene mu sukasana malu.

15. Kadi mono iluveni kifwani, kidi luavanga bobo, bonso bumpengi kwa yeno. 1 Pet. 2: 21.

16. Kedika, kedika, mono iluvovele: Nanga ka ulutidi infumu andi mu nene ko, ntumwa kalutidi wantuma mu nene ko.

Mat. 10: 24. Luk. 6: 40. 22: 27. Yoa. 15: 20.

17. Vo luzeyi momo, mayangi mena yeno, vo luvanganga mo.

18. Kivovele mu yeno babonsono ko; nzeyi bayasola; kansi kidi masonukwa menda detila: Didi yami dimpa undangunini kinkoso kiandi kiatambi.

Lumb. 41: 9. Mat. 1: 16.

19. Tuka bwabu mpovele dio kwa yeno, bu ka dikikadidi ko, kidi bu dimeni kala, lualeka minu, vo i mono kwami.

Yoa. 14: 29.

20. Kedika, kedika, mono iluvovele: Utambulanga wonso umfidisi, yandi ukuntambulanga, kansi ukuntambulanga, tambulanga wamfidisa.

Mat. 10: 40. Luk. 9: 48. 10: 16.

21. Yesu bu kamana vova momo, wavizuka mu mpeve, wata kimbangi, wavova: Kedika, kedika, mono iluvovele: Buna luena umosi wakungiekula.

Mat. 26: 21 b. Mat. 14: 18 b. Luk. 22: 21 b.

22. Minlonguki miatalasana, miakala mabanza mole, kani nani kabikidi.

23. Kansi kwakala mosi mu nlonguki miandi wavwanda va meza va lueka luankat' a Yesu, wazolwa kwa Yesu.

24. Nkiangunu Simoni Petelo wala-bikisa kwa ndiena, wavova kwa yandi: Kamba, nani kabikidi?

25. Buna ndiena wayinama va ntulu

a Yesu, wavova kwa yandi : Mfumu, nani kwandi ?

26. Yesu wavutula : I yandi uivwan-gila buku ye kumvana kio. Nkiangu-nu bu kavwengi buku, wabonga, wava-na kio kwa Yuda, i mwan' a Simoni Iskalioti.

27. Ndandani ye buku kiokio, Satana wakota mu yandi. Nkiangu-nu Yesu wavova kwa yandi : Savula vanga diu-vanga.

28. Buna bena bavwanda va meza, widi muntu nkutu kazaya bila kikavo-vila bo kwa yandi ko.

29. Kadi bankaka babanza : Yuda bu kena ye finkela-nkela fiabivanza, vo Yesu vovele kwa yandi : Sumba bitue-na nsatu mu nkembo evo vana kingandi kwa bamputu.

Yoa. 12: 6.

30. Nkiangu-nu bu kamana tambula buku, ntumbu vaika ; fuku diakala.

31. Nkiangu-nu bu kamana vaika, Yesu wavova : Bwabu Mwan' amuntu kemboso, Nzambi kemboso mu yandi.

32. Vo Nzambi kemboso mu yandi, buna Nzambi mu yandi kibeni si kaku-nkembisa mpe, si kakula kunkembisa.

33. Lubimbana-mbana biami, finta-ngu-ntangu fiakidi fingiena yeno ; yeno si luakuntomba, bonso buyavova kwa bayudayo : Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko, i bobo ikuluvovele bwabu mpe.

Yoa. 7: 33 b. 8: 21 b.

34. Nsikudukusu yamona iluveni, kidi luazolasananga, bonso buyaluzole-le, kidi yeno mpe luazolasananga.

8 Mose 19: 18. Mat. 22: 39. Yoa. 15: 12, 17.

Loma 13: 8. Ngai. 6: 2. 1 Pet. 1: 22.

1 Yoa. 3: 11. 4: 21.

35. Mu diodio babonsono si bazaya, vo yeno lu nlonguki miami, vo luena zola kwanzolasani.

36. Simoni Petelo wavova kwa ya-ndi : Mfumu, kwe wakwenda ? Yesu wavutula kwa yandi : Kuikwenda, kulendi kundama bwabu ko, kansi ku nsukulu wakundama.

37. Petelo wavova kwa yandi : Mfu-mu, mu nkiana kilendi kunama bwa-bu ko ? Mono ikuyambudila mwel' ami.

38. Yesu wavutula kwa yandi : Nge-ye si wakungiambudila mwel' aku ? Kedika, kedika, mono ivovele : Koko ka dikubi nkutu ko, nate ye unkadidi nkadila tatu.

Mat. 26: 34. Mal. 14: 30. Luk. 22: 34.

KAPU 14.

1. Yesu wamoka ye nlonguki miandi, 12. wabakamba salu kiau, 15. wabasila Mpeve yavedila, 25. wababomba.

Ka luvizukani ntima mieno ko ; lule-kila Nzambi minu, lulekila mono minu.

Yoa. 14: 27.

2. Mu nzo a Sami mwena kundu bi-abingi, vo ka bwa ko nga yalukembi bo ; kadi mono ikwenda kulukubikila fulu.

3. Vo ikwenda kulukubikila fulu, yakwiza vutuki ye kulutuala kwa mono kibeni, kidi luakala mpe vangiena.

Yoa. 12: 26. 14: 28. 17: 24.

4. Kuikwenda, yeno luzeyi nzila.

Yoa. 13: 33, 36.

5. Toma wavova kwa yandi : Mfu-mu, ka tuzeyi kuukwenda ko, bwe tua-zaya nzila ?

6. Yesu wavova kwa yandi : Mono i nzila ye kedika ye moyo ; muntu kale-ndi kwiza kwa Se ko, vo ka mu mono ko.

7. Vo lunzeyi, si luazaya Sami mpe, tuka bwabu luzeyi dio ye lumweni dio.

Yoa. 8: 19.

8. Filipino wavova kwa yandi : Mfu-mu, utumwesa Se, buna bulungidi kwa yeto.

9. Yesu wavova kwa yandi : Ntangu yoyo yayingi ngiena yeno, ngeye Filipino kunzeyi koe ? Umbweni, mwani Se. Bwe vovele : Utumwesa Se ?

Yoa. 12: 45.

10. Kulekele minu koe, vo mono ngiena mu Se ye Se mu mono ? Mambu maivovanga kwa yeno, kivovanga mo mu mono kibeni ko, kansi Se disikila-nga mu mono, diau divanganga mava-nga mandi.

11. Lundekila minu, vo mono ngiena mu Se ye Se mu mono ; vo ka bwa ko, lundekila minu mu diambu diamavanga mau kibeni.

12. Kedika, kedika, mono iluvovele : Ukundekilanga minu, mavanga maiva-nganga, yandi mpe si ka mo vanga ; si kavanga malutidi mu nene, kadi mono ikwenda kwa Se.

13. Kionso kilulombe mu nkumbu ami, si ya kio vanga, kidi Se diakembu-swa mu Mwana.

Mat. 7: 7 b. Mal. 11: 24. Yoa. 16: 23.

Yok. 1: 5 b.

14. Vo lundombebe lekwa mu nku-mbu ami, si ya kio vanga.

15. Vo lukunzolanga, lukeba naiku-dukusu zami.

Yoa. 15: 16.

16. Mono si yayuvula Se, ye yandi si kakuluvana Nsadisi wankaka, kidi kakala yeno mvu ya mvu,

17. i Mpeve yakedika yilembane nza tambula, kadi ka yimweni yo ko ye ka yizeyi yo ko. Yeno luzeyi yo, kadi yisikilanga yeno ye si yakalanga mu yeno.

18. Mono kiakuluyambula kinsona ko, ikwiza kwa yeno.

19. Fintangu-ntangu diaka ye nza ka yivutuki kumbona ko, kansi yeno si luakumbona, kadi ikalanga moyo ye yeno si luakalanga moyo. Yoa. 16: 16.

20. Kina lumbu si luzaya, vo mono ngiena mu Sami, ye yeno mu mono, ye mono mu yeno.

Yoa. 10: 38. 14: 10. 17: 21, 23.

21. Wena nsikudukusu zami ye kebanga zo, i yandi ukunzolanga, kansi ukunzolanga si kazolwa kwa Sami, mono si yakunzola ye kukimonikisa kwa yandi.

22. Yuda, ka Iskalioti ko, wavova kwa yandi: Mfumu, nki kibwidi bu ukukimonikisa kwa yeto, ye ka kwa nza ko?

23. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Vo muntu ukunzolanga, kakebanga mambu mami, Sami si diakunzola, si tuiza kwa yandi ye vanga kundu kieto kwa yandi. Yoa. 15: 10.

24. Lembolo kunzola, kakebanga mambu mami ko. Mambu maluwanga ka mamami ko, kansi i ma Se diamfidisa. Yoa. 7: 16.

25. Momo mpovele kwa yeno, bu isikilanga yeno.

26. Kansi Nsadisi, i Mpeve yavedila yifidisa Se mu nkumbu ami, yandi si kakululonga mamonsoyo ye kulubambula moyo mu mamonsoyo mayalukembi. Yoa. 15: 26. 16: 13.

27. Mono ikulusisila yenge; yenge kiami ikuluvana. Mono kikuluvananga bonso buvananga nza ko. Ka luvizukani ntima mieno ko, vo kala bunkutata. Yoa. 14: 15.

28. Yeno luwilu, vo ikuluvovelenge: Mono si ikatuka ye kwiza kwa yeno. Vo lunzolele, lukutu yangelala, vo ikwenda kwa Se, kadi Se dikundutidi mu nene. Yoa. 10: 29.

29. Bwabu ilukembi dio, bu ka dikikadidi ko, kidi lualeka minu, bu dimeni kala. Yoa. 13: 19.

30. Kivutuki vova yeno mamingi ko, kadi nkuluntu anza wizidi, kabeki lekwa mu mono ko. Yoa. 16: 11.

31. Kansi kidi nza yazaya, vo nzolele

Se ye ivanganga, bonso bwansikidikisa Se: Lutelama, tuakatukeno vava.

Yoa. 10: 18. Mat. 26: 46. Mal. 14: 42.

KAPU 15.

1. Ngana yanti wavinia. 9. Zola kwakedika.

18. Mbelolo anza ye mbombolo abana ba Nzambi.

Mono i nti wavinia wakedika, Sami i mvati.

2. Dionso vala mu mono dilembolo buta mbutu, yandi katudi dio; dionso dibutanga mbutu, yandi uvedisanga dio, kidi dialuta buta mbutu.

3. Yeno lukivedelele mu diambu diadiambu diyavovele kwa yeno. Yoa. 13: 10.

4. Lusikila mu mono ye mono mu yeno. Bonso vala dilembolo buta mbutu diau kibeni, vo dilembolo sikilanga mu nti wavinia, i bobo yeno lulembane mpe, vo lulembolo sikilanga mu mono.

5. Mono i nti wavinia, yeno i mavala; wonso usikilanga mu mono ye mono mu yandi, yandi ubutanga mbutu miamingi, kadi vo lukondolo mono, ka lulendi vanga lekwa ko.

6. Vo muntu kasikilanga mu mono ko, buna vetolo bonso vala ye yumini; bayonzika mo, batuba mo ku tia, malemanga. Mat. 7: 19.

7. Vo lusikilanga mu mono ye mambu mami masikilanga mu yeno, lulumba kionso kiluzolele ye lua kio kalakana. Yoa. 14: 13. 16: 23, 26. 1 Yoa. 8: 22.

8. Mu diadi Sami dikemboso, bu lubutanga mbutu miamingi, yeno si luakala nlonguki miامي. Mat. 5: 16. 1 Pet. 2: 12.

9. Bonso bwanzola Se, i bobo mono yaluzolele mpe. Lusikila mu zola kwami.

10. Vo lukebanga nsikudukusu zami, si luasikila mu zola kwami, bonso buyakebele nsikudukusu za Sami ye isikilanga mu zola kwandi. Yoa. 14: 15.

11. Mpovele momo kwa yeno, kidi kiese kiami kiakala mu yeno ye kiese kieno kialunga. Yoa. 17: 13.

12. Nsikudukusu ami i yayi, mpasi luazolasananga, bonso buyaluzolele. Yoa. 13: 14, 34. Ef. 5: 2. 1 Tes. 4: 9.

1 Yoa. 8: 11, 16. 4: 21.

13. Zola ka kwena ye muntu ko kulutidi kwaku, vo uyambudilanga bakundi bandi moyo. 1 Yoa. 3: 16.

14. Yeno i bakundi bami, vo luvanganga maikulusikidikisa. Yoa. 8: 31

15. Kikulubikanga minanga diaka ko,

kadi nanga kazeyi mavanganga mfumu andi ko, kansi ikulubikidi bakundi, kadi mono yaluzayisi mamonso no maya-wilu kwa Se.

16. Yeno ka luansolele ko, kansi mono yalusolele, yaluvangudi, kidi luayenda buta mbutu ye mbutu mieno misi-kila; kidi kionso kionso kilulombele kwa Se mu nkumbu ami, kaluvana kio.

Mat. 28: 19. Yoa. 14: 13.

17. Diadi ikulusikidikisa, mpasi luzolasananga.

Yoa. 13: 34.

18. Vo nza yikulubelanga, luzaya, vo yau yatekale kumbela.

Yoa. 7: 7.

19. Vo yeno lu banza, nga nza yizolele biabiandi, nza yikulubelanga, bu ka lu banza ko, kansi mono yalusolele mu nza.

1 Yoa. 4: 5 b.

20. Lubambuka moyo mu diambu diyaluvo: Nanga kalutidi mfumu andi ko. Vo banzomene, si bakuluzoma mpe. Vo bakebele mambu mami, si bakeba mambu meno mpe.

21. Mwanki si bavanga momo mamonso no kwa yeno mu diambu diankumbu ami, kadi ka bazeyi wamfidisa ko.

Mat. 24: 9. Yoa. 16: 3.

22. Vo kiazizidi ko ye mpovele kwa yau, nga ka bena masumu ko; kansi bwabu ka bena bila kiamasumu mau ko.

Yoa. 9: 41.

23. Ukumbelanga, belanga Sami mpe.

24. Vo kiavengi mu yau mavanga makamavengi muntu ko, nga ka bena masumu ko; kansi bwabu bameni mona ye bela ye mono ye Sami.

25. Mwanki, kidi diambu diasonukwa mu nsiku miau dienda detila: Bambela mu nana.

26. Nsadisi bu kizidi, yandi si kata kimbangi mu mono; i yandi uifidisa kwa yeno tuka kwa Se, i Mpeve yakedika yitukanga mu Se.

Luk. 24: 49. Yoa. 14: 16, 26. 16: 7.

27. Kansi yeno mpe lutanga kimbangi; kadi luena yami tuka mu mbadukulu.

May. 1: 21 b. 5: 32.

KAPU 16.

1. Yesu wasamuna nzomono. 5. Salu kia Mpeve yavedila. 17. Kiadi ye kiese biaminlonguki. 25. Nkatukulu andi.

Momo mpovele kwa yeno, ka luidi ta sakuba.

2. Si bakuluvai kisa mu nzo zatukutukunu. Mwanki ntangu yikwiza, woneo ukuluvondele bu kabanzi, vo salu kia Nzambi kasalanga.

3. Si bavanga momo, kadi ka bazeyi Se vo mono ko.

4. Mwanki momo mpovele kwa yeno, kidi ntangu bu yayizidi, luabambuka moyo, vo mpovele mo kwa yeno. Kialukembi mo tuka mu mbadukulu ko, kadi buna ngiena yeno.

5. Kansi bwabu ikwenda kwa wamfidisa, buna luena widi muntu nkutu kangiuvudi ko: Kwe wakwenda?

6. Kansi bumpovele momo kwa yeno, kiadi kizedi mu ntima mieno.

7. Mwanki iluvo:vele kedika: Butomene kwa yeno, vo ikatuka; kadi vo kikatuka ko, nga Nsadisi ka ukwiza kwa yeno ko; kansi vo ikatuka, buna si yakumfidisa kwa yeno.

8. Ndieu bu kizidi si katungulula nza mu diambu diamasumu, mu diambu dialuungu, mu diambu diamfundusu:

9. mu diambu diamasumu, kadi ka bakundekilanga minu ko;

10. mu diambu dialuungu, kadi ikwenda kwa se ye ka lumboni diaka ko;

11. mu diambu diamfundusu, kadi nkuluntu anza yayi ufundusu.

Yoa. 12: 31.

12. Mamingi makidi yami mu kulukamba; kansi bwabu ka lulendi mo natikisa ko.

1 Kol. 3: 1 b.

13. Kansi yandi, Mpeve yakedika, bu yizidi, yandi si kakulutuadisa mu kedika kiakionsono; kadi kavovi mu yandi kibeni ko, kansi mamonso makawanga, si ka mo vova, momo makwiza si kakulusamunina.

Yoa. 14: 26. 15: 26. 1 Yoa. 2: 27.

14. Ndienu si kakunkembisa, kadi si kabonga mu mamami ye kulusamunina.

15. Mamonso mavwidi Se i mamami, i kuma mpovele, vo ubonganga mu mamami mu kulusamunina.

Yoa. 17: 10.

16. Fintangu-ntangu ye ka lumboni diaka ko, fintangu-ntangu diaka ye luakumbona.

Yoa. 7: 33. 13: 33. 14: 19.

17. Buna nlonguki miandi miankaka miavovasana: Nki momo makavovele kwa yeto: Fintangu-ntangu ye ka lumboni ko, fintangu-ntangu diaka luakumbona; ye: Mono ikwenda kwa Se?

18. Buna bavova: Nki momo makavovele: Fintangu-ntangu? Ka tuzeyi makavovele ko.

19. Yesu wazaya, vo bazola kunyuvula, wavova kwa yau: Mu diodio luyuvasene, vo mpovele: Fintangu-

ntangu ye ka lumboni ko, fintangu ntangu ye luakumbona ?

20. Kedika, kedika, mono iluvovele : Yeno si luadila ye nionga, kansi nza si yayangalala ; yeno si luakala kiadi, kansi kiadi kieno si kiakituka kiese.

Lumb. 30: 11.

21. Nkento bu kabutanga, kiadi kiena yandi, kadi lokula kiandi kizidi, kansi bu kameni buta mwana, kavutukidi bambuka moyo mu nzungu zandi ko mu diambu diakiese, muntu bu kabutukidi mu nza.

22. Nkiangu yeno mpe luena kiadi bwabu ; kansi mono si yavutuka kulumona, ntima mieno si miakala kiese, ye muntu kakulukatudila kiese kieno ko.

Yes. 66: 14.

23. Kina lumbu ka lukunguvula lekwa ko. Kedika, kedika, mono iluvovele : Vo lulomba lekwa kwa Se, si ka kio kuluvana mu nkumbu ami.

Yoa. 14: 13. 15: 16.

24. Nate ye bwabu ka lulombe lekwa mu nkumbu ami ko. Lulomba, yeno si luatambula, kidi kiese kieno kialunga.

Yoa. 15: 11.

25. Momo mpovele kwa yeno mu kingana, ntangu yakwiza, bu kivutuki vova mu kingana kwa yeno ko, kansi bangula kulusamunina ma Sami.

26. Kina lumbu lulomba mu nkumbu ami, kiluvovele ko, vo si yakuluyuvudila kwa Se ;

27. kadi yandi kibeni Se ukuluzolanga, bu lunzolele ye lualekele minu, vo yatuka kwa Nzambi.

Yoa. 17: 8.

28. Mono yatuka kwa Se, yayiza ku nza ; mono si yasisa nza diaka ye kwenza kwa Se.

29. Nlonguki miandi miavova : Tala, bwabu ubangudi vova ye lembolo vova mu kingana.

30. Bwabu tuzeyi, vo ngeye zeyi mamonso ye kwena nsatu ayuvulwa diambu kwa muntu ko, nkiangu tulekele minu, vo ngeye watuka kwa Nzambi.

Yoa. 17: 25.

31. Yesu wavutula kwa yau : Bwabu lulekele minue ?

32. Tala, lokula kikwiza ye kikiyizi, bu lusansakene, muntu ku yandi, muntu ku yandi, ye lungiambudi mono kaka ; kansi kiena mono kaka ko, kadi Se diena yami.

Mal. 14: 27. Yoa. 8: 16.

33. Momo mpovele kwa yeno, kidi luakala yenge mu mono, mu nza luena nzungu, kansi luyangalala. Mono mbeni bedisa nza.

KAPU 17.

Yesu wasambila.

Yesu wavova mama, wasendula meso mandi ku zulu, wavova : Se, lokula kizidi, kembisa Mwan' aku, kidi Mwan' aku wakukembisa,

Yoa. 12: 23.

2. bonso buwamvana lendo mu nsuni miamionsono, kidi babonso bawamvana kabavana moyo wamvu ya mvu.

Mat. 11: 27. 28: 18. Yoa. 6: 39.

3. Moyo wamvu ya mvu i wau, mpa-si bazaya ngeye Nzambi mosi kaka yakedika ye ndiena uwafidisa, Yesu Klisto.

4. Mono yakukembese va ntoto, bu mbanisi mavanga mawampana, kidi yavanga.

Yoa. 5: 36. 4: 34.

5. Se, bwabu unkembisa mu ngeye kibeni mu nkembo una uyakala yaku, nza bu ka yakikadila ko.

6. Mono yazaikisi nkumbu aku kwa bantu bawampana batuka mu nza. Bakala baku, wawampana, bakebele mambu maku.

7. Bwabu bazeyi, vo mamonso mawampana matukidi kwa ngeye.

8. Kadi mambu mawampana yavana mo kwa yau ; batambudi mo, bazeyi mu kedika, vo yatuka kwa ngeye, balekele minu, vo ngeye wamfidisa.

Yoa. 17: 25. 16: 30.

9. Mono ikubayuvudilanga ; kiyuvudilanga nza ko, kansi bawampana, kadi yau i baku—

Yoa. 14: 16.

10. yami yayonso i yaku, yaku i yami—mono nkemboso mu yau.

Yoa. 16: 15.

11. Kiena diaka mu nza ko, kansi baba bena mu nza, mono ikwiza kwa ngeye. Se diavedila, ubakeba mu nkumbu aku yiwampana, kidi bakala mosi bonso yeto.

Yoa. 17: 22.

12. Bu yakedi yau, mono yabakebele mu nkumbu aku yiwampana, mono yabakutidi, widi muntu nkutu mu yau kabungane ko, kansi mwana wambu-ngulu kaka, kidi masonukwa menda detila.

Lumb. 109: 8. Yoa. 18: 9. 18: 18.

13. Bwabu ikwiza kwa ngeye, mpovele momo mu nza, kidi bakala kiese kiami kialunga mu yau.

Yoa. 16: 11.

14. Mono yabaveni mambu maku ; nza yikubabelanga, kadi ka banza ko, bonso mono mpe ki wanza ko.

Yoa. 15: 18 b.

15. Kiyuvudi wabakatula mu nza ko, kansi kidi wabakeba mu nkwa mbi.

Mat. 6: 18.

16. Yau ka banza ko, bonso mono ki wanza ko.

17. Ubabieka mu kedika; mambu maku i kedika.

18. Bonso buwamfidisa mu nza, i bo-bo mono ikubafidisa mu nza mpe.

19. Mono ikibiebele mu yau, kidi yau mpe babieka mu kedika.

Eb. 2:11.

20. Mono kiyuvudilanga yau kaka ko, kansi yau mpe bakundekilanga minu mu mambu mau;

21. kidi babonso bakala mosi, bonso ngeye Se mu mono ye mono mu ngeye, kidi yau mpe bakala mu yeto, mpasi nza yaleka minu, vo ngeye wamfidisa.

Yoa. 10: 38. 14: 10.

22. Mono yabaveni nkembo uwampana, kidi bakala mosi bonso yeto i mosi;

Yoa. 17: 11.

23. mono mu yau ye ngeye mu mono, kidi balunguswa mu umosi, mpasi nza yazaya, vo ngeye wamfidisa ye wabazola, bonso buwanzola.

1 Yoa. 1: 3. 3: 24.

24. Se, yau bawampana nzolele, vo vangiena, vana yau mpe si bakala yami, kidi batonwa nkembo ami uwampana; kadi ngeye wanzola, nza bu ka yatulwa lufulu ko.

Yoa. 12: 28. 14: 3.

25. Se dialunungu, nza ka yikuzeyi ko, kansi mono izeyi; baba bazeyi, vo ngeye wamfidisa.

Yoa. 16: 3. 17: 8.

26. Mono yabadedila nkumbu aku, si yadeda yo mpe, kidi zola kuwanzodila kwakala mu yau ye mono mu yau.

Yoa. 15: 9.

KAPU 18.

1. Yesu wayenda ku Nge'esemane, 12. wanatwa kwa Ana, 24. kwa Kayafa, 28. kwa Pilatu.

Yesu bu kamana vova momo, wawaika ye nlonguki miandi, wasabuka fimwila-mwila fia Kidelon, kwakala nkuzu kukakota yandi kibeni ye nlonguki miandi.

Mat. 26: 30, 36 b. Mal. 14: 26, 32 b. Luk. 22: 39 b.

2. Yuda wanyekula wazaya vuma kiekio mpe, kadi Yesu wabumuzuna kuna ye nlonguki miandi.

3. Nkiangunu Yuda watambula buka kiabinwani ye mantadi batuka kwa bangudi zanganga ye bafalisi, wayiza kuna ye binga ye minda ye biandwanina.

4. Nkiangunu Yesu bu kazaya mamonsono mayiza ya yandi, wawaika, wavova kwa yau: Nani lutombele?

5. Bavutula kwa yandi: Yesu, mwisi Nasaleti. Yesu wavova kwa yau: I mono kwami. Yuda wanyekula watalama yau mpe.

6. Nkiangunu bu kavova kwa yau: I mono kwami, bayenda manima-manima, babwa va ntoto.

7. Buna wavutuka kubayuvula: Nani lutombele? Bavova: Yesu, mwisi Nasaleti.

8. Yesu wavutula: Ilukembi, vo i mono kwami. Nkiangunu vo luntombele, luyambula eba benda,

9. kidi diambu dina'dikavova dienda detila: Bawampana kividisi kwami muntu ko.

10. Simoni Petelo wakala sabala wavola kio, wabanda nang' angudi anganga, wazaka kutu kwandi kwalubakala. Nkumbu ananga Malako.

Mat. 26: 51 b. Mal. 14: 47. Luk. 22: 50 b.

11. Buna Yesu wavova kwa Petelo: Vutula sabala mu kimpata; mbungu yampeni Sami, kadi kinwe yo koe?

Mat. 26: 42.

12. Buna buka kiabinwani ye ngudi antuti ye mantadi mabayudayo babaka Yesu, bankanga,

Mat. 26: 57 b. Mal. 14: 53 b. Luk. 22: 54 b.

13. bannata ya ntete kwa Ana, kadi yandi i nzitu a Kayafa, wakala ngudi angang' amvu wauna.

14. Kansi Kayafa i yandi walongisila bayudayo, vo butomene, vo muntu mosi fwididi bantu.

15. Simoni Petelo ye nlonguki wanaka banama Yesu. Nlonguki wowo wazayane ye ngudi anganga, wakota ye Yesu mu kianzala kiangudi anganga.

16. Petelo watelama ku mbazi amwelo. Buna nlonguki wowo wankaka wazayane ye ngudi anganga, wawaika, wavova kwa nkento wakenga mwelo, wakotisa Petelo.

17. Buna sielo kiankento, i nkengi amwelo, wavova kwa Petelo: Kadi ngeye mpe i nlonguki amuntu wowoe? Yandi wavova: Ka i mono ko.

18. Minanga ye mantadi bakwika makala, kadi kiozi kiakala, bayotila; Petelo mpe wakala yau watelama, wayotila.

19. Buna ngudi anganga wayuvula Yesu mu nlonguki miandi ye mu longi diandi.

20. Yesu wavutula kwa yandi: Mono yabangudi vova kwa nza, ntangu zazonsono yalongele mu nzo alukutukunu ye mu kinlongo mukutakananga bayudayo babonso; mu nsweki kivo-vele diambu ko.

Mat. 26: 55.

21. Mu nkima ungiuvudi? Yuvula bawilu mayavovele kwa yau. Tala, yau bazeyi mayavovele.

11. Yesu wavutula : Kwena lendo nkutu mu mono ko, vo kuveno kio ku kayengele ko ; i kuma ungiekole kwa ngeye wena masumu malutidi.

12. Mu diambu diodio Pilatu wato-mba mu kunyambula, kansi bayudayo baboka, bavova : Vo yambudi ndiona, ku nkundi a Kaisali ko. Wonso uku-kivanga ntinu, bangisi Kaisali.

13. Nkianguu Pilatu bu kawa mam-bu momo, wavaikisa Yesu, wavwanda va kiandu kiamfundisi va vuma kiabi-kwanga Litostolotoni, kansi mu kiyibli Ngabata.

14. Bwakala lumbu kiankubukulu kiapasa ; bwakala kani ola kiasambanu, wavova kwa bayudayo : Tala, ntinu eno !

15. Buna baboka : Katula, katula, unkoma va kulunsi ! Pilatu wavova kwa yau : Si yakoma ntinu eno va kulunsi ? Bangudi zanganga bavutula : Ka tuena ntinu ko, kansi Kaisali.

Luk. 23: 18.

16. Mboki wanyekula kwa yau, kidi kakomwa va kulunsi.

Nkianguu babonga Yesu.

Mat. 27: 31 b. Mal. 15: 20 b. Luk. 23: 26 b.

17. Yandi wakinatina kulunsi, wavaika ku vuma kibikwanga Konzongolo kiantu, kansi mu kiyibli kibikwanga Ngolongota ;

18. kuna bankoma va kulunsi ye bole bankaka ye yandi, mosi va lueka, mosi va lueka, kansi Yesu mu monakanda diau.

19. Pilatu wasonika nsonokono, watala yo va kulunsi ; mwasonukwa : Yesu, mwisi Nasaleti, ntinu abayudayo.

20. Bayudayo babingi batanga nsonokono yoyo, kadi vuma kiakomwa Yesu va kulunsi kiakala lukufi ye mbanza ; mwasonukwa mu kiyibli, kiloma, kielene.

21. Buna bangudi zanganga zabayudayo bavova kwa Pilatu : Kusunikani ntinu abayudayo ko, kansi vo, endu wavovele : Mono i ntinu abayudayo.

22. Pilatu wavutula : Mansonekene, mbeni mo sonika.

23. Nkianguu binwani bu bakoma Yesu va kulunsi, babonga mvwatu miandi, bavanga mio kunku bia, kinwani kunku kunku mboki kinkuti mpe ; kinkuti ka kiatawa ko, kansi kiabwanguwa kiakionsono tuka ku ntandu.

Mat. 27: 35 b. Mal. 15: 24. Luk. 23: 34.

24. Buna bavovasana : Ka tutendani kio ko, kansi tua kio tela wadi mu wonso wa kio vwa ; kidi masonukwa me-

nda detila : Bakabasana mvwatu miami, batela mvwatu miami wadi. Nkianguu binwani biavanga bo.

25. Va mbel' akulunsi dia Yesu vatelama mbut' andi ye mpangi ambut' andi, Malia, i nkazi a Klopa, ye Malia, i mwisi Mangadala.

Mat. 27: 39 b. Mal. 15: 29 b. Luk. 23: 35 b.

26. Nkianguu Yesu bu kamona mbut' andi ye nlonguki ukazola watelama va lueka, wavova kwa mbut' andi : Nkento, tala mwan' aku.

27. Mboki wavova kwa nlonguki : Tala mbut' aku. Tuka lokula kina nlonguki wannata ku nzo andi.

28. Landila momo Yesu bu kazaya, vo mamonsono makilungila, kidi masonukwa malunguswa, buna wavova : Ngiena mpwila.

29. Kuna kwakala mbungu yazala kwa vinia kiandeki. Buna bafuluza pongo mu vinia kiandeki, basoma kio mu tutu diaisopi, bazangula kio va nwa andi.

30. Nkianguu bu kamana tambula vinia kiandeki, wavova : Bulungidi ; wadokika ntu, watambika vumunu kiandi.

31. Nitu ka zidi sala va makulunsi mu kialumingu, bu i lumbu kiankubukulu, kadi lumbu kiokio kialumingu kiakala kiakinene, buna bayudayo bayuvula Pilatu, vo malu mau mabembwa ye bakatulwa.

Mal. 15: 42.

32. Nkianguu binwani biayiza bema malu mawantete ye wanzole bakomwa yandi ;

33. kansi bu bayiza kwa Yesu, bamaona, vo ukifwididi, ka babemba malu mandi ko,

34. kansi kinwani kimosi kiazoka lubanzi luandi mu dionga, menga ye nlangu ntumbu vaika.

35. Wamona bo wata kimbangi, kimbangi kiandi kiena kiakedika, yandi zeyi, vo utanga kedika, kidi yeno mpe lualeka minu.

Yoa. 21: 24.

36. Kadi momo mabwa, kidi masonukwa menda detila : Visi ka kibembwa mu yandi ko.

2 Mose 12: 46. 4 Mose 9: 12. Lumb. 34: 20.

37. Diaka masonukwa mankaka mavova : Si batala ubazoka.

Sak. 12: 10.

38. Landila momo, Yosefi, i mwisi Alimataya, i nlonguki a Yesu, kansi mu nsweki mu diambu diawonga mu bayudayo, wayuvula Pilatu mu katula nitu a Yesu. Pilatu wavana luve. Nkianguu bayiza kunkatula.

Mat. 27: 57 b. Mal. 15: 42 b. Luk. 23: 50 b.

39. Nikodemo mpe, wateka kwiza kwa yandi mu fuku, wayiza, wanata mwawu amile ye aloe, kani nkama mosi yatezo mu zitu.¹

Yoa. 3: 1 b.

40. Nkiangunu babonga nitu a Yesu, bazinga yo nlele mialino va kimosi ye nzenzo miansunga, bonso bwena fu kiabayudayo mu zika.

41. Mu vuma kiokio kikakomwa va kulunsi, mwakala nkuzu, mu nkuzu mwakala ndiamu yampa, ka yakitudulwa muntu ko.

42. Nkiangunu muna batula Yesu mu diambu dialumbu kiankubukulu kiabayudayo, kadi ndiamu yakala lukufi.

KAPU 20.

1. Bakento ye Petelo ye Yoane bayenda ku ndiamu. 11. Yesu wamonika kwa Malia 19. ye kwa minlonguki.

Mu lumbu kiantete mu lumingu mwayiza Malia, mwisi Mangadala, ku ndiamu nsuka nabu, tombe bu kiakidi, wamona tadi dikatulu mu ndiamu.

Mat. 28: 1 b. Mal. 16: 1 b. Luk. 24: 1 b.

2. Buna yandi wayungusa, wayiza kwa Simoni Petelo ye kwa nlonguki wankaka wazolwa kwa Yesu, wavova kwa yau: Bakatudi Mfumu mu ndiamu, ka tuzeyi kubantudidi ko.

3. Buna Petelo wawaka ye nlonguki wankaka, bayiza ku ndiamu.

4. Yau bole bayungusa va mosi; nlonguki wankaka wavioka Petelo mu nswalu, watekila ku ndiamu.

5. Bu kayinama, wamona nlele mialino miena, mwanki kakota mo ko.

6. Buna Simoni Petelo wayiza kunlandi, wakota mu ndiamu, watala nlele mialino miena,

7. lenswa diakiufuta diakala mu ntu andi, ka diena va kimosi ye nlele mialino ko, kansi va kiandi vuma diabundama.

8. Nkiangunu nlonguki wankaka watekila ku ndiamu wakota mpe, wamona, waleka minu.

9. Kadi ka bakivisila masonukwa ko, vo fwiti fuluka kaka mu bafwa.

10. Nkiangunu nlonguki miavutuka diaka ku nzo zau.

11. Malia watelama va lueka ku mbazi andiamu, wadila. Bu kadila, wayinama ku ndiamu,

12. watonwa mbasi zole mu mwatu

miampembe zivwendi, mosi ku ntu, mosi ku malu, kukedi nitu a Yesu.

13. Bavova kwa yandi: Nkento, mu nkiamu weti dila? Wavova kwa yau: Kadi bakatudi Mfumu ami, kizeyi kubantudidi ko.

14. Bu kamana mo vova, wasampuka manima, wamona Yesu telamene vana, kazaya ko vo i Yesu.

15. Yesu wavova kwa yandi: Nkento, mu nkiamu weti dila? Nani tombele? Yandi wabanza, vo i mvati ankuzu, wavova kwa yandi: Mfumu, vo unkatudingi, unkamba kuuntudidingi, kidi yankatula.

16. Yesu wavova kwa yandi: Malia! Yandi wabangumuka, wavova kwa yandi mu kiyibli: Labuni! dibikwanga Nlongi.

17. Yesu wavova kwa yandi: Kumpalakanani ko; kadi kikibalukididi kwa Se ko, kansi wenda kwa mpangi zami ye kamba zo: Ibaluka kwa Sami ye Seno, Nzambi ami ye Nzambi eno.

18. Malia, i mwisi Mangadala, wayiza samuna kwa minlonguki, vo wamweni Mfumu ye yandi wavovele momo kwa yandi.

19. Nkokila bu yabwa mu lumbu kiokio, i kiantete mu lumingu, mielo bu miabindama mwakala minlonguki mu diambu diawonga mu bayudayo, buna Yesu wayiza, watelama mu monakanda diau, wavova kwa yau: Yenge kwa yeno!

Luk. 24: 36 b. 1 Kol. 15: 5.

20. Bu kamana mo vova, wabasonga moko ye lubanzi. Nkiangunu nlonguki miakala kiesa, bu bamona Mfumu.

21. Buna wavutuka vova kwa yau: Yenge kwa yeno! Bonso Se diamfidisa, i buna monojikulufidisa. Yoa. 17: 18.

22. Bu kamana mo vova, wabavela mwela, wavova kwa yau: Lutambula Mpeve yavedila.

23. Vo luyambudila bankaka masumu mau, bayambudulu mo; vo lukebisa mo bankaka, bakeboso mo.

Mat. 16: 19. 18: 18.

24. Toma, mosi mu kumi ye zole, wabikwa Didimo, kakala yau ko, Yesu bu kayiza.

25. Buna nlonguki miankaka miavova kwa yandi: Tumweni Mfumu. Kansi yandi wavova kwa yau: Vo kimona fu biansonso mu moko mandi ko, vo kisa nlembo ami mu vuma kiansonso ko, vo kisa koko kwami mu lubanzi luandi ko, nga kileka minu nkutu ko.

Lumb. 22: 16.

26. Lumbu nani diaka mboki nlo-

nguki miandi miakala mu nzo ye Toma ye yau. Yesu wayiza, mielo bu miabin-dama, watelama mu monakanda diau, wavova : Yenge kwa yeno !

27. Mboki wavova kwa Toma : Tuala nlembo aku, tala moko mami ; tuala koko kwaku ye sa ko mu lubanzi lua-mi. Kukondwani minu ko, kansi leka minu.

28. Toma wavutula, wavova kwa yandi : Mfumu ami ye Nzambi ami.

29. Yesu wavova kwa yandi : Bu umbweni, lekele minu. Mayangi mena ye bakabamweni ko, kansi balekele minu. Yoa. 4: 48. 1 Pet. 1: 8. Eb. 11: 1.

30. Yesu wavanga dimbu biankaka biabingi va luse luanlonguki miandi bilembolo sonama mu nkanda wau.

31. Kansi biabi biasonama, kidi lua-leka minu, vo Yesu i Klisto, Mwan' a Nzambi, kidi luakala moyo mu nku-mbu andi, bu lulekanga minu.

Yoa. 5: 24. 1 Yoa. 5: 13.

KAPU 21.

1. Yesu wavutuka monika kwa minlonguki, 15. wamoka ye Petelo.

Landila momo mboki Yesu wavutuka kukimonikisa kwa minlonguki ku mbu a Tibelia. Yandi wakimonikisa bonso ebu :

2. Simoni Petelo ye Toma wabikwanga Didimo, ye Natanaeli, mwisi Kana mu Ngalili, ye bana ba Sebedai ye nlonguki miolo miankaka miakala va kimosi.

3. Simoni Petelo wavova kwa yau : Mwendo ami tamba zimbizi. Bavova kwa yandi : Yeto mpe mwendo yaku. Bavaika, bakota mu bota ; fuku dina ka babaka lekwa ko.

4. Bu kwakia, Yesu watelama mu simu, mwanki nlonguki ka miazaya ko, vo i Yesu. Yoa. 20: 14.

5. Buna Yesu wavova kwa yau : Lubana, ka lubeki kiandia koe ? Bavutula kwa yandi : Inga.

6. Yandi wavova kwa yau : Lutuba konde va lubakala luabota luasolula. Buna batuba, balembana dio tombula diaka mu diambu diambizi zazingi.

7. Buna nlonguki wowo wazolwa kwa Yesu wavova kwa Petelo : I Mfumu kwandi. Nkianguu Simoni Petelo, bu kawa, vo i Mfumu, buna wakanga mwatu andi, kadi wavuluka, wakituba mu mbu. Yoa. 13: 23. 19: 26. 20: 2.

8. Nlonguki miankaka miayiza ye bota, kadi ka batatuka nseke ye simu ko, kanivo nkama zole zamfwoko, bako-ka konde ye zimbizi.

9. Bu bamana tombuka va nseko, bamona makala mena vana ye mbizi zena va ntandu ye mampa.

10. Yesu wavova kwa yau : Lutuala mbizi zankaka zilubeki bwabu.

11. Buna Simoni Petelo watombuka, wakoka konde va nseko, diazala kwa mbizi zazinene, nkama mosi ye maku-matanu ye tatu ; mpeleko zazingi za-kala, konde ka diatiasuka nkutu ko.

12. Yesu wavova kwa yau : Luiza luadia. Kansi nlonguki nkutu kaka-buka ntima mu kunyuvula ko : U nani kwaku ? kadi bazaya, vo i Mfumu.

13. Buna Yesu wayiza, wabonga di-mpa, wabavana ye mbizi buna.

14. I mbonika yantatu yoyo yakimo-nikisa Yesu kwa minlonguki, bu kaki-fulukila mu bafwa.

15. Nkianguu bu bamana dia, Yesu wavova kwa Simoni Petelo : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye lutidi baba mu kunzole ? Wavova kwa yandi : Inga, Mfumu, ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Dikila bimbana-mbana biami biamameme.

16. Wavova diaka kwa yandi mpova yanzole : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye unzolele ? Wavova kwa yandi : Inga, Mfumu, ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Kala mvungi abimeme-meme biami.

17. Wavova kwa yandi mpova yantatu : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye unzolele ? Petelo wakala kiadi, bu kavova kwa yandi mpova yantatu : Ngeye unzolele ? Wavova kwa yandi : Mfumu, ngeye zeyi mamonsono ; ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Dikila bimeme-meme biami.

18. Kedika, kedika, mono ivovele : Bu wakala wantwenia, wakanga mponda ngeye kibeni, wazieta kuwazola, kansi bu ununini, si walambula moko maku, wankaka si kakukanga mponda ye kutuala kuulembolo zola. 2 Pet. 1: 14.

19. Wavova momo mu diambu diasonga mpil' alufwilu lukakana kembisila Nzambi. Bu kamana vova momo, wavova kwa yandi : Undama !

20. Petelo bu kabangumuka, wamona nlonguki wazolwa kwa Yesu vo nemi, i una wayekama va ntulu andi va nlekolo, wavova : Mfumu, nani i yandi waku-yekula ?

21. Nkianguu Petelo bu kammona,

wavova kwa Yesu : Mfumu, buna bwe mu ndieu?

22. Yesu wavova kwa yandi : Vo nzolele kasikila, nate ye yakwiza, diambu diakue? Undama kwaku.

23. Nkiangunu diambu diodio di-mwangana mu zimpangi : Nlonguki

wowo kafwe ko. Mwanki Yesu kavova kwa yandi ko : Kafwe ko, kansi vo : Vo nzolele kasikila, nate ye yakwiza.

24. Ndieu i nlonguki utele kimbangi mu momo ye wasonekene mo, tuzeyi kweto, vo kimbangi kiandi kiena kikedika.

MAVANGA MA ZINTUMWA.

KAPU 1.

1. Yesu wabaluka ku zulu. 12. Ntumwa zavutuka ku Yelusalemi; 15. basola ntumwa mu Yuda Iskalioti.

Teofilo, nsamu wantete mono yasonika wo mu mamonsoho mabadika Yesu vanga ye longa, Luk. 1:1 b.

2. nate ye kina lumbu kikatambula, bu kakivanina nsikudukusu mu Mpeve yavedila kwa ntumwa zikasola;

3. bu kamana lungwa, wakisonga wamoyo kwa yau mpe mu nsongosolo zazingi, bu kamonika mu makumaia malumbu kwa yau, wavova mu momo makimfumu kia Nzambi.

4. Bu kadia ye yau, wabakamba ka bakatuki mu Yelusalemi ko, kansi bavingila nsilulu a Se yiluawilu kwa mono.

5. Kadi Yoane wabotika mu nlangi, kansi ka lumbu biabingi ko mboki luabotukwa mu Mpeve yavedila.

Mat. 3: 11 b. Mal. 1: 7 b. Luk. 3: 16 b.
Mav. 11: 16.

6. Nkiangunu bu bamana kutakana, banyuvula, bavova : Mfumu, i mu ntangu yayi si wavutula kimfumu kwa Isaelie, bukiateka kala?

7. Wavova kwa yau : Ka i diambu dieno ko mu zaya ntangu vo lokula biasa Se mu kiandi lendo.

8. Kansi yeno si luatambula ngolo, Mpeve yavedila bu yizidi va yeno, si luakala mbangi zami mu Yelusalemi ye mu Yuda diadionsono ye Samalia nate ye kuna nsuk' antoto.

9. Bu kamana vova momo, wabalulwa, bu batalanga, tuti diankatula mu meso mau.

10. Bu batala sisusu ku zulu, bu kele, tala, babakala bole mu mwatu miampempe batelama va lueka,

11. bavova : Lubisi Ngalili, mu nkima lutelamene ye tadidi ku zulu? Yesu, ndiena utambulu ku zulu tuka mu yeno, yandi wakwizila bumosi bulumwani wele ku zulu.

12. Mboki basisa mongo ubikwanga Olive wena lukufi ye Yelusalemi, i nseke anzila yidiatulwanga mu lumingu, bavutuka ku Yelusalemi.

13. Bu bamana kota, babaluka ku seka diantandu dibakalanga, Petelo ye Yoane ye Yakobi ye Andele ye Filipino ye Toma ye Batolomai ye Matai ye Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Simoni, i Zelote, ye Yuda, i mwan' a Yakobi.

14. Yau babonsoho ye bakento ye Malia mpe, i mbut' a Yesu, ye mpangi zandi batatamana mu mambunda mu sambila.

15. Lumbu bina Petelo watelama mu monakanda diazimpangi, kansi kabu diazinkumbu zabakutakana diakala kani nkama mosi ye makumole, wavova :

16. Lubabakala ye zimpangi! Masonukwa mateka vova Mpeve yavedila mu nwa a Davidi mu Yuda wayika ntudisi ayau babaka Yesu mafwiti kwenda detila kaka.

Lumb. 41: 9. Yoa. 18: 18. Mat. 26: 47 b.
Mal. 14: 43 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 3 b.

17. Kadi yandi watangwa ye yeto, watambula ndambu akisielo kiaki.

18. Ndiene wabaka via mu nsendo akondwa kwalunungu, wasotuka wabubama, watenduka va kati, ndia miandi miamionsono miavaika.

19. Diodio diazayakana kwa babonsoho bakundanga mu Yelusalemi, nkiangunu via diodio dibikwanga mu nding' au Akeledama, i via diamenga.

20. Kadi diasonama mu nkand' a Tumbu : Bika kundu kiandi kiavo-

mbila ye muntu kalembwa kio kunda, ye : Wankaka kabonga salu kiandi.

21. Nkiangunu mosi mu babakala bakangalanga yeto ntangu yina yayonso no yakota ye yavaika Mfumu Yesu mu yeto,

22. tuka mu mbadukulu ambotokolo a Yoane nate ye kina lumbu kikata-mbulwa tuka mu yeto, mosi mu yau fwiti kala mbangi mu yeto mu mfulukulu andi.

23. Yau bayengula bantu bole : Yosefi wabikwanga Balasaba, nkumbu yankaka Yustu, mboki Matia.

24. Basambila, bavova : Ngeye, Mfumu, zeyi ntima miabantu babonso no, songa mosi mu yau bole uuso lele

25. mu tambula fulu kiakisielo kiaki ye kintumwa kiaki kiakatukila Yuda mu kwenda ku vuma kiandi. *Mav. 1: 17.*

26. Bata wadi mu yau, wadi wabwa va Matia; yandi watangwa ye kumi ye ntumwa mosi.

KAPU 2.

1. Ndukudulu a Mpeve yavedila. 14. Petelo wavova kwa bantu. 37. Mafunda matatu mabantu mavilula diela. 43. Bakala lubundulu luantuadi mu bundu diantete.

Lumbu kiapentekosti bu kialunga, buna bakutakana babonso no va kimosi.

2. Mu zulu ntumbu tuka wungu nkievo watembo kiangolo kiansiuku. Wafuluza nzo yamvimba yibavwanda.

3. Kwa yau kwamonika tudimi nkievo tuatia tuakabana ye tuavwanda va babonso no mosi mosi.

Mat. 9: 11 b. Mal. 1: 7 b. Luk. 3: 16 b. Mav. 1: 5.

4. Babonso no bafuluzwa kwa Mpeve yavedila, babadika vova mu tudimi tuankaka, bonso bwabavana Mpeve mu vova.

5. Mu Yelusalemi mwakunda bayudayo, bankwa vumi kia Nzambi batuka mu makanda mamonso no mena kunsu azulu.

6. Ningu wowo bu wakala, kabu diakutakana, diadungama, muntu muntu wabawa bavova mu yandi ndinga.

7. Babonso no babwa zengele-zengele, bayitukwa, bavovasana : Tala, baba babonso no bavovele, kadi ka bisi Ngalili koe ?

8. Buna bwe tulenda wa muntu muntu yandi ndinga yituabutukila ?

9. Bisi Patia ye Media ye Elami ye bantu bakundanga mu Mesopotamia ye mu Yuda ye mu Kapadokia ye mu Ponto ye mu Asia,

10. mu Filingia ye mu Pamfilia ye mu Ngipiti ye mu ntini za Libia kuna Kilene ye bisi Loma banzenzila ye bayudayo ye baposilita,

11. bisi Kelete ye Alabia, tubawilu mu ndinga zeto bavovele mu mavanga mamananene ma Nzambi.

12. Babonso no babwa zengele-zengele, badungama, bavovasana : Nki dizolele kala diodio ?

13. Bankaka bababeka nkiadi, bavova : Bazedi kwa vinia kiananzeke-nzeke.

14. Petelo watelama ye kumi ye mosi, wasasula nding' andi, wavova kwa yau : Lubabakala bayudayo ye lubabonso no lukundanga mwamu Yelusalemi, bika diadi diazayakana kwa yeno, ludimba mambu mami.

15. Kadi baba ka bakololo ko, bonso bulubenzi, kadi ola kiantatu kialumbu.

16. Kansi momo i mana mavovwa mu Yoeli, mbikudi : *Yoeli 2: 28 b.*

17. Nzambi vovele : Si bwakala mu lumbu biazimupina : Mono si yadukula Mpeve ami va nani miamionsono, bana beno bababakala ye babakento si babikula, matoko meno si mamona mona-meso, ngudi zeno zabantu si zalotwa ndozi ;

18. va nanga miami miababakala ye miabakento si yadukula Mpeve ami mu lumbu biobio, si babikula.

19. Si yavana mangu ku ntandu ku zulu ye dimbu va nsi va ntoto, menga ye tia ye matuti mamwisi ;

20. ntangu si yakituka tombe ye ngonda menga, mboki lumbu kiakinene kia Mfumu kiakwiza.

21. Si bwakala, vo wonso wabombe-dele nkumbu a Mfumu si kavuluswa.

22. Lubabakala baisaelita, luwa mambu mama : Yesu, i mwisi Nasaleti, i bakala diluasongwa kwa Nzambi mu tulendo ye mangu ye dimbu biavanga Nzambi mu yandi mu monakanda dienno, bonso buluzeyi yeno kibeni,

Mav. 10: 38.

23. ndiena wayekulwa mu lukanu luatunguka lua Nzambi ye ntekidil' anzailu andi, yeno luankoma, luamvonda mu moko mabakondwa kwansiku.

24. Nzambi wamfulukisa, bu kakisezisila nsongo mialufwa, kadi ka bule-

ndakane ko, vo kasimbudulwa kwa luau.

Mav. 3: 15. 4: 10. 5: 30. 10: 39 b. 13: 80 b.

25. Kadi Davidi vovele mu yandi : Mono yatala Mfumu ami ntangu zazonono va meso mami, kadi wena va lubakala luami, kidi nikuka ko.

Lumb. 16: 8 b.

26. Nkiangunu ntim' ami wakala kiesee, ludimi luami luayangelala ; kadi mboki nsuni ami mpe si wavunda mu vuvu.

27. Kadi ngeye kuniokuni mwel' ami ku nei abafwa ko, kuyambudi Nkwa vedila aku kamona lubololo ko.

Mav. 13: 35.

28. Ngeye wanzaikisi nzila zamoyo ; ngeye si wakumfulukisa mu kiesee va zizi kiaku.

29. Lubabakala ye zimpangi, bwena luve mu bangula kulukamba, vo Davidi, i se diakanda, wafwa, wazikwa, ndiamu andi yena yeto nate ye lumbu kiki.

30. Nkiangunu bu kakala mbikudi ye wazaya, vo Nzambi wandila ndefi mu vwandisa mosi wambutu mialuketo luandi va kiandu kiandi,

2 Sam. 7: 12. Lumb. 89: 3 b. 132: 11.

31. nkiangunu yandi wakimwena ye wakivovila mu mfulukulu a Klisto, vo kaniokunwa ku nei abafwa ko, ye nsuni andi ka umoni lubololo ko.

Mav. 2: 27.

32. Yesu ndiena wafulukisa Nzambi, dituenina zimbangi tubabonsono.

33. Nkiangunu bu kazangulwa mu koko kwa Nzambi kwalubakala ye wakitambudila nsilulu a Mpeve yavedila kwa Se, mboki dukudi diadi dilumweni ye diluwilu.

34. Kadi Davidi kabaluka kuna mazulu ko, kansi wavova yandi kibeni : Mfumu wavova kwa mfumu ami : Vwanda va lubakala luami,

Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Mal. 12: 36.

Luk. 20: 42 b. Ef. 1: 20 b. Eb. 1: 3, 13.

35. nate ye mbeni tula ntantu miaku mu mfiduku amalulu maku.

1 Kol. 15: 25.

36. Nkiangunu bika nzo yamvimba ya Isaeli yazikula mu zaya, va Yesu ndiena uluakoma va kulunsi wawangwa Mfumu ye Klisto kwa Nzambi.

Phil. 2: 9. Eb. 2: 9.

37. Kansi bu bawa momo, bazokama ntimba, bavova kwa Pejelo ye kwa ntumwa zankaka : Lubabakala ye zimpangi, bwe tuavanga ?

Eb. 4: 12. Luk. 3: 10, 12, 14.

38. Petelo wavova kwa yau : Luvulula diela, buna luena bika muntu muntu kabotukwa mu nkumbu a Yesu Klisto

mu ngiambudulu amasumu meno ; yeno si luatambula nkailu a Mpeve yavedila.

Luk. 24: 47.

39. Kadi nsilulu yena kwa yeno ye kwa bana beno ye kwa babonsono bena nseke ye kwa buna bena batelwa mbila kwa Nzambi, i Mfumu eto.

1 Mose 17: 7. Yes. 57: 19. Yoeli 2: 32. Ef. 2: 13, 17.

40. Yandi wabatela kimbangi, wabombidila mu mambu mamingi manka, wavova : Bika luavuluswa mu mbandu yayi yamvilangani.

Phil. 2: 15.

41. Nkiangunu batambula mambu mand, babotukwa ; kina lumbu bakudukulwa kani mafunda matatu mamieila.

42. Yau batatamana mu longi diazintumwa ye mu mbundulu antuadi ye mu bukuna dimpa ye sambila.

43. Wonga wabwila miela miamionsono ; mangu ye dimbu biabingi biavangwa mu zintumwa mu Yelusalemi, babonsono bakala wonga wawingi.

Mal. 4: 41. Luk. 1: 65. 7: 16.

44. Babonsono baleka minu bakala va kimosi, bakala biabionsono biantuadi ;

Mav. 4: 32 b.

45. bateka mvwilu zau ye lekwa biau, bakaba bio kwa babonsono, bonso bwakala muntu nsatu.

46. Lumbu ka lumbu batatamana mu mambunda mu kinlongo, babukuna dimpa mu nzo zau, batambula ndambu amadia mau mu kiesee ye mu kitunga kiantima,

47. basika Nzambi, bakala ngiambu kwa bantu babonsono. Lumbu ka lumbu Mfumu wabakudikila bavuluswa.

Mav. 5: 14.

KAPU 3.

1. Petelo waniakisa muntu watila mianzi, 11. walonga bantu.

Petelo ye Yoane babaluka ku kinlongo mu ola kina kiasambila, kina kiasvwa.

2. Kuna kwanatwa muntu watila mianzi tuka mu vumu kiambut' andi, lumbu ka lumbu bantula va mwelo wakinlongo wabikwanga mwelo wantoko, kidi kalombanga nkailu akiwuntu kwa bakotanga mu kinlongo.

Mav. 14: 8.

3. Bu kamona Petelo ye Yoane bakana kota mu vuala, buna wabayuvula mu tambula nkailu.

4. Petelo wantala siusiu va kimosi ye Yoane, wavova : Ututala.

5. Yandi wabasungamana, wavingila mu tambula lekwa kwa yau.

6. Kansi Petelo wavova: Palata ye wola ka biena yami ko; kansi biena yami iveni bio: mu nkumbu a Yesu Klisto, mwisi Nasaleti, diata.

Mav. 4: 10. 9: 34. 14: 10.

7. Yandi wasimba koko kwandi kwa-lubakala, wantedimisa, malu mandi ye mabolongo mamalu ntumbu siana,

8. wadumuka, watelama, wadiata, wakota yau mu kinlongo, wadiata, wadumuzuka, wasika Nzambi.

Yes. 35: 6.

9. Bantu babonsono bammona, vo dieti, wasika Nzambi.

10. Bantomuna, vo i yandi wakala vwandanga vana mwelo wantoko wakinlongo mu diambu dianinkailu; bazala kwa ngitukulu ye zengele-zengele mu dina dikavangulwa.

11. Bu kasimba Petelo ye Yoane, bantu babonsono balundumuka kwa yau ku nzil' abitungwa bia Solomo, babwa mangitukwa beni.

Mav. 5: 12.

12. Petelo bu kamona bo, wavutula kwa bantu: Lubabakala baisaelita, mu nkiana luyitukulu mu diodio, mu nkiana lukututedi siusiu, nkievo tuveni mu luto lulendo vo vumi kieto kia Nzambi, vo ndiena dieti?

13. Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi, Nzambi amase meto, wakembisa sielo kiandi Yesu uluayekula, uluakadila nkalu va luse lua Pilatu, yandi bu kazenga, vo fwiti yambulwa.

2 Mose 3: 6. Mat. 22: 32. Mal. 12: 26. Luk. 20: 37.

14. Kansi yeno luakadila Nkwa vedila ye lunungu nkalu, lualomba, vo muntu, i mvondi, fwiti kailwa kwa yeno.

Mat. 27: 20. Mal. 15: 11. Luk. 23: 18. Yoa. 18: 40.

15. Yeno luavonda tuku diamoyo diafulukisa Nzambi mu bafwa, dituenina zimbangi.

Mav. 2: 24, 32. 4: 10. 5: 31. Ef. 1: 20.

16. Mu minu kiankumbu andi nkuumbu andi yasiamisi ndiena ulumweni ye uluzeyi. Minu kiena mu yandi kimveni mavimpi momo malunga vantadisi ayeno babonsono.

17. Bwabu, luzimpangi, nzeyi kwami, vo luavanga bo mu kondwa kwanzailu, bumosi bonso bakuluntu beno mpe;

18. kansi bobo Nzambi kayendisila detila makakikambila mu nwa miambi-kudi miamionsono, vo Klisto andi fwiti lungwa.

19. Nkiangunu luvilula diela, luba-

ngumuka, mpasi masumu meno mavinzukuwa,

20. kidi ntangu zavongisila ziza tuka mu zizi kia Mfumu, kidi kafidisa Yesu Klisto, wakitungununga kwa yeno;

21. zulu diantambula kaka nate ye ntangu zamvutulu abiabionsono bu-biateka kala, zabika Nzambi tuka mu mbadukulu antangu mu nwa miambi-kudi miandi miavedila.

22. Mose wavova: Mfumu, Nzambi eno, si kakulutonginikina mbikudi bonso mono mu zimpangi zeno; yandi luawa mu mamonsono makavovanga kwa yeno.

23. Si bwakala, vo wonso mwela ukawilu mbikudi wowo ko si kafukuswa mu bantu.

24. Kansi mbikudi miamionsono tuka mu Samueli, ye miao mianlandila buna miena miavova, miao miasamuna lumbu biabi mpe.

25. Yeno i bana bambikudi ye baluwawanu luavanga Nzambi ye mase meto, bu kavova kwa Abalahami: Mu nkun' aku makanda mamonsono va ntoto si masakumunwa.

1 Mose 12: 3. 22: 18. Ngal. 3: 8.

26. Va ntete-ntete kwa yeno Nzambi watonginika' Sielo kiandi, Yesu, ye wamfidisa mu kulusakumuna, kidi buna luena muntu muntu kafilayayibi yandi nima.

Mav. 13: 46.

KAPU 4.

1. Petelo ye Yoane batulwa mu boloko, 5. bafunduswa, kansi bayambulwa, 23. bavutuka kwa bayau. 32. Bundu diantete bonso budiakala.

Kansi bu bavova kwa bantu, zinganga ye ntuti zakinlongo ye basaduki batelama va lueka luau,

2. bakala nganzi mu diambu dia bu balonga bantu ye basamuna mu Yesu mfulukulu abafwa.

3. Babasa moko, babatula mu boloko nate ye lumbu kiansuka; kadi nkokila yakibwila.

Mav. 5: 13.

4. Babingi bawa mambu baleka minu, ntalu ababakala yakala mafunda matanu.

5. Bwakala vo mu lumbu kiansuka mwakutakana bakuluntu bau ye ngudi zabantu ye minsoniki ku Yelusalemi,

6. ye Ana, ngudi anganga, ye Kayafa ye Yoane ye Alesandelo ye babonsono bakala kibutu kiangudi anganga,

7. Bu babatula mu monakanda, mboki

babayuvula: Mu nki alulendo vo mu nki ankumbu luvengi momo?

8. Buna Petelo wazala kwa Mpeve yavedila, wavova kwa yau: Lubakuluntu babantu ye ngudi zabantu!

9. Vo tufongonono lumbu kiaki mu diambu diabunkete butuvengi kwa muntu wayela ye mu nki kavulusulu,

10. bika diazayakana kwa yeno babonsono ye bantu babonsono ba Israeli, vo yandi telamene vava va meso meno mavimpi mu nkumbu a Yesu Klisto, i mwisi Nasaleti, uluakoma va kulunsi, wafulukuswa kwa Nzambi mu bafwa.

Mav. 8: 6, 15.

11. Yandi i tadi dianiafunwa kwa yeno lumitungi diayika tadi diantu afuma;

Lumb. 118: 22. Yes. 28: 16. Mat. 21: 42.
Mal. 12: 10. Luk. 20: 17. Loma. 9: 33.

1 Pet. 2: 6.

12. ka mwenani mpulusu mu wankaka ko, kadi ka kwenani nkumbu yankaka kuni azulu yavewa mu bantu ko yitufwiti vulusulu kaka.

Mat. 1: 21. Yoa. 8: 16. Mav. 5: 31. 10: 43.

13. Bu batonwa kibakala kia Petelo ye Yoane, bu batomuna, vo yau i babakala bakabalongwa ko ye bakondwa nzailu, buna bayitukwa, babatomuna, vo bakala ye Yesu.

14. Bu bamona muntu waniakuswa watelama va kimosi ye yau, ka bakala kiambangisila ko.

Mav. 8: 8 b.

15. Bu bameni kubakamba bakatuka kwa bamayala, bavova manenga,

16. bavova: Nki tuavanga kwa bantu bobo? Kadi dimbu kiazayakana kivaengo mu yau, kimeni monika kwa babonsono bakundanga mwamu Yelusalemi, ka tulendi kio kadila nkalu ko.

17. Kansi kidi ka kialuta mwangana mu bantu ko, bika tuabavumisa, ka bidi vutuka vova mu nkumbu yoyo kwa muntu.

Mav. 5: 28, 40.

18. Babatela mbila, babakanikina balembwa vova nkutu ye longa mu nkumbu a Yesu.

19. Petelo ye Yoane bavutula, bavova kwa yau: Vo bwena lunungu va luse lua Nzambi mu luta wa yeno ye ka Nzambi ko, luzenga dio,

Mav. 5: 29.

20. kadi yeto ka tulendi yambula vova matuamweni ye matuawilu ko.

1 Yoa. 1: 1.

21. Baluta kubavumisa, babayambula, ka babakula, bonso bubafwiti kubalanga ndongi ko mu diambu diabantu, kadi babonsono bakembila Nzambi mu diambu diadina diavangama.

22. Kadi muntu wavangulwa dimbu

kiokio kiandikusunu wavioka maku-maia mamvu.

23. Bu bamana yambulwa, bayiza kwa bayau, bakamba mamonsono mavova ngudi zanganga ye ngudi zabantu kwa yau.

24. Bu bawa mo, basasula ndinga mu mambunda kwa Nzambi, bavova: Mfumu, ngeye wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau;

Yes. 37: 16. Yel. 32: 17.

25. ngeye wavova mu Mpeve yavedila yanwa asielo kiaku Davidi, i seto: Bangoi mu nkima bafwenganga ye bantu babanzanga lekwa biankatu?

Lumb. 2: 1 b.

26. Ntinu miantoto mitelamanga, bakuluntu bakutakananga va kimosi mu kitantu kwa Mfumu ye Klisto andi.

27. Kadi mu kedika mu mbanza yayi mwakutakana Elode ye Pontio Pilatu ye bangoi ye bantu ba Israeli, kwa Yesu, sielo kiaku kiavedila kiwakusa,

28. mu vanga mamonsono makitunngunina koko kwaku ye lukanu luaku, vo si bwakalakana.

29. Bwabu, Mfumu, tala mvumusu zau, vana nanga miaku kibakala kiationsono mu vova mambu maku,

1 Kol. 7: 22.

30. bu ulambula koko kwaku mu niakisa, bika dimbu ye mangu biavangama mu nkumbu a Yesu, sielo kiaku kiavedila.

31. Bu bamana sambila, vuma kibakutakana kianikuka, babonsono bazala kwa Mpeve yavedila, bavova mambu ma Nzambi mu kibakala.

32. Kabu diabaleka minu diakala ntima mosi ye mwela mosi, muntu mosi nkutu kabika lekwa ko, vo i kiandi, kansi biabionsono biakala biantuadi kwa yau.

Mav. 2: 44. Yoa. 17: 21 b. Ngai. 8: 28.

Fili. 1: 27. 2: 2, 20.

33. Ntinwa zata kimbangi kiamfulukulu a Mfumu Yesu Klisto mu lulendo lualuingi; nlemvo wawingi wakala va yau babonsono.

34. Kadi muntu wakondwa lekwa kakala yau ko; kadi babonsono bavwa mavia ye zinzo bateka bio, banata ntalu abina biatekwa,

35. batula yo va malu mazintumwa; kansi muntu muntu wakabulwa bonso bwakala nsatu zandi.

Mav. 2: 45.

36. Yosefi, wabikwa kwa zintumwa nkumbu Banaba, bu yibangudulu i yayi: mwana wambombodolo, i nlevita, mu kanda mwisi Kipelo,

37. wateka via dikavwa, wanata bi-

vanza, watula bio vana malu mazi-
ntumwa.

KAPU 5.

1. Anania ye Safila. 12. Ntumwa zavanga mangu. 17. zakangwa, kansi zavuluswa kwa mbasi. 21. zalonga diaka mu kinlongo. 26. zanatwa mu mfundusu. 34. Ndue-ngoso za Ngamalieli. 41. Ntumwa zayambulwa.

Bakala, nkumbu andi Anania, ye Safila, nkazi andi, bateka mvwilu;

2. yandi wakatula ndambu antalu, nkazi andi bu kazaya bo; wanata ndambu, watula yo va malu mazintumwa.

3. Petelo wavova: Anania, Satana mu nkiana kazedi ntim' aku, kidi wababa Mpeve yavedila ye vengika ndambu antalu avia?

Mav. 13: 10. Luk. 22: 3, 31. Yoa. 13: 2, 27.

4. Kadi ka diasidi kala diaku koe, bu diakedi yaku? Bu dimeni tekwa, kadi ka diakedi mu lendo kiaku koe? Mu nkiana savukidi ntim' aku mu vanga diodio? Ngeye kuvunini bantu ko, kansi Nzambi.

5. Anania bu kawa mambu momo, wabwa, watabuka vumunu; wonga wawingi wabwila babonsono bawa mo.

6. Bamatoko batelama, bankubika, bannata ku mbazi, banzika.

7. Kani ola tatu mboki bwakala, vo nkazi andi wakota, kansi kazaya bwavangama ko.

8. Petelo wavutula kwa yandi: Unkamba, vo lutekele via mu kingandi kiokio? Yandi wavova: Inga, i kingandi kiokio.

9. Kansi Petelo wavova kwa yandi vo: Mu nkiana luawawane mu vukumu Mpeve ya Mfumu? Tala, malu mayau bazikidi bakala diaku mena va mwelo, si bakunata ku mbazi.

10. Yandi ntumbu bwa va malu mandi, watabuka vumunu; bamatoko bu bakota, bammona wafwa, bannata ku mbazi, banzika va bakala diandi.

11. Wonga wawingi wabwila bundu diamvimba ye babonsono bawa mo.

Mav. 2: 43. 19: 17. Luk. 7: 16.

12. Dimbu biabingi ye mangu biavangwa mu moko mazintumwa mu bantu, babonsono bakala va kimosi mu nzil' abitungwa ya Solomo mu mambunda.

Mav. 4: 30. 6: 8. 2 Kol. 12: 12. Mav. 3: 11.

13. Mu bankaka muntu nkutu kakabuka ntima mu bundana yau ko, kansi bantu babanenivisa beni.

14. Mfumu wakudukulwa diaka baleka minu, makabu mababakala ye bakento,

15. banata mpe zimbevo ku mbazi mu zinzila, babatula va mintanda ye binatunu, kidi Petelo bu kavioka, kini kiandi kaka kiafuka mosi mu yau.

16. Kabu diatuka mu mbanza zazungidila Yelusalemi diakutakana, banata zimbevo ye bakwamuswa kwa mpeve zasumuka, yau babonsono baniakuswa.

Mav. 8: 7.

17. Ngudi anganga watelama ye babonsono bakala yandi, i luvanguku luabasaduki, bazala kwa vema,

18. basa moko mu zintumwa, babatula mu boloko kiambanza. Mav. 4: 3.

19. Mu fuku mbasi a Mfumu yazi-bula mielo miaboloko, yabavaikisa, yavova: Mav. 12: 7. 27: 23.

20. Luenda luatelama ye vova mu kinlongo kwa bantu mambu momo mamonsono mamoyo.

21. Bu bawa momo, bayenda kota mu kinlongo bu kwakia, balonga. Ngudi anganga ye bakala yandi bayiza, bakutikisa bamayala ye bakuluntu babonsono babana ba Isaeli, batuma mu kubalanda mu boloko.

22. Mantadi bu maluaka vana, ka bababwana mu boloko ko; kansi bavutuka, bakamba dio,

23. bavova: Tubweni boloko kiabin-dama nadede, minkengi mitelamene va mielo; kansi bu tuzibudi, ka tumweni muntu mu ngudi ko.

24. Ntuti akinlongo ye bangudi zanganga bu bawa mambu momo, babwa kidunga mu yau, kani bwe bwakadila momo?

25. Kansi mbadio wayiza kubakamba: Tala, babakala baluatudidi mu boloko, bena mu kinlongo, batelamene ye longanga bantu.

26. Buna ntuti ye mantadi bayenda kubalanda, ka mu ngolo ko; kadi batina bantu, vo bakana vondwa mu matadi. Mav. 4: 21.

27. Bu bameni kubalanda, babatula va luse luabamayala. Ngudi anganga wabayuvula,

28. wavova: Ka tualukanikini beni mu longa mu nkumbu yoyo koe? Tala, yeno luazadisi Yelusalemi mu longi dieno, luzolele tuala menga mamuntu wowo va yeto.

29. Petelo ye zintumwa bavutula, bavova: Tufwiti luta tumamana kwa Nzambi ye ka bantu ko. Mav. 4: 19.

30. Nzambi amase meto wafulukisi Yesu uluamanika va nti, uluavonda.

Mav. 2: 24, 32. 3: 13, 15.

31. Nzambi wanzangula mu koko kwandi kwalubakala mu kala nkuluntu ye mvulusi, mu vana Isaeli ipilulu adielu ye ngiambudulu amasumu.

Mav. 2: 33, 36. Luk. 24: 47.

32. Mu mambu momo yeto tu zimbanzi ye Mpeve yavedila mpe yavana Nzambi kwa bakuntumamananga.

Mav. 1: 8, 22. 10: 39. Luk. 24: 48 b.

Yoa. 15: 26 b.

33. Bu bawa momo, baluala ntima, bavova manenga mu kubavonda.

Mav. 7: 54.

34. Mfalisi mosi, nkumbu andi Ngamalieli, nlongi ansiku wazituswa kwa bantu babonsono, watelama mu bamayala, wakamba bavaikisa bantu bobo fintangu-ntangu.

35. Yandi wavova kwa yau: Lubabakala baissaelita, lukikenga mu dina dilukana vanga kwa bantu bobo.

Mav. 4: 16.

36. Kadi tekila lumbu biabi Teuda watelama, wakibika, vo i ma, babakala kani vo nkama zia babundana yandi. Yandi wavondwa, babonsono bantumamana bamwangana, bayika ka lekwa ko.

37. Landila ndiena mboki Yuda, i mwisi Ngilili, watelama mu lumbu biansonomono, wakokumuna bantu ku nim'andi. Ndieu mpe wavondwa, babonsono bantumamana basansukuswa yeku-yeku.

38. Bwabu iluvovele: Lusisa bantu bobo, lubayambula; kadi vo lukanu lolo vo mavanga momo bitukidi mu bantu, buna si biakabakana,

39. kansi vo bitukidi mu Nzambi, ka lulendi kubakabikisa ko; ka luidi kukibakula vo lu nwanisi mia Nzambi mpe.

40. Bantumamana, batela zintumwa mbila, bababufa nate ye nkanda wabunuka, babakanikina vova mu nkumbu a Yesu, babayambula.

41. Nkiangunu bakatuka kwa bamayala, bakala kiese, bu bafwanusu mu lungwa ntiakulu mu diambu diankumbu yoyo.

Mat. 5: 11 b.

42. Lumbu ka lumbu ka balemwa longa mu kinlongo ye mu zinzoko ye mu samuna nsamu wambote wa Klisto Yesu.

KAPU 6.

1. Sielo biadibundu biasolwa. 8. Stefano wavanga bimangu, wanatwa ku mfundusu.

Ntalu aminlonguki bu yanieka mu lumbu bina, bayudayo bakisi Ele-ne bavuma kwa bayibli, kadi mafwola mau maviokwa mu nsadulu alumbu ka lumbu.

2. Kumi ye zole batela kabu diaminlonguki mbila, bavova: Ka buzolake-ne ko, vo tusisa mambu ma Nzambi ye sala va meza.

3. Kansi, luzimpangi, lusola babakala nsambodia mu yeno bena mbikulu yabiza, bazedi kwa Mpeve ye nduenga batufwiti tula mu salu kiokio.

4. Yetu tufwiti tatamana mu sambila ye mu salu kiamambu.

5. Kabu diamvima diazola mpova yoyo; basola Stefano, i bakala diazala kwa minu ye Mpeve yavedila, mboki Filipino ye Pokolo ye Nikanoli ye Timoni ye Pamera ye Nikolao, i mposilita wataka mu Antiokia.

6. Babatuala va luse luzintumwa; basambila, babatula moko.

7. Mambu ma Nzambi makula, ntalu aminlonguki yanieka beni mu Yelusalemi, kabu diadinene diazinganga bantumamana minu.

Mav. 2: 47. 12: 24. 19: 20. Yoa. 12: 42.

8. Stefano wazala kwa nlemvo ye lulendo, wavanga mangu biabinene ye dimbu mu bantu.

9. Bankaka mu yau i bankwa dibundu dibikwanga diabalibetino ye diabisi Kilene ye diabisi Alesandia ye diyau batuka mu Kilikia ye Asia batelama mu bindisa Stefano mpaka.

10. Balemwana kakidila nduenga ye mpeve bikavovila.

11. Buna balongisila babakala bavova: Tuawilu, vo wavovele mambu mantiakulu mu Mose ye Nzambi.

12. Bakitumuna bantu ye ngudi zabantu ye minsoniki, bambwila, banziokuna, bannata kwa bamayala,

13. batuala mbangi zampumpuluvunu zavova: Muntu wowo ka ulembolo mu vova mambu makitantu mu vuma kianlongo ye mu nsiku ko.

Mat. 26: 59. Mav. 21: 28.

14. Kadi tuawilu, vo wavovele, vo Yesu ndiena, i mwisi Nasaleti, si katulula vuma kiaki ye vilula fu bina bituasulwa kwa Mose.

15. Babonsono bavwanda mu bamayala bantala siusiu, bamona zizi kianti ndi nkievo zizi kiambasi.

KAPU 7.

1. Mpov' a Stefano, 51. mfwilu andi.

Ngudi anganga wavova : Kadi menina bonso boboe ?

2. Yandi wavova : Lubabakala ye zimpangi ye mase, ludimba ! Nzambi ankembo wamonika kwa seto Abalahami, bu kakala mu Mesopotamia, bu kaki-kundila mu Halani ko. 1 Mose 12: 1 b.

3. Wavova kwa yandi : Vaika mu nsi aku ye mu butu biaku, wiza ku nsi yiikusonga.

4. Buna wawaika mu nsi abakaladea, wakunda ku Halani. Tuka kuna sandi bu diafwa, wannata ku nsi yayi yilukundanga bwabu.

5. Kamvana yo difwa ko, ka lutambi lumosi ko, kansi wasila mu vana yo bonso mvwilu kwa yandi ye nkun' andi wakunlanda, bu kakibakila bana ko. 1 Mose 12: 7.

6. Nzambi wavova ebu : Nkun' andi si wakala kinzenza mu nsi yanzenza, si bakubavanga minanga ye kubakwamisa nkama zia zamvu. 1 Mose 15: 13 b.

7. Nzambi wavova : Mono si yafundisa kanda didio dibakadila kinanga, mboki si bavaika ye kunsadila mu vuma kiaki.

8. Yandi wamvana luwawanu luanzengolo ; buna wabuta Isaki, wanzenga lumbu kianani, Isaki wabuta Yakobi ye Yakobi kumi ye mase mole mama-kanda. 1 Mose 17: 9 b. 21: 2 b. 25: 24 b. 29: 32 b. 30: 5 b. 35: 16 b.

9. Mase mamakanda mayandukila Yosefi meso, banteka ku Ngipiti, ye Nzambi wakala yandi, 1 Mose 37: 28. 39: 2.

10. wamvaikisa mu ndungulu zandi zazonsono, wamvana nlemvo ye ndue-nga va luse lua Falao, i ntinu a Ngipiti, wantumba kiyadi mu Ngipiti ye mu nzo andi yamvimba.

11. Malema mabwila Ngipiti yamvimba ye Kanana ye nzungu zazingi, mase meto ka masolula titi biandia ko. 1 Mose 41: 54 b.

12. Kansi Yakobi bu kawa, vo kuna Ngipiti kwakala mbongo, wafidisa mase meto mfidisa yantete. 1 Mose 42: 1 b.

13. Mfidisa yanzole, Yosefi watomunwa kwa mpangi zandi ye kanda diandi diazayakana kwa Falao. 1 Mose 45: 3 b.

14. Yosefi watuma mu bokila Yakobi, i sandi, ye butu biandi biabionsono, lusambodia ye miela ntanu. 1 Mose 45: 9. 46: 6 b. 27. 5 Mose 10: 22.

15. Yakobi wakulumuka ku Ngipiti, wafwila kuna yandi kibeni ye mase meto. 1 Mose 49: 33.

16. Banatwa kuna Sekemi, batuliwa mu ndiamu yasumba Abalahami mu ntalu abivanza kwa bana ba Hamoli mu Sekemi.

17. Bantu banieka ye bafunana mu Ngipiti, ntangu ansilulu yasila Nzambi kwa Abalahami bu yafinangana, 1 Mose 24: 7. 2 Mose 1: 7 b.

18. nate ye ntinu wankaka watelama mu Ngipiti walembwa zaya Yosefi.

19. Yandi wazungula kanda dieto mu bungubi, wakwamisa mase meto, kidi batula bana bau ku mbazi, ka bidi kebwa bamoyo. 2 Mose 1: 10.

20. Mu ntangu yina Mose wabutuka, wazolakana kwa Nzambi, wayundulwa mu ngonda tatu mu nzo asandi ; 2 Mose 2: 2. Eb. 11: 27.

21. kansi bu katulwa ku mbazi, mwan' a Falao wankento wambonga, wanyundula kakala wandi mwana. 2 Mose 2: 3 b.

22. Mose wakudusulwa nduenga zazonsono zabisi Ngipiti ; wakala lulendo mu mambu mandi ye mavanga mandi.

23. Bu kalunga makumaia mamvu, wabanza mu ntim' andi mu bumina kwa mpangi zandi, i bana ba Isaeli.

24. Bu kamona mosi wavangwa bwambi, wantabila, wavutula ndinda mu yandi wakwamuswa, bu kavonda mwisi Ngipiti. 2 Mose 2: 11 b.

25. Yandi wabanza, vo mpangi zandi zizeyi, vo Nzambi wabaveni mpulusu mu koko kwandi ; kansi ka bazaya bo ko.

26. Lumbu kianuka wamonwa kwa yau, bu babindana mpaka ; watonta kubawawasa yenge, wavova : Lubabakala, yeno i zimpangi, mu nkiana luvangasana bwambi ? 2 Mose 2: 13.

27. Wavanga ni andi bwambi, waninguna yandi, wavova : Nani watudidi nkuluntu ye mfundisi mu yeto ? 3 Mose 2: 14.

28. Kadi zolele kumponda, bonso buwavondele mwisi Ngipiti zono ?

29. Mose watina mu diambu didio, wakala kinzenza mu nsi a Midiani, mukabuta bana bole bababakala.

30. Makumaia mamvu bu malunga, mbasi yamonika kwa yandi mu nlemo mu finti-nti fiampanga mu nsi yankatu vana mongo wa Sinai. 2 Mose 3: 1 b.

31. Mose bu kamona bo, wayitukwa mu mona-meso, kansi bu kayiza tonwa, nding' a Mfumu yawakana :

32. Mono i Nzambi amase maku, i

Nzambi a Abalahami ye Isaki ye Yakobi. Mose wazakama, kakabuka ntima mu tonwa ko.

Mat. 22: 32. Luk. 20: 37.

33. Mfumu wavova kwa yandi: Kangula nsampatu mu malu maku, kadi vuma kiutelamene i nei yanlongo.

34. Mono yatomene mona nkamu-sunu abantu bami mu Ngipiti, mono yawilu mpumukunu zau, nkulumukini mu kubavaikisa. Bwabu wiza, kidi yakufidisa ku Ngipiti.

35. Mose ndiena ubakadila nkalu, bu bavova: Nani utudidi nkuluntu ye mfundisi? i yandi wafidisa Nzambi mu koko kwambasi yamonika kwa yandi mu finti-nti fiampanga, mu kala nkuluntu ye nkudi.

36. Yandi wabavaikisa bu kavanga mangu ye dimbu mu nsi a Ngipiti ye mu mbu a Mwaki ye mu nsi yankatu mu makumaia mamvu.

37. Yandi i Mose ndiena wavova kwa bana ba Israeli: Nzambi si kakulutonginikina mbikudi bonso mono utukidi mu mpangi zeno.

5 Mose 18: 15, 18. Mav. 3: 22.

38. Ndiena i yandi wakala mu dibundu mu nsi yankatu ye mbasi yavova kwa yandi vana mongo wa Sinai ye wakala ye mase meto, watambula mambo mamoyo mu kutuvana.

39. I yandi mase meto ka mazola kuntumamana ko, kansi banniangwa, mu ntima miau babangumuka ku Ngipiti.

40. bavova kwa Aloni: Utuvangila zinzambi zilenda kututekila ku ntu, kadi Mose ndiena watuvaikisa mu nsi a Ngipiti, bonso bukeka, ka tuzeyi ko.

41. Bina lumbu bavanga mwan'angombe, banata nkailu miazikwa kwa teki, bayangalala mu mavanga mamoko mau.

2 Mose 32: 6.

42. Nzambi wabafila nima, wabanio-kuna mu sadila nkangu azulu, bonso bwasonama mu nkanda wamimbikudi: Unzo a Israeli, kadi mu makumaia mamvu mu nsi yankatu luaneti nkailu miamponda evo nkailu miankaka miazikwa kwa monoe?

43. Yeno luabonga nzo yakoto ya Moloki ye mbwetete anzambi Lefani, i bifwani biluavanga, kidi luasambila bio. Mono si yakulunata kuna simu dia Babeli.

Yel. 19: 13.

44. Mase meto makala nzo yakoto yakimbangi mu nsi yankatu, bonso bwakamba ndiena wavova kwa Mose kavanga yo bonso bwakala kifwani kika-mona;

2 Mose 25: 40. Eb. 8: 5.

45. landila yandi mase meto matambula yo, bakotisa yo ye Yosua mu mwilu abangoi baniangwa kwa Nzambi va luse luamase meto nate ye lumbu bia Davidi;

Yos. 8: 14.

46. wamona nlemvo va luse lua Nzambi, wayuvula, kidi kasoludila kundu kianza a Yakobi.

2 Sam. 7: 2 b. Lumb. 132: 4 b.

47. Solomo watungila yo nzo.

1 Nt. 6: 1 b.

48. Nkwa Mpungu kakundanga mu yampila yoyo yatungwa mu moko ko, bonso bwavova mbikudi:

Mav. 17: 24.

49. Zulu i kiandu kiami ye ntoto i mfiduku amalulu mami. Mfumu vovele: Nki anzo luakuntungila, vo vuma kiavundulu kiami ekie?

50. Kadi koko kwami ka kwavanga bina biabionsono koe?

51. Yeno lubankwa nsingu zambalu, lualembwa zengwa mu ntima ye mu matu. Ntangu zazonsono lukakidilanga Mpeve yavedila; bonso mase menci i bobo yeno mpe.

52. Nani mu bambikudi walembwa zomwa kwa mase meno? Bavonda mpe wateka samuna ngizulu a Nkwa lunungu, bwabu luayikidi nyekudi miandi ye mvondi miandi,

1 Nt. 19: 10. Mat. 23: 29 b.

53. i yeno luatambula nsiku mu nsikudukusu azimbasi, ka luakeba mio ko.

2 Mose 19: 3 b. Ngai. 3: 19. Eb. 2: 2.

54. Bu bawa momo, ntima miau mialuala, bankwetila meno.

55. Yandi wazala kwa Mpeve yavedila, watala siusiu ku zulu, wamona nkembo a Nzambi ye Yesu telamene va lubakala lua Nzambi,

56. wavova: Tala, ntonono mazulu mazibuka nadede, Mwan' amuntu utelamene va lubakala lua Nzambi.

57. Baboka mu ndinga yayinene, bakaka matu mau, bansiukila mu mam-bunda,

58. banluanzula ku nibazi ambanza, bamvonda mu matadi. Mbangi zatula yunga biau va malu matoko dibikwanga Sauli.

Mav. 9: 1. 22: 20.

59. Bavonda Stefano mu matadi; wabombidila, wavova: Mfumu Yesu, tambula mpeve ami.

Luk. 23: 46.

60. Yandi wafukama, waboka mu ndinga yayinene: Mfumu, kubatulilani masumu mama ko. Bu kavova momo, waleka tulu.

Mat. 5: 44. Luk. 6: 27 b. 23: 34.

KAPU 8.

1. Bundu diazomwa. 4. Filipo ku Samalia.
14. Petelo ye Yoane bayenda ku Samalia.
18. Petelo ye Simoni, i nkwa bimpangula.
26. Filipo ye mwisi Etiopia.

Sauli watambula mu mfwilu andi. Kina lumbu nzomono yayinene yakala kwa dibundu nu Yelusalemi. Babonsono basansukuswa mu ntini za Yuda ye za Samalia, kansi ka zintumwa ko.

2. Babakala bavumina Nzambi bakiza Stefano, badila dilu kiakinene mu yandi.

3. Sauli wavombisa dibundu, wakota mu zinzo, wakokumuna ye babakala ye bakendo, wabayekula ku boloko.

Mav. 9: 1 b. 22: 4, 19. 26: 9 b. Ngal. 1: 13.

4. Nkiangunu basansukuswa bayenda zietingi ye samunanga mambu mansamu wambote.

5. Filipo wakulumuka ku mbanz' a Samalia, wabasamuninanga Klisto.

Mav. 6: 5.

6. Makabu madimba mu mambunda mavova Filipo, bu bawa ye bu bamona dimbu bikavanga.

7. Kadi mpeve zasumuka zavaika mu babingi bakala zo, zaboka mu ndinga yayinene; babingi batila mianzi ye batembilanga baniakuswa.

Mav. 16: 18.

8. Mwakala kiesa kiakingi mu mbanza yina.

9. Mwatekila bakala mu mbanza yina, nkumbu andi Simoni, watanga bimpangula, wabwisanga bisi Samalia zengele-zengele, wakibika, vo i muntu waunene;

Mav. 13: 6. 19: 19.

10. babonsono ye babake ye babane bandimba, bavova: Ndicu ilulendo lua Nzambi lubikwanga lualunene.

11. Bandimba, kadi ntama yayingi wababwisanga zengele-zengele mu bimpangula biandi.

12. Bu baleka minu mu Filipo wasamuna nsamu wambote nu kimfumu kia Nzambi ye mu nkumbu a Yesu Klisto, buna babotukwa, babakala ye bakento.

13. Yandi kibeni Simoni waleka minu mpe; bu kameni botukwa, watatamananga ye Filipo; bu katonwa dimbu ye tulendo tuatunene biavangwa, buna wabwa zengele-zengele.

14. Ntumwa zakala mu Yelusalemi bu bawa, vo Samalia diatambudi mambu ma Nzambi, babafidisa Petelo ye Yoane;

15. bakulumuka, babasambidila, kidi batambula Mpeve yavedila;

16. kadi buna bena ka yakibwila wamuntu nkutu ko, kansi babotukwa kaka mu nkumbu a Mfumu Yesu.

17. Buna babatula moko, batambula Mpeve yavedila.

18. Simoni bu kamona, vo Mpeve yavewa mu ntudulu amoko mazintumwa, buna wanata bivanza kwa yau,

19. wavova: Lumpana mpe lendo kiokio, kidi wonso untudidi moko katambula Mpeve yavedila.

20. Kansi Petelo wavova kwa yandi: Bika palata biaku biabungana yaku, kadi ngeye benzi, vo nkailu a Nzambi lenda bakama mu bivanza.

21. Ndambu ye kunku ka biena yaku mu mambu momo ko, kadi ntim' aku ka usungamene vantadisi a Nzambi ko.

22. Nkiangunu vilula diela diaku mu yayibi yaku yoyo ye lombu Mfumu, kanivo wayambudulwa lukanu luantim' aku.

2 Tim. 2: 25.

23. Kadi mbweni, vo wena mu ndumbu andudi yanasokolo ye mu nsinga miakondwa kwalunungu.

24. Simoni wavutula, wavova: Lundombila kwa Mfumu, kidi bwilwa dimosi nkutu mu maluvovele ko.

25. Nkiangunu bu bamana toma ta kimbangi ye vova mambu ma Mfumu, bavutuka ku Yelusalemi, basamuna nsamu wambote mu mavata mamingi mabisi Samalia.

26. Mbasi a Mfumu yavova kwa Filipo, yata: Telama wenda ku ntini yasude mu nzila yikulumukunwanga tuka ku Yelusalemi ku Ngasa; yau yena yankatu.

27. Watelama, wayenda. Tala, mwisi Etiopia, mwisi nzo akitinu wena lulendo ku nim' a Kandake, i ntinu nkam' abisi Etiopia; yandi wayala mbongo zandi zazonsono, wayiza sambila ku Yelusalemi;

Sef. 3: 10.

28. wakala vutukanga, wavwanda mu kalu diandi, watanga Yesaya, mbikudi.

29. Buna Mpeve yavova kwa Filipo: Wenda wabundana ye kalu diodio.

30. Filipo bu kalundumukini vana, wawa, vo tengi Yesaya, mbikudi: wavova: Zeyi kwaku mpe mautengie!

31. Wavova: Bwe ilenda, vo muntu kantuadisi ko? Wabombidila Filipo kamaka ye wanda yandi.

32. Kunku kiamasonukwa kikatanga i kiaki: Nkievo meme kanatwa

ku vondwa; bonso budingalalanga mwan' ameme va luse luayandi zeki wo mika, i buna kabandulanga nwa andi ko.

Yes. 53: 7, 8.

33. Mu luyinunu mfundusu andi yakatulwa; nani lenda samuna mbandu andi? Kadi moyo andi ukatulu va ntoto?

34. Mwisi nzo akitinu wavutula kwa Filipino, wavova: Iyuvudi, mbikudi wavova momo mu nani, mu yandi kibeni vo mu muntu wankaka?

35. Buna Filipino wazibula nwa andi, tuka mu masonukwa momo wabadika kunsamunina nsamu wambote mu Yesu.

36. Bu bayenda mu nzila, baluaka ku nlangu, mwisi nzo akitinu wavova: Tala nlangu! Nki kikakididi, vo yabotukwa?

Mav. 10: 47.

38. Yandi wakamba kalu diasimpa; yau bole, Filipino ye mwisi nzo akitinu, bakulumuka mu nlangu, yandi wambotika.

39. Bu batombuka mu nlangu, Mpeve a Mfumu yazamuna Filipino, mwisi nzo akitinu kavutukidi kummona ko, kadi wayenda mu nzil' andi ye yangalala.

40. Filipino wasolulwa mu Asadodi, wayenda viokingi ye samuningi nsamu wambote mu mbanza zazonsono nate ye kaluaka ku Kaisalia.

KAPU 9.

1. Sauli wavilula diela, 26. waluaka ku Yeluselemi. 32. Petelo waniakisa muntu mu Lida, 36. wafulukisa nkento wafwa mu Yope.

Sauli wakidi vumuna vumisa ye vonda mu nlonguki mia Mfumu, wayenda kwa ngudi anganga,

Mav. 7: 58. 8: 1 b. Ngal. 1: 13. 1 Tim. 1: 13.

2. wanlomba nkanda mu nata ku Damasko ku nzo zatukutukunu, kidi, vo kasolula bankaka banzila yoyo, ye babakala ye bakento, kabatuala bakangama ku Yeluselemi. Mav. 22: 5 b. 26: 12 b.

3. Bu kayenda yendingi, bwakala, bu kafinangana ye Damasko, kia kutukidi ku zulu ntumbu kunkienzula kinzungidila.

4. Yandi wabwa va nsi, wawa ndinga yavova kwa yandi: Sauli, Sauli, mu nkiana ukunzomanga?

5. Wavova: Mfumu, u nani kwaku? Yandi vo: Mono i Yesu, uzomene kwaku.

1 Kol. 15: 8.

6. Telama, wenda koti mu mbanza, si wakambwa maufwiti vanga.

7. Babakala bayenda yandi batelama kibaba, bawa ndinga, kansi ka bamona muntu ko.

8. Sauli watelama va nsi, kansi meso mandu bu mazibuka, kamona lekwa ko; bansimba mu koko, bantuadisa ku Damasko.

9. Wakala lumbu tatu ye kondwa kwamona, kadia ko, kanwa ko.

10. Mu Damasko mwakala nlonguki, nkumbu andi Anania. Mfumu wavova kwa yandi mu mona-meso: Anania. Kansi yandi wavova: Tala, i mono, Mfumu.

11. Mfumu kwa yandi vo: Telama wenda mu nzila yibikwanga yasungama, tomba mu nzo a Yuda muntu, nkumbu andi Sauli, utukidi mu Talaso; kadi tala, usambilanga.

12. Yandi mweningi muntu, nkumbu andi Anania, vo kotele ye tudidi moko va yandi, kidi kamona diaka.

13. Anania wavutula: Mfumu, yawilu kwami kwa babingi mu muntu wowo yambi yayingi yikavengi bavedila baku mu Yeluselemi;

14. mwamu wena lendo kiabangudi zanganga mu kanga babonsono babombidilanga nkumbu aku.

15. Mfumu wavova kwa yandi: Nayendi, kadi yandi i wumbwa kiyasola mu nata nkumbu ami kwa bangoi ye kwa nintinu ye kwa bana ba Isaeli;

16. kadi mono si yakunsonga, bonso bukafwiti lungwa kwakwingi mu diambu diankumbu ami.

Mav. 20: 23.

17. Anania wayenda kota mu nzo; watula moko va yandi, wavova: Sauli, umpangi, Mfumu umfidisi, i Yesu wamonika kwa ngeye mu nzila yiwayizila, kidi wamona diaka ye zaduswa kwa Mpeve yavedila.

18. Nkieve mabala ntumbu sotuka mu meso mandu, wamona diaka, watelama, wabotukwa.

19. Wabonga dia, wakinda.

Wakala lumbu bikwa ye minlonguki miakala mu Damasko;

20. yandi ntumbu samuna Yesu mu nzo zatukutukunu, vo yandi i Mwan' a Nzambi.

21. Babonsono bawa bo babwa zengele-zengele, bavova: Kadi ndieu ka yandi koe wabungisa mu Yeluselemi babombidila nkumbu yoyo? Yandi wayiza mwamu mpe mu kani diakubatinatina bakangama kwa bangudi zanganga.

Mav. 8: 1 b. 9: 2.

22. Sauli wasiama ye siama, wabwisa bayudayo kidunga bakunda mu Dama-sko, wabasonga, vo yandi i Klisto.

23. Lumbu biabingi bu biavioka, bayudayo bavova manenga mu kumvonda.

2 Kol. 11: 32 b.

24. Kansi lukanunu luau luazayakana kwa Sauli. Bakenga mielo mpe mwini ye fuku, kidi bamvonda.

25. Mu fuku nlonguki miambonga, miamvaikisila mu lumbu, miankulumunina mu mpidi.

26. Bu kaluaka ku Yelusalemi, watonta bundana ye minlonguki, kansi babonsono bantina, ka banlekila minu ko, vo i nlonguki.

27. Banaba wambonga, wannata kwa zintumwa, wabakamba, bonso bukamweni Mfumu mu nzila ye vo vele ye yandi, bonso bukakala kibakala mu nkumbu a Mfumu Yesu mu Damasko.

Mav. 4: 36.

28. Yandi wakala yau, wakota, wawaika mu Yelusalemi, wakala kibakala mu nkumbu a Mfumu.

29. Yandi wavova ye bindana mpaka ye bayudayo bakisi Elene, kansi batonta kumvonda.

30. Zimpangi bu bazaya bo, bankulumununa ku Kaisalia, bamfidisa ku Talaso.

Mav. 11: 25.

31. Nkiangunu bundu diakala yenge mu Yuda diadionsono ye Ngalili ye Samalia, batungwa, badianta mu wonga wa Mfumu, banieka mu mbombodolo a Mpeve yavedila.

Ef. 2: 20.

32. Bwakala, Petelo bu kazieta mwamonsono, waluka mpe kwa bavedila bakunda mu Lida.

33. Kuna kabwana muntu, nkumbu andi Ainea, walambalala ya ntanda mvu nani, watila mianzi.

34. Petelo wavova kwa yandi: Ainea. Yesu Klisto uniakisi. Telama wakivangila ntand'aku. Yandi ntumbu telama.

Mav. 8: 6.

35. Babonsono bakunda mu Lida ye Saloni bammona, babangumuka kwa Mfumu.

36. Ku Yope kwakala nlonguki wankento, nkumbu andi Tabita, bu yisekolo yibikwanga Doloka. Yandi wazala kwa mavanga mambote ye nkailu miakiwuntu bikavanga.

37. Bwakala mu lumbu bina, vo wabaka yela, wafwa. Bansukula, bantula mu seka diantandu.

38. Kansi Lida bu diakala lukufi ye Yope, ye minlonguki miawa, vo Petelo wena muna, bafidisa bantu bole kwa

yandi mu bombidila: Kuzingilani mu kwiza kwa yeto ko.

39. Petelo watelama, wayenda yau. Bu kaluaka, bantuala ku seka diantandu, mafwola mamonsono matelama yandi va lueka, madila, mansonga bin-kuti ye yunga biabionsono biavanga Doloka, bu kakala yau.

40. Petelo wawaikisa babonsono, wafukama, wasambila, wabangumuka ku nitu, wavova: Tabita, telama! Wazibula meso mandi, bu kamona Petelo, wavumbuka.

41. Wamvana koko, wantedimisa: bu katela bavedila ye mafwola mbila, wantula wamoyo.

42. Bwazayakana mu Yope diamvimba, babingi baleka minu mu Mfumu.

43. Bwakala, vo wasikila lumbu biabingi mu Yope ye mbadio Simoni, nkete ankanda miabulu.

Mav. 10: 6.

KAPU 10.

1. Mona-meso ma Konelio, 9. mona-meso ma Petelo. 21. Petelo wayenda ku Kaisalia. 25. Konelio wantambula. 34. Petelo wasamuna Yesu. 44. Ba Konelio baleka minu, babotukwa.

Mu Kaisalia mwakala bakala, nkumbu andi Konelio, i ntuti ankangu ubikwanga wakisi Italia,

2. i nkwa vumi wavumina Nzambi ye nzo andi yamvimba, wavana nkailu miamingi miakiwuntu kwa bantu, wasambilanga Nzambi ntangu zazonsono.

3. Yandi watoma mona mu mona-meso mu ola kiavwa kialumbu, vo mbasi a Nzambi yakota kwa yandi, yavova kwa yandi: Konelio.

4. Kansi yandi wansungamana, wakala wonga, wavova: Nkiama, Mfumu? Wavova kwa yandi: Tusambulu tuaku ye nkailu miaku miakiwuntu biamana baluka va luse lua Nzambi mu mbambukulu amoyo;

5. fidisa bwabu babakala ku Yope ye landisa mbadio Simoni ubikwanga Petelo.

Yoa. 1: 42.

6. Yandi bumini kwa mbadio Simoni, i nkete ankanda miabulu wena nzo va mbel'ambu.

7. Mbasi yavova ye yandi bu yakatuka, watela sielo biandi biole mbila ye kinwani kiavumina Nzambi kiayau bakala yandi ntangu zazonsono;

8. bu kamana kubakamba mamonsono, wabafidisa ku Yope.

9. Lumbu kiansuka bu bena mu nzi-

la ye finangana ye mbanza, Petelo watomtombuka wa ntandu anludi mu sambila kani mu ola kiasambanu.

10. Yandi wakala nsatu, wazola dia; kansi bu bakubika ko, watuntuka;

Mav. 11: 5 b.

11. watala zulu diazibuka ye mpil' awumbwa kiakulumuka wa ntoto nkievo nlele waunene walino wakulumunwa mu nsoso zia wa ntoto;

12. mu kiau mwakala bulu biabionsono biantoto biena malu maia maia ye bulu bizanzalanga ye nuni zazulu.

13. Ndinga yakala kwa yandi: Petelo, telama, vonda ye dia.

14. Petelo wavova: Ka bwa ko, Mfumu; kadi kiadidi lekwa kiasumuka ye kiansobo ko widi ntangu mosi nkutu.

15. Ndinga yavutuka mvutuka yanzole kwa yandi: Biavedisa Nzambi, kusani bio wo biasumuka ko.

Mat. 15: 11. Mal. 7: 2, 15. Loma 14: 14.

1 Tim. 4: 4. Tit. 1: 15.

16. Bobo bwakala nkala tatu, ye wumbwa ntumbu balulwa ku zulu.

17. Petelo bu kakala kidunga beni mu ngudi andi mu mona-meso momo makamona, kani bwe menina, tala, babakala bafiduswa kwa Konelio batelama wa mwelo, bu bakiyuvudidi nzila ku nzo a Simoni.

Mav. 11: 11 b.

18. Baboka, bayuvula, vo Simoni, ubikwanga mpe Petelo, bumini momo.

19. Petelo bu katoma yindula monameso, Mpeve yavova kwa yandi: Tala, babakala bakutombe.

Mav. 8: 29.

20. Telama wakulumuka, wenda yau ye kondwa kwaketi-keti; kadi mono yabafidisingi.

21. Petelo wakulumuka kwa babakala, wavova: Tala, mono ndieu ulutombe; bila kiluizidi vava i kie?

22. Bavova: Konelio, i ntuti abinwani, nkwa lunungu uvuminanga Nzambi ye wena kimbangi kiakanda diadionsono diabayudayo, i yandi wakambwa kwa mbasi yavedila, katumisa ngeye ku nzo andi ye wa mambu kwa ngeye.

23. Nkiangunu wabatela mbila bakota, wabavana nzo yandeka.

Lumbu kiansuka watelama, wayenda yau, mpangi zatuka mu Yope zayenda yandi.

24. Lumbu kiansuka baluaka ku Kaisalia, Konelio wakala kubavingilanga, bu kakikutikisila mu mbila butu biandi ye bakundi bamfinangani.

25. Bu bwakala, vo Petelo wakota,

Konelio wankika, wafukama wa malu mandi, wasambila.

26. Petelo wantedimisa, wavova: Telama, mono kibeni mpe i muntu.

Mav. 14: 15.

27. Bu kamokana yandi, wakota, wabwana babingi bakutakana.

28. Yandi wavova kwa yau: Yeno luzeyi, vo nkwa yudayo kena luvu ko mu kundana ye kota kwa mwisi kanda diankaka, kansi Nzambi wansongele, vo kibiki muntu wasumuka ye wansobo ko.

Yoa. 4: 9.

29. Nkiangunu ngizidi, kitinguni ko, bu yatumus. I kuma ngiuvudi: Nkiabila luntumisini?

30. Konelio wavova: Lumbu bia biaviokele tuka ntangu yiyakedi sambilanga mu nzo ami nate ye ola kiaki, i ola kiakwa, se tadi, bakala diatelama va luse luami mu mwatu walezima,

31. wavova: Konelio, lusambulu luaku luwakane, nkailu miaku miakiwuntu miabambukulwa moyo va luse lua Nzambi.

32. Nkiangunu fidisa ku Yope ye tumisa Simoni ubikwanga mpe Petelo; yandi bumini mu nzo a Simoni, i nkete ankanda miabibulu, va mbel' ambu.

33. Nkiangunu mono ntumbu fidisa ntumwa kwa ngeye, ngeye vengi bwambote, bu wizidi vava. Nkiangunu yeto babonsono tuena vava va luse lua Nzambi mu wa mamonsono mausikudukusu kwa Mfumu.

34. Buna Petelo wabandula nwa andi, wavova:

Mu kedika mpisidi kwami, vo Nzambi katalanga zizi kiamuntu ko,

5 Mose 10: 17. Loma 2: 11. 1 Pet. 1: 17.

35. kansi mu makanda mamonsono wonso ukumvuminanga ye vanganga lunungu, tambulu kwa yandi.

36. Mambu makafidisa kwa bana ba Isaeli mu samunanga namu wambote wayenge mu Yesu Klisto; ndieu i Mfumu ababonsono.

Yea. 52: 7.

37. Yeno luzeyi mambu momo mamwangana mu Yuda diamvimba badika mu Ngilili, landila mbotokolo yasamuna Yoane

Mat. 4: 17. Luk. 23: 5.

38. mu Yesu, mwisi Nasaleti, bonso bwankusa Nzambi mu Mpeve yavedila ye mu lulendo; yandi wazietanga ye vanganga mambote ye niakisanga babonsono bayalwa kwa nkadi ampemba, kadi Nzambi wakala yandi.

39. Yeto tu zimbangi mu mamonsono makavanga ye mu nsi abayudayo ye mu

Yelusalemi; bammanika mpe va nti, bamvonda.

Mav. 2: 22, 32. 3: 15. 5: 30. 5 Mose 21: 22 b.

40. Yandi Nzambi wafulukisa mu lumbu kiantatu, wamvana kamonukuswa,

Mav. 2: 24, 32.

41. ka kwa bantu babonsono ko, kansi kwa yau bakisodulwa kwa Nzambi bonso zimbangi, kwa yeto tuadia ye nwa yandi, bu kameni fuluka mu bafwa.

Mav. 13: 31.

42. Yandi watukembi tuasamuna kwa bantu ye toma ta kimbangi, vo yandi kibeni i mfundisi watungunwa kwa Nzambi kwa bena moyo ye kwa bafwa.

Mav. 17: 31. Loma 14: 10. 2 Kol. 5: 10.

43. Mbikudi miamionsono mikutelanga kimbangi, vo wonso ukunkilanga minu, tambudi ngiambudulu amasumu mu nkumbu andi.

Yel. 31: 34. Mika 7: 18. Mav. 15: 9.

44. Petelo bu kavova mambu momo, Mpeve yavedila yabwa va babonsono bawa mambu;

45. babonsono bankwa minu bena nzengolo bayiza ye Petelo, babwa zengele-zengele, nkailu a Mpeve yavedila bu wadukulwa va bangoi mpe,

46. kadi babawa bavova mu tudimi ye nenivisa Nzambi. Buna Petelo wavutula:

Mav. 2: 4.

47. Kadi muntu lenda kubakanikana nlangu, mpasi baba ka babotukwa ko, bu batambudi Mpeve yavedila bonso yeto mpe?

Mav. 8: 36. 15: 8.

48. Yandi wabakamba babotukwa mu nkumbu a Yesu Klisto. Buna banyuvula kazingila lumbu bikwa.

KAPU 11.

1. Petelo wakitabila kwa bayudayo mu Yelusalemi. 19. Mu Antiokia mwatungwa dibundu. 25. Sauli wayenda kuna. 27. Angabo, mbikudi, wabikula malema.

Zintumwa ye mpangi zakala mu Yuda zawa, vo bangoi mpe batambudi mambu ma Nzambi.

2. Petelo bu kabaluka ku Yelusalami, bazengwa bambindisa mpaka,

3. bavova: Ngeye wakotele kwa babakala bakondolo nzengolo, wadidi yau.

Mav. 10: 25 b.

4. Buna Petelo wabadika kubabangudila mambu, bonso bumalandana, wavova:

5. Mono yakala mu mbanza Yope, yasambila. Mu tuntuka yamona monaneso, mpil' awumbwa kiakulumunwa

mu nsoso zia tuka ku zulu; kiayiza nate ye mono.

Mav. 10: 9 b.

6. Mono yasungamana kio, yatonwa kio, yamona bulu biansi biena malu maia maia ye bulu biaklama ye bulu bizanzalanga ye nuni zazulu.

7. Mono yawa ndinga mpe yavova kwa mono: Petelo, telama, vonda ye dia.

8. Mono yavova: Ka bwa ko, Mfumu; kadi lekwa kiasumuka vo kiansobo ka kiakotele mu nwa ami ko widi ntangu nkutu.

9. Ndinga yatuka ku zulu yavutula kwa mono mvutula yanzole: Biavedisa Nzambi, kusani bio vo biasumuka ko.

10. Bobo bwakala nkala tatu, mbo-ki biabionsono biatombulwa diaka ku zulu.

11. Tala, babakala batatu ntumbu telama va nzo yituakala, bafiduswa kwa mono tuka ku Kaisalia.

12. Mpeve yavova kwa mono, vo ngienda yau ye kondwa kwaketi-keti. Mpangi zazi zisambanu zayenda yami mpe, tuakota mu nzo abakala.

Mav. 10: 19 b.

13. Yandi watukamba, bonso bukamweni mbasi yitelamene mu nzo andi, yavova: Fidisa ntumwa ku Yope ye tumisa Simoni, ubikwanga mpe Petelo,

Mav. 10: 3 b.

14. yandi si kavova mambu kwa ngeye maufwiti vulusulwa, ngeye ye nzo aku yamvimba.

15. Bu yabadika vova, Mpeve yavedila yabwa va yau, bonso va yeto mpe mu mbadukulu.

Mav. 10: 44.

16. Mono yabambuka moyo mu mambu ma Mfumu, bonso bukavova: Yone wabotika mu nlangu, kansi yeno si luabotukwa mu Mpeve yavedila.

Mat. 3: 11. Mal. 1: 8. Luk. 3: 16. Mav. 1: 5.

17. Nkiangunu vo Nzambi wabavana nkailu umosi bonso kwa yeto mpe tualeka minu mu Mfumu Yesu Klisto, buna monono i nani, vo ilenda kakidila Nzambi?

Mav. 10: 47. 15: 8 b.

18. Bu bawa momo, badingalala ye bakembila Nzambi, bavova: Nkiangunu Nzambi waveni mpilulu adielu ku moyo kwa bangoi mpe.

19. Nkiangunu bamana sansukuswa mu diambu dianzungulu yabwa mu diambu dia Stefano, bazieta nate ye kuna Finike ye Kipelo ye Antiokia, ka bavova mambu kwa muntu ko, kansi kwa bayudayo kaka.

Mav. 8: 1, 4.

20. Mu yau mwakala babakala ba-

nkaka babisi Kipelo ye Kilene, bu baluaka kuna Antiokia, bavova mpe kwa bisi Elene, basamuna nsamu wambote mu Mfumu Yesu.

21. Koko kwa Mfumu kwakala yau, ntalu yayinene yaleka minu yabangumuka kwa Mfumu.

22. Nsangu mu yau zayiza ku matu madibundu diakala mu Yelusalemi, bafidisa Banaba ku Antiokia.

Mav. 4: 36. 9: 27.

23. Bu kaluaka kuna, wamona nle-mvo wa Nzambi, wayangalala, wabombidila yau babonsono mu sikila ye Mfumu mu lukanu lantima.

24. Kadi yandi i bakala diambote diazala kwa Mpeve yavedila ye minu; ndonga yayingi yavutuka kudukulwa kwa Mfumu.

25. Yandi wayenda ku Talaso mu tomba Sauli; bu kansolula, wantuala ku Antiokia.

Mav. 9: 27, 30.

26. Bwakala vo bakutukuswa mu dibundu mvu wamvimba, balonga ndonga yayingi. Ku Antiokia minlonguki miateka bikwa bankwa Klisto.

27. Mu lumbu bina mbikudi matuka mu Yelusalemi, miakulumuka ku Antiokia;

28. umosi mu yau, nkumbu andi Angabo, watelama, wasonga mu Mpeve, vo malema mamanene makwiza kadi mu ntoto wawonsono wena bantu; mabwa kwandi mu ntangu a Klaudio.

Mav. 21: 10.

29. Minlonguki matunguna, vo buna bena, bonso bubalendele muntu muntu, bafidisa biansadisila zimpangi zakunda mu Yuda,

Loma 15: 25 b. 1 Kol. 16: 1. 2 Kol. 8: 3 b. 9: 12.

30. bavanga bo mpe, bafidisa bio mu moko ma Banaba ye Sauli kwa ngudi zabantu.

KAPU 12.

1. Yakobi wazakwa ntu. 3. Petelo wakan-gwa, kansu wayambulwa. 20. Elode wafwa. 24. Mambu ma Nzambi manieka.

Yina ntangu ntinu Elode wasa moko mu bankaka bankwa dibundu mu kubakwamisa.

2. Wavonda Yakobi, mpangi a Yoane, mu sabala.

3. Bu kamona, vo bwazolakana kwa bayudayo, wabaka Petelo mpe; kansu i lumbu biamampa malembwa funa.

4. Bu kameni kumbaka, wantula mu boloko mpe, wanyekula kwa buka bia,

buka buka binwani bia bia, kidi baken-ga; wakana kuntuala kwa bantu, pasa bu kivioketele.

5. Nkiangunu Petelo wakebwa mu boloko; kansu bundu diatatamana mu sambila Nzambi mu yandi.

6. Elode bu kakana kumvaikisa, buna fuku dina Petelo waleka va kati ye binwani biole, wakangama mu tuvambu tole, nkengi miakenga holoko va mielo.

7. Tala, mbasi a Mfumu yatelama va lueka, kia kwakienzula mu nzo; bu kakuda Petelo mu lubanzi, wansikimisa, wavova: Telama nswalu. Tuvambu tuakoluka mu moko mandu.

Mav. 5: 19. 27: 23.

8. Mbasi yavova kwa yandi: Kanga nsinga, vwata bada biaku. Wavanga bo. Wavova kwa yandi: Zinga yunga kiaku wandama.

9. Wawaika, wanama, kansu kazaya ko, vo i kedika kina kiavangwa kwa mbasi, kansu wabanza, vo wamona mona-meso.

10. Bu bameni vaika mu buka kiantete kiankengila ye kina kiansole, bayiza ku mwelo wasengwa ukwendanga ku mbanza, wau kibeni wazibuka kwa yau; bu bameni vaika, bayenda nzila yimosi kaka; mbasi ntumbu lala kwa yandi.

Mav. 16: 26.

11. Petelo bu kavonga, wavova: Bwabu nzezi mu kedika, vo Mfumu fidisi mbasi andi, untanini mu moko ma Elode ye mu mpingulu zazonsono zabantu babayudayo.

12. Bu kazaya mo, wayiza ku nzo a Malia, i mbut' a Yoane, wabikwanga mpe Malako; kuna kwakutakana balingi basambila.

13. Bu kakunkuta va vitu diamwelo, sielo kiankento kiayiza dimba, nkumbu andi Lode.

14. Bu kazaya nding' a Petelo, kazi-bula mwelo ko mu diambu diakiese, kansu wakota nswalu, wakamba, vo Petelo telamene va mwelo.

15. Bavova kwa yandi: Laukidi. Kansu wakanda beni, vo i bobo kaka. Bavova: I mbasi andi yoyo.

16. Petelo watatamana kunkuta; bu bazibula, bammona, babwa zengeke-zengele.

17. Yandi walabikisa kwa yau mu koko, mpasi badingama, wakamba, bonso bwamvaikisila Mfumu mu boloko, wavova: Lukamba mo kwa Yakobi ye zimpangi. Yandi wawaika, wayenda ku vuma kiankaka.

18. Bu kwakia, nkindu yabwa mu binwani, Petelo kibeni bwe keka.

19. Elode bu kameni kuntomba ye kansolula ko, wafiongunina minkengi, watuma banatwa ku vondwa. Yandi wakulumuka ku Kaisalia tuka mu Yuda, wakala kuna.

20. Yandi wakala kitantu ye bisi Tilo ye bisi Sidoni. Bayiza kwa yandi mu mambunda; bu bamana leba Blasto wayala vinga kiantinu kiandeka, balomba yenge, kadi nsi au yabaka dia mu nsi antinu.

21. Lumbu kiasiwa Elode wavwata mvwatu wakitinu, wavwanda va kiandu kiakitinu, wazingumuna diambu kwa yau.

22. Buna bantu baboka: I nding' a Nzambi, ka yamuntu ko.

23. Mbasi a Mfumu ntumbu kumbanda, bu kalembwa vana nkembo kwa Nzambi; yandi wadiwa kwa zintunga, watabuka vumunu.

24. Mambu ma Nzambi manieka, mamwangana.

Yea. 55: 10 b. Mav. 6: 7. 19: 20. Kolo. 1: 6.

25. Banaba ye Sauli basisa Yelusalemi, bavutuka, bu bamanisa nsadulu, bavitika Yoane ubikwanga mpe Malako.

Mav. 11: 29 b. 12: 12. 13: 5. 15: 37.

KAPU 13.

1. Paulu ye Banaba bafiduswa mu kamba nsamu wambote. 4. baluaka ku Kipelo, 13. bayenda ku Pamfilia, 42. balonga mu Antiokia mu Pisidia. 49. Paulu wayenda ku Ikonio.

Mu Antiokia mu bundu diakala muna mwakala mimbikudi ye minlongi, Banaba ye Simeoni ubikwanga Ningeli, ye Lukio, i mwisi Kilene, ye Manaeni, i mpangi angiunduka ya Elode, i nyadi, ye Sauli.

2. Baba bu basadila Mfumu ye mina nsoki, Mpeve yavedila yavova: Umpangudila Banaba ye Sauli mu salu ki-yababokidila.

Mav. 10: 19. 15: 28. 9: 15. 14: 26. Loma 1: 1. Ngal. 1: 1, 15. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

3. Buna bamina nsoki, basambila, babatula moko, babasindika.

Mav. 6: 6. 14: 23.

4. Nkiangunu batumwa kwa Mpeve yavedila bakulumuka ku Seleukia, tuka kuna basabuka ku Kipelo.

5. Bu baluaka ku Salami, basamuna mambu ma Nzambi mu nzo zatukutukunu zabayudayo; kansi Yoane wakala yau bonso sielo.

6. Bu bamana vioka mu sanga kia-

mvimba nate ye ku Pafu, babwana mbadio, nkwa bimpangula, i mbikudi ampumpuluvunu, i nyudayo, nkumbu andi Baliesu,

Mav. 8: 9. 19: 19.

7. wakala ye nyadi, i Selengio Paulu, i nkwa zayu. Yandi watumisa Banaba ye Sauli, watomba mu wa mambu ma Nzambi.

8. Kansi Elima, i nkwa nduenga, kadi bobo bwabangudulwa nkumbu andi, wabakadila, watomba mu vengumuna nyadi mu minu.

9. Sauli, i Paulu mpe, wazala kwa Mpeve yavedila, wansungamana mu meso,

10. wavova: Engwa ngeye, uzedi kwa kinkita kiakionsono ye bungubi bwabonsono, umwan' ankadi ampemba, ntantu alunungu lualonsono, kulembwa mu vidingisa nzila zasungama za Mfumu koe?

11. Bwabu, tala, koko kwa Mfumu kwenina ngeye kitantu, si wafwa meso, kumoni ntangu mu lumbu kwa ko. Mbungi ye tombe ntumbu kumbwila, wafumfula, watomba ukuntuadisa mu koko.

Mav. 12: 23. 9: 8.

12. Nyadi waleka minu, bu kamona mavangwa, wayitukwa mu longi dia Mfumu.

13. Paulu ye bayandi basabuka tuka ku Pafu, baluaka ku Pelenge mu Pamfilia; kansi Yoane wavambana ye yau, wavutuka ku Yelusalemi.

14. Yau kibeni bayenda vioki tuka mu Pelenge, baluaka ku Antiokia mu Pisidia. Bakota mu nzo alukutukunu mu lumbu kialumingu, bavwanda

15. Bu bameni tanga nsiku ye mimbikudi, bakuluntu banzo alukutukunu bafidisa ntumwa kwa yau, bavova: Lubabakala ye zimpangi, vo mambu mambombodolo mena yeno kwa bantu, lukaiba mo.

Mav. 15: 21.

16. Paulu watelama, walabikisa mu koko, wavova: Lubabakala baissalita ye yeno luvuminanga Nzambi, ludimba.

17. Nzambi abantu baba ba Isaeli wasola mase meto, wazangula bantu, bu bakala kinzenza mu nsi a Ngipiti, wabavakisa mu koko kwanda.

2 Mose 6: 1, 6. 13: 14.

18. Mu ntangu ya kanivo makumaia mamvu wavibidila fu biau mu nsi yankatu.

Lumb. 95: 10.

19. Bu kamana bungisa makanda nsambodia mabantu mu nsi a Kanana, wabakabila nsi au mu vwa, kanivo nkama zia ye makumatanu mamvu.

5 Mose 7: 1. Yoa. 14: 2.

20. Landila momo mboki wabavana mimfundisi nate ye Samueli, i mbikundi.

21. Mboki balomba ntinu, Nzambi wabavana Sauli, i mwan' a Kisi, i bakala mu kanda dia Benyamini, mu makuma mamvu.

1 Sam. 8: 5. 9: 15 b. 10: 1 b, 21.

22. Bu kamana kunkatula, watonginika Davidi mu kala ntinu au, wantela kimbangi mpe, wavova: Mono nsolole Davidi, mwan' a Isai, i bakala bonso bwenina ntim' ami, yandi si kavanga luzolo luami lualonsono. 1 Sam. 16: 1, 19.

23. Mu nkun' andi Nzambi watukisila Isaeli mvulusi, i Yesu, bonso bwakala nsilulu;

2 Sam 7: 12. Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. Yeh. 34: 23.

24. Yoane bu kakisamunina mbotokolo ampilulu adielu kwa bantu babonsono ba Isaeli, mboki yandi wayiza.

Malaki 3: 1. Mat. 3: 1 b. Mal. 1: 2 b. Luk. 3: 8 b. Yoa. 1: 23 b.

25. Yoane bu kamanisa salu kiandi, wavova: Dina dilukumbanzilanga, vo ngiena, kiena dio ko; kansi tala, ku nim' ami kukwiza ndiena undembolo fwanana mu kutula nsampatu zandi mu malu mandu.

26. Lubabakala ye zimpangi, lubana bakanda dia Abalahami, buna luena bonso bavuminanga Nzambi, yeto tuafidusu mambu mampulusu yoyo.

Mat. 10: 6. Mav. 8: 26.

27. Kadi bena kundu mu Yelusalemi ye bakuluntu bau bu balemwa kunzaya, bayendisana ndinga zambikudi detila mu mfundusu au zitangwanga lumingu ka lumingu.

1 Kol. 2: 8.

28. Mpeleko balemwana solula bila kiafwa, balomba Pilatu kavondwa.

Mat. 27: 20. Mal. 15: 11 b. Luk. 23: 18, 23.

Yoa. 19: 6.

29. Bu bamana lungisa mamonsono masonama mu yandi, bammanuna mu nti, bantula mu ndiamu.

Mat. 27: 59. Mal. 15: 46. Luk. 23: 53.

Yoa. 19: 38.

30. Nzambi wamfulukisa mu bafwa.

Mav. 2: 24 b.

31. Yandi wamonika lumbu biabingi kwa yau babaluka yandi ku Yelusalemi, tuka mu Ngilili, yau i mbangi zandi kwa bantu bwabu.

Mat. 28: 16. Mal. 16: 6 b. Luk. 24: 1 b.

Yoa. 20: 1 b. 21: 1 b. Mav. 1: 3. 10: 40.

1 Kol. 15: 5 b.

32. Yeto tukulusamunina nsamu wambote wansilulu wasilwa mase meto, vo Nzambi wayendisana mu detila kwa bana beto, bu kafulukisa Yesu,

1 Mose 22: 18. Yes. 7: 14. 9: 6. Yel. 33: 14 b.

Dan. 9: 24 b.

33. bonso bwasonama mpe mu lumbu

luanete: Ngeye i mwan' ani; bwa-bu mono ibutidi.

Lumb. 2: 7. Eb. 1: 5.

34. Bu kamfulukisa mu bafwa, kidi kavutuka ku lubololo diaka ko, mu dio-dio wavova ebu: Mono ikuluvana malongo ma Davidi, i makwikama.

Yes. 55: 2.

35. Nkiangunu wavova mwankaka: Kuvani Nkwa vedila aku mbweno alubololo ko.

Lumb. 16: 10.

36. Kadi Davidi bu kamana sadila lukanu lua Nzambi mu nibandu andi, waleka tulu, watulwa vana mase mandu, wamona lubololo.

37. Kansi ndiena wafulukuswa kwa Nzambi kamona lubololo ko.

38. Nkiangunu bika diazayakana kwa yeno, lubabakala ye zimpangi, vo mu yandi lusamunuwanga ngiambudulu amasumu;

Luk. 24: 47. 1 Yoa. 2: 12.

39. wonso ulekanga minu nungusu mu ndiena mu mamonsono malualembanene nungusulwa mu nsiku mia Mose.

Loma 8: 3. 10: 4. Ngai. 2: 16.

40. Nkiangunu lutala, ka luidi bwilwa momo mavovwa mu mimibikudi:

41. Lutala, luminyini, luyitukwa, lulala, kadi salu isalanga mu lumbu bieno, i salu kilulembolo lekila minu, vo muntu ulukembi kio.

Hab. 1: 6 b.

42. Bu bavaika, bababombidila mambu momo mavovwa kwa yau mu lumingu lualanda.

43. Lukutukunu bu lumeni mwangana, bayudayo babingi ye baposilita bavuminanga Nzambi banama Paulu ye Banaba, bavova kwa yau, babaleba mu sikila mu nlemvo wa Nzambi.

44. Mu lumingu lualanda mwakutakana, fuma fiasala, nga mbanza yamvimba mu wa mambu ma Nzambi.

45. Bayudayo bu bamona makabu, bazala kwa vema, babangisa mavovwa kwa Paulu, babangisa, batiaka.

46. Buna Paulu ye Banaba bakabuka ntima, bavova: Bwana nkizinzi, vo mambu ma Nzambi mateka vovwa kwa yeno, kansi bu luniokunanga mo ye lukukizengilanga, vo ka lufweni mu moyo wamvu ya mvu ko, tala, buna tubangumuka kweto kwa bangoi.

5 Mose 32: 21. Yes. 55: 5. Mat. 10: 6.

21: 43. Mav. 3: 25 b.

47. Kadi Mfumu watusikidikisi ebu: Mono itudidi bonso kia kwa bangoi, kidi wakala mpulusu nate ye nsuk' antoto.

Luk. 2: 32.

48. Bangoi, bu bawa momo, bayangalala, bakembila mambu ma Mfumu; buna bena bazengulwa moyo wamvu ya mvu baleka minu.

Loma 8: 29 b.

49. Mambu ma Mfumu mamwangana mu nsi yamvimba.

50. Bayudayo bafudila bakento bavumina Nzambi, i bandanu ye babakala bantete mu mbanza, batukisa luzomono kwa Paulu ye Banaba; babavaikisa mu nzaku zau.

51. Babakubudila mfumfuta mu malu mau, bayiza ku Ikonio.

Mal. 6: 11. Luk. 9: 5. 10: 10 b. Mav. 18: 6.

52. Minlonguki miazala kwa kiese ye Mpeve yavedila.

KAPU 14.

1. Paulu ye Banaba balonga mu Ikonio, 8. baniakisa watila mianzi mu Listila, 19. bazieta mu Delebe ye Ikonio ye Pisidia, bavutuka ku Antiokia mu Silia.

Bwakala mu Ikonio, vo bakotila va kimosi mu nzo alukutukunu yabayudayo, bavova, ye kabu diadinene diabayudayo ye diabisi Elene baleka minu.

2. Bayudayo bakolama bakitumuna ye bafudila miela miabangoi kwa zimpangi.

3. Nkiangunu bakala kuna ntangu yayingi, bakala kibakala mu Mfumu wata kimbangi mu mambu manlemvo andi, wayambula dimbu ye mangu biavangwa mu moko mau.

4. Kabu dianbanza diakabana, bankaka bakala ye bayudayo, kansi bankaka ye zintumwa.

5. Bangoi ye bayudayo ye bakuluntu bau bu babwisa nkindu mu kubakwamisa ye vonda mu matadi,

6. bu bazaya bo, bataba kuna mbanza za Likaonia, Listila ye Delebe ye ntini yina yakinzungidila.

7. Muna bakala, basamunanga nsamu wambote.

8. Mu Listila mwavwanda bakala diakala kieta mu malu, wafwa koka tuka mu vumu kiambut' andi, kadiata widi ntangu nkutu ko.

9. Ndienu wawa Paulu bu kavova, ye Paulu bu kamsungamana mu meso ye wamona minu kiampulusu kiakala yandi,

10. buna wavova mu ndinga yayinene: Telama wadongama mu malu maku! Yandi wazangumuka, wadiata.

11. Makabu bu mamona mavanga Paulu, basasula ndinga, bavova mu likikaonia: Zinzambi zikulumukini kwa yeto mu kifwani kiabantu.

Mav. 8: 6 b. Yes. 35: 6. Mav. 28: 6.

12. Babika Banaba Seusi, kansi Paulu Eleme, kadi yandi i mpovi amambu.

13. Ngang' a Seusi, wakala ku mbazi ambanza, watuala zingombe ye mabese mamakaya ku mielo, wazola bio yoka ye makabu.

14. Kansi Banaba ye Paulu, i zintumwa, bu bawa momo, batiasuna mvwatu mianu, bayungusa kwa bantu, baboka,

15. bavova: Lubabakala, mu nkiana luvengi bobo? Yeto mpe i bantu, lunitu lumosi ye yeno, tukulusamunina nsamu wambote, kidi luafla nima kwa biobio biankatu ye bangumuka kwa Nzambi amoyo wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau.

Mav. 10: 28. 1 Mose 1: 1.

16. Mu mbandu zamana vioka yandi wayambula bangoi babonsono badiatanga mu zau zinzila,

Lumb. 81: 12. Mav. 17: 30.

17. mpeleko kakondwa kimbangi mu yandi kibeni, bu kavanganga bwambote ye kuluvananga mvula zitukanga ku zulu ye nsungi zalubutu ye fuluzanga ntima mieno mu dia ye kiese.

18. Bu bavova momo, basuta sima makabu, mpasi ka babayokila nkailu ko.

19. Bayudayo batuka mu Antiokia ye Ikonio bayiza kuna, baleba makabu, batuba Paulu matadi, bankoka ku mbazi ambanza, kadi babanza, vo fwiidi.

2 Kol. 11: 25. 2 Tim. 3: 11.

20. Nlonguki bu mianzungidila, watelama, wakota mu mbanza. Lumbu kiansuka wawaika ye Banaba, bayenda ku Delebe.

21. Bu bamana samuna nsamu wambote mu mbanza yina ye vanga babinigi minlonguki, bavutuka ku Listila ye ku Ikonio ye ku Antiokia,

Mav. 13: 51.

22. basiamisa miela miaminlonguki, bababombidila mu sikila mu minu, ye bavova, vo mu nzungu zazingi si tuakota kaka mu kimfumu kia Nzambi.

Mav. 11: 23. 13: 43. Luk. 14: 27. 2 Tim. 3: 12.

23. Bu bamana kubasodila ngudi zabantu mu mabundu mamonsono, bu basambila mu mbinunu ansoki, mboki babayekula kwa Mfumu yibalekila minu.

Tit. 1: 5.

24. Bu bamana vioka Pisidia, balusaka ku Pamfilia,

25. bu bamana vova mambu mu Pelenge, bakulumuka ku Atalia.

26. Tuka kuna basabuka ku Antiokia kubayekudulwa nlemvo a Nzambi mu salu kibamanisa.

27. Bu baluaka kuna ye bakutikisa dibundu, bakamba mamonso mabavangila Nzambi, bonso bukazibudila bangoi mwelo waminu.

28. Bakala kuna ye minlonguki ntangu yayingi.

KAPU 15.

1. Paulu ye Banaba bafiduswa ku Yelusalemi. 6. Ntumwa zazenga mpaka zakala mu nzengolo, 22. zafidisa nkanda walutungunu luau ku Antiokia. 34. Paulu ye Banaba bavambana.

Bankaka bakulumukini tuka mu Yuda, balonga zimpangi: Vo lulembolo zengwa, bonso bwenina fu kia Mose, ka lulendi vuluswa ko.

1 Mose 17: 10. Ngal. 2: 12 b. 5: 2 b.

2. Kansi nzonza ye mpaka zazingi bu zabwa ye yau ye Paulu ye Banaba. buna zimpangi bazenga, vo Paulu ye Banaba ye bankaka mu yau bafwiti baluka kwa zintumwa ye ngudi zabantu mu Yelusalemi mu diambu diampaka zozo.

3. Nkiangunu bayenda, bafilwa mu nzila kwa dibundu, vioka mu Finike ye mu Samalia, batoma kamba mpilulu adiele yabangoi, bayangidika mpangi zazonsono mu kiese kiakingi.

4. Bu baluaka ku Yelusalemi, batambulwa kwa dibundu ye zintumwa ye ngudi zabantu, bakamba mambu mamane mabavangila Nzambi.

Mav. 14: 27. 21: 19.

5. Kansi bankaka batuka mu luvanguku luabafalisi bakilekila minu, batelama, bavova: Bafwiti zengwa kaka ye kambwa bakeba nsiku mia Mose.

6. Zintumwa ye ngudi zabantu bakutakana mu fiongunina diambu diodio.

7. Mpaka bu zakala zazingi, Petelo watelama, wavova kwa yau: Lubabakala ye zimpangi, yeno luzeyi, vo Nzambi tuka mu lumbu biankulu wasola nsodolo mu yeno, vo bangoi bafwiti wa mambu mansamu wambote mu nwa ami ye leka minu.

Mav. 10: 9 b.

8. Nzambi uzayanga mintima, wabatela kimbangi, bu kavana Mpeve yavedila, bonso bukasa kwa yeto;

Lumb. 7: 9. Mav. 10: 44. 11: 15.

9. yandi katuswaswasa beto yau ko, bu kakivedisila ntima miao mu minu.

10. Nkiangunu mu nkiana luvukumu Nzambi mu tula vangu va nsingu zaminlonguki kitualembane nata yeto ye mase meto?

Mav. 15: 23. Ngal. 5: 1.

11. Kansi tulekele minu, vo tuvulu-

swanga mu nlemvo wa Mfumu Yesu bumosi ye baba.

Et. 2: 4, 8. Tit. 3: 4 b.

12. Buna kabu diamvimba diakala napi, diadiimba Banaba ye Paulu, bakamba dimbu ye mangu biabinene biavanga Nzambi mu yau mu bangoi.

13. Bu badingama, Yakobi wavutula, wavova: Lubabakala ye zimpangi, lungwa.

14. Simoni kembi bonso bwateka tala Nzambi mu diambu diabongila nkumbu andi bantu mu bangoi.

2 Pet. 1: 1.

15. Mu momo mambu mamimbikudi mena detila, bonso bwasonama:

16. Landila momo si yavutuka ye tungulula fwokula dia Davidi diatuluka, si yatungulula bionso biatuluka mu diau, mono si yavutuka dio tedimisa,

Am. 9: 11 b.

17. kidi basidi mu bantu batomba Mfumu ye bangoi babonsono, i babikulwanga mu nkumbu ami, buvole Mfumu, uvanganga momo

Yak. 2: 17.

18. mazayakana tuka mu ntangu zikazibadiki.

19. Nkiangunu mono nzengele, vo ka tufwiti sa zitu mu yau ko batukidi mu bangoi babangumukanga kwa Nzambi,

20. kansi tusonika kwa yau, mpasi batina nkankumusu zabiteki ye kinsuza ye bionso biafikutwa ye menga.

1 Mose 9: 4. 1 Tes. 4: 3.

21. Kadi tuka mu mbandu zankulu Mose wena bakunkambanga mu mbanza zazonsono mu nzo zatukutukunu mukatangwanga lumingu ka lumingu.

Mav. 13: 15.

22. Buna zintumwa ye ngudi zabantu ye bundu diamvimba banawena dio mbote mu sola babakala mu yau kibeni ye kubafidisa kuna Antiokia va kimosi ye Paulu ye Banaba, i Yuda ubikwanga Balasaba, ye Sila, i babakala batunda mu zimpangi.

23. Basonika mu moko mau: Yeto tuzintumwa ye ngudi zimpangi, kiese kwa mpangi zena mu bangoi mu Antiokia ye Sila ye Kilikia.

24. Bu tuawilu, vo bankaka batukidi mu yeto baluvizudi mu mambu, babunganga miela mieno, kansi ka tuabaveni ntumu ko;

1 Yoa. 2: 19. Ngal. 1: 7.

25. nkiangunu bu tukedi banza dimosi, tuamwenini dio mbote mu sola babakala ye kubafidisa ye zolwa bieto Banaba ye Paulu kwa yeno.

26. I bantu bakabukila miela miao mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto.

27. Nkiangunu tufidisi Yuda ye Sila,

yau mpe mu mambu si bakulukamba mamosi.

28. Kadi Mpeve yavedila ye yeto tuamwenini dio mbote mu lembwa kulu-tuika zitu kiankaka diaka, Kansi mambu mama mena nkinzi kaka :

29. lutina bina biayokulwa biteki ye menga ye bina bifikutwa ye kinsuza. Vo lutoma tala biobio, si luatoma nitu. Luikodila !

Mav. 21: 25.

30. Nkiangunu yau bu basindukwa, mboki baluaka ku Antiokia ; bu bamana kutikisa kabu, batambika nkanda.

31. Bu bamana wo tanga, bayangalala mu mbombolo yoyo.

32. Yuda ye Sila, i mbikudi, babombidila zimpangi mpe mu mambu maningi, babasiamisa.

33. Bu bamana ko kala fintangu, basindukwa kwa zimpangi mu yenge kwa babafidisa.

35. Paulu ye Banaba bakala mu Antiokia, balonga, basamuna va kimosi ye bankaka babingi mambu ma Mfumu mu nsamu wambote.

36. Lumbu kwa mboki Paulu wavova kwa Banaba : Bika tuavutuka ye tala zimpangi mu mbanza zazonsono zituasamuna mambu ma Mfumu, bonso buzenina.

37. Banaba wazola, vo banata Yoane mpe, ubikwanga Malako. Mav. 12: 12, 25.

38. Kansi Paulu wabanza, vo ka bufwanane ko mu nata ndieu wasotuka mu yau mu Pamfilia ye walembe kwenenda yau ku salu.

39. Buna nzonza miabwa, bavambana, Banaba wabonga Malako, wasabuka kuna Kipelo.

40. Kansi Paulu wakisodila Sila, walonguka, bu kakiyekudulwa nlemvo wa Nzambi kwa zimpangi.

Mav. 14: 26.

41. Yandi wavioka mu Silia ye Kilia, wasiamisa mabundu.

Ngal. 1: 21. Loma 1: 11, 12.

KAPU 16.

1. Paulu ye Sila bazieta mu Delebe ye Listila, 4. bayenda ku Toloo 11. ye kuna Filipi. 16. Paulu wawaikisa mpeve yambi, watulwa mu boloko, 35. wawaikuswa, wakatuka vana.

Yandi waluaka ku Delebe ye ku Listila. Tala, kuna kwakala nlonguki, nkumbu andi Timoteo, mwana wabakala wankento wakisi yudayo waleka minu, kansi wase diakisi Elene ;

2. yandi wakala kimbangi kiabiza kwa zimpangi mu Listila ye mu Ikonio.

3. Paulu wazola, vo ndiena kenda yandi ; yandi wambonga, wanzenga mu diambu diabayudayo bakala mu ntini zozo, kadi babonso bazaya, vo sandi i mwisi Elene.

4. Konso kubayenda viokingi mu zimbanza babatambika minkondo mu keba mio miazengwa kwa zintumwa ye ngudi zabantu mu Yelusalemi.

Mav. 15: 20, 29.

5. I kuma mabundu masiamuswa mu minu, manieka mu ntalu lumbu ka lumbu.

6. Bu bakakudulwa kwa Mpeve yavedila mu vova mambu mu Asia, bavioka mu Filingia ye mu nsi a Ngalatia.

7. Bu bafinangana ye Misia, batonta kota mu Bitinia ; ka bayambulwa bo kwa Mpeve ya Yesu ko.

8. Bu bamana vika Misia, bakuluma kuna Toloo.

9. Mu fuku mwamonika mona-meso kwa Paulu : Vakala mwisi Makedonia watelama, wambombidila, wavova : Sabuka kwaku Makedonia watusadisa.

10. Bu kamona mona-meso, yeto ntumbu tonta londuka kuna Makedonia, kadi nsukulu amabanza meto, vo Nzambi watubokila mu kubasamunina nsamu wambote.

11. Bu tuamana sisa Toloo, tuasabuka mu ntini yasungama ku Samotolake, kansi mu lumbu kiansuka ku Neapoli.

12. tuka kuna mboki kuna Filipi, mbanza yantete mu ndambu yoyo ya Makedonia, i vuma kiaminatuki. Mu mbanza yina tuakala lumbu kwa.

13. Mu lumbu kialumingu tuavaika mu mwelo mu nseko amwila mutubanza, vo vuma kisambudulwanga kiena ; bu tuavwanda, tuavova kwa bakento bakutakana.

14. Nkento wavumina Nzambi, nkumbu andi Lidia, i nkiti anelele miampumbu, mwisi mbanza Tiatila, wadimba ; Mfumu wazibula ntim' andi, kidi katala momo mavova Paulu.

15. Bu kamana botukwa ye nzo andi, wambombidila, wavova : Vo luzengele, vo ilekilanga Mfumu minu, lukota mu nzo ami, lusikila mumu. Yandi watukomina beni.

16. Bwakala bu tuayenda ku vuma kisambudulwanga, sielo kiankento kikalala mpeve yaumbingudila kiaturwabana, yandi wabakisila mfumu zandi ndandu yayingi mu bingula.

17. Yandi wanama Paulu ye yeto, waboka, wavova : Bantu baba i nanga

mia Nzambi Mpungu mikulusamuninanga nzil' ampulusu.

18. Wavanga bo lumbu biabingi. Kansi Paulu wafuta ntima beni, wabangumuka, wavova kwa mpeve: Mono ikembi mu nkumbu a Yesu Klisto wavaika mu yandi. Lokula kina yau yavaika.

19. Mfumu zandi bu zamona, vo vuvu kiandandu zau kiavaika, babaka Paulu ye Sila, babakoka ku zandu kwa bakuluntu; Mav. 19: 24, 27.

20. bu babatuala kwa minyadi, bavova: Bantu baba i bayudayo bakitumunanga mbanz' eto beni, Mav. 17: 6. 24: 5.

21. basamunanga fu bitukondolo luve mu tambula ye keba, bu tu bisi Loma. Mav. 6: 14. 21: 21.

22. Ndonga mpe yabanangumukina, minyadi miabatukuna mvwatu miau, miakamba bazwakwa.

23. Bu bababanda mbanda zazingi, babatula mu boloko, bu bakisikidiki-sila nkengi azinkole katoma kubakeba.

24. Yandi, bu kaweva nsikudukusu yoyo, wabatula muna ngudi aboloko, wakoma malu mau mu su.

25. Mu ndingu ansi Paulu ye Sila basambila, basika Nzambi mu yimbila, nkole zabadimba. Mat. 5: 12. Mav. 4: 31.

26. Ndikunu yayinene yantoto yakala nabi, tufulu tuaboloko tuaukika, mielo miamionsono ntumbu zibuka, tuvambu tuababonsono tuakanguka. Mav. 5: 19. 12: 7.

27. Nkengi azinkole wasikama kundi atulu, bu kamona mielo miaboloko mizibukidi, wavola sabala, wakana kukivonda, kadi wabanza, vo nkole zimeni taba.

28. Paulu waboka mu ndinga yayinene, wavova: Kukivangani bwambi ko; kadi yeto babonsono tuena vava.

29. Yandi walomba minda, wayungusa mu ngudi, wazakama, wabwa va Paulu ye Sila;

30. bu kamana kubavaikisa, wavova: Zimfumu, nki mfwiti vanga, kidi yavuluswa? Mav. 2: 37. Luk. 8: 10 b.

31. Bavova: Leka minu mu Mfumu Yesu, ngeye si wavuluswa ye nzo aku. Mav. 2: 38. 15: 11. Yoa. 3: 16 b, 36. 20: 31.

32. Bavova mambu ma Mfumu kwa yandi ye kwa babonsono bakala mu nzo andi.

33. Yina ntangu mu fuku wababonga, wabasukula vababufulwa; yandi ntumbu botukwa yandi kibeni ye bayandi babonsono.

34. Yandi wabatombula ku nzo andi,

watula meza, wayangalala ye nzo andi yamvimba, bu balekele minu mu Nzambi.

35. Bu kwakia, minyadi miafidisa makesa mu vova: Yambula bantu bobo.

36. Nkengi azinkole wakamba mambu momo kwa Paulu: Minyadi miafidisa ntumwa, mpasi luayambulwa. Nkiangunu luvaika, luenda mu yenge.

37. Paulu wavova kwa yau: Batubendi va yuti nate ye nkanda wabunukini, kansi ka tufiongonono ye fundusu ko, mpeleko tu bisi Loma; batutudidi mu boloko, bwabu bazolele kutuvaikisa mu nsweki. Ve, ka bwa ko; kansi yau kibeni biza kutuvaikisa.

38. Makesa makamba mambu momo kwa minyadi. Bakala wonga, bu bawa, vo yau i bisi Loma.

39. Bayiza ye bababombidila; bu bamana kubavaikisa, babalomba bakatuka mu mbanza. Mat. 8: 34.

40. Bavaika mu boloko, bakota kwa Lidia; bu bamona zimpangi, bababombidila bakatuka.

KAPU 17.

1. Paulu walonga mu Tesalonika, 10. mu Belea, 16. mu Atenai.

Yau bavioka mu Amfipoli ye mu Apolonia, baluaka ku Tesalonika kwakala nzo alukutukunu yabayudayo. 1 Tes. 2: 1 b.

2. Paulu wakota kwa yau, bonso bwakala fu kiandi, wabamokisa mu masonukwa mu tumingu tutatu, Mav. 13: 14. 18: 4. Luk. 4: 16.

3. wabangula, wasonga, vo Klisto fwiti lungwa ye fuluka mu bafwa, ye ndieu Yesu uikulusamuninanga i Klisto. Luk. 24: 26 b. Mav. 9: 22. 26: 23.

4. Bankaka mu yau balekukuswa minu, bayikwa ye Paulu ye Sila ye kabu diadinene diabisi Elene bavumina Nzambi ye bakento babingi bantete. Mav. 14: 1. 28: 24.

5. Bayudayo bavema mu vema, babonga bantu bankaka bakimfunia ye baminzenzila, bakutakana, babwisa nkundu mu mbanza, batelama va nzo a Yasoni, batonta kubavaikisa kwa bantu.

6. Bu balembwa kubasolula, bakoka Yasoni ye mpangi zankaka kwa nyadi miambanza, baboka: Yau bakitumunanga ntoto wamvimba wena bantu, bena kwau vava mpe; Mav. 16: 20.

7. Yasoni wabatambudi, baba labo-

nsono bavanganga ntumu za Kaisali nkoka, bavovanga, vo wankaka i ntinu, i Yesu.

Luk. 23: 2. Yoa. 19: 12, 15.

8. Bavizula ndonga, nyadi miambanza miawa momo.

9. Bu bakitambudila ndikunu amvindu kwa Yasoni ye bankaka, babayambula.

10. Zimpangi ntumbu fidisa Paulu ye Sila mu fuku kuna Belea; bu baluaka kuna, bayenda ku nzo yalukutukunu yabayudayo.

Mav. 9: 25.

11. Yau balutila bisi Tesalonika mu ndanu, batambula mambu mu kinzodila kiakionsono, bafiongunina masonu-kwa lumbu ka lumbu, vo momo makadila bobo.

12. Nkiangunu babingi mu yau baleka minu, bakento ye bakisi Elene bandanu ye babakala mpe ka bafiuma ko.

Mav. 13: 50.

13. Bayudayo bakisi Tesalonika bu bawa, vo mambu ma Nzambi masamunwa kwa Paulu mu Belea mpe, bayiza kuna mpe, bakitumuna ye bavizula makabu.

14. Buna zimpangi ntumbu fidisa Paulu, kidi kenda nate ye ku mbu: kansi bayuvula Sila ye Timoteo basikila momo.

15. Bafila Paulu, bantuala nate ye ku Atenai; bu bakitambudila nsikudukusu kwa Sila ye Timoteo, mpasi bakula kwiza kwa yandi, bakatuka.

1 Tis. 3: 1.

16. Paulu bu kabavingila mu Atenai, mpeve andi yadasuka mu yandi, bu kamona, vo mibanza yazala kwa biteki.

17. Nkiangunu wamoka ye bayudayo mu nzo yalukutukunu ye yau bavuminanga Nzambi ye va zandu lumbu ka lumbu ye yau bakabwana.

18. Kansi minyindudi miabaki-Epikuli ye bastoika bambindisa mpaka, bankaka bavova: Nkwa ngiala ndien, kadi nki kazolele kanba? Kansi bankaka vo: Ketu yandi i nsamuni anzambi zanzenza; kadi wasamuna nsamu wambote mu Yesu ye mu mfulukulu.

19. Bansimba, bantombula ku Aleopango, bavova: Tulenda zaya nki alongi diodio diampa diuvovanga?

Mal. 1: 27.

20. Kadi manzenza ukotisanga mu matu meto. Nkiangunu tuzolele zaya, bonso bumazolele kadila.

Mav. 2: 12.

21. Bisi Atenai babonso ye banzenza bakala vana, ka babaka ntangu mu

diankaka ko, kansi mu kamba ye wa malutidi mampa.

22. Paulu watelama mu monakanda dia Aleopango, wavova: Lubisi Atenai, mbweni kwami, vo yeno mu mamonsoo lulutidi zola nsambudulu anzambi,

23. kadi bu mpiokele ye ntonono binlongo bieno, nsolole salu diasonama: Kwa Nzambi yikayizayakani. Nkiangunu kina kilusambilanga, bu lulembolo kio zaya, kiokio ikulusamunina.

24. Nzambi wavanga nza ye biabionsono biena mu yau, yandi i Mfumum azulu ye ntoto, kakundanga mu mawala mavangwa mu moko ko;

1 Mose 1: 1. Yes. 66: 1. Yoa. 4: 24.

Mav. 7: 48 b. 14: 15.

25. kasadulwanga mpe mu moko mabantu ko, nkievo wena nsatu alekwa, yandi kibeni bu kavananga moyo ye mwela ye biabionsono kwa babonsoo.

Lumb. 50: 8 b. 1 Mose 2: 7.

26. Yandi wavanga makanda mamonsoo mabantu mu mosi, kidi bakunda va luse lualonsoo luantoto, bu kikitungunina nsungi zazengwa ye nzaku zakundu biau,

1 Mose 1: 27. 5 Mose 32: 8.

27. kidi batomba Nzambi, kanivo bambaka mu fimila ye kunsolula; mpeleko kena nseke ko ye buna tuena muntu muntu.

Yes. 55: 6. Loma 1: 19 b.

28. Kadi mu yandi tuena moyo, tukibanga, tuena, bonso bwakamba nsoki mieno miankunga miankaka: Kadi yeto tu butu biandi.

29. Nkiangunu bu tu butu bia Nzambi, ka tufwiti banza ko, vo kinzambi kifwanane ye wola vo palata vo matadi, i valwa kiakinkete vo nsokolo amuntu.

Yes. 40: 18 b. 46: 5 b. Lumb. 115: 4.

30. Nkiangunu Nzambi bu kameni vibidila ntangu zakondwa kwanzailu, bwabu ukambanga bantu, vo babonsoo mwamonsoo bafwiti vilula diela,

Mav. 14: 16.

31. bu katula lumbu kikakana fundisa ntoto wena bantu mu lunungu mu bakala dikatunguna mu diambu diodio, bu kayengulanga minu kwa babonsoo, bu kamfulukisa mu bafwa.

Mav. 10: 42. Lumb. 9: 8.

32. Bu bawa mu mfulukulu babafwa, bankaka babeka dio nkiadi, bankaka bavova: Tufwiti vutuka kuwila mu momo.

33. Buna Paulu wakatuka mu yau.

34. Babakala bankaka babundana yandi, baleka minu, mu yau mwakala mpe Dionisio, nkwa Aleopango, ye

nkento, nkumbu andi Damali, ye bankaka ye yau.

KAPU 18.

1. Paulu wayenda ku Kolinto. 5. Bayudayo bavweza nsamu wambote, 12. bazola fundisa Paulu. 18. Paulu wavutuka kuna Ylusalami ye Antiokia, 23. wayenda ku Asia ngienda yantatu. 24. Apolo wayiza ku Efeso ye Akaya.

Landila momo mboki Paulu wasisa Atenai, waluaka ku Kolinto.

2. Bu kabwana nyudayo, nkumbu andi Akila, mwisi Ponto mu kanda, ka ntama ko watuka mu Italia, nkazi andi Pliskila—kadi Klaudio wasikidikisa bayudayo babonsono bakatuka mu Loma—buna wayenda kwa yau.

3. Bu kakala salu kimosi ye yau, wasikila yau; basalanga, kadi salu kian kiavanga nzo zakoto.

Mav. 20: 34. 1 Kol. 4: 12. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.
4. Yandi wamoka mu nzo yalukutukunu lumingu ka lumingu, walekikisa ye bayudayo ye bisi Elene minu.

Mav. 17: 17.

5. Sila ye Timoteo bu batuka mu Makedonia, Paulu wabambamana mu mambu, watoma tanga kimbangi kwa bayudayo, vo Yesu i Klisto.

Mav. 17: 14 b. 18: 28.

6. Bu babangisa ye batiaka, wakubula mvwatu miandi, wavova kwa yau: Menga meno va ntu mieno! Tuka bwabu nkwa vedila mono ikwenda kwa bangoi.

Mav. 20: 26.

7. Yandi wakatuka vana, wakota mu nzo amuntu, nkumbu andi Titio Yustu, wavumina Nzambi, nzo andi yafinama ye nzo yalukutukunu.

Kolo. 4: 11.

8. Kansi Klispo, i nkuluntu anzo yalukutukunu, walekila Mfumu minu ye nzo andi yamvimba; babingi mu bisi Kolinto bawa baleka minu, babotukwa.

1 Kol. 1: 14.

9. Mfumu wavova kwa Paulu mu fuku mu mona-meso: Kukalani wonga ko, kansi vova, kudingamani ko;

Mav. 16: 9. 23: 11.

10. kadi mono ngiena yaku, muntu kakubwila mu kwamisa ko, kadi mbeki bantu babingi mu mbanza yayi.

Yes. 41: 10. Yoa. 10: 16.

11. Yandi wavwanda muna mvu mosi ye ngonda sambanu, walonganga mambu ma Nzambi mu yau.

12. Ngalio bu kakala nyadi mu Akaya, bayudayo batelamana Paulu mu mambunda, bantuala ku kiandu kiamfundisi,

13. bavova: Ndieu ulebanga bantu mu sambila Nzambi, bukanukunu mu nsiku.

14. Paulu bu kakana bandula nwa andi, Ngalio wavova kwa bayudayo: Lubayudayo, vo nkanu vo diambu diakimfunia diena, nga mfwiti kuluvibidila;

Mav. 25: 11.

15. kansi vo i biuvu mu mambu ye mu zinkumbu ye mu nsiku mieno, lutala dio yeno kibeni, kadi mu lekwa biobio kizolele kala mfundisi ko.

Mat. 27: 24. Yoa. 18: 31.

16. Yandi wabakuba mu kiandu kiamfundisi.

17. Babonsono babaka Sostene, i nkuluntu anzo yalukutukunu, bambanda vana va kiandu kiamfundisi, kansi Ngalio kakadila dio mayindu ko.

18. Paulu bu kamana zingila kuna lumbu biabingi diaka, wasisila zimpangi malembe, wasabuka kuna Silia, va kimosi ye yandi Pliskila ye Akila, bu kakitebisila ntu andi mu Kenkelea, kadi nsilulu yakala yandi.

Mav. 21: 23.

19. Baluaka ku Efeso, yandi wabasisa vana. Yandi kibeni wakota mu nzo yalukutukunu, wamoka ye bayudayo.

20. Bu banlomba kasikila yau ntangu yayingi, katambudila bo ko,

21. kansi bu kabasisila mavimpi ye vova: Mono si yavutuka kwa yeno, vo Nzambi zolele, mboki wayenda sabuki ku Efeso.

22. Bu kakulumuka ku Kaisalia, wabaluka, wakamba dibundu malembe, wakulumuka ku Antiokia.

23. Bu kamana zingila ntangu yanaka kuna, wakatuka kuna, wavioka nsi a Ngatia ye Filingia, bonso buzilandane, wasiamisa nlonguki miamionsono.

24. Ku Efeso kwaluaka nyudayo, nkumbu andi Apolo, mwisi Alesandia mu kanda, i muntu waludede, wakamba masonukwa mu lulendo.

25. Yandi wakilongulwa nzil' a Mfumu, wabila mu mpepe, wavova, walonga nadele monso mena mu Yesu, mpeleko wazaya mbotokolo a Yoane kaka.

Mav. 19: 3.

26. Yandi wabadika kala kibakala mu nzo yalukutukunu. Kansi Pliskila ye Akila bu bawa yandi, bambonga, bambangudila nzil' a Nzambi mbangula yaluta.

27. Bu kazola vioka ku Akaya, zimpangi zasona ye zaleba minlonguki mu kuntambula. Bu kaluaka kuna, wasadisa beni mu nlemvo baleka minu;

28. kadi mu ngolo yandi watoma tungulula bayudayo va yuti, wasonga mu masonukwa, ve Yesu i Klisto.

KAPU 19.

1. Paulu wayiza ku Efeso, 8. walonga mu skulu kia Tilano, 11. wavanga bimangu, 21. wazola kwenda ku Yelusalemi. 23. Demetilio wabwisa nkundu mu Efeso.

Bwakala Apolo bu kakala mu Kolinto, Paulu waluka ku Efeso, bu kaki-viokila ndambu ansi yena ku ntandu, wabwana nlonguki miankaka,

Mav. 18: 24 b.

2. wavova kwa yau: Lutambudi Mpeve yavedile, bu luakilekila minu? Yau kwa yandi vo: Ve, ka tuawilu nkutu ko, vo Mpeve yavedila yena.

Mav. 10: 44.

3. Wavova: Mu nki luabotokolo? Bavova: Mu mbotokolo a Yoane.

4. Paulu wavova: Yoane wabotika mu mbotokolo yampilulu adiele, wavova kwa bantu, vo bawfiti leka minu mu ndiena ukwiza ku nim' andi, i Yesu kwandi.

Mat. 3: 11. Mav. 1: 5. 11: 16. 13: 24.

5. Bu bawa momo, babotukwa mu nkumbu a Mfumu Yesu.

6. Paulu bu kabatula moko, Mpeve yavedila yayiza va yau, bavova mu tudimi, babikula.

Mav. 2: 4. 10: 46.

7. Buna bena bakala kanivo kumi ye tabakala bole.

8. Yandi wakota munzo yalukutuku-nu, wakala kibakala ngonda zitatu, wabamokisanga, wabalekikisanga minu mu momo mena makimfumu kia Nzambi.

9. Bankaka bu bakibadisa ye kolama, bavova mambi mu nzila yoyo kwa kabu, buna wakatuka mu yau, wavangula minlonguki, wamoka ye yau lumbu ka lumbu mu skulu kia Tilano.

10. Bobo bwavangwa mvu miole, nkiangunu babonsoho bakunda mu Asia ye bayudayo ye bisi Elene bawa mambu ma Mfumu.

11. Nzambi wavanga tulendo tuatuingi mu moko ma Paulu;

Mav. 5: 12.

12. malenswa makiufuta ye minlele miakatulwa mu nitu andi, miatulwa va zimbevo, mayela makatuka mu yau, mpeve zambi zavaika.

Mav. 5: 15.

13. Bayudayo bankaka, bantumbudi miampeve zambi bazenzilanga, batonta bika nkumbu a Mfumu Yesu mu yau bakala mpeve zambi, bavova: Ikuludila ndefi mu Yesu, ndiena usamunwanga kwa Paulu.

Luk. 9: 49.

14. Bana nsambodia bababakala ba Skeva, i ngudi anganga wayudayo, bavanga bobo.

15. Mpeve yambi yavutula, yavova kwa yau: Yesu inzeyi kwami, nzeyi Paulu, kansi yeno i banani?

16. Muntu wakala mpeve yambi wababwila, wabavingisa kansi babole, wabasila ngolo beni, bataba vaika mu nzo yina bampene ye baluala.

17. Diodio diazayakana kwa babonsoho bakunda mu Efeso ye bayudayo ye bisi Elene, wonga wabwila babonsoho, nkumbu a Mfumu Yesu yane-nuvuswa;

18. babingi mu yau baleka minu bayiza tambudila, bakamba mavanga mau.

19. Babingi mu yau bavanganga bipangula bayonzika minkanda, bayoka mio vantadisi ababonsoho; batanga ntalu amiau, bamona yo makumatanu mamafunda mavanza biapalata.

20. Mu lulendo lolo mambu ma Mfumu manieka, makala ngolo.

21. Momo bu mamana lunga, Paulu wakana mu mpeve andi mu kwenda ku Yelusalemi vioka mu Makedonia ye Akaya, wavova: Bu mbeni luaka kuna, si yamona Loma kaka mpe.

1 Kol. 16: 5. Mav. 20: 22. 23: 11. Loma 15: 23.

22. Bu kafidisa bole mu yau bansadila, Timoteo ye Elasto, kuna Makedonia, yandi kibeni wakala ntangu yankaka mu Asia.

23. Yina ntangu yakala nkundu beni mu nzila yoyo.

24. Kadi muntu, nkumbu andi Demetilio, i mfudi apalata, wavanga mawala ma Atemi mapalata, wabakisa zinkete ndandu yayingi.

25. Yandi wabakutikisa ye bisadi bisalanga biampila yoyo, wavova: Lubabakala, yeno luzeyi, vo tuena kimvwama kieto mu salu kiokio,

26. lumweni ye luwilu, vo Paulu, ndiena walebele ye vidingisi ndonga yayingi, ka kaka mu Efeso kaka ko, kansi fisidi nga mu Asia diadionsono, uvovanga, vo bina bivangwanga mu moko ka zinzambi ko.

Mav. 17: 29. Lumb. 115: 4 b.

27. Nsisi yena, vo ka salu kieto kiaki kaka ko kiavwezwa, kansi mpe kinlongo kia Atemi, nzambi yankento yayinene, si kiabanzulwa kalekwa ko, nzitusu andi si wafuba mpe, i yandi usambulwanga kwa Asia diadionsono ye ntoto wawonsoho wena bantu.

28. Bu bawa momo, bazala kwa

nganzi, baboka, bavova : Nene kwena ye Atemi diabisi Efeso.

29. Mbanza yazala kwa nkindu, bayungusa mu mambunda kuna vuma kisongwanga bimpa, bu bakibakila Ngayo ye Alistalako, i bisi Makedonia, nkangadi mia Paulu.

30. Paulu bu kazola kota mu bantu, kayambudulwa bo kwa minlonguki ko.

31. Bakuluntu bankaka mpe ba Asia, i bakundi bandi, bafidisa nsamu mu kumbombidila kalembwa kota mu vuma kisongwanga bimpa.

32. Nkiangunu baboka, umosi dimosi, wankaka diankaka ; kadi bundu diabwa nkindu, babingi balembe zaya bila kibakutakanana.

33. Bankaka mu kabu balongisila Alesandelo, bayudayo ba bamvitisa ku ntu ; Alesandelo walabikisa mu koko, vo wazola vova kwa bantu mpova yantabidila.

34. Bu bavisia, vo yandi i nyudayo, babadika boka babonsoho mu ndinga yimosi, baboka kani ola biole : Nene kwena ye Atemi diabisi Efeso.

35. Nsoniki ambanza bu kamana sima ndonga, wavova : Lubisi Efeso, kadi nani mu bantu lembolo zaya, vo mbanz' abisi Efeso i nkebi avwala dia Atemi waunene ye teki kiasotuka mu zulu ?

36. Nkiangunu diodio bu ka dilendi banguswa ko, lufwiti kala napi ye lembwa vanga bwanzaki.

37. Kadi lutuedi babakala baba ba ka ba i ntani miavwala vo ntiaki mianzambi eto ko.

38. Nkiangunu vo Demetilio ye nkte zena yandi bavwidi muntu diambu, buna keti tukutukunu tuazingula tuena, ye bakuluntu bena. Bika bafundasana.

39. Kansi vo lutombeke diambu mu mambu mankaka, buna mazengwanga mu bundu diansiku.

40. Kadi naisi yena yeto mu fundwa mu nkindu mu diambu dialumbu kiki, bu kukondolo bila kitulenda ta mu diambu dialukutukunu lualu.

41. Bu kamana vova momo, wasindika dibundu.

KAPU 20.

1. Paulu wabumina mu Makedonia, 7. wafulukisa wafwa mu Toloo, 13. wayenda ku Mileto, 17. wasisa malembe kwa nkengi miabundu dia Efeso.

Nkindu bu yalembwa, Paulu watumisa minlonguki, wababombidila ; bu kamana kubasisila malembe, wakataka mu kwenda ku Makedonia.

1 Tim. 1: 8.

2. Bu kamana vioka ntini zazina ye wababombidila mu mambu mamingi, waluaka ku Elene. Mav. 19: 21.

3. Bu kamana kala kuna ngonda tatu, bu kakana sabuka ku Silia, ye bayudayo bansila kambu, buna watunguna mu vutuka ye viokila mu Makedonia.

4. Sopatolo, mwan' a Pilo, mwisi Belea, ye Alistalako ye Sekundo, i bisi Tesalonika, ye Ngayo, i mwisi Delebe, ye Timoteo ye Tikiko ye Tolofimo, i bisi Asia, bannama.

5. Bavita ku ntuala, batuvungila mu Toloo.

6. Yeto tuasabuka tuka mu Filipi, lumbu biamampa malembwa funa bu biamana, tualuaka kwa yau mu Toloo mu lumbu kiantanu, mutuakala lumbu nsambodia.

7. Lumbu kiantete kialumingu, bu tuakutakana mu bukuna mampa, Paulu wabamokisa, wakana kubasisa lumbu kiansuka ; walavula mpov' andi nate ye ndingu ansi.

8. Minda miamingi miakala mu seka diantandu mutuakutakana.

9. Va neta vavwanda toko, nkumbu andi Efeso ; wazitulwa kwa ntu tuavindu, kansi Paulu bu kalavula vova, bu kazitulwa kwa tulu, wasotuka tuka mu mbandu yantatu, wabongwa wafwa.

10. Paulu wakulumuka, wabwa va yandi, wanzingila, wavova : Ka lusani mayoyila ko, kadi mwel' andi wena mu yandi.

11. Wabaluka, wabukuna mampa, wadia, wamoka, yau ntangu yayingi, nate ye kwakia, mboki wakataka kuna.

12. Batuala kindende kiamoyo, babomboka beni.

13. Yeto tuateka kota mu nzaza, tuasabuka ku Aso, kuna tuakana tambula Paulu, kadi yandi watuma bobo, yandi kibeni wakana kwenda kimalu.

14. Bu kabwabana ye yeto mu Aso, tuantambula, tuasabuka kuna Mitilene.

15. Lumbu kiansuka tuasabuka tuka kuna, tualuaka vatalane Kio, lumbu kialanda tuasensa ku Samo, mboki kiansuka tualuaka ku Mileto.

16. Kadi Paulu wazenga mu sabuka ye mu vioka Efeso, kidi zinguswa mu Asia ko, kadi wasavula, mpati kaluaka kuna Yelusalemi mu lumbu kiatepenteke, vo lenda.

17. Tuka mu Mileto, wafidisa nsamu ku Efeso, wabokila ngudi zabantu zadibundu.

18. Bu baluaka kwa yandi, wavova kwa yau: Yeno luzeyi, bonso buya-kalasane yeno tuka lumbu kina kiantete kiyaluaka ku Asia, Mav. 19: 10.

19. yasadidi Mfumu bonso nanga mu luyinunu lualonsono, mu mansanga mamingi ye mpumukunu biyamweswa mu kambu kiabayudayo;

20. bonso buyalembwa fikika diambu diana mfunu, kansi yalusamunini ye yalulongelenge ya yuti ye mu zinzo,

21. yatomene ta kimbangi kwa bayudayo ye kwa baelene mu mpilulu adielu kwa Nzambi ye mu minu mu Mfumu eto Yesu Klisto.

Mav. 14: 1. 8: 10. 8: 22. Mal. 1: 15. Luk. 21: 47.

22. Bwabu tala, mono nkangamene mu mpeve mu kwenda ku Yelusalemi, kizeyi bonso buibwana kuna ko,

23. kansi diadi kaka, vo Mpeve yavedila mu mbanza zazonsono yitoma tanga kimbangi, yikunkambanga, vo kangwa ye nzungu bikumpingilanga.

Mav. 21: 33.

24. Kibanzilanga mwel' ami ntalu kwa mono kibeni ko, kidi yamanisa ngiungusu ami ye kisielo kiami kiya-tambula kwa Mfumu Yesu, mu toma ta kimbangi mu nsamu wambote wanlemvo wa Nzambi.

Mav. 21: 18. Fili. 2: 17. 2 Tim. 4: 6 b. 2 Kol. 5: 20.

Ngal. 1: 1. Tit. 1: 3.

25. Bwabu tala, nzei kwami, vo yeno babonsono bayazietele mu samunina kimfumu kia Nzambi ka luvutuki mona zizi kiami ko.

26. Nkianguu ita kimbangi kwa yeno lumbu kiaki, vo mono mpedele mu menga mababonsono,

27. kadi kiasfikidi diambu mu lembwa kulusamunina lukanu lua Nzambi lualonsono'ko.

28. Lukitala ye kamba diamvimba diluatulwa minkengi kwa Mpeve yavedila mu kala mvungi miabundu dia Mfumu dikakibakila mu mandi menga.

1 Tim. 4: 16. 1 Pet. 5: 2. 1 Tim. 3: 1 b. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14. Lumb. 74: 2.

29. Mono nzei, vo bu mbeni katuka, balupu banzungu ei bakota kwa yeno, si balemwa kuta kamba,

Mat. 7: 15. 2 Pet. 2: 1.

30. mu yeno kibeni si mwatelama babakala bavovanga mambu mavidingisanga, kidi bakatula minlonguki mialanda ku nim' au.

1 Yoa. 2: 19.

31. Nkianguu lukaya meso, luba-mbuka moyo, vo mono mu mvu ntatu

fuku ye mwini kialembolo ko mu kulubula muntu muntu mu mansanga.

32. Bwabu ikuluyekula kwa Nzambi ye kwa mambu mandi manlemvo; yandi lenda kulutunga ye kuluvana difwa ye yau babonsono babiekwa.

33. Mono kiazinini palata vo wola vo mimvwatu kwa muntu ko.

1 Kol. 9: 12. 2 Kol. 11: 9. 12: 13.

34. Yeno kibeni luzeyi, vo moko mama masadidi mu nsatu zami ye mu bakala yami.

Mav. 18: 3. 1 Kol. 4: 12. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.

35. Mu mamonsono yalusongele, vo i bobo bufwiti sadulwa mu sadisa bena kindakana ye bambuka moyo mu mambu na Mfumu Yesu, bu kavova yandi kibeni: Mayangi mamingi mena mu vana, kansi mafuma mu tambula.

36. Bu kamana vova momo, wafukama, wasambila ye yau babonsono.

37. Dilu kiakinene kiakala ye babonsono, bazingila va laka dia Paulu, bamfibuzula,

38. baluta kala kiadi mu diambu dina dikavova, vo ka bavutuki mona zizi kiandi ko. Bamfila ku uzaza.

KAPU 21.

1. Paulu wayenda ku Tilo, 7. ku Kaisalia. 15. ku Yelusalemi, 17. wamoka ye Yakobi ye bangudi zadibundu mu Yelusalemi, 27. wakangwa, watulwa mu boloko.

Bu bwakala, vo tuakutumuka mu yau, tuayenda sabukingi, tuayenda ntini yasungama, tualuaka ku Ko, kansi lumbu kiansuka ku Lodo, tuka kuna mboki ku Patala.

2. Bu tuabwana nzaza yavioka kuna Finike, tuakota yo, tuasabuka.

3. Bu tuamona Kipelo, tuasisa dio va koko kwalumoso, tuasabuka kuna Silia, tuasensa ku Tilo, kadi kuna kwakana tombulwa bizitu biakala mu nzaza.

4. Bu tuasolula minlonguki, tuasikila kuna lumbu nsambodia; yau bavova kwa Paulu mu Mpeve, vo kafwiti baluka ku Yelusalemi ko. Mav. 20: 23.

5. Bu bwakala, vo tuamanisa lumbu biobio, tuakatuka kuna, tuayenda nzil' eto, babonsono batufila ye bakazi ye bana nate ye ku mbazi ambanza. Bu tuamana fukama ye sambila mu simu,

6. tuavanasana malembe, tuakota mu nzaza, kansi yau bavutuka kwa bayau.

7. Bu tuamana saluka ku Tilo, tualuaka ku Tolemai, tuakamba zi-

mpangi malembe, tuakala yau lumbu kimosi.

8. Lumbu kiansuka tuakatuka kuna, tualuaka ku Kaisalia, tuakota mu nzo a Filipo, i nsamuni ansamu wambote, i mosi mu bansambodia, tuakala yandi.

9. Ndieu wakala bana baia babakento, i bandumba, babikulanga. Mav. 2: 17.

10. Bu tuakala vana lumbu biabingi, mbikudi watuka mu Yuda, nkumbu andi Angabo.

11. Bu kayiza kwa yeto ye wabonga nsing' a Paulu, wakikanga moko ye malu, wavova: Mpeve yavedila yivo-vele ebu: Muntu vwidi nsinga wau, yandi si kakangwa bonso ena kwa bayudayo mu Yelusalemi ye yekulwa mu moko mabangoi. Mav. 20: 23. 25: 21.

12. Bu tuawa momo, yeto ye bakala vana tuambombidila kalembwa baluka ku Yelusalemi.

13. Buna Paulu wavutula, wavova: Nki luvengi, bu ludila ye kosa ntim' ami? Kadi mono nkubamene ka mu kangwa kaka ko, kansi mu fwa mpe mu Yelusa'emi mu diambu diankumbu a Mfumu Yesu. Mav. 20: 24. Loma 8: 36.

14. Bu kalembwa lebakana, tualembwa, tuavova: Bika luzolo lua Mfumu luakalakana. Mat. 6: 10. Luk. 22: 42.

15. Lumbu bina bu biavioka, tuakubama, tuabaluka ku Yelu-salemi.

16. Kansi nlonguki miangkaka miayenda yeto tuka mu Kaisalia, banata nlonguki wanuna, nkumbu andi Nasoni, mwisi Kipelo, i kwa yandi tuakana leka.

17. Bu tualuaka ku Yelusalemi, mpangi zatutambula mu kiesee.

18. Lumbu kiansuka Paulu wakota ye yeto kwa Yakobi, kuna kwayiza ngudi zabantu babonsono.

19. Bu kamana kubakamba malembe, wabakamba lekwa ka lekwa biavanga Nzambi mu bangoi mu kisielo kiandi.

20. Bu bawa mo, bakembila Nzambi, bavova kwa yandi: Mpangi, ngeye mweni makumi mamafunda mamingi malekanga minu, babonsono i mvemi miansiku.

21. Bakambwa mu ngeye, vo ulonganga bayudayo babonsono bena mu bangoi, vo bafwiti sotuka mu Mose, uvovanga, vo ka bazengi bana bau ko ye diata bonso bwena bifu. Mav. 18: 18.

22. Nkiangunu bwe bwakadila? Mu kedika kabu si diakutakana; kadi si bawa, vo ngeye wizidi.

23. Nkiangunu navangi ebu, bonso

butukukamba. Tuena bantu baia basidi nsilulu yau kibeni. Mav. 18: 18.

24. Ubabonga, ukibieka ye yau, futila yau, kidi bateba ntutu. Babonsono si bazaya, vo mamonsono mabawilu makambwa mu ngeye i mankatu kwandi, kausi ngeye kibeni udiatanga bobo, bu ukebanga nsiku.

25. Mu bangoi balekanga minu bwabu tuasonika, tuazenga, vo bafwiti tina biayokulwa biteki ye menga ye bina biakutwa ye kinsuza.

26. Buna Paulu wabonga babakala, lumbu kiansuka bu kamana kukibieka ye yau, wakota mu kinlongo, wakamba, vo lumbu biambiekolo biamana, nkailu bu ufwiti natwa mu buna bena muntu muntu. Mav. 24: 18.

27. Lumbu nsambodia bu biakala mu lunga, bayudayo batuka mu Asia, bammona mu kinlongo, babwisa ndonga yayonsono nkindu, bansa moko,

28. baboka: Lubabakala baaisaelita, lusadiseno! Ndieu i muntu ulonganga mwamousono makitantu mu bantu ye mu nsiku ye mu vuma kiaki, mboki wakotese mpe bisi Elene mu kinlongo, wasumuni vuma kiaki kianlongo. Mav. 24: 5. 19: 26.

29. Kadi bateka mona Tolofimo, i mwisi Efeso, wakangala yandi mu mbanza, babanza, vo Paulu wankotisa mu kinlongo.

30. Mbanza yamvimbayeka viongolo-viongolo, ndemomo abantu yakala, babaka Paulu, bankoka ku mbazi akinlongo, mielo ntumbu zikama.

31. Bu batomba mu kumvonda, ngudi antuti abinwani wakambwa nsamu, vo Yelusalemi diamvimba dibwidi nkindu. Mav. 26: 21.

32. Yandi ntumbu bonga binwani ye zintuti, wasavula kubakika, kansi bu bamona ngudi antuti ye binwani, balembwa mu bufa Paulu.

33. Buna ngudi antuti wafinama, wambaka, wakamba kakangwa mu tuvambu tole, wayuvula vo i nani ye nki kavengi?

34. Mu ndonga mosi waboka dimosi ye wankaka diangkaka; bu kalembana zaya diambu diaziku mu diambu diamazu, buna wakamba katualwa ku tua kiabinwani.

35. Bu kakala va kikada, bwakala, vo wanatwa kwa binwani mu diambu diangolo zandonga,

36. kadi kabu dianama, diaboka: Unkatula. Mav. 22: 22. Luk. 23: 18.

37. Paulu bu kakana kotuswa mu

tua kiabinwani, wavova kwa ngudi antuti : Ngiena lwe mu vova diambu kwa ngeye? Yandi wavova : Zeyi kielenie?

38. Kadi ngeye ku mwisi Ngipiti ndioyo koe watuala mafunda maia mababakala, i mimvondi, ku nsi yankatu, bu kakibwisila nkindu tekila lumbu biabi?

39. Paulu wavova : Monò i nkwa yudayo, mwisi Talaso, mwisi mbanza yayinene mu Kilikia. Kansi ilombe, ungiambula yavova kwa bantu. *Mav. 22: s.*

40. Bu kayambula bo, Paulu watalama va kikada, walabikisa koko kwa bantu ; bu kwakala napi beni, wavova kwa yau mu ndinga yakiyibli, wata :

Mav. 12: 17.

KAPU 22.

1. Paulu wakitabila kwa bantu, 22. wakutu zwakwa kwa ntuti abinwani.

Lubabakala, zimpangi ye mase, lundimba bu ikukitabila kwa yeno.

2. Bu bawo, vo wavova kwa yau mu ndinga yakiyibli, baluta dingalala. Yandi wavova :

3. Mono i nyudayo, yabutuka kwami mu Talaso mu Kilikia, kansi yakudusulwa mu mbanza yayi va malu ma Ngamalieli, yalongwa mu nsunguku ansiku miamase meto, yakala mvemi mu Nzambi, bonso buluenina yeno babonsono lumbu kiaki.

2 Kol. 11: 22. *Mav. 5: 34. Loma 10: 2. Ngai. 1: 14. Mav. 8: 3. 26: 9 b.*

4. Nzila yayi yazomene nate ye lufwa, yakanga, yayekula babakala ye bakento mu boloko, *Mav. 8: 3. 26: 9 b.*

5. bonso ngudi anganga i mbangi ami ye lukutukunu lualonsono luangudi zabantu ; kwa yau yatambula nkanda kwa zimpangi mu Damasko, bu yayenda mu diambu diatuala yau bakala kuna mpe bakangama ku Yelusalemi, kidi balongwa ndongi. *Mav. 9: 1 b.*

6. Bwakala bu yayenda yendi ye finangana ye Damasko, mu ntangu ambata kia kawangolo kwatuka mu zulu ntumbu kuntentina kinzungidila,

Mav. 9: 8 b. 26: 12 b. 1 Kol. 15: 8.

7. mono yabwa va nsi, yawa ndinga yavova kwa mono : Sauli, Sauli, mu nkiana ungomene?

8. Mono yavutula : Mfumu, u nani kwaku? Wavova kwa mono : Mono i Yesu, mwisi Nasaleti, uzomanga.

9. Bayami bamona kia, kansi ka

bawa nding' andiena wavova kwa mono ko.

10. Mono yavova : Mfumu, nki yavanga? Mfumu yavova kwa mono : Telama wenda ku Damasko, kuna si wakambwa mamonsono mawasiwa mu vanga.

11. Bu yalembwa mona mu diambu diantentin' akia koko, yatnaduswa mu koko kwa bakala yami, yaluaka ku Damasko.

12. Anania, i bakala diavumina Nzambi bonso bwenina nsiku, wakala mbikulu yabiza kwa bayudayo babonsono bakunda kuna, *Mav. 9: 10 b.*

13. yandi wayiza kwa mono watelama va lueka luami, wavova kwa mono : Sauli, mpangi, vumbula meso. Ntangu yina yavumbula meso kwa yandi.

14. Kansi yandi wavova : Nzambi amase meto wateka kusola mu zaya luzolo luandi ye mu mona Nkwa lunungu ye mu wa ndinga mu nwa andi,

15. kadi ngeye si wakunkadila mbangi kwa bantu babonsono mu momo mawamweni ye mawawilu.

16. Bwabu, mu nkiana zingidi? Telama wabotukwa kwaku, sukula masumu maku, bombidila nkumbu andi.

17. Kansi bwakala bu yavutuka ku Yelusalemi ye yasambila mu kinlongo, yatuntuka, *Mav. 9: 26.*

18. yamona ndiena wavova kwa mono : Savula, katuka nswalu mwamu Yelusalemi; kadi ka batambula kimbangi kiaku mu mono ko.

19. Mono yavova : Mfumu, yau kibenzi bazeyi, vo mono yatula mu boloko ye yabufu mu nzo zatukutukunu balekila ngeye minu, nate ye nkanda wabunuka,

20. menga ma Stefano, i mbangi aku, bu matengulwa, mono mpe yatelama vana, yatambudila bo, yakanga mvwatu miayau bamvonda. *Mav. 7: 57 b.*

21. Yandi wavova kwa mono : Wenda; kadi si yakufidisa nseke beni kwa bangoi.

Mav. 9: 15. 13: 2. 26: 17. Ngai. 1: 15 b. 2: 8. Ef. 3: 8.

22. Bandimba nate ye diambu dio-dio. Basasula ndinga, bavova : Katula wampila yoyo mu ntoto! Kadi ka bufwanane ko kakala moyo.

Mav. 21: 36. 25: 24.

23. Bu baboka ye pekula yunga biau ye tuba fundu-fundu ku zulu,

24. buna ngudi antuti wakamba katulwa mu tua kiabinwani, bu kakikambila kazwakwa ye yuvuzulwa, kidi

kazaya yale kibabokilanga bobo mu yandi.

25. Bu banlambula mu zwaka, Paulu wavova kwa ntuti yatelama vana : Luveno luye mu zwaka mwisi Loma, bu kalembolo funduswa ?

26. Ntuti bu kawa momo, wayenda kwa ngudi antuti, wakamba mo, wavova : Nki ukeni vanga ? Kadi muntu wowo i mwisi Loma.

27. Ngudi antuti wayenda vova kwa yandi : Unkamba, ngeye u mwisi Loma ? Yandi wavova : Inga.

28. Ngudi antuti wavutula : Mono yakibakila kisi Loma mu vanza biabingi. Kansi Paulu wavova : Kansi mono yabutukila kio mpe.

29. Nkiangunu bakutwa kumfongunina ntumbu katuka mu yandi ; kansi ngudi antuti mpe watina, bu kazaya, vo yandi i mwisi Loma, bu kankanga.

30. Lumbu kiansuka bu kazola zaya ziku kiabila kikafundulwa kwa bayudayo, wankutula, wakamba bangudi zanganga ye bamayala babonsono bakutakana ; wakulumuna Paulu, watutula vana vabena.

KAPU 23.

1. Paulu wakitabila kwa bamayala, 7. wavutulwa ku tua, 12. walekulwa mfundu, 23. wafiduswa ku Kaisalia.

Paulu wasungamana bamayala, wavova : Lubabakala ye zimpangi, monotomene sala salu kiami kwa Nzambi mu kansansa kiakionsono kiabiza nate ye bwabu. Mav. 24: 16. 2 Tim. 1: 3.

2. Kansi Anania, i ngudi anganga, wakamba batelama va lueka luandi mu kumbanda va nwa.

3. Buna Paulu wavova kwa yandi : Nzambi keni kubanda, ubaka kiavembulwa ; ngeye wvendi mu kumfundisa bwenina nsiku ye kambi mu kumbandisa, bukondolo mu nsiku ?

8 Mose 19: 15.

4. Batelama va lueka bavova : Fingidi ngudi angang' a Nzambie ?

5. Paulu wavova : Zimpangi, kizeyi kwami ko, vo yandi i ngudi anganga ; kadi diasonama : Nkuluntu abantu baku kutesi diambi ko. 2 Mose 22: 28.

6. Paulu bu kazaya, vo ndambu yankaka i basaduki ye ndambu yankaka i bafalisi, waboka va bamayala : Lubabakala ye zimpangi ! Mono i mfalisi, i mwan' abafalisi. Mu diambu diavuvu

ye mu diambu diamfulukulu abafwa mono mfundusu.

Mav. 24: 15, 21. 26: 5 b. Fil. 3: 5.

7. Bu kavova momo, nkindu yabwa ye bafalisi ye basaduki, kabu diakabana.

8. Kadi basaduki bavovanga, vo kawena mfulukulu ko ye ka zimbasi vo mpeve ko, kansi bafalisi batambudilanga mu mamole.

Mat. 22: 23. Mal. 12: 18. Luk. 20: 27.

9. Mbokolo yayingi yakala, bankaka mu minsoniki mu kabu diabafalisi batelama, babinda mpaka, bavova : Kutusolole diambi mu muntu wau ko. Kansi bwe vo mpeve vo mbasi yavova kwa yandi ?

Mav. 5: 39.

10. Kansi nkindu yayingi yakala, ngudi antuti watina, vo Paulu kayanzunwa mu bibuku kwa yau, wakamba binwani biza kulumuki ye kunziokuna mu yau ye kuntuala ku tua kiabinwani.

Mav. 25: 25. 26: 31.

11. Mu fuku dialanda Mfumu watelama va lueka luandi, wavova : Yangalala, kadi bonso buutelenge kimbangi mu mono mwamu Yelusalemi, i buna ufwati tela kimbangi kaka mu Loma mpe.

Mav. 18: 9. 19: 21.

12. Bu kwakia, bayudayo baleka mfundu, bakisinga, vo ka badie vo nwa ko, nate ye bamana vonda Paulu.

13. Baleka mfundu wowo bavioka makumaia.

14. Bayenda kwa bangudi zanganga ye ngudi zabantu, bavova : Yeto tukisingidi nsingulu, vo ka tubimbi lekwa ko, nate ye tuamana vonda Paulu.

15. Nkiangunu yeno ye bamayala lubakusa ngudi antuti, kidi kankulumuna kwa yeno, nkievo lukeni mu toma yuvuzula, bonso bwenina diambu diandi. Kansi yeto tukubamene mu kumvonda, bu kakiluakidi ko.

Mav. 25: 3.

16. Mwan' abusi kia Paulu wawa mu kambu, wayiza, wakota mu tua, wakamba dio kwa Paulu.

17. Paulu watela ntuti mosi mbila, wavova : Tuala toko diadi kwa ngudi antuti ; kadi wena diambu mu kunkamba.

18. Nkiangunu wambonga, wantuala kwa ngudi antuti, wavova : Paulu, i nkole, untelele mbila ye ungiuvudi yatuala toko diadi kwa ngeye, kadi diambu diena yandi mu kukamba.

19. Buna ngudi antuti wansimba mu koko kwandi, wayenda ku nenga, wanyuvula : Nki diodio diwena mu kunkamba ?

20. Yandi wavova : Bayudayo bawawasene mu kuyuvula watuala Paulu kwa bamayala kiambazi, nkievo wakana mu toma yuvuzula bwenina mu yandi.

21. Kansi kuyambulani walebakana kwa yau ko ; kadi babakala baviokele makumaia beti kunsu kambu, bakisingidi, vo ka badie vo nwa ko, nate ye bamana kumvonda ; bwabu bakubamene, bavingilanga nsilulu aku.

22. Buna ngudi antuti wasindika toko, wankamba : Kukambani muntu ko, vo umbakusi momo.

23. Yandi watela ntuti zole mbila, wavova : Lukubika nkama zole zabiniwani, kidi benda ku Kaisalia ye lusambodia luantentami ye nkama zole zabankwa madionga mu ola kiantatu mu fuku.

24. Batuala mpe bulu, kidi batensika kio Paulu ye toma kwe kumvusingi nate ye kwa Feliki, i nyadi.

25. Yandi wasonika nkanda wakala tezo kiaki :

26. Klaudio Lisia, kwa mwene Feliki, i nyadi waunene, kiese.

27. Bakala diadi diabakwa kwa bayudayo, diakutu vondwa kwa yau, bu yaluaka ye binwani ye yankatula, bu yakizayila, vo yandi i mwisi Loma.

28. Bu yazola zaya bila kibamfundila, yantuala kwa bamayala bau.

Mav. 22: 30.

29. Buna yamona, vo wafundwa mu biuvu biansiku miao, kansi kakala mfundu ufweni mu fwa vo mu kangwa ko.

Mav. 25: 18, 19, 25. 26: 31.

30. Bu yabakusu, vo bakana sila bakala diodio kambu, mono imfidisi kwa ngeye, bu yakikambila mimfundi mpe bavova yau kibeni va luse luaku.

31. Nkiangunu binwani biabonga Paulu, bonso bubakambwa, bannata mu fuku kuna Antipatili.

32. Lumbu kiansuka bu bayambula mintentami mienda yandi, bavutuka ku tua.

33. Babana bu baluaka ku Kaisalia, batambika nkanda kwa nyadi, batulu Paulu mpe kwa yandi.

34. Bu kamana wotanga, wayuvula, nki atini kiansi katukidi. Bu kazaya, vo tukidi mu Kilikia,

35. wavova : Mono si yatoma kuyuvuzula, mfundi miaku bu milueki mpe. Yandi wakamba kakebwa mu vula dia Elode.

Mav. 24: 1.

KAPU 24

1. Paulu wafunduswa kwa Feliki. 24. Feliki wazola wa yandi mu minu kia Klisto.

Lumbu tanu mboki Anania, ngudi anganga ye ngudi zabantu bankaka bakulumuka ye mpovi, nkumbu andi Tetulo, bafunda Paulu kwa nyadi.

2. Bu katelwa mbila, Tetulo wabadika funda, wavova :

3. Bu tutambulanga yenge kiakingi mu ngeye ye biantomosono biambote bivangwanga mu mambu mamonsono ye muma mwamonsono kwa kanda diadi mu mabanza maku, ngeye Feliki waunene, buna tutambudidi dio mu matondo mamonsono.

4. Kansi kidi kiakuvukula diaka ko, mono ibombidila watuwa mafuma mu nlembami aku.

5. Kadi tuamweni, vo bakala diodio i vunga ye ubwisanga nkindu mu bayudayo babonsono mu ntoto wena bantu, yandi i nkuluntu aluvanguku lubisi Nasaleti,

6. watonta sumuna kinlongo ; yandi tuabaka mpe,

Mav. 21: 28.

8. kwa yandi ngeye kibeni lenda zaya momo mamonsono matumfundidi, bu ukumfiongunina.

9. Bayudayo mpe bambulumukina, bavova, vo menina bonso bobo.

10. Paulu bu kalabukuswa kwa nyadi mu vova, yandi wavutula : Bu nze-yi, vo ngeye wena mfundisi akanda diadi mvu miamingi, buna itabila bungu diami mu kibakala,

11. bu ulenda zaya, vo kumi ye lumbu biole kaka, kasi mbalukila ku Yelusalemi mu sambila.

12. Ka bambwana mu kinlongo yavova kwa muntu ko vo tukisa ndemona abantu, ka mu nzo zatukutukunu vo mu mbanza ko ;

Mav. 25: 8. 28: 17.

13. ka balendi kusonga dina dibamfundidi ko.

14. Kansi diadi ntambudidi kwa ngeye, vo isadilanga Nzambi amase, bonso bwena nzila yoyo yibabikanga luvanguku, ilekanga minu mu momo mamonsono masonama mu nsiku ye momo mu mimbukidi ;

15. ngiena vuvu kwa Nzambi, bonso yau kibeni bavingilanga, vo si mwakala mfulukulu yabalunungu ye bakondolo lunungu.

Dan. 12: 2. Yoa. 5: 28 b. Mav. 23: 6.

16. I kuma mono isanga kimfuzi mono kibeni mu kala kansansa kia-

mvinia kwa Nzambi ye kwa bantu ntangu zazonsono. *Mav. 23: 1. 1 Pet. 3: 16.*

17. Mvu miamingi mboki yayiza mu tuala nkailu miakiwuntu kwa kanda diani ye nkailu miazikwa,

Mav. 11: 29 b. Loma 15: 25. Ngal. 2: 10.

18. mu miao bayudayo bankaka batuka mu Asia bambwana yabiekwa mu kinlongo, ka mwakala kabu vo mayoyila ko. *Mav. 21: 26 b.*

19. Bakutu kala vava va luse luaku ye kumfunda, vo bena bungu kwa mono.

20. Evo baba, yau kibeni bika bakamba vanga diambi dibasolula kwa mono, bu yatelama va bamayala,

21. kansi mu diambu diadi kaka diyabokila, bu yatelama mu yau: Mu diambu diamfulukulu abafwa mfundusu bwabu vantadisi eno.

Mav. 23: 6. 26: 6. 28: 20.

22. Feliki waluta zaya mambu manzila yoyo, walunda bungu diau, wavova: Lisia, ngudi antuti, bu kakulumukini, mboki yatoma yuvuzula mambu meno. *Mav. 23: 26.*

23. Yandi wasikidikisa ntuti kakebwa ye vongsuwa ye kakakidilani widi muntu mu bayandi bansadila ko.

Mav. 27: 8. 28: 16.

24. Lumbu kwa mboki Feliki wayiza ye Dusila, i nkazi andi, i nyudayo, watumisa Paulu, wawa yandi mu minu mu Klisto Yesu.

25. Bu kavova mu lunungu ye mu kukiyala ye mu mfundusu yakwiza, buna Feliki wabwa wonga, wavutula: Nayendi kwaku ntangu yayi; bu mbeiki ntangu yafwana, yakutedisa mbila.

Eb. 10: 27.

26. Kadi wakala mpe wuvu, vo si kavewa bivanza kwa Paulu, nkiangunu wantumuzula, wammokisa.

27. Mvu miole bu mialunga, Feliki wavingulwa kwa Polokio Festo; Feliki bu kazola tukisa matondo mabayudayo, yandi wasisa Paulu wakangama.

Mav. 25: 9, 14.

KAPU 25.

1. Festo wayenda ku Yelusalemi, 6. wavutuka ku Kaisalia. 13. Ntinu Angalipa wabumina kwa Festo, 23. wasongwa Paulu.

Nkiangunu Festo bu kamana vingana kiyadi, wabaluka ku Yelusalemi, tuka mu Kaisalia, lumbu tatu bu biavioka;

2. ngudi zanganga ye bantete mu bayudayo bafunda Paulu kwa yandi, bambombidila;

Mav. 24: 1.

3. banlomba ngiambu, kidi kantu-misa mu kunnata ku Yelusalemi; bakana kunsila kambu mu kumvonda mu nzila.

Mav. 23: 15 b.

4. Buna Festo wavutula, vo Paulu ukebwanga mu Kaisalia, vo yandi kibeni wakana vutuka kuna nswalu.

5. Yandi wavova: Nkiangunu bena mu yeno bena lulendo, bika bakulumuka yami mu kumfunda, vo nkanu wena ye bakala diodio.

6. Bu kamana kala yau kanivo nani dialumbu kanivo kumi, wakulumuka ku Kaisalia; lumbu kiansuka wavwanda va kiandu kiamfundisi, wakamba Paulu katualwa.

7. Bu kaluaka, bayudayo batuka mu Yelusalemi banzungidila, batuadila mfundu miamingi ye mianzungu mibalembana songisa.

8. Buna Paulu wakitabidila ebu: Kiavolele masumu mu nsiku miabayudayo ko vo kwa kinlongo vo kwa Kaisali.

Mav. 24: 12 b. 28: 17.

9. Kansi Festo wazola tukisa matondo mabayudayo, wavutula kwa Paulu, wavova: Zolele kwaku baluka kuna Yelusalemi ye funduswa mu mambu momo va luse luami?

Mav. 24: 27.

10. Paulu wavova: Mono ntelamene vava va luse luakiandu kia Kaisali kiamfundusu, vava mfwiti funduswa. Kivengi dilembolo songa kwa bayudayo ko, bonso buutomene zaya mpe.

11. Nkiangunu vo ngiena dilembolo songa ye mpengi diambu difweni mu fwa, buna kilombele luvu mu lembwa fwa ko, kansi vo widi diambu nkutu mu mabamfundidi ka diena diakedikika ko, buna muntu kalendi kundiana kwa yau ko. Kwa Kaisali mbombedele.

Mav. 28: 19.

12. Festo bu kakiyendila ku nenga ye minluengisi miandi, wavutula: Ngeye bombedeke kwa Kaisali, kwa Kaisali wakwenda.

Mav. 19: 21. 23: 11.

13. Lumbu kwa bu biavioka, ntinu Angalipa wayiza ku Kaisalia ye Benike mu kamba Festo malembe.

14. Bu bakala kuna lumbu biabingi, Festo watula mambu ma Paulu kwa ntinu, wavova: Bakala diasiswa nkolle vava kwa Feliki.

Mav. 24: 27.

15. Bu yayiza ku Yelusalemi, ngudi zanganga ye ngudi zabantu zabayudayo bafunda mu yandi, balomba yamfundisa.

16. Mono yavutula kwa yau, vo ka kwenani fu kiabisi Loma mu nianga

muntu ko, nate ye wafundwa wenina mfundi miandi zizi ye zizi ye beki ntangu mu kukitabila mu mfundu andi.

17. Nkiangunu bu bakutakana vava, kiaekeka ntangu ko, kansi mu lumu kiansuka yavwanda va kiandu kiamfundusu, yakamba bakala katualwa.

18. Mfundi bu mianzungidila, ka batumbola bila kiambi nkutu ko mu mapila yoyo mayabanza,

Mav. 23: 29. 26: 31.

19. kansi bakala biuvu biankaka mu yandi mu nsambudulu au a Nzambi ye mu Yesu wafwa, kansi Paulu wavova, vo wena moyo.

20. Bu yabwa kidunga, bonso bufwiti fiongununwa mambu momo, yayuvula, vo zolele kwenda ku Yeluselemi ye funduswa kuna mu mambu momo.

21. Kansi Paulu bu kabombidila mu kebwa mu yuvuzulwa va luse luambi-azi, buna yakamba kakebwa, nate ye ilenda kumfidisa kwa Kaisali.

Mav. 27: 1.

22. Angalipa wavova kwa Festo: Mono kibeni mpe nzolele wa muntu wowo. Yandi wavova: Mbazi waku-nwa.

23. Nkiangunu kiansuka Angalipa bu kayiza ye Benike mu nkembo wawingi ye bamana kota muwilwanga ye ngudi zantuti zabinwani ye ntu miambanza, buna Paulu watualwa mu diambu diankambulu a Festo.

24. Festo wavova: Ntinu Angalipa ye lubabakala babonsono luena vava ye yeto, vava lutonwa ndieu wafunda kabu diadionsono diabayudayo kwa mono ye mu Yeluselemi ye mwamu, babokanga, vo kafweni kala moyo diaka ko.

Mav. 22: 22.

25. Kansi mono yabakudi, vo kave-ngi diambu difweni mu fwa ko; kansi yandi kibeni bu kabombedele kwa mbiazi, mono ntunguni mu kumfidisa.

Mav. 23: 9, 29. 26: 31.

26. Kansi kibeki diambu diaziku ko mu sonika kwa mfumu ami mu yandi; nkiangunu intuedi va luse lueno ye bulutidi kwa ngeye, ntinu Angalipa, kidi bu kafunduswa, yabaka diambu mu sonika,

27. kadi mbenzi, vo ka busongele ko mu fidisa nkole ye lembwa ta bila bikafundulwa.

KAPU 26.

1. Paulu wakamba Angalipa diambu dikafundulwa. 30. Angalipa ye bayandi bakatuka.

Angalipa wavova kwa Paulu: Uveno luve mu kukivovila. Buna Paulu walambula koko kwandi, wavova mu kukitabidila:

2. Mono ikukibanzila mayangi, bu ikukitabidila bwabu va luse luaku, ntinu Angalipa, mu momo mamonsono maifundulwanga kwa bayudayo,

3. kadi ngeye tomene zaya fu biabi-onsono ye biuvu biena ye bayudayo. I kuma ilomba, ungwa mu mvibudulu.

4. Nkiangunu moyo ami uyakadidi tuka kileke, tuka mu mbadukulu mu kanda diami, mu Yeluselemi bayudayo babonsono bazeyi wo;

5. bu banzeyi tuka mu mbadukulu, vo bazolele ta kimbangi, vo mono bonso mfulisi yakedi moyo bonso bwenina luvanguku lulutidi sungama mu nsambudulu eto a Nzambi.

Mav. 22: 3. 23: 6. Fili. 3: 5.

6. Kansi bwabu ntelamene vava mu funduswa mu diambu diavuvu kiansilulu yasila Nzambi kwa mase meto,

Mav. 13: 82 b. 28: 20.

7. kumi ye makanda meto mole masanga vuvu mu baka nsilulu yoyo, basadilanga Nzambi mu kimfuzi fuku ye mwini. Ntinu, mu diambu diavuvu kiokio ifundwanga kwa bayudayo.

Mav. 24: 15.

8. Mu nkiana luzengele, vo i minu kiankatu, vo Nzambi ufulukisanga bafwa?

9. Mono kibeni mpe yabanza kwami, vo mfwiti vanga mamingi makitantu kiankumbu a Yesu, mwisi Nasaleti;

Mav. 8: 3. 9: 1 b. 22: 4 b.

10. yavanga mo mpe mu Yeluselemi; yatudisa badingi bavedila mu boloko, bu yakitambudila bo lendo kwa ngudi zanganga ye bu bavondwa, yavena bo luve luami.

11. Mono yabalanga ndongi ntangu zazingi mu nzo zatukutukunu zazonsono, yabakomina mu tiaka, bu yabalankila beni, yabazoma nate ye mu mbanza zanzenza.

12. Bu yayenda ku Damasko ye lendo ye luve biabangudi zanganga,

13. buna, ntinu, va ntangu ambata mu nzila yamona kia kutukidi mu zulu, kulutidi ntentin' antangu, kwanki-enzula kinzungidila ye bayenda yami.

Mav. 9: 3 b. 22: 6 b.

14. Yeto babonsono bu tuamana bwa va ntoto, yawa ndinga yavova kwa mono mu nding'akiyibli: Sauli, Sauli, mu nkiana unzonene? Diampasi kwa ngeye mu ta kisi mu zinsongi.

15. Mono yavova: Mfumu, u nani

kwaku? Kansi Mfumu wavova : Mono i Yesu uzomanga.

16. Nanguka watelama mu malu maku ; kadi mu diambu diadi mbonekene kwa ngeye, kidi yakusola sielo ye mbangi mu momo mawamweni ye mu momo mangina monikina kwa ngeye ;
Yeh. 2: 1.

17. bu ikutaninanga mu bantu ye mu bangoi, i kwa yau ifidisi

18. mu zibula meso mau, kidi bafila tombe nima ye tadisa ku kia, ye fila lendo kia Satana nima ye tadisa kwa Nzambi, kidi batambula ngiambudulu amasumu mu minu mu mono ye difwa ye yau babiekwa.

Yea. 35: 5. 42: 7. 60: 1. Ef. 1: 18. 2: 2.
Kolo. 1: 13. Mav. 20: 32.

19. Nkiangunu, ntinu Angalipa, kialama kwa mona-meso makizulu ko,
Ngal. 1: 16.

20. kansi yateka samuna kwa bakala mu Damasko ye mboki mu Yelusalemi ye nsi yamvimba ya Yuda ye kwa bangoi, kidi babilula diela ye bangumu-ka kwa Nzambi ye vanga mavanga mafweni mu mpilulu adielala.

Mav. 9: 20, 23. Mat. 4: 17.

21. Mu diambu diodio bayudayo bambaka, bu yakala mu kinlongo, batonla kumponda.

Mav. 21: 27 b.

22. Nkiangunu yatambula lusadusu lutukidi kwa Nzambi, yakidi telama lumbu kiaki, itanga kimbangi kwa babake ye babanene, kivovanga diankaka ko, kansi momo makamba mimbikudi ye Mose, vo si makalakana,

Mav. 24: 14.

23. vo Klisto wakana lungwa, vo yandi bonso ntekidi amfulukulu abafwa wakana samuna kia ye kwa bantu ye kwa bangoi.

Luk. 24: 26. 1 Kol. 15: 20. Kolo. 1: 18.
Nzal. 1: 5.

24. Bu kavova momo mu kukitabi-dila, Festo wavova mu ndinga yayine: Paulu, ngeye laukidi ; zayu kiaku kiakingi kikulaukisi.

25. Paulu vo : Kilaukidi ko, Festo waunene, kansi ivovanga mambu makedika ye maluenga.

26. Kadi ntinu uivovilanga mu kibakala, zeyi momo ; kadi ndekokoso minu, vo widi diambu nkutu mu momo ka diaswama kwa yandi ko, kadi momo ka mavangamene va fuma ko.

Yoa. 18: 20.

27. Ntinu Angalipa, lekele kwaku minu mu mimbikudie? Nzeyi kwami, vo lekele minu.

28. Kansi Angalipa wavova kwa Pa-

ulu : Mu mafuma undebele, kidi yavangwa nkwa Klisto.

29. Kansi Paulu vo : Nzodele Nzambi, vo mafuma vo mamingi, ka ngeye kaka ko, kansi babonso bangwilu bwabu lumbu kiaki, vo bakala bonso bungiena, kondwa kwatuvambu tuatu.

30. Ntinu watelama ye nyadi ye Benike ye bavwanda yau,

Mav. 23: 9, 29. 25: 25.

31. bu bakatuka, bamokasana, bavo-va : Muntu wowo kavanganga diambu difweni mu fwa vo mu kangwa ko.

32. Angalipa wavova kwa Festo : Muntu wowo ukutu lenda yambulwa, vo kabombedele kwa Kaisali ko.

Mav. 25: 11. 23: 19.

KAPU 27.

1. Paulu wananguka mu kwenda ku Loma.

14. Tembo kiangolo kiakala mu mbu. 21. Paulu wasiamisa bakala yandi. 27. Nzaza yakakama, yabungwa.

Bu bwazengwa, vo tnakana sabuka ku Italia, bayekula Paulu ye zinkole zankaka kwa ntuti abinwani, nkumbu andi Yulio, mu buka kia Kaisali.

Mav. 25: 12, 21.

2. Bu tuakota mu nzaza yakisi Adalmitio yakana sabuka ku vuma biena mu simu dia Asia, tuasisa mu nseke ; Alistalako, i mwisi Makedonia, watuka mu Tesalonika, wakala yeto.

3. Lumbu kiansuka tuasensa ku Sidoni, Yulio wasonga Paulu nlembami, wanyambula kenda kwa bakundi bandi ye songwa kiwuntu.

Mav. 24: 23. 23: 16.

4. Bu tuasisa vana, tuasabuka ku banda dia Kipelo, kadi mpeve zatuki-ka.

5. Bu tuasabuka mbu wena ku Kili-kia ye Pamfilia, tuasensa ku Mila mu Likia.

6. Ntuti bu kabwana nzaza yakisi Alesandia kuna yasabukanga ku Italia, buna watukotisa mo.

7. Bu tuasabuka mu lumbu biabingi buke-buke, mu mpasi tualuaka lukufi ye Kinido, mpeve ka yatuyambula tuasensa kuna ko, buna tuayenda ku banda dia Klete va Salamone.

8. Mu mpasi tuanama simu, tualuaka ku vuma kibikwanga Masabu mabiza, koko lukufi kwakala mbanza Lasea.

9. Ntangu zazingi bu zaveka ye nsabuku yakibadikila kala nsisi, kadi lumbu biambinunu ansoki biakiviokila, Paulu walubula,

10. wavova kwa yau : Lubabakala, mbweni, vo nsabukulu si yakala nzungu ye mvidusu yayingi, ka bizitu kaka ko ye ka nzaza kaka ko, kansi miela mieto mpe.

11. Ntuti waluta leka minu mu mbindiki ye mvwe anzaza, kaleka minu mu momo mavova Paulu ko.

12. Sabu bu ka diatoma mu nsungi asivu kwa yau ko, babingi baluengisa mu katuka vana mu diambu diatonta luaka ku Feniki, sabu dia Klete diatadisa ku ntini yaeste yasude ye ku ntini ya-
weste yanode, kidi bakala kuna mu nsungi asivu.

13. Mpeve yasude yamalembe bu yavevumuka, babanza, vo kani diau diatunguka, batombula mbwa, bayendila Klete lukufi ye simu.

14. Fintama-ntama mboki tembo kiangolo kiataka va sanga kiawongumuka, kibikwanga mpeve yaeste yanode.

15. Nzaza bu yanatukuswa ye yalem-bana kika mpeve, tuayambula tuavekusa, tuayenduswa. Lumb. 107: 25 b.

16. Bu tualuaka ku nim' ansangansanga kibikwanga Klauda, buna fuma fiasala, nga tualembana tanina bota kianzaza.

17. Bu batombula kio, basadila biasiamusu, bu bazinga nzaza ; bu bakala wonga mu kakama mu Siliti, bamanuna mvwela, bayambula bavekwa.

18. Bu tualungwa beni kwa tembo, lumbu kiansuka batuba bilekwa mu mbu,

19. lumbu kiantatu batuba mu mau moko lekwa bisadulwanga mu nzaza.

20. Ntangu ye zimbwetete bu zalem-bwa monika mu lumbu biabingi ye tembo kiakingi kiakima, buna vuvu kiaktionono mu vuluswa kikatuka.

21. Bu balem-bwa dia ntangu zazingi, Paulu watelama mu monakanda diau, wavova : Lubabakala, nga luakutwa kungwa ye lembwa sisa Klete ye lembwa kutumwesa nzungu zazi ye mvidusu.

22. Bwabu mono iluleba luakala kibakala, kadi buna luena widi mwela nkutu ka uvidi ko kansi nzaza kaka.

23. Kadi fuku diadi mbasi a Nzambi yimvwidi yiisadilanga mpe, yitelamene-nge yami, Mav. 5: 19. 8: 26. 10: 3. 12: 7.

24. yivovelenge : Paulu, kukalani wonga ko ; fwiti telama kaka va luse lua Kaisali, se tadi, Nzambi wakukaidi babonsono basabukanga yaku. Mav. 18: 9. 23: 11.

25. Lubabakala, nkiangunu lukala kibakala, kadi ilekanga minu mu Nza-

mbi, vo si bwakala humosi bonso buvo-volongo kwa mono,

26. kansi va sanga kiakingandi tuakatwa kakama. Mav. 28: 1.

27. Kumi ye fuku diaia bu diayiza, tuaveka vana mbu a Adalia, mu ndingu ansi bisadi bianzaza biabanza, vo bafinangene ye simu.

28. Bu bateza mpinda, bamona, vo yakala makumole mamavwata ; kansi bu batatuka finseke-nseke ye bateza diaka, bamona, vo mpinda yakala kumi ye mavwata matanu.

29. Bu bakala wonga, kanivo tuakakama va nsi amatadi, bakulula mbwa zia ku banda dianzaza, bazola kwakia.

30. Bisadi bianzaza bu biatomba mu taba ye biakulula bota kianzaza mu mbu mu bila kiakana kulula mbwa ku ntutu anzaza,

31. buna Paulu wavova kwa ntuti ye binwani : Vo baba ka basidi va nzaza ko, nga ka lulendi vuluswa ko.

32. Buna binwani biazenga nsinga miabota kianzaza, bayambula kiasotuka.

33. Bu bavingila kwakia, Paulu wabombidila babonsono badia, wavova : Bwabu i kumi ye lumbu kiaia kiluavindingi, luakidi mina nsoki, ka ludidi lekwa ko. Lumb. 102: 4.

34. Nkiangunu mono ilubombidila luabonga madia, kadi diodio diena mu mpulusu eno, kadi buna luena widi muntu nkutu kavidisi lusuki luantu andi ko.

35. Bu kavova momo ye bonga dimpa, watonda kwa Nzambi va luse luababonsono, wabukuna dio, wabadika dia.

36. Babonsono bakala kibakala, babonga madia yau mpe.

37. Mu nzaza tuakala buna tuena nkama zole ye lusambodia ye miela nsambanu.

38. Bu bamana yukuta dia, basa nzaza nasavu-savu, batuba mbongo mu mbu.

39. Bu kwakia ka bazaya nsi ko, kansi bamona mvaka wena simu dialendunuka ubatunguna mu vekisa nzaza, vo balenda.

40. Bakatula zimbwa, basotuna zo mu mbu, bakangula nsinga miabindukulu, batombula mvwela ye ku ntutu mu mpeve, basungika ku simu.

41. Kansi babwana nsongi ansi, bakumika yo nzaza ; ntutu anzaza wakakama vana, walem-bana kunkuka, kansi bandu diatabuzuka kwa ngolo zambula.

42. Lukanu luabinwani luakala mu

vonda zinkole, kidi mosi nkutu kataba mu ta minga ko.

43. Ntuti wazola toma vulusa Paulu, wabakakidila mu kani diau ye wakamba bazeyi ta minga badumuka ye tekila ku simu,

44. bankaka mu mabaya ye mu buku bianzaza. Bonso bobo bwakala, vo babonsono baluaka batoma vuluka ku simu.

KAPU 28.

1. Ba Paulu baluaka ku Melita. 7. Paulu waniakisa se dia Popilio. 11. waluaka ku Loma, 16. wakutikisa bayudayo bakala muna. 23. Basa lumbu kibana wa nsamu andi. 29. Paulu wakala mu Loma mvu miole.

Bu tuavuluswa, tuazaya, vo sanga kibikwanga Melita. Mav. 27: 26, 39.

2. Bisi nsi batusonga nlembami beni, kadi bakwika tia, batutambula babonsono mu diambu diamvula yanoka ye mu diambu diakiozi. 2 Kol. 11: 27.

3. Paulu bu katiana mwita wankuni ye watula wo va tia, buna mpidi yavai-ka mu diambu diambangazi, yaziatama koko kwandi.

4. Bisi nsi bu bamona bulu kiazem-balalala mu koko kwandi, bavovasana: Kedika muntu wowo i mvondi, kayambulu kwa Dike kakala moyo ko, mpeleko walalulwa mu mbu. Luk. 13: 2. 5 Mose 32: 24. Yobi 20: 16.

5. Mwanki wakubula bulu ku tia, kamona buma ko. Luk. 10: 19.

6. Kansi bavingila kavimba vo ntumbu bwa wafwa. Bu bavingila ntama beni ye bamona, vo kamona buma ko, buna bavitula ye bavova, vo yandi i nzambi.

7. Mu ntini yavuma kiokio mwakala mayinza mavuwa kwa wantete mu sanga, nkumbu andi Popilio; yandi watutambula, watuvana nzo yandeka mu luzolo mu lumbu tatu.

8. Bwakala vo se dia Popilio diala-mbalala ye yela kwayuku-yuku ye vumu vioka. Paulu wakota kwa yandi, wasambila, wantula moko, wanniakisa.

9. Diodio bu diavangama, bankaka mpe mu sanga bakala yela bayiza, baniakuswa,

10. batuzitisa nzitusu miamingi; bu tuakatuka, banata ku nzaza bituakala nsatu.

11. Ngonda tatu mboki tuakatuka kuna mu nzaza yakisi Alesandia yakala mu sanga mu nsungi asivu, yakala diambu kia Dioskuli.

12. Bu tuasensa ku Silakusa, tuakala kuna lumbu tatu.

13. Tuka kuna tuazunga, tualuaka ku Lengio; lumbu kimosi mboki mpeve yasude bu yatelama tualuaka ku Puteoli mu lumbu kiazole,

14. bu tuasolula zimpangi kuna, tuayuvulwa mu kala yau lumbu nsambodia, mboki tualuaka kuna Loma.

15. Zimpangi bu zawa mu yeto, zayiza kutukiki nate ye kuna zandu dia Apio ye Tabelene Tatu. Paulu bu babamona, watonda kwa Nzambi, wakala kibakala.

16. Bu tuakota mu Loma, Paulu wabaka luve mu kunda mu yandi nzo ye kinwani kiankenga. Mav. 24: 28. 27: 3.

17. Lumbu tatu mboki bwakala, vo yandi wakutikisa bakala bantete mu bayudayo. Bu bakutakana, wavova kwa yau: Lubabakala ye zimpangi, mpeleko kiavovele diambu kwa bantu ko vo kwa fu biamase meto ko, mwanki yayekulwa ncole tuka mu Yelusalemi mu moko mabisi Loma; Mav. 23: 1. 24: 12. 25: 8.

18. bazola kungiambula bu bameni kumfundisa, kadi kiakala bila kiafwa ko.

19. Kansi bayudayo bu babangisa, yakomunwa yabombidila kwa Kaisali, kansi ka nkievo mbeki diambu diifundila kanda diami ko. Mav. 25: 11 b.

20. Nkiangunu i bila kiyalutelele mbila mu mona ye mu vova kwa yeno, kadi mu diambu diavuvu kia Isaeli nkangamene luvambu lualu. Mav. 23: 6. 24: 21. 26: 6 b. Ef. 6: 20.

21. Bavova kwa yandi: Ka tuatambudi masonukwa mu ngeye matukidi mu Yuda ko, mpangi nkutu ka yayizidi ye kembi ye vovele diambu diambi mu ngeye ko;

22. kansi tuzolele wa kwa ngeye, bonso buubanzanga; kadi tuzeyi, vo luvanguku lolo lubanguswanga mwamonsono. Luk. 2: 34. Mav. 24: 5, 14.

23. Bu batula lumbu kwa yandi, badingi bayiza kwa yandi mu nzo andi bakabangudila ye toma tela kimbangi mu kimfumu kia Nzambi, wabalekikisa minu mu Yesu mu nsiku mia Mose ye mu bambikudi tuka mu nsuka nate ye nkokila.

24. Bankaka balekukuswa minu mu momo mavovwa, kansi bankaka ka baleka minu ko.

25. Bu balembana wawasana, bavambana, Paulu bu kakivovila diambu diadi dimosi: Mpeve yavedila yatoma

vova mu Yesaya, mbikudi, kwa mase meno,

26. urovele : Wenda kwa bantu baba ye vova : Mu wa si luawa, kansi yeno ka luzayi ; mu mona si luamona, kansi yeno ka luvisi ;

Yoa. 12: 40.

27. kadi ntima miabantu baba mi-ameni vibu, matu mau mayikidi mavu-
kuka ; meso mau bazimini mo, ka bidi
vutuka mona mu meso ye wa mu matu
ye zaya mu ntima ye vilula diela, mpasi
yabaniakisa.

28. Nkiangunu bika diazayakana
kwa yeno, vo mpulusu yoyo ya Nzambi
yafiduswa mu bangoi ; wa si bawa mpe.

Luk. 24: 47. Mav. 13: 46. 18: 6. Lumb. 98: 2.

30. Yandi wakunda mvu miole mia-
mvimba mu yandi nzo yikafutila, wata-
mbula babonsono bakota kwa yandi,

31. wasamuna kifumu kia Nzambi,
walonga momo mena mu Mfumu Yesu
mu kibakala kiakionsono ye kondwa
kwankakudulu.

NKAND' A PAULU KWA BISI LOMA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 8. Paulu wazola kwenda ku-
na Loma, 18. wazaikisa tombe kiabangoi.

Paulu, i nang' a Yesu Klisto, wabo-
kulwa mu kala ntumwa, wavangu-
dulwa mu nsamu wambote wa Nzambi

Mav. 13: 2. 1 Kol. 1: 1.

2. —ukakisila mu mbikudi miandi
mu masonukwa manlongo—

3. mu mwan' andi wabutukila mu
nkun' a Davidi mu nsuni,

Luk. 1: 32.

4. watumbwa Mwan' a Nzambi mu
lulendo mu Mpeve yampedolo mu dia-
mbu diamfulukulu mu bafwa, Yesu
Klisto, i Mfumu eto,

Eb. 1: 5. 5: 5 b.

5. mu yandi tuatambula nlemvo ye
kintumwa mu lutumumunu luam' nu
mu bangoi babonsono mu diambu dia-
nkumbu andi ;

Loma 12: 3. 15: 15 b. 1 Kol. 15: 10. Ef. 3: 8.

Loma 16: 26.

6. mu yau yeno luena mpe, lubakia-
bokulwa ba Yesu Klisto ;

Loma 9: 24.

7. kwa babonsono bena mu Loma
bazolwa kwa Nzambi, babokulwa mu
kala bavedila. Nlemvo kwa yeno ye
yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye
Mfumu Yesu Klisto.

2 Tim. 1: 9. Ef. 1: 1.

8. Va ntete mono ntodele kwa
Nzambi ami mu Yesu Klisto mu yeno
babonsono, minu kieno bu kisamunwa-
nga mu nza yamvimba.

1 Kol. 1: 4. 1 Tes. 1: 2.

9. Kadi Nzambi yisadilanga mu
mpeve ami mu nsamu wambote wa
Mwan' andi i mbangi ami, bonso bui-
bambuzulanga moyo mu yeno,

Ef. 1: 15 b. Fili. 1: 3 b, 8 b.

10. bu ilombanga ntangu zazonsono

mu tusambulu tuami, mpasi vazimuni-
na yakala vila diangizulu kwa yeno mu
luzolo lua Nzambi.

Ef. 1: 16.

11. Kadi ngunda zena yami mu ku-
lumona, kidi yalukabila nkailu anle-
mvo wampeve, kidi luasikalala ;

Loma 15: 23, 32.

12. i mpila mosi vo mu yeno tubo-
mbasana va kimosi mu minu kieto, i
kieno ye kiami.

Loma 15: 32.

13. Luzimpangi, kizolele ko, vo lu-
lembolo zaya, vo yakana nkana zazingi
mu kwiza kwa yeno—kansi nate ye
bwabu yakakudulu—kidi yabaka mbu-
tu mu yeno mpe, bonso mu bangoi
bankaka.

14. Mono i nkwa mfuka mu baelene
ye kwa banzenza, kwa banduenga ye
kwa bamafutu.

1 Kol. 9: 16.

15. Nkiangunu vo i diambu diami,
nga nkubamene mu samuna nsamu wa-
mbote kwa yeno mpe luena ku Loma.

16. Kadi kiena nsoni mu nsamu wa-
mbote ko, kadi i lulendo lua Nzambi
mu mpulusu kwa babonsono balekanga
minu, va ntete kwa nyudayo mboki
kwa mwisi Elene mpe ;

Lumb. 40: 10 b. 2 Tim. 1: 8. 1 Kol. 1: 18.

Mav. 13: 46. 1 Kol. 1: 24. Loma 2: 9.

17. kadi mu wowo muzaikuswanga
lunungu lua Nzambi mu minu ku mi-
nu, bonso bwasonama : Nkwa lunungu
si kakala moyo mu minu.

Loma 3: 21 b. Eb. 10: 38.

18. Kadi nganzi za Nzambi zizaiku-
swanga tuka mu zulu mu ludimbuku
lualonsono luabantu ye mu kondwa
kwalunungu, basimbidilanga kedika
mu kondwa kwalunungu ;

Ef. 5: 6.

19. kadi mazayakene mu Nzambi mamonekene mu yau, kadi Nzambi wabamonikisina mo.

Mav. 14: 17. 17: 24 b.

20. Kadi mena yandi malembwa monika, i lulendo luandi luamvu ya mvu ye kinzambi kiandi kiamvu ya mvu, bi-monwanga tuka mu nsemono anza, bu biviswanga kwa mavanga, ka bidi baka mpengomokono.

Lumb. 19: 2 b.

21. Kadi bu bazaya Nzambi, ka bänkembila bonso Nzambi ko, ka batonda kwa yandi ko, kansi batumpalala mu mabanza mau, ntima miau miabuzengi miayika tombe.

El. 4: 17 b.

22. Bu bakivovila vo banduenga, bakiyiki buzengi,

1 Kol. 1: 20. Yel. 10: 14.

23. basekula nkembo a Nzambi ulembolo fukila mu swanana kifwani kiamuntu ufukilanga ye kiazinuni ye kiabulu biamalu maia ye kiabulu bizanzalanga.

2 Nt. 17: 29. Lumb. 106: 20 b. Yes. 40: 18 b.

Yel. 2: 11. Mav. 17: 29.

24. Nkiangunu Nzambi wabayekula mu nzinunu zantima miau mu nsumukunu, mpasi nitu zau zavwezuka mu yau ;

25. basekula kedika kia Nzambi mu makutu, bavuminanga ye sadilanga biasemwa, ye ka nsemi ko, i nkwa lusakumunu mvu ya mvu. Amen.

Loma 9: 5. 2 Kol. 11: 81.

26. Nkiangunu Nzambi wabayekula mu tima diamvwezo ; kadi bakento bau basekula nsadulu akimuntu mu yina yakondwa kimuntu.

3 Mose 18: 23. Ef. 5: 11 b.

27. Mpila mosi babakala mpe basisa nsadulu ankento yakimuntu, bazinasana mu tima diau, babakala basadilanga mamvwezo mu babakala, batambulanga mu yau kibeni mvutulu anlandu ufweni wamvidungusu au.

3 Mose 18: 22.

28. Bonso bubalembwa banza, vo bufweni mu keba Nzambi mu nzailu, i buna Nzambi wabayekula mu diela dikadifweni mu vanga malembolo fwana ;

29. bazala kwa kondwa kwalunungu kwakonsono, yayibi, kimfunia, kabi ; bazala kwa yandu diameso, bema, lusuku, bungubi, nsoki ;

Ngal. 5: 19 b. 1 Kol. 6: 9 b. 2 Kol. 12: 20.

El. 5: 8 b.

30. i bankwa nsamu mialunsi-lunsi, minkedi, bakiabelwa kwa Nzambi, minzungudi, bankwa ngianza ye mayama, nsoki miayayibi, nkolami miamase ye zingudi,

31. bakondwa kwazayu, mvondi mi-

aluwawanu, mintondudi, bakondwa kwankenda,

32. bu bazaya nsikudukusu alunungu lua Nzambi, vo bavanganga mambu mampila yoyo bafweni mu fwa, ka bavanganga bo kaka ko, kansi batambudilanga mu bavanganga mo.

Hos. 7: 3. Lumb. 50: 18.

KAPU 2.

1. Paulu walonga, vo bayudayo mpe ka balendi baka mpengomokono ko. 11. Bavanganga nsiku banunguswanga, kansi ka bawanga mio kaka ko.

I kuma kulendi baka mpengomokono ko, umuntu, kanivo ngeye i wonso wonso ufundisanga ; kadi bu ufundisi wankaka, ukibedese, kadi ngeye ufundisanga usadilanga momo mamosi.

2 Sam. 12: 5 b. Mat. 7: 1.

2. Kadi tuzeyi, vo mfundusu a Nzambi yena yakedika mu basadilanga mambu mampila yoyo.

3. Kansi ngeye, umuntu, ufundisanga basadilanga mambu mampila yoyo, kansi uvanganga mo mpe, kadi benzie, vo si utaba mu mfundusu a Nzambi ?

4. Evo ngeye uyinganga kinvwama kiandi kiawote ye kiambuwa ntima ye kiamvibudulu, kansi lembolo zaya, vo wote wa Nzambi ukutualanga ku mpilulu aliela.

Yes. 30: 18. 2 Pet. 8: 9, 15.

5. Kansi mu diambu diambalu aku ye ntim' aku ulembolo viluka, ukuki-yudikilanga nganzi mu lumbu kianganzi ye kianzaikusu amfundusu yalunungu ya Nzambi ;

5 Mose 32: 35. Loma 9: 22.

6. si kavutula nlandu kwa muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi, Yobi 84: 11. Lumb. 62: 12. Yel. 17: 10. 82: 19.

Mat. 16: 27. Nzai. 22: 12.

7. i moyo wamvu ya mvu kwa yau batombanga mu kimfuzi mu mavanga mambote nkembo ye nzitusu ye kondwa kwafukila,

8. kansi nganzi ye mafuluka kwa yau bena luvanguku, balembolo tuma-mana kedika, kansi batumamana kondwa kwalunungu.

2 Tes. 1: 8.

9. Kwama ye kingongo mu mwela wawonso muntu usadilanga mambi, wanyudayo va ntete mboki wamwisi Elene,

Loma 1: 16.

10. kansi nkembo ye nzitusu ye yenge kwa wonso muntu usadilanga mambote, nyudayo va ntete mboki mwisi Elene mpe.

11. Kadi kwa Nzambi ka kwenani ntalwa azizi kiamuntu ko.

5 Mose 10: 17. 2 Lus. 19: 7. Yobi 34: 19.
Mav. 10: 34. Ngai. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25.
1 Pet. 1: 17.

12. Kadi babonso bavalanga masumu ye kondwa kwansiku, si babungana ye kondwa kwansiku; babonso bavalanga masumu ye bena ye nsiku, si bafunduswa mu nsiku.

13. Kadi bawanga nsiku ka balunungu va luse lua Nzambi ko, kansi bawanga nsiku si banunguswa
Mat. 7: 21. 1 Yoa. 3: 7. Yak. 1: 22.

14. —kadi bangoi bakondolo nsiku, bu bawanga mu kimuntu momo mansiku, buna yau bu bakondolo nsiku, yau kibeni i nsiku,

15. basonganga, vo mavanga mansiku masonukwa mu ntima miau, kansansa kiau bu kitelanga dio kimbangi ye mabanza mau mafundasananga vo manungasananga—
Eb. 8: 10. Loma 9: 1.

16. kina lumbu kina fundisa Nzambi mambu maswekwa mabantu, bonso bwenina nsamu ami wambote mu Klisto Yesu.
Mat. 25: 31 b. Loma 16: 25.

17. Kansi vo ngeye ubikwanga nyudayo ye vundanga va nsiku ye ukukiyanga mu Nzambi
Yoa. 8: 33, 41.

18. ye zeyi luzolo luandi, bu walongwa mu nsiku, utontanga momo mena diswaswana,
Fili. 1: 10.

19. ukukilekilanga minu, vo ngeye i ntudisi abampopo, kia kwa yau bena mu tombe,
Mat. 15: 14.

20. nluengisi kwa bamafutu, nlongi abena kinswa, mu nsiku wena nkadulu anazilu ye kedika;

21. nkiangunu ngeye ulonganga wankaka, kukukilonganga koe? Ngeye bu usamunanga vo: Kuyibani ko, ngeye uyibange? Lumb. 50: 15 b. Mat. 23: 1 b.

22. Ngeye uvovanga vo: Kuyangani ko, ngeye uyangange? Ngeye ukankumukinanga biteki, ngeye utananga vwale?

23. Ngeye ukukiyanga mu nsiku, ngeye uvwezanga Nzambi mu ntulumu ansikue?

24. Kadi nkumbu a Nzambi yitakwanga mu bangoi mu diambu diono, bonso bwasonama.
2 Sam. 12: 14. Yeh. 36: 20 b.

25. Kadi nzengolo yitomisanga nitu, vo uvanganga nsiku, kansi vo u ntulumuni ansiku, buna nzengolo aku yayikidi kondwa kwanzengolo.
1 Kol. 7: 19.

26. Nkiangunu vo nkwa kondwa kwanzengolo ukebanga nkondo mia-

nsiku, kondwa kwandi kwanzengolo kadi kutangwanga nzengolo koe?

27. Ndienda inkwa kondwa kwanzengolo mu mbutukulu ye uvanganga nsiku, si kafundisa ngeye u ntulumuni ansiku wena bisono ye wazengwa.

28. Kadi yandi ka i nyudayo ko umonekene bo, ka i nzengolo yoyo ko yimonikanga mu nsuni;

Yoa. 8: 39. Ngai. 6: 15.

29. kansi yandi i nyudayo wena bo mu nsweki, nzengolo i yina yantima mu mpeve, ka mu bisono ko; nsikulu andi ka i yabantu ko, kansi ya Nzambi.
Mav. 7: 51. Kolo. 2: 11. Fili. 3: 2 b. 1 Pet. 3: 4.

KAPU 3.

1. Bayudayo balutidi. 9. Babonso bama vola masumu. 21. Lunungu lua Nzambi lumonikanga mu Klisto. 27. Tununguswanga mu minu.

Nkiangunu ndutulu anyudayo nki yena, vo ndandu anzengolo nki yena?

2. Yayingi yampila mu mpila: va ntete mambu ma Nzambi balekulwa mo minu.
5 Mose 4: 7 b.

3. Kadi nki vo bankaka badimbula minu? Kadi ndimbulu au aminu si yakabikisa kinkwikizi kia Nzambie?
Eb. 4: 2. 4 Mose 23: 19. Loma 9: 6. 2 Tim. 2: 13.

4. Ka bwa ko! Bika Nzambi kakala wakedika, kansi muntu muntu nkwa luvunu, bonso bwasonama: Kidi wanunguswa mu mambu maku ye nunga, bu ufundisanga.
Lumb. 62: 9. 116: 11. 51: 4.

5. Kansi vo kondwa kweto kwalunungu kusonganga lunungu lua Nzambi, buna nki tuvova? Kadi Nzambi kondolo lunungu, bu katualanga nganzie? Mono mpovele mu kimuntu.
Loma 6: 19. Ngai. 8: 15.

6. Ka bwa ko! kadi Nzambi buna bwe si kafundisa nza?

1 Mose 18: 25. Yobi 8: 3. 34: 17.

7. Kansi vo mu luvunu luami kedika kia Nzambi kiabuka mu nkemboso andi, buna mu nkiam yakidi funduswa mpe bonso nkwa masumu?

8. Mu nkiam tualembwa sa, bonso bututiakwanga ye bonso butanga bankaka vo tuvovanga: Bika tuavanga mambi, kidi mambote makwiza? I nzenzengolo au yisongele.

9. Buna bwe? Yeto tulutidie? Ve, ka bwa ko, kadi tukukifundidi ye bayudayo ye baelene, vo buna bena bena kusi amasumu,
Loma 11: 32. Ngai. 3: 22.

10. bonso bwasonama : Ka kwenani walunungu ko, ka umosi nkutu ko.

Lumb. 14: 2 b. 53: 2 b.

11. Ka kwenani wanduka ko, ndiena utombanga Nzambi kenani ko.

12. Babonsono bamana vengama, babonsono bayikidi banana, uvanganga wote kenani ko, ka umosi nkutu ko.

13. Malaka mau i ndiamu yamwasi, bavunginikanga mu tudimi tauu; n-a miampidi nienu kungsi akoba biau.

Lumb. 5: 9. 140: 8 b.

14. Nwa miao miazala kwa singa ye ndudi.

Lumb. 10: 7.

15. Malu mau mena nswalu mu tengula menga.

Zing. 1: 16. Yes. 59: 7 b.

16. Mbungulu ye ncita zena mu nzila zau,

17. nzil' ayenge ka bazeyi yo ko.

18. Vumi kia Nzambi ka kiena mu meso mau ko.

Lumb. 36: 1.

19. Kansi yeto tuzeyi, vo mamonsono mavovanga nsiku, mivovanga mo kwa bena ye nsiku, kidi nwa miamongsonono miabatwa ye nza yamvimba yanata nkanu kwa Nzambi;

20. kadi nsuni nkutu ka ununguswa mu mavanga mansiku va luse luandi ko; kadi mu nsiku mutukidi nzailu amasumu.

Lumb. 143: 2. Ngai. 2: 16. Loma 7: 7.

21. Kansi bwabu lunungu lua Nzambi luamonika mu kondwa kwansiku; luatelwa kimbangi kwa nsiku ye kwa mimikudi,

1 Mose 15: 6. Yes. 53: 11. Yel. 23: 6. Loma 1: 17. Yoa. 5: 46.

22. i lunungu lua Nzambi mu minu kia Yesu Klisto kwa babonsono balekanga minu; kadi ka kwenani diswaswana ko;

Loma 10: 12. Ngai. 3: 28. Kolo. 3: 11.

23. kadi babonsono bamana vola masumu, bakondolo nkembo a Nzambi,

Loma 11: 32. Ngai. 3: 22.

24. banunguswanga mu nkailu mu nlemvo andi mu nkudulu mu Klisto Yesu

Ngai. 2: 16. Ef. 2: 8 b. Tit. 3: 5, 7. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14. 1 Tim. 2: 5 b. 1 Pet. 1: 18 b.

25. wasiwa kwa Nzambi bonso kodi mu minu mu menga mandi mu songa lunungu luandi—mu diambu diandekosono amasumu mateka volwa mu mvibudulu a Nzambi—

Kolo. 1: 19 b. 2 Kol. 5: 19. 1 Yoa. 1: 9. 2: 2. 4: 10.

26. mu songa lunungu luandi mu ntangu yayi yena bwabu, mpasi yandi kibeni kanunga ye nungisa wonso wena minu kia Yesu.

27. Nkiangundu kwe kwena ngianunu? Yizikudulu ku mbazi. Mu nki

ampil' ansiku? Mu miamavange? Ve kwandi, kansi mu nsiku miaminu.

28. Kadi yeto tutangilanga bo, vo muntu ununguswanga mu minu kondwa kwamavanga mansiku.

Ngai. 2: 16. Mav. 13: 39.

29. Evo Nzambi i Nzambi abayudayo kake? Kadi ka i Nzambi abangoi mpe koe? Inga, yabangoi mpe;

30. vo Nzambi i mosi kaka si kanungisa bazengwa mu minu ye bakondwa nzengolo mu minu. Ngai. 3: 8.

31. Buna tukabikisanga nsiku mu minue? Ka bwa ko, kansi tuskidikikanga nsiku.

KAPU 4.

1. Abalahami wanunguswa ye wazengwa. Tufwiti bo longukila, vo tununguswanga mu minu kaka.

Buna nki tuavova kiabaka Abalahami mu nsuni, i se diakanda dieto?

2. Kadi vo Abalahami wanunguswa mu mavanga, buna wena kikana kukiyanina; kansi ka mu diambu dia Nzambi ko.

3. Kadi masonukwa nki mavovele? Abalahami walekila Nzambi minu, yandi watangulwa bo vo i lunungu.

1 Mose 15: 6. Ngai. 3: 6.

4. Kansi wonso usalanga katangulwanga nsendo vo wanlemvo ko, kansi bonso wamfuka.

Loma 11: 6.

5. Lembolo salanga, kansi ulekanga minu mu ndiena unungisanga kondolo yumi kia Nzambi, yandi utangulwanga minu kiandi vo i lunungu.

Loma 3: 28.

6. Bonso bwabika Davidi: Mayangi mena ye muntu wowo utangulwanga kwa Nzambi vo i lunungu kondwa kwamavanga.

7. Mayangi mena yau bayambudulwa tufuma tauu ye fukwa masumu mau.

Lumb. 32: 1 b.

8. Mayangi mena ye bakala dilembolo tangulwa masumu mandi kwa Mfumu.

9. Buna nsikulu amayangi momo yena mu nzengoloe vo mu kondwa kwanzengoloe? Kadi tuvovanga: Abalahami watangulwa minu vo i lunungu.

10. Buna bwe katangulwa kio? Bu kakala mu nzengolo, vo mu kondwa kwanzengolo? Ka mu nzengolo ko, kansi mu kondwa kwanzengolo.

11. Yandi watambula dimbu kianzengolo nkievo dimbu kiantadulu alunungu luaminu kikakadila mu kondwa kwanzengolo, kidi kakala se diababo-

n-ono balekanga minu mu kondwa kwanzengolo, mpasi batangulwa vo i lunungu,

Ngal. 3: 7 b.

12. ye se dianzengolo, i ka yau bazengwa kaka ko, kansi badiatanga mpe mu tambi biaminu kina kiakala Abalahami, i seto, mu kondwa kwanzengolo.

13. Kadi ka mu nsiku ko mwena nsilulu kwa Abalahami vo kwa nkun' andi, vo yandi i mvingidi afwa dianza, kansi mu lunungu luaminu.

14. Kadi vo bena ye nsiku i mimvingidi, buna minu kiayikidi kiankatu ye nsilulu yameni kabakana.

15. Kadi nsiku mitukisanga nganzi, kansi vakondolo nsiku, vakondolo ntulumunu mpe.

1 Kol. 15: 56. Yoa. 15: 22. Loma 5: 13 b. 7: 8, 10.

16. I kuma mu diambu diaminu, mpasi vo i nlemvo kwandi, kidi nsilulu yakala nangwi kwa nkuna wawonsono, ka kwa una wena mu nsiku kaka ko, kansi kwa una wena minu kia Abalahami mpe, i se dieto yeto babonsono,

Ngal. 3: 9, 16, 18, 28 b.

17. bonso bwasonama: Mono ikuvengi se diamakanda mamingi mabantu va luse lua Nzambi ukalekila minu, uvanganga bafwa bamoyo, ubokilanga bina bilembolo kala nkievo biena.

1 Mose 17: 4 b.

18. Vakondolo vuvu, waleka minu mu vuvu, kidi kakala se diamakanda mamingi mabantu, bonso bwavovwa: Nkun' aku si wakala bonso ena.

1 Mose 15: 4 b. Eb. 11: 11 b.

19. Walembwa kindakana mu minu, bu katala nitu andi nkievo yafwa, bu kakala kani nkama miosi amvu ye vumu kia Sala nkievo kiafwa.

1 Mose 17: 17.

20. Kansi mu nsilulu a Nzambi kakala keti-keti mu ndimbulu aminu ko, kansi wayika wasiama mu minu, bu kakembila Nzambi,

21. ye wazala kwa zaya, vo monso masilwa, yandi lenda mo vanga mpe.

Lumb. 115: 3. Luk. 1: 37.

22. I kuma watangudulwa bo vo i lunungu.

23. Kansi ka kwasonukwa mu diambu diandi kaka ko, vo watangulwa bo,

Loma 15. 4.

24. kansi mu diambu dieto mpe tua bo tangulwa, bu tulekanga minu mu ndiena wafulukisa Yesu, i Mfumu eto, mu bafwa,

25. i yandi wayekulwa mu diambu diantulumunu zeto, wafulukuswa mu diambu diandungusu eto.

Loma 8: 32.

KAPU 5.

1. Mpulusu yena ziku. 12. Adami ye Klisto. 20. Nongo kiansiku.

Nkiangunu bu tuamana nunguswa mu minu, buna bika tuakala yenge ye Nzambi mu Mfumu eto Yesu Klisto;

2. mu yandi tubeki ntuaulu mpe mu minu ku nlemvo wowo ututelamene, tukukiyanganga mu vuvu kiankembo a Nzambi.

Yoa. 14: 6. Ef. 2: 18. 3: 12. 1 Pet. 5: 12.

3. Ka bobo kaka ko, kansi tukukiyanganga mpe mu ndungulu zeto, kadi tuzeyi, vo ndungulu zisadikilanga ntatumunu;

Fili. 1: 29. Yak. 1: 3 b.

4. kansi ntatumunu ntontolo, kansi ntontolo vuvu;

Eb. 10: 36.

5. kansi vuvu ka kifwisanga nsoni ko, kadi zola kwa Nzambi kwadukulwa mu ntima mieto mu Mpeve yavedila yituvawa.

Lumb. 22: 5. 25: 2, 19.

6. Kadi bu tuakikindakanana, Klisto mu ntangu yafwana wafwila bantu balembwa vumina Nzambi.

1 Pet. 3: 18.

7. Kadi muntu si kasuta fwila nkwa lunungu, kadi nanga muntu fwiti kabuka ntima mu fwila nkwa mbote.

8. Kansi Nzambi usonganga zola kwayandi kibeni kwa yeto, Klisto bu katufwila, bu tuakikadila bankwa masumu.

9. Nkiangunu si tualuta mu vuluswa mu nganzi mu yandi, bu tuakinungusulwa mu menga mandi.

10. Kadi vo yeto, bu tuakala mintantu, tuawawuswa ye Nzambi mu ufwilu a Mwan' andi, buna si tualuta mu vuluswa mu moyo andi, bu tuakiwawusulwa;

11. ka bobo kaka ko, kansi tukukiyanganga mpe mu Nzambi mu Mfumu eto Yesu Klisto mutuatambudi luwawusu.

1 Kol. 1: 30 b.

12. I kuma bonso bwakotila masumu mu nza mu muntu mosi ye lufwa mu diambu diamasumu, i buna lufwa luakikotila mu bantu babonsono, babonsono bu bamana vola masumu;

1 Mose 3: 6. 2: 17. Loma 6: 23. 1 Kol. 15: 21.

2 Kol. 5: 18 b.

13. kadi masumu makala mu nza nate ye nsiku; kansi vakondolo nsiku, ka vatangulwanga masumu ko.

Loma 4: 15.

14. Mwanki lufwa luayala kitinu tuka kwa Adami nate ye Mose mu yau mpe balembwa vola masumu mafwanane ye ntulumunu a Adami, i kifwani kiandiena wakana kwiza.

1 Kol. 15: 45.

15. Kansi ntulumunu bwankaka, nkailu anlemvo bwankaka mpe. Kadi vo mu ntulumunu amuntu mosi babingi bafwa, buna nlemvo a Nzambi ye nkailu andi bialuta mu buka kwa babingi mu nlemvo amuntu mosi, Yesu Klisto.

16. Diayiza mu una umosi wavola masumu diankaka, nkailu anlemvo wankaka, kadi nzengolo anzengo yatuka mu mosi mu mbedoso, kansi nkailu anlemvo watuka mu ntulumunu zazingi mu ndungusu.

17. Kadi vo mu ntulumunu aumosi lufwa luayala kitinu mu mosi, buna yau batambulanga mbukulu anlemvo ye nkailu alunungu si baluta yala kitinu mu moyo mu una umosi, Yesu Klisto.

18. Nkiangunu bonso bwayizila mbedoso kwa bantu babonsono mu ntulumunu aumosi, i buna bwayizila ndungusu amoyo kwa bantu babonsono mu vanga dialunungu diaumosi. Loma 6: 23

19. Kadi bonso bwavangwa babingi bankwamasumu mu nkolomono amuntu mosi, i buna mpe si bwavangwa babingi bankwa lunungu mu ntulumunu aumosi.

20. Kansi nsiku miayiza va lueka mpe, kidi ntulumunu yanieka; kansi kwanieka masumu, i kwabuka nlemvo; Loma 7: 8.

21. kidi bonso bwayala masumu kitinu mu lufwa, i buna bwayala nlemvo kitinu mu lunungu mu moyo wamvu ya mvu mu Yesu Klisto, Mfumu eto.

KAPU 6.

1. Babotukwa mu Klisto ka bavutuki kala moyo mu masumu ko. 15. Kinanga kiamasumu ye kinanga kialunungu.

Buna nki tuavova? Si tusikila mu masumu, kidi nlemvo wanieke?
2. Ka bwa ko. Yeto tuafwila masumu, bwe tuakala moyo mu mau diake?

3. Kadi ka luzeyi koe, vo buna tuena tuabotukwa mu Klisto Yesu, yeto tuabotukwa mu mfwilu andi? Ngal. 3: 27.

4. Nkiangunu tuazikwa ye yandi mu mbotokolo mu mfwilu, kidi bonso bwafulukuswa Klisto mu bafwa mu nke-mbo a Se, buna tufwiti diatila kimona kiamoyo. Kolo. 2: 12.

5. Kadi vo tuabundana ye yandi mu kifwani kiamfwilu andi, si tua bo kala mpe mu kifwani kiamfulukulu andi,

Fih. 3: 10.

6. kadi tuzeyi diadi, vo muntu weto wankulu wakomwa ye yandi va kulunsi, kidi nitu yamasumu yakabukuswa, ka tuidi vutuka kala nanga miamasumu diaka. Ngal. 2: 19 b. 5: 24. Ef. 4: 22 b.

7. Kadi wafwa wanunguswa tuka mu masumu.

8. Kansi vo tuafwa ye Klisto, tule-kele minu, vo si tukala moyo ye yandi mpe, 2 Tim. 2: 11.

9. bu tuzeyi, vo Klisto, bu kifikufu-kusulwa mu bafwa, kavutuki fwa ko; lufwa ka lulendi vutuka kunyala ko.

Nz. d. 1: 18.

10. Kadi lufwa lukafwila, wafwila lo masumu kiamakulu, kansi moyo ukena, kwa Nzambi kena wo. Eb. 9: 27 b.

11. Bonso bobo lukukitangila mpe, vo luafwila masumu, kansi kwa Nzambi luenina moyo mu Klisto Yesu.

Ngal. 2: 20.

12. Nkiangunu masumu ka mayalani kitinu mu zinitu zeno zalufwakazi ko, kidi luatumamana nzinunu zau;

13. ka luyekulani biela bieno nkievo Inazu bikondolo lunungu kwa masumu ko, kansi lukukiyekula kwa Nzambi, bonso bamoyo bakifwila, ye biela bieno nkievo luazu bialunungu kwa Nzambi.

Loma 12: 1. 1 Pet. 4: 1 b.

14. Kadi masumu ka makuluyala ko, kadi ka luena kungsi ansiku ko, kansi kungsi anlemvo. Ngal. 5: 18.

15. Buna bwe? Si tuavola masumue, bu ka tuena kungsi ansiku ko, kansi kungsi anlemvo? Ka bwa ko!

16. Ka luzeyi ko, vo ndiena ulukukiyekudilanga bonso minanga miantumumu, buna yeno lu minanga miandiena ulutumamananga, kanivo miamasumu ku lufwa, kanivo miantumumu ku lunungu?

Yca. 8: 34. 2 Pet. 2: 19.

17. Matondo kwa Nzambi, kadi luakala minanga miamasumu, kansi luamana tumamana mu ntima mieno ntua-dusu alongi diluayekudulwa.

18. Kansi bu luavangwa kimpwanza mu masumu, luayikidi minanga mialunungu. 1 Kol. 7: 22.

19. Mono mpovele kimuntu mu diambu diakindakana kwansuni eno. Kadi bonso buluayekudila biela bieno bonso minanga kwa nsumukunu ye kimpumbulu mu kimpumbulu, i bobo luyekudila biela bieno bonso minanga kwa lunungu mu mpedolo.

20. Kadi bu luakala nanga miamasumu, luakala kimpwanza mu lunungu.

21. Kadi buna nki ambutu luakala ntangu yina? I momo malufwididi

nsuni bwabu. Kadi nsukulu amomo i lufwa kwandi. Loma 8: 6. III. 3: 19.

22. Kansi bwabu bu luamana vanga kimpwanza mu masumu ye luayikidi minanga kwa Nzambi, luena mbutu miero mu mpedolo, kansi nsukulu i moyo wamvu ya mvu. 1 Pet. 1: 9.

23. Kadi mfutu amasumu i lufwa; kansi nkailu anlemvo a Nzambi i moyo wamvu ya mvu mu Klisto Yesu, Mfumu eto.

1 Mose 2: 17. Yak. 1: 15. Loma 5: 12, 18.

KAPU. 7.

1. Balekila Nzambi minu bakanguka mu nsiku. 7. Bonso bwenina bavwili kwa nsiku. 14. Nsuni unwanisanga diela diampa.

Luzimpangi, ka luzeyi koe—kadi mono mpovele kwa babana bazeyi nsiku—vo nsiku miyalanga muntu ntangu zazonsono zikena moyo.

2. Kadi nkento wena ye bakala, wakangwa ye bakala kwa nsiku ntangu yikena moyo, kansi vo bakala fwidi, yandi kabakene mu nsiku miabakala.

1 Kol. 7: 39.

3. Nkiangunu vo yandi wayikidi kwa bakala diankaka, bakala bu kena moyo, buna bikulu nkwa mpala; kansi vo bakala fwidi, weka kimpwanza mu nsiku, kidi kakala nkwa mpala ko, vo wayikidi kwa bakala diankaka.

Mat. 5: 32. 19: 9. Mat. 10: 11 b. Luk. 16: 18.

4. Nkiangunu yeno mpe, lumpangi zami, luafwisulwa nsiku mu nitu a Klisto, mpasi luayika kwa wankaka, i yandi wafuluka mu bafwa, kidi tuabuta mbutu kwa Nzambi.

Loma 8: 2. Ngal. 2: 19 b. 5: 18, 22 b.

5. Kadi bu tuakala mu nsuni, tima diamasumu diakala mu diambu diansiku disadikilanga mu biela bieto mu buta mbutu kwa lufwa.

Loma 6: 20 b.

6. Kansi bwabu yeto tuakalakana mu nsiku, bu tuakifwila dina dituasi mbudulwa; i kuma tu minanga mu kimona kia Mpeve ye ka mu kikulu kiahisono ko.

2 Kol. 3: 6.

7. Buna bwe tuavova? Nsiku imasumue? Ka bwa ko. Kansi vo ka nsiku ko, nga kiazaya masumu ko, kadi kikutu zaya nzinunu ko, vo nsiku ka wavova ko: Kuzininani moyo ko.

Loma 3: 20. 2 Mose 20: 17.

8. Masumu mabaka nzila, mu nsiku dukusu masadikila mu mono nzinunu zazonsono; kadi vakondolo nsiku masumu mafwidi.

Yoa. 15: 22. Loma 4: 15. 5: 13, 20.

9. Vakiakala mono yakala moyo kondwa kwansiku, kansi nsikudukusu bu yayiza, masumu makala moyo diaka.

10. yafwa, nsikudukusu yena yamoyo, yasolulwa, vo yena yafwa kwa mono.

11. Kadi masumu mabaka nzila, mambunginika mu nsikudukusu, mamponda mu yau.

12. Nkiangunu nsiku wena kwandi wanlongo ye nsikudukusu yanlongo ye yalunungu ye yambote.

1 Tim. 1: 8.

13. Buna momo mambote mayikidi lufwa kwa monoe? Ka bwa ko! Kansi masumu, kidi mamonika, vo i masumu, bu masadikila lufwa kwa mono mu mambote, kidi masumu mayika mbidi amasumu mu nsikudukusu.

14. Kadi tuzeyi, vo nsiku miena kimpewe, kansi mono ngiena kinsuni, yatekwa kungsi amasumu.

Lumb. 51: 5.

15. Kadi maisadikilanga kizeyi mo ko, kadi dina dinzolele, kisadilanga dio ko, kansi dina diibelanga, ivanganga dio.

Ngal. 5: 17.

16. Kansi vo ivanganga dina dindembolo zola, buna ntambudidi, vo nsiku miena miabiza.

17. Kansi bwabu ka i mono diaka ko isadikilanga mo, kansi masumu makundanga mu mono.

18. Kadi nzeyi, vo mu mono, i mu nsuni ami, ka mukundanga mambote ko; kadi luzolo luena yami, kansi ka mu sadikila mabiza ko.

19. Kadi mambote manzolele, kivanganga mo ko, kansi mambi mandembolo zola, isadilanga mo kwandi.

20. Kansi vo ivanganga dina dindembolo zola, buna ka i mono diaka ko isadikilanga dio, kansi masumu makundanga mu mono.

21. Nkiangunu mono nsolole nsiku wau, bu nzolele vanga mabiza, mambi mena yami.

22. Kadi iyangalalanga ye nsiku mia Nzambi mu muntu wa mu ngudi.

23. Kansi mbweni nsiku wankaka mu biela biami unwanisanga nsiku miadiela diami, ukumbakisanga kinkole mu nsiku miamasumu miena mu biela biami.

Ngal. 5: 17. 1 Pet. 2: 11.

24. Engwa mono i muntu watovu beni; nansi kakuntanina mu nitu yayi yalufwa?

25. Matondo kwa Nzambi mu Yesu Klisto, Mfumu eto. Nkiangunu mono kibeni i nanga wansiku mia Nzambi mu diela, kansi wansiku miamasumu mu nsuni.

Yoa. 8: 36. 1 Kol. 15: 57.

KAPU 8.

1. Ka kwenani mbedoso kwa yau bena mu Klisto ko, 12. nkiangunu ka tuvukumukinani nsuni ko. 18. Neita zanza yayi zivunguswanga nkembo mu zulu. 23. Mpumukunu zabana ba Nzambi. 28. Nsodolo a Nzambi. 31. Ka lekwa ko kivambisanga nkwa minu mu zola kwa Klisto.

Nkiangunu bwabu ka kwenani widi mbedoso nkutu ko mu yau bena mu Klisto Yesu.

2. Kadi nsiku mia Mpeve yamoyo mu Klisto Yesu miampengi kimpwanza mu nsiku miamasumu ye mialufwa.

3. Kadi dilembane nsiku, bu miakindakana mu nsuni—Nzambi wabedisa masumu mu nsuni, bu kafidisa Mwan'andi mu kifwani kiansuni wamasumu ye mu diambu diamasumu, Phil. 2: 7.

4. kidi ndungusu ansiku yalunguswa mu yeto tulembolo diata bwenina nsuni, kansi bwenina Mpeve. Kolo. 1: 22.

5. Kadi bena bwenina nsuni bena diela mu momo mansuni, kansi bena bwenina Mpeve mu momo ma Mpeve.

6. Kadi diela diansuni i lufwa, kansi diela dia Mpeve i moyo ye yenge,

7. kadi diela diansuni i kitantu kwa Nzambi, kadi ka ulemvukanga kwa nsiku mia Nzambi ko, ka ulendi bo mpe ko.

8. Bena mu nsuni ka balendi zolakana kwa Nzambi ko.

9. Yeno ka lueni mu nsuni ko, kansi mu Mpeve, vo bwena, vo Mpeve a Nzambi yikundanga mu yeno. Kansi vo muntu kondolo Mpeve a Klisto, ka wanyandi ko. Ngal. 4: 6.

10. Vo Klisto wena mu yeno, nitu vele yifwidi mu diambu diamasumu, kansi mpeve i moyo mu diambu dialunungu.

11. Vo Mpeve andiena wafulukisa Yesu mu bafwa yikundanga mu yeno, buna wafulukisa Klisto mu bafwa si kavumusa zinitu zeno zalufwakazi mu Mpeve andi yikundanga mu yeno. 1 Kol. 6: 14. 2 Kol. 4: 14.

12. Nkiangunu, luzimpangi, ka tu bankwa mfuka kwa nsuni ko mu kala moyo bwenina nsuni. Loma 6: 18.

13. Kadi vo lueni moyo bwenina nsuni, si luafwa, kansi vo luvondanga mavanga manitu mu Mpeve, si luakala moyo. Ko'o. 3: 5 b.

14. Kadi babonsono batuaduswanga kwa Mpeve a Nzambi, yau i bana ba Nzambi.

15. Kadi yeno ka luatambula mpeve

yakinanga mu wonga diaka ko, kansi luatambula Mpeve yakimwana yitubokilanga: Aba, tata! 2 Tim. 1: 7.

16. Yau kibeni Mpeve yitanga kimbangi ye mpeve eto, vo yeto i bana ba Nzambi.

2 Kol. 1: 22. 5: 5. Ef. 1: 13. 4: 30.

17. Kansi vo yeto i bana, buna yeto i mvingidi miadifwa mpe, mvingidi mia Nzambi, kansi mvingidi ye Klisto, vo bwena, vo tulungwanga ye yandi, kidi tuakembuswa ye yandi mpe.

Mat. 14: 22. Ngal. 4: 7.

18. Kadi mono itangilanga, vo ndungulu zantangu yayi ka zifweni dedukuswa ko ye nkembo utuna zaikusulwa.

Mat. 5: 11 b. 2 Kol. 4: 17 b. 1 Pet. 1: 6 b. 4: 13.

19. Kadi ngunda zansemono zivungilanga nzaikusu abana ba Nzambi.

20. Kadi nsemono yalemvulwa kwa lufukulu, ka mu luzolo ko, kansi mu diambu diandiena walemvula yo mu vuvu,

21. kidi nsemono yau kibeni yavangwa kimpwanza mu kinanga kiamfukulu mu kimpwanza kiankeimbo abana ba Nzambi.

22. Kadi tuzeyi, vo nsemono yayonsoo yivumukanga va kimosi, yena nsongo va kimosi nate ye bwabu.

23. Ka bobo kaka ko, kansi yeto kibeni mpe tuena ntekidi a Mpeve, yeto kibeni tuvumukanga mpe mu ngudi ayeto kibeni, tuingilanga kimwana, i nkudulu azinitu zeto.

24. Kadi mu vuvu yeto tuavuluswa; kansi vuvu kimonwanga ka i vuvu ko, kadi kionso kimonanga muntu, mu nki ka kio sila vuvu mpe? Eb. 11: 1.

25. Vo tusanga vuvu mu ditulembolo mona, buna tuingilanga dio mu ntatumunu.

26. Mpila mosi mpe Mpeve yisadisanga kindakana kweto, kadi matufwiti sambila bonso bwena nkinzi, ka tuzeyi bo ko, kansi yau kibeni Mpeve yikutudilanga mvutu mu mpumukunu zilembolo vovakana.

27. Kansi ufiongulinanga mintima zeyi diela dia Mpeve, kadi yandi udilanga bavedila mvutu, bonso buzolele Nzambi. 1 Lus. 28: 9.

28. Yeto tuzeyi, vo mamonsoo masadikilanga va kimosi mu wote wayau bazolanga Nzambi, i yau babokulwa mu lukanu.

29. Kadi bakateka zaya, wateka kubatunguna badedakana ye kifwani kia Mwan'andi, kidi kakala nsemokono mu mpangi zazingi.

30. Kansi bakateka tunguna, wababokila mpe; bakabokila, wabanungisa mpe, bakanungisa, wabakembisa mpe.

31. Nki tuavova mu momo? Vo Nzambi wena yeto, nani wena yeto kintantu?

Lumb. 56: 11. 118. 6.

32. Yandi walemwa kuta Mwan'andi mosi, kansi wanyekula mu yeto babonsono, buna vele si kakutukayila biabionsono ye yandi mpe.

Yoa. 8: 16. Loma 4: 25. 5: 6, 9.

33. Nani si kafunda bakiasolwa ba Nzambi? I Nzambi kwandi unungisanga;

Yes. 50: 8. Loma 3: 26.

34. nani i ndiena ubedisanga? Kanivo Klisto Yesu wafwa, inga, yandi wafulukuswa mpe, wena va lubakala lua Nzambi, ukutudilanga mvutu mpe.

Eb. 1: 3. 1 Pet. 3: 22. Eb. 7: 25.

35. Nani si kakutuvambisa mu zola kwa Klisto? Neita vo nzungu vo nzomono vo nsatu vo kimpene vo nsisi vo subala?

36. Bonso bwasonama: Mu diambu diaku tuvondwanga lumbu kiamvimba; tuatangelwa nkievo inameme mamponda.

2 Kol. 4: 11.

37. Mu momo mamonsono nunga tununganga mu yandi watuzola.

1 Kol. 15: 57. 2 Kol. 2: 14.

38. Kadi ngiena minu kiakwikama, vo lufwa vo moyo vo zimbaso vo kikuluntu vo lekwa biena vo lekwa biakwiza vo tulendo

39. vo mu kayengele vo mu mpinda vo nsemono yankaka bialembana kutuvambisa mu zola kwa Nzambi kwena mu Klisto Yesu, Mfumu eto.

KAPU 9.

1. Kiadi kia Paulu mu diambu dia Isaeli. 6. Nsilulu za Nzambi. 14. Nsodolo yena mu diambu diankenda za Nzambi. 30. Lunungu lutukanga mu minu. Isaeli diakubwa mu diambu diandimbulu aminu.

Mono mpovele kedika mu Klisto, kiavunini ko, kadi kanfansa kiani kitanga yami kimbangi mu Mpeve yavedila,

1 Tim. 2: 7.

2. vo kiadi kiakingi kiena yami ye kwama kukakulembwa mu ntim'ami.

Loma 10: 1.

3. Kadi mono kibeni ikizodele, vo i kiasingwa mu tatuka ye Klisto mu diambu diampangi zami, i butu biami bwenina nsuni,

2 Mose 32: 32.

4. i baaiselita, bena ye kimwana ye nkembo ye zingawanu ye mpeno ansiku ye nsadulu a Nzambi ye zinsilulu,

5. bena ye mase matuka Klisto bwenina nsuni. Yandi, i Nzambi a va ntandu alekwa biabionsono, wasakumunwa mvu ya mvu. Amen.

6. Kansi ka bwa ko, nkievo mambu ma Nzambi mamana kabakana, kadi babonsono batuka mu Isaeli ka Isaeli ko,

4 Mose 23: 19. Loma 3: 3. Yoa. 8: 39.

7. babonsono ka i bana ko, yau bu i nkun' a Abalahami; kansi: Mu Isaki si mwabokudulwa nkun' aku,

Eb. 11: 18.

8. i diadi: bana bansuni ka i bana ba Nzambi ko, kansi bana bansilulu batangelwanga vo i nkuna.

9. Kadi nsilulu i diambu diadi: Nsungi yayi yakwiza, Sala si kakala mwana.

10. Ka yandi kaka ko, kansi Lebeka mpe wayakuswa kwa mosi, Isaki i seto.

1 Mose 25: 21 b.

11. Kadi bana bu bakibutulwa nkutu ko ye ka bakivangila widi lekwa kiambote vo kiambi ko, buna kidi lukanu lua Nzambi bwenina nsodolo luasikila, ka mu diambu diamavanga ko, kansi mu ndiena wabokila,

12. buna yandi wakambwa: Kota kakala nanga kwa nleke,

13. bonso bwasonama: Mono yazola Yakobi, kansi yabela Esau.

14. Buna nki tuavova? Kondwa kwalunungu kwena ye Nzambie? Ka bwa ko!

5 Mose 32: 4. 2 Lusa. 19: 7. Yobi 8: 3. 34: 10.

15. Kadi yandi wavova kwa Mose: Mono si yafwa nkenda kwa wonso uifwilinga nkenda ye mona kiwuntu kwa wonso uimwenanga kiwuntu.

16. Nkianguu buna ka mu ndiena uzolanga ko vo ndiena uyungusanga, kansi mu Nzambi ufwanga nkenda.

17. Kadi masonukwa mavovele kwa Falao: Mu diambu diadi mono itedemese, kidi yasonga lulendo luami mu ngeye, mpasi nkumbu ami yasamunwa mu ntoto wamvimba.

18. Nkianguu yandi ufwanga nkenda kwa wonso ukazolele, ubadisanga wonso ukazolele.

19. Buna si uvova kwa mono: Mu nkiana kakidi semba? Kadi nani ukakilanga luzolo luandi?

20. Engwa muntu, u nani kwaku uvutulanga kwa Nzambi? Kadi wunbwa si kiavova kwa wawumba kio: Mu nkiana umpangidi bonso bwabu?

21. Kadi ntwambi abinzu kenani lendo mu luwumba koe mu vanga mu sobwa kimosi kinzu kiankaka kianzi-

tusu, kansi kankaka kiakondwa kwanzitusu?

2 Tim. 2: 20.

22. Kansi vo Nzambi bu kazolele songa nganzi zandi ye zaikisa lulendo luandi, wavibidila mu ntatumunu yayingi wumbwa biandi bianganzi biakubama mu bungwa,

23. kidi kazaikisa mpe kimvwama kankembo andi mu wumbwa biankenda bikateka kubika mu kembuswa?

24. I yeto kabokila mpe, ka mu bayudayo kaka ko, kansi mu bangoi mpe,

25. bonso bukavovele mu Hosea: Balembole kala bantu bami, si yabika bantu bami, walembole zolwa, si yabika wazolwa;

1 Pet. 2: 10.

26. si bwakala: va vuma vavovwa kwa yau: Yeno ka lu bantu bami ko, vana si babikwa bantu ba Nzambi amoyo.

27. Kansi Yesaya ubokanga va ntandu a Isaeli: Vo ntalu abana ba Isaeli yena nkievo ninge wambu, nsadidila kaka si yavuluswa.

Loma 11: 5.

28. Kadi Mfumu si kavanga diambu mu nsi ye manisa dio ye zenga dio kintabu.

29. Bonso bwateka vova Yesaya: Vo Mfumu Sebaoti katusisila nkuna ko, nga tuakutu kala bonso Sodoma, tuakutu fwanana ye Ngomola.

30. Buna nki tuavova? Vo bangoi balembole zomina lunungu babaka lunungu, i lunungu luaminu,

31. kansi Isaeli diazomina nsiku mialunungu, ka dialuaka ku nsiku miomio ko.

Loma 10: 2 b. 11: 7.

32. Mu nkiana? Kadi ka bazomina mio mu minu ko, kansi nkievo mu mavanga; bata sakuba mu tadi dianteso asakuba,

33. bonso bwasonama: Tala, ntudidi mu Sioni tadi dianteso asakuba ye tadi diambwisu, wonso ulekilanga dio minu kafwiswa nsoni ko.

Loma 10: 11.

KAPU 10.

1. Mbedoso abayudayo i diambu diau; 14. ka balendi dio kala nkulu ko.

Luzimpangi, nzolakani antin' ami ye ndombolo ami kwa Nzambi mu yau biena, kidi bayuluswa.

2. Kadi mono ikubatelanga kimbangi, vo bena vema mu Nzambi, kansi ka bwenina nzailu ko.

Mav. 22: 3.

3. Kadi bu balembole zaya lunungu lua Nzambi ye batombanga mu sikidika

lunungu luayau kibeni, buna balembole lemvuka kwa lunungu lua Nzambi.

Loma 9: 81 b. Fili. 3: 9.

4. Kadi Klisto i nsukulu ansiku ku lunungu kwa wonso ulekanga minu.

Ngal. 3: 24.

5. Kadi Mose wasonikina lunungu lutukidi mu nsiku: Muntu wamana mio vanganga si kakala moyo mu miau.

6. Kansi lunungu lutukidi mu minu luvoevele ebu: Kuvovani mu ntin' aku ko: nani si kabaluka kuna zulu? i mpila mosi kulumuna Klisto, vo: nani si kakulumuka muna benga? i mpila mosi tombula Klisto mu bafwa.

8. Kansi nki luvoevele? Mambu makufinangene, mu nwa aku ye mu ntin' aku; i mambu maminu matusamunanga.

9. Kadi vo ngeye utambudilanga mu nwa aku, vo Yesu i Mfumu, ye ulekanga minu mu ntin' aku, vo Nzambi wamfulukisa mu bafwa, buna si wavuluswa.

Mat. 10: 32.

10. Kadi mu ntima mulekulwanga minu ku lunungu, kansi mu nwa mutambudulwanga ku mpulusu.

11. Kadi masonukwa mavovele: Wonso ukunlekilanga minu kafwiswa nsoni ko.

Lumb. 25: 3. 62: 5. 91: 1 b.

12. Kadi ka kwenani diswaswana ye nyudayo ye mwisi Elene ko, kadi una umosi i Mfumu ababonsono, wena kimvwama kwa babonsono bakumbombidilanga.

Mav. 15: 9. Loma 3: 22, 29.

13. Kadi wonso ubombedele nkumbu a Mfumu, vulusu.

14. Buna bwe babombidila ndiena ubalembole lekila minu? Bwe baleka minu mu ndiena ubalembole wa? Bwe bawa, vo muntu kasamuni ko?

15. Bwe basamuna, vo ka bafiduswa ko? Bonso bwasonama: Engwa, nienzi yamalu mabakambanga nsamu wambote mu biambote.

Nah. 1: 15.

16. Babonsono ka badimba nsamu wambote ko, kadi Yesaya wavova: Mfumu, nani lekele minu mu nsangu zeto?

17. Nkiangunu minu kitukanga mu ngwili ye ngwili mu mambu ma Klisto.

18. Kansi mono mpovele: Ka bawilu koe? Bawilu kwau; ningi au wayenda mu ntoto wawonsono ye mambu mau nate ye ku nsuka zantoto wena bantu.

19. Kansi mpovele: Kadi Isaeli walembole zaye? Mose wateka vova: Mono si yakuluvemisa kwa dina di ka

i kanda ko ye kulufudila nganzi kwa kanda dikondolo zayu.

20. Yesaya wakabuka ntima, wavova: Mono yasolulwa kwa balembwa kuntomba, mono yamonika kwa balembwa kungiuwula.

21. Kansi mu Isaeli kavova: Lumbu kiamvimba yakedi lambulanga moko mami kwa bantu bakolamanga ye babangisanga.

KAPU 11.

1. Mbadusu a Isaeli. 11. Mpulusu abangoi yitukisanga mpulusu a Isaeli mpe, 17. nkiangunu Isaeli diavutuka tambulwa.

Nkiangunu mpovele: Kadi Nzambi wakuba bantu bandie? Ka bwa ko! Kadi mono mpe i isaelita mu nkun' a Abalahani ye mu kanda dia Benyamini.

5 Mose 4: 31. Lumb. 94: 14. 1 Sam. 12: 22. Fil. 3: 5.

2. Nzambi kakuba bantu bandi bakateka zaya ko. Vo ka luzeyi koe mavovele masonukwa mu Elia, bonso bukafunda Isaeli kwa Nzambi:

3. Mfumu, bavonda mbikudi miaku, batulula mazikwa maku, mono kwami kaka nsisulu, batombanga mwel' ami?

4. Kansi mvutudulu a Nzambi bwe yinkembi? Mono nsisidi kwa mono kibeni mafunda nsambodia mababakala malembolo dokika makungunu kwa Bali.

5. Mpila mosi mpe mu ntangu yayi yena bwabu musidi kwandi nsadidila bwenina nsodolo anlemvo. Loma 9: 27.

6. Kansi vo mu diambu dianlemvo, buna ka mu mavanga ko, nga nlemvo ka ukutu kala nlemvo ko.

Loma 4: 4. Ngal. 2: 16. 5 Mose 9: 4 b.

7. Buna bwe? Matombanga Isaeli, ka babwana mo ko, kansi nsodolo yabwana mo, bankaka bamana baduswa.

8. Bonso bwasonama: Nzambi wabavana mpeve yatulu ye meso, ka bidi mona, ye matu, ka bidi wa nate ye lumbu kiaki. Yes. 6: 9 b.

9. Davidi wavova: Bika meza mau makituka siongile ye ntambu ye kunia ye mvutudulu anlandu kwa yau.

10. Bika meso mau mavangwa tombe, ka bidi mona, koninika nima zau ntangu zazonsono.

11. Nkiangunu mpovele: Kadi bata sakuba, kidi babwe? Ka bwa ko! Kansi mu ntulumunu zau mutukidi mpulusu kwa bangoi mu vemisa yau kibeni.

12. Kansi vo ntulumunu zau i kimvwama kianza, ye mbedolo au i kimvwama kiabangoi, buna zala kwau vele kwaluta.

13. Mono mpovele kwa yeno lubangoi: Nkiangunu bu i ntumwa kwa bangoi, mono ikumbilanga kisielo kiammi;

Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 15: 16.

Ngal. 1: 16. 2: 2, 7 b. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7.

14. kanivo ilenda vemisa bansuni yami ye vulusa bankaka mu yau.

Loma 9: 3. 1 Kol. 9: 22. 1 Tim. 4: 16.

15. Kadi vo mpetolo au i luwawusu luanza, buna ntambudulu au nki, vo ka i moyo tuka mu bafwa ko?

16. Kadi vo kiantete kiena kianlongo, buna sobwa kiakionsono mpe; vo mwanzu wena wanlongo, buna mavala mpe.

17. Kansi vo mavala mankaka matolulwa, kansi ngeye i nti wamfinda waolive wayikukuswa mu mau ye wena ntuali ye mazi mamwanzi wanti waolive,

18. buna kukiyanani mu mavala ko, kansi vo ukukiyanana, keti kunatanga mwanzi ko, kansi mwanzi ukunatanga.

19. Nkiangunu si wavova: Mavala matolulwa, kidi yayikukuswa.

20. Mbote kwandi; matolulwa mu diambu diandimbulu aminu, kansi ngeye utelamanga mu minu. Kututani mbaya ko, kansi kala wonga.

Yes. 66: 2. Fil. 2: 12. Eb. 3: 19. 4: 2.

21. Kadi vo Nzambi lembolo kuta mavala makinti, buna keti kakukuti mpe ko.

22. Nkiangunu tala wote wa Nzambi ye lusembo luandi: lusembo kwa babwa, kansi wote wa Nzambi kwa ngeye, vo usikila mu wote, kadi vo ka bwa ko, ngeye mpe kwengo.

Yoa. 15: 2. Eb. 3: 14. 10: 29.

23. Kansi yau mpe si bayikukuswa, vo ka basikila mu ndimbulu aminu ko; kadi Nzambi lenda vutuka kubayikikisa. Loma 14: 4.

24. Kadi vo ngeye wazakwa mu una nti wamfinda waolive wakinti ye wayikukuswa mu nti waolive wabiza, buondolo mu kinti, buna vele baba, i mavala bonso bwenina kinti, si bayikukuswa mu nti waolive wayau kibeni.

25. Kadi luzimpangi, kizolele ko, vo lulembolo zaya mansweki momo; ka luidi kala nduka mu yeno kibeni ko, vo mbadusu yibwidi ndambu a Isaeli, nate ye nzadusu abangoi yimeni kote.

26. Mboki Isaeli diamvimba si diavuluswa, bonso bwasonama: Mu Sioni si mwatuka utaninanga, yandi si kave-

ngumuna kondwa kwavumi kia Nzambi mu Yakobi.

27. Lualu i luwawanu luami ye yau, bu ikatula masumu mau.

28. Bwenina nsamu wambote yau i mintantu mu diambu dieno, kansi bwenina nsodolo yau i bazolwa mu diambu diamase.

29. Kadi nkailu mianlemvo mia Nzambi ye mbokolo andi ka bilendi niongulukulwa ko.

30. Kadi bonso yeno vakiakedi lua-kolama kwa Nzambi, kansi luafwilwa nkenda mu nkolomono au,

31. i bobo baba mpe bamana kolama, kidi yau kibeni bafwilwa nkenda mu nkenda zina zilufwilwa.

32. Kadi Nzambi wazikidila babonsonono mu nkolomono, kidi kafwila babonsonono nkenda.

Ngal. 3: 22.

33. Engwa mpinda yakimvwama ye nduenga ye nzailu bia Nzambi! Bonso bwalembakana fiongununwa mfunusu zandi ye sunwa nzila zandi.

Yobi 11: 7. Lumb. 92: 5.

34. Kadi nani wazaya diela dia Mfumu, vo nani wayikidi nluengisi andi?

Yes. 40: 13 b. Yel. 23: 18. 1 Kol. 2: 16.

35. Vo nani wateka kumvana lekwa, mpasi kavutudulwa kio diaka? Yobi 41: 2.

36. Kadi tuka kwa yandi ye mu yandi ye kwa yandi lekwa biabionsonono biena. Nkembo kwa yandi mvu ya mvu. Amen.

1 Kol. 8: 6. Eb. 2: 10. Loma 10: 27.

KAPU 12.

1. Ndubudulu zampila mu mpila.

Nkianguu mono ilubombidila, luzimpangi, mu nkenda za Nzambi, kidi luatula zinitu zeno nkailu wamoyo wazikwa'ye wanlongo ye wazolakana kwa Nzambi, i salu kieno kianduenga.

2. Ka luvukumukinani ntangu yayi ko, kansi lukituka mu kimona kiamadiela meno, kidi luatonta kionso kiena luzolo lua Nzambi, i kina kiena kiambote ye kiazolakana ye kialunga.

Ef. 4: 23. 5: 10, 17. Fili. 1: 9 b.

3. Kadi mu nlemvo uyavewa, mono mpovele kwa yeno buna luena muntu muntu, vo kakukibanzila maviokele makafwiti banza ko, kansi banza mbanzulu yasonga, bonso bwakaba Nzambi tezo kiaminu kwa muntu muntu.

1 Kol. 7: 17.

4. Bonso butuena biela biabingi mu nitu yimosi, kansi biela biabionsonono ka biena nsadulu yimosi ko,

5. i mpila mosi yeto tubabingi i nitu

yimosi mu Klisto, kansi muntu muntu tukalasana biela;

1 Kol. 12: 12, 27. Ef. 4: 16, 25. Kolo. 1: 24.

6. tuena nkailu mianlemvo miadi-swaswana, bonso bwena nlemvo utu-avewa: vo mu bikula bonso bwena tezo kiaminu,

1 Kol. 12: 4 b. Ef. 4: 11. 1 Pet. 4: 10.

7. vo mu kisielo kiadibundu mu kisielo kiadibundu, vo ndiena ulonganga mu ndongolo andi,

8. vo ndiena ubombidilanga mu mbombodolo andi; ukabanga kakaba mu kitunga, wena kikuluntu kasa bo mu kimfuzi, ufwilanga nkenda kasa bo mu kiese.

9. Bika zola kwakondwa disu kunsilulukaya. Lukankumukina mambi, lutatamana mambote.

Lumb. 34: 14. 37: 27. 97: 10. Am. 5: 15.

10. Mu zola kwakimpangi lukalasana zola kwansi antima; mu zitasana luvitasana ku ntuala.

1 Tes. 4: 9. Eb. 13: 1. 1 Pet. 1: 22. Fili. 2: 8. 1 Pet. 5: 5.

11. Ka lukalani fuki mu kimfuzi ko, lubila mu mpeve, lukala minanga kwa Mfumu.

Loma 14: 18. 16: 18.

12. Luyangalala mu vuvu, luvibidila mu ncita, lutatamana mu sambila.

Loma 15: 13. Eb. 10: 36. 12: 1. Mat. 10: 22.

2 Tim. 2: 12. Yak. 5: 11. 1 Pet. 2: 20.

Luk. 18: 1 b. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2.

1 Tes. 5: 16 b. Mav. 1: 14.

13. Lukala ntuali ye nsatu zabavedila, luzomina mu dikila banzenza.

1 Kol. 16: 1 b. Eb. 13: 2. 1 Pet. 4: 9.

1 Tim. 5: 10. Tit. 1: 8.

14. Lusakumuna bakuluzomanga, lusakumuna, ka lusingani ko.

Luk. 6: 28. 1 Kol. 4: 12. 1 Pet. 3: 9.

15. Luyangalala ye bayangalalanga, ludila ye badilanga.

16. Lukalasana diela dimosi. Ka lusani diela dieno mu biazangama ko, kansi bika luataduswa kwa bina biakuluka. Ka lukalani nduka mu yeno kibeni ko.

Loma 15: 5. 1 Kol. 1: 10. 2 Kol. 13: 11.

Fili. 2: 2. 4: 2. Lumb. 133: 1. Zing. 3: 7.

Yes. 5: 21.

17. Ka luvutulani mambi mu mambi kwa muntu ko, kansi lusa kimfuzi mu monso mena mambote va luse luabantu babonsonono.

Mat. 5: 38 b. 1 Tes. 5: 15. Zing. 20: 22.

2 Kol. 8: 21. Zing. 3: 4.

18. Vo bulendakana, lukalasana yenge ye bantu babonsonono ku yeno ndamibu.

Mal. 0: 50. Eb. 12: 14.

19. Lubazolwa, ka lukivutudilani ndinda ko, kansi luvana nganzi fulu,

kadi diasonama : Mfumu vovele ; Ndi-nda wena yami, mono si ya wo vutula.

5 Mose 32: 35. Eb. 10: 30. 3 Mose 19: 18.

20. Kansi vo ntantu aku fwidi nsa-tu, undikila, vo wena mpwila, unnwi-ka, kadi bu uvanganga bo, buna yonze-kele makala matia va ntandu antu andi.

21. Kubeduswani kwa mambi ko, kansi bedisa mambi mu mambote.

KAPU 13.

1. Ntumumunu kwa minyadi. 7. Mfutulu amfuka zazonsono. 11. Ndiatulu yalunungu.

Mwela mwela fwiti lemvuka kwa lendo kiayalu. Kansi ka kwena-ni lendo ko, kansi kina kia Nzambi ; kansi kina kiena kiatumbwa kwa Nza-mbi. Zing. 8: 15 b. Tit. 8: 1. 1 Pet. 2: 13 b.

2. Nkiangunu ukakalalanga lendo, ukakidilanga nsikudukusu a Nzambi ; kansi bakakidilanga yo si batambula nzengolo ayau kibeni. Zing. 24: 21 b.

3. Kadi bakuluntu ka benunwa wonga mu mavanga mabiza ko, kansi mu mambi. Zolele kwaku lembwa tina lendoe ? Vanga mambote, wasikwa kwa kiau.

4. Kadi kiau i sielo kia Nzambi mu mbote kwa ngeye. Kansi vo uvanganga mambi, kala wonga ; kadi kiau ka kinatanga sabala mu nkato ko, kadi kiau i sielo kia Nzambi, mvutudi andi-nda mu nganzi kwa basadilanga ma-mbi.

5. Nkiangunu mukomono mu le-mvuka, ka mu diambu dianganzi kaka ko, kansi mu diambu diakansansa.

6. I kuma lufutanga mpaku mpe ; kadi yau i sielo bia Nzambi, mu diambu diodio bakwamininanga sala.

7. Lufuta mfuka zeno kwa babonso-no : mpaku ansi kwa nkwa mpaku ansi, mpaku abilekwa kwa nkwa mpa-ku abilekwa, wonga kwa fweno wonga, nzitusu kwa nkwa nzitusu. Mat. 22: 21.

8. Ka luvuwani mfuka kwa muntu ko, kansi zolasana kaka, kadi wonso uzolanga wankaka, walungisa nsiku. Mat. 22: 37 b. Ngai. 5: 14.

9. Kadi mama : kuyangani ko, ku-bemani ko, kuyibani ko, kuzinani mo-yo ko, vo nsikudukusu yankaka yena, yibundane mu diambu diadi bonso ebu : zola ni aku bonso ngeye kibeni. 2 Mose 20: 13 b. 3 Mose 19: 18. Ngai. 5: 14.

Yak. 2: 8.

10. Zola ka kuvanganga ni andi mbi

ko, nkiangunu zola i ndungusulu ansi-ku. 1 Kol. 13: 4 b.

11. Diadi, bu luzeyi ntangu, i nta-ngu yakiluakidi yilufwiti sikama mu tulu, kadi mpulusu yakala nseke, bu tuayika bankwa minu, kansi bwabu yilutidi finangana ye yeto. 1 Tes. 5: 6 b. Ef. 5: 14.

12. Fuku dieka mu suka, mwini weka lukufi. Nkiangunu bika tuabem-bika mavanga matombe ye vwata biandwanina biakia. Ef. 5: 11.

13. Bika tuadiata busongele nkievo mu mwini, ka mu makinu ye kinduvu ko, ka mu ntanda miangiangu lu ye kindiafu ko, ka mu zonza ye vena ko ; Fili. 4: 8. Zing. 23: 20. Luk. 21: 34.

Ngai. 5: 19 b. 1 Kol. 6: 9 b. Ef. 5: 3 b.

14. kansi luvwata Mfumu Yesu Kli-sto, ka lukadilani nsuni mayindu mu zinina ko. 1 Pet. 2: 11.

KAPU 14.

1. Bonso butufwiti kalasana ye bena kindakana mu minu 13. ye lembwa tesisa muntu sakuba.

Wonso wena kindakana mu minu, luntambula, ka mu diambu dia-zenga mabanza ko. Loma 15: 1, 7.

2. Umosi ulekanga minu mu dia bia-bionsono, kansi wena kindakana udi-anga biankunzu.

3. Udianga, kayini ulembolo dia ko ; lembolo dia, kafundisi udianga ko, kadi Nzambi wantambula. Loma 15: 7. Kolo. 2: 16.

4. Ngeye u nani kwaku ufundisanga sielo kiangana ? Yandi telaunene vo bwidi kwa yandi Mfumu. Kansi tela-ma si katelama, kadi Mfumu lenda kumvanga katelamanga. Yak. 4: 12.

5. Kadi umosi uswaswasanga lumbn mu lumbu, wankaka udedikisanga lu-mbu biabionsono. Muntu muntu bika kazala kwa zaya mu diandi diela.

6. Ubanzilanga lumbu, banzilanga kio mu Mfumu ; udianga, udianga mu Mfumu, kadi tonganga kwa Nzambi ; lembolo dia, lembolo dia mu Mfumu ye tonganga kwa Nzambi. 1 Kol. 10: 31.

7. Kadi buna tuena muntu kakuki-kadilanga moyo ko, muntu kakukifwi-linga ko. 1 Pet. 4: 2.

8. Kadi vo tuena moyo, tuena moyo kwa Mfumu, vo tufwa, tufwilanga Mfumu. Nkiangunu vo tuena moyo vo tufwa, tu ba Mfumu. Ngai. 2: 30.

9. Kadi mu diambu diodio klisto

wafwa ye wakala moyo, kidi kakala Mfumu abafwa ye bamoyo.

10. Kansi ngeye mu nkiana ufundi-sanga mpangi aku? Vo ngeye mpe, mu nkiana uyingana mpangi aku? Kadi yeto babonsono si tuatelama va kiandu kia Nzambi kiamfundusu.

2 Kol. 5: 10.

11. Kadi diasonama: Mfumu ovele: Kasi mu moyo ami, makungunu mamonsono si mafukama kwa mono, tudimi tuatonsono si tuatambudila kwa Nzambi.

Fili. 2: 10 b.

12. Nkiangunu buna tuena muntu muntu si kadedisa diambu diayandi kibeni kwa Nzambi.

Mat. 12: 36.

13. Nkiangunu ka tuvutukani fundasana ko, kansi luluta zenga diadi: muntu katudi tadi dianteso asakuba vo ntambu kwa mpangi andi ko.

1 Kol. 10: 32.

14. Nzeyi ye ngiena minu kiakwi-kama mu Mfumu Yesu, vo lekwa nku-tu ka kiena kiasumuka kiau kibeni ko, kansi utangana lekwa vo kiasumuka, kwa yandi kiena kiasumuka.

Mav. 10: 14 b. 1 Tim. 4: 4. 1 Kol. 8: 7.

Tit. 1: 15.

15. Kadi vo mpangi aku yena kiadi mu diambu diadia, buna kudiatanga diaka bwenina zola ko. Kubungani wafwilwa kwa Klisto mu dia kwaku ko.

1 Kol. 8: 11.

16. Nkiangunu ka luyambulani bie-no biambote biatiakwa ko.

17. Kadi kimfumu kia Nzambi ka i dia ye ndwinu ko, kansi i lunungu ye yenge ye kiese mu Mpeve yavedila.

1 Kol. 8: 8.

18. Kadi wonso i nanga kwa Klisto mu mambu momo, uzolakene kwa Nzambi ye wafwana kwa bantu.

19. Nkiangunu bika tuazominanga bitukisanga yenge ye ntungusunu eto.

20. Kutululani salu kia Nzambi mu diambu diadia ko. Lekwa biabionsono yavedila, kansi muntu udianga mu ntelo asakuba, wekina bio biambi.

Tit. 1: 15.

21. Bwabiza kwandi mu lembwa dia mbizi vo nwa vinia vo vanga kitelanga mpangi aku sakuba.

1 Kol. 8: 13.

22. Minu kiena yaku, keba kio nge-ye kibeni va luse lua Nzambi. Mayan-gi mena ye lembolo kukifundisa mu momo makameni tonta.

23. Kansi wonso wena keti-keti, bedoso, vo didi, kadi kavengi bo mu minu ko; kansi mamonsono makondo-lo minu i masumu kwandi.

KAPU 15.

1. Ndbudulu mu kalasana yenge. 14. Pau-lu wabakamba bila kikabalubudila bobo, 22. wazola vika vata diau, bu kakana kwenda kuna Spania.

Kansi yeto tuena lulendo tubindame-ne mu nata kindakana kwabako-ndolo lulendo ye lembwa kukizodikisa.

1 Kol. 9: 22. Ngai. 6: 1.

2. Buna tuena muntu muntu bika kazodikisa ni andi mu mambote mu ntungulu.

1 Kol. 10: 24. Fili. 2: 4.

3. Kadi Klisto mpe kakizodikisa ko, kansi bonso bwasonama: Ndevolo zau zibakudevilanga zambwidi.

Lumb. 69: 9.

4. Kadi mamonsono mateka sonama, masonukwa mu ndongolo zeto, kidi mu ntatumunu ye mbombolo biamasonu-kwa tuakala vuvu.

Loma 4: 23 b. 1 Kol. 10: 11. 2 Tim. 3: 16.

5. Nzambi antatumunu ye mbombolo bika kaluvana luakalasana diela dimosi bwenina Klisto Yesu;

1 Kol. 1: 10. Fili. 2: 2. 3: 15 b.

6. kidi luakembila Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto mu mambunda mu nwa umosi.

7. Nkiangunu lutambasana, bonso Klisto walutambula mu kembila Nzambi.

8. Kadi mpovele, vo Klisto weka si-elo kiazengolo mu diambu diakedika kia Nzambi mu siamies nsilulu zasilwa mase,

Mat. 15: 24. 20: 28. Mav. 3: 25.

9. kansi bangoi bakembila Nzambi mu diambu diankenda, bonso bwasona-ma: I kuma si yakusika mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku.

10. Diaka mavovele: Lubangoi, lu-yangalala ye bantu bandi.

11. Diaka vo: Lubabonsono luba-ngoi, lusika Mfumu, bantu babonsono, lunsanisina.

Lumb. 117: 1.

12. Yesaya vovele diaka: Si mwaka-la mwanzi wa Isai, yandi utelamene mu yala bangoi, si kasilwa vuvu kwa bangoi.

13. Nzambi avuvu bika kaluzadisa mu kiese kiakionsono ye yenge mu mi-nu, kidi luabuka mu vuvu mu lulendo lua Mpeve yavedila.

14. Mpangi zami, mono kibeni nde-kokoso minu mu yeno, vo yeno kibeni mpe luzedi kwa mambote ye lumeni zatuswa kwa nzailu yayonsono, lulenda lubasana mpe.

15. Kansi ndambu mono nsonekene mu kibakala kwa yeno mu kulubambu-la moyo mu diambu dianlemvo una wampana Nzambi,

16. kidi yakala sielo kia Yesu Klisto kwa bangoi, bu isalanga salu kiansamu wambote wa Nzambi, mpasi nkailu ayau kibeni bangoi watoma tambulwa, bu wabiekwa wanlongo mu Mpeve yavedila.

Loma 11: 13.

17. Nkianguu mono ngiena luyanu mu Klisto Yesu mu bia Nzambi.

18. Kadi kikabuki ntima ko mu vova momo malembwa sadikila Klisto mu mono mu tumamasa bangoi mu mambu ye mu mavanga,

19. mu lulendo luadimbu ye luamangu, mu lulendo lua Mpeve a Nzambi; i kuma mbeni lungisa nsamu wambote wa Klisto tuka mu Yelusalemi ye mu ntini zakinzungidila nate ye kuna Ililiko.

20. Kadi isanga kimfuzi kiami mu samuna nsamu wambote valembolo bi-kwa nkumbu a Klisto, kidi yalembwa tunga va lululu luangana,

2 Kol. 10: 15 b.

21. kansi bonso bwasonama: Yau balembwa samununwa mu yandi, si bamona, balembwa wa, si bazaya.

22. Nkianguu mono yakakulwa nkakulwa zazingi mu kwiza kwa yeno.

23. Kansi bwabu bu ndembolo vutuka baka fulu mu ntini zazi, bu ngiena ngunda mvu miamingi mu kwiza kwa yeno,

Mav. 19: 21. Loma 1: 10.

24. buna bu ikwenda kuna Spania, kadi vuvu kiena yami mu kulumona, bu ivioka ye filwa kwa yeno kuna, bu mbeni teka yukuta ndambu mu yeno.

25. Bwabu mwendo ami kuna Yelusalemi mu sadila bavedila.

Mav. 20: 16. 21: 17.

26. Kadi mu Makedonia ye Akaya bazolele kuba mbongo kwa bamputu bavedila bena mu Yelusalemi.

1 Kol. 16: 1 b. 2 Kol. 8: 1 b. 9: 1 b.

Mav. 24: 17.

27. Kadi bazola bo kwau, yau i b-nkwa mfuka kwa yau. Kadi vo bangoi batambudi ntaudi mu lekwa biau biakimpeve, yau mpe bena mfuka mu kubasadila mu biakinsuni.

1 Kol. 9: 11.

28. Nkianguu bu mbanisi bo ye sidi dimbu mu mbutu wowo kwa yau, mbo-ki yakwenda vioki kwa yeno kuna Spania.

29. Kansi nzeyi, vo bu ikwiza kwa yeno, yakwiza ye nzadusu ansakumunu mu Klisto.

30. Luzimpangi, mono ikulubombidila mu Mfumu eto Yesu Klisto ye mu zola kwa Mpeve luanwana yami mu tusambulu tueno mu mono kwa Nzambi,

Kolo. 4: 12.

31. kidi yatanunwa mu minkolami mu Yuda, mpasi nsadulu ami kuna Yelusalemi yatoma tambulwa kwa bavedila,

2 Tes. 3: 2.

32. kidi yaluaka kwa yeno mu kiesse mu luzolo lua Nzambi ye vunda va kimosi ye yeno.

33. Kansi Nzambi ayenge kakala ye yeno babonso. Amen.

Fili. 4: 9. 1 Tes. 5: 23. 2 Tes. 3: 16.

KAPU 16.

1. Ntambudulu a Foibe. 3. Mfidusu amalembe.

Mono ilusonga busi kieto Foibe, i sielo kiadibundu diena mu Kenkelea,

2. kidi luantambula mu Mfumu, bonso bufweni kwa bavedila, lunsadisa mu dionso diambu dikena nsatu mu yeno; kadi yandi kibeni wakedi nsadisi ababingi ye kwa mono kibeni mpe.

3. Lukamba malembe kwa Pliska ye Akila, i bisadi yami mu Klisto Yesu,

4. batula malaka mau mu diambu diamwel' ami, ka mono kaka ko ikubavananga matondo, kansi mabundu mamonso mabangoi.

5. Lukamba malembe kwa dibundu diena mu nzo au. Lukamba malembe kwa Epaineto, i zolwa kiami ye ntekidi a Klisto mu Asia.

6. Lukamba malembe kwa Malia walusadila kwakwingi.

7. Lukamba malembe kwa Andoloni, i butu kiami. Lukamba malembe kwa ba Nalakiso bena mu Mfumu.

8. Lukamba malembe kwa Ampilia, i zolwa kiami mu Mfumu.

9. Lukamba malembe kwa Ulubanu, i kisadi yeto mu Klisto, ye Staki, i zolwa kiami.

10. Lukamba malembe kwa Apele wafwana mu Klisto. Lukamba malembe kwa ba Alistobulo.

11. Lukamba malembe kwa Elodioni, i butu kiami. Lukamba malembe kwa ba Nalakiso bena mu Mfumu.

12. Lukamba malembe kwa Tilifaina ye Tilifosa basalanga mu Mfumu. Lukamba malembe kwa Pelesi, i kiazolwa, wasedi beni mu Mfumu.

13. Lukamba malembe kwa Lufo, i kiasolwa mu Mfumu ye kwa mbut' eto beto yandi.

14. Lukamba malembe kwa Asinkilito ye Felengoni ye Eleme ye Patalola ye Elema ye mpangi zena yau.

15. Lukamba malembe kwa Filologo ye Yulia ye Neleo ye busi kiandi ye Olimpa ye bavedila babonsono bena yau.

16. Lukambasana malembe mu mfulu yanlongo. Mabundu mamonsono ma Klisto malufidisi malembe.

17. Luzimpangi, mono ilubombidila luatadidila batukisanga nkabunu ye masakuba mu kakila longi dilualongwa; luvengama mu yau.

18. Kadi yau ka i minanga kwa Mfumu eto Klisto ko, kansi kwa vumu biau; bavunginikanga ntima miabakitunga mu mpova zanlembani ye zansakumunu.

19. Kadi ntumumunu eno yamwangana kwa babonsono. Nkiangunu iyangalalanga mu yeno, kansi nzolele, vo luena nduenga mu mambote kansi kondwa kwampumpuluvunu mu yambi.

1 Kol. 14: 20.

20. Mu nswalu Nzambi ayenge si kafotikisa Satana kusi amalu meno.

Nlemvo wa Mfumu eto Yesu wakala yeno.

21. Timoteo, i kisadi yami, ye Lukio ye Yasoni ye Sosipatalo, i butu biami, balufidisi malembe.

22. Mono Teletio nsonekene nkanda wau, ilufidisi malembe mu Mfumu.

23. Ngayo, nsompisi ami anzo ye wadibundu diamvimba ulufidisi malembe. Elasto, i nkebi ambongo zambanza, ye Kwalato, i mpangi, balufidisi malembe.

25. Ndienda ulenda kulusikidika bonso bwena namu ami wambote ye nsamunu a Yesu Klisto, bonso bwena nzaikusu amansweki makedi madingama mvu ya mvu, Ef. 3: 20 b. Yud. b. 24.

26. kansi bwabu mazaikuswa, mu masonukwa mabambikudi mu nsikudukusu a Nzambi amvu ya mvu mazayakana mu bangoi babonsono mu ntumunu aminu.

Ef. 1: 9.

27. Nzambi, yandi kwandi kaka wanduenga mu Yesu Klisto, kwa yandi nkembo mu mvu miamvu ya mvu.

1 Tim. 1: 17. Loma 11: 86.

NKANDA WANTETE

WA PAULU KWA BISI KOLINTO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 4. Paulu wayangalala mu diambu diabisi Kolinto, 10. wabalubula, wabalonga bwena ngolo zansamu wambote. 26. Bonso kwasola Nzambi bakondolo mvila yaudanu.

Paulu, wabokulwa mu kala ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, ye Sostene, i mpangi, 2 Kol. 1: 1 b.

2. kwa bundu dia Nzambi diena mu Kolinto, baveduswa mu Klisto Yesu, babokulwa mu kala bavedila va kimosi ye babonsono babombidilanga nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto mu munia mwamonsono mwau ye mweto.

3. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

4. Mono itondanga kwa Nzambi ami ntangu zazonsono mu yeno mu diambu dianlemvo wa Nzambi uluavewa mu Klisto Yesu,

5. vo yeno luavangwa kimvwama mu yandi mu mamonsono, mu mambu mamonsono ye nzailu yayonsono,

2 Kol. 8: 7. 9: 11. Ef. 1: 3. 1 Tim. 6: 18.

Yak. 2: 5.

6. bonso kwasikudukwa kimbangi kia Klisto mu yeno,

7. mpasi lualembwa zimunina mu nkailu anlemvo nkutu, bu luvingilanga nzaikusu a Mfumu eto Yesu Klisto, Luk. 12: 36. Fili. 3: 20. 2 Tim. 4: 8. Tit. 2: 13.

8. una kulusikidika mpe nate ye nsukulu, mpasi luakondwa lusembo mu lumbu kia Mfumu eto Yesu Klisto.

2 Kol. 1: 21. 1 Tes. 3: 13. 5: 23 b. Loma 16: 25.

9. Nzambi wena kinkwikizi, mu yandi luabokulwa mu kala ntuaadi ye Mwan' andi Yesu Klisto, Mfumu eto.

1 Kol. 10: 13. 1 Tes. 5: 24. 2 Tes. 3: 3. Fili. 1: 6. 1 Yoa. 1: 3.

10. Luzimpangi, mono ilubombidila mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto, kidi yeno babonsono luavava mambu mamosi, ka mwidi kala nkabunu mu

yeno ko, kansi lutoma sungama mu diela dimosi ye mbanzulu yimosi.

Loma 12: 16. 15: 5. Ef. 4: 3 b. Fili. 2: 2.

1 Pet. 3: 8.

11. Kadi, luzimpangi zami, mono yabakuswa mu yeno kwa ba Kloe, vo yeno luena nzonza.

12. I diadi ibanzanga, vo yeno buna luena muntu muntu vovele: Mono i wa Paulu, kansi mono i wa Apolo, kansi mono i wa Kefa, kansi mono i wa Klisto.

1 Kol. 3: 4.

13. Klisto wakabane? Kadi Paulu wakomwa va kulunsi mu yenoe? vo luabotukwa mu nkumbu a Paulue?

14. Ntondele kwa Nzambi, vo kiabotika yeno buna luena ko, kansi Klisipo ye Ngayo kaka,

15. kidi muntu nkutu kavova ko, vo luabotukwa mu nkumbu ami.

16. Mono yabotika nzo a Stefana mpe, mboki kizeyi ko, vo yabotika muntu wankaka.

17. Kadi Klisto kamfidisa mu botika ko, kansi mu samuna nsamu wambote, ka mu nduenga zamambu ko, mpasi kulunsi dia Klisto ka diaswa diankatu ko.

18. Kadi mambu makulunsi mena buzengi kwa yau babungwanga, kansi mena lulendo lua Nzambi kwa yeto tuvuluswanga.

1 Kol. 1: 23 b. Loma 1: 16. 2 Kol. 2: 15. 4: 3.

19. Kadi diasonama: Mono si yabunga nduenga zabankwa nduenga ye kabikisa zayu kiabankwa zayu.

20. Nkwa nduenga kwe kena? Nsoniki kwe kena? Mbindisi ampaka wamtangu yayi kwe kena? Kadi Nzambi kakitula nduenga zanza yayi buzengi koe?

Yes. 44: 25. Loma 1: 22.

21. Kadi mu nduenga nza bu yalemwana zaila Nzambi mu nduenga za Nzambi, buna bwazolakana kwa Nzambi mu vulusa niu buzengi bwansamununu balekanga minu,

Mat. 11: 25. Luk. 10: 21.

22. bayudayo bu balombanga dimbu ye baelene batombanga nduenga,

23. kansi yeto tusamunanga Klisto wakomwa va kulunsi, nteso asakuba kwa bayudayo, kansi buzengi kwa bangoi,

24. kansi kwa yau kibeni babokulwa, ye bayudayo ye baelene, Klisto i lulendo lua Nzambi ye nduenga za Nzambi.

Loma 1: 16.

25. Kadi buzengi bwa Nzambi bulutidi bantu mu nduenga, kindakana kwa Nzambi kulutidi bantu mu ngolo.

26. Kadi, luzimpangi, lutala mbo-

kolo eno, vo ka babingi ko bena nduenga bwenina nsuni, ka babingi ko bena lulendo, ka babingi ko bena mvila yandanu,

27. kansi Nzambi wasola biena buzengi mu nza yayi, kidi kafwisa banduenga nsoni; Nzambi wasola biena kindakana mu nza, kidi kafwisa bena ngolo nsoni;

28. Nzambi wasola bakondolo ndanu mu nza ye bayinwanga, bina bi ka biena ko, kidi kakabikisa bina biena,

29. mpasi nsuni nkutu ka ukukiyanwa va luse lua Nzambi ko.

Loma 3: 27. Ef. 2: 9.

30. Kansi mu diambu diandi yeno luena mu Klisto Yesu watukitudulwa nduenga kwa Nzambi ye lunungu ye mpedolo ye nkudulu,

31. kidi bonso bwasonama: Wonso ukukiyananga bika kakiyana mu Mfumu.

KAPU 2.

1. Ndongolo za Paulu zena mbangula. 6. Nsamu wambote i nduenga za Nzambi.

Luzimpangi, mono bu yayiza kwa yeno, kiayiza kulusamunina kimba- ngi kia Nzambi mu ludede luamambu ye nduenga ko.

Mav. 18: 1 b. 1 Kol. 1: 17. 2 Tim. 1: 8.

2. Kadi monko kiitunguna ko mu zaya lekwa kiankaka mu yeno, kansi Yesu Klisto kaka, i yandi wakomwa va kulunsi.

3. Mono yakala ye yeno mu kindakana ye wonga ye zakama kwakwingi.

2 Kol. 10: 10.

4. Mpovololo ami ye nsamununu ami ka biakala mu mambu manduenga mankwikimisa ko, kansi mu nsongolo a Mpeve ye lulendo,

5. kidi minu kieno ka kiakala mu nduenga zabantu ko kansi mu lulendo lua Nzambi.

1 Tes. 1: 5. 2 Kol. 4: 7.

6. Mwanki yeto tuvovanga mpe nduenga kwa bamana lunga, kansi i nduenga zikondolo ntangu yayi, vo bakuluntu bantangu yayi bakabakananga.

Yak. 3: 15.

7. Tuvovanga nduenga za Nzambi zaswekwa, i zalakukwa, zakitunguni- na Nzambi mu nkemboso eto mu ntangu zikazibadiki,

Loma 16: 25. Ef. 3: 5, 9. Kolo. 1: 26.

8. zilembolo zaya mosi nkutu mu bakuluntu bantangu yayi, kadi vo bazaya zo, nga ka bakoma Mfumu anke- mbo va kulunsi ko.

Mav. 8: 17. 13: 27. Luk. 23: 34.

9. Kansi bonso bwasonama : Bialembwa mona disu, bialembwa wa kutu, bialembwa kota mu ntim' amuntu, bonso biakubika Nzambi kwa yau bakunzolanga.

10. Kansi Nzambi watuzaikisa bio mu Mpeve, kadi Mpeve yifionguninanga mamonsono, mpinda za Nzambi mpe.

Mat. 13: 11. 16: 17.

11. Kadi bantu buna bena nani zeyi bina biamuntu, vo ka mpeve amuntu yena mu yandi ko? I bobo muntu nkutu kazeyi bina bia Nzambi ko, kansi Mpeve a Nzambi kaka.

Zing. 20: 27.

12. Yeto ka tuatambula mpeve anza ko, kansi Mpeve yatuka kwa Nzambi, kidi tuazaya bituakailwa kwa Nzambi,

13. bina bituvovanga mpe, ka mu mambu malongwa kwa nduenga zakimuntu ko, kansi malonganga Mpeve, bu tutezasananga biakimpeve mu biakimpeve.

14. Kansi muntu wakimuntu katabulanga bina bia Mpeve a Nzambi ko, kadi i buzengi kwa yandi, kalendi bio visa ko, kadi bifundusulwanga mu kimpeve.

Yoa. 14: 17.

15. Kansi muntu wakimpeve ufundisanga biabionsono, kansi yandi kibeni kafunduswanga kwa muntu ko.

16. Kadi nani wazaya diela dia Mfumu, kidi kakunlonga? Kansi yeto tuena diela dia Klisto.

Loma 11: 34.

KAPU 3.

1. Paulu wabasonga, vo yandi ye Apolo i bisielo kaka. 10. Yandi watula lufulu, bankaka batunga lo; 16. wabalubula mu lembwa bunga vwala dia Nzambi, i dibundu.

Luzimpangi, mono yalembana vova kwa yeno bonso kwa bankwa kimpeve, kansi bonso kwa bankwa kinsuni, bonso kwa bana banswa mu Klisto.

Eb. 5: 12 b. 1 Pet. 2: 2.

2. Mono yaluvana mamvumina mu nwa, ka dia ko, kadi lualembana ko, inga, bwabu mpe lulembane ko;

3. kadi nate ye bwabu yeno i bankwa kinsuni. Kadi bu luena kimpevana ye nzonza, kadi buna ka lu bankwa kinsuni koe, ludiatilanga kimuntu?

1 Kol. 1: 11. 11: 18. 2 Kol. 12: 20. Ngal. 5: 20.

4. Kadi umosi bu kavovele: Mono i wa Paulu, kansi wankaka: Mono i wa Apolo, kadi buna ka lu bantu koe?

1 Kol. 1: 12 b.

5. Nkiangunu Apolo i nki? Kansi Paulu i nki? I bisielo bialulekisila ninu, muntu muntu bonso bukavewa kwa Mfumu.

Loma 12: 3. 1 Kol. 7: 17.

6. Mono yakuna, Apolo watula nlangu, kansi Nzambi wamenisa.

7. Nkiangunu ukunanga ye utulanga nlangu ka i lekwa ko, kansi Nzambi umenisanga.

8. Ukunanga ye utulanga nlangu i mosi kwandi; kansi muntu muntu si katambula wandi nsendo, bonso bwenina kiandi salu.

Luk. 19: 15 b.

9. Kadi yeto tu bisadi ye Nzambi; yeno i yinza dia Nzambi, ntungulu a Nzambi.

2 Kol. 6: 1.

10. Mono yatula lufulu bonso ntungi wanduenga, bonso bwenina nlemvo a Nzambi uyavewa, kansi wankaka utunganga va luau. Bika muntu muntu katala bonso bukatunganga va luau.

11. Kadi muntu nkutu kalendi tula lufulu luankaka ko, kansi i lolo luatula, i Yesu Klisto.

Yes. 28: 16. Ef. 2: 20.

12. Vo muntu utunganga va lufulu lolo wola, palata, matadi mantalu, minti, nianga, bititi,

13. buna muntu ye kiandi salu si kiamonika; kadi lumbu si kia kio senzisa, kadi kizaikusu mu tia; tia tuau kibeni si tuatonta salu kiamuntu muntu, bonso bukienina.

14. Vo salu kiamuntu kikatunga va luau kisikila, buna si katambula nsendo.

15. Vo salu kiamuntu kividi, buna si kavidisa nsendo, kansi yandi kibeni si kavuluswa mwanki nkievo mu tia.

16. Kaluzeyi koe, vo yeno i vwala dia Nzambi, vo Mpeve a Nzambi yikundanga mu yeno?

1 Kol. 6: 19. 2 Kol. 6: 16. Eb. 3: 6.

17. Vo muntu ubunganga vwala dia Nzambi, buna Nzambi si kakumbunga, kadi vwala dia Nzambi diena dianlongo, yeno mpe i bobo.

18. Muntu nkutu kakukivunginikani ko; buna luena, vo muntu ukukibanzila vo wanduenga mu ntangu yayi, bika kakala nkwa buzengi, kidi kakala nduenga.

19. Kadi nduenga zanza yayi i buzengi kwa Nzambi. Kadi diasonama: Yandi ubakanga bankwa nduenga mu bungubi bwau.

Yobi 5: 13.

20. Diaka vo: Mfumu zeyi mabanza mabankwa nduenga, vo mena matumpalala.

Lumb. 94: 11.

21. Nkiangunu muntu kakukiyani

mu bantu ko. Kadi biabionsono i bieno ;

22. vo Paulu vo Apolo vo Kefa vo nza vo moyo vo lufwa, vo lekwa biana bwabu, vo lekwa biakwiza, biabionsono i bieno.

23. Kansi yeno lu ba Klisto, ye Klisto i wa Nzambi.

KAPU 4.

1. Bonso bufwiti banzulwa miulongi. 6. Ndubudulu zankaka, ka bidi tumpalala.

Nkianguu bika muntu katutanga bonso sielo bia Klisto ye nkebi miamansweki ma Nzambi.

2 Kol. 6: 4. Kolo. 1: 25. 1 Pet. 4: 10.

2. Nkianguu vana ntandu minkebi mitombwanga diadi: mosi mosi fwiti bwanwa kinkwikizi.

3. Kansi kwa mono i fidiambu fiafike nkutu, vo si yafunduswa kwa yeno vo kwa lumbu kiakimuntu; inga, mono kibeni mpe kikukifundisanga ko,

4. —kadi kikukizeyi diambu ko, kansi kinungusu mu diambu diodio ko—ukumfundisanga i Mfumu kwandi.

Lumb. 143: 2.

5. Nkianguu ka lutekani fundisa ko, nate ye Mfumu wizidi, si katuala ku kia maswekwa matombe ye monikisa makani mamintima; buna muntu muntu tambudi nsikulu andi kwa Nzambi.

Loma 2: 16, 29. Nzai. 20: 12.

6. Luzimpangi, mambu momo nseko-le mo mu mono kibeni ye mu Apolo mu diambu dieno, kidi lualongukila diadi mu yeto: lembweti vioka imomo masonukwa, ka luidi kukitumpidika umosi kwa umosi mu diambu diawanakaka.

7. Kadi nani ukumweni diswaswana? Nki kiena yaku kiwalembwa tambula? Kansi vo watambula kio mpe, mu nki ukukiyeni, nkievo kwatambula kio ko?

Yoa. 3: 27. Loma 12: 6.

8. Yeno luamana yukuta, yeno luamana kala bamvwama, yeno luamana kala bantinu, kansi ka mu yeto ko. Nzolele beni vo lukutu kala mintinu, kidi yeto mpe tuakala mintinu ye yeno.

9. Kadi mono ibanzanga, vo Nzambi wazimusina yeto tuzintumwa, nkievo tuazengulwa nkanu afa; kadi tueka kimpa kiantala kwa nza ye kwa zimbasi ye kwa bantu.

Loma 8: 36. Eb. 10: 33.

10. Yetu tu bamazengi mu diambu dia Klisto, kansi yeno luena nduka mu Klisto; yeto tuena kindakana, kansi

yeno luena zingolo; yeno luzituswanga, kansi yeto tuyinwanga.

2 Kol. 13: 9.

11. Nate ye lokula kiaki mpe tuena nsatu adia ye mpwila, tuena mpene, tubandwanga zinkome, ka tuena nzo yakundu ko,

2 Kol. 4: 8 b. 11: 23 b. Fili. 4: 12.

12. tumonanga mpasi, tusalanga mu meto moko. Bu tufingwanga, tusakumunanga; bu tuzomwanga, tuvibidilanga,

Mat. 5: 44. Luk. 6: 28. 23: 34. Mar. 7: 60. Loma 12: 14.

13. bu tutiakwanga, tubombidilanga; nate ye bwabu tuena nkievo mvindu anza ye mpeswa ababionsono.

Man. 3: 45 b.

14. Mono kisonekene diodio mu kulufwisa nsoni ko, kansi mu kululuengi sa bonso bana bami bazolwa.

1 Tes. 2: 11.

15. Kadi vo luena kumi diamafunda maminlongi mu Klisto, nga ka luena mase mamingi ko, kadi mu Klisto Yesu mu nsamu wambote mono yalubuta.

Ngal. 4: 19. File. b. 10.

16. Nkianguu mono ilubombidila: Luntanginina.

1 Kol. 11: 1. Fili. 3: 17. Ngal. 4: 12. 1 Tes. 1: 6. 2: 14. Ef. 5: 1.

17. Mu diambu diodio mono yalufidisi Timoteo, i mwan'ami wazolwa ye wakinkwikizi mu Mfumu. Yandi si kakulubambula moyo mu nzila zami mu Klisto Yesu, bonso builonganga mwamonsono mu mabundu manonsono.

18. Kansi bankaka bakukitumpidikanga, nkievo kizi kwa yeno ko.

19. Kansi si yakula kwiza kwa yeno, vo Mfumu zolele, kizayi mambu mayau bakukitumpidikanga, kansi lulendo luau.

1 Kol. 16: 7. Yak. 4: 15.

20. Kadi kimfumu kia Nzambi ka kiena mu mambu ko, kansi mu lulendo.

1 Tes. 1: 5.

21. Nki luzolele? Ngiza kwa yeno ye nzamvula vo mu zola ye mpeve yanlembami?

KAPU 5.

1. Paulu walubula dibundu mu diambu diangiangulu, 9. wakanikina kikundi kiaminyangi.

Mu yeno muwakananga ngiangulu, i ngiangulu yampila yoyo yilembolo kala nkutu mu bangoi, vo mosi wena ye nkazi asandi.

2. Yeno lukukitumpidikanga ye lulembolo kala kiadi nkutu, kidi yandi

wavanga vanga diodio kakatulwa mu monakanda dieno.

3. Kadi kedika mono bu ngiena nseke mu nitu, kansi ngiena yeno mu mpeve, mono yakizengila nkievo ngiena yeno, vo ndiena wavanga bobo,

Kolo. 2: 5. 2 Kol. 10: 1.

4. yeno ye mpeve ami, bu tumeni kutakana mu nkumbu a Mfumu Yesu, mu lulendo lua Mfumu eto Yesu Klisto,

5. wampila yoyo si kayekulwa kwa Satana mu mbungulu ansuni, kidi mpeve yavuluswa mu lumbu kia Mfumu Yesu.

6. Luyan ueno ka luena luabiza ko. Ka luzeyi koe, vo vumvu diafuma difunisanga sobwa kiakionsono.

Ngal. 5: 9. Yak. 4: 16.

7. Lukombumuna vumvu diankulu, kidi luakala sobwa kiampa, bonso bu-luena kondwa kwafunuswa, kadi meme dieto diapasa diavondwa mpe, i Klisto.

Yoa. 19: 36. 1 Pet. 1: 19.

8. Nkiangunu bika tuakembila nke-mbo, ka mu vumvu diakimfunia ye bi ko, kansi mu sobwa kialembwa funuswa ye kiavedila ye kiakedika.

2 Mose 12: 19. 2 Kol. 1: 12. Ef. 5: 9. Fili. 4: 8.

9. Mono yasona kwa yeno mu nkanda: lulembwa kalasana ye minyangi,

10. kansi ka nyangi mianza yayi ko, ye bakabi ye ndie miambongo ye nsambidi miabiteki, kadi vo yau, nga lukatwa katuka mu nza.

11. Kansi yasonika kwa yeno, vo muntu ubikwanga mpangi i nyangi vo nkwa kabi vo nsambidi abiteki vo ntiaki vo nduvu vo ndie ambongo, buna ka lukalasanani ko, inga, ka ludiani mpe ye wampila yoyo ko.

Zing. 23: 20. 24: 1. 2 Tes. 3: 6, 14 b.

12. Kadi idambu diani mu fundisa bena ku mbazie? Kadi ka lufundisanga bena mu ngudi koe?

13. Bena ku mbazi si bafunduswa kwa Nzambi. Lukatula wena wambi mu yeno kibeni.

KAPU 6.

1. Mfundasani yasonga 12. ye ngiangulu.

Buna luena muntu wenina wankaka bungu, buna ukabukanga ntima mu fundisa va luse luabakondolo lunungu ye ka va bavedila ko? Mat. 5: 40.

2. Evo ka luzeyi koe, vo bavedila si bafundisa nza? Vo nza yifunduswanga

kwa yeno, buna ka lufweni mfundusu zazike koe?

Dan. 7: 22. Mat. 19: 28. Luk. 22: 30.

3. Ka luzeyi koe, vo si tuafundisa zimbas? Buua vele lekwa biamoyo wau bike.

4. Nkiangunu vo luena ye mfundusu alekwa biamoyo wau, buna luvwandi-sanga bayinwanga mu dibundu mu fundisa?

5. Mu kulufwisa nsoni mpovele mo. Kadi buna luena ka luena ye muntu wanduenga ko ulenda zenga mambu va kati ye mpangi zandie?

6. Kansi mpangi ufundisanga mpangi vana va bakondolo minue?

7. Bobo bweka mvidusu kwa yeno, bu luvwisasanga mambu. Mu nkia-ma ka lulutidi zola vangwa bulembolo songa ko? Mu nkia-ma ka lulutidi zola zionwa ko?

Mat. 5: 39 b. Luk. 6: 29. Loma 12: 19.

1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 2: 23. 3: 9.

8. Kansi luvanganga bulembolo songa, luzionanga, i kwa zimpangi mpe.

9. Evo ka luzeyi koe, vo bakondolo lunungu ka bavingi fwa diakimfumu kia Nzambi ko? Ka luzimbakanani ko: ka minyangi ko vo minsambidi miabiteki vo bankwa mpala vo baki-ngiangila vo nlekisi miababakala yandi

10. vo mivi vo bakabi vo banduvu vo mintiaki vo ndie miambongo ka bavingi fwa diakimfumu kia Nzambi ko.

11. Bankaka mu yeno luakala bobo, kansi luakisukula, luaveduswa, luanunguswa mu nkumbu a Mfumu Yesu Klisto ye mu Mpeve a Nzambi eto.

Ef. 5: 8 b. Kolo. 3: 7 b. Tit. 3: 3 b.

12. Mono mbeki luvu mu biabionsono, kansi biabionsono ka bitomisanga nitu ko; mbeki luvu mu biabionsono, kansi kifwiti lendwa kwa lekwa ko.

1 Kol. 10: 23.

13. Madia mena mu diambu diavumu, vumu kiena mu diambu diamadia, kansi Nzambi si kafukisa kina ye madia. Nitu ka yena mu diambu diayanga ko, kansi mu diambu dia Mfumu ye Mfumu mu diambu dianitu.

14. Nzambi wafulukisa Mfumu, si kakutufulukisa mpe mu tulendo tuandi.

15. Ka luzeyi koe, vo zinitu zeno i biela bia Klisto? Buna si ikatula biela bia Klisto ye vanga tio biela biakinsuze? Ka bwa ko!

1 Kol. 12: 27. Ef. 5: 30.

16. Evo ka luzeyi koe, vo unanamene ye nsuza, yandi i nitu yimosi ye yandi?

Kadi yau bole si bakala nsuni umosi, bonso bukavova.

1 Mose 2: 24. Mat. 19: 5. Ef. 5: 31.

17. Kansi unanamananga ye Mfumu, yandi i mpeve yimosi ye yandi.

18. Lutina yanga. Masumu mamonso mavanganga muntu mena ku mbazi anitu; kansi uyanganga uvodilanga yandi nitu masumu.

19. Evo ka luzeyi koe, vo zinitu zeno i wala dia Mpeve yavedila yena mu yeno yiluatambudi kwa Nzambi ye vo ka lukukivwidi ko?

1 Kol. 3: 16. 2 Kol. 6: 16.

20. Kadiluasumbwa muntalu. Nkianguku lukembila Nzambi mu zinitu zeno.

1 Kol. 7: 23.

KAPU 7.

1. Ndongolo zakwela ye zavambana.

Mu diambu diamomo maluasonika, buna bwabiza kwa muntu mu lembwa valakana nkento.

2. Kansi mu diambu diayanga bika muntu muntu kakala wandi nkazi, ye nkento nkento kakala diandi bakala.

3. Bika bakala diavanga dikabinda mene kwa nkazi ye nkazi mpe bobo kwa bakala.

4. Nkazi kenani lendo mu yandi nitu ko kansi bakala; mpila mosi bakala kena lendo mu yandi nitu ko kansi nkazi.

5. Ka lutatasani ko, vo ka mu diambu dialuwawanu mu ntangu yakingandi ko, kidi luabaka ntangu mu sambila, mboki lukala va kimosi, mpasi Satana kakuluvukumuna ko mu diambu diakondwa kweno kwakukiyala.

6. Momo mpovele nkievo lue, ka nkondo andi ko.

7. Kansi nzolele, vo bantu babonsoo bakutu kala bonso mono kibeni, mwanki muntu ye wandi nkailu katambudi kwa Nzambi, umosi bwabu, umosi ebu.

Mat. 19: 11 b.

8. Mpovele kwa balembolo kwela ye kwa mafwola: bwabiza kwa yau, vo bakalanga bonso mono mpe.

9. Kansi vo balembolo kukiyala, bika bakwela, kadi bwabiza mu kwela ye lemina bwambi.

1 Tim. 5: 14.

10. Kansi kwa bakwelana nkembi, ka mono ko kansi Mfumu, vo nkazi kavambani ye bakala ko,

11.—kansi vo wamana vambana, bika kasikila kimpumpa, evo vutuka wawana ye bakala—bakala kayambudi nkazi ko.

12. Kwa bankaka mono mpovele, ka

Mfumu ko: vo mpangi yena nkazi ulembolo leka minu ye utambudilanga mu kunda yandi, kanyambudi ko.

13. Vo nkazi wena bakala dilembolo leka minu ye ditambudilanga mu kunda yandi, kayambudi bakala ko.

14. Kadi bakala dilembolo leka minu diaveduswa mu diambu diankazi; nkazi ulembolo leka minu waveduswa mu mpangi, vo ka bwa ko, nga bana beno bena basumuka, kansi bwabu bena bavedila.

15. Vo ndiena ulembolo leka minu vambane, bika bavambana; mpangi vo busi ka bena kuni akinanga mu mpila yoyo ko. Kansi Nzambi walubokila mu yenge.

16. Kadi ngeye, nkazi, bwe zeyi, vo lenda vulusa bakala? Evo ngeye bakala, bwe zeyi, vo lenda vulusa nkazi?

1 Pet. 3: 1 b.

17. Vo ka bwa ko, buna bonso bwa-kabila Mfumu kwa muntu muntu, bonso bwabokila Nzambimuntu muntu, bika kadiatila bobo. Diodio isikidikisanga dio mu mabundu mamonso.

18. Muntu wazengwa wabokulwe? Kakukitombilani kondwa kwanzengolo ko. Muntu kondolo nzengolo wabokulwe? Kakizengani ko.

19. Nzengolo ka lekwa ko, kondwa kwanzengolo ka lekwa ko, kansi nke-bolo ansikudukusu a Nzambi.

20. Muntu muntu bika kasikila mu mbokolo yina yikabokudulwa.

21. Ngeye i nanga wabokulwe? Kukadilani bo mabanza ko, kansi vo lenda kala kimpwanza mpe, sadila bo.

22. Kadi wonso nanga wabokulwa mu Mfumu, yandi i muntu wa Mfumu wakimpwanza; mpila mosi mpe wonso muntu wakimpwanza wabokulwa, yandi i nang' a Klisto.

Yoa. 8: 36. Loma 6: 18, 22. Ef. 6: 6. Kolo. 3: 24.

23. Yeno luasumbwa mu ntalu. Ka lukalani nanga miabantu ko.

Ngal. 5: 1. 1 Pet. 1: 18 b.

24. Luzimpangi, muntu muntu bika kasikila kwa Nzambi mu dina dikabokudulwa.

25. Kansi mu zindumba kibeki nsikudukusu kwa Mfumu ko, kansi nkembi banza diadi, bonso mosi wafwi-lwa nkenda kwa Nzambi mu kala kinkwikizi.

26. Nkianguku mbenzi, vo bwabiza bwena mu diambu diancita zena bwabu, vo bwabiza kwa muntu mu kala bonso bukena.

Mat. 24: 8 b, 29.

27. Ngeye ukangamene mu nkazie!

Kutombani kangulwa ko. Kangulu mu nkazie? Kutombani nkazi ko.

28. Kansi vo kwelele mpe, kuvolele masumu ko. Vo ndumba yikwelele, kavolele masumu ko. Kansi bampila yoyo si bamona nzungu mu nsuni, kansi nzolele kulukuta.

29. Luzimpangi, diadi mpovele: ntangu yakufukwa, kidi tuka bwabu bena bakazi mpe bakala nkievo bakondolo,

30. badilanga, nkievo ka badilanga ko, bayangalalanga, nkievo ka bayangalalanga ko, basumbanga, nkievo ka bavwidi bio ko,

31. basadilanga nza, nkievo ka basadilanga yo ko; kadi lunitu luanza yayi luvioakanga.

Loma 8: 19 b. 1 Yoa. 2: 17. Nzai. 21: 1.

32. Nzolele kwami, vo lukondolo mayindu. Lembolo kwela, wenina bina bia Mfumu mayindu, bonso bukafwiti zodikisa Mfumu;

33. kansi wakwela wenina bina bianza mayindu, bonso bukafwiti zodikisa nkazi andi.

34. Diswaswana diena mpe ye nkento wakwela ye ndumba: mpumpa wenina bia Mfumu mayindu, kidi kavedila mu nitu ye mpeve; kansi wakwela wenina bianza mayindu, bonso bukafwiti zodikisa bakala.

1 Tim. 5: 5.

35. Kansi momo mpovele mu ntomono eno, ka mu diambu dia kidi yalutuba siongi ko, kansi mu diambu diankadulu yisongeile ye sikila mu Mfumu nakekete.

1 Kol. 14: 40. Loma 13: 13.

36. Vo muntu benzi, vo vengi bwa-mvwhezolo kwa ndumba, vo waviokele mvu miafwana ye nkinzi wizi kadi, buna bika kavanga, bonso bukazolele, kavolele masumu ko; bika bakwela.

37. Kansi utelamene nakekete mu ntim' andi, bu kakondolo nkomono, kansi wena lendo bwenina luandi luzolo ye tunguni diadi mu wandi ntima mu keba mwan' andi wandumba, yandi vengi bwabiza.

38. Nkiangunu kwedese mwan' andi wandumba, vengi bwabiza, kansi lembolo wo kwedisa, lutidi vanga bwabiza.

39. Nkazi wakangama ntangu yina yena bakala diandi moyo; kansi vo bakala diamana leka tulu, buna wena kimpwanza ye lenda kwela wonso ukazolele, kansi mu Mfumu kaka.

Loma 7: 2.

40. I bobo mbenzi vo lutidi mayangi,

vo sikilanga bobo. Mbenzi, vo mono mpe ngiena ye Mpeve a Nzambi.

KAPU 8.

1. Mu dia mbizi zayokulwa biteki ka i masumu ko, 7. kansi nkwa Klisto kafwiti bo vanga ko, vo mpangi telele bo sakuba.

Mu diambu diabina biayokulwa biteki, tuzeyi kweto, vo tubabonsono tuena nzailu. Nzailu yitumpidikanga, kansi zola kutunganga. 1 Kol. 10: 25, 27 b.

2. Vo muntu ukukibanzilanga, vo zeyi lekwa, kazeyi bwabu ko, bonso bukafwiti zaya.

Ngal. 6: 3.

3. Vo muntu zolele Nzambi, wazailwa kwa yandi.

Ngal. 4: 9.

4. Nkiangunu mu diambu diadia bina biayokulwa biteki tuzeyi, vo teki ka kiena mu nza ko, vo ka kwenani Nzambi yankaka ko kansi yimosi kaka.

1 Kol. 10: 20. 5 Mose 4: 89. 6: 4. Mal. 12: 29.

Ef. 4: 5 b. 1 Tim. 2: 5.

5. Kanivo yau bena babikwanga zinzambi mpe, kani mu zulu kani va ntoto, keti nzambi zazingi ye mfumu zazingi zena,

6. kansi yeto vele tuena Nzambi yimosi kaka, i Se diatuka biabionsono ye yeto kwa yandi, ye Mfumu yimosi, i Yesu Klisto, mu yandi biabionsono biena ye yeto mu yandi.

Mal. 2: 10. Ef. 3: 9. 4: 5 b. Mav. 17: 28.

Loma 11: 36. Yoa. 1: 3. 13: 13. Ef. 2: 10.

Fili. 2: 11. Kolo. 1: 16. Eb. 1: 2.

7. Babonsono ka bena nzailu ko, kansi bankaka bayukwa biteki nate ye bwabu badianga biayokulwa biteki, kansansa kiau kiena kindakana kiumunwanga.

8. Kansi dia ka kukutntudi va luse lua Nzambi ko: vo tudianga ka tulutidi ko, vo tulembolo dia, ka tukondolo lekwa ko.

Loma 14: 17.

9. Kansi lutala, ka luidi kala nteso asakuba kwa bena kindakana mu diambu dialendo kieno kiokio.

Loma 14: 13, 20. Ngal. 5: 13.

10. Kadi vo muntu mweni ngeye wena nzailu, vo uvwendi va meza mu nzo abiteki, buna kansansa kiandiena wena kindakana ka kitungwa mu dia biayokulwa biteki koe?

2 Mose 34: 15.

11. Kadi wena kindakana bungulu mu diambu dianzailu aku, i mpangi yafwilwa kwa Klisto.

12. Bu luvodilanga masumu bobo kwa zimpangi ye luluekanga kansansa kiau kiena kindakana, buna luvolanga masumu kwa Klisto.

13. Nkiangunu vo dia kutesanga

mpangi ami sakuba, kидie mbizi ko mvu ya mvu, kidi yalembwa tesa mpangi ami sakuba.

KAPU 9.

1. Lendo kiantumwa. 15. Paulu kasadilanga kio ko, 9. wakala kimpwanza, kansi wakivanga nang' abantu babo. 24. Ngiungusulu mu nzila yangiungusila.

Mono ki muntu wakimpwanza koe? Mono ki ntumwa koe? Kiamona Mfumu eto Yesu koe? Yeno ka lu salu kiami mu Mfumu koe?

1 Kol. 15: 8. Mav. 9: 3 b. 22: 6 b. 26: 12 b. 18: 9. 22: 17 b. 23: 11. 2 Kol. 12: 1 b.

2. Vo kiena ntumwa kwa bankaka ko, ngiena bo kwa yeno; kadi yeno i dimbu kiakintumwa kiami mu Mfumu.

1 Kol. 4: 15. 2 Kol. 3: 2.

3. Diodio i mvutudulu ami kwa yau bakumfundisanga.

4. Kadi yeto ka tuena lendo mu dia ye nwa koe? Luk. 10: 7 b.

5. Kadi ka tuena lendo ko mu nata nkazi, i busi, bonso zintumwa zankaka ye mpangi za Mfumu ye Kefa?

6. Kanivo yeto ye Banaba kaka ka tuena lendo kialembwa sala koe?

2 Tes. 3: 9.

7. Nani uselanga kinwani mu wandi mfutu? Nani ukunanga via diavinia ye lembolo dio dia mbutu? Nani i mvungi akamba ye lembolo dia m-mvumina makamba?

8. Kadi ivovanga momo mu kimuntu? Kadi nsiku ka mivovanga mo koe?

9. Kadi mu nsiku mia Mose mwasonama: Kukangani nwa angombe yitutanga ko. Kadi Nzambi wenina zingombe mayindue?

10. Kadi kavovele mo mu diambu dieto kaka koe? Kadi mu diambu dieto masonama: Ufulanga, fwiti fula mu vuvu, ntutanga, fwiti tuta mu vuvu kiabaka ndambu.

11. Vo yeto tualukunina biakimpeve, buna diambu diadinene, vo tuyonzika bieno biakinsunie? Loma 15: 27.

12. Vo bankaka benina yeno lendo kiokio ntuali, buna yeto ka tulutidi koe? Ka tusadilanga lendo kiokio ko, kansi tuvibidilanga mamonsono, ka tuidi tula nkaku nkutu mu nsamu wambote wa Klisto.

Mav. 20: 33. 1 Kol. 4: 12. 2 Kol. 11: 9, 12. 12: 13. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.

13. Ka luzeyi koe, vo basalanga mu

lekwa bianlongo badianga dia kwaknlongo, basalanga va zikwa diangiokila, batambulanga ndambu ye zikwa?

8 Mose 2: 3. 6: 16 b. 5 Mose 18: 1 b. 4 Mose 18: 8, 31.

14. I bobo Mfumu wazengila kwa basamunanga nsamu wambote, vo bafwiti vukila mu nsamu wambote.

15. Mono kiasadila dimosi nkutu mu momo ko. Mono kiasonika mo ko, mpasi yavangwa bo, kadi bulutidi kwa mono vo mfwidi, muntu nkutu mpasi kakabikisa luyanu luami ko.

2 Kol. 11: 10 b. 12: 14.

16. Kadi vo isamunanga nsamu wambote, kienina dio luyanu ko, kadi mbindamene dio, engwa disidi kwa mono, vo kisamunanga nsamu wambote ko.

17. Kadi vo ivanganga bo mu luami luzolo, buna ngiena nsendo, kansi vo ka mu luami luzolo ko, kiongo kikebi yalekulwa minu.

18. Buna nki i nsendo ami? Wau, vo mono, bu isamunanga nsamu wambote, ivanga nsamu wambote wa Klisto mu kondwa kwamfutu, kidi yalembwa sadila lendo kiami mu nsamu wambote.

19. Kadi mono bu i muntu wakiimpwanza, mono yakivanga nang' ababonsono, mpasi yabaka babingi ndandu.

20. Mu bayudayo mono ngiena bonso nyudayo, mpasi yabaka bayudayo; mu yau bona kumsi nsiku ngiena nkievo kumsi ansiku, mpeleko mono kibeni kiena kumsi ansiku ko, mpasi yabaka bona kumsi ansiku.

21. Mu yau bakondolo nsiku, ngiena nkievo nkondolo nsiku,—mpeleko kikondolo nsiku mia Nzambi ko, kansi yakangama mu nsiku mia Klisto—mpasi yabaka bakondolo nsiku. Gal. 2: 8.

22. Mu yau bona kindakana ngiena kindakana, kidi yabaka bona kindakana. Mu babonsono ngiena mamonsono, kidi yavulusa bankaka mu dionso dionso diambu.

Loma 14: 15. 15: 1.

23. Ivanganga mamonsono mu diambu diansamu wambote, kidi mono mpe yakadila wo ntuali.

24. Ka luzeyi koe, vo bayungusanga mu nzila yangiungusila bayungusanga babonsono, kansi umosi kaka utambulanga nsendo? Luyungusila bobo, kidi luatambula wo.

Fili. 3: 12 b.

25. Wonso usinsane mu nsinsunu ukukiyalanga mu biabionsono, nkia-ngunu babana, kidi batambula koka

kiafukila, kansi yeto kiakondwa kwa-fukila.

2 Tim. 4: 8. Yak. 1: 12.

26. Nkiangunu mono iyungusanga, ka mu nana ko, mono inwananga, bonso muntu ulembolo banda mpeve;

27. mono ibandanga nitu ami, ivananga yo yakinanga, ka bwidi kala, vo mono kibeni yalendwa, bu yakikadila nsamuni abankaka.

KAPU 10.

1. Ndwununu yabiza. 14. Paulu wakankina baleka minu mu mbuluku abiteki 23. ye mu mbizi zatulwa kwa biteki mu diambu diazimpangi zakindakana.

Luzimpangi, mono kizolele ko, vo lulembolo zaya, vo mase meto mamonsoo nakala kansi atuti, mamonsoo masabuka mu mbu,

2. mamonsoo mabotukulwa Mose mu tuti ye mu mbu,

3. mamonsoo madia dia kumosi kwakimpeve,

4. mamonsoo manwa ndwinu yimosi yakimpeve, kadi manwa mu tadi diakimpeve diabanama, kansi tadi diodio i Klisto.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15. 105: 41.

5. Buna bena Nzambi kazolakana babingi ko, kadi balumbwa mu nsi yankatu. 4 Mose 14: 30. 26: 64 b. Eb. 3: 17.

6. Momo i biwani kwa yeto, ka tuidi zinina moyo mu mambi, bonso bwazinina yau moyo.

7. Ka lukalani nsambidi miabiteki ko, bonso bankaka mu yau, bonso bwasonama: Bantu bavwanda mu dia ye nwa, batelama mu sakana.

8. Bika tualembwa yanga mpe, bonso bwayanga yau bankaka, babwa mu lumbu kimosi-makumole ye mafunda matatu.

9. Bika tualembwa vukumuna Mfumu, bonso bwamvukumuna yau bankaka, babungwa kwa zinioka.

10. Ka luvumani ko, bonso bwavuma yau bankaka, babungwa kwa mbungi.

11. Momo babwa mu kifwani, kansi masonukwa mu ndubudulu zeto, i yeto tuluakulu nsukulu antangu yayi.

Loma 15: 4. Eb. 3: 17 b. 1 Pet. 4: 7.

12. Nkiangunu wonso benzi, vo telamene, bika katata, kidi kabwa ko.

Loma 11: 20.

13. Mpukumunu ka yikulubeki ko, kansi yina yakimuntu kaka; kansi Nzambi wena kinkwikizi kayambudi

luavukumunwa ye lendakana, kansi va kimosi ye mpukumunu si kavanga mpaikulu, kidi lualenda vibidila yo.

1 Kol. 1: 9. 2 Kol. 1: 7.

14. Nkiangunu, zolwa biami, lutina nsambudulu abiteki.

1 Yoa. 5: 21. 2 Kol. 6: 17.

15. Mono ivovanga bonso kwa bankwa nduka: lufundisa mama mampovele.

16. Mbungu yansakumunu yitusakumunanga, kadi ka yena ntuali ye munga ma Klisto koe? Dimpa ditubukunanga, kadi ka diena ntuali ye nitu a Klisto koe?

17. Kadi dimpa dimosi diena, kansi yeto tubabingi i nitu yimosi; kadi yeto babonsoo tuena ntuali adimpa dina dimosi.

1 Kol. 12: 12, 27. Loma 12: 5.

18. Lutala Isaeli diakinsuni. Badianga minkailu miazikwa, kadi ka bena ntuali ye zikwa koe?

3 Mose 7: 6.

19. Buna nki mpovele? Kani lekwa kiyakokulwa biteki i ma? Kanivo teki i ma?

20. Ve, kansi kibayokanga bayokanga kio kwa mpeve zambi, ka kwa Nzambi ko. Kansi kizolele ko, vo luayika bankwa ntuali ye mpeve zambi.

21. Yeno ka lulendi nwa mbungu ya Mfumu ye mbungu yampeve zambi ko. Ka lulendi kala ntuali mu meza ma Mfumu ye meza mampeve zambi ko.

22. Evo si tuafudila Mfumu kaveme? Kadi yeto tumviokele mu ngoloe?

23. Mamonsoo mena luve, kansi mamonsoo ka matomisanga nitu ko, mamonsoo mena luve, kansi mamonsoo ka matunganga ko.

24. Muntu katombani wote wabiabiandi ko, kansi wabiangana.

1 Kol. 13: 5. Fili. 2: 4.

25. Bionso bitekwa mu zandu, ludia kweno, ka lufionguninani mu diambu diakansansa ko.

26. Kadi ntoto ye biazala va wau i bia Mfumu.

2 Mose 19: 5. Lumb. 24: 1. 50: 10, 12.

27. Vo muntu lembolo leka minu ulutumisi ye luzolele kwenda, buna ludia bionso bilutudulu, ka lufionguninani mu diambu diakansansa ko.

Luk. 10: 7.

28. Kansi vo muntu vovele kwa yeno: Biabi biayokolo teki, buna ka ludiani bio ko mu diambu diayandi tele wo ye mu diambu diakansansa;

29. kibikidi kiaku kansansa ko kansi kiangana; kadi kimpwanza kiami mu nkiana kifundusu kwa kansansa kiangane?

30. Vo idianga bio mu matondo, mu nkiana yatiakwa mu biobio biivena-nga matondo? Loma 14: 16. 1 Tim. 4: 4.

31. Nkiangunu vo ludianga ye nwa-nga vo dionso diluvanganga, luvanga mamonso mu kembila Nzambi.

Kolo. 3: 17. Mat. 5: 16. Fili. 1: 11. 1 Pet. 4: 11. Yoa. 15: 8.

32. Ka lutesisani bayudayo sakuba ko ye baelene ye dibundu dia Nzambi;

Loma 14: 13.

33. bonso mono mpe izodikisanga babonso mu mamonso, kitombanga ntomoso anitu ko, kansi ntomoso ababingi, kidi bavuluswa.

11: 1. Luntangina, bonso buitangi-ninanga Klisto.

Mat. 20: 28. Loma 15: 3. Ef. 5: 2. Fili. 2: 4 b.

KAPU 11.

1. Nkadulu yabiza mu sambila. 16. Ndilu ambuluku miazola ye nlekolo a Yesu.

2. **M**ono ilusika, bu lukumbambukilanga moyo mu mamonso ye lutatamananga nkondo miyalutambika.

2 Tes. 2: 15.

3. Kansi nzolele luazaya, vo ntu adionso bakala i Klisto, kansi ntu ankeno i bakala, ntu a Klisto i Nzambi.

Ef. 5: 23. 1 Mose 3: 16. Yoa. 14: 28.

1 Kol. 3: 23. 15: 27 b.

4. Dionso bakala disambilanga vo bikulanga, bu kena ye lekwa va ntu, lembolo zitisa ntu andi.

5. Kansi wonso nkento usambilanga vo bikulanga ye ntu walembara fukwa, lembolo zitisa ntu andi, kadi mpila mosi ye nkievo watebwa.

6. Kadi vo nkento lembolo fuka ntu andi, bika kazakwa nsuki. Kansi vo nsoni kwa nkento mu zakwa nsuki vo mu tebwa, bika kakifuka.

7. Kadi bakala kafwiti fuka ntu ko. kadi yandi i kifwani kia Nzambi ye nzitusu andi, kansi nkento i nzitusu a bakala.

1 Mose 1: 27. 5: 1. 9: 6.

8. Kadi bakala ka diatuka mu nkento ko, kansi nkento mu bakala.

1 Mose 2: 18 b.

9. Bakala ka diasemwa mu diambu diankento ko, kansi nkento mu diambu diabakala.

10. Nkiangunu nkento fwiti kala dimbu kialendo va ntu mu diambu diazimbasu.

11. Mwanki mu Mfumu nkento kavioki bakala ko, bakala kavioki nkeno ko.

12. Kadi bonso bwatuka nkento mu bakala, i buna mpe bakala mu nkento,

kansi biabionsono bitukanga kwa Nzambi.

13. Lufundisa mu yeno kibeni. Kadi bufweni, vo nkento ulembolo fukwa kasambila Nzambi?

14. Kadi kimuntu kiau kibeni ka kikululonganga koe, vo bakala die-na nsuki zazila, buna i kondwa kwanzitusu kwa yandi?

15. Vo nkento wena nsuki zazila, buna i nzitusu andi; kadi yandi wave-wa nsuki zazila mu kukifuka.

16. Vo muntu benzi mu kala lusuku, ka tuena fu kiokio ko ye ka mabundu ma Nzambi ko.

17. Bu nkembi momo, kikulusika ko, bu lukutakananga, ka mu ntomoso ko kansi mu mbivusu.

18. Kadi va ntete, bu lukutakananga mu dibundu, ngwilu, vo mu yeno mwena nakabunu, ndekele mankaka minu.

19. Kadi mu yeno mpe mwakatwa kala tuvambuku, kidi bafwana bazayakana mu yeno.

Mat. 10: 34 b. 18: 7. 1 Yoa. 2: 19. Luk. 17: 1.

20. Nkiangunu bu lukutakananga va kimosi, ka bulendakene mu dia nlekolo a Mfumu ko.

21. Kadi bu ludianga, muntu muntu tekele bongwa wandi nlekolo; mosi wena nsatu, wankala kololo.

22. Kadi buna ka lubeki nzo zandila ye zandwina koe? Evo luyina bundu dia Nzambi ye lufwisa bakondolo lekwa nsonie? Nki yavova kwa yeno? Yalusike? Kilusiki mu diodio ko.

Yak. 2: 6.

23. Kadi mono yatambula kwa Mfumu bina biyalutambika, vo Mfumu Yesu mu fuku dina dikayekulwa, wabonga dimpa;

Luk. 22: 19 b. Mat. 26: 26 b. Mal. 14: 22 b.

24. bu kamana tonda, wabukuna dio, wavova: Diadi i nitu ami mu yeno. Bobo luvanga mu kumbambukila moyo.

25. Mpila mosi mpe mbungu bu bamana dia, wavova: Mbungu yayi i luwawanu luampa mu menga mami. Bobo luvanga yonso ntangu yilua yo nwa mu kumbambukila moyo.

2 Mose 24: 8.

26. Kadi yonso ntangu yiludia dimpa diodio ye nwa mbungu yoyo, lusamunanga mfwilu a Mfumu, nate ye kakwiza.

Mat. 26: 64. 24: 42. Yoa. 14: 3. Mav. 1: 11.

27. Nkiangunu wonso udia dimpa vo nwa mbungu ya Mfumu bulembolo fwanana, yandi neti nkanu mu nitu ye menga bia Mfumu.

1 Kol. 10:

28. Nkiangunu bika muntu kakito-nta, mboki kadia dimpa ye nwa mbungu.

2 Kol. 13: 5. Ngal. 6: 4.

29. Kadi udianga ye nwanga, yandi ukukidilanga ye ukukinwinanga mfunusu, vo kaswaswase nitu ko.

30. Mu diambu diodio mu yeno mwena babingi bena kindakana ye kimbevo, bankaka babingi balekanga tulu.

31. Kansi vo tukiswaswase, nga ka tuafundusu ko.

Lum.b. 32: 5.

32. Kansi bu tuafundusu, tualongwa ndongi kwa Mfumu, ka tuidi beduswa ye nza.

Eb. 12: 5 b. 1 Tim. 1: 20. 2 Tim. 2: 25.

Tit. 2: 12.

33. Luzimpangi zami, nkiangunu bu lukutakananga mu dia, luingasana.

34. Vo muntu wena nsatu, bika kadia mu nzo andi, ka luidi kutakana mu funduswa. Mankaka masidi si ya mo'sungika, yonso ntangu yiikwiza.

KAPU 12.

1. Minkailu mia Mpeve miampila mu mpila.

Luzimpangi, mu diambu diabina biaki-
mpeve kizolele ko, vo lulembolo zaya.

2. Yeno luzeyi, vo bu luakala bangoi, luatuaduswa kuna teki biakibaba, bonso buluatuaduswa.

Ef. 2: 11 b. 1 Tes. 1: 9.

3. Nkiangunu mono iluzaikisa, vo muntu uvovanga mu Mpeve a Nzambi kavovi ko: Yesu i kiasingwa; muntu kalendi vova ko: Yesu i Mfumu, vo ka mu Mpeve yavedila ko.

1 Yoa. 4: 2 b. Mal. 9: 39.

4. Minkailu miakabana miena, kansi Mpeve i yimosi.

Eb. 2: 4. 1 Pet. 4: 10.

5. Kisielo kiakabana kiena, kansi Mfumu i yimosi.

6. Mavanga nakabana mena, kansi Nzambi uvangisanga mo mamonsoho i umosi.

7. Kansi muntu muntu wavewa nza-ikusu a Mpeve mu tomisa nitu.

8. Kadi umosi wavewa mu Mpeve mambu manduenga, kansi wankaka mambu manzailu mu Mpeve yimosi,

9. wankaka minu mu Mpeve yimosi, kansi wankaka nkailu miandiakisina mu Mpeve yina yimosi,

Luk. 10: 9. Yak. 5: 14 b.

10. kansi wankaka mavanga matule-ndo, wankaka mu bikula, wankaka mu swasisa zimpeve, wankaka tudimi tuampila mu mpila, wankaka mu bangula tudimi.

11. Kansi momo mamonsoho mava-

nganga Mpeve yina yimosi yikabanga kwa muntu muntu, bonso buyizolele.

12. Kadi bonso nitu i yimosi ye yena biela biabingi, kansi biela biabionsono bianitu biena biabingi i nitu yimosi, i buna bwenina Klisto mpe.

1 Kol. 12: 27. 6: 15. Loma 12: 4 b. Ef. 4: 16, 25. 5: 30.

13. Kadi mu Mpeve yimosi mpe yeto babonsoho tuabotukulwa nitu yimosi vo bayudayo vo baelene vo minanga vo bampwanza, yeto babonsoho tuanwa Mpeve yimosi.

Ngal. 5: 28. Kolo. 3: 11. Ef. 2: 14 b.

14. Kadi nitu mpe ka i kiela kimosi ko kansi biabingi.

15. Vo kulu kuvovele: Bu ki koko ko, kiena kwami mu nitu ko, buna mu diodio ka kukondolo mu nitu ko.

16. Vo kutu kuvovele: Bu ki disu ko, kiena mu nitu ko, buna mu diodio ka kukondolo mu nitu ko.

17. Vo nitu yamvima i disu, buna ngwilu kwevi? Vo yau yamvima i ngwilu, buna ngwilu amfuku kwevi?

18. Kansi bwabu Nzambi watula biela kimosi kimosi mu nitu, bonso bu-kazolele.

19. Vo biau biabionsono i kiela kimosi, buna nitu kwevi?

20. Bwabu biela biena biabingi, kansi nitu yimosi kaka.

21. Disu ka dilendi vova kwa koko ko: Kiena nsatu angeye ko; vo diaka nitu kwa malu: Mono kiena nsatu ayeno ko.

22. Kansi biela bianitu bibanzulwanga, vo bilutidi kindakana, tulutidi bio kala nkinzi,

23. biau bibanzulwanga, vo bilutidi kondwa nzitusu mu nitu, tusanga bio nzitusu ulutidi; biansoni tuvwikanga bio mu kondwa kwansoni.

24. Bikondolo nsoni ka bieninani bo nsatu ko. Kansi Nzambi wasangidikisa nitu wavana nzitusu wawingi kwa kina kikhondolo wo,

25. nkabunu ka zidi kala mu nitu, kansi mpasi biela biakalasana mayindu mamosi.

26. Vo kiela kimosi kilungwanga, biela biabionsono bilungwanga ye kiau; vo kiela kimosi kikembulwanga, biela biabionsono biyangalalanga ye kiau.

27. Kansi yeno i nitu a Klisto ye biela, kimosi kimosi yandi ndambu.

1 Kol. 2: 12. Loma 12: 4 b. Ef. 1: 23. 5: 23, 30. Kolo. 1: 24.

28. Nzambi watula bankaka mu dibundu wantete zintumwa, wanzole bamikudi, wantatu minlongi, mboki tu-

lendo, mboki minkailu miandiakisina, tusadusu, ngiadulu, tudimi tuampila mu mpila. Ef. 4: 11.

29. Babonso i zintumwe? Babonso i bambikudie? Babonso i minlongie? Babonso bena ye tulendoe?

30. Babonso bena nkailu miandiakisine? Babonso bavovanga mu tudimi? Babonso babangulange?

31. Kansi luvemina nkailu mianlemvo milutidi mu nene, mboki si yakulusonga nzila yilutidi beni. 1 Kol. 14: 1.

KAPU 13.

1. Kondolo zola ka i lekwa ko. 4. Bonso bwenina zola. 8. Zola kulutidi mu nene.

Vo ivovanga mu tudimi tuabantu ye tuazimbasi, kansi nkondolo zola, buna ngieka nsongo yininganga ye simbala kiwunganga. Loma 13: 8 b.

2. Vo mono ngiena ye mbikudulu ye nzezi mansweki mamonso ye nzailu yayonso, evo ngiena minu kiaktionsono, mpasi yavilula miongo, kansi nkondolo zola, buna mono ka lekwa ko.

3. Vo ikabanga mbongo zami zazonsono mu dikila ye iyekulanga nitu ami, kidi yayokwa, kansi nkondolo zola, buna kitomusunwanga bo nitu ko. Loma 12: 20. 1 Yoa. 3: 16 b.

4. Zola kwena mbuwa ntima, zola kwena nlembami, zola ka kuyandukanga meso ko, ka kutanga mayama ko, ka kukukitumpidikanga ko, 1 Pet. 4: 8. Zing. 10: 12.

5. ka kukadilanga bwansoni ko, ka kutombanga biandi ko, ka kufwemanga ko, ka kutanganga yayibi ko, 1 Kol. 10: 24, 33. Fili. 2: 4, 21.

6. ka kuyangalalanga mu kondwa kwalunungu ko, kansi kuyangalalanga ye kedika,

7. kufukanga mamonso, kulekilanga mamonso minu, kusanga vuvu mu mamonso, kutatamananga mu mamonso.

8. Zola ka kusukanga widi ntangu nkutu ko; kanivo mbikudulu, buna zau si zafukila, vo tudimi, tuau si tualembwa, vo nzailu, yau si yafukila.

9. Kadi tuzeyi ndambu kaka, tubikulanga ndambu kaka. Fili. 3: 12.

10. Kansi momo mamana lunga, bu makwiza, buna momo mena ndambu si mafukila.

11. Bu yakala mwana wanswa yavova kinswa, yakala diela diakinswa ye

mabanza makinswa, kansi bu yayikidi kota, mono yakabikisa bina biakinswa.

12. Kadi bwabu tutalanga mu lumweno mu kinsava, kansi ntangu yina zizi mu zizi, bwabu nzezi ndambu kaka, kansi buna si yatoma zaya, bonso buyatoma zaiwa mpe.

13. Bwabu busikilanga minu, vuvu, zola, bina bitatu, buna biena zola kulutidi mu nene.

KAPU 14.

1. Bikula kulutidi mpovolo atudimi. 7. Mpovolo atudimi ka yitomisanga ko, vo ka kwenani mbangudi ko. 28. Nkondo miatukutuku tuadibundu.

Luzomina zola, kansi luvemina nkailu miakimpeve, kansi luluta bikula. 1 Kol. 12: 31.

2. Kadi uvovanga mu tudimi, kavovanga kwa bantu ko kansi kwa Nzambi, kadi muntu kawanga ko, kansi mu Mpeve kavovanga mansweki.

3. Ubikulanga, uvovanga ntungulu ye ndubudulu ye mbombolo kwa bantu.

4. Uvovanga mu tudimi, ukukitunganga, kansi ubikulanga, utunganga dibundu.

5. Mono nzolele, vo yeno babonso luavova mu tudimi, ndutidi zola, vo luabikula. Kansi ubikulanga, ulutidi uvovanga mu tudimi mu nene, vo kabangudi mo ko, mpasi dibundu diatambula ntungulu.

6. Luzimpangi, vo mono ikwiza kwa yeno ye ivovanga mu tudimi, nki yakulutomisina nitu, vo kivova kwa yeno mu nzaikusu ko vo mu nzailu vo mu mbikudulu vo mu ndongolo?

7. Lekwa bikondolo mpeve biena ningu, kanivo pitulu vo nsambi; bwe tuazaya masikwanga mu pitulu vo mu nsambi, vo bilembolo swaswasa ningu.

8. Kadi bobo mpe vo mpungi yilembolo lokisa ndinga, nani kubamene mu mvita?

9. I bobo yeno mpe vo lulembolo vova mambu mampisila mu tudimi, buna mavovwa bwe mazaiwa? Kadi vova uvovanga kwa mpeve.

10. Ndinga zazingi zampila mu mpila nanga zena mu nza, yimosi nkutu ka yikondolo ningu ko.

11. Nkiangunu vo ndembolo zaya mbangudulu andinga, buna mono i nzenza kwa ndiena uvovanga, ye ndiena uvovanga i nzenza kwa mono.

12. Nkiangunu yeno bobo mpe bu luveminanga miakimpeve, lutomba mpe, kidi luabuka mu tunga dibundu.

13. Nkiangunu wonso uvovanga mu tudimi, bika kasambila, kidi kabangula.

14. Kadi vo mono isambilanga mu tudimi, mpeve ami yisambilanga, kansi zayu kiami kikondolo mbutu mpe.

15. Buna nki kiokio? Mfwiti sambila mu mpeve, kansi mfwiti sambila mu zayu mpe; mfwiti yimbila mu mpeve, kansi mfwiti yimbila mu zayu mpe.

16. Kadi vo ngeye usakumunanga mu mpeve, buna ndiena uvwandanga va fulu kiabalembolo longwa, bwesi kavova ameni mu matondo maku, bu kalembolo zaya mauvoele?

17. Kadi kedika ngeye tomene tonda, kansi wankaka katungwa ko.

18. Ntondele kwa Nzambi, vo ndutidi yeno babonsono mu vova mu tudimi.

19. Mwanki mu dibundu ndutidi zola vova mambu matanu kaka mu zayu, kidi yalonga bankaka, ye kumi diumafunda mamambu mu tudimi zola kwafiuma.

20. Luzimpangi, ka lukalani bana banswa mu nduka ko, kansi lukala bana banswa mu yayibi, kansi mu nduka lumana lunga.

21. Mu nsiku mwasonama: Kadi mu bantu bena tudimi tuankaka ye mu koba biabankaka si yavova kwa bantu baba, buna mpe si balembwa kungwila, buvoele Mfumu.

22. Nkiangunu tudimi i dimbu, ka kwa balekanga minu ko, kansi kwa balembolo leka minu, kansi mbikudulu ka yena kwa balembolo leka minu ko, kansi kwa balekanga minu.

23. Nkiangunu vo bundu diamvimba dikutakene va kimosi ye babonsono bavovele mu tudimi, kansi balembwa longwa vo leka minu bakotele, ka bavovi koe, vo lulaukidi?

24. Kansi vo babonsono babikulanga, ye walembwa leka minu vo walembwa longwa kotele, buna tungulukidi kwa babonsono ye fundusu kwa babonsono,

25. mansweki mantim'andi mazayakene, mboki si kafukama va zizi kiandi ye sambila Nzambi ye kamba, vo Nzambi wena mu yeno mu kedika.

26. Nkiangunu luzimpangi, nki kiokio? Bu lukutananga, muntu muntu wena ye nkung'andi, wena ye ndongolo, wena ye nzaikusu, wena ye ludimi, wena ye mbangudulu; bika mamonsono mavangwa mu ntungulu.

Et. 5: 19.

27. Vo muntu vovanga mu tudimi, buna bole kaniyo batatu mu ntangu ntangu, mosi mosi, kansi mosi kabangula.

28. Vo ka mwena mbangudi ko, buna kadingama mu dibundu, kansi bika kakivovila ye kwa Nzambi.

29. Bika bambikudi miole vo batatu bavova, bankaka baswaswasa.

30. Vo wankaka vwendu zaikusu diambu, buna bika wantete kadingama.

31. Kadi yeno babonsono lulenda bikula mosi mosi, kidi babonsono balongwa ye babonsono babombudulwa.

32. Mpeve zabambikudi zalemvuka kwa bambikudi.

33. Kadi Nzambi ka i Nzambi abonso bonso ko; kansi yayenge.

34. Bonso bwena mu mabundu mamonsono mahavedila, bika bakento badingama mu mabundu; kadi ka bena luvu mu vova ko, kansi bika balemvuka, bonso buvoele nsiku.

35. Vo bazolele longwa diambu, bika bayuvula babakala bau mu nzo zau, kadi nsoni kwa nkento mu vova mu dibundu.

36. Kani mambu ma Nzambi matuka mu yeno? Kani maluaka kwa yeno kake?

37. Vo muntu ukibanzilanga, vo mbikudi vo wakimpeve, bika katoma zaya, vo mansonekene kwa yeno i ma Mfumu.

38. Kansi vo muntu lembolo dio zaya, buna kazaiwa ko.

39. Nkiangunu, luzimpangi zami, luvemina bikula, ka lukakidilani tudimi ko.

40. Bika mamonsono mavangwa mu kondwa kwansoni ye mu sungama.

KAPU 15.

1. Mfulukulu a Yesu yena yakedika, 12. nkiangunu mfulukulu abafwa yena yakedika mpe. 29. Vo ka bwa ko, nga minu kieto kiankatu. 35. Nitu zabantu bafulukuswa. 50. Bonso bifulukuswanga bafwa. 54. Tununganga mu Yesu Klisto.

Luzimpangi, mono iluzaikisa nsamu wambote uyalusamunina, uluatambula mpe, mu wau lutelamanga mpe,

Ngal. 1: 11.

2. mu wau si luavuluswa mpe, vo lusimbanga mambu mayalukambila wo, vo ka lualeka minu mu nkato ko.

Loma 1: 16. 1 Kol. 1: 21.

3. Kadi va ntete mono yatambika kwa yeno dina diyatambula mpe, vo Klisto

wafwila masumu meto, bonso bwena masonukwa,

1 Kol. 11: 23. Yes. 53: 1 b. Dan. 9. 24.

4. vo yandi wazikwa ye wafulukuswa mu lumbu kiantatu, bonso bwena masonukwa,

Luk. 24: 26 b. Yes. 53: 8 b. Lumb. 16: 10.

5. vo wamonwa kwa Kefa, mboki kwa kumi ye zole.

Luk. 24: 34. Yoa. 20: 19 b. Luk. 24: 36 b.

6. Mboki wamonwa kwa zimpangi zavioka nkama tanu mu ntangu yimosi; badingi mu yau bakidi nate ye bwabu, kansi bankaka balele tulu.

7. Mboki wamonwa kwa Yakobi, mboki kwa ntumwa zazonsono.

8. Vazimunina mu babonsono wamonwa kwa mono mpe nkievo kwa mwana wasululwa.

Mav. 9: 8 b. 1 Kol. 9: 1.

9. Kadi mono ndutidi zintumwa mu ke, kifweni mu bikwa ntumwa ko, bu yazoma bundu dia Nzambi.

Ef. 3: 8. Mav. 9: 1. Ngai. 1: 13.

1 Tim. 1: 13.

10. Kansi mu nlemvo a Nzambi ngiena dingienina, nlemvo andi kwa mono ka wakedi wankatu ko, kansi mono yalutidi babonsono mu sala, kansi ka mono ko, kansi nlemvo wa Nzambi wena yami.

Loma 15: 18 b. 2 Kol. 11: 23. 12: 11 b.

11. Nkiangunu vo mono vo yau, i buna tusamuninanga, i buna lualekila minu.

12. Vo Klisto usamunwanga, vo wafulukuswa mu bafwa, buna yeno bankaka bwe luvovele, vo ka kwenani mfulukulu abafwa ko?

13. Vo ka kwenani mfulukulu abafwa ko, buna Klisto mpe kafulukuswa ko.

14. Kansi vo Klisto kafulukuswa ko, buna nsamununu eto yena yankatu, minu kieno kiankatu mpe.

15. Kansi yeto tumonwanga mhangi za Nzambi zampumpuluvunu, bu tutelanga Nzambi kimbangi, vo wafulukisa Klisto ukalembwa fulukisa, vo bwena, vo bafwa ka bafuluku ko.

16. Kadi vo bafwa ka bafulukuswa ko, buna Klisto kafulukuswa mpe ko.

17. Kansi vo Klisto walembwa fulukuswa, minu kieno kiena kiankatu; luakidi mu masumu meno.

18. Buna bamana leka tulu mu Klisto, bamana vila mpe.

19. Vo tusanga vuvu mu Klisto mu moyo wau kaka, buna tulutidi bantu babonsono mu mfuwa nkenda.

20. Kansi bwabu Klisto wamana fulukuswa mu bafwa, i ntekidi ayau balele tulu.

Mav. 26: 23. Kolo. 1: 18. Ngal. 1: 5.

21. Kadi lufwa bu luayizila mu muntu, i buna mpe mfulukusu abafwa yayizila mu muntu.

1 Mose 2: 17. Loma 5: 12 b. 6: 23.

22. Kadi bonso bufwanga babonsono mu Adami, i buna babonsono si bawangwa bamoyo mu Klisto,

23. kansi muntu ye diandi kabu: Klisto i ntekidi, mboki babana ba Klisto mu ngizulu andi,

1 Tes. 4: 15 b.

24. mboki nsukulu, bu kayekula kimfumu kwa Nzambi, i Se, bu kakifukisila ngiadulu zazonsono ye lendo kiationsono ye tulendo tuatonsono.

25. Kadi yandi yala kayala kitinu kaka, nate ye kamana tula ntantu miamionsono kungsi amalul mandi.

Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Eb. 10: 13.

26. Ntantu wazimunina wafulukuswa i lufwa.

27. Kadi walemvula biabionsono kungsi amalul mandi. Bu kavovele: Biabionsono biameni lemvulwa kungsi amalul mandi, buna buvisakane, vo ndiena wanlemvudila biabionsono sisulu.

Lumb. 8: 6. Ef. 1: 20 b. Eb. 2: 8.

28. Bu kamana lemvudulwa biabionsono, yandi kibeni Mwana si kalemvudulwa ndiena wanlemvudila biabionsono, kidi Nzambi kakala biabionsono mu babonsono.

1 Kol. 3: 23. 11: 3.

29. Vo ka bwa ko, nga babotukwanga mu diambu diabafwa, nki bavanganga? Vo bafwa ka bafulukuswa nkutu ko, buna mu nkiana babotukwanga mu diambu diabafwa?

30. Yeto mpe mu nkiana tuena mu nsisi lokula biabionsono?

31. Mono ifwanga lumbu ka lumbu, bonso bwenina luyanu lungiena mu yeno luzimpangi mu Klisto Yesu, Mfumu eto.

32. Vo mu kimuntu yanwanisa bulu biakiana mu Efeso, nki antomoso anitu ami? Vo bafwa ka bafulukuswa ko, bika tuadia ye nwa, kadi mbazi tufwa.

33. Ka luzimbukuswani ko: nkangulu wambi ubivisafa ye biabiza.

Ef. 5: 6.

34. Luvungula mu lunungu, ka luvolani masumu ko! Kadi bankaka balembolo zaya Nzambi. Mu kulufwisa nsoni mpevele mo.

35. Kani muntu si kavova: Bafwa bwe si bafulukuswa? ye mu nki ampil' anitu bakwizila?

Yeh. 37: 3.

36. Unkwa kifutu, bina biunkunanga, ka bivangwa biamoyo ko, vo ka bifwidi ko.

Yoa. 12: 24.

37. Biunkunanga, kukunanga nitu

yina kala ko, kansi mwingidi wampene kani wawiti vo wampila yankaka.

38. Nzambi uvananga vo nitu, bonso bukazolele, mbongo mbongo yandi nitu.
1 Mose 1: 11.

39. Nsuni miamionsono ka nsuni umosi ko, kansi wabantu wankaka, nsuni wabibulu wankaka, nsuni wazinuni wankaka, wazimbizi wankaka.

40. Nitu zakizulu zena ye nitu zakintoto; kansi nkembo wakizulu wankaka ye wakintoto wankaka.

41. Nkembo antangu wankaka ye nkembo angonda wankaka ye nkembo azimbwetete wankaka, kadi mbwetete yiswaswane ye mbwetete mu nkembo.

42. I bobo mpe mfulukulu abafwa. Bikunwanga mu fukila, bifulukuswanga mu kondwa kwafukila.

43. Bikunwanga mu kondwa kwanzitusu, bifulukuswanga mu nkembo. Bikunwanga mu kindakana, bifulukuswanga mu lulendo. Fili. 8: 21.

44. Nitu yena mwela yikunwanga, nitu yakimpeve yifulukuswanga. Vo nitu yakimwela yena, buna nitu yakimpeve yena mpe.

45. Bobo bwasonama mpe: Muntu wantete i Adami wayika mwela wamoyo; Adami wazimunina wayika mpeve yivumusanga.

46. Bina biakimpeve ka biatekila ko, kansi bina biakimwela, mboki bina biakimpeve.

47. Muntu wantete watuka mu ntoto i wakintoto, muntu wanzole watuka mu zulu.

48. Bonso bwenina wakintoto, i buna bwenina mpe bakintoto; bonso bwenina wakizulu, i buna bwenina mpe bakizulu. 1 Mose 3: 19, 22.

49. Bonso butuanata kifwani kiawakintoto, i buna bika tuanata kifwani kiawakizulu mpe. Loma 8: 29.

50. Luzimpangi, dia li ivo vele, vo nsuni ye munga ka bilendi vingila fwa diakimfumu kia Nzambi ko, bifukilanga ka bivingilanga fwa diakondwa kwafukila ko. 1 Kol. 6: 9 b.

51. Tala, mono iluovele diansweki: tubabonsono ka tuleki tulu ko, kansi tubabonsono si tuakituka,

52. nasiu mu mbwetolo amesomu kulumeta kiazimunina, kadi si kiattendana, bafwa si bafulukuswa bakondwa kwafukila, yeto si tuakituka. 1 Tes. 4: 15 b. Mat. 24: 31.

53. Kadi biabi bifukilanga bifwiti vwata kondwa kwafukila kaka, ye

biabi bialufwakazi bifwiti vwata kondwa kwalufwakazi. 2 Kol. 5: 3 b.

54. Kansi biabi bifukilanga, bu biki-vwatidi kondwa kwafukila, biabi bialufwakazi bu biki-vwatidi kondwa kwalufwakazi, buna diambu diasonama diakwiza kadi: Lufwa luminunu kwa nunga.

55. Ulufwa, nunga kwaku kwe kwen? Ulufwa, ba kiaku kwe kiena.

56. Kansi ba kialufwa i masumu ye lulendo luamasumu i nsiku.

57. Matondo kwa Nzambi ukutuvananga nunga mu Mfumu eto Yesu Kristo.

58. Nkiangunu, lumpangi zami zazolwa, lusikalala, lukala nangwi, lubukanga mu salu kia Mfumu ntangu zazonsono, bu luzeyi, vo salu kieno ka kiena kiankatu mu Mfumu ko.

KAPU 16.

1. Nkubulu ambongo. 5. Nzietolo a Paulu ye Timoteo ye Apolo. 13. Ndubudulu mu sikila mu minu 15. ye mu vumina ba Stefana. 19. Mvutulu amatondo ye mfidusu amalemba.

Mu diambu diankubulu azimbongo kwa bavedila luvanga yeno mpe bonso buyasikidikisa kwa mabundu ma Ngalatia.

2. Lumbu kiantete kialumingu buna luena bika muntu muntu kayudika mu yandi nzo, bonso bukena vila, mpasi mbongo ka zakubukwa ko, bu ikiyizidi. Loma 12: 18.

3. Bu ndueki, si yafidisa nkanda ye yau balumeni tonta mu nata nkailu eno waluzolo kuna Yelusalemi.

4. Vo bufweni kwa mono mu kwenenda, buna bakwenda yami.

5. Mono si yakwiza kwa yeno, bu yakiviokila mu Makedonia; kadi si yavioka mu Makedonia; Mav. 19: 21. 20: 2 b.

6. kansi nanga si yasikila yeno fintangu-ntangu vo kala sivu kiamvimba mpe, kidi luamfila konso kuikwenda.

7. Kadi kizolele kulumona bwabu mu mpioka yayi ko; kadi ngina vuvu mu sikila yeno ntangu yankaka, vo Mfumu ukungiyambula bo. 1 Kol. 4: 19. Yak. 4: 13 b.

8. Kansi si yakala mu Efeso nate ye Pentekosti,

9. kadi mwelo waunene ye wangolo wazibuka kwa mono, bankakididi bena babingi.

10. Vo Timoteo wizidi, lutala, kidi

kakondwa wonga mu yeno—kadi salu kia Mfumu kasalanga bonso mono mpe—

11. mpasi kayinwa kwa muntu ko. Lumfila mu yenge, kidi kiza kwa mono, kadi ikumvingilanga ye zimpangi.

12. Mu diambu dia Apolo, i mpangi, mono yambombidila beni kiza kwa yeno ye zimpangi, kansi kazolele kwiza bwabu nkutu ko; kansi si kiza, bu kabeki ntangu.

13. Lukaya meso, lutelama mu minu, lukala kibakala, lusijama.

Ef. 6:10. Kolo. 1:11.

14. Bika mamonso mavangwa kwa yeno mu zola.

1 Kol. 8:1. 13:1 b.

15. Luzimpangi, mono ilubombidila—yeno luzeyi nzo a Stefana, vo yau i tekidi mu Akaya ye vo bakitula mu sadila bavedila—

16. kidi yeno mpe lualemvuka kwa bampila yoyo ye wonso wonso usadisanga ye salanga.

17. Iyangalalanga mu ngizulu a

Stefana ye Fotunato ye Akaiko, kadi bazadisa bina biluakondwa,

18. kadi bavongisa mpeve abeto yeno. Nkianguu lutoma zaya bena bampila yoyo.

2 Kol. 7:13. File. b. 7, 20.

19. Mabundu ma Asia malufidisi malembe. Akila ye Pliska balufidisi malembe beni mu Mfumu ye bundu diena mu nzo au.

Loma 16:3, 5.

20. Mpangi zazonsono zilufidisi malembe. Lukambasana malembe mu mifibulu yanlongo.

21. Malembe kwa mono Paulu mena mu kwami koko.

Kolo. 4:18.

22. Vo muntu kazolanga Mfumu ko, bika kakala kiasingwa. Mfumu kwiza kakwiza.

23. Nlemvo a Mfumu eto Yesu wakala yeno.

Loma 16:20. Ngal. 6:18. Fili. 4:23.

1 Tes. 5:28. 2 Tes. 3:18. File. b. 25.

24. Zola kwami kwena yeno babonso mu Klisto Yesu.

NKANDA WANZOLE

WA PAULU KWA BISI KOLINTO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 12. Ndiatulu a Paulu yakala yavedila ye yakwikama. 15. Bila kika-
lembwa kwizila kwa bisi Kolinto.

Paulu, i ntumwa a Yesu Klisto mu luzolo lua Nzambi ye Timoteo, i mpangi, kwa bundu dia Nzambi diena ku Kolinto va kimosi ye babonso bavedila bena mu Akaya diavimba.

1 Kol. 1:1 b.

2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

3. Bika Nzambi katondwa ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto, Se diankenda ye Nzambi ambombolo yayonso.

Ef. 1:3. Loma 15:5. 1 Pet. 1:3.

4. ukutubombanga mu nzungu zeto zazonsono, kidi tualenda bomba bena zonso zonso nzungu mu mbombolo yina yitubombulwanga yeto kibeni kwa Nzambi.

2 Kol. 7:6.

5. Kadi bonso bubukanga ndungulu

za Klisto mu yeto, i buna mbombolo eto yibukanga mu Klisto.

Kolo. 1:24. 2 Kol. 4:10. Lumb. 34:19.
94:19.

6. Vo tumonanga nzungu, buna mu diambu diambombolo ye mpulusu eno, vo tubombwanga, buna mu diambu diambombolo eno yisadikilanga mu ntatumunu mu ndungulu zimosi zitulungulwanga yeto mpe. Vuvu kieto mu yeno kiena kiasikalala,

2 Kol. 4:15.

7. bu tuzeyi, vo bonso buluena ntuali mu ndungulu, i buna mu mbombolo mpe.

Fili. 3:10.

8. Luzimpangi, kadi yeto ka tuzolele ko, vo lulembolo zaya nzungu zeto zituaniona mu Asia, vo yeto tuzitulwa beni ye ngolo zike, tuakala keti-keti mu moyo.

9. Inga, yeto kibeni tuakivutudila, vo fwa tuafwa kaka, kidi tualembwa kukisilanga vuvu kansi Nzambi ufulukisanga bafwa,

Yel. 17:3, 5.

10. watutanina mu lufwa lolo lualu-

nene, si kakututanina mpe; mu yandi yeto taasidi vuvu kieto, vo si kavutuka kututanina; 2 Tim. 4: 18.

11. yeno mpe bu lukutusadisanga mu ndombolo, kidi mu diambu diankailu wanlemvo utuavewa matondo mabantu babingi mavutulwa mu diambu dieto mu babingi.

Loma 15: 30. Fili. 1: 19. File. b. 22.

12. Kadi luyanu luetu lualu: i kimbangi kiakansansa kieto, vo yeto mu mpedolo ye mpedoso bia Nzambi, ka mu nduenga zakinsuni ko, kansi mu nlemvo wa Nzambi tuakalasanenge mu nza, tualutila bo mu yeno.

1 Kol. 2: 4, 13. 2 Kol. 6: 6 b.

13. Kadi ka tukulusonikinanga manaka ko, kansi maluatengi ye zeyi. Mono isanga vuvu, vo si luazaya nate ye nsukulu—

14. bonso bulutuzeyi ndambu bwabu —vo yeto i luyanu lueno, bonso yeno mpe i luetu mu lumbu kia Mfumu eto Yesu.

2 Kol. 5: 12. Fili. 2: 16. 4: 1. 1 Tes. 2: 19 b.

1 Kol. 1: 8.

15. Mu vuvu kiokio mono yazola teka kwiza kwa yeno, kidi luatambula nlemvo wankaka,

16. vioka mu yeno ye kwenda kuna Makedonia, tuka diaka mu Makedonia ye kwiza kwa yeno ye filwa kwa yeno kuna Yuda.

1 Kol. 16: 5.

17. Nkianguu bu yazola bobo, buna yasonga mavilu-vilue? Kanivo itungunanga mu nsuni maitungunanga, kidi inga, inga, ye ve, ye makala mu mono?

Mat. 5: 37. Yak. 5: 12.

18. Kansi Nzambi wena kinkwikizi, nkianguu mambu meto kwa yeno ka mena inga ye ve ko.

1 Kol. 1: 9.

19. Kadi Mwan' a Nzambi, i Klisto Yesu, wasamunwa mu yeto kwa yeno, kwa mono ye Silvano ye Timoteo, kakala inga ye ve ko, kansi inga diakala mu yandi.

20. Kadi nsilulu za Nzambi buna zena, mu yandi mwena inga, nkianguu mu yandi mpe mwena ameni mu nke-mboso a Nzambi mu yeto.

21. Usikidikanga beto yeno mu Klisto ye watukusa, i Nzambi,

1 Kol. 1: 8.

22. yandi watusa dimbu mpe, watuvana ntadulu a Mpeve mu ntima mieto.

2 Kol. 5: 5. Ef. 1: 18. 4: 30.

23. Mono ibokila Nzambi mu kimbangi mu mwel' ami, vo mu diambu diakulukuta ndembolo kwiza kuna Kolino.

24. Yeto ka tu zimfumu zaminu kieno

ko, kansi minsadisi yeno ku kiese kieno; kadi mu minu lutelamanga.

1 Pet. 5: 3. 1 Kol. 3: 5.

KAPU 2.

1. Bila kialembwa vutukila Paulu kuna Kolinto. 6. Bonso bufwiti tambulwa ndiena wakusumuka. 12. Wonga wa Paulu mu diambu diadibundu. 14. Wayangalala, kadi salu kiandi kiasakumugwa kwa Nzambi.

Mono yatunguna dio mu mono kibeni, kidi yalembwa vutuka kwiza kwa yeno ye kiadi.

2. Kadi vo ikuluvanga kiadi, buna nani i ndiena ukungiangidikanga, vo ka yandi ko uvangwanga kiadi kwa mono?

3. Mono yasona momo, kidi bu yalulaka, yalembwa vanga kiadi kwa yau bafwiti kungiangidika, bu isanga vuvu mu yeno babonsono, vo kiese kiami i kiese kiayeno babonsono.

2 Kol. 12: 20 b. Fili. 2: 27.

4. Kadi mu kiadi kiakingi ye kingongo kiantima mono yasonika kwa yeno kungsi amansanga mamingi, ka luidi vanga kiadi, kansi kidi luazaya zola kwena yami kubukanga kwa yeno.

2 Kol. 7: 8.

5. Vo muntu wavanga kiadi, kavanga mono kiadi ko, kansi mu ndambu yeno babonsono, kidi yalembwa lutsila zitu.

6. Nkianguu fweni kwa wampila yoyo lusembo lolu lukatambula kwa babingi,

1 Kol. 5: 3 b.

7. mu mamvutu luluta kunyambudila, lumbomba, kidi wampila yoyo kamanwa kwa kiadi kiokio kialutila ko.

8. Nkianguu mono ilubombidila lutunguna mu kunzola.

9. Kadi mu diambu didio mpe mono yasonika, kidi yazaya ntonoto eno, vo lutumamananga mamonsono.

10. Kansi wonso uluyambudilanga diambu, mono mpe inyambudidi; kadi dionso diyayambudidi, vo yayambudidi diambu, yayambudidi dio mu diambu diono va luse lua Klisto,

11. ka tuidi lutulwa kwa Satana, kadi ka tukondolo nzailu mu makani mandiko.

2 Kol. 11: 3. 1 Pet. 6: 8.

12. Bu yayiza ku Toloo mu nsamu wambote wa Klisto ye yazibudulwa mwelo mu Mfumu,

Mav. 10: 8. 1 Kol. 16: 9. Kolo. 4: 8.

13. buna yalembwa vonga mu mpeve ami, kadi kiabwana mpangi ami

Tito ko, kansi yabasisila malembe, ya-yenda ku Makedonia.

2 Kol. 7: 5 b. Tit. 1: 4.

14. Matondo kwa Nzambi ukututua-disanga mu nkembo ntangu zazonsono mu Klisto, ye zaikisanga mfuku anzailu andi mu yeto vuna ka vuna.

15. Kadi yeto i nsunga za Klisto kwa Nzambi mu yau bavuluswanga ye mu yau bavilanga.

1 Kol. 1: 18.

16. Mu baba yeto i mfuku alufwa ku lufwa, kansi babana bankaka yeto i mfuku amoyo ku moyo. Nani fweni mu momo?

Luk. 2: 34.

17. Kadi yeto ka tuena bonso babi ngi ko basangidiki-anga mambu ma Nzambi mu diambu diandandu ayau kibeni, kansi mu mpedolo, nkievo kwa Nzambi tuvovanga mu Klisto vantadisi Nzambi.

2 Kol. 4: 2.

KAPU 3.

1. Nkanda wansongolo wa Paulu. 4. Nkembo aluwawanu luampa. 12. Isaeli diafukwa zizi biau nate ye bwabu, kansi vazimunia si bavuluswa.

Tubadikidi kukisonga diake? Evo tuena bonso bankaka nsatu ankanda miansongolo kwa yeno vo tuka kwa yeno?

2 Kol. 5: 12.

2. Yeno i nkand' eto wasonukwa mu ntima mieto uzayakene ye utangwanga kwa bantu babonsono,

1 Kol. 9: 2.

3. bu dizayakene, vo yeno i nkand' a Klisto mu nsadulu eto, wasonukwa, ka mu ntinta ko kansi mu Mpeve a Nzambi amoyo, ka mu nsenzebele miamatadi ko, kansi mu nsenzebele mina miantima miansuni.

2 Mose 31: 18.

4. Tuena vuvu kiampila yoyo mu Klisto kwa Nzambi,

5. vo mu yeto kibeni ka tufwanane ko mu banzila diambu nkievo ditukidi mu yeto kibeni, kansi lufwanu lueto lutukidi kwa Nzambi

2 Kol. 2: 16.

6. watufwanisa mu kala sielo bialuwawanu luampa, ka biabisono ko, kansi biampeve, kadi bisono bivondanga, kansi mpeve yivumusanga.

1 Kol. 15: 10. 11: 25. Loma 8: 2. Yoa. 6: 63.

7. Kansi vo kisielo kialufwa kianwata mu matadi mu bisono kiayiza mu nkembo, bana ba Isaeli nkutu ka balenda tala zizi kia Mose ko mu diambu diankembo azizi kiandi, i una walala,

2 Mose 34: 29 b.

8. buna kisielo kiampeve ka kilutula mu kala mu nkembo koe?

Ngal. 8: 14.

9. Kadi vo kisielo kiambedoso kiaka-

la nkembo, buna salu kiandungusu kilutidi buka mu nkembo.

10. Kadi kiokio kiakembuswa ka kiakembuswa ko mu diambu diadi mu diambu diankembo una ulutidi.

11. Kadi vo kina kialala kiakala nkembo, buna kina kisikilanga kilutidi mu nkembo.

12. Nkiangunu bu tuena vuvu kiampila yoyo, tusadilanga kibakala kiakangi,

13. ye ka tuvanganga bonso Mose ko watula fukulu va zizi kiandi, kidi bana ba Isaeli ka batala nsukulu abina bialala ko.

14. Kansi mabanza mau mabaduswa. Kadi nate ye lumbu kiaki fukulu kimosi kisidi, bu batangana luwawanu luankulu, bu kilembolo fukulwa, i kina kilalanga mu Klisto.

Loma 11: 7, 25.

15. Kadi nate ye kiaki lumbu, Mose bu katangwanga, fukulu kiena va nti-ma miao.

16. Kansi ntangu yibabangumukini kwa Mfumu, fukulu kikatulu.

17. Mfumu i Mpeve; konso kwena Mpeve a Mfumu, kuna kwena kimpwanzza.

Ngal. 5: 1, 13.

18. Yeto babonsono tutalanga mu lumweno nkembo a Mfumu mu zizi biafukuluwa tukitukanga kifwani kimosi kiankembo ku nkembo, bonso butukidi mu Mfumu a Mpeve.

2 Mose 16: 7, 10.

KAPU 4.

1. Paulu wakala wakwikama mu salu kiandi, 7. wakala kieshe mu ndungulu zandi zazonsono, 16. wakala vuvu kiakwikama.

I kuma bu tuena kisielo kiokio, bonso butuafwilwa nkenda, ka tukondwanga kibakala ko,

2 Kol. 3: 6.

2. kansi tuabembika mansweki mansoni, ka tudiatanga mu kinkita ko, ka tusangidikisanga mambu ma Nzambi ko, kansi mu nzaikusu akedika tukukisonganga mpe kwa kansansa kiabantu babonsono va luse lua Nzambi.

1 Kol. 4: 5.

3. Kansi vo nsamu eto wambote wafukwa mpe, buna wafukwa kwa yau bavilanga,

4. mu yau nzambi antangu yayi wafwisa meso mamabanza mabadimbula minu, ka bidi kienzudulwa kia kwansamu wambote wankembo wa Klisto, i kifwani kia Nzambi.

Kola. 1: 13.

5. Kadi ka tukukisamunanga ko kansi Klisto Yesu bonso Mfumu ye yeto

kibeni bonso minanga mieno mu diambu dia Yesu.

1 Kol. 12: 3. Fili. 2: 11.

6. Kadi Nzambi wavova : Mu tombe si mwatuka kia kukienzulanga, i yandi wakienzula mu ntima mieto, kidi tuasa nzailu ankembo a Nzambi yatentina mu zizi kia Klisto.

7. Yeto tuena lekwa kiokio kiantalu mu lekwa biawumbwa, kidi ndutulu ambidi alulendo yatuka mu Nzambi ye ka mu yeto ko,

1 Kol. 2: 5.

8. mu mamonsono tufietukuswanga, kansi ka tukankamene ko, tubwanga kidunga, kansi ka tukondolo lukanu ko,

9. tuzomwanga, kansi ka tunianguwanga ko, tulumbwanga, kansi ka tuvilanga ko,

Lumb. 37: 24.

10. ntangu zazonsono tunatanga mfwilu a Yesu mu nitu, kidi moyo wa Yesu wamonika mpe mu zinitu zeto.

11. Kadi yeto tuena moyo tuyekulwanga lumbu biabionsono kwa lufwa mu diambu dia Yesu, kidi moyo wa Yesu wamonika mpe mu nsuni eto walufwazi.

Lumb. 44: 22. Mat. 5: 11.

12. I buna lufwa lusadikilanga mu yeto, kansi moyo mu yeno.

13. Bu tuena mpeve yimosi yaminu, bonso bwasonama : Mono yaleka minu, nkianguu yavova mpe ; yeto tulekanga minu, nkianguu tuvovanga mpe,

14. kadi tuzeyi, vo ndiena wafulukisa Mfumu Yesu si kakutufulukisa mpe ye Yesu ye kututula va kimosi ye yeno.

Loma 8: 11. 1 Kol. 6: 14.

15. Kadi mamonsono i mu diambu dieno, kidi nlemvo bu uniekanga mu baringi, wabukisa matondo mankemboso a Nzambi.

2 Kol. 1: 6, 11.

16. Nkianguu ka tukondolo kibakala ko, kansi vo muntu eto wa ku mbazi ufukilanga mpe, buna muntu eto wa mu ngudi ukitukanga kimona lumbu ka lumbu.

17. Kadi nzungu zeto zanayaki-yaki ye zafintangu-ntangu zisadikilanga mu lutila ye lutudila zitu kiamvu ya mvu kiankembo kwa yeto,

Lumb. 30: 5. Mat. 5: 12. Loma 8: 18.

2 Tes. 1: 7.

18. bu tulembolo tadidila lekwa bimonikanga, kansi bina bilembolo monika ; kadi bimonikanga bikalanga ntangu yakingandi, kansi bilembolo monika i biamvu ya mvu.

Loma 8: 24.

KAPU 5.

1. Vuvu kia Paulu ye ngunda zandi. 11. Ngolo zazola kwa Klisto zena mu yandi. 16. Ngawawuu.

Kadi tuzeyi, vo nzo eto yakoto yaki-ntoto yitulukidi, buna tuena ntungulu yitukidi kwa Nzambi, i nzo yalemwa tungwa mu moko, i yamvu ya mvu mu mazulu.

2. Kadi tuvumukanga mpe mu yayi, tuena ngunda mu vwata kundu kieto kitukidi mu zulu,

Loma 8: 23. Fili. 3: 21.

3. vo bwena, vo ka tubweno mpene ko, bu tukivwatidi kio.

4. Kadi bu tuakidi mu nzo yakoto, tuvumukanga, bu tuzitulu, kadi ka tuzolele vula ko kansi vwata, kidi bina bialufwakazi biaminwa kwa moyo.

1 Kol. 15: 53.

5. Ndiena watuvanga mu diodio i Nzambi kwandi, i yandi watuvana ntadulu a Mpeve.

2 Kol. 1: 22. Fili. 1: 13 b.

6. Nkianguu tuena kibakala ntangu zazonsono ye tuzeyi, vo bu tuena mu nitu, tutatukidi ye Mfumu,

7. kadi tudiatanga mu minu, ka mu mona-meso ko ;

8. kansi tuena kibakala ye tulutidi zola katuka mu nitu ye kwenda kwa Mfumu.

Fili. 1: 23.

9. I kuma tusanga kimfuzi mu zolakana kwa yandi, kanivo tuakidi mu nitu, kanivo tukatukidi.

10. Kadi tubabonsono si tuamonuku-swa kaka va kiandu kia Klisto kiamfundusu, kidi muntu muntu katambula makavengi mu nitu, bonso bubasadiidi mo, kani mambote vo mambi.

Loma 14: 10. Ef. 6: 8. Yoa. 5: 29.

11. I kuma bu tuzeyi vumi kia Mfumu, tulekikisanga bantu minu, kansi kwa Nzambi tumonikanga ; mono nsidi vuvu mpe, vo tumonikanga mu kansansa kieno.

12. Yeto ka tuvutukidi kukisonga kwa yeno ko, kansi tukuluvana bila kiluakukiyanina mu diambu dieto, mpasi luabaka mvutudulu kwa yau bakukiyananga va luse ye ka mu ntima ko.

2 Kol. 3: 1.

13. Kadi vo tuena zengele-zengele, tuenina bo kwa Nzambi, vo tuluengele, tuenina bo kwa yeno.

14. Kadi zola kwa Klisto kukutubundanga,

15. bu tuzengele diadi, vo mosi wafwila babonsono ; nkianguu yau babonsono bamana fwa ; yandi wafwila babonsono, kidi bena moyo ka bakala

moyo kwa yau kibeni ko, kansi kwa ndiena wabafwila ye wabafulukila.

Loma 6: 11 b. Ngal. 2: 20. 1 Pet. 4: 2.

16. Nkianguu tuka bwabu ka tuze-yi muntu mu nsuni ko; vo tuazaya mpe Klisto mu nsuni, bwabu ka tuvutukidi kunzaya bobo ko.

17. I kuma vo muntu wena mu Klisto, yandi i nsemonu yampa, yina yankulu yamana vioka, tala, yina yeka yampa.

Ngal. 6: 15. Yes. 43: 18 b. 65: 17.

18. Kansi yayonsoo yatukidi mu Nzambi watuwawasa ye yandi kibeni mu Klisto ye watuvana kisielo kianguwusu;

19. kadi keti Nzambi wakala mu Klisto ye wawawasanga nza ye yandi kibeni, kabatangila ntulumunu zau ko, watula mambu mangwawusu mu yeto.

Loma 3: 24. Kolo. 1: 20.

20. Nkianguu tu zintumwa mu diambu dia Klisto, i bonso Nzambi bu kabombidilanga mu yeto; mu diambu dia Klisto tulombanga: Luwawana ye Nzambi.

Eb. 6: 20.

21. Walembwa zaya masumu, yandi wansa masumu mu diambu dieto, kidi tuakala lunungu lua Nzambi mu yandi.

Yes. 53: 1 b. 1 Pet. 2: 23 b. Loma 8: 3. Ngal. 8: 18. 1 Yoa. 3: 5. Loma 5: 19.

KAPU 6.

1. Paulu, sielo kiakedika kwa Nzambi. 11. Zola kwandi kwa bisi Kolinto. 14. Ndubudulu, ka bidi kala ntuali ye badimbula minu.

Bonso bisadi yeno tukulubombidilanga mpe, ka luidi tambula nlemvo a Nzambi mu nkatu,

1 Kol. 8: 9. Eb. 12: 15.

2.—kadi yandi volele: Mono yakuwilu mu ntangu yazolwa, mono yakusadisi mu lumbu kiampulusu, tala, bwabu i ntangu yazolakana, tala, bwabu i ntangu yampulusu.

Luk. 4: 18.

3. Yeto ka tutesanga muntu sakuba mu diambu ko, kidi kisielo ka kiasembwa ko,

1 Kol. 10: 32.

4. kansi tukukisonganga mu mamonsoo bonso sielo bia Nzambi mu ntatumunu yayingi, mu nzungu, mu ncita, mu kingongo,

1 Kol. 4: 1. 2 Kol. 4: 2.

5. mu mbandulu, mu holoko, mu zinkindu, mu mpasi, mu nkayulu ameso, mu mbinuuu ansoki,

Mav. 11: 23 b. 16: 23. 13: 50. 14: 19. 16: 19 b. 19: 28 b.

6. mu mpedolo, mu nzailu, mu mbuwa ntima, mu nlembami, mu Mpeve ya-

vedila, mu zola kukondolo disu kansi alukaya,

Loma 12: 9. 2 Kol. 4: 2.

7. mu mambu makedika, mu lulendo lua Nzambi, mu biandwanina bialungu ku lubakala ye ku lumoso,

1 Kol. 2: 4. 2 Kol. 10: 4. Ef. 6: 11 b.

8. mu nkembolo ye mu mwewezolo, mu kumu kiambi ye mu kumu kiambote, nkievo nzimbikisi ye bankwa kedika,

9. nkievo tulembolo zaiwa, ye tutomene zaiwa, nkievo tufwanga, tala, tuenamoyo, nkievo tulongwanga ndongi, ye ka tuvondolo ko,

Lumb. 118: 17 b. 1 Kol. 15: 31. 2 Kol. 4: 7 b.

10. nkievo tuavangwa kiadi, kansi tuyangalalanga ntangu zazonsono, nkievo bamputu, kansi tuvanganga babingi bamvwama, nkievo tulembolo vwa le kwa, kansi tuvvidi biabionsono.

Loma 5: 3. Fili. 2: 17. 4: 11 b.

11. Lubisi Kolinto, nwa mieto miazibuka kwa yeno, ntima mieto mimeni neniva.

Lumb. 119: 32.

12. Ka luena vuma kiamfinangani mu yeto ko, kansi yeno luena vuma kiamfinangani mu ntima mieno.

2 Kol. 7: 2 b.

13. Mu mamvutu mamosi—mpovele nkievo kwa bana—luneniva yeno mpe.

14. Ka lutulwani vangu kianzenza ye balembolo leka minu ko; kadi lunungu nki antuadi luena ye kimpumbulu? Vo nki ankalasani yena ye kia ye tombe?

1 Kol. 5: 9 b. Ef. 5: 8, 11.

15. Kansi nki aluwawanu luena ye Klisto ye Beliali, vo nki antuadi yena ye ndiena ulekele minu ye ndiena ulembolo leka minu?

1 Kol. 10: 20 b.

16. Vwala dia Nzambi nki andedokoso diena ye biteki? Kadi yeto i vwala dia Nzambi amoyo, bonso bwavova Nzambi: Mono si yakunda mu yau ye zieta yau, mono si yakala Nzambi au, yau si bakala bantu bami.

1 Kol. 3: 16. 6: 19. 10: 14. 3 Mose 26: 11 b.

Eb. 3: 6. 8: 10. 1 Pet. 2: 5. Yeh. 37: 27.

17. Mfumu volele: Nkianguu luvaika mu monakanda diau, luvanguka, ka luvalakanani bina biasumuka ko, mono si yakulutambula.

Yes. 52: 11. Sef. 3: 19 b. Nzai. 18: 4.

18. Mono si yakala Se kwa yeno, yeno si luakala bana bababakala ye babakento kwa mono, buvolele Mfumu, Mpungu-tulendo.

Yel. 31: 1, 9. Nzai. 21: 7.

KAPU 7.

1. Paulu wata kimbangi mu zola kwandi kwa bisi Kolinto 5. ye mu wonga wandi mu diambu diau, ye bonso bukabombwa kwa Tito.

Nkiangunu lubakiazolwa, bu tuena nsilulu zozo, bika tuakivedisa mu neumunu zazonsono zansuni ye zampeve ye lungisa mpedolo mu vumi kia Nzambi.

1 Yoa. 3: 3.

2. Lutuvana vuma: ka tuavengi bulembolo songa kwa muntu ko, ka tuabivisi muntu ko, ka tuabeki muntu ndandu eto ko.

Mav. 20: 33. 2 Kol. 12: 15 b.

3. Kivovele mo mu kulubedisa ko; kadi yakivovele, vo yeno luena mu nti-ma mieto mu fwa va kimosi ye kala moyo va kimosi.

4. Mono ngienina yeno kibakala kia-kingi, luyanu luami luena lualunene mu yeno, mono yazedi kwa mbombolo, ibukanga kwa kiese mu nzungu zeto zazonsono.

5. Kadi bu tuakiluakila ku Makedonia mpe, nsuni mieto ka miavonga ko, kansi tuamweswa nzungu mu ndambu zazonsono: ku mbazi kwakala mvita, mu ngudi mwakala wonga.

6. Ubombanga bafwafwa i Nzambi, yandi watubomba mu ngizulu a Tito,

7. ka mu ngizulu andi kaka ko, kansi mu mbombolo yikabombulwa mu yeno, bu katukamba ngunda zeno, nionga kweno, vema kweno mu mono, buna yaluta yangalala.

8. Kadi vo yaluvanga kiadi mpe mu nkand' ami, kiniongolokele bo ko; vo ndiongolokele mpe—kadi mbweni, vo nkanda wowo waluvanga kiadi vo mu lokula kaka—

9. buna bwabu iyangalalanga, ka mu diambu dia bu luvengo kiadi ko, kansi mu diambu dia bu luvengo kiadi kiampilulu amadiela; kadi luavengo kiadi buzolele Nzambi, ka luidi bivuswa mu diambu kwa yeto.

10. Kadi kiadi kina kizolele Nzambi kitukisanga mpilulu adiola mu vuluswa yitulembolo niongulukila, kansi kiadi kianza kitukisanga lufwa.

Lumb. 51: 1 b. Luk. 18: 13.

11. Kadi tala, diodio bu luakala kiadi, bonso buzolele Nzambi, buna diodio diatukisa kimfuzi kiakingi mu yeno, inga, luvengomono luamambu meno, inga, nganzi, inga, wonga, inga, ngunda, inga, vema, inga, mvutulu andinda. Mu mamonsona luasonga yeno kibeni, vo luavedele mu bungu diodio.

12. Nkiangunu bu yasonika kwa

yeno, kiasona ko mu diambu diayandi wavanga bulembolo songa, ka mu diambu diamuntu wavanga bulembolo songa ko, kansi kidi vema kweno mu yeto kwamonika mu yeno va luse lua Nzambi.

13. Nkiangunu yeto tuabombwa. Kansi mu mbombolo eto tulutidi yangalala mu kiese kia Tito, mpeve andi bu yavonguswa kwa yeno babonsono.

14. Kadi vo yakiyana diambu mu yeno kwa yandi, kiafwiswa nsoni ko, kansi bonso butufavova mamonsona mu kedika kwa yeno, i buna luyanu lueto luena kedika va luse lua Tito mpe.

15. Ntim' andi ulutidi tatamana kwa yeno, bu kabambukilanga ntumumunu zayeno babonsono moyo, bonso buluan-tambula mu wonga ye zakama.

16. Mono iyangalalanga, bu ngienina yeno kibakala mu yayonsono.

KAPU 8.

1. Paulu walubula bisi Kolinto bayonzika kwakwingi kwa bamputu kuna Yelusalemi. 16. Tito ye mpangi zole zafiduswa mu diambu diodio kuna Kolinto.

Luzimpangi, tukuluzaikisa nlemvo a Nzambi wavewa mu mabundu ma Makedonia,

Loma 15: 26.

2. vo mbukulu akiese kiau mu ntontolo yayingi yanzungu ye bumputu bwau bwampinda biabuka mu kimvwama kiau kiakitunga.

3. Kadi bonso bubalendele itanga kimbangi, inga, balutila lendo kiau mu vana mu luzolo luayau kibeni,

4. mu mbombodolo yayingi batulomba mu silwa nlemvo mu kala ntuaadi mu nsadulu kwa bavedila,

5. ka bonso butuasa vuvu ko, kansi yau bateka kukivana kwa Mfumu, mboki kwa yeto mu luzolo lua Nzambi,

6. kidi tuabombidila Tito kalungisa nlemvo wowo mu yeno mpe, bonso bukataka badika.

7. Bonso bulubukanga mu mamonsona mu minu, mu mpovolo, mu nzailu, mu kimfuzi kiakionsono, mu zola kuna kuluena kwa yeto, lutala, kidi luabuka mu nlemvo wowo mpe. 1 Kol. 1: 5.

8. Kivovele mo nkievo nkondo ko, kansi mu tonta kedika kiazola kweno mu kimfuzi kiabankaka.

1 Kol. 7: 6.

9. Kadi yeno luzeyi nlemvo a Mfumu eto Yesu Klisto, vo yandi wakala kimvwama wakituka bumputu mu dia-

mbu diano, kidi luakala kimvwama mu bumputu bwandi. Mat. 8: 20. Fili. 2: 6 b.

10. Ngina ta banza diami mu momo; kadi diodio diana ntomoso eno, yeno bu luavita mvu wakedi, ka mu vanga kaka ko kansi mu zola mpe.

11. Lumana vanga bo bwabu mpe, kidi mbanusunu mpe yavangwa, bonso bwena luzolo luakubama ye bonso bulubeki lekwa.

12. Kadi vo luzolo luakidi, buna luau luzololakana bonso bulubeki lekwa, ka bonso bululembolo baka ko. 1 Pet. 4: 10.

13. Kadi ka mu diambu diabankaka ko, kidi yau bayonguswa, ye yeno luakala ncita, kansi mu diambu diadetila mu ntangu yena bwabu, kiaba kieno i nsadusu mu kondwa kwau,

14. mpasi kiaba kiau mpe kiakala nsadusu mu kondwa kweno, kidi luakala detila,

15. bonso bwasonama: Wayonzika biabingi, kakala kiaba ko, wayonzika zafuma, kakondwa lekwa ko.

16. Matondo kwa Nzambi uvananga mu ntim' a Tito kimfuzi kimosi kwa yeno.

17. Kadi kedika watambula mbombodolo, kansi bu kakala kimfuzi beni, wayenda kwa yeno mu luzolo luayandi kibeni.

18. Yeto tuafidisa mpe ye yandi mpangi yena nsikulu mu nsamu wambote mu mabundu mamonsono;

19. ka bobo kaka ko, kansi wasolwa kwa mabundu mu kwenda yeto, mu nlemvo wowo wasadulwa mu kisielo kieto mu nkembo a Mfumu ye mu luzolo lueto

20. mu vengika diadi, vo muntu si kakutusemba mu luzadusu lolo luasadulwa mu kisielo kieto. 2 Kol. 6: 3.

21. Kadi tusanga kimfuzi mu bina biena biambote, ka va luse lua Mfumu kaka ko kansi va luse luabantu mpe.

Zing. 3: 4. Loma 12: 17. Fili. 4: 8. May. 24: 16.

22. Tuafidisa ye yau mpangi eto yituta tonta ntonta zazingi mu mambu mamingi, vo wena kimfuzi, kansi bwabu lutidi mu vema mu vuvu kiokio kiakine kiena yandi mu yeno.

23. Vo ivovanga mu Tito, buna yandi i nkweni yami ye kisadi yami mu yeno, evo mu zimpangi zeto, buna zau i ntumwa zamabundu ye nkembo a Klisto.

24. Nkiangunu bu lusonganga dimbu kiazola kweno ye luyanu lueto mu yeno, buna lusa bo va luse luamabundu.

2 Kol. 7: 14.

KAPU 9.

1. Ngionzoko yina yifwiti kula yonzukwa, 6. yifwiti kala yayinene ye vangwa mu kiese.

Kadi nsadulu kwa bavedila nanga kiena bo nsatu akulusonikina ko.

2 Kol. 8: 4.

2. Kadi nzezi luzolo lueno luakubama lungieti kukiyanina mu yeno kwa bisi Makedonia, vo Akaya diakubama tuka mu mvu wakedi; vema kweno kwakwika babingi.

2 Kol. 8: 10.

3. Mono yafidisi zimpangi, kidi luyanu lueto mu yeno ka luafuba ko mu mambu momo, mpasi yeno luakubama, bonso buyavova,

4. mpasi yeto—nkutu vova yeno—ka tuidi fwa nsoni mu vuvu kiokio, vo bisi Makedonia bakwiza yami ye kulubwana lulembwa kubama.

5. Nkiangunu yabenzi, vo i nkinzi mu bombidila zimpangi zatekila kwa yeno mu teka kubika nsakumunu eno yateka silwa, kidi yakubama bonso nsakumunu ye ka bonso kabi ko.

6. Kansi mu diambu diodio: Ukunanga mu kinkokoto, yonzekele mu kinkokoto, ukunanga mu nsakumunu, yonzekele mu nsakumunu.

Zing. 11: 24. 22: 8 b. Lumb. 112: 9.

Ngal. 6: 7 b.

7. Muntu muntu bonso bukakeni mu ntim, bika kavana, ka mu kiadi vo mu nkomo ko, kadi Nzambi uzolanga mvani wakiese.

2 Mose 25: 2. 35: 5. Loma 12: 8.

8. Nzambi lenda bukisa nlemvo wawonsono kwa yeno, mpasi luabuka mu mavanga mamonsono mabiza, bu luena bialunga mu biabionsono ntangu zazonsono,

1 Tim. 6: 6. Fili. 4: 11.

9. bonso bwasonama: Yandi wamwangisa, yandi wavana kwa bamputu, lunungu luandi lusikilanga mvu ya mvu.

Lumb. 112: 9.

10. Uvananga mbongo kwa nkuni ye mampa mu dia, yandi si kavana ye niekisa ntombo zeno zankuna ye funisa mbutu mialunungu lueno,

Yes. 55: 10. Hos. 10: 12.

11. kidi luakala kimvwama mu mamonsono mu kitunga kiakionsono kitukisanga matondo kwa Nzambi mu yeto.

12. Kadi kisielo kiokio kiansadusu ka kizadisanga kondwa kwabavedila kaka ko, kansi kibukanga mpe mu matondo mamingi kwa Nzambi,

2 Kol. 1: 11. 4: 15. Fili. 2: 30.

13. bu bakembilanga Nzambi mu ntontolo ansadulu yoyo mu ntumamunu

antambudulu eno mu nsamu wambote wa Klisto ye mu kitungu kiankabila kwa yau ye kwa babonsono ;

1 Kol. 16: 1. 1 Tim. 6: 12 b.

14. yau mpe bu benina yeno ngunda mu ndombolo mu yeno mu diambu diambidi anlemvo wa Nzambi mu yeno.

15. Bika Nzambi katondwa mu nka-ilu andi ukauvovakani.

KAPU 10.

1. Paulu wakamba ntantu miandi lulendo luandi luakintumwa.

Mono kibeni Paulu ilubombidila mu kimpombo kia Klisto ye nlemba-mi andi, i mono bu ngiena bu luse lue-no, nginamene mu yeno, kansi bu nta-tukidi ngienina kibakala,

Yes. 42: 2. Mat. 11: 29. 12: 19. Loma 12: 1.
1 Kol. 1: 10.

2. kansi ilulomba yalembwa sa kibakala valuena mu vuvu kina kiibanzilanga mu kabuka ntime kwa bankaka, i bakutubanzilanga, vo tudiatanga bwenina nsuni.

3. Kadi tudiatanga mu nsuni, kansi ka tunwananga bwenina nsuni ko.

4. Kadi luazu bieto biandwanina ka biena biakinsuni ko, kansi biangolo mu Nzambi mu tulula nzo zasiamu,

Ef. 6: 13.

5. bu tutululanga tukanu ye bionso biena la bitedumuswanga mu kakila nzailu a Nzambi, tubakanga mpisulu zazonsono kinkole ku ntumumunu a Klisto,

6. tuakubama mu vutula ndinda kwa nkolomono zazonsono, ntumumunu eno bu yameni lunga.

7. Lutalanga bina biena valuse. Vo muntu ukukisila vuvu, vo wa Klisto, bika kabanzila dio diaka mu yandi kibeni, vo bonso yandi wa Klisto, i buna yeto mpe.

1 Kol. 14: 37.

8. Kadi vo si yalutila kukiyana mu lendo kieto kiavana Mfumu mu ntungulu eno, ka mu ntuludulu eno ko, kifwe nsoni ko,

2 Kol. 12: 6. 13: 10.

9. kidi yalembwa banza, vo nzolele kulupamuna mu minkanda.

10. Kadi bavovele : Minkanda miena zitu ye miangolo, kansi mbonokono anitu yena kindakana ye mpovolo ya-yina.

11. Wampila yoyo bika kabanza, vo bonso butuena mu mambu maminkanda, bu tutatukidi, i buna tuena mu mavanga, bu tuena vo.

2 Kol. 12: 20. 13: 2, 10.

12. Kadi ka tukabukidi ntime ko mu kukiteza vo kukidedikisa ye banka-

ka mu yau bakukisonganga ; kansi yau bu bakukitezilanga ye yau kibeni ye bakidedikisanga ye yau kibeni, bakondolo zayu.

2 Kol. 3: 1. 5: 12.

13. Ka tukiyani vioka tezo ko, kansi bonso bwena nzaku yituakabwa kwa Nzambi bonso tezo, kidi tualuaka nate ye kwa yeno mpe.

2 Kol. 11: 18. 12: 5 b. 1 Kol. 12: 11.

14. Kadi ka tulambukanga nseke beni ko, nkievo ka tuluaki kwa yeno ko ; kadi tualuaka nate ye kwa yeno mu nsamu wambote wa Klisto,

15. ka tukukiyana vioka tezo ko mu salu biangana, kansi tusidi vuvu, minu kieno bu kiniekene, vo yeto si tuanenuvusa beni kwa yeno, bonso bwena nzaku eto,

16. kidi tuasamuna nsamu wambote mu nsi zena ku ntual' eno, ka tukukiyana mu ngudi anzaku zangana ko mu bina biamana kubama.

17. Kansi ukukiyana, kakiyana mu Mfumu.

Yes. 65: 16. Yel. 9: 23 b. 1 Kol. 1: 31.

18. Kadi ukukisonganga, yandi kafwanane ko, kansi ndiena usonganga Mfumu.

Zing. 27: 2. Loma 2: 29. 1 Kol. 4: 5.

KAPU 11.

1. Paulu wakamba vema kwandi ye ndungulu zandi zikamwena bundu diakala mu Kolinto, 16. wasonga mpe diswaswana diena ye yandi ye ntumwa zaluvunu.

Engwa, vo luzolele vibidila fibuzengi fiami. Ketu lukumvibidila mpe.

2. Kadi mono ngienina yeno kimpala mu kimpala kia Nzambi. Kadi mono yalusa luakambana ye bakala dimosi kaka, kidi yatula ndumba yavedila kwa Klisto.

Ef. 5: 25 b.

3. Kansi ngiena wonga, vo bonso nika yavunginika Eva mu kinkita kiandi, i buna mabanza meno si mabivuswa katuka mu kitunga mu Klisto.

1 Mose 3: 4. Yoa. 8: 44.

4. Kadi ndiena wizidi, vo samuni Yesu wankaka utualembwa samuna, evo lutambudi mpeve yampil' ankaka yilualembwa tambula, vo nsamu wambote wampil' ankaka ulualembwa tambula, buna vele lutomene vibidila bo.

Ngal. 1: 6 b.

5. Kadi mono mbenzi, vo mu diambu nkutu kisidi ku nim' angudi zantumwa zazine ko.

2 Kol. 12: 11.

6. Vo yalembwa longwa mu vova, kiena bo mu nzailu ko, kansi mu ma-

monsono tuzaikisi yo mu mamonsono kwa yeno.

7. Kani yavola masumu, bu yakiyina, kidi yeno luzangulwa, bu yalusamuni-na nsamu wambote wa Nzambi mu ka lekwa ko?

2 Kol. 12: 13. 1 Kol. 9: 12, 18. Fili. 4: 12.
Mat. 10: 8.

8. Mono yatana mabundu mankaka, bu yatanibula mfutu mu kisielo kwa yeno; bu yakala yeno, bu yakondwa lekwa, kiakala zitu kiamuntu ko.

1 Kol. 9: 7. 2 Kol. 12: 13.

9. Kadi biyakondwa, zimpangi zalungisa bio, bu zatuka mu Makedonia; mu mamonsono mono yakikeba mu lembwa kala zitu kieno. Fili. 4: 15. 2 Kol. 12: 13.

10. I kedika kia Klisto kiena mu mono, vo luyanu lolo ka ludingumuswa ko mu diambu diamono mu ntini za Akaya.

1 Kol. 9: 15.

11. Mu nkima? Kadi kikuluzolele koe? Nzambi zeyi bo.

12. Dina diivanganga, si yavanga dio mpe, kidi yatabula bila kiayau bazolele bila, kidi bamonwa bonso yeto mpe mu dina dibeti kukiyana.

13. Kadi bampila yoyo i ntumu za mpumpuluvunu ye bisadi bivunginika-nga, bakukivanganga nkievo ntumu za Klisto.

Fili. 3: 2.

14. Ka i diambu diangitukulu ko, kadi yandi kibeni Satana ukukivanga-nga nkievo mbasi akia.

15. Nkianguu ka diambu diangitukulu ko, vo sielo biandi bikukivanganga nkievo sielo bialunungu; nsukulu zau si zakala, bonso bwenina mavanga mau.

16. Diaka mpovele: Muntu kambanzilani ko, vo ngiena kifutu; vo ka bwa ko, luntambula nkievo ngiena kifutu, kidi yakiyana zafuma.

2 Kol. 12: 6.

17. Mampovele, kivovele mo bonso vo mu Mfumu ko, kansi nkievo mu buzeni mu vuvu kialuyanu lolo.

18. Babingi bakukiyana mu nsuni, buna mono mpe ikukiyana.

2 Kol. 10: 13. 12: 9. Fili. 3: 4 b.

19. Kadi bu luena nduka, yeno luvidilanga mu kiese bena kifutu.

20. Kadi luvidilanga, vo muntu uluvengi minanga, vo muntu uludidi, vo muntu ulubeki, vo muntu ukizangu-di, vo muntu ulubendi mu zizi.

21. Mu mfwisu ansoni mpovele, keti yeto tuakala kindakana. Kansi dionso dikabukilanga muntu ntima—mu buzengi mpovele mo—mu diodio mono mpe nkabukidi ntima.

22. Yau i bayiblie? Mono mpe. Yau

i baisaelite? Mono mpe. Yau i nkun'a Abalahamie? Mono mpe.

Mav. 22: 3. Fili. 3: 5.

23. Yau i sielo bia Klistoe?—nkievo ndaukidi mpovele mo—mono ndutidi: mu salu lutila, mu bandwa lutila, mu boloko lutudila, mu tufwa ntangu zazingi.

24. Kwa bayudayo yabandwa mbandwa tanu makumaia mambanda mabandwa mosi mosi;

25. yabandwa mbandwa tatu mu koto, yatubwa matadi ntubwa mosi; yafwilwa nzaza mfwilwa tatu, fuku dimosi ye mwini umosi yakala vana mpi-nda;

26. mu zieta nzieta zazingi, mu nsisi zavila, mu nsisi zamintani, mu nsisi zakanda diami, mu nsisi zabangoi, mu nsisi mu zimbanza, mu nsisi mu sei yankatu, mu nsisi mu mbu, mu nsisi mu mpangi zampumpuluvunu,

2 Kol. 6: 4 b. 2 Tim. 3: 11. Ngai. 2: 4.

27. mu salu ye tovuka, mu kaya meso ntangu zazingi, mu nsatu ye mpwila, mu mbinunu ansoki ntangu zazingi, mu kiozi ye kimpene.

1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8. Mav. 20: 31.

28. Va ntandu amomo ma ku mbazi ngiena mfietokoso yalumbu ka lumbu, i mayindu mu mabundu mamonsono.

Mav. 20: 18 b.

29. Nani wena kindakana, kiena kindakana koe? Nani tele sakuba, kilemi koe?

30. Vo ikatwa kukiyana, yakukiyana mu momo makindakana kwami.

2 Kol. 12: 5.

31. Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto watondwa mvu ya mvu zeyi, vo kivunanga ko.

Loma 1: 25. 9: 5. Ngai. 1: 20.

32. Mu Damasko duki diantinu Ale-ta diakengisa mbanza yabisi Damasko mu kumbaka;

33. mu nela mono yakululwa mu mpidi mu baka, yataba mu moko madi.

KAPU 12.

1. Mona-meso ma Paulu. 11. Wata kimbangi mu zola kwandi kwa dibundu, 16. wakala wonga mu diambudiabankaka mu dibundu.

Mono nkatulu kukiyana, mwanki ka ntomono anitu ko, kansi iluaka ku mona-meso ye nzaikusu za Mfumu.

2. Mono nzeyi muntu mu Klisto, kumi ye mvu mia miamana vioka—vo mu nitu, kizeyi ko, vo ka mu nitu ko, kizeyi ko, Nzambi zeyi bo—wampila yoyo

wazamunwa nate ye kuna zulu diantatu.

3. Nzeyi, vo muntu wampila yoyo—vo mu nitu, vo ka mu nitu ko, kizeyi ko, Nzambi zeyi bo—

4. wazamunwa nate ye ku paladiso, wawa mambu makamavovakani makondolo luvu kwa muntu mu vova.

5. Mu yandi ikukiyana, kansi kikiyani ko vo ka mu kindakana kwami ko.

6. Kadi vo nzolele kukiyana, kikadi kifutu ko, kadi kedika ikamba, kansi ndembolo kwami, kidi muntu kakumbanzila ko divitidi dina dikakumbwena nga ye dikakungwilanga.

7. Kidi yalebwa kukizangula mu mbidi anene kwanzaikusu zozo, mono yavewa nsende mu nsuni, i mbasi a Satana, kidi kambanda zinkome, kidi kiakukizangula ko.

8. Mu diambu diandi mono yabombidila Mfumu mbombidila tatu, kidi kanakatukila.

9. Yandi wavova kwa mono: Nlemvo ami ulungidi kwa ngeye, kadi ngolo zilunganga mu kindakana. Nkiangunu mu kiese kiakingi ikukiyana mu kindakana kwami, kidi ngolo za Klisto zakala kundu va mono.

10. Nkiangunu mu diambu dia Klisto mono nzolakane mu kindakana, mu nkwanusu, mu ncita, mu nzomono, mu nzungu; kadi bu ngiena kindakana, ngiena ngolo.

11. Mono ngieka kifutu, yeno luanakomina bo, kadi yeno luakutwa kunsonga, kadi mu diambu nkutu kisidi ku nim' angudi zantumwa zozo zazinene ko, vo mono mpe i ka lekwa ko.

12. Kedika, dimbu biantumwa biavangwa mu yeno mu ntatumunu yayonso no mu dimbu ye mangu ye tulendo.

1 Kol. 9: 2. 2 Kol. 6: 4.

13. Kadi mu nki adiambu lualutulwa kwa mabundu mankaka, vo ka diadi ko, vo mono kibeni kiakala zitu kieno ko? Lungiambudila kondwa koko kwalunungu.

2 Kol. 11: 8.

14. Tala, yayi i nkubama yantatu yinkubamene mu kwiza kwa yeno; kikiadi zitu kieno ko, kadi kitombanga biabieno ko kansi yeno kibeni. Kadi bana ka bafwiti yudikila se ye mbuta mbongo ko, kansi se ye mbuta kwa bana.

2 Kol. 1: 15. Fil. 4: 17.

15. Mu kiese kiakingi si yavana ye kukiyana mu diambu diamela mieno, vo yazolwa zafuma mpe, bu ibukanga mu kuluzola.

Kolo. 1: 24. 2 Tim. 2: 10.

16. Ka diambu ko, bu yalebwa kala zitu kieno, kansi bu ngiena kinkita, yalubaka mu bungubi.

2 Tes. 3: 8.

17. Kadi mu yau bayalufidisa yalubakila ndandue?

18. Mono yabombidila Tito ye yafidisa mpangi ye yandi. Kadi Tito walubakila ndandue? Kadi ka tudieti mu Mpeve yimosi koe? Kadi ka mu tambu bimosi koe?

19. Ntangu yayingi luakidi banza, vo tukukitabila va luse lueno. Va luse lua Nzambi tuvovanga mu Klisto, kansi lubakiazolwa, mainonso no mu diambu diakulutunga.

20. Kadi ngiena wonga, vo nanga yalebwa kulubwana, bonso bunzolele, bu ikwiza, ye vo mono mpe si yabwanwa kwa yeno, bonso bululembolo zola, nanga luena nzonza, yandu diameso, nganzi, mpaka zatuvanguku, makela, nsamu mialunsi-lunsi, tumpalala, bonso bonso,

1 Kol. 3: 3. Ngal. 5: 20.

21. vo bu ivutuka kwiza, Nzambi ami si kakunginimisa mu diambu dieno, si yakadila babingi kiadi bateka vola masumu, kansi ka bavludimadiela mau ko mu nsumukunu yoyo ye mu luyangungulu ye mu kintengi bibasadilanga.

2 Kol. 13: 2. 1 Kol. 5: 1. Ef. 4: 19.

KAPU 13.

1. Paulu wabavumisa mu longa ndongi zangolo. 11. Ndubudulu zankaka ye mfidusu amalemba.

Yayi i ngiza yantatu yiikwiza kwa yeno. Mambu mamonso no masikudukwanga mu nwa miambangi zole vo zitatu.

2. Mono yateka vova ye ntekele vova, bonso buyakala yeno nkala yanzole, i bobo bwabu mpe, bu ntatukidi ye yau bateka vola masumu ye kwa bankaka babonso no, vo ivutuka, si yalebwa kuta;

3. bu lutombanga tezo kia Klisto uvovanga mu mono, ulembolo kala kindakana mu diambu dieno, kansi wena lulendo mu yeno.

4. Kadi yayi wakomwa va kulunsi mu kindakana, kansi wena moyo mu tulendo tua Nzambi. Kadi yeto mpe tuena kindakana mu yandi, kansi si tuakala moyo ye yandi mu tulendo tua Nzambi mu diambu dieno.

5. Lukitonta, vo luena mu minu, lukisinsa. Evo ka luzeyi yeno kibeni koe, vo Klisto Yesu wena mu yeno?

Vo ka lu bampila yoyo balendwanga mu tontwa ko.

1 Kol. 11: 28.

6. Kansi nsidi vuvu, vo si luazaya, vo ka tu bampila yoyo ko balendwanga mu tontwa.

7. Tusambilanga kwa Nzambi, ka luidi vanga mambi ko, mpasi yeto ka tuamonwa ko, vo tulembono, kansi mpasi luavanga mabiza ye yeto tuakala nkievo babana balendwanga mu tontwa.

8. Kadi ka tulendanga kikakilanga kedika ko, kansi kina kiena ye kedika.

9. Kadi tuyangalalanga, bu tuena kindakana, kansi yeno luena lulendo, mu didio tusambidilanga mpe, i nsungukulu eno.

10. I kuma bu ntatukidi, nsonekene

momo, kidi yalembwa sa ngolo, bu ngi-ena yeno, bonso bwena lendo kiyavewa kwa Mfumu mu tunga, ka mu tulula ko.

1 Kol. 4: 21. 2 Kol. 10: 8.

11. Mboki, luzimpangi, luyangalala, lusungama, lubombuka, lukalanga diela dimosi, lukalanga mu yenge, Nzambi ayenge ye zola kakala yeno.

Loma 15: 33. 16: 20. Fili. 4: 9. 1 Tes. 5: 23.

Eb. 13: 20.

12. Lukambasana malembe mu mfi-bulu yanlongo. Bavedila babonso bakulufidisi malembe.

13. Nlemvo a Mfumu Yesu Klisto ye zola kwa Nzambi ye ntuali a Mpeve yavedila biakala yeno babonso.

NKAND' A PAULU KWA BISI NGALATIA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 6. Nsamu wambote wasamuna Paulu wena ziku; 11. watambula wo ka kwa muntu ko kansi kwa Yesu mu nzaikusu.

Paulu, i ntumwa, kayabantu ko, ka mu muntu ko, kansi mu Yesu Klisto ye Nzambi, i Se diamfulukisa mu bafwa,

2. ye mpangi zazonsono zena yami, kwa nuabundu ma Ngalatia. Mav. 16: 16.

3. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Mfumu eto Yesu Klisto,

Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 8. 2 Kol. 1: 2. Ef. 1: 2. 1 Tes. 1: 1.

4. wakivana mu masumu meto, kidi katukatula mu ntangu yayi yambi, bonso bwena luzolo lua Nzambi ye lua Se dieto,

Mat. 20: 28. Ngal. 2: 20. Ef. 5: 2. Tit. 2: 14.

5. nkembo kwa yandi mu mvu miamvu ya mvu. Amen. Loma 16: 27.

6. Mono ngitukulu, vo yeno nswalu beni lukatukanga mu ndiena walubokila mu nlemvo wa Klisto mu kwenda ku nsamu wambote wampil' ankaka,

7. ukawankaka ko, kansi bankaka bena bakuluvizulanga, bazolele vilula nsamu wambote wa Klisto.

Ngal. 5: 10. 2 Kol. 11: 3 b. Mav. 15: 1 b.

8. Vo yeto vo mbsi yitukidi mu zulu yisamunanga nsamu wambote ubangisa-

nga nsamu wambote utuasamuna, bika kasingwa.

9. Bonso buyateka vova, ibuna mpovele diaka: Vo muntu ukulusamuninanga nsamu wambote ubangisanga una uluatambula, bika kasingwa.

10. Kadi bwabuirovanga muzodikisa bantu vo Nzambi? Kanivo itombanga nzolakani abantue? Vo yakidi zolakana kwa bantu, nga ki nang' a Klisto ko.

1 Tes. 2: 4. Yak. 4: 4.

11. Luzimpangi, mono iluzaikisa, vo nsamu wambote wasamunwa kwa mono ka wenina wakimuntu ko.

12. Kadi kiatambula wo kwa muntu ko, kialongwa wo ko, kansi mu nzaikusu a Yesu Klisto. Ef. 3: 3 b.

13. Kadi luawa nkadulu ami vakia-kedi mu kiyudayo, bonso buyaluta beni mu zoma bundu dia Nzambi ye tengula dio.

Mav. 8: 3. 9: 21. 22: 4. 26: 9 b. 1 Tim. 1: 13. Fili. 3: 6.

14. Mono yaluta nkubu yami zazingi zakanda diami mu kiyudayo, yalutudila mu vemina kikulu kiamase mami.

Mav. 22: 3.

15. Kansi Nzambi wakivangudila mono tuka mu vumu kiambut' ami, wakibokidila mono mu nlemvo andi, bu kazolakana

Yel. 1: 5. Mav. 9: 15. 13: 2. Loma 1: 1.

16. mu zaikisa Mwan' andi mu mo-

no, kidi yasamuna nsamu wambote mu yandi kwa bangoi, mono ntumbu lembwa yuvula nduengoso kwa nsuni ye menga,

17. kiayenda kuna Yelusalemi ko kwa yau bantekidila mu kala zintumwa, kansi yayenda kuna Alabia, mboki yavutuka diaka kuna Damasko.

18. Mboki mvu ntau bu miamana vioka, yabaluka kuna Yelusalemi mu diambu diazaya Kefa, yasikila yandi kumi ye lumbu tanu.

19. Wankaka mu zintumwa kiamona ko kansi Yakobi, i mpangi a Mfumu.

20. Mansonekene kwa yeno, tala, va luse lua Nzambi kivunini ko.

21. Mboki yaluaka ku ntini za Silia ye Kilikia.

22. Mono kiazaiwa zizi kwa mabundu ma Yuda ko mena mu Klisto.

23. Bawa kaka: Ndiene watuzoma vakiakedi, bwabu usamunanga nsamu wambote waminu kikateka tengula.

24. Bakembila Nzambi mu mono.

KAPU 2.

1. Paulu wakamba bonso bakayenda ku lukutukunu luzintumwa mu Yelusalemi,
11. bonso bukulubula Petelo mu Antiokia.

Kumi ye mvu mia diaka, mboki yavutuka baluka kuna Yelusalemi ye Banaba, yanata Tito mpe.

2. Mono yabaluka mu diambu dianzaikusu, yabatudila nsamu wambote uisamunanga kwa bangoi, kansi ku nenga kwa bena tunda, kani iyungusanga vo yakiyungusila mu nkatu.

3. Tito nkutu, i mwisi Elene, wakala yami, kakomunwa zengwa ko,

4. mu diambu diampangi zampumpuluvunu zakota mu nsweki, zakota mu nsweki mu diambu dianeka kimpwanza kieto kituena mu Klisto Yesu, kidi batuvanga minanga,

5. kansi ka mu lokula kimosi nkutu ko tuavengama mu lemvulwa, kili kedika kiansamu wambote kiasikila yeno.

6. Babanzulwa, vo i batunda—bonso bubakala ka i diambu diani ko, Nzambi katalanga zizi kiamuntu ko—kadi batunda ka bambandika diambu ko.

Loma 2: 11.

7. Kansi mu mamvutu, bu bamweni, o mono yalekulwa minu mu nsamu

wambote kwa bena kondwa kwanzenzengolo, bonso Petelo kwa bazengwa—

Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 11: 13.

Ngal. 1: 16. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

8. kadi ndiena wasadikila mu Petelo mu kintumwa kiabazengwa, wasadikila mu mono mpe mu bangoi—

9. bu bazaya nlemvo na uyavewa, buna Yakobi ye Kefa ye Yoane, batunda nkievo bitungwa, bavana koko kwalubakala kwa mono ye Banaba mu kintuadi, kidi yeto tuenda kwa bangoi, kansi yau kwa bazengwa;

Mav. 15: 12 b.

10. diadi kaka, vo tufwiti bambukila bamputu moyo, diodio nsididi kimfuzi mu vanga.

Mav. 11: 29 b. 24: 17. Loma 15: 25 b.

1 Kol. 16: 1 b. 2 Kol. 8: 1 b. 9: 1 b.

11. Kefa bu kayiza kuna Antiokia, yambangisa mu zizi, kadi watunguluka.

12. Bankaka bu ka batuka kwa Yakobi ko, yandi wakidilanga ye bangoi, kansi bu bamana luaka, walanguka, wakivangula mu diambu diawonga mu bazengwa.

13. Bayudayo bankaka batanga yandi disu kunsi alukaya, Banaba mpe watuadukuswa kwa disu diau kunsi alukaya.

14. Bu yamona, vo balembwa diata kwasungama mu kedika kiansamu wambote, yavova kwa Kefa va luse lua babonsono: Vo ngeye i nyudayo wena moyo mu kibangoi ye ka mu kiyudayo ko, buna mu nkiana ukominanga bangoi bakala moyo mu kiyudayo?

15. Yeto tu bayudayo mu kibutu, ka tu bankwa miamasumu miabangoi ko,

16. kansi bu tuzeyi, vo muntu kanunguswanga mu mavanga mansiku ko, kansi mu minu mu Klisto Yesu, buna yeto mpe tualeka minu mu Klisto Yesu, kidi tuanunguswa mu minu mu Klisto, ka mu mavanga mansiku ko, kadi nsuni nkutu ka ununguswa mu mavanga mansiku ko.

Mav. 13: 38 b. Ngali. 3: 11. Loma 1: 17. 3: 20 b. 8: 3 b. Lumb. 143: 2.

17. Vo yeto, bu tutombanga nunguswa mu Klisto, tusolulwanga yeto kibeni, vo tu bankwa miamasumu, buna Klisto i sielo kiamasumue? Ka bwa ko!

18. Kadi vo ivutuka tungululanga bina biyatulula, buna ikukisonganga bonso ntulumuni.

19. Kadi mu nsiku yafwilwa nsiku, kidi yakadila Nzambi moyo.

20. Mono yakomwa va kulunsi ye

Klisto; kivutukidi kala moyo mono kibeni ko, kansi Klisto wena moyo mu mono; bu ngiena moyo bwabu mu nsuni, ngiena moyo mu minu mu Mwan' a Nzambi wanzola, wakivana mu mono.

Ef. 5: 2. Tit. 2: 14.

21. Kikabikisanga nlemvo a Nzambi ko, kadi vo ndungusu yena mu nsiku, buna Klisto wafwa mu ka lekwa ko mpe.

Eb. 7: 11.

KAPU 3.

1. Paulu wasemba bisi Ngalatia, 5. wasonga, vo balekilanga Yesu minu i bana ba Abalahami bakedika. 15. Nsilulu za Nzambi ka zilendi kabakana ko. 19. Bila kiansiku. 26. Balekanga Yesu minu bakangulu mu nsiku.

Engwa yeno lubisi Ngalatia babuze-ngi, nani waluvandisi, i kwa meso meno Yesu Klisto wateka sonukwa bonso wakomwa va kulunsi?

2. Diambu diadi kaka nzolele zaya kwa yeno: Luatambudi Mpeve mu mavanga mansiku vo mu ngwili aminue?

Mav. 15: 8 b. Ef. 1: 13.

3. Bonso bobo luenina buzenie? Luabadika mu Mpeve, kansi bwabu lukukilungisa mu nsunie?

4. Lualungulwa biobio biabingi mu nkatue? Kanivo biena mu nkatu.

5. I kuma ukuluvananga Mpeve ye sadikilanga tulendo mu yeno, usanga bo mu mavanga mansiku vo mu ngwili aminue?

6. Bonso bwalekila Abalahami minu mu Nzambi ye watangulwa bo vo lunungu.

1 Mose 15: 6. Loma 4: 3. Yak. 2: 23.

7. Nkianguu luzaya, vo bena mu minu, yau i bana ba Abalahami.

8. Kansi masonukwa makimwena, vo Nzambi unungisanga bangoi mu minu, makikambila nsamu wowo wambote kwa Abalahami: Mu ngeye bangoi babonso si basakumunwa.

Mav. 3: 25.

9. Nkianguu bena mu minu basakumunwanga ye Abalahami, i nkwa minu.

10. Kadi babonso bena mu mavanga mansiku bena kungsi ansingulu, kadi diasonama: Wasingwa wonso ulembolo sikila mu mamonso masonukwa mu nkand' ansiku mu vanga mo.

5 Mose 27: 26.

11. Buvisakane, vo muntu kanunguswanga va luse lua Nzambi mu nsiku ko, kadi nkwa lunungu si kakala moyo mu minu.

Hab. 2: 4. Eb. 10: 38. Loma 1: 17.

12. Nsiku ka mitukidi mu minu ko, kansi: Uvanga mia, si kakala moyo mu miau.

3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11. Loma 10: 5.

13. Klisto watukula mu nsingulu ansiku, bu kayika nsingulu mu yeto, kadi diasonama: Wonso wamanama vanti wasingwa kwandi,

Ngal. 4: 5. 5 Mose 21: 23.

14. kidi lusakumunu lua Abalahami luiza mu Klisto Yesu kwa bangoi, mpa-si tuatambula nsilulu a Mpeve mu minu.

15. Luzimpangi, mpovele mu kimuntu. Luwawanu luamuntu luasiamuswa, mwanki muntu kakabikisanga lo ko, kakudikilanga lo diambu ko.

16. Kansi kwa Abalahami nsilulu zakambwa ye kwa nkun'andi. Kavovele ko: Kwa nkuna miaku nkievo miamingi, kansi bonso umosi kaka: kwa nkun'aku, i Klisto.

17. Kansi mama mpovele: Luwawanu luatoka siamisa Nzambi ka lulendi kabukuswa kwa nsiku ko miayiza zimunina nkama ia ye makumatatu mamvu, mu kabikisa nsilulu.

18. Kadi vo fwa diena mu nsiku, buna ka diena mu nsilulu diaka ko, kansi Nzambi wakaila dio kwa Abalahami mu nsilulu.

Loma 4: 13 b.

19. Buna nsiku i nki? Miakudukulwa mu diambu diantulumunu, nate ye nkuna wizidi wasilwa nsilulu, miasiawa kwa zimbi si mu moko manwawasi.

Loma 5: 20. Eb. 2: 2. Mav. 7: 53.

20. Kansi nwawasi ka wamuntu mosi ko, kansi Nzambi yimoi.

21. Buna nsiku mikakilanga nsilulu za Nzambi? Ka bwa ko! Kadi vo nsiku milenda vumusa miavewa, nga lunungu lutukidi mu nsiku.

22. Masonukwa mazikidila babonso kungsi amasumu, kidi nsilulu yavewa mu minu kia Klisto Yesu kwa balekanga minu.

Loma 11: 52.

23. Kansi minu bu kiaiza, tuakike-ngulwa kungsi ansiku, tuakizikudulwa mu minu kikana zaikuswa.

24. I kuma nsiku miakala nlongi eto mu kututuala kwa Klisto, kidi tuanunguswa mu minu.

Loma 10: 4.

25. Minu bu kiaiza, ka tuena diaka kungsi anlongi ko.

26. Kadi yeno babonso lu bana ba Nzambi mu minu mu Klisto Yesu.

Yoa. 1: 12. Loma 8: 15. Ngal. 4: 5.

27. Kadi mu yeno buna luena luabotukwa mu Klisto luavwata Klisto.

Loma 6: 3. 13: 14.

28. Ka mwena nyudayo ko vo mwisi

Elene ko, ka mwenani nanga vo wampwanza ko, ka mwenani bakala ye nkento ko, kadi yeno babonsono umosi mu Klisto Yesu.

Yoa. 17: 21. Loma 10: 12. 1 Kol. 12: 13. Kolo. 3: 11. Ef. 2: 14 b.

29. Kansi vo lu ba Klisto, buna lu nkun'a Abalahami ye mvingidi miafwa bwenina nsilulu.

Loma 9: 7 b.

KAPU 4.

1. Bonso bwena kinanga ye kimwana. 12. Ndubudulu kwa mabundu mu nsi a Ngالاتيا. 21. Ngawawanu zole.

Mono mpovele : Ntangu yina mvingidi bu kakidi mwana wanswa, ka mwenani diswaswana ye yandi ye nanga ko, mpeleko i mfumu abiabionsono,

2. kansi wena kungsi aminkengi ye minkebi, nate ye ntangu yateka zenga sandi.

3. I buna yeto mpe, bu tuakala bana banswa, tuakala mu kinanga kungsi abina biantete bianza.

Kolo. 2: 20.

4. Ntangu yalunga bu yayiza, Nzambi wafidisa Mwan'andi wabutuka kwa nkento, wabutuka kungsi ansiku,

Ef. 1: 10.

5. kidi kakula bona kungsi ansiku, kidi tuatambula kimwana.

Ngal. 3: 13, 26. Yoa. 1: 12.

6. Bu lu bana bababakala, Nzambi wafidisa Mpeve a Mwan'andi mu nti-ma mieno yibokanga Aba, tata.

Loma 8: 15.

7. Nkiangunu ku nanga diaka ko, kansi mwana; vo u mwana, buna u mvingidi adifwa mu Nzambi.

8. Vakiakedi bu lualembwa zaya Nzambi, luakala minanga kwa yau bakabazinzambi mu ki Nzambi ko.

1 Kol. 12: 2. Ef. 2: 11 b.

9. Bwabu bu luzeyi Nzambi ye luzaiwa kwa Nzambi, buna bwe luavutukila ku bina biantete biakindakana ye biabumputu biluzolele diaka kadila mu kinanga.

1 Kol. 8: 3. Kolo. 2: 20 b.

10. Lukebanga bilumbu ye zingonda ye zintangu ye mimvu.

Loma 14: 5. Kolo. 2: 16 b.

11. Ngiena wonga mu yeno, kanivo mu nkato yasedi salu mu yeno.

12. Luzimpangi, mono ilulomba luakala bonso mono, kadi mono mpe ngienina bonso yeno. Ka luampangila bwalembwa songa ko.

13. Luzeyi, vo mono yalusamunina nsamu wambote, va ntete mu diambu diakindakana kwansuni,

14. ka luayina vo lobula kina kia-

kala nsindusulu mu nsuni ami kwa yeno ko, kansi luantambula nkievo mbasi a Nzambi, nkievo Klisto Yesu.

15. Buna nsikulu eno amayangi kwe yena bwabu? Kadi mono ilutela kimbangi vo bulendakane, nga luakola meso meno ye luampana mo.

16. Nkiangunu bu yalukamba kedika, ngieka ntantu eno.

17. Ka batoma kuluveminanga ko, kansi bazolele kuluzikidila ku mbazi, kidi luabavemina.

18. Bwabiza mu veminanga ntangu zazonsono mu biabiza, kansi ka bu ngienano yeno kaka ko.

19. Lubimbana-mbana biami bingieti mona nsongo diaka, nate ye Klisto kakala lunitu mu yeno,

1 Kol. 4: 15. File. b. 10.

20. kansi nzolele kala yeno bwabu ye vilula nding'ami, kadi mbwidi kidunga mu yeno.

21. Lunkamba, yeno luzolele kalanga kungsi ansiku, ka luwanga nsiku koe?

22. Kadi diasonama, vo Abalahami wakala bana bole bababakala, umosi wasielo kiankento, umosi wankento wampwanza.

1 Mose 16: 15. 21: 2 b.

23. Mwanki mwana wasielo kiankento wabutuka bwenina nsuni, kansi mwan'ankento wampwanza wabutuka mu nsilulu.

1 Mose 17: 16. Loma 9: 7 b.

24. Mambu momo mena kinsava, kadi bakento bobo i ngawawanu zole, yimosi yitukidi mu mongo wa Sinai yibutanga kinanga, i Hangali kwandi.

25. Kansi Hangali i mongo wa Sinai muna Alabia, i mpila mosi ye Yelusalemi diena bwabu, kadi diena mu kinanga ye bana bandi.

26. Kansi Yelusalemi diena kuna kayengele diena diampwanza, diodio i mbut'eto.

27. Kadi diasonama : Yangelala kwa-ku, unkwa sita ulembolo butanga, sasula ndinga ye boka kwaku ukondolo minsongo, kadi bana bankwa kinsona balutidi bandiena wena bakala.

Yoa. 54: 1.

28. Luzimpangi, yeno lu bana bansilulu, bonso Isaki.

Loma 9: 7 b.

29. Bonso ndiena wabutuka bwenina nsuni, wazoma wabutuka bwenina Mpeve ntangu yina, i bobo bwabu mpe.

1 Mose 21: 9.

30. Mwanki masonukwa bwe mavovele? Vaikisa sielo kiankento ye mwan'andi, kadi mwan'asielo kiankento ka uvingila fwa ye mwan'ankento wampwanza ko.

1 Mose 21: 10, 12.

31. I kuma, luzimpangi, yeto ka tu bana basielo kiankento ko, kansi tu bana bankento wampwanza.

KAPU 5.

1. Nsisi mu kala kungsi ansiku. 16. Nsuni unwanisanga Mpeve. 19. Mbutu mianisuni ye mia Mpeve.

Mu kimpwanza Klisto watusa bampwanza, nkiangunu lutelama nangwi, ka lukangwani vangu biakina nga ko.

2. Tala, mono Paulu iluvovele : Vo luzengwanga, buna Klisto kalutomese diambu ko. Mav. 15: 1, 7 b.

3. Mono itanga kimbangi diaka kwa wonso muntu uzengolo, yandi bindamene mu vanga nsiku miamionsono. 5 Mose 27: 26. Yak. 2: 10.

4. Yeno luameni kabakana mu Klisto, yeno lununguswangamu nsiku, yeno luasotokene mu nlemvo.

5. Kadi tuingilanga mu Mpeve mu minu vuvu kialunungu.

6. Kadi mu Klisto Yesu nzengolo vo kondwa kwanzengolo ka biena mfunu ko, kansi minu kisadikilanga mu zola. Ngal. 6: 15. 1 Kol. 7: 19. 13: 1 b.

7. Yeno luatoma yungusa. Nani walukakidila mu tumamana kedika? Ngal. 3: 1.

8. Ndebolu yoyo ka yitukidi kwa ukulubokilanga ko.

9. Fivumvu fifunisanga sobwa kiakionsono. 1 Kol. 5: 6.

10. Mono ngiena vuvu mu Mfunu mu yeno, vo si lualembwa baka diela diankaka; kansi ukuluvizulanga, neti mfundu andi, kani i wonso wonso.

11. Luzimpangi, vo yakidi samunanga nzengolo, mu nki yakidi zomunwanga? Buna nteso asakuba yakulunsi yakikabakene.

12. Bakulukitumunanga, mwanki mbote vo bazolele kukivokula.

13. Luzimpangi, yeno luabokulwa ku kimpwanza, kansi ka lusadilani kimpwanza mu baka nzila kwa nsuni ko, kansi lukalasana minanga mu zola. 1 Kol. 8: 9. 9: 19 b. Ngal. 6: 1 b.

14. Kadi nsiku miamionsono mialunguswa mu diambu dimosi, mu diadi: zola ni aku bonso ngeye kibeni. 3 Mose 19: 18. Mat. 22: 39. Loma 13: 8 b. Yak. 2: 8.

15. Vo lutatika muntu kwa ni andi ye disasana, lutala, ka luidi manasana.

16. Kansi mono mpovele: Ludiata

mu Mpeve, ka luendisani nzinunu yansuni detila ko.

Loma 6: 12. 8: 4 b. 1 Pet. 2: 11.

17. Kadi nsuni wena nzinunu yakitantu kwa Mpeve ye Mpeve kwa nsuni; kadi biau bienasana kitantu, ka luidi vanga bionso biluzolele.

18. Vo ludiatuwanga kwa Mpeve, ka luena kungsi ansiku ko.

19. Mavanga mansuni mamonikanga, i mama: yanga, nsumukunu, kintiengi, Mat. 15: 19. Loma 1: 20 b. 1 Kol. 6: 9 b. Ef. 5: 3 b. Kolo. 3: 5 b.

20. nsambulu abiteki, kiloka, kitantu, mpaka, vema, nganzi, mpambusu, nkabunu, tuvanguku, 1 Kol. 3: 3. 2 Kol. 12: 20.

21. yandu diameso, kinduvu, makinu ye biampila yoyo bintekete kulukamba ye yateka vova, vo bavanganga biampila yoyo ka bavingila fwa diakimfumu kia Nzambi ko. Nzai. 22: 15.

22. Kansi mbutu mia Mpeve i zola, kiese, yenge, mvibudulu, nlembami, wote, kinkwikizi, Ef. 5: 9. Yak. 1: 19.

23. kimpombo ye kukiyala, biampila yoyo ka biena kitantu kwa nsiku ko.

24. Kansi babana ba Klisto Yesu bamana koma nsuni va kimosi ye nzinunu va kulunsi. Loma 6: 6.

25. Vo tuena moyo mu Mpeve, bika tuadiata mu Mpeve mpe. Loma 8: 5.

26. Ka tukalani tima diankembo wankatu ko vo tumasana ku nwana vo yandasana meso.

KAPU 6.

1. Ndubudulu mu sadisanga bakusumukanga. 6. Makunwanga mayonzukwanga. 11. Nduengoso mu nlongi mialuvunu.

Luzimpangi, vo muntu bakamene mu ntulumunu, buna yeno lubakimpeve lusungika wampila yoyo mu mpeve yakimpombo; ukitadidila, kwidi vukumunwa ngeye mpe.

2. Lunatasana demo bieno, i buna lulungisila nsiku mia Klisto. Loma 15: 1. 1 Tes. 5: 14 b. Yoa. 15: 12.

3. Kadi vo muntu ukibanzidi, vo i ma, kansi lembolo kala ma, yandi ukukivunginikanga. Loma 12: 3.

4. Muntu muntu bika katonta mandimavanga, buna si kakala luyanu mu yandi kibeni kaka, ka nu wankaka ko, 1 Kol. 11: 28.

5. kadi muntu muntu si kanata kiand demo.

6. Ulongwanga mu mambu, bika kakala tuadi mu mambote mamonsono ye ndiena ukunlonganga.

7. Ka luvungunukwani ko. Nza-mbi kananunwanga mbombo ko, kadi bikunanga muntu, bina si kayonzika mpe.

Lumb. 62: 12. Yel. 17: 10. Loma 2: 6.
2 Kol. 5: 10. 9: 6. Nzai. 2: 23.

8. Kadi ukunanga mu wandi nsuni, yandi mu nsuni si kayonzika mfukulu, kansi ukunanga mu Mpeve, si kayonzi-ka mu Mpeve moyo wamvu ya nivu.

9. Ka tukondwani kibakala ko, bu tuvanganga mabiza, kadi mu yandi ntangu si tuayonzika mpe, vo tulembolo lenzangana. 2 Tes. 3: 13. 2 Kol. 4: 16.

10. Nkiangunu bonso butubeki ntangu, bika tuavanga mambote kwa babonso, kansi tulutila bo kwa bisi nzo aminu.

11. Lutala sono biabinene binsonekene kwa yeno mu kwami koko.

12. Babonso bazolele kala lunitu luantoko mu nsuni, bakulukomina luzengwa, mpasi kaka balemwa zomwa mu diambu diakuluni dia Klisto.

Fili. 8: 18.

13. Kadi bazengwa mpe nkutu ka bakebanga nsiku ko, kansi bazolele, vo luzengwa, mpasi bakiyana mu nsuni eno.

14. Ka bwa ko, vo nkutu kukiyana, kansi mu kuluni dia Mfumu eto Yesu Klisto, diyakomunwa nza va kuluni, nza yakomunwa mono va kuluni.

Loma 6: 6. Ngal. 2: 19.

15. Kadi nzengolo ka i lekwa ko ye kondwa kwanzengolo ka i lekwa ko, kansi nsemono yampa.

Ngal. 5: 6. 1 Kol. 7: 19. 2 Kol. 5: 17.
Kolo. 3: 11.

16. Babonso bakana diatanga bwe-nina tezo kiaki, bika yenge kiakala va yau ye nkenda ye va Israeli dia Nzambi.

Lumb. 125: 4 b. 128: 6.

17. Muntu kavutuki kumpanga mayindu ko, kadi mono inatanga mazi-mwa ma Yesu.

18. Luzimpangi, nlemvo wa Mfumu eto Yesu Klisto wakala ye mpeve eno. Amen.

Ngal. 1: 3.

NKAND' A PAULU KWA BISI EFESO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi.
15. Nsambudulu adibundu kwa Paulu.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, kwa bavedila bena mu Efeso ye minkwikizi mu Klisto Yesu.

2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 3. 2 Kol. 1: 2. 1 Tes. 1: 1.

3. Bika Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto katondwa watusakumuna mu nsakumunu zazonsono zakimpepe mu kizulu mu Klisto,

Loma 9: 5. 2 Kol. 1: 3. Luk. 1: 68. 1 Pet. 1: 3.

4. bu kakisodila yeto mu yandi, nza bu yakondwa lululu, kidi tuakala bavedila ye kondwa kietu va luse luandi,

Loma 8: 29 b. Ef. 5: 27. 2 Tim. 1: 9.

2 Tes. 2: 13. Tit. 2: 12.

5. mu zola yandi wateka kututunguna mu kala kimwana ye yandi mu Yesu Klisto, bonso bwena nzolakani aluzolo luandi

6. mu nsikulu ankembo anlemvo andi ukatumwena mu zolwa kiandi

7. mutuena nkudulu mu menga mandi, ngiambudulu antulumunu zeto, bonso bwena kimwama kianlemvo andi

Kolo. 1: 14. 1 Pet. 1: 18.

8. ukatubukisila mu nduanga ye nduka zazonsono,

9. bu katuzaikisila mansweki maluzolo luandi, bonso bwena zolakana kwandi kukakikanina mu yandi kibeni,

Ef. 3: 3 b., 9. 6: 19. Kolo. 1: 26. Loma 16: 25.

10. bonso bwena lusansu luandungusu azintangu mu kukibundikisila biabionsono mu Klisto, i bina mu mazulu, i bina va ntoto, i mu yandi

Ngal. 4: 4. Kolo. 1: 16, 19 b.

11. mutuatambula difwa mpe, bu tuateka tungunwa, bonso bwena kani diandiena usadikilanga biabionsono bonso bwena lukanu lualuzolo luandi,

Loma 8: 17. Ef. 3: 11.

12. kidi tuakala nsikulu ankembo andi, i yeto tuateka sila Klisto vuvu;

13. mu yandi yeno mpe, bu luakiwi-

la mambu makedika, i nsamu eno wambote wampulusu, mu yandi yeno, bu luakilekila minu, luasiwa dimbu kia Mpeve yavedila yansilulu,

Ef. 4: 30. 2 Kol. 1: 22. 5: 5.

14. i ntadulu afwa dieto mu nkudulu abantu bandi bamvwa mu nsikulu ankembo andi.

5 Mose 7: 6. 2 Kol. 1: 22.

15. Nkiangunu bu yamana wa minu kiena mu yeno mu Mfumu Yesu ye zola kuluena kwa bavedila babonso-

Kolo. 1: 9.

16. kilembolo mu vutula matondo mu yeno ko, bu ibambulanga moyo mu tusambulu tuami,

Fili. 1: 8 b. 1 Tes. 1: 2. 2 Tes. 1: 8. Loma 1: 9.

17. kidi Nzambi a Mfumu eto Yesu Klisto, i Se diankembo, kaluvana Mpeve yanduenga ye yanzaikusu mu kunzaya, 18. kawangula meso mantima mieno, kidi luazaya bwenina vuvu kiambo-bolo andi ye bwenina kimvwama kiankembo afwa diandi mu bavedila,

1 Pet. 1: 13. Kolo. 1: 27.

19. ye bonso bwenina mbidi anene kwalulendo luandi kwa yeto tulekanga ninu, bonso bwenina nsadukulu alulendo luangolo zandi

20. lukasadikila mu Klisto, bu kamfulukisa mu bafwa ye wamvwandisa va lubakala luandi mu kizulu

Lumb. 110: 1. Ef. 2: 6. Kolo. 3: 1.

21. vana ntandu angiadulu zazonsono ye lendo ye tulendo ye bimfumu, ye'yo-neo nkumbu yibikwanga, ka mu ntangu yayi kaka ko, kansi mu yina yakwiza mpe.

Ef. 3: 10. Kolo. 1: 16. 2: 10. 1 Pet. 3: 22. Mat. 28: 18.

22. Yandi walemvula biabionsono kungsi amalu mandi, wamvana kakala ntu abiabionsono kwa dibundu,

Lumb. 8: 6. 1 Kol. 15: 27. Ef. 4: 15. 5: 23. Kolo. 1: 18. Eb. 2: 8.

23. i nitu andi, i luzadusu luandi lukakukizadisilanga biabionsono mu biabionsono.

KAPU 2.

1. Mpulusu yitukanga mu nlemvo. 11. Ntulukulu abaka kiampambunu va kati ye bangoi ye bayudayo.

Yeno mpe bu luakala bafwa mu ntulumunu zeno ye masamu meno

Kolo. 2: 13.

2. maluadiatila vakiakedi, bonso bwantangu zanza yayi, bonso bwena nkuluntu alendo kiampeve, wampeve yieadikilanga mu bana bankolomono

Kolo. 3: 6 b.

3. mutuakalasana vakiakedi mpe yeto tubabonsono mu nzinunu zansuni eto, bu tuavanga tuzolo tuansuni ye tuamabanza, tuakala bana banganzi mu kimuntu bonso bankaka mpe.

4. Kansi Nzambi bu kakala kimvwama kiankenda, buna mu diambu diazola kwandi kwakunene kukatuzodila,

5. bu tuakala bafwa mu ntulumunu, yandi watuvumusa ye Klisto—mu nlemvo luavuluswa—

6. watufulukisa ye yandi, watuvwandisa ye yandi mu kizulu mu Klisto Yesu,

7. kidi katusonga mu ntangu zakwiza mbidi akimvwama kianlemvo andi niu nlembami kwa yeto mu Klisto Yesu.

8. Kadi mu nlemvo luavuluswa mu minu, ye ka mu yeno kibeni ko; i nkailu a Nzambi;

Loma 3: 24. 4: 16. Tit. 3: 5.

9. ka mu mavanga ko, kidi muntu kakukiyana ko,

Loma 3: 20, 27, 28. 4: 2, 5. 9: 11, 32. 11: 6. 1 Kol. 1: 29 b. Ngai. 2: 16. 3: 2. 2 Tim. 1: 9.

10. kadi yeto i mavanga mandi, tuasemwa mu Klisto Yesu mu diambu diamavanga mabiza makikubikila Nzambi, mpasi tuadiatila mo.

Lumb. 100: 3. Kolo. 1: 10. Tit. 2: 14.

11. Nkiangunu lubambuka moyo, vakiakedi yeno lubangoi mu nsuni, luabikwa bankwa kondwa kwanzengolo kwa yau babikwanga bankwa nzengolo, i yina yavangwa mu nsuni,

Loma 2: 26. 1 Kol. 12: 2. Kolo. 1: 21.

12. mu ntangu yina luakondwa Klisto, luakala ku mbazi aluyalu lua Isaeli ye zinzenza mu tuwawanu tuansilulu, ka luakala vuvu ko, luakondwa Nzambi mu nza.

Loma 9: 4. Ef. 5: 8.

13. Kansi bwabu mu Klisto Yesu, yeno vakiakedi luakala nseke, lufinangene mu menga ma Klisto.

14. Kadi yandi i yenge kieto, i yandi wavanga babole umosi, watulula baka kiakati kiampambunu,

15. i kitantu, bu kakabikisa mu nsuni andi nsiku miansikudukusu miakala minkondo, kidi kasema mu yandi kibeni muntu umosi wampa mu yau bole, bu kavanga yenge

Kolo. 2: 14. Ngai. 6: 15. 2 Kol. 5: 17.

16. ye wawawasa yau bole ye Nzambi mu nitu yimosi mu kulunsi, bu kavonda kitantu va diau. Kolo. 1: 20, 22.

17. Yandi wayiza, wasamuna nsamu wambote wayenge kwa yeno luakala nseke ye yenge kwa yau bafinangene,

Yes. 57: 19.

18. kadi mu yandi yeto bole tubeki nkotolo mu Mpeve yimosi kwa Se.

Yoa. 14: 6. Ef. 8: 12. Loma 5: 2.

19. Nkiangunu ka lu zinzenza ye mbumini diaka ko, kansi yeno lu bantungi va kimosi ye bavedila ye bisi nzo a Nzambi,

FIII. 3: 20.

20. luatungwa va lufulu luazintu-mwa ye bambikudi vena Yesu Klisto kibeni tadi diafuma,

Yes. 28: 16. Lumb. 118: 22. Mat. 21: 42.

1 Pet. 2: 4 b. Nzal. 21: 14.

21. mu yandi ntungulu zazonsono zibundane, zikudilanga vwala dianlongo mu Mfumu ;

1 Kol. 3: 16 b. 2 Nt. 6: 16.

22. mu yandi yeno mpe lutungwana va kimosi mu kala kundu kia Nzambi mu Mpeve.

1 Pet. 2: 5.

KAPU 3.

1. Mpulusu abangoi yakedi yaswekwa. 14. Ndilu amvutu a Paulu mu balekanga minu mu Efeso.

I kuma mono Paulu, i nkole a Klisto mu yeno bangoi—

2. vo bwena vo luawilu lusansu luanlemvo wa Nzambi uyavewa mu yeno,

3. vo yazaikuswa mansweki mu nza-ikususu, bonso buyateka sonika kwa yeno mu mambu mafuma,

Ef. 1: 9. Ngal. 1: 12.

4. bu lutanga mo, lulenda mo visila zayu kiami mu mansweki ma Klisto

Kolo. 4: 3.

5. malembwa zaikuswa mu mbandu zankaka kwa bana babantu, bonso bumazaikuswa bwabu mu Mpeve kwa ntumwa zandi zavedila ye bambikudi,

6. vo bangoi i mimvingidi yeto miadifwa, bena yeto nitu yimosi, bena yeto ntuadi mu nsilulu mu Klisto Yesu mu nsamu wambote

7. uyayikidi sielo bwena nkailu amlemvo wa Nzambi uyavewa mu nsadukulu alulendo luandi.

Kolo. 1: 23, 25. 1 Kol. 4: 1. 2 Kol. 3: 6.

Luk. 1: 2.

8. Mono ndutidi bavedila babonsono mu ke, i mono yavewa nlemvo wowo mu samuna nsamu wambote kwa bangoi mu kimvwama kia Klisto kikakilendi fiongununwa ko

1 Kol. 15: 9 b. Loma 1: 5. Ngal. 1: 16. 2: 8.

Kolo. 1: 27. Loma 11: 33.

9. ye mwesa babonsono, bwenina lusaneu luamansweki maswekwa tuka mu ntangu zikazibadiki mu Nzambi wasema biabionsono,

Ef. 1: 18. Kolo. 1: 26. Loma 16: 25 b.

10. kidi nduenga za Nzambi zampila

zazingi zazaikuswa bwabumu dibundu kwa bikuluntu ye bankwa lendo mu kizulu,

Ef. 1: 20, 21. Kolo. 1: 16. Loma 11: 33.

11. bonso bwenina kani diamvu ya mvu dikatunguna mu Klisto Yesu, Mfumu eto,

Ef. 1: 11. 2 Tim. 1: 9.

12. mutuena kibakala ye nkotolo mu vuvu mu minu mu yandi.

Ef. 2: 18. Loma 5: 2. 8: 15. 1 Pet. 3: 18.

13. Nkiangunu mono ilulomba, ka luidi kondwa kibakala mu ncita zami mu yeno, zau i nkembo eno.

Ngal. 6: 9. Kolo. 1: 24.

14. I kuma mono ifukamanga va makungunu mami kwa Se

15. ditukidi kise kiakionsono kibi-kwanga mu mazulu ye va ntoto,

16. kidi kaluvana bwenina kimvwama kiankembo andi, mpasi luasiama mu lulendo mu Mpeve andi mu muntu wa mu ngudi,

Ef. 6: 10. 2 Kol. 4: 16. Kolo. 1: 11.

Loma 15: 13.

17. kidi Klisto kakundanga mu nti-ma mieno mu minu,

18. mpasi yeno bu luenia mianzi ye nsina mu zola, luakala ngolo mu bakula ye bavedila babonsono, bwenina sadila ye la ye mpinda ye ntela

19. ye zaya zola kwa Klisto kuvio-kele nzailu, kidi luzala mu luzadusu lualonsono lua Nzambi.

20. Kansi kwa yandi ulenda vanga malutidi mamonsono, i malutudilanga matulombanga vo banzanga, bwenina lulendo lusadikilanga mu yeto,

Loma 16: 25 b.

21. kwa yandi nkembo mu dibundu ye mu Klisto Yesu kwa mbandu zazonsono mu mvu miamvu ya mvu. Ame-ni.

KAPU 4.

1. Ndubudulu zankaka. 7. Nkailu mianlemvo miampila mu mpila. 17. Muntu wankulu ye wampa. 25. Nduengoso mu makutu, nganzi, yiba, mpovolo yambi ye biankaka.

Nkiangunu mono, i nkole mu Mfumu, ilubombidila luadiata bufweni mu mbokolo yiluabokudulwa,

Ef. 3: 1.

2. mu luyinunu lualonsono ye ki-mpombo ye mbuwa nti-ma ye mvibasa-ni mu zola ;

3. lusa kimfuzi mu keba nkadulu yimosi ya Mpeve mu kangu kiayenge.

4. Nitu yimosi ye Mpeve yimosi biena, bonso buluabokudulwa mpe mu vuvu kimosi kiambokolo eno ;

Loma 12: 5. 1 Kol. 10: 17. 12: 4, 11 b.

5. Mfumu yimosi, minu kimosi, mbotokolo yimosi,

1 Kol. 8: 5 b. 12: 5 b. 1 Tim. 2: 5.

6. Nzambi yimosi ye Se diababonsono diena vana ntandu ababonsono ye mu nkati ababonsono ye mu babonsono.

7. Kansi buna tuena muntu muntu wavewa nlemvo, bonso bwena tezo kiankailu a Klisto.

Loma 12: 3, 6. 1 Kol. 12: 11.

8. I kuma kavovila: Bu kabaluka muna kayengele, wabaka boloko kinkole, wavana bantu minkailu. Lumb. 68: 18.

9. Kansi diadi: wabaluka, i nki, vo ka mpila mosi ye vo wakikulumukina mpe kuna vuma bia ku banda-banda kungsi antoto?

10. Ndienna wakulumuka, i ndienna wabaluka mpe vana ntandu amazulu mamonsono, kidi kazala mu biabionsono.

11. Yandi wavana bankaka mu kala zintumwa, bankaka bambikudi, bankaka nsamuni miansamu wambote, bankaka mimvungi ye minlongi

1 Kol. 12: 28.

12. mu sungika bavedila, mu sala bisalu ye tunga nitu a Klisto,

13. nate ye yeto babonsono tuamana luaka ku nkadulu yimosi yaminu ye yanzailu a Mwan' a Nzambi ye ku muntu wamana kula ye ku tezo kiankudulu kiazala kia Klisto,

14. ka tuidi vutuka kala bana banswa batubwanga ye mwanguswanga kwa yonso yonso mpeve yalongi mu kimpia kiabantu ye mu bungubi ye kinkita kianzimbusu,

1 Kol. 14: 20. Ef. 13: 9.

15. kansi tuvovanga kedika, kidi tukakula mu zola mu mamonsono kwa yandi i ntu, i Klisto;

Ef. 1: 22. 5: 28. Kolo. 1: 18.

16. tuka mu yandi nitu yamvimba yibundukuswanga ye yikukuswanga ye mu lusadusu luayikwa biabionsono bonso bwena salu kiatezulwa kimosi kimosi, i bobo nitu yikulanga mu kukitunga mu zola.

Loma 12: 5. Kolo. 2: 19. 1 Kol. 12: 27.

17. Nkiangunu momo mpovele ye tanganga kimbangi mu Mfumu, vo ka luvutukani diata ko, bonso budiatanga bangoi mpe mu madiela mau malufukulu,

18. bu bena tombe mu zayu kiau ye bena ku mbazi amoyo wa Nzambi mu diambu diakondwa kwazaya kwena mu yau mu diambu diambadusu antima miao,

Kolo. 1: 21. Ef. 5: 8.

19. bu bena ntiva-ntiva bakiyekula

mu kintiengi mu vanga nsumukunu zazonsono mu kabi.

Loma 6: 19.

20. Kansi yeno ka lualongukila Klisto bobo ko,

21. vo bwena, vo luawilu mu yandi ye lualongwa mu yandi, bonso bwena kedika mu Yesu,

22. bu luabembika muntu wankulu mu nkadulu eno yantete yamoyo, i yandi ubivuswanga mu nzinunu zamvungunuku,

Loma 6: 6. Kolo. 3: 9.

23. kansi lukitukanga kimona mu mpeve yadiela dieno,

Loma 12: 2.

24. bu luakivwatila muntu wampa wasemwa bwenina Nzambi mu lunungu ye nlongo biakedika.

2 Kol. 5: 17. Kolo. 3: 10 b.

25. I kuma lubembika makutu, luvo-vasana kedika muntu ye ni andi, kadi tuenasana biela.

Sak. 8: 16. Loma 12: 5. 1 Pet. 2: 1.

26. Lukala nganzi, kansi ka luvo-lani masumu ko; ka luyambulani ntangu yadiminina ye fwema dieno ko;

27. ka luvanani nkadi ampemba fulu ko.

28. Uyibanga, kavutukani yiba ko, kansi kasala vele ye sadikilanga biena biambote mu moko mandi, kidi kakala bikafwiti kabila bena nsatu.

1 Tes. 4: 11 b. 2 Tes. 3: 8 b.

29. Mambu mansobo nkutu ka mavaikani mu nwa mieno ko, kansi momo mena mambote mu ntungulu abena mo nsatu, kidi bavana nlemvo kwa bawanga.

Mat. 12: 36. Kolo. 3: 16.

30. Ka lusani Mpeve yavedila ya Nzambi kiadi ko yiluasilwa dimbu nate ye lumbu kiankudulu.

2 Kol. 1: 22. 5: 5.

31. Bika ndudi yayonsono ye nkesi ye nganzi ye mbokolo ye ntiakulu biakatulwa mu yeno va kimosi ye yayibi yayonsono mpe.

Kolo. 3: 8.

32. Lukalasangana nlembami, nkenda, luyambasana, bonso Nzambi mpe mu Klisto waluyambudila.

Mat. 6: 14. Mal. 11: 25. Kolo. 3: 12 b.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu fwanana ye Nzambi 3. ye tina masumu 15. ye diata mu nduenga ye zala kwa Mpeve. 22. Ndubudulu kwa bakakala ye bakazi.

Nkiangunu lutanginina Nzambi bonso bana bazolwa,

Mat. 5: 45.

2. ludiata mu zola, bonso Klisto mpe watuzola ye wakivana mu yeto nkailu

ye nkailu amponda kwa Nzambi mu ndukani ansunga.

Yoa. 13: 34. 15: 12. 1 Tes. 4: 9. 1 Yoa. 3: 11.
Ngal. 2: 20. Eb. 8: 3. 9: 14. 1 Pet. 3: 18.

3. Yanga ye nsumukunu zazonsono vo kabi ka bibikwani nkutu mu yeno ko, bonso busongele mu bavedila,
Mal. 7: 21 b. Kolo. 3: 5. Ngal. 5: 19 b.

4. ka mbokono zansoni ye zabuzengi vo madieya ko bilembolo songa, kansi luluta mu matondo. Ef. 4: 29. Kolo. 3: 15.

5. Kadi luzeyi, bu luzeyi diadi, vo nsuza nkutu vo nkwa sumuka vo nkwa wimi, i nsambidi abiteki, kenani difwa mu kinfumu kia Klisto ye kia Nzambi ko.

Ngal. 5: 21. 1 Kol. 6: 9 b. Kolo. 3: 5.
Nzal. 22: 15.

6. Muntu ka luvunginikani mu mambu mankatu ko, kadi mu diambu diamomo nganzi za Nzambi zikwizanga va bana bankolomono.

2 Tes. 2: 3. Kolo. 3: 6. Loma 1: 18.

7. Nkianguku ka lukalani mbundulu antuadi ye yau ko.

8. Kadi vakiakedi luakala tombe, kansi bwabu luena kia mu Mfumu. Ludiata bonso bana bakia

Yoa. 12: 36. 1 Tes. 5: 5.

9.—kadi mbutu miakia miena mu wote wawonsono ye lunungu ye kedika—

Ngal. 5: 22.

10. lutonta bionso bizolakane kwa Mfumu,

Loma 12: 2.

11. ka lukalani ntuali ko mu mavanga matombe makondolo mbutu, kansi semba lusemba mo vele.

2 Kol. 6: 14. 2 Tes. 3: 14. Loma 13: 12.
1 Kol. 5: 8. 10: 20 b.

12. Kadi mabavanganga mu nsweki mena nsuni mpe mu bika.

13. Kansi mamonsono masenzuswanga kwa kia, bu masembolo, kadi mamonsono masenzuswanga i kia.

Yoa. 3: 20 b.

14. I kuma kavovele: Sikama kwa-ku, ngeye ulekanga, fuluka mu bafwa, Klisto si kakukienzula.

Loma 13: 11. Kolo. 3: 1.

15. Nkianguku lutala, bonso bulufwiti toma diata, ka bonso bakondolo nduenga ko kansi bonso bankwa nduenga,

Kolo. 4: 5.

16. lusumba ntangu yafwana, lumbu bu biena biambi.

17. I kuma ka lukalani kifutu ko, kansi luzaya nki i luzolo lua Mfumu.

Loma 12: 2.

18. Ka lukolwani vinia ko, mu kiau mwena kintiengi, kansi luzala kwa Mpeve,

Zing. 20: 1. 23: 29 b. Yes. 5: 11, 22.
Luk. 21: 34.

19. luvovasana mu tumbu ye nkunga miamasika ye nkunga miakimpeve, luyimbila ye lusika mu ntima mieno kwa Mfumu;

Kolo. 3: 16 b.

20. lutondanga kwa Nzambi ye Se ntangu zazonsono mu biabionsono mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto;

Kolo. 3: 17. Eb. 13: 15.

21. lulemvuka muntu kwa ni andi mu vumi kia Klisto.

1 Pet. 5: 5.

22. Lubakazi, lulemvuka kwa babakala bayeno kibeni bonso kwa Mfumu,

1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34. Kolo. 3: 18.

Tit. 2: 5. 1 Pet. 3: 1.

23. kadi bakala i ntu ankazi, bonso Klisto mpe i ntu adibundu. Yandi kibeni i mvulusi anitu.

Loma 12: 5.

24. Bonso dibundu dialemvuka kwa Klisto, i buna mpe bakazi kwa babakala bau mu mamonsono.

25. Lubabakala, luzola bakazi beno, bonso Klisto mpe wazola dibundu ye wakivana mu diau,

Kolo. 3: 19. 1 Pet. 3: 7. Ngal. 2: 20.

Loma 4: 25.

26. kidi kavedisa dio mu mambu, bu kakivedisila dio mu ngiobolo anlangu,

Yoa. 3: 5. Tit. 3: 5.

27. kidi yandi kibeni kakitudila dibundu diankembo dikondolo sona vo mfiende vo diampila yoyo, kansi kidi diakala diavedila ye kondwa kieta.

Kolo. 1: 22.

28. I bobo mpe babakala bafwiti zola bakazi bayau kibeni, bonso nitu ziyau kibeni. Uzolanga nkazi ayandi kibeni, ukukizolanga.

29. Kadi muntu kabelele nsuni aya-ndi kibeni widi ntangu nkutu ko, kansi yandi uyundulanga wo ye yukumisanga wo, bonso Klisto mpe dibundu,

30. kadi yeto tu biela bianitu andi.

31. I kuma muntu fwiti sisa sandi ye mbut' andi ye tatamana ye nkazi andi, yau bole si bakala nsuni umosi.

1 Mose 2: 24. Mat. 19: 5. 1 Kol. 6: 15 b.

32. Diansweki diodio diena diadine-ne, kansi mono mpovele mo mu Klisto ye mu dibundu.

33. Mwanki yeno mpe luzodila bobo muntu muntu wandi nkazi bonso yandi kibeni, kansi nkazi bika kavumina bakala diandi.

KAPU 6.

1. Ndubudulu kwa bana ye mase, 5. kwa mipanga ye zimfumu. 10. Biandwanina bia Nzambi. 21. Tikiko. 23. Mpeno aye-nge.

Lubana, lutumamana mase meno ye mbuta zeno mu Mfumu, kadi bobo bwena lunungu. Kolo. 3: 20.

2. Zitisa saku ye mbut' aku, yoyo i nsikudukusu yantete mu nsilulu, 2 Mose 20: 12. 5 Mose 5: 16.

3. kidi watoma nitu ye zinga ntangu yayingi mu nsi.

4. Lumase, ka lufudilani bana beno nganzi ko, kansi lubayundula mu ndongi ye lusembo lua Mfumu.

Kolo. 3: 21. 5 Mose 6: 7, 20 b. Zing. 29: 17.

5. Luminanga, lutumamana mfumu zeno zansuni mu vumi ye zakama mu kitunga kiantima mieno nkievo Klisto, Kolo. 3: 22. 1 Tim. 6: 1 b. Tit. 2: 9.

6. ka mu salu kiamona-meso ko, nkiyevo luzolele zodikisa bantu, kansi bonso nanga mia Klisto luvanga luzolo lua Nzambi mu mwela, Kolo. 3: 22 b.

7. lukala minanga mu luzolo luambote nkievo kwa Mfumu ye ka kwa bantu ko,

8. bu luzeyi, vo muntu muntu, vo wavengi diambu diambote, si katambula bumosi diaka kwa Mfumu, kanivo i nanga vo wampwanza.

9. Yeno luzimfumu, luvanga bumosi kwa yau, lubembika vumisa, bu luzeyi, vo Mfumu abeno yau wena mu mazulu ye katalanga muntu zizi ko.

Kolo. 4: 1. 3: 25. Loma 2: 11. Yak. 2: 1.

Mav. 10: 34.

10. Mu mankaka lukala lulendo mu Mfumu ye mu ngolo zalulendo luandi.

11. Luvwata biandwanina biabionsono bia Nzambi, kidi lualenda kakalala kinkita kiankadi ampemba, Ysa. 59: 17. 1 Tes. 5: 8.

12. kadi yeto ka tunwanisanga menga ye nsuni ko, kansi bikuluntu ye bankwa lendo ye nyadi mianza miatombe kiaki ye ngolo zakimpeve zayayibi mu kizulu.

13. I kuma luvwata biandwanina

biabionsono bia Nzambi, kidi lualenda kakalala mu lumbu kiambi ye telama, bu lumeni vanga mamonsono. 2 Kol. 10: 4.

14. Nkiangunu lutelama, bu lumeni kanga kedika va tuketo tueno ye vwata nkaku yalunungu yantulu, 1 Tes. 5: 8.

15. bu lumeni vwata mu malu nku-bumunu ansamu wambote wayenge,

16. mu biabionsono lubonga nkaku aminu yilulenda zimina totolo biatia biabionsono biankwa mbi.

17. Lutambula nkaku ampulusu yantu ye sabala kia Mpeve, i mambu ma Nzambi, Eb. 4: 12.

18. mu lusambulu lualonsono ye ndombolo, lusambilanga ntangu zazonsonono mu Mpeve, mu diambu diodio lukayanga meso mu kinfuzi kiakionsono ye ndombolo mu bavedila babonsonono Luk. 18: 1 b. Loma 12: 12.

19. ye mu mono nipe, mpasi yavewa mambu, bu ibandula nwa ami mu zai-kisa mansweki mansamu wambote mu kibakala, Mav. 4: 29. Kolo. 4: 3 b. 2 Tes. 3: 1.

20. ungienina ntumwa mu luvambu, kidi yavova mu kibakala mu momo, bonso bumfwiti vova.

21. Mpasi yeno mpe luazaya mambu mami ye bonso bungiena, Tikiko, mpangi ami yazolwa ye sielo kiankwikizi mu Mfumu, si kakuluzaikisa mamonsono,

22. i yandi uyafidisa kwa yeno mu diambu diodio, mpasi luazaya, bonso butuena, kidi kabomba ntima mieno.

23. Yenge kwa zimpangi ye zola ye minu kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Mfumu Yesu Klisto.

24. Bika nlemvo wakala ye babonsonono bazolanga Mfumu eto Yesu Klisto mu kondwa kwafukila.

NKAND' A PAULU KWA BISI FILIPI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo ma Paulu kwa Nzambi mu bisi Filipi. 12. Paulu wabakamba vuvu kiandi kiakangulwa, 27. wabalubula mu diata bufwanane.

Paulu ye Timoteo, i nanga mia Klisto Yesu, kwa bavedila babonsonono mu Klisto Yesu bena mu Filipi ye minke-nge ye bisielo.

2. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

3. Mono itondanga kwa Nzambi ami mu mbambukulu ami moyo yayonsonono mu yeno,

Loma 1: 9 b. 1 Kol. 1: 4. Ef. 1: 16. Kolo. 1: 3. 1 Tes. 1: 2. File. b. 4.

4. ntangu zazonsonono mu ndombolo

zami zazonsono mu yeno babonso ilombanga mu kiese

5. mu mbundulu eno yantuadi mu diambu diansamu wambote tuka mu lumu kiantete nate ye bwabu ;

6. bu ngienina diodio vuvu kiakwi-kama, vo ndiena wabadika salu kiambote mu yeno, yandi si kalungisa kio nate ye lumu kia Klisto Yesu ; 1 Kol. 1: 8.

7. bonso bwena lunungu kwa mono mu kala diela diodio mu yeno babonso, bu ngiena yeno mu ntim'ami, kani-vo mu tuvambu tuami vo mu ntabudulu ami ye nsikuduku ansamu wambote, buna luena luena ntuadi ye mono mu nlemvo. 2 Kol. 7: 3.

8. Kadi Nzambi i mhangi ami, bonso bungienina yeno babonso ngunda mu ntim' a Klisto Yesu. Loma 1: 9.

9. Diadi isambidilanga, vo zola kwe-no kwalutula ye lutudila mu buka mu nzailu ye mbweno zazonsono,

10. kidi luatonta bionso biena diswa-swana, mpasi luavedila ye kondwa nteso asakuba nate ye lumu kia Klisto, Loma 12: 2. 1 Kol. 10: 32.

11. luazala kwa mbutu mialunungu miena mu Yesu Klisto mu nkembolo ye nsikulu a Nzambi. Ef. 8: 19. 5: 9. 1: 12. Mat. 5: 16. Yoa. 15: 8.

12. Luzimpangi, nzolele, vo luazaya, vo dina diyabwidi dialuta zazukisa nsamu wambote,

13. i dina tuvambu tuami tuamoni-ka mu Klisto mu vula diamvimba ye kwa bankaka babonso,

14. i diau mpangi zazingi beni, bu basila Mfumu vuvu mu tuvambu tua-mi, baluta kabuka ntima mu vova ma-mbu ma Nzambi mu kondwa kwa-wonga.

15. Kedika bankaka basamunanga Klisto mu diambu diayandu diameso ye nzonza, kansi bankaka mpe mu diambu dialuzolo luabiza.

16. Babana mu zola, bu bazeyi, vo yatulwa mu tabila nsamu wambote.

17. Bankaka mu luvanguku basamu-nanga Klisto, ka mu kani diabiza ko, bu babanzanga, vo bakumbwesanga nzungu mu tuvambu tuami.

18. Buna bwe? Klisto usamunwa-nga mu mpila zazonsono, kani mu bila kianana vo mu kedika, mu diodio iya-ngalalanga. Si yayangalala mpe ;

19. kadi nzei, vo diadi si diasukila mu mpulusu ami mu ndombolo eno ye lusadusu lua Mpeve ya Yesu Klisto, 2 Kol. 1: 11.

20. bwena mpingulu ami ye vuvu

kiami, vo kifwiswa nsoni mu lekwa ko, kansi vo bonso mu ntangu zazonsono i buna bwabu mpe Klisto si kanenuvu-swa mu nitu ami mu kibakala kiakio-nsono kani mu moyo kani mu lufwa.

21. Mu kala moyo i Klisto kwa mo-no ye mu fwa i ndandu.

Loma 14: 7 b. Ngal. 2: 20. Kolo. 3: 4.

22. Kansi vo mu kala moyo mu nsu-ni, vo diodio i mbutu asalu kiami, buna kizayisa dimfwiti sola ko.

23. Kadi momo mamole meti ku-mfiningisa, bu ngiena ngunda mu lo-nduka ye kala ye Klisto, kadi diodio dilutidi kala mbote beni.

2 Kol. 5: 8. 2 Tim. 4: 6.

24. Kansi mu sikila mu nsuni diluti-di kala kinzi mu diambu diano.

25. Bu ngiena dio vuvu, nzei, si yasikila ye sikila kwa yeno babonso mu zazu kiaminu kieno ye kiese,

26. kidi luyanu lueno luabuka mu Klisto Yesu mu mono mu ngizulu ami diaka kwa yeno.

27. Lukala nkadulu yakibundu yi-fwanane ye nsamu wambote wa Klisto, mpasi yawa mu yeno, kanivo yakwiza kulumona, kanivo ngiena nseke, vo lutelamanga nangwi mu mpeve yimosi ye nwananga mu mwela umosi mu dia-mbu diaminu kiansamu wambote ;

Kolo. 1: 10. Ef. 4: 1. 1 Tes. 2: 12. 4: 1.

Mav. 4: 32.

28. ka lupamunwani mu lekwa kwa minkakididi ko, diodio i dimbu kiambungulu kwa yau kansi kiampulusu eno, diodio ditukidi kwa Nzambi.

29. Kadi yeno luavewa dio bonso nlemvo mu diambu dia Klisto, ka mu kunlekila minu kaka ko kansi mu lu-ngwa mu diambu diandi mpe,

Mav. 5: 41. Loma 5: 3.

30. bu luena ndwanunu yimosi yilu-ama mu mono ye yiluawilu bwabu mu mono.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu kala yenge ye fwanana ye Klisto, 12. mu tomba mpulusu ye diata bulungidi. 19. Paulu wabasila mu fidisa Timoteo. 25. Epafolodito wafiduswa kwa yau.

Nkianguu vo mwena mbombodolo mu Klisto, vo mbombolo azola, vo kintuadi kia Mpeve, vo ntima, vo nke-nda,

2. buna lulungisa kiese kiami, mpasi luakala diela dimosi, bu luena zola ku-

mosi, bu luena mambunda ye diela dimosi,

Loma 12: 16. 15: 5. 1 Kol. 1: 10. Fili. 3: 16.
4: 2. Lumb. 133: 1.

3. ka luvangani diambu mu luvanguku vo mu nkembolo wankatu ko, kansi mu luyinunu lubanzasana, vo muntu muntu ululutidi;

Loma 12: 10. 1 Pet. 5: 5. Ef. 5: 21.

4. muntu muntu kanani tadidila biayandi kibeni ko, kansi muntu muntu biangana mpe.

1 Kol. 10: 24.

5. Lukala diela dimosi mu yeno dialala mu Klisto Yesu,

1 Pet. 2: 21. 1 Yoa. 2: 6.

6. yandi bu kakala lunitu lua Nzambi, kabanzila dio bonso kintani mu kala ndedakani ye Nzambi ko,

Yoa. 1: 1 b. 17: 5. 2 Kol. 4: 4. Kolo. 1: 15.

Eb. 1: 8.

7. kansi wakisila nkatu, bu kabonga lunitu luananga ye wayika mfwanakani ye bantu ye wamonwankadulu mpila mosi ye muntu,

2 Kol. 8: 9. Mat. 20: 28. Loma 15: 3.

Ngal. 4: 4.

8. wakiyina bu katumama nate ye kuna mfwilu, inga, i mfwilu va kulunsi.

Mat. 26: 42. Yoa. 10: 17 b. Eb. 2: 9. 5: 8.
12: 2.

9. Nkiangunu Nzambi wanzangula beni, wankala nkumbu yiviokele nkumbu zazonsono,

Lumb. 110: 1. Yoa. 17: 1 b. Mav. 2: 33.

Ef. 1: 20 b. Loma 8: 17. 2 Tim. 2: 12. Eb. 2: 9.

10. kidi makungunu mamonsoo mafukama mu nkumbu a Yesu, mayau bena mu mazulu ye va ntoto ye kansi antoto,

Yes. 45: 23. Loma 14: 11.

11. tudimi tuatonsono si tuatambudila, vo Yesu Klisto i Mfumu mu nkemboso a Nzambi, i Se.

Mav. 2: 36.

12. Nkiangunu, luzolwa biami, bonso buluatumamene ntangu zazonsono, lusadikila mpulusu eno mu wonga ye zakama, ka bonso bungiena yeno kaka ko, kansi lulutila bo bwabu, bu nkondolo vo.

13. Kadi Nzambi i ndiena usadikilanga luzolo ye sadikila mu yeno mu diambu diazolakana kwandi.

2 Kol. 8: 5. Eb. 13: 21.

14. Luvanga mamonsoo mu kondwa kwavuma ye mpaka,

15. kidi luakondwa lusembo ye mpupuluvunu, bana ba Nzambi bakondolo kietu mu monakanda diambandu yatekalakana ye yamvilangani, mu yau lumonikanga nkievo kia kwazulu mu nza,

Mat. 5: 14 b. Ef. 5: 8. 5 Mose 32: 5.

16. bu lusimbanga mambu mamoyo, i luyanu luami mu lumbu kia Klisto,

vo yalembwa yungusa mu nkatu vo sala mu nkatu.

Yes. 49: 4. 2 Kol. 1: 14. 1 Tes. 2: 19 b.

17. Kansi vo mono mpe ngitulu bonso nkailu wandwa, bu isalanga nkailu azikwa waminu kieno, ngiena kiese, iyangalalanga ye yeno babonsoo.

2 Tim. 4: 6. 1 Tes. 2: 8.

18. I bobo yeno mpe luyangalala, lukala kiese ye mono.

19. Nsidi vuvu mu Mfumu Yesu mu kula fidisa Timoteo kwa yeno, kidi mono mpe yasakalala, bu nzezi bwena mu yeno.

20. Kadi kiena ye muntu ufwanane mu diela ko, ufwiti kulukadila mayindu mu kedika mu mambu meno.

21. Kadi babonsoo batombanga biayau kibeni, ka bina bia Klisto Yesu ko.

1 Kol. 10: 24. 13: 5.

22. Kansi luzeyi ntontama andi, vo yandi wakala minanga ye mono mu diambu diansamu wambote nkievo mwana kwa sandi.

23. Nkiangunu yandi insididi vuvu mu fidisa nswalu, bu nzezi, bonso buimona.

24. Kansi ngiena vuvu mu Mfumu, vo mono kibeni mpe yakula kwiza.

25. Kansi mbenzi, vo i nkinzi mu fidisa kwa yeno Epafolodito, i mpangi ami ye kisadi yami ye kinwani yami, kansi ntumwa eno ye sielo kieno mu nsatu zami;

26. bu kakalanga ngunda mu yeno babonsoo ye wabwa kingongo, bu luawa, vo kakala yela.

27. Kadi yandi wakala yela lukufi ye fwa; kansi Nzambi wamfwila nkennda, ka yandi kaka ko kansi mono mpe, kidi yalembwa baka kiadi va ntandu akiadi.

28. Nkiangunu yamfidisa mu kimfuzi beni, kidi bu luavutuka kummona, luayangalala, kansi mono yakevuka kiadi.

29. Nkiangunu luntambula mu Mfumu mu kiese kiakionsono, lumona bampila yoyo luzitu;

1 Kol. 16: 18. 1 Tes. 5: 12.

30. kadi mu diambu diasalu kia Klisto yandi waluka lukufi ye fwa, bu kakabukila mwel' andi ntima, kidi kalungisa biakondwa mu kisielo kieno kwa mono.

1 Kol. 16: 17.

KAPU 3.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu.

12. Paulu wavema mu yungusa, kidi kalunga.

Mu mankaka, luzimpangi zami, luyangalala mu Mfumu. Mu sonika mamosi kwa yeno ka i mpasi kwa mono ko, kansi i nsikuduku eno.

Fili. 2: 18. 4: 4. 2 Kol. 13: 11. 1 Tes. 5: 16.

2. Lutala zimbwa; lutala bisadi biambi; lutala nzengolo. 2 Kol. 11: 18.

3. Kadi yeto i nzengolo, i yeto tusaambilanga mu Mpeve a Nzambi ye kukiyananga mu Klisto Yesu ye lembolo sa vuvu mu nsuni,

5 Mose 10: 16. Yoa. 4: 23. Loma 2: 29.

4. mpeleko mono isanga vuvu mu nsuni mpe. Vo muntu wankaka benzi mu sa vuvu mu nsuni, mono ndutidi,

2 Kol. 11: 21 b.

5. mono yazengwa lumbu kianani, mwisi butu kia Isaeli, mwisi kanda dia Benyamini, ngibli mu bayibli, vo diambu diansiku i mfalisi,

1 Mose 17: 12. May. 22: 3 b. Loma 11: 1.

2 Kol. 11: 22.

6. vo diambu diavema mono yazoma dibundu, vo diambu dialunungu luena mu nsiku yakondwa lusembo.

Mav. 8: 3. 9: 1 b. Ngal. 1: 13 b.

7. Kansi momo makala ndandu ami, ibanzilanga mo bonso mvidusu mu diambu dia Klisto.

8. Inga, kedika, mono ibanzilanga mamonsono nkievo mvidusu mu diambu diandutulu anzailu a Klisto Yesu, Mfumu ami, i mu diambu diandi yavidisa mamonsono, ibanzilanga mo nkievo mbole, kidi yabaka Klisto ndandu

9. ye bwanwa mu yandi, bu kiena lunungu luamono kibeni ko, i luna luanseku, kansi lolo luena mu minu mu Klisto, i lunungu lua Nzambi mu diambu diaminu,

Loma 1: 17. 3: 21 b. 10: 8 b. Ngal. 2: 16.

10. kidi yazaya yandi ye lulendo lumamfulukulu andi ye kintuadi kiatalungulu tuandi ye kala fwani kiamfwilu andi,

2 Kol. 4: 10 b.

11. mpasi, vo ilenda, yaluaka kuna mfulukulu abafwa.

12. Ka bwa ko vo yakibakila ko vo yakilungila, kansi izominanga ko, kidi yabaka ko, mono mpe bu yabakwa kwa Klisto Yesu.

13. Luzimpangi, kikukitanganga ko, vo yakibakila ko.

14. Kansi diambu dimosi: Bu ivilakananga mena ku manima, kansi ilambukilanga mena ku ntuala, izomanga tezo ye nsendo anunga wambokolo yakayengele ya Nzambi mu Klisto Yesu.

1 Kol. 9: 24 b. 2 Tim. 4: 7.

15. Nkianguu yeto buna tuena tua-lunga, bika tuakala diela diodio, vo yeno mu diambu diankaka luena diela

diankaka, buna Nzambi kaluzaikisa diodio mpe.

16. Mwanki nate ye vana vatulueki, bika tuadiatila tezo kiokio kimosi.

17. Luzimpangi, lukala kintuadi mu kuntangina, lutadidila badiatanga bonso bobo, bu luena yeto bonso kifwani.

1 Kol. 4: 16. 11: 1. 1 Tes. 1: 6. 2 Tes. 3: 9. Fili. 4: 9.

18. Kadi babingi badiatanga bayalu-kambila nkamba zazingi, bwabu ilukembi mu dilu, vo i ntantu miakulunsi dia Klisto.

19. Nsukulu au i mbungulu, nzambi au i vumu, nkembo au wena mu nsoni zau, diela diau diena mu biakintoto.

20. Kadi kisi nsi kieto kiena mu mazulu mutuvingilanga Mvulusi, i Mfumu Yesu Klisto,

1 Kol. 1: 7. Ef. 2: 6. Kolo. 3: 3. 1 Tes. 1: 10. Eb. 13: 14.

21. una kitula nitu zeto zanginunu, kidi zafwanakana ye nitu andi yanke-mbo, bonso bwena nsadukulu alulendo luandi mu kukilemvudila biabionsono.

1 Kol. 15: 35 b. 1 Yoa. 3: 2.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu vibidila ye kala yenge ye kiese ye fu bisongele. 10. Paulu wabato-nda mu lusadusu lubamfidisa. 21. Mfidusu amalembe.

Nkiangunu luzimpangi zami zazolwa zingienina ngunda, lukiese kiami ye koloa kiami, i diau lutelama nangwi mu Mfumu, lubakiazolwa.

Fili. 1: 8. 1 Tes. 2: 19.

2. Mono ibombidila Evodia, ye ibombidila Sintike bakala diela dimosi mu Mfumu.

3. Inga, ngeye mpe Sinsige wakedika, mono ilomba wasadisa bakento bobo basalanga yami mu nsamu wambote ye Kleme ye bisadi yami biankaka biaso-nukwa nkumbu zau mu nkanda wamo-yo.

Nzai. 20: 15.

4. Luyangalala ntangu zazonsono mu Mfumu, diaka mpovele: Luyangalala.

Fili. 2: 18. 3: 1. 1 Tes. 5: 16.

5. Nlembami eno bika wazayakana kwa bantu babonsono. Mfumu weka lukufi.

6. Ka lukalani mayindu mu diambu ko, kansi mu mamonsono bika nsatu zeno zazayakana kwa Nzambi mu nsam-bulu ye ndombolo mu matondo.

Lumb. 55: 22. Mat. 6: 25. 1 Pet. 5: 7.

7. Yenge kia Nzambi kilutidi zayu

kiakionsono si kiakenga ntima mieno ye mabanza meno mu Klisto Yesu.

Yoa. 14: 27.

8. Mu mankaka, luzimpangi, kionso kiena kedika, kionso kiena luzitu, kionso kiena lunungu, kionso kiena vedila, kionso kiena zolwa, kionso kiena mbi-kulu yabiza, vo fu kiasonga kiena, vo nsikulu yena, lubanzila momo.

9. Malualonguka ye tambula ye wa ye mona kwa mono, lusadilanga momo, ye Nzambi ayenge si kakala yeno.

Fili. 3: 17. Loma 15: 33. 2 Kol. 13: 11.
1 Tes. 5: 23.

10. Mono yayangalala beni mu Mfumu mu diambu dia bu luavutuka baka vila ye lenda banzila bonso bungienina; luasa banzila bo, kansi luakondwa nzila.

11. Kivovele mo mu diambu diakondwa lekwa ko, kadi yalonguka mu bulungidi bonso bonso bungienina.

12. Mono nzezi mu yinumuswa, nzezi mu kala kiaba mpe, mu biabionsono ye mambu mamonsono yalokuswa, mu yukuta ye mu fwa nsatu, mu baka kiaba ye mu kondwa lekwa.

13. Mono ilenda mamonsono mu yandi ukunsiamisanga.

1 Tim. 1: 12. 2 Tim. 2: 1.

14. Mwanki luavanga bwabiza, bu luakala ntua di mu nzungu zami.

15. Lubisi Filipi, yeno kibeni mpe

luzeyi, vo mu mbadukulu ansamu wambote, bu yasisa Makedonia, dibundu nkutu ka diakala kintuadi ye mono mu lekwa biampana ye biampewa ko kansi yeno kaka.

16. Kadi mu Tesalonika mpe luamfidisa mfidisa mosi ye zole mu diambu diansatu zami.

17. Ka bwa ko, vo itombanga nkailu, kansi itombanga mbutu miniekanga mu diambu dieno.

18. Mono yabeki biabionsono, ngiena kiaba; mbeni zala, bu yakitambudila kwa Epafolodito biatuka mu yeno, i ndukani ansunga, i nkailu azikwa wamtambulu ye wazolakana kwa Nzambi.

Ef. 5: 2. Eb. 13: 16.

19. Nzambi ami si kafuluza nsatu zeno zazonsono mu nkembo mu Klisto Yesu, bonso bwena kimvwama kiandi.

20. Kwa Nzambi ye Se dieto, nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Amen.

Ef. 8: 21. Loma 11: 36. 16: 27.

21. Luvana malembe kwa bavedila babonsono mu Klisto Yesu. Mpangi zena yami zilufidisi malembe.

22. Bavedila babonsono balufidisi malembe, kansi bena mu nzo a Kaisali balutididi.

23. Nlemvo wa Mfumu Yesu Klisto wakala ye mpeve eno.

Nga. 6: 15. Fili. b. 25. 2 Tim. 4: 22.

NKAND' A PAULU KWA BISI KOLOSAI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi mu minu ye zola biabisi Kolosai. 9. Paulu wabasambidila. 16. Mavanga ma Klisto. 24. Kiese kia Paulu mu salu ye mu mpasi zandi.

PPaulu, i ntumwa a Klisto Yesu, mu luzolo lua Nzambi, ye Timoteo, i mpangi,

2. kwa bavedila bena mu Kolosai ye mpangi zilekanga minu mu Klisto. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto.

3. Yeto tutondanga kwa Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto ntangu zazonsono, bu tukulusambidilanga,

Fili. 1: 3.

4. bu tuawilu mu minu kieno mu

Klisto Yesu ye zola kuna kuluenina kwa bavedila babonsono,

5. mu diambu diavuvu kilulundulwanga mu mazulu, kiluateka wa mu mambu makedika kiansamu wambote

6. wamana kwiza kwa yeno, bonso buwena mpe mu nza yamvimba, bu ubutanga mbutu mikulanga, bonso mu yeno mpe tuka mu kina lumbu kiluawa wo ye zaya nlemvo a Nzambi mu kedika,

Mal. 4: 8. Mar. 6: 7.

7. bonso bulualonguka kwa Epafala, nanga yami wazolwa, i sielo kia Klisto kiankwikizi mu diambu dieno,

8. yandi watubakusi mpe zola kweno mu Mpeve.

9. I kuma tuka mu lumbu kina kituawilu wo, ka tulembolo kulusambidila

ko ye lombu, kidi luazala kwa nzailu aluzolo luandi mu nduenga zazonsono ye zayu kiakionsono biakimpeve,

Ef. 1: 8, 15 b. 5: 10, 17. Fil. 1: 9 b.

10. kidi luadiata bufweni mu Mfumu mu zolakana kwakionsono, bu lubutanga mbutu mu salu kiakionsono kiambote ye kulanga mu nzailu a Nzambi

Ef. 4: 1. Fil. 1: 27. 1 Tes. 2: 12. 4: 1.

Ngal. 5: 22.

11. ye vangwa lulendo mu tulendo tuatonsono, bonso bwena ngolo zanke-mbo andi, mu ntatumunu yayonsono ye mvibudulu,

12. mu kiese lutondanga kwa Se dialufwanisa mu kala ntuali ye fwa diabavedila mu kia,

Mav. 26: 18.

13. yandi watutanina mu lendo kiatombe, watusekula mu kimfumu kia Mwana wazola kwandi

1 Pet. 2: 9.

14. utuenina nkudulu, ngiambudulu amasumu,

Ef. 1: 7.

15. yandi i kifwani kia Nzambi yikayimonwa, wasemukunwa mu biabionsono biasemwa.

2 Kol. 4: 4. Eb. 1: 3.

16. Kadi mu yandi mwasemunwa biabionsono mu mazulu ye va ntoto, bina bimonwanga ye bina bikabimonwa, kani biandu biakitinu vo bimfumu vo bikuluntu vo bankwa lendo; biabionsono biasemwa mu yandi ye kwa yandi,

Yoa. 1: 3. 1 Kol. 8: 6. Ef. 1: 21. Eb. 1: 2.

1 Pet. 3: 22.

17. yandi wakitekidila biabionsono, biabionsono bikalulidilanga mu yandi,

18. yandi i ntu anitu, i dibundu, yandi i mbadukulu, nsemokono mu bafwa, kidi kakala ulutidi mu biabionsono,

Ef. 1: 22. Mav. 26: 23. 1 Kol. 15: 20, 23.

19. kadi bwazolakana kwa Nzambi, vo luzadusu lualonsono si luakala kundu mu yandi,

20. mu kukiwawisila biabionsono mu yandi, bu kakivangila yenge mu menga va kulunsi diandi mu yandi, kani bina biena va ntoto vo bina biena mu mazulu.

Loma 5: 10. 2 Kol. 5: 18 b. Ef. 1: 10. 2: 16.

21. Yeno mpe vakiakedi luakala ku mbazi, luakala mintantu mu diela mu mavanga mambi, mwanki bwabu yandi waluwawasa

Ef. 2: 12, 16. 2 Kol. 5: 18 b.

22. mu nitu ansuni andi mu mfwilu, mpasi kalutula bavedila ye kondwa kieta ye lusembo va luse luayandi kibeni,

Ef. 1: 4. 5: 27.

23. vo bwena vo lusikilanga mu minu ye lukumama ye lusikalala ye lembwa kunkulwa mu vuvu kiansamu wambote uluawilu, i wowo wasamunwa mu nse-

mono yayonsono yena kungsi azulu, i mono, Paulu, yayikila wo sielo.

Ef. 3: 7. Loma. 10: 18.

24. Bwabu iyangalalanga mu tulungulu tuami mu diambu dieno ye ilungisanga mu nsuni ami bina bikondolo mu nzungu za Klisto mu diambu dianitu andi, i dibundu

2 Kol. 1: 5 b. 4: 10 b. Ef. 3: 18. Fil. 1: 29.

2: 17.

25. diyayikila sielo, bonso bwena kikebi kia Nzambi kiyavewa mu diambu dieno mu lungisa mambu ma Nzambi,

Ef. 3: 2.

26. i mansweki maswekwa tuka mu mbadukulu azintangu ye zimbandu, kansi mamonukuswa bwabu kwa bavedila bandi

Mat. 13: 11. Loma 16: 25 b. 1 Kol. 2: 7.

Ef. 1: 9. 3: 9.

27. bazola zaikisa Nzambi, bonso bwena kimvwama kiankembo amansweki momo mu bangoi, i Klisto mu yeno, i vuvu kiankembo

Loma 9: 23. Ef. 1: 18. 3: 8.

28. utusamunanga, bu tulubulanga bantu babonsono ye longanga bantu babonsono mu nduenga zazonsono, kidi tuatula bantu babonsono balunga mu Klisto,

2 Kol. 11: 2.

29. i mu diodio isalanga mpe, bu inwananga, bonso bwena nsadukulu andi yikasadikilanga mu mono mu lulendo.

1 Kol. 15: 10. 1 Tim. 4: 10.

KAPU 2.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu.

16. Ndubudulu mu tatamana mu minu ye ka mu nsiku miabantu ko.

Kadi mono nzolele, vo luazaya, bonso buinwananga ndwanunu yayinene mu yeno ye mu yau bena mu Laodikia ye buna bena bakabamweni zizi kiami mu nsuni,

Kolo. 4: 13.

2. kidi ntima miau miabombwa, bu bayikukuswa mu zola ye ku kimvwama kiakionsono kialusikuduku luazayu mu nzailu amansweki ma Nzambi a Klisto,

Kolo. 1: 27. Yoa. 17: 3.

3. mu yandi mwana mayudukwa mamonsono manduenga ye manzailu mafukwa.

4. Momo mpovele, mpasi muntu kaluvunginika mu mpova zandebolo ko.

5. Kadi vo ngiena nseke mpe mu nsuni, mwanki ngiena yeno mu Mpeve, bu iyangalalanga ye monanga nkubumunu eno ye sikalala kwaminu kieno mu Klisto.

1 Kol. 5: 3.

6. Nkiangunu bonso buluatambula Klisto Yesu Mfumu, ludiata mu yandi,

7. lusumama mianzi, lutungwa mu yandi, lusikalala mu minu, bonso bulu-alongwa, lubuka mu matondo.

Ef. 2: 21 b. 3: 17 b.

8. Lutala, ka luidi tanwa kwa muntu mu kingindudila ye mvungunuku zankatu bwena kikulu kiabantu, bwena bina biantete bianza ye ka bwena Klisto ko,

Mat. 15: 2. Loma 16: 17. Ngal. 4: 9. Eb. 13: 9.

9. kadi mu yandi mukundanga luzadusu lualonsono luaki Nzambi mu kinitu,

Kolo. 1: 19.

10. yeno luameni zala mu yandi, i ntu abikuluntu biabionsono ye bankwa lendo.

Ef. 1: 21.

11. Mu yandi luazengwa mpe mu nzengolo yalembwa vangwa mu moko mu mvudulu anitu ansuni mu nzengolo a Klisto,

12. bu luadiamuswa ye yandi mu mbotokolo, mu yandi luafulukuswa yandi mu minu kiansadukulu a Nzambi wamfulukisa mu bafwa.

Loma 6: 4. Ef. 1: 19 b. Kolo. 3: 1.

13. Yeno mpe bu luafwa mu ntulumunu zeno ye mu kondwa kwanzengolo ansuni mieno, yandi waluvumusa ye yandi, bu kakiyambudila yeto ntulumunu zazonsono.

Ef. 2: 1, 5, 11 b.

14. Bu kakivinsikisila masonukwa mu minkondo mu kitantu kieto matukakila, yandi wakatula mo, bu kakoma mo va kulunsi.

15. Bu kakivudila bikuluntu ye bankwa lendo, wabasonga mu kibakala, wabayandila mu yandi.

16. Nkiangunu muntu kanani kulu-fundisa mu dia ye nwa ko vo mu diambu dialumbu kiankembo vo mbikulu angonda vo tumingu,

Loma 14: 2 b. Ngal. 4: 10 b.

17. biobio i kini kiabina biakwiza, kansi nitu i ya Klisto.

Eb. 8: 5. 10: 1.

18. Muntu kanani kuluziona nsendo anunga ko mu luzolo luanginunu ye nsambulu azimbasi, bu kakundanga mu momo makamona ye kukitumpidikanga mu nkatu mu diela diandi diakinsuni,

Mat. 24: 4. 1 Yoa. 4: 1.

19. bu kalembolo simbidila ntu, tuka mu wau nitu yamvimba bu yisiamuswanga ye yikukuswanga mu nluku ye mianzi, yikulanga mu nkudulu ya Nzambi.

Ef. 4: 15 b.

20. Vo yeno luafwa ye Klisto mu bina biantete bianza, mu nkiana lutui-kwanga minkondo, nkievo luena moyo mu nza:

21. Kusimbani ko, kubimbani ko, kuvalakanani ko!

3 Mose 5: 2.

22. —bina biabionsono bifukilanga, bu bisadulwanga—bonso bwena nkondo ye ndongolo zabantu.

23. Biau biena mu kedika mbikulu vo i nduenga mu nsambulu aluzolo luayau kibeni ye mu luyinunu ye lukwamusu luanitu, ka mu bianzitusu ko, mu yukutisa nsuni.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu tomba biakizulu, 12. mu diata mu zola. 18. Ndubudulu kwa babakala ye bakazi ye mase ye minanga ye zimfumu,

Nkiangunu vo luafulukuswa ye Klisto, lutombanga bina biena mu kayengele muvwandanga Klisto va lubakala lua Nzambi.

Lumb. 110: 1. Fili. 3: 20.

2. Lutadisa diela dieno mu bina biena mu kayengele, ka bina va ntoto ko.

3. Kadi yeno luafwa, moyo eno wawekwa mu Klisto mu Nzambi.

4. Klisto, i moyo eno, bu kamonekene, yeno mpe si luamonika yandi mu nkembo.

Fili. 3: 21. 1 Yoa. 3: 2.

5. Nkiangunu luvondola biela bieno va ntoto, yanga, nsumukunu, tima, nzinunu zambi, kabi, i nsambulu abiteki,

Ef. 5: 3. Loma 8: 13.

6. mu diambu diamomo nganzi za Nzambi zikwizanga;

Ef. 5: 6. Loma 1: 18. 1 Kol. 6: 9 b.

Ngal. 5: 19 b.

7. vakiakedi luadiata mu mau mpe, bu luakala moyo mu momo.

Ngal. 5: 19 b. Ef. 2: 3. 4: 31.

8. Bwabu yeno mpe lubembika mama mamonsono: nganzi, nkesi, yayibi, ntiakulu, mipovolo zansoni mu nwa mieno.

Ef. 4: 25 b. 5: 3 b. Yak. 1: 21.

9. Ka luvunasananani ko, i yeno luavula muntu wankulu ye mavanga mandi,

Ef. 4: 22.

10. luavwata muntu wampa ukitunga wampa mu nzailu, bonso bwena kifwani kiandiana wanema,

Loma 6: 4. Ef. 4: 24.

11. ka mwenani nkutu mwisi Elene ye nyudayo ko, nzengolo ye kondwa kwanzengolo, nzenza, nskite, nanga, wampwanza, kansi Klisto mamonsono mu babonsono.

Loma 10: 12. Ngal. 3: 28.

12. Nkiangunu luvwata, bonso bakiasolwa ba Nzambi bavedila ye bazolwa, nkenda zantima ye nlembani ye luyinunu ye kimpombo ye mbuwa ntima,

Ef. 4: 2 b., 32. Ngal. 5: 22 b.

13. luvibasana, luyambasana, vo muntu wenina muntu lusembo, bonso bu-

luayambudulwa kwa Klisto, i bobo yeno mpe luvanga; Mat. 6: 14. Mal. 11: 25.
14. kansi va ntandu amamonsono luvwata zola, i kangwa kiandungisila.

Yoa. 15: 12. Kolo. 2: 2. 1 Kol. 13: 13.

15. Yenge kia Klisto kiluabokudulwa mu nitu yimosi, bika kiayala mu ntima mieno, lukala matondo.

Filli. 4: 7. Ef. 4: 4.

16. Bika mambu ma Klisto maku-danga mu kimvwama mu yeno, mu nduenga zazonsono lulongasana ye lubasana mu tumbu, nkunga miamasika ye nkunga miakimpeve, luyimbila mu nlemvo kwa Nzambi mu ntima mieno.

Ef. 5: 19 b. 1 Kol. 14: 15, 26.

17. Mamonsono maluvanganga mu mambu vo mu mavanga, luvanga mamonsono mu nkumbu a Mfumu Yesu, lutondanga kwa Nzambi, i Se, mu yandi.

1 Kol. 10: 31. Ef. 5: 20. 1 Tes. 5: 18. Eb. 13: 15.

18. Lubakazi, lulemvuka kwa bakakala beno, bonso bufweni mu Mfumu.

Ef. 5: 22. 1 Pet. 3: 1.

19. Lubabakala, luzola bakazi beno, ka lubasilani mandudi ko.

Ef. 5: 25. 1 Pet. 3: 7.

20. Lubana, lutumamana mase ye mbuta zeno mu mamonsono, kadi dio-dio diazolakana mu Mfumu.

Ef. 6: 1 b.

21. Lumase, ka lufudilani bana beno ko, ka bidi kondwa kibakala.

Ef. 6: 4.

22. Luminanga, mu mamonsono lutumamana mfumu zeno bwenina nsuni, ka mu salu biamona-meso ko, bonso nzodikisi miabantu, kansi mu kitunga kiantima luvuminanga Mfumu.

Ef. 6: 5 b. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18.

23. Monso maluvanganga, lusadikilanga mo mu mwela nkievo kwa Mfumu ye ka kwa bantu ko,

Ef. 6: 7.

24. luzaya, vo si luatambula nsendo adifwa kwa Mfumu. Lukala minanga kwa Mfumu Klisto.

25. Kadi uvanganga dikondolo lunungu si katambula diaka dina diakondwa lunungu dikavengi; ka kwenani ntalwa azizi ko.

Loma 2: 11. 1 Pet. 1: 17.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu sambila ye dila mvutu.
7. Tikiko ye Onesimo. 10. Mfidusu amalembe.

Luzimfumu, luvanga kwa minanga bwalunungu ye ndedakani, bu lizeyi, vo yeno mpe luena Mfumu mu zulu.

Ef. 6: 9.

2. Lusa kimfuzi mu nsambulu ye kayanga meso mu yau mu matondo,

Luk. 18: 1 b. Mav. 1: 14. 1 Tes. 5: 17.

Loma 12: 12. Ef. 6: 18.

3. lutusambidila mpe, mpasi Nzambi katuzibudila mwelo wamambu mu vova mansweki ma Klisto mayakangulwa,

Ef. 6: 19 b. 2 Tes. 3: 1.

4. kidi yamonikisa mo, bonso oumfwiti vova.

5. Ludiata mu yau bena ku mbazi mu nduenga, lusumba ntangu yafwana.

Ef. 5: 15 b. 1 Tes. 4: 12.

6. Bika mambu meno makala mazolakana ntangu zazonsono, matuiswa mu mungwa, kidi luzaya, bonso bulufwiti vutula kwa muntu muntu.

Ef. 4: 29.

7. Mu mamonsono mena yami Tiki-ko si kakuluzaikisa, i mpangi yazolwa ye sielo kiakinkwikizi ye nanga yami mu Mfumu,

8. yamfidisa kwa yeno mu diambu diodio, mpasi luzaya mena mu yeto, mpasi kabomba ntima mieno,

Ef. 6: 22.

9. va kimosi ye Onesimo, i mpangi yankwikizi ye yazolwa, umosi mu yeno. Si bakuluzaikisa mamonsono mena vava.

10. Alistalako, nkole yami, ulufidisi malembe ye Malako, mwan' angudi ankazi a Banaba, mu yandi uluatambula nsikudukusu—vo yandi si kiza kwa yeno, luntambula—

11. ye Yesu ubikwanga Yustu. Mu yau bena mu nzengolo yau kaka i bisadi yami biakinfumu kia Nzambi bayika mbomboko ami.

12. Epafala ulufidisi malembe, umosi mu yeno, nanga wa Klisto Yesu, ntangu zazonsono kakulunwaninanga mu tusambulu tuandi, kidi luatelama luzalunga ye luzala kwa zaya luzolo lualonsono lua Nzambi.

13. Kadi mono ikuntela kimbangi, vo wenina yeno salu kiampasi zazingi ye yau bena mu Laodikia ye yau bena mu Yelapoli.

14. Luka, i mbuki wazolwa, ulufidisi malembe ye Dema.

File. b. 24.

15. Lufidisa malembe kwa mpangi zena mu Laodikia ye kwa Nimfa ye bundu diena mu nzo au.

16. Nkanda bu umeni tangwa kwa yeno, lusa, vo watangwa mpe mu bundu diabisi Laodikia, yeno mpe lutanga nkanda una wa Laodikia.

1 Tes. 5: 17.

17. Luvova kwa Alakipo: Toma tala kisielo kiwatambula mu Mfumu, kidi wamanisa kio.

18. Malembe mu koko kwamono kibeni Paulu. Lubambuka moyo mu tuvambu tuami. Nlemvo wakala yeno.

NKANDA WANTETE WA PAULU KWA BISI TESALONIKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 2. Matondo kwa Nzambi mu minu ye zola ye vuvu biabisi Tesalonika.

Paulu ye Silvano ye Timoteo kwa bundu diabisi Tesalonika mu Nzambi, i Se, ye Mfumu Yesu Klisto. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge.

Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 2 b. Ef. 1: 2.

2. Yeto tutondanga ntangu zazonsono kwa Nzambi mu diambu diayeno babonsono, bu tubambulanga moyo mu tusambulu tueto,

Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3. 2 Tes. 1: 3.

3. ka tulembwanga ko mu bambukanga moyo va luse lua Nzambi ye Seto mu mavanga meno maminu ye salu kieno kiazola ye ntatumunu avuvu kieno mu Mfumu eto Yesu Klisto,

4. bu tuzeyi nsodolo eno, yeno luzimpangi zazolwa kwa Nzambi,

2 Tes. 2: 13.

5. kadi nsamu eto wambote ka wayiza kwa yeno mu mambu kaka ko, kansi mu lulendo ye mu Mpeve yavedila ye mu lusikuduku lualuingi bonso buluzeyi, bonso butuakadila mu yeno mu diambu dieno.

1 Kol. 2: 4. 4: 20.

6. Yeno luayika ntanginini mieto ye mia Mfumu, bu luatambula mambu mu nzungu zazingi mu kiese kia Mpeve yavedila,

1 Kol. 4: 16. 11: 1. Fili. 3: 17. 1 Tes. 2: 14.

2 Tes. 3: 7 b. Eb. 10: 32 b.

7. i diau luayika kifwani kwa babonsono balekanga minu mu Makedonia ye Akaya.

8. Kadi tuka mu yeno mambu ma Mfumu mawakana, ka mu Makedonia ye Akaya kaka ko, kansi mu muma mwamonsono mwalueki minu kieno mu Nzambi, nkiangunu ka tuena nsatu avova diambu ko.

9. Kadi yau kibeni bakambanga mu yeto nkotolo yituakota kwa yeno ye bonso buluabangumuka kwa Nzambi ye fila biteki nima mu kala minangu kwa Nzambi amoyo ye yakedika,

Mav. 14: 15.

10. mu vingila Mwan' andi tuka mu mazulu ukafulukisa mu bafwa, Yesu, ukututanananga mu nganzi zakwiza.

KAPU 2.

1. Bonso bwakadila Paulu mu Tesalonika. 13. Bonso bwavilula bisi Tesalonika diela. 17. Paulu wakala ngunda mu kwenda diaka ku Tesalonika.

Kadi yeno kibeni, luzimpangi, luzeyi nkotolo eto mu yeno, vo ka yakala yankatu ko,

2. kansi bu tuateka lungwa ye kwamuswa mu Filipi, bonso buluzeyi, tuakabuka ntima mu Nzambi eto mu kulukamba nsamu wambote wa Nzambi mu mpasi zazingi.

3. Kadi mbombodolo zeto ka zanzimbusu ko vo zansumuku vo zabungubi,

4. kansi bonso butuatontwa ye fwana kwa Nzambi mu lekulwa nsamu wambote minu, i buna tuvovanga, ka mu diambu diazodikisa bantu mu kansi Nzambi, utontanga ntima mieto.

Ngal. 1: 10. 2: 7.

5. Kadi widi ntangu nkutu ka tuata mambu mandengula ko, bonso buluzeyi, vo mu bila kiakabi ko, Nzambi i mbangi eto,

Mav. 20: 33. 2 Kol. 2: 17. 11: 31. 12: 17.

6. ka tutombanga mpe nkembolo abantu ko, ka kwa yeno vo kwa bankaka ko, bu tuena zitu bonso ntumwa za Klisto,

Yoa. 5: 41, 44. 7: 18. f 2 Kol. 3: 1.

7. kansi tuakala nlebami mu monakanda dieno. Bonso nyemiki uyukimisinga bana bayandi kibeni,

8. i bobo tualuzodila mu kingunda, tuazolakana mu kulukabila, ka nsamu wambote wa Nzambi kaka ko, kansi miela miayeto kibeni mpe, kadi luayikidi bakiazolwa beto.

Fili. 1: 8. 2: 17. Mav. 20: 24. 2 Kol. 12: 15.

9. Kadi, luzimpangi, lubambukanga moyo mu salu kieto ye tovuka: fuku ye mwini tuasalanga, ka tuidi kala zitu kiamuntu mu yeno ko, tualusamuninanga nsamu wambote wa Nzambi.

2 Tes. 3: 8.

10. Yeno lu zimbangi ye Nzambi, bonso butuakadila mu mpodolo ye lunungu ye kondwa kwalusembo va luse luayeno lulekanga minu,

11. bonso buluzeyi, bonso butuabombidila muntu muntu, bonso se bana bayandi kibeni, tualuyangidika,

12. tuata kimbangi, kidi luadiata bufweni mu Nzambi ukulubokilanga ku kimumu kiayandi kibeni ye nke-mbo.

Et. 4: 1. Fili. 1: 27. Kolo. 1: 10.

13. I kuma mpe ka tulembwanga mu tondanga kwa Nzambi mu diambu dia bu luatambula kwa yeto mambu ma Nzambi masamunwa, luatambula mo, ka bonso mambu mabantu ko, kansi bonso bumena mu kedika mambu ma Nzambi masadikilanga mu yeno lulekanga minu.

Mat. 10: 40. Ngai. 4: 14.

14. Kadi yeno, luzimpangi, luayikidi ntanginini miamabundu ma Nzambi mena mu Yuda mu Klisto Yesu, yeno mpe bu lualungwa bumosi kwa bisi nsi ayeno kibeni bonso baba mpe balungwa kwa bayudayo

Eb. 10: 34.

15. bavonda Mfumu Yesu mpe ye bambikudi, batuzoma beni, ka bazodiki-sanga Nzambi ko, benina bantu babonso kitantu,

Mat. 23: 34 b. Luk. 13: 33 b. Mav. 2: 22 b. 8: 15 7: 52.

16. batukakilanga mu rova kwa bangoi, kidi bavuluswa, kidi bazadisa tezo kiamasumu mau mu ntangu zazonsono. Kansi nganzi zalueki va yau ku nsukusulu.

Mav. 13: 45. 14: 2, 19. 17: 5, 13. Mat. 23: 32 b.

17. Luzimpangi, yeto bu tuasiswa kinsona kwa yeno mu zizi mu finta-ngu-ntangu, kansi ka mu ntima ko, mu ngunda zazingi tulutudi vemanga mu mona zizi bieno.

18. Nkiangunu tuazola kwiza kwa yeno, mono Paulu, ngiza mosi ye zole, kansi Satana watukakididi.

19. Kadi nani i vuvu kieto vo kiese vo koloa kialuanyu lueti? Keti yeno mpe luena bo va luse lua Mfumu eto Yesu mu ngizulu andi?

2 Kol. 1: 14. Fili. 2: 16. 4: 1. 1 Tes. 3: 13.

20. Kadi yeno i nkembolo eto ye kiese kieto.

KAPU 3.

1. Paulu wafidisa Timoteo, 6. wayangalala, bu kavutuka. 11. Paulu wakala ngunda mu kubamona diaka.

I kuma bu tualembana vibidila diaka, tuabanzila dio mbote mu siswa ku-na Atenai yeto kaka,

Mav. 17: 15 b.

2. tuafidisa Timoteo, mpangi eto ye sielo kia Nzambi mu nsamu wambote wa Klisto, mu kulusikidika ye bomba mu diambu daminu kieno, Loma 16: 21.

3. mpasi muntu kakala danganga-danga mu nzungu zazi ko, kadi yeno kibeni luzeyi, vo tuazengulwa diodio.

4. Kadi bu tuakala yeno mpe, tuateka kulukamba, vo si tualungwa kwama, bonso bwavangwa mpe, yeno luzeyi bo.

5. I kuma mono mpe bu yalembana vibidila, yafidisa ntumwa mu zaya minu kieno, vo bukutu kala, vo mpukumuni waluvukumuna, kanivo salu kieto kiakala kiankatu.

6. Kansi bwabu Timoteo bu kayizidi kwa yeto, tuka mu yeno, bu katusa-munini nsamu wakiese mu minu kieno ye zola kweno, vo lukutubambukilanga moyo mu mbambukulu yambote ntangu zazonsono, bu luena ngunda zamona yeto, bonso yeto mpe mu kuluwona,

Mav. 18: 5.

7. i kuma, luzimpangi, tuabombwa mu diambu dieno mu minu kieno mu mpasi zeto zazonsono ye nzungu zeto,

8. kadi bwabu tuena moyo, vo lute-lamanga nangwi mu Mfunu.

9. Kadi nki amatondo tulenda vutula kwa Nzambi mu diambu dieno mu kiese kiakionsono kituyangalalanga mu diambu dieno va luse lua Nzambi eto, 10. fuku ye mwini tuena mbidi alomba, mpasi tuamona zizi bieno ye luzingisa makondolo mu minu kieno?

Loma 1: 10 b.

11. Kansi yandi kibeni Nzambi ye Seto ye Mfumu eto Yesu bika kasungika nzil' eto kwa yeno.

12. Kansi Mfumu bika kaluvanga luanieka ye buka mu zolasana ye zola babonso, bonso butusanga kwa yeno,

13. kidi kasikidika ntima mieno miakondwa lusembo mu mpedolo va luse lua Nzambi ye Seto mu ngizulu a Mfumu eto Yesu ye bavedila bandi babonso. Amen.

Fili. 1: 10. 1 Tes. 5: 23. 2 Tes. 1: 7. 2. 17.

KAPU 4.

1. Paulu wabalubula badiata ndiatulu yavedila, 13. wabazaikisa ngizulu a Klisto.

Nkiangunu mu mankaka, luzimpangi, yeto tululeba ye tulubombidila mu Mfumu Yesu, kidi bonso buluata-mbula kwa yeto, bonso bulufwiti diata ye zolakana kwa Nzambi, bonso bulu-diatanga mpe, kidi lualutila bo mu buka.

Fili. 1: 27. 1 Tes. 2: 12.

2. Kadi yeno luzeyi nsikudukusu zozo zitualuvana mu Mfumu Yesu.

3. Kadi luzolo lua Nzambi i lualu, i mpedolo eno: luyambula yanga,

Et. 5: 3.

4. mpasi buna luena muntu muntu kazaya baka wumbwa kiandi mu mpe-dolo ye nzitusu,

5. ka mu tima dianzinunu ko, bonso bangoi mpe balembole zaya Nzambi, 1 Kol. 15: 84. Ef. 2: 12. 4: 17.

6. mpasi muntu katulumuna ko ye sila mpangi bwambi mu kita, kadi Mfumu i mvutudi andinda mu momo mamonso, bonso butuateka kulukamba ye toma ta kimbangi. 1 Kol. 6: 8.

7. Kadi Nzambi katubokila ku nsu-mukunu ko kansi mu mpedolo.

8. Nkiangunu uyingana, kayinanga bantu ko kansi Nzambi ukuluvananga mpe Mpeve andi yavedila.

Luk. 10: 16. Ef. 4: 30.

9. Ka luena nsatu asonukwa mu zola kwakimpangi ko, kadi yeno kibeni lua-longwa kwa Nzambi mu zolasana,

Yoa. 13: 34 b. 15: 12. 1 Pet. 4: 8. 1 Yoa. 3: 11. 4: 21.

10. kadi luvanganga bo mpe kwa mpangi zazonsono mu Makedonia dia-mvimba. Kansi, luzimpangi, tulubombidila lualuta bo buka,

11. kidi luasa kimfuzi kieno mu di-ngalala ye vanga mayeno kibeni ye sala mu meno moko, bonso butualusi-kidikisa, 2 Tes. 3: 8, 11 b. Ef. 4: 28.

12. kidi luadiata bwasonga mu yau bena ku mbazi ye lembwa kondwa le-kwa. Kolo. 4: 5. 1 Pet. 2: 12.

13. Luzimpangi, ka tuzolele ko, vo lulembolo zaya mu yau balele tulu, ka luidi kala kiadi, bonso bankaka bakondolo vuvu. Ef. 2: 12.

14. Kadi vo tulekanga minu, vo Yesu wafwa ye wafuluka, buna mu Yesu Nzambi si kavaikisa mpe bumosi balele tulu ye yandi.

1 Kol. 6: 14. 15: 12 b. Loma 8: 11. "

15. Kadi diodio tuvovele kwa yeno mu diambu diadi dia Mfumu: Yeto tuena moyo ye sisulu nate ye ngizulu a Mfumu, ka tutekila nkutu bamana leka ko, 1 Kol. 15: 51 b.

16. kadi yandi Mfumu si kakulumu-ka tuka mu zulu ye ntumunu ambokolo ye nding' angudi ambasi ye mpungi ya Nzambi, bafwa mu Klisto si bateka fuluka. Mat. 24: 31. 2 Tes. 1: 7.

17. Mboki yeto tuena moyo ye sisulu tuazamunwa va kimosi ye yau mu matuti ku mbwabununu a Mfumu mu mpeve, buna kala si tuakalanga ye Mfumu ntangu zazonsono.

Yoa. 12: 26. 14: 8. 17: 24.

18. Nkiangunu lubombasana mu mambo momo.

KAPU 5.

1. Ntangu yangizulu a Mfumu yena lukufi, 4. nkiangunu balekanga minu bafwiti kaza meso. 12. Ndubudulu mu vumina minlongi ye diata bufwanane. 23. Mpeno ayenge ye malembe.

Luzimpangi, yeno ka luena nsatu asonukunwa mu zintangungu ye bilokula ko,

2. kadi yeno kibeni lutomene zaya nadede, vo lumbu kia Mfumu kikwiza bumosi bonso mwivi mu fuku.

Mat. 24: 42 b. Mal. 13: 33 b. Luk. 12: 39 b. 2 Pet. 3: 10. Nsal. 3: 3. 16: 15.

3. Bu bavovanga: Yenge ye luvovomo, buna mbungulu ntumbu kala va yau bonso nsongo mu nkento wena ye vumu, bakabatabi nkutu.

4. Kansi yeno, luzimpangi, ka luena mu tombe ko, kidi luabumwa kwa lumbu kiokio bonso mwivi. Ef. 5: 3.

5. Kadi yeno babonso lu bana bakia ye bana bamwini; yeto ka tu bafuku vo batombe ko.

6. Nkiangunu ka tulekani bonso bankaka ko, kansi bika tuakaya meso ye lembwa kolwa. Loma 13: 11. 1 Pet. 5: 8.

7. Kadi baleka, balekanga mu fuku, bakolwanga, bakolwanga mu fuku.

Loma 13: 13.

8. Kansi yeto tu bantu bamwini, bika tualembwa kolwa, tuavwata nka-ku aminu yantulu ye yazola ye bonso nkaku antu vuvu kiampulusu.

Loma 13: 12. Ef. 6: 13 b.

9. Kadi Nzambi katuzengila nganzi ko, kansi mu baka mpulusu mu Mfumu eto Yesu Klisto Loma 5: 9.

10. watufwila, kidi tuakalanga moyo va kimosi ye yandi, kanivo tukaya meso kanivo tuleka.

Loma 14: 8 b. 2 Kol. 5: 15.

11. I kuma lubombasana ye tungasana, bonso buluvwanganga mpe.

12. Kansi, luzimpangi, tukululeba mu zaya basalanga mu yeno ye bakuluyalanga mu Mfumu ye bakululubulanga. 1 Kol. 16: 18. Fili. 2: 29. 1 Tim. 5: 17.

13. Lubazitisa mu mbidi anene kwazola mu diambu diasalu biau. Lukasana yenge. Mal. 9: 50.

14. Luzimpangi, yeto tukulubombidila lualubula bena bonso bonso, lukimisa bena kintientie, lukeba bena kindakana, luvibidila babonso.

Loma 14: 1. Ngal. 6: 1 b.

15. Lutala, mpasi widi muntu nkutu kavutula yambi mu yambi ko, kansi ntangu zazonsono luzomina bina biena

biambote muntu kwa ni andi ye kwa babonsono.

3 Mose 19: 18. Loma 12: 17. Ngal. 6: 10.

1 Pet. 3: 9. Mat. 5: 44.

16. Luyangalala ntangu zazonsono.

Loma 12: 12. Fili. 4: 4.

17. Lusambila, ye yeno ka lulembwa.

Luk. 18: 1 b. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2.

18. Luvutula matondo mu mamonso-
no; kadi diodio i luzolo lua Nzambi
mu Klisto Yesu mu yeno. 1 Tes. 4: 8.

19. Ka luzimani Mpeve ko,

20. ka luyinani mbikudulu ko.

21. Lutonta mamonso, lusimba
mabiza. 1 Yoa. 4: 1.

22. Luyambula yambi yayonso, ya-
mpila mu mpila.

23. Yandi kibeni Nzambi ayenge

bika kaluvedisa mu kimvimba, mpeve
eno yamvimba ye mwela ye nitu bika
biakabwa mu kondwa kwalusembo mu
ngizulu a Mfumu eto Yesu Klisto.

1 Kol. 1: 8. 1 Tes. 3: 13.

24. Nkwa kinkwikizi i ndiena uku-
lubokilanga, yandi si kavanga bo mpe
1 Kol. 1: 9. 10: 13. Fili. 1: 6. 2 Tes. 3: 3.

25. Luzimpangi, lutusambidila.

2 Tes. 3: 1. Loma 15: 30. Ef. 6: 15 b.

Kolo. 4: 3.

26. Luvana malembe kwa mpangi
zazonsono mu mfibulu yanlongo.

27. Mono ilukandila mu Mfumu, vo
nkanda watangwa kwa mpangi zazo-
nsono. Kolo. 4: 16.

28. Nlemvo wa Mfumu eto Yesu
Klisto wakala yeno.

NKANDA WANZOLE

WA PAULU KWA BISI TESALONIKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi.

Paulu ye Silvanu ye Timoteo kwa
dibundu diabisi Tesalonika mu
Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitu-
kidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu
Yesu Klisto. 1 Tes. 1: 1.

3. Tubindamene mu tonda kwa Nza-
mbi ntangu zazonsono mu yeno, luzi-
mpangi, bonso bufweni, kadi minu kie-
no kikulanga mu mbidi atezo, zola
kwamuntu muntu mu yeno babonsono
kuniekanga kwa muntu yandi,

Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3. 1 Tes. 1: 2. 2 Tes. 2: 13.
Ef. 1: 16.

4. i diau yeto kibeni tukukiyanga
mu yeno mu mabundu ma Nzambi mu
diambu diatatamana kweno ye minu
mu nzomono zeno zazonsono ye nzungu
ziluvibidilanga, 1 Tes. 2: 14.

5. i dimbu kiamona-meso kiamfu-
ndusu yalunungu ya Nzambi, kidi
luabanzulwa lufweni mu kimfumu kia
Nzambi kilulungulwanga mpe,
Mat. 5: 11.

6. vo bwena, vo i diambu dialunu-
ngu kwa Nzambi mu vutula nzungu
kwa yau bakuluzungulanga,

7. kansi kwa yeno luzungulwanga,
luvundu ye yeto mu nzaikusu a Mfu-
mu Yesu tuka mu zulu ye mbasi zalu-
lendo luandi, 1 Tes. 3: 13. 4: 15.

8. mu nlemo atia, bu kavutulanga
ndinda kwa yau balembo zaya Nza-
mbi ye kwa balembo tumamana nsa-
mu wambote wa Mfumu eto Yesu,

Yoa. 6: 15. Loma 2: 8. 2 Pet. 3: 7.

9. si balungwa ndongi, i mbungulu
yamvu ya mvu tuka va zizi kia Mfumu
ye nkembo angolo zandi,

Yoa. 2: 10, 19, 21.

10. bu kakiyizidi mu lumbu kina
mu diambu diakambulwa mu bavedila
bandi ye yitukulwa mu yau babonsono
balekanga minu, kadi kibangi kieto
kwa yeno kialekulwa minu.

11. Mu diambu diodio tukulusambi-
dilanga mpe ntangu zazonsono, kidi
Nzambi eto kalubanzila lufweni mu
mbokolo eno ye mu manisa mu lulendo
nzolakani zazonsono zawote ye salu
kiaminu,

12. kidi nkumbu a Mfumu eto Yesu
yakambulwa mu yeno, ye yeno mu
yandi, bonso bwena nlemvo a Nzambi
eto ye Mfumu Yesu Klisto.

KAPU 2.

1. Ngizulu a Klisto ye antiklisto. 13. Balebanga minu balubulwa mu telama nangwi mu mambu mabatambudi.

Luzimpangi, tukululeba mu diambu diangizulu a Mfumu eto Yesu Klisto ye nktukusu eto kwa yandi,

2. ka luidi nikunwa nswalu mu die-la ko vo pamunwa, ka mu mpeve ko vo mu mambu vo mu nkanda ko nkievo kwa yeto, nkievo lumbu kia Mfumu kilueki.

1 Tes. 5: 2 b. Mat. 24: 6.

3. Ka luvungunukwani kwa muntu mu yonso mpila ko, kadi ka kizi ko, nate ye lusotokono luatoka kwiza ye muntu wakimpumbulu wazaikuswa, i mwana wavila,

Mat. 24: 23 b. 1 Tim. 4: 1. 1 Yoa. 2: 18.

4. i yandi ukakilanga ye ukukizangulanga va ntandu abiabionsono bibikwanga Nzambi vo bina bisambulwanga, i diau vwendi mu vwala dia Nzambi, ukukisongangankievo Nzambi.

5. Ka lubambukidi moyo koe, vo yalukamba momo, bu yasa kala mpe ye yeno?

6. Bwabu luzeyi dionso dikakilanga, kidi kazaikuswa mu yandi ntangu.

7. Kadi mansweki makimpumbulu makisadikilanga, diadi kaka nate ye ndiena ukakilanga kavengumunwa.

8. Mboki nkwa kimpumbulu si kazayakana ye bungwa kwa Mfumu Yesu mu mwel' anwa andi ye fukuswa mu mbonokono angizulu andi ;

9. ngizulu andi yena bonso bwena nsadukulu a Satana mu tulendo tuatonsono ye mu dimbu yemangu bialuvunu

Mat. 24: 24.

10. ye mu kinkita kiakionsono kiakondwa kwalunungu mu yau babilanga, bu balembeba tambula zola kwakedika, kidi bavuluswa.

2 Kol. 2: 15. 4: 3 b.

11. I kuma Nzambi ukubafidisanga nsadukulu anzimbusu, mpasi balekila luvunu minu,

Loma 1: 21, 24. 1 Tim. 4: 1.

12. kidi babonsono bafunduswa balembeba lekila kedika minu, kansi bazolana ye kondwa kwalunungu.

Loma 1: 18, 32.

13. Luzimpangi zazolwa kwa Mfumu, yeto tubindamene mu tonda kwa Nzambi ntangu zazonsono mu yeno, kadi Nzambi walusola tuka mu mbadukulu mu vuluswa mu mpedolo a Mpeve ye minu kiakedika,

1 Tes. 1: 4. 2 Tes. 1: 3. 5 Mose 33: 12. 1 Pet. 1: 2.

14. dina dikalubokidila mu nsamu eto wambote, mu baka nkembo wa Mfumu eto Yesu Klisto.

15. Nkiangunu luzimpangi, lutelama nangwi, lusimbidila malongi malualongwa vo mu mambu meto vo mu nkand' eto.

1 Tes. 3: 8.

16. Yandi kibeni Mfumu eto Yesu Klisto ye Nzambi, i Seto, watuzola mu nlemvo, watuvana mbombolo yamvu ya mvu ye vuvu kiambote,

17. bika kabomba ntima mieno ye kulusikidika mu salu biabionsono biambote ye mambu.

1 Tes. 3: 13.

KAPU 3.

1. Paulu waleba bansambidila ye salu kiandi, 6. wabalubwa batoma diata. 16. Mfidusu amalemba.

Mu mankaka, luzimpangi, lutusambidila, kidi mambu ma Mfumu mayenda ntinu ye kembulwa, bonso bwena mu yeno mpe,

1 Tes. 5: 25. Kolo. 4: 3. Ef. 6: 18 b.

2. kidi tuatanunwa mu bantu bakimfunia ye bambi, kadi babonsono ka bena ye minu ko.

Loma 15: 30 b.

3. Mfumu wena kinkwikizi ukulusikidika ye kebangwa mu nkwa mbi.

1 Kol. 1: 9. 10: 13. 1 Tes. 5: 24. Yoa. 17: 15.

4. Kansi tukulusilanga vuvu mu Mfumu, vo luvanganga ye si luavanga matukulusikidikisanga.

2 Kol. 7: 16. Ngal. 5: 10.

5. Bika Mfumu kasungika ntima mieno ku zola kwa Nzambi ye ku tatamana kwa Klisto.

6. Luzimpangi, tukulusikidikisa mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto, mpasi lualanguka ye yonso mpangi yidiatanga bonso bonso ye ka mu malongi mabatambula kwa yeto ko.

Loma 16: 17. 1 Kol. 5: 11. Tit. 3: 10.

2 Yoa. b. 10.

7. Kadi yeno kibeni luzeyi, bonso bulufwiti kututanganina, kadi yeto ka tuadiata bonso bonso mu yeno ko,

1 Kol. 11: 1. 1 Tes. 1: 6. 2: 10.

8. ka tuadia mpe dimpa diamuntu mu ka lekwa ko, kansi mu salu ye tovuka fuku ye mwini tuasalanga, ka tuidi kala zitu kiamuntu mu yeno ;

1 Tes. 2: 9. Mav. 18: 3. 20: 34. 1 Kol. 4: 12.

2 Kol. 11: 9. 12: 13.

9. ka mu diambu dia nkievo tuakondwa lendo ko, kansi kidi tuskivana bonso kifwani kwa yeno mu kututanganina.

1 Kol. 4: 16. 11: 1. Fil. 3: 17.

10. Kadi bu tuakala yeno mpe, tualusikidikisa diadi : vo muntu kazolele sala ko, kadie mpe ko.

11. Kadi yeto tuawilu, vo bankaka

badiatanga bonso bonso mu yeno, ka basalanga nkutu ko, kansi mu biangana bafwafatanga.

12. Kansi bena mpila yoyo, tuba-sikidikisa, tubabombidila mu Mfumu Yesu Klisto, vo basalaye kala napi, kidi badia kwau dia. 1 Tes. 4: 11. Ef. 4: 28.

13. Luzimpangi, ka lukondwani kibakala mu vanga mabiza ko.

Ngal. 6: 9.

14. Vo muntu kolamene mambu meto mu nkanda wau, lunsu dimbu; ka lukalasanani yandi ko, mpasi kamona nsoni. Mat. 18: 17. 1 Kol. 5: 11.

15. Ka lumbanzilani nkievo ntantu ko, kansi lunlubula bonso mpangi.

16. Yandi kibeni Mfumu ayenge bika kaluvana yenge ntangu zazonsono mu mpila zazonsono. Mfumu kakala ye yeno babonsono. 1 T s. 5: 23 b.

17. Nkambulu amalembe mu kwami koko, mono Paulu, kiokio i dimbu mu nkanda miamionsono; bonso bwabu isonikanga. 1 Kol. 16: 21. Kolo. 4: 18.

18. Nlemvo wa Mfumu eto Yesu Klisto wakala ye yeno babonsono.

1 Tes. 5: 28.

NKANDA

WANTETE WA PAULU KWA TIMOTEO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Paulu waluengisa mu diambu diandongolo zanzenza, 12. wavutula matondo kwa Nzambi, 18. walubula Timoteo, kidi katoma nwana.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu, bwena nsikudukusu a Nzambi, i mvulusi eto, ye Klisto Yesu, i vuvu kieto, Mav. 9: 15. Tit. 1: 1. Ngal. 1: 1.

2. kwa Timoteo, mwan' auni wake-dika mu minu. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, Mfumu eto. Tit. 1: 4. Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 2 b. Ef. 1: 1 b. 1 Tes. 1: 1. 2 Tim. 1: 2.

3. Bonso buyakubombidila mu sikila mu Efeso, bu yayenda kuna Makedonia, kidi wasikidikisa bankaka mu lembwa longa mambu manzenza

4. ye lembwa yindula nsangu zasokwa ye nsonokono zamvila zikazisuki, ziluta tukanga mfiongonono ye ka lusansu lua Nzambi luepa mu minu ko. 1 Tim. 4: 7. 2 Tim. 2: 16, 23. Tit. 1: 14. 3: 9.

5. Nsukulu ansikudukusu i zola kwantima wavedila ye kansansa kiambote ye minu kikondolo disu kungsi alukaya; Loma 13: 8 b. Ngal. 5: 14. 1 Pet. 1: 22.

6. bankaka batumana mu momo, bagangumuka ku mpovolo zankatu, 1 Tim. 6: 4, 20.

7. bu bazola kala nlongi miansiku,

mpeleko balembolo zaya mabavovanga ye mabakandanga mu kanduna.

8. Yeto tuzeyi, vo nsiku miena mabiza, vo misadulwanga bonso bufweni mu nsiku; Loma 7: 12, 14.

9. bu luzeyi diadi, vo nsiku ka miatulwa mu diambu diankwa lunungu ko, kansi mu diambu diababimpumbulu ye minkolami ye bakondolo vumi kia Nzambi ye bankwa masumu ye bakiasumu-ka ye bakiadimbuka ye mvondi miamase ye zingudi ye bantu Ngal. 3: 19. 5: 23.

10. ye minyangi ye nlekisi miababakala ye nteki miabantu ye mimvuni ye ndie miandefi zaluvunu ye vo mwena mankaka mena kitantu ye longi diamavimpi,

11. bonso bwena nsanu wambote wankembo wa Nzambi amayangiyalekulwa minu. Ngal. 2: 7. 1 Tes. 2: 4.

12. Mono ntondele kwa ndiena wampanga lulendo, i Klisto Yesu, Mfumu eto, bu kambanzila, vo i nkwikizi, bu kantula mu kisielo,

13. i mono yateka kala ntiaki ye uzomi ye nkwanisi, mwanki yafwilwa nkenda, kadi yavanga bo mu diba mu kondwa kwaminu, Mav. 8: 8. 9: 1 b. 22: 4 b. 26: 9 b. 1 Kol. 15: 9 b. Ngal. 1: 13 b.

14. kansi nlemvo wa Mfumu eto wabukuzula mu minu ye zola biena mu Klisto Yesu. Loma 5: 20. 6: 1.

15. Diambu diadi diena kinkwikizi ye difweni mu ntambulu zazonsono: Klisto Yesu wayiza mu nza mu vulusa bankwa masumu; mu miao mono wantete.

Mat. 9: 13. Mal. 2: 17. Luk. 5: 32. 19: 10.
Yoa. 3: 17.

16. I kuma mono yafwilwa nkenda, kidi Klisto Yesu wasonga mvibudulu andi yayonsono mu mono bonso wantete mu kifwani kwa yau bakana kunle-kila minu mu moyo wamvu ya mvu.

17. Kansi Ntinu azintangu, ukaufu-ki, ukaumonwa, Nzambi yimosi kaka, kwa yandi nzitusu ye nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Amen.

Loma 16: 27. 1 Tim. 6: 16.

18. Nsikudukusu yayi ikuyekudila yo, mwan' ami Timoteo, bonso bwena mbikudulu zateka bikulwa mu ngeye, kidi wanwana ndwanunu yabiza mu zau,

19. bu ukalanga minu ye kansana kiambote kianiafuna bankaka, i kuma bafwilwa minu nkievo nzaza. 1 Tim. 3: 9.

20. Mu yau mwena Imenai ye Alesandelo bayayekula kwa Satana, kidi balongwa ndongi mu lembwa tiaka.

8. Nkiangunu nzolele, vo babakala basambila mu muma mwamonsono ye zangula moko manlongo mu kondwa kwanganzi ye mpaka.

Lumb. 28: 2. 63: 5. 134: 2.

9. Mpila mosi vo bakento mpe bafwiti kukitomisa mu mvwatu miatoma ye nsoni ye nededomo, ka mu mabese ye wola vo nzimbu vo mvwatu miantalu ko,

Tit. 2: 3 b. 1 Pet. 3: 2 b.

10. kansi—bonso busongele mu bakento basilanga vumi kia Nzambi—mu mavanga mambote.

11. Nkento fwiti yambula kalongwa mu napi mu lemvuka kwakonsono,

1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34 b. Ef. 5: 24.

12. kansi kiyambulanga nkento kalonga ko vo yala bakala, kansi kakala mu napi.

13. Kadi Adami wateka wumbwa mboki Eva.

1 Kol. 11: 9. 1 Mose 2: 7, 22.

14. Adami kavungunukwa ko, kansi nkento wavungunukwa ye wabwa mu ntulumunu.

1 Mose 3: 6. 2 Kol. 11: 3.

15. Kansi yandi si kavuluswa mu mbutulu zabana, vo basililanga mu minu ye zola ye mpedolo ye nededomo.

KAPU 2.

1. Paulu walubula basambidila babonsono, 8. walonga bonso bufwiti sambulwa, 11. wakanikina bakento mu longa mu dibundu.

Nkiangunu mono ikubombidila diadi diantete mu mamonsono, vo ndombolo, nsambulu, ndilu amvutu, matondo bina tewa mu bantu babonsono,

2. mu mintinu ye mu babonsono be-na fulu kiazangama, kidi tuakala nkadulu yanavovi ye yanapi mu vumi kiationsono kia Nzambi ye luzitu.

3. Diodio diena diabiza ye diantambulu va luse luamvulusi eto Nzambi 4. uzolele, vo bantu babonsono bavuluswa ye kwiza ku nzailu akedika.

Yeh. 18: 23. 2 Pet. 3: 9.

5. Kadi Nzambi mosi yena, nwawasi mosi wena mpe va kati ye Nzambi ye bantu, i muntu Klisto Yesu,

Yoa. 17: 3. Ngai. 8: 19 b. Eb. 9: 15.

6. wakivana mu nkudulu mu babonsono, i kimbangi mu zandi ntangu;

Mat. 20: 28. Tit. 2: 14.

7. mu diambu diodio mono yasiwa nsamuni ye ntumwa—mpovele kedika, kivunini ko: nlongi mu minu ye kedika kwa bangoi.

Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 9: 1.
11: 13. 15: 16. Ngai. 1: 15, 16. 2: 7 b. Ef. 3: 8.
2 Tim. 1: 11.

KAPU 3.

1. Nkadulu ankengi adibundu 8. ye sielo kiadibundu. 14. Vumi kia Nzambi, bonso bukiena.

Diambu diadi diena kinkwikizi: vo muntu utombanga kikengi kiadibundu, yandi zolele salu kiabiza.

2. Nkiangunu nkengi fwiti kondwa lusembo, kala bakala diankazi mosi kaka, lembwa kolwa, kala diela dialue-nga, watoma, nzolwa abanzenza, nkuzi alonga,

Tit. 1: 6 b.

3. ka nduvu avinia ko, ka nwani ko, kansi nlembami, ka nkwa lusobo ko, ka nzolwa bivanza ko,

2 Tim. 2: 24.

4. toma yala yandi nzo, keba bana mu lemvuka mu luzitu lualonono

5. —kansi vo muntu kazevi yala yandi nzo ko, buna bwe kalenda keba bundu dia Nzambi?—

6. ka muntu walembe leka minu ye ntama ko, kidi kakala mbumbuluka ye bwa mu nzengolo a Satana ko.

7. Yandi fwiti kala mpe kimbangi kiabiza kwa yau bana ku mbazi, kidi kabwa mu ntiakulu ye siongi dia Satana ko.

8. I bobo sielo biadibundu bifwiti kala bialuzitu, ka mata mole ko, ka nzolwa vinia kiakingi ko, ka tima diandandu yansonni ko,

9. bana kala mansweki maminu mu kansansa kiavedila 1 Tim. 1: 19.

10. —kansi yau mpe bafwiti teka tontwa, mboki basadila, vo bakondolo lusembo—

11. bakazi bau mpe bakala luzitu, ka minkedi ko, ka bankwa kolwa ko, bankwikizi mu mamonsono.

12. Bisielo biadibundu bifwiti kala babakala bankazi mosi mosi kaka, batoma yala bana bau ye nzo zayau kibeni.

13. Kadi batoma sadilanga babakanga kundu kiabiza ye kibakala kiakingi mu minu mu Klisto Yesu.

Mat. 25: 31.

14. Momo nsonene kwa ngeye, bu ibanzanga mu kula kwiza kwa ngeye,

15. kansi vo izingila, kidi wazaya, bonso bufwiti kadulwa mu nzo a Nzambi, i bundu dia Nzambi amoyo ye tungwa kiakedika ye lufulu.

16. Mansweki mavumi kia Nzambi mazaia vo mamanene: yandi wamonika mu nsuni, wanunguswa mu mpeve, wamonwa kwa zimbasi, wasamunwa mu makanda mabantu, walekulwa minu mu nza, watambulwa mu nkembo.

KAPU 4.

1. Lusotokono mu minu. 6. Paulu walubula Timoteo kakala sielo kiabiza kia Klisto 11. ye kifwani kwa balekanga minu.

Mpeve yibangulanga vova, vo mu ntangu zakwiza, bankaka si basotuka mu minu, bu batalanga mpeve zanzimbusu ye malongi mampeve zambi, 2 Tim. 3: 1 b.

2. mu disu kungsi alukaya kwa mvo-vi mialuvunu miazimunwa dimbu kiatia mu kansansa kiau, Tit. 1: 15.

3. bakakidilanga mu kwela ye mu yambula madia mavanga Nzambi mu diambu diatambulwa mu matondo kwa yau balekanga minu ye bazeyi kedika.

4. Kadi biabionsono biasema Nzambi biena biabiza, lekwa nkutu ka kifweni mu niafunwa ko, bu kitambulwanga mu matondo.

5. Kadi kibiekwanga nlongo mu mamu ma Nzambi ye mu sambila.

6. Bu utulanga momo kwa zimpangi, ngeye fwiti kala sielo kiabiza kia Klisto Yesu kiyundukanga mu mambu maminu ye malongi diabiza mautoma namanga. 2 Tim. 1: 5. 8: 10, 14 b.

7. Kansi tinguna nsangu zadimbuka

ye zabibunda. Ukukiyukuswa vumi kia Nzambi. 1 Tim. 1: 4 b.

8. Kadi ngiukusu anitu ka yitomene lekwa beni ko; kansi vumi kia Nzambi kitomene mu mamonsono, kiena ye nsilulu yamoyo wena bwabu ye wakwiza.

Kolo. 2: 23. 1 Tim. 6: 6. Lumb. 37: 4.

9. Diambu diodio diena diakinkwizi ye difweni mu ntambu zazonsono, 1 Tim. 1: 15.

10. kadi mu diambu diodio tusalanga ye tunwananga, bu tusanga vuvu mu Nzambi amoyo, i mvulusi abantu babonsono, lutidi bo kwa balekanga minu.

11. Sikidikisa momo ye longa.

Tit. 2: 15.

12. Muntu kayini kintwenia kiaku ko, kansi nakadi kifwani kwa balekanga minu mu mambu mu nkalasani mu zola ye mu minu mu mpedolo.

Tit. 2: 7. 1 Pet. 5: 3.

13. Nate ye yakwiza, sa kimfuzi mu tanga, mu bombidila, mu longa.

14. Kukondwani mayindu ko mu nkailu wanlemvo wena mu ngeye uawewa mu mbikudulu ye ntululu amoko mangudi zabantu.

1 Tes. 5: 19 b. 1 Tim. 1: 18. 5: 22. 2 Tim. 1: 6.

Mav. 8: 17. 13: 8. 19: 6.

15. Yindula mo, kala ye mo, kidi zazu kiaku kiamonika kwa babonsono.

16. Ukikenga ye ndongolo; sikila mu diodio, kadi bu uvanganga bobo, si wakukiyulusa ye bakuwanga.

Mav. 20: 28. 1 Kol. 9: 22, 27. Yak. 5: 20.

KAPU 5.

1. Bonso bufwiti lubulwa, 3. bonso bufwiti yundulwa ye sonukwa mafwola, 17. bonso bufwiti longwa bangudi zabantu mu dibundu.

Kulongani ngudi amuntu ndongi ko, kansi unlubula nkievo se, matoko nkievo zimpangi; 3 Mose 19: 32.

2. ngudi zabakento nkievo zimbuta, zindumba nkievo bibusi mu mpedolo zazonsono.

3. Zitisa mafwola, i mafwola mu kedika.

4. Vo fwola diena bana vo batekolo, bika balonguka bateka vumina nzo ayau kibeni ye senda mvutudulu ansendo kwa mase mau, kadi diodio diazolakana kwa Nzambi. 1 Tim. 2: 3. 5: 16.

5. Dionso fwola diakedika diena kinsona diena vuvu mu Nzambi, ditatamananga mu lomba ye sambila fuku ye mwini.

Yel. 49: 11. Luk. 2: 36 b. 1 Kol. 7: 32 b.

6. Dionso ditanga kindiafu diafwa, bu diena moyo.

7. Sikidikisa momo mpe, kidi bako-ndwa lusembo.

8. Vo muntu lembolo yundula bayandi kibeni ye lutila bo bisi nzo andi, yandi wakadila minu nkalu ye lutidi lembolo leka minu mu bi.

9. Bika fwola diasonama, vo diena makumasambu mamvu, nkazi awidi bakala dimosi kaka,

10. bu ditelwanga kimbangi mu mavanga mabiza, vo diakudisa bana, vo diadikila banzenza, vo diasukula malu mabavedila, vo diasadisa bazungulwanga, vo diazomina mavanga mamonsono mabiza.

1 Pet. 4: 9.

11. Kansi tinguna kwa mafwola mantwenia, kadi bu bakedi nzunzu kwa Klisto, bazolele kwela,

12. bena mfundusu, kadi bavunza minu kiau kiantete.

13. Mboki diaka bu bena bolo, balongukanga mu zieta mu zinzo, kansi ka bolo kaka ko, kansi bena kingiangia ye fwafwata mu biangana, bavovanga mambu malembolo fwana.

Tit. 2: 3.

14. Nkiangunu nzolele, vo mafwola mantwenia makwela, buta bana, yala nzo, lembwa vana bila kwa mintantu mu vweza.

15. Kadi bankaka bakibangumukina mu nama Satana.

16. Vo nkento ulekanga minu, wena ye mafwola, bika kabasadisa, kansi ka bakalani zitu kiadibundu ko, kidi difwiti sadisa yau i mafwola make-dika.

17. Ngudi zabantu zitoma yalanga, bafwiti banzulwa bafweni nzitusu mile, lutila bo kwa basalanga mu mambu ye mu longa.

18. Kadi masonukwa mavovele: Kukangi nwa angombe yitutanga mbo-ngo ko; ye: Kisadi kifweni mfutu andi.

5 Mose 25: 4. 1 Kol. 9: 9, 14. Mat. 10: 10.
Luk. 10: 7.

19. Kutambulani funda mu ngudi amuntu ko, vo ka mwena mbangi zole vo zitatu ko.

20. Bavolele masumu, ubalanga ndo-nga bu luse luababonsono, kidi bankaka mpe bamona wonga.

21. Mono ikusidikikisa va luse lua Nzambi ye Klisto Yesu ye mbasi zasolwa, vo wakebanga momo, ka mu teka zengila ko, kuvangani diambu mu lule-ngo ko.

2 Tim. 4: 1.

22. Kutulani moko mu muntu nswa-

lu ko, kukalani kintuadi mu masumu mabankaka ko. Ukikeba wavedila.

23. Kukalani diaka mundwa nlangu ko, kansi sadila vinia kiasuma mu diambu diavumu kiaku vo mu diambu diakindakana kwaku kufutumukanga ntama-ntama.

24. Masumu mabantu bankaka masenzele, makubatekilanga ku mfundu-su; kansi malandanga bankaka mpe.

25. I bobo mpe mavanga mabiza masenzele; mena mpil' ankaka ka malendi swekwa ko.

KAPU 6.

1. Ndubudulu zampila mu mpila, 11. ndubudulu kwa Timoteo ye bamvwama.

Buna bena i minanga kuni avangu, bika babanzila zau zimfumu, vo zifweni nzitusu wawonsono, kidi nkumbu a Nzambi ye longi ka biavwezwa ko.

Er. 6: 5. Kolo. 3: 22. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18.
Yak. 2: 7.

2. Bena mfumu zilekanga minu, ka babayini ko, bu i zimpangi; kansi bafwiti luta kubasadila kinanga, bu balekanga minu ye zolwanga, i yau batatamanga mu vanga mambote. Longa ye bombidila momo.

File. b. 16. 1 Tim. 4: 11. Tit. 2: 15.

3. Vo muntu ulonganga mambu ankaka ye lembwa tatamana mu mambu mamavimpi mu Mfumu eto Yesu Klisto ye longi diena bwena vumi kia Nzambi,

4. buna yandi meni kukitumpidika ye lembolo zaya lekwa, kansi wena yela kwangiuvuzula ye mpaka zamambu zitukisanga yandu diameso, zonga, tiaka, mabanza mambi, 1 Kol. 8: 2. 2 Tim. 2: 14.

5. lusuku luangolo luabantu babungwa mu madiela, bazionwa kedika, bu babanzanga, vo vumi kia Nzambi i ndandu.

Loma 16: 17. 2 Tim. 2: 23. 3: 8. Tit. 1: 11.
3: 9 b.

6. Ndandu yayinene i vumi kia Nzambi kiena ndungusulu.

Zing. 15: 16. 1 Tim. 4: 8.

7. Kadi ka tuakotisa lekwa mu nza ko, bu tulembane mpe vaikisa lekwa, 8. kansi bu tuena dia ye mvwatu, tulungidi bio.

Mat. 6: 25 b. Eb. 13: 5.

9. Bazolelekalakimvwama babwanga mu mpukumunu ye siongile ye nzinunu zazingi zabuzengi ye zambivusu zidimisanga bantu mu mbungulu ye mbunguzulu.

Zing. 11: 28. 28: 20. Mat. 13: 22. Mal. 10: 24.
Luk. 16: 19 b. Yak. 5: 1.

10. Kadi nzolwa abivanza i mwanzi wayayibi yayonsoo ulambukilanga bankaka, mu diambu diodio bazimbala mu minu, bakizoka kwama kwakwingi.

Luk. 12: 15. Zing. 15: 16.

11. Kansi ngeye, umuntu wa Nzambi, tina momo, kansi zomina lunungu, vumi kia Nzambi, minu, zola, ntatumunu, kimpombo.

2 Tim. 2: 22. 3: 17.

12. Nwana ndwanunu yabiza yaminu, simba moyo wamvu ya mvu uwabokudulwa, watambudila ntambudulu yabiza va luse luambangi zazingi.

2 Tim. 4: 7. 1 Kol. 9: 24 b. Fili. 3: 13 b.

13. Mono ikusikidikisa va luse lua Nzambi uvumusanga lekwa biabionsono, ye Klisto Yesu wata kimbangi mu ntambudulu yabiza va luse lua Pontio Pilatu,

1 Tim. 5: 21. Loma 4: 17.

14. vo wakebangansikudukusu wakondwa sona ye lusembo, nate ye mbonokono a Mfumu eto Yesu Klisto

Tit. 2: 13.

15. yina songa mu zandi ntangu nyadi mosi wamayangi, ntinu ayau bayalanga kitinu ye mfumu ayau bayalanga kimpfumu,

1 Tim. 1: 17. Tit. 2: 13. Nzal. 17: 14. 19: 16.

5 Mose 10: 17.

16. yandi kaka wena kondwa kwalu-fwakazi, ukundanga mu kia kukaku-

luakwa, yandi kamonwa kwa muntu nkutu ko ye ukaulendi monwa; kwa yandi nzitusu ye ngolo zamvu ya mvu. Amen.

2 Mose 33: 20. Yoa. 1: 18. 2 Tim. 4: 18.

1 Yoa. 4: 12, 20.

17. Bena kimvwama mu ntangu zazi, ubasikidikisa balembwa kala ngianza, vo sa vuvu mu vilu-vilu diakimvwama, kansi mu Nzambi ukututambikanga biabionsono mu kimvwama mu mwena bio nienzi,

Yobi 31: 24 b. Lumb. 62: 10. Mal. 4: 19. 10: 23.

Luk. 12: 15, 20. Yak. 5: 1 b.

18. mu vanga mambote, mu kala kimvwama mu mavanga mabiza, mu kala kinkabila, kala kintuadi,

Ngal. 6: 9 b.

19. bakukiyudikilanga mayudukwa, nkievo lufulu luabiza mu ntangu yawkiza, kidi basiniba moyo wakedika.

Mat. 6: 20. Luk. 16: 9.

20. Timoteo, keba mawayekudulwa, fila nima ku mpovolo zankatu zadimbuka ye mpaka zanzailu yibikulwanga bo mu luvunu.

2 Tim. 1: 14. 1 Tim. 1: 4 b. 4: 7 b. Tit. 1: 14.

8: 9.

21. Bankaka babikanga, vo bena yo, bu batumunu mu minu. Nlemvo wakala yeno.

2 Tim. 2: 18.

NKANDA

WANZOLE WA PAULU KWA TIMOTEO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo. 6. Waleba mu kala kibakala. 15. Onesifolo wasikwa.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, bwenina nsilulu amoyo mu Klisto Yesu,

2 Kol. 1: 1.

2. kwa Timoteo, mwan' ami wazolwa. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, i Mfumu eto.

1 Tim. 1: 2.

3. Mono ntondele kwa Nzambi uisadilanga mu kansansa kiavedila tuka mu mase mami, bonso bungienina mbambukulu amoyo yikayilembwa mu ngeye mu ndombolo zami fuku ye mwini,

Mar. 23: 1. 24: 14 b. Loma 1: 9. Ef. 1: 16.

Fili. 1: 3. 1 Tes. 1: 2.

4. ngiena ngunda mu kumona, bu ibambukanga moyo mu mansanga maku, kidi yazala kwa kiese,

5. bu mbambulu moyo mu minu kikondolo disu kungsi alukaya kiena mu ngeye kiateka kunda mu nkak'aku wankento Loisi ye mbut'aku Eunike; kansi ngiena vuvu kiakwikama, vo mu ngeye mpe.

Mar. 16: 1.

6. I bila kiikubambudilanga moyo mu vutuka lemisa nkailu anlemvo wa Nzambi wena mu ngeye mu ntululu amoko mami.

7. Kadi Nzambi katuvana mpeve yabunkuta ko kansi yalulendo ye yazola ye yandongi.

8. Nkiangunu kufwani nsoni mu kimbangi kia Mfumu eto ko vo mu

mono, i nkole andi, kansi lungwa kwaku kwama mpe mu nsamu wambote, bwenina lulendo lua Nzambi

Loma 1: 16. Ef. 3: 1.

9. watuvulusa, watubokila mu mbokolo yanlongo, ka bonso bwena mavanga meto ko, kansi bonso bwena kani dayandi kibeni ye nlemvo utuavewa mu Klisto Yesu watekila ntangu zikazibadiki,

Loma 9: 11. Ef. 1: 4. Tit. 3: 4 b.

10. kansi bwabu wazaikuswa mu mbonokono amvulusi eto Klisto Yesu wakabikisa lufwa, kansi watuala moyo mu kia ye kondwa kwamfukulu mu nsamu wambote,

Loma 16: 25 b. Kolo. 1: 26. Eb. 2: 14.

11. uyasilwa nsamuni ye ntumwa ye nlongi,

1 Tim. 2: 7. Ngai. 2: 7 b. Ef. 3: 8.

12. i bila kiilungulwanga mama mpe; mwanki kifwidi nsoni ko, kadi nzeyi uyalekila minu ye ngiena vuvu kiakwikama, vo yandi lenda keba mayayekudulwa nate ye kina lumbu.

Ef. 3: 1, 13.

13. Kala kifwani kiamambu mama-vimpi mawawa kwa mono mu minu ye mu zola kweni mu Klisto Yesu.

2 Tim. 3: 14. 4: 3.

14. Keba mu Mpeve yavedila momo mabiza mawayekudulwa makundanga mu yeto.

1 Tim. 6: 20. Loma 8: 11.

15. Ngeye zeyi diadi, vo babonso bena mu Asia bamfila nima, mu yau mwena Fingelo ye Elemongene.

16. Bika Mfumu kavana nkenda kwa nzo a Onesifolo; kadi yandi wampongisa mpongisa zazingi, kafwa nsoni mu tuvambu tuami ko,

2 Tim. 4: 19.

17. kansi bu kayiza mu Loma, wantomba mu vema, wansolula.

18. Bika Mfumu kamvana kafwilwa nkenda kwa Mfumu mu kina lumbu. Ngeye lutidi zaya, bonso bukansadila mu mamingi mu Efeso.

Mat. 5: 7.

KAPU 2.

1. Ndbudulu mu siana mu salu kia Mfumu 14. ye tina ndongolo zanzimbusu.

Nkiangu, umwan' ami, siana kwaku mu nlemvo wena mu Klisto Yesu,

2. mawawilu kwa mono mu mbingi zazingi, tambika mo kwa bantu bakwikama bakalanga nkuzi mu longanga bankaka mpe.

3. Lungwa kwaku kwama mpe bonso kinwani kiabiza kia Klisto Yesu.

2 Tim. 1: 8. 4: 5.

4. Muntu wena salu kianwana kakuzizinganga mu mamvukisila moyo ko, mpasi kazolakana kwa ndiena wansonika kinwani.

5. I bobo mpe vo muntu sinsane nsinsani, kavwikulu koloa ko, vo lembolo sinsana bwenina nsiku.

1 Kol. 9: 24.

6. Mvati usalanga, fwiti teka tambula ndambu amimbutu.

7. Visa mampovele, kadi Mfumu si kakuvana zayu mu mamonso.

8. Bambuka moyo mu Yesu Klisto wafulukuswa mu bafwa, wankun' a Davidi bonso bwenina nsamu ami wambote

Mav. 2: 30. 13: 22 b. Loma 1: 3 b.

1 Kol. 15: 12.

9. uilungulwanga kwama nate ye tuvambu nkievo mvangi ayayibi, kansi mambu ma Nzambi ka makangamene ko.

10. I kuma ivibidilanga mamonso mu diambu diabakiasolwa, kidi yau mpe babaka mpulusu yena mu Klisto Yesu, mu nkembo wamvu ya mvu.

11. Diambu diodio diena diankwikizi, kadi vo tufwa ye yandi, si tuakala moyo mpe ye yandi.

1 Tim. 4: 9. Loma 8: 17. 2 Kol. 4: 10 b.

1 Pet. 4: 13.

12. Vo tuvibidilanga si tuakala mitinu ye yandi; vo si tuakala nkalu, yandi si kakutukadila nkalu mpe.

Loma 8: 17. Mat. 10: 33. Luk. 9: 26. 12: 9.

13. Vo tukondolo kinkwikizi, yandi usikilanga kinkwikizi, kadi kalendi kukikadila nkalu ko.

4 Mose 23: 19. Loma 3: 3. 9: 6.

14. Bambula moyo mu momo, ubakandila beni va luse lua Nzambi, ka bidi bindasana mpaka mu mambu malembole tomisa lekwa, kansi mu tulula bawanga.

1 Tim. 6: 4.

15. Sa kimfuzi mu kukisonganga bonso watontama ye fwanana kwa Nzambi, bonso kisadi kilembolo fwa nsoni, bu kitomene dedumunanga mambu makedika.

16. Vengama mu mpovolo zankatu zadimbuka, kadi yau si baluta ye lutudila mu kondwa kwavumi kia Nzambi;

1 Tim. 1: 4. 4: 7. 6: 20. 2 Tim. 3: 13.

Tit. 1: 14. 3: 9.

17. mambu mau madianga nkievo mputa yasanda, mu yau mwena Imenai ye Fileto

1 Tim. 1: 20.

18. batumini mu kedika, bu bavovanga, vo mfulukulu yakikadidi, babubikanga minu kiabankaka

1 Tim. 6: 21.

19. Mwanki lufulu lua Nzambi lunangwi lusikilanga luena dimbu kiaki:

Mfumu zeyi bayandi ; ye : Wonso ubikanga nkunibu a Mfumu, bika kave-ngama mu kondwa kwalunungu.

20. Mu nzo yayinene ka mwena wumbwa biawola ye biapalata kaka ko, kansi bianti ye bialuwumba ; biankaka bianzitusu, biankaka biakondwa kwa-nzitusu.

21. Nkiangunu vo muntu ukukive-dese tuka mu babana, buna yandi si kakala wumbwa kianzitusu kiabiekwa nlongo ye kiafwana mu nsadulu a Mfu-mu anzo, kiakubukwa mu diambu dia-mavanga niambote mamonsono.

2 Kol. 6: 17. 2 Tim. 3: 17.

22. Tina kwaku nzinunu zakintwe-nia, zomina lunungu, minu, zola, ye-nge ye babonsono babombidilanga Mfu-mu mu ntima miavedila.

1 Tim. 6: 11.

23. Kansi tinguna mu nguvuzulu zabuzengi zilembolo songa, buzayakane vo zibutanga nwana.

1 Tim. 4: 7.

24. Kansi nang' a Mfumu kafwiti nwana ko, kansi kala nlembami kwa babonsono, nkuzi mu longa ye vibidila yambi,

Tit. 1: 7, 9.

25. mu kimpombo longa ndongi kwa bakakilanga, vo bwena, vo Nzambi lenda kubavana mpilulu amadiela mu zaya kedika,

Ngal. 6: 1.

26. kidi bavungula mu sioni dia-nkadi ampemba, bu babakama kwa yandi mu vanga luzolo luandi.

1 Tim. 3: 7.

KAPU 3.

1. Mbivulu abantu mu ntangu yazimunina.
10. Ndubudulu kwa Timoteo mu diambu diodio.

Zaya kwaku diadi, vo mu lumbu biansukulu mwakwiza ntangu zampasi.

1 Tim. 4: 1. 2 Pet. 2: 1. 3: 3. Yud. b. 18.

2. Kadi bantu si bakala nzolwa yau kibeni, nzolwa bivanza, bankwa ma-yama, bankwa ngianza, mintiaki, nko-lami miamase, mintondudi, bakiadi-mbuka,

Loma 1: 29 b.

3. bakondwa zola, bakondwa kin-kwikizi, minkedi, bakondwa kwaku-kiyala, babunkitu, ka banzolwa mbote ko,

4. minyekudi, bakinzakila, bakuki-tumpidikanga, nzolwa nienzi beni kansi nzolwa Nzambi zafuma,

5. bena nkadulu avumi kia Nzambi, kansi bakadilanga lulendo luakiau nkalu ; vengama baba mpe.

Mat. 7: 15. Tit. 1: 16. Loma 16: 17. 2 Tes. 3: 6. Tit. 3: 10. 2 Yoa. b. 10.

6. Kadi mu yau mwena bayelumu-kanga mu zinz, babakanga bakento bakifutu batuikwa mbidi amasumu, badiatuswanga kwa nzinunu zampila mu mpila,

Tit. 1: 11.

7. balongwanga ntangu zazonsono, widi ntangu nkutu ka balendi kwiza ku nzailu yakedikako.

8. Bonso bwakakila Yane ye Yambese Mose, i buna babana bakakilanga kedika mpe, i bantu babunguzulwa mu madiela, balendwa mu minu, bu batontwa.

2 Mose 7: 11, 22. 1 Tim. 6: 5.

9. Kansi ka bafinki diaka ku ntuala ko, kadi buzengi bwau si bwawenza kwa babonsono bonso bwakala bwayau.

10. Ngeye wanemi ndongolo ami, nkadulu, kani, minu, mvibudulu, zola, ntatumunu,

11. nzomono, ndungulu zampila yina ziyabwidi mu Antiokia, mu Ikonio, Listila, i nzomono zozo ziyamona, Mfu-mu wantanina mu zazonsono.

Mav. 13: 50. 14: 2 b., 19, 22. 2 Kol. 1: 10.

Lumb. 34: 19.

12. Babonsono bazolele kala moyo mu vumi kia Nzambi mu Klisto Yesu, si bazomwa.

Mat. 16: 24. Yoa. 15: 19. 16: 1 b. Mav. 14: 22.

13. Bantu bambi ye babimpangula si baluta ye lutudila mu yambi, bazi-mbisanga ye zimbalinga.

14. Kansi ngeye, sikila kwaku mu momo mawalongwa, mawatomene visa, bu uzeyi bakulonga mo,

2 Tim. 1: 5. 1: 18. 2: 2. Mav. 16: 1 b.

15. bu uzeyi tuka mu kimwana kianswa masonukwa manlongo malenda kuluengisa mu mpulusu mu minu mu Klisto Yesu.

16. Masonukwa mamonsono mavu-mununwa kwa Nzambi matomene mpe mu longa, mu longa ndongi, mu tedimisa, mu longidika mu lunungu,

Loma 16: 4. 2 Pet. 1: 19.

17. kidi muntu wa Nzambi wakala walunga ye toma kubama mu mavanga mamonsono mabiza.

2 Tim. 2: 21.

KAPU 4.

1. Ndubudulu kwa Timoteo mu manisa salu kiandi. 9. Paulu wantumisa kenda ku Loma. 19. Mfidusu amalembe.

Mono ikukandila beni va luse lua Nzambi ye Klisto Yesu una fundisa bamoyo ye bafwa, mu mbono-kono andi ye mu kimfumu kiandi,

1 Tim. 5: 21. Tit. 2: 13.

2. samuna mambu, ntumbu telama mu ntangu zafwana ye ntangu zikazi-

fwani, longa ndongi, bombidila, semba mu mbuwa ntima wawonsoyo ye longa.

2 Tim. 2: 25.

3. Kadi ntangu si yakala, yibalembwa vibidila ndongolo yamavimpi, kansi bwenina nzinunu zayau kibeni si bakukiyudikila minlongi, bu bena mfisi mu matu mau.

4. Si bavengisa matu mau mu kedika ye tadisa ku nsangu zasokwa.

1 Tim. 1: 4. 4: 7.

5. Kansi ngeye, kala kondwa kwa-kolwa mu mamonsoyo, lungwa kwama, vanga salu kiasamuna nsamu wambote, manisa kisielo kiaku.

2 Tim. 1: 8. 2: 3.

6. Kadi mono yakitudulwa va zikwa bonso nkailu andwa, ntangu ami yankatulu yizidi.

7. Mono yanweni ndwanunu yabiza, yameni yungusa, yakebele minu,

1 Tim. 6: 12. 1 Kol. 9: 24 b. Fil. 3: 14. Eb. 12: 1.

8. Mu mankaka mono yalundulwa koloa kialunungu kina kunsenda Mfumu, i mfundisi walunungu, mu kina lumbu, kansi ka kwa mono kaka ko, kansi kwa babonsoyo bazola mbonokono andi.

1 Kol. 9: 25. 1 Pet. 5: 4. Yak. 1: 12.

9. Savula wiza kwa mono nswalu.

10. Kadi Dema wandiangwa, bu kaki-zodele ntangu yayi, wayenda kuna Tesalonika, Kleske kuna Ngalatia ye Tito kuna Dalamatia.

Kolo. 4: 14.

11. Luka kaka wena yami. Nata

Malako, umvitika yaku, kadi yandi tomene kwa mono mu kisielo.

12. Mono yafidisa Tikiko ku Efeso.

13. Bu wakwiza, vitika yunga kiyasisa kwa Kalapo mu Toloo ye minkanda mpe, lutila bo masonukwa mankanda miabibulu.

14. Alesandelo, i ngangul' ansongo, wansonga yambi yayingi. Mfumu una kunsenda, bonso bwena mavanga mandi.

15. Ukikenga mpe mu yandi, kadi wakakidila mambu meto beni.

16. Mu ntabudulu ami yantete, muntu nkutu kayiza kunsadisa ko, babonsoyo bandianga; bika ka diatangulwa kwa yau ko.

17. Kansi Mfumu watelama yami, wansiamisa, kidi mu mono nsamunu yalunguswa ye bangoi babonsoyo bawa yo, mono yatanunwa mu nwa ankosi.

18. Mfumu si kakuntanina mu mavanga mamonsoyo mambi ye kumpulusa ku kimpfu kiandi kiakizulu; kwa yandi nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Amen.

2 Tim. 3: 11.

19. Vana malembe kwa Pliska ye Akila ye nzo a Onesifolo.

20. Elasto wasikila mu Kolinto, kansi Tolofimo yansisa yela mu Mileto.

21. Savula wiza ku ntu asivu. Eubulo ufidisi malembe ye Pude ye Lino ye Klaudia ye mpangi zazonsono.

22. Mfumu wakala ye mpeve aku. Nlemvo wakala yeno. Fil. 4: 23. File. b. 25.

NKAND' A PAULU KWA TITO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Bonso bukafwiti vanga bangudi zabantu, 10. bonso bukafwiti kadila ye nlongi mialuvunu.

Paulu, i nang' a Nzambi ye ntumwa a Yesu Klisto, bonso bwenina minu kiabakiasolwa ba Nzambi ye nzailu yakedikia kiena bwenina vumi kia Nzambi,

2. mu vuvu kiamoyo wamvu ya mvu wakisila Nzambi mu ntangu zikazibadiki, ukaulendi vuna ko

4 Mose 28: 19. 2 Tim. 2: 18.

3. —kansi mu zandi ntangu yandi wazaikisa mambu mandu mu nsamunu

ziyalekulwa minu, bonso bwena nsikudukusu a Nzambi, i Mvulusi eto—

1 Tim. 1: 11. Ef. 1: 9. 3: 9. Kolo. 1: 26.

1 Tes. 2: 4.

4. kwa Tito, mwan' ami wakedikia mu minu kiantuadi. Nlemvo ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, Mvulusi eto.

1 Tim. 1: 2. 2 Tim. 1: 2. 2 Yoa. b. 3.

5. I kuma mono yakusisa mu Klete, kidi watoma kubika monso masala ye tumba ngudi zabantu mu mbanza zazonsono, bonso yakusikidikisa,

6. vo muntu kondolo lusembo, bakala diankazi mosi kaka diena bana balekanga minu balembolo fundwa kintiengi vo kondwa kwalemvuka.

1 Tim. 3: 2 b.

7. Kadi nkengi fwiti kondwa lusembo bonso nkebi a Nzambi, ka nzolwa yandi kibeni ko, ka kimfwemina ko, ka nduvu ko, ka nwanu ko, ka tima diandandu yansonu ko,

3 Mose 10: 9. 1 Tim. 3: 2 b. 1 Pet. 5: 2.

8. kansi nzolwa banzenza, nzolwa mambote, nkwa diela dialuenga, nkwa lunungu, nkwa vedila, nkwa kukiyala,

9. utatamananga mambu mankwikizi mena bonso bwena longi, kidi kalenda bombidila mu longi diamavimpi ye tungulula babangisanga.

1 Tim. 1: 10. 6: 3. 2 Tim. 1: 13. 4: 3. Tit. 2: 1.

10. Kadi mwena babingi bakondwa kwalemvuka, bankwa miangiala, mvunginiki, balutidi bo mu bazengwa,

11. bafwiti batwa nwa, bavidingisanga nzo zamvimba, balonganga makamafweni mu diambu diandandu yansonu.

2 Tim. 3: 6. Mat. 23: 23. 1 Tim. 6: 5.

12. Mosi mu yau, mbikudi ayau wakivovila: Bisi Klete i mimvuni ntangu zazonsono, yau i bulu biambi ye vumu biabolo.

13. Kimbangi kiokio kiakedika kwandi. Mu diambu diodio ubatungulula mu ngolo, kidi bakala mavimpi mu minu,

14. balembwa kenga nsangu zasokwa zabayudayo ye nsikudukusu zabantu bafilanga kedika nima.

15. Biabionsono biena biavedila kwa bavedila, kansi lekwa nkutu ka kiaevedila kwa yau basumuka ko ye kondwa kwakinkwikizi, kansi diela ye kansansa biau bisumukini.

Loma 14: 14, 20. Mat. 15: 11. Luk. 11: 29 b.

Mav. 10: 15.

16. Batambudilanga, vo bazeyi Nzambi, kansi bakadilanga bo nkalu mu mavanga, bu bena bankwa nkankumusu ye kolama, bakabafweni mu mavanga mamonsono mabiza.

Yel. 4: 22. 2 Tim. 3: 5. Yud. b. 4.

KAPU 2.

1. Ndubudulu kwa bantu bampila mu mpila. 11. Nlemvo wa Nzambi utukanga nkadulu yavedila.

Kansi ngeye, vova kwaku mafwanane mu longi diamavimpi:

2. babakala banuna bafwiti lembwa kolwa, bakala luzitu, diela dialuenga, bankwa mavimpi mu minu, zola ntatununu.

3. Mpila mosi mpe bakento banuna bafwiti kala nkadulu bonso bufweni kwa bavedila, ka minkedi ko, ka mina-

nga kwa kinduvu ko, minlongi mu mambote,

1 Tim. 2: 9. 3: 11. 5: 13. 1 Pet. 3: 8.

4. kidi baluengisa bantwenia bazola babakala bau, bazola bana bau,

5. kidi baluenga, badedama, bakala bisadi biabiza mu nzo, balemvuka kwa bau babakala, kidi mambu ma Nzambi ka matiakwa ko.

1 Kol. 4: 34. Ef. 5: 22. Kolo. 3: 18. 1 Tim. 2: 9. 1 Pet. 3: 1.

6. Bombidila bumosi matoko mpe, kidi baluenga mu mamonsono.

7. Ukisonga bonso kifwani kiamavanga mabiza, mu ndongolo songa diela dikadibivusu, luzitu,

1 Tim. 4: 12. 1 Pet. 5: 3.

8. mambu mamavimpi makondolo lusembo, kidi ndiena wena ku ndambu yankaka kafwa nsoni, bu kakondolo mambi mu kutubika.

1 Tim. 5: 14. 1 Pet. 2: 12, 15. 3: 16.

9. Bombidila minanga mialemvuka kwa zau zimfumu mu mamonsono, bazolakana, ka babangisani ko,

1 Tim. 6: 1. Ef. 6: 5. Kolo. 3: 22. 1 Pet. 2: 18.

10. ka bayibi ko, kansi songa kinkwikizi kiakionsono kiabiza, kidi baketula longi dia Nzambi, Mvulusi eto, mu mamonsono.

11. Kadi nlemvo a Nzambi wamoni-ka utualanga mpulusu kwa bantu babonsono,

12. ukutulonganga, bu tukalanga nkalu mu kondwa kwavumi kia Nzambi ye tima dianza, kidi tuakala moyo mu ndedomo ye lunungu ye vumi kia Nzambi mu ntangu yayi,

Ef. 1: 4. Kolo. 1: 22. 1 Yoa. 2: 16.

13. bu tuingilanga vuvu kiamayangi ye mbonokono ankembo a Nzambi waunene ye wa Mvulusi eto Klisto Yesu

1 Kol. 1: 7. Fil. 3: 20.

14. wakivana kwa yeto, kidi katukula mu kimpumbulu kiakionsono ye kakedisila bantu bamvwa bavemiananga mavanga mabiza.

2 Mose 19: 5. Ngal. 1: 4. 2: 20. Ef. 2: 10.

5: 2. 1 Tim. 2: 6. Eb. 9: 14.

15. Vova mambu momo ye bombidila ye semba mu nsikudukusu zazonsono. Muntu kakuyini ko.

1 Tim. 4: 11 b.

KAPU 3.

1. Balekanga minu bonso bubafwiti kadila ye minyadi ye balembwa leka minu; 8. bonso bufwiti tinwa mpaka zankatu. 12. Mfidusu amalemba.

Ubabambula moyo mu lemvuka kwa bikuluntu ye bankwa lendo, mu

tumama, mu kubama mu mavanga mammonsono mambote,

Loma 13: 1 b. 2 Tim. 3: 17. 1 Pet. 2: 13.

2. ka mu tiaka muntu ko, ka bankwa lusobo ko, bankwa nlembami, basonga kimpombo kiakionsono kwa bantu babonsono.

Fili. 4: 5. 2 Tim. 2: 24 b.

3. Kadi vakiakedi yeto mpe tuakala buzengi, tuakolama, tuazimbala, tuakala kinanga mu nzinunn ye tima biampila mu mpila, tuakala moyo mu yayibi ye yandu diameso, tuakankumuswa, tuabelasana.

1 Kol. 6: 11. Ef. 2: 1 b. 5: 8. Kolo. 3: 7.

1 Pet. 4: 8.

4. Kansi wote wa Nzambi, i Mvulusi eto, ye zola kwandi kwa bantu bu biamonika,

5. watuvulusa, ka mu diambu dimavanga mu lunungu ko matuavanga, kansi bonso bwenina nkenda zandi mu ngiobolo yambutululwa ye mpangululwa ya Mpeve yavedila

2 Tim. 1: 9. Loma 5: 24. 4: 6. 9: 11. 11: 6.

Ngal. 2: 16. Mav. 15: 11. Ef. 2: 8. Yoa. 3: 5.

Ef. 5: 26.

6. yikatudukula mu kimvwama mu Yesu Klisto, i Mvulusi eto,

Mav. 2: 33. Loma 5: 5.

7. kidi yeto, bu tununguswa mu nlemvo andi, tuakala mvingidi miadifwa miamoyo wamvu ya mvu, bonso bwena vuvu.

Loma 8: 23 b.

8. Diambu diodio diankwikizi, mu

momo nzolele, vo wakanda mo mu kanduna, kidi balekilanga Nzambi minu basa kimfuzi mu vanga mavanga mabiza. Mambu momo mena mabiza ye matomene kwa bantu.

1 Tim. 4: 9. 2: 3. 2 Tim. 2: 11.

9. Kansi vengama mu ngiuvuzulu zabuzengi ye nasokono zamvila ye nzonza ye mvita mu nsiku, kadi biau biakondwa kwatoma ye biankatu.

1 Tim. 1: 4 b. 4: 7. 6: 20. 2 Tim. 2: 23.

Tit. 1: 14.

10. Tinguna kwa muntu utukisanga mpambunu, bu kasembwa mu nsembwa mosi vo zole,

Loma 16: 17.

11. bu uzeyi, vo wampila yoyo wena wamvilangani ye volanga masumu, bu kakukibedisanga.

12. Bu mbeni fidisa Alatema kwa ngeye vo Tikiko, buna savula kwiza kwa mono ku Nikopoli, kadi ntunguni mu kala kuna mu sivu.

13. Sindika Sena, i nluiki ansiku ye Apolo mu kimfuzi mu nzil' au, ka bidi kondwa lekwa.

14. Bika bayeto mpe balonguka mu vanga mavanga mabiza mu nsatu zabindama, ka bidi kondwa mbutu.

15. Babonsono bena yami bakufidisi malembe. Fidisa malembe kwa yau batuzolele mu minu. Nlemvo wakala yeno babonsono.

NKAND' A PAULU KWA FILEMONI.

Paulu, i nkole a Klisto Yesu, ye Timoteo, i mpangi, kwa Filemoni, zolwa kieto ye kisadi yeto,

2. ye kwa Apia, i busi, ye kwa Alakipo, i kinwani yeto, ye kwa dibundu mu nzo aku.

3. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.

Loma 1: 7.

4. Mono itondanga kwa Nzambi antangu zazonsono, bu ibambulanga moyo mu ngeye mu nsambulu zani,

Loma 1: 8 b. 1 Kol. 1: 4. Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3.

5. bu yawilu mu zola kwaku ye kinkwikizi kiena yaku mu Klisto Yesu ye bavedila babonsono,

Kolo. 1: 4.

6. mpasi kintuadi kiaku kiakinkwi-

kizi kiasadikila mu nzailu abiabionsono biambote biena mu yeto mu diambu dia Klisto.

7. Kadi mono yabaka kiesa kiakingi ye mbombolo mu zola kwaku, kadi ntima miabavedila miavonguswa mu ngeye, mpangi.

2 Kol. 7: 4.

8. I kuma bu ngiena kibakala kiakingi mu Klisto mu kusikidikisa momo masonge,

9. mwanki mu diambu diazola ndutidi bombidila. Bu ngiena mpila yoyo mono Paulu, i muntu wanuna, bwabu i nkole a Klisto Yesu mpe,

10. ikubombidila mu mwan' ami uyabuta mu tuvambu tuami, i Onesimo.

1 Kol. 4: 15. Kolo. 4: 9.

11. Vakiakedi katoma kwa ngeye ko, kansi bwabu tomene kwa beto yaku, i yandi mvutudi kwa ngeye,

12. yandi mpila mosi ntim' ami,

13. unzolele simba mono kibeni, kidi kansadila mu diambu diaku mu tuvambu tuansamu wambote,

14. kansi kizolele vanga lekwa ko ye kondwa banza diaku, kidi wote waku ka wakala wankomono ko, kansi wakinzodila.

15. Kadi nanga wavambana ye ngeye mu lokula, mpasi wakala yandi diaku mvu ya mvu,

16. ka bonso nanga diaku ko, kansi lutidi nanga, i mpangi yazolwa, kwa mono beni, kansi kwa ngeye kwakwingi beni ye mu nsuni ye mu Mfumu.

1 Tim. 6: 2.

17. Nkiangunu vo ungienina bonso mpangi yaku, buna untambula nkievo mono.

18. Kansi vo wakuveni dilembolo

songa vo didi mfuka, tula dio mu ntalu ami;

19. mono Paulu nsonekene mu kwa-mi koko, mono ifuta; kivovele dio ko, vo va ntandu ngeye kibeni i mfuka kwa mono.

2 Tes. 3: 17.

20. Inga, mpangi, bika yatomuswa kwa ngeye mu Mfumu; vongisa ntim' ami mu Klisto.

21. Bu nsidi vuvu mu ntumumunu aku, nsonekene kwa ngeye, bu nzei, vo si walutila mampovele mu vanga.

22. Kansi va kimosi unkubikila nzo mpe, kadi nsidi vuvu, vo si yakailwa kwa yeno mu nsambulu zeno.

23. Epafala, nkole yami mu Klisto Yesu, ufidisi malembe,

Kolo. 1: 7.

24. ye Malako, Alisatalako, Dema, Luka, i bisadi yami.

25. Nlemvo wa Mfumu Yesu Klisto wakala ye mpeve eno.

Ngal. 6: 18. Fili. 4: 23.

NKANDA KWA BAEBELEO.¹

KAPU 1.

1. Klisto i nkwa waunene. 5. Luwawanu luankulu lutanga bobo.

Nzambi bu kakivovila mu nsi nkulu kwa mase meto mu bambikudi mpova zazingi ye zampila mu mpila, mboki mu nsukulu alumbu biabi wavova kwa yeto mu Mwana

4 Mose 12: 6 b.

2. ukasa mvingidi afwa diabiabionsonono, mu yandi mpe kavanga zintangu;

Loma 8: 17. Yoa. 1: 8. Kolo. 1: 15 b.

3. yandi bu kena ndekila yantentina yankembo andi ye ndietokono ankadulu andi, bu katanga biabionsonono mu mambu malulendo luandi, buna bu kakisila mpadoso amasumu, wavwanda va lubakala luankwa waunene mu kayengele,

Eb. 8: 1. Lumb. 110: 1.

4. bu kalutusulwa zimbasi, bu kavingila nkumbu yikubalutidi mu biza.

5. Kadi kwa nki ambasi kavovele yonso ntangu: Ngeye u mwan' ami, lumbu kiaki mono ibutidi? Diaka:

Mono si yakala se kwa yandi, yandi si kakala mwana kwa mono?

Lumb. 2: 7. 2 Sam. 7: 14. Eb. 5: 5.

6. Bu kakotisa nsemokono diaka va ntoto wena bantu, wavova: Mbasi zazonsonono za Nzambi bika zansambila.

7. Mu diambu diazimbasu kavova: Yandi ukitulanga mbasi zandi zimpeve ye sielo biandi nlemo atia.

Lumb. 104: 4.

8. Kansi mu diambu dia Mwana vo: Nzambi, kiandu kiaku kisikilanga mvu miamvu ya mvu, mvwal' alusongo i mvwal' akitinu kiaku.

Lumb. 45: 6.

9. Ngeye wazola lunungu, wabela kondwa kwalunungu, i kuma Nzambi, i Nzambi aku, wakukusa mu mazi makiese beni ye zimpangi yaku zafiuma.

Lumb. 45: 7.

10. Ye: Ngeye, Mfumu, wasa ntoto lufulu muna mbadukulu, mazulu i mavanga mamoko maku.

Lumb. 102: 26.

11. Mau si mafuka, kansi ngeye usikilanga, mamonsono si makituka mankulu nkievo mvwatu,

Lumb. 102: 27.

¹ vo bayibli.

12. bonso yunga si wabundika mo, si makituka, kansi ngeye wena umosi, mvu miaku ka milembwanga ko.

Lumb. 102: 28.

13. Kansi mu nki ambasi kavovele yonso ntangu: Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni tula ntantu mia-ku nkievo mfiduku amalu maku?

Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Mav. 2: 34.

1 Kol. 15: 25. Eb. 10: 12 b.

14. Kadi zazonsono ka i mpeve zakisielo koe zafiduswa mu kisielo mu diambu diayau bana vingila fwa diampulusu?

Lumb. 34: 7. 91: 11 b.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu keba mambu ma Klisto.
5. Nginunu ye nzangudulu a Yesu.

I kuma tufwiti luta ye lutudila mu tala matuawilu, ka tuidi veka.

2. Kadi vo mambu mavovwa mu zimbasi masikalala, vo ntulumunu zazonsono ye nkolomono zatabula ndind' amvutudulu yasonga,

Ngal. 8: 19. 5 Mose 27: 26.

3. bwe si tuataba, vo tukondolo mpulusu yina yayinene mayindu, bu yakivovulwa mu Mfumu, yatusikudukwa kwa yau bawa,

Eb. 12: 25.

4. Nzambi bu kata kimbangi mpe mu dimbu ye mangu ye tulendo tuampila zazingi ye mu kabila Mpeve yavedila, bwenina luzolo luandi.

5. Kadi Nzambi kalemvula ntoto wakwiza wena bantu kungsi azimbasi ko, i una utubikidi.

6. Kansi muntu watoma ta kimbangi mwankaka, wavova: Muntu i nki, bu ukumbambukilanga moyo, mwan' amuntu, vo ngeye ukuntalanga?

Lumb. 8: 4.

7. Ngeye wamvanga mu fintangu ntangu kalutila zimbasi mu ke, wamvuka koloa kiankembo ye kianzitusu.

Lumb. 8: 5.

8. Ngeye walemvula biabionsono kungsi amalu mandi, kadi bu kanlemvudila biabionsono, kasisa lekwa kikalembwa lemva ko. Kansi bwabu ka tukimwenini kalemvudulwa biabionsono ko.

Lumb. 8: 6. 1 Kol. 15: 27. Mat. 28: 18.

Mav. 2: 36. Ef. 1: 22. Fili. 2: 9.

9. Ndienna wavangwa mu fintangu ntangu kalutila zimbasi mu ke, i Yesu, tukummonanga mu diambu diandungulu amfwilu kavwikwa koloa kiankembo ye kianzitusu, kidi yandi mu nlemvo a Nzambi kabimbila babonsono lufwa.

10. Kadi busongele kwa yandi, mu diambu diandi biabionsono biena, mu yandi biabionsono biena, bu katuala bana babingi ku nkembo, mu lungisa tuku diampulusu au mu ndungulu.

11. Kadi ndiena uvedisanga ye yau baveduswanga, buna bena batukidi mu umosi; mu bila kiokio kafwidi neoni mu kubabika zimpangi ko,

12. bu kavova: Mono si yadeda nku-umbu aku kwa zimpangi zami; mu monakanda diadibundu si yakuyimbidila masika.

Lumb. 22: 22

13. Diaka: Mono si yasa vuvu mu yandi; diaka: Tala, mono ye bana bampana Nzambi.

Yes. 8: 17, 18. 2 Sam. 22: 3.

14. Nkiangunu bana bu bakalanga ntudi ye menga ye nsuni, buna yandi mpe bonso boba kakadila ntudi abimosi, kidi mu mfwilu kakabikisa ndi-ena wakala ngolo mu lufwa, i nkadi ampemba,

Yoa. 1: 14. 1 Kol. 15: 26, 54 b. 2 Tim. 1: 10.

15. ye kangula yau babonsono balemvuka kwa kinanga mu zingu kiau kiaktionsono mu wonga walufwa.

16. Kadi mu kedika katambulanga zimbasi ko, kansi nkun' a Abalahami katambulanga.

17. Nkiangunu yandi wafwiti fwanukuswa ye zimpangi mu mamonsono, kidi kakala nkenda ye ngudi anganga yankwikizi mu Nzambi mu bwila masumu mabantu kodi.

Eb. 4: 15. 5: 2.

18. Kadi bu kalungwa, yandi kibeni bu kavukumunwa, buna lenda sadisa bavukumunwanga.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu tala kwa Yesu 7. ye mu lembwa kolama.

Nkiangunu, luzimpangi zavedila, bana kwa ntudi ambokolo akizulu, lutonwa ntumwa ye ngudi angang' antambudulu eto, i Yesu,

2. bu kakala nkwikizi kwa ndiena wamvanga, bonso mpe Mose mu nzo andi yamvimba.

4 Mose 12: 7.

3. Kadi yandi wabanzulwa vo fweni mu nkembolo yayingi ye Mose zafuma, bonso ndiena wakubika nzo ulutidi nzo mu nzitusu.

4. Kadi nzo zazonsono zikubukwanga kwa muntu, kansi wakubika biabionsono i Nzambi.

5. Mose wakala nkwikizi mu nzo

andi yamvimba bonso sielo mu ta kimbangi mu mambu makana vovwa,

4 Mose 12: 7.

6. kansi Klisto bonso mwana mu nzo andi, nzo andi i yeto, vo tusimbanga kibakala ye luyanu biavuvu nakekete nate ye nsukulu.

Eb. 10: 21 b. 3: 14. 1 Kol. 8: 16. 1 Tim. 3: 15. Mat. 24: 13.

7. I kuma bonso buvolele Mpeve yavedila : Lumbu ki vo luwilu nding' andi,

Lumb. 95: 7 b.

8. ka lubadisani ntima mieno ko bonso mu mfwemomo mu lumbu kiampukumu mu nsi yankatu, 4 Mose 20: 1 b.

9. muyavukumunwa mu ntontolo kwa mase meno, mamona mavanga mami mu makumaia mamvu.

10. Nkiangunu yakankumukina mbandu yoyo, yavova : Ntangu zazonsonso bazimbalinga mu ntima miau, kansi ka bazaya nzila zami ko,

11. i diau yadia ndefi mu nganzi zami : Ka bakoti mu vundulu kiami ko.

12. Luzimpangi, lutala, kaniwo ka mwidi kala mu umosi mu yeno ntima wambi udimbulanga minu, bu kasotokene mu Nzambi amoyo,

Eb. 12: 15.

13. kansi lubombasana lumbu ka lumbu bibikwanga lumbu ki ; kidi buna luena muntu kabaduswa mu kinkita kiamasumu ko.

14. Kadi yeto tuayikidi bankwa ntuari a Klisto, vo tusimbanga mbandukulu avuvu kieto nakekete nate ye nsukulu.

Eb. 3: 6.

15. Bu bavovanga : Lumbu ki, vo luwilu nding' andi, ka lubadisani ntima mieno ko, bonso mu mfwemomo ;

16. kadi banani bawfema, bu bakiwila ? Kadi ka babonsonso bavaika mu nsi a Ngipiti mu Mose koe ?

17. Kwa banani kakankumukina makumaia mamvu ? Kadi ka yau bavola masumu koe ? Nitu zau zabwa mu nsi yankatu.

4 Mose 14: 29.

18. Kansi kwa banani kadila ndefi, vo ka bakoti mu vundulu kiandi ko, vo ka kwa bakolama ko ?

Yoa. 8: 36.

19. Tumweni, vo balembana kota mu diambu diandimbulu aminu.

Eb. 4: 6.

KAPU 4.

1. Nsilulu avundulu kiabiza. 11. Ndubudulu mu kota kio.

Nkiangunu nsilulu bu yakidi mu kota mu vundulu kiandi, bika tua-tina, kaniwo buna luena muntu ka widi monwa, vo sidi ku manima.

2. Kadi yeto mpe tuatambula nsamu wambote bumosi bonso yau, kansi mambu mangwa ka mabatomisa nitu ko, kadi mu minu ka masangwa ko ye yau bawa mo.

3. Kadi yeto tulekanga minu tukotanga mu vundulu, bonso bukavova : Bonso buyadia ndefi mu nganzi zami : Ka bakoti mu vundulu kiami ko, mpeleko mavanga makivangulwa tuka mu ntudulu alufulu luanza.

4. Kadi mwankaka yandi wavovila lumbu kiansambodia bwabu : Nzambi wavunda mu mavanga mandi mamonsono mu lumbu kiansambodia ;

1 Mose 2: 2.

5. mwamu diaka vo : Ka bakoti mu vundulu kiami ko.

Lumb. 95: 11.

6. Nkiangunu bu disidi, vo bankaka si ba kio kota, kansi bateka tambula nsamu wambote ka bakota mu diambu diankolomono ko,

7. buna yandi wavutukidi tunguna lumbu kiakingandi, bu kavovele mu Davidi landila ntangu yina yayingi : Lumbu ki, bonso bwateka vovwa : Lumbi ki, vo luwilu nding' andi, ka lubadisani ntima mieno ko.

8. Kadi vo Yosua wabavundisa, nga kabika lumbu kiankaka kialanda ko.

Yos. 22: 4. 5 Mose 31: 7.

9. Nkiangunu vundulu kialumingu kisidi kwa bantu ba Nzambi.

10. Kadi wakota mu vundulu kiandi, yandi kibeni mpe wavunda mu mavanga mandi, bonso Nzambi mu mayandi kibeni.

Nzai. 14: 13.

11. Nkiangunu bika tuasa kimfuzi mu kota mu vundulu kiokio, kidi muntu nkutu kabwa mu kifwani kimo-si kiankolomono ko.

12. Kadi mambu ma Nzambi mena moyo, masadikilanga, malutidi meno beni mu kionso sabala kiena yeku-yeku meno, mazokamanga, nate ye mavambisanga mwela ye mpeve, madikulu ye nluku, mena ngolo mu fundisa mabanza ye ntukani biantima ;

1 Pet. 1: 23. Yos. 49: 2.

13. ka mwenani lekwa kiasemwa kilembolo monika va luse luandi ko, kansi biabionsono biena mpene ye bisenzele mu meso mandi, i kwa yandi si tuadedisa mambu.

14. Nkiangunu bu tuena ngudi anganga yayinene beni yavioka mu mazulu, i Yesu, Mwan' a Nzambi, bika tuasimba ntambudulu eto nakekete.

Eb. 3: 1. 7: 26. 8: 3. 9: 11, 24. 10: 23.

2 Tes. 2: 15.

15. Kadi yeto ka tuena ye ngudi

anganga yilembolo lenda fwila nkenda mu kindakana kweto ko, kansi umosi wavukumunu mu yayonso detila ye yeto kansi mu kondwa masumu.

Eb. 2: 17 b. 5: 2.

16. Nkiangunu tuendano ye kibakala ku kiandu kianlemvo, kidi tuatambula nkenda ye mona nlemvo mu saduswa mu ntangu yifweni.

KAPU 5.

1. Klisto i ngudi anganga bonso bwena Melekisedeki. 11. Kiadi mu diambu diabayibili bakidi ku manima mu zaya Nzambi.

Kadi yonso yonso ngudi anganga, bu yisolwanga mu bantu, yitumbwanga mu diambu diabantu mu bina bia Nzambi, kidi kanata minkailu ye minkailu miamponda mu masumu,

Eb. 8: 3. 9: 9.

2. bu kalenda vibidila balembolo zaya ye bazimbala, kadi yandi kibeni wazungwa kwa kindakana, Eb. 4: 15.

3. mu diambu diodid bindamene mu nata nkailu mu masumu, bonso mu bantu i bobo mpe mu yandi kibeni.

4. Muntu nkutu kalendi kukibongila nzitusu wowo ko, kansi ndiena wabokulwa kwa Nzambi bumosi bonso Aloni.

2 Mose 28: 1.

5. Mpila mosi mpe Klisto kakikembila ko mu kala ngudi anganga, kansi ndiena wavova kwa yandi: Ngeye i Mwan'ami, lumbu ki mono ibutidi,

Lumb. 2: 7.

6. bonso bukavovele mwankaka mpe: Ngeye i nganga mvu ya mvu, bonso bwenina kinganga kia Melekisedeki.

Lumb. 110: 4.

7. I yandi mu lumbu biansuni andi bu kanata ndombolo ye mbombodolo mu mbokolo zangolo ye mansanga kwa yandi walenda kumvulusa mu lufwa, wawilwa mu diambu diavumi kiandi kia Nzambi,

Luk. 22: 42, 44. Mat. 27: 46, 50. Mal. 14: 83 b.

8. mpeleko i Mwana, walonguka tumama mu momo makalungwa,

9. bu kamana lunga, wayika bila kiampulusu yamvu ya mvu kwa babonso bakuntumamananga, Eb. 2: 10.

10. wabikwa ngudi anganga kwa Nzambi, bonso bwena kinganga kia Melekisedeki.

11. Mu ndiena tuena mamingi mu vova mena zitu mu bangula, kadi luayikidi fuki mu matu.

12. Kadi mpeleko mu diambu diantangu lufwiti kala minlongi, kansi

luena nsatu diaka mu longwa mbadukulu ansamu mia Nzambi; luayikidi bampila yoyo vo luena nsatu amamvumina, ka dia kwangolo ko. 1 Kol. 3: 1.

13. Kadi wonso utambulanga mamvumina wena ku vividi mu mambu malunungu, kadi yandi i mwana wanswa,

14. kansi dia kwangolo kwena kwa bamana lunga, i yau mu diambu diafu bayukuswa madiela mau mu swaswasa mambote ye mambi. 1 Kol. 14: 20.

KAPU 6.

1. Ndubudulu mu tatamana mu lunga 4. ye mu tina sotuka mu Nzambi. 9. Vuvu kiakidi mu bayibili.

I kuma bika tuasisa mambu mambadukulu ma Klisto ye tuaduswa ku lunga ye lembwa sa lufulu diaka mu mpilulu amadiela mu mavanga mafwa ye mu minu mu Nzambi

Eb. 5: 12. 1 Kol. 8: 10.

2. ye longi diambotokolo ye ntudulu amoko, mu mfulukulu abafwa ye nzungolo yamvu ya mvu.

3. Momo si tuavanga, vo Nzambi yambudi mo.

4. Kadi bakikienzikula vakiakedi ye bimba nkailu akizulu ye kala ntuaadi ye Mpeve yavedila

Eb. 10: 26 b.

5. ye bimba diambu diabiza dia Nzambi ye tulendo tuantangu zakwiza

6. ye vengama, ka bulendakana ko mu kubavilula diela diaka, bu bakukikomina Mwan' a Nzambi va kulunsi, bu bantiakisanga.

2 Pet. 2: 20.

7. Kadi ntoto unwanga mvula ziuwbwilulu mbwa zazingi ye ubutanga bi-ankunzu bitomene kwa yau, mu diambu diayau uvatulwanga mpe, utambulanga nsakumunu kwa Nzambi,

8. kansi vo umenisanga mpanga ye nsolokoto, buna ka ufweni ko, wena lukufi ye nsingulu yisukilanga mu yoka.

1 Mose 3: 17 b. Ysa. 5: 2, 4, 6. Hos. 10: 8.

9. Lubakiazolwa, tulekokoso minu mu yeno mu momo malutidi ye momo mananamene ye mpulusu, mpeleko tuvovele bobo.

10. Kadi Nzambi ka nkwa kondwa kwalunungu ko, nkievo si kavilakana salu kieno ye zola kuluasonga nkumbu andi, bu luasadila bavedila, luakidi kubasadilanga.

Mat. 10: 42. 25: 40. Mal. 9: 41. Ysa. 18: 20.

1 Tes. 1: 3.

11. Tuzolele, vo buna luena muntu

muntu kasonga kimfuzi kimosi mu lusikuduku luavuvu nate ye nsukulu,

12. ka luidi kala fuki, kansi tangini-na bavingilanga fwa diansilulu mu minu ye mu mvibudulu.

13. Kadi Nzambi bu kasila nsilulu kwa Abalahami, buna bu kakondwa walutila mu nene mu dila ndefi, waki-dila ndefi, 1 Mose 22: 16 b. Lumb. 105: 8 b.

14. wavova: Kedika, sakumuna si yakusakumuna, niekisa si yakuniekiisa.

15. Bu kamana songa mvibudulu bonso bobo, mboki watambula nsilulu.

16. Kadi bantu badianga ndefi mu ulutidi waunene, mu mpaka zazonsono ndefi i nsukusulu mu lusikuduku.

17. Mu momo Nzambi bu kaluta ye lutidila mu songa mvingidi miafwa diansilulu nakingwi kialukanu luandi, buna wakambikisa mu ndefi,

18. kidi yeto mu mambu mole manangwi makamalendi vuna Nzambi ko tuakala mbombolo yangolo, i yeto tuatinina ku simbidila vuvu kiena ku ntuala

Tit. 1: 2. 4 Mose 23: 19.

19. kituena nkievo mbwa akumbi amwela yena yavakama ye nakekete ye kotanga nate ye kina kiena mu ngudi angumbu

3 Mose 16: 2.

20. mwakota Yesu, i ntekidi mu yeto, wayika ngudi anganga mu kinganga kia Melekisedeki mvu ya mvu.

Eh. 3: 1. 4: 14. 5: 6. 8: 1. 9: 11 b.

KAPU 7.

1. Melekisedeki bonso bukena, 4. bonso bukalutidi Abalahami ye Levi, 11. bonso bwena kinganga kia Melekisedeki. 26. Kinganga kiangudi anganga kialuwawanu luampa.

Kadi ndiena Melekisedeki, i ntinu a Salemi ye ngang' a Nzambi-Mpungu, wabwabana ye Abalahami, bu katuka mu mpondolo amintinu, wansakumuna,

1 Mose 14: 18 b.

2. Abalahami wankabila buku kiakumi-kumi mu biabionsono; wena mbangula yayi, va ntete ntinu alunungu, mboki ntinu a Sal mi mpe, i mpila mosi ye ntinu ayenge,

3. wakondwa se, wakondwa mbuta, wakondwa mvila, wakondwa mbadukulu alumbu ye nsukulu amoyo, kansi wafwanukuswa ye Mwan' a Nzambi, usikidilanga ngang ntangu.

4. Lutala bonso bukena waunene, yandi wavewa buku kiakumi-kumi kiabintani bialutila kwa Abalahami, i se diakanda.

5. Bana ba Levi batambulanga kinganga bona nsikudukusu mu bonga bonso bwena nsiku bukulu kiakumi-kumi kwa bantu, i kwa mpangi zau, mpeleko zavaika mu luketo lua Abalahami.

4 Mose 18: 21 b. 5 Mose 18: 1 b.

6. Kansi ndiena ukondolo mu mvil' au wabonga buku kiakumi-kumi kwa Abalahami ye wasakumuna ndiena wakala ye zinsilulu.

7. Kansi diadi ka diena mpaka ko, vo wauke usakumunwanga kwa waunene.

8. Vava bantu bafwanga babonganga buku kiakumi-kumi, kansi vana umosi watelwa kimbangi, vo wena moyo,

9. edi tulenda vova: Levi ubonganga buku kiakumi-kumi wavana buku kiakumi-kumi mu Abalahami,

10. kadi yandi wakala mu luketo luasandi, Melekisedeki bu kambwabana.

11. Kansi vo lunga kwakala mu kinganga kiabalevita—kadi mu kiau bantu batutulwa nsiku—buna nki ansatu diaka, vo ngang yampila yankaka yatonganana bwenina kinganga kia Melekisedeki, kabikwa bwenina kinganga kia Aloni ko?

12. Kadi kinganga bu kivilulu, buna nsiku mpe mibindamene mu vilulwa.

13. Kadi ndiena wavovulwa mambu momo wakedi ntuali ye kanda diankaka diakondwa muntu watala zikwa.

14. Kadi busenzele, vo Mfumu eto watumbuka mu Yuda, i kanda dialembwa vovila Mose diambu mu banganga.

15. Bulutidi ye bulutididi mu senza, vo ngang yitonganane bonso bwena kinganga kia Melekisedeki,

16. wayika bo ka bonso bwena nsiku wansikudukusu akinsuni ko, kansi bwena lulendo luamoyo ulembolo nienga.

17. Kadi watelwa kimbangi: Ngeye i ngang mvu ya mvu bonso bwena kinganga kia Melekisedeki.

18. Kadi nkatulu ansikudukusu yateka kala yena mu diambu dia yena kindakana ye kondwa kwatoma,

19. —kadi nsiku ka mialungisa diambu ko—kansi nkotoso avuvu kilutidi, mu kiau tufinangananga ye Nzambi.

Mav. 13: 38 b. Ef. 2: 18. 3: 11 b.

20. Bu dialembwa vangwa ye kondwa ndefi—kadi babana bayika banganga ye kondwa ndefi,

21. kansi ndieu mu ndefi kwa yandi wavova mu yandi: Mfumu didi ndefi,

kanionguluki ko : Ngeye inganga mvu ya mvu—

22. i buna Yesu wayika nikwa mvindu mu luwawanu lulutidi beni mu mbote. Eb. 8: 6.

23. Baba bayika nganga zazingi, kadi bakakulwa kwa lufwa mu sikila.

24. Kansi ndiena bu kasikilanga mvu ya mvu wena ye kinganga kiatunda, Eb. 9: 24 b.

25. i kuma lenda mana vulusa bafinamanga mu yandi kwa Nzambi ; wena moyo ntangu zazonsono mu kubadila mvutu. Yoa. 14: 6.

26. Kadi ngudi anganga yampila yoyo wafwana kwa yeto, wavedila, wakondwa yayibi, walembwa sambukuswa, wawanguka ye bankwa masumu, ulutidi mazulu mu zangama, Eb. 4: 14 b.

27. ulembolo kala nkinzi mu nata lumbu ka lumbu bonso ngudi zanganga ziteka natanga minkailu mu mau masumu mboki mu mabantu, kadi yandi wavanga bo kiamakulu, bu kakovana nkailu azikwa. Eb. 5: 3. 9: 7, 12.

28. Kadi nsiku mitumbanga bantu ngudi zanganga zena kindakana, kansi mambu mandefi mazimunina mu nsiku matumbanga Mwana, walunga mu mvu ya mvu. Eb. 5: 1 b.

KAPU 8.

1. Luwawanu luampa ye luankulu.

Kansi tezo kiamambu matuovele i kiaki: Yeto tuena ngudi anganga yampila yoyo yivwandanga va lubakala luakiandu kiankwa waunene mu mazulu,

Lumb. 110: 1. Ef. 1: 20. Kolo. 3: 1. Eb. 1: 3. 12: 2.

2. bonso sielo mu kinlongo ye mu vwala diakoto diakedika diatunga Mfumu, ka muntu ko. Eb. 9: 24.

3. Kadi ngudi zanganga zazonsono zitumbwanga mu diambu dianata nkailu ye nkailu miamponda, i kuma bwena nkinzi, vo ndiena mpe wena kikafwiti nata. Eb. 5: 1.

4. Nkiangunu vo wena va ntoto, nga ka nganga ko, bu bena banatanga minkailu, bonso bwena nsiku,

5. basadilanga kifwani ye kini kibina biakizulu, bonso bwazaikuswa Mose, bu kakana manisa vwala diakoto, kadi yandi wavova: Tala, ngeye si wavanga biabionsono, bonso bwena kifwani kiwasongwa vana mongo. Eb. 10: 1. 2 Mose 25: 40. May. 7: 44.

6. Kansi bwabu yandi watambula

salu kilutidi beni mu biza, bu i nwa-wasi aluwawanu lulutidi mu mbote luakangwa mu nsilulu zilutidi mbote.

Eb. 7: 22. 2 Kol. 3: 6 b.

7. Kadi vo luna luantete luakondwa lusembo, nga luankaka ka lukutu tombwa fulu ko.

8. Kadi wavova, bu kasemba: Mfu-mu vovele: Tala, lumbu bikwizanga mono si yamanisa luwawanu luampa mu nzo a Isaeli ye nzo a Yuda,

9. ka bonso bwena luwawanu luna ko luyavanga ye mase mau kina lumbu kiyabasimba mu moko mu kubavaikisa mu nsi a Ngipiti, kadi ka basikila mu luwawanu luami ko, kiabakadila mayindu ko, buvovele Mfumu.

10. Mfumu vovele: Kadi lualu i luwawanu lungina wawana ye nzo a Isaeli ndandani alumbu bina, bu ivana nsiku miami mu madiela mau, si yasonika mio mu ntima miau, mono si yakala Nzambi kwa yau, yau si bakala bantu kwa mono.

Loma 11: 26 b. 2 Kol. 6: 16. Eb. 10: 16.

11. Yau ka bavutuki longasana muntu ye mwisi mbanza yandi ko ye muntu ye mpangi yandi ko ye vova: Nazayi Mfumu! Kadi babonsono si bakunzaya tuka mu wauke nate ye waunene mu yau, Yes. 54: 13. 1 Yoa. 2: 27.

12. kadi si yafwila kondwa kwau kwalunungu nkenda, masumu mau kivutuki mo bambukila moyo ko.

Eb. 10: 17.

13. Bu kavovele luampa, wavanga luna luantete luankulu. Kansi kionso kiayikidi kiankulu ye kianuna kiena lukufi ye lala.

KAPU 9.

1. Bonso bwesambudulwa Nzambi mu luwawanu luankulu. 11. Nkailu azikwa angudi anganga Yesu Klisto.

Nkiangunu luwawanu luantete lualu mpe nkondo miansadulu a Nzambi ye kinlongo kiakinza.

2 Mose 25: 1 b. 40: 3 b.

2. Kadi vwala diakoto diakubukwa, diantete, diakala kebolo kiamwinda ye meza ye mampa matensukwa, dibikwanga dianlongo.

3. Kansi ku nim' akimpengi kiankaka, i vwala diakoto diabikwanga dianlongo ye nlongo,

2 Mose 26: 31 b.

4. diakala zikwa diawola diamfwiti-sila mwisi ye nkela yaluwawanu yaladukwa wola mu tueka tuatonsono mwakala foya diawola diakala mana

ye nkawa a Aloni wavekita ye matadi maluwawanu.

2 Mose 16: 33. 25: 16. 4 Mose 17: 10.

5. Va ntandu ayau bakeluba banke-mbo bayitalala va kiandu kianlemvo. Mu lekwa biobio mu kimosi kimosi ka tulendi vova bwabu ko.

6. Lekwa biobio bu biakubukwa bonso bobo, banganga bakotanga ntangu zazonsono mu vuala diantete diakoto, bamanisanga salu biau.

7. Kansi mu dianzole ngudi anganga kaka ukotanga nkota mosi mosi mvu mvu; kakondolo menga ko makana-tanga mu diambu diayandi kibeni ye mu masumu madiba mabantu.

2 Mose 30: 10. 3 Mose 16: 1 b., 17, 34.

8. Mpeve yavedila bu yisanga diadi, vo nzil' akinlongo ka yazaikusu nate ye bwabu ko, vuala diantete diakoto bu diakidi,

Eb. 10: 19 b.

9. diau i ngana yantangu yayi bwabu, bonso buyenina bunatwanga nkailu ye minkailu miamponda milembane lungisa basalanga mu diambu diakansansa,

10. bu biena va kimosi ye dia ye ndwinu ye nsukulu zampila mu mpila, nkondo miansuni miatulwa nate ye ntangu yansungukulu.

2 Mose 19: 10. 29: 4. 30: 18 b. 3 Mose 11: 1 b.

4 Mose 19: 7 b. Kolo. 2: 16.

11. Kansi Klisto bu kayiza bonso ngudi anganga mu biambote biakwiza mu vuala diakoto dilutidi nene ye lunga, dialembwa vangwa mu moko, i mpila mosi : ka diansemone yayi ko,

Eb. 8: 1. 10: 1.

12. ka mu menga mazinkombo ye menga mabana bangombe mpe ko, kansi mu mandi menga wakota kiamakulu mu kinlongo, bu kakibakila nkudulu yamvu ya mvu.

Eb. 10: 10, 14. 1 Pet. 1: 18 b. Mav. 20: 28.

13. Kadi vo menga mankombo ye mangombe zambakala ye ntoto ampolo wangombe yankento, bu bilembwanga va basumuka, bivedisanga mu mpedoso ansumi,

3 Mose 16: 1 b. 4 Mose 19: 1 b.

14. buna vele menga ma Klisto wakivana nkailu azikwa mu Mpeve yamvu ya mvu ye kondwa kwakieta kwa Nzambi si maluta vedisa kansansa kieto mu mavanga mafwa mu sadila Nzambi amoyo.

Ngal. 1: 4. 2: 20. Tit. 2: 14. 1 Yoa. 1: 7.

15. I kuma yandi i nwawasi aluwawanu luampa, kidi babokulwa batambula nsilulu yafwa dianivu ya mvu, lufwa bu luakifwilwa mu nkudulu mu

ntulumunu zakala mu luwawanu luantete.

Eb. 12: 24. Loma 8: 25. 1 Tim. 2: 5 b.

1 Pet. 8: 18.

16. Kadi vena nkand' adifwa, i vana vena nkinzi, vo mfwilu andiena wavana nkand' adifwa yina kala.

17. Kadi nkand' adifwa wena wasiama mu bafwa, kadi widi ntangu nkutu ka wena ngolo ko, vo ndiena wavanga wo wena moyo.

18. I kuma luwawanu luantete ka luabiekwa ye kondwa menga ko.

19. Kadi nsikudukusu zazonsono bu zavovwa kwa Mose kwa bantu babonsono, bonso bwenina nsiku, buna yandi wabonga menga mabana bangombe ye mankombo ye nlangu ye mika miampumbu ye isopi, walemba mo va wau kibeni nkanda ye bantu babonsono,

20. wavova : Momo i menga maluwawanu luasikidikisa Nzambi kwa yeno.

2 Mose 24: 8.

21. Kansi walemba mpe menga va vuala diakoto ye wumbwa biabionsono biansadulu.

22. Fisidi nga bonso bwena nsiku, biabionsono biveduswanga mu menga, vakondolo ntengolo amenga, ka vena ngiambudulu ko.

3 Mose 17: 11.

23. Nkiangunu nkinzi wena, vo bifwani biobio biena mu mazulu biaveduswa mu momo, kansi biau kibeni biakizulu mu nkailu azikwa ulutidi biobio mu mbote.

24. Kadi Klisto kakota mu kinlongo kiavangwa mu moko ko, kifwani kiakina kiakedika, kansi mu diau kibeni zulu mu diambu diakukisonga va luse lua Nzambi mu diambu dieto.

25. Ka mu diambu diakukitula mpe va zikwa ntula zazingi ko, bonso bukotanga ngudi anganga mu kinlongo mvu ka mvu mu menga mangana.

2 Mose 30: 10. 3 Mose 16: 1 b., 34. Eb. 7: 27.

26. Vo i bobo nga kafwiti lungwa ndungwa zazingi tuka mu ntudulu alufulu luanza, kansi bwabu yandi wamonika kiamakulu mu nsukulu antangu yayi mu diambu diakatula masumu mu nkailu azikwa wayandi kibeni.

27. Bantu bu balundulwa fwa kiamakulu, landila diodio i mfundusu,

28. mpila mosi Klisto mpe bu katulwa va zikwa kiamakulu mu diambu dianata masumu mababingi, si kamoni-ka mbonika yanzole ye kondwa masumu mu vulusa bakumvingilanga.

Mat. 23: 28. Loma 5: 6, 8. 1 Pet. 3: 18.

KAPU 10.

1. Nkailu azikwa mu masumu ka unungisanga ko, 11. kansi nkailu a Klisto. 19. Ndubudulu mu kwenda kwa Nzambi. 26. Mfundusu abadimbala minu. 32. Ndubudulu mu tatamana.

Kadi nsiku miena kini kiabina biambote biakwiza, kansi ka lunitu luau kibeni luabilekwa ko, widi ntangu nkutu mu nkailu miomio miazikwa mibanatanga mvu ka mvu ntangu ka ntangu ka milendi lungisa bakwiza finanganingi ko.

Kolo. 2: 17. Eb. 8: 5. 9: 9, 25.

2. Vo i bobo ka mialembeba mu nawa koe, kadi basadilanga, bu bavebele kiamakulu, ka bayutukidi kala kansansa kiamasumu ko?

3. Kansi mu miau mubambukulwanga moyo mvu ka mvu mu masumu.

4. Kadi ka bulendakane ko, vo menga mangombe zambakala ye mankombo mafwiti katula masumu.

5. Nkiangunu kavovele, bu kakotele mu nza: Ngeye kuzolele nkailu miamponda ye minkailu ko, kansi wankubikila nitu.

Lumb. 40: 6 b. 51: 16.

6. Kwazolakana ye minkailu miangioka ye miangiokolo amasumu ko.

7. Buna yavova: Tala, ikwiza kwami; mu zingu diankanda mwasonama mu mono, mu vanga luzolo luaku, u Nzambi.

8. Bu kavovele va ntandu: Nkailu miamponda ye minkailu ye minkailu miangioka ye miangiokolo amasumu kuzolele mio ko ye kuzolakane mio ko, miau minatwanga bwenina nsiku,

9. buna mboki kavova: Tala, mono ikwiza mu vanga luzolo luaku. Yandi katudi diantete, kidi kasikidika dianzole,

10. i mu luzolo lolu tuabiekwa kiamakulu mu nkailu anitu a Yesu Klisto.

Kolo. 1: 22. 1 Pet. 2: 24.

11. Nganga zazonsono zitelamanga, zisalanga lumbu ka lumbu, zinatanga ntangu zazingi nkailu mimosi milembane masumu katula widi ntangu nkutu.

12. Kansi ndiena bu kakinatina nkailu mosi kaka azikwa mu masumu, wawwanda kiamakulu va lubakala lua Nzambi,

Eb. 1: 8, 13. 8: 1.

13. tuka bwabu wakidi vingilanga, nate ye ntantu miandi miatulwa kuni amalu mandi.

Lumb. 110: 1. 1 Kol. 15: 25. Mat. 22: 44.

14. Kadi mu nkailu mosi kaka walungisa kiamakulu babiekwanga.

15. Mpeve yavedila yikututelanga kimbangi mpe, bu kakivovila:

16. Lualu i luwawanu luivanga ye yau, landila lumbu bina, buvovele Mfumu: Bu ivana nsiku miami mu ntima miau, si yasonika mio mu madiela mau mpe,

Yel. 31: 31.

17. masumu mau ye kimpumbulu kiau kivutuki bio bambukila moyo ko.

18. Kansi vena ngiambudulu abio-bio, ka vena nkailu mu masumu diaka ko.

19. Nkiangunu luzimpangi, bu tuena kibakala kiankotila mu kinlongo mu menga ma Yesu,

Eb. 4: 14 b. 9: 7.

20. i nzila yikatubiekila bonso nzila yampa ye yamoyo mu ngumbu, i mu nsuni andi,

21. bu tuena nganga yayinene va ntandu anzo a Nzambi,

22. bika tuafinama mu ntima miakedikwa mu lusikuduku luaminu, bu tulembolo mu ntima mieto ye tukondolo kansansa kiambi ye tusukulu nitu mu nlangu wavedila;

23. bika tuasimbidila ntambudulu avuvu nakekete, kadi wasila wankwizizi wena,

24. bika tuatalasana mu vemasana mu zola ye mavanga mabiza,

25. tulembwa sisa lukutukunu luayeto kibeni, bonso bwena fu kiabankaka, kansi tubombasana ye tulutila bo, bu lumweni, vo lumbu kifinangene.

Loma 13: 11 b. 2 Pet. 3: 9, 11, 14.

26. Kadi vo tukana vola masumu, bu tuakitambudidi nzailu yakedika, buna ka musidi diaka nkailu azikwa mu masumu ko,

27. kansi mpingulu yansisi yamfundusu ye vema kwatia kwamanisa minkakididi.

Sef. 1: 18. 3: 8. Yes. 26: 11.

28. Wonso wakabikisa nsiku mia Mose ufwanga ye kondolo nkenda mu diambu diamambu mambangi zole vo zitatu;

4 Mose 35: 30. 5 Mose 17: 6. 19: 13.

29. nki andongi yayingi yilutidi mu mbi lubenzi, vo ndiena kabanzulwa fweni wadiatikisa Mwan'a Nzambi ye wabanzila menga maluwawanu mskabiekwa bonso kondwa kwanlongo ye wawweza Mpeve yanlemvo?

30. Kadi tuzeyi wavova: Ndinda uvwilu kwa mono, mono ivutula wo; diaka vo: Mfumu si kafundisa bantu bandi.

5 Mose 32: 35 b. Loma 12: 19. Lumb. 135: 14.

31. Nsisi beni mu bwa mu moko ma Nzambi amoyo.

32. Lubambuka moyo mu lumbu

biatekila, bu luakikienzudulwa, luavibidila ndwanunu yayingi yandungulu, 33. bu luasongwa bonso kimpa kiamona-meso mu ntiakulu ye nzungu, luayika bankwa ntuadi ye yau bakalasanananga bobo.

34. Kadi luafwila zinkole nkenda, mu kiese luatambula mu tanwa mboingo zeno, bu luzeyi, vo yeno kibeni luen a mbongo zilutidi zisikilanga.

Mat. 8: 12. 6: 19 b. 19: 21.

35. Nkiangunu ka luvetani kibakala kieno ko kiena nsendo waunene.

36. Kadi ntatumunu luen a nsatu, kidi luatambula nsilulu, bu luakivangila luzolo lua Nzambi.

37. Kadi fintangu-ntangu fuma mboiki ndiena wakwiza, ukwiza yizi, kazingi ko.

Hab. 2: 3.

38. Kansi nkwa lunungu ami si kakala moyo mu minu, vo si kavutuka manima, mawel' ami ka ukunzolakana ko.

Hab. 2: 4.

39. Kansi yeto ka tuena mu bavutukanga manima ku vila ko, kansi mu balekanga minu mu baka mwela ndandu.

KAPU 11.

1. Minu bonso bukiena. 3. Bankaka bakala ye minu kiakinene.

Kansi minu i vuvu kiasikalala kiabina bisilwanga vuvu ye mbakusu alekwa bilembolo monika,

2. kadi mu kiau bakulu batambula kimbangi.

3. Mu minu tuvisidi, vo zintangu zakubukwa mu diambu dimosi dia Nzambi, kidi bina bimonwanga ka biatuka mu bina bimonikanga ko.

1 Mose 1: 1 b. Lumb. 33: 6. 148: 5.

4. Mu minu Abeli wanata nkailu waunene wazikwa kwa Nzambi ye Kaini wauke, mu kiau watelwa kimbangi, vo wakala walunungu, Nzambi bu kata kimbangi mu nkailu miandi, mu kiau kakidi vova, bu kakifwila.

1 Mose 4: 4.

5. Mu minu Hanoki wasekulwa, kidi kamona lufwa ko, kavutuka solulwa ko, kadi Nzambi wansekula, kadi bu kakisekudulwa, wakitelwa kimbangi, vo watoma zolakana kwa Nzambi.

1 Mose 5: 22 b.

6. Kansi mu kondwa minu ka bule-ndi toma zolakana kwa Nzambi ko, kadi wonso wizidi kwa Nzambi, fwiti leka minu kaka, vo wena, ye vo i nse-ndi abakuntombanga.

7. Mu minu Noa wakubika nzaza

mu vulusa nzo andi, bu kazaikusulwa mu bina bikabibadiki monika, wabwila vumi kia Nzambi, mu kiau wabedisa nza, wakala mvingidi afwa dialunungu lolo luena bwenina minu.

1 Mose 6: 8 b.

8. Mu minu Abalahami watumama-na, bu kabokulwa mu kwenda ku vuma kikakana tambula bonso difwa, yandi wawaika, walembe zaya kukaluakila.

1 Mose 12: 1 b.

9. Mu minu yandi wakadila kinzenza mu nsi ansilulu nkievo mu nsi yanzenza, wakundanga mu nzo yakoto ye Isaki ye Yakobi bakala mimvingidi yandi miafwa miansilulu yimosi.

10. Kadi wavingila mbanza yina yena tufulu, yena nkete ye ntungi i Nzambi.

Eb. 12: 22. 13: 14.

11. Mu minu yandi kibeni Sala wabaka ngolo mu yaka, bu kakiviokila mimvu, kadi yandi wabanza ndiena wasila wankwikizi.

1 Mose 17: 19. Loma 4: 19.

12. Nkiangunu kwa mosi, yandi nkievo wafwa, babingi babutwa bonso mbwetete zazulu mu ntalu ye bonso nienge ulembolo tangakana va simu diambu.

1 Mose 15: 5. 22: 17.

13. Mu minu yau babonsono bafwa, bu ka bakitambudila zinsilulu ko, kansi bamona zo nseke, bakamba zo malembe, batambudila, vo yau i mbumini ye zinzenza vava ntoto.

1 Mose 23: 4. Lumb. 39: 13. 119: 19.

14. Kadi bavovanga mampila yoyo, bazaikisanga, vo batombanga nsi yayau kibeni.

15. Vo babanzila nsi yina yibavai-kila, nga bakala ntangu mu vutuka.

16. Kansi bwabu balambukila nsi yilutidi mbote, i yina yazulu. I kuma Nzambi kakubafwanga nsoni ko mu bikwa Nzambi au, kadi wabakubikila mbanza.

2 Mose 3: 6.

17. Mu minu Abalahami wanata Isaki wa zikwa, bu katontwa, wanata mwan' andi mosi kaka, i yandi watambula zinsilulu,

1 Mose 22: 1 b.

18. kwa yandi kwavovwa: Mu Isaki ngeye si wabikwa nkuna,

1 Mose 21: 12.

19. bu kabanza, vo Nzambi lenda mpe fulukisa mu bafwa, nkiangunu wantambula mu ngana.

20. Mu minu Isaki wasakumuna Yakobi ye Esau mu lekwa biakwiza.

1 Mose 27: 27 b. 33 b.

21. Mu minu Yakobi, bu kakala mu fwa, wasakumuna bana ba Yosefi mosi mosi, wasambila, wasikila va ntu ankawa andi.

1 Mose 48: 1 b.

22. Mu minu Yosefi wavova, bu kala lukufi ye suka, mu mpaikulu abana ba Isaeli, wasikidikisa mu visi biandi.

1 Mose 50: 24 b.

23. Mu minu Mose waswekwa ngonda tatu kwa se ye mbut' andi, bu kakibutulwa, kadi bamona, vo mwana wakala wabiza, ka batina nsikudukusu antinu ko.

2 Mose 1: 16, 22. 2: 1 b.

24. Mu minu Mose watinguna, bu kamana kula, mu bikwa mwan' amwana wankento wa Falao,

2 Mose 2: 10 b.

25. waluta sola mu kwamuswa ye bantu ba Nzambi ye ka mu kala nienzi amasumu mu ntangu yakingandi ko,

26. kadi wabanzila mvwezolo a Klisto i kimvwama kiakingi ye mayudukwa ma Ngipiti mameke, kadi watala ku mvutulu ansendo.

27. Mu minu yandi wasisa Ngipiti, katina nganzi zantinu ko, kadi wakala ngolo, nkievo umonanga ndiena ukau-monwa.

2 Mose 2: 15.

28. Mu minu wavanga pasa ye ndembolo amenga, kidi mbungi abasemkunwa kabavalakana ko.

2 Mose 12: 1 b.

29. Mu minu bavioka mu monakanda diambu wa Mbwaki nkievo nsi yayuma, kansi bisi Ngipiti bu batonta bo, baminwa.

2 Mose 12: 21 b.

30. Mu minu tumbu tua Yeliko tuabwa, bu tuakizungulwa lumbu nasmbodia.

Yos. 6: 2 b.

31. Mu minu Lahabi, nsuza, kavila ye bakolama ko, bu kakitambudila mineki mu yenge.

Yos. 2: 1 b. 6: 23.

32. Nki yavutuka vova? Kadi ntangu si yakala yankufi, vo ikamba mu Ngidoni, Balaki, Simisoni, Yifita, Davidi, Samueli ye bambikudi,

Nkong. 6: 1 b. 4: 1 b. 11: 1 b. 13: 1 b.

1 Sam. 1: 1 b. 16: 1 b.

33. babedisa bitinu mu minu, basadila lunungu, batambula zinsilulu, babata nwa miazinkosi,

34. bazima lulendo luatia, bavuka mu meno masabala, basiamuswa mu kindakana, bakala ngolo mu mvita, batinisa nkangu miabantu banzenza.

35. Bakento batambula bafwa bau mu mfulukulu, bankaka baluckuzulwa, bu balemwa tambula nkudulu, mpasi batambula mfulukulu yilutidi mbote.

36. Bankaka bavwezwa, babufwa koto, mboki diaka tuvambu ye boloko.

37. Batubwa matadi, batontwa, bazingwa mu mangwengwe, bavondwa mu sabala, bazieta mu nkanda miamame me ye miazinkombo, bamweswa ncita ye nzungu, bakwamuswa,

38. ka bafwanana mu nza ko, baze-nzila mu nsi zankatu ye miongo ye minluka ye mabulu mantoto.

39. Yau babonso batambula kimbangi mu minu, ka batambula nsilulu ko,

40. Nzambi bu kateka kututadila biankaka bilutidi mu mbote, ka bidi lunga ye kondwa yeto.

KAPU 12.

1. Ndubudulu mu nwana bonso Yesu. 4. Ndungulu akwama i ndongi zabiza. 12. Ndubudulu mu lembwa beba. 18. Kiese kiabalekanga minu. 25. Nduengoso mu sotuka mu Nzambi.

Nkianguu bu tuena tuti diodio diadinene diambangi zikutuzunganga, bu tumeni bembika bionso biena zitu ye masumu makutuzunganga, bika yeto mpe tuatatamana yungusa mu nsi-nani eto yituasiwa;

2. tuatala ntuti ye nlungisi aminu, Yesu, wavibidila kulunsi mu diambu diakiese kikasilwa ku ntuala, bu kayina nsoni, wavwanda wa lubakala luakiandu kia Nzambi.

Eb. 2: 10. 1: 3.

3. Kadi luyindula ndiena wavibidila mu mbangusu zampila yoyo kwa yandi kibeni kwa bankwa masumu, ka luidi beba ye lenzangana mu miela mieno.

4. Kadi nate ye bwabu ka lukakididi nate ye menga ko mu nwanisa masumu.

1 Kol. 10: 13.

5. Luavilakana mbombodolo zimkanga yeno nkievo ye bana: Mwan' ami, kuyinani ndongi za Mfumu ko, kulenzanganani ko, bu usembwanga kwa yandi.

Yobi 5: 17. Zing. 3: 11 b. Nzal. 3: 13.

6. Kadi Mfumu ulonganga ndongi kwa wonso ukazolele ye bandanga wonso mwana ukatambulanga.

7. Mu longwa ndongi luvibidilanga; Nzambi ukulukadilanga bonso kwa bana. Kadi nki amwana wena ulembo lo longwa ndongi kwa se?

8. Kansi vo lukondolo ndongi zenina babonso ntoadi, buna lu ba kindumba ye ka bana ko.

9. Diaka: Yeto tuakala mase mansuni eto bonso nlongi miandongi ye tuabamwena nsoni, buna ka tuluti mu lemvuka kwa Se diazimpeve ye kala moyo koe?

10. Kadi yau batulonga ndongi lumbu biafuma, bonso bubabanza bwambote, kansi ndiena mu diambu diabina bitomisanga nitu, kidi tuakala ntusi ampedolola andi.

11. Ndongi zazonsono zimonwanga mu ntangu au, ka mu kala zakiese ko, kansi zakiadi, kansi mboki si kasenda mbutu miyenge kialunungu kwa yau bayukwa zo.

12. Nkiangunu luzangula moko malenzangana ye makungunu matila.

Yes. 35: 3.

13. Lusungika nzila zamalu meno, kidi utembilanga kavengama ko kansi niaka vele.

Zing. 4: 26.

14. Luzomina yenge ye babonso no ye mpedolo, kadi kondolo yo, kamoni Mfumu ko;

Mat. 5: 9. Loma 12: 18. 2 Tim. 2: 23.

15. lutala, ka mwidi kala muntu usotokene mu nlemvo a Nzambi, mpasi mwanzi wandudi ka wamena ye kulumwesa mpasi ye babingi basumukina wo,

5 Mose 29: 18. 2 Kol. 6: 1. Eb. 8: 12.

16. mpasi muntu kakala nkwa kitoko ko ye kiadimbuka bonso Esau wateka kikota kiandi mu dia kumosi.

1 Mose 25: 31 b.

17. Kadi yeno luzeyi, vo mboki yandi mpe, bu kazola vingila fwa diansakumunu, waniafunwa, kadi kabaka fulu kiampilulu adielu ko, mpeleko watomba yo mu mansanga.

18. Kadi yeno ka lualuaka ku mongo ulenda simbwa ko ye ku tia tualena ye ku mwisi ye tombe ye tembo

2 Mose 19: 12 b. 5 Mose 4: 10 b. 5: 22.

19. ye nding' ampungi ye nding' amambu yatingunwa kwa bawa yo, mpasi diambu ka diavutuka vovwa kwa yau ko,

2 Mose 19: 16 b. 20: 18 b. 5 Mose 5: 25. 18: 16.

20. kadi ka bavibidila masakudukuswa ko: Vo bulu mpe kivalakene mongo, si kiavondwa mu matadi;

21. mona-meso makala nsisi beni, Mose wavova: Mono ngiena wonga wawingi ye nzakamene.

22. Kansi yeno lualuaka ku mongo wa Sioni ye mbanza ya Nzambi amoyo, i Yelusalemi diakizulu, kulukutukunu luankembo luamakumi mamafunda mamakabu mazimbasi,

Ngal. 4: 26. Njai. 3: 12. 21: 2, 10.

23. ku bundu diabansemokono basonukwa mu mazulu, kwa mfundisi, i Nzambi ababonso, kwa mpeve zabalunungu bamana lunga,

24. kwa nwawasi aluwawanu luampa, i Yesu, ku menga mandembila malutidi menga ma Abeli mu toma vova.

1 Mose 4: 10. 1 Tim. 2: 5 b. Eb. 8: 6. 9: 15.

10: 22.

25. Lutala ka luidi tunguna ndiena uvovanga, kadi vo babana balembana

taba, bu batinguna ndiena wavova vava ntoto, buna ka tulendi nkutu ko, vo tufila nima kwa ndiena uvovanga mu mazulu.

26. Ntangu yina nding' andi yaniku-sa ntoto; kansi bwabu wasila, wavova: Ndikunu yankaka diaka yanikuna, ka ntoto kaka ko kansi zulu mpe.

27. Kansi diadi: ndikunu yankaka diaka dibakusi nkatukulu abilekwa binikuswanga, bu biavangwa, kidi biavingila bina bilembolo nikuswa.

Mat. 24: 35. 2 Pet. 3: 10.

28. Nkiangunu bu tutambula kimfumu kikakinikuswanga, bika tuakala matondo matufwiti sadila Nzambi bwazolakana mu vumi ye wonga.

29. Kadi Nzambi eto i tia tumanisanga mpe.

5 Mose 4: 24. 9: 8.

KAPU 13.

1. Ndubudulu zampila mu mpila. 20. Mfidu su amalembe.

Bika zola kwakimpangi kwasikila.

Loma 12: 10. 1 Pet. 1: 22. 3: 8. 4: 8.

1 Yoa. 2: 10. 3: 10, 14. 4: 20 b.

2. Ka luvilakanani nzolwa banzenza ko, kadi mu yau bankaka bavana nzo kwa zimbasi, bu balembwa zo zaya.

1 Mose 18: 1 b. Loma 12: 13. 1 Pet. 4: 9.

3. Lubambuka moyo mu bakangama, nkievo luakengo yau, bakwamuwanga, bonso buluena nitu yeno kibeni mpe.

Loma 12: 15.

4. Nkwedolo bika yazituswa mu babonso, ntand' ankvedi wakondwa kwasumuka, kansi bankwa kitoko ye bampala Nzambi si kakubafundisa.

5. Nkalasani eno bika yakondwa nzolwa bivanza, luyambula bina biena yeno bialungila, kadi yandi kibeni wavova: Mono kiniangi ye kisisi nkutu ko.

Mat. 6: 25 b., 34. 1 Tim. 6: 6 b. 1 Mose 28: 15.

5 Mose 31: 6. Yos. 1: 5.

6. I diau tulenda vova mu kibakala kiabiza: Mfumu i nsadisi ami, kimoni wonga ko, muntu nki kalenda kumpanga?

Lumb. 56: 4, 11. 118: 6.

7. Lubambukila ntudisi mieno moyo mialukamba mambu ma Nzambi; lutanginina minu kiau, bu lutaluzulanga nsukulu ankadulu au.

8. Yesu Klisto umosi zono ye bwabu ye mvu ya mvu.

9. Ka luvenguswani kwa ndongolo zampila mu mpila zanzenza ko, kadi bwabiza, vo ntima usikudukwanga mu

nlemvo, ka mu madia ko malembolo tomisa badiatilanga mo. Loma 14: 17.

10. Tuena zikwa dibakondolo lenda mu dia basadilanga vwala dia-koto.

11. Kadi nitu zabulu biena menga manatanga ngudi anganga mu kinlongo mu diambu diamasumu, ziyokwanga ku mbazi atua. 8 Mose 16: 27.

12. Nkiangunu Yesu mpe walungwa ku mbazi amwelo wambanza, kidi kavedisa bantu mu mandi menga.

Yoa. 19: 17. Mat. 27: 32 b. 8 Mose 4: 12. 24: 14.

13. Nkiangunu bika tuavaika kwa yandi ku mbazi atua, tuanata mvwezolo andi.

14. Kadi vava ka tuena mbanza yisikilanga ko, kansi tutombanga yina yakwiza. FIII. 8: 20. Eb. 11: 10, 16.

15. Nkiangunu bika tuanata nkailu miansikulu kwa Nzambi mu yandi ntangu zazonsono, miau i mbutu miakoba bisikanga nkumbu andi.

3 Mose 7: 12. Lumb. 50: 14, 23. 51: 17. 54: 6. Hos. 14: 2. Ef. 5: 20. 1 Pet. 2: 5.

16. Kansi ka luvilakanani vanga mambote ye kaba ko. Kadi nkailu miampila yoyo miiazikwa mizolakananga kwa Nzambi. Loma 12: 13. FIII. 4: 18.

17. Lutumamana ntuadisi mieno, lubayinamana, kadi bakayilanga miela mieno meso bonso yau bana dedisa mambu, kidi bavanga bo mu kiese, ka mu

vumuka ko, kadi diodio ka dikulutomi-sina nitu ko. FIII. 2: 29. Yeh. 3: 18. 33: 2 b.

18. Lutusambidila, kadi tukukilekikisa minu, vo tuena kansansa kiabiza, tuzolele mu biabionsono nkalasani yabiza. Mat. 24: 16.

19. Mono ndutidi mu ndutidila mu kulubombidila luavanga diodio, kidi yakula vutulwa kwa yeno.

20. Nzambi ayenge wavutula tuka mu bafwa ndiena i mvungi waunene wamameme mu menga maluwawanu luamvu ya mvu, i Mfumu eto Yesu,

Yoa. 10: 11. 1 Pet. 2: 25. 5. 4. 1 Tes. 5: 23. Yea. 68: 11.

21. bika kalusungika mu mamonsono mambote mu vanga luzolo luandi, bu kavanganga mu yeto monso mazolakana va luse luandi, mau Yesu Klisto, nke-mbo kwa yandi mu mvu miamvu ya mvu. Amen. 2 Tes. 2: 17. Loma 16: 27.

22. Luzimpangi, mono ilubombidila luavibidila mambu mambombodolo, kadi mono nsonekene nkanda wau kwa yeno mu mafiuma.

23. Luzaya, vo mpangi eto Timoteo wakutulwa; vo kakula kwiza si yakulumona ye yandi.

24. Lukamba malembe kwa ntuadisi mieno miamionsono ye kwa bavedila babonsono. Bisi Italia balufidisi malembe.

25. Nlemvo wakala yeno babonsono.

NKAND' A YAKOBI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 2. Ndubudulu mu tatamana 5. ye mu lombu nduenga. 9. Kiese kiabamputu ye kiadi kiabamvwama. 12. Monso mutukangampukumunu. 19. Ndu-budulu kwa balekanga minu mu vanga naiku.

Yakobi, i nang' a Nzambi ye Mfumu Yesu Klisto, kwa kumi ye makanda mole mu nsansukusu: Lukala kiese!

2. Luzimpangi zami, lubanza, vo i kiese kiakionsono bu luzungwanga kwa mpukumunu zampila mu mpila, Mat. 5: 11 b. Eb. 12: 11. 1 Pet. 1: 6.

3. bu luzeyi, vo ntontolo aninu kieno yisadikilanga ntatumunu. Loma 5: 3.

4. Kansi ntatumunu bika yakala salu

kialunga, kidi luakala balunga ye bamvinia ye lembwa kondwa lekwa.

5. Buna luena, vo muntu kondolo nduenga, bika kalomba kwa Nzambi uvananga kwa babonsono mu kitunga, kansi kasembaanga ko; zau zina vewa kwa yandi.

Zing. 2: 8 b. Mat. 7: 7 b. Yak. 5: 13 b.

6. Kansi bika kalomba mu minu, kakalani keti-keti ko, kadi wonso wena keti-keti ufwanane ye mbul' ambu yidiatuswanga ye tubwanga kwa mpeve.

Mat. 9: 28. 21: 21. Mal. 11: 24.

7. Kadi muntu wowo kabanzeni ko, vo katambula lekwa kwa Mfumu,

8. i bakala diena ntima miole ye nenga-nenga mu nzila zandi zazonsono.

9. Kansi mpangi yafwafwa, bika kikiyana mu zangama kwandi,

10. kansi nkwa kimvwama mu nkulu andi, kadi si kalala nkievo fulu biatiti.

Lumb. 103: 15 b. Yes. 40: 6 b. 2 Kol. 12: 9.
1 Pet. 1: 24.

11. Kadi ntangu yatubuka ye mbanngazi andi ye yayumisa titi, fulu biau biasotuka, ntoko zatuse tuau zavila; nkwa mvwama si kalengila bumosi mu ngiendolo zandi.

Yes. 40: 7.

12. Mayangi mena ye bakala divibidilanga mpukumunu, kadi bu kamana tontama ye fwanana si katambula koloa kiamoyo kiasila Mfumu kwa bakunzolangi.

Mat. 10: 22. 2 Tim. 4: 8. 1 Pet. 3: 14.

13. Muntu kavovani ko, bu kavukumwanga: Mono mpukumunu kwa Nzambi. Kadi Nzambi kalendakane ko mu vukumunwa kwa bianbi, yandi kibeni kavukumunanga muntu ko.

1 Kol. 10: 13.

14. Kansi muntu muntu uvukumunwanga, bu katuntwanga ye kondwanga kwa nzinunu yayandi kibeni.

15. Nzinunu bu yameni yaka, yibutanga masumu; kansi masumu bu malungidi, mabutanga mfwilu.

Loma 6: 23.

16. Lumpangi zami zazolwa, ka luzimbalani ko.

1 Kol. 6: 9. 15: 33. Ngal. 6: 7.

17. Nkailu miamionsono miamboteye nkailu miamionsono mialunga mitukanga ku ntandu, mikulumukanga tuka kwa Se diakia dikadiena mpilulu nkutu ko vo kini kiampiluzuka ko.

18. Mu luzolo luandi watubuta mu mambu makedika, kidi tuakala bonso ntekidi alekwa biandi biasemwa.

Yoa. 1: 13. 1 Kol. 4: 15. 1 Pet. 1: 23, 25.

19. Luzaya, lumpangi zami zazolwa; kansi bika bantu babonsono bakala nzaki zawila, fuki kiavovila, fuki kianga-nzi.

Yak. 3: 1 b.

20. Kadi nganzi zabakala ka zisadikilanga lunungu lua Nzambi ko.

21. Nkiangunu lubembika nsumukunu zazonsono ye kiaba kiayambi, lutambula mu kimpombo mambu makunwa malenda vulusa miela mieno.

Kolo. 3: 8. 1 Pet. 2: 1 b. Luk. 8: 11, 15.

22. Kansi lukala mvangi miamambu, ka minwe kaka ko, bu lukukivunginikanga.

Mat. 7: 21, 24. Loma 2: 13. 1 Yoa. 3: 7.

23. Kadi vo muntu i nwe amambu ye ka mvangi ko, yandi fwanane ye bakala ditalanga zizi kiandi kiambutukulu mu lumweno.

Mat. 7: 26.

24. Kadi wakitala, wakataka ye ntumbu vilakana, bonso bukakadidi.

25. Wonso watala mu nsiku mialunga, i nsiku miakimpwanza, ye sikilanga bo, bu kayikidi nwe uvilakananga ko, kansi mvangi usalanga, yandi si kakala mayangi mu mavanga mandi.

26. Vo muntu ukukibanzila, vo i nsambidi a Nzambi, bu kalembolo lemvula ludimi luandi, kansi uvunginikanga ntim' andi, nsambudulu andi a Nzambi i yankatu.

1 Pet. 3: 10.

27. Nsambudulu a Nzambi yavedila ye yakondwa kwasumuka va luse lua Nzambi ye Se i yayi: bumina kwa bakondolo se ye kwa mafwola mu nzungu zau ye kukikeba kondwa kwasona mu nza.

KAPU 2.

1. Muntu kafwiti tala zizi biabantu ko. 14. Diawaswana diena ye minu kiamoyo ye minu kiafwa.

Luzimpangi zami, ka lulekani minu ko mu Mfumu eto Yesu Klisto, i Mfumu yankembo, mu tala zizi kiabantu.

2. Kadi vo bakala kotele mu nzo eno yalukutukunu wena kimpambu kiawola va nlembo ye mvwatu wacema, kansi vo wamputu mpe kotele mu mvwatu wamvindu,

3. vo lutedi ndiena uvweti mvwatu wacema ye luvovele: Ngeye, vwanda vava vena vabiza, kansi luvovele kwa wamputu: Ngeye, telama koko, vo: Vwanda va banda diamfiduku amalulami,

4. buna yeno ka luvengi diwaswana mu ngudi eno koe, luayikidi mfundisi mu mabanza mambi?

5. Luzimpangi zami zazolwa, luwa, kadi Nzambi kasolele bamputu mu nza yayi koe mu kala kimvwana mu minu ye mvingidi miafwa miakimfumu kikasila bakunzolangi?

Luk. 6: 20. 1 Kol. 1: 26 b. 2: 9.

6. Kansi yeno luavwezele wamputu. Kadi ka i bankwa kimvwama koe bakuluzungulanga, ka yau koe bakulukokanga ku biandu biamfundusu?

7. Kadi ka i yau koe batiakanga nkumbu yabiza yabikwa va ntandu ayeno?

8. Vo lumana nsiku wakitinu bonso bwena masonukwa: Zola ni aku bonso ngeye kibeni, buna luvanganga bwabiza.

3 Mose 19: 18.

9. Kansi vo litalanga zizi kiabantu, lusadikilangamasumu, lutungululwanga kwa nsiku bonso ntulumuni.

3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17. 16: 19.

10. Kadi ukebanga nsiku miamionsonso, kansi tele sakuba mu umosi, yandi neti nkanu mu miamionsonso.

5 Mose 27: 26.

11. Kadi wavova: Kuyangani ko, wavova mpe: Kubemani ko; kansi vo ulembolo yanga, kansi ubemene, buna weka ntulumuni ansiku. 2 Mose 20: 13 b.

12. Luvova ebu, luvanga ebu, bonso babana bana funduswa mu nsiku miamimpwanza.

13. Kadi mfundusu yikondolo nkenda kwa yau bakabavengi nkenda ko. Nkenda zikukiyananga kwa mfundusu.

Mat. 6: 15. 18: 82 b. Luk. 6: 88.

14. Luzimpangi zami, nki antomono, vo muntu voleve, vo minu kiena yandi, kansi kondolo mavanga? Kadi minu kiokio kilenda kumvuluse? Mat. 7: 26 b.

15. Vo mpangi vo busi bena mpeneye bakondolo dia mu kina lumbu,

16. kansi mosi mu yeno voleve kwa yau: Luenda mu yenge, luyotila, luyukuta, kansi lulembolo kubavana kibeni na nkinzi mu zinitu zau, buna diodio nki antomono? 1 Yoa. 3: 17 b.

17. I buna minu kiena kiafwa mu kiau kibeni, vo kikondolo mavanga.

18. Kansi muntu si kavova: Ngeye wena minu, mono ngiena mavanga. Unsonga minu kiaku kikondolo mavanga, mono ikusonga minu kiami mu mavanga.

19. Ngeye lekele minu, vo Nzambi i mosi kaka; buna bwabiza vengi; mpeve zambi mpe zilekanga minu ye zikamanga nitu. Mal. 1: 24.

20. Kansi umuntu wankatu, zolele kwaku zaye, vo minu kikondolo mavanga ka kiena ngolo ko?

21. Abalahami, i seto, kadi kanunguswa mu diambu diamavanga koe, bu katuala mwan' andi Isaki va zikwa? 1 Mose 22: 1 b. Eb. 11: 17.

22. Ngeye mweni, vo minu kiasadikila ye mavanga mandi, minu kialunguswa mu mavanga,

23. masonukwa mayenda detila mavovele: Abalahami walekila Nzambi minu, watangulwa bo vo lunungu, wabikwa nkundi a Nzambi.

1 Mose 15: 6. 2 Lus. 20: 7. Yes. 41: 8.

24. Yeno lumweni, vo muntu ununguswanga mu mavanga ye ka mu minu kaka ko.

25. Bonso bobo mpe Lahabi, i nsuza, kadi kanunguswa mu mavanga koe, bu katambula zintumwa ye wawaikisila zo nzila yankaka? Yos. 2: 1 b.

26. Kadi bonso nitu yikondolo mpeve

yena yafwa, i buna minu kikondolo mavanga kiafwa mpe.

KAPU 3.

1. Nduengoso zatina sadila ludimi bonso bonso 13. ye mu tina nzonza ye tuvanguku.

Luzimpangi zami, ka lukalani minlongi babingi ko, bu luzeyi, vo si tuatambula mfundusu yilutidi mu nene.

2. Kadi mu lekwa biabingi tutanga sakuba yeto babonsono. Vo muntu lembolo ta sakuba mu diambu, buna yandi i bakala dialunga ye lenda lemvolu nitu yamvimba.

Zing. 30: 9. Mpovi 7: 21. Yak. 1: 36.

3. Tala, vo tutulanga luvambu mu nwa miabakavala, kidi batutumamana, tubangumuninanga lo nitu zau zamvimba;

4. tala, nzaza mpe zena zazinene, zivekuswanga kwa mpeve zangolo, zibangumunwanga kwa bindukulu kiakike konso kuzolele kani diambindiki,

5. i bobo mpe ludimi i kiela kiakike kitanga mayama mu lekwa biabinene. Tala fitia-tia, bonso bufilenda kwika mfinda yayinene.

Zing. 12: 18. 15: 2. Lumb. 140: 8 b.

6. Ludimi mpe i tia. Bonso nza yakondwa kwalunungu bwena ludimi mu biela bieto, lufinzulanga nitu yamvimba, lukwikanga kalu diambutukulu diamoyo, luau kibeni bu luakwikwa tia kwa bilungi.

Mat. 15: 11, 18 b.

7. Kadi kibulu kiakionsono, kiabulu biamalu maja ye kiazinuni ye kiabianzanzala ye kiabulu bianlangu kitolulwanga mu kimuntu,

8. kansi muntu nkutu kalendi tolula ludimi ko, i ma kiambi kilembolo dingama, kizedi kwa nsa mivondanga.

9. Mu luau tusakumuninanga Mfumu ye Se, mu luau tusingilanga bantu bavangwa mu kifwani kia Nzambi.

10. Mu nwa umosi muvaikanga nsakumunu ye nsingulu. Luzimpangi zami, ka bufwiti kala bobo ko.

11. Kadi nkelo ukelumunanga nlangu waveluka ye wandudi mu mwasi umosie?

12. Luzimpangi zami, kadi nti waku-yu ulenda buta olive, vo nti wavinia kuyue? Nkelo wena mungwa ka ulendi tukisa nlangu waveluka ko.

13. Buna luena, nani i nkwa ndue-nga ye zayu? Bika kasonga mu nkala-sani andi yabiza mavanga mandi mu kimpombo kianduenga.

14. Kansi vo luena vema kwambi ye

luvanguku mu ntima mieno, buna ka lukukiyanani kwa kedika ko ye vuna.

15. Nduenga zozo ka zikululumukini tuka mu kayengele ko, kansi zakintoto, zakimuntu ye zampeve zambi.

2 Kol. 2: 6 b.

16. Kadi vena vema ye luvanguku, i vana vena bonso bonso ye mavanga mamonsono mambi.

1 Kol. 3: 3. Gal. 5: 19 b.

17. Kansi nduenga zitukidi mu kayengele, va ntete zena zavedila, mboki yenge, nlembami, nzaki zalebakana, zizedi kwa nkenda ye mbutu miambote, zilembolo swaswasa, zikondolo disu kansi alukaya.

Mat. 5: 9. 1 Tim. 3: 3.

18. Kansi mbutu mialunungu mikunwanga mu yenge kwa yan bavanganga yenge.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu lembwa yandukila meso ye zozza ye kela 13. ye mu lembwa sa vuvu mu kiambazi.

Kwe kutukidi mvita ye nzingu biena yeno? Kadi ka kwaku ko, i kwa keto dieno dinwananga mu biela finta?

Loma 7: 23. 1 Pet. 2: 11.

2. Luzininanga moyo, kansi ka luena lekwa ko; luvondanga ye luyandasanga meso, kansi ka lulendi baka ndandu ko; lunwananga mvita ye nzingu, kansi ka luena lekwa ko, kadi ka lulombanga ko. Lumb. 66: 18. Zing. 1: 24 b.

3. Lulombanga, kansi ka lutambulanga ko, kadi bwambi lulombanga, kidi luafukisa bio mu keto dieno.

4. Yeno lumpala zabakento, ka luzeyi koe, vo kikundi kianza i kitantu kwa Nzambi? Nkiangunu wonso zolele kala nkundi anza, yandi ukukisa ntantu a Nzambi.

5. Kanivo lubanzange, vo masonu kwa mavovele mu nkatu: Mpeve yena kundu mu yeno yena ngunda zayandu diameso?

6. Kansi yandi uvananga nlemvo ulutidi mu nene. Nkiangunu mavovele: Nzambi unangumukinanga ban kwa mayama, kansi uvananga nlemvo kwa bakiyananga. Zing. 8: 34. 1 Pet. 5: 5.

7. Nkiangunu lukemvuka kwa Nzambi. Lukakila nkadi ampemba, yandi si kataba mu yeno.

1 Pet. 5: 9. 1 Yoa. 5: 18.

8. Lufinangana ye Nzambi, yandi si kakulufinangana. Lubankwa masumu, luvedisa moko meno, luvedisa ntima mieno, lubankwa ntima miole.

Sak. 1: 3. Yes. 1: 16 b. 57: 15.

9. Luzaya nzungu zeno, lukala kiadi. Ludila; bika tusevo tueno tuakituka kiadi, kiese kieno kiakituka yindalala.

Mat. 5: 4.

10. Lukukiya vana luse lua Mfumu, yandi si kakuluzangula.

Luk. 14: 11. 1 Pet. 5: 6.

11. Luzimpangi, ka lukelasanani ko. Ukelanga mpangi andi vo fundisanga mpangi andi, ukelanga nsiku ye ufundisanga nsiku, kansi vo ufundisanga nsiku, buna ku mvangi ansiku ko, kansi mfundisi.

Mat. 7: 1. Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5.

12. Mvansi ansiku ye mfundisi i mosi kwandi, i ndiena ulenda vulusa ye bunga; kansi ngeye, u nani ufundisanga ni aku?

13. Ntuendino bwabu yeno luvovanga: Lumbu ki vo mbazi tuakwenda ku mbanza yoyo ye kala kuna mvu mosi ye kita ye baka ndandu,

Zing. 27: 1.

14. —yeno lukaluzeyi bina biambazi ko; kadi moyo mieno bwe miena? Kadi yeno i mwisi umonekene finta ngu-ntangu, mboki uledi—

15. yeno lukutu vova: Vo Mfumu zolele, si tuakala moyo ye vanga diodio ye edi.

16. Kansi bwabu lukukiyananga mu mayama meno. Luyanu lualonsono luampila yoyo luena luambi.

17. Nkiangunu wonso zeyi vanga mabiza, kansi lembolo mo vanga, i masumu kwa yandi.

KAPU 5.

1. Nsembolo kwa bamvwama. 7. Ndubudulu mu vibidila ye mu tina dia ndefi. 13. Bonso bufwiti sambudulwa bona yela.

Ntuendino bwabu, lubankwa kimvwama, ludila, luyaula mu ncita zeno zikwizanga.

2. Kimvwama kieno kiabolele, mvwatu mieno miadilu kwa mwa nka-bu.

Mat. 6: 19.

3. Wola ye palata bieno biena nkazunkazu, nkazu-nkazu zabiau si zakala kimbangi kwa yeno ye dia nsuni mieno nkievo tia. Yeno luayudikidi mbongo mu lumbu bizimuina.

4. Tala, nsendo abisadi bizaka maviva meno uluabayimina, ubokanga; mbokolo abiyonziki yakotele mu matu ma Mfumu Sebati.

3 Mose 10: 18. 5 Mose 24: 14. Yel. 22: 13.

Malaki 3: 5. 1 Mose 4: 10. Lumb. 18: 6.

Yes. 5: 9.

5. Yeno luasidi kindila va ntoto, lua-

kedi moyo mu kindiafu, yeno luavulu-kisi ntima mieno mu lumbu kiampon-dolo.

Luk. 12: 19. 16: 19.

6. Yeno luabedese, luabemene nkwa lunungu; kakulunangumukinanga ko.

Yes. 57: 1.

7. Nkiangunu luzimpangi, luvibidila nate ye ngizulu a Mfumu. Tala mvati uvingilanga mbutu miantalu mu ntoto, wenina mio mvibudulu nate ye miave-wa mvula zantombo ye zandolo.

8. Yeno mpe luvibidila kweno, lusi-kidika ntima mieno, kadi ngizulu a Mfumu yena lukufi.

1 Tes. 4: 15 b. 2 Tes. 2: 1.

9. Luzimpangi, ka luvumukani muntu kwa ni andi ko, ka luidi funduswa. Tala, mfundisi telamene va mwelo.

10. Luzimpangi, lubonga bambikudi bonso kifwani mu ndungulu ye mu vibidila, bavova mu nkumbu a Mfumu.

11. Tala, tusikanga bamana tatama-na, vo bankwa mayangi. Yeno luawilu mu ntatumunu a Yobi, nsukusulu a Mfumu luamweni yo, kadi Mfumu we-na mbidi ankenda ye mfuwa kiadi.

Yobi 1: 21 b. 42: 10. Lumb. 103: 8.

12. Luzimpangi zami, va ntandu amamonsono ka ludiani ndefi ko, ka mu zulu ko, ka mu ntoto ko, ka ndefi yankaka ko; kansi inga dieno difwiti kala inga, ve dieno diakala ve, ka luidi nata mfundusu.

13. Muntu mu yeno weti lungwe? Bika kasambila. Muntu weti yanga-lale? Bika kayimbila tumbu. Ef. 5: 19.

14. Muntu wena yela mu yeno? Bika katedisa ngudi zadibundu mbila, bika basambila va ntandu ayandi, bu bankusidi mazi mu nkumbu a Mfumu.

Mal. 6: 13.

15. Nsambulu aminu si yavulusa wena yela, Mfumu si kakuntedimisa; vo wavola masumu mpe, si kayambu-dulwa mo.

16. Nkiangunu lutambudila muntu kwa ni andi masumu meno ye lusam-basana, kidi luaniaka. Ndombolo ankwa lunungu yilendanga mamingi mu salu kiandi.

17. Elia, i muntu wankadulu yifwa-nane ye yeto, yandi wasambila nsam-bulu, vo ka kunoki mvula ko, mvula yalembwa noka va ntoto mvu ntatu ye ngonda sambanu. 1 Nt. 17: 1 b. Luk. 4: 25.

18. Yandi wavutuka sambila, zulu diavana mvula, ntoto wabuta mbutu miandi.

1 Nt. 18: 1, 41 b.

19. Luzimpangi zami, vo muntu mu yeno zimbale mu kedika ye muntu umbangumuni,

Mat. 18: 15.

20. Bika kazaya, vo wonso ubangu-muni nkwa masumu mu nzimbusu anzil' andi, yandi si kavulusa mwel' andi mu lufwa ye fuka mbidi amasumu.

Zing. 10: 12.

NKANDA WANTETE WA PETELO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi. 13. Ndubudulu mu diata ndiatulu yanlongo.

Petelo, i ntumwa a Yesu Klisto, kwa banzenza basolwa bansansukusu mu Ponto, Ngalatia, Kapadokia, Asia, Bitinia,

2. bonso bwena ntekidil' anzailu a Nzambi, i Se, mu mpedoso a Mpeve, mu ntumumunu ye ndembolo amenga ma Yesu Klisto. Nlemvo ye yenge bi-anieka mu yeno.

2 Pet. 1: 2. Yud. b. 2.

3. Bika Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto watondwa bwenina nkenda zandi zazinene watubutulula

ku vuvu kiamoyo mu mfulukulu a Yesu Klisto mu bafwa,

Ef. 1: 3. Tit. 3: 5 b.

4. mu diambu diadifwa dilembolo fukila ye siwa mvindu ye lengila, dilulundulu mu mazulu,

Kolo. 1: 5. 2 Tim. 1: 12.

5. i yeno lukebwanga mu lulendo lua Nzambi mu minu ku mpulusu yakubama mu zayakana mu ntangu yansukulu

6. yiluna yangalalala, bu luakiva-ngulwa kiadi bwabu fintangu-ntangu mu mpukumunu zazingi zampila mu mpila, vo luena bo nkinzi,

Loma 8: 18. 2 Kol. 4: 17. 1 Pet. 5: 10.

Yak. 1: 2.

7. kidi kina kitontanga minu kieno kiamonwa, vo kilutidi ntalu mu wola ulalanga, kansi utontwanga mu tia, mu diambu diansikulu ye nkembo ye nzi-tusu mu nzaikusu a Yesu Klisto

Zing. 17: 8. Yes. 48: 10. 1 Kol. 8: 13.
1 Pet. 4: 12 b.

8. uluzolanga, bu lualembwa kumona, ululekilanga minu bwabu, bu-lulembolo kummona, si luayangalala mu kiese kilembolo vovakana ye kiankemboso,

2 Kol. 5: 7. Eb. 11: 1, 27.

9. bu lubaka nsukulu aminu kieno, i mpulusu amiela mieno.

10. Mu mpulusu yoyo bambikudi bayuvuzula ye fiongunina, babikula nlemvo wowo uluasilwa,

11. bafiongunina yonso ntangu ye bonso bwenina ntangu yasonga Mpeve ya Klisto yakala mu yau, bu yateka ta kimbangi mu ndungulu za Klisto ye nkembo miayiza landa.

1 More 49: 10. Dan. 2: 44. 9: 24. Yes. 53: 3.

Luk. 24: 26. Fili. 2: 7 b. Eb. 12: 2

12. Bazaikuswa, vo ka bakukisadila ko kansi yeno mu momo maluakambwa bwabu mu yau balusamunina nsamu wambote mu Mpeve yavedila yafiduswa tuka mu zulu; mbasi zizolele tala mu momo.

Ef. 8: 8 b.

13. Nkianguu bu lukengi tuketo tuamadiela meno ye lembolo kolwa, lusa vuvu kialunga mu nlemvo ulutuadulu mu nzaikusu a Yesu Klisto.

Luk. 12: 85. 21: 34. Ef. 6: 14. Loma 13: 13.

1 Tes. 5: 6.

14. Bonso bana bantumumunu ka luvukumukinani ko nzinunu zeno zatekila mu kondwa kweno kwanzailu,

15. kansi bonso bwena nkwa vedila walubokila, lukala yeno kibeni mpe bavedila mu nkalasani zazonsono,

16. bu diasonama: Lufwiti kala bavedila, kadi mono ngiena wavedila.

8 Mose 11: 44 b.

17. Vo yeno lubombidilanga yandi nkievo Se ufundisanga bonso bwenina mavanga mamuntu muntu ye lembolo tala zizi kiamuntu, buna ludiatu mu vumi mu ntangu zeno zakinzenza,

Loma 2: 11. Fili. 2: 12.

18. bu luzeyi, vo ka luakulwa mu nkalasani eno yafukila yilusaisulwa kwa mase mu lekwa bifukilanga ko, mu palata vo wola,

19. kansi mu menga mantalu nkievo mamwan' ameme ukondolo kieta ye sona, i ma Klisto,

1 Kol. 5: 7. 6: 20. Eb. 9: 12, 14. Nzal. 5: 9.

20. wakizailwa, nza bu yakondwa

lufulu, kansi wamonika mu diambu dieno mu nsukulu azintangu,

Loma 16: 25 b. Ngal. 4: 4. Ef. 1: 9 b. Eb. 1: 2.

21. i yeno mu yandi lulekanga minu mu Nzambi wamfulukisa mu bafwa, wamvana nkembo, i diau minu kieno ye vuvu biena mu Nzambi.

Loma 6: 4. Fili. 2: 9.

22. Bu luvedese miela mieno mu ntumumunu yakedika mu kala zola kwa zimpangi kukondolo disu kungsi alukaya, luzolasana kungsi amintima mu vema,

Loma 12: 10. Ef. 4: 2 b. 1 Tim. 1: 5.

1 Pet. 2: 17.

23. bu luabutululwa, ka kwa mbongo yifukilanga ko, kansi kwa yikayifuki, mu mambu ma Nzambi mamoyo masikilanga.

24. Kadi nsuni miamionsono miena nkievo titi, nkembo wawonsono wami-au nkievo fulu biatiti; titi bialengila, fulu biasotuka,

Lumb. 102: 12 b. 103: 15 b. Yes. 40: 6 b.

25. kansi mambu ma Mfumu masikilanga mvu ya mvu, i mambu mama-na maluasamununwa mu nsamu wambote.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu bembika yambi yayonso-no, 11. mu toma diata ye bangoi, 13. mu tumamana minyadi ye zimfumu.

Nkianguu bu lubembekele yayibi yayonso-no ye bungubi bwabonsono ye disu kungsi alukaya ye yandu diameso ye kela kwakonsono,

Yak. 1: 21. Ef. 4: 22, 25. Kolo. 3: 8 b.

Eb. 12: 1.

2. lukala ngunda bonso bana banswa mu mamvumina manduenga makondolo bungubi, kidi luakudila mo mu mpulusu,

3. vo lubimbidi, vo Mfumu wena wampwenia.

Lumb. 34: 8.

4. Luizanga kwa yandi, i tadi diamoyo dianiafunwa mu kedika kwa bantu, kansi kwa Nzambi diena diasolwa, diantalu.

Lumb. 118: 22. Ef. 2: 20.

5. Yeno mpe nkievo matadi mamoyo lutungwa kweno mu nzo yakimpeve yakinganga kianlongo mu diambu dianata nkailu miazikwa miakimpeve mitambulu mu zolakana kwa Nzambi mu Yesu Klisto.

Ef. 2: 21 b. Eb. 3: 6. Loma 12: 1. Eb. 18: 15.

6. Nkianguu mabikwanga mu masonukwa: Tala, ntudidi mu Sioni tadi diakifuma, diasolwa, diantalu, wonso ulekilanga dio minu kafwiswa nsoni nkutu ko.

Yes. 23, 16. Loma 9: 33.

7. Nkiangunu kwa yeno lulekanga minu kwena nzitusu, kansi kwa badimbulanga minu tadi diodio dianiafuna mintungi diakituka tadi diakifuma ye tadi dianteso asakuba ye tadi diambwisu.

Lumb. 118: 22.

8. Batanga sakuba, bu balembolo tumamana mambu, i buna bazengulwa mpe.

Yes. 8: 14.

9. Kansi yeno i mbandu yasolwa, kinganga kiakitinu, kanda diabavedila, bantu bamvwa, kidi luatendikisa lusongo luandiena walubokila mu katuka mu tombe ye kwiza ku kia kwandi kwangitukulu.

2 Mose 19: 5 b. 5 Mose 7: 6. Yes. 62: 12.

10. Vakiakedi yeno ka lu bantu ko, kansi bwabu lu bantu ba Nzambi, i yeno lualembwa fwilwa nkenda, kansi bwabu luafwilulu nkenda.

Hos. 1: 10. 2: 28.

11. Lubakiazolwa, mono ilubombidila bonso bambumini ye banzenza, mpasi luayambula nzinunu zansuni zinwanisanga mwela;

12. lukala nkalasani yabiza ye bangoi, kidi yau mu yina yibakulukedilanga nkievo mvangi miayayibi bakembila Nzambi mu lumbu kiambumununu mu diambu diamavanga mabiza mabatalanga.

Mat. 5: 16. 1 Pet. 8: 16.

13. Mu diambu dia Mfumu lulemvuka kwa mpangulu zazonsono zakimuntu, kanivo i ntinu, i yandi ulutidi mu nene,

Loma 13: 1 b. Tit. 3: 1.

14. kanivo minyadi miafiduswa kwa yandi mu vutula ndinda kwa mvangi miayayibi kansi mu sika bavanganga yambote.

15. Kadi luzolo lua Nzambi i lualu, vo lubata nwa akondwa kwanzailu zabantu bakifutu, bu luvanganga mambote,

1 Pet. 3: 16.

16. bonso bampwanza, ka lukalani kimpwanza nkievo yunga kiamfukila kiayayibi ko, kansi bonso minanga mia Nzambi.

Yoa. 8: 32. Loma 6: 18. Ngal. 5: 1, 13.

17. Luzitisa babonsono, luzola zimpangi, luvumina Nzambi, luzitisa ntinu.

Loma 12: 10. Fili. 2: 3. Eb. 13: 1.

18. Lubisielo, lulemvuka kwa mfumu zeno mu vumi kiakionsono, ka zina zambote ye zanlembani kaka ko kansi zamvilangani mpe.

Ef. 6: 5. Kolo. 3: 22.

19. Kadi diadi i nlemvo, vo muntu mu diambu diakansansa mu Nzambi uvibidilanga kiadi, bu kalungwanga bulembolo songa.

Mat 5: 10.

20. Kadi bwe bwenina luyanu, vo luvibidilanga, bu luvulanga masumu ye bandwanga? Kansi vo luvibidilanga, bu luvanganga mambote ye lungulwanga mo, diodio i nlemvo kwa Nzambi.

1 Pet. 3: 14, 17 b. 4: 14 b.

21. Kadi luabokulwa mu diambu diodio. kadi Klisto mpe walulungulwa ye walusisila kifwani, kidi luanama tamba biandi,

Mat. 16: 24. Yoa. 13: 15. Fili. 2: 5.

22. walembwa vanga masumu, bungubi ka bwazolulwa mu nwa andi ko;

Yes. 53: 9. 2 Kol. 5: 21. 1 Yoa. 3: 5.

23. bu kafingwa, kavutula mfingulu ko, bu kalungwa, kavumisa ko, kansi wayekula dio kwa yandi ufundisanga bwalunungu;

Mat. 27: 39 b. Yoa. 8: 48 b.

24. yandi kibeni wanata masumu meto mu nitu andi va nti, kidi bu tuafwila masumu, tuakadila lunungu moyo, mu vwa biandi luaniakuswa.

Yes. 53: 5. Loma 6: 1 b.

25. Kadi yeno luazimbala nkievo mameme, kansi bwabu luabangumuka kwa mvungi ye nkengi amiela mieno.

Yes. 53: 6. Yeh. 34: 5 b. Yoa. 10: 11 b.

Eb. 13: 20.

KAPU 3.

1. Ndubudulu kwa bankwedi, 8. ndubudulu mu nkadulu zifweni 13. ye mvibudulu mu ndungulu.

I bobo mpe lubakazi, lulemvuka kwa babakala bayeno kibeni, kidi vo bankaka bakolamana mambu babakwa ndandu mu kondwa mambu mu nkalasani abakazi,

1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34. Ef. 5: 22.

Kolo. 8: 18. Tit. 2: 5.

2. bu batalanga mu nkalasani eno yandedomo mu vumi,

3. ntoko zau ka zikalani ntoko za ku mbazi ko zampandulu ansuki ye ntululu antoko zawola ye mvwatulu amimvwatu,

1 Tim. 2: 9.

4. kansi muntu waswekwa wantima mu ntoko yikayifuki yampeve yanlembami yena napi, yena ntalu va luse lua Nzambi.

Loma 7: 22. 2 Kol. 4: 16.

5. Kadi vakiakedi bakento bavedila bakisila ntoko bumosi, i yau basa vuvu mu Nzambi, bu balemvuka kwa babakala bayau kibeni,

6. bonso bwatumama Sala kwa Abalahami ye wambikanga mfumu; i yeno bana bandi luayikidi, vo luvanganga mambote ye lembwa kala widi wonga nkutu.

1 Mose 18: 12.

7. I bobo mpe lubakala, lukunda-

nanga va kimosi bwenina nduka ye wumbwa kiankento, bu kilutidi mu kindakana, lubazitisa mpe, bonso mvingidi yeno mifawa dianlemvo wamoyo, mpasi tusambululu tueno ka tuidi kakulwa.

1 Kol. 7: 3. Ef. 5: 25. Kolo. 8: 19.

8. Vazimunina lukala babonsono diela dimosi, mfwisasani ankenda, nzolwa zimpangi, kiwuntu, luyinunu, Loma 12: 16. 15: 5. Fili. 3: 15 b.

9. ka luvutulani yambi mu yambi ko, mvwezo mu mvwezo ko, kansi mu mamvutu lusakumuna, kadi luabokulwa mu diambu diodia, kidi luavingila fwa diansakumunu.

8 Mose 19: 18. Zing. 20: 22. Mat. 5: 39.

1 Kol. 6: 7.

10. Kadi wonso zolele zola moyo ye mona lumbu biambote, kasimba ludimi luandi mu yayibi, ye bikoba ka bidi vova bungubi,

11. bika kafila yayibi nima ye vanga mambote, bika katomba yenge ye zomina kio.

12. Kadi meso ma Mfumu mena va ntandu abalunungu ye matu mandi mu ndombolo zau, kansi zizi kia Mfumu kiena va ntandu abavanganga yambi.

13. Nani ndiena ufwati kuluvanga yambi, vo luveminanga mambote?

14. Kansi vo si lualungwa mu diambu dialunungu mpe, mayangi lueni. Ka lubakadilani widi wonga nkutu ko, ka lupamunwani mpe ko.

Mat. 5: 10. 1 Pet. 2: 19 b. 4: 14 b. Yes. 8: 12.

Mat. 10: 28.

15. Kansi lubieka Klisto Mfumu mu ntima mieno, lukubama ntangu zazonono mu vutula kwa wonso uzolele kuluyuvula bila kiavuvu kiena mu yeno, mwanki mu kimpombo ye vumi.

16. Lukala kansanea kiambote, kidi batiakanga nkalasani eno yambote mu Klisto bafwiswa nsoni mu momo mabakulukedilanga.

Tit. 2: 8. 1 Pet. 2: 12, 15, 19.

17. Kadi vo luzolo lua Nzambi luzolele bo, buna bwambote, vo lulu-ngwanga, bu luvanganga mambote, bwambi bu luvanganga mambi.

18. Kadi Klisto mpe wafwa kiamakulu mu diambu diamasumu, nkwa lunungu mu bankwa kondwa kwalunungu, kidi katutuala kwa Nzambi, mwanki wavondwa mu nsuni, kansi wavumuswa mu mpeve

Loma 5: 6. Eb. 9: 15, 28. 2 Kol. 13: 4.

19. yikayendila ye samunina zimpeve mu boloko,

1 Pet. 4: 6.

20. zakolama vakiakedi, mvibudulu a Nzambi bu yavingila mu lumbu

bia Noa, nzaza bu yakubukwa yavulusulwa bafuma mu nlangi, i nani diamiela;

1 Mose 6: 1 b.

21. wau i kifwani ukutuvulusanga mpe, i mbotokolo, ka nkievo mbembokolo amvindu ansuni ko kansi ngiuvulu akansansa kiambote kwa Nzambi mu mfulukulu a Yesu Klisto

Ef. 5: 20.

22. wena va lubakala lua Nzambi, bu kakiyendila ku zulu, zimbasi ye bankwa lendo ye tulendo bu kalemvudulwa bio.

Lumb. 110: 1. Ef. 1: 20 b.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu ndiatulu yavedila, 7. mu lembwa kolwa kansi mu salasana, 12. mu yangalala mu ndungulu.

Nkiangunu Klisto bu kalungwa mu nsuni, buna luvwata luazu biobio biadiela dimosi mpe, kadi walungwa mu nsuni, wayambula masumu,

Loma 6: 8 b.

2. kidi lualembwa vutuka kala moyo bwenina nzinunu zabantu mu ntangu yisidi mu nsuni, kansi bwenina luzolo lua Nzambi.

Loma 12: 2. 14: 7 b. 2 Kol. 5: 15. Ngai. 2: 20.

1 Tes. 5: 10. Eb. 9: 14.

3. Kadi bulungidi, bu luavanga mu ntangu zavioka luzolo luabangoi, luadiata mu kintiengi, nzinunu, kinduvu, makinu, nkembo amalavu ye nsambulubiteki zakondwa lue.

Loma 13: 18. Ef. 4: 17.

4. Nkiangunu bayitukwanga, bu batiakanga, bu lulembolo yungusa yau ku mwila umosi wakintiengi,

5. si badesisa mambu kwa ndiena wakubama mu fundisa bamoyo ye bafwa.

Yoa. 5: 25. Mav. 10: 42.

6. Kadi mu diambu diodio bafwa mpe basamununwa nsamu wambote, mpasi bafunduswa bwenina bantu mu nsuni, kansi bakala moyo bwenina Nzambi mu mpeve.

7. Nsukulu abiabionsono yeka lukufi. Nkiangunu luluenga, lulembwa kolwa mu tusambululu.

2 Pet. 3: 9 b. 1 Yoa. 2: 18.

8. Va ntandu abiabionsono lukala ntatumunu mu zolasana, kadi zola kufukanga mbidi amasumu.

Zing. 10: 12.

9. Lukalasanu nzolwa banzena mu kondwa kwavuma.

10. Lusalasana muntu muntu ye wandi nkailu ukatambula bonso mi-nkebi miabiza mianlemvo wa Nzambi wampila zazingi.

2 Kol. 8: 12. 1 Kol. 12: 4. Tit. 1: 7.

11. Vo muntu uvovanga, kavova nkiyevo mambu ma Nzambi; vo muntu usadilanga, kasadila bonso bwenangolo zivananga Nzambi, mpasi mu Yesu Klisto Nzambi kakembulwa mu mamonso, i kwa yandi kwena nkembo ye ngolo mu mvu miamvu ya mvu. Amen.

Loma 12: 6 b.

12. Lubakiazolwa, ka luyitukwani ko mu tia tuena mu yeno tulumwe-swanga mu mpukumunu, nkievo lubwidi diambu dianzenza,

Yes. 48: 10.

13. kansi bonso buluena ntuali mu ndungulu za Klisto, luyangalala, kidi luayangalala ye kala kiese mpe mu nzaikusu andi ankembo.

Fili. 8: 10 b. Kolo. 1: 24. 2 Tim. 2: 10.

14. Vo luvwezswanga mu nkumbu a Klisto, mayangi mena yeno, kadi Mpeve yankembo ye ya Nzambi yivundanga va yeno.

15. Kadi buna luena, muntu nkutu kalungwani bonso mvondi vo mwivi vo mvangi ayayibi vo muntu ufawafwata mu mambu mangana ko.

1 Pet. 2: 20.

16. Kansi vo mosi ulungwanga bonso nkwa a Klisto, kafwani nsoni ko, kansi kembila Nzambi mu nkumbu yoyo.

Fili. 1: 28 b.

17. Kadi ntangu yizidi, mfundusu bu yibadika mu nzo a Nzambi, kansi vo yiteka badika mu yeto, buna nsukulu ayau bakolamanga nsamu wambote wa Nzambi bwe yakala?

18. Vo nkwa lunungu sutidi vuluswa, buna kwe si kwamonwa kondolo vumi kia Nzambi ye nkwa masumu?

Luk. 23: 31. Zing. 11: 31.

19. Nkiangunu balungwanga bonso bwena luzolo lua Nzambi, bika bayekula miela miau mu mavanga mambote kwa nsemi wankwikizi.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu bangudi zabantu, 5. mu yinama, mu kaya meso, mu tatamana.
12. Mfidusu amalemba.

Nkiangunu ngudi zabantu zena mu yeno ibabombidila, mono i ngudi amuntu yau ye mibangi mu ndungulu za Klisto, ngiena ntuali mu nkembo wavita zaikuswa.

2. Lukalanga mvungi miakamba dia Nzambi diena mu yeno, ka mu nkomo ko kansi mu kinzodila, bonso bwena

Nzambi, ka mu diambu diandandu yansonni ko kansi mu zola kwazola,

Mav. 20: 28. 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7, 11.

3. ka lukalani bonso zimfumu mu makabu meno mamabundu ko, kansi lukala bifwani biakamba.

2 Kol. 1: 24. Fili. 3: 17. 1 Tim. 4: 12.

4. Ngudi amvungi bu kamonekene, si luatambula kolwa kiankembo kikakilengilanga ko.

Yoa. 10: 11. 1 Kol. 9: 25. 2 Tim. 4: 8.

5. I bobo mpe lumatoko, lulemvuka kwa ngudi zabantu, kansi lubabonsoni lukanga nginasani, kadi Nzambi ukakilanga bankwa ngianza, kansi uvana nga nlemvo kwa bakiyinaanga.

Loma 12: 10, 16. Ef. 5: 21. Zing. 3: 34.

Yak. 4: 6.

6. Nkiangunu lukukiya kansi ako ko kwangolo kwa Nzambi, kidi kaluzangula mu yandi ntangu,

Luk. 1: 52. 14: 11. Yak. 4: 10.

7. bu luatubidi mayindu meno mamonso mu yandi, kadi yandi ukuluyindudilanga.

Lumb. 55: 22. Mat. 6: 25 b. Fili. 4: 6.

8. Lulembwa kolwa, lukaya meso. Nkadi ampemba, i ntantu eno, uzietanga nkievo nkosi yisambanga, yito mbanga wonso ukafwiti mina.

Luk. 22: 31. 1 Tes. 5: 6.

9. Lunkakila nakekete mu minu, bu luzeyi, vo ndungulu zimosi zeze detila mu mpangi zeno mu nza.

Ef. 6: 11, 13. Yak. 4: 7.

10. Nzambi anlemvo wawonsoni walubokila ku nkembo andi wamvu ya mvu mu Klisto, bu luakilungulwa fintangu-ntangu, yandi kibeni si kakulusungika, sikidika, siamisa, kumika nakuma;

2 Kol. 4: 17. 2 Tim. 1: 9. Eb. 13: 21.

1 Tes. 5: 28, 24.

11. kwa yandi ngolo mu mvu miamvu ya mvu. Amen.

12. Mu Silvanu, i mpangi yankwikizi, bonso bumbenzi, nsonekene mafuma kwa yeno, ilubombidilanga ye tanga kimbangi, vo wau i nlemvo wa Nzambi wakedika. Lutelamanga mu wau.

13. Wakiasolwa yeno mu Babeli ulufidisi malembe, ye Malako, i mwan'ami.

14. Luvanasana malembe mu mifbulu yazola.

Yenge kiakala yeno babonsoni bena mu Klisto.

Loma 16: 16. 2 Kol. 13: 12.

NKANDA WANZOLE WA PETELO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Ndubudulu mu nkadulu yavedila. 13. Mambu ma Nzambi mena makedika.

Simoni Petelo, nanga ye ntumwa a Yesu Klisto, kwa yau batambula minu kiantalu yadetila bonso yeto mu lunungu lua Nzambi eto ye Mvulusi Yesu Klisto.

2. Bika nlemvo ye yenge bianieka kwa yeno mu nzailu a Nzambi ye Yesu, Mfumu eto.

1 Pet. 1: 2.

3. Lulendo luandi luakinzambi bu luatukaila mamonsono mamoyo ye vumi kia Nzambi mu nzailu andiena watubokila mu wandi nkembo ye lusongo,

4. mutuakailwa kwa yandi nailulu zantalu zambidi anene, kidi yeno mu zau luakala ntuali mu kinzambi, bu lutebi mu mbivusu yena mu nza mu nzinunu,

2 Kol. 3: 18. 1 Yoa. 3: 2.

5. i kuma lukudikila kimfuzi kiakionsono, lusadisa lusongo mu minu kieno, kansi mu lusongo nzailu,

6. mu nzailu kukiyala, mu kukiyala ntatumunu, mu ntatumunu vumi kia Nzambi,

7. mu vumi kia Nzambi zola kwakimpangi, mu zola kwakimpangi zola.

8. Kadi vo momo mena ye maniekanga mu yeno, buna ka maluvangi bolo ko vo kondwa kwalubutu mu nzailu a Mfumu eto Yesu Klisto.

9. Kadi wonso kondolo mo, wafwa meso ye nkwa mona kwalukufi wavilakana mpedoso amasumu mandi mankulu.

1 Yoa. 2: 9, 11.

10. Nkiangunu luzimpangi, lusa kimfuzi kialuta mu vanga mbokolo ye nsodolo eno nakekete, kadi bu lusanga bo, ka lute sakuba widi ntangu nkutu ko.

11. Kadi bonso bobo si luavewankotolo yakimvwama mu kimfumu kiamvu ya mvu kia Mfumu eto ye Mvulusi Yesu Klisto.

12. Nkiangunu ikulubambula moyo ntangu zazonsono mu momo, mpeleko luzeyi mo, luasikalala mu kedika kiena mu yeno.

13. Kansi ibanzanga vo bwalunungu

mu kulusikimisa mu mbambulu amoyo ntangu yiyakidi mu nzo yayi yakoto,

2 Pet. 3: 1.

14. bu nzezi vo mvudulu anzo ami yakoto yikwiza nabinu, bonso bwambakusa mpe Mfumu eto Yesu Klisto.

Yoa. 21: 18.

15. Kansi isa kimfuzi mpe, mpasi lua mo kukibambudila moyo ntangu zazonsono. bu mbeni katuka.

16. Kadi ka tuanama nsangu zasokwa mu nduka ko, bu tualuzaikisa lulendo ye ngizulu a Mfumu eto Yesu Klisto, kansi tu mbangi zamona meso mu nene kwandi.

Mat. 17: 1 b. Mal. 9: 2 b. Luk. 9: 28 b.

17. Kadi watambula nzitusu ye nkembo kwa Nzambi, i Se, nding' ankwa nkembo wantoko bu yatualwa kwa yandi bonso ebu: Ndieu i Mwan'ami, i kiazolwa kingienina nzolakani.

18. Ndinga yoyo tuawa yatuka mu zulu, bu tuakala yandi va inongo walinongo.

19. Yeto tuena mambu mabambikudi malutidi sikalala; lutomene vanga, vo lukenganga mo nkievo mwinda ukienzulanga mu vuma kiatombe, nate ye kwakia, ye mbwetete yansuka yatubuka mu ntima mieno,

Lumb. 119: 105.

20. bu luteka zaya diadi, vo widi mbikudulu yasonukwa nkutu ka yatukidi mu mbangudulu ayau kibeni ko.

21. Kadi mbikudulu nkutu ka yatualwa widi ntangu nkutu mu luzolo luamuntu ko, kansi bantu bavova matuka kwa Nzambi, bu batuadukuswa kwa Mpepe yavedila.

KAPU 2.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu.

Mbikudi miampumpuluvunu mpe miatelama mu bantu bonso buna kala nlongi miampumpuluvunu mu yeno mpe, si bakotisa tuvanguku tuambungulu mu nsweki, bakalanga mpe nkalu mu Mfumu yabasumba, bu bakukituasanga mbungulu yanabiu.

5 Mose 13: 1 b. Mat. 24: 11. Mar. 20: 29 b.

1 Kol. 11: 19. 1 Tim. 4: 1 b. 2 Tim. 3: 5.

Yud. b. 4, 18.

2. Babingi si banama kintiengi kiau,

mu diambu diau nzila yakedika si yawwezwa.

3. Mu kabi si bavangila ndandu mu yeno mu mambu mavalwa. Nzengolo au tuka nsi nkulu ka yena bolo ko, mbungulu au ka yilekanga tulu ko.

4. Kadi vo Nzambi walembwa kuta mbasi zavola masumu, kansi wabane-nguna muna benga, wabayekula kwa tuvambu tuatombe, balundulwanga mfundusu, ^{Yud. b. 6. Nsai. 20: 2.}

5. vo walembwa kuta nza yankulu, kansi wakeba Noa, i wanani, i nsamuni walunungu, bu kakibukisila mbukila mu nza yalembwa vumina Nzambi, ^{1 Mose 7: 1 b. 1 Pet. 3: 20.}

6. yandi bu kakitudila mbanza za Sodoma yendi Ngomola mu ntoto ampolo, wazengila zo mu bungwa, bu kavanga zo kifwani kwa yau bakana lembwa vumina Nzambi; ^{1 Mose 19: 1 b. Yud. b. 7.}

7. watanina Loti, i nkwa lunungu, wakwamiswa kwa nkakasani ababimpumbu lu mu kintiengi kiau,

8. —kadi mu mona ye wa nkwa lunungu wakundanga yau wakwamisa lumbu ka lumbu mwel' andi walunungu mu mavanga mau makimpumbu—

9. Mfumu zeyi tanina mu mpukumu bakumvuminanga kansi longa ndongi ye lunda bakondwa lunungu nate ye lumbu kiamfundusu,

10. kansi bulutidi kwa yau badiatanga mu nsuni mu tima diansumukunu ye yinanga kimfumu. Bankabukwa nti-ma bakukizolanga ka bazakamanga ko mu tiaka minkembo, ^{Yud. b. 8.}

11. mbasi zilutidi ngolo ye lulendo vazilembolo tuala vantadisi a Mfumu mfundusu yantiakulu kwa miau.

12. Kansi babana bonso bulu bikondolo luyindu biabutwa mu kibulu kiau mu bakwa ye bungwa, bu batia-kanga mu monso mabalembolo zaya, si babungwa mpe mu mbungulu au,

13. bu batambula nsendo wako-ndwa kwalunungu, bu babanzilanga kindiafu kialumbu ka lumbu bonso nienzi, bu i masona mamvindu ye mansoni, badianga kindiafu mu mvungu-nuku zau, badianga malambu va kimo-si ye yeno;

14. bena meso mazedzi kwa yanga, makamalembwa mu masumu, bakondanga miela milembolo siama, bena nti-ma miayukwa kabi, yau i bana bansi-ngulu.

15. Bu bamana sisa nzila yasungama, bazimbale, banama mu nzil' a Bilami,

mwan' a Bosoli, wazola nsendo wako-ndwa kwalunungu,

^{4 Mose 22: 1 b. Yud. b. 11.}

16. kansi watunguluka mu ntulumu-nu ayandi kibeni: bulu kiabizitu kiababa kiavova mu nding' amuntu, kiakakila zengele-zengele diambikudi.

^{4 Mose 22: 23 b.}

17. Yau i nto zikondolo nlangu ye matuti mavekwanga kwa tembo, yau balundulwa mpiuki atombe. ^{Yud. b. 13.}

18. Kadi bu bavovanga mambu mambidi anene mamfukulu, bakondanga mu tima diansuni mu kintiengi yau batebi fuma mu yau badiatanga mu nzimbusu, ^{Yud. b. 16.}

19. bakubasilanga kimpwanza, bu bena nanga miabungulu yau kibeni, kadi wabedosa kwa muntu, i wandi nanga weka. ^{Yoa 8: 34. Loma 6: 16.}

20. Kadi vo yau bu bataba mu nsu-mukunu zanza mu nzailu a Mfumu eto ye Myulusi Yesu Klisto, bavutuka zingalakana mu zau ye beduswa, buna nkadulu yazimunina yilutidi yatekila mu mbi kwa yau. ^{Mat. 12: 43. Eb. 6: 4 b.}

21. Kadi bakutu toma nitu, vo ka bakizaila nzila yalunungu ko, bwambi, vo bu bazeyi yo, bafila nima kwa nsi-kudukusu yanlongo yibayekudulwa. ^{Luk. 12: 47 b.}

22. Bweka kwa yau bonso bwenina ngana yakedika: Mbwa yivutukanga ku lusi biayandi kibeni, ngulu yiyobele mu kwe vindumuki mu nteke. ^{Zing. 26: 11.}

KAPU 3.

1. Mbungulu anza yayi. 10. Ngisulu a Klisto. 14. Ndubudulu mu nkadulu yavedila, mu kula mu nlemvo.

Lubakiazolwa, nkanda wau weka wanzole uyasonene kwa yeno, mu miau, bu ilubambudi moyo, isikimisa-nga madiela meno mavedila, ^{2 Pet. 1: 13.}

2. kidi luabambuka moyo mu mambu mateka vovva kwa mbikudi mavedila ye nsikudukusu yiluatambula kwa ntumwa zeno kwa Mfumu ye Mvulusi,

3. bu lutekele zaya diadi, vo mu lumbu biazimunina si mwakwiza minlevudi mu ndevulo, midiatanga mu zau zinzinunu, ^{1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1 b. Yud. b. 13 b.}

4. mitovanga: Nsilulu angizulu andi kwe yena? Kadi tuka mu lumbu kina kialeka mase meto tulu, biabionso-

no bisikilanga, bonso bubiakadidi tuka mu mbadukulu ansemono.

Yel. 17: 15. Yeh. 12: 22.

5. Diaswekwa kwa yau bu bazolele diadi, vo mazulu mena vana nsi nkulu ye ntoto tuka mu nlangu wayika nkadulu mu nlangu mu diambu dia Nzambi.

6. Mu biobio nza yantangu yina, bu yabukila nlangu, yavila. 1 Mose 7: 1 b.

7. Kansi mazulu ye ntoto biana bwa-bu biakutwa mu mambu mamosi, bu bialundwanga mu diambu diatia mu lumbu kiamfundusu ye mbungulu abantu bakondolo vumi kia Nzambi.

2 Tes. 1: 7 b. Yes. 51: 6.

8. Lubakiazolwa, dimosi ka dikadi diansweki kwa yeno, i diadi, vo lumbu kimosi kiena kwa Mfumu nkievo funda diamvu, funda diamvu nkievo lumbu kimosi.

9. Mfumu kena fuki mu nsilulu andi ko, bonso bubanzanga bankaka vo fuki kwandi, kansi uvibidilanga mu diambu diero, kadi kazolele, vo bankaka babungwa ko, kansi vo babonsono bakwiza ku mpilulu amadiela.

Yes. 30: 18. Hab. 2: 8. Eb. 10: 37. 1 Pet. 3: 20.

10. Lumbu kia Mfumu kikwiza nkievo mwivi, buna mazulu si malala mu vindu, bina biantete si bianienguswa kwa mbangazi, ntoto ye mavanga mena va wau si biazinuswa.

Mat. 24: 35, 43 b. 1 Tes. 5: 2. Lumb. 102: 27.

11. Nkiangunu biabionsono bu bianiengoso, buna vele lufwiti kala mu

nkalasani yanlongo ye vumi kia Nzambi,

12. bu luvingilanga ye sampukisanga ngizulu alumbu kia Nzambi, kadi mu diambu diakiau mazulu si manienguswa mu tia, bina biantete si bianienga kwa mbangazi.

Luk. 12: 36. Tit. 2: 13. 2 Tes. 1: 8.

13. Kansi yeto tuvingilanga mazulu mampa ye ntoto wampa, bonso bwena nsilulu zandi, mu biau mukundanga lunungu.

Yes. 65: 17. 66: 22. Njai. 21: 1.

14. Nkiangunu lubakiazolwa, bu luvingilanga momo, lusa kimfuzi luamoinwa kondwa kwamvindu ye kondwa kwakieta mu yenge va luse luandi,

1 Kol. 1: 8. Fili. 1: 10. 1 Tes. 3: 13. 5: 23.

15. lubanzila mvibudulu a Mfumu eto vo i mpulusu; bonso Paulu mpe, mpangi eto yazolwa, wasonika kwa yeno, bonso bwena nduenga zikavewa,

16. bonso mpe mu nkanda miamionsono, bu kabikanga mambu mama, mu miau mwena mankaka mena zitu kiavisila, mazekulanga balembwa longuka ye sikalala, bonso masonukwa mankaka mpe, mu mbungulu ayau kibeni.

17. Nkiangunu lubakiazolwa, bu luateka zaya momo, lukikenga ka luidi sotuka mu nakingwi kiayeno kibeni, bu lutuadukuswanga kwa nzimbusu zababimpumbulu.

18. Kansi lukudila mu nlemvo ye nzailu a Mfumu eto ye Mvulusi Yesu Klisto. Kwa yandi nkembo bwabu ye lumbu kiamvu ya mvu.

NKANDA WANTETE WA YOANE.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Ndiatulu eto mu kia.

Momo makikadilanga tuka vana mbadukulu, matuawa, matuamona mu meso meto, matuatonwa, matuasi-mba mu moko meto, i mu mambu mamoyo

Yoa. 1: 1, 14. Luk. 1: 2. 24: 39. 2 Pet. 1: 16.

2. —moyo wamonika, yeto tuamona, tuata kimbangi, tuakamba kwa yeno moyo wamvu ya mvu wakalanga ye Se, wamonika kwa yeto—

3. momo matuamona, matuawa, tu-

kambanga mo mpe kwa yeno, kidi luakala kintuadi ye yeto; kintuadi kieto kiena ye Se ye Mwan'andi Yesu Klisto.

Yoa. 17: 21. 1 Kol. 1: 9.

4. Mama tusonekene kwa yeno, kidi kiese kieto kialunga.

2 Yoa. b. 12.

5. Wau i nsamu utuawa kwa yandi, tukulusamuninanga, vo Nzambi i kia, widi tombe nkutu ka kiena mu yandi ko.

6. Vo tuvovele, vo tuena kintuadi ye yandi, kansi tudiatanga mu tombe, buna tuvunanga, ka tuvanga kedi-ka ko.

1 Yoa. 2: 4.

7. Kansi vo tudiatanga mu kia, bonso yandi wena mu kia, buna tuenasa-na kintuadi, menga ma Yesu, i Mwan' andi, makutuledisanga mu masumu mamonsono.

1 Eb. 9: 12 b. 1 Pet. 1: 18 b. Nzai. 1: 5.

8. Vo tuvovanga, vo ka tuena ye masumu ko, tukukivunginikanga, kedika ka kiena mu yeto ko.

1 Nt. 8: 46. Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21.

9. Vo tutambudilanga masumu meto, yandi wena kinkwikizi ye lunungu, kidi katuyambudila masumu ye katuledisanga mu kondwa kwalunungu kwakonsono.

1 Lumb. 32: 5. Zing. 28: 13.

10. Vo tuvovanga, vo ka tuavola masumu ko, tukunsa nkwa luvunu, mambu mandi ka mena mu yeto ko.

1 Yoa. 2: 14. Yoa. 5: 88. 15: 7.

KAPU 2.

1. Nzailu yakedika mu Nzambi. 7. Nsikudukusu yampa. 12. Nduengoso zatina zola nza yayi 18. ye tina bakalanga Klisto nkalu. 24. Ndubudulu mu keba yina yibawilu.

Lubimbana-mbana biami, momo nsonekene kwa yeno, ka luidi vola masumu. Vo muntu volele masumu, tuena nsadisi kwa Se, i Yesu Klisto, nkwa lunungu.

1 Loma 8: 34. 1 Tim. 2: 5. Eb. 7: 25. 9: 24.

2. Yandii kodi mu masumu meto, kansi ka mu meto kaka ko kansi mu nza yamvimba. 2 Kol. 5: 18 b. Kolo. 1: 20.

3. Mu diadi tuzeyi, vo tunzeyi, vo tubebanga nsikudukusu zandi.

4. Uvovele: Mono inzeyi, kansi kabebanga nsikudukusu zandi ko, yandi i nkwa luvunu, kedika ka kiena mu yandi ko.

1 Yoa. 1: 6.

5. Kansi ukebanga mambu mandi, mu kedika zola kwa Nzambi kwamana lunga mu yandi. Mu diodi tuzeyi, vo tuena mu yandi.

Yoa. 14: 21, 23.

6. Uvovele, vo sikilanga mu yandi, yandi kibeni fwiti diatila mpe bwadiatila ndiena.

1 Mat. 11: 29. Yoa. 13: 15. 15: 4 b. Fill. 2: 5. 1 Pet. 2: 21.

7. Lubakiazolwa, kisonekene nsikudukusu yampa kwa yeno ko, kansi nsikudukusu yankulu yiluena tuka vana mbadukulu; nsikudukusu yankulu i mambu maluawilu.

1 Yoa. 3: 11. 2 Yoa. b. 5 b.

8. Nsikudukusu yampa diaka ilusonikina, monso mena makedika mu yandi ye mu yeno, tombe bu kiviokanga, kia kwakedika kwakitentinina.

Yoa. 18: 34. Loma 13: 12. Yoa. 8: 12.

9. Uvovele, vo wena mu kia, kansi ubelanga mpangi andi, yandi wena mu tombe nate ye bwabu.

1 Kol. 18: 2. 1 Yoa. 3: 14 b. 4: 20.

10. Uzolanga mpangi andi, usikilanga mu kia, nteso asakuba ka yena mu yandi ko.

11. Kansi ubelanga mpangi andi, wena mu tombe, udiatanga mu tombe, kazeyi kukakwendanga ko, kadi tombe kiafwise meso mandi.

12. Lubimbana-mbana, nsonekene kwa yeno, bu luayambudulwa masumu mu diambu diankumbu andi.

13. Lumase, nsonekene kwa yeno, bu luzayanga ndiena wakikadila tuka vana mbadukulu. Lumatoko, nsonekene kwa yeno, bu luabedisa nkwa mbi. Lubimbana-mbana, mono yasonika kwa yeno, bu luzeyi Se.

14. Lumase, mono yasonika kwa yeno, bu luzeyi ndiena wakikadilanga tuka vana mbadukulu. Lumatoko, mono yasonika kwa yeno, bu luena ngolo ye mambu ma Nzambi masikilanga yeno ye luabedisa nkwa mbi.

15. Ka luzolani nza ko ye ka bina biena mu nza ko. Vo muntu zolele nza, zola kwa Se ka kwena mu yandi ko.

1 Loma 12: 2. Yak. 4: 4.

16. Kadi biabionsono biena mu nza: zininunu zansuni, zininunu zameso, nganz' abiazingu ka bitukidi kwa Se ko, kansi kwa nza.

17. Nza yiviokanga ye zininunu zayau, kansi uvanganga luzolo lua Nzambi usikilanga mvu ya mvu.

Yea. 40: 6. 1 Kol. 7: 31.

18. Lubimbana-mbana, i lokula kiazimunina kiaki, bonso buluawilu, vo antiklisto wakwiza, buna bwabu mpe baantiklisto babingi batonganene mpe, i kuma tuzeyi, vo lokula kiazimunina i kiaki.

1 Mat. 24: 24. 2 Tes. 2: 3.

19. Yau bavaika mu yeto, kansi ka bakala bayeto ko, kadi vo bakala bayeto, nga basikila yeto; kansi bavaika, kidi bamonika, vo yau babonsono ka bayeto ko.

1 Lumb. 41: 9. Mav. 20: 80. 1 Kol. 11: 19.

20. Yeno luena nkusa yankwa vedila, luena nzailu babonsono. 1 Yoa. 2: 27.

21. Kiasonika kwa yeno, bu lulembolo zaya kedika ko, kansi bu luzeyi kio, luzeyi, vo luvunu lualonsono ka luatukidi mu kedika ko.

22. Nani i nkwa luvunu? vo ka yandi ko ukalanga nkalu, vo ka Yesu ko i Klisto. Ukalanga Se ye Mwana nkalu, yandi i antiklisto.

1 Yoa. 4: 3. 2 Yoa. b. 7.

23. Wonso ukalanga Mwana nkalu, kena kwandi ye Se ko ; utanibudilanga mu Mwana, yandi wena ye Se mpe.

Yoa. 15: 28. 1 Yoa. 4: 15.

24. Maluawa tuka vana mbadukulu, bika masikila mu yeno. Vo momo maluawa tuka vana mbadukulu masikilanga mu yeno, buna si luasikilanga mu Mwana ye mu Se.

25. Nailulu yikatusila yandi kibeni i yayi : moyo wamvu ya mvu.

26. Momo yasonekene kwa yeno mu yau bakuluzimbisanga.

27. Nga yeno—nkusa yiluatambula kwa yandi yisikilanga mu yeno, ka luena nsatu alongwa kwa muntu ko, kansi bonso bululongwanga mu mamonso no kwa nkus' andi, i buna mena kedika, ka maluvunu ko, bonso bululongwa kwa nkusa yoyo, i buna lusikila mo.

Yel. 31: 34. Yoa. 14: 26. 10: 13.

28. Lubimbana-mbana, lusikila bwabu mu yandi, kidi, vo kamonekene, tuakala kibakala ye lembwa kummwena nsoni mu ngizulu andi.

1 Yoa. 4: 17.

29. Vo luzeyi, vo yandi wena lunungu, luzaya, vo wonso uvanganga lunungu wabutwa kwa yandi.

1 Yoa. 5: 7, 9 b.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu sikila bantu ba Nzambi bavedila. 7. Diwaswana diabana ba Nzambi ye bankadi ampemba. 14. Zola kwakedika bonso bukweni.

Lutala zola kuna kwatuvana Se, kidi tuabikwanga bana ba Nzambi, tuena bo mpe. I kuma nza ka yituzeyi ko, kadi ka yinzeyi ko. Yoa. 1: 12. 16: 3.

2. Lubakiazolwa, bwabu tu bana ba Nzambi, nate ye bwabu ka diazaikuswa ko, nki tuakala. Tuzeyi, vo dizayakene, si tuakala detila ye yandi, kadi si tuammona, bonso bukena.

2 Pet. 1: 4. Loma 8: 18 b. 1 Kol. 15: 49.

Fili. 3: 21. Kolo. 3: 4.

3. Wonso wena ye wuvu kiokio mu yandi ukukivedisanga, bonso ndiena wena wavedila.

4. Wonso uvanganga masumu, uvanganga kimpumbulu mpe, masumu i kimpumbulu.

1 Yoa. 5: 17.

5. Luzeyi, vo yandi wamonika, kidi kakatula masumu ; masumu ka mena mu yandi ko.

Yea. 53: 4, 9. 2 Kol. 5: 21. 1 Pet. 2: 22, 24.

6. Wonso usikilanga mu yandi, kuvolanga masumu ko ; wonso uvolanga masumu, kammweni ko, kanzeyi ko.

1 Yoa. 2: 3 b. 3 Yoa. b. 11.

7. Lubimbana-mbana, ka luzimbu-swani kwa muntu ko. Uvanganga lunungu i nkwa lunungu, bonso yandi i nkwa lunungu.

1 Yoa. 2: 29.

8. Uvanganga masumu i wankadi ampemba ; kadi nkadi ampemba uvolanga masumu tuka vana mbadukulu, Mu diambu diodio Mwan' a Nzambi wamonika, mpasi kabunga mavanga mankadi ampemba.

Lomb. 68: 20 b. Yoa. 8: 44.

9. Wonso wabutwa kwa Nzambi, kavanganga masumu ko, kadi mbongo andi yisikilanga mu yandi, kalendi vola masumu ko, bu kabutwa kwa Nzambi.

1 Pet. 1: 23. 1 Yoa. 5: 18.

10. Mu diodio bana ba Nzambi ye bana bankadi ampemba bamonikanga : wonso lembolo vanga lunungu ka wa Nzambi ko ye wonso lembolo zola mpangi andi.

11. Kadi wau i nsamu uluawa tuka vana mbadukulu, mpasi tuazolasana ;

Yoa. 15: 12. 1 Tes. 4: 9. 1 Yoa. 2: 7 b.

12. ka bonso Kaini ko wakala wankwa mbi, wavonda mpangi andi. Nki abila kamvondila ? Mavanga mandu bu makala mambi, kansi manleke andi malunungu.

1 Mose 4: 8. Eb. 11: 4.

13. Luzimpangi, ka luyitukwani ko, vo nza yikulubelanga.

Yoa. 15: 18 b. 17: 14.

14. Yeto tuzeyi, vo tuatuka mu lufwa ye tuavioka ku moyo, bu tuzolanga zimpangi. Lembolo zola, usikilanga mu lufwa.

Yoa. 5: 24. 1 Yoa. 2: 9 b.

15. Wonso ubelanga mpangi andi i mvondi amuntu. Yeno luzeyi, vo mvondi miabantu miamonso no ka mi-ena moyo wamvu ya mvu usikilanga mu yau ko.

Ngal. 5: 21.

16. Mu diadi tuzeyi zola, yandi bu katuyambudila mwel' andi ; yeto mpe tufwiti yambudila zimpangi miela mieto.

Yoa. 15: 12 b. Loma 5: 8. Ef. 5: 2, 25.

1 Yoa. 4: 9 b.

17. Kansi wonso wena mbongo zanza yayi ye mweni mpangi andi, vo wena nsatu, kansi kanganga ntim' andi mu yandi, zola kwa Nzambi bwe kusikilanga mu yandi ?

5 Mose 15: 7. Luk. 3: 11. 1 Yoa. 4: 20. 5: 1.

Yak. 2: 15 b.

18. Lubimbana-mbana, bika tualembwa zola mu mambu, ka mu ludimi mpe ko, kansi mu vanga ye mu kedika.

19. Mu diodio tuzeyi, vo tu bakedikika, si tualekikisa ntima mieto minu va luse luandi,

20. vo ntima utubedese, Nzambi lutidi ntima mieto mu nene, zeyi mamonso.

21. Lubakiazolwa, vo ntim' eto ulembolo kutubedisa, buna tuena kibakala kwa Nzambi,

22. monso monso matulombanga, tutambulanga mo kwa yandi, kadi tukebanga nsikudukusu zandi ye vanganga mazolakene kwa yandi.

23. Yayi i nsikudukusu andi, mpasi tualekila nkumbu a Mwan' andi Yesu Klisto minu ye zolasana, bonso bukativana nsikudukusu.

24. Ukebanga nsikudukusu zandi, usikilanga mu yandi ye ndiena mu yandi. Mu diadi tuzeyi, vo yandi usikilanga mu yeto, i mu Mpeve yikatuvana.

Yoa. 14: 23. 15: 10. Loma 8: 9. 1 Yoa. 4: 12 b.

KAPU 4.

1. Nduengoso zatina mbikudi miampumpuluvunu. 7. Ndubudulu mu zola, kadi Nzambi ukutuzolanga. 17. Zola kwalunga.

Lubakiazolwa, ka lulekani minu mu yonso yonso mpeve ko, kansi lutonta zimpeve, vo zau i za Nzambi, kadi mbikudi miamingi miampumpuluvunu miakota mu nza.

Mat. 7: 15 b. 24: 4 b., 24. Mav. 20: 29 b.

1 Tes. 5: 21. 2 Pet. 2: 1. 2 Yoa. b. 7.

2. Mu diadi luzaya Mpeve a Nzambi: yonso mpeve yitambudilanga, vo Yesu Klisto wayiza mu nsuni, yau i ya Nzambi.

1 Yoa. 5: 1.

3. Yonso mpeve yikayitambudilanga mu Yesu ko, ka ya Nzambi ko, yandi i mpeve yaantiklisto yiluawa, vo yakwiza, yeka mu nza bwabu mpe.

2 Tes. 2: 6 b. 1 Yoa. 2: 18, 22.

4. Lubimbana-mbana, yeno lu ba Nzambi, luababedisa, kadi ndiena wena mu yeno lutidi ndiena mu nene wena mu nza.

5. Yau i banza; nkiangunu bavovanga bina bianza, nza yikubawanga.

Yoa. 8: 31. 15: 19.

6. Yeto tu ba Nzambi. Zeyi Nzambi, ukutuwilanga; yandi ukawa Nzambi ko, kakutuwilanga ko. Mu diodio tuzeyi mpeve yakedika ye mpeve yanzimbusu.

Yoa. 8: 47. 10: 27.

7. Lubakiazolwa, bika tuazolasana, kadi zola i kwa Nzambi; wonso uzolanga, wabutwa kwa Nzambi ye zeyi Nzambi.

8. Wonso kazolanga ko, kazeyi Nzambi ko, kadi Nzambi i zola.

9. Mu diadi zola kwa Nzambi kwa zaikuswa mu yeto, vo Nzambi wafidisa

Mwan' andi, i una umosi kaka, mu nza, kidi tuakala moyo mu yandi.

Yoa. 8: 16. Loma 5: 8 b. 8: 32. 1 Yoa. 8: 16.

10. Mu diadi mwena zola, yeto ka tuazola Nzambi ko, kansi yandi watuzola, wafidisa Mwan' andi bonso kodi mu masumu meto.

Yoa. 15: 16. Loma 8: 24 b. 2 Kol. 5: 19.

1 Yoa. 4: 19.

11. Lubakiazolwa, vo Nzambi watuzodila bobo, buna yeto mpe tufwiti zolasana.

Yoa. 15: 12 b. 1 Yoa. 3: 16.

12. Muntu kamweni Nzambi widi ntangu nkutu ko; vo tuzolasananga, Nzambi usikilanga mu yeto, zola kwandi kwena kwalunga mu yeto.

Yoa. 1: 18. 1 Yoa. 2: 5. 2 Mose 33: 20.

5 Mose 4: 12. 1 Tim. 1: 17. 6: 16.

13. Mu diodio tuzeyi, vo tusikilanga mu yandi ye yandi mu yeto, bu katuvana Mpeve andi.

1 Yoa. 3: 24.

14. Yeto tuatonwa ye tanga kimbangi, vo Se diafidisa Mwana mu kala Mvulusi anza.

Yoa. 1: 14. 1 Yoa. 1: 1. Yoa. 8: 16 b. 12: 47.

15. Wonso utambudilanga, vo Yesu i Mwan' a Nzambi, mu yandi musikilanga Nzambi ye yandi mu Nzambi.

1 Yoa. 2: 23.

16. Yeto tuzeyi ye lekanga minu mu zola kwena Nzambi mu yeto. Nzambi i zola, wonso usikilanga mu zola, usikilanga mu Nzambi, Nzambi usikilanga mu yandi.

17. Mu diodio zola kwamana lunga mu yeto, kidi tuakala kibakala mu lumbu kiamfundusu, kadi bonso bukenina, i buna tuenina mpe mu nza yayi.

Yoa. 15: 10 b. Yak. 2: 18.

18. Wonga ka wenani mu zola ko, kansi zola kwalunga kukubanga wonga, kadi wonga ulonganga ndongi; wonso wena wonga kamana lunga mu zola ko.

19. Yeto tuzolanga, kadi yandi wateka kutuzola.

20. Vo muntu vovele: Mono izolanga Nzambi, kansi yandi ubelanga mpangi andi, buna i nkwa luvunu. Kadi wonso kazolanga mpangi andi ko yikamweni, kalendi zola Nzambi ukamweni ko.

21. Nsikudukusu yayi tuena yatuka kwa yandi: uzolanga Nzambi, bika kazolanga mpangi andi mpe.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu zola Nzambi ye zimpangi.

6. Kimbangi kianlangu ye kiamenga ye kia Mpeve. 13. Nsambulu yiwilwanga.

18. Nsukulu ankanda.

Wonso ulekanga minu, vo Yesu i Klisto, wabutuka kwa Nzambi; wonso uzolanga ndiena wabuta, uzolanga ndiena wabutuka kwa yandi.

Yoa. 1: 12 b. 1 Yoa. 4: 2.

2. Mu diadi tuzeyi, vo tuzolanga bana ba Nzambi, bu tuzolanga Nzambi ye vanganga nsikudukusu zandi.

3. Kadi kizola kwa Nzambi i diadi, mpasi tuakeba nsikudukusu zandi, nsikudukusu zandi ka zena zitu ko, Yoa. 14: 15. 15: 10. 2 Yoa. b. 6. Mat. 11: 29 b.

4. Kadi biabionsono biabutuka kwa Nzambi bibedisanga nza; nunga kubese nza i kwaku: minu kieto.

Yoa. 16: 33.

5. Nani i ndieu ubedisanga nza, vo ka yandi ko ulekanga minu, vo Yesu i Mwan'a Nzambi? 1 Kol. 15: 57. 1 Yoa. 4: 4.

6. Ndieu i yandi wayiza mu nlangu ye mu menga, i Yesu Klisto, ka mu nlangu kaka ko, kansi mu nlangu ye menga, Mpeve i ndieu utanga kimbangi, kadi Mpeve i kedika.

7. Kadi bitatu biena bitanga kimbangi:

8. Mpeve ye nlangu ye menga, biau bitatu i mosi kwandi.

9. Vo tutambulanga kimbangi kiabantu, kimbangi kia Nzambi kilutidi mu nene, kadi kiokio i kimbangi kia Nzambi, kadi wata kimbangi mu Mwan' andi.

Yoa. 5: 36 b.

10. Ulekilanga Mwan' a Nzambi minu, wena ye kimbangi mu yandi kibeni. Lembolo lekila Nzambi minu, yandi wansa nkwa luwunu, kadi kalekele minu ko mu kimbangi kiata Nzambi mu Mwan' andi.

11. Kimbangi i kiaki: vo Nzambi watuvana moyo wamvu ya mvu, moyo wowo wena mu Mwan' andi.

Yoa. 1: 4. 1 Yoa. 2: 25.

12. Wena ye Mwana, wena moyo; kondolo Mwan'a Nzambi, kondolo moyo.

Yoa. 3: 36. 14: 6.

13. Momo nsonekene kwa yeno lulekele minu mu nkumbu a Mwan' a Nzambi, kidi luazaya, vo lueni moyo wamvu ya mvu.

Yoa. 20: 31.

14. Kiaki i kibakala kituena kwa yandi: vo tulombanga lekwa bonso bwenaluzololuandi, bunakutuwilanga.

Yoa. 15: 7. 1 Yoa. 3: 22.

15. Vo tuzeyi, vo yandi ukutuwilanga bionso bitulombanga, buna tuzeyi, vo tuena ye bina bilombolo bitulombeke kwa yandi.

16. Vo muntu mweni mpangi yivolele masumu makamafwa ko, buna si kalomba, yandi si kakumvana moyo, i kwa yau bavalanga masumu makamafwa ko. Masumu mafwa mena; kivovele ko, vo mu mau mufwiti yuvudulwa.

4 Mose 15: 30. Mat. 12: 31 b. Eb. 6: 4 b. 10: 26 b.

17. Kondwa kwalunungu kwakonsono i masumu, masumu mena makamafwa ko.

1 Yoa. 3: 4.

18. Yeto tuzeyi, vo babonsono babutuka kwa Nzambi, ka bavalanga masumu ko, kansi wabutuka kwa Nzambi, ukukikebanga, nkwa mbi kakumvalakananga ko.

19. Yeto tuzeyi, vo tu ba Nzambi, nza yamvimba yilambalele mu nkwa mbi.

20. Kansi tuzeyi, vo Mwan' a Nzambi wayiza, watuvana zayu, kidi tuazaya nkwa kedika, yeto tuena mu nkwa kedika, mu Mwan' andi Yesu Klisto. Yandi i Nzambi yakedika ye moyo wamvu ya mvu.

21. Lubimbana-mbana, lukukikenga mu biteki.

NKANDA WANZOLE WA YOANE.

Ngudi amuntu kwa mfumu yankento yasolwa ye kwa bana bandi baziolanga mu kedika, ka mono kaka ko, kansi babonsono mpe bazeyi kedika,

2. mu diambu diakedika kisikilanga mu yeto, si kiakala yeto mvu ya mvu.

3. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye kwa Yesu Klisto,

i Mwan' a Se, si biakala yeto mu kedika ye zola.

1 Tim. 1: 2.

4. Mono yayangalala beni, bu yasalole mu bana baku yau badiatanga mu kedika, bonso butuatambula nsikudukusu kwa Se.

1 Kol. 13: 6.

5. Mfumu yankento, bwabu mono ikuyuvudi, ka nkievo nsonekene nsi-

kudukusu yampa kwa ngeye ko, kansi yina yituenina tuka vana mbadukulu, mpasi tuazolasana.

1 Yoa. 2: 7 b. 3: 11. 4: 21.

6. Zola i kwaku, mpasi tuadiata bweni nsikudukusu zandi; nsikudukusu i yayi, mpasi luadiatila yo, bonso buluawa tuka vana mbadukulu.

1 Yoa. 2: 7.

7. Kadi nzimbisi miamingi miakota mu nza, i yau balembolo tambudila, vo Yesu Klisto ukwiza mu nsuni—yandi i nzimbisi ye antiklisto—

1 Yoa. 2: 18 b. 4: 1 b.

8. buna lukitala, ka luidi vilakana bina biluasala, kansi kidi luatambula nsendo walunga.

9. Wonso uvitanga ku ntu ye lembolo sikila mu longi dia Klisto, kena

ye Nzambi ko; usikilanga mu longi, yandi wena ye Se ye Mwana. Yoa. 14: 23.

10. Vo muntu wizidi kwa yeno ye lembwa nata longi diodio, ka luntambulani mu nzo ko, ka lunkambani ko: Kala kiese! Loma 16: 17. Tit. 3: 10.

11. Kadi wonso una kunkamba: Kala kiese! wena ntuaadi mu mavanga mandi mambi.

12. Bu ngiena mamingi mu sonika kwa yeno, kizolele mo sonika mu papila ye ntinta ko, kansi nsidi vuvu mu kwiza kwa yeno ye vova nwa mu nwa, kidi kiese kieto kialunga.

3 Yoa. b. 13 b. 1 Yoa. 1: 4.

13. Bana bampangi aku yasolwa bakufidisi malembe.

NKANDA WANTATU WA YOANE.

Ngudi amuntu kwa Ngayo, i zolwa kizolanga mu kedika. 2 Yoa. b. 1.

2. Uzolwa, ilombanga, mpasi watoma nitu mu mamonsono ye kala malembe, bonso butomene mwel' aku.

3. Kadi mono yayangalala beni, mpangi bu zayiza ye zata kimbangi mu kedika kiaku, bonso buudiatanga mu kedika.

2 Yoa. b. 4.

4. Kiese kilutidi mama ka kiena yami ko, bu iwanga, vo bana bami badiatanga mu kedika.

5. Uzolwa, ngeye sadilanga kinkwizi mu mamonsono mauvanga kwa zimpangi, i kwa zinzenza kwandi,

6. bata kimbangi mu zola kwaku va luse luadibundu. Ngeye vengi bwa-biza, vo ubasindika bufweni mu Nzambi.

7. Kadi mu diambu diankumbu bavaika, ka batambula lekwa kwa bangoi ko.

8. Nkiangunu tufwiti tambula bampila yoyo, kidi tuakala bisadi yau mu kedika.

9. Mono yasonekene mambu kwa dibundu, kansi Diotelefe zolele kala wantete mu yau, kakututambulanga ko.

10. Nkiangunu vo ikwiza, si yabambula moyo mu mavanga mandi makavanga, bu kakututelanga kingiangia mu mambu mambi, kansi diodio ka dilungidi ko, yandi kibeni katambulanga zimpangi ko, ukakilanga bazolele bo, ukubavaikisanga mu dibundu.

11. Uzolwa, kutangininani mambi ko, kansi mambote. Uvanga mambote i wa Nzambi; uvanga mambi, kamweni Nzambi ko.

Lumb. 37: 27. Yes. 1: 16. 1 Pet. 3: 11.

1 Yoa. 3: 6, 9.

12. Demetelio utelwanga kimbangi kwa babonsono ye kwa kedika kiau kibeni; yeto mpe tutanga kimbangi, ngeye zeyi, vo kimbangi kieto kieu kiakedika.

13. Mamingi mena yami mu sonika kwa ngeye, kansi kizolele sonika kwa ngeye mu ntinta ye lapi ko. 2 Yoa. b. 12.

14. Kansi mono isanga vuvu, vo yakula kumona, buna si tuavova nwa mu nwa.

15. Yenge kiakala yaku. Bakundi bakufidisi malembe. Kamba bakundi malembe nkumbu nkumbu. 1 Pet. 5: 14.

NKAND' A YUDA.

Yuda, i nang' a Yesu Klisto kansi mpangia a Yakobi, kwa babokulwa bazolwa mu Nzambi, i Se, ye bakebwa mu diambu dia Yesu Klisto;

2. nkenda ye yenge ye zola bika bianieka kwa yeno.

3. Lubakiazolwa, bu nsidi kimfuzi kiakionsono mu sonika kwa yeno mu mpulusu eto yantuadi, buna yabindama mu sonika kwa yeno mu kulubombidila luanwanina minu kiayekudulwa bave-dila kiamakulu.

4. Kadi bantu bankaka bayelomokene mu nsweki—bakisonukunwa ntama mu nzengolo yoyo—bakondolo vumi kia Nzambi, bakitulanga nlemvo a Nzambi bumpumbulu, bakalanga nkalu mu nyadi eto umosi kaka ye Mfumu Yesu Klisto.

2 Pet. 2: 1 b.

5. Kansi mono nzolele kulubambula moyo, i yeno luzeyi mamonsono kiamakulu, vo Mfumu bu kakivulusila bantu mu nsi a Ngipiti, mboki dianzole kabunga balembwa leka minu.

4 Mose 14: 35 b. Lumb. 106: 26 b. Eb. 3: 17 b.

1 Kol. 10: 1 b.

6. Mbasi zalembeba keba kikuluntu kiayau kibeni, kansi zasisa kundu kiayau kibeni, wakeba zo mu tuvambu tuamvu ya mvu kuni atombe, nate ye mfundusu alumbu kiakinene.

7. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zazungidila mo zakivana mu luyangulu mpila mosi ye babana, zana ma nsuni mianzenza, zasiwa bonso kimbangi, zilungwanga ndongi zatia tuamvu ya mvu.

1 Mose 19: 1 b. 2 Pet. 2: 6.

8. Bonso bobo uwanki baba mpe mu ndotolo andozi zau: basumunanga nsuni, bayinanga kimfumu, batiakanga minkembo.

2 Pet. 2: 10.

9. Kansi Mikaeli, i ngudi azimbasi, bu kabindana mpaka ye nkadi ampe-mba, bu bavovana mu nitu a Mose, buna kakabuka ntima ko mu kunze-ngila nzengolo amvwezolo, kansi wavova: Mfumu kakusemba.

2 Pet. 2: 11.

10. Kansi babana batiakanga mamonsono mabalembolo zaya, kansi mamonsono mabazeyi mu kimuntu bonso bulu bikondolo luyindu, mu momo bakibunganga.

2 Pet. 2: 12.

11. Engwa yau, kadi badiata mu nzila ya Kaini, mu diambu diansendo

bakukiyekula kwa nzimbusu za Bilami, bavila mu mbangusu a Kola.

1 Mose 4: 8. 4 Mose 22: 1 b. 16: 1 b. 2 Pet. 2: 15.

12. Yau i masona mamvindu mu mbuluku mieno miamatondo, badianga yeno malambu mu nkabuku antima, mvungi mikukidikilanga, matuti makondolo nlangu mavekuswanga kwa zimpeve, nti miasivu mikondolo mbutu, miafwa mfwa zole, miavuzuka ye mianzi,

2 Pet. 2: 18, 17.

13. mbula zankitu zambu zitubanga mafulufulu mansonni zayau kibeni, mbwetete zampiluzuka zalundulwa mpiuki yatombe mvu ya mvu.

Yea. 57: 20. 2 Pet. 2: 17.

14. Enoki, i wansambodia tuka mu Adami, wababikudila, wavova: Tala, Mfumu wayizidi mu makumi mama-funda mabavedila bandi

15. mu zenga nzengolo kwa babonsono ye tungulula babonsono bakondolo vumi kia Nzambi mu diambu diamavanga mau mamonsono makondwa kwavumi kia Nzambi mabavanga mu kondwa kwavumi kia Nzambi mu diambu diamambu mamonsono mambalu mabavova mu kitantu kwa yandi, i bankwa masumu bakondolo vumi kia Nzambi.

16. Babana bavumanga, bawomanga, badiatanga bwena nzinunu zau, nwa miao mivovanga mambu mambidi ane-ne, bayitukwanga bantu mu diambu diabaka ndandu.

17. Kansi yeno, lubakiazolwa, lubambuka moyo mu mambu makivovulwa kwa ntumwa za Mfumu eto Yesu Klisto;

2 Pet. 3: 2.

18. kadi bavova kwa yeno: Mu ntangu yazimunina si mwakala mvwezi midiatanga bonso bwena zau nzinunu zakondwa kwavumi kia Nzambi.

2 Pet. 3: 3. 2: 10. Mar. 20: 29. 1 Tim. 4: 1.

2 Tim. 3: 1 b.

19. Babana i yau batukisanga luvanguku, bakinsuni, bakondolo Mpeve.

20. Kansi yeno lubakiazolwa, lukitunga mu minu kieno kianlongo ye nlongo, lusambila mu Mpeve yavedila, 21. lukikeba mu zola kwa Nzambi, luvingila nkenda za Mfumu eto Yesu Klisto mu moyo wamvu ya mvu.

22. Lutungulula bankaka bena keti-keti,

23. Iuvulusa bankaka, lukubazamuna mu tia, lufwila bankaka nkenda mu wonga, lubela mpe kinkuti kiazinzulwa kwa nsuni. Am. 4: 11. Sak. 3: 2. Yes. 64: 6.

24. Kansi yandi ulenda kulukeya mu kondwa kwasakuba ye kulutuala ye kondwa kwakieta va luse luanke-mbo andi mu kiese, Loma 16: 25 b.

25. yandi kaka Nzambi, Mvulusi eto mu Yesu Klisto, Mfumu eto, bika kala nkembo, nene, ngolo, lendo ku ntual' antangu zazonsono ye bwabu ye nate ye mvu miamionsono miamvu ya mvu. Amen.

1 Tim. 1: 17. 1 Pet. 4: 11. 2 Pet. 3: 18.

NZAIKUSU A YOANE.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 4. Mpeno ayenge. 7. Ngizulu a Mfumu yasamuwa. 9. Yoane wamona Yesu, wakambwa kasonika.

Nzaikusu a Yesu Klisto yamvana Nzambi mu songa kwa nanga miandi monso makwiza kadi kaka mu nswalu; mu mbasi andi yikafidisa wabakusa mo kwa nang' andi Yoane, Nzai. 22: 6. Dan. 2: 28 b.

2. wata kimbangi mu mambu ma Nzambi ye kimbangi kia Yesu Klisto, i mamonsono makamona. Nzai. 1: 9. 6: 9.

3. Mayangi mena ye yandi utanga-nga ye yau bawanga mambu mambiku-dulu ye kebangi masonukwa mu yau, kadi ntangu yena lukufi.

Nzai. 22: 7, 10. 1 Pet. 4: 7. Yak. 5: 8.

4. Yoane kwa mabundu nsambodia mena mu Asia. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa ndiena wena ye wakala ye ukwiza ye kwa mpeve nsambodia zena va luse luakiandu kiandi 2 Mose 8: 14. Nzai. 8: 1. 5: 6. 11: 17. 16: 5.

5. ye kwa Yesu Klisto, i mbangi yankwikizi, nsemokono mu bafwa ye nyadi antinu miantoto. Yandi ukutuzolanga, watukangula mu masumu meto mu menga mandi,

Nzai. 8: 14. 1 Kol. 15: 20. Kolo. 1: 18. Lumb. 89: 27. 51: 2. Eb. 9: 12, 14. 1 Yoa. 1: 7, 9. 1 Pet. 1: 18 b.

6. watuvanga kitinu, banganga kwa Nzambi andi ye Se, bika kakala nkembo ye ngolo nate ye mvu miamvu ya mvu. Amen.

2 Mose 10: 6. Yes. 61: 6. Dan. 7: 22, 27.

1 Pet. 2: 5, 9. Nzai. 5: 10.

7. Tala, yandi ukwiza mu matuti, meso mamonsono makummona, yau banzoka ye makanda mamonsono va ntoto si makunniongina. Inga, ameni. Dan. 7: 18. Sak. 12: 10 b. Mat. 24: 30. 26: 64. Yoa. 19: 37.

8. Mono i Alafa ye Omenga, buvele Mfumu Nzambi, i yandi wena ye wakala ye ukwiza, Mpungu-tulendo.

Nzai. 1: 4. 21: 6. Yes. 44: 6. Am. 4: 13.

9. Mono Yoane, mpangi eno, ye ntuali yeno mu nzungu ye kimfumu ye ntatumunu mu Yesu, mono yakala va sanga kibikwanga Patamo mu diammbu diamambu ma Nzambi ye kimbangi kia Yesu.

10. Mono yakala mu mpeve mu lummbu kia Mfumu, yawa ndinga yayinene ku nim' ami nkievo yampungi,

Nzai. 4: 1 b.

11. yavova: Monso maumweni, sonika mu nkanda, fidisa wo kwa mabundu nsambodia: kuna Efeso, kuna Smilina, kuna Pelengamo, kuna Tiatila, kuna Salade, kuna Filadelefa, kuna Laodikia.

12. Mono yabangumuka mu tala ndinga yavova kwa mono. Bu yabangumuka, yamona kebolo nsambodia biawola biaminda 2 Mose 37: 23. Sak. 4: 2.

13. ye mu monakanda diakebolo nsambodia biaminda umosi ufwanane ye mwan' amuntu wavwata yunga kia-zwele, wakangwa nsinga wawola mu ntulu andi. Yeh. 1: 26. Dan. 7: 13. 10: 5.

14. Kansi ntu andi ye nsuki biakala biampembe nkievo mika miampembe, nkievo mvula zampembe, meso mand makala nkievo nlemo atia.

Nzai. 9: 18. Dan. 7: 9. 10: 6.

15. Malu mand mandafwanane ye nso-ngo yabanguswa kwa tia, nding' andi nkievo nding' anlangu miamingi.

Dan. 10: 6. Yeh. 1: 24.

16. Mu koko kwandi kwalubakala mwakala mbwetete nsambodia, mu nwa andi mwavaika sabala kiameno mole

kiameno, luse luandi luakala bonso ntangu, bu yitentinanga mu ngolo zandi.

Yea. 49: 2. Nzal. 5: 1. 2: 12, 16. 19: 15, 21.

17. Bu yammona, yabwa va malu mandi nkievo yafwa, yandi watula ko ko kwandi kwalubakala va mono, wavova: Kukalani wonga ko; mono i wantete ye wazimunina,

Yea. 44: 2, 6. 48: 12. Dan. 8: 18. 10: 9, 10, 12.

18. mono i wamoyo ye yafwa, se tadi, ngiena moyo mvu miamvu ya mvu, mono ngiena ye nsabi zalufwa ye nsi abafwa.

19. Nkiangunu sonika maumweni ye mau mena bwabu ye makwiza kadi landila mama,

20. mansweki mambwetete nsambodia ziumweni mu koko kwami kwalubakala ye kebolo nsambodia biawola biaminda. Mbwetete nsambodia i mbasi nsambodia zamabundu, kebolo nsambodia biaminda i mabundu nsambodia.

KAPU 2.

1. Nkanda kwa dibundu mu Efeso, 8. kwa dibundu mu Smilina, 12. kwa dibundu mu Pelengamo, 18. kwa dibundu mu Tiatila.

Sonika kwa mbasi abundu diena mu Efeso: Edi divovele ndiena usimbidi mbwetete nsambodia mu koko kwandi kwalubakala, ndiena udiatanga va kati diakebolo nsambodia biawola biaminda:

Nzal. 1: 13, 16, 20.

2. Nzeyi mavanga maku ye salu kiaku ye ntatumunu aku, vo ulembane vibidila bena bambi, vo watontele bakukivovilanga, vo i zintumwa, kansi ka bena bo ko, ngeye wabasolole, vo i bankwa luvunu.

1 Tes. 1: 8. 1 Yoa. 4: 1 b. 2 Kol. 11: 13.

3. Ngeye wena ntatumunu, wavibididi mu diambu diankumbu ami, kwano-kene nitu ko.

4. Kansi diambu iwidi, vo wayambudi zola kwaku kwantete.

5. Nkiangunu bambuka moyo ku-usangumukini, vilula diela, vanga mavanga mantete, vo ka bwa ko, ikwiza kwa ngeye ye vilula kebolo kiaku kiamwinda mu fulu kiandi, vo lembolo vilula diela.

6. Kansi diadi diena yaku, vo ubelanga mavanga mabaki-Nikolau maibelanga mpe.

7. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso unu-

nganga, si yakumvana kadia nti wamoyo wena mu Paladiso dia Nzambi.

1 Mose 2: 9. Nzal. 22: 2.

8. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Smilina: Edi divovele wantete ye wazimunina, wafwa ye wakala moyo:

Nzal. 1: 17 b. Yea. 44: 6.

9. Nzeyi kwami nzungu zaku ye bumputu bwaku—kansi wena kimvwama—ye ntiakulu zayau bakukivovilanga, vo i bayudayo, kansi ka bena bo ko, kansi lukutukunu lua Satana.

2 Kol. 6: 10. 8: 9. Yoa. 8: 39, 44. Loma 2: 28 b.

10. Kukalani wonga mu mauna lungwa ko. Tala, nkadi ampemba si katuba beno bankaka mu boloko, kidi luavukumunwa, si luakala nzungu zakumi dialumbu. Kwikama nate ye lufwa yakuvana koloo kiamoyo.

Dan. 1: 12, 14. Yak. 1: 12. 1 Kol. 9: 25.

2 Tim. 4: 7 b.

11. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso ununganga, kabivi nitu kwa lufwa luanzole ko.

Nzal. 20: 6.

12. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Pelengamo: Edi divovele ndiena wena ye sabala kiameno mole kiena meno:

Nzal. 1: 16.

13. Nzeyi kuukundanga, i kwena kiandu kia Satana. Ngeye uvibidilanga nkumbu ami, kwakadidi minu kiami nkalu ko mu lumbu bia Antipa, i mbangi ami, nkwikizi ami, wavondwa mu yeno mukundanga Satana.

14. Kansi mambu mafuma iwidi, kadi vana ngeye wena ye bankaka basimbidilanga longi dia Bilami walonga Balaki mu tuba nteso asakuba kwa bana ba Isaeli mu dia biobio biayokulwa biteki ye mu ta kintiangi.

4 Mose 31: 16. 25: 1 b.

15. Buna ngeye mpe wena ye bankaka basimbidilanga longi diabaki-Nikolau bonso bobo.

Nzal. 2: 6.

16. Vilula diela; vo ka bwa ko, ikwiza kwa ngeye nswalu ye kubanwanisa mu sabala kianwa ami.

Nzal. 2: 5. 8: 3.

17. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso ununganga, si yakumvana mana maswekwa, si yakumvana tadi diampembe, va tadi nkumbu yampa yasonama yilembolo zaya muntu, kansi ndiena tambudi yo.

18. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Tiatila: Edi divovele Mwan' a Nzambi, i yandi wena meso nkievo nlemo atia, malu mandi mafwanane ye nsongo:

19. Nzeyi mavanga maku ye zola kwaku ye minu kiaku ye nsadulu aku

ye ntatumunu aku ye mavanga maku, mazimunina malutidi mamana mantete.

Nzai. 2: 2. Eb. 6: 10.

20. Kansi diambu iwidi, vo uyambulanga nkento Isabeli ukukivovilanga, vo i mbikudi, ulonganga ye zimbisanga nanga miami mu ta kintienge, mu dia biayokulwa biteki.

1 Nt. 16: 31 b. 2 Nt. 9: 22 b. Mav. 15: 20.

1 Kol. 10: 19 b.

21. Mono yamveni ntangu, kidi kavilula diela, kansi kazolele vilula diela mu ta kintienge ko.

22. Tala, mono ikuntuba va ntanda ye yau bena mpala ye yandi mu nzungu zazingi, vo ka bavilula diela mu mavanga mandi ko.

Nzai. 17: 2. 18: 9.

23. Bana bandi si yavonda mu lufwa, mabundu mamonsono si mazaya, vo mono i ndiena ufionguninanga nsekinia ye ntima, mono si yakuluvana muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi.

Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. Loma 2: 6 b.

24. Kansi mpovele kwa yeno, i yau basidi mu Tiatila, buna bena balembolo kala longi diodio, balembolo zaya mpiinda za Satana, bonso bubavovanga: Kitubanga zitu kiankaka va yeno ko.

25. Mwanki lusimbidila momo mena yeno, nate ye yakwiza.

Nzai. 3: 11.

26. Wonso ununganga ye kebanga mavanga mami nate ye nsukulu, mono si yakumvana lendu mu bangoi

Lumb. 2: 8. Nzai. 3: 21.

27. — yandi si kakubavunga mu mwala yasengwa, bonso bubulwanga wumbwa biatuwumba—bonso mono mpe yatambula kwa Sami,

Nzai. 12: 5. Lumb. 3: 9.

28. si yakumvana mbwetete yansuka.

29. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

KAPU 3.

1. Nkanda kwa dibundu mu Salade, 7. kwa dibundu mu Filadelefia, 14. kwa dibundu mu Laodikia.

Sonika kwa mbasi abundu diena mu Salade: Edi divovele ndiena wena ye mpeve nsambodia za Nzambi ye mbwetete nsambodia: Nzeyi mavanga maku, vo wena nkumbu, vo wena moyo, kansi wena wafwa.

2. Kaya meso, siamisa bisidi bikutu fwa, kadi kiamweni mavanga maku malunguswa va luse lua Nzambi ami ko.

Yeh. 34: 4, 16.

3. Nkiangunu bambuka moyo, bonso buwatambula ye wawa. Keba mo, vilula diela. Nkiangunu vo kwasikamene

ko, yakwiza nkievo mwivi, kuzayi lokula ko kiikwiza kwa ngeye.

Nzai. 16: 15. 1 Tes. 5: 2. Mat. 24: 42 b. 2 Pet. 3: 10.

4. Ngeye wena nkumbu zafuma mu Salade zilembolo sumunwa mwatu miau, yau si badiata yami mu kimpe-mbe, kadi bafweni.

5. Wonso ununganga, yandi si kawwikulwa bobo mwatu miampembe, kivinsikisa nkumbu andi mu nkanda wamoyo ko, si yatambudila nkumbu andi va luse lua Sami ye va luse luambasi zandi.

Lumb. 69: 28. 2 Mose 32: 32 b. Mat. 10: 32.

Luk. 12: 8 b. Fili. 4: 3. Nzai. 13: 8.

6. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

7. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Filadelefia: Edi divovele Nkwa vedila, Nkwa kedika, i yandi wena nsabi a Davidi, i yandi uzibulanga, kansi muntu kabindiki ko, ubindikanga, kansi muntu kazibudi ko:

Yes. 22: 22. Nzai. 1: 18.

8. Nzeyi mavanga maku. Tala, mono yaveni mwelo wazibuka va luse luaku ulembane muntu bindika; kadi ngeye wena lulendo luafuma, wakebele mambu mami, kwakedi nkumbu ami nkalu ko.

9. Tala, mu lukutukunu lua Satana iveni bankaka mu yau bakukivovilanga, vo i bayudayo, ka bena bo ko, kansi bavunanga. Tala, mono si yavanga, vo yau bakwiza sambila va malu maku ye zaya, vo mono yakuzolele.

Nzai. 2: 9.

10. Bu wakebele mambu mantatununu ami, mono mpe si yakukeba mu lokula kiampukumunu kieka mu kwiza va ntandu antoto wawonsono wabantu mu vukumuna bakundanga va ntoto.

11. Mono ikwiza nawalu. Simbidila mena yaku, muntu kidi bongwa koloo kiaku.

Nzai. 22: 7, 12.

12. Wonso ununganga, mono si yakumvanga tungwa mu wala dia Nzambi ami; yandi kavutuki vaika nkutu ko, mono si yasonika va yandi nkumbu a Nzambi ami ye nkumbu ambanz' a Nzambi ami, i Yelusalemi diampa diakulumuka tuka mu zulu mu Nzambi ami, ye nkumbu ami yampa.

Yes. 58: 5. Yeh. 48: 85. Nzai. 21: 2, 10.

22: 4. Ngai. 4: 26. Yes. 62: 2. Eb. 12: 22.

13. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

14. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Laodikia: Edi divovele Ameni, i mbangi yankwikizi ye yakedika, i mba-dukulu ansemomo a Nzambi:

Nzai. 1: 5. 19: 11. Zing. 8: 22. Kolo. 1: 15 b.

15. Nzeyimavanga maku, volembolo kala nzizia vo mbangazi. Engwa, nga vo wena nzizia vo mbangazi.

16. Nkiangunu bu wena kididi ye lembolo kala mbangazi vo nzizia, si yakuluka mu nwa ami.

17. Bu uvovele: Mono ngiena kimvwama, ngiena bilungidi, kiena nsatu alekwa ko, kansi kuzeyi ko, vo ngeye i nkwa tovo, mfuwa nkenda, nkwa bumputu, mpofo, nkwa mpene;

Luk. 18: 9. 1 Kol. 4: 8.

18. nkiangunu ikuluengisa mu sumba kwa mono wola wabenguswa mu tia, kidi wakala kimvwama, ye mvwatu miampembe, kidi wavwata mio, kidi nsoni zampene aku zalembwa monika, ye mazi mameso mu kusa meso maku, kidi wamona.

Nzal. 7: 18. 19: 8. 16: 15.

19. Buna bena baizolanga ikubase-nbanga ye longanga ndongi, nkiangunu sa kimfuzi ye vilula diela.

Yobi 5: 17. Zing. 3: 11 b. Eb. 12: 5 b.

20. Tala, mono itelamanga va mwelo ye kunkutanga. Vo muntu wilu ndinga' ami ye zibudi mwelo, buna si yakota kwa yandi ye buluka yandi ye yandi ye mono.

Luk. 12: 36. Yoa. 14: 21, 23. Mat. 26: 29.

21. Wonso ununganga, mono si yakumvana kavwanda yami va kiandu kiani, bonso buyanunga mpe ye yavwanda ye Sami va kiandu kiandi.

Mat. 19: 28. Luk. 22: 29 b. 1 Kol. 6: 2.

2 Tim. 2: 12.

22. Wena matu, bika kawa mavovele mpeve kwa mabundu.

KAPU 4.

1. Yoane watala muna zulu, wamona kiandu kia Nzambi ye nkembo wazungidila kio.

Ndandani ye momo yamona, se tadi, mwelo wazibuka mu zulu, ndinga yantete yiyawa nkievo yampungu yavova kwa mono, yata: Baluka mwainu yakusonga makwiza kadi kaka ndandani ye mama.

Nzal. 1: 10.

2. Mono ntumbu kala mu mpeve, se tadi, kiandu kiatelama mu zulu, mosi vweni va kiandu.

Yeh. 1: 26 b. Yes. 6: 1.

3. Ndiena wavwanda wafwanana ye tadi diayaspiasi mu ntadulu ye tadi diasaladio, nkiamwa wazunga kiandu wafwanana ye simalangidi mu ntadulu.

Nzal. 12: 11. 10: 1.

4. Kiandu kiazungudulwa kwa makumole ye biandu bia ye makumole ye ngudi zia zabantu zavwanda va biandu biobio, zavwata mvwatu miampembe ye koloa biawola va ntu miau.

Nzal. 11: 16. 8: 4 b.

5. Mu kiandu muvaikanga mpezomo ye zindinga ye zimbandanu, ku luse luakiandu kulemanga minda nsambodia miatia, i mpeve nsambodia za Nzambi.

Nzal. 5: 6. 8: 5. 11: 19. Yeh. 1: 13.

2 Mose 19: 16. 25: 37. Sak. 4: 2.

6. Ku luse luakiandu nkievo mbu apelwa, wafwanana ye matadi mamamoni-moni, mu monakanda diakiandu ye kinzungidila ye kiandu ma bia biamoyo, biazala kwa meso ye ku luse ye ku nima.

Nzal. 15: 2. Yeh. 1: 5 b. 2 Mose 24: 16.

7. Ma kiantete kiamoyo kiazwanana ye nkosi, ma kiazole kiamoyo kiazwanana ye ngombe yambakala, ma kiantatu kiamoyo kiakala zizi nkievo kiamuntu, ma kiazia kiamoyo kiazwanana ye ngo azulu yitilumukanga.

Yeh. 1: 10.

8. Ma bina bia biamoyo, kimosi kimosi mu biau kiakala maveve masambanu masambanu, kinzungidila ye mu ngudi biazala kwa meso, ka bina luvundu mu fuku ye mwini ko, bivovanga: Wavedila, wavedila, wavedila, Mfumu Nzambi, i Mpungu-tulendo, i yandi wakala ye wena ye ukwiza.

Yes. 6: 2 b. Yeh. 1: 18. Am. 3: 13. 2 Mose 3: 14.

Nzal. 1: 8.

9. Ma biamoyo bu biavana nkembo ye nzitusu ye matondo kwa yandi uvwandanga va kiandu, kwa yandi wena moyo mu mvu miamvu ya mvu,

Nzal. 15: 7. Yes. 6: 1 b.

10. buna makumole ye ngudi zia zabantu si bafukama va luse luandiena uvwandanga va kiandu ye sambila ndiena wena moyo mu mvu miamvu ya mvu, si batuba koloa biau va luse luakiandu, bavovanga:

11. Ngeye Mfumu eto ye Nzambi fweni mu tambula nkembo ye nzitusu ye lulendo, kadi ngeye wasema biabionsono, mu diambu dialuzolo luaku biakalakana ye biasemakana.

Nzal. 5: 12 b. 10: 6.

KAPU 5.

1. Yoane wamona nkanda wena dimbu nsambodia. 6. Mwan'ameme wabonga wo mu bengula wo.

Va koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu, mono yamona nkanda wasonukwa mu ngudi ye ku mbazi, wazikwa mu dimbu nsambodia.

Yeh. 2: 9 b. Yes. 29: 11.

2. Mono yamona mbasi yangolo yasamuna mu ndinga yayinene: Nani

fweni mu bengula nkanda ye zibula dimbu biawau?

3. Ka muntu mu zulu ko, ka va ntoto ko vo kungsi antoto, ulenda bengula nkanda vo tala wo.

4. Mono yadila beni, muntu bu kalembwa solulwa wafwanana mu bengula nkanda vo tala wo.

5. Mosi mu ngudi zabantu wavova kwa mono: Kudilani ko. Tala, nkosi yakanda dia Yuda, i mwanzi a Davidi, wanunga, kabengula nkanda ye zibula dimbu nsambodia biawau.

Nzai. 4: 4. 1 Mose 49: 9 b. Yes. 11: 1, 10.

6. Mono yamona va kati ye kiandu ye ma bina bia biamoyo ye ngudi zabantu Mwan' ameme utelamene nkievo wavondwa, wakala mpoka nsambodia ye meso nsambodia, i mpeve nsambodia za Nzambi zafiduswa ku ntoto wawonso.

Nzai. 7: 17. Yes. 53: 7. Sak. 4: 10. Yoa. 1: 29, 30.

7. Wau wayiza, wabonga nkanda mu koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu.

8. Bu wabonga nkanda, ma bina bia biamoyo ye makumole ye ngudi zia zabantu bafukama va luse lua Mwan' ameme, mosi mosi wena ye nsambi ye malonga mawola mazala kwa biamfwitisila mwisi, i nsambulu zabavedila.

Nzai. 4: 8 b. 14: 2. Lumb. 141: 2.

9. Bayimbila nkunga wampa, bavova: Ngeye fweni mu bonga nkanda ye zibula wo dimbu, kadi ngeye wavondwa ye wasumbila Nzambi mu menga maku bantu mu makanda mamonso no ye ndinga zazonsono ye bantu babonso no ye mpila zazonsono zabantu,

Nzai. 14: 2 b. Lumb. 144: 9. Nzai. 4: 11. 1 Pet. 1: 18 b. 1 Kol. 6: 20.

10. ngeye wabavanga kwa Nzambi eto kitinu ye banganga, si bakala mintinu va ntoto.

1 Pet. 2: 5, 9. 2 Mose 19: 5 b. Yes. 61: 6. Dan. 7: 22, 27.

11. Mono yamona, yawa, bonso nding' ambasi zazingi zazunga kiandu ye ma biamoyo ye ngudi zabantu ye ntalu au yakala makumi mamafunda mamakumi mamafunda ye mafunda mamafunda.

Dan. 7: 10. Nzai. 9: 16.

12. Bavova mu ndinga yayinene: Mwan' ameme wavondwa ufweni mu bonga lulendoye kimvwama ye nduenga ye ngolo ye nzitusu ye nkembo ye nsambulu.

Nzai. 4: 11. Yes. 58: 7.

13. Lekwa biabionsono biasemwa biakala mu zulu ye va ntoto ye kungsi antoto ye mu mbu ye biabionsono biena mu biau, mono yawa mpe bavova: Ya-

ndi wvendi va kiandu ye Mwan' ameme, bika kakala nsambulu ye nzitusu ye nkembo ye ngolo mu mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 5: 3. 4: 2 b. 7: 10. Yes. 6: 1. Fil. 2: 10 b.

14. Ma bia biamoyo biavova: Amen; ngudi zabantu bafukama, basambila.

KAPU 6.

1. Mwan' ameme wazibula dimbu sambanu.

Mono yamona Mwan' ameme, bu wazibula dimbu kimosi kiadimbu nsambodia, mono yawa kimosi mu ma bia biamoyo kiavova nkievo ndinga yambandanu: Wiza!

2. Mono yamona, se tadi, kavalu kwampembe ye ndiena wavwanda ko va ntandu wakala ponza, yandi wavewa koloo, wayenda nungi, kidi kanunga.

Sak. 1: 8 b. 6: 1 b. Nzai. 19: 11.

3. Bu kazibula dimbu kiazole, yawa ma kiazole kiamoyo kiavova: Wiza!

4. Kavalu kwankaka kwavaika, kwambwaki yatia; kwa ndiena wavwanda ko wavewa kakatula yenge va ntoto, mpasi bavondasana; yandi wavewa sabala kiakinene.

5. Bu kazibula dimbu kiantatu, yawa ma kiantatu kiamoyo kiavova: Wiza! Mono yamona, se tadi, kavalu kwampiuki, ndiena wavwanda ko wakala balanza mu koko kwandi.

Yeh. 4: 16. 5: 1.

6. Mono yawa nkievo ndinga mu monakanda diama bia biamoyo yavova: Tezo kimosi kiawiti mu denali kimosi, tezo bitatu biabali mu denali kimosi, mazi ye vinia kubivisani bio ko.

Nzai. 9: 4.

7. Bu kazibula dimbu kiaia, yawa ndinga yama kiaia kiamoyo yavova: Wiza!

Nzai. 4: 7.

8. Mono yamona, se tadi, kavalu kwankunzu yakubuka, ndiena wavwanda ko, nkumbuandi lufwa, nsi abafwa yannama, bavewa lendo mu ndambu yaia yantoto mu vonda mu sabala ye mu malema ye mu mfwilu ye mu bulu biakiama biansi.

Nzai. 20: 14. Yeh. 14: 21. Zing. 5: 5. Yel. 15: 2 b.

9. Bu kazibula dimbu kiantanu, yamona kungsi azikwa miela miayau bavondwa mu diambu diamambu ma Nzambi ye kimbangi kiakala yau.

Nzai. 20: 4.

10. Baboka mu ndinga yayinene, bavova: Mfumu wavedila ye wakedika, ntama kwa wazingila mu fundisa ye

vutula ndind' amenga meto kwa yau bakundanga va ntoto ? Lumb. 79: 5, 10.

11. Bavewa mosi mosi mvwata wampembe, bakambwa bavunda diaka ntangu-ntangu, nate ye minanga yau ye mpangi zau bavondwa, bonso yau kibe ni bamana lunga.

Nzal. 8: 5. 7: 9, 14. 11: 7. 18: 7.

12. Mono yamona, bu kazibula dimbu kiansambanu, kwakala ndikunu yantoto yayinene, ntangu yakituka yampiuki nkievo ngoto zamika, ngonda yamvimba yakituka nkievo menga.

Nzal. 16: 18. Yoeli 8: 15. Yeh. 32: 7 b.

Yes. 50: 8.

13. Mbwetete zazulu zasotuka va ntoto bonso nti wakuyu usotunanga mbutu miandi mialembwa yela, bu unikusu kwa mpeve yangolo.

Mat. 24: 29.

14. Zulu diakala nkievo nkanda uzingwanga, miongo miamionsono ye sanga biabionsono biavilulwa mu fulu biau.

Yes. 34: 4.

15. Ntinu miantoto ye bankwa nene ye ngudi zantuti ye bamvwama ye bangolo ye nanga miamionsono ye bampwanza babonsono baswama mu mabulu mantoto ye mu matadi mamiongo.

Yes. 24: 21. 2: 10, 19, 21. Mat. 24: 80.

16. Bavovanga kwa miongo ye mata-di: Lutubwila, lutusweka mu zizi kiandiena uvwandanga va kiandu ye mu nganzi za Mwan' ameme.

Nzal. 9: 6. Hos. 10: 8. Luk. 23: 30. Yes. 6: 1.

Nzal. 4: 2, 9. 5: 1, 13.

17. Kadi lumbu kiau kiakinene kianganzi kizidi, nani lenda telama ?

Yoeli 8: 14. Sef. 2: 3. Nah. 1: 6. Malaki 3: 2.

KAPU 7.

1. Nkama mosi ye mafunda makumaia ye ia mu Isaeli basiwa dimbu. 9. Yoane wamona ndonga yalembana tangakana va kiandu kia Nzambi.

Ndandani ye momo yamona mbasi zia zitelamene va fuma bia biantoto, basimbidila mpeve zia zantoto, mpasi mpeve nkutu ka yavevumuka va ntoto ko, ka mu mbu ko, ka mu nti ko.

Nzal. 20: 8. Sak. 6: 5. Dan. 7: 2.

2. Mono yamona mbasi yankaka yibalukidi tuka muselukilanga ntangu, wakala dimbu kia Nzambi amoyo; yandi waboka mu ndinga yayinene kwa mbasi zia zavewa mu bvisa ntoto ye mbu, 3. wavova: Ka lubivisani ntoto nkutu ko, ka mbu ye minti ko, nate ye tusidi dimbu va nanga mia Nzambi eto va mbulu zau.

Nzal. 6: 6. 9: 4. Yeh. 9: 4.

4. Mono yawa ntalu abasiwa dimbu: nkama mosi ye makumaia ye mafunda

maia, basiwa dimbu mu makanda mamonsono mabana ba Isaeli.

5. Mu kanda dia Yuda mwasiwa dimbu kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Lubeni kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Ngadi kumi ye mafunda mole,

6. mu kanda dia Aseli kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Nafatali kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Manase kumi ye mafunda mole,

7. mu kanda dia Simeoni kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Levi kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Isakali kumi ye mafunda mole,

8. mu kanda dia Sebuluni kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Yosefi kumi ye mafunda mole, mu kanda dia Benyamini kumi ye mafunda mole basiwa dimbu.

9. Ndandani ye momo yamona, se tadi, ndonga yayinene yalembana muntu tanga ntalu, batuka mu mpila zazonsono zabantu ye inu makanda mamonsono ye bantu ye zindinga, batelamene va luse luakiandu ye va luse lua Mwan' ameme, bavweti mvwatu miampembe ye mandala mu moko mau.

Nzal. 5: 9. Dan. 5: 19. Yoa. 12: 13.

10. Baboka mu ndinga yayinene, bavova: Mpulusu kwa Nzambi eto uvwandanga va kiandu ye kwa Mwan' ameme.

Nzal. 5: 13. 12: 10. 19: 1. Yes. 6: 1.

11. Mbasi zazonsono zatelama kinzungidila ye kiandu ye ngudi zabantu ye ma bia biamoyo, bafukama va zizi biau va luse luakiandu, basambila Nzambi,

Nzal. 5: 11. 11: 16.

12. bavova: Amen! Nsikulu ye nkembo ye nduenga ye matondo ye nzitusu ye lulendo ye ngolo biakala kwa Nzambi eto nate ye mvu miamvu ya mvu. Amen.

Nzal. 5: 12. 4: 9.

13. Mosi mu ngudi zabantu wavutula, wavova kwa mono: Baba bavweti mvwatu miampembe i banani, kwe batukidi ?

14. Mono yavova kwa yandi: Mfumu ami, ngeye zeyi. Yandi wavova kwa mono: Baba i yau batukanga mu nzungu yina yayinene, basukudi mvwatu miao, bavembole mio mu menga ma Mwan' ameme.

Mat. 24: 21 b. Eb. 9: 14. 1 Yoa. 1: 7.

Nzal. 1: 5. 1 Kol. 6: 11.

15. Nkiangunu bona va luse luakiandu kia Nzambi, bakunsadilanga mwini ye fuku mu vwala diandi; uvwandanga va kiandu si kapupidika nzo andi yakoto va ntandu ayau.

Nzal. 22: 3. 11: 19. 14: 15. 21: 3.

16. Ka bavutuki mona nsatu vo

mpwila ko, ntangu ye mbangazi ka bi-babwe nkutu ko.

Yes. 49: 10. Lumb. 121: 6.

17. Kadi Mwan' ameme wena mu monakanda diakiandu si kakubavunga ye kubatuala ku nto zanlangu wamoyo; Nzambi si kakunguna mansanga mamonsono mu meso mau.

Nzai. 21: 4. Lumb. 23: 1 b. Yes. 49: 10. 25: 8.

KAPU 8.

1. Dimbu kiansambodia kiazibulwa. 6. Mbasi zia yasika mpungi.

Bu wazibula dimbu kiansambodia, mwakala napi mu zulu kani mu ndambu alokula.

Nzai. 5: 1.

2. Mono yamona mbasi zozo nsambodia zitelamanga va luse lua Nzambi, zavewa mpungi nsambodia.

Nzai. 1: 4. Luk. 1: 19.

3. Mbasi yankaka yayiza telami va zikwa, yakala longa diawola diamfwitisila mwisi, yandi wavewa biabingi biamfwitisila mwisi, kidi kavana bio ku nsambulu zabavedila va zikwa diawola diena va luse luakiandu.

Nzai. 5: 8. 2 Mose 30: 7 b. 4 Mose 16: 46.

Lumb. 141: 2.

4. Mwisi wabina biamfwitisila mwisi wafundumuka mu nsambulu zabavedila mu koko kwambasi va luse lua Nzambi.

5. Mbasi yabonga longa diamfwitisila mwisi, yafuluza dio mu tia tuazikwa, yatuba to va ntoto, mbandanu ye zindinga ye mpezomo ye ndikunu yantoto biakala.

8 Mose 10: 1. 16: 12. Yeh. 10: 2. Nzai. 4: 5.

11: 19.

6. Mbasi zozo nsambodia zakala mpungi nsambodia zakubama mu sika.

7. Yantete yasika, se kweka mabobuta mabaduswa ye tia tuasangwa menga, biatubwa va ntoto, ndambu yantatu yantoto yavia, ndambu yantatu yaminti yavia, titi biabionsono biankunzu biavia.

2 Mose 9: 24. Yes. 28: 2.

8. Mbasi yanzole yasika, se kweka nkievo mongo waunene, walema kwa tia, watubwa mu mbu, ndambu yantatu yambu yakituka menga.

Yel. 51: 25. 2 Mose 7: 20.

9. Ndambu yantatu yalekwa biase-mwa biena mu mbu, i bina biena mwela, bialwa, ndambu yantatu yazinzaza yabungwa.

10. Mbasi yantatu yasika, mbwetete yayinene yakoluka mu zulu, yalema bonso mwinda, yasotuka va ndambu yantatu yamila ye nkelo mianlangu.

Nzai. 9: 1. Yes. 14: 12. Dan. 8: 10.

11. Nkumbu ambwetete yibikwanga Nlulukulu; ndambu yantatu yanlangu yakituka nlulukulu, babingi mu bantu bafwa kwa nlangu, kadi miyika nasokolo.

12. Mbasi yaia yasika, ndambu yantatu yantangu yabandwa ye ndambu yantatu yangonda ye ndambu yantatu yazimbwetete, kidi ndambu yantatu yaviuta, ndambu yantatu yamwini yalembwa tentina ye bobo fuku mpe.

Nzai. 6: 12. Am. 8: 9.

13. Mono yamona, yawa ngo azulu yatilumuka mu monakanda diazulu, yavova mu ndinga yayinene: Engwa, engwa, engwa yau bakundanga va ntoto mu diambu diandinga zampungu zisidi zambasi zitatu zina sika!

Nzai. 9: 12.

KAPU 9.

1. Mbasi yantanu yasika, 13. mbasi yansa-mbanu yasika.

Mbasi yantanu yasika, mono yamona mbwetete yakisotukina va ntoto tuka ku zulu; yau yavewa nsabi abulun diabanga.

Nzai. 8: 10. 20: 1.

2. Yau yazibula bulu diabanga, ye mu bulu mwafutumuka mwisi nkievo mwisi wafoloni kiakinene, ntangu ye mpeve biaviuta mu diambu diamwisi wabulu.

2 Mose 19: 18. Yoeli 2: 10.

3. Mu mwisi mwavaika makonko va ntoto, mau mavewa lendo, bonso nkutu zantoto zena lendo.

2 Mose 10: 12.

4. Mau makambwa, vo ka mabivisa titi biantoto ko, ka biankunzu vo minti ko, kansi bantu babana kaka bakondolo dimbu kia Nzambi va mbulu zau.

5. Mau ka mavewa mu kubavonda ko, kansi si bakwamuswa mu ngonda tanu; kwama kwama kwakala bonso kwama kwankutu, bu yitele muntu.

6. Mu lumbu bina bantu si batomba lufwa, kansi ka basolodi lo nkutu ko, si bakala ngunda zafwa, kansi lufwa lukubatinanga.

Nzai. 6: 16. Yobi 3: 21. Yel. 8: 3.

7. Lunitu luamakonko luafwanana ye kavalu kwakubama ku mvita; va ntu miau vakala nkievo koloa bifwanane ye wola, zizi biau biafwanana ye zizi biabantu.

Yoeli 2: 4.

8. Mau makala nsuki nkievo nsuki zabakento, meno mau makala bonso mankosu.

Yoeli 1: 6.

9. Mau makala nkaku zantulu nkievo nkaku zantulu zasengwa, zu diamaveve mau diakala bonso zu diamakalu

mabakavalu babingi, bonso bubayungu-sanga ntinu ku mvita.

Yoeli 2: 5. Yel. 47: 3.

10. Makala nkila bonso zinkutu ye ba, mu nkila miau mwena lendo kiau mu bivisa bantu ngonda tannu.

11. Mayalwanga kwa ntinu, i mbasi abenga, nkumbu andi mu kiyibli Abadoni, mu kielene nkumbu andi Apolioni.

Yobi 28: 22.

12. Engwa diantete diviokele. Tala, engwa mole makwiza landi diodio.

Nzal. 11: 14.

13. Mbasi yansambanu yasika, mono yawa ndinga mu mpoka zia zazikwa diawola diena va luse lua Nzambi,

2 Mose 30: 2, 10.

14. yavova kwa mbasi yansambanu yakala mpungi: Kangula mbasi zia zakangama va nzadi yayinene ya Efalata.

Nzal. 7: 1. 16: 12.

15. Mbasi zia zakangulwa ye zakubama mu lokula ye lumbu ye ngonda ye mvu, mpasi zavonda ndambu yantatu yabantu.

Nzal. 20: 7. 8: 7 b.

16. Ntalu ankangu, i mintentami va bakavalu, yakala makumi mole mamafunda mamakumi mamafunda. Mono yawa ntalu au.

17. Bonso bobo yamona mu monameso bakavalu ye bavwanda va yau bakala nkaku zantulu zambwaki yatia ye zambwaki yampiuki ye zantinta ya-solofo; ntu miabakavalu nkievo ntu miankosi; mu nwa miau muvaikanga tia, mwisi, solofo.

Yoeli 2: 3. Yobi 41: 10.

18. Mu vunga bina bitatu mwavondwa ndambu yantatu yabantu, i kwa tia ye mwisi ye solofo biavaika mu nwa miau.

19. Kadi lendo kiabakavalu kiena mu nwa miau ye mu nkila miau, kadi nkila miau mifwanane ye zinioka, miena mintu; mu miau babivisilanga.

20. Basidi mu bantu balembeva vondwa mu vunga biobio, ka bavlilula mpe diela mu mavanga mamoko mau ko, mpasi balembeva sambila mpeve zambi ye biteki bina biawola ye biapalata ye biansongo ye biamatadi ye bianti bilembolo mona vo wa vo diata.

Nzal. 16: 11, 21. 1 Kol. 10: 20. Lumb. 106: 37.

115: 4 b. 135: 15 b. Dan. 5: 4, 23.

21. Ka bavlilula madiela mu mpodolo zau ko vo kiloka kiau vo kintie-ngi kiau vo wivi wau.

Nzal. 18: 23. 17: 2, 5. Yes. 47: 9, 12. Mika 5: 12. Yeh. 43: 9 b.

KAPU 10.

1. Yoane wamona mbasi yankaka ye nkanda mu koko, 8. yandi wakambwa kabonga ye mina wo.

Mono yamona mbasi yankaka yangolo yikulumukini tuka mu zulu, yivweti tuti, nkiana wakala va ntandu andi, zizi kiandi kiakala nkievo ntangu, malu mandi nkievo tungwa biatia.

2. Yandi wakala mu koko kwandi finkanda-nkanda fiabengulwa, yandi wasa kulu kwandi kwalubakala va mbu ye kwalumoso va nsi.

Yeh. 2: 9.

3. Waboka mu ndinga yayinene, bonso busambanga nkosi. Bu kaboka, mbandanu nsambodia zavova ndinga zau.

Am. 3: 8. 1: 2. Hos. 11: 10.

4. Mbandanu nsambodia bu zavova, yakana sonika; mono yawa ndinga mu zulu, yavova: Zikila mavovele mbandanu nsambodia dimbu, kusonikani mo ko.

Nzal. 1: 11, 19. 22: 10. Dan. 12: 4, 9. 8: 26.

5. Mbasi yina yiyamona yitelamene va mbu ye va nsi, yasangata koko kwandi kwalubakala ku zulu.

Dan. 12: 7. 1 Mose 14: 22.

6. Yandi wadia ndefi mu yandi wena moyo nate ye mvu miamvu ya mvu, i yandi wasema zulu ye lekwa biena mu diau, ntoto ye lekwa biena va wau, mbu ye lekwa biena mu wau, vo widi ntangu nkutu ka yivutuki kala ko,

Nzal. 14: 7. 5 Mose 32: 40. 2 Mose 20: 11.

Lumb. 146: 6 b.

7. kansi mu lumbu bina bianding' ambasi yansambodia, bu keka mu sika, buna manswaki ma Nzambi mamana, bonso bwena nsamu wambote ukasamunina nanga miandi, i bambikudi.

Nzal. 8: 6 b. Am. 8: 7.

8. Ndinga yina yiyawa tuka mu zulu, yavutuka vova kwa mono, yata: Wenda, bonga finkanda-nkanda fiabengulwa va koko kwambasi yitelamene va mbu ye va nsi.

Yeh. 2: 8 b.

9. Mono yayenda kwa mbasi, yavova kwa yandi kampana finkanda-nkanda. Yandi vovele kwa mono: Bonga wadia fio; fiau si fiasa vumu kiaku nasokolo, kansi mu nwa aku si fiakala nazekezeke bonso niosi.

Yeh. 8: 1 b.

10. Mono yabonga finkanda-nkanda mu koko kwambasi, yadia fio; fiau fiakala nazekezeke mu nwa ami bonso niosi, kansi bu yadia fio, vumu kiami kiasiwa nasokolo.

11. Bavovele kwa mono: Bikula wavutuka bikula kaka kwa bantu ye makanda mabantu ye zindinga ye ntinu miamingi.

Nzal. 7: 9. Dan. 5: 19.

KAPU 11.

1. Vwala diazezwa. 3. Mbangi zole zabikula, zavondwa, zafuluka, zabaluka ku zulu. 15. Mbasi yansambodia yasika.

Mono yavewa tutu diafwanana ye nkawa, mwavovwa: Telama wateza vuala dia Nzambi ye zikwa ye yau basambilanga mu dianu.

Nzai. 21: 15. Yeh. 40: 8 b., 47 b. 41: 13 b. 43: 13 b.

2. Kansi kianzala kiena ku mbazi avwala, niokuna kio, kutezani kio ko, kadi kiavewa kwa bangoi, yau si badiatikisa mbanza yanlongo mu makumaia ye ngonda zole.

Nzai. 13: 5.

3. Mono si yavana kwa mbangi zami zole, zau si zabikula mu funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu, zavweti ngoto.

Nzai. 12: 6.

4. Yau i nti miole miaolive ye kebole biole biaminda bitelamanga va luse lua Mfumu antoto.

Sak. 4: 8, 11, 14.

5. Vo muntu zolele kubabivisa, buna tia tuvaikidi mu nwa miao ye manisiantu miao; vo muntu zolele kubabivisa, buna vondolo bobo kaka.

6. Yau bena lendo kiakandila zulu, mpasi mvula ka yanoka mu lumbu biambikudulu au ko; yau bena lendo mu nlangu mu kitula mio menga ye banda ntoto mu vunga biabionsono yonso ntangu yibazolele.

1 Nt. 17: 1. Luk. 4: 25. 2 Mose 7: 19 b.

Nzai. 10: 3.

7. Bu bamana kimbangi kiau, bulu kiakima kitombokela mu benga si kiakubanwanisa ye kubabedisa ye kubavonda.

Nzai. 13: 1, 7. 17: 8. Dan. 7: 8, 7, 21.

8. Mvumbi zau si zalambalala va nzila mu mbanza yayinene yibikwanga mu kimpeve Sodoma ye Ngipiti, mwakomunwa mpe Mfumu au va kulunsi.

9. Mu bantu ye makanda ye zindinga ye mpila zabantu si bamona mvumbi zau lumbu tatu ye ndambu, ka bayambudi mvumbi zau zatulwa mu ndiamu ko.

10. Yau bakundanga va ntoto bayangalalanga mu yau ye kalanga kiesa ye filasananga minkailu, kadi mbikudi mioomio miole miakwamisa yau bakundanga va ntoto.

Est. 9: 19, 22.

11. Lumbu tatu ye ndambu mboki mpeve yamoyo yatuka kwa Nzambi yakota mu yau, batelama va malu mau, wonga wawingi wabwila babamona.

Yeh. 37: 5, 10.

12. Bawa ndinga yayinene yatuka mu zulu, yavova kwa yau: Lubaluka

vava. Yau babaluka kuna zulu mu tuti, ntantu miao miabamona.

13. Lokula kina ndikunu yayinene yantoto yakala, ndambu yakumi yambanza yabwa, mu ndikunu yantoto mwavondwa mafunda nsambodia mankumbu zabantu, basidi bakala wonga ye bavana nkembo kwa Nzambi azulu.

14. Engwa dianzole diviokele. Tala, engwa diantatu dikwiza nswalu.

15. Mbasi yansambodia yasika, ndinga zazinene zakala mu zulu, zavova: Kitinu kianza kiayikidi kia Mfumu eto ye kia Klisto andi, yandi si kakala ntinu nate ye mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 7: 10. 13: 10. Lumb. 2: 2, 6. Dan. 2: 44. 7: 27.

16. Makumole ye ngudi zia zabantu zena va luse lua Nzambi zivwandanga va biandu biau, zafukama va zizi biau, zasambila Nzambi,

Nzai. 4: 4.

17. zavova: Tutondele ngeye Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, wena ye wakala, kadi wabongele lulendo luaku lualunene ye wayikidi ntinu.

18. Makanda mabantu makedi nganzi, nganzi zaku zizidi ye ntangu yafunduwa bafwa, yiuna vana esendo kwa nanga miaku, i bambikudi ye bavedila ye bavuminanga nkumbu aku, babake ye babanene, ye bunga babunganga ntoto.

Lumb. 2: 1. 115: 13. Nzai. 10: 7. 13: 16. 19: 2.

19. Vwala dia Nzambi diena mu zulu diazibuka, nkel' andi yaluwawanu yamonika mu vwala diandi, mpezomo ye zindinga ye mbandanu ye ndikunu yantoto ye mabobuta mamanene biakala.

Nzai. 8: 5. 16: 18, 21.

KAPU 12.

1. Yoane wamona mu zulu mbona zole zameso: Nkento wabuta, dalaka kizolele mina mwana. 7. Mvita yayinene mu zulu va kati ye Mikaeli ye dalaka. 13. Dalaka kiazoma nkento ye bana bandi basidi.

Dimbu kiakinene kiamonika mu zulu, nkento wavwata ntangu, ngonda yakala kuni amalu mand, va ntandu antu andi vakala koloa kiakumi ye mbwetete zole.

2. Yandi wena vumu, ubokanga, wena nsongo ye miangala miabuta.

Yeh. 26: 17.

3. Dimbu kiankaka kiamonika mu zulu, se tadi, dalaka kiakinene kiambwaki yatia kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka ye va ntu miandi binteka nsambodia biakinfumu.

4. Nkil' andi wakukula ndambu ya-

ntatu yambwetete zazulu, watuba zo va ntoto. Dalaka kitelamene va luse luankento weka mu buta, kidi kamina mwan' andi, bu kabutidi wo.

Dan. 8: 10. Yes. 14: 12 b.

5. Yandi wabuta mwana, i mwana wabakala, si kavunga bantu babonsono mu mwala yasengwa. Mwan' andi wazamunwa kuna kwa Nzambi ye kiandu kiandi.

Lumb. 2: 9. Nzai. 2: 27. 19: 15.

6. Nkento wataba kuna nsi yankatu kukakubukulwa vuma kwa Nzambi, kidi banyundula kuna funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu.

Nzai. 11: 3.

7. Mwakala mvita mu zulu: Mikaeli ye mbasi zandi zanwanisa dalaka, dalaka ye mbasi zandi zanwana.

Dan. 10: 21. 12: 1. Yud. b. 9.

8. Zau ka zanunga ko, fulu kiau ka kiasolulwa diaka mu zulu ko.

9. Dalaka kiakinene kiakubwa, i nioka yankulu yibikwanga nkadi ampe-mba ye Satana, i yandi uzimbisanga ntoto wawonsono wena bantu, yandi watubwa va ntoto, mbasi zandi zatu-bwa yandi.

Nzai. 20: 2 b. 1 Mose 3: 1, 4. Luk. 10: 18.

Yoa. 12: 31.

10. Mono yawa ndinga yayinene mu zulu yavova: Bwabu mpulusu ye lulendo ye kitinu biayikidi bia Nzambi eto ye lendo kia Klisto andi, mfundi ampangi zeto bu kaluanzulu, i yandi ukubafundanga va luse lua Nzambi eto fuku ye mwini.

Nzai. 11: 15. Yobi 1: 6 b. Sak. 3: 1 b.

11. Yau bambedisa mu diambu diamenga ma Mwan' ameme ye mu diambu diamambu makimbangi kiau, yau ka bazola miela miau nate ye lufwa ko.

Nzai. 7: 14. 6: 9.

12. Nkiangunu luyangalala, luma-zulu, ye yeno lukundanga mu mau. Engwa ntoto ye mbu, kadi nkadi ampemba wakulumukini kwa yeno, wena nganzi zazingi, bu kazeyi, vo fintangu-ntangu kaka fiena yandi.

13. Dalaka bu kiamona, vo kiatur-bwa va ntoto, buna kiazoma nkento wabuta mwana wabakala.

Nzai. 12: 4.

14. Nkento wavewa maveve mole mango azulu yayinene, kidi katilumuka kuna nsi yankatu ku fulu kiandi kikayundulwanga ntangu ye zintangu ye ndambu antangu ntatuki ye luse luanioka.

2 Mose 19: 4. Yes. 40: 31. Dan. 7: 25. 12: 7.

15. Nioka yacilumuna nlangu mu

nwa andi ku nim' ankento nkievo mwila, kidi kankukumuna mu mwila.

Nzai. 17: 15.

16. Ntoto wasadisa nkento, ntoto wazibula nwa andi, wamina mwila wacilumuna dalaka mu nwa andi.

17. Dalaka kiakadila nkento ngan-zi, kiayenda nwanisa basidi bankun' andi bakebanga nsikudukusu za Nzambi ye bona kimbangi kia Yesu.

Nzai. 14: 12. 19: 10. 1 Mose 8: 15.

18. Yandi watelama va nienge wambu.

KAPU 13.

1. Yoane wamona bulu kiakiamakiatombuka mu mbu, 11. mboki kamona bulu kiakankaka kiakiamakia vaika mu ntoto.

Mono yamona bulu kiakiamakiatombuka mu mbu kiakala kumi diampoka ye ntu nsambodia ye kumi diabinteka biakimfumu va mpoka zandi ye nkumbu zantiakulu va ntu miandi.

Nzai. 11: 7. 12: 3. 17: 3, 8. Dan. 7: 3, 7, 19 b.

2. Bulu kiakiamakiyamona kiawananana ye ngo, malu mandi nkievo malu maulusu, nwa andi nkievo nwa ankosi; dalaka kiavana kio lulendo luandi ye kiandu kiandi ye lendo kiakinene.

Dan. 7: 4 b. Hos. 13: 7 b.

3. Mono yamona ntu andi mosi nkievo waluekwa mu fwa, vwa kiandi kiamfwilu kianiaka, ntoto wawonsono wayitukwa ndandani ye bulu kiakiamama;

Nzai. 17: 8.

4. basambila dalaka, bu kiavana lendo kwa bulu kiakiamakia, basambila bulu kiakiamakia, bavova: Nani fwanane ye bulu kiakiamakia, nani lenda kio nwanisa?

Nzai. 18: 18.

5. Kiau kiavewa nwa wampovila mambu mamanene ye zintiakulu, kiau kiavewa lendo kiasadila makumaia ye ngonda zole.

Dan. 7: 8, 11, 25. Nzai. 11: 2.

6. Kiau kiabandula nwa andi mu ntiakulu kwa Nzambi mu tiaka nkumbu andi ye vuala diandi diakoto, yau bakundanga mu zulu.

Nzai. 16: 9. 21: 8.

7. Kiavewa mu nwanisa bavedila ye kubabedisa; kiavewa lendo mu makanda mamonsono ye bantu ye zindinga ye mpila zabantu.

Nzai. 11: 7. 14: 6. Dan. 7: 21.

8. Yandi si kasambulwa kwa babonsono bakundanga va ntoto balembwa sonukwa nkumbu zau tuka vana ntudulu alufulu luanza mu nkanda wamoyo wa Mwan' ameme wavondwa.

Nzai. 17: 8. 20: 15. 5: 12. Dan. 12: 1.

9. Vo muntu wena matu, bika kawa.
Nzai. 2: 7.

10. Vo muntu tukisi kinkole, yandi wele kinkole; vo muntu vondele mu sabala, yandi kibeni kakatwa vondwa mu sabala. Vava vena mvibudulu ye minu biabavedila.

Yel. 15: 2. Mat. 56: 52. 1 Mose 9: 6.
Nzai. 14: 12.

11. Mono yamona bulu kiankaka kiakama kiavaika mu ntoto, kiakala mpoka zole zafwanana ye Mwan' ameme, kiavova bonso dalaka.

12. Kiau kivanganga lendo kiakionsono kiabulu kiantete kiakama va luse luandi. Kivanganga, vo ntoto ye bakundanga wo basambila bulu kiantete kiakama kianikuswa vwa kiamfwilu.

Nzai. 13: 3, 4, 7.

13. Kiau kivanganga dimbu biabinene, i diau kikulumunanga tia mu zulu va ntoto va luse luabantu.

Mat. 24: 24. 2 Tes. 2: 9. Nzai. 16: 14.

14. Kiau kizimbisanga bakundanga va ntoto mu diambu diadimbu bikia-vewa mu vanga va luse luabulu kiakama, kiavova kwa yau bakundanga va ntoto, mpasi bavanga kifwani kwa bulu kiakama kiena vwa kiasabala, kansi kiayikidi kiamoyo.

2 Tes. 2: 11 b. Nzai. 13: 3.

15. Kiau kiavewa mu vana mwela kwa kifwani kiabulu kiakama, kidi kifwani kiabulu kiakama kiavova ye kiavanga mpe, vo buna bena balembo-lo sambila kifwani kiabulu kiakama bavondwa.

Nzai. 14: 9. Dan. 3: 5 b.

16. Kiau kivanganga, vo babonsono, babake ye babanene ye bamvwama ye bamputu ye bampwanza ye minanga, bakukivananga dimbu va koko kwalubakala vo va mbulu,

Nzai. 19: 20. 14: 9, 11.

17. kidi muntu kalenda sumba vo teka ko, kansi ndiena kaka wena dimbu: i nkumbu abulu kiakama vo ntalu ankumbu andi.

Nzai. 14: 11. 15: 2.

18. Vava vena nduenga. Wena nduka, bika katanga ntalu abulu kiakama, kadi i ntalu amuntu, i ntalu yayi: nkama sambanu ye makumasa-mbanu ye sambanu.

KAPU 14.

1. Yoane wamona Mwan' ameme va mongo wa Sioni, 6. mboki wamona mbasi zankaka zalandasana, 14. vazimunina wamona Mwan' amuntu ye mbasi zitatu.

Mono yamona, se tadi, Mwan' ameme utelamene va mongo wa Sioni ye va kimosi ye yandi nkama mosi ye makumaia ye mafunda maia, bakala nkumbu andi ye nkumbu a Sandi yasonama va mbulu zau.

Nzai. 5: 6.

2. Mono yawa ndinga tuka mu zulu nkievo nding' anlangu miamingi, nkievo nding' ambandanu yangolo; ndinga yiyawa yakala bonso ndinga yansiki miansambi misikanga va nsambi zau.

Nzai. 1: 15. 19: 6.

3. Bayimbila nkunga wampa va luse luakiandu ye va luse luama bia biamoyo ye ngudi zabantu; muntu nkutu kalendi longuka nkunga wowo ko, kansi babana nkama mosi ye makumaia ye mafunda maia basumbwa va ntoto.

Nzai. 5: 9. Lumb. 33: 3. 96: 1.

4. Baba i yau balemwa sumunwa ye bakeno, kadi yau i zindumba, baba i yau banamanga Mwan' ameme konso kuukwendanga. Baba basumbwa mu bantu bonso ntekidi kwa Nzambi ye Mwan' ameme.

5. Mu nwa miao ka mwasolulwa lu-vunu ko, kadi bakondolo kieta.

Lumb. 32: 2. Sef. 3: 13. Malaki 2: 6. Ef. 5: 2, 7.

6. Mono yamona mbasi yankaka yitilumukanga mu monakanda diazulu, yakala nsamu wambote wamvu ya mvu mu samuna kwa yau bavwandanga va ntoto ye kwa mpila zazonsono zabantu ye makanda ye zindinga ye bantu,

Nzai. 8: 13. 1 Pet. 1: 25. Nzai. 19: 17.

7. yavova mu ndinga yayinene: Lu-vumina Nzambi, lumvana nkembo, kadi lokula kiamfundusu andi kizidi, lusambila ndiena wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye nto zaminlangu.

Nzai. 15: 4. 5 Mose 32: 3. Nzai. 10: 6.

Mav. 4: 24. 14: 15. Lumb. 146: 6.

8. Mbasi yankaka, i yanzole, yanlandila, yavova: Babeli diadinene diabwidi, diabwidi, diau diavana bantu babonsono mu nwa vinia kianganzi kiakintiengi kiandi.

Nzai. 18: 2 b. 17: 4 b. Yes. 21: 9. Dan. 4: 30.

Yel. 51: 7 b.

9. Mbasi yankaka, i yantatu, yabalandila, yavova mu ndinga yayinene: Vo muntu usambilanga bulu kiakama ye kifwani kiandi ye tambula dimbu kandi va mbulu vo va koko kwandi,

Nzai. 13: 12, 15 b.

10. buna yandi kibeni mpe kanwa vinia kianganzi za Nzambi kiavangwa mu lembwa sangwa, mu mbungu anganzi zandi; yau si bakwamuswa mu tia ye solofo va luse luambasi zavedila ye va luse lua Mwan' ameme.

Nzai. 16: 9. Yes. 51: 17, 21 b. Yel. 25: 15.

Lumb. 75: 8.

11. Mwisi wakwama kwau ufundu-mukanga nate ye mvu miamvu ya mvu, ka bena luvundu mu fuku ye mwini ko, i yau basambilanga bulu kiakiamu ye kifwani kiandi ye wonso utambulanga dimbu kiankumbu andi. Yea. 34: 9 b.

12. Vava vena ntatununu abavedila bakebanga nsikudukusu za Nzambi ye minu kia Yesu. Nzai. 13: 10. 12: 17.

13. Mono yawa ndinga tuka mu zulu, yavovele: Nasoni! Tuka bwabu mayangi mena ye bafwa, i yau bafwanga mu Mfumu. Inga, Mpeve yivovele: Si bavunda mu salu biau, kadi mavanga mau makubalandanga. Nzai. 19: 9. Eb. 4: 10.

14. Mono yamona, se tadi, tuti diam pembe, va tuti vavwanda mosi wafwanana ye mwan'amuntu, wakala koloa kiawola va ntu andi ye zakulu kiameno mu koko kwandi kwalubakala. Nzai. 1: 13. Dan. 7: 13. Yeh. 1: 26. Lumb. 21: 4.

15. Mbasi yankaka yavaika mu vwala, yaboka mu ndinga yayinene kwa ndiena wavwanda va tuti: Fidisa zakulu kiaku ye yonzika, kadi lokula kiayonzika kiayizidi, kadi ngionzoko yantoto yayumini. Yoeli 3: 13. Mal. 4: 29.

16. Ndienu wavwanda va tuti watuba zakulu kiandi va ntoto, ntoto wayonzukwa mbongo. Mat. 13: 39.

17. Mbasi yankaka yavaika mu vwala dienu mu zulu, yandi mpe wakala zakulu kiameno. Nzai. 15: 5.

18. Mbasi yankaka yavaika mu zikwa, yakala lendo mu tia, yandi wavova mu ndinga yayinene kwa ndiena wakala zakulu kiameno, wavova: Fidisa zakulu kiaku kiameno, zaka make-ta mambutu mianti miavfina miantoto, kadi mbutu miau mimeni yela. Nzai. 8: 8. Yel. 2: 21.

19. Mbasi yatuba zakulu kiandi va ntoto, wazaka mbutu mianti miavinia miantoto, watuba mio mu kamunu kiakinene kanganzi za Nzambi. Nzai. 19: 15. Yoeli 3: 13. Yea. 63: 8 b.

20. Kamunu kiadiatwa ku mbazi ambanza, menga mavaike mu kamunu matulama nate ye tuvambu tuabakavalu mu nseke yakala funda dimosi ye nkama sambanu zastadia. Yea. 63: 2.

KAPU 15.

1. Yoane wamona bamana vuluswa, wawa nkunga miau. 5 Mboki wamona mbasi nsambodia ye malonga nsambodia manganzi.

Mono yamona dimbu kiankaka mu zulu, kiakinene ye kiangitukulu: mbasi nsambodia zakala vunga nsambodia biazimunina, kadi mu biau nganzi za Nzambi zamana lunga. Nzai. 12: 1, 3. 17: 1. 8 Mose 26: 21.

2. Mono yamona nkieve mbu wapelwa wasangwa tia; yau babedisanga bulu kiakiamu ye kifwani kiandi ye ntalu ankumbu andi batelamanga va mbu wapelwa, basimbanga nsambi za Nzambi. Nzai. 4: 6. 5: 8. 12: 11. 13: 15, 18.

3. Bayimbilanga nkunga wa Mose, i nang'a Nzambi, ye nkung'a Mwan'ameme, bavovanga: Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, mavanga maku mena mamanene ye mangitukulu; ngeye u ntinu amakanda mabantu, nzila zaku zena zalunungu ye zakedika. Nzai. 5: 9. 10: 7. 2 Mose 15: 1 b. 5 Mose 32: 4. Lumb. 11: 2. 139: 14. 145: 17. Am. 4: 13 b.

4. Nani walembwa mona wonga, u Mfumu, ye kembila nkumbu aku? Kadi ngeye kaka wavedila wena, kadi makanda mamonsoo makwiza sambila va luse luaku, kadi mfundusu zaku zalunungu zamana zayakana. Yel. 10: 7. Lumb. 80: 9.

5. Ndandani ye momo mono yamona, vwala dianzo yakoto yakimbangi mu zulu diazibulwa.

6. Mu vwala mwavaika mbasi nsambodia zena vunga nsambodia, zavwata nele mialino miavedila mialezima, zakangwa nsinga miawola mu ntulu zau. Nzai. 1: 13. 19: 8. Yeh. 9: 2.

7. Kimosi mu ma bia biamoyo kiana kwa mbasi nsambodia malonga nsambodia mawola, mazala kwa nganzi za Nzambi, i yandi wena moyo nate ye mvu miamvu ya mvu. Nzai. 4: 6 b. Yeh. 22: 31.

8. Vwala diafuluzwa kwa mwisi wankembo a Nzambi ye walulendo luandi; muntu nkutu kalendi kota mu vwala ko, nate ye vunga nsambodia biambasi nsambodia biamana. 2 Mose 40: 34 b. Yea. 6: 4. Yeh. 10: 4.

KAPU 16.

1. Malonga nsambodia manganzi matengulwa.

Mono yawa ndinga yayinene tuka mu vwala, yavova kwa mbasi zina nsambodia: Luenda luatengula malonga nsambodia manganzi za Nzambi va ntoto. Nzai. 15: 5 b.

2. Yina yantete yavaika, yatengula longa diandi va ntoto, mputa yampasi ye yambi yakala va bantu bakala dimbu.

kiabulu kiaklama ye basambilanga ki-fwani kiandi. 2 Mose 9: 9 b. Nzal. 13: 17.

3. Yanzole yatengula longa diandi mu mbu, wau wayika menga nkievo mamuntu wafwa; miela miamionsono miamoyo miafwa, i mina miakala mu mbu.

Nzal. 8: 8 b. 2 Mose 7: 17 b.

4. Yantatu yatengula longa diandi mu mila ye nkelo mianlangu; menga makala.

2 Mose 7: 19 b.

5. Mono yawa mbasi aminlangu yavova: Ngeye wena walunungu, i ngeye wena ye wakala, Nkwa vedila, bu wafundisi bobo.

Nzal. 6: 10. 11: 6.

6. Bu batengula menga mabavedila ye mabambikudi, ngeye mpe wabavana menga mu nwa; bafweni bo.

Nzal. 18: 24. Lumb. 79: 2 b.

7. Mono yawa zikwa diavova: Inga, Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, mfundusu zaku zena zakedikia ye zalunungu.

Nzal. 14: 18. 6: 9 b. 19: 2. 15: 3. Am. 4: 13 b. Lumb. 19: 9.

8. Mbasi yaia yatengula longa diandi mu ntangu; yau yavewa mu yoka bantu mu tia.

9. Bantu bayokwa mu mbangazi yangolo, batiaka nkumbu a Nzambi, i yandi wena lendo mu vunga biobio, balembwa vilula madiela, kidi bamvana nkembo.

Nzal. 9: 20 b. 18: 6.

10. Yantanu yatengula longa diandi va kiandu kiabulu kiaklama; kimfumu kiandi kiaviuta, bakasa tudimi tuau mu diambu diayama.

Nzal. 18: 2. 2 Mose 10: 22. Yes. 8: 22.

11. Batiaka Nzambi azulu mu diambu diayama kwau ye mu diambu diamputa zau, balembwa vilula madiela mu mavanga mau.

Nzal. 2: 21.

12. Yansambanu yatengula longa diandi va nzadi yayinene ya Efalata, nlangu andi wayuma, kidi nzila yakubama kwa ntinu mituka muselukilanga ntangu.

Nzal. 9: 14. Yes. 11: 15 b. 44: 27. 51: 10.

Yos. 3: 18.

13. Mono yamona mpeve tatu zasmuka nkievo biimbiti zavaika mu nwa adalaka ye mu nwa abulu kiaklama ye mu nwa ambikudi wampumpuluvunu

Nzal. 12: 9. 18: 1 b. 2 Mose 8: 6.

14. —kadi mpeve zampeve zambi zena zivanganga dimbu—zau zivaikanga kwa ntinu miantoto wawonsono wena bantu mu kubakutikisa ku mvit' alumbu kiakinene kia Nzambi, i kia Mpungu-tulendo.

Nzal. 13: 13 b. 1 Nt. 22: 21 b.

15. Tala, mono ikwiza bonso mwivi. Mayangi mena ye wonso keyi meso ye

kebanga mwatu miandi, kidi kadiata mpene ko ye bamona nsoni zandi.

Nzal. 8: 3 b. Luk. 12: 35 b. 2 Kol. 5: 3.

16. Zau zabakutikisa ku vuma kibikwanga Halamangedo mu kiyibli.

Nkong. 5: 19. 2 Lus. 35: 22. Sak. 12: 11.

17. Yansambodia yatengula longa diandi mu mpeve; ndinga yayinene yavaika mu vwala tuka va kiandu, yavova: Dimeni vangwa.

Nzal. 15: 5. 21: 6.

18. Kwakala mpezomo ye zindinga ye zimbandanu, ndikunu yantoto yayinene yinene yakala, yampila yoyo yikayakedi ko tuka kikalakanana bantu va ntoto.

Nzal. 4: 5. 8: 5. 11: 19. Dan. 12: 1.

19. Mbanza yina yayinene yakabana mu ndambu tatu, mbanza zamakanda mabantu zabwa; Babeli diadinene diabambukulwa moyo va luse lua Nzambi, kidi kavana dio mbungu yavinia kianganzi zandi zamafuluka.

Yes. 80: 25. Nzal. 14: 8, 10. 17: 5. 18: 5.

Yes. 51: 22.

20. Sanga biabionsono biataba, miongo ka miasolulwa ko. Nzal. 6: 14. 20: 11.

21. Mabobuta mabaduswa mamanene, dimosi dimosi zitu bonso talanta kimosi, masotuka va bantu tuka mu zulu; bantu batiaka Nzambi mu diambu diakwama kwamabobuta, kadi kwama koko kwena mbidi anene.

Nzal. 11: 19. 2 Mose 9: 18.

KAPU 17.

1. Yoane wamona nsuza yatentama va bulu kiaklama. 7. Mbasi yambangudila kio.

Mosi mu mbasi zina nsambodia zakala malonga nsambodia wayiza vova kwa mono, wata: Wiza vava; mono yakusonga nzengolo ansuza yayinene yivwandanga va nlangu miamingi,

Nzal. 15: 1. 21: 9. Yel. 51: 18.

2. yatela ntinu miantoto kintiengi, bakundanga va ntoto, bakolwa vinia kiakintiengi kiandi.

Nzal. 18: 9. Nah. 3: 4. Yel. 51: 7.

3. Yandi wandata mu mpeve kuna nai yankatu; yamona nkento uwundi va bulu kiaklama kiambwaki kiazala kwa nkumbu zantiakulu, kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka.

Nzal. 21: 10. Yes. 21: 1. Nzal. 13: 1.

4. Nkento wavwata mwatu wambu ye wambwaki ye waladukwa kwa wola ye matadi mantalu ye nzimbu, wakala mu koko kwandi mbungu yawola yazala kwa nkankumusu ye nsobo zakintiengi kiandi;

Nzal. 18: 16. Yeh. 22: 13. Yel. 51: 7.

5. va mbulu andi vasonama nkumbu, i yansweki: Babeli diadinene, i mbut' abansuza ye nkankumusu va ntoto.

Nzal. 14: 8. Dan. 4: 30.

6. Mono yamona nkento wakolwa kwa menga mabavedila ye kwa menga mambangi za Yesu, mono yayitukwa mu ngitukulu yayinene, bu yamona yandi.

Nzal. 18: 21.

7. Mbasi yavova kwa mono: Mu nki yitukulu? Mono si yakukamba mansweki momo mu nkento ye bulu kiakiamu kikunnatanga kiena ntu nsambodia ye kumi diampoka.

8. Bulu kiakiamu kiumweni, kiakala, ka kiena ko, si kiatombuka mu bengi ye kwenda ku mbungulu. Yau bakundanga va ntoto balembwa sonama nkumbu va nkanda wamoyo tuka vana ntudulu alufulu luanza si bayitukwa, bu bamona bulu kiakiamu, vo kiakala ye ka kiena ko ye kikwiza.

9. Vava vena zayu kiena nduenga. Ntu nsambodia i miongo nsambodia mivwandanga nkento.

10. Miao i ntinu nsambodia: mintanu mibwidi, umosi wena, wankaka kazizidi ko; bu kizidi, kakatwa sikila fuma.

11. Bulu kiakiamu kiakala ye ka kiena ko, i yandi kibeni wanani, utukidi mu nsambodia yoyo, wele ku mbungulu.

12. Kumi diampoka diumweni i kumi diantinu mikamitambudi kimfumu ko; kansi si batambula lendo bonso mintinu mu lokula kimosi kaka va kimosi ye bulu kiakiamu.

13. Yau bena kani dimosi, bavanganu lulendo luau ye lendo kiau kwa bulu kiakiamu.

14. Yau si banwanisa Mwan' ameme, kansi Mwan' ameme va kimosi ye bakiabokulwa ye bakiasolwa ye ban kwikizi bena ye yandi-si bakubabedisa, kadi yandi i mfumu azimfumu ye ntinu amintinu.

Nzal. 19: 16 b. 5 Mose 10: 17. 1 Tim. 6: 15.

15. Yandi vovele kwa mono: Nlangu miumweni mivwandanga nsuza i bantu ye makabu mabantu ye makanda mabantu ye zindinga. Yes. 8: 7. Yel. 47: 2.

16. Kumi diampoka diumweni ye bulu kiakiamu, biau si biabela nsuza ye kumvombisa ye kunsu mpene ye dia nsuni andi ye kunyoka ku tia.

Nzal. 18: 8.

17. Kadi Nzambi watula mu ntima miao mu vanga kani diakiau ye vanga kani dimosi ye vana kitinu kiau kwa

bulu kiakiamu, nate ye mambu ma Nzambi mamana lunga.

18. Nkento uumweni i mbanza yayinene yena kitinu va ntandu antinu miantoto.

Nzal. 14: 8. 16: 19.

KAPU 18.

1. Mbwilu ya Babeli yasamunwa. 9. Mintinu, minkiti, bankwa nzaa bena kiadi mu mbwilu adiau. 21. Mbasi yasamuna, vo si diafuka nswala.

Ndandani ye momo mono yamona mbasi yankaka yikulumukini mu zulu, yakala lendo kiakinene; ntoto wakienzulwa kwa nkembo andi.

Nzal. 10: 1. 20: 1. Yeh. 43: 2.

2. Yandi waboka mu ndinga yayinene, wavova: Diabwidi, diabwidi, Babeli diadinene, diayikidi kundu kiampeve zambi ye boloko kiampeve zazonsono zasumuka ye boloko kianuni zazonsono zasumuka ye zabelwa,

Nzal. 14: 8. Yes. 13: 19 b. 21: 9. 34: 11 b.

Dan. 4: 30. Yel. 50: 39. 51: 8, 37.

3. kadi makanda imamonsono mabantu manwini vinia kianganzi zakintengi kiandi, ntinu miantoto mintelele kintengi, nkiti miantoto miayikidi bamwama mu lulendo luanza miandi.

Nzal. 14: 8. 17: 2. Yel. 25: 15. 51: 7. Nah. 8: 4.

4. Mono yawa ndinga yankaka tuka mu zulu, yavova: Lubantu bami, luvaika mu yandi, ka luidi kala kintuadi ye masumu mandi, ka luidi tambula bina biavunga biandi.

Yel. 50: 8. 51: 6, 9. Yes. 48: 20. 52: 11.

5. Kadi masumu mandi mananamene nate ye ku zulu, Nzambi wabambukidi moyo mu kondwa kwandi kwalunungu.

Yel. 51: 9.

6. Lumvutula ndinda, bonso bukavutudi ndinda mpe, lumvutula mvutula zole mu mvutula zole, bonso bwena mavanga mandi. Mu mbungu yikase-ngi lunsanga nsanga zole.

Yel. 50: 15, 29. Lumb. 137: 8.

7. Bonso bukakikembila ye kakala tanga nza, i buna lumvana kwama ye kiadi. Kadi yandi vovele mu ntin'andi: Mono ivwandanga ntinu nkama, mono ki fwala ko, kimoni kiadi nkutu ko.

Yes. 47: 7 b. Sef. 2: 16.

8. Nkiangunu vunga biandi si biakwiza mu lumbu kimosi: mfwilu, kiadi, malema; yandi si kayokwa mu tia, kadi Mfumu Nzambi wamfundisa wena wangolo. Nzal. 17: 16. Yel. 50: 32, 34.

9. Ntinu miantoto miantela kintengi ye nza si miadila ye kunga mu yandi, bu bamona mwisi wangiokolo andi,

Nzal. 17: 2.

10. bu batelama nseke mu diambu diawonga wakwama kwandi, bavovanga : Engwa, engwa, mbanza yayinene, Babeli, i mbanza yangolo, kadi mfunusudu aku yizidi mu lokula kimosi kaka.

11. Nkiti miantoto midilanga, miena kiadi mu yandi, kadi muntu kavutuki sumba bizitu biau bianzaza ko,

Yeh. 27: 36.

12. zitu biawola ye palata ye matadi mantalu ye nzimbu ye nlele mialino miabiza ye miampumbu ye mialezima ye miambwaki ye nti miamionsono miansunga ye lekwa biabionsono biampungi ye lekwa biabionsono bianti miantalu ye biansongo ye biasengwa ye biamalamo

Nzai. 17: 4. Yeh. 27: 5 b.

13. ye kanele ye mazi mansuki ye nungu ye nkusa ye biamfwitisila mwisi ye vinya ye mazi ye mifumfuta zamfumu ye witi ye zimpunda ye mameme ye bakavalu ye makalu ye nitu zabantu ye miela miabantu.

Yeh. 27: 13.

14. Mbutu miazinina mwel' aku mikatukidi mu ngeye, biabionsono biantoko ye biabiza biameni vila mu ngeye, ka bivutuki solulwa nkutu ko.

15. Bakitanga lekwa biobio, babaka kimvwama mu yandi, yau si batelama nseke mu diambu diakwama kwandi, badila ye kala kiadi,

Yeh. 27: 30, 35. Yel. 50: 13.

16. bavovanga : Engwa, engwa, mbanza yayinene yawwata nlele mialino miabiza ye miampumbu ye miambwaki ye mialadukwa wola ye matadi mantalu ye nzimbu ; kadi mu lokula kimosi kaka kimvwama kiokio kiakinene kiavombuswa.

Nzai. 17: 4. 18: 10, 19.

17. Mbindiki miamionsono mianzaza ye babonsono basabukanga ku vuma kiazengwa ye bisadi bianzaza ye babonsono basalanga mu mbu batelama nseke,

Yeh. 27: 27.

18. baboka, bu bamona mwisi wangiokolo andi, bavova : Nani fwanane ye mbanza yoyo yayinene ?

Yeh. 34: 10. Nzai. 13: 4.

19. Batuba mafundu-fundu va ntu miao, baboka, badila, bakala kiadi, bavova : Engwa, engwa, mbanza yayinene yena babonsono bena nzaza mu mbu bayika bamvwama mu lekwa biandi biantalu ; kadi mu lokula kimosi kaka wavombuswa.

Yeh. 27: 30. Nzai. 18: 10, 16.

20. Yangalala mu yandi, uzulu, ye lubavedila ye luzintumwa ye lubambikudi, kadi Nzambi wanzengila mfundu eno.

Nzai. 19: 2.

21. Mbasi yangolo yabonga tadi nkievo tadi diadinene dinikunwanga mfumfuta, watuba dio mu mbu, wavova : Mu nswalu miami Babeli, i mbanza yayinene, si yatubwa, ka yivutuki solulwa ko.

Yel. 51: 63 b. 5 Mose 13: 16.

22. Zu diansiki miansambi ye nsiki miankaka ye miapitulu ye miampungi ka divutuki wakana nkutu mu ngeye ko, yonso nkete yisanga kinkete kavutuki solulwa mu ngeye ko, zu diatadi diandikunu amfumfuta ka divutuki wakana mu ngeye ko,

Yeh. 20: 13. Yes. 24: 8. Yel. 25: 10.

23. kia kwamwinda ka kuvutuki monwa mu ngeye ko, nding' atoko diandambisa ye ndumb' andambisa ka yivutuki wakana mu ngeye ko, kadi nkiti miaku miakala bankwa nene miantoto ; kadi makanda mamonsono mabantu mazimbuswa mu kiloka kiaku ;

Yel. 7: 34. 16: 9. Yes. 23: 8. 47: 9. Nah. 3: 4.

24. mu yandi mwasolulwa menga mabavedila ye mabambikudi ye mayau babonsono bavondwa va ntoto.

Nzai. 17: 6. Yeh. 24: 7 b.

KAPU 19.

1. Yoane wawa nkunga wamasika mu zulu. 9. Mbasi yakamba Yoane kasonika. 11. Yoane wamona ntinu amintinu ku ntu ankangu miandi mu kwenda nwana. 17. Bulu kiakiama ye mbikudi wampupuluvunu ye bayau batubwa mu zanga diyuyanga.

Ndandani ye momo mono yawa nkievo ndinga yayinene yakabu diadinene diabantu mu zulu, yavova : Haleluya. Mpululu ye nkembo ye lulendo i bia Nzambi eto.

Nzai. 7: 10. 12: 10.

2. Kadi mfundusu zandi zena zake-dika ye zalunungu, kadi wafundisi nsuza yayinene yabunga ntoto mu kintiengi kiandi, wavutudi ndinda mu menga mananga miandi mu moko mandi.

Nzai. 6: 10. 15: 3. 16: 7. 18: 20. Yel. 51: 25.

5 Mose 32: 43.

3. Mu mpova yanzole bavova : Haleluya. Mwisi andi wafundumukanga mu mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 18: 9, 18. Yes. 34: 10.

4. Makumole ye ngudi zia zabantu ye na bina bia biamoyo bafukama, basambila Nzambi uvwandanga va kiandu, bavova : Amen, haleluya.

Nzai. 4: 4. 5: 14. Lumb. 106: 48.

5. Ndinga yawaika mu kiandu, yavova : Lusika Nzambi eto, luminanga

miandi miamionsono mikumvumina-
nga, babake ye babanene.

Lumb. 115: 18. 134: 1. 135: 1, 20.

6. Mono yawa nkievo nding' akabu
diadinene diabantu, nkievo nding'
anlangu miamingu, nkievo nding'
ambandanu zangolo, yavova: Haleluya,
kadi Mfumu, Nzambi eto, i Mpungu-
tulendo, wayikidi ntinu.

Nzai. 11: 15. 14: 2. Yeh. 1: 24.

7. Bika tuayangalala, tuakala kiese,
tuamvana nkembo, kadi ndambisa ya
Mwan' ameme yizidi, nkazi andi
ukubamene.

Lumb. 118: 24.

8. Yandi wavewa kavwata nelele
miabiza, miacema, miavedila, mialino,
kadi nelele mialino miabiza i mavanga
malunungu mabavedila.

Nzai. 19: 14. 15: 6.

9. Yandi vovele kwa mono: Nasoni!
Mayangi mena yau batumuswa ku
mbuluku andambisa ya Mwan' ameme.
Yandi vovele kwa mono: Mama i
mambu ma Nzambi makedika.

Nzai. 14: 13. 20: 6. 21: 5. 22: 6.

10. Mono yafukama va malu mandi
mu kunsambila. Yandi vovele kwa
mono: Tala, kwidi bo sa. Mono i
nanga yaku ye wampangi zaku zena
kimbangi kia Yesu; sambila Nzambi.
Kadi kimbangi kia Yesu i mpeve ya-
mbikudulu.

Nzai. 12: 17. 22: 8 b.

11. Mono yamona zulu diazibuka, se
tadi, kavalu kwampembe ye ndiena
wawwanda ko ubikwanga Nkwa ki-
nkwikizi ye kedika, mu lunungu ka-
fundisilanga ye nwananga.

Nzai. 6: 2.

12. Kansi meso mandi makala nkievo
nlemo atia, va ntu andi vakala binteka
biabingi biakimfumu, yandi wakala
nkumbu yasonama yalembwa zaya
muntu, kansi yandi kibeni kaka.

Nzai. 12: 3. 2: 17.

13. Yandi wawwata mvwatu wale-
mbwa menga kinzungidila, nkumbu
andi yibikwanga mambu ma Nzambi.

Yes. 68: 1 b.

14. Nkangu miabinwani mu zulu
miannama va bakavalu bampembe,
bavwata nelele mialino miabiza, mia-
mpembe, miavedila.

Nzai. 4: 4. 19: 8.

15. Mu nwa andi muvaikanga sabala
kiameno, kidi kabanda kio makanda
mabantu. Yandi kibeni si kakuba-
vunga mu mvwala yasengwa, yandi
kibeni udiatangwa kamunu kiavinia
kiamafuluka manganzi za Nzambi, za
Mpungu-tulendo.

[Nzai. 1: 16. 2: 12, 27. 12: 5. 14: 19. 16: 19.

Lumb. 2: 9. Yes. 68: 3.

16. Yandi wena va mvwatu andi ye

va luketo luandi nkumbu yasonama:
Ntinu amintinu, Mfumu azimfumu.

Nzai. 17: 14.

17. Mono yamona mbasi mosi yite-
lamene mu ntangu, yandi waboka mu
ndinga yayinene, yavova kwa nuni za-
zonsono zitilumukanga mu monakanda
diazulu: Luiza vava, lukutakana ku
mbuluku waunene wa Nzambi,

Yeh. 89: 4, 17.

18. kidi luadia nsuni miamintinu ye
nsuni miangudi zantuti ye nsuni miaba-
nkwa ngolo ye nsuni miabakavulu ye
miayau batentamanga ye nsuni miaba-
mpwanza babonsono ye minanga ye
babake ye babanene.

Yeh. 89: 18, 20. Yes. 49: 26.

19. Mono yamona bulu kiakiama ye
ntinu miantoti ye nkangu miau miab-
binwani bakutakana mu nwanisa ndie-
na wawwanda va kavalu ye nkangu
andi.

Nzai. 13: 1. 16: 14. 17: 12.

20. Bulu kiakiama kiabakwa ye mbi-
kudi wampumpuluvunu va kimosi wa-
vanga dimbu va luse luandi bikazimbi-
kisila batambula dimbu kiabulu kiaki-
ama ye basambila kifwani kiandi. Yau
bole batubwa kimoyo ku zanga diatia
dilemanga mu solofo.

Nzai. 16: 13. 20: 10. Yes. 30: 83. Dan. 7: 11.

21. Basidi bavondwa kwa ndiena
wawwanda va kavalu mu sabala kiavai-
ka mu nwa andi; nuni zazonsono za-
yukuta mu nsuni miau.

KAPU 20.

1. Dalaka kiakangwa. 4. Kimfumu kiafu-
nda diamimvu. 7. Satana wakutulwa,
wanwana, wabungwa. 11. Mfulukulu
abantu ye mfundusu.

Mono yamona mbasi yikulumukini
tuka mu zulu, yakala usabi abe-
nga ye luvambu lualunene mu koko
kwandi.

Nzai. 1: 18. 9: 1. 18: 1.

2. Yandi wakamata dalaka, i nioka
yankulu, i nkadi ampemba ye Satana,
wankanga mu funda diamvu.

Nzai. 12: 9. Yes. 24: 22.

3. Yandi wantuba mu benga, wazika,
watula dimbu va ntandu andi, kidi
kavutuka zimbiakisa makanda mabantu
ko, nate ye funda dianvu diamana.
Ndandani ye momo si kakutulwa fi-
ntangu-ntangu.

4. Mono yamona biandu ye bavwa-
nda bio, bavewa bafundisa. Mono ya-
mona miela miabazakwa ntu mu dia-
mbu diakimbangi kia Yesu ye mu dia-
mbu diamambu ma Nzambi ye yau

balembwa sambila bulu kiakiana vo kifwani kiandi ye balembwa tambula dimbu va mbulu zau ye va moko mau. Yau bayika moyo, bayika mintinu ye Klisto mu funda diamvu.

Dan. 7: 9, 18, 22, 27. Nzai. 6: 9. 13: 15. 22: 5.

5. Basidi mu bafwa ka bayika moyo ko, nate ye funda diamvu dialunga. Yoyo i mfulukulu yantete. Yes. 26: 14.

6. Mayangi ye mpedolo biena yandi wena ntuali mu mfulukulu yantete; lufwa luanzole ka luena lulendo mu yau ko, kansi si bakala nganga za Nzambi ye za Klisto ye kala mintinu ye yandi funda diamvu.

Nzai. 1: 6. 2: 11. 5: 10. Yes. 61: 6.

7. Funda diamvu bu dilungidi, mbo-ki Satana kakangulwa mu boloko kiandi.

8. Yandi si kavaika mu zimbikisa makanda mabantu mena ku fuma bia biantoto, Ntongo ye Mangongo, mu kubakutikisa ku mvita; ntalu au yena bonso nienge wambu.

Nzai. 7: 1. Yes. 11: 12. Yeh. 38: 2 b. 39: 1.

9. Babaluka mu sadila kwantoto, bazunga tua kiabavedila ye mbanza yazolwa, tia tuakulumuka tuka ku zulu, tuabamana.

Yeh. 38: 8, 12, 22. 39: 6. 5 Mose 23: 14.

10. Nkadi ampemba ukubazimbikisanga watubwa mu zanga diatia ye diasololo diena mpe bulu kiakiana ye mbikudi wampumpuluvunu; yau si bakwamuswa fuku ye mwini nate ye mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 14: 10 b. 19: 20.

11. Mono yamona kiandu kiakinene kiampembe ye ndiena wavwanda ye kiandu, ntoto ye zulu biataba mu zizi kiandi, vuma ka kiasolulwa kwa biau ko.

Nzai. 4: 2. Dan. 7: 9. Yes. 6: 1.

12. Mono yamona bafwa babanene ye babake batelamene vantadisi akiandu; nkanda miabengulwa, nkanda wankaka wabengulwa, i nkanda wamoyo; bafwa bafunduswa, bonso bwenina masonukwa mu minkanda, bonso bwenina mavanga mau.

Dan. 7: 10. Yel. 17: 1. Malaki 3: 16.

13. Mbu wavutula bafwa bakala muna, lufwa ye nsi abafwa biavutula bafwa bakala muna, bafunduswa muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi.

Yes. 26: 19.

14. Lufwa ye nsi abafwa biatubwa ku zanga diatia; lufwa lualu i luanzole, i zanga diatia.

Nzai. 19: 20. 21: 8.

15. Vo muntu kasolulwa ko wasona-

ma mu nkanda wamoyo, buna watubwa mu zanga diatia.

Nzai. 3: 5. 18: 8. 17: 8. 21: 27.

KAPU 21.

1. Yoane wamona zulu diampa ye ntoto wampa ye Yelusalemi diampa. 3. Ndinga yitukidi mu kiandu yasamuna mayangi mabantu bavuluswa. 9. Yelusalemi diampa bonso budiena.

Mono yamona zulu diampa ye ntoto wampa. Kadi zulu diantete ye ntoto wantete biamana vioka, mbu ka wenani diaka ko.

Yes. 65: 17. 66: 22. 2 Pet. 3: 13.

2. Mono yamona mbanza yanlongo, i Yelusalemi diampa, dikulumukini tuka mu zulu kwa Nzambi, diakubama bonso ndumb' andambisa yasiwa ntoko mu diambu diatoko diandi.

Nzai. 3: 12. Eb. 12: 22.

3. Mono yawa ndinga yayinene yavaika mu kiandu, yavova: Tala, vwala dia Nzambi diakoto va kati ye bantu; yandi si kakundanga yau, yau si bakala bantu bandi, yandi kibeni Nzambi kakala mu yau;

Eb. 8: 2. 9: 11. Yeh. 37: 27. 2 Kol. 6: 16.

4. yandi si kakunguna mansanga mamonsonono mu meso mau, lufwa ka luvutuki kala ko vo kiadi vo mbokolo vo mpasi ka bivutuki kala ko, kadi bina biantete biamana vioka.

Nzai. 7: 17. Yes. 25: 8. 35: 10. 65: 16 b.

5. Yandi wavwanda va kiandu wavova: Tala, mono ivanganga lekwa biabionsono biampa. Yandi vo vele: Nasoni, kadi mambu momo mena mankwikizi ye makedika.

Nzai. 4: 2. 22: 6. Yes. 43: 19. 2 Kol. 5: 17.

6. Yandi wavova kwa mono: Mavangamene. Mono i Alafa ye Omega, mbadukulu ye nsukulu. Mono si yavana fwiid mpwila mu nto anlangu amoyo mu ka lekwa ko.

Nzai. 16: 17. 19: 9. 22: 6, 17. Yes. 44: 6.

55: 1. Yoa. 7: 37.

7. Wonso ununganga si kavingila bio difwa, mono si yakala Nzambi kwa yandi, yandi si kakala mwana kwa mono.

Sak. 8: 8. Yel. 31: 23.

8. Kansi bena bunkuta ye badimbula minu ye bavanga nkankumusu ye mimvondi ye minyangi ye bandoki ye minsambidi miabiteki ye bankwa luvunu babonsonono, kunku kiau si kiakala mu zanga dilemanga mu tia ye solofo, i lufwa luanzole lolu.

Nzai. 20: 10, 14. 22: 15. 1 Kol. 6: 9 b.

Ngai. 5: 21. Ef. 5: 5.

9. Mosi mu nibasi zina nsambodia

zakala malonga nsambodia mazala kwa vunga nsambodia biazimunina wayiza, wavova kwa mono, wata: Wiza vava, yakusonga ndumb' andambisa, i nkazi a Mwan'ameme. Nza. 15: 1, 6 b. 17: 1. 19: 7.

10. Yandi wandata mu mpeve kuna mongo waunene ye wanda, wansonga mbanza, i Yelusalemi dianlongo, dikulumukini tuka mu zulu kwa Nzambi, Nza. 8: 12. 17: 3. Yeh. 40: 2. Mat. 27: 53.

11. diakala nkembo a Nzambi. Kia kwadiao kwafwanana ye tadi dilutidi ntalu nkievo tadi diayaspisi diamamoni-moni.

Nza. 4: 3. 15: 8. Yes. 60: 1 b. Yeh. 43: 2.

12. Diau diakala lumbu lualunene luantela, diakala kumi ye mielo miole, va mielo kumi ye mbasi zole; nkumbu zasonama va miau, i nkumbu zakumi ye makanda mole mabana ba Isaeli.

Yeh. 48: 31 b.

13. Mu ntini yaeste mwakala mielo ntatu, mu node mielo ntatu, mu sude mielo ntatu, mu weste mielo ntatu.

14. Lumbu luambanza luakala kumi ye tufulu tole, va tuau kumi ye nkumbu zole zantumwa za Mwan'ameme.

Eh. 11: 10. Ef. 2: 20.

15. Ndiene wavova kwa mono wakala ye nti wavola bonso tezo, kidi kateza mbanza ye mielo miayau ye lumbu luayau.

Nza. 11: 1. Yeh. 40: 3, 48. Sak. 2: 1 b.

16. Mbanza yena tneka tua tuade-dakana, la kwayau kwena nene kumosi bonso sadila kwayau. Yandi wateza mbanza mu nti mu kumi ye mafunda mole mastadia. La ye sadila ye ntela biayau biena detila.

Yeh. 41: 21. 43: 16. 45: 2. 48: 16, 20.

17. Yandi wateza lumbu luayau: nkama mosi ye makumaia ye mfwoko zia, i tezo kiamuntu, npila mosi ye tezo kiambasi.

18. Ntungulu alumbu luayau i yaspisi; mbanza yakala wola wavedila ufwanane ye pelwa kiatedila. Sak. 2: 5.

19. Tufulu tualumbu luambanza tuasiwa ntoko mu matadi mamonso manta: lufulu luantete i yaspisi, luanzole i safili, luantatu i kalasedoni, luaia i simalangidi, Yes. 54: 11 b.

20. luantanu i saladonisi, luansambanu i saladio, luansambodia i kilisilita, luanani i belili, luavwa i topasi, luakumi i kilisopasi, luakumi ye mosi i hiasinta, luakumi ye zole i ametista.

21. Kumi ye mielo miole i kumi ye nzimu zole; mwelo mosi mosi i luzimbu lumosi lumosi. Nzila yambanza

i wola wavedila bonso pelwa kiamamoni-moni. Nza. 21: 12. 22: 2.

22. Mono kiamona vwala muna ko, kadi Mfumu Nzambi, i Mpungu-tulendo, i vwala diayau ye Mwan'ameme.

23. Mbanza ka yena nsatu antangu ye ngonda ko, mpasi biatentina yo, kadi nkembo a Nzambi ukienzulanga yo, kia kwayau i Mwan'ameme.

Nza. 22: 5. Yes. 60: 19 b.

24. Makanda mabantu si madiata mu kia kwayau, ntinu miantoto mikotisinga yo nkembo au;

Yes. 49: 23. 60: 3 b. Lumb. 72: 10.

25. mielo miayau ka mizikwa nkutu mu mwini ko, kadi fuku ka dikadi mo ko.

Yes. 60: 11. Sak. 14: 7. Nza. 22: 5.

26. Yau bana yo kotisa nkembo ye nzitusu miamakanda mabantu.

Yes. 60: 5. 66: 12.

27. Widi lekwa kiasumuka nkutu ka kikoti yo ko ye ka muntu ko uvanganga nkankumusu ye luvunu, kansi yau kaka basonama mu nkanda wamoyo wa Mwan'ameme.

Yes. 35: 8. 52: 1. Yeh. 44: 9. Nza. 13: 3 b.

20: 12. 22: 15.

KAPU 22.

1. Nzadi amoyo ye nti wamoyo. 6. Mambu ma Nzambi mena mawkikizi. 8. Yoane wafukama, wasambila. 12. Klisto wakwiza nswalu. 18. Ndubudulu mu kaba mambu mambikudulu. 20. Mfumu yavita kwiza.

Yandi wansonga nzadi anlangu wamoyo wacema bonso mamoni-moni, wawaika mu kiandu kia Nzambi ye kia Mwan'ameme. Yeh. 47: 1 b. Sak. 14: 8.

2. Mu monakanda dianzil' ambanza ye nzadi kunu simu ye kuna simu mwena nti wamoyo ubutanga kumi ye mbutu miole, ngonda ngonda uvananga mbutu miandi, makaya manti mena mu niakisa makanda mabantu.

Nza. 12: 7. Yeh. 47: 7, 12. 1 Mose 2: 9.

3. Widi lekwa nkutu kiasingwa ka kivutuki kala ko, kiandu kia Nzambi ye kia Mwan'ameme si kiakala muna, nanga miandi si miakunsadila.

Sak. 14: 11.

4. Si bamona zizi kiandi, nkumbu andi si yakala wa mbulu zau.

Mat. 5: 8. 1 Kol. 18: 12. 1 Yoa. 3: 2. Nza. 3: 12. Lumb. 17: 15. 42: 3.

5. Fuku ka divutuki kala ko, ka bena nsatu akia kwamwinda ko ye kia kwantangu ko, kadi Mfumu Nzambi si

kakubakienzula, si bakala mintinu nate ye mvu mianivu ya mvu.

Lumb. 36: 9. Yes. 60: 19 b. Dan. 7: 27.

Nzai. 21: 23, 25.

6. Yandi wavova kwa mono: Mambu momo mena mankwikizi ye makedika; Mfumu, Nzambi ampeve zabambikudi wafidisi mbasi andi mu songa nanga miandi makwiza kadi nswalu kaka.

Nzai. 1: 1. 19: 9. 21: 5.

7. Tala, mono ikwiza nswalu. Mayangi mena yandi ukebanga mambu mambikudulu ankanda wau.

Nzai. 1: 3. 3: 11.

8. Mono yuyu i Yoane yawa ye yamona momo. Bu yawa ye mona mo, yafukama mu sambila ya malu mambasi yina yansonga momo.

9. Yandi vovele kwa mono: Tala, kwidi bo sa. Mono i nanga yaku ye wampangi zaku ye wabambikudi ye wayau bakebanga mambu mankanda wau. Sambila Nzambi.

10. Yandi vovele kwa mono: Kuzikani mambu mambikudulu ankanda wau mu dimbu ko, kadi ntangu yena lukufi.

Nzai. 1: 3. 10: 4. Dan. 12: 4.

11. Nkwa kondwa kwalunungu kavangingi kondwa kwalunungu diaka, nkwa sumuka kasumukingi diaka, nkwa lunungu kavangingi lunungu diaka, nkwa vedila kakukivedisingi diaka.

Dan. 12: 10. 2 Tim. 3: 13.

12. Tala, ikwiza nswalu ye nsendo ami wena yami mu senda muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandii.

Nzai. 2: 3. 20: 12. 22: 7. Lumb. 62: 12.

Yes. 40: 10. 62: 11.

13. Mono i Alafa ye Omenga, wante-

te ye wazimunina, mbadukulu ye nsukulu.

Nzai. 1: 8, 17. 21: 6. Yes. 41: 4. 44: 6. 48: 12.

14. Mayangi mena yau basukulanga mvwatu miau, kidi lendo kiau kiakala mu nti wamoyo ye bakota mu mbanza mu mielo.

Nzai. 7: 14. 21: 12.

15. Kansi ku mbazi kwena zimbwa ye bandoki ye minyangi ye mimvondi ye minsambidi miabiteki ye babonsono bavanganga ye zolanga luvunu.

Nzai. 21: 8. Fil. 3: 2. Mat. 7: 6. 1 Kol. 6: 9 b.

16. Mono Yesu yafidisi mbasi ami mu ta kimbangi kwa yeno mu momo wa ntandu amabundu. Mono i mwanzi wa Davidi ye butu kiandi, i mbwetete yansuka yilezimanga.

Nzai. 1: 1, 11. 2: 28. 3: 22. 5: 5. Yes. 11: 1, 10.

17. Mpeve ye ndumb'andambisa bavovele: Wiza! Wonso wilu, kavova: Wiza! Wonso wena mpwila, kiza; wonso zolele, kabonga nlangu amoyo mu ka lekwa ko.

Nzai. 14: 13. 21: 6. Yoa. 4: 14. 7: 37. Yes. 55: 1.

18. Mono itanga kimbangi kwa babonsono bawanga mambu mambikudulu ankanda wau: Vo muntu kudikidi mo diambu, buna Nzambi si kakunkudikila vunga basonukwa mu nkanda wau; 5 Mose 4: 2. Zing. 30: 6. Nzai. 15: 1, 6 b.

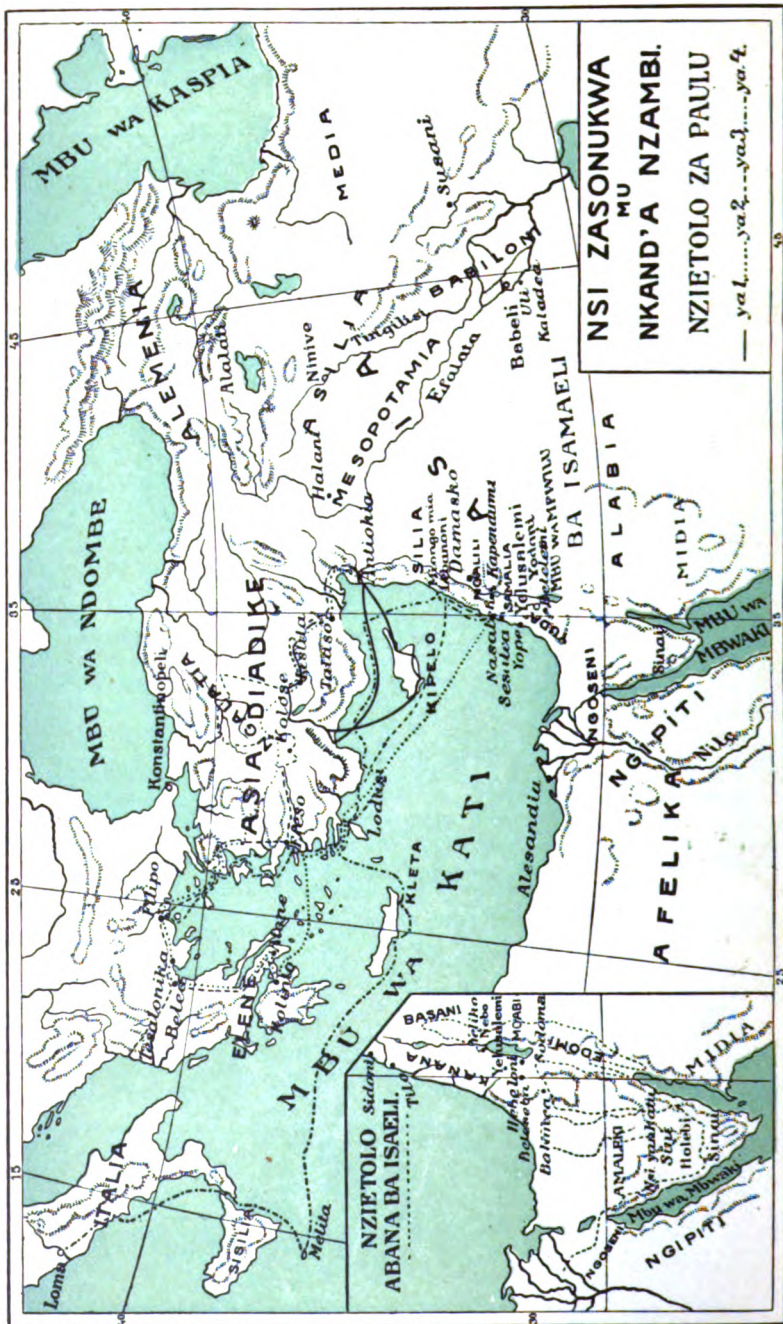
19. vo muntu katudi diambu mu mambu mankanda wambikudulu yayi, buna Nzambi si kakatula kunku kiandi mu nti wamoyo ye mu mbanza yanlongo basonukunwa mu nkanda wau.

5 Mose 12: 32. Nzai. 21: 10 b. 22: 2.

20. Ndienda utanga kimbangi mu momo, vovele: Inga, mono ikwiza nswalu. Amenii. Mfumu Yesu, wiza!

21. Nlemvo wa Mfumu Yesu wakala ye babonsono.

721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449

**NSI A KANANA
VO PALESTINA**
mu lumbu bia Yesu

1:1600000

